37
6 D
17

DE INCONSTANTIA IN IVRE ADMITTENDA, VEL NON.

OPVS IN VARIOS TRACTATVS DIVISVM:

PRIMVS NVNC TYPIS EDITVM INSCRIBITVR DE INCONSTANTIA HOMINVM CIRCA VIRTVTES FIDEI, SPEI, ET CHARITATIS, EARVMQVE ACTVS.

SECVNDVS, DE INCONSTANTIA IN IVDICIIS, QVAMPRIMVM PRÆLO COMMITTENDVS.

TERTIVS, DE INCONSTANTIA IN CONTRACTIBVS.

QVARTVS, DE INCONSTANTIA IN VLTIMIS VOLVNTATIBVS.

QVINTVS, DE INCONSTANTIA IN CLERICIS, MONACHIS, REGVLARIBVS, ATQVE MONIALIBVS.

QVI TRES VLTIMI TRACTATVS STVDIO, AC DILIGENTIA R. P. D. RAYNALDI DE ALBITIIS AVCTORIS NEPOTIS, AC FRANCISCI ANTONII BVCCIARELLI PATRITII NARNIENSIS A STVDIIS, ET BIBLIOTHECARII EIVSDEM AVCTORIS BREVI FORTASSE LVCEM ASPICIENT.

Auctore
FRANCISCO
TITVLI S. PRAXEDIS
S. R. E. PRESBYTERO CARDINALI
ALBITIO.

AMSTELÆDAMI

Sumptibus Ioannis Antonij Huguetan. MDCLXXXIII.

DE
INCONSTANTIA
IN FIDE.

TRACTATVS PRIMVS.

AVCTOR
AD LECTOREM.

POST lauream Doctoratus aſſumptam in celeberrima Bononiæ Vniuerſitate, & poſt collatum munus publici Profeſſoris tam Pontificij, quàm Cæſarei iuris in Patrio Gymnaſio, ſubiit in animum aliquod opus aggredi, quo memoria nominis mei poſteris emandaretur: Incidi in Tractatulum Guidonis Papæ, cui titulus, In quibus caſibus de iure ſit locus pœnitentiæ, & in quibus non, & qualiter, & quando admitti debeat: Sed materiam, quæ in immenſum opus excreſcere debuerat, doctus ille vir vna, vel altera pagina abſoluit, de quo certè miratus ſum. Ad manus meas poſtea peruenit alter Tractatus Ioannis Baptiſtæ Coſtæ Ticinenſis, inſcriptus, De re integra, nempe re integra, quid liceat, vel non. Doctiſſimus Auctor licèt per plures diſtinctiones diffuſius materiam tractauerit, omnia tamen non eſt complexus, quæ maxima etiam cum difficultate complecti poſſunt. Statui ergo illam latius aggredi, & ſub titulo DE INCONSTANTIA IN IVRE ADMITTENDA, VEL NON, ſtudioſis Legalis Philoſophiæ patefacere, & quæ ſparſim à Doctoribus tractata ſunt, in vnum colligere, partiendo Opus in quinque Tractatus, quorum primus eſſet de Inconſtantia hominum circa Virtutes Fidei, Spei, & Charitatis, earumque actus. Secundus de Inconſtantia in Iudicijs. Tertius de Inconſtantia in Contractibus. Quartus de Inconſtantia in vltimis voluntatibus. Quintus de Inconſtantia in Clericis, Monachis, Regularibus, atque Monialibus. Sed cum conſtans in labore eſſe debuiſſem, inconſtans perſæpè manus ab eo retraxi; tum ob curam rerum domeſticarum, tum ob munus publici Profeſſoris, & Aduocationis frequenter impeditus: Dilectiſſima poſtea vxore orbatus Romam petij, vt anno Iubilæi milleſimo ſexenteſimo vigeſimo quinto Indulgentiis fruerer. Vix in Curia pedem fixi, cum à ſ. m. Vrbano Octauo, qui affinitatem cum familia Albitiorum palam profitebatur, Neapolim miſſus, ibi Magiſtratu Auditoris Nunciaturæ Apoſtolicæ functus ſum, primò ſub Laurentio Tramallo Epiſcopo Hieracenſis Internuncio; ſecundò cum Epiſcopo Caſertano; tertiò ſub Cæſare Montio Nobili Mediolanenſi, qui ad Regem Catholicum Nuncius Extraordinarius miſſus, voluit me comitem, vt in arduo illo negocio pacis Caſalenſis illi adiumento eſſem. Varijs ergo occupationibus diſtractus inconſtans opus iam ceptum dimiſi, quæ inconſtantia eò magis creuit, quando Montius fuit in Patriarcham Antiochenum electus, & Ioanni Baptiſtæ Pamphilio Nuncio Ordinario apud Regem Catholicum ad Purpuram euecto ſuffectus, nam onus Datariæ, & Fiſcalatus Nunciaturæ mihi demandatum fuit. Aucta fuit inconſtantia, dum ad munus Auditoris Generalis præfatæ Nunciaturæ electus fui; magnis enim laboribus preſſus, non ſuberat animus opus aggreſſum perficere. A Legatione Hiſpanica cum Cæſare Montio in Purpuratorum Collegium, cooptato, Romam reuerſus, arduum Aſſeſſoris Supremæ, & Vniuerſalis Inquiſitionis onus mihi commiſſum fuit; ſed vix annum eo in munere conſumaui, cum ſ. m. Vrbanus Octauus me, vt inſeruirem Eminentiſſimo, & Reuerendiſſimo Cardinali Martio Ginnetto ad Reges, & Principes pro ineunda Pace generali Legato de latere miſſo, deputauit, quocum Coloniam acceſſi, vbi per tempus quindecim menſium moram traxi, dum aeris intemperie, & alijs de cauſis ad Vrbem regredi coactus fui. Cura Aſſeſſoratus per me iterum adepta (loco enim mei donec abeſſem R. P. D. Buccabella Rotæ Auditor inſeruierat) incredibile eſt quantum in ea inſudauerim, additis etiam Congregationibus extraordinarijs, præſertim in quibus agebantur negocia Regnorum Hiſpaniæ; inter quæ arduiſſimum fuit illud expulſionis à Regno Portugalliæ R. P. D. Caſtracani in eo Collectoris Apoſtolici; illud etiam non contemnendum Caroli Ducis Lotharingiæ, valdè me preſſit. E viuis interim R. P. D. Franciſco Ingolo ſublato, à Secretis Sacræ Congregationis de Propaganda fide pro interim in locum illius ſuffectus fui, & per aliquot menſes mirabiliter vtroque in munere inſudaui, ſuperadditis etiam laboribus, quos in corrigendis Sacræ Pœnitentiariæ expeditionibus (illius enim Sacri Tribunalis Corrector eram) impendere debueram, itaut nec hora ferè comedendi ſuppeteret. Tranſactis octo circiter annis agitatum eſt in Sacra Congregatione Sancti Officij negocium illud Laminarum Granatenſium adeò accuratè, & diligenter, vt tribus diebus ſingulæ hebdomadæ apud Eminentiſſimum Cardinalem Spadam, eo autem impedito, vel apud Cardinalem de la Cueua, vel Cardinalem de Lugo, Congregationes haberentur, & integrum decennium in huiuſmodi laboribus conſumpſi; ſed huic negocio S. D. N. Innocentius XI. finem dedit per ſuum Breue datum die 6. Martij 1682. Acceſſit poſtremò peruerſa Ianſeniſtarum hæreſis, ad quam profligandam toto animo incubui, & ea diligentia, quæ par erat negocio, quod nedum Galliam, & Belgium, ſed vniuerſalem Eccleſiam Catholicam, non dicam, euertere; quia portæ Inferi aduerſus illam non præualebunt, ſed magna ex parte labefactare poterat. Alſi, inſudaui, ſed non irrito conatu; Spiritus Sanctus enim, qui Summis Pontificibus in materia fidei ſemper aſſiſtit, adſtitit peculiariter glorioſæ memoriæ Innocentio Decimo, itaut afflante Aura Diuina ſuo Diplomate illam profligauerit, & euerterit. Bone Deus, quot artes, quot calumniæ, quot mendacia, quæ falſitates non fuerunt à Ianſeniſtis inuentæ, vt Sedem Apoſtolicam à deciſione quinque Propoſitionum hæreticalium ex libro Auguſtini Cornelij Ianſenij Epiſcopi Iprenſis exceptarum, retraherent? Sed Deus Optimus Maximus eorum machinamenta, fraudes, & aſtutias deluſit, & quamuis adhuc ſubdolis inuentionibus tentent ab obedientia Conſtitutionum Apoſtolicarum ſe ſubtrahere; Rex tamen Chriſtianiſſimus Ludouicus Decimuſquartus ea, qua pollet pietate malitiam euertet, & duritiem mentium franget. Neceſſitate horum compulſus ad inconſtantiam in meo opere me conuerti: fauente tamen Deo, benignitate Innocentij Decimi ſupremi mei Benefactoris, ad Purpuram euectus, pauliſper quietaui, & manum ad opus denuò porrexi, itaut Tractatum iſtum ſic ad finem perductum ſtatuerim typis euulgare.

Hæc non ad iactantiam, ſed ad veras cauſas meæ inconſtantiæ, demùm conſtantiæ explicare volui, vt ſi aliquod imperfectum, vel incomptum, vel tandem errores in Opere inueneris tua humanitate excuſes. Et ſi quæ à me congeſta ſunt, ex alijs Auctoribus tranſcripſerim, ne mireris, non enim tantæ eruditionis Ego ſum, vt quæ à ſolo penu meo prodeunt, auctoritatem apud indigenas, & exteros ſibi conciliare valeant; ſed ſatis mihi gloriæ erit ſi ea omnia ad methodum vberiorem redigam, & quæ ab eiſdem Auctoribus ſparſim tradita ſunt, in vnum colligam, & ſub oculis ponam. Proteſtor me ſtylo Iuriſtarum puro, & ſimplici, non verò politiori, & elegantiori ea exaraſſe; vnde ſi fortaſſe in Barbariſmos incidas, calamo meo parce, qui non ad fucum verborum, ſed ad ſubſtantiam materiæ intentus fuit. Vale.

P R Æ F A T I O.

SVMMARIVM.

1 *Inconſtantia quomodo hic accipienda.*
2 *Reprobatur inconſtantia, & laudatur perſeuerantia.*
3 *Inconſtantiæ vitium opponitur prudentiæ, & iuſtitiæ.*
4 *Inconſtantia vocatur iniquitas, eſt legibus inimica, & doli mali plena.*
5 *Inconſtantia reprehenſibilis in Eccleſia an, & quando ſit, & num. 46.*
6 *Præſertim Romana.*
7 *Item in Summo Pontifice, & num. 8. ac 47.*
9 *Conſtantia qualis in Papa requiratur.*
10 *Papa varians præſumitur circumuentus.*
11 *Inconſtantia vitanda à Cardinalibus.*
12 *Ab Epiſcopis.*
13 *Ab omnibus Eccleſiaſticis.*
14 *Eccleſiaſtici debent eſſe conſtantes.*
15 *Inconſtantia damnanda in Imperatore an, & quando, & num. 49.*
16 *In Rege.*
17 *In omni Principe.*
18 *Princeps quantum debeat eſſe conſtans, & num. 19.*
20 *Princeps debet eſſe plenus Philoſophiæ.*
21 *Philoſophia exigit conſtantiam exactam.*
22 *Princeps aſſimilatur Deo, & dicitur Deus in terris.*
23 *Immutabilitas connumeratur inter attributa, & perfectiones Dei.*
24 *Inconſtantia damnanda in Senatu.*
25 *In Fiſco.*
26 *Fiſcus retractare nequit quod ſemel vendidit.*
27 *Iudices puniunt inconſtantiam.*
28 *Virtus conſtantiæ, & fortitudinis exigitur in Iudicibus.*
29 *Iudex grauis eſſe debet, & conſtans.*
30 *Aduocatus defenſionem ſemel ſuſceptam deſerere inconſtans non poteſt.*
31 *Iniuſtam tamen litem debet deſerere.*
32 *Alias peccat mortaliter.*
33 *Patrocinium improbæ cauſæ in ſcelere eſt.*
34 *Procurator mandatum ſuſceptum non poteſt inconſtans renunciare.*
35 *Inſtrumentum varium, & inconſtans ſuſpicionem falſitatis inuoluit.*
36 *Teſtis fidem adimit illius inconſtantia, & variatio.*
37 *Reſponſa variare, & vacillare turpe eſt.*
38 *Inconſtantia reprehenſibilis in omnibus hominibus.*
39 *Mulier fragilis conſilij, leuis inconſtans.*
40 *Inconſtantia damnanda in muliere.*
41 *Variatio, & inconſtantia multis in caſibus permittitur.*
42 *Conſilium mutare in melius ſapientis eſt.*
43 *Errorem per ſe ipſum corrigere melius eſt, quam ab alio corrigi.*
44 *Sapientis hominis eſt reuocare, quod malè loquitur.*
45 *Viri in Republica præſtantes permanere perpetuò debent in vna ſententia.*
48 *Sancti ſe ipſos aliquando correxere in melius.*
50 *Operis methodus.*

1 INCONSTANTIAM voco mutationem illam voluntatis, quæ quandoque illicita eſt, quandoque licita.

2 Licet enim regulariter variatio, & inconſtantia reprobetur, *l. in cauſæ, verbo cæterum, ff. de Procurat. l. 4. §. 1. l. penult. ff. de lege commiſſoria, cap. cum in multis in fin. de reſcript. in 6. cap. quod ſemel placuit 21. cap. mutare 33. de reg. iur. in 6.* Bart. *in l. de rebus, ff. rer. amot.* Alex. *in l. ex toto, §. fin. de legat. 1.* Angel. *in §. his itaque*, in Gloſs. *in verb. aduertit, inſtit. de iuſt. & iur.* Dec. *in l. nemo poteſt mutare 75. num. 2.* & ibi Cagnol. *num. 12. ff. de reg. iur.* Barboſ. *in dicto cap. quod ſemel*, vbi ex Diuo Bernardo laudes perſeuerantiæ adducit, Felyn. *in cap. cum olim, de re iudicata, & in cap. præſentata, de teſtibus*, Clem. *1. de renunciat.* Dauid Marot. *in l. 168. num. 5. de reg. iur.* Franciſcus de Petris *conſ. 13. num. 8.* & eruditè in tractatu feſtiuarum lectionum, *cap. 1. ſub num. 6. verſ. conſtans inquam*, Themud. *deciſ. 22. num. 20. par. 1.* Magon. *deciſ. Florent. 2. num. 11.*

3 Eſt enim inconſtantia vitium, quod opponitur prudentiæ, S. Thomas 2. 2. *quæſt. 5. art. 5.* Franciſcus Salernus *conſ. 19. num. 36.* opponiturque iuſtitiæ, de Petris *dicto conſ. 13. num. 8. in fine.*

4 Et ab Imperatore vocatur iniquitas *in l. ſi quis ius iurandum, C. de reb. credit.* & ibi Gloſs. *in verb. iniquitatis*, Roman. *ſingul. 42.* de Petris *loco citato*, & inimicam legibus, & doli mali plenam dicit Bald. *conſ. 327. num. 4. lib. 1.* Tuſcus *littera V, concl. 21. num. 1.* Nouar. *de elect. for. to. 1. quæſt. 3. num. 2.* Thor. *comp. deciſ. Neapol. to. 5. par. 3. ſect. 3. verſ. variatio an competat Clerico, verſ. vltra quod*, Ricc. *deciſ. Cur. Archiepiſc. Neap. 107. num. 4. to. 4.*

5 Ideo primò reprehenſibilis eſt in Eccleſia Dei, argum. *cap. 1. de pactis*, Durand. *de modo Generale Concilium celebrandi rubr. 29.* Larath. *conſ. 7. numer. 18.*

6 Præſertim in Eccleſia Romana, Durand. *loco citato.*

7 Secundò reprehenſibilis eſt in Summo Pontifice,
Clem. *cum illuſio de renunc. cap. quidem, eodem tit.*
Bald. *dicto conſ. 327. num. 3. lib. 1.* Io. Andr. *in cap. 1.*
de renunciat. in 6. Decian. *conſ. 25. num. 24. lib. 1.*
Pariſ. *de reſignat. lib. 9. quæſt. 25. num. 18. 19. & 20.*
8 Mantua *de Concil. num. 188.* Add. *ad deciſ. 217.*
num. 471. par. 9. recent. Gonzalez *ad reg. 8. gloſ. 9.*
§. 2. num. 31. & 32. vbi quod Papa debet eſſe conſtans, & immobilis, ſicut lapis angularis, & ſicut
9 polus in cælo, & vnum ſolum calamum, & vnam
linguam habere, & non plures, Pariſ. *de reſign. lib. 3.*
quæſt. 18. num. 92. cum alijs per dictum Gonzal.
allegat. &c. & vltra eos R. P. D. Fagnanus *in cap.*
cum olim à num. 5. de ſent. & re iudic. & in cap.
conſult. de Cler. ægrot. à num. 57. cum ſeqq. Ideo
10 Papa variando præſumitur circumuentus, *cap. cum*
olim, de re iudicata, Zabarell. *conſ. 136. & 142.*
num. 3. Tuſcus *dicta concluſ. 21. num. 8.* R. P. D.
Fagnanus *dicto cap. cum olim à num. 10. de ſent. &*
re iudic. vbi concluſionem ampliat, & declarat multis modis.

11 Tertiò vitanda itidem eſt à Cardinalibus, Bald. *l. 1. col. 4. C. de latin. libert. toll.* Pariſ. *de reſignat. dicta quæſt. 25. num. 22.* Mandoſ. *reg. 32. quæſt. 18. num. 3.*

12 Quartò ab Epiſcopis, Felyn. *in cap. cum olim num. 5. verſ. & dicit Rot.* Pariſ. *loco cit. num. 22.*

13 Quintò, & ab omnibus Eccleſiaſticis, dicta Clem. *cum illuſio*, Io. Selua *de benefic. quæſt. 14. num. 16. par. 2. cap. cum ita 22. quæſt. 2. cap. ſuper his, de pœnis*, Zabarell. dicta Clem. *cum illuſio num. 2.* & ibi Anchar. *num. 2.* Felyn. *dicto cap. cum olim num. 5.* Tuſcus *dicta concl. 21. num. 1.* Leoncill. *deciſ. 54. num. 24.* Themud. *deciſ. 103. num. 9. par. 2.* qui loquitur de Monialibus, Borgnin. *deciſ. 35. num. 54. par. 2.* R. P. D. Fagnanus *in cap. cum olim num. 4. de ſentent. & re iudic.*

14 Debent enim eſſe conſtantes, *cap. irriſor. de pœnit. diſt. 3. cap. inter dilectos, de exceſs. Prælat. cap. 2. de elect. in 6.* Zabarell. dicta Clement. *illuſio num. 2.* Staffileus *ſuper comm. litterarum iuſtitiæ, verſ. poſt num. 66.* Mandoſ. *regul. 34. quæſt. 28. num. 6.* Pariſ. *de reſignat. lib. 1. quæſt. 13. num. 6. & lib. 6. quæſt. 1.*

num.32.& lib.11.quæſt.2. num. 30.

15 Sextò damnatur in Imperatore, Bald. dicto conſ.327. lib.1. Tuſc. dicta concl.21.num.10. Decian. reſponſ.25.num.25. lib. 1.

16 Septimò, damnatur in Rege, Cutellius ad leges Siculas Martini cap.22.n.1. fol. mihi 517.

17 Octauò damnatur in omni Principe, l. 1. & 2. C. ne Fiſcus rem quam vendidit, &c. lib.10. & ibi eruditiſſimus Amaya, Dec. in reg. nemo poteſt mutare num.3. de reg. iur. Decian. d. reſpect. 25. num. 26. Caſtill. de tertijs Decimarum lib.6. cap. 18. num. 38. Add. ad deciſ.217. num.471. par.9. recent. Borgnin. deciſ.35.num.54.p.ar.2. Richter. deciſ.4.num.22. Rota deciſ.33. num. 17. de præben. in antiquis, Bellamer.
18 deciſ.742. num.9. Principi enim conuenit illud ſemel locutus eſt Deus, & quod ſcripſi, ſcripſi, licet virum iniquiſſimum habuerit Auctorem, Cagnol. dicta reg. nemo poteſt mutare num.12. Bellon. de poteſtate eorum, quæ fiunt incontinenti, &c. cap. 143. num. 1. ideo dicebat Baldus in conſ. 277. lib.3. quod
19 Princeps debet habere vnum calamum, & vnam linguam, & non plures, quia ſcriptum eſt: quæ procedunt de labijs meis, non faciam irrita, & debet eſſe immobilis ſicut lapis angularis, & ſicut polus in cælo; quæ reaſſumpſit, Menoch. conſ.282. num.38. lib.3. Mandoſ. in reg.4. quæſt.7. num.7. Dec. conſ 197. in fine, & conſ.488. in fine, & conſ. 580. num. 5. & conſ.689. col. vlt. Decian. dicto conſ.25. num. 25. vol. 1. Add. ad dictam deciſ.217. num.473. Marta de iuriſd. par.4. caſ.52. num. 18. Boſſius de Principe num. 18. & 19. cum alijs per Saluianum de Oleua, & Souſa de foro Eccleſiaſtico par. 1. quæſt. 13. num.7. Richter. dicta deciſ.4. num. 22. R. P. D. Fagnanus dicto cap. cum olim ſub num. 7. & cap. conſultationibus, de Cleric. ægrotan. num. 57. & 58.

20 Cum enim Philoſophiæ plenum debere eſſe Principem iura decernant, l. cum Syllanian. C. ad Senat.
21 Conſ. Syllan. in Philoſopho exacta conſtantia exigitur, l. ſi quod venditor, ff. de ædilit. ædict. Franc. Salern. conſ. 19. num. 36. lib. 1. Imò cum aſſimiletur
22 Deo, & ſit Deus in terris, Ancharan. conſ. 310. num. 3. Borell. ad Bellugam. in ſpeculo Principum rubr.6. littera D, in principio, Decian. dicto conſ.25. num.25. lib. 1. Peregr. conſ.4. num. 10. lib.4. Bellon. iun. conſ.5. num. 122. qui multos adducit, Adden. ad dicta deciſ.217. num.45. par. 9. recent. imitari
23 Deum debet, cui inter alia attributa, & perfectiones conuenit immutabilitas, vt videbimus in prima quæſtione huius tractatus.

24 Nonò, damnatur in Senatu, qui loco Principis eſt, vt de Senatu Mediolanenſi dicit Menoch. dicto conſ.282. num 37 & 38.

25 Decimò, damnatur in Fiſco Principis, dicta l. 1. & 2. C. ne Fiſcus rem quam vendidit, &c. vbi Imperatores Honorius, & Theodoſ. AA. Palladio PP.
26 Orientis aiunt retractare Fiſcum, quod ſemel vendidit æquitatis, honeſtatiſque ratio non patitur, & ibi latiſſimè Amaya à num.9. per multos.

27 Vndecimò, damnatur in Iudicibus, quia eam in alijs puniunt, l. in cauſa, §.1. de Procurat. cap. 2. de reſcript. in 6. Clem.1. de renunciat. Marſil. ſingul.166. Vincent. in l. in ratione, in princip. §. fin. ff. ad l. falcid. Rebuff. in l. quod iuſſit in princ. ff. de re iudic. Menoch. conſ.488. num.17. lib.5. Vbert. de mod. cit. par.5. formula 13. §. variatio.

28 In Iudicibus enim exigitur virtus conſtantiæ, & fortitudinis, Viuius deciſ. 189. Stephan. Naten. de iuſtitia in adminiſtratione vulnerata, cap. 3. num. 1. de Petris dicto cap. 1. lib. 1. feſtiuarum lectionum à num.6. grauem enim, hoc eſt conſtantem Iudicem
29 eſſe oportere, ex Diuo Bernardo, tradit Gabriel Velaſco in Iudice perfecto, rubr. 6. annot. vnica in princ. verſ. Grauis ergo.

30 Duodecimò, damnatur in Aduocatis, quia defenſionem ſemel ſuſceptam, ſine crimine leuitatis, & inconſtantiæ deſerere non poſſunt, l. properandum 13. §. illo proculdubio 9. C. de iudicijs, Ioannes Trachinus in vindicijs Palatinis, in præfatione num. 63. ſed vbicunque ex litis improbitate læſam
31 habet conſcientiam, patrocinium ſuſceptum deſerere debent, Specul. in tit. de Salario Aduocat. num.1. Mager. de Aduocat. armat. cap. 11. num. 484. alias
32 mortaliter peccat, Corat. de communi opinione lib.1. tit.6. num. 39. eo quod in ſcelere patrocinium
33 præſtare legibus, & ipſi naturæ contrarium ſit, l.6. C. de defenſ. Ciuit. Mager. loco cit. num. 485.

34 Decimotertiò, damnatur in Procuratore, qui poſt ſuſceptum mandatum inconſtans pœnitere non poteſt, & illud renunciare, Clem. 1. de Procurat. l. ſi mandauero, §. fin. ff. mandati, Gaill. obſeru. 46. num. 3.

35 Decimoquartò, damnatur in Notarijs, quorum inſtrumenta, ſi varia ſint, ſuſpicionem falſitatis arguunt, l eos qui, vbi Bart. ff. de falſ. Decian. conſ.91. num.21. lib. 3.

36 Decimoquintò, damnatur in teſtibus, quorum variatio, & inconſtantia fidem illis adimit, Decian. dicto conſ.91. num.21. lib. 3. Ciriac. controuerſ.681. num 8. Zuccar. deciſ. crimin.19. num.7. Turpe enim
37 eſt aliquem vacillari, vel variare in ſuis reſponſis cap.1. vt benef. Eccleſ. cap. fin. de iureiur. in 6. Goffred. Zabarell. & Anchar. dicto cap. 1. Teſt. allegat. 6. num. 200.

38 Decimoſextò, denique in omnibus prorſus hominibus reprehenſibilis eſt, l. in cauſæ, ff. de Procur. & ibi Gloſs. in verb. recuſauit, & ab omnibus repellenda, Gloſs. in l. ſi impubes, §. quoties, verſ. totam, de Carbon. edict. & in l. ex filio, verſ. ex momentarijs, ff. de inoffic. teſtam. l. fin. §. fin. ff. de mod. mulctan. Franciſcus Salernus dicto conſ. 19. num. 36. Scurph. conſ. 12. num. 9. cent. 3. Themud. deciſ. 103. num. 9. par.2. Rota deciſ.33. num.17. de præben. in antiquis, Reipublicæ enim non expedire dixit Ricther. dec.4. num.22.

39 Decimoſeptimò, quin, & in mulieribus, quæ licet ſint fragilis conſilij, l. 2. §. verba ibi, ibi, infirmitas enim fœminarum, ff. ad Velleianum, l. mulier, C. eodem, ibi, ex conſequentia ſuæ fragilitatis, cum alijs per Aldobrand. in rubr. de ſatiſd. tutor num.36. Odd. de reſtit. in integrum quæſt. 2. num.41. Rubeus ad deciſ. 81. par. 8. recent. num. 12. & ad deciſ.262. num. 171. eadem par. ſint variæ, & inconſtantes, l. ſi filia, C. de inoff. teſtam. cap. forus 10. §. teſtes, & ibi Gloſs. in verb. varietatem, de verb. ſignificat. vbi addentes hos verſus inſcribunt:

Quid leuius fumo? flamen; quid flamine? ventus.
Quid vento? mulier; quid muliere? nihil.

Quos pariter adducit poſt Catalan. & Paramum Caſtill. deciſ.182. num. 10.

Et alter Poeta dicebat:

Inconſtans, fragilis, perfida, lubrica.

De Petris dicto cap.1. & num.5. vbi eruditè.

Et ter in hora mutari docet idem Rubeus loco citato.

40 Nihilominus in eis inconſtantiam damnari ſcripſit Sanctus Leo epiſt. 90. ad Ruſticum cap.13. & 14. regiſtr. in cap. Puella 20. quæſt. 1.

Non inde tamen inferre debemus variationem, & inconſtantiam nunquam licere.

41 In multis enim caſibus, quod ſemel nobis placuit circumſtantijs mutatis diſplicere nobis debet, & quamuis rationem mali res non inuoluat, poteſt nihilominus aliquando eſſe variabilis, vt bene aduertit Baldus ad regulam, quod ſemel num.2. de reg.
42 iur. Hinc prodijt Axioma illud, conſilium mutare in melius ſapientis eſt, l. nunquam, ibi Gloſs. ff. de collat. bonor. inſtit. de legat. in principio, Rebuff. de nominat. quæſt.17. num.4. cum alijs per Barboſ. axiomate 55. num. 3.

43 Et eo magis licita eſt variatio ſi conſtet de errore, melius enim, ac minus verecundum eſt ſeipſum corrigere, quam expectare ab alio corrigi, ad Text. in §. 1. in fine, in Auth. de nupt. ſic Pontifex monuit quoſdam Iudices in cap. qualiter 17. de accuſat. ibi, ſi

contra præſcriptum ordinem tanquam homines exceſſiſtis, non pudeat vos errorem veſtrum corrigere, qui poſiti eſtis, vt aliorum corrigatis errores.

44 Ideo Diuus Auguſtinus *in cap. magnæ 22. quæſt. 4.* dicit, *ſapientiæ eſt reuocare hominem, quod malè locutus eſt*, & Beatus Iſidorus *in lib. 2. de ſynonimis regiſtr. in cap. in malis, eadem cauſa quæſt. 4.* ait, *in malis promiſſis, reſcinde fidem, & in turpi voto muta decretum, quod incautè vouiſti, ne facias; turpis eſt enim promiſſio, quæ ſcelere adimpletur*, ibidem Turrecremat. Petr. Pecchius ad regulam non eſt obligatorium *de reg. iur. in 6.* Mantua in Gymnaſio ſcholaſtico in verbo *variatio*, vbi quod in nullo animalium genere tanta eſt ingeniorum. & morum varietas, vt in homine, ex quo fit, vt neque mirum ſit, ſi nulla alia animalia inter ſe diffideant, vt homines, namque Cicada Cicadam, & Formica Formicam amat.

45 Hinc Cicero, qui licet docuerit nihil eſſe, quod tam deceat, quàm in omni re gerenda ſeruare conſtantiam, nihilominus aſſeruit nunquam præſtantibus in Republica viris perpetuam in vna ſententia permanſionem laudatam fuiſſe.

46 Ideo Eccleſia mutat ſententiam ſuam in melius, *cap. fraternitatis, de frigid. & malefic.* Anchar. *conſ. 67. num.* 1.

47 Et Papa paratus eſt ſe corrigere in melius, *cap. nos incompetenter* 2. *quæſt.* 7.

48 Imò, & Sancti ſe correxere in melius, *cap. certe* 12. *quæſt.* 1. Anchar. *dicto conſ.* 67. Tuſc. *in concluſ.* 435. *num.* 7.

49 Et Imperator non erubeſcit ſe ipſum corrigere, Anchar. *dicto conſil.* 67. *numer.* 2. Tuſc. *loco citato num.* 8.

50 Sed quia tot inter humanos actus, circa quos variatio datur, & inconſtantia, præ cæteris conſiderandi ſunt actus illi, qui verſantur circa Virtutes Chriſtianas; ideò ab Inconſtantia circa Virtutes Fidei, Spei, & Charitatis, earumque actus opus aggredimur.

L E C T O R I

IOANNES ANTONIVS HVGVETAN BIBLIOPOLA.

T*RACTATVM iſtum* de Inconſtantia circa Virtutes Fidei, Spei, & Charitatis M.S. *& ab ipſomet Eminentiſſimi Auctoris autographo deſumptum penès Amicum magnæ eruditionis, & doctrinæ Virum, qui omnigenam, & variam ſingularium, & optimorum MM.SS. copiam omnibus ex partibus recolligere curat, atque affectat, diligenter, & laudabili zelotipia aſſeruatùm, præuijs pluribus, & reiteratis precibus, ac inſtantijs obtinui à tanto Amico prælo committi, quem ſic anxia ſollicitudine typis editum tibi offero ſtudioſe Lector. Volui in anteriori parte Tractatus idem ponere Frontiſpicium, quod cum præinſerta Epiſtola ad Lectorem in eodem M. S. præpoſitum perlegi, vt tuæ notitiæ referam Tractatus alios, quos præſtantiſſimus Auctor pollicetur. De neceſſitate, vtilitate, & grauitate materiæ non loquor, cum nemo erit, qui in vtriuſque iuris cenſura etiam leuiter verſatus ſatis ſuperque non ignoſcet quam neceſſaria ſit, nedum vtilis, aut grauis materia iſta, & quantum publicè expediat. Neque hìc in Eminentiſſimi Auctoris vberrimam laudum ſegetem, vel me occupatum, vel te implicatum volo; nam aut te nouum hominem crediderim, qui quantus, qualiſquè ipſe ſit ignoraueris, aut me nimis vltra vires præſumentem, qui impari oratione ſingulas eius partes, quibus tùm à natura, & indole, tùm ab arte, & ſtudio abundè ſanè inſtructus eſt, concludere putauerim. Te monitum ſolummodò expeto, quod cum regiones noſtræ longè ſint ab Auctore remotæ, eoque inconſulto opus iſtud fuerit impreſſum, mirum non erit, imò impoſſibile, quin illud aliquibus ſcateat erroribus, quamuis in eius impreſſione magna fuerit adhibita diligentia; quare obſecro te, vt illos benignè excuſes. Vale.*

PARS PRIMA.
DE
INCONSTANTIA
CIRCA VIRTVTEM
FIDEI.

CAPVT I.

ARGVMENTVM.

An detur Inconſtantia, & mutabilitas in Deo. Quid Canoniſtæ, quidue Theologi de hac Quæſtione ſentiant. Et quot modis in natura rationali mutatio, ſiue Inconſtantia excogitari poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Proponitur quæſtio.*
2 *Motus quid ſit.*
3 *Mutatio accidit, cum ab vno ſtatu ſit tranſitus ad alterum.*
4 Hier.c.18.n.17.*proponitur,& declarat.n.*19.
5 *Spiritus Creatoris motus refertur.*
6 *Sapientia mobilior omnibus mobilibus, & quomodo num.*21.
7 *Deus eſt ipſa Sapientia.*
8 Iacob.cap.4. *proponitur, & declaratur n.*22.
9 *Deus infundit gratiam.*
10 *Ira quid ſit, & vnde dicatur.*
11 *Ira Dei explicatur, & num.* 23.
12 *Inconſtantiam in Deo non dari eſt de fide, & de ratione num.* 16. *ac num.*26.
13 *Incommutabilitas attributum Dei, creaturæ non communicabile.*
14 *Mutatio omnis eſt mortis imitatio.*
15 *Mutatio quot modis excogitari poſſit in natura rationali.*
17 *Deus mutationes dum fieri vult non inde ipſe mutatur.*
18 *Voluntas non mutatur, eo quod quis velit rerum mutationem.*
20 *Deus reuocat quæ dicit comminando, vel commonendo, non quæ aſſerendo.*
24 *Subijcere paſſionibus, & iræ, mortalium eſt.*
25 *Deus paſſionum expers.*

NIHIL ſub Sole firmum, nihil ſub Aſtris conſtans: quin & Solis,& Aſtrorum Conditorem (quem recta fide incommutabilem eſſe profitemur, & qui, vt ait Boetius *de Conſolatione*,

Stabiliſque manens dat cuncta moueri)

ſæpiùs in Sacris litteris legimus mutaſſe promiſſa, & pro miſericordia temperaſſe ſententiam: & licèt impaſſibilis ſit, atque immutabilis, crebrò tamen eius, & iuramenta leguntur, & pœnitentia,quæ Sacris extant myſterijs adaperta; iurare namque Dei,eſt á ſe ipſo nullatenus ordinata conuellere; pœnitere verò eadem ordinata, cum voluerit, commutare: vt habetur in Concilio Toletano *regiſtr. in cap. Incommutabilis 22. quæſt.* 4.

1 De qua quæſtione quid Canoniſtæ ſentiant adducemus.

Cardinalis de Turre-cremata *in d. cap. Incommutabilis, & in cap. Sed & continuo, de pœnitentia diſtint.* 1. latè diſputat. An in Deo detur Inconſtantia; & pro parte affirmatiua arguit primo *ex dicto cap. Incommutabilis*.

2 Nam moueri, eſt aliter ſe habere, quam prius, ſed Deus aliter ſe habet quandoque vno tempore, quam alio, vt dicit *littera*,

ergo non eſt omnino immutabilis, nec
omnino ſemper exiſtens. Hinc dicebat
eruditiſſimus P. Petauius *lib. 3. Theolog.*
dogmatum cap. 2. num. 1. to. 1. vix capere
3 animo iſtud poſſumus, quomodo non ſit
mutatus Deus, cum res omnes voluntate
ſua condidit, quippe mutatio tunc accidit,
cum ab vno ſtatu ſit tranſitus ad alterum.
Et Cyrillus Alexandrinus *Dial.2.* ab eodem
Petauio citatus, *Quomodo ergo*, inquit, *non*
variatio erit in Deo, cum iam ſtatum non ſeruet,
qui eſt ſecundùm potentiam, ſed experiatur quo-
dammodo motionem ad actum? Qui enim per
infinitam æternitatem ſubiungit Petauius,
nihil condidit cum creare vtique poſſet, cùm re
ipſa cepit agere, mutaſſe ſtatum videri poſſet.
4 Secundò, arguit Turre-cremata ex au-
ctoritate Hieremiæ *cap. 18. num. 7.* relat.
in Textu, *Repentè loquar aduerſus Gentes,*
& aduerſus Regnum, vt eradicem, & deſtruam,
& diſperdam illud; ſi pœnitentiam egerit Gens
illa à malo ſuo, agam, & ego pænitentiam à
malo, quod cogitaui facere eis.
5 Tertiò ſic, quicquid mouet ſeipſum,
eſt aliquo modo mutabile, ſed ſicut dicit
D. Auguſtinus 10. *ſuper Geneſi*, Spiritus
Creator mouet ſe & per tempus, & per
loca, ergo Deus eſt aliquo modo mutabilis.
6 Quartò, auctoritate Sapientiæ 7. vbi
quod *Sapientia eſt omnibus mobilibus mobilior,*
7 ſed Deus eſt ipſa Sapientia, ergo Deus eſt
mobilis.
8 Quintò, appropinquare, & appropin-
quari motum ſignificat: hoc autem dici-
tur de Deo Iacobi 4. *Appropinquate Deo,*
& appropinquabitur vobis.
Sextò, omne quod exit de potentia in
actum aliquo modo mouetur, ſecundùm
9 Philoſophum, quia omnis operatio, quæ
eſt ab operante non mota, eſt ſemper: ſed
Deus quandoque creat in actu, vel infun-
dit gratiam, cum priùs hoc non fecerit,
ergo videtur, quod ad minus ſit de eo
mutatio de habitu in actum. Hæc ſunt
quæ a Turre-cremata adducuntur ad pro-
bandum, quod detur Inconſtantia in Deo.
Addo Ego illos animi motus, qui non
vnquam aſſignantur Deo, vt de motu iræ
10 dicit Textus *in cap. Si quis Presbyterorum,*
de rebus Eccleſiæ non alienandis, ibi, *Si quis*
Presbyterorum, aut Diaconorum, ſeu defenſo-
rum, alienanti prædium Eccleſiæ ſubſcripſerit,
qua iratus Deus animas percutit, anathemate
feriatur; Si ergo ira eſt in Deo, & Incon-
ſtantia, & mutabilitas quoque erit, quia
ira nil aliud eſt, quàm concitatio animi
ad vltionem, vt inquit Seneca *de ira lib. 2.*
Quem locum expendit Octauius Branci-
fortius *de animorum perturbationibus lib. 7.*
ſect. 2. Et ira eſt ab eo dicta, quod eſt ire,
nam ſi quis iraſcitur, it, & qui iram depo-
nit ad ſe redire dicitur, Terentius *in Adelfo:*
Tandem reprime iracundiam, & ad te redi.
Sequitur iram eſſe motum animi: Proinde
11 in Deo ira nil aliud videtur eſſe, quàm
motus, cum cernit, & punit iniuſta ad vl-
tionem ſceleratorum, vt aduertit Lactan-
tius Firmianus *de Ira Dei cap. 15. & 16.*
Hanc mutabilitatem, ſiue iram in Deo
agnouit Tertullianus *contra Marcionem*
cap. 16. dum illum arguit talem vellem
Deum, qualem Epicurei conſtituerunt,
cuius natura eſſet, quam deſcribit Lucre-
tius *lib. 1.* dum ait:

Semota à noſtris rebus, ſeiunctaque longe,
Nam priuata dolore omni, priuata periclis
Ipſa ſuis pollens opibus nihil indiga noſtri,
Nec benè pro meritis capitur, nec tangitur ira.

Huic opinioni fauent innumera loca
ex ſacris paginis decerpta, vt ſupra tetigi,
ex quibus apparet, Deum ipſum fuiſſe
mutabilem, vt *lib. 21. Regum*, de Achab, &
de Niuitis, quæ ex noſtris adducit Foller.
de contract. cenſual. cap. 5. num. 39. tract. nou.
to. 6. par. pag. 126.
12 His tamen non obſtantibus certiſſimum
eſt de fide, in Deo non dari Inconſtan-
tiam; ſic fuit definitum in Concilio Late-
ranenſi ſub Innocentio Tertio, vt habetur
in cap. Firmiter, de Summa Trinitate, & fide
Catholica, & ibi Gloſs. *num. 43. verſ. 7.* Card.
Zabarell. *num. 5. verſ. 7. not.* Io. Andr. *nu. 11.*
Hoſtien. *num. 6.* Imola *in cap. Si quis Presby-*
terorum, de rebus Eccleſiæ non alienan. num. 15.
Zabarell. *nu. 7.* Io. Calderin. *nu. 15.* cl. mem.
Fagnanus *cap. Cum pridem de pactis nu. 78.*
Ferè omnes Theologi *in prima* S. Tho-
mæ, præſertim Vaſquez *quæſt. 9. artic. 2. &*
quæſt. 10. à num. 7. Suarez *de Deo Trino, &*
Vno lib. 2. cap. 3. Sic paſſim Sancti Patres,
quos in vnum congerit Petauius *Theolog.*
dogmat. to. 1. lib. 3. cap. 1. per tot. & ex ſacris
Litteris habetur Malachiæ 3. *Ego Dominus,*
& non mutor nu. 23. Non eſt Deus quaſi Homo,
vt mentiatur, nec vt filius Hominis, vt mute-
tur, Sapientia 7. *cap. 27. & cum vna ſit omnia*
poteſt, & in ſe permanens, omnia innouat: &
Pſalm. 101. *Sicut opertorium mutabis eos, Tu*
autem idem ipſe es, & anni tui non deficient,
Iacobi 1. *Apud quem non eſt tranſmutatio, nec*
viciſſitudinis obumbratio.
Qua ratione autem poſſit hæc veritas
demonſtrari, videndus eſt Suarez *d. cap. 3.*
num. 2.
13 Hæcque concluſio adeo vera eſt, vt
huiuſmodi attributum incommutabilita-
tis ſit ità Dei proprium, vt creaturæ com-
municabile non ſit iuxta illud, Timoth. 1.
cap. 6. Qui ſolus habet Immortalitatem, ideſt
immutabilitatem, vt exponit D. Auguſti-
nus *lib. 1. de Trinitate capit. 1.* P. Suarez
citto cap. 3, num. 3.
14 Omnis namque mutatio, vt ait Diuus
Bernardus *Serm. 81. in Cant.* quædam mor-
tis imitatio eſt.
15 Cum enim tripliciter Inconſtantia, &

mutatio in natura rationali excogitari poſſit: Primò ſecundum eſſe, quod videlicet ea ita ſit,vt poſſit non eſſe. Secundò, ſecundum accidens aliquid quo pacto omnis creatura mutari poteſt. Tertiò, ſecundùm propoſitum, ſeu voluntatem, vel cognitionem, vt quod quis putabat verum, deinde falſum dijudicet, & quod antea decreuerat, poſtea nolit exequi. Nullo ex tribus iſtis modis mutatio, &
16 inconſtantia eſſe poteſt in Deo: Tùm quia Deus ab alio non dependet, tùm quia in Deo nullum eſt accidens, tùm denique quia ſcientia Dei aliqua ratione variari non poteſt, nec in Deo dari poteſt aliqua imperfectio, quæ daretur, ſi ſaltem aliqua animi inconſtantia, ſi non phiſica mutatio in Deo daretur, vt dicit Vaſquez *dicta quæſt.*19.*cap.*7. & melius Suarez *metaphiſicorum diſput.*3.*à num.*58.

17 Non obſtant adducta in contrarium, non prima ratio, quia Deus non aliter ſe habet vno tempore, quam alio, nam eadem immobili voluntate vult aliqua fieri vno tempore, quæ prohibet alio tempore fieri, vnde mutatio non eſt niſi in effectibus ipſis, quos ſecundum ordinem ſuæ ſapientiæ diuerſis temporibus diſponit fieri,aut non vult fieri: Vnde ex hoc non arguitur mutabilis, ſed bene quod mutationes illas fieri vult: & hæc eſt doctrina D. Thomæ *in* 1. *quæſt.*19. *artic.*7. quem ſequuntur Canoniſtæ, nempe Zabarell. *in dicto cap.Si quis Presbyterorum num.* 7. Imola *num.* 15. Calderin. *num.*15. Turre-cremata *in dicto cap. Sed & continuo num.* 2. *verſ. pro cuius concluſ. de pœnit. diſt.*1. Foller. *d. tract. de contract.cenſual.cap.*4.*num.*41. Qui omnes
18 dicunt, aliud eſſe mutare voluntatem, aliud velle rerum mutationem: Nam poteſt quis eadem voluntate manente morali, ſcilicet velle quod quid non fiat, & poſtea velle contrarium propter aliquod contingens; ſicuti quando Papa mandat certum numerum Canonicorum inſtitui in Eccleſia iuxta facultates eiuſdem Eccleſiæ: Deinde auctis facultatibus augetur numerus Canonicorum manente eadem voluntate *cap.cum enim. de conſtitut.*

Non obſtat ſecundum deductum ex Hieremia Propheta, *vt in d. cap. Incommutabilis*; quia, vt ait D.Thomas, *dicta q.*19. *artic.*9. Voluntas Dei cum ſit cauſa prima
19 non excludit cauſas medias in quantum in virtute eſt, vt aliquis effectus producatur; ſed quia omnes cauſæ mediæ non adæquant virtutem cauſæ primæ, multa ſunt in virtute, & ſcientia voluntatis Diuinæ, quæ non continentur ſub ordine cauſarum inferiorum, ſicut reſuſcitatio Lazari: Vnde aliquis reſpiciens ad cauſas inferiores dicere poterat, Lazarus non reſurget; reſpiciens verò ad cauſam primam Diuinam, dicere poterat, Lazarus reſurget, & vtrumque eorum Deus vult, ſcilicet, quod aliquod quandoque ſit futurum ſecundùm cauſam inferiorem; Quando tamen facturum non eſt ſecundùm cauſam ſuperiorem, vel è contra: ſic ergo dicendum eſt, quod Deus aliquando pronunciat aliquod futurum ſecundùm quod continetur in ordine cauſarum inferiorum, vt puta ſecundum ordinem naturæ, vel meritorum, quod tamen non fit, quia aliter eſt in cauſa ſuperiore Diuina,ſicut cum prædixit Ezechiæ, *Diſpone domui tuæ, quia morieris,* vt habetur Iſaiæ 38. neque tamen ita euenit, quia ab æterno aliter fuit in ſcientia, & voluntate Diuina, quæ incommutabilis eſt, propter quod dicit Gregorius, quod Deus mutat ſententiam, non autem mutat conſilium, ſcilicet voluntatis ſuæ: quod ergo dicit *pœnitentiam agam*, intelligitur metaphoricè dictum; nam homines quando non implent, quod comminati ſunt, pœnitere videntur. Hæc ſunt verba formalia Turre-crematæ *in dicto cap. Incommutabilis*; vel dicendum eſt cum Gloſſa *in d. cap. Incom-*
20 *mutabilis*, quod ea, quæ dicit Deus comminando, vel commonendo,reuocat, ſed non ea, quæ aſſerendo, quod dictum ſequitur Calderinus *in dicto cap. Si quis Preſbyterorum num.*15. *in princip.* Imola *num.*15. Zabarell. *num.* 7. optimè D. Chriſoſtomus *to.*5.*ſerm.*1.*de ieiunio,* relat.à Foller.*loco cit. num.* 41. loquens enim de Niniue, ſic ait: *At Deus mutata ſententia propria, illos ſeruare non dedignatus eſt, neque Deus mendacij argui poteſt, ſed quæ dicit, verè locutus eſt, & cum dixerit aduerſus Gentes, & Regnum, vt ſubuertatur, & eradicetur, ſi à peccato pænitentiam egerit, agam, & ego pænitentiam, non mentitus eſt Deus reuocata ſententia, neq; enim miſit Prophetam, vt ſubuerteretur Niniue, alioquin quod neceſſarium erat, vt prædicaret, ſed quia ſubuertere noluit, minatus eſt ſe ſubuerſurum, vt reſipiſcentes non ſubuerterentur.*

Non obſtat tertium, cui dupliciter reſpondet Turre-cremata *loco citato*, ex Diuo Thoma, dicens primò, quod Diuus Auguſtinus loquitur ibi eo modo, quo Plato omnem operationem largo modo vocabat motum ſecundum, quod ipſum intelligere, amare, & velle, motus quidam eſſe dicuntur, quia ergo Deus intelligit, & amat ſe ipſum, ſecundum hoc dixerunt, quod Deus mutat ſe ipſum, non autem ſecundum quod motus eſt actus exiſtentis in potentia: At nos loquimur de mutatione ex motu.

Secundò, reſpondet ſecundùm Diuum Albertum, quod Deus ſe mouere dicitur per effectum naturæ, gratiæ, vel gloriæ, quando ſcilicet per effectum aliquem creatum incepit in aliquo eſſe, per quem

modum in illo prius non ſuit; qui tamen
ſecundùm ſe vbiquè eſt, & in omnibus,
vnde talis motus ad Deum non refertur,
ſed ad eius effectum, & hoc innuit Augu-
ſtinus ſecundùm quod dicit, quod nec
mouet ſe, nec per tempus, nec per locum:
Si enim motus in ipſo eſſet, oporteret,
quod per tempus, & per locum moue-
retur.

Non obſtat quartum, quia ſecundum
Abertum, & D. Thomam, dicitur Diuina
21 Sapientia mobilior per effectum in quan-
tum procedit in varios effectus creandos,
& diſponendos, & iſta proceſſio non eſt
propriè motus, vnde *cap.8. Initio*, dicitur,
*attingit vſque ad finem fortiter, & diſponit
ſuauiter*, quod nulli cauſarum creatarum
conuenire poteſt; ideoque Boetius vt ſu-
pra dictum eſt:

Stabiliſque manens dat cuncta moueri;

Et Ioannes 1. *Omnia per ipſum facta ſunt, &
ſine ipſo factum eſt nihil.*

Non obſtat quintum, quia illud dicitur
de Deo metaphoricè, ſicut dicimus, So-
22 lem intrare in domum, quantum radius
eius pertingit ad domum: ſic Deus dici-
tur appropinquare ad nos, vel recedere à
nobis, in quantum participamus influen-
tiam bonitatis eius, vel ab eo deficimus;
cōcordat Albertus Magnus dicens, quod
motus appropinquationis, & elongationis
non referuntur ad Deum, niſi ſecundum
effectum: habemus exemplum in Diuo
Dionyſio *de Diuinis Nominibus cap. 1.* de
rupe, ſiue de petra immobili ſtante iuxta
aquam, ad quam cum quis trahit nauim,
vel impellit ad ipſam appropinquat, vel
elongatur ab ea, non motu petræ, ſed
nauis.

Non obſtat ſextum, nam reſpondetur
ſecundùm D. Thomam, quod in omnibus,
in quibus operatio differt à ſubſtantia,
oportet eſſe aliquem modum motus; ex
quo illud, quod exit de nouo in opera-
tionem mutatur, quia acquiritur in ipſo
operatio, quæ prius non erat: In Deo
autem ſua operatio eſt ſua ſubſtantia, vn-
de ſicut ſubſtantia eſt æterna, ita & opera-
tio, non tamen ſequitur operationem
operatam ab æterno, ſed ſecundùm ordi-
nem ſapientiæ, quæ eſt principium ope-
rati. Præterea Deus non agit actione me-
dia, quæ non ſit eſſentia ipſius Dei, ſed
ſuum velle ſit ſua actio; & ſicut velle
ſuum eſt æternum, ita & actio, non tamen
ſequitur effectus, niſi ſecundùm formam
voluntatis, quæ proponit ſic, vel ſic face-
re, & tali, vel tali tempore, & ideo non
exit de potentia in actum, ſed effectus,
qui erat in potentia agentis efficitur actus
eius.

Addit Turre-cremata, ſecundum Alber-
tum, *in ſumma*: in his, quæ per eſſentiam
ſuam agunt, agens vno modo ſe habet, &
non dicitur agens nunc, & non prius, niſi
per hoc, quod actum nunc eſt, & non
prius. Exemplum eſt in Sole, qui ſemper
eodem modo ſe habet illuminando, nec
dicitur ceram liquefaciens, nec lutum
condenſatum, & cera liquefacta eſt nunc,
& non prius: Talia enim vno modo ſe
habentia non mutatione ſui, ſed muta-
tione actus fiunt, quæ fiunt. Elegans eſt
ſententia Sancti Maximi Martyris, relata
à Petauio *tom.1.dicto lib.3.cap.1.num.15. Omnis*,
inquit, *eſſentia proprium ſecum terminum inue-
hens, hoc eſt determinata, principium eſt naturâ
ſua, motus ſecundum potentiam in ipſa conſide-
ratur. porrò omnis eſſentialis motus ad actum,
medium eſt quoddam, nam & eſſentia poſterior,
& actu prior ſpectatur, atque omnis actus ſu-
apte ratione naturaliter circumſcriptus, finis
eſt eſſentialis illius motus, qui animi cogitatione
anterior ipſo conſideratur. Deus autem neque
principium eſt, neque medium, neque finis. Hæc
enim notæ ſunt eorum, quæ tempore diuiduа
ſunt* (ſubiungit Petauius) *quamobrem mutatio
omnis interiecta eſt inter potentiam, & actum,
ſiue perfectionem, qua potentia formatur, eſt
enim via quædam, & progreſſio ab imperfecto
ad perfectiorem ſtatum: hinc, vt ex Auguſtino
ſupra memorauimus; omnis res mutabilis etiam
formabilis ſit neceſſe eſt; Cum igitur Deus
mera forma ſit, actuſque ſimplex, totum illud
eſt ſimul quicquid eſt, neque potentia quidquam
continet; Idcirco nihil ineſt ipſi, quod primum
medium, & vltimum appellari poſſit, ſine quibus
in rebus nulla eſt mutatio*. Hæc P. Petauius,
apud quem ſuper hac quæſtione plura
videre poteris, ex Sanctis Patribus, tum
Græcis, tum Latinis excerpta.

23 Non obſtat Textus *in cap. Presbyterorum*,
nam ibi dicitur iratus Deus more huma-
no, hoc eſt, quia hominibus videtur ira-
tus propter eorum demerita, vnde ſicut
Iudex videtur iratus contra delinquentes,
quos punit, ita Deus contra peccatores,
non tamen in ſe mutatur, ſic Cardinalis
Zabarella *dicto cap. num. 7.* & ibi Imola
num. 15.

Iram enim à Deo catholica pietas reij-
cit, non ſolum ea ratione, qua perturba-
tio quædam eſt animi, ac feruor, ſed
etiam, vt eſt quidam pacatus, & tranquil-
lus affectus, ſeu motus, quia nihil in Deo
nouum, nihil non æternum eſt, nullus ea
rerum occaſione ſuſceptus interior mo-
tus, & impulſus; vnde Arnobius *lib. 7.
contra Gentes, etſi diffinitionem*, inquit, *tenea-
mus illam, quam pertinaciter meminiſſe conue-
nit nos, ſemper vniuerſos animorum affectus
24 ignotos Dijs eſſe conſentaneum eſt credere,
nunquam Deos iraſci, quinimò nullum affectum
magis eſſe ab ijs longe, quam qui feris, & bel-
luis, proximus turbat tempeſtatibus patientes,
& ad periculum interitionis inducit; quidquid*

enim vexatur rei alicuius à motu, paſſibile eſſe conſtat, & fragile, quod paſſioni, fragilitatique ſubiectum eſt, neceſſe eſt eſſe mortale, ira & patientes ſe ſoluit, ergo eſſe mortale dicendum eſt, quod paſſionibus ſubiectum eſt iræ.

25 Non obſtant, quæ dicuntur de pœnitentia Dei, de qua in Sacris Scripturis, quia vt bene Turre-cremata *in dicto cap. Incommutabilis*, & *in dicto cap. Sed*, & *continuo*, Deus loquitur more humano metaphoricè, & per ſimilitudinem noſtram, quia tales paſſiones non ſunt in Deo: Idem ſentiunt Calderinus, & Zabarella *in dicto cap. Si quis Presbyterorum*, ille *num.* 7. iſte *num.* 15.

Optimè D. Iſidorus Hiſpalenſis *lib.* 1. *Sententiarum cap.*5. *Ita etiam*, inquit, *intelligere opus eſt; & alias paſſiones, quas de affectione humana dicit Scriptura ad Deum, vt eſt iuxta ſe incommutabilis ſit credendus, & tamen pro cauſarum effectibus, vt faciliùs intelligatur noſtræ locutionis, & mutationis genere appelletur, tam clementer Deus humanæ infirmitati conſulit, vt quia cum eum ſicut eſt non poſſumus agnoſcere, noſtræ locutionis more ſe ipſum inſinuet, vnde, & membrorum noſtrorum qualitatem habere deſcribitur, & paſſionum indignam dici de ſe voluit, quatenus per ſua nos traheret, & dum condeſcendit nobis, conſurgeremus ei.*

Quod apertiùs explicauit D. Auguſtinus *lib.*2. *ad Simplicianum quæſt.*2. *Quapropter*, inquit, *cum legimus, etiam Dominum dicentem pœnitet me, conſideramus, quid id eſſe ſoleat in hominibus, opus pœnitendi eſt, cum procul dubio reperitur voluntas mutandi, ſed in homine cum dolore animi eſt, reprehendit enim in ſe, quod temere fecit. Auferamus ergo iſta, quæ de humana infirmitate, ac ignorantia veniunt, & remaneat ſolum velle, vt non ita ſit aliquid quemadmodum erat, ſic poteſt aliquantulum intimari menti noſtræ, qua regula intelligatur, quod pœnitet Deum, cum enim pœnitere dicitur, vult non eſſe aliquid, ſicut fecerat, vt eſſet, ſed tamen, & cum ita eſſet ita eſſe debebat, & cum ita eſſe iam non finitur, iam non debet ita eſſe perpetuo, & quodam, & tranquillo æquitatis iudicio, quo Deus cuncta mutabilia incommutabili voluntate diſponit.*

Sit ergo firma, & conſtans concluſio, Deum Optimum Maximum, & quoad ſe, & quoad ſui voluntatem nullatenus in-
26 conſtantem, & mutabilem eſſe; & hanc eſſe concluſionem de fide teſtatur Bannez *in* 1. *quæſt.*9. *artic.*1. Molina *dicta qu.*9. *artic.* 1. *verſic. Concluſio eſt*, ita deffinita *in dicto cap. Firmiter, de Summa Trinitate, & fide Catholica*, cum alijs citatis *ſupra num.* 12.

CAPVT II.

ARGVMENTVM.

An detur Inconſtantia in Angelis.

SVMMARIVM.

1 *Angelorum natura creata patitur operandi inconſtantiam.*
2 *Creatura omnis mutabilis, non autem filius Dei.*
3 *Voluntas creata quare mutabilis.*
4 *Angeli veniunt appellatione voluntatis creatæ, & habent mutabilem libertatem.*
5 Iob cap. 4. *exponitur.*
6 *Dæmones creati in ſtatu innocentiæ habuerunt liberum arbitrium, & ex ſe facti ſunt mali.*
7 *Angelus poſt ſemel factam electionem an poſſit eſſe inconſtans.*
8 *Refertur opinio* D. Thomæ.
9 *Et contraria* Scoti, *cum ſequacibus.*
10 *Angeli boni quomodo in eorum ſuſcepta bonitate conſtantes, & immoti perſiſtant.*
11 *Dæmones nequitiam quomodo conſtantiſſimi retineant.*
12 *Dæmon quomodo aliquando appetierit mortem Chriſti, quam poſtea voluit impedire.*
13 *Dæmones habent liberum arbitrium, ſed ſemper ad malum.*
14 *Angeli liberum habent arbitrium, ſed ſemper ad bonum.*
15 *Angeli an diminuerint eorum fœlicitatem ob aliorum caſum.*
16 *Et quomodo.*
17 *Angeli Beati an condoleant compatientes caſui aliorum Angelorum.*
18 *Angeli Beati an timeant cadere, & ſeparari à Deo propter peccatum.*
19 *Angeli an ſint capaces naturalium habituum.*
20 *Angeli Cuſtodes Hominum, vel Regnorum, an aliquo eorum peccante inconſtantes à cuſtodia recedant, & num.*25.*cum ſeqq.*
Homines viatores Sanctis Angelis cuſtodiendos per ineffabilem Dei prouidentiam traditos eſſe de fide credendum.
21 *Angeli ſinguli deſtinati ſunt ad cuſtodiam ſingulis hominibus, Communitatibus, Prouincijs, ac Regnis.*
22 *Genij antiquorum quid.*
23 *Peccatoribus, & Infidelibus Baptizatis, & non Baptizatis Cuſtos Angelus adhuc datus eſt. Quid de Antichriſto.*
24 *Angeli an incipiant eorum cuſtodiam à die in-*

fuſionis animæ in vtero matris, vel à die natiuitatis pueri.

25 Hierem.cap.51. *proponitur, & nu.34.declaratur.*

26 *Referuntur affirmantes ad quæſtionem de qua num. 20.*

27 Iſai.cap.5. *proponitur, & nu.34. declaratur. Maceries quid ſignificet in ſacra litterà.*

28 *Voces Angelorum ante deſtructionem Hieroſolymæ.*

29 *Reſoluitur quæſtio propoſita num.20.*

30 *Dæmon non deſiſtit tentare iuſtum propter eximia iuſtitiæ opera.*

31 *Angelus non deſerit cuſtodiam hominis, niſi iuſſus à Domino.*

32 *Angelis cura hominis viatoris data eſt independenter ab eius ſtatu quoad fidem, vel gratiam.*

33 *Deus non deſerit peccatorem quoad auxilia ſufficientia interna, & externa, inter quæ eſt Angelorum cuſtodia.*

35 *Dæmones an poſſint inconſtantes ad pœnitentiam conuolare, & num.43.*

36 *Obſtinatio Dæmonum in malo an immediatè cauſetur à Deo.*

37 *An ob intrinſecam eorum naturam.*

38 *Vel ob ſtatum damnationis, in quo ſunt.*

39 Origenis *aſſertio futuram inconſtãtis Diaboli pœnitentiam, & ſaluationem dari.*

40 *Damnatur de hæreſi.*

41 Origenes, *quid de Dæmonibus, quid de Hominibus damnatis hæreticauerit.*

42 *Proſcriptio libri* Origenes defenſus Petri Hallois.

44 *Dæmones numquam ceſſant ab actuali peccato.*

A DEO tranſeamus ad Angelos, & videamus, an in Angelis detur Inconſtantia.

Et licet hęc quæſtio pertineat ad Theologos, non erit tamen iniucundum aliqua de hac materia hic deguſtare.

1 Et primò, ſtatuendum eſt ſpectata Angelorum natura creata nimirum, & defectibili, inueniri omnino in Angelis operandi Inconſtantiam, Diuus Hieronymus *Epiſt.*146.*ad Damaſum de Filio Prodigo. Solus Deus eſt*, inquit, *in quem non cadit peccatum, cætera cum ſint liberi arbitrij, in vtramque par-*

2 *tem poſſunt flectere voluntatem*. Sed melius D. Ambroſius *lib.* 5. *de fide cap.* 6. *Omnis Creatura*, ait, *mutabilis eſt, ſed non mutabilis Dei filius: omnis Creatura accidentia boni, & mali recipit iuxta ſuam capacitatem naturæ, eamdemque deceſſionem ſentit.*

3 Diuus Auguſtinus *lib.*12. *de Ciuitate Dei cap.* 1. & 6. dicit: Voluntatem creatam eſſe mutabilem ad malum, eo ipſo quod de nihilo facta eſt; & hanc putat eſſe ſufficientem rationem mutabilitatis, quod, idem repetit, *lib.*3. *contra Maximum cap.*12.

4 Appellatione autem voluntatis creatæ veniunt Angeli, qui ex nihilo facti ſunt, & habent mutabilem libertatem; Suarez *de Angelis lib.*3. *cap.* 7. *num.* 9. Hoc etiam probatur ex litteris apud Iob. 4.

5 *Ecce qui ſeruiunt ei non ſunt ſtabiles, & in Angelis ſuis reperit prauitatem*; & propterea Diuus Gregorius *lib.*5.*moral.cap.*28. docet, hanc inconſtantiam, ſeu inſtabilitatem, & mutabilitatem conuenire naturæ Angelicæ, eo ipſo, quo creatura eſt: *Nam ſi*, inquit, *Angelorum ſubſtantia à mutabilitatis motu fuiſſet aliena; benè ab Auctore condita, nequaquam in reprobis ſpiritibus à Beatitudinis ſuæ Arce cecidiſſet.*

Hinc ex noſtris Abbas Panormitanus

6 *in dicto cap. firmiter. de Summa Trinitate, & fide Catholica num.* 3. dicit, quod Dæmones, qui fuerunt creati in ſtatu innocentiæ habuerunt liberum arbitrium, & ex ſe facti ſunt mali. Idem tenet ibidem Antonius de Butr. *num.*14. Io: Andr. *num.*25. Imol. *num.*27. Card.Zabarell. *nu.*29.

7 Sed an facta ſemel electione per Angelũ detur in eo Inconſtantia: Sanctus Thomas *in* 2. *par. quæſt.*64. *art.*2. tenet, voluntatem Angeli ante electionem ad vtrumvis eſſe liberam, poſt electionem verò immobili-

8 ter adhærere, & ſic in eo ceſſare Inconſtantiam, quem ſequitur vniuerſa eius Schola.

9 Sed ab eo diſſentiunt plures Theologi, nempe Scotus, Durandus, Sanctus Bonauentura, Richardus, Gregorius, Gabriel, & Maior *in* 2.*par. diſt.*7. relati à Becano *in Summa Theologica Scholaſt. cap.* 5. *de pœna Dæmonum quæſt.* 12. latiſſimè Suarez, qui hanc partem defendit *lib.*3.*de Angelis c.*10.

Veteres autem Sanctos Patres conſentire in hanc poſteriorem ſententiam dicit Petauius *Theol. Dogmatum to.* 3. *lib.* 1. *de Angelis cap.* 11.

10 Et quamuis Angeli boni in ſuſcepta bonitate conſtantes, immotique perſiſtant, non eorum naturæ tribuendum, ſed Diuinæ poteſtati, ac gratiæ, ratione ſtatus ex-

11 tra viam, & in termino: & quod Dæmones in ſua nequitia conſtantiſſimi ſint eò factum interpetrari debet, quod illos Diuina gratia in pœnam peccati, & damnationis deſtituit, non quod ita ferat ipſorum natura.

Placet mihi quod dicit Becanus *loco cit.* nempe, quod iudicium Angeli duobus modis mutari poteſt, primo facta mutatione in obiecto, nam res, quæ antea erat vtilis ad aliquem finem obtinendum, poſtea poteſt fieri inutilis, & proindè, qui priùs iudicauit illam eſſe vtilem, poſtea iudicabit illam eſſe inutilem. Secundo propter nouam diſpoſitionem iudicantis fieri poteſt, vt Angelus iudicet aliquid appetendum, quod tamen iudicaret non eſſe appetendum, ſi aduerteret ad omnes

12 circumſtantias: Ergo fieri poteſt, vt re melius conſiderata ſecundùm ſuas circumſtantias incipiat aliter de ipſa iudicare. Et hoc modo Dæmon aliquando appetijt mortem Chriſti, quam tamen poſtea voluit impedire re melius conſiderata.

Poteſt etiam Angelus eſſe Inconſtans ex mera libertate voluntatis, ſine mutatione iudicij: quia voluntas eſt potentia formaliter libera, ergo poſitis omnibus ad agendum requiſitis, poteſt agere, & non agere, ergo poſito quocunque iudicio non neceſſitatur ad agendum, ergo ſemper mutare poteſt electionem, & ex alijs rationibus per eundem Becanum allatis. Facit quod ſcribit Sanctus Iſidorus Peluſiota *lib. 2. epiſt.* 25. nempe Perſarum Angelum ægreferentem, quod Iudæi peſſimis ſuis factis iram Dei, ac ſeruitutem perpetuam mereri pergerent, eos liberare noluiſſe, ſed huic alterum Angelum obſtitiſſe, qui iuſtitiæ Dei bonitatem anteponeret, & hunc ad extremam cauſam obtinuiſſe, Deo ſecundùm ipſum ſententiam ferente, & aſſentiente deinceps altero, ergo iſte, quod priùs elegerat velle deſijt, & Inconſtans voluntatem mutauit.

Non ſunt ergo Angeli, ait Petauius, ex eo quod liberè diligunt in contrarium, immutabiles, imò inter articulos à Stephano Pariſienſi Epiſcopo damnatos, fuiſſe quartum capituli primi de Deo, vel Intelligentijs.

Quod ſubſtantiæ ſeparatæ, eò quod habent vnum appetitum non mutantur in opere, vel operatione.

De qua operatione teſtatur Petauius *loco citato num.9. in fine.* Sed reuertamur ad

13 noſtros Addentes ad Abbatem *in dicto cap. Firmiter*, dicunt, quod Dæmones habent liberum arbitrium, ſed ſemper ad malum, per Gloſs. *in cap. Qui Epiſcopus diſt. 37.*

14 Angeli verò habent liberum arbitrium ſemper ad bonum, Hoſtienſ. *ibidem nu.23.* Io. Andr. *num.* 25. Innocentius *num.* 27. Zabarell. *num.* 29. Ant. de Butrio *num.* 14.

15 Sed an reſpectu paſſionum animi detur in Angelis Inconſtantia, videndus eſt ex noſtris Turre-cremata *in cap. Vbi duo ſolummodo Hymni de Conſecratione diſt.* 1. qui *num.* 8. quærit, an caſus Angelorum, qui ceciderunt, diminuerit gaudium, ſiue felicitatem Angelorum permanentium, & reſoluit negatiuè, quia cum eſſent in Beatitudine, quæ eſt perfectio conſumata, omne deſiderium implet, & omnem defectum excludit, & conſeqenter ab illis propter eum caſum excluſa fuit Inconſtantia.

16 Et licèt in eo Textu dicatur, quod decimus Ordo Angelorum per ſuperbiam corruens Angelicum numerum minuit, & felicitatem perturbauit; declarat autem idem Auctor, quod ſicut numerus Angelorum ex caſu aliorum fuit minoratus in numero, ità turbatus eſt à felicitate extenſiuè ad hunc ſenſum, quia felicitas ipſa extenſiua non à toto eſt participata, ſicut fuiſſet, ſi omnes permenſiſſent.

17 Secundò, quærit, an Angeli Beati condoleant, compatientes caſui aliorum Angelorum, & reſpondet negatiuè; quia cum Angeli Beati perfectiſſimè ſe confirment Deo, nihil poteſt eſſe contra voluntatem eorum, ſicut nec contra voluntatem Dei, & ideo nihil accidere poteſt, de quo doleant Beati Angeli, quare cum Deus voluerit malos damnari, conſequens eſt, quod de eorum damnatione non doleant.

18 Tertiò, quærit, an Angeli Beati timeant cadere, ſeu ſeparari à Deo per peccatum, & pariter reſpondet negatiuè, quia ratio timoris eſt poſſibilitas ad malum, ſed in Angelis bonis non eſt poſſibilitas ad malum, ergo &c. Et hanc opinionem comprobat multis argumentis, quæ videri poſſunt apud eundem *loco citato*.

19 An autem voluntas Angelorum ſit capax naturalium habituum, qui proprijs actibus acquiruntur, itaut in illis detur Inconſtantia, videndus eſt P. Suarez *lib. 3. de Angelis cap.* 12. *per totum.*

20 Sed an detur Inconſtantia in Angelis quoad cuſtodiam Hominum, & Regnorum, itaut aliquo eorum peccante, ab eo Cuſtos Angelus recedat.

Primò, ſupponendum eſt, certum eſſe de fide, homines viatores Sanctis Angelis per ineffabilem prouidentiam Dei In cuſtodiam eſſe traditos, vt ex Sanctis Patribus, & ſacris Scripturis probat Suarez *de Angelis lib. 6. cap. 17. num. 6.* & poſt eum P. Lezana *in Summa Theolog. tom.* 1. *tract. 6. diſp.* 10. *quæſt.* 1. Gaſtal. *de poteſtate Angelica to.1. diſt.2. quæſt.4. art. 4. pag.674. verſ. Prima concluſio.*

21 Secundò, ſupponendum eſt ſingulis Hominibus, Communitatibus, Prouincijs, & Regnis ſingulos Angelos deſtinatos eſſe in cuſtodiam, vt ex Sanctis Patribus probat eruditè Petauius *to. 3. Theolog. dogmatum lib.2. de Angelis cap.6. & 7.* Suarez *loco citato num.7.* qui *num.8.* benè confutat Caluinum *lib. 1. inſtit. cap.* 14. §. 7. quem Caluinum ſequuntur Magdeburgenſes.

22 Hanc cuſtodiam agnouerunt etiam Gentiles, qui ſub nomine *Genij*, omnia illi attribuerunt, quæ de Cuſtodibus Angelis Chriſtiani prædicant, vt colligitur ab Horatio *Epiſt. 2. lib. 3.* qui ſic ait:

Scit Genus natale comes, qui temperat Aſtrũ,
Naturæ Deus humanæ mortalis in vnum,
Quodque caput vultu mutabilis albus, & ater.

Et Menander Comicus apud Euſebium *lib. 13. de dræparatione Euangelica*, ſuis verſibus idem explicat:

Vnicuique Genius verò adſtat.
Statim nato Meſtagogus vitæ bonus.

Et Epitectus apud Arianum *lib. 1. cap. 14.* *Tutorem*, inquit, *vnicuique Deus aſſignauit ſingulorum Genium, & huic ipſum cuſtodiendum tradit, & quidem eiuſmodi, qui neque dormiat; neque falli poſſit. Nam cui tandem alteri præſtantior, ac ſollicitiori Cuſtodi vnumquemque noſtrum committere? Itaque quando ianuas occluſeritis, & tenebras intus induxeritis, mementote vti nunquam vos ſolos eſſe dicatis, non enim eſtis, ſed Deus intus eſt, & veſter Genius.* Verba ſanè non Philoſopho Gentili, ſed Chriſtianiſſimo digna.

23 Et non ſolùm Iuſtis, & Fidelibus datus eſt Angelus Cuſtos, ſed etiam Peccatoribus, & Infidelibos baptizatis, & non baptizatis, vt ex omnium Theologorum ſententia, præſertim Diui Thomæ *par. 1. quæſt. 113. art. 4. ad 3.* qui loquitur de Anti-chriſto, tenet Suarez *loco cit. cap. 17. num. 14.*

24 Quando verò incipiat hæc Cuſtodia, an à die infuſionis animæ in vtero matris, an à natiuitate pueri, non eſt concors Doctorum ſententia, de qua controuerſia videndi ſunt D. Thom. *d. quæſt. 113. art. 4. ad 3.* Suarez *loco cit. cap. 17. num. 18.* latè Gaſtald. *de poteſtate Angelica loco cit. diſt. 2. quæſt. 4. toto artic. 6.* Lezana *d. tract. 6. diſput. 10. de Cuſtodia bonorum Angelorom, verſ. Dubitari tamen ſolet.*

25 Hiſce ſuppoſitis dicendum videtur dari Inconſtantiam in Angelo Cuſtode, itaut Homine, vel Regno, vel Prouincia, vel Ciuitate peccante, à cuſtodia illius recedat, ſic habetur per Hieremiam 51. ibi, *Curauimus Babilonem, & non eſt ſanata, derelinquamus eam. Impurus enim* (ait Euagrius relatus à Petauio *loco cit. lib. 2. cap. 6. nu. 11. verſ. Euagrius &c.*) *ab Angelo diuelletur.*

26 Et recedere Angelum Cuſtodem ad tempus, docuit D. Ambroſius *in Pſalm. 38.* Iſidorus Peluſiota, & alij ab eodem Petauio *loco cit. relati nu. 11.* quod voluit etiam Suarez *dicto cap. 17. num. 16.*

Secundò, facit illud Eſaiæ 5.

27 *Auferam ſepem eius, & erit in direptionem, diruam maceriem eius, & erit in condemnationem.* Ibi nomine *Maceriei* intelligitur Angelorum Cuſtodia, vt notat ibi Gloſſa.

28 Tertiò, ab exemplo deducto ex Hiſtoria Eccleſiaſtica, nam ante deſtructionem Vrbis Hieroſolymæ auditæ ſunt voces Angelorum dicentium, *Derelinquamus eam.*

29 Cæterum dicendum eſt, non dari Inconſtantiam in Angelo Cuſtode, itaut peccante homine ab illo recedat, Diuus Thomas *dicta quæſt. 113. art. 6. & in 2. diſt. 11. quæſt. 1. art. 4.* & ibi ferè omnes Theologi, ex quibus multos allegat Suarez *d. lib. 6. cap. 13. num. 15.*

Suaderi poteſt primò hæc opinio ex illo Exodi 23.

Ecce ego mitto Angelum meum, qui non dimittet te cum peccaueris.

Sed hanc auctoritatem reprobat Suarez dicens, eam non facere ad cauſam, quia verbum illud *dimittere*, non ſignificat deſerere, ſed impunitam relinquere, idem ex eo voluit Gaſtald. *loco cit. art. 7. col. 2.*

Conuolat igitur Suarez ad aliam rationem, dicens, quod quia Dæmon non de-
30 ſiſtit à tentando iuſtum propter eximia iuſtitiæ opera, ità nec Sanctus Angelus deſerit peccatorem: Nam teſte D. Ambroſio *in Pſalm. 18.* non diſcedit Angelus à
31 cuſtodia hominis, niſi iuſſus à Domino, Gaſtald. *loco citato verſ. Probatur ratione.*

32 Secundò, quia hæc cura data eſt Angelo independenter à ſtatu hominis viatoris quoad fidem, vel gratiam, ergo ſicut Angeli cuſtodiunt eos homines, qui vel fidem, vel gratiam non habuerunt, ità & illos, qui eas amiſerunt.

33 Tertiò, quia Deus non deſerit peccatores quoad auxilia ſufficientia interna, & externa. Inter auxilia verò ſufficientia eſt Angelorum cuſtodia, ſic Suarez, & Gaſtald. *locis citatis.*

34 Non obſtant adducta in contrarium; quia verba Hieremiæ, & alia ſupra relata intelligi debent, non quod Angeli Cuſtodes peccatorem omnino relinquant, ſed quod actualem operationem, & exercitium Cuſtodiæ interdum remittant propter incapacitatem, vel indiſpoſitionem cuſtodiendi, vt interpretatur Suarez *loco citato num. 16.* Petauius *de Angelis to. 3. lib. 2. cap. 6. num. 12.* latè Gaſtald. *loco citato.*

35 Sed an mali Angeli, hoc eſt Dæmones, in ſua obſtinatione Inconſtantes eſſe poſſint, & ad pœnitentiam conuolare, Catholica veritas eſt, nullo modo Dæmones Inconſtantes eſſe poſſe: Quia adeo obſtinati ſunt in peccato commiſſo, propter quod damnati ſunt, vt nunquam illus remiſſionem ſint conſecuturi, ac proinde nec acturos veram pœnitentiam, per quam veniam conſequi poſſint. Hæc veritas habetur expreſsè in Scriptura Matth. 25. *Ite in ignem æternum, qui paratus eſt Diabolo, & Angelis ſuis*; & infra, *ibunt in ſupplicium æternum.*

Marc. 9. Chriſtus ait, *Ibi vermis non moritur, & ignis non extinguitur.*

Apocal. *par. 10.* de Diabolo dicitur, *Miſſus eſt in ſtagno ignis, & ſulguris, vbi, & Beſtia, & Pſeudo-propheta cruciabuntur die, ac nocte in ſecula ſeculorum.* Idem habetur *in cap. 14.* Apoſtolus Iudas in ſua Epiſtola canonica, ibi, *Vinculis æternis ſub caligine reſeruati.*

Definita eſt etiam hæc veritas *in* 5. *Sy*nodo, & *in* 6.*art*.6.& in Concilio Lateran. ſub Innoc.III. *regiſtr.in cap.firmiter.de Sũma Trinitate, & fide Catholica*, vbi loquendo de reprobis dicit,quod cum Diabolis pœnam perpetuam recipient, & ita Suarez *de Angelis lib*.8.*cap*.7. *num*.1. *&* 3. Vaſquez *diſput*. 239. cum quibus omnes Theologi concordant, quamuis diſſentiant in cauſa eorum obſtinationis.

36 Nàm Nominales volunt hanc obſtinationem in malo immediatè à Deo cauſari, ſcilicet quod Deus illis infundat actum ipſum odij Dei, & perpetuò conſeruet; ſic Ocham *in* 2. *q*. 19. quem ſequitur Gabriel. *diſt*.7. *q.vnica,art*.1. vel ſaltem infundat habitum quemdam intenſum odij, vt ait Aureolus 2. *diſt*. 7. *artic*. 5. & hoc eſſe

37 probabile dicunt ibid. Maior, & Marſil.

Thomiſtæ autem referunt, cauſam obſtinationis Dæmonum in intrinſecam naturam ipſorum,quæ immobiliter adhæret, cuicumque adhæret, quatenùs eſt inflexibilis arbitrij, & immobiliter adhærentis electioni, quam ſemel facit; ità Diuus Thomas *par*.1.*q*.64. *art*.2. Salmaticen. Nazarius, Zanard. Serra, Io: de Sancto Thoma, & alij antiquiores eius Diſcipuli.

38 Scotus verò, & cum eo communis Schola, aſſerit, cauſam obſtinationis Dæmonum ſimpliciter,& abſolutè prouenire ex ſtatu damnationis, in quo ſunt, quia ſunt in termino, & maximè ex carentia auxilij Diuinæ gratiæ, quam iuſtè Deus denegat illis, ſuppoſito peccato, & perſeuerantia in illo ſtatu: Sic Scotus 2. *diſt*. 7. *qu*.1. §.*de ſecundo*, S.Bonauent.*ibidem art*.1. *qu*.1. Durand. Richard.Gregor.& Aegyd. & alij relati à Suarez *lib*. 8. *de Angelorum pœnis cap*. 7. *num*. 10. Bartholomæus Maſtiens *diſput*. 3. *de Dæmonibus quæſt*. 5. *num*. 85.

39 Quocircà Origenes, qui voluit Diabolum purgatum vitiis,atque peccatis,priſtinam aliquando gloriam recepturum, ad eamdem rediturum dignitatem, & conſcenſurum Regna Cælorum; Immò acturum cum alijs Dæmonibus pœnitentiam aliquando, & cum Sanctis regnaturum: tamquam Princeps huius dogmatis, inter

40 Hæreticos reputatus eſt, vt docent Theophilus Alexandrinus, Athanaſius, Hieronymus, Epiphanius, & alij, quos refert Petauius *de Angelis lib*.3.*nu*.4. Quod etiam teſtatur *quinta* Synodus, ex cuius actis apparet inter errores Origenis hunc eſſe.

Omnium impiorum hominum, ipſorumque Dæmonum tormenta finem habitura, atque impios Dæmones in priorem ſtatum ſuum reſtitutum iri, quod in anathematiſmis eadem Synodus expreſſit. Idem error fuit damnatus à *ſexta* Synodo *artic*. 11. *in epiſtola Sophronij*, qui damnationem *quintæ* Synodi ibidem refert.

Et licet ipſe Origenes *in Homilia* 8. *in Ioannem*, aſſeruerit,Dæmones æterno igni

41 addictos, Homines verò iiſdem addictos ſupplicijs, tandem liberandos alio tamen in loco, nempè *to*. 18. *in Ioannem*, putat, aliquos ex Principibus, & Potentijs Angelicis, qui cum Diabolo ceciderant, per pœnitentiam conuerſos ad Deum, per Chriſtum, cuius Diuinitate, ac Poteſtate obſtupefacti erant, & hanc fuiſſe hæreſim Origenis, tenet Alphonſ. de Caſtro *aduerſus hæreſes, in verbo Diabolus, verſ. Secunda hæreſis*, & priùs *in verbo Beatitudo, verſ.Tertia hæreſis*.Suarez *dicto lib*.8.*cap*.7.*nu*.1.*&* 2. Grauina *Catholicarum præſcript. to*. 3. *lib*.4. *pag*.25. *&* 26.

Et quamuis nonnulli conati ſint Origenem vindicare, nempè Scotus *in* 4. *diſt*. 5. *art*. 1. Sixtus Senen. *lib*. 4. *Bibliothecæ anno* 126. Merlinus *in Apologia pro Origene*, Mirandolan. *in Apologia q*. 7. Illis tamen non eſt aſſentiendum propter auctoritatem

42 *quintæ*, & *ſextæ* Synodi. Ideò mei Aſſeſſoratus tempore proſcriptus fuit liber P. Petri Hallois è Societ. Ieſu, cuius nomen *Origenes defenſus*, in quo nitebatur Origenem defendere, & parum modeſtè loquebatur de *quinta* Synodo. Conſtans ergò opinio Catholicorum eſt, Dæmones non

43 poſſe in ſua obſtinatione inconſtantes eſſe,nec pœnitere poſſe, & propterea irriſus fuit quidam deluſus à quodam Exorciſta, qui inter exorcizandum dicebat,audiuiſſe à Dæmone, ſe velle veniam à Deo petere, & de ſuis peccatis pœnitentiam agere.

44 Imò Dæmonem non ſolùm non poſſe agere pœnitentiam, ſed nunquam ceſſare de omni actuali peccato, & ſemper aliquid committere, voluit Diuus Thomas *par*.1. *quæſt*.64. *art*.2.*ad* 5. *& qu*.16. *de malo*, *& quæſt*.24. *de veritate art*.2. *& in* 2. *diſt*.17. *quæſt*.1. *art*.1. Diuum Thomam ſequuntur alij, quos congerit Suarez *d. lib*.8. *de pœnis Angelorum cap*.8.*num*.4. Et hanc concluſionem latè aſſumit P. Andreas Lao *in* 1. *Diui Thomæ diſput*.330.*dub*.8.*to*.2.

Ab Angelis tranſeamus ad Homines,in quibus frequens, & peculiaris eſt Inconſtantia.

Certum eſt enim in Paradiſo illo voluptatis, in quo homo reconditus fuit, vt operaretur, & cuſtodiret illum vix per ſpatium ſex horarum, vt multis placet, vel ad ſummum vnius diei fuiſſe conſtan-

45 tem; cum enim fuit illuſtratus fidei lumine,& ornatus donis gratiæ ſupernaturalis, in qua fuit conditus, illud ei Deus præſcripſit, vt in accepta fide, innocentia, & obſeruantia præcepti perſeueraret, ſed ſtatim quam eſſet mutabilis, & inconſtans animo apparuit cum violato præ-

cepto gratiam, & innocentiam ſimul cum fælicitate ſtatus amiſerit; In ſtatu autem reparationis oportuit ſolidari Hominem per virtutem Sanguinis Chriſti Redemptoris, & in fide illius maximè confirmari iuxta illud Petri *epiſt.* 1. *cap.* 1. *in virtute Dei. Cuſtodimini per fidem in ſalutem, & cap.* 5. *Reſiſtite fortes in fide, in qua ſummè debet eſſe conſtans, & ideò eam Chriſtus in Petro fundauit tanquam in petra firmiſſima.*

CAPVT III.

ARGVMENTVM.

An Summus Pontifex Inconſtans in Fide eſſe poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Papa non poteſt eſſe Inconſtans in Fide, & num.* 5. *cum ſeqq.*

2 *Papa an poſſit in hæreſim incidere, & à Fide deuiare.*

3 *Papa deuiare inconſtans non poteſt à fide, quatenùs Papa, & num.*6. *&* 8.

4 *Papa errare non poteſt in docenda, & inſtruenda Eccleſia, quod eſt de fide, & num.*14.

5 *Sanctus Petrus tamquam Summus Pontifex obtinuit à Chriſto priuilegium, ne poſſet aliquid docere contra fidem, illudque neceſſario tranſtulit ad Succeſſores.*

7 *Papa vti Papa habet poteſtatem definiendi, quæ ad fidem pertinent.*

9 *Papa non poteſt decipi vti Papa circa fidem ſiue cum Concilio definiat, ſiue extra Concilium, & num.*16.

10 *Papa ſolus, abſque Concilio, plures hæreticos damnauit, & de ratione numeris ſeqq.*

11 *Papa nullibi legitur, quod habeat poteſtatem dependenter à Concilio.*

12 *Concilium poteſtatem habet dependenter à Papa.*

13 *Concilium cõuocari difficiliter poteſt, & quare.*

14 Alphonſi de Caſtro *intolerabilis error circa poteſtatem Papæ.*

17 Sorbonenſis Schola *quid ſenſerit circa Pontificis infallibile iudicium in rebus fidei extra Concilium.*

18 *Regiſtratur Decretum eiuſdem* Scholæ.

19 Almainus, *&* Gerſon, *quantæ ſint auctoritatis, & quare.*

20 *Fragilitas humana ſemper in peius labitur.*

21 *Arreſtum* Parlamenti Pariſien. *cõtra Summi Pontificis auctoritatem à quibus prodierit.*

22 *Propoſitio* Parlamenti Pariſienſis.

23 *Donum infallibilitatis fuit à Chriſto conceſſum Petro, & eius Succeſſoribus, non ſub conditione conſenſus Eccleſiæ, ſed ſtatim à ſua canonica electione.*

24 *Innocentius X. damnauit quinque Propoſitiones* Ianſenianas.

25 *Papa vt dicatur infallibiliter circa rem fidei definiuiſſe an ſit quærendum, num de illa contulerit cum peritis.*

Papa habet aſſiſtentiam Spiritus Sancti, & diuinæ prouidentiæ in rebus fidei.

26 *Innocentius X. quas adhibuerit diligentias in damnatione Propoſitionum* Ianſenii.

27 *Quot conſultauerit Peritos.*

28 *Propoſitiones* Ianſenianæ *damnatæ, cum euidenti aſſiſtentia Spiritus Sancti.*

29 *Papa de facto, & ſine conſultatione, controuerſiam fidei definienti an ſit credendum, quæſtio expuncta.*

30 *Deus aſſiſtit deffinitionibus fidei, eiuſque medijs.*

31 Ianſeniſtarum *diſtinctio proponitur, & impugnatur num. ſeqq.*

32 *Papa an poſſit ſine errore dogma fidei ſtatuere ſuper facto non reuelato.*

33 *Hæreſis* Rhectorij *exiſtimantis omnes hæreticos benè ſentire, & propterea omnes hæreſes veras eſſe.*

34 *Senſus Scripturæ Diuinæ qualis ſit Eccleſiæ credendum.*

35 *Papa eſt ſolus Interpres Scripturæ hæreſim continentis, & ſenſus Auctoris illius.*

36 *Papa quid ſentiat damnando hæreſim in ſenſu ab Auctore intento.*

37 *Damnatio propoſitionum* Baij *per Pium V. quomodo.*

38 *Chriſtiani non habent alium Iudicem, vel Doctorem, ad quem conſtantes recurrant in rebus fidei, niſi Summum Pontificem.*

39 *Papa non præſumitur errare in rebus fidei, etiam quatenùs facti ſunt, donec error pateat.*

Ex ſupradictis inferunt communiter Doctores, Summum Pontificem Chriſti Vicarium, & Petri Succeſ-
1 ſorem in Fide Inconſtantem eſſe non poſſe. Licet enim ex Textu *in cap. Si Papa* 40. *diſtinct.* deducatur, Summum Ponti-
2 ficem poſſe in hæreſim incidere, & à fide deuiare, vt ex multis, quos refert, differit Fagnanus *in cap. Significaſti, de elect. num.*68. Nihilominùs diſtinguendum eſt inter
3 Pontificem, qua Pontifex, & qua perſona priuata, priori caſu dicendum eſt nullo modo Summum Pontificem poſſe eſſe Inconſtantem in Fide, imò de fide eſt,
4 quod Summus Pontifex in docenda, &

inſtruenda Eccleſia, cuius Caput eſt, non poteſt errare, aliàs fuiſſet inanis promiſſio Saluatoris, regiſtr. in Euang. Lucæ 22. in illis verbis: *Simon, Ego rogaui pro te, vt non*
5 *deficiat fides tua*. Et quia tunc Chriſtus dedit priuilegium Petro, vt ipſe tanquàm Summus Pontifex non poſſit aliquid docere contra fidem. Tale priuilegium neceſſariò ad Succeſſores Petri translatum eſt, vt colligitur ex *cap. Maiores de Baptiſmo, & cap. Ità Dominus, diſt.* 19. Suarez *De fide diſput.*15.*art.*8.*num.*40. Baldell. *De fide, & infidelitate lib.*1.*diſput.*37.*nu.*6. Ex noſtris Barboſ. *in tract. Iuris Eccleſiaſtici Vniuerſi lib.*1.*cap.*2.*num.*38.

Et hanc concluſionem, quod Summus Pontifex tanquàm Chriſti Vicarius, & Petri Succeſſor non poſſit eſſe Inconſtans in fide, docuerunt ex Theologis Diuus Thomas 2.2. *qu.*1. *art.*10. *& quæſt.*11.*art.*2. *ad* 3. Gaietan. *in Apologia de poteſtate Papæ par.*2.*cap.*13.*cum ſeqq.* Turre-cremata *lib.*2. *cap.*19. Pighius *de Eccleſiaſtica Hierarchia lib.* 4. *cap.* 3. Canus *de locis Theolog. lib.* 6. *cap.* 3. *propoſ.* 3. Caranza *in Summa Concil. controu.* 3. Card. Bellarm. *lib.* 4. *de Romano Pontifice cap.*3. Suarez *de fide diſp.* 5. *ſect.* 8. *num.*8. Cordúba *in qq. Theol.lib.*4.*quæſt.*3.*in princip. &* §.6. Sotus in 4. *ſentent. quæſt.*22. latè Bannez 2. 2. *quæſt.*1. *art.*10. Bordonus *in Tribunali cap.*5.*de Rom. Pontifice* 8. *verſ.*4. *& qu.* 14. Lezana *in Summa Theolog. tom.*3. *tract.*1. *quæſt.* 5. *verſ. Nihilominus veritas eſt*, Bertin. *de inquiſit. fol.mihi* 155. *col.*2.*&* 157. *col.* 1. Macedo *in ſua Schola Theologiæ poſitiuæ Schola* 6. *cap.*4. *fol.mihi* 241. Ex noſtris autem Turre-cremata *in cap. Hæc eſt fides* 24. *quæſt.*1. Conar. *var.lib.*1.*cap.*10.*num.*12. Simanch. *de Cathol. inſtit. tit.*45. *verſ. Papa à nu.*20. Pegna 3.*par.Direct. q.*25.*comm.*74. *verſ. Et hæc ſententia*, Acugnha *in dicto cap. Si Papa n.*6.*verſ.Sit prima concluſio*, Santarell. *de Hæreſi cap.*31. *dub.*1. *num.*3. qui ait, defi-
6 nitam eſſe in Concilio Vienneuſi, vt *in Clement. vnica, de Summa Trinit.* & in Concilio Florentino *ſeſſ.* 25. *in fine*, & in Lateranen. ſub Leone X. qui damnauit *artic.* 24. Lutheri hanc veritatem negantis, Barboſ. *in dicto cap. Si Papa à num.* 2. per multos, vbi reſpondet omnibus contrarijs, & *tract.Iuris Vniuerſ.Eccleſ. lib.*1. *cap.*2. *à num.* 38. Cardin. Alban. *de poteſtate Papæ par.*2. *num.*172. vbi aſſignat rationem, ſci-
7 licet, ſi Papa, vt Papa habet poteſtatem definiendi ea, quæ ad fidem pertinent, & iudicandi in ijs poteſtate perfruitur, ſi Inconſtans in fide eſſe, & errare poſſet, nihil ſtabile, & firmum in Eccleſia haberemus, quo nihil deteriùs poſſet contingere, vel, vt ait Gelaſius I. *in Epiſt.* 8. *ad Anaſtaſium Imperatorem*.
8 *Hoc eſt*, inquit, *quod Sedes Apoſtolica magnopere cauet, vt quia Mundo radix eſt Apoſtoli glorioſa confeſſio: nulla rima prauitatis, nulla prorſus contagione maculetur, nàm ſi (quod Deus auertat, quod fieri non poſſe confidimus) tale aliquod proueniret vnde cuiquam auderemus reſiſtere errori? vel vnde correctionem errantibus poſceremus?* Quod etiam aduertit P. Theophilus Rainaldus, qui dùm hæc ſcribo diem clauſit extremum, *in Corona aurea ſuper Caput Romani Pontificis, ſub notat.*2.*verit.*7. Fermoſinus poſt hæc ſcripta viſus *in cap.Damnamus num.*9. 10. *&* 11. *de Summa Trinit. & fide Catholica*, Fagnan. *in cap.Maiores de Baptiſmo à nu.*12. Rubens *in Annot.ad deciſ.*2. *par.*3.*recent.*§.5.*num.*28. Fragoſ. *de Regim. Reipubl. lib.*1.*diſput.*1.§.3. *to.*2.

9 Quæ concluſio procedit, ſiue Pontifex definiat vna cum Concilio, ſiue extra Concilium, Suarez *dicta diſput.*5.*ſect.*8.*n.*6. Baldell. *dicta diſp.*37.*num.*7. Oſius *in confeſſione fidei cap.* 31. Turre-cremata *in ſumma lib.*2.*cap.*109. Valden. *de Doctrina fidei lib.*2. *cap.*47.*&* 48. Petrus Soto *in Apolog.cap.*83. *& ſeq.* Echius *de Primatu Petri cap.*18. cum alijs per Sanctarell. *dicto cap.*31. *dub.*1.*nu.*3. Barboſ. *dicto cap. Si Papa num.*13. nouiſſimè Lezana 2.2.*tract.*1. *diſp.*8.*qu.*5. *de Papa, ſiue Pontifice Romano pag.mihi* 89. *verſ.Nihilominùs veritas eſt de fide*, Fermoſinus *loco citato num.* 12. Bagoſius *in Apologetico fidei lib.* 4. *diſput.* 2. *cap.*1. *ſect.*3. *to.* 1. vbi probat, ex
10 continuato vſu Eccleſiæ Summos Pontifices ſolos, abſque Concilio, plures Hæreticos damnaſſe, Caſpenſis *in ſuo curſu Theologico to.* 2. *tract.* 15. *de fide, diſput.* 2. *ſect.*6. *à num.*62.

11 Non enim vnquàm legimus poteſtatem definiendi, & præcipiendi eſſe datam Summo Pontifici dependenter à Concilio, ſed è contra datam eſſe Concilio de-
12 pendenter à Pontifice, quod certè fuit maximè conueniens, & vtile Eccleſiæ, vt dubia, & Hæreſes, quæ in dies exurgerent, repentè reprimerentur, & tollerentur,
13 tur, nec deferri deberent ad futurum Concilium, quod non poteſt conuocari ſine magno incommodo, & magnis expenſis, & aliquando etiam abſolutè conuocari non poteſt propter perſecutiones, & propter bella, quæ fortè vigent contra Eccleſiam, vel inter Principes, ſic Baldell. *loco cit. num.*7. Valentia 2.2. *diſp.*1. *quæſt.*1.
14 *par.* 7. §. 40. vbi dicit, hoc eſſe de fide certum, Rainaldus *dicta ſubnot.* 2. *verit.* 8. *verſ.Eſt ergo Pontifex*, Suarez *loco citato*.

15 Ideò intollerabiliter errauit Alphonſus de Caſtro *lib.* 1. *contra Hæreſes cap.* 4. dùm aſſeruit, Pontificem, quatenùs Papam, & de Cathedra loquentem Inconſtantem in fide eſſe poſſe, vt aduertit Raynaldus *loco citato*.

Pariter non eſt ſana doctrina Gerſonis Almaini, Io. Maioris, & Adriani, & ex

noſtris Abbatis *in cap. Significaſti num. 3. de electione*, Antonij Roſel. *de Concilio qu.14.*
16 qui non in Pontifice ſolo, ſed in Pontifice ſimul cum Concilio Generali conſtituunt infallibile iudicium de rebus fidei.

17 Et quamuis nonnulli velint, hanc eſſe opinionem facultatis Theologicæ Sorbonæ, hoc tamen commentum eſt, nàm plures eiuſdem Scholæ Doctores, & quidem celebriores hoc ſoli Pontifici conceſſerunt, vt Diuus Thomas 2.2. *qu.1. artic.10.* Diuus Bonauentura ſingulare eiuſdem Scholę Pariſienſis decus, & ornamentum, & cuius doctrinam Gerſon. ad Studentes in Collegio Nauarrę miris laudibus vſque ad Cælum extollit. Heruens Armonicus, Henricus Gandauenſis, Ioannes de Celaia, & omnes illi Doctores, qui in Comitijs generalibus eiuſdem Scholæ errores Moleſoni condemnauerunt, ijs verbis:

18 *Ad Sanctam Sedem Apoſtolicam pertinet auctoritate iudiciali ſuprema circa ea, quæ ſunt fidei, iudicialiter definire.*

Prout de ijs omnibus teſtatur Duallius inſignis Doctor Sorbonicus *in tractatu de Suprema Romani Pontificis in Eccleſia poteſtate lib.2. de infallibilitate quæſt.4. in fine verſic. ad 9.*

19 Nec Almainus, & Gerſon ſunt in hoc magnæ auctoritatis, quia ſcripſerunt tempore Schiſmatum, vt notat Duallius *loco cit. pag.mihi* 210.

20 Sed quia humana fragilitas in peius labitur, iuxtà illud:

Video meliora, proboque
Deteriora ſequor:

dùm hæc tranſcriberentur prodijt Arreſtum Curiæ Parlamenti Pariſienſis, quo
21 approbatæ, & in eo regiſtratæ fuerunt nonnullæ propoſitiones contra Summi Pontificis auctoritatem, quæ à paucis Theologis, & ijs quidem hæreſi Ianſeniana infectis aſſertæ fuerunt, inter quas vna eſt:

22 *Sextò, non eſſe doctrinam, nec dogma facultatis, quod Summus Pontifex nullo accedente conſenſu Eccleſiæ ſit infallibilis.*

Vide peſſimam eius Scholæ Inconſtantiam, quaſi quod infallibilitatis donum conceſſum Petro, & eius Succeſſoribus à
23 Chriſto, hac conditione datum fuerit dependenter ab aliquo conſenſu Eccleſiæ, cùm illud in Summum Pontificem ſtatim à ſua canonica electione à Chriſto confeatur.

Sed quò colliment hæc omnia apertè patet, vt ſcilicet hæreſis Ianſeniana, quæ ſola Pontificis Conſtitutione damnata eſt, impunè graſſetur, quaſi quod potuerit
24 Innocentius X. in damnatione quinque Propoſitionum Ianſenij errare: Quod quidem Monarchico Regis Galliarum Imperio præiudicij magni eſſe poteſt.

Neque oportet eſſe ſollicitum, an Summus Pontifex debitam diligentiam adhibuerit, & contulerit rem cum Peritis: Quia eo ipſo, quod Deus permittit doctrinam proponi cum auctoritate, ſupponendum, iàm ritè eſſe diſcuſſum à proponente; maximè enim ſpectat ad Diui-
25 nam prouidentiam, & ad aſſiſtentiam Spiritus Sancti, quam habet ſuper regimine ſuæ Eccleſię, vt non permittat omitti examina, & diligentias debitas, & procedi inconſideratè, ac temerè ad res de fide definiendas, vel ad præcipiendas, aut prohibendas toti Eccleſiæ, Suarez *d. diſput. 5. ſect.8.num.10.in fine*, Sanctus Thomas *quodlibet 9. art.vltimo*, latè Bannez 2.2. *quæſt. 1. art.10. dubit. 2. in reſponſ. ad 4. argumentum*, Baldell. *dicta diſput.37.n.8.* Rainald. *ſubnot.2. verit.7. verſ.Non oportet, pag.mihi 267.*

26 Quæ quidem diligentia, me aſſiſtente Aſſeſſore Supremæ, & Vniuerſalis Inquiſitionis Romanæ, & maxima quidem adhibita fuit cum ſanctæ memoriæ Innocentius Decimus ad condemnationem quinque Propoſitionum, ex Auguſtino Ianſenij decerptarum, deuenit. Non enim contentus fuit, quod in pluribus Congreg. habitis coram Eminentiſs. & Reuerendiſs. Supremæ, & Vniuerſ. Inquiſitionis Cardinalibus Inquiſitoribus, ſententiæ doctiſſimorum Theologorum, Qualificatorum ordinariorum, adhibitis etiam extraordi-
27 narijs Qualificatoribus, exquirerentur, ſed ipſemet Innocentius per plures dies eorundem Theologorum Qualificatorum ſententias maxima cum patientia audiuit, & coram ſe Cardinalibus Inquiſitoribus, Theologis, Qualificatoribus, quemdam Abbatem della Lana, alioſque doctrinæ Ianſenianæ fautores orantes admiſit; votaque Theologorum, Qualificatorum in ſcriptis redacta magno ſtudio, & diligentia perſcrutatus fuit; alijſque eruditiſſimis viris in conſilium adhibitis, ac indictis per Eccleſias Vrbis ſupplicationibus, tandem in Peruigilio Pentecoſtes ad condemnationem prædictarum quinque Propoſitio-
28 num deuenit afflante equidem Spiritu Sancto, cuius aſſiſtentia in hoc grauiſſimo negocio ſemper euidentiſſimè apparuit.

Et ideò quidquid blateret contra me Ianſeniſta ille de Sancto Amour *in ſuo Diario*, quod plenum calumnijs, & mendacijs contra Summum illum Pontificem, Cardinales Franciſcum Barberinum, Bernardinum Spadam, & alios, idiomate Gallico exarauit, veritas conſtans, & inconcuſſa eſt, glorioſæ memoriæ Innocentium X. ritè, & rectè illas quinque Propoſitiones ab Auguſtino Ianſenij excerptas in ſenſu ab eodem Ianſenio intento condemnaſſe.

Et ideò ab opere Fr.Franciſci Bordoni,

cui nomen *Sacrum Tribunal Iudicum in cau-
ſis ſanctæ Fidei contra Hæreticos*, expuncta
29 fuit illa quæſtio, an Papæ de facto proce-
denti ad definiendam controuerſiam
fidei, ſine conſultatione credendum ſit, &
definitum pro fide habendum, quam
quæſtionem agitat in *cap. 5. de Romano
Pontifice quæſt. 25. num.* 110. Quia vt ſuprà
30 dictum eſt, quæſtio hæc moraliter impoſ-
ſibilis eſt., cum Deus, qui aſſiſtit defini-
tionibus fidei, aſſiſtat etiam, vt media
adaptentur prædictis definitionibus.

Sed quia humana malitia modum non
habet ad effugiendam damnationem
quinque Propoſitionum à Summis Pon-
tificibus Innocentio X. & Alexand. VII.
factam, confugerunt ad iuris, & facti di-
31 ſtinctionem, ſcilicet, quod prædicti Sum-
mi Pontifices potuerunt obligare fideles
ad obſeruandas dictas damnationes, tan-
quàm fidei dogma, prout reſpicit iuris
quæſtionem, hoc eſt, dictas quinque Pro-
poſitiones in abſtracto, & prout iacent,
eſſe hæreticas, ſed non potuiſſe eos arctare
ad credendum de fide, fuiſſe à Ianſenio
prolatas in eo ſenſu, quo damnatæ fue-
32 runt, nàm cum hoc pendeat ex facto non
reuelato, ſuper eo facto, dogma fidei Pon-
tifex ſtatuere non poteſt, quia in facto
huiuſmodi errare poteſt.

Cæterùm hoc effugium ſublatum eſt à
Viris eruditis, & præſertim à D. Nicolao
Dubois Profeſſore Louanienſi, qui luci-
lenter materiam hanc pertractauit *in ſuis
relectionibus æditis Louanij* 1665. *&* 1666.
Aegydius Eſtrix *in ſua Diatriba Theologica
aſſertione* 47. *ſect.* 8. *per multas &c.* Emin. à
Lauræa *in to. 3. in 3. ſententiarum Scoti tota
diſput.*6.

33 Et certè diſtinctio hæc videtur conue-
nire hæreſi Rhectorij, qui (vt Philaſtro
placet) exiſtimauit omnes hæreſes veras
eſſe, Hæreticoſque ſemper benè ſentire,
quam eſſe magnam dementiam dixit Di-
uus Auguſtinus *de Hæreſibus, ad quod vult,
Deum num.*72. Hinc dixit D. Hieronymus
ſuper Epiſt. ad Galatas, quod in verbis non
eſt Euangelium, ſed in ſenſu, non in ſu-
perficie, ſed in medulla, non in ſermonum
foliis, ſed in radice rationis.

34 Quo fit, vt qua lege credimus Eccleſiæ
dicenti, hanc eſſe Scripturam Diuinam,
eadem lege credamus, eidem dicenti,
hunc, aut illum eſſe ſenſum Scripturæ
Diuinæ, vt benè in propoſito ratiocinatur
Alphonſus de Caſtro *aduerſus hæreſes lib.*1.
*cap.*4. *col.*2. *litt. B.*

35 Et proptereà cum ſolus Papa ſit Inter-
pres Scripturæ, quæ continet hæreſes, ità
ſit Interpres ſenſus Auctoris Scripturæ,
qua ergò lege credere debemus, ſcriptu-
ram continere hæreſes, eadem lege cre-
dere debemus, ſenſum Auctoris ſcriptu-
ram exarantis, & hunc eſſe ſenſum Sum-
morum Pontificum damnantium hære-
36 ſes in ſenſu ab Auctore intento patet ex
Bulla Martini V. *contra Ioannem Hus,
& Hieronymum à Praga, & Ioannem Vvi-
clef*, dùm eos condemnat, eo quià de
Sancto Euchariſtiæ Sacramento, & de
aliis Sacramentis aliter ſentiebant, quàm
Sancta Romana Eccleſia credit, tenet, &
prædicat.

37 Sed meliùs in Bulla Pij V. *contra Mi-
chaelem Baium*, in qua priùs damnat
Propoſitiones Baij in ſenſu ab Auctore
intento, quamuis aliàs poſſent in alio ſen-
ſu rectè intelligi.

Quæſtio enim fuit, an dictæ quinque
Propoſitiones, prout à Ianſenio erant ty-
pis datæ, eſſent Catholicæ, an Hæreticæ,
de qua quæſtione Summus Pontifex iudi-
cium ſuſcepit; & poſt longam diſcuſſio-
nem, & diligentias à Nobis ſupra relatas
adhibitas, decreuit è Cathedra in ſenſu à
Ianſenio intento, eſſe hæreticas: Quis
autem verè Catholicus audebit dicere,
non potuiſſe duos illos Summos Pontifi-
ces Innocentium, & Alexandrum tan-
quàm de fide hoc decernere, cum potue-
38 rint errare? Non enim eſt ouium iudica-
re, an Paſtor erret, nec ne: Quia non ha-
bent oues alium Iudicem, vel Doctorem,
ad quem conſtantes recurrant, niſi Roma-
nũ Pontificem, vt rectè ait Card. Bellarm.
de Summo Pontifice lib 4. *cap.*3. *pag. mihi* 810.
verſ. Contrarium. Sed demus, quod Ponti-
fex in his, quæ ſunt facti errare poſſet,
nihilominùs pro eius iudicio præſumen-
dum eſt, donec error pateat, & ideò Viri
39 Catholici tenentur iudicio Summi Pon-
tificis, non ſolùm ſtare, ſed credere, vt
voluit ex noſtris Couar. *var. lib.*1. *cap.* 10.
*num.*13. & ex Theologis Bellarminus *dicto
lib.*4. *de Summo Pontifice cap.*5. *verſ. Tenetur
in fine capituli*.

CAPVT IV.

ARGVMENTVM.

An Papa poſſit errare in definitionibus circa mores.

SVMMARIVM.

1 *Papa infallibilis eſt circa definitiones, quæ concernunt mores quantenùs tendunt in beneficium Eccleſiæ Vniuerſalis.*

2 *Papa fieri non poteſt, quòd erret prohibendo virtutem, vel præcipiendo vitium, aut aliud contra ſalutem.*

3 *Eccleſia non eſſet ſancta, ſi poſſet docere falſum, & circa fidem errare.*

4 *Fides docet omnem virtutem eſſe bonam, & omne vitium malum.*

Deus deeſſe non poteſt Eccleſiæ in neceſſarijs.

5 *Papa errare an poſſit circa Canonizationem Sanctorum, & num. ſeqq. præſertim num. 7. vbi an opinio affirmatiua ſit hæretica, & num. 9. an ſaltem ſapiat de hæreſi, & nu. 8. vbi an negatiua ſit de fide.*

6 *Fagnanus bonus Canoniſta.*

10 *Papa an poſſit in hæreſim labi, & in fide Inconſtans eſſe tanquam perſona priuata, & habens liberum arbitrium, & num. 11.*

Papa impeccabilis non efficitur eo ipſo, quod eligitur in Pontificem.

Deus dedit Pontifici infallibilitatem in definiendo, non autem impeccabilitatem in agendo.

12 *Pontifices in fide Inconſtantes recenſentur.*

13 *Sed ab errore purgantur.*

14 *Commendatur noua opinio* Pighij.

15 *Fundamenta eiuſdem opinionis referuntur.*

16 *Et reſpondetur ad contraria.*

17 *Papa an poſſit eſſe hæreticus.*

1 QVOD dictum eſt de conſtantia
Papæ circa definitiones fidei,
idem dicendum eſt circa eas, quæ
concernunt mores, quatenùs tendunt ad
beneficium Eccleſiæ Vniuerſalis, Corduba
in qq. Theolog. lib. 4. quæſt. 3. §. arguitur,
Aninion. *de Vnitate ouili ad Paſtorem cap. 3.
num. 18.* Bellarminus *de Romano Pontifice
lib. 4. cap. 5.*, Barboſa *in dicto cap. Si Papa
num. 23. & 24.* Bertin. *de inquiſit. fol. mihi
158. col. 1.* Fragoſ. *de Regim. Reipub. mox
adducen. num. 27.* Caſpenſ. *in ſuo curſu Theologico
tract. 15. de fide tom. 2. diſp. 2. ſect. 6.
num. 65.*

2 Non enim poteſt fieri, vt Pontifex er-
ret præcipiendo aliquod vitium, vt Vſu-
ram, vel Simoniam, vel prohibendo vir-
tutem, vt iuſtitiam: Nec poteſt fieri vt
erret, præcipiendo aliquod contra ſalu-
tem, vt Circumciſionem, vel prohiben-
do aliquod neceſſarium ad eam, vt Baptiſ-
3 mum. Quia Eccleſia tunc non poſſet
dici Sancta, Sancta enim non poteſt do-
cere falſum, nec præcipere malum, & ſic
docendo erraret circa fidem, quæ docet
omnem virtutem eſſe bonam, & omne
4 vitium eſſe malum, & Deus deeſſet Ec-
cleſiæ in neceſſarijs, quod non eſt dicen-
dum, ſic egregiè Bellarminus *loco citato
cap. 5. per totum*, Molin. *de Iuſtitia, & Iure
to. 2. diſp. 325.* Suarez *dicta ſect. 8.* Diuus
Antoninus *3. par. tit. 18. cap. 8. §. 2.* Cano
de locis lib. 5. cap. 5. Azor. *to. 2. lib. 5. cap.
6.* Valentia *to. 3. diſp. 1. quæſt. 1. puncto 7.*
Turre-cremata *in Summa lib. 2. cap. 110.*
Sanctarell. de Hæreſi cap. 31. diſp. p num. 4.
Lezana *loco cit. verſ. Ex dictis autem infert
pag. 90.* Acugna *dicto cap. Si Papa num. 7.*
Fragoſ. *de Regim. Reipub. ſtatim referendus
num. 27.*

5 Et propterea inferunt Doctores, Papam
non poſſe errare in Canonizatione San-
ctorum. Silueſter *in quinta Canonizatione*,
Valentia *2. 2. quæſt. 1. punc. 7.* Antoninus
3. par. tit. 11. cap. 8. §. 2. Turre-cremata
in tract. de Eccleſia quæſt. 1. Cano *de locis lib.
5. cap. 5.* Bannez *2. 2. quæſt. 1. art. 1. dub. 7.*
Torres *2. 2. diſp. 16. dub. 5.*, & alij ex
Dino Thoma *quodlibet 9. num. 13.* Bordon.
*in Tribunal. cap. 5. de Romano Pontifice num.
101.* Lezana *loco cit. pag. 90. verſ. Pariter*,
Macedo *in ſua Schola Theolog. poſitiuæ Schola
19. cap. 4.* Bertin. *de inquiſit. dicto fol. 158.
col. 2. & fol. 159. col. 1.* Ex noſtris Couar.
Var. lib. 1. cap. 1. num. 13. Pegna *in 2. par.
Directorij quæſt. 17.* Fragoſ. qui multos col-
ligit *de Regim. Reipub. to. 2. diſp. 1. §. 3.
lib. 1. num. 29.*

6 Et quamuis plures ex Canoniſtis nempè
Innocentius V. *in cap. 1. num. 24. de Reli-
quijs, & Veneratione Sanctorum*, Hoſtien.
ibidem num. 10. Gloſſ. *in cap. vnico verbo Se-
dis Apoſtolicæ, & verbo ſi Eccleſia eodem tit.
in 6.* Felin. *in cap. Venerabili. num. 2. de Te-
ſtibus*, ſentiant contrarium, eorum tamen
opinio innititur falſis fundamentis, & ra-
tionibus, quæ benè ſoluuntur à Fagnano
in dicto cap. Venerabili de Teſtibus à num. 40.
quamuis ipſe, vt bonus Canoniſta, qui
iurauit in verbo Magiſtri non damnet eo-
rum opinionem ſaltem tanquam hæreti-
7 cam, cum hic articulus non dùm ſit ab
Eccleſia deffinitus, ſed pleniùs hanc quæ-
ſtionem tractat Contilorius *de Canoniza-
tione Sanctorum tot. cap. 10., vbi num. 10.*

recenſet Auctores, qui tenent eſſe de fide
8 credendum, Papam non poſſe errare in Canonizatione Sanctorum, ſed optimè omnium Baldellus *to. 2. Theolog. moral. tit. de Dei adoratione, & oratione lib. 3. diſp. 12. à num. 4.* vbi *num. 5.* dicit, quod Propoſitio, quod Papa poſſit errare in Canoniza-
9 tione Sanctorum, vel eſt hæretica, vel ſaltem ſapiens hæreſim, & multis auctoritatibus, & rationibus comprobat, & reſpondet ad contraria; idem tenet Bordonus *reſolut. 113. qu. 3.* Em. à Lauræa *d. to. 3. diſp. 6. art. 3.* Si verò conſideremus Papam tanquam perſonam priuatam, quæ habet libertatem Arbitrij, tam circa fidem, quàm circa mores, Duplex eſt opi-
10 nio. Altera eſt quidem communis, tàm Canoniſtarum, quàm Theologorum, quod Inconſtans in fide eſſe poſſit, & labi in hæreſim, non enim eo ipſo, quod quis eligitur in Pontificem, confirmatur in gratia, & efficitur impeccabilis, ſic Canoniſtæ omnes *in dicto cap. Si Papa, & in cap. Anaſtaſius diſt. 19.* nouiſſimè Fagnanus *in cap. Maiores num. 13. de Baptiſmo*, vbi, quod Deus dedit Pontifici infallibilitatem in definiendo, non impeccabilitatem in agendo, Acunha *dicto cap. Si Papa num. 9.* Direct. Inquiſit. *par. 3. quæſt. 25.* Cardinalis Albanus *de poteſtate Papæ par. 1. num. 6.* Barboſa *dicto cap. Si Papa num. 34.* Et ex Iuriſtis Clar. *in §. hæreſis verſ. Item licet in §. fin. quæſt. 35.* Decianus *tract. crim. lib. 5. cap. 25. num. 1.* Tuſcus *to. 2. concl. 522. num. 26.* Ex Theologis Bannez *2. 2. quæſt. 10. art. 10. dub. 2. concluſ. 1.* Adrianus *in 4. de Sacramento confirmationis quæſt. vlt. §. ad ſecund. principale* Alphonſus de Caſtro *aduerſus hæreſes lib. 1. cap. 2. & cap. 4. & cap. 8. & de Iuſta Hæreticorum punitione cap. 23. Initio* Sotus *in 4. diſt. 22. quæſt. 2. art. 1.* Silueſter *verbo Papa quæſt. 4. num. 4.* Auguſtinus de Ancona *de poteſtate Eccleſiaſtica quæſt. 5. art. 2.* Corduba *lib. 4. quæſt. 3. & quæſt. 11.* Gaetanus *Opuſculo de Primatu Eccleſiæ Romanæ*, & alij per Baldellum *lib. 1. diſp. 37. num. 9.* Turrianus *de fide diſp. 16. num. 1.* Duallius *de Pontifice lib. 2. quæſt. 1.* Torres *2. 2. to. 1. diſp. 16.* Fermoſin. *cap. damnamus num. 14. de Summa Trinitate, & Fide Catholica*, Bordonus *de Romano Pontifice cap. 5. num. 78.* Rubeus *in annot. ad deciſ. 2. par. 5. recent. §. 5. num. 29.*

Altera opinio eſt, Papam etiam vti perſonam priuatam nullo modo poſſe eſſe inconſtantem in fide, nec peccare formaliter peccato Hæreſis, & eſſe pertinacem contra doctrinam, & fidem Eccleſiæ, quam latè defendit Albertus Pighius *lib. 4. de Eccleſiaſtica Hierarchia cap. 8.* Simanc. *de Catholic. Inſtit. tit. 12. num. 14.* vbi hanc
11 opinionem appellat ſatis piam, & eruditam Cardinalis Baronius ſæpiùs *in Annalibus*, & præcipuè *ad annum Chriſti 865. §. Quæ verò ſtatuta*, Cardin. Oſius *contra Prolegomena Brentij lib. 2. §. ex quo videre licet*, Card. Bellarminus *lib. 4. de Romano Pontifice cap. 6.* Suarez *de fide diſp. 1. ſect. 6. num. 11.* Bonacina *de excommunicatione diſp. 21. quæſt. 5. puncto 1. num. 9. tom. 1.* Pegna *in Direct. par. 3. comm. 74. §. Sunt alij*, Baldellus *loco cit. à num. 10.* Fragoſ. *de Regim. Reipub. to. 2. lib. 1. diſp. 1. §. 3. num. 32. verſ. Probabile tamen eſt.*

Qui priorem defendunt ſententiam, eam confirmant non ſolùm rationibus, ſed exemplis nonnullorum Pontificum,
12 qui, vt aſſerunt, in fide Inconſtantes fuerunt, nempe Marcellinus, Liberius, Felix, Anaſtaſius Secundus, Honorius Primus, Ioannes XXII., Bonifacius VIII., & alij, de quibus Bellarminus *de Romano Pontifice lib. 4. cap. 8. & 9.*

Qui verò in contrariam tranſeunt ſententiam, eos omnes Pontifices defendunt ab Inconſtantia in fide, & ab errore hæreſis.

13 Nam Marcellinum purgat Bellarminus *loco citato in fine*, Baronius *ad annum 302. à num. 90.*

Liberium idem Baronius *anno 357. & 367.* Sanderus *de viſibili Monarchia lib. 7. à num. 121.* Coccius *to. 1. lib. 7. art. 11.*

Felicem purgant idem Baronius *anno 357.* Coccius *loco citato art. 12.*

Anaſtaſium, quem Gratianus eſt criminatus *cap. penult. diſt. 19.* defendunt Pighius *lib. 4. cap. 8.* Couar. *lib. 4. Variar. cap. 13.* Barboſa *ad dict. cap. penult. diſt. 19. num. 1.*

Honorium verò purgant Ioannes Papa *ad Anaſtaſium initio collectaneorum*, Sanctus Maximus *diſp. contra Pirrum*, Bellarminus *lib. 4. de Romano Pontifice cap. 11.* Baronius *anno 633. & 681.*, Andreas Scotus *ad Codicem 19. Photij*, Coccius *locis citatis art. 13.* Duallius *de Romano Pontifice par. 2. q. 4.*

Ioannem XXII. malignè à Caluino allatratum defendit Sanderus *lib. 7. de viſibili Monarchia à num. 1006.*

Bonifacium VIII. purgant Henricus Spondanus, & Raynaldus *de Corona aurea ſuper Mitram Pontificis ſubnot. 2. verit. 7.*

Prædictos, & alios Pontifices, qui dicuntur erraſſe in fide, benè purgant Bellarminus *dict. lib. 4. à cap. 8. ad 14.* Azor. *Inſtit. moral. tom. 2. lib. 5. cap. 4. quæſt. 3.* Fräciſcus Agricola *de Primatu Petri cap. 21.* Bordonus *dicto cap. 5. à num. 84.* Barboſa *ad dict. cap. Anaſtaſius diſt. 19.* Macedo *in ſua Schola Theologiæ poſitiuæ tota Schola 7. per multa cap.* longè poſt hæc ſcripta Em. à Lauræa *d. to. 3. diſp. 8. §. An Romanus Pontifex in hæreſim incidere poſſit.*

14 Certè negari non poteſt, quin hæc opinio Pighij licèt noua, & ſingularis in Ec-

cleſia, vt volunt Cano *de locis lib. 6. cap. vlt.*, & Azor. *dicto lib. 5. cap. 5. quæſt. 2.* ſit admodùm pia, & probabilis, quia etiam Papæ, vt priuatæ perſonæ incumbit confirmare fratres ſuos, & fideles omnes, nec videretur ſatis Deus conſuluiſſe ſuæ Eccleſiæ, & indemnitati, & ſecuritati fidelium, ſi permitteret in Sede, ac in munere Summi Paſtoris Lupum conſiſtere, & in oues graſſari, caſque perdere, & mactare, ſi non gregatim, & ſimul omnes, ſicut faceret, ſi pro tota Eccleſia definiret aliquod falſum, vel præciperet aliquod malum, ſaltem mactare, & perdere ſingillatim, & vnam poſt aliam, ſicut faceret, ſi priuatis ſermonibus ſuaderet ſuam hæreſim, & virus infunderet ſuæ infidelitatis, vt doctè ratiocinâtur Baldellus *de fide, & infidelitate lib. 1. diſp. 17. num. 11.* apud quem videri poſſunt plura in hac materia,
16 quibus benè comprobat hanc piam opinionem, reſpondetque ad Textum *in cap. Si Papa, & in cap. Anaſtaſius diſt. 19.* eos loqui ex hypotheſi, & conditionaliter, ideò nihil ponere in eſſe. Quamuis Suarez *in defenſione fidei lib. 1. cap. 6. num. 15.*
17 dicat, an Papa eſſe poſſit hæreticus, inter Catholicos Doctores adhuc litem ſub Iudice eſſe.

CAPVT V.

ARGVMENTVM.

An Eccleſia Catholica, & Vniuerſalis poſſit eſſe Inconſtans in Fide, & in hæreſim labi, & quid de Eccleſia Romana.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia Catholica, & Vniuerſalis non poteſt Inconſtans in hæreſim labi etiam per ignorantiam.*
Comparatur Columnæ.
2 *Synagoga ſæpe defecit.*
3 *Eccleſia Catholica, & vniuerſalis in fide infallibilis, quæ ſit.*
4 *Eccleſia eſt regula fidei ſaltem in credendo.*
5 *Eccleſia duratura eſt vſque ad finem Mundi.*
Eccleſia fundata eſt à Deo in æternum.
6 *Hæretici, qui negarunt durationem Eccleſiæ vſque ad finem Mundi.*
7 *Eccleſia Romana infallibilis, & quæ ſit.*
Papa Epiſcopus peculiaris Romanæ Eccleſiæ.
Papa ſupremum Caput Eccleſiæ vniuerſalis, & vniuerſalis Doctor.
8 *Eccleſia Romana vnde dicatur.*
Petrus fundauit Eccleſiam Romanam iubente Domino.
Petrus permanſit in Eccleſia Romana vſque ad mortem.
9 *Symbolum Apoſtol. canendum in ſacris poſt Euangelium quomodo introductum in Eccleſia Romana.*
10 *Eccleſia Romana Symbolum Apoſtolorum poſt Euangelium in ſacris olim non canebat in conteſtationem eius conſtantiæ, & infallibilitatis in fide.*
11 *Papa an poſſit inconſtans priuare Eccleſiam Romanam, & Vrbem Romam ſuis priuilegijs.*
12 *Papa an poſſit inconſtans Roma diſcedere, & alibi Sedem Apoſtolicam transferre.*
13 *Papa diſcedere an poſſit ab Vrbe ex iuſta cauſa.*
Sedes Apoſtolica non dicitur translata ab Vrbe ex eo, quod Papa inde diſceſſerit.
Papa tenetur defendere Vrbem Romam.
Epiſcopi ſeditionem Ciuium ſedare non valentes à ſuis Eccleſijs aufugerunt.
Papa tueri tenetur fidem Catholicam etiam ſuo ſanguine.

1 ECCLESIAM Catholicam, & Vniuerſalem nullo modo in rebus fidei Inconſtantem eſſe poſſe, & in hæreſim labi, concors eſt omnium Doctorum Catholicorum ſententia, quam etiam Hæretici negare non audent, vt nec etiam per ignorantiam errare in rebus fidei, in quibus tanquam in veritate à Deo reuelata, & ab omnibus fidelibus credenda, Vniuerſa Eccleſia conſpirat, docet, ac præcipit, vt ex Sanctis Patribus probat Suarez *dicto tractatu toto cap. 3. & 4.* Bertin. *de Inquiſit. fol. mihi* 148. Caſpenſis *in ſuo curſu Theologico to. 2. tract. 15. de fide diſput. 2. ſect. 4. à num. 43. cum ſeqq.*

Comparatur enim Columnæ, quæ in ſua firmitate puram, ac ſinceram veritatem conſeruat, fideleſque omnes in eadem veritate contra quoſcumque ipſius oppreſſores obfirmat, ſic habetur *in cap. à recta 24. quæſt. 1. & in cap. in ſede eadem cauſa, & quæſtione, & in cap. ſcire 7. quæſt. 1.* Gloſs. *in cap. ità Dominus diſt. 19. verbo nec portæ*, Echius *de Eccleſia tit. 1.* Oſius *de Eccleſia cap. 20.* Canus *de locis lib. 4. cap. 20.* Suarez *de fide diſput. 5. ſect. 6.* Becanus *in ſumma Theolog. Scholaſticæ cap. 5. de Eccleſia*, vbi reſpondet ad argumenta in contrarium, & præſertim ad Inconſtantiam Synagogæ,

2 Synagogæ, quæ ſæpè defecit, Bellarminus *latè to. 2. controuerſ. lib. 3. de Eccleſia Militante cap. 4.* plures alij relati à Lezana *in Summa Sacræ Theologiæ to. 3. diſp. 8. qu. 4. verſ. octauo eſſe infallibilem &c.*

Et hi omnes non ſolùm intelligunt de Eccleſia, prout coniuncta eſt cum ſuo Cá-
3 pite viſibili, ſcilicet Papa, aut in Concilio Generali, ſed de Eccleſia ipſa, prout contradiſtinta à Papa, & Concilijs, & quatenus importat totam collectionem fidélium, & ideò Eccleſiam eſſe Regulam fidei
4 ſaltem in credendo, docent Suarez *de fide diſp. 5. ſect. 6. num. 9.*, Lezana *loco citato verſ. ex his autem.*

Conſtantiam verò Eccleſiæ duraturam
5 eſſe vſque ad finem Mundi, (quicquid dicant Hæretici) certum eſt, quia Deus fundauit eam in æternum, vt optimè probant Card. Bellarm. *lib. 3. de Eccleſia militante cap. 13. & 16.* Becanus *cap. 5. de Eccleſia concluſ. 4. dicta ſect. 2.*, Bordonus *in Tribunal. cap. 4. qu. 17. num. 40.*

6 Qui autem fuerint Hæretici, qui hoc negabant, vide Bertin. *de inquiſit. fol. mihi 148. col. 2.*, & Salel. *de materijs Tribunalis fidei lib. 3. varijs in locis*, dùm errores Hæreticorum, & Hæreſiarcharum cōnumerat.

Quod dictum eſt de Eccleſia Vniuer-
7 ſali, idem dicendum eſt de Eccleſia Romana, ſiue pro Eccleſia Romana intelligatur Romana Eccleſia particularis, vti coniuncta non ſolùm Pontifici, vt peculiari Epiſcopo, & Rectori, ſed vti coniuncta Pontifici tanquam Supremo Capiti Eccleſiæ Vniuerſalis, & vniuerſali Doctori, ſiuè intelligatur pro vniuerſali Eccleſia, quæ Romano Pontifici paret, & vtroque modo intellecta, nullo modo poteſt eſſe Inconſtans in fide, vt eruditè probat Suarez *in defenſione fidei lib. 1. cap. 5. & 6. & in tract. de fide diſp. 5. ſect. 6. num. 2. & 4.* Becanus *de fide cap. 5. tit. de Eccleſia*, Bordonus *in Tribunali cap. 4. num. 67. verſ. Romana Eccleſia*, & facit Text. *in cap. Hæc fides 24. qu. 1.*, Iacobatius *de Concilio lib. 4. art. 6. num. 19.*

8 Dicitur autem Romana Eccleſia à nobiliori ſui parte, Becanus *loco citato*, quia illam iubente Domino fundauit Petrus *cap. quodcumque 24. quæſt. 1. cap. rogamus eadem cauſa, & quæſtione*, & in ea vſque ad mortem permanſit.

Et propterea ex huiuſmodi prærogatiua vſu receptum non fuit, vt Romæ ſub Sacrum, poſt Euangelium cantaretur Sym-
9 bolus Apoſtolorum, donec Henrico Imperatore inſtante apud Benedictum Octauum, vt morem vberiùs alibi vigentem in Romanam Eccleſiam induceret, cœpit Eccleſia Romana illud canere, cui conſilio licèt à bona mente profecto, poterat tamen Pontifex non aſſentiri, quia illa

10 omiſſio Symboli erat expreſſa conteſtatio conſtantiæ, vt notat eruditè P. Theophilus Raynaldus *loco citato ſubnotat. 2. verit. 7.*, de quo etiam videndus eſt Baronius *anno 1024.* & ibi Spondanus *num. 3.* Caſalius *de veteribus Sanctorum Chriſtianorum Ritibus cap. 10. §. de Symbolo pag. mihi 113.*

11 Hinc Summum Pontificem non poſſe eſſe Inconſtantem priuando Eccleſiam Romanam, nec Vrbem Romam ſuis priuilegijs voluit Albericus *in cap. iubemus C. de Sacroſ. Eccleſijs*, Iacobatius *de Concilio lib. 3. art. 6. num. 22.*

12 Nec Roma diſcedendo, & alibi Sedem Apoſtolicam transferendo, Io. And. *in cap. fundamenta Eccleſiæ de elect. in 6.* & ibi Ancharanus *num. 12.*, Archidiaconus *in cap. Rogamus 24. quæſt. 1.*, & ibi Turre-cremata *num. 2. & 3.*, & Bellamera, Abbas *in cap. Per venerabilem, qui filij ſint legitimi* Domin. *in cap. 1. & 2. diſt 12.*, idem Turre-cremata *in Summa lib. 2. cap. 40. ad finem*, Simanchas *de Cathol. Inſtit. cap. 24. num. 15.*, Palat. Rub. *de retent. Regni Nauarræ 2. par. §. 4. col. 3.* Aninyon. *de Vnit. ouil. & Paſtor cap. 18. num. 1. & cap. 21. nu. 22.* Magdalenus *de numero Teſtium par. 1. cap. 3.* Coſmas *in prag. ſanctione in gloſſ. verbo Curiam in §. Cui rei in tit. de Collationibus*, Roman. *conſ. 352. num. 17.*, Corduba *in quæſt. lib. 4. quæſt. 1. propoſ. 8. verſ. Sed vtrum Sedes iſta*, Rebuffus *in concord. tit. de mandat. Apoſtolicis §. 1. in princip.*, latè Iacobatius *de Concilio lib. 8. cap. 6. verſ. Et ad præmiſſa*, Cuperſ. *in cap. oportebat 79. diſt. in §. Papa Romæ, & in §. Sequitur, & in §. Diuo Petro*, Aluarus Pelagius *de Planctu Eccleſiæ lib. 1. cap. 32.*, Silua *de Benefic. 3. par. quæſt. 8. num. 12.*, Corrad. *in Templo Iudicum lib. 1. cap. 1. §. 1. quæſt. 2.*, Altamiranus *de Viſit. verſ. non obſtant*, latiſſimè, & pulchrè Alphonſus Mendoza *in qualibet. quæſt. 4. Scholaſt. per totam*, Bellarminus *de Romano Pontifice lib. 4. cap. 4.* Azor. *inſtit. moral. to. 2. lib. 4. cap. 11. quæſt. 2.*, Baronius *ad Martyrologium die 18. Ianuarij*, Dionyſius Paulus *de vera quatuor Patriarchalium Sedium erectione cap. 12. à n. 56.*, nouiſſimè Lotherius *de re benef. lib. 1. quæſt. 46. num. 19.*

13 Hoc tamen intelligendum eſt de tranſlatione Sedis Romanæ in alium locum, non autem de diſceſſu Summi Pontificis ab Vrbe Roma, quia poteſt dari occaſio, vel propter ſeditionem Ciuium, vel propter Bella, vel alia iuſta de cauſa, vt Pontifex Roma diſcedat, & aliò ſe transferat cum Romana Curia, vt in exemplis relatis à Cardinali Bellarmino *loco citato*: Non tamen exindè poteſt inferri, vt Sedes Romana ſit translata, vt dicit Bellarminus *vbi ſupra* Iacobatius *de Concilio loco citato num. 13.*, qui reprobat Albericum aſſerentem, Clementem Quintum de facto tran-

ſtuliſſe Sedem Apoſtolicam vltra Montes, & eam fixiſſe in Ciuitate Auinionen., quia illa non fuit translatio Sedis, ſed abſentia Pontificum ab Vrbe Roma, Caſpenſis *in ſuo Curſu Theologico tract. 15. de fide diſp. 2. ſect. 5. num. 61.* Qui licèt per ſeptuaginta annos ibi manſerint, nihilominùs ad ſuam reſidentiam reuerſi ſunt ſub Gregorio XI. & hoc dicit etiam Lotherius *loco citato in fine num.* 19. fatetur tamen Iacobatius *loco citato num.* 14. quod ſi Pontifex vellet perpetuò ſtare abſens ab Vrbe, & alibi morari, hoc ei non liceret, quia eſſet per indirectũ transferre Sedem.

Quod autem dictum eſt propter ſeditionem, & Bella poſſe Romanum Pontificem, relicta Roma, ad alium locum ſe transferre; Non probat Felinus relatus à Iacobatio *loco citato num.* 20. Quia non debet Pontifex Romam deſerere propter periculum mortis iuxta præceptum Chriſti, *Vado Romam iterum crucifigi,* de quo *in cap. per Venerabilem, qui filij ſint legitimi,* & per Turrecrematam *in dicto cap. Rogamus 24. quæſt. 1.* Quin imò debet totis viribus conari Eccleſiam ſuam pacatam reddere, & Vrbem Romam Principum auxilio à Rebellibus defendere.

Sed quicquid dicat Felinus, Praxis eſt in contrarium, & optima quidem ratione. Non enim debet Summus Pontifex exponere ſe periculo occiſionis, ſi poteſt alia via ſuccurrere, & obuiare ſeditionibus Ciuium, & Bello imminenti. Plures enim Epiſcopi Sancti cum non potuiſſent ſeditiones Ciuium ſedare à ſuis Eccleſijs aufugerunt, vt luculentum habemus exemplum in Sancto Athanaſio, qui pro omnibus ſufficiat.

Sententia autem Chriſti habet locum, ſi ſeditio orta eſſet ob fidem Catholicam, quam etiam ſanguine ſuo Summus Pontifex tueri debet, non autem ſi ex alia cauſa, quia tunc intrat aliud Chriſti præceptum: *Si vos perſecuti fueritis &c.* de quo videndus eſt idem S. Athanaſius *de ſua fuga &c.*

CAPVT VI.

ARGVMENTVM.

An Concilium Generale poſſit eſſe Inconſtans in fide: Et an Papa poſſit Concilium ſua auctoritate congregatum prorogare, differre, vel diſſoluere: Et an ſi iurauerit congregare Concilium, poſſit Inconſtans promiſſionem iuratam non adimplere.

SVMMARIVM.

1 *Concilium Generale quando errare inconſtans non poſſit in doctrina fidei, vel circa morum definitiones.*

2 *Concilium definiens præſidentibus Legatis Papæ non habentibus particularem inſtructionem an inconſtans poſſit errare.*

Definitio Concilij an procedit à ſuprema poteſtate.

Concilium repræſentat Eccleſiam vniuerſalem.

3 *Concilium non eſt ſupra Papam, ſed Papa eſt ſupra Concilium.*

4 *Et qui tractent iſtam quæſtionem.*

5 *Definitiones fidei factæ in Concilio Generali præſidentibus Legatis Sedis Apoſtolicæ, & per Papam confirmatæ deſeruiunt pro regula infallibili fidei, & non ſunt ſubiectæ errori.*

6 *Dogma fidei à Summo Pontifice, vel à Concilio legitimè congregato, & à Papa confirmato ſemel definitũ an poſſit ab illis iterum ad trutinam reuocari, reformari, retractari.*

7 *Canones fidei mutari non poſſunt.*

8 *Concilium prius quomodo emendari poſſit per poſterius.*

9 *Concilium poſterius poteſt emendare prius quoad quæſtiones facti, & morum præcepta.*

10 *Quæſtiones facti, quæ poſſint emendare in Concilio poſteriori.*

11 *Papa an poſſit inconſtans, prorogare, differre, vel diſſoluere Concilium eius auctoritate congregatum.*

Prorogans immutare non dicitur.

12 *Papa ex quibus cauſis poſſit inconſtans prorogare Concilium.*

13 *Papa quibus in caſibus ſine conſenſu Patrum non poſſit inconſtans Concilium legitimè congregatum, prorogare, differre, diſſoluere.*

Concilium conuocandum ad definiendam aliquam magnam difficultatem, vel cauſam fidei.

14 *Hæretici ſi conuerti, vel doceri vellent à Patribus Concilij non poſſet inconſtans Papa eiſdem Patribus inuitis prorogare, transferre, vel diſſoluere Concilium legitimè congregatum.*

15 *Quid ſi Epiſcopi non ſint talis litteraturæ, vt poſſint hæreticos confundere, ſed ex eorum diſputatione hæreſim potius augeri tē-*

meatur, quàm extingui.

16 *Concilium intimatum pro alia cauſa, quam fidei, & nondum congregatum, quando Papa poſſit inconſtans differre, inuitis Patribus, & quando non, & quid agendum ſi Papa illud indebitè inconſtans differre præſumeret.*

17 *Concilium congregatum incepta iam Reformatione, quibus in caſibus Papa inconſtans poſſit, vel non poſſit prorogare, differre, transferre, diſſoluere, & quid agendum ſi indebite ad id deueniret.*

18 *Concilium quando poſſit à Papa diſſolui.*
Concilium debet durare vſque ad finem, & determinationem cauſę, propter quam eſt congregatum.

19 *Concilium Tridentinum quibus ex cauſis indictum, tranſlatum, ſuſpenſum, ac demùm in Ciuitate Tridenti remiſſum.*
Sfortia Cardinalis Pallauicinus *laudatur.*

20 *Papa an, & quando teneatur conſtanter adimplere promiſſionem in Conclaui iuratam de conuocando Concilium.*
Papa ſi ad ſedandum Schiſma Concilium conuocare in Conclaui iurauit, tenetur id conſtanter ſeruare, nec debet abſolui.

21 *Papa an poſſit inconſtans contraire Capitulis, quæ dum eſſet Cardinalis in Conclaui vouit, & iurauit.*

QVOD dictum eſt ſupra de Eccleſia Romana, idem dicendum eſt de Concilio generali. Hoc enim non
1 poſſe eſſe Inconſtans in fide, ſcilicet in his, quæ in doctrina fidei, vel morum definit, concors eſt omnium Catholicorum ſententia, ſed cum hiſce conditionibus.

Primò, ſi de licentia, & auctoritate Summi Pontificis ſit congregatum.

Secundò, ſi Papa in illo præſideat.

Tertiò, ſi ipſe præſidere nolit, vel non poſſit, præſideat tamen per Legatos, & tunc ſi ſecundùm inſtructionem datam legatis decernat in materia fidei, errare non poteſt, *cap.Canones, cap.Sicut, cap.Sancta diſt.*15.*cap.Et ſi illa* 50.*diſtinct.cap.Audiuimus* 24.*qu.*1. Suarez *de Fide, diſp.*5.*ſect.*7.*per tot.* latè Turre-cremata *in Summa, lib.*3.*cap.*58. Albertin. *de agnoſcend. aſſertionibus Cathol. qu.*30.*nu.*18. Alphonſus de Caſtro *aduerſus hæreſes lib.*1.*cap.*2.*verbo Concilium*, Canus *de locis lib.*5.*cap.*4.*concluſ.*3. Card. Bellarminus *de Concilio lib.*2.*cap.*11. Bannez 2.2. *quæſt.*1. *art.*10 *dub.*3. *concl.*3. Lezana *de Fide diſp.*8. *qu.*6. *de Concilio*, Duallius *de poteſtate Pontificis par.* 4. *qu.* 6. Campeggius *de Concilio cap.*35. Barboſa *in dicto cap. Canones nu.*13. Fagnan. *in cap.maiores num.*36. *de Baptiſmo*, Caſpenſis *in ſuo curſu Theologico tract.*15. *de fide, diſp.*2. *ſect.*7.

2 Difficultas eſt, ſi Concilium præſidentibus Legatis ſine inſtructione particulari aliquid definiat cum prædictis Legatis, poſſit errare: Nàm nonnulli Pariſienſes, qui tenent Concilium eſſe ſupra Pontificem, tenent non poſſe errare, tùm quia definitio procedit à ſuprema poteſtate, tùm etiam quia Concilium repræſentat Eccleſiam Vniuerſalem, vt innuit Suarez *dicta ſect.*7.*num.*11. quam ſententiam pluribus rationibus comprobat Duallius *de poteſtate Pontificis par.*4. *qu.*6.*per totam.*

3 Sed in contrarium eſt veritas, quia ſecundùm opinionem omnium ferè Catholicorum, & præſertim recentiorum, Concilium non eſt ſupra Papam, ſed Papa eſt ſupra Concilium, quæ opinio eſt adeò certa, vt Bellarminus dixerit ferè eſſe de fide; Amicus ad fidem proximè accedere; Valentia oppoſitum pugnare cum certiſſima fide de Primatu Petri: Ferrara contrariam eſſe à fide alienam: Tannerus eſſe erroneam, & temerariam, imò hæreſi proximam, vt refert Lezana *dicta quæſt.*6. *de Concilio, verſ.Nihilominùs oppoſita ſententia*, quamuis Duallius *dicta par.* 4. *quæſt.*7. *in fin.* conetur demonſtrare, neutram opinionem eſſe hæreticam, temerariam, vel erroneam, qui autem plura de hac quæ-
4 ſtione, ſcilicet, an Concilium ſit ſupra Papam, vel è contra adeat Duallium *loco citato qu.* 7. & ex noſtris Iacobat. *de Concilio lib.* 10. *art.* 7. qui latiſſimè vtriuſque opinionis, auctoritates, & fundamenta enumerat, Fragoſ. *de Regim. Reipubl. par.*2. *lib.*1.*diſput.*1. §.7.*num.*98. nouiter poſt hæc ſcripta P. Eſtrix *in Diatriba Theologica tota aſſertione* 45.

Cæterùm ſi definitiones fidei factæ in Concilio Generali Legatis Sedis Apoſto-
5 licæ præſidentibus fuerint confirmatæ à Papa; tunc deſeruiunt pro regula infallibili fidei, quià non ſunt ſubiectæ errori, vt ex communi ſententia Catholicorum, & praxi Eccleſiæ à Concilio Nicæno vſq; ad Tridentinum, benè probat Suarez *dicta ſect.*7. *nu.*9. & omnes Doctores à me ſupra citati concedunt.

6 Sed an dogma fidei à Summo Pontifice, vel à Concilio legitimè congregato, & à Papa confirmato ſemel definitum, poſſit ab illis iterùm ad trutinam reuocari, moderari, reformari, & retractari. Dicendum eſt, illicitam eſſe huiuſmodi Inconſtantiam: nàm vt inquit Tertullianus *de Virgin.veland. Regula quidem fidei vna omninò eſt ſola, immobilis, & irreformabilis, &c.*

Et egregiè Sanctus Leo *Epiſtola* 41. *ad Marcianum Auguſtum*, mittens Legatos ad Concilium Calcedonenſe: *Obteſtor*, inquit, *& obſecro Clementiam Veſtram, vt in præſenti Synodo fidem, quam Beati Patres Noſtri ab Apoſtolis ſibi traditam prædicarunt, non patiamini quaſi dubiam retractari, & quæ olim à*

maiorum ſunt auctoritate damnata; redivivis non permittatis conatibus excitari, illudque potiùs iubeatis, vt antiquæ Nicenæ Synodi conſtituta, remota Hæreticorum interpretatione permaneant. Idem docet *Epiſtola* 81. *aliàs* 79. *ad Leonem Auguſtum*, quæ incipit *Officijs. In 6. Synodo actione 4. lectæ ſunt litteræ Agatonis Papæ, in quibus ſuis Legatis dat licentiam, & auctoritatem ſatisfaciendi, in quantum eis iniunctum eſt, ſic tamen, vt nihil omninò præſumant augere, minuere, vel mutare, ſed traditionem Apoſtolicæ Sedis, vt à prædeceſſoribus Apoſtolicis Pontificibus inſtituta eſt ſinceriter enarrare.*

Hoc ipſum docet Gelaſius *in Epiſt.* 13. *ad Epiſcopos Dardaniæ*; & latè diſputat Facundus Epiſcopus Herman. *lib.2. pro tribus Capitulis cap.6. & lib.5. cap.5. & lib.2. cap.2.* Quinimò, & Imperatores ipſi hoc ſtatuerunt, nàm Marcianus Auguſtus ait:

Quiſquis poſt veritatem acceptam aliud vlteriùs inquirit, mendacium quærit, quod dictum refert idem Facundus *loco citato*; & Imperator *in lege, Nemo Clericus, C. de Summa Trinitate, & fide Catholica*, apertè dicit, iniuriam fieri Reuerendiſs. Synodi, ſi quis ſemel iudicata, ac rectè diſpoſita reuoluere, & publicè diſputare contenderet. Quam legem conditam fuiſſe conſenſu, & hortatu Leonis Papæ, videtur colligi ex eius *Epiſtola* 48. *aliàs* 50. *mihi* 52. ibi: *In eam fidem, quam Euangelicis, & Apoſtolicis prædicationibus declaratam, per antiquos Patres Noſtros accepimus, & tenemus (nulla penitùs diſputatione cuiuſque retractationis admiſſa) omnium corda concurrant, ne per vanam, fallacemque verſutiam, aut infirma videantur, aut dubia, quæ in ipſo angulari Lapide Chriſto fundata ſunt, ſine fine manſura*, dicit Suarez *de fide, diſp.*20. *nu.*7. quem ſequitur Cardinalis de Lugo *de veritate fidei Diuinæ, diſput.*22. *ſect.*5. *num.*131.

Et hanc Inconſtantiam optimè refellit eruditiſſimus Marca *in diſcept. pro confirmatione 5. Synodi num.* 20. qui ſic loquitur, *Ex Epiſtolis Vigilij, colligere licet vnam, & alteram regulam apprimè vtilem, & omnibus diſceptationibus Eccleſiaſticis valdè accommodatam.*

7 *Earum prima eſt fidei canones mutari non poſſe, & quæſtiones dogmatum vniuerſalis Synodi, ſemel ſopitas iterùm excitari non debere.*

Non obſtat doctrina S. Auguſtini *lib. 2. de Baptiſmo, contra Donatum cap. 3.* dùm
8 ait, ſæpè Concilia priora, poſterioribus emendari cum aliquo experimento rerum aperitur, quod clauſum erat, & cognoſcitur, quod latebat, quia debet intelligi non de reuocatione dogmatum, ſeu de eorum emendatione, vel correctione, ſed in poſterioribus magis explicitè, & diſtinctè explicari nonnullas quæſtiones, quæ in prioribus tractatæ fuerunt, vt reſpondet Ioannes Baptiſta Bagotius *in Apologetico fidei lib.4. diſput.3. cap.5. ſect.2.*

9 Secundò, reſpondet Bellarminus *de Conciliorum auctoritate lib. 2. cap. 7.* loqui Auguſtinum de quæſtionibus facti, vel morum præceptis, non de fidei doctrina, quod innuit Tertullianus *loco citato*, dùm dicit:

Hac lege fidei manente cætera iam diſciplinæ, & conuerſationis admittunt nouitatem correctionis, operante ſcilicet, & proficiente vſque in finem gratia Dei, & cum ſequitur Marca *loco citato num.*20.

Dixi de quæſtionibus facti, intellige, non habentibus talem connexitatem cum dogmatibus fidei, vt ab illis ſeparari non poſſint.

10 In caſu enim Auguſtini quæſtio erat, an Cæcilianus tradidiſſet libros ſacros Hoſtibus fidei, an non: Quæ nihil commune habere videbatur cum dogmate fidei, vt explicat Bellarminus *loco citato, verſ. Reſpondeo primò*, & melius *cap.8. verſ. Reſpondeo quidam aiunt.*

11 Sed an ſemel congregato Concilio auctoritate Papæ, poſſit Papa Inconſtans illud prorogare, differre, vel diſſoluere: hanc quæſtionem latè tractat Cardinalis Iacobatius *de Concilio lib.*10. *art.* 6. & poſtquàm retulit argumenta pro vtraque parte, dirimit quæſtionem infraſcriptis concluſionibus.

Prima eſt, ſi Concilium eſt congregatum ex cauſa, quàm ſolus Papa poſſet ſine Concilio expedire, & tunc ſi Papa mouetur bona ratione, & ceſſat omnis dolus, & prorogatio, ſiue tranſlatio non eſt allatura periculum circa ſtatum Eccleſiæ, & circa fidem, ſolus Papa, etiàm renuentibus Patribus, poterit Concilium prorogare, quia, qui prorogat, nihil dicitur immutare, *l. manente, ff. de precario.*

12 Inter cauſas rationabiles huius Inconſtantię enumerat Iacobatius infirmitatem Pontificis, ſi velit eſſe præſens in Concilio, vel ſi videret, quod Patres ex ſtudijs priuatis, potiùs tenderent ad euerſionem fidei, pacis, & vnitatis Eccleſiæ, vel Hierarchicum ordinem vellent confundere.

Vel ſi in tyrannidem Synodus conuerſa conaretur vſurpare iura Apoſtolici Principatus.

Vel eſſet fauorabilis Eccleſiæ hoſtibus.

Vel Synodus affectaret, gloriæ ſuæ augendæ cauſa, perpetuitatem.

Vel ſi locus Concilij deſineret eſſe tutus propter potentiam Principis ipſius loci.

Adde, vel propter Exercitum hoſtium vicinum.

Vel ſi in loco Concilij peſtis graſſaretur.

Vel ſi Conciliares malitiosè id agerent,

vt ſuperueniente obitu Pontificis, ad illos deuolueretur electio.

13 Secunda concluſio, ſi Concilium eſt congregatum propter cauſam, quæ non pendet ſolùm ab arbitrio Papæ, & tunc non poterit eſſe Inconſtans Papa prorogando, transferendo, vel diſſoluendo ſine conſenſu Patrum.

Puta, ſi Concilium ſit congregatum ex cauſa fidei ad definiendum aliquas magnas cauſas, & difficultates in fide, in quibus eſt neceſſaria Concilij congregatio, iuxtà Textum *in cap. Maiores de Baptiſmo.*

Vel ad extirpandam hæreſim, quæ ſcandalizat Vniuerſalem Eccleſiam, & ſit dubium, an ſit verè hæreſis.

Vel ſi ſit congregatum contra Papam, qui dicitur Hæreticus, vel Schiſmaticus.

Vel ſi ſit congregatum ex cauſa Papatus, eò quod duo contendunt de Papatu, & controuerſia eſt exorta in ipſa electione.

Iſtis enim caſibus Inconſtantia in Papa eſſet contra bonum vniuerſale Eccleſiæ, & propterea ante initam diſputationem de fide, & hæreſi Papæ, non poſſet Pontifex illud diſſoluere, vel tranferre, maximè inchoato proceſſu, niſi ſuperueniret aliqua notoria, & legitima cauſa.

Si verò nõ tractaretur de cauſa Papatus, nec de hęreſi contra Papã, ſed eſt congregatum Concilium ad extirpandã hæreſim iàm per Eccleſiã damnatã, tunc cum non ſit neceſſaria auctoritas Concilij ad finem, vt iterùm damnetur, poteſt Papa Concilium diſſoluere, etiam inuitis Patribus, quia ex quo ſententia Papæ concurreret cum Decreto Concilii, præualeret ipſius ſententia ipſi Concilio.

14 At ſi Hæretici vellent conuerti à Patribus Concilii, Papa inuitis Patribus non poſſet illud diſſoluere.

Idem dicendum eſt, ſi Hæretici vellent doceri à Concilio, quia Papa non poſſet illud diſſoluere: ſed ſi Papa videret, quod Epiſcopi congregati in Concilio non eſſent talis litteraturæ, vt poſſent confundere, & ſuperare Hæreticos: ſed ex diſputatione poſſet potiùs augeri hæreſis, quàm extingui, credit Iacobatius, quod Papa,

15 etiam reſiſtentibus Patribus, poſſet Concilium differre in aliud tempus, donec congregaret Peritos, ad confundendos Hæreticos: Et quod dictum eſt de prorogatione, idem dicendum eſt de tranſlatione, ſi locus, vbi eſt congregatum Concilium eſſet ſub dominio alicuius Principis, qui faueret Hæreticis.

Tertia concluſio, ſi Concilium eſſet intimatum, non pro cauſa fidei, ſed pro reformatione Eccleſiæ in capite, & in membris, vel pro pace componenda inter

16 Principes Chriſtianos, vel pro pace Eccleſiæ, & tunc, ſi non dum eſt congregatum, Papa poterit ex nuda ſui voluntate differre illud in alius tempus, ſi talis dilatio non eſſet allatura ſcandalum in Vniuerſali Eccleſia circa fidem.

Hoc autem intelligit ille Auctor, niſi Papa dolosè differat, vt impediat reformationem, vt ſi fortè pluriès prorogaſſet, & malitiosè differret, vt nunquàm Concilium haberetur, & longior dilatio ſcandalum allatura eſſet in Eccleſia, & iſto caſu non eſſet Papa audiendus, imò quia Concilium iàm eſt indictum, poſſet per ſe ipſum congregari, & ſic congregatum teneri, vel per eos, ad quos deuoluitur procuratio Congregationis requiſito Papa, vt auctoritatem interponat, alioquin, vt ſit contra incorrigibilem, & turbantem bonum Vniuerſale Eccleſiæ, poſſet reſiſti per modos traditos, quando Papa eſt incorrigibilis.

Si verò eſt congregatum Concilium, & eſt incepta reformatio in capite, & in membris, & tunc ſi adſit legitima cauſa, & grauis, poterit Papa illud transferre, & prorogare, etiam contra voluntatem Pa-

17 trum: Aut nulla ſubſiſtente cauſa graui, ſed ex leui, & friuola vult Concilium transferre, vel differre, & tunc, aut nullum reſultat ſcandalum in Eccleſia, nec prorogatio, vel mutatio affert aliquod præiudicium, & tunc Papa poterit prorogare, & mutare: Aut prorogatio, & mutatio eſt allatura præiudicium, ſeu ſcandalum in Vniuerſali Eccleſia, quia fortè immineret periculum magnæ ſtragis inter Chriſtianos, ex qua Infideles efficerentur potentiores ad perdendos Chriſtianos, vel quia malus modus viuendi ità inoleuit apud Clericos, cui niſi celeriter prouideatur, ſequeretur ſcandalum in laicis, & fortè periculum in Eccleſia circa fidem. Vel quia cæptum eſt procedi in aliquibus pro reformatione in capite, & his ſimilibus caſibus non poteſt Papa transferre Concilium, niſi de conſenſu Patrum: & ſi hoc faceret, non eſſet ei à Concilio obediendum, *cap. Etſi illa prima, qu. 7.*

Quod intelligit Auctor, niſi Papa per ſe ipſum prouidiſſet cauſæ illi, propter quam congregatum eſt Concilium, puta ſi reduxiſſet Clericos ad rectam normam viuendi, vel pacem compoſuiſſet inter Principes Chriſtianos: & ſi ipſum reformaſſet, nec tantum diſtuliſſet, quod pertinacia ipſius illi obeſſe poſſet, vt ſi redderetur ſuſpectus de fide, & tunc quia conſuluiſſet indemnitati Eccleſiæ per ſe ipſum, poſſet Concilium non ſolum prorogare, & differre, ſed etiam diſſoluere, niſi ſuperueniret aliqua cauſa de nouo, quæ indigeret Conciliari deciſione.

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

18 Quarta concluſio, ſi tractetur de diſſolutione Concilij, dicit Iacobatius, quod in omnibus illis caſibus, in quibus dictum eſt, Papam non poſſe Concilium differre, vel transferre, non poterit etiam diſſoluere, finita autem cauſa, propter quam eſt congregatum, ſemper erit in illius poteſtate illud diſſoluere.

Item, poteſt diſſoluere Concilium, ſi Papa prouidiſſet benè omnibus, pro quibus eſt congregatum.

Item, ſi Papa videret ex continuatione Concilij oriri diſcordiam, & ſuſurrum in Eccleſia, nec per prorogationem, vel tranſlationem aliter prouideri poſſet, & generaliter exiſtente cauſa apertiſſimè legitima, vtili, & neceſſaria, ſemper Papa poterit diſſoluere Concilium. Si autem nulla ſubeſſet cauſa diſſolutionis, nec finem accepiſſent in Concilio deducta, propter quæ Concilium eſſet congregatum, nullo modo Inconſtans poſſet illud diſſoluere, ne Congregatio fieret luſoria, & ridicula, nullum bonum exitum afferens, & tandem concludit ille Auctor, quod Concilium debet durare vſque ad finem, & determinationem cauſæ, propter quam eſt congregatum. Et circa huiuſmodi Inconſtantiam videndus eſt etiam Campegius *de Concilio cap.4.num.4.*

19 Sed quæ cauſæ induxerunt Summos Pontifices ad indicendum, transferendum, ſuſpendendum, demùm ad remittendum Conciliū in Ciuitate Tridentina, videndæ ſunt in veridica, & elegantiſſima Hiſtoria Concilij Tridentini per Eruditiſſimum Cardinalem Sfortiam Pallauicinum, in qua libertatem eiuſdem Concilij adeò propugnauit aduerſus mendacia, & calumnias Petri Suauis Polani, ſeu potiùs Fratris Pauli Seruitæ, vt ſtrenuus vindex Poteſtatis Pontificiæ meritò appellari poſſit: & ſi ille ob alias virtutes ſingulares, quibus præditus fuit, non meruiſſet ad Purpuram euehi, ob hoc ſolum opus illam iure meritò conſequi debuiſſet: Vulnus enim, quod reputabatur inſanabile illatum Eccleſiæ Catholicæ per mendaciſſimam Hiſtoriam Polani, ſua eruditione, diligentia, & ſtylo eleganti ſanauit, & abſtulit.

Sed ſi Papa in Conclaui promitteret intra certum tempus, puta biennium,
20 conuocare Concilium, & iure iurando promiſſionem firmaret; an demùm Inconſtans poſſet iuratam promiſſionem non adimplere. Quæſtio hæc examinatur ab eodem Iacobatio *dicto tract. de Concilio lib.7. artic.1. à num.28.* qui videtur concludere, quod ſi Papa habuit iuſtam cauſam non conuocandi, excuſatur à periurio, & ſubiungit, quod nulla etiam ſubſiſtente cauſa excuſatur, quia potuit arbitrari, an intra illud tempus debuerit conuocare.

Quod tamen fallit, ſi fuiſſet facta promiſſio iurata conuocandi Concilium pro ſedando Schiſmate.

Quia tunc Papa, non ſeruando promiſſionem, & iuramentum, eſſet nutritor Schiſmatis, & abſolutio eſſet quædam deſtructio, quæ non eſſet impendenda, vt in *cap. Legatur 24.qu.2.* ità tenet Antonius de Butrio *in cap. 1. de Conſtitutionibus*, quem ſequitur Iacobatius *loco citato num.12.*

21 Sed an Papa, qui dùm eſſet Cardinalis in Conclaui quædam Capitula vouit, & iurauit obſeruare, Inconſtans poſſit iuratam promiſſionem non ſeruare, & voto, & iuramento contraire, alibi forſan dicemus: Interim videndi ſunt Iacobatius *eodem tractatu de Concilio lib.7.art.5.* Barbatia *conſ.1.lib.1.* Alex. *conſ.224.verſ.6.* Felin. *in cap.1. de probationibus*, Anchar. *conſ.281. incip. In auxilium veritatis, & iuſtitiæ*, Burſattus *conſil. 342. lib. 4.* Flau. Cherub. *in Compend. Bullar. in Bullam 63. Pij IV. in eligendis, ſchol.1.* Emin. Cardin. Brancatius *in ſuis eruditiſſimis Opuſculis, tract. de Capitulis Conclauis, per tot.* & præſertim *in reſponſ. ad tertium, & quartum quæſitum.*

CAPVT VII.

ARGVMENTVM.

An Homo debeat eſſe conſtans in fide. An dubius in fide poſſit dici Hæreticus. An qui ſigno aliquo externo fidem abnegauit, corde tamen illam retinuit, poſſit dici Hæreticus.

SVMMARIVM.

1 *Homines cuncti debent eſſe in fide conſtantes.*
Fides debet eſſe firma.
Firmitas quid ſit.
2 *Dubius fidei an quis eſſe poſſit, abſque vitio infidelitatis, vel hæreſis.*
Dubius fidei an ſit mitius puniendus.

Dubius fidei an debeat denunciari.
3 *Dubis in fide qualiter dicatur hęreticus.*
4 *Infidelis priuatiuè quis dicatur.*
5 *Dubius fidei quando dicatur hęreticus.*
Primi motus frequenter accidunt contra voluntatem.
Dubius fidei in primis motibus ex ſcrupulo conſcientię, & contra voluntatem, ſi deindè in eadem fide ſe benè firmet, & ſit in Charitate meretur.
Reſiſtens ſtimulis carnis ſi ſit in charitate, meretur.
Tentationes circa fidem vnde aliquando proueniant, & quomodo corrigendæ.
6 *Homines ſanæ mentis irrident, & contemnunt tentationes circa fidem.*
7 *Dubius circa dogmata ab Eccleſia nondum definita, & paratus acquieſcere determinatione Eccleſiæ non poteſt dici hæreticus.*
Dubius circa dogmata fidei quando ſit excuſandus.
8 *Dubius circa credibilia expreſſa in Symbolo, vel in Sacra Scriptura ob ignorantiam, vel ſimplicitatem non eſt hæreticus.*
9 *Nati, & educati apud hæreticos iuſtam habent cauſam dubitandi de fide, donec illius credibilitatem apprehendant.*
10 *Dubius vnius tantùm articuli ab Eccleſia determinati eſt damnabilis de hæreſi.*
11 *Dubius vnius articuli, vel loci Sacræ Scripturę dilucidationis gratia, vt fidei veritates declarare, & perſuadere poſſit illas non credentibus cum firmo propoſito, quòd fidèi dogmata, & Sacrę Scipturę verę ſint, non poteſt dici hęreticus, ſed dignus laude.*
12 *Dubius fidei, qui dimiſſa dubitationis pertinacia petit reconciliari Eccleſię eſt recipiendus abiurata prius hęreſi, & qualiter debeat abiurare, & de praxi Sacri Tribunalis Supremę Inquiſitionis.*
Abiuratio dubitanti de fide, & petenti reconciliari cum Eccleſia imponitur ſecundum qualitatem perſonarum.
13 *Dubius fidei mentalis an poſſit abſolui à quolibet Confeſſario approbato.*
Fidem negare, vel falſam profiteri non licet.
Nedum expreſsè, ſed, & tacitè per nutum, vel motum digitorum.
14 *Negatio fidei exterior ob timorem tormentorum illicita non obſtante quod retineatur in corde.*
15 *Negans exterius fidem, illamque in mente, & corde retinens, an ſit reputandus hęreticus.*
De Hiſtoria Marcellini Papę.
Negans fidem merè coactus per vim, & metum ſine cooperatione voluntatis, an hęreticus ſit, vel peccet de hęreſi.
Quid ſi vis non ſit abſoluta, ſed conditionalis.
16 *Sancti Officij praxis circa ſpontè comparentes, & ſe denunciantes vel prętentos, & fatentes de actibus exterioribus Apoſtaticis cum aſſertione, quòd corde hęreſi non adhæſerint.*

1 CAETEROS verò homines fortes, & Conſtantes in fide eſſe oportere monet D. Petrus *d. Epiſt. 1. cap. 5.* in fide enim nulla poteſt dari Inconſtantia, cum fides debeat eſſe firma *cap. Firmiter de Summ. Trinit. & fide Cathol.* Firmitaś autem eſt animi conſtantia, quia apprehenſione ità quis inhæret, vt aliquo impulſu ab ea euelli non poſſit, vt benè Abbas Panormit. *in d. cap. Firmiter in primo notabili.*

Homo itaque debet adeò eſſe conſtans, & firmus in fide, vt nec etiam dubius in
2 ea abſque vitio infidelitatis, vel hæreſis eſſe poſſit *cap. 1. extra de Hæret.* vbi Gloſſ. *in verbo dubius* aſſignat ſupradictam rationem firmitatis, & Inconſtantiæ, Hoſtien. *d. cap. 1. num. 1.*, Boich. *num. 3.*, Anchar. *num. 1.*, Anton. de Butr. *nu. 1.*, Felin. *nu. 1.* Soccin. *num. 1.*, Anan. *num. 1.*, Arnaldus Albertin. *in rubr. de Hæret. in 6. quæſt. 13. num. 26.*, Add. ad Azor. *in Summ. rub. de Hæret. litt. C*, Add. ad Hoſtien. *in eadem Summa §. Si quis dicatur num. 1.*, Goffredus *in Summa de Hæret. num. 1. verſ. Quomodo*, Armilla *verb. hæreſis num. 17.*, Roſella *verb. Hæreticus in princip. verſ. Item dubius in fide*, Tabiena *verſ. Hæret. num. 26. ad finem*, Raymundus *verſ. hæreſis cap. 2.* Repertor. Inquiſitor. *verb. Hęreticus*, Alphonſus de Caſtro *de iuſta Hęreticorum punitione lib. 1. cap. 7. in 2. requiſito* Iudicial. Inquiſit. *in verb. Dubius in fide num. 1.*, Squillant. *de fide Cathol. cap. 18. num. 2.*, Bonif. Vital. *de malef. rub. de crimine hęreſis num. 2.*, Carer. *de Hæret. num. 8. in princ.* Decian. *tract. crimin. lib. 5. cap. 17. verſ. 9.* Roias *in ſingul. 57. num. 4.*, Pegna ad Eymericum *par. 2. ad cap. 1. extra de Hęret.* Plures alios refert Sanchez *ad pręcepta Decalogi lib. 2. cap. 7. num. 11.*, Farinaccius *de hęreſi quęſt. 178. num. 90. & 91.*, Addo Suarez *de fide diſp. 19. ſect. 4. num. 10.*, Plures etiam ex Iuriſperitis refert Barboſ. *de Poteſt. Epiſc. par. 2. alleg. 40. num. 16.*, Laym. *lib. 2. cap. 12. num. 5.*, Caſtro Palao *to. 1. tract. 4. diſp. 3. punc. 2. num. 9.*, Souſa *in Aphoriſm. lib. 1. cap. 11. num. 3.*, Alberghinus *in Man. Qualif. cap. 5 nu. 2.*, Card. de Lugo *in tract. de virtute fidei Diuinę diſp. 20. ſect. 1. num. 16. & 17.*, P. Diana *to. 1. par. 2. tract. 2.*, Miſcellan. *reſolut. 53.* vbi alios refert.

Et quamuis ipſe contrariam ſententiam reputet probabilem ex Cano *de loc. lib. 12. cap. 9.*, Emanuel Sà *verſ. Hęreſis num. 1.*, Sanchez *d. cap. 7. num. 12.*, Tanner. *2. 2. diſp. 1. quęſt. 8. dub. 6. num. 107.*, Portell. *in add. ad dubia Regul. verſ. Hęreſis num. 4.* Putean *2. 2. quęſt. 11. art. 2. dub. 2.*, aliquos refert moderniſſimè P. Thomas del Bene *tract. de offic. S. Inquiſitionis par. 1. dub. 6. num. 2. poſt hęc ſcripta impreſſ.*, & eoſdem

videtur ſequi *dictæ par.* 1. *dub.* 13. *ſect.* 3. *num.* 2.

Nihilominùs non eſt recedendùm ab opinione affirmatiua tanquam vera, & communiori, quam vltra allegatos tenet Duard. *ad Bullam Cænę Domini lib.* 2. *can.* 1. *quæſt.* 23., Ricciull. *de Iure perſon. lib.* 5. *cap.* 4., Sanctarell. *de hęreſi cap.* 1. *dub.* 3. Azeued. *ad ll. Regias lib.* 8. *tit.* 3. *l.* 1. *n.* 42. *&* 43., Carena *in prax. par.* 2. *tit.* 1. §. 3., Bordonus *in Tribunal. S. Officij cap.* 9. *nu.* 74. *verſ. Quęres* 20. vbi tamen *in verſ. dicerem*, aſſerit, hunc mitiùs eſſe puniendum Pater Lezana *in Summa qq. Regul. to.* 3. *verſ. Hereſes, & Hęreticus num.* 2. *ad finem*, qui dicit talem ſic dubium in fide, & Inconſtantem debere denunciari. Fermoſinus poſt hæc ſcripta viſus *ad rub. de Summa Trinitate quęſt.* 5. *num.* 32. P. del Bene *d. par.* 1. *dub.* 6. *num.* 3., Pueron. *in Bulla Cænę cap.* 1. *ſub num.* 88. *verſ. de tertia*.

Rationibus autem adductis à Cano, & ab alijs relatis à P. Diana expreſſis, benè, & ſolidè reſpondet P. Suarez *d. diſp.* 19. *ſect.* 4. *num.* 23., Card. de Lugo *d. diſp.* 20. *ſect.* 1. *num.* 17. 18. 19., Ricciull. *d. cap.* 4. *num.* 7.; Textus enim *in d. cap.* 1. *de Hæret.*
3 in quo pars affirmatiua fundatur, debet intelligi, quod dubius in fide ſit Hæreticus, & infidelis priuatiuè, quia ſcilicet priuatur certitudine aſſenſus neceſſaria ad habitum fidei retinendum, non autem eſſe hæreticum contrariè, quaſi habeat actum fidei contrarium, cum re vera non habeat, nec minus quoad forum externum, tantummodo nempè Infidelis priua-
4 tiuè eſſe non poteſt, niſi qui nihil credit, vel omnia ignorat culpabiliter, nam qui fidem Chriſti habet, licèt aliquid non credat propter ignorantiam culpabilem non eſt fidelis, qui verò in vno articulo dubitat, aliorum fidem retinet quantum ad aſſenſum, & voluntatem credendi, ergò non poteſt dici Infidelis priuatiuè.

Preterea ſola priuatio aſſenſus contra vnum articulum non eſt ſufficiens diſpoſitio ad tollendam totam fidem, niſi intercedat aliqua diſpoſitio contraria certitudini totius fidei, ergò vt dubitans ſit infidelis, neceſſe eſt, vt non tantùm priuatiuè, ſed etiam contrariè talis ſit, eſt ergò Hæreticus, & per conſequens ipſa dubitatio eſt hæreſis, vt ferè his verbis ratiocinatur Suarez *d. diſp.* 19. *ſect.* 4. *num.* 14. *verſ. Sed hoc videtur*, quem ſequitur, etſi non tam clarè Alberghin. *loco cit. num.* 2., Card. de Lugo *loco citato num.* 9. Riciull. *verſ. alia ratione num.* 17.

Minùs obſtat, quòd Textus *in d. cap.* 1. habeat locum in foro externo, quia illius verba non debent intelligi de infidelitate, prout ſolùm eſt contraria fidelitati, ſeù veritati, ſed prout opponitur fidei Catholicæ, nec ſolùm ſecundùm præſumptionem fori externi, ſed ſecundùm veritatem, & hoc in vniuerſum de omni dubio, ſic Suarez *loco citato num.* 11. Alberghinus *loco citato num.* 3., Card. de Lugo *loco cit. num.* 9.

Cæterum non omnis dubietas in fide facit hæreticum, oportet enim quod du-
5 bitatio habeat pertinacem animi deliberationem, & complacentiam in dubitando, Fermoſinus *loco citato num.* 34. vbi quod requiritur, quod dubitans habeat plenam aduertentiam intellectus, & perfectam deliberationem voluntatis, ſciens, & aduertens, dubitans cum pertinacia de rebus fidei id ſciens Eccleſiam illud amplecti, ſecùs ſi dubitatio procedat à ſcrupulo conſcientiæ ex primis motibus, qui frequenter contra voluntatem accidunt: Nam qui poſt talem dubitationem ſe benè firmat in fide, ſi ſit in charitate meretur, ſicut & qui reſiſtit ſtimulis carnis, Ioannes And. *d. cap.* 1., Boich. *num.* 2., Anchar. *num.* 1, Anton. de Butr. *num.* 5., Abbas Panormit. *num.* 1., Zabarell. *num.* 7. Marianus Soccin. *num.* 7., Anan. *num.* 1., cum alijs, tùm ex noſtris, tùm ex Summiſtis, quos adducit Farinac. *d. quęſt.* 178. §. 4. *num.* 98., Addo Ricciull. *loco citato num.* 1., Barboſ. *ad dictum cap.* 1. *num.* 4., Fragoſ. *de Regim. Reipub. par.* 2. *lib.* 1. *diſp.* 3. §. 1. *num.* 19. *verſ. Sub limita*, Fermoſinus *d. quęſt.* 5. *num.* 42., Layman. *lib.* 2. *tract.* 1. *cap.* 13. *quęſt.* 1. *num.* 5. Qui in fine dicit præſtare plerumque, tales cogitationes, & tentationes contemnere tanquam ineſſicaces ad conſenſum impetrandum apud eos, qui Dei gratia muniti ſunt. Verùm in quibuſdam hominibus huiuſmodi tentationes à Deo permittuntur propter vitam eorum ſceleratam, & præſertim propter impuritatis vitium, quibus proinde ſuadendum eſt, vt ſe corrigant, tunc fidem eorum, atque fiduciam in Deo conſtantiorem fore, Del Bene *loco citato nu.* 67.
6 Quamuis has tentationes à viris ſanę mentis eſſe irridendas, & contemnendas ex D. Bernardo, & Gerſone docet Sanchez *lib.* 2. *cap.* 7. *num.* 13.

Secundò oportet, quod Inconſtantia, & dubietas verſetur circa dogmata defi-
7 nita ab Eccleſia, nam dubitans in non definitis Hæreticus non eſſet, ſi paratus eſſet acquieſcere determinationi Eccleſiæ, Felinus *d. cap.* 1. *num.* 4., & ibi Anan. *num.* 3. & probatur ex iis, quæ dicunt Doctores *in cap. Cum Chriſtus eodem tit.*, quod licet dubitare de ijs, quæ nondum ab Eccleſia ſunt definita, Pegna ad Eymer. *par.* 2. *d. cap.* 1. *de Hęret.* cum alijs relatis à Farinac. *d. quęſt.* 178. *num.* 102., Fragoſ. *d. par.* 2. *lib.* 1. *quæſt.* 3. *num.* 10., qui tamen inſulsè reprobat Pegnam *loco citato*, cuius dicta

clarè

clarè non percepit; dùm enim aſſerit Pegna, non eſſe Hæreticum, qui dubitat de credibilibus in ſacris literis non contentis, ſed per Eccleſiam definitis, non ſimpliciter loquitur, ſed cum modificatione, hoc eſt, ſi dubitans ea ſcire non præſumatur veriſimiliter, & antequàm ſit admonitus: Ex qualitate ergò Perſonæ metienda eſt dubitatio, vt indè quis præſumatur, vel non præſumatur Hæreticus.

Etenim ſi etiam in credibilibus expreſsè contentis in Symbolo, & Sacris Scripturis, quis dubitet ex ignorantia, vel ſim-
8 plicitate non eſt hæreticus *cap. 2. in princ. & in §. in nullo, de Summa Trinit.* Innocent. *d. cap. 1. n. 7. eod. tit.*, & ibi Io. Andr. *n. 26.* Butr. *n. 9. & 11.* Imol. *n. 11.* Zabarell. *nu. 7.* Abbas *nu. 15.* cum alijs relatis à Ricciull. *loco citato nu. 2.* Farinac. *d. qu. 178. nu. 100.* qui *nu. 105.* reprobat Pegnam vbi ſupra, ſed immeritò, quia Pegna cum modificatione loquitur, vt ſupra diximus.

Multò ergo magis ſi ignoranter dubitat de credibilibus non expreſſis in Sacra Scriptura, quamuis ab Eccleſia definitis.

Hinc meritò inter Hæreticos nati, & educati, ſi Orthodoxam Religionem ignorant, poſſunt interim dubitare, do-
9 nec inſtruantur, & argumenta, ſiuè credibilitatem noſtræ fidei rectè apprehendant *cap. Dixit Dominus 24. quæſt. 3.* Valent. *to. 3. diſp. 1. quæſt. 10. par. 4.* Sanchez *lib. 2. cap. 1. num. 8.* Layman. *loco cit. nu. 5.* Alberghin. *d. cap. 5. num. 9.* Del Bene *loco citato nu. 4.*

Dubietas autem, ſiuè Inconſtantia huiuſmodi damnabilis eſt, non ſolùm ſi
10 quis dubitet de tota fide, ſed etiam ſi dubitet de vno ſolo articulo ab Eccleſia, determinato, D. Thomas *2. 2. quæſt. 5. artic. 3.*, Pegna *d. cap. 1. fol. 89. col. 1. verſ. Septimo modo*, Farinac. *d. quæſt. 178. nu. 94.* Alberghin. *loco citato num. 6.*

At ſi quis pro maiori dilucidatione vnius articuli, vel loci Sacræ Scripturæ dubitaret firmo ſemper, & conſtanti pro-
11 poſito, quod fidei dogmata, & Sacrę Scripturæ veriſſimæ, & certiſſimæ ſunt, non eſſet Hæreticus, imò laude dignus, ſi ad declarandas fidei veritates, illas non credentibus perſuadere poſſet, Decian. *tract. crim. lib. 3. cap. 18. verſ. 7. dubitantes*, Pegna *d. cap. 1. fol. 86. col. 1. verſ. 2. modo*, Zecchius *in Summa par. 1. rub. de fide cap. 11. num. 6.*, Farinac. *d. quæſt. 178. num. 103.*

Ille autem, qui dimiſſa pertinacia dubitationis, Eccleſiæ reconciliari petit, recipiendus eſt abiurata priùs hæreſi de formali, ſicut ſeruatur in Sacro Tribunali
12 ſupremæ, & vniuerſalis Inquiſitionis Romanæ, Pegna *loco citato*, Farinac. *dicta quæſt. 178. num. 107.*, Alberghin. *d. cap. 5. num. 8.*, vel de vehementi, vel de leui iuxta qualitatem perſonarum, Pegna, & Farinaccius *locis citatis*.

An autem dubius in fide mentalis poſſit abſolui à quolibet Confeſſario ab Or-
13 dinario approbato, videndus eſt Barboſ. qui plures allegat *allegat. 40. num. 16.*, Pueron. *in Bulla Cœnæ cap. 1. num. 93.*

Quod ſi in fide dubitando inconſtans eſſe non licet, multò minùs fas eſt externa voce, aliove ſigno illam negare, falſamue profiteri, Diuus Thomas *2. 2. qu. 3. art. 2.* latè Valentia *qu. 3. par. 2.*, Sanchez *ad præcepta lib. 2. cap. 4.*; Molan. *de fide Hæret. ſeruan. lib. 4. cap. 9.*, Layman. *lib. 2. tract. 1. cap. 11. num. 1.*, Ricciul. *de Iure perſonarum lib. 1. cap. 4. num. 2.*, Suarez *de fide, ſpe, & charitate diſp. 14. ſect. 1. & 2.*, *& aduerſus Regem Angliæ lib. 6. cap. 9.*, Card. de Lugo *de virtute fidei Diuinæ diſp. 14. ſect. 2.* Pegna ad Eymeric. *par. 1. qu. 9. comment. 24.*, & Macedo *lib. 3. de Clauibus Petri cap. 9.*; Bertin. *de Inquiſitione fol. mihi 211.*

Quæ concluſio habet locum non ſolùm ſi voce expreſsè illa negetur, verum etiam ſi tacitè; nempè nutu, vel motu digitorum, Cardinalis de Lugo *loco citato ſect. 5. §. 1. num. 93.*

14 Secundò procedit etiam, ſi quis timore tormentorum fidem negaret exteriùs illam tamen corde retineret, vt aduerſus hæreſes Eleſitorum, & Priſcillianiſtorum benè docet Suarez *d. diſp. 14. ſect. 1. nu. 1. & 2.*, Card. de Lugo *d. ſect. 2. num. 31.*

Sed an is reputetur Hæreticus, negant communiter Doctores ex exemplo Marcellini Summi Pontificis (ſi tamen vera eſt Hiſtoria, de qua multi meritò dubitant) qui à Paganis tempore Diocletiani,
15 & Maximiliani Templum ingredi, & Idolis ſacrificare coactus fuit: Quia tamen Chriſti fidem in mente, & in corde habuit, hæreticus non fuit reputatus *cap. Nunc autem 25. diſtinct.*, Decius *conſ. 151.* Albertin. *de agnoſcen. quæſt. 30. nu. 6. & 8.* Simanc *de Cathol. Inſtit. tit. 17. num. 29. & in Enchiridion. violatæ Relig. tit. 47. num. 21.* Calderin. *conſ. 4. de Hæret.*, Clar. *§. Hæreſis num. 3.*, Decian. *d. tract. lib. 5. cap. 18. num. 3.*, Pegna *par. 1. quæſt. 9. comment. 24.* cum alijs per Farinac. *quæſt. 183 num. 23.* Addo Ricciul. *lib. 1. cap. 4. num. 10.*, Caren. *in praxi par. 2. tit. 1. §. 15. & 16.*, vbi latè de Marcellino Papa, Sonſa *in Aphoriſm. lib. 1. cap. 17.*, Bordon. *in Sacro Tribunali cap. 36. num. 66.*, Suarez *de fide diſp. 14. ſect. 6. num. 4.*, & poſt Filiuccium, & Caſtro Palao, Alberghin. *de pœn. Hæret. cap. 6. num. 3.*

Quod multò magis habet locum, ſi vis, & metus eſſent abſoluti, idèſt ſi voluntas nullo modo cooperetur, ſed mera inferatur coactio, vt paulò poſt dicemus; quia ſic Inconſtans, nec Hæreticus eſt, neque peccat peccato Hęreſis *cap. maiores de Bap-*

tiſmo,& eius effectu, Albert in.*in rub.de Hæret. in 6.qu'2. nu.41.& qu.13.nu.68.& in cap.1. eodem tit. qu.15. nu.21.22. & 23. & in tract. de agnoſcen. qu.30.nu.7.* Pegna *d. cõment.24. verſ: ac primo* cum alijs per Farinaccium *d. quæſt 183. num. 31.*, P. del Bene *de offic. S. Inquiſitionis par. 1. dubit. 171.*

Si autem vis non ſit abſoluta, ſed conditionalis, tunc qui ex tali vi fidem abnegat, non euitabit hęreſis ſuſpicionem, vel leuem, vel vehementem, iuxta perſonarum conditionem, & metus qualitatem; Pegna *d. comment. 24. verſ. Sed hæc*, Farinaccius *d. quæſt. 183. num. 29.*

Et propterea qui ſponte accedunt, & comparent in Sancto Officio, denunciantes ſe de exterioribus actibus Apoſtaticis, ſed cum aſſertione, quod corde Infideli- tati, vel hereſi non adhęſerunt, vt plurimùm abſoluuntur preuia abiuratione de vehementi, iniunctis ſolummodò pœnitentiis ſalutaribus, ſi verò præuenti fateantur actus externos Apoſtaticos, ſed corde fidem Catholicam retinuiſſe aſſerant, torquentur ſuper intentione, & ſi ſubſtineant, iniungitur illis abiuratio de vehementi, ac pœnis contra Apoſtatas ſtatutis plectuntur, mitiùs tamen, ſiuè ſeueriùs iuxta qualitatem perſonarum, de quo ſtylo teſtantur Pegna *par. 2. direct. comment. 59. verſ. Sed videamus*, Caren. *in prax. par. 2. tit. 18. §. 3.*, vbi de ſponte comparentibus Farinaccius *d.qu. 183.nu.3.*

16 (margin, beside "tes ſe de exterioribus")

Et ideò meo tempore aliqui præuenti damnati fuerunt ad carceres arbitrio, alij ad tempus, alij verò ad Triremes.

C A P V T VIII.

ARGVMENTVM.

An liceat ſimulare fidem. An liceat ſimulare ſe Hæreticum ad lucrandos Hæreticos. An liceat vti veſtibus Infidelium. An licita ſit ſimulatio fidei in eſu Carnium.

SVMMARIVM.

1 *Fides ſimulata reprobatur.*

2 *Hæreſis ſimulata an liceat ad lucrandos Hæreticos, & Infideles,*

Sanctus Petrus quomodo exerceret legalia, vt ſe ſubtraheret a Gentibus, & ne ſcandalizaret Iudæos.

Exempla eorum, qui promiſerunt ſequi Sectas Hæreticorum, vt illas cognitas confunderent.

3 *Sanctus Euſebius hæreticum an ſe mentitus fuerit, vt ab hæreticis filium liberaret, & hiſtoria examinatur num. 6.*

Alia Diui Ephrem refertur, & examinatur, num. 6.

4 *Mendacium licitum non eſt etiam propter propriam, vel aliorum vtilitatem.*

5 *Simulatio hæreſis etiam ad effectum confundendi hæreticos nil aliud eſt quàm mendacium in rebus fidei.*

Propoſitum diſcedendi à fide denotat in proponente inconſtantiam, ſeù infirmitatem, & dubium fidei, non tamen importat fidei negationem.

Catholicus adhuc remanet, qui habet propoſitum diſcedendi à fide.

8 *Martyres quomodo ſacrificare velle Idolis ſimularent.*

9 *Hæreſis exterior an, & quando profiteri poſſit.*

10 *Veſtes Infidelium non ſpectantes ad eorum Religionis Sectam, ſed ad nationem, puta Turcarum, an, & quomodo geſtare liceat Catholicis tranſeuntibus per eorum Regiones.*

11 *Quid vbi viget conſuetudo quod fideles in illis Regionibus degentes huiuſmodi veſtibus non vtantur, vel è contra.*

Chriſtiani Conſtantinopolis quibus vtantur veſtibus.

12 *Veſtes diſtinguentes formaliter Infideles, prout Romæ eſt galerum, vel velum flaui coloris, quo vtuntur Iudæi, an & quando geſtare liceat Catholicis.*

13 *Catholici vti an, & quando poſſint veſtibus quibus vtuntur Infideles ad profitendum eorum Religionem & num. 15.*

14 *Decretum Sacræ Congregationis in hac materia, & alia plura num. 29. & ſeqq.*

15 *Catholicus an vti poſſit veſtibus infidelium quando id videntes putarent quod priorem fidem reliquerit, vel è contra.*

16 *Quid de veſtibus continentibus actualem cultum Idoli, vel Auctoris Sectæ & num. 25.*

17 *Quid de continentibus ſignum expreſſum proteſtationis falſæ Sectæ, puta verſiculum Alcorani.*

De Laminis Granatenſibus, & eorum verſiculis.

18 *Catholicus an vti poſſit veſtibus Infidelium ſignificantibus, venerationem, cultum, deuotionem Idoli, aliquem eſſe Idoli Sacerdotem, vel Religioſum eius Sectæ, vel Chriſtianam fidem abnegaſſe.*

19 *Quid de veſtibus habentibus duplicem ſignifi-*

catum, nempe falſæ Sectæ, & nobilitatis, & num. 30. referuntur decreta Sacræ Congregationis.

20 *Veſtes Infidelium an geſtare liceat per iocum in Comędijs, Repreſentationibus, Laruis.*

Iocus neque profeſſionem, neque confeſſionem inducit.

21 *Catholicus nequit geſtare veſtes Infidelium, niſi ceſſante omni ſcandalo, & quando illud dicatur ceſſare.*

22 *Scandalum quale, & quantum eſſe debeat, vt neque ex grauiſſima cauſa contemni poſſit.*

23 *Chriſtianus tranſiens per loca Turcarum an eorum habitu vti poſſit, vt ſe occultet.*

24 *Quid de veſtibus concernentibus Religionem, puta Sacerdotis communis Mahometani, vel Religioſi Ethnici.*

26 *Vexilla Infidelium an quando, & quomodo liceat in Nauibus fingere, ne Infideles fugiant illis viſis.*

27 *Catholicus an, & quando poſſit omittere veſtes Chriſtianorum ſtante edicto Principis infidelis, quod omnes Chriſtiani certa vtantur veſte.*

Chriſtiani tenentur confiteri fidem, quando de illa interrogantur, non autem tenentur illam confiteri ſignis.

Fides non obligat ad perditionem ſui.

28 *Princeps infidelis ſi mandet vt omnes ſubditi vtantur certa veſte ad profitendam falſam Religionē non licet Chriſtianis illa veſte vti.*

Quid ſi præcipiat in ſignum falſæ Religionis geſtari ſignum, vel veſtem, quam Chriſtiani in antea ſponte geſtabant.

29 *Apoſtatæ degentes in Terris Infidelium, & ad fidem redeuntes quomodo ſe gerere debeant tam circa abiurationem Apoſtaſiæ, quàm circa habitum, & veſtes, ſiue coram Infidelibus, ſiue coram fidelibus ex decretis Sacræ Congregationis.*

Balnea Infidelium ſunt captiuorum carceres.

30 *Gentiles, Indiani conuerſi ad fidem Chriſtianā an, & quomodo permittantur accipere, & geſtare Lineam, Curumbyna, Sandalos, & ſimilia, & lauationes exercere ex decretis Sacræ Congregationis.*

31 *Carnes Infidelium an, & quando comedere liceat Catholicis, ſiue ad id vrgente præcepto Tyranni in contemptum legis Eccleſiaſticæ, ſiue occaſione tranſitus per eorum loca, & ne ſe Catholicos prodant.*

32 *Et quibus in caſibus id nullatenus liceat Catholicis.*

33 *Papa an poſſit diſpenſare cum hæretico nuper ad fidem conuerſo vt comedat carnes diebus vetitis cum Eccleſia ad ſimulandam hæreſim cum parentibus.*

Papa non poteſt diſpenſare ſuper actu proteſtatiuæ falſæ Religionis.

Papa an, & quando tollere poſſit præceptum Eccleſiæ.

Papa non poteſt diſpenſare in præcepto diuino.

34 *Idolotitā quando liceat comedere.*

1 NON ſolùm autem reprobatur Inconſtantia in homine Chriſtiano, quæ conſiſtit in abnegatione fidei expreſsè, vel tacitè, ſed etiam quæ conſiſtit in ſimulatione, vt latè Suarez *in defenſ. fidei lib. 6. cap. 9. & lib. 9. de legibus cap. 17. num. 15.*, Vaſquez *in 1. 2. diſp. 182. nu. 14.* Cardinalis de Lugo *de virtute fidei Diuinæ diſp. 14. ſect. 5. §. 4. num. 114.* Coninch. *de fide diſp. 55. dub. 3. num. 39.* Turrianus d. *tract. 4. diſp. 35. dub. 3. §. Sed contrarium,* Caſtro Palao *tract. 4. diſp. 1. punct. 16. nū. 3.* Baldell. *Theol. moral. to. 2. lib. 1. diſp. 14. à num. 18.* èx noſtris Pegna *d. comment. 24.* Ricciull. *de Iure perſon. d. lib. cap. 4. num. 27.* Silueſter *verb. fides quæſt. 3.*

Cæterum an in aliquo caſu ſit licita ſimulata Inconſtantia, videlicet ad lucrandos Hæreticos, vel Infideles; Quæſtio
2 hæc antiquis temporibus torſit ingenia Sanctorum Patrum Hieronymi, & Auguſtini ſuper facto Petri exercentis legalia, & ſubtrahentis ſe à Gentibus, ne ſcandalizaret Iudæos. Hinc Sancti Patres, & Scholaſtici, vt partes vel Hieronymi, vel Auguſtini tuerentur, & Petrum à peccato, & à reprehenſione Pauli immunem redderent, varia ſcripſerunt: Nos verò adducemus quid Auctores noſtri de hac Inconſtantia ſenſerint.

Archidiaconus *in cap. Vtilem 22. qu. 2.* dixit, quod fortè excuſarentur Catholici ſi promitterent Patarenis, quod eorum Sectam ſequerentur, vt ea cognita, & conſiderata poſteà illam confunderent iudicando, vel improbando, vel alio modo, Idem tenent Bellarm. Io. Fantuc. & Vgo *ibidem* Iaſ. *in l. ſi mora num. 4. ff. ſolut. matrim.*

Neque hæc opinio caret ſua probabilitate, nam auctoritate D. Hieronymi *in cap. 2. ad Galat. epiſt. 89.* eam tenet Adrianus *in 4. ſentent. tract. de Baptiſm. quæſt. 1. art. 1.*, & non improbabilem tenent Filiucc. *tract. 22. cap. 3. num. 82.* Hurtado *de fide diſp. 49. §. 61.* Lao *eadem diſp. 24. num. 7.*

Fundatur autem hæc opinio in varijs, tùm Sacræ Scripturæ, tùm Sanctorum exemplis, quæ in vnum congerunt P. Baldell. & Card. de Lugo *locis citatis*, & præſertim ex ſupradicto facto Petri Apoſtoli obſeruantis cerœmonias legales, vt Iudæos lucrifaceret. Et magis ad rem ex facto Euſebij Martyris Epiſcopi Vercellen. relato à D. Ambroſio *ſermone 69. de S. Euſebio* his verbis.

3 *Sicut ait S. Paulus Factus ſum Iudæus Iudæis, vt Iudæos lucrifacerem, ità Euſebius Hæreticis ſe hæreticum mentitus eſt, vt de hæreſi filium liberaret; Dixit enim illorum ſe conſentire perfidiæ, hoc ſibi placere quod illis, ſed quod ſibi filium Dionyſium in ſubſcribendo præponerent*

grauiter ſe moueri: Vos enim, inquit, qui dicitis filium Dei Patri Deo æqualem eſſe non poſſe, cur mihi filium prætuliſtis: Quo audito Hæretici ſubſcriptionem Dionyſij, qui quia iunior erat, ſolebat Euſebium Patrem vocare, omninò deleuerunt. Poſteà verò Euſebius voti etiam compos Arianos inſultauit, id enim finxerat, vt Dionyſium à macula illius ſubſcriptionis, cuius iam pœnitens erat, omninò liberaret.

Hæc autem fictio laudatur, & extollitur ibi ab Ambroſio in ordine ad finem illum obtinendum.

Addo Ego exemplum Diui Ephrem; de quo in eius vita, qui ſimulauit, ſe velle profiteri Sectam Hæreticorum, vt ex illorum manibus librum, hæreſes continentem, ſubriperet, quem librum, cum recepiſſet, totum fœde conſpurcauit.

Cæterùm hæc opinio nullatenùs eſt tenenda; non enim mentiri licet, etiam propter vtilitatem propriam, vel aliorum, vt benè probat Diuus Auguſtinus *Epiſt.* 8.
4 *&* 19. quam citat Baronius *anno Chriſti* 414. *num.* 13. facit Textus *in cap. ſuper eo, de vſur.* & ibi Innocent. Petr.Mart. *in cap. Afferte, de præſumpt. verſ. Afferte, in* 1. *par. num.*31. Burgos de Paz.*in proœm.ad ll.Tauri num.* 271. Barboſ. *dicto cap. ſuper eo num.* 4. Alphonſ. de Caſtro *aduerſus hæreſes lib.* 10. *verſ. Mendacium*, Corduba *qq. Theol. lib.* 1. *qu.*29. Sot.*de ratione tegend.ſecret.num.3.q.3. concluſ.* 1. in puncto quæſtionis, Vaſquez *in* 1.2.*diſput.*182. *cap.*4. vbi latè probat, nil
5 aliud eſſe huiuſmodi ſimulationem, quàm mendacium in rebus fidei: Hancque opinionem tenent omnes Doctores, qui ab opinione Adriani diſcedunt, & ſimpliciter negant hanc fictam inconſtantiam eſſe licitam, vt Alex.de Aleſ. 3. *p. q.*183. *nu.*2. Caietan. 2.2. *quæſt.*3. *artic.*2. Bannes *ibidem* S.Antonin. 2.*p.art.*12.*cap.*6. Silueſter *verſ. Fides, qu.*3. Nauarr. *in Man. cap.*11.*num.*27. Valentia 2. 2. *diſp.*1. *quæſt.*3. *punct.*2.*dub.*4. Suarez *de fide, lib.*6. *cap.*9. *& lib.*9.*de legibus cap.*17.*nu.*14. Sanchez *lib.*2. *in Decal.cap.*4. *num.*13.14. Tolet.*in Summ.lib.*4.*cap.*2.*num.*7. Layman. *lib.* 2. *tract.* 1. *cap.* 11. Reginald. *lib.*17 *nu.*33. quos omnes congerit Baldell. *de fide, lib.*1. *diſput.*14. *num.*18. Idem tenet Card.de Lugo *d.diſp.*14. *ſect.*5. §.4. qui ad rationes, & exempla Sacræ Scripturæ, & Sanctorum Patrum benè reſpondet, & nouiſſimè Macedo, qui quæſtionem hanc accuratiſſimè tractat *lib.* 3. *de Clauibus, cap.* 11.

Ad factum verò Sancti Euſebii Epiſcopi Vercellen. primò negat Card. Bellarm. *de Scriptoribus Eccleſiaſticis, in cenſura operum Sancti Ambroſij*: ſermonem illum eſſe Sancti Ambroſij.

Idem dicit Card. Baronius *tom.* 3. *anno Chriſti* 355. qui etiam latè probat minùs fideliter referri ibi factum Euſebij.

Nàm Sanctus Dionyſius non ſubſcripſerat Hæreſi Arianæ, ſed condemnationi ſolùm Athanaſij eo pacto, vt hęreſis Ariana non approbaretur, & hoc ſolùm Hæretici petebant ab Euſebio ſubſcribi, quod tamen ipſe propter Athanaſij innocentiam poſteà facere recuſauit: Non itaque
6 finxit ſe Hæreticum, ſed ſolùm velle conſentire Athanaſij condemnationi, quod ſine peccato iuſtitiæ fingere potuit, cum id totum faceret ad liberandum Athanaſium à nota ſubſcriptionis Dionyſij, nec per hæc vllo modo ſe Hæreticum profeſſus eſt, cum de fide tunc non ageretur, ſed de condemnatione Athanaſij, proùt reſpondet hiſce verbis Cardin. de Lugo *loco citato nu.*133. quem ſequitur Macedo *loco citato.*

Ad factum verò Sancti Ephrem, aduertendum eſt, Sanctum non finxiſſe ſe Hæreticum, ſed promiſiſſe velle ſectari Sectam. Aliud autem eſt negare fidem, aliud promittere, ſe fidem negaturum. Nàm qui oſtendit propoſitum diſcedendi à fide, videtur quidem ſignificare ſimul infirmitatem ſuæ fidei præſentis, vel du-
7 bium illius, atque etiam quod tempore promiſſionis ſit Inconſtans in vera fide, in rigore tamen non negat ille tunc fidem, ſed dicit habere propoſitum poſteà faciendi, remanente eo tempore Catholico, Sanchez *ad præcepta lib.*2.*cap.*8.*nu.*22. Cardin.de Lugo *dicta diſput.*14. *ſect.*5. §.4. *à num.*124.

8 Et hac ratione excuſari poſſunt facta Sanctorum Martyrum, nempè Apolloniæ, quæ paululum temporis ad deliberandum, an vellet ſacrificare Idolis, pacata ſtetit, ex quo poterat argui formido, & dubium internum circa fidem.

Et Sancti Iuliani Martyris, referente Surio *die* 9. *Ianuarij*, qui cum à Præſide inuitaretur, vt cum Socijs ſuis veniret ad Templum, præter ſolitum apertum, & ſolemni pompa ornatum, vt ſacrificium Diis offerret, reſpondit: *Quandoquidem hortaris, vt omnibus in vnum conuenientibus Dijs veſtris immolemur, id quidem facere non piget: Ideò ſemper diſtulimus, vt in hoc Templo mirabili magnum ſacrificium cunctis cernentibus immolemur*; quod quidem dixit, & euentus probauit, vt Sacerdotes, & Gentiles innumeros illuc ea occaſione conuenientes Templum eius oratione corruens cum magna Gentiliſmi iactura comprimeret.

Et Sanctarum illarum Mulierum, de quibus in actis Sancti Blaſij apud Surium ex Metaphraſte 3.*Februarij* narratur, quod inuitatæ à Præſide ad ſacrificandum, dixerunt: *Si vis, vt Dijs tuis ſacrificemus, eamus prope lacum. Nos autem cum ablueri-*

mus vultus noſtros in lacum, accedemus, & eis ſacrificabimus, quò cum veniſſent Idola omnia ea fide illuc allata in lacum proiecerunt.

Hinc Archidiaconus *in dicto cap. Vtilem 22.qu.2.* optimè defendi poteſt;non enim, vt ait Theophilus Rainaldus *in appendice ad librum* Leſſij *de Iuſt.& Iur. cap.12.num.6.*

9 dicit, fas eſſe graui cauſa profiteri exteriùs hæreſim, aut errorem adhibita locutione reſtricta, ſed quod fortè excuſatur Catholicus, ſi promittat Patharenis,quod eorum ſectam ſequeretur, vt ea cognita, & conſiderata, poſſet illam poſteà confundere; loquitur enim Archidiaconus de ſola promiſſione, non autem de externa hæreſis profeſſione ſimulata, tamen ob finem bonum habita,ad quod non aduertit Ricciull. *de Iure perſonarum lib.1.c.4.* dùm referendo Archidiaconum illum errore notauit.

An autem liceat ſimulare fidem vtendo veſtibus Infidelium.

Dic cum Card. de Lugo *loco cit. ſect. 5. §.1.* ad quatuor claſſes reduci poſſe huiuſmodi veſtes.

In prima ſunt veſtes, quibus Infideles diſtingui ſolent materialiter à Fidelibus non quidem formaliter, prout Infideles

10 ſunt, ſed prout ad talem Nationem pertinent, quales ſunt veſtes Turcarum, quæ magis pertinent ad Nationem, & Prouinciam, quàm ad Religionis ſectam: Vndè licet omnes Chriſtianam fidem ſuſciperent, antiquas tamen veſtes retinerunt. Hiſce veſtibus, concludunt Doctores,poſſe Fidelem vti, quando tranſit per Infidelium Regiones,requiritur tamen aliqua iuſta cauſa, hoc eſt periculi vitandi, quia licet hæc actio nòn ſit per ſe mala, habet tamen ſpeciem mali, iuxta illud Pauli 1. *Theſſalonicen. 5. Ab omni ſpecie mali abſtinete Vos*; & ità docent Sanchez *ad Præcepta, lib.2. cap.4. num.17.* Suarez *de fide, diſp 14. ſect.5. num.5.* P. Baldell. *de fide, & infidelit. diſput.15. num. 6.* Ricciull. *dicto tract. lib.1. cap.5. num.2.* Bordon. *in Sacr.Tribun. cap.1. num. 104.* nouiſſimè Fr. Ignatius Lupus *in Commen.ad Edictum Sancti Officij par.2.lib.12. diſſer.2.ad fin.*

Contrarium tamen, quod nulla requiratur cauſa tenet P. Paſqualig. *deciſ. 153. n.3.* qui reſpondet ad ſententiam D.Pauli, quia loquitur de vera ſpecie mali, non de

11 apparenti: idem tenet Arriaga *2.2.tract.de fide, diſput.22. ſect. 3. num.18.*

P.Verricell.*tract.de Apoſtol.Miſſion.tit.1.de fide q.14.ſect.1.n.4.* cōciliat opiniones,vt ſi tractetur de ſolis veſtibus, quibus vtuntur ſoli Infideles, licet non adſit aliqua lex, vel recepta conſuetudo, quæ prohibeat, quin Fideles poſſint ijs veſtibus vti, de facto tamen cum multi Fideles in eo loco commorentur, nihilominùs nullus Fidelium ijs veſtibus vtitur: tunc illicitum eſt ijs veſtibus vti ſine cauſa iuſta, quia non poteſt Fidelis ſine fidei irreuerentia præbere cæteris fundamentum prudenter dubitandi de ſua fide;& iſto caſu non requiritur grauis cauſa, vt licitè vtaris, ſed ſufficit leuis cauſa.

Aut verò tales ſunt veſtes, vt ijs etiam Fideles vtantur pro libito, & tunc nulla cauſa requiritur, vt licitè vtaris, & ità teſtatur ſe vidiſſe ſeruari in Ciuitate Conſtantinopolitana, in qua Chriſtiani pro libito, & ſine cauſa vtuntur eo genere veſtium, quo vtuntur Turcæ, nempè habitu Turcico cum capitis operimento, quod vocant *Calpak*.

In ſecunda claſſe ſunt veſtes, quæ vſurpantur ad dignoſcendos Infideles formaliter,

12 liter, vt Infideles ſunt, vt Romæ Iudæi, qui debent vti galero, vel velo flaui coloris, & ſuper huiuſmodi veſtium claſſe non conueniunt Doctores: nàm Caietan. Nauar. Tolet. D.Antonin. Valent. Angel. Silueſter. Philiar. Tabien: quos citat Sanchez *dicto cap.4.nù.18.* quibus addi poſſunt Ricciull. *loco cit. num.1.* Meratius, Becan. Arriaga citati à P. Verricell. *dicta qu. 14. ſect.2 num 6.* tenent,Catholicum non poſſe vti illis veſtibus, quia illis vtens, implicitè profitetur, ſe eſſe illius falſæ ſectæ cultorem.

Contrariam tamen opinionem intercedente graui cauſa poſſe Catholicum vti illis veſtibus, tenuerunt Azor. Sanchez, Suarez, Valentia, Bannes, Aragon. Peſantis, Vvirgers, Palatius, Pitigianus, Coninch, Turrian. Benzonius, Sà, Ledeſma, Villalobos, Caſtro--palao, Gordonus, Duallius, Tanner, Hurtado, Cardin. de Lugo, P.Diana, Lopez, Rodriquez, Layman. Paſqualig. Pelizzar. relati à P.Verricello *dicta qu.14. ſect. 2. à num. 7.* qui benè probat hanc opinionem reſpondendo contrarijs.

In tertia claſſe ſunt veſtes,quibus vtuntur Infideles, non ſolùm,vt dignoſcantur, ſed etiam ad profitendam ſuam falſam Religionem, & tunc nullo caſu poſſe

13 Catholicos prædictis veſtibus vti, voluere Aragon. Bannes, Lopez,Nauarra,Suarez, Valentia, Sanchez,Benzonius,Turrianus, Meratius, Becanus, Pitigianus,Caſtro-palao, Bonacina, Dian. relati à Verricello *loco citato ſect. 3.* qui *num. 13.* adducit Decretum Sacræ Congregationis, *editum Kalendis Auguſti* 1630. tenoris infraſcripti.

Circa habitum Apoſtatarum fuit quæſitum; An poſſent illud retinere ad vitandum vitæ periculum, donec nanciſcantur idoneam occaſionem transfugiendi ad terras Chriſtianorum, ſi non ſit proteſtatiuus Religionis, cuiuſmodi eſſet veſtis linea, & talaris, qua ſoli Sacerdotes

Infideles vtuntur, ſed tantùm diſcretiuus nationis; quale eſt operimentum capitis, quod vulgò dicitur Turbante.

14 *Sacra Congregatio cenſuit, reuerſos ad fidem tuta conſcientia omnem habitum indiſtinctè deferre poſſe nationis diſcretiuum, dummodò non ſit proteſtatiuus falſæ Religionis, donec nanciſcantur occaſionem transfugiendi ad Fideles, nec proindè arcendos à ſuſceptione Sacramentorum, ſi propoſitum habeant profitendi fidem, quando iuridicè de illa interrogantur.*

Sed de Decretis S.Congregat. inferiùs.

Contrariam opinionem, nempe licitum eſſe, harum veſtium vſum ex graui cauſa tenent Azor. Coninch. Hurtado, Card.de Lugo, Duallius, Vvigers, Paſqualig. Machiado relati ab eodem Verricell. *loco citato num.* 14. vbi quod Becanus, & Bonacina hanc opinionem probabilem dicunt.

In hac contrarietate Cardin. de Lugo putat poſſe conciliari opiniones à poſteriori, hoc eſt, ſi videntes perſonam illam
15 huiuſmodi veſtes geſtantem, quæ anteà Fidelis, & Chriſtiana erat, putent, quòd priorem fidem reliquerit nullo modo hoc caſu ei licere vti huiuſmodi veſtibus.

Si autem non iudicarent eam negaſſe fidem, ſed vel dubitarent, vel fortaſſe putarent, non ad id ſignificandum, ſed potiùs ad ſe occultandum, & vitandum vitæ periculum, aſſumptam fuiſſe veſtem illam, tunc licitè ea vti poſſe. Quæ diſtinctio vera eſſe poteſt, vbi datur caſus, quod in ea regione adſint alij Catholici: ſi verò non adſint, & ideò argumentum à poſteriori non ſuffragari crederem non niſi ex grauiſſima cauſa huiuſmodi veſtibus poſſe Fideles vti, quamuis, etſi ſequatur ſcandalum, poſſe in tali caſu Catholicum vti illis veſtibus, tenuerit Sanchez *dicto cap.4. num.* 20. cuius opinionem dicit probabilem P. Diana *to. 3. tract. 5. Miſcellan. reſolut. 49. verſ. Sed plus addunt*; licet ipſe cum Suarez *tract.de fide, diſp.14. ſect.5. nu.* 12. contrariam opinionem longè probabilem putet.

In quarta, & vltima claſſe ſunt veſtes illæ, quæ non ſolùm ſignificant profeſſionem falſæ ſectæ, ſed etiam continent cultum actualem auctoris falſæ ſectæ, vel
16 Idoli, & in his etiam diſſentiunt Auctores. Nàm Bannes, Aragonius, Ledeſma, Rodriquez, Sanchez, Suarez, Caſtro-palao, Becanus, Card. de Lugo, Turſianus, Villalobos, & Lorea, quos citat P. Verricell. *loco cit. ſect.* 4. tenent nullo caſu eſſe licitum vti illis veſtibus; quibus addo P.Macedo *de Clauibus Petri, lib.3.c.15.verſ.Verum.*

Contrariã opinionem tenent Coninch. *d.dub.3. num.*72. Hurtad. *d. diſput.*48. §.54. P.Verricellus *loco cit.* qui tamen diſtinguit tres caſus.

17 Primus, quando veſtes dant ſignum expreſſum proteſtationis falſæ ſectæ, quia cum huiuſmodi ſignum ſit intrinſecè malum, nullo caſu licitum eſt. Huiuſmodi eſſet, ſi in veſte deferantur aliqui verſiculi Alcorani, quibus illa ſecta profitetur, verbi gratia: *Allbà, Illbà, Illbalà Mchmet, Raſul Allbà*: hoc eſt: *Non eſt Deus, niſi Deus Mehmet Nuncius Dei*: Quo verſiculo dempto nomine *Mehmet*, plenæ ſunt Laminæ illæ Granatenſes, quæ poſt diligentiam ferè quinquaginta annorum adductæ ſunt Romam, in quarum verſione ego inſudaui ferè per duodecim annos.

18 Secundus eſt caſus, quando huiuſmodi veſtes nullum alium habent ſignificatum, quàm venerationem, cultum, & deuotionem Idoli, vel quando ſunt ſignificatiuæ, aliquem eſſe Sacerdotem Idoli, vel eſſe Religioſum eius ſectæ; vel quando eſſet certum ſignum abnegatæ fidei, tunc enim nullo modo licet huiuſmodi veſtibus vti, quia ſigna illa ſunt intrinſecè mala.

19 Tertius caſus eſt, quando huiuſmodi veſtes habent apud illam gentem duplicem ſignificatum, vel vſum, nempe ſignificatum falſæ ſectæ, & ſignificatum nobilitatis, itàvt poſſit quis vti illis ad vnum, & ad alterum finem, & tunc ex graui cauſa earum vſus licitus eſt, nàm eſt ſeparabilis vſus ad Idolatriam ab vſu ad nobilitatem oſtendēdam, vt benè ibi comprobat idem P.Verricellus *ſect.4. toto nu.*25.

Denique in hac materia obſeruandum eſt cum Suarez *dicta diſput.4. ſect.5. num.*13. quem ſequitur Baldell. *loco cit. num.* 16.
20 nempe aduerti debere ad modum, quo geſtantur huiuſmodi veſtes, nàm ſi quis illas geſtaret modo prophano, & longè diuerſo ab illo, quo ſolent geſtari ad vſum Religionis, potiùs exiſtimabitur illas contemnere, & earum deportationem nihil facere, quàm admittere, & ei adhærere: & facilè ceſſabit omne ſcandalum, & ſeparabitur à veſtibus prædictis ſignificatio falſæ Religionis. Hinc propterea, qui vtuntur huiuſmodi veſtibus per iocum, vt puta in Comedijs, & Repreſentationibus, vel Laruis, peccatum non committunt, tùm quia quæ ioci cauſa fiunt, neque profeſſionem, neque confeſſionem inducunt, *l. 3. ff. de Seruo corrupto, l. obligationum ſubſtantia, in fine verſ. Nec enim, ff. de actionibus*; tùm quia neque ſpectantibus ſcandalum pariunt, Valent. Sanchez, Azor. relat. à Ricciull. *loco cit. num.3.*

Obſeruat etiam Card. de Lugo ſecundùm ſuam opinionem, quam *ſupra* retulimus, hoc eſt à poſteriori iudicandum eſſe: An vſus prædictarum veſtium licitus ſit, non ſufficere, quod aliqui ſciant, vtentem, ob alium finem veſtes, & ſigna
21 vſurpare, ſed requiri, quod, vel omnes

id ſciant, vel ſigna talia ſint, vt in iis circumſtantijs, qui aliundè fictionem non nouerunt, & ſciunt ipſum anteà fidelem, non poſſint ex veſtibus, vel ſignis illis determinatè iudicare, quod fidem reliquerit, itàvt nec ipſi Infideles, ſi noſſent hominem anteà fuiſſe Chriſtianum, poſſent illius fidei inconſtantiam, & mutationem iudicare: ſecundum quod tàm huiuſmodi veſtes, quàm alia omnia ſigna, etiamſi ex ſe determinata non ſint ad talem ſignificationem, poſſent tamen eſſe illicita ratione ſcandali. Quare quando dicuntur aliquando licere, ſemper intelligi debet ſecluſo ſcandalo, quo ſtante iam ratione illius redditur vſus illicitus, Suarez *loco citato num.*13. Coninch. *dicto dub.*3.*num.*75. Caſtro-palao *dub.*17.*nu.*10. Card. de Lugo *loco cit. num.*90.*&* 91. P.Verricell. *d.qu.*14. *ſect.*5. *nu.*32.

22 Quale autem, & quantum debeat eſſe ſcandalum, vt neque ex grauiſſima cauſa contemni poſſit, videndus eſt Hurtado *de Charitate, diſp.*173. *ſect.*23.

23 Ex ſupradictis infert Cardin. de Lugo, licere Chriſtiano tranſeunti per loca Turcarum vti habitu Turcarum, vt ſe occultet, Sanchez cum alijs *dicto cap.*4. *num.*22. P.Verricell. *d.ſect.*5.*num.*29.

24 Si verò veſtes concernerent Religionem, vt ſi ſit habitus communis Sacerdotis Mahometani, vel Religioſi Ethnici, grauiſſima cauſa requiritur,ſed aliquando licebit, Coninch. *d. dubit.*3. *num.*73. *&* 74. Verricell. *d. ſect.*5.*num.*29. Macedo *d.lib.*3. *cap.*15. §.*Placet.*

25 Si denique contineant cultum actualem falſæ ſectæ, videndum, an ſint determinatæ ad eum cultum ſignificandum, vt qui vident, & ſciunt ſic vtentem anteà fuiſſe Chriſtianum, inducantur omninò ad iudicandum, quod reliquerit fidem: Si verò id determinatè non ſignificant, atque adeò ex grauiſſima cauſa licitus poſſit eſſe eius vſus.

26 Infert ſecundò Card.de Lugo *num.* 95. licitum eſſe ſtratagemma, quo Chriſtiani vexilla hoſtium in nauibus ſuis fingunt,vt hoſtes infideles viſis vexillis non fugiant, Azor. *Inſtit. moral. to.*1. *lib.*8. *cap.*27. *qu.*6. Sanchez *dicto cap.* 4. *num.* 23. Layman. Tanner. Diana à Verricell. *loco citato num.* 29.

Et quamuis Sanchez cum eodem Azorio dicat, tunc non licere, ſi in vexillis pingeretur imago Mahometis, Martis, vel Mercurij, quos vt Deos colunt Infideles.

Hoc tamen non placet Hurtado *d. diſpu.* 58. §. 58. nec Layman. *tract. de fide*, *cap.* 11. quos etiam citat Macedo, quia poſſunt illæ imagines depingi,non ad cultum, ſed ad ſignificandum triumphum de Mahometo, vel de falſis Dijs, ſicut familiæ nobiles geſtant in ſuis gentilitiis imaginem Regis, quem olim vicerunt in bello, & ppropterea conſulit, vt hæ imagines pingantur cum catenis, vel compedibus ſubtilibus, qui ab hoſtibus à longe non percipiantur, quo pacto ceſſat ſuperſtitionis periculum, cui videtur ſubſcribere Card. de Lugo *dicto num.*95.

Sed hanc opinionem nimìs ſcrupuloſam eſſe ait P.Verricellus *loco cit. num.* 29. nàm qui vident huiuſmodi vexillum prope, & cognoſcunt nauim eſſe Hiſpanam, vel homines Hiſpanos, certè non credent eos abnegaſſe fidem, ſed pro certo habebunt, Hiſpanos finxiſſe illud vexillum cum Idolo ad decipiendos hoſtes. Qui verò à longe vident vexillum cum Idolo, tunc non poſſunt videre catenas illas ſubtiles, & propterea effugium hoc inane eſt.

Meliùs ergò Layman. *dicto cap.*11.*nu.*4. *verſ. Simili modo*, ait, quod in huiuſmodi ſymbolis fidei profeſſionem non cogimur generatim agnoſcere: Quandoquidem etiam apud Chriſtianos eiuſmodi ſigna, puta, Mercurij, Veneris, & Martis, tanquam fabuloſa adhibentur, aliàs non poſſemus in Palatiis, & Villis imagines horũ Deorum falſorum retinere. Ideò non poſſunt damnari Milites noſtri, ſi iis tanquàm indifferentibus, inſidiarum cauſa in bello vtantur.

27 Tertiò, Card. de Lugo *loco citato nu.*96. infert, quod ſi Princeps Infidelis præcipit deferri ab omnibus Chriſtianis ſibi ſubditis, vt tali veſte vtantur, vt dignoſcantur, poſſit adhùc Chriſtianus, vt ſe occultet, vel non prodat, omittere talem veſtem ex iuſta cauſa ſaluandi vitam, ſiue id præcipiat ob finem politicum, ſiue ob finem Religionis, quia vel illa lex eſt merè politica, vel in odium Religionis, ſi ſit politica, non obligat ex virtute fidei ad fidem tali ſigno confitendam, cuius poſitiua confeſſio obligat, quando Chriſtianus interrogatur in odium fidei, ſi verò ſit in odium fidei, eo ipſo eſt iniuſta, & non obligat in vim legis, nec aliundè etiam obligat virtus fidei ad fidem confitendam, & ſigno illo manifeſtandam, quia interrogatio illa generalis non eſt interrogatio, ſed præceptum, vt Chriſtiani ſe poſitiuè prodant, agnoſcantur, & puniantur: quo caſu fides non obligat, vt quilibet ſe prodat; eſſet enim in detrimentum fidei, ſi quilibet Tyrannus obligare poſſet fideles,vt ſe proderent,& ità omnes ſimul extingueret, vt contra Gaietan. docent relati à Sanchez *d. cap.* 4. *num.* 29. Suarez *dicta ſect.* 5. *num.* 10. Coninch. *dicto dub.* 3. *num.* 76.

28 Si autem è contra Princeps Infidelis

iuberet, vt omnes Infideles tali veſte vterentur, ſi lex illa ſit vniuerſalis pro omnibus ſubditis, quos omnes Princeps obligare vult ad profeſſionem falſæ Religionis, & ad ſignum externum, quo in veſtis indeterminatæ vſu id profiteantur, hoc caſu dicendum eſt, non licere Fidelibus vti tale veſte, quia tunc Princeps non præcipit actum ciuilem, & politicum, ſed ſuperſtitioſum, nempe profitendi falſam ſectam ſigno, & veſte illa, Hurtad. *loco citato, §.77. in fin.* Coninch. *vt ſupra nu.73.* Caſtro-palao *d.pun.17.nu.8.* Card. de Lugo *loco citato num.97.* qui *num.98.* dicit, aliter fortaſsè eſſet dicendum, ſi Princeps ille non præciperet ſubditis vſum veſtis nouę, vel alicuius noui ſigni ad illum finem, ſed ſolùm præciperet, vt certum veſtis genus, quam ipſi iam ſubditi liberè, & ſpontaneè ſolebant indifferenter geſtare, deinceps ex debito geſtarent in ſignum falſæ Religionis: tunc enim non videtur, quod ſubditi Fideles deberent communem, & ſibi iam familiarem veſtem relinquere, ne viderentur Principi in falſa Religione conſentire, quia continuatio in veſte ſua priore non eſſet determinare ſignum obedientiæ, vel mutatæ Religionis, cum ſatis conſtare poſſet de alio fine, & vſu perſeuerandi in ea veſte. Imò lex illa videtur tendere ad cognoſcendum Fideles per nouum ſignum, nempe per dimiſſionem prioris veſtis, quæ lex, vt dictum eſt, non obligat.

Pro coronide placet hic apponere Decreta Sacræ Congregationis Supremæ, & Vniuerſalis Inquiſitionis in hac materia.

Die 18. *Iulij* 1630.

29 *Vtrum Apoſtatę à fide ad pœnitentiam redeuntes cogendi ſint ad retractandum explicitè, & publicè coram Infidelibus cum periculo vitę, ſicut negarunt fidem. An verò ſufficiat coram Fidelibus publicè abiurare Apoſtaſiam in proprijs balneis, quę ſunt Captiuorum carceres, & implicitè apud Infideles abſtinendo ab actibus Infidelitatis, & deponendo habitum.*

Sacra Congregatio cenſuit, Apoſtatas à fide redeuntes ad pœnitentiam omninò debere abiurare Apoſtaſiam coram Fidelibus Captiuis, quibus dederunt ſcandalum in proprijs carceribus publicè, & explicitè. At coram Infidelibus non videtur hoc neceſſarium, ſed ſufficit, vt coram ipſis abſtineant ab actibus Infidelitatis, deponantque habitum proteſtatiuum falſæ Religionis, & curent, vt ſucceſſu temporis cognoſcant etiam Infideles, vel ab ipſis, vel ab alijs eorum abiurationem, licet id etiam cum periculo vitæ.

Secundus caſus.

Et circa habitum, ſi non ſit Proteſtatiuus Religionis, cuiuſmodi eſt veſtis linea, & talaris, qua ſoli Sacerdotes Infideles vtuntur, ſed tantùm diſcretiuus Nationis, quem vulgò Turbante *appellant; quęritur: An poſſint eum retinere ad vitandum vitę periculum, donec nanciſcantur idoneam occaſionem transfugiendi ad terras Chriſtianorum, ibi Apoſtaſiam abiuraturi.*

Sacra Congregatio cenſuit, reuerſos ad fidem tuta conſcientia omnem habitum indiſtinctè deferre poſſe Nationis diſcretiuum, dummodò non ſit Proteſtatiuus falſę Religionis, donec nanciſcantur occaſionem transfugiendi ad Fideles; nec proindè arcendos à ſusceptione Sacramentorum, ſi propoſitum habeant profitendi fidem, quando iuridicè de illa interrogantur 28. *Ianuarij* 1638.

Tertius caſus.

Si licebit ad graue periculum, ſiue damnum vitandum, puta, mortis, & exilij, vti veſtibus primò, & per ſe determinatis ad cultum falſæ ſectę, non tamen illo fine.

Sacra Congregatio cenſuit reuerſos ad fidem tuta conſcientia omnem habitum indiſtinctè deferre poſſe Nationis diſcretiuum, dummodò tamen non ſit proteſtatiuus falſę Religionis.

30 Addo aliud notabile Decretum ſub Pontifice Gregorio XV. in Congregatione Sancti Officij latum die 26. Ianuarij 1623.

Cum Sanctiſſimus Dominus Noſter acceperit, Brachmanos, aliosque Orientales Indię Gentiles difficilè propterea adduci ad Chriſti fidem amplectendam, quod dimittere nolint lineas, & curumbyna, quibus nobilitatem, & progeniem, ac ciuile cuiuſque munus agnoſci perhibent, neque ſandalis, & lauationibus abſtinere, quoniam ad corporis ornatum, & munditiem pertinere putant: Cupiens Sanctitas Sua, quantum ſine Dei offenſione, & populorum ſcandalo licet eorum conuerſioni conſulere, multa, ac ſolerti pręmiſſa diſcuſſione, auditiſque votis Dominorum Cardinalium aduerſus hęreticam prauitatem Generalium Inquiſitorum, cenſuit, humanę infirmitatis miſerando indulgeri, vſque ad aliam Sanctitatis Suæ, & Sedis Apoſtolicę deliberationem, poſſe Brachmanos, alioſque vt ſupra Gentiles conuerſos, & conuertendos ad fidem, ad ſtirpes diſcriminandas, & in ſignum politiex nobilitatis, & officij lineas, & curumbyna aſſumere, & deferre, atque ſandalis pro elegantia, & lauationibus pro munditia corporis vti, dummodò ad omnem ſuperſtitionem expurgandam, eaque tollenda, quæ ſcandalum pręberę feruntur, infraſcriptas leges, & conditionęs obſeruent.

Lineam, & curumbyna non accipiant in Templis Idolorum, neque vt hactenùs factum dicitur ab eorum Miniſtro, ſeu Iocim, *ſiue alio eum nomine vocent, neque a legis Concionatore, vel Magiſtro, quem* Bonim, *ſeu aliter appellant, neque ab alio quouis Infideli Homine, ſed à Sacerdote Catholico, qui ea benedicat luſtrali aqua, & pijs precibus ab Ordinario loci pro tota*

Diœceſi

Diœceſi approbandis, atque ſuper lineam præſertim recitandis vt infra: factaque in manibus ipſius Sacerdotis fidei profeſſione ſuſcipiant, ita tamen, vt cum traditur linea, non appendatur, vt mos eſſe fertur in pollice dexteræ conferentis, nec inferior lineæ pars manu ſiniſtra eiuſdem capiatur, nec dextera ipſa eleuetur, vt prauum omne myſterium, ſi quod his eeremonijs intenditur prorſus cum illis aboleatur, neque eam ſuſcepturi Fani Miniſtro, ſi talis conſuetudo adſit erudiendi tradantur, cum pietatis Cultores inſtrui non debeant ab impietatis Magiſtris. Orationes, ſi quæ dici ſolent, ſiue Manteu, *ſiue* Hienopauidæ, *aut alio nomine vocentur in lineæ, aut curumbyni traditione, & multa diligentia perdiſci nullo modo addiſcantur, aut recitentur, ſicuti enim tanquam pernicioſiſſima figmenta Diaboli, præſenti Decreto damnantur, atque anathematizantur, ita ſempiterna obliuione obrui, ac deleri debent.*

Sacrificia quoque, ſi quæ vſurpari conſueuerint in lineæ, ſiue curumbyni ſuſceptione fieri ne vtiquam poſſint: Et generaliter ritus omnes, & cęremoniæ, & preces, quæ, vt fertur, Gayteres, *&* Sandiæ *vocantur, & aliæ quæq; ante actum, & in ipſo actu, vel poſt, quandocumque obſeruari, recitariue conſuetæ, diſtrictè prohibentur.*

Non tradant, nec ſumant, nec ferant lineam tribus filis compoſitam in honorem, vt fieri quidam aiunt, trium ſuæ Gentis Deorum; nec nodum, quo fila colliguntur, aut curumbynum, eiuſue nexum in Bramæ, *aut* Parthami Surim, *aut alterius cuiuſcumque Idoli venerationem, nec ad alium quemuis Gentilium finem, ſed lineam in memoriam tantùm, & obſequium Sanctiſſimæ, & Indiuiduæ Trinitatis, recitata omninò ſuper illam in eius ſuſceptione eiuſdem Sanctiſſimæ Trinitatis oratione, eamque, & curumbynum ſimpliciter in ſignum ciuilis nobilitatis, & officij, ac familiarum diſtributionem, quod dantes, & recipientes in ipſo actu iuxta formam ab Ordinario loci, vt infra præſcribendam, expreſsè proteſtentur.*

Neq; ad lineam quicquam appendatur, quod Idolatriam, aut ſuperſtitionem, & vt ab aliquibus fieri aſſeritur quoquo modo redoleat, ſi quid tamen appendi placeret, per quam laudabile eſſet, vel ſanctiſſimę Crucis, vel Domini Noſtri Ieſu Chriſti, vel Beatiſs. Virginis, ſeu aliqua quæque religioſa imago appendatur.

Lineam, ſi ſponte fregerunt, nec in pœnitentiam peregrinentur, nec pro ea recipienda conuiuia, aut alia, ſi quæ fieri ſolita ſunt ſolemnia, faciant.

Nullis etiam precibus, vel cęremonijs adhibitis (quidquid ante hac feciſſe dicantur) lineam, & curumbynum reaſſumant, ſi quouis alio modo amiſerint, & reaſſumere voluerint.

Cum ad Deum ſupplicationes fundant, lineam, quaſi ex obligatione præ manibus, vt fama eſt eos habere, non habeant.

Funiculo, ſeu Mungi, *vt vocant, ſi quo per aliquot dies, vt fertur, ante lineæ aſſumptionem præcincti incedunt, ampliùs non vtantur, cum nobilitatis ſtemma non ſit, ſed ſuperſtitioſa ad lineam capeſſendam pręparatio.*

Qui fidem iam ſuſceperunt, & lineas, & curumbyna habent ſuperſtitioſo ſibi ritu collata, noua, obſeruatis ijs, quæ hoc Decreto pręcipiuntur, aſſumant, prioribus lineis confractis, & combuſtis: Omnia enim ſcandala eiuſmodi linęę, & curumbyni ſententia Domini adiudicata ſunt igni. Matth. 13. 41: *Idque ipſum efficietur ab ijs, qui fidem amplexuri de cętero ſunt, antequam ſacra abluantur vnda.*

Curumbyni nodus, ſi lauandi cauſa, ſiue qualibet alia ſoluatur, id ob commodum, non ad aliquem finem ſuperſtitioſum fiat, & cum religatur, orationes, ſi quę in eo actu dici aſſuetę ſunt, omninò omittantur. Sandalis ad ciuile ornamentum corporis tantummodò vtantur, abſtinentes prorſus ab ea materia, & forma, ab eaque parte corporis vngenda, vnde cuiuſcumque Idoli cultus denotari dicitur.

Lauacra non alia occaſione, & fine, quàm corporis reficiendi, & à naturalibus ſordibus mundandi permittuntur, reiectis tamen penitùs orationibus, & ritibus circa tempus, modum, & alijs, ſi quæ adhiberi ſolent, ſiue ante ablutionem, vel poſt, ſiue in ablutione ipſa.

Alia plura in omnibus ſupradictis eſſe poſſunt, quæ ſuperſtitionem, & Gentilitatem pręſeferant, aut Deum, vel proximum verbo, vel facto, aut aliter offendunt, quæ tamen Sanctitatis Suæ notitiam effugiunt: Ea igitur vniuerſa, & ſingula Sanctiſſimus damnat, ac diſtrictiori quo poſſit vnquam exoptari modo prohibet, cum ciuilem tantummodò prędictorum vſum à qualibet, vel leuiſſima culpa, aut macula, ne dùm ab impuriſſima ſuperſtitionis labe purgatum, defecatumque permittere intendat. Præcipit ideircò Sanctitas Sua, vt Brachmanes, alijque Gentiles ſupradicti ad finem politicum dumtaxat ſe his conceſſionibus vſuros, & omnia, quæ præſenti Decreto damnantur, & interdicuntur, damnare, reijcere, & penitùs ſe repudiare coram Ordinario loci, aut proprio Parocho, ſi copia ſit, alioquin coram Chriſtiano Sacerdote, iuxta formam ab eodem Ordinario præſcribendam proteſtentur: Videlicet, qui hactenùs receperunt fidem, cum primum eis hæc innotuerint, & qui poſt hac recepturi ſunt, antequam ad Baptiſmum admittantur, ſi eius ætatis ſint, & vſum habeant rationis, ſin minus cum ad eam ætatem peruenerint.

Inſuper Sanctitas Sua per viſcera Ieſu Chriſti hortatur, & rogat, ac pro ea, qua fungitur auctoritate ſtrictiſſimè iubet, ne prædictorum inſignium, & aliorum, quæ permittuntur occaſione nouella Chriſti germina cum membris Diaboli commiſceantur in ijs, quæ ſuperſtitionem, aut abrenunciatum Idolorum cultum quolibet modo ſapiunt, fierent enim deteriora prioribus, cum meliùs fuiſſet illis non cognouiſſe viam iuſtitiæ, quàm poſt agnitionem retrorſum eſſe conuerſos: Eos denique, qui mundana, hoc eſt inani nobi-

litate glorianter, etiam, atq; etiam obteſtatur, & obſecrat, vt memores ſe factos eſſe, membra eius corporis, cuius caput ille, qui mitis eſt, & humilis corde, & qui non reſpicit perſonam hominum in communi conſortio, præcipue autem in Eccleſijs, vbi humiliſſima eſſe debet conuerſatio noſtra, obſcuros, & viles genere non deſpiciant ſeorſum ab eis audiendo Diuina, & Sacramenta percipiendo: Qui enim eodem verbo paſcuntur, eodemque pane recreantur, atque eiuſdem Regni futuri ei ſunt conſortes, diuerſis in locis ſtare, aut aſſidere, quaſi pro inferioris conditionis horum dedignatione in domo Dei, quæ eſt Eccleſia non deceat; Satiùs namque eſt cum humilibus reſpici, quam cum alijs à longè cognoſci, atque ad modicum tempus huiuſmodi contemptibilibus aggregare, quam in æternum cum contemptoribus ſeparari de medio Iuſtorum, atque ità decreuit, & mandauit Sanctitas Sua in omnibus, quæ præcepta, aut prohibita, vel denegata ſupra ſunt, donec aliud fuerit à ſe, & ab Apoſtolica Sede prouiſum inuiolabiliter obſeruari, non obſtantibus in contrarium quibuſcumque.

Videnda ſunt alia Decreta Sacræ Congregationis de Propaganda fide pro Chinenſibus apud P. Lezan. *in to. 3. ſac. Theol. pag. 372.*

31 Vtrùm autem in eſu Carnium licita ſit huiuſmodi ſimulatio, & inconſtantia, dicendum eſt, quod ſi vrget Tyranni præceptum, vt in contemptum legis Eccleſiaſticæ carnes comedas, & niſi comederes mortem minati, nullo modo licitam eſſe huiuſmodi ſimulationem, & inconſtantiam, vt docet Sanchez *dicto cap. 4. num. 4.* Coninch. *loco citato nu. 53. & 54.* Hurtado *d. diſput. 48. num. 100.* Macedo *lib. 3. cap. 14. d. tract. de Clau. Petri.*

Ratio eſt, quia licet eſus carnium ſit per ſe indifferens ſignum, tamen quia eo caſu continet obedientiam expreſſam Tyranno præcipienti in Religionis contemptum, illicita eſt ſimulatio, Card. de Lugo *d. diſput. 14. ſect. 5. §. 2. num. 103.* Verricell. *d. tract. de Apoſt. Miſſion. tract. 1. de fide, qu. 15. num. 3. verſ. Primus caſus eſt.*

Si autem nullum vrgeat Tyranni præceptum cogentis carnes comedere, ſed Catholicus tranſiens per loca Hæreticorum, vbi omnes eas comedunt, velit eas comedere, ne ſe prodat Catholicum, tunc ſecundùm veriorem opinionem licita eſt huiuſmodi comeſtio, quia præceptum Eccleſiæ non obligat cum tanto detrimento, nec tunc præceptum Diuinum fidei, vel Religionis interuenit, quia illa comeſtio, neç ſecundùm ſe, nec in ijs circumſtantijs eſt ſignum determinatè ſignificans negationem, vel formalem contemptum præcepti, cum multi etiam Catholici ex gula, ſiue neceſſitate comedant, vel poſſit ſic edens morbo occulto laborare, quo à præcepto excuſetur: Et proptereà hanc opinionem tenent contra Valentiam, Azor. Becan. & alios, quos adducit Hurtado *d. diſput. 48. §. 99.* Sanchez *d. cap. 4. num. 25.* Coninch. *d. dubit. 3. num. 50.* Cardin de Lugo *d. §. 2. num. 104.* Ricciull. *d. tract. lib. 1. cap. 7. per tot.* Plures alios citat Verricell. *loco cit. num. 6. verſ. Affirmant verò,* Macedo *loco citato.*

32 Hæc tamen comeſtio non eſſet licita, quando poſſet alicui nocere, vel eſſe ſcandalo, Coninch. Card. de Lugo, & Ricciull. *locis citatis.*

Secundò, quando ſolùm periculum eſſet irriſionis, qui potiùs Catholico cedit in honorem, quàm in ignominiam, Coninch. & Card. de Lugo *locis cit.* P. Verricell. *loc. cit. nu. 11.*

Tertiò, quando Catholicus poſſet eam neceſſitatem vitare prætexendo debilitatem ſtomachi, vel appetitum piſcium, vel ouorum, Coninch. *loc. cit.* Card. de Lugo *loc. cit. num. 106.*

Quartò, quando etiam ſine ſuperioris coactione ſodales Hæretici ſe ſe mutuò inuitant, & hortantur ad eſum carnium in contemptum Eccleſiæ, vel vt probent, an ſit ibi aliquis Catholicus, qui non audeat eas comedere, quia circumſtantia illa videtur determinare eſum carnium ad ſignificandam inconſtantiam, & defectionem, vel à fide, vel ab obedientia Eccleſiæ, Coninch. *loc. cit. num. 53.* Card. de Lugo *loc. cit. num. 106.* Verricell. *loc. cit. n. 3. verſ. Tertius caſus,* vbi de Oratore Regis Angliæ, qui morabatur Conſtantinopoli, & inuitauerat ad conuiuium tùm Hæreticos, tùm Catholicos, & in eo parauerat carnes, & piſces, ad Catholicos autem conuerſus, dixit:

Domini comedite ex hoc carnium ferculo, non enim, quod intrat in os coinquinat hominem.

Sed dùm hæc tranſcriberem quidam Iuuenis Franco-furdien. Hæreticus, poſtquàm moratus fuit Romæ per multos annos, tandem Hæreſim abiurauit, & fidem Catholicam profeſſus eſt, reuerſus in Patriam petijt ſecum diſpenſari, vt poſſet cum Parentibus, & alijs Hæreticis carnes
33 diebus vetitis ab Eccleſia comedere, vt ſe ſimularet Hæreticum: Petitione relata in Congregatione Sancti Officij coram f. m. Alexandro VII. habita: Vnus ex Dominis Cardinalibus dixit, Sedem Apoſtolicam non conſueuiſſe concedere talem diſpenſationem.

Dixi Ego, non ſolùm non conſueuiſſe, ſed non poſſe eam concedere, quia Iuuenis ille non ſolùm volebat ſimulare fidem, ſed coram Parentibus, quibus inuitis Catholicæ Eccleſiæ reconciliatus fuerat, proteſtari, ſe adhuc eſſe Hæreti-

cum: ideò cum tractetur de actu proteſtatiuo, non poteſt ſuper eo Papa diſpenſare.

Et quamuis Summus Pontifex poſſit tollere præceptum Eccleſiaſticum; non etiam honeſtum, vel neceſſarium, nec poteſt illud tollere ad finem faciendi actum proteſtatiuum falſæ Religionis; nàm hoc caſu Papa diſpenſaret in præcepto Diuino, quod ei non licet.

34 Quando autem ſit licitum comedere Idolothyta, videndus eſt Card. de Lugo *d.diſput.*14. *ſect.*5. §.3. & nouiſſimè P. Vericell. *loc.cit. qu.*16. & P. Macedo *lib.* 3. *de Clauibus cap.*14.

CAPVT IX.

ARGVMENTVM.

Quis dicatur Apoſtata à fide. An ſciens ſe nulliter Baptizatum, nec curet iuxta ritum Eccleſiæ Baptizari, ſi ad reprobam tranſeat Religionem, poſſit dici Apoſtata. An Cathecumenus in fide inſtructus recedendo à fide poſſit dici Apoſtata. An Infidelis petens ſe Baptizari, ſi demùm inconſtans pœniteat, poſſit cogi ad ſuſcipiendum Baptiſmum. An inconſtantia coacta excuſet ab Apoſtaſia. Quæ abiuratio indicenda ſit non formaliter Apoſtatis. An Apoſtata ad fidem redeundo, recipiendus ſit ab Eccleſia. Qualiter Apoſtatæ à fide per Chriſtianos capti expediantur in S. Officio. Quid de Seruis Infidelium.

SVMMARIVM.

1 *Apoſtata quis dicatur.*
Apoſtaſia definitur.

2 *Apoſtaſia an requirat totalem deficientiam à fide, vel ſufficiat deficientia in parte.*
*Apoſtata ſubijcitur omnibus pœnis, quibus ſubijcitur Hæreticus, & num.*27.

3 *Apoſtaſiæ eſſentiale quid ſit, & quid accidentale.*
Apoſtata poteſt à fide inconſtans recedere, quamuis ad nullam ſectam conuertatur.

4 *Chriſtianus in aliquibus articulis inconſtans an dicatur Apoſtata, vel Hæreticus.*

5 *Secta vna Infidelium relicta ad aliam tranſiens, non dicitur Apoſtata.*
Deſertor militiæ non dicitur, qui illam nunquam ſuſcepit.

6 *Baptizatus nulliter, & nullitatis conſcius, nec curans iuxta Eccleſiæ ritum Baptizari, ſi ad reprobam Religionem ſe transferat, an poſſit dici Apoſtata, uel Hæreticus.*
Fores Eccleſiæ ingreſſus non dicitur qui eſt nulliter Baptizatus.
Egreſſus dici non poteſt, qui non fuit vnquam ingreſſus.

7 *Baptizatus nulliter, ſed nullitatem ignorans, & putans ſe rectè Baptizatum, ſi inconſtans à fide recedat Apoſtata cenſendus.*
Baptiſmum flaminis adeptus dicitur qui fuit nulliter Baptizatus, & nullitatem ignorat, licet non fuerit conſecutus baptiſmum fluminis.
Baptizatus nulliter, ſed nullitatem ignorans, ſi decederet, ex defectu Baptiſmi, non occluderetur ei cæleſtis aditus.
Baptiſmum nulliter ſuſcipiens, ſtante ignorantia nullitatis non differt ab eo, qui Baptiſmum ſuſcipit ſecundum ritum Eccleſiæ.

8 *Baptizatus ſciens nullitatem Baptiſmi, & non curans iterum Baptizari, ſed Chriſtianum ſe dicens, & pro tali exiſtimatus, ſi ſit inconſtans in fide, an cenſeatur Apoſtata.*

9 *Chriſtianus volens haberi, legibus Chriſtianorum ſubijcitur quamuis talis non ſit.*
Hæreticus reputatur Catholicus, ſi pro Catholico ſe gerat.

10 *Cathecumenus in fide inſtructus, & antè Baptiſmum ab ea recedens, an, & quomodo dici poſſit Apoſtata, & ad quas pœnas teneatur.*
Cathecumenus quis dicatur.
Nouitius non poteſt dici Apoſtata, ſi intra annum probationis à Religione recedat.

11 *Infidelis petens ſua ſpontè Baptizari, ſi poſtea inconſtans pœniteat, an ad ſuſcipiendum Baptiſmum cogi poſſit ab Eccleſia.*
*Quid ſi deueniſſet ad actum Baptiſmi quamuis nulliter, & num.*17.
Res integra non dicitur, quando quis deuenit ad actum.
Illuſio ergam Deum, vel Pontificem non permittenda.
Chriſtiani pati non debent, quod Infideles aliquid faciant, quod fidei confuſionem deriſum, vel contumeliam inducat.
Votum intrandi Religionem eſt conſtanter ſeruandum.

12 *Petitio ſola Baptiſmi, non dat iuriſdictionem in petentem.*

13 *Eccleſia iuriſdictionem non habet in eum, qui*

charactere baptiſmali non eſt inſignitus.
Coactio ad ſuſcipiendum Baptiſmum eſt actus iuriſdictionis.
14 Actus nullus nullum producit effectum, nec facit deſinere rem eſſe integram.
Fides promiſſa an ſit ſeruanda fauore fidei.
15 Infans conſignandus eſt patri ad fidem conuerſo, non autem matri, quamuis aliàs apud matrem ali deberet.
16 Infidelis recuſans baptizari, poſtquam id promiſit, puniri poteſt pœna extraordinaria, tanquam delinquens, & ratione delicti ſubiectus foro Eccleſiæ.
18 Sacerdos inualidè ordinatus, qui pro Sacerdote ſe exercuit an cogi poſſit vt ritè ordinetur, & num. ſeq.
19 Dubius validitatis ſui Baptiſmi, vel ſuæ ordinationis debet rebaptizari, & reordinari ſub conditione.
Matrimonium nulliter contrahens ex defectu intentionis, an poſſit per Eccleſiam cogi ad illud ratificandum.
20 Sponſalia contrahens an, & quando cogi poſſit ad matrimonium, etiam ſub cenſuris.
21 Matrimonium recuſans poſt ſponſalia, & ob id excommunicatus ſi excommunicationem per annum ſubſtinuerit, debet abſolui, quamuis abſolutionem non petat.
22 Cathecumenus non cogitur ad ſuſcipiendum Baptiſmum ex Decreto Sac. Congregationis in caſu, de quo hìc.
23 Coactus ad Apoſtatandum coactione vera, & præciſa Apoſtaſiam non committit, nec peccatum.
Coactus non dicitur agere, ſed pati, & pœnas non incurrit.
24 Negans fidem coactus, coactione conditionali puta ob timorem mortis, vel tormentorum, illamque retinens corde, non poteſt dici Apoſtata.
Sed tamen peccat mortaliter.
Vita profundi potius debet, quam fides negari.
Voluntas coacta adhuc voluntas eſt.
25 Negans fidem coactus coactione conditionali, quam hæreſis ſuſpicionem incurrat an leuem vel vehementem.
Perſeuerantia in negatione fidei, vel Idolorum adoratione poſt ceſſatam coactionem, inducit vehementem hæreſis ſuſpicionem.
Actus diuturne continuatus proceſſiſſe dicitur ex corde.
26 Perſona negans fidem coactè, quæ de leui, quæ de vehementi dicatur ſuſpecta.
27 Metus qualis requiratur, vt coactè negans fidem, vel adorans Idola, non incurrat vehementem hæreſis ſuſpicionem, & an reuerentialis ſufficiat.
28 Apoſtata ſanctè inconſtans, & ad fidem Catholicam rediens, an ſit reſtituendus.
29 Apoſtata ſui peccati pœnitens ab Eccleſia debet admitti.
Hæretici ad fidem reuerſi recipiendi ſunt.
30 Apoſtaſia non conſtituit crimen diuerſum ab hæreſi.
31 Fides eſt materia ſpiritualis, & Eccleſiaſtica, immunis ab omni imperio, & poteſtate ſeculari.
32 Ius canonicum ſeruandum in materia fidei; non autem ius ciuile.
Lex Imperialis in Hæreticos, & Apoſtatas, quare prodierit.
Error Gabrielis Pereiræ.
Iudex ſecularis an punire poſſit Apoſtatas, præſertim in Luſitania.
33 Facultas iudicandi in cauſis hæreſis fuit Iudicibus ſecularibus adempta per ius canonicum.
Lex ciuilis in cauſis hæreſis euanuit poſt diſpoſitionem iuris Canonici.
Lex ciuilis circa pœnas hæreticorum quomodo ſit valida.
34 Iudex ſecularis an in cauſa hæreſis poſſit cognoſcere quæſtiones facti.
Quæſtio facti in cauſa Hæreſis, vel Apoſtaſiæ eſt inſeparabilis à quæſtione iuris.
Verba hæreticalia protuliſſe non ſufficit, vt quis cenſeatur hæreticus, niſi illa ſcienter, & cum pertinacia protulerit.
35 Ordinatio Luſitana contra Hæreticos an fuerit per Sedem Apoſtolicam approbata.
Status Eccleſiaſticus Luſitaniæ non potuit acceptare inſtantias Regis circa cauſas Hæreticorum ſine conſenſu Sedis Apoſtolicæ.
36 Caldas Pereyra laudatur ſimul, & obſeruatur.
37 Ordinatio Luſitana contra Hæreticos, & Apoſtatas abolita, & non ſeruatur.
Iudex ſecularis an poſſit aliquo caſu cognoſcere quæſtionem facti in cauſa hæreſis.
38 Apoſtatæ quomodo expediri ſoleant in S. Officio, ſiue ſpontè comparentes, ſiue præuenti.
Quid ſi ſint pueri.
Quid de captis à Chriſtianis, & ſignanter à triremibus Melitæ coram Inquiſitore ſe præſentantibus, & corde fidem Catholicam retinuiſſe aſſerentibus.
Apoſtata captus aſſerens ſe fuiſſe captum ab Infidelibus in ſtatu infantili, nec fuiſſe ſufficienter inſtructum in fide Chriſtiana, & probans ſe Baptizatum, & in eo ſtatu captum, an ſit reputandus Apoſtata quomodo ſit expediendus, & an remaneat captiuus, vel libertate donetur.
39 Fides infuſa per Baptiſmum non ſufficit ad Apoſtaſiam, ſed requiritur vox exterius docentis.
40 Baptiſmus probari quomodo poſſit, & debeat.
41 Baptiſmus in præiudicium tertij non probatur, nec per aſſertionem Baptizati, nec per vnicum teſtem.
42 Apoſtata, qui maiori in ætate incidit in Apoſtaſiam, quomodo expediendus, & an remaneat in captiuitate.
Fides prodeſſe non debet illi, qui illam contempſit.

Apoſtata captus in pugna, quomodo dimittendus.

Apoſtata Mancipium non poteſt à Domino Infidelibus vendi, nec ab illis redimi, etiam dato plurium Mancipiorum Chriſtianorum excambio.

Licentia, quod Apoſtatæ à fide Chriſtiana capti per Triremes Chriſtianorum nondum reconciliati, poſſint redimi ab Infidelibus minantibus, ſe alias non permiſſuros redimi mancipia Chriſtianorum penès ipſos reductos in ſeruitutem, an ſit concedenda.

43 *Serui Infideles, Iudęorum, vel Hęreticorum, an poſſint fugere ad Eccleſiam, vt Chriſtiani fiant, & libertate donentur.*

44 *Serui Chriſtianorum damnati per Sanctam Inquiſitionem tanquam Hæretici, fiunt ipſo iure liberi.*

45 *Hæretico poſt denunciationem intra tempus gratiæ comparenti, & ſe conuertenti condonantur omnia bona, ſed eius mancipia Chriſtiana adhuc libertate donantur.*

46 *An idem ſit de Seruis, qui olim erant Chriſtiani, ac de recenter baptizatis.*

47 *Quid de Seruo, qui tantummodò declarauit ſuam voluntatem, quod velit baptizari.*

48 *Seruus Infidelis bono zelo denuncians Dominum à fide Apoſtatantem, libertate donatur.*

49 *Serui Chriſtiani comparati per Iudæos libertate donãtur, quãuis in bello iuſto capti ſint.*

50 *An id procedat ſiue Iudæi ſint ſubditi Principibus Chriſtianis, ſiue non.*

Iudæi regulariter non poſſunt tenere Seruos Chriſtianos.

51 *Chriſtiani Serui inconſtantes, & fidei deſertores ſi à Iudæis comparantur, non donantur libertati.*

52 *Iudæi ementes mercimonij cauſa Seruum non Chriſtianum, tenentur intra tres menſes venalem illum exponere, & quid ſi non inueniant emptorem.*

53 *Quid ſi illum non expoſuerint intra tres menſes, vel emant ad ſibi ſeruiendum.*

54 *Iudæus non exponens Seruum venalem intra tres menſes, præſumitur illum emiſſe ſeruandi cauſa, & contra hanc præſumptionem non admittitur probatio.*

55 *Valor ſolidi.*

Scutum aureum an ex generali populorum conſuetudine ſubrogatum ſit loco ſolidi, & de illius valore.

1 QVI verò in totum inconſtans eſt in fide, is Apoſtata appellatur, Canus *lib. 12. de loc. Theol. cap. 9. col. 5. verſ. Sed primum Argumentum*, Vgolin. *de cenſur. Pontif. reſeruat. 2. par. cap. 1. §. 1. num. 7.* Sanchez *ad præcepta lib. 2. cap. 7. nu. 15. in fine*, Suarez *de fide diſp. 16. tract. 5. num. 3.* Hurtado *de fide diſput. 89. §. 5.* Card. de Lugo *eod. tract. diſp. 18. ſect. 4. num. 96. verſ. Prima ſententia* ex noſtris plures congerit Farinac. *de hæreſi quæſt. 183. §. 2. num. 13.* vbi ex Toleto definit, Apoſtaſiam eſſe errorem hominis baptizati, fidei Catholicæ ex toto contrarium: Addo Souſam *in Aphoriſm. lib. 1. cap. 8. nu. 11.* qui Apoſtaſiam dicit eſſe temerarium à ſtatu fidei receſſum taliter quod à fide Orthodoxa in totum recedatur, Alberghinus *in man. cap. 3. num. 1.* Caren. *in prax. par. 2. tit. 3. §. 1.* Lupus *in com. in Edictum S. Officij par. 2. lib. 11. art. 1. differ. 1. & 2.* P. del Bene *de Offic. Sanctæ Inquiſitionis par. 1. dubit. 47. ſect. 2. petit. 1. num. 1.* Pueron. *in Bulla Cœnę cap. 1. num. 32.* Cortiada *deciſ. 67. num. 19.*

Et quamuis Doctores nonnulli, quos referunt Suarez, & Card. de Lugo, velint
2 Apoſtatam etiam vocari, qui fidem ſolùm ex parte deſerit, hanc tamen eſſe quæſtionem nominis dicit cum Suarez idem Card. de Lugo *loco citato* quia omnes Hæreticorum pœnæ, & quidquid in iure ſtatutum eſt contra Hęreticos, habent locum in Apoſtatis *cap. Contra Chriſtianos de Hęreticis in 6. l. 2. C. de Apoſtatis*, Sanchez *d. cap. 7. num. 18.* P. del Bene *loco citato petit. 2. num. 1.* Pueron. *loco cit. ſub nu. 33. verſ. id tamen.*

Solùm ergo per Antonomaſiam dicitur Apoſtata ille, qui in totum recedit à fide, vt de Iuliano Imperatore habetur apud Sanctos Patres, non tamen ſequitur, quod etiam qui recedit in parte à fide, non poſſit minus propriè appellari Apoſtata, Card. de Lugo *loco citato.*

In hac autem Inconſtantia, ſeù Apoſtaſia duo poſſunt conſiderari; Et primùm Inconſtantia, ſiuè receſſus totalis temerarius à fide ſemel ſuſcepta, quod eſt eſſentiale in Apoſtaſia.

Secundum conuerſio ad aliquam Se-
3 ctam, & hoc eſt accidentale: Poteſt enim Apoſtata recedere à fide, etiamsi ad nullam Sectam conuertatur, Sanchez *d. cap. 7. num. 16.* Sanctarell. *de hęreſi cap. 2. dub. vnic.* Caren. *d. par. 2. tit. 3. §. 9. num. 3.*

4 Hinc infertur, quod ſi Chriſtianus Catholicus non ſit Inconſtans, niſi in aliquibus articulis fidei, is non Apoſtata, ſed Hæreticus cenſetur *cap. Non poteſt 2. qu. 7. cap. Beatus 2. quæſt. 4. cap. Non obſeruatis 16. quæſt. vltima cap. Contra Chriſtianos de Hæret. in 6. l. 1. C. de Apoſtat.* Cano *de locis lib. 12. cap. 9.* Villad. *de Hæret. quęſt. 20.* Albertin. *in rub. de Hæret. lib. 6. quæſt. 11. num. 4.* Simanc. *de Cathol. Inſtitut. cap. 7. & in Enchiridion. violatę Relig. cap. 4.* Caren. *de Hęret. §. circa ſecundum num. 73.* Grill. *eod. tit. qu. 2. num. 8.* Sanctarell. *loco citato num. 1.* Roias *de Hęret. par. 1. num. 486.* Ricciull. *de iure perſon. lib. 6. cap. 2. num. 5.* Farinac. *de Hæreſi qu. 183. num. 16.* quidquid dixerit Salelles *in tract. de mater. Trib.*

fidei cap. 13. reg. 108. num. 79. P. Thomas del Bene *d. tract. dub. 47. par. 1. num. 3.* Pueron. *loco citato num. 33.*

Secundò infertur. Eum, qui ab im-
5 proba Secta Inconſtans in aliam reprobatam ſe transfert, veluti de Iudaiſmo ad Paganiſmum, Apoſtatam dici non poſſe, cum enim Chriſtianam fidem nunquam ſuſceperit, nec Militiæ Chriſti nomen dederit, deſertor reputari nequit *argumento l.4. §. Idemque ff. de re milit.* Et hanc opinionem tenent Oldrad. *conſ. 1.* Alciat. *conſ. 473.* Clar. *§. fin. qu.7. nu. 4.* Albertin. *in rub. C. de Iudæis num.3.* Campeg. *de Dote qu. 77. verſ. & ex his* Sanctarell. *loco citato* Ricciull. *loco citato nu. 6. & 7.* P. del Bene *d. tract. par. 1. dub. 47. petit. 1. num. 4.* Sperell. *deciſ. 2. num. 51.*

Tertio infertur, nulliter baptizatum,
6 ſi ſciat nullitatem Baptiſmi, nec curet iuxta Eccleſiæ ritum baptizari, ſi ad reprobatam Religionem ſe transferat, non poſſe dici Apoſtatam: Quia cum per Baptiſmi nullitatem nunquam fuerit Eccleſię fores ingreſſus *cap.1. & 3.de Presbyt. non baptizat.* non poteſt dici propterea, quod ſit egreſſus *argumento l. manumiſſiones ff. de Iuſtit. & Iure l. decem ff. de verb. oblig.* Alphonſus de Caſtro *de iuſta Hæretic. punit. lib. 1. cap. 8. in 3. dub.* Ricciull. *loco citato lib. 6. cap. 3. num. 1.* Quicquid dixerit P. del Bene *de offic. Sacr. Inquiſ. par 1. dub.2. petit.1. corr.1.* volens talem dici Hæreticum.

Primò fallit hæc illatio, ſi Baptizatus ignorans Baptiſmi nullitatem putaret ſe
7 rectè baptizatum, nam ſi Inconſtans recedat à fide, Apoſtata cenſendus eſt. Alphonſus de Caſtro *loco cit. ad fin.* Ricciull. *loco citato num. 3.* vbi aſſignat rationem, quia licèt is non ſit conſecutus Baptiſmū fluminis, eſt tamen adeptus Baptiſmum flaminis, & ſi contingeret ipſum decedere ex defectu Baptiſmi, Cęleſtis aditus illi non fuiſſet occluſus *cap.2.de Presbyt.non baptizat cap. debitum de Baptiſm. cap. fin. verſ. Nullus expectet de pœnit. diſt. 7.*, quo fit vt talis, quantum ad hoc nihil differat ab eo, qui iuxta Eccleſiæ ritum Baptiſmum ſuſcepit.

8 Fallit ſecundò, quando quis ſcit, ſe non eſſe formaliter baptizatum, licèt non curet iterùm baptizari, tamen Chriſtianum ſe dicit, & ab omnibus pro tali exiſtimari contendit, vt reprobato Alphonſo de Caſtro ſuſtinet, & quidem optimè Ricciull. *loco citato cap. 3. num. 4. & 5.*

9 Et ratio eſt, quia cum pro Chriſtiano voluerit haberi, legibus Chriſtianorum ſubijci debet *argumento l. Iudæi C.de Iudæis.* Sicuti dicimus de Hæretico, qui talis reputatur, quamuis non ſit Catholicus, ſi pro Catholico ſe gerat. Simanc. *de Cathol. Inſtit. tit. 3. num. 5.* Igneus *l. 1. §. Hoc autem ff. ad Sillanianum*, cùm alijs per Ricciull. *loco citato numero 6.*

Quartò infertur. Cathecumenum in fide inſtructum recedentem à fide ante Baptiſmum, non eſſe propriè Apoſtatam,
10 nam cum Cathecumenus ſit intra tempus ad eius fidei probationem præſtitum *l. nulli vbi* Bartol. *num. 2. C. ne Sacramentum Baptiſmi*, conſequens eſt, vt quamuis conſtanti animo ſtatuiſſet Baptiſmū ſuſcipere, ſi tamen intra illud tempus mutata voluntate fuerit ad priorem voluntatem reuerſus, non eſt dicendus Apoſtata, tùm quia nunquā fuit ingreſſus Eccleſiam, tùm etiam quia id iure permittente facit ad exemplum Nouitij, qui ſi intra probationis tempus à Religione receſſit, non poteſt dici Apoſtata *cap.penult. de Reg.* Anan. *cap. Conſuluiſti eodem tit.* & hanc opinionem tenet Ricciull. *d. tract. de iure perſon. lib. 3. cap. 4. num. 28.* & ità quoad pœnas Hæreticorum, ſiuè Apoſtatarum, quod illis non poſſit Inconſtans Cathecumenus puniri tenent Simanc.*de Cathol. Inſtit.tit.3. de Hæret. num.6.* Farinacc. *de hæreſi qu.178. num, 131.* Sanctarell. *eod. tract. cap.1. dub.2. num. 5.* vbi latè Card. de Lugo *de veritate fidei Diuinæ diſp.18. ſect.4. num.4.* Hurtado *diſput. 89. §. 3.* Lorca *diſp. 50. num. 11.* Qui dicunt in foro Conſcientiæ poſſe appellari hos Cathecumenos Apoſtatas, ſecùs in foro externo, P. del Bene *d.tract. par. 1. dub. 2. petit. 1. num. 5.*

An autem Infidelis petens ſua ſponte
11 baptizari, ſi demùm Inconſtans pœniteat, nolitque ampliùs Baptiſmum ſuſcipere, cogi poſſit ad Baptiſmum recipiendum, Ricciull. *dict. lib. 2. cap. 31. num. 26.* tenet affirmatiuam opinionem, nempe, quod poſſit ab Eccleſia cogi ad ſuſcipiendum Baptiſmum allegat Marquard. *de Iudæis par. 3. cap. 3. num. 1.* qui tamen hoc non dicit, ſed diſputat quæſtionem de Iudæo, qui non ſolum petijt Baptiſmum, ſed etiam peruenit ad actum Baptiſmi, quia ſe ipſum baptizauerat, quamuis nulliter, *vt in cap.debitum, extrau.de Baptiſ.* fundatur auctoritate Hoſtienſis *in d. cap.* qui tenet hoc caſu, Infidelem eſſe cogendum ad ſuſcipiendum Baptiſmum.

Primò, quia res non eſt integra, ex quo proceſſit ad actum.

Secundò, quia non debet illudi Deo, ſicuti non permittitur illuſio erga Deum, nec erga Pontificem *cap.Bonæ il 2.de poſtulat. Prælat.*

Tertiò, quia in fauorem fidei talis eſt cogendus, vt Baptiſmum recipiat, & fidem ſeruet *argumento cap. 2. de conuerſione Infidelium.*

Quartò, quia non debemus pati, quod Infideles aliquid faciant, quod fidei noſtrę confuſionem inducat, vel quod verti poſſit in deriſum, & contumeliam Crea-

toris *cap. Etſi Iudæos* §. 1. *in fin. de Iudæis*.

Quintò, quia ſicuti qui votum emiſit, vel habuit propoſitum intrandi Religionem Inconſtans eſſe non poteſt, ſed cogitur ſeruare votum *cap. Conſulti* §. 1. *de Regul.* Itá & qui peruenit ad actũ Baptiſmi.

Hæc Hoſtienſis, quem ſequitur Marquard. *loco citato*.

Non eſt ergo ſimpliciter verum, quod
12 dicit Ricciullius, ſcilicet, quod per ſimplicem ſpontaneam petitionem Baptiſmi Infidelis cogatur ad Baptiſmum recipiendum, ſola enim petitio Baptiſmi non dat Iuriſdictionem in petentem, Sanctarell. *de hęreſi cap. 1. dub. 2. num. 5.*

Sed nec rationes adductæ ab Hoſtienſi in caſu ſuo videntur tollere difficultatem; Certum eſt enim, Eccleſiam non habere iuriſdictionem in eum, qui charactere bap-
13 tiſmali non fuerit inſignitus, Sanctarell. *loco citato num.* 5. Ergo non poteſt ipſum cogere ad Baptiſmum ſuſcipiendum, quia eſſet in eum iuriſdictionem exercere, Sanctarell. *loco citato*, Card. de Lugo *de veritate fidei Diuinæ diſp.* 20. *ſect.* 4. §. 1. *num.* 140.

Non obſtat, quod res non ſit integra, quia ille proceſſit ad actum; Nam cum actus fuerit nullus, ex quo non eſt ſeruata forma ſubſtantialis Baptiſmi, nec impreſſus character; Ideò adhuc ille dicitur
14 abſque Baptiſmo. Actus enim nullus nullum producit effectum *cap. non pręſtat de Reg. Iur in* 6. Barboſ. *axiom.* 12. *nu.* 25. Nec rem integram deſinere facit Coſta Papien. *de integra diſt.* 66. *num.* 6.

Non obſtat, quod quando tractatur de fauore fidei, quis poſſit cogi ad ſeruandã fidem promiſſam, quia *Text. in cap. 2. de conuerſ. Infidel.* hoc non probat; ſed tantùm quod filius quamuis infans debet conſignari Patri conuerſo ad fidem, non
15 autem Matri, licèt aliàs infans apud Matrem ali deberet, & hoc in fauorem fidei; Sed non per hoc deducitur, quod ille infans, ſi demùm deueniat adultus, poſſit cogi ad ſuſcipiendum Baptiſmum, ex quo natus eſt in Infidelitate, quidquid eſſet, poſt Baptiſmum Patris.

Textus autem *in cap. Quidam cedendi de renun.*, benè procedit in ſuo caſu, quia, qui petit licentiam renunciandi, eſt ſubiectus Iuriſdictioni Eccleſiæ, & Papæ, & ideò ne illudatur Papæ cogitur ad cedendum, ſi licentiam obtinuit, de qua opinione videbimus infra.

Cætera argumenta tolluntur vnica reſponſione, nempe quod benè poterit Infi-
16 delis iſte puniri aliqua pœna extraordinaria, tanquam delinquens; quia ratione delicti effectus fuit de foro Eccleſiæ quoad pœnam, ſed non quoad ſuſcipiendum Baptiſmum.

Non obſtat, quod qui vouit Religionem, poſſit cogi ad implendum votum, quia procedit ex quo vouens eſt de iuriſdictione Eccleſiæ.

17 Hinc propterea cauendum eſt ab Henriquez *lib. 2. de Bapt.ſmo cap.* 25. *num.* 6. & à Sayro *de Cenſur. lib. 3. cap. 4. num.* 15. qui dicunt eſſe probabile, iſtos poſſe cogi ab Eccleſia ad ſuſcipiendum verum Baptiſmum, cum ex parte ſua illud iam ſuſceperint; Quam ſententiam veriſſimam putat Sanchez *lib. 2. oper. moral. cap. 7. in fine*: Nam eorum opinio confunditur ex ſupradictis, & eorum opinionem reprobat P. del Bene *loco citato corrol.* 1. *num.* 18. *verſ. Reſpondetur*.

Sed poſt hæc ſcripta vidi Fagundez *in precep. Decal. lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 3. qui in hac materia procedit cum diſtinctione; Vel enim, inquit, Baptiſmus ita fuit nullus, vt præſumptio nihilominùs ſit pro validitate ipſius, verbi gratia, quando defectus fuit ex intentione Baptizantis, vel ſuſcipientis; Vel talis fuit defectus, vt conſtet omninò de illius nullitate, nimirùm quando conſtat non fuiſſe adhibita neceſſaria verba, vel aquam naturalem, aut quid ſimile.

Priori caſu poſſet Eccleſia cogere nulliter baptizatum ad ſuſcipiendum verum Baptiſmum, vel ſaltem vt haberet ſe pro baptizato.

Secundo verò caſu, nullo modo poterit cogi, quia ex nullo capite id facere poteſt, cum Eccleſia non habeat in talem aliquam iuriſdictionem, & quamuis ex parte ſua receperit Baptiſmum deueniendo ad actum, id quidem procedit in foro interno, vt cenſeatur coram Deo Apoſtata, vel Hæreticus, ſed in foro exteriori ob hoc non poterit cogi ad ſuſcipiendum Baptiſmum; Et hanc opinionem ſequitur Alberghin. *in Manual. cap. 9. nu.* 10.

Nouiſſimè vidi Baldell. *in Theolog. moral. to. 2. lib. 1. diſp. 36. num.* 8. qui tenet cum Henriquez, & Sayro. Sed nec rationes ab eo allegatæ ſunt alicuius momenti.

18 Non prima, quod ſcilicet ille, qui ex aliquo accidenti fuit inualidè ordinatus Sacerdos, & ſe pro Sacerdote exercuit, poteſt cogi, vt ritè ordinetur ex Gloſ. *in cap. 1. de Voto in 6.* & per Abb. *in cap. 1. de Presbyt. non baptizat.*

Quia Gloſſ. *in dicto cap.* 1. nullum verbum de hoc facit, ſaltem in meo Codice.

Abbas verò *in d. cap. 1. de Presbyt. non baptizat.* tenet, eum, qui dubitat de Baptiſmo,
19 & de ordine ſuſcepto, debere baptizari, & reordinari ſub conditione, iuxta Textum *in cap. 2. de Baptiſmo, & eius effectu*. Demùm format quæſtionem. *Quid autem, ſi iſte talis nollet ordinari?* Et refert opinionem Io. Andreæ, qui te-

net, quod iſte poteſt remanere Laicus ſi velit, ſed Antonius de Butrio, cuius opinionem ſequitur Abbas, tenet contrarium, ſcilicet, quod iſte talis poteſt cogi ad ſuſcipiendum ordinem propter intentionem, quam habuit ad ordinem; ſed Doctores ſupradicti ſupponunt iſtum fuiſſe baptizatum, & ſic ſub iuriſdictione Eccleſiæ, quæ quæſtio valdè differt à noſtra, cum in hac tractetur de Baptiſmo, in illa verò de ordine: Cum ergo nulliter baptizatus non ſit ſub iuriſdictione Eccleſiæ, nec intentio ad ſuſcipiendum baptiſmum tribuat ius Eccleſiæ, vt cogat illum, nullatenus in caſu noſtro poterit cogi ad baptiſmum ſuſcipiendum benè Cardinalis de Lugo *d. tract. diſp.* 20. *ſect.*4. §.1. *num.*141.

Doctrina verò Couarruiæ alleg. à Baldello, nempe quod Eccleſia poſſit cogere nulliter contrahentem Matrimonium ex defectu intentionis, vt illud ratificet, ſi vera eſt, non enim eam inueni in meo Codice, procedit, quia ſic contrahens tenetur ex promiſſione facta in foro externo ad ſeruanda promiſſa, ſicut quilibet contrahens poteſt cogi ad implendum contractum promiſſionis, eò quia ſubditus eſt Eccleſiæ.

Prætereà nec omninò, qui promittit ſe contracturum Matrimonium deueniendo
20 etiam ad ſponſalia cogitur præciſè ad illud contrahendum; Nam licèt Doctores dicant, quod poteſt cogi etiam ſub cenſuris Eccleſiaſticis *cap.* 1. *&* 2. *de Adult. cap. ex litteris cap. Sicut, & cap. Requiſiuit de ſponſal.* Rota *deciſ.* 73. *poſt ſecundum volumen Conſil.* Farinac. *& deciſ.* 163. *par.* 9. *recent.*

Hæc tamen concluſio non habet locum, quando alter ex ſponſis habet iuſtam cauſam non adimplendi promiſſa, quia tunc Eccleſia abſtinet à coactione. Penia *deciſ.* 517. *to.* 1. *vbi adden.* alias plures deciſiones allegant Rubeus *ad dec.* 431. *par.* 4. *recent. to.*2. *nu.* 79. Buratt. *deciſ.*311. Dunozet. Iun. *deciſ.* 296. *num.* 11.

Et hoc propter exitus infelices, qui ſolent oriri ex matrimonijs coactis, etiam quod alter pariter ex ſponſis fuerit ex-
21 communicatus, ſi tamen excommunicationem per annum ſubſtinuerit, liberum cum facit Eccleſia ab adimplemento promiſſionis Matrimonij, & abſolui debet, etiamſi non petat abſolutionem; Sanchez *de matrim. lib.* 1. *diſp.* 29. *num.* 8. *cum alijs* per Barboſ. *in cap. ex litteris il ſecondo de ſponſal. & matrim. num.* 5. adden. ad Buratt. *d. deciſ.* 311. *num.* 5. vbi plures Rotæ deciſiones allegant.

Multò magis dicendum eſt in caſu, qui accidit Mutinæ: Nam cum Iudæus quidam iam apud Cathecumenos inſtructus
22 duceretur ad Eccleſiam, vt ibi Baptiſmum ſuſciperet, & omnia eſſent maxima ſolemnitate parata, in ipſamet Eccleſia Inconſtans nullo modo induci potuit, vt Baptiſmum reciperet: Caſu ad Sacram Congregationem delato, noluit ipſa, vt cogeretur ad illud ſuſcipiendum.

Cæterum an Inconſtantia coacta excuſet ab Apoſtaſia.

Dic. Quod ſi coactio eſt vera, præciſa, & abſoluta, nempe quia renitens, & ligatus circumciditur, vel eius genua tali vi flectuntur ab alio ante Idola, vel manus alicuius fuerunt apprehenſæ, vt thurifica-
23 retur, hoc in caſu huiuſmodi Inconſtantia non facit quemquam Apoſtatam, nec peccantem *cap. Maiores §. ille verò extr. de Baptiſm. cap. Presbyt.* 50. *diſt. cap. Conſtat.*1. *qu.* 1. Gloſ. *cap. de Iudæis verſ. coacti* 45. *diſtinct.* Albertin. *de Hæret. qu.* 3. Simanc. *de Cathol. Inſtit. tit.* 17. *num.* 29. Penia ad Eymeric. *par.* 1. *comment.* 24. Ricciull. *de Iure perſonarum lib.* 6. *cap.* 5. *num.* 2. Farinac. *de hæreſi qu.* 183. *num.* 31.

Ratio eſt, quia is in tali coactione dicitur pati, non agere, vt dicit Text. *in cap. Sacris de his, quæ vi, metuſue cauſa fiunt*, & propterea pœnam non debet pati *l. fœdiſſimam* vbi Bald. & Salycet. *C. ad l. Iul. de Adult.* Gloſſ. *in cap. Ita ne putauerit* 32. *qu.* 5. Ricciull. *loco citato num.* 3.

Si autem coactio, ſeu vis non fuerit præciſa, & abſoluta, ſed conditionalis, vt ſi quis timore mortis, vel tormentorum adigatur ad fidem abnegandam, aut ad ſacrificandum Idolis, ſi corde etiam non
24 abneget, Apoſtata dici nequit *cap. Primum* 22. *qu.* 2. Gloſſ. *in cap. Non ſolùm verſ. negare* 11. *qu.* 3. *& in cap. Ita ne verſ. Putauerit* 32. *qu.* 5. Calderin. *conſ.* 4. *de Hæret.* Afflict. *in Conſt. Regni rub. de Hæret. cap.* 1. Albertin. *de Hæret. qu.* 30. *num.* 6. Simanc. *de Cathol. Inſtit. tit.* 17. *num.* 29. *&* 35. cum alijs per Ricciull. *loco cit. nu.*4. qui ſubiungit, ſic taliter Inconſtantem peccare mortaliter, tùm quia magis vitam profundere, quàm ad hoc debuit adduci *cap. Sacris, de his, quæ vi, metuſue &c.* tùm quia licèt coactè neget, negare tamen dicitur, cum voluntas coacta, ideſt, quæ per vim, & metum agit, ſit voluntas *cap. Maiores §. fin. de Baptiſ. & d. cap. Sacris. l. ſi Mulier. §. ſi metu ff. quod metus cauſa l. ſi, Patre cogente ff. de ritu nuptiarum*, Barboſa *axiom.* 230. *num.* 8.

Sed quamuis iſti Apoſtatæ formales dici non poſſint, non liberantur tamen à ſuſpicione Hæreſis, vt dictum eſt ſupra; Quæ ſuſpicio erit, vel leuis, vel vehemens
25 iuxta qualitatem perſonarum, Gerſon. *in tract. de Proteſt. conſid.* 29. Penia ad Eymeric. *par.* 1. *quæſt.* 9. *comment.* 24. Azor. *Inſtit. moral. par.*1. *lib.* 8. *cap.* 9. *ad finem* Ricciull. *loco citato num.* 7. Farinaccius

dicta

dicta qu. 183. *num.* 29. P. del Bene *d. tract. dub.* 47. *petit* 4. *num.* 3.

Tunc autem iudicabitur quis de vehementi ſuſpectus, ſi vi, vel metu ceſſante nihilominùs in negatione fidei, vel Idolorum adoratione perſeuerauerit, quia diuturna continuatio, & conſtantia actum ex corde proceſſiſſe demonſtrat *cap. fin. de frigid. & malef. l.* 2. *C. de his, quę vi &c.* & ità docet Ricciull. *lib.* 6. *d. cap.* 5. *nu.* 8.

Idem dicendum, ſi Perſonæ Inconſtantes ſunt graues, veluti Prælatus, Monachus, vel Theologus. Penia ad Eymeric.
26 *d. comment.* 24. Farinac. *d. qu.* 183. *nu.* 30. Ricciull. *loco citato*, P. del Bene *loco citato num.* 6. *&* 7.

Si verò ſint fœminæ, puellæ, pueri, vel ruſtici, & idiotæ erunt tantùm ſuſpecti de leui, Penia, & Ricciull. *locis citatis*.

De vehementi etiam erunt tales ſuſpecti, ſi vis, & metus non fuerit mortis, vel tormentorum, ſed exilij, fuſtigationis,
27 infamiæ, carceris, vel alterius generis non cadentis in virum conſtantem, Penia, Farinac. & Ricciull. *locis citatis*.

Hinc propterea metus reuerentialis non excuſat à ſuſpicione de vehementi, Repertor. *Inquiſit. verb. filij verſ.* 2. Farinac. *d. qu.* 183. *num.* 27. Ricciull. *dicto cap.* 5. *num.* 8.

Quibus autem pœnis ſubijciantur Apoſtatæ, dicendum eſt ſubijci omnibus illis pœnis, quibus ſubijciuntur Hæretici, Canoniſtæ omnes *in cap.* 1. *de Apoſtatis*, latè Farinac. *d. qu.* 183. *num.* 15.

De quibus cum infra dicendum ſit non eſt cur hic immoremur.

Sed an Apoſtata ſanctè Inconſtans ad fidem Catholicam redeundo, recipiendus ſit ab Eccleſia.

28 Negatiuam opinionem tenet Arelatanus *in tract. de Hæret. notab.* 44. Afflictus *in Conſtit. Siciliæ tit.* 3. Mour. *ex l. hi, qui Sanctam C. de Apoſtatis*, vbi ſtatutum eſt ab Imperatoribus Theodoſio, Valent. & Arcadio: *Nec vnquam in ſtatum priſtinum Apoſtatæ reuertant, nec flagitium horũ obliterabitur pęnitentia.* Et infra, *lapſis enim, & errantibus ſubuenitur; perditis verò (hoc eſt Sanctum Baptiſma profanantibus) nullo remedio pœnitentiæ, (quæ ſolet alijs criminibus adeſſe) ſuccurritur.*

Ex quibus verbis conſtat Apoſtatam, quamuis ſanctè Inconſtantem, & pœnitentem minimè recipiendum fore, nec à pœna pro eo crimine irroganda vllatenus excuſandum, quod idem videtur ibi agnouiſſe, Gloſ. *fin.* quatenus in hac re diſtinguendum putat inter forum Iudiciale, & pœnitentiale.

Sed quicquid ſit de Iure Ciuili, certum eſt de Iure Canonico Apoſtatas ſanctè Inconſtantes eſſe ab Eccleſia recipiendos.
29 Nam Concilium Elibertinum *cap.* 46. *de Apoſtatis*, & Concilium Arelatenſe *primum cap.* 83. ſtatuere Apoſtatas, ſi eos ſui pœniteat, ab Eccleſia eſſe admittendos, & hanc opinionem tenet Villadiego *de Hæret. qu.* 20. *num.* 2. Penia ad Eymeric. *par.* 2. *comment.* 74. Simanc. *de Cathol. Inſt. tit.* 7. *de Apoſtat. num.* 3. *&* 4. Menochius *de Arbitrar. caſ.* 546. Ricciull. *de Iure perſon. lib.* 6. *cap.* 4. *num.* 11. Sanctarell. *de hæreſi cap.* 2. *dub.* 5. *num.* 4. Farinac. *qu.* 193. *n.* 14. Chriſtineus *deciſ.* 39. *num.* 4. *lib.* 2. Carena qui hos allegat *in prax. par.* 2. *de Apoſtat. tit.* 3. §. 6. *num.* 22. Addo Azor. *Inſtit. moral. to.* 1. *lib.* 8. *cap.* 21. *qu.* 9. Caldas Pereyra *ad l. vnicam C. ex delict. defunct. num.* 15. Bordon. *in Tribunal. cap.* 8. *qu.* 12. P. del Bene *d. tract. de offic. Inquiſit. par.* 1. *dub.* 47. *petit.* 6.

Ratio eſt, quia ſicuti Hæretici ad fidem reuerſi recipiendi ſunt *l. Manichæos* §. *Præterea ad fin. de Hęret. cap. ad abolendam verſ. niſi continuò de Hæret.* latè Farinac. *de hęreſi qu.* 193. §. 1. *num.* 2. & nos infra latiùs dicemus.

Ità & Apoſtatæ, quia Apoſtaſia à fide diuerſum crimen non conſtituit, Diuus
30 Thomas 2. 2. *qu.* 20. *art.* 1. Alphonſus de Caſtro *de iuſta Hęret. punit. lib.* 1. *cap.* 17. Penia *in Direct. par.* 2. *comment.* 24. §. *qui verò*, cum alijs per Ricciull. *d. lib.* 6. *cap.* 4. *num.* 4. Suarez *de fide diſp.* 16. *ſect.* 5. *in fine*, Sanctarell. *d. cap.* 2. *num.* 2. Carena *loco cit.* §. 1. *nu.* 8. *Bordon. loco citato num.* 6. Caldas Pereyra *loco cit. num.* 15. cum alijs per P. del Bene *d. tract. par.* 1. *dub.* 47. *petit.* 1. *num.* 5.

Non obſtat Text. *in d. l. hi, qui ſanctam*, quia cum tractetur de materia fidei, quæ eſt ſpiritualis, & Eccleſiaſtica ab omni
31 Imperio, & Poteſtate ſeculari immunis eſt, & exempta, & propterea Lex illa nullius eſt roboris *adnotat in cap. Eccleſiæ Sanctę Marię de Conſtit.* benè Caldas Pereyra *loc. cit. num.* 15. *verſ. Quare*.

Sed ſeruandum eſt Ius Canonicum non Ciuile, Penia ad Eymeric. *par.* 2. *qu.* 49. *comment.* 74. Simanc. *de Cathol. Inſtit. dicto tit.* 7. *num.* 4. Alphonſus de Caſtro *de iuſta Hęret. punit. lib.* 1. *cap.* 23. Azor. *d. lib.* 8. *cap.* 21. *qu.* 9. vbi quod licèt Imperatores
32 Catholici, quales fuerunt Conſtantius, Theodoſius, Valentia, Arcad. & Honor. leges ſuas ſanxerint in Hæreticos, & Apoſtatas tum Clericos, tùm Laicos hoc tamen faciebant, quia Eccleſia nondùm ſuo Iure pleno, & libero vtebatur, nec Clerici erant omni ex parte exempti à iuriſdictione, & legibus Principum, nec quorumdam criminum cauſæ ad Iudices Eccleſiaſticos deferebantur.

Hinc videre eſt, quàm fœdè lapſus ſit Gabriel Pereyra *in tract. de manu Regia to.* 2. *cap.* 74., dum totus intentus in defenden-

dis legibus Regni Luſitaniæ immunitati, & libertati Eccleſiæ contrariis, & præſertim Ordin. *lib.* 5. *tit.* 1. §. *fin.* auſus eſt affirmare Iudices ſeculares punire poſſe Apoſtatas à fide ea motus ratione, quod leges Ciuiles punientes Hæreticos validæ ſint, dummodò non aduerſentur Iuri Canonico, eo quod non fuerit ſublata cognitio facti Iudicibus ſecularibus, & quod illa lex fuerit approbata per concordiam initam ſpeciali reſcripto Apoſtolico, nam quot ſunt verba, tot verè ſunt mendacia.

Et primò, quia leges Ciuiles promulgatæ contra Hæreticos, quatenus tribuunt facultatem Iudicibus ſecularibus eos puniendi, ſunt omninò nullæ, aduerſantur enim Iuri Canonico, per quod Iudicibus ſecularibus ablata eſt omnis facultas iudi-
33 candi in cauſis Hæreſis, & ideò poſt hanc Iuris Canonici diſpoſitionem, leges illæ penitùs euanuerunt, vt ait Alphonſus de Caſtro *de iuſta Hæret. punit. cap.* 23. *verſ. Reprehenditur ergo ipſemet Arelatanus*, nec ampliùs eſſe ſeruandas dicit Decianus *in tract. crim. lib.* 5. *cap.* 26. & cæteri Doctores paſſim.

Nec Guttierez *par.* 1. *quæſt. lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 16. fauet opinioni Gabrielis Pereyræ, quia Guttierez loquitur de validitate legum Ciuilium infligentium pœnas Hæreticis, non autem quoad iuriſdictionem puniendi: Nam leges Ciuiles quatenus imponunt pœnas Hæreticis fuerunt approbatæ à Iure Canonico, *vt in cap. vergentis de Hæret.* Surdus *conſ.* 376. *num.* 3. Decian. *loc. cit. num.* 3. Secus autem quoad iuriſdictionem, quam in totum ſecularibus Iudicibus ademit Summus Pontifex, *vt in cap. Inquiſitiones* §. *Prohibemus de Hæret. in* 6. latè Farinac. *de hæreſi quæſt.* 186. *num.* 153.

Quod verò Iudex ſecularis poſſit cognoſcere de quæſtione facti Apoſtaſiæ, pariter à veritate aberrat; Quia quæſtio
34 facti in cauſa Hæreſis, vel Apoſtaſiæ eſt inſeparabilis à quæſtione Iuris, Oldrad. *conſ.* 210. *num.* 1. Nauarra *in prælud. Man. notab.* 4. *num.* 10. Menoch. *conſ.* 82. *nu.* 171. cum aliis per Barboſ. *in l. Titia num.* 37. *ff. ſolut. Matrim.* Fontanell. *de pactis nuptial. clauſ.* 4. *gloſſ.* 13. *par.* 2. *num.* 41.

Ideò ſicuti Iudex ſecularis de quæſtione Iuris in cauſa Hæreſis, vel Apoſtaſiæ nequit cognoſcere, ità nec etiam de quæſtione facti Ancharan. *in cap. ea, quæ nu.* 11. *de reg. Iur. in* 6. Alexand. *d. l. Titia nu.* 12. Barboſ. *ibidem num.* 37. Fontanell. *loco cit. nu.* 4. Carena *par.* 2. *de Apoſtat. & ſchiſmat.* §. 5. *num.* 16.

Inſeparabilem autem eſſe quæſtionem facti à quæſtione Iuris in cauſa Hæreſis patet ex eo, quia non ſufficit, quem protuliſſe verba Hæreticalia, vt cenſeatur Hæreticus, quod eſt factum, ſed requiritur, quod ea dixerit ſcienter, & cum pertinacia, quod eſt Iuris, Barboſ. & Fontanella *locis citatis*.

Pariter & purum mendacium eſt, quod huiuſmodi iuriſdictio fuerit attributa Laicis per concordiam Auctoritate
34 Apoſtolica firmatam, quia vt diffusè ſcripſi occaſione controuerſiarum inter Collectorem Caſtracanium, & Miniſtros Laicos Luſitanos excitatarum, Concordia apprabata à Summmis Pontificibus Nicolao Quarto, & Martino Quarto non ſolùm non confirmat huiuſmodi legem, ſed cunctas leges contrarias diſpoſitioni Sacrorum Canonum omninò tollit, & reprobat.

Et cum illa lex, ſeu Ordinatio hoc vitio laboret, facilè tollitur obiectum Gabrielis, quod Ordinatio fuerit Apoſtolica auctoritate confirmata. Præterea gratis aſſeritur à Pereyra fuiſſe ſuper iſta Ordinatione concordatum inter Regem Ioannem Primum, & Prælatos, ac Capitula Regni Portugalliæ, quia de huiuſmodi concordia, nec veſtigium quidem apparet; Articuli enim relati ab eodem *to.* 1. *de Manu Regia fol. mihi* 255. ſunt ſimplices Inſtantiæ, ſeu querelæ Status Eccleſiaſtici, & reſponſiones iſtis inſtantijs datæ à Rege, quæ nec fuerunt acceptatæ à Statu Eccleſiaſtico, nec poterant acceptari abſque conſenſu Sedis Apoſtolicæ *cap. Si diligenti de foro comp.* Cancer. *var. par.* 2. *cap.* 1. *n.* 124. *verſ. Quia poſito*, Bened. Aegid. Luſitanus *in repet. l.* 1. *C. de Sacroſ. Eccleſ.* 5. *par.* §. 2. *num.* 11.

Imò cum de iſtis, & alijs Statutis, ac Ordinationibus contrarijs libertati, & iuriſdictioni Eccleſiaſticæ Status Eccleſiaſticus Regni conqueſtus fuiſſet apud Martinum Quintum, & Eugenium Quartum, ijdem Pontifices ſuis Diplomatibus, nempe Martinus *ad Archiepiſcopum Bracharen.* 4. *kal. Maij Pontificatus Anno nono*; Eugenius verò *Ad perpetuam rei memoriam Dat. Bononiæ* 4. *Idus Ianuarij anno ab Incarnatione* 1436. *Pontificatus anno ſexto*, Statuta, Ordinationes, ac Leges contra Eccleſiaſticam libertatem in eo Regno latas penitùs improbarunt, caſſarunt, ac irritauerunt.

36 Debebat ergo Gabriel Pereyra ſi non auctoritate eruditiſſimorum virorum Petri Barboſæ *in d. l. Titia*, & Sayri *in Claui Regia lib.* 9. *cap.* 13. *num.* 26. ſaltem reuerentiæ Paternæ obſequium præſtare; Etenim Caldas Pereyra eius Pater vir certè doctus licèt, & aliàs ipſe iuriſdictioni Eccleſiæ infenſus, in hac tamen quæſtione veritatem agnoſcens, aſſeruit legem illam abolitam, & in eo Regno non ſer-
37 uari, & Senatores Regij Portugalliæ

Apoſtatam remiſiſſe puniendum ad Iudicem Eccleſiaſticum, non quod aliter iudicatum audiuerit, ſed quod re vera, attenta iuris Canonici diſpoſitione, Iudices laicis in cauſis Apoſtaſiæ, tanquam merè Eccleſiaſticis, ſe intromittere non poſſunt, vt benè *in repetitione l. vnicę, C. quando ex delict. defunct. num.* 15. Opinionem verò Gabrielis, poſt hæc ſcripta, nouiſſimè reiecit P. Diana *par.3. de Immun. Eccleſ. reſolut.* 2. *& par.*4. *eodem tract. reſol.*12. Fragoſ. Luſitanus *de Regim. Reipub. par.*1. *lib.*2. *diſput.*4. §.4. *m.*12. *nu.*370. *verſ. Cęterùm hęc Ordinatio non videtur in vſu,* P. del Bene *cap.*10. *dub.*2. *ſect.* 2. *num.* 3. qui cum Pereyra coniungit Ceuallos *de Violentia par.* 2. *qu.* 56. *num.*39. quem tamen non inueni in meo Codice talia dicentem, *& d. tract. de Offic. Inquiſit. par.*1. *dub.*47. *petit.*6.

An autem aliquo in caſu Iudex ſecularis poſſit cognoſcere de quæſtione facti omninò ſeparata à quæſtione iuris in hac materia hæreſis, & apoſtaſiæ, vide Carenam iudicio meo benè diſtinguentem *dicta par.* 2. *de Apoſt. & Schiſmat. tit.* 3. §.5. *per totum.*

38 Cum itaque Apoſtatæ à fide recipiantur ab Eccleſia, inoleuit mos in S. Officio, quod ſi tales ſponte comparеant, benignè recipiuntur, ac impoſita illis abiuratione proportionata, vel de formali ſi fateantur corde adhęſiſſe ſectæ Iudęorum, vel Mahomettanorum, vel de vehementi, ſi negent corde adhęſiſſe ſuperſtitionibus, ac Ritibus dictarum Sectarum, & pęnitentijs ſalutaribus liberè expediuntur, de qua ſpontanea comparitione, & eius effectibus dicemus infra, P. del Bene *dicto tract. par.*1. *dub.*47. *petit.*4. *nu.*1. qui tamen errat, dùm dicit, pueros Apoſtatas abiurare de leui, quia huiuſmodi præuia inſtructione, & profeſſione fidei expediuntur, vt mox dicemus.

Si verò ſint præuenti, tunc pro modo culpæ puniuntur præmiſſa tortura ſuper intentione, vt ſupra dictum eſt.

Sed quia ſæpè accidit, quod huiuſmodi Apoſtatæ capiuntur à Chriſtianis, præſertim à Triremibus ſacræ Religionis Meliten. dùm incedentes in habitu Turcarum in nauibus eorum contra Chriſtianos arma ſumunt, Melitam verò appulſi ſtatim curant ſe præſentare coram Inquiſitore, aſſerentes ſe eſſe Chriſtianos, à fide quidem apoſtataſſe per actus exteriores, ſed corde Catholicam fidem retinuiſſe, petunt expediri, & liberari à ſeruitute.

Ad materię dilucidationem diſtinguendi ſunt plures caſus.

Et primò, aut Apoſtata captus dicit, ſe fuiſſe captum in infantili ætate, nec fuiſſe ſufficienter inſtructum in fide Chriſtiana, & verè probat, ſe fuiſſe Baptizatum, & in ea ætate captum, hoc caſu is non reputatur Apoſtata, ſed expeditur cum ſola profeſſione fidei, abſque vlla abiuratione, & ad cautelam abſoluitur à cenſuris, & curatur inſtrui in Chriſtiana fide; ſic fuit reſolutum in Sacra Congregatione Supremæ, & Vniuerſalis Inquiſitionis *ſub die* 12. *Maij* 1604. ex doctrina Alphonſi de Caſtro *infra citandi.*

Neque hoc caſu remanent captiui, ſed donantur libertate poſt reconciliationem, vt fuit declaratum in eadem S. Congreg. *ſub die* 8. *Febr.* 1624.

Ratio eſt, quia etſi is poſſit appellari Apoſtata, vel Infidelis, adhùc tamen eſt Infidelis, vel Apoſtata materialis tantùm, & non formalis, quia nihil de fide Catho-
39 lica audiuit. Non enim ſola fides in Baptiſmo infuſa ſatis eſt ad erudiendum, ſed requiritur vox exteriùs docentis, & proptereà ſi iſta deficit, excuſatur ab Apoſtaſia, Alphonſus de Caſtro *de iuſta Hæret. punit. lib.*1. *cap.*8. *num.*2. Simanc. *de Cathol. tit.*301. *num.*7. Aragon. 2.2. *qu.*11. *à* 2. *dub.* Sanchez *ad præcept. lib.*2. *cap.*1. *num.*8. Layman. *lib.*2. *tract.*1. *cap.*12. *num.*1. *& fin.* Suarez *de fide, diſp.*17. *ſect.*2. *num.*4.

40 Dixi *ſi probet ſe Baptizatum, & in ea ætate captum,* nàm licet Baptiſmus probetur per aſſertionem Baptizati, *cap. Placuit, cap. de Infantibus, de conſecrat. diſtinct.*4. Gloſs. *in cap. Presbyteri, diſtinct.*68.

Vel ſaltem per vnum teſtem, Gloſs. *in cap. Cum itaque, & in cap. Paruulos, & in cap. Placuit, de conſecrat. diſtinct.* 4. Brixien. *in Dictionario, verſ. Baptiſmus,* Gloſs. *in cap. Licet vniuerſis, de teſtibus,* cum alijs per Maſcard. *de probat. concl.*163. *num.*1.

41 Quando tamen agitur de præiudicio tertij, nec aſſertio Baptizati, nec vnus teſtis ſufficit, Gloſs. *in dicto cap. Placuit,* Maſcard. *loco cit. num.*5.

Secundò, aut captus in Apoſtaſiam incidit in maiori ætate, tunc reconciliatione ſecuta per abiurationem proportionatam, & abſolutione à cenſuris, non conſequitur libertatem, ſed remanet ſeruus in pœ-
42 nam Apoſtaſiæ, Bannes 2.2. *qu.*40. *artic.*1. *dub.*12. *& tract. de Dominio qu.*2. *to.*2. Salon. *de Dominio qu.*3. *artic.*1. *poſt* 4. *concluſionem,* Valent. *to.*3. *diſp.*3. *q.*16. *pun.*3. Sayr. *in Clau. lib.*9. *cap.*6.

Ratio enim poſtulat, vt quod in honorem fidei introductum eſt, illi, qui fidem contempſit, fides non proſit, Acugna *in cap. Mancipia Chriſtiana diſt.*54. *num.*3. & ità fuit reſolutum in Sacra Congregatione *ſub die* 8. *Sept.* 1596.

Tertiò, vel talis Apoſtata captus eſt pugnando, vel ſi non pugnando coactè tamen, & hoc caſu, ſi probet nauim aſcendiſſe, vt faciliùs ad partes Chriſtianorum aufugeret animo reuertendi ad Religio-

nem Catholicam, tunc ſi compareat ſpontè, non ſolùm dimittitur poſt reconciliationem, ſed libertate donatur, quia ſola voluntas pro facto reputatur, *cap.2.& 3.de voto*, Hoſtien. *in cap.Debitum n.8.de Baptiſ.*

Quartò, ſi quis in minori ætate captus à fide apoſtatauit, & coactè Piraticam contra Chriſtianos exercuit, vel contra eos pugnauit, tunc poſt reconciliationem libertate donatur, vt in eadem S.Congregatione reſolutum fuit *die* 1. *Febr.*1629.

Aduertant tamen Domini horum Mancipiorum, ne illos vendant Turcis, quia etſi cadant in commercium, vt alia mancipia, non tamen poſſunt vendi Turcis; ſicuti nec ab illis redimi, etiam dato plurium Chriſtianorum Mancipiorum excambio, vt reſolutum fuit in eadem S.Congregatione *ſub die* 29.*Martij* 1591.

Et propterea fuit denegata licentia cuidam Reipublicæ, quæ petebat ſibi concedi, vt Apoſtata à fide adhùc non reconciliatus ab eius triremibus captus poſſet redimi à Turcis, quia Turcæ minabantur, ſe non permiſſuros redimi ſubditos dictæ Reipublicæ in ſeruitutem penès eos redactos, vt ex Decreto *ſub die* 15. *Nou.* 1607.

43 An autem Infideles, qui ſerui ſunt Iudęorum, vel Hæreticorum, poſſint fugere ad Eccleſiam, vt Chriſtiani fiant, & libertate donentur? Affirmatiuè reſpondendum eſt per Text. *in cap. Deo Nobis, §.His ità diſpoſitis, C.de Epiſcopis, & Cler. cap. vlt. de Hæret.& cap.2.& vlt.de Iudæis,& Saracen.* & poſt Leſſium *de Iuſt. & Iure lib. 2. cap.5. poſt num.*20. dixit Trullenc.*lib.5.oper.moral. cap.2.dub.6. nu.2.in fin.* quem ſequitur Fermoſin. *in cap.Nullus 4.de Seruis non ordinan. qu.1. num.29.*

44 Serui verò Chriſtianorum, qui in Tribunali Sanctæ Inquiſitionis damnantur tanquàm Hæretici, fiunt ipſo iure liberi, *l. fin.§.His autem,C.de Epiſc.& Cler.l.Manichæos, C.de Hæret.* Fermoſin. *loco cit. qu.1. ad 5.quæſtionem nu.20.& 22.*Acugna *in cap. Si Iudæorum diſt.54. nu.2.*

45 Imò ſi aliquis Hæreticus intra tempus Gratiæ, poſt denunciationem compareat, & conuertatur, eique omnia illius bona condonantur; nihilominùs Chriſtiana Mancipia libertate donantur, Sanctarell. *de Hæreſi cap.37. dub. 3.* Azor. *tom.1. lib.8. cap.11.q.7.* Penia *in Direct.par.3.comm.*168. cum aliis per Fermoſin.*loco cit.nu.20.ad fin.* Thom. del Bene *de Officio S. Inquiſit. par.1. dubit.*152. *num.*11.

46 Quod procedit, ſiue Seruus fuerit olim Chriſtianus, ſiue de recenti, & nunc Baptizatus, *cap. fin.diſt.54.* Ricciull.*de Iure perſonarum lib.2. cap.28. num.4.*

47 Imò, & ſi ſolam voluntatem ſuam declarauerit, ſe velle Baptizari, Ricciull.*loco citato,* Fermoſin. *loco cit. nu.24.*

Idem dicendum eſt de Seruo Infideli, qui bono zelo denuntiauerit Inquiſitori-
48 bus Dominum à fide apoſtatantem; Nàm & is libertate donatur propter opus egregium ab eo perpetratum Caſtro-palao *to.1. tract.4.diſp.5. pun.26. nu.*18. Diana *par.7. tract.7. reſol.17. in fin.* Fermoſin. *loco cit.nu.*25. Thom.del Bene *de Offic.S.Inquiſit. d. par.1. dubit.*152. *nu.*10.

49 Serui pariter Chriſtiani à Iudæis comparati libertate donantur, quamuis bello iuſto capiantur, ne ad aliquod malum contra legem Chriſti excitentur, *cap.Mancipia diſt.54.* Conar. *in reg. Peccatum par. 2. §.11. num.5.* Salon. *in tract. de dominio qu.3. art.1. poſt 3.concluſionem,* Sayr.*in Claui Regia lib.9.cap.6.num.*12. Fermoſin.*loc.cit.n.26.*

50 Qui contra Silueſtrum, Sotum, & Molin. tenent hoc procedere, ſiue Iudæi ſint Principibus Chriſtianis ſubiecti, ſiue non; cum regulariter Iudæi non valeant tenere Seruos Chriſtianos, Follet.*in Conſtit.Regni, tit.de Iudæis,* Surd.*de alim.tit.1.qu.18.num.9.* Ricciull.*loco cit.num.3.* Barboſ.*ad cap.Mancipia num.1. in fin.*

51 Hoc tamen priuilegium non competit Seruis Chriſtianis inconſtantibus in fide, & fidei deſertoribus, vt ex multis probat idem Fermoſin. *loc.cit. num.27. & 28.*

52 Ampliùs ſi Seruus non Chriſtianus ematur à Iudęis mercimonij cauſa, debet illum intra tres menſes exponere venalem, quod ſi non inuenerit emptorem, tunc ſolutis ei duodecim ſolidis pro quolibet bono Seruo, ſi ille ad Eccleſiam confugiens ſuam voluntatem patefecerit liber efficitur, *cap.Fraternitatis,diſt.54.cap. fin.de Iudæis,* Ricciull.*d.cap.28.nu.7.* Comitolus *reſponſ.moral.lib.3.q.43. verſ. Quoniam propoſitio,* Barboſ. *d.cap. fin. nu.3.*

53 Si autem venalem extra tres menſes non expoſuerit, vel ſi emit ad ſibi ſeruiendum, tunc nec poteſt ampliùs illum vendere, nec alius eum emere, ſed ſine pretio
54 fit liber, *dicto cap. fin.* & ibi Canoniſtæ *de Iudęis,*Barboſ.*ibidem,* Ricciull.*d.cap.28.n.7.* qui ſubiungit, quod elapſis dictis tribus menſibus inſurget præſumptio, quod Iudæus emerit Seruum ſeruandi cauſa, contra quam præſumptionem non admittitur probatio in contrarium, *d.cap.Fraternitatis diſt.54.* Gloſſ. *in d.cap. fin. in figurat.caſus,*& ibi Abbas *num.1.*

55 Duodecim verò ſolidi, de quibus fit mentio *in dicto cap. fin.* erunt duodecim ſcuta aurea, quæ ex generali omnium populorum conſuetudine illis ſubrogata ſunt, vt ex Alciato, & Budæo, dixit Caluinus *in Lexicon. Iuris, verbo ſolidus ſubſtantiuè*. Quod pretium tanquàm eo tempore rationabile hodie poterit variari, reducendo illud ad pretium modo congruum, & rationabile, Ricciull. *loco cit. nu.9.*

CAPVT X.

ARGVMENTVM.

De Schiſmaticis. Quis dicatur Schiſmaticus. Quis inobediens Papę. Quando Papę Schiſmatico non liceat obedire. An Schiſmaticus dici poſſit, qui recedit ab obedientia Epiſcopi. An Schiſma poſſit eſſe ſine Hæreſi. An Schiſmaticus recipiendus ſit ab Eccleſia, & quomodò recipiatur. De pœnis Schiſmaticorum. An Conſtitutiones Apoſtolicæ comprehendant Orientales. An filij Schiſmaticorum priuentur bonis, & inhabiles reddantur ad honores, & dignitates remiſſiuè.

SVMMARIVM.

1 *Schiſmaticus quis dicatur, & vnde.*
2 *Vnitas Eccleſiæ in quo conſiſtat, & quomodò ſcindatur.*
3 *Schiſmaticus dicitur qui renuit obedire Summo Pontifici vti Papæ, illumque cognoſcere in Caput Eccleſiæ.*
4 *Schiſmaticus eſt non ſolùm qui directa intentione, ſed & qui opere, vel effectu ſe ſubtrahit ab obedientia Pontificis.*
5 *Concilium, ſine auctoritate Papæ congregantes, vel legitimè diſſolutum proſequentes, Schiſmatici ſunt.*
6 *Schiſmaticus, in quo differat ab Inobediente.*
7 *Inobediens Pontifici ſibi infeſto, & ſuſpecto, quem tamen credit Caput Eccleſiæ, non eſt Schiſmaticus.*
8 *Rebellis Papæ, vti Principi temporali, non eſt Schiſmaticus.*
9 *Negans ſubiectionem Pontifici, quia probabiliter dubitat de illius canonica electione, an, & quando dici poſſit Schiſmaticus.*
10 *Renuens obedire alteri ex duobus electis Pontificibus, pendente Schiſma, vſquequò ab Eccleſia definiatur, cui ſit obediendum, an, & quando dicatur Schiſmaticus, & num. ſequen.*
11 *Dubius de valida electione Papæ ab Eccleſia ob eamdem dubietatem adhuc non recepti, an, & quando dicatur Schiſmaticus, & num. ſeq.*
Obedientia homini tanquam Pontifici, & tanquam de fide tali non debetur, donec à tota Eccleſia ſit acceptatus.
12 *Pontifex legitimus de fide eſt credendus, qui talis eſt electus, & ab vniuerſali Eccleſia receptus.*
Eique obedientia, ſine vitio Schiſmatis, negari non poteſt.
13 *Priuilegium obtentum à Papa Schiſmatico an, & quando ſuffragetur, & num. 30.*
14 *Separans ſe à ſuo Epiſcopo an, & quando dici poſſit Schiſmaticus.*
15 *Obedientia Epiſcopo Hæretico, vel per Summum Pontificem ab officio, & exercitio Pontificalium ſuſpenſo, & ab Eccleſia interdicto, ſine nota Schiſmatis negari poteſt, & num. ſeq.*
Suſpenſio Epiſcoporum Belgiæ refertur, & illius praxis, & de priuilegijs Prouinciæ illius, & num. ſeq.
Contra auctoritatem Pontificiam nulla conſuetudo, nullum priuilegium adduci poteſt.
16 *Papa ſolus cognoſcere poteſt cauſas maiores, prout ſunt cauſa fidei, & contra Epiſcopos.*
17 *Inobediens fœdè Epiſcopo, vt quia in illum coniurauerit, illum à Ciuitate eiecerit, illiuſque iuriſdictionem occupauerit, an, & quando dicatur Schiſmaticus.*
18 *Schiſmaticus iudicatur qui ſe ſeparat à membris Eccleſiæ, & quando contingat hæc ſeparatio.*
19 *Schiſma an, & quando poſſit eſſe ſine hæreſi, & an hæreſis dari poſſit ſine Schiſmate.*
20 *Schiſma ſoror eſt Hæreſis.*
Schiſmaticis æquiparantur Hæretici.
Schiſmatici Blaſphemi de fide ſuſpecti, puniendi vt hæretici.
21 *Negans Summum Pontificem eſſe Caput Eccleſiæ, & Vicarium Chriſti, Hæreticus eſt.*
22 *Schiſmaticus rediens ad vnionem Eccleſiæ, & negatam Summo Pontifici obedientiam præſtans, an, & quomodo ſit recipiendus.*
23 *Schiſmaticus qualiter teneatur ſchiſma abiurare*
24 *Orientales Schiſmatici, redeuntes ad vnitatem Eccleſiæ, quomodo recipiendi.*
25 *Schiſmaticus ſuſpicionem hæreſis, abiurare debet pro modo ſuſpicionis.*
Suſpectus de ſchiſmate non tenetur abiurare, ſed ſolùm confeſſus, vel conuictus de illo.
Præſumptio ex præſumptione non naſcitur.
26 *Schiſmaticus amittit poteſtatem, ordinem, & iuriſdictionem, & de effectibus iſtius pœnæ.*
Poteſtas ſacramentalis, quid importet.
Quid poteſtas iuriſdictionalis.
Poteſtas ſacramentalis per ſchiſma, vel hæreſim, quatenus amittatur.
Differentia inter poteſtatem ſacramentalem, & iuriſdictionalem.

27 *Schiſmaticus verè conficit, & conſecrat Euchariſtiam, confirmat, & ordinat.*
Ordinati ab Epiſcopo Schiſmatico veri Ordinis characterem, an, & quando recipiant.
Ordinati ſcienter ab Epiſcopo ſchiſmatico, an, & quando miniſtrare poſſint.
Schiſmaticus an, & quando validè conſecret Altaria, Templa, Veſtes, &c.
Conſecratio Altarium, Templorum, Veſtium, Vaſorum, &c. ordinis ſunt.
28 *Schiſmaticus nequit abſoluere, excommunicare, indulgentias concedere, beneficia conferre, leges, vel conſtitutiones edicere.*
Eccleſia habens Paſtorem ſchiſmaticum, dicitur vacare.
Actus facti Sede vacante, ſunt nulli.
29 *Collatio beneficij facta per Schiſmaticum eſt nulla.*
Vniones factæ à Schiſmatico, nullę ſunt.
30 *Priuilegium conceſſum ab vno Imperatore, pluribus contendentibus de Imperio, quando ſuffragetur.*
31 *Titulus priuilegij conceſſi per Pontificem ſchiſmaticum iuncto curſu 40. annorum, præbet iuſtam cauſam præſcribendi.*
Error mixtus iuris ſcilicet, & facti cauſat iuſtum titulum ad præſcribendum.
32 *Priuilegium conceſſum à Papa, vel Prælato, pro tali communiter reputato, licet ſchiſmatico, vel nulliter electo, tribuit iuſtam cauſam præſcribendi.*
Reputatio communis ſufficit pro validitate geſtorum.
Papa communiter pro tali reputatus, validè gerit.
Schiſmaticus nominatim non denunciatus, an amittat iuriſdictionem.
33 *Schiſmaticus an ſit excommunicatus ipſo iure, ſecundum ius antiquum.*
34 *Et quid ſtante Bulla in Cœna Domini.*
35 *Orientales an comprehendantur ſub Conſtitutionibus Apoſtolicis.*
Quid de cenſuris latis contra Schiſmaticos.
36 *Orientales quando comprehendantur ſub Conſtitutionibus Apoſtolicis.*
Conſuetudo immemorabilis contraria ſacris Canonibus à Græcis introducta durante Schiſmate, an ſit valida, & excuſet à peccato.
Schiſmatici, qui incurrant in excommunicationem Bullæ Cœnę.
37 *Schiſmaticus purè mentalis non percutitur hac excommunicatione.*
Quid de fautoribus Schiſmaticorum.
Conſtitutio Pauli IV. contra Schiſmaticos, & quos comprehendat.
38 *Schiſmaticus an, & quando efficiatur irregularis, vel infamis.*
Et quatenùs duret eius irregularitas.
Schiſmatici comprehenſi in Bulla Pauli IV. deprehenſi, aut confeſſi, aut conuicti; ipſo facto remanent priuati Ordinibus, & depoſiti, ac ad Ordines inhabiles.
Quid de fautoribus Schiſmaticorum an incurrant infamiam, & irregularitatem.
39 *Schiſmaticus an priuetur beneficijs obtentis.*
40 *Schiſmaticus eſt inhabilis ad obtinenda beneficia.*
Quid ſi pœnitentiam peregerit.
41 *Schiſmatici bona, an, & quando confiſcentur.*
Catholici an poſſint auferre bona Mercatorum Schiſmaticorum Gręciæ.
Græci Schiſmatici tolerantur ab Eccleſia.
42 *Schiſmaticus an, & quando ſit tradendus Curię ſeculari, & conſequenter morti.*
Quid ſi ſit Clericus.
43 *Clericus incorrigibilis, quando animaduerti poſſit per Iudicem ſecularem.*
Pœnæ eorum, qui recipiunt à Schiſmaticis Ordines, vel beneficia.
44 *Filij Schiſmaticorum an priuentur bonis, & reputentur inhabiles ad honores, & dignitates.*

TERTIÒ datur Inconſtantia in fide propter Schiſma.
Nàm Schiſmaticus eſt ille, qui in-
1 conſtans recedit ab vnione Eccleſiæ, & ab ea ſeparatur, D.Thomas *2.2.q.39.art.1.* & ibi Bannes *in fin.* Abbas Antiquus *in cap. 1. de Schiſmat. num. 1.* Io:Andr. *num.3.* Butrius *num.4.* Diaz *in prax. crimin. Canon. verſ. Schiſmatici cap. 112.* & ibi Ignatius Lopez, Albertin. *in rubr. de Hæret. in 6.q.11. num.2.* Simanc. *de Cathol. tit. 58. nu.1.* Petrus Gregor. *Syntagma Iuris lib.33.cap.11.num.1.* Sanchez *lib.2. oper. moral. cap.36.* Sanctarell. *de Hæreſi cap.43. dub.1.* Farinacc. *eodem tract. qu.184.§.1.num.3.* & nouiſſimè Macedo *de Clauibus Petri qu. præuia art.3. aſſert.3.* P. del Bene *de Offic. S. Inquiſitionis par.2. dubit.235. ſect.1. num.1. & ſect.2. nu.1.*
2 Cumque vnitas Eccleſiæ in eo conſiſtat, vt vniuerſi Fideles eius membra, apto quodam ordine inter ſe cum Pontifice eius Capite connectantur, ſcilicet, vt in actionibus ſpiritualibus ad id corpus pertinentibus in fidei doctrina, cultu Religionis, & in ſpirituali regimine, Caput in reliqua membra quẽdam Principatum habeat, atque illa ex eo pendeant, ipſique ſubdita ſint, P. del Bene *loco citato num.2.* Pueron. *in Bulla Cœnę loco infra allegando num. 232.*

Meritò iſta vnitas ſcinditur, dùm Fidelis inconſtans non vult ſe gerere tanquam huiuſmodi corporis membrum in aliqua, vel aliquibus ſpiritualibus actionibus ad hoc Eccleſiæ corpus pertinentibus, aut renuit ſubeſſe Pontifici, Sanchez *loco cit. nu.1.* Sanctarell. *loco citato nu.2.* P. del Bene *num. 3.*

Erit ergò Schiſmaticus ille, qui renuit
3 obedire Summo Pontifici, vt Papa eſt, nec vult eum cognoſcere vt Caput Eccleſiæ, *cap. Concilia 17. diſtin.* Io: de Anan. *in*

rubr. de Schiſmat. num. 7. Gloſs. *in cap.* 1. *de Schiſmaticis in* 6. Bonif. de Vitalin. *in Clement. ad noſtrum num.*44. *de Haret.* cum alijs per Farinacc. *d. qu.*184. Sanctarell. & Sanchez *loc. cit.* Caren. *par.* 2. *de Apoſtat. & Schiſmat. tit.*3. §.10.*n.*28. Bordon. *in Tribun. cap.*7.*nu.*7. P. del Bene *loc. cit. nu.*8. Pueron. *in Bulla Cœnæ cap.*1.*num.*228. Bard. *in Bulla Cruciatæ par.* 1. *tract.* 2. *cap.* 4. *ſect.* 2. §. 8. *num.* 104.

4 Quod habet locum in eo, qui non ſolùm directa intentione ſe ſubtrahit ab obedientia Pontificis, ſed etiamſi indirectè nimirum effectu, & opere, Gaiet. *in Summ. verſ. Schiſma, &* 2. 2. *qu.*39. *artic.*1. *verſ. Ad tertium dubium,* & ibi Bannes *dub.*1. *ad* 2. Valen. 2.2.*diſp.*3.*qu.*15.*pun.*1. *poſt tertiam propoſitionem,* Vgolin. *de Cenſuris Papæ reſeruat.* 2.*par. cap.*1.*verſ. Necnon Schiſmaticus* §.1.*num.*1. *verſ.*3. Suarez *de Cenſur. diſp.*21. P. del Bene *loc. cit. num.*11. *ſect.* 2. *num.*13. Petr. de Ledeſma 2. *to. Summæ tract.* 3. *cap.* 12. *concluſ.*3. Farinac. *dicta qu.*184. *num.*20. *in fine.*

Hinc deducitur, quod qui abſque auctoritate Summi Pontificis Concilium
5 generale congregant, vel diſſolutum legitimè proſequuntur, Schiſmatici ſunt, Sanchez *loc. cit. nu.*5. Sanctarell. *loc. cit. nu.*3. *verſ. Dico tertio,* P. del Bene *loc. cit. nu.*13.

Dixi, *qui renuit obedire Pontifici, quatenùs Papa, Schiſmaticus eſt*: Nàm ſi quis non obediret Papæ præcipienti aliquid, vt puta, vt arma deponeret, vel alienum
6 reſtitueret, is propriè non eſt Schiſmaticus, ſed inobediens, quia licet ei non obediat, recognoſcit tamen illum vt Caput Eccleſiæ, Gaiet. *in Summ. verſ. Excommunicatio num.*7. Suarez *d. diſput.*21. *ſect.*2.*nu.*12. Azor. *to.*1.*lib.*8.*cap.*20.*q.*4. Vgolin. *in Bulla Cœnę, verſ. Necnon Schiſmaticos n.*9. Sanchez *dicto cap.*36.*num.*3. Sanctarell. *loc. cit. num.*4. Layman. *tract.*3.*cap.*34.*num.*4. *verſ. Duplex,* Duard. *in Bulla Cœnę lib.* 2. *can.* 1. *quęſt.*56. *num.* 16.

Pariter non iudicaretur Schiſmaticus
7 ille, qui non obediret Summo Pontifici ſibi infeſto, vel ſuſpecto, ſi tamen aliàs credat illum Caput Eccleſiæ: ſic tenent omnes ſupracitati, quibus addo Duard. *d. quęſt.*56. *num.*16. *in fin.* & Macedo *art.*3. Caren. *loco cit. num.*30. Farinacc. *d. qu.*184. *num.*11. P. del Bene *num.*6.

Nec ille, qui non obediret Papæ, vt Principi temporali, nec exhiberet illi ſubiectionem in Ciuitate dominij tempo-
8 ralis Pontificij, quamuis iſte ſit Rebellis, Card. de Lugo *de virtute fidei Diuinę, diſp.* 25. *ſect.*3. *num.*36. Carena *loc. cit. num.* 30. Sanchez *d. cap.*36.*nu.*3.*&* 4. Farinacc. *dicta qu.*184.*num.*11. P. del Bene *num.*9. Pueron. *loc. cit. num.*235.

Nec ille erit Schiſmaticus, qui negat
9 Pontifici ſubiectionem, quia probabiliter dubitat de eius electione legitima, Gaiet. *in Summ. in verſ. Schiſma, in fin.* Petrus de Ledeſma *concl.*3. Vgolin. *eodem* §.1.*num.*2. Valent. *eadem diſp.*3. Sanchez *dicto cap.*36. Layman. *d. cap.*11.*num.*4. *verſ. Duplex.*

Cæterùm quamuis hæc concluſio eruditiſſimorum Virorum calculo ſit approbata, cum grano tamen ſalis eſt intelligenda.

Aut enim ſumus in Schiſmate propter electionem duorum Pontificum, & tunc licita eſt dubitatio, cui nam ſit obediendum vſquequo per Eccleſiam non ſit dif-
10 finitum, cui ſit obediendum, & ideò non erit Schiſmaticus ille, qui nullum eorum recognoſcit in Summum Pontificem: Non enim iſte renuit ſubeſſe Pontifici, ſed huic perſonæ, quam putat, non eſſe Pontificem, Simanc. *de Cathol. cap.*56.*in fin.* Turre-cremata *de Eccleſia lib.*4. *c.*14. *par.*1. cum alijs per Sanctarell. *loco citato num.*11. Bordon. *tit. de Schiſmat. qu.*5.*num.*8. Pueron. *loc. cit. num.*243.

11 Aut ſumus in Papa vnico electo, ſed ſtatìm ſecuta eius electione contingit dubitari, an ſit canonicè electus, & proptereà ab Eccleſia non recipitur. Et etiam iſto caſu dicendum eſt, talem, qui cum alijs dubitat de electione valida Papæ, non eſſe Schiſmaticum per ea, quæ tradit Suarez *diſput.*10. *de Summo Pontif. ſect.*5. *num.*6. vbi, quod vſquequo Pontifex non ſit acceptatus à tota Eccleſia, non eſt de fide hunc Hominem eſſe verè Pontificem, & ei eſſe obediendum.

Aut ſumus in Pontifice electo, & ab Vniuerſali Eccleſia recepto; tunc quia non ſolùm probabilis eſt opinio, ſed de
12 fide illum eſſe legitimum Pontificem, Pueron. *loc. cit. ſub nu.*241. *verſ. Eſt ſiquidem.* Nefas eſt abſque vitio Schiſmatis ei non obedire, latè Card. de Lugo *d. tract. diſp.*1. *ſect.*13. §.2.

Imò in ſupradictis duobus caſibus, qui non adhiberet diligentiam in inquirendo, quis ſit verus Summus Pontifex, Schiſmaticus reputaretur, *cap. quoties cordis p. qu.* 1. *cap. Schiſma* 28. *qu.*1. & ità docet Gloſs. *in verb. Magis, & in cap. negligentes* 23. *quęſt.*1. Felin. *cap.*1. *de Hęret. qu.*13. *num.*24.*&* 25. Soccin. *in cap. Fraternitatis, de Schiſmat. n.*11. Turre-cremata *in ſumm. de Eccleſ. lib.*4.*par.* 1.*cap.*14. Sanctarell. *d. cap.*43.*dub.*1.*num.*11. *in fine.*

13 An autem priuilegium habitum à Papa Schiſmatico ſuffragetur, videnda eſt *Deciſio* 289. Gregorij XV. *per totam, & deciſ.*228. *poſt* 2. *volum. conſ.* Farin. *quę eſt inter impreſs.* Coccin. *deciſ.*295. *par.*1.

14 Pariter non erit Schiſmaticus, qui à ſuo Epiſcopo ſe ſeparat, ſi tamen nec ab Eccleſiæ vnitate, nec ab obedientia Summi

Pontificis recedat, Innocent. *in cap. 1. de Schiſmat.* & ibi Hoſtien. *num.1.* Butr. *in fin.* Anan.*num.3.* Zabarell *num.1.* Decian.*tract. crimin. lib.3. cap.60.nu.3.* Sanchez *d.cap.36. nu.6.& 13.* Sanctarell.*loc.cit.nu.6.* Layman. *tract.3. cap. 11.* Caſtro-palao *diſp. 5. pun. 5.* Macedo *q.preuia art.3.aſſert.3.* P.del Bene *loco cit. ſect.6. per tot.* Pueron. *loco ſupra cit. ſub num.233. verſ. Qua ratione, & priùs ſub num.226. verſ.Rurſus 11.*

Et licet iſte vocetur Schiſmaticus, *cap. ſcire debet 7. qu. 1. & cap. loquitur Dominus 24. qu.3.*

Largè tamen, ſeu amplè ſumpto Schiſmatis vocabulo, poteſt talis Schiſmaticus appellari, Sanctarell. *loc.cit.num.6.* Sanchez *dicto num.6.* Farinacc. *dicta qu.184 num.27.* Azor. *inſtitut. moral. to.1. lib.8. cap.20.qu.4.* P.del Bene *loc.cit.num.3.* Pueron. *vbi ſupra ſub d. num.233. verſ Quamuis.*

15 Multo minùs eſſet Schiſmaticus ille, qui recederet ab obedientia Epiſcopi Hæretici, vel ſuſpenſi à Summo Pontifice ab officio, & exercitio Pontificalium, & interdicti ab Eccleſia: Sicuti dùm hæc ſcriberem fuerunt ità ſuſpenſi, & interdicti Archiepiſcopus Mechlinien.& Epiſcopus Gandauen. quia vocati Romam ad comparendum perſonaliter, & ad ſe purgandos ob nonnulla ab eis ſcripta ſuſpicionem hæreſis redolentia: Primò ſe excuſarunt ob ſenectutem, petentes audiri per Procuratorem, quibus cum benignè Sanctiſſimus D. N. Innocentius Papa X. gratiam feciſſet, renuerunt etiam comparere per Procuratorem, ſub prætextu quod non poſſent euocari extra Prouinciam, obſtantibus conſuetudinibus, & priuilegiis Prouinciæ Belgicæ: Sanctiſſimus tamen D. N. vt ſartam tectam Pontificiam auctoritatem ſeruaret, termino illis præfixo, & elapſo, ad ſententiam ſuſpenſionis, & interdicti deuenit. Et iuſtiſſimè quidem, quia nulla conſuetudo, vel priuilegium adduci poteſt contra auctoritatem Pontificiam, Berous *in rubr. de Conſtitut. num. 60.*

Præſertim quando tractatur de cauſis maioribus, quales ſunt cauſæ fidei, & contra Epiſcopos, quæ à ſolo Pontifice co-
16 gnoſci poſſunt, Concil Trident.*ſeſs.24.de reformat. cap. 5.* Et quamuis Schiſmaticis edictis, & libellis iniurioſis in Sanctiſſimum Dominum Noſtrum, & Sedem Apoſtolicam, eiuſque Miniſtros conſilium Brabantiæ obſtreperet; inuictus tamen animus Sanctitatis Suæ à ſua iuſta ſententia dimoueri non potuit, ſed ſemper firmus, & conſtans in ea permanſit, donec reſipiſcentes prædicti Præſules mandatis Sanctæ Sedis paruere.

Et ſupradictam ſententiam tenent, Innocent. *in cap.1.num.1. verſ.Si autem aliqui, de Schiſmat.* per Text. *in cap. Sanè 16. qu.7. in cap. ſanè 16. quæſt.7.* cum alijs relatis per Farin. *d.q.184. num.28.*

Imò, & ſi quis non ſolùm ſe ſubtraheret ab obedientia Epiſcopi, ſed in ipſum coniuraret, & à Ciuitate eijceret, illiuſque iuriſdictionem occuparet, non tamen re-
17 putandus eſt Schiſmaticus, ſi in ſuperiorem recognouit Eccleſiam Romanam, licet enim ſit fœdè inobediens, non tamen ab vnitate Eccleſiæ eſt diuiſus, Hoſtien. *dicto cap.1. de Schiſmat.* & ibi Anton. de Butrio *num.4.* Io:Andr.*num.3.* Anchar. *num.2.* Abbas *num.1.* Anan.*nu.2.* Zabarell. *num.2.* Farinacc.*d.qu.184.nu.3.*

Secundò, Schiſmaticus eſt, qui recedit ab vnitate, & communione membrorum
18 Eccleſiæ, quatenùs Eccleſiæ membra ſunt, *cap.Nouatianus, cap. Denique 7. qu.1.* Canoniſtæ omnes *d. cap. 1.* Farinacc. *dicta qu.184.num.8.* Sanchez *d.cap.36.nu.2.* cum alijs per Sanctarell. *d.cap.43.dub.1.* Duard. *in Bulla Cœnæ can.1. qu.56. vnic. concl. nu.9.* Pueron. *d.cap.1. ſub num.232.in fin.*Fagnan. *in cap. Quod à prædeceſſore num. 9. de Schiſmaticis.*

Tunc autem dicitur quis ſeparare ſe ab alijs membris Eccleſiæ; quando ità vult ſpirituales actiones exercere, vt ſperare, credere, orare, ieiunare, miniſtrare, & recipere Sacramenta, &c. non vt pars Eccleſiæ, ſed tanquàm ſi ipſemet eſſet quoddam totum ſeorſum, Gaietan. *in ſumm. verſ. Schiſma,* Petr. de Ledeſma *2.to. ſumm. tract.3. cap.12. concluſ.3.* Valent.*2.2. diſp.3.q.15.pun.1.* Sanchez *d.cap.36. num.2.* Pueron. *vbi ſupra num.232.*

Aduertendum eſt tamen poſſe eſſe Schiſma ſine Hæreſi, ſed non Hæreſim
19 ſine Schiſmate: verum tamen eſt, quod Schiſma eſt ſemper ferè coniunctum Hæreſi, Nauarr. *in ſumm. cap.27.nu.57.* Suarez *de Cenſur. diſput.21. ſect.2.num.12.* Azorius *to.1.lib.8.cap.20.qu.1.* Valent. *to.3.diſput.7. qu.18. pun.1.*

Et ità intelligi debet Text. *in cap. Inter Hæreſim 24. qu.3.* vbi dicitur, Schiſma non eſſe ſine Hæreſi, quia ſcilicet ordinariè Schiſma eſt coniunctum Hæreſi, & tales eſſe Schiſmaticos noſtri temporis, dixit Lopez ad Diaz *in prax. verſic. Schiſmatici cap.12.* Sanctarell. *loco cit. num.7.*

Hinc propterea Simanch. *de Cathol. tit. 58. num. 2.* ait, Schiſma eſſe ſororem Hæ-
20 reſis, & Hæreticos, & Schiſmaticos æquiparari voluere Canoniſtæ *in cap.firmiter, de Hæret.* vbi Hoſtien. *num. 1.* Abbas *num. 2.* Butr. *num.5.* Io:Andr. *num.1.* Felin.*num.1.* Anan. *num.1.* Soccin.*num.4.* & idem patet *ex cap.1. de Hæret. in 6.* ibi, *Ipſoſque iudicauimus Schiſmaticos blaſphemos, tanquam Hæreticos puniendos,* & ibi notat Franch. *num.2.* Gemin.*num.1.& 4.* Sanctarell. *loc.cit.nu.7.*

Cum ergò

Cum ergò ferè ſemper Schiſmatici ſint Hæretici, & ſi formaliter tales non ſint, ſunt nihilominùs de Hæreſi ſuſpecti, D. Thom. 2. 2. *qu.* 3. *art.* 2. *ad* 3. Gaietan. *in ſumm. in ver. Schiſma*, Azor. *d. cap.* 20. *q.* 4. Sanctarell. *loc. cit. num.* 7. *in fin.* & ex noſtris Menoch. *de præſumpt. lib.* 5. *præſumpt.* 6. *num.* 24.

Si quis verò vna cum Schiſmate crederet, Romanum Pontificem non eſſe Caput Eccleſiæ, nec Chriſti Vicarium,
21 vtique eſſet Hæreticus, Silueſter *verſic. Schiſma nu.* 1. Alphonſus de Caſtro *aduerſus Hæreſes lib.* 1. *cap.* 9. Suarez *loc. cit. num.* 12. cum alijs per Sanctarell. *loc. cit. nu.* 5. Farin. *d. q.* 184. *num.* 11.

Et ſi quis horum ſanctè inconſtans ad vnitatem Eccleſiæ redeat, vel negatam
22 Summo Pontifici obedientiam præſtat, vtiq; recipiendus eſt ab Eccleſia, Anchar. *d. cap. firmiter, de Hæret. num.* 3. & ibi Anan. *num.* 2. Monach. *cap.* 1. *num.* 5. *de Schiſmat. in* 6. & ibi Probus *num.* 19. *in fin.* Archid. *in cap. inter Hæreſim, & Schiſma num.* 12. *verſ. debet abiurare* 24. *qu.* 3. Goffred. *in ſumm. de Schiſmat. nu.* 5. cum alijs per Farinacc. *dicta q.* 184. *num.* 34.

23 Sed tenetur abiurare Schiſma iuxtà formam abiurationis poſitam *in cap. Quoties* 1. *qu.* 7. Simanch. *de Cathol. to.* 1. *rubr. de abiurat. num.* 5. Penia ad Eymer. *par.* 2. *qu.* 48. *comment.* 73. cum alijs per Farinacc. *dicta q.* 184. *num.* 35. Caren. *d.* §. 11. *nu.* 39.

Verùm quia hodie, exceptis Orientalibus, nulli ferè inueniuntur Schiſmatici, qui in Sancto Officio compareant, ideò
24 Orientales recipiuntur ſola fidei profeſſione emiſſa, iuxta formulas à Summis Pontificibus Clem. VIII. & Vrbano VIII. præſcriptas: Nec vidi vllum vnquàm ex his quamuis denunciatum, & præſertim in Sancto Officio puniri.

Sed quia irrepſerat abuſus, vt Orientales Schiſmatici facta fidei profeſſione dimitterentur, abſque abſolutione ab excommunicatione, fuit reſolutum *ſub die* 7. *Octobris* 1655. coram ſ. mem. Alexandro VII. vt omninò abſoluerentur à prædicta excommunicatione, & cum illis ſuper quacumque Irregularitate diſpenſaretur.

25 Remanente verò ſola Hæreſis ſuſpicione, debent illam abiurare pro modo ſuſpicionis, Penia *loco cit.* Farinacc. *d. qu.* 184. *num.* 35. *in fin.* Caren. *d.* §. 11. *num.* 39. Diana *par.* 4. *tract.* 7. *reſolut.* 29. *verſ. Hoc ſuppoſito*, Cardin. de Lugo *loc. cit. num.* 43. qui dicit, hanc ſuſpicionem ſibi videri vehementem contra Dianam: Sed non poteſt aliquis gradus ſuſpicionis ità generaliter conſtitui, niſi conſiderato Schiſmate, & eius circumſtantijs.

Quod dicimus de abiuratione, habet locum in Schiſmatico confeſſo, vel conuicto: nàm ſi ſolùm eſſet ſuſpectus de Schiſmate, non poſſet cogi ad abiurandum vt ſuſpectus de Hæreſi, quia ex præſumptione non naſcitur præſumptio, ſed ex facto certo, Bartol. *l.* 2. §. *Diuus, ff. de Iure Fiſci*, Carena *loc. cit. num.* 41. Bordon. *cap.* 7. *de Schiſmate num.* 37. & 38.

Pluribus autem pœnis ſubiacet huiuſmodi Inconſtantia.

26 Et prima pœna eſt amiſſionis Poteſtatis, Ordinis, & Iuriſdictionis, *cap.* 1. *extra de Schiſmat. cap. Nouatianus* 7. *q.* 1. D. Thom. 2. 2. *qu.* 39. *art.* 3. qui diſtinguit inter Poteſtatem Sacramentalem, & Iuriſdictionalem.

Ad primam ſpectat confectio Corporis Chriſti, & reliquorum Sacramentorum collatio, Gloſs. Abb. & reliqui *in cap.* 1. *de Schiſmat.*

Ad ſecundam ſpectat facultas excommunicandi, abſoluendi, & indulgentias concedendi, conferendi beneficia, alienandi res Eccleſiæ, de quibus *in dicto cap.* Farinacc. *d. q.* 184. *num.* 43. Ricciull. *d. tract. lib.* 9. *cap.* 2. *num.* 16. & 17. Duard. *in dicta qu.* 56. *num.* 14.

Prima Poteſtate non priuatur eſſentialiter Schiſmaticus, remanet ſemper enim in Homine, qui per conſecrationem eam adeptus eſt donec viuit, ſiue in Schiſma, ſiue in Hæreſim labatur: Priuatur tamen vſu licito Sacramentalis Poteſtatis per lapſum in Schiſma, ſiue in Hæreſim, ſed ſi ea vtatur, illa habebit ſuum effectum, quia in Sacramentalibus homo operatur vt inſtrumentum Dei, & propterea effectus Sacramentales propter culpam conferentis non excluduntur, P. del Bene *de Officio S. Inquiſitionis par.* 1. *dub.* 48. *ſect.* 2. *num.* 2.

Altera verò, quæ per ſimplicem hominis iniunctionem confertur, ei non ſic immobiliter adhæret, vt Sacramentalis, ideò in Schiſmatico non manet, D. Thom. 2. 2. *q.* 39. *art.* 3. Valent. *ibidem art.* 3. & 4. Azor. *Inſtit. moral. d. cap.* 20. *qu.* 9. Ricciull. *d. cap.* 2. *à nu.* 16. Duard. *d. q.* 56. *nu.* 14. latè Farinacc. *d. qu.* 184. *num.* 43.

27 Hinc propterea infertur, Schiſmaticos verè conficere, & conſecrare Euchariſtiam, verè confirmare, verè ordinare, & ordinatos ab illis veri ordinis characterem recipere, quamuis ſic ordinati ſint ipſo iure ſuſpenſi, ſi ſcienter ab Epiſcopo Schiſmatico Ordines recipiant, nec poſſent in Ordinibus ſuſceptis miniſtrare, niſi obtenta diſpenſatione Apoſtolica, vt cenſuit Sacra Congregatio *ſub die* 16. *Nouembris* 1607. Clem. VIII. *in Conſtitut.* 47. Verricell. *de Miſſionibus q.* 84. *in fine.*

Parique ratione, ſi Altaria, Vaſa, Templa, aut Veſtes Schiſmaticus conſecret,

ratum eſt, quod facit, quia hæc ſunt Ordinis, ità Azor. *d. cap.* 20. *q.* 9.

Quod tamen habet locum, ſi Schiſmaticus adminiſtraret ſecundum formam Eccleſiæ, & intendat facere, quod facit Eccleſia, Soccin. *cap.* 1. *de Schiſmat. num.* 1. Ricciull. *d. lib.* 9. *cap.* 3. *num.* 3.

28 Secundò infertur, Schiſmaticum neque abſoluere, neque excommunicare, nec indulgentias concedere, non eligere, non Beneficia conferre, non leges, ſiue Conſtitutiones dare, vel ponere, poſſe; ſic Azor. *d. cap.* 20. *qu.* 9. *verſ. Non poſſunt.*

Et ratio eſt, quia dùm Eccleſia habet Paſtorem Schiſmaticum, dicitur vacare, *cap.* 1. *cap. Cum Vobis de Præſumpt.*

Actus verò facti Sede vacante ſunt nulli, *cap. Precariæ* 12. *qu.* 2. *cap. Si qui de rebus* 12. *qu.* 1. Abb. *in cap. Cauſam quæ, num.* 11. *de Iudicijs*, Aldobrand. *conſ.* 1. *nu.* 52. Ricciull. *d. lib.* 9. *cap.* 4. *num.* 2.

29 Et quod collationes factæ à Schiſmatico nullæ ſint, eſt Text. *in cap.* 1. §. *adijcientes, de Schiſmat.*

Vniones pariter factæ à Schiſmatico eodem vitio laborant, Coccin. *deciſ.* 295. *num.* 1. *Rot. deciſ.* 352. *par.* 4. *recent.*

30 Priuilegium quoque conceſſum à Pontifice Schiſmatico eſt nullius roboris, *cap. Factus in fin.* 7. *qu.* 1. *cap. Didicimus* 34. *qu.* 1. Gregor. XV. *deciſ.* 289. *nu.* 1.

Et prędicta procedunt quamuìs cederent in fauorem, & vtilitatem Eccleſiæ, Ricciull. *d. lib.* 9. *cap.* 4. *nu.* 7.

Si verò Schiſma contingeret, quia plures pro Pontificibus, vel pro Prælatis ſe gererent, & iura vtriuſque partis eſſent ambigua, validitas, vel inualiditas actus penderet à futuro euentu, nempè ſi detegatur verus Papa, vel Prælatus, vt de duobus Imperatoribus ſcribit Oldrad. *conſ.* 22. Alberic. *in l. benè à Zenone, C. de Quadriennij præſcript. col.* 2. Ricciull. *loc. cit. nu.* 9.

31 Hic tamen Titulus cum curſu quadraginta annorum, præbet iuſtam cauſam præſcribendi, Coccin. *deciſ.* 295. Greg. XV. *deciſ.* 289. Rot. *d. deciſ.* 352. *nu.* 3. *par.* 4. *recent.* Ricciull. *loc. cit. num.* 10.

Et ratio eſt, quia cum iſto caſu non verſemur in mero iuris errore, ſed vel in errore facti, vel ſaltèm in mixto facti, & iuris, huiuſmodi mixtum cauſat iuſtum Titulum ad præſcribendum, Rot. *deciſ.* 3. *de Procur. in nouiſs.* Aegid. *dec.* 704. Coccin. *dicta deciſ.* 295. *num.* 8. Ricciull. *loco citato num.* 11.

Quæ multò magìs procedunt, quando vnus tantùm ſe gereret pro Papa, vel Præ-

32 lato, in aliqua Regione, qui licèt eſſet Schiſmaticus, vel nulliter electus, communi tamen reputatione ibi haberetur pro vero Papa, vel Prælato; quia ad validitatẽ geſtorum ſufficit communis reputatio, *l. Barbarius, ff. de Offic. Prætor.* cuius diſpoſitio procedit etiam in Papa, vt dicit Iaſon. *in d. l. n.* 64. Gemin. *conſ.* 8. Greg. XV. *dicta deciſ.* 289. *num* 4. Ricciull. *loco citato num.* 15.

Cæterùm an Schiſmaticus non denunciatus nominatim priuatus ſit iuriſdictione, non conueniunt Doctores, vt videre eſt penès Azor. *dicto cap.* 20. *qu.* 9. Duard. *dicta qu.* 56. *nu.* 13. *verſ. Quæ quidem militant*, Card. de Lugo *d. tract. de virt. fidei Diuinæ diſput.* 20. *ſect.* 3. *nu.* 59. Carena *loc. cit. par.* 2. *tit.* 2. §. 12. *num.* 43. Bordon. *d. cap.* 7. *num.* 24. P. del Bene *loco citato num.* 5. Sed de hoc infra.

Secunda pœna eſt excommunicatio. An autem inflicta ſit ipſo iure à iure communi, controuerſum eſt apud Docto-

33 res; nàm Innocent. *cap.* 1. *de Schiſmat. nu.* 2. Soccin. *num.* 6. *&* 7. Decian. *lib.* 5. *cap.* 64. *ibid. num.* 1. *& cap.* 67. *nu.* 2. Roias *de Hæret. par.* 1. *nu.* 531. Hoſtien. *in Summ.* §. *Qua pœna nu.* 3. Diaz *in prax. Canon. verſ. Schiſmaticus c.* 112. Valent. 2. 2. *qu.* 30. *artic.* 3. *&* 4. tenent affirmatiuam per Text. *in cap.* 1. *de Schiſmat.* & *in cap. Nulli fas, diſt.* 19. & *in cap. de Liguribus* 23. *qu.* 3.

Sed ex his Textibus non benè probatur hæc opinio: nàm Text. *in cap.* 1. *de Schiſmaticis*, & *in cap. Nulli fas, diſt.* 19. & *in cap. de Liguribus* dicunt ſolùm, Schiſmaticos eſſe excommunicatione appellandos, & proptereà Abb. *in rubr. de Schiſmat. num.* 2. ex dictis Textibus hoc non colligi apertè dixit: Putat tamen poſſe colligi hanc pœnam excommunicationis, *ex cap. Licet, de elect.*

Sed fallitur, quia in dicto Textu non excommunicantur Schiſmatici in vniuerſum, ſed illi, qui creato vero Pontifice, alium creant, & tanquàm Eccleſiæ Caput venerantur, vt benè Azor. *dicto cap.* 20. *qu.* 6. Sanctarell. *dicto cap.* 43. *dub.* 1. *nu.* 8.

Turre-cremata verò *in ſumma de Eccleſia lib.* 4. *par.* 1. *cap.* 8. dicit, Schiſmaticos eſſe excommunicatos, *in cap.* 2. *de Schiſmat.* & *in d. cap. de Liguribus.*

At ipſe quoque fallitur, quia *in d. cap.* 2. nihil dicitur de excommunicatione; & *in dicto cap. de Liguribus* ſolùm dicitur, Schiſmaticos eſſe excommunicandos, Sanctarell. *loco cit. ad fin.*

Hinc Butr. *in dicto cap.* 1. *de Schiſmat. n.* 2. & alij, quos refert Innocent. *vt ſupra*, Azor. *dicto cap.* 26. *quæſt.* 6. Sanctarell. *dicto cap.* 43. *dub.* 1. *n.* 8. Sayr. *de Cenſur. lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 19. dicunt, in iure non ferri aliquam excommunicationem contra huiuſmodi Schiſmaticos, ex Text. *in cap. in nomine* 23. *diſt.* vbi dicitur *damnetur*, quod verbum intelligitur de excommunicatione ferenda, non lata, & ex hoc fortaſsè in Sancto Officio non abſoluebantur Schiſ-

maticí à cenſuris, ſed ſola fidei profeſſione facta dimittebantur.

34 Sed quidquid ſit de iure antiquo; hodie vigore Bullæ in Cœna Domini, ſunt Schiſmatici ipſo iure excommunicati, *vt in 1. Canone*, ibi, *Necnon Schiſmaticos*, Nauarr. *in Man. cap.27. rubr. de Cenſ.Eccleſiaſt. num.* 50. Vgolin. *de Cenſur. par. 2. in gloſs. Necnon Schiſmaticos*, Duard. *in Bulla, dicta qu.56.vnic.concluſ.nu.6.* Azor.*d.cap.20.qu.6.* Farinacc. *d.qu.184.num.37.* Card. de Lugo *d.diſput.25.ſect.3.num.37.* Sanchez *d.cap.36. num.11.* P. Theſaur. *in Prax. Eccleſiaſt. verſ. Schiſma cap. 1. verſ. Excommunicationem incurrunt Schiſmatici*, Carena *d. §.12. num.44.* P.del Bene *loc. cit. ſect.3. nu.1.*

Et quamuis dubium ſit, an Conſtitutiones Apoſtolicæ comprehendant Orientales, quia mens Summorum Pontificum eſt, non dirigere eas ad illos, vt voluit Azor. *Inſtit.moral. to.1. lib.5. cap.11.quæſt.7.*

35 & hanc opinionem ſequuntur Salas, & alij relati à P. Verricell. *de Apoſt. Miſſion. qu.83. num.4.*

Nihilominùs quando tractatur de Cenſuris in Bulla Cœnæ Domini, latis contra Schiſmaticos, non eſt dubium ijs comprehendi etiam Orientales, vt fuit reſolutum in Sacra Congregatione *die 7. Iunij* 1639.

36 Quod idem dicendum quando tractatur de Dogmatibus fidei, vel quando implicitè in eiſdem Conſtitutionibus de illis diſponitur, vt in caſu appellationis ad futurum Concilium, & deferentium arma ad Infideles; vt fuit reſolutum in Sacra Congregatione de Propaganda fide *die* 14 *Iulij* 1631. de qua latè Verricell. *loco cit.*

Sed an conſuetudo immemorabilis contra ſacros Canones, à Græcis introducta durante Schiſmate valida ſit, & excuſet à peccato: Videndus eſt Verricell. *de Apoſtol.Miſſion.q.87.* & poſt eum Fermoſin. *in cap. fin. de conſuetudine qu.6.*

In hanc autem excommunicationem incurrunt non ſolùm Schiſmatici, qui alium Pſeudo-pontificem eligunt, cum hi per antonomaſiam Schiſmatici vocentur, ſed etiam qui ſine alterius Pontificis electione ſeparant ſe ab obedientia veri Pontificis, Card.de Lugo *dicta diſput.24.ſect.3. num.37. verſ.His breuiter*, P.Theſaur.*loc.cit. verſ.Prima excommunicatio.*

Quinimò addit Card. de Lugo, ſe credere comprehendi etiam illos, qui ſubdolè malitiam velare conantes, dicunt, ſe non negare obedientiam Sedi Apoſtolicæ, ſed huic perſonæ ob peculiares rationes, poſteà tamen eius Succeſſori obedientiam præſtituros: & propterea eſſe addita illa verba: *Qui ſe à noſtra, & cuiuſuis Pontificis pro tempore exiſtentis obedientia ſubtrahunt.*

37 Non percutit tamen hæc excommunicatio Schiſmaticos purè mentales, Sanch. *dicto cap.36.nu.16.* Duard.*d. concl.vnic.nu.8.* Caren. *dicto §.12.nu.45.* P.del Bene *loc.cit. num.10.*

Nec eorum Fautores, Sanchez *loco cit. num.16.* Duard. *loco cit. num.8.* Bonacin. *in Decalog.diſp.3. qu.4. punc.5.num.11.* Carena *dicto §.12. num.45.* P.del Bene *loc.cit.ſect.3. num. 5.*

Ij tamen ſunt excommunicati à Conſtitutione Pauli IV. *Cum ex Apoſtolatus Officio 19.nu.1. to.1.Bullar.* P.del Bene *loco cit. num.6. verſ. Quamuis.*

Quæ Conſtitutio cum non comprehendat in vniuerſum Schiſmaticos omnes, ſed tantummodò Epiſcopos, Archiepiſcopos, Patriarchas, Primates, Cardinales, Legatos, Comites, Barones, Marchiones, Duces, Reges, & Imperatores, ea excommunicatio non extenditur, niſi ad perſonas in Conſtitutione expreſſas; ſic Card. de Lugo *loco cit. in fin.*

Et de hac Conſtitutione videndi ſunt Duard. *loco citato num. 13.* Scortia *in Select. epiſt. 71. theorem.* 182. P. Theſaur. *loco citato.*

38 Tertia pœna eſt Irregularitatis, Specul. *tit.de Diſpenſ.§.Iuncto,num.17.* Raymundus *in ſumma, verb. ſchiſma, verſ. vltimo*, Maiol. *de Irregular. lib.5. cap. 46. num. 4.* Penia ad Eymer. *par.2. quæſt.48. comment. 73.* Azor. *dicto cap.20. qu.8.*

Contrariam opinionem tenuerunt Suarez *de Cenſur. par.3. diſput.43. ſect.2. num.7.* Sayr. *in Theſ. lib.7.cap.12.num.16.* Sanchez *d.cap.36. num.2.* qui dicit, nullum ex Textibus, in quibus ſe fundant Doctores, tenentes pro Irregularitate hoc probare. Idem tenet Sanctarell. *dicto cap. 43. dub. 1. num.12.* P. Diana *par.4. tract. 7. reſolut.29. verſ Notandum eſt hic contra Peniam*, Cardin. de Lugo *loco cit. num. 4.* Et hos ſequitur P.del Bene *loco cit.num.1.ad 4.*

Hæc tamen contraria opinio non procedit, quando crimen eſt notorium notorietate facti, quia tunc Schiſmaticus eſt irregularis irregularitate proueniente ex infamia, qua ceſſante, ceſſat quoque irregularitas, Sayr.Sanchez.& Sanctarell. *locis citatis*, P. Theſaur. *loc. cit.* qui ſubiungit, quod vigore dictæ Bullæ Pauli IV. Cardinales, Epiſcopi, Legati in Schiſma incurriſſe, deprehenſi, aut confeſſi, aut conuicti ipſo facto ſunt Ordinibus priuati, idest ipſo iure depoſiti, & ad Ordines inhabiles, P.del Bene *ſect.5.num.5.*

Et Fautores iſtorum ſunt ipſo iure infames, & conſequenter Irregulares, quod idem voluit P. Diana *loc. cit.* Bonacin. *in Bulla Cœnæ diſput.1.qu.1. pun.5.nu.3.*

39 Quarta pœna eſt priuatio Beneficiorum anteà obtentorum, Rebuff. *in Prax. Benef.*

tit. de modo amittendi Benef. num. 29. Pariſ. *de Reſignat. lib.* 3. *qu.* 1. *num.* 36. Simanch. *de Cathol tit.* 58. *num.* 7. Farinacc. *qu.* 184. *nu.* 42. Lotther. *de re benef. lib.* 3. *q.* 28. *nu.* 35.

Sed hanc pœnam nullo iure probari tenet, Sanchez *dicto cap.* 36. quem ſequuntur Caſtro-palao, & Hurtad. *citati* à Card. de Lugo, *dicta diſput.* 25. *ſect.* 3. *nu.* 43. Bonac. *dicto pun.* 5. *num.* 12. Carena *d.* §. 12. *nu.* 48. *ad fin.* P. del Bene *d. ſect.* 4. *num.* 9.

40 Quinta pœna huius Inconſtantiæ eſt inhabilitas ad obtinenda beneficia, *cap. Quia diligentia, de elect.* Azor. *d. cap.* 20. *q.* 8. Penia *d. Comment.* 73. Suarez *d. diſp.* 43. *nu.* 2. *&* 7. Sanchez *d. cap.* 36. *num.* 18. Sanctarell. *loc. cit. num.* 3. ex noſtris Decian. *in cap. At ſi Clerici,* §. *de Adult. nu.* 151. *de Iud.* cum alijs, quos refert, & ſequitur Garzias *de Benef. par.* 11. *cap.* 10. *nu.* 161. Caren. *d.* §. 12. *nu.* 48. P. del Bene *loc. cit. ſect.* 4. *nu.* 1.

Quæ pœna habet locum etiam peracta pœnitentia, vt reprobato, Crauett. *in conſ.* 293. *num.* 10. voluit Penia *d. Comment.* 73. Suarez *diſp.* 43. *ſect.* 2. *num.* 7. Garzias *loc. cit.* Carena *dicto* §. 12. *num.* 48. P. del Bene *loco citato*.

41 Sexta pęna eſt confiſcationis bonorum, *cap.* 1. *de Schiſmat. in* 6. *cap. Si vos contra* 23. *quæſt.* 5. Simanch. *de Cathol. d. tit.* 58. *rubr. de Schiſmat. num.* 27. Decian. *lib.* 5. *cap.* 67. *nu.* 5. *&* 14. Farinacc. *qu.* 184. *nu.* 47.

Verùm Textus prædicti non probant, Schiſmaticis hanc pœnam eſſe irrogandam, loquuntur enim de Hæreticis, vel de Schiſmaticis, & Hæreticis ſimul, vt patet *ex dicto cap.* 1. ibi: *Ipſos iudicauimus Schiſmaticos, & Blaſphemos, & tanquàm Hæreticos puniendos*: *In cap. Si vos*: hoc habetur expreſsè, quia ibi non ſolùm erant Schiſmatici, ſed Hæretici, quia rebaptizabantur.

Vigore tamen Bullæ Pauli IV. *ſupra citatę* intrat confiſcatio, reſpectu perſonarum in ea contentarum; imò eorum bona temporalia occupanti conceduntur, Pater Theſaur. *loco cit. num.* 4. *verſ. Sed ex Bulla*, qui ſubiungit, non propterea licitum eſſe Catholicis auferre à Gręcis Mercatoribus bona eorum, etiamſi Schiſmatici eſſe dicantur, ſeu Eccleſiæ Schiſmaticorum: Tùm quia Eccleſia eos tolerat ex Archid. *in cap. Magnum* 11. *qu.* 1. Tùm etiam quia ipſi ſeculares ſæpè laborant ignorantia inuincibili Schiſmatis, vndè requireretur monitio Sedis Apoſtolicæ.

42 Septima pœna eſt traditio Curiæ ſeculari, & conſequenter mortis, quando tractatur de impœnitentibus, *cap. de Liguribus* 24. *qu.* 5. *cap. Non vos* 23. *qu.* 5. Anan. *in rubr. de Schiſmat. num.* 6. vbi dicit, quod Schiſmatici, qui adhærent falſæ Eccleſiæ, ſi in bello capiantur, debent furca ſuſpendi, Diaz. *in prax. can. in ver. ſchiſma, cap.* 112. *ſed mihi* 116. vbi quod Clericus degradatur, & traditur Curiæ ſeculari, ſi ſit incorrigibilis, & habet Schiſma admixtum cum Hæreſi, Decian. *d. cap.* 67. *nu.* 19. Farinacc. *dicta qu.* 184. *num.* 51. & quod Clericus Schiſmaticus Curiæ ſeculari tradi non debeat, niſi ſit incorrigibilis, & ſeruata forma *cap. Cum non ab Homine, de Iudicijs*, dixit Fermoſin. *dicto cap. Cum non ab Homine quæſt.* 25.

Cauendum tamen eſt à Marta *de Iuriſdictione par.* 2. *cap.* 38. dùm dicit, Clericos Schiſmaticos contumaces nulla præcedente monitione ſtatim ſubijci iuriſdictioni laicorum, per Text. *in cap. Nec licuit,* 17. *diſt* & à Duardo *loco ſuperiùs citato*, qui fretus auctoritate Martæ dicit, quod Schiſmatici priuantur priuilegio fori, & poſſunt à poteſtate laica puniri, quia crimen eſt mixti fori.

Nàm Gregorius Papa, non Pelagius, vt dicit Marta *in d. cap. Nec licuit,* non ſubijcit ſtatim laicæ poteſtati Clericos Schiſmaticos, ſed dicit, quod ſecundum Canones debent comprimi per poteſtatem ſecularem. Ideò priùs eſt ſeruanda forma ſacrorum Canonum, hoc eſt per traditionem Curiæ ſeculari ab Eccleſia, ad notat. per Io: Andr. *in cap. Cum non ab Homine nu.* 9. *de Iudic.*

Vel priuato prius Clerico Schiſmatico fori priuilegio à Iudice Eccleſiaſtico, Graſs. *de effect. Clericat. effect.* 1. *nu.* 1012.

Vel in omnem caſum, quando ſunt tales Schiſmatici, qui per Eccleſiam coerceri nequeant, vt declarat Turre-cremata *in dicto cap. Nec licuit num.* 10. & ità intelligendum eſſe Textum *in d. cap. de Liguribus* 23. *qu.* 5. dicit idem Turre-cremata *loco cit.* Farinacc. *d. qu.* 184. *nu.* 52.

Facit, quod tradit Epiſcopus Eugubinus *deciſ.* 125. *num.* 30. vbi quod Iudex ſecularis tunc poteſt animaduertere in Clericos incorrigibiles, quando adeò proterui ſunt,
43 vt Eccleſia non poſſit eos, vel anathemate, vel diſtrictione perſonæ deprimere: & quando Eccleſia adhibuit omnia remedia, & de facto corrigi non poſſunt.

Aliæ autem pœnæ, quæ enumerantur à dicto P. del Bene *d. ſect.* 5. non ſunt proprię pœnæ Schiſmaticorum, ſed eorum, qui recipiunt Ordines, vel Beneficia à Schiſmaticis.

44 An autem filij Schiſmaticorum priuentur bonis, & ad honores, & dignitates inhabiles reputentur, videndus eſt Farinacc. *dicta quæſt.* 184. *num.* 58. *&* 59.

CAPVT XI.

ARGVMENTVM.

Quis dicatur Hæreticus. An retinens opinionem Catholicam, & veram, putans eſſe contra Catholicam veritatem ſit Hæreticus. Quando ſimplicitas, & Ignorantia excuſent ab hæreſi. Quid de profitentibus ioco verba Hæreticalia inaduertenter ex Ira, & metu, &c. An Cathecumenus recedens à fide dici poſſit Hæreticus. An qui educatus, & nutritus eſt inter Chriſtianos, ſi deficiat à fide poſſit dici Hæreticus. An Iudæi ad fidem conuerſi poſſint cogi pœnis Hæreticorum ad perſeuerandum in fide Chriſtiana. An Iudæi, qui poſt perpetratum delictum petunt baptizari, euadant pœnas pro delicto inflictas. An baptizatus, cuius Baptiſmus ſit aliqua ratione irritus, ſi recedat à fide, poſſit puniri vt Hæreticus.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus verè quis dicatur.*

2 Hæreſis *vox quid ſignificet.*

3 *Hæreſis nomen quomodo accipiatur ſecundum vſum Eccleſiæ.*

4 *Hæreſis definitio.*

5 *Hæreſis debet procedere ab errore intellectus.*

Opinionem falſam retinens, & credens ſic ab Eccleſia teneri, paratus ſe corrigere agnito errore non dicitur hæreticus.

6 *Error circa contenta in Symbolo fidei non excuſat ab hæreſi.*

7 *Error circa ea, quæ quis in fide ſcire tenetur, non excuſat à peccato in foro conſcientiæ.*

Errans in rebus fidei an, & quando torquendus ſit ſuper intentione.

8 *Opinionem Catholicam, & veram retinens, ſed putans illam eſſe contra Catholicam veritatem an cenſeatur hæreticus, & an peccet & num. ſeq.*

Percutiens laicum credens percutere Clericum non incidit in excommunicationem.

9 *Credulitas materialis tantùm ex parte obiecti non ſufficit ad fidem.*

Fides requirit aſſenſum de veritate formali.

10 *Simplicitas excuſat ruſticos, mulieres, alioſque hebetis ingenij in fide errantes ab hæreſi formali.*

11 *Simplicitas quibus in caſibus non excuſet.*

12 *Ignorantia an, & quando excuſet ab hæreſi.*

Hæreſis requirit errorē ſcienter in rebus fidei.

13 *Ignorantia quantumuis craſſa, & ſupina excuſat ab hæreſi in foro interno.*

Ignorantia craſſa quomodo differat ab ignorantia affectata.

14 *Ignorantia affectata an, & quando excuſet ab hæreſi in foro interno.*

15 *Ignorantia an, & quando excuſet ab hæreſi in foro externo.*

16 *Verba hæreticalia iocosè proferens an, & quando cenſeatur hæreticus, & quomodo dimittendus ab Inquiſitione & num. 20.*

17 *Quid ſi proferantur inaduertenter, & ob linguæ lubricitatem & num. 20.*

18 *Quid ſi proferantur per iram, & ex impetu ſubitaneo & num. 20.*

19 *Quid ſi proferantur recitatiuè, & ſine dolo malo referendo aliorum hęreſes.*

20 *Proferens verba hæreticalia habet contra ſe præſumptionem malæ intentionis, & hæreſis.*

Ideo exceptionem probare tenetur.

21 *Verba dubia non cenſentur hæreticalia, ſed intelligenda ſunt in bono ſenſu.*

22 *Negans exterius fidem coactus, illamque retinens corde an, & quando cenſeatur hæreticus.*

23 *Cogitationes Blaſphemæ, turpiſſimæ, & hęreticæ contra Deum, & Sanctos vnde proueniant, quomodo vitentur, & an faciant eę patientem hæreticum.*

24 *Hæreſis non poteſt conſiderari in Iudæis, vel Paganis, alijſque non baptizatis.*

25 *Cathecumenus deſerens fidem ante Baptiſmum an ſit cenſendus hæreticus.*

26 *Hęreticus an, & quando cenſendus ſit, qui inter Chriſtianos nutritus, & conuerſatus in fide delinquit.*

Baptizatus an, & quando quis præſumi debeat ex profeſſione, ſeu communi reputatione, & opinione.

Negatiua Baptiſmi an probetur, ex non deſcriptione in libro Parochi.

27 *Luſitani venientes in Italiam, & Iudaizantes omninò puniendi vti Apoſtatæ à fide.*

Negociatio Chriſtianis cum hęreticis quantùm ſit interdicta.

Apoſtaſia plus ſceleris quàm hęreſis.

28 *Iudęi ad fidem conuerſi, & in illa inconſtantes habentur pro hęreticis.*

Commercium Chriſtianorum cum Apoſtatis, & hęreticis vbi, & quando interdictum.

Veneti expulſi à Dalmatia.

30 *Iudęi priores Ritus ſeruantes poſt eorum con-*

uerſionem ad fidem cogendi ad illos deſcendos, & ad obſeruandos Ritus Catholicos pœnis contra hęreticos ſtatutis.

31 *Iudęi Baptiſmate abluti in infantia ad Iudaiſmum redeuntes puniuntur tanquam hęretici.*

32 *Pueri Hæbreorum vſu rationis carentes an poſſint inuitis parentibus baptizari.*

33 *Puer baptizatus inuitis parentibus Iudęis an poſſit in adulta ętate cogi ad perſiſtendum in fide, & an poſſit parentibus ſub aliquâ cautione reſtitui.*

34 *Filius patris conuerſi ad fidem Chriſtianam ad petitionem eiuſdem patris eſt baptizandus.*
Quid ſi conuerſa eſſet mater.
Quid ſi conuerſus eſſet auus paternus an poſſit petere, quod baptizatur nepos inuitis parentibus Iudęis.

35 *Filius Iudęi baptizati à fide apoſtatantis inuitis parentibus baptizandus, & de ratione.*
Apoſtata omnis ratione baptiſmi ſubiectus foro poteſtati, & iuriſdictioni Eccleſię.
Filius Apoſtatæ quoad ſpiritualia ſubiectus foro Eccleſię.
Apoſtata amittit patriam poteſtatem.

36 *Patria poteſtas in re ſpirituali non habetur in conſideratione.*

37 *Patruus an, & quando inſtare poſſit quod nepos baptizetur.*

38 *Vſum rationis quando habere dicatur puer, ſeu infans Hebręus vt valeat petere Baptiſmum.*

39 *Aetas, quę requiratur in pueris Hebręis, vt poſſint trahi ad Baptiſmum.*

40 *Iudęus putans ſe baptizatum, cum verè non ſit, ſi in hæreſim incidat an, & quando ſit puniendus tanquam hæreticus.*

41 *Iudæus putans ſe baptizatum, eſt baptizatus baptiſmo flaminis.*

42 *Iudæus baptizatus coactè an, & quando baptiſmum colere, & ſeruare compellatur.*

43 *Iudęus coactus ad ſuſcipiendum baptiſmum coactione pręciſa, & abſoluta an, & quando teneatur ſeruare fidem Chriſtianam, & aliàs puniri poſſit tanquam hæreticus.*

44 *Quid ſi baptiſmum per actus poſitiuos approbauerit, & metum purgauerit.*

45 *Iudæi tranſeuntes ad aliam Sectam, puta Saracænorum, vel aliorum Infidelium an, & quando puniri poſſint ab Eccleſia.*

46 *Quid ſi falſas opiniones contra Chriſtianam fidem retineant.*

47 *Iudæi tranſeuntes ad Sectam Saracænicam poſſunt puniri ab Eccleſia.*

48 *Iudæi delinquentes, & poſtmodum baptiſmum petentes an, & quando euadant pœnas temporales delictorum commiſſorum ante baptiſmum.*

49 *Pius Princeps quando commendandus ob pœnas delictorum condonatas Iudæo petenti Baptiſmum.*

50 *Quid ſi Baptiſmum petat Iudæus in triremibus condemnatus.*

51 *Iudæus fingens ſe Chriſtianum, & ſuſcipiens Euchariſtiam, qua pœnâ plectendus.*

52 *Baptizatus à fide Inconſtans recedens ſi eius Baptiſmus ſit irritus ex defectu materiæ, vel intentionis miniſtri, ſed ipſe ſeuerè baptizatum putauit, & pro tali ſe geſſerit, an debeat puniri tanquam hæreticus.*

53 *Quid ſi Baptiſmus ſit inualidus ex parte ipſius baptizati, qui voluit exterius, ſed fictè, & ſine intentione baptizari.*

54 *Hæreſis quomodo differat ab Apoſtaſia.*

QVARTO datur Inconſtantia in fide ob hæreſim.

Qui ergo Chriſtianam fidem eſt
1 profeſſus, & Inconſtans elegit aliam doctrinam, quam putat meliorem in materia fidei, quàm ſit doctrina ab Eccleſia tradita; is verè dicitur Hæreticus *cap. Hæreſis 24. qu. 3.* Suarez *de fide diſp. 19. sect. 1. nu. 1.* Sanctarell. *de Hæreſi cap. 1. dub. 1. num. 3,* Fragoſ. *de Regim. Reipubl. par. 2. lib. 1. diſp. 3. num. 13.*

2 Vox enim *Hæreſis* Græco idiomate ſignificat electionem, Tertull. *de Præſcript. Hæreticorum cap. 6. & 37.* D. Hieronymus *in Epiſtola ad Titum 3. & in cap. 5. ad Galatas*, Iſidorus *lib. 8. Ethimol. cap. 3.* Raban. *de Inſtitut. Chriſtiana lib. 2. cap. 58.* Cano *lib. 12. de locis cap. 8. verſ. primum igitur*, Simanc. *de Cathol. tit. 30.* Eymer. *21. qu. 1.* & ibi Pegna *comment. 26.* Becan. *de fide cap. 14. qu. 1. num. 1.* Valent. *2. 2. diſp. 1. qu. 11. punct. 1. in princip.* Azor. *to. 1. lib. 8. cap. 9. qu. 1.* Suarez *d. diſp. 19.* Rebuffus *in prax. benefic. in explicatione Bullæ Cœnæ*, Couuar. *lib. 3. Var. cap. 1. num. 7.* Caſtro *aduerſus Hæreſes lib. 1. cap. 1. & de iuſta Hæret. punitione cap. 1.* Sanctarell. qui hos omnes *d. dub. 1.* Repert. Inquiſit. *verſ. Hæreſis*, Farinac. *qu. 178. num. 41.* Alberghin. *in man. cap. 1. num. 1.* Bordon. *in Tribunal. cap. 9. num. 3.* Ricciull. *de Iure perſonarum lib. 5. cap. 1.*

Et quamuis in materia doctrinæ omnis
3 electio hæreſis poſſit appellari, vt dicebat Cicero de Catone *in Paradoxis*, vbi appellat Sectam Stoycorum hæreſim, ex vſu tamen Eccleſiæ hæreſis nomen accipitur ſolùm pro errore contra fidem *cap. ad abolendam, & paſſim toto tit. de Hæret.* Sanctarell. *loco cit. dub. 1. num. 2.* Ricciull. *loco citato num. 2.*

Et propterea hæreſis definitur, vt ſit
4 error in intellectu voluntarius in homine baptizato contra aliquam Catholicæ fidei veritatem cum pertinacia aſſertoris, Sanchez *ad præcept. lib. 2. cap. 7. nu. 1.* Couuar. *lib. 3. Var. cap. 1. num. 2.* Azor. *to. 1. lib. 8. cap. 9. qu. 1.* Pegna *d. comment. 26.* Sanctarell. *loco citato*, Farinac. *qu. 178. num. 6. ad finem.* apud quem leges plures Hæreſis, & Hæretici definitiones.

Ex hac definitione primò infertur, quod
5 vt ſit hæc Inconſtantia in fide punibilis debet procedere ex errore Intellectus; ſi enim ità quis falſum opinetur credens ſic ab Eccleſia teneri, non erit in fide Inconſtans, dummodò paratus ſit ſe corrigere, vbi in errorem ſe lapſum cognoſcat, Innocentius *in cap. 1. num. 7. C. de Summa Trinitate, & fide Catholica*, vbi cæteri Canoniſtæ relati à Farinaccio *qu.* 179. §. 1. *n.* 1. Et hanc doctrinam Innocentij ſequuntur omnes Summiſtæ ab eodem Farinaccio *loco citato* adducti, licèt nonnulli alij ab eo allegati de hoc nihil dicant.

Declara tamen hanc illationem non procedere in ijs, quæ ſunt expreſſa in Sym-
6 bolo fidei, & quæ tenetur quilibet Chriſtianus explicitè ſcire, & credere; quoad enim contenta in Symbolo huiuſmodi error non excuſat, Repert. Inquiſit. *verſ. error*, Calder. *de Hæret. num.* 7. Farinaccius *qu.* 179. *num.* 4.

7 Sicuti nec excuſat in foro conſcientiæ à peccato in his, quæ ſcire tenetur, Repert. Inquiſit. *verſ. Hæreſis* §. 1. *rubr. Quid ſi hæreſis verſ. ex ſupradictis*, Simanch. *de de Cathol. tit.* 31. *rub. de Hæret. nu.* 9. Farinac. *d. qu.* 179. *num.* 7. *verſ. limita* 5.

An verò iſte tanquam præſumptus Inconſtans ſit torquendus pendet à qualitate perſonæ, & articuli, in quo errat Bellam. *cap.* 1. *de Summa Trinitate, & fide Catholica*, Farinac. *loco citato num.* 6.

Sed nunquid debeat ſic errans reuocare ſuum dictum, Cotta *in memor. ver. Hæreticus* dicit ſe vidiſſe quemdam ſic imputatum dimiſſum fuiſſe liberum, addita tamen pœnitentia, quod tribus diebus ſolemnibus publicè pre Valuis Eccleſiæ ſe Populo exhiberet fatendo errorem ſuum. Cottam ſequitur Farinaccius *d. qu.* 179. *num.* 5.

In hac tamen Suprema, & Vniuerſali Inquiſitione non ſeruatur huiuſmodi opinio, niſi fortaſsè concurreret ſcandalum, ſed ſola errantis inſtructione Inconſtans ſic dimittitur.

8 Sed an è contrario retinens opinionem Catholicam, & veram, putans eam eſſe contra Catholicam veritatem, dicatur Inconſtans in fide.

Negatiuam opinionem tenet Simanch. *de Cathol. tit.* 31. *num.* 9. *verſ. Proindè ſi quis ſequatur*, quamuis dicat talem ſic opinantem grauiter peccare.

Ratio eſt, quia cum iſte credat verum, nihil credit contra Catholicam fidem, & proptereà ſine falſa credulitate non poteſt dari Inconſtantia in fide, Ricciull. *de Iure perſonarum lib.* 5. *cap.* 5. *num.* 1. *verſ. Dicitur*.

Secundò, quia credens percutere Clericum, ſi percutiat laicum non incidit in excommunicationem, Soccinus *in cap. Peruenit num.* 142. *de ſent. Excomm.* Ricciull. *loco citato*.

Sed affirmatiuam opinionem, hunc eſſe
9 omninò in fide Inconſtantem tenuerunt plures adducti à Sanchez *d. cap.* 7. *num.* 3. Paramo *de origine Inquiſitionis lib.* 3. *qu.* 3. *num.* 20. Farinac. *d. qu.* 179. *num.* 2. *verſ. Quid è contra*, Ricciull. *dicto cap.* 5. *num* 1.

Non obſtat prima ratio negatiuæ opinionis, quia cum credulitas veri contradicat formaliter Eccleſiæ, non poteſt dici, quod quis ità credendo verum credat, Ricciull. *loco citato num.* 6. & benè, nam cum illa credulitas ſit materialis tantùm ex parte obiecti non ſufficit ad fidem, quæ debet eſſe aſſenſus de veritate formali, qualis non eſt hic, qui exiſtimando illud obiectum non eſſe Catholicum, ei tamen aſſentitur, quæ eſt communis doctrina, vt notat Sanchez *lib.* 2. *cap.* 7. *num.* 30. Enriquez *lib.* 13. *cap.* 7. *num.* 3. Layman. *tract.* 1. *cap.* 16. & Macedo *in qu.* 1. *de Hæreſi aſſert.* 2.

Non obſtat ſimile de excommunicatione, quia excommunicatio non naſcitur ex animo ſicut hæreſis, ſed ex actu, qui cum tendit in laicum, licèt animus feratur in Clericum, non cauſat excommunicationem, Soccin. *loco citato*, cum alijs per Ricciull. *loco citato num.* 7.

Secundò infertur Ruſticos, Mulieres,
10 alioſque hebetis ingenij potiùs per ſimplicitatem, quàm per errorem in hæreſim incidentes, non poſſe dici formaliter Hæreticos, vt de muliere voluit Repert. Inquiſit. *verb. fides verſ verùm ſimplices*, Angel. *eodem verb. num.* 6. Tabien. *eodem num.* 7. Simanch. *inferiùs citan. num.* 28.

De Ruſtico verò Simanch. *de Cathol. tit.* 17. *rub de defenſ. Reorum num.* 21. Tolet. *in ſumm. lib.* 4. *cap.* 3. *num.* 4.

Et de hebetis ingenij Sanchez *ad precep. lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 28.

Et de his omnibus Farinaccius *d. qu.* 179. *à num.* 14.

Huiuſmodi tamen ſimplicitas non ex-
11 cuſat à crimine hæreſis in his, quæ reſpiciunt articulos fidei, quos quis explicitè ſcire tenetur, Albertin. *in repet. rub. de Hæret. in* 6. niſi ignorantia ſit inuincibilis, vt mox dicemus.

Nec ſi coniuncta ſit cum pertinacia, Tabien. *verb. fides nu.* 7. Campeg. *in addit.* ad Zanchin. *tract. de Hæret. cap.* 2. *litt. B.*

Nec ſi monitus non curet conſulere Peritiores, Simanch. *de Catholic. tit.* 38. Rub. *de fide Catholica num.* 28. Zanchin. *loco citato*.

Infertur tertiò Ignorantem excuſari ab
12 huiuſmodi Inconſtantia, & hæreſi, nam vt quis ſit hæreticus neceſſariò requiritur, vt ſcienter erret in rebus fidei, Diuus

Thomas 2.2. *qu.* 12. *art.* 2. *ad* 3. & ibi Gai: Conuar. *Var. lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 1. Clar. §. *Hæreſis num.* 2. Simanch. *de Cathol. tit.* 31. *num.* 10. *& tit.* 46. *num.* 14. Albert. *de Agnoſc. qu.* 36. *num.* 2. Paramo *de origine S. Inquiſitionis lib.* 3. *qu.* 3. *num.* 25. Farinac. *qu.* 179. §. 3. *num.* 23.

Sed in hac materia aliud eſt in foro in-
13 teriori, aliud in exteriori; ſiquidem quod attinet ad forum interiùs, Ignorantia quantumuis craſſa, & ſupina excuſat, Cano *de locis lib.* 12. *cap.* 9. *col.* 21. Caſtro *de iuſta Hæret. punit. lib.* 1. *cap.* 9. *& lib.* 2. *cap.* 18. alios adducit Sanchez *d. lib.* 2. *cap.* 7. *num.* 20. Sanctarell. *d. cap.* 1. *dub.* 5. *nu.* 20. Ricciull. *lib.* 5. *cap.* 7. *num.* 10. *verſ. Contrarium*, Farinac. *qu.* 179. *num.* 29. *verſ. Vide generaliter*, Carena *in prax. par.* 2. *tit. de Hæret.* §. 11. *num.* 66.

Et quamuis P. Bordonus *loco allegato num.* 47. nitatur probare Ignorantiam craſſam non excuſare in foro conſcientię, illius tamen opinioni non eſt adhęrendum quia coniungit Ignorantiam craſſam cum affectata, quæ tamen diuerſimodè ſe habent, cum affectata Ignorantia ſit error ex electione, nec paratus ſit corrigi, qui data opera commonitionem Eccleſiæ, eiuſque doctrinam declinat Sanchez *d. lib.* 2. *cap.* 7. *num.* 21.

Imò etiam Ignorantiam affectatam
14 excuſare in foro interiori ab hæreſi, quando ille, qui affectat, eſt paratus obedire Eccleſiæ, tenuerunt Azor, *to.* 1. *lib.* 1. *cap.* 14. *qu.* 9. *& lib.* 8. *cap.* 9. *qu.* 8. Becan. *de fide cap.* 14. *qu.* 2. *num.* 16. Suarez *ead. diſp.* 19. *ſect.* 3. *num.* 18. cum alijs, quos adducit Ricciull. *d. lib.* 5. *cap.* 7. *num.* 13. Sanctarell. *d. cap.* 1. *dub.* 5. *nu.* 23. Farinac. *d. qu.* 179. *num.* 30. *in corpore*, & multi alij, quos citat, & ſequitur Macedo *art.* 1.

15 Si verò ſumus in foro exteriori nulla Ignorantia excuſat, quæ non ſit probabilis, & iuſta, Azor. *d. qu.* 8. *in fine*, Farinac. *d. qu.* 179. *num.* 30. Carena *dicto* §. 11. *num.* 68.

Quartò infertur proferentem verba
16 Hæreticalia ex ioco non eſſe Inconſtantem in fide, Archid. *cap. Inter Schiſma* 24. *qu.* 3. *num.* 1. & ibi Bellam. *nu.* 2. Simanc. *de Cathol. tit.* 17. *de defenſ. Reorum num.* 72. Roſella *verbo Hęreticus, verſ. quod ſi aliquis*, Nauarr. *conſ.* 8. *de Hæret.* Canus *d. cap.* 9. Sanctarell. *d. cap.* 1. *dub.* 6. *num.* 30. Repert. Inquiſit. *verb. Hæreticus*, *verſ. Sed Andreas de Iſernia* Iudiciale Inquiſit. *in verb. verbum num.* 2. Squillant. *de fide Catholica cap.* 20. *num.* 1. & alij ex noſtris per Farinac. *dicta qu.* 179. *num.* 40. Carena *loco citato* §. 12. *num.* 70. Bordon. *in Tribunal. cap.* 9. *qu.* 24. *num.* 78. *&* 80.

17 Idem eſt ſi quis lubrico linguæ, vel inaduertenter Hæreticalia verba proferat; Carena *de Hęret. num.* 2. *&* 29. Zanchin. *eodem cap.* 7. *num.* 9. Repert. & Iudic. Inquiſit. Squillant. & Farinaccius, Carena, & Bordonus *locis citatis*.

18 Idem eſt ſi quis ira, & iracundia, & ſubitaneo impetu verba Hæreticalia proferat, Simanch. *loco citato num.* 47. *& in Enchiridion. tit.* 47. *rub. de defenſ. Reorum num.* 24. Gundiſalu. *de Hęret. qu.* 8. *num.* 6. Pegna *par.* 3. *comment.* 17. *colum.* 1. alij per Farinac. *d. qu.* 179. *num.* 42. Carena, & Bordon. *locis citatis*.

Idem eſt in eo, qui recitatiuè, ſine dolo
19 malo aliorum Hæreſes refert; Non enim is cenſendus eſt Inconſtans in fide, Simanc *de Cathol. loco citato num.* 18. Decian. *lib.* 5. *cap.* 37. *num.* 61. Pegna *d. comment.* 17. *littera C per totum*, Azor. *d. lib.* 8. *cap.* 10. *num.* 7. Farinac. *d. qu.* 179. *num.* 45. Carena *d.* §. 12. *num.* 70. Souſa *in Aphoriſm. lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 4.

Sed aduertant Inquiſitores, quod non ità paſſim huiuſmodi excuſationem ad-
20 mittant, nam debent exactè examinare qualitates perſonæ loquentis, modum loquendi, ſcandalum datum, & ſimilia, Iudicial. Inquiſit. *verb. Hęreticus num.* 33. Squillant. *de fide Catholica cap.* 20. *num.* 1. Pegna *d. comment.* 17. Farinacc. *d. qu.* 179. *num.* 62. Albert. *de agnoſc. qu.* 36. *num.* 18. Souſa *in Aphoriſm. lib.* 1. *cap.* 13. Carena *loco cit. à num.* 72. *verſ. benè Souſa*.

Ratio eſt, quia talia proferens in dubio habet contra ſe præſumptionem malæ intentionis, & Inconſtantiæ, Calder. *de Hæret. credent. num.* 6. Albert. *d. qu.* 36. *num.* 18. alij per Farinac. *dicta quæſt.* 179. *num.* 3.

Et propterea debet proferens hanc ſuam exceptionem probare, Albert. *loco citato*, Homobon. *in examine tom.* 1. *tract.* 79. 4. Carena *loco citato*

Hoc tamen non habet locum, ſi verba
21 ſint dubia, quia ad excludendum delictum, verba dubia intelligenda ſunt in bono ſenſu, Roias *de Hæret. par.* 1. *nu.* 209. Decian. *lib.* 5. *cap.* 37. *num.* 6. Farinaccius *d. qu.* 179. *num.* 52.

Quintò infertur, qui non voluntariè,
22 ſed metu coactus exterioribus verbis, vel actibus Inconſtans in fide eſt, eam abnegando ore, corde tamen fidem retinet, Hæreticus dici nequit ad latè tradita per Farinac. *qu.* 183. §. 3. *num.* 23.

Sed quia de hac materia copioſè ſupra diximus, dùm de Apoſtaſia tractauimus, ideò ad ea Lectorem remitto.

Sextò infertùr, non eſſe Inconſtantem in fide, nec Hæreticum, qui inuitus cogi-
23 tationes, Blaſphemas turpiſſimas, & hæreticas contra Deum, & Sanctos patitur, quamuis illis videatur conſentire, quia deficit

deficit plena voluntas, Sanchez *d. cap. 7. num. 13.* vbi dicit, hæc omnia prouenire ex ſuggeſtione Dæmonis ad conſcientiarum bonarum tranquillitatem impediendam, & docet ſanum conſilium eſſe, & conuenientiſſimum vitandi harum tentationum modum, eas prorsùs contemnere ex Diuò Bonauentura, & Gerſone *ab eo allegato.*

Septimò infertur, ex ſecunda particula definitionis, ibi, *in homine baptizato*, non
24 poſſe incidere in hæreſim Iudæos, vel Paganos, cum per Baptiſmum non dùm profeſſi ſint fidem Chriſtianam, Diuus Thomas 2. 2. *qu.* 10. *art.* 5. *& qu.* 11. *art.* 1. Suarez *de fide diſp.* 43. *ſect.* 1. Simanch. *de Cathol. tit.* 31. Turre-cremata *in ſumm. Eccleſiæ par.* 2. *cap.* 1. Clar. §. *Hæreſis* cum alijs à Scortia *in ſelect. Theorem.* 8. *epit.* 4. *num.* 2. Roias *ſingul.* 37. *num.* 5. *& de Hæret. par.* 2. *num.* 471. Albert. *in rub. de Hæret. in* 6. *qu.* 6. *num.* 12. Farinac. *qu.* 178. *nu.* 128. *& in fragment. ver. Iudæis num.* 655. Duard. *in Bulla Cœnæ lib.* 2. *can.* 1. *qu.* 21. Carena *par.* 2. *tit.* 14. §. 1. Sanctarell. *de hæreſi cap.* 1. *dub.* 2.

Maior difficultas eſt in Cathecumeno, an iſte poſſit dici Inconſtans in fide, nam cum fidem Chriſtianam ſemel receperit,
25 eam deſerendo Inconſtans videtur cenſeri Hæreticus, quamuis illam nondùm in Baptiſmo profeſſus ſit. Sic tenet Caſtro *de iuſta Hæret. punit. lib.* 1. *cap.* 8. Bannes 2. 2. *qu.* 11. *art.* 2. Suarez *d. diſp.* 21. *ſect.* 2. *num.* 4. Azor. *to.* 1. *lib.* 8. *cap.* 9. *qu.* 3. cum alijs per Sanctarell. *loco citato cap.* 1. *dub.* 2. *num.* 3.

Contrariam opinionem, nempe Cathecumenum in fide Inconſtantem, non eſſe Hæreticum, tenuerunt Abbas *in cap. Firmiſſimè de Hæret.* & ibi Soccin. *num.* 26. Io. Andr. *in cap. ad abolendam num.* 3. *eodem tit.* & ibi Butr. *num.* 14. Zabarell. *num.* 6. Anchar. *num.* 1. Turre-cremata *d. cap.* 1. Valent. 2. 2. *diſp.* 1. *quæſt.* 11. Vgolin. *de Cenſ.* 2. *par. cap.* 1. *num.* 2. *&* 3. Sayr. *in Theſaur. to.* 1. *lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 11. Sanch. *d. cap.* 7. *nu.* 34. Farinac. *d. qu.* 178. *nu.* 135. *verſ. ſublimita*, Card. de Lugo *de virtute fidei Diuinæ diſp.* 21. *ſect.* 4. §. 1. *num.* 139. Fragoſ. *de Regim. Reipub. par.* 1. *lib.* 1. *diſp.* 2. *num.* 229. Aragon. 2. 2. *qu.* 11. *art.* 2. *dub.* 3. Tolet. *lib.* 4. *cap.* 3. Macedo *quæſt. præuia aſſert.* 2.

Non obſtat ratio opinionis contrariæ, quia Cathecumenus recepit fidem Chriſtianam mente, non re ipſa, ideò quod ſpectat ad Eccleſiæ iudicium, Hæreticus dici nequit, ſic Card. de Lugo, & Fragoſ. *locis citatis.*

Cæterum, an ille, qui inter Chriſtianos enutritus, & conuerſatus eſt, ſi Inconſtans
26 ſit in fide Chriſtiana puniri poſſit tanquam Hæreticus, Caſtro Palao *to.* 1. *tract.* 4. *diſp.* 8. *pun.* 16. §. 6. *num.* 3. tenet, hunc tanquam Hæreticum poſſe puniri, & de facto Cæſar-auguſtæ anno 1619. quemdam Maurum, qui aduerſus fidem noſtram deliquerat, reconciliatum fuiſſe, & quamuis in libro Parochi eius Baptiſmus ſcriptus non reperiretur.

Rationem aſſignat, quia in hac materia ſufficit, quod in communi hominum exiſtimatione reputetur baptizatus, eò quia inter Chriſtianos natus, & enutritus eſt.

Sed Cardinalis de Lugo putat, dictum Maurum fuiſſe reputatum Hæreticum propter rem dubiam, nempe probationem ſuper illius Baptiſmo dubiam remanſiſſe, & in dubio præſumendum eſſe, quem baptizatum propter profeſſionem, & communem reputationem, vel tanquam Hæreticum formalem non fuiſſe punitum, ſed propter delictum commiſſum contra noſtram Religionem.

Sed in hac re mihi dicendum videtur, quod, aut Maurus ille erat progenitus ex parentibus Mauris non baptizatis, vel baptizatis: Priori caſu, quamuis demum fuiſſet nutritus, & educatus inter Chriſtianos, nullo modo debeat reputari Hæreticus; Quia illa ſola opinio communis non facit quem baptizatum reſpectu ipſius baptizati, nec ad illum puniendum ſufficit illa opinio, niſi verè, & concludenter probetur illius baptiſmus, vt tenentur facere Inquiſitores, Sanctarell. *loc. cit. cap.* 1. *dub.* 2. *num.* 5.

Vel niſi is tanquam Chriſtianus vixerit, putans ſe baptizatum.

Secundo verò caſu, ſi ex parentibus baptizatis ortus erat, & educatus inter Chriſtianos, doctrina Caſtri Palao vera eſt, quia quando aliquis natus eſt de Chriſtianis parentibus, & inter Chriſtianos fideliter conuerſatus eſt, adeò violenter præſumitur, quod fuerit baptizatus, vt huiuſmodi præſumptio pro certitudine habeatur, donec contrarium manifeſtis conſtiterit argumentis, vt habetur *in cap. fin.* & ibi Abbas *ante num.* 1. *de Presbyt. non baptizato*, Pacian. *de Probat. lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 17.

Nec ex eo, quod Baptiſmus non fuerit deſcriptus in libro Parochi euidenter probabatur, Maurum illum non fuiſſe baptizatum, quia potuit Parochus per incuriam omittere deſcriptionem, vel potuit à non Parocho baptizari; Et cum hac diſtinctione concordat Cantera *quæſt. crim. de Hæret. nu.* 5. Diana *tit.* 8. *par.* 4. *reſol.* 113. Vide tamen Card. de Lugo *de virtute fidei Diuin. diſp.* 20. *ſect.* 4. §. 1. *num.* 143. aliter diſtinguentem.

Et ſuper hac vehementi præſumptione puto benè fundari Decretum Pauli Quarti

editum die vltima Aprilis anni 1556., de quo P. Diana *par.4. reſol. pag.* 324. & Iudicial. Inquiſit. *pag.* 423. nempe, quod Portu-
27 gallenſes, ſeu Luſitani, quos in Luſitania, ſeu Portugallia conſtat legitimè permanſiſſe, & inde diſceſſiſſe, & in Italiam veniſſe, vbi reperiantur eſſe Iudæi, ſiue iudaizare, condemnentur vt Apoſtatæ à fide, prout de iure ſimiles Apoſtatæ condemnari, & puniri debent, non obſtante quod expoſiti fuerint torturæ, ſeu tormentis, in quibus negauerint, ſe fuiſſe baptizatos, vel chriſtianè vixiſſe, aut opera chriſtiana egiſſe, vel Sacramenta Eccleſiæ percepiſſe, cum iam pro liquido, & clarè à Sancta Sede compertum ſit, & habeatur à ſexaginta annis, vel circa, quod nullus Hebræus toleratus fuerit habitare in Luſitania, ſeu Portugallia, niſi fuerint baptizati, & chriſtianè vixerint, & ità ſeruari mandauit, ſtatuit, & ordinauit.

Sed proh dolor! Nonnulli Principes non ſolùm Infideles, Schiſmaticos, Hæreticos, & Iudæos in ſuis Ditionibus tolerant, ſed etiam Chriſtianos, & pręſertim Luſitanos iudaizantes, adeoque illis fauent, vt Iudices Eccleſiaſtici pręſertim Inquiſitores in illos animaduertere nullo modo poſſint, quaſi contra Ius Diuinum tutela Principis ſecularis ſuffragetur.

Aduertant ergo Principes Catholici, quibus iniunctum eſt non ſolùm Regimen Politicum, & Ciuile, ſed demandatum pręſidium fidei, & Eccleſię, & qui debent rationem reddere Deo propter Eccleſiam, & fidem Catholicam, quam à Chriſto tuendam ſuſceperunt, qua conſcientia huiuſmodi Sacrilegos non ſolùm tolerent, ſed tueantur, & defendant.

Sciant ex decreto Concilij Lateranenſis *regiſtrato in capit. Sic vt ait de Hęreticis,* ſub Anathemate negotiationem cum Hęreticis eſſe interdictam.

Sciant ſub cenſuris, & pœnis vetitum fuiſſe à Gregorio Decimoquinto, ne Hęretici in locis Italię, & Inſularum adiacentium, neque etiam ſub commercij, & mercimonij titulo, aut alio quouis prętextu domicilium contrahere, ſeu Domum apertam habere, vel conductam, vel gratis conceſſam, ſeu habitare, vel morari poſſint.

Quod ſi hęc omnia ſtatuta ſint contra Hęreticos, quid dicendum erit de Apoſtatis à fide, in quibus plus ſceleris ineſt, quàm in Hęreticis? Ricciull. *de Iure perſonarum lib.* 6. *cap.* 4. *num.* 8. Sanctarell. *de hæreſi cap.* 2. *dub. vnic. num.* 3.

Nec fundent ſe Principes *in Extrauagant. ad euitanda*, quia etſi Iudęi, qui ad Chri-
28 ſtianam fidem conuolarunt, ſi demum ſint in fide Inconſtantes, habeantur pro Hęreticis, vt *in cap. Contra Chriſtianos de Hęret.in* 6. & ibi poſt Gloſ. *in ver. redierint,* Io. Andr. Archid. Germinian. & Franc. & alij multi relati per Farinacc. *qu.* 178. *num.* 136.

Nihilominus cum huiuſmodi Apoſtatis interdicatur commercium per alias Conſtitutiones, non intrat priuilegium dictę Conſtitutionis *Ad euitanda,* Card. de Lugo *d. diſp.* 22. *ſect.* 4.

Nec habet locum, quando ſcandalum graue imminet ex huiuſmodi tolerantia, & commercio, Card. de Lugo *d. diſp.* 22. *ſect.* 1. *num.* 1.

Caueant ergo Principes, ne ſub prætextu mercimonij, ſeu Portus Franci, & liberi, ſcandalum adeò graue dent toti Mundo Catholico, & ne iram Dei irritent; Ex hoc inſurgunt Bella, graſſantur Peſtes, & Fames, & Regna transferuntur de Gente in Gentem.

Narrat Spondanus *anno* 1356. *num.* 12. Venetos in ſe concitaſſe iram Dei ob fauorem exhibitum quibuſdam Hæreticis: Cum videlicet contigiſſet Miniſtros Rei-
29 publicæ ità ſe ſe Inquiſitori Hæreticæ prauitatis (qui nonnullos à Iudaiſmo Chriſtianos rurſum ad perfidiam relapſos in carcerem coniecerat) oppoſuiſſe, vt etiam familiares Inquiſitoris quæſito quodam prætextu friuolo captos, quęſtionibus tormentorum ſubieciſſent; Et propterea imperiti bello à Ludouico Hungariæ Rege à tota Dalmatia expulſi fuerunt, & coacti fuere Pacem magis neceſſariam, quam ſpecioſam inire, depoſito titulo Dalmatię, quo ſupra ferè tercentos annos vſi fuerant; Vt non ſit mirandum, ſi permiſerit Deus vindex fidei Orthodoxæ, eius violatores, ſiue directos, ſiue indirectos pœnis ſubiici temporalibus, qui ſpiritualium contemptores videri curabant: Nec moniti ab Innocentio Sexto reſipiſcere voluerunt.

Cæterum quia in Iudæos incidimus. Dic, quod Iudæi ad fidem conuerſi, ſi
30 Inconſtantes priores Ritus ſeruent, cogendi ſunt ad illos deſerendos, & ad obſeruandos Chriſtianę fidei Ritus per pęnas contra Hæreticos ſtatutas iuxta Text. *in cap. Contra Chriſtianos de Hæret. in* 6. *& in cap. quidam Extrau. eodem,* & ibi Io. Andr. *nu.* 2. Anton. de Butr. *num.* 4. Zabarell. *num.* 1. Anan. *num.* 3. Hoſtien. *in ſumm. de Apoſtat.* §. *Quot ſpecies num.* 2. *verſ. & ſcias,* Repert. Inquiſit. *in ver. Apoſtaſia verſ. Sed Apoſtaſia à fide, & in ver. Cogendi,* Menoch. *de Arbit. caſ.* 546. *nu.* 23. Farinacc. *qu.* 178. *nu.* 139.

Et hoc dictum habet locum, quamuis Iudæi in infantia Baptiſmate ſint abluti,
31 nam ſi Inconſtantes in fide Chriſtiana ad Iudaiſmum redeunt, puniuntur tanquam Hæretici *d. cap. Contra Chriſtianos*, & ibi Gloſ. *in figur. caſus*, *& in ver. infantes*, Io.

Monach. *ante num.* 1. Archiad. *eod. ver. Infantes* Gemin. *num.* 1. Franch. *num.* 1. cum alijs per Farinacc. *d. qu.* 178. *nu.* 140. Fragoſ. *de Regim. Reipub. to.* 1. *lib.* 1. *diſp.* 2. *num.* 227.

Hocque procedit, quamuis infans inui-
32 tis parentibus Iudæis eſſet baptizatus: Nam licet Regula ſit, quod pueri Hebręorum vſu rationis carentes non debeant inuitis parentibus baptizari per doctrinam Diui Thomæ *in* 3. *parte qu.* 68. quem ſequuntur infiniti Doctores relati à Ricciull. *de iure perſonarum lib.* 2. *cap.* 32. à Sperell. Epiſcopo Eugubino *deciſ.* 1. *à num.* 25. Ciarlin. *controu.* 42. *tom.* 1. Tondut. *quaſt. beneſic. par.* 1. *cap.* 48. *num.* 4. Et hanc opinionem ſępius canonizauit Sacra Congregatio Supremæ, & Vniuerſalis Inquiſitionis me exiſtente Aſſeſſore, quamuis non deſint, qui contrariam teneant ſententiam, quos numerat idem Epiſcopus Eugubinus *d. deciſ.* 1. *num.* 29. Præſertim quoties non eſt perſona priuata, qui eos baptizare intendit, de quo tamen latè P. Suarez *in* 3. *qu.* 68. *art.* 10. *diſp.* 25. *ſect.* 4.

Si tamen baptizentur, recipiunt chara-
33 cterem, & efficiuntur ſubditi Eccleſiæ, & ideò eos poteſt cogere in ætate adulta ad permanendum conſtantes in fide Chriſtiana ad Text. *in cap. Iudæorum* 28. *qu.* 1. *& in cap.* 2. *de Conuerſ. Infidelium*; Et ità tenent Doctores allegati ab Epiſcopo Eugubino *d. deciſ.* 1. *num.* 36. latiſſimè Ricciull. *d. lib.* 2. *cap.* 34. *per totum*, vbi reprobato Calderin. *conſ.* 3. *de Iudæis*, dicit fuiſſe declaratum Romæ, nullo modo puerum infantem baptizatum inuitis parentibus illis eſſe reſtituendum etiam cum cautione de reſtituendo filio cum peruenerit ad ætatem legitimam, & quod interim non deteſtabitur fidem Chriſtianam, & verè ſcio in hac Sacra Congregatione ſententiam Calderini vti erroneam fuiſſe reiectam.

Eoque magis poſſunt baptizari, ſi alter
34 ex parentibus ad fidem Chriſtianam conuerſus petat filium baptizari, vt eſt Text. *in cap. Ex litteris*, & ibi Abbas *de Conuerſ. Infidelium, & d. cap. Iudæi* 28. *qu.* 1. Barbat. *conſ.* 57. Vrſill. ad Afflict. *deciſ.* 151. *num.* 6. cum alijs, tùm ab Epiſcopo Eugubino *d. dec.* 1. *n.* 39. tùm à Ricciull. *d. lib.* 2. *c.* 32. *n.* 24. Tondut. *d. cap.* 48. *n.* 6. vbi de matre cõuerſa.

Si verò parentes eſſent Iudæi, auus tamen paternus eſſet Chriſtianus, & peteret, ac inſtaret, pro Baptiſmo nepotis, eſſet baptizandus etiam parentibus inuitis, vt latiſſimè tuetur Gratianus *diſcep. cap.* 977. *per totum*, vbi dicit, ità reſolutum fuiſſe in Congregatione Neophitorum de Vrbe, non obſtantibus contradictionibus multorum Theologorum, Canoniſtarum, & Iuriſconſultorum, qui pro parentibus ſcribebant, Tondut. *d. cap.* 48. *ſub nu.* 6.

Pariter inuitis parentibus debet bapti-
35 zari filius Iudæi, qui poſt ſuſceptam fidem Chriſtianam à Religione apoſtatauit, Gloſſa per illum Textum *in cap. Si baptizata verſ. Qui de baptizata de Conſecr. diſt.* 4. Marquard. *de Iudæis par.* 3. *cap.* 2. *num.* 8. cum alijs per Ricciull. *d. cap.* 32. *num.* 32. Abulen. *qu.* 88. *cap.* 8. *lib.* 1. *Regum*.

Ratio eſt, tùm quia omnes Apoſtatæ ratione Baptiſmi ſunt ſubiecti foro Poteſtatis, & Iuriſdictionis Eccleſię, vt *toto tit. de Hęret. & Apoſtat.* & propterea etiam eorum filij quoad ſpiritualia, Ricciull. *loc. cit. num.* 34. Tùm etiam quia parentes Apoſtatæ amittunt Patriam Poteſtatem, *cap. Quicumque* §. *vlt. de Hęreticis lib.* 6. Ricciull. *loc. cit. num.* 35.

Quæ etiam Patria Poteſtas, quando
36 agitur de re ſpirituali, non habetur in conſideratione, vt in terminis conſiderat poſt Vrſill. Barbat. Paſchal. & Azor. Epiſcopus Eugubinus *d. deciſ.* 1. *num.* 40.

Hinc eſt, quod cum quidam puer natus ex parentibus Iudaizantibus, dum eſſet in
37 ætate annorum ſex, mortuis parentibus apud nouercam remanſiſſet; Cum autem inſtante patruo Chriſtiano per Miniſtros S. Officij Venetiarum à nouerca fuiſſet ereptus, & ſub cuſtodia Patriarchæ eiuſdem Ciuitatis conſtitutus, Vniuerſitas Hebræorũ exclamauit, Hebræorũ infantes ad fidem Chriſtianam vi trahere non licere: Nihilominus Sacra Congregatio cenſuit, hunc puerum penès patruum Chriſtianum alendum, & educandum, necnon baptizandum, vt ex Decreto *ſub die* 27. *Febr.* 1593.

Quando autem infans, ſeu puer Hebræus dicatur habere vſum rationis, licèt
38 communis ſit opinio, quod ſufficiat expleuiſſe ſeptimum annum, vt teſtantur Ricciull. *d. lib.* 2. *cap.* 33. *num.* 3. Ciarlin. *d. cap.* 42. Hoc tamen reſidere in arbitrio Iudicis Sacra Congregatio determinauit, qui examinato puero, iudicabit, an ſit viuacis ingenij, & an ſciat quid petat, Ricciull. *loc. cit. n.* 5. Ciarlin. *d. cap.* 42. *n.* 18.

Et memini à Congregatione Conſultorum Sancti Officij reuocatum fuiſſe ad examen puerum quemdam Hebręum, qui ſupponebatur petiiſſe Baptiſmum, & ad Domum Cathecumenorum redactus fuerat; qui tamen adeò hebetis ingenij viſus fuit, vt etiamſi expleuiſſet ſeptennium, nihilominus patri Hebręo reſtitutus fuit.

Quo verò ad Conſtitutiones Martini
39 Quinti, Eugenij Quarti, & Pauli Tertij, in quibus ſtatuitur, quod pueri Hebręorum non poſſint trahi ad Baptiſmum, niſi expleto duodecimo anno; Recordor me ſępius illam Pauli Tertij vidiſſe, ac legiſſe, ſed teſtor etiam non eſſe in vſu.

Dic ſecundò principaliter, quod Iudęus

etiam, qui putans ſe baptizatum, & verè
40 baptizatus non eſt, ſi in aliquam hęreſim incidat, tanquam Hereticus puniendus eſt, Simanch. *de Cathol. tit. 31. num. 5.* Gabr. *in 4. diſt. 13. qu. 2. art. 1. verſ. nota tertio*, Alphonſus de Caſtro *de iuſta heret. punit. lib. 1. cap. 8.* Azor. *to. 1. lib. 8. cap. 9. qu. 3. in fine*, Farinacc. *qu. 178. num. 135.*

Quod tamen non placet Card. de Lugo, vt tanquam Hęreticus is debeat puniri, ſed ſolùm tanquam lędens Chriſtianam Religionem, vt dicit *diſput. 20. ſect. 4. num. 146.*

Sed cum diſtinctione doctrina Eminentiſſimi viri intelligenda eſt, vt procedat, quando iſte Infidelis ſciens, ſe non eſſe
41 baptizatum, ſe profitetur Chriſtianum, & ſic lędit Chriſtianam Religionem, ſecus autem ſi neſciat, ſe non eſſe baptizatum, ſed credat ſe talem, nam ſi eſſet contra fidem, vti hęreticus puniri debet, quia ſaltem baptizatus eſt Baptiſmo flaminis, vt voluit Simanch. *loc. cit.*

Tertiò habet locum, etiamſi Iudęus
42 coactè Baptiſmum ſuſceperit, quia illud ſeruare, & colere compellendus eſt *cap. Maiores §. nunc autem de Baptiſmo*, Calderin. *de Hęret. rub. de his, qui condemnantur vt Haeretici, num. 1.* Repert. Inquiſit. *in ver. Baptiſmus, verſ. Sed vtrum qui fuit baptizatus, & in ver. cogendi*, Farinacc. *d. quaeſt. 178. num. 142.* Fragoſ. *d. diſp. 2. num. 230.*

Si tamen coactio fuiſſet pręciſa, & ab-
43 ſoluta, non dicitur Inconſtans, nec eſt puniendus, Doctores *in d. cap. Contra Chriſtianos*, Calderin. *loco citato* Farinacc. *dicto num. 141. & 142.* Pariſ. *conſ. 2. nu. 21. lib. 4.* Vbi quod Iudęi ſic baptizati non poſſunt dici Chriſtiani, nec fidem Chriſtianam tenentur ſeruare, Fragoſ. *loc. cit. num. 230.*

Hoc tamen non procedit, ſi poſt coa-
44 ctionem pręciſam Iudęus non reclamauit, vel ſi per aliquos actus poſitiuos Baptiſmum approbauit, quia videtur in tali caſu metus purgatus, Boich. *d. cap. Maiores de Baptiſmo*, Pariſ. *d. conſ. 2. num. 26.* Marquard. *de Iudaeis par. 3. cap. 2. num. 9.* Ricciull. *d. lib. 2. cap. 35. num. 3.* Fragoſ. *loco citato.*

Dic pariter, quod licèt Iudęi Inconſtan-
45 tes in ſua Secta, & tranſeuntes ad Saracęnos, ſiue ad alios Infideles, puniri ab Eccleſia non poſſint, Oldrad. *conſ. 51.* Pegna *2. par. comment. 69. verſ. cum autem*, Decian. *lib. 4. cap. 10. num. 54.* Farinacc. *d. qu. 178. num. 132.*

Sicuti etiam puniri non poſſunt contra fidem Chriſtianam delinquentes, vel falſas opiniones retinentes. Hoc tamen non procedit, quando Iudęi ſunt Inconſtantes in his, quæ & ipſorum, & fidei Chriſtianæ
46 ſunt communia, vtpotè ſi negauerint Deum vnum, & illum Creatorem omniũ, ſiue Idola colerent, Dæmones inuocarent, & adorarent, illiſque ſacrificarent; his enim, & ſimilibus caſibus ab Inquiſitoribus poſſe puniri, dixit Iudicial. Inquiſ. *ver. inuocare num. 2.* Campegg. ad Zanchin. *de Haeret. cap. 36.* Burſatt. *conſ. 90. num. 1.* Eymer. *par. 2. qu 46. per tot.* & ibi Pegna *comment. 71.* Farinacc. *d. q. 178. n. 146.*

Hinc cum quidam Iudæus aſſeruiſſet, Dæmones non eſſe, Deum non communicare virtutem rebus malis, vt faciant malum; Iob negaſſe Diuinam prouidentiam erga Mundum inferiorem, ac Reſurrectionem Mortuorum; cenſuratis Propoſitionibus, & habitis pro temerariis, & contrarijs fidei, quam communiter debent tenere Chriſtiani, & Iudæi, fuit damnatus ad deteſtandum, & abiurandum huiuſmodi propoſitiones, priuatus munere docendi, & legendi, & fuit illi inhibitum, ne de illis impoſterum, ac de ſimilibus tractaret ex Decreto 24. *Februarij* 1608.

Et propterea, quia Saracæni in ali-
47 quibus communibus Iudæis cum Chriſtianis diſcrepant, meritò ſi Iudæi tranſeant ad eorum Sectam poſſe puniri ab Eccleſia veriùs voluere, Campegg. ad Zanchin. *d. cap. 36.* Decian. *loc. ſupra cit.* Caren. *par. 2. tit. 14. §. 6. num. 18.* Quæ opinio, ſtante Bulla Gregorij Decimitertij *Antiqua Iudaeorum perfidia*, debet omninò ſeruari.

Sed an Iudæi poſt commiſſa delicta ſanctè Inconſtantes petant Baptiſmum, & cum effectu baptizentur, euadant pœnas
48 temporales delictorum ante Baptiſmum commiſſorum, D. Thomas *in 3. quaeſt. 69. art. 2. ad 3.* tenet nullo modo illas euitare Cathechiſm. Roman. *par. 2. de Baptiſmi effectu* habet hæc verba; *Sed quamquam in Baptiſmo pœnas peccatorum condonari exploratum eſſe debet, ab eo tamen pœnarum genere, quę ciuilibus Iudicijs ob graue aliquod ſcelus perſoluendae ſunt, nemo liberatur, itaut qui morte dignus ſit per Baptiſmum à pœna, quae legibus conſtituta eſt, eripiatur*, dicit tamen Dinus Thomas, quod pius Princeps poſſet talem pœnam condonare.

Ideò Cathechiſmus ſubiungit.

Tametſi vehementer laudanda eſſet eorum Principum Religio, & pietas, qui eam quoque animaduerſionem, vt Dei gloria in ſuis Sacramentis illuſtrior fieret ſontibus remitterent, & condonarent.

Quæ pietas iudicio meo poſſet à Principe exerceri in delictis profanis, nempe
49 in homicidio, furto, & ſimilibus, ſed in delictis commiſſis in ſpretum Religionis Catholicæ non conſulerem, quod Princeps illam exerceret, & propterea ſanctæ mem. Vrbanus Octauus noluit condonare pœnam vltimi ſupplicij cuidam ſcele-

ſtiſſimo Hebræo, qui ſclopo Imaginem Sanctiſſimi Crucifixi vulnerauerat, tùm ob ſceleris grauitatem, tùm ob ſcandalum illatum, quamuis petierit Baptiſmum, & fuiſſet cum effectu baptizatus; & ſic Ferrariæ de anno 1635. primo mei Aſſeſſoratus, fuit de ordine Suæ Sanctitatis, & Sacrę Congregationis per brachium ſeculare laqueo ſuſpenſus.

50 Et de Iudæis ad Triremes damnatis adeſt Decretum Sacrę Congregationis *ſub die 22. Auguſti* 1607. quo cauetur, quod Iudæi exiſtentes in Triremibus volentes amplecti fidem Catholicam, inſtruantur, & baptizentur, ſed remaneant in Triremibus.

De Iudæo autem, qui finxit ſe Chriſtianum, & ſuſcepit Euchariſtiam, qua pœna eſſet plectendus, fuerunt Conſultores varij in Conſultatione habita *die* 16. *Decembris* 1557.

51 Cæterùm dicendum eſt, hunc ſceleſtiſſimum grauiſſimis pęnis eſſe puniendum, quia offendit, & læſit Eccleſiam, eiuſque Sacramenta in re graui; ſic Card. de Lugo *de virtute fidei Diuinæ diſput.*20. §.1.*n.*146.

Hactenus de Inconſtantia Iudæorum. Verum, an qui baptizari voluit, & verè baptizatus eſt, ſed Baptiſmus fuit irritus defectu legitimæ materiæ, vel legitimæ intentionis Miniſtri, & putans ſe verè baptizatum, vti talem ſe geſſit, ſi poſtea Inconſtans in fide ab ea receſſerit, poſſit vti Hæreticus puniri.

52 Alphonſus de Caſtro *de Iuſta hęret. punit. lib.*1.*cap.*8.*dub.*3 Simanch. *de Cathol. tit.*31. *n.*5. Azor. *to.*1.*lib.*8.*cap.*9.*qu.*3. & alij relati à Caſtro-palao *to.*1.*tract.*4.*diſp.*3.*pun.*2.*n.*2. tenent, hoſce tanquam Hæreticos puniri poſſe.

Eos enim appellari Hæreticos patet ex Concilio Nicæno *cap.* 19. & à ſexta Synodo generali *cap.* 95. & hoc nomine eos pariter appellat Sanctus Auguſtinus *libro vnico de Baptiſmo contra Donatiſtas cap.*3. & *lib. de Hęreſ. in* 1. *& hęreſ.*44.

Contrariam opinionem, iſtos verè non eſſe Hæreticos tenuere Vgolin. *de Cenſur. Pontif. reſeruat.* 2. *par. cap.* 1. *num.*3. *in fine*, Sayr. *Theſaur. caſ. conſcien. to.*1. *lib.*3. *cap.*4. *num.*11. Sanchez *d. cap.*7.*nu.*3. Caſtro-palao *loco cit. num.*20. Suarez *d. diſput.*19. *ſect.* 5. *nu.*8. Hurtad. *diſp.*82. §.17. Card. de Lugo *d. diſp.*20. *ſect.*4. §.1. *nu.*140. Fragoſ. *loco cit. num.* 228.

Et quidem optima ratione, quia in his habet locum Concilium Tridentinum *ſeſſ.*14. *cap.*2. ibi.

Cum Eccleſia in neminem iudicium exerceat, qui non priùs in ipſam per Baptiſmi ianuam fuerit ingreſſus, Cardin. de Lugo *loco citato num.* 140.

Et in hoc caſu non attenditur opinio, ſed veritas, Cardin. de Lugo *loc. ſupra citat.*

Si autem Baptiſmus validus eſſet ex parte materiæ, formæ, & Miniſtri, ſed inualidus ex parte Baptizati, qui voluit ex-
53 teriùs baptizari, ſed fictè, & ſine intentione, & cum voluntate non recipiendi Sacramentum, certè puniri is poſſet tanquam Hæreticus in foro externo, quia Eccleſia præſumit illum validè baptizatum, niſi fictio illa interna aliundè probari poſſit, Suarez *d. ſect.*5.*num.*9. Sanchez *dicto cap.*7. *num.*35. Card. de Lugo *loco cit. num.*145. Fragoſ. *loc. citato num.*128. *verſic. Dixi*.

54 Octauò infertur ex particula diffinitionis hæreſis, *contra aliquam fidei veritatem*: differre Hæreſis Inconſtantiam ab Inconſtantia Apoſtaſiæ. Nàm, vt diximus, hęc eſt totalis receſſus à fide, illa verò ſolùm in aliquibus, vt ex Cano, & Vgolino tenet Sanchez *dicto cap.*7. *num.*15.

CAPVT XII.

ARGVMENTVM.

De Pertinacia ad conſtituendum quem Hæreticum requiſita. An, qui non fuit de ſuo errore admonitus poſſit dici Pertinax. Praxis Sancti Officij mittendi Admonitores ad Hæreticos Pertinaces in Carceribus Sancti Officij retentos. Quæ cauſæ excuſant à Pertinacia, an Proteſtatio.

SVMMARIVM.

1 *Hæreſis requirit pertinaciam.*
Pertinacia quid ſit in hac materia.
2 *Pertinax an dici poſſit, qui non fuit de ſuo errore admonitus.*
Monitio an, & quando ſit neceſſaria vt quis dicatur pertinax in hæreſi.
Monitio externa ad quid deſeruire poſſit.
3 *Hæreticus pertinax quomodo tractandus ſecundum praxim S. Officij.*
Hæretici pertinaces hodie relinquendi Po-

teſtatibus ſecularibus.

4 *Hæreticis pertinacibus terminus præfigendus quomodo ſit.*

Quomodo hæreticis negatiuis.

5 *Monitio an ſit neceſſaria ad pertinaciam hæreſis in foro externo.*

6 *Pertinacia an requirat temporis diuturnitatem, vel aliquam moram.*

Culpa hæreſis poteſt perpetrari momento temporis ad inſtar aliorum peccatorum.

Perſiſtens diu latenter in errore in foro externo cenſetur hæreticus, abſque alia probatione pertinaciæ, nec videtur per ignorantiam, ſed per malitiam perſeueraſſe.

7 *Pertinax an, & quando dici poſſit qui monitus ab Epiſcopo, vel Inquiſitore, illis non credit.*

Contrauentio Eccleſiæ conſiderari non poteſt in eo, qui non aſſentitur Epiſcopo, vel Inquiſitori in non expreſſis, vel in non damnatis ab Eccleſia, & de ratione.

8 *Pertinacia ſufficiens ad hæreſim quomodo inueniri quandoque poſſit in homine docto, quæ eademmet non inuenitur in ruſtico.*

Homo doctus quando dicatur pertinax in hæreſi.

Ruſticus quomodo credere debeat de fide, vt etiam errans non dicatur pertinax in hæreſi.

9 *Contradictio auctoritati Eccleſiæ an importet pertinaciam in hæreſi, quacumque fiat intentione.*

10 *Offerens paratum ſe corrigi, & acquieſcere Eccleſiæ, ſi ab ea argumentis conuincatur, dicitur pertinax in hæreſi, & de ratione.*

11 *Paratus tueri aliquam partem in non definitis ab Eccleſia, etiamſi Eccleſia contrarium definiat, dicitur pertinax in hæreſi.*

12 *Sentiens contrarium eius, quod falſo putat definitum ab Eccleſia, an dicatur pertinax in hæreſi.*

13 *Proteſtatio an, & quando excuſet à pertinacia in hæreſi.*

Diffinitiones Eccleſiæ non debent amplius in quæſtionem adduci.

14 *Proteſtatio an, & quomodo excuſet à pertinacia in his, quæ explicitè quis ſcire tenetur.*

Proteſtatio contraria operationi non excuſat.

Proteſtatio non excuſat monitum in iudicio, & ab hæreſi non recedentem.

15 *Proteſtatio an, & quando ſuffragetur, conuictum de hæreſi dicentem ſe ſemper cum Eccleſia ſenſiſſe.*

1 NONÒ infertur ex vltima particula dictæ diffinitionis, ibi, *cum pertinacia*, ad effectum, vt quis dicatur Inconſtans in fide, & verè Hæreticus, requiri pertinaciam, *cap. vnico, de Summa Trinit. in 6.* & *Clement. vlt. §. vlt. de Vſur.* & *cap. 2. de Summa Trinit. & fide Cathol. cap. Dixit Apoſtolus 24. qu. 3.* Albert. *de Hæret. qu. 1. num. 19. & qu. 13. num. 14.* Simanch. *dicto tit. 31. num. 7.*

Pertinacia autem in hac materia nil aliud eſt, quàm conſtans voluntas reſiſtendi doctrinæ, quæ proponitur credenda de fide abſque eo quod qui ſic reſiſtit, velit ſuum iudicium auctoritati Eccleſiæ ſubiicere, Sanchez *d. cap. 7. nu. 2.* Sanctarell. *de Hæreſi cap. 1. dub. 4. nu. 17.* Card. de Lugo *d. diſput. 20. num. 154.* Farinacc. *q. 196. num. 6.* P. Diana, qui plures ex noſtris Moralibus *par. 4. tract. 7. reſolut. 36. verſ. Prima opinio,* Carena *par. 2. tit. 1. de Hæret. §. 2. num. 12.* P. del Bene *de Offic. S. Inquiſit. par. 1. dubit. 2. petit. 2. per tot.*

Cæterùm, an pertinax dicatur ille, qui
2 non fuit de ſuo errore admonitus, non eſt concors Doctorum ſententia: Nàm Alciat. *in l. 2. n. 3. C. de Summ. Trin.* quē ſequuntur Menoch. *conſ. 149. num. 49. volum. 2.* & latiſſimè Lupus *in allegat. in mater. Hæreſis, poſt tract. de donat. inter Vir. & Vxor. §. 3. & 4.* Turre-cremata *in Summ. de Eccleſia lib. 4. par. 2. cap. 16.* tenent monitionem eſſe neceſſariam.

Et hæc opinio videtur probari *ex cap. Qui in Eccleſia 24. qu. 3.* dùm ibi dicitur: *Si correcti, vt ſanum, rectumque ſapiant, reſiſtunt contumaciter, ſuaquè peſtifera, & mortifera dogmata emendare nolunt, ſed defenſare perſiſtunt:* & ex *cap. Dixit Apoſtolus 24. q. 3.* ibi, *Dixit Apoſtolus, Hæreticum Hominem poſt primam, & ſecundam correctionem deuita.*

Requiritur ergò monitio antequam quis inter Hæreticos pertinaces poſſit connumerari.

Sed contrariam opinionem tenent communiter Theologi, monitionem nullo modo requiri, vt quis cenſeatur Hæreticus pertinax, Suarez *de fide diſp. 19. ſect. 3. num. 23.* Gaietan. Valent. Caſtro-palao, Filiucc. & cæteri, quos refert, & ſequitur Diana *dicta reſolut. 36. verſ. Prima opinio,* & eum ſequitur Card. de Lugo *d. diſput. 20. ſect. 5. nu. 157.* ex noſtris Simanch. *de Cathol. tit. 48. nu. 7. & 8.* Paramo *de Origine Inquiſit. lib. 1. tit. 2. cap. 4. nu. 5.* Ricciull. *de iure perſonarum lib. 5. cap. 2. num. 10.*

Ratio eſt, quia monitio externa ſolùm deſeruire poteſt, vt errans aduertat ad oppoſitionem ſui erroris cum doctrina Eccleſiæ; atſi totum ſcire poteſt melius ex libris, & diffinitionibus Conciliorum, quàm ex monitoriis verbis non videtur neceſſaria alia monitio, vt excuſetur à pertinacia, Card. de Lugo *loco cit. num. 18.* Simanch. *loc. ſupra cit.*

Non obſtat Text. *in d. cap. Qui in Eccleſia,* & *Dixit Apoſtolus,* quia in illis eſt ſermo de monitione externa ad vitandum Hæreticum, non autem de monitione ad illum conſtituendum, ſic Suar. *d. ſect. 3. n. 23.*

Vel ſecundum Cardinalem de Lugo *loco citato num.* 158. dùm dicitur, monitionem eſſe neceſſariam, debet intelligi ad iuſtificandam eius incorrigibilitatem, & ſeparationem ab Eccleſia, & ſic pœnam, quæ Hæretico pertinaci datur in foro externo.

Quocirca inoleuit praxis in Sancto Officio retinendi diù hæreticos pertinaces
3 in carceribus, & ſæpiùs ad illos mittendi admonitores doctos Viros, curando, vt reſipiſcant, & dantur primi, ſecundi, & tertij termini ad reſipiſcendùm, Pegna *lib. 2. comment. 65. verſ. In his pertinacibus*. Carena *par.2.tit.2.§.3.nu.*15. Praxis Italico idiomate exarata, quæ ſub nomine incerti Auctoris circumfertur, quæ tamen fuit compoſita à b.m. Card. Scaglia.

Quæ praxis fundatur in Textu *in cap. Conuenientibus* 1.*quæſt.*7.§.*Item Petrus.* Vbi littera *Petrus Apochriſarius Papę*, dixit:

Romę exulatus eſt Macharius hæreticus à Sancta ſexta Synodo quadraginta dierum inducias dedit illi Pater Noſter Benedictus Papa, & quotidiè mittebat ad eum Bonifacium Conſiliarium ſuum, & inſtruebat eum commonitorijs verbis ex Diuina Scriptura, & nullatenùs voluit emendari; hoc autem faciebat, vt eum reciperet in ordine ſuo.

Quem Textum ad hunc propoſitum conſiderat Lupus *allegat. in mater. hęreſis* §. 1.

Ideò in Suprema, & Vniuerſali Inquiſitione *ſub die* 8. *Octobris* 1588. fuit reſolutum, quod licet Directorium *in par. 3. in primo modo terminandi Proceſſum*, dicat, quod Hæretici impœnitentes debent retineri carcerati per annum, aut ſex menſes, non tamen reperitur Canon, aut Decretalis, quæ huiuſmodi terminum præſcribat, ſed legitur, vt dixi ſupra, quod S. Benedictus Papa præfixit terminum quadraginta dierum Machario Patriarchæ Hæretico, deque eo tempore, & de iure antiquo Hęretici pertinaces non relinquebantur poteſtatibus ſecularibus, proùt poſteà conſtitutum fuit per *cap. Ad abolendam*, & *in cap. Excommunicamus* §. 1. *de Hęret.* vbi etiam habetur quamprimùm expediendos, & tradendos brachio ſeculari. Poteſt tamen præfigi ei aliquis honeſtus terminus aliquorum dierum, & deindè ſecùndus breuior, & etiam tertius, & vlterior, & adhùc durante pertinacia, & adhibita etiam diligentia Theologorum, iuxta notat. à Directorio, *vbi ſupra*, procedendum eſt ad ſententiam diffinitiuam, & Reus tradendus brachio ſeculari.

Et quod dicitur à Directorio *de termino anni, aut ſex menſium*, fuit monitio ma-
4 giſtralis, & particularis in caſu illo, in quo Hæreticus pertinax cupiebat comburi, putans ſe eſſe Martyrē, aut pro tali haberi.

Verùm tamen eſt, quod cum Hæreticis negatiuis conuictis per teſtes proceditur cum longioribus terminis ad reſipiſcendum.

Talis enim terminus iterùm, atque iterùm ſæpiùs conceditur ob periculum, ne teſtes vera depoſuerint, & Reus ſit innocens; & in hoc caſu aliqui Summiſtę, & Doctores dicunt, iudicium differendum vſque ad annum: Memores eſſe enim debent Inquiſitores, & Ordinarij documenti Tito dati, qui cum eſſet Epiſcopus debebat quærere oues errantes, vt ad Eccleſiæ ouile eas reduceret, Card. de Lugo, & Ioannes Lupus *locis citatis*.

Alciati ergò doctrina minimè tenenda eſt, neque quoad forum internum, neque
5 quoad externum, vt malè opinati ſunt Petrus de Aragona, & alij citati à Diana *dicta reſolut.* 36. qui tamen immeritò pro hac opinione citat Sanctarell. *de Hęreſ. cap.*1. *dub.*4. *num.*18. *in fine*: non enim ibi loquitur de monitione requiſita in foro externo, ſed declarat opinionem Siluestri, de qua infra.

Non inquàm opinio Alciati tenenda eſt, nàm in ſpecie reprobatur à Simanch. *dicto tit.* 4. *num.* 7. & à Diana *d. reſolut.* 36. *verſ. Tertia opinio*, Card. de Lugo *loco cit. num.*157.

Ex hoc etiam deducitur ad pertinaciam
6 conſtituendam non requiri temporis diuturnitatem, vel aliquam moram; quia temporis momento poteſt culpa Hæreſis perpetrari inſtar aliorum peccatorum, Gaietan. 2. 2. *qu.* 11. 2. *notab.* Canus *dicto loco cap.*9. *colum.*19. cum alijs per Sanchez *dicto cap.*7.*num.*7. Card. de Lugo *d.diſp.*20, *nu.*157. Albergh. *Man. cap.*1.*de Hæret.nu.*8. Farinacc. *qu.*196.*num.*19.

Siluestri verò doctrina *in ver. Hæreſis q.*1. *num.* 1. *verſ. Sciendum*, procedit in eo, qui latenter diù perſtitit in errore.

Iſte enim quoad forum externum habetur pro Hæretico abſque alia probatione pertinaciæ, quia talis non videtur per ignorantiam, ſed per malitiam perſeueraſſe; ſic eum declarat Sanchez *dicto cap.*7. *num.* 7.

An verò pertinax dicatur ille, qui monitus ab Epiſcopo, & Inquiſitore illis non
7 credit: Diſtinguendum eſt, vel ſumus in his, quæ expreſsè ſunt damnata ab Eccleſia, vel expreſsè ab ea aſſerta, aut in non expreſsè damnatis, vel aſſertis. Priori caſu monitus ab Epiſcopo, vel Inquiſitore, ſi non aſſentiat pertinax reputabitur: Secundò verò nequaquàm, ſic Alphonſus de Caſtro *de Iuſta, cap.*10. *col.* 5. Farinacc. *dicta qu.*196. *num.*10.

Ratio eſſe poteſt, nàm qui non aſſentit Epiſcopo, vel Inquiſitori in non expreſſis, vel in non damnatis ab Eccleſia exi-

ſtimare poteſt, ſe non contrauenire Eccleſiæ: Ideò hoc caſu non tenetur credere, niſi ipſimet Eccleſiæ, vel Summo Pontifici: ſic Canus *de locis lib. 12. cap. 9. num. 17.* cum aliis per Sanchez *dicto cap. 7. nu. 25.* Farinacc. *dicta qu. 196. nu. 12.*

Et ex Toleto, ſubiungit Sanchez, quandoque inueniri pertinaciam in homine
8 docto ſufficientem ad Hæreſim, quæ non inuenitur in ruſtico. Homo enim doctus erit pertinax, quotiès re vera aliquid contra traditiones Apoſtolicas, vel Pontificis diffinitionem tenet, quia ſcit, haſce eſſe certas regulas fidei. Ruſticus verò non erit pertinax credens aliquid, quod ſcit eſſe contra traditionem Apoſtolicam, aut Pontificis determinationem, dummodò credat non eſſe contra Eccleſiam paratus ab ea corrigi, quia hic non tenetur ſcire in particulari, illas eſſe certas fidei regulas; & hæc ſit ratio illi credendi, vt credat quidquid tenet Eccleſia.

Præterea ad hanc pertinaciam conſtituendam ſat erit, ſi non ſolùm directè, ſed
9 indirectè quis velit refragari auctoritati Eccleſiæ, quacumque intentione contradicat, ſiue cupiditate lucri, ſiue gloriæ, ſiue cuiuſuis alterius rei ductus, ſiue qualis alia intentione contradicat, Vaſquez *par. 2. quæſt. 73. num. 7. diſput. 126. cap. 3. in initio,* Sanchez *d. cap. 7. num. 4.* latiſſimè, & doctè Card. de Lugo *d. diſp. 20. num. 163.* vbi concordat opiniones Suarez, & Vaſquez, qui videbantur ſibi inuicem aduerſari.

10 Nec excuſatur à pertinacia ille, qui offert ſe paratum corrigi, & acquieſcere Eccleſiæ, ſi ab ea argumentis conuincatur, quia is non eſt paratus conſentire auctoritati Eccleſiæ, ſed rationibus, & argumentis ab ea adducendis in confirmationem ſuæ diffinitionis, ſic ex Vaſquez, & Ledeſma, Sanchez *dicto cap. 7. num. 6.* Cardin. de Lugo *d. diſput. 20. ſect. 5. num. 166.*

11 Nec pertinax deſijt eſſe ille, qui in nondùm ab Eccleſia diffinitis amplectitur eo animo aliquam partem, & ità tenaciter, vt ſit paratus ad illam tuendam, etſi contrarium Eccleſia diffiniat, Gaietan. *in Summ. ver. Hæreſis,* Nauarr. *in Summ. cap. 11. num. 22.* Vaſquez *d. diſput. 126. cap. 3. num. 8.* Sanchez *d. cap. 7. num. 2. 9.* Card. de Lugo *d. ſect. 5. num. 167.*

12 Idem eſt in eo, qui falsò putans aliquid eſſe ab Eccleſia diffinitum, contrarium ſentit, quia tunc formaliter à fidei ratione recedit, credens, non in vniuerſum eſſe vera diffinita ab Eccleſia, Henriquez *in Summ. lib. 13. de excommunicat. cap. 17. num. 3.* Bannes 2. 2. *qu. 11. à nu. 22.* Aragon. *eadem qu. 11. artic. 1. colum. 6.* Sayr. *Theſaur. tom. 1. lib. 3. cap. 4. num. 14.* Ledeſma *2. tom. Summ. tract. 1. cap. 8.* quos citat Sanchez *d. cap. 7. nu. 30.* Card. de Lugo *nu. 167.* qui reprobat Simanch. *de Cathol. inſtit. tit. 31. num. 9.* contrarium tenentem.

An autem proteſtatio excuſet à pertinacia latè Farinacc. *qu. 178. à nu. 18.* P. del Bene *de Officio Sanctiſs. Inquiſitionis par. 1. dubit. 5.*

13 Tu dic, proteſtationem tunc excuſare à pertinacia, & ab Hæreſi, quando ſumus in rebus dubiis non diffinitis ab Eccleſia, quia iam diffinita non debent in quæſtionem adduci, *cap. Maiores 24. q. 1. cap. Hæc eſt fides, eadem cauſa, & qu.* Decian. *lib. 5. cap. 18. num. 11. & cap. 55. num. 8.* Farinacc. *d. qu. 178. num. 158. & 159.* Sanctarell. *de Hæreſ. d. cap. 1. dub. 6. num. 27.* Card. de Lugo *loco cit. num. 170.* Pegna *Comment. 26. par. 1.* Simanch. *de Cathol. tit. 55. num. 5.* Souſa *in Aphoriſm. lib. 1. cap. 14. num. 5.* P. del Bene *loco cit. in Corollarijs num. 6.*

14 Ità pariter in his, quæ quis explicitè ſcire tenetur, proteſtatio non excuſat, Pegna *d. Comment. 26.* Simanch. *de Cathol. tit. 50. rubr. de pœnis,* Albertin. *de agnoſc. q. 12. num. 9.* Farinacc. *d. qu. 178. nu. 155.*

Quod quidem intelligendum eſt, vt procedat in foro exteriori, ſecùs in foro animæ, in quo quęuis proteſtatio excuſat, Alphonſus de Caſtro *de Iuſta, lib. 1. cap. 11.* Decian. *lib. 5. cap. 55. num. 8.* Farinacc. *dicta qu. 178. nu. 176.* Souſa *d. cap. 14. nu. 6.* Card. de Lugo *d. ſect. 5. num. 170.*

Nec proteſtatio prodeſſe poteſt, quando quis operatur contrarium eius, quod proteſtatur per regulam Textus *in cap. Cum M. Ferrarienſis de Conſtit.* Albert. *d. qu. 12. num. 9.* Simanch. *d. tit. 55. num. 7.* Gerſon. *de proteſt. conſ. 3.* Pegna *d. Comment. 26.* Farinac. *d. q. 178. num. 159.* Sanctarell. *d. dub. 6. nu. 27. verſ. Sicut nec excuſat,* P. del Bene *loco citato num. 8.*

Multo minùs proteſtatio excuſat, quando ſumus in iudicio, & is monitus à Iudice, quod hæreſim dicit, ab ea recedere non vult, Iudic. Inquiſit. *verb. Credibilia, verſ. Si autem,* Decian. *d. cap. 55. nu. 8.* Pegna *d. Comment. 26.* Farinacc. *d. qu. 178. nu. 160.* Sanctarell. *dicto dub. 6. num. 27. verſ. Item non excuſatur.*

15 An verò ſi quis ſit de Hæreſi conuictus, proteſtetur, ſe ſemper cum Eccleſia ſenſiſſe, & modò ſentire, dicemus *infra de Hæretico negatiuo*: Vide Sanctarell. *dub. 6. verſic. Præterea proteſtatio,* Caren. *in prax. S. Officij par. 2. tit. 1. §. 9.* plures affert, P. del Bene *loco citato num. 9.*

CAPVT

CAPVT XIII.

ARGVMENTVM.

De Hæreticis Externis, & Internis. Quis dicatur Hæreticus Externus. An qui notis, vel cifris ſcribit Hæreſim, dicatur Hæreticus Externus. An in verbis æquiuocis, vel in ſomno prolatis. An qui detegit Hæreſim in confeſſione, vel qui petendi conſilij cauſa Hæreſim detegit: Et quale factum requiratur ad manifeſtationem Hæreſis externæ.

SVMMARIVM.

1 *Hæreſis alia externa, alia interna, ſeu mentalis.*

2 *Hæreſis alia externa, alia interna, & alia externa, & interna ſimul.*

3 *Hæreſis externa tantum quæ.*

4 *Hæretici præſumpti qui ſint.*

5 *Hæreſis interna tantum quæ.*

6 *Quæ interna, & externa ſimul.*

7 *Significatio externa fit vel verbis, vel factis.*

Significatio hæreſis externę ex quibus reſultet.

8 *Hęreſis externa ex ſignis, vel verbis indifferentibus non detegitur.*

9 *Hęreſis externa an, & quando reſultet ex characteribus notis, ſeu cifris.*

10 *Cifræ quando non excuſent ab hæreſi externa.*

11 *Hæreticus mentalis ſcribens ſuam hæreſim notis abſtruſis, & non intelligibilibus, ſi poſtea amico communicaret, vel ad ſui memoriam retineret Regulam intelligendi illa notas, an cenſeatur hæreticus externus.*

12 *Hæreſis externa an poſſit manifeſtari ex verbis æquiuocis.*

Verba æquiuoca in dubio ſumenda ſunt in ſenſu Catholico.

Hæreſis quando dicatur manifeſtari ex verbis, vel ſignis.

13 *Hæreſis interna an, & quando detegatur, ex eo quod dormiens fateatur, & profiteatur hæreſim, quam occultat in mente.*

Vox dormientis non eſt manifeſtatiua ſenſus vigilantis.

14 *Hæreticus externus an, & quando dici poſſit qui ſuam hęreſim detegit in confeſſione.*

Hæreticus ad conſequendum Sacramentum Confeſſionis, an perneceſſe debeat dolere, & habere propoſitum.

15 *Hæreticus reuelans ſuam occultam hęreſim Inquiſitori, vel amico, per modum petitionis conſilij, an, & quando dici poſſit hęreticus externus.*

16 *Factum expreſſiuum latentis hęreſis quando, & ex quibus reſultet.*

17 *Fornicatio exercita eo animo, quod fornicans putet eam ſibi licere, an ſit actus hęreſis manifeſtatiuus.*

18 *Carnes an comedens in diebus vetitis, putans illas licitè poſſe edi, an, & quando dicatur hęreſim manifeſtare.*

19 *Quid ſi comedat illas appoſitas ad diſcernendum Lutheranos à Chriſtianis.*

20 *Hæreticus internus prorumpens in blaſphemias non hęreticales, an, & quando dicatur hæreticus externus.*

21 *Hæreticus internus nutus faciens indifferentes, an dicatur hæreſim manifeſtare.*

1 HORVM autem Hæreticorum Inconſtantia alia eſt externa, alia verò interna, & mentalis, Filiucc. *to.2.tract.22. cap.6.* Alberghin. *Man. cap.2. nu.2.* Ricciull. *lib.5.cap.9.nu.1.*

2 Rurſùs alia eſt externa tantùm, alia interna, & mentalis tantùm, alia externa, & interna ſimul, Duard. *ad Bullam Cœnæ lib.2. can.1.qu.20.nu.11.* Trullench. *loco cit.* Sayr. *in Theſaur. lib.3. cap.4. num.19.*

3 Inconſtantia, ſeu Hæreſis externa tantùm eſt illa, quando quis retenta in intellectu fide, aliquid contra eam vel ob metum, vel paſſionem facit, vel profert, Suarez *d.tract. diſp.14. ſect.vlt. num.4.* Trullench. *loco cit. num.3. verſ. ad hæreſim materialem*, Duard. *loco cit.*

Et ad hanc ſpeciem Hæreſis externæ tantùm referuntur omnes illi, qui Hære-
4 tici pręſumpti vocantur, Suarez. & Duard. *locis citatis*. Quales ſunt, qui dicto, vel facto reddunt ſe ſuſpectos de Hæreſi, Menoch. *de præſumpt.lib.5. præſumpt.6.num.14.* Duard. *loc. cit. num.8.* Ricciull. *loc. citato à num.1.* de quibus infra ſingillatim dicemus.

Interna verò, & mentalis Hæreſis, ſeu
5 Inconſtantia in fide, eſt illa, quam quis in mente retinet nullo extrinſeco ſigno apparente, Suarez *d. diſput.21. ſect.2. num. 1.* Duard. *loc. cit. num. 12.* Trullench. *num. 3.* Ricciull. *d.cap.9.num.3.* Bordon. *in Tribun. cap.10. num.1.*

6 Interna verò, & externa ſimul illa eſt, quæ reſidet in intellectu, & aliquo ſigno

externo ſe prodit, Suarez *loco cit.* Duard. *loco cit.num.*13. Trullench. *num.*3.

Cæterùm, cum externa ſignificatio fiat
7 vel verbis, vel factis, Eymer.*in direct.q.*50. & ibi Pegna *Comment.* 75. Roias *de Hæret. à num.*276. Suarez *d. ſect.*2. *num.*8.

Non omne verbum, vel factum aptum eſt ad detegendam huiuſmodi Inconſtantiam, ſed requiritur tale, itaùt ſi aliquis adeſſet, cognoſceret eum, qui talia edidit, in tali Hæreſi eſſe, Nauarr. *in cap. Cogitationis n.*10.*corollar.*2.*de pœnit.diſt.*1. Vgolin. *de Cenſur.Pap.reſeruat.*2.*par.cap.*1.§.1.*nu.*17. Sanch.*ad Præcept.lib.*2.*cap.*8.*nu.*7. Albergh. *in Man. cap.*2. *num.*2.

Hinc propterea ſignum, vel verbum indifferens, non eſt aptum ad detegendam
8 huiuſmodi in fide Inconſtantiam, Sayr. *in Theſaur. to.*1. *lib.*3. *cap.*4. *num.*26. cum alijs per Sanchez *loco cit.num.*8. Alberghin. *loc. cit.nu.*2. P.del Bene *de Offic.Ss.Inquiſit.par.*1. *dubit.*12. *num.*5.

Ideò non dicitur Hæreticus externus,
9 qui ſcribit Hæreſim characteribus, vel notis, quæ vulgò *cifræ* vocantur à ſe ipſo compoſitis ad ſibi ſoli ſignificandum, quæ talia ſint, vt à nullo alio intelligi poſſint, Sanchez *loco citato num.*10.

Dixi *à nullo alio intelligi valeant*, quia ſi à perito in arte intelligi poſſent, & vt vulgò dicitur *diſcifrari*, certè is non excuſaretur ab hæreſi externa, Hurtad. *de fide diſp.*83. *ſect.*3. §.15. Card.de Lugo *diſp.*23. *ſect.*2.*num.*13. Pueron. *in Bulla Cœnæ cap.*1. *num.* 113.

Et propterea cum hodie ars interpretandi notas, ſeu cifras facillima reddita ſit, ferè nullus ſic ſcribens hæreſes, excuſari poterit ab hæreſi externa.

10 Pariter non excuſaretur ſic ſcribens hæreſes, ſi alijs Regulam interpretandi, hoc eſt *contra cifram*, traderet, vel etiam apud ſe retineret, quia tunc hæreſis non eſt per ſe occulta, ſed per accidens, Card. de Lugo *loco cit. num.*13.

An autem Inconſtans in fide, & Hæreticus mentalis ſcribens notis abſtruſis ſuam hæreſim, quam nullus præter illum intelligere tunc poteſt, ſi elapſo tempore aliquo alicui amico regulam intelligendi illas notas communicaſſet, vel ad ſui memoriam, illam apud ſe retineret, cenſeatur Hæreticus externus. Vide doctè, & ſub-
11 tiliter differentem more ſuo Cardinalem de Lugo *loco citato num.* 14. qui tamen poterat ſe breuiùs expedire ad tradita per Vaſquez *in* 1. 2. *qu.*96. *artic.* 4. *diſput.*160. *cap.* 5. *num.* 22. & per Sanchez *loco citato num.* 25.

12 An verò verba æquiuoca apta ſint ad manifeſtandam hæreſim externam, negant Hurtad. *d.diſp.*83.§.13.*&* 14. Caſtro-palao *de fide tract.*4. *diſput.*3. *pun.*3. *num.* 4. Tùm quia verba æquiuoca in dubio ſumenda ſunt in ſenſu Catholico: tùm etiam quia verbum, vel ſignum manifeſtatiuum hæreſis tale eſſe debet, vt videntes, & audientes prudenter, & abſque temeritate colligere poſſint animum Hæreticum internum.

Contrariam tamen opinionem tenent Sanchez *ad Præcepta lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 26. Suarez *diſp.*22.*num.*2. *verſ. Secùs verò, & de cenſur.diſp.*4.*ſect.*7.*n.*17.Card.de Lugo *dicta diſput.*23. *ſect.*2. *à num.*19.

Ratio eſt, quia illa æquiuocatio non minuit culpam, ſed per accidens illam occultat, Bonacin. *de Cenſur. diſput.*2.*qu.*5. *pun.*2. *num.*6. Card.de Lugo *loco cit. ſect.*2. *num.* 9.

13 Nec ſufficeret ad detegendam hæreſim internam, ſi quis dùm dormit fateatur, & verè profiteatur hæreſim, quam in mente occultat, quia illa non eſt manifeſtatio, cum vox dormientis non ſit ſignificatiua ſenſus vigilantis, Suarez *d.diſp.*21. *ſect.*2.*num.*12. Sanchez *dicto cap.*8. *num.*24. Card.de Lugo *d. ſect.*2.*num.*33. P.del Bene *loco cit. num.* 13.

Quod procedit, quamuìs in vigilia præuiderit ſe in ſomno manifeſtaturum hæreſim, vt contra Bonacin. *diſput.* 2. *de Cenſur.q.*5. *pun.*2. *n.*7. tenet Card.de Lugo *loco cit.*

Et hoc habet locum, quamuìs qui talia profert in ſomno, verè non dormiret, ſed ſimulatè: Nàm ſi non habet in animo per illa verba plus ſignificandi, quàm ſi à dormiente, vel ab ebrio proferantur, non poteſt dici Hæreticus externus: Secùs autem ſi aſſumeret illam occaſionem, vt ſuam hæreſim internam exprimeret, quia tunc ſunt veræ voces non dormientis, ſed vigilantis, vt benè contra Hurtadum, & Dianam tenet Cardin. de Lugo *loco citato num.*37. *&* 38.

14 Pariter non eſt Hæreticus externus, qui hęreſim internam detegit in Confeſſione, quia actus iſte, & optimus eſt, ac extra iudicium humanum, Simanch. *de Cathol. tit.*42.*num.*9. Couuarr.*reg.peccatum* 2.*par.in initio nu.*7. cum alijs per Sanchez *d. cap.*8. *num.* 19. & poſt eum Albertin. Bonacin. Ricciull. & Boſs. *de triplici Iubilæo ſect.* 1. *caſu* 10. §.4. *num.* 139. P. del Bene *loco cit. num.* 10.

Dummodò bono animo id faciat, ſecùs ſi ſimulatè, vel alio prauo fine, & abſque intentione faciendi veram Confeſſionem hæreſim proferret, Sanchez, & Boſs. *locis citatis*.

Non tamen requiritur, quod de peccato hæreſis doleat, vel habeat propoſitum neceſſarium ad valorem Sacramenti, vt *locis citatis* Sanchez, & Boſs. teſtantur.

Cauendum eſt ergò à Barboſa *de pote-*

*ſtate Epiſcopi allegat.*40.*num.*19. qui contrarium aſſerit, & confundit hunc caſum, cum ſequenti.

5 Nec erit Hæreticus externus ille, qui reuelat ſuam occultam hæreſim Inquiſitori, vel alicui alteri amico, non vt illam aſſerat, ſed vt ab eo conſilium petat, vt voluere plures citati à Sanchez *loco alleg.* quibus addo Barboſ. & Boſs. *locis cit.*

Duplicem huic concluſioni limitationem afferunt nonnulli, & primò Azor. qui dicit, illam procedere, ſi is aperiat hæreſim, quam alias tenuit conſilij petendi gratia, ſecùs autem ſi eam, quam nunc tenet.

Secundo Bannes, & alij à Sanchez allegati *loc. cit.* dicunt, tunc procedere concluſionem, ſi quis Virum doctum conſulit, vt acquieſcat Eccleſiæ; ſecùs tamen, vt acquieſcat illi Viro docto.

Sed neutra limitatio placet doctiſſimo Sanchez: Non prima, quia adhuc ille actus bonus eſt, cum ad capiendum conſilium in animæ bonum fiat, non autem ad profitendam hæreſim. Non ſecunda, quia adhuc ille actus bonus eſt, & latet in animo, ſe nolle acquieſcere Eccleſiæ, vt benè vtramque limitationem reprobat Sanchez *dicto cap.*8.*num.*20. quem ſequitur Boſs. *loc.cit. num.*140.

Quo verò ad factum expreſſiuum latentis Inconſtantiæ in fide dicendum eſt, debere eſſe tale, ex quo ſaltem hæreſis

6 præſumptio oriatur, verbi gratia: ſi credens Baptiſmum eſſe reiterandum, rebaptizet; vel negans auctoritatem Eccleſiæ in inſtituendis ieiunijs, hac intentione comedat carnes in Quadrageſima, Sanch. *d. cap.*8. *num.*15. Boſs. qui alios, *num.* 129. Sanctarell. *cap.* 3. *dub.* 2. *num.* 13. *verſic. Si quis.*

Secùs autem, ſi actus eſſet immunis à ſuſpicione hæreſis, qualis eſt, ſi quis crederet internè, fornicationem non eſſe peccatum, externè fornicaretur, ſic Sanchez *loc.cit.* Boſs.*loc.cit.* Card.de Lugo *loc. cit. num.*25. P.del Bene *loc.cit.*

Quia fornicatio poteſt ex alia cauſa quàm ex hæreſi prouenire: Puta ex concupiſcentia, & ex deſiderio prolis, vt dicunt *ſupra citati*. Et licet etiam vſus carnium poſſit prouenire ex infirmitate, vel gula, nihilominùs adeſt ſuſpicio hæreſis in his, qui comedunt carnes diebus prohibitis, nullas habentes cauſas excuſationis, quæ non adeſt in fornicantibus, & hoc propter Hæreſim Lutheri, & aliorum Nouatorum in hac materia, vt benè aduertit Boſs. *num.* 128. Et Ego dixi *latè in reſponſione ad Hiſtoriam Inquiſitionis Venetæ.*

17 Nec placet diſtinctio Bordoni *in Tribun. cap.*12. *num.*21. *verſ.Ego dicerem,* aſſerentis, quod ſi quis accedit ad fornicandum eo animo, quod credat talem acceſſum ſibi licere, tunc eſſe actum hæreſis manifeſtatiuum, quia etſi actus iſte non inuoluat ſuſpicionem hæreſis, ſi ille animus lateat, hoc verum eſſe pro foro iudiciali, non autem in ordine ad cenſuram, quia Bordonus petit principium, dùm enim omnes Doctores dicunt, quod actus externus debet hæreſis ſuſpicionem parere, non ſufficit illa mentalis intentio, niſi exteriùs irrumpat etiam ad effectum excommunicationis, quia ex illo actu non inſurgit ſuſpicio hæreſis, vt dicunt Suarez, Sanchez, & Boſs. *loc. cit.* in puncto Sanctarell. *de Hæreſ. cap.*3. *dub.*2. *num.*12.

18 Cæterùm, edens in diebus vetitis modicum carnis putans licitè poſſe edi, an ex hoc eſu manifeſtaret hæreſim; placet diſtinctio. Aut cum eſu modicæ carnis concurrunt aliæ coniecturæ ſuſpicionis hæreſis, puta, ſi ità illam modicam quantitatem carnis comederet, vt notabilem comedendi quantitatem animum habere demonſtret.

Vel ſi hac expreſſa intentione ferculum carnis in menſa apponat, vt qui Lutherani ſunt à Catholicis diſcernantur, &

19 ſine proteſtatione, imò animo proteſtandi hæreſim Lutheranam, etiam tantillum carnis comedat, procul dubio Hæreticus externus erit cenſendus, quia paruitas materiæ tunc non excuſat, Duard. *in Bull. can.* 5. *qu.*24. 3. *concluſ. num.* 21. *verſ. Quod puto*, Boſs. *loc. cit. num.* 129. & ità intelligendi veniunt Sanchez, Sanctarell. Card. de Lugo, & alij ſimpliciter loquentes.

Et propterea dixit idem Card.de Lugo, quod licet hęreticus internus prorumpens in blaſphemias non hæreticales, non di-

20 catur hæreticus externus, quia huiuſmodi blaſphemiæ non ſignificant mentem hæreticam, licet ex illa procedant: At tamen ſi illæ blaſphemiæ in eo loco eſſent ſigna Hæreticorum, vt in Anglia, & Scotia, ſi quis malediceret Papæ, & ſacris Imaginibus, certè proferens huiuſmodi blaſphemias ex mente hæretica, eſſet Hæreticus externus.

Sed ſi quis ex hæreſi interiori digitos moueret, annueret oculis, percuteret fœmur, vel ſimilia faceret, quæ nullam ha-

21 bent cum hæreſi interiori connexionem, non eſſet cenſendus Hæreticus externus, Sayr. *in Theſaur. lib.*3.*cap.*4.*num.*26. Suarez *d. diſput.*21. *ſect.*2. *num.*10. *&* 11. Ricciull. *d.lib.*5.*cap.*9.*nu.*10.cum alijs per Sanctarell. *d. dub.*2. *num.*12.

Rursùs in fide Inconſtantium, nonnulli appellantur Hæretici affirmatiui, alij Hæretici negatiui.

CAPVT XIV.

ARGVMENTVM.

De Hæreticis Affirmatiuis, & Negatiuis. De ſponte Comparentibus. Vnde Priuilegium ſponte Comparentium. Quæ debeant concurrere, vt quis gaudeat priuilegio ſponte Comparentis. An ſponte Comparens teneatur nominare Complices, ſeu Conſcios, & qui ſint iſti Conſcij. An dicatur ſponte Comparens, qui poſt denunciationem coram Inquiſitore compareat. An præuentus Indicijs ſuper vna Hæreſi, Blaſphemia, vel Sacrilegio, ſi plura fateatur, dicatur ſponte Comparens. An Sacerdos inquiſitus de reiterata celebratione Miſſarum coram Ordinario, ſi fateatur, ſe non promotum, habeatur pro ſponte Comparente. An expeditus à Sancto Officio, ſi redeat, & fateatur ea, quæ negauit, habeatur pro ſponte Comparente. An ſi quis fateatur, ſe celebraſſe non promotum, & taceat, ſe audiuiſſe Confeſſiones, habeatur pro ſponte Comparente. An Inquiſitor ex officio poſſit indagare, an quis ſponte Comparens ſit. An qui ſemel abiurauit Hæreſes, ſi incidat in Hæreſes non abiuratas, quas ſponte fatetur, habendus ſit pro ſponte Comparente. An Relapſus, qui timore probationum compareat, debeat haberi pro ſponte Comparente. Nati, & educati inter Hæreſes, quomodò recipiantur. An indicijs præuenti, ſi non citati compareant, dicantur ſponte Comparentes, vel ſponte Confeſſi, & quis dicatur ſponte Confeſſus. Quas pœnas non euadant ſponte Comparentes. Quomodò accipiantur Hæretici, qui vel cum tergiuerſatione, vel cum tortura fatentur Hæreſes. Quibus caſibus Hæreticis pœnitentibus non parcatur.

SVMMARIVM.

1 *Hæretici affirmatiui, qui.*
2 *Hæretici affirmatiui pertinaces, & impœnitentes, qui.*
3 *Hæretici pœnitentes, qui.*
4 *Hæretici affirmatiui ſponte comparentes, qui.*
5 *Hæretici comparentes ſponte iuxta praxim Sancti Officij expediuntur ſola abiuratione, & pœnitentijs ſalutaribus, vitatis omnibus alijs pœnis.*
6 *Hæretici quomodo antiquitùs expedirentur à Sancto Officio, quando ſponte comparebant.*
Tempus gratiæ antiquorum.
7 *Hæretici quocumque tempore hodie compareant ſponte, gaudent priuilegio ſponte comparentium.*
8 *Priuilegium ſponte comparentium, vnde emanet.*
9 *Hæreſis Nouati, quod lapſi non recipiendi ſint ab Eccleſia.*
10 *Edictum temporis gratiæ habet locum etiamſi comparentes intra terminum fuerint denunciati, ſiue id ſciant, ſiue non.*
11 *Leges ciuiles non abhorrent Hæreticum impœnitentem.*
12. *Reus læſæ maieſtatis humanæ ſponte comparens ſine pœna dimittitur de iure ciuili.*
13 *Quid de receptatore latronum.*
14 *Quid de receptatore deſertorum.*
Athenienſes manifeſtanti ſeipſum impunitatem concedebant.
15 *Hæreticus ſponte comparens, vt gaudeat priuilegio de ſe, & alijs debet veritatem dicere.*
16 *Hæreticus renuens complices reuelare, quamuis ſponte comparuerit, an poſſit à cenſuris abſoluere, & quid agendum de eo.*
17 *Confeſſio niſi fiat plena, non iudicatur quis verè contritus, & ad fidem ex corde conuerſus.*
Venia dimidia non ſperanda.
Hæreticus renuens reuelare Magiſtrum, an ſit tradendus Curiæ ſeculari quamuis ſponte comparuerit.
18 *Hæreticus volens iuuari priuilegio ſponte comparentium non ſolùm tenetur reuelare complices, ſed & alios hæreticos, & hæreſis ſuſpectos.*
Interrogatio facienda hæreticis oltramontanis in Sancto Officio ſponte comparentibus.
19 *Hæreticus ſponte comparens quos conſcios no-*

minare teneatur, & an teſtes delictorum.

20 *Conſcij parricidij puniendi ex lege Pompeia, qui intelligantur.*

Clauſula Dummodo non habeat complices, vel conſcios, *apponi ſolita per Sacram Pœnitentiariam in facultate abſoluendi ab hæreſi, de quibus complicibus, ſeu conſcijs ſit intelligenda, & de eius praxi.*

21 *Inquiſitor an, quando, & quomodo procedere poſſit contra conſcios ab hæretico ſponte comparente nominatos.*

22 *Hæreticus denunciatus ex ſola denunciatione non poteſt carcerari, nec citari, ſed ſolùm poteſt generaliter inquiri.*

23 *Denunciatio an, & quomodo in cauſa hæreſis ſit loco teſtis.*

24 *Denunciator accuſans teſtis eſſe non poteſt.*

Denunciatio quam faciat operationem iuxta praxim Sancti Officij.

Denunciatus citari non poteſt ſine grauibus indicijs.

25 *Captura denunciati quæ indicia requirat.*

26 *Denunciatus quomodo arreſtandus, vbi timetur eius fuga.*

Carcer Sancti Officij infamiam irrogat.

Tortura irrogari ſolet in carceribus Sancti Officij.

27 *Comparitio ſpontanea quando dicatur.*

28 *Hæreticus accuſatus, & vocatus ſi ſuum peccatum agnoſcat, priuſquam ſit de crimine conuictus, quomodo expediendus.*

29 *Indicia plura requiruntur ad præueniendum denunciatum, nec ſufficit vnum.*

Denunciatus ſponte accedens, poſt denunciationem porrectam, & in actis receptam an, & quando habeatur pro ſponte comparente.

30 *Denunciatus comparens eadem die denunciationis habendus pro ſponte comparente, & de ratione.*

Hora adnotari non ſolet in denunciatione.

31 *Præuentus indicijs quoad vnum delictum, ſi fateatur aliud ſimile, pro quo non erat indiciatus an, & quando habeatur pro ſponte comparente & num. 34. & 35.*

32 *Inquiſitus de vna hæreſi poteſt interrogari de alia.*

33 *Interrogari nemo poteſt in iudicio niſi præcedant indicia.*

34 *Rei confeſſi, vel conuicti de hæreſi torquendi pro vlteriori veritate habenda.*

35 *Rei interrogati in genere fatentes delicta, de quibus non ſunt indiciati, nec denunciati, quomodo expediendi.*

36 *Sacerdos inquiſitus coram Ordinario, vel Inquiſitore de reiterata celebratione Miſſarum, eadem die ſi fateatur ad interrogatoria generalia ſe celebraſſe non promotum an ſit habendus pro ſponte comparente.*

Sacerdotes externi delinquentes in celebratione Miſſarum poſſunt interrogari an ſint Sacerdotes, & à quo ordinati.

Rei iam expediti in Sancto Officio ſponte deinde comparentes, & fatentes omnia, quæ priùs negauerant, an gaudeant priuilegio ſponte comparentium.

37 *Confitens delictum poſt ſententiam abſolutoriam poteſt ex illa confeſſione condemnari.*

Iniuſtitia ſententiæ abſolutoriæ à delicto reſultat ex eo, quod reus illud fateatur.

38 *Indiciatus grauiſſimè de Blaſphemijs, & propoſitionibus hæreticalibus negans in tortura, quomodo fuerit expeditus, & quomodo iterum expeditus fuerit poſteà ſponte confeſſus.*

Confeſſus per ſpontaneam comparitionem ſe celebraſſe non promotum, ſed tacens audiuiſſe confeſſiones, & poſt abſolutionem pro celebratione impertitam de confeſſionibus denunciatus an gaudeat priuilegio ſponte comparentium, & per plures num. ſeqq. & num. 45. reſolutio caſus.

Verbum plena *æquipollet verbo* integra.

Veritas integra quæ dicatur.

39 *Fatens delictum, ſed tacens qualitatem aggrauantem non gaudet beneficio Statuti pœnam minuentis ſponte confeſſo.*

40 *Reus diminutus quis dicatur.*

41 *Sanctum Officium Tribunal mixtum fori pœnitentialis, & iudicialis externi.*

Venia an, & quando indiguus ſit in foro pœnitentiali, qui integrum peccatorum mortalium numerum non fatetur.

Obliuio conſiderari non poteſt in delicto atrociſſimo, ſæpius reiterato, & recenti.

42 *Poligamia an ſit vna, quamuis reus tres, vel quatuor vxores eodem tempore duxerit.*

Nuptiarum ſecundarum appellatione veniunt tertiæ, & vlteriores.

Poligamus ſponte confeſſus accepiſſe ſecundam vxorem, tacens autem tertiam, tanquam diminutus puniendus.

43 *Veritas delicti quando dicatur plenè confeſſa.*

44 *Diminutus quando dicatur, qui tacet locum, & tempus delicti.*

Hæreticus aliquas hæreſes fatens, & alias tacens ſi ab Inquiſitoribus abſoluatur, an, & quando cenſeatur abſolutus ab omnibus etiam non confeſſis & num. ſeq.

Diminutus eſt, qui non dixit integram veritatem.

45 *Pœna mortis tenetur Sacerdos tam qui pluries celebret in eodem die, quàm qui audiat confeſſiones ſine facultate.*

Dolus conſiderari an, & quando poſſit in fatente vnum delictum, & tacente aliud.

Inquiſitor an poſſit ex officio ante abſolutionem perquirere, num ſponte comparens delictum confeſſus, ſit diminutus.

46 *Fiſcus an poſſit excludere ab indulto conceſſo pro homicidio reum confitentem illud non fuiſſe homicidium ſimplex, ſed qualificatum, puta proditorium.*

Indicium diminutionis an reſultare poſſit ex ſpontanea comparitione.

47 *Relapſus ſponte comparens an ſit abſoluendus cum priuilegio ſponte comparentium.*

Eccleſia nunquam claudit gremium redeuntibus

48 *Impunitas mulieri relapſæ ſponte comparenti conceſſa.*
49 *Inquiſitores an, & quomodo reconciliare poſſint relapſos ſponte comparentes.*
Facultas Inquiſitorum Portugalliæ pro abſoluendis Indis nouis Chriſtianis relapſis.
50 *Relapſus ſponte accedens antequam præueniatur indicijs, ſed timore denunciationis, vel futurarum probationum an ſit admittendus ad priuilegium ſponte comparentium.*
51 *Reus an dicatur ſponte comparens, quamuis timeat denunciationem, vel futuras probationes, & ſciat, vel ſuſpicetur ſe præuentum, & ideo compareat.*
52 *Proferens blaſphemias hæreticales an comparens, quia fuit ſibi dictum à quodam quòd volebat eum denunciare, an gaudeat priuilegio ſponte comparentium.*
53 *Relapſus in nouas hęreſes an ſit habendus pro relapſo.*
54 *Hæreſiarchæ, & Dogmatiſtæ ſponte comparentes quomodo expediendi.*
55 *Comparitio ſpontanea natis, & educatis in hæreſi prodeſt ſine difficultate.*
Hæreſis vltra Baptiſmum requirit ſufficientem inſtructionem.
56 *Infans baptizatus, & in falſa doctrina nutritus apud hæreticos quando ſit cenſendus hæreticus.*
57 *Hæreticus an ſit neceſſe quod fidem habuerit, & fuerit in profeſſione Chriſtiana.*
58 *Puer baptizatus, & nutritus inter hæreticos quomodo ad reconciliationem cum Eccleſia recipiendus, & inſtruendus.*
59 *Minor annorum quatuordecim quomodo admittatur ad reconciliationem cum Eccleſia, & quis ad hunc effectum dicatur minor.*
60 *Clauſula* circa pœnam relapſus *quando ſit apponenda in reconciliatione minoris cum Eccleſia.*
61 *Minor an ſit mitiùs puniendus etiam in Sancto Officio.*
62 *Abiuratio æqualiter imponitur maioribus, & minoribus, & de ratione.*
Abiuratio non eſt pœna corporalis, & de eius effectu.
Minores in expeditione, & pœnitentijs gaudent maioribus prærogatiuis, quàm maiores.
63 *Geſtatio habitelli reducitur ad pænam corporalem, & ad infamiam.*
Habitellus Hęreſiarchis ſponte comparentibus non imponitur.
Hæreticus ſe conferens ad abiurandam hæreſim, & interim captus, an ſit puniendus.
64 *Natus, & educatus inter hæreticos, ſi capiatur mitiùs puniendus ex defectu inſtructionis, & quid cum eo agere expediat.*
65 *Hæreticus ſuaſus ad comparendum ſi renuat, & proteſtetur ſe velle in hęreſi perſeuerare, quid agendum.*
66 *Præuenti denunciatione, & indicijs, non tamen vocati, neque citati ad iudicium coram Inquiſitore, ſi compareant, an dicantur ſponte comparentes.*
Conſcius præuentionis quis dicatur.
67 *Praxis Supremę Inquiſitionis cum pręuentis denunciatione, & indicijs, idque ſcientibus, & ſuſpicantibus, qui ſponte compareant.*
Confeſſus mitiùs punitur.
68 *Confiſcatio non imponitur comparenti poſt denunciationem, & indicia, eaque ſcienti, vel ſuſpicanti ſecundùm praxim Supremæ Inquiſitionis.*
69 *Confeſſus ſponte quis dicatur, & ſignanter an vocatus ad iudicium.*
70 *Et quis ſecundùm praxim Supremę Inquiſitionis.*
71 *Sponte confeſſus quas pœnas non euadat ſecundum eamdem praxim.*
Sponte confeſſus negans tamen qualitatē delictum aggrauantem, ſi de illa conuincatur, non gaudet diminutione pœnę.
72 *Hęreticus pœnitens, & confeſſus cum tergiuerſatione, vel in tortura, quas pœnas euadat, & quas non.*
73 *Hęretici vocati ad iudicium quo tempore recipiantur ſecundùm praxim Sancti Tribunalis.*
74 *Hęreticus tortus, & in tortura confeſſus an, & quando recipi poſſit ad miſericordiam.*
Ratificatio confeſſionis emanatę in tortura facta extra torturam, quid operetur.
75 *Hęreticus poſt ſententiam an, quando, & quomodo per Inquiſitorem recipi poſſit ad miſericordiam.*
76 *Hęreticus iam traditus Curię ſeculari an, quando, & quomodo per Inquiſitorem recipi poſſit ad miſericordiam.*
77 *Hęreticus venia indignus etiam pro prima vice ſi neget* propoſitiones, *de quibus hìc, & de ratione, ac quomodo puniendus.*
78 *Celebrans Miſſas, vel audiens confeſſiones Sacramentales ſine ordine Sacerdotali, venia indignus etiam pro prima vice.*
79 *Schiſma venia indignum, etiam pro prima vice.*
80 *Lamię, quę maleficijs infantes occidunt venia indignę etiam pro prima vice.*

1 AFFIRMATIVI ſunt illi, qui errorem, quem habent in mente, aut verbo, aut factis oſtendunt, Repert. Inquiſit. *ver. Hęret. nu.* 15. Farinacc. qui plures refert *quęſt.* 178. §. 1. *num.* 19. Caren. qui alios *par.* 2. *tit.* 1. §. 9. Alberghin. *in man. cap.* 2. *num.* 6. & cæteri quotquot in hac materia ſcripſerunt, P. del Bene *de officio Sanctiſs. Inquiſitionis par.* 1. *dub.* 13. *ſect.* 1. *num.* 4.

2 Horum autem nonnulli ſunt peſſimè Conſtantes in hæreſi, qui pertinaces, & impœnitentes dicuntur, Tabien. *ver. Hęreticus num.* 16. Decian. *lib.* 5. *cap.* 55. *nu.* 1. Farinacc. *qu.* 196. §. 1. *num.* 1. eo quod ſcienter tenent aliquid contra Eccleſiam Catholicam, vt tradit Diuus Auguſtinus

lib.4. contra Donatiſtas cap.6. & in Epiſt.164. Diuus Thomas 1. 1. *queſt. 32. cap. vnic. eodem tit.* Sanchez *ad precepta Decalogi lib. 2. cap. 7. num. 2.* latè Farinacc. *qu.196. à num. 1.*

Alij verò Inconſtantes laudabiliter in erroribus, quia ad pœnitentiam reducuntur, & hi ſunt, qui aliquando errorem in mente habuerant, illumque factis, vel verbis oſtenderunt, poſtmodùm tamen ad ſe reuerſi, ſaniorique conſilio edocti, ab errore corde reſiliuere, & illum abiurauere, vt notat Repert. Inquiſit. *ver. Hereticus pœnitens dicitur ille*, Eymer. *par.2. qu.40. nu.2.* & ibi Pegna *comment.65. littera B*, Farinacc. *qu. 192. num. 4.*

Horum autem aliqui (quod attinet ad forum Iudiciale) dicuntur ſponte comparentes, quia nullis omnino præuenti indicijs, ſponte comparent coram Ordinario, vel Inquiſitore, & ſuos errores fatentur, & veniam petunt, Farinacc. *qu. 193. nu.28. verſ. In Supremo.*

Et hi omnem euadunt pœnam temporalem; Expediuntur enim ſola abiuratione, & pœnitentijs ſalutaribus iuxta praxim S. Officij, de qua teſtatur Farinacc. *d. qu. 193. num.28. ad finem,* Alphonſus de Caſtro *de Iuſta lib. 1. cap. 22. col. 1. verſ. quocunque enim tempore*, Ricciull. *de Iure perſonarum lib.5. cap. 41. num. 10.* vbi quod ſponte comparentes euitant pœnam carceris, & confiſcationis, Pegna *par. 3. comment. 142. verſ. verum,* Simanch. *de Cathol. Inſtit. tit. 13. num. 22. & tit. 47. num. 27.* & euitant omnes alias pœnas, Suarez *de fide diſp. 23. ſect. 2. num. 14.* Ricciull. *loco citato num. 12.*

Quod procedit quocumque tempore hi accedant ſponte ad Iudicem fidei, licèt
6 enim antiquitùs, præſertim quando Inquiſitores procedebant ad loca eorum iuriſdictionis, promulgabant Edictum, quo cauebatur, quod ſi hæretici, vel ſuſpecti de hæreſi infra tempus aſſignatum, puta trium menſium, accederent ad eundem Inquiſitorem, & coram eo faſſi fuerint errores, immunes ab omni pœna euaderent, & hoc tempus *gratiæ* vocabatur, iuxta diſpoſitionem Concilij Biterren. *cap. 2.* vt notant Guido Fulcod. *qu. 2.* & ibi Caren. idem Carena *par. 2. tit. 10. §.4.* Souſa *in Aphoriſm. lib.4. cap. 1.* Alberghin. *in manu. cap.40. num. 2.* Farinacc. *qu. 193. num. 28.*

7 Hodie tamen huiuſmodi tempus gratiæ receſſit ab Aula, quia quocunque tempore Hæretici ſponte compareant, ſi non fuerint indicijs præuenti, gaudent priuilegio ſponte Comparentium, vt dicunt Alphonſus de Caſtro, & alij *ſupra citati.*

Hoc autem priuilegium ſponte Comparentium emanat à pietate Sanctæ Ma-
8 tris Eccleſiæ, quæ tanquã pia Mater ſponſi ſui dulciſſimi veſtigia ſequendo extenſis, vt aiunt, vlnis Hereticum reſipiſcentem recipere ſolet. Dixit enim Chriſtus *Eum, qui venerit ad me non eijciam foras*, vt benè conſiderat Alphonſus de Caſtro *de iuſta Heret. lib. 1. cap. 21. num. 1.*

9 Hinc propterea damnatus fuit Nouatus, à quo Heretici Nouatiani ſunt dicti, qui in tantum prorupit inſaniam, vt veritas non ſit docere, lapſos non eſſe recipiendos ab Eccleſia, vt aduertit idem Alphonſ. de Caſtro *loco citato.*

Vigilius Papa *Epiſt. 5. ad Epiſc. Mennam* profeſſus eſt hanc pietatem his verbis:

Hoc tantùmodò, ſicut Apoſtolicæ moderationi conuenit per omnia reſeruantes, vt ſi aliquis vel eorum, vel quorumlibet errantium, quaſi agnita Catholicæ fidei veritate pœnitentiam agens reuerti voluerit, & Hæreſis, in qua volutatur, errore contempto, ſcripturæ quoque profeſſione vniuerſam errorum ſuorum, & complicum damnauerit prauitatem, & Apoſtolicæ ſequens inſtituta doctrinæ, anathema dixerit ei, qui vel predictas quatuor Synodos in fidei cauſa non ſequitur, vel beatæ recordationis Prædeceſſoris noſtri Leonis venerabilia conſtituta in omnibus non confitetur, & non in omnibus viribus, omniq; animi ſequitur puritate: Tunc communionis noſtræ (quam nulli nos negare conuenit pœnitenti) ſub Apoſtolica, & canonica (ſicut præfati ſumus) ſatisfactione modis omnibus agetur. Quia Redemptor Noſter non velit aliquem perdere, ſed omnes pro ſua pietate ſaluare.

Concilium demùm Biterrenſe decreuit, quod venientes infra terminum gratiæ, ſi pœnituerint, & plenam de ſe, ac de alijs veritatem dixerint, habeant impunitatem, mortis, exilij, & confiſcationis bonorum.

10 Quod quidem Decretum, quando publicatur Edictum temporis gratiæ habet locum, etiamſi comparentes intra terminum prædictum fuerint priùs denunciati, & ſiue ille ſciat, ſe eſſe denunciatum, ſiue non, aliàs illud indultum ſeruiret de vento, quia non indiciati, nec præuenti quocunque tempore accedant ad Iudicem, ſemper ſunt admittendi, vt benè Alphonſ. de Caſtro *dicto tract. lib.1. cap.22. verſ. Nàm alioquin.*

11 Nec à pietate Eccleſiæ abhorrent leges ciuiles, vt expreſsè habetur *in l. licet crimina 40. C. Theodoſ. de Hæret. lib. 16.* cuius verba ſunt:

Licet crimina ſoleat pœna purgare, Nos tamen prauas hominum voluntates admonitione pœnitentie volumus emendare.

Quicumque igitur Hæreticorum, ſiue Donatiſtæ ſint, ſiue Manichæi, vel cuiuſcumque alterius prauæ opinionis, ac Secte profanis ritibus aggregati Catholicam fidem, & Ritum, quem per omnes homines cupimus obſeruari, ſimplici

confeſſione ſuſceperint, licet adeò inueteratum malum, longa, ac diuturna meditatione nutriuerint, vt etiam legibus antea latis videantur obnoxij. Tamen hos ſtatim, vt fuerint Deum ſimplici Religione confeſſi, ab omni noxa abſoluendos eſſe cenſemus, vt ad omnem reatum, ſiue antea contractus ſit, ſeu poſtea (quod nolumus) contrahetur, etiamſi maximè reos pœnæ videatur vrgere ſufficiat ad abolitionem errorum, proprio damnaſſe iudicio, & Dei Omnipotentis Nomen inter ipſa quoque pericula requiſitum fuiſſe complexum, quia nuſquam debet in miſeris inuocatum Religionis deeſſe ſubſidium. Vt igitur priores, quas ſtatuimus leges in excidium ſacrilegarum mentium, omni executionis vrgeri iubemus effectu, ità his, qui ſimplicis fide Religionis, licet ſua confeſſione maluerint, cenſemus datis legibus non teneri. Quæ ideò ſanximus, quo vniuerſi cognoſcant, nec profanis hominum ſtudijs deeſſe vindictam, & ad rectum redundare cultum legum quoque adeſſe ſuffragium.

12 Quod in delicto Maieſtatis humanæ expreſsè ſanciuere Imperatores Honorius, & Arcadius *in l. Quiſquis, §. Sanè, C. ad l. Iuliam Maieſtatis*, ibi:

Sanè ſi quis ex his in exordio initæ factionis ſtudio veræ laudis accenſus ipſe prodiderit factionem, & præmio, & honore à Nobis donabitur.

Is verò qui vſus fuerit factione, ſi vel ſero incognita (tamen adhùc) conſiliorum arcana patefecerit abſolutione tantùm, ac venia dignus habebitur.

13 Et in receptatione latronum idem dicit Textus *in l. 2. §. Domini etiam, C. de his, qui latrones occultauerint.*

14 Idem quoque ſtatutum eſt in receptatore deſertorum, vt habetur *in l. 1. C. de Deſertatoribus lib. 12.*

Elegans eſt etiam Textus *in l. Edicto, ff. de Iure Fiſci*, vbi habentur hæc verba:

Edicto Diui Traiani, quod propoſuit, ſignificatur, vt ſi quis antequam cauſa eius ad ærarium deferatur, profeſſus eſſet eam rem, quam poſſideret, capere ſibi non licere, ex ea partem Fiſco inferat, partem ſibi retineat.

Ad idem conducit Textus *in l. vnica, C. de his, qui ſe deferunt lib. 10.* quem Textum benè explicat Amaia *in l. 1. C. de Delat. lib. 10. num. 57.* eruditiſſimè Tiraquell. *de pœnis temperandis cauſ. 30. num. 2.*

Sed, & ſecundum Athenienſium leges omnium optimas, & à quibus maxima pars noſtrarum deſumpta eſt, teſte Liuio *1. decad. lib. 1.* manifeſtanti, ſe ipſum etiam impunitas concedebatur, Beſold. *conſ. 82. num. 26.*

15 Vt autem quis gaudeat priuilegio ſpontè comparentis, debet plenam de ſe, & de aliis dicere veritatem, hoc eſt nominare omnes complices, aliàs veluti diminutus nullam veniam conſequi poteſt, vt patet ex verbis Concilij Biterren. ibi:

Dicentes plenam de ſe, & de alijs veritatem, habeant impunitatem, Pegna *par. 2. comment. 59. verſ. Ex his poſſumus*, Souſa *in Aphoriſm. lib. 4. cap. 8. num. 4.* Alberghin. *in Man. cap. 40. nu. 6.* Caren. *par. 2. tit. 10. §. 1. nu. 7.*

16 Et ſi complices reuelare renuerint, non poſſunt abſolui à cenſuris, vt fuit reſolutum in Sacra Congregatione *die 19. Sept.* 1602. de quo tamen infra.

17 Non enim iudicandus eſt verè contritus, nec ex corde ad fidem conuerſus, qui plenè non confitetur, & dimidiam vult ſperare veniam, quod nequaquam licet, *cap. Quem pœnitet de Pœniten. diſt. 1. cap. Omnes de Pœnit. & remiſs.* Simanch. *in Enchiridion. tit. 61. num. 4.* Roias *de Hæret. par. 2. aſſert. 21.* Souſa, & Alberghin. *loc. cit.*

Non tamen tradendus eſſet Curiæ ſeculari, quia hoc pertinet ad maiorem diminutionem, niſi fortaſsè occultauerit Magiſtrum, vt conſiderat Card. de Lugo reprobato Suarez *dicta diſput. 24. ſect. 2. num. 45.*

18 Imò non ſolùm complices tenetur ſpontè comparens reuelare, ſed etiam alios Hæreticos, vel de Hæreſi ſuſpectos. Et propterea inoleuit praxis in Sancto Officio interrogandi præſertim Hæreticos Anglos, Gallos, Germanos, & alios vltra montes natos in Hæreſi, qui ſpontè comparent in Sancto Officio: *An ſciant degere Romæ, vel in Italia alios Hæreticos illarum Regionum.*

19 Sed an teneatur nominare conſcios, hoc eſt eos, coram quibus Hæreſes, vel Blaſphemias hæreticales protulit, vel delicta ad Sanctum Officium ſpectantia perpetratus eſt: Dic, quod ſi conſcij non ſint participes delicti, nec ſuſpecti de adhæſione ad hæreſes prolatas, ſed ſolùm merè ſcientes non ſunt nominandi.

Nàm conſcius, qui debet denunciari, dicitur ille, qui aut committit, aut committenti conſenſit, non ille, coram quo ſciente, aut cognoſcente delictum perpetratum eſt: Non enim teſtes, quibus præſentibus, & ſcientibus aliquid actum eſt, dicendi ſunt conſcij, ſed qui ope, conſilio, aut voluntate adfuerunt, Couarr. *lib. 4. cap. 16. num. 9.* Caluinus *Lexicon. Iurid. in ver. Conſcius*, facit Text. *in l. vtrum, ff. ad l. Pompeiam de Parricid.* vbi habetur, *Vtrum qui occiderint Parentes, an etiam conſcij, pœna Parricidij afficiantur, quæri poteſt: & ait Macianus, etiam conſcios, eadem pœna afficiendos, non ſolùm Parricidas; Proindè conſcij etiam extranei eadem pœna afficiendi*: vbi Gloſs. *in verb. Conſcij*, dicit: *Subaudi, & participes, nàm ex ſola ſcientia non punirentur.*

20 Et propterea dùm exercerem munus priùs Correctoris, demùm Datarij in Sacra Pœnitentiaria dicebam, quod clauſula illa appoſita

appoſita in facultate abſoluendi ab Hæreſi, *dummodò non habeat*, qui petit abſolutionem, *Complices, vel Conſcios*, debere intelligi, non de ſimpliciter conſcijs, ſed de aliquo modo participantibus in delicto: Nàm illa limitatio adiecta eſt, vt ſcilicet, qui petit abſolutionem, debeat priùs comparere in Sancto Officio, & denunciare ſe, & complices. Cum ergò non teneatur denunciare ſimpliciter conſcios; neceſſariò intelligenda eſt de conſcijs aliquo modo in delicto participantibus.

Si autem ſpontè comparens nominaret conſcios, poſſet Inquiſitor contra illos procedere, ex quo ſecundum eorum obli-
21 gationem per Edicta Sancti Officij inductam, Hæreticum, vel de Hæreſi ſuſpectum ſpontè comparentem non denunciauerit, quod tamen Ego non vidi obſeruari, niſi in aliquo caſu grauiſſimo, & qualificato, & tunc priùs vocato extraiudicialiter conſcio, & interrogato, quare non denunciauerit, vt appareat, an habuerit aliquam iuſtam cauſam non denunciandi, quia tunc non proceditur vlteriùs contra illum: Si autem nullam cauſam afferat non denunciandi, iuxta qualitatem perſonarum mulcta indicenda eſt, Traſmier. *de Denunciat. par. 3. cap. 7. nu. 13.*

Cæterùm vidi pluries dubitari in Sacra Congregatione, An ſi poſt denunciationem porrectam, & in actis receptam, quis ſpontè accedat, vt fateatur crimen, haberi debeat pro ſpontè comparente.

22 Difficultatem faciebat, quia ex ſola denunciatione non poteſt quis carcerari, nec citari, Abbas *in cap. cum oporteat, de Accuſat.* Iudicial. Inquiſit. *verb. Denunciatio nu. 3.* Sed illa ſufficit ſolùm ad Inquiſitionẽ generalem, Clar. §. *fin. qu. 7.* Eſcobar. *de Confeſſarijs ſollicitant. par. 2. quæſt. 5. §. 1. num. 3.*

23 Et quamuis in cauſa Hæreſis denunciator ſit etiam loco teſtis, Simanch. *de Cathol. tit. 64. n. 55.* Maſcard. *de probat. concl. 26. in fin.* Triuiſan. *deciſ. 52. in fin.* Scaccia *de Iudic. cap. 72. num. 1. in fin.* Farinacc. *qu. 185. num. 32.*

24 Hæc tamen concluſio, vel procedit quando non proceditur ſuper ipſa denunciatione, quia tunc, cum habeatur loco accuſationis, non poteſt denunciator eſſe teſtis, iuxta Theor. Bart. *in l. Diuus, ff. de cuſtod. & exhib. reorum*, Boſs. *tit. de denunc. num. 2. verſ. Iſtos terminos*; vel ſecundum praxim Sancti Officij operatur denunciatio, vt poſſit procedi ad examen teſtium, eos interrogando in ſpecie ſuper delicto denunciato: Non autem, vt ſit ſufficiens ad citationem rei, vel ad illius capturam, quia ad eum citandum requiruntur indicia grauia, Clar. §. *fin. qu. 5. verſ. Scias etiam*, Beccius *conſ. 70. num. 26. lib. 2.* Farinacc. *de Inquiſit. cap. 8. num. 48. & 49.* Martin. del Rio *diſq. Mag. lib. 5. ſect. 3. litt. E.*

25 Vt autem deueniatur ad capturam requiruntur indicia ſufficientia ad torturam, Canter. *de probat. per teſtes, cap. 1. rubr. de indic. ad tortur. num. 60. verſ. Verùm autem*, Genuen. *in prax. cap. 68. nu. 1.* P. Diana *to. 4. tract. 8. reſol. 11.* Carena hos referens *par. 2. tit. 2. §. 6 num. 24.* Traſmier. *de Denunc. qu. 7. cap. 1. nu. 24.* Trimarc. *de confeſſ. abuten. diſp. vlt. ſect. 2.*

Et quamuis Martin. del Rio *loco citato*, dicat, quod vbi captura fit, ne reus fugiat, dum formatur inquiſitio, ſufficiant leuiora indicia.

26 Hoc tamen non obſeruatur, ſed vbi adeſt timor fugæ, etiam ante examinatos teſtes, prætenſus reus ſolet arreſtari, & reponi in carceribus laicalibus, vel Eccleſiaſticis Ordinarij loci, non autem detrudi in carceribus Sancti Officij, vt euitetur infamia, ſi delictum non probaretur, vel ſuper eo non haberentur indicia ad torturam, quæ ſolet irrogari à carceribus Sancti Officij, Cæſar de Graſs. *deciſ. 184. nu. 4.* Coſta *de facti ſcientia, & ignorantia, inſpect. 19. num. 8.* faciunt, quæ tradit Pegna *par. 3. comm. 31. verſ. Dixi*; & poſt eum Souſa *in Aphoriſm. lib. 2. cap. 26. nu. 29.* Seſſe *deciſ. 471. num. 5.*

Hinc propterea dixit Archid. *in cap. Vt commiſſi, num. 3. de Hæret. in 6.* quod ille di-
27 citur ſpontè comparere, qui non eſt corporaliter requiſitus, nec contra eum probationes ſunt receptæ.

Imò plus dicit Hoſtien. *in Summ. tit. de Hæret.* quod Hæreticus accuſatus, & vocatus, & antequam ſit de crimine conui-
28 ctus, ſi peccatum ſuum agnouerit, debet ab Inquiſitore recipi ad miſericordiam, & expediri cum pœnitentia ſalutari, ſi cognoſcat illum de peccato præterito dolere, & de emendatione illius bonam habeat ſpem; & Hoſtienſem ſequitur Alphonſus de Caſtro *de Iuſta, lib. 1. cap. 22. pag. mihi 114. verſ. Si Hæreticus.*

Accedit, quod ad præueniendum non ſufficit vnicum indicium, prout eſt illud,
29 quod oritur à ſola denunciatione, ſed debent eſſe plura. Ideò ſemper loquimur in plurali, hoc eſt, *dummodò non ſit præuentus indicijs*, vt benè aduertit Sabell. *lib. 2. de mater. fidei, cap. 8. reg. 200. nu. 41. & 43.*

In hac quæſtione vidi diuerſimodè actum eſſe.

Nam quando tractatum eſt de perſona nobili, & aliàs bonæ opinionis, & famæ, vel de Religioſo, præſertim alicuius Religionis in Eccleſia Catholica optimæ famæ, & exempli: Iſte comparens ſpontè poſt ſolam denunciationem, habitus eſt, ac ſi eſſet ſpontè comparens.

Si verò tractatum eſt de Viro malæ

famæ, plebeio, vel aliàs in Sancto Officio inquiſito, tunc cum eo mitius actum eſt iuxta negotij qualitatem, ſed non fuit habitus pro ſpontè comparente, neque ac ſi eſſet ſpontè comparens.

Quæ autem dicta ſunt non habent locum, quando eadem die denunciationis ſpontè quis comparuerit, quia iſte ſemper
30 habitus eſt pro ſpontè comparente; cum enim non ſoleat adnotari hora, in qua facta fuit denunciatio, ſed ſolùm dies, fit interpretatio ad fauorem ſpontè comparentis, quia cauſa eius eſt priuilegiata ad tradita per Doctores *in l.1. ff. ſolut. matrim.* Fœnutius *de momen. temporis cap.18. nu.16.* Ideò debet præſumi, quod ante denunciationem comparuerit.

Vidi pariter dubitari, An præuentus indicijs quoad aliquam Hæreſim, vel
31 Blaſphemiam, vel Sortilegium, ſi plura alia ſimilia fateatur, de quibus non erat indiciatus, habendus eſſet pro ſponte comparente.

Et dubitationem faciebat, quia in crimine Hæreſis poteſt reus inquiſitus de
32 vna Hæreſi, interrogari de alijs, iuxta doctrinam Locati *in Iudiciali Inquiſitorum, in verb. Inquiſitus*, quam refert Farinacc. *de Hæreſi qu.185. num.133.*

Et ideò videbatur dicendum, iam iſtum reum eſſe præuentum indicijs, quia nemo
33 interrogari poteſt in iudicio, niſi præcedant indicia, Pegna *3. par. Direct. comm.8. verſ. Et ſic prudenter*, Caren. *par. 2. tit. 18. num. 6.*

Et in propoſito adeſt Decretum Pauli Quarti, confirmatum à B. Pio Quinto, quo cauetur, quod rei conuicti, vel con-
34 feſſi de Hæreſi torqueantur pro vlteriori veritate habenda, de quo Farinacc. *q.185. num.133.* P. Diana *to.4. tract.6. reſol.27. verſ. Sed his non obſtant.*

Ego vidi in hac materia obſeruari, quod ſi inditiatus de Hæreſi fateatùr hæreſim, de qua eſt indiciatus, & demùm fateatur alias Hæreſes, de quibus non eſt inditiatus, nullo modo habitus fuit pro ſpontè comparente.

Sed ſi inquiſitus de Sortilegio fateatur blaſphemaſſe, vel è contra.

Vel ſi profeſſus laicus inditiatus de Polygamia, fateatur, ſe celebraſſe non promotum.

Et in ſumma, ſi inditiatus de aliquo delicto fateatur cum eo aliquod diuerſum
35 delictum, de quo non poterat interrogari, ſemper fuit habitus pro ſpontè comparente quoad illa diuerſa delicta; ſecùs ſi fateatur alia delicta eiuſdem ſpeciei.

Et ſic intelligenda venit Sacræ Congregationis reſolutio facta *ſub die 12. Maij 1604.* in qua fuit dictum:

Spontè comparentes non cenſentur rei, qui in genere interrogati fatentur delicta, de quibus non ſunt indiciati, nec denunciati, ſed ſecundum prudentiam Inquiſitorum mitiùs puniuntur.

Sed in hac materia cadit etiam dubitatio, An Sacerdos inquiſitus coram Ordinario de reiterata celebratione Miſſarum eadem die, ſi fateatur coram eodem Ordi-
36 nario, vel Inquiſitore, ſe celebraſſe non promotum ad interrogatoria generalia, debeat haberi pro ſpontè comparente. Et quidem ſi ſumus in Sacerdote notorio, non poteſt interrogari, an ſit Sacerdos, Vel ſumus in eo, qui ſe gerit pro Sacerdote, & eſt externus, vel vagabundus: Nàm cum hi poſſint interrogari, an ſint Sacerdotes, & à quo ordinati ſint, dùm delinquunt in celebratione Miſſarum, vt etiam ſtatuit Concilium Tridentinum *ſeſſ.23. de reform. cap. 16.* vtique eos non tractarem vti ſpontè comparentes, ſed vti ſpontè confeſſos mitiùs punirem.

Vidi etiam dubitari, an Rei, qui poſtquam fuerunt expediti in Sancto Officio, ſpontè comparent, & fatentur omnia ea, quæ priùs negauerant, gaudeant priuilegio ſpontè comparentium.

Dubium faciebat, quod ille, qui poſt ſententiam abſolutoriam fatetur delictum,
37 poteſt ex illa confeſſione condemnari: Nàm reus fatendo delictum, fatetur etiam ſententiam abſolutoriam fuiſſe iniuſtam, Farinacc. *de Inquiſit. quæſt. 4. num. 43. cum ſequen.*

Cæterum reſolutum fuit in Sacra Congregatione, huiuſmodi Reos expediendos eſſe, ac ſi eſſent ſpontè comparentes, non tamen tales eſſe declarandos, vt habetur in Decretis latis *die 8. Decembris 1605. & die 18. Februarij, & 14. Iunij 1615. & 12. Maij 1616.*

Et ſic obſeruatum fuit, dùm eram Aſſeſſor, cum quodam Viro Nobiliſſimo,
38 qui grauiſſimè indiciatus de Blaſphemijs, & Propoſitionibus Hæreticalibus, cum in tortura eas protuliſſe negaſſet, ac fuiſſet expeditus cum pœna extraordinaria carceris, ad cor reuerſus, facta in carceribus generali confeſſione ſuorum peccatorum, dùm petijſſet audiri, faſſus eſt, ſe perpetraſſe ea omnia, quæ negauerat, & ideò expeditus fuit tanquam ſpontè comparens cum abiuratione de vehementi, & pœnitentijs ſalutaribus.

Sed quia, vt dixi, ad hoc vt ſpontè comparens gaudeat priuilegio ſpontè comparentium, debet de ſe, & de alijs plenam dicere veritatem.

Quæſitum fuit, An qui faſſus eſt ſe celebraſſe non promotum, tacuit autem audiuiſſe confeſſiones, de quo delicto, poſt abſolutionem ei pro illo celebrationis impertitam, fuit denunciatus, debeat gau-

dere priuilegio ſpontè comparentis.

Quæſtio hæc acriter fuit agitata coram ſ. mem. Innocentio Decimo in vna Neapolitana.

Pro parte negatiua adducebatur primò diſpoſitio Concilij Biterren. *cap.2.* ex quo elicitur priuilegium ſpontè comparentium, ibi, *Venientes, & dicentes plenam de ſe, & de alijs veritatem, impunitatem conſequantur*. Conſiderando illud verbum, *plenam*, æquipollens verbo *integram*, quod præſefert veritatem integram, tàm quoad qualitatem, quàm quoad quantitatem, *l. Decem, ff. de fideicomm. libert.* Barboſ. *in Dictionibus, verb. Integrè*;

Ideò qui fatetur delictum, ſed tacet qualitatem aggrauantem, non gaudere beneficio ſtatuti pœnam minuentis ſpontè confeſſo, dixit Tiraquell. *de pœnis temperan. cauſa 30. num.17.* & poſt eum Farin. *qu.81. num.186.*

Secundò dicebatur, non poſſe negari hunc reum eſſe diminutum, quia cum du-
40 plici delicto laboraret, alterum tamen faſſus eſt, Farinacc. *de Hæreſ. quæſt.* 197. *num.* 17.

Tertiò adducebatur Tribunal Sancti Officij eſſe Tribunal mixtum, nempè fori pœnitentialis, & iudicialis externi. At
41 in foro pœnitentiali indignus venia cenſetur ille, qui integrum numerum peccatorum mortalium non fatetur, niſi veriſimili obliuione ſuccurratur, *cap. Quem pœnitet, de pœniten. diſtinct.* 1. Simanch. & Roias citati à Pegna *2. par. Direct. comm.* 49. *in fine*.

Obliuio autem in caſu iſto conſiderari non poterat, cum delictum ſit atrociſſimum, & ſæpiùs reiteratum, ac de recenti, Souſa *in Aphoriſm lib.* 1. *cap.* 16. *num.*5. & *lib.*2. *cap.*48. *nu.*6. 7. & 8. Farinacc. *qu.*197. *à num.*17.

Vltimò dictum fuit, quod licet duo gradus caloris, quamuis numero diſtincti, ſi in vno ſubiecto vniantur, fiunt vnus numero ratione ſubiecti, multò tamen intenſior eſt calor ille duplicatus, & difficiliùs tollitur, vt argumentatur Sanchez *de Matrim. lib.*8. *cap.*24. *num.*5.

42 Hinc videmus in propoſito, quod licet delictum Polygamiæ vnum ſit, quamuis Reus Vxores tres, vel quatuor eodem tempore duxerit, quia appellatione ſecundarum nuptiarum veniunt tertiæ, quartæ, & aliæ vlteriores poſt primam, Gloſs. *in rubr. ff. de vulg. & pupill.* Alexan. *conſ.*6. *nu.*5. *vol.* 7. cum alijs per Traſmier. *de Poligam. lib.*1. *qu.*4. *num.*1.

Nihilominus ſi quis fateatur accepiſſe ſecundam Vxorem viuente prima, de tertia autem taceat, tanquàm diminutus puniendus eſt.

Pro parte verò affirmatiua, & ſic pro reo dicebatur, quod ille plenam, & inte-
43 gram veritatem dicit, qui fatetur ſubſtantiam delicti, nec tacet aliquid, quod poſſit parere Fiſco præiudicium, Farinacc. *dicta qu.*197. *num.*17.

Secundò, quod licet diminutus cenſeatur ille, qui locum, & tempus delicti
44 tacet; hoc tamen debet intelligi, ſi locus, & tempus varient iudicium, vt poſt Hurtad. & Caſtro-palao, voluit Cardin. de Lugo *de virt. fidei Diuin. diſput.* 23. *ſect.* 3. *num.* 93.

Denique dicebatur, quod in terminis tractant hanc quæſtionem Sanchez, & Cardin. de Lugo, ille *ad præcepta Decalogi lib.*2. *cap.*12. iſte verò *dicta diſp.* 23. *ſect.* 3. *num.* 93.

Dùm quærunt, quod ſi Hæreticus aliquas Hæreſes fateatur, & aliquas taceat, ſi ab Inquiſitoribus abſoluatur, an cenſeatur abſolutus ab omnibus, etiam non confeſſis; & Sanchez tenet opinionem negatiuam, tùm quia eſt diminutus, cum integram veritatem non dixit; tùm quia Inquiſitores non habuerunt intentionem illum abſoluendi, niſi ab hæreſibus, quas faſſus fuit: Si tamen, vt addit Sanchez, taciturnitas ſit alicuius momenti.

Cardinalis verò de Lugo diſtinguit: Aut reus bona fide alias hæreſes tacuit, aut doloſè. Priori in caſu in totum re-
45 manet abſolutus: Secundò verò caſu rursùs diſtinguit: aut ex dolo variatur iudicium, aut non; ſi varietur, tanquam diminutus non remanet abſolutus; ſi non varietur, remanet abſolutus.

Cum autem in caſu, de quo agitur, iudicium non varietur, quia eadem pœna mortis infligitur pro ſola celebratione, quæ pro audientia confeſſionis, videbatur concludendum, reum iſtum debere gaudere priuilegio ſpontè comparentium, eo maximè quia poterat in eo præſumi obliuio, vel ſaltem dici poterat, non eſſe veriſimile, quod ſi faſſus fuit delictum, quod pœnam mortis mærebatur, voluiſſet conſultò tacere aliud, quod eadem pœna plecti debebat.

Hæc fuerunt adducta pro vtraque parte, ſed miſerrimus ille reus non fuit dignus reputatus priuilegio ſpontè comparentis, quia reddidit ſe valdè ſuſpectum dolo tacuiſſe Confeſſionum Sacramentalium auditionem, putans ſibi diminuendam eſſe pœnam à Sacro Tribunali.

Ego verò, qui adduxi auctoritates Sanchez, & Card. de Lugo à nemine Conſultorum allegatas, fui pro Reo, ſed tranſmiſſus fuit ad Triremes per decennium, remiſſa illi ex gratia pœna traditionis Brachio ſeculari.

Fuit etiam aliquando dubitatum, an Inquiſitor, coram quo ſpontè comparens

faſſus eſt delictum, poſſit ex officio, antequam ei impartiatur abſolutio, perquirere, an in ſua ſpontanea comparitione ſit diminutus.

Hoc dubium fuit diſputatum coram ſanctæ mem. Vrbano Octauo in vna *Mediolanen.* Nàm coram Inquiſitore illius Ciuitatis comparuerat ſpontè quidam Regularis, qui cum ſolùm eſſet in Subdiaconatus ordine conſtitutus faſſus eſt, ſe pluries celebraſſe.

Inquiſitor autem antequàm illum abſolueret, & dimitteret, ſcripſit ad Vicarium Sancti Officij illius loci, in quo Reus celebrauerat, vt inquireret, an eſſet diminutus, & re vera compilato proceſſu, repertum fuit, non ſolùm celebraſſe, ſed etiam confeſſiones audiuiſſe: Et quamuis omnes Conſultores dediſſent votum, licitè Inquiſitorem proceſſiſſe, & Reum tanquàm diminutum plectendum. Ego tamen fui in contrario voto, nullo modo potuiſſe Inquiſitorem inueſtigare, an Reus ille eſſet diminutus, vt illum excluderet à beneficio, & priuilegio ſpontè comparentium, ſed debuiſſe illum abſoluere cum ſolitis clauſulis.

Mouebar, quia ſicut Fiſcus ſecularis non poteſt excludere Reum ab indulto, ſi
46 fateatur ſe commiſiſſe homicidium eo ſub prætextu, quod non fuiſſet homicidium ſimplex, ſed proditorium, cum qualitas proditionis excludatur ab indulto, ſi ex proceſſu non reſultet aliquod indicium huiuſmodi proditionis, vt voluit Maſtrill. *de Indulto cap.* 28. *nu.* 21. *verſ. Cogita, & qu.* 29. *num.* 18.

Ità in caſu noſtro, cum impoſſibile ſit reſultare indicium diminutionis ex ipſa ſpontanea comparitione, quæ ſemper admittitur, ſicuti ſimpliciter eſt prolata, non eſt conueniens, quod illa aperiat viam inquiſitioni ſuper diminutione, aliàs ex ſua ſpontanea comparitione Reus non priuilegium, ſed damnum reportaret, & Rei retraherentur ab huiuſmodi ſpontaneis comparitionibus, ad quas omnibus vijs, & medijs ſunt allicìendi.

Sufficit ergò, quod ſpontè comparens ſubiaceat periculo, vel futuræ denunciationis, vel præiudicio, quod ſibi poteſt accidere ex depoſitionibus complicum: Nàm ſi vel denunciatus fuerit, vel ex atteſtationibus dictorum complicum repertus fuerit diminutus, tunc diſtinguendum erit, quid, & quantum importet illa diminutio ſecundum regulas ſupradictas.

Cæterum, an qui ſemel ſpontè comparuit, & fuit abſolutus iuxta priuilegium ſpontè comparentium, ſi demùm inconſtans in eaſdem Hæreſes, quas abiurauit, reincidat, iterumque ſpontè compareat, ſit admittendus ad priuilegium ſpontè comparentium.

Quidquid dicant Doctores circa Relapſos denunciatos, & præuentos, de quibus latè Farinacc. *qu.* 193. *à num.* 32.

Certè quoad relapſos ſpontè comparentes nullis indicijs præuentos praxis, inconcuſſa eſt in Tribunali Supremæ, &
47 Vniuerſalis Inquiſitionis, vt admittantur, & abſoluantur cum priuilegio ſpontè comparentium per doctrinam Alphonſi de Caſtro *de iuſta Hæret. punit. lib.* 2. *cap.* 2. cuius ſententiam licet Simanch. *de Cathol. inſtit. in rubr. de relapſis num.* 18. dicat magis æquitati inniti, quam quod iure probetur. Hæc tamen æquitas ſeruatur à nobis, cum Eccleſia nunquam claudat gremium redeuntibus; vt ex Pegna, & Farinacc. dicit Carena *par.* 2. *tit.* 18. *num.* 13. Albertin. *de agnoſc. qu.* 25. *num.* 25. Souſa *in Aphoriſ. lib.* 2. *cap.* 45. *num.* 16. *& lib.* 4. *cap.* 11. *num.* 1. Alberghin. *in Man. cap.* 40. *num.* 11. *verſ. Sed tamen.*

48 Et de anno 1606. *ſub die* 25. *Iunij* reſcriptum fuit à Sacra Congregatione Inquiſitori Melitenſi, vt Mulieri relapſæ ſpontè comparenti impunitatem omninò concederet, de quo etiam teſtatur P. Salelles, poſt hæc ſcripta viſus, *lib.* 2. *cap.* 8. *reg.* 200. *num.* 53.

Benè verum eſt, quod Inquiſitores non habent auctoritatem reconciliandi huiuſ-
49 modi relapſos ſpontè comparentes, ſed debent certiorare Sac. Congregationem, & expectare ſpeciale mandatum Sac. Congregationis, vel Sanctiſſimi, vt fuit reſolutum 31. *Martij*, & 18. *Decembris* 1610. & 7. *Martij* 1613.

Et hoc eſt, quod dicunt Simanch. Pegna, Decian. Paramo, & alij relati à Farinacc. *dicta quæſt.* 193. *num.* 36. & Carena *loco cit. nu.* 14. nempè hiſce caſibus Inquiſitores debere conſulere vel Supremam, & Vniuerſalem Inquiſitionem, vel Summum Pontificem: & ideò Summus Pontifex conceſſit facultatem Inquiſitoribus Portugalliæ recipiendi, & abſoluendi Indos nouos Chriſtianos relapſos, non tamen vltra tertium lapſum, illamque communicandi Inquiſitoribus ab eis dependentibus ad certum tempus.

Qui Auctores licet negent huiuſmodi priuilegium relapſo, qui audiens rumorem eſſe, quod quis ſe præparauerit ad illum denunciandum, & facilè perſuaderi poterat, ſe probationibus conuincendum, ſpontè prius comparuerit: quibus addo Caren. *loco cit. nu.* 15. Alberghin. *in Man. dicto cap.* 40. *num.* 12.

50 Nihilominus in hac Suprema, & Vniuerſali Inquiſitione hoc non obſeruatur, ſed ſemper, etiam relapſus, ſi ſpontè accedat, antequam iudicialiter ſit præuentus

indiciis, quamuis timore futurarum probationum accedat, admittitur ad priuilegium ſponte comparentium, quando Reus præuenit ipſas probationes, & ſciuit ſibi precauere: Aliàs ſi iſte timor eneruaret huiuſmodi Priuilegium, ſemper poſſet di-
51 ci, quod ſponte comparens acceſſit timore futurarum probationum, cum probè ſciret vigore Edictorum Sanctæ Inquiſitionis, ipſum debuiſſe denunciari, & propterea ſolus timor probationum non excuſat, quando Reus ſcit, vel ſuſpicatur ſe præuentum, vt benè Locat. *in Iudic. inter caſus deciſos Placentiæ caſu* 7. & poſt cum Carena *par.* 2. *tit.* 18. *nu.* 2. *verſ. Primus caſus*.

Nec aliter ſentit Alphonſus de Caſtro, quem cæteri ſequuntur: Eius enim verba ſunt infraſcripta, *Oportet tamen, vt Inquiſitor diligenter perſcrutetur, an re vera ſponte ſua venerit, & peccatum ſuum fuerit confeſſus: Nam ſi ex timore probationum, quas fortè contra ſe nouerat, illum veniſſe conſtiterit, tunc iam meritò dicetur relapſus, quia non zelo fidei, ſed timore pœnæ ſuum fatetur peccatum, & meritò credendum eſt, illum non verè pœnitere.*

En quod Alphonſus de Caſtro non dicit, quod relapſus ſit indignus venia, qui timore futuræ denunciationis, vel ex rumore, vel ex eo, quod ſciebat aliquem ſe præparare, ad illum accuſandum, ſe præſentat, vt perperam explicauit Decianus, & qui eum ſequuti ſunt, ſed qui timore probationum ſponte comparuit, hoc eſt, qui ſcit, vel ſuſpicatur ſe eſſe præuentum, vt ſupra dictum eſt.

Quod ſi hoc habeat locum in relapſis, multò magis debet procedere in ſimplici
52 Hæretico, vel ſuſpecto de hæreſi, & ideo conſului in quadam cauſa coram Sanctiſs. Domino Noſtro Alexandro Papa Septimo quendam, qui protulerat blaſphemias hęreticales, cum fuiſſet ei dictum à quodam, quod volebat eum denunciare S. Officio, ille timore perculſus, citiùs præcucurrit, & ſponte ſe præſentando præuenit denunciationem, debuiſſe omnino haberi pro ſponte comparente.

Et quod dictum eſt de relapſis, eò magis habet locum, ſi non in eaſdem, ſed in alias hæreſes incidant, quia tunc abſque vlla difficultate admittuntur ad priuilegium ſponte comparentium,
53 Iſto enim caſu, ſiue habeantur pro relapſis, vt voluere Monachus *in cap. Accuſatus num.* 3. Gemin. *num.* 4. Franch. *num.* 3. *de Haeret. in* 6. Pegna *par.* 2. *comment.* 65. Mandoſ. *ad Repert. Inquiſit. verb. Relapſus*, ſiue vti tales non habeantur, vt voluit Gloſs. *d. cap. Accuſatus* §. *Cum verò, verſ. ſimpliciter*, & ibi Io: Andreas *n.* 8. Menoch. *conſ.* 82. *lib.* 1. Eymer. *par.* 2. *qu.* 40. *nu.* 5. Repert. Inquiſit. *ver. Relapſus num.* 3. Indiſtinctè admittuntur ad priuilegium ſponte Comparentium.

Qui autem dicantur verè Relapſi, & Relapſi Iuris fictione infra diſcutiemus.

Amplia etiam in Hereſiarchis, & Dogmatiſtis, quidquid enim dicant Simanch. & alij citati à Farinacc. *d. qu.* 193. *num.* 6.
54 Si ſponte non citati, neque vocati accedant ad Sanctum Officium ad petendam veniam, & implorandam miſericordiam, recipiuntur, & cum ſola abiuratione de formali, & pœnitentijs ſalutaribus, & abſolutione à cenſuris expediuntur, Pegna *comment.* 64. *par.* 3. Farinacc. *qu.* 193. *num.* 7.

Quis autem dicatur Hęreſiarcha, & Dogmatiſta videbimus infra.

De his, qui ſunt in hæreſi nati, & educati nulla eſt difficultas, ſi enim ſponte
55 compareant benigniſſimè recipiuntur.

Et quamuis qui in infantia baptizatur apud Hæreticos, & apud eos in falſa doctrina nutritur, non poſſit dici ſimpliciter Hæreticus, cum ad hæreſim incurrendam, non ſolùm requiratur in ſubiecto Baptiſmus, ſed etiam ſufficiens inſtructio, vt voluit Alphonſus de Caſtro *de iuſta Haeret. lib.* 1. *cap.* 8. Simanch. *de Cathol. tit.* 31. *num* 8. Sanchez *ad præcepta Decalog. lib.* 2. *cap.* 1. *nu.* 8. Carena *par.* 1. *tit.* 1. §. 5. *nu.* 30. & factus adultus poſſit aliquando non peccare contra fidem Catholicam, quandiù ei non proponitur ſufficienter, vt obligetur ad eam amplectendam.

Poſtquàm tamen fides Catholica ei ſufficienter proponitur, vt obligetur ad eam
56 amplectendam, & relinquendum errores contrarios, ſi adhuc in eis permanſerit, erit hęreticus, & vti talis ab omnibus reputabitur, & ab ipſa Eccleſia, quę nunquam inquirit, an antea Catholicus fuerit, ſed ſolùm an ſit baptizatus, & contra fidem Catholicam peccet, vt benè ratiocinatur Cardinalis de Lugo *de virt. fidei Diuinæ diſp.* 20. *ſect.* 4. §. 2. *à num.* 149.

Vbi meritò reprehendit Hurtadum, qui voluit, quod vt quis dicatur Hæreticus
57 neceſſe ſit, vt aliquando fidem habuerit, & fuerit in profeſſione Chriſtiana, quod etiam non reprobatur à Suarez *de fide diſput.* 19. *ſect.* 5. *& priùs diſput.* 16. *ſect.* 4. ad quod etiam non benè aduertit Carena *par.* 2. *tit.* 1. §. 5. *num.* 23.

Et propterea inoleuit praxis in Sancto Officio, quod cum iſti accedant ad reconciliationem cum Eccleſia Catholica pe-
58 tendam, priùs cognoſcitur, an ſufficienter ſint inſtructi, ſin minùs mittuntur ad aliquem Virum doctum, vt inſtruantur: Demùm inſtructi, ſi minores ſint quatuordecim annorum, ſola profeſſione fidei facta reconciliantur Eccleſię, vt fuit obſeruatum *de anno* 1613. *ſub die* 20. *Iunij*

cum Puero heretico Anglo annorum decem, & fuit ſcriptum Nuncio Coloniæ *die* 20. *Auguſti* 1614. quod ità obſeruaret.

Si verò ſint maiores annorum quatuordecim, ſed minores vigintiquinque admittuntur ad reconciliationem cum abiu-
59 ratione de formali, ſed cum clauſula *citra pœnam relapſus*, vt fuit obſeruatum in vna *Cremonen.* 8. *Februarij* 1618. de qua praxi circa clauſulam *citra pœnam relapſus* in Minoribus teſtatur Carena *par.* 3. *tit.* 9. §. 6. *num.* 26. *& priùs par.* 2. *tit.* 18. *num.* 12.

Aduertendum tamen eſt, clauſulam apponi ſolummodo in abiuratione facta à
60 Minoribus ſponte comparentibus, non autem in Minoribus denunciatis, & præuentis, niſi fortaſsè tales eſſent Ruſtici, Mulieres, vel aliàs Perſonæ idiotæ.

61 Licèt enim minoritas faciat minuere pœnam etiam in delictis Sancti Officij, vt contra Seſſem *in deciſ.* 476. *num* 20. tenet Souſam *in Aphoriſm. lib.* 3. *cap.*32. *num.*18. quem ſequitur P. Diana *par.*4. *tract.*6.*reſol.* 29. *verſ. Illud verò*, Carena *par.* 2. *tit.* 7. *nu.*84. Farinacc. *qu.*194. *nu* 32. P. del Bene *de officio Sanctiſſimæ Inquiſitionis dub.* 192. *ſect.* 27. *in aduertendis pro praxi num.* 2.

Nihilominus quoad abiurationem nulla eſt differentia inter maiorem, & mino-
62 rem vigintiquinque annorum, ſed vtriſque æqualiter imponitur, cum non agatur de pœna corporali, ſed de expurgatione delicti quoad ſuſpicionem hæreſis, cuius purgatio omnibus communis eſt: Et poſt hęc ſcripta vidi P. Bordon. *in Tribunal. cap.* 26. *nu.* 27. qui hanc opinionem tenet, & ità vidi ſemper practicari.

Et videtur hoc etiam colligi ex his, quę tradit Pegna *par.* 3. *comment.* 40. ex Conciliis Tholoſan. & Biterren. quæ tamen Concilia non potui reperire, nec etiam in voluminibus Conciliorum impreſſis Pariſiis in Typographia Regia, & in quadam inſtructione Valliſoletana, in quibus nulla fit differentia inter abiurationem, quæ facienda eſt à maiore, & minore vigintiquinque annorum, quæ omnia referuntur à Farinaccio *qu.*194. *num.* 31. Paramo *de origin. lib.* 3. *qu.* 4. *rub. de expeditione Proceſſus in cauſis fidei num.* 15. Carena *par.* 3. *tit.* 12. §. 9. *à num.* 41.

Cum ergo Minores præſertim nati, & educati in hæreſi ſponte comparentes gaudeant in expeditione, & in pœnitentijs, maioribus prærogatiuis, quàm maiores, non poſſum approbare reſolutionem, quam affert Carena *par.*2.*tit.*1.§.5.*num.*32. in perſona illius Iuuenis annos vigintiunum nati, & educati in Ciuitate Gebēnę, qui cum Cremonam ſe contuliſſet, vt hęreſim abiuraret, & Catholico modo viueret, antequàm ſe præſentaſſet captus, & in carceribus S. Officij retentus, non fuit expeditus vti ſponte comparens, nec in eius abiuratione fuit appoſita clauſula *citra pœnam relapſus*; Et quod peius eſt, fuit ei impoſitum, vt geſtaret habitellum pœnitentiæ ſubtus veſtes.

63 Hæc enim geſtatio habitelli reducitur ad pœnas corporales, & ad infamiam, vt notat Suarez *de fide diſp.* 23. *ſect.* 2. *nu.* 17. *in fine*, Barboſa *in cap. Ad abolendam nu.* 18. *&* 19. *de Hæreticis*, ideo nec etiam Hæreſiarchis ſponte comparentibus imponitur.

Et licèt iuuenis ille captus fuiſſet antequàm ſe præſentaret, ſufficiebat tamen, quòd Cremonam ſe contuliſſet ad hunc effectum, argumento Text. *in cap. vnic. de Cler. Pereg.*

64 Pariter rigoroſum fuit decretum, quod tradit Locat. *in caſibus Romæ deciſ. caſ.*6. de eo, qui natus, & educatus in hæreſibus, captus à S. Officio poſt inſtructionem damnatus eſt ad carceres per decennium.

Nam mitiùs cum eo agendum erat ex defectu inſtructionis; Imò antequàm caperetur, partes erant Inquiſitoris, vel Commiſſarij S. Officij curare, vt ſponte compareret, vt actum fuit *de anno* 1598. cum Hæretico nato, & educato in hęreſi, commorante in Domo Oratoris Galliarum in Vrbe, qui licèt fuiſſet denunciatus, & indicijs præuentus, nihilominus ſuaſus, vt ſponte compareret, cum priuilegio ſponte comparentis expeditus fuit, & meo tempore ſæpiùs hoc fuit practicatum.

Et quod plus eſt, ſi iſti ſuaſi, vt compareant, renuant, & proteſtentur, ſe velle
65 in hęreſi perſeuerare, eijciuntur ab Vrbe, & Statu Eccleſiaſtico; vt fuit obſeruatum *de anno* 1607. *&* 1608. cum duobus Hæreticis Gallis, qui etiam Florentiæ fuerant carcerati.

Quoad eos verò, qui non ſola denunciatione, ſed alijs indicijs præuenti, non
66 vocati, neque citati ad Iudicium, coram Inquiſitoribus fidei comparent, & fatētur Hæreſes, de quibus ſunt indiciati: Solent Doctores communiter diſtinguere, aut comparens ſcit, vel ſuſpicatur, ſe eſſe pręuentum, & tunc non habetur pro ſponte comparente; Si verò conſtet nullo modo fuiſſe conſcium pręuentionis, quod quidem arbitrio Iudicis relinquendum eſſe, teſtantur Doctores mox citandi, tunc gaudet priuilegio ſponte comparentium, Farinacc. *qu.* 193. *à num.* 37. Carena *par.*2. *tit.* 18. *num.* 9. Souſa *in Aphoriſm. lib.* 4. *cap.* 9. *num.* 2. Alberghin. *in man. cap.* 40. *num.* 9.

Sed in Tribunali Supremę, & Vniuerſalis Inquiſitionis non ſeruatur huiuſmodi

67 diſtinctio, quia ſiue ſciuerit, vel ſuſpicatus fuerit Reus, ſe eſſe præuentum, ſiue ignorauerit, non habetur pro ſponte comparente, ſed vtì ſponte confeſſus mitiùs punitur, *Cap. Non dicatis 12. qu. 1. cap. qui admitti 16. qu. 8. cap. in primis 2. qu. 1.* Canoniſtæ *in cap. At ſi Clerici de Iudic.* cum aliis per Farinacc. *alleg. qu. 81. cap. 5. nu. 1.* Et ſecundùm praxim Sancti Officij mitiùs puniri dicit Carena *par. 3. tit. 18. nu. 41.*

Et propterea non ſolent huiuſmodi Rei damnari ad perpetuos carceres, vt voluit Hoſtien. *in ſumm. tit. de hæretic. §. Qualiter deprehendantur,* Simanch. *de Cathol. tit. 47. num. 31.* Pegna *par. 3. comment. 142.*

68 Nec illis imponitur pœna confiſcationis bonorum, Ricciull. *de Iure perſonarum lib. 5. cap. 14. num. 15.*

Sed quis dicatur ſponte confeſſus; an ſolùm ille, qui nec vocatus, nec citatus, præuentus tantùm indicijs comparet, & fatetur hęreſes; an verò etiam ille, qui vocatus, & citatus, in primo examine,

69 nulla pręcedente interrogatione, vel ad interrogationem generalem tantummodo fatetur delictum, Abbas *in cap. de hoc num. 8. de Simonia* dicit, quòd ſi vocatus ad Iudicium fateatur, non dicitur ſponte fateri, ſed timore probationum; ſecùs ſi non vocatus, nec citatus fateatur, quia tunc dicitur ſponte confeſſus.

Idem voluit Marianus Soccinus *d. cap. num. 11.* Anan. *in cap. Qualiter, & quando il ſecondo §. licet autem num. 3. verſ. poſſet dubitari de accuſat.* dicit, quòd confeſſio ſponte facta tunc dicitur, quando emanauit ante inchoatam accuſationem, ſeu inquiſitionem.

Milliſ. *in pract. fol.* 66. dicit, quòd ſpontanea confeſſio tunc dicitur, quando emanauit nulla pręcedente examinatione.

Baldus poſt Bartolum *in l. ea, quę, 4. quęr. 11. C. de condit. indebit.* dicit, ſponte confeſſum eſſe eum, qui etſi tractus ad Iudicium, ſtatim tamen confitetur, ideſt antequàm teſtes ſint recepti per Textum *in l. cum, qui ff. de iure iuran.* quod voluit etiam Ioannes de Anan. & Felin. *in dicto cap. de hoc.*

Berous *in cap. Atſi Clerici nu. 93. de Iudic.* dicit, quod ſponte confeſſus ille eſt, qui in primo examine nulla pręcedente interrogatione delictum fatetur, etiam quod vocatus, & citatus fuerit. Et Beroum ſequitur Farinacc. *qu. 81. num. 177.*

Amplius dicit Gloſ. *in §. Item mixta inſtit. de action.* Quod beneficiū datum confitenti habet locum in eo, qui primò negauit, demum confitetur, quod placet etiam Baldo in locis relatis per Tiraquell. *de pœnis tempor. cauſa 30. num. 11.*

In hac Doctorum varietate in Suprema, & Vniuerſali Inquiſitione ille ſolùm dicitur verè, & realiter ſponte confeſſus, qui pręuentus indicijs accedit ad iudicium non vocatus neque citatus, & fatetur delictum; Si verò citatus, & vocatus, ad

70 generalem interrogationem, an ſciat, qua de cauſa fuerit vocatus, vel ſciat cauſam ſuę carcerationis, vel quomodo hic reperiatur, fatetur de plano veritatem, is etiam tractatur, ac ſi eſſet ſponte confeſſus, & cum eo mitiùs agitur, pręſertim poſt condemnationem, vt ſcilicet grauior pœna commutetur in mitiorem; de qua praxi teſtatur Pegna *par. 3. comment. 142. verſ. verum tamen*, & eo relato Seſſe *deciſ. 471. num. 11.* Carena *par. 3. tit. 8. §. 7.* Scaccia *de Iudic. cap. 87. num. 27.* & ità fuit reſolutum in Sacra Congregatione *ſub die 12. Maij* 1604.

Sed quamuis ſponte comparentibus non iniungantur pœnæ aliquę corporales, ſed tantummodo pœnitentię ſalutares,

71 iſti tamen non euadunt pœnas, quę ſunt ipſo iure impoſitę à Sacris Canonibus, veluti excummunicationis, ſuſpenſionis, Irregularitatis, quę ſunt annexę delicto: Et ideo poſt abiurationem, vel abſolutionem ab excommunicatione monentur, ſe eſſe ſuſpenſos, vel Irregulares, vt ſibimetipſis conſulant per diſpenſationem, quam ſolet Summus Pontifex impertiri, pręſertim quando Rei ſunt Sacerdotes, vel in ordine Subdiaconatus conſtituti, qui non poſſunt redirę ad ſtatum laicalem, de quo dicemus *infra*.

Pariter non minuitur pœna ſponte confeſſo neganti qualitatem delicti aggrauantem, nam ſi de illa qualitate conuincatur, ſua confeſſio non prodeſt, Tiraquell. *dicta cauſ. 30. num. 17.* Farinacc. *qu. 81. nu. 186.*

Sed quod attinet ad Hęreticos in hęreſi inconſtantes, qui vocati ad Iudicium non

72 ſtatim, ſed cum aliqua tergiuerſatione, & fortaſsè cum tortura fatentur hęreſes; Hi quidem ſi ſint pœnitentes ad miſericordiam recipiuntur, & condonatur illis pœna mortis, ſed non euadunt alias inflictas à Sacris Canonibus, & Conſtitutionibus Apoſtolicis *cap. Excommunicamus il ſecondo de Hæret.* vbi dicitur.

Si quis autem de prædictis poſtquàm fuerit deprehenſus redire voluerit ad agendam pœnitentiam in perpetuò carcere damnetur.

Iſernia *in vſibus feud. de ſtat. & conſuet. pag. mihi 808. num. 17.* qui dicit, quod quando Hæreticus diù litigauerat in iudicio credens ſibi non probari poſſe, demum confeſſus eſſet, plus deliquit, ideo plus debet puniri.

Facit *lex Manichæos §. Prætereà ad finem C. de Hæret.* Suarez *de fide diſp. 23. ſect. 2. num. 13.* Card. de Lugo *de virt. fidei Diuinæ diſp. 24. ſect. 3.* latè Farinacc. *quæſt. 193. num. 101.*

Et hanc fuiſſe perpetuam Eccleſiæ praxim, demonſtrant Concilium Nicęnum *cap.* 8. Elibertinum *cap.* 22. Agatenſe ſub Symmacho *can.* 60. Arelatenſe *cap.* 9. vt aduertit Farinacc. *loco citato num.* 13.

Et licèt non ſit opinio conſtans inter Doctores, quo tempore Hæretici vocati ad Iudicium recipiantur ad pœnitentiam, de quo videndus eſt Menoch. *de Arbitrar. cap.* 373. *num.* 2. *cum ſeqq.*

Praxis tamen inconcuſſa Sancti Tribunalis eſt, vt Hæreticus in quacunque parte
73 Iudicij pœniteat, dummodo ante ſententiam ſemper recipiatur cum miſericordia, Zanchin. *de Hęret. cap.*16. & ibi Campeg. Pegna *par.*2. *comment.* 8. Farinacc. *qu.*193. *num.* 55. Carena *par.* 2. *tit.* 2. *num.* 4.

74 Et ideo recipitur, etiam quod pœniteat poſt confeſſionem emanatam in tortura, Simanch. *de Cathol. tit.* 47. *num.* 45. *&* 46. Burſatt. *conſ.* 90. *num.* 34. Farinacc. *qu.* 193. Dummodo confeſſio prædicta fuerit ratificata extra torturam: Nam huiuſmodi ratificatio tollit metum præcedentem, & facit confeſſionem ſpontaneam, Simanch. *loco citato, & in Enchiridion. tit.* 58. *num.* 14. Farinacc. *loco cit. in fine.*

Poſt ſententiam verò ego non vidi, quid fuerit actum, ſed credo, quod ſi ante publicationem ſententiæ Hæreticus pœniteret, eſſet omnino recipiendus; Si autem
75 poſt prolatam, & publicatam ſententiam, & traditionem Brachio ſeculari pœniteret, de iure nullo modo recipiendus eſſet ad miſericordiam, quia Eccleſia iam illum indignum venia iudicauit, vt dicit Suarez *d. ſect.* 2. *num.* 16. Card. de Lugo *d. ſect.* 2. *num.* 41. & ità tenent citati à Farinaccio *dicta quęſt.* 393. *num.* 63. *& in quæſt.* 189. *num.* 18.

Non tamen denegandum eſt arbitrium Inquiſitoribus recipiendi ad miſericordiam ſic traditum Curię ſeculari, qui penſatis circumſtantijs, & conſiderata quali-
76 tate perſonæ, & conſulto (ſi fieri poteſt) Supremo Sanctæ Inquiſitionis Senatu, poterit vel recipere, vel non recipere, quamuis res ſit plena periculi, cum potiùs timore imminentis mortis, quàm ex corde pœnituiſſe dicendum ſit, Carena *dicto tit.* 2. *nu.* 6. *verſ. benè verum*, P. Diana *d. reſolut.* 24.

77 Sunt tamen nonnulli caſus, quibus Hęreticis pœnitentibus etiam pro prima vice non parcitur.

Primus eſt, ſi quis negauerit Sanctiſs. Trinitatem, Diuinitatem Sanctiſſimi Domini Noſtri Ieſus Chriſti, eius Conceptionem de Spiritu Sancto, mortem ipſius, vt nos redimeret, ac Virginitatem Beatiſs. Virginis Mariæ iuxta Decretum Pauli Quarti, confirmatum per Bullam à Clemente Octauo, de qua per Dianam *poſt to.* 4. *reſol. moral.*

Qui ergo in hos errores, vel eorum quemlibet inciderit, indignus eſt venia: Nam iſti habentur, ac ſi verè, & realiter in hæreſim relapſi eſſent, vt habetur in eadem Clementina.

Et dum hæc ſcriberem accidit caſus in hac Suprema, & Vniuerſali Inquiſitione in quodam Sacerdote, qui dùm priùs dubitauerat, demum negauerat Trinitatem, & Virginitatem Beatiſſimæ Virginis Mariæ, fuit damnatus in pœnam Conſtitutionis, & Decreti, hoc eſt, vt traderetur Brachio ſeculari, ſed cum poſt carcerationem confeſſus fuerit abſque tergiuerſatione, fuit ei pœna mortis commutata in pęnam perpetui carceris, præuia tamen degradatione verbali, & abiuratione formali.

Secundus caſus eſt in celebrante Miſſam, vel audiente confeſſiones Sacramen-
78 tales, abſque eo, quod ſit in Sacerdotali ordine conſtitutus, iuxta Conſtitutiones Gregorij Decimitertij, Clementis Octaui, & Vrbani Octaui, de quibus ſuo loco dicemus.

79 Tertius caſus eſt de Dominis Eccleſiaſticis, & Temporalibus, ac de Magiſtratibus ſecularibus incidentibus in Schiſma, iuxta Conſtitutionem Pauli Quarti *Cum ex Apoſtolatus*, de qua Duard. *ad Bullam Cœnæ Domini can.* 1. *qu.*26. *num.* 13. Scortia *in ſelect. Epiſt.* 72. *per totum*, Carena *par.* 2. *tit.* 3. §. 12. *num.* 50. *& priùs tit.* 2. §. 2.

80 Quartus caſus eſt de Lamijs, quæ per maleficia occidunt Infantes iuxta Conſtitutionem Gregorij Decimiquinti, quæ habetur *poſt tom.* 4. P. Dianæ, de quibus caſibus videndi ſunt Farinacc. *de Hæreſi qu.* 193. *num.* 38. Scortia *ad ſelectas epiſt.*68. Turre-crem.174. Bordon. *in Tribun. cap.*13. *per totum*, P. Diana *par.* 4. *tract.* 7. *reſol.*24. & ab eo alleg. Carena *par.* 2. *tit.* 2. §. 2. *num.* 10. nouiſſimè Fermoſin. *in cap.* 1. *de Summa Trinitate qu.* 3. *à num.* 16.

CAPVT

CAPVT XV.

ARGVMENTVM.

Qui dicantur Hæretici Negatiui. Quæ requirantur ad eos tales conſtituendos. Quando Hæreſis probetur per teſtes ſingulares. Quando per ſocios criminis. Praxis Luſitana reprobata. An ex indicijs indubitatis Reus poſſit condemnari in pœnam ordinariam. An negatiuus cenſendus ſit, qui reſpondet, non memini me protuliſſe Hæreſes. An Hæreticus Negatiuus ductus ad ſupplicium poſſit abſolui in foro Sacramentali.

SVMMARIVM.

1 *Hæretici negatiui qui.*
Hæretici negatiui habendi pro veris, & pertinacibus.

2 *Hæreſis vera, & formalis requiritur ad conſtituendum hæreticum negatiuum.*
Nec ſufficit aſſertio ſcandaloſa, temeraria, vel male ſonans.

3 *Hæreticus vt dicatur negatiuus debet eſſe conuictus de verbis, vel factis claris, & certis, nec ſufficiunt ambigua, vel æquiuoca.*
Probatio æquiuoca non ſufficit ad delictum.

4 *Verba duplicem ſenſum habentia interpretanda ad excluſionem delicti.*

5 *Teſtes ad conuincendum hæreticum negatiuum an debeant eſſe conteſtes, & omni exceptione maiores.*

6 *Hæreticus negatiuus conuinci non poteſt ex dicto, vel facto antiquo, quia recens requiritur, & de ratione.*

7 *Hæreticus vt ſit negatiuus aſſeuerare debet ſe illam veram hæreſim credere, & ab alijs credendam, & de hoc deponere debent teſtes.*
Hæreticus negatiuus conſiderari debet circa qualitatem perſonæ, & conuerſationem.
Hæreticus difficiliter condemnatur tanquam negatiuus in Suprema Inquiſitione.

8 *Inquiſitio Luſitana condemnans hæreticos vti negatiuos ex teſtibus non conteſtibus, & ſingularibus reprobatur.*
Reus in quocumque crimine conuinci non poteſt per teſtes ſingulares.

9 *Cauſa hæreſis, vel fidei non eſt priuilegiata quoad teſtes ſingulares.*

10 *Delictum, in quo fama, honor, & conſcientia periclitatur, cautius agendum.*

11 *Teſtes ſingulares concludentes plures ſpecies hæreſis, puta Lutheranæ, an probent quem eſſe Lutheranum.*

12 *Bulla Gregorij XV. contra Sacerdotes ſollicitantes expenditur.*

13 *Sacerdos ſollicitans an ex teſtibus ſingularibus tradi poſſit Curiæ ſeculari, & de modo procedendi, & puniendi in ſimilibus caſibus, ſecundum praxim Supremæ Inquiſitionis.*

14 *Teſtes ſingulares probant actum ſucceſſiuum, & indiuiduum, & quando actus dicatur ſucceſſiuus, & indiuiduus ad hunc effectum.*

15 *Teſtes ſingulares concordes in ſubſtantia, & non concordes in formalitate verborum, an, & quando probent.*
Teſtes an ſint in blaſphemia conteſtes, quorum vnus deponit audiuiſſe aliquem dicentem Reniego Dios, *alter verò* Reniego Ieſu Chriſto.

16 *Socij criminis an, quando, & quomodo faciant teſtimonium ſignanter ſecundum praxim Supremæ.*

17 *Numerus teſtium quando in Suprema admittatur ad probandum delictum.*

18 *Exceptio, quod teſtis ſit ſocius criminis, an attendatur in fauorem fidei.*
Socij criminis in hæreſi ſunt eo ipſo infames.

19 *Socij criminis hæreſis in cauſa an admittantur cum tortura ad teſtificandum.*

20 *Reus an ſit condemnandus ex indicijs indubitatis, vel violentis præſumptionibus ſignanter in Sancto Officio, & de praxi Luſitana, ac num. 22.*

21 *Caſus miſerabilis.*

23 *Obliuio in delicto hæreſis, an, & quando admittatur ad excuſandum hæreticum negatiuum.*

24 *Hæreticus reſpondens* non memini, non recordor, *an ſit torquendus pro habenda reſponſione præciſa, & de praxi Supremæ.*

25 *Reſponſio hæretici,* non memini, *ſed ſi teſtes dicant,* me hæreſim protuliſſe, ſto illorum dicto, & omnem hæreſim deteſtor, *admittenda pro illius excuſatione ab hæreſi negatiua, & cur.*

26 *Confeſſio implicita non ſufficit ad pœnam ordinariam, & quæ confeſſio ad eam requiratur.*

27 *Confeſſus aliquas hæreſes, & negans alias, de quibus eſt conuictus, in his alijs præſumitur oblitus.*

28 *Hæreticus allegans obliuionem, torquendus pro habenda vlteriori veritate, & intentione.*
Hæreticus confitens actu externo hæreticalia commiſiſſe, ſed negans intentionem, an, & quando puniri poſſit vti negatiuus, & quo-

modo contra eum procedatur.

29 *Hæreticus negatiuus ductus ad ſupplicium, an poſſit à Confeſſario abſolui in foro Sacramentali, abſque eo quod crimen publicè fateatur, & num. ſeq.*

31 *Confeſſarius an poſſit obligare reum negatiuum conuictum, & damnatum ad vltimum ſupplicium ad fatendum delictum.*

32 *Hæreticus negatiuus reconciliari non poteſt in foro exteriori, niſi fateatur delictum.*

QVOAD eos verò, qui *Negatiui* appellantur, quales ſunt, qui vocati ad iudicium legitimis præceden-
1 tibus indicijs, & iuridicè conuicti, negant Hæreſes, & conſtanter affirmant, ſe credere, & crediſſe ea omnia, quæ credit Sancta Mater Eccleſia.

Iſti tanquam Hæretici veri, & pertinaces habendi ſunt, Calderin *de Hæret. in rubr. de Hæret. impœnit. num.*1. & *in rubr. de materia Proceſſus Inquiſitionis num.* 3. Rota *deciſ. vnic. alias* 875. *de Hæret. in Antiquis*, Rebuff. *Repert. Inquiſit.* Locat. Simanch. Campegg. Albertin. Burſattus, Decian. Eymer. Pegna, Lel. Zecch. Ludou. à Paramo *citat.* à Farinacc. *qu.*178.*nu.*20. addo Ricciull. *lib.*5. *cap.* 6. Sanctarell. *de Hæreſ. cap.*1.*num.*27. Carena *par.*2.*tit.*1.§.9.*nu.*47. P.del Bene *de Officio Sanctiſs. Inquiſit. par.*1. *dubit.*13. *ſect.*1. *num.*4.

Sed aduertendum eſt, quod ad hoc, vt negatiuus pro vero, & pertinaci Hæretico
2 habendus ſit, plura requiruntur: Et primò, quod Hæreſis, de qua Reus eſt conuictus, ſit hæreſis vera, & formalis, nec ſufficit aſſertio ſcandaloſa, temeraria, vel malè ſonans.

Secundò, quod verba, aut facta hæreticalia, de quibus eſt conuictus, ſint certa,
3 clara, non autem ambigua, vel æquiuoca, quæ poſſint in duplici ſenſu interpretari: tùm quia non inducerent veram delicti probationem, *l. neque Natales, C. de probat. cap.In præſentia extr. eodem tit. l.Non hoc, C. vnde legat.*

Tùm etiam quia, quando verba poſſunt habere duplicem ſenſum, debent ſemper
4 interpretari in eam partem, per quem delictum excludatur, Baldus *conſ.* 98. *lib.* 2. Albertin. *de Agnoſc. qu.*7. Ricciull. *d.cap.*6. *num.* 8.

Tertiò, quod teſtes, quibus reus con-
5 uincitur, ſint conteſtes, & omni exceptione maiores: licet enim Rota *deciſ.*875. *in antiquis*, dicat, non per teſtes omni exceptione maiores, ſed per teſtes idoneos.

Attamen Doctores noſtri hanc idoneitatem in teſte, in caſu, de quo agitur, interpretati ſunt, quod teſtes ſint omni exceptione maiores, ſic Pegna, & Carena, Ricciull. *locis infra citandis*.

Quartò, quod dictum, aut factum hære-
6 ticale, de quo remanet conuictus, ſit recens, nàm ſi eſſet antiquum, præſumeretur vel calumnioſè obiectum, vel quod reus de eo ſit veriſimiliter oblitus.

Quintò, quod teſtes deponentes de fa-
7 ctis vel verbis importantibus veram hæreſim concludant, quod aſſeuerabat reus, ſe illa credere, & ab alijs credenda, ſic Albertin. *de agnoſc. queſt.* 34. *num.* 51. Pegna *par.*2.*comm.*59. & *par.*3.*comm.*48. Farinacc. *qu.* 178.*num.*22. addo Carenam *par.*2. *tit.*1. §.9.*à num.*47. Ricciull.*dicto cap.*6. vbi *nu.*9. ſubiungit, conſiderandam eſſe qualitatem perſonæ, eiuſque conuerſationem diligenter indagandam, Alberghin. *in Man.cap.*2. *num.*7. Seſs. *deciſ. Aragon.to.*4.*deciſ.*445.

Et quidem adeò matura conſideratione procedit Sacra, Suprema, & Vniuerſalis Inquiſitio Romana in hoc caſu, vt per ſpatium ferè viginti annorum, quo functus ſum officio Aſſeſſoris eiuſdem Supremæ, & Vniuerſalis Inquiſitionis, nunquàm damnari aliquem tanquàm negatiuum viderim.

Et licet Clarus *in* §.*Hæreſis num.*10. *verſ. Et nota*, dicat, quod opinio Rotæ *dicta deciſ.* 875. ſibi videtur rigoroſa: nihilominùs ſi concurrant requiſita ſupra enu-
8 merata, poſſunt rei damnari vti negatiui, ſed nunquam fuit in hac Sacra Congregatione approbatus, imò ſemper improbatus ſtylus Inquiſitionis Luſitaniæ, condemnandi reos vti negatiuos ex depoſitionibus teſtium non conteſtium, ſed ſingularium, & ſociorum criminis, & ſic non omni exceptione maiorum. Quia etſi pluribus rationibus, & argumentis Souſa *in quæſtione particulari in hac materia poſt librum Aphoriſmorum*, nitatur defendere, quod teſtes ſingulares ſingularitate non obſtatiua, ſed adminiculatiua, plenè probant Hæreſim.

Illius tamen opinio reſpectu pœnæ ordinariæ, ne dùm erronea, ſed omninò iuri contraria habita fuit à Sacra Congregatione, quia repugnat iuris principijs, & notis concluſionibus, ſecundum quas reus in quocunque crimine non conuincitur per teſtes ſingulares, Baldus *in l.ius iurandi, C. de teſtibus*, & alij relati à Farinacc. *de teſtibus qu.*64. *num.* 202. & in puncto Boer. *deciſ.*342. *per tot.*

Neque in hoc priuilegiata eſt cauſa
9 hæreſis, ſeu fidei, vt per eundem Farinac. *qu.*188.*num.*152. Canter. *quæſt.crimin.cap.*2. *de probat. per teſtes num.*17. Caren. *par.*3. *de teſtibus* §.5. *num.*29.

10 Imò vbi tractatur de delicto, ex quo fama, honor, & conſcientia hominibus periclitatur cautiùs eſt agendum, *cap.quieſcamus* 42.*diſtin.l.Addictos, C.de appell.* Boer. *dicta deciſ.*342. *num.*1.

11 Et propterea, quod nec etiam ex teſtibus ſingularibus concludentibus plures ſpecies hæreſis, puta Lutheranæ, probari quempiam eſſet Lutheranum voluere poſt Simanch. *de Cathol. inſtit. tit. 64. nu. 70.* Pegna *par. 3. comm. 121.* cum alijs per Farinacc. *dicta qu. 188. num. 156. & dicta q. 64. num. 203.* addo adductos à Carena *d. par. 3. tit. 6. num. 30.*

12 Non obſtat Bulla Gregorij Decimiquinti contra Sollicitantes, qua datur arbitrium Supremis Inquiſitoribus condemnandi Sacerdotes ſollicitantes in pœnam etiam traditionis Brachio ſeculari ex depoſitione teſtium ſingularium.

Quia Bulla in ea parte fuit potiùs condita ad terrorem, quamquod vt executioni mandetur. Et Ego poſſum teſtari,
13 quod licet tempore mei Aſſeſſoratus ſucceſſerint caſus enormes in hac materia, nunquam tamen illud arbitrium vidi practicatum, ſed vel fuiſſe huiuſmodi ſollicitantes torturæ, etiam repetitæ ſubiectos, vt contigit in perſonam cuiuſdam Sacerdotis, qui fuerat denunciatus à vigintiquinque Monialibus, fuit enim torturæ repetitæ ſubiectus, & quia ſubſtinuit, exilio mulctatus cum perpetua ſuſpenſione ab auditione confeſſionum; vel damnatos in pœnam extraordinariam, ſicut practicatum fuit in quodam Sacerdote, qui denunciatus à nonnullis Monialibus de ſollicitatione, & indiciatus grauiſſimè, quia in perquiſitione fuerunt inuentæ penès eum plures litteræ amatoriæ, quas prædictis Monialibus ſcribebat, damnatus fuit ad Ergaſtulum, in quo dùm hæc ſcribo, adhuc detinetur.

14 Et ſolummodò teſtes ſingulares probant, quando tractatur de probando actum ſucceſſiuum, & indiuiduum ſaltem moralem, puta, ſi vnus teſtis deponeret, vidiſſe Titium non Sacerdotem in ſacrario veſtibus Sacerdotalibus indutum. Alius vidiſſe eo mane ad Altare eundem Titium recitantem Epiſtolam, vel Euangelium Miſſæ, quam celebrabat. Alius vidiſſe eundem Titium ad idem Altare Hoſtiam eleuantem. Iſto enim caſu teſtes ſingulares benè probant celebrationem factam à Titio, Felyn. *in cap. Licet ex quadam num. 2. de teſtibus, & ibidem* Abb. *nu. 11.* Simanch. *de Cathol. tit. 64. nu. 65.* Farinacc. *quæſt. 64. num. 282.*

Secùs autem eſſet, ſi vnus teſtis deponeret vidiſſe Titium celebrantem die Martis, alter verò die Iouis, quia non erit probata celebratio ſaltem ad effectum imponendi pœnam ordinariam, Carena *par. 2. tit. 11. §. 4. num. 17. verſic. Secùs fortaſſe.*

Item ſingularitas non obſtaret, quando teſtes eſſent concordes in ſubſtantia, licet in formalitate verborum non concordarent: dummodò probatio non conſiſteret in formalitate verborum, prout in blaſphemia, vt poſt Farinacc. Caſtro-palao, Maldonat. & Souſa tenet Carena *par. 3. tit. 6. §. 5. num. 37. & 38.* vbi reprobat, & benè Canteram dicentem, teſtes eſſe conteſtes, ſi vnus deponat, Seium dixiſſe *Reniego Dios*, alter verò *Reniego Ieſu Chriſto*.

16 Quod verò attinet ad ſocios criminis, Ego nunquam vidi obſeruatum in Sancto Officio, quod etiamſi eſſent plus quam duo, ex eorum dictis fuerit aliquis condemnatus in pœnam ordinariam, ſed extraordinariam, ſi aliàs non patiatur exceptiones: Nàm Sacra Congregatio ſequitur in hoc opinionem Simanch. Pariſ. Roias, & aliorum, quos refert Farinacc. *qu. 188. num. 83.*

Nec diſpoſitio Textus *in cap. in fidei fauorem, de Hæret. in 6.* in Sacro Tribunali
17 ità ſimpliciter admittitur, ſed concurrentibus coniecturis, nempe perſonarum qualitate, tam deponentium, quàm eorum, contra quos deponunt, vt expreſsè habetur in Textu, vbi coniunguntur per copulam *&*, coniecturæ, circumſtantiæ, & qualitates cum numero teſtium, itaut numerus teſtium non ſufficiat, Farinacc. *dicta quæſt. 188. num. 77.*

18 Præterea cum ad conuincendum Hæreticum negatiuum requirantur teſtes idonei, & legitimi, ſeu omni exceptione maiores, nullo modo dici poteſt, quod tales ſint ſocij criminis quamtumuis mille: licet enim exceptio, quod ſit ſocius criminis non attendatur in fidei fauorem, non ſequitur tamen, quod teſtes huiuſmodi poſſint dici legitimi, & idonei, ſeu omni exceptione maiores, cum eo ipſo ſint infames, vt benè ratiocinatur Hieronymus de Feder. *reſol. 62. per tot. poſt 2. vol. conſil.* Farinacc.

19 Plus dicit idem Federicus, quod huiuſmodi teſtes non admittuntur etiam in cauſa hæreſis abſque tortura: Et licet eius opinio quoad torturam non obſeruetur in S. Officio, vt teſtatur Farinacc. *quæſt. 188. num. 68. in fine.* Nihilominùs benè concludit, teſtem ſocium criminis non eſſe omni exceptione maiorem, idoneum, legitimumque.

20 Sæpè ſæpiùs ergò conqueſti ſunt Luſitani apud Sanctam Sedem Apoſtolicam, & præſertim inquiſiti de Iudaiſmo, quod tùm per teſtes ſingulares, tùm per ſocios criminis ab Inquiſitoribus tanquàm negatiui traderentur Brachio ſeculari.

Quorum petitioni licet ex voto Conſultorum eſſet annuendum, vt quæſtione diſcuſſa *ſub die 5. & 20. Martij, & 17. Aprilis 1603.* coram ſ. mem. Clemente Octauo

reſolutum fuit: Neſcio tamen an de hoc fuerint moniti Inquiſitores à Sede Apoſtolica, benè noui tempore Vrbani Octaui inſtantias Luſitanos renouaſſe non ſolùm in hac parte, ſed etiam reſpectu aliorum grauaminum, quæ dicuntur inferri carceratis in Sancto Officio, & præſertim, quod ex indicijs indubitatis, ſeu violentis præſumptionibus damnant reos in pœnam ordinariam, quod quam periculoſum ſit, & à pietate Sancti Officij alienum teſtatur caſus (qui accidit, dùm eram Auditor Nunciaturæ Hiſpaniarum, & Collector Portugalliæ bonæ memoriæ Laurentius Tramallus Epiſcopus Hieracen.) illius miſeri, qui captus, & diffamatus, quod Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum de quadam Eccleſia Ciuitatis Vliſſiponenſis ſubripuiſſet, ex ſolis violentis indicijs damnatus fuit, vt abſciſſis manibus, ad palum alligatus, viuus concremaretur. Qui poſtea tranſactis quatuor annis innocens repertus fuit, ex confeſſione cuiuſdam furis, qui propter alia latrocinia captus, dùm ad furcas duceretur confeſſus fuit, ſe fuiſſe illum, qui furatus fuerat Sanctiſſimum Sacramentum in dicta Eccleſia, propter argenteam pixidem, in qua aſſeruabatur; & qui damnatus fuerat, innocens omninò erat: Quem caſum recitat Barboſ. *in Collectan. ad cap. Afferte, de præſumpt. to.6.*

21

Et licet tunc temporis Epiſcopus Hieracen. oſtenderet Inquiſitoribus, quàm fœdè peccarent in huiuſmodi condemnatione, non potuit tamen innocentem miſerrimum liberare.

Iterum verò de anno 1673. auditi ſunt clamores Luſitanorum deſcendentium ab Hæbreis; Sacra Congregatio de mandato Sanctiſſimi ſcripſit Nuncio, vt ſignificaret Inquiſitoribus illius Regni, velle Sanctitatem Suam opportuna remedia huic malo afferre; & reſolutum fuit à prædictis Inquiſitoribus vnum ex illis Romam mittere: qui cum vſque *de menſe Iunij* 1674. non comparuerit, fuit propterea reſcriptum Nuncio, vt illius aduentum ſollicitaret.

22

Scio nihilominus in Suprema, & Vniuerſali hac Inquiſitione in cauſa Hyacinthi Centini, quendam Hæremitam fuiſſe damnatum in pœnam ordinariam ex ſolis indubitatis indicijs, ſed reclamantibus pleriſque ex Conſultoribus, & Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Generalibus Inquiſitoribus: Verùm eo in caſu certò certiùs erat, Hæremitam conſpiraſſe cum reliquis in necem ſanctæ memoriæ Vrbani Octaui.

Sed vt de prædictis clamoribus per Luſitanos factis, & de reſolutionibus exinde captis ſuper eorum exhibitis grauaminibus, clarior aliqua habeatur notitia; ſciendum eſt, quod cum Luſitani illi, qui deſcendunt ab Hæbreis, quiuè *Chriſtiani noui* appellantur, valdè conquererentur, Inquiſitores illius Regni tam in confectione proceſſuum, quàm in expeditione cauſarum, ſiue in reorum condemnatione, nonnullas conſuetudines, ſeu ſtylos (vt appellant) introduxiſſe in eorum Tribunalibus, deuiantes à iure communi, & à recta iuſtitia, recurſum habuerunt ad Sedem Apoſtolicam, & tempore Pontificatus glorioſæ memoriæ Clementis Decimi, expoſuerunt Sanctitati Suæ quamplura grauamina, implorantes Sedis Apoſtolicæ auxilium. Et potiſſima quærimonia conſiſtebat in eo, quod Inquiſitores, Iudaizantes negatiuos ſolummodò teſtibus complicibus, & ſingularibus conuictos Curiæ ſeculari relaxabant: Et licet huiuſmodi querelæ fuiſſent etiam coram alijs Summis Pontificibus porrectæ, & præſertim coram ſan. memor. Clemente Octauo, nulla tamen ſuper illis capta fuit reſolutio; at Clemens Decimus ex ſumma pietate motus tales querelas, & grauamina Sacræ Congregationi Eminentiſſimorum Dominorum Cardinalium in tota Republica Chriſtiana Supremorum Inquiſitorum, diſcutienda per ſuum Decretum remiſit, vt ſuper eiſdem opportunè prouideretur.

Cum autem Decretum hoc ad notitiam Inquiſitoris maioris Luſitaniæ perueniſſet, duos ex ſuis Inquiſitoribus Romam miſit, vt prædictis Hæbreis, ſeu Chriſtianis nouis ſe ſe opponerent; prout Vrbem aduenti totis viribus conati ſunt, ſuas conſuetudines, & ſtylos conſeruare, & voce, & ſcripto, partim negantes grauamina prædicta, partim ſuis allegationibus comprobantes: Ipſis denique auditis in pluribus Congregationibus, fuerunt ab Eminentiſſimis Cardinalibus Supremis Inquiſitoribus plura grauamina reiecta, pluribuſque remedia opportuna adhibita, relicta tantùm quæſtione, an Iudaizantes negatiui per teſtes ſingulares conuicti remanerent.

Relatis deinde reſolutionibus S. Congregationis Sanctiſſimo Domino Noſtro Papæ Innocentio Vndecimo eas approbauit, & ſuo Diplomate *dato ſub die* 22. *Auguſti* 1681. confirmauit.

Quò vero ad quæſtionem, an teſtes ſingulares eſſent admittendi contra reos, præſertim negatiuos, illam Sanctiſsimus cum nonnullis declarationibus, & limitationibus approbauit, quas ſi obſeruauerint Inquiſitores, non dabitur amplius occaſio prædictis reis negatiuis ſimiles porrigendi querelas. Opportunum eſſet

hic tranſcribere Diploma Pontificium, ſed iuſtis de cauſis abſtinendum puto, & videri poterit apud prædictorum reorum Procuratores.

Sed an negatiuus cenſendus ille ſit, qui interrogatus reſpondet, *Non memini, me dictas hæreſes dixiſſe, & credidiſſe*. Hæc quæſtio pendet à præſumptione obliuio-
23 nis, nàm ſi lapſum ſit longum tempus, ſaltem decem annorum, ſi reus ſit ſenex, infirmus, minor, multis negotijs implicitus, vel mulier, ſi factum ſit inuolutum, tunc eſt præſumenda obliuio, itaut reſponſio illa poſſit admitti, ſicut ex Menoch. Mierez, & Maſcard. tenet Carena *par.2. tit.1. §.9. num.49.*

Si verò factum ſit atrox, arduum, horrendum, recens, vtique illa reſponſio non eſſet admittenda, Pegna *par. 2. comm. 59.* Carena *loco citato*. Et ideò ſi concurrant requiſita, de quibus ſupra, reus veluti negatiuus puniendus eſt.

Neque in Sancto Officio practicatur opinio Latrunculatorum in hoc caſu, qui volunt, non admittendam eſſe reſpon-
24 ſionem per illa verba, *non memini, non recordor*, & poſſe cogi reum ad præcisè reſpondendum, etiam per torturam, vt voluit Carthar. *in prax. interrogandorum reorum lib.3. cap.2. num. 1.* Ambroſin. *in prax. lib. 2. cap. 7.* quia vel illa reſponſio eſt admittenda in facto, in quo præſumitur obliuio, & fruſtra tractatur de præciſa reſponſione, vel non eſt admittenda, & punitur reus vt negatiuus.

25 Admittitur tamen illa reſponſio, *non memini*, ſed ſi teſtes dicant, *me Hæreſim protuliſſe, ſtò illorum dicto, & omnem hæreſim deteſtor*; quia hæc eſt implicita confeſſiò vt ex Gregor. Lopez tenet Card. de Lugo *de Virtute diſp.24. ſect.2. num. 43.*

26 Aduerte tamen hanc confeſſionem implicitam non eſſe ſufficientem ad pœnam ordinariam infligendam, quia ad hunc effectum confeſſio debet eſſe clara, certa, lucida, expreſſa, & explicita, vt notant omnes Canoniſtæ relati cum alijs à Farinacc. *quæſt. 81. num. 32.* quod aduertit etiam Cardin. de Lugo *ibidem*, dum dicit, talem non reputari negatiuum.

27 Multò magis attendenda eſt præſumptio obliuionis, quando quis confeſſus fuiſſet aliquas hæreſes particulares protuliſſe, aliquas verò de quibus conuictus eſſet, negaſſet, vt ex Suarez, & Caſtropalao aduertit Card. de Lugo *loco cit. n.44.*

28 Sed in hiſce caſibus praxis Sancti Officij eſt, vt reus torqueatur pro vlteriori veritate, & ſemper ſuper intentione, ſi eam neget, quicquid dixerit Cardin. de Lugo *dicta diſp.24. ſect.2. num.48.*

Nàm quomodocumque conuincatur reus, etiam ex propria confeſſione, commiſiſſe acta externa hæreticalia, neget verò intentionem, nunquam reus vti negatiuus punitur, ſed ſemper ſubijcitur torturæ, vt eruatur eius intentio. Neque obſtat, quod nullus poſſet puniri vti negatiuus, nàm ſemper quis euaderet pœnam negando intentionem, quia non eſt impoſſibile, quod reus, qui conuictus eſt de actibus externis, conuincatur etiam de actu interno, & ſic de intentione: Nàm poteſt eſſe, quod Hæreticus, vel proferendo propoſitiones hæreticales, vel exercendo actus hæreticales externos fateatur etiam, ſe illis corde adhærere, & errores illos tenere, & credere, vt benè conſiderat Rota *dicta deciſ.875. aliàs vnica, de Hæret. in Antiquis*.

29 Sed an Hæreticus negatiuus ductus ad ſupplicium, vt comburatur, poſſit à Confeſſario abſolui in foro Sacramentali, ſi non fateatur veritatem, ſi verè Hæreticus ſit, non conueniunt Doctores; nàm Sanchez *ad præcep. Decal. lib.3. cap. 7. num.11. in fin.* tenet Hæreticum negatiuum teneri fateri veritatem propter ſcandalum, eo quod præſumitur in hæreſi decedere, & pertinax in negando, vndè ſi reus verè ſit, tenetur publicè fateri crimen, vt ceſſet ſcandalum, aliàs non eſt abſoluendus: eius opinionem ſequitur Suarez *de fide diſp. 23. ſect. 2. numer. 5.* Cardin. de Lugo *diſp. 23. ſect.3. num.96.*

30 Contrariam opinionem tenet Portell. *in addit. ad Dubia Regular. ver. Reus, quæſt.2. num.3.* quem ſequitur Carena *in prax. par.2. tit.2. num.57. & 58.* Hurtado *de fide diſp.86. ſect.2. §.29.* P. Diana *to.1. tract.5. reſolut.8. in fin. & in par. 5. tract. 3. reſolut. 78.* nihil decidit, quamuis Carena dicat, reſidere in opinione Portellij.

Quæſtio hæc dicenda venit ex alia quæſtione, An reus negatiuus, ſed conuictus, & damnatus ad vltimum ſupplicium, dùm ad illud ducitur, obligari poſſit à Confeſſario ad fatendum delictum.

31 Et quia communis opinio eſt, nullo modo obligari poſſe, quamuis Sanchez, & Cardin. de Lugo limitent communem opinionem in crimine Hæreſis, nulla tamen alia ratione vtuntur, niſi illa ſcandali vitandi.

Cui benè reſpondet Portellus, etiam in alijs delictis ſcandalum imminere, & tamen non poſſunt cogi rei negatiui à Confeſſario ad illa fatendum: Præterea ceſſare poteſt ſcandalum, quia ſciunt omnes, ſolere reos negare, quamuis verè ſint delinquentes, & ſolere etiam detegere delictum in foro Sacramentali.

Nec obſtat ratio Suarez, quod non poſſit abſolui, & reconciliari Eccleſiæ, cum ſine Confeſſione non ſit abſolutio.

32 Quia vera eſt, ſi vellet Confeſſarius reconciliare negatiuum Eccleſiæ in foro exteriori, niſi enim fateatur in foro exteriori, non datur reconciliatio, ſecùs verò quando tractatur de foro Sacramentali, & conſcientiæ, vt declarat Hurtado *loco citato*, quem refert Pater Diana *par. 5. tract. 3. reſolut. 78.*

Caſus hic meo tempore non ſucceſſit, nec inueni, quid fuerit actum antiquis temporibus. Teneo Ego cum Portello, & Carena.

Rurſùs Hæreticorum pœnitentium nonnulli ſunt Inconſtantes in pœnitentia.

CAPVT XVI.

ARGVMENTVM.

Qui ſint Relapſi. Quæ requirantur, vt quis verè dicatur Relapſus. An qui abiurauit Hæreſes coram ſolo Epiſcopo, vel ſolo Inquiſitore, poſſit dici Relapſus. An cenſeatur Relapſus, qui in diuerſam Hæreſis ſpeciem incidit.

SVMMARIVM.

1 *Relapſi qui dicantur.*
2 *Relapſus requiritur vt publicè abiurauerit.*
3 *Abiuratio quomodo fieri debeat, & an ſemper coram Epiſcopo, & Inquiſitore ſimul.*
4 *Abiuratio eſt pars ſententiæ definitiuæ, quæ compilato proceſſu fertur contra reum.*
Abiuratio pœna grauiſſima.
5 *Hæreticus incidens in hæreſes abiuratas coram ſolo Epiſcopo, an poſſit puniri tanquam Relapſus.*
Abiuratio facta coram ſolo Epiſcopo eſt actus omninò nullus, ex defectu iuriſdictionis.
6 *Abiuratio ſpontè comparentis fieri poteſt à ſolo Epiſcopo, vel à ſolo Inquiſitore.*
7 *Proceſſus compilari non debet contra ſpontè comparentes.*
8 *Pœna ſpontè comparentibus condonanda.*
Relapſi alij verè, & alij ficti.
9 *Relapſi verè qui.*
10 *Hæretici omnes conueniunt in neganda Eccleſiæ auctoritate.*
11 *Dictio* ipſa, *repetit præcedens ſubiectum, & excludit aliud.*
Relapſus an, & quando dicatur, qui abiurata vna hæreſi, in aliam incidit.
Abiuratio hodie practicanda non tantùm de hæreſi confeſſa, ſed generaliter omnium hæreſum.
12 *Abiuratio qualis requiratur ad Relapſum.*
13 *Relapſi ficti qui.*
14 *Relapſus debet conuinci de alio, vel primo, vel ſecundo lapſu.*
15 *Abiuratio de vehementi an ſufficiat ad Relapſum.*
16 *Relapſus non dicitur qui ſecunda vice incidit in ſuſpicionem de leui, & primo abiurauit de leui.*
17 *Suſpiciones duæ de leui an conſtituant ſuſpicionem vehementem, itaut ſuſpectus abiurare teneatur de vehementi.*
18 *Hæreticus formalis an, & quando dicatur Relapſus, eo quod alias abiurauerit de leui.*
19 *Relapſus in eoſdem errores, quos priùs abiurauerat de vehementi, & negans intentionem, an, & quando dici poſſit Relapſus, & de modo contra eum procedendi.*
20 *Relapſus an dicatur qui priùs abiurauit de formali, & poſtea incidit in ſuſpicionem de vehementi, & num. ſeq.*
22 *Relapſus iudicatur qui priùs abiurauit de vehementi ſi ſequatur lapſus formalis in hæreſim.*
23 *Eccleſia antiqua labentes in hæreſim, non reconciliabat, niſi præuia abiuratione.*
Confeſſio publica hæreſis continet abiurationem.
24 *Lapſus vnicus, & vna vehemens ſuſpicio non ſufficiunt ad Relapſum.*
Relapſus probari debet apertis probationibus, vel iuris præſumptionibus.
25 *Præſumptio primi lapſus in hæreſim cum ſtet pro bono nomine, an illa ſecundi lapſus ſtet pro hæreſi.*
Furioſus ſemel, an, & quando præſumatur ſemper furioſus.
26 *Semel hæreticus, an, & quando præſumatur ſemper hæreticus.*
27 *Præſumptio hæreſis ceſſat in eo, qui fuit ſemel hæreticus, quando conſtat de eius reconciliatione cum Eccleſia.*
28 *Relapſus an ſit cenſendus fautor, vel receptor hæreticorum, qui priùs abiurauit hæreſim de formali.*
29 *Pœna extendi non poteſt ex identitate, vel maioritate rationis.*
30 *Caſus formaliter expreſſus, non autem ratio Conſtitutionis attenditur in pœnalibus.*
31 *Præſumptio iuris, & de iure non admittit probationem in contrarium.*

32 *Præſumptio legis non extenditur ad caſum, de quo lex non prouidit.*

33 *Relapſus fictè an, & quando ſit qui poſt abiuratam formaliter hæreſim, cum Hæreticis conuerſatur.*

34 *Fautores hæreticorum qui dicatur, & quomodo puniendi, & an tanquam Relapſi.*

35 *Probatio indirecta admittenda contra præſumptionem iuris, & de iure.*

36 *Hæreticus abiuratus diuertens ad alios eiuſdem generis fame ductus, an poſſit puniri tanquam Relapſus.*

37 *Abiuratus hæreſes vnius Sectæ, & deinde fauens hæreticis alterius Sectæ, an, & quando poſſit puniri tanquam Relapſus, & num. ſequen.*

39 *Lex pœnalis non extenditur per Sanctum Officium ad alium caſum, in quo eadem prorſus ratio non inuenitur.*

Hæreticus non cenſetur approbare hæreſes abiuratas ex eo quod reddat ſe valdè ſuſpectum hæreſis alterius Sectæ.

40 *Receptor Hæreticorum, qui aliàs abiurauit hæreſim de vehementi, an ſit puniendus tanquam Relapſus.*

41 *Fautor Hæreticorum, qui aliàs abiurauit de vehementi tanquam fautor, an ſit puniendus vti Relapſus.*

42 *Quid ſi ſemel vel pluries in abiuratam fautoriam relabatur.*

43 *Abiuratus hæreſim de formali, & in carcerem detruſus ſi ab eo aufugiat, an ſit puniendus tanquam Relapſus.*

Fuga è carcere, in quo quis ob hæreſim detinetur, vehementiſſimam præbet eiuſdem hæreſis ſuſpicionem.

1 ET primò quoad ſubſtantiam, hoc eſt, quia iterum relabuntur in hæreſes, quas abiurarunt, & deteſtati ſunt, qui communiter Relapſi dicuntur, iuxta Text. *in cap. ad abolendam §. Qui verò, & §. illos quoque de Hæret. & in cap. Accuſatus §. cum verò, & §. ille quoque, de Hæret. in 6.*

Dixi, *quas abiurarunt, & deteſtati ſunt*, quia, vt quis verè dicatur relapſus, opor-
2 tet, vt priùs abiurauerit hæreſes, in quas reincidit, coram Iudice, Notario, & teſtibus, vt pluries fuit reſolutum in Sacra Congregatione, & præſertim *ſub die 31. Martij* 1610. *& 18. Decembris eodem anno, & 7. Martij* 1613. quæ reſolutio fundatur in doctrina Oldrad. *in conſ. 271. num. 3.* Pegna *par. 2. comment. 83. verſ. obſeruandum*, Locat. *in verb. Abiurare*, Squillant. *de fide Cathol. cap. 31*, Repert. Inquiſit. *verb. Relapſus*, Alphonſus à Caſtro *de iuſta Hæret. cap. 16.* Simanch. *de Cathol. tit. 52. num. 2.* Sanctarell. *de Hæreſ. cap. 42. dub. vnic. nu. 7.* & cæteri ſequuntur P. del Bene *de officio Sanctiſſimæ Inquiſitionis par. 1. dubit. 162. num. 6.*

Cæterùm, an qui abiurauerit hæreſes coram ſolo Epiſcopo, vel coram ſolo Inquiſitore, & non coram ambobus, poſſit dici ralapſus.

3 Quæſtio hæc licèt in iure controuerſa ſit, vt apparet ex allegatis per Pegnam *par. 4. comment. 97. verſ. An autem eodem modo*, & per Burſatt. *conſ. 24. lib. 1.* & à Farinacc. *quæſt. 186. nu. 79.* latè Simanch. *de Cathol. tit. 1. rub. de abiuration.*

Reſolutum tamen fuit in Sacra Congregatione, quod ſi qui abiurare debent, ſint ſponte comparentes, ſufficit, quod abiuratio fiat, vel coram Epiſcopo, vel coram Inquiſitore diuiſim.

Si verò tractatur de Reo, contra quem fuit fabricatus proceſſus, tunc abiuratio debeat fieri coniunctim coram Epiſcopo, & Inquiſitore, itaut vnus ſine altero illam recipere non poſſit, iuxta formam traditam in *Clemen. 1. de Hæret.* vt ex Decreto *ſub die 28. Februarij* 1597. *& 4. Iulij* 1603. *& 3. Ianuarij* 1604.

Et ratio reſolutionis eſſe potuit, quia tunc abiuratio eſt pars ſententiæ diffiniti-
4 uæ, quæ compilato proceſſu fertur contra Reum, quo caſu intrat diſpoſitio Clementina: Tum quia ſecundum ſententiam Sacræ Congregationis, abiuratio non eſt ſolùm abſolutio, ſiue expurgatio à crimine, ſed eſt pœna, & quidem grauiſſima, vt latè defendit Carena *par. 1. tit. 4. §. 2. num. 14.*

Quocirca cauendum eſt à Burſatto *dicto conſ. 24.* qui voluit, quòd ſi abiuratio fuerit facta ab hæretico coram ſolo Epiſcopo
5 valida ſit, in tantum quod Reus ſi in hæreſes abiuratas incidat, poſſit puniri tanquam relapſus; cuius opinionem videntur ſequi Pegna *d. comment. 97. ad finem*, & Farinacc. *d. qu. 186. num. 79. verſ. Ideò infertur.*

Nam cum *Clementina* irritet ſententias definitiuas, non latas ab Epiſcopo, & Inquiſitore coniunctim, non poteſt haberi in conſideratione illa abiuratio ad effectum pœnæ relapſus, quia actus omnino nullus eſt ex defectu iuriſdictionis, vt in terminis conſuluit Rimin. iunior *conſ. 686. per totum*, quem ſequitur Farinacc. *quæſt. 195. num. 26.*

Cauendum eſt etiam à Caſtro-palao *de fide tract. 4. diſp. 8. punct. 13.* qui voluit
6 etiam ſponte comparentes non poſſe admitti ad abiurationem à ſolo Epiſcopo, vel à ſolo Inquiſitore.

Cæterùm quæ ratio differentiæ ſit inter ſponte comparentes, & Reos damnatos
7 compilato proceſſu, cum etiam contra ſponte comparentes feratur ſententia; Crederem illam eſſe, quia licèt contra ſponte comparentes feratur ſententia, illa tamen non ſubiacet diſpoſitioni dictæ *Clementinæ*, quæ loquitur ſolùm de ſen-

tentiis, quæ feruntur compilato proceſſu, qui non compilatur contra ſponte comparentes, ſed ſtatur eorum dicto, tam quoad crimen, quàm quoad intentionem.

8 Præterea licèt contra ſponte comparentes feratur ſententia, illis tamen condonantur pœnæ, & ſic iſto caſu abiuratio magis habet vim abſolutionis, quàm pœnæ.

Horum autem Inconſtantium, alij ſunt verè relapſi, alij fictè fictione iuris, Farinacc. *qu.* 195. *num.* 3.

Et cum verè relapſi ſint, vt ſupra dictum eſt, illi, qui abiurarunt vnam, vel plures

9 ſpecies hæreſis, & reincidunt in eaſdem ſpecies abiuratas, Eymer. *par.* 3. *queſt.* 18. & alij relati à Carena *par.* 2. *tit.* 2. §. 5. *num.* 28.

Quæritur, an is cenſeatur verè relapſus, qui vnam tantùm hæreſim contra vnum fidei articulum abiurauit, ſed in aliam hæreſim contra alium articulum incidit.

Nam Gloſs. Io. Andr. *in cap. Accuſat.* Eymer. 2. *par. queſt.* 40. Repert. Inquiſit. *verſ. relapſus num.*3. tenent opinionem negatiuam, quibus videtur adhęrere Suarez *d. diſp.* 23. *ſect.* 2. *num.* 8. Card. de Lugo *diſp.* 24. *ſect.* 2. *num.* 52.

Alij autum poſt Io. Monach. *cap. Accuſatus num.* 3. Gemin. *num.* 4. Franch. *num.*3. Pegna *par.*2. *comment.* 65. Mandoſ. *ad Repert. ver. Relapſi num.* 6. quibus videtur fauere Sanctarell. *de hæreſ. cap.* 42. *dub. vnic. num.*2. *verſ. Quamuis alij*, Caſtropalao *d. punc.* 2. Hurtad. *d. diſp.* 86. §. 14. cenſent, hunc cenſeri relapſum, P. del Bene *de offic. Sanctiſſimæ Inquiſitionis par.* 1. *dubit.* 162. *ſub num.* 2.

Rationem iſti aſſignant, quia omnes Hęretici conueniunt in vna hæreſi, nempe

10 in neganda Eccleſiæ auctoritate, à qua per quamlibet hæreſim recedunt, in hanc autem hæreſim eandem ſemper relabuntur, quamuis etiam circa alium articulum errent, ſic Card. de Lugo *loco citato nu.*51. *ad finem*.

Sed ratio hæc inefficax eſt, nam illi expreſsè obſtant verba Text. *in d. cap. Accuſatus* ibi.

11 *Si poſtea deliquit in ipſa*, quæ dictio *ipſa* eſt repetitiua præcedentis hæreſis abiuratæ, & excluſiua alterius, vt ex pluribus probat Barboſa *de diction. verb. ipſe*, & in ſpecie Suarez *loco citato num.* 8.

Et quamuis Pegna, Suarez, Lugo, & alij *ſupra citati* dicant hodie, vanam eſſe hanc quæſtionem, quia hodie non tantùm fit abiuratio hæreſis particularis, de qua Reus eſt confeſſus, ſed etiam fit generaliter omnium hæreſum, quare in quamcunque incidat, labitur in hæreſim abiuratam.

Ego tamen vidi pluries, vel in Curia Epiſcoporum, pręſertim Regni Neapolis, vel eorum Vicariorum, quandoque etiam imperitia Religioſorum, qui aſſumuntur ad munus Inquiſitoris, relictam fuiſſe abiurationem generalem aliarum hæreſum, ideo non eſt ità firmiter aſſeuerandum, hunc caſum non poſſe ſuccedere, ſicuti meo tempore accidit.

Hæc autem opinio, vt reputetur relapſus, qui in diuerſam incidit hæreſim, quam non abiurauit, niſi abiuratione generali,

12 non habet locum, ſi abiuratio generalis facta eſt vna cum abiuratione de vehementi, non autem de formali, quia requiritur ad relapſum, quod præceſſerit abiuratio de formali reſpectu alicuius hæreſis particularis, & ei fuerit adiecta abiuratio generalis: Ità colligo *ex d. cap. Accuſatus in princip. iuncto* §. *Cum verò*, & ex Card. de Lugo *loco citato num.* 53.

Relapſi autem fictione Iuris ſunt, qui abiurarunt de vehementi, tanquam ſic

13 ſuſpecti de mala credulitate ſuper vno articulo, puta, de Purgatorio &c. demum deprehenduntur reincidiſſe in eandem ſpeciem hæreſis formaliter, vt voluit Text. *in d. cap. Accuſatus in princip.* Eymer. *par.* 2. *qu.* 58. & ibi Pegna *comment.* Farinacc. *d. queſt.* 193. *num.* 10. Sanctarell. *dicto cap.* 42. *num.* 6. Carena *par.* 2. *tit.* 2. §. 5. *num.* 29.

14 Nam, vt quis dicatur Relapſus, debet conſtare de vno lapſu, vel prima vice, vel ſecunda vice, Carena *loco citato num.* 34. Farinacc. *d. queſt.* 193. *num.* 17. Sanctarell. *d. cap.* 42. *num.* 11.

15 Ideo ſi quis tam prima, quàm ſecunda vice abiuret de vehementi, non poteſt dici relapſus, Io. Andr. *d. cap. Accuſatus poſt num.* 1. & ibi Gemin. plures relati à Farinacc. *qu.* 195. *num.* 22. Carena *d.* §. 5. *num.* 35. Sanctarell. *d. cap.* 42. *num.* 11.

16 Multò minus dicatur relapſus, qui primò abiurauit de leui, & ſecunda vice incidit in ſuſpicionē de vehementi, vel de leui, Locat. *Iudic. verb. Abiuratio nu.*1. Pegna *par.*3. *comment.*43. Farinacc. *d. qu.* 195. *nu.* 24. Carena *d.* §. 5. *num.* 36.

Sed, an qui vna vice abiurauit de leui, deinde incidit in aliam leuem ſuſpicionem, cogatur abiurare de vehementi,

17 tanquam duæ leues ſuſpiciones faciant quem vehementer ſuſpectum, affirmatiuam opinionem tenent Locat. & Pegna *locis citatis*, Farinacc. verò *loco ſupra citato* dicit, hoc ſibi videri durum,

Praxis habet, vt is nullo modo cogatur abiurare de vehementi, quia non datur ſuſpicio ſuſpicionis.

Pariter non poteſt dici relapſus, qui priùs de leui abiurauit, deinde incidit in

18 hæreſim formaliter, Textus eſt expreſſus *in cap. Accuſatus in fine principij de hæret. in* 6. &

in 6. & ibi Gloſs. Monach. Franch. Calderin. Roſella cum alijs propè infinitis per Farinacc. *d. qu.*195.*num.*20. qui tamen *num.* 21. limitat hanc concluſionem, niſi poſt quam quis eſt deprehenſus in relapſu, plenè conſtaret de illo crimine, de quo priùs fuerat leuiter ſuſpectus, quia tunc pœna relapſus puniendus eſſet ex Squillacen. Decian, & Afflict.

An autem poſſit dici relapſus, qui priùs abiurauit de vehementi hæreſim, & er-
19 rores, puta, Caluini, demum incidit in eoſdem errores, quos fatetur, ſed negat intentionem: Accidit caſus in quodam Religioſo, qui timens puniri in Sancto Officio, in quo denunciatus fuerat de ſollicitatione in confeſſione, ad Hæreticos Tigurinos declinauit, & apud eos abiurata fide Catholica, munus Pedagogi, ac Prædicantis exercuit, Conciones habuit, deteſtando Romanam Eccleſiam, & contra eam libellos ſcripſit, & quamuis eſſet profeſſus, vxorem accepit, cumque ibi moratus fuiſſet per ſex, vel ſeptem annos, opera Nuncij apud Helueticos Tiguri Lucernam petijt, & coram eodem Nuncio ſponte comparens, faſſus eſt ſuas hæreſes, & errores, aſſerens tamen corde non adhæſiſſe prædictis hæreſibus; Quocirca iniuncta ei fuit tantummodo abiuratio de vehementi: Sed lacrymis vxoris, & quodam metu adductus, iterum incidit in eaſdem hæreſes, & fugam meditatus, ac reuerſionem apud Hæreticos Tigurinos, deprehenſus in actu fugæ, hæreſes confeſſus eſt, ſed intentionem negauit; Quare diſputato dubio coram Sanctiſſimo *ſub die* 11. *Martij* 1666. an iſte poſſet dici relapſus, & fuit reſolutum, non poſſe dici relapſum, ſed torquendũ ſuper intentione.

Allegaui ego doctrinam in terminis Canteræ *de Hæreticis num.* 58. *verſ. quando verò*, vbi, quod ſi talis Reus non eſt conuictus, & confeſſus, & negat intentionem, non credit ipſe, poſſe dici relapſum; & certè optima ratione, quia debet conſtare de vno lapſu formali, non autem de lapſu præſumpto, niſi in caſu *d. cap. Accuſatus* §. *ille verò de Hæret. in 6.*

Cæterum, an, qui priùs abiurauit de formali, demum incidit in vehementem
20 hæreſis abiuratæ ſuſpicionem, dicatur Relapſus, cum conſtet de vno lapſu, affirmatiuam tenent opinionem Zanchin. *de Hæret. cap.* 16. *num.* 3. *verſ. ſecundo*, Alphonſus de Caſtro *de iuſta Hæret. punit. lib.*2. *cap.*2. Burſat. *conſ.*7. *nu.*15. Menoch. *conſ.* 82. *nu.* 148. *lib.* 1. Farinacc. *d.qu.*195. *num.* 17. Canter. *quæſt. Crimin. tit. de hæret. num.* 58. *verſ.aliam habemus*, Carena *d.tit.*2. §.5. *num.*31. *verſ. Et in tota materia*, Caſtropalao *de fide tract.* 4. *diſp.* 6. *punc.* 2. *num.*9. Sanctarell. qui alios *d. cap.* 42. *dub. vnic. num.*9. latiſſimè Card. de Lugo *d. diſp.* 24. *ſect.* 2. *à num.* 57. *vſque ad* 63. P. del Bene *de officio Sanctiſſimæ Inquiſitionis d. dubit.* 162. *num.* 25. *verſ. quamuis alij*.

21 Contrariam tamen opinionem, hunc non cenſeri relapſum tenuit Roias *de Hæret. par.*2. *num.* 333. Treuiſan. *deciſ.* 37. *lib.* 2. Farinacc. *d. quæſt.* 195. *num.* 18. vbi poſt Treuiſan. dicit hanc ſententiam ſeruari in praxi per Inquiſitores Italiæ, Suarez *de fide diſp.* 24. *ſect.* 2. *num.* 7. Souſa *in Aphoriſm. lib.*1. *cap.* 45. *num.* 3. vbi dicit, hanc opinionem ſeruari in Inquiſitione Luſitan. P. Diana 4. *par. tract.* 7. *de pœnis delictorum reſolut.* 26. *verſ. ſolùm*.

Et hæc opinio omnino tenenda eſt, quidquid in contrarium dicant Carena,
22 Cantera, Caſtro-palao, Card. de Lugo, & P. del Bene, hanc enim ſeruat Sacra Congregatio Supremæ, & Vniuerſalis Inquiſitionis, licèt enim vbi præceſſit abiuratio de vehementi, ſi ſequatur lapſus formalis in hæreſim, is habeatur pro relapſo, *vt in cap. Ad abolendam de Hæret.*

Secùs tamen eſt è contrariò, nempe ſi præcedat abiuratio de formali, demum ſequatur ſuſpicio, & abiuratio de vehementi, vt eſt Textus expreſſus *in cap. Litteras de præſumpt.*

Neque obſtat, quod ex dicto Textu non conſtet, quod ante ſuſpicionem vehe-
23 mentem præceſſerit abiuratio de formali, vt benè reſpondet Caſtro-palao ſecundùm Card. de Lugo *loco citato*, quia non benè reſpondet, cum enim ſupponatur in illo Textu, Reum hæreſes publicè faſſum fuiſſe, & ſucceſſiuè reconciliatum Eccleſiæ Catholicæ, vt dicit Gloſs. *in ver. Confeſſus*, ibi, *pœnitendo de ea, & redeundo ad Eccleſiam*. Et notat Abbas *in d. Text. in caſus figuratione* neceſſariò dicendum eſt, reconciliationem factam fuiſſe præuia abiuratione, iuxta antiquum morem Eccleſiæ Catholicæ: Imò illa confeſſio publica continet abiurationem, & deteſtationem hæreſis, vt patet *ex cap. ego Berengarius de conſecr. diſtinct.* 2. & ex Decreto facto *in prima* Nicæna Synodo *cap.* 8. & ex Concilijs Epheſino, & Laodiceno, vt *in cap. Donatum, & in cap. Saluberrimum* 1. *quæſt.* 7.

Non obſtat, quod vbi præcedit abiuratio de vehementi, ſi poſtea quis in eandem hæreſim reincidat formaliter, vtì relapſus indicetur, vt conſtat *ex dicto cap. Accuſatus*.

Ergo è contra, vbi abiuratio de formali præcedit, & poſtea ſubſequitur vehemens ſuſpicio de relapſu in eandem hæreſim,
24 debeat exiſtimari relapſus, cum parum referat, quod ſuſpicio vehemens præcedat, vel ſubſequatur, cum in vtroque caſu æquè concurrat vnus lapſus, & vna ve-

hemens præſumptio, vt arguit Card. de Lugo, licèt eo argumento Cardinalis non vtatur.

Quia diſpar eſt ratio in vno, & altero caſu.

Nam priori caſu, quando abiurauit priùs de vehementi præſumitur, quod tempore abiurationis eſſet Hæreticus, & quod fateri noluerit, ſed mentiri, vt habetur *in d. cap. ad abolendam*.

In ſecundo verò caſu, cum Reus confeſſus fuerit crimen, & abiuraverit de formali, præſumitur, quod verè ad cor redierit, & cum pœnituerit, quodque zelo Orthodoxæ fidei mentitus non fuerit, vt inquit Textus *in d. cap. litteras*, & propterea, cum per confeſſionem, & pœnitentiam crimen in eo abolitum ſit, qui denuò eum eſſe lapſum prætendit, id apertis probationibus, vel iuris præſumptionibus probare debet, vt optimè reſpondet Treuiſan. *d. deciſ. 37. num. 7.*

Et ex hac ratione conſiderata à Summis Pontificibus in dictis Textibus tollitur ſecundum argumentum Card. de Lugo,
25 quod ſcilicet in prima ſuſpicione præſumptio ſit pro bono nomine, in ſecunda verò poſt lapſum præſumptio ſit pro hæreſi, quia contrarium verius eſt: Nam ex eo, quod quis faſſus eſt crimen, & reconciliatus eſt Eccleſiæ, præſumptio inde emanat, quod vere pœnituerit, & ſic quod illa infirmitate fuerit ſanatus, vnde non ſufficit præſumptio, vt inde ad pœnam iudicetur infirmus.

Exemplum autem de furioſo non benè applicatur, quia tunc illa præſumptio habet locum, ſi non conſtet fuiſſe medio tempore ſanatum, latè Maſcard. *de probat. concluſ. 825. An qui ſemel fuerit furioſus num. 17. & 18.*

26 Meliùs dixiſſet Card. de Lugo, ſemel Hæreticum præſumi ſemper hæreticum, vt voluere Bald. Felin. & Simanch. relati à Menoch. *de præſumpt. lib. 5. præſumpt. 6. num. 41.* Sanchez *ad præcepta Decalogi lib. 2. cap. 14. num. 14.*

27 Sed hæc præſumptio non habet locum, quando Hæreticus præuia pœnitentia, & abiuratione reconciliatus eſt Eccleſiæ ad not. per Bart. & Bald. *in l. Imperialis C. de nupt.* Afflict. *deciſ. 36. num. 4.* facit Text. *in cap. ferrum diſtinct. 50.* latè Menoch. *lib. 5. præſumpt. 32. a num. 33. per multos.*

Non obſtat Textus *in cap. Accuſatus §. Ille quoque de hæret. in 6.* quem latè expendit idem Card. de Lugo *loc. cit.* cui addo quod dicit Ioannes de Imola, nempe quod licèt *per cap. litteras* appareat ex ve-
28 hementi præſumptione non deberi quem iudicari relapſum poſt primum lapſum, hodie tamen debet ſeruari diſpoſitio *d. §. ille quoque*, vbi Summus Pontifex determinat, *quod ille, qui priùs abiurauit hæreſes de formali, ſi demum hæreticos receptet, deducat, viſitet, ſiue aſſociet, ſiue dona, vel munera eis donet, vel mittat, vel fauorem eis impendat, qui excuſari non poſſit, meritò debet iudicari relapſus.*

Quia diſpoſitio illius Textus non eſt extendenda vltra caſus expreſſos, cum ſit pœnalis, & iuris communis correctoria,
29 in qua non poteſt fieri extenſio non ſolùm ex identitate, ſed nec etiam ex maioritate rationis, Alex. *in Auth. quod ſine nu. 4. in fine de Teſtam. & in Auth. licèt num. 4. & in Auth. ex cauſa nu. 5. & 6. de liber. præterit.* Curt. Inn. *conſ. 6. num. 13.* Soccin. Iun. *conſ. 231. num. 26. & 27.* cum alijs per Farinacc. *conſ. 65. num. 123.*

30 Nec enim hoc caſu attenditur ratio Conſtitutionis, ſed caſus formaliter expreſſus, Tiraquell. *l. ſi vnquam ver. libertis, num. 2. & 4. de reuocan. donation.* Farinacc. *loco citato.*

Secundò quia in eo caſu Summus Pontifex voluit inducere præſumptionem iu-
31 ris, & de Iure, contra quam non poſſit admitti probatio in contrarium, vt benè conſiderat poſt Grillan. Menoch. *dicto conſ. 82. num. 151.*

Et propterea præſumptio, quam lex in vno caſu ſtatuit eſſe præſumptionem iuris,
32 & de Iure, non debet extendi ad alium caſum, ſuper quo lex non prouidit, Abbas *in cap. fin. de ſponſal.* Ruinus *conſ. 112. nu. 17. lib. 2.* Pegna *deciſ. 156. num. 10.* & per alios Doctores allegat. à Farinacc. *qu. 36. n. 100.*

Minùs obſtat dictum Io. de Imola *in d. cap. litteras*, quod hodie debeat ſeruari diſpoſitio *d. §. Ille quoque*, quia in caſu in *d. §.* expreſſo verum eſt, in caſu autem non expreſſo non ſubſtinetur, vt benè probat Triuiſan. *d. deciſ. 32. num. 3. & 4.*

In caſu ergo *dicti §. Ille quoque*, erunt relapſi fictione Iuris, qui poſt abiuratam formaliter hæreſim, non quidem relabuntur in hęreſim, ſed Hęreticis fauent, illos
33 defendunt, receptant, viſitant, aſſociant, dona, vel munera mittunt illis, vt notat ibi Gloſs. Io. Andr. *num. 1.* Gemin. *num. 1.* Roſella, Silueſter, Tabien. Menochius, Maſcardus, Burſat. Eymer. Sanctarellus *d. cap. 42. dub. vnic. num. 3.* alios allegat Farinaccius *d. quæſt. 195. num. 32.*

Sed hæc locum habent, quando quis fauet hæreticis quà hæreticis, non autem quà amicis, vel conſanguineis, vel alia de cauſa hæreſim non reſpiciente: Tunc
34 enim non poteſt dici fautor Hæreticorum, vt clarè habetur in Conſtitutione Martini Quinti *Inter cunctas regiſt.* à Pegña *in fine Directorij.*

Vbi quod tales ſunt grauiter puniendi, ſed non tanquam relapſi; quod idem voluere Nauarra, Toletus, Vgolinus, Caiet.

Sanchez, & Graff. citati à Farinacc. *q.* 181. *num.* 159.

Et licèt in eo Textu dicatur, quod dubitari non debet, *illum ex approbati à ſe priùs erroris conſequentia id feciſſe*, quæ præſumptio, vt diximus, cum facta fuerit iuris, & de iure non videtur admittere poſſe aliam præſumptionem in contra-
35 rium; Nihilominus illa præſumptio non tollit probationem conrrariam per indirectum, hoc eſt probationem, quod iſte carnalis amoris cauſa talia perpetrauerit., vt latiſſimè probat Menoch. *de præſumpt. lib.* 1. *quæſt.* 65. *per totam*.

Ideo ſemper mihi viſa fuit nimis rigoroſa ſententia Inquiſitorum Hiſpaniæ, quam refert Canter. *quæſt. Crimin. tit. de hæreſi cap.* 1. *num.* 58. per quam relaxatus
36 fuit Brachio ſeculari tanquam relapſus quidam ex genere Maurorum, qui abiurata hæreſi, diuerterat fame ductus ad alios eiuſdem generis; quàm etiam ſententiam reprobat P. Diana *d. reſolut.* 26.

Secundò non habet locum diſpoſitio dicti Textus in eo, qui abiurata hæreſi vnius Sectæ, receptat, ſeu fauet hæreticis alterius Sectæ; Licèt enim Decian. *lib.* 5. *cap.*56. *num.*13. Petr. Greg. *Syntagm. lib.*33. *cap.* 8. *num.* 6. Canter. *loc.cit. nu.*58. *in fine*,
37 tenuerunt, hos poſſe dici relapſos, præſertim ſi cum abiuratione particulari facta fuerit etiam abiuratio generalis omnium aliarum hæreſum, vt cenſuit poſt Decian. Farinacc. *quæſt.* 195. *num.*37. *verſ. de qua tamen*.

38 Contraria tamen ſententia videtur verior, quam probant Azor. *tom.* 1. *lib.* 8. *cap.* 14. *quæſt.* 4. Alphonſ. de Caſtro *de iuſta hæret. punit. lib.* 2. *cap.* 2. Menoch. *d. conſ.* 82. *num.* 148. Simanch. *de Cathol. tit.* 57. *num.* 6. *&* 7. Sanctarell. *d. quæſt.* 42. *num.* 13.

A qua opinione non eſt recedendum, quia pietas Sancti Officij non ſolet exten-
39 dere legem pœnalem ad eum caſum, in quo eadem prorſus ratio non inuenitur, vt benè docet in terminis Simanch. egregius Inquiſitor *d. tit.* 57. *num.* 7.

Non enim cenſetur iſte priſtinam hæreſim abiuratam approbare, tamerſi de hæreſibus alterius Sectæ ſe reddat valdè ſuſpectum, Alphonſ. de Caſtro, & Simanch. *locis citatis*.

Tertiò non habet locum diſpoſitio dicti Textus in eo, qui hæreſim abiurauit
40 tanquam in ea ſuſpectus de vehementi, deinde receptauit hæreticos, Simanchus *loc. cit. num.* 5. Caſtro *d. cap.* 2. Pegna *par.*2. *comment.*81. cum alijs per Sanctarell. *d. cap.* 42. *num.* 12. Farinacc. *d. quæſt.* 195. *num.* 26.

Quartò non habet locum, ſi quis abiurauerit de vehementi tanquam fautor
41 Hæreticorum, deinde poſt abiurationem illis faueat, vt voluere Decian. *loco citato num.* 16. Calderin. *de hæret. in rub. de pœnis recept. num.* 3. Simanch. *d. cap.* 57. *num.* 5. Caſtro *loco citato*, Sanctarellus *loco citato num.* 14.

Et licèt Pegna *d. comment.* 83. *verſ. hoc vnum* velit, poſſe dici relapſum, qui non tantùm ſemel, ſed bis, vel pluries in abiu-
42 ratam fautoriam relabuntur, illius tamen opinio tanquam rigoroſa non eſt ſeruanda, prout de facto non ſeruatur in Sacra Congregatione: Nam tunc ſolùm iſte præbet vehementem præſumptionem de relapſu.

Ideo nec etiam cenſebitur relapſus, qui abiurata formaliter hæreſi, & in carce-
43 rem perpetuum detruſus, ab eo aufugiat, quamuis ob fugam lapſus ſit in vehementiſſimam hæreſis ſuſpicionem, Alphonſ. de Caſtro *loc. cit.* Simanch. *loc. cit. num.* 8. Farinacc. *d. qu.* 195. *num.* 13. qui teſtatur de praxi Supremæ, & Vniuerſalis Inquiſitionis, Carena *par.* 2. *tit.* 2. *num.* 18. Fermoſin. poſt hæc ſcripta viſus *de confiſcat. bonorum allegat.* 52. *à num.* 15.

CAPVT XVII.

ARGVMENTVM.

Quomodò procedatur contra Hæreticos Contumaces. Qui ſit Hæreſiarcha. Quomodò procedatur contra memoriam Defunctorum.

SVMMARIVM.

1 *Hæretici contumaces qui.*

2 *Proceſſus contra hæreticos contumaces.*

3 *Annus contra hæreticos contumaces an ſit vtilis, vel continuus.*

4 *Hæretici contumaces permanentes in excommunicatione per annum ipſo iure reputantur hæretici, etiam abſque alia ſententia, vel condemnatione, & an requiratur ſententia declaratoria.*

5 *Hæreticus contumax intra annum, vel eo lapſo comparens recipitur ad pœnitentiam.*

6 *Statutum ne contumax audiatur poſt certum*

tempus examinatur.

Hæreticus contumax lapſo anno an audiatur reſpectu bonorum confiſcatorum, & reſpectu inſordeſcentiæ, & quid vbi eius ſtatua fuiſſet combuſta.

7 *Inquiſitio Suprema quando ſoleat procedere contra hæreticos tanquam contumaces.*

8 *Hæreſiarcha quis, & vnde dicatur.*

9 *Hæreſiarcha propriè quis ſit.*

Qui iudicentur Hæreſiarchæ in Suprema Inquiſitione.

10 *Docens errorem, quem non inuenit, an dicatur Hæreſiarcha.*

11 *Dogmatiſta iudicari quis ſoleat in Suprema.*

Gradus hæreſis qualis in hæreſiarchis, qualis in Dogmatiſtis.

Hæreſiarchæ, & Dogmatiſtæ an, & quando recipiendi ad pœnitentiam, & miſericordiam ſignanter ſecundum praxim Supremæ.

12 *Hæretici decedentes in hæreſi etiam poſt mortem condemnandi.*

13 *Teſtes contra mortuum an, & quando recipi poſſint.*

14 *Memoria inquiſiti de hæreſi pendente proceſſu morientis an poſſit damnari, & num. 16.*

15 *Quid de excommunicato cauſa fidei, qui per annum in excommunicatione perſtitit, & poſtea mortuus eſt.*

16 *Memoria carcerati propter hæreſim in carceribus ſe interficientis damnanda, & de ratione.*

17 *Filij interficientis ſe in carceribus, in quibus ob hæreſim detinebatur, admittuntur ad probandum, quod conſcientia patrati criminis non ſe interfecerit, ne damnetur eius memoria.*

18 *Inquiſitio Suprema an, & quando damnare ſoleat memoriam carcerati propter hæreſim ſe in carceribus interficientis, & quam de interfectione præſumptionem ſequi.*

19 *Et quomodo procedere ſoleat contra fugientes è carceribus pendente proceſſu, & quam præſumptionem de fuga ſumere.*

20 *Memoria defuncti quando damnari poſſit propter hęreſim.*

21 *Memoria fautorum, defenſorum, & receptatorum hæreticorum damnari non poteſt, & de ratione.*

22 *Credentes hęreticis puniendi tanquam hęretici.*

Memoria credentium hęreticis damnanda.

23 *Memoria an poſſit damnari poſt quinquennium, & qui admittantur ad illam defendendam.*

1 QVOD attinet ad Hæreticos Contumaces ſunt illi, qui citati fugiunt, latitant, & comparere vel negligunt, vel recuſant, Locat. *verb.Contumacia,* Scaccia *de Iudic. cap.98.nu.1.* cum aliis per Farinacc. *qu.185. nu.93.*

Contra iſtos proceditur ad formam *cap.Cum Contumacia, de Hæret. in 6.*

Nàm primò citantur, vt compareant ad reſpondendum de fide ſub pœna excommunicationis, elapſo tempore aſſi-
2 gnato in citatione, ſeruatis ſeruandis excommunicantur: & ſi per annum in excommunicatione perſtiterint, vt Hæretici condemnantur: notat Gloſs. *in dicto cap. Contumacia, in figuratione caſus, & in verb. Vehementem,* Gemin. *in Summario, & nu.3. & 6.* Franch. *num.7.* facit Textus *in cap.Vt Inquiſitionis officium,de Hæret. in 6.* infinitos propemodum adducit Farinacc. *qu. 192. num. 14.*

3 Et annus iſte continuus non vtilis eſt, Canoniſtæ *in dicto cap. Cum Contumacia.* Roias *ſingul. 60. num. 3. & 4.* Simanch. *de Cathol.tit.14.num.3.* Farinacc. *dicta qu.192. num. 30.*

Ad hunc enim effectum tempora coniunguntur, vt fuiſſe declaratum in Sacra Congregatione Concilii reprobato Deciano *conſ.145.* dixit Seraphinus *dec.1285. num.4.* Farinacc.*loco cit.num.3.*

Et iſti ſic in excommunicatione per
4 annum permanentes, ipſo iure reputantur Hæretici, abſque alia ſententia, & condemnatione, Hoſtien. *in cap. Excommunicamus il primo num.3. extrau. de Hæret.* facit Textus *in Auth.Gazaros,C.eodem,* Farinacc. *dicta qu.192. num.17.*

Requiritur tamen ſententia declaratoria, vt poſt Scacciam, & Pegnam, Farin. *loco cit.*

Cæterùm ſi iſte comparuerit, tàm intra
5 annum, quàm elapſo anno, ſemper recipitur, & admittitur ad pœnitentiam, Pegna *par. 3. comm. 175.* Simanch. *de Cathol.tit.13. num.10.*

Nec reſpectu huius Contumacis attenduntur Statuta, quibus cauetur, ne lapſo
6 certo tempore poſt latam ſententiam, Contumax audiatur, quæ Statuta eſſe iniuſta, & iniqua, dicit Pegna *par.3.comm. 49.* Scaccia *de Iudic.cap.98.nu.37.*Farinacc. *qu.185. num.110.*

Sed ſemper audiuntur, tàm reſpectu perſonæ, quàm bonorum confiſcatorum, vt de ſtylo Supremæ,& Vniuerſalis Inquiſitionis teſtatur Farinacc. *qu.182.num.109.* etiam quod iſtius Contumacis ſtatua fuiſſet combuſta, Fermoſin. *in cap.1. de Iudic. qu. 32.*

Et etiam reſpectu inſordeſcentiæ, vt teſtatur Farinacc. *qu.192. nu.21.& 22.*

Et licet non procedatur contra Contumaces ſecundum praxim eiuſdem Supre-
7 mæ, & Vniuerſalis Inquiſitionis, niſi fuerint Hæreſiarchæ, vel Dogmatiſtæ, attamen dùm hæc tranſcriberem, fuit reſolutum in Sacra Congregatione *ſub die 12. Octobris* 1661. procedendum eſſe in contumaciam contra quendam de Iudaiſmo indiciatum; prout etiam tempore Beati Pij Quinti contra Contumaces, etiam

non Hæreſiarchas, vel Dogmatiſtas proceſſum fuit.

Hæreſiarcha autem dicitur, quaſi Prin-
8 ceps Hæreticorum, ſumpta Ethimologia ab *Hæreſi*, & *Archi*, vt dicit Alberghin. *in Man. cap.4.num.*1. Farinacc. *qu.*178. §.1. *num.* 15.

Propriè autem Hæreſiarcha dicitur ille, qui gignit errorem, & qui docet erro-
9 rem, quem ipſe gignit, & ſequitur, vel publicè defendit, Repert. Inquiſit. *verſic. Hæreſiarcha,* Farinacc. *loco cit.* Alberghin. *loco cit.* P. del Bene *de officio Sanct. Inquiſit. par.*1. *dubit.*163. *num.*1.

Sed in Suprema, & Vniuerſali Inquiſitione Hæreſiarchæ ſunt illi:

Primò, qui nouas inueniunt Hæreſes.

Secundò, qui extinctas ſuſcitant, & de his duobus loquitur Textus *in cap. Qui aliorum* 24.*qu.*3.

Tertiò, qui in Academijs ſua praua dogmata profitentur.

Quartò, qui ex munere ſibi iniuncto docere debent ſanam doctrinam, quales ſunt Epiſcopi in hæreſim lapſi, qui ſuos Greges inficiunt, iuxta Conſtitutionem Pauli Quarti *Cum ex Apoſtolatus Officio*, allegatam à f. mem. Papa Vrbano, dùm tractabatur cauſa Marci Antonij de Dominis Archiepiſcopi Spalatenſis.

10 An autem, qui docet errorem, quem non inuenit, dicatur Hæreſiarcha, affirmatiuam tenet opinionem Pegna *par.* 2. *comm.*65. Paramus *lib.*3.*q.*9.*nu.*134. Carena *par.*2. *tit.*1. §.33.*num.*1.

11 Sed in hac Suprema, & Vniuerſali Inquiſitione vocatur iſte Dogmatiſta, non Hæreſiarcha, *cap. Qui aliorum* 24. *quæſt.*3. Souſa *in Aphoriſm. lib.* 1. *cap.*9. *num.*1. *&* 3. Alberghin. *loco cit. num.*2. Card. de Lugo *dicta diſput.*24. *ſect.*2. *num.*64. P. Baldell. *de fide, & infidelit. lib.*1. *diſp.*38. *nu.*24.

Cum iſtis tamen eodem modo proceditur, quamuis Hæreſiarcha in primo, Dogmatiſta verò in ſecundo Hæreticorum gradu reponantur, vt voluere Souſa, & Alberghin. *locis citatis.*

Et quamuis non leuis ſit controuerſia, an Hæreſiarchæ, & Dogmatiſtæ recipiendi ſint ad pœnitentiam,& miſericordiam, vt videre eſt penès Farinacc. *qu.* 193. §. 1. *num.*7. 8.9. *&* 10. Carena §.33. Alberghin. *dicto cap.* 4. *num.* 6. P. del Bene *loco citato à num.* 3.

In Suprema, & Vniuerſali Inquiſitione, ſemper, ſi ſpontè compareant, recipiuntur ad miſericordiam, iuxta ea, quæ dixi ſupra.

Si verò fuerint capti, & ducti ad carceres Sancti Officij, poteſt eſſe maior difficultas, ſed certè nec in hoc caſu, ſi verè pœniteant, Sacra Congregatio non denegat eis miſericordiam; vt obſeruatum fuit tempore mei Aſſeſſoratus in Religioſo Capuccino, & in alio Canonico Regulari Sancti Auguſtini, qui apoſtatando à Religione,ad partes Hereticorum confugerant,nouas hæreſes adinuenerant, eaſque publicè dogmatizauerant, non ſolùm voce, ſed ſcriptis, præſertim Religioſus Capuccinus, qui peſſimum librum contra Eccleſiam Romanam, & eius dogmata typis excuſſerat. Nàm capti, quia reſipuerunt, & veniam petierunt, pœnam mortis euaſerunt; etiam quod Canonicus ille Regularis ferè per tres annos in ſua obſtinata hæreſi permanſiſſet. Demùm opera mea, ſuaſionibus meis ad cor reuerſus miſericordiam conſecutus eſt, quamuis de rigore iuris non eſſet ad eam recipiendus, Eymer. *in direct. par.*3. *rub.de modo* 8. *terminandi proceſſum nu.*9. Farinacc. *dicta qu.*193. *num.*8. Souſa *in Aphoriſ. lib.*1. *cap.*9. *num.*1. *&* 3. P. Diana 4. *par. tract.*7. *reſol.* 23. Alberghin. hos citans *dicto cap.*4. *num.*7. addo Bordon. *in Tribun.cap.*9.*nu.*92. Carena *in praxi par.* 2.*tit.*1. §.33. *num.*186. *ver. Opinio tamen*.

12 Denique alij ſunt Hæretici, qui ſemper conſtantes in hæreſi,in ea decedunt, contra quos, etiàm poſt mortem, poteſt procedi,vt docet Farinacc.poſt multos *q.*197. §.4.

Quamuis ſic decedens eſſet Epiſcopus, *cap.Si quis Epiſcopus,de Hæret.* Decian.*lib.*5. *cap.*57.*num.*3. Farinacc.*loco cit. num.*89.

Imò quamuis defunctus, dùm vixit eſſet bonæ famæ, nec aliàs de hæreſi infamatus eſſet, ſi accuſatio contra eum poſt mortem inſtitueretur, Repert. Inquiſit. *verb. Accuſatio*, Gundiſalu. *de haret. qu.*22. Farinacc. *qu.*197.*num* 98.

Nec obſtat Gloſs. *in cap. Ipſa pietas* 23. *quæſt.* 4. dùm voluit, quod non recipiatur
13 teſtimonium contra mortuum in vnitate Eccleſiæ, quia habet locum, ſi accuſatio inſtituatur ab Heretico contra Hominem bonæ famæ, ſecùs verò à Catholico, vt notat Repert. Inquiſit. Gundiſalu. & Farinacc. *loc. cit.*

An autem ſi inquiſitus de Hæreſi, pendente proceſſu moriatur, eius memoria damnari poſſit.

14 Negat Anan. *in cap.Firmiſſimè, de Heret. & in cap. Si quis Epiſcopus num.* 10. *extr. eodem.*

Sed verior opinio eſt contra mortuum, pendente proceſſu, poſſe procedi ad eius memoriam damnandam, Decian. *lib.* 5. *cap.* 57. *num.* 6. Farinacc. *dicta quæſt.* 197. *num.* 100.

Nàm ſi nulla pendente Inquiſitione in vita poteſt Hæreticus accuſari poſt mortem, vt ſupra diximus, & contra eiuſdem
15 memoriam procedi, multò magis, ſi iam

inſtituto proceſſu moriatur: Quæ concluſio habet locum etiam in eum, qui per annum in excommunicatione ex cauſa fidei perſtitit, demùm mortuus eſt, nàm, & illius memoria damnari poteſt, Bellam. deciſ. 167. Decian. dicto cap. 57. num. 6. Farinacc. qu. 197. num. 93. P. del Bene loco infra allegato ſub num. 8. verſ. Reſpondetur.

16 Vidi tamen in hoc caſu diuerſimodè actum in Suprema, & Vniuerſali Inquiſitione: Nàm anno Iubilæi 1625. damnata fuit memoria Marci Antonij de Dominis Archiepiſcopi Spalaten. qui pendente proceſſu ſui relapſus, obierat in carceribus.

Priùs tamen anno 1624. contra memoriam cuiuſdam Nobilis Florentini, qui pendente proceſſu obierat, non fuit proceſſum.

Multò magis poteſt damnari memoria Hæretici defuncti, quando pendente proceſſu ſe in carceribus Sancti Officij interfecerit, quia tunc conſcientia patrati criminis dicitur ſe occidiſſe, Villadieg. de Hæret. qu. 22. num. 1. Pegna comm. 92. Farin. qu. 197. num. 90. P. del Bene infra allegan. num. 5.

17 Admittuntur tamen filij ad probandum, quod reus non ſe interfecerit conſcientia patrati criminis, Farinacc. loco citato.

In dubio ſemper vidi obſeruatum in Suprema, & Vniuerſali Inquiſitione, potiùs admiſſam fuiſſe præſumptionem tędij 18 carceris, quàm conſcientiæ patrati criminis, quicquid dixerit Cantera, & poſt eum diſtinxerit Carena pàr. 2. tit. 17. nu. 85.

Et ideò contra nonnullos infelices, qui ad crates ferreas carceris ſuſpendio ſe necauerunt, dùm eram Aſſeſſor, non fuit proceſſum ad damnandam eorum memoriam.

Quemadmodum etiam obſeruatum in eadem Suprema, quod fugiens à carceribus Sancti Officij, pendente proceſſu, non punitur, ſed cautiùs cuſtoditur, quia tędio 19 carceris præſumitur fugam arripuiſſe, Simanch. de Cathol. tit. 15. rubr. de Cuſtod. Reorum num. 23. Farinacc. qu. 193. num. 138. Carena par. 2. tit. 17. num. 73.

Memoria tamen defuncti damnari non poteſt, niſi de eius hæreſi plenè conſtet, 20 nec ſufficiunt præſumptiones, & ſuſpiciones, Simanch. tit. 18. rubr. de defunctis num. 13. & in Enchiridion. tit. 62. rubr de mortuis num. 6. cum alijs per Farinacc. qu. 197. nu. 103. & 120. P. del Bene de officio Sanctiſs. Inquiſit. par. 2. dubit. 204. num. 2.

Hinc propterea memoria defenſorum, fautorum, & receptatorum Hæreticorum, 21 damnari non poteſt poſt eorum mortem, quia huiuſmodi ſunt ſolùm ſuſpecti de Hæreſi, Io: Monach. in cap. Accuſatus, §. Sacerdotes num. 11. de Hæret. in 6. & ibi Io: Andr. num. 5. Franc. §. Si verò num. 2. cum alijs per Farinacc. qu. 197. num. 104. P. del Bene loco cit. num. 9.

Secùs verò memoria eorum, qui credunt Hæreticis, quia cum tales, vt Hære-22 tici puniantur, Farinacc. qu. 182. nu. 121. illa meritò damnari poteſt, vt reprobato Repert. Inquiſit. in verb. Credentes, voluit poſt Decianum, & Pegnam, Farin. qu. 197. num. 105.

An autem ſupradictorum memoria damnari poſſit poſt quinquennium à die 23 mortis: Et an admittendi ſint filij ad eam defendendam, vel quilibet alius, vide Farinacc. plenè differentem dicta qu. 197. à num. 106. cui addo P. del Bene loco ſupra allegato à num. 10. cum ſeqq.

CAPVT XVIII.

ARGVMENTVM.

De pœnis Hæreticorum. An Cadauer Hæretici etiam non denunciati, liceat, & poſſit in Eccleſia Catholica ſepeliri. An ſtante Extrauagan. *Ad euitanda*: liceat communicare cum Hæreticis in rebus Sacris. Quis dicatur Hæreticus. An validè contrahatur Matrimonium à Catholico cum Hæretica. An Sedes Apoſtolica diſpenſet in his Matrimonijs. An faciliùs diſpenſetur cum Catholico, vt ducat Hæreticam, an è conuerſo. An Parochus Catholicus poſſit aſſiſtere Matrimonio inter Catholicum, & Hæreticam, & è contra. An poſſint recipi Ordines Sacri ab Epiſcopo Hæretico.

SVMMARIVM.

1 *Hæretici quibus ſpiritualibus pœnis teneantur.*
Hæretici excommunicati maiori excommunicatione.
2 *Pœna excommunicationis maioris contrahitur per Hæreticos ipſo iure.*
3 *Excommunicationes maiores plures incurrit, qui plures Hæreſes profeſſus eſt.*
4 *Excommunicatio Hæreticorum an ſit de iure Diuino, vel humano.*
5 *Hæretici an, & quando vitandi ratione excommunicationis.*
Excommunicatus maiori excommunicatione quando vitandus, & num. 19. *&* 23.
6 *Hæreticus denunciatus vitari, vt debeat, quis dicatur, & an ſufficiat ſententia declarans eum eſſe Hæreticum.*
7 *Sententia qualis requiratur contra Hæreticum vt ſit vitandus.*
8 *Hæreticus notorius, etiã non denunciatus, an ſit vitandus, & de praxi Supremæ in hac materia, præſertim circa tractatum Nuncij Apoſtolici cum Principibus Hæreticis, vel eorum Oratoribus.*
Catholici commorantes in Regionibus, vbi graſſantur hæreſes, poſſunt cum Hæreticis tuta conſcientia conuerſari, & num. 22.
9 *Catholici commorantes in Regionibus Hæreticorum, an, & quando poſſint cum eis circa Ritus communicare, & num.* 29.
10 *Catholici an poſſint comitari ad ſepulturam funus Hæreticorum defunctorum, in quorum Regione degunt.*
11 *Cadauer Hæretici an poſſit ſepeliri in loco Sacro Catholicorum, præſertim vbi impunè graſſantur Hæreſes, & num.* 19. *ac* 29.
Hæreticis Eccleſiaſtica ſepultura deneganda, & num. ſeq.
Prout & excommunicatis.
12 *Orandum non eſt pro Hæreticis defunctis.*
13 *Sepelientes Hęreticos in locis Sacris, ſiue Clerici, ſiue laici, ipſo iure excommunicati, & de hæreſi ſuſpecti, & num.* 28.
14 *Nec poſſunt abſolui, niſi proprijs manibus oſſa extumulauerint.*
15 *Oſſa Hęreticorum quando extumulari non debeant è loco Sacro.*
16 *Locus, in quo eſt ſepultum cadauer Hęretici, perpetuò carere debet aliorum ſepultura.*
17 *Epiſcopus diſpenſare non poteſt ab excommunicatione ſepelientem Hęreticum in loco Sacro.*
18 *Hęretici nominatim non denunciati, ſeu excommunicati, an, & quando debeant Eccleſiaſtica ſepultura priuari, & num.* 27. *& ſequen.*
Fautoribus Hęreticorum quando Eccleſiaſtica ſepultura prohibeatur.
19 Extrauag. Ad euitanda *examinatur, & eius receptio in Eccleſia Catholica, & num.* 23.
Hęreticus quando vitandus.
20 *Fautores Hęreticorum regulariter non reputantur Hęretici, ſed tantummodò de hęreſi ſuſpecti.*
21 *Sepultura Eccleſiaſtica an denegetur Hęreticis.*
22 *Decedentes in duello Eccleſiaſtica ſepultura priuantur, & de ratione.*
23 *Conſtitutio* Concilij Lateranen. ſeſs. 11. *examinatur.*
24 *Hęreticus notoriùs cur vitandus.*
25 *Conſuetudo quando ſit inualida.*
26 *Conſuetudo irrationabilis, quę dicatur.*
28 Extrauag. Ad euitanda *continet priuilegium fauore Catholicorum, non autem Hęreticorum.*
Locus Sacer polluitur per ſepulturam cadaueris Hęretici.
Conſuetudo ſepeliendi cadauera Hęreticorum in Eccleſijs Catholicis quando toleranda.
29 *Catholici an poſſint aliquo modo cooperari Hęreticis volentibus ſepelire eorum cadauer in Eccleſia Catholica, ſiue Ritu Catholico, ſiue Ritu Hęretico.*
Locus aliquis ſaltem profanus, an, & quando concedi poſſit pro ſepultura cadauerum Hęreticorum.
30 *Catholicus an, & quando poſſit recipere Sacramenta à Miniſtro Hęretico, & num. ſeq.*
Hęretici omnes, & Schiſmatici audici poſſint nominatim denunciati, & num. ſeq.
31 *Ordinatus ab Epiſcopo Hęretico, vel Schiſmatico, an, & quando remaneat ſuſpenſus, & num.* 52. *& ſeq.*
32 *Catholicus an, quando, & quomodo recipere poſſit Baptiſmum à Miniſtro Hęretico, & num. ſeq.*
33 *Catholicus an, quando, & quomodo petere poſſit Baptiſmum filij à Miniſtro Hęretico.*
Miniſter Sacramentorum Hęreticus, idem eſt, ac laicus.
34 *Baptiſmum recipiens ab Hęretico, ſine neceſſitate, irregularis efficitur.*
35 *Catholicus non poteſt adhibere Hęreticum in Patrinum filij ſui.*
36 *Catholicus an, & quando poſſit eſſe Patrinus in Baptiſmo Hęretici.*
37 *Catholicus an, & quando poſſit filium iam baptizatum offerre, vt rebaptizetur à Miniſtro Hęretico.*
38 *Catholicus an, & quando poſſit recipere Sacramentum Pœnitentię à Miniſtro Hęretico.*
39 *Sacerdos nominatim excommunicatus, an poſſit abſoluere exiſtentem in articulo mortis.*
40 *Catholicus an, & quando poſſit recipere Sacramentum Euchariſtiæ à Miniſtro Hæretico.*
S. Ermenegildus cur noluerit recipere Euchariſtiam ab Epiſcopo Ariano.
41 *Catholicus an, & quando recipere poſſit Sacramentum extremæ vnctionis à Sacerdote Hæretico, vel nominatim excommunicato.*
42 *Matrimonium Catholici cum Hæretica, vel Apoſtata an ſit validum, & licitum, & num. ſeq.*

43 *Matrimonium, quam paritatem requirat, & an ſufficiat paritas Baptiſmi, non obſtante diſparitate in fidei profeſſione.*

Mulier nubens ſcienter Hæretico, non ſeparatur, ſed dote priuatur.

Catholicus contrahens Matrimonium cum Hæretica peccat mortaliter.

Quid ſi contrahat Sponſalia.

Sponſalia Catholici cum Hæretica an teneant.

Catholicus an, & quando poſſit nubere Hæreticæ vbi impunè graſſantur Hæreſes.

44 *Diſpenſatio in Matrimonio inter Catholicum, & Hæreticam, quando, & quomodò per Sedem Apoſtolicam concedatur.*

Clauſula Abiurata priùs Hæreſi, *apponenda in diſpenſatione Matrimonij inter Catholicum, & Hæreticam examinatur, & de illius praxi.*

Promiſſio Hæretici de amplectenda fide Catholica poſt Matrimonium, an, & quando ſufficiat pro obtinenda diſpenſatione ad illud contrahendum cum Catholica.

Diſpenſatio pro Matrimonio Catholici cum Hæretica, an, & quando per Sedem Apoſtolicam concedatur, non obſtante probabili periculo præuerſionis.

45 *Diſpenſatio an ſit faciliùs concedenda, vt Catholicus ducat Hæreticam, vel vt Hæreticus ducat Catholicam.*

46 *Pontifex ex qua cauſa diſpenſet Matrimonium Catholici cum Hæretica, & an, & quando ſufficiat cauſa priuata.*

47 *Parochus Catholicus an, quando, & quomodo poſſit aſſiſtere Matrimonio inter Catholicum, & Hæreticum, & num. ſeq.*

Quid de Miſſionarijs Apoſtolicis.

48 *Nuncius Apoſtolicus, an inuitatus, poſſit interuenire nuptijs Principum Hæreticorum.*

49 *Epiſcopus Hæreticus an, & quando poſſit validè Ordines conferre.*

50 *Ordinatio facta ab Epiſcopo Hæretico quomodò ſit irrita.*

51 *Epiſcopus Hæreticus nominatim denunciatus amittit poteſtatem Ordinandi.*

54 *Clericus Ordinatus ab Epiſcopo Schiſmatico non poteſt in Ordine miniſtrare ſine diſpenſatione Apoſtolica.*

55 *Diſpenſatio, quæ concedi debeat Clerico per Epiſcopum Hæreticum, vel Schiſmaticum Ordinato.*

56 *Quid ſi Ordinatus ignoret Epiſcopum eſſe Schiſmaticum, vel Hæreticum, an incurrat ſuſpenſionem, & irregularitatem.*

57 *Ignorantia an, & quando allegari poſſit in his, quæ publicè fiunt.*

Scientia præſumpta tolli poteſt à Legiſlatore.

58 *Epiſcopus conſecratus ab Epiſcopo non tolerato, an, & quando remaneat ſuſpenſus, itaut diſpenſari non poſſit niſi à Papa.*

INCONSTANTIA autem hæc in fide ſuas habet pœnas tàm ſpirituales, quàm temporales. Inter ſpirituales
1 connumeratur primò, Excommunicatio maior, *cap. Achatius 24. qu. 1. cap. Cum Chriſtus, cap. Sicut ait, cap. Ad abolendam, cap. Excommunicamus il primo, & ſecondo de Hæret. cap. Quicumque eodem tit. in 6. cap. Nouerit de ſentent. excommun. §. 1. Bullæ Cœnæ*, pro omnibus Farinacc. *qu. 192. §. 1.* poſt eum Suarez, Cardin. de Lugo, Ricciullus, & alij Scriptores, & Commentatores *Bullæ in Cœna Domini*, P. del Bene *par. 1. dubit. 49. petit. 1. num. 1.*

Et hæc pœna contrahitur ipſo iure, Hoſtien. Zabarell. Innocentius, Goffred.
2 Boich. Anchar. Simanch. Zanchin. Eymer. Pegna, Gomez, Decianus, Canter. allegat. à Ricciull. *de Iure Perſon. lib. 5. cap. 13. num. 2.* Farinacc. *dicta qu. 192. num. 2.* P. del Bene *loco citato num. 1. & 2.*

Nec ſi plures quis profeſſus ſit Hæreſes
3 in vnam, ſed in plures incurrit Excommunicationes, Vgolin. *de Cenſur. Pontif. Roman. reſeruat. par. 2. §. 4. num. 11.* Farinacc. *qu. 192. §. 1. num. 9.* Ricciull. *dicto cap. 13. num. 3.*

An autem hæc excommunicatio procedat à iure Diuino, vel à iure poſitiuo,
4 variant Interpretes: ſed veriſſima eſt ſententia ſolo iure humano latam eſſe, vt poſt Sotum, Valentiam, Henriquez, Suarez, Caſtro-palao, Hurtado, tenet Card. de Lugo *de virtute fidei Diuinæ diſp. 23. ſect. 1. num. 20.* Azor. Sayr. Sanchez, Duard. & alij à Ricciull. *dicto cap. 13. num. 7.* P. del Bene *loco cit. dubit. 50. num. 8.*

Tàm autem Cardin. de Lugo, quàm Ricciull. & P. del Bene reſpondent contrarijs.

Sed, an ratione huius excommunicationis Hæretici ſint vitandi, vera eſt ſen-
5 tentia, quod licèt de iure omnes excommunicati excommunicatione maiori eſſent vitandi, itaut publicè excommunicatus, publicè eſſet vitandus; occultè verò excommunicatus, occultè pariter eſſet vitandus, vt habetur *in cap. Excommunicamus 11. qu. 3. & in cap. Cùm non ab homine, de ſentent. excommun.* Et de Hæreticis vitandis eſt Textus *in cap. Si quis forte 24. qu. 1. & in cap. Sicut ait de Hæret.*

Tùm ob bonum Fidelium, ne conuerſando cum Hæreticis ſe exponant periculo præuerſionis.

Tùm ob bonum ipſius Hæretici, vt ſcilicèt prohibitus conuerſari cum Fidelibus reſipiſcat, P. del Bene *d. dubit. 50. num. 12. 13. & 14.*

Poſt Conſtitutionem tamen, *Ad euitanda*, editam, ſiue à Concilio Conſtantien. ſiue à Martino Quinto in eodem Concilio, Hæreticum, quamuis publicum, & notorium,

notorium, non tenemur vitare, donec per Iudicis ſententiam fuerit Hæreticus declaratus, & vti talis denunciatus; ſic Suarez *in 3. par. diſp.18. ſect.1. notab.3.nu.4.* Azor. *to.1. lib.8.cap.13. qu.7.* idem Suarez *de fide, diſp.21. ſect. 3. num.10.* Sanchez *ad præcept.cap.9.nu.3.lib.2.* Sanctarell.*de Hæreſ. cap.7.dub.1.num.2.* Card.de Lugo *de virtute fidei Diuinæ diſp.22. ſect.1. nu.1.* P.del Bene *loco cit. dub.51.*

Vt autem quis dicatur Hæreticus denunciatus ad hoc vt debeat vitari, ſatis
6 non erit, ſi in ſententia declaretur, talem eſſe Hæreticum, vt voluit Guttierez *Canon. quæſtion.lib.1.cap.1.nu.42.*& alij à Sanctarell. *d.cap.7.dub.1.nu.3.*

Sed requiritur vlterius, quod dicatur in ſententia, illum eſſe Hæreticum, & incur-
7 riſſe in cenſuras: Quia Extrauag. *Ad euitanda*, vult, quod cenſura fuerit expreſsè publicata, & denunciata, vt cum Sanchez tenet Card.de Lugo *loco cit. num.8.*

Praxis tamen Supremæ, & Vniuerſalis
8 Inquiſitionis eſt, non permittere Nuncijs, & Miniſtris Sedis Apoſtolicæ, vt communicationem habeant cum Hæreticis notorijs, etiam non denunciatis: Sic fuit ſcriptum *ſub die 17. Nouembris anni* 1617. Nuncio Hiſpaniarum conſulenti, quomodò ſe gerere deberet cum Oratore Angliæ Hæretico Matriti commoranti.

Idem fuit ſcriptum Nuncio apud Cæſarem commoranti, vt abſtineret à communicatione cum Electoribus Hæreticis *ſub die... Nouembris* 1625. præſertim in actibus publicis, dùm vel ſedere, vel incedere pari paſſu cum Electoribus deberet.

Nec minus ſolet permittere, vt recipiantur litteræ ab Hæreticis notorijs, etiam non denunciatis, illiſque reſcribatur, vt ſcriptum fuit eidem Nuncio *die 8. Octobris* 1625.

At ſi vigeat neceſſitas cum eis agendi ſcripſit Sacra Congregatio Nuncio Coloniæ reſidenti, vt id faceret per interpoſitas perſonas, & per litteras credentiales, vt ex litteris *die 13. Octobris* 1632.

Scio tamen quandoque impertitam fuiſſe licentiam alicui pio Viro communicandi cum Hæreticis, ad effectum illorum conuerſionis, & fuiſſe permiſſum ſaltem per conniuentiam, vt ſcriberentur litteræ à Magiſtratu Catholico Reginæ Angliæ pro recuperatione quarundam Nauium, vt habetur in Decreto *ſub die 26. May* 1599.

Scio etiam diſplicuiſſe Paulo Quinto ſanctæ memoriæ, Cardinalem Peronium ſcripſiſſe litteras abſque licentia, ſeu permiſſione Suæ Sanctitatis cuidam Anglo Hæretico, vt patet ex Decreto *ſub die 22. Martij* 1612.

Et propterea fuit reſcriptum Nuncio in Belgio commoranti *ſub die 18. Aprilis* 1624. vt reſponſum daret litteris Regis Angliæ miſſo priùs exemplari litterarum ad Sacram Congregationem per eam approbando.

Nolo tamen iniicere ſcrupulum Catholicis commorantibus in illis Regionibus, in quibus impunè graſſantur Hæreſes, quia illi tuta conſcientia vigoræ dictæ Extrauagantis poſſunt conuerſari cum Hæreticis.

Non licet tamen eis communicare in
9 Ritibus Hæreticorum, quia hoc eſſet contra præceptum confeſſionis fidei, & contineret implicitam confeſſionem erroris, vt benè Card. de Lugo *d. diſput.22. ſect.1. num. 10.*

10 Et propterea non licet Catholico Hæreticorum funus comitari, eoſque ad ſepulturam deducere, vt contra Nauarr. *conſ.15. aliàs 16. de Hæret. & conſ.10. & 12. eodem tit.* Azor. *to.1. lib.8. cap.11. qu.4.* Sanchez *d.cap.9.nu.7.* ex Coninch.& Maldero, Card. de Lugo *d.tract. diſput.14. ſect.5. §.5. num. 159.* declarauit Sacra Congregatio *ſub die 30. Martij* 1628.

Ea ratione, quia huiuſmodi comitatio nunquam fit niſi cum Catholicorum ſaltem puſillorum ſcandalo, & offenſione, & cum aliqua rituum Hæreticorum communicatione: Et propterea ſtantibus ſcandalo, & communicatione in ritu, non eſſe licitam huiuſmodi comitationem, & deductionem ad funus, voluere Azor. Sanchez *loc. cit.* & cum eis Coninch. Malder. Hurtad. *citati* à Card.de Lugo *loco ſuperiùs allegato*.

11 An autem cadauer Hæretici ſepeliri poſſit in loco Sacro: Quæſtio fuit acerrimè diſputata in Sacra Congregatione occaſione cadaueris ſororis vxoris Ducis Neoburgici Hæreticæ Caluiniſtæ, quod eius maritus voluit ſepeliri in Eccleſia maiori Terræ Duſeldorpij, renitentibus Canonicis dictæ Eccleſiæ.

Placet hìc inſerere Votum, quod hac occaſione dedi coram ſan. mem. Vrbano Octauo.

QVAERITVR: An in locis, in quibus impunè graſſantur Hæreſes, poſſit cadauer Hæretici ſepeliri in Eccleſia Catholicorum.

INTER alias Hæreticorum pœnas eſt denegatio Eccleſiaſticæ ſepulturæ, vt ad litteram ſtatuit Summus Pontifex *in cap. Sicut de Hæreticis*, ibi:

Aut inter Chriſtianos accipiant ſepulturam, idem ſtatutum eſt *in cap. Excommunicamus, §.Credentes, verb.Sanè, eodem tit.*

Clariùs habetur *in cap. Sacris extr. de ſepulturis*, ibi:

Sacris Canonibus eſt inſtitutum, vt quibus

non communicamus viuis, non communicamus defunctis, & vt careant Eccleſiaſtica ſepultura, qui priùs erant ab vnitate Eccleſiæ receſſi.

Qui Textus, licèt videatur loqui de excommunicatis, eius tamen determinatio eſt generalis, & ità per illum Textum voluit Archid. *in cap. 2. de Hæret. in 6. num. 7.* Farinacc. *qu. 192. §. 3. num. 38.* ſed expreſsè probatur *in cap. Quicumque de Heret. lib. 6.*

Quod, & Nicolaus Tertius in ſua Conſtitutione *Nouerit Vniuerſitas 5. nonas Martij 1280 regiſtrat. poſt Directorium*, omninò prohibuit.

Et in Rituali Romano Pauli Quinti *in rubr. de Exequijs*, dicitur:

Negatur igitur Eccleſiaſtica ſepultura Paganis, Iudæis, & omnibus Infidelibus, Hæreticis, & eorum fautoribus, Apoſtatis à Chriſtiana fide, Schiſmaticis, &c. P. del Bene *par. 1. dub. 162. petit. 2. num. 3.*

12 Hinc traditum eſt pro regula, Hæreticos non eſſe ſepeliendos in loco Sacro, nec pro eis orandum, *dicto cap. Sicut, dicto cap. Excommunicamus, §. Credentes, verſ. Sanè, dicto cap. Sacris,* Silueſter, Carrer. Simanch. Spina, Grilland. Roias, Pegna, Alphonſ. de Caſtro, & alii à Sanctarell. *de Hæreſ. cap. 28. dub. 2. num. 12.* Farinacc. *de Hæreſ. qu. 192. §. 3. num. 38.* Lauor. *de priſco, & recenti funerandi more tit. 2. cap. 12. num. 9.* plures adducit Murga *in tractatu de ſepulturis, poſt hæc ſcripta impreſſus, to. 2. diſquiſit. 1. concluſ. principali num. 1.* Barboſ. *dicto §. Videntes num. 19.* P. del Bene *par. 1. dubit. 162. pet. 2.*

In tantum, quod ſepelientes Hæreticos in loco Sacro, ſiue ſint Clerici, ſiue laici,
13 non ſolùm ſunt ipſo iure excommunicati *cap. Quicumque, de Hæret. in 6.* & ibi Gemin. & Franch. ſed etiàm ſuſpecti de Hæreſi, Pegna *par. 3. comm. 89.* Sanctarell. *loco citato num. 13.* Farinacc. *dicto §. 3. num. 45. & 49.* plures ex noſtris allegat Barboſ. *dicto cap. Quicumque, num. 5. & de poteſtate Epiſc. par. 3. allegat. 50. num. 214.*

14 Et ab excommunicatione non poſſunt abſolui, niſi proprijs manibus extumulent oſſa Hæreticorum, vt eſt Textus *in cap. 2. de Hæret. in 6.* & ibi Gloſs. Archid. Io: Andr. & Franch. Pegna, & Decian. à Farinacc. *dicto §. 3. num. 15.* Barboſ. *loco citato num. 11.* P. del Bene *loco cit. num. 3.*

15 Dummodò poſſint ab oſſibus Catholicorum diſcerni, Soccin. *in cap. Si quis Epiſcopus num. 11. extrau. de Hæreticis,* Zanchin. Pegna, & alii à Farinacc. *dicta qu. 192. n. 42.* Sanctarell. *dicto cap. 28. n. 12. verſ. Notandum,* Barboſ. *dicto cap. Quicumque num. 12.* P. del Bene *loco cit. num. 4.*

16 Et locus, in quo ſepultum eſt Hæretici cadauer, perpetuo aliorum ſepultura carere debet, *dicto cap. Quicumque, de Hæret. in 6.* & ibi Archid. Io: Andr. & Gemin. Calderin. Locat. Campegg. & alii à Farin. *dicta qu. 192. num. 44.*

17 Neque poteſt in hac pœna Epiſcopus diſpenſare, Sayr. *de Cenſur. lib. 5. cap. 12. n. 12.* Barboſ. *dicto cap. num. 10. in fine.*

Et hæc de iure communi, ſed difficultas eſt, an hæc pœna habeat hodie locum in Hæretico nominatim non excommunicato, & denunciato.

Et videretur dicendum huiuſmodi pœnam in Hæreticis nominatim non excom-
18 municatis, & denunciatis non habere locum, non ſolùm propter extrauagant. *Ad euitanda*, de qua infra, ſed etiam per Textum *in cap. Excommunicamus, §. Credentes*, vbi Summus Pontifex prohibet dari ſepulturam fautoribus Hæreticorum, poſtquam tamen fuerint excommunicatione notati. Ergò cum Doctores noſtri ex eo Textu inferant, cadauera Hæreticorum non poſſe tradi Eccleſiaſticæ ſepulturæ, hoc debet intelligi cum qualitate in Textu expreſſa, hoc eſt ſi fuerint priùs nominatim excommunicati, & denunciati.

Secundò, quia nulla alia ratione debemus abſtinere à ſepeliendo in loco Sacro Hæreticorum cadauera, niſi quia prohibitum eſt cum illis viuis communicare: vt deducitur ex Textu *in cap. Sacris de ſepultur.* Farinacc. *dicta qu. 192. §. 3. num. 38.* At Hæreticos nominatim non excommunicatos, & denunciatos vitare non tenemur, ſed cum illis viuis communicare poſſumus, vt mox probabimus: ergò nec etiam cum mortuis communicare prohibemur.

Tertiò videtur ceſſare difficultas ſtante priuilegio conceſſo Catholicis à Concilio Conſtantienſi, quod non teneantur euita-
19 re excommunicatos, niſi fuerint vel notorij Clerici percuſſores, vel nominatim denunciati.

Quod priuilegium inſertum eſt in extrauagant. *Ad euitanda*, quæ extrauagans licèt non reperiatur inter Conſtitutiones illius Concilij, eſt recepta ab Eccleſia Catholica, vt volunt omnes Doctores, tùm Canoniſtæ, tùm Theologi morales, vt dicit Marta *de Iuriſdictione par. 3. cap. 10. per totum,* Sanctarell. *de Hæreſi cap. 7. dub. 1. num. 2.*

Et propterea ſtante huiuſmodi priuilegio, poſſe omnes Catholicos communicare cum Hæreticis nominatim non excommunicatis, nec denunciatis, voluere Suarez, Azor. Sanchez, & alij relati à Sanctarell. *loco cit.*

Et in puncto, quod cadauer Hæretici poſſit ſepeliri in loco Sacro, voluit Nauarr. *conſ. 10. de Hæret. & in man. cap. 27. nu. 37.* Azor. *to. 1. lib. 8. cap. 11. qu. 3.* Henriq.

Aegyd. Auila, allegati à Layman. *Theolog. moral. lib.1. tract.5. par.2. cap.4. verſ. Altera eſt quæſtio*, vbi ſubiungit, quod in Germania quibuſdam in locis, vbi Catholicis permixtim viuunt Lutherani, diuturna conſuetudine permittitur, vt hi in locis Sacris ſepeliantur ab eorum Miniſtris, Murga *loco cit. num.7.* ex Paz. Iordano *to.1. lib.5. tit.12. num.127. & 128.* vbi quod iſto caſu magis conſiderantur, vt excommunicati, quam vt Hæretici.

SED his non obſtantibus ſum in voto, nullo modo poſſe cadauer Hæretici tradi Eccleſiaſticæ ſepulturæ, quia habemus Textus expreſſos, & claros, quibus cauetur, ne Hæretici ſepeliantur in loco Sacro.

20 Non obſtat Textus *in cap. Excommunicamus, §. Credentes*, quia eius diſpoſitio procedit in fautoribus Hæreticorum, qui regulariter non reputantur Hæretici, ſed habentur tantummodò pro ſuſpectis de Hæreſi, ex allegatis per Farinacc. *qu.182. num. 55.* Et ideò requirit Summus Pontifex, quod fuerint priùs iſti tales excommunicatione notati.

Non obſtat diſpoſitio extrauagantis, *Ad euitanda*, quia locum habere poſſet, ſi pœna
21 priuationis Eccleſiaſticæ ſepulturæ daretur Hæretico ob ſolam excommunicationem; ſed quia datur ob delictum Hæreſis, non videtur attendenda, Azor. *dicto lib.8. cap.13. verſ. Sexta Hæreticorum pœna*, qui dicit, quod priùs fuit ſtatutum per Textum *in cap. Quicumque, de Hæret.* quod Hæreticis denegaretur Eccleſiaſtica ſepultura, quàm fuerit decreta huiuſmodi pœna à Clemente Quinto *in cap.3. de ſepulturis*, aduerſus excommunicatos.

Hinc videmus, quod qui moriuntur in duello priuantur Eccleſiaſtica ſepultura,
22 quamuis non ſint nominatim denunciati, cum ſufficiat, eos notoriè decedere in peccato mortali, iuxta *cap.19. ſeſſ. 25. de reformat. Concilij Tridentini*, & ibi Barboſ. *littera T.* Murga *de ſepulcris to.2. diſquiſ.11. num. 54.* vt in puncto voluit Sancius *in Relect. diſp.36. num.6. verſ. Conſulto igitur.*

Ex quo infertur, quod ſi pœna priuationis Eccleſiaſticæ ſepulturæ diuerſa eſt à pœna excommunicationis, nec regulatur ab ea, non habet locum priuilegium Extrauagantis *Ad euitanda*.

Sed dùm hæc tranſcriberem, deuenerunt ad manus meas dono Auctoris, *Rele-*
23 *ctiones in quinque libros Decretalium* b.mem. Proſperi Fagnani. Is *in Relect. cap. Quod à Prædeceſſore, de Schiſmaticis num. 53.* cenſet Extrauagan. *Ad euitanda*, eſſe abrogatam per Conſtitutionem editam in Concilio Lateranenſi *ſeſſ.11. Statuimus inſuper ad euitanda ſcandala*, in qua mandat, quod euitentur excommunicati, quos ità notoriè in excommunicationis ſententiam conſtiterit incidiſſe, vt nulla poſſit tergiuerſatione celari, aut aliquo iuris ſuffragio excuſari: *Nàm à communione illius abſtineri volumus iuxta Canonicas ſanctiones.*

Ad quam Conſtitutionem dicit, Doctores noſtros non aduertiſſe.

Sed doctiſſimus Vir non aduertit ad ea, quæ circa Conſtitutionem Concilij Lateranenſis dixerunt P. Suarez, & Guttierez: Ille enim *in tract. de Cenſur. diſp.9. ſect.2. n.5.* reſpondendo ad Conſtitutionem Concilij Lateranenſis, dicit hæc verba:

Quod maximè dicendum eſt ad acta Concilij Lateranenſis, quia ibi non agebatur de lege ferenda, aut obſeruanda circa hoc pro Vniuerſa Eccleſia, ſed ſolùm de concordatis inter Gallum, & Pontificem, qui illa forma contenti fuerunt, non tamen ideò legem ſanxerunt ab vniuerſa Eccleſia obſeruandam: tùm maximè quia ex vſu totius Eccleſiæ ea forma Conſtitutionis Ad euitanda, *iàm eſt approbata, & recepta, vt prædicti omnes Auctores referunt, & conſtat ex vſu Galliæ, Germaniæ, &c. vbi Catholici ſine ſcrupulo communicant cum Hæreticis publicis, & Schiſmaticis.*

Iſte autem *in cap.1. Canonic. quæſtion. lib.1. nu.14. §. Hinc videmus, verſ. Et quod diximus*, ſic ait:

Et quod diximus de Conſtitutione Concilij Baſileenſis, non eſſe vſu receptam, idem dicendum prorſùs erit, de renouatione eiuſdem facta in Concilio Lateranenſi ſupra cit. Nàm Auctores graues, qui parùm poſt prædictum Concilium Lateranenſe claruerunt, Conſtitutionem Concilij Conſtantienſis ſecuti ſunt, & ſuis ſcriptis ſequendam docuerunt, & præterea in ſpecie de Cenſuris prædicti Concilij Lateranenſis dubitat Caietan. *in Summ. ver. Excommunicatio, fuerint ne receptæ, quod nouæ eſſent ſuo tempore.*

In eadem dubitatione eſt etiam Reuer. Bartholomæus de Caranza Archiepiſcopus Toletanus in Summa eiuſdem Concilij Lateranenſis; & idem dici poteſt certiùs de hac Conſtitutione, cum idem Caietan. *qui parùm poſt præfatum Concilium ſcripſit* Victoria, *&* Dominicus à Soto, *nulla facta mentione de hac Lateranenſi Conſtitutione.*

Ecce quomodò duo inſignes, & celeberrimi Auctores noſtri non ſolùm aduerterunt ad Conſtitutionem Concilij Lateranenſis, ſed vel pro ſola Gallia dixerunt eſſe latam, non autem pro Eccleſia Vniuerſali, de quo etiam dubitauit idem doctiſſimus Fagnanus *loco cit. num.65. §. Concluditur, verſ. Cogitandum*; vel non fuiſſe nec etiam in Gallia vſu receptam. Præterea in Conſtitutionibus Concilij prædicti Lateranenſis pro Vniuerſa Eccleſia, non numeratur hæc, vt videre eſt penès Caranzam, & Binium *in notis ad dictum Concilium.*

Seruandam verò eſſe Conſtitutionem *Ad euitanda*, non autem editam in Concilijs Baſileen. vel Lateranen. dixit eruditiſſimus Nallier *infra citandus*, P. del Bene *par.1. dub.51. in tit. Obiectiones, per tot.*

Sed redeundo ad votum, dixi, dictam Extrauagantem *Ad euitanda*, non habere
24 locum in Hæretico notorio, quia Hæreticus quà Hæreticus vitari debet, non autem quà excommunicatus, vt in terminis voluit Alter. *de Cenſur. diſp. 9. de ſuſpenſ. cap. 3. pag. 147. littera E. verſic. Hæc tamen opinio.*

Non obſtat conſuetudo, quæ viget in aliquibus Germaniæ locis, quia ſi illa inni-
25 titur dictæ Conſtitutioni *Ad euitanda*, irrita eſt, tanquàm innixa falſo fundamento. Si autem eſt inducta moribus vtentium, tanquàm irrationabilis, & nutritiua peccati non valet, *cap.vlt.de conſuetud.* & ibi Gloſs. *in ver. Rationabilis*, Rota *deciſ.265. nu.21.& 22. par.5.recent. to.1.*

Dicitur autem irrationabilis illa conſuetudo, per quam aliquid fit contra ner-
26 uum Eccleſiaſticæ diſciplinæ, vt volunt Abb. & cæteri Canoniſtæ, *dicto cap. vlt.* Rota *loco cit. num 23.*

Sed quicquid ſit de iure, omnem difficultatem tollit Conſtitutio Martini Quin-
27 ti, quæ incipit *Inter cunctas*, qua cauetur, quod etſi Hæretici non ſint nominatim excommunicati, & denunciati, nullatenùs tamen eorum cadauera tradantur Eccleſiaſticæ ſepulturæ, ibi:

Et ſi tales Hæretici publici, & manifeſti licèt nondùm per Eccleſiam declarati, in hoc tamen graui crimine deceſſerint, Eccleſiaſtica careant ſepultura.

Quæ Conſtitutio cum fuerit promulgata eodem Concilio Conſtantienſe approbante poſt editam Conſtitutionem *Ad euitanda*, non eſt dubium, quin derogauerit in hac parte expreſſa dictæ Conſtitutioni *Ad euitanda cap. 1.* vbi omnes Canoniſtæ *de Conſtit. in 6.* Turre-cremata, & Præpoſit *in cap. Domino Sancto 50. diſtinct.*

Et ſecundum hoc votum fuit in Sacra Congregatione reſolutum coram ſ. mem. Vrbano Octauo.

Eo magis, quia Clerus illius Eccleſiæ, in qua traditum fuit cadauer ſepulturæ Principiſſæ Hæreticæ, ſe opponebat, &
28 recuſabat illud in Eccleſia ſepelire: Et ideò quamuis reſpectu illius eſſet locus priuilegio Extrauagant. *Ad euitanda*, non intrabat in hoc caſu, quia dictum priuilegium fuit conceſſum in fauorem Catholicorum, non Hæreticorum, Layman. *dicto lib.1. tract.5. cap.4. num.4.* Duard. *in Bulla Cœnæ lib.2. can.1. quæſt. 8. num. 18. verſ. Non tamen*, Barboſ. *de poteſt. Epiſc. allegat. 25. num. 61.*

Fuerunt ergò datæ litteræ ad Nuncium Coloniæ, qui tunc temporis erat ſanctæ memoriæ Alexander Septimus, infraſcripti tenoris:

Vedrà V.S. l'aggiunte riſoluzioni pigliate in queſta Sagra Congregazione ſopra la ſepoltura data alla ſorella della moglie del Duca di Neoburgh, Eretica Caluiniſta, nella Chieſa Collegiata di Duſeldorp. Alla prudenza di lei ſi rimette l'eſſecuzione delle medeſime reſoluzioni, ſtimando queſti miei Eminentiſſimi, che il Sig Duca fatto auuertito del ſentimento di queſta Sagra Congregazione, ſi diſporrà di far tutto ciò, che ſarà neceſſario per prouedere alla ſua coſcienza, maſſimamente, che non gli manca preteſto honorato, con far portar quel cadauero nel ſepolcro de' ſuoi maggiori nella Villa di due Ponti; che coſi rimouerà lo ſcandalo preſo da buoni Cattolici.

A' Padri N.N. e particolarmente al P.N. per altro huomo dotto, dourà V.S. far la correzzione in maniera, che ſi vergognino d'hauer dato parere in vna coſa tanto chiaramente dannata da Sagri Canoni, e particolarmente dal medeſimo Concilio di Conſtanza nella Conſtituzione di Martino Quinto, regiſtrata dopo gli atti dello ſteſſo Concilio, in cui eſpreſſamente ſi ordina, che agli Eretici notorij, ancorche nominatamente non ſiano ſtati ſcommunicati, e denonziati, non ſi dia l'Eccleſiaſtica ſeppoltura. Queſta è vna limitazione della regola iſtabilita nella detta Eſtrauagante Ad euitanda, *publicata, come ſi crede, nel medeſimo Concilio: onde ſe ſi vuole accettare queſta, non ſi hà da rigettare l'altra. Moſtri adunque V.S. in coteſto affare gli effetti della ſua ſolita prudenza; e Noſtro Signore la conſerui.*

Die 6. Nouembris 1641.

In Generali Congregatione Sancti Officij, &c. coram Eminentiſſimis, &c. Maturè diſcuſſo articulo, & dubio ſepulturæ datæ cadaueri ſororis vxoris Ducis Neoburgici, Hæreticæ Caluiniſtæ, in Eccleſia Catholicorum Ciuitatis Duſeldorpij, necnon conſideratis litteris Nuncij Apoſtolici Coloniæ degentis, Eminentiſſimi, &c. auditis votis decreuerunt:

Primò, Hæreticos notorios quantumuis non denunciatos nominatim excommunicatos, non poſſe ſepeliri in Eccleſia Catholica.

Secundò, ſepelientes incurrere excommunicationem.

An autem funus mandantes, & ſuadentes, incidant in eandem excommunicationem, hincindè adeſſe opiniones, ſecundum magis tutam, & probabilem incidere.

Tertiò, locum, in quo ſepulturæ traditum fuit dictum cadauer, eſſe pollutum, non verò Eccleſiam.

Quartò, curandam omninò extumulationem dicti cadaueris ſaltem ſecretè, ſi non publicè vti decet.

Quintò. ſignificandum Duci, & PP.N.N.vt

conſulant eorum conſcientiæ. Inſuper dictos NN. monendos, vt in futurum caueant ab huiuſmodi conſultationibus ſcandaloſis.

Sextò, tenorem horum Decretorum mittendum Nuncio Apoſtolico Coloniæ reſidenti, qui pro ſui prudentia curet illorum executionem. Quod Decretum Sanctiſs. D. N. Vrbanus Papa Octauus approbauit, & exequi mandauit.

Cæterùm ſi abſque ſcandalo à Catholici reſiſti non poſſit, huiuſmodi conſuetudo eſt toleranda per conniuentiam, vt fuit reſolutum in Suprema, & Vniuerſali Inquiſitione *ſub die 23. Iulij* 1609.

29 Non poſſunt tamen vllo modo Catholicis cooperari Hæreticis, ſi vellent eorum ritu ſepelire cadauer Hæretici in Eccleſia Catholica. Imò nec ſi vellent ſepelire Catholicum, iuxta eorum ritum, vt benè Cardin. de Lugo *dicta diſput.* 14. *ſect.* 5. §. 5. *num.* 160.

Sed poſt hæc ſcripta deuenit ad manus meas liber *Allegationum Fiſcalium* Illuſtriſſimi Dñi Nicolai Rodriquez Fermoſini, Aſtoricen. Epiſcopi, Viri & eruditione, & doctrina conſpicui, qui *allegat.* 11. *par.* 2. refert conſultationem factam à Dño Gundiſaluo Brabo in Inquiſitione Toletana Inquiſitore, de mandato Inquiſitoris Generalis Philippo Quarto Hiſpaniarum Regi, ſuper petitione D. Alphonſi Gamarræ Oratoris apud Hollandos, vt Sacra Maieſtas dignaretur concedere locum decentem ad ſepeliendum cadauera Hollandorum Hæreticorum Toleti, ſiue Matriti degentium, in executionem Capitulorum initorum *de anno* 1646. occaſione treguarum, ſeu induciarum initarum cum dictis Hollandis, in quorum vno cauebatur, Regem mandaturum quamprimùm, vt aſſignaretur locus decens ad ſepelienda cadauera Hæreticorum, qui decederent in locis, & Regnis Suæ Maieſtati ſubiectis, in qua quidem conſultatione (quamuis à Conſiliariis ſtatutum fuiſſet, potuiſſe à Sua Maieſtate aſſignari pro ſepulchro dictorum Hæreticorum Hortulum *de Liebe*) non ſolùm conſulitur, nullo modo debere aſſignari aliquem locum ad ſepelienda dictorum Hæreticorum cadauera, ſed etiam dictum Capitulum eſſe nullum, & irritum, tanquam illicitum.

Quæ conſultatio licèt plena ſanctiſſimo zelo, & proprio in materia fidei Catholicæ Nationis Hiſpanicæ, neſcio tamen, an ſit iuridica per ea, quæ ſuperiùs dicta ſunt, eo maximè quia, non tractabatur de ſepeliendis Hæreticis in loco ſacro, ſed in profano, &c.

Stante ergò deciſione Sacræ Congregationis, cauendum eſt à Doctoribus, qui fundati in priuilegio dictæ Extrauagantis *Ad euitanda*, tenent, Hæreticos poſſe ſepeliri in loco ſacro,

Suppoſita ergò diſpoſitione Extrauagantis *Ad euitanda*, quæ non eſt abrogata par Concilium Lateranenſe, vt ſupra diximus, licitum erit Catholico communicare cum Hæretico in rebus Sacris, vt puta, cum eo Miſſam audire, eo præſente celebrare, vel ipſi ritu Catholico celebranti adeſſe, vt contra Baſil. Ponce de Leon *in appendice de matrimon. Haret. cum Cathol. cap.* 9. §. 1. tenet poſt Sanchez, Azor. Hurtado, Card. de Lugo *diſput.* 22. *ſect.* 1. *nu.* 10. qui teſtantur de Romana praxi, & ità fuit reſolutum in Suprema, & Vniuerſali Inquiſitione *ſub die* 28. *Februarij* 1602. cum Miſſa celebraretur Venetijs in Domo Oratoris Galliarum ad fidem conuerſi præſentibus vxore, filijs, ac alijs eius familiaribus Hæreticis.

Ità etiam fuit dictum Catholicos in Anglia, & in alijs Hæreticorum partibus degentes non egere ſuper hoc aliqua diſpenſatione, licèt aliqui Hæretici Miſſis interueniant, *die* 15. *Iulij* 1604.

Non conueniunt tamen Doctores, an liceat Sacramenta recipere à Miniſtro Hæ-
30 retico; nàm Azor. & Sotus tenent opinionem negatiuam, ille *to.* 1. *lib.* 8. *cap.* 11. *qu.* 7. *& cap.* 13. *qu.* 1. iſte *in* 4. *diſtin.* 20. *qu.* 1. *artic.* 5. licèt non conueniant in ratione; imò Azor. parum ſibi conſtans primo loco dixit, id procedere non ſolùm propter excommunicationem, ſed propter Hæreſim. Secundo verò dicit, non ob hæreſim, ſed ob excommunicationem.

Sotus verò dicit, id accidere, quia putat omnes Hæreticos, & Schiſmaticos eſſe nominatim denunciatos, vt aduertit Card. de Lugo *diſp.* 22. *ſect.* 1. *num.* 11.

Contrariam ſententiam tenet idem Cardin. de Lugo poſt Nauarr. Sanchez, & Hurtad. ex priuilegio dictæ Extrauagantis *Ad euitanda*; cùm ergò Hæretici, & Schiſ-
31 matici nominatim denunciati non ſint, nec notorij Clericorum percuſſores, non eſt, cur ratione excommunicationis prohibeamur ab illis Sacramenta ſuſcipere; ſic Card. de Lugo *loco cit. & in tract. de pœnitentia diſput.* 18. *ſect.* 2. *num.* 18. *&* 19. *& in tract. de Sacram. diſp.* 8. *ſect.* 14. P. del Bene *dicto tract. dub.* 154. *petit.* 1. Verricellus *de Sacris Miſſionibus tit.* 11. *qu.* 169. *per totam*, vbi ampliùs, quod Ordinatus ab Epiſcopo Hæretico, & Schiſmatico non denunciato, non remanet ſuſpenſus.

Quæ tamen concluſio non habet locum, ſi aliàs ſubeſſet ſcandalum, vel negatio fidei implicita, vel charitas ſuaderet ad impediendum peccatum Miniſtri Hæretici indignè miniſtrantis, vt voluit idem Card. de Lugo *loco cit.*

Hinc primò infertur, poſſe licitè ſuſcipi Baptiſmum à Miniſtro Hæretico, dum-

32 modò baptizet in forma Eccleſiæ, vt reſoluit etiam Sacra Congregatio *ſub die* 8. *Februarij* 1597. Ibi etiam dixit debere ſuppleri orationes, exorciſmos, & vnctiones à Miniſtro Catholico, P. del Bene *d. tract. par.*1. *dub.*63. *num.*25.

Aduertendum tamen eſt cum Card. de Lugo, Baptiſmum non poſſe dari à Miniſtro Hæretico filijs Catholicorum, niſi
33 vrgentiſſima neceſſitate, vel vtilitate concurrente, quia citra neceſſitatem non poteſt peti à laico, quales ſunt Miniſtri Hæretici, vt voluit Suarez *in 3.par.diſp.*23. *ſect.*1.*to.*1. Card.de Lugo *d.diſp.*14. *nu.*161. qui ſubiungit patrem, vel auum excuſari, ſi petat filijs, vel nepotibus Catholicis Baptiſmum à Miniſtro Hæretico, ſi tanta ſit neceſſitas, quanta ſufficiens eſt petendi Baptiſmum à laico, dummodò tamen non fiat communicatio in Secta, & Ritu Hæretico, quia iſto caſu non liceret.

34 Qui autem liberè, & abſque vrgenti neceſſitate, ab Hæretico Baptiſmum ſuſcipit, irregularis efficitur, *cap.Afros diſt.* 98. *cap. Verum prima qu.* 1. *cap. Qui in qualibet prima queſt.*7. P. del Bene *loco cit. dubit.*91. *ſect.*1. *num.*17.

35 Minùs licèt Catholico adhibere Hæreticum in Patrinum filij ſui, Nauarr.*conſ.*1. *quaſt.*29. *de Conſtit.* Sanchez *lib.* 2. *Decalog. cap.*9. *num.*12.*ad fin.* Card.de Lugo *loco cit. diſp.*14. *num.*162.

Et propterea *de anno* 1598.*die* 12.*Ianuarij* ſcriptum fuit à Suprema, & Vniuerſali Inquiſitione Patriarchæ Aquileien. Sanctiſſimum nullo modo velle approbare, imò nec tolerare abuſum, qui vigebat in Carinthia, leuandi ab Hæreticis à ſacro Fonte pueros Catholicos, qui baptizarentur à Sacerdotibus Catholicis.

Imò nec ipſe Catholicus poterit eſſe Patrinus filij Hæretici, ſiue baptizetur
36 more Hæretico, & Schiſmatico, vt aduertit Sanchez *loco citato*, ſiue ritu Catholico, quia qui baptizat eſt merè laicus, & Patrinus offert Miniſtro laico puerum baptizandum, & petit ab eo Baptiſmum, Card. de Lugo *loco citato*, P. Verricellus poſt hæc ſcripta viſus *de ſacris Miſſion.tit.*6. *qu.*124. *num.*2. vbi dicit, Sacram Congregationem ità determinaſſe *ſub die* 12. *Septembris* 1642. prout verum eſt, licèt ipſe teneat cum Caſtro-palao, & alijs, licitè adhiberi Patrinum Catholicum in Baptiſmo filij Hæretici, quando Baptiſmus miniſtratur ritu Catholico.

Quærit deindè Card.de Lugo *d.diſp.*14. *num.*164. an parentes Catholici, qui priùs infantem piè, & Catholicè baptizari curarunt, poſſint poſteà permittere ab auo, aliove, à quo periculum timent, vel damnum, publicè ad Hæreticum Miniſtrum baptizandum deferri, celantes interim, quod iàm fuerit baptizatus. Et reſpon-
37 det, non licere iis poſitiuè filium offerre, vt rebaptizetur, vel ad hoc cooperari permiſſiuè tamen, & ſine conſenſu tacito merè paſſiuè ſe habere, quando id ſine grauiſſimo damno impediri non poteſt, non eſſe illicitum.

Addit tamen, quod ſi ille caſus præuideretur, meliùs eſſet, quod non baptizaretur infans priùs à Catholico; nàm minus malum videtur baptizari à ſolo Miniſtro Hæretico, quàm rebaptizari.

Quod tamen Ego intelligerem, niſi Baptiſmus à Miniſtro Hæretico conferendus peccaret vel in materia, vel in forma. Nàm tunc non ſolùm non eſſet malum priùs infantem baptizare, ſed eſſet expediens, ne careret puer Baptiſmo valido.

Et iſto caſu, non ſolùm permiſſiuè, ſed etiam cooperando poſſet pater procurare, vt infans baptizatus priùs à Catholico deferretur ad Miniſtrum Hæreticum, ad euitandum damnum, quia non eſſe cooperari ad rebaptizationem, ſed ad actum nullum, qui neque ſcandalum, neque præiudicium inferre poteſt Catholicis.

Secundò infertur, licitè poſſe ab Hæretico non denunciato ſuſcipi à Catholico
38 Sacramentum Pœnitentiæ, Card.de Lugo *de Pœnitentia diſp.*18. *ſect.* 2. *num.* 18. *&* 19. *& in tract.de virt. fidei Diuinæ diſp.*22.*ſect.*1. *num.*11. *verſ.Contraria.*

Quod tantò magis verum eſt, ſi Catholicus ſit in articulo mortis conſtitutus, vt benè Card.de Lugo *d.diſp.*18.*ſect.*2.*nu.*18. *&* 19. P.del Bene *dicto tract. par.*1.*dubit.*63. *num.* 21.

Sed an iſto caſu licitè poſſit Sacerdos nominatim excommunicatus, & denunciatus abſoluere: dùm hæc tranſcriberem, magna inſurrexit controuerſia in exami-
39 ne cuiuſdam Epiſcopi coram ſan. mem. Alexandro Septimo. Nàm cum fuiſſet interrogatus à P. Diana, ſiue ab alio Examinatore, an Sacerdos nominatim excommunicaaus poſſet abſoluere exiſtentem in articulo mortis; & Epiſcopus reſpondiſſet affirmatiuè, D. Card. Pallauicinus dixit, b. mem. Fagnanum *in ſuis Relectionibus* atteſtare, in Sacra Congregatione Concilij fuiſſe determinatum contrarium, & propterea magnus rumor inſurrexit, quia videbatur opinio contraria omnibus Doctoribus, qui poſt Concilium ſcripſerunt, & re vera Fagnanus *in repetit. cap. Quoniam,de Conſtit.num.*28. refert Congregationem generalem Moron. Alciat. Senonen. Montalt. Alban. Sancti Sixti cenſuiſſe, non poſſe per doctrinam Magiſtri ſententiarum Sancti Thomæ, Durand. Turre-cremat. Sancti Antonini, Bacchon.

& aliorum Theologorum ab eo citat.

Sed quia, vt dixi, magnum murmur factum fuit, & P. Diana, & forſan aliquis alius ſcripſit pro opinione affirmatiua: Idem R. P. Fagnanus latiùs reaſſumpſit articulum *in cap. Non eſt vobis de ſponſalibus*, & conatur reſpondere omnibus argumentis in contrarium allegatis.

Sed licet maxima cum diligentia fuerint requiſiti libri, & regeſtra Decretorum Congregationis S. Concilij Tridentini, dicta declaratio reperiri non potuit, dicendum eſt ergo, quod declaratio prędicta facta non fuerit, vel ſi facta, fuerit à prædictis libris expuncta tanquam contraria communi opinioni dictorum Theologorum, qui poſt Concilium ſcripſerunt, & noui etiam, quod de anno 1682. tempore Pontificatus Sanctiſſimi D. N. Innocentij Vndecimi fuerit in Sacra Congregatione S. Officij ſuper iſta opinione diſceptatum, & cum aliqui ex Cardinalibus opinionem S. Thomæ ſequerentur, fuit ad trutinam reuocata, relata re ad Sanctiſſimum, Sanctitas Sua pro ſua prudentia iuſſit ne ſuper dicta opinione diſceptaretur, neque in dubium amplius reuocaretur; prout mihi aſſeruit R. P. D. Piazza Aſſeſſor Sancti Officij.

In hac controuerſia videndi ſunt allegati à P. Sanctarello *de hæreſi cap. 7. dub. 2.* & à Card. de Lugo *diſp. 18. num. 18.* & nouiſſimè à P. del Bene *d. tract. par. 1. dub. 154. per totam* vbi *num. 8. verſ. Quamuis*, dicit opinionem contrariam non eſſe improbabilem.

Tertiò infertur, Sacramentum Euchariſtię poſſe recipi in articulo mortis, etiam
40 à Sacerdote hæretico nominatim denunciato, ſi non adſit alius, qui illud adminiſtret, Suarez *in 3. par. diſput. 12. ſect. 4.* Nauarra *in Summ. cap. 22. nu. 4.* Sanctarell. *loco citato, num. 7.* P. del Bene *loco citato num. 21.*

Nec obſtat, quod Sanctus Ermenegildus maluit mori, quàm Euchariſtiam recipere ab Epiſcopo Ariano, quia Sanctus ille non erat in articulo mortis conſtitutus, ſed cogebatur recipere Euchariſtiam à Miniſtro Hæretico in Paſchate, vt eſſet ſignum, quod ipſe conſentiret Patri in hæreſi Ariana, quod non licebat facere; Sic Sanctarellus, & Cardinalis de Lugo *locis citatis*, P. del Bene *loc. cit. num. 23. verſ. reſpon.*

De Sacramento autem extremæ Vnctionis ità diſtinguendum eſt.

Aut infirmus in articulo mortis conſtitutus iam confeſſus fuit peccata ſua, &
41 abſolutus, & tunc non eſt licitum recipere iſtud Sacramentum ab Hæretico, nec ab alio excommunicato nominatim denunciato.

Aut infirmus in eo articulo conſtitutus non dedit ſignum contritionis, itaut illi non poſſit dari abſolutio Sacramentalis: Tunc licitum eſt à Sacerdote hæretico recipere extremam Vnctionem, nam fieri poteſt, vt infirmus ſit attritus; Cum ergo ex receptione illius Sacramenti pendeat vita æterna infirmi, poterit ille Sacramentum illud recipere ab hæretico Sacerdote etiam nominatim denunciato, vt poſt Suarez tenet idem Sanctarell. *dicto cap. 7. dub. 2. num. 9.* P. del Bene *loc. cit. num. 24. 25. 26. & 27.*

Quartò infertur, validè contrahi matrimonium à Catholico cum Hæretica,
42 & è conuerſo, ſed non licitè: Dixi *validè*, quia etſi Hoſtien. *in cap. 2. num. 1. in princip. de coniug. ſeruor.* & ibi Anchar. *nu. 1.* Carrer. *de hæret. num. 157.* Simanch. *de Cathol. tit.* 40. *num. 16.* Roias *ſingul. 128. num. vnic.* dicant, matrimonium fidelis cum hæretica, vel Apoſtata eſſe irritum, ducti *ex can. 72. ſextæ Synodi*, & ex Concilio Agathen. *can. 67. vt in cap. Non oportet 28. quæſt. 1. & in cap. Caue eadem cauſa, & quæſtione.*

Nihilominus contraria opinio verior eſt, nempe huiuſmodi matrimonium quamuis illicitum eſſe tamen validum; Et ratio eſt, quia cum matrimonium ſit eleuatum in Sacramentum, ad valorem Sacramenti requiritur ſolùm paritas Baptiſmi
43 in contrahentibus, quamuis in fidei profeſſione diſparitas ſit, vt ex noſtris tenet Gloſs. *in cap. Non oportet ver. Hæreticis 28. quæſt. 1.* & ibi Archid. *num. 4.* Bellamer. *num. 1.* Io. Andr. *cap. fin. de condit. appoſit.* & ibi Butr. *num. 7.* Abb. *num. 5.* Zabarell. *num. 3.* Præpoſit. *nu. 6.* Alexand. de Neuo *num. 12.* cum alijs per Sanchez *de matrim. lib. 7. quæſt. 72. num. 2.* & hanc eſſe communem opinionem tam Theologorum, quàm Canoniſtarum, voluit Pontius *in appendice ad tract. de matrimon. cap. 1. numero 1.* Cardin. de Lugo *de virtute fidei Diuinæ diſp. 22. ſect. 2. num. 13. latè in Notis ad Concilium Illibritanum cap. 34.* P. del Bene *d. tract. par. 1. dub. 153. ſect. 5. Coroll. 1. num. 1.*

Quod optimè probatur per Textum *in cap. Decreuit de Hæret. in 6.* vbi Catholica mulier nubens Hæretico ſcienter, punitur ſolùm priuatione dotis, non verò iubetur ſeparari.

Ad Textus autem in contrarium allegatos benè reſpondent Sanchez, Pontius, & Card. de Lugo *locis citatis*.

Dixi *illicitè* contrahi matrimonium, quia prohibetur ab Eccleſia, & colligitur ex Concilio Calchedonen. *can. 14. Mileuitano can. 16.* Laodiceno ſub Silueſtro Primo *can. 10. & 31.* Carthaginen. *3. can. 12.*

Ideo Doctores omnes concludunt, ſic

contrahentes peccare mortaliter, quia contraueniunt iuſtiſſimo Eccleſię præcepto interdicentis ea matrimonia propter periculum fidei imminens coniugi Catholico, & proli, ſic Sotus, Nauarra, Veracrux, Palacios, Petrus de Ledeſma, & alij allegati à Sanchez *diſp.* 72. *num.* 4. P. del Bene *loc. cit. num.* 6. *verſ. vbi tamen*.

Peccaret etiam qui cum hæretico contraheret ſponſalia, eaque eſſent irrita, quia promiſſio illa eſt de re turpi, & proinde illicita, Nauarr. *de ſponſal. conſ.* 38. Sanchez *dicta diſp.* 72. *num.* 3.

In Regionibus tamen, in quibus impunè graſſantur hæreſes, & Catholici viuunt permixti cum hæreticis, qui non ſunt denunciati ex quadam conſuetudine, licita ſunt coniugia Catholicæ perſonæ cum hæretica, dummodo Catholico liberè permittatur, & abſque peruerſionis periculo permanere in Catholica Religione, Nauarra *conſ.* 1. *de Conſtit.* Azor. *lib.* 8. *Inſtit. moral. cap.* 11. *quæſt.* 5. P. del Bene *loco citato num.* 6. *verſ. quamuis*.

Aduertendum tamen eſt, quòd licèt Sedes Apoſtolica non procedat contra
44 Catholicos huiuſmodi matrimonia contrahentes in illis Regionibus, nunquam tamen diſpenſat in illis, niſi hæretica perſona priùs abiuret hæreſes, & fidem Catholicam amplectatur.

Et licèt de ſtylo huius Supremæ, & Vniuerſalis Inquiſitionis committerentur Nuncijs, vel Ordinarijs tales diſpenſationes cum clauſula, *Abiurata priùs hæreſi*, Innocentius Decimus ſanctæ memoriæ mandauit, vt in futurum priùs haberetur teſtimonium abiurationis, antequam concederetur diſpenſatio.

Et cum aliàs de anno 1610. fuiſſet obtenta diſpenſatio ad precés Cardinalis de Strigonia à quodam Catholico, qui volebat contrahere matrimonium cum muliere hæretica ſibi in tertio conſanguinitatis gradu coniuncta, & in Breui non fuiſſet facta mentio, quod mulier eſſet hæretica, fuit ſcriptum Cardinali, ne cum Oratoribus diſpenſaret, niſi priùs per mulierem abiurata hæreſi.

Et propterea ad euitandas fraudes, quæ ſolebant paſſim ab Expeditionerijs Datariæ fieri, qui nulla facta mentione, quòd mulier, ſiue vir eſſent hæretici, ſupplicationes porrigebant pro obtinenda diſpenſatione, iniunctum fuit Datario, ne expediret ſupplicationes, niſi facta mentione, quod ambo contrahentes eſſent Catholici, vel ſi alter eorum hæreticus eſſet, adderetur clauſula, *abiurata priùs hæreſi*: Nec
45 de ſtylo Sedis Apoſtolicæ ſufficit, quod hæreticus promittat, ſe Catholicam Religionem amplexurum poſt contractum matrimonium; Licet enim Eccleſia quandoque diſpenſationem conceſſerit, vt Catholici poſſent matrimonium contrahere cum hæreticis, hac ſola promiſſione facta amplectendi Religionem Catholicam, vt patet ex Concilio Calchedonen. *act.* 15. *can.* 14. & ex Concilio Laodiceno *can.* 310. qui eſt repetitus eiſdem formalibus verbis *in can.* 67. Concilij Agathenſis.

Ab hac tamen facilitate receſſit, & niſi cum Principibus viris ob aliquod publicum, & commune bonum alicuius Regni, vel Prouinciæ non diſpenſat.

Et licèt Clemens Octauus maxima tamen cum difficultate, & adhibitis quam maximis diligentijs, vt priùs hæreſes abiuraret, diſpenſarit cum Catharina Henrici Quarti Regis Franciæ ſorore hæreſi infecta, vt nuberet Duci Baren. iuſto tamen iudicio Dei euenit, vt antequam Breue diſpenſationis præſentaretur, Catharina diem ſuum clauſuerit extremum.

Vrbanus tamen Octauus eam omnino denegauit Duci Neoburgico, qui volebat ducere in vxorem filiam Palatini Bipontini, quamuis poſtea abrepta diſpenſatione ſuper gradu à Vicario Apoſtolico Hollandiæ, eam duxerit, non obtenta à Sede Apoſtolica diſpenſatione, exitu tamen infelici.

Dux autem modernus pietate, & Catholica Religione inſignis, noluit ducere in vxorem filiam Lantgrauij Darmſtaten. niſi priùs hæreſes abiuraſſet, quas priùs ſecretò, demum publicè deteſtata eſt.

Benè noui eundem Vrbanum diſpenſaſſe cum Carolo Magnæ Britanniæ Principe, ſeu potiùs cum Henrichetta ſorore Regis Galliarum, vt poſſet inire matrimonium cum dicto Carolo.

Diſpenſatio verò fuit conceſſa pluribus conuentionibus initis in fauorem Catholicorum Regnorum Angliæ, Scotiæ, Hiberniæ; quas ſi obſeruaſſet, per manus Carnificis, raro exemplo, vitam, & Regnum, & quod peius eſt, animam non amiſiſſet.

Vnde ex hoc exemplo conſtat, poſſe concedi à Sede Apoſtolica diſpenſationem, etiam quando probabile periculum peruerſionis adſit, ſi magna aliqua, vel eximia cauſa concurrat, puta, augumenti, vel propagationis Eccleſiæ, vel tranquilli eius ſtatus, vel libertatis Catholicorum in vſu Religionis Catholicæ, qui ſub aliquo hæretico Principe, & Magiſtratibus hæreticis oppreſſi teneantur; vt bénè Baſilius Pontius *in Appendice cap.* 6. Diana *to.* 3. *de Sacramentis reſolut.* 269. Card. de Lugo *d. diſp.* 22. *ſect.* 1. *num.* 22.

Scio etiam eundem Vrbanum noluiſſe concedere diſpenſationem Regi Poloniæ, vt poſſet ducere in vxorem filiam cuiuſdam

dam Palatini hæreticam, de quo etiam teſtatur Card. de Lugo *d. diſp.* 22. *ſect.* 2. *num.* 16. *verſ. His poſitis ad fin. & de Sacramentis in genere diſp.* 8. *num.* 227. cui & ego aſſentior, dum contra Hurtadum tenet, quod etſi Hæreticus promittat conuerſionem, adhuc neceſſariò petendam eſſe diſpenſationem à Pontifice, niſi neceſſitas excuſet, vt latè, & doctè *num.* 18. & 19.

An verò faciliùs concedi poſſit diſpenſatio, vt Catholicus ducat hæreticam, an vt hæreticus ducat Catholicam.

Baſilius Pontiùs *in d. Appendice cap.* 4. *num.* 16. dicit, conſiderandum eſſe, an
45 Principi Catholico habenti ſubditos etiã Catholicos detur vxor hæretica, an verò Principi hæretico habenti ſubditos etiam hæreticos detur vxor Catholica.

Primo caſu dicit difficiliùs concedendam eſſe diſpenſationem, nam commune periculum erit, vt ſi vir Catholicus ab vxore hæretica peruertatur, etiam ſubditi Catholici peruertantur.

Secundo verò caſu periculum erit ſoliùs vxoris, & non ſemel vxor Catholica ad fidem veram conuertit virum hæreticum, & conſequenter ſubditi fidem receperunt Catholicam.

Sed Card. de Lugo *loc. cit. num.* 24. exiſtimat cæteris paribus faciliùs poſſe diſpenſari, vt Catholicus accipiat vxorem hæreticam, quàm vt Hæreticus ducat vxorem Catholicam: Ea ratione quia regulariter maior eſt ſpes, quod vir trahat vxorem ad ſuam Religionem, quàm è contra propter maiorem ſubiectionem, quam habet viro, quæ ſemper remanet ſub eius poteſtate.

Idque probat auctoritàte Conciliorum Laodicen. & Agathen. *ſupra citat.* in quibus faciliùs diſpenſatur cum Catholico, vt poſſit ducere vxorem hæreticam.

Ego verò credo non poſſe in hoc caſu conſtitui regulam generalem, quia viſum eſt quandoque virum infidelem conuerſum fuiſſe ad fidem à muliere fideli, & quandoq; vxorem infidelem à viro fideli.

Penſandæ ſunt ergo circumſtantiæ Regnorum, locorum, & perſonarum; Nam Sedes Apoſtolica diuerſimodè proceſſit; Diſpenſationem enim Regi Angliæ Carolo conceſſit, vt duceret vxorem Catholicam, denegauit autem Regi Poloniæ, vt duceret vxorem hæreticam.

Quæ autem cauſa ſit ſufficiens, vt Pontifex diſpenſet ad huiuſmodi matrimonia
46 contrahenda: Ego nunquam vidi conceſſas fuiſſe ſimiles diſpenſationes, niſi ſuadente cauſa boni publici, vt voluit Azor. *to.* 2. *lib.* 3. *cap.* 2.

Ideo non aſſentior Pontio *in Appendice cap.* 8. *num.* 4. volenti ſufficere cauſam priuatam.

Niſi cauſa priuata redundaret per indirectum in vtilitatem publicam, vt aduertit etiam Cardinalis de Lugo *d. diſp.* 22. *ſect.* 2. *à num.* 28.

47 An autem Parochus Catholicus poſſit aſſiſtere matrimonio inter Catholicum, & hæreticam, fuit in Suprema, & Vniuerſali Inquiſitione reſolutum nullatenus poſſe.

Quod eò magis procedit in Miſſionariis Sanctæ Sedis Apoſtolicæ, qui in locis vbi non ſunt Parochi Catholici, huiuſmodi matrimonijs tanquam Parochi intereſſe nullo modo poſſunt, vt fuit reſolutum in eadem Suprema, & Vniuerſali Inquiſitione *die* 4. *Maij* 1628.

Sed hæc declaratio debet intelligi, vt habeat locum in iis locis, in quibus non viuunt hæretici permixtim impunè cum Catholicis, quia vbi impunè viuunt, Pa-
48 rochus Catholicus poteſt aſſiſtere etiam matrimonio hęreticorum, cum poſt Concilium Conſtantien. Hæretici nec in Sacris, nec in Politicis negotiis vitandi ſint, niſi ſint denunciati; Sic Layman. *tract.* 10. *par.* 2. *cap.* 4. *num.* 8. Io. Præpoſit. 3. *par. quæſt.* 7. *de impedim. matrim. dub.* 24. Card. de Lugo *loc. cit. num.* 36.

Sed in iis locis, in quibus hæreſis eſt impedimentum matrimonij ex lege Eccleſiaſtica ibi adhuc non derogata, non poteſt Parochus aſſiſtere matrimonio, niſi fuerit à Pontifice diſpenſatum; ſic idem Card. de Lugo *loc. cit. num.* 38.

Nec vbi ſcandalum, vel periculum immineret offenſionis, vt ſupra dictum eſt.

Benedictionem verò nuptialem poterit Parochus Catholico cum hæretica contrahenti impertiri, non tamen illi Euchariſtiam concedere, vt benè Card. de Lugo *d. diſp.* 22. *num.* 38.

Apoſtolico Nuncio apud Cæſarem petenti, an reſpondere deberet litteris Bethleem Gabor, qui ipſum inuitauerat ad ſolemnitatem ſuarum nuptiarum,

Sacra Congregatio reſpondit, quod Nuncius mediante magno Cancellario Hungariæ, à quo litteras receperat, ſignificet Secretario dicti Bethleem, ipſum vti Miniſtrum Sanctæ Sedis Apoſtolicæ nullo modo interuenire poſſe nuptiis Principum diuerſæ Religionis, & propterea non miretur, ſi non reſpondeat etiam litteris ad eas inuitantibus, vt ex Decreto *ſub die* 18. *Decembris* 1625.

Sed an coniux Catholica poſſit diuerti à viro hæretico, dicam in Inconſtantia, quæ contingit in contractu matrimonii.

Quintò infertur: Poſſe recipi Ordines Sacros ab Epiſcopo hæretico, quia non
49 priuatur poteſtate Ordinis ob hæreſim, ſed validè confert, ſi ſeruet debitam formam, materiam, & habeat ordinandi in-

tentionem, *cap. Oſtenditur de Conſecr. diſt. 4. cap. Præter §. verum, & §. ad hoc diſt. 32. cap. 1. de Schiſmate*, D.Thom.Sot.Triumph. & Turre-cremat. allati à Sanctarello *de hæreſi cap. 7. dub. 2. num.* 11. Barboſ. *de officio, & poteſtate Epiſcopi par. 2. alleg. 3. nu. 3.* Macedo *de Clauibus Petri lib. 4. cap. 5. concl. 2.* eruditiſſimus vir Franciſcus de Hallier, me inſtante, poſtquam multum inſudauit contra hæreſim Ianſenianam promotus ad Epiſcopatum Cabalionen. in ſuo eleganti tractatu *de Sacris Electionibus, & Ordinationibus in tit. de qualitate Miniſtri art.* 1. §. 1. 2. 3. & 4. vt amplius in hac materia ab eruditis, & doctis viris deſiderari nequeat, P. del Bene *d. tract. par. 1. dub.* 154. *num.* 1.

Nec obſtant aliqui Textus, qui videntur innuere Ordinationes factas ab Epiſcopis Hæreticis eſſe irritas, nempe *in cap. Arriano 1. quæſt. 1. cap. Conuentionibus, & cap. Si qui voluerint 1. qu. 7. cap. Ordinationes 9. quæſt.* 1. & in alijs ſimilibus.

50 Quia debent interpretari, vt ſint irritæ quoad vſum reſpectu conferentium, cum ſint ab eorum vſu ſuſpenſi, vt benè reſpondet Sanctarellus *loc. cit. num.* 11. *verſ. Obijcies*, Hallier. *d.* §. 4. *num.* 39.

Et licèt Textus *in cap. Didicimus 14. qu.* 1. dicat, Hęreticos carere poteſtate Ordinis, eodem modo intelligendus eſt carere poteſtate Ordinis quoad vſum, & exercitium, quod voluit etiam Suarez *de Cenſur. diſp.* 31. *ſect.* 1. *num.* 61.

Quod habet locum, etiamſi Epiſcopus hæreticus eſſet vti talis nominatim de-
51 nunciatus, quia non per hoc amittit poteſtatem ordinandi, niſi quoad vſum, vt poſt D.Thomam, Sotum, Triumphum, & Turre-crematam dicit Sanctarellus *dicto cap. 7. dub. 2. num.* 11. P. del Bene *d. tract. par. 1. dub. 154. pet. 2. num.* 2.

At hoc intelligendum eſt cum diſtinctione; Nam qui recipit Ordines ab Epiſ-
52 copo hæretico, vel ſchiſmatico nominatim non denunciato, nullam incurrit ſuſpenſionem, vt latè probat Sanchez *conſ. moral. lib. 2. cap. 3. dub.* 104. *num.* 42. Sayr. *de Cenſur. lib. 4. cap. 14. num.* 4. Verricell. *de Sac. Miſſion. tit. 11. qu. 169. num.* 2.

Qui verò recipit ab Epiſcopo hæretico, vel ſchiſmatico nominatim denunciato,
53 ſiue ab Eccleſia non tolerato, ſuſpēſionem incurrit. *cap. Daibertus 1. quæſt. 7. cap. 2. de ordinato ab Epiſcopo, qui renun. cap. 1. & 2. de Schiſmat.* Suarez *loco citato num.* 61. 64. & 65. Coninch. *diſp. 15. dub.* 5. Filiucc. *tract. 17. num.* 8. Sayr. *de Cenſur. lib. 4. cap.* 12.

Sed quidquid ſit de opinione Doctorum, Sacra Congregatio cenſuit indiſtin-
54 ctè ordinatum ab Epiſcopo ſchiſmatico, non poſſe in Ordine miniſtrare, niſi obtenta diſpenſatione Apoſtolica, vt ex Decreto *ſub die 16. Nouembris* 1607.

Vnde non eſt admittenda reſponſio Verricelli ad ſimile Decretum Clementis
55 Octaui, qui in Inſtructione Græcorum idem determinauerat, quod ſcilicet ille Pontifex nihil in hac materia determinauit, ſed reliquit diſputationi Doctorum.

Nam poſſum ego teſtari, ità obſeruari à Sacra Congregatione, nempe vt tales ordinati, qui abiurato ſchiſmate vniuntur Eccleſiæ Catholicæ, diſpenſantur, & ſuper Irregularitate, & ſuper executione ſuorum Ordinum; quamuis Ordines ſuſceperint ab Epiſcopo ſchiſmatico non denunciato.

Variant autem Doctores, an hoc caſu ignorantia excuſet.

56 Nam quod ignorantia non excuſet voluere ex noſtris Couuarr. *in cap. Alma Mater §. 6. num.* 6. per Gloſs. *in cap. Si quis à Simoniacis 1. quæſt. 1. & in cap. de excommunicatione 9. quæſt.* 1. ac alibi, & Doctores, quos refert Maiol. *de Irregular. lib. 4. cap.* 16.

Et ratio eſt, quia nemo dat quod non habet; Cum ergo Epiſcopus hæreticus, vel ſchiſmaticus non habeat vſum, & exercitium Ordinum, quomodo idem exercitium poterit conferre, vt benè ratiocinatur Suarez *dicto cap. 31. ſect. 1. nu.* 62.

Contrarium verò tenet Sanchez *dicto dub. 104. num.* 47. dummodo ignorantia non ſit craſſa, & ſupina, cuius opinioni adhærendum cenſeo ex Text. *in cap. Ordinationes 9. quæſt.* 1. vbi expreſsè habetur, *Ordinationes, quæ ab Hæreſiarchis nominatim excommunicatis factæ ſunt, & ab eis, qui Catholicorum adhùc viuentium Epiſcoporum Sedes inuaſerunt, irritas eſſe decernimus; niſi probare valuerint, ſe, cum ordinarentur, eos neſciſſe damnatos*: Quid clariùs?

Et licèt Gloſſa ibidem dicat, quod in ijs, quæ publicè fiunt, non poteſt igno-
57 rantia allegari; Hæc tamen ſcientia, cum præſumpta ſit, poteſt tolli à Legislatore, & tollitur, dùm permittit ignorantiam allegari.

Neque obſtat, quod huiuſmodi ſuſpenſi procedat in iniuriam Ordinantis, etſi procedat Regula, nemo dat quod non habet.

Quia vt benè reſpondet Sanchez *loc. cit.* Epiſcopus non dat Ordinem, & vſum illius, ſed Eccleſia, quæ illum tolerat, & Chriſtus, qui eſt Auctor Ordinis.

Sed hoc limitatur in Epiſcopo recipiente conſecrationem ab Epiſcopo non tolerato, quia is, ſiue ſcienter, ſiue ignoranter recipiat, remanet ſuſpenſus, & diſpenſatur à ſolo Papa, ſic Sayr. *dicto cap.* 14. *num.* 2. P. Theſaur. *in Eccleſ. par. 2. cap. 24. verſ. de Epiſcopo*.

In qua tamen limitatione ſubſiſtendum

cenſeo: Nam cum illam deducant Doctores *ex cap. Qua diligentia, de elect.* ille
58 Textus nihil probare videtur circa hoc; tùm quia electio fuit facta à Catholico, non à Schiſmatico; tùm quia ibi dubitatum fuit de electione ob defectum electi, non eligentis; tùm etiam quia ibi eſt ſermo de ordinatione ante electionem ad Epiſcopatum; tùm denique quia ibi ignorantia probabilis non interuenit, cum ibi dicatur electum abiuraſſe Schiſma, vt benè ex ſupradictis rationibus ponderat Suarez *dicta diſput.31. ſect.1.num.65.*

Dùm ergò Suarez fundat ſe in principio illo generali, *Nemo dat, quod non habet,* quod ſupra refellimus, ſubſiſtendum puto.

Niſi dicamus, quod Textus *in cap.Ordinationes*, non loquitur de Conſecratione Epiſcopi, quæ indiget ſpeciali mentione, & auctoritate.

CAPVT XIX.

ARGVMENTVM.

De pœna Irregularitatis, & Infamiæ. An pœna Irregularitatis ſit annexa Hæreſi. An Hæreticus occultus ſit Irregularis. An Infamia duret poſt Hæretici conuerſionem. An incurratur Infamia ipſo iure: an requiratur ſententia. A quibus officijs repellantur Hæretici.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus externus occultus an ſit irregularis, & num. ſeqq.*
2 *Irregularitatis pœna hæreſi annexa an ſit, & num. ſeq.*
3 *Hæreticus reuertens, quomodò in ſuo ordine, & gradu recipiendus.*
4 *Hæretici occulti diſpenſandi ab irregularitate.*
5 *Hæreſis publica, & notoria, an requiratur ad irregularitatem.*
6 *Pœnitentia Hæretici non delet illius irregularitatem.*
Apoſtata incurrit irregularitatem, & quid ſi ob timorem à fide deficiat.
Negans fidem fictè, an, quando, & quam irregularitatem incurrat.
7 *Infamia, quam incurrit Hæreticus an ſit pœna ſpiritualis, vel temporalis.*
8 *Hæretici omnes mares, & fœminæ incurrunt infamiam tàm de iure ciuili, quàm de iure canonico.*
9 *Hæreticus reconciliatus an remaneat infamis.*
Infamia comitatur condemnatum de crimine publico etiam poſt peractam pœnitentiam.
Hæreſis crimen publicum.
10 *Infamia Hæretici an ſit tantummodo facti, vel facti, & iuris.*
11 *Hæreticus an, & quam incurrat infamiam ipſo iure, etiam abſque alia ſententia, & num. ſeq.*
12 *Sententia declaratoria hæreſis an ſufficiat ad incurrendam infamiam abſque ſententia condemnatoria.*
13 *Hæretici repelluntur ab omnibus honoribus, & dignitatibus, & de ratione.*
Portæ dignitatum infamibus clauſæ.
14 *Hæretici obire non poſſunt publica officia.*
15 *Hæretici non poſſunt creari defenſores Ciuitatum.*
Nec vocari ad Concilia.
16 *Nec eſſe Milites.*
17 *Nec ad gradum Doctoratus promoueri.*
18 *Nec poſſunt eſſe Indices.*
Sententia lata coram Iudice hæretico eſt nulla.
19 *Proceſſus factus coram Iudice hęretico, eſt nullus ipſo iure.*
20 *Hęretici non poſſunt eſſe arbitri, nec arbitratores.*
21 *Nec Aduocati.*
22 *Nec Notarij.*
23 *Inſtrumenta facta per Notarium hęreticum quando ſint nulla.*
24 *Hęretici non poſſunt eligi Decuriones, nec ad regimen Reipublicę.*
25 *Hęretici non poſſunt iudicialiter agere, ſed poſſunt conueniri.*
26 *Hęretici an poſſint ferre teſtimonium.*
27 *Hęretici priuantur omnibus priuilegijs, quibus fruebantur dum erant Catholici.*
28 *Nobiles condemnare non poſſunt ad Triremes, nec ad aliam pœnam infamatoriam.*
Quid in cauſa fidei.
Hęretici priuati, & excluſi ab omni actu legitimo.
Hęreticus ab humaniorum litterarum lectura remonendus.
29 *Hęretici priuantur voce actiua, & paſſiua in electionibus Eccleſiaſticis.*
30 *Quid ſi pœniteant.*
Quid in Hęretico occulto.
31 *Quid pendente accuſatione, vel denunciatione, an, & quando habeat vocem in Capitulo.*

Hæreticus poteſt ſuſpendi ab officio, & dignitate, pendente accuſatione, etiam ante ſententiam, & de ratione.

Abiuratus de formali, an, & quando admitti poſſit ad honores, & publica officia.

32 *Fœdus Religionis vbi impune graſſantur hęreſes, quid importet, & an procedat ex conſenſu, vel permiſſione Pontificis.*

Hæretici vbi impune graſſantur hæreſes, admittuntur ad omnes actus, & ad omnia officia, & de ratione.

33 *Hæreticus abſolutus an, & quando reſtituatur ad officium Notariatus.*

SECVNDA pœna ſpiritualis horum in fide Inconſtantium eſt Irregularitas, quæ licèt ſecundum communiorem Doctorum ſententiam ſit adeo
1 Hæreſi annexa, vt quilibet Hæreticus externus licèt occultus ſit irregularis, vt ex noſtris voluere Specul. *tit. de diſpenſ. §. Iuxta n.* 16. *verſ.* 6. Felin. *in cap. Eam te, de reſcript. nu.* 12. *littera P.* Lambertin. *de Iure Patronat. par.* 1. *lib.* 1. *quæſt.* 7. Mandoſ. *de Signat. Gratię tit. de abſolut. ab hæreſi in princip.* Maiol. *de Irregular. lib.* 5. *cap.* 46. *nu.* 1. & 2. Pegna *par.* 3. *comm.* 162. *in fin.* cum alijs per Garziam *de Benefic. par.* 11. *cap.* 10. *num.* 80. Farinacc. *de hæreſ. qu.* 192. *num.* 67. 68. 69. Ricciull. *de iure perſon. lib.* 5. *cap.* 17. *nu.* 4. Carena *par.* 2. *tit.* 1. §. 26. *nu.* 137. Alberghin. *in man. cap.* 6. *nu.* 20. Bordon. *in Tribunal. cap.* 12. *num.* 58. Fermoſ. *allegat.* 50. *num.* 4.

Non deſunt tamen Doctores, & præ-
2 ſertim Theologi, quos longa ſerie recenſet P. Diana *de Irregular. par.* 4. *reſol.* 46. *verſ. Sed non deſunt*, quos videtur ſequi Emin. Card. de Lugo *de virt. fidei Diuinæ diſp.* 23. *ſect.* 4. *nu.* 120. qui negant Irregularitatem eſſe Hæreſi annexam. Nec Textus adducti pro fundanda ſupradicta probabiliori opinione, vti eam ſic vocat P. Diana *loco cit.* videntur obſtare. Nàm Textus *in cap. Nos conſuetudinem diſtin.* 12. *& in cap. Conuenientibus* 1. *quæſt.* 7. *& in cap. Saluberrimum eadem cauſa, & quæſtione*, potiùs fauent opinioni negatiuæ, quia in illis habetur, quod tàm Clerici, quàm Epiſcopi reuertentes ab Hæreſi in ſuo gradu recipiebantur, non tamen vt ad altiorem aſcenderent.

Textus verò *in cap. Quicumque, §. Hæretici, de Hęret. in* 6. vel loquitur de Hæreticis
3 non emendatis, & de filiis eorum, qui in Hæreſi deceſſerunt, vt voluit Garzias *dicto cap.* 10. *num.* 83. vel loquitur de beneficijs, & officijs publicis, non autem de vſu Ordinum, & ex his putat Cardin. de Lugo poſſe defendi opinionem negatiuam.

Sed fallitur in hoc eruditiſſimus Vir, quia ex dictis Textibus non poteſt elici regula generalis, quod Hæreticus externus, licèt per accidens occultus non ſit irregularis, ex quo benignè recipitur in ordine, quia ibi habetur, quod ex benignitate Eccleſiæ debet admitti ad miſericordiam, & præuia diſpenſatione recipi in ordine, & ità hos Textus intelligunt Maiol. Pegna, Vgolin. Silueſt. & Suarez relati à Garzia *dicto cap.* 10. *nu.* 81. Farinacc. *dicta qu.* 192. *num.* 67. & 70. & *qu.* 193. *nu.* 68. meliùs omnium Sanchez *ad præcept. lib.* 2. *cap.* 25. *num.* 3. P. del Bene *loc. infra citan. num.* 16. Suarez *de Cenſur. diſput.* 43. *ſect.* 1. *num.* 2.

Et ex his videtur manere firma opinio, quod Hæreticus externus, quamuis om-
4 ninò occultus, ſit irregularis, quam opinionem ex vſu Eccleſiæ, nempè *ex Epiſt.* 3. Felicis Papæ, *Epiſt.* 18. Innocentij Primi, *ac Epiſt.* 3. Leonis Papæ, & ex Cypriano *Epiſt.* 68. atque ex Epiſt. Cornelij Papæ, quam refert Euſebius *lib.* 6. *cap.* 35. necnon ex Auguſtino *Epiſt.* 50. *& lib. de vnit. Baptiſ. cap.* 12. tuetur Suarez *de fide, diſp.* 21. *ſect.* 5. *num.* 2. & apertè probatur ex Bulla Clementis Septimi, quæ incipit *Cum ſicut, in fine Director.* in qua Pontifex concedit facultatem diſpenſandi cum Hæreticis occultis in Irregularitatibus, non obſtantibus reſponſionibus ad dictam Bullam allatis à Cardin. de Lugo: plures allegat P. del Bene *dub.* 71. *petit.* 1. *num.* 3.

Et hanc opinionem ſemper obſeruauit Suprema, & Vniuerſalis Inquiſitio, itaut
5 non ſit ampliùs adhærendum probabili opinioni contrariæ, & propterea cauendum eſt à Giballino *tract. de Irregularitate cap.* 5. *qu.* 3. *dub.* 1. qui totis viribus conatur aſſerere, nullam incurrere irregularitatem Hæreticum, niſi Hæreſis ſit publica, & notoria.

6 Nec irregularitas iſta per pœnitentiam deletur, *cap. Presbyter, de Pœnitentia, diſtin.* 5. Diuus Antonin. Silueſt. Nauarr. Decian. Tolet. Maiol. & alij à Farinacc. *d. qu.* 192. *num.* 67. P. del Bene *loco cit. num.* 13.

Multò magis incurritur ab Apoſtatis à fide, Angelus *in Summa, ver. Irregularitas num.* 27. cum aliis per Farinacc. *dicta q.* 192. *num.* 72. ſiue verè, ſiue fictè, ſpontè, vel per timorem à fide defecerint, *vt ex cap. Presbyteros diſtin.* 50. voluere Maiol. Suarez, & Sanchez à Farinacc. *loco cit. num.* 73. reprobatis Azor. & Nauarr. contra ſentientibus; addo Filiucc. & Fagundez ab Alberghin. *dicto cap.* 6. *num.* 23. P. del Bene *loco cit. num.* 10.

An autem extendatur hæc pœna ad receptatores, defenſores, & fautores Hæreticorum, & quis poſſit in huiuſmodi pœna diſpenſare, dicemus, quando tractabimus de præſumptis in fide Inconſtantibus.

Sed an fictè negans fidem ab ea apoſtatando ſiue timore, ſiue ſpontè incurrat irregularitatem, Sanctarell. Maiol. Sanch.

Suarez, Farinacc. à Fermoſino *d. alleg.* 50. *num.* 10. allati tenent irregularitatem incurrere.

Sed veritas eſt in contrarium, quia certum eſt, quod ille, qui fictè negat tantùm exteriùs fidem ſine aſſenſu interno, ſicuti liberatur ab excommunicatione, eo quod verè non ſit Hæreticus, ità liberatur ab irregularitate, ſic Sanchez *in ſumma lib.* 2. *cap.* 25. *num.* 5. *& 6.* & cæteri relati à Fermoſino *d. alleg.* 50. *num.* 11.

Quam opinionem ille admittit, ſi crimen occultum ſit, nam ſi crimen eſſet notorium, incurreret irregularitatem ex infamia, non autem irregularitatem peculiarem, vt ex Diana, & alijs *ibidem num.* 12.

Et ex hac diſtinctione infert, fictè negantem externis ſignis fidem, incurrere irregularitatem peculiarem latam contra eos, qui fictè negant fidem, quia iam occultus dici nequit.

Probat aſſertionem *ex cap. Presbyteros, diſtin.* 50. in quo Textu deſumpto à Concilio Ancirano, *cap.* 1. *&* 2. licèt locutio ſit ſolùm de offerente Sacrificium Idolis, tamen extendi debet ad fictè negantes fidem quocumque ſigno externo, ex Fagnudez, Sanchez, Suarez, Maiol. Leand. Farinacc. Sanctarell., quamuis Nauarr. & Caſtro-palao contrarium ſentiant.

Tertia pœna eſt Infamiæ, quæ videri poteſt magis temporalis, quàm ſpiritualis, habet tamen ſpirituales effectus, & eſt
7 valdè interna, & coniuncta cum Irregularitate. Ideò ab omnibus Doctoribus inter pœnas ſpirituales connumeratur, Suarez *de fide diſp.* 21. *ſect.* 5. *num.* 3. Card. de Lugo *de virtute fidei Diuinæ diſput.* 33. *ſect.* 4. §. 1. *num.* 133. Sanctarell. *de Hæreſ. cap.* 25. *dub.* 2. *nu.* 10. Murga *de ſepult. to.* 2. *diſp.* 1. *de hæret, dub.* 12. §. 2. *num.* 11.

Hæretici ergò ſiue mares, ſiue fœminæ
8 tàm de iure Ciuili, quàm Canonico incurrunt infamiam, vt apertè dicit Textus *in Auth. Gazaros, C. de Hæret. l. Cunctos Populos, C. de Summ. Trinit.* Federicus Imperator in Conſtitutione *Catharos*, *regiſtrata* à Pegna *inter litteras Apoſtol.* P. del Bene *par.* 1. *dubit.* 71. *num.* 5.

De iure autem Canonico colligitur ex Text. *in cap.* 2. §. *Hæreticus, & cap. Statutum il ſecondo de Hæret. in* 6. *cap. Infames* 6. *qu.* 1. *cap. Alieni* 2. *qu.* 7. *cap. Excommunicamus il primo,* §. *Credentes, de Hæret.* Leo Decimus in ſua Conſtitutione *Exurge Domine*; & ità probant ex noſtris Pegna, Calderin. Locat. Simanch. Zanchin. Grilland. Carrer. Roias, Riminald. Petrus Gregor. Canter. Zecchius à Farinacc. *qu.* 189. §. 4. *num.* 40. Decian. *lib.* 5. *cap.* 43. *num.* 1. Caren. *par.* 2. *tit.* 1. §. 27. *num.* 144. Ex Theologis verò Suarez *de fide diſp.* 21. *ſect.* 5. *n.* 3. Sanctarell. *de Hæreſ. cap.* 25. *dub.* 2. *nu.* 10. Card. de Lugo *d. diſp.* 23. *ſect.* 4. §. 1. *num.* 135. Baldell. *de fide, & Infidel. lib.* 1. *diſp.* 54. *num.* 8.

Quæ quidem infamia durat etiamſi Hæreticus ſe conuertat, & admittatur
9 ad gremium Eccleſiæ, & reconcilietur, vt dicit Cantera *qu. crimin. de Hæret. cap.* 1. *num.* 10. *verſ. Secundo*; & adducit rationem, quia cum Hæreticus condemnatur, ex illa condemnatione remanet infamis infamia iuris, & facti, & ſi admittatur, & reconcilietur Eccleſiæ, eſt, quia Eccleſia vtitur cum eo miſericordia, & liberat eum à traditione Curiæ ſeculari; tamen aliæ pœnæ non tolluntur, & dicit ità practicari, nihil tamen allegat.

Sed probari poteſt aſſumptum *ex cap. Infames*, §. *Porrò* 1. *qu.* 7. & per Specul. *in tit. de Teſtam.* §. 1. *num.* 85. *& in tit. de ſent.* §. 2. *num.* 10. quos in puncto allegat Rota *deciſ.* 51. *num.* 3. *poſt* 1. *volum. conſ.* Farinacc. Hoc eſt, quod infamia comitatur condemnatum de crimine publico, quale eſt Hæreſis, etiam poſt peractam pœnitentiam.

10 Et hæc infamia quamuis de iure Ciuili antiquo eſſet tantummodò facti, & non iuris, nihilominùs poſt *Auth. Gazaros*, eſt etiam iuris, Alciat. *l.* 1. *num.* 12. *C. de Summ. Trinit.* Decian. *d. cap.* 43. *nu.* 1. Farinacc. *de hæreſi, d. qu.* 189. *num.* 54. Riccinll. *d. cap.* 20. *nu.* 4. Canter. *loco cit. num.* 9.

An autem ipſo iure incurratur, Bartol. *in l. cunctos Populos num* 11. *&* 12. *in* 9. *oppoſitione*, & ibi Caſtren. *num.* 18. *C. de Summ. Trinit.* Pegna *par.* 1. *comm.* 4. & alij relati à
11 Farinacc. *loco cit. num.* 55. tenent, eo ipſo, quod quis in Hæreſim incurrit, abſque alia ſententia, infamem reputari: quod voluit etiam Peregrin. *de Iure Fiſci lib.* 5. *tit.* 1. *nu.* 172. & alij, quos citat Sanctarell. *d. cap.* 25. *dub.* 2.

Sed contrariam opinionem, quod requiratur ſententia declaratoria, tuentur Burſatt. latè *conſil.* 14. *num.* 18. *& ſequ. & num.* 23. *& ſeq. lib.* 1. Azor. *Inſtitut. moral. to.* 1. *lib.* 8. *cap.* 13. Sanchez *lib.* 2. *cap.* 26. *num.* 1.

Dicendum eſt in hac contrarietate, quod ipſo iure incurritur ab Hæretico infamia iuris, ſed, vt infamis debeat ab
12 aliis tractari, requiritur ſaltem ſententia declaratoria, ſi non condemnatoria, vt benè Azor. *dicto cap.* 13. *qu.* 8. *verſ. Septima Hæreticorum pœna*, Simanch. *de Cathol. tit.* 9. *num.* 205. Sanchez *dicto cap.* 26. *num.* 1. Baldell. *dicta diſp.* 54. *num.* 4. *ad fin.* P. del Bene *loco cit. num.* 12.

Si autem crimen eſſet notorium incurreret quidem Hæreticus infamiam facti, ſed non iuris, niſi poſt criminis declarationem, Azor. & Sanchez *loc. cit.* Sanctarell. *d. cap.* 25. *dub.* 2. *num.* 10. *in fine.*

Hinc primò infertur, Hæreticos repelli ab omnibus honoribus, & dignitatibus, *l. Quæ Sammaritis, C. de Hæret.* Innocentius Tertius in ſua Conſtitutione incipien. *His quæ*, vbi approbat Statuta Gregorij S. Mariæ in Porticu Card. Legati, Scortia *in Select. Epit. 4. Theorem. 9.* Fermoſin. *in cap. Illa quotidiana qu. 1. num. 1. de elect.*

Nam infamibus portæ ad omnes dignitates ſunt clauſæ, *cap. Infamibus, de reg. iur. in 6. l. 2. C. de dignit. lib. 12.* P. del Bene *dicto tract. dubit. 71. in Corollar. num. 1. par. 1. loco*
13 *citato*. Et propterea ſic ſtatuerunt in Hæreticis Summi Pontifices *in cap. vt commiſſi, §. Priuandi, de Hæret. in 6.* Alexander Quartus in Conſtitutione *Quod ſuper*, Honorius Quartus in Conſtitutione *Exhibita*, Martinus Quintus in Conſtitutione *Inter cunctas*, Innocentius Tertius in Conſtitutione *His quæ ad ampliandam*, quæ habentur in litteris Apoſtolicis recollectis per Pegnam, & ità dicunt plurimi Doctores, tùm à Farinacc. *d. q. 189. num. 43.* tùm à Ricciull. *d. cap. 20. num. 5.* allati.

Expedit autem, vt Hæretici reddantur inhabiles ad honores, & dignitates, tùm in vindictam tanti criminis, tùm denique ne fideles aliquid damni patiantur, Sanctarell. *loc. cit. num. 11.* P. del Bene *d. num. 1. in fine*.

14 Et propterea officia publica obire non poſſunt, vt cautum eſt in ſupradictis Conſtitutionibus Apoſtolicis, *cap. Quicumque, §. Hæretici, de Hæret. in 6. & in cap. vt commiſſi, dicta l. quæ de Sammaritis*, & probant Hoſtien. Io: Andr. & Zabarell. *in cap. Si aduerſus, de Hæret.* Soccin. Roias, Simanch. & alij citati à Farinacc. *dicta qu. 189. nu. 44.* Ricciull. *dicto cap. 20. num. 6.* Sanctarell. *dicta dub. 2. num. 11.*

15 Hinc non poſſunt creari Defenſores Ciuitatum, *l. iubemus, C. de Epiſcop. audientia*, nec vocari ad Concilia, *Auth. Credentes, C. de Hæret. cap. Excommunicamus il primo, §. Credentes, de Hæret. l. Manichæi la prima, C. de Hæret.*

16 Nec poſſunt eſſe Milites, *l. Quicumque, §. Nullum, C. de Hęret. d. l. Manichęi, & dicta l. Quæ de Sammaritis.*

17 Nec ad gradum Doctoratus promoueri *argum. cap. Quanto, de Magiſtris, l. Prouidendum, C. de poſtulan.* Ricciull. *dicto cap. 20. num. 13.*

18 Nec creari Iudices, *Auth. Credentes, §. Quod ſi fortè, C. de Hæret.* vbi ſtatuitur, quod ſi fortè Iudex fuerit, eius ſententia nullam obtineat firmitatem. Idem probat Text. *in cap. 1. §. Credentes, de Hæret.* & ibi Canoniſtę Murga *de ſepult. d. diſp. 11. dub. 12. §. 8.*

19 Et proceſſus coram Iudice Hæretico factus ipſo iure eſt inualidus, *Clement. 1. §. fin. de vſur.* & ibi Cardin. Specul. *tit. dę Aduocato, §. 1.* Murga, qui alios *loco citato num. 34.*

20 Nec poſſint eſſe Arbitri, vel Arbitratores, Roias *ſingul. 20.*

21 Nec officio Aduocati fungi, *d. Auth. Credentes, §. Si verò, d. l. Quæ de Sammaritis, C. de Hæret. cap. Excommunicamus il primo, de Hæret.* & habetur in Conſtitutionibus Innocentij Quarti, Clementis Quarti, Nicolai Tertij, & Pauli Quarti, Murga *loco cit. num. 36.*

22 Nec poſſunt eſſe Notarij, & Inſtrumenta ab eis facta ſunt inualida, *Auth. Credentes, §. ſi Tabellio, C. de Hæret. & cap. Excommunicamus il primo, §. Credentes extr. eod.*

23 Valent tamen Inſtrumenta confecta antequam Notarius labatur in hæreſim, Scacc. *de Iudic. lib. 1. cap. 98. num. 19.*

24 Neque poſſunt eligi in Decuriones, neque ad regimen Reipublicæ, Roias *ſingul. 119.* Caren. *par. 2. tit. 1. num. 145.* vbi dicit ità declaratum fuiſſe à Conſultoribus S. Inquiſitionis Cremonæ.

25 Nec agere in iudicio, licèt conueniri poſſint, *l. Credentes, §. Nullus, C. de Hæret. dicto cap. Excommunicamus, §. Credentes, extr. eodem.*

26 Nec ferre teſtimonium, *d. Auth. Credentes, dicto cap. Excommunicamus, cap. Pagani 2. quæſt. 7. l. Quoniam multi, C. de Hæret.* circa quod videndus eſt Farinacc. *de Teſtibus, qu. 55. nu. 221.* Ricciull. *dicto cap. 20. nu. 20. & 21.*

27 Præterea priuantur omnibus priuilegiis, quibus fruebantur quando erant Catholici, *l. 1. C. de Hæreticis.*

Non ſolùm cauſa Religionis, ſed etiam cauſa Reipublicæ iniunctis, *dicta l. 1. l. Curiales, l. Hæretici la terza, §. 1. C. de Hęret.*

Et propterea licèt aliàs Nobiles non condemnentur ad Triremes, nec ad aliam pœnam infamatoriam, *l. Fruſtra*, & ibi Gloſs. 1. *C. de re milit. lib. 12. l. Aut damnum, §. in miniſterium, ff. de pœnis*; latè Farinacc. *de pœnis temperand. qu. 98. num. 98.* In cauſis
28 tamen fidei tàm nobilis, quàm ignobilis damnantur ad Triremes, Riccius *dec. 277. par. 2. per totam.*

Cenſentur etiam priuati, & excluſi ab omni legitimo actu, Gloſs. *in cap. Excommunicamus il primo, §. Credentes, de Hæret.* & probatur ex Conſtitutione Leonis *Exurge*.

Hæc omnia diffuſa habentur per Decian. *d. lib. 3. cap. 43.* Farinacc. *d. qu. 189. à num. 40. vſque 57.* Ricciull. *d. cap. 20.* Sanctarell. *dicto cap. 25. dub. 2. per tot.* & per Murgam *d. diſp. 1. dub. 12. à §. 4. vſque ad 14.* P. del Bene *dicta dubit. 71. in Corollar. per totum.*

Et propterea, cum in quadam Vniuerſitate Catholica quidam doctus Hęreticus fuiſſet aſſumptus ad munus ibidem legen-

di litteras humaniores; Sacra Congregatio reſcripſit Nuncio Apoſtolico apud Principem illius Vniuerſitatis reſidenti, quod curaret, vt omninò remoueretur ab eo munere.

29 In electionibus etiam Eccleſiaſticis, priuantur voce actiua, & paſſiua, vt latè Fermoſinus *loco cit. num.* 1. qui aſſertionem probat *ex cap. vt commiſſi*, §. *Priuandi*, *de Hæret. in* 6. *& cap. Si Papa, diſt.* 4. *& cap. Qui contra Eccleſiæ pacem* 24. *q.* 1. *cap. Nulla officia diſtin.* 54.

Sed meliùs probatur ex Text. *in cap. quicumque*, §. *Hæretici, de Hæret. in* 6. quem expendit nouiſſimè Paſſerinus *de elect. cap.* 25 *num.* 64. Garzias *de benef. par.* 11. *cap.* 10. *num.* 72.

30 Quæ priuatio, & inhabilitas remanet etiam in Hæretico pœnitente, Farinacc. *qu.* 189. *num.* 83. *& qu.* 193. *nu.* 68. Paſſerinus *loco cit. nu.* 65. ſiue Hæreticus ſit publicus, ſiue occultus; vt contra Caſtro-palaum tenet idem Paſſerinus *loco citato num.* 65. *in fin.*

An autem pendente denunciatione, vel accuſatione habeat quis vocem in Capitulo actiuam, & paſſiuam.

Tondut. *qq. benef. par.* 1. *cap.* 44. *num.* 4. *verſ. vnde*, tenet in Sancto Officio accuſa-
31 tum, pendente tali accuſatione, non eſſe à voce actiua, & paſſiua repellendum in electionibus ſui ordinis; quem ſequitur Fermoſin. *in cap. Illa quotidiana qu.* 1. *nu.* 8. *de elect.*

Et proptereà non eſt probanda opinio Riccij *deciſ.* 327. *par.* 3. dicentis, fuiſſe ex ſuo voto iudicatum per quendam Superiorem Regularem, Religioſo (Inquiſitione pendente) non competere vocem actiuam, niſi in caſu, quo per accuſationem, ſeu denunciationem fama inquiſiti eſſet apud graues Viros notata, vt eam declarant Tondutus, & Fermoſinus *locis citatis*.

Poſſe tamen ſuſpectum de Hæreſi, pendente accuſatione, ante ſententiam ſuſpendi ab officio, & dignitate, dixit Ricciullus *de Iure Perſonarum lib.* 5. *cap.* 19. *n.* 25. Rota *deciſ.* 51. *num.* 6. *poſt* 1. *vol. conſ.* Farin. Tondut. *loco cit. num.* 11. Eo quia eius fama notata eſt apud graues Viros, Tondut. ex Ricciull. & Rota *vbi ſupra*.

In ſpecie autem in Suprema, & Vniuerſali Inquiſitione fuit reſolutum *ſub die* 2. *Aprilis* 1578. *in vna Rhegina*, ne qui abiurarunt de formali admittantur ad publica officia, & honores.

Et *die* 5. *Maij eiuſdem anni* ſcriptum fuit Epiſcopo Cremonen. vt Hæreticos abiuratos amouere faciat ab eorum officiis, niſi oſtenderent ſe fuiſſe ſpecialiter diſpenſatos.

Cæterùm quia in illis partibus, vbi impunè graſſantur Hereſes huiuſmodi pœna
32 infamiæ videtur receſſiſſe ab Aula, ob fœdus, quod vocant Religionis, non quidem Summis Pontificibus permittentibus, aut conſentientibus, vt perperam, dicit Layman. *lib.* 2. *tract.* 1. *cap.* 15. *num.* 6. quia ſemper ea fœdera improbarunt, ſed peccatis noſtris exigentibus, ideò ad omnes actus ſupra citatos admittuntur, tùm etiam fortaſſe ex priuilegio Extrauagant. *Ad euitanda*.

Sed cauendum tamen eſt à Rimin. iun. quem ſequitur P. del Bene *d. dubit.* 71. *in Corollar. ſub n.* 6. *verſ. quodſi*, qui *conſ.* 185.
33 *lib.* 2. voluit, quod per abſolutionem factam ab Hæreſi reſtituatur quis ad officium Notariatus, quia hoc debet intelligi, ſi Pontificis diſpenſatio intercedat, vt videbimus infra.

CAPVT XX.

ARGVMENTVM.

An Hæreticus priuetur poteſtate ſpirituali tàm Ordinis, quàm Iuriſdictionis, Fagnani opinio *in cap. Quod à prædeceſſore, de Schiſmat.* reprobatur. An priuetur Beneficijs: an ipſo iure, vel requiratur ſententia. Qui ſint effectus vacationis Beneficiorum Hæretici ipſo iure.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus an, & quando validè conferat Ordines, & conficiat Sacramenta, & num. ſequen.*

3 *Hæretici an, & quomodo priuentur iuriſdictione.*

4 *Parochi Schiſmatici an poſſint aſſiſtere matrimonio Catholicorum.*

Epiſcopi Schiſmatici an habeant ius inſtituendi Parochos.

5 *Schiſmatici Orientales tolerantur ab Eccleſia, & non carent ordine, nec iuriſdictione.*

Schiſmatici Orientales habent adminiſtrationem Sacramentorum.

Extrauagant. Ad euitanda *extenditur ad Græcos.*

Et an ſit correcta per Concilium Lateranenſe.

6 *Schiſmatici Orientales non comprehenduntur ſub Conſtitutione noua non faciente eorum expreſſam mentionem.*

7 *Schiſmatici Orientales an ſint tolerati ab Eccleſia poſtquam crearunt Patriarchas Latinos.*

Schiſmatici Orientales inuitati ad Concilium Tridentinum.

Schiſmaticis Orientalibus Gregorius Decimuſtertius miſit Nuncios cum litteris de ſuſcipiendo Kalendario, & de ratione.

Extrauag. Ad euitanda, *facta ad fauorem Catholicorum.*

Parochus Græcus an, & quando abſoluere poſſit à peccatis.

8 *Hæreticus priuatur Beneficijs Eccleſiaſticis.*

9 *Sententia an requiratur vt Hæreticus priuetur Beneficijs.*

10 *Clerici inferiores ob hæreſim ipſo iure priuantur Beneficijs.*

11 *Quid ſi ſpontè comparcant.*

12 *Diſpenſatio pro retinendis Beneficijs Clerico ſpontè comparenti ſuadenda.*

13 *Sententia declaratoria delicti an requiratur vt Hæreticus amoueri poſſit à poſſeſſione Beneficij.*

14 *Beneficium Hæretici an poſſit impetrari ante ſententiam declaratoriam.*

15 *Reſignatio Beneficij per Hæreticum facta ad fauorem tertij, an, & quando ſit nulla.*

16 *Hæreticus à qua die teneatur reſtituere fructus Beneficij.*

Titulus Beneficij per hæreſim remanet reſolutus.

17 *Sententia declaratoria an requiratur vt Hæreticus teneatur ad reſtitutionem fructuum Beneficij.*

18 *Sententia declaratoria quomodo probari poſſit.*

Sanctum Officium an, quando, & quomodo pandat acta, ſeu ſententiam declaratoriam.

19 *Hæreticus an poſſit defendi per regulam de annali, ſeu triennali.*

20 *Beneficia vacantia per priuationem Hæretici an remaneant reſeruata Sedi Apoſtolicæ, & an dicantur vacare in Curia.*

Abiuratus de vehementi an priuetur Beneficijs.

21 *Hæreticus priuatur penſionibus.*

Penſiones an veniant ſub appellatione Beneficij.

QVARTA pœna ſpiritualis eſt priuatio ſpiritualis Poteſtatis, quæ conſiſtit, tùm in Ordine, tùm in iuriſdictione.

Sed hæc pœna reſpectu Ordinis non habet locum quoad ſui eſſentiam, & ſub-
1 ſiſtentiam, ſed reſpectu vſus, & adminiſtrationis, itaut Hæreticus validè conferat Ordines, ſed non ritè, vt ſupra dictum eſt, Suarez *de fide diſp.* 21. *ſect.* 3. *num.* 5. Baldell. *de fide diſp.* 42. *num.* 9. ità etiam validè conficit Sacramenta, & Sacramentalia, Gloſs. *in cap. Eccleſijs de conſecrat. diſtinc.* 4. Suarez *loco citato num.* 11.

2 Dummodo obſeruet Ritus Eccleſiæ, vt *in d. cap. Eccleſijs, & duobus ſequentibus,* aliàs nihil faceret Suarez *d. num.* 11.

Quouerò ad Poteſtatem iuriſdictionis quicquid ſit de iure antiquo, certè poſt Extrauagant. *Ad euitanda* non priuantur
3 Hæretici iuriſdictione ſaltem reſpectu Catholicorum, quorum fauore dicta Extrauagans emanauit; ſic Suarez *loco citato num.* 15.

Et propterea non videtur vera opinio Fagnani *in cap. Quod à Prædeceſſore, de Schiſmaticis,* de qua ſupra, Popones, ſiue Paro-
4 chos Diœceſis Leopolien. Schiſmaticos non poſſe aſſiſtere matrimonijs Catholicorum, eò quod Epiſcopi Schiſmatici, licèt ſint verè Epiſcopi, non habeant tamen Ius inſtituendi Parochos.

Primò, quia Extrauagans, *Ad euitanda* eſt reuocata per Concilium Lateranenſe ſub Leone Decimo, quod tamen ſupra refellimus.

Secundò, quia ex Bulla Pauli Quarti, *Cum ex Apoſtolatus* edita *die* 15. *Martij* 1559. ſtatuit, quod Hæretici, & Schiſmatici vltra ſententias, & pœnas à varijs Pontificibus inflictas, ſint ipſo iure priuati omnibus Eccleſijs etiam Cathedralibus, Metropolitanis, Patriarchalibus, ac quibuſcumque Dignitatibus, & Beneficijs Eccleſiaſticis.

Quæ Conſtitutio, vt ipſe ait, non requirit, quod Hæretici, vel Schiſmatici ſint publicè, & nominatim denunciati, vt ex verbis Bullæ, ibi, *apparuerint*, & ex clauſula, *abſque alia declaratione.*

Tertiò, quia Extrauagans *Ad euitanda,* nullum Ius tribuit Excommunicatis toleratis, cum facta ſit in fauorem Catholicorum.

Cum ergo hi Popones non ſint verè Parochi, quia nec habent titulum à legitimo Superiore, nec illum recipere poſſunt ratione Schiſmatis, neceſsè dicendum eſt, nulliter matrimonijs Catholicorum intereſſe, cum in Vratiſlauia publicatum ſit Decretum Concilij Tridentini.

Sed his non obſtantibus contrarium reſolutum fuit ſæpius in Suprema, & Vni-
5 uerſali Inquiſitione, ea ratione, quia Schiſmatici Orientales ſunt ab Eccleſia tolerati, & ſucceſſiuè cum non ſint nominatim denunciati, neque carent Ordine, neque iuriſdi-

iuriſdictione, vt benè Azor. *Inſtit. tom.* 1. *lib.* 8. *cap.* 20. *quæſt.* 12.

Et propterea omnia, quæ gerunt, ratione publici officij omnino valent, vt in puncto adminiſtrationis Sacramentorum tenet doctiſſimus Arcudius *in tractatu de concordia Eccleſiæ Orientalis, & Occidentalis lib.* 4. *cap.* 5. *verſ. vt autem*, vel ſaltem ſi reſpectu eorum eſſet aliqua difficultas, reſpectu Catholicorum nulla eſſe poteſt, quia vtuntur iure ſuo, ideſt priuilegio conceſſo à Martino Quinto in dicta Extrauaganti, *Ad euitanda*, vt benè Arcudius *loco citato*, & dictam Conſtitutionem extendi ad Græcos, tuetur Verricell. *de Sac. Miſſion. tit.* 3. *quæſt.* 85. *per totam*.

Neque obſtat, quod Extrauagans *Ad euitanda* ſit reuocata per Concilium Lateranenſe, quia vt ſupra diximus in hoc lapſus eſt vir doctiſſimus, quia Concilium Lateranenſe in ea parte conſuluit Regno Galliæ, non autem toti Eccleſiæ, vt ex Suarez, & Guttierez probauimus.

Non obſtat Conſtitutio Pauli Quarti, quia non loquitur de Prælatis Orientalibus, ſed de Occidentalibus, & licèt innouet Canones antiquos contra Schiſmaticos latos, nihilominus cum per tolerantiam Sedis Apoſtolicæ ſint quodammodò
6 abrogati, vel non ſint in vſu, non eſt facienda vis in dicta Conſtitutione, quæ vtpotè noua non extenditur ad Orientales, cum de illis in ſpecie mentio facta non ſit, vt benè Azor. *to.* 1. *lib.* 10. *cap.* 30. *qu.* 1. *verſ. altera*, quem ſequitur Verricell. *dicto tract. tit.* 3. *quæſt.* 84.

Pontifices autem toleraſſe Patriarchas Orientales ſchiſmaticos, non obſtante quod creauerint Patriarchas Latinos, optimè demonſtrat Arcudius *loco citato*, vbi dicit, quod Eugenius Quartus ante vnionem, Ioſephum Patriarcham Conſtanti-
7 nopolitanum tanquam verum excepit, & licèt poſt vnionem Patriarchæ Conſtantinopolitani relapſi ſint in ſchiſma, contra illos Romani Pontifices nihil ediderunt, quia imò eos ad Concilium Tridentinum inuitarunt: Et Gregorius Decimuſtertius, vt vnionem procuraret, ad eos, veluti ad veros Patriarchas, Nuncios miſit cum litteris de ſuſcipiendo Kalendario.

Nec etiam obſtat, quod Extrauagans ſit facta in fauorem Catholicorum, quia retorquetur; Nam ſi reſpicit fauorem Catholicorum, dùm ipſi coram Parocho ſchiſmatico contrahunt matrimonium, vtuntur iure ſuo, vt ſupra dictum eſt.

Et notandum eſt, quod dicit Arcudius *loco citato* circa Sacramentum Pœnitentię: [Quod vel Parochus Græcus, & Pœnitens vterque eſt coniunctus cum Romana Eccleſia, & tunc ſine dubio rectè fit abſolutio, vel neuter eſt coniunctus non ſolùm materialiter, ſed etiam formaliter, quia nimirum culpabiliter, & ſciens diſſentit ab Eccleſia, & tunc nullum eſt Sacramentum, quia eſt obſtinatus in ſtatu peccati mortalis, & ideo incapax Sacramenti Pœnitentiæ, vel Parochus Græcus eſt ſeiunctus ab Eccleſia, & errat in fide, ſed Pœnitens benè ſentit, & in hoc caſu ſunt, qui putant ex Concilio Conſtantienſi Parochos Græcos verè poſſe abſoluere ſibi ſubditos (licèt mortaliter peccent adminiſtrando Sacramentum) eo ipſo quod non ſunt tales declarati, & denunciati excommunicati; Nec adempta fuit illis vnquam talis Poteſtas, ſed tolerantur ab Eccleſia, Pœnitens autem non peccat, dùm vtitur iure ſuo, & Confeſſarium adit ab Eccleſia toleratum. *Et in verſ.* Vel tandem, *ibi*: Vel tandem Parochus eſt Orthodoxus, Pœnitens Schiſmaticus, & tunc de Pœnitente rurſus ſubdiuiſio adhibenda eſt, vel enim eſt talis, quod aiunt, materialiter tantùm, hoc eſt, qui inuincibiliter erret, & tunc, ſicut non peccat errando, ità eſt capax abſolutionis, quam poteſt obtinere tam à Parocho Orthodoxo, quàm à Schiſmatico ab Eccleſia tolerato. *Et infra*: Vel eſt formaliter Schiſmaticus, & tunc ex defectu tam ipſius Confeſſarij, quàmuis rectè ſentientis, quàm Pœnitentis, nulla fit abſolutio; Confeſſarij quidem, quod non habeat poteſtatem (niſi in articulo mortis) abſoluendi peccata reſeruata in Bulla Cœnæ Domini, qualia ſunt peccata ſchiſmatis, & hæreſis; Pœnitentis verò, quia eſt impoſſibile etiam in articulo mortis abſolui illos, qui ab hæreſi, & ſchiſmate non recedunt, ſed in eam execrandis erroribus firmato, ac pertinaci animo perſeuerant] Hæc Arcudius.

8 Quinta pœna ſpiritualis eſt priuatio Beneficiorum Eccleſiaſticorum *cap. Vt commiſſi*, §. *Priuandi de Hæret. in* 6. *cap. Ad abolenda*, §. *Præterea extr. eodem*, & ibi omnes Canoniſtæ.

Summi autem Pontifices in pluribus Conſtitutionibus hoc ſtatuerunt, nempe Nicolaus Tertius, *Nouerit Vniuerſitas*, Honorius Quartus, *Exhibita*, Alexander Quartus, *Quod ſuper*, Martinus Quintus *Inter cunctas*, quas refert Pegna *poſt Directorium Inquiſit.* & ex noſtris tenuerunt Carrer. Simanch. Roias, Decianus, Clar. Pegna relat. per Farinacc. *quæſt.* 189. *num.* 79. Garzias *de Benefic. par.* 11. *cap.* 10. *num.* 59. Ricciull. *de iure perſonarum lib.* 5. *cap.* 19. *n.* 8. latiſſimè Lotther. *de rebenefic. lib.* 3. *q.* 28.

Ex Theologis autem Suarez, Sanchez, Hurtado, Baldell. Caſtro-palao, Cardin. de Lugo, & alij quotquot ſcripſerunt in materia fidei.

Cæterùm, an priuatio iſta ipſo iure inducatur, an verò requiratur ſententia,
9 quicquid varient Doctores, vt per Garziam, Ricciullum, & Lottherium *locis cit.* Sanchez *dicto cap.* 26. *à num.* 5. Barboſa *allegat.* 57. *num.* 37. *& in d. cap. Abolendam.*

Hodie per Conſtitutionem Pauli Quarti, de qua in Bullario nouo *Conſtit.* 19. ceſſat difficultas, quia in ea expreſsè cauetur, quod Eccleſiaſtici, qui incidunt in hæreſim, & in ea deprehenſi, confeſſi, vel conuicti fuerint, vltra alias pœnas, & cenſuras, ſint eo ipſo abſque aliquo Iuris, vel facti miniſterio ſuis Ordinibus, Cathedralibus, etiam Metropolitanis, Patriarchalibus, etiam Primatialibus Eccleſijs Cardinalatus honore, cum ſuæ Legationis munere, necnon voce actiua, & paſſiua, omnique auctoritate, ac Miniſterijs, Beneficijs, Officijs Eccleſiaſticis penitùs, & in totum priuati: Quam Conſtitutionem refert per extenſum Lotther. *d.lib.*3.*qu.*28. *num.* 34. Bollett. *diſquiſit. Clerical. par.* 2. §. 46. *à num.* 1.

Et quamuis iſta Conſtitutio loquatur de Epiſcopis, Archiepiſcopis, Patriarchis, Primatis, Cardinalibus etiam Legatis, non autem de Clericis inferioribus.

Nihilominus quoad iſtos in ſpecie idem Paulus Quartus in Congregatione Sancti Officij *ſub die* 28. *Septembris* 1558. decreuit
10 ipſo Iure beneficia Hæreticorum etiam inferioris Ordinis vacare; Quod Decretum refertur à Indicial. Inquiſit. *pag.* 475. cuius etiam meminit Farinacc. *d. qu.* 189. *num.* 77. qui ad idem adducit Conſtitutionem Nicolai Tertij, *Nouerit Vniuerſitas,* quam latè ponderat Lottherius *loco citato num.* 36.

Verum etſi de Iure communi in hac quæſtione reſpondendum eſſet, certè non eſſet diſcedendum ab hac opinione tanquam veriori, & communiori, quam ſequitur Sacra Congregatio, & Rota Romana, *vt in deciſ.* bonæ mem. Merlini 178. *& deciſ.* 252. *num.* 4. latè P. del Bene *par.*1. *dub.* 102. *num.* 10. vbi plures allegat, itaut non ſint attendendæ diſtinctiones relatæ per D. Card. de Lugo *d. diſp.* 23. *à nu.*145. Qui vir erudítiſſimus etiam fallitur, dùm aſſerit ſponte comparentes poſſe retinere ſua Beneficia, quia non tam illi per ſententiam damnantur vt hæretici, quàm abſoluuntur, & hanc credidit eſſe praxim: Scripſit enim ſuum tractatum antequam ad Purpuram eſſet euectus, & cooptatus inter Supremos Reipublicæ Chriſtianæ
11 Inquiſitores, licèt prælo dederit poſt promotionem ad Cardinalatum: Nam ſponte comparentes verè per ſententiam damnantur tanquam hæretici ad omnes hæreticorum pœnas, vt patet ex formula ſententiæ, quæ fertur contra ſponte comparentes, de qua per Maſſin. *in ſuo Arſenali folio* 281. demum ex benignitate illis condonantur, & ſolis pœnitentijs ſalutaribus expediuntur, & propterea per eandem benignitatem reſoluitur vacatio Beneficii, vt dicit Merlin. *d. deciſ.* 252. *nu.*52. Quaſi Papa tunc conſentiente, ad quem ſpectat hæreticum ſpoliare beneficiis, vt contra Rebuffum, & Eymer. tenet Sanchez *d. cap.*26. *nu.*13. P. del Bene *dub.*104. *num.* 7.

EGO autem conſulerem huiuſmodi ſponte comparentes, vt diſpenſationem
12 à Sede Apoſtolica obtinerent pro retentione Beneficiorum, & tituli conualidatione ad tollendos ſcrupulos, & ità vidi quandoque meo tempore obſeruari.

Et ideo reijciendæ ſunt limitationes adductæ tam à Farinacc. *d. quæſt.* 189. *nu.* 82. quàm à Ricciullo *d. cap.* 19. *num.* 20.

Verumtamen eſt, quod etſi Hæretici ipſo iure remaneant Beneficijs priuati,
13 requiritur tamen ſententia declaratoria delicti, vt priuatio ſuum conſequatur effectum, hoc eſt, vt hæreticus poſſit à ſua poſſeſſione amoueri, *cap. Cum ſecundum leges in fin. de hæret. in* 6. & ibi Canoniſtæ, & cæteri relati à Ricciullo *d.cap.*19.*nu* 12. & hanc opinionem ſequitur Rota, *vt in deciſ.* 707. *num.*4. *par.* 3. *Diuerſor. & in dicta deciſ.* 252. *num.* 4. Merlini, P. del Bene *loc. cit. num.* 8. *verſ. Cæterum.*

Effectus autem huius vacationis ipſo ipſo iure multiplices ſunt.

14 Nam primò, Beneficium hæretici impetrari poteſt ante ſententiam declaratoriam, Sanchez *d. cap.* 26. *num.*12. Farinacc. *d. qu.* 189. *nu.* 79. Ricciull. *d. cap.* 19. *nu.*12. Rota *d. deciſ.*707. Merlin. *d. deciſ.* 252. *nu.*5. Lotther. *d. cap.* 28. *num.* 37. P. del Bene *loc. cit. dub.* 103. *num.* 1.

Secundus effectus eſt, quod hæreticus poſt hæreſim contractam non poteſt reſi-
15 gnare Beneficium ad fauorem Tertij, etſi reſignet, reſignatio nullius eſt momenti, Pariſ. *de Reſignat. d. qu.* 3. *num.* 7. Sanchez *d. cap.* 26. *num.* 12. Farinacc. *d. quæſt.* 189. *num.* 79. Ricciull. *d. cap.* 19. *num.* 15. P. del Bene *loc. cit. num.* 5.

Tertius effectus eſt, quod ab ipſa die, qua Clericus beneficiatus incidit in hære-
16 ſim non facit amplius fructus Beneficij ſuos, quia titulus remanet reſolutus, Ricciull. *d. cap.* 19. *num.* 14.

Et propterea tenetur ad eorum reſtitutionem, etiam ante ſententiam declaratoriam, Io: Andr. *in cap. Felicis in princip. de pœnis in* 6. Anan. *in cap. Fraternitatis de Hæret.* Soccinus, Abbas, & alij, quos refert, & ſequitur Felinus *in cap. Rodulphus, num.* 34. *de reſcript.* Ricciull. *loco citato num.* 14.

Sed contrarium, quod ad hunc effe-

ctum, ſcilicet quod hæreticus teneatur re-
17 ſtituere fructus Beneficij à die commiſſi criminis, requiratur ſententia declaratoria, voluit Sanchez reprobato Azor. *dicto cap. 26. num.* 10. quem ſequitur Farinacc. *d. qu.* 189. *num.* 79. P. del Bene *loco citato num.* 11. *verſ. Negant*.

18 Sententia autem declaratoria propter notorium ſtylum Sancti Officij non pandendi acta, poterit probari per Teſtes, vt voluit Merlinus *d. deciſ.* 178. *num.* 1. & 3. Lotther. *d. cap.* 28. *num.* 48.

Sed praxis Supremæ, & Vniuerſalis Inquiſitionis eſt, vt dentur acta petentibus, quando ea tendunt in executionem pœnarum à Sancto Officio impoſitarum, etſi quandoque denegetur copia ſententiæ, fit tamen de ea fides authentica à Notario dictæ Supremæ Inquiſitionis.

19 An autem Hæreticus defendatur à Regula de Annali, vel triennali, videndi ſunt relati à Ricciull. *d. cap.* 19. *nu.* 16. & 17. Lotther. *d. cap.* 28. *num.* 49.

20 Beneficia verò, quibus priuantur Hæretici, remanent reſeruata Sedi Apoſtolicæ per Conſtitutionem B. Pij Quincti, de qua in Bullario *Conſtit.* 29. Sanchez *dicto cap.* 26. *num.* 6. Farinacc. *d. qu.* 189. *nu.* 69. *verſ. qua in re*, P. del Bene *dub.* 104. *num.* 6. Ventrigl. *in praxi fori Eccleſiaſtici to.* 2. *annotat.* 2. §. 1. *ſub num.* 8. Fermoſin. *de confiſcat. bonorum allegat.* 48. *nu.* 16. vbi *nu.* 25. dicit, dictam Conſtitutionem B. Pij Quinti non habere locum in eo, qui abiurauit de vehementi.

Et propterea ceſſat hodie quæſtio, quæ tanquam noua, & exemplaris diſputata fuit in Rota *de anno* 1562. *vt in d. deciſ.* 707. *par.* 3. *Diuerſorum*.

An Beneficia Hæreticorum vacent in Curia ad effectum reſeruationis: Nam qualitercunque res ſe habeat, hodie ſemper reſeruata ſunt, vt per Garziam *de Benefic. par.* 5. *cap.* 1. *num.* 81. Lotther. *dicto cap.* 28. *num.* 58.

21 In hac tamen materia, appellatione beneficiorum veniunt penſiones, vt latè firmauit Rota *deciſ.* 123. *par.* 3. *recent.* Lotther. *dicto cap.* 28. *nu.* 82. *verſ. Nihilominus*.

Quamuis inhærendo iuri communi, res non careat difficultate, vt patet ex dictis à Cardinali de Lugo *de virtute fidei Diuinæ diſp.* 24. *num.* 31.

Sed de hac re inferiùs, ſicuti etiam dicemus: An huiuſmodi priuatio extendatur ad filios receptatores, defenſores, & fautores Hæreticorum.

CAPVT XXI.

ARGVMENTVM.

An iuſtè puniantur Hæretici pœna mortis. Quando imponatur à Iudicibus Eccleſiaſticis. An à Iure, an á Conſuetudine. An Iudices Laici teneantur ſtatim exequi ſententiam Iudicis Eccleſiaſtici. An detur illis copia ſententiæ latæ contra Hæreticos. An in Clericis conſtitutis in minoribus ſola degradatio verbalis ſufficiat. An Clericus contumax ſi in fortijs Curiæ deuenerit, poſſit abſque alia degradatione puniri. Præſeruantur Inquiſitores, & Epiſcopi ab Irregularitate per traditionem Hæretici Brachio ſeculari. Quid in Hæretico pœnitente.

SVMMARIVM.

1 *Hæretici an capitali pœna iuſtè puniantur ab Eccleſia.*
2 *Poteſtas Eccleſiæ puniendi hæreticos pœna capitali vnde proueniat.*
3 *Delictum nullum grauius hæreſi, & de ratione. Hæreſis igne, & ferro reſecanda.*
4 *Hæreſis capitali pœna per Principes ſeculares punitur.*
5 *Iudex Eccleſiaſticus quando, & quomodo imponat hæreticis pœnam capitalem.*
6 *Iudex laicus qua pœna punire debeat hæreticos relictos Brachio ſeculari.*
7 *Pœna ignis contra hæreticos an ſit introducta ex ſola conſuetudine.*
8 *Et quomodo ſit introducta, & ab Eccleſia recepta.*
9 *Iudex laicus an poſſit differre executionem ſententiæ latæ per Iudicem Eccleſiaſticum contra hæreticos.*
10 *Et quantum illam morari poſſit.*
11 *Iudex laicus recuſans morti tradere hæreticum Brachio ſeculari relictum, quomodo ad id compelli poſſit.*
12 *Iudex laicus denegans Brachium pro executione ſententię contra hęreticum eſt ipſo iure excommunicatus.*
Quid ſi in excommunicatione per annum perſtiterit.

13 *Iudex laicus quando dicatur fautor hęreticorum.*

14 *Iudex laicus an poſſit ſub aliquo prætextu differre executionem ſententiæ latæ per Iudicem Eccleſiaſticum.*

Quid ſi velit videre acta, & proceſſus.

15 *Iudex ſecularis an teneatur exequi ſententiam Inquiſitoris contra hæreticum abſque eo, quod videat acta, proceſſus, vel copiam ſententiæ, & num. 17. & de ratione nu. 19.*

16 *Quid in ſuſpectis de hæreſi.*

18 *Dux Sabaudiæ laudatur.*

19 *Forma tradendi hæreticum Brachio ſeculari.*

20 *Iudex ſecularis an, & quando ſub prætextu iniuſtitiæ retardare poſſit executionem ſententiæ Inquiſitoris contra hæreticum.*

Iudex ſecularis an, quando, & quomodo augere poſſit pœnam hæreticis impoſitam ab Inquiſitoribus.

21 *Pœna mortis habet locum contra hæreticos, ſiue laicos, ſiue clericos.*

22 *Clericus hæreticus Brachio ſeculari tradendus, an debeat degradari.*

23 *Degradatio qualis requiratur in Clerico hæretico tradendo Curiæ ſeculari.*

24 *Degradationis verbalis effectus, & an ea ſufficiat pro Clerico in minoribus Ordinibus conſtituto, & tradendo Curiæ ſeculari.*

25 *Degradatio actualis an, & quando requiratur, vt Clericus puniri poſſit à Iudice laico.*

26 *Traditio Clerici Curiæ ſeculari eſt effectus degradationis verbalis.*

27 *Degradatio verbalis an hodie ſit in vſu quoad Clericos in minoribus Ordinibus conſtitutos.*

28 *Degradatio verbalis an imponatur Clericis conſtitutis in Sacris Ordinibus qui damnantur ad perpetuos carceres, vel ad perpetuos triremes etiam ſecundum praxim Supremæ, & num. 30.*

29 *Sacerdos damnatus ad triremes etiam ad tempus, quando actualiter degradandus.*

30 *Clericus contumax quando damnatur ob hæreſim, & relaxatur Curiæ ſeculari, degradatur ſolùm verbaliter.*

31 *Clericus condemnatus de hæreſi in contumaciam ſi in fortijs Curiæ deuenerit an per Iudicem ſecularem puniri poſſit abſque alia degradatione.*

32 *Inquiſitor, vel Epiſcopus nullam incurrunt Irregularitatem per traditionem hæretici Brachio ſeculari, & de ratione.*

33 *Interceſſio pro hæretico tradendo Brachio ſeculari non omittenda, & de ratione.*

34 *Epiſcopus vnus ſolus ſufficit ad degradandum hæreticum.*

35 *Conſumatio ſententiæ contra hæreticum contumacem quomodo fiat per traditionem ſtatuæ, ſeu imaginis Curiæ ſeculari, vt comburatur.*

36 *Pœna extinguitur morte delinquentis.*

37 *Quid in crimine læſæ maieſtatis Diuinæ, & humanæ.*

Hæreticus mortuus exhumandus, vt eius oſſa igni adiudicentur.

Proceſſus contra hæreticum mortuum quando, & quomodo fiat.

38 *Hæreticus pœnitens poſt abiuratam hæreſim de formali punitur perpetuo carcere.*

39 *Carcer perpetuus hæretici pœnitentis qualis eſſe debeat.*

40 *Inquiſitor aſſignans reo pœnitenti carcerem, in quo intra paucos dies pereat efficitur irregularis.*

41 *Hęreticus pœnitens an, & quando poſſit damnari ad durum carcerem, & num. ſeq.*

42 *Carcer durus quis dicatur.*

43 *Hæreticus damnatus ad perpetuum carcerem, an, & quando poſſit liberari.*

44 *Et quomodo practicetur in Hiſpania.*

45 *Mulier nupta quomodo damnanda ad perpetuum carcerem.*

46 *Inquiſitor an, & quando remittere poſſit pœnam perpetui carceris.*

47 *Hęreticus formalis pœnitens damnatur ad geſtandum habitellum.*

Habitellus habitus pœnitentię.

Habitellus vocari quomodo ſoleat apud Hiſpanos.

48 *Hęreticus pœnitens antiquitus ſacco induebatur.*

49 *Habitellus geſtandus per hęreticum pœnitentem ſuper alias veſtes, & de ratione.*

50 *Habitellus mortuo pœnitente an, & quomodo ſuſpendi debeat in Eccleſia Parochiali, vel Cathedrali.*

51 *Habitellus an ſit imponendus ſuſpectis vehementer de hęreſi.*

52 *Hęreticus pœnitens an loco perpetui carceris condemnari poſſit ad triremes perpetuos, vel ad tempus, & num. ſeq.*

54 *Hęretici antiquitùs mulctabantur exilio.*

Suſpecti hęreſis quomodo puniantur.

55 *Confeſſarius an, quando, & quomodo concedi debeat hęretico carcerato in Sancto Officio, & cum qua inſtructione.*

56 *Confeſſarius, quę teneatur reuelare Inquiſitori, vel non de auditis ab hęretico carcerato in Sancto Officio.*

Et quando, & à quibus poſſit eum abſoluere.

Quid tempore Iubilęi.

Hæretici carcerati durante cauſa non admittuntur ad audiendam Miſſam, nec ad Sacramenta.

TRANSEAMVS modò ad pœnas temporales, quibus Inconſtantes in fide puniuntur.

Et prima eſt pœna capitalis, qua iuſtè
1 puniuntur ab Eccleſia Hæretici, vt docent contra Nouatores omnes Controuerſiſtæ, & præſertim Card. Bellarminus *lib. 3. de Laicis cap. 21. & 22.* Valentia *de fide diſp. 1. qu. 11. punc. 3.* Becan. *in Summa Theolog. Scholaſt. cap. 15. qu. 6. per tot.* Alphonſus de Caſtro *de iuſta Hęret. punit. cap. 9. lib. 1.*

& cap. 12. *lib.* 2. Suarez *de fide diſput.* 23. *ſect.* 1. *numer.* 2. ex noſtris Couuar. *lib.* 2. *Variar. cap.* 14. *num.* 10. Simanch. *de Cathol. tit.* 46. *num.* 44. plures citati à Farinaccio *qu.* 189. §. 1. Carena pluribus in locis *ſuæ praxis*, & præſertim *par.* 3. *tit.* 13. *num.* 5. P. del Bene *par.* 1. *dubit.* 157. *&* 158.

2 Et hanc poteſtatem eſſe in Eccleſia, non ſolùm probari per Extrauagantem *Vnam Sanctam, de Maiorit. & obedient. & in cap. Ad Apoſtolicam, de ſenten. & re Iudic. in* 6. *& in cap.* 1. *de homicid. in* 6. ſed pluribus Sacræ Scripturæ locis certum eſt, nempe Deuteronom. 13. 17. *&* 18. 3. Regum *cap.* 18. *&* 4. Regum 10. *&* 23.

Et ſuadet ipſa ratio, quia Reſpublica habet poteſtatem puniendi ſubditos pœna condigna iuxta delicti grauitatem, ſed nullum grauius delictum eſt hæreſi prop-
3 ter nocumentum, quod affert Reipublicę Chriſtianæ, & ideo igne, & ferro reſecandum, vt *in cap. Reſecanda* 24. *qu.* 3. Innoc. *Epiſt.* 25. D. Thomas 2. 2. *qu.* 11. *artic.* 3. & ibi Bannes, & Gregorius de Valentia, Suarez *d. diſp.* 23. *ſect.* 1. *num.* 5. Card. de Lugo *diſp.* 24. *ſect.* 2. *num.* 36. ex noſtris Farinacc. *d. qu.* 189. *num.* 4.

4 Ac propterea etiam Principes ſeculares eandem pœnam Hæreticis impoſuerunt, vt *in l. Quicumque, & in l. Ariani, C. de hæreticis l. Vbicumque, l. ſequenti. l. Manichæi, C. eodem*, Farinacc. *dicta qu.* 189. *num.* 3. Card. de Lugo *loco citato*.

Hæc autem pœna tunc imponitur à Iudicibus Eccleſiaſticis, quando Hæretici
5 impœnitentes, ſeu relapſi relinquuntur Brachio ſeculari, vt ab eis puniantur, ad Text. *in cap. Ad abolendam*, §. *præterea*, in illis verbis, *Secularis relinquatur arbitrio Poteſtatis animaduerſione debita puniendus. Et in* §. *Laicus*, ibi, *Secularis Iudicis arbitrio relinquatur, debitam recepturus pro qualitate facinoris vltionem — extra de Hæreticis*, & ibi omnes Canoniſtæ. Ad idem eſt Text. *in cap. Excommunicamus il primo* §. *damnati, & in cap. Excommunicamus il ſecondo Extrau. eodem cap. Nouimus de verbor. ſignificat.*

Patet etiam ex Conſtitutione Innocentij Tertij, *Nouerit Vniuerſitas*; & Nicolai Tertij, *Nouerit Vniuerſitas regiſtr.* à Pegna *poſt Director.* Farinacc, *qu.* 189. *num.* 6.

Debent ergo Iudices laici poſtquam Hæretici fuerint relicti Brachio ſeculari,
6 eos punire non ſolùm pœna mortis, ſed ignis, quam pœnam ignis antiquam eſſe in Eccleſia oſtendit D. Gregorius *lib.* 1. *Dialog. cap.* 4. & notant omnes Doctores *in cap. Ad abolendam de Hæreticis*, P. del Bene *par.* 1. *dub.* 162. *petit.* 5. *num.* 25.

Et licet Villadiego *in tract. de hæreticis quæſt.* 15. putauerit, pœnam ignis nullo
7 iure ſcripto, ſed ſola conſuetudine introductam eſſe, quod multis relatis tenet etiam Carena *in prax. par.* 2. *tit.* 13. *nu.* 6.

Iſti tamen Doctores non aduerterunt ad Conſtitutionem Friderici Imperatoris *Inconſutilem*, qua cauetur expreſsè, vt Hæ-
8 retici impœnitentes viui comburantur, quam Conſtitutionem fuiſſe acceptatam ab Eccleſia, dicit Suarez *dicta diſp.* 23. *ſect.* 2. *num.* 4. Et vſu, & conſuetudine fuiſſe receptam dicunt omnes Doctores, quos longa ſerie enumerat Farinacc. *d. qu.* 189. *num.* 4. P. del Bene *loco cit. nu.* 27.

Statimque, & indilatè debent Iudicis
9 Eccleſiaſtici ſententiam contra Hæreticum latam exequi, vt mandat Bonifacius Octauus *in cap. Inquiſitionis*, §. *Prohibemus, de hæret. in* 6. vbi Gloſſa declarat, *ideſt ſine mora*.

Sed hæc mora poteſt extendi ad quinque, vel ſex dies, vt ex Conſtitutione In-
10 nocentij Quarti, & Innocentij Octaui permiſſum eſt, de quibus per Pegnam *par.* 3. *Director. comm.* 85.

Vel iuxta conſuetudinem Prouinciæ, vt dicit ibidem Pegna, Farinacc. *quæſt.* 186. *num.* 162.

In tantum quod, ſi Iudex laicus nollet, Hæreticum Brachio ſeculari relaxatum
11 morti tradere, poſſet compelli ad id exequendum per cenſuras Eccleſiaſticas, & per priuationem officij, Campegg. ad Zanchin. *cap.* 8. *littera A.* Pegna *d. comm.* 85. Et ſuper hoc adſunt Conſtitutiones Alexandri Quarti *Ad audientiam*, & Innocentij Octaui *Dilectus filius*, regiſtr. à Pegna *poſt Director.* Farinacc. *qu.* 186. *num.* 163.

Imò Iudices laici requiſiti ab Inquiſitoribus, ſiue Iudicibus Eccleſiaſticis, eorum Brachium præſtare, ſi denegauerint illud,
12 ſunt ipſo iure excommunicati, & ſi in excommunicatione per annum perſtiterint, vti Hæretici condemnari poſſunt, *cap. vt Inquiſitionis*, §. *fin. de hæret. in* 6. & ibi Gloſs. Locat. Campegg. Decian. de Graffijs à Farinacc. relat. *loco cit. num.* 164.

13 Reputantur enim iſto caſu Hæreticorum fautores, vt dicit idem de Graffiis *lib.* 4. *deciſ. cap.* 18. *num.* 22. Farinacc. *num.* 163. *&* 164.

14 Nec poſſunt differre aliquo ſub prætextu exequi ſententiam Iudicis Eccleſiaſtici contra Hæreticum latam, verbi gratia, quia volunt videre acta, vel proceſſum. Nàm quicquid ſit in alijs delictis Eccleſiaſticis, vel mixti fori, ſuper quo videndus eſt Molinus *de Brachio ſeculari cap.* 9. *&* 10. Cammarata *reſponſ. deciſiu.* 15. *num.* 56. *to.* 1. Fermoſin. *in cap. Cum non ab Homine* 10. *de Iudicijs, qu.* 34. *à num.* 12.

In delicto Hæreſis hodie abſque controuerſia Iudices ſeculares tenentur exe-
15 qui ſententiam Inquiſitorum, abſque quod videant acta, vel proceſſum, vel illis tradatur copia ſententiæ, vt reprobata

Bartoli doctrina *in l. Magiſtratibus num.4. ff. de iuriſdictione omnium Iudicum*, Alciati, & aliorum, qui Bartolum ſequuntur, voluit Panormitan. *in cap.1.num.11.de officio Ordinarij*, & ibi Innocen. Simanch. *de Cathol. cap.36.num.3.* Diaz *in prax.crimin. cap.141.* vbi Salzedo,Berous *in cap.Atſi Clerici n.79. de Iudicijs*, Boſs. *in prax. de hæret. num. 35.* Clar. §.*fin. qu.*96. Afflict.*in præfat.Conſtitut. Regni Siciliæ, in verb. Gladij*, Alphonſus de Caſtro *de iuſta Hæretic. punit. lib.* 1. *cap.*23. Villad. *de Hæret. qu.* 19. Roias *ſingul.* 107. *& de Hæret.* 2. *par. qu.* 50. Rebuff. *ad leges Regni 2.to.tit.de litteris requiſit.n.*20. Gamm. *deciſ.* 207. Scapp. *de iure non ſcripto lib.* 6. *cap.* 132. Et falſam Bartoli ſententiam dixit Aretinus *in cap.Atſi Clerici,§.de Adulter. extr. de Iudic.*

16 Fermoſinus poſt hæc ſcripta viſus *in cap.Atſi Clerici qu.*14 *per tot. de Iudicijs*, vbi ampliat in cauſis ſuſpectorum de Hæreſi: & *in cap.Cum non ab homine* 10.*qu.*34.*à nu.*5. *eodem tit.* Rodoer. *in Addit.* ad Donat.Anton. de Marin. *cap.*204. *num.*1.

Et hanc quæſtionem Pontificia Bonifacii Octaui Conſtitutione terminatam eſſe dixit Lucerna Inquiſitorum *ver. Exe-*
17 *cutio*, Pegna *par.*3. *comm.* 75. Et difficultatem ſuperatam eſſe ex reſcripto Alexandri Quarti, & Innocentij Octaui, ex eodem Pegna teſtatur Farinacc. qui alios refert in *d. q.*186..165. *& prius qu.*97.*n.*202. & expreſsè hoc cauetur in Conſtitutione Leonis Decimi 43. §. 3. de qua Scortia *Epiſt.*58. *Theorem.*160. Graſs. *de effect. Cler. effect.*1. *num.*829. Tapia *in prohem.Conſtitut. poſt Mundi machinam num.* 35. San-felicius *deciſ.* 239. Thor. *in Compend. par.* 3. *ſect.* 2. *verſ. Pœna, quænam ſit*, Molinus *de Brachio ſeculari cap.* 8. *per tot.* vbi & rationes, & argumenta Bartoli, & Alciati diluit.

Et propterea cum *de annô* 1598. Miniſtri Sereniſſimi Ducis Sabaudiæ nollent exequi ſententiam latam per Inquiſitorem Taurini contra quendam Baptiſtam Oliuerium, niſi priùs viderent proceſſum, reſcriptum fuit à Suprema, & Vniuerſali Inquiſitione Nuncio Apoſtolico apud Ducem Sabaudiæ commoranti.

18 *La pretenſione di coteſti Miniſtri è mera vanità, e ſenza fondamento, ne vi è principio di difficoltà, eſſendoui le Bolle, e Coſtituzioni Apoſtoliche chiariſſime, come atteſtano i Dottori.*

Quibus auditis Dux pro ſui pietate mandauit, vt abſque viſione proceſſus exequerentur ſententiam. Et eius pietas laudata eſt à Sacra Congregatione per litteras datas *die* 7. *Martij* 1598.

DIXI, *nec etiam dari copiam ſententiæ*, quia cum, antequam reus ab Inquiſito-
19 ribus tradatur Curiæ ſeculari, legatur illius ſententia cum interuentu Iudicis laici, vel ſaltem Fiſcalis Curiæ ſecularis, qui reum recipiunt, iuxta Text. *in cap. Nouimus in fin.* in illis verbis: *ſeculari Poteſtate præſente, de verb. ſignificat.* Satis dicuntur informati de meritis cauſæ rei, vnde fruſtra ab eis petitur copia ſententiæ, & ſic ſemper obſeruatum, San-felicius *dicta deciſ.* 239. *num.* 10.

Scio tamen aliquando copiam ſimplicem ſententiæ fuiſſe traditam Gubernatori Vrbis.

Nec ſub prætextu, quod ſententia Inquiſitoris ſit iniuſta, debet Iudex ſecularis
20 retardare illius executionem, vt reprobatis contrarijs defendit Simanch.*d.tit.*36. Farinacc. *quæſt.* 97. *num.* 108. *& quæſt.* 186. *num.* 167.

SI autem Iudex ſecularis eſſet Conſultor Sancti Officij, & dubitaret de iuſtitia ſententiæ latæ ab Inquiſitore, & Ordinario, crederem poſſe differre illius executionem, & conſulere Supremam, & Vniuerſalem Inquiſitionem, vel Summum Pontificem: & hoc poteſt accidere Mediolani, vbi vnus ex Senatoribus ſemper eſt Conſultor Sancti Officij.

Sed an pœnæ in crimine hæreſis per Principes ſeculares, vel per ſecularia Statuta augeri poſſint, examinatur à Pegna *in Direct. par.*3. *quæſt.*86.*comm.*135. *fol.*689. *verſ. de Principibus*, qui affirmatiuam tenet opinionem, & commendat eos Principes, qui huiuſmodi Statuta in Hæreticos promulgarunt; quia non eſt intromittere ſe in iudicio, & cognitione Hæreſis, vel Apoſtaſiæ à fide, ſed potiùs augere iuriſdictionem Eccleſiæ, Caſtro-palao *tom.* 1. *tract.*4. *diſput.*8. *pun.*14. *num.* 4. Et quando augumentum eſt cum ſua proportione factum non mutat ſpeciem; ideòque non poteſt dici, quod duplici pœna quis puniatur, itavt per illius adiectionem non mutetur forma, neque alteretur ſubſtantia pœnæ priùs impoſitæ; nam cum tale augumentum non ad nouam pœnam tangens ſit factum, & per modum ſuperioritatis; ſed in adiutorium, & ad corroborationem iam ab Inquiſitoribus impoſitæ, noua non erit pœna, ſed eadem prima, & continuata pœnæ impoſitio, dùm omne augumentum ſemper ſequitur naturam ipſius rei, cui adiungitur, Caſtill. *lib.* 5. *contr.*155.*num.*10. *vbi plures, ac paſſim.* Ergo licitum eſt Iudicibus ſecularibus tales pœnas in auxilium Eccleſiæ augere, *argum.* Text.*in can.Si in adiutorium* 7.*diſt.*10. Gloſs. *in Clem.ne Romani*, 2. *verſ.Tolli, de electipn.* Secùs autem eſſet quando alteratur pœna per Canones præſcripta Hæreticis, Seſs.*de inhibit. cap.* 30. *num.* 9. & hanc Pegnæ opinionem ſequuntur quamplures Doctores, Farinacc. *de hæreſ. qu.*186. *nu.*157. Decian. *tract. crimin. lib.*5. *cap.*25.*num.*2. *verſ.Sed &*

Canoniſtarum, *& num.* 20. Carrer. *tract. de hæret. num.*64. P. del Bene *de Immunit. to.*1. *cap.*8. *dub.* 26 *ſect.* 1. *num.* 5. Fermoſin. *ad cap.*10. *ſ. m. qu.*55. *num.*5. qui tamen intelligit hoc procedere ex diſpoſitione Pontificia, Caſtro-palao *to.* 1. *tract.* 4. *diſput.*8. *pun.* 14. *num.* 4. Paſſarin. *in cap. Vt inquiſitionis, num.* 25. *de hæret. in* 6. Cui opinioni nonnullos Summos Pontifices adhæſiſſe noui, nempe Clementem Septimum approbando Statutum Brixien. & Paulum Quintum illud Ciuitatis Lucen. in quo huiuſmodi pœnæ auctæ ſunt; vt de primo teſtatur Pegna *in Director. fol.*689.*verſ.quod initio naſcentis*; & de ſecundo extat Breue *datum ſub die* 12.*Octobris* 1606. & directum Reipubl. Lucenſi. Sed Conſtitutio Clementis Septimi non tractat de augumento pœnarum impoſitarum ab Epiſcopo, vel Inquiſitore hæreticis; ſed tantummodò laudat Magiſtratum Ciuitatis Brixiæ de diligentijs per Statutum factis pro inueniendis, & capiendis Hæreticis Lutheranis, ad effectum illos conſignandi Epiſcopo, vel Inquiſitori, ab eiſque Canonicis pœnis puniendi.

VERVM in hac quæſtione pace doctiſſimi Viri Pegnæ, videtur mihi diſtinguendas eſſe ſpecies Hæreticorum, & pœnarum quibus ipſi mulctari ſolent, vt particulariter dignoſcatur quænam pœna à Iudicibus ſecularibus augeri poſſit.

Alij igitur ſunt Hæretici impœnitentes, & relapſi, qui relaxantur foro ſeculari, vt imponatur illis pœna vltimi ſupplicij, & ignis, iuxta Conſtitutiones Theodoſij, & Valentis, Text. *in l. Arian, & l. Quicumque, §. eos, C. de hæret.* & Federici Imperatoris; quæ Conſtitutiones robur accipiunt ex approbatione Summorum Pontificum Innocentij Quarti, Alexandri Quarti, & Clementis Septimi, qui per eorum extrauagantes impreſſas poſt Directorium mandarunt dictam Conſtitutionem Federici, & alias quaſdam leges ſeruari, Farin. *conſ.*118. *num.*13. *to.*2. imò illam regiſtrandam eſſe iniunxerunt in Statutis Principum ſecularium ſub pœna excommunicationis, vt videre eſt in mea reſponſione ad mendacem Hiſtoriam de Inquiſitione Veneta per Fr. Paulum Seruitam typis editam, *Riſpoſta contro l'Iſtoria di F. Pauolo fol.* 17. *verſ. fra queſte Coſtituzioni*, cumque igitur hæc pœna vltimi ſupplicij, & ignis non poſſit augeri, non eſt de illa diſputandum.

His accedunt Hæretici negatiui, ſi fuerint condemnati, & conuicti iuxta probationes requiſitas à Rot. *deciſ.*875. *de hæret. in antiqu.* qui per Conſtitutiones Apoſtolicas pro prima vice debent tradi Curiæ ſeculari.

Prout ſunt illi, qui cum non ſint Sacerdotes temerariè, & ſacrilegè auſi ſunt celebrare Miſſam, iuxta Conſtitutionem Clementis Octaui, & qui modo furantur ſacras Hoſtias, vt illis vtantur ad ſortilegia componenda, iuxta Conſtitutionem Innocentij Vndecimi, hodie regnantis.

Alij ſunt Hæretici pœnitentes, qui facta abiuratione de formali damnantur ad carceres perpetuos, quibus alia pœna imponi non poteſt per Principes ſeculares; quia ſemper remanent ſub iudicio Eccleſiæ, & ferè nunquam liberantur à carceribus Sancti Officij, & ſi liberarentur, & ex pietate Sancti Tribunalis non eſſet impoſita pœna confiſcationis bonorum non exinde à Principe ſeculari poterit illa tunc imponi; nam in præiudicium Summi Pontificis, & Tribunalis Sanctiſs. Inquiſitionis Principes ſeculares ſuper confiſcatione bonorum Hæretici etiam laici, & ſuper eorum applicatione nullatenùs poſſunt ſtatuta condere, & ſtatuentes poſſunt puniri tanquam impedientes iuriſdictionem Sancti Officij, Text. *in cap. Statutum, il primo, de hęret. in* 6. ibique Gloſ. & Doctores, Pariſ. *conſil.*2. *num.* 204. *&* 139. *lib.* 4. Farinacc. *conſ.*117. *num.*8. *to.* 2. & latè Carolus Sincerus Fiſcalis Sancti Officij inter *conſil.* Farin. *d.to.*2. *conſ.*118. *per tot.* vbi eleganter cum quidam Iudæus factus Chriſtianus iterum iudaizaſſet in Terra Scandiani, & fuiſſet conuictus de iudaiſmo, & damnatus ab Inquiſitore Regien. in contumaciam in pœnam vltimi ſupplicij, & confiſcationis bonorum, Marchio Scandiani prætendebat ſibi applicari bona confiſcata, prout curauit oſtendere ex rationibus deductis in quadam allegatione anonima ad Sacram Congregationem tranſmiſſa; cui tamen per multa, & valida argumenta reſpondet idem Carolus Sincerus, & probat nullum ius competere Principi laico in confiſcatione bonorum Hæretici, ſed omnia bona applicari Sancto Officio, niſi per Sedem Apoſtolicam ſit indultum eidem Principi, vel Fiſco ſeculari, vt aliquam portionem capiat de bonis confiſcatis; vt de indulto conceſſo Duci Sabaudiæ teſtatur idem Sincerus, & niſi conſuetudo ſit à Sede Apoſtolica approbata; & ideò quamuis iura ciuilia diſponant circa confiſcationem bonorum Hæretici, ſi tamen non ſint approbata à Summis Pontificibus, iura prædicta obſeruari non debent; prout prædicti Doctores concludunt, & latè *in cap. ſequen. à num.*163.

Alij ſunt tantummodò ſuſpecti de hæreſi, qui poſt abiurationem de leui, vel etiam de vehementi incorporantur Eccleſiæ, & damnantur ad tempus in aliquam pœnam extraordinariam; vt ſunt Polygami, Blaſphemi, Sollicitantes in

Confeſſione, Sortilegi, & ſimiles alij plurimi, & iſtis ſi ſint laici crederem poſſe augeri pœnam; videlicet reo damnato ad carceres per quinquennium, poſſit augeri pœna ad decennium, & damnato ad decennium dari poſſit augumentum ad maius tempus; prout idem eſt dicendum de damnato ad exilium, & ad Triremes ad tempus, quod poſſit in longius protrahi, & augeri; quæ tamen veniunt intelligenda, dummodo in ſententia Inquiſitoris non ſit adiecta clauſula, *& vltra arbitrio*; nam tunc Iudex ſecularis non poſſet ad augumentum pœnæ deuenire, niſi priùs requiſito, & nolente Inquiſitore vti dicto arbitrio.

Ex his omnibus iam dictis poteſt formari regula, & concluſio generalis, quod illæ pœnæ, quæ ſunt certæ, & inuariabiles determinatę per ſacros Canones nequeant per leges ſeculares augeri: illæ verò, quæ ſunt arbitrariæ poſſint ad tale augumentum admitti in adiutorium Eccleſiæ; ſed cum moderamine congruæ proportionis, vt in principio dictum eſt: Cæteroquin ſi pœnæ ſubſtantia alteretur, tunc non poterit dici augumentum, ſed mutatio, ſiue noua pœna. Et ideò non potui approbare edictum Ducis Sabaudiæ, qui pro ſimplici Sortilegio, quod vocant *Inciarmo*, damnauit reum in pœnam mortis: hoc enim non eſt augere pœnam, ſed nouam imponere; & durum quidem eſt, vt ſuſpectus de hæreſi, & incorporatus Eccleſiæ, plectatur pœna vltimi ſupplicij. Quapropter in hoc iudicio hæreſis debent Iudices ſeculares cautè procedere, ne incidant in cenſuras; ideòque Paulus Quintus in prædicto ſuo Diplomate dato Magiſtratui Lucenſi damnauit quædam edicta ab ipſo Magiſtratu contra Hæreticos promulgata.

An autem ſuſtineatur Edictum à Principe D. Petro hodiè Rege Luſitaniæ promulgato, vt qui ſunt condemnati ab Inquiſitoribus, & publicè abiurant, & exeunt, vt dicunt ipſi, *nell'atto di fede*, debeant exulari à Regno, nec reuerti ſub pœna vltimi ſupplicij, & confiſcationis bonorum: pendet hodiè hæc quæſtio in Sacra Congregatione Sancti Officij, & ſuper ea expectatur oraculum Sanctiſs. Domini Noſtri Innocentij Vndecimi.

21 Et hæc pœna mortis habet locum, ſiue Hæretici ſint laici, ſiue Clerici, vt eſt Text. *in cap. Ad Abolendam, §. Præterea, de Hæret.* & ibi Gloſs. & cæteri Canoniſtæ ad idem Text. *in cap. Excommunicamus, il primo, §. Damnati extra eod. & in cap. Nouimus*, & ibi Gloſs. & communiter Doctores *de verb. ſignificat.* Extantque conſuetudines Summorum Pontificum Innocentii, & Nicolai Tertij, de quibus per Farinac. qui alios citat *d. qu. 189. num. 6.*

22 Debet tamen Clericus priùs degradari, vt per allegatos Textus, & Conſtitutiones dicit Farinacc. *dicta qu.* 189. *num.* 12. addo Sanctarell. *de Hæret. cap.* 26. *dub.* 1. *num.* 1. Bellett. *diſquiſit. Clerical. par.* 1. §. 10. *ſub num.* 6. P. del Bene *d. dub.* 162. *petit.* 3.

Et quidem reali, & actuali degradatione, ſi Clericus Hæreticus fuerit in ſacris
23 Ordinibus conſtitutus: ſi autem in minoribus, ſola verbali degradatione, Locat. *verb. Degradatio, nu.* 5. Repertor. *eodem verb. verſ. Degradatio autem*, Farinacc. *d. qu.* 189. *num.* 17. Sanctarell. *loc. cit. nu.* 2. P. del Bene *loco cit. num.* 5.

Sed poſt hæc ſcripta, cum caſus accidiſſet in Suprema, & Vniuerſali Inquiſitione. P. de Prætis Commiſſarius eiuſdem Sacræ Congregationis propoſuit difficultatem, An ſola degradatio verbalis ſufficeret in Clerico in Minoribus conſti-
24 tuto, qui non promotus ad Sacerdotium celebrauerat, & propterea tradendus erat Curiæ ſeculari. Fundabat difficultatem, quia degradatio verbalis non priuat Clericum neque priuilegio Canonis, neque fori, nec dat aliquam Iudici ſeculari in illum iuriſdictionem, *cap. Dictum diſtin.* 81. *cap. Cum non ab homine, de Iudic. cap. Ad audientiam, de crimine falſi*, Menoch. *de Arbitrarijs lib.* 2. *caſ.* 415. Siluester. *verb. Degradatio, il primo, num.* 9. Pegna *comm.* 49. *verſ. Poſtremò*, cum alijs per Graſs. *de effect. Cler. effect.* 1. *nu.* 824. addo Ambroſin *de Immunit. Eccleſiaſt. cap.* 17. *num.* 35. *verſ. Degradatus*, Carthar. *de execut. capto Bannito num.* 286. Scaccia *de Iudicijs par.* 1. *cap.* 11. *num.* 76. cum alijs per Sanctarell. *de Hæreſ. cap.* 26. *dub.* 1. *num.* 6. Bellett. *diſquiſit. Clerical. par.* 1. §. 10. *nu.* 1. Ciarlin. *Controuerſ. forenſ. cap.* 207. *num.* 33.

Sed fuit reſponſum, quod hæc concluſio procedit, quando in degradatione verbali terminatur pœna, ſed quando vlte-
25 riùs progreditur ſententia, & dicitur in ea, quod Clericus in Minoribus conſtitutus degradetur verbaliter, & tradatur Curiæ ſeculari, perindè eſt, acſi actualiter degradetur, & propterea ſic degradatus efficitur de foro ſeculari, & poteſt puniri à Iudice laico abſque vlla actuali degradatione: ſic Pegna *d. comm.* 49. *verſ. Præterea dicendum*; Cartharius *loco cit.* qui licèt dicat, melius eſſe, vt priùs talis Clericus actualiter degradetur, hoc non obſeruatur in practica, vt notat Farinacc. *de Hæreſi qu.* 189. *num.* 17. & ità vidi pluries obſeruatum in his Celebrantibus tantummodò ad Ordines Minores promotis.

26 Et traditio Curiæ ſeculari eſt executio degradationis verbalis, vt poſt Borgas *de Irregularit.* tenet de Graſſis *loco cit. nu.* 824. *in fin.*

Imo ſi eſſet vera opinio Couuarr. *in cap. Quia nos,*

Quia nos, num.4. de Teſtam. hodie degrada-
27 tionem verbalem non eſſe in vſu quoad Clericos in minoribus conſtitutos, quem ſequitur Alter. *de Cenſur. to. 2. de ſuſpenſ. diſp. 2. cap. 8. verſic. Quod pluribus, in fine*, eſſemus extra difficultatem.

Sed valdè dubito, quia in Ritnali Romano adeſt formula dictæ degradationis
28 verbalis, quæ imponitur etiam illis Clericis in ſacris Ordinibus conſtitutis, qui damnantur vel ad perpetuos carceres, vel ad Triremes perpetuos, Locat. *ver. Clericus num.4. & in verb. Degradatio nu.3.* Pegna *par. 3. comm. 46. num. 202.* Farinacc. *dicta qu.189. num.16.* vbi quod ex conſuetudine Supremæ, & Vniuerſalis Inquiſitionis non actualiter, ſed verbaliter tantùm degradantur: plures refert Ciarlin. *dicto cap. 207. num. 54.* & vltra ab eodem adductos latè Fermoſin. *allegat. 51. à num. 6. cum ſeqq.*

Scio tamen nonnullos Sacerdotes ad Triremes damnatos etiam ad tempus
29 actualiter degradatos ad terrorem aliorum; ſed hoc obſeruatum fuit, quando in Italia vigebant Hæreſes, nempe *de anno 1552. & 1553.* tempora enim illa hunc terrorem exigebant.

At ſucceſſiuis temporibus hæc degradatio actualis in condemnatis ad carceres,
30 vel ad Triremes in perpetuum receſſit ab Aula, ideò ſanctæ mem. Paulus Quintus *die 26. Iulij* 1613. dixit, non eſſe in vſu, quod reus actualiter degradetur, etiamſi agatur de damnato ad triremes in perpetuum, ſed tantùm quando relaxatur Brachio ſeculari, & tunc etiam quando reus eſt præſens. Nam ſi Clericus damnetur in contumaciam, & relaxetur Curiæ ſeculari, degradatur ſolùm verbaliter, Pegna *par.3. comm.49.* Decian. *in prax. lib.5. cap.38. num.22.* Farinacc. *d. qu.189. num.20.* videre eſt P. del Bene *loco cit.* qui plura in hac materia.

An autem ſi Clericus contumax poſt ſententiam in fortijs Curiæ deuenerit,
31 poſſit abſque alia degradatione à Iudice ſeculari puniri, affirmatiuam tenet Pegna *par.3. comm.49. §. Præterea dico,* Carthar. *de executione ſenten. capto Bannito cap.1. nu.288.* Sanctarell. *d. cap.26. dub.1. nu.6.* qui ſubiungit, ſatiùs eſſe, ſi priùs actnaliter degradetur, & Iudex ſecularis petat à Prælato Eccleſiaſtico, vt eum degradet, Angel. de Caſtro *inter conſ. crimin. diuerſ. conſ.37. to.2.* Farinacc. *qu.8. num.109.*

Nec ob talem traditionem Curiæ ſeculari Epiſcopi, vel Inquiſitores aliquam incurrunt irregularitatem, tùm quia miſericorditer orant pro relaxato, ne morti tradatur, iuxta diſpoſitionem Textus *in cap. reos 24. qu.5. & in cap. Nouimus, §.1. de verb. ſignific.* & ibi Cardin. Farinacc. poſt alios *d. qu.189. num.9.* Sanctarell. *d. cap.26. dub.1. num.7.* P. del Bene *d. dub.162. petit.4. num. 1.*

Tùm quia vigore litterarum Apoſtolicarum Inquiſitores præſeruantur à tali irregularitate, quamuis non orarent pro relaxato, ne morti traderetur, vt ex Bullis Pauli Quarti, & Pij Quinti, de quibus per Pegnam *inter litteras Apoſtolicas*, Farinacc. & Sanctarell. *loc. cit.* Fermoſin. *cap. Nuper, de Bigamis à num.85.*

Non tamen eſt omittenda talis interceſſio, quamuis nihil operetur, quia ſic
33 ſemper ſeruatum fuit ab Eccleſia, Farin. *d. qu.189. num.10.* Bellett. *diſquiſ. Clerical. loco ſuperius cit. num.2.*

In degradatione ſeruandum eſt, quod ſtatuitur *in cap.1. de heret. in 6.* nempe quod
34 vnus ſolus Epiſcopus eſt ſufficiens ad degradandum, Pegna *par. 3. comment. 45.* Simanch. *de Cathol. tit.46. num.69.*

Sciendum eſt tandem, quod quando relaxatur Brachio ſeculari Hæreticus contumax, ſententia conſumatur in imagine,
35 ſeu ſtatua illius, cum inſcriptione nominis, cognominis, & patriæ: quæ ſtatua, ſeu imago traditur Curię ſeculari, vt comburatur, Pegna *d. comm.49. num.216. verſ. Contra verò*, Scaccia *de Iudic. cap.98. nu.4.* Simanch. *de Cathol. tit.2. nu.8. & in Enchirid. tit.45. num.4.* cum alijs per Sanctarell. *loco cit. num.12.* ſicuti dum hæc tranſcriberem practicatum fuit in Vrbe contra Franciſcum Ioſephum Burrum Mediolanenſem, tanquam Hæreſiarcham in contumaciam damnatum, qui tamen poſtea deuenit in fortijs Curiæ, & vti pœnitens publicè in Eccleſia Sanctæ Mariæ ſupra Mineruam abiurauit de formali, & damnatus eſt ad perpetuos carceres, in quibus adhùc reperitur.

36 Et licèt pœna delinquentis morte extinguatur, *l. Defuncto, ff. de publ. Iudic.* Medices *in tract. Mors omnia ſoluit, 2. par. concl. 2. in princip. & concluſ.27. num.76. & conſ. 32. num.86.* Peregrin. *de Iure Fiſci lib.4. tit.5. in princip.* cum alijs per Sanctarell. *loco citato num.12. verſ. Obijcies.*

37 Hæc tamen concluſio non habet locum in crimine læſæ Maieſtatis Diuinæ, & humanæ, Pegna *par.3. comm.92. verſ. In crimine tamen*, Peregrin. *loco cit.* Gigas *de crimine læſę Maieſtatis lib. 1. tit. Qualiter in crimine lęſę Maieſtatis qu.20. nu.3.* Simanch. & alii per Sanctarell. *loco cit.*

Et propterea in crimine hæreſis proceditur contra Hæreticos mortuos, eorumque oſſa exhumantur, & igni adiudicantur; vt me vidente, *anno Iubilęi* 1625. exhumata fuerunt oſſa impij Hæreſiarchæ Archiepiſcopi Spalaren. qui licèt benignè ab Eccleſia receptus poſt eius apoſtaſiam à fide, adhùc tamen in hæreſibus perſi-

ſtebat, & pendente proceſſu mortuus, damnatus fuit poſt mortem, & vt dixi, oſſa eius exhumata,& igni tradita vna cum eius imagine.

Quomodo autem procedatur contra Hæreticum mortuum, & quo tempore hæc actio procedendi duret, ſiue vt eius memoria damnetur, ſiue vt bona eius Fiſco adijciantur, videndus eſt Pegna *dicto comment.* 92. *par.* 3. *Direct.* qui latiſſimè, & doctiſſimè materiam hanc pertractat, & poſt eum Farinacc. *de hęreſi qu.* 197. §. 4. *per tot.*

Quando autem Hæretici relaxati Brachio ſeculari, vel tanquam impœnitentes, vel vti relapſi pœnam mortis, ſi eos pœniteat, euitare poſſint, dixi *ſupra*.

Quæ dicta ſunt hucuſque de pœna mortis locum habent in Hæreticis impœnitentibus, negatiuis, relapſis, & in ijs, quibus pro primo lapſu, etiamſi eos pœniteat, non parcitur.

Pœnitentes verò Hæretici, licèt ijs parcatur ab Eccleſia, non tamen euadunt omnino impuniti, ſed varijs pœnis mulctantur.

38 Quarum prima eſt poſt abiurationem de formali, pœna perpetui carceris, vt eſt Textus ad litteram *in cap. Excommunicamus il ſecondo, §. fin. de hęret.* & ibi omnes Canoniſtæ, Gloſs. *in cap. Ad abolendam, in verbo Audientia, eodem tit.* & ibi Hoſtien. *num.* 5. Innocent. *in cap. Excommunicamus, il primo, num.* 1. *eod. tit.* & extat Conſtitutio Friderici Imperatoris *Commiſſi*, & Innocentij Quarti, relat. per Pegnam *in fin. Direct.* Doctores innumeri relati à Farinacc. *qu.* 193. *nu.* 101. Suarez *de fide diſp.* 23. *ſect.* 2. *num.* 17. P. del Bene *par.* 1. *dub.* 153.

Sed carcer non debet eſſe adeò durus, & arctus, vt abbreuiet dies carcerati, ſed
39 ſatis eſt, quod in eo carceratus viuat pane triſtitiæ, & aqua doloris, ſecundum Gloſs. *in cap.* 1. *de Hæret. in* 6. Boich. *in cap. Nonimus, de verb. ſignific.* & ibi Butrius, Roias, Campegg. & Decian. à Farinacc. *d. qu.* 193. *num.* 106. P. del Bene *loco cit. num.* 6.

Imò ſi Inquiſitor aſſignaret reo carcerem, propter quem inter paucos dies
40 hic periret, non euaderet irregularitatem, Gloſs. & Doctores *vt ſupra*, Fermoſin. *dicto cap. Nuper num.* 100. vbi quod hoc caſu Conſtitutiones Apoſtolicæ præſeruantes ab irregularitate Inquiſitores, non habent locum.

Et propterea in hac Suprema, & Vniuerſali Inquiſitione carceres, , ad quos rei damnantur, mitiſſimi ſunt, in quibus nunquàm ferè moriuntur, vel malè ſe habent.

Vidi tamen meo tempore damnatum fuiſſe ad durum carcerem quendam ſceleſtiſſimum Virum, qui duas proprias filias
41 ſtuprauerat, & prolem ex illis ſuſceptam necauerat, ad ſtuprum illas inducendo ſub prætextu, quod non committerent peccatum, ex eo quod pater erat dominus membrorum filiorum.

42 Nam poteſt aliquando Hæreticus damnari ad durum carcerem, vt probat Text. *in Clement.* 1. §. *Propter, de Hæret.* & ibi Canoniſtæ, & præſertim Vitalin. qui declarat, qualis ſit durus carcer, nempe quando eſt in loco ſubterraneo, in quo non videtur claritas Solis, neque Lunæ, aut aliter, Martin. del Rio, *Diſquiſ. lib.* 5. *ſect.* 7. vbi quod illi præſertim, qui ſunt damnati ad mortem, poſſunt detineri in obſcuro, & tetro carcere, in quo intra paucos dies moriantur, Farinacc. *dicta quæſt.* 193. *num.* 107.

Verum eſt, quod huiuſmodi Hæretici damnati ad perpetuum carcerem, ſi dent
43 ſigna veræ pœnitentiæ, & laudabiliter viuant, peracto decennio, & multoties ante decennium, à carceribus liberantur, attenta qualitate perſonæ, Farinacc. *dicta qu.* 193. *num.* 107. *verſ. Et pro reſolutione.*

44 In Hiſpania verò, vel poſt lapſum triennij, vel ſaltem poſt octo annos huiuſmodi pœna remitti ſolet, Roias *ſingul.* 154. *nu.* 2. Simanch. *de Cathol. tit.* 16. *de cuſtod. reorum. Et in Enchirid. tit.* 57. *rubr. de Carcere perpetuò*, cum alijs, quos allegat Farinacc. *dicta qu.* 193. *num.* 104.

45 Cum mulieribus mitiùs agitur, nam ſi nupta ſit, ei aſſignatur pro carcere domus mariti, Pegna *par.* 3. *comment.* 142. Zecchius *in ſumma par.* 1. *tit. de fide, rubr. de Hæret. cap.* 11. *num.* 18. Farinacc. *loco citato num.* 101.

46 Caue tamen à P. del Bene *dub.* 155. dùm dicit, quod Inquiſitores poſſunt remittere reis pœnam perpetui carceris, quia in Italia hæc facultas eis non conceditur, ſed remanet arbitrium penès Supremam, & Vniuerſalem Inquiſitionem.

Cum hac pœna perpetui carceris imponitur etiam Hæreticis formalibus onus
47 geſtandi habitum pœnitentiæ, quem nos Itali *Habitellum* vocamus. Hiſpaniæ verò non Habitum *Sancti Benedicti*, vt perperam dixit Simanch. *d. tit.* 47. *num.* 9. quem ſequuntur Farinacc. *d. qu.* 193. *num.* 92. & alij Moderniores, ſed *Sanbenitti*, hoc eſt *ſacci benedicti*, & melius voluit Roias *par.* 2. *de Hæret. num.* 309. Pegna *par.* 3. *comm.* 42. *verſ. Hoc palliamentum*, Card. de Lugo *d. diſput.* 24. *ſect.* 3. *nu.* 74. P. del Bene *d. par.* 1. *dubit.* 165. *num.* 1.

48 Pœnitentes enim antiquitùs ſacco induebantur, *vt in cap. Achab.* 37. *de pœnit. diſt.* 3 *& cap. Quadrageſ.* 5. *diſt. de conſecr.* Euthim. *in Pſalmo* 29. Simanch. *d. tit.* 47. *nu.* 10. Pegna *par.* 3. *com.* 42. *n.* 176. *verſ. Prouideat Inquiſitor.*

49 Et hunc habitum debent Hæretici pœnitentes geſtare ſuper alias veſtes, vt ab omnibus videatur, Simanch. *loco cit. nu.* 11. Card. de Lugo *loco cit. num.* 74.

Et memini fuiſſe acriter reprehenſum quendam reum in Viſitatione generali Carceratorum Supremæ, & Vniuerſalis Inquiſitionis, qui pallio celauerat Habitellum, & monitum Commiſſarium, qui fortaſsè hoc ei permiſerat, vel ſaltem non curauerat.

An autem ſi Hæreticus pœnitens Habitum pœnitentiæ occultauerit, vel abiecerit in pœnitentia inconſtans, ſit iudicandus relapſus, videbimus *infra*:

50 Iſte verò habitus non ſolùm geſtari debet ab Hæretico pœnitente, ſed etiam eo mortuo ſuſpendendus eſt in Eccleſia vel Cathedrali, vel Parochiali ipſinſmet Hæretici, vt ex inſigni loco monumentum ſit ad eorum memoriam ſempiternam; Inſcribenda enim ſunt eorum nomina in illis, & renouanda, & deſcribendum eſt etiam quam ob cauſam damnati fuerunt, Simanch. *d. tit.* 47. *num.* 13.

Et memini, Me vidiſſe in quadam Eccleſia Cathedrali Ciuitatis Prouinciæ Romandiolæ plures appenſos Habitellos, qui ex gratia ſ.m. Vrbani Octaui *de anno* 1627. fuerunt amoti, & ſecretò combuſti. Meo tamen tempore nunquam vidi ſuſpenſos fuiſſe Habitellos in aliqua Eccleſia, quamuis fuerint nonnulli damnati, vt eos geſtarent.

Dixi, *onus portandi Habitellum imponi Hęreticis formalibus*, quia Suprema, &
51 Vniuerſalis Inquiſitio non ſeruat conſuetudinem nonnullarum Inquiſitionum, quę imponunt illum etiam ſuſpectis vehementer de Hæreſi; & ſic fuit reſolutum *de anno* 1597. 5. *Septembris, & de anno* 1598. 26. *Nouembris*.

52 Mulctantur etiam Hæretici loco pœnæ perpetui carceris, pœna Triremium in perpetuum, vel ad tempus, vt dicit Campegg. *in addit.* ad Zanchin. *tract. de Hęret. cap.* 20. *littera G.* vbi teſtatur, quotidiè Romæ, & alibi ſeruari, & idem dicit, relato Campeggio, Farinaccius *dicta quęſt.* 193. *num.* 88.

Sed Ego nunquam meo tempore vidi Hæreticos formales pœnitentes damnatos
53 ad Triremes, neque ad tempus, ſed ſemper ad perpetuum carcerem. Memini tamen quendam Græcum Apoſtatam in Nauigio, in quo cum alijs vel Apoſtatis, vel Turcis, pugnabat contra Chriſtianos, à Triremibus Meliten. captum, poſtquam detentus fuerat in carceribus Sancti Officij per multos annos, ad quos in perpetuum fuerat damnatus, eo quod faſſus fuerat ſe adhæſiſſe corde Sectæ Mahometanę, Me tamen reclamante, ad Triremes Meliten. miſſum fuiſſe; ſed credo hoc factum fuiſſe, quia Religio repetebat eum tanquam proprium mancipium.

Sed poſt hæc ſcripta *de anno* 1674. fuit ad Triremes miſſus quidam Religioſus Hæreticus formalis, qui Nouitios ſuæ Religionis, dùm eſſet eorum Magiſter, docuerat, actus libidinoſos, etiam ſodomiticos, poſſe committi abſque peccato: & ità ipſe, & Nouitij credebant.

54 Aliæ verò pœnæ, nempe exilij, quo antiquitus Hæretici mulctabantur, vt benè Cardin. de Lugo *dicta diſput.* 24. *sect.* 2. *num.* 37.

Fuſtigationis, manſionis ante fores Eccleſiæ cum candela accenſa, & aliæ ſimiles, imponuntur ſuſpectis de Hæreſi, non autem Hæreticis formalibus, Farinacc. *dicta qu.* 193. *num.* 84.

Sed hac occaſione quæro, an carceratis in Sancto Officio, petentibus Con-
55 feſſarium, debeat eis concedi, vt ſaltem in foro conſcientiæ abſoluantur, Zanard. *in Direct. Theologorum, & Confeſſariorum par.* 3. 2. *par. cap.* 8. *num.* 4. habet hæc verba:

Si carcerati in Sancto Officio Confeſſarium petant, liberè eis datur, cum hoc multum eorum ſaluti expediat, ſcilicèt vt Deo reconcilientur, quæ reconciliatio erit medium ad reconciliationem cum Eccleſia.

Dicit enim Confeſſarium debere aduertere ad multa, quæ mutuauit à Pegna, ab eo non citato, qui latè examinat hanc quæſtionem *in par.* 2. *Direct. comment.* 25. & reſoluit, quod ſi carceratus pro Hæreſi incidat in morbum, & Confeſſarium petat, tunc ei concedendus eſt, qui ſit doctus, & pius, & datur ei iuramentum de ſeruando ſecreto, & quod nihil reuelabit etiam de conſenſu pœnitentis, quod ſi neceſſe ſit aliquid manifeſtare, perſuadebit pœnitenti, vt ad Inquiſitorem recurrat: Si Confeſſarius inuenerit pœnitentem Hæreticum, & adhùc in diſcrimine vitæ poſitum, non abſoluat, niſi priùs iudicialiter fateatur. Si tamen ſit morti proximus, vt non poſſit iudicialiter confiteri, illum abſolnat, data cautione ſaltem iuratoria de parendo mandatis Eccleſiæ.

Quod ſi reus non petat Confeſſarium, & Medicus referat, morbum eſſe periculoſum, tunc ei perſuadendum eſt, vt petat Confeſſarium, & vbi iudicialiter priùs ſatisfecerit Inquiſitori, prius quam moriatur, reconciliabitur Eccleſiæ, cumque fuerit iudicialiter abſolutus, inde Confeſſarius abſoluat eum Sacramentaliter. Quod intelligendum eſt reſpectu aliorum peccatorum, quia quoad Hæreſim, & excommunicationem propter illam incurſam, ſufficit illa iudicialis.

Si autem reus ſit ſanus, & Confeſſarium

petat, poterit ei concedi, & talis ſit, qui eum admoneat, vt tam de ſe, quàm de alijs veritatem Inquiſitoribus patefaciat, abſolutionem verò ei non impendat, ſi nouerit eum eſſe Hæreticum, vel excommunicatum, niſi priùs reconcilietur, & abſoluatur.

56 De auditis in Confeſſione caueat Confeſſarius, ne aliquid Inquiſitoribus reuelet, quæ autem extra Confeſſionem nouerit, ſtatim reuelare debet, Pegnam ſequitur Souſa, referens eius verba *in Aphoriſm. lib.2. cap.26. num.24. & 25.* Salelles *de mater. Tribunal. fidei cap.8. reg.197. nu.* 112. & 117. Bordon. *in Tribunal. cap. 34. & de Confeſs.reor. qu.7. nu.9.* Maſinius *in Arſenali in monitis* 10. *par. monit.*128. Italico ſermone habet hæc verba:

A' rei proceſſati in cauſa di fede, eziandio mentre ſon ſani, e pende la cauſa, può l'Inquiſitore benignamente concedere il Confeſſore, qualunque volta eſſi lo chiederanno.

Et poſt pauca ſubiungit:

Ma ſopra tutto auuerta di non aſſoluere Sacramentalmente il reo, ſe prima non ſarà ſtato aſſoluto dalla ſcommunica, e reconciliato à Santa Chieſa.

Cæterum Simanch.*de Cathol.inſtit.tit.*16. *num.* 30. dicit, tunc dandam eſſe copiam Confeſſarij carceratis in Tribunali Sanctiſſimæ Inquiſitionis, ſi iàm ſuas hæreſes Inquiſitoribùs confeſſi ſint, vel ſi in extremum vitæ deuenerint, tunc enim abſoluendi ſunt à Confeſſario, & ab Inquiſitoribus reconciliandi Eccleſiæ, & in loco ſacro ſepeliendi, donec ſententia publicè proferatur. Subiungitque, *Et ità in Hiſpania vtimur; in Italia verò faciliùs datur victis copia Confeſſarij.* Simancam ſequitur Piaſec. *in praxi par.2.cap.4.art.6. verſ.Cauſa pendente.*

Poſt hos Pater Diana *part. 4. reſolut. moral. tract. 8. de officio, & poteſtate Inquiſit. reſolut.* 6. quærit, an ſi carcerati petant Confeſſarium, debeant Inquiſitores illis concedere. Et poſt relatam opinionem Zanardi, adducit Inſtructionem Toletanam *anni* 1561. *editam Matriti anno* 1574. quæ *num.*71. ſic habet:

Sy el preſo tuuiere ſalud y pidiere Confeſſor, mas ſeguro es no ſe lo dar ſaluo ſy huuiere confeſſado iudicialmente, y huuiere ſatisfecho à la teſtificacion, en tal caſo. parece coſa conueniente darle Confeſſor para que lo conſuele.

Poſtquam autem dixit, non obſtante dicta Inſtructione Toletana, docere Pegnam, benigniùs videri, vt reis Hæreticis etiam ſanis Confeſſarius concedatur, etiamſi confeſſi non fuerint in iudicio, ſubiungit: *Sed vt plurimum praxis demonſtrat ſecuriùs eſſe, vt notat dicta Inſtructio Toletana, non dari reis Confeſſarium, niſi poſt confeſſionem iudicialem.*

Paramus *de Origine Inquiſitionis lib. 3. cap. 8. num.* 104. reprobata opinione Simanchæ, ſequitur opinionem Pegnæ, & adducit Inſtructionem Matritanam.

Sed cum hæc quæſtio examinata fuiſſet in Sacra Congregatione vſque de anno 1556. factum fuit infraſcriptum Decretum.

Die 12. Martij 1556.

Carcerati Romæ quando ſunt in confeſſis poſſunt confiteri, & abſolui in foro conſcientiæ, & ſumere Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum; vel quando ſunt in extremo vitæ conſtituti.

De anno 1600.

Occaſione Iubilæi Clemens Octauus conceſſit, vt carcerati in Sancto Officio poſſint abſolui in foro conſcientiæ; quæ abſolutio non ſuffragetur in foro exteriori, Farinacc. *qu.*185. *num.*201.

Nec huiuſmodi carcerati durantibus eorum cauſis admittuntur ad audiendam Miſſam, ex Decreto *ſub die 3. Nouembris* 1609.

Nec admittuntur ad Sacramenta, ex Decreto 23. *Septembris* 1619.

Die tamen 9. Septembris 1665.

Propoſita petitione N. qui carceratus pro cauſa Hæreſis ſanus petebat ſibi dari Confeſſarium: Eminentiſſimi decreuerunt, poſſe concedi, adhibitis cauthelis adductis à Penia *loco ſuper. citato.*

CAPVT XXII.

ARGVMENTVM.

De pœna confiſcationis bonorum. Quando Hæretico pœnitenti condonentur bona. An Epiſcopi, & Inquiſitores incidant in excommunicationem capiendo bona Eccleſiæ ſub prætextu confiſcationis bonorum. An bona feudalia, & emphyteutica cadant in confiſcatione. An Domus Hæretici deſtrui poſſit. An confiſcatio fiat ipſo iure cum multis illationibus. De alimentis Hæretico præſtandis. An teneatur Hæreticus ante ſententiam declaratoriam tradere bona Fiſco. Quando iura, & actiones tranſeant in Fiſcum. Quando comprehendantur in confiſcatione ſolùm bona præſentia. Quid de iuribus conditionalibus. Quid de vſufructu. An confiſcatis bonis patris reſeruentur filijs alimenta, & dotes. Quid de peculio. Quid de bonis alienari prohibitis. Quid de maioratu, & primogenitura. An Fiſcus poſſit relicta confiſcatione ad mulctam tranſire. Cui Fiſco ſint applicanda bona Hæreticorum. Ad quem Iudicem ſpectet liquidatio bonorum confiſcatorum. An Princeps ſecularis, cuius Fiſco applicantur bona Hæreticorum, poſſit ante ſententiam ea remittere delinquentibus.

SVMMARIVM.

1 *Confiſcatio bonorum propter hæreſim de iure ciuili, & Canonico impoſita.*

2 *Hæretici tam impœnitentes, & relapſi, quàm pœnitentes bonis confiſcantur.*

3 *Condemnatio Hæretici in pœnas à iure inflictas comprehendit confiſcationem bonorum.*

4 *Hæretico pœnitenti etiam poſt ſententiam, an, & quando bona condonentur ex pietate Sancti Officij.*

5 *Bona relapſo pœnitenti non condonanda.*

6 *Bona an ſint condonanda reducto ad pœnitentiam poſt traditionem Curiæ ſeculari.*

7 *Bona in tertium poſt confiſcationem titulo oneroſo tranſlata an, & quando reſtituantur hæretico pœnitenti.*

8 *Reſtitutio condemnati quando eſt pleniſſima importat condonationem bonorum confiſcatorum, etiam quæ in tertium titulo oneroſo fuerunt tranſlata.*

9 *Hæreticus an iuſpatronatus amittat, & quando illud recuperet.*
Clerico ob hæreſim vltra priuationem beneficiorum confiſcantur bona patrimonialia.

10 *Acquiſita ex fructibus beneficiorum Clerico ob hæreſim confiſcantur.*
Clericus habet verum dominium de acquiſitis ex fructibus beneficiorum, & poteſt illa ad libitum diſtribuere, & alienare.

11 *Religioſus an, & quando ob hæreſim patiatur confiſcationem.*

12 *Bona Religioſi extra clauſtra viuentis, ſeu Apoſtatæ, & fugitiui ſpectant ad Cameram Apoſtolicam.*

13 *Commiſſarij Epiſcoporum, Inquiſitorum, & Capitulorum Sede vacante capientes bona Eccleſiarum propter hæreſim Clericorum, excommunicationem non euadunt.*

14 *Epiſcopus, vel Capitulum ob hæreſim Clerici capientes bona Eccleſiæ, an incidant in excommunicationem.*

15 *Quid de Inquiſitoribus.*
Inquiſitor cuius debeat eſſe ætatis.

16 *Epiſcopi difficiliùs cenſuris ſubijciuntur, & de ratione.*

17 *Capitulum non ſolet excommunicari, ſed interdici.*
Pœnæ opponentium alicui indebitè crimen hæreſis.

18 *Feudatarius hæreticus an, & quando priuetur Feudo itaut illud veniat in confiſcatione.*

19 *Sententia confiſcationis debet facere expreſſam mentionem de Feudo, vt illud comprehendat.*
Natura bonorum feudalium eſt ſeparata ab alijs bonis.
Feudum non venit ſub generali ſermone bonorum ſine expreſſa mentione.

20 *Confiſcatio bonorum feudalium fieri debet cum clauſula* ſaluo iure directi dominij, *& de effectibus iſtius clauſulæ.*

21 *Commoditas Feudi durante vita hæretici quando tranſeat in Fiſcum.*

22 *Vaſſallus non tenetur eſſe fidelis domino hæretico, non obſtante iuramento fidelitatis.*

23 *Quid ſi dominus ab hæreſi liberetur.*
24 *Papa an poſſit punire Regem hæreticum, cumque Regno priuare.*
25 *Regnum an ſit confiſcandum, vel deuoluatur ad ſucceſſorem innocentem, & quid agendum vbi Rex incidat in hæreſim.*
26 *Bona emphyteutica an, quando, & quomodo cadant ſub confiſcatione ob hæreſim emphyteutæ.*
27 *Fiſcus bona emphyteutica per confiſcationem acquiſita tenetur vendere intra annum, & de ratione.*
28 *Commoditas bonorum emphyteuticorum laicalium an, & quomodo ſpectat ad Fiſcum.*
29 *Quid ſi emphyteuſis ſit Eccleſiaſtica.*
30 *Inquiſitor an poſſit confiſcare bona emphyteuſis Eccleſiaſticæ ob hæreſim emphyteutæ.*
31 *Bona ſpecialiter alienari prohibita in contractu emphyteutico non ſpectant ad Fiſcum, neque quoad commoditatem durante vita emphyteutæ, ſiue emphyteuſis ſit Eccleſiaſtica, ſiue ſecularis.*
32 *Melioramenta facta in bonis emphyteuticis veniunt ſub confiſcatione.*
Eccleſia volens à Fiſco reuocare bona emphyteutica confiſcata tenetur ſoluere æſtimationem melioramentorum factorum per emphyteutam.
33 *Domus Hæreticorum deſtruendæ.*
34 *An id procedat tam in domo propria Hæretici, quàm in aliena.*
35 *Et de ratione huius deſtructionis.*
36 *Domus aliena quando ſit deſtruenda ob hæreſim habitantis.*
Ignorantia domini domus, ne illa deſtruatur ob hæreſim habitantis, an, & quomodo probari debeat.
Pretium domus deſtruendæ ſoluendum eſt domino ignoranti hæreſim habitantis.
37 *Domus communis an, & quomodo debeat tota deſtrui ob hæreſim vnius ex dominis.*
Fiſcus an, & quomodo alienare poſſit totam rem, quam habet communem cum priuato eo inuito, quantumcumque minimam portionem habeat, & an teneatur ſoluere partem conſocio.
Inquiſitores Italiæ quando, & quomodo deſtruere poſſint domum Hæretici.
38 *Domus impedientis ingredi Curiam, ad perquirendum Hæreticum ibi non extantem, an ſit deſtruenda.*
39 *Et an id procedat etiam in domo contigua, & appendice eiuſdem domus.*
Bona inuenta in domo, cuius dominus prohibuit ingredi Curiam ad perquirendum, & capiendum Hæreticum, an, & quando capientium fiant.
40 *Domus deſtructa ob hæreſim an poſſit vnquam reædificari.*
Et an, & quomodo illius area poſſit ſale conſpergi.
41 *Signum infamiæ apponendum vbi erat domus ob hæreſim deſtructa.*
42 *Confiſcatio ob hæreſim an fiat ipſo iure.*
Et quid in crimine læſæ maieſtatis humanæ.
43 *Hæreticus an amittat dominium bonorum ante ſententiam declaratoriam, & num. ſeq.*
44 *Publicatio bonorum in quibus caſibus fiat ipſo iure.*
Pœna maior pro minori delicto non infligenda.
Pœna commenſuranda delicto.
45 *Hæreticus adminiſtratione bonorum priuatur ante ſententiam declaratoriam.*
46 *Hæreticus non priuatur bonorum poſſeſſione ante ſententiam declaratoriam.*
Alias poteſt agere ad reſtitutionem.
47 *Hæreticus non poteſt alienare bona etiam ante ſententiam declaratoriam, alias alienatio eſt nulla, & an id procedat tam in Hæretico manifeſto, quàm in occulto.*
Quid ſi emptor ſit in bona fide, & num. 69.
48 *Hæreticus an amittat facultatem alienandi quando eſt damnatus in contumaciam, vel ob defectum purgationis.*
Hæreticus ante ſententiam declaratoriam non poteſt quemcumque contractum facere, & quid ſi contrahat fauore piæ cauſæ.
49 *Fiſcus poteſt vindicare bona per Hæreticum etiam ante ſententiam declaratoriam alienata, donata, vel quocumque titulo tranſlata, & quid ſi ad mille manus tranſierint.*
50 *Fiſcus an, & quando teneatur reſtituere emptori, vel poſſeſſori pretium bonorum, quæ Hæreticus ante ſententiam declaratoriam alienauit, & quid ſi alienatio fuerit ex cauſa neceſſaria.*
51 *Quid ſi ex pretio ſatisfactum fuerit creditoribus.*
52 *Fiſcus ſuccedens Mercatori hæretico tenetur ſoluere debita intuitu mercaturæ contracta prout poteſt illius debitores cogere ad ſolutionem.*
Negocium mercaturæ indiuiduum.
53 *Emptor bonorum Hæretici quando poſſit excludere Fiſcum illa vindicantem, allegando bonam fidem cum titulo.*
Venditio facta ab Hæretico poſtquam fuit inquiſitus, & abſolutus ſubſtinetur quamuis poſtea iterum inquiratur, & de hæreſi conuictus remaneat.
54 *Præſcriptio an, & quæ ſuffragetur emptori bonorum Hæretici aduerſus Fiſcum illa vindicantem.*
55 *Fiſcus an teneatur reſtituere melioramenta emptori bonorum Hæretici.*
56 *Hæreticus poteſt alienare bona in cauſam neceſſariam.*
57 *Fiſcus non poteſt reuocare alienationem factam ab Hæretico pro alimentis proprijs, & familiæ.*
Medicinæ veniunt appellatione alimentorum.
58 *Donatio facta ab Hæretico correſpectiua ad alimenta per Fiſcum non reuocatur, & de ratione.*

59 *Alienatio ex cauſa alimentorum facta per Hæreticum poſt ſententiam, an, quando, & quomodo per Fiſcum reuocetur.*

60 *Alimenta ſubminiſtrantur Hæretico per S. Officium durante carceratione, & cauſa, ac etiam poſt relaxationem Brachio ſeculari.*

61. *Iudex ſecularis differens executionem ſententiæ contra Hæreticum ſibi relaxatum, tenetur illum alere de proprio.*

62 *Praxis Supremæ circa alimenta carceratorum.*

63 *Religioſi Minoris Obſeruantiæ carcerati in Sancto Officio vnde ſint alendi.*

64 *Procuratores Generales in Vrbe coguntur ſoluere alimenta pro carceratis ſuę Religionis ab Inquiſitione detentis.*

65 *Relaxatis Brachio ſeculari vnde in Vrbe ſubminiſtrentur alimenta.*

66 *Expenſæ pro vehendis ad Vrbem carceratis S. Officij vnde ſoluendæ.*

67 *Hæreticus quando alienare poſſit pro defenſione ſuæ cauſę, itaut alienatio tanquam facta in cauſam neceſſariam non reuocetur à Fiſco.*

68 *Fiſcus an, & quos fructus reuocare poſſit ex bonis per Hęreticum alienatis prouenientes.*

Fructus ſequuntur dominium.

69 *Fructus conſumptos prouenientes ex bonis per Hęreticum alienatis, an, & quando Fiſcus poſſit reuocare.*

Titulus iuris errore quæſitus ſufficit ad acquiſitionem fructuum.

Occaſio quęlibet poſſidendi ſufficit ad acquiſitionem fructuum.

Fructus intelliguntur deductis expenſis.

70 *Hęreticus an teneatur tradere bona Fiſco ante ſententiam declaratoriam.*

71 *Hęreticus an, & quando teneatur offerre bona Fiſco.*

72. *Hęreticus notorius an teneatur tradere bona Fiſco.*

73 *Fiſcus occupans bona Hęretici notorij ante ſententiam an teneatur ea reſtituere, vel poſſit ea ponere ſub ſequeſtro.*

74 *Heres delinquentis ante ſententiam condemnatoriam defuncti non poteſt à Fiſco neque quoad bona conueniri.*

Quid in delicto hæreſis.

75. *Pœna requirit ſententiam declaratoriam, & condemnatoriam.*

An id procedat in confiſcatione ob delictum hæreſis.

76 *Confiſcatio ob delictum hęreſis comprehendit omnia bona mobilia, immobilia, ſemouentia, iura, & actiones.*

Sub dictione bona *abſolutè prolata veniunt iura, & actiones.*

77 *Hęreticus non poteſt agere contra debitores, qui reſpectu ipſius remanent liberati, ſed tenentur Fiſco.*

78 *Fiſcus quando experiri poſſit iura, & actiones Hęretici.*

79 *Fiſcus an poſſit cogere habentem facultatem diſponendi delinquentem, vt diſponat ad ſui fauorem.*

80 *Facultas diſponendi conſumpta, an dicatur ad fauorem Fiſci eo ipſo quod facultatarius committit delictum etiam in pręiudicium ſubſtituti, & nu. ſeqq.*

81. *Facultas diſponendi eſt perſonalis, nec tranſit ad hęredes, vel in Fiſcum.*

82 *Facultas diſponendi an cenſeatur tacitè conſumpta ad fauorem venientium ab inteſtato, & quid ſi eſt datus ſubſtitutus non facta diſpoſitione.*

83 *Inuitus obligari non poteſt ad id, quod in eius voluntate conſiſtit.*

Diſpoſitio conſiſtens in voluntate cogi non poteſt.

Conciliatio text. in l. cum quidam, *cum* l. in fraudem, ff. de iur. Fiſc.

Reus poteſt non quęrere in pręiudicium Fiſci, tam ante quam poſt condemnationem.

Debitor poteſt non quęrere in pręiudicium creditoris.

Creditor priuatus eſt potioris conditionis, quam Fiſcus pœnam exigens, & de ratione.

Fiſcus pro pœna an habeat hypothecam.

Facultas diſponendi non cadit ſub hypotheca.

Facultas diſponendi cum ſubſtitutione in caſu non diſpoſitionis, ſi facultatarius non diſponat tribuit ab initio ius quęſitum ſubſtituto.

Facultas diſponendi dominium non tribuit.

Dominium rei legatæ quomodo ipſo iure tranſeat in legatarium.

Emphyteuta alienando emphyteuſim irrequiſito domino punitur, ſiue alienatio valeat, ſiue non.

Diſpoſitio dubia intelligenda potius ad fauorem Rei, quam Fiſci.

Lex dubia allegari non poteſt pro deciſione cauſarum.

Ius quęſitum non dicitur ex iure euentuali, quo quis poteſt non vti.

84 *Facultas diſponendi regulariter non tribuit ius quæſitum.*

Fiſcus virtute confiſcationis cogere non poteſt donantem delinquentem ad reuocandam donationem, quamuis reuocandi facultatem ſibi reſeruaſſet.

Filius delinquens non poteſt à Fiſco cogi ad reijciendum onus quod pater relinquendo legitimam appoſuerat.

Facultas reijciendi onus à patre appoſitam relinquendo legitimam dependet à voluntate filij.

Facultas diſponendi intelligenda eſt de diſpoſitione propria, non autem de facto, & impropria.

Facultas diſponendi tempore mortis an poſſit exerceri in vita irreuocabiliter.

85 *Confiſcatio bonorum Hæretici non comprehendit bona futura, ſed præſentia tantùm.*

Quid de bonis per Hæreticum acquiſitis poſt patratum crimen vſque ad diem latæ ſententię.

86 *Quid de bonis acquiſitis ex cauſa de præterito.*

87 *Confiſcatio iurium non comprehendit iura conditionalia dependentia ex vltima voluntate, quorum conditio poſt condemnationem purificatur.*

Implementum conditionis in vltimis voluntatibus non retrotrahitur.

Diſpoſitio conditionalis in vltimis voluntatibus non tranſmittitur ad hæredes extraneos, ſed perit cum inſtituto ante illius euentum defuncto.

88 *An id procedat in quacumque conditione.*

89 *Fiſcus tenetur implere onus annexum legato, quod in illum tranſit per confiſcationem.*

90 *Conditio ſubſtitutionis ſi purificetur fauore delinquentis poſt confiſcationem Fiſcus non acquirit bona inde prouenientia.*

Quid ſi conditio contineat ius paſſiuum.

91 *Iura conditionalia prouenientia ex contractu adimpleta conditione poſt condemnationem tranſeunt in Fiſcum.*

92 *Implementum conditionis in contractibus retrotrahitur.*

Prouenientia ex contractu tranſeunt in extraneos hæredes.

93 *An id procedat in iuribus conditionalibus tam actiuis, quàm paſſiuis.*

94 *Fiſcus non eſt propriè hæres delinquentis.*

Fiſcus eſt vniuerſalis ſucceſſor condemnati, & tenetur ad eius debita.

95 *Iura conditionalia contractus an tranſeant in Fiſcum quęcumque ſit conditio, & quid de conditione poteſtatiua.*

96 *Vſusfructus Hæretico ſpectans an per confiſcationem illius bonorum conſolidetur cum proprietate.*

97 *Vel tranſeat in Fiſcum illius commoditas.*

Vſusfructus per mediam capitis diminutionem vſufructuarij, vt per condemnationem ad perpetuos carceres, vel Triremes, vel ad perpetuam relegationem conſolidatur cum proprietate.

98 *Vſusfructus competens patri in bonis aduentitijs filij per illius hęreſim non confiſcatur, ſed ſpectat ad filium proprietarium, & de ratione.*

Pater hæreticus ſtatim amittit ius patriæ poteſtatis.

99 *Peculium profectitium filij eſt proprium patris tam quoad dominium, quàm quoad vſumfructum, & num.* 108.

Filius habet adminiſtrationem peculij profectitij.

Et an debeat eo priuari ob hęreſim patris.

100 *Filijs Hęretici, cuius bona fuerunt confiſcata, an reſeruentur alimenta, vel iura legitimę.*

Pater poteſt hypothecæ omnia bona cum creditoribus ſubijcere non deductis alimentis filij.

Et an id poſſit facere per delictum.

Dos filiæ non reſeruatur in confiſcatione bonorum patris Hęretici.

101 *Fiſcus reuocare an poſſit dotem à patre Hęretico poſt delictum filię aſſignatam pro matrimonio carnali, vel ſpirituali, & num. ſeq.*

Quid de dote aſſignata Cappellę, vel Eccleſiæ.

102 *Dos filię hęretici, cuius bona fuerunt confiſcata an debeat per Sanctum Officium conſtitui.*

Fiſcus in Tribunalibus maioribus conſtituit dotem filiabus Rei criminis lęſę maieſtatis humanę ex bonis confiſcatis.

103 *Filius impubes Hęretici quomodo alendus, & educandus.*

Dos quanta conſtitui debeat filiabus Hęretici.

104 *Alimenta omnibus Hęretici filijs debentur à Fiſco ſaltem ex ęquitate.*

105 *Peculium caſtrenſe vel quaſi ob delictum, vel hęreſim filijfamilias non venit in confiſcatione, ſed patri relinquitur.*

Quid ſi filiusfamilias haberet filios.

106 *Bona aduentitia filijfamilias delinquentis tam quoad proprietatem, quàm quoad vſumfructum in confiſcatione patri relinquuntur etiam in crimine hęreſis.*

107 *Quid ſi filius bona aduentitia adminiſtret de conſenſu patris.*

Quid de bonis, in quibus pater habet ſolam ſpem vſusfructus, vel caret vſufructu.

108 *Bona profectitia filijfamilias non veniunt in confiſcatione.*

Quid ſi filius habeat illorum adminiſtrationem cum poteſtate donandi, & diſſipandi.

109 *Legitima filio debita in bonis patris an veniat in confiſcatione ob illius hæreſim.*

110 *Quid ſi fuiſſet à patre in vita filio aſſignata.*

111 *Legitima mortuo patre poſt delictum filij hæretici non publicatur, & de ratione.*

112 *Alimenta filio à parentibus debita, & ſingulis annis dari ſolita, non veniunt in confiſcatione ob illius hæreſim, & de ratione.*

113 *Dos vxoris non venit in confiſcatione ob hæreſim viri.*

114 *Quid ſi de dote non conſtaret, niſi per confeſſionem de recepto.*

115 *Quid ſi confeſſio eſſet adminiculata.*

Confeſſio dotis receptæ quando probet itant ea non veniat in confiſcatione ob hæreſim viri.

116 *Fiſcus tenetur reſtituere vxori Hæretici dotem,*

dotem, prout tenebatur vir.
117 *Et interim tenetur præſtare alimenta, vel fructus, & interuſuria dotis.*
Bona propria vxoris non veniunt in confiſcatione ob hæreſim viri.
118 *Bona paraphrenalia, quarta reſeruata coniugi inopi, lucrum dotale, donatio propter nuptias, non veniunt in confiſcatione ob delictum viri, & de ratione.*
119 *Quid de bonis vxori donatis à conſanguineis viri.*
120 *Quid de iocalibus, & veſtibus pretioſis, & num. ſeq.*
Maritus retinet dominium iocalium, & veſtium pretioſarum vxori traditarum, & de ratione.
121 *Vxor an debeat priuari iocalibus, & veſtibus etiam pretioſis ob delictum, vel hæreſim viri.*
122 *Dos mulieris ſcienter Hæretico nubentis confiſcatur.*
123 *Scientia vxoris de hæreſi viri quo tempore requiratur ad confiſcandam dotem, & an præſumatur, vel probari debeat à Fiſco.*
124 *Dos tertio reſtituenda, an veniat in confiſcatione ex quo mulier ſcienter nupſerit Hæretico, & an Fiſcus poſſit frui illius fructibus donec veniat caſus reſtitutionis.*
125 *Et an veniant in confiſcatione mulieris bona extradotalia.*
126 *Vxor non denuncians maritum Hæreticum an amittat dotem.*
127 *Quid ſi comitetur maritum de hæreſi damnatum.*
128 *Vir Catholicus ſcienter ducens Hæreticam an amittat bona.*
129 *Contra mulierem, quæ ſcienter nubit Hæretico an procedi poſſit tanquam ſuſpectam de hæreſi, vel Hæreticorum fautricem.*
130 *Mulier Catholica reperta Hæretica poſtquam ſcienter nupſit cum Hæretico amittit dotem, & omnia bona, & lucra.*
Et an, & quando amittat commoditatem, & fructus in præiudicium viri, & num. ſequ.
Mulier alienando per delictum an poſſit viro præiudicare.
131 *Dos conſtituitur propter onera matrimonij.*
132 *Maritus conſcius hæreſis vxoris, nec curans illam retrahere, vel denunciare, an, & quando conſequatur lucrum dotis.*
Lucrum dotis delatum ex Statuto, vel pacto an cenſeatur publicatum publicata dote.
133 *Vxor cui fuit confiſcata dos à quo ſit alenda.*
134 *Bona alienari prohibita an, & quando cadant ſub confiſcatione, & numero ſequen.*
135 *Commoditas bonorum alienari prohibitorum an, & quando pertineat ad Fiſcum durante vita delinquentis.*
136 *Prohibitio teſtatoris ne bona tranſeant in Fiſcum, nullo dato ſubſtituto an teneat.*
137 *Bona fideicommiſſaria tacitè alienari prohibita an tranſeant in Fiſcum quoad commoditatem quamdiu hæreticus vixerit.*
138 *Bona alienari prohibita extra familiam, vel aliquod perſonarum genus an veniant in confiſcatione.*
139 *Legitima deducenda ex bonis fideicommiſſarijs venit in confiſcatione bonorum Hæretici cui competit.*
140 *Trebellianica an, & quando veniat in confiſcatione bonorum Hæretici.*
Et an prohiberi poſſit filijs primi gradus.
141 *Bona limitate alienari prohibita puta inter viuos, an veniant in confiſcatione.*
142 *Bona fideicommiſſaria an veniant in confiſcatione quando fideicommiſſum extinguitur in perſonam Hæretici.*
143 *Prohibitio alienationis ad excluſionem Fiſci quomodo ſit concipienda.*
144 *Et an hæc cauthela habeat locum in delicto hæreſis.*
145 *Fiſcus poſtquam mulctauit contumacem delinquentem, & poſteà conuictum in pœnam confiſcationis damnauit, an poſſit inconſtans relicta confiſcatione ad mulctam redire, & num. ſeq.*
Mulcta pecuniaria Hæreticis, vel ſuſpectis de hæreſi hodie non imponitur.
Citari quomodo hodie debeat Hæreticus, vel hæreſis ſuſpectus.
146 *Creditum mulctæ remanet confuſum acceptata per Fiſcum confiſcatione.*
147 *Confiſcatio quando dicatur acceptata per Fiſcum.*
Bona delinquentis quando ſunt poſita ad cridas tunc dicitur acceptata confiſcatio.
148 *Arma Principis vel Fiſci quando affixa ſunt domui delinquentis tunc acceptata dicitur confiſcatio.*
149 *Fiſcus an poſſit repudiare confiſcationem poſtquam incorporauit bona, & capit ſoluere creditoribus.*
150 *Fiſcus non tenetur vltra vires hæreditarias.*
151 *Bona ſubiecta maioratui, vel primogenituræ an veniant in confiſcatione, & num. 158.*
Inſtituens maioratum, ſeu primogenituram ſi incidat in hæreſim, illius bona an veniant in confiſcatione, & numeris ſequentibus.
152 *Obligatio non oritur ex vltima voluntate.*

153 *Confiſcatio an, & quando comprehendat donationem inter viuos cum maioratu, vel primogenitura factam à delinquente.*

154 *Inſtitutio maioratus, ſeu primogenituræ ſi fiat per contractum inter viuos reuocabilem, an veniat in confiſcatione, & num. ſeq.*

Ius reuocandi contractum remanens penès contrahentem non tranſit in Fiſcum.

Iura perſonalia non tranſeunt in Fiſcum.

Donatio continens maioratum, vel primogenituram, quamuis reuocabilis aſſimilatur magis contractiui inter viuos, quam vltimæ voluntati.

Donatio vxori facta per virum quamuis reuocabilis non pertinet ad Fiſcum.

156 *Bona primogenituræ reuocatæ per inſtituentem quando veniant in confiſcatione.*

157 *Sententia confiſcationis non claudit niſi bona, quæ tunc erant delinquentis nulli alteri obligata.*

158 *Fructus maioratus, quando non confiſcatur illius proprietas an ſpectent ad Fiſcum durante vita delinquentis, & quid ſi delinquens ſit ipſe inſtitutor.*

Clauſula interdicens alienationem, & applicans bona ſequenti vocato ſtatim, ac poſſeſſor attentauerit delinquere, an ſuffragetur quando delinquit ipſemet inſtitutus.

159 *Delictum ſucceſſoris, & pœna confiſcationis illi impoſita non poteſt nocere primo inſtituenti.*

160 *Fiſcus quando conſequatur fructus, vel cōmoditatem bonorum ſubiectorum maioratui, vel primogenituræ durante vita delinquentis.*

161 *Confiſcatio ob hæreſim cui Fiſco applicetur.*

162 *Crimen hæreſis eſt merè Eccleſiaſticum.*

Papa poteſt applicare cui velit bona, quæ veniunt in confiſcatione ob delictum hæreſis.

163 *Princeps ſecularis nullam habet poteſtatem ſtatuendi ſuper confiſcatione bonorum Hæretici, & ſi ſtatuat poteſt puniri tanquam impediens iuriſdictionem S. Officij.*

164 *Princeps temporalis ſine indulto Summi Pontificis nullum habet ius ſuper applicatione bonorum Hæretici, vel eorum partis ſuo Fiſco.*

Bona ob hæreſim confiſcata ſpectant ad Fiſcum Eccleſiæ, & Sancti Officij, & num. 176

Indultum Papæ quod Princeps ſecularis poſſit applicare bona Hæretici eius Fiſco, quibus conditionibus concedatur.

165 *De indulto in hac materia conceſſo Senatui Veneto.*

166 *Aliud Regum Catholici, & Luſitaniæ.*

167 *Indultum Principibus ſecularibus vt partem bonorum Hæretici applicare poſſint ſuo Fiſco quomodo concipiatur.*

De indulto Ducis Sabaudiæ.

168 *De alio Ducis Mantuæ.*

169 *De conſuetudine Placentiæ circa hanc ipſam applicationem.*

170 *De alia Mediolani, & numeris* 177. & 183.

171 *De alia Status Magni Ducis Florentini.*

172 *Bona confiſcata ob hæreſim in Ciuitate Senarum cui applicentur.*

Principes ſeculares applicantes ſuo Fiſco bona Hæreticorum ſine priuilegio, vel conſuetudine per Sedem Apoſtolicam tolerata, quas pœnas incurrant, & an inflictas contra occupantes bona Eccleſiæ.

173 *Principes ſeculares hodie non ſubminiſtrant Sancto Officio expenſas neceſſarias, prout tenentur.*

174 *Papa quomodo prouiderit Inquiſitores Italiæ pro neceſſarijs expenſis Inquiſitionum.*

Confiſcatio cur non fiat in Regno Neapolitano etiam ob delictum hæreſis.

175 *Epiſcopi vbi non ſunt Inquiſitores an, & in quam cauſam applicare debeant bona Hæreticorum ſuo Fiſco.*

178 *Liquidatio bonorum Hæretici diuidendorum inter Fiſcum Eccleſiæ, & Fiſcum ſecularem an ſpectet ad Iudicem ſecularem, & ad quem ſpectet diuiſio.*

179 *Confiſcatio bonorum Hæretici fit in conſequentiam ſententiæ latæ ab Inquiſitore.*

Iudicium idem fieri debet de acceſſorio, quod de principali.

Liquidatio bonorum confiſcandorum eſt pars ſententiæ confiſcationis, & quid in feudalibus.

180 *Iudex Eccleſiaſticus dignior Iudice laico.*

181 *Princeps ſecularis non poteſt præiudicare Epiſcopo, & Inquiſitori in eorum portione ſuper bonis Hæretici, vbi illa ſunt cum ipſo Principe diuidenda.*

182 *Inquiſitori competit diuidere, liquidare, & vendere bona Hæretici vbi illa ſunt cum Principe ſeculari diuidenda.*

183 *Conſuetudo non probatur ex atteſtatione Doctoris in præiudicium tertij.*

Princeps ſecularis an poſſit ante ſententiam declaratoriam remittere confiſcationem bonorum Hæretici ad eius Fiſcum in totum, vel pro parte applicandorum, & numeris ſeqq.

Edictum Regis Luſitaniæ ſuper remiſſione confiſcationum faciendarum contra gentem nationis, ſeu Chriſtianos iudaizantes cum cenſura Inquiſitorum Regni, & examinatur per plures numeros ſeqq. vſque ad num. 209.

185 *Princeps ſecularis an poſſit ſtatuere ſuper*

bonis laicorum, quæ habeant dependentiam ab Eccleſia, & num. 190.

186 *Statutum laicale an, & quando poſſit ligare laicos ſuper his quæ ſunt de temporali iuriſdictione Eccleſiæ, quamuis quoad Eccleſiam non valeat, & num.* 194.

187 *Princeps laicus ſtatuere poteſt ſuper dote, licèt dependeat ab actu ſpirituali matrimonij, & de ratione num.* 199.

188 *Diſpoſitio de re ſub conditione debita an, & quando teneat, & num.* 202.

189 *Confiſcatio bonorum Hæretici dependet à ſacris Canonibus.*

Princeps laicus ſtatuere non poteſt contra diſpoſitionem ſacrorum Canonum.

191 *Bona Eccleſiaſtica, quæ perſonam ſequuntur, non poſſunt ſubijci ſtatuto laicali.*

192 *Princeps ſecularis nullam habet iuriſdictionem in perſonam Hæretici, nec ſuper bonis confiſcandis ob delictum hæreſis.*

193 *Statutum laicale ſuper bonis laicalibus dependentibus ab Eccleſia non valet vbi concurrit præiudicium Eccleſiæ, quamuis modicum.*

194 *Ciuitas de temporali iuriſdictione Eccleſiæ an, & quando poſſit facere ſtatuta contra ſacros Canones.*

195 *Statutum contra Canones an ſit rationabile, iudicare ſpectat ad Summum Pontificem.*

Exemptio delinquentium in hæreſi, & apoſtaſia à pœnis, & confiſcatione non eſt rationabilis, & de ratione.

196 *Exemptio conceſſa Hæretico per Principem ſecularem à pœnis, & confiſcatione, impedit poteſtatem Tribunalis Sancti Officij.*

197 *Subſtantia actus eſt attendenda potius quam verba.*

Verba non ſaluant conſcientiam.

Princeps ſecularis non poteſt ſtatuere ne bona Hæreticorum adnotentur etiam vbi eius fiſco ſunt applicanda, & num. 200.

198 *Bona Hæreticorum apprehendi, & confiſcari non poſſunt per Principes, ſiue Dominos temporales, niſi ſecuta ſententia, vel declaratione.*

Confiſcatio conſiſtit in applicatione bonorum delinquentis.

199 *Dos eſt quid accidentale reſpectu matrimonij.*

Matrimonium poteſt eſſe ſine dote.

200 *Hæreſis plerumque procedit à cupiditate diuitiarum.*

Hæretici peiores alijs ſceleratis.

Poſſeſſio diuitiarum plurimum nocet Hæreticis.

202 *Conceſſio pro vno tempore importat denegationem pro alio.*

Incluſio vnius temporis eſt excluſio alterius.

Tempus permiſſum ſeruari debet in prohibitis, & pro certo tempore permiſſis.

203 *Facultas diſponendi in vltima voluntate non poteſt trahi ad diſpenſationem inter viuos, & è contra.*

204 *Pœna etiam confiſcationis non poteſt Hæreticis non remitti niſi per ſolum Papam.*

Princeps ſecularis non poteſt petere intereſſe vbi bona Hæreticorum ſunt eius Fiſco applicanda eo quod Inquiſitor ſola abiuratione Hæreticum pœnitentem dimiſerit.

206 *Princeps ſecularis an, & quando donare poſſit Hæreticis bona eius Fiſco applicanda.*

Hæreticus an, & quando ſit recipiendus.

SECVNDA pœna temporalis contra Hæreticos eſt confiſcatio omnium bonorum, quæ vtroque iure, tam
1 Ciuili, quàm Canonico propter delictum hæreſis impoſita eſt. Iure quidem Ciuili per Textum *in l. Manichæos cum duabus ſequentibus, & in Auth. Gazaroſ. C. de hæret. l. Quiſquis col. vlt. C. ad legem Iuliam Maieſtatis.*

Iure autem Canonico per Text. *in cap. Vergentis* §. 1. *de hæret. cap. Excommunicamus il primo,* §. *Damnati eodem tit. cap. ſuper quibuſdam de verb. ſignificat. cap. Cum ſecundùm leges de hæret. in* 6. infinitos allegat Farinacc. *qu.* 190. *num.* 1. addo Sanchez *ad præcept. lib.* 2. *cap.* 14. Suarez *de fide diſp.* 22. *ſect.* 1. *num.* 2. Sanctarell. *de hæreſi cap.* 20. Card. de Lugo *d. diſp.* 24. *ſect.* 1. *num.* 1. P. del Bene *par.* 1. *dub.* 106. *num.* 1.

2 Hæc autem pœna imponitur tam Hæreticis impœnitentibus, & relapſis, quàm pœnitentibus, Geminian. *d. cap. ſecundùm leges nu.* 4. & ibi Franch. *num.* 2. Simanch. *de Cathol. tit.* 42. *num.* 17. *& tit.* 47. *num.* 15. Roias *de hæret. par.* 1. *num.* 118. Sanchez *d. cap.* 14. *num.* 2. Sanctarellus, qui alios adducit *in cap.* 20. *dub. vnic. num.* 6. Ricciull. *de Iure perſonarum lib.* 5. *cap.* 42. *num.* 1.

Ideo quando hæretici etiam pœnitentes condemnantur in pœnas contra hære-
3 ticos à iure inflictas nemini dubium eſt, quin ſub hac condemnatione includatur etiam confiſcatio bonorum, vt benè Farinacc. *qu.* 190. *num.* 131.

Verumtamen eſt, quod hæreticis pœnitentibus ſemper condonantur bona, ſiue
4 eos pœniteat ante ſententiam, ſiue poſt: in hoc enim exuberat pietas Sancti Officii, latè Pariſ. *conſ.* 2. *num.* 184. *lib.* 4. Roland. *conſ.* 63. *num.* 27. *lib.* 3. Pegna *par.* 3. *comment.* 158. Farinacc. *d. qu.* 190. *num.* 135. *&* 136. & videtur hoc ſtatutum fuiſſe *in d. cap. Vergentis* ibi *poſſe tamen bona confiſcata illis condonari* & ibi notat Gloſs. *in ver. Miſereri*, Anchar. *n.* 3. Abbas *nu.* 2. Felin. *nu.* 2. Sanctarell. *loc. cit. n.* 6. Ricciull. *loc. cit. nu.* 2. plures refert Fermoſinus *alleg.* 44. *à nu.* 10.

cum ſeqq. & allegat. 48. *de confiſcatione bonorum* .

5 Dummodo hæreticus pœnitens non ſit relapſus, quia ei non condonantur bona, Gloſs. *in cap. Ad abolendam ver. Credentium de hæret.* & ibi Hoſtienſ. *num.* 9. Anton.de Butr.*nu.*24. Boich. *in d.cap. Vergentis nu.* 7. Farinacc. *d.qu.*190.*nu.*143. Ricciull. *d.tract lib.*5.*cap.*42.*n.*16. Fermoſin.*d.alleg.*48.*nu.*8.

Ideo *de anno* 1593. *die* 20. *Auguſti* ſcriptum fuit à Sacra Congregatione Inquiſitori Ianuen. , quod tueretur Iura S. Officii in bonis confiſcatis Auguſtino Mortaro relapſo, licèt poſteà *ſub die* 20. *Maij* 1594. Suprema, & Vniuerſalis Inquiſitio condonauerit prædicta bona Senatui Ianuen. ad effectum illa diſtribuendi locis Pijs dictæ Ciuitatis.

Idem crederem ſeruandum, quando hæreticus, poſtquam traditus eſt Brachio
6 ſeculari, reducitur ad pœnitentiam, quia licèt ad eam ex miſericordia admittatur, non tamen reſtitui debent ei bona confiſcata, Pegna *par.* 3. *comment.* 158. *verſ. ſecunda concluſio*, Farinacc. *d. qu.* 190. *nu.* 142.

7 Pariter non condonantur hæreticis bona poſt confiſcationem in alios titulo oneroſo, non autem lucratiuo translata, vt poſt Ghirland. diſtinguit Decianus *lib.* 5. *cap.* 44. *nu.*10. Farinacc. *d. qu.* 194. *nu.* 148. Fermoſin. *d. alleg.* 44. *num.* 18. *cum ſeqq.*

Sed hoc pendet à verbis condonationis, & gratiæ Principis; Nam ſi condonatio,
8 & reſtitutio ſit pleniſſima, Reſtitutus recuperat etiam bona in alium translata ne dùm titulo lucratiuo, ſed etiam titulo oneroſo, Roland. *conſ.* 45. *num.* 33. *lib.* 4. Fachineus *conſ.*15. *num.* 37. Oddus *de reſtit. qu.* 99. *num.* 71. & 108. cum alijs per Rotam Romanam coram Merlino *deciſ.* 125. *num.* 2. & 31. latiſſimè Paſqualig. *in ſuis qu. moral. Iuridic. qu.* 61. *per tot. & præſertim num.* 2.

Et hoc caſu crederem hæreticum pœnitentem recuperare etiam Iuſpatronatus, de qua quæſtione videndus eſt Fermoſin. *d. allegat.* 48. *à num.* 8. *cum ſeqq.*

9 Quicquid dixerit Felin. Carrer. & alij relati à Farinaccio *d. qu.* 190. *num.*152. vbi *num.*153. allegat Doctores tenentes hæreticum ad fidem reuerſum non amittere Iuſpatronatus, nam Clerici hæretici priuantur, vt ſupra dictum eſt Beneficijs, & eorum bona patrimonialia confiſcantur, Gloſs. *in Clement.* 2. *verſ. Eccleſiarum de hæret.* Couuar. *lib.* 2. *var. cap.* 9. *num.* 12. Pegna *par.* 3. *comment.* 61. Simanch. *de Cathol. tit.* 9. *num.*92. Sanchez *cap.*20.*num.*22. Farinacc. *d. q.* 190. *num.* 154.

Et non ſolùm patrimonialia, ſed quæ ex fructibus Beneficiorum acquiſiuerunt,
10 quia Clerici in illis habent verum dominium,& ad ſui libitum diſtribuere, & alienare poſſunt, Simanch. *de Cathol. tit.* 9. *num.* 90. Pegna *d. comment.* 161. Farinacc. *d. qu.* 190. *num.* 160. Cui autem applicentur, an Fiſco, an Eccleſiæ infra videbimus.

11 Religioſis autem non auferuntur bona, quia non ſibi, ſed Monaſterio acquirunt, Gloſs. *in d. Clement.* 2. *verſ. Eccleſiarum de hæret.* & ibi Zabarell. §. *Inquiſitor. num.* 2. Imola *num.* 7. Sanchez *d. cap.* 20. *num.* 14.

Quod intellige, niſi Religioſi vixerint extra Clauſtra, vel eſſent fugitiui, & Apo-
12 ſtatæ, & extra Clauſtra capti, & condemnati, quia iſtorum bona ſpectant ad Cameram Apoſtolicam vigore Motus proprij Gregorij Decimitertij, de quo Sanchez *ad præcept. lib.* 7. *cap.* 33. *num.* 29. & 31. Maſſin. *de confiſcat. qu.*16. *num.* 64. & 75.

Caueant tamen Commiſſarij Epiſcoporum, Inquiſitorum, & Capitulorum Sede vacante, ne ſub prætextu confiſcandi, &
13 capiendi bona Clericorum propter hæreſim, capiant bona Eccleſiarum, quia pœnam excommunicationis non euadent. Textus eſt litteralis *in d. Clement.* 2. *de hæret.* & ibi Gloſs. & Canoniſtæ, Pegna *dicto comment.* 161. Sanchez *d. cap.* 20. *num.* 13. Farinacc. *d. qu.* 190. *num.* 162. P. del Bene *d. dub.* 106. *num.*6.

An autem Inquiſitores, & Epiſcopi, & Capitulum incidant in hanc excommunicationem.

14 Quoad Epiſcopos, & Capitulum communis Doctorum opinio eſt, non incidere, ità Gloſs. *in d. Clement.* 2. *in ver. Commiſſarijs*, & ibi Imola *num.*5. Cardinal. *ver. Inquiſitoribus num.* 1. Bonifacius Vitalinus *à num.*41.*vſque ad* 46. D. Antonin., Angel. Silueſter, Suarez relati à Sanchez *dicto cap.* 20. *num.* 6.

Quouerò ad Inquiſitores dubium poteſt inſurgere à contextu litteræ: Nam ibi dicitur:

15 *Nolentes ſplendorem ſolitum negotijs fidei per actus indirectos, & improbos quorumuis Inquiſitorum hæreticæ prauitatis, quaſi tenebroſi fumi caligine obfuſcari, hoc Sacro Concilio approbante ſtatuimus: Nullis ex nunc, niſi qui quadrageſimum ætatis annum attingerent officium Inquiſitionis prædictæ committi Inquiſitoribus, & tam ipſorum, quàm Epiſcoporum, ſeu Capitulorum, Sede vacante ſuper hoc deputatis Commiſſarijs quibuſcunque.*

Nam ſi clauſula incipiat *Inquiſitoribus, & tam ipſorum &c.* certum eſt includi Inquiſitores, ſi verò incipiat, *& tam ipſorum*, non videntur includi Inquiſitores, vt benè dicit Zabarell. *d. Clement.* 2. *ver. Inquiſitoribus.*

Sed non eſt recedendum à communi opinione, quæ habet, quod Inquiſitores in hac cenſura includántur, vt volunt Gloſſa, Vitalinus, D. Antoninus, Silueſter, Tabien. Nauarrus, Gaietanus, Ro-

ſella, Armilla, & alij relati à Sanchez *loco citato num.* 5.

Neque contextus litteræ poteſt applicari alteri opinioni, quia barbara eſſet latinitas iudicio meo, ſi Textus diceret, *Nullis &c. Officium Inquiſitionis committatur Inquiſitoribus*, & proptereà non aſſentior Sanchez, quod ille Textus meliùs poſſit legi, ſi iungatur verbum *Inquiſitoribus* clauſulæ præcedenti.

Nec videtur inconueniens differentia inter Inquiſitorem, Epiſcopum, & Capi-
16 tulum Sedis vacantis, quia Epiſcopi non ſubiiciuntur ità facilè cenſuris propter eorum dignitatem *cap. 2. de officio Delegati in 6.*

17 Nec Capitulum ſolet excommunicari tanquam Vniuerſitas, ſed interdici.

Et videmus *in Clementina antecedenti* Pontificem ſubijcere vinculo excommunicationis Inquiſitorem, & non Epiſcopum, ſi opponant alicui indebitè crimen Hæreſis.

Huic autem pœnæ confiſcationis non ſolùm ſubiacent Laici, & Clerici ſimplices, ſed laici feuda poſſidentes, imò & Principes non recognoſcentes Superiorem, vt benè Suarez *diſp. 22. ſect. 6. nu. 1.*

Quod enim attinet ad feudatarios, certum eſt, illos ob hæreſim priuari feudo,
18 illudque venire in bonorum confiſcatione, Boich. *in cap. Vergentis num.* 10. & ibi Anchar. *num.* 1. Ioannes de Anan. *num. 4. & 7. de hæret.* facit Textus *in cap. Excommunicamus il primo §. Moneantur Extrauag. eodem*, & ibi omnes Canoniſtæ, Anchar. *in Clement. 2. num.* 4. & ibi Zabarell. §. *Inquiſitoribus num. 4. de Hæret.* Simanch. Gulielm. de Benedict. Corrad. Brun. Carrer. Burſatt. Decian. Canter. Pegna, & alij relati à Farinaccio *quæſt.* 190. *num.* 59. vbi refert Conſtitutionem Leonis Decimi editam *anno* 1520. *Exurge Domine*, de qua per Pegnam *in litteris Apoſtolicis*, P. del Bene *par. 1. dub.* 119. vbi diſtinguit circa naturam feudorum, Fermoſin. latiſſimè *infra citatus allegat. 20. à num. 15. cum ſeqq.*

19 Sed hoc verum eſt dummodo in ſententia confiſcationis de feudo fiat expreſſa mentio, Cephal. *conſ. 16. num. 13. vol. 1.* Roland. *conſ. 29. num. 10. vol. 1.* Ea ratione, quia natura bonorum feudalium eſt ſeparata, & diuerſa ab alijs bonis, ideo ſub generali ſermone verborum minimè veniunt, niſi de illis fiat ſpecialis mentio, Pariſ. *conſ. 7. nu. 3. vol. 1. & conſ. 12. nu. 62. eodem vol.* cum alijs per Farinacc. *qu.* 25. *num.* 63. quibus addo Fermoſin. *de confiſcatione bonorum alleg. 33. num.* 20.

Hinc patet quàm minus rectè Collaterale Conſilium Neapolitanum poſuerit ſub ſequeſtro bona feudalia cuiuſdam, qui licèt confeſſus de Apoſtaſia à fide, non ſolùm non damnatus fuit in confiſcationem bonorum feudalium, ſed liberatus à totali bonorum confiſcatione, & ſolummodò mulctatus in pœnam ſcutorum bis mille applicandorum locis pijs arbitrio Sanctiſſimi.

Aduertendum tamen eſt, quod confiſcatio bonorum feudalium fit *ſaluo iure directi Domini*, & proptereà, ſi feudum fue-
20 rit profanum redit ad Dominum directum, ſi verò Eccleſiaſticum redit ad Eccleſiam, vt expreſsè patet *in cap. Excommunicamus il primo, §. Moneantur in fine* illis verbis:

Saluo iure Domini principalis, dummodò ſuper hoc ipſe nullum præſtet obſtaculum, nec aliquod impedimentum opponat, & ibi Gloſſa *in ver. Saluo iure*, & cæteri Canoniſtæ, quos refert, & ſequitur Farinacc. *d. qu.* 190. §. 4. *num.* 59. plenè Fermoſin. *d. alleg. 33. à num.* 14.

Quando autem commoditas feudi, ſeu fructus durante vita Hæretici tranſeant in
21 fiſcum, videndus eſt plenè Farinaccius *qu. 25. à num.* 68. ibi plura de hac materia, & infinitos adducit Maſſin. *de confiſcat. quæſt. 33. num.* 1. Fermoſin. *d. allegat. 33. à num. 10. cum ſeqq.* P. del Bene *d. dub.* 119. *num.* 12. 13. 14.

22 Illud ſanè certum eſt, quod interim Vaſſallus non tenetur eſſe fidelis Domino hæretico, Capic. *in Inueſt. feudal. cap. Feuda amittuntur caſ.* 52. 63. Moff. *de feud. tit. fin. num.* 112. Intrigl. *in centur. feud. qu.* 95. *num.* 122. Thomas de Marin. *de gener. feud. tit. 16. num. 6. & 12.* Iſern. *cap. 1. §. fin. num.* 18. Schrader. *de feud. par. 6. cap. 5. num. 16. & ſeq.* Menoch. *de recuperan. remed. 10. num.* 92. Decian. *lib. 5. cap. 44. num.* 5.

Et hęc eſt vna cauſa Inconſtantiæ, quoad iuramentum fidelitatis in Vaſſallis, Roſenthall. *de feudis cap. 10. concluſ. 35. num. 96.*

23 Quæ tamen Inconſtantia ceſſat, ſi Dominus ſit liberatus ab hæreſi *cap. 1. in princip. hic finit lex de iur. iurand.* Schrader. *d. cap. 5. num. 16. in fine.*

Quod verò attinet ad Supremos Principes Superiorem non recognoſcentes;
24 Quæſtio iſta tranſactis modernis temporibus Turbas commouit in Gallia contra opus, P. Suarez *aduerſus Regem Angliæ*, vbi *lib. 3. cap. 23.* examinat latè, an Summus Pontifex poſſit punire Regem hæreticum, eumque Regno priuare.

Secundò contra librum Card. Bellarm. *contra Barclaium*.

Tertiò contra opus P. Sanctarell. *de hæreſi*, qui *cap. 30. dub. vnico* eandem quæſtionem examinauit.

Sed immeritò, quia tam Sacri Canones, quàm Sancti Patres, necnon Concilia Oecumenica hanc veritatem aſtruunt, & Gallia ipſa ſæpiùs agnouit, & faſſa eſt, au-

ctoritatem huiuſmodi in Summo Pontifice reſidere, & præſertim tempore Henrici Tertij. Nam Ciues Pariſienſes pro reliquo Catholicorum,& fidelium in Gallia cœtu ſupplicem libellum porrexerunt Summo Pontifici Sixto Quinto rogantes eum, vt ſua poteſtate vteretur contra eundem Henricum.

Et tempore Vrbani Octaui fel. rec. facultas Theologica Pariſienſis Sorbonæ cenſuram contra librum Sanctarelli non agnouit pro ſua.

Sed qui plura de hac quæſtione videre cupit, vltra Suarez *dicto tractatu aduerſus Regem Angliæ loco citato, & de fide diſp.* 22. *ſect.* 6. & eundem Sanctarellum *loco citato,* adeat P. Dianam *in ſuo tractatu de poteſtate exauctorizandi Reges in calce partis Decimę ſuarum reſolutionum,* latiſſimè P. del Bene *par.* 1. *dubit.* 154. *petit.* 12. *Coroll.* 4.

Et quamuis P. Sanchez *lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 54. dicat, Regnum ob hæreſim, vel
25 alia poſſeſſoris crimina non confiſcari, ſed deuolui ad ſequentem ſucceſſorem innocentem, fatetur tamen, quod ſi aliter communi Reipublicæ bono conſuli non poſſit, nec damna ex hæreſi Regis in totum Regnum pullulantia caueri valerent, eſſet integrum Pontifici illud Regnum auferre deſcendentibus Catholicis, illudque concedere Regi Gatholico debellanti.

SED hac occaſione verſutiam quorumdam Scriptorum non poſſum non damnare, qui, cum videant Principibus neceſſariam eſſe ſummam Pontificis auctoritatem, illam vſque ad ſydera extollere conantur, vt patet ex traditis à Solorzano *de Iure Indiarum toto Tomo primo.*

Si verò tractatur de cohibendo Principes peccantes, tunc nulla ferè apud eum eſt poteſtas, in tantum quod quidam auſi ſunt proferre,non poſſe Papam vti Papam exercere iuriſdictionem ſpiritualem in Regno Catholico, niſi de licentia Regis; Quæ tamen aſſertio tanquam Hæretica, & Schiſmatica à Summo Pontifice Innocentio Decimo damnata fuit.

Audiant ergo Reges, & Principes Auguſtinum Doctorem Eccleſiæ Sanctiſſimum *in Pſalm.* 149. Si in Eccleſia Chriſti homines Chriſtiani, & oues Eccleſiæ, vel in Republica Chriſtiana Principes eſſe volunt, ibi enim ex inſtinctu Spiritus Sancti cecinit Propheta..

Alligandos Reges eorum in compedibus, & Nobiles eorum in manicis ferreis.

Et Auguſtinus.

Nouimus Reges factos Chriſtianos, nouimus Nobiles Gentium factos Chriſtianos, venit Deus Chriſtus prodeſſe omnibus, ſed elegit prodeſſe Imperatori de Piſcatore Petro, non Piſcatori de Imperatore. Conuerſi ergo Nobiles multi ceſſauerunt eſſe Nobiles Gentium, elegerunt paupertatem in hoc ſeculo, nobilitatem in Chriſto vendendo omnia, quæ habuerunt, & dando pauperibus; Multi autem tenent nobilitatem in Chriſto, tenent Regias poteſtates, & ſic ſunt Chriſtiani: Ipſi ſunt tanquam in compedibus, & tanquam in manicis ferreis; Vnde hoc ne progrederentur ad illicita, compedes acceperunt, compedes ſapientiæ, compedes Verbi Dei; Quare ergo vincula ferrea, non aurea, ferrea ſunt quandiù timent, ament, & aurea erunt.

Prudenter quidem, & chriſtianiſſimè docet Reges Chriſtianos omnes, eo ipſo, quod Chriſtianam fidem admiſerunt, compedibus,& vinculis ſe ipſos implicuiſſe,tradidiſſe ſe ligandos Epiſcopis,& ei potiſſimùm, cui Chriſtus Claues Cælorum dedit, cui ligandi, & ſoluendi pleniſſimam poteſtatem commiſit.

Quod dictum eſt de bonis feudalibus, idem dicendum eſt de bonis emphyteuti-
26 cis cum hac diſtinctione, quod ſi bona emphyteutica ſint tranſitoria ad hæredes extraneos, tranſeant etiam in fiſcum, ſi verò non ſint tranſitoria, reſtituantur Domino directo, Simanch. *de Cathol. tit.* 9. *rubr. de bonis Hæreticorum num.* 97. Farinac. *d. quæſt.* 190. *num.*65. P. del Bene *d. par.*1. *dub.* 118.*ſect.*2. *num.* 3. Fermoſin. latiſſimè *d. alleg.* 33. *à num.* 24.

Sed aduerte, quod licèt bona emphyteutica tranſitoria ad Hæredes extraneos tranſeant in fiſcum, ille tamen tenetur ea
27 vendere infra annum alicui priuato, ne remaneant apud manum mortuam, vt ex Alexand. Molin. & alijs tenet Sanchez *cap.* 19. *num.* 26. Farinaccius *loco citato num.* 63.

Cæterum quando emphyteuſis non eſt tranſitoria ad hæredes extraneos, an ſaltem illius commoditas viuente hæretico, emphyteuta tranſeat in fiſcum.

Dic, quod ſi emphyteuſis non ſit recepta ab Eccleſia, ſed à Laico, concors Doctorum opinio eſt, illius commoditatem
28 ſpectare ad fiſcum, dum emphyteuta viuit, deducta tamen penſione ſoluenda per fiſcum Domino directo, Nellus *de Bannitis par.* 1. 2. *temp. num.* 24. Gigas *de crim. læſæ Maieſtatis lib.* 2. *tit. de pœnis* Farinacc. *qu.* 25. *nu.* 58. Molin. *de Iuſtit. & iur. to.* 2. *diſp.* 481. *col.* 4. *& to.* 3. *diſp.* 656. *num.* 3. Peregr. *de iure fiſci lib.* 5. *cap.* 1. *num.* 120. Sanchez *d. cap.* 19. *num.* 21. Guazzin. *de confiſcat. limit.* 3. *concluſ.* 34. *num.* 14. P. del Bene *loco citato.*

Si verò recepta eſt ab Eccleſia, tunc commoditas non ſpectat ad fiſcum, ſed
29 ad Eccleſiam Dominam directam per Textum *in cap. Felicis,* ibi *liberè ad Eccleſiam reuertantur,de pœnis in* 6. Gabriel *conſ.*73. *à num.* 3. *vſque ad decimum vol.* 2. Farinacc.

parum ſibi conſtans *d. qu.* 25. *verſ. Verum, num.* 58. Sanchez *loco citato num.* 22.

Et propterea quidam Inquiſitor, qui applicauerat bona emphyteutica Eccleſiæ
30 fiſco, fuit reprehenſus à Sacra Congregatione, quæ mandauit, vt ea bona reſtitueret Eccleſiæ Dominæ directæ, & in futurum caueret à ſimilibus, vt ex Decreto *ſub die* 15. *Aprilis anni* 1602.

Quod intellige in vtroque caſu, quando vltra prohibitionem legis non adeſſet alia
31 prohibitio ſpecialis alienandæ emphyteuſis, quia commoditas non pertineret ad fiſcum durante vita emphyteutæ, ſiue emphyteuſis ſit Eccleſiaſtica, ſiue ſecularis, Boſs. *in prax. tit. de bonorum publicat. num.* 60. Gabriel *d. conſ.* 73. *num.* 11. *vol.* 2. Sanchez *loco citato num.* 23.

Quoad melioramenta verò certum eſt, quod ſi non ſit cautum in contractu em-
32 phyteutico, quod illa ſpectent ad Dominum directum, præſertim ſi Dominus directus ſit Eccleſia, ſpectare ad fiſcum; Vnde ſi Eccleſia Domina directa vult illa reuocare à fiſco, tenetur illi ſoluere æſtimationem, vt poſt Card. Zabarell. & alios voluit Sanchez *loco citato num.* 33. 34. *&* 35.

Non ſolùm autem bona Hæreticorum confiſcantur, ſed Domus eorum deſtruun-
33 tur, vt liquet ex Conſtitutione Friderici *Catharos*, & ita ſtatutum fuit in Concilio Tholoſano *anno Domini* 1229. *celebrato cap.* 1. & ſancitum ab Innocentio Quarto in Conſtitutione *Ad extirpandum*, Pegna *par.* 5. *comment.* 92. *in forma ſententię, qua Domus*, Zanchin. *de hęret. cap.* 39. Campegg. *ibidem & cap.* 40. Repertor. Inquiſit. *ver. Domus*, Simanch. *de Cathol. tit.* 46. *nu.* 88. *& ſeqq.* Farinacc. *d. qu.* 190. *nu.* 30. Fermoſin. *de confiſcat. bonorum alleg.* 5. *nu.* 11. P. del Bene *par.* 1. *dub.* 162. *petit.* 6.

Et licèt nonnulli ex Doctoribus diſtinguant, quod ſi Domus eſt Hæretici pro-
34 pria, tunc non deſtruatur, ſed in fiſcum tranſeat, ſi verò ſit aliena deſtruatur; Hæc tamen diſtinctio non eſt attendenda, quia ſiue domus ſit propria Hæretici, ſiue aliena, ſemper deſtruitur, Repertor. Inquiſit. *ver. Domus*, Simanch. *de Cathol. tit.* 46. *& in Enchiridion. tit.* 67. Farinacc. *dicta quæſt.* 190. *num.* 37.

35 Et hoc ad terrorem aliorum, & vtilitatem publicam, Simanch. & Farinaccius *locis citatis*.

Sed quoad domum alienam aduerte, tunc eſſe deſtruendam, ſi Dominus ſciat, vel ſcire debuerit, vel conſenſerit in ea
36 commorari hæreticum, ſecus verò ſi id ignorauerit *l. Ariani* §. *Cunctis*, & ibi Butrig. *in princip. l. Quicunque*, §. *Vniuerſi*, *verſ. ſi verò ignorante Domino*, & ibi Salic. *num.* 1. *C. de hæret.* cum alijs per Farinacc. *d. qu.* 190. *num.* 40.

Videndæ ſunt Conſtitutiones Alexandri Quarti, & Clementis Quarti, quibus ſtatuitur, quod hæc ignorantia debet legitimè probari, hoc eſt manifeſtè per Teſtes omni exceptione maiores, Calderin. *de hæret. rubr. de pœnis recept. num.* 6. Farinac. *loc. cit. num.* 41.

NISI tamen vt dixi ad terrorem aliorum, ſeu ob publicam vtilitatem Inquiſitores exiſtimarent domum eſſe deſtruendam, quia tunc poteſt deſtrui, ſed Domino ſolui pretium domus, Simanch. *loc. cit. num.* 37.

37 Quemadmodum ſi domus ſit communis cum altero, tunc poteſt deſtrui tota domus, ſic Farinacc. *loc. cit. num.* 8.

Hoc enim eſt priuilegium fiſci, vt poſſit alienare rem, quam habet communem cum priuatos eo inuito, etiamſi in ea quantumcunque minimam habeat portionem *l.* 1. *C. de vendit. rerum fiſcalium*, & ibi latè Amaya *à nu.* 4. à quo auſit Fermoſin. ea, quæ dixit *loc. cit. num.* 5. ſatisfacta tamen ſua parte conſocio, vt dicunt Amaya, & Fermoſinus.

Sed ſuper hoc ab Inquiſitoribus Italiæ conſulenda eſt Suprema, & Vniuerſalis Inquiſitio.

Memini autem dum eſſem Matriti fuiſſe relaxatos Brachio ſeculari quoſdam Luſitanos Iudaizantes, qui Imaginem Sanctiſſimi Crucifixi, vel cremauerant, vel detruncauerant, & eorum domus fuiſſe pœnitus deſtructas, incipiente deſtructionem cum Pugione magno Caſtellæ Admirato.

Debet quoque deſtrui domus, in qua eius Dominus prohibuit ingredi Curiam
38 ad ibi perquirendum, & capiendum Hæreticum, etiamſi Hæreticus ibi non eſſet, vt ex Conſtitutionibus Pontificum voluit Farinacc. *loc. cit. num.* 32. Fermoſin. *loc. cit. num.* 11. *verſ. Vbi ampliat*.

Imò, & aliæ domus contiguæ, & appendices eiuſdem Domi, vt ex eiſdem Conſtitutionibus Farinacc. *loco citato num.* 33.

Imò, & bona, quæ ibi inueniuntur, fiunt
39 capientium, niſi capientes ſint publici Officiales, vel niſi conſtiterit per Teſtes omni exceptione maiores, & fide dignos bona prædicta non eſſe Domini domus, vt ex prædictis Conſtitutionibus tenet Farinacc. *loco citato num.* 34.

Quando autem domus Hæreticorum fuerit deſtructa, nullo vnquam tempore poteſt reædificari, vt ex Repertor. Inquiſit.
40 & ex dictis Conſtitutionibus aſſerit Farinacc. *loc. cit. nu.* 36. Fermoſin. *d. alleg.* 5. *num.* 10. vbi tamen *num.* 11. dicit, *Ieſuitas in ſolo Domus Petri Caſſallia Hæreſiarchæ conſtruxiſſe nonnullas officinas*.

Imò quandoque area dictæ domus ſolet ſale conſpergi cum dirorum prolatio-

ne, ac increpatione verborum, Pegna *par. 3. comment. 92. in formula ſententiæ, qua Domus,* Fermoſin. *loco citato num.* 10. *&* 11.

Et in ea ad perpetuam infamiam lapis, vel marmorea Columna quatuor, vel quinque pedum altitudinis erigitur, inci-
41 ſis in ea maiuſculis characteribus continentibus nomen Domini, deſtructioniſque cauſam ſignificantibus, & ſub quo Romano Pontifice, & Imperatore repacta ſit, Pegna *loc. cit. verſ. poſtquam autem.*

Hæc autem confiſcatio ſecundùm veriorem opinionem fit ipſo iure, ſicuti in
42 crimine læſæ Maieſtatis humanæ, *l. Quiſ, quis C. ad legem Iuliam Maieſt.* Textus eſt *in cap. Vergentis de hæret. & in cap. Cum ſecundum leges,* & ibi communiter Canoniſtæ *de Hæreticis in 6.* Peregr. *de iure fiſci lib. 5. tit. 1. num.* 66. Burſatt. *conſ. 7. nu.30. & conſ. 14. num. 3.* Roland. *conſ. 8. num. 3.* cum alijs per Ricciull. *de iure perſonarum lib. 5. cap. 31.* & hanc opinionem ſecuta eſt Rota Romana coram Penia *deciſ. 364. nu. 6.* Card. de Lugo *de fide diſp. 24. ſect. 1.* Suarez *diſp. 22. num. 4.* Fermoſin. *ad cap. Vergentis de Hæret. alleg. 1. num. 9.*

Ex hac communi opinione plura inferuntur.

Primò, Hæreticum priuari etiam ante ſententiam declaratoriam dominio bo-
43 norum ſuorum iuxta Textum *in cap. Secundùm leges de hæret. in 6.* & ibi Anchar. *num. 1.* Abbas *in cap. Dilecti num. 12. de arbitr.* Archidiaconus *in cap. Felicis nu. 11. de pœnis in 6.* & ibi Io. Andr. *nn.4.* Gemin. *num. 8.* Franc. *in §. Nullùs nu. 3.* Alphonſ. de Caſtro *de iuſta hæret. punit. cap.6. in initio,* Repertor. Inquiſit. *ver. bona hæretici in init. & ver. Dominium in init.* Peregr. *de iure fiſci lib. 5. tit. 1. num.* 166. Canter. *quæſt. crimin. tit. de punit. delict. cap. 1. num. 16.* Param. *de origine Inquiſitionis lib. 3. quæſt.9. num.* 198. cum alijs per Sanchez *lib. 2. de Decalog. cap. 22. num. 2.* Farinacc. *dicta quæſt. 190. num.69.* Barboſ. qui plures *dicto cap. Secundùm leges num.4.* Fermoſin. *in cap. Ex litteris num. 24. de Conſtitut.*

Et quamuis Sanchez *locis citatis num. 3.* ſequatur opinionem contrariam, quam
44 ſubſtinent ex noſtris Anchar. *d. cap. ſecundùm leges num. 6.* Simanch. *de Cathol. tit. 9. num. 173. & 187. & à num. 229. vſque ad num. 234.* cum alijs per eum allegat., & probabiliorem, & veriorem dicat Barboſ. *loc. citat. num. 4.* Fermoſin. cum alijs *loco cit. num. 25.*

Non eſt tamen iudicio meo recedendum à priori opinione, quia verba Textus *in cap. Secundùm leges,* ſunt adeò clara, vt non poſſint trahi ad dominium ſecundùm quid, & imperfectum; Nam ibi Summus Pontifex præmittit iure Eccleſiaſtico publicari bona ob inceſtas nuptias, & ob delationes armorum ad Saracænos, & hos omnes perdere eo ipſo dominium, & non ſolùm inde arguit multò fortiùs hoc in hæreſi contingere, ſed ſtatuit, vt bona Hæretici ſint ipſo iure confiſcata, quod debet ità intelligi, vt dominio priuetur ipſo iure, aliàs inepta eſſet narratiua præcedens, quia potuiſſet Summus Pontifex vti exemplo aliarum legum tam Ciuilium, quàm Canonicarum, quæ in crimine læſæ Maieſtatis humanæ confiſcationem imponunt, de quibus *dictum eſt ſupra;* ſed cum addiderit eorum delictorũ exempla, ob quæ delinquens amittit dominium, & proprietatem bonorum ipſo iure, neceſſariò dicendum eſt voluiſſe ſtatuere, quod etiam in delicto hæreſis, quod appellat grauiùs, dominium bonorum ipſo iure amittat, aliàs ſequeretur abſurdum, quod ſcilicet maior pœna minori delicto infligeretur, quod iura abhorrent, nam pœna commenſuranda eſt delicto.

Non ſolùm autem Hæreticus ante ſententiam declaratoriam priuatur dominio,
45 ſed etiam rerum adminiſtratione, Farinaccius *d. quæſt. 190. num. 69.* cum multis per Ricciull. *loc. cit. num. 5.* Fermoſin. *de confiſcat. alleg. 18. ſub num. 8.*

46 Non tamen priuatur poſſeſſione bonorum *l. auferte §. In reatu ff. de iure fiſci dicto cap. Secundùm leges,* vbi Anchar. Simanch. *de Cathol. Inſtit. tit. 9. num. 173.* cum aliis per Ricciull. *loc. cit. num. 10.* Barboſ. *dicto cap. Secundùm leges num.7.* itaut ſi ab aliquo occupetur, poterit agere ad reſtitutionem, Burſatt. *conſ.43. num. 22.* Sanch. *d. cap. 22. num. 18.* Ricciull. *d. cap.31. nu. 11.* Barboſ. *loc. cit. num. 7. verſ. itaut* Fermoſin. *dicto cap. & loc. cit. num. 31. 32. & 33.* vbi de praxi Hiſpaniæ Fermoſin. *loc. cit. num. 15.*

Secundò ſubinfertur, quod Hæreticus nullo modo poteſt alienare bona ſua, etſi
47 alienauerit, vel donauerit, talis alienatio, vel donatio non valet, *l. Manichæos §. Præterea C. de Hæret. l. Ariani, §. Cunctis, l. Manichæi la ſeconda C. eodem,* Boich. *dicto cap. Secundùm leges num. 2.* & ibi Gemin. *num. vlt.* Pegna *d. cap. Secundùm leges num. 11.* Grilland. *de Hæret. quæſt. 5. num. 8.* Roias *ſingul.18. per tot.* Locat. *ver. Fiſcus,* Repert. *ver. Alienatio,* Farinacc. *d. quæſt. 190. n.70.* Ricciull. *d. lib. 5. cap. 35. num. 1.* P. del Bene *par. 1. dub. 134. ſect. 1. num. 1.* Fermoſin. *d. alleg. 18. à num. 16.*

Siue Hæreticus ſit manifeſtus, ſiue occultus, ſeu per accidens, & emptor ſit in bona fide, Textus eſt clarus *in l. quæ de Sammaritis, verſ. Si verò de Hæreticis, ibi, Si verò etiam lateat, non poteſt quidquam ſuarum rerum donare, aut aliter alienare,* Burſatt. *conſ. 289. à num. 10. vſque ad 15.* Menoch. *conſ.284. num.8. & conſ.218. num.7.* Peregr. *loc. cit. num. 170.* Surdus *deciſ. 247. num. 9. & 10.*

& 10. Simanch. *de Cathol. tit. 9. num. 21.* Sanchez *d. cap. 22. num. 34.* Ricciull. *dicto cap. 35. num. 5. & 6.*

Hæc tamen non procedunt in Hęretico damnato in contumaciam, vel quia defe-
48 cit in purgatione, quia iſte non amittit facultatem alienandi, cum non præſumatur Hæreticus, niſi à die latæ ſententiæ, non autem à die patrati criminis, Simanch. *de Cathol. tit. 19. num. 26.* Sanchez *dicto cap. 22. num. 35.* Ricciull. *d. cap. 35. num. 7.*

Imò nec Hæreticus vt ſupra poterit quemcunque alium contractum facere, *l. Manichæos*, §. *Prætereà*, & ibi Odoffred. *num. 3. l. Iudiciorum verſ. Adeo ff. de accuſat.* Gloſs. *in cap. Excommunicamus il primo*, §. *Credentes*, & ibi Butr. *num. 35. de Hæret.* Simanch. *de Cathol. tit. 46. num. 55. & in Enchiridion. tit. 3. num. 3.* Pacian. *conſ. 19. num. 2.* Sanchez *d. cap. 22. nu. 48.* Farinacc. *d. quæſt. 190. num. 75.* Ricciull. *d. cap. 35. num. 10.*

Quamuis fauore piæ cauſæ, vt probat Text. *in l. fin. C. ad legem Iuliam Maieſt. l. Quæſitum, ff. qui, & à quibus*, Ricciull. *loco citato num. 10. verſ. Extenditur, & num. 11.*

49 Tertiò ſubinfertur, quod huiuſmodi bona ſic alienata, vel donata, vel alio quocumque titulo in alium tranſlata poſſunt à Fiſco vindicari, *l. Apoſtatarum in fin. C. de Apoſtat.* Gloſs. *in dicto cap. Secundum leges, verb. Ipſo iure*, & ibi Gemin. *nu. 5.* Franch. *num. 2.* Locat. *ver. Alienatio num. 1. & in ver. Donatio num. 6.* Sanchez *dicto cap. 22. num. 3.* alios refert, & ſequitur Farinacc. *qu. 190. num. 71.* P. del Bene *d. dub. 134. ſect. 2. nu. 3.* Barboſ. *in repert. Iuris Canonici, & Ciuilis, ver. Fiſcus concluſ. 2.*

Quod habet locum etiamſi per mille manus tranſierint, Archid. *d. cap. Secundum leges num. 2.* Io: Andr. *num. 6.* Franch. *num. 2.* Gemin. *n. 7.* Sanchez *loc. cit. nu. 36.* Ricciull. *loc. cit. num. 12.*

50 Imò nec reſtituetur pretium emptori, ſeu eorum poſſeſſori, Adden. ad Gloſs. *d. cap. Secundum leges, in verb. Ipſo Iure*, & ibi Archid. *num. 2.* Io: Andr. *col. fin.* Gemin. *num. 5. & 7.* Franch. *num. 2.* Roias *ſingul. 18.* Locat. *verb. Alienatio*, Simanch. *de Cathol. tit. 9. nu. 27.* Repert. *verb. Alienatio*, Sanchez *d. cap. 22. num. 68.* cum alijs per Farinacc. *d. qu. 190. num. 16.* vbi *num. 17.* contrarium aſſerentes adducit, niſi aliud pretium reperiretur in bonis confiſcatis Hæretico, ſiue aliud loco illius pretij, quia tunc Fiſcus tenebitur illud reſtituere, Io: Andr. *d. cap. Secundum leges*, & ibi Franch. *num. 2.* Roias *d. ſingul. 18. num. 40.* Simanch. *de Cathol. tit. 9.* rubr. *de bonis Hæret. num. 29.* Quemada *quæſt. 7.* Locat. *verb. Alienatio num. 1.* Repertor. *ver. Alienatio*, Zecchius *in Summ. par. 1. tit. de fide, rubr. de Hæret. cap. 11. num. 16. & 17.* Sanchez *d. cap. 22. num. 70.* Farinacc. *d. q. 190. nu. 78.* Ricciull. *d. cap. 38. num. 1. & 5.*

Vel niſi illud pretium fuiſſet expenſum in alimentis Hæretici, ſeu eius familiæ, *l. 1. §. in rem, l. vlt. ff. de in rem verſo, l. mortuo, ff. de ſtatu libero*, Simanch. *d. tit. 9. num. 36.* Beccius *conſ. 67. num. 6.* Quemada *d. qu. 7.* Ricciull. *d. cap. 38. num. 8. & 9.* addit hoc procedere, etiamſi alimenta ex pretio emptionis caſu perierint: Nàm ſufficit pecunias ex cauſa neceſſaria ad Hæretici manus perueniſſe, Farinacc. *d. qu. 190. nu. 87. verſ. Et quæcumque*, Barboſ. *loc. cit. concl. 2.* Fermoſin. *d. alleg. 18. à num. 19.*

51 Vel niſi de illo creditoribus ſit ſatisfactum, *l. Idem ſeruandum, ff. de legat. ſecun. l. Emptor, ff. de rei vindicat.* Ricciull. *loc. cit. num. 10.*

Et propterea ſi Hæreticus Mercator, mercaturæ intuitu, contraxiſſet debita, &
52 credita Fiſcus publicatis bonis, ſicùt poteſt cogere debitores ad ſoluendum,ità tenetur ſoluere creditoribus, quia negotium eſt vnicum, & indiuiduum, Alfaro *de offic. Fiſcal. gloſs. 20. num. 160.* Ricciull. *ibidem num. 6.*

Vel niſi in emptore bonorum concurreret bona fides, & aliquis titulus, vtputa
53 auctoritas publica, vel quia venditio facta eſſet ab eo, qui inquiſitus de hæreſi, poſteà fuit abſolutus, nam ſi poſt abſolutionem vendat, ad deinde fuerit inquiſitus, & conuictus de hæreſi de tempore prioris Inquiſitionis, alienatio taliter facta ſubſtinetur, Boſs. *in prax. tit. de bonorum public. num. 76.* Scaccia *de Iudic. lib. 1. cap. 98. num. 11.* Sanchez *d. cap. 22. nu. 30.* Ricciull. *lib. 5. cap. 35. num. 13.*

54 Nec procedit, ſi emptor poſſeſſionem bonorum præſcripſiſſet, *cap. fin. de præſcript. in 6. l. 2. C. de Apoſtat. l. in omnibus ff. de iure fiſci*, P. de Bene *par. 1. dub. 134. ſect. 3. num. 1.* vbi *num. 3.* tenet præſcriptionem hanc non induci niſi ſpatio 40. annorum contra Abbatem Felinum, Couar. & alios, qui tenuerunt, quod ſi bona ſint applicanda fiſco ſeculari, ſufficere quinque annorum tempus, ſecùs ſi applicanda ſint fiſco Eccleſiaſtico, quia tunc requiritur tempus 40. annorum, & hanc diſtinctionem refellunt Sanchez, Pegna, Farinacc. & Simanch. ab eodem adducti *loc. cit. num. 5.*

55 An autem fiſcus teneatur reſtituere melioramenta facta in re vendita, vide latiſſimè differentem, & benè Ricciull. *d. lib. 5. cap. 39. per totum*, P. del Bene *par. 1. dub. 118. ſect. 6.*

Quamuis autem Hæretico interdicatur omnis alienatio, non tamen prohibetur
56 alienare bona ſua in cauſam neceſſariam, Simanch. *de Cathol. tit. 9. num. 33.* Sanchez *d. cap. 22. nu. 53.* Scacc. *d. cap. 98.*

num. 16. Surdus. *de alimenn. tit.* 9. *quæſt.* 32. *num.* 20. Gratian. *diſceptat. to.* 1. *cap.* 54. *num.* 15. Ricciull. *d. lib.* 5. *cap.* 36. *num.* 1. Barboſ. *in Repert. pract. concluſ. Iuris Canonici,& Ciuilis littera F. ver. fiſcus d.concluſ.*2. *propè finem*, Fermoſin. *dicta allegat.* 18. *num.* 23.

Ideo alienatio facta ab Hæretico pro alimentis tam proprijs,quàm familiæ,non
57 poteſt à fiſco reuocari, Burſatt.*conſ.*14.*n.*9. Simanch. *d.tit.*9. *nu.* 35. Sanchez *d. cap.*22. *num.* 56. Seacc. *d. cap.*98. *num.* 16. Gratian. *d. cap.* 55. *num.* 16. cum alijs per Ricciull. *d. cap.*36. *nu.*3. & 4. vbi *num.* 5. addit,quod cum appellatione alimentorum veniant Medicinæ ex Surdo *de aliment. tit.* 5. *nu.* 1. & 18. ideo alienatio facta pro parandis medicinis, & alijs ad ſanitatem tuendam ſubſtinetur, Simanch. & Sanchez *locis citatis*.

Et hoc procedit, quantumuis alienatio ſit facta per viam donationis, dummodò
58 ſit correſpectiua; Nam talis donatio potiùs eſt contractus permutationis, vel innominatus do, vt des, Surdus *de aliment. tit.* 8. *priuileg.* 72. *num.* 4. Rota *deciſ.* 458. *num.* 5. *par.* 2. *recent.* Coccinus *deciſ.* 433. *num.* 7. Ricciull. *d. cap.* 36. *num.* 7.

Si verò alienatio facta ſit poſt ſententiam, à qua ſit interpoſita appellatio, ni-
59 hilominus fiſcus poteſt eam reuocare, ſecùs ſi tranſiſſet in iudicatum, quia tunc ſi fiſcus vult reuocare, tenetur emptori refundere ſummam expenſam in alimentis, Surd. *d. tit.* 9. *num.* 62. Gratian. *dicto cap.* 55. *num.* 89. Ricciull. *loc. cit. num.* 7. *verſ. Extenditur* 4. & *num.* 8.

60 Alimenta autem durante Hæretici carceratione, & tota cauſa, ſubminiſtrantur à Sancto Officio, Burſatt. *conſ.* 289. *num.* 9. & 22. Riccinll. *d. cap.* 36. *num.* 9.

Etiam poſt relaxatum Hæreticum Brachio ſeculari, Burſattus, & Ricciull. *locis citatis*.

Quod ſi Iudex ſecularis differret exequi ſententiam, tenetur de proprio ſubmini-
61 ſtrare alimenta Hæretico iam relaxato, Ricciull. & Burſatt. *loc. cit.*

Praxis tamen Supremæ, & Vniuerſalis Inquiſitionis, & Italiæ Inquiſitionum eſt,
62 quod ſi carceratus eſt pauper, ei à Sancto Officio præſtantur alimenta, & omnia alia neceſſaria; Si autem eſt diues, vel habet bona ſufficientia, repetuntur ab eo alimenta ei præſtita.

Religioſis Mendicantibus, qui poſſident in communi, ſubminiſtrantur alimenta à Religione, vt pluriès fuit reſolutum, & præſertim *ſub die* 14. *Maij* 1602.

Religioſi verò Ordinis Minor. Obſeru. non coguntur ſoluere alimenta, & expen-
63 ſas pro victu Religioſorum eiuſdem Ordinis in Sancto Officio carceratorum,cum non poſſideant in communi, & viuant ex eleemoſynis, ſed coguntur dietim præſtare victum, vt fuit decretum *ſub die* 14. *Martij* 1626 quod tamen non vidi obſeruatum.

Et licèt aliàs *de anno* 1593. *die* 20. *Februarij* ſcriptum fuerit Inquiſitori Brixien. vt repeteret alimenta à Prouincijs, nihilominus hodie coguntur Procuratores
64 Generales in Vrbe reſidentes, tam non Mendicantium, quàm Mendicantium in communi poſſidentium ſoluere alimenta prædicta, quamuis dicant Religioſum carceratum non eſſe filium Conuentus, ſeu Monaſterij illius Ciuitatis, in quo Religioſus detinetur carceratus.

Relaxatis verò Brachio ſeculari, quia Romæ altera die poſt ſententiam morti traduntur, non vidi ſubminiſtrata alimen-
65 ta à Sancto Officio, neque vllas expenſas; Si verò relaxantur Rei, vt ad triremes tranſmittantur, poſt conſignationem factam in carceribus ſecularibus Sanctum Officium amplius non ſe cum tali Reo intromittit, ſed cura alendi, & tranſmittendi pertinet ad Curiam ſecularem.

Expenſæ autem, quæ fiunt pro vehendis carceratis ex cauſa Sancti Officij ad
66 Vrbem, ſoluuntur à Camera Apoſtolica, & hoc fuit ſemper obſeruatum à tempore Iulij Tertij Summi Pontificis, & ità ſcriptum fuit Nuncio Neapolis *ſub die* 13. *Iunij* 1591. & aliàs ſæpe.

Quamuis P. Commiſſarius, & fiſcalis Supremæ, & Vniuerſalis Inquiſitionis, ad quos ſpectat adminiſtratio bonorum Sancti Officij ſoleant in hoc parum eſſe cauti, & ſinant expenſis pauperum Inquiſitorum carceratos duci ad Vrbem.

In hoc ergo debent inuigilare.

Sed quemadmodum non reuocatur alienatio facta pro alimentis, ità nec à fiſco reuocari poteſt illa, quæ fuit facta pro de-
67 fenſione cauſæ Hæretici, quia dicitur facta in cauſam neceſſariam, *l. fin. ff. de in rem verſo*, Peregr. *dicto tit.* 1. *à num.* 180. Surd. *de aliment. d. tit.* 9. *quæſt.* 32. *num.* 22. Burſatt. *conſ.* 43. *num.* 9. & *conſ.* 189. *nu.* 9. & 21. cum alijs per Ricciull. *loc. cit. nu.* 9. *verſ. Deducitur ſecundo*, vbi explicat in alienatione facta pro ſcripturis, & ſalario Aduocatorum, Procuratorum, Notarij, & reliquorum in cauſa laborantium.

Quartò ſubinfertur, quod fiſcus non ſolùm reuocat alienata vt ſupra ab Hære-
68 tico, ſed reuocare poteſt fructus dictorum bonorum tam pendentes tempore alienationis, quàm collectos pendente iudicio, & poſt ſententiam, quàm etiam conſumptos à die commiſſi criminis, cum fructus dominium ſequantur, Burſattus *conſ.* 43. *num.* 8. & 11. Sanchez *ad Decalog. lib.* 2. *cap.* 21. *num.* 41. Ricciull. *d. lib.* 5.

cap. 37. Farinacc. *d. quæſt.* 199. *num.* 80.

Dummodò fructus prædicti non ſint bona fide conſumpti ab emptore, vel ab
69 alio, qui delictum tempore alienationis ignoraret, licèt enim bona fides non proſit emptori quoad acquiſitionem dominij, Archid. *d. cap. Cum ſecundùm leges*, cum aliis per Ricciull. *d. lib.* 5. *cap.* 35. *num.* 12.

Tamen reſpectu acquiſitionis fructuum ſufficit titulus Iuris errore quæſitus, *l. Sed lege*, §. *iure*, vbi Doctores *ff. de petit. hæred. l. Quod vxor*, vbi Gloſs. *ff. de Acquirend. poſſeſs.* Beccius *conſ.* 95. *num.* 15. & ità tenent Burſatt. *d. conſ.* 43. *num.* 9. Surdus *deciſ.* 247. *num.* 11. Ricciull. *loc. cit.*

Quinimo ſufficit quælibet occaſio poſſidendi, Surd. *d. deciſ.* 247. *num.* 11.

Fructus autem intelliguntur deductis expenſis *l.* 3. *ff. de impenſ. in rebus dotal. fact.* Peregr. *de iure fiſci lib.* 6. *tit.* 1. *num.* 27. Ricciull. *loc. cit. num.* 8.

Sed de hac materia videndus eſt Sanchez, qui eam latiſſimè tractat *lib.* 2. *cap.* 23. *num.* 1. *cum alijs.*

Quintò ſubinfertur, quod cum bona Hæretici ſint confiſcata ipſo iure, is tene-
70 tur etiam ante ſententiam declaratoriam ea bona tradere fiſco, Abbas *in cap. Dilecti num.* 12. *de arbitr. & in cap.* 1. *num.* 11. *de Conſtit.* & ibi Alexand. de Næuo *num.* 52. Felin. *num.* 44. *&* 45. *& in cap. Rodulphus num.* 18. *limit.* 3. *de Reſcript.* Lud. Gomez *cap.* 1. *num.* 9. *de Reſcript. in* 6. Soccin. ſen. *cap. Iudæi il ſecondo, num.* 14. *de Iudæis*, Gulielm. de Bened. *cap. Rainutius verſ. & vxorem deciſ.* 5. *num.* 276. *de Teſtam.* Gomez. *Variar. reſolut. lib.* 3. *cap.* 2. *in fine*, Alphonſ. de Caſtro *de lege pœnali lib.* 2. *cap.* 10. *&* 11. *& de iuſta hæret. punit. cap.* 5. *&* 6. Sanchez *d. cap.* 22. *num.* 6.

Contrariam opinionem, quod Hæreticus non teneatur ante ſententiam declaratoriam bona, quæ cadunt ſub confiſcatione, tradere fiſco, voluere Dec. *cap.* 1. 1. *lectur. de Conſtit. num.* 73. Alex. *l. Si quis maior. num.* 13. & ibi Padilla *num.* 58. *C. de Tranſ.* Simanch. *de Cathol. tit.* 9. *à num.* 161. *vſque ad* 252. Pegna 3. *par. comment.* 158. Gomez *d. lib.* 3. *cap. vlt. num.* 3. Cantera *quæſt. crim. tit. de quæſtion. tangen. punt. delict. cap.* 1. *num.* 16. *&* 17. & alij multi, quos adducit Sanchez *d. cap.* 22. *nu.* 7. Sanctarell. *de Hæret. cap.* 21. *dub.* 1. *num.* 4. cum aliis per Barboſ. *d. cap. Secundùm leges, num.* 9. Pater del Bene *par.* 1. *dub.* 131. *Collor.* 2. *num.* 1.

Imò etiam ſecuta ſententia declaratoria, vel condemnatoria, non teneri Hære-
71 ticum bona offerre fiſco, ſed tantùm non reſiſtere, ſi ab eo exigantur, docent Adrianus, Nauarrus, Padilla, Couuar. Menchach., Simanchus, & alij relati à Sanchez *loc. citat. num.* 8. qui tamen *num.* 9. dicit, hoc non procedere, ſi Hæreticus ſit condemnatus ad aliquam pecuniam ſoluendam, quia tunc tenetur illam offerre fiſco, P. del Bene *par.* 1. *dub.* 132. *num.* 1.

Quæ opinio contraria ampliatur etiamſi delictum Hæretici eſſet notorium, licèt
72 enim euidentia criminis commiſſi non indigeat clamore Accuſatoris, vt dicit Summus Pontifex *in cap. Euidentia de Accuſat.*

Nihilominus ſententia Iudicis eſt ſemper neceſſaria, vt aduertit Gloſs. *fin. in d. cap. Euidentia* communiter recepta, & hanc opinionem aduerſus Abbatem Felinum, & alios tuetur Simanch. *d. tit.* 9. *num.* 165. *&* 166. Scacc. *d. cap.* 98. *num.* 10. Sanchez, qui alios *d. cap.* 22. *num.* 15. P. del Bene *loc. cit. num.* 4.

Quinimo ſi fiſcus ante ſententiam declaratoriam occuparet bona Hæretici,
73 cuius crimen adeò notorium eſſet, vt nulla tergiuerſatione celari poſſet, teneretur ea reſtituere, vt reprobato Alphonſo de Caſtro tenent Simanch. *tit.* 9. *à num.* 175. & alij à Sanchez *d. cap.* 22. *nu.* 18. Ricciull. *d. cap.* 31. *num.* 11. Barboſ. *loc. cit. num.* 7. P. del Bene *loc. cit.*

Poſſet tamen ea bona ponere ſub ſequeſtro, Suarez *de fide diſp.* 22. *ſect.* 2. *num.* 6. P. del Bene *loc. cit. num.* 5.

Sextò deducitur, quod licèt fiſcus non habeat bona delinquentis obligata ante
74 ſententiam condemnatoriam, itaut ſi pendente iudicio Reus moriatur, hæredes ad pœnam illius delicti conueniri nequeant, vt eſt Textus *in l. ex Iudiciorum ff. de Accuſat. l. Vnica, C. ex delict. defunct.*

In delicto tamen hæreſis, quia ipſo iure bona confiſcata ſunt, hæredes delinquentis poſſunt conueniri ad bona fiſco tradenda, quamuis ille, lite non conteſtata obierit, *l. commiſſa ff de public. & vectig.* Anchar. *d. cap. Cum ſecundùm leges num.* 1. Gomez *lib.* 3. *Variar. cap. vlt. num.* 2. Simanch. *dicto tit.* 9. *num.* 186. Sanchez *d. cap.* 22. *num.* 28.

Septimò ſubinfertur, quod licèt pœna per Iudicem imponenda, requirat ſenten-
75 tiam condemnatoriam, & illius declaratoriam; Secùs tamen eſt in delicto hæreſis, quia pœna confiſcationis ipſo iure impoſita eſt, ideò ſat eſt, ſi feratur ſententia criminis declaratoria, vt ex *d. cap. Cum ſecundum leges*, voluere Alex. Felin. Tiraquellus, qui plures refert, & ſequitur Couuar. & alij relati à Sanchez *d. cap.* 22. *num.* 27.

In confiſcatione autem, de qua agitur, veniunt vltra ſupradicta de bonis feudali-
76 bus, & emphyteuticis omnia bona immobilia, mobilia, ſemouentia, iura, & actiones, quia Textus *in d. cap. Secundùm leges*, loquitur de bonis abſolutè, quorum

appellatione veniunt iura, & actiones *l. ſi ademptis C. de ſententiam paſſis*, Peregr. *de iure fiſci lib. 5. tit. 1. num. 50.* & ità in propoſito tenent Simanch. *de Cathol. tit. 9. num. 7.* & alij citati à Ricciullo *d. lib. 5. cap. 32. num. 16. verſ. Ex qua.*

Et propterea quamuis eo ipſo, quod quis eſt Hæreticus omnes eius debitores, & ei
77 in quocunque debito obligati, ſint ab illo liberati, nec contra eos Hæreticus agere poſſit per Text. *in cap. fin. Extrau. de Hæret.* qui licèt loquatur in obligatione fidelitatis, communiter tamen per Canoniſtas extenditur ad omnia debita, & ad quaſcunque obligationes, vt notat ibidem Gloſs. *in figuratione caſus, ver. Notant quod ipſo iure*, Abbas Antiquus *num. 1.* Anton. de Butr. *num. 3.* Abbas Panormitanus *num. 1.* Soccin. *num. 1.* Anan. *in principio*, Zabarell. *num. 1.* cum alijs relatis à Farinaccio *quæſt. 189. num. 57.* Ricciull. *loc. cit. num. 18.*

Ipſi tamen non acquirunt ſibi hoc debitum, ſed ad fiſcum pertinet, cum iura, & actiones tranſeant in fiſcum, vt voluit Marianus Soccinus *d. cap. fin. num. 14.* Vterque Abbas, Felinus, Ananias, & Farinaccius *loc. cit.*

78. Si tamen iura, & actiones tranſitoriæ ſint ad hæredes extraneos ſecundùm Bartolum *in l. cum, qui ſtatim in principio*, dicens ità omnes tenere *ff. de interdicto*, Peregrinus, qui multos *d. lib. 5. cap. 1. nu. 68.* Sanchez *d. lib. 2. Decalog. cap. 14. num. 5.* Ricciull. *d. cap. 32. num. 31.*

Secùs ſi iura, & actiones ſint perſonales, hæ enim non tranſeunt ad fiſcum, Cephal. *conſ. 321. num. 35. & 36.* Peregr. *loc. cit. num. 91.* Ricciull. *loc. cit. num. 50.*

MEMINI autem me aliàs reſpondiſſe in gratiam bo. mem. Card. Pallotti pro D. Ioanne Maria Caſtellano aduerſus fiſcum, pro quo, pro ſui munere Aduocati fiſcalis ſcripſerat D. de Rubeis Cameræ Apoſtolicæ, & Conciſtorialis Aulæ Aduocatus, vir omni genere litteraturæ conſpicuus; Nam cum D. Andreas Caſtellanus donaſſet multa bona ſua Sanctæ Domui Lauretanæ de Vrbe, ſed dediſſet facultatem D. Ioanni Marię Caſtellano nepoti diſponendi tempore mortis ſuæ de ſcutis tri-
79 ginta millibus, aliàs ſi non diſponeret, illa met triginta millia ſcuta cenſerentur donata eidem Sanctæ Domui: Accidit, quod D. Ioannes Maria inquiſitus fuit de quodam delicto, pro quo condemnatus fuit in pœnam viginti millium, & cum non ſupperterent eius bona, cenſebat D. de Rubeis cogendum eſſe, vt diſponeret de dictis bonis ad fauorem fiſci, motus præſertim *ex l. in fraudem ff. de iure fiſci*, cuius verba infra recitabimus.

Dixit enim, quod ſicut D. Ioannes Maria vtendo illa facultate potuiſſet Sanctæ
80 Domui Lauretanæ præiudicare, ità delinquendo, Roſenthal. *de feudis lib. 2. cap. 11. concluſ. 12. nu. 2. & littera B*, Maſtrill. *deciſ. 277. num. 3.* Ricciull. *de iure perſonarum lib. 5. cap. 32. num. 40.* itaut ſtante prædicta condemnatione poſſit dici eueniſſe caſum diſpoſitionis reſeruatæ in donatione, Maſtrill. *deciſ. 277. num. 7.*

Nihilominus veriſſima eſt concluſio, quod cum iſta facultas ſit perſonalis, ad
81 hæredes D. Ioannis Mariæ tranſire non poſſit, *l. Pluribus ff. de ſuis, & legitimis, §. plenè Inſtit. de Iure naturali, cap. Si gratioſè de Reſcript.* Ricciull. *loc. cit. num. 50.* Cagnol. *l. fin. nu. 239. C. de Pactis*, Theſaur. *deciſ. 97.* Maſtrill. *d. deciſ. 277. num. 10.*

Sic etiam nullo modo poteſt tranſire in fiſcum, *l. Ex facto, §. Si quis rogatus ff. ad Tribell. l. cum Prætor, §. Hæred. ff. de legat. 2.* Caball. *conſ. 207. num. 15.* Peregr. *de Iure fiſci lib. 5. tit. 1. num. 91.* Loffred. *conſ. 5. num. 16. dub. 2.* Cephal. *conſ. 321. num. 55.* Sanchez *ad præcept. Decalog. lib. 2. cap. 14. num. 5. & 6.* Carpan. *ad Statut. Mediol. in cap. Omnium, num. 436.* Ricciull. *loc. cit. num. 50. & 51.* Sanctarell. *de hæreſi cap. 20. dub. vnic. num. 4.*

Quod abſque difficultate in caſu iſto procedit, quia non facta diſpoſitione per
82 D. Io. Mariam dictorum ſcutorum triginta millium, hæc deuoluuntur ad Sanctam Domum Lauretanam, quo caſu ceſſat eorum opinio, qui crediderunt, non facta expreſſa diſpoſitione per habentem facultatem diſponendi, tacitè cenſeri factam in venientes ab inteſtato, Gabriel *conſ. 139. n. 1. lib. 1.* Fontanell. *de pact. nuptial. clauſ. 4. Gloſs. 23. num. 14.* Theſaur. *dicta deciſ. 97. ad fin.* de Franchis *deciſ 600. nu. 3.*

Cum ergo iſtud Ius facultatiuum ſit perſonale, itaut non egrediatur perſonam ipſius D. Io. Mariæ nullum ius competit
83 fiſco cogendi illum, vt diſpoſitionem faciat, & fiſco ſatisfiat, quia cum huiuſmodi facultas in eius voluntate conſiſtat, non poteſt obligari inuitus, nec ſubijci, *l. cum proponas ff. de hæred. inſtit.* Gloſs. *in §. Alienus quoque ſenſus, Inſtit. eodem* in terminis, Telles Fernandez *ad l. n. 4. Tauri nu. 59.* latè Caſtillus *controu. Iuris lib. 5. cap. 112. num. 25. verſ. Et hactenus de relatione.*

Nulla enim iuris ratio patitur, vt quis cogatur diſpoſitionem facere, quæ in eius voluntate conſiſtit, Vveſſembec. *conſ. 17. num. 42. & 46.* Oſualdus ad Donellum *cap. vlt. lib. 13. verſ. Obijcitur*, Caſtillo *loc. cit. num. 34.*

Cæterum in hac materia difficultatem faciunt duo Textus, qui inuicem aduerſari videntur. Alter eſt *in l. cum quidam ff. de iure fiſci*, vbi habentur hæc verba:

Cum quidam Capitis Reus emancipaſſet

filium, vt hæreditatem adiret, reſponſum eſt, non videri in fraudem Fiſci factum, quod acquiſitum eſt.

Alter verò *in l. In fraudem, ff. eodem tit.* vbi dicitur:

In fraudem Fiſci non ſolùm per donationem, ſed quocumque modo res alienatæ reuocantur; idemque iuris eſt ſi non quæratur, æquè enim in omnibus fraus punitur.

In conciliandis prædictis legibus inſudant Doctores: Gloſſa enim *in dicta l. Cum quidam, in verb. Hæreditatem,* dicit, quod in caſu dictæ legis admittitur repudiatio, quia non dùm erat ſecuta condemnatio. In caſu verò *l. In fraudem,* ſecuta erat, & ideò non poterat condemnatus non quærere, & hunc Gloſſæ intellectum ſequuntur Bartol. Rainer. Alber. & Zaſius, quos refert Telles Fernandez *dicta l. 4. num. 63.* Boſs. *de public. bonor. num.* 29. & ſecundum hunc intellectum loquitur Peregrin. *ex aduerſo citat. lib.* 5. *tit.* 1. *num.* 190. *& per duos ſequentes.*

Sed iſte intellectus communiter reprobatur, quia ſiue ante condemnationem, ſiue poſt, licitum eſt reo non quærere in præiudicium Fiſci, nàm ſi licitum eſt non quærere in præiudicium creditorum, ergo à fortiori in præiudicium Fiſci, qui tractat de lucro captando, & creditor priuatus potioris eſt conditionis, quàm Fiſcus pœnam exigens, *l.* 1. *C. de pœnis Fiſci creditor. præferen. lib.* 10. & ſic nullo hac in re priuilegio gaudet Fiſcus, qui in caſu, de quo agitur, nullam habet hypothecam: non ante ſententiam, quia non eſt creditor, *l. Quod placuit, ff. de iure Fiſci*: non poſt ſententiam, quia hæc facultas non cadit ſub hypotheca, Ruin. *conſ.* 23. *num.* 27. *lib.* 5. Surdus *deciſ.* 140. Gratian. *diſcept.* 271. *n.* 29. & meliùs *diſcept.* 132. *num.* 2. *&* 5. Caſtill. *dicto cap.* 112. *num.* 32.

Et quatenùs caderet ſub hypotheca, non poteſt Fiſcus excludere Sanctam Domum Lauretanam, quia illa anterior eſt Fiſco: Nàm D. Caſtellanus iàm tranſtulit ſcuta triginta millia in eandem Sanctam Domum, ſi D. Io: Maria non diſponat. Nàm ſi huiuſmodi conditio adimpleatur, cenſetur ab initio ius quæſitum dictæ Sanctæ Domui argumento Textus *in l. Si tibi homo, §. Cum Seruus, ff. de legat.* 1. ibi, *Si non repulerit ex die aditæ hæreditatis eius fuiſſe intelligitur, l. Quidam, ff. de rebus dub. l.* 1. *§. Vtrum, ff. ſi quid in fraudem,* in punct. poſt Mutam *deciſ.* 49. Amaya *l.* 1. *num.* 64. *C. de Iure Fiſci lib.* 10.

Et propterea, quod tam ante condemnationem, quàm poſt, poſſit reus condemnatus in præiudicium Fiſci non quærere volucre, Alber. *de ſtat. lib.* 3. *quæſt.* 24. Dec. *conſ.* 445. *à num.* 65. Nellus *de Bannitis par.* 1. 2. *Temp. quæſt.* 3. Ruin. *conſ.* 23. *lib.* 5. Vincent. de Franch. *deciſ.* 101. *num.* 5. *&* 6. Zanchin. *in repert. l. Hæredes mei, §. Cum ita in quarta parte num.* 88. *ff. ad Trebell.* Telles Fernandez *d. l.* 4. *Tauri à num.* 62. cum alijs per Sanchez *de matrim. lib.* 6. *diſp.* 4. *num.* 8. *verſ. Secundo alij limitant, & verſ. Tertio alij temperant,* Annibal. *in l. Poſt contractum num.* 284. *ff. de donat.* Plott. *inter conſ. crim.* Zilett. *to.* 1. *conſ.* 130. *nu.* 57. Mieres *de Maior. par.* 4. *qu.* 23. *num.* 45. *&* 53. *in priori edit.* Menoch. *conſ.* 101. *num.* 4. *vol.* 2. Sanchez *dicto lib.* 2. *cap.* 14. *nu.* 53. melius omnium Caſtill. *dicto cap.* 112. *à num.* 43.

Secundus intellectus eſt Gloſſæ *in dicta l. In fraudem, in verb. Non quæratur,* quæ duos dat intellectus, alter eſt, quod ideo reuocat Fiſcus ibi alienata, quia lucrum iàm delatum erat condemnato mortuo teſtatore; alter condemnatum non poſſe non quærere, quia patiebatur bonorum iam delatorum fructus ab alio percipi.

Sed neuter intellectus poteſt ſubſtineri, non primus, quia aduerſatur de directo diſpoſitioni Textus *in d. l. Cum quidam*; nàm illa lex loquitur de patre, qui emancipauit filium, vt hæreditatem ſibi delatam adiret: ſupponit ergo iam hæreditatem delatam, aliàs filius non egeret emancipatione, cum tunc non eſſet adeunda, & ideò hunc intellectum refellit, Vaſqu. *par.* 2. *q.* 96. *art.* 2. *diſp.* 172. *cap.* 3. *n.* 21.

Non ſecundus, quia eo in caſu non tantùm eſt quærere, quàm donare, & ex hac ratione eundem intellectum non admittit, Vaſqu. *loc. cit.*

Tertius intellectus eſt, vt *lex in fraudem,* procedat, quando bona condemnati iàm ſunt Fiſco delata, & incorporata: Secùs verò quando Fiſcus ſolummodo eſt creditor alicuius ſummæ pecuniarum, in quam fortè reus fuit condemnatus, quia tunc habet locum lex *Cum quidam*, & hunc intellectum dat Picus *in l. Poſt contractum num.* 48. *ad fin. ff. de donat.*

Sed in hoc intellectu Ego non inſiſto per ea, quæ tradit Telles Fernandez *dicta l.* 4. *Tauri, à num.* 60. Si tamen verus eſſet faueret D. Io: Mariæ, cum Fiſcus prætendat eſſe illius creditor in ſumma ſcutorum viginti millium, non autem quod illius bona ſint Fiſco acquiſita, & incorporata.

Quartus intellectus eſt Alciati *in dicta l. Poſt contractum,* quem ſequuntur Telles Fernandez *dicto l.* 4. *num.* 64. Oſuald. ad Donell. *lib.* 23. *cap. vlt.* poſt Vallam, & Petrum Fabium, Caſtillo *d. cap.* 112. *num.* 43. *ad fin.* Larrea *deciſ.* 55. *num.* 27. quod ſcilicèt *lex in fraudem,* procedat, quando damnatus dominium eius rei, quæ illi ex contractu, vel quaſi debetur quærere neglexit, vt ſi obligationem remiſit, vel rem tradi recuſauit.

Qui intellectus ſi verus eſt, nihil conducit ad rem noſtram, quia facultas illa diſponendi non dat dominium, nec qui illam habet, ea non vtendo aliquid remittit; vt benè Amaya *d. l.* 1. *num.*64. *C. de Iure Fiſci lib.*10. Maſtrill. *deciſ.*277. *num.*33. vbi à fortiori, quod etſi dominium rei legatæ tranſeat ipſo iure in legatarium, intelligitur tamen ſi legatarius legatum agnoſcat, & propterea illud ius agnoſcendi non tranſit in Fiſcum.

Vltimus intellectus *dictę l. in fraudem*, cui libenter adhęreo, cum à doctiſſimis Viris receptus ſit, nempe ab Alciato *lib.*3. *Parergon. cap.*19. à Vaſquez *d.* 1. 2. *quæſt.*96. *diſp.* 172. *cap.*3. *nu.*22. à Sanchez *ad præcept. Decal. lib.*2. *cap.*14. *num.*53. eſt:

Non eſſe in eo Textu ſermonem de repudiatione hæreditatis delatæ reo, cuius bona publicantur, nec id ſignificari in verbis illis: *idemque iuris erit ſi non quæratur*; ſed loqui de punienda fraude facta Fiſco ab eo, qui alienauit bona iam publicata; & ibi Iuriſconſultus eandem fraudem eſſe putat eodem modo puniendam, ſiue alienatio fiat, vt tranferatur dominium in alterum, ſiue non transferatur, & ità prædicta verba, ſuper quibus ſe fundat Peregrin. & alij *ex aduerſ. citati*, videlicet, *etſi non quæratur*, intelligenda eſſe, non, ſi non quæratur condemnato, ſed ſi non quæratur ei, cui in Fiſci fraudem res donantur, voluere Vaſquez, & Sanchez *loc. cit.*

Sicuti eodem modo emphyteuta punitur alienando emphiteuſim irrequiſito domino, ſiue alienatio valeat, ſiue non, quia facto ipſo alienare præſumpſit, Vaſquez, & Sanchez *loc. cit.*

Cum ergò *dicta lex in fraudem*, tot habeat intellectus, dicendum eſt, attendendum eſſe illum, qui fauet reo, & non Fiſco, Matheſil. *ſingul.* 71. Maſtrill. *dicta deciſ.* 277. *num.* 16. vel ſaltem non poſſe allegari ad deciſionem cauſarum, Gratian. *in pun. deciſ.* 17. *num.* 19. de Franch. *dec.* 101. *num.* 21.

Non obſtat, quod ſupradicta procedant in priuatis, non autem in Fiſco propter eius priuilegium, quia vt ſupra dictum eſt, Fiſcus in quærendis nullum habet priuilegium, ſed valet repudiatio in ipſius præiudicium facta, ſicùt valet in damnum creditorum priuatorum; Larrea *deciſ.* 55. *num.*27. qui quamuis videatur inclinare in alteram partem, Salgado tamen *in labyr. creditorum par.*2. *cap.*14. *num.*21. *in fin.* dicit, noſtram opinionem eſſe receptiorem, maiorique numero Doctorum fulcitam, quam tenet, & tuetur latiſſimè Caſtillo *dicto cap.*112. *num.*50.

Minùs obſtat, quod ſimus in iure iàm quæſito, & non in quærendis, quia dato quod huiuſmodi facultas inter iura quæſita poſſit connumerari, hoc tamen eſt ius quæſitum imperfectum, & euentuale, hoc eſt quatenus D. Ioannes Maria velit vti, nàm ſi non vtatur, nullum ius poteſt dici illi quæſitum, Gloſs. *in l. Qui autem, in verb. Legatum*, & ibi Bartol. *ff. quæ in fraudem creditor.* Iaſon. *in* §. *Item ſi quid num.* 121. *inſtitut. de action.* Sanchez *de matrim. lib.* 6. *diſp.* 4. *nu.* 8. *ad fin.* Amaya *loc. cit. nu.*64. *ad fin.* Maſtrill. *d. deciſ.*277. *num.*54.

Et quod D. Io: Mariæ facultatario nullum ſit ius quæſitum per dictam faculta-
84 tem ſibi conceſſam reſoluit Rota *in Romana ſcutorum triginta millium*, 9. *April.* 1660. *coram R. P. D. Albergato, confirmata ſub die* 21. *Iunij* 1661. *coram eodem*, quæ ſunt impreſſę *in par.* 13. *recent. deciſ.* 189. *&* 355. in quibus deciſionibus receſſum fuit ab alia emanata *ſub die* 23. *Februarij* 1658. *coram eodem R. P. D. Albergato*, quæ eſt *deciſ.* 303. *par.* 12. *recent.*

Prætereà aliud eſt, quod huiuſmodi facultas iàm ſit acquiſita per D. Ioannem Mariam, aliud eſt, quod poſſit inuitus cogi ad vtendum ea facultate, hoc enim ius cogendi non tranſit in Fiſcum, ſicuti dicimus de facultate reuocandi donationem ab homine, vel à lege reſeruata, quæ non cadit ſub Fiſci coactione, itaut donans poſſit ab eo cogi, vt illa facultate vtatur, *l. Sed, etſi mortis*, §. 1. *ff. de donat. inter virum, & vxorem, l. Res vxoris, C. eodem*, Iaſon. *l. Si ſtipulatus fuero*, §. *Cum ſtipulamur, verſ. Sed iſtud, ff. de verb. obligat.* qui dicit, hoc ſingulariter notandum, Theſaur. *deciſ.* 124. *in fin.* vbi dicit, ità iudicaſſe contra Fiſcum, Loffred. *conſ.* 5. *n.* 16. Peregr. *de Iure Fiſci lib.* 2. *tit.* 1. *n.* 92. *&* Maſtrill. *d. dec.* 277. *n.* 61. Carpan. *ad Statut. d. cap. Omnium n.*437. Caſtill. *dicto cap.* 112. *num.* 33. *&* 34.

Sicuti etiam dicimus de legitima relicta filio cum onere, qui ſi delinquat non poſſit cogi à Fiſco, vt reiecto onere integram capiat legitimam, quia facultas reiiciendi onus dependet ab eius voluntate, Surd. *dicto conſ.* 412. *à num.*48. Maſtrill. *dicta deciſ.* 181. *&* 277. *num.*62. Merlin. *de legitima lib.* 3. *tit.* 2. *qu.* 11. *num.* 16.

Non obſtat, quod ſicuti D. Io: Maria potuit ſibi præiudicare contrahendo, ità & delinquendo, quia facultas eſt intelligenda de propria diſpoſitione, non de ficta, & impropria, Bald. *in cap. Feudum, ſi de Feudo fuerit controuerſia*, Celſus Vgo *conſ.* 17. *n.* 11. Maſtrill. *d. deciſ.* 277. *n.* 43. *&* 44.

Addo, quod facultas diſponendi de ſcutis triginta millibus eſt conceſſa D. Io: Mariæ ſolùm tempore mortis, ideò non poteſt cogi à Fiſco, vt inuitus in vita illa vtatur ſaltem irreuocabiliter, Molin. *de Iuſt. & Iur. to.* 3. *tract.* 2. *diſp.* 593. Valaſc. *conſult.* 102. *à nu.* 23. Rota *deciſ.* 263. *&* 323. *par.* 1. *recent.*

85 Sed redeundo ad rem noſtram. In confiſcatione non comprehenduntur niſi bona præſentia Hæretici, non autem futura, Gloſs. *in l. Non ad ea, verſ. Præſens, ff. de condit. & demonſtrat.* & probat Textus *in cap. Fælicis, de pœnis in 6. l. Si mandauero, §. Is cuius, ff. mand. l. Eius qui, §. 1. ff. de Teſtament. l. 1. ff. de pœnis,* Simanch. *de Cathol. d. tit. 9. num. 61. & in Enchiridion. tit. 56. nu. 5.* Locat. *verb. Publicatio,* Burſatt. *conſ. 43. nu. 42. & 43.* Clar. §. *Hæreſis num. 19.* vbi de communi; Rota *deciſ. 515. num. 4. par. 1. diuerſ.* Ricciull. *loco cit. num. 20.* P. del Bene *par. 1. dub. 110. num. 1.*

In propoſito autem bona præſentia dicuntur, quæ habet Hæreticus tempore criminis patrati, non autem ea, quæ acquiſiuit vſque ad diem latæ ſententiæ, vt contra multos relatos à Ricciull. *loco cit. num. 21.* tenet Burſatt. *d. conſ. 43. num. 4. lib. 1.* & priùs *conſ. 14. num. 28. eodem lib.* Baiard. ad Clar. §. *Hæreſis qu. 78. num. 212.* Sanchez *d. cap. 14. num. 10.* Ricciull. *loco cit. num. 22.* qui alios citat, & teſtatur de communiori, & veriori.

86 Et hæc concluſio procedit, quamuis bona acquirantur per Hęreticum ex cauſa de præterito, Bartol. per Text. *in l. Si certa fama, C. de Iure Fiſci lib. 10. & in l. 1. ff. de bonis damnat.* Ruin. *conſil. 123. num. 7. lib. 4.* Natt. *conſ. 472. num. 6.* Peregrin. *dicto tit. 1. num. 132.* Menoch. *conſ. 101. nu. 24.* Gratian. *diſcept. 399. num. 11.* Ricciull. *loco citato num. 24.*

Iura autem conditionalia, quæ deſcendunt ex vltima voluntate, vt hæreditas, legatum, vel fideicommiſſum conditio-
87 nale non publicantur, quando conditio purificatur poſt condemnationem, quia in vltimis voluntatibus implementum conditionis non retrotrahitur, ſed inſpicitur tempus, quo illa impletur, *l. 1. §. Serui, ff. ad Syllan. l. ſi cum Hæres, ff. quando dies legat. cedat, l. Quæ legata, ff. de Reg. Iur.*

Tùm quia in vltimis voluntatibus nulla diſpoſitio conditionalis tranſmittitur ad hæredes extraneos, ſed perit obitu inſtituti ante conditionis euentum, *l. Legata ſub conditione 41. ff. de condit. & demonſtrat. l. Vnica, §. Sin autem ſub conditione, C. de caduc. tollen.* Simanch. *d. tit. 9. num. 62.* Felin. *cap. Ad liberandam, de Iudæis,* Menoch. *dicto conſ. 101. nu. 25.* Peregrin. *dicto tit. 1. nu. 132.* cum alijs innumeris, quos congerit, & ſequitur Sanchez *dicto cap. 14. n. 15.* quibus addo Arias de Meſa *var. reſol. lib. 3. cap. 42. à num. 1.* & Fermoſin. qui latè de materia *ad cap. Vergentis, de Hæret. allegat. 31. à num. 6.*

Et hoc habet locum ſiue conditio ſit caſualis, ſiue poteſtatiua, ſiue mixta, quia relicta ſub quacumque ex his conditioni-
88 bus non tranſeunt ad hæredes extraneos, *dicta l. Vnica, §. Sin autem, C. de caduc. tollen.* Couuar. *pract. quæſtion. cap. 39. in fin.* Gomez *variar. lib. 2. cap. 11. num. 36.* Fermoſin. *loco cit. num. 8.*

89 Ideo cauendum eſt à Roman. *ſingul. 170. num. 1.* & à Caſſanæo *in conſuet. Burgund. rubr. 2. §. 2. in princ. num. 24.* & ab Horoſcio *in l. 3. §. Si quæ poſtea num. 3. ff. quod quiſque iur.* qui ducti à Textu *in l. in fact. 59. §. Fiſcus, ff. de condit. & demonſtrat.* putarunt concluſionem procedere in conditione poteſtatiua, non autem in caſuali, vel mixta, quia Textus ille non probat illa legata conditionalia pertinere ad Fiſcum, ſed tantùm ibi deciditur, quod ſi legatum habens aliquod onus annexum pertineat ad Fiſcum, tenetur Fiſcus onus illud implere, vt benè probat Sanchez *d. cap. 14. num. 17.* Fermoſin. *loco cit. num. 11.*

Et propterea ſi Hæreticus, cuius bona publicantur, ſit ſubſtitutus alteri, & poſt confiſcationem purificetur ſubſtitutionis
90 conditio, non veniunt in confiſcatione bona, quæ delinquens vigore illius ſubſtitutionis acquirit, vt probat apertè Textus *in l. Subſtituti 42. ff. de acquiren. rer. dominio,* Bald. Alber. Gigas, Peregrin. Farin. Baiard. & alij allegat. à Sanchez *d. cap. 14. num. 18.* qui *nu. 19.* ſubiungit, hanc concluſionem limitari, ſi ius conditionale ex vltima voluntate deſcendens ſit paſſiuum, quia tunc tranſit in Fiſcum, & tenetur ſoluere Fiſcus id, ad quod delinquens tenebatur, etiamſi conditio poſt condemnationem extiterit per Text. *in l. Statius Florus 48. §. fin. ff. de Iure Fiſci, & in l. Ex facto, §. ex facto, ff. ad Trebell.* perperam intellecti à Iaſon. *in l. Si quis arbitr. §. penult. ff. de verborum obligat.* vt notat Barboſ. *in l. Si conſtante, §. fin. num. 5. ff. ſolut. matrimon.*

Si autem iura conditionalia deſcendant ex contractu, adimpleta conditione
91 poſt condemnationem tranſeunt in Fiſcum, *l. Inter ſocerum 26. ff. de pact. dotal.* Arias de Meſa *loco cit. num. 4.* Fermoſ. *loco cit. num. 15.*

Tùm quia in contractibus implementum conditionis retrotrahitur, & perindè eſt, acſi tempore, quo apponitur, eſſet impleta, *l. Potiores, ff. qui potiores in pignore habeantur, l. Si filius famil. ff. ſi certum petatur.*

92 Tùm etiam quia, quæ proueniunt ex contractibus tranſeunt ad hæredes extraneos, *§. Ex conditionibus inſtit. de verb. obligat.* & hanc concluſionem tenent Bald. Salyc. Roman. Alexan. Menoch. Farinacc. & alij à Sanchez *d. cap. 14. num. 21.* Arias de Meſa *vbi ſupra dicto num. 4.* Fermoſin. *vbi ſupra num. 15.*

93 Et hæc concluſio habet locum, ſiue iura conditionalia ſint actiua, ſiue paſſiua, vt benè Bald. *l. fin. num. 15. C. de contrahen.*

empt. alij à Sanchez *loco cit. num.23.* Arias de Meſa *d. cap.42. num.6.*

Et quamuis Bartolus, Aretinus, Iaſon. Loffred. Boer. Horoſcius, Clarus, Peregr. & Azeued. citati ab eodem Sanchez *n.22.*

94 contrarium ſentiant ea ratione, quia Fiſcus non eſt propriè hæres delinquentis, quibus videtur adhærere Fermoſ. *nu.16.*

Hæc tamen ratio non ſubſiſtit, quia etſi Fiſcus non ſit propriè hæres condemnati, eſt tamen eius vniuerſalis ſucceſſor, Aretin. *l.Si quis mihi bona, §.Si ſeruus municipium, ff. de acquiren. hæredit.* Boſs. *de bonorum public. num.14.* Barboſ. *d.§.fin.num.7.ff ſolut.matrim.* quo ſit, vt ad debita condemnati teneatur Sanchez *d. cap.14. num.30.* Card. de Lugo *de virtut. fidei diſp.24. ſect.1. §. vnico nu. 23.* Fermoſin. *loc.cit. num.13.*

Secundo procedit concluſio, ſiue conditio ſit caſualis, ſiue poteſtatiua, vel mixta, dummodo conditio poſſit per Fiſcum adimpleri, Caſſanæus *in conſuet. Burgund. rubr.2.§.2. in princ. num.24.* Baiard. ad Clar. *qu.78.num.105.* Barboſ. *d.l.Si conſtante. §.fin. nu.6. ff.ſolut.matrimon.* Suarez *de fide diſp.22. num.10.* Simanch. *d.tit.9. nu.11.* Fermoſin. *loco cit.num.21. & 22.*

95 Contrarium in conditione poteſtatiua tenuerunt Bald. *l. fin. nu.15. verſ.Ego autem C.de contrahend.empt.* Alex. *l.ſi marito num. 2. ff. ſolut.matrimon.* Gomez *d.cap.vlt.num.2.ad fin.* Farinacc. *qu.28.num.147.* Ricciull. *dicto cap.32.num.38.* qui dixit, hanc opinionem eſſe frequentiorem, & veriorem. Sed vide in hac materia Card. de Lugo, benè, iudicio meo, diſtinguentem, *d.diſput.24.nu.24.* & de ſupradictis videre eſt P. del Bene *par.1. dub.109. 110. & 112.*

96 Per condemnationem Hæretici in confiſcationem bonorum vſusfructus ad eum ſpectans non conſolidatur cum proprietate, vt voluit Bald. *l.1.nu.4. de bonis libert.* & ibi Salycet. *num.9.* Alexan. *conſ.23.nu.14. vol.1.* Diaz *in prax. cap.131.num.4.* Corrad. *in prax. de publ.bonorum num.3. limit.7.*

97 Sed illius commoditas tranſit in Fiſcum, dùm vſufructuarius ille debebat eo gaudere, *l.Si poſtulauerit, §.Iubet, ff.ad legem Iuliam de adulter.* & ità tenent Cynus *l. Corruptionem 16. in fin. C. de vſufruct.* & ibi Alberic. *nu.vnic.* idem Albericus *dicta l.Si poſtulauerit, §. Iubet, num. 1.* & ibi Angel. *num. 1.* idem Angel. *l. Eorum num. 3. ff. de damn infec.* Simanch. *d.tit.9.nu.19.* Peregr. *d. tit.1. num.73. & 116.* Farinacc. *quæſt.25. num.150.* cum alijs à Sanchez *dicto lib. 2. cap.16. num.4.*

Sed hæc concluſio non habet locum in Hæretico impœnitente, vel relapſo, quia cum tradatur Brachio ſeculari, per mortem illius conſolidatur cum proprietate.

Et ſi pœnitens damnatus vel ad perpetuos carceres, vel ad triremes, vel in perpetuum relegatur in aliquo Caſtro (quia tunc patitur maximam, vel mediam capitis diminutionem) conſolidabitur cum proprietate, & erit habentis proprietatem, vt habetur *in dicta l.Corruptionem 16. C. de vſufruct.* & docent Bald. ibi *num. 7.* Alexan. Plot. Peregrin. & alij à Sanchez *dicto cap.16.nu.7.* P.del Bene *dub.123.par.1. ſect. 3.*

Bonorum autem aduentitiorum vſusfructus, qui debetur patri, non confiſca-

98 bitur ob illius hæreſim, ſed ad filium proprietarium ſpectabit, quia ſtatim atque pater Hæreticus fit, ius patriæ poteſtatis amittit, *cap.2.§.fin.de Hæret.in 6.* Simanch. *d.tit.9. num.81.* Canter. *quæſt.crimin.d.cap.1. num.35.* Sanchez qui alios *d. cap.16. nu.18.* P.del Bene *loc.cit. ſect.4.*

Eodem iure metienda eſt confiſcatio quoad peculium profectitium filij familias, licèt enim hoc peculium ſit proprium patris quoad dominium, & quoad vſumfructum, *l. certum, C. familiæ Herciſcundæ, l. 1. §. Quamdiù ſeruus alias §. Sed ſi alio, ff. Quando de peculio.*

99 Nihilominus quia filius de hoc peculio habet adminiſtrationem, non debet illa priuari ob patris delictum. Nàm illa priuatio eſt pœna, *l. Teſtamento Centurio, ff. de manum. Teſtamento,* & ideò hanc opinionem per Text. *in l.3.§. Sed vtrum ad fin. de min.* tenent plurimi relati à Sanchez *d. cap.16. num.21.* vbi *num.23.* reprobat Canteram, & Quemadam contrarium ſentientes cum quibus concordat P. del Bene *loco cit. num. 4.*

100 Cæterùm an publicatis bonis paternis ob delictum hæreſis, reſeruentur fillijs alimenta, vel ius legitimæ, negatiuè reſpondendum eſt, quia licèt parentes adſtringantur iure naturali ad alendos filios, non ob id impeditur, quin illis integrū ſit omnia bona ſua hypothecæ alicui ſubijcere per contractum, quæ ſæpè à creditoribus vſurpantur non deductis eorum alimentis, ergò à fortiori id poterant per delictum. Prior enim obligatio ex propria oritur voluntate, poſterior autem ex legis præſcripto ob bonum commune, vt tàm atrocis ſupplicij timore arceantur parentes ab hoc delicto patrando, & ideò Textus *in cap. Vergentis, de Hæret.* aufert omnino filiorum ſucceſſionem in Hæretici parentis bona, iubetque illis penitùs exhæredatis omnia bona publicari, & ità docent Imola *in Clement. Paſtoralis num.25. de ſentent. & re iudic.* Simanch. *de Cathol. tit.29. num.12.* Canter. *dicto cap.1. num.10.* Pegna *par.2. comment.9.* Burſatt. *conſ. 289. num.22.* cum alijs per Sanchez *dicto cap.16. num.26.* addo plenè diſputantem Ricciull. *de Iure perſon. lib.5.cap.40. per tot.* Fermoſ.

d. cap.cx

d. cap. ex litteris 11. *num.* 37. *& in cap. Vergentis, de Hæret. allegat.* 20. *num.* 12. P. del Bene *par.* 1. *dub.* 123. *ſect.* 5. *num.* 9.

Idem dicendum eſt de dotibus filiarum; quæ nec etiam illis reſeruantur, *l. Quiſquis,* §. *Filijs, C. ad legem Iuliam Maieſt.* & per *d. cap. Vergentis,* Ricciull. *d. cap.* 40. *num.* 8. Fermoſin. *loco cit. num.* 37. P. del Bene *loco cit. ſect.* 6. *num.* 4.

101 Imò ſi fuiſſent aſſignatæ à Patre poſt delictum poſſunt à Fiſco reuocari, *l. Quis per emancipationem, C. ad legem Iuliam Maieſtat.* Simanch. *dicto tit.* 9. *num.* 73. Ricciull. *d. cap.* 40. *num.* 14. ſiue ſint conſtitutæ pro matrimonio carnali, ſiue pro ſpirituali; Simanch. *dicto tit.* 9. *num.* 24. Ricciull. *dicto cap.* 40. *num.* 15.

Imò pro dotanda Eccleſia, vel Cappella, Ricciull. *loco cit.*

102 Sed quicquid ſit de iure, certè propter pietatem Tribunalis Sanctiſſimæ Inquiſitionis, ſi eſſent conſtitutæ, non auocarentur, niſi aliqua fraus in conſtitutione appareret, ſi autem non eſſent conſtitutæ, crederem ex eadem benignitate eſſe conſtituendas, quia ſic practicatur in Tribunalibus ſecularibus in crimine læſæ Maieſtatis humanæ, teſte Angelo *in conſ.* 357. & Afflict. *in cap.* 1. *Gloſs.* 3. *num.* 30. *quæ fuit prima cauſa benefic. amit.* Beccius *conſil.* 8. Surd. *de alimen. tit.* 9. *quæſt.* 32. in terminis Ricciull. *dicto cap.* 40. *num.* 9. *&* 17. Caſtill. *ad l.* 77. *Tauri,* Fermoſin. *loco cit. num.* 38. *cum ſequentibus.*

103 Filiis verò impuberibus alimenta à Fiſco miniſtrari ſolent, qui cura Inquiſitorum aluntur apud pios, & probos viros, à quibus in Catholica fide inſtruuntur, Simanch. *de Cathol. tit.* 29. *num.* 12. Pegna *par.* 2. *comment.* 8. *verſ. Inquiſitores,* Fermoſin. *loco cit. num.* 41. cum alijs per Ricciull. *dicto cap.* 40. *num.* 19. vbi tamen *num.* 20. dicit reſpectu dotis, quod eius quantitas non poteſt prætendi pro dignitate natalium, ſed ſimpliciter ad mediocrem alimoniam iuxta dictum Textum *in l. Quiſquis,* §. *filios, C. ad legem Iuliam Maieſt.*

104 Et quod filijs abſolutè, ſiue ſint impuberes, ſiue puberes debeantur à Fiſco alimenta, ſaltem ex æquitate, & humanitate tenet Caſtill. *loco cit.* ex Lupo *in tract. de Hæret. quæſt.* 19. P. del Bene *loco citato ſect.* 7.

105 Sed an è contra ob filijfamilias crimen hæreſis confiſcetur eius peculium caſtrenſe, vel quaſi? Negatiua opinio tenenda eſt per Text. *in l. Si filius, C. de bonis proſcript.* vbi quod in paternæ poteſtatis ſolatium tale peculium defertur patri, & non Fiſco. Ideò ſi leges ciuiles hac pietate vtuntur, multò magis ea vti debet Tribunal pijſſimum Sancti Officij. Et hanc opinionem relatis contrarijs, & reprobatis tuetur Sanchez *dicto lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 4. qui *num.* 5. ampliat etiam quod filiusfamilias haberet filios per Salycet. *in l.* 3. *C. de bonis proſcript.* & alios per eum ibi allegatos, P. del Bene *par.* 1. *dub.* 122. *ſect.* 6. *nu.* 1. *&* 15.

106 Idem dicendum eſt de proprietate, & vſufructu bonorum aduentitiorum filij, quia ex eadem pietate etiam in crimine hæreſis patri relinquuntur, Cacheranus *deciſ.* 94. *num.* 9. Azeued. Azor. & alij à Sanchez *loco cit. num.* 11. P. del Bene *loco cit. ſect.* 5. *num.* 6.

107 Quod verum eſt, quamuis filius de conſenſu patris adminiſtret aduentitia, Abbas *conſ.* 66. *num.* 5. *vol.* 2. Boer. *deciſ.* 7. *num.* 16. Baiard. ad Clar. §. *fin. qu.* 78. *nu.* 55. quamuis contrarium teneant Bartol. *in l. Si finita* 75. §. *Si de vectigal. num.* 13. *in fin. de damno infecto,* & ibi Alexan. *n.* 31. Menoch. *de recuperand. remed.* 9. *nu.* 90. ſed priorem opinionem approbat Sanchez *dicto cap.* 15. *num.* 12. Farinacc. quamuis dubius *quæſt.* 24. *num.* 8. P. del Bene *loco cit. num.* 14.

Pariter verum eſt, quamuis pater ſolam vſusfructus ſpem habeat, vel ſi Pater careat vſufructu eorum aduentitiorum, Farinacc. *dicta qu.* 24. *num.* 6. *&* 7.

Quamuis in hoc ſecundo caſu, quando pater caret vſufructu contrarium teneant Pariſ. Crot. Gigas, Peregrin. Caldas, quos refert; & ſequitur Sanchez *dicto cap.* 15. *num.* 14. *verſ. At potius placet.*

108 Multò magis ceſſabit confiſcatio in peculio profectitio, quod eſt patris, tam quoad proprietatem, quàm quoad vſumfructum, & ſola adminiſtratio eſt filij, *l. Certum, C. familiæ Herciſcundæ,* Simanch. *d. tit.* 9. *num.* 80. Clarus *qu.* 78. *num.* 10. & ibi Baiard. *num* 49. Peregrin. *d. tit.* 1. *num.* 125. Canter. *d. cap.* 1. *num.* 39. Farinacc. *d. qu.* 24. *num.* 3. cum alijs per Sanchez *loco cit. n.* 17. P. del Bene *d. par.* 1. *dub.* 122. *ſect.* 3.

Quod verum eſt, quamuis filius haberet dicti peculij adminiſtrationem, & poteſtatem donandi, & diſſipandi dictum peculium, vt poſt Angelum Imol. & alios, tenet Sanchez *loco cit. num.* 18. P. del Bene *d. ſect.* 3. *num.* 3. *&* 4.

109 Nec legitimá filij ſibi debita in bonis parentum venit in confiſcatione ob illius hæreſim, Simanch. *d. tit.* 9. *nu.* 79. Farinacc. *d. quæſt.* 24. *num.* 16. alios multos refert, & ſequitur Sanchez *d. cap.* 15. *num.* 19. qui *in fine* dicit, neminem contradicentem inueniſſe.

110 Niſi fuiſſet aſſignata in vita à patre filio, quia tunc cum ſit illius dominus cadit ſub confiſcatione, vt reprobato Baiardo, tenet Sanchez *loco citato numero* 20.

111 Imò nec mortuo patre poſt filij delictum publicabitur ea legitima, quia confiſcatio ad illam, tanquam ad bona futura

non extenditur, Farinacc. *dicta quæſt.* 24. *nu.* 19. cum alijs relatis à Sanchez *loco cit. num.* 21.

112 Multo minus publicari poſſunt alimenta debita filio à parentibus, ac ſingulis annis dari ſolita, quia ea non ſunt in filij bonis, Speculat. Curtius, Sen. Nellus, Gigas, Peregrin. Baiard. Azeued. relati à Sanchez *loco cit. num.* 19. *&* 22.

113 Quo vero ad dotem vxoris, certum eſt illam non confiſcari propter hęreſim viri, *cap. Decreuit, de Hæret. in* 6. & ibi Gloſs. *in verb. Confiſcare,* Monach. *num.* 1. Franch. *in Summar.* Simanch. *dicto tit.* 9. *num.* 66. Pegna *comment.* 160. *par.* 3. *verſ. Sed in viam,* Canter. *d. cap.* 1. *num.* 22. Sanchez *dicto lib.* 2. *cap.* 17. *num.* 30. cum alijs per Farinacc. *quæſt.* 90. *num.* 43. P. del Bene *par.* 1. *dub.* 124. *ſect.* 1. *num.* 30.

114 Hoc tamen procedit, ſi verè dos fuerit conſtituta per numerationem, & conſignationem, ſecùs ſi conſtaret de ea per ſolam mariti confeſſionem, vt apertè habetur in Textu *l. Si quis poſt hac, ff. de bonis proſcript. l.* 1. *C. de dote caut. non numerata*, Sanchez *loco cit. num.* 5. Farinacc. *loco cit. num.* 48. Pater del Bene *loco cit. ſect.* 2. *num.* 6.

115 Niſi dicta confeſſio adminicularetur iis præſumptionibus, quibus confeſſio reputatur pro vera numeratione, veluti ſi conſtet de antecedenti promiſſione, ſi fuerit per maritum renunciatum exceptioni non numeratæ pecuniæ, vel aliàs fuerint lapſa tempora ad illam opponendam, Simanch. *de Cathol. tit.* 6. *num.* 67. 68. *&* 69. Locat. *q.* 13. Pegna *par.* 3. *comm.* 160. Sanchez *lib.* 2. *cap.* 17. *num.* 5. Farinacc. latè *quæſt.* 25. *num.* 320. *& qu.* 190. *nu.* 48. Ricciull. *lib.* 5. *cap.* 34. *num.* 31. *&* 32.

116 Ideò ſi fuerint bona viri Hæretici occupata à Fiſco, tenetur ipſe Fiſcus dotem reſtituere vxori, ſicuti tenebatur vir, *l. Si marito in princip. ff. ſoluto matrim. l.* 2. *C. eod. tit. d. l. Si quis poſt hac*, Boſs. *de Confiſcat. num.* 73. cum alijs per Ricciull. *loco citato num.* 30.

117 Et interim donec Fiſcus dotem reſtituat, tenetur vxori præſtare alimenta, vel fructus, & interuſuria dotis, Boſs. *tit. de Aliment. num.* 2. Peregrin. *dicto tit.* 1. *num.* 82. Sanchez *d. cap.* 17. *num.* 8. Ricciull. *loco cit. num.* 33. P. del Bene *loco cit. num.* 9.

Et ſicuti dos non venit in confiſcatione bonorum viri Hæretici, ità nec alia bona propria vxoris erunt ei obnoxia, *dicta l. Si poſt hac*, Sanchez *loco cit. num.* 3. P. del Bene *par.* 1. *dub.* 124. *ſect.* 1. *num.* 1.

118 Hinc propterea bona paraphrenalia, quarta reſeruata coniugi inopi, lucrum dotale, & donationes propter nuptias, quæ tranſeunt in dominium vxoris, non confiſcantur ob delictum viri, *d. l. Si quis poſt hac, Auth. Bonadamnatorum, §. Vxore, C. de bonis proſcript.* Alberic. *de Statut. par.* 3. *qu.* 5. Rolan. *de lucro dot. quæſt.* 59. *num.* 4. Ricciull. *loco cit. nu.* 36. cum alijs ex noſtris Inquiſit. relat. à Farinacc. *qu.* 190. *§.* 3. *num.* 44. *&* 45. P. del Bene *loco cit. num.* 5.

119 Sic pariter donata vxori à conſanguineis viri non vt marito acquirantur, ſed vxori, in confiſcationem non veniunt, Simanch. *d. tit.* 9. *num.* 76. Pegna *par.* 3. *comment.* 160. Sanchez *dicto cap.* 17. *num.* 13. Farinacc. *loco cit. num.* 46. P. del Bene *loco cit. num.* 6.

120 Quoucrò ad iocalia, & veſtes pretioſas traditas vxori, Baiard. ad Clar. *qu.* 78. *nu.* 6. quem ſequitur Sanchez *dicto cap.* 17. *nu.* 14. dicit venire in confiſcationem, quia remanent in dominio viri, & data ſunt vxori ad ornatum, P. del Bene *loco citato num.* 13.

121 Cæterum quoad veſtes etiam pretioſas rigoroſa nimis eſt iſta opinio, nec credo, Sacram Congregationem ex ſua pietate vſuram hoc rigore aduerſus miſeram mulierem, quæ abſque ſui culpa vſu dictarum veſtium, imò iocalium priuari non debet: Et ideò in cauſa Catanei *Piſauien.* licèt fuerint bona viri confiſcata, non tamen fuerunt ablata vxori nec iocalia, nec veſtes pretioſæ.

122 Quæ dicta ſunt hucuſque habent locum, quando mulier ſcienter non nupſit viro Hæretico, nàm ſi ſciret, aliquem eſſe Hæreticum, & ei nubat, dos eius confiſcatur, Textus eſt *in cap. Decreuit, de Hæret. in* 6. & ibi Gloſs. *in figuratione caſus*, Monach. Probus, & Geminian. Simanch. *dicto tit.* 9. *num.* 66. Repertor. *verb. Dotes,* Locat. *verb. Pœnas,* Pegna *d. comment.* 160. Decian. Canter. & alij à Farinacc. *d. qu.* 190. *nu.* 49. Sanchez *d. cap.* 17. *num.* 17. P. del Bene *loco cit. ſect.* 5. *num.* 1.

123 Hęc tamen ſcientia debet eſſe de tempore contractus matrimonij, vt docent Doctores *in dicto cap. Decreuit*, & debet à Fiſco probari, quia non præſumitur, vt dicunt Geminian. Franch. & Pegna citati à Sanchez *loco cit.* P. del Bene *loco cit. nu.* 1. *in fin.*

124 Non caderet tamen ſub confiſcatione dos vxoris Catholicæ nubentis Hæretico, ſi illa debet reſtitui tertio, Canter. *d. cap.* 1. *num.* 24. Sanchez *d. cap.* 17. *nu.* 19. Farinacc. *loco cit. num.* 49. ſed Fiſcus hoc caſu poterit frui fructibus dictæ dotis, vſquequo veniat caſus dictæ reſtitutionis, Sanchez *loco cit. num.* 19. P. del Bene *loco cit. num.* 4.

125 Quemadmodum nec cadunt ſub confiſcatione reliqua bona vxoris, cum Summus Pontifex, *in d. cap. Decreuit*, diſponat ſolùm de dote, ideò illius diſpoſitio non eſt ad alia bona extendenda, Sanchez *loco cit. num.* 22. P. del Bene *loco cit. nu.* 8.

126 An autem vxor, ſi non denunciauerit virum Hæreticum, amittat dotem; Negat Pegna *d. comment.* 160. & benè, quia nullibi hæc pœna ſtatuta eſt, quem ſequitur Sanchez *loco cit. nu.* 17. P. del Bene *loco cit. num.* 13.

127 Sicuti nec amittit dotem, eo quod virum damnatum de hæreſi comitetur, Sanchez *loco cit. num.* 24. P. del Bene *loco citato*.

128 An autem è contrario vir Catholicus ducens ſcienter mulierem Hæreticam, incurrat in pœnam amiſſionis bonorum, negat Sanchez, quia nullibi hoc cautum reperitur, & adeſt diuerſa ratio, cum faciliùs poſſit peruerti mulier, quàm vir, ſic ille *loco cit. num.* 23. P. del Bene *loco citato ſect.* 6. *num.* 1.

129 Contra verò huiuſmodi mulierem Catholicam ſic Hæretico nubentem poteſt procedi tanquam contra ſuſpectam de hæreſi, imò fautricem Hæreticorum, vt poſt Gloſs. & Doctores *in d. cap. Decreuit*, Canter. *rubr. de Hæret. in cap.* 1. *num.* 20. Farinacc. *d. qu.* 190. *num.* 50.

130 Et propterea ſi hoc caſu, vel alio, mulier reperiatur Hæretica, non ſolùm amitteret dotem, ſed & omnia alia bona, & lucra, Repertor. Inquiſit. *verb. Dotes*, Villad. *de Hæret. quæſt.* 15. *num.* 9. Roias *de Hæret. par.* 2. *aſſert.* 40. *num.* 323. *&* 325. Simanch. *de Cathol. tit.* 6. *de bonis Hæret. num.* 12. cum alijs per Farinacc. *d. qu.* 190. *num.* 54. P. del Bene *dicta par.* 1. *dub.* 125. *ſect.* 1.

Quod habet locum, non ſolum quoad proprietatem, ſed etiam quoad commoditatem, & fructus, quia cum hæc ſit alienatio, quæ prouenit ex delicto, poteſt viro præiudicare, Lupus *l.* 78. *Tauri num.* 2. & ibi Caſtill. *num.* 2. Gomez *num.* 26. cum alijs à Sanchez *loco cit. num.* 31. P. del Bene *loco cit. ſect.* 2.

Contrarium tamen tenuit Io: Lupus *in rubr. de donat. inter virum, & vxor.* §. 66. *num.* 23. *& ibi adden.*

131 Et hanc opinionem crederem eſſe ſeruandam in Sancto Officio propter benignitatem, & æquitatem Sanctiſſimi Tribunalis, ne miſerrimus vir, qui fortaſsè numero filiorum eſt grauatus, cogatur de ſuo ſubſtinere onera matrimonij, propter quæ dos conſtituitur.

Quod intellige, niſi vir conſcius fuiſſet hæreſis vxoris, nec curaſſet illam ab hæreſi retrahere, vel denunciare, quia tunc ceſſat illa æquitas à Me conſiderata, cum reddidiſſet ſe ſuſpectum de hereſi, vt ſupra dictum eſt.

132 Neque hoc caſu vir lucrum dotis poterit conſequi, vt in puncto voluit Roland. *quæſt.* 59. *num.* 5. Baiard. ad Clarum *qu.* 78. *nu.* 63. Carpan. *in cap. Omnium nu.* 305. Sanchez *loco cit. num.* 33. Guazzin. *de confiſc. bonor. limit.* 37. *concluſ.* 17. *num.* 6. qui licèt dicant hoc procedere, ſi pactum de lucro fiat poſt lapſum vxoris in hæreſim, idem tamen eſt, ſi fiant ante, quia in delicto læſæ maieſtatis Diuinæ, quod eſt vnum de contentis *in l. Quinque legibus, ff. de bonis damn.* pactum ſiue ante, ſiue poſt non ſubſtinetur, Barboſ. *l. Si conſtante*, §. *fin.* quem ſequitur Sanchez *loco cit. num.* 33. P. del Bene *loco cit. ſect.* 3. niſi pietas Sancti Officij vellet ſequi opinionem Peregrini *dicto tit.* 1. *nu.* 83. *&* 118. dicentis abſolutè, dote publicata non cenſeri publicatum lucrum, quod defertur à Statuto, vel à pacto, quam opinionem tenet etiam Rolandus *dicta quæſt.* 59. Plot. *conſ.* 30. *num.* 54. Farinacc. *qu.* 25. *num.* 115. Gomez *ad l.* 87. *Tauri num.* 6. Guazzin. *loco cit. nu.* 5.

133 Sed an vir confiſcata dote vxoris teneatur alere vxorem, dicendum eſt, quod ſi vxor habeat parentes diuites, onus eam alendi ad eos ſpectat: Si verò illam præ paupertate alere non poſſint, tenetur vir ex coniugalis vinculi, & amoris debito, vt ex Textu *in l. Quod ſi nulla* 28. *ff. de Religioſ. & ſump. fun.* tenet Sanchez *de matrimon. lib.* 9. *tit. de debito coniug. diſp.* 5. *num.* 10. licèt *in lib.* 2. *ad Decal. dicto cap.* 17. *nu.* 34. dixerit, abſolutè teneri virum alere vxorem, & citat Caſtill. ità dicentem *in l.* 78. *Tauri ad fin.*

134 Bona vero, quæ ſunt prohibita alienari in fauorem aliorum, non cadunt in confiſcatione, ſed ſtatim pertinent ad vocatos, Ruin. *conſil.* 129. *num.* 4. Natt. *conſil.* 528. Menoch. *conſil.* 104. Gabriel. *conſil.* 28. *nu.* 4. *vol.* 1. Boer. *deciſ.* 178. *num.* 6. Rota *deciſ.* 10. *n.* 9. *par.* 1. *recent.* Sanchez *dicto lib.* 2. *cap.* 18. Sanctarell. *de Hæreſi cap.* 17. *dub.* 1. P. del Bene *d. par.* 1. *dub.* 116. *num.* 1.

135 Et iſto caſu, nec etiam commoditas, ſeu fructus horum bonorum durante vita delinquentis publicatur, ſic Gabriel. Natt. Decian. Ruin. & alij à Sanctarell. *loco cit. num.* 1. Carena reprobata contraria opinione *in praxi Sancti Officij par.* 2. *tit.* 1. §. 29. *num.* 155. P. del Bene *loco cit.*

Dixi, *in fauorem aliorum*, quia ſi bona ſint prohibita alienari in fauorem illius, cui alienatio interdicitur, tunc tranſeunt ad Fiſcum, Bartol. *l. Si finita* 15. §. *Si de vectigal. num.* 3. *ff. de damn. infect. l. Si quis in tantam, verſ. ſeptimo num.* 12. *C. vnde vi*, Canter. *d. tit.* 1. *nu.* 43. cum alijs per Sanchez *loco cit. num.* 15. Sanctarell. *loco cit. num.* 7. P. del Bene *loco cit. num.* 20.

136 Quod procedit, etiamſi Teſtator in ea prohibitione in fauorem ſolum delinquentis facta, nullo ei dato ſubſtituto, prohibuerit expreſsè, bona tranſire in Fiſcum, quia huiuſmodi prohibitio, vtpotè delicto fauens non valet, Natt. *conſil.* 528.

*nu.*12. *in fin.* Farinacc. *qu.*25. *nu.*5. Sanchez *loco cit. num.*7.

137 Idem dicendum eſt de tacita prohibitione alienandi,quæ inſurgit ex fideicommiſſo, quia tunc ſaltem quoad commoditatem bona illa pertinebant ad fiſcum, quandiù Hæreticus vixerit, *l. Statius Florus, §.Cornelio Felici, de iure fiſci*, Molin. *de primog. lib.* 4. *cap.* 11. *num.* 10. Caldaſ. *quæſt. Forlibi. quæſt.* 23. *num.* 43. Marta *de ſucceſſione legali par.* 4. *quæſt.* 21. *art.* 18. *num.* 47. Carena *par.* 2. *tit.* 1. §. 29. *num.* 153. P. del Bene *d. dub.* 116. *num.* 6. *ver. Reſpondes*, Fermoſin. *infra allegat. num.* 41.

138 Sed licèt prohibitio non ſit expreſſa in fauorem aliorum, ſed ſolum extra familiam, vel extra aliquod genus perſonarum, ceſſabit confiſcatio, quia militant eædem rationes, quæ militant in expreſſa, Bartol. *in l. Si quis in tantam, C. Vnde vi*, Alex. *conſ.* 23. *n.* 6. *vol.* 1. Gabriel *lib.* 7. *de crimin. concl.* 14. Farinacc. *qu.* 25. *nu.* 32. Sanchez *loco citato num.* 18. Sanctarell. *loc. cit. num.* 2. P. del Bene *loco citato, num.* 8. Fermoſin *ad cap. Vergentis alleg.* 33. *nu.*38.

139 Quæ tamen concluſio non habet locum, quando Hæreticus haberet Ius deducendi legitimam ex illis bonis ſic expreſsè, vel extra familiam prohibitis alienari, quia cum legitima nullum recipiat grauamen, caderet ſub confiſcatione, Clar. *quæſt.* 78. *num.*10. Farinacc. *quæſt.*25. *num.* 40. Sanchez *loc. cit. num.* 21 Muta *deciſ.* 46. Carena *loc. cit. num.* 151. *verſ. Quoad legitimam.*

410 Idem eſſet dicendum de Trebellianica, ſi non ſit prohibita, etiam filijs primi gradus,quibus prohiberi poteſt ſecundum opinionem, quam ſeruat Rota Romana, vt *deciſ.* 67. *&* 318. *par.* 1. *recent.*

Et hanc opinionem tenent relati à Carena *loc. cit.* qui tamen dicit, quod in locis, in quibus non poteſt prohiberi filijs primi gradus, vt Cremonæ iuxta *Conſilium* Bottæ 63. poteſt deduci à fiſco.

141 Secundò non habet locum, quando prohibitio eſt limitata ad contractus, hoc eſt, ſi diſponens interdixiſſet ſolùm alienationem inter viuos, Peregr. *de Iure fiſci d. tit.* 1. *num.* 98. Baiard. ad Clar. *d. qu.* 78. *num.* 43. Rimin. Iun. *conſ.* 384. *num.* 289. *&* 290. Sanchez *loc. cit. num.* 22.

142 Tertiò non habet locum, ſi fideicommiſſum in Hæretici perſonam extingueretur, vt quia deficiunt perſonæ, quarum cauſa interdicitur alienatio, Marſil. *ſingul.* 314. Farinacc. *d. quæſt.* 25. *nu.* 49. Sanchez *loc. cit. num.* 23.

143 Quomodo autem concipienda ſit prohibitio alienationis ad excluſionem fiſci videndus eſt Sanchez *d. cap.* 18. *num.* 24. Sanctarell. *loc. cit. num.* 4. Guazzin. *de confiſcat. concluſ.* 27. *per totum.*

144 Quæ cautela habet locum etiam in delicto hæreſis, quicquid dicat Simanch. *d. tit.* 9. *num.* 138. cum contraria contra eum opinio ſit crebriori calculo recepta, vt per Telles Fernandez *l.* 27. *Tauri nu.*19. Sanchez *loc. cit. num.*24. *&* 46. Adden. ad Molin. *de Primog. lib.* 2. *cap.* 12. *num.* 56. Odd. *de fideicom. qu.*6. *art.* 3. Torre-blanc. *de delict. lib.*3. *cap.*13. vbi reprobat Simanch. Carena *loc. cit. verſ. contra verò.*

Sed an fiſcus, qui priùs delinquentem contumacem mulctauit, demum conuictum damnat in pœnam confiſcationis, poſſit Inconſtans, omiſſa confiſcatione, ad mulctam tranſire.

145 Hæc quæſtio in delicto hæreſis ſuperuacanea eſt, quia quicquid eſſet antiquitùs, hodie contra contumaces, ſiue Hæreticos, ſiue ſuſpectos de hæreſi non proceditur per viam mulctæ pecuniariæ, ſed citantur ad reſpondendum de fide ſub pœna excommunicationis, vt apparet ex forma citationis per Eymeric. *par.* 3. *num.* 130.

Ideo cauendum eſt à Carena *loco citato num.* 159.

146 In alijs verò delictis conſentio diſtinctioni ab eodem Carena adductæ, vt ſi confiſcatio acceptata ſit per fiſcum; Non detur Inconſtantia, & ſic poſſit redire ad mulctam: Nam acceptata confiſcatione creditum mulctæ remanet confuſum, Crauett. *conſ.* 797. *per totum*, Heringius *de fideiuſſoribus cap.* 20. §. 54. *num.* 10.

147 Tunc autem dicitur acceptata confiſcatio, cum bona poſita ſunt ad Cridas. Barbat. *conſ.* 39. *num.* 17. *inter conſ. Crimin. diuerſ.* Heringius *loc. cit.* Carena *loc. cit.*

248 Vel ſi arma fiſci, vel Principis ſint affixa domui delinquentis, Heringius, & Carena *locis citatis.*

249 Quid autem ſi fiſcus incorporaſſet bona, & cepiſſet ſoluere creditoribus Hæretici ſua credita; An poſſit Inconſtans repudiare confiſcationem. Affirmatiuam opinionem tenet Fuluius Conſtan. *l.* 1. *C. de pœnis fiſcal. lib.* 10. *num.* 159.

Carena verò *loco ſupra citato* putat quæſtionem inutilem; Nam ſiue fiſcus ſit in hoc Inconſtans, ſiue non, nunquam tenetur vltra vires hæreditarias.

250 Sed fallitur, quia aliud eſt, quod teneatur vltra vires hæreditarias, aliud eſt, quod poſt agnita bona poſſit ſe liberare à nexu obligationis, & proptereà datur ei hoc priuilegium, vt ſe totaliter eximat à nexu obligationis, abſque eo, quod in liquidatione inſiſtat, an ſufficiant necne bona Hæretici pro ſatisfactione creditorum.

An autem Maioratus, ſiue Primogenituræ veniant in confiſcatione ob crimen hæreſis, tractatur hæc quæſtio latiſſimè à

Sanchez *d. lib. 2. cap.* 18.

151 Dicendum eſt breuiter cum eo, quod ſi ille, qui inſtituit maioratum, ſeu primogenituram, incidat in hæreſim, bona, quæ ſubiacent maioratui, vel primogenituræ cadunt ſub confiſcatione, Simanch. *dicto tit. 9. num.* 256. Molin. *de primog. lib.* 4. *cap. vlt. num.* 20. alter Molin. *de Iuſtitia, & iure to. 3. diſp.* 659. *num.* 2. Sanchez *dicto cap.* 18. *num.* 33.

152 Sed hæc concluſio intelligenda eſt, ſi maioratus, vel primogenitura fiat in vltima voluntate, vt Teſtamento, Codicillis, Donatione cauſa mortis; Nam cum hoc caſu bona nulli ſint obligata, quia ſortiuntur effectum ſolùm poſt mortem inſtituentis, fiſcus aufert.

153 Secùs ſi inſtituti ſint in contractu irreuocabili inter viuos, quia ſicuti inſtitutor alio contractu ea alienare nequit, ità neque delicto, vterque Molin. *loc. cit. num.* 64. qui *in fine dicti numeri* ex mente Vaſquez hoc intelligit, ſi iſta donatio, vel contractus eſſet acceptatus, quia ante acceptationem non eſt perfectus, nec vim donationis, vel contractus habet.

154 Quid autem ſi primogenitura, vel maioratus eſſent inſtituti per contractum inter viuos, ſed reuocabilem, Simanch. *d. tit. 9. num.* 256. putat poſſe confiſcari, quia contractus iſte eſt ad inſtar vltimæ voluntatis; Sed non eſt audiendus Simanchus, quia cum contractus ille inter viuos validus fuerit, atque perfectus, eſt quæſitum ius vocato ad maioratum, remanente ſolo iure reuocandi penès inſtitutorem, quod ius cum ſit perſonale, non tranſit in fiſcum, vt benè vterque Molin. *locis citat.* Sanchez *d. cap.* 18. *num.* 56.

Præterea contractus iſte aſſimilatur potiùs donationibus reuocabilibus inter viuos, quàm vltimis voluntatibus, vt dicunt Molin. & Sanchez *locis citatis*.

Ideo ſicuti donatio facta à viro vxori, quamuis reuocabilis ad fiſcum non pertinet, Sanchez *de matrim. lib. 6. diſp.* 17. *num.* 5.

155 Ità nec bona primogenituræ, vel maioratui ſubiecta in contractu reuocabili, vterque Molina *locis citatis*, Gomez *ad l. 40. Tauri num.* 91. Sanchez *loc. citat. num.* 66.

156 Ideo non eſt admittenda ſimpliciter doctrina P. Molinæ *d. diſp.* 649. *num.* 3. dicentis, quod ſi Inſtitutor reuocauerit primogenituram ante mortem, bona illius pertinebunt ad fiſcum; quia vel Inſtitutor reuocauit ante ſententiam declaratoriam criminis, & iſto caſu pertinebunt bona ad fiſcum tanquam nulli obligata.

157 Aut reuocauit poſt ſententiam, & tunc ad fiſcum non pertinebunt, quia in ſententia ea ſola bona clauduntur, quæ tunc erant delinquentis nulli alio obligata, vt benè ratiocinatur Sanchez *loc. cit. num.* 67.

158 Quoucrò ad fructus maioratus, ſi non publicetur proprietas in perpetuum ob inſtituentis delictum confiſcabuntur, tamen fructus durante eius vita, vt dicit Sanchez *loc. cit. num.* 68. qui limitat niſi adſit, clauſula expreſsè interdicens alienationem, vel applicans bona ſequenti vocato, ſtatim atque poſſeſſor attentauerit delinquere; Sed hæc limitatio vltima videtur contrariari his, quæ tradit ex Bartolo *in l. poſt contractum* 15. *num. 9. ff. de donat.* idem Sanchez *loc. cit. num.* 17. quod ſcilicet ea clauſula non operetur vbi inſtitutor delinquit, ſed ſolùm quando vocatus ipſe ab inſtitutore delinqueret.

Si verò maioratus, vel primogenitura non eſt inſtituta à delinquente, tunc ſtatuenda eſt concluſio generalis, nullo modo bona prædicto maioratui, vel primogenituræ ſubiecta venire in confiſcationem, Alphonſus de Caſtro *de iuſta Hæret. punit. cap.* 2. Molin. *de primogen. lib. 4. cap.* 11. *num.* 31. Vaſquez 1. 2. *diſp.* 169. *num.* 4. Farinacc. *quæſt.* 190. *num.* 60. Suarez *de fide diſp. 22. ſect. 5. num.* 12. Sanchez *d. cap.* 18. *num.* 36. Souſa *in Aphoriſm. lib. 3. cap.* 12. *num.* 60. Sanctarell. *de hæreſi cap. 17. dub.* 2. *num.* 1.

159 Ratio eſt, tum quia huiuſmodi bona non ſunt tranſitoria ad hæredes extraneos, tum quia vocatus non ſuccedit ex voluntate delinquentis, ſed primi inſtituentis, cui non poteſt nocere delictum ſucceſſoris, nec pœna confiſcationis illi impoſita eſt, vt dicunt Suarez, & Sanctarell. *locis citatis*.

160 Fructus tamen, & commoditas horum bonorum tranſibunt in fiſcum durante vita delinquentis, niſi in ipſa inſtitutione addita fuerit clauſula priuans poſſeſſorem dominio, & vſu talium bonorum ipſo facto, quod tale delictum commiſerit, vel eo ipſo quod decreuerit, vel tractauerit de illo committendo, vt ſolet apponi Suarez *loco citato, num.* 12. *in fine*, P. Molina *diſp.* 656. *num.* 7.

Sed qui plura cupit de hac materia adeat Sanchez *d. cap.* 18. Vaſquez *d. diſp.* 179. vtrumque Molinam *in tract. de primogen. lib. 4. cap.* 11. *& d. diſp.* 656. 657. 658. 659. *&* 660. Et poſt hos latiſſimè P. del Bene *d. par. 1. tot. dubit.* 117. Fermoſin. *ad cap. Vergentis de confiſc. bonorum alleg.* 15.

161 Sed dubia eſt quæſtio, cuinam fiſco applicentur bona Hæreticorum laicorum ipſo iure confiſcata, nunquid fiſco ſeculari, an fiſco Romanæ Eccleſiæ, an verò fiſco Sancti Officii.

Super hac quæſtione ſcripſit Pegna *par. 3. Direct. comm.* 158. Farinacc. *conſ.* 117.

volum. 2. *& in tract. de hæreſi quæſt.* 190. *à num.* 164. *vſque ad* 192.

Carolus Sincerus vir acerrimi ingenij, quem ego de anno 1635. dum fui promotus ad Officium Aſſeſſoratus Supremæ, & Vniuerſalis Inquiſitionis, Promotorem fidei inueni, *conſ.* 118. *eodem vol.* Farinacc. luculenter materiam hanc pertractauit, vt ferè nihil eius ſcriptis addi poſſit.

162 Hoc vnum ſolùm addam, quod cum crimen hæreſis ſit merè Eccleſiaſticum, *c.vt Inquiſitionis,§.Prohibemus,de Hæret.in* 6. Iulius Tertius in ſua Conſtitutione, *Licèt ex diuerſis*, Pontificem Summum tanquam Eccleſiæ Catholicæ Caput, & Iudicem, poſſe in his, quæ ad hæreſis delictum, & punitionem ſpectant, leges ferre, & ſtatuere ad ſui libitum, & conſequenter applicare cui vult bona, quæ cadunt ſub confiſcatione, Pegna *par.* 3. *comment.* 158. Farinacc. *d. conſ.* 117. *num.*7. Sanchez *dicto cap.* 18. *num.* 40.

163 Principes verò ſeculares nullam habere poteſtatem ſtatuendi ſuper confiſcatione bonorum hæretici etiam laici, & ſuper eorum applicatione in præiudicium Poteſtatis Summi Pontificis, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, ac Tribunalis Sanctiſſimæ Inquiſitionis, & ſi ſuper illa ſtatuerent, eorum Statuta, & Conſtitutiones nullius eſſent momenti, ſed poſſent puniri tanquam impeditores iuriſdictionis S. Officij *C.Statutum il primo de hæret.in* 6. & ibi Gloſ. & communiter Doctores, Pariſ. *conſ.* 2. *nu.* 104. *&* 139. *lib.* 4. Pegna *d. comm.*158. Farinacc. *d. conſ.* 117. *num.* 8.

164 Hinc eſt, quod Principes temporales, quibus non eſt indultum à Summo Pontifice, vt ſuo fiſco applicent bona, vel aliquam eorum partem Hæretici laici, nullum habent ius ad dicta bona, ſed in totum ſpectant ad fiſcum Eccleſiæ, hoc eſt Sancti Officij, vt per plures rationes conſiderat Carolus Sincerus *d. conſ* 118. *à n.*2. *& per totum,* Burſatt. *conſ.*43. *num.* 45. *verſ. Ex quo hodie lib.* 1.

Quando autem Summi Pontifices indulgent Principibus ſecularibus, vt omnia Hæreticorum bona poſſint applicare ſuo fiſco, in Indulto annectitur conditio, vt ſubminiſtrent expenſas tam Inquiſitoribus, quàm alijs Sanctæ Inquiſitionis Miniſtris.

165 Sic Nicolaus Tertius indulſit Senatui Veneto, vt bona damnatorum de hæreſi poſſet applicare Communi Venetiarum, hac tamen conditione, vt expenſas omnes neceſſarias ſubminiſtraret Sancti Officij Miniſtris: Quamuis, vt dixi in reſponſione ad Hiſtoriam Inquiſitionis Venetæ exaratam & editam à Fratre Paulo Seruita conditionem obſeruauit, dum confiſcationes fuerunt frequentes: Sed expurgata Ciuitate Venetiarum, & toto illius Statu ab hæreſi, ſubtraxit ſe Senatus ab onere prædictas ſubminiſtrandi expenſas, & habita fuit *Pars*, ne amplius bona Hæreticorum confiſcarentur, ſed filijs Catholicis, vel hæredibus reſeruarentur, verùm qua auctoritate id fecerit Senatus ipſe viderit.

166 Pariter Sedes Apoſtolica indulſit Regi Catholico, ac Regi Luſitaniæ, vt bona omnia Hæreticorum applicare poſſent Fiſco Regio, eadem appoſita conditione ſubminiſtrandi expenſas Inquiſitoribus, & alijs earum Inquiſitionum Miniſtris, quod in illis Regionibus religioſiſſimè obſeruatum eſt: Imò ſi bona confiſcata non ſufficiunt, de Patrimonio Regio eas ſubminiſtrant expenſas, vt benè Farinacc. *dicta quæſt.* 190. *num.*188.

167 Quando autem Summi Pontifices indulgent Principibus ſecularibus, vt partem aliquam bonorum Hæreticorum ſuo Fiſco applicent, non apponunt conditionem, vt ſoluant expenſas Inquiſitoribus, & Miniſtris Sancti Officij, ſed vt ſoluant Sancto Officio aliquam pecuniæ ſummam: Sic Gregorius Decimuſtertius ſuo Breui *dat. die* 28. *Septembris anni* 1584. indulſit Duci Sabaudiæ, vt ſi valor bonorum Hæreticis confiſcatorum ad ſcuta mille aſcendat, pro medietate poſſit applicare Fiſco Ducali, alia medietas ſpectet ad Sanctum Officium: ſi verò dicta bona exceſſerint valorem mille ſcutorum, omnia applicare poſſit Cameræ Ducali; ſed Miniſtri Ducis debeant pro qualibet confiſcatione ſoluere Sancto Officio realiter, & cum effectu, & ſine mora ſcuta quingenta.

168 Duci Mantuæ indulſerunt Summi Pontifices, vt medietas bonorum confiſcatorum applicetur Fiſco Ducali, alia medietas ſit libera pro Sancto Officio Inquiſitionis, de quo teſtatur Burſatt. *dicto conſil.*43. *num.*45. *lib.*1. Farinacc. *d.qu.* 190. *num.*190. & adeſt Breue expeditum *die* 11. *Iulij anno* 1569.

169 Placentiæ adeſt conſuetudo à Sede Apoſtolica tolerata, quod bona Hæreticis confiſcata diuidantur pro medietate, nempe pars applicetur Fiſco Ducali, altera pars applicetur Sancto Officio, de qua per Locat. *in ver. Fiſcus*, & per Farinacc. *dicta qu.*190. *num.*189.

170 Mediolani pariter adeſt conſuetudo, quod huiuſmodi bona diuidantur in tres partes, vna applicetur Fiſco Ducali, altera Archiepiſcopo, tertia verò Inquiſitori, de qua poſt Clar. & Tuſc. teſtatur Farin. *dicta qu.*190.*num.*191. & ità fuit reſcriptum Inquiſitori Mediolani à Sacra Congregatione *ſub die* 7. *Februarij anni* 1609.

171 In Statu Magni Ducis Florentiæ conſuetudo eſt, vt dimidia applicetur Came-

ræ, altera medietatis pars applicetur Cameræ Magni Ducis, altera verò Sancto Officio, vt conſtat ex Decretis factis in Suprema, & Vniuerſali Inquiſitione *de anno* 1603. 20. *Februarij*, *&* 19. *Martij*. Verùm eſt, quod Beatus Pius Quintus donauit eidem Magno Duci ſemel totam confiſcationem.

172 In Ciuitate Senarum licèt Miniſtri Ducales prætenderent bona confiſcata cuiuſdam Hæretici ad Cameram Ducalem ſpectare, fuit tamen ſcriptum Inquiſitori, vt illa Sancto Officio applicaret *ſub die* 6. *Iulij* 1591.

Caueant ergo Principes ſeculares non ſuffulti priuilegio Apoſtolico, aut ſaltem conſuetudine à Summis Pontificibus tolerata, ne bona Hæreticorum laicorum ſuo Fiſco applicent, ſed ea relinquant Fiſco Sancti Officij, aliàs non euitabunt pœnas contra occupantes bona Eccleſiaſtica inflictas, Farinacc. *dicta quæſt.* 190. *in fin.*

173 Præſertim quia hodie Principes, exceptis Regibus Hiſpaniarum, non ſubminiſtrant neceſſarias expenſas Sancto Officio, vt experientia docet, & dicunt Adden. ad Zanchin. *de Hæret. cap.* 19. *verſ. Quibus ità exiſtentibus*, Pegna 4. *par. qu.* 109. Farinac. *d. qu.* 190. *num.* 185. *in fin. & conſ.* 117. *num.* 16. Sincer. *d. conſ.* 118. *num.* 17.

174 Ideò Gregorius Decimuſtertius coactus fuit vnire Inquiſitoribus Italiæ aliqua Beneficia ſimplicia, & reſeruare nonnullas penſiones, vt poſſent Inquiſitores ſe alere, & ſubminiſtrare alimenta pauperrimis carceratis: quod fecit etiam ſan. memor. Alexander Septimus, licèt parcè.

Nihilominus non valent onera neceſſaria adimplere, cum earum redditus ſint valdè tenues, itaut cogatur ſæpè ſæpiùs Suprema, & Vniuerſalis Inquiſitio mittere Inquiſitoribus pecunias.

Hoc autem obſeruat præſertim cum Miniſtro eiuſdem Supremæ Inquiſitionis illius nomine Neapoli commorante, cum in Regno non fiant confiſcationes ex indulto Iulij Tertij, dat. Romæ.

175 In locis autem, vbi non ſunt Inquiſitores, ſed iuriſdictio puniendi Hæreticos reſidet penès Epiſcopos, bona eorum applicantur Fiſco Epiſcopali, diſtribuenda tamen in vſus pios, vel ad voluntatem Summi Pontificis, & Supremæ, & Vniuerſalis Inquiſitionis, vt dicit Pegna *par.* 3. *comment.* 158. *ad fin.* latè de huiuſmodi materia differit P. del Bene *d. par.* 1. *tot. dub.* 139 præſertim *ſect.* 2.

Sed inſurrexit diebus præteritis occaſione confiſcatione bonorum Franciſci Ioſephi Borri Mediolanenſis Hæreſiarchæ dubium, ad quem ſpectet liquidatio, & diſtributio bonorum confiſcatorum; ſuper quo dubio dedi infraſcriptum votum:

176 QVAMVIS controuerſa ſit opinio ad quem Fiſcum ſpectent bona, quæ confiſcantur Hæreticis, & verior ſit, quod ſpectent ad Fiſcum Sancti Officij, vt probauit latè Farinacc. *de Hæreſi quæſt.* 190. *num.* 185. *verſ. Quinta fuit opinio*, idem Farinacc. *conſ.* 117. *nu.* 16. Carolus Sincerus *conſil.* 118. *inter conſilia eiuſdem* Farinacc. *vol.* 2.

177 Nihilominus quia Sedes Apoſtolica permittit, quod in hac materia attendantur locorum conſuetudines, & Mediolani extet conſuetudo, quod bona Hæreticorum, ſecundum antiquas Conſtitutiones Pontificias diuidantur in tres partes, vt vna applicetur Fiſco Ducali, altera Archiepiſcopo, & tertia Sanctæ Inquiſitioni, Teſte Claro §. *Hæreſis num.* 11. Tuſco *in verb. Hæreticus, concluſ.* 102. *nu.* 26. Farinacc. *qu.* 190. *num.* 191. *& dicto conſ.* 117. *num.* 23. & ſic reſoluit Sacra Congregatio *die* 7. *Febrarij* 1609. Difficultas eſt, à quo nàm debeat fieri iſta diuiſio, numquid ab Inquiſitore, an verò à Iudice ſeculari, & ſucceſſiuè liquidatio quantitatis bonorum confiſcatorum.

178 Et quod debeat fieri à Iudice ſeculari, videtur expreſsè cautum in Conſtitutione Innocentij Quarti *Ad extirpanda*, in qua habetur ad litteram, quod Iudex ſecularis debet diuidere bona confiſcata per ſuos Officiales occupata. Diuiſio autem iſta fieri non poteſt, niſi præcedente liquidatione, & ideò ad Iudicem ſecularem videtur etiam ſpectare huiuſmodi liquidatio, vt in puncto tenet Clarus *d.* §. *Hæreſis n.* 13. qui habet hæc verba:

Verumtamen ſcias in hoc propoſito, quod in hoc Ducatu, licèt, vt dixi, pars bonorum applicetur Epiſcopo, & pars Officio Inquiſitionis, nihilominus liquidatio bonorum fit per Procuratorem Fiſci Regij, & ſic per hunc Magiſtratum, & ponuntur bona ad proclama, & omnia fiunt, perinde acſi in totum eſſent applicata Fiſco Regio, & deindè facta liquidatione, datur vnicuique ſua portio. Et ità fieri debere declarauit Senatus, conſentiente etiam R.P. Inquiſitore, 30. Iunij 1559.

Clarum ſequuntur Carpan. *ad Statut. Mediol. in* §. *Omnium num.* 489. Coſta *de Retrotract. cap.* 8. *num.* 3. Tuſcus *in ver. Hæreticus concluſ.* 102. *num.* 6. Guazzin. *de Confiſc. bonor. concluſ.* 21. *num.* 23.

179 Sed hæc praxis videtur eſſe contra diſpoſitionem iuris, & Sacrorum Canonum, quia cum confiſcatio bonorum fiat in conſequentiam ſententiæ latæ ab Inquiſitore, vt notant Doctores *in cap. Cum ſecundum leges, de Hæret. in* 6. Sincer. *dicto conſ.* 118. *num.* 4.

Idem iudicium debet fieri de liquida-

tione, quæ eſt acceſſoria, quod fit de principali, quia liquidatio bonorum eſt pars ſententiæ, vt in puncto tenet Marta de *Iuriſdictione par.2. cap.35. nu.8.* qui *nu.51.* extendit etiam ad liquidationem bonorum feudalium, licèt Burſatt. *conſ. 43. in 2. art. lib. 1.* dicat, quod cognito per Inquiſitorem bona eſſe feudalia, debet idemmet Inquiſitor relinquere cognitionem ad quem ſpectet Iudici laico.

180 Secundò, quia cum tractetur de intereſſe Archiepiſcopi, & Inquiſitoris, quibus debetur eorum portio, Iudex Eccleſiaſticus tanquam dignior debet cognoſcere de huiuſmodi articulo, Sperell. *deciſ. 123. num.51.*

181 Tertiò quia cum non poſſit Princeps ſecularis præiudicium aliquod afferre Epiſcopo, & Inquiſitori in eorum portione, vt poſt Pariſ & Brun. tenet Decian. *in praxi lib.5. cap.44. num. 2. verſ. Et cum in tres*, Guazzin. *dicta concluſ.21. nu.3.* poſſent eius Iudices colludere cum parte, & fruſtrare intentionem Iudicum Eccleſiaſticorum.

182 Non obſtat Conſtitutio Innocentij Quarti, confirmata à Clemente Quarto, quia per alias Conſtitutiones Summorum Pontificum ſucceſſorum, & præſertim Eugenij Quarti, relata ad verbum à Farin. *dicta quæſt. 190. num. 178.* fuit data facultas Inquiſitoribus faciendi liquidationem, & diuiſionem. Imò ab Alexandro Quarto fuit data facultas eiſdem Inquiſitoribus vendendi bona eadem confiſcata; quæ venditio non poteſt fieri, niſi præmiſſa liquidatione per eundem Inquiſitorem.

183 Nec obſtat atteſtatio Clari, quia vltra quod Doctori atteſtanti de conſuetudine non creditur, præſertim in præiudicium tertij. Non dicit Clarus, quod fuerit facta liquidatio non interueniente Inquiſitore, vel eius Fiſcali pro ſuo intereſſe: Et Ego feci exquiſitas diligentias, vt inuenirem, quid dictum fuerit in hac Suprema, & Vniuerſali Inquiſitione ſuper opinione Clari, & nihil potui inuenire. Benè inueni, quod Sacra Congregatio *ſub die 21. Maij anni* 1609. reſcripſit Inquiſitori Cremonæ, quod in cauſa liquidationis bonorum confiſcatorum cuidam fugitiuo ad partes Hæreticorum procederet ſimul cum poteſtate Soreſinæ.

Et ità cenſeo, &c.

INSVRGIT autem notabilis quęſtio, an Princeps ſecularis, cuius Fiſco applicantur bona Hæretici, vel aliqua eorum pars, poſſit ante ſententiam declaratoriam delicti illa remittere delinquentibus, vel eorum filijs, & conſanguineis donare.

Nàm in Regno Portugalliæ *ſub die* 8. *Februarij* 1649. promulgatum fuit Edictum ſub nomine *Albarani*, in quo inita conuentione cum Mercatoribus, & Gente Nationis (ſic vocantur in illo Regno Chriſtiani Iudaizantes) vt pro defenſione Regni, ac Regionum acquiſitarum deberent claſſem trigintaſex Nauium, quas Galeones vocant, parare, & conſeruare proprijs expenſis, iiſdem etiam damnatis à Sancto Officio ob delictum Hæreſis, Apoſtaſiæ à fide, ac Iudaiſmi, condonata ſunt bona confiſcanda, & ſtatutum, quod non confiſcarentur, nec adnotarentur; & hoc per viam contractus oneroſi, & non per modum gratiæ.

Contra iſtud Edictum reclamarunt Inquiſitores Luſitaniæ, & conſultationem, quam ſuper huiuſmodi negotio Principi tradiderant, ad Sanctiſſimum Dominum glorioſæ memor. Innocentium Decimum tranſmiſerunt, à Sanctitate Sua petentes, quomodo in hac re graui ſe gerere deberent.

Placuit, & tenorem Edicti, ſeu Albarani, litterarum, & conſultationum tranſmiſſarum ad Summum Pontificem, & demùm Breuis ſuper iſta re à Sanctitate Sua tranſmiſſi ad dictos Inquiſitores hìc inſerere.

Tenor Edicti ab idiomate Luſitano à Me in Italicum tranſlati.

184 *IO il Rè: Faccio ſapere a quelli, che vederanno queſto Albarano, che conſidereranno le vrgentiſſime ragioni, che hò, di douer accudire con tutt' i mezi poſſibili alla difeſa de' miei Regni, e Signorie di Portogallo, e di aſſicurar le loro conquiſte, e principalmente la purità, e conſeruazione della fede Cattolica negli abitanti di quelli, correndo riſchio, che gli Eretici del Settentrione non li peruertano con le loro falſe dottrine; e ritrouando, che vno de i più potenti mezi per conſeguire l'intento, è l'auer in queſto Regno commercio libero, ſenza che i beni, e l'azienda di tal commercio reſtino ſuggetti à ſequeſtro, confiſcazione, ò perdita alcuna, e ſoſtentandoſi per la maggior parte gli vomini di negozio, e la gente della Nazione, tanto quella, che riſiede, ed abita nel medeſimo Regno, e ſue conquiſte, come negli altri Regni, e Prouincie, con le quali negoziano, e tengono corriſpondenza di queſti beni, & azienda, i quali per ſtar ſuggetti alla confiſcazione, conuiene aſſicurar per lo commercio da poter ſoſtenere, proſeguire, & augmentare: E rappreſentandomiſi per i medeſimi vomini di negozio, e Gente della Nazione, che fariano vna Compagnia, nella quale eſſi, e gli altri Vaſſalli della Corona entraſſero, con quei Capitoli, & azienda, che foſſe loro poſſibile, e co' quali ſenz' altra ſpeſa della mia Real Azienda ſi metteſſero nel Mare trentaſei Galeoni da guerra, che andaſſero, e tornaſſero da quelle, e facendole ſicure da' nemici, con euidente vtilità del Regno, e de' ſuoi*

e de' ſuoi Vaſſalli, e de' Deritti delle mie Gabelle: Ed eſſendo ciò ſeruizio di grandiſſima conſiderazione pel ben commune, che merita, non ſolamente di eſſere accettato, ma aiutato, e fauorito, ſi come Io gli voglio fare ogni grazia, e mercede, che conuiene ſotto la mia Real Protezzione: e perche niuno lo diſturbi, voglio darle ogni protezzione, aiuto, e fauore. Ed intendendo, che il principal mezo, col quale ſi potria augumentare, ed accreſcere la detta Compagnia, ſaria, che non foſſero ſuggetti a ſequeſtro, confiſcazione, e condannazione l'azienda, e i beni de i ſudetti huomini di negozio, quando foſſero preſi, e condannati nel Santo Offizio dell'Inquiſizione, per i delitti di Ereſia, Apoſtaſia, e Giudaiſmo; e ritrouando medeſimamente, che ciò Io potrei far di ragione, non ſolamente per via di grazia, e donazione, per appartenere i detti beni dal giorno del delitto commeſſo al mio Real Fiſco, ma ancora per via di contratto oneroſo, celebrato con eſſi, reſtandogli in queſta forma affittato il commodo, ed vtile di cotai beni, che a Me apparteneua per le ſpeſe, ed obligo di detta Compagnia, come anno riſoluto i maggiori Letterati, Teologi, e Giuriſti, co' quali ho fatto conſultare; e come ho ritrouato, che già fecero per altre giuſte ragioni, che allora ſi offeriuano, i Signori Re D. Emanuelle, D. Giouanni Terzo, e D. Sebaſtiano miei Predeceſſori, commandando, che i beni della Gente della Nazione non ſi confiſcaſſero per i ſudetti delitti, ne in tutto, ne in parte. Per tanto auendo preceduta ſopra tutto queſto affare molto matura conſiderazione, e col parere di quelli del mio Conſeglio; non è mia intenzione di rimettere la pena della confiſcazione impoſta dal Ius Canonico a i ſudetti delitti, ne impedire in alcun modo l'eſſercizio del Sant'Offizio in quelli; ma reſtando la detta pena ſempre ſalua, ed il detto eſſercizio nel ſuo vigore, di rimettere, e rilaſciare, non per grazia, ma per contratto oneroſo il commodo, ed vtilità de i ſudetti beni, che apparteneua al mio Real Fiſco, dopo commeſſi i detti delitti, e date ſentenze, e che rimane ſotto la mia Regia Podeſtà: E coſi ho per bene, e mi piace, che i beni, ed azienda di qualſiſia qualità, che ſieno, della Gente della Nazione de tutt'i miei Regni, e Signorie, coſi naturali, come foraſtieri, che foſſero preſi, o condannati pel Sant'Offizio per i detti delitti di Ereſia, Apoſtaſia, o Giudaiſmo, non ſieno ſequeſtrati, e inuentariati al tempo della prigionia, ne ſieno incorporati al mio Regio Fiſco, al tempo delle ſentenze condannatorie: Non laſciando però per queſto di porre, e dichiarare nelle dette ſentenze la pena della confiſcazione, nella quale di ragione incorrano i delinquenti, e ciò, o ſieno i detti condannati preſi preſenti, o aſſenti: E per quello ch'è neceſſario, Io adeſſo per allora gli rimetto i detti beni per via di detto contratto oneroſo, e potranno i condannati diſporre di eſſi liberamente, con che la diſpoſizione ſia in fauore de' Cattolici, e di queſto Albarano goderanno tutti quelli, che da quì auanti ſaranno preſi, accuſati, e condannati dalla Data di eſſo, eccettuando ſolamente quegli, che moriranno impenitenti con pertinacia ne i ſuoi errori Giudaici, od Ereſia, non confeſſando la noſtra Santa Fede Cattolica, a i quali eſſendo condannati come tali, ſaranno intieramente confiſcati i lor beni in qualſiuoglia parte ſtaranno. Ed eſſendo neceſſario per maggior ſicurezza del contenuto, impetrare l'autorità, e confermazione della Sede Apoſtolica, ordinarò, che s'impetri da i miei Ambaſciadori, eſſendo da quella ammeſſi, e ſin tanto che non ſono ammeſſi, ſe le perſone della Nazione, od alcuna di eſſe la vorranno impetrare, la poſſino impetrare, e fra tanto che ſi ottenga, ſempre reſtarà nel ſuo vigore: E coſi notifico al Veſcouo Inquiſitor Generale D. Franceſco di Caſtro del mio Conſeglio di Stato, gli raccommando, ed incarico, che lo ponga in eſſecuzione, l'oſſerui, e faccia oſſeruare a tutti gl'Inquiſitori, ed Offiziali delle Inquiſizioni di queſti Regni, e facciano regiſtrare ne i libri del Segreto di eſſe queſto Albarano.

Il medeſimo commando a i Giudici, ed Offiziali del Fiſco, perche a tutti ſia notorio, e ſia eſſeguito: E coſi raccommando, ed incarico a tutt'i Prelati, e Dignità, e Giudici Eccleſiaſtici de i miei Regni, e Signorie, che l'eſſeguiſcano; E commando al Preſidente del Diſimbargo del Palazzo, a i Regidori della Caſa delle Suppliche, ed al Gouernadore della Relazione del Porto, ed a tutt'i Diſimbargadori, Giudici, Corregidori, e Giuſtizieri de i miei Regni, e Signorie, che l'eſſeguiſcano, e lo facciano eſſeguire ſenza fraporui dubbio, e non oſtante, che ſopra l'eſſecuzione, od intelligenza di eſſo ſi facciano dubbij, e liti, delle quali conoſcerà priuatiuamente la perſona particolare, che io nominarò, con inibitione a tutti gli altri Giuſtizieri, e Tribunali: E perche ho per bene, che il tutto ſi eſſeguiſca, di mia certa ſcienza, proprio moto, podeſtà Regia, ed aſſoluta, prometto, ed obligo di eſſeguirlo, e di farlo eſſeguire, mantenere, e non riuocare ne in tutto, ne in parte per via, o modo alcuno; ed ho per ſupplite in queſto Albarano eſpreſſe in eſſo tutte le ſolennità di fatto, e di ragione, che ſieno neceſſarie, derogo, ed ho per derogate in riſguardo ad eſſo tutti, e qualſiuoglia Leggi, Decreti, Ordinazioni, Capitoli di Corte, che poſſano eſſere contrari, ancorche tali foſſero, de i quali ſi doueſſe fare eſpreſſa, e ſpeziale menzione de verbo ad verbum, non oſtante l'ordinazione del lib. 2. tit. 44. *la quale diſpone, che non s'intenda derogata per Me ordinazione alcuna, ſe della ſoſtanza di quella non ſi fa eſpreſſa menzione: E voglio, ed ho per bene, che alla copia di queſto Albarano, fatta in publica forma per mandato, ed auto-*

vità di qualſiſia Giuſtizia, ſia data tanta fede, come al proprio originale, e che vaglia come lettera, ſenza paſſare per la Cancellaria, non oſtante l'ordine del libro 2. tit.39. e 40.

Il Rè.

Il Conte de Odemira, &c.

Commandò il Rè per ſuo Decreto, che ſi ſtampaſſe queſto Albarano a i 14. *di Aprile* 1649.

Tenor litterarum datarum Sanctiſſimo Domino Noſtro Innocentio Papæ Decimo ab Inquiſitore Generali Regni Luſitani *ſub die* 17. *Octobris* 1649.

Beatiſſime Pater.

CVm Iuriſdictio Sanctæ Inquiſitionis contra hæreticam prauitatem à Sancta Sede Apoſtolica, tanquam à Capite Vniuerſalis Eccleſiæ dimanet, iuſtum, & neceſſarium indicamus, vt in dubijs circa illius executionem occurrentibus, ad eandem Sanctam Sedem pro ſolutione recurramus.

Accidit modò, quod Ser. Rex Noſter Ioannes preſſus neceſſitatibus Regni excontinuo bello prouenientibus, maritimiſq; Coronæ expeditionibus, prout debet ſuccurrere intendens, alijſque vrgentiſſimis cauſis permotus die 6. Febr. currentis anni *publicari fecerit Diploma, vulgariter dictum* Albaran, *cuius tranſumptum præſentes noſtras litteras comitatur: Cum autem exemptio à confiſcatione bonorum conuictis de hæreſi, ibi conceſſa, cum Sacrorum Canonum diſpoſitione minimè cohæreat, poſtquam pro muneris noſtri debito eidem Sereniſſimo Regi, quid hac in parte ſentiremus palam fecerimus, ad Sanctit. Veſtr. Pedes recurrimus, vt quod gerere debeamus, Nobis dignetur exponere: Sanctitatem Veſtram Eccleſiæ ſuæ Deus ſeruet incolumem, &c.*

Tenor Conſultationis factæ Regi ab Inquiſitoribus ex Idiomate Luſitano in Italicum à Me verſæ.

SIGNORE.

IL Veſcouo Inquiſitor Generale communicò in queſto Conſeglio, come Voſtra Maeſtà gli ordinò per Decreto de i 16. del meſe di Febraro, *che riceuè a i* 25. *l'Albarano, che Voſtra Maeſtà fù ſeruita di ordinare, che ſi paſſaſſe ſopra la libertà del commercio, e Compagnia, che ſi tratta di fare per ſua ſicurezza, nel quale ſi riferiſce, che per ritrouarſi, che il principal mezo per accudire alla purità, e conſeruazione della fede Cattolica negli abitanti delle conquiſte di queſto Regno, era l'auere in quelle vn commercio libero, ſenza che i beni, ed azienda, quali entraſſero in tal commercio, foſſero ſuggetti a ſequeſtro, e confiſcazione, e che potena Voſtra Maeſtà di ragione concedere queſta a i compreſi nel delitto di Ereſia, e Giudaiſmo, come aueano riſoluto i maggiori Letterati, Teologi, e Giuriſti, co' quali auena commandato che ſi conſultaſſe, come già aucano fatto i Signori Rè D. Emanuel, Giouanni Terzo, e D. Sebaſtiano Predeceſſori di Voſtra Maeſtà. Auena V. M. per bene, che i beni, ed azienda nella Nazione, coſi naturale del Regno, come foraſtiera, che foſſero preſi, e condannati pel Sant'Offizio per i detti delitti di Ereſia, Apoſtaſia, e Giudaiſmo, non foſſero ſequeſtrati, ed inuentariati al tempo della loro prigionia, nè incorporati nel Regio Fiſco di V. M. al tempo delle ſentenze condennatorie, eccetto di quelli, che moriſſero impenitenti, non confeſſando la noſtra ſanta Fede.*

Eſſendoſi veduto queſto Albarano coll' attentione che richiede la materia, la quale è di quella maggiore importanza, che ſi può conſiderare, coſi per il procedimento del Sant'Offizio, come per la real coſcienza di V. M. pare, che ſe bene il Conſeglio aueſſe già alcune volte rappreſentato a V. M. in iſcritto, e perſonalmente a i ſuoi Piedi Reali, portandole la copia di vna reſoluzione, che il Signor Infante Cardinale igliò in caſo ſomigliante con i maggiori Vomini di quel tempo, lo ſcrupulo che V. M. doueua tenere in queſta conceſſione, non ſodisfaria alle obligazioni de i Miniſtri della Sede Apoſtolica, e Conſeglieri di V. M. ſe ora non tornaſſe a proporre a V. M. con vna ſommiſſione, che dee al ſuo Rè, e Signore, coſi quello, che intende della Podeſtà Regia in materia di queſta qualità, come gl'inconuenienti, che ſi offeriſcono nell'eſſecuzione di queſto Albarano.

E quanto al primo, ſcarica il Conſeglio la ſua coſcienza, con tornare a dire a V. M. come dice per queſta ſcrittura, che non oſtante ciò che anno riſoluto i Teologi, e Giuriſti, che V. M. fù ſeruita di conſultare, non ſoggiace alla podeſtà de i Principi ſeculari l'eſentare gli Eretici dalla pena della confiſcazione de i beni impoſta per il Ius Canonico, nella quale può diſpenſare ſolamente la ſteſſa Chieſa, che l'ha impoſta, e dee V. M. dar più credito a quello, che ſe le rappreſenta per queſto Conſeglio, per eſſere Tribunale di V. M. competente nella materia di Religione, compoſto di Miniſtri, che giurano nella Cancellaria del Regno di conſegliar bene, e verdadieramente V. M. che a i pareri di perſone particolari conſultate in ſecreto, le quali venendo con Noi in conferenza pubblica, per auuentura direbbono il contrario, come ſi ha informazione, che l'anno fatto alcune di quelle, che diedero il parere a V. M. in queſta occaſione, o ſieno moſſe dalla coſcienza, ò veramente per vedere, quanto malamente ſia ſtato abbrac-

ciato da Vaſſalli Cattolici di V. M. queſto arbitrio.

Gli eſſempi, che nell' Albarano ſi danno de i Signori Rè D. Emanuele, D. Giouanni Terzo, e D. Sebaſtiano conuincono il contrario: di quello di D. Emanuele non ſi ha notitia nel Conſeglio, e nel ſuo tempo non era nel Regno il Tribunale dell' Inquiſizione, che nel tempo di D. Giouanni Terzo fu conceduto da Paolo Terzo nella medeſima occaſione, nella quale concedè la Bolla per il Sant' Offizio di procedere contro gli Eretici, volendo (ſecondo crediamo) con quella blandura temperare nel ſuo principio il rigore del nuouo procedimento, e la conceſſione del Rè Sebaſtiano fu conceduta per dieci anni, coſa che non è in queſto Albarano: anzi ſi douerebbe ſeguitare l' eſempio del medeſimo Signor Rè, il quale dopo pentito, fece rappreſentare per Antonio Pinto ſuo Segretario alla Santità di Papa Pio Quinto (finito il decennio) come l' eſperienza aueua dimoſtrato, che quella pietà, che ſi era vſata con queſta Gente, non ſolo aueua ſeruito per farli laſciare i ſuoi errori, come ſi credeua, quando le fu conceſſa, anzi gli aueua data occaſione di perſeuerare in quelli con piu libertà, ed inſegnarli a i ſuoi figli, perlochè ſi era riſoluto a non proſeguirla, chiedendo a Sua Santità, che non li ſentiſſe, ſe aueſſero ad eſſa ricorſo: Riſoluzione lodata molto dal Sommo Pontefice, che riferì il graue ſcandalo, che ſuccedè dalla prima grazia ne i Regni vicini, che fece muouere il Rè di Caſtiglia D. Filippo Secondo di fare auuertire il medeſimo Signor Rè pel ſuo Ambaſciadore D. Giouanni di Silua, che fu poi Conte di Porto Allegre col medeſimo zelo, e moſſo dalle medeſime ragioni il Signor Rè D. Enrico, ſubito che fu aſſunto al Regno fece pubblicare vn' Editto, per lo quale riuocò cotal priuilegio, dicendo in eſſo, che ciò faceua obligato dal deſiderio di eſtirpare da i ſuoi Regni l' Ereſia, e che in eſſi ſi conſeruaſſe la fede Cattolica, e la ſua purità, lo che non ſi poteua conſeguire pratticandoſi la conceſſione del Rè D. Sebaſtiano ſuo nipote, come aueano riſoluto perſone di molta virtù, religione, lettere, e prudenza, ed eſperienza de i negozij; e dando del tutto parte a Papa Gregorio Decimoterzo, il Pontefice approuò la riſoluzione, facendo ſpedir Breue di renocazione di quel Priuilegio, e molto ſi dee notare, che nelle conceſſioni di quei Signori Rè, la cauſa finale era la riduzione de i Giudaizanti, l' eſtirpazione dell' Ereſia, e maggior' eſſaltazione della noſtra ſanta Fede. E con tutto ciò nell' Albarano, che la M. V. fu ſeruita di far paſſare, ſi piglia apertamente per motiuo vna ſemplice vtilità temporale de i Galeoni, che da quelli della Nazione ſi anno d' armare ſenza ſpeſa dell' Azienda Reale; il qual riſpetto dee far gran ſcrupulo a V. M. Ed oltre agl' inconuenienti, che ſi poſſono, e debbono conſiderare nell' eſſecuzione di queſto Albarano.

Il primo che ſi offeriſce è, che ſendo intenzione di Voſtra Maeſtà (come veramente crediamo) che ſi conſerui nelle conquiſte di queſta Corona la purità della noſtra ſanta Fede, queſto è il piu ordinato mezo di farla in tutto perdere a i ſuoi abitatori, perche eſſendo per la maggior parte Criſtiani nuoui, e viuendo di preſente in tanta libertà, come ha vltimamente auuiſato a V. M. il Gouernadore del Braſile, che ſarà da qui auanti, veggendoſi libero dal timore di perdere l' azienda, che è il freno maggiore, che eſſi abbiano?

Secondo, che ſendo queſta conceſſione generale per tutti quelli della nazione Ebrea, e per ogni ſorte di azienda, per diſpoſizione dell' Albarano non ſono tenuti di entrar con quella nella Compagnia, e coſi potranno godere della grazia, che V. M. gli concede, ſenza fare alla M. V. ſeruizio alcuno: E quando ſi dica, che quelli, co' quali commanda V. M. contrattare, obligaranno gli altri a mettere nella Compagnia i loro capitali, non potria queſto auer luogo con gli aſſenti, e diſperſi per tutta l' Europa, eſſendo la maggior parte di eſſi publici Giudei; e molti condannati dal Sant' Offizio reſtaranno con libertà di auer commercio nel Regno, e ſue conquiſte, ſenza che il Sant' Offizio poſſa procedere alla confiſcazione de i ſuoi beni, e ſenza che V. M. poſſa riceuere da eſſi vtile alcuno.

Terzo, che ſi concede queſta grazia non ſolo agli Eretici penitenti, e reconciliati alla Chieſa, ma anco a quelli che ſcaccia da ſe, e rilaſcia alla Corte ſecolare, ſe confeſſaranno nell' eſteriore la fede Cattolica; di maniera che l' Eretico dichiarato dall' Inquiſizione in catafalco pubblico, e condannato a fare in poluere, ed in cenere, e che le ſue ceneri ſieno gittate in mare in deteſtazione del delitto ſtando ſcommunicato, ſeruo di pena, ed inteſtabile per tutte le leggi; potrà far teſtamento ſolenne, come ſe moriſſe co i Sagramenti della Chieſa: e giugnendo ſpecialità a ſpecialità concede V. M. a tal' Eretico facoltà di laſciar la ſua azienda a i ſuoi figli, e nipoti, come foſſero Cattolici, eſſendo infami, ed incapaci di eſſa, reſtando con effetto i figli, e nipoti di quelli, che offenderanno V. M. in tal miſeria, e pouertà, che l' aiutarli ſerua di caſtigo, ne abbiano di auer altra conſolazione che nella morte: Ed i figli, e nipoti di quelli, che offenderanno la Sagro-ſanta, e Diuina Maeſtà con premij, e ricchezze: Oh Signore, perdoni Iddio a chi ha ciò conſegliato a Voſtra Maeſtà!

Quarto, che eccettuando l' Albarano i rilaſciati pel Sant' Offizio, che moriranno, non confeſſando la fede Cattolica, queſta è vna eccezzione ſolamente verbale, perche come ſi potrà eſſeguire ne i loro beni la pena della confiſcazione, non eſſendoſi fatto inuentario, ne ſequeſtro, come ſi doueua a tempo che furono carcerati, certo è, che potendo i ſuoi figli, e parenti auer alienato in tutto l' azienda, reſtaranno i tali rilaſciati godendo la medema grazia

degli altri, che confeſſaranno colla bocca di morir Cattolici, lo che certo è vna gran deformità.

Quinto, ch' eſſendo impoſta dalle leggi la pena della confiſcazione a i compreſi in molti delitti, per queſto Albarano reſtano eſenti da eſſa gli Eretici, Apoſtati, e Giudaizanti, coſa che cagionarà graue ſcandalo in tutta la Criſtianità, veggendoſi, che in queſto Regno ſi fauoriſca per queſto mezo l'Ereſia, la quale ſi dee più di ogni altro delitto reprimere, e caſtigare, come quella, che è di maggior offeſa della Maeſtà Diuina, ed humana.

Seſto, che ſe bene in queſto Albarano ſi dice, che non è intenzione di Voſtra Maeſtà di rimettere quella pena, ne d'impedire in alcun modo l'eſſercizio del S. Offizio, l'effetto è totalmente contrario, perche in ſoſtanza i condannati reſtano coi loro beni, e ſi leua al S. Offizio il mezo più efficace di reprimere, e caſtigare l'Ereſia.

Settimo, ſi dice nell'Albarano, che ſendo neceſſario, ſi darà conto a Sua Santità, quando Voſtra Maeſtà ſia ammeſſa per ſuoi Ambaſciadori, e commanda Voſtra Maeſtà, che fra tanto ſi guardi la diſpoſizione di eſſo, ed eſſendo neceſſario, come veramente è l'auere l'approuazione della Sede Apoſtolica, per eſſer materia ſpirituale, come ſi ha da vſare l'Epicheia, quando non vi è impoſſibilità di communicarglielo per parte di V. M. ſenza pregiudizio del decoro dell'autorità Regia, come ſi fa in altri negozij per parte del Sant'Offizio della medeſima Gente della Nazione. Serua di eſſempio Signore; ſe V. M. trattaſſe matrimonio del Principe Noſtro Signore con vna Principeſſa congiunta con V. M. in quarto grado, ſi potrebbe per auuentura effettuare il matrimonio con queſta clauſula, che ſi richiederebbe diſpenſa a Sua Santità, eſſendo V. M. per ſuoi Ambaſciadori ammeſſa? Non per certo: Ora è tanto ſpirituale la materia della quale ſi tratta, come quella del matrimonio, ed è più proibito a i Principi ſecolari far legge, ſtatuto, e diſpoſizione, la quale in alcun modo fauoriſca agli Eretici.

A queſt' inconuenienti, che riguardano l'obligo della coſcienza, ſi può aggiognere vn' altro degno di ponderazione in ragione di ſtato, che V. M. dee reſtar ſeruita di far conſiderare a i Miniſtri del ſuo Conſeglio, ed è, che non dandoſi conto di queſta eſenzione, e contratto al Papa, s'apre la porta all'intelligenze, e negoziazioni di Caſtiglia, che potranno cagionare inquietudine, perche ſenza dubbio perſuadendoſi i Caſtigliani, che queſta Compagnia potrà aiutare la noſtra conſeruazione, ricorreranno al Pontefice, perſuadendoli, che in queſto Regno ſe gli vſurpa. ed vſa della ſua autorità, e giuriſdizione, che è quello, che più ſente, e perche più s' impegnaranno i Sommi Pontefici, mancando ne i Principi ſecolari la facoltà di concedere queſte eſenzioni, non eſſendo adequati gli eſempi de i Signori Rè paſſati all'Albarano preſente, trouandoſi in queſto tant'inconuenienti, e deformità, ed eſſendo la materia ſuggetta toccante la fede, e la Religione Criſtiana, ed i Miniſtri Apoſtolici, che ragione vi può eſſere, perche V. M. ci poſſa obligare ad eſſere eſſecutori di coteſta ſua riſoluzione? Perloche proſtrati di nuouo a i ſuoi Reali piedi, domandiamo a V.M. con tutto l'affetto che dobbiamo, ſia V. M. ſeruita ordinare, che ſia di nuouo conſiderata queſta materia, od a darci licenza di dar conto di eſſa (con participazione di V. M.) al Sommo Pontefice, che inſtituì il Tribunale del Sant'Offizio in queſto Regno, ſenza l'autorità del quale non potiam' era alterare l'antica diſpoſizione de i Sagri Canoni, e de i Breui Apoſtolici, ne ſarà giuſto, che V. M. prima di permetterci queſto ricorſo, commandi, che ſi proceda all'eſſecuzione di queſto nuouo Priuilegio, molto meno negarci il ricorſo, quando eſpreſſamente ſi concede nell'Albarano alle medeſime perſone della nazione Ebrea, per impetrare la conſermazione di eſſo. Lisbona 5. Marzo 1649.

F. Gionanni de Vaſconcellos.
Pietro di Silua de Faria.
Franceſco Cardoſo de Torneo.
Sebaſtiano Ceſar de Meneſes.
Pantaleon Rodriguez Pacecho.
Diego de Souſa.

Recepta ergo per Summum Pontificem Innocentium Decimum huiuſmodi Conſultatione, & remiſſa ad Sacram Congregationem Supremæ, & Vniuerſalis Inquiſitionis, Ego dedi Votum infraſcriptum.

Beatiſſime Pater.

185 QVAMVIS Cardinalis Pariſius *conſ.* 2. *num.* 112. *& per multos vol.* 4. voluerit, potuiſſe Regem Luſitaniæ ſtatuere ſuper ea parte confiſcationis bonorum, quæ eius Fiſco ob delictum hæreſis applicabatur, ea ratione, quia Princeps ſecularis poteſt ſtatuere ſuper bonis iſtis laicorum, licet habeant dependentiam ab Eccleſia, iuxta *conſil.* Anchar. 125. *&* 433. & per alios ab eodem Pariſ. *allegatos*.

186 Secundò, quia Principes laici poſſunt facere ſtatuta, quæ ligent laicos tantùm etiam ſuper his, quæ ſunt de temporali iuriſdictione Eccleſiæ, licet quoad Eccleſiam non valeant, Abb. *in cap. Eccleſiæ Sanctæ Mariæ*, quem ſequuntur Gemin. & Felin. *num.* 9. *de Conſtit.*

187 Tertiò, quia ſicut Princeps laicus poteſt ſtatuere ſuper dote, licet dependentiam habeat à matrimonio continente, actum ſpiritualem, vt dicunt Abb. Imol. & Felin. *in cap.* 1. *de ſponſal. & in cap. Quæ in Eccleſiarum num.* 23. & ibi Abb. & Dec. *num.* 42. ita etiam in hoc caſu, quia ſolùm

ſtatuit ſuper bonis profanis.

188 Quartò, quia tractatur ſolùm de præiudicio Regis, qui poteſt ſuum in mare proijcere, vnde ſicut bonis incorporatis eius Fiſco poteſt illa donare cui voluerit, ità etiam poterit ſtatuere, vt in caſu quo bona confiſcantur, non cenſeantur confiſcata, ſed ſint delinquentis, cum non reperiatur prohibitum, quod quis poſſit diſponere de re, quæ ſibi debetur ſub conditione.

189 His tamen rationibus, & argumentis non obſtantibus cenſeo Edictum hoc nullum eſſe ex defectu poteſtatis, quia cum confiſcatio bonorum damnatorum de hæreſi, dependeat à diſpoſitione Sacrorum Canonum, *vt in cap. Vergentis, de Haret.*, *& in cap. Cum ſecundum leges*, *§. fin. eodem tit. in* 6. nihil poteſt Princeps laicus ſtatuere contra diſpoſitionem Sacrorum Canonum, Doctores omnes *in cap. Eccleſiæ Sanctæ Mariæ, de Conſtit.* & in terminis Decian. *in prax. lib.*5.*cap.*44.*nu.*1. Farinacc. *de Hæreſ. quæſt.* 190. §. 1. *num.* 1. Eymer. *in Director. quæſt.* 109. 3. *par.* & ibi Pegna *comm.* 158. hos omnes, Souſa *in Aphoriſm. lib.*3. *cap.*20. *num.*9.

190 Neque obſtant rationes Pariſij, quia non eſt vera eorum opinio, qui dixerunt, Principem ſecularem poſſe ſtatuere ſuper bonis habentibus dependentiam ab Eccleſia, vt reprobato Alciato, Valaſc. & Surdo, & declarato Anchar. à Pariſio citatis, reſoluit magiſtraliter Rota *in Romana Domus de Scapuccys ad Sanctum Auguſtinum* 19. *Ianuarij* 1611. *coram* Coccino, *regiſtr. poſt* 2. *volum. conſil.* Farinacc. *deciſ.*305. quam deciſionem eadem Rota approbauit, *vt in deciſ.* Merlini 903. *to.*2.

191 Quod tanto magis locum habet in caſu noſtro, in quo bona perſonam ſequuntur, *vt in l. Vnica, C. de imponend. lucr. deſcript. lib.*10. Calcan. *conſ.*68. *num.*11. cum alijs per Carolum Sincerum *dicto conſ.*118. *num.* 2.

192 Ideo ſicuti nullam habet iuriſdictionem Princeps ſecularis in perſonam Hæretici ob delictum hæreſis, *cap. Vt Inquiſitionis, §. Prohibemus, de Hæret. in* 6. ità nec in bonis ipſius Hæretici confiſcandis, Sincer. *dicto conſil.*118. *num.*2. *in fin.* Pegna in terminis *par.* 3. *comment.* 158. *verſic. Rurſus.*

193 Multo magis, quia etſi eſſet vera eorum opinio, qui dicunt, quod Princeps ſecularis poteſt ſtatuere ſuper bonis laicorum dependentibus ab Eccleſia ipſis etiam conſentientibus, illa non habet locum, quando poteſt præiudicare Eccleſiæ, etiam in modico, vt declarat Ruin. *conſil.* 109. *num.*35. *vol.*3. *& conſ.*25. *num.* 13. *volum.*5. Purpurat. *conſ.* 332. *num.* 9. Surd. *conſ.*338. *num.* 27. Rota *in citat. deciſ. num.*2. Cyriac. *controuerſ.* 12. *num.* 64.

Quæ autem præiudicia non quidem modica, ſed grauiſſima reſultent ex illo Edicto, explicata ſunt in Conſultatione Inquiſitorum Portugalliæ.

Non obſtat, quod laici poſſint ſtatuere ſuper his, quæ ſunt de temporali iuriſdictione Eccleſiæ, ex Doctrina Abb. Gemin. & Felin. *in cap. Eccleſiæ S. Mariæ.*

194 Quia eorum dicta non faciunt ad propoſitum: nàm ibi diſputant Doctores, an Ciuitas de temporali Iuriſdictione Eccleſiæ poſſit facere ſtatuta contra Canones, & dicunt, quod poteſt illa facere, dummodo ſint rationabilia, & non ſint reprobata à Sacris Canonibus, vt *in cap.* 1. *de Conſtit. in* 6. quod idem dicit Calderin. *conſ.*18. *de Conſtit.*

At in caſu, de quo agitur, & ratio, & Canon reſiſtit.

195 Ratio, quia vltra quod eſt in arbitrio Summi Pontificis iudicare, an ſimilia ſtatuta ſint rationabilia, Calderin. *conſ.*18. *num.* 3. non eſt rationabile, quod Princeps ſecularis eximat Hæreticos, & Apoſtatas à fide, à pœnis non ſolùm ſtatutis per Sacros Canones, ſed etiam per leges ciuiles, qualis eſt confiſcatio bonorum, vt ſupra dictum eſt, Souſa *in Aphoriſm. lib.* 3. *cap.*20. *num.*9. hoc enim eſſet fauere Hæreticis Apoſtatis, & Iudaizantibus, vt conſideratum fuit ab Inquiſitoribus Portugalliæ in eorum Conſultatione.

196 Imò eſſet impedire per indirectum Tribunal Sancti Officij, ne vtatur pleniſſima ſua poteſtate tributa Iudicibus fidei, & per Sacros Canones, & per ſpeciale reſcriptum modernorum Pontificum à Paulo Tertio vſque in præſentiarum, vt dicit Pegna *commentar.* 158. *verſic. Poſtremo.*

197 Et licet in Edicto dicatur, quod non eſt intentionis Regis, remittere pœnam confiſcationis, nec impedire exercitium Sancti Officij, tamen cum auferatur Inquiſitoribus facultas inuentariandi, & ſequeſtrandi bona, quæ relinquuntur ijſdem delinquentibus, effectus non reſpondet intentioni, ideò ſubſtantia actus, non verba, quæ vt dicit Bald. *in l.* 2. §. *Mutui datio*, *ff. ſi certum petat.* non ſaluant conſcientiam, eſt attendenda, Parlad. *rer. quotid. lib.*2. *cap.*2. *nu.*10. Leothard. *de Vſur. qu.*21. *num.* 23. certum eſt enim, quod Princeps non poteſt ſtatuere, ne bona Hæreticorum adnotentur, vt ſentit idem Souſa *lib.* 3. *cap.*20. *num.*9.

198 Canon autem expreſsè reſiſtit, nàm Summus Pontifex *in cap. Secundum leges*, *de Hæret. in* 6. expreſsè ſtatuit, & vetuit, ne Princeps, ſiue Domini temporales apprehendant bona Hæreticorum confiſcanda, niſi ſecuta ſententia, vel decla-

ratione criminis, ibi:

Confiſcationis tamen huiuſmodi executio vel bonorum ipſorum occupatio fieri non debet per Principes, aut alios Dominos temporales, antequam per Epiſcopum loci, vel aliam perſonam Eccleſiaſticam, quæ ſuper hoc habeat poteſtatem, ſententia ſuper hoc fuerit promulgata: latè Farinacc. *conſ.* 117. *num.* 4.

At per huiuſmodi delictum, antequam lata ſit ſententia, fit executio confiſcationis, cum per illud applicentur bona ipſiſmet delinquentibus, & in hoc ſtat confiſcatio, Souſa *in Aphoriſm. lib.* 3. *cap.* 9. *num.* 3.

199 Non obſtat, quod Principes ſeculares ſtatuere poſſint ſuper dote, quamuis dependeat à matrimonio, ſiquidem hoc euenit, cum dos ſit quid accidentale, quæ non pertinet ad ſubſtantiam matrimonij, cum matrimonium poſſit eſſe ſine dote, vt dicit Bald. *in rubr. de Conſtit. in fin.* ſecùs eſſet ſi tangeret ſubſtantiam matrimonij, vt benè Auchar. *in cap. Statutum in fin. de Hæret. in* 6.

At in caſu, de quo agitur, tangitur ſubſtantia punitionis delicti hæreſis, vel ſaltem acceſſorium ad delictum, quod non cadit ſub poteſtate Principis ſecularis, vt benè Io: Andr. *in cap. Secundum leges num.* 5.

200 Sed audiamus in hac materia Auctorem doctum, & Luſitanum, nempe Souſam *in d.* 3. *lib. Aphoriſm. cap.* 20. *nu.* 9.

Bona, ait ille, *quorumcumque Hæreticorum, quæ Fiſco ſeculari applicantur, non pertinent ad illum, & ad diſpoſitionem Principum ſecularium, niſi poſt latam ſententiam, & ante quam ſententia proferatur, non valet ſecularis poteſtas de illis diſponere, nec circa illa quicquam ordinare*. Rurſus *num.* 9.

Non poſſunt ſeculares Principes ſtatuere, ne Hæreticorum bona adnotentur, & multo minùs ne publicentur, quamuis eis à Summis Pontificibus conceſſa ſint poſt latam ſententiam, quia adnotatio, & confiſcatio ſunt de iure canonico, quod auferre, minuere, aut mutare non poteſt ſecularis poteſtas. Et demùm *num.* 10.

Ante latam contra Hæreticos ſententiam, maximè ante eorum apprehenſionem non licet Principibus ſecularibus remittere alicui ſtatui, & qualitati perſonarum bona confiſcanda propter hæreſim, etiam pro eo tempore, quo adiudicanda ſint Fiſco, quia confiſcatio ordinata eſt ab Eccleſia, & in pœnam delicti, & in medicinam, & præuentionem, Pegna *ad* 3. *par. Direct. qu.* 95. *comm.* 144. *verſ. Huiuſmodi autem*.

Nàm Hæreſis plerumque à diuitiarum cupiditate procedit, Apoſtolus 1. *ad Thimoth.* 6. Alphonſius de Caſtro *de Iuſta Hæret. punit. cap.* 5.

201 *Et quia Hæretici maximè ſunt diuitijs affecti, vt ſupra diximus, per earum ablationem magis deterrentur; Sunt enim cæteris ſceleratis peiores, & ſic per diuitiarum poſſeſſionem plurimum nocent*, Simanch. *de Cathol. tit.* 9. *num.* 1. & 2. *Ergo ſi ſint per liberalem Principis conceſſionem, aut vi alicuius contractus, vel pacti liberati à confiſcatione bonorum, audaciores efficientur, facilius hæreſim amplectentur, & in ea, in qua degunt perſiſtent pertinaciter, quod procul dubio eſt Hæreticis fauere.*

202 Hæc Souſa, ex quibus tolluntur obiecta, & rationes à Pariſio allatæ, & præſertim quod Princeps poſſit diſponere de bonis confiſcandis, adueniente tamen caſu confiſcationis, quia concluſio procederet, vbi poteſtas diſponendi non eſſet coarctata ad certum tempus, ſed libera, & cum ſit coarctata poſt tempus latæ ſententiæ, non poteſt extendi ad aliud tempus ex regula, quod vno tempore conceſſum in alio cenſetur denegatum, *l. Statu liberi*, §. 1. *ff. de legatis* 2. & incluſio vnius temporis eſt excluſio alterius, *l. cum præter, ff. de iudic.*

Et quia in prohibitis, certo tempore permiſſis ſeruari debet tempus permiſſum *l. Matrem, C. de probat.* Bartol. *in l. Non ſolùm*, §. *Sed vt probari, ff. de oper. noui. Nunciat.*

203 Sicut dicimus de facultate conceſſa diſponendi in vltima voluntate, quæ non poteſt trahi ad diſpoſitionem faciendam per contractum inter viuos, & è contra Fuſar. *de Subſtit. qu.* 549. *num.* 10.

204 Sed audiamus alium doctiſſimum virum, & quidem pariter Luſitanum, nempe Mouram *de Enſalmis, & Incantationibus ſect.* 3. *cap.* 1. *num.* 35. qui poſtquam dixit, quod ad ſolum Papam ſpectat remittere pœnam Hæreticis, etiam confiſcationis bonorum, ſubiungit, quod Ius, quod habent Principes ſeculares in confiſcatione bonorum, eſt Ius remotum, & per accidens, quod eis non competit niſi ſententia prolata, nec Ius habent aliquod commutatiuum, vt à ſententia feratur.

Ideo ſi Inquiſitor, vel Epiſcopus etiam data opera Hæreticum pœnitentem ad Eccleſiæ gremium recipiat, nullam ſententiam directè ferendo, ſed impoſita illi abiuratione à carceribus liberet, non poteſt Princeps ſecularis petere quantum ſibi interſit, ſi lata eſſet ſententia.

His ergo auditis Sanctiſſimus claræ memoriæ Innocentius Decimus Edictum præfatum hoc ſuo Breui proſcripſit.

Venerabili Fratri Epiſcopo Egitarienſi Inquiſitori Generali Portugalliæ.

Venerabilis Frater, Salutem, & Apoſtolicam Benedictionem. In ratione curæ officij Paſtoralis, & amore paternalis erga ipſum Regnum non ſine animi noſtri moleſtia, ex tuæ fraternitatis litteris illud audiuimus, quod nobis nuper

ſcripſiſti in detrimentum Sanctiſſimæ Inquiſitionis, ſcilicet, quod bona condemnatorum propter Hæreſim, Apoſtaſiam, & Iudaiſmum non conſiſcabuntur contra antiquum vſum ipſius Regni, quod non ſolùm non conducebat ad conuerſionem, & pœnitentiam iniquorum hominum; imò illis præbebat occaſionem liberius delinquendi, & pertinacius in ſuis erroribus perſeuerandi, itaut ipſimet, qui maioris prouentus ſpe benignum auditum huic conceſſioni præbuerant, breuiter experientia edocti mutantes ſententiam, non ſolùm antiquam opinionem dereliquerunt, ſed inſtanter à Sede Apoſtolica poſtularunt, ne in hoc particulari concedere, vel relaxare aliquid vellet: Proinde Nos Prædeceſſorum noſtrorum Pij Quinti, & Gregorij Decimitertij veſtigijs inhærentes, Auctoritate Apoſtolica condemnamus, & reprobamus ſupradictum Indultum, declaramuſque nulla, & inualida quæcumque Decreta, Indulta, & Aluarà, *quæ facta ſunt à quacumque perſona, quauis auctoritate, ſub quocumque prætextu Sacris Canonibus contraria, & Catholicæ Religionis bono oppoſita, nulla obſtante cauſa in contrarium: Commendamuſq; valdè in Domino Vener. Frater, veſtram, & cæterorum Inquiſitorum libertatem in reparanda re tanti præiudicij: Voſque valdè exhortamur, & admonemus, vt validè, omnibuſque viribus veſtris, eandem ſubſtantiam, & iuriſdictionem Sancti Officij conſeruetis, cuius medio Religionis Catholicæ antiquitas, & puritas conſeruatur. Benignè Fraternitati Tuæ Apoſtolicam benedictionem impartimur. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem die* 12. *Maij* 1650. *Pontificatus Noſtri Anno ſexto.*

205 Aduerſus iſtud Breue inſurrexit quidam ſub ementito nomine Iacobi à Caſtro-bono I. V. D. Pedemontani, qui futilibus rationibus conatur oſtendere validitatem dicti Diplomatis, ſubreptionem, & obreptionem Breuis, & nullam habuiſſe Summum Pontificem auctoritatem illud annullandi, ſed quia omnibus prædictis neruosè reſpondit P. Diana *in volum.* 12. *ſuarum reſolutionum moral. reſolut.* 2. *inter Miſcellaneas*, ideò ad eum Lectorem remitto.

Pro coronide addo, Me non aſſentire opinioni Souſæ *loco cit. num.* 8. qui dicit, quod poſt latam ſententiam taliter bona Hæreticorum confiſcata ſunt propria Principum ſecularium ex Pontificum donatione, vt de illis poſſint liberè diſponere, & ea donare etiam ipſis Hæreticis reconciliatis, à quibus ablata fuerunt: Nàm ſi Souſa loquatur in aliquo caſu particulari, credimus eius opinionem poſſe ſuſtineri.

206 Si verò loquatur in vniuerſum, ſcilicet, quod omnibus Hæreticis damnatis poſſit bona confiſcata donare, nullo modo, vt dixi, eius opinioni aſſentior, quia hoc eſſet contra diſpoſitionem *dicti cap. Vergentis, de Hæretic.* in quo ſtatuitur, quod bona Hæreticorum ad eos non reuertantur, & in hac materia ſeruandæ ſunt leges Eccleſiaſticæ, nec Principes ſeculares poſſunt contra eas diſponere, Pater del Bene *par.* 1. *dubit.* 106. *num.* 7. *&* 8.

Et quamuis ibi indulgeat Summus Pontifex, vt poſſint concedi bona Hæreticis ad fidem ex corde reuertentibus, hæc tamen reuerſio ad fidem ex corde in omnibus Hæreticis non præſumitur, ſed cautè cum illis procedendum eſt, quia vt plurimùm ficto corde ad pœnitentiam redeunt, vel ad euitandam pœnam, vel ad propria bona conſeruanda: Ideo Inquiſitores admonentur, vt ſint cauti ad recipiendos Hæreticos ad pœnitentiam, ex Textu *in cap. Vt Officium, de Hæret. in* 6. ibi, *Prouiſo ſolerter, ne ſimulata conuerſione redeant fraudulenter, & vos (imò ſeipſos) fallentes ſub Agni ſpecie Lupum gerant*. Ibique notant Doctores in verbo *Simulata*. In verbo *Fallentes*. Et in verbo *Lupum*. Et extat Conſtitutio Innocentij Quarti, edita *anno* 1252. incipien. *Tunc potiſſimè*. Et alia Vrbani Quarti, edita *anno* 1261. incipien. *Licet ex omnibus*, relatæ per Pegnam *poſt Director. Inquiſitorum inter litteras Apoſtolicas*, quas refert, & ſequitur Farinacc. *quæſt.* 193. *num.* 30. *de Hæreſi.*

Præterea, ſi ex vniuerſali conſuetudine Principes omnibus Hæreticis bona reſtituerent, in Republica Chriſtiana illa præiudicia irreperent, quæ ſuperiùs fuerunt conſiderata.

Nam ratio, quare videlicet Hæretici bonis priuentur, prouenit ex eo, quia hæreſis plerumque à diuitiarum cupiditate procedit, iuxta illud Pauli 1. *ad Timoth. cap.* 6. *Radix omnium malorum cupiditas, quam quidam appetentes, errauerunt à fide*; illuſtrat Caſtro *lib.* 2. *de iuſta Hæretic. punit. cap.* 5. Tum etiam quia quò Hæretici ſunt cæteris hominibus peiores, eo magis diuitiæ ſunt eiſdem auferendæ, ne cum illis noceant, Simanch. *de Cathol. tit.* 9. *nu.* 1. Tandem vt pro immanitate ſceleris iuſtè puniantur, vt ita vita ſit illis ſupplicium, & mors ſolatium; & ſi filios habeant, magis inde terreantur, dum vident eos ad egeſtatem perduci. Rectè ergò inter alias pœnas, quibus ex vtroque iure afficiuntur Hæretici, ſtatuta eſt priuatio bonorum, vt ipſi prout ſunt degeneres, & carnales, diuitijs affluentes, magis terreantur per illarum priuationem, quam alijs pœnis. Quod ſi permitteretur poſt confiſcationem dicta bonorum reſtitutio, vtique ceſſaret in Hæreticis omnis timor, & magis audaces in hæreſi perſiſterent.

CAPVT XXIII.

ARGVMENTVM.

De pœna priuationis facultatis teſtandi. De eo, qui in Teſtamento Hæreticum inſtituit. Et præſertim de Epiſcopo, cuius nomen inter Sacerdotes Dei recitari non debet: hac occaſione quid ſint Dypticæ. De pœna priuationis Patriæ poteſtatis. An filius teneatur alere patrem hæreticum. An Serui liberentur à Dominio, & poteſtate Domini hæretici.

SVMMARIVM.

1 *Hæretici non poſſunt condere Teſtamentum, & de ratione num.* 10.

2 *Quid ſi illud condant ante ſententiam declaratoriam, & num. ſeq.*

Verbum ſit importat canonem latæ ſententiæ.

3 *Fiſcus irritare poteſt teſtamentum hæretici ſicut alias alienationes.*

5 *Teſtamentum hæretici ad pias cauſas non valet.*

6 *Quid ſi inſtituat hæredem filium Catholicum.*

7 *Hæreticus nullatenus diſponere poteſt per vltimam voluntatem, puta Codicillum, &c.*

8 *Teſtamentum Hæretici non conualidatur per eius ſubſequentem pœnitentiam.*

9 *Hæreticus an poſſit teſtari de bonis acquiſitis poſt ſententiam.*

11 *Hæreticus non eſt capax hæreditatis tam ex Teſtamento, quàm ab inteſtato.*

Quid de fautoribus Hæreticorum.

12 *Hæreticus non poteſt inſtitui hæres, nec à filio, nec à milite.*

13 *Legatum relictum Hæretico, vel Collegio Hæreticorum reprobatorum non tenet.*

14 *Hæreticus eſt capax legati alimentorum, & num.* 31. *vbi de ratione.*

15 *Legatum alimentorum relictum hæretico non venit in confiſcatione eius bonorum.*

16 *Quid ſi legetur vſusfructus, qui in alimenta reſoluatur.*

Legatum vſusfructus, qui in alimenta non reſoluatur, an ſit totum confiſcandum, vel reſeruatis hæretico alimentis.

17 *Hæreticus non eſt capax hæreditatis delatæ per contractum inter viuos.*

18 *Hæreticus an poſſit acquirere hæreditatem ante ſententiam declaratoriam.*

19 *Argumentum à crimine leſæ Maieſtatis humanæ ad hæreſim an valeat.*

20 *Reus leſæ Maieſtatis humanæ eſt incapax hæreditatis, etiam ante ſententiam declaratoriam.*

21 *Hæreditas delata hæretico an tranſeat in fiſcum, vel in venientes ab inteſtato, & an poſſit ab hæretico repudiari in præiudicium fiſci.*

22 *Hæreticus an priuetur ſucceſſione ex Teſtamento tanquam incapax, vel tanquam indignus.*

23 *Hæreticus reconciliatus Eccleſiæ an ſit capax hæreditatis, aliorumque actuum ciuilium, & quid ſi adſit ſolum ſpes reconciliationis.*

24 *Inſtituens Hæreticum in Teſtamento excommunicatione plectitur etiam Epiſcopus, & n.*26.

Nomen inſtituentis hæreticũ in teſtamento inter Sacerdotes Dei recitari non debet.

25 *Dypticæ quid & an in illis deſcriberentur omnium fidelium nomina.*

Nomina conſcriptorum in Sacris Dypticis recitabantur inter Sacra Myſteria, & quorum nomina in ijs conſcriberentur.

Dypticæ aliæ viuorum, & aliæ mortuorum, & quorum nomina, & quo motiuo inter Sacra Myſteria recitarentur.

Dypticæ Epiſcoporum peculiares.

Dypticæ Synodorum mentionem facientes, ac Imperatoris Orthodoxi.

Nomina deficientium à fide è Sacris Dypticis eximebantur.

26 *Clericus inſtituens ſibi in Teſtamento hæredem hæreticum plectitur excommunicatione.*

27 *Quid de laicis, & alijs Catholicis.*

28 *Sepultura Eccleſiaſtica inſtituenti hæredem hæreticum deneganda.*

29 *Inſtituens Hæreticum poteſt excommunicari, & damnari in vita, & poſt mortem tanquam hæreticus.*

30 *Donatio facta Hæretico an, & quomodo ſubſtineatur.*

Hæreticus recipere ſolùm poteſt data cauſa pietatis.

32 *Inſtituens hæreticum ſi pœniteat, nullam pœnam incurrit.*

33 *Quid ſi ignoranter inſtituerit.*

34 *Ignorantia qualis requiratur, ne inſtituens hæreticum pœnas incurrat, & an præſumatur, ità, vt probari debeat ſcientia.*

35 *Hæreticus priuatur patria poteſtate.*

36 *Ab ipſo puncto commiſſi criminis, & ante ſententiam declaratoriam.*

37 *Emancipatio filiorum facta à patre hæretico nihil valet.*

38 *Subſtitutio pupillaris facta per patrem hæreticum ob defectum patriæ poteſtatis non tenet.*

39 *Filius an teneatur alere patrem hæreticum, & num. ſeq.*

Ius

Ius humanum auferre non poteſt obligationem deſcendentem à iure naturali.

Pater an teneatur alere filium hæreticum.

Pater an teneatur alere filium maiori vinculo, quàm filius patrem, & num. 41.

Pater poteſt exhæredare filium hæreticum.

42 *Pater tenetur alere ex æquitate Canonica filium ſpurium, quem non poteſt hæredem inſtituere.*

43 *Serui hæretici, qui ſunt Chriſtiani efficiuntur liberi, & infideles tranſeunt in fiſcum.*

44 *Serui hæretici Infideles eum denunciantes, etiam Cathecumeni libertate donantur.*

45 *Libertas ſemel per ſeruum inquiſita non debet amplius reuocari.*

Hæreticus ſponte comparens, vel intra tempus gratiæ, & propterea bonis reſtitutus ſeruorum liberatorum dominium adhuc non recuperat.

46 *Serui hæreticorum libertatem cum effectu acquirunt poſt ſententiam declaratoriam, quæ retrotrahitur ad diem commiſſi criminis.*

47 *Serui acquiſiti per hæreticum poſt hæreſim, libertatem non conſequuntur, quamuis Chriſtiani.*

1 Pœnæ confiſcationis iungi poteſt alia, quod Hæretici Teſtamentum condere non poſſunt, *Cap. Excommunicamus il primo*, §. *Credentes de Hæreticis*, Cardinalis de Lugo *de virt. fidei Diuinæ diſp.* 24. *ſect.* 1. *num.* 34. *verſ. Ad hanc*, quod etiam ſtatutum fuit à Iure Ciuili, vt *in l. Manichæos*, §. *Præterea, C. de Hæret. & in l. Manichæi la ſeconda, & in l. Sanctæ, C. eodem* Gloſs. *in cap. Si quis Epiſcopus in figuratione caſus, de Hæret.* Canoniſtæ *in d.* §. *Credentes*, Calderin. *de Hæret. rubr. de Pœnis Hæreticorum filiorum, ac nepotum num.* 4. Locat. *ver. Pœna num.* 9. Repert. *ver. Pœna, verſ. Item an Hæreticus* cum alijs per Farinacc. *qu.* 190. *num.* 89. Sanctarell. *de Hæret. cap.* 15. *dub.* 1. *num.* 1. P. del Bene *d. par.* 1. *dubit.* 146. *num.* 1. *verſ. Reſpondet* Murga *de ſepult. to.* 2. *diſp.* 1. *de Hæret. dub.* 12. §. 5.

Et hanc pœnam incurrunt etiam non ſecuta declaratoria ſententia criminis,
2 quia Textus *in* §. *Credentes*, dixit, *ſit inteſtabilis*, quod verbum *ſit*, importat Canonem latæ ſententiæ, vt teſtatur Tiraquell. *in l. Si vnquam ver. reuertatur nu.* 180. *C. reuocand. donat.* & voluere Peregr. *de iure fiſci tit.* 1. *num.* 172. Mieres *de Maiorat. par.* 1. *quæſt.* 7. *nu.* 91. Pegna *par.* 3. *comm.* 165. *verſ. Rurſus*, & alij relati à Sanchez *dicto lib.* 2. *cap.* 24. *num.* 1.

Contrariam ſententiam, quod hæc pœna non habeat locum, niſi poſt ſenten-
3 tiam declaratoriam tenuere, Decian. *in prax. lib.* 7. *cap.* 40. *num.* 20. Tello Fernandez *in l.* 4. *Tauri num.* 34. & ſi dubius, Salzedo ad Diaz *cap.* 86. *verſ. Punitur*, Molin. *de Iuſt. & Iur. diſp.* 95. *col.* 12. *verſ. Sciendum eſt*, Vaſquez *par.* 2. *q.* 96. *art.* 5. *diſp.* 171. *cap.* 1. Sanchez, qui hos omnes *d. cap.* 24. *num.* 3. quem ſequitur Farinacc. *loc. citat.* Sanctarell. *loc. cit. verſ. At veriùs*, P. del Bene *loc. cit. num.* 5. *verſ. Tamen*.

Benè verum eſt, quod poteſt fiſcus irritare huiſmodi Teſtamentum, ſicut poteſt
4 irritare alias alienationes factas, Sanchez *loc. cit. num.* 2. Farinacc. & Sanctarell. *locis citatis in fine*.

5 Et hæc concluſio habet locum, quamuis hæreticus vellet teſtari ad pias cauſas, Locat. *ver. Pœna num.* 9. Carrer. *de Hæret. num.* 15. Farinacc. *loco citato numer.* 92. Sanctarell. *loco citato num.* 1. P. del Bene *loco citato num.* 8.

6 Imò etſi vellet inſtituere hæredem filium Catholicum, Gloſs. *in cap. Cum ſecundum leges in ver. ipſo iure de Hæret. in* 6. Fortunius Garzias *in l. Gallus*, §. *quod ſi tantùm, ff. de lib. & poſthum.* Simanch. *de Cathol. Inſtit. tit.* 9. *num.* 4. cum alijs per eundem P. del Bene *loco citato num.* 8. *verſ. neque etiam poteſt*.

Et quæ dicta ſunt de Teſtamentis habent locum in Codicillis, Donationibus
7 cauſa mortis, & alijs diſpoſitionibus, quibus ſignificatur vltima voluntas, Roias *ſingul.* 185. *num.* 6. Spina *de Teſtam. cap.* 12. *num.* 43. Palatius Rubeus *in l. Tauri* 5. Sanctarell. *loc. cit. verſ. Si dicas*.

Nec Teſtamentum ab Hæretico conditum conualidatur per ſubſequentem pœ-
8 nitentiam, Repert- Inquiſit. *ver. Pœna verſ. Item nota*, Roias *loc. cit. num.* 3. Farinacc. *loc. cit. num.* 93. Sanctarell. *loc. citato, verſ. Ratio verò in fine*.

9 Fallit concluſio in bonis acquiſitis poſt ſententiam, vt voluere Caſtill. *l.* 4. *Tauri verſ. fueren confiſcandos*, & ibi Auendan. Gloſs. 7. *num.* 11. Matienzo quamuis dubius allegatus à Sanchez *d. cap.* 24. *num.* 4. quem ſequitur Card. de Lugo *loco citato num.* 34 *in fine, verſ. Ad hanc pœnam*.

Contrariam opinionem tenent Repert. *ver. Pœna verſ. An Hæreticus*, Calderin. *de Hæret. rubr. ſuperiùs citat. nu.* 13. Farinacc. *d. quæſt.* 190. *num.* 93. *in fine*.

Et hanc opinionem credo veram, quia pœna hæc non infligitur ratione bonorum
10 confiſcandorum, vt perperam putat Sanchez *loco citato*, ſed datur perſonæ, quam Canon inhabilitat ad teſtandum, veluti perſonam infamem, & cui interdicta eſt adminiſtratio bonorum, ergo manet inteſtabilis etiam poſt ſententiam, quoad bona nouiter quæſita, licèt illa ad fiſcum non tranſeant, vt benè ratiocinatur, licèt non tam clarè Repertor. *d. ver. Pœna*, Sanctarell. *loc. cit. verſ. Ratio verò*. Et ideò non benè ſe opponit idem P. del Bene *loc. cit. num.* 7.

Nec ſolùm Hæreticus priuatur facultate teſtandi actiua; ſed etiam paſſiua, &

11 ideò non eſt capax hæreditatis alicuius, tam ex Teſtamento, quàm ab inteſtato, *l. Manichæos*, §. 1. *in fine, l. Ariani*, §. *Cunctis, l. quæ de Sammaritis, C. de Hæret. cap. Excommunicamus il primo*, §. *Credentes de Hæret.* qui Textus licèt loquatur indefinitè de fautoribus Hæreticorum, omnes tamen Canoniſtæ illum extendunt ad Hæreticum, Abb. Antiq. Ancharan. Butrius, Soccinus, Anan. Zabarell. & alij relati à Farinaccio *d. quæſt.* 190. P. del Bene *dub.* 147. *num.* 1.

Quæ concluſio habet locum, ſiue Hæreticus inſtituatur hæres à filio, ſiue à
12 milite, vt de filio tenet Decian. *lib.* 5. *cap.* 44. *num.* 17. Farinacc. *loc. cit. num.* 94. P. del Bene *loc. cit. num.* 2.

Et de milite eſt Textus *in l. vltima C. de Hæret.* & ibi Alber. & Salicet. Carrer. *de Hæret. num.* 151. Petrus Gregor. *Syntagm. lib.* 33. *cap.* 8. *num.* 11. Decia. *d. cap.* 44. *num.* 17. Farinacc. *d. quæſt.* 190. *num.* 95.

13 Idem dicendum eſt de legato facto Hæretico, ſiue Collegio Hæreticorum reprobato Vitalin. *in cap. Ad noſtram num.* 8. *de Hæret.* Roias *ſingul. num.* 37. Decian. *dicto cap.* 44. *num.* 17. Farinacc. *loc. cit. nu.* 100.

14 Niſi fuerit legatum alimentorum, cuius Hæreticus eſt capax, *l.* 1. *ff. de his, quæ pro non ſcript. habentur*, vbi Gloſs. Surd. *de alimentis, tit.* 9. *quæſt.* 33. *num.* 8. Molin. *de Iuſtit. tom.* 1. *diſp.* 154. Sanchez *lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 41. Sanctarell. *cap.* 15. *dub.* 2. *num.* 7.

Et in tantùm Hæreticus eſt capax legati alimentorum, vt nec etiam veniat in con-
15 fiſcatione bonorum, Burſatt. *conſ.* 14. *num.* 28. *vol.* 1. Surd. *d. quæſt.* 33. *num.* 2. Sanchez *loc. cit. num.* 42.

Et hoc habet locum, ſiue legatum alimentorum ſit explicitum, ſiue implicitum
16 ſub nomine vſusfructus, quando reſoluitur in alimenta, Surd. *de aliment.* alios referens *tit.* 8. *priuil.* 59. *num.* 14 Sanchez *loco citato*, *num.* 44. vbi ſubiungit, quod ſi expreſsè nec legentur alimenta, nec vſusfructus, qui in alimenta reſoluatur, totus vſusfructus confiſcatur, non reſeruatis Hæretico alimentis, vt contra Cynum, & Albericum tenent Baldus, Surdus, & Peregrinus ab eo *citat.*

Pariter Hæreticus incapax eſt non ſolùm hæreditatis ſibi delatæ ex Teſtamen-
17 to, vel ab inteſtato, ſed etiam ſi conferatur ei ex contractu inter viuos, *l. Ariani*, §. *Cunctis de Hæret. cap. In eas Extrau. eod.* & ibi Gloſs. *in ver. conferatur*, Farinacc. qui multos *loc. cit. num.* 96. P. del Bene *loc. cit. num.* 3.

An verò huiuſmodi incapacitas oriatur ante ſententiam declaratoriam, vel poſt
18 eam latè diſputat Sanchez *dicto cap.* 14. *num.* 1. qui *num.* 34. tenet, Hæreticum eſſe capacem hæreditatis, eamque verè acquirere ante ſententiam declaratoriam, idem tenet Leſſius *de Iuſtitia lib.* 2. *cap.* 3. *dub.* 5. *num.* 52. Sanctarell. *dicto cap.* 15. *dub.* 2.

Ex noſtris tamen multi tenent contrariam opinionem, velut Simanch *de Cathol. tit.* 9. *num.* 124. Menoch. *conſ.* 185. *nu.* 14. & 186. *num.* 14. Decian. *lib.* 7. *cap.* 40. *num.* 26. Roias *ſingul.* 79. cum alijs à Sanchez *loc. cit.* & à Sanctarell. *loc. cit.*

Cui opinioni libenter adhæreo; Nam licèt non inueniatur Textus, qui declaret,
19 an Hæreticus ſit incapax ſucceſſionis ante, vel poſt ſententiam, ſufficit tamen, quod procedat in crimine læſæ Maieſtatis humanę, à quo quicquid dicant Sanctarell. & Sanchez *vt ſupra*, licet argumentari à maioritate rationis, cum maior ſit ratio in hoc, quàm in illo delicto *cap. cum ſecundum leges de Hæret. in* 6. & quod valeat hoc argumentum à crimine lęſę Maieſtatis humanę ad crimen hæreſis tenet Menoch. *conſ.* 808. *num.* 1. Pacian. *conſ.* 19. *num.* 70. Roland. à Valle *conſ.* 73. *num.* 16. *vol.* 3. Barboſ. *loc.* 30. *num.* 1. vbi reprobat Sanchez *lib.* 2. *cap.* 28. *num.* 5.

Quod autem Reus læſæ Maieſtatis humanæ ſit incapax hæreditatis etiam ante
20 ſententiam declaratoriam, Textus eſt *in l. Quiſquis* §. *filij verò C. Ad legem Iuliam Maieſtatis*, Gigas *d. tract. de crimine læſæ Maieſtatis lib.* 2. *de Pœnis committentium id crimen quæſt.* 31. & *quæſt.* 14. *num.* 1. Decian. *lib.* 7. *cap.* 40. *num.* 26.

Si autem hæreditas ex Teſtamento, ſiue ab inteſtato deferatur Hæretico, an illa
21 tranſeat in fiſcum, vel in venientes ab inteſtato, & an eam poſſit Hæreticus in fiſci præiudicium repudiare, vide Farinaccium optimè diſtinguentem *d. quæſt.* 190. *num.* 112. & Sanchez *d. cap.* 14. *num.* 50. Sanctarell. *d. cap.* 15. *dubio vnico*, P. del Bene *d. diſp.* 147. *Coroll.* 2.

22 An autem Hæreticus priuetur ſucceſſione ex Teſtamento tanquam incapax, vel tanquam indignus, vide Patrem del Bene latè differentem *dicta diſput.* 147. *à num.* 4.

Fallit in Hæretico reconciliato Eccleſiæ, quia is eſt capax hæreditatis, P. del Bene *loc. cit. num.* 22. qui tamen *num.* 23.
23 non benè intellexit dicta à Vaſquez ab eo citat. quia Vaſquez dicit, quod ſi Hæreticus ſit deteſtatus hæreſim, ſed nondùm abſolutus, ſit incapax hæreditatis, etiam quod ſit ſpes reconciliationis, ſi tamen non ſit recōciliatus Eccleſię, eſt adhuc incapax: & reconciliatum Eccleſiæ non eſſe priuatum facultate teſtandi, nec eſſe incapacem hæreditatis ſibi delatæ, reſolutum fuit in Sacra Congregatione *ſub die* 31. *Iulij* 1670. prout nec eſſe arcendum à iu-

dicio, nec eſſe inſucceſſibilem, nec inhabilem in cæteris actibus ciuilibus tuetur Franciſcus Maria Pratus *diſcept. forenſ. cap.* 41.

Qui autem inſtituit in ſuo Teſtamento Hæreticum pœna plectitur excommuni-
24 cationis, prout de Epiſcopo inſtituente Hæreticum hæredem, Textus eſt *in cap. Si quis Epiſcopus, de Hæret.* & ibi Gloſs. & Doctores, Locat. *ver. Pœna num.* 9. Decian. *lib.* 5. *cap.* 43. *num.* 8. Farinacc. *quæſt.* 190. *num.* 105. Sanctarell. *d. cap.* 15. *num.* 8.

Cuius nomen inter Sacerdotes Dei nullo modo recitari debet *d. cap. Si Epiſcopus* & ibi Hoſtienſ. Butr. Zabarell. & Soccin. à Farinacc. *loc. cit. num.* 106. Menoch. *conſ.* 99. *numer.* 15. P. del Bene *dub.* 147. *Coroll.* 3. *num.* 3.

Hac occaſione ſciendum eſt olim in Eccleſijs præſertim Orientalibus morem viguiſſe retinendi quaſdam Tabulas, quas
25 *Dypticas* appellabant, in quibus omnia ſcribebantur Orthodoxorum, & viuentium, & defunctorum, non tamen omnium fidelium nomina, vt malè nonnulli opinati ſunt confundentes Dypticas cum tabellis, ſiue Codicibus, in quibus vel ante Baptiſmum, vel ſtatim à Baptiſmo nomina fidelium conſcribebantur.

Quia cum nomina eorum, quæ in Sacris Dypticis conſcribebantur inter Sacra Myſteria recitari ſolerent, vt patet ex Dionyſio *de Eccleſiaſtica Hierarchia cap.* 3. *de Sacris Myſterijs*, dies, imò ſeculum non ſuffeciſſet, ſi nomina omnium fidelium recitari debuiſſent; Solummodo ergo Sacrarum Perſonarum, Epiſcoporum, & Sacerdotum nomina recitabantur, vt patet ex Epiſtola D. Auguſtini *ad Clerum Hipponenſem*.

Præterea aliæ erant Dypticæ viuorum, aliæ mortuorum: In his non omnium laicorum nomina ad Altare recitabantur, ſed eorum præcipuè, quorum oblatio ad Altare deferebatur; Et quamuis *in Liturgia* Sancti Ioannis Chryſoſtomi dicatur, *Diaconus incenſat Sanctam Menſam, & Dyptica, & Defunctorum, & viuentium, vt vult, mentionem facit*, ſciendum eſt tamen, alia fuiſſe Dyptica ad memoriam orationis, & interceſſionis tantùm, alia ad memoriam honoris, præconij, ac Religioſæ laudationis, & in his inſigniores ſolùm ſanctæ perſonæ, honoris præſertim cauſa, nuncupabantur, vt Martyres, lætiſſimæ Virgines, eximij Confeſſores, Sanctiſſimi Antiſtites, ſiue vt cum Sancto Dionyſio *de Eccleſiſtica Hierarchia cap.* 3. recitabantur nomina eorum, qui ſanctè vixerunt, & ad ſtudioſæ vitæ perfectionem conſtanter venerunt.

Sed adhuc fuiſſe peculiaria Epiſcoporum Dyptica tam viuentium, quàm mortuorum apparet ex Epiſtola Epiſc. Aegypti *ad Anatolium* 3. *par. Concilij Calcedonen.* 23.

At præter nomina Epiſcoporum, & aliorum viuorum ſanctitate Illuſtrium etiam Synodorum Occumenicarum in Dypticis mentionem fieri ſolitum docemur ex Epiſtola Iuſtiniani *ad Epiphanium Hieroſolymæ Patriarcham regiſtr. in l.* 7. *C. de Summ. Trinit.* Ibi.

Nullus fruſtra nos conturbet, ſpe vana innixus, quaſi Nos contrarium à ſupradictis quatuor Concilijs fecerimus, aut faciamus, aut fieri à quibuſdam permittamus, aut aboleri eorundem quatuor Conciliorum memoriam ex dictis Eccleſiæ Dypticis ſubſtineamus.

Nomen quoque Imperatoris Orthodoxi in Sacris Dypticis locum habuit, vt refert Euagr. *lib.* 3. *Hiſtoriar.*

Quando ergo deſcripti in Dypticis, vel à fide defeciſſent, ex illis eorum nomen eximebatur.

Sic Imperatorem Anaſtaſium, quia exiſtimabant nonnulli eum Concilij Calcedonenſis Aduerſarium ex Sacris Tabulis exemerunt, ſic Euagrius *loco citato*, ſic teſtante Anaſtaſio *in Agathone Papa* Orthodoxi abſtulerunt nomen Patriarcharum Cyri, Sergij, Pauli, Pirri, Petri, per quos error Orthodoxæ fidei vſque nunc pullulauerat.

Et legi poſſunt Epiſtolæ Hormiſdæ Pontificis *to.* 2. *Conciliorum* de Acacij raſione; Et Epiſtola Vigilij Papæ *in Theodorum Begauenſem*.

Sic Innocentius Primus Arſacium Epiſcopum Chriſoſtomo iniquè ſucceſſorem datum è Dypticis expungi mandat, vt in eius Epiſtola *ad Arcadium Imperatorem*.

Etſi quando impij Hæretici, vel Schiſmatici Orthodoxorum nomina ex Dypticis euellebant, vel pietate Imperatorum, vel Pontificum iuſſu, vel Oecumenicorum Conciliorum eorum nomina iterum in illis inſerebantur, ſic Synodus Oecumenica 6. *action.* 13. mandauit Sophronium Epiſcopum iterum inſcribi.

Sic nomen Chriſoſtomi ab impijs è Dypticis abraſum, ab Actico Epiſcopo iterum fuit inſcriptum, vt in eius epiſtola *ad Cyrillum* apud Nicephorum *lib.* 14. *Hiſtor. Eccleſiaſt. cap.* 26.

Sed de his, qui plura videre cupit, adeat Ioannem Cardona Epiſcopum Dertoſen. *in ſuo ſingulari libello de Dypticis*, Durandum *de Ritibus Eccleſiaſt. cap.* 43. & Iſacium Habertum *in ſuo Pontificali Eccleſia Græcæ obſeru.* 13. *per totam*, à quo hanc eruditionem accepimus.

Ex noſtris Conradum Brunum *de Hæret. lib.* 5. *cap.* 17. Menoch. *conſ.* 99. *num.* 55. & vltra hos omnes poſt hęc ſcripta, Cabaſſut. *in notit. Concil. in Appendice ad ſextum Synodum fol. mihi* 478. *in impreſſione Lugdunen.*

26 Sed redeundo ad materiam noſtram de Epiſcopis inſtituentibus Hæreticos hæredes, dicit Gloſs. *in d. cap. Si quis Epiſcopus in figuratione caſus, num.* 1. & idem intellige de minoribus Clericis, & ibi Hoſtien. *n.* 1. Boich. *num.* 6. & eſt Textus expreſſus *in cap. in eos de Hæret.* Ibi.

Idemque hoc quod de Epiſcopis, & Preſbyteris dictum eſt, debet de reliquis Clericis exaudiri. Et ibi Gloſſa, & Doctores, Farinacc. *d. quæſt.* 190. *num.* 110. P. del Bene *d. dub.* 147. *Corol.* 3. *num.* 4.

27 Sed & de laicis, & quocunque Catholico dixit Hoſtien. *d. cap. Si quis Epiſcopus num.* 3. Boich. *num.* 1. *&* 6. Anan. *num.* 1. Farinacc. *num.* 3. P. del Bene *loco citato num* 5.

28 Non ſolùm autem Inſtituentes hæredes hæreticos ſunt excommunicati, ſed & illis denegatur Eccleſiaſtica ſepultura, Hoſtien. *d. cap. Si quis Epiſcopus num.* 3. Boich. *nu.* 1. Soccin. *num.* 11. Farinacc. *loc. cit. nu.* 107.

Imò poſſunt excommunicari, & damnari tanquam Hæretici, & in vita, & poſt
29 mortem, vt dicunt Hoſtien. Soccinus,
Ananias, Ancharanus, Butrius, & alij
Canoniſtæ *in d. cap. Si quis Epiſcopus*, Fari-
nacc. *loc. cit. num.* 108. *&* 114.

Quod dictum eſt de inſtitutione hære-
dis habet locum etiam in donatione, vel
30 quoquo modo fuerit eis datum, dummo-
do non cauſa pietatis, vt dicit Farinacc.
loco citato, num. 112. *&* 117. P. del Bene
dubit. 149.

31 Et propterea non eſt incapax legati alimentorum, vt poſt multos tractat P. del Bene *dub.* 148.

32 Ceſſabunt tamen huiuſmodi pœnæ, ſi inſtituens hæredem hæreticum Inconſtans pœnituerit, Gloſs. 1. *num.* 5. Farinaccius *loc. cit. num.* 116.

33 Nec habebunt locum, ſi quis ignoranter Hæreticum inſtituerit, Boich. poſt Io. Andr. *d. cap. Si quis Epiſcopus, num.* 1. Anchar. *num.* 2. Butr. *num.* 4. Felin. *nu.* 1. P. del Bene *dubit.* 147. *Coroll.* 3. *num.* 6.

34 Dummodo ignorantia inſtituentis non ſit craſſa, & ſupina, Boich. *loco citato*, Farinaccius *num.* 118.

In dubio tamen ignorantia præſumitur, & propterea debet probari ſcientia, Felin. *loco citato*, Zabarell. *d. cap. Si quis Epiſcopus in* 2. *oppoſ.* Anan. *num.* 1. Soccin. *num.* 9. Farinacc. *num.* 118. P. del Bene *loco citato num.* 7.

35 Huic pœnæ annectitur alia nempe priuatio Patriæ poteſtatis iuxta Textum *in cap.* 2. §. *fin. de Hæret. in* 6. & ibi Doctores, & Gloſs. *in ver. Decreuit*, Repertor. *verb. Pœna verſ. Item filijs*, & ibi Mandoſ. *in addit. littera F*, Simanch. *de Cathol. tit.* 46. *nu.* 74. Zanchin. *de Hæret. cap.* 28. *num.* 2. Roias *ſingul.* 152. Decian. *lib.* 5. *cap.* 44. *num.* 28. *verſ. Nota*, Alphonſ. de Caſtro *de iuſta punit. Hæret. lib.* 2. *cap.* 7. Pegna *par.* 3. *comment.* 165. Azor. *to.* 2. *lib.* 2. *cap.* 22. *qu.* 6. Sanchez *d. cap.* 24. *num.* 5. *&* 6. Farinacc. *quæſt.* 197. *numer.* 29. P. del Bene *par.* 1. *dub.* 150. *num.* 1.

36 Hæc autem priuatio nullam requirit ſententiam declaratoriam, ſed ſtatim incurritur à puncto commiſſi criminis, quia Textus *in d. cap.* 2. §. *fin.* appellat filios ſui iuris, & dicit emancipationem factam à Patre eſſe nullius momenti; Supponit ergo ante declaratoriam Patrem eſſe priuatum Patria poteſtate, & ideo quicquid dixerint Azor. & Simanch. hanc opinionem tenet Gloſs. *in ver. Deſierit*, Caſtro *d. cap.* 7. Pegna *d. comment.* 165. & alij, quos refert Sanchez *loco citato, num.* 6. Farinacc. *d. quæſt.* 197. *num.* 29. Card. de Lugo *de Iuſtit. & Iure tom.* 2. *diſp.* 7. *ſect.* 1. *num.* 27. *& d. diſp.* 24. *ſect.* 1. *num.* 35. P. del Bene *loc. cit. num.* 1. *verſ. Et quidem*.

37 Hinc infertur, quod emancipatio filiorum facta à Patre hæretico nihil valet, vt vltra Text. *in d.* §. *fin.* ſtatuit Innocentius Quartus *de anno* 1254. & Nicolaus Tertius *de anno* 1281. *Nouerit Vniuerſitas regiſtrat. poſt Directorium*, Farinacc. *loc. cit. num.* 30. *verſ. Et quod*.

Secundò infertur, non poſſe patrem
hæreticum facere filio ſuo pupillo pupil-
38 larem ſubſtitutionem, quia in eo deficit
Patria poteſtas, Caſtro, & Pegna, & San-
chez *locis citatis, num.* 6. *in fin.* P. del Bene
loc. cit. num. 2.

An autem filius hæretici, ſicuti à Patria
poteſtate liberatur, liberetur etiam ab
39 obligatione alendi patrem; Negat Gloſs.
in cap. 1. *verſ. fideles diſtinct.* 30. Caſtro *cap.* 7.
Surd. *de alimen. tit.* 1. *quæſt.* 18. *num.* 3. *&*
quæſt. 19. *num.* 3.

Cum hæc obligatio deſcendat à Iure naturali, quàm nullum Ius humanum auferre poteſt in pœnam patris, Sanchez *d. cap.* 24. *num.* 7.

Affirmant alij cum hac limitatione, niſi pater ſit in extrema neceſſitate conſtitutus, nempe Lara *in l. Si quis à liberis* §. *Etſi impubes, num.* 10. *ff. de lib. agnoſc.* Surd. *de aliment. tit.* 7. *quæſt.* 14. *à nu.* 19. *vſque ad* 27. P. del Bene *loco citato num.* 3.

Rationem aſſignant, tum quia pater non tenetur alere filium hæreticum, & tamen maiori vinculo adſtrictus eſt erga filium, quàm filius erga patrem, ſic Sanchez *loco citato, num.* 7. Tùm quia pater poteſt filium exhæredare, ergo & ei negare alimenta, Molin. *de primogen. lib.* 2. *cap.* 16. *num.* 1.

Sed non eſt recedendum à negatiua
opinione, & quia magis pietati naturali
40 conuenit, & quia rationes allegatæ à
Sanchez nullius ſunt momenti.

Non enim verum eſt, quod pater aſtringatur magis ad ſubminiſtranda filio ali-
41 menta, quàm à filio debeantur parenti, vt docet D. Thomas 2. 2. *quæſt.* 26. *art.* 9. & cum eo omnis Schola Theologorum, vt per Azor. *to.* 2. *lib.* 2. *cap.* 2. *quæſt.* 16.

Secundò, quia non valet argumentum; Poteſt pater filium exhæredare, ergo ei nagare alimenta: Nam pater non poteſt
42 inſtituere hæredem filium ſpurium, & tamen tenetur ei alimenta præſtare, ſaltem de æquitate Canonica, *cap. Cum haberet de eo, qui duxit*, Pariſ. *conſ.* 14. *nu.*27. *lib.* 2. Couuar. *de matrim. par.*2. *cap.* 8. §.6. *nu.*4. Surd. *de aliment. tit.* 8.*num.* 51. Rota *deciſ.*92.*num.* 8. *par.* 5. *recent.* Et ideo hanc opinionem tenent Azor. *d. lib.* 2. *cap.* 3. *quæſt.* 2. quem ſequitur Card. de Lugo *d. diſp.* 24. *ſect.* 1. *num.* 35.

Et ſicut filij hæretici liberantur à patria poteſtate ità etiam Serui hæreticorum,
43 ſi ſint Chriſtiani, efficiuntur liberi, nec tranſeunt ad fiſcum: Si verò ſint infideles non recuperant libertatem, ſed tranſeunt in fiſcum, vt benè diſtinguendo tenet Pegna *comment.* 168. *verſ. Sed de Seruis*, Azor. *to.*1.*lib.*8.*cap.*12. Card. de Lugo poſt Hurtad. & Suarez *loco citato num.* 29. Farinacc. *d. quæſt.* 197. *num.* 30. P. del Bene *dub.* 151. *num.* 1. *&* 7.

Quod intellige, niſi ipſi Serui infideles denunciauerint Dominos hæreticos, vel
44 niſi fuerint Cathecumeni, quia his duobus caſibus, quamuis non acquirant ipſo iure libertatem, debent tamen ea donari, vt voluit Pegna *d. comment.*168. & poſt cum Sanchez *d. cap.*24.*num.*11. P. del Bene *loco citato num.* 10.

Semel autem ſi ſit acquiſita per Seruos libertas reuocari non debet *l.* 1. *&* 2. *C. ſi*
45 *aduerſus libertatem*, ideo Hæreticus, qui habet Seruos, ſi ſpontè compareat, vel intra tempus gratię, vel quandocunque, & ex priuilegio ſpontè comparentium licèt bona ſibi reſtituantur, non tamen recuperat dominium Seruorum ob ſupradictam rationem, vt voluere Simanch. *de Cathol. tit.*61.*num.*9. Molin. *de Iuſtit. diſp.*40. Pegna *d. comment.* 168. Sanchez *d. cap.* 4. *num.* 12. P. del Bene *loc. cit. num.* 11.

Acquiritur autem cum effectu hæc à Seruis libertas poſt ſententiam declara-
46 toriam à Iudice latam, quæ retrotrahitur ad diem commiſſi criminis, Sanchez *loco citato, num.* 13.

Quæ autem diximus de Seruis Chriſtianis circa acquiſitionem libertatis, intelli-
47 genda ſunt, ſi Serui ſint à Dominis poſſeſſi ante eorum hæreſim, ſecùs ſi poſt, quia tunc de illis iudicatur, ſicuti de alijs bonis acquiſitis poſt hęreſim, vt docet Sanchez *loc. cit. num.* 14. apud quem alia in hac materia Seruorum hęreticorum videre poteris, & apud P. del Bene *d. dubit.* 151.

CAPVT XXIV.

ARGVMENTVM.

De pœnis Apoſtatarum à fide. De pœnis credentibus Hæreticis. De conſolationem petentibus ab Hæreticis. De Accedentibus ad conciones Hæreticorum. De Accedentibus ad Templa Hæreticorum. De Accedentibus ad Synagogas, & Conuiuia Hæbreorum. De Catholicis mittentibus filios ad Scholas Hæreticorum, & è contra. Quæ pœnæ Hæreticorum tranſeant ad eorum filios. Et primò de pœna Irregularitatis. Secundò, de pœna Infamiæ. Tèrtiò, de pœna priuationis hæreditatis paternæ, & maternæ. Quartò, de pœna priuationis Beneficiorum. An huiuſmodi pœnæ habeant locum in Regionibus, in quibus impunè graſſantur hæreſes. De Statutis excludentibus à Beneficijs deſcendentes ab Hæreticis.

SVMMARIVM.

1 *Apoſtatis à fide imponuntur omnes pœnæ, quæ ſunt impoſitæ Hæreticis.*

Apoſtaſia non eſt peccatum diſtinctum ab hæreſi.

2 *Apoſtata eſt excommunicatus ipſo iure.*

3 *Apoſtatæ ſunt irregulares.*

4 *Apoſtata timore ductus, vel fictè apoſtatans, an, quando, & quàm peculiarem incurrat irregularitatem.*

5 *Apoſtata efficitur infamis.*

6 *Apoſtatæ promoueri non poſſunt ad dignitates, nec ad officia.*

7 *Apoſtata priuatur poteſtate ſpirituali tam ordinis, quàm iuriſdictionis.*

8 *Apoſtatæ priuantur Beneficijs.*

9 *Apoſtata tradendus Brachio ſeculari.*

10 *Bona Apoſtatarum confiſcanda.*
11 *Etiam feudalia.*
Subditi, & Vaſſalli Apoſtatæ liberi fiunt ab eius dominio, & iuramento fidelitatis.
12 *Quid ſi Apoſtata ſit Princeps adeo potens vt ſubditi non valeant illi reſiſtere.*
13 *Iuramentum fidelitatis quod ſubditi præſtare poſſunt Regi Apoſtatæ, & de iuramento Anglicano.*
14 *Apoſtata teſtari non poteſt.*
15 *Nec acquirere hæreditatem ſibi delatam.*
16 *Bona Apoſtatarum an ſint confiſcata ipſo iure.*
17 *Apoſtata non poteſt vendere, donare, alienare.*
18 *Apoſtata arcetur ab omni actu legitimo, & num.* 20.
Et priuatur conſortio hominum, ac de grauitate iſtius pœnæ.
19 *Apoſtatæ an poſſint expelli à Ciuitate.*
20 *Apoſtata non poteſt eſſe teſtis, nec accuſator.*
21 *Confiſcatio bonorum Apoſtatæ an intret quando eius memoria damnatur.*
Memoria Apoſtatæ damnari poteſt.
22 *Perſuadens aliquem ad apoſtatandum plectitur pœna mortis, & confiſcationis.*
Iudæus inducens Chriſtianum ad Iudaiſmum, vel impediens Iudæum ne baptizetur, poteſt puniri ab Inquiſitoribus.
23 *Pœnæ hæreticorum extenduntur omnes ad Schiſmaticos.*
24 *Credentes erroribus hæreticorum incurrunt omnes pænas, quas hæretici.*
25 *Quid de credentibus implicitè erroribus hæreticorum, nullumque errorem, & hæreſim in particulari.*
26 *Quid de credentibus factis.*
Infirmus petens conſolationem ab hæretico an, & quando puniri debeat tanquam hæreticus.
27 *Quid ſi de eo tempore non ſit ſanæ mentis.*
28 *Infirmus petens ab hæretico conſolationem, quibus in caſibus non ſit damnandus.*
29 *Infirmus petens hæreticos conſolatos dum eſt ſanæ mentis ſemper damnandus.*
30 *Teſtes ad excludendam hæreſis præſumptionem in infirmo petente Hæreticos conſolatos quales, & quando admittendi.*
31 *Probatio anterior, quod infirmus defunctus petierit hæreticos conſolatos excludi indirectè poteſt, per illius filios, vel hæredes quatenus deducant illius corruptionem, vel falſitatem.*
32 *Hæretici* Conſolatores, *an dici debeant, vel* Conſolati.
33 *Conſolatio infirmorum quid, & de Sacramento conſolamenti, & num. ſeqq.*
34 *Conſolamentum an differat à conſolatione infirmorum.*
35 *Errores Albigenſium hæreticorum circa conſolationem infirmorum.*
36 *Et Catharorum.*
37 *Baptiſmus ſub nomine conſolamenti ab hæreticis dictus, & eorum error in hac materia.*
38 *De ſuperſtitioſa manuum impoſitione, quam hæretici explebant erga baptizandos, vel pro conſolamento infirmorum.*
39 *Accedentes pluries ad conciones hæreticorum an, & quando ſint puniendi tanquam hæretici.*
40 *Suſpicio hæreſis quando ex factis dicatur vehemens, & quando vehementiſſima.*
41 *Catholicus pluries audiens conciones Hæreticorum quomodo iudicetur in Sancto Officio.*
42 *Catholici an poſſint adire Templa Hæreticorum ad audiendas eorum conciones vbi permixtim viuunt cum Hæreticis.*
43 *Quid ſi adeant ad notandum, & confutandum Hæreticorum errores.*
44 *Quid ſi illas audiant curioſitatis cauſa.*
45 *Catholicus quando poſſit audire conciones Hæreticorum ſecundum* Azorium.
46 *Diſpenſatio ad audiendas conciones Hæreticorum ſæpius per Sedem Apoſtolicam denegata Catholicis in eorum Regione degentibus.*
Princeps Catholicus ſi per Edictum ſub grauiſſimis pœnis iubeat, quod omnes eius Subditi accedant ad audiendas conciones Prædicantium Hæreticorum, an liceat Subditis Catholicis illas adire.
47 *Edictum Regis Angliæ, quod omnes Subditi accedant ad audiendas Conciones Prædicantium Hæreticorum.*
48 *Et an ad illas accedere poſſint Angli Catholici.*
49 *Filius Catholicus patris Hæretici petens diſpenſari vt poſſit adire Templa Hæreticorum ad audiendas Conciones eorum, ne priuetur paterna hæreditate, an ſit audiendus.*
50 *Obedientia Imperatori Hæretico quouſque præſtanda.*
51 *Templa Hæreticorum quando adire liceat Catholicis.*
52 *Ingreſſus regulatur à cauſa, nec operatur vltra intentionem agentis.*
Cauſa contemplata debet attendi quando actus poteſt habere duplicem cauſam.
53 *Templa intrantem Hæreticorum Regem, vel Dominum Hæreticum, honoris, & obſequij gratia aſſiſtere, & comitare poſſunt Catholici Famuli, Milites, Satellites, &c.*
54 *Catholicus gerens Magiſtratum apud Principem Hæreticum an, & quomodo poſſit illi ad Templum Hæreticorum eunti ſeruitium præſtare cum delatione inſignium.*
55 *Catholico an liceat flectere genua in Templis Hæreticorum ad auxiliandum Domino, cuius eſt famulus.*
56 *Genuflexio in Templis Hæreticorum quando liceat, vel non liceat Catholicis.*
57 *Miſſionarij accedere non debent ad Templa, vel Conciones Hæreticorum ex Decreto S. Congregat. de Propaganda fide.*
Perſona grauis, vt Epiſcopus, accedere non debet ad Templa, & Conciones Hæreticorum, & Schiſmaticorum, & de ratione.

8 *Chriſtiani an poſſint intereſſe Iudæorum Synagogis, Concionibus, Nuptijs, Circumciſionibus.*

59 *Quid ſi illas non adeant ad orandum, ſed cauſa curioſitatis.*

60 *Chriſtiani quando poſſint adire Synagogas Iudæorum.*

61 *Chriſtiani non poſſunt accedere ad conuiuia Iudæorum.*

62 *Siue communibus, ſiue diſtinctis cibis vtantur.*

Catholici quas diſcere poſſint ſcientias ab Hæreticis.

63 *Catholici an poſſint mittere filios ad Scholas Hæreticorum, & num. ſeq.*

64 *Pater Catholicus an, & quando collocare poſſit filium cum Domino Hæretico.*

65 *Hæretici an, & quando poſſint mittere filios ad Scholas Catholicorum.*

66 *Filij Hæreticorum an, & quando admitti non debeant in Scholis Catholicorum.*

67 *Credentes Hæreticis reputari quando non debeant, qui quodammodo credunt eorum verbis, irriſionibus, & operibus, iuxta exempla hic relata, & an reputentur Hæreſis ſuſpecti.*

68 *Quid ſi ob ſimplicitatem, vel decepti illis credant.*

69 *Pœnæ Hæreticorum extendendæ ad eorum fautores, defenſores, & receptatores.*

70 *Filij non ſunt excommunicati ob hæreſim patris.*

Excommunicatio ſupponit peccatum.

71 *Filij non puniuntur pœna mortis ob hæreſim patris.*

Deus aliquando occidit filios propter ſcelera patrum.

72 *Punitio pro delicto alterius imponi non poteſt à Principe, vel Republica.*

73 *Occiſio filij infantis pro peccato patris mos iniquiſſimus, lex Tyrannica.*

74 *Filij Hæreticorum ſunt irregulares.*

Nec aſſumi poſſunt ad beneficia, & officia publica, etiam Eccleſiaſtica.

75 *Parentes ſi non fuerint de hæreſi denunciati, an, & quando adhuc filius incurrat irregularitatem.*

76 *Parentes Hæretici vbi fuerunt emendati, & Eccleſiæ reconciliati, ac incorporati, ceſſat filiorum irregularitas abſque alia diſpenſatione.*

7 *Relapſi emendati, qui Curiæ ſeculari traduntur Eccleſiæ non incorporantur.*

8 *Filij Relapſorum emendatorum, & Curiæ ſeculari traditorum an cenſeantur irregulares, & num. ſeq.*

9 *Saltem ob irregularitatem ortam ex infamia.*

0 *Et an facilius cum eis ſit diſpenſandum.*

Quid de filijs Hæretici non Relapſi admiſſi ad pœnitentiam, ſed non ad incorporationem.

Quid de filijs Hæretici negatiui traditi Brachio ſeculari profitentis ſe eſſe, & mori Catholicum.

Quid de filijs eorum qui pro prima vice traduntur Brachio ſeculari.

Hæretici admiſſi ad pœnitentiam, ſed non ad incorporationem, dicuntur fictè Relapſi.

Idem de negatiuis tradendis Brachio ſeculari profitentibus ſe eſſe, & mori Catholicos.

Idem de tradendis Brachio ſeculari pro prima vice.

81 *Effectus irregularitatis quoad ordines.*

82 *Filius Hæretici iam ordinatus de tempore, quo pater incidit in hæreſim, an priuetur vſu, & exercitio Ordinum, ac quid de officijs adeptis.*

Ius quæſitum tolli non poteſt ſine propria culpa.

83 *Pœna infamiæ an extendatur ad filios, & nn. ſeqq. & num. 113.*

85 *Filij cur efficiantur inhabiles ad officia, & beneficia ob hæreſim patris.*

86 *Argumentum à crimine læſæ maieſtatis humanæ ad crimen læſæ maieſtatis Diuinæ quando non valeat.*

87 *Filij ob hæreſim patris non incurrunt alias pœnas, quàm expreſſas in lege Canonica.*

88 *Filij Hæreticorum non amittunt nobilitatem, & de ratione.*

89 *Nobilitas non prouenit à parentibus criminoſis, ſed ab antiquis prædeceſſoribus.*

90 *Nobilitas conceſſa patri per priuilegium Principis an ob illius delictum amittatur à filio.*

91 *Priuilegium nobilitatis conceſſum filio ob illius merita, non amittitur ob ſubſequens patris delictum.*

92 *Filij Hæreticorum an arceantur à ferendo teſtimonio.*

93 *Et an poſſint accuſare.*

Argumentum ab irregularitate filij orta ex infamia ob delictum patris ad ipſius filij infamiam, an valeat.

Filius damnati ob crimen læſæ maieſtatis humanæ an ſit infamis.

94 *Eccleſia cur ſæuire non ſoleat in filios Hæreticorum.*

95 *Filij priuantur hæreditate paterna ob hæreſim patris, & num. 98. & ſeq.*

96 *Quid de legitima, & alimentis.*

97 *Quid de alijs deſcendentibus.*

98 *Filij an priuentur paterna hæreditate ob patris hæreſim in Terris Imperij, & num. ſequen.*

99 *Ius Canonicum ſeruandum in Terris Imperij vbi agitur de crimine Eccleſiaſtico.*

100 *Filij nati poſt hæreſim patris an priuentur hæreditate paterna.*

101 *Filij Hæreticorum an priuentur hæreditatibus non prouenientibus ex perſona, & ſucceſſione patris.*

102 *Filij Hæreticorum an priuentur hæreditate aui paterni Catholici.*

103 *Quid de hæreditate materna.*

104 *Quid de hæreditate prouenientε ab extraneo Catholico.*

105 *Quid de maioratu habente, vel non habente iuriſdictionem.*

Filius quæ bona amittat ob delictum patris.

Filius in maioratu non ſuccedit patri, ſed primo inſtitutori.

106 *Maioratus inſtitutus à patre Hæretico quando ad filium, & quando ad Fiſcum tranſeat.*

107 *Filius Hæretici an ſit capax dignitatis annexæ maioratui.*

108 *Filius Hæretici an, & quando ſit capax iuriſdictionis.*

109 *Infamis quando ſit capax dignitatis.*

110 *Filij Hæreticorum priuantur beneficijs Eccleſiaſticis.*

111 *Et inhabilitantur ad illa obtinenda.*

112 *Quid de filijs natis ante perpetratum à patre crimen, & num. ſeq.*

113 *Et de praxi Supremæ in hac materia.*

114 *Pœnæ Hæreticorum an extendantur ad eorum filios natos poſt hæreſim.*

Filij Hæreticorum an priuentur penſionibus.

Nepotes Hæreticorum an priuentur beneficijs, & penſionibus.

Diſpenſatio pro retinendis beneficijs, & penſionibus filijs, & nepotibus Hæreticorum faciliter relaxanda.

115 *Priuatio beneficiorum ceſſat in filijs Hæreticorum pœnitentium, & ad fidem redeuntium.*

116 *Dummodo Eccleſiæ incorporentur.*

Filij Relapſorum etiam pœnitentium, & ad Sacramenta Eccleſiæ receptorum, priuantur beneficijs.

Filij ſuſpectorum de hæreſi non priuantur beneficijs.

117 *Suſpecti de hæreſi non priuantur beneficijs, nec ad illa inhabilitantur.*

Quid ſi abiurauerint de vehementi.

Abiuratus de vehementi an incurrat irregularitatem.

118 *Filij Hæreticorum damnatorum in contumaciam, an, & quando priuentur beneficijs.*

Contumacia vnius non debet nocere alteri.

119 *Filius hæretici condemnati in contumaciam, præcedente plena delicti probatione, an priuetur beneficijs, & num. 122.*

Quid in crimine læſæ maieſtatis humanæ.

120 *Hæreticus contumax quando cenſeatur conuictus.*

121 *Conuictus hæreſis cenſetur ob Clauium contemptum qui per annum perſtitit in excommunicatione.*

123 *Filius inquiſiti de hæreſi, & contumacis ob legitimum impedimentum non priuatur beneficijs.*

124 *Nec ſi probauerit etiam poſtea patris innocentiam eumque ſemper Catholicum extitiſſe.*

Hæreticus contumax etiam poſt annum admittitur ad probandam ſuam innocentiam.

Statutum puritatis an obſtet filijs probantibus innocentiam patris.

125 *Filij ſponte reuelantes hæreſim patris non incurrunt pœnas Hæreticorum.*

Quid ſi patrem contumacem Inquiſitoribus præſentauerint.

126 *Filius præſentatus Inquiſitoribus à patre, remiſſius puniendus.*

127 *Et quid de praxi Supremæ.*

128 *Quid ſi pater eum præſentet indicijs præuentum, & ob timorem ne à Curia caperetur.*

129 *Regularis præſentatus Inquiſitoribus à Superiore an ſit remiſsius puniendus.*

130 *Pater non dicitur præſentare filium ſi illum denunciet, quia requiritur oblatio perſonæ.*

Pater tenetur denunciare filium Hæreticum.

131 *Superior quando dicatur præſentare Monachum, & quomodo debeat illum præſentare vt mitius puniatur.*

132 *Deſcendentes Hæreticorum vſque ad quam generationem pœnas incurrant.*

133 *Quid de deſcendentibus per lineam maſculinam.*

Infectio viri deterior quam fœminæ.

Sexus virilis tranſmittit ad poſteros nobilitatem, dignitatem, & familiæ honorem.

Crimen patris maiorem importat iacturam, quam crimen matris.

134 *Filij illegitimi Hæreticorum an pœnas incurrant.*

Honor non debet plus tribui luxuriæ, quàm caſtitati.

135 *Filij vulgo quæſiti an incurrant pœnas ob hæreſim patris.*

136 *Quid ſi adſit Statutum quod filij incerto patre nati cenſeantur de aliqua agnatione illiuſque arma aſſumant.*

Filiatio quomodo probetur ad puniendum filium Hæretici, & an ſufficiat ſola nominatio, vel requiratur tractatus.

137 *Filij adoptiui an pœnas incurrant ob hæreſim patris.*

138 *Diſpiſitio loquens de filijs non comprehendit adoptiuos.*

Pater naturalis ſi incidat in hæreſim, eius filius ab alio adoptatus, pœnas incurrit.

Adoptio non tollit iura ſanguinis.

139 *Deſcendentes Hæreticorum in Regionibus vbi impune graſſantur hæreſes, an pœnas incurrant.*

Quid de filijs tranſeuntium ad Hæreticos à fide Orthodoxa.

140 *Diſpenſatio filijs Hæreticorum in Regionibus vbi impune hæreſes graſſantur, vt admittantur ad ordines, & miniſteria Eccleſiaſtica*

ſtica neceſſaria, & quando facilius, quando difficilius concedenda.

141 *Miſſionarij quando poſſint abſolnere ab hæreſi iuxta eorum inſtructionem.*

142 *Statutum Eccleſiæ, vel Religionis excludens deſcendentes Pœnitentiatorum in Sancto Officio, Iudæorum, aliorumque Infidelium an extendatur vltra ſecundum gradum, & an requirat confirmationem Apoſtolicam.*

143 *Statuta Eccleſiæ, vel Religionis derogatoria iuris communis requirunt confirmationem Apoſtolicam.*

144 *Conditio appoſita in fundatione Eccleſiæ, vel Religionis quod in illa admitti non poſſint niſi deſcendentes ab antiquis, & puris Chriſtianis valet abſque confirmatione Apoſtolica.*

145 *Fundator quas conditiones apponere poſſit in limine fundationis.*

146 *Statuta excludentia deſcendentes ab infidelibus an ſint fauorabilia, vel odioſa, & num. ſeq. vbi refertur opinio Rotæ Romanæ.*

148 *Conuerſi nouiter ad fidem deſcendentes ab Hebræis an debeant admitti ad officia, & dignitates.*

149 *Statutum excludens à beneficijs Eccleſiæ infidelium deſcendentes, quibus conditionibus à Sede Apoſtolica fuerit confirmatum.*

Puritas ſanguinis præſumitur, & contrarium aſſerenti incumbit onus probandi.

150 *De diſpenſationibus circa ſanguinis puritatem.*

SVPRA enumeratæ Hæreticorum pœnæ extenduntur etiam ad Apoſtatas, quia Apoſtaſia non eſt peccatum diſtinctum ab Hæreſi, Caſtro *de Iuſta Hæret. punit. lib.*1. *cap.*7. Pegna *par.*2. *comment.*74. Sanchez *lib.*2. *cap.*7. *à num.*16. Sanctarell *de Hæreſi cap.*2.*dub.vnic.num.*2.

1 Et propterea omnes eædem pœnæ,quæ imponuntur Hęreticis,imponuntur etiam Apoſtatis, *cap. Contra Chriſtianos, de Hæret. in* 6. niſi in ſpecie fuerit aliter deciſum, Simanch. *de Cathol. tit.* 17. Sanctarell. *loco cit. num.* 2. P. del Bene *de Officio Inquiſitoris par.*1. *dub.*47. *petit.*2.

2 Hinc Apoſtata ſicut Hæreticus eſt excommunicatus ipſo iure, *cap.*1. *de Apoſtat.* & ibi Innocentius *num.* 2. Hoſtien. *num.* 2. Boich.*nu.*3. cum alijs per Farinacc. *q.*183. *num.*12. P.del Bene *loco cit.num.*2.

3 Secundò, Apoſtatæ ſicut Hæretici ſunt Irregulares, Sanchez *d.lib.*2. *cap.*25.*num.*2. Sanctarell. *loco cit. num.*6. *verſ. Quare Apoſtatæ*, Farinacc. *quæſt.*192.*nu.*27. P.del Bene *loco cit. num.*3.

Quod verum eſt, ſiue timore ducti, ſiue fictè apoſtatauerint à fide, quia licet iſti non incurrant Irregularitatem annexam Hæreſi, cum nec verè Hæretici, nec Apoſtatæ ſint, incurrunt tamen peculiarem irregularitatem huic delicto annexam per Text. *in cap. Presbyteros diſtinct.*50. Maiol. *de Irregular. lib.* 5. *cap.* 34. *num.* 2. Suarez 5.*tom. par.*3.*diſput.*43.*ſect.*2. *num.*2. Sanchez *dicto cap.*25.*num.*6. Farinacc. *dicta quæſt.*192. *num.*73.

Sed contrariam opinionem in ijs, qui fictè apoſtatauerint; ſequitur, & defendit Fermoſin. *ad cap. Vergentis, de Hæreticis alleg.* 50. *num.* 11. Quòd tamen ipſe admittit, ſi crimen ſit occultum, ſecùs ſi ſit notorium, quia hoc caſu incurritur Irregularitas ex infamia, non autem peculiaris, vt ipſe declarat *loco alleg. num.*12.

5 Tertiò, Apoſtata ſicut Hæreticus efficitur infamis, Goffred. *in Summ. de Apoſtat. num.* 3. Silueſter *ver. Apoſtaſia verſ. Sed Apoſtata*, cum alijs per Farinacc. *qu.*183.*nu.*43. Sanctarell. *loco cit. nu.*6. P.del Bene *loco cit. num.*4.

6 Ideo non poſſunt promoueri ad dignitates, nec ad alia officia, de quibus diximus ſupra in Hæreticis, Farinacc.*d.q.*183. *num.* 4.

7 Quartò, ſicuti Hæretici priuantur ſpirituali poteſtate tam ordinis, quàm iuriſdictionis,ità & Apoſtatæ,*cap.*1.*de Schiſmat.* qui Textus licet loquatur de Schiſmaticis, habet locum in Hæreticis, & conſequenter in Apoſtatis ex regula generali *ſuperiùs* firmata: Quod tamen intelligenda eſt iuxta *ſuperiùs* tradita de Hæreticis.

8 Quintò, ſicuti priuantur Hæretici beneficijs, ità & Apoſtatæ, Azor. *tom.* 2. *lib.* 7. *cap.*17. *verſ. Quæritur*, Farinacc. *quæſt.* 189. *num.* 76.

9 Sextò, contra Apoſtatas proceditur ad traditionem Brachio ſeculari, ſicuti contra Hæreticos, *cap. Contra Chriſtianos, de Hæret. in* 6. Soccin. *cap.*1.*num.*3.*de Apoſtat.* Alciat. *conſ.*478.*nu.*1. Menoch. *de Arbitrar. caſ.* 546. *num.* 6. Pater del Bene *loco citato num.* 11.

10 Septimò, bona Apoſtatarum confiſcantur, ſicut bona Hæreticorum, *l.*1. *C. de Apoſtat.* Anan. *cap.*1. *num.*3. *extr. de Apoſtat.* Archid. *cap. Contra Chriſtianos, in princip. de Hæret. in* 6. & ibi Io:Andr.*nu.*1. Geminian. *num.* 3. Clar. §. *fin. quæſt.* 78. *verſ. Apoſtata*, Decian. *lib.*5. *cap.*72. *num.*7. cum alijs per Farinacc. *quæſt.*183. *nu.*35. & 36. Menoch. *dicto caſ.*546. *num.*10. P.del Bene *loco citato num.* 5.

11 Et cum bona etiam feudalia Apoſtatarum publicentur, Affict. *in Conſtit. Regni Neapolit. de Hæreticis, & Patarenis, rubr.*3. *de Apoſtat. cap.*1. *num.*12.

Ideo Subditi, & Vaſſalli liberi fiunt ab eorum dominio, & iuramento fidelitatis, D.Thom. 2.2.*quæſt.*12. *art.*2. & ibi Bannes, & Valentia, ex noſtris Decian.*lib.*5.*cap.*72.

Afflict. *loco cit.* Menoch. *d.caſ.*546. *num.*8. *&* 9. Farinacc. *d.q.*183.*nu.*7.

Niſi tamen Princeps eſſet adeo potens, vt Subditi non poſſint reſiſtere, quia illis
12 licebit obedire, donec aliter per Sedem Apoſtolicam iniunctum fuerit, dummodò ſimus in his, quæ non concernunt fidem ad Text. *in cap. Iulianus* 11. *quæſt.* 3. Menoch. *loco cit. num.* 8. *&* 9. Zech. *in Summ. par.*1. *tit.de fide cap.*24. *rubr. de Apoſtaſia num.* 4. *per tot.* Farinaccius *loco citato num.* 37.

Et propterea ſi Subditi Catholici compellantur à Rege Apoſtata ad præſtandum iuramentum fidelitatis, ſi iuramentum
13 contineat ſolùm ciuilem obedientiam, tenentur illud præſtare, ſecùs autem ſi concernat materiam fidei, verbi gratia, ſi in illo iuramento eiuretur poteſtas Pontificia in Eccleſiam, vel aliud dogma Catholicorum, vt in iuramento Anglicano decreuit Paulus Quintus in ſuis Diplomatibus regiſtratis per Suarez *aduerſus Regem Angliæ in præm.lib.*6. & per Becan.*de Primat. Regis Angliæ lib.*3. *quæſt.*13.

14 Ad hanc pœnam adiungendæ ſunt aliæ de quibus diximus ſupra in pœnis Hæreticorum, nempe ademptio facultatis teſtandi, *l. Si quis defuncto, & l. hi, qui C. de Apoſtat.* Menoch. *d.caſ.*546. *nu.*13. Farinac. *d. quæſt.*183. *num.*48.

15 Incapacitas acquirendi hæreditatem ſibi delatam, *l. Hi qui, C. de Apoſtat.* & ibi Salycet. Anan. *in cap.* 1. *extr. de Apoſtat.* Menoch. *loco cit.num.*11. Farinacc. *loco cit. num.* 49.

16 Et cum bona Apoſtatarum ſint confiſcata ipſo iure, vt contra Odofred. *in l.* 1. *nu.*1. *C.de Apoſtat.* voluit Siluester *in Summ. ver. Apoſtata num.* 2. cum alijs per Farinacc. *loco cit. num.* 39.

17 Nec illa vendere, donare, nec alienare poſſunt, *l. Apoſtatarum*, §. 1. *C. de Apoſtat.* Farinacc. *loco cit. num.*47.

18 Et ab omni actu legitimo arceantur, Farinacc. *loco cit. num.* 46. Imò hominum conſortio priuantur, *l.Hi qui, C.de Apoſtat.* & ibi Salycet. vbi quod nulla maior pœna, quàm inter homines eſſe, & horum carere ſuffragijs, Afflict. *in d. Conſtit.Regni Neapolit. cap.*1.*num.*7.*rubr.de Apoſtat.*

19 Et poſſunt expelli à Ciuitate quicquid aliàs ſtatutum fuerit ab Imperatore *in d. l. Hi qui, C. de Apoſtat.* vt bene poſt Afflict. docet Farinacc. *loco cit. num.*51.

20 Arceantur etiam à teſtimonio ferendo, ab accuſando, & ab omni alio actu legitimo, vt ſupra dictum eſt, *dicta l. Hi qui*, Farinacc. *loco cit. num.*46. Sanctarell. *cap.*1. *dub. vnic. num.*6.

21 An autem confiſcatio bonorum intret, quando Apoſtatæ memoria damnatur, ſicuti damnari poteſt, Gloſ. *in l.Manichæos*, §. *Subire, C. de Hæret. l. Si quis defuncto*, & ibi Gloſs.1. & *in l Apoſtatarum*, §.1. *verſ.In tantum,&* §§.*ſeq.C.de Apoſtat.* vide Farinac. *loco cit. num.*41.

22 Pœna verò mortis, & confiſcationis plectuntur illi, qui aliquem ad Apoſtatandum perſuadent, *l.Eum qui,C.de Apoſtat.* ibi:

Eum qui Seruum, vel ingenuum inuitum, ſeu ſuaſione plectenda, ex cultu Religionis in nefandam Sectam, Ritumue traduxerit, cum diſpendio fortunarum, capite puniendum eſſe cenſemus.

Et ibi notat Salycetus, Rimin. iunior *conſ.*83. *num.*4. *lib.*2. *conſil. crim.* Sanctarell. *loco cit.nu.*7. qui ſubiungit, quod ſi Iudæus inducat Chriſtianum ad Iudaiſmum, vel impediat Iudæum ne Baptiſmum ſuſcipiat, poteſt ab Inquiſitoribus puniri, Silueſter *ver. Hæreticus* 2. *num.* 4. Zabarell. *Clement.* 2. §. *Inquiſitoribus num.*7. *de Hæret.* de quo nos aliàs, & de his omnibus pœnis latè P.del Bene *d.dub.*47. *petit.*2. *à nu.*6. *vſque ad fin.*

23 Secundò, omnes autem prædictæ pœnæ Hæreticorum extenduntur ad Schiſmaticos, de quibus diximus *ſupra*.

24 Tertiò, extenduntur ad credentes erroribus Hæreticorum, *cap. Excommunicamus, il ſecondo, de Hæret.* & ibi Gloſs. *in ver. Deprehenſi*, Soccin.*num.*7. Io:Andr.*nu.*3.Hoſtien. *num.* 2. Boich. *in cap. Excommunicamus il* 1. *num.*11.*de Hæret.* & ibi Abb.*nu.*12. Soccin. *num.*36. Anan. *nu.*1. *&* 11. Et extant Conſtitutiones Innocentij Quarti *Ad extirpanda* 1252. Et *Nouerit Vniuerſitas* 1254. Clementis Quarti *Ad extirpanda* 1265. Nicolai Tertij *Nouerit Vniuerſitas* 1281. de quibus per Pegnam *in fine Director. Locat. ver.Credentes num.*1. *&* 2. Simanch. *de Cathol. tit.*15. *de credentibus, & in Enchiridion.tit.*13.*rub.de credentibus*, cum alijs per Farinacc. *qu.*182.*num.*221. vbi omnia, quæ à ſacris Canonibus contra Hæreticos ſtatuta ſunt, habere locum contra credentes erroribus Hæreticorum, affirmat Sanctarell. *d.cap.*11.*dub.*4. *num.*32.

Et hæc concluſio habet locum in iis, qui erroribus Hæreticorum contra fidem aſſentiuntur, & implicitè credunt, cum
25 tamen nullum eorum errorem, aut hæreſim in particulari credant; ſic ex noſtris Calderin. *rubr. de Hæret. credent. num.* 8. Simanch. *d. tit.* 15. *rubr. de credent.* Pegna *par.*2. *comm.*75. Decian. *lib.*5. *cap.*51.*nu.*15. & alij, quos refert Farinacc. *dicta qu.* 183. *num.* 124. & poſt eum Sanctarell *loco citato num.* 1. P. del Bene *par.* 1. *dubit.* 14. *& Coroll.* 1.

26 Idem dicendum eſt, ſi non tantùm ore credant Hæreticis, verum etiam factis, vt puta, ſi conſolationem petant in infirmitate ab Hæreticis, iuxta Text. *in cap. Filij*,

de Hæret. in 6. Concil. Narbonen. de quo Pegna *dicta comment.*75. *littera A. & par.*3. *comment.*170.*per tot.* Repert. *ver.Credentes,* Simanch. *de Cathol. tit.*50.*rubr.de præſumpt. & in Enchiridion. tit.*40. *num.*3. Zanchin.*de Hæret. cap.*7. *num.* 4. Decian. *lib.*5. *cap.*35. *num.*42. cum alijs per Farinacc. *d. qu.* 183. *num.*110. Caren.*par.*2.*tit.*4. §.9. Sanctarell. *loco cit.nu.*31. P.del Bene*dub.*14. *Corollar.*1. *num.* 7.

27 Dummodo infirmus de eo tempore, quo petit conſolationem ab Hæreticis eſſet ſanæ mentis, aliàs non exiſtens ſanæ mentis, nec Hæreticus, nec de hæreſi ſuſpectus haberetur, Gloſs. *in dicto cap. Filij, verb.Filij, cum verb.Non ſanæ, de Hæret.in* 6. & ibi Archid. *num.* 1. Pegna *d. comm.* 170. Farinacc. *d.qu.*182. *nu.*111. Carena *loco cit. num.*85.

Cæterum quia filij huiuſmodi credentium, vel eorum hæredes aſſerebant mortuos parentes, vel Teſtatores vocaſſe Hæreticos Conſolatos, dum erant à mente alienati, ne excluderentur ab hæreditate. Alexander Quartus vt huic malitiæ, & fraudi occurreret, ſtatuit, vt probatio non ſanæ mentis in tribus caſibus non admitteretur.

28 Primò, quando viuens erat diffamatus de hæreſi: Secundò, quando erat ſuſpectus: Tertiò, quando priùs legitimè conſtiterit, quod infirmi ſanæ mentis exiſtentes huiuſmodi Hæreticos petierint, *vt in dicto cap. Filij, de Hæret. in* 6. vbi Gloſs. & Doctores relati per Farinacc. *d. quæſt.* 182. *num.* 112.

Rurſus idem Alexander Quartus ſtatuit ſua Conſtitutione *edita anno* 1258.*Ex parte, relat.* per Pegnam, quod ſi legitimè con-
29 ſtiterit, quod prædicti, dum ſanæ mentis eſſent, petierint Hæreticos conſolatos, ſi fuerint viam vniuerſæ carnis ingreſſi, vel poſt perditam iàm loquelam ſuſcepiſſe dicantur, nulla ſuper hoc probatio admittatur, cum in nullo ſic decedentes debeant propterea releuari.

In dubio verò admitti poterit non tamen vxores, filii, ſeu familiares, ſeu de ſuis aliqui recipiuntur in teſtimonium,
30 ſed alij teſtes idonei, & ſpecialiter fidei zelatores, cum contra tales ſit non modicum præſumendum, ſitque in talibus propter fidei priuilegium cum multa cautela, ſummaque diligentia præ cæteris negotijs procedendum. Quam Conſtitutionem confirmauit Vrbanus Quartus ſua Conſtitutione directa ad Fratres Prædicatores Inquiſitores in Regno Aragoniæ, & illam refert Eymer. *par.*2. *direct. fol.*141. de qua non meminit Farinaccius, licèt oculatiſſimus, & loborioſiſſimus.

Qua tamen putat non excludi probationem per indirectum, hoc eſt, ſi vellent
31 filii, & hæredes probare corruptionem, vel falſitatem anterioris probationis, ſecundum doctrinam Io: Andr. *in dicto cap. Filij col.*2.*verſ.Legitimè,* & ibi Gemin.*nu.*9. Franc. *num.*3. Repert. *ver.Probationes,* Villadieg. *de Hæret. quæſt.*22. *num.*10. Decian. *lib.*5. *cap.*57.*num.*19.

Puto tamen irrepſiſſe mendum *in dicto cap.Filij,* dùm dicit Hæreticos *Conſolatores:* nam Alexander Quartus dicta ſua Conſtitutione vocat eos Hæreticos *Conſolatos,* & ità verè debent appellari, vt patet ex Bulla Nicolai Quarti directa Senatui Veneto
32 regiſtrata *in mea reſponſione ad Hiſtoriam Inquiſitionis Venetæ à Fratre Paulo Seruita conſcriptam.* Vrbanus verò Quartus vocat eos Hæreticos *Conſolatores,* ideò exiſtimo reſtituendum Hæreticos *Conſolatos.*

Quænam autem eſſet illa Conſolatio, quam infirmi petebant ab Hæreticis, Pegna *par.* 3. *comm.* 170. dicit, quod illam
33 nunquam potuit inuenire, nec intelligere, donec in quodam Codice Bibliothecæ Vaticanæ inuenit ſummam Fr. Raynerij Ordinis Prædicatoris *de Catharis Leoniſtis, ſeu Pauperibus de Lugduno,* in qua plenè agitur de Sacramentis Catharorum, inter quæ vnum erat, quod vocatur *Conſolamentum,* ſeu manus impoſitio, ſeu ſpiritualis Baptiſmus, qui dabatur certo Ritu, de quo *in par.*2.*comm.*38. vbi hæc habet verba:

Manus impoſitio vocatur ab eis conſolamentum, & ſpiritualis Baptiſmus, ſeu Baptiſmus Spiritus Sancti, ſine qua ſecundum eos, nec mortale dimittitur, nec Spiritus Sanctus alicui datur, ſed per eam ſolummodo ab eis factam vtrumque conferri mentiuntur.

Hæc autem manus impoſitio hoc ritu abſoluebatur apud eos. Præpoſitus eorum (de quo mox dicemus) cum aliquis ex ipſis incidit in peccatum, aut ad Sectam eorum conuertitur per manus impoſitionem conſolamentum daturus, librum Euangeliorum, vel totius noui Teſtamenti tenet ante pectus ſuum; is verò, qui conſolamentum eſt accepturus, vbi coram Catharis confeſſus eſt in genere, dicens, ſe eſſe peccatorem, & humiliter accedere ad petendam veniam, tunc Præpoſitus abſolutione peracta ponit prædictum librum ſuper caput illius, & cæteri Cathari, qui adſunt manum dexteram, & incipiunt ſuo ordine dicere Orationem Dominicam. Hoc ritu Conſolamentum, & peccatorum remiſſionem dicunt ſe conferre, quam non habent miſeri Cathari, de quo extat inſignis locus in Concilio Narbonenſi (quod ego in Concilijs meis impreſſionis Regiæ Gallicanæ inuenire non potui) *cap.* 19. in hæc verba:

Si conſolationes eorum vbi eum, quem conſolantur in Hæreticum recipientes per impoſitionem manuum ſe ſaluare proditionaliter mentiuntur, aut ſeruitio eorundem, vbi maiore ipſorum librum tenente apertum, per ipſum quaſi ſub generali confeſſione, remiſſionem intel-

ligunt fieri peccatorum : Hactenus Pegna.

34 Sed puto eruditiſſimum Virum allucinatum eſſe, quia aliud eſt conſolamentum, ſeu ſpiritualis Baptiſmus, aliud eſt conſolatio, quam petebant infirmi ab Hæreticis.

Sciendum namque eſt inter errores Albigenſium Hæreticorum vnum fuiſſe,
35 quod putabant credentes eorum ſectæ, quamuis dediti fuiſſent in vita vſuris, rapinis, homicidijs, carnis illecebris, periurijs, & peruerſitatibus vniuerſis, ſine reſtitutione ablatorum, ſine confeſſione, & pœnitentia, ſe fore ſaluandos, dummodo in ſupremo mortis articulo *Pater noſter* dicere, & manuum impoſitionem à Magiſtris ſuis potuiſſent obtinere.

Inter hos erant aliqui, qui vocabantur *Præfecti*, & Magiſtratum habebant, & hos vocabant Diaconos, & Epiſcopos, ſine quorum manuum impoſitione nullus inter credentes moriturus, ſe ſaluare poſſe credebant: Verùm ſi morienti cuilibet quantumcumque flagitioſo manus impoſuiſſent, dummodo Orationem Dominicam recitare poſſet, ità ſaluandum exiſtimabant, vt abſque alia ſatisfactione, abſque omni alio remedio euolaret ad Cœlum; & hæc eſt illa Conſolatio, quam dabant Hæretici iſtius Sectæ morientibus; ſic Petrus Valliſ-montes *in Hiſtoria Albigenſium cap. 2.* Odericus Raynald. *ad annum Chriſti* 1204. *num.* 61.

Superuenerunt poſtea eodem ſeculo alij Hæretici Cathari nominati, qui in eodem errore erant cum Albigenſibus, nempe vt
36. crederent ſalutem certiſſimè adepturos, ſi quis ex his, quos Præfectos vocabant, morientibus, manus impoſuiſſet, atque Orationem Dominicam repetijſſet omnia ſcelera quantumuis immania hoc penitùs deletum iri.

Huiuſmodi autem ſuperſtitionem, ac veſanum ritum, Conſolationem vocitabant, quod morituri eo vſurpato apicem fœlicitatis attingere exiſtimabant.

Contra hos, Conſtitutiones ſuas edidit Alexander Quartus, vt benè Raynaldus *ad annum Chriſti* 1258. *num.* 24.

Conſolamentum verò, de quo per Concilium Narbonenſe, & per Pegnam, non
37 erat illa Conſolatio, quam adhibebant morituris, ſed erat eorum Baptiſmus, de quo Raynerius, ſiue Renherus *in tractatu contra Vualdenſes* (de quo meminit Pegna *ſub nomine Summæ*) ſcribit, ipſos, quatuor Sacramenta, quorum primum vice Baptiſmi, manus impoſitionem, ſeu Conſolamentum appellabant, non à Chriſto inſtituta, ſed ab ipſis effecta admiſiſſe.

Verba autem Renherij, ſeu Raynerij, quæ adduximus ex Pegna referuntur etiam à Raynaldo *loco citato*, pergit Renherus:

38 *Differunt tamen in hoc ab eis (Catharis) Albanenſes, dicunt enim, quod manus ibi nihil operatur, cum ipſa à Diabolo ſit creata ſecundum eos, ſed ſola Dominica Oratio, quam ipſi dicunt tunc, quod vtrumque neceſſarium ibi requiritur, videlicet, & manus impoſitio, & Dominica Oratio. Eſt etiam communis opinio omnium Catharorum, quod per illam impoſitionem manus, & Orationem Dominicam non fiat aliqua remiſſio peccatorum, ſi illi, qui tunc manus imponunt, ſunt in aliquo mortali peccato: Fit autem hæc manus impoſitio à duobus ad minus, & non ſolùm à Prælatis eorum, ſed etiam à Subditis, & in neceſſitate à Catharis: Nota inſuper Cathari in maximo laborantur dubio, & periculo animæ, videlicet ſi Prælatus eorum, & maximè Epiſcopus occultè commiſerit aliquod mortale peccatum, quales etiam multi olim reperti ſunt inter eos omnes illi quidem, quibus ille manus imponit, fiunt decepti, & pereunt, ſi in illo ſtatu decedunt, etiam cauſa huius periculi vitandi, omnes Eccleſiæ Catharorum, vna excepta ſolummodo, vel duabus, recipiunt ſecundo, & aliquæ tertio conſolamentum, ideſt manus impoſitionem, quod eſt Baptiſma eorum. Dicunt omnia peccata per manus impoſitionem ab ipſis factam relaxari, & Spiritum Sanctum infundi, & hoc volunt propter illam auctoritatem Actuum: Tunc imponebant manus ſuper illos, & accipiebant Spiritum Sanctum.*

Quando autem aliquem in extremo periculo vitæ recipere volunt, dant ei optionem, vtrum velit in Regno Cælorum eſſe cum Sanctis Martyribus, vel Confeſſoribus, ſi autem elegerit ſtatum Martyrum, tunc Manutergio adhoc ſpecialiter deputato, quod Teutonicè vocatur Enetextuch, *ipſum ſtrangulant, oſtio ſuper eum clauſo: Si autem Confeſſorum elegerit, tunc poſt manuum impoſitionem nihil dant ei ad eſum, nec paucam aquam ad bibendum; & ità fame ipſum perimunt*: Hactenus Renherus.

Subiungit verò Raynaldus *num.* 28.

Hæc erat infanda Hæreticorum conſolatio, quæ in carnificinam deſinebat ſubtili Dæmonis commento, ne quis eorum, qui ad Hæreticos acceſſiſſet, ex cruentis eius manibus euaderet: Ad eam ergo peſtem exſcindendam, quam refellere ſuperuacuum eſſet, cum humani ſenſus ad illam perhorreſcant iure Principes ferro, flammis, & cataſtis vtendum cenſuere, edixitque Alexander, vt eorum bona, quibus ab Hæreticis manus admota eſſet, Fiſco addicerentur, ne ægrorum propinquitate coniunctiſſimi, ad quos hæreditas ſpectaret, ſceleratum adeo piaculum committi paterentur. Hæc Raynaldus.

Ex quibus ſupradictis apparet diuerſum fuiſſe illud, quod appellant *Conſolamentum*, ab eo quod *Conſolationem* voca-

bant. Redeamus ad rem.

39 Inter credentes factis adnumerantur etiam ij, qui pluries accedunt ad Conciones Hæreticorum, Anan. *in cap. Excommunicamus, il primo, §. Credentes, num.* 12. *de Hæret.* & ibi Felin. *num.3.* Calderin.*rub. de Hæret. credent. num.* 13. Locat. *ver. Credentes, num.3. & ver. Hæreticus, num.2.*Repert. *ver. Audiens verſ. primo, & in ver. Credentes, verſ. Sed ponamus*, Pegna *par. 2. comm.* 75. Decian. *lib.5. cap.18.nu.*16. cum aliis à Farinacc. *quæſt.*182. *num.*115. P. del Bene *d. dub.* 14. *Corollar. primo, num.*5.

Sed quod etiàm pluries accedentes ad Conciones Hæreticorum non ſint verè Hæretici, ſed tantummodò vehementer ſuſpecti de hæreſi ſtatuit Concilium Tarraconenſe celebratum *anno* 1242. Sede vacante per obitum Cęleſtini Quarti contra Hæreticos Vualdenſes in Aragoniam erumpentes, cui interfuit Sanctus Raymundus de *Pennafort*, Papæ Pœnitentiarius, vbi habentur hæc verba: *Credentes verò dictis hæreſibus ſimilitèr Hæretici ſunt dicendi.*

Suſpectus de hæreſi poteſt dici, qui audit prædicationem, vel lectionem Inzabbatorum, vel qui flectit genua orando cum eis, vel qui
40 *dedit oſculum eis, vel qui credit Inzabbatos eſſe bonos homines, vel ſimilia, quæ poſſunt probabilem ſuſpicionem inducere. Et poteſt dici ſuſpectus ſimpliciter eſſe, qui ſemel orauit, vel aliquid fecit de prædictis cum eis: Si verò pluries audiuiſset prædicationem, vel lectionem, vel oraſset, vel aliquid aliud de prædictis feciſſe cum eis, poſſet dici vehementer ſuſpectus: Si autem omnia prædicta feciſſet, maximè ſi pluries poſſet vehementiſſime dici ſuſpectus.*

Vehementiſſimam ergò ſuſpicionem non incurrit ille, qui pluries audiuit Conciones Hæreticorum, vt perperam dicit Farinacc. *loco cit.* qui fortaſſe, vel non vidit, vel non conſiderauit verba Concilij, ſed ille, qui omnia ea feciſſet, & præſertim ſi pluries.

Et certè ſi quis Catholicus denunciatus eſſet Sancto Officio, quod pluries au-
41 diuiſſet Hæreticorum Conciones, ſolùm tanquàm vehementer ſuſpectus de Fide haberetur, niſi aliud qualitas perſonæ ſuaderet. P. del Bene *d. dub.*14. *num.*6.

Sed an liceat Catholicis, qui morantur in locis, in quibus Hæretici, & Catholici mixtim viuunt, adire Templa Hæreticorum, ad audiendas eorum Conciones?

42 Negat Nauarr. *In manual. cap.*25. *nu.*36. *& conſ.*15. *num. 3. de Hæret.* Sanchez *lib. 2. cap.4. nu.* 26. quos refert, & ſequitur Ricciull. *de Iure perſonarum lib.*1. *cap.*8. *num.* 1. P. del Bene *dub.*154. *petit.3. num.*1.

Quod adeo verum eſt, vt nec liceat audire prædictas Conciones, vt Hæreticorum notet errores, & refutet propter pe-
43 riculum ſubuerſionis, niſi audiens ſit vir omni exceptione maior doctrina præclarus, & ceſſet ſcandalum, vt notant Sanchez, & Ricciull. *locis citatis.*

Quamuis Card. de Lugo *de virtute Fidei Diuinæ diſp.* 24. *ſect.* 5. *num.* 71. teneat contrarium, hoc ſolo addito ex ſententia Sanchez, & Coninchij non debere
44 indoctos eam licentiam ſibi aſſumere, nec ſolam curioſitatem ſufficere, vt licitè quis eiuſmodi Conciones audiat, ſed grauẽ aliquam cauſam requiri, vt id licitè fiat.

Azorius verò *tom.*1. *lib.*8. *cap.*11. *qu.*4. cum Nauarr. *conſ.* 15. *num.* 3. *&* 4. *de Hæret.* tenet licere audire Conciones Hæreticorum ad eorum poſtea errores confutandos, & hæreticam perfidiam euertendam triplici accedente conditione.

Prima, ne Catholicorum animis offenſio generetur.

45 Secunda, ne vlla ſit communicatio Ritus, Cæremoniæ, ac impietatis hæreticæ.

Tertia, ne vllum periculum immineat ſubuerſionis, & Catholicæ Religionis contemptus.

Sed licèt opinio Azorij probabilis ſit, tamen Summi Pontifices reiecerunt ſem-
46 per petitiones Catholicorum, qui degunt in Anglia, Scotia, & Hibernia, ac in Germania, quibus ſupplicabant diſpenſari, vt poſſent accedere ad audiendas Hæreticorum Conciones, vt accidit *die* 12.*Aprilis anni* 1601. *& die* 22.*Ianuar.*1609. quo tempore reiectę fuerunt petitiones Catholicorum Scotorum, & *de anno* 1607. fuit denegata licentia Hyacintho Oſtrinſki Theologo, & Canonico Cracouien. accedendi ad Conciones Hęreticorum ad effectum eorum hæreſes, & errores confutandi. Quod multò magis vetitum eſt, ſi Princeps Catholicus iubeat per Edictum, vt omnes eius ſubditi accedant ad audiendas Prædicantium Hæreticorum Conciones, quia Catholici ſubditi etiàm prætextu euitandi pœnas grauiſſimas in Edicto contentas, ad illas accedere non poſſunt. Et licet Azor *tom.*1. *lib.*4. *cap.*27. *quæſt.*5. dicat, quod ſi Princeps hoc iubeat, quia vult, vt ſuo mandato omnes obediant, id eſſe licitum Catholicis facere, nam in eo ſolùm obedientiæ officium Principi debitum præſtant. Si tamen id præcipiat, vt eo tanquam Religionis ſymbolo prauitatem hæreticam ſimul profiteantur, & vt Catholici diſcernantur ab Hæreticis, quia proculdubio cœteri Catholici offenderentur, & deindè eo ipſo tacitè hæreticam perfidiam profiterentur: niſi tamen, vt aliqui putant publicè Catholici proteſtarentur, ſed id ſolum efficere, vt ſuo Principi pareant, non autem

vt ſectam hæreticam profiteantur, quia tunc periculo, & offenſioni Catholicorum conſultum videtur, & iniqui Principis vexationem Iure declinant, euitandi pœnas vitæ, & publicationis bonorum.

Nihilominus contraria opinio verior eſt, quam tenet ipſemet Azor. *tom.3.lib.1. cap.7. verſ. poſſet*, vbi ſe à perpera interpretatione eorum, quæ dixit *d.to.1.cap.11. quæſt.4. & cap.27. qu.* 2. defendit, aſſerendo non licere Catholico Eccleſias, ſiue Conuenticula Hæreticorum adire, vt hæretico Principi obediant id præcipienti, vt ea ratione Catholici hæreſim profiteri videantur, nec poſſe ſe excuſare proteſtatione propoſita, tum quia à Magiſtratu non permitteretur, tum quia illa frequentatio vix poſſet fieri ſine ſui, ſuorumque periculo manifeſto, tùm denique quia ſemper huiuſmodi Edicta fiunt à Principibus, vt ea frequentatione denotetur ſignum diſtinctiuum, & hæreticæ prauitatis profeſſio.

Et hanc opinionem, quod attinet ad Edictum Regis Angliæ latè defendit Sua-
47 rez *aduerſus eundem Regem Angliæ lib.6. c.9.* Turrianus *de Fide diſput. 35. dub. vlt.* Coninch. *eod. tract. diſp. 15. num. 57.* Hurtado *eod.tract.diſp.48. ſect.5.* Sanchez *d. lib.2. cap.4.num.17.* Et ita conſuluiſſe duos Eminentiſſ. non minus Purpura, quàm doctrina viros Baronium, & Bellarminum refert Granad. *de Fide tract.11.diſp.3.ſect.3. num.18.* quos omnes refert Card. de Lugo *d diſp.24. ſect.5. §. 6. num.174.*

Er res caret hodie difficultate propter
48 Breue Pauli Quinti 10. *Kalendas Octobris* 1606. quod refert Suarez *in prohem. lib. 6.* Card. de Lugo *loco cit.* Ricciull. *d. lib. 1. cap.8. num. 3.* quod Breue confirmatum fuit *ſub die* 10. *Kalendas Octobris* 1607.

Et prius Sacra Congregatio reiecerat petitionem filiorum Catholicorum cuiuſdam Hæretici Scoti, qui ſupplicauerant
49 Sanctiſſimo ſecum diſpenſari, vt poſſint adire Templa ad audiendas Conciones Hæreticorum, ne priuarentur hæreditate paterna, vt ex Decreto *ſub die* 17. *Aprilis* 1601.

Elegans locus eſt S.Auguſtini *ſerm.6. de verbis Domini.*

50 *Si Imperator iubeat, eſto mihi in obſequium, rectè, ſed non Idolio, prohibet maior poteſtas; Da veniam, Tu carcerem, ille gehennam minatur.*

Licet ergo aditus ad Templa Hæreticorum, ſiuè ad audiendas Conciones, ſiuè
51 ad aliud præſeferens Symbolum Religionis illicitus ſit, non erit prohibitus, quando ex cauſa merè ciuili fit. Azor. *d. c.27. in fin.* Becan. *in ſumm. cap. 9. de extern. act. Fidei quæſt.5. nu.13. & 14.* Hurtad. *diſp.48. §.65.* Cardin. de Lugo *loco cit. num.173.* Ricciull. *loco cit. num.4.*

52 Quia ingreſſus regulatur à cauſa. Bald. *l. Iubemus C. ad Vellei.* Soccin. *conſ.24. numer.12. lib. 1.* Surd. *deciſ. 217. num. 3.* Ricciull. *loco cit.* Neque debet operari vltra intentionem agentis, *l. obligationum ſubſtantia, §. Non ſatis ff. de action. & obligat. l. ſi duo §. Nam ſi aliter ff. de ſolut.*

Quod procedit, etiamſi actus duplicem poſſet habere cauſam, quia ſemper tribuitur ei, quæ eſt contemplata *l.1. §.Idem Pomponius ff. Depoſit. l. ſi Procurator ff. Mandati, l. Emptor §. Lucius ff. de Pact.*

Et propterea famuli, vel famulæ comitantes dominos, aut dominas ſuas, quas alibi honoris, & obſequii gratia comita-
53 ri ſolent, vel milites, & ſatellites Regij poſſunt Regi Hæretico Templum intranti aſſiſtere. Sanchez *d. cap.4. num.17.* Cardin. de Lugo *loco cit. num. 173.* Ricciull. *loco cit. num.6.*

Sic etiam Catholico gerenti Magiſtratum apud Principem Hæreticum, licebit illum ad Templum euntem præire cum gladio, vel ſceptro, ibique permanere, dum Diuina officia celebrantur, ad effe-
54 ctum præſtandi illud ciuile ſeruitium. Ricciull. *loco cit. num. 6.* qui tamen declarat hoc procedere, ſi ſeruitium iſtud præſtaretur extra Eccleſiam, quod ſi intra Eccleſiam tantùm præſtaretur, tunc cauſa ipſius præſtandi eſſet ſola Religio - Melius dixiſſet, ſi cauſa illius præſtandi in Eccleſia eſſet ſola Religio, quia fortaſsè foret aliqua ſolemnitas ciuilis in Eccleſia, non vti locus deputatus ad Religionem, ſed vti locus, vel domus ampla ad populum recipiendùm, in quo actu Catholicus deberet deferre inſignia, & hoc caſu non eſſet actus ille cauſa Religionis factus.

Præterea huiuſmodi famulis, & inſeruientibus Catholicis non ſolùm eſſet lici-
55 tum ingredi cum dominis Templa Hæreticorum, ſed etiam illis genua flectentibus genuflectere ad effectum auxilij præſtandi, vt expreſsè exemplo Naaman Syri dicunt Liran. & Burgen. Abulen. *q.25.* Azor. *d. cap.27. qu.7.* Sanchez *lib. 1. cap.7. num. 21. & lib. 2. cap. 4. num. 14.* Ricciull. *loco cit. num.6. verſ. Quin imò.*

Dixi, *ad effectum auxilij præſtandi*, quia ſi Dominus non indigeret auxilio ad genuflexionem, vel ad ſurgendum, ſed eo
56 genuflectente, ipſi etiam genuflecterent, eſſet hoc illicitum, quia illa genuflexio eſſet religioſa, non ciuilis erga dominum vt benè Card. de Lugo *loco cit.* Niſi fortaſsè ad tollendam laxitudinem ſtantis famuli fieret, vt mihi contingebat, dum aſſiſtebam Congregationibus Ianſeniſtis coram glorioſæ recordationis Innocentio Decimo, in quibus per quinque, vel

ſex horas ſtabam, quia tunc eſſet actus naturalis, non religioſus, vel vt colloqueretur cum alio Hæretico genuflectente, quia iſte eſſet actus ciuilis, & ideò iſtis caſibus poſſent Catholici adeuntes Templa excuſari à peccato, ſi abſque ſcandalo aliorum Catholicorum fierent.

Sed poſt hæc ſcripta prodijt liber Patris Verricellij *de Apoſtolicis Miſſionibus*, qui *lib.* 1. *cap.* 19. materiam hanc diffusè tractat, vbi *num.* 5. dicit, quod Sacra Congregatio de Propaganda Fide mandat ex-
57 preſsè ſuis Miſſionarijs, ne ad Hæreticorum, aut Schiſmaticorum Templa, aut Conciones quouis prætextu, aut quauis cauſa accedant, & propterea maiorem in illis eſſe obligationem, & ideo etiamſi degant in locis, in quibus adeſt libertas conſcientiæ, nullo modo debere accedere ad Conciones Hæreticorum, & ratio eſt, quia hoc poteſt reſultare in maximum Catholicorum ſcandalum, & offenſionem, & alij fortaſsè eorum exemplo poſſent audire illas Conciones, & peruerti; & *num.* 19. dicit, mortalitèr peccare perſonam magnæ auctoritatis, vt eſt Cardinalis, Epiſcopus, aut Regis Legatus, qui abſque grauiſſima cauſa publicè intereſt Sacris, aut Concioni Hæretici, vel Schiſmatici manifeſti, quia ex hoc maximum acciperet incrementum hæreſis, vel ſchiſma, ac illi notabilis honor accreſceret ex tam grauis Perſonæ præſentia, magnumque indè ſcandalum prouenirет fidelibus, ac grauis eſſet Catholicorum, piorumque hominum offenſio. Id autem præ cœteris cauendum eſt ab Epiſcopo, vndè Cornelius à Lapide *in epiſt.2.ad Thimotheum cap.2. num.96. Deuita, & fuge, non tam propter te, quam propter ſubditos, vt quod illi ſuum Epiſcopum fugere videant, fugiant & ipſi*: Et legi Cardinalem Hypolitum Eſtenſem Legatum Sedis Apoſtolicæ in Gallia fuiſſe à B. Pio Quinto acritèr reprehenſum, quia adſtitit colloquio inter Catholicos, & Hæreticos habito in loco *Depoiſi*, vt ſcribit Homerus Tortora *in ſua Hiſtoria Gallica lib.2. fol.* 62. De materia videndus eſt P. del Bene *dub.*154. *petit.* 3.

Ad Iudæorum autem Synagogas, & eorum conciones acceſſus ſemper à Supre-
58 ma, & Vniuerſali Inquiſitione vetitus fuit, & *de anno* 1600. *die* 31. *Decembris* Clemens Octauus mandauit fieri Edictum nomine Sancti Officij contra Iudæos Vrbis admittentes Chriſtianos ad eorum Synagogas, & Chriſtianos ad illas accedentes, prout promulgatum fuit, & *de anno* 1601. 24. *Septembris*, ſcriptum fuit Inquiſitori Ferrariæ, ne permittat Chriſtianos accedere ad Synagogas, & conciones Iudæorum; Et *de anno* 1607. 25. *Februarij* ſcriptum fuit eidem Inquiſitori, ne permitteret Chriſtianos accedere ad Synagogas Iudæorum, & Circumciſionibus, & eorum nuptijs intereſſe.

Et iure meritò, quia *Canon Apoſtolorum* 63. prohibet, ne Clerici, vel laici Syna-
59 gogas Iudæorum ingrediantur, & licèt ibi dicatur ad orandum, idem tamen eſt, ſi curioſitatis cauſa, dùm ibi ſuperſtitioſa peraguntur, Azorius *to.* 1. *lib.* 9. *cap.* 11. *quæſt.*3. *in fine*, Sanchez *lib.*2. *cap.*31. *nu.*38. Quia ſemper ſcandalum aliis paratur, Sanchez *loco citato*, Ricciull. *de iure perſonarum lib.* 2. *cap.* 39. *num.* 12.

Secùs verò alijs temporibus, vel vt Synagogæ ſtructura ſpectetur, vel vt irri-
60 deantur eorum vana, & ſuperſtitioſa, Azor. *d. quæſt.* 3. *in fine*, Sanchez, & Ricciull. *locis citatis*.

61 Ad eorum conuiuia accedere vetitum fuit in Concilio Agathen. *cap.* 4. relat. *in cap. Omnes* 28. *quæſt.*1. & in alijs ſæpiſſimè, vt in Epaumen. *cap.* 15. Viennen. *cap.* 18. Eliber. *cap.*5. Aurelian. 3. *cap.* 28. & idem tradunt Gloſs. *in cap. Quam ſit de Iudæis*, & ibi Abb. *num.* 2. Soccin. *num.* 1. & alij per Ricciull. *loco citato*, *cap.* 41. *num.* 25. Sanchez *d. cap.* 31. *num.* 12.

62 Et hoc habet locum, ſiue fiat ciborum diſtinctio, ſiue communibus cibis Chriſtiani vtantur, Hoſtien. *d. cap. Quam ſit num.* 3. Io. Andreas *num.* 5. Abb. *num.* 3. Turre-cremata *in cap. Nullus, nu.*4.28.*qu.*1. Sanchez, & Ricciull. *locis citatis*, ille *n.* 13. iſte *num.* 27.

Cæterum quia non reputantur credentes Hæreticorum, qui adeunt Hæreticos diſcendi cauſa, non quæ ſpectant ad Religionem, ſed ad Philoſophiam, Mathematicam &c. vel litteras humaniores, vt voluit Farinacc. *d. quæſt.* 192. *num.* 117.

Quæritur, an liceat Catholicis mittere filios proprios ad Hæreticorum Scholas,
63 & negatiuè reſoluendum eſt propter periculum peruerſionis, vt voluit Ledeſma *to.* 2. *Summæ tract.* 5. *cap.* 12. *poſt vndecim concluſ. diffic.* 3. Nauarr. *conſ.* 1. *de Conſtit. quæſt.* 27. Sanchez *d. lib.* 2. *cap.* 9. *num.* 11.

Idem dicendum eſt, ſi pater vellet filium collocare cum Domino hæretico inſtante
64 maxima etiam neceſſitate, dummodo non ſit extrema, vt benè Card. de Lugo *diſp.* 14. *ſect.* 5. *num.* 166. & pluries fuit reſolutum à Suprema, & Vniuerſali Inquiſitione, non licere Catholicis mittere filios ſuos ad Hæreticorum Scholas.

E contra verò, licèt non ſit de iure illicitum, quod Hæretici mittant filios ſuos ad Scholas Catholicorum ſi non ſint denunciati, Nauar. *d. conſ.*1. *quæſt.* 27. Azor. *to.* 1. *lib.* 8. *cap.* 11. *quæſt.* 8. Ledeſma, & Sanchez *locis citatis*.

Nihilominus Suprema, & Vniuerſalis

Inquiſitio *ſub die 4 Iunij* 1598. ſcripſit In-
66 quiſitori Mediolani, quod non permitte-
ret admitti ad Scholas Catholicorum fi-
lios Hæreticorum, qui excedant annum
duodecimum, neque hos, ſi ſecum ha-
beant Pedagogos, vel famulos hæreticos.

Pariter non reputantur credentes Hæ-
reticorum illi, de quibus certò non ap-
67 paret, quod credant eorum erroribus,
ſed quodammodo credunt verbis, iuſſio-
nibus,& operibus, vt puta, quia ad eorum
dictum cadunt, veniunt, ſermones au-
diunt, litteras deferunt, libros ſuſcipiunt,
alimenta præſtant, pecuniam accommo-
dant, viſitant, & alia faciunt, in quibus
de ritu Hæreticorum nihil oſtendunt,
Eymeric. *par.* 2. *quæſt.* 59. *num.* 4. & ibi
Pegna *comment.* 75. Farinacc. *loco citato*,
num. 123.

His tamen non carent ſuſpicione hæ-
reſis, Farinacc. *loco citato num.* 55.

Pariter excuſantur à pœnis credentium
Hæreticis, qui ex ſimplicitate crederent,
68 Hæreticum eſſe virum bonum, & virum
Chriſtianum, & Catholicum, vel fuerunt
decepti ab aliquo viro, docto, ſi admoniti
recognouerint errorem, vel crederent
illis in his, quæ explicitè Catholici cre-
dere non tenentur, ſic poſt multos voluit
Farinacc. *d. quæſt.* 182. *num*, 126. 128. 129.
130. *&* 131.

Quartò, plures pariter pœnę Hæretico-
rum extenduntur ad fautores, defenſores,
69 receptatores eorum, de quibus ſingilla-
tim videbimus *infra*, quando tractabimus
de præſumptis in fide Inconſtantibus.

Quintò plures etiam pœnæ Hæretico-
rum extenduntur ad eorum filios, de
70 quibus hìc agendum eſt: Dixi *plures*,
quia certum eſt, quod pœna excommuni-
cationis non cadit in filios, cum ſint in-
noxij à peccato hæreſis paternæ, & huiuſ-
modi pœna ſupponit peccatum, *cap. Si
habes* 24. *quæſt.* 3. Bauni *de cenſuris tit. de
Excommunic. cap.* 10. Diuus Thomas 2. 2.
*quæſt.*108. *art.* 4. *ad* 1. Suarez *de fide diſp.*24.
quæſt. 3. *num.* 2.

Nec minùs in eos cadit pœna mortis
iuxta illud Deuteronomij 4. *Non occidetur*
71 *filius pro patre*, & licèt quandoque Deus
propter ſcelera patrum occiderit filios, vt
in paruulis Sodomorum, in Datan.& Abi-
ron. in filio Dauid contigit, eruditè Si-
manch. *Cathol. tit.* 29. *de filijs*, *& minor.*

Non tamen dedit hanc poteſtatem
Principi, ſiue Reipublicæ puniendi quem-
72 piam pro peccato alterius,vel pœna mor-
tis, vel alia corporali, *l. Sancimus*, *C. de
pœnis*, *cap. Si habes* 24. *quæſt.* 3. Caſtro *de
iuſta Hæret. punit. lib.* 2. *cap.* 11. Simanch.
loco citato num. 6.

Etſi in aliquibus Regionibus mos fuit
pro peccato patris etiam occidere filios,
73 vt in Regno Scitharum, & apud Macedo-
nes lex erat, vt propinqui eorum, qui
Regi inſidiati eſſent, cum ipſis etiam in-
ſontes necarentur, iniquiſſimum tamen
morem, & legem tyrannicam fuiſſe dicit
Philo. *lib.* 2. *de ſpecialibus legibus*, eius
verba refert Simanch *loco citato num.* 6.

74 Prima ergo pœna Hæreticorum, quæ
ad filios extenditur, eſt pœna Irregulari-
tatis, quæ colligitur ex Textu *in cap.* 2.
de Hæret. in 6. *& in cap. Statutum il ſecondo
eodem tit.* *De pœna Irregularit.*

Nam in vtroque Textu filij Hæretico-
rum prohibentur aſſumi ad Beneficia, &
Officia publica,ſub quorum nomine com-
prehenduntur etiam Eccleſiaſtica, & per
conſequens intrat Irregularitas, Simanch.
de Cathol. tit. 29. *num.* 17. Nanar. *in man.
cap.*22.*n.*205. Salzedo ad Diaz *cap.*22.*n.*22.
Maiol. *de Irregul. lib.* 5. *cap.* 46. Sanchez,
qui alios *lib.* 2. *cap.* 28. *num.* 7. Suarez *dicto
diſp.* 24. *ſect.* 3. *num.* 2. *& de cenſur. diſp.*43.
ſect. 3. *num.* 1.

Hæc autem pœna incurritur à filijs,
etiam ſi eorum parentes non fuerint dam-
75 nati per ſententiam, ſed notoriè conſtet,
vel per eorum confeſſionem in iudicio,
vel per euidentiam facti eſſe, vel fuiſſe Hæ-
ticos, Azor. *to.* 1. *lib.* 8. *cap.* 13. *poſt qu.* 8.
in 8. *Pœna*, *verſ. Deinde quæro*, Suarez *dicta
diſp.*43. *num.*2. Sayr. *de cenſur. lib.*6. *cap.*10.
*num.*40. Sanchez *lib.* 2. *cap.* 27. *num.* 27.

Ceſſat autem huiuſmodi pœna, ſi Hæ-
retici ſanctè Inconſtantes emendati fue-
76 rint, Eccleſiæ reconciliati,ac incorporati,
nam ceſſat illius cauſa, Bonacina *de Irre-
gularitate diſp.* 7. *quæſt.* 3. *puncto* 7. *num.* 9.
Baldell. *de fide*, *& infidel. lib.* 1. *diſp.* 57.
num. 11. Sanchez *loco citato*

Et in hoc eſt differentia inter parentem
hæreticum, & eius filios, quia pater, vt
dixi *ſupra*, etiamſi fuerit Eccleſiæ recon-
ciliatus, remanet irregularis, donec cum
eo diſpenſetur, filij autem poſt parentum
reconciliationem, diſpenſatione non in-
digent, vt benè Suarez, & Sanches *locis
citatis*.

Dixi *Eccleſiæ incorporati*, quia non
ſufficit, quod emendati ſint, licèt enim
77 relapſi, qui traduntur Curiæ ſeculari
emendentur, non tamen Eccleſiæ incor-
porantur, vt tuetur latiſſimè Ricciull.
lib. 5. *cap.* 30. *à num.* 35.

78 Et propterea filij huiuſmodi relapſorum
irregulares cenſentur, vt tenuerunt Gloſs.
in cap. Statutum verſ. Quia lapſi, & ibi Io.
Andr. *num.* 5. *de Hæret. in* 6. Franch. *ibid.
num.* 4. Anchar. *num.*1. Simanch.*de Cathol.
tit.* 29. *num.* 17. *& in Enchiridion. tit.* 63.
rub. de filijs hæret. Pegna *par.* 3. *comm.* 164.
Decian. *lib.* 5. *cap.* 45. *num.* 3. Azor. *to.* 1.
lib. 8. *cap.* 13. *quæſt.* 8. *in* 8. *pœna*, Sanchez
*lib.*2.*cap.*27.*nu.* 13.*&* 14. Burſatt. *conſ.*289.
num. 16.

num. 16. *lib.* 3. Hos omnes Ricciull. *loc. citato, nu.* 32. *verſ. Quibus non obſtant,* Roias *de Hæret.* 2. *par. num.* 337. Locat. *ver. Hæreticorum filij,* Paramo *de origine Inquiſitionis lib.* 3. *quæſt.* 9. *num.* 206. & 207. Suarez *de cenſur. diſp.* 43. *ſect.* 3. *num.* 4. Molin. *de Iuſtit. & Iure par.* 1. *diſp.* 658. *num.* 19. Addo Baldell. *de fide lib.* 1. *diſp.* 53. *nu.* 20. Card. de Lugo *de fide diſp.* 25. *num.* 53.

79 Contrariam ſententiam tenent, tanquam benignitati, & æquitati Sancti Officij magis conſonam, Gemin. *in cap. Statutum,* §. *hoc ſanè, num.* 2. *de Hæret. in* 6. Nauar. *in Summa cap.* 27. *nu.* 205. Ledeſma *in* 2. *par.* 4. *quæſt.* 26. Caſtro *de iuſta Hæret. punit. lib.* 2. *cap. vlt. & lib.* 1. *de lege pœnal. cap.* 7. Repertor. *ver. filij,* Maiol. *de Irregular. lib.* 5. *cap.* 46. Tolet. *in Summa lib.* 1. *cap.* 25. Valent. *in* 4. *to.* 3. *diſp.* 7. *quæſt.* 19. *punc.* 3. Sà *ver. Irregularitas, num.* 2. Rodriguez 1. *to. Summæ, cap.* 160. *num.* 2. Montalbus *ad leges Regias lib.* 2. *tit.* 26. *par.* 7. Lup. *de Hæret. cap.* 18. Surd. *conſ.* 346. *num.* 24. Canter. *Quæſt. crimin. tit. de quæſt. tangent. punc. delicti cap.* 5. *num.* 4. Henriquez *de Irregular. lib.* 14. *cap.* 5. *nu.* 4. *verſ. Quid dicendum?* Pegna *d. comment.* 164. dicit, hanc quæſtionem indigere deciſione Pontificia, P. Diana *in* 4. *par. tract.* 2. *de Irregularitate reſolut.* 45. dicit, de mente Præpoſiti, & Coninchij, hanc quæſtionem eſſe inutilem in noſtris partibus, quia licèt iſti non incurrant Irregularitatem latam *in cap. Statutum,* incurrere tamen Irregularitatem ortam ex infamia.

80 MIHI verò placet opinio affirmatiua, tanquam melioribus rationibus fulcita, ſed propter æquitatem, & benignitatem Sancti Officij fortaſsè opinio negatiua eſt tenenda, in omnem caſum hæc dubietas poteſt inclinare Summum Pontificem ad faciliùs diſpenſandum cum Hæreticorum filijs.

Idem dicendum eſt de filijs Hæreticorum, qui quamuis relapſi non ſint, non admittuntur ad incorporationem, etiamſi ad pœnitentiam admittantur.

Idem de filijs negatiuorum, qui traduntur Brachio ſeculari, quamuis profiteantur, ſe eſſe, & mori Catholicos.

Idem de filijs eorum, qui pro prima vice traduntur Brachio ſeculari iuxta Conſtitutionem Pauli Quarti, & Clementis Octaui, nam iſti ſunt fictè relapſi, ſic de primis Suarez *d. diſp.* 43. *ſect.* 3. *ad fin.* Sanchez *d. cap.* 27. *num.* 24. Baldell. *dicta diſp.* 53. *num.* 21. De ſecundis vltra Suarez, & Sanchez, Cantera *d. cap.* 1. *num.* 11. Card. de Lugo *d. diſp.* 25. *ſect.* 4. Baldell. *d. cap.* 53. *num.* 22.

De tertijs verò idem ſentiendum, quia iſti dicuntur fictè relapſi, & militat eadem ratio negatæ incorporationis.

81 Sed quamuis effectus irregularitatis ſit vt non ſolùm ad ordines quis aſcendere nequeat abſque diſpenſatione, ſed non poſſit etiam in ſuſceptis miniſtrare, vt colligitur ex Textu *in cap. Curandum* 34. *diſtinc. & in cap. Si cuius vxorem eadem diſtinc. cap. vlt. de Tempor. ordin. cap. Inquiſitionis il primo de Accuſat.* Innocent. *in cap. Si celebret, de Cler. Excommun. miniſtran. num.* 3. Cardinalis *in Clement. vnic. de homicid.* Suarez *de cenſuris diſp.* 40. *ſect.* 2. *num.* 1. & 4.

82 Nihilominus ſi filij Hæreticorum promoti fuiſſent ad Ordines, antequam eorum pater incidiſſet in hæreſim, non priuantur vſu, & exercitio Ordinum, tùm quod Ius quæſitum iam habeant, quo nemo abſque culpa ſua priuari poteſt, Gloſs. *in cap. Satis peruerſum in princip. diſtinc.* 56. tum quia Textus *in cap.* 2. §. *Hæretici de Hæret. in* 6. ex quo colligitur, huiuſmodi irregularitas non præcipit, hos filios ab Officijs adeptis deijci, ſed ad ea impoſterum non admitti, Maiol. *de irregularitate cap.* 47. *num.* 6. Suarez *de cenſuris diſp.* 43. *ſect.* 3. *num.* 2. *in fine,* Sanchez *loco citato num.* 10.

Sed hæc reſtrictio maximam patitur difficultatem per ea, quæ dicemus *infra* de pœna amiſſionis Beneficiorum, vt conſiderat Baldell. *loco citato, num.* 16. *verſ. Sed oppoſitum, & num.* 19.

De pœna Infamiæ.

83 Secunda pœna, quæ extenditur ad filios eſt pœna infamiæ, Simanch. *de Cathol. tit.* 9. *num.* 269. & *tit.* 29. *num.* 14. Couuar. *lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 1. Caſtro *lib.* 2. *de iuſta Hæretic. punit. cap.* 9. Gomez *ad l.* 40. *Tauri num.* 9. *verſ. Tertio principali,* Canter. *quæſtion. d. cap.* 1. *num.* 11. & *cap.* 2. *num.* 11. Azeued. *lib.* 8. *recopil. tit.* 3. *l.* 1. *num.* 17. & *l.* 3. *num.* 34. & 35. Paramus *de origin. lib.* 3. *quæſt.* 9. *num.* 206. Pegna *par.* 1. *comment.* 4. cum alijs per Sanchez *lib.* 2. *cap.* 28. *nu.* 4. Baldell. *d. diſp.* 54. *num.* 10. Farinaccius *quæſt.* 191. *num.* 23. 11. *ampl.* & hanc opinionem tenet Rota *in Conchen. penſionis* coram Penia *deciſ.* 305. *poſt* 2. *volum. Farinacc.* & per Garziam *de Benefic. par.* 11. *cap.* 10. *num.* 79.

84 Contrariam opinionem, filios Hæreticorum non incurrere pœnam infamiæ ob paternam hæreſim, quia nullo iure ſtatuta eſt, tenent Menoch. *conſ.* 808. *num.* 44. & 45. Suarez *de cenſuris, diſp.* 48. *ſect.* 3. *num.* 2. Sanchez *d. cap.* 28. *num.* 5. idem Suarez *de fide diſp.* 24. *num.* 7.

85 Non enim ex quo iſti arcentur ab officijs, & Beneficijs, debent reputari infames, vt ſentiunt Doctores, qui contrariam tuentur ſententiam, latè Baldell. *loco citato,* quia vt benè Suarez, & Sanchez, quibus in hac dubitatione aſſentior, inhabilitas ad officia, & Beneficia non prouenit ab infamia paterna, ſed eſt quoddam irregularitatis genus, per quod arcentur à præ-

dictis officijs, & Beneficijs, aliàs ſi filij Hæreticorum eſſent infames, ſubirent alias pœnas infamiæ, quibus non ſubiacent, *vt videbimus*.

Secundò, quia etſi aliàs valeat argumentum à crimine læſæ Maieſtatis humanæ,
86 ad crimen læſæ Maieſtatis diuinæ, vt *ſupra* dictum eſt; Attamen hoc non habet locum, quando tractatur de extendenda pœna præſertim contra innocentes, Soccin. *conſ.* 275. *num.* 11, *vol.* 2. Sanchez *loco citato*, Suarez *loco citato*.

Tertiò, quia cum expreſſerit lex Canonica pœnas, quibus innodantur Hæreti-
87 corum filij, vtique aliæ debent cenſeri excluſæ, vt poſt Salicetum ratiocinatur Surd. *conſ.* 386, *num.* 18, *&* 19. *verſ. Non obſtat*.

88 Hinc propterea infertur, filios Hæreticorum non amittere nobilitatem, Simanc. *de Cathol. tit.* 29. *num.* 18. Tiraquell. *de Nobilit. cap.* 35. *num.* 4. Suarez *d. diſp.* 24. *ſect.* 3. *num.* 7. Sanctarell. *de hæreſi cap.* 35. *num.* 1.

Ratio eſt, quia illam non habent à parentibus, qui crimen huiuſmodi perpe-
89 trantur, ſed ab antiquis Prædeceſſoribus, ad quod optimè conducit Textus *in l. eum, qui ff. de Interdictis*, ibi.

Eum, qui Ciuitatem amiſit, nihil aliud Iuris adimere liberis, niſi quod ab ipſo prouenturum eſſet ad eos, ſi inteſtatus in Ciuitate moreretur, hoc eſt hæreditatem eius, & libertos, etſi quid aliud in hoc genere reperiri poteſt; quæ verò non à Patre, ſed à genere, à Ciuitate, à rerum natura tribuuntur ijs manere incolumes, Tiraquell. & Sanctarell. *locis citatis*.

Quod ſi priuilegium nobilitatis eſſet conceſſum à Principe ipſi patri hæretico,
90 ſicuti perdit ille nobilitatem propter delictum, ità etiam & eius filij, Decius *conſ.* 318. Menoch. *conſ.* 805. *nu.* 8. Simanch. *loco cit.* Otalora *de Nobilitate par.* 4. *princip. cap.* 9. *nu.* 2. Lupus *de Regno Nauarræ par.* 5. §. 6. Sanctarell. *loco citato num.* 2. Tiraquell. *de Nobilitate, cap.* 35. *num.* 4. Sanctarellus *loco cit. verſ. Nam cum huiuſmodi*.

Secùs tamen ſi filius ob propria merita acquiſiuiſſet priuilegium nobilitatis, quia
91 obſequens parentis delictum illud non amittit, cum ob propria merita independenter à patre illud obtinuerit, Menoch. *loco citato*, *& conſ.* 808. *num.* 25. Otalora, & Sanctarell. *locis citatis*.

92 Secundò infertur, filios Hæreticorum non arceri à teſtimonio ferendo iuxta Text. *in cap. Non poteſt* 2. *quæſt.* 7. quia nullo iure prohibentur, Sanchez *d. cap.* 28. *nu.* 5.

Neque obſtat, quod non poſſint accuſare filij Hæreticorum ob incurſum infamiæ patris, & ex eius delicto, vt ex Bonacin. *de Irregular. diſp.* 7. *quæſt.* 3. *num.* 13. tenet Eſcobar. *de purit. & nobilit. probanda quæſt.* 4. §. 4. *num.* 41.

Quia non valet argumentum, irregularitas filiorum oritur ex infamia naſcen-
93 te ex delicto Patris, ergo ſunt infames filij; Nam cum nullo iure ſit impoſita hæc pœna filijs Hæreticorum, vt ſupra dictum eſt, ſed ſola, & pura irregularitas, huic irregularitati non eſt annectenda alia pœna non ſtatuta à iure contra Textum *in cap. Is, qui de ſentent. excomm. in* 6. Sanctarell. *cap.* 25. *dub.* 2. *num.* 12.

Minùs obſtat, quod abſurdum, ſit filios damnatorum pro crimine læſæ Maieſtatis humanæ infames eſſe, non autem filios damnatorum de crimine læſæ Maieſtatis diuinæ, vt dicit Eſcobar. *loco citato nu.* 45.

94 Quia Sancta Mater Eccleſia, quæ eſt cultrix Iuſtitiæ, & Mater Pietatis, Text. *in C. lib. feudor. tit. de alienat. feud. cap.* 1. §. *Sed diuerſum obſeruatur*, Io. Andr. *in cap. Continebatur, de his, quæ fiunt à Prælato ſine conſ. Capituli*, nunquam ea facit, per quæ poſſit aſpera, & rigida iudicari, *cap. Tua de Iureiurand.* & ideo non tam ſæuit in filios Hæreticorum, ſicut lex ciuilis, ſed certis pœnis contenta afflictiones non addit afflictis, nec ſæuit propter aliorum culpas in innocentes, vt benè in propoſito conſiderat Surd. *conſ.* 386. *num.* 20.

95 Tertia pœna eſt priuatio hæreditatis paternæ *cap. Vergentis verſ. Cum enim, & in verſ. nec huiuſmodi*, & ibi Gloſſ. *in figuratione caſus in verſ. Exhæredatio*, Abbas antiquus *in Summar.* Hoſtien. *num.* 9. Io. Andr. *num.* 1. Boich. *num.* 4. Butr. *num.* 1. Panormitan. *num.* 1. Felin. *num.* 1. Soccin. *num.* 7. Zabarell. *num.* 13. *&* 14. Anan. *num.* 1. *&* 9. *de Hæret.* Simanch. *de Cathol. tit.* 9. *num.* 4. *& in Enchiridion. tit.* 36. *& tit.* 63. Repert. *ver. Confiſcatio*, Locat. *ver. filij*. Menoch. *de arbitrar. caſ.* 546. *num.* 11. Farinacc. qui alios *quæſt.* 190. *num.* 1. Sanctarell. *cap.* 36. *dub.* 1. *num.* 4.

An autem priuentur legitima, & alimentis diximus ſupra in pœna confiſcatio-
96 nis bonorum, videndus Farinacc. *qu.* 191. *à num.* 5. *vſque ad* 9. Sanctarell. *loco citato*.

Et quamuis huiuſmodi pœnæ, & aliæ ſupra traditæ, & inferiùs tradendæ non
97 excedant in filijs lineæ maſculinæ ſecundum gradum, vt videbimus *infra*: Hæc tamen pœna extenditur ad omnes deſcendentes vſque in infinitum, Couuar. *Variarum reſol. lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 2. Decianus *lib.* 5. *cap.* 45. *num.* 3. Farinacc. *loco citato, num.* 21. *&* 22.

Et hæc pœna habet locum ſiue ſimus in Terris Eccleſiæ, ſiue in Terris Imperij,
98 licèt enim de Iure Ciuili antiquo filij Hæreticorum non priuentur hæreditate paterna, *l. Manichæos*, §. *Præterea, verſ. Sed hæc filios, C. de Hæreticis, l. Hæretici*, §. *Orthodoxi, ff. eodem, l. Manichæi la ſeconda, l. quæ*

de Sammaritis, *l. Cognouimus*, *& in Auth. idem eſt*, *C. eod.* De iure tamen Authenticorum paterna hæreditate priuantur, vt habetur *in Authenth. Gazaroſ.cap. de Hæret.* & ibi Bella-pertica, & Cynus *num.* 1. *&* 3. Alberic. *num.* 1. Salicet. *num.* 1. Felin. *in cap. Vergentis, num.* 4. Simanch. *de Cathol. tit.* 9. *rubr. de bonis Hæret. num.* 1. Pariſ *conſ.* 2. *num.* 182. *lib.* 4. Pegna *par.* 2. *comment.*158. Surd *conſ.* 386. *nu.* 13. Farinacc. qui alios *loco citato*, *nu.* 31.

Sed quatenus per ius Authenticorum filij prædicti non priuarentur paterna hæ-
99 reditate, nihilominus in Terris Imperij debet ſeruari Ius Canonicum, quia ſumus in crimine Eccleſiaſtico, vt benè Alber. *in l. Cognonimus*, *num.* 2. *C. de Hæret. cap. Vergentis Extrau. de Hæret.* & ibi Gloſs. *in ver. Exhæredatio*, Boich. *num.* 45. *&* 46. Anchar. *num.* 7. Butr. *nu.* 11. Abbas *nu.* 5. vbi miratur de Io. Andrea, qui contrariam tenet opinionem, Soccin. *num.* 8. qui ait, opinionem Io. Andreæ falſam eſſe, Pariſ. *d.conſ.*2. *num.*182. *lib.*4. Carrer. *de Hæret. num.* 140. Pegna *d. comment.* 9. Farinacc. qui alios *loco citato num.* 37.

100 Quæ pœna habet locum, ſiue filij nati ſint poſt hæreſim paternam, ſiue ante, vt voluit Simanch. *d. tit.* 29. *num.* 22. qui dicit, ità ſeruari in praxi, Roias *de hæret. par.* 2. *num.* 356. Pegna *par.* 3. *comm.* 163. Farinacc. qui alios *d. quæſt.* 191. *num.* 40.

Sed quia hæc opinio multos habet contradictores, vt lätè dicemus in pœna priuationis Beneficiorum, ideo ad dicenda *inferiùs* lectorem remitto.

101 Sed licet filij Hæreticorum priuentur hæreditate paterna, non priuantur tamen hæreditatibus, quæ illis non proueniunt ex perſona paterna, ſiue ex illius ſucceſſione, Boich. *d.cap.Vergentis nu.*6. Farinac. *d. qu.*191. *num.*42.

102 Primò infertur, non priuari hæreditate aui paterni Catholici, Iaſon. *l.Hæreditas num.*8. *C. de his, quibus vt indign.* Alexander *conſ.*74. *num.*1. *vol.*3. Cephal. *conſ.*103. *nu.*18. *vol.*1. Menoch. *conſil.*888. *num.* 24. Surdus *conſ.*386. *per tot.* Canter. *quæſt. crimin. rubr. de Hæret. cap.*1. *num.*11. *&* 12. Simanch. *de Cathol. tit.*29. *num.* 18. Sanctarell. qui alios *dicto cap.* 36. *dub.* 1. *num.* 3. Sanchez *lib.* 2. *cap.*14. *num.*35. Farinacc. qui alios *loco cit. num.* 26.

103 Quod idem dicendum eſt de hæreditate materna, Locat. *ver. Filij num.* 9. Repertor. *ver. Filij, verſ. Sed quæro*, Zanchin. *de Hæret.cap.*28. *num.*9. Decian. *lib.*5. *cap.*45. *num.*2. Farinacc. *loco cit. num.*27.

104 Et de hæreditate proueniente à quocumque extraneo Catholico, Bartol. *in l.* §. *Quidam rectè num.*2. *ff.de liber. & poſthum.* Butrigar. *l.*1. *C.de hæred. inſtit.* Simanch. & alij *num. præcedente allegati*.

105 Secundò infertur, filios Hæreticorum eſſe capaces Maioratus, ſiue Iuriſdictione careat, ſiue illam habeat, vt de prima parte voluit poſt multos Molin. *de Primogen. lib.* 4. *cap. vlt. num.*51. alter Molin. *de Iuſtit. & Iure to.*3. *par.*1. *diſp.*658. *num.*25. Sarmient. *Select.cap.*4. *num.*5. *lib.*3. Sanchez latiſſimè *d. lib.*2. *cap.*30. *num.* 4. Sanctarell. *d. cap.*36. *dub.*2. *num.* 10. P. del Bene *par.*1. *dub.* 173. *Corollar.* 5. *&* 6.

Rationem habemus *ex l.* 3. *ff. de interd. & leg.* vbi habetur, filium ob pàtris delictum amittere bona, quæ à parente obtineret, ſi non deliquiſſet, non vero ea amittere, quæ non à patre, ſed à genere, Ciuitate, ac à rerum natura illi obueniunt.

Sed filius in maioratu non ſuccedit patri, ſed primo inſtitutori, vt dicunt *ſupra citati.*

106 Si autem Maioratus fuiſſet à patre inſtitutus, diſtinguendum eſt cum Sanchez: aut Maioratus, ſiue Primogenitura fuit inſtituta teſtamento, ſiue ante, ſiue poſt delictum patris, tunc filij in illa non ſuccedunt, quia Maioratus iſte tranſit in Fiſcum, *vt ſupra* dictum eſt.

Idem dicendum eſt, ſi Maioratus fuiſſet inſtitutus poſt delictum quocumque contractu, etiam irreuocabili, quia tunc pariter tranſit in Fiſcum.

Si autem Maioratus inſtitutus ſit ante patris inſtituentis delictum, & in contractu inter viuos, ſiue irreuocabili, ſiue reuocabili, dummodo non ſit reuocatus ante patris condemnationem, filij in ipſo ſuccedunt, quia talis maioratus non tranſit in Fiſcum; ſic Sanchez *d. lib.* 2. *cap.*39. *num.* 13.

Quouerò ad ſecundam partem, in qua maior ſtat difficultas, quia filij Hæreticorum videntur ab huiuſmodi dignitatibus arcendi, vel tanquam infames, *l.* 2. *C.de Dignitatibus*, vel tanquam incapaces iuriſdictionis, Sanctarell. *dicto cap.* 36. *dub.* 2. *num.* 11.

Et ideo hanc ſententiam ſubſtinent, Parlador. *in ſua Seſquicentur diffic. iuris*, *diff.*109. §.1. *per tot.* quem ſequitur Carena *par.*2. *tit.*1. §.31. *num.*170.

107 Sed contraria opinio verior eſt, & tenenda, quando Dignitas, puta Marchionatus, vel Ducatus, annexa eſt Maioratui, vt volunt Molin. *de Iuſtit. & Iure to.*3. *par.* 1. *diſput.*653. *num.*25. Menoch. *d. conſ.*808. *num.*9. *lib.*9. Valaſc. *de Iure Emphyteut.q.*49. *num.* 11. Berous *conſ.*155. *&* 156. *volum.* 3. Sanchez, qui hanc comprobat per varias rationes *dicto cap.*30. *num.*7. Sanctarell. *loco cit. num.*11.

108 Non obſtat, quod filij Hæreticorum ſint incapaces iuriſdictionis, quia hoc procedit, ſi iuriſdictio de per ſe principaliter

tribuatur, ſecùs quando illa venit in conſequentiam bonorum, quorum ipſi ſunt capaces, vt poſt Innocent. Abb. Felin. & alios, dicit Molin. *de Primogen. lib.* 1. *cap.*13. *num.*14. Sanchez,& Sanctarell. *locis citatis*.

109 Non obſtat, quod Infames non ſunt capaces Dignitatum, quia reſpondetur, quod filij Hęreticorum non ſunt infames, & quatenus tales eſſent, arcerentur à Dignitate, ſi ipſi illam vellent principaliter acquirere, ſecùs ſi illam acquirant in conſequentiam bonorum, Sanctarell. *loco cit, verſ. Obijcies ſecundo*.

110 Quarta pœna, quæ extenditur ad filios Hæreticorum, eſt priuatio Beneficiorum Eccleſiaſticorum, *cap. Vt commiſſi*, §. *Priuandi*, & ibi Monach.*num.*1. Gemin.*num.*3. Franc. *num.* 3. *de Hæret. in*6. Calderin. *de Hæret. rubr. de pœn.Hæret. poſt nu.*4. Carrer. *in prax. tit.de Hæret.* §.*Nunc de pœnis num.*5. Repertor. *ver. Filij, verſ. Nunc videndum*, Villad. *de Hæret. quæſt.*23. *num.*2. Decianus *lib.*5. *cap.*45. *num.*50. Farinacc. *qu.*191.§.2. *nu.* 44. Et adſunt plures Pontificum Conſtitutiones, quibus huiuſmodi pœna filij Hæreticorum plectuntur, nempe Alexandri Quarti *Quod ſuper*, & *Ad extirpanda*, Honorij Quarti *Exhibita*, Gregorij Noni *regiſtrat.* per Pegnam *in fine Directorij*.

111 Et non ſolùm priuantur obtentis, ſed fiunt inhabiles ad alia obtinenda, *cap. Quicumque*, §. *Hæretici, de Hæret. in* 6. & ibi Gloſs. *in figuratione caſus, in ver. Sciendum, & in ver. Beneficia*, Monach.*n.*1. Archid.*n.*9. Gemin. *num.*1. Io: Andr. *col.penult.in verb. Beneficium*. Et facit Text. *in cap.Statutum il primo,eod,tit.in* 6. cum alijs innumeris relatis à Farinacc. *d.qu.*191. *num.*48.

112 Quod habet locum, non ſolùm ſi filij nati ſint poſt patris delictum, ſed etiamſi ante perpetratum à patrę crimen, Couuar. *variar. lib.*2. *cap.* 8. *num.* 5, Roias *de Hæret. par.*2. *aſſert.*4. *num.*354. *& ſingul.* 68. Pegna *par.*3. *comment.*163. Surdus *dicto conſil.*386. *num.* 7. Farinacc. qui alios *loco cit. num.* 52. Et in hanc inclinat Rota *in dict. Concben. Penſionis, regiſtr.* per Garziam *vt ſupra*, & *poſt* 2. *volum. conſil.* Farinacc. *deciſ.* 123. plures refert P. del Bene *par.* 1. *dub.* 174. *num.* 2.

113 Quamuis contrariam opinionem teneat Simanch. *de Cathol. tit.*29. *rubr.de filijs num.* 22. *& in Enchiridion. tit.* 63. *num.* 10. Clar. §.*Hæreſis, verſ. Quæro nunc*, Anan. *in cap. Vergentis nu.*17.*de Hæret.* Locat. *qu.*22. Tolet. *in Summ. lib.* 1. *cap.* 69. *num.*4. quos adducit, ſed reprobat Farinacc. *d. qu.*191. *num.* 53.

Cæterùm in hac quæſtione, an filij Hæreticorum priuentur obtentis, ſiue nati ante delictum patris, ſiue poſt, ſiue illa obtinuerint ante patratum crimen à patre, ſiue ante illius condemnationem, ſemper in hac Suprema, & Vniuerſali Inquiſitione ſeruata fuit negatiua opinio tanquam humanior, & æquior, & pietati Sanctiſſimi Tribunalis conſona, cum tractetur de pœna ad innocentem extendenda.

114 Et propterea, cum *de anno* 1594. eueniſſet caſus, quod famoſus ille Antonius Perez à Secretis Philippi Secundi Regis Hiſpaniarum, à carceribus Inquiſitionis Ciuitatis Cæſar-auguſtanæ aufugiſſet, & vt dicebatur ad Hæreticos, & fidei hoſtes ſe contuliſſet, fuit per ſententiam diffinitiuam Hæreticus declaratus, & Hæreticorum fautor, ſtatuaque eius combuſta: dubitatumque fuit, an Conſaluus Perez eius filius priuatus fuiſſet Beneficijs, quæ obtinebat, vel ſaltem veniret priuandus. Et cauſa propoſita in Rota, propter diuerſitatem opinionum Doctorum, Domini mandarunt, vt R. P. D. Peñia, ſiue Iuſtus Ponens referret Sanctiſſimo tunc temporis Clementi Octauo, quid actum fuiſſet in Rota, & Sanctitas Sua reſpondit *ſub die* 23. *Decembris* propoſuiſſe dubium in Suprema, &c. & reperiiſſe, Sanctum Officium ſeruare opinionem negatiuam tanquàm benigniorem, & ideò non eſſe locum diſputationi, vt refert idem Pegna *in dictis deciſ. Concben. Penſionis* 24. *Octobris* 1594. *quæ eſt deciſio* 402. *inter eius recollectas to.* 1. Et Iuſtus *in eadem cauſa* 16. *Decembris* 1594. *vt in deciſ.* 90. *poſt* 2. *vol. conſ. Farinaccij*.

Sed nihilominus diſputato dubio in Rota *ſub die* 6. *Martij* 1598. vna parte informante, & Auditoribus morem, & æquitatem Sancti Officij ignorantibus, quia ſiue Peñia, ſiue Iuſtus morbo oculorum impeditus, ad Rotam accedere non potuit, quæ tamen excuſatio friuola erat, cum per Epiſtolam, vel Nuncium potuiſſet Auditoribus pietatem Sanctæ Inquiſitionis ſignificare: ſed re vera fuit diſputatum dubium, quia Clemens Octauus in ſua reſolutione inconſtans mandauit dubium diſputari, vt apparet ex dicta deciſione, in qua:

Primò, reſolutum fuit, pœnas à Sacris Canonibus inflictas filijs Hæreticorum, eos comprehendere, ſiue nati ſint ante, ſiue poſt patris delictum.

Secundò, filios Hæreticorum priuari Beneficijs obtentis, etiam ante patris delictum.

Tertiò, reſolutum fuit filios Hæreticorum eſſe perpetuò infames.

Quartò, addendo rigorem rigori eſſe etiam priuatos penſionibus, vt apparet ex deciſione compilata per R. P. D. Peregrinum, de qua per Garziam *de Benef.par.*11. *cap.*10. *num.*79. qui nititur reſpondere om-

nibus obiectionibus, & auctoritatibus in contrarium facientibus: Sed an fœliciter, an infœliciter, videatur Sanchez *d. lib. 2. cap.27. & 28.* Sanctarell. *cap.34. dub. 1.* & eadem Rota coram Peñia in *cit. deciſ.403. per totam.*

Benè reperij, quod *ſub die* 13. *Octobris* 1599. fuit eadem cauſa propoſita in Sacra Congregatione, & omnes Conſultores fuerunt in omnibus prædictis reſolutionibus, & concluſionibus pro ſententia negatiua: ſed Sanctiſſimo placuit cauſam non diffinire per Decretum, ſed per diſpenſationem, quod etiam contigit *ſub die* 10. *Februarij* 1600.

Et ideò ſtante benignitate, & pietate Sancti Officij, vel debemus ſequi ſententiam negatiuam, quicquid dixerit Rota contra morem ſuum, quæ ſemper in delictis mitiorem ſequitur opinionem, & quicquid dixerit Eſcobar poſt hæc ſcripta à Me viſus *in ſuo tract. de Purit. & Nobilit.* qui omnia mutuauit à Rota, & à Sanchez, nec etiam ipſe fœliciter ad contrariæ opinionis fundamenta reſpondit, quia ſententia negatiua benignior eſt, vt dicunt Simanch. *de Cathol. tit. 29. num. 7.* Pegna *par.3.comm.163.in fin.* Clar. *§.Hæreſis, verſ. Item Clericos*, Baldell. *de fide, & infidel. lib.1. diſput.53.* qui ſubiungit inductum eſſe pia conſuetudine, vt filij, & nepotes Hæreticorum non modò non cenſeantur ipſo iure priuati beneficijs, & penſionibus ante patris delictum obtentis, ſed nec etiam priuentur per ſententiam, vel ſaltem ſtatim atque petunt diſpenſationem, ſine mora, & abſque difficultate conceditur diſpenſatio.

115 Hæc tamen pœna priuationis beneficiorum non habet locum in filijs Hæreticorum pœnitentium, & ad fidem redeuntium, iuxta Text. *in cap. Statutum, il primo, de Hæret. in 6.* vbi Gloſs. & Doctores Farinaccius, qui plures allegat *dicta quæſt.191. num. 64.*

Dummodo Hæretici pœnitentes fuerint Eccleſiæ incorporati, iuxta Text. *in dicto cap. Statutum*, ibi;

Non autem illos, quos emendatos eſſe conſtiterit, & incorporatos Eccleſiæ vnitati.

116 Ideò filij Relapſorum, & iàm pœnitentium ad Sacramenta Eccleſiæ receptorum non euadunt hanc pœnam, Io:Andr. *dicto cap. Statutum num. 1.* Franc. *num. 4.* Simanch. *de Cathol.tit.29.num.17.* & *in Enchiridion. rubr. 63. num. 6. & 7.* Pegna *par. 3. comm.164. verſ.Circa ſecundum*, Farinaccius *loco cit. num.65.*

Nec habet locum in filijs ſuſpectorum de hæreſi, Put. *deciſ. 400. vol. 2.* Zanchin. *de Hæret. cap.28.num.3.& 4.* Repertor. *ver. Filij*, Pegna *loco cit. verſ.Nam filij*, Sanchez *cap.27. num.9.* Farinacc. *quæſt.191. num.67.* Sanctarell. *cap.34. dub.2. num.18.*

117 Quinimò, nec ipſi ſuſpecti de hæreſi ſunt priuati beneficijs, nec inhabiles redduntur ad ea obtinenda, quamuis publicè abiurauerint de vehementi, vt plenè Rota *deciſ. 51. poſt primum volum. conſil. Farinaccius.*

Et fuit pluries in Suprema, & Vniuerſali Congregatione reſolutum abiurantes de vehementi, etiam publicè, non incurrere Irregularitatem.

118 Similiter non habet locum hæc pœna in filijs Hæreticorum damnatorum in contumaciam, quia vnius contumacia alteri nocere non debet, *l. Eius qui, ff. de Iure Fiſci*, & hanc opinionem tenet Gloſs. communiter recepta *in cap. Excommunicamus il primo, §. Qui autem, ver. Condemnentur, de Hæret.* Simanch. *de Cathol. tit.2. num.20. & 21. & tit.14.in fin.* Pegna *par.3.comm.49.* Sanchez, qui alios *dicto cap. 27. num. 27.* Farinacc. *quæſt.191.num.56.*

119 Quæ tamen opinio intelligi debet, ſi verſemur in ſimplici contumacia, ſecùs autem ſi præcedat plena delicti probatio, vt in crimine læſæ maieſtatis humanæ voluit Farinaccius *quæſt.116.num.130. & in crimin.Hæreſis d. quæſt.191. num.68.* Scaccia *de Iudic. cap.98. num 4. & 5.*

120 Ideo cauendum eſt à Deciano *lib. 7. cap.41. num.33.* & à Sanchez *dicto cap.2. & cap. 27. num. 19.* quia eorum rationes non concludunt, vt de rationibus Deciani dixit Farinacc. *d.quæſt.116.num.3.* nec Textus *in cap. Cum contumacia*, in quo ſe fundat Sanchez, facit ad propoſitum, quia ibi non traditur, quod ex ſola contumacia quis cenſeatur verè conuictus, & pertinax Hæreticus, ſed ex eo quod per annum excommunicationem ſubſtinuerit, & in his terminis intelligendi ſunt Pegna, & Sanchez *vt ſupra.*

121 Et ratio eſt, quia ex illa perſiſtentia in excommunicatione per annum, inducta fuit violenta ſuſpicio, vel potiùs præſumptio iuris, & de iure, quæ tollit omnem defenſionem, & inducit ſufficientem hæreſis probationem: talis enim contemptus Clauium efficit, vt Eccleſia habeat illum pro conuicto de hæreſi, vt volunt Hoſtien. *dicto cap.Cum contumacia nu.2. ver. Anathematis, & in rubr. de Summa Trinit. & Fide Cathol.* Doctores, quos refert Farinacc. *quæſt.192.num.14.* ſed meliùs Scaccia *de Iudic. cap.98.num.4.* & præſertim *num.5. & 6.*

122 Nec quod concluſio limitetur in crimine hæreſis habet ſolidum fundamentum in iure, vt benè Card. de Lugo *de virt. fidei Diuinæ diſput.25. ſect. 4.* Et ideò idem Cardinalis tranſit cum opinione negatiua, iuxta *ſupra* tradita, quam tenet Gigas *de Crimine læſæ Maieſtat. lib. 3. cap. 13. num. 3.*

tit. de pœnis, quas incurrunt filij, & ad terminos dicti *cap. cum contumacia* reducenda ſunt, quæ longo ſermone habet Eſcobar. poſt hæc ſcripta à Me viſus *in tract. de Purit. & Nobilit. probanda quæſt.4.§.4. per totum*.

123 Hæc autem contumacia non obſtabit, ſi ob legitimum impedimentum comparere non potuit coram Inquiſitoribus, vt docent Gemin. Franc. & Io:Andr. *in dicto cap. Cum contumacia*, Pegna *d. comm.* 164. Sanchez *d. cap.27. num.*19.

124 Pariter contumacia patris non obſtabit, ſi filij probauerint patris innocentiam, & Catholicum ſemper extitiſſe: Tam enim ipſe contumax etiam poſt annum admittitur ad probandam ſuam innocentiam, vt dictum eſt *ſupra*, & eſt Gloſs. *in cap. Excommunicamus il primo*, §. *Qui autem*, *ver. Condemnentur*, *de Hæret.* Sanchez qui plures *dicto cap. 27. num.* 18. Farinaccius *quæſt.*185. *n.*106. Quam etiam filii, vt ex Text. *in l. Filio*, §. *Lecto, de adim. leg.* & *in l. Si quis filium, ff. de inoffic. teſtamen.* Bald. Peregrin. Gomez, Vaſquez, Pegna, voluit idem Eſcobar. *loco cit. num.*30. & 31. vbi *num.* 32. dicit, ſe vidiſſe filios Antonij Perez, *de quo ſupra*, cuius ſtatua fuerat combuſta in contumaciam, eoſque probaſſe coram Inquiſitore Hiſpaniarum patris innocentiam, & ideo illius memoriam fuiſſe abſolutam, & filijs integrè famam reſtitutam, cuius dicta refert Fermoſ. *par.*2. *alleg. Fiſcal.* 9. *num.* 63. adeo iudicia hominum inconſtantia: ſed neſcio, an reſtitutæ fuerint penſiones. Non aſſentior tamen prædicto Eſcobar, dum dicit, prædicta non habere locum, vbi vigent ſtatuta puritatis, *vt* 1. *par. cap.*9. §.2. *num.*45.

Nam hoc valdè rigoroſum videtur, cum filij huiuſmodi euitent pœnas inflictas non ſolùm à lege Ciuili, ſed à Sacris Canonibus, non video, qua ratione debeant ſubiacere pœnis Statutorum particularium, ideò niſi huiuſmodi Statuta ſint confirmata in indiuiduo à Sede Apoſtolica, crederem eius opinionem ab Hiſpanica pietate non eſſe ſeruandam.

125 Pœnas autem ſupradictas euitabunt filij Hæreticorum, ſi ſponte patris hæreſim reuelauerint, Calderin. *de Hæret. rubr. de pœnis Hæret. poſt nu.* 4. & *de pœnis Hæret. poſt nu.*4. & *de pœnis receptat. nu.*3. Repertor. *ver. Bona*, & *ver. Detegitur*, & *ver. Filij*, Simanch. *de Cathol. tit.*29. *num.*46. Decian. *lib.*5. *cap.*51. *num.* 802. Sanchez *d. cap.* 27. *num.*30. Farinacc. qui alios *quæſt.*191. *nu.*37. vbi de Conſtitutione Federici Imperatoris, Pegna *par.*2. *comm.*15.

Quòd multo magis procederet, ſi filius patrem, etiam inquiſitum, & fortaſſe contumacem Inquiſitoribus præſentauerit; quia etſi pater Negatiuus, Relapſus, vel Pertinax indignus eſſet venia, nec mitiùs eſſet puniendus, nihilominus hoc non debet auferre priuilegium filio, quod non conſiſtit in mitiori pœna infligenda patri, ſed in actu præſentationis, quaſi quod filius magis publicam ſalutem, quam paternam curauerit, vt deducitur ab exemplo allegato à Tiraquell. *de pœnis temperan. cauſa* 18. *num.* 3.

Ità è contra videmus, quod ſi pater præſentaret filium Inquiſitoribus, ſemper remiſſius ſolet puniri ad Textum notabilem *in l. Milites agrum*, §. *Deſertorem*, & ibi Gloſs. *ff. de re militari*, vt in terminis Albertin. *de agnoſcend. quæſt.*25. *num.*28. Souſa *in Aphoriſm. lib.*3. *cap.*36. *num.*15.

126 Et quamuis Raynerius de Forliuio *in dicto* §. *Deſertorem* dicat, quod quicquid ſit de iure, & Doctores cantent, de facto difficile eſſet ex huiuſmodi cautela minorem pœnam obtinere, atteſtans non fuiſſe obſeruatam Bononiæ in quodam de Galluccijs, qui præſentauerat Iudici filium bannitum: Et Cępolla cautela prima dicat, hanc cautelam eſſe periculoſam, & Carrer. *in prax. tit. de Homicid.* §. 9. *num.* 16. dicat, cautelam hanc non eſſe tutam, & Clar. §. *fin. quæſt.* 60. dicat, difficile eſſe obtinere in practica, & quod nunquàm hanc cautelam vidit in practica proponi; & Farinaccius *qu.* 98. dicat diſputationem ſuper dicta cautela contingere.

127 Nihilominus praxis inconcuſſa eſt in Suprema, &c. vt ſeruetur diſpoſitio *d.* §. *Deſertorem*, vt pluries tempore mei Aſſeſſoratus obſeruatum vidi.

128 Et hæc cautela non ſolùm habet locum, quando pater præſentat filium indicijs non præuentum, quia tunc non ex æquitate *dicto* §. *Deſertorum*, ſed vigore ſpontaneę comparitionis eſſet liberandus; ſed etiam quando præuentus indicijs, & timore, ne à Curia caperetur, pater præſentauerit, & hoc caſu ſeruatur in Sancto Officio opinio Alciati *de præſumption. reg.* 1. *præſumpt.* 4. *num.* 2. Et ideò non eſt attendenda opinio Farinaccij *in quæſt.* 81. *num.*174. & *quæſt.*98. *num.*163. contrarium ſentientis.

129 Scio diſputatum fuiſſe in Suprema, &c. coram fœl. record. Vrbano Octauo, an diſpoſitio *d.* §. *Deſertorem* habeat locum in Superiore Regulari præſentante Monachum, ſiue Religioſum, & fuit affirmatiuè reſolutum *ſub die* 18. *Octobris* 1635.

Sed per aliud Decretum f. m. Vrbanus Octauus ſtatuit hoc priuilegium ſolùm competere Generalibus Religionum, excluſis alijs Superioribus immediatis: Sed eius diſpoſitio obſeruata non fuit, & iure merito, quia Superior immediatus Conuentus eſt loco patris, quamuis Superiores

mediati eandem habeant auctoritatem.

130 Sed aduertendum eſt, hoc priuilegium conſiſtere in oblatione perſonæ, non autem in ſola denunciatione, quia cum pater teneatur filium Hæreticum denunciare, Pegna *par. 2. comm.* 15. cum alijs per Traſmieram *de Denunciation, quæſt.*8. *cap.*4. & Superior Monachum ex Bulla Pauli Quinti *Romanus Pontifex*; vt notauit Alberghin. *in man. cap.*38. *per tot.* Traſmier. *cap.* 1. *num.* 7. ſi non offerant, vel præſentent, ſed ſolùm denuncient, denunciatus non gaudebit priuilegio §. *Deſertorem.*

131 Aduertant ergo Superiores Religionum quomodo procedant, quando præſentant proceſſus Sancto Officio Religioſorum, qui fuerunt inuenti deliquiſſe in materijs Sanctæ Inquiſitionis. Nam debent præſentare proceſſum, & perſonam, aliàs ſi ſolùm proceſſum, ille ſeruit loco denunciationis, non autem præſentationis Rei. Debent ergo præſentare perſonam, & implorare miſericordiam Sancti Tribunalis, vt poſſit gaudere vel priuilegio ſpontè comparentis, vel §. *Deſertorem*, ſi indicijs in dicto Sancto Tribunali fuerit præuentus.

131 Præterea licet *in cap. Vt commiſſi,* §. *vlt.* & *in cap.* 2. §. *Hæretici, de Hæret. in* 6. filij Hæreticorum credentium, receptatorum, & fautorum ipſorum vſque ad ſecundam generationem afficiebantur huiuſmodi pœnis, poſteà iſte rigor ſublatus eſt per Textum *in cap. Statutum il ſecondo, de Hæret. in* 6. hoc eſt, vt extendantur ſolùm ad filios, & nepotes per lineam maſculinam deſcendentes. Per lineam verò maternam non extenduntur niſi ad primum gradum, hoc eſt ad filios, vt voluit Gloſs. *in dicto cap. Statutum in figuratione caſus, verſ. Quæritur, & ver. Manc,* & ibi Monachus *num.*1. Gemin. *num.* 2. Franc. *num.*1. Simanch. *de Cathol. tit.*29. *num.*45. Decian. *lib.*5. *cap.*20. *num.* 4. Pegna *par.*3. *comment.*164. Sanchez *dicto lib.*2. *cap.*27. *num.*2. 3. & 4. Farinacc. *qu.*181. *num.*51.

133 Ratio autem diuerſitatis, quare puniantur in vlteriori gradu, tam filij Hæreticorum deſcendentes ex linea maſculina, quàm illi, qui deſcendunt ex fœminina, eſt, quia deterior eſt infectio viri, quam fœminæ, & filij magis patrem, quam matrem repræſentare videntur, & ſicuti nobilitas, dignitas, & familiæ honores deſcendunt in poſteros ex ſexu virili, ità maiorem iacturam ex crimine paterno, quam materno, eos pati iuſtiſſimum eſt; ſic Sanchez *dicto cap.*27. *num.*2. *in fin.* & has rationes mutuauit à Simanch. *de Cathol. tit.*29. *num.*15.

134 Quæ pœnæ habent locum non ſolùm in filijs legitimis, & naturalibus, ſed etiam in illegitimis quibuſuis, & ſpurijs, ne plùs honoris luxuriæ, quàm caſtitati tribuatur contra Text. *in* §. *vlt. in Authent. de reſtit. & ea quæ parit,* & ità dicit Gloſs. *in dicto cap. Statutum,* §. *Volumus, de Hæret. in* 6. & ibi Io: Andr. *in fin.* Anchar. *num.*2. Franc. *num.*4. Gemin. *num.*4. Couuarr. *lib.*2. *variar. cap.*8. *num.* 3. Simanch. *de Cathol. tit.* 29. *nu.*16. *& in Enchiridion. cap.*63. *nu.*3. Pegna *comm.*163. *par.*3. Menoch. *de præſumpt.* 33. *num.* 11. *lib.* 5. cum alijs per Sanchez *dicto cap.*27. *num.*1. addo Ricciull. *lib.* 5. *cap.*30. *num.*1. Farinacc. *d. qu.*191. *nu.*9. Sanctarell. *cap.*36. *dub.*1. *num.*5.

135 Dummodo pater eorum ſit certus, aliàs ſi ſint vulgo quæſiti, qui certum patrem nominare non poſſunt, non incurrunt huiuſmodi pœnas, Franc. *in dicto cap. Statutnm il* 1. *num.*4. *de Hæret. in* 6. Couuarr. *loco cit. num.* 3. Sanchez *loco cit.* Farinacc. *loco cit. num.* 11. Surdus *conſil.* 386. *num.* 6. Ricciull. *loco cit. num.*5. Sanctarell. *loco cit. num.*5. *in fine.*

136 Niſi fortaſſe adeſſet Statutum, vel conſuetudo, quod vulgo concepti reputarentur de agnatione aliqua, illiuſque arma aſſumerent. Tunc enim incurrerent pœnas prædictas, quamuis incerto patre nati eſſent; Repertor. *ver. Filij, verſ. Sed eo præſuppoſito,* Decian. *d. lib.*5. *cap.*45. *num.*3. & 5. Graff. *lib.*2. *deciſ. cap.*11. *num.*19. Farinacc. & Ricciull. *locis citatis.*

Sed quomodo iſto caſu probetur filiatio? Dic, quod ſola nominatio non ſufficit, niſi etiam concurrat tractatus, Repertor. *verb. Filij, verſ. Etſi quæratur,* & ibi Mandoſ. *littera H.* Farinacc. *dicta qu.* 191. *num.* 10.

137 Quid autem in filijs adoptiuis, Ricciull. *loco cit.* dicit, hanc quæſtionem non vidiſſe ab aliquo tractatam, & propterea longo ſermone illam examinat, & cum diſtinctione procedit.

Certum autem eſt, filios adoptiuos non ſubiacere huiuſmodi pœnis, quia non ſunt propriè filij, ſed habent quandam filiorum imaginem, *l. Cum adoptiuum, C. de Decur. lib.*10. *l. Filio, ff. de liber. & poſthum. l. Quæſitum, ff. de adopt.*

138 Et ideo ſi lex diſponat de filijs, non comprehenduntur in illa diſpoſitione filij adoptiui, Tiraquell. *l. Si vnquam. verb. Suſceperit liberos num.*5. *C. de reuocand. donat.* Soccin. *l. Adoptiuum num.* 4. *ff. de in ius vocan.*

Si ergo pater naturalis incidat in hæreſim, eius filius quamuis ab alio adoptatus incurret in huiuſmodi pœnas, quia per adoptionem non tolluntur iura ſanguinis, *l. Iura ſanguinis, ff. de regul. iuris, l. Ius autem ciuile, ff. de pact.* & ità in terminis in vtroque caſu tenet Sanctarell. *dicto cap.* 36. *dub.* 1. *num.*6. & 7.

139 An autem filij, & nepotes eorum, qui

decedunt in hæreſi in Regionibus, in quibus impunè graſſantur hæreſes, ſubijciantur huiuſmodi pœnis, negat Henriqu. *in Summa lib.*14. *tit. de Irregul. cap.*5. *num.*4. Sà *in Summa, ver. Hæreſis num.* 4. Sanchez *lib.*2. *cap.*27. *num.*28. *in fin.* Layman. *par.*2. *tract.* 5. *punct.* 5. *cap.* 4. *num.* 13. *verſ. Notat verò Henriquez*, Bauni *de Cenſur. tract.*11. *de Irregular. qu.*51. *verſ. Notandum*, Filiucc. *tract.*22. *num.*228.

Sed quicquid ſit de hac opinione, quæ tamen difficultate non caret, maximè circa filios eius, qui ex Orthodoxa fide ad Hæreticos voluntariè tranſit, & in hæreſi decedit, vt voluit Eſcobar. *de probanda puritate par.*1. *qu.*9. *§.*2. *num.*42.

140 Certum eſt, Sedem Apoſtolicam non approbare leges, vel conſuetudines contra Sacros Canones, nec illarum Prouinciarum admittendi filios eorum Hæreticorum ad ordines, & ad miniſteria Eccleſiaſtica, niſi præuia diſpenſatione.

Et vidi pluries horum filios non ſolùm ordinandos, ſed ordinatos ab Epiſcopis Catholicis recurriſſe ad Supremam, &c. prò diſpenſatione, quæ diſpenſatio non denegatur filijs eorum, qui nati, & educati in hęreſi, in eadem hæreſi deceſſerunt: Si autem eſſent filij eorum, qui nati, & educati in fide Catholica ad Hæreticos tranſierunt, & in hæreſi deceſſerunt, non tam facile cum eis diſpenſat.

141 Et propterea in facultatibus abſoluendi ab hæreſi, quæ ſolent concedi Miſſionarijs, ſemper excipiuntur illi, qui nati, & educati in fide Catholica, & præſertim in Regionibus, in quibus viget Sanctum Officium ad Hæreticos conuolarunt, & hæreſim profeſſi ſunt.

Aduertendum tamen eſt, quod *vt ſupra dixi*, licet huiuſmodi pœnæ non extendantur vltra ſecundum gradum in linea maſculina, in linea verò fœminina vltra primum, iuxta terminos *dict. cap. Statutum*.

142 Nihilominus ſi adſit particulare Statutum alicuius Eccleſiæ, vel Religionis, vel Militiæ diſponens, quod non admittantur, qui deſcendunt ex pœnitentiatis in Sancto Officio, vel à Iudæis, Mauris, & Saracænis etiam vltra prædictos gradus, ſi à Sede Apoſtolica ſit confirmatum, attendendum eſt, Suarez *de Cenſur. diſput.*43. *ſect.*3. *num.*8. Sanchez *dict. dub.*2. *cap.*28. *num.*14.

143 Requiritur autem confirmatio Apoſtolica, quia prædicta Statuta ſunt iuris communis derogatoria, Suarez *loco cit.* Lara *de Anniuerſ. & Cappellanijs lib.*2. *cap.*4. *num.* 39. Mantic. *deciſ.*307. *num.* 1. & Rota *in vna Toletana Canonicatus* 15. *Decembris* 1608. *coram* Marcomontio, Ricciull. *de Neoph. cap.*7. *num.* 1.

144 Valeret tamen abſque confirmatione Apoſtolica, ſi huiuſmodi conditio fuiſſet appoſita in limine fundationis alicuius Eccleſiæ, vel Religionis, quod ſcilicet non poſſent admitti niſi deſcendentes ex antiquis, & puris Chriſtianis, Otalora *de Nobilit. cap.*7. *num.* 26. 2. *par.* 3. *par.* Lara *dicto cap.*4. *num.*1. & 10. Ricciull. *d. tract. de Neoph. cap.*6. *num.*18.

145 Quia fundator poteſt apponere in limine fundationis quaſcunque conditiones etiamſi ſint contra ius, dummodo non ſint impoſſibiles, vel à iure improbatæ, Lambertin. *de Iurepatronat. lib.* 1. *par.* 1. *art.*1. *quæſt.* 9. *num.* 52. Rota *in Romana Iuriſpatronatus* 31. *Maij* 1613. *coram Cardinale Sacrato*, relata per Viuian. *de iur. patron. lib.*4. *cap.*9. *n.*56. Ricciull. *loc. cit.* Barboſ. *de poteſt. Epiſcop. par.* 1. *tit.*2. *gloſs.*17. *nu.* 27. & 28.

146 An autem huiuſmodi ſtatuta ſint iuſta, vel iniuſta, fauorabilia, vel odioſa videndi ſunt relati à Barboſ. *loco cit.* & nouiſſimè ab Eſcobar. *de probanda Purit. & Nobilit. tota quæſtione tertia*, qui licet totis viribus intendat probare huiuſmodi Statuta eſſe fauorabilia, & adinuenta fuiſſe propter publicam vtilitatem, ne impuri cum puris, & ſordidæ ſtirpes cum Nobilibus miſceantur, & latiſſimam recipere interpretationem, quando tractatur de perſonis in prædictis Statutis comprehenſis.

147 Nihilominus Rota Romana contrarium ſemper tenuit, & obſeruauit, nempe huiuſmodi Statuta eſſe odioſa, ſtrictamque recipere interpretationem, nec poſſe extendi etiam reſpectu perſonarum, de quibus loquuntur, vt in pluribus deciſionibus relatis per Barboſ. *d. Gloſs.*17. *num.*29. & præſertim per Mantic. *deciſ.*307. & iterum *deciſ.* 307. & 355. *par.*4. *recent.* vbi in ſpecie de Conſtitutione Clementis Octaui excludente deſcendentes ab Hebræis per lineam paternam, vel maternam, & earum quamlibet, vſque ad ſeptimum gradum, quam confirmauit, & extendit Paulus Quintus, vt per Barboſ. *loco cit.* & de huiuſmodi Statutis idem Barboſ. *in tract. de Canonic. cap.*13. *à num.*27.

148 Sed an nouiter conuerſi ad fidem, & deſcendentes ab Hebræis debeant excludi ab Officijs, & Dignitatibus latiſſimè, & eruditiſſimè tractat idem Barboſ. *in ſuis votis deciſiuis vol.*2. *lib.*3. *vot.* 93. poſt hæc ſcripta viſus, in quo voto affert plures Canones reprehendentes Epiſcopos, qui nolebant admittere ad Præbendas, & Canonicatus ex Hebræis nouiter conuerſos ad fidem, & regiſtrat de verbo ad verbum Bullam Nicolai Quinti pro Regnis Caſtellæ, & Legionis, & Decretum B. Pij Quinti pro Religione Sancti Franciſci, & alia plura ad rem facientia, cui addo Ricciull. *de Neophitis cap.* 5.

Quod ſpectat ad Sanctum Officium Epiſco-

Epiſcopus, & Capitulum Tuden. in Hiſpania *de anno* 1616. ſupplicauit Paulo Quinto, vt dignaretur confirmare Statutum dictæ Eccleſiæ, quo cauebatur, ne deſcendentes ex Chriſtianis nouis Mahometanis, aut pœnitentiatis in Sancto Officio vſque ad quartum gradum poſſent obtinere Beneficia in dicta Eccleſia.

149 Pontifex tunc temporis recuſauit confirmare, quia erat contra ius, ordinauit tamen Datario, vt quando occurreret caſus collationum, aduerteret ad qualitatem perſonarum. Sed denuò illis inſtantibus Statutum illud confirmauit, his adiectis conditionibus, *vt onus probandi deſcendentiam, ſpectaret ad Capitulum*, vt de iure ſpectat, ſicuti pluries reſoluit Rota, & ſignanter *deciſ.202. par.5. recent.* Barboſ. *de Canonic.* qui alios in *cap.13. nu. 32. & 33.*

Secundò, quod in confirmatione reſeruetur facultas Sedi Apoſtolicæ diſpenſandi cum talibus deſcendentibus, quibus diſpenſatis, ſi fiat à Capitulo obſtaculum confirmatio eo ipſo nulla ſit.

Demùm, quod occurrente lite ſuper præmiſſis cauſa deuoluatur per appellationem ad Rotam Romanam, vt in Decretis *ſub die* 16. *Ianuarij* 1616. *&* 1. *Februarij* 1617.

Et quia huiuſmodi Statuta, *vt dixi*, ſunt contra ius, ſolet Sedes Apoſtolica ſemper cum prædictis deſcendentibus benignè diſpenſare, præſertim cum his, qui ſunt vltra ſecundum gradum.

110 Quando quis diſpenſatur ad ordines, ſolet committi diſpenſatio arbitrio Ordinarij. Si diſpenſetur ad Religionem Militarem, committitur diſpenſatio arbitrio Magni Magiſtri dictæ Militiæ.

Si ad gradus Religionum Mendicantium, vel Monachatum, excipitur Generalatus, & committitur arbitrio Superioris.

Si ad Beneficia, vt plurimum excipiuntur Curata: Excipiuntur pariter quandoque primæ Dignitates poſt Pontificalem, & quandoque etiam Canonicatus in Cathedralibus ſecundum qualitatem perſonarum.

Et ſuper his fere in ſingulis Congregationibus Sancti Officij, quæ habentur coram Sanctiſſimo, diſpenſationes conceduntur.

CAPVT XXV.

ARGVMENTVM.

An à Bulla Cœnæ ſublata ſit facultas Epiſcopis abſoluendi ab Hæreſi occulta. An Inquiſitores habeant facultatem abſoluendi in foro conſcientiæ. An qui detinentur in Carceribus Sancti Officij poſſint abſolui in foro conſcientiæ. Quando quis diſpenſetur, & abſoluatur citra reuelationem Complicum. An ſi per Iubilæum ſit data facultas abſoluendi in caſibus contentis in Bulla Cœnæ Domini, cenſeatur data facultas abſoluendi ab Hæreſi. An qui non non poteſt accedere Romam pro abſolutione, teneatur mittere Procuratorem. De facultate abſoluendi ab Hæreſi externa. An Epiſcopus auctoritate ſibi à Concilio attributa poſſit diſpenſare cum Hæretico occulto. Quid de Inquiſitoribus. Qui diſpenſent ſuper infamia ex Hæreſi orta. An Papa poſſit reſtituere famæ laicos ſibi non ſubditos quoad temporalia. Quid de Sacra Congregatione reſpectu vocis actiuæ, & paſſiuæ quoad Regulares. Quid de Inquiſitoribus, & Epiſcopis, an poſſint reſtituere famæ. Pœna priuationis Iuriſdictionis, & Beneficiorum à quo poſſit remitti. Quis poſſit remittere pœnas temporales Hæreticorum. An pœna Confiſcationis, quæ debetur Principi ſeculari, poſſit remitti per Inquiſitores. An Epiſcopus ſine Inquiſitore, & Inquiſitor ſine Epiſcopo poſſint proferre ſententiam abſolutoriam: Et de praxi Supremæ in hac materia. An Reus ſemel abſolutus poſſit iterùm moleſtari ex eiſdem indicijs, vel nouis ſuperuenientibus probationibus.

SUMMARIUM.

1 *Papa punire poteſt Hæreticos, & eorum pœnas tollere.*
2 *Epiſcopus an poſſit abſoluere ab excommunicatione Hæreticum occultum, & numeris ſequent.*
7 *Papa an potuerit adimere Epiſcopis facultatem abſoluendi Hæreticos occultos ab excommunicatione, & nu. ſeqq.*
8 *Et an illam ademerit in Bulla Cœnæ, cum nn. ſequentibus.*
9 *Epiſcopi degentes in locis vbi impunè graſſantur hæreſes, quando, & qualiter abſoluere poſſint Hæreticos ab excommunicatione.*
12 *Et quibus conditionibus concedi ſoleat talis facultas Epiſcopis, & Miſſionarijs.*
13 *Clauſula* non tamen eos, qui nati ſunt in Regionibus vbi exercetur Sanctum Officium, *in eadem facultate appoſita, de quibus intelligatur.*
14 *Epiſcopus an, & quando abſoluere poſſit Apoſtatas à fide.*
15 *De facultate conceſſa Ordinario abſoluendi ab excommunicatione ob hæreſim durante Viſitatione, & collocandi Moniales fugitiuas in alijs Monaſterijs, quam ſuæ profeſſionis.*
16 *Inquiſitores an poſſint abſoluere Hæreticum in foro conſcientiæ.*
17 *Et an debeant audire Confeſſiones Sacramentales.*
18 *Abſolutio Sacramentalis delictorum, quorum cognitio ſpectat ad Sanctum Officium, non ſuffragatur pœnitentibus in foro exteriori.*
19 *Inquiſitores quando poſſint abſoluere Hæreticos in foro conſcientiæ.*
22 *Diuerſæ quæſtiones ſuperfluæ in materia huius abſolutionis remiſſiuè.*
Carcerati in S. Officio, an poſſint aliquando abſolui ab hæreſi in foro conſcientiæ.
Et an admittantur ad audiendam Miſſam durantibus eorum cauſis.
Vel ad Sacramenta.
21 *Sacerdotes carcerati in Sancto Officio an poſſint Miſſam celebrare.*
22 *Reus qui ante denunciationem fuit ſacramentaliter confeſſus, & pœnitentiam adimpleuit fidem faciente probato Confeſſario an ſit mitius puniendus.*
23 *Papa poteſt delegare facultatem abſoluendi Hæreticos ab excommunicatione.*
24 *Et quibus conditionibus illam deleget Maiori Pœnitentiario.*
Conſcij hæreſis an dicantur, cum quibus Hæreticus fuit collocutus.
Conſcij hæreſis dicuntur qui ſunt illius complices, & de ratione.
Collocutio hæreſis non facit aliquem ſuſpectum, vel denunciandum de hæreſi.
Omiſſio denunciationis Hæretici, etiam formalis, an, & quando importet ſuſpicionem hæreſis, vel fautoriæ.
25 *Vxor non denuncians maritum Hæreticum, vel Blaſphemias hæreticales proferentem, an, quando, & quomodo ſit punienda.*
26 *Hæreticus recuſans reuelare complices an, & quando poſſit abſolui ab excommunicatione.*
Quid ſi promittat dare notulam complicum Confeſſario.
27 *Hæreticus, vel ſuſpectus de hæreſi quando teneatur complices denunciare.*
28 *Facultas abſoluendi à caſibus reſeruatis an importet facultatem abſoluendi ab excommunicatione ob hæreſim.*
Hæreſis ſpecialem mentionem requirit vt comprehendatur in facultate abſoluendi.
Confeſſarius an, & quando abſoluere poſſit ab excommunicatione ob hæreſim occultam tempore Iubilæi.
Confeſſarius abſoluens ab excommunicatione ob hæreſim occultam in foro conſcientiæ an poſſit ab Inquiſitoribus puniri, & quid ſi non conſtet de vſu.
29 *Epiſcopus an poſſit ab excommunicatione ob hæreſim abſoluere impeditum adire Romanum Pontificem.*
Quid de ſimplici Sacerdote, & ſignanter in caſu neceſſitatis, vel in articulo mortis.
30 *Confeſſarius quando, & quomodo in caſu neceſſitatis abſoluere poſſit ab excommunicatione ob hæreſim, vel à caſibus reſeruatis, & quis dicatur caſus neceſſitatis.*
31 *Impeditus perſonaliter Romam accedere ad petendam abſolutionem ab excommunicatione ob hæreſim an ſit cogendus vt accedat per Procuratorem, & num. ſeq.*
32 *Et an ſaltem teneatur adire Pœnitentiarium.*
33 *Stylus Curiæ an, & quando obliget nedum in foro exteriori, ſed, & in foro conſcientiæ.*
Pœnitentiariæ ſtylus quoad expeditiones omnino gratis concedendas.
34 *Hæreſis externa non occulta ad forum contentioſum non deducta à quo poſſit abſolui quoad excommunicationem.*
35 *Epiſcopus an poſſit abſoluere ab excommunicatione ob hæreſim externam non occultam, & ad forum contentioſum deductam.*
Epiſcopus poteſt procedere contra Hæreticos etiam vbi adeſt Inquiſitor.
36 *Bulla Cœnæ an adimat Epiſcopis facultatem abſoluendi ab excommunicatione ob hæreſim externam in foro exteriori, & quam facultatem adimat.*
37 *Inquiſitor poteſt abſoluere Hæreticos ad ipſum delatos, & pœnitentes ab excommunicatione in vtroque foro.*
38 *Hæreticus non habens animum deſerendi errores ſi abſoluatur ab excommunicatione dicitur nulliter abſolutus.*
39 *Hæreticus damnatus ab Epiſcopo, & Inqui-*

ſitore per quem eorum abſolui debeat ab excommunicatione.

40 *Papa ſolus diſpenſat ab irregularitate ob hæreſim.*

41 *Irregularitatem Apoſtatæ an diſpenſare poſſit ſolus Papa.*

42 *Epiſcopus an poſſit ab irregularitate diſpenſare Hæreticum occultum, & numero ſequen.*

Facultas diſpenſandi ab irregularitate an ſublata dicatur ſublata facultate abſoluendi.

Prohibitio maiorum an, & quando importet etiam prohibitionem minorum.

Facultas diſpenſandi an maior ſit quam facultas abſoluendi.

43 *Argumentum à minori ad maius quando procedat.*

Prohibitio hypothecæ importat prohibitionem alienationis.

Legitimatio per ſubſequens matrimonium quando ſit maior, quam legitimatio per reſcriptum Principis.

Priuilegium aliquando maiora tribuit illi, qui non poteſt minora.

44 *Pœnitentiaria poteſt diſpenſare Hæreticum ab irregularitate etiam vbi non poteſt illum abſoluere ab excommunicatione.*

45 *Epiſcopus an diſpenſare poſſit Sacerdotem ab irregularitate ob hæreſim circa miniſterium Altaris, vel ſolum Clericos in minoribus Ordinibus.*

46 *Diſpenſatio ad audiendas Confeſſiones an, & quando concedatur Hæreticis, vel de hæreſi ſuſpectis.*

47 *Inquiſitores non poſſunt diſpenſare ab irregularitate ob hæreſim, vel Apoſtaſiam, neque in foro conſcientiæ, & num. 49.*

48 *Indultum conceſſum Inquiſitoribus vt poſſent diſpenſare ab irregularitate contracta ob hæreſim, vel Apoſtaſiam an ceſſauerit, vel fuerit reuocatum.*

50 *Inquiſitores an poſſint ſe inuicem diſpenſare ab irregularitate ob hæreſim, vel Apoſtaſiam.*

51 *Papa ſolus delere poteſt infamiam ab Hæretico contractam.*

53 *Maximè quoad perſonas Eccleſiaſticas.*

53 *Papa reſtituere poteſt famæ ob hæreſim maculatæ laicos ſubditos Status Eccleſiaſtici ad omnes effectus, & ſubditos aliorum Principum quoad ſpiritualia.*

54 *Papa an poſſit reſtituere famæ alienos ſubditos quoad temporalia.*

55 *Papa an poſſit in terris Imperij reſtituere laicos famæ de poteſtate abſoluta.*

56 *Quid de poteſtate ordinaria, & an poſſit reſtituere natalibus, & ligitimare.*

57 *Quid ſi legitimet in radice matrimonij.*

58 *Reſtitutio famæ, & legitimitas æquiparantur.*

59 *Collegium Cardinalium an poſſit reſtituere famæ, & an habeat poteſtatem iuriſdictionis.*

60 *Cardinales Supremæ, &c. an reſtituant ad honores, dignitates, & famam.*

61 *Et an, & quando Regulares ad vocem actiuam, & paſſiuam; & ad Officia, & Dignitates Religionis reſtituant, & numero* 100.

62 *Inquiſitores an poſſint reſtituere ad famam propter hæreſim deperditam.*

Quid de Epiſcopo.

Delatus ob crimen hæreſis abſolui poteſt ab Epiſcopo, & Inquiſitore.

Reſtitutio iuſtitiæ trahit in conſequentiam reſtitutionem famæ.

63 *Infamia facti tolli non poteſt à poteſtate terrena, & de ratione.*

Homines fieri non poteſt, quod bonum virum credant, quem volunt credere malum.

64 *Infamia facti quomodo poſſit deleri.*

65 *Regularis delet priorem infamiam ſi migrans ad aliam Religionem bonum nomen acquirat.*

66 *Infamia Hæretici tolli non poteſt per ſecularem poteſtatem, & de ratione.*

Quid in filijs Hæretici.

67 *Papa ſolus diſpenſare, & remittere poteſt Hæreticis, & Schiſmaticis priuationem iuriſdictionis.*

68 *Quid quoad priuationem beneficiorum.*

Beneficia Hæreticorum ſunt reſeruata Sedi Apoſtolicæ.

69 *Beneficium alteri collatum an, & quando cenſeatur reſtitutum Hæretico, quem Papa reſtituit ad beneficia, & num.* 71. *cum ſequen.*

70 *Reſtitutio condemnati quando importet reſtitutionem quoad bona in alium tranſlata.*

73 *Poſſeſſio beneficij an, & quando capi poſſit propria auctoritate per reſtitutum à condemnatione itaut prouiſo non competat reintegratio.*

74 *Et an, & quando prouiſus teneatur ad reſtitutionem fructuum perceptorum.*

75 *Reſtitutio iuſtitiæ tantum reſtituit quantum abſtulit.*

76 *Beneficium reſtituendum ſuſpecto de hæreſi, quamuis pendente carceratione fuerit tertio collatum, & licet expediatur cum abiuratione.*

Papa ſolus remittere poteſt pœnas temporales Hæreticorum, Apoſtatarum, & Schiſmaticorum.

Remiſſio pœnarum, & præſertim mortis, ſpectat ad ſolum Principem Supremum.

77 *Bona delata in Fiſcum ſolus Princeps poteſt reſtituere.*

78 *Pœnæ à iure ſtatutæ contra Hæreticos Curiæ ſeculari tradendos non poſſunt ab Epiſcopo, vel Inquiſitore remitti.*

79 *Pœnæ Hæreticorum pœnitentium, vel ſuſpectorum de hæreſi, ſunt arbitrariæ.*

80 *Indices pœnitentias hæreticis irrogantes non debent eſſe nimium ſeueri, & de ratione.*

81 *Reſcriptum Supremæ, &c. vt quis condemnetur ad pœnas Hæreticorum, de quibus pœnis intelligatur.*

82 *Clauſula* citra pœnam relapſus, *non apponenda per Inquiſitores, niſi conſulta Suprema, &c.*

83 *Inquiſitor an poſſit condonare Hæretico pœnitenti bona per confiſcationem Fiſco ſeculari applicanda, & numeris ſeqq.*

84 *Iudex ſecularis non poteſt ſe ingerere in bonis Hæretici Fiſco laicali applicandis, niſi poſt ſententiam Inquiſitorum.*

85 *Ius Principis ſecularis ſuper bonis Hæretici eius Fiſco applicandis quale ſit.*

86 *Bona Hæreticorum cur confiſcentur.*

87 *Iudex non poteſt pœnam augere, nec minuere poſt latam ſententiam.*

Iudex lata ſententia functus dicitur officio ſuo.

88 *Pœnæ hæreſis mutari, & mitigari an, & quando poſſint ab Epiſcopis, & Inquiſitoribus poſt latam ſententiam, & numero 95.*

89 *Maximè ſi in id ius ſibi reſeruauerint.*

90 *Auctoritas augendi, & minuendi pœnam poteſt ab Inquiſitore cum Epiſcopo in ſententia contra Hæreticum ſibi reſeruari, & quomodo reſeruari debeat num. 95.*

Priuilegium Inquiſitorum vt etiam poſt ſententiam eorum iuriſdictio in cauſa non expiret.

91 *Sententia condemnatoria Hæretici proferenda per Inquiſitorem ſimul cum Epiſcopo.*

92 *Pœna vigore facultatis ſibi reſeruatæ in ſententia mutari non poteſt à ſolo Epiſcopo, vel à ſolo Inquiſitore.*

93 *Inquiſitor an poſſit commutare pœnam Hæretici requiſito Epiſcopo, & eo recuſante.*

94 *Quid poſt petitum conſilium Epiſcopi.*

96 *Inquiſitor non poteſt mutare pœnas corporis afflictiuas in pœnas pecuniarias.*

97 *Epiſcopus an poſſit ex ſeipſo mutare pœnas Hæreticorum poſt ſententiam, vbi non ſunt Inquiſitores.*

98 *Conſuetudo præſcripta tribuit iuriſdictionem.*

Scientia Principis cum tolerantia eſt eiuſdem potentiæ, ac conſuetudo.

99 *Inquiſitio Suprema quomodo mutare ſoleat pœnas poſt ſententiam.*

101 *Inquiſitio Suprema non ſolet condonare pœnas niſi peracta pœnitentia per dimidium temporis.*

102 *Quid ſi damnati ſint ad perpetuam pœnam carceris, vel triremium.*

103 *De Inquiſitione Hiſpaniarum.*

104 *Sententia abſolutoria inquiſiti de hæreſi an poſſit proferri à ſolo Epiſcopo, vel à ſolo Inquiſitore.*

105 *Et de praxi Supremæ in hac materia.*

106 *Reus ſemel abſolutus à Sancto Officio an poſſit iterum moleſtari, & proceſſari.*

Sententia abſolutoria in cauſis fidei nunquam tranſit in iudicatum.

107 *Quid ſi reus abſoluatur tanquam innocens,*

108 *Et an poſſit moleſtari ſuper eadem hæreſi, de qua fuit abſolutus.*

109 *Reus condemnatus in pœnam extraordinariā à per Sanctum Officium ob crimen non probatum, an, & quando ſuperuenientibus probationibus poſſit de nouo inquiri, & in pœnam ordinariam condemnari, & numero 112.*

Quid ſi reus ſit defunctus, & probationes ſuperuenientes ſint imperfectæ.

110 *Reus an poſſit ex iiſdem indicijs per Sanctum Officium iterum moleſtari poſt abſolutionem, & num. 112. vbi de praxi Supremæ, &c.*

111 *Dictio* præſertim *quid operetur.*

113 *Sanctum Officium quando abſoluat reos tanquam innocentes.*

114 *Et quomodo expediat reos non probata denunciatione, vel qui ſuſtinent in tortura, & an, & quomodo relaxet teſtimonium ad tuendam eorum famam.*

115 *Inquiſitores an poſſint ex grauibus indicijs moleſtare reum per viam gratiæ, vel diſpenſationis abſolutum à Summo Pontifice.*

116 *Papa an, & quando auocet cauſas à foro Inquiſitorum, & abſoluat reum ne ab Inquiſitoribus poſſit amplius moleſtari.*

117 *Condemnatio rei tolli debet in Sancto Officio ſuperueniente probatione innocentiæ.*

QVIS autem poſſit pœnas Inconſtantium in Fide tollere, vel ſuper illis diſpenſare.

Certum eſt, quod primò, & principaliter hæc facultas reſidet in Summo
1 Pontifice, tanquam Vniuerſalis Eccleſiæ capite, & Chriſti Vicario, cui ab eodem Chriſto data eſt omnis poteſtas quæcumque ligandi, & ſoluendi in terris: Ideo ſicuti virtute huius ſupremæ Poteſtatis poteſt Hæreticos punire, vt latè probat Suarez *de Fide diſput.20. ſect.3. à num.21.* Sanctarell. *cap.37. dub.1. num.1.* ita virtute huius ſupremæ Poteſtatis à pœnis impoſitis liberare, & omninò eas tollere. Decius *conſ.137. per totum.* Pariſ. *conſil.1. ex nu.36. lib.4.* Souſa *in Aphoriſm. lib.3. c.37. num.12.*

Enumerando igitur ſingillatim pœnas:

Quod ſpectat ad excommunicationem; vel incurſa eſt illa propter hæreſim occultam, vel propter hæreſim externam non occultam.

Si eſt propter hæreſim occultam, vi-
2 gore Concilij Tridentini *cap.6. ſeſſ.24. de reform.* certum eſt poſſe Epiſcopum abſoluere à prædicta excommunicatione, & hæreſi, ibi:

Idem in Hæreſis crimine in eodem foro conſcientiæ eis tantum, non eorum Vicarijs ſit permiſſum.

Si verò attendamus diſpoſitionem Bul-
3 læ in Cœna Domini, ſciendum eſt huiuſmodi facultatem fuiſſe ab ea Epiſcopis ademptam, vt volunt innumeri Doctores quos citat Barbòſ. *in addit. ad Concil. dicto cap.6. num.50.* & *in tract. de poteſt. Epiſcopi allegat. 40. num. 24.* plenè P. del Bene *prima par. dubit.55. à num.16.*

Et licèt non pauci Doctores teneant contrarium, quos refert idem Barboſ. *locis citatis*, nempè per dictam Bullam non
4 fuiſſe expreſsè derogatum Decreto Concilij, fuiſſe ſolum ſublatam facultatem Pœnitentibus accedendi ad Epiſcopos, non verò ademptam Epiſcopis auctoritatem eos abſoluendi, quam habent à Iure Diuino.

Hos tamen Doctores audacitèr locutos fuiſſe in re tam graui dicit idem Barboſa *d. allegat.40. num.22.*

Quia quod facultas ſit ſublata Pœnitentibus accedendi ad Epiſcopos, non verò ipſis
5 Epiſcopis eos abſoluendi, futilis eſt ratio, cum apertè conſtet de contrario ex verbis ipſius Bullæ, præſertim publicatæ à Gregorio Decimoquinto, vbi expreſſe habetur, quod nullus abſolui poſſit à dictis caſibus, præterquam à Summo Pontifice, niſi in mortis articulo, & tollit omnes facultates, & Priuilegia quibuſcumque Perſonis, etiam Epiſcopali dignitate præditis.

Et quamuis ſolis Pœnitentibus fuiſſet
6 ablata facultas adeundi Epiſcopum, hæc tamen ademptio coarctat etiam facultatem Epiſcopi, vt benè conſiderat Barboſ. *d. allegat.40. d. num.22.*

Nec quicquam facit, quod Epiſcopi habeant hanc auctoritatem à Iure Diuino, quia hoc etiam ſuppoſito, potuit Papa
7 in caſu hæreſis illis eam ſuſpendere, cum tota facultas abſoluendi Hæreticos pendeat à voluntate, intentione, & conceſſione Summorum Pontificum, vt benè Stephanus Daluinus *de poteſt. Epiſcop. Abbat. & Abbatiſſ. cap.28. per totum.*

Et ablatam fuiſſe huiuſmodi facultatem Epiſcopis per Bullam in Cœna Domini declarauerunt Sac. Congregationes Con-
8 cilij, & Supremæ, & Vniuerſalis Inquiſitionis: Declarationem vnam Concilij refert Garzias *de Benef. par.11. cap.10.n.118.* aliam refert Zerola *in prax. par.1. verbo Abſolutio, §. 4. & 2. par. §. 8.*

De Declarationibus verò Supremæ, &c.
9 teſtatur Pegna *par.3. comm.* 141. & ita declaraſſe Gregorium Decimumtertium, & Clementem Octauum dicit Fuſcus *de Viſitat. lib.2. cap.31. num.5.* & *cap.23. num.4.* Barboſ. *d. allegat. 40. num.24. & in addit. ad cap.6. prædicti Concilij num.52.*

Et diſputato articulo in Suprema, &c. ſic declarauit Paulus Quintus *die 21. Auguſti* 1609. & iterum 7. *Iunij* 1617.

Stantibus ergo iſtis Declarationibus,
10 non eſſe recedendum ab opinione affirmatiua dicit Sanchez *d. lib.2. cap.11. in fin.* & hodie nefas eſt ab ea recedere dicit Rota coram bon. mem. Merlino *in eius Magiſtrali Deciſione* 136. *num.19.*

Et propterea Epiſcopis, qui reſident in locis, in quibus impunè graſſantur hæreſes ſolet à Sacra Congregatione concedi facultas abſoluendi ab hæreſi in foro
11 conſcientiæ, cum nonnullis tamen limitationibus, de qua praxi teſtatur Trullench. *in Bulla Cruciatæ lib. 1. §. 7. cap. 2. dub.7. num. 4. prope finem.* Stephanus Daluinus *d. tract. cap. 24. verſ. Mihi tamen.* Barboſ. *d. allegat. 40. num. 25.* vbi per extenſum refert Diploma Supremæ, &c. ſub Clemente Octauo conceſſum Epiſcopo Virdunen. quod tamen non facit ad rem, quia conceſſio in dicto Diplomate contenta deſeruit tantummodo pro foro exteriori, dum ibi dicitur,

Dummodo corde ſincero, & fide non ficta
12 *coram Notario, & Teſtibus publicè, vel priuatim, prout caſus exegerit, & eidem Epiſcopo, ſeu eius Officiali, ſiue Vicario in ſpiritualibus generali magis expedire videbitur; Hæreſes, Schiſma, & errores ſupradictos, ac alios quoſcumque deteſtati fuerint, anathematizauerint, & abiurauerint, ac ad gremium Sanctæ Matris Eccleſiæ, recipi, & admitti humilitèr poſtulauerint, eoque præſtito per eos Iuramento promiſerint de cætero ab huiuſmodi hæreſibus, ſchiſmate, & erroribus, alijſque ſimilibus exceſſibus penitus abſtinere in forma Eccleſiæ conſueta.*

Quæ omnes clauſulæ ad forum exteriorem ſpectant, ad quas non aduertit oculatus Barboſa.

Facultas autem ſolita concedi Epiſcopis prædictis ſic ſe habet.

Abſoluendi ab Hæreſi, & Apoſtaſia à Fide, & à Schiſmate quoſcumque etiam Eccleſiaſticos, tam ſæculares, quam Regulares, non tam eos, qui ex locis fuerint, vbi Sanctum Officium exercetur, niſi in locis Miſſionum, in quibus impunè graſſantur hæreſes deliquerint, nec illos, qui iudicialitèr abiurauerint, niſi iſti nati ſint vbi impunè graſſantur hæreſes, & poſt iudicialem abiurationem illuc reuerſi, in hæreſim fuerint relapſi, & hos in foro conſcientiæ tantum.

Eadem facultas ſolet concedi Miſſionarijs.

13 Clauſula autem modificatoria, *Non tamen eos, qui nati ſunt in Regionibus vbi exercetur Sanctum Officium*, intelligitur de fugitiuis ab eorum Patrijs, vt fuit reſolutum in Suprema *ſub die 27. Ianuarij* 1594.

Et licèt ſecundum formulas antiquas non concedebatur facultas abſoluendi Apoſtatas à Fide,licèt hi largo modo ſint Hæretici , & propterea fuit ſcriptum Nuncio apud Cæſarem,vt reciperet Apo-
14 ſtatas fugitiuos à Turcis , qui apud ipſos actus Apoſtaticos fecerunt , & illos iuxta qualitatem eorum Confeſſionis expediat, cui etiam fuit dictum , quod huiuſmodi Apoſtatas poteſt Epiſcopus recipere in foro exteriori , non tamen ſolummodo in foro conſcientiæ abſoluere , obſtante Bulla in Cœna Domini , vt ex Decreto *ſub die* 27. *Ianuarij* 1594. Hodie tamen ceſſat huiuſmodi difficultas propter expreſſionem delicti Apoſtaſiæ à Fide.

Vidi etiam conceſſam facultatem Archiepiſcopo Taurinen. abſoluendi ab hæ-
15 reſi omnes Italos commorantes in Valle Pragellati durante eius viſitatione tantum , necnon collocandi Moniales illuc fugitiuas in alijs Monaſterijs , quàm ſuæ Profeſſionis ex Decreto *ſub die* 4. *Maij* 1600.

Quod dictum eſt de Epiſcopis , idem dicendum eſt de Inquiſitoribus , qui nul-
16 lo modo habent facultatem abſoluendi Hæreticos in foro conſcientiæ , vt tenet Viuald. *Candelabr. aur. tit. de Irregularitate* 3. *num.* 21. Suarez *de Cenſur. diſput.* 43. *ſect.*1. *num:* 3. Sanctarell. *de Hęreſi cap.* 5. *dub.* 7. Garzias *de Benef. par.* 11. *capit.* 10. *num-* 155. Bonacin. *de Cenſur. diſp.*2. *qu.*5. *punct.*2. *num.*11. Farinacc. *quęſt.*192. *nu.*52. *&* 54. P. Diana *par.* 4. *tract.* 7. *reſolut.* 35. cum alijs per Barboſ. *d.allegat.*40. *nu.*27.

Et ita pluries reſoluit Suprema, &. Vniuerſalis Inquiſitio , nempè *ſub die* 3. *Ianuarij* 1604. 4. *Maij* 1606. 7. *Iunij* 1609. 8. *Februarij* 1614. *&* 8. *Ianuarij* 1625.

Imò illis fuit iniunctum , ne quoquomodo audiant Confeſſiones Sacramen-
17 tales ex Decreto *ſub die* 5. *Maij* 1606. & 18. *Auguſti eodem anno* de quo meminit Salelles *de materijs Tribunalis Fidei lib.*2.*cap.*8. *reg.*200. *num.*35.

Quia cum abſolutio Sacramentalis de-
18 lictorum , quorum cognitio ſpectat ad Sanctum Officium non ſuffragetur Pœnitentibus in foro exteriori , vt tradit Zanchin. *de Hęret. cap.*34. Repertor. *ver. Abſolutio* §. *Sed an Abſolutio* , *& ver. Confeſſio* , §. *Verum* . Locat. *ver. Abſoluere num.*1. *& ver. Hęreticus num.*24. Sanchez *d. lib.*2. *capit.*12. *num.*7. Duard. *in Bulla Cœnę lib.* 3. §. 2. *quęſt.*12. *num.*12. Boſſ. *de Iubilęo ſect.*2. *caſ.*10. *num.*331. Barboſ. *d. allegat.*40. *n.*29.

Inconueniens eſt , vt ille , qui eſt abſolutus in foro Sacramentali, videat ſe moleſtari in foro exteriori ab eomet Inquiſitore , qui illum abſoluit , poſſet enim dubitare , ne Inquiſitor vteretur notitia delictorum habita in Confeſſione Sacramentali , vt illum vocaret ad Iudicium , & puniret .

Benè noui , quandoque fuiſſe indultum alicui ex Inquiſitoribus, vt poſſit abſoluere in foro conſcientiæ tantùm aliquos Hęreticos ſpontè comparentes .

Sed , vel in illis Partibus , in quibus impunè graſſantur Hæreſes , vt Inquiſitori Coloniæ , vel alteri Inquiſitori illis
19 Partibus viciniori , vt Inquiſitori Taurini , & quandoque etiam Inquiſitori Venetiarum , vt in Decretis 6. *Maij* 1595. & 15. *Iulij eodem anno* , & 10. *Maij* 1607.

Et de Indulto particulari intelligenda ſunt quæ dicit P. Diana *tom.*1. *tract.*4. *de abſolutione ab Hæreſi reſolut.*3. *& tom. ſiue par.* 4. *tract.* 8. *reſolut.* 35. dum dicit quod Inquiſitores Hiſpaniæ , & Siciliæ poſſunt abſoluere Hæreticos in foro conſcientiæ.

Ex quibus modo ſuperfluum eſt inqui-
20 rere , an Epiſcopi , ſeu Inquiſitores poſſint in aliquo caſu particulari delegare huiuſmodi facultatem eorum Vicarijs , vel alteri : An reſideat penes Capitulum Sede Vacante : An Archiepiſcopus viſitando Diœceſes Suffraganeorum poſſit eorum ſubditos abſoluere : An qui habeat Iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem poſſit vti ea facultate; An Epiſcopus poſſit abſoluere Hæreticos occultos extra Confeſſionem , de quibus videndus eſt Sanctarell. *cap.*5. *dub.*1. *cum ſeq.* Card. de Lugo *de virtute Fidei Diuinæ diſputat.* 23. *ſect.*3. §. 1.

Sed an qui detinentur in carceribus Sancti Officij poſſint aliquando abſolui ab hæreſi in foro conſcientiæ .

De hac quæſtione dixi *ſupra capit.* 21. *num.* 55. quamuis fortaſſe melius appoſita hic eſſet tractanda .

Huiuſmodi autem carcerati durantibus eorum cauſis non admittuntur ad audiendam Miſſam , vt ex Decreto *ſub die* 3. *Nouembris* 1619. & 22. *Decembris eodem anno* .

Nec admittuntur ad Sacramenta, vt ex Decreto 23. *Decembris* 1619. de qua re videndus eſt Pegna *par.*3.*qu.*59.*comm.*108. §. *De his autem* .

Neque ſi ſint Sacerdotes Miſſam cele-
21 brare poſſunt, quamuis à Carceribus ſint habilitati , vt ex Decreto *ſub die prima Aprilis* 1604.

Pariter aduertendum eſt , quod licet Pegna *par.*2.*Directorij comm.*25. Ignat. Lopez ad Diaz *cap.* 199. *verſ. Nec erit omittendum* ; & Menoch. *de Arbitrar.* quos refert Farinacc. *d. quæſt.* 185. *num.* 108. vo-
22 luerint , quod ſi Reus ante denunciationem , & inquiſitionem Sacramentaliter confeſſus eſſet,& pœnitentiam ſibi iniunctam adimpleuiſſet, de quo fidem faceret Confeſſarius bonæ , & probatæ vitæ , de-

mum denunciatus eſſet, & inquiſitus, cum eo mitius ſit agendum ab Inquiſitore, & Epiſcopo.

Non vidi tamen caſum hunc practicari in Sancto Officio.

Solus ergo Papa poteſt hanc abſolutio-
23 nem impertiri, ſed non adeò ſolus, vt non poſſit illam aliis delegare, vt conſiderat Duard. *in Bulla Cœnæ lib.3. §. 2. qu.1. à num.1.* Suarez *de Fide diſp.21. ſect.4. n.4.*

Delegat autem, vel ſimpliciter, vel cum aliqua limitatione, *vt ſupra dictum eſt* in delegatione facta Maiori Pœnitentiario,
24 quæ habet in ventre limitationem, *dummodo non habeat Complices, vel Conſcios*, qui conſcij non ſunt ij, cum quibus de ſua hæreſi Hæreticus colloquutus fuit, vt perperam putauit Pater Marcus Paulus *in praxi Sacræ Pœnitentiariæ par. 3. de forma abſolut. & diſpenſ. in formula pro laico Hæretico ver. vel conſcios*, ſed ij, qui aliquo modo ſunt complices, *vt ſupra dictum eſt*.

Et facit ratio, quia *vt ſupra dixi*, illa limitatio appoſita eſt, cum Hæreticus denunciare teneatur complices, vel alios de hæreſi ſuſpectos, inter quos non ſunt conſcij ſimpliciter, cum non ſint Hæretici, neque de hæreſi ſuſpecti, & ideò non denunciandi. Traſmier. *tract. de Denunciat. quæſt. 3. cap. 7. num. 11.* quia ſola omiſſio denunciationis non facit quem ſuſpectum de hæreſi, niſi concurrant aliæ coniecturæ, ex quibus poſſit deueniri in hæreſis, vel fautoriæ ſuſpicionem, etiamſi omittantur denunciari formales Hæretici, vt benè Suarez *de Fide diſp.20. ſect.4. nu.28.* Sanctarell. *de Hæreſi cap.9. dub.vnic. num.19.* Traſmier. *d. quæſt.3. cap.7. num.11.*

Ideo cauendum eſt à Pegna *par.3. comment. 160. verſ. Plus tamen*, qui dixit vxorem non denunciantem maritum Hære-
25 ticum, eſſe de hæreſi ſuſpectam, nam falſam eſſe eius opinionem dicit Sanctarell. *loco citato*.

Et propterea ab Inquiſitoribus Siciliæ fuit excuſata quædam mulier à denunciatione cuiuſdam Blaſphemantis hæreticaliter, imò à depoſitione, cum fuiſſet data in conteſtem, cum dixiſſet, ſe amoris cauſa tacuiſſe, & mulctata pœna exilij, nam hoc caſu pœnam eſſe arbitrariam reſoluunt Suarez Sanctarell. & Traſmier. *locis citatis hic num.13.*

Sed an quis poſſit abſolui ab hæreſi ab habente facultatem, puta à Sacra Con-
26 gregatione, ſi recuſet reuelare complices, dixi *ſupra*, quod non debet abſolui, nam Sacra Congregatio ſolet reſcribere ſimilibus petitionibus, *Denunciet complices*, etiamſi Reus promittat dare notulam Complicum Confeſſario, vt fuit reſolutum *ſub die 21. Nouembris 1602.*

In multis vero caſibus ſolet facultatem abſoluendi impertiri, etiamſi petens abſolutionem, recuſet denunciare complices, verbi gratia, quando ſumus in Monialibus ſollicitatis à Confeſſario, in Virginibus, vel in Nuptis, vel aliis perſonis, quæ ob timorem aliquem denunciare, non ſolùm Complicem, ſed etiam Reum recuſant.

Hoc tamen non ità paſſim, ſed prius iniuncto Confeſſariis, qui dicunt non potuiſſe inducere Pœnitentem ad denunciandum, vt moneant illam de ſua obligatione, & ei ſuadeant, non debere timere reuelationem ſuæ denunciationis ob ſtrictiſſimum ſecretum Sanctæ Inquiſitionis, & recipiant ipſi ſecretiſſimè denunciationem, pro qua recipienda ſolet eis impertiri huiuſmodi facultas.

Quibus peractis diligentijs, ſi adhuc in ſua pertinacia non denunciandi conſtans ſit Pœnitens, ſolet iuxta caſuum qualitatem concedi Confeſſario facultas ipſam abſoluendi, etiamſi omittat denunciationem.

Quando autem teneatur de Iure hæreticus, vel ſuſpectus de hæreſi denunciare
27 Complices, videndus eſt P. Diana *par.4. tract.4. de denunciat.* & alij, quos refert Traſmier. *de denunc. quæſt.8. cap.2.* Sed de hoc fortaſsè inferius.

Quid autem ſi per Iubilæum, vel per Diploma fuerit data facultas abſoluendi à caſibus contentis in Bulla Cœnæ, an cenſeatur conceſſa facultas abſoluendi etiam ab hæreſi.

Controuerſa eſt quæſtio, & multi Auctores ſunt pro vtraque parte, prout eos refert P. Paſqualigus *de Iubilæo quæſt. 227. num.1.* Leand. *de Cenſur. tom. 4. mat. 2. diſput. 13.*

Sed iam hæc quæſtio caret difficultate
28 propter definitiones Summorum Pontificum, nempè B. Pij Quinti *anno* 1572. Gregorij Decimitertij *anno* 1576. Clementis Octaui *anno* 1592. & 97. Vrbani Octaui *anno* 1630. & 34. & ſanctæ mem. Innocentij Decimi, me exiſtente Aſſeſſore *anno 1652. die 23. Maij*, & demum ſanctæ mem. Alexandri Septimi *anno 1656. 23. Martij*; de quibus Decretis fit mentio à P. Diana *par.12. de colloc. vetit. temp. Conclau. reſolut. 25.* vbi per extenſum ponit litteras Sacræ Congregationis, *& eadem par. reſolut. miſcell. pag. 105.* vbi ponit per extenſum Decretum factum in Suprema, &c. coram Alexand. Septimo *ſub die 23. Martij* 1656. tenoris infraſcripti;

Feria v. die 23. Martij 1656.

In Congregatione generali S. Rom. & Vniuerſalis Inquiſitionis habita in Palatio Apoſto-

lico apud Sanctum Petrum coram Sanctiſsimo D. N. Alexandro Papa Septimo , ac Eminentiſsimis , &c.

Memoriali D. Franciſci de Cabrera audito , &c. Sanctiſs. D. N. Alexander Septimus, prædictus inhærendo declarationibus aliàs à Prædeceſsoribus ſuis factis , ad remouendam omnem dubitandi occaſionem,& ne circa id impoſterum vllo tempore hæſitari contingat , cum crimen Hæreſis præ cæteris grauiſsimum ſpeciali nota dignum ſit , decreuit , facultatem abſoluendi ab Hæreſi in Iubilæis , vel alijs ſimilibus conceſſionibus non cenſeri comprehenſam , niſi expreſsis verbis concędatur facultas abſoluendi ab hæreſi.

Io:Lupus S.Ro.& Vniu.Inquiſ.Not.

Regiſtr. fol. 52.

Hodie ergo amplius non eſt hæſitandum , an ſub generali conceſſione abſoluendi à caſibus reſeruatis comprehendatur facultas abſoluendi ab Hæreſi , cum Summi Pontifices mentem ſuam declarauerint nullo modo comprehendi . Lezana *Summ. Theologię tom.3. tract.1.quæſt.7. in fine , fol. mihi* 122.

Quam quæſtionem poſt edita huiuſmodi Decreta latè examinauit Fermoſinus *in cap.fin.de Conſtitutionibus quæſt.2.* vbi *n.17.* ampliat , vt nec etiam Confeſſarius poſſit abſoluere ab hæreſi occulta , ſi in Iubilęo crimen hæreſis excipiatur , &c.

Et quod Confeſſarij abſoluentes ab hæreſi occulta in foro conſcientiæ poſſint puniri ab Inquiſitoribus , licèt non conſtet de vſu , tenet idem Fermoſinus *loco citato num.20.* etiam excluſo Decreto Sanctiſſimi D. N. Alexandri Septimi contra Sancium , & Molfeſ. *ab eo allegat.* apud quem alia inuenies ad hanc materiam ſpectantia , &c.

Sed an impeditus adire Romanum Pon-
29 tificem pro abſolutione ab hæreſi , poſſit abſolui ab Epiſcopo ; vide latè diſputantem P. Dianam *d. par. 12. de Collocut. vetit. reſolut.24. & 25.* vbi etiam, an ſimplex Sacerdos poſſit hoc caſu abſoluere ab hæreſi , ſuper quo adeſt Decretum Clementis Octaui *anno* 1601. quo ſtatuit Sacerdotes , ſiue ſeculares , ſiue Regulares nullo caſu poſſe abſoluere , etiam neceſſitatis , vel impedimenti, niſi in articulo mortis: Sed quicquid ſit eo caſu, certè in articulo mortis quilibet Sacerdos poteſt abſoluere ab omnibus reſeruatis , etiam ab hæreſi , vt poſt Sotum , & Nauarr. tenent Guttierez *Canonic. quæſtion. lib.1. cap. 1. num.* 59. Azor. *to.1. lib.8. cap.19.qu.5.* Sanchez *lib.2. cap.13.* Suarez *de fide diſp.21.ſect.4.nu.4.*

Ceſſat enim in articulo mortis omnis reſeruatio, vt dicunt *ſupra citati*.

Aduertendum tamen eſt , quod caſus neceſſitatis debet concurrere tam ex par-
30 te pœnitentis , quàm ex parte Confeſſarii , vt ſcilicet ſi ſit copia Confeſſarij , qui habeat facultatem abſoluendi ab hæreſi, ad illum ſit recurrendum , & multò magis ſi tempus adſit recurrendi ad Reſeruantem , vt habetur *in Extrauag.* 1. §. *Decernimus de ſententia Excommun. & Extrauag.* 1. §. *Incendiarios de priuilegijs*. Ità Suarez *loco citato , num.* 24.

Secundò obſeruandum eſt in hoc caſu, Confeſſarium debere obligare pœnitentem, ſi conualeſcat, adire Pontificem perſonaliter , quia facultas tali caſu conceſſa eſt ſub iſta conditione , & propterea tenetur Confeſſarius exigere iuratoriam cautionem à pęnitente de adimplenda huiuſmodi obligatione; Sic Sanchez, & Suarez *locis citatis*.

Si tamen abſolutus nequeat perſonaliter accedere, non erit cogendus, vt acce-
31 dat per Procuratorem , Nauarr. *in man. cap. 27. num. 90. ad 2.quæſt.* Vgolin. *de cenſur.Pontif. reſeruat. 3.par. cap.2. Sub tit. de mortis articulo quæſt. 4. num.* 1. Sanchez *loc. cit. num.* 14. Suarez *loc. cit. num.* 25. ex Henriquez Auila *de cenſur. par. 2. cap. 7. diſp.1. dub.6. concl.3.* Alter. *de cenſur. lib.5. diſp. 22. cap. 2.* Duard. *in Bulla Cœnæ lib.3. §. 2. quæſt. 8. nu.* 21. P. Diana *par.5. tract.9. reſolut. 6. & par. 7. tract. 10. reſolut.* 27.

Et ratio eſt , quia Canones ad id pœnitentem non obligant, vt videri poteſt *in c. eos , qui de ſentent. Excomm.* & *in cap.vlt.26. quæſt.6.* & in Concilio Arauſicano 1.*cap.2.* Suarez *loco citato*.

32 Contrariam opinionem tenet Bonacin. *de cenſur. diſp. 1. quæſt. 3. punc. 2. num.* 4. P. Theſaur. *in praxi Eccleſiaſt. par.1. cap.24. verſ. Amplia tertio* , qui dicit , quod praxis ſe habet , vt recurratur ad Sacram Pœnitentiariam; Et poſt eum Alphonſ. de Leone *recollect.5. de Cenſur. num.*424. P. Diana *d. par. 12. reſolut.* 25.

33 Contra autem P. Theſaurum , & P. de Leone immeritò inſurgit P. Verricellus *de Miſſionibus Eccleſ. tit. 9. quæſt. 151. nu. 7.* dicens,hanc praxim nullum habere in iure fundamentum , quia licèt hoc verum eſſet , nihilominus in hoc caſu ſtylus Curiæ non ſolùm obligat in foro exteriori , ſed in foro conſcientiæ ; vt ex multis probat idem P. Diana *reſolut.* 25.

Nec quicquam facit, quod pauperes non habeant , quod dent Procuratori pro expeditione litterarum Sacræ Pœnitentiariæ, quia omnia in dicto Sanctiſſimo Tribunali expediuntur gràtis,etiam quoad ſcripturam: Ideò, cum dum hæc tranſcriberem , fuerit, diſceptata huiuſmodi quæſtio in Sacra Congregatione ſuper controuerſijs iuriſdictionalibus occaſione cuiuſdam

dam Notarij, qui fuerat excommunicatus, eo, quod in Audientia Regia Sanctæ fidei in Peruana Prouincia conſcripſerat acta, & proceſſus criminales contra perſonas Eccleſiaſticas, fueratque abſolutus cum conditione, quod vel per ſe ipſum, vel per Procuratorem Romam accederet ad petendam abſolutionem à Summo Pontifice; Iſque excuſabatur propter impedimentum itineris longiſſimi, ab eadem Sacra Congregatione fuit reſcriptum: *Adeat Sacram Pœnitentiariam*, ex Decreto *ſub die 24. Ianuarij 1662.*

Quouerò ad hæreſim externam non occultam, vel illa eſt deducta ad forum
34 contentioſum, vel non: Poſteriori caſu certum eſt, ab Excommunicatione propter hæreſim externam non occultam, ſolùm Summum Pontificem poſſe abſoluere, vel ab eo Delegatum; Et in hoc nulla eſt difficultas, cum clara ſint verba Bullæ Cœnæ, vt dicit Barboſa *allegat.* 40. *num.* 12.

Priori verò caſu facultas abſoluendi competit Epiſcopo, qui poteſt Hæreticos coram eo comparentes, vel denunciatos
35 ad fidem Catholicam recipere, Eccleſiæ reconciliare, & ab excommunicatione in vtroque foro abſoluere, vt probat Textus *in cap. Vt officium, de Hæret. in* 6. in illis verbis *Abſolutionis beneficium impendatis*; & ibi voluerunt Archidiac. *ante n.*1. Io. And. *eodem loco* Gemin. *n.*2. Franch. *n.*2. Gloſs. *in cap. Excommunicamus il primo, §. Credentes, in verbo Apoſtolicæ Extrau. de Hæret.* Et ibi Hoſtienſ. *num.* 24. Anan. *nu.* 4. Felin. *nu.*3. Zabarell. *num.* 6. Repertor. *ver. Abſolutio*, cum alijs per Farinacc. *qu.* 192. §.4. *nu.*52. alios Ricciull. *de Iure Perſonarum lib.* 5. *cap.* 14. *num.* 1.

Et ità determinauit Suprema &c. pluries ea ratione, quia Epiſcopus poteſt contra Hæreticos procedere, licèt in ſua Diœceſi adſit Inquiſitor, ità & abſoluere; Et ità fuit ſcriptum Epiſcopo Caſertano *ſub die 28. Nouembris* 1595.

Vnde cauendum eſt à Lelio Zechio *in Summ. par.*1. *tit. de fide, rub. de Hæret. cap.*11. *num.* 18. qui dicit, hodie Epiſcopus prop-
36 ter Bullam in Cœna Domini non poteſt abſoluere Hæreticos in foro exteriori, ſed ſolùm Inquiſitor, quia contrarium eſt veriùs, Farinacc. *loco citato*, quem reprobat etiam Ricciull. *loco citato, num.* 3. & quotidie obſeruatur in practica: Bulla enim in Cęna Domini non ſubſtulit facultatem Epiſcopo, niſi reſpectu hæreſis occultæ, & abſolutionis in foro conſcientiæ, vt *ſupra* dictum eſt.

Non ſolùm autem Epiſcopus, ſed etiam Inquiſitor poteſt Hæreticos pœnitentes
37 ad illum delatos ab huiuſmodi excommunicatione in vtroque foro abſoluere, iuxta dictum Textum *in cap. Vt officium de Hæret.* ibi, *Si verò aliquis*, & eo loco omnes Canoniſtæ concordant Conſtitutiones Alexandri Quarti, Vrbani Quarti, & Clementis Septimi, quas refert Pegna *in calce Directorij*. Idem Pegna *par.* 3. *comment.* 141. vbi dicit, hoc priuilegium fuiſſe conceſſum Inquiſitoribus à Clemente Quarto, Gregorio Nono, & Innocentio Quarto, Farinaccius *quæſtione* 192. *num.* 54. Sanctarell. *de hæreſi cap.* 5. *dub.* 7. *num.* 3.

Si autem Hæreticus abſoluatur ab excommunicatione, & liberetur ab alijs pœ-
38 nis in foro externo, & tamen non habeat animum deſerendi ſuos errores, abſolutio huiuſmodi non valet, Suarez *de fide diſp.*21. *ſect.*4. *num.*19. Sanctarell. *loco cit. nu.*34.

Sed quid, ſi Hæreticus damnatus ſit ab Epiſcopo, & Inquiſitore iuxta diſpoſitionem Clementinæ *Multorum de Hæret.* quis
39 eorum abſoluet illum ab excommunicatione? Praxis habet, quod abſoluatur ab Inquiſitore, hoc tamen intellige, ſi proceſſus fuerit fabricatus ab Inquiſitore, ſi autem ab Epiſcopo, Epiſcopus abſoluet; vt fuit reſolutum in Suprema, &c. *die* 8. *Maij* 1619. niſi Vſus fuerit in contrarium.

40 In ſecunda pœna, quæ eſt Irregularitatis, ſolus Papa diſpenſat, Angelus *ver. Irregularitas num.* 28. Silueſter *eodem ver. quæſt.* 5. *num.* 7. Nauar. *in man. cap.* 27. *num.* 205. Pegna *par.* 3. *comm.* 162. *&* 175. Ledeſma 2. *par.*4. *quæſt.*26. *art.*2. Pheliarch. *de offic. Sacerdotis to.* 1. *par.*1. *cap.* 4. *num.* 4. Valent. *to.* 4. *diſp.* 7. *quæſt.* 19. *punc.*3. *in* 3. *quæſt. Irregularitas*, Azor. *tom.*1. *lib.* 8. *cap.* 21. *quæſt.* 8. Suarez *de cenſur. diſp.* 43. *ſect.* 1. *num.* 6. Sanchez *lib.* 2. *cap.* 25. *nu.*13. Farinacc. *quæſt.* 192. §. 5. *num.* 75. Sanctarell. *cap.* 25. *dub.* 1.

Idem dicendum eſt circa Irregularitatem contractam ab Apoſtatis, ſiue fictè, ſiue verè apoſtatauerint, ſiue ſint laici, ſiue
41 Clerici, vt contra Angelum, & Silueſtrum, qui dixerunt, cum Apoſtatantibus timore graui ſi ſint Sacerdotes, ſolùm Papam diſpenſare, voluere Suarez *d. diſp.*43. *ſect.* 2. *num.* 3. *&* 4. Sanctarell. *loco citato.*

Nec Epiſcopus vigore facultatis ſibi conceſſæ à Concilio poteſt diſpenſare
42 cum Hæretico occulto, quia ſublata facultate abſoluendi per Bullam Cœnæ, intelligitur etiam ſublata facultas diſpenſandi per Textum expreſſum *in cap. Cum illorum* 32. §. *Primoſ. de ſentent. Excommunication.* Ibi.

In reliquis caſibus tam Archiepiſcopi, quàm Epiſcopi abſque mandato Sedis Apoſtolicæ diſpenſandi facultatem ſe nouerint non habere, quibus etiam eſt abſolutio talium interdicta, cum maiora intelligantur illis prohibita, quibus vetita ſunt minora.

Et ità tenent Suarez *d. diſp. 43. ſect. 1.* Bonacin. *eodem tract. diſp. 7. quæſt. 3. punc. 6. num.* 11. Rodriguez *to. 3. cap. 183. num. 5.*

Sed ille Textus non eſt ità expreſſus, vt voluit Ricciull. *de iure perſonarum lib. 5. cap. 16. num. 5. verſ. Contrarium.*

Quia vt dicit Vgolinus *in tract. de Irregularitate cap. 36. §. 2. num. 3.* cum Concilium conceſſerit Epiſcopo facultatem abſoluendi, & diſpenſandi, ſublata facultate abſoluendi, non cenſetur ſublata facultas diſpenſandi.

Confirmat hanc reſponſionem Card. de Lugo *de virtute fidei diuinæ diſp. 23. ſect. 4. nu.* 130. ait enim ſibi non poſſe perſuadere, quando quis habeat facultatem ad duos actus non ſubordinatos, ſed diſparatos, ſi ei adimatur facultas pro faciliori, cenſeatur illi adempta eo ipſo pro difficiliori: Nam ſi Summus Pontifex auferat aliquod priuilegium alicui Religioni, non ideò cenſetur reuocare omnia alia priuilegia, vel facultates maiores illi conceſſas, quod priùs dixerat Filiuccius *to. 1. tractat. 40. cap. 9. num.* 246.

Secundò reſpondet Cardinalis de Lugo, Textum illum procedere quando ſumus in carentia poteſtatis; Nam optimè procedit argumentum Textus, data quippe carentia minoris, ſequitur, quod detur carentia maioris, at ſic non eſt in eo, qui habet ex conceſſione duas facultates, quia ex ablatione vnius etiam minoris, non cenſetur ablata maior.

Tertiò reſpondet Sanchez, Textum illum ſtatuere regulam, nempe maiorem eſſe facultatem diſpenſandi, quàm abſoluendi, limitari tamen in caſu, de quo agitur ob ſtrictiſſimam reſeruationem de hæreſi factam, & ideo maiorem videri in hoc caſu facultatem abſoluendi, quàm diſpenſandi, præſertim cum irregularitas ſit dubia.

Idem ſentit Filiuccius, nempe ex dicto Textu colligi maiorem eſſe facultatem abſoluendi, quàm diſpenſandi.

Sed hæc ratio non placet, quia ex illo Textu omnes Canoniſtę, nemine dempto, colligunt, maiorem eſſe facultatem diſpenſandi, quàm abſoluendi, & ideò illam meritò reijcit Cardinalis de Lugo.

Denique reſpondet P. Theſaurus *in praxi Pœnitentiariæ M. S. tit. 5. ad 4.* quod ar-
43 gumentum à minori ad maius non procedit, quando ſumus in Correctorijs, ſeu reſtrictorijs facultatis olim competentis, ſed nihil allegat, imò contrarium veriùs eſt, quod etiam in correctorijs valet argumentum de minori ad maius, Surd. *deciſ. 254. num. 15.* vbi quod ſi prohibitum ſit hypothecare, multò magis alienare.

Stantibus ergo tot reſponſionibus ad illum Textum tranſeo cum opinione affirmatiua, quam ſubſtinent Sanchez *lib. 2. cap. 25. num. 18.* Vgolin. *de Irregularitate cap. 36. §. 5. num. 3.* Garzias *de Beneficijs, par. 11. cap. 10. num. 86.* Fagundez *ad præcepta lib. 1. cap. 17.* Farinacc. *d. qu. 192. num. 79.* Filiucc. *to. 1. tract. 20. cap. 19. num. 246.* P. Diana *par. 2. tract. 1. Miſcell. reſolut. 24. verſ. Sed ego*, Card. de Lugo *d. diſp. 23. ſect. 4. num. 3.* Bauni. *de cenſur. tract. 11. de Irregularitate quæſt. 55. verſ. Contrarium*, Boſs. *de triplici Iubilæo ſect. 1. caſ. 10. §. 12. num. 144.* Marchin. *de Sacram. Ordinis tract. 1. par. 8. cap. 2. num. 11.* Barboſ. *de poteſt. Epiſcopi allegat. 59. num. 44. verſ. Duodecimo*, P. del Bene *de officio Sanctæ Inquiſitionis par. 1. dub. 72. per tot.*

Addo, quod argumentum à minori ad maius valet, quotieſcunque minus continetur ſub maiori, aliàs ſecùs, nam vt dicunt noſtri Doctores, aliquis poteſt dare equum magni valoris, qui non poteſt dare capram, §. *Præterea Inſtit. de action.* Rimin. iun. *conſ. 222. num. 19. lib. 2.*

Secundò non valet tale argumentum, quando id, quod eſt minus, aliquo reſpectu in veritate maius eſt, Gloſs. *not. in Clement. fin. ver. videbatur de rebus Eccleſ. non alien.* Rimin. iun. *loco citato*, vbi quod licèt legitimatio per ſubſequens matrimonium ſit maior legitimatione facta per reſcriptum, fallit tamen, quando legitimatio per reſcriptum continet clauſulas prægnantes, ideò in caſu, de quo agitur, facultas abſoluendi cenſetur maior facultate diſpenſandi propter ſtrictiſſimam reſeruationem abſoluendi ab hæreſi factam à Pontifice in Bulla Cœnæ, vt dicunt Sanchez, & alij *ſupra citati.*

Tertiò non habet locum argumentum à minori ad maius, quando ſumus in priuilegiis, Gloſs. *in cap. Paſtoralis in fin. de priuil. &* conſuluit Curtius iun. *conſ. 134. n. 4. vol. 2.*

Et propterea per priuilegium quis quandoque poteſt maiora, quod non poteſt minora, Rimin. iun. *d. conſ. 222. num.* 199.

Sed quod tollit omnem difficultatem, eſt, quod ità ſeruatur in praxi, nam licèt
44 Sacræ Pœnitentiariæ à ſanctæ mem. Papa Vrbano Octauo ſublata fuerit facultas abſoluendi ab hæreſi occulta Hæreticos, ſi habent complices, vel conſcios, non tamen adempta eſt illis facultas diſpenſandi ſuper irregularitate ob dictam hæreſim contracta, ideò obtenta abſolutione ab hæreſi à Suprema, & Vniuerſali Inquiſitione, Hæretici abſoluti adeunt Sacram Pœnitentiariam, & ab illa obtinent diſpenſationem ſuper irregularitate eam ob cauſam contracta; Et ità obſeruatum fuit toto tempore, quo fui Corrector, demum Datarius Sacrę Pœnitentiariæ: Idem teſtatur P. Theſaur. *in d. ſua praxi M. S. tit. 5. ad 4.*

Aduertendum tamen eſt, quod licèt Epiſcopus per ſupradicta poſſit diſpenſare ſuper huiuſmodi irregularitate, vt Clerici in ſuſceptis Ordinibus minoribus, & for-
45 taſsè Sacris miniſtrent, non tamen poterit diſpenſare cum Sacerdote in Altaris miniſterio, quia cum ſit res grauiſſima, ſoli Pontifici eſt reſeruata, Silueſter *ver. Irregularitas,quæſt.*5. Maiol. *de Irregularitate lib.* 5.*cap.* 46. *num.* 16. Zanchin. *de Hæret. cap.* 28. Nauarr. *in man. cap.* 27.*num.* 205. Suarez *d. diſp.* 43. *ſect.* 1. *num.* 5. Sanchez *d. cap.* 25. *nu.* 14. Pegna *par.* 3. *comm.* 175. vbi dicit, B. Pium Quintum inhibuiſſe Generali Inquiſitori Hiſpaniarum, ne redderet habiles Presbyteros hæretica labe iam infectos, vt in Altaris miniſterio poſſent inſeruire, quod etiam tradit Sanchez *loco citato*, Farinacc. *d. quæſt.* 192. *num.* 78. Ricciull. *d. cap.* 16. *num.* 8. Card. de Lugo *d. diſp.* 23. *ſect.* 4. *num.* 132. vbi more ſuo mordet Hurtadum de hac limitatione dubitantem.

Pariter admonendus eſt Epiſcopus, ne cum iſtis diſpenſet ad audiendas Confeſ-
46 ſiones, quia Sedes Apoſtolica, vel Suprema, &c. eos diſpenſare non ſolet ad audiendas Confeſſiones, ſed nec etiam ſuſpectis de hæreſi, qui de vehementi abiurarunt,concedit licentiam eas audiendi, vt fuit reſolutum in eadem Suprema, &c. *die* 17. *Septembris* 1562. *& die* 15. *Nouemb.* 1565. ac ità ſeruat Archiepiſcopus Neapolitanus, vt teſtatur Genuen. *in praxi cap.* 45. Quicquid dixerit Nauarr. *conſ.* 2. *de Hæret.*

Secùs autem in eo, qui abiurauit de leui, vt fuit reſolutum in Suprema, &c. *die* 6. *Maij* 1596. Genuen. *loco citato*.

Sed quicquid ſit de Epiſcopis certum eſt,Inquiſitores nullam habere facultatem
47 diſpenſandi ſuper Irregularitate, ob hæreſim, vel apoſtaſiam, vel aliam in fide Inconſtantiam contracta, etiam occulta, & in foro conſcientiæ, vt teſtatur Pegna *d. comment.* 175. *par.* 3.

Diploma enim Clementis Septimi, quo concedebatur facultas Inquiſitoribus, &
48 eorum Commiſſariis diſpenſandi cum Clericis ſecularibus,vel perſonis Religioſis ſuper quauis Irregularitate contracta ob hæreſim, vel apoſtaſiam, fuiſſe,vel reuocatum,vt dicit idem Pegna,vel ceſſaſſe,quia erat perſonale, Suarez *d.diſp.*43.*ſect.*1.*nu.*3. Farinacc. *d. quæſt.* 192. *num.* 36. Sanchez *d. cap.*25. *num* 19. P. Diana, *par.*4. *tract.* 8. *reſolut.* 85. Sanctarell. *d. cap.*25.*dub.*1.*nu.*6. Card. de Lugo *loco citato nu.* 133. Baldell. *de fide, & infidel. diſp.* 52. *num.* 18. P. del Bene *loco citato, num.* 14.

49 Et ità ſeruatur, quicquid dixerint Locat. Campegg. Mandoſ. Zecchius, & Henriquez, quos adducit, & reprobat Farinaccius, *loco citato num.* 76.

Sed licèt Inquiſitores careant facultate diſpenſandi quoad alios, poſſe tamen ſe
50 ad inuicem diſpenſare ſuper prædicta irregularitate voluit Roias *de Hæret. par.* 2. *nu.*423. per *Extrauag.* Vrbani Tertij, quam refert Repertor. *ver. Irregularitas, & ver. Inquiſitores*, Pegna *par.* 3. *comment.* 72. Campegg. ad Zanchin. *de Hæret. cap.* 131. *littera A*, P. Diana *par.* 3. *tract.* 2. *de irregularitate reſolut.* 102. P. del Bene *par.* 1. *dub.* 162. *pet.* 4. *num.* 6.

In tertia pœna, quæ eſt Infamiæ, cum oriatur ex delicto Eccleſiaſtico, ſolus Papa
51 diſpenſat, hoc eſt ad famam reſtituit, Bald. *in l.* 1. §. *Eum, qui ff. de Poſtul. & conſ.* 40. *nu.* 1. *lib.* 4. Crauett. *conſ.* 9. *nu.*5. *lib.* 1 Odd. *de reſtit. quæſt.* 92. *art.* 4. *num.*40. Canoniſtæ *in cap. Cum te*, præſertim Innocentius, & Hoſtien. *de ſentent. & re iudic.* Sanchez *in opuſc. lib.*6. *cap.*3. *dub.*6.*num.*23. P. Theſaur. *in prax. par.*1. *cap.*347. Et in terminis Suarez *de cenſur. diſp.*48. *ſect.*2. *num.* 10. Pegna *par.*1. *comment.*4. Baldell. *de fide, & infidel. lib.* 1. *diſp.* 54. *num.* 12.

Quod abſque dubio procedit reſpectu perſonarum Eccleſiaſticarum,quia qualeſ-
52 cunque illæ ſint, & quocunque in loco, & in quauis Republica degant priſtinæ famæ reſtituere poteſt, P. Molin. *de Iuſtit. & Iure tract.* 4. *diſp.* 10. *num.* 4. Layman. *lib.*1. *tract.* 5. *cap.*4. *num.* 3. Tolet. *in Summ. lib.* 1. *cap.* 62. *num.*4.

Quouerò ad laicos, ſi de ſubditis Eccleſiaſtici Status tractetur, vtique ad omnem
53 effectum poteſt Papa ad famam illos reſtituere; Si verò agatur de ſubditis aliorum Principum,quoad ſpiritualia, nempe ad Ordines, & Dignitates Eccleſiaſticas, certum eſt, Papam poſſe ad famam reſtituere, eoſque ad talia habilitare, Bartolus *l.* 1. §. *de qua re ff. de Poſtul.* Innocentius *cap. Cum te in fin. de re iudic.* & ibi Abbas *num.* 10. Lucas de Peña *l. fin. & l. pen. C. de his, qui munera ſubeunt lib.* 10. Turre-crem. *cap. Euphemium* 2. *quæſt.* 3. *num.* 4. Angel. *ver. Infamia num.* 3. Silueſter *eodem num.*17. Odd. *d. quæſt.*92. *num.* 41. *&* 43. Toletus *loco citato num.* 5.

Quouerò ad temporalia plurimi Doctores tenent, Papam non poſſe laicos ſubdi-
54 tos alienos reſtituere famæ ad effectum acquirendi Dignitates, & honores profanos, ſic Innocent. *d. cap. Cum te in fine*; & ibi Abb. de communi *num.* 10. Felinus *num.*10. *Bald. num.*4. Boich. *nu.*11. Anchar. *in fine*, Turre-crem. *d. cap. Euphemium*, Angel. *ver. Infamia nu.* 12. *&* 13. Silueſter *eodem num.* 17. & ex ſententia D. Thomæ 2. 2. *quæſt.* 68. *art.* 4. Odd. *d. quæſt.* 92. *num.* 44. Toletus, Molin. Layman. Sanchez *locis citatis*.

Et licèt Silueſter *d. num.* 17. dicat, quod

de poteſtate abſoluta Papa poteſt etiam
55 in Terris Imperij laicos reſtituere ad famam,
ſi in Clericatu ſibi neceſſarios putat,
quem ſequuntur nonnulli ex ſupra allegatis,
P. del Bene *par.* 1. *dub.* 94. *ſect.* 2.

Tu tamen indubitanter tene, quod Papa
de poteſtate ordinaria, & in omnem
56 caſum, etiam in Terris Imperij poteſt
laicos reſtituere ad famam, ſiue principaliter,
ſiue in conſequentiam tam quoad
ſpiritualia, quàm quoad temporalia, ſicut
etiam reſtituere natalibus, & legitimare,
vt voluere ex Antiq. Gloſs. *in cap. Per Venerabile in 3. compilat. ver. Poteſtatem, qui filij ſint legitimi,* Præpoſit. *ibid. num.* 77. Goffred.
de Trano (qui fuit Auditor Rotæ)
in Summa tit. qui ſint filij legitimi, Hoſtien.
d.c. per Venerabilem, n. & in Summa eod. tit. §.
Qualiter & à quo n. 11. *verſ. Salua reuerentia,*
Io. Calder., & Gaſpar eius filius, qui dicit,
quod eſt etiam opinio Naſini, vt refert
Antonius de Butr. *d. cap. Per Venerabilem num.* 10. *verſ. Io. Calderin. & eius filius*, &
hanc opinionem tenuit Rota *deciſ.* 200.
alias 1. *in nouis, Qui filij ſint legitimi*, & nouiſſimè
deciſ. 191. *par.* 1. *recent. num.* 12.
vbi redarguit P. Sanchez, qui *lib.* 8. *de matrim. diſp.* 7. *in princip.* dicit, contrariam
opinionem eſſe veriſſimam, & receptiſſimam,
& quod ità communiter tenetur, &
dicit, quod eius dicta antiquorum Scriptorum
modeſtiam non imitantur, & fallitur,
cum illa non ſit vera, nec communis
opinio, ſed tantummodo illorum, qui negant
poteſtatem Papæ in temporalibus:
Et plurimos ex dictis Doctoribus tenentes
contrariam opinionem ſcripſiſſe ante Decretales
Bonifacij Octaui, & Ioannis Vigeſimiſecundi
ſuper vtroque gladio. Ideò
non Doctores antiquos, ſed quoſdam
moderniores audacter locutos fuiſſe ſcientes
diffinitionem Eccleſiæ.

Et hanc opinionem noſtram tenuere
Anaſtaſ. Germon. *in Paratit. tit. qui filij ſint legitimi,* Barboſ. *d. cap. Per Venerabilem num.* 3.

Quod maximè procedit, quando Papa
diſpenſat in radice matrimonij, & addit
dictam prolem ſuſceptam, ſi quæ ſit, &
57 *ſuſcipiendam legitimam decernendo*: Tunc
enim legitimatio trahitur ad ſpiritualia,
& temporalia etiam in Terris Imperij,
& in præiudicium tertij, vt magiſtraliter
voluit Rota *in Hiſpalen. legitimitatis* 4. *Februarij* 1613. coram Vbaldo *in eius impreſſis deciſ.* 114. *num.* 5. & rurſus *in eadem* 11. *Maij* 1615. coram Manzanedo,
quæ eſt deciſ. 687. *par.* 2. *recent.* Rubeus *ad deciſ.* 2. *par.* 3. *recent.* §. 40.
58 Et licet iſti Doctores loquantur in legitimitate,
idem tamen eſt in reſtitutione
famæ, quia hæc duo ad imparia non iudicantur,
cum vtrobique eadem ſit ratio,
P. Molina *de Iuſt. & iure tract.* 4. *diſput.* 10.
num. 3. *in fine*.
59 Ad Collegium quoque Cardinalium
tranſiret hæc facultas, niſi per Conſtitutionem
Gregorij Decimi *in cap. Ne Romani, de elect.* & Pij Quarti *In eligendis*, fuiſſet
Cardinalium Collegio omnis poteſtas iuriſdictionis,
quæ ſpectabat ad Pontificem
viuentem ablata, vt in puncto voluit Lanor.
lucubrat. Eccleſiaſt. tit. 3. *cap.* 3. *num.* 17.
Campanil. *diuerſor. iuris rubr.* 7. *cap.* 6.
num. 84.
60 Sed Cardinales Supremæ, &c. poſſunt
reſtituere ad honores, & dignitates, & ad
famam, Locat. *verb. Inquiſitor num.* 35.
quem refert, & ſequitur Farinacc. *dicta qu.* 193. §. 2. *num.* 68.

Ego tamen nunquam vidi eos vſos hac
facultate, ſed ſolùm factam reſtitutionem
in Congregatione, quæ ſingulis hebdomadibus
habetur coram Sanctiſſimo, itaut
Sanctiſſimus reſtituat auditis votis Eminentiſſimorum
DD. Cardinalium.
61 At in Congregatione, quæ habetur in
Conuentu Sanctæ Mariæ ſupra Mineruam
Cardinales Supremi Inquiſitores reſtituũt
Regulares ad vocem actiuam, & paſſiuam,
ad officia; & dignitates Religionis, licet
enim hæc facultas reſeruata ſit Sanctiſſimo
per Decretum Vrbani Octaui *editum anno* 1626. Vſus tamen inualuit, quod à
ſolis Cardinalibus in dicta Congregatione
reſtituantur, & præſertim hæc reſtitutio
fit in Congregationibus gratiarum, quæ
habentur ſingulis annis in Paſchate, &
Natiuitate Domini Noſtri, quæ gratiæ
referuntur Sanctiſſimo, qui eas ferè omnes
approbat.
62 Inquiſitores verò minores ad famam
propter hæreſim deperditam reſtituere
non poſſunt, Zanchin. *de Hæret. cap.* 38. &
ibi Campegg. Ghirland. *de relaxat. Carcerat. tit. de Indulg. Principis*, Pegna *par.* 1. *comm.* 4.
verſ. Prætereà num. 35. Farinacc. *loco citato num.* 68.

Quod idem de Epiſcopo tradunt Pegn.
Locat. Farinacc. *locis citatis*, Tolet. *dicto cap.* 62.

Sed licet iſti non poſſint directè reſtituere
ad famam, poſſunt tamen per indirectum,
nempe abſoluere delatum de
crimine hæreſis, Canoniſtæ *in cap. Cum te, de ſentent. & re iudic.* vbi Abbas *num.* 15.
Felin. *num.* 12. Decius *in cap. At ſi Clerici,* §. *de adulterijs num.* 143. *de iudic.* Villadieg.
de leg. qu. 14. Odd. qui alios *d. qu.* 92. *art.* 6.
num. 77. & *art.* 10. *num.* 104.

Ratio eſt, quia hæc eſt reſtitutio iuſtitiæ
principaliter, quæ trahit in conſequentiam
reſtitutionem famæ, Caſtren. *l.* 1.
§. *Ait Prætor nu.* 3. *ff. de poſtul.* Odd. *d. art.* 10.
num. 105.
63 Quæ hactenus dicta ſunt procedunt in

infamia iuris, non autem in infamia facti, quæ nec à Papa, nec ab vlla poteſtate terrena tolli poteſt, Præpoſit. & Gemin. *d. cap. Euphemium 2. q. 3.* Abb. *in cap. Cum te, num. 9.* Felin. *num. 10.* Archid. *cap. Teſtes 2. qu. 7.* Odd. *dicta qu. 92. art. 4. nu. 34.* Tolet. *loco cit. num. 5.* Canoniſtæ *in cap. Ex tuarum de purgatione Canonica*, Rota coram Comitolo *deciſ. 10.*

Ratio eſt, quia cum illa reſideat in mentibus hominum, non poteſt inde per aliquem amoueri, cum non poſſit fieri per quamcumque poteſtatem, quod homines credant virum bonum, quem credunt, & credere volunt malum; ſic Tolet. *loco cit. num. 3.* Odd. *loco cit. num. 34. & 35. verſ. Sed ego non video,* Farinacc. *qu. 6. num. 46.*

64 Poteſt benè per contrarium factum deleri, nempè per bona opera, vel per purgationem Canonicam purgando ſe à crimine, Riccard. *in 4. diſtinct. 25. art. 6. q. 3.* Summa Aſtenſ. *2. par. lib. 6. tit. 27.* Tolet. *loco cit. num. 3.* Archid. & Præpoſit. *in cap. Laici, diſtinct. 33.* P. del Bene *par. 1. dub. 44. pet. 2. num. 6.* vbi quod deletur per emendationem vitæ, præſertim ſi durauit triennio.

Saltem quoad iuris effectum, Abb. *in d. cap. Ex tuarum, nu. 20.* & *in cap. Teſtimonium*, vbi Felin. *num. 12. de Teſtibus*, Rota coram Comitolo *d. deciſ. 10. num. 18.*

Ideo inferunt Doctores, quod ſi infamatus in aliqua Religione migret in aliam
65 & in ea bonum nomen acquirat, delet priorem infamiam, Riccard. & Hoſtien. *loc. citatis*, Henriquez *in Summ. lib. 14. c. 5. §. 3.* Maiol. *de Irregular. cap. 1. num. 15.* Sayr. *de Cenſur. lib. 7. cap. 11. num. 7.*

Hæc autem infamia proueniens ex delicto Hæreſis non poteſt tolli per ſecularem
66 rem poteſtatem, quia prouenit directè à Iure Canonico, Suarez *de Cenſur. diſp. 48. ſect. 2. num. 9.* Nec etiam quoad filios Hæretici, vt reprobando Maiol. *de irregular. lib. 3. cap. 1. num. 3.* benè tuetur Suarez *loco cit. in fine.*

Quarta pœna, quæ eſt priuatio Iuriſdi-
67 ctionis non poteſt remitti, ſeu in ea diſpenſari, niſi à ſolo Papa, Abb. *in cap. quia diligentia de elect.* Iacobat. *de Concilio lib. 7. art. 4. num. 4.* Qui licet loquatur de Schiſmaticis, idem dicendum eſt de Hæreticis, imò multo magis, quia poteſt dari Schiſma ſine Hæreſi, ſed non datur Hæreſis ſine Schiſma.

Quinta pœna priuationis Beneficiorum
68 non poteſt remitti, niſi à ſolo Papa, Rebuff. *in praxi 3. par. de modis amitt. benef. num. 54.* P. Theſaur. *in praxi par. 1. cap. 30. quæſt. 3.* Eo præſertim, quia eorum Beneficia ſunt reſeruata Sedi Apoſtolicæ, B. Pius Quintus in ſua Bulla *Cum ex Apoſtolica 6. Kalendas Februarij* 1566. Gonzalez *ad Reg. 8. Gloſſ. 51. num. 102.*

Quid autem ſi Pontifex concedat alicui beneficia vacantia propter hæreſim, vel per impetrationem, vel collationem, ſi
69 demum Inconſtans Reum ad Beneficia reſtituat, nunquid cenſetur reſtituiſſe ad beneficia tertio collata? Certum eſt regulariter non cenſeri Papam reſtituere ad beneficia tertio collata, vt in terminis dicit Anton. de Butr. poſt Io: de Lignan. *in cap. At ſi Clerici, §. de Adulterijs in 4. col. de Iudic.* quem refert & ſequitur Iacobat. *de Concilio lib. 7. art. 2. num. 2. & 5.*

Et quamuis reſtitutio fiat non per viam diſpenſationis, ſed reſtitutionis, & tranſ-
70 latio, & Ius alijs quæſitum trahat originem, & cauſam ſimpliciter à condemnatione, & non à nouo pacto, vel contractu inito cum Papa, vel cum Principe, quo caſu recuperantur bona etiam in alium tranſlata, vt voluit Bald. *in l. Gallus §. Et quid ſi tantum de liber. & poſthum.* Anchar. *in cap. Quamuis de reſcript. in 6. verſ. Et concludo, & conſ. 409.* Idem Bald. *in l. ſi Pater ff. de Adopt.* Bellam. *deciſ. 743.* & 744. Felin. *in cap. Intra quatuor de Maiorit. & obed.* & *in cap. Super eo, de offic. deleg.* Et propterea videretur dicendum, quod Hæreticus reſtitutus recuperet Beneficia tertio collata.

Nihilominus contraria opinio eſt verior, quia doctrina ſupra tradita non habet locum in bonis, & Beneficijs in alijs
71 tranſlatis facto hominis, & ſic ex collatione facta à Papa: Sed quando ſunt tranſlata per ſententiam condemnatoriam, per quam alteri debent applicari, vt notat Anchar. *conſ. 261.* Abb. *in d. cap. Quia diligentia, in fin. de elect.* Doctores *in l. Gallus, §. Et quid ſi tantum, de liber. & poſthum.* quos refert Iacobat. *de Concilio, d. art. 2. num. 5.*

Sed in hac quæſtione Ius eſt metiendum à verbis reſtitutionis, quia ſi reſtitutio eſſet pleniſſima, puta, ſi per Papam Hæreticus, vel filij Hæreticorum, fauto-
72 rum, credentium reſtituantur in integrum non obſtante aliqua condemnatione, quam vellet haberi pro non facta, & de ea non poſſe obijci cum Inhibitione, & Decreto annullatiuo, vt fuit reſtitutio facta à Clemente Quinto Dominis Petro, & Iacobo de Columna, tunc recuperant Beneficia etiam alteri collata, vt vult Io: Andr. *in cap. Quamuis de reſcript. in 6.* vbi quod ſufficit plena reſtitutio, Abb. *conſil. 94. ſect. 2.* in terminis de reſtitutione facta Hæreticis, Io: de Lignano *dicto cap. Quia diligentia*, Iacobat. *de Concilio loco cit. à num. 6. per multos*, qui *numero 7.* de mente Card. Florentini *in d. cap. Quia diligentia*, dicit, quod per hoc non aufer-

tur ius à tertio, ſed ei denegatur iuſtitia de facto propter inhibitionem aliter iudicandi, ſed non de Iure, vnde ſi talis reſtitutio directè non valeret, valeret tamen per indirectum, quia à Magiſtratu non redditur ius ſecundùm, Soccin. *d.* §. *Et quid ſi tantum, in Gloſs. in 2. limitatione*.

Et cum hæc materia fuiſſet examinata in Rota coram Mohedano, omnes Domini, exceptis duobus, tenuerunt per reſtitutionem plenariam factam à Pontifi-
73 ce, Reum non ſolum fuiſſe reſtitutum ad Beneficia alteri collata, ſed etiam potuiſſe poſſeſſionem dictorum Beneficiorum capere propria auctoritate, ità, & taliter, quod prouiſo non competat reintegratio, vt per eius *Deciſiones* 5. *&* 6. *de reſtit. ſpoliat.* Quæ Deciſiones loquuntur in condemnato ob crimen leſæ maieſtatis humanæ: Idem in damnatis ob hæreſim voluit Decian. *lib.*5. *cap.*67. *num.*14.
74 Fructus tamen interim perceptos, non tenetur prouiſus reſtituere, *Authentic. Idem de Neſtorianis, C. de Hæret.* quem Textum reputant ſingularem, Angel. Imol. Cuman. Aretin. *in d.* §. *Et quid ſi tantum*, Bald. *in cap. Domino guerram, in fine, in vſibus feudor.* Iacobat. qui alios *loco cit. num.*17.

Quod procedit, ſi per viam gratiæ, ſecus autem ſi per viam iuſtitiæ fiat reſtitu-
75 tio, quia hæc reſtitutio tantum reſtituit, quantum abſtulit; vt *l. Qui proprio*, §. *Item quæritur, ff. de Procur. l. Quod ſi minor.* §. *Reſtitutio, ff. de minor.* Gloſs. *in cap. Clericus victum* 91. *diſtinct.* Gloſs. *fin. in cap. Paſtoralis de Appell.* per Text. *in l. penult. ff. de re milit.* Alexan. *conſ.*142. *nu.*4. *vol.*5. Iacobat. *loco cit. num.*18. 19. *&* 20.

Quod tanto magis procedit in ſuſpecto de hæreſi, quia ſi pendente eius carceratione fuerunt Tertio collata eius Benefi-
76 cia, nihilominus, & ſi cum abiuratione expediatur, illi propria beneficia reſtituuntur, Rota coram Achille de Graſſis *deciſ. vnic. alias* 345. *de Hæret.* Mandoſ. *ad Signaturam Gratiæ, ver. Abſolutio ab hæreſi, in fin.*

Cæterum quoad pœnas temporales; ſi loquamur de remiſſione gratioſa poſt latam ſententiam, nullus alius, niſi Summus Pontifex pœnas Hæreticorum, Apoſtatarum, Schiſmaticorum, remittere poterit, quia ad ſolum Principem ſupremum ſpectat pœnarum remiſſio, & præſertim pœna mortis, *l. Relegati, l. Ad beſtias, l. Ex Prouincia, ff. de pœnis, l.* 2. *C. de Bonis damnat.* Oſaſc. *deciſ.*101. *num.*1. Farinac. *quæſt.*6. *num.*2. *verſ. Prima ſit concluſio*, Maſtrill. *de Magiſtr. lib.*3. *cap.*7. *n.*1. *de indulto, cap.*2. *num.*1.

Pariter bona in Fiſcum delata nullus
77 alius quam Princeps reſtituit, *l.* 2. *C. de Bonis damnat.* Peregr. *de Iure Fiſci lib.*5. *cap.* 2. *num.* 2. *verſ. Item nec bona*. Si verò loquamur in actu ſententiæ, an pœna lata à iure contra Hæreticos, Apoſtatas, Schiſmaticos, poſſit remitti.

Dic nullo modo poſſe remitti per Inquiſitores, vel Epiſcopos pœnas ſtatutas à iure communi contra Hæreticos im-
78 pœnitentes, relapſos, negatiuos, vel alios Brachio ſeculari tradendos, Repertor. *ver. Diſpenſare*, Zanchin. *de Hæretic. cap.*19. *num.*1. *&* 2. & *cap.*21. *num.*1. cum alijs per Farinac. *quæſt.*193. *num.*100.

Quouerò ad Hæreticos pœnitentes, cum omnes pœnæ horum reſpectu ſint
79 arbitrariæ, Gloſs. *in cap. Vt commiſſi*, §. *Illorum de Hæret. in* 6. Qui Textus licet loquatur de pœna carceris, Gloſs. tamen, & *ibi* Canoniſtæ faciunt generalem concluſionem, vt habeat locum in omnibus pœnis imponendis prædictis Hæreticis pœnitentibus, vel ſuſpectis de hæreſi, Card. Zabarell. *in Clement.* 2. §. *Inquiſitoribus, num.*2. & ibi Imol. *num.*6. *de Hæretic.* Calderin. *Rubr. de Hæret. redeunt. & conuerſ. num.*1. Repertor. *ver. Arbitrare, & in ver. Carcer.* Pegna *par.*3. *comm.* 65. *& comm.*111. cum alijs innumeris, quos adducit Farinaccius *dicta quæſtione* 193. *numero* 84.

Epiſcopi, & Inquiſitores poſſunt illas mitigare, & minuere, & quandoque augere iuxta facti, & perſonarum qualitatem; nam aliter agendum eſt cum ſimplicibus, aliter cum prudentibus, aliter cum Eccleſiaſticis, aliter cum laicis, & aliter cum Prælatis, vt conſiderant Calderin. & Farinac. *locis citatis*.

Et in irrogandis huiuſmodi pœnitentijs Iudices non debent eſſe nimium ſe-
80 ueri, & rigoroſi, vt pœnitentes exacerbentur, & in Baratrum deſperationis conijciantur, vt per Decian. *lib.*5. *cap.*44. *num.*36. *&* 37. & *cap.*49. & *cap.*34. *num.*3. & *num.*27. 28. 29. & 32. cum alijs per Farinac. *loco cit. num.*84. *in fin.*

81 Cæterùm quia quando agitur de imponenda pœna Hæreticis formalibus pœnitentibus, non tamen ſponte comparentibus, ſed præuentis, Inquiſitores, & Epiſcopi ſolent conſulere Sacram Congregationem, quæ ſemper reſcribit, *vt eos condemnet ad pœnas Hæreticorum*, hoc eſt *carceris formalis perpetui, & in multis pœnitentijs ſalutaribus*; & ſi Beneficiati *in priuatione Beneficiorum*, niſi adſint circumſtantiæ, propter quas pœnæ ſint minorandæ: nam tunc pœna perpetui carceris commutatur in aliam minorem.

82 Hinc decreuit Suprema, quod clauſula *citra pœnam relapſus*, non apponatur ab Inquiſitoribus, niſi de conſilio eiuſdem Sa-

cræ Congregationis *ſub die* 23. *Ian.* 1601. *&* 1. *Martij* 1608.

83 Sed quando pœna confiſcationis bonorum impoſita Hæreticis, ſi debeantur Principi ſeculari bona confiſcanda ex priuilegio Apoſtolico, an poſſint hanc pœnam Inquiſitores Hæreticis pœnitentibus condonare? negatiuam opinionem tenet Simanch. *de Cathol. tit.*47. *num.*15. vbi habet hæc verba:

Nec enim Inquiſitoribus licere putamus bona ipſo iure confiſcata relinquere pœnitentibus in damnum Fiſci, cui videtur ius quæſitum.

84 Contrariam opinionem tenet Pegna *par.*5. *comment.*146. *verſ. Neque his*, Carena *ad quæſt.*15. *Fulcod. num.*12. tùm quia Iudex ſecularis non poteſt ſe ingerere in bonis Hæreticorum, niſi poſt ſententiam Inquiſitorum; tùm quia ad Principes ſeculares bona prædicta non ſpectant, niſi vigore Conſtitutionum Apoſtolicarum; tùm quia ad Summum Pontificem ſpectat prædictorum bonorum diſpoſitio.

85 Meliùs dixiſſet, quod Papa concedendo bona Hæreticorum Principibus ſecularibus, non ſibi adimit, nec ſuis Delegatis, quales ſunt Inquiſitores, facultatem condonandi dicta bona Hæreticis pœnitentibus, & ſic conditionaliter ea acquirit Fiſcus ſecularis, quatenùs non fuerint ab Inquiſitoribus, vel à Summo Pontifice remiſſa, vt diximus *ſupra*, Moura *de Enſalmis, & Incantationibus ſect.*3. *cap.*1. *num.*35. qui dicit, quod ius, quod habent Principes ſeculares ad bona Hæreticorum eſt remotum, & quaſi per accidens, ſeu quaſi ex hypotheſi, ſi nempe delinquentes in effectu per Iudicem competentem ſententia prolata in pœnam confiſcationis bonorum condemnentur.

86 Nam confiſcatio bonorum non eſt directè introducta in fauorem Fiſci ſecularis, ſed per ſe directè, vt Hæretici ea priuatione puniantur, vt dicit Sanchez *de matrimon. lib.* 10. *diſput.* 8. *num.* 14. & hoc ſeruat Suprema &c. teſte Carena *loco ſuperiùs citato.*

87 Quoueró ad remiſſionem pœnarum lata ſententia, licet de iure Iudex poſt latam ſententiam; nec pœnam augere, nec minuere poſſit, quia functus eſt officio ſuo, *l. Paulus, l. Acta*, §.1. *de Reg. Iur. cap. In litteris de Offic. Deleg.* Gloſs. *in cap. Vt commiſſi, in verb. Vel mutando, de Hæret. in* 6. *l. Poſtquam de ſentent. & re iudic.* Farinacc. *qu.*17. *num.*61.

88 Hæc tamen concluſio fallit in crimine hæreſis, in quo Inquiſitores vna cum Epiſcopis, poſt latam ſententiam, poſſunt pœnam carceris, vel recluſionis mitigare, & mutare per Textum expreſſum *in d. cap. Vt commiſſi*, §. *illorum, de Hæret. in* 6. & ibi omnes Canoniſtæ, Repertor. *verb. Pœna, verſ. Nota, quod ſi Epiſcopus*, Villad. *de Hæret. quæſt.* 17. *num.* 1. *& ſeq.* Decian. *lib.* 5. *cap.* 42. *num.* 36. *&* 37. *& cap.* 40. Roias *ſingular.* 177. *& de Hæret. par.* 2. *num.* 119. Pegna *par.* 3. *rubr. de modo terminandi proceſſum num.*194. Farinacc. *qu.*163. *& qu.*17. *num.*61. Souſa *lib.*3. *cap.*30. *num.*4.

89 Eo magis ſi in ſententia ſibi reſeruauerint auctoritatem addendi, minuendi, & commutandi pœnas, & pœnitentias iniunctas, Calderin. *de Hæret. rubr. de auctoritate Inquiſitorum nu.* 7. Pegna *loco cit.* Farinacc. *dicta qu.*193. *num.*97.

90 Prout de iure hanc reſeruationem facere poſſunt, adden. ad Zanchin. *de Hæret. cap.* 21. *littera A. & cap.* 19. *verſ. Addit*, & patet ex forma ſententiæ regiſtr. per Eymeric. *in tit. de octauo modo terminandi proceſſum.*

Et hoc eſſe inſigne priuilegium Inquiſitorum, vt etiam poſt ſententiam eorum iuriſdictio in eadem cauſa non expiret, dixere Ancharan. *in dicto cap. Vt commiſſi*, Pegna *par.* 3. *comment.* 44. *num.* 194. vbi id confirmat auctoritate Concilij Biterren. *cap.*12. & Narbonen. *cap.*7.

91 Sed aduerte, quod ſolus Inquiſitor, vel ſolus Epiſcopus non poteſt ſibi reſeruare facultatem augendi, minuendi, vel commutandi pœnas, ſed ambo inſimul poterunt hanc reſeruationem facere, quia inſimul proferunt ſententiam, vt fuit reſolutum in Suprema, &c. *die* 20. *Septembris* 1597. *in vna Vercellen.*

92 Et ideò vnus ſine altero non poterit pœnas commutare, minuere, vel augere, Anchar. *Clement.* 1. *de Hæret. in* 6. & ibi Zabarell. §. *Dudum num.*5. & ità Suprema, &c. *vt ſupra* decreuit.

93 Vnde cauendum eſt à Tabiena *in verb. Hæreticus num.* 25. qui tenet, quod Inquiſitor in commutatione pœnarum teneatur requirere conſenſum Epiſcopi, etſi Epiſcopus illum præſtare recuſet, non debet ſe abſtinere à commutatione tam reſpectu laicorum, quàm Clericorum.

94 Et à Zanchino *cap.*21. qui dicit, Inquiſitorem pœnas laicorum poſſe mitigare, & mutare, petito, licet non obtento conſilio ab Epiſcopo.

Clericorum veró debere requirere Conſilium, & expectare Epiſcopum, quod videtur etiam voluiſſe Squillacen. *de fide Catholica cap.*41. *num.*1.

Quia, *vt dixi*, aliter ſtatuit Sacra Congregatio optima ratione, quia ſicut reſeruatio non poteſt fieri niſi ab ambobus, ità vnus

95 ſine altero non poterit alterare reſeruationem, vt clara ſunt verba Text. *in dicto cap. Vt commiſſi*, §. *illorum*, ibi: *Pœnam vna cum Prælatis, quorum iuriſdictioni ſubſunt mitigandi, vel mutandi:* qui Textus loquitur tam contra Clericos, quàm contra laicos.

Sed quicquid eſſet antiquitus per diſpoſitionem dicti Text. hodie hoc priuilegium ablatum eſt Inquiſitoribus per Supremam, &c. ne ſcilicet impoſitas pœnas mutare, augere, vel minuere poſſint ea inconſulta, vt fuit reſolutum *ſub die* 4. *Aprilis* 1601.

Sicuti etiam apud Hiſpanos ſeruari teſtantur, Simanch. *de Cathol. cap.*16.*num.*20. Roias *de Hæret. par.* 2. *num.* 382. *&* 383. Quod etiam dixit Farinacc. *qu.*186. *nu.*76. Pegna *par.*3. *comment.*44. *verſ. item Inquiſitores*; & *ſub die* 26. *May*, *&* 2. *Sept.* 1615. inhibitum fuit Inquiſitoribus, ne amplius in ſententijs ſibi, ſed Supremis Inquiſitoribus facultatem commutandi, minuendi, vel augendi pœnas reſeruent: Quod procedit, non ſolùm quando condemnantur Rei ab Inquiſitoribus de mandato Supremæ, &c. ſed etiam quando ipſimet inconſulta S. Congregatione eos condemnant, quia Decretum eſt generale: vnde cauendum eſt à Carena *par.*3. *tit.*11.*num.*30. qui cum hac diſtinctione videtur pertranſire: & etiam à P. del Bene *par.* 1. *dub.* 155. *nu.* 5. nam loquuntur ſecundum ius commune.

96 Etſi quando hoc illis fuit permiſſum, non tamen poſſunt commutare pœnas corporis afflictiuas in pecuniarias, vt fuit reſolutum *ſub die* 18. *Maij* 1627.

97 Sed quid in Epiſcopis, qui iure ordinario procedunt contra Hæreticos, nec in eorum Diœceſibus habent Inquiſitores? Crederem debere ab eis obſeruari diſpoſitionem iuris communis circa pœnas poſt ſententiam remittendas.

98 Omnes ergo pœnas Suprema, &c. vel de conſuetudine præſcripta, quæ ſolet iuriſdictionem tribuere, vt in terminis P. Diana *par.* 4. *tract.* 8. *reſolut.* 3. vel ob ſcientiam, & tolerantiam Pontificis, quæ eiuſdem eſt potentiæ cum conſuetudine, *l.* 1. *§. Magiſtratum autem, ff. de exercit. act.* Abb. *in cap. Clerici il ſecondo num.* 4. *de vit. & honeſt. Cleric.* Maſcard. *de probat. concluſ.* 1153. *num.*1.*vol.*3. Cened. *Canonic.quæſtion. quæſt.*45. *num.*30. mutat, minuit, & auget pœnas, prout fidei negotio conuenire videtur, vt notat Pegna *d. comm.* 44. *verſ. Imò*, & Concilium Biterren.

99 Licet quando tractatur de minuenda pœna mortis, vel confiſcationis bonorum, non ſoleat ad eam deueniri commutationem, niſi conſulto Sanctiſſimo: ſicuti etiam de pœna perpetui carceris teſtatur Farinacc. *qu.*193. *num.*107.

Ità etiam vidi ſeruari in diminutione temporis damnatorum ad Triremes, & multo magis in liberatione ab eiſdem Triremibus, quæ non ſolet fieri niſi conſulto Sanctiſſimo: licet pluries viderim ſolam Supremam liberaſſe hos reos à Triremibus approbante Pontifice, cui à Præfecto Triremium notificatur gratia liberationis.

100 Solet etiam Suprema, &c. reſtituere Regulares ad vocem actiuam, & paſſiuam, & ad honores, & gradus Religionis, licet Decretum dicat, *quod non poſſint tales rehabilitari, niſi in Congregatione coram Sanctiſſimo*, vt *ſupra* dictum fuit, quia Vſus eſt in contrarium.

101 Non ſolet autem Suprema, &c. remittere, vel condonare reis pœnas, niſi peracta pęnitentia per dimidium temporis condemnationis, hoc eſt, ſi quis fuerit damnatus ad triremes per decennium, non liberat ab illis niſi tranſacto quinquennio.

102 Si autem damnatus fuerit ad Triremes in perpetuum, vel ad perpetuum carcerem, ſolet tranſacto decennio condonare illi pœnam, niſi tale delictum ſit, quod ob publicum ſcandalum non expediat reos liberare, vt in delicto perpetrato per Sororem Iuliam de Marchis, & in alijs ſimilibus, licet vnus ex complicibus Sororis Iuliæ fuerit poſt viginti annos à carceribus liberatus, qui tamen ſtatim obijt.

103 Inquiſitio tamen Hiſpaniarum in hoc mitiùs agit, teſte Simanch. *de Cathol. dicto cap.*16. *num.*21.

An autem Epiſcopus ſine Inquiſitore, & Inquiſitor ſine Epiſcopo poſſit proferre ſententiam abſolutoriam in inquiſitos de hæreſi.

104 Affirmat Gloſs. *in Clement.*1. *de Hæret. in* 6. & ibi Bonif. de Vitalin.*num.*173. Carrer. *de Hæret. num.*71. Petrus Gregor. *Syntagmat.Iur. lib.*33.*cap.*7.*nu.*5. Eymer. *par.*3. *qu.* 48. *num.* 1. & ibi Pegna *comm.* 97. licet contrariam opinionem dicat ſecuriorem, Azor. *inſtit. moral. par.*1.*lib.*8.*cap.*18.*qu.*16. cum alijs per Farinacc. *quæſt.* 186. *num.*69. Carena *par.*3. *tit.*11. §. 8. *ſub num.* 13. *verſ. An autem poſſit Inquiſitor.*

Contrariam opinionem tenet Io: Andr. *in dicta Clement.*1. *de Hæret.* & ibi Imol. Simanch. *de Cathol. tit.*3. *rubr.de abſolut.nu.*8. *&* 9. *in Enchiridion. tit.* 51. Roias *ſingul.*27. *num.*7. Azor. *loco cit.* vbi hanc opinionem putat veriorem, quamuis contrariam magis conſonam iuri arbitretur; plures alios congerit Farinacc. *loco cit.num.*61.

105 Sed hanc ſeruat Sacra Congregatio, vt fuit reſolutum *ſub die* 4. *Aprilis* 1603. *&* 3. *Ianuarij* 1604. *& priùs* 18. *Februarij* 1597.

106 Si autem ſemel reus fuerit abſolutus à Tribunali Sancti Officij, poterit nihilominus iterùm moleſtari, & proceſſari, quia ſententia abſolutoria in cauſis fidei nunquam tranſit in iudicatum, Lucas de Penna *in l. Cauſas* 23. *C. de ſentent.* *aduerſus*

aduerſus Fiſcum latis, Pegna, qui alios refert *par. 3. commentar.* 92. Et habemus Conſtitutionem Beati Pij Quinti 5. *Kal. Ianuarij* 1567. quam refert Simanch. *de Cathol. tit. 6. rubr. de ſentent. num.* 13. Roias *de Hæret. par. 2. aſſert. 49. num.* 384. idem Pegna *par. 3. comm.* 37. Farinacc. qui alios *qu.* 185. *num.* 197.

107 Et hoc procedit, etiamſi reus fuerit abſolutus tanquam innocens, vt reprobato Corrado Bruno *de Hæret. lib. 4. cap. 8. in fin.* voluit idem Farinacc. *dicta quæſt.* 185. *num.* 197.

108 Secundò procedit, etiamſi agatur ſuper eadem hæreſi, de qua fuerit abſolutus, vt reprobato Repertorio Inquiſit. *in ver. Abſolutio*, & ibi Adden. Mandoſio, voluit Farinacc. *dicta quæſt.* 185. *nu.* 197.

109 Tertiò procedit prædicta concluſio in reo condemnato in pœnam extraordinariam ob crimen non probatum, quia poterit de nouo inquiri, & ſi ſuperuenerint plenæ probationes, condemnari in pœnam ordinariam, Lucas de Penna *dicta l. Cauſas num.* 3. Roias *de Hæret. par. 2. aſſert.* 50. *num.* 391. qui tamen duobus modis limitat.

Primò, quod probationes, quæ ſuperueniunt tales ſint, quod abſque primis ſufficiant ad pœnam ordinariam.

Secundò, quod res ſit integra, hoc eſt, quod prima pœna extraordinaria non fuerit adimpleta, aliàs bis reus de eodem delicto damnaretur, quamuis has limitationes aliorum iudicio ſubmittat.

Quartò, habet locum concluſio etiam reſpectu Rei defuncti, quia ſi ob defectum probationum reus fuerit abſolutus, poterit iterùm proceſſari, ſi ſuperueniant probationes etiam imperfectæ, quæ tamen iunctæ cum prioribus ſufficientes ſint ad eum condemnandum, vt poſt Bartolum, Hoſtien. Felin. Alexan. teſtatur Simanch. *de Cathol. tit. 18. rubr. de defunct. num.* 20. & poſt eum Farinacc. *d. quæſt.* 185. *nu.* 200.

110 Sed hæc omnia procedunt, ſi poſt abſolutionem ſuperueniant noua indicia, aliàs eſſet iniquum ſuper eiſdem indicijs iterum reum moleſtare, vt notant omnes ſupra citati Doctores, Carena *par. 3. tit.* 11. §. 5. *num.* 14.

111 Et quamuis verba Bullæ B. Pij Quinti ſint adeò generalia, vt ex illis colligi videatur, iterùm reum poſſe moleſtari ſuper eiſdem articulis receptis, perindè acſi dictæ ſententiæ non emanaſſent, cum de nouis indicijs fiat mentio, *præſertim nouis ſuperuenientibus indicijs*, quæ dictio *præſertim* ampliat diſpoſitionem præcedentem Reynoſo *pract. obſeru.* 16. *num.* 6. & exprimit caſum minùs dubitabilem, & implicat magis dubitabilem, *l. fin.* & ibi Gloſs. *in verb. Præſertim*, *ff. de liber. exhiben. cap. Pro humani in ver. Præſertim*, & ibi Doctores *de Homicid. in* 6. Barboſ. *de Diction. diction.* 277. *num.* 4. & 9.

112 Nihilominus praxis Sancti Officij inconcuſſa eſt, vt nullo modo reus iterùm inquiratur de hæreſi, vbi interuenit ſententia abſolutoria, ſiue concipiatur per verba innocentiæ, ſiue per clauſulam *ex hactenus deductis*, niſi noua ſuperueniant indicia, vt in terminis Bullæ prædictæ dicit Scaccia *de Iudic. cap. 95. num. 2. verſ. Sed hæc inſignis difficultas*, Carena *loco citato num.* 14.

113 Aduertendum tamen eſt, quod in Tribunali Sancti Officij non abſoluuntur Rei, tanquam innocentes, niſi probata impoſtura per teſtium falſitatem declaratam, Eymer. *par. 3. rubr. de forma abſoluendi delatum num.* 143. & ibi Pegna *comment.* 37. Farinacc. *dicta quæſt. 185. num.* 173. Souſa *in Aphoriſm. lib. 2. cap. 37. nu.* 3. Carena *d. par. 3. tit.* 11. §. 7. *num.* 33.

114 Expediuntur ergo Rei, ſi contra illos denunciatio non fuerit probata cum decreto, *Relaxandos eſſe à Carceribus, & non moleſtandos*: Quod idem fit, ſi indiciati ad torturam, illam ſubſtinent. Et ſi Rei velint teſtimonium ſuæ relaxationis ad tuendam eorum famam, datur illis Decretum, *Nihil extare in Sancto Officio, quod eos afficiat*; & ità venit intelligendus Maſinus *in Arſen. par.* 10. *aſſert.* 145.

115 Abſolutus verò à Summo Pontifice, ſiue per viam gratiæ, ſiue diſpenſationis tutus erit in foro Inquiſitorum, itaut contra illum minimè procedere poſſint, quamuis indicia ſint grauia, Decius *conſ.* 137. *per tot.* Pariſ. *conſ.* 1. *lib.* 4. Mandoſ. ad Repertor. *in ver. Abſolutio*, Simanch. *in Enchiridion. tit.* 51. *rubr. de abſolut.* Farinacc. *d. qu.* 185. *num.* 209.

Quod tamen non caret difficultate ſtante Bulla Beati Pij Quinti, vbi expreſsè determinatur, quod non obſtantibus ſententijs latis, vel ferendis à Summis Pontificibus, contra prædictos noua poſſit formari inquiſitio.

116 Sed vt tollatur iſte ſcrupulus ſolent Pontifices (etſi raro) præuia auocatione cauſæ à foro Inquiſitorum deuenire ad abſolutionem, vt accidit *de anno* 1661. cum quodam Iudæo, qui aufugerat ab Inquiſitoribus Goanis, & Romam acceſſerat, qui præuia auocatione omnium eius cauſarum à Tribunali Inquiſitionis Goanæ, fuit à ſan. mem. Alexandro Septimo abſolutus ab omnibus, de quibus erat in dicto Tribunali inquiſitus, & hoc fuit factum à pietate Sanctiſſimi propter iter longiſſimum, quod miſer ille arripuerat, & ſe coram Sanctitate Sua, & Suprema, præſentauerat.

117 Denique obſeruandum eſt, quod quemadmodum vigore Bullæ Beati Pij Quinti, ſententiæ in cauſa hæreſis nunquam tranſeunt in iudicatum: Ità ęquum eſt, vt idem obſeruetur in ſententijs condemnatorijs. Nam ſi ſuperueniant innocentiæ probationes, tolli debet illa condemnatio, Scaccia *de ſententia, & re iudicata, Gloſs.*14. *qu.*7. *num.*162. Carena *par.*3, *tit.*11. §. 5. *num.*15.

Quod Ego ſemel expertus ſum, præſertim in quodam Religioſo Franciſcano, & in quodam Polygamo, nam ambo poſt condemnationem probata innocentia, abſoluti fuerunt.

Hactenus de verè, & formaliter Inconſtantibus in fide, modo deueniendum eſt ad præſumptos in fide Inconſtantes.

CAPVT XXVI.

ARGVMENTVM.

De præſumptis Inconſtantibus in fide. De Fautoribus, Defenſoribus, & Receptatoribus. Quando Principes dicantur fauere Hęreticis. De Iuramento præſtando à Principibus, & Magiſtratibus ſecularibus de adiuuanda Eccleſia in perſecutione Hæreticorum. De conceſſione Brachij ſecularis à Principibus. De Epiſcopis, & Inquiſitoribus negligentibus in perſequendis Hæreticis. Quid de Familiaribus. De Cuſtode Carcerum. Quid de perſonis priuatis. Quid de Teſtibus. Quando committendo quis dicatur fauere Hæreticis. Quando Catholicus poſſit præſentare ad Iuſpatronatus Hæreticum. An Summus Pontifex poſſit diſpenſare, vt Hæretici retineant bona Eccleſiaſtica. Qui dicantur fauere Hæreticis.

SVMMARIVM.

1 *Fautores, Defenſores, Receptatores Hæreticorum præſumuntur de hæreſi ſuſpecti.*

2 *Alij perſonæ publicæ, alij perſonæ priuatæ.*

3 *Fauor Hæreticis præſtari poteſt omiſſione facti, & cooperatione.*

4 *Princeps quando dicatur fauere Hæreticis, & num.* 16.

5 *Terræ Principis negligentis illas ab Hæreticis purgare, an, quando, & quomodo à Catholicis occupari poſſint.*

6 *Principes negligentes ſuas Terras ab Hæreticis purgare an ſint ſuſpecti de hæreſi, vel Hæretici formales, & quomodo puniri debeant.*

7 *Magiſtratus inferior quis ſit, & quando dicatur fauere Hæreticis.*

Magiſtratus negligens eijcere Hæreticos, an, & quomodo puniendus.

8 *Iuramentum adiuuandi Eccleſiam contra Hæreticos per Dominos temporales, Rectores, & Conſules Ciuitatum præſtandum.*

Quid ſi iurare recuſent.

9 *Et an hodie ſit præſtandum hoc iuramentum.*

10 *Ac quomodo præſtetur per Regem, & Magiſtratus Hiſpaniæ, & num. ſeq.*

11 *Reges Hiſpaniæ ſubijciunt ſe iuriſdictioni Inquiſitorum,*

12 *Principes pacatas ſuas Regiones volentes, debent extirpare Hæreticos, & cauſam fidei tueri.*

13 *Duces Venetiarum, & Bauariæ præſtant iuramentum eijciendi Hæreticos in actu Coronationis.*

14 *Quid de Imperatore.*

15 *Magiſtratus tenetur denunciare, & ſi ſit neceſſe etiam accuſare Hæreticos Inquiſitoribus, & locorum Ordinarijs.*

17 *Magiſtratus ſecularis debet promptus Inquiſitoribus concedere Brachium pro capiendis Hæreticis, & de hæreſi ſuſpectis.*

18 *Iudex ſecularis an poſſit Brachium retardare ſub prætextu, quod ſibi notificentur perſonæ capiendæ.*

Licentia Iudicis ſecularis an ſit petenda à vocato per Inquiſitorem.

19 *Sanctum Officium an poſſit vocare familiares, & ſtipendiatos Principis ſecularis etiam uti teſtes ſine eiuſdem Principis licentia.*

20 *Epiſcopus an teneatur ſaltem ad aures ſignificare Principi ſeculari cauſam pro qua implorat brachium in negocio fidei.*

21 *Epiſcopi, & Inquiſitores negligentes in capiendis, & puniendis Hæreticis, an poſſint dici Fautores Hæreticorum, vel ſuſpecti de hæreſi, & qualiter ſint puniendi.*

22 *Familiares Sancti Officij negligentes capere Hæreticos dicuntur Fautores Hæreticorum.*

23 *Et de iuramento, quod præſtant in eorum receptione, ac de eorum officio.*
24 *Familiares Sancti Officij tenentur Hæreticos denunciare, alias dicuntur fautores Hæreticorum, & vti tales puniuntur.*
25 *Cuſtos Carceris permittens fugam Hæretici dicitur fautor Hæreticorum.*
Cuſtos Carceris connumeratur inter Miniſtros Sancti Officij.
26 *Requiſitus à Magiſtratu omittens capere Hæreticum quando dicatur fautor Hæreticorum.*
27 *Irrequiſitus non tenetur ex iuſtitia capere Hæreticos.*
28 *Omittens denunciare Hæreticos an, & quando dicatur fautor Hæreticorum, & nu.30. cum ſeqq.*
29 *Et quomodo puniendus, & num.31.*
32 *Vxor omittens denunciare virum Hæreticum an ſit ſuſpecta de hæreſi.*
33 *Requiſitus à Magiſtratu capere Hæreticum, idque omittens non dicitur fautor Hæreticorum ſi aliqua ratione poteſt excuſari.*
34 *Teſtis recuſans deponere contra Hæreticum ab Inquiſitoribus iuſte interrogatus an dicatur fautor Hæreticorum, & quomodo ſit puniendus.*
Teſtes recuſantes deponere veritatem an, & quando in Sancto Officio carcerandi, torquendi, & terrendi.
35 *Fautores Hæreticorum facto qui dicantur.*
Alimenta præſtans Hæretico quando dicatur fautor Hæreticorum.
36 *Conferentes Hæreticis honorem, vel dignitatem, an, & quando dicantur fautores Hæreticorum.*
37 *Catholicus an poſſit præſentare Hæreticum ad iuſpatronatus.*
38 *Malum minus quomodo poſſit tolerari ad euitandum maius.*
39 *Delicta committere non licet ne quis maiora committat.*
40 *Nullitas actus prohibiti non excuſatur à vitatione maioris mali.*
41 *Malum minus faciens, & valens illud vitare peccat.*
42 *Petens gratiam, vel iuſtitiam à Tyranno, qui illam præſtare non poteſt ſine peccato, an peccet, & num. ſeq.*
43 *Tyrannus magis peccat negligendo adminiſtrationem iuſtitiæ, quam occupando Tyrannidem.*
44 *Catholicus ad redimendam vexationem an poſſit doloſè circumuenire Pſeudo-epiſcopum fictè præſentando Hæreticum ad iuſpatronatus, & num. ſeq.*
45 *Hæreticus inſtitui non debet ad beneficium iuriſpatronatus.*
46 *Diſpenſatio vt Hæreticus præſentari poſſit ad Beneficium iuriſpatronatus, vel retinere redditus Eccleſiaſticos, an concedatur.*
Et quomodo concedatur Anglis ad fidem conuerſis pro retinendis bonis Eccleſiaſticis.
47 *Pontifices nunquam permiſerunt quod Catholici darent pecuniam Hæreticis, vt ipſis conferrent Canonicatus.*
48 *Fructus Beneficij ſunt bona Eccleſiæ.*
Fructus Beneficij iuriſpatronatus remanent infecti infecto titulo.
49 *Fautores Hæreticorum verbis qui dicantur.*
50 *Qui conſilio.*
51 *Quid de ſepelientibus Hæreticos in loco Sacro, vel ſeruantibus eorum oſſa, vel cineres.*

1 PRIMO ergo Fautores, Defenſores, & Receptatores Hæreticorum præſumuntur Inconſtantes in fide tanquam de hæreſi ſuſpecti, *cap. Quicumque, de Hæret.in* 6. & ibi Archid. *nu.*4. Io Andr. *num.*4. Geminian. *nu.*9. Calderin.*de Hæret. rubr. de Credentibus num.* 15. Locat. *in verb. Credentes,*& *in ver. Defenſores,*& *in ver. Pœna num.* 11. & *in verb. Excommunicatio num.* 3. Repert.Inquiſit. *in verb. Fautores,* Simanch. *in Enchiridion. tit.*13. *rubr.de Credentibus,* & *rubr. de Defenſor. num.*3. Zanchin.*de Hæret. cap.* 17. *num.* 1. & ibi Campegg. Eymer. *par.*2. *quæſt.*50. & ibi Pegna *comment.*75. & *comment.* 77. & *comm.* 79. Martin. del Rio *diſquiſ.magic.lib.*5.*ſect.*4. Graff. *deciſ.cap.*18. *num.* 38. hos omnes Farinacc. *quæſt.* 182. *nu.*55. Addo Carenam *par.*2. *tit.*4. *num.*20. *verſ. Alterum*, Sanctarell. *de Hæreſi cap.*41. *dub.* 3. *verſ. Qui Hæreticos receptat.* & *verſ. Qui illis fauent.*

Iſti verò ſunt in duplici differentia, vel
2 enim ſunt publicæ perſonæ, veluti Principes temporales, & eorum Magiſtratus, vel ſunt perſonæ priuatæ, vt docet Eymer. *par.*2. *quæſt.*54.

Rurſus fauor poteſt dupliciter præſtari,
3 vel omiſſione facti, vel cooperatione tertij, conſilio, ſeu verbis, Eymer. *loco cit.* Zanchin. *de Hæret. cap.* 5. Repertor. *verb. Fautores,* Pegna *loco cit.* Farinacc. qui alios *quæſt.*182. *num.*1.

Principes verò tunc dicuntur fauere
4 Hæreticis *omittendo*, quando omittunt Hæreticum inueſtigare, & capere, Anan. *in cap. Excommunicamus,* §. *Credentes, de Hæret.num.*14. & *in dicto cap. Excommunicamus,* §.*Moneantur*, vbi Innocen. *num.*1. Io: Andr. *nu.*8. & 10. Soccin. *nu.*29. Hoſtien. *in Summa de Hæret.*§. *Qualiter dicuntur,* latiſſimè Farinacc. *quæſt.*182. *num.*15. Duard. *in Bulla Cœnæ lib.*2. *can.*1. *quæſt.*32. *in* 3.*concluſ. num.* 10. Carena *par.* 2. *tit.* 4. §. 1. *num.* 6. Sanctarell. *cap.*11. *dub.*1.*num.*6. P.del Bene *par.*1. *dub.*26. *num.*24. *in Corollar.*

In tantum quod ſi moniti ab Eccleſia terras ſuas ab Hæreticis purgare neglexe-
5 rint, poſt elapſum annum monitionis, de iure ciuili poſſunt eorum terræ à Catholicis occupari, ſaluo iure dominij directi, ſi tales Principes fuerint Feudatarii, *Auth.*

Si verò, Codice de Hæret.
De iure verò canonico debent priùs
Principes ſic negligentes excommunica-
ri, demùm totum id debet denunciari
Summo Pontifici, vt Vaſſalli ab eorum
fidelitate denuncientur abſoluti,& terram
exponat Catholicis occupandam,*vt in cap.*
Excommunicamus, §. *Moneantur, de Hæret.*
latè Farinacc. *quæſt.*182. *nu.*15. P.del Bene
*loco cit. num.*6.
Quinimò, & ipſi reputantur nutantes,
& Inconſtantes in fide, & non tam præ-
6 ſumpti, quàm verè, & formaliter, eos
enim eſſe ſuſpectos in fide, dicit Textus
in cap.Vt Officium, §.*Statuimus, de Hæret.in*6.
Carrer. *de Hæret. cap.*2. *num.* 56. Menoch.
*de præſumpt. lib.*5. *præſumpt.*6. *num.*31. imò
eſſe verè Hæreticos, vel ſaltem, quod de-
beant puniri tanquam verè Hæretici, vo-
luit per Text. *in cap.* 2. *de Hæret.* Pegna
*par.*2. *comment.*2. Graff. *lib.*4. *deciſ. cap.*18.
num. 20. Farinaccius *loco citato num.* 16.
& 18.
Quæ dicta ſunt de Principibus habent
locum in Magiſtratibus inferioribus,nem-
7 pe Officialibus Principum, Rectoribus,
& Gubernatoribus Prouinciarum,& Ter-
rarum, qui ſi Hæreticos capere neglexe-
rint, illoſque à Terris eorum eijcere,
fautores Hæreticorum dicendi ſunt, Lo-
cat. *ver.Fautores nu.*1. & *in ver. Magiſtratus,*
Repertor. Inquiſit. *verb. Iuramentum, verſ.*
Item omnes, Io: Andr. *in cap. Quicumque*
*nu.*5. *de Hæret.in* 6. & ibi Geminian. *nu.*10.
Decian. *lib.*5. *cap.*51. *num.*33. Simanch. *de*
*Cathol. tit.*15. *de Credent. num.*13. Farinacc.
*quæſt.*182. *num.* 19. Sanctarell. *loco cit. nu.*6.
verſ.Præterea, Carena *par.*2.*tit.*4.§.1.*num.*6.
Eos etiam eſſe ſuſpectos de Hæreſi, imò
quod tales puniri debent pluſquam Hære-
tici, ſuadetur ex Text. *in cap.* 2. *de Hæret.*
Pegna *par.*2.*comm.*2. Menoch.*de præſumpt.*
loco cit. num. 31. Farinacc. *loco cit. num.* 21.
Sanctarell. *loco cit. num.* 7. Carena *loco cit.*
*num.*5. P.del Bene *loco cit. num.*9.
Et propterea,vt ab illis auferatur omnis
negligentiæ occaſio, debent Domini tem-
porales, Rectores, & Conſules Ciuitatum
iurare, quod Eccleſiam contra Hæreticos
adiuuabunt, quod ſi iurare recuſauerint,
8 vltra excommunicationis pœnam, quam
incurrunt, omni officio, & honore pri-
uantur, inhabileſque redduntur ad alia
obtinenda, *cap.Ad abolend.*§.*Statuimus extra*
de Hæret. cap. Excommunicamus il primo,
§.*Moneantur, eod. tit. cap. Vt Officium,* §. *Sta-*
tuimus,de Hæret.in 6. & in prædictis omnes
Canoniſtæ, & ità cauetur Conſtitutione
Friderici Imperatoris, *Catharos, verſ. Sta-*
tuimus, & Innocentij Quarti *Ad extirpanda*
1252. & *Ad aures noſtras* 1253. de quibus
Pegna *poſt Director.* Farinacc. *dicta qu.* 182.
*num.*22. P.del Bene *loco cit.num.*22.*&* 23.

Et licet Hoſtienſis *in dicto cap. Excommu-*
nicamus, §. *Moneantur*, dicat, quod hodie
de conſuetudine dictum iuramentum
non præſtatur, vel negligentia Epiſcopo-
9 rum, vel verius iſtud iuramentum non
debet præſtari, niſi in Terris, ſeu Prouin-
cijs, in quibus fama eſt Hæreticos habi-
tare, non autem in aliis. Et Hoſtienſem
ſequuntur Io: Andr. Anchar. Anton. de
Butr.& Soccinus. Horum tamen opinio-
nem quoad ſecundam partem impugnat
Card. Zabarell. *in dicto* §. *Moneantur, ante*
num. 1. dicens, hoc iuramentum eſſe præ-
ſtandum in quibuſuis Terris, etiam non
ſuſpectis, quod ibi morentur Hæretici,
cum Textus generaliter loquatur, P. del
Bene *loco cit. num.*21.
Quoueró ad primam partem, nec in
totum vera eſt, quia à Religioſis Princi-
pibus in eorum aſſumptione tale iura-
10 mentum præſtatur, vt de Inuictiſſimis,
& Catholiciſſimis Regibus Hiſpaniarum,
qui non ſolùm faciunt illud præſtari ab
eorum Magiſtratibus, cuius formulam
affert Carena *par.*2. *tit.*4. §.4. *num.*32.
Sed ipſimet in actu Coronationis, ſeu
antequam accipiant Regni Gubernacula,
11 iurant, ſe ſemper Catholicam fidem ſer-
uaturos, ac à finibus ſuorum Dominio-
rum expulſuros Hæreticos, vt teſtatur Ba-
ronius *to.*8.*Annal.anno Domini* 638.*num.*13.
Carena *in Anteludijs*, §. 5. *num.* 69. Imò
ipſimet ſe ſubijciunt Inquiſitorum iuriſ-
dictioni, vt poſt Martam *de Iuriſdict. par.*1.
*cap.*26.*num.*94. teſtantur Solorzanus *de iure*
*Indiar.to.*1. *lib.*3.*cap.*1.*nu.*92. Carena *par.*1.
*tit.*3. §.*vnic. num. fin.*
12 Quod alijs Catholicis Principibus exem-
plo eſſe debet, ſi velint pacatas ſuas Re-
giones; niſi enim Hæretici extirpentur,
vt cauſa fidei ſit in tuto, Regna, & Do-
minia nequeunt diutiùs conſiſtere, &
conſeruari, iuxta illud Iſaiæ *cap.* 60.
verſ. 12.
Gens enim, & Regnum, quod non ſeruierit
tibi, peribit, & Gentes ſolitudine vaſtabun-
tur.
Pegna *par.* 3. *comment.* 168. *verſic. Ca-*
ueant, plenè Carena *in Anteludijs,* §.2. *per*
totum.
13 Idem iuramentum præſtatur à Duce
Venetiarum in actu ſuæ Coronationis, &
à Duce Bauariæ.
Imperatores verò tùm Orientales, tùm
Occidentales iuramentum præſtitiſſe de
14 defendenda Eccleſia, & Religione Chri-
ſtiana, & vſque ad hæc tempora præſtare
tradit Mager. *de Aduocat. armat. cap.* 5. *à*
num. 143. vbi regiſtrat iuramentum præ-
ſtitum à Ferdinando Secundo patrio idio-
mate.
Præterea, vt notam negligentiæ Magi-
ſtratus à ſe auertant quamprimum none-

15 rint Hæreticos, debent illos Inquiſitoribus, vel Ordinarijs locorum denunciare, & ſi neceſſe ſit accuſare, D. Thom. 2. 2. *quæſt.*68. *artic.*1. Alex. de Aleſ. *in 3. par. 9. quæſt.* 42. Soto *de Iuſt. & Iure lib.*5. *quæſt.* 5. *art.*1. Cardin. *in cap. Si peccauerit* 2. *quæſt.*1. *num.* 29. Conradus Brunus *lib.* 1. *de Hæret. cap.*7. Roias *ſingul.*5. *& tract. de Hæret. par.*2. *aſſert.* 3. Alphonſius de Caſtro *de Iuſta Hæret. punit. cap.*25. Simanch. *de Cathol. tit.*19. *num.* 10. Pegna *par,*2. *comment.*78. *verſ. Poſtremo*.

Pariter reputabuntur Principes, & Magiſtratus ſeculares Hæreticorum fautores, ſi negligentes erunt in imponendis pœnis
16 Hæreticis à iure ſtatutis, vt voluere plures relatiá Farinacc. *quæſt.*182. *num.* 19. de quo dixi *ſupra* in pœna mortis, & contra eos ſic negligentes, & recuſantes exequi ſententiam Inquiſitorum, poſſe eoſdem Inquiſitores procedere tanquàm fautores Hæreticorum, tenent Locat. *in ver. Iudex, num.*57. Pegna *par.* 3. *comm.* 85. Campegg. ad Zanchin. *de Hæret. cap.*8. *littera A.* Farin. *quæſt.*186. *num.*161. *&* 163.

17 Debent etiam Magiſtratus ſeculares eſſe prompti in concedendo Brachio ſeculari Inquiſitoribus pro capiendis Hæreticis, & de hæreſi ſuſpectis, *cap. Vt Inquiſitionis, de Hæret. in* 6. & ibi Gloſs. *in figuratione caſus,* & *in ver. Inquiſitionis,* Gemin. *num.*2. Locat. *ver. Iudex num.*57. Simanch. *in Enchiridion. tit.*66. *rubr. de Iudicibus ſecul. nu.*2. Zanchin. *de Hæret. cap.*8. *num.*2. Farinacc. qui alios, *dicta quæſt.* 186. *num.* 160. vbi de Conſtitutione Innocentij Quarti edita *anno* 1252. *Ex commiſſi*, & Alexandri Quarti edita *Anno* 1260. *Dùm ad Studium*, & Vrbani Quarti edita *anno* 1261. *Cum ex communis*, & Martini Quinti edita *anno* 1418. *Inter cunctas*, quas regiſtrat Pegna *poſt Directorium*.

Hinc reijciendæ ſunt prætenſiones nonnullorum Iudicum ſecularium, qui recu-
18 ſant præſtare tale Brachium, niſi illis notificentur perſonæ capiendæ, quia Sanctum Officium non debet ſubijci huiuſmodi ſeruituti, nec eſt reuelandum ſecretum, quod ab ipſo Iudice poterit propalari, & ſemper Suprema &c. vetuit Inquiſitoribus, ne hoc facerent, vt *ſub die* 20. *Aprilis* 1590. Inquiſitori Ianuenſi.

Et cum N. N. vnus ex Protectoribus Sancti Officij præcepiſſet Curſori Sancti Officij, ne exequeretur aliquid de mandato Inquiſitoris, niſi ipſo certiorato, fuit acriter reprehenſus, qui ſtatim reuocauit præceptum, quod ſi non reuocaſſet, iuſſerat Suprema &c. vt contra illum procederetur ad cenſuras, vt ex Decreto facto *ſub die* 8. *Aprilis*, 1588. Idem fuit reſolutum in Caſalen. *die* 15. *Aprilis* 1588. in Mutinen. 22. *Iunij* 1600. & in Mantuana *de eodem menſe, & anno*, in qua fuit etiam reſolutum, vocatos ab Inquiſitore non debere petere licentiam à Iudice ſeculari.

Imò cum Dux N. prætendiſſet ſuos familiares, ac ſtipendiatos non debere vo-
19 cari ad Sanctum Officium, etiam vti teſtes ſine eius licentia, ſcriptum fuit dicto Duci, Sanctum Officium eſſe liberum in procedendo contra quoſcunque, nec eſſe redigendum in ſeruitutem *die* 9. *Aprilis*, *& ſeptima Maij* 1607.

Pro-regi verò Neapolitano ſignificatum fuit Sanctitatem Suam nolle permit-
20 tere, vt Epiſcopi, nec etiam ad aures ei ſignificent, pro qua cauſa Sancti Officij Brachium implorent, ſed ſufficere, vt dicant, implorare Brachium pro cauſa Sancti Officij.

21 Quod dictum eſt de Principibus, & Magiſtratibus ſecularibus, multò magis dicendum eſt de Epiſcopis, & Inquiſitoribus: Hi enim ſi negligentes ſint in capiendis, & puniendis Hæreticis, poſſunt dici fautores Hæreticorum, vt probat Textus *in cap. Qui poteſt obuiare* 23. *quæſt.* 3. *cap. Quanto de ſentent. Excommun.* Gemin. *in cap.* 2. *num.* 10. & ibi Anchar. *num.* 5. *de Hæret. in* 6. Farinacc. qui alios *d. quæſt.*186. *num.* 167. Carena *par.* 2. *tit.*4. §. 1. *num.* 2. Sayr. Theſaur. *to.* 1. *lib.* 3. *cap.* 2. Suarez *de fide diſp.* 24. *ſect.* 1. *num.* 6. Sanchez *lib.* 2. *cap.* 10. *num.*12. Caſtro-palao *par.*1. *tract.*4. *diſp.* 3. *punc.* 5. *num.*7. Souſà *lib.* 1. *cap.* 25. *num.* 4. P. del Bene *dub.* 27. *num.* 2.

Et iſto caſu Epiſcopos, & Inquiſitores eſſe de hæreſi ſuſpectos, ac poſſe vt hæreticos damnari, dicit Pegna *par.* 2. *comm.* 2. *verſ. de Epiſcopis,* Farinacc. *quæſt.*182. *nu.*26. Sanctarell. *cap.* 11. *num.* 2. Carena *loco cit. num.* 4.

His adduntur familiares Sancti Officij, vt Cruceſignati, ad quos ex officio ſpe-
22 ctat capere Hæreticos; Hi enim ſi negligant eos capere, fautores Hæreticorum dici poſſunt, Simanch. *in Enchiridion. tit.*15. *num.*3. Pegna 2. *par. comment.*78. Sanchez *d. cap.* 10. *num.* 13. Caſtro-palao *loco citato num.* 6. Souſa *in Aphoriſm. lib.* 1. *cap.* 25. *num.* 5. *& in Bulla Cœnæ, cap.* 2. *diſp.* 11. *num.* 9. Sanctarell. *loco citato, dub.*1. *num.* 4. P. del Bene *loco citato num.* 3.

Nam quando recipiuntur in familiares, iurant, vel iurare debent, ſi requiſiti fuerint ab Inquiſitoribus, vt capiant Hæreti-
23 cos, auxilium, conſilium, & fauorem ſe præſtituros, vt diſponit Conſtitutio Clementis Septimi, *Cum ſicut* §.1. *to.*1. Bullar. Campegg. ad Zanchin. *de Hæret. cap.* 36. *verſ. Adde vlteriùs*, & propterea multi familiares, qui recuſarunt aſſociare Reos Sancti Officij, qui Romam ducebantur, fuerunt priuati litteris patentibus familia-

ritatis, & acriter obiurgati.

Et tenentur Hæreticos denunciare, non ſolùm ex obligatione omnibus fidelibus communi, ſed ex proprio iuramento deſ-
24 cendente, aliàs dicentur Hæreticorum fautores, & vti tales poſſunt puniri, ſi negligant eos denunciare, Guid. Fulcodius *quæſt.* 10. *verſ. Et hoc fateor,* & ibi Carena *num.* 5. Caſtro-palao *loco citato nu.*7. Souſa *d. cap.* 25. *num.* 5. Filiucc. *to.* 1. *tract.* 16. *cap.* 2. *num.* 38. P. Diana *par.* 4. *tract.* 7. *reſolut.*21. *verſ. Verùm hæc opinio.*

25 Cuſtos carceris quoque Epiſcopi, vel Inquiſitoris ſi permittat Hæreticum fugere à carceribus, reputatur fautor Hæreticorum, Nauar. *conſ.* 14. *aliàs* 11. *de Hæreticis.*

Talis enim Cuſtos connumeratur inter Miniſtros Sancti Officii, Brun. *tract. de Hæret. lib.* 4. *cap.* 3. *num.* 13.

Priuatæ verò perſonæ *omittendo* dicuntur fauere Hæreticis.

Primò, ſi fuerint requiſitæ à Magiſtratu, vt caperent Hæreticum, illumque
26 omittant capere, vt contra Eymer. tenet Pegna *par.*2. *comment.* 78. Corrad. Brunus *de Hæret. lib.* 1. *cap.* 4. Simanch. *in Enchiridion. tit.* 15. *num.* 13. Sanchez *d. cap.* 10. *num.* 15. Angelus *ver. Hæreſis, num.* 24. Farinacc. *quæſt.* 182. *num.* 29. Caſtro-palao *loco citato num.* 7. Souſa *d. cap.* 25. *num.* 6. *&* 8. P. Diana *d. reſolut.*21. *verſ. Notandum,* Carena *ad quæſt.* 10. *Fulcodij num.* 4.

Aliàs enim, ſi non ſint requiſitæ à Magiſtratibus, puta Epiſcopo, Inquiſitore,
27 ſiue eorum Vicariis, cum non teneantur ex iuſtitia capere Hæreticos, non poſſunt dici fautores Hæreticorum, Caſtro-palao *loco citato num.* 7. Eymer. *par.* 2. *quæſt.* 53. & ibi Pegna *comment.* 79. Carena *ad dictam quæſt.* 10. *num.* 3. P. del Bene *d. dub.* 27. *num.* 1.

Quod etſi procedit reſpectu capturæ, non habet tamen locum reſpectu denun-
28 ciationis, ad quam omnes ex Edicto Inquiſitorum tenentur; Ideo ſi omittant denunciare Hæreticos, fautores Hæreticorum dici poſſunt, Repertor. *in ver. fautores,* Decian. *lib.*5. *cap.* 51. *num.*25. Pegna *d. comment.*78. Duard. *ad Bullam Cœnæ lib.*2. *can.* 1. *quæſt.* 32. *num.* 29. Farinacc. *qu.*197. §. 2. *num.* 38. Carena *par.* 2. *tit.*9. §. 9. *n.*41. Hos omnes Traſmier. *de denunciat. quæſt.*3. *cap.* 6. vbi affert Decretum Supremæ, &c. *ſub die* 2. *Ianuarij* 1603.

29 Et tales puniendos eſſe tanquam Hæreticos, dicit Pegna *in addit.* ad Ambroſ. de Vgnate *de Hæret. quæſt.*20. *nu.*201. Simanch. *de Cathol. tit.* 29. Roias *ſingul.* 5. Traſmier. *loco citato num.* 4.

Sed contrariam opinionem, quod perſona priuata, quæ vigore Edicti tenetur
30 denunciare Hæreticos, ſi nullæ aliæ ſint circumſtantiæ, etſi non denunciet, non ſit reputanda fauere Hæreticis, dicit Suarez *de fide quæſt.* 20. *ſect.* 4. *num.* 28. Sanctarell. *de hæreſi cap.* 9. *dub. vnic. num.* 19. Tolet. *de Bulla Cœnæ lib.* 1. *cap.* 19. *num.* 6. Vgolin. *in Bulla Cœnæ par.* 2. *verſ. fautores num.* 9. Traſmier. *loco citato num.* 12. vbi ait, quod verba Edicti, & Decreti Sacræ Congregationis non ſunt intelligenda ſimpliciter, ac per ſe ſolùm ſpectata denunciatione omiſſa, ſed ſi adſint, & vrgeant alia adminicula, & circumſtantiæ, vt in terminis Edicti Sancti Officij tenet P. Lupus *par.*2. *lib.* 14. *diſt.*4. *art.* 2. *difficul.* 1. *verſ. mihi placet.*

Et hæc opinio ſeruatur in praxi, núnquam enim vidi contra omittentem de-
31 nunciare, fuiſſe in Suprema, &c. fabricatum proceſſum, & deuentum ad pœnam, quamuis Sanctarell. & Traſmier. *in locis citatis* dicant poſſe tales puniri ab Inquiſitoribus pœna extraordinaria.

Et ex his patet, nec huiuſmodi eſſe præſumptos in fide Inconſtantes, cum non
32 ſint ſuſpecti de hæreſi, ſi nullæ coniecturæ, vel adminicula concurrant, vt poſt Suarez, & Sanctarell. dicit Traſmier. *loco citato num.* 11. vbi appellat de mente Sanctarelli opinionem Pegnæ (dicentis, vxorem non denunciantem virum Hæreticum, eſſe de hæreſi ſuſpectam) omnino falſam.

Quod multò magis habet locum, ſi perſona priuata à Magiſtratibus requiſita,
33 vt caperet Hæreticum, aliqua ratione poſſet excuſari, vt voluit Souſa *d. cap.* 25. *num.* 6.

Secundò, perſonæ priuatæ omittendo dicuntur fauere Hæreticis, quando ex ſpe-
34 ciali præcepto tenentur denunciare, vel reuelare Hæreticum, veluti teſtis non deponens, cum iuſtè ab Inquiſitoribus interrogetur, Souſa *in Bulla Cœnæ cap.*2. *diſp.*11. *num.* 6. Megalà 3. *par. lib.*3. *cap.* 1. *quæſt.*2. *num.* 31. Suarez *de fide diſp.* 24. *ſect.*1. *nu.*6. Sanchez *d. cap.*10. *num.*15. P. Diana *par.*4. *tract.* 7. *reſolut.*21. *verſ. Verbum,* Souſa *dicto cap.* 25. *num.* 6. 7. *&* 8.

Contrarium, quod etſi teſtis legitimè interrogetur ab Inquiſitoribus celet veritatem, nec deponat contra Hæreticum, non ſit reputandus fautor Hæreticorum, ſed in mitiorem pœnam debeat condemnari, voluit idem Traſmier *loco citato n.*13. *verſ. Quod procedit etiam,* vbi ſubiungit, quod ità de facto practicatum fuit in Sancto Officio Siciliæ *de anno* 1638. cum quadam muliere, quæ cum fuiſſet data in conteſtem, & depoſita audiuiſſe quendam hæreticaliter blaſphemaſſe, ſæpius interrogata, noluit deponere veritatem, donec conuicta per teſtes, & per dictum blaſphemi, tandem faſſa eſt, ſe recuſaſſe dicere veritatem ob amorem, quo proſequebatur inquiſitum, & idcirco damnatam fuiſſe

ad audiendam eius ſententiam in habitu pœnitentiali, & ſequenti die expoſitam dedecori, & exilio mulctatam per certum tempus ſine tamen abiuratione, quæ pœna à Suprema &c. miſerrimæ mulieri alioquin impoſita non fuiſſet, imò nec fuiſſet retenta in carceribus Sancti Officij, cum nunquam viderim teſtes recuſantes deponere veritatem, vel carcerari, vel torturæ ſubijci, vel terreri ad eruendam eorum depoſitionem ſuper ſcientia delicti, niſi in caſibus grauioribus.

Omittendo verò tunc, tam publicæ, quàm priuatæ perſonæ dicuntur fauere
35 Hæreticis facto, quando vel Hæreticos comitantur, vel viſitant, auxilium illis præbent, alimenta ſubminiſtrant, pecuniam conferunt, proceſſum contra eos formatum lacerant, abſcondunt, vel falſificant, falſum teſtimonium pro illis ferunt, teſtes impediunt, aut corrumpunt, ne contra illos verum deponant, vel alio modo iuſtitiæ executionem impediunt, Sanchez *cap.* 10. *num.* 16. Zanchin. *de Hæret. cap.* 5. *nu.* 5. Farinacc. *quæſt.* 182. *nu.* 6. *&* 7. Souſa *in Aphoriſm. lib.* 1, *cap.* 25. *nu.* 11. Sanctarell. *d. cap.* 11. *dub.* 1. *num.* 8. 11. 14. *&* 16. Carena ad Fulcod. *qu.* 10. *num.* 11. *& par.* 2. *tit.* 4. §. 2. *num.* 85. Baldell. *de fide, & infidelit. lib.* 1. *diſp.* 44. *num.* 15. P. del Bene *d. dub.* 26. *à num.* 25.

Sed quod dictum eſt de alimentis præſtandis intelligi debet, quando non ſubminiſtrantur Hæretico in extrema neceſſitate conſtituto, latiſſimè Farinacc. *dicta quæſt.* 182. *num.* 13.

Pariter fautores Hæreticorum dicuntur ij, qui ſine rationabili cauſa, per quam ex-
36 cuſari poſſint, honorem, aut dignitatem conferunt Hæretico, vt voluit Sayr. *de cenſur. lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 8. Nauarr. *in man. cap.* 23. *num.* 55. Baldell. *loco citato*, qui tamen cautè legendus, dùm ait in Anglia, Germania, vel alijs Regionibus hæreſibus infectis excuſari illos, qui Hereticis honores, vel dignitates conferunt, & hoc ratione maioris mali vitandi.

Quia ſi loquamur de honoribus, & dignitatibus ciuilibus benè poſſunt excuſari, ſi illas conferant Hæreticis nominatim non denunciatis, vt *ſupra* diximus; Si autem loquamur de dignitatibus Eccleſiaſticis, vtique reijciendus eſt, cum Hæreticus non ſolùm quà excommunicatus, ſed quà Hæreticus eſt, incapax ſit dignitatis Eccleſiaſticæ, cum ſit irregularis, vt *ſupra* traditum eſt.

Multò magis expungenda ſunt, quæ idem Baldellus *loco citato num.* 16. tradit
37 nempe, poſſe Catholicum præſentare ad Iuſpatronatus Hæreticum, ſi id faciat ex neceſſitate, vel metu maioris mali, vel alia cauſa rationabili.

Quia benè poteſt tolerari minus malum, vt maius euitetur, ſed nullo modo
38 licitum eſt cooperari ad malum minus, vt euitetur maius, Sanchez *de matrimonio lib.* 2. *diſp.* 39. *num.* 12. latè Barboſ. *ad cap. Duo mala diſt.* 13. *num.* 21.

39 Nec licitum eſt alicui aliqua committere delicta, ne alia maiora committat, vt dicit Abbas *in cap. Qui ſcandalizauerit nu.* 1. *in fine de reg. Iuris, & in cap. Debitores nu.* 3. *de iureiurand.* Sotus *de iuſtit. & iure, lib.* 6. *quæſt.* 1. *art.* 5. *verſ. Item alteri*, Acunha *ad cap. Quod ait verſ. in gloſs. periculoſiſſimè.*

Præterea quicquid ſit in foro conſcientiæ, in foro externo non licèt eligere mi-
40 nus malum, vt euitetur maius, ideò ſi actus ille minoris mali non ſolùm ſit prohibitus, ſed nullus, non excuſat vitatio maioris mali à nullitate actus, Barboſa *loco citato num.* 24.

Nec obſtat, quod hoc ſit præbere materiam minoris mali, quia ex malitia alio-
41 rum imminet maius malum; Nam hoc procedere poſſet, ſi eſſemus in ſimplici conſilio; ſecus, quando ſumus in eo, in cuius voluntate eſt vitare minus malum, quia tunc faciendo peccat; vt benè Molin. *de contract. diſp.* 35. *verſ. Ad ſecundum.*

Non obſtat, quod quis poſſit petere à Tyranno gratiam, vel iuſtitiam, & tamen
42 ille has ſine peccato præſtare non poteſt, quia non benè exemplum hoc applicatur: Nam eo ipſo quod Tyrannus occupauit Regnum, etſi eius occupatio ſit vitioſa, non eſt tamen vitioſa ab eo petitio iuſtitiæ, quia Reſpublica durante illo ſtatu dat illi auctoritatem tacito quodam conſenſu adminiſtrandi iuſtitiam, & vt officio occupato, debito modo fungatur, vt benè aduertit Leſſius *de Iuſtit. lib.* 2. *cap.* 29. *dubit.* 9. *num.* 72. *&* 73.

Imò etſi peccet Tyrannus occupando, magis tamen peccaret, ſi negligeret adminiſtrare iuſtitiam, & ideo iuſtitia non pe-
43 titur ab eo tanquam minus malum, ſed petitur, quod eſt conſequens ad tyrrannidem propter bonum commune, quod licitè peti poteſt, Leſſius *loco citato.*

Minus placet cautela Cardinalis de Lugo, dicentis poſſe Catholicum ad redimen-
44 dam vexationem iniuſtam circumuenire dolosè Pſeudo-epiſcopum Hæreticum, & prætextu illius fictæ præſentationis cogere ipſum ad eligendum minus malum.

Quia ſiue quis dolosè circumueniat, ſiue realiter præſentet, ſemper eſt actus
45 peccaminoſus, qui conſiſtit in faciendo, non in conſulendo, cum ex vi præſentationis Catholici hæreticus debeat inſtitui, qui indignus eſt ea præſentatione, inſtitutione, vel electione, cum non ſit legitimus miniſter, nec miniſteria clericalia

peragere, nec fructus Eccleſiæ ſibi acqui-
rere poſſit, vt conſiderat idem Card. de
Lugo.

Quod autem hoc caſu poſſit peti diſ-
penſatio à Pontifice, ridiculum eſt, quia
46 nunquam Pontifices diſpenſarunt, vt
Hæretici poſſint licitè retinere redditus
Eccleſiaſticos, multò minùs titulos Bene-
ficiales.

Scio tamen cum Anglis ad fidem con-
uerſis Pontifices quandoque diſpenſaſſe,
vt poſſent retinere bona Eccleſiaſtica, data
cautione de reſtituendo illa, quando Re-
gnum, vel Prouincia ad fidem Catholi-
cam redeat; Sed nunquam diſpenſarunt,
vt poſſint Catholici præſentare ad Benefi-
cium Eccleſiaſticum Hæreticum.

47 Imò noluerunt Pontifices permittere
Catholicis, vt darent pecuniam Hæreticis,
ad hoc vt illis conferant Canonicatus.

Et ex his ceſſat illud, quod ſubiungit
Baldellus, ſcilicet, hanc eſſe ſolam præ-
ſentationem ad fructus, ſiue redditus Be-
neficij materialiter, & de facto percipien-
dos, non autem de iure ex vero titulo.

Quia ſemper verum eſt dicere, quod
iſti fructus ſunt redditus Beneficij Eccle-
48 ſiaſtici, & ſic bona Eccleſiæ, quæ non ſo-
lùm ex permiſſione, vt ipſe ait, ſed ex
actu poſitiuo præſentationis, vel inter-
ceſſionis apud Hæreticum hæretico inca-
paci conceduntur: ideò quocunque ſe
vertat Baldellus, eius opinio ſemper eſt
reijcienda: Præterea fructus dependent à
titulo Iuriſpatronatus, ideo infecto titulo,
fructus quoque remanent infecti *cap. 1.
de reg. Iur. in* 6.

Verbis verò fauere Hæreticis dicuntur,
qui aſſerunt, Inquiſitores iniquè procedere
49 contra Hæreticos, vel dicunt, eos eſſe
viros probos, vel ſi eos excuſent, laudent,
commendent, lamententur de eorum
captura, vel morte, vel denique ſi pro eis
intercedant, Sanchez *d. cap.* 10. *num.* 16.
Souſa *d. cap.* 25. *num.* 12. Caſtro-palao
d. punc. 5. *num.* 6. Sanctarell. *dicto cap.* 11.
Pegna *d. comment.* 78. Farinacc. *quæſt.* 182.
num. 4. 5. 6. & 7. P. del Bene *loco citato
num.* 26.

Conſilio fautor Hæreticorum dicitur il-
le, qui eos inſtituit, & conſilium dat ad
50 celandam veritatem, vel ad dicendam
falſitatem, ſi fuerint ab Inquiſitoribus in-
terrogati, ſi viam fugiendi doceant, iuxta
Textum *in cap. Accuſatus,* §. *Sacerdotes de
Hæret. in* 6. & ibi Gloſs. Monach. Gemin.
& Franch. Calderin- Locat. Zanchinus,
Pegna, & alij relati à Farinacc. *quæſt.*182.
*num.*4. Sanchez *dicto cap.*10.*num.*16. Souſa
*dicto cap.*25. *num.*9. Sanctarell. *dicto cap.*11.
*dub.*1. *num.* 8. & 10. P. del Bene *loco citato
num.* 30.

Et hæc Fautoria non ſolùm habet lo-
cum viuente Hæretico, ſed etiam poſt
eius mortem, hoc eſt, ſi quis impediret,
ne Inquiſitor procederet contra memo-
riam Hæretici mortui, vel vocatus in
teſtem, delictum eius negaret, vt poſt
Vgolin. dicit Sanchez *dicto cap.* 10. *nu-
mero* 17.

51 Vel ſi quis ſepeliret Hæreticum in
loco Sacro, vel ſeruaret eius oſſa; aut
cineres, Sanctarell. *dicto cap.* 11. *dub.* 1.
*nu.*12. Pegna *d.comment.*78.*par.*2.Farinacc.
*quæſt.*182. §.1. *num.*10. P. del Bene *loco cit.
num.* 30.

CAPVT XXVII.

ARGVMENTVM.

De Defenſoribus Hæreticorum. An liceat in iudicio præſtare patrocinium Hæreticis; Et quando Aduocati, & Procuratores illud præſtantes dicantur Fautores Hæreticorum. An Reus poſſit renunciare Defenſionibus. An Reo, qui faſſus eſt delictum, danda ſit repetitio Teſtium. Votum Auctoris in hac quæſtione. De Defenſoribus Hæreticorum extra iudicium. De Impedientibus Sanctum Officium tam directè, quàm indirectè. An Princeps poſſit ſtatuere, ne aliquis denunciari, accuſari, vel inquiri poſſit de Hæreſi: vel quis in ſua Hæreſi impunè viuere poſſit. Qualiter tolerandi ſint in Vrbe, & in Regionibus Catholicis Hæretici. De Saluoconducto Hæreticis præſtando. An fides ſit Hæreticis ſeruanda. An Epiſcopus, & Inquiſitor poſſint Hæreticis Impunitatem concedere, & ſeruare. An Princeps ſecularis poſſit cognoſcere de delicto Hæreſis. De Hæreticis remittendis à Iudice ſeculari ad Eccleſiaſticum.

SVMMA-

SVMMARIVM.

1 *Defenſores Hæreticorum præſumuntur ſuſpecti de hæreſi.*
Quid de defendentibus errores Hæreticorum.
2 *Defenſores Hæreticorum qui dicantur.*
3 *Defenſores Hæreticorum ſunt vehementer de hæreſi ſuſpecti, & an debeant abiurare, vel purgationi canonicæ ſubijci.*
4 *Patrocinium præſtare an, & quando liceat pro Hæretico Aduocatis, vel Procuratoribus, ne contra eos vti defenſores Hæreticorum procedere poſſint Inquiſitores.*
5 *Aduocati quando dicantur, vel non dicantur fautores Hæreticorum, ex quo Hæreticum defendant.*
6 *Sanctum Officium deputat inquiſitis de hæreſi, vel ſuſpicione Procuratores, & Aduocatos pro eorum defenſione, & qualiter iſti debeant iurare.*
7 *Fidelitas Procuratoris, & Aduocati reum in Sancto Officio defendentium, in quo conſiſtat.*
Reus quando dicatur defenſus ab eius Procuratore, & Aduocato.
8 *Reus petens in Sancto Officio conſtitui ſibi alium Procuratorem, vel Aduocatum, præter deputatum, an, quando, & quomodo ſit audiendus.*
9 *Procurator, vel Aduocatus recuſans in Sancto Officio præſtare ſolitum iuramentum, non admittitur.*
10 *Formula iuramenti præſtandi in Sancto Officio per Procuratores, & Aduocatos.*
11 *Procuratores, & Aduocati patrocinantes Hæreticos an ſint infames, & incurrant excommunicationem.*
12 *Sanctum Officium an, & quando faciat ex officio defenſiones reo illis renuncianti.*
Renunciatio defenſionum facta per reo cum declaratione, quod nulla ſibi competat defenſio, an valeat, & num. 17.
13 *Quid ſi reus faſſus eſſet delictum, vel illud eſſet notorium, aut repertus eſſet in flagranti, & num. 17.*
14 *Inquiſitores tenentur ex officio exquirere innocentiam, & defenſionem reorum, & num. 25.*
15 *Aduocati reorum tot ſunt in Sancto Officio, quot ſunt Conſultores, & num. 26.*
Procurator Fiſcalis in Sancto Officio fungitur officio Conſultoris.
Et tenetur adiuuare, & defendere reum ſi videt eius innocentiam.
16 *Conſultores Sancti Officij pro reo, vel contra reum, in facto, vel in iure ſcribentes etiam ad inſtantiam inſtigatoris, an, & quam pœnam incurrant.*
18 *Reus poteſt inconſtans reuocare renunciationem defenſionibus ab ipſo factam, & de effectu iſtius reuocationis.*
19 *Reus acceptato termino ad faciendum defenſiones an poſſit illis inconſtans renunciare expreſsè.*
20 *Quid de renunciatione tacita ſinendo labi illarum terminum, & de praxi Supremæ &c. in hac materia.*
21 *Reus remittens ſe benignitati Sancti Officij an cenſeatur tacitè fateri delictum quod negauerat, & quomodo expediatur.*
22 *Monitio Inquiſitorum in ſubiecta materia.*
23 *Reus an poſſit renunciare repetitioni teſtium habendo eos pro ritè, & rectè examinatis.*
24 *Sanctum Officium quomodo ſoleat legitimare proceſſum circa repetitionem teſtium, vel declarationem Rei, quod illos habeat pro ritè, & rectè examinatis, & quid vbi dubitetur de impoſtura.*
25 *Teſtes citata parte non repetiti, vel à reo non habiti pro repetitis nullam probationem faciunt in Sancto Officio.*
Repetitio teſtium an ſit offerenda reo crimen confeſſo, vel habenti teſtes pro rectè examinatis, & quid in Sancto Officio.
Defenſiones ſunt de iure naturæ.
Reus ſæpe ſolet confeſſionem ſuam reuocare, vel annullare.
Repetitio teſtium eſt pars defenſionis.
Oblatio repetitionis teſtium an det reo cauſam reuocandi propriam confeſſionem.
Confeſſio qualis requiratur vt reo præiudicet.
26 *Defenſores Hæreticorum extra iudicium qui dicantur.*
27 *Impedientes Sanctum Officium dicuntur Fautores, & Defenſores Hæreticorum.*
28 *Impedientes Sanctum Officium præſumuntur Hæretici, & de hæreſi ſuſpecti ſunt, itaut debeant abiurare.*
29 *Sanctum Officium poteſt impediri directè, & indirectè.*
30 *Directè quando impediatur.*
31 *Quando indirectè.*
32 *Statutum Principis, vel Magiſtratus ſecularis prohibens accuſationem, vel inquiſitionem in crimine hæreſis, impedit directè Sanctum Officium.*
33 *Pax infelix Religionis quod quilibet in ſua hæreſi tutò, & liberè viuere poſſit.*
34 *Conceſſio, vt quilibet ſectari poſſit hæreſim quamlibet per edictum, ſtatutum, pactum, vel concordiam non licet.*
Fidem vnam eſſe demonſtratur, & nn. ſeqq. ac num. 37.
35 *Eccleſia non poſſet eſſe perpetua ſi non eſſet vna fides.*
36 *Pax Hæreticorum pernicioſa Reipublicæ.*
37 *Diuerſitas ſectarum improbatur.*
38 *Conceſſio libertatis conſcientiæ impugnatur.*
39 *Princeps ſecularis non poteſt concedere Hæreticis libertatem conſcientiæ ſine conſenſu Summi Pontificis, & de ratione.*
Hæretici ratione baptiſmi ſunt ſubiecti

Summo Pontifici.

40 *Princeps Catholicus non poteſt per pactum, vel ſtatutum concedere, quod Catholicis liceat conuolare ad ſectas Hæreticorum, & mutare Religionem.*

41 *Nec quod Eccleſiæ, Epiſcopatus, Monaſteria, & redditus Eccleſiaſtici ad manus Hæreticorum perueniant.*

42 *Impedimentum Sancti Officij quomodo directè præſtetur per Principem Catholicum.*

43 *Pactum libertatis conſcientiæ an poſſit tolerari, & quid ſi ſit ad tempus determinatum.*

44 *Hæretici an, quando, & quomodo tolerari poſſint in Statu Catholico, & quid ſi veniant occaſione mercaturæ, cum numero ſequen.*

46 *Commercium cum Hæreticis occaſione mercaturæ an, & quando poſſit tolerari.*

47 *Mora in Italia, & Inſulis adiacentibus Hæreticis interdicta quomodo ſit intelligenda.*

Scholaris habitare non dicitur vbi moratur vti Scholaris.

Habitatio quando dicatur contracta.

48 *Princeps ſecularis, nec mercimonij, nec alio prætextu concedere poteſt Hæreticis licentiam habendi domicilium in Italia, & de ratione cum numeris ſequentibus, & numero 53.*

Prohibitio commercij inter Catholicos, & Hæreticos de omni iure demonſtratur, & numeris ſeqq.

52 *Ius ciuile non poteſt tolerare Hæreticos.*

54 *Saluuſconductus non poteſt Hæreticis concedi ab Inquiſitoribus, cum id ſpectet ad Sacram Congregationem, vel ad Summum Pontificem.*

55 *Fides Hæreticis an, & quando ſit ſeruanda, & numeris ſequentibus, ac numero 69. cum ſeqq.*

56 *Saluuſconductus conceſſus Hæretico an, & quando per inconſtantiam concedentis poſſit reuocari, vel non ſeruari.*

57 *Saluuſconductus conceſſus Hæretico per Principem Eccleſiaſticum ſecundum terminos iuris communis quomodo intelligatur.*

58 *Saluuſconductus quomodo concedatur Apoſtatis à Suprema &c.*

59 *De ſaluoconducto conceſſo Hæreticis Germanis per Patres Concilij Tridentini.*

60 *Saluuſconductus quando ſit ſeruandus Hæretico ſi concedatur à Principe Eccleſiaſtico, & num. ſeq.*

62 *Et an fuerit violatus cum* Ioanne Hus, *&* Hieronymo Pragenſi, *& numero ſequen.*

63 *Princeps ſecularis an, & quantum teneatur ſeruare ſaluumconductum ab ipſo Hæreticis conceſſum, & num.66. cum ſeq.*

65 *Index Eccleſiaſticus impediri non poteſt per ſaluumconductum Principis ſecularis quominus procedat contra Hæreticos, & numero 67. cum ſeq.*

Saluuſconductus damnato per Superiorem concedi non poteſt per inferiorem.

66 *Saluuſconductus ad formam iuris, quid operetur.*

70 *Fides an, & quando ſit ſeruanda Tyrannis Piratis, alijſque publicis prædonibus, & num. 82.*

71 *Quid de Bannitis.*

Pax an ſit ſeruanda Bannitis.

Bannitus poteſt impunè occidi, non obſtante pace.

Hæretici hoſtes totius Reipublicæ Chriſtianæ.

72 *Obligatio fidei vnde oriatur.*

73 *Pacta ſunt iuris gentium.*

Diuerſitas Religionis pactionibus obeſſe non ſolet.

74 *Catholicus paciſcens cum Hæretico tenetur pactum ſeruare.*

75 *Deus ſeruauit fidem Cain hæretico, & de eius hæreſi.*

76 *Ac Populo Hebræo in fide ſæpius peccanti.*

77 *Fides in ſacris litteris Infidelibus ſæpius ſeruata.*

78 *Concilia ſæpè Hæreticis fidem ſeruarunt.*

79 *Catholicus non tenetur ſeruare fidem Hæretico in his quæ ſine peccato promitti non poſſunt.*

80 *Pactum de non denunciando Hæreticum non eſt ſeruandum, & de ratione.*

Pactum peccaminoſum licet non ſeruare.

81 *Pactum quando ſit ſeruandum Hæretico.*

83 *Iuramentum adiectum pacto inito cum Tyrannis Piratis publiciſq; prædonibus quando ſeruari non poſſit.*

Iuramentum interpoſitum ſuper re illicita non obligat.

84 *Princeps an, & quando teneatur ſeruare Hæreticis promiſſionem non iuratam.*

85 *Metus irritat pactionem, & fidem etiam iuratam.*

86 *Impunitas Hæretico promiſſa an ſit ſeruanda.*

87 *Inquiſitor quomodo poſſit allicere reum ad dicendam veritatem.*

88 *Inquiſitor promittens reo miſericordiam, vel gratiam tenetur quantum in ſe eſt promiſſionem ſeruare.*

89 *Inquiſitores debent abſtinere à promiſſionibus gratiæ, & miſericordiæ, etiam conditionalibus, & quomodo reos debeant admonere ad dicendam veritatem.*

90 *Inquiſitores an poſſint promittere reo impunitatem.*

91 *Quid ſi promittatur, & an ſit ſeruanda.*

Fides etiam hoſti ſeruanda.

92 *Reus cui fuit promiſſa impunitas, quatenus ea non ſeruetur adhuc condemnari non poteſt in pœnam ordinariam.*

Quid ſi reus confeſſionem ſic extortam reuocauerit.

93 *Quid ſi confeſſionem ratificauerit cum declaratione, quod impunitatis promiſſæ ratio non habeatur.*

94 *Magiſtratus ſecularis volens cauſam hæreſis cognoſcere, dicitur impedire directè Sanctum Officium.*

Cognitio hæreſis ſpectare non poteſt ad Iudicem, vel Magiſtratum ſecularem.

Crimen hæreſis merè Eccleſiaſticum.

95 *Magiſtratus ſecularis, nec incidenter cognoſcere poteſt de hæreſi.*

Dictio quoquomodo *comprehendit omnem modum excogitabilem etiam improprium.*

96 *Exceptio hæreſis oppoſita in iudicio ſeculari, quamuis agatur de ſolo facto hæreſis, vel apoſtaſiæ, an, & quando poſsit per Iudicem illum cognoſci.*

97 *Iudex ſecularis an poſſit cognoſcere de hæreſi, ad effectum repellendi Hæreticum à iudicio.*

98 *Iudex ſecularis petens à Sancto Officio an quis fuerit punitus, vel pœnitentiatus in Tribunali, an, & quomodo ſit audiendus.*

99 *Copia ſententiæ latæ in Sancto Officio an, & quando concedenda.*

100 *Statutum laicale circa crimen hæreſis tam quoad proceſſum, quam quoad punitionem non attendendum.*

101 *Italia quomodo reguletur circa crimen hæreſis.*

102 *Statutum laicale mandans in cauſa hæreſis procedere Iudices ſeculares, vna cum Inquiſitoribus, & Epiſcopis abolitum.*

Aſſiſtentia Iudicis laici penès Inquiſitores quomodo permitti poſſit, & de aſſiſtentia Venetorum.

103 *Iudex ſecularis an poſſit cognoſcere de hæreſi ſub prætextu, quod pax publica perturbetur, vel ſeditionis Ciuitatis.*

104 *Epiſcopi, & Inquiſitores permittere non poſſunt vt Iudices laici ſecùm de hæreſi cognoſcant.*

105 *Et quos laicos Officiales habere poſſint.*

Conſilium laici in cauſis Eccleſiaſticis haberi poteſt.

106 *Aſſiſtentes Veneti in cauſis Sancti Officij an habeant votum conſultiuum.*

107 *Iudex ſecularis, an, & ad quem effectum carcerare poſſit Hæreticos.*

108 *Conſtitutio laicalis, quod Iudices ſeculares poſſint procedere in crimine hæreſis quomodo ſit intelligenda.*

109 *Reus detentus in carceribus pro delicto atrociſſimo ſi petatur ab Inquiſitore, vel Epiſcopo ob negocium fidei ſtatim remittendus.*

110 *Leges Aragoniæ in hac materia damnantur.*

111 *Remiſſio Rei fieri debet non ſolùm vbi agitur de hæreſi formali, ſed & vbi agitur de ſuſpicione hæreſis.*

Quid de reo detento in carceribus laicalibus pro delicto læſæ maieſtatis.

Delictum læſæ maieſtatis Diuinæ maius eſt, quam delictum læſæ maieſtatis humanæ.

112 *Remiſſio Rei in quacunque parte iudicij fieri debet pro negocio fidei.*

113 *Iudex ſecularis an debeat ſuperſedere in fabricatione proceſſus, vel in expeditione cauſæ contra reum remiſſum ad Inquiſitores.*

Quid ſi reus non fuerit remiſſus, & an debeat ſuperſederi tam in cauſis ciuilibus, quàm in criminalibus.

114 *Inquiſitores tenentur reſtituere Iudici ſeculari reum ab ipſo remiſſum, & numero* 131.

Et an teneantur præſtare cautionem de reſtituendo reum remiſſum.

115 *Sanctum Officium remittere non ſolet reos nec ad Iudices ſeculares, nec ad Eccleſiaſticos, etiam cauſarum hæreticalium Coniudices.*

116 *Reus reſtitutus à Sancto Officio Iudici ſeculari an, & quando debeat luere pœnam impoſitam à Iudice ſeculari, vel impoſitam à Sancto Officio.*

117 *Reus quomodo peti debeat à Sancto Officio an pro cauſa fidei, vel pro negocio Inquiſitionis.*

118 *Sanctum Officium petere ſoleat à Iudicibus ſecularibus remiſſionem gaudentium priuilegio fori Sancti Officij.*

119 *Sanctum Officium non ſubminiſtrat alijs Tribunalibus ſcripturas, & indicia, vt reos puniri poſſint pro delictis, ex quibus detinentur.*

Quid de alijs Tribunalibus erga Sanctum Officium.

120 *Iudex ſecularis in examine, vel in perquiſitione domus alicuius Rei inueniens, quod ſpectet ad S. Officium, vel reddat ipſum ſuſpectum de hæreſi, quomodo ſe gerere debeat.*

Sanctum Officium non credit Birruarijs Curiæ ſecularis.

121 *Et an, & quomodo credat Satellitibus ab ipſo deputatis.*

122 *Carceratus coram Iudice ſeculari ſi dicat ſe habere aliquid quod Sancto Officio denunciet, quid ſit agendum.*

123 *Et an, & quando debeat à carceribus amoueri.*

124 *Conſignatio Rei quomodo peti debeat à Sancto Officio, & an ſit petenda licentia Iudicis ſecularis.*

Mandatum de conſignando reum pro cauſa Sancti Officij cui ſit intimandum.

125 *Iudex ſecularis ex quibus cauſis, & quomodo retardare poſſit conſignationem Rei petiti pro cauſa Sancti Officij.*

126 *Reus morti damnatus ſi denuncietur de hæreſi, vel ipſemet ſe Hæreticum fateatur, an, & quando remittendus Inquiſitoribus.*

127 *Inquiſitori aſſerenti velle carceratum pro cauſa Sancti Officij credendum.*

Officialibus Sancti Officij credendum in his, quæ ſpectant ad eorum officium.

128 *Aſſertioni Iudicis Eccleſiaſtici ſuper crimine, cuius cognitio ad ipſum priuatiuè ſpectat, ſtandum eſt, quamuis ſoli.*

129 *Inquiſitor impingens alicui crimen hæreſis, an, & in quam pœnam incurrat.*

130 *Aſſeſſori Inquiſitoris an ſit credendum.*

132 *Occidens, vulnerans, offendens Inquiſitores, Miniſtros, Officiales Tribunalis, dicuntur impedire directè Sanctum Officium.*

133 *De Bulla B.Pij Quinti* Si de protegendis, *remiſſiuè.*

SECVNDO præſumpti Inconſtantes in Fide ſunt Defenſores Hæreticorum, non qui defendunt errores,
1 quia tunc eſſent verè Inconſtantes, ſunt enim Hæretici, imò Hæreſiarchæ, Zanchin. *de Hæret.cap.4. nu.*1. Fulcodius *quæſt.*12. & ibi Carena *num.*3. Eymer. *par.*2. *quæſt.* 52. *& ibi* Pegna *comm.*77.*& ead. par. comm.*58. *num.* 3. Canoniſtæ *in cap.* 2. *de Hæret. & in cap. Si aduerſus, eod. tit.* Simanch. *de Cathol. tit.*15. *nu.* 8. *& in Enchiridion. tit.*14. *verſic. de Defenſ.* cum aliis per Farinacc. *quæſt.*182 *num.*62. Caſtro-palao *par.*1. *tract.*4. *diſp.*3. *punct.*5. *num.*15. Souſa *in Aphoriſm. lib.*1. *cap.*24. *num.*1. Sanctarell. *de Hæret. cap.*11. *dub.*3. *num.*25.

2 Sed qui defendunt perſonas Hæreticorum quocumque modo, vt in tuto veniant, & in manus Inquiſitoris non incidant, Sanchez *d. cap.*10. *num.*18. Pegna *d. comm.*77. Farinacc. *d. quæſt.*182. *num.*64. Caſtro-palao *d. punct.*5. *num.*5. Souſa *in Aphoriſm. lib.*1. *cap.*24. *num.*2. Filiuc. *quæſt. moral. tom.*1. *tract.*16. *cap.*2. *num.*40. Barboſa *d. cap. Sicut, num.*2. *de Hæret.* Caren. ad Fulcod. *d. quæſt.*12. *num.*4. Sanctarell. *d. dub.*3. *nu.*25. P. del Bene *d. dub.* 26. *Corollar.* 2. *num.*1.

3 Et verè ſunt præſumpti Inconſtantes in Fide, quia ſunt vehementer ſuſpecti de hæreſi, Eymer. *par.*2. *qu.*25. *& ibi* Pegna *comm.*78. Fulcod. *d. quæſt.* 12. *in fin. & ibi* Carena *num.*5. vbi, quod licet aliqui Doctores dicant, quod non ſolum Defenſoribus huiuſmodi poteſt indici abiuratio de vehementi, vel de leui, iuxta circumſtantias, & qualitates facti, ſed etiam purgatio Canonica.

Nihilominus, quia huiuſmodi remedium tanquam fallaciſſimum, & periculo plenum, iam ab Aula receſſit, non indicitur niſi abiuratio:

Et Ego, qui exercui Officium Aſſeſſoris Supremæ, & Vniuerſalis Inquiſitionis per ſpatium ferè viginti annorum, nunquam vidi practicari remedium purgationis Canonicæ, de quo etiam Farinacc. *quæſt.*194, *num.*64. *in fin.*

Defenſio autem Hæreticorum contingere poteſt vel in iudicio, vel extra iudicium.

4 In iudicio, quando tanquam Aduocati, vel Procuratores eos defendunt. Non enim licitum eſt præſtare patrocinium pro Hæreticis, *capitulo finali, de Hæret. in* 6. & ibi Monach. *in princ.* Geminian. *num.*2. Franch. *num.* 1. Simanch. *de Cathol. tit.* 5. *rubr. de Aduocatis*, cum aliis per Farinacc. *quæſt.*197. *num.*54. Et contra eos vti Hæreticorum Defenſores poſſunt Inquiſitores procedere, Pegna *par.*3. *comment.*88. Farinacc. qui alios *loco cit. nu.*55. P. del Bene *dub.*26.*petit. vnic. num.*1.

Contrarium tamen, quod Aduocatus, ſiue Procurator, qui coram Superiore Hæreticos defendit, non dicatur fautor Hæreticorum tenet Carrer. *de Hæret.n.*114 & alij à Farinacc. *loco cit. num.*54. *verſ. Quamuis.*

Ad concordiam poſſunt reduci huiuſmodi contrariæ opiniones, vt tunc Ad-
5 uocatus dicatur fautor Hæreticorum, quando verè conſtat, ſuum clientem eſſe Hæreticum; ſecus vbi dubitatur an ſit hæreticus, quia hoc caſu debet dari illi Aduocatus, & Procurator, vt poſſit ſe defendere, & probare, ſe non eſſe Hæreticum, Eymer. *in Direct. par.* 3. *rubr. de defenſ. Reorum nu.*117.*& ibi* Pegna *comm.*28 Carrer. *de Hæret. num.* 114. cum alijs per P. del Bene *dub.*26. *petit. vnic. num.*9.

Sed quicquid ſit de iure, praxis Sancti Officij ſe habet, vt in qualibet Inquiſitio-
6 ne deputetur Aduocatus, vel Procurator Reorum, cuius munus eſt, omnes de hæreſi, vel de ſuſpicione hæreſis inquiſitos benè, & fideliter defendere, & ideò præſtat iuramentum, iuxta formulam inferius apponendam, Simanch. *d. tit.* 5. *num.*5. Pegna *par.*2. *quæſt.*4. *rubr. de form. & ordin. Iudic. num.*48. Carena *par.*1. *tit.*10. *num.*5.

In hoc autem præcipuè eius fidelitas conſiſtit, vt totis viribus, & conatu ſua-
7 deat Reis, quod veritatem fateantur, & ſi videant eos fouere cauſam iniuſtam, omittant eos defendere, Simanch. Souſa, Caſtro-palao à Carena *loc.cit. adduct. nu.* 6.

Tunc autem dicitur Aduocatus, vel Procurator defendere Reum, ſi modis legitimis eum defendat, Carena *loco citato numero* 3.

Cæterum ſi Reus petat alium ſibi conſtitui Procuratorem, vel Aduocatum præter deputatum à Sancto Officio, ſem-
8 per vidi annuere petitioni Reorum, præſertim ſi cauſa ſit grauis; Sed non admittitur, niſi præſtito iuramento vt ſupra, de ſecreto tenendo, & de non reuelando merita cauſæ, cui debet patrocinari, & alia quæ ſpectant ad SanctumOfficium, de reddendo copiam proceſſus, vel originale ſibi traditum finita cauſa, Pegna *par.*3.

commentario 7. Carena *loco citato num.*3.

9 Si verò Procurator, vel Aduocatus conceſſus noluerit præſtare huiuſmodi iuramentum iuxta Textum *in cap.Si aduerſus de Hæret.* non debet admitti, vt fuit reſolutum in vna Florentina *ſub die* 4.*Maij* 1598.

Formula Iuramenti talis eſt:

Ego N. iuro, atque promitto N. carceratum, & inquiſitum ex cauſis, de quibus in
10 *actis, non inſtruere ad veritatem in iudicio tacendam, nec illum, nec illius cauſam calumnioſè, ſed tantùm iuxta formam Sacrorum Canonum, & ſtylum Sancti Officij defendere, & quamprimum notitiam habuero illum eſſe hæreticum, & pertinacem delictorum, de quibus inquiritur, deſiſtere à patrocinio. Caſu autem quo Sanctæ Matri Eccleſiæ ſe reconciliari voluerit, eum adiuuare; & ſi aliquem, ſeu aliquos in proſecutione cauſæ huiuſmodi pro complice, ſeu culpabili ſcire à me contigerit, Sancto Officio illum, ſeu illos reuelare; Et inſuper Proceſſum contra eum formatum, nec quicquam ex contentis in eo, nec etiam merita cauſę huiuſmodi cum nemine directè, vel indirectè conferre, dicere, propalare, vel euulgare, niſi cum alijs Aduocatis ad cauſam admiſſis, ſeu deputatis, copiam proceſſus & omnes, atque alias ſcripturas huiuſmodi cauſam concernentes à Sancto Officio mihi traditas, terminata cauſa eidem Sancto Officio reconſignare ſub pœna excommunicationis maioris latę ſententiæ; à qua abſolui non poſſim, niſi à Sanctiſſimo D.N. Papa, vel à Sacra Congregatione.*

11 An autem Aduocati, & Procuratores, qui patrocinantur Hæretico ſint infames, & incurrant in excommunicationem Bullæ in Cœna Domini, videndus eſt P. del Bene *loco cit. num.*4. & 8.

Imò tanta eſt benignitas Sancti Officij erga Reos, vt quamuis illi renuncient defenſionibus, & ſe remittant pietati Sancti Tribunalis, nihilominus ſi cauſa grauis ſit, & tractetur de imponenda pœna
12 corporali, faciat Reis defenſiones ex officiò, & iure merito, quia renunciatio defenſionis facta ab Hæretico nulla eſt, etiamſi dicat, nullam ſibi competere defenſionem, Souſa *in Aphoriſm. lib.* 2. *cap.*29. *num.* 7. Gomez *de poteſt. in ſe ipſum lib.*1. *cap.*19. *num.*37. Caren. *par.*3. *tit.*9. *num.* 90.

Quod procedit, etiamſi Reus faſſus eſſet delictum, vel aliàs eſſet notorium, vel
13 repertus in flagranti, vt bene Gomez *d. tract.lib.*1. *cap.*18. *num.*4. & toto *cap.*19.

Eo magis quia Inquiſitores tenentur ex officio exquirere Reorum innocentiam,
14 & defenſionem eorum facere, Eymer. 3.*par. rubr. de defenſ. Reor. num.* 117. & ibi Pegna *comm.*28. Farinacc. *quæſt.*185. §.14. *num.*211. Souſa *in Aphoriſm. lib.*2.*cap.*29. *num.* 2.

Imò quot ſunt Conſultores in Suprema, &c. tot ſunt Reorum Aduocati, quin & ipſe Procurator fiſcalis cum fungatur
15 etiam officio Conſultoris, ſi videat Rei innocentiam tenetur eundem adiuuare, & defendere.

Verum tamen eſt, quod nullus ex Conſultoribus pro Reo, vel contra Reum,
16 etiam ad inſtantiam Inſtigatoris in facto, vel in iure ſcribere poteſt, ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrenda, & alijs arbitrio Sacræ Congregationis, vt reſolutum fuit *ſub die* 18. *Iunij* 1564. & iterum *ſub die* 4. *Aprilis* 1601. in vna Ianuen.

Et quamuis quādo tractatur de crimine notorio, vel de Reo confeſſo, & conuicto,
17 vel de dicente, ſe nullas habere defenſiones, aut reperto in flagranti plures Doctores teneant contrarium, vt per eundem Gomez *loco citato*.

Nihilominus ſi veræ eſſent huiuſmodi limitationes non haberent locum, vbi Reus inconſtans reuocaret renunciationem factam defenſionibus, vt voluit Angel. *in l. pactum inter hæredem num. . . . ff. de pactis*, qui dicit, quod cautus debet
18 eſſe Aduocatus inquiſiti, vel accuſati, qui renunciauit defenſionibus, vt reuocari faciat ab ipſo Reo talem renunciationem; qua reuocatione facta, non poterit Iudex aliquam executionem facere contra Reum, Angelum ſequitur Marſil. *in prax.* §. *Examinanda*, *num.* 3. Gabriel. *conſ.*138. *num.*19. *lib.*1. Bertazzol. *conſ.*91. *lib.*1. *crimin.* Maſcard. *concluſ.*350. *num.*8. Gomez *loco cit. num.*40.

Quod tanto magis procedere debet, quando Reus acceptaſſet terminum ad
19 faciendas defenſiones, demùm illis renunciare vellet, quia hæc expreſſa renunciatio non debet admitti, vt ex multis probat, idem Gomez *dict. tract. cap.* 17. *num.*30. *verſ. Ipſe nihilominus*.

Secus autem ſi tacitè renunciaret, vt
20 quia Reus ſinat labi terminum ad faciendas defenſiones ſibi aſſignatum, vt ex Text. *in l.*1. *Cod. Si ſæpius in integrum reſtitutio poſtuletur*. Et ex Bald. Felin. Pariſ. de Puteo, Menoch. & Couuar. voluit idem Gomez *d. tract. cap.*19. *num.*22. Ideò Carena *par.*3. *tit.*9. §.19. *num.* 94. conſulit Inquiſitoribus, vt non obſtante renunciatione defenſionum ſinant labi terminum aſſignatum ad illas faciendas, ſed quandò ſumus in cauſis grauioribus ſtylus Supremæ eſt, vt non obſtante lapſu termini, nouus aſſignetur terminus Reo ad faciendas ſuas defenſiones, vel illas mandet fieri ex officio.

Nec obſeruatur quod dicit Carena *loco cit.*, quod ſi Rei ſe remittant benigni-
21 tati Sancti Officij, vt ſæpè faciunt, cenſeantur fateri delictum quod negarunt,& hæc confeſſio ſaltem tacita operatur, vt Rei poſſint condemnari in pœnam extraordinariam, quia ex huiuſmodi remiſſione non inducitur ſecundum ſtylum Supremæ, nec tacita, nec expreſſa confeſſio delicti negati, ſed expediuntur Rei iuxta probationes, & indicia, quæ reſultant ex proceſſu, & ideò terminatur cauſa, vel cum tortura, vel cum pœna extraordinariá, iuxta qualitates indiciorum, nulla habita conſideratione dictæ remiſſionis, & iſte eſt ſtylus.

Caueant ergo Inquiſitores,ne inducant Reos ad renunciandum defenſionibus, nec remittendum ſe benignitati SanctiOfficij, eo quod cupiant celeri cauſæ expeditione, ſe ſubtrahere expenſis, quas fa-
22 ciunt in alimentis reorum, quia hæc praxis tolerari non poteſt, ne ſanguis Reorum ſupra eos cadat, vt dicit Angel. *in l. Sed ſi quis §. Quæſitum,ff. Si quis caut.n.3.* Gomez *d. cap.17. num.4. verſ. Itaque*.

Præterea, & ſi dubium ſit, An in cauſa hæreſis poſſit Reus renunciare repetitioni
23 teſtium, habendo eos pro ritè, & rectè examinatis; & non poſſe voluit Simanc. *de Cathol. tit.*64. *num.*25. Roias *de Hæret, 2. par. num.*111,

Nihilominus in Tribunali Sancti Officij inoleuit praxis legitimandi proceſſus,
24 ſi Reus habeat teſtes pro ritè examinatis, & ideò non datur ei copia Proceſſus; niſi habeat prius teſtes pro ritè, & rectè examinatis: Si tamen Suprema ſuſpicetur de impoſtura,etiam quod Reus habeat teſtes pro ritè examinatis, eos repetere facit ex officio; & pluries meo tempore detecta fuit impoſtura, præſertim in cauſis Reorum denunciatorum de ſolicitatione ad turpia in actu Sacramentalis Confeſſionis.

Sed aliàs fuit magna altercatio in Suprema, &c. An Reo, qui faſſus eſt delictum offerenda ſit teſtium repetitio, vt ſolet dici in Sacra Congregatione, hoc eſt, An ſit publicandus Proceſſus cum clauſula, *habitis teſtibus pro ritè, & rectè examinatis,* vel illa clauſula poſſit omitti.

Et quia Ego ſubſtinui partem affirmatiuam, placet inſerere Votum meum, quod tale fuit;

25 An Reo in Tribunali Sancti Officij à teſtibus indiciato demum confeſſo offerenda ſit teſtium repetitio.

Suppono pro certo, & indubitatò, in crimine hæreſis, & in quocumque alio delicto ad forum Sanctiſſimæ Inquiſitionis ſpectante, teſtes parte citata non repetitos, vel non habitos à Reo pro repetitus nullam facere probationem, latiſsimè Farinacc. *de Hæreſi quæſt.*188. *num.*22. vbi teſtatur de ſtylo, & praxi huius Supremi Tribunalis,

Modò ad quæſtionem.

Clarus *in praxi quæſt.*65.*in princ.*Carthar. *de interrogandis Reis, lib.*4. *cap.*2. *num.*29. Ambroſin. *in praxi lib.*3. *cap.*1. *num.* 59. *& ſeq.* dicunt, quod quando Reus faſſus eſt delictum, non eſt neceſſe, quod illi offeratur teſtium repetitio, vel Reus eos habeat pro ritè, & rectè examinatis, ea ratione, quia confeſsio ſupplet nullitatem Proceſſus.

Baiard. verò ad Clarum *quæſt.*45. *nu.*42. Guazzin. *ad Defenſam* 24. *cap* 6. *num.* 14. dicunt,quod etſi Reus faſſusfuerit delicti, neceſſe tamen eſt, quod habeat teſtes Fiſci pro ritè, & rectè examinatis, ea ratione, quia ſi ex aliquo capite confeſſio Rei annullaretur, teſtes non repetiti non probarent,quod Fiſco damnoſum eſſet,cuius intereſt plures habere rationes, & fundamenta, ità quod hæc quæſtio in Tribunalibus ſecularibus controuerſa eſt, & vtraque pars habeat ſuos Auctores, & vnuſquiſque Iudicum ſecundum propriam ſententiam, vnam, vel alteram ſequitur opinionem, ſaltèm in illis Partibus, in quibus viget ſtylus legitimandi Proceſſum, cum ſola declaratione de habendo teſtes pro ritè, & rectè examinatis.

Eſt ergo videndum, quid ſentiant Doctores, qui de modo procedendi in cauſis Sancti Officij in indiuiduo ſcripſerunt.

Eymericus *in Directorio Inquiſitionis in 3.par. tit. de defenſ. Reor. num.* 117. habet hæc formalia verba: *Quando delatus, ſiuè ſit teſtibus conuictus, ſiuè idem fatetur crimen, de quo delatus exiſtit, & prout teſtes deponunt, tunc concedere ſibi defenſiones ad dicendum contra teſtes, ſuperfluum eſt, quia magis ſtatur ſuo dicto, & eius propriæ confeſsioni, quam teſtium depoſitioni.*

Vmbertus de Locato *in Iudic. Inquiſit. ver. Defenſiones*, tenet opinionem Eymerici per eadem verba ſupra relata.

Campeggius ad Zanchin. *de Hæret. c.*9. *verſ. Indiciorum copia*, eademmet verba Eymerici tranſcribit.

Cæterum eorum opinio reijcitur ab eruditiſſimo Pegna *eadem par.*3. *comm.*28. vbi poſtquam opinionem Eymerici, & Locati retulit, ſubiungit hæc verba:

Et quamquam hæc ità ſe habent, nihilominus tamen cum defenſiones ſint de iure naturæ, l. vt vim, ff. de iuſtit. & iur. *non obſtante propria confeſſione, offerri debent Reo defenſiones, hoc eſt aduerſus teſtes, quia quæſtio eſt, an aduerſus eos ſint dandæ defenſiones, quæ conſiſtunt in repetitione, & ſi quid opponere voluerit aduerſus eam audiendus erit, ne iniuſtè vnquam ſe damnatum conqueratur; Nam & contra propriam confeſſionem poſſunt*

multa opponi, *vt docet* Iulius Clarus.

Conferunt tradita per Simanch. *de Cathol. inſtit. tit.* 17. *de defenſ. Reor. num.* 53. *& per aliquos ſeqq.* Verba verò Simanchę *loco* à Penia *allegat.* ſunt infraſcripta:

Quid autem ſi Reus Defenſionibus renunciet, dicatque ſe habere rata teſtimonia, nec velle, vt repetantur teſtes? Et communi ſententia receptum eſt, hanc renunciationem nullius eſſe momenti, quia non eſt audiendus Reus perire feſtinans. Plerique tamen excipiunt eam ſpeciem à Iudicibus vſitatam, cum Reus id ipſum fateatur, quod teſtibus comprobatum eſt, tunc enim ſuperuacaneum eſſe videtur, iterum teſtes producere, Baldus, &c.

Verùm, vtcumque in alijs Iudicibus res ſe habeat, Inquiſitores noſtri id ſeruare non debent.

Primò, quia veritas apertior erit publicatis Reo teſtimonijs, & ab eo ſingillatim probatis.

Deinde vt iuſtus ſit actorum proceſſus, & Reus ipſe, ac teſtes ſemel, atque iterum interrogentur.

Poſtremò, quia ſæpe Rei ſolent reuocare ſuas confeſſiones quamobrem oportet, vt conuicti ſint. Adde quod mitiùs agitur cum confeſſo, quàm cum conuicto, cap. Non dicatis, &c.

Idem fermè repetit Simanch. *in Enchiridion. tit.* 35. *num.* 11.

Ioannes Roias *in tractatu de Hæret.* 2. *par.* 4. *aſſert. num.* 3. hæc formalia verba profert.

Nulli Iudicum præcipuè Inquiſitorum fidei liceat teſtes pro ratificatis à Reis haberi, nec tres monitiones ſolitas, & teſtium publicationes omittere, quamuis delati ſponte delictum ſint confeſſi, quia ſæpe ſolent ſuas reuocare confeſſiones, & proceſſus, & teſtificationes, abſque fide, & probatione, vt ſuperiùs dictum eſt, remanent, id meritò ex potiſſima ratione fieri non debet, quia Rei in cauſis criminalibus, defenſionibus renunciare nequeunt, maximè ſi pœna corporali ſint plectendi, Gloſs. &c.

Paramus *de origine Inquiſitionis lib.*3.*qu.*4. *de ordine Iudic. Sancti Officij*, dicit, teſtium ratificatorum Reis Sancti Officij publicationem eſſe faciendam, etiamſi Reus confeſſus ſit.

Vt certior fiat carceratum legitimè fuiſſe, ac præcedente informatione, nam alioquin captura non eſſet legitima, ac etiam, vt conuictus poſſit dici, vel confeſſus, & vt contra ità conuictum, vel confeſſum poſſit ſententia pronunciari, ſic enim liberiùs eſt Iudicis arbitrium, cuius culpæ verti non poteſt defectus publicationis.

Quibus in verbis Paramus eam aſſignat rationem, quam conſiderat Guazzinus, nempe, vt plura contra Reum fiſcus habeat fundamenta; Necnon alteram, quam tangit Simanch; nempe, quod facta repetitione, erit in arbitrio Iudicis procedere contra Reum, vel tanquam conuictum, vel tanquam confeſſum, & ſic mitiùs, vel rigoroſiùs, vt ſibi videbitur.

Farinacc. *de hæreſi quæſt.* 188. *num.* 22. prope finem hæc habet.

Et pro concluſione faciunt Doctores *allegati* num. 15. *dicentes, quod licèt in crimine hæreſis recipiantur teſtes lite non conteſtata, ſunt tamen repetendi, ad hoc vt faciant indicium, vel probent, quicquid aliàs ſentire auſi fuerint nonnulli Doctores, quos mox referam, ab hac concluſione nullo modo recedas, quæ etiam paſſim recepta eſt in Supremo totius Reipublicæ Chriſtianæ Generalis, & Romanæ Inquiſitionis Tribunali, in quo finito proceſſu informatiuo Promotor fiſcalis iuxta ea, quæ in proceſſu probata reperiuntur, format articulos, eorum copiam carcerato exhibet, & ſi dictus carceratus teſtes pro Curiæ informatione pro ritè, & rectè examinatis habere noluerit, eos cum interrogatorijs ab inquiſito, ſeu eius Procuratore dandis iterum examinare, & repetere facit.*

Poſtquam idem Farinaccius autem adduxit Doctores contrarium ſentientes, quod ſcilicet teſtes in iudicio Sanctæ Inquiſitionis non ſunt repetendi, ſubiungit ampliationem his verbis.

Amplia primò hanc ſecundam limitationem, quia in tantum teſtes examinati in Inquiſitione generali ſunt repetendi in ſpeciali, vt procedat hæc concluſio, etiam quod Reus fateatur delictum ex rationibus adductis per Simancham.

Ex his ergo apparet, quod licèt nonnulli Doctores, nempe Eymericus Vmbertus, & Campeggius afferant, Reo confeſſo non eſſe offerendam teſtium repetitionem, eorum tamen opinionem eſſe reprobatam à Pegna, & ab alijs doctiſſimis viris, & practicis Inquiſitoribus, contrariamque melioribus rationibus, & fundamentis eſſe munitam.

Quæ opinio magis amplectenda eſt, quia fauet fiſco, & Reis, quorum defenſiones debent ab Inquitoribus ex officio fieri etiam Reis non petentibus, vt dicit idem Farinacc. *quæſt.* 185. *num.* 211. vbi quod hoc receptum eſt in Suprema &c. in qua inquiſito, & carcerato de hæreſi etiam non petenti, offerunrur copiæ proceſſus, & indiciorum.

Imò in eadem Suprema &c. non ſolùm offeruntur defenſiones, & copiæ proceſſus Reis non petentibus, ſed vbi Domini Conſultores putant Rei innocentiam poſſe aliquo modo detegi, illam omni cura, & vigilantia quærunt, & ex officio Reo defenſiones faciunt. Inquiſitores enim non ſolùm debent eſſe Iudices, ſed Patres Reorum, Paramus *loco citato*.

Quod autem repetitio teſtium ſit pars defenſionis voluit ex mente Simanchæ, Honded. *conſ.* 101. *num.* 36. *ad finem. lib.* 1.

Neque obſtat, quod per oblationem repetionis teſtium detur anſa Reo confeſſo reuocandi propriam confeſſionem,

quia imò huiuſmodi oblatio totum contrarium operatur; Nam cum ex copia proceſſus, quæ debet dari Reo, vt faciat ſuas defenſiones, & deducat quod poteſt deducere contra propriam confeſſionem, clarè pateat, teſtes contra illum nihil probare, cum non fuerint repetiti, nec habiti pro repetitis, ſolùmque grauari propria confeſſione, vtique pro ſui defenſione conuolabit, vel ad nullitatem confeſſionis, vel ad illius reuocationem, à quibus omnino arceretur, ſi non ſolùm propria confeſſione oppugnari, ſed etiam teſtibus pro repetitis habitis ſe conuinci cognoſceret: Ad quod tendunt ea, quæ in propoſito dicunt Baiardus, Guazzinus, Simancha, Roias, & Paramus *ſupra allegati.*

Eo præſertim quia confeſſio, ad hoc vt afferat Reo præiudicium, debet eſſe clara, liquida, & dictis teſtium omnino ſimilis, & in omnibus ſuis qualitatibus verificata, *l. 2. & 3. ff. de confeſſ.* quod quam periculoſum ſit præſertim apud Inquiſitores in iudicijs criminalibus non verſatos facile eſt intelligere.

Vt ergo euitetur hoc periculum, & Fiſcus nitatur pluribus fundamentis puniendi Reum, ne detur anſa Reis reuocandi confeſſiones, ne varius ſtylus ſuper hoc introducatur in Sancto Tribunali; Denique vt iuxta Doctorum noſtrorum claſſicorum opinionem in hoc articulo procedatur, cenſeo Reis in Sancto Officio inquiſitis etiam confeſſis offerendam eſſe teſtium repetitionem.

Et certè luſtratis Supremæ, &c. regeſtris inueni ferè ſemper Reis etiam confeſſis oblatam fuiſſe teſtium repetitionem.

Extra iudicium verò Hæreticorum defenſores dicuntur ij, qui muneribus, vi,
26 dolo, potentia, armis, & clamoribus procurant, ne capiantur Hæretici, vel captos liberant, impediunt ne corrigantur, ſed in tuto viuant, Sanchez *dicto cap. 10. num. 18.* Caſtro-palao *dicto punc. 5. num. 5.* Souſa *d. cap. 24. nu. 2.* Sanctarell. *d. cap. 11. dub. 3. num. 25.*

Cæterum quia hic datur occaſio tractandi de ijs, qui impediunt Sanctum Of-
27 ficium, qui & fautores, & defenſores Hæreticorum dicuntur, vt *in cap. Accuſatus, §. Sacerdotes de Hæret. in 6.* & ibi Gemin. *in Summa,* Bonif. de Vitalin. *in Clemenr. 1. de Hæret.* & alij per Farinacc. *quæſt. 182. §. 5. num. 69.*

28 Et hi etiam ſunt præſumpti Inconſtantes in fide, cum ſint de hæreſi ſuſpecti, Bonif. de Vitalin. *d. Clement. 1. num. 3.* Locat. *ver. Suſpicio, num. 11.* & Repert. *ver. fautores, verſ. an impedientes,* Eymer. *par. 2. quæſt. 56. num. 2.* & ibi Pegna *comment. 81.* idem Pegna *comment. 79. ead. par.* Decian. *lib. 5. cap. 51. num. 57.* Farinacc. *quæſt. 182. n. 70.* *& num. 86.* vbi quod quia ſunt ſuſpecti de hæreſi debent abiurare, Eymericus *par. 2. quæſt. 54. num. 4.* & ibi Pegna *comment. 79.* vbi ponit formam abiurationis, Souſa *in Aphoriſm. lib. 1. cap. 28. num. 13. & 19.* Caſtro-palao *par. 1. tract. 4. diſp. 8. punc. 16. §. 7. num. 2.* Sanctarell. *d. cap. 11. dub. 1. num. 14.* P. Diana *par. 4. tract. 7. reſolut. 13.* Fermoſin. *in cap. Cum veniſſent, quæſt. 10. à num. 5. de Iudicijs,* P. del Bene *dub. 26. Corollar. 3. num. 16.*

29 Sciendum eſt, Tribunal Sancti Officij impediri directè, & indirectè, vt colligitur *ex cap. Vt Inquiſitionis, §. Probibemus in fine de Hæret. in 6.* Pegna *par. 2. comment. 79.* Souſa *in Aphoriſm. lib. 1. cap. 28. num. 1.* Farinacc. *d. quæſt. 182. num. 74.*

30 Directè impeditur, quando non circuitu, vel per aliud medium, ſed principaliter impedimentum præſtatur, Pegna *dicto comment. 79.* Souſa *d. cap. 28. num. 1.* Farinacc. *loco cit. num. 75. in fine.*

31 Indirectè verò, quando quis non immediatè, ſed vtitur aliquo medio, ex quo impedimentum reſultet Pegna, Souſa, & Farinaccius *locis citatis.*

Hinc primò infertur, Principem, vel Magiſtratum ſeculare ſtatuentem, ne ali-
32 quis Ciuis accuſari, vel inquiri poſſit in crimine hęreſis, directè impedire Sanctum Officium, Gloſſ. *in cap. Statutum il primo in ver. Directi de Hæret. in 6.* & ibi Barboſa *num. 5.* Eymer. *par. 2. quæſt. 54. num. 1.* & ibi Pegna *comment. 79. littera A, verſ. Primo,* Farinacc. *d. quæſt. 182. num. 75.*

Quod multò magis procedit, ſi Princeps ſtatuat, vel paciſcatur, ne procedi poſſit
33 contra Hæreticos, ſed quilibet in ſua hæreſi tutò, & liberè viuere poſſit, vt viſum eſt ſeculo præterito in quibuſdam Prouincijs, in quibus Pax infelix, vt dicitur Religionis inita eſt, & in hoc ſeculo, in quo in Conuentu Monaſterienſi inita eſt pax cum tanto Orthodoxę Religionis damno, ac præiudicio, contra quam non tantum Nuncius Chiſius poſtea Summus Pontifex, ſed etiam ſanctæ mem. Innocentius Decimus eius Bulla proteſtatus fuit, de qua *in 4. par. Bullarij Conſtitut. 19. pag. 67.*

In aliquo enim Regno, Prouincia, vel Ciuitate per Edictum, Statutum, pactum,
34 vel concordiam concedere, vt quis impunè poſſit ſectari Lutheraniſmum, Caluiniſmum, Arianiſmum, vel alias hæreſes, planè illicitum eſt, Diuino præcepto repugnans, & Reipublicæ pernicioſum: Ideò à Principe Catholico, non ſolùm non debet concedi, tolerari, vel permitti, ſed omnibus modis impediri, ac profligari.

Vna enim ſola eſt fides, præter quam nulla eſſe poteſt vera Religio, nec ſalus, eſt autem Catholica, & Romana; Et quidem in

dem in Euangelio omnia, quæ leguntur, conuincunt, Chriſtum vnam fidem mandaſſe, variam, ac multiplicem prohibuiſſe, voluit enim vnam tantùm eſſe Eccleſiam, vnum Ouilem, vnum Baptiſma, quæ niſi in vnitate fidei conſiſtere non poſſunt.

Secundò mandauit Diſcipulis ſuis, vt cauerent à falſis Prophetis, in multiplici autem Religione neceſſe eſt, alios veros eſſe, alios falſos Prophetas.

Tertiò voluit, Eccleſiam ſuam eſſe perpetuam, cui omnes Inferorum poteſtates
35 reſiſtere non poſſint; Perpetua autem eſſe non poteſt, niſi omnium vna fides ſit: Nam & ipſe teſtatur Lucæ 2.*cap.*15. Quod *Omne Regnum in ſe diuiſum deſolabitur*, vt conſiderat P. Becanus *in Summa tit. de fide Hæreticis ſeruanda cap.* 16. & Paulus Apoſtolus diſertis verbis id confirmat *ad Romanos* 16. *&* 17. *ad Galatas* 2. 8. *Ad Corinthios* 1. 2. 10. 14. 33. *ad Epheſeos* 4. *Vnus Dominus, Vna fides, vnum Baptiſma, ad Hebræos* 13. *&* 9.

36 In perniciem autem vergit Reipublicæ, quia vt dicit S. Hieronymus *epiſt.* 62. *Concordia Hæreticorum non eſt pax, ſed impietatis vnitas.*

Et propterea in Eccleſia toties coacta ſunt Concilia, vt vnitas fidei ſeruaretur, libertas, & varietas impediretur: Hinc ſeueriſſimæ illæ leges priorum Imperatorum, nempe *l. Nullus, C. de Summa Trinitate, & fide Catholica, l. Cunctos Populos, C. de Hæret.*

37 Hinc exempla S. Ambroſij *in epiſt.* 31. *ad Marcellinam ſororem*, recuſantis Baſilicam Arianis tradere; S. Io. Chriſoſtomi, de quo Theodorus *lib.*5.*cap.*35. S. Leonis Papæ *in epiſt.*76. in qua obiurgat Anatholium Epiſcopum Conſtantinopolitanum, quod Catholicis permixtos ſinebat eos viuere, qui aliam, quàm Catholicam Religionem profitebantur; Sancti Auguſtini *epiſt.* 29. in qua Olimpium Comitem hortatur, vt Imperatoris leges in Donatiſtas Hæreticos conſtitutas euulget, non aliam ob cauſam, quàm quod putaret cum vna fide Catholica diuerſas Sectas ſociari non poſſe, nec debere; S. Cypriani *lib.* 1. *De vnitate Eccleſiæ*, vbi, quod cohærere non poteſt amaritudo cum dulcedine, caligo cum lumine, pluuia cum ſerenitate, pugna cum pace, cum fecunditate ſterilitas, cum fontibus ſiccitas, cum tranquillitate tempeſtas.

Cæterum, quia contra libertatis conſcientiæ conceſſionem latè ſcripſerunt
38 Andreas Eſtembergh. *Dialog.lib.*;.*cap.*39. Card. Bellarm. *to.* 2. *lib.* 3. *de laicis cap.* 18. Poſſeuin. *in Bibliothec. ſelect. lib.* 1. Ribadneira *aduerſus Macchiauellum lib.* 1, *cap.* 26. Becan. *loco citato*, Hurtad. *de fide diſp.* 79. Card. de Lugo *de fide diſp.* 19. *ſect.* 2. §. 4. *num.* 124. P. Diana *par.* 10. *tract.* 3. *per quinque reſolutiones*, ideò ad eos Lectorem remitto. Solum addo Hæreticos Scriptores hanc agnouiſſe veritatem; Nam Theodorus Hunkink *in tract. de regimine ſeculari, & Eccleſiaſtico lib.* 2. *claſs.* 1. *num.* 32. dicit.

Pax Eccleſiaſtica quæ ſecuritatem præbet doctrinæ, hoc eſt quoquo modo diſputandi, & docendi contra expreſſum verbum Dei, illa ſalua veritate ſubſiſtere non poteſt, cap. 8. Zachar. 34. *Debemus enim arguere, contradicere, & erudire eos, qui ſubſiſtunt veritati*, 2. ad Timotheum verſ. 25. *quo reſpectu, neque dari fides poteſt, neque data ſeruari.* Hactenus Auctor hæreticus.

Sed poſt hæc ſcripta Fermoſinus à me viſus *in cap. Eccleſiæ Sanctæ Mariæ quæſt.* 44. *de Conſtit.* hanc quæſtionem latè examinat,
39 & abſolutè tenet, non licere Principibus ſecularibus concedere libertatem conſcientiæ Hæreticis ſine conſenſu Summi Pontificis: Ipſe enim tanquam caput Principum, qui ſunt oues ouilis Chriſti, ſolus poteſt diſponere de Hæreticis in ordine ad Religionem, Suarez *de fide diſp.*20. *ſect.* 3. *num.* 21. P. Diana *par.* 10. *tract.* 3. *reſolut.* 2. cum ſint ei ſubiecti ratione caracteris Baptiſmi, *cap. Quod quidem* 1. *qu.*1. *cap. Cum in nobis, de conſer. diſtin.*4.

Non enim ex quo à fide defecerunt Pontifex deſinit retinere ius in illos ſicut Paſtor in oues errantes, *cap. Maiores, de Baptiſmo, cap.*1. *de Sponſ. & d. Gloſs.* 2. *non debet*, & ob id benè à Chriſto Domino, iuxta Parabolam Euangelij Matth. *cap.*13. in qua iudicium de zizania eradicanda, vel non eradicanda præbetur Patrifamilias, qui eſt Summus Pontifex, & *ibi* adducit verba Maldonat. *in cap.* Matthæi 26. quæ verè aurea ſunt.

40 Peius eſt, ſi ſtatuatur, vel fiat pactum à Principe Catholico, quod Catholicis impunè liceat ad Hæreticorum Sectam conuolare, & mutare Religionem, quia hoc nullo modo eſt licitum: vt benè Card. de Lugo *loco cit. num.*123. *verſ. Non ergò ſolùm debet conſiderari.*

41 Peſſimum autem eſſet, ſi Princeps ſtatueret, vel paciſceretur, quod Eccleſiæ, & Epiſcopatus poſſent tranſire ad manus Hæreticorum, cum peruerſione tot Catholicorum, qui coguntur eandem profiteri, quam profitetur Princeps Catholicus Sectam, vel emigrare à Patria: Vel quod auferantur à Monachis Monaſteria, & redditus Eccleſiaſtici, & illa concedantur Hæreticis: vt fuit concordatum in Pace illa Monaſterienſi, vt benè conſiderat Erneſtus de Euſebijs, ſiue quiſquis ſit Auctor libelli, cui titulus: *An Pax, quam deſiderant Proteſtantes ſit per ſe illicita, per tot. illud Opuſculum*; Fermoſin. *loco cit. num.*10. *&* 11.

Hoc eſt enim directè fauere hæreſi, iniuriam inferre Creatori, ac veræ Reli-
43 gioni, perdere credentium animas, auctoritatem Eccleſiæ impedire, officio, & obligationi Principum Catholicorum repugnare.

Quod procedit, non ſolùm quando perpetuò, & irreuocabiliter pacta ſuper libertate conſcientiæ celebrata ſunt, ſed nec etiamſi ad tempus aliquod determinatum fuerit, vt contra Vvadingum *de contract. diſp.3. dub.4.* tenet Diana *par.10. tract.3. reſolut.3. verſ. Verùm non obſ.* quem ſequitur Fermoſinus *loco cit. num.26.* & propterea cauendum eſt à P. del Bene, qui tenet, ad euitandum maius malum poſſe à Principe Catholico libertatem conſcientiæ tolerari, *vt in dub.153. ſect.2. par.1.*

Certè ſcio, quod quandoque tolerantur Hæretici, vel occaſione commerciorum, vel tanquam aduenæ, qui peragrant
44 Italiam, & accedunt ad Vrbem ad eam inuiſendam: Ij enim ſi Romæ morentur abſque ſcandalo, tolerantur: Nam multi hac de cauſa ad cor redeunt, & fauente Dei gratia Catholicam Religionem abiurata hæreſi profitentur. Vident enim, quæ de Summo Pontifice, Cardinalibus, Prælatis, Curialibus ſparguntur inter Hæreticos eſſe meras nugas, mendacia, & deliramenta; Si autem aliquid attentent in Religionis præiudicium, illicò eijciuntur, mitiùs cum illis agendo, cum ſint nati, & educati in hæreſi.

Hæc autem tolerantia, ſiue permiſſio eſt ad breue tempus, & cum Mercatoribus ſub certis conditionibus, qui debent ſe præſentare Inquiſitoribus, & petere ab illis licentiam, vt fieri ſolet cum Heluetijs Hæreticis Mediolanum accedentibus ex Decreto *die 3. Iulij* 1593. pluriès confirmato.

Quod obſeruatur etiam poſt editam Bullam à Gregorio Decimoquinto contra Hæreticos domicilium retinentes in Italia occaſione Mercaturę, de qua in Bullar. *to.3. Conſtit. eiuſdem* Gregor. 28.

Fuit enim ſcriptum Inquiſitori Mediolani, vt non obſtante Bulla prædicta, permittat Rhetis, & Heluetijs Hæreticis poſſe
45 morari per aliquot dies in Ciuitate Mediolani occaſione mercaturæ, & non aliam ob cauſam; inuigilet tamen, ne quid contra Catholicam fidem machinentur, vt ex litteris datis *die 19. Iunij* 1625. Et replicatum fuit quoad alios Hæreticos *die 24. Iunij, & 19. Auguſti* 1627.

At ſanctæ memoriæ Vrbanus Octauus mandauit, vt per Archiepiſcopum, & Inquiſitorem paulatim toleretur etiam illud
46 commercium occaſione mercaturæ, & diligentia adhiberetur, ne de nouo introduceretur, vt ex litteris datis *die 10. Octobris* 1629.

Et propterea clauſæ fuerunt plures apothecæ, in quibus Hæretici merces vendebant, ſed conceſſa fuit illis dilatio ad exigenda credita, & ſolidanda computa: imò denegata fuit illis licentia exercendi Mercaturam etiam per Miniſtros Catholicos.

Et propterea à Ciuitate Mantuæ, & Bononiæ fuerunt eiecti.

Auenione verò fuerunt tolerati, dummodo darent notam nominum, & cognominum Vice-legato, quæ ab eodem traditur Inquiſitori, vt ex Decretis *ſub die 6. Maij* 1622. *& 30. Nouembris* 1623. 6. *Martij, 4. Maij, & 28. Auguſti* 1624.

Nam Bulla Gregorij Decimiquinti prohibet, ne Hæretici domicilium ſub commercij, vel mercimonij, vel quouis alio prætextu contrahere poſſint, vel domum
47 apertam habere propriam, vel conductam, aut gratis conceſſam, vel habitare, & morari in Italia, & Inſulis adiacentibus; quæ verba *habitare*, & *morari* non debent intelligi de mora breuis temporis; vt notat Cumia *in Ritibus Siciliæ cap. 1. nu.26.* & Carpan. *ad Stat. Mediol. par.1. cap.1. n.142. & cap.311. num.39.* vbi Scholaris non dicitur habitare in loco vbi moratur vt Scholaris, ſed retento themate verborum antecedentium, nempe de habitatione, & mora, per quam inducatur animus habitandi, aliàs ſine animo non dicitur quis habitare, etiamſi per mille annos in aliquo loco moram traxerit, Abb. *conſ.100. nu.1. vol.2.* Iaſon. *conſ. 77. per tot. vol.3.* Carpan. *dicto cap.311. num.42.*

Principes autem ſeculares Catholici nullo modo, etiam ſecluſa Bulla, poſſunt
48 concedere licentiam Hæreticis habendi domicilium in Italia, etiam cauſa mercimonij, vel alio ſub prætextu, quia hæc prohibitio dimanat à iure Diuino, vt patet Apocalipſ. 2. 14. ibi:

Sed habeo aduerſus te pauca, quia doctrinam Balaam, qui docebat Balac mittere ſcandalum coram filijs Iſrael edere, & fornicari, ità habes, & tu tenens doctrinam Nicolaitarum.

Vbi Gloſſ. ordinaria exponens verbum *Balaam*, ait:

Ideſt Hæreticus, qui docet terrenos Principes qualiter ſubuertant videntes Deum.

Ex Ioanne, qui *Epiſt.2. ad fin.* ſic loquitur:

Si quis venit ad vos, & hanc doctrinam non affert, nolite recipere eum in domum, nec Aue *ei dixeritis, qui enim dixerit illi* Aue, *communicat operibus eius malignis.*

Et quæ verbis Ioannes docuit, factis etiam exhibuit, cum enim aliquando apud Epheſum balnea lauandi gratia fuiſſet ingreſſus, & conſpexiſſet ibi Cerintum, exiuit continuò, & diſceſſit non lotus clamans:

Fugiamus hinc, ne, & balnea ipſa corruant, in quibus Cerinthus lauat, lauat inimicus veritatis.

Vt *in cap. Omnis 24. quæſt. 1.*

49 De iure Canonico etiam hęc prohibitio dimanat, vt habemus *in cap. Sicut ait, de Hæret.* ibi:

Eos & defenſores, & receptatores eorum anathemati decernimus ſubiacere, & ſub anathemate prohibemus, ne quis eos in domo, vel in terra ſua tenere, vel fouere, aut negociationem cum eis exercere præſumat: Si autem in hoc peccato deceſſerit, neque ſibi priuilegiorum noſtrorum, ac indultorum obtentu, neque ſub alia quaque occaſione oblatio pro eo fiat, aut inter Chriſtianos accipiat ſepulturam.

Quod etiam ſtatuit Concilium Turonenſe ſub Alexandro Tertio *cap. 4.* his verbis:

50 *Epiſcopos, & omnes Dominos Sacerdotes illis partibus commorantes inuigilare præcipimus, & ſub interminatione anathematis prohibere, ne vbi cogniti fuerint illius hæreſis ſectatores receptaculum quiſquam eis in terra ſua præbere, aut præſidium impertiri præſumat; ſed nec in venditione, aut emptione aliqua cum eis communio habeatur, vt ſolatio ſaltem humanitatis omiſſo, reſipiſcere compellantur. Quiſquis autem contra hoc venire pertentauerit, tanquam particeps iniquitatis eorum anathemate feriatur.*

Refertur ab Antonio Auguſtino *in epitome iuris canonici par. 1. lib. 11. tit. 22. cap. 3. & par. 3. tit. 34. cap. 3.*

Eadem prohibitio legitur *in cap. Excommunicamus, §. Moneantur, de Hæretic.* ibi:

51 *Si verò Dominus temporalis requiſitus, & monitus ab Eccleſia terram ſuam purgare neglexerit ab hæretica prauitate, poſt annum à temporis monitione elapſum, terram ipſius exponimus Catholicis occupandam, qui eam exterminatis Hæreticis, abſque vlla contradictione conſeruent, ſaluo iure Domini principalis, dummodo ſuper hoc nullum præſtet obſtaculum, nec aliquod impedimentum opponat.*

52 De iure pariter ciuili non poſſunt tolerari Hæretici, vt eſt Text. *in l. Nemo, C. de Summa Trinit. & fide Catholica, l. Ariani, C. de Hæret.* Adſunt plures leges *in C. Theodoſiano lib. 16. tit. 5.* & nonnullæ Conſtitutiones Valentiniani, & Marciani deſcriptæ in Concilio Calcedonen. *poſt action. 3. & 13.* Et poſtremò *in Auth. Gazaros, C. de Hæret.*

53 Sed qui plura de hac quæſtione ſcire cupit, videat allegationem eruditam Reuerendiſſimi Vincentij Præti Commiſſarij Supremæ Inquiſitionis modo defuncti, *ad quæſt.* 10. Fulcodij *poſt* Carenæ *praxim*, & Farinacc. *quæſt. 182. §. 2. num. 15. cum ſeq.* & eundem Carenam *loco cit.*

54 Non poſſunt tamen Inquiſitores litteras ſecuritatis, quas *ſaluumconductum* appellant Hæreticis dare, nam hoc ſpectat ad Sacram Congregationem, vel ad Summum Pontificem.

55 Sed an ſi ſaluuſconductus concedatur Hæreticis poſſit concedens Inconſtans illum reuocare, vel non ſeruare. Quæſtio hæc dependet ab ea, An fides Hæreticis ſit ſeruanda, de qua ſcripſit integrum tractatum Molanus *de fide Hæreticis ſeruanda*, Petrus Bremus *de ſecuritate, promiſſione, & fide publica* multa congerit, Sanctarell. *cap. 10. dub. vnic.* Becanus *in Summa cap. 16.* Marquez *del Gouernador Chriſtiano lib. 2. toto cap. 24.* Hurtad. *de fide diſput. 79. ſect. 2.* Card. de Lugo *diſput. 19. ſect. 2. à num. 124.* Rubertus Scituertius, & Heubertus Roſuitch, ambo è Societate Ieſu *in particularibus editis ſuper hac materia tractatibus.*

56 Dicendum eſt ergò, quod aut tractatur de ſaluoconductu conceſſo à Principe ſeculari, vel à Principe Eccleſiaſtico: Si à Principe Eccleſiaſtico, vel conceditur iuxta terminos iuris communis, vel cum derogatione ad ius commune.

57 Priori caſu ſaluuſconductus intelligitur ſolùm à violentia, quæ de facto contra ius infertur, latè Barbat. *in cap. In præſentia num. 3. de probat.* Miſinger. *centur. 1. obſeruat. 82.* Becanus *dicto cap. 16. quæſt. 6.* quod expreſsè patet *in formula* ſaluiconductus conceſſi à Concilio Conſtantienſi, ibi:

Ad quod à violentia, iuſtitia ſemper ſalua, omnem ſaluumconductum noſtrum, quantum in nobis eſt, & fides exigit orthodoxa præſentium tenore offerimus.

58 Et ità intelligendi ſunt ſaluiconductus, qui conceduntur à Suprema &c. vt Apoſtatæ à fide, vel illi, qui ad Partes Hæreticorum confugerunt, poſſint liberè, & tutò accedere Romam, ad effectum ſe præſentandi coram eadem Suprema &c. vel coram aliquo Epiſcopo, vel Inquiſitore, nam ab omni violentia remanent ſecuri, donec ſe præſentauerint. Sequuta verò præſentatione proceditur contra huiuſmodi Apoſtatas, vel Hæreticos, abſque eo quod poſſit tribui Sacroſancto Tribunali nota Inconſtantiæ, vel fidei fractæ.

59 Si verò concedatur ſaluuſconductus Hæreticis vltra diſpoſitionem iuris communis, qualis fuit conceſſus à Patribus Sancti Concilij Tridentini Germanis Hæreticis, vbi dicitur largiri plenam fidem, & pleniſſimam ſecuritatem veniendi Tridentum, ibidemque manendi, ſtandi, morandi, proponendi, diſputandi &c. illo etiam addito, vt Religionis prætextu, aut delictorum circa eam commiſſorum, aut committendorum minimè puniantur.

60 Et tunc ſi concedatur à Principe Eccleſiaſtico habente auctoritatem illum concedendi, certè debet obſeruari, nec poteſt eſſe Inconſtans in non obſeruando, ſed fidem ſemèl datam violare non debet. Hęc enim eſt praxis antiqua Eccleſiæ concedendi huiuſmodi ſaluoſconductus, & fidem ſeruandi, vt patet ex Epiſt.49. Sancti Gregorij Papæ *lib.4. regiſtr. ind.13.*

61 Concilium Senonenſe talem conceſſit Abailardo, Concilium Baſileenſe Bohemis, & Leo Decimus conceſſit ſaluumconductum Luthero, vt dicit Sanctarell. *dicto cap. 10. dub vnic. num. 5. verſ. Poteſt aliquis*, & ità tenuerunt Molan. *de fide Hæret. ſeruand. lib. 1. cap. 26.* Marquez *in tract. del Gouernador Chriſtiano lib.2. cap. 24.* Hurtad. *de fide quæſt. 79.* Cardin. de Lugo *d. diſput. 19. ſect. 2. num. 124.* Sanctarell. *loco cit. num. 4.* Becanus *dicta quæſt. 6. num. 5.*

Garriant ergò vt ſemper ſolent contra Catholicos Hæretici, nam hæc eſt vera opinio, quam ſeruauit, & ſeruat Sedes Apoſtolica, nec vnquam ab Eccleſia contrarium obſeruatum fuit.

62 Nam, quod aiunt, Ioannem Hus, Hieronymum à Praga fuiſſe morti traditos ſub ſaluoconductu, mendacium eſt: nam Ioanni Hus non fuit datus ſaluuſconductus à Concilio, vt patet ex Hiſtoria Concilij Conſtantienſis, & benè demonſtrant Marquez, Hurtad. & alij à Molano *lib. 2. cap. 3.* Petrus Bremus, Becanus, Sanctarell. & Cardin. de Lugo *locis citatis*, Menoch. *conſ. 100. num. 226.* Farinaccius *quæſt. 197. num. 25.*

Hieronymo verò Pragenſi Concilium conceſſit ſaluumconductum, ſed in forma iuris communis, vt patet ex verbis ſaluiconductus, relatis per extenſum à Menoch. *loco cit.* & à Concilio Conſtantienſi *ſeſs. 6.* & benè per Becan. Sanctarell. & alios *locis citatis*, ideò neutri eorum fuit fides violata.

63 Cauendum eſt igitur à Salomone *in l. 2. §. Ex actis, ff. de origin. iuris*, & à Petro Placa *in Epit. delict. lib. 1. cap. 37.* & à Decian. *lib. 5. cap. 20. num. 55.* qui errore ducti aſſeruerunt, Concilium Conſtantienſe non ſeruaſſe fidem prædictis Hæreſiarchis.

Si verò loquamur de Principe ſeculari, certum, & indubitatum eſt teneri, quantum in ſe eſt, fidem datam Hæreticis ſer-
64 uare, nec poſſe Inconſtantem eſſe in non obſeruando ſaluumconductum, Becanus *dicta quæſt. 6. nu. 5.* vbi dicit, hoc affirmare vno conſenſu Catholicos, latè Marquez *dicto cap. 24.* Sanctarell. & Farinacc. *locis citatis.*

Dixi, *quantum in ſe eſt*, quia per hunc ſaluumconductum non poteſt impediri Iudex Eccleſiaſticus, quin exerceat ſuam
65 poteſtatem in Hæreticos, eos carcerando, & condemnando, vt in ſpecie docet Becanus *dicta quæſt. 16. num. 13.* quod fuit diffinitum in Concilio Conſtantienſi *ſeſs. 19.* Sanctarell. *d. dub. vnic. num. 5. verſ. Obijcies ſecundo*, Menoch. *conſ. 100. num. 227.* vbi dicit in propoſito, non licuiſſe Imperatoribus, & Regibus tutos reddere Hæreticos, tùm quia inferior non poteſt ſaluumconductum concedere damnato à Superiore, tùm etiam quia Imperatores, & Reges Hæreticos expugnare, non autem ſecuros, & tutos reddere tenentur.

66 Et propterea, licet Sigiſmundus Imperator conceſſerit ſaluumconductum Ioanni Hus, vel illi conceſſum fuit iuxta formam iuris, quod vt dictum eſt, ſolùm illum tutum à violentia reddebat, vt benè Becanus *dicta quæſt. 6. num. 7.* vel fuit conditionalis, prohibendo illi fugam ſub pœna capitis, qui non obſtante hac conditione, & prohibitione fugam arripuit, à qua cum fuiſſet retractus, noluit ſuam hæreſiam abiurare, ſed peſſimè conſtans in ea perſeuerare maluit: Vel tandem ille ſaluuſconductus non ligabat Concilium, ne in illum poſſet ſuam exercere iuriſdictionem, non annullando illum ſaluumconductum, vt perperam dicit Menochius *dicto conſilio 100. numero 228.* Sed vtendo iure ſuo, dum quoad Concilium ſecuritas illa ei non ſuffragabatur, nulla remanente obligatione Imperatori, quia cum feciſſet, quod in ipſo erat, ſuam promiſſionem impleuerat, Becanus *loco cit. num. 7. 13. & 14.* Sanctarell. *loco citato*, Cocleus *lib. 2. de Geſtis Huſſitarum*, Molan. *lib. 3. cap. 2. & 3.* Alanus *Dialog. 6. cap. 31.* Marquez *dicto cap. 24. pag. mihi 307. col. 1.*

Maius mendacium eſt, quod dicunt Hæretici, Concilium Conſtantienſe ſtatuiſſe, fidem non eſſe Hæreticis ſeruan-
67 dam, nam *ſeſs. 19.* ſolùm dicit, quod ex quouis ſaluoconductu conceſſo per Imperatorem, Regem, vel alium ſecularē Principem Hæreticis, vel de hæreſi diffamatis, nullum fidei Catholicæ, vel iuriſdictioni Eccleſiaſticæ præiudicium generetur, vel impedimentum præſtari poſſe, vel debere declarat, quo minus dicto ſaluoconductu non obſtante liceat Iudici competenti, & Eccleſiaſtico de huiuſmodi perſonæ erroribus inquirere, & aliàs contra eos debitè procedere, eoſdemque punire, quantum iuſtitia ſuadebit, ſi ſuos errores reuocare pertinaciter recuſauerint, etiamſi de ſaluoconductu confiſi ad locum venerint iudicij, aliàs non venturi, nec ſic promittentem, cum fecerit quod in ipſo eſt, ex hoc in aliquo remanſiſſe obligatum.

Merito ergo Summi Pontifices pluries ſtatuerunt, vt non obſtante ſaluoconductu conceſſo à Principibus Italiæ Hæreticis,

68 vel Iudaizantibus, Inquiſitores in eos animaduertant, & præſertim contra eos, qui abiurata priùs hæreſi in illam iterùm labuntur, vt ex pluribus Decretis Supremæ, & Vniuerſalis Inquiſitionis.

An autem, qui fidem dedit Hæretico in alijs materijs quàm Religionis, poſſit Inconſtans ab ea recedere.

69 Dic, quod licet nonnulli ex noſtris Iuriſperitis inter ſpecialia hæreſis hoc etiam ponant, quod Hæretico fides ſeruanda non eſt, inter quos eſt Salomon. *dicta l.* 2. *§. Exactis de origin. iuris*, Placha *in Epit. delict. cap.*37. *num.* 11. Simanch. *de Cathol. inſtit. tit.*46. *de pœnis nu.*52. Roias *ſingul.*63. Clar.§.*Hæreſis num.*16. Decian.*lib.*5.*cap.*20. *num.*55. Zecchius *in Summa par.*1.*tit.de fide, rubr.de Hæret.cap.*11.*num.*16. Farinacc.*dicta quæſt.*197. *num.*24.

70 Ea ratione, quia ſi Tyrannis, Piratis, cæteriſque publicis Prædonibus fides ſeruanda non eſt, multo minùs Hæreticis.

71 Secundò, quia nec etiam Bannito pro capitali delicto, ex quo hoſtis publicus reputatur, pacem factam quis ſeruare tenetur, ſed Inconſtans pace non obſtante impunè illum occidere poteſt, cum illi fides ſeruanda non ſit, Felin. *in cap. Quæ in Eccleſiarum nu.*3. *de Conſtit.* Farinacc. qui alios *loco cit. num.*24.

Ergo multo minus ſeruanda eſt fides Hæreticis, qui non ſolùm publici, ſed totius Reipublicæ Chriſtianæ hoſtes reputantur; & propterea D.Thom. 2. 2. *qu.*70. *artic.*1. *& qu.*40. *art.*3. cenſuit, Hæreticum indocilem prodendum eſſe Iudicibus, non obſtante fide ei data.

Nihilominus veritas Catholica eſt, & iugiter in Eccleſia obſeruata, non autem
72 opinio modernorum Pontificum, vt imprudenter inquit Carpzouius Auctor damnatæ lectionis *in tract. de lege Regia Germaniæ cap.* 6. *ſect.* 4. *num.* 18. *&* 19. In rebus licitis, & honeſtis fidem Hæreticis ſeruandam eſſe, vt benè Becan. *dicta quæſt.*6.

Oritur enim hæc fidei obligatio ex triplici virtute, nempe veritate, fidelitate, & iuſtitia: Veritas poſtulat, vt non fictè, ſed ſincerè promittas: Fidelitas, vt promiſſa opere adimpleas, ne fias perfidus: Iuſtitia, vt alteri ius ſuum tribuas ex conuentione quæſitum.

Hæ autem virtutes obligant ad conſtantiam etiam eo caſu, quo cum Hæreticis paciſcaris, nunquam enim licet mentiri, nunquam perfidum eſſe, neque alterius ius violare, ſeu iniuriam facere: Hæc Becanus, quæ refert Ritunchin. *ſect.de Regimine ſeculari, & Eccleſiaſtico lib.* 2. *claſs.*1. *cap.*2. *num.*7.

73 Non enim in pactionibus, quæ iuri gentium nituntur, diuerſitas Religionis obeſſe ſolet, *l.Nemo ex externis, C.de Iudæis, & Cælicol.*

Et propterea ſi Catholicus paciſcatur cum Hæretico de commutatione, aut venditione fundi, de Feudo, emphytheuſi, piſcatione, venatione, & ſimilibus, quæ
74 iure gentium conceſſa ſunt, in hac pactione Inconſtans eſſe non poterit; ſic Becanus *in appendice ad tract. de fide Hæret. ſeruand. in princip. num.* 6.

Plura autem in Teſtamento veteri habentur exempla huiuſmodi fidei ſeruatæ.

75 Et primò, Deus ipſe fidem ſeruauit Cain, qui fidem negauerat, & prouidentiam Dei non credebat, vt dicit Saluian. *lib.*1. *de Prouiden.* & ideo verè Hæreticus, vt dicit Saluian. *in Epitome anno Mundi, & Adami* 50. meliùs Fragoſ. *de Regimin. Reipubl. to.*2. *diſp.*13. §.1. *num.*11. *&* 12.

Timebat enim Cain, ne qui primo ei occurreret, illum occideret: Deus illi fidem dedit de ipſum ſeruando à nece, quam ſeruauit factis: poſuit enim in eo ſignum ne occideretur.

76 Pariter Incarnationem Verbi Populo Hebræo promiſit, fidemque ſeruauit, licèt Populus Hebræus in fide ſæpiùs peccauerit, idcò Beatus Paulus *ad Romanos* 3. dicebat;

Quid enim ſi quidem illorum non crediderunt numquid infidelitas eorum fidem euacuauit?

Et *ad Thimotheum* 2. 13.

Si non credimus, ille fidelis permanet, negare ſeipſum non poteſt.

77 Secundò, Ioſue ſeruauit fidem Gabaonitis: ſic Iacob percuſſit fœdus, & ſeruauit cum Laban Idolatra. Geneſ. 31. *verſ.* 48. Sic etiam fuit fides inter Exploratores Iſrael, & Raab, Ioſue 2. 6.

In nouo verò Teſtamento habemus plura exempla tam in Concilijs Generalibus, quàm Prouincialibus: ſanè Gregorius
78 Magnus, Petro, & Prudentio Epiſcopis de Iſtria Hæreticis, & Schiſmaticis fidem obſtulit, & ſeruauit, vt patet *in Epiſt.* 49. *regiſtr. lib.* 4. *Indic.*13.

79 Opinio verò Iuriſconſultorum, vel non magni facienda, vel interpretanda eſt in ſanam partem, hoc eſt, vt priuata perſona non teneatur ſeruare fidem Hæreticis, quando ea promittit, quæ ſine peccato promitti non poſſunt, vt benè declarat Simanch.*loco cit.num.*54. & cum data fides verſetur in detrimentum fidei Catholicæ dare non poteſt, Menoch. *dicto conſil.*100. *num.* 218.

Fingamus enim priuatam perſonam aliquam paciſci cum Hæretico in aliquo
80 contractu cum eo geſto de ipſum non denunciando Sancto Officio, erit ne fides illi ſeruanda circa hoc pactum? Certè non, quia eſt pactum peccaminoſum, & illicitum, cum tam ex diſpoſitione Sacrorum

Canonum, quàm ex edictis Inquiſitorum non poſſit omitti Hæreticorum denunciatio, vt diximus *ſupra*. Non erit ergò hæc fractio fidei, ſed pactum peccaminoſum non ſeruare, quod licitè fieri poſſe, etiam leges ciuiles ſtatuerunt, *l. Imperialis*, §. *Quod eis promittitur, C. de Nuptijs*, Gratian. *tota cauſa 22. quæſt.4.* & hoc eſt, quod dicit Sanctus Thomas *dicta quæſt.70.à nu.1.* Hæreticum indocilem prodendum eſſe Iudicibus, non obſtante fide data, nempe ſi fides detur à perſona priuata.

81 Ad hoc ergo, vt priuata perſona in fide Hæreticis data Inconſtans eſſe nequeat, oportet, vt fides ſit de rebus licitis, & honeſtis, vt benè Becan. *in append. add. cap.* 13. Sanctarell. *dicta dubit. vnic. cap.* 10. *num.* 1.

82 Doctrina verò Bartoli *in diſp.* 1. *Lucanę Ciuitatis*, in qua ſe fundant alij Iuriſconſulti *ſupra* adducti, ſcilicet, quod Tyranno, Piratæ, & Bannito fides data non ſit ſeruanda, debet intelligi, quando datur fides à perſona priuata, quæ illam dare non poteſt, cum ſit contra bonum publicum, vt reſpondet Menoch. *dicto conſ.*100. *num.* 218.

83 Et hoc procedit, quamuis iureiurando priuatus hanc fidem vallaſſet, quia non obſtante iuramento, tanquam interpoſito ſuper re illicita, Inconſtans in ea eſſe poteſt, Becanus, & alij *ſupra relati.*

Non aſſentior tamen Hurtado *dicta quæſt.* 79. §. 53. dùm dicit, Principem Inconſtantem eſſe poſſe in promiſſione Hæ-
84 reticis facta, ſi illam non firmauerit iuramento, quia ſi illa promiſſio eſt de re licita, & honeſta, ad illius validitatem iuramentum non requiritur, vt benè reprobato Hurtado, tenet Cardin. de Lugo *dicta diſp.*19. *ſect.*2. §.4. *num.*126.

Si autem eſt de re illicita, iuramentum (vt *ſupra* vidimus) nihil operatur, quemad-
85 modum nec iuramentum operatur ſuper pactione, & fide metu extorta, vt benè in propoſito idem Card. de Lugo *loco citato*, Becanus *in dicta appendice*: Sed de materia videndus eſt nouiſſimè P. del Bene *par.* 1. *de Officio Inquiſitionis dubit.* 153. *per tot. ſect.* 4.

An autem ſi Iudex, puta, Epiſcopus, vel Inquiſitor Hæretico impunitatem promittat, ſi hæreſim fateatur, teneatur talem promiſſionem ſeruare.

Quæſtionem hanc examinat Pegna *ad Fymeric.*3. *par. comm.*23.*nu.*105. vbi eam in
86 duas partes ſecat: prima eſt, an liceat Inquiſitoribus hac cautela vti ad eruendam veritatem: ſecunda, an in promiſſa fide impunitatis Inconſtans eſſe poſſit.

Et quoad primam partem cenſet Pegna, Inquiſitorem, non quidem ſub ſpe impunitatis, ſed cum promiſſione miſericordiæ, & amplæ gratiæ Hæreticos allicere poſſe ad dicendam veritatem.

87 Scaccia *de Iudicijs lib.* 1. *cap.*87. *num.* 25. negat, Inquiſitorem poſſe eos allicere ſub ſpe miſericordiæ, & amplæ gratiæ, ſed benè cum promiſſione, quod ſecum agetur benigniori, quo poterit, modo, dummodo Relapſus non ſit, & quod Eccleſia miſericorditer eum tractabit.

Aliud enim eſt promiſſio miſericordiæ, & gratiæ ſimpliciter, aliud eſt promittere, quod Eccleſia ſecum miſericorditer aget. Priori enim caſu ſumus in ſimplici promiſſione; ſecundo verò in conditionata, quæ pendet non ab arbitrio Inquiſitoris promittentis, ſed Eccleſiæ, hoc eſt Summi Pontificis, vel Supremæ &c.

Cæterum ſi Inquiſitor promiſerit miſericordiam, vel gratiam ſimpliciter, debet
88 quantum in ſe eſt conſtans eſſe in promiſſione, Gomez *variar.to.3.cap.*12.*num.*6. Pegna *loco cit.verſ.Altera*, Souſa *in Aphoriſ. lib.*2.*cap.*20.*num.*43. P. del Bene *dicta par.*1. *dub.*183. *ſect.*4. *Corollar. num.*4.

Imò vidi ſæpiùs à Suprema &c. obſeruatam fuiſſe fidem datam ab Inquiſitoribus, quamuis habeant in mandatis abſtinendi ab huiuſmodi promiſſionibus etiam
89 conditionalibus, ſed ſimpliciter admonendi Reos ad dicendam veritatem, & ſolùm, vt ſpem habeant in miſericordia Sanctæ Matris Eccleſiæ. Et propterea Cantera *quæſt.crimin. cap.*1. *de vera confeſſione num.* 9. dicit, non fuiſſe relaxatum à Conſilio Inquiſitoris quendam relapſum Brachio ſeculari, eo quia Inquiſitor promiſerat ei ſimplicem miſericordiam. Hinc P. Diana *par.* 4. *tract.* 8. *reſolut.* 22. referens opinionem Canteræ, ſuadet Inquiſitoribus, vt cautè cum Reis loquantur.

90 Quouerò ad ſecundam partem, certum eſt, Inquiſitores non habere facultatem promittendi impunitatem: Quicquid dixerit Carthar. *de interrogandis Reis lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 27. Et Bartolus mendosè allegatur à Diana *dicta par.* 4. *tract.*8. *reſolut.* 22.

Cæterum ſi illam Inquiſitor promittat, vidi nihilominus à Suprema &c. monito,
91 ac etiam amoto Inquiſitore, ſi delictum erat graue, & ſcandaloſum, & contra Reum vrgentiora eſſent indicia, fidem ſeruatã fuiſſe: nam quoquomodo data ſit, vel promiſſa impunitas, debet obſeruari; quia etiam hoſti fides eſt ſeruanda: Pegna, Cantera, & Diana *locis citatis.*

Si autem iudicaret Suprema &c. aliquo caſu non eſſe ſeruandam impunitatem
92 promiſſam ex confeſſione ſub ſpe illius extorta, nullo modo Reus poſſet damnari in pœnam ordinariam, vt voluit Pegna *loco cit. verſ.Hanc opinionem*, latè Farinacc.

quæſt.81. num.276.

Quod eo magis procedere debet, ſi Reus confeſſionem extortam reuocauerit, Pegna *loco cit.* Farinaccius *loco cit. num.* 287.

Imò, etſi eam confeſſionem ratificauerit, etiam cum expreſſa proteſtatione, 93 quod impunitatis promiſſæ nulla habeatur ratio, adhuc in Tribunali noſtro non ſufficeret ad pœnam ordinariam, vt benè Pegna *loco cit.verſ.Nos in hoc crimine*; & ità eſt ſeruandum quicquid dicat Farinaccius *d.quæſt.81.nu.289.* poſt Couuarr. Magalott. & Bertazzol. per eum *citatos*.

Secundò, dicitur directè impediri Sanctum Officium, ſi Magiſtratus ſecularis vellet cognoſcere de hæreſis delicto, illius 94 enim cognitio nullo modo ad eum ſpectare poteſt, cum crimen ſit merè Eccleſiaſticum, ex Textu expreſſo *in cap. Vt Inquiſitionis, §. Prohibemus, de Hæret. in 6.* & ibi Gloſs. Io:Monachus, Archid. Io:Andr. & Gemin. Gloſs. *fin in cap. Cum ſecundum, ver. Eccleſiaſticum, de Hæret. in 6.* Abb. *in cap. Ad abolendam num. 7. de Hæret.* & ibi Soccin. *num. 8.* Zabarell. *col. 2. in princip. in 4. oppoſit.* Anan. *num.8.* Io:Andr. *in cap. Excommunicamus il ſecondo nu.1.* & ibi Butr. *num. 5.* Abb. *num. 1.* Soccin. *num.1.* Anan. *num.1. de Hæret.* plures citat Farinacc. *quæſt. 186. num. 153.* addo Caſtro-palao *tom. 1. tract.4. diſput.8. punct.14, num.2.* Sanctarell. *cap.40.num.22.* Torre-blanc. *de Magia lib.4. cap.29.* Carena *par.2.tit.17. nu.54. & par.3. tit. 13. numer. 11.* San-felicius *deciſ. 239. num. 4.* Fermoſin. *in cap. Eccleſiæ S. Mariæ de conſt. quæſt.55.num.7.*

Et huius criminis cognitio vetita eſt Iudici, & Magiſtratui ſeculari, non ſolùm principaliter, ſed etiam incidenter. Nam Textus *in dicto §. Prohibemus*, vtitur verbo 95 *quoquomodo*, quod comprehendit omnem modum, qui excogitari poteſt, etiam improprium, *l. Quidam, §. 1.* vbi Gloſs. *ff. de fideicomm.libertat.* Menoch. *conſ.344.nu.19.* cum alijs per Barboſ. *diction. 354. num. 2.* Et hanc opinionem tenet Gloſs. *in dicto §. Quoquomodo*, Io: Andr. *col. fin.* Gemin. *num.4.* Simanch. *de Cathol. tit.36.num.1.* & *in Enchiridon. tit. 66. num. 1.* Pariſ. *conſil. 2. num. 107. lib. 4.* Farinacc. *dicta quæſt. 186. num.154.* Sperell. *deciſ.134.nu.51.* Anſald. *de Iuriſdictione par.2. tit.2. cap. vnic. num. 2.* Fermoſin. *loco cit. num.4. in fin.*

Et propterea ſi exceptio hæreſis incidenter in aliquo iudicio ſeculari opponatur, Iudex laicus de illa exceptione non 96 poteſt cognoſcere, etiamquod de ſolo facto Hæreſis, vel Apoſtaſiæ agatur, vt ex Text. *in dicto §.Prohibemus*, voluit Alexan. *l.Titia num.34. ff. ſoluto matrim.* Simanch. *de Cathol. tit.36. in princ.* Decius *cap.2.num.24. de Iudic.* latè Petrus Barboſ. *dicta l. Titia num. 34.* & nos *ſupra* diximus *in crimine Apoſtaſiæ*, Azeued. *lib. 8. tit. 3. de los Ereſes num. 117.* Seſſe *de Inhibitionibus cap. 30. num. 43*, Carleual. *de Iudic. diſp.2.quæſt.7. ſect.1. num.769.*

Quod intellige ad effectum cognoſcendi de delicto, & puniendi, ſecùs ad effe-97 ctum repellendi à iudicio, nam ſi opponeretur exceptio hæreſis, ſi illa eſſet notoria, vel per ſententiam declarata, Iudex ſecularis poſſet repellere Hæreticum à iudicio, Plot. *conſ.77. num. 13.*

Ideo Suprema &c. conſulenti Iudici ſeculari, an verè quis fuerit punitus tanquam Hæreticus, vel pœnitentiatus in Sancto Officio, nulla atteſtatio ſuper hoc 98 ei datur in ſcriptis, ſed iniungitur Notario Supremæ, &c. vt adeat Iudicem ſecularem, & ei ſignificet, quid ſit áctum contra Reum in Sancto Officio.

99 Si tamen ſententia in publico lata eſt, non vidi denegatam copiam ſententiæ, ſi petatur pro cauſa ciuili, ſecùs ſi pro cauſa criminali.

100 Hinc Magiſtratus, & Iudices ſeculares, vel Principes laici, nihil poſſunt ſtatuere in concernentibus dictum crimen, tàm quoad Proceſſum, quàm quoad petitionem; *cap. Statutum Ciuitatis, cap. Accuſatus, §.Sacerdotes, de Hæret. in 6.* Decian. *lib.5. cap.26. num.4.* Boſſ. *de Hæret. num.13. & 14.* Pariſ. *conſ.2. nu.107. lib.4.* Farinacc. *d. quæſt.186. num.154-* Caſtro-Palao *tom. 1. tract.4. diſp. 8. punc. 14. num.3.*

101 In Italia Deo fauente, Principes, & Magiſtratus ſæculares de crimine hæreſis, nec principaliter, nec incidenter cognoſcunt, nec ſuper eo aliquid vel minimum ſtatuunt, ſed tota eius cognitio reſidet penes Epiſcopum, vel Inquiſitorem, vel ad vtrumque iuxta terminos *Clementinæ multorum de Hæreticis.*

102 Et quamuis tempore Iulij Tertij fuerit à quodam Principe ſeculari conditum Statutum, quod vna cum Inquiſitoribus, & Epiſcopis eius Iudices in cauſa hæreſis procederent, & ſententiam ferrent, idem Summus Pontifex mandauit, vt illud Statutum aboleretur, prout verè abolitum fuit, & ſuper hoc publicauit ſuam Bullam quæ incipit. *Licet ex diuerſis*, in Bullario, *Conſtit. 11.* de qua etiam per Pegnam *in fine Directorij*, quæ vetuit, ne ſub prætextu; ne vlli fiat iniuria, vel pietatis colore, vt ſontes puniantur ſeueriùs, nec ſub prætextu aſſiſtentiæ, Iudices ſeculares Epiſcopis, & Inquiſitoribus vllo modo ſe adiungant in cognitione criminis hæreſis, Proceſſus formando, & ſuo iudicio ſubijciendo, quaſcumque leges, ordinationes, & prouiſiones contra Sacros Canones editas annullauit, abrogauit, & aboleuit.

Et licèt in Statu Veneto permiſerit aſſiſtentiam in cauſis Sancti Officij duorum Senatorum, hæc tamen Aſſiſtentia eſt abſque vlla Iuriſdictione: de qua Ego dixi latè *in reſponſione ad Hiſtoriam Inquiſitionis Venetæ,* à Fratre Paulo Seruita compoſitam.

Et niſi ſuffulta eſſet Priuilegio Apoſtolico, vtique non poſſet ab Inquiſitoribus permitti dicta aſſiſtentia, vt poſt Zanard. tenet Diana *par.4. tract.8. reſolut.*105.

Nec huiuſmodi Aſſiſtentia permittitur, vt ſint certi aſſiſtentes, quod ritè, & rectè contra Hæreticos procedatur, vt malè inquit Zanard.*in Director.Theolog.par.*1. *cap.6. quæſt.*29. Sed permiſſa fuit, vt faciliorem executionem haberent ſententiæ ſancti Tribunalis; & iſto caſu aſſiſtentia nihil aliud eſt quam obedientia, vt ex Procopio probaui *in dicta mea reſponſione.*

103 Imò nec ſub prætextu, quod pax publica perturbetur, vel ſeditio Ciuitatis ſequatur, poſſunt Iudices ſeculares de crimine hæreſis cognoſcere, Boſſ. *de Hæret. num.*13. & 14. vbi damnat praxim Senatus Mediolani, qui Iudices ſeculares deputabat in crimine hæreſis, & volebat ad Senatum referri cauſas Hæreticorum, quando ſequebatur perturbatio Status, & ſeditio, Farinacc. *dicta quæſt.* 186. *num.*153. *&* 155.

104 Nec Epiſcopi, aut Inquiſitores poſſunt permittere, vt Iudices laici ſecum cognoſcant de huiuſmodi crimine, vt ſtatuit Iulius Tertius, *prædicta ſua Conſtitutione, Licèt ex diuerſis.*

105 Poſſunt tamen habere Conſultores laicos, Procuratores, Aduocatos, Fiſcales, Notarios, Scribas, & alios Officiales, dummodò votum Conſultorum ſit merè conſultiuum, Albert. *in cap. Quoniam de Hæret. in* 6. *quæſt.*11. *num.*1. Marta *de Iuriſdictione par.*4. *Centur.*2. *cap.*179.*n.*3. Morla *in Emporio, tit.*2. *quæſt.*6.

Nàm, vt ait Innocentius *in cap. Decernimus, de iudicijs,* quem ſequuntur Abbas, Decius, & alij, poteſt haberi conſilium à laico in cauſis Eccleſiaſticis.

106 Malè autem dixit Paramo *de origine Inquiſit. lib.*3. *tit.*2. *cap.*34. *num.*3. Quod Aſſiſtentes Veneti habebant votum conſultiuum, quia vt *ſupra* dictum eſt, nudam habent aſſiſtentiam omni Iuriſdictione vacuam, & ità fuit ſcriptum Cardinali Mauroceno *ſub die* 17. *Iulij* 1593.

107 Sed quamuis Iudices ſæculares non poſſint cognoſcere de cauſa hæreſis, benè poſſunt carcerare Hæreticos, ſed ad effectum illos remittendi Curiæ Eccleſiaſticæ, vt voluit Aflict. *in Conſtit. Regni de Hæret. & Patarenis, num.*33. Farinacc. *dicta quæſt.*186. *num.*158.

108 Et propterea Conſtitutiones laicorum diſponentes Iudicem ſecularem poſſe in crimine hæreſis procedere, debent intelligi ſolùm quoad carcerationem, ad effectum remittendi Reos ad Iudicem Eccleſiaſticum, vt voluit idem Afflict. *loco cit.* quem ſequitur Farinaccius *loco citato numero* 158.

109 Et in tantùm hæc remiſſio debèt fieri à Iudice ſeculari, vt etiamſi in ſuis carceribus pro delicto aliquo etiam atrociſſimo Reum detinerent, qui tamen ob negotium Fidei ab Inquiſitore, vel Epiſcopo petatur, tenetur ſtatim ad illum remittere, vt priùs cauſa Fidei terminetur; vt ſtatuit B. Pius Quintus, in ſuo Decreto edito *Anno primo ſui Pontificatus,* de quo *in* 2. *tom.* Bullar. noui *fol.* 177. quod Decretum referunt, Simanch. *poſt tract. de Cathol.* Traſmiera *de Poligamia, lib.*2. *q.*16. *num.*15. Moura *de Incantat. ſect.*3. *punc.*1. *num.*40. P. Diana *par.*4. *tract.*8. *reſolut.*104. Carena *par.*2. *tit.*12. §.18. *num.*168. Fermoſin. *in cap. Eccleſiæ Sanctæ Mariæ qu.*59. *num.*28. *verſ. ad* 2. *de Conſtit.*

110 Et hoc etiam faciendum ante Conſtitutionem B. Pij Quinti, per Conſtitutiones Vrbani Quarti, & Clementis Quarti, de quibus per Locat. *in ver. Iudex,* dixit Seſſe *de Inhibitionibus, cap.* 30. *num.*31. *&* 32.quem ſequitur Fermoſin.*loco cit.nu.*35. qui *numeris ſequentibus* damnat leges, ſiue *fueros* Aragoniæ remiſſionem huiuſmodi denegantes.

111 Et non ſolùm remiſſio eſt facienda in cauſa hæreſis formalis, ſed etiam in cauſis in quibus adeſt ſola ſuſpicio hæreſis, Seſſe *de Inhibit. cap.*30. §.1.*num.*111. Carena *loco cit. num.*140. etiam quod Reus detineretur in carceribus laicalibus pro delicto læſæ Maieſtatis, quia maius eſt delictum læſæ Maieſtatis Diuinæ, quam humanæ, *cap. Cum ſecundum leges, de Hæret. in* 6. Traſmiera *in punc. loco cit. num.*6. *&* 7.

112 Et remiſſio eſt facienda in quacumq; iudicij parte petatur. Seſſe *loco cit. num.*43. *& ſeqq. & num.*58. Carena *loco cit.nu.*140. *verſ. Bene Ioſeph Seſſe.*

Verum tamen eſt, quod non per hoc Iudices ſeculares, qui remittunt Reum ad Inquiſitores, debent ſuperſedere in fabricatione Proceſſus, vt, puta, in examine teſtium, quia Decretum B.Pij Quinti debet interpretari, vt Iudices ſeculares ſuperſedeant in expeditione cauſæ, non autem in formatione Proceſſus, vt benè Seſſe *loco cit.* Carena *loco cit. num.*140. *verſ. Verum ego teneo;* quamuis hoc non intellexerit Fermoſinus *loco citato, numero* 35. & 36.

113 Aliàs poſſet dari caſus, quod per dilationem cauſæ Sancti Officij deperirent probationes in cauſa laicali, ideò ne hoc ſequatur abſurdum, non ſunt impediendi Iudices

Iudices ſeculares, quin poſſint procedere ad vlteriora in formatione Proceſſus.

Et ità intelligendus eſt Molina *in Repertor. in ver. Lapſus*, & Seſſe *d. num.* 111. qui dicunt, poſt remiſſionem Rei Inquiſitoribus poſſe Iudices ſeculares procedere contra dictum Reum, hoc eſt in formatione Proceſſus, non in expeditione cauſæ.

Imò tenentur Iudices ſeculares ſuperſedere in cauſis motis, tam ciuilibus, quàm criminalibus, ſi interim Reus detineatur in Sancto Officio, quamuis non fuerit remiſſus ab ipſis Iudicibus ſecularibus, vt fuit reſolutum *ſub die 24. Octobris* 1584. *& 22. Ianuarij* 1588. *& 25. Februarij* 1589. & hunc eſſe inueteratum ſtylum Sancti Officij, dixit Sacra Congregatio *ſub die 27. Ianuarij 1626. & 31. Auguſti* 1627.

Quamuis *de anno* 1660. quoad cauſas ciuiles fuerit hoc reuocatum in dubium, cum Decretum B. Pij Quinti, loquatur de cauſis criminalibus, ſed non eſt recedendum à conſuetudine Sancti Officij.

114 Finita verò in Sancto Officio cauſa Rei remiſſi, tenentur Inquiſitores illum reſtituere Iudici ſeculari, à quo fuit habitus, vt diſponit dictum Decretum B. Pij Quinti, Pegna *ad Lucernam Inquiſitorum poſt tract. de Strigibus fol.* 158. Carena *loco citato num.* 140.

Non debent tamen Inquiſitores in ſimili remiſſione cautionem aliquam præſtare de reſtituendo Reum remiſſum, vt dicit Seſſe *loco cit. num.* 113. Fermoſin. *loco cit. num.* 32. & ità fuit à Suprema, &c. reſcriptum Inquiſitori Mediolani, ne cautionem hanc præſtaret occaſione nonnullarum Maleficarum remiſſarum à Iudicibus ſecularibus Inquiſitori.

115 Si verò Rei non habeantur à Iudicibus ſecularibus, nunquam Sanctum Officium illos remittit vel Iudici ſeculari, vel Epiſcopo, licèt ſint Coniudices in cauſis Hæreticalibus, Carena poſt Maſſin. *in Arſenal. aſſert.* 35. *loco cit. num.* 167. & 168. Et fuit pluries reſolutum in Suprema, &c. nempè 29. *Martij*, 12. *Aprilis*, 30. *Auguſti* 1601. 17. *Ianuarij*, 12. *Iunij*, 26. *Octobris* 1602. 24. *Ianuarij*, 25. *Februarij*, 13. *Septembris* 1605. 18. *Decembris* 1613. & 7. *Auguſti* 1614. Et hoc vbique obſeruatur.

Vnde Legato Ferrariæ petenti ſibi conſignari carceratum poſt terminatam cauſam Sancti Officij, vt pro delictis ad forum ſecularem ſpectantibus poſſet puniri; Sanctiſſimus dixit, eſſe contra ſtylum Sancti Officij, quod non remittit carceratos aliis Iudicibus, vt ex Decreto *ſub die* 16. *Iunij* 1616. Quod procedit etiamſi tractaretur de delicto capitali, vt fuit dictum *ſub die 27. Martij* 1627.

116 Quando autem habiti ſunt à Iudice; & ſunt ei reſtituendi, ſi pœna, quæ debet illis imponi ab illo Iudice, maior eſt illa à Sancto Officio impoſita, tunc luent pœnam illam; ſi verò ſit minor, tunc reſcribitur, quod non liberentur inconſulta Sacra Congregatione.

117 Sed quomodo debeant peti huiuſmodi carcerati à Iudicibus ſecularibus, an expreſsè ex cauſa Fidei, an verò pro negocio Inquiſitionis; latè diſputat idem Fermoſinus *loco cit. num.* 50.

Sed Nos inhærendo Decreto Sanctæ memoriæ B. Pij Quinti, ſemper petimus Reos ex cauſa Fidei, quando verè ſunt Hæretici, vel ſuſpecti de Fide.

118 Quando autem carcerati ſunt pro delictis indifferentibus, & ſunt de illis, qui gaudent priuilegio Fori Sancti Officij, mandat Sacra Congregatio Iudicibus ſecularibus vt eos remittant ad Inquiſitores, tanquam ſubiectos Foro eorundem Inquiſitorum, & exemptos à Foro ſeculari.

119 Sciendum eſt etiam Sanctum Officium non ſubminiſtrare ſcripturas, vel indicia aliis Tribunalibus, vt Reos poſſint punire pro delictis, pro quibus detinentur in carceribus, Carena *loco citato num.* 169. *in fin.* vbi dicit, fuiſſe à Sacra Congregatione denegata indicia Epiſcopo Cremonen. contra quendam Clericum ab eo in ſuis carceribus detentum.

Et memini ſub Pontificatu ſanctæ memoriæ Innocentij Decimi, in perquiſitione facta Romæ in domo cuiuſdam Clerici fuiſſe inuenta duo breuiora tormenta, quæ non poſſunt domi retineri ſub pœna capitali iuxta Conſtitutionem Summorum Pontificum: Nihilominus non fuiſſe ſuper eo delicto inquiſitum, nec remiſſum ad Iudicem ſuum cum corpore delicti.

Omnia verò alia Tribunalia tenentur remittere ſcripturas, quas habent contra Inquiſitos in Sancto Officio, *cap. Vt commiſſi, de Hæretic. in 6.* Carena *loco citato numero* 166.

120 Sciendum pariter, ſi dum Rei examinantur in Curia ſeculari, & incidenter aliquid deponant, quod ſpectet ad Sanctum Officium, vel in perquiſitione facta in eorum domibus, vel in propriis perſonis reperiatur aliquid, quod reddat ipſos ſuſpectos de hæreſi, puta, ſi inueniantur Cartæ cum characteribus, Anuli characterizati, cartæ virgines, Particulæ, vel Hoſtiæ, quæ præſumuntur conſecratæ, ſecreta ad amorem, ad odium, ad necem, ad inueniendos theſauros cum Dæmonum inuocatione, & ſimilia, poſſunt Iudices ſeculares mandare, vt ſcribantur eorum depoſitiones, & inuenta adnoten-

tur; ſed tenentur illicò ea omnia ad Inquiſitores, vel Ordinarios remittere.

Peccant tamen ſæpiùs Satellites in huiuſmodi perquiſitionibus, non adhibendo teſtes, vel non curando, vt Rei ſe ſubſcribant ſcripturis, quas in perquiſitione inueniunt; Nam ſæpè ſepius Rei negant, apud illos inuentas fuiſſe, & cum non credatur Birruarijs Curiæ ſecularis in Sancto Officio facilè euadunt pœnas.

121 Dixi *Birruarijs Curiæ ſecularis*, quia Satellitibus deputatis à Sancto Officio creditur in concernentibus eorum officium, iuxta Conſtit. Innocentij Quarti, *editam de anno* 1252.

122 Sæpè ſepius etiam ſolet accidere, quod detenti in carceribus ſecularibus, dicunt ſe habere aliquid ſpectans ad Sanctum Officium, quod denunciare intendunt, teneanturque propterea Miniſtri ſeculares id notificare Inquiſitoribus, qui debent accedere ad carceres, & recipere eorum denunciationes, iuxta Decretum Supremæ, &c. *ſub die* 24. *Octobris* 1602.

123 Sed non debent propter ſolam illam denunciationem, vel etiam depoſitionem illum extrahere à carceribus laicalibus, quia pluries obſeruatum fuit, Delinquentes vti hac cautela, vt liberentur à carceribus, quod maximè ſolet accidere in damnatis ad triremes, nam & hi ſæpiùs, vt liberentur à Triremibus, petunt audiri in Sancto Officio; quoniam ſi res grauis eſt, debent Inquiſitores, vel Epiſcopi illam referre ad Supremam, ſi leuis, non debent amoueri à carceribus, vel Triremibus.

124 Dum vero petitur Reus, qui detinetur in carceribus ſecularibus hic Romæ, P. Commiſſarius mandat Cuſtodi carcerum, vt illum conſignet Miniſtris Sancti Officij.

Et quia quidam Vrbis Gubernator prætendere cępit, non debere Commentarienſem conſignare carceratum Sancto Officio, niſi priùs P.Commiſſarius mittat ad ipſummet Gubernatorem pro licentia, vel ſaltem ex vrbanitate: fuit reſolutum coram Sanctiſſimo *de anno* 1656. ſatis vrbanè agi cum Gubernatore, ſi mandatum de conſignando intimetur Cuſtodi, & non Gubernatori, cui poſſet intimari, Seſſe *de Inhibit. cap.*30. §. 1. *num.*56.

125 Si autem Gubernator aliquo reſpectu cenſet non debere conſignari à Cuſtode, tenetur ille mittere ad P. Commiſſarium aliquem ex ſuis Miniſtris, qui ei notificet cauſam, ob quam intendit retardare conſignationem, quæ ſi rationabilis iudicabitur, tunc poterit ſuperſederi.

Cauſæ autem retardandæ conſignationis eſſe poſſunt, ſi Iudex ſecularis neceſſe haberet carceratum ad ſubſtantiandum Proceſſum, ſubijcere torturæ, vel cum complicibus, vel teſtibus confrontare, vel ſimilia peragere, quæ ſi non fierent ante carcerati conſignationem, maximum inferretur præiudicium cauſæ.

126 Poſſet etiam retardari conſignatio, ſi quis ad mortem damnatus eſſet denunciatus de hæreſi, vel diceret ſe Hæreticum; & hoc caſu, ſi Reus iſte non fuiſſet alias ſuſpectus de hæreſi, non eſt remittendus Inquiſitori, quia huiuſmodi dolus, vel fraus illi patrocinari non debet, Roias *ſingul.* 105. *num.* 5. P. Diana *par.*4. *tract.*8. *reſolut.* 164.

127 Si autem Inquiſitor petat carceratum aſſerendo illum velle pro cauſa ad Sanctum Officium ſpectante, ei omninò credendum eſt, vt probat Seſſe *loco cit. nu.*97. 98. 106. *&* 107. ex Conſtitutione Alexandri Quarti, *Ad extirpanda*, in qua ſtatuitur, quod Officialibus Sancti Officij plena fides adhibeatur in omnibus, quæ ſpectant ad eorum officium.

128 Et licèt Seſſe loquatur in duobus Inquiſitoribus, vel Officialibus aſſerentibus carceratum, quem repetunt eſſe Reum criminis hæreſis; idem tamen dicendum eſt, ſi vnus tantum Inquiſitor hoc aſſerat, nempè Reum eſſe Hæreticum, vel de hæreſi ſuſpectum, quia vbi crimen eſt merè Eccleſiaſticum, & de ſola cognitione Iudicis atteſtantis, illius aſſertioni ſtandum eſt, etiamſi ſolus ſit, §. *Si verò Eccleſiaſticum, in Authent. vt Clerici apud proprium Epiſcopum*, Seſſe *loco cit. num.*106.

129 Eo magis, quia Inquiſitor non poteſt impingere alicui crimen hæreſis, aliàs in excommunicationẽ incideret, & alijs pœnis pro menſura delicti eſſet puniendus, *Clement.* 1. §. *Verum, de Hæret.* & ibi Zabarell. Simanch. *de Cathol. cap.*34.*num.*19. Silueſter *ver. Excommunicatio*, 7. *num.* 29. Carrer. *de Hæret.* §. *De cuius, num.*14. Seſſe *loco cit. num.*108. *&* 109.

130 Et quod etiam Aſſeſſori Inquiſitoris ſit credendum, tenet Carena *par.*2. *tit.*12. §. 15. *num.*140. *verſ. Et in caſu.*

131 Credendum pariter eſt Inquiſitori, circa reſtitutionem carcerati, quem habuit à Curia ſeculari, nec tenetur præſtare cautionem de illo reſtituendo finita cauſa Sancti Officij; idem Seſſe *loco cit. num.*113.

Hoc enim nullo iure cauetur, licet quidam Officialis Sancti Tribunalis hanc cautionem præſtiterit, vt dicit Seſſe *loco cit. nu.*63. Sed malè, vndè Suprema, &c. Me exiſtente Aſſeſſore, Inquiſitori Mediolani reſcripſit, ne præſtaret cautionem de reſtituendo quaſdam mulieres à Curia ſeculari habitas, vt *dictum eſt*.

132 Tertiò Sanctum Officium directè impeditur, quando quis occidit, vulnerat,

vel offendit Inquiſitores, vel Miniſtros, ſeu Officiales Sancti Tribunalis, Carena *par.2. tit.4. §. 3. num.22.*

133 Cæterum, quia incidimus in Bullam B. Pii Quinti, *Si de protegendis*, paululùm hic immorandum eſt.

Super ea latè ſcripſerunt, Carena *par.3. tit.13. per plures §§.* Bordon. *in Tribunal. tot. cap.* 29. Scortia *in Select. Epitom.*106. P. Diana *par.4. tract.7. reſolut.13.* Nos hic nonnulla, quæ occurrunt in praxi dicemus.

CAPVT XXVIII.

ARGVMENTVM.

Latè de Bulla Beati Pij Quinti *Si de protegendis*. An ſufficiat, quod Bullæ ſint publicatæ Romæ, vt afficiant. An pœna Bullæ habeat locum in eo, qui offendit Inquiſitorem, vel Miniſtrum Sanctæ Inquiſitionis dimiſſo officio. Quid de offendentibus Familiares, & Cruce-ſignatos Sancti Officij. Quid de offendentibus eos, à quibus timent denunciari in Sancto Officio. De Procurantibus fugam Reorum. An credatur Satellitibus Sancti Officij. Qualis perterrefactio ſufficiat. Quæ cauſæ excuſent à pœnis prædictæ Bullæ. An qui offendit Teſtem non examinatum, vel vocatum in cauſa Hæreſis formalis, ſed ſuſpicionis Hæreſis, incidat in pœnas Bullæ. An ignorantia excuſet, minoritas, imbecillitas, ſexus, conſanguinitas. Leuitas offenſionis. An Rei Bullam debeant obſeruare. An abſolutio Excommunicationis, in materia de qua agitur, ſit reſeruata.

SVMMARIVM.

1 *Bulla Beati Pij Quinti* Si de protegendis, *ratione vniuerſalitatis comprehendit omnes tam laicos, quàm Eccleſiaſticos.*

2 *Et an comprehendat Imperatorem, & Reges.*

3 *Dictio* quicumque *vniuerſalis.*
Verba vniuerſalia in materia fidei comprehendunt etiam Imperatorem, & Reges.

4 *Edictum denunciandi Hæreticos comprehendit Imperatorem, & Reges.*
Imperator, & Reges ſi incidant in hæreſim ſunt denunciandi.

5 *Nec poſſunt eximi à pœnis contra denunciatos inflictis.*

6 *Inquiſitor contra inferiores Regulos, & Duces an, & quomodo procedere poſſit.*
Quid contra Barones.

7 *Princeps ſi reddatur ſuſpectus, quod de eius mandato Miniſtri perpetrauerint delictum contentum in hac Bulla quomodo procedendum.*

8 *Iudices ſiue ſeculares, ſiue Eccleſiaſtici ſub prætextu defendendæ eorum iuriſdictionis non poſſunt Inquiſitoribus impedire carcerationem Rei, vel carceratum eripere, & quid gerere poſſint, & an, & quando incidat in hanc Bullam, & num.*10. *cum ſeqq.*
Iudex quilibet tueri poteſt ſuam iuriſdictionem. Et quando poſſit illam defendere enſe, & bello.

9 *Iudex contendens de iuriſdictione cum alio Iudice recurrere debet ad ſuperiorem.*

10 *Excommunicatio ceſſat quando quis tuetur ius ſuum.*
Poſſeſſor non tenetur ius ſuum indefenſum relinquere.

11 *Iudex præſumitur iuſtè procedere.*

13 *Excommunicatio* Regentis à Ponte, *& eius cauſa, & exitus.*

14 *Publicatio Bullæ, ſiue Conſtitutionis Apoſtolicæ quando obliget, & an ſit neceſſaria in ſingulis Prouincijs, & num.* 16.

15 *Bulla* Si de protegendis, *vbi non fuit publicata an excuſentur, qui committunt in ea contenta, & num.* 17.

17 *Papa quando velit Conſtitutionem ſuam non ligare niſi poſt publicationem.*

18 *Inquiſitores an, & quomodo intimare debeant Reis antequam excarcerentur Bullam* Si de protegendis.

19 *Publicatio Bullæ an, & quando fieri debeat, & quod ex diuturnitate temporis præſumatur.*

20 *Bullæ* Si de protegendis *iuſtitia.*
Offenſio Officialis delictum atrociſſimum, & atrociter puniendum.

21 *Bulla* Si de protegendis *ſtrictè interpretanda.*

22 *Nec extendi poteſt de perſona ad perſonam.*

23 *Offenſio indicantis Curſori Sancti Officij denunciatum arreſtandum an ſubiaceat pœnæ Bullæ* Si de protegendis.

24 *Offendens Miniſtrum Sancti Officij remotum ab Officio, an incidat in hanc Bullam.*
Officialis remotus non dicitur inſeruire.
25 *Offendens Officialem Sancti Officij remotum ab officio, ſed intuitu Sancti Officij an incidat in hanc Bullam.*
Requiſita iſtius Bullæ.
26 *Offendens Officialem actu inſeruientem Sancto Officio, ſed non occaſione Sancti Officij, an incidat in hanc Bullam, & num.66.*
27 *Indultum delictorum præterquam commiſſorum contra Officiales, an ſuffragetur ei qui deliquit contra Officialem remotum.*
28 *Statutum pœnale, & contra ius intelligi debet de caſu vero, non autem de caſu ficto.*
29 *Offendens Inquiſitorem, vel Miniſtrum Sancti Officij electum ad miniſterium antequam poſſeſſionem apprehendat, an incidat in hanc Bullam.*
Tempus Datæ attenditur in gratioſis.
Quid in concernentibus iuriſdictionem.
30 *Indultum excipiens offenſionem factam Officialibus, an ſuffragetur illi qui occidit Officialem electum.*
Priuilegium conceſſum ratione officij requirit Officium in actu, non autem in habitu tantùm.
31 *Offenſio familiaris Sancti Officij an, & quando ſubiaceat Bullæ* Si de protegendis, *& numeris ſeqq. & num.36.*
Offendens hominem quo Princeps vtitur, efficitur Reus læſæ maieſtatis.
32 *Familiarium Sancto Officio inſtitutum, & officium.*
Familiares Sancti Officij militant pro Tribunali.
33 *Familiares Sancti Officij gaudent priuilegio fori, ſiue ſint actores, ſiue Rei, ſtante conſuetudine.*
34 *Miniſtri Sancti Officij qui dicantur.*
35 *Familiares Sancti Officij an, & quomodo diſtinguantur ab eius Miniſtris.*
37 *Offenſio Conſultorum Sancti Officij an ſubiaceat Bullæ* Si de protegendis.
Conſultores Sancti Officij dicuntur Conſiliarij Principis, & de eorum officio.
38 *Conſultores Miniſtri Supremæ Inquiſitionis Neapoliis, quod habeant officium, an gaudeant priuilegio fori, & an qui eos offenderit incidat in hanc Bullam.*
39 *Familiares Sancti Officij an, & vbi gaudeant priuilegio fori, & quæ alia habeant priuilegia.*
40 *Qualitas requiſita per Conſtitutionem vbi deficit, ceſſat Conſtitutio.*
Offenſio illius, à quo quis dubitat denunciari, vel quem contra ſe dubitat examinatum, an ſubiaceat Bullæ Si de protegendis, *& num. ſeq.*
41 *Subuerſio quando ceſſet.*
42 *Fuga denunciati ſi procuretur, an, & quando procurantes incidant in hanc Bullam.*
Prohibitio capturæ quando verificetur.
43 *Exemptio capti pro Sancto Officio an probetur ex dicto Satellitum Tribunalis.*
Dictum Satellitum non reputatur integrum.
44 *Electio probatorum virorum facienda pro capiendis Hæreticis, quibus in concernentibus eorum officium credendum eſt.*
45 *Officiales pro capiendis Hæreticis deputati quando fidem mereantur, & num. 50.*
Curſores Curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ qui ſint, & an eorum officium reputetur vile.
46 *Birruarij quando, & qui fidem mereantur.*
47 *Birruarij maiores licet nuncupentur Baroncelli, & Capitanei adhuc Birruarij ſunt, & an, & quando ſint teſtes omni exceptione maiores.*
48 *Birruarij capientes Reos exercent officium vile, & an, & quando ſint teſtes integræ fidei, vel non.*
49 *Birruarij deponentes, ſe fuiſſe impeditos, vel offenſos in executione facienda, fidem non merentur.*
Teſtes omni exceptione maiores in cauſa propria non admittuntur.
Conſpiratio in perſonam Principis, vel Papæ, non probatur ex ipſius Principis, vel Papæ, contra quem prætenditur, aſſertione.
Officialis quantumuis nobilis, & probus adhuc fidem non meretur, etiam in his, quæ officium concernunt vbi deponit ad ſui exonerationem, vel in cauſa propria.
50 *Conſtitutiones Apoſtolicæ recipiunt interpretationem à iure communi.*
51 *Satellites Sancti Officij fidem merentur etiam in cauſis grauioribus quando eorum dictum eſt adminiculatum.*
52 *Curſores, ſiue Scoppettelli Curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ cuius ſint conditionis, & quam mereantur fidem præſertim in Sancto Officio.*
53 *Birruarij maiores quando repelli non poſſint à teſtificando.*
54 *Baroncellus Gubernatoris Romæ licet magnæ auctoritatis, reputatur perſona vilis, & poteſt à teſtificando repelli.*
55 *Offenſio Officialis Sancti Officij mandatum non oſtendentis an ſubiaceat Bullæ* Si de protegendis.
Officiali mandatum non oſtendenti poteſt impune reſiſti.
56 *Satellites Sancti Officij dicentes velle Reum capere pro cauſa Tribunalis an fidem mereantur, niſi oſtendant mandatum.*
57 *Reus reſiſtens Birruarijs non oſtendentibus mandatum an debeat prius petere illius oſtenſionem.*
Birruarij debent oſtendere mandatum teſtibus ad iuſtificandam reſiſtentiam Rei capiendi.
58 *Quid ſi habeant ſignum officij puta virgam.*
Birruarij habentes mandatum an debeant etiam habere ſignum officij.

59 *Iudex poteſt committere capturam Rei cuilibet priuato, ac ipſi parti timore offenſæ.*

60 *Perterrefactio an, & quomodo differat à minis incuſſo.*

61 *Terror an inferatur verbis, vel & facta requirat, & num.64.*

Terror vnde dicatur.

62 *Minæ an inducant ſemper terrorem.*

63 *Deiectio quid ſignificet.*

Dictio ſeu eſt declaratiua.

64 *Terror verbis illatus an ſubiaceat Bullæ* Si de protegendis.

Qualitas minarum, ſeu minantis non attenditur in materia turbatæ, ſeu impeditæ iuriſdictionis, ſed ſolus effectus.

65 *Minæ non ſecuto effectu an, & quando ſubijceant huic Bullæ.*

Actus mere internus ex intentione violandi, ſine conatu, vel actu externo ad delictum proximo non ſubiacet dictæ Bullæ.

66 *Fauens Hæreticis ex alia cauſa quam hæreſis non incidit in pænas Fautorum.*

Quid de Defendentibus, & Receptantibus Hæreticos ex alia cauſa, quam hæreſis.

67 *Offendens Officialem Principis ex odio priuato an incidat in crimen læſæ maieſtatis.*

Contrarietas quid ſit.

68 *Fiſcus Sancti Officij probare tenetur delictum fuiſſe patratum in odium Tribunalis, aliàs non intrant pænæ Bullæ* Si de protegendis, *& ceſſat iuriſdictio Inquiſitionis.*

69 *Scientia offendentis Inquiſitorem, Teſtem, vel Aduocatum Sancti Officij, quod ille ſit talis, requiritur vt intret hæc Bulla, & num. 90.*

70 *Officialis Sancti Officij offenſus quod fuerit cum ſcientia iſtius qualitatis, & in odium Tribunalis, quomodo probetur.*

71 *Probationes claræ ad euitandas pænas Bullæ* Si de protegendis, *quæ dicantur.*

72 *Inquiſitor an, & quando punire poſſit offendentem Officialem Sancti Officij cum ignorantia, quod ille ſit talis.*

Offendens Clericum cum ignorantia Clericatus an incurrat excommunicationem.

73 *Epiſcopus punire poteſt offendentem Clericum cum ignorantia Clericatus.*

Euentus attenditur, & non intentio.

74 *Offendens teſtem non vocatum in cauſa hæreſis, ſed in cauſa ſuſpicionis hæreſis, an incidat in pænas Bullæ* Si de protegendis.

Cauſa fidei dicitur non ſolum, quæ ſpectat ad hæreſim formalem, ſed, & quæ ad ſuſpicionem hæreſis.

75 *Suſpecti de hæreſi an gaudeant immunitate Eccleſiaſtica, quam non gaudent Hæretici, & num. ſeq.*

Suſpecti de hæreſi veniunt appellatione Hæreticorum.

76 *Blaſphemantes hæreticaliter non gaudent immunitate Eccleſiaſtica.*

77 *Inquiſitor an, & quomodo poſſit extrahere Hæreticos, & de hæreſi ſuſpectos à loco immuni.*

78 *Iudex ſecularis tenetur remittere ad Inquiſitorem acta nedum in cauſa hæreſis, ſed & in cauſa ſuſpicionis hæreſis.*

79 *Teſtis, qui falſum depoſuit in cauſa Polygamiæ an gaudeat immunitate Eccleſiaſtica.*

80 *Ignorantia an, & quando excuſet offendentes Miniſtros Sancti Officij à pænis Bullæ.*

Conſtitutio perpetua Papæ, vel alterius Principis ſuperiorem non recognoſcentis ligat etiam ignorantes, & quid ſi agatur de pæna corporali.

81 *Lex in atrocibus non ſuccurrit ætati, nec imprudentiæ.*

Minor offendens Officialem Sancti Officij an incidat in pænas Bullæ, & quomodo ſit puniendus, & num. ſeq.

Quid ſi vocetur in iudicium pro delicto commiſſo in minoritate effectus maior.

82 *Minor delinquens in minori ætate an, & quando vocari poſſit in iudicium poſtquam fuit effectus maior.*

83 *Senex offendens Officialem Sancti Officij an incidat in hanc Bullam.*

84 *Quid de muliere.*

85 *Mulier mandans occidi Inquiſitorem, Epiſcopum, vel alium Miniſtrum Sancti Officij quomodo punienda.*

86 *Mulier eripiens è manibus Satellitum virum, vel filium an ſit excuſanda à pænis Bullæ.*

87 *Maritus percutiens eum, qui denunciauit vxorem in Sancto Officio, an excuſetur à pænis Bullæ, & quomodo ſit puniendus.*

Quid de fratre.

88 *Pater eripiens è manibus Birruariorum Sancti Officij filium ſuum an incidat in Bullam, & quomodo ſit puniendus.*

89 *Offenſa leuis an ſubiaceat diſpoſitioni Bullæ, & quomodo ſit punienda.*

Quid de perterrefaciente teſtes non ſecuto effectu.

91 *Cauſæ ob quas excuſari poſſit Reus à pæna huius Bullæ.*

92 *Inquiſitores quomodo ſe continere debeant in caſibus huius Bullæ.*

93 *Reus ob caſum in Bulla contentum, an, & quando torturæ, & abiurationi ſubijci debeat.*

94 *Excommunicatio huius Bullæ an ſit reſeruata Sedi Apoſtolicæ.*

BVLLA hæc condita, & promulgata fuit à Beato Papa Pio Quinto occaſione nonnullarum offenſionum factarum Inquiſitori, & Miniſtris Sancti
1 Officij Mantuæ, de quibus idem Summus Pontifex redarguit acriter Ducem Mantuæ, & cò legauit S. Carolum Borromęum, vt motus ſedaret; vt latè diximus *in reſponſione ad Hiſtoriam Venetæ Inquiſitionis*

Fr. Pauli Seruitæ: Et propterea tanquam Vniuerſalis comprehendit omnes, tam laicos, quàm Eccleſiaſticos, vt dicit Scortia *d. epitom.* 106. *Theorem.* 278. *in princip.* Carena *par.* 2. *tit.* 13. *num.* 84. *verſ. Et hinc eſt*.

An autem comprehendat Imperatorem, & Reges, negat Bordon. *loco citato num.* 5. *verſ. Quæres ſecundò*; ea ratione, quia de illis non fuit facta expreſſa mentio; Nam verba Bullæ, ibi:

Vt quicunque, ſiue cuncta Ciuitas, ſiue Populus, ſiue Dominus, ſiue Comes, Marchio, Dux, vel potiori titulo Illuſtres.

2 dicit, debere referri ad expreſſos. Sed contrariam opinionem tenet Carena *loco citato num.* 84. *verſ. Et hoc multò magis*.

Ea ratione, quia cum ſimus in materia fidei, dictio illa vniuerſalis, *quicunque*, com-
3 prehendit etiam Reges, & Imperatorem, *cap. Vt Inquiſitionis, de Hæret. in* 6. Paramus *de origin. Inquiſitionis lib.* 3. *quæſt.* 5. *num.* 23. idem Carena *par.* 2. *tit.* 9. *num.* 26.

Et hanc ſententiam credo veriſſimam, quia etiam Edictum denunciandi Hæreti-
4 cos comprehendit Imperatorem, & Reges, Suarez *de fide diſp.* 20. *ſect.* 4. *num.* 27. Traſmiera *de Denunciat. quæſt.* 6. *cap.* 1. *nu.* 4. Quemadmodum etiam ſi Imperator, & Reges incidant in hæreſim, ſunt denundi, *cap. Vt officium, §. Denique de Hæret. in* 6. Sanctarell. Suarez, Eymer. Pegna, Carrer. Simanchus, Paramus, & Carena relati à Traſmiera *loco citato cap.* 2. *num.* 6. Baldell. *de fide, & infidelit. lib.* 1. *diſp.* 60. *num.* 29. *verſ. Quemadmodum num.* 25.

5 Nec poſſunt eximi à pœnis contra ſic denunciatos inflictis, Baldell. *loc. cit. n.* 25.

6 Verum eſt, quod ſi caſus acciderct (quod Deus auertat) non poſſunt Inquiſitores contra inferiores Regulos, & Duces procedere, niſi conſulto Summo Pontifice, Suarez *loco cit.* Pegna *par.* 3. *comment.* 80. Carena *d. par.* 2. *tit.* 9. *num.* 28.

Imò non ſolent procedere contra Barones, niſi conſulto Sanctiſſimo, vel Suprema, & Vniuerſali Inquiſitione.

Et quia quandoque Principes reddunt ſe ſuſpectos, quod de eorum mandato eorum Miniſtri aliquod in Bulla conten-
7 tum delictum perpetrauerint, punitis Miniſtris, ſolet Sanctiſſimus monere eoſdem Principes, vt conſulant ſuis conſcientijs, quod ſi temerario auſu ipſimet Principes manus violentas inijcerent in Inquiſitores, tunc abſque mora contra eoſdem procedit Suprema &c. vt proceſſit contra Principē &c. & ſecundum qualitatem delictorum pœnas imponit rigoroſas, vel mitiores: Nam N. Baro, qui iniurijs affecerat Vicariū Sancti Officij, damnatus fuit in pœnam exilij à loco delicti, iniunctumque ei fuit, vt peteret veniam Vicario, eleemoſynam quandam faceret, & alias pœnas ſubiret ſalutares, ac præſtaret iuramentum, vt impoſterum caueret à ſimilibus, eique fuit Bulla ſpecificè intimata; vt ex Decreto *ſub die* 20. *Martij* 1608.

Sed an Bulla comprehendat Iudices, & Magiſtratus, qui ob tuendam eorum iuriſdictionem aliquem prohibuerunt carcerari ab Inquiſitore, vel carceratum mandauerunt eripi, vel vinctum à cuſtodia extrahi.

DICO non licere Iudicibus ſecularibus, vel etiam Eccleſiaſticis ſub prætextu de-
8 fendendæ eorum iuriſdictionis talia attentare contra Sanctiſſimum Sanctæ Inquiſitionis Tribunal, ſed debent recurrere ad Summum Pontificem, ſiue ad Supremam &c. nam quamuis quilibet Iudex poſſit ſuam tueri iuriſdictionem, *l.* 1. *ff. Si quis Iuſdicenti non obtemperauerit*, & ibi Doctores Canoniſtæ *in cap.* 1. *de offic. Deleg. cap. Ex par. de verbor. ſignific.* Bald. *in Margarita ver. Iudex* vbi, quod Iudex in aliquo Territorio poteſt defendere ſuam iuriſdictionem, etiam enſe, & bello, ſi ſubditus, vel alter ſubtrahit ſibi exercitium iuriſdictionis, quem ſequitur Aufrer. *in Clement.* 1. *de offic. Ordin. reg.* 1. *fallen.* 15. *in fine*, de Gonny *de immunit. Eccleſiaſt. quæſt.* 12. *num.* 2. *verſ. Baldus*.

Attamen hæc regula habet locum, quando proceditur inter Iudicem, & pri-
9 uatum, vt apparet ex Textu *in l. Si quis ex aliena ff. de Iudic.* Secùs ſi contentio iuriſdictionis ſit inter duos Iudices, quia tunc debet recurri ad Superiorem, *l. de iure ff. ad municip. & de incolis cap. Paſtoralis de reſcriptis*, Felin. *cap. Super litteris nu.* 35. *de reſcriptis*, Valenzuela *conſ.* 200. *num.* 57.

Si tamen caſus acciderit (quod Deus auertat) puto huiuſmodi Magiſtratus, &
10 Iudices non incidere in pœnas contentas in Bulla, quia talia non committunt in odium Sancti Officij, nec animo impediendi iuriſdictionem Sancti Tribunalis, ſed tuendi propriam iuriſdictionem, & ſe defendendi: Nam communis eſt concluſio, quod ſententia excommunicationis non habet locum, quando quis tuetur ius ſuum, Hoſtien. poſt Innocent. *in cap.* 1. *de conceſſione Præbend. in* 6. & ibi Io. Andr. *num.* 3. Anchar. *num.* 1. Archid. *num.* Butr *num.* 15. Gemin. *num.* 11. quos refert, & ſequitur Nauarrus *in repetit. cap. Cum contingat, de reſcriptis.*

Nullus enim poſſeſſor tenetur ius ſuum indefenſum relinquere, l. *Illud*, vbi Gloſ. & Bartol. *ff. de petit. hæreditatis*, Nauarrus *loco citato in* 7. *cauſa nullitatis num.* 7.

Quod intelligendum eſt, ſi notorium eſſet, Inquiſitorem ſine iuriſdictione pro-
11 cedere; Secùs ſi poſſet aliquo modo dubitari, quia tunc non eſt licitum tueri

iuriſdictionem cum violentia, nam iuris præſumptio ſtat pro Iudice, quod iuſtè procedat, *l. 1. ff. de offic. Præfect. Prætor. l. ſerua inuito, §. Cum Prætor. ff. ad Trebell. l. fin. ff. ne quid in loco publico, cap. Bonæ memoriæ 23. de offic. Delegat.* Farinaccius, qui alios *quæſt. 32. num. 91.*

Et in terminis tenent Bald. *loco citato ver. Iudex*, Aufrer. *d. Clement. 15. in fine*, de Gonny *loco citato num. 2.* latè Narbona *ad leges Regias cap. 20. gloſs. 18. num. 64. & 65.*

Cautè ergo legendus eſt Carena *d. par. 2. tit. 13. §. 19.* vbi ſimpliciter ait, compre-
12 hendi in Bulla Iudices, & Magiſtratus, quia ſecundum prædicta debet intelligi.

Nec caſus Regentis à Ponte meruit allegari; declaratum enim fuit incidiſſe in pœnas in Bulla contentas, quia mandauit
13 mitti ad triremes loco carceris Notarium Sancti Officij, ex quo recuſauit conſignare proceſſum fabricatum in Curia Archiepiſcopali Neapolitana contra quendam Polygamum, quo caſu, abſque difficultate, pœnæ in Bulla contentæ locum habent.

Nec poterat excuſari Regens, quod eſſet notorium, Curiam Archiepiſcopalem nullam habere iuriſdictionem contra Polygamum, quia imò contrarium erat notorium: Præterea modus à Regente habitus non erat aptus ad defendendam iuriſdictionem ſecularem, ſed fuit quædam repreſalia omni iure vetita.

Et ideo Regens agnouit delictum, veniam petiit, & fuit abſolutus à cenſuris incurſis per Nuncium Apoſtol. in propria Cappella, pluribus conuenientibus, ſecundùm Decretum ſanctę mem. Pauli Quinti.

Secundò animaduertendum eſt, quod ad hoc vt Bullæ, ſiue Conſtitutiones Apo-
14 ſtolicæ obligent, ſufficit, quod ſint publicatæ Romæ in acie Campi floræ, & per alia loca ſolita Vrbis; nec neceſſe eſt, quod in ſingulis Prouincijs publicentur, Abbas *in cap. 2. num. 71. de Conſtit. & in cap. Nouerit de ſententia excommunic. in 6.* Cardinalis *in Probem. Clement. §. Vniuerſitatis num. 4.* Nauarrus *conſ. 1. nu. 19. de Conſtit.* Gomez *ad Reg. Cancell. quæſt. 2.* Bartol. & Baldus *in l. leges Sacratiſſimæ, de legibus lib. 4. cap. 15. num. 3.* Vaſquez *in 2. 2. diſp. 156. cap. 2.* Azor. *Inſtit. moral. lib. 5. cap. 5. quæſt. 3. & cap. 12. quæſt. 1. tom.* Granad. *in 1. 2. controuer. 7. tract. 3. par. 1. diſp. 11. ſect. 2. num. 17.* Duard. *in Bulla Cœnæ lib. 3. §. 1. quæſt. 1. num. 17.* Loua *in 1. 2. diſp. 18. de legibus*, Baſilius Ponce *de matrim. lib. 5. cap. 7. nu. 2.* Filiucc. *to. 2. tract. 21. cap. 11. num. 397.* Sayr. *in Claui Regia lib. 3. cap. 5. & 7.* Coriolan. *in Bulla Cœnæ, vbi de abſolut. in fine*, Rodriguez *quæſt. Regul. to. 1. quæſt. 7. art. 3.* Malder. *2. 2. quæſt. 90. art. 4. dub. 3.* Salas *de legibus diſput. 12. ſect. 2. num. 10.* Valentia *tom. 3. diſput. 7. quæſt. 3. punc. 5.* Palatios *in 3. ſententiarum diſtinc. 3. quæſt. 1.* Sotus *de iuſtit. & iure lib. 1. quæſt. 1.* Bertus *in explicatione Bullæ Clementis Octaui de largitione munerum*, Layman. *Theolog. moral. lib. 1. tract. 4. cap. 3. num. 3* Villalobos. *in Summa tom. 1. tractat. 2. dub. 12. num. 5.* M. Anton. *lib. 1. reſol. 122. caſu. 1.* Molfeſ. *in Summa tom. 1. tract. 9. cap. 8. num. 38.* Silueſter *ver. lex, quæſt. 6.* Roſſell. *eod. verb. num. 4. & nu. 11.* Plures ex noſtris Farinacc. *in Repert. iudiciali quæſt. 3. cap. 1. num. 17.* vbi *in verſ. prima opinio* dicit, hanc ſeruari de conſuetudine.

Nihilominus ſi conſtet, Bullam hanc in aliqua Prouincia, vel Ciuitate non fuiſ-
15 ſe publicatam, tunc excuſantur qui committunt ea, quæ continentur in Bulla à pœnis in illa contentis, vt fuit reſolutum *die 8. Aprilis 1604.*

Et ratio eſt, quia quamuis nonnulli Doctores teneant, Bullam Romæ ſolum-
16 modò publicatam non ligare, niſi etiam in Prouincijs publicetur, quos citat P. Diana *par. 1. tract. de legibus reſolut. 8. verſ. His tamen minimè ſuffragantibus, & par. 5. tract. 14. Miſcell. 2. reſolut. 25.* Farinacc. *loco citato.*

Secùs verò ſi de mente Pontificis non conſtet, vel conſtet de contraria: In caſu
17 noſtro conſtat, voluntatem B. Pij Pontificis fuiſſe, ſuam Conſtitutionem non obligare, niſi fuerit publicata in Prouincijs; iubet enim in ea, *vt vniuerſi, & ſinguli Patriarchæ, Primates, Archiepiſcopi, & cæteri Eccleſiæ Prælati, per vniuerſum Orbem conſtituti per ſe, & per alium, ſeu alios, præſentes litteras, aut earum exempla in ſuis quibuſcunque Prouincijs, Ciuitatibus, Diœceſibus, & locis ſolemniter illam faciant publicare*: Quo fit, vt non niſi poſt publicationem ſolemnem in Prouincijs voluerit prædictam Conſtitutionem ligare *argumento, cap. Cum infirmitas de Pœnitent. & remiſs.* Vvigers, & Diana *locis citatis.*

Ad tollendam autem omnem dubitationem in particulari, ſolet Suprema, &c.
18 mandare Inquiſitoribus, vt antequam Rei excarcerentur, intimetur illis Bulla prædicta; Doctis, & callentibus linguam latinam, prout iacet latino ſermone; Indoctis verò idiomate Italico, Carena *d. tit. 13. §. 22. num. 25. verſ. hodie.*

Sed an huiuſmodi Bulla præſumatur publicata? Reſpondi in caſu occurrenti
19 affirmatiuè, quia non eſt præſumendum, Prælatos dicto Pontificis audientes non fuiſſe in re tam graui, & tam magnæ conſiderationis; tùm etiam quia concurrit diuturnitas temporis, quæ inducit publicationis præſumptionem, Cephal. *conſ. 35. num. 48. volum. 1.* Roland. *conſ. 99. nu. 36.*

volum. 2. Farinacc. *in Repert. Iudic. qu.* 3. *cap.* 1. *num.* 8. Ideo ſi quis allegaret, Bullam non fuiſſe publicatam, deberet hoc probare ad pœnas euadendas.

Tertiò aduertendum eſt, Conſtitutionem hanc quamuis rigoroſam, vtpote-
20 que imponat maiores pœnas, quàm faciat ius commune, iuſtiſſimam eſſe, vt dixit Simancha *de Cathol. tit.* 41. *num.* 41. *verſ. Pius Quintus,* quia condita eſt fauore fidei, & ad publicam vtilitatem, Riccius *in punc. Bullæ deciſ.* 74. *par.* 1. *per totam*.

Et quia offendens Officiales, atrociſſimum dicitur committere delictum, ideò
21 atrociter puniendum eſſe ait Textus *in l. Ait Prætor, §. vlt. ff. de iniurijs*, Salycetus *in l. non ideò minus, ff. de accuſat.* Doctores *in cap. Cum illorum de ſentent. excommunic.* Franc. Marc. *deciſ.* 34. *par.* 2. Menochius *de Arbitrar, cap.* 263. *num.* 5. Farinacc. *de delict. & pœnis quæſt.* 17. *nu.* 37. latè Maſtrill. *de Indulto, cap.* 36. *num.* 1. Strictam tamen recipit interpretationem Carena *d. tit.* 13. *num.* 5. & 6. Bordon. *loco citato num.* 2.

22 Ideò non poteſt extendi de perſona ad perſonam, vt dixit poſt Ricciun, & Caren. *loco citato,* Bordon. *loco citato*.

Et propterea in Curia Neapolitana teſte Riccio *d. deciſ.* 74. fuit reſolutum, non incidiſſe in pœnas in Bulla contentas,
23 mulierem quandam, quæ percuſſerat Clericum, qui indicauerat Curſori Sancti Officij, vbinam eius mater reperiretur, quæ debebat arreſtari ob quædam ſortilegia, de quibus fuerat denunciata: Et hanc deciſionem ſequitur Carena *loc. cit. nu.* 8.

Secundò, infertur pœnas Bullæ non habere locum in offendente Miniſtrum
24 Sancti Officij remotum ab officio, quia non dicitur inſeruire Sancto Officio, vt Bulla requirit ex doctrina Romani *in l. Si quis in graui, §. de his, ff. ad Sillan.* quem ſequitur Angelus *de Maleſ. in ver. Caſum Sempronij colum.* 6. *verſ. & diligenter*, de Franchis *deciſ.* 403. *num.* 7. & 8. Caball. *centur.* 2. *reſolut.* 111. Bellon. *de poteſt. cor. quæ fiunt in contin. lib.* 2. *cap.* 7. *nu.* 5. Maſtrill. *de Indult. cap.* 36. *num.* 11. *verſ. Et licet*, Carena *loco citato num.* 16. Bordon. *loc. cit. num.* 10. *verſ. Secunda pars*.

Quod crederem procedere, etiam quod offenſa facta fuerit intuitu Sancti Officij;
25 Nam Bulla duo requirit: Alterum quod tantùm nefas in contemptum, & odium Sancti Officij fuerit: Alterum quod offenſus ſit actu Miniſter, Carena *loco cit. nu.* 18. Bordon. *loco citato num.* 10. *verſ. Secunda pars*.

Et quamuis Carena, & Bordonus teneant contrarium, quando offenſa facta
26 fuiſſet contemplatione officij iam dimiſſi, quia tunc offenſum dicitur Sanctum Officium; Tamen aduertendum eſt, non ſufficere verificare alterum de extremis, ſed requiruntur ambo copulatiuè; Quemadmodum enim non intrat Bulla, ſi offendatur Miniſter actu inſeruiens, ſed non occaſione Sancti Officii, vt benè probat Carena *loco citato, §.* 6. *num.* 23. Bordonus *loco citato nu.* 10. Farinacc. *quæſt.* 182. *nu.* 8. *in fine,* Souſa *in Aphoriſm. lib.* 1. *cap.* 28. *nu.* 9. Et fuit pluries reſolutum in Suprema, &c. præſertim *ſub die* 10. . . . 1588.

Ità è contrario, ſi offendatur intuitu Sancti Officij, qui non eſt actu Miniſter, cum contrariorum eadem ſit diſciplina.

Ideò cum ſimilis caſus accidiſſet Neapoli, fuerat enim promulgatum Indultum generale, vt qui alterum ex delinquenti-
27 bus occidiſſet, ſeu cepiſſet, gratiaretur de delictis per eum commiſſis excepto delicto offenſionis, vel reſiſtentiæ factæ Gubernatoribus, Auditoribus, Aduocatis Fiſci, & alijs Executoribus, & Miniſtris Iuſtitiæ: Et cum quidam Notarius, ſeu Cancellarius Regiæ Curiæ Ciuitatis Materæ fabricaſſet proceſſum ſuper homicidio contra Veſpaſianum Malnendi, finito officio, redditoque ſindicatu poſt octo menſes à die dimiſſionis officii, interfectus fuit à fratribus dicti Veſpaſiani, qui vt gauderent indulto, alium occiderunt delinquentem; Commiſſarius generalis contra delinquentes delegatus cenſuit, dictos fratres gaudere indulto; Sed relata cauſa ad Vicariam, magna illa Curia iudicauit contrarium: deuoluta cauſa ad Sacrum Conſilium, & diſcuſſa acriter, reſolutum fuit in fauorem Inquiſitorum, vt apparet *ex deciſ.* 403. Vincentij de Franchis: In hac re tamen reliquit cogitandum, Maſtrill. *de Indulto d. cap.* 36. *num.* 11. *verſ. Et licet contrarium in fine*.

Sed ad dictam deciſionem Vincentij de Franchis vide modernum Additionatorem Carolum Antonium de Luca, qui plures caſus diſtinguit, poſt hæc ſcripta à me viſum.

Accedit vltra tradita, quod ſtatutum pœnale, & contra ius debet intelligi in
28 caſu vero, non autem in caſu ficto, Bartol. *in l.* 1. *§. Lex falcidia, ff. ad l. falcidiam,* & ibi Imol. *poſt num.* 8. Alexander *num.* 9. idem Bartolus *in l. Si quis pro emptore num.* 35. *ff. de vſucap.* & ibi Iaſon *num.* 170. Rouit. *ſuper Pragmat.* 1. *de perſecut. Malefact. num.* 23. Cum ergo offenſus debeat verè, & actu eſſe Miniſter Sancti Officij, non ſufficit ad hunc effectum, vt per fictionem iuris cenſeatur eſſe Miniſter.

Sed cum de tempore mei Aſſeſſoratus caſus iſte non acciderit, non habeo ſuper hac controuerſia deciſionem Sacræ Congregationis.

Quod diximus de Miniſtro, qui dimiſit officium, idem dicendum eſt de Inquiſitore,

29 re, ſiue Miniſtro tantùm electo, antequam ſui miniſterij poſſeſſionem apprehendat, cum non dicatur eſſe actu Miniſter, licèt enim in gratioſis attendatur tempus datæ, *cap. Si eo tempore de reſcriptis in 6.* Afflict. *deciſ.* 253. In concernentibus tamen iuriſdictionem attenditur tempus præſentationis litterarum, & captæ poſſeſſionis, Bald. *in l.* 1. *C. vt lite penden.* & ibi Fulgoſius Caſtren. *in l.* 2. *eodem tit.* cum alijs per Vincent. de Franchis *deciſ.* 326. *num.* 2. Caball. *reſol.* 148. Nouar. *pragm.* 2. *de Abolitionibus nu.* 63. Maſtrill. *de Indulto cap.*36. *num.* 23.

Et hi omnes tenent gaudere indulto, qui occidit Officialem electum, quamuis
30 in indulto excipiatur offenſio facta Officiali: Nam priuilegium conceſſum ratione officij requirit officium in actu, non autem in habitu tantùm, Paris de Puteo *de ſindicat. in ver. Electio Officialium cap.* 3. Boer. *deciſ.* 150. Maſtrill. qui alios *dicto cap.* 36. *num.* 23. *in fine*, & in terminis Bullæ tenet Carena *loco citato*, §. 5. *num.* 21. 22. & 23.

An autem qui offendit Familiarem, vel Crucesignatum Sancti Officij incidat in pœnas Bullæ, videtur reſoluendum affir-
31 matiuè; Nam cum Bulla conſtituat offendentes Miniſtros Sancti Officij Reos læſæ maieſtatis, in huiuſmodi delictum incidit, qui offendit quemlibet hominem, cuius opera vtitur Princeps, Boſs. *de crim. læſæ maieſtatis num.* 38. Farinacc. *eodem tit. quæſt.* 112. *num.* 53.

Et cum huiuſmodi Crucesignati, & Familiares deputati ſint in inſtitutione S. Officij, vel ad denunciandos, vel capiendos
32 Hereticos, vel ad comitãdos Inquiſitores, & quando fuerint ab Inquiſitoribus requiſiti, Pegna *par.*3. *comment.*105. *verſ. Rurſus*, Narbona *ad leges Regias lib.* 4. *tit.* 1. *l.* 20. *Gloſs.* 1. militare videntur Sacro Tribunali, ideo intrare poteſt diſpoſitio, *l. Quiſquis C. ad l. Iuliam Maieſt.* ibi *Vel cuiuslibet poſtremò, qui nobiliter militat*, vbi Gloſſa *in ver. militat*, declarat, ſiue militet in militia armata, ſiue inermi, Farinaccius *loco citato num.* 51.

Cæterum licèt ſciam, quandoque offendendentes Familiares S. Officij fuiſſe ab Inquiſitoribus punitos, præſertim in Ciui-
33 tate Anconæ, & Melitæ, in quibus viget conſuetudo, quod familiares Sancti Officij gaudeant priuilegio Fori, ſiue Actores ſint, ſiue Rei, quam conſuetudinem ſæpius canonizauit Sacra Congregatio, cum hoc caſu ſit attendendâ, Carena *par.* 1. *tit.* 14. §. 5. *num.* 17. Carolus Maranta *reſponſ.* 69. *num.* 33. *par.* 3. Et quoad Officiales Meliten. adſit Breue Clementis Octaui *ſub die* 10. *Aprilis* 1601. tenoris infraſcripti:

Dilectis Filijs, Magno Magiſtro, & Conuentui, Hoſpitalis Sancti Ioannis Hieroſolymitani.

Clemens Papa Octauus.

Dilecti filij ſalutem, &c. Perlatum eſt ad Nos non ſine graui animi noſtri moleſtia, Franciſcum Pantoſa fratrem Militem iſtius Hoſpitalis S. Ioannis Hieroſolymitani, diabolico ſpiritu ductum, dilectum filium Magiſtrum Marium de Nicaſtro Spatarium, antiquum Familiarem Sanctiſſimæ Inquiſitionis contra Hæreticam prauitatem Inſulæ Meliten. verberibus, ac vulneribus affeciſſe, ſed id grauiùs, ac moleſtiùs tulimus, quod cum dilectus filius Magiſter Fabritius Verallus in vtraque noſtra Signatura Referendarius, & in eadem Inſula Inquiſitor, cauſam hanc tanquam ad Tribunal Sancti Officij pertinentem cognoſcere vellet, Vos illum impediueritis.

Etenim cum pluries per Nos in Congregatione generali Inquiſitionis reſolutum fuerit, cognitionem ſimilium cauſarum delictorum in perſonas Familiares officij Inquiſitionis commiſſorum, ac ipſoſmet in eoſdem Familiares delinquentium ad Sancti Officij Tribunal pertinere, Vos pro veſtra in Nos, & Apoſtolicam Sedem fide, & deuotione, non ſolùm prædictum Fabritium non impedire, verum etiam omne illi auxilium præſtare debuiſſetis: Proinde Nos in virtute ſanctæ Obedientiæ, ac ſub indignationis noſtræ, aliſque grauioribus arbitrij noſtri pœnis, per præſentes Vobis mandamus, vt huiuſmodi cauſam tam contra prædict. Franciſum Fantoſa, quàm alios quoſcunque ſuper verberibus, & vulneribus prædictis inquiſitos, aut complices, prædicto Fabritio per eum cognoſcendam, audiendam, & fine debito terminandam ſtatim remittatis, & illi moleſtiam aliquam, vel impedimentum nullo modo inferatis: Quinimò, vt promptos, ac deuotos huius Apoſtolicæ Sedis filios decet, veſtrum auxilium, & fauorem, prout opus fuerit, & ab ipſo Fabritio fueritis requiſiti in præmiſſis illi exhibeatis, non obſtantibus quibuſcunque Priuilegijs, Indultis, & exemptionibus Vobis, & veſtri Hoſpitalis fratribus per Apoſtolicam Sedem quomodolibet conceſſis, confirmatis, & approbatis, quæ Vobis, aut alijs quibuſcunque contra ipſius Sanctiſſimæ Inquiſitionis officij priuilegia, nullo modo ſuffragari poſſe decernimus, & declaramus. Dat. Romæ apud S. Petrum die 16. *Aprilis* 1601. *Anno Decimo.*

Non vidi tamen offendentes ſimplices Familiares Sancti Officij punitos pœnis
34 contentis in Bulla, ſed ſolùm offendentes perſonas in dicta Bulla expreſſas, quæ licèt vtatur verbis *aliſque Miniſtris prædicti officij*, nomine tamen Miniſtrorum, ſolùm
35 veniunt Inquiſitor, Vicarius, Cancellarius, ſiue Notarius, Fiſcalis, Cuſtos carcerum, ſatellites, ſiue Birruarij, ſi qui ſunt

proprij Inquiſitorum, Baliui, ſiue Curſores, ſine quibus Tribunal conſiſtere nequit; qui etiam gaudent priuilegio Fori; vt ſæpiùs me exiſtente Aſſeſſore reſoluit Sacra Congregatio; & dicunt Simancha *de Cathol. cap.*41. *nu.*39. Taurellus apud Barboſ. *Iuris Eccleſiaſt. vniuerſ. lib.* 1. *cap.* 39. §.4. *num.* 34. Narbona *ad leges Regias lib.*4.*tit.*1. *leg.*20.*Gloſs.* 19.*n.*2.& videntur diſtinguere interFamiliares,& Miniſtros,Pegna *par.*3. *comment.*105. *verſ. Rurſus,* Param. *de origin. Inquiſitionis lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 8. Simancha *d.c.*41.*nu.*27. Narbona *loco cit.* & in terminis Baliui latè *infra in cauſa Senen.ſub n.*48.

Si tamen Familiares iſti, dum comitantur Inquiſitores, vel perſequuntur Hære-
36 ticos, vel ſuſpectos de hæreſi, aut comitantur Carceratos de loco ad locum, offenderentur, crederem eos offendentes ſubijci pœnis in Bulla contentis,quia cum tunc ſint in actuali miniſterio, poſſunt appellari Miniſtri,quia non ſolùm in habitu, ſed actu habent miniſterium.

Quod dixi de Familiaribus, non puto habere locum in Conſultoribus Supremæ, &c, qui ſtant, & aſſident coram San-
37 ctiſſimo, & Supremis Inquiſitoribus,dum habentur Congregationes, & votum ſuum proferunt.

Hos enim tanquam Conſiliarios Principis gaudere priuilegio, *l. Quiſquis C. ad l. Iuliam maieſt.* omnino dicendum eſt ad tradita per Farinacc. *d. quæſt.*112. *num.*53.

Idem dicendum eſt de Conſultoribus Miniſtri Supremæ Inquiſitionis Neapoli
38 reſidentis, quia deſeruiunt tanquam Vicarij Inquiſitorum,cum recipiant denunciationes, examinent teſtes, & fabricent proceſſus, & gaudent priuilegio Fori, vt fuit reſolutum in Suprema,&c. *die* 17.*Maij* 1640. de quo priuilegio latè Marant. *dicto reſponſ.* 69. vbi refert litteras à me conſcriptas, licèt cum aliquibus mendis.

Cautè igitur legendi ſunt Sperell. *deciſ.* 128. *num.* 81. & ab eo allegati, nempe Simancha *d. tit.* 41. *num.* 19. Farinaccius *quæſt.* 182. §. 5. *num.* 8. Gratian. *diſcept. cap.*340.*nu.*33. Graſs. *de effect. Cleric. effec.*1. *num.* 156. Taurell. *loco citato*, P. Diana *par.* 4. *tract.* 1. *reſolut.*42. aſſerentes, Fami-
39 liares Sancti Officij gaudere priuilegio Fori,quia loquuntur de Familiaribus Sancti Officij Hiſpaniarum iuxta concordiam initam inter Regem, & Familiares Inquiſitionis Regnorum ſibi ſubditorum, de qua plenè per Narbonam *ad leges Regias lib.* 4. *tit.* 1. *l.* 2. *Gloſs.* 1.

Non autem de Familiaribus Inquiſitionum Italiæ,qui tantummodo(ſecluſa conſuetudine,vt *ſupra* dictum) gaudent priuilegio deferendi arma, vt videbimus *infra.*

Et cum in Bulla dicatur, *Qui accuſatorem, ſeu denunciatorem, ſeu teſtem in cauſa fidei quomodocumque productum, vel euocatum.*

Dubitatum fuit in vna Mediolanen. An Mulier quædam Sortilega, quæ proprijs manibus, ac ope cuiuſdam laici duas mulieres complices occiderat, timens ne
40 illam Sancto Officio denunciarent, incidiſſet in pœnas Bullæ. Reſolutum fuit minimè incidiſſe, quia illæ mulieres, neç accuſauerant, neque denunciauerant, vel euocatæ, aut productæ erant in teſtes, vndè cum deficeret vna ex his qualitatibus delicti tempore, Conſtitutio non poterat habere locum, Farinacc. *conſ.*87. *num.*2. Riccius *d. deciſ.*74. *par.*1.

Nec fuit habitum in conſideratione Prohemium Bullæ, quo innuitur, Conſtitutionem fuiſſe conditam, ne Sanctum
41 Officium ſubuertatur, & ne Miniſtri in functionibus diſturbentur: quia per huiuſmodi delictum, nec mulier ſubuertit Sanctum Officium, cum nihil attentauerit aduerſus Sacrum Tribunal, nec Miniſtris in ſuis functionibus impedimentum præſtitit, ad Text. *in cap.* 2. *de ſupplen. neglig. Prælat. &* §.*Nec illorum magis, inſtit. de milit. teſtam.*

Sicut etiam reſolutum fuit, non incidiſſe in pœnas Bullæ, qui vulnerauerat quendam, quem putabat fuiſſe contra eum examinatum in Sancto Officio, cum re vera, nec productus in teſtem,nec euocatus fuiſſet.

Item cum in Bulla dicatur:

Quique carcerem, aut aliam cuſtodiam ſiuè publicam, ſiue priuatam effregerit, vinctum extraxerit, ſeu emiſerit, capiendum prohibuerit, captumue eripuerit, receperit, occultauerit, ſiue facultatem effugiendi dederit.

Quæſitum fuit, an nonnulli, qui procurarunt fugam mulieris eorum Amaſiæ, nondùm tamèn captæ, vel carceratæ, in-
42 cidiſſent in pœnas Bullæ: & fuit negatiuè reſolutum, quia verba illa, *capiendum prohibuerit*, debent intelligi de prohibitione dominatiua, vel violenta, iuxta illud, *Hoſpitio prohibemur Arenæ*, vt ex Decreto 18. *Septembris* 1608.

Nec obſtant alia verba, *facultatem effugiendi dederit*,quia intelligenda ſunt retento themate periodi, & ſic referuntur ad captum ereptum, non autem ad eum, qui nondùm fuit captus.

Sed an, qui captum eripuerit, conuincatur ex dicto Satellitum Sancti Officij.
43 Reſpondendum eſt negatiuè, quia dictum Satellitum non reputatur integrum, Farinacc. *de Teſtibus, quæſt.*56. *num.*370. & *quæſt.*188. *num.*70.
44 Et quamuis Conſtitutiones Innocentij Quarti, Alexandri Quarti, & Clementis Sexti diſponant, quod probis viris,qui debent allici ad capiendos Hæreticos,credatur in his, quæ ad eorum officium per-

tinent, de quibus Farinacc. *dicta qu.*188. *num.* 70.

Nihilominùs dictæ Conſtitutiones, vel non debent intelligi de huiuſmodi vilibus
45 Satellitibus, ſed de familiaribus Sancti Officij, qui ſunt vt plurimùm viri nobiles, & qui olim eligebantur pro capiendis Hæreticis, & illis exterminandis, prout de Curſoribus Curiæ Archiepiſcop. Neapolitanæ, qui ſunt Clerici, & inter perſonas Eccleſiaſticas connumerantur, & eorum officium vile non reputatur, dicunt Riccius *deciſ.*59. *par.*2. Guazzin. *defenſ.*1. *cap.* 37. *num.* 78. *verſic. Ego autem puto.*

46 Et de Birruarijs maioribus, præſertim habentibus Iuriſdictionem, voluit Ioſeph Ludon. *deciſ. Lucenſ.*1. *num.*1.2.3.& 4. qui loquitur de Baroncello Lucen. qui habet auctoritatem puniendi facinoroſos forenſes delinquentes, & Granut. *Theorem.* 19. *num.*11. Guazzin. *loco cit.* Riccius *deciſ.*1. *par.*4. qui tamen limitat in Birruario inferioris ordinis, hoc eſt, *Caporale di guardia,* vt ipſe loquitur, Nouar. *quæſtion. Forenſ. quæſt.*16. *per totam*, vbi in fine mordet Farinaccium contrarium tenentem, qui etiã
47 limitando concluſionem in Baroncellis habentibus iuriſdictionem, dicit; *Sed vtcumque ſit Birruarij ſunt, licèt Baroncelli, & Capitanei nuncupentur*, & propterea nunquam crederem eſſe teſtes omni exceptione maiores, quando deponerent, vel ad ſuam exonerationem, vel in cauſa propria.

Sed immeritò vir inter Criminaliſtas facile Princeps à Nouario inſulsè reprobatur.

Negari enim non poteſt, quod tales Birruarij, quamuis Capitanei nominen-
48 tur, ſi tamen actu, vel habitu capiant Reos, officium vile non exerceant, ſecundum vniuerſalem totius Orbis conſuetudinem; & propterea, ſecluſa cauſa Fidei, in qua per particulares Conſtitutiones cautum eſt, quod eis plenè credatur, certè in alijs cauſis non ſunt teſtes integræ fidei.

Præterea Farinaccius ſuum dictum reſtringit in Capitaneis deponentibus ad ſuam exonerationem, vel in cauſa propria, nam remittit ſe ad ſecundam ampliationem, in qua exemplificat in Birruarijs deponentibus, ſe fuiſſe impeditos in executione facienda, vel fuiſſe verbaliter, vel realiter offenſos: Nam primo caſu, deponunt ad ſuam exonerationem, ſecun-
49 dò, in cauſa propria, in qua non admittuntur teſtes, etiam omni exceptione maiores; quemadmodum dicimus de Principe, & Papa, quibus non creditur, ſi dicant aliquem conſpiraſſe contra eorum Perſonas, vel Statum; Doctores *in cap.* 1. *de probat.* Textus eſt *in Clement. Paſtoralis, de re iudic.* Mohed. *deciſ* 4. *alias* 86. *de reſtit. ſpoliat.*

Et propterea hiſce duobus caſibus, & alijs, quæ pendent ex eorum officio, nulla eis eſt adhibenda fides, vt voluit idem Farinacc. in ſpecie de Officialibus, qui ſunt viri nobiles, & probi *dicta quæſt* 188. *num.*71. Quicquid ergo dicat Nouarius, non eſt recedendum ab opinione Farinaccij.

50 Vel dictæ Conſtitutiones intelligendæ ſunt, quando ſumus in cauſis leuibus, ſecùs in grauioribus, cum recipiant interpretationem à iure communi, Farinacc. *loco citato num.*72.

51 At ſi cum dicto Satellitum Sancti Officij concurrant alia adminicula, & coniecturæ, non erit abſurdum dicere, quod etiam in cauſis grauioribus plenè conuincant; vt fuit reſolutum in Suprema *de anno* 1614. ſuper caſu, de quo meminit Farinacc. *loco citato num.*73.

Videnda eſt etiam magiſtralis Deciſio Curię Archiepiſcopalis Mediolanen. Cartharij 87. *per totam*.

Cauendum eſt pariter à Riccio *in Collect.* 646. dùm dicit, quod Curſores, ſiue *Scoppettelli* Curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ plenam faciunt fidem, dum deponunt inueniſſe penes aliquem libros Hæreticorum, vel ſcripturas Negromanticas, quia quicquid ſit in Curia illa, in qua non habentur Curſores, ſiuè *Scoppettelli* pro vilibus perſonis, quia à Supre-
52 ma, &c. in qua reſident Cardinales, & Conſultores, qui fuerunt Nuncij, vel Auditores Nunciaturæ in Ciuitate Neapolitana, & benè norunt, Curſores illos eſſe ſæpiſſimè peiores, quàm ſint Birruarij laici, non adhibetur illis fides, niſi quatenus adhibetur Birruarijs vilibus, & ordinarijs.

Crederem tamen, opinionem Nouarij, & Riccij habere locum, quando Capitanei, ſiue maiores Birruarij, vel *Scoppettelli* teſtimonium redderent coram extraneo Iudice in aliqua extranea cauſa; Non enim poſſunt repelli à teſtificando propter exceptionem vilitatis, & infamiæ, qua repelluntur alij Satellites, ſi verè in illo loco adeſt conſuetudo, quod tales non habeantur pro vilibus; & ſic credo habere locum *Deciſionem primam* Lucen. Ludouici, Campegg. *de Teſtibus, reg.* 16. & Farinacc. *quæſt.*56. *num.*391.

54 Quod tamen Romæ locum non haberet, quia licet ibi maior Baroncellus Gubernatoris habeat magnam auctoritatem, habetur tamen pro perſona vili, & ideò poteſt repelli.

Cæterùm ſi huiuſmodi Birruarijs, vel Officialibus Sancti Officij deputatis ad ca-

55 ad capiendos Hæreticos reſiſtatur, quia non oſtendunt mandatum Inquiſitoris, num intrent pœnæ Bullæ, negatiuè eſt reſoluendum, quia poteſt illis hoc caſu impunè reſiſti, Boſs. *de Captura, num.* 93. Repertor. Inquiſit. *ver. Captura, verſ. Nota qualiter*, Carena *par.2. tit.*13. §.18.*n.*80. & eſt Textus clarus *in l. Prohibitum, C. de Iure Fiſci*, Farinacc. *quæſt.*32. *num.*32. Decian. *tom.*1. *lib.*3. *cap.*4. *num.* 8. & 9.

Quod procedit, etiamſi Satellites dicant velle Reum capere pro cauſa Sancti
56 Officij, quia non eſt illis credendum, niſi oſtendant mandatum: vt fuit reſolutum in Sacra Congregatione *prima Iulij* 1593. & priùs *die* 20. *Februarij eiuſdem Anni*, fuerat ſcriptum Inquiſitori Bergomi contra N., qui Birruarios volentes eum carcerare nomine Sancti Officij, non eſſe procedendum in Sancto Officio, quia concludenter non probatur, ipſos dixiſſe velle eum carcerare nomine Sancti Officii; & hoc tanto magis, quia non oſtenderunt mandatum Inquiſitoris, & ſic dicto ipſorum non tenebatur credere.

Et propterea non potui aſſentiri Decreto facto in Sacra Congregatione *de anno* 1663. *die* . . . . . quo dictum fuit,
57 damnandum eſſe in pœnam rigoroſam quendam, qui reſtitit Birruarijs dicentibus, illum velle capere *per il Sant'Offizio*, quia non habebant mandatum, nec eidem illud oſtenderunt, & quamuis illud non petierit, vt videtur velle Caualcan. *de Brachio Regio par.2. num.* 44. Nihilominus ad iuſtificandam reſiſtentiam debebant illud oſtendere Teſtibus, Boer. *deciſ.*170. *num.*2. Boſs. *loco cit. num.* 95. Farinacc. *quæſt.* 32. *num.*31. Baiard. ad Clar. *quæſt.*29. *num.*3.

Nec ſatis eſt, quod habeant aliquod ſignum Officij, puta virgam, vt putauit Clarus §.*fin. quæſt.*29. *num.*2.

Quia poteſt eſſe, quod virga oſtendat eos eſſe Satellites, & tamen non habeant
58 mandatum ad aliquem capiendum, & ità reprobato Claro, tenet Farinaccius *dicta quæſt.* 32. *num.* 33. qui tamen, dùm veriùs exiſtimat, quod Satellites vtrumque habere debent, & mandatum Iudicis, & ſigna, fallitur, quia ſufficit, quod habeant mandatum, licet careant inſignibus.

Nam Iudex poteſt cuilibet priuato cap-
59 turam alicuius committere, imò, & ipſi parti offenſæ, Cagnol. *l. Non eſt ſingulis num.* 6. *ff. de Reg. Iuris*, Clarus *quæſt.* 28. *num.* 8. in terminis, Narbona *dicta l.* 20. *num.* 77. *&* 78.

Occaſione autem verborum *perterrefacere*, quærit Carena, numquid quælibet perterrefactio ſufficiat ad incurrendas pœnas dictæ Conſtitutionis, & refert opinionem Zanardi *in Summ. Diuin. Præcept. to.*1. *cap.* 5. *de fide, verſ. Nota autem vnum*, qui
60 voluit perterrefactionem eſſe debere de re graui: Sed Zanardus, & cum eo Carena confundunt terminos.

Aliud enim eſt minis incutere timorem; aliud eſt terrere aliquem; nam primum refertur ad verba: ſecundũ ad facta, & quidẽ atrocia, Canoniſtæ *in cap.*1. *de offic. delegat.* nempe Abb. *num.*2. *in fin.* Butr. *nu.*5. Decius *num.*10. Felin. *num.*1. Berous *num.*10. *&* 17. Franciſcus Coſta Senenſis *in repetit. nu.*51. Riminald. *in ead. repetit. num.*21.

Et licet Abbas *ibi* dicat, quod vnum pro alio ponitur, nihil allegando, Berous
61 tamen dicit, quod poteſt allegari Textus *in l.*3. *in fin. ff quod metus cauſa*, quem pariter allegat Decius *loc. cit.* ibi *terrore verborum*, & Guidus Papa *dicto cap.*1. *num.*1. dicit, *propter minas terror infertur*.

In meo tamen Textu non habetur *terrore verborum*, ſed *terrore verberum*.

Et ideo puto, quod Conſtitutio non loquatur de perterrefactione facta verbis, ſed quæ fit factis, quia terrere, eſt quaſi in terram proſternere, ſecundum Grammaticos, vt dicunt Berous, & Riminaldus *locis citatis*, ille *num.*10. iſte *num.*22.

Neque obſtat, quod ex minis inducatur terror, quia, vt benè reſpondit Decius,
62 poteſt eſſe, quod minæ non terreant, & propterea adiectum eſt, *dicto cap.* 1. *minis, & terroribus*: Et idem voluit Summus Pontifex *in cap. Conſtitutis il primo, de teſtibus*.

Accedit, quod verbum *perterrefacere*, adiectum eſt verbo *deijcere*, quod proprie
63 ſignificat in terram proijcere, iuxta illud Virgilianum 8. *Aeneidos*.

Toto Genitor, quæ plurima Cælo
Deijcit in terras.

& habetur *toto titulo de his, qui deiecerunt, vel offenderunt*; & adiectio fuit facta per dictionem *ſeu*, quæ ſtat declaratiuè, vt per Barboſ. *dict.*363. *num.*7.

Melius ergò Carena *loco cit.* §.15. *num.*65. concludit, hanc perterrefactionem debere intelligi de factis, & non de verbis.

64 Verum tamen eſt, quod ſiue ex verbis, ſiue ex factis impedita remaneat iuriſdictio Sancti Officij cum effectu, non excuſarem ſic perterrefacientes à pœnis Bullæ, quia in materia turbatæ, ſeu impeditæ iuriſdictionis attenditur effectus, & non qualitas minarum, vel minantis, Farinaccius *de crim. læſæ maieſtat. quæſt.* 113. *inſp.* 10. *numer.* 55.

Sed poſt hæc ſcripta relatus fuit caſus in Congregatione Sancti Officij coram Sanctiſſimo de quodam Blaſphemo, qui denunciatus fuit, minatum fuiſſe, ſe velle occidere Teſtes contra illum examinatos in Sancto Tribunali: Dubitatum fuit, an iſte caſus eſſet comprehenſus in Bulla.

Votum Conſultorum fuerat, & quidem iuſtum, caſum non eſſe comprehenſum in Bulla, quia illa verba minatoria erant potiùs prolata per viam iactantiæ, & in publico, non autem animo offendendi,
65 quia ad nullum alium actum extraneum pro executione minarum deuenerat: Et ideo cum nullus ſecutus fuiſſet effectus, non intrare Bullam, hoc caſu voluere Carena in terminis *par.2.tit.12.§.16.* quem ſequitur Bordon. *in Tribunal. cap.29.nu.16. in.fin.* Salelles *de materijs Tribunal. lib.6. cap.8.reg.495.num.164.* vbi quod vt intrent pœnæ Bullæ, non ſufficit actus merè internus, nec ſola intentio violandi, ſed requiritur conatus, & actus externus, qui ſit proximus delicto.

Sed quia facta fuit difficultas in depoſitione teſtium, concluſum fuit damnandum in pœnam extraordinariam, nempe in pœnam Triremium per quinquennium, ſed commutandam poſtea, vt inſeruiret fabricæ Armamentarij, ſeu Arſenalis erecti in Ciuitate-vetula, Me tamen ſemper *contradicente*. Nam aliàs vidi, huiuſmodi ſic minantes expeditos fuiſſe cum monitionibus, & pœnitentijs ſalutaribus, cum intimatione Bullæ *Si de protegendis*; & quandoque addita fideiuſſione de non offendendo.

Cæterum quæ cauſæ excuſent ab incurſu harum pœnarum, dicendum eſt, primam cauſam eſſe, quando actiones,
66 quæ enumerantur in Bulla, non fiunt in odium, & contemptum Sancti Officij, sed ex alia aliqua cauſa, Farinacc. *qu.182. num. 80. in fin.* qui remittit ſe ad ea, quæ dixit *in eademmet quęſtione nu.12.68.& 159.* vbi, quod fauens Hæreticis non propter hæreſim, ſed ex alia cauſa non incidit in pœnas contra Fautores Hęreticorum latas. Sic etiam defendens, & receptans Hæreticum non ex cauſa hæreſis, ſed ex alia cauſa, non incidit in pœnam contra defendentes, & receptantes latas, de quibus dicemus *infra*.

Et hanc opinionem tenet Souſa *in Aphoriſm. lib.1. cap.28. num. 9.* Carena *loco cit. §.6. num. 23.* exemplo eorum, qui offendunt Officiales Principis ex odio priuato, hi enim non incidunt in pœnam criminis læſæ maieſtatis, Anan. *conſil. 67.* Odd. *conſ. 88. vol. 1.* Farinacc. *quæſt. 112. num.150.* Bordon. *in Tribunal.cap.29.nu.10.* Et hæc opinio ſeruatur in praxi. Sic enim fuit reſolutum *ſub die 15.Septembris 1608.*

67 Vnde explodenda eſt opinio P. Scortiæ *ad Selectas, Epitome 106.Theorem.274.* quem ſequitur P. Diana *par.4. tract. 7. reſolut.13.* nempe etiamſi non in odium Sancti Officij formaliter actio damnata in Bulla fiat, nihilominus ſic agens incidit in pœnas dictæ Bullæ, niſi per claras probationes docuerit, id non feciſſe.

Nam hæc opinio eſt de directo contraria diſpoſitioni dictæ Bullæ, & continuatæ praxi Sacri Tribunalis.

Etenim illa verba appoſita in Bulla, *niſi per claras probationes docuerit, contrarium ſe feciſſe*, non poſſunt intelligi de actu non geſto, quia non facere actum, non eſt contrarium facere actui, ſed eſt non facere. Contrarietas enim eſt, quando in vno, & eodem facto ſunt hincinde actiones repugnantes, verbi gratia, quod aliquis ſit illegitimus, vel legitimus, furioſus, vel ſanæ mentis, aliquam eſſe virginem, vel pollutam, vt dicit Gloſ. *in Clement. Teſtibus de Teſtib.* & per eam Tuſcus *litt.C, concluſ. 1007. num.4.*

Quis enim dicat, Bullam voluiſſe coarctare Reum, qui fortaſsè percuſſit Teſtem euocatum ad probandum per claras probationes illum defendiſſe à percuſſionibus, in quo conſiſtit contrarius actus percuſſionis.

Illud ergo verbum *contraria ſe feciſſe*, debet intelligi de contraria qualitate à Bulla requiſita, hoc eſt, non in odium Sancti Officij, ſed ex odio priuato delictum perpetraſſe, & hæc eſt praxis, & obſeruantia interpretatiua illorum verborum Sacræ Congregationis.

Imò, etſi Fiſcus Sancti Officij non probet hanc qualitatem, videlicet, delictum
68 perpetratum fuiſſe in odium Sancti Officij, non intrant pœnæ Conſtitutionis, tanquam deficiat qualitas iuriſdictionem tribuens *ad notat. in cap. Si Clericus, de foro compet. & in cap. Romana, §. Contrahentes, de appellat.* Carena in terminis *§.6. num.28.*

Et propterea ſi quis offendat Inquiſitorem, Teſtes, vel Aduocatum, nec Fiſcus
69 probet, offendentem ſciuiſſe illum eſſe talem, non intrant pœnæ Bullæ, vt ſæpiùs fuit reſolutum.

70 Huiuſmodi tamen qualitas, & ſcientia probatur ex coniecturis, Farinacc. *qu.112. num.154.* Maſtrill. *de Indulto cap.36, num.22.* Carena *loco cit.num.28. verſ.Bene verum.*

Quibus ità probatis habet locum poſtea diſpoſitio Bullæ, nempe, quod Reus excuſari non poteſt, niſi per claras probationes docuerit contrarium ſe feciſſe: Nam tunc transfertur onus probandi in Reum.

71 Claræ autem probationes in propoſito dicuntur, quæ nituntur præſumptione iuris, ſiue hominis, Eugen. *conſ.82. num.7. volum.1.* Carena *loco cit. §.7. num.31.*

Hæ tamen debent eſſe tales, vt contrarium neceſſariò inferant, Carena *loco cit. §.7. num.33. verſ. Confutatur.*

Nec obſtant, quæ longo ſermone adducit Seſſe *de Inhib. cap.30. §.1. à num. 18.* vbi conatur probare, quod Inquiſitor

poteſt punire offendentes Officialem Sancti Officij, etiamquod ignorent, eum eſſe Officialem Sancti Officij, quia vera
72 eſt concluſio in his Officialibus, qui gaudent priuilegio fori.

Nam cum radicata ſit iuriſdictio Inquiſitoris in perſona offenſa, non requiritur in offendente ſcientia, argumento Text. *in l. apud Labeonem, §. Seruum, ff. de Iniurijs*. At ità intelligenda ſunt dicta à Seſſe *loc. cit.* Quemadmodum dicimus de offendente Clericum ignorante eum eſſe Clericum: nam licet non incidat in excommunicationem, *cap. Si vero*, & ibi Gloſs. 1. Hoſtien. *num.* 1. Abb. *nu.* 1. *de ſentent. excomm.* Berous *conſ.* 187. *num.* 6. *vol.* 3. Couuarr. *cap. Alma Mater, par.* 1. §. 10. *num.* 15. *de ſentent. excomm.* Bellett. qui alios *diſquiſ. Cleric. tit. de diſcipl. Cler.* §. 2. *num.* 14.

73 Poteſt tamen puniri ab Epiſcopo, quia attenditur euentus, non intentio, Bartol. *in l. Diuus num.* 2. *de Iniur.* Felin. *in cap.* 1. *extr. de Offic. Ordinarij*.

Sed an qui offendit Teſtem non euocatum, vel examinatum in cauſa hæreſis formalis, ſed tantummodo ſuſpicionis hæreſis, incidat in pœnas Bullæ.

Affirmatiuè eſt reſoluendum, quia Bulla dicit, Teſtem in cauſa fidei productum, vel euocatum. Cauſa verò fidei illa eſt, quæ non ſolùm ſpectat ad hære-
74 ſim formalem, ſed etiam ad ſuſpicionem hæreſis, vt in terminis poſt Zanard. tenet Carena *loco cit.* §. 17. *num.* 63. vbi, quod ità reſoluit Sacra Congregatio in perſonam cuiuſdam Militis, qui blaſphemum nomine Sancti Officij captum à Birruariorum manibus eripuerat, qui fuit condemnatus in pœnas in Bulla contentas, licet ex pietate fuerit illi pœna mortis commutata in pœnam Triremium per decennium.

Comprobatur hæc opinio, quia ſuſpecti de hæreſi priuantur immunitate Eccleſia-
75 ſtica, ſicuti Hæretici formales, vt de antiquiſſima praxi Sancti Officij teſtatur Farinacc. *de Immunit. Eccleſ. in appendice cap.* 13. *num.* 175. Marius Italia *de Immunit. lib.* 1. *cap.* 5. §. 6. *num.* 140. qui allegat elegantem Textum *in l. Omnes, C. de Hæret.* vbi habentur hæc verba:

Hæreticorum vocabulo continentur, & latis aduerſus eos ſanctionibus ſuccumbere debent, qui vel leui argumento à iudicio Catholicæ Religionis, & tramite detecti fuerint, deuiare.

Et tamen Bulla Gregorij Decimiquarti loquitur de hæreſi, quæ ſecundum ali-
76 quos debet intelligi de hæreſi formali, non de ſuſpicione hæreſis, vt in puncto immunitatis voluit Gamba-curta *de Immunit. lib.* 5. *cap.* 38. *num.* 4. Cuius tamen opinio reprobatur ab omnibus P. Diana *par.* 4. *tract.* 1. *de Immunit. reſolut.* 51. vbi de Blaſphemantibus hæreticaliter, qui non gaudent immunitate, Farinaccius *loco cit. num.* 175. Et ità pluries fuit reſolutum in Suprema, & ſcriptum fuit *ſub die* 10. *Iunij* 1638. Epiſcopo Meliten. poſſe Inquiſitorem extrahere à loco immuni Hæreticos, vel de hæreſi ſuſpectos, certiorato tamen Epiſcopo vel ante, vel poſt extractionem.

77 Et facultas extrahendi à loco immuni non ſolùm Hæreticos, ſed etiam ſuſpectos de hæreſi, fuit conceſſa Inquiſitoribus à Ioanne XXII. in ſua Conſtitutione *dat. Auenione Idibus Auguſti, anno eius Pontificatus Primo*, hoc eſt *anno* 1316. quæ eſt *prima ſuarum Conſtitutionum in* Bullario *tom.* 1.

Confirmantur ſupradicta, quia Decretum Beati Pij Quinti, quo mandat, vt
78 Iudices ſeculares remittant ad Tribunal ſanctæ Inquiſitionis acta in cauſa hæreſis, habet locum etiam in cauſa ſuſpicionis hæreſis, vt *ſupra* dictum eſt ex Seſſe, & Carena.

An autem Teſtis, qui in cauſa Polygamiæ falſum depoſuit, gaudeat immunita-
79 te Eccleſiaſtica: Affirmatiuè fuit reſolutum in Suprema *ſub die* 29. *Septembris* 1656.

Secunda cauſa excuſationis eſt ignorantia, quæ poteſt dupliciter conſiderari,
80 vel ex eo quod Bulla non ſit publicata, de quo diximus *ſupra*, vel an poſt publicationem liget etiam ignorantes.

Et hoc ſecundo caſu, quamuis magis communis opinio ſit, quod Conſtitutio Papæ, vel alterius Principis ſuperiorem non recognoſcentis perpetua liget etiam ignorantes, vt latè per Farinacc. *in fragment. verb. Bannimenta num.* 42. & *in verb. Conſtitutio num.* 696. Carena *loco cit.* §. 22. *nu.* 90. etiamſi agatur de pœna corporali, Farinacc. *dicto verb. Bannimenta num.* 30. Carena *loco cit.*

Nihilominus quia Sacra Congregatio ſolet vti maxima pietate, admittit hanc excuſationem in homine idiota, ruſtico, muliere, & ſimilibus: vt fuit pluries reſolutum, & præſertim in vna Meliten. coram ſan. mem. Alexandro Septimo *de anno* 1656.

Tertia cauſa excuſationis eſt minor ætas. Nam licet in atrocibus lex non
81 ſuccurrat ætati, & imprudentiæ, *l. Auxilium, §. In delictis, ff. de minoribus*, Gloſs. *in l. Fere, ff. de Reg. Iur.* Nihilominus inconcuſſa eſt praxis in Sancto Officio, quod minores vigintiquinque annis mitiùs puniuntur arbitrio Sacræ Congregationis, vt teſtatur Pegna *par.* 1. *comment.* 13. latè Menoch. *de arbitrar. caſ.* 329. *num.* 12.

Quod procedit, quamuis effectus maior pro delicto in ætate minore commiſſo in iudicio vocaretur, Pegna *loco cit. in fin.*
82 qui dum ſubiungit, quod minor, qui

propter ætatem minorem nullo modo pœnas dedit, effectus maior, non poteſt de eodem delicto puniri, intelligendus eſt, ſi aliàs minor durante ætate minori fuerit in iudicium vocatus, vel ſi vigore Statuti puniri nequeat, vt declarat Tiraquellus *de pœnis temperand. cauſ. 7. num. 8.* Non autem ſi de eo tempore ad iudicium non ſit vocatus.

Et ità pluries fuit reſolutum in Suprema &c. nempe minores ætate perpetrantes delicta in Bulla contenta, damnatos fuiſſe mitiori pœna, nempe Triremium, ſi ætatem viginti annorum exceſſerint.

83 Cauſæ minoris ætatis coniungitur ætas ſenilis, *dicta l.Ferè*, Menoch. & Tiraquell. *loc. cit. & cauſ. 8. per tot.*

84 Quarta cauſa eſt ſexus muliebris, *l. Sacrilegij pœnam, ff. ad l. Iuliam pecul. l.Si adulterium cum inceſtu, §. Stuprum, §. Fratres, §.Inceſtum, ff. ad l. Iul. de adult. l. Quiſquis, §.Ad filias, C.ad l.Iuliam Maieſtat.* ibi:

Minor enim circa eas debet eſſe ſententia,quas pro infirmitate ſexus minus auſuras eſſe cõfidimus

Baldus *l. Quicunque num.17. C. de Seruis fugitiuis*, Tiraquell. *loc.cit. cauſ.9.* Farinacc. *de pœnis temperand. qu.98. cauſ.10.*

Quod tamen non ità ſimpliciter intelligendum eſt, ſed pro qualitate facti: nam ſi mulier Teſtes contra illam examinatos
85 in Sancto Officio mandaret occidi vel Inquiſitorem, Epiſcopum, vel alium Sancti Officij miniſtrum veneno necaſſet, eam non excuſarem à pœnis in Bulla contentis, ſi ea omnia in odium Sancti Officij perpetraſſet. Et ideo hiſce caſibus (quos Deus auertat) pœnas non minuerem ob atrocitatem criminis, iuxta dicta per Farinacc. *loco cit. num. 15.* vbi dicit, hanc diminutionem pœnæ, difficile fore in practica obtinere; & teſtatur, fuiſſe decapitatam in Vrbe quandam nobiliſſimam Matronam, quæ mandauerat occidi aliam mulierem, prout re vera occiſa fuit. Et pariter fuiſſe laqueo ſuſpenſam aliam vilem mulierem, quæ veneno virum ſuum ſubſtulerat.

Quinta cauſa erit conſanguinitas, vel affinitas: nam ſi vxor è manibus Satelli-
86 tum Sancti Officij virum, vel filium eriperet, nulla alia ſecuta offenſione, crederem eſſe excuſandam à pœnis Bullæ, prout excuſata fuit à Senatu Mediolani, vt refert Clarus *in praxi quæſt.29.* quem ad hunc propoſitum refert Carena *loco citato §.21. num.88.*

Et ſic è conuerſo fuiſſe à Suprema &c. reſolutum, quod vir, qui percuſſit baculo
87 quendam, qui eius vxorem in Sancto Officio denunciauerat, deberet plecti tribus ictibus funis baculo pedibus alligato, & exilio à loco delicti, vt ex Decreto *ſub die 27. Iunij* 1591. & in Sancto Officio Cremonæ condemnatus fuit ad Triremes per decennium quidam, qui baculo percuſſerat Teſtem, qui in Sancto Officio depoſuerat contra eius fratrem: teſte Carena *loco cit. §.24. num.100.*

Et in eodem Sancto Officio, non fuiſſe condemnatum in pœnas contentas in
88 Bulla, filium, qui è manibus Birruariorum Sancti Officij eripuerat patrem, ſed in grauem extraordinariam, teſtatur idem Carena *loco cit. num.84.*

Sexta cauſa eſt lenitas offenſionis, quæ licet in rigore non minuat pœnas Bullæ,
89 ſolet tamen Suprema &c. commutare illas in pœnas Triremium ad tempus, vel etiam in perpetuum pro qualitate delicti, Carena *loco cit. num.100. verſ.Sic etiam*, vbi ſubiungit, quod quidam, qui perterrefecerunt Teſtes non ſecuto effectu, fuerunt expediti cum acri monitione, & intimatione Bullæ, Monald. *conſ.66. vol.2.*

Scio tamen quendam, qui percuſſerat pugnis Satellites Sancti Officij, quia malè ei reſponderant dicenti, *che trattaſſero meglio quel Carcerato*; ſuperueniente Vicario
90 Sancti Officij, & dicente, *queſto ſi fà al Sant'Offizio?* ille reſpondit, *non ſapeuo, che queſto foſſe carcerato del Sant'Offizio*, fuiſſe mulctatum pœna pecuniaria, & exilio à loco delicti, & iuſſum, quod peteret veniam, & abſolutionem excommunicationis ab eodem Vicario, non obſtante quod conſignaſſet Carceratum Sancto Officio, qui aufugerat.

Quæ tamen reſolutio fuit valde rigoroſa, cum aliàs Suprema &c. *ſub die 10.Septembris* 1588. reſcripſerit Inquiſitori Alexandriæ, ne moleſtaret quendam, qui Fratrem Ioannem N. è manibus Satellitum Sancti Officij eripuerat, ſola excuſatione contenta, quod ille neſciebat dictum Fratrem Ioannem carceratum fuiſſe pro Sancto Officio.

Et memini *de anno* 1655. Equitem Vertoam Bergomenſem, qui quendam Religioſum detruſum in carceribus Epiſcopi Bergomenſis ex cauſa Sancti Officij, è dictis carceribus extraxerat cum magna hominum manu, fuiſſe ſolummodo mulctatum exilio, & eius complices damnatos ad carceres arbitrio, quia neſciebant detineri pro Sancto Officio, ſed putabant detineri pro cauſa ad Ordinarium ſpectante, non tamen fidei, redacto tamen Reo extracto in poſſe Sancti Officij.

Et *de anno* 1651. Secretarius Marchionis Canoſſæ, qui Fratrem Sebaſtianum Baldinum eripuerat è manibus Miniſtrorum Sancti Officij, dum in cimba per Padum veheretur Ferrariam, fuit acriter tortus ſuper qualitate, an verè ſciret dictum Fratrem detineri ex cauſa Sancti Officij.

Plures aliæ cauſæ poſſunt adduci excu-

ſandi Reos à pœnis contentis in Bulla, 91 ſed enumeratæ ſunt frequentiores. Qui autem plura videre cupit circa prædictam Bullam, legat Carenam *toto tit.* 13. *par.*2. Bordonum *toto cap.*29.

Sciant tamen Inquiſitores debere caſus Bullæ referre Sacræ Congregationi, nec 92 poſſe damnare huiuſmodi Reos ea inconſulta, vt fuit reſolutum *ſub die* 30. *Octobris* 1593. prout nec etiam pœnas Bullæ remittere, vt pariter fuit reſolutum *ſub die* 12. *Auguſti* 1600. quod etiam voluere Zanard. *par.*2. *præcept.*1. *cap.*5.§.23. P.Diana *d.reſolut.*13. Carena *loco cit.* §.22.*nu.*95.

An autem huiuſmodi Rei debeant abiurare, pendet ex eo, an in illis poſſit conſiderari aliqua hæreſis ſuſpicio: nam ſi ea laborent, negent autem intentionem, 93 tunc torquentur ſuper ea, & ſi ſubſtinent, indicitur abiuratio vel de leui, vel de vehementi, iuxta gradum ſuſpicionis. Aliàs ſi clarè pateat, eos non gratia hæreſis tuendæ, vel Tribunalis Sancti Officij deſtruendi deliquiſſe, nulla debet dari tortura, nec indici aliqua abiuratio, vt dicit poſt Farinacc. *quæſt.*182.*nu.*87. Carena *loco cit.*§.23. *num.* 99.

94 Sed dubium eſſe poteſt, an excommunicatio (de qua in Bulla) ſit reſeruata, itaut debeat impetrari abſolutio à Sede Apoſtolica: negant Filiucc. *quæſt.moral.tract.*14. *cap.*16. *quæſt.*7.*num.*72. Bonacina *de Cenſur. in ſpecie diſp.*2. *quæſt.*2. *punc.*13.*num.*6.

Affirmant Sayr. *de Cenſur. lib.* 3. *cap.* 31. *nu.*7. Scortia *in Select.Epitom.*106. *Theorem.* 278. P.Diana *par.* 4. *tract.*7. *reſolut.* 13. Carena *loco cit.*§.25. *n.*143. qui dicit, opinionem Filiuccij eſſe valdè dubiam, Bordon. *dicto cap.*29. *num.*33.

Sed non eſt recedendum ab opinione Filiuccij, & Bonacinæ, quia ità ſentit Suprema &c. vt in Decreto *ſub die* 12. *Auguſti* 1600.

CAPVT XXIX.

ARGVMENTVM.

De Impedientibus Sanctum Officium indirectè. De Familia armata Inquiſitorum. Quinam ſint connumerandi inter Familiares Sancti Officij. Qui gaudeant Priuilegio Fori. De Priuilegio Familiarium Inquiſitionis Meliten: & quid poſſit circa illos Inquiſitor. A quibus oneribus ſint exempti Familiares Inquiſitorum. De Confratribus Societatis Sanctæ Crucis. An Ordinarij viſitare poſſint Oratoria dictorum Confratrum. Quænam Oratoria, & Hoſpitalia ſint ſub immediata Regis protectione.

SVMMARIVM.

1 *Impedientes Sanctum Officium indirectè, qui dicantur, & num.* 121.

2 *Magiſtratus quando dicatur impedire Sanctum Officium indirectè per editionem Statuti.*

3 *Statutum ſeculare in materia hæreſis nullum.*

4 *Statutum laicale non poteſt Inquiſitoribus impedire capturam Reorum, nec quod habeant Familiam armatam.*

5 *Inquiſitor poteſt habere Familiam armatam.*

6 *Familia armata Inquiſitorum in quibus conſiſtat, & num.*18. *cum ſeq.*

7 *Et quæ arma poſſit deferre.*

8 *Familiares Sancti Officij poſſunt deferre arma etiam in locis non ſubiectis Inquiſitioni, cuius ſunt Officiales, & de ratione.*

9 *Et an poſſint deferre Archibuſettos, ſeu Pugiones breuioris menſuræ.*

Archibuſetti, & Pugiones breuioris menſuræ dicuntur arma proditoria.

10 *Familiares Sancti Officij geſtantes Archibuſettos, vel Pugiones breuioris menſuræ, an, & quomodo capi, vel impediri poſſint per Curiam ſecularem.*

Inquiſitor ſolus eſt Iudex ſuorum Familiarium, & Miniſtrorum circa abuſum, vel exceſſum in aſportatione armorum.

11 *Birruarij inuenientes de nocte hora intempeſtiua Familiares Sancti Officij cum armis, & ſinè lumine, quid agant ſecundum* Pragmaticam Regiam.

12 *Inquiſitor permittere non debet, quod Familiares Sancti Officij moleſtentur per Iudices laicos ob delationem armorum.*

13 *Iudex laicus ſi declaret concedere liberationem Familiaris Sancti Officij cum armis inuenti ex gratia, an Inquiſitor debeat acquieſcere, & quid agere poſſit.*

14 *Familiaris Sancti Officij captus cum armis per Iudicem ſecularem quomodo reſtitui debeat Inquiſitori.*

Birruarij

15 *Birruarij Sancti Officij moleſtari non debent à Curia ſeculari ob delationem armorum.*

16 *Edictum Principis, vel Magiſtratus ſecularis prohibens armorum delationem an comprehendat Familiares, & Miniſtros Sancti Officij, & quid agendum ſi de illis faciat expreſſam mentionem, cum num. ſeq.*

18 *Miniſtri Sancti Officij qui dicantur.*

Notarius Sancti Officij an gaudeat priuilegio deferendi arma, & an ob id moleſtari poſſit à Curia ſeculari.

20 *Conſultores Sancti Officij poſſunt habere Famulum, qui geſtet omnia arma cæteris Familiaribus conceſſa.*

Quid ſi Dominum non comitetur.

21 *Conſultores Sancti Officij Mediolani quot Famulos, & Familiares habere poſſint cum facultate geſtandi arma.*

22 *Licentia geſtandi arma Famulis Conſultorum an ſit concedenda ab ipſis Conſultoribus, vel ab Inquiſitore.*

23 *Conſultores S. Officij non poſſunt loco Famulorum, vel Familiarium adhibere, vel conſanguineos perſonas nobiles, qui geſtet arma.*

24 *Arma deferentes ex priuilegio Sancti Officij an debeant ſecum portare litteras patentes, & an aliàs moleſtari poſſint, & quid facere debeant Birruarij ipſos armatos inuenientes ſine litteris patentibus.*

25 *Familiaris S. Officij inuentus à Birruarijs cum armis, & litteris patentibus, ſi velint illum capere, an, & quando poſſit impunè reſiſtere, & num. 28. cum ſeq.*

26 *Arma geſtans cum licentia ſi inueniatur à Birruarijs, qui velint illum capere, an, & quando poſſit impunè reſiſtere, & numero ſequen.*

28 *Ius ſibi dicere nemini licet propria auctoritate; vbi poteſt facilè haberi recurſus ad Superiorem.*

29 *Birruarij poſſunt capere ſine mandato Iudicis repertum in flagranti, vel cum armis.*

Birruarij carcerantes Familiarem Sancti Officij ob delationem armorum grauiter puniendi, & de ratione, & quid ſi illum deferant ad Inquiſitorem.

30 *Birruarij inuenientes hominem vilem, vel ſuſpectum cum armis, qui oſtendat litteras patentales Sancti Officij quid facere poſſint.*

31 *Familiares Sancti Officij inuentus cum armis in domo Meretricis, vel in publicis tripudijs, ſeu cauponis an poſſint capi per Curiam ſecularem.*

Arma aſportari non poſſunt in locis prohibitis etiam cum licentia.

32 *Iudex militiæ cognoſcere debet de crimine militari.*

33 *Abuſus aſportandi arma in locis prohibitis an poſſit excuſari per conſuetudinem.*

34 *Familiaris Sancti Officij abutens facultate geſtandi arma priuatur litteris patentalibus Familiaritatis.*

35 *Inquiſitor an debeat in litteris patentibus Familiaritatis excipere facultatem deferendi Archibuſettos, & Stillettos, vel quomodo id prohibere debeat Familiaribus.*

36 *Inquiſitor quos aſciſcere non debeat in Familiares Sancti Officij, & num. ſeq.*

37 *Priuilegium denegandum ei, qui illo obtento pernicioſiorem ſe faciat aduerſario.*

38 *Inquiſitor quos debeat eligere in Familiares Sancti Officij.*

39 *Inquiſitor non eligens in Familiares homines dignos dicitur abuti conceſſione portandi arma.*

40 *Minores vigintiquinque annis, & alienigenæ non admittuntur ad Familiaritatem Sancti Officij.*

41 *Familiares Sancti Officij qui ſint in Regno Valentiæ.*

42 *Familiares Sancti Officij potentiores eſſe an deceat.*

Iuramentum præſtandum à Poteſtatibus ſecularibus perpetuis, vel temporalibus de exterminandis Hæreticis.

Dominus temporalis non expurgans ſuam Terram ab Hæreticis excommunicatur.

43 *Neophytis an debeant aſſumi ad Familiaritatem Sancti Officij.*

Quid de Iudæis, & quatenus Iudæi illam obtineant, quibus gaudeant priuilegijs.

Familiares Sancti Officij Anconæ gaudent priuilegio fori ex conſuetudine.

44 *Familiaris Sancti Officij delinquens cum armis prohibitis an teneatur duplici pœna delicti, & armorum.*

45 *Familiares Sancti Officij an poſſint in eorum domibus retinere arma prohibita, Piſtelettos ſcilicet, & tormenta breuioris menſuræ.*

46 *Familiares Sancti Officij non gaudentes priuilegio fori per quem Iudicem puniri debeant de armorum abuſu.*

47 *Familiares Sancti Officij regulariter non gaudent priuilegio fori.*

48 *Familiares Sancti Officij ſubduntur priuatiuè iuriſdictioni Inquiſitoris ſi delinquant in officio.*

49 *Conſultores Sancti Officij Neapolis ſunt exempti à iuriſdictione Ordinaria, & deſeruiunt Miniſtro Supremæ &c. pro fabricandis proceſſibus.*

50 *Familiares, & Conſultores Sancti Officij Meliten. an, & quando gaudeant priuilegio fori, & num. 60. cum ſeq.*

51 *Inquiſitor Melitæ an poſſit cognoſcere num eius Familiares adimpleuerint præceptum annuæ Communionis in Paſchate.*

Familiares Sancti Officij Melitæ an teneantur in Paſchate ſumere Euchariſtiam à proprio Parocho.

52 *Mancipia Familiarium Sancti Officij Melitæ quibus gaudeant priuilegijs, & numero 75. cum ſeqq.*

53 *Familiares Sancti Officij Melitæ an poſſint cogi ad retinendos equos pro defenſione Inſulæ ab Infidelibus.*

54 *Et an teneantur facere excubias in caſu neceſſitatis.*

Familiares Sancti Officij tenentur facere excubias in caſu neceſſitatis.

55 *Familiares Sancti Officij Melitæ immunes ſunt ab oneribus impoſitis per Magnum Magiſtrum.*

56 *Memoriale Epiſcopi Meliten. propoſitum in Suprema &c.*

57 *Litteræ monitoriales pro rebus deperditis an poſſint concedi per Inquiſitorem, vel ſpectent ad Epiſcopum Melitæ.*

58 *Et relaxatæ pe Epiſcopum quando afficiant familiares Sancti Officij.*

Inquiſitor Melitæ quomodo ſubſcribere debeat litteras monitoriales pro rebus deperditis ab Epiſcopo relaxatas, & an pro illis poſſit adhibere cognitionem cauſæ, vel mercedem recipere.

59 *Familia Familiarium Sancti Officij Melitæ an ſubſit iuriſdictioni Inquiſitoris.*

62 *Familiares Sancti Officij Melitæ an gaudeant priuilegio fori in cauſa diuortij per vxorem intentata.*

63 *Quid vbi agitur de executione legatorum piorum.*

64 *Miniſtri, & Familiaris Sancti Officij Melitæ an, & quomodo ſubſint Commiſſario Fabricæ Sancti Petri.*

65 *Epiſcopus Melitæ an, & quomodo cogere poſſit Familiares Sancti Officij ad ſubijciendum ſe examini in ſuo Tribunali.*

66 *Inquiſitor Melitæ vt Inquiſitor an, & quando iuriſdictionem habeat in Clericos, & Officiales Epiſcopi.*

67 *Cognitio offenſionis Miniſtrorum, & Familiarium Sancti Officij Melitæ, ad quem ſpectet, & qua praxi ſit terminanda.*

68 *Delictum commiſſum à Clerico cum Familiari Sancti Officij Melitæ an, & quando cognoſcendum ſit, vel ab Epiſcopo, vel ab Inquiſitore.*

69 *Quid de inuentario faciendo à duobus hæredibus, quorum vnus ſit Clericus, & alter Familiaris Sancti Officij.*

70 *Canonici Cathedrales Melitæ poſſunt aſſumi in Miniſtros, Conſultores, & Familiares Sancti Officij.*

Quid de Parochis.

71 *Decretum Clementis Octaui memoratur, & refertur.*

72 *Inquiſitor Melitæ in approbandis libris imprimendis obſeruare tenetur regulas Indicis.*

73 *Et quando, ac quomodo curare debeat quod expeditiones Vrbis executioni demandentur.*

74 *Ac quomodo habere debeat Congregationes Sancti Officij.*

77 *Familiares Sancti Officij Melitæ an eſſe poſſint exercentes mercaturam mancipiorum.*

80 *Inquiſitor Melitæ an, & quando debeat transmittere mancipia Inquiſitionis ad pernoctandum in ſolitis carceribus.*

81 *Familiares Sancti Officij Melitæ recipi an poſſint Cappellani Mediæ-crucis, & cæteri de foro Magni Magiſtri.*

82 *Miniſtri Magni Magiſtri Melitæ, an, quando, & quomodo perquirere poſſint domos Familiarium Sancti Officij an in eis latitent delinquentes.*

83 *Familiares Sancti Officij Melitæ aſſumpti ad aliquod officium ſeculare, an poſſint ſe tueri exceptione exemptionis in ſindicatu.*

84 *Familiares Sancti Officij an ſint exempti à ſolutionibus onerum, & à muneribus publicis.*

85 *Et an teneantur contribuere triticum pro Abundantia.*

86 *Et an, & quando cogi poſſint ad ſeruitia militaria.*

87 *Familiares Sancti Officij non poſſunt capi pro repræſalijs, & de ratione num. ſeq.*

88 *Milites non poſſunt grauari pro repræſalijs.*

89 *Exempti tenentur exhibere coram Ordinario ſcripturam exemptionis.*

Copia matriculæ Familiarium Sancti Officij Hiſpaniæ danda an ſit Prætori Ciuitatis.

90 *Matricula Familiarium Sancti Officij tradi non debet Iudici ſeculari, vel Eccleſiaſtico, & de ratione.*

Familiaris Sancti Officij offerens Iudici ſeculari ſuam Familiaritatem regiſtrandam priuilegio priuandus.

91 *Cruce-ſignati qui ſint, an dicuntur Familiares Sancti Officij, & quibus gaudeant priuilegijs.*

92 *Indulgentiæ Miniſtrorum Sancti Officij.*

93 *Cruce-ſignati quomodo abſolui poſſint à caſibus reſeruatis.*

94 *Ordinarius poteſt viſitare omnes Confraternitates ſiue Ordinaria, ſiue Apoſtolica auctoritate erectas.*

95 *Quid de erectis in Eccleſijs Regularium exemptorum.*

96 *Vel de Confraternitatibus exemptis.*

97 *Quid ſi Confraternitates exemptæ ſint in Eccleſijs Prælatorum habentium iura Epiſcopalia.*

98 *Ordinarius an, & quando viſitare poſſit Cappellas, & Altaria Confraternitatis exemptæ, & num. ſeq.*

100 *Viſitatio Confraternitatum exemptarum competit Epiſcopo tanquam delegato non obſtante conſuetudine etiam immemorabili, Statuto, vel priuilegio.*

101 *Conſuetudo quando impedire poſſit Epiſcopo viſitationem Confraternitatis exemptæ, etiam tanquam Delegato.*

102 *Quid de priuilegio.*

103 *Ordinarius inhiberi non poteſt à viſitando, virtute priuilegij, niſi priùs exhibeatur,*

& diſcutiatur.

104 *Priuilegium an, & in quibus caſibus impedire poſſit viſitationem Ordinario.*

105 *Epiſcopus non poteſt ſine licentia Regum viſitare Hoſpitalia, & Confraternitates, quæ ſunt immediatè ſub Regia protectione, nec loca illis vnita.*

106 *Loca immediatè ſubiecta protectioni Regiæ, an, & quando ſubſint viſitationi Ordinarij.*

107 *Viſitatio circa reſpicientia cultum Diuinum priuatiuè ſpectat ad Epiſcopos, & de ratione.*

108 *Epiſcopus an poſſit viſitare loca immediatæ protectionis Regiæ ſi Rex licentiam viſitandi petitam denegauerit:*

109 *Ordinarius poteſt ſupplere negligentiam Regis, eiuſque Miniſtrorum circa adminiſtrationem Hoſpitalium, & Confraternitatum Regiæ protectionis.*

110 *Protectio Regia non priuat Ordinarium ſua iuriſdictione nec quoad locum, nec quoad perſonam.*

111 *Licentia non poteſt negari quando eſt præſtanda de iuſtitia.*

112 *Epiſcopus habet habitualem iuriſdictionem in locis exemptis, & ſubiectis Regiæ protectioni.*

113 *Protectio Regia debet adeſſe de tempore fundationis, aliàs non ſuffragatur.*

114 *Protectio Regia, vt intret diſpoſitio* Concil. cap. 8. *non verificatur in locis vbi Reges imperant tanquam Duces, Marchiones, Comites &c.*

115 *Quæſtio ſuper iure protectionis Regiæ cognoſcenda per Iudicem Eccleſiaſticum.*

116 *Epiſcopus viſitare poteſt loca exiſtentia ſub immediata Regis protectione, donec de protectione conſtiterit.*

117 *Epiſcopus an, & quando poſſit viſitare Confraternitates Cruce-ſignatorum, maximè erectas in Eccleſijs Regularium exemptorum, & num. 119.*

118 *Quid ſi conſtet illas nunquam viſitaſſe.*

120 *Epiſcopus an, & quomodo poſſit cogere Confratres Cruce-ſignatos ad redditionem rationis.*

ABSOLVTA materia Bullæ *Si de protegendis*, reuertimur ad impedientes Sacrum Tribunal.

1 Indirectè ergo Sanctum Officium impeditur, quando quis non immediatè, & explicitè, ſed per aliquod medium, & circuitum impedit, vel vtitur aliquo modo, ex quo impedimentum reſultet, Eymer. *par.2. quæſt.54. num.1. & 3.* & ibi Pegna *comm.79.* Farinacc. *d. quæſt.182. nu.75. in fine.*

Et ſimiliter hoc impedimentum poteſt præſtari à Magiſtratu, vel à perſona priuata. A Magiſtratu, ſi condat Statutum, quod nullus poſſit de aliquo crimine puniri ab alio, quam à Poteſtate, Gloſs. *in cap. Statutum, il primo, ver. Indirectè extr. de Hæret.*

2 Idem eſt, ſi fiat Statutum, quod nullus alius, quam Poteſtas poſſit aliquem capere, vel capi facere; vel ſi Statuto caueatur quod nullus alius poſſit arma deferre, niſi ſit de familia Poteſtatis, Farinaccius *d. quæſt.182. num.75.*

Sed credo exempla huiuſmodi indirecti impedimenti per ſolum Statutum non benè procedere, niſi ſequatur actus poſi-

3 tiuus impedimenti, quia tunc reſoluitur in impedimentum directum, ea ratione, quia Statuta condita à Principe ſeculari in hac materia, nullius ſunt roboris, vel momenti, *cap. Statutum, il primo, de Hæret. in 6.* & ibi Canoniſtæ, Locat. *ver. Domini temporales*, Repertor. *ver. Statutum*, Zanchin. *de Hæret. cap.31.* & ibi Campeg. Eymer. *par.3. quæſt.34.* & ibi Pegna *comment.83.* Farinacc. *quæſt.182. num.76.* Fermoſin. *in cap. Eccleſiæ Sanctæ Mariæ, quæſt.5. num.42. de conſt.*

Nec poſſunt comprehendere, vel ligare Iudices Eccleſiaſticos, & præſertim In-

4 quiſitores, vndè illis non obſtantibus poterunt procedere ad capturam Reorum, & habere familiam armatam: Si ergo Inquiſitores non impediantur aliquo facto illius Statuti vigore, non poteſt dici, quod impediatur indirectè Sanctum Officium; Nam quod nullum eſt, nullum poteſt præſtare impedimentũ ex iuribus vulgatis.

Cæterum quia de familia armata incidit ſermo.

5 Certum eſt, Inquiſitorem familiam armatam habere poſſe, Clement. *2. de Hæret.* Roias *eod. tit. par.2. num.422.* Pegna *par.3. comm.105.* Molin. *de Brachio ſeculari, cap.18. num.11.* Roland. *conſ.37. num.9. colum.4.* P. Diana *par.4. tract.8. reſolut. 31.* P: Diana *par.4. tract.8. reſolut.31.* Barboſa *de poteſt. Epiſc. allegat.107. num.6.* Bouadill. *in Politica, lib.2. cap.17. num.88.* Farinacc. *quæſt. 182. num. 91.* Carena *par. 1. tit. 14. §.1.* Sperell. *deciſ.128. à num.82.* Narbona *ad leges Regias, lib.4. tom.1. lege 20. nu.85.* Fermoſin. *in cap. Eccleſiæ Sanctæ Mariæ 10. quæſt.58. num.25. & num. 31.* P. del Bene *de Offic. S. Inquiſit. tom.2. dub. 195. ſect. 39.* Daniel de Nobil. *in addit. ad diſp.63. num. 9. & ſeqq.* vbi latè.

Huiuſmodi autem familia armata, vel conſiſtit in Apparitoribus, vel Satellitibus,

6 vel in eis, qui aſſumuntur ad titulum Familiaris, qui aut viuunt expenſis Inquiſitorum, aut nihil habent ab eis, ſed proprijs ſumptibus debent comitari Inquiſitores, aſſociare carceratos, & alia facere, quæ ſpectant ad cauſarum Fidei executionem.

Et hi omnes, ſiue primi, ſiue ſecundi,

ſiue tertij ordinis, gaudent priuilegio de-
7 ferendi, tàm de die, quàm de nocte, arma
omnia, quæ deferunt Officiales, Birrua-
rij, ac Miniſtri Curiæ ſecularis illarum
Ciuitatum, in quibus exercetur Sanctum
Officium, vti pluriès Suprema, &c. reſol-
uit, & decreuit, & præſertim *ſub die 3. Maij*
1596. *&* 30. *Iunij* 1610. *&* 1. *Auguſti* 1619.

Cumque huiuſmodi Priuilegium con-
ceſſum ſit eorum perſonis ratione Officij,
non ſolùm reſtringitur ad loca ſubiecta
8 Inquiſitioni, cuius ſunt Officiales, Mini-
ſtri, & familiares, ſed extenditur ad alia
loca extra iuriſdictionem prædictam exi-
ſtentia, ex *Reg. Priuilegium, de Reg. Iuris
in 6.* & ità pluries fuit reſolutum in Su-
prema, &c. de tempore mei Aſſeſſora-
tus, & præſertim *in vna Narnien.*

Et extat Epiſtola ſcripta Præſidenti Ro-
mandiolæ tenoris ſequentis.

*Copia di lettera ſcritta dalla S. Congregazione
del S. Offizio al Preſidente di Romagna
li 12. Agoſto 1595.*

*LI Croceſignati, e Famigliari del Sant'Of-
fizio della Santa Inquiſizione, per antichi
priuilegij delli Sommi Pontefici Romani, anno
ſempre goduto il priuilegio di poter portare
ogni ſorte di arme, etiam fuori dello Stato tem-
porale della Santa Chieſa, e queſto per li aiuti,
e fauori, che anno dato per il paſſato, e con-
tinuamente ſogliono dare alle coſe del Sant'Of-
fizio; orà eſſendoſi inteſo, che alcune volte li
Birri di Campagna in coteſta Prouincia, tro-
uando alcuni di detti Croceſignati, o famiglia-
ri del Sant'Offizio con le armi, anno ardire di
carcerarli, e ſe bene per quanto ne auuiſa il
R. P. Inquiſitore di Faenza, ſubito che V. S.
ne ha notitia, li fa liberare, nondimeno, perche
non conuiene, che chi ſerue al Sant'Offizio, e
dal Sant' Offizio ha licenza di portar armi, ſia
ad arbitrio delli Birri carcerato, & abbi quello
affronto. E perche ancora s'intende, che V. S.
non pare, che voglia, che li ſodetti Croceſi-
gnati, o Famigliari portino pugnale, ed archi-
buſcetti, o altre armi ſimili proibite dalli
Bandi, perciò ſe ne fece parola Giouedì proſ-
ſimo paſſato colla Santità di N. S. nella Con-
gregazione della Santa Inquiſizione, e Sua
Beatitudine mi ordinò, che in nome ſuo ſi ſcri-
ueſſe a V. S, come ſi fa con queſta, ch'ella fac-
ci oſſeruare li Priuilegii del Sant'Offizio, e non
permetta, che li detti Croceſignati, o Famiglia-
ri, ſiano fatti prigione, o moleſtati in qualſi-
uoglia modo per conto di portar armi di qual-
ſiuoglia ſorte, etiam pugnali, ed archibugi cor-
ti, o altre arme proibite; perilche V. S. ſarà
contenta di coſi ordinare, ſecondo la mente di
Sua Beatitudine a tutti gli Eſſecutori della
ſua Prouinzia, che non moleſtino in conto alcu-
no li ſudetti Croceſignati, e Famigliari per con-
to delle armi proibite come ſopra. Ne queſta
eſſendo per altro, a V. S. mi offero, &c.*

Sed quamuis, vt dixi, Miniſtri, & Fa-
miliares Sancti Officij poſſint ea omnia
9 arma deferre, quæ deferunt Curiæ ſecu-
laris Miniſtri, aduertendum tamen eſt,
quod ſæpius vetitum eſt à Sacra Congre-
gatione, ne deferant Archibuſettos bre-
uioris menſuræ, quos in aliquibus locis
vocant *Mazzagattos*; ſicuti vetitum etiam
fuit, ne deferant Pugiones breuioris
menſuræ, quos *Stilletos* appellant; vt ex
Decreto *ſub die 28. Ianuarij* 1599. & *de
anno* 1624. & 1645. & aliàs pluries.

Huiuſmodi enim arma ſunt proditoria,
vt ex pragmaticis Regijs benè probat idem
Fermoſinus *loco cit. num.*37. & 41.

Si tamen huiuſmodi Archibuſettos, vel
Pugiones geſtarent, nō poſſunt propterea
capi, & arreſtari à Curia ſeculari, ſed de-
10 bet hoc referri ad P. Inquiſitorem, vel
ad eum ſine dedecore duci, vt ab eo pu-
niatur. Inquiſitor enim ſolus Iudex eſt
ſuorum Miniſtrorum, & Familiarium, qui
abutuntur, & excedunt in aſportatione
armorum, vt latè probat Carena *par. 1.
tit.*14. §. 4. qui teſtatur ſe pluriès vidiſſe
Familiares Sancti Officij propter abuſum
armorum fuiſſe priuatos litteris patenti-
bus, familiaritatis, & demùm carceris
pœna mulctatos.

Fermoſinus *loco cit. num.*43. affert Prag-
maticam Regiam, qua cauetur, quod ſi
Alguaciles, ſiue Birruarij inueniant de no-
11 cte hora intempeſtiua familiares Sancti
Officij cum armis, & ſine lumine, qui
eis oſtendant litteras Patentes Domino-
rum Inquiſitorum, liberè eos abire per-
mittant; ſi autem non oſtenderint litteras
patentes Dominorum Inquiſitorum, tunc
illos ducant ad eoſdem Inquiſitores, vt
ab eis ſciant, an ſint, necne Familiares
Sancti Officij.

Quæ Pragmatica vtinam obſeruaretur
in Italia, & præſertim in Statu Eccleſia-
ſtico, in quo ob inſolentiam Birruario-
rum Familiares S.Officij peſſimè quando-
que tractantur.

Et propterea cum quidam Commiſſa-
rius Regius in Ciuitate Comi relaxaſſet
11 mandatum capiendi familiares Sancti Of-
ficij, qui geſtaſſent tormenta ænea rotata,
& Prætor eiuſdem Ciuitatis idem atten-
taſſet, Clemens Octauus, mandauit reſcri-
bi Inquiſitori Comen. ne in hac materia
permitteret aliquid innouari in præiudi-
cium Iuriſdictionis Sancti Officij, ſed ſtre-
nuè tueretur illius Priuilegia, vt ex De-
creto *ſub die* 25. *Februarij* 1599.

Cumque de *anno* 1600. Mediolani cap-
tus fuiſſet à Curia ſeculari Baroncellus,
ſiue Eques Sancti Officij inuentus cum
13 paruo Archibuſetto, & in actu liberatio-
nis Comeſtabilis Caſtellæ tunc temporis
Status Mediolani Gubernator declaraſſet,

liberationem ex gratia facere; Idem Clemens Octauus mandauit Inquiſitori Mediolani, vt per Fiſcalem Sancti Officij curaret fieri proteſtationem, quod illa liberatio nullo modo recipiebatur ex gratia, ſed ex mera iuſt itia, ne iuriſdictioni, & poſſeſſioni Sancti Officij præiudicium inferretur,& poſſet hoc trahi in exemplum, & omnia adnotarentur in actis Sancti Officij Mediolani cum litteris Sacræ Congregationis,vt ex Decreto *ſub die 27. Aprilis eiuſdem anni* 1600. Quod etiam reſcriptum fuit *ſub die* 3. *Octobris* 1624. occaſione carcerationis cuiuſdam Cruceſignati cum armis inuenti.

Et cum *de anno* 1628. fuiſſet Cremonæ quidam Familiaris Sancti Officij captus à
14 Curia ſeculari, eo quia deferebat arma prohibita, fuit reſtitutus Inquiſitori non ex gratia, ſed ex iuſtitia propter Priuilegia tributa officio Sanctæ Inquiſitionis, vt apparet ex litteris Inquiſitoris *ſub die 29. Nouembris* 1628.

Pariter ſcriptum fuit Inquiſitori Cremonæ ne pateretur, Ludouicum Ferra-
15 rium executorem Sancti Officij moleſtari à Curia ſeculari ob delationem Archibuſij cum rota, vt ex Decreto *die* 15. *Septembris* 1601.

Nec Edicta Principum, vel Magiſtratuum ſecularium, quibus prohibetur certorum armorum delatio comprehendunt Familiares, & Miniſtros Sancti Officij, Fermoſin. *loco citato num.* 29. etſi quando inaduertenter in Edictis prędictis fiat mentio, Familiarium, & Miniſtrorum Sacri
16 Tribunalis, Suprema, &c. mandauit Inquiſitori illius Ciuitatis, in qua fuit Edictum promulgatum, vt contrarium Edictum publicet, quo detur facultas Familiaribus Sancti Officij geſtandi omnia arma à Magiſtratu, vel Principe ſeculari prohibita, vt ex Decreto *ſub die* 20. *Auguſti* 1615.

Et memorabile eſt exemplum Prætoris Senogalliæ,ac illius Cancellarij,qui quamuis in Edicto per eos publicato, quo pro-
17 hibebatur armorum delatio, mentionem non feciſſent expreſſam de familiaribus Sancti Officij; Nihilominus cum in actu publicationis dicti Edicti Cancellarius de mandato Prætoris iuſſiſſet,vt Preco voce aſſereret, familiares Sancti Officij in Edicto præfato comprehendi, tam Prætor, quàm Cancellarius, & Preco fuerunt carcerati, ſic iubente Sanctiſſimo glor. mem. Innocentio Decimo, & contrario Edicto familiares Sacri Tribunalis excepti, Prætor, & Cancellarius officio priuati, & ad illud impoſterum exercendum inhabiles redditi, licèt poſteà poſt breue tempus ex ſumma pietate Sanctiſſimi Pontificis in priſtinum reſtituti, non tamen ad Magiſtratum in dicta Ciuitate Senogalliæ gerendum, vt hæc omnia conſtant *ex proceſſu fabricato de anno* 1652.

Hoc autem priuilegio deferendi arma etiam prohibita multò magis gaudent Vicarij etiam foranei, Notarij, Cancellarij,
18 Fiſcales, Scriptores, Subſtituti, Cuſtodes carcerum, Curſores, Mandatarij,& cæteri, qui viuunt expenſis Sacri Tribunalis, vel ab eo recipiunt ſalarium, huiuſmodi enim ſunt Miniſtri, ſine quibus Sacrum Tribunal conſiſtere nequit, Pegna *par. 3. comment.* 105. *verſ. Rurſus*.

Et propterea à Suprema,&c. expeditum fuit monitorium contra Prętorem Trium Plebium ad comparendum perſonaliter in Vrbe, quia condemnauerat Notarium Sancti Officij in pœnam triremium, & ſcutorum quingentorum ob retentionem tormentorum cum Rota.

Sed quia idem Prætor ſuum recognoſcens errorem ſententiam reuocauit, & ceſſauit à moleſtijs illatis dicto Notario, ceſſatum etiam eſt ab executione Monitorij, vt ex Decretis *die* 7. *Auguſti*, 2. *Octobris*, *&* 6. *Nouembris* 1603.

Hoc eodem priuilegio gaudent Conſultores, Aduocati, & Procuratores Reo-
19 rum, qui Sancto Officio inſeruiunt, vt benè Pegna *loco citato*.

Et quia Conſultores, vt plurimùm ſunt viri togati,& ex Doctoribus Ciuitatum, in quibus reſident Inquiſitores, vel Vicarij
20 Sancti Officij, Suprema, &c. indulſit, vt ſinguli poſſent habere famulum, qui arma omnia familiaribus conceſſa geſtare poſſit, vt dicit Pegna *loco citato*, & adeſt Decretum *ſub die* 12. *Maij* 1625.

Quod etiam procedit, quamuis famulus non comitetur Dominum Conſultorem, vt benè Pegna *loco citato*.

Et memini famulum cuiuſdam Conſultoris Sancti Officij Cæſenaten. captum fuiſſe cum paruo æneo tormento, dùm pro negocio eiuſdem Conſultoris Sabinianum pergeret, ſed liberè dimiſſum, & gratis à Legato Romandiolæ tunc temporis Eminentiſſimo Cardinali Alexandro Vrſino, quamuis Inquiſitor Fauentiæ voluiſſet illum defendere ſub prętextu cuiuſdam Decreti Sacræ Congregationis, quo, vt ipſe dicebat, cauebatur, famulos Conſultorum non poſſe geſtare arma, niſi comitando ſuos Dominos, quod tamen Decretum non fuerat notificatum, nec erat, nec eſt in vſu, ſed obſeruatur doctrina Pegnæ *loco citato*, qua viſa Cardinalis Legatus mandauit liberè dictum famulum dimitti.

21 Mediolani verò Conſultores duos famulos armatos habere poſſunt, familiares vnum, & hoc eſt particulare priuilegium illius Ciuitatis.

22 His famulis non debet dari licentia ab
ipſis Conſultoribus, ſed ab Inquiſitore, vt
fuit ſcriptum Inquiſitori Mediolani *de menſe Maij* 1616.

Decretum etiam fuit, ne Conſultores,
vel Familiares loco famulorum adhibeant
23 conſanguineos, vel perſonas nobiles *ſub die* 12. *Maij* 1625. in quo grauiter pecca-
tur, & præſertim Bononiæ.

Sciant tamen omnes ſupradicti, & alij,
qui gaudent priuilegio deferendi arma,
24 debere ſecum portare ſuas litteras pa-
tentes, aliàs poſſent impunè carcerari à
ſatellitibus Curiæ ſecularis, ſi ſint laici, &
à ſatellitibus Curiæ Eccleſiaſticæ, ſi ſint
Clerici, quia illis non eſt credendum aſſe-
rentibus eſſe Familiares, vel Miniſtros
S. Officij, vt fuit reſolutum *ſub die* 10.
Nouembris 1605.

Sed melius facient Birruarij, ſi hos Fa-
miliares non deferentes litteras patentes,
ducant ad Inquiſitores, vt *ſupra* dictum eſt.

Sed an qui habet ſecum litteras paten-
tes, & inuentus cum armis à Birruarijs,
ſi velint illum capere, poſſit impunè illis
reſiſtere? Farinacc. *quæſt.* 108. *num.* 122.
25 ſe remittit ad tradita per Decianum *lib.* 8.
cap. 3. *num.* 63. Decianus verò quamuis
alleget Marſil. *conſ.* 103. *num.* 33. qui dicit,
quod ſi quis licentiam haberet deferendi
arma prohibita, & Familia Prætoris, vel
Iudicis ſecularis illum capere vellet, &
armis ſpoliare, nec licentiam illi oſten-
ſam curaret, tunc poteſt impunè reſiſtere,
vt in terminis de Familiaribus Inquiſitio-
nis tenet Narbona *dicta l.* 20. *Gloſs.* 18.
num. 86.

Sed hoc non ità generaliter, ſed cum
temperamento accipiendum eſſe arbitra-
26 tus eſt Decianus, cuius meminit Boua-
dilla *politic. to.* 1. *lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 125.
& 126. hoc eſt tunc licita ſit reſiſtentia, ſi
ille, qui prohibita arma geſtabat, licentiam
oſtendat, paratuſque ſit, ſimul cum Offi-
cialibus, & ſatellitibus ad Prætorem, vel
Magiſtratum ire, idque ſatellites recuſaſ-
ſent, vel ſi ſatellites motu proprio, & abſ-
que Iudicis mandato arma geſtantem ca-
pere, vel armis ſpoliare vellent.

Quare Decianus conſulit, quod iſto
caſu capiendus, vel armis ſpoliandus in-
terroget ſatellites, an hoc de mandato
Iudicis, vel abſque illo faciant; quod ſi ità
27 mandaſſe Iudicem profiteantur, obediat,
& ſe ad Magiſtratum conferat ſuæ licentiæ
vel priuilegij redditurus rationem, quod
ſi abſque mandato efficere dicant poſt ex-
hibitam eis licentiam, & proteſtatione de
ea facta, licitum ſit reſiſtere; Et hoc con-
ſilium ſalubre vocat Narbona *loco citato*
num. 88. quamuis illi non arrideat, quod
dicit Decianus, arma geſtantem teneri ac-
quieſcere Birruarijs, ſi dicant mandatum
Iudicis habere de illo capiendo, etiamſi
illud non oſtendant, cum vt *ſupra* dictum
eſt non ſit credendum Birruarijs.

Sed quicquid dicant Decianus, & Nar-
bona, non puto licere Familiaribus Sancti
Officij impunè reſiſtere ſatellitibus, vel
Curiæ ſecularis, vel Eccleſiaſticæ illos ca-
28 pere ob delationem armorum volenti-
bus, quia nemini licet propria auctoritate
ſibi Ius dicere, ſi poſſit facile haberi recur-
ſus ad Superiorem.

Nec tenentur Birruarij oſtendere man-
datum Iudicis de capiendo arma vetita
29 geſtantem, quia iſte eſt vnus de caſibus,
quibus poſſunt ſatellites aliquem capere
ſine mandato tanquam repertum in
flagranti.

Sed tutiùs eſt, quod Familiaris cum
licentia arma geſtans vocet teſtes, vt pro-
teſtetur coram eis, ſe litteras patentes fa-
miliaritatis Birruarijs oſtendiſſe, ſi eum
vinctum ad carceres trahere velint; Si
enim ad Iudicem ſecularem, vel Eccle-
ſiaſticum eum ducant, vel quod peius eſt
in carceres detrudant, vidi hiſce caſibus
à Suprema, &c. Birruarios graui pœna
mulctatos eſſe; Exiſtimauit enim iniuriam
fuiſſe illatam Familiari, & conſequenter
Sancto Officio.

Si verò, vt ſæpius ſolet accidere, du-
cant Familiarem cum armis ad Inquiſito-
rem, vel eius Vicarium, grauiter fuiſſe
obiurgatos, eò quia litteras patentes parui
fecerunt; Nam ſi Familiaris reſiſtere vel-
let, poſſet, vel offendi, vel occidi à Bir-
ruarijs, vt accidit Cremonæ *de anno* 1596.
in quadam reſiſtentia, in qua Familiaris
fuit occiſus, & licèt ſatellites fuerint gra-
uiter puniti, Familiaris non reuixit.

Vidi tamen excuſatos Birruarios, ſi ali-
quem vilem hominem, vel ſuſpectum
30 cum armis repertum in aliqua domo, vel
apotheca retineant, & cum litteris pa-
tentibus ab illo exhibitis conuolent ad
Inquiſitorem, vt ſciant ab ipſo, an ille
homo verè ſit Familiaris Sancti Officij, vel
in aliqua re ei inſeruiat.

Nec Familiares poſſunt capi à Curia
ſeculari, quamuis inueniantur cum armis
prohibitis in domo alicuius meretricis,
31 ſeu cauponis, & in publicis tripudijs;
Nam licèt iſto caſu abutantur vſu armo-
rum, quæ non poſſunt etiam cum licentia
aſportari in huiuſmodi locis, Angelus *in*
l. Qui dolo de vi public. Pariſ. *de ſindicat. in*
ver. Notarium Iudici num. 8. Chriſpold. *ad*
priuileg. milit. priuileg. 8. *in princip.*

Nihilominus non poſſunt puniri, nec
capi pro huiuſmodi exceſſu, niſi ab Inqui-
32 ſitoribus, & ab eorum familia; hoc enim
eſt quaſi militare crimen, quod debet co-
gnoſci à Iudice militiæ, *l.* 1. *C. de officio*
Magiſtr. milit. l. Eos, qui eodem tit. l. 1. *C. de*

offic. Vicarij, Acaccius *de priuileg.milit.lib.2. priuileg. 5. num. 2.* Fermoſin. *cap. Eccleſiæ Sanctæ Mariæ quæſt. 59. num. 88. de Conſt.*

33 Sed hic abuſus poteſt excuſari à conſuetudine, Pariſ. *conſ. 171. num. 19. lib. 4.* Decian. *in prax. lib. 8. cap. 3. num. 60.*

Et ideo in Prouincia Romandiolæ cum adſit conſuetudo, quod Familiares, & alij inſeruientes Sancto Officio geſtent arma in tripudijs, & cauponis, non poſſunt, nec debent propter hoc moleſtari.

Pœna verò abuſus armorum, ſi non ſit coniuncta cum delicto, erit priuatio littera-
35 rum patentium familiaritatis *ad reg. Iudicis, C. de Iudicijs*, Decian. *d. cap. 3. nu.62.* Et iſte eſt ſtylus Supremæ, &c.

Non debent tamen Inquiſitores in litteris patentibus, quas concedunt, & tradunt Conſultoribus, Familiaribus, & Miniſtris Sancti Officij excipere expreſsè de-
35 lationem Archibuſettorum paruorum, vel Stillettorum, quia cum priuilegia Apoſtolica, quæ conceſſerunt Familiaribus, & Miniſtris, & Conſultoribus Sancti Officij geſtationem armorum ſint ampliſſima, nullam patiuntur exceptionem, vel reſtrictionem circa genus armorum, ſed illis ad aures ſignificatur per eoſdem Inquiſitores in actu conſignationis litterarum patentium, ne prædictos Archibuſettos, & Stillettos deferant, neuè alia arma vetita in locis prohibitis, quia ſi ſecùs, non ſolùm priuabuntur officio, ſed ſeuerè punientur.

Et propterea meo tempore fuit obiurgatus Inquiſitor Bononiæ, qui huiuſmodi exceptiones in litteris patentibus Familiarium apponebat.

Caueant autem Inquiſitores, ne in Familiares aſciſcant eos, qui non ſunt apti
36 ad inſeruiendum Sancto Officio, vel propter ſuam nobilitatem nolunt comitari Inquiſitorem, vel Carceratos, qui propter cauſas fidei vehuntur Romam. Nam expreſsè fuit hoc mandatum à Suprema, &c. *ſub die 4. Ian.* 1594. *ex Clem. 2. in fin.* ibi: *Tales qui ſe conferant ad ſua cum Inquiſitoribus ipſis officia exequenda, de hæret.* Fermoſin. *loco cit. num. 27.*

Pariter non debent admittere in numerum Familiarium, & Miniſtrorum Sancti
37 Officij viros ſceleſtos, prauos, & peruerſos, qui frequenter ad cædes, & alia facinora laxant nequiter manus ſuas, vt cautum fuit à Ioanne XXII. ſua Conſtitutione *Exigit*, Dat. *Auenione anno* 1321. de qua per Pegnam *comm.* 105. quod etiam à iure communi ſtatutum reperitur, ne ſcilicet dentur priuilegia ei, qui illo obtentu perniciosiorem ſe aduerſario faciat, vt inquit Textus *in l. qui cum vno, §. Non omnis, ff. de re milit.* Pegna *loco cit. verſ. Tandem*, Fermoſin. *loco cit. num.* 64.

Sed eligat viros prudentes, & laudabilis conuerſationis, vt dicit Ioannes XXII. in *præfata* ſua Conſtitutione, quietos, pacificos, fideles, & morigeratos, præſertim
38 in Ditionibus Principum ſecularium, ne conturbetur eorum Status, & Gubernium, vt ædificentur, non ſcandalizentur à Miniſtris, & Familiaribus Sanctiſſimi Tribunalis, ſed potius ab eorum modeſtia inuitentur ad fauendum Sancto Officio, Narbona *d. lege 20. Gloſs. 4. per totum.*

39 Aliàs diceretur abuti conceſſione portationis armorum, vt dicit Text. *in Clem. 2. de Hæret.* Farinacc. *quæſt.* 182. §. 6. *nu.* 92. *&* 93. Fermoſin. *loco cit. num.* 25. 26. *&* 27. *& num.* 65.

40 Non ſunt etiam admittendi in Familiares minores annorum vigintiquinque, nec alienigenæ, Fermoſin. *loco cit. num.* 65.
41 vbi *num.* 67. dicit, quod in Regno Valentiæ admittuntur Barones Domini Vaſſal-
42 lorum Proceres, ac Potentes, etiam contra Regiarum Pragmaticarum diſpoſitionem, quia decet, vt Sanctum Tribunal conſtitutum ad cauſas fidei fouendas, repellendas hæreſes, debellandos, ac perſequendos inimicos Eccleſiæ Romanæ à nobilioribus Miniſtris, & Familiaribus adiuuetur: Et ſi iubente Innocent. Tertio *in cap. Excommunicatus, §. Moneantur, & in §. Catholici, de Hæret.* Poteſtates ſeculares perpetuæ, vel temporales tenentur iurare, vniuerſos Hereticos ab Eccleſia damnatos pro viribus exterminare, & quod temporalis Dominus non expurgans Terram ſuam excommunicetur, quid mirum ſi Potentiores in Familiares Sancti Officij debeant eligi?

43 Quod autem Pegna aſſerit, Neophytos ex Paganiſmo, vel Iudaiſmo conuerſos non facilè aſſumendos eſſe in Familiares Sancti Officij, quamuis ex cauſa aliud rectè fiat, multo magis debet habere locum in Iudæis, & ideo Sacra Conſulta vehementer exarſit in Inquiſitorem Ciuitatis Anconæ, qui vt præſuppoſitum fuerat Eminentiſſimis illis Patribus, aſſumpſerat in Familiarem Sancti Officij quendam Hebræum, in quem pro delicto ab eo commiſſo volebat animaduertere, iuxta inueteratam illius Inquiſitionis conſuetudinem, qua Familiares Sancti Officij in eadem Ciuitate gaudent priuilegio fori actiuè, & paſſiuè. Sed re vera Iudæus ille non erat Familiaris Sancti Officij, ſed illius opera vtebatur Inquiſitor in pluribus negocijs, & cauſis ad Sacrum Tribunal ſpectantibus, ſicuti faciunt alij Inquiſitores earum Ciuitatum, in quibus moram trahunt Hebræi, & hic Romæ tam R. P. D. Aſſeſſor, quàm P. Commiſſarius dant litteras patentes nonnullis Hæbreis, non Familiaritatis, ſed ſeruitij erga Sanctum

Officium, quæ litteræ patentes ſolent in leuibus illis ſuffragari, veluti quod de nocte, vel etiam de die, non geſtent pileum coloris crocei; vehantur curru cum ſuis familijs extra Vrbem, & in ſimilibus: Et poſſum teſtari, Me ab huiuſmodi Hebræis habuiſſe plures notitias, quæ ab alijs haberi non poterant.

44 An autem ſi Familiaris cum armis prohibitis delinquat, teneatur duplici pœna delicti, & armorum, videndus eſt Farinac. *quæſt.*108. *num.*166. & 168.

Quę dicta ſunt de geſtatione armorum, multo magis habent locum in retentione

45 armorum prohibitorum in domo, vt latiſſimè tuetur Familiares Sancti Officij, in quorum domibus reperti fuerunt Piſtoletti, ſeu tormenta breuiſſimæ menſuræ, Fermoſin. *loco cit. tota qu.*58.

46 Familiaris verò Sancti Officij, qui non gaudet priuilegio fori, ſi delinquat, punitur à ſuo Iudice, non autem ab Inquiſitore propter abuſum armorum, vt fuit pluries reſolutum, & præſertim *anno* 1662. *in vna Eugubina*.

47 Regulariter autem Familiares Sancti Officii, quemadmodum & Conſultores priuilegio fori non gaudent tam in cauſis criminalibus, quàm in ciuilibus, vt reſoluit Suprema &c. *ſub die* 29. *Ianuarij* 1625.

48 Dixi *regulariter*, quia ſi iſti delinquant in officio ſubduntur priuatiuè iuriſdictioni Inquiſitoris, vt reſolutum fuit *ſub die* 27. *Februarij* 1631. Quod ex Campeggio dixit Decian. *lib.*5. *cap.*22. *num.*36. & ex ambobus Bouadill. *in Polit. lib.*2. *cap.*17. *nu.*127. Fermoſin. *in cap. Eccleſiæ S. Mariæ, quæſt.*59. *num.* 87.

Et ſic fuit ſcriptum per ſequentes duas literas Encyclicas omnibus Inquiſitoribus limitantes cauſas ſpectantes ad ſanctam fidem, & ab ipſa dependentes, necnon fabricationem, & cognitionem illarum cauſarum Officialium, & Familiarium, qui in munere ſibi demandato deliquiſſent.

Lettera circolare ſcritta a tutti gl'Inquiſitori il primo Marzo 1631.

Pretendono alcuni Inquiſitori di far le cauſe di Famigliari, & Offiziali del Sant'Offizio, ancorche non ſpettanti al Sant'Offizio, o ſieno ciuili, o criminali, attiue, o paſſiue, fondandoſi taluolta nella conſuetudine. E perche ſi vede per iſperienza quanto ciò renda odioſo queſto Sagro Tribunale, ha la Santità di Noſtro Signore col parere di queſti miei &c. ordinato, che io ſcriua, come fò, a V. R. ch'ella in dette cauſe non ſpettanti al Sant'Offizio, ancorche de Famigliari, & Offiziali, non ſe ne ingeriſca, ma laſci liberamente fare a' ſuoi Giudici competenti, & Ordinarij, ed ella ſolo attendi a far quelle, che dee per ragione del Sant'Offizio, ſpettanti alla ſanta Fede, o dependenti da eſſa, conforme la diſpoſizione de Sagri Canoni, e Coſtituzioni Apoſtoliche; non leuandole però la fabricazione, e cognizione di quelle cauſe degli Offiziali, e Famigliari, che in qualſiuoglia modo commetteſſero delitto nell'offizio commeſſole: In caſo poi, ch'ella aueſſe ragioni, che la perſuadeſſero a douer fare altramente di quanto le ſcriuo, ne dia qui auuiſo colle ragioni, acciocchè ſi poſſino conſiderare, che occorrendo, ſe le commetterà quello dourà fare.

Altra lettera circolare ſcritta li 6. *Giugno* 1682. *a tutti gl'Inquiſitori dello Stato.*

Moſſaſi la Santità di Noſtro Signore dalli continoui riccorſi fatti quì dalle Communità dello Stato Eccleſiaſtico, hà riſoluto Sua Beatitudine col parere di queſti miei &c. che per ſollieuo delle medeſime molto grauate da' debiti, ſi ſottomettino in auuenire coteſti Patentati priuilegiati del Sant'Offizio a tutti i peſi Communitatiui reali, de'quali ſono ſtati per lo addietro eſenti; non però a i perſonali. Onde ſe ne dà a V. R. queſta notizia, perche ella communicandola a i ſodetti ſuoi Patentati, ingiunga loro, che prontamente eſeguiſcano l'accennata riſoluzione di Sua Santità, la quale vuole in oltre, che nelle cauſe criminali sì attiue, come paſſiue degli Offiziali del Santo Tribunale a queſto non ſpettanti, non ſe ne ingeriſca V. R. in conto veruno, ma ne laſci la cognizione a i loro Giudici competenti, ed Ordinarij, douendo ella attendere alle cauſe di Fede, e dependenti da eſſa, conforme la diſpoſizione de Sagri Canoni, e Coſtituzioni Apoſtoliche, come anche a quelle de'detti ſuoi Offiziali, che delinqueſſero in qualunque maniera nell'Offizio loro commeſſo.

Miniſtri verò, ſine quibus commodè exerceri non poteſt iuriſdictio Sancti Officij, gaudent priuilegio fori etiamſi delinquerent extra officium, prout in caſu Nuncij S. Inquiſitionis Senen. fuit diſcuſſum in Suprema Sacra Congregatione, cui pro excluſione exemptionis fuit porrecta infraſcripta Iuris allegatio.

Senen. Iuriſdictionis.

Cognitio delicti à Nuncio Sanctæ Inquiſitionis commiſſi per exploſionem tormenti focarij, eo tempore, quo munus ſibi demandatum non exercebat, eſt indubitatæ iuriſdictionis Iudicis laici, proindeque Reus ad Tribunal Sancti Officij non eſt remittendus, ſed in Carceribus laicis eſt retinendus, prout etiam in Hiſpania

pania practicatur, ſi de iuriſdictione cum Inquiſitoribus, orta ſit controuerſia, vt tradit Carleual. *de Iudic. diſput.2. num.*524. *ad fin.*

Veritas huius propoſitionis patet, tùm quia ratione delicti quilibet, licet alienigena ſit ſubditus Iudici, qui in loco delicti ius dicit, *l.* 1. *C. vbi de crimin. agi oport. cap. fin. de for.compet.* Conciol. *reſolut.crim. verb.Forus, reſolut.*1. *num.*1. Card. de Luca *de iuriſdict. diſc.*57. *num.* 2. tùm etiam quia vulgaris propoſitio, quod Rex fundat propriam iuriſdictionem ad pœnas irrogandas ſingulis laicis, qui in Regno degunt, vt in indiuiduo huius controuerſiæ poſt Auendan. Solorzan. Anſald. Cutell. & alios, tradit Inquiſitor Gonzal. *lib.* 1. *Decret.in repetit.cap.vlt.de offic.Archid. nu.*9. in tantùm, vt quicunque laicus præſumatur cum talis vnuſquiſque naſcatur, vt fusè probat Cortiad. *deciſ.*13.*num.*8.

Hinc fit, vt non docto de poſitiua exemptione Rei, Inquiſitor ab vlteriori petitione remiſſionis debet abſtinere, Fontanell. *deciſ. Cathalon.* 329. *numer.* 19. *to.* 2. Gonzal. *ſupradicto num.* 9. & dixerat antea *num.* 3. §. *tandem*, Ciarlin. *controuerſ. cap.*120. *num.* 26. 27. *&* 28.

Aliter namque vim inferret, ac Regiam iuriſdictionem perturbaret, Matth. Sanz. *de re crim. contr.*78.*num.*35. Solorzan.*de iur. Indiar. poſt plures lib.*3. *cap.* 24. *num.* 52. vbi quod in inſtructionibus, illis præcipitur ne iuriſdictiones extendant ad cauſas in Schedulis non expreſſas, alias excommunicationem incurrant, de qua per ſolum Papam abſoluantur.

Tantùm autem abeſt, quod exemptio Rei in his terminis ſubſtineatur, quin potius caſus iſte in corpore iuris Canonici non habeatur: nam quod attinet ad *Clement.* 2. *§.vlt. de Hæret.* ibi proponitur alter, quando ſcilicet Miniſtri Inquiſitionis in officio delinquunt, vel ab alijs impediuntur, dum proprium munus exercent, prout aduertunt Gonzal. *vbi ſupra num.*5. *&* 12. Anſald. *de iuriſd. par.*2. *cap.*6. *nu.*28. & concordantes adducit Inquiſitor Fermoſin. *de confiſcat. bonorum in S. Offic. par.*2. *allegat.* 13. *num.* 6. vbi ſolidum hoc motiuum per contrariam conſuetudinem, conantur euitare, Ciarlin. *dicto cap.* 120. *nu.* 26.27. *&* 28.

Quinimò quod excluſo prorsùs Inquiſitore ſolus laicus in noſtris terminis procedat, tradiderunt Anſald. *de iuriſd. par.*2. *tit.*11. *cap.*5.*num.*179. *§.vlt.* & latius *cap.*6. *num.*29. vbi quod in Dominio Sereniſſimi Ducis, Clementiſſimi Domini Noſtri, ſecularis damnauit etiam pro ſimplici delatione armorum Familiares Inquiſitoris, quem laudat Gonzal. *vbi ſupra num.* 12. *§.Alijs verò*, *poſt* Pont. *de matr.lib.*5.*cap.*12. *§. vnic. poſt num.* 12. & idipſum teſtatur Buoninſegnius Hiſtoricus Florent. *lib.* 3. dùm ait *de menſe Februarij anni* 1344. per Excelſam Florentinam Rempublicam acriter fuiſſe damnatum Nuncium Inquiſitoris pro ſimplici armorum delatione, cui tanquam approbato Hiſtorico venit deferendum, Rota *coram* Coccin. *deciſione* 1867. *num.*36.37. *&* 38. & alibi paſſim.

Et reuera cum ius ſcriptum Inquiſitoribus non ſuffragatur vix eſt, vt ad conſuetudinem conuolent moribus, vel Principum priuilegijs, in quibus Prouincijs dumtaxat iuductam, à qua conſuetudine, iuxta mediam quorumdam ſententiam pendet huius quæſtionis reſolutio, vt videre eſt ex Narbon. *ad l.l.Regias, tit.*1. *de la Iuriſdict. Real. l.*20. *concord. famil. S.Inquiſit. gloſ.* 6. *num.* 6. cuius verba tranſcribit, & commendat Fontanell. *dicta deciſ.* 329. *num.* 20. vbi quod idem ſeruat Senatus Neapol. & cum hac diſtinctione procedit Aduocatus Fiſcalis Sancti Officij, Carena *par.* 1. *tit. de famil. S. Offic. tit.* 14. *num.* 22. necnon Inquiſitor Fermoſin. *d. allegat.*13. *num.* 11. *in fin.* vbi, quod Inquiſitores in Hiſpania hanc iuriſdictionem acquiſiuerunt ex longæua conſuetudine; *& num.*12. *ad medium*, vbi quod hæc conſuetudo fuit per Regem canonizata; *& num.* 30. quod vbi viget conſuetudo legitimè præſcripta Inquiſitor non dicitur iuriſdictionis vſurpator; *& num.* 58. vbi quod ſimilis conſuetudo fuit ſeruata in Hiſpania ſpatio 160. annorum, & vltra, Ciarlin. *dicto cap.* 120. *num.* 15. *&* 18. vbi ex profeſſo Carenam amplectitur.

Cæterùm quod hæc eadem iuriſdictio Inquiſitoribus in Hiſpania tributa vtpotè à Regijs concordatis, & ſchedulis pendens tam in origine, quam in progreſſu merè laicalis ſit reputanda, diſcuſſo ad partes articulo, firmat Pont. *de matrimon. lib.* 5. *cap.* 12. *§. vnic. à num.* 15. vbi quod Rex Catholicus in his, quæ concernunt delicta merè profana laicorum, modificat, vel ſuſpendit iuriſdictionem, quæ profectò non faceret, ſi non eſſet laicalis, itaut contrarium aſſerere craſſiſſimam ignorantiam redoleat, quem ſequitur Cutell. *ad l.Siculas, §. Conſtitutio Regis Martini, poſt cap.*21. *in dict. pro concord. inter Inquiſit. & Officium Ordin. cap.* 1. *&* 2. alijque apud Cortiad. *deciſ.*30. *num.* 43. *in fin.* Baron. *de effect. minor. ætat. circa ſpiritual. effect.* 7. *num.* 103.

Et res extra difficultatem ponitur dùm grauiſſimi Doctores in Hiſpaniarum Regnis verſati, teſtantur Inquiſitores citra caſus hæreſis, in delictis eorum Familiarium, procedere ſolùm in vim Regij priuilegij, vt videre eſt ex Amat. *reſolut.* 52. *num.*4. *§.Contrarium*, Fontanell.*d.deciſ.*329.

num. 17. Inquiſitor Fermoſinus ad extenſionem propriæ iuriſdictionis ſcribens, *d. allegat.* 13. *num.* 8. *& 9.* vbi quod Regis priuilegia hunc caſum expreſsè non complectuntur; *& num.* 12. vbi quod Rex confirmauit conſuetudines extenſiuas iuriſdictionis Inquiſitorum; *& num.* 24. vbi quod à Rege abſque Bullis Pontificum dimanauit; *& num.* 48. vbi quod ſemper recurrendum eſt ad Concordata; *& num.* 57. vbi quod ſola voluntas Regis ſupplet rationem competentis iuriſdictionis, quæ à priori per Inquiſitores aſſignari non poteſt, Solorzan. *de iur. Indiar. lib.* 3. *cap.* 24. *& 62.* vbi quod proceditur iuxta Concordata Regum, quæ per extenſum adducit Cortiad. *dicta deciſ.* 30. *num.* 43. *in fin.* poſt plures, quos longum foret transſcribere Anſald. *de iuriſdict. par.* 2. *tit.* 11. *cap.* 6. *num.* 10. *& 17.*

Quod euidenti ratione comprobatur nam ſi delinquant Familiares Inquiſitorum in criminibus exceptis in Concordatis Hiſpaniæ, non dicuntur ſpoliari priuilegio fori Inquiſitoris, eo quod illud nunquam fuerunt adepti in diminutionem laicalis iuriſdictionis, cum priuatio ſupponat habitum, vt benè explicat Parexa *de edit. inſtr. lib.* 1. *tit.* 2. *reſol.* 6. *num.* 87. 88. *& 89.* quem cum alijs laudat Cortiad. *d. deciſ.* 30. *num.* 43. *in fin.*

Et quod plus vrget, quamplures ſunt caſus delictorum non hæreticalium, quorum notionem idem Rex Catholicus ſibi reſeruauit, vt videre eſt ex Concordatis ex Doctoribus apud Carleual. *diſp.* 2. *n.* 512. *& 522.* Cortiad. *dicta deciſione* 30. *num.* 82. Gonzal. *vbi ſupra nu.* 12. *ad medium, & nu.* 13. Parexa *dicto tit.* 2. *reſolut.* 6. *num.* 87. *& ſeqq.* Solorzan. *lib.* 3. *cap.* 24. *num.* 60. *& ſeqq.* Fermoſin. *d. allegat.* 13. *num.* 22. *& ſequen.*

Eò libentiùs hæc omnia ſunt recipienda, quia ſi Inquiſitor huiuſmodi delicta Familiarium cognoſceret, plerumque euaderent impuniti, vt obſeruat Anſald. *de Iuriſd. par.* 2. *d. tit.* 11. *cap.* 5. *num.* 65.

His iactis fundamentis tolluntur ea, quæ exaduerſo ſolent allegari, quare, ne cum æquiuoco procedatur probari debet per Inquiſitores iuriſdictio in delictis Familiarium, non circa hæreſim, vel huiuſmodi, ſed in merè profanis, qualis eſt caſus controuerſiæ, quod (circumſpecta conſuetudine, vel Regio priuilegio) fieri non poterit, cum huiuſmodi iuriſdictio ſit merè laicalis, vt *ſuperiùs* fuit inſinuatum.

Quare non obſtant Doctores, qui ſolent ad hunc effectum allegari, nam

Paramus ad hominem confutatur per Pont. *dicto §. vnico num.* 15. vbi quod turpiſſimè labitur.

P. Diana, qui Pontio, & Cutello non adhæret eſt minimæ auctoritatis, nam, vt ait Arias de Meſ. *var. lib.* 2. *cap.* 34. *num.* 24. totus ferè eſt in probandis, quæ iuriſdictioni Eccleſiæ magis fauent, & in propoſito non placet Cortiad. *dicta deciſ.* 30. *num.* 43.

Narbona proſternitur per Cutell. quem laudat Fontanell. *dicta deciſ.* 329. *num.* 18. & non data contraria conſuetudine fauore laicorum reſpondet, & concludit Fontanell. *num.* 20.

Gratian. examinatur per Anſald. *par.* 2. *tit.* 11. *cap.* 6. *per tot.*

Cæteris verò quampuribus ad trutinam poſitis per Cortiad. *d. deciſ.* 30. *num.* 43. idem non adhæret, & ſatisfacit.

Cauendum igitur eſt, nam plerique qui indiſtinctè pro Inquiſitione ſcripſerunt, vel tutantur propriam iuriſdictionem, quales ſunt Fermoſin. & Gonzal. vel ſtudent extendere Eccleſiaſticam iuriſdictionem, vt de Sperello, quem Eccleſiæ immunitatis nimium zelatorem dicit, & admonet Card. de Luca *de iuriſdict. diſc.* 67. *num.* 5. Vel iuxta Concordata Hiſpaniarum loquuntur, vt patet ex Pont. *de matrim. vbi ſupra num.* 15. Carleual. *diſput.* 2. *num.* 508. Caren. *de Offic. S. Inquiſit. par.* 1. *tit.* 14. *nu.* 17. Ciarlin. *cap.* 120. *poſt nu.* 28. *&* 35. Solorzan. Fermoſin. & Gonzal. locis ante *allegatis.* Quæ Concordata in Regnis Hiſpaniarum de vna ad aliam Prouinciam non extenduntur, Ciarlin. *dicto cap.* 120. *num.* 29. Anſald. *par.* 2. *tit.* 11. *cap.* 6. *nu.* 17. Gonzal. *ibidem num.* 6. *&* 12. *ad fin.*

Nec turbat replicatio, quod Summus Pontifex eximere valeat Officiales Inquiſitionis à iuriſdictione laicali, nam hoc cum grano ſalis eſt recipiendum, quatenus ſcilicet, materia ſpiritualis ob fidei incrementum id exigat, alioquin enim Summus Pontifex poſſet Reges ſubditis ſpoliare, quod Canonibus, Sanctis Patribus, & claſſicis Doctoribus repugnare latè explicat Gonzal. *vbi ſupra n.* 11. *&* 12. vbi quod tunc demùm res caret difficultate, quando accedit conſenſus Principis; quo caſu idem Gonzal. admittit, Principem iuriſdictionem concedere, quod pluribus medijs exornat, ſuperuacanea tamen videtur inſpectio, cum poteſtas iſta (modo quo ſupra coarctata) non oſtendatur ad actum reducta per Bullas, vel Canones, quibus laici in his terminis Inquiſitoribus priuatiuè ſubijciantur.

Fortiùs quia agitur de viliſſimo Nuncio, in quo viget minor ratio priuilegij, quod in Hiſpania concedi nouimus, vel quia Officiales à Miniſterio Sancti Officij non diſtrahantur, vel quia gratis inſeruiant, vt obſeruat Carleual. *dicta diſput.* 2. *num.* 510. aliique *ſupra* laudati: Dum tamen in Nuncio non eligitur induſtria

perſonæ, neque ille gratis inſeruit, vt concludit Caren. *de Offic. S.Inquiſit. par.* 1. *tract.* 15. *de Nunc. & Curſ. S. Offic.* §. *vnica num.* 2.

Animaduerſio, quod Familiares Epiſcoporum gaudeant priuilegio fori, ideoque idem dicendum ſit in alijs Inquiſitorum, propter æquiparationem inter illos inductam, non videtur tuta: tùm quia contrarium fuit oſtenſum in indiuiduo Inquiſitorum, quibus additur Tondut. *de prauent. par.*1. *cap.*29. *num.*31. vbi quod in Ciuitate Auenionen. Ditionis Pontificiæ, triginta annis contrarium vidit practicari. Tùm etiam quia poſt Concil. Trident. iuxta veriorem, & magis receptam ſententiam, Familiares Epiſcoporum hoc iure non gaudent, vt poſt Scacc. Farinac. admonet Carleual. *diſput.*2. *num.*509. *in fin.* Pereyra *de man. Reg. cap.*10. *num.* 13. *ad fin.* Theſaur. iun. *quæſt. forenſ. cap.*77. *lib.*3. & vnum pro multis allegare ſat erit, Gonzal. *ad d. cap. vlt. de Offic. Archid. num.* 3. *& ſeqq.* vbi probat contrariam ſententiam eſſe deſtitutam Textu, & ratione, ideoque ſpernendum eſſe numerum Doctorum inconſultò loquentium, cum præponderent fundamenta pro laicis militantia.

Quod difficultatem non patitur ſi pro laicis vigeat contraria conſuetudo, vt ex Clar. & alijs proſequitur Pereyra *ibidem*, P. del Bene *de Immunit. cap.*4. *dub.* 15. *num.* 15. *&* 19. Theſaur. iun. *dicto cap.* 78. Graſs. *de effect. Cleric. effect.* 1. *num.* 389. Gonzal. *vbi ſupra*.

Quam in gratiam laicorum ſeruari Hetruria teſtatur Anſald. *de Iuriſd. par.* 2. *tit.*11. *cap.*5. *num.*60. quem ſequitur Gonzal. *ibidem num.* 3. *& ſeqq.* qui de ſimili conſuetudine Caſtiliana teſtatur Danz. *in pugn. DD. tit. de Cler. & famil. Cleric. nu.*21. 22. *&* 23. vbi quod ità ſeruatur in Regno, Daniel de Nobil. *diſput.* 27. *num.* 13. *ibique in addit. num.* 2. vbi de conſuetudine Lucana Card. de Luca *de iuriſdict. diſcurſ.* 67. *num.* 3. vbi quod in pleriſque Principatibus hæc conſuetudo ſeruatur.

Hactenùs dicta Iuris allegatio.

Cui placeat audire reſponſionem, prout *infra*.

RESPONSIO.

NVncius Inquiſitionis Senen. qui, vt ſupponitur, patrauit delictum extra munus ſibi demandatum, vti Miniſter Sancti Tribunalis eſt exemptus à iuriſdictione laicali, ideoque non poteſt retineri in carceribus laicis, ſed eſt remittendus ad Tribunal Inquiſitionis, Simancha *de Cathol. Inſtit. tit.*41. *rubr. de Miniſtr. nu.* 19. *& ſeqq.* Paramus *de orig. S. Inquiſitionis lib.*3. *quæſt.* 6. *num.* 27. Roias *ſingul.* 101. P. del Bene *de Immunit. Eccleſ. par.*1. *cap.* 4. *dubit.* 14. *num.* 11. 12. *&* 13.

Etenim eo ipſo, quo laici ſunt Miniſtri Inquiſitionis mutant forum Regum, & Principum ſecularium, quia iuriſdictio temporalis deſinit mutatione perſonæ, vt egregiè notat Fermoſinus *in allegat. fiſcal. par.* 2. *allegat.* 13. *ſub num.* 24. *& num.* 47. *in fine*, optimè Narbona *to.* 2. *in* 3. *parte Recopill. lib.* 4. *tit.* 1. *l.* 20. *Gloſs.* 22. *ſub num.* 25.

Et quocunque loco deliquerint, ſubſunt Inquiſitoribus, cum exemptio competat eorum perſonis ratione officij *ex reg. priuilegium* 7. *de regul. iur. in* 6. quam nouiſſimè illuſtrat Raymundus Nidus *ibid.*

Adeout ſi contentio ſit ſuper competentia iuriſdictionis inter Iudicem Eccleſiaſticum, & ſecularem, vt in præſenti caſu, de iure cognitio competentiæ pertinet ad Eccleſiaſticum, Iaſ. *in l.* 2. *Si quis in ius vocatus*, Butr. *in cap. Cæterum de Iudic. col.*3. Couuar. *pract. capit.* 33. *numer.* 1. Guttier. *pract. lib.* 1. *quæſt.* 6. *num.* 2. Valenzuela *conſ.* 42. *num.* 9. plures adducit Barboſa *in Paſtoral. allegat.* 106. cum alijs, & cum multis P. Diana *par.* 7. *tract.* 10. *reſol.* 5.

Quod autem Miniſtri S. Inquiſitionis ſint exempti à Iudicibus ſecularibus etiam in delictis communibus extra officium commiſſis probatur pluribus rationibus.

Quandoquidem certum eſt, quod Inquiſitores hæreticæ prauitatis poſſunt, & debent habere Miniſtros, & Officiales cauſa exercendi eorum officium, & miniſterium, eſt Textus *in Clement. Nolentes* 2. *de Hæret. ad finem*, ibi, *nec Officiales niſi ſibi neceſſarios habeant*, Ioannes Vigeſimuſſecundus reſcripto quodam incipiente, *Exigit ordinis veſtri*, edito *anno Domini* 1321. Roland. à Valle *conſ.*37. *nu.*9. *lib.*4. Couuar. *lib.* 2. *Var. cap. vlt. in fine*, Decian. *in tract. crim. lib.* 8. *tit. de probib. armorum, cap.* 3. *num.* 19. *to.* 2. Abbas *in cap. Significaſti de officio Delegat.* Villadieg. *in tract. de Hæret. quæſt.*11. *num.* 15. Simancha *de Cathol. inſtit. tit.* 41. *num.*55. Lucerna Inquiſit. Bernard. Comenſ. *verb. Inquiſitores*.

Quodque Inquiſitores habent priuilegium, & exemptionem ab ordinaria iuriſdictione tam Eccleſiaſtica, quàm ſeculari, vt colligitur ex Breue Alexandri Quarti, incipit *Ad Extirpandam* dato *anno* 1259. & ex Bullis Innocentij, Pij, Vrbani, Clementis Quarti, Alexandri Sexti, & Leonis Decimi, ibi, *à iuriſdictione eximimus, & totaliter liberamus*, Roias *de Hæret.* 2. *par. tit. de priuileg. Inquiſit. num.* 417. Eymeric. *in direct. par.* 1. *qu.* 21. vbi Pegna *comm.* 7.

Igitur inde fluit eorum Nuncios, Notarios, carcerum Cuſtodes, & reliquos Inquiſitionis Miniſtros, adeò neceſſarios eſſe, vt ſine ipſis Inquiſitorum munera

exerceri commodè non valeant, & ideò vnum corpus cum ipſis fiunt, & tam in criminalibus, quàm in ciuilibus, abſque vlla limitatione gaudent eodem priuilegio fori, ac Inquiſitores ex traditis à Mandoſ. *in tract. de priuileg. ad inſtar Gloſs.* 11. *num.* 72. tradit. Narbona *d. Gloſs.*22. *nu.*15. Fermoſin. *dicta allegat.* 13. *ſub num.* 3. & faciunt iura *in l.* 2. §. 1. ibi *Poteſt illic habitare non ſolus, verum cum familia quoque ſua, ff. de vſu, & habitatione, l. Medicos* 6. *l. vlt. C. de Profeſſoribus, & Medic. lib.*10. *l. Seruator* 4. ibi, *& homines eorum, &c. C. de dignitatibus lib.* 12. *cap. Licet de priuileg. lib.* 6. ibi *cum conceditur, &c.* optimè Fragoſ. *de regim. Reipubl. par.* 2. *lib.*5. *diſput.* 13. §.10. *num.* 15.

Sicuti competit regulariter priuilegium illis Familiaribus, & domeſticis, ſine quibus Priuilegiatus commodè ſuo priuilegio vti non poteſt, vt docet Oldrad. *conſ.*11. incipit *thema tale eſt, & conſ.*293.*n.*5. Io. Ant. Niger *in Extrauagante vnica num.* 93. *verſ. Aduerte tamen de vita, & honeſtate Clericorum,* & ante eos Bartol. *in tract. repreſal. par.* 7. *quæſt.* 7. *principali num.* 8. Bald. *in l.* 1. *C. de vxor. milit. & in Authentica habita C. ne filius pro patre,* Felin. *in cap.*2. *colum.*2. *verſ. Tene iſtam concluſionem de foro competen.* Gratian. *diſcept. forenſ.* 233. *num.* 6. & 7. Theſaurus *decıſ.* 22.

Atque hinc eſt, quod per exemptionem Eccleſiæ Miniſtri eius quoque cenſentur exempti, *cap.* 1. *de priuileg. in* 6. Alberic. *in l. inter eos, ff. quibus cauſis maior.* Afflictus *in rubr. de Iudicibus*, Franchus *in proœmio* 6. *nu.*11. *vol.*3. *in gloſs. verbo Scholaribus,* Imol. *in Clement. vnic. num.* 9. *de reliq. & venerat. Sanctorum*, poſt Cyn. *in l. omnes, C. de Epiſc. & Cler.* & Bald. *in d. Authent. habita ne filius pro patre.*

Rationem reddit Anchar. *in proœmio* 6. *num.* 11. quia famuli ſunt appendices Dominorum, quod etiam voluit Hoſtien. *in cap.* 1. *de Locat.*

Et propterea priuilegium eis quoque competit, Bartol. *in l. Iubemus*, §. *Sanè num.* 14. *C. de Sacroſ. Eccleſ.* Iaſon *in l. Error col.*4. *C. de iuris, & facti ignorant.* Caſſan. *in cathalog. Glor. Mundi par.* 7. *conſid.* 49.

Et in puncto Nuncij, ſine quo commodè iuriſdictio Sancti Officij exerceri non poteſt, quod gaudeat priuilegio fori, etiam in delictis communibus, Formoſin. *d. allegat.* 13. *ſub num.* 21. Narbona *d. l.* 20. *num.*19. *& eſt plena deciſ.* 36. *Regentis à Ponte ſignanter à num.* 7. *vſque ad num.* 11.

Quæ longè faciliùs militare videntur, quia dùm Inquiſitoribus de iure conceſſum eſt, vt poſſint habere familiam armatam, *Clement.* 2. *de Hæret.* Rojas *eodem tit. par.*2. *num.* 422. Pegna *par.* 3. *comment.* 105. Molin. *de Brachio ſeculari cap.*18. *n.*11. Roland. *conſ.*37. *num.* 9. *colum.* 4. P. Diana *par.* 4. *tract.* 8. *reſolut.* 31. Barboſa *de poteſt. Epiſcopi allegat.* 107. *nu.*6. Bouadill. *in polit. lib.* 2. *cap.* 17. *num.* 88. Farinaccius *qu.*182. *num.* 91. *Caren. par.*1. *tit.*14. §. 1. Narbona *ad l. Reg. d. l.* 20. *num.* 85. Fermoſin. *in cap. Eccleſ. Sanctæ Mariæ* 10. *quæſt.*58. *nu.*25. *& num.* 31.

Conſequens eſt, vt dicta Familia in quocunque caſu contigibili, ſit extra iuriſdictionem ſecularem, aliàs enim, ſi alijs Iudicibus ſecularibus, & Eccleſiaſticis, liceret eam incarcerare, punire, ac illius cauſam cognoſcere, magna ſequeretur iniuria, & ingens detrimentum in cauſis fidei, totaque auctoritas, & poteſtas, Inquiſitorum euerteretur, ac nulla eſſet, tam præexcellens poteſtas, dignitas, ac iuriſdictio, qua ipſi potiuntur, quia vti Pontificis delegati, non ſolùm vices eius gerunt, ſed locum tenent, *cap. Si quis Epiſcopus* 2. *quæſt.* 6. *cap. fin.* 93. *diſtinct.* Et ſunt maiores quolibet Iudice ordinario, Textus *in l. ille, à quo*, §. *Tempeſtiuum, ff. ad Trebell. cap. Sanè lib.* 2. *cap. Significaſti de officio Delegati, cap. Paſtorali*, §. *Præterea verſ. cum Delegatus de offic. Ordinarij.*

Quinimò Inquiſitionis Miniſtri, & Familiares fruuntur maioribus prærogatiuis, exemptionibus, & priuilegijs, quam familiares Epiſcoporum, vt fusè oſtendit Roias *in tract. priuileg. Inquiſitorum, & de ſingularibus fidei*, Ludouicus à Paramo *de orig. Inquiſit. tit.* 1. *cap.* 4. *per tot.* Narbona *dicta l.* 20. *gloſs.* 22. *num.* 3.

Epiſcopi autem, qui tantundem iuriſdictionem Eccleſiaſticam habent, poſſunt liberè cognoſcere cauſas ſuorum Familiarium, etiam in delictis communibus commiſſis extra officium, quamuis Familiares laici ſint, & merè ſeculares exiſtant, vt in terminis aſſerunt plurimi relati à P. Diana *par.*3. *tract.*1. *reſol.*12. *par.*4. *tract.*1. *reſol.*30. *par.* 5. *tract.* 1. *reſol.* 1. & pro hac ſententia notandi ſunt, Barboſ. *de offic. & poteſtate Epiſcopi par.* 3. *allegat.* 107. *num.* 11. Ricc. *in prax. fori Eccleſ. par.*1. *reſol.*471. Bonacc. *in Bulla Cœnæ Domini diſp.*1. *quæſt.*16. *punc.*3. *num.* 7. Squillant. *de priuileg. Cleric. cap.* 7. *num.* 54. Donat. Anton. de Marin. *quotid. reſol. lib.*5. *cap.* 217. *num.* 2. Gauant. *in man. Epiſcop. verb. forum Epiſcopi nu.*31. Gratian. *deciſ.* 233. *& diſceptat.* 340. P. del Bene *de immunit. d. cap.* 4. *dubit.* 15. & diligenter Canoniſtas, & alios colligit Fermoſinus *d. allegat.* 13. *num.* 42.

Igitur ſi Epiſcopi cognitionem habeant ſuorum laicorum Familiarium, ſimiliter etiam, & Inquiſitores de ſuis Miniſtris, & Familiaribus laicis, quia ſunt maiores Ordinarijs, valebunt cognoſcere, vt ex argumento à ſimili latiùs ratiocinatur

Narbona *ad d. l.* 20. *num.* 4. Pegna *ad Directorium Inquiſitorum par.* 3. *in quæſt.* 56. *comment.* 105. *verſ. Poſtremò in hac quæſt. vſque ad finem,* Fermoſinus *d. allegat.* 13. *num.* 42. Carena *par.* 1. *tit.* 14. §. 5. *num.* 19. *&* 20. Carleual. *de Iudicijs, lib.* 1. *tit.* 1. *diſput.* 2. *quæſt.* 6. *ſect.* 6. *num.* 509.

Nec refert, quod ex aliquibus Doctoribus contra relatis, Familiares Epiſcoporum hoc iure non gaudent.

Etenim 67. Doctores ſolerti labore à P. Diana congeſti *par.* 6. *tract.* 2. *reſolut.* 82. magis communiter affirmant, famulos Epiſcoporum, etiam laicos gaudere priuilegio fori Eccleſiaſtici, de quorum numero ſunt plures Hiſpani, nempe Rodericus à Aucnha, Narbona, Torre-blanca, Villapand. Ambroſius Marellia, Bellug. & alij, & 24. Doctores ferè omnes Regios refert Carleual. nuper allegatus, quorum ſententia apertiſſimè probatur ex *cap. fin. de offic. Archidian.*, *&* *Concil. Tolet.* 3. *in cap. Eccleſiarum Seruos* 12. *quæſt.* 2. quos Textus malè Pereyr. Theſaur. Iun. & alij contra allegati eludunt, nam in primo omnes Epiſcoporum Familiares, abſque perſonarum, aut cauſarum diſtinctione à iuriſdictione ſeculari immunes declarantur, & in ſecundo licet id dicatur de Seruis perpetuis, Doctores tamen ex connexione materiæ ad fauorem familiæ Epiſcoporum eo vtuntur, idque comprobatum fuit ex pluribus declarationibus Sacræ Congregationis cum approbatione duorum Summorum Pontificum, nempe Pauli Quinti, & Vrbani Octaui, vt per Dianam *d. tract.* 2. *reſol.* 2. *&* 4.

Vnde hodie à cordatis iuris nihil curandum eſt de Pereyra, Theſaur. Iun. Gonzal. & alijs; dùm Sacra Congregatio, Summique Pontifices ità Canones interpretati ſunt. Pontificis enim proprium eſt Canones declarare, *cap. Cappellanus de fer.* Solorzan. *de iure Indiar. lib.* 2. *cap.* 24. *num.* 40. *tom.* 1.

Prædictis omnibus, quod nempe Inquiſitores habent iuriſdictionem in ſuos Miniſtros pro delictis extra officium commiſſis, accedit obſeruantia, per quam oſtenditur, quæ ſit interpretatio vera, & iuri conformis, Honded. *conſ.* 92. *num.* 30. *lib.* 1. Addens ad Ludouiſ. *deciſ.* 84. *num.* 8. Rota *deciſ.* 574. *num.* 3. *par.* 1. *diuerſorum, &* *deciſ.* 608. *num.* 2. *par.* 2. *recent.*

Quoniam in quibuſcunque Principatibus, & Regnis vbi ſunt Inquiſitores ipſi exercent iuriſdictionem in ſuos Miniſtros, & Familiares pro delictis ab illis extra officium commiſſis, vt per Cutell. *ad leges Martin. in C. leg. ſecul. ſub tit. de iuriſd. in ſeculares*, Gratian. *diſcept.* 340. Carleual. *de Iudic. to.* 1. *diſp.* 2. *ſect.* 6. *quæſt.* 6. Giurb. *conſ.* 96. *num.* 27. *&* *ſeqq.* Cancer. *Var.* 2. *par. cap.* 2. *de iuriſdictione ex nu.* 33. Narbona *ad d. l.* 20. *gloſ.* 22. Fermoſinus *d. allegat.* 43. *&* *de for. compet. cap. Cum contingat.* 13. *quæſt.* 11. quæ quidem iuriſdictio eſt Apoſtolica, & Eccleſiaſtica, & non Regalis, ſeu laicalis, vt fusè, & luculenter oſtendit Fermoſin. *d. leg.* 13. *per. tot.* & ſignanter *num.* 5. 10. *&* 32. Narbona *d. l.* 20. *gloſ.* 22. & alij relati per Cortiad. *deciſ.* 30. *num.* 43. quos longum eſt tranſcribere.

Idque clarè comprobatur, ex quo iuriſdictio Inquiſitorum in omnibus cauſis annexis fidei, vt ſunt cauſæ Miniſtrorum, & Officialium Sancti Tribunalis eſt Apoſtolica, *cap. Per hoc, cap. Vt officium de Heret. in* 6. *cap. Ad abolendam in fine extra eodem*, Pegna *in* 3. *part. Directorij quæſt.* 4. *comment.* 43. *&* *quæſt.* 21. *comment.* 70. *verſ. An ante hoc priuileg.* Zanchin. *in tract. de Hæret. cap.* 1. Simancha *de Cathol. inſtit. tit.* 25. & *tit.* 34. Decian. *in tract. crim. par.* 1. *lib.* 5. *tit. de Inquiſitione num.* 2. 7. *&* 10.

Nec obſtat argumentum contrarium, quod ſcilicet dicta iuriſdictio ſit laicalis, ex quo in multis Regnis, & Principatibus adempta ſit in nonnullis caſibus Inquiſitoribus iuriſdictio in Miniſtros, & Familiares.

Quandoquidem non fuit ablata iuriſdictio, ſed modificata, eò quia exceſſiuus erat numerus Familiarium, quem oportuit ordinatione aliqua præfiniri, & ne homines ſpe impunitatis, & remiſſionis pœnæ, abuteretur priuilegio, grauiſſima perpetrando crimina, ideò aliqui caſus particulares fuerunt excepti, vt notat Fermoſinus *d. allegat.* 13. *num.* 8. *&* *num.* 19. & declarat Gonzal. *ad d. cap. fin. ſub nu.* 12. *de offic. Archiadiac.*

Omnes enim abuſus hac in re eſt contra intentionem Summi Pontificis notant ad rem, Saled. ad Bernard. Diazz. *cap.* 150. *à num.* 23. Carena *d. par.* 1. *tit.* 15. §. 4. Gonzal. *vbi ſupra*.

Benè autem poterit Summus Pontifex Officiales, & Miniſtros Sanctæ Inquiſitionis etiamſi ſint laici eximere à poteſtate laicali, nam licet Pontifex ad eximendum laicos à iuriſdictione ſeculari non habeat dominium directum, vt plerique etiam inter Theologos docent, quod tamen affirmat inter alios Solorzan. *lib.* 2. *cap.* 22. *num.* 17. *to.* 1. habet ſaltem indirectum, & habitum ex iuſta cauſa exercendum, & ideo ex iuſta cauſa poteſt eximere laicos à poteſtate laicali, vt ad rem ponderat Fermoſin. *dicta allegat.* 13. *num.* 33. Gonzal. cum pluribus *ad d. cap. fin. de offic. Archidiac. ſub num.* 11. *verſ. Dixi*, alios plures adducit Fermoſin. *ad cap. Eccleſiæ S. Mariæ* 10. *de conſtit. ſub num.* 36.

Iuſta autem cauſa in noſtro caſu eſt, quod cum miniſterium horum Officia-

lium, & Miniſtrorum Sancti Officij, ſine quibus S. Tribunal conſiſtere non poteſt, ſit neceſſarium ad bonam, breuemque expeditionem cauſarum fidei ab eiſque dependentium, ſi in ſuis cauſis ciuilibus, & criminalibus non poſſint gaudere priuilegio fori Inquiſitionis, ex eo ſolo turbatur finis ſpiritualis, in quem ipſi aſſignati ſunt, & etiam iuſta cauſa eſt honor, & reuerentia dignitati Apoſtolici Delegati debita, quæ per carcerationem Miniſtrorum ſecutam de ordine laicorum, valde diminueretur in detrimentum Religionis. Summa autem eſt ratio, quæ pro Religione facit, *l. ſunt perſonæ, ff. de relig. & ſumpt. funer.* & ponderat Fermoſin. *in d. alleg.13. num. 34. & 35.* & ex pluribus Gonzal. *vbi ſupra.*

Hinc patet quale fundamentum fieri poſſit in auctoritate Anſaldi, Baſilij Pontij, & Boninſegni in Hiſtoriis Florentinis, quoniam deſumpto Gonzalez à Me *vbi proximè* allegato, qui ſolùm refert dictum Anſaldi, aliàs potiùs militat in caſtris noſtris.

Anſald. *de iuriſdict. par. 2. tit. 11. cap. 5. num.179. & cap.6. num. 29.* nullum fundamentum diſcutit, quod faueat Inquiſitoribus, & eſt infenſiſſimus Eccleſiaſticis, & Immunitati Eccleſiaſticæ, vt doctiſſimè oſtendit Sperell. *deciſ. 582. per tot.*

Vltra quod rationes per eum allegatæ non ſubſiſtunt, quia quod in Clementina *Nolentes, de Hæret.* expreſsè non dicatur, quod Inquiſitores poſſint procedere, ſi eorum Miniſtri delinquant extra officium nihil facit ad rem, quia cum Inquiſitoribus detur iuriſdictio, quoad principale, & concedatur quod poſſint habere Miniſtros; iuſtum,& de iure eſt, vt eos habeant cum omni exemptione, & cæteris requiſitis ad vſum ſuæ iuriſdictionis, ex *l. 2. ff. de iuriſdict. omn. Iudic. cap. Præterea, de offic. Deleg.* argumento eorum, quæ tradit Gurb. *ad conſuetud. Meſſanen. cap.6. par.1. à num. 13.* Ant. Bellon. *conſil.1.* Valenzuel. *conſ.62. num.7. lib. 1.* Gratian. *to. 5. diſcept. cap.920. num.2. & 3.*

Alia ratio, quod delictorum punitio proprio Domino committatur decidetur à Gonzal. *dicto cap. fin. ſub nu. 18. de officio Archidiac.* & quidem poſſunt Inquiſitores eſſe Iudices in delictis ſuorum Familiarium, ſicut Leo, & Anthemius fecerunt in ſuos cubicularios, *l. 3. C. de Præpoſit. ſacr. Cubicul. lib.12.* & Zeno in Silentiarios *l.4. C. de Silentiar. eod. libro.*

Baſilius Pontius *de matrim. lib.5. cap.12. §.vnic. poſt nu. 42.* repetit fundamenta pro iuriſdictione regulanda in Familiares Inquiſitorum ſcripta à Ioſeph Mur, contra quæ fundamenta inſurgit Narb. *ad dictam l.20. gloſs.22. à n.43. & ſeqq.* vbi validiſſimè ea ſingillatim confutat.

Et quamuis contra Narbonam multa congerat Cutell. *in comment. ad ll. Sicil. ſuper Conſtitutionibus legis Martin.* poſt *cap. 21.* in diſcurſu pro concordia inter Inquiſitores, & Ordinarios.

Cutellum tamen refellit P. Diana *par.5. reſol. 1. tract. 1.* qui quicquid de eo ſcripſerit Arias de Meſa *lib. 2. cap. 34. num. 24.* vti eruditiſſimus, & pijſſimus, eſt Doctor maximæ auctoritatis, vt de eo ſcribit Paz. Iord. *to. 1. de rè ſacra lib.4. tit. 1. num. 319. in fine*, & in terminis noſtris laudatur, & approbatur à Fermoſino *dicta allegat. 13. num. 32.*

Exemplum autem allatum à Boninſignio Hiſtorico Florent. *lib. 3.* Nuncij ſcilicet Inquiſitionis damnati à Republica Florentina *de anno 1344.* ob delationem armorum poterat omitti, quia legibus, & non exemplis venit iudicandum, *l. Eos, §. ſuper his, C. de appellat. l. Seruus 13. ff. de ſtat. hominum,* Torre-blanc. *de iure ſpiritual. lib. 5. cap. 4. num. 19.*

Illis enim temporibus Reſpublica procedebat de facto, ac accidit in alio caſu relato à Scipione Amirato Hiſtorico Florentino *lib. 10. anno 1346.* in quo cum Reſpublica voluerit perturbare iuriſdictionem Inquiſitionis, Inquiſitor ſtrictè ſe gerendo protulit excommunicationem in Priores, & interdictum in Vrbem, ob quod Reſpublica plura incommoda, & damna paſſa eſt, vt ex Villanio refert Spondan. *in ſuis Annalib. anno 1345. num. 2.*

Et ſanè ſi vt oſtendit Narbona *ad dictam l. 20. gloſs. 22. à num. 56. vſque ad num. 66.* ſunt plures caſus, in quibus Inquiſitores poſſunt omnimodam iuriſdictionem in laicos exercere, eſſet res planè admirationis digna, ſi in delictis communibus ipſi deberent pati manibus ligatis, vt Iudices ſeculares contra proprios Miniſtros procederent, vnde cognitionem horum Miniſtrorum ad ipſos Inquiſitores iure optimo pertinere, teſtis eſt omni exceptione maior, & alienus nota ſuſpenſionis, magnuſque Carolus Quintus Imperator in litteris Prætorio Granatenſi miſſis 15. *Iulij* 1518. ibi,

Los ſus Criados, y Familiares de los Inquiſidores del dicho partido algunos de vos otros es entrometteys à conoſcer, e conoſcies perteneciendo el conoſcimiento dellos à los dichos Inquiſidores à quien pertenece, el conoſcimiento dellos.

Vt ad rem notat Fermoſin. *in d.alleg.13. num.4.* & ità ex pluribus contra Iudices ſeculares concludit Ciarlin. *controu. forenſ. cap. 120. num. 30. & 31.*

Quare æquali fiducia ſperatur, quod ſpretis auctoritatibus Doctorum à S. Sede Apoſtolica damnatorum, vt Cutellus,

Anſald. & Peregr. eandem reſponſionem emittere dignetur potentiſſimus, ac piiſſimus Coſmus Tertius Magnus Dux Hetruriæ ſibi ſubiectæ, cuius maiores ità proni fuere in Sanctæ Inquiſitionis Tribunal, vt in illius obſequium voluerint etiam amittere ſibi coniunctos arctiſſima neceſſitudine, vt colligitur ex Io. Baptiſta Adriano in eius Hiſtoria *lib.* 19. *anni* 1566. *fol. mihi* 755. *littera B.* & ex Scipione Amirat. in Hiſtoria Florentina *par.* 2. *eodem anno lib.* 35. *fol. mihi* 542. *littera B*, & ex Spondan. *in annual. anni* 1566. *num.* 4.

Et hæc dicta ſufficiant pro reſponſione ad allegationem Iuris exaduersò datam.

Conſultores pariter Sancti Officij in Ciuitate Neapolis ideò ſunt exempti à iu-
49 riſdictione ordinaria, quia non ſunt ſimpliciter Conſultores, ſed Miniſtri huius Supremæ, &c. quę vtitur corũ opera in fabricandis Proceſſibus cauſarum Sancti Officij, vt decreuit Sacra Congregatio *ſub die* 14. *Martij* 1640. & fuerunt ſuper hac exemptione datæ litteræ ad Archiepiſcopum Neapolitanum, quarum exemplar refertur à R. P. D. Epiſcopo Iuuenacen. *poſt votum* 69. 3. *tom.* licèt minùs correctum.

Sunt enim huiuſmodi Conſultores Miniſtri, ſine quibus commodè exerceri non poteſt iuriſdictio Sancti Officij: ideò intrat *Deciſio* 36. Ioan: Franciſci à Ponte.

Item Familiares, & Conſultores Inquiſitionis Meliten. gaudent priuilegio Fori
50 in criminalibus tam actiuè, quàm paſſiuè: in ciuilibus verò vbi tantummodò ſunt Rei non Actores, quicquid dixerit P. Salelles *lib.* 1. *cap.* 6. *reg.* 45. *num.* 50.

Nam cum quidam Inquiſitor prætenderet, quod Familiares poſſent conuenire ſuos debitores coram ipſo, Suprema, &c. ei reſcripſit *ſub die* 18. *Decembris* 1610. vt ſe retraheret ab huiuſmodi prætenſione, quæ reſolutio confirmata fuit *ſub die* 20. *Iulij* 1611.

Sicuti etiam Inquiſitori Meliten. ſcriptum fuit *de anno* 1641. vt ſe retraheret ab
51 alia prætenſione, quam habebat cognoſcendi, an ſui Familiares adimpleuiſſent præceptum annuæ Communionis in Paſchate, & ſignificatum ei fuit, Communionem generalem, quam faciebat in die Iouis Sancti non ſuffragari Familiaribus, Conſultoribus, & Miniſtris Sancti Officij, quin tenerentur ſumere Euchariſtiam in Paſchate à proprio Parocho.

Habent etiam Familiares Inquiſitionis Meliten. plura alia priuilegia; Nam eorum mancipia gaudent priuilegio Fori, nec poſſunt à Magno Magiſtro auferri pro ſeruitio Triremium Religionis, vt fuit reſolutum in Suprema, &c. reclamante Magno Magiſtro *ſub die* 20. *Iulij* 1618. & *die* 21. *Auguſti* 1631.

52 Debent tamen recludi in loco deſtinato à Magno Magiſtro qualibet nocte, vt fuit reſolutum *die* 21. *Iunij* 1581. Sed plura de his mancipijs videbimus *infra*.

53 Secundò, non poſſunt cogi ad retinendos equos pro defenſione Inſulæ ab Infidelibus, vt fuit reſolutum *ſub die* 28. *Decembris* 1606.

54 Tenentur tamen excubias facere in magna neceſſitate, vt ex Decreto *ſub die* 13. *Aprilis* 1600. Quod fuit extenſum ad omnes Familiares aliarum Inquiſitionum, vt *in vna Fanen. de anno* 1642.

55 Tertiò, ſunt immunes ab oneribus, & impoſitionibus, quæ à Magno Magiſtro imponuntur, vt ex Decreto *die* 10. *Ianuarij* 1591.

Sed quia pro parte Epiſcopi Meliten. fuit conſulta Sacra Congregatio ſuper nonnullis dubijs vertentibus inter ſuum Tribunal, & Tribunal Inquiſitionis, placet hic inſerere Decreta ſuper illis facta.

Feria iv. die 11. *Nouembris* 1643.

In Congregatione Sancti Officij habita, &c. coram Eminentiſſimis, & Reuerendiſſimis DD.
56 *Cardinalibus Generalibus Inquiſitoribus; Relato memoriali Reuerendiſſimi Domini Epiſcopi Meliten. & viſa, & conſiderata ſcriptura, & informatione ſuper contentis in dicto memoriali à R.P.D. Aſſeſſore exhibita tam in facto, quàm in iure, Sacra Congregatio reſpondit.*

Primò, non poſſe Inquiſitorem Meliten. litteras monitoriales, quas ſignificauit, appellan-
57 *tibus pro rebus deperditis, concedere, & expedire, ſed conceſſionem, & expeditionem litterarum huiuſmodi ſpectare ad Epiſcopum.*

Vt autem afficiant Familiares, & Miniſtros Inquiſitionis, debere Inquiſitorem iuxta ſoli-
58 *tum in calcem Monitorialium huiuſmodi apponere hæc verba*: Afficiant etiam Familiares, Conſultores, & Miniſtros Sanctæ Inquiſitionis.

N. Inquiſitor.

Nullam tamen occaſione huiuſmodi Decreti, vel cauſæ cognitionem adhibere poſſe, vel mercedem recipere, ſed tam per ipſum Inquiſitorem, quàm per eius Cancellarium, hæc omnia gratis expediri debere.

Secundò cenſuit, Familiares Sancti Officij Meliten. ſubeſſe iuriſdictioni Inquiſitoris, quo-
59 *ad eorum perſonas, & bona tantùm, non quoad reliquos de eorum familia:*

60 *Tertiò cenſuit, ſeruandum eſſe Decretum Sacræ Congregationis emanatum ſub die* 4. *Decembris* 1641. tenoris infraſcripti:

Inquiſitor pro nunc non permittat, ſuos Familiares gaudere Priuilegio Fori, niſi in cauſis,

61 *in quibus ſunt Rei; & ſi occurrat caſus, in quo ſint actores, & prætendant trahere Reum coram Inquiſitore, conſulatur priùs Sacra Congregatio pro recipiendis ab ea ordinibus opportunis.*

62 Aduertendum tamen eſt, quod *de anno* 1653. *die* 23. *Aprilis*, eadem Sacra Congregatio cenſuit, Familiarem, contra quem intentatum fuerat diuortium ab vxore, non gaudere priuilegio Fori.

Quartò cenſuit, Familiares prædictos non poſſe ſe tueri exceptione exemptionis ſi coram
63 *Epiſcopo conueniantur pro executione Legatorum piorum, dummodò cauſa coram Inquiſitore non fuerit præuenta.*

Et ſciendum eſt, aliàs Sanctiſſimum Papam Vrbanum, *ſub die* 18. *Auguſti* 1639.
64 reſoluiſſe, Officiales, Miniſtros, & Familiares Sancti Officij Meliten. non gaudere priuilegio Fori in cauſis concernentibus intereſſe Fabricæ Sancti Petri, ſed ſe obligatos eſſe reſpondere coram Commiſſario eiuſdem Fabricæ, à quo ſi grauatos ſe ſenſerint, poterunt appellare ad Inquiſitorem vtì Iudicem delegatum.

65 *Quintò cenſuit, non poſſe Epiſcopum cogere Familiares prædictos ad ſubijciendum ſe examini in ſuo Tribunali abſque licentia Inquiſitoris, teneri tamen Inquiſitorem licentiam prædictam ſemper concedere, ne ex defectu probationum Ius Partis pereat.*

66 *Sextò cenſuit, Inquiſitorem Meliten. vtì Inquiſitorem non habere iuriſdictionem in Clericos, & Officiales Epiſcopi, niſi in cauſis fidei, & dependentibus ab illis.*

67 *Septimò cenſuit, cauſas Clericorum, Equitum, & aliorum, qui offendunt Miniſtros, & Familiares Sancti Officij ſpectare priuatiuè ad Inquiſitorem.*

Sed circa hoc Decretum aduertendum eſt, aliàs fuiſſe reſolutum *ſub die* 1. *Iulij* 1615. in huiuſmodi cauſis non debere ſeruari ſolitum ſtylum Sancti Officij, ſed dandam eſſe Reis copiam indiciorum, cum nominibus Teſtium, vt ſolet fieri in alijs Tribunalibus.

68 *Octauò cenſuit, ſi Clericus, & Familiaris Sancti Officij inſimul delinquant, certiorandam eſſe Sacram Congregationem de delicto, & ſuis qualitatibus, & expectandum ab ea reſponſum: An Epiſcopus, An Inquiſitor procedere debeat, an verò Clericus ab Epiſcopo, & Familiaris ab Inquiſitore ſeparatim puniri debeant.*

69 *Nonò, idem cenſuit in confectione inuentarij, quando hæredes ſunt Clericus, & Familiaris, niſi Epiſcopus, & Inquiſitor inter ſe conueniant.*

70 *Decimò cenſuit, Canonicos Cathedralis poſſe aſſumi in Conſultores, Miniſtros, & Familiares Sancti Officij, non autem Parocos.*

71 *Vndecimò cenſuit, obſeruandum eſſe Decretum ſanctæ memoriæ Clementis Octaui emanatum in Congregatione Sancti Officij die 2. Auguſti* 1601. tenoris ſequentis:

72 *Sanctiſſimus mandauit, vt in approbandis libris imprimendis, Inquiſitores obſeruent regulas Indicis.*

Duodecimò cenſuit, Inquiſitorem curare debere, ſi requiratur, vt Inhibitiones, & Cita-
73 *tiones Rotales, necnon Decreta, & Mandata Audit. Cam. debitæ mandentur executioni, non tamen vtì Inquiſitorem, ſed vtì Delegatum Apoſtolicum.*

74 *Decimotertiò cenſuit, per Inquiſitorem habendas eſſe Congregationes Sancti Officij opportuno tempore, itaut Vicarius Epiſcopi ad illas accedere, illiſque intereſſe poſſit.*

Circa verò mancipia Familiarium habentur infraſcripta Decreta *ſub die* 24. *Octobris* 1635. emanata.

75 *Pro Familiaribus, & Mancipijs Sanctæ Inquiſitionis Meliten. relatis ſcripturis, & informationibus Romam tranſmiſſis ab Inquiſitore Meliten. & à Magno Magiſtro; Eminentiſſimi auditis votis Dominorum Conſultorum, decreuerunt vt infra:*

76 *Primò, quod Inquiſitor procuret reſtitutionem Mancipij Matthiæ de Elia Familiaris Sancti Officij.* Fuerat enim carceratus à Miniſtris Magni Magiſtri, ſub prætextu, quod eſſet in fuga, & prætendebat illud applicare Fiſco Caſtellaniæ, contra diſpoſitionem Textus *in l. Interdum*, §. *Serui*, *ff. de publican. & vectigal.*

77 *Secundò, quod impoſterum non recipiantur in Familiares Sancti Officij exercentes mercaturam mancipiorum, & recepti caſſentur à numero Familiarium, niſi ſe abſtineant à mercatura prædicta.*

78 *Tertiò, mancipia Inquiſitionis, eiuſque Officialium, ac Familiarium ad ſeruitia neceſſaria prædictorum deſtinata gaudent priuilegio fori.*

79 *Quartò, Inquiſitor præcipiat Familiaribus, vt tranſmittant ſua mancipia ad pernoctandum in ſolitis carceribus, etſi in hoc delinquant tam Familiares, quàm mancipia puniantur ab Inquiſitore pœnis arbitrarijs.*

80 *Quintò, Inquiſitor tranſmittat mancipia Inquiſitionis ad pernoctandum in ſolitis carceribus, quatenùs Magnus Magiſter eò tranſmittat etiam ſua.*

81 Fuit etiam reſolutum *ſub die* 6. *Aprilis* 1600. quod Cappellani, Mediæ-crucis, & cæteri de foro Magni Magiſtri non recipiantur in Familiares, & hactenùs recepti amoueantur.

82 Et quod in caſibus grauibus Inquiſitor non impediat Miniſtros Magni Magiſtri perquirere domos Familiarium Sancti Officij cum interuentu Capitanei eiuſdem Sancti Officij, an in eis latitent delinquentes, vt ex Decreto *ſub die* 7. *Februarij* 1625.

83 Præterea ſi Familiares Sancti Officij aſſumantur ad aliquod officium, ſiue Gubernium

bernium à Principe, vel Magiſtratu ſeculari, non poſſunt ſe tueri exceptione exemptionis, ne pulſentur in ſindicatu, vt ex Decreto *ſub die* 20. *Nouembris* 1630. *in vna Meliten.* Familiares verò aliarum Inquiſitionum non ſunt exempti à ſolutione impoſitionum, & onerum, vt fuit reſolutum *ſub die* 5. *Iunij* 1613.

84 Et præſertim onerum Cameralium, nec à ſubminiſtrandis ſuppellectilibus pro ſeruitio militum, vt ex Decreto *ſub die* 28. *Iunij* 1632. Nec à muneribus publicis, vt Annonarij, ſiue Abundantiarij, & ſimilium, vt ex *eodem* Decreto.

85 Nec à contributione tritici pro Annona, ſeu Abundantia, vt fuit reſolutum *die* 9. *Nouembris* 1629.

Non ſunt tamen cogendi ad ſeruitia militaria, nec ad luſtrationem militum,
86 niſi adſit vrgens neceſſitas, & non ſint occupati in ſeruitio Sacri Tribunalis, vt fuit reſolutum *die* 31. *Auguſti*, 7. *Septemb.* 25. *Maij*, 15. *Iunij* 1617. *&* 7. *Februarij* 1618.

Nec poſſunt capi pro repreſalijs, vt *pluries* fuit reſolutum.

87 Et cum *de anno* 1656. in Capitulis initis inter Reuerendam Cameram Apoſtolicam, & Theſaurarium Romandiolæ expreſsè cautum fuiſſet, quod Familiares, & Patentati Sancti Officij poſſent capi pro repræſalijs, & dicta Capitula ſic expreſſa publicata fuiſſent; id ęgrè tulit Sacra Congregatio, & ſanctæ memoriæ Alexander Septimus pro ſua pietate mandauit, vt deleretur illud Capitulum à prothocollo Inſtrumenti Appaltus, & Inquiſitor Fauentiæ aliud publicaret Edictum, quo vetaret, ne Familiares, & Officiales Sancti Officij caperentur pro reprę́ſalijs, non obſtante conuentione in dicto Inſtrumento, cui in hac parte derogabat.

88 Si enim Milites tam terreſtris, quàm equeſtris militiæ non poſſunt repræſalijs grauari, *l. Stipendia*, *C. de execut. rei iudic. l. vlt.* §. *Sicut autem*, *ff. de muner. & honor.* Cohell. *ad Bullam de bono Regimine cap.* 12. *num.* 79.

Multò magis debent hoc priuilegio gaudere Familiares Sancti Officij veluti Milites Sacratæ Militiæ, & proprio ære militantes; *vt in cap. vnic. de Interdict. & damn. dato in* 6.

Cæterum etſi exempti teneantur exhibere coram Ordinario ſcripturam exemp-
89 tionis, *cap. Accepimus de fide Inſtrument.*, *cap. Cum perſona de priuileg. in* 6. Cocchier. *de iuriſdictione in exemptos par.* 1. *quæſt.* 9. *num.* 11. *&* 12.

Et iuxta Concordiam initam inter Regem Catholicum, & Familiares S. Officij Hiſpaniarum debeat dari copia matriculæ prædictorum Familiarium Prætori Ciuitatis, Narbona *d. l.* 20. *gloſs.* 5.

Nihilominus Suprema, &c. ſemper vetuit, ne huiuſmodi matricula tradatur,
90 vel Iudici ſeculari, vel Eccleſiaſtico, ne Sacrum Tribunal hac ſeruitute pręmatur. Cum enim crebrò mutentur Familiares, onus graue eſſet Inquiſitori, ſinguloquoque mutato, tradere notam illius Iudicibus prædictis; Ideò ſatis eſſe indicauit, quod matricula remaneat penes Inquiſitorem, & litteræ Patentes penes Familiares; Et ſi aliquando Familiaris ſua ſponte obtulerit notam ſuæ familiaritatis Iudici ſeculari, illamque penes illius acta petijt regiſtrari, fuit illicò litteris, & priuilegijs Familiarium priuatus, vt ex Decreto *ſub die* 24. *Februarij* 1633.

Inter Familiares etiam Sancti Officij connumerantur, ſed impropriè Confratres Confraternitatum Sanctæ Crucis, vel
91 Sancti Petri Martyris, quos Cruceſignatos appellant, qui tamen gaudent ſolummodò nonnullis priuilegijs, & gratijs ſpiritualibus, vt apparet ex Conſtitutione Clementis Septimi incipien. *Cum ſicut Conſtit.* 27. 1. *tom. Bullar.* & ex Conſtitutione Pauli Quinti, *Cum inter cæteras die* 29. *Iulij* 1615.

Quibus priuilegijs, & indulgentiis gaudent etiam Inquiſitores, Vicarii, Conſul-
92 tores, cęterique Miniſtri, & Officiales Inquiſitionis Hæreticæ prauitatis, etiam in dictis Confraternitatibus non deſcripti, vt apparet ex Bulla 1. Pauli Quinti *verſ. Decernentes noſtræ intentionis*, Carena *par.* 1. *tit.* 14. §. 6.

Qui quidem Cruceſignati poſſunt abſolui ſemel in vita à caſibus reſeruatis,
93 non obſtante Decreto emanato à Congregatione Epiſcoporum, & Regularium, vt pluries fuit reſolutum, nempe 30. *Octobris*, 20. *Decembris* 1601. 13. *Maij* 1604. *&* 27. *Ianuarij* 1615.

Sæpius tamen ortæ fuerunt controuerſiæ inter Ordinarios, & Inquiſitores circa viſitationem Oratoriorum dictarum Confraternitatum, & circa redditionem rationis redditum earundem.

Nam certum eſt, quod Ordinarius poteſt viſitare omnes Confraternitates, ſiue
94 auctoritate Ordinaria, ſiue Apoſtolica ſint erectæ, *Clementin. Quia contingit, de Religioſ. Domib.* cuius diſpoſitionem innouat Sacrum Concilium Tridentinum *cap.* 8. *ſeſs.* 22. *de reform.* Graſs. *de effect. Cleric. effect.* 1. *num.* 69. Barboſa *de poteſtate Epiſc. allegat.* 75. *num.* 33. *& in remiſſion. ad Concil. d. cap.* 8. *littera T*, Ricciull. *lucubrat. Eccleſiaſt. lib.* 4. *cap.* 16. *num.* 1. Rubeus *de Teſtament. cap.* 88. *num.* 180.

95 Quæ concluſio procedit, quando Confraternitates ſint erectæ in Eccleſijs Regularium exemptorum, Genuen. *in prax. cap. mihi* 21. Gratian. *diſcept. forenſ.* 481.

*num.*25. Barboſa *loco cit. num.*13. *&* 18. *&* *in Collectan. Apoſtol. deciſ. collect.*207. *nu.*31. Ricciull. *loco cit. num.*3. Rubeus *d. cap.*88. *num.*183.

Secundò procedit, etiamſi dictæ Confraternitates exemptæ ſint, quia Epiſco-
96 pus tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegatus viſitare poterit; *d. Clementin. Quia contingit*, Concil. *d. cap.*8. Ricciull. *loco citato num.*2.

Dupliciter autem limitatur prædicta Concluſio; & primò quando Confraternitates exemptæ ſunt in Eccleſijs Præla-
97 torum, qui habent iura Epiſcopalia; nam tunc ſufficit, quod viſitatio facta ſit per eundem Prælatum, nec Epiſcopus in ea ſe ingerere poteſt.

Secundò, Decretum Concilij habet locum quoad Perſonas, non autem quoad
98 Altaria, & Cappellas, quæ in dictis Eccleſijs ſitæ ſunt, Genuen. *loco cit.* Ciarlin. *lib.*1. *controuerſ.*65. *num.* 6. Aldan. *in Compend. Canon reſolut. lib.*2. *tit.*8. dicens, ità fuiſſe deciſum à Sacra Congregatione Epiſcoporum, & Regularium *in vna Papien.* 22. *Auguſti* 1615. *& in Terracinen.*22. *Ianuarij* 1616. Barboſa *d. cap.*8. *num.* 24. *& d. allegat.*75. *num.*13. Riccius *deciſ.*209. *num.*8. *par.*4.

Sed ab his reſolutionibus receſſit poſtea eadem Sacra Congregatio, ſeu potius il-
99 las declarauit, vt habeant locum in his, quæ reſpiciunt adminiſtrationem Regularium, ſecus verò ſi tangant adminiſtrationem bonorum Confraternitatum, quia huius adminiſtrationis reſpectu poſſunt viſitari Cappellæ, & Altaria, *vt in vna Oſcen.* 2. *Octobris* 1626. & ex Sellio, Barboſa *d. cap.*8. *& Collectan.* 207. *num.*31.

100 Et hæc viſitatio competit Ordinario, quacunque conſuetudine etiam immemorabili, Priuilegio, aut Statuto non obſtantibus, Concil. *d. cap.*8. *in fin.* Ricciull. *loco citato num.* 4.

101 Sed quæ dicta ſunt de conſuetudine, intelligenda ſunt de conſuetudine introducta poſt Concilium ſciente, & patiente Epiſcopo, Sellius *Selectar. cap.*22. *num.*31. vbi dicit, ità fuiſſe reſolutum *in vna Limana* 19. *Septembris* 1625.

102 Reſpectu verò Priuilegij intelligenda, vt non obſtet, quin Epiſcopus viſitare poſſit, donec fuerit exhibitum Priuilegium & diligenter diſcuſſum, *cap. Cum perſonæ*, vbi Canoniſtæ *de Priuileg. in* 6.

103 Et propterea non poſſe antea inhiberi Ordinario dixit Lancellott. *de Attentatis, par.*2. *cap.*20. *de attentatis poſt Inhibitionem, in præfat. num.* 111. Rota *in Toletana exemptionis*, coram Sanctiſſimo glorioſæ memoriæ Innocentio Decimo, *Regiſtr. poſt* 3. *tom.* Tambur. *de Abbatibus, deciſ.*53. *nu.*2. vbi aliæ deciſiones allegantur.

104 Si autem conſtaret de Priuilegio, illud non afficeret circà viſitationem eorum, quæ pertinent ad curam animarum, & Sacramentorum adminiſtrationem, vt cauetur *d. cap.*8. Concil. Rota *d. deciſ.*53. *num.*4.

105 Hinc etſi Hoſpitalia, & Confraternitates, quæ ſunt ſub immediata Regum protectione ab Ordinario viſitari non poſſint ſine licentia eorundem Regum, vt diſponitur *in dicto cap.* 8. Lara *de Anniuerſ. & Cappellan. lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 49. Valaſc. *conſil.* 105. *num.* 62. Cabedo *de Patronatibus Regiæ Coronæ, cap.*39. *num.*3. *& cap.*45. *num.* 5. Ceuall. *quæſt.* 897. *&* 984. Barboſa qui alios *ad dicto cap.* 8. *numer.*27. Vbi ex Stephano Vveyms rationem reddit, vel quia Tridentina Synodus ſatis videtur confidere curæ, & ſollicitudini Regum, vel quia ob eorum excellentiam debent peculiari prærogatiua gaudere, *cap. fin. de offic. Delegat. in* 6. *cap. Ne aliqui de Priuileg. cod. lib.* Ricciull. *loco cit. num.*7. Qui ſubdit, hoc procedere etiam reſpectu locorum vnitorum illis, quæ ſunt ſub immediata Regum protectione ex Nouario, & Riccio.

106 Fatendum tamen eſt in his, quæ ſpectant ad curam animarum, & Sacramentorum adminiſtrationem, Diuinum cultum, & illius decentiam, ſubeſſe viſitationi Ordinarij, Abb. *in cap. vlt. de cenſibus*, Pariſ *conſ.*34. *lib.*4. Gabriel Pereyra *de manu Regia, par.*1. *cap.*17. *num.*12. Riccius *in praxi par.*4. *reſolut.*164. Ricciull. *loco citato num.*12. P. Dana *par.* 1. *tract. reſolut.* 100. Barboſa *ad d. cap.*8. *num.*300.

107 Decretum enim Concilij habet locum circa opera, quæ ibi exercentur, & circa redditionem rationis eorum, quæ ibi adminiſtrantur, non autem in viſitatione circa cultum Diuinum, quæ ad Epiſcopos priuatiuè ſpectat, quia eſt res ſpiritualis, & Eccleſiaſtica.

108 Sed ſi Epiſcopus petat licentiam à Rege viſitandi ea loca, quia ſibi conſtat malè res Hoſpitalis, & Confraternitatis adminiſtrari, & Rex illam neget, an nihilominus poſſit procedere ad viſitationem.

Hanc quæſtionẽ à nemine quod ſciam, tactam vidi. Dicam quid ſentiam.

109 Puto igitur, quod ſi verè conſtet Epiſcopo de mala adminiſtratione Hoſpitalis, vel Confraternitatis, tunc poſſe deuenire ad viſitationem petita, & non obtenta licentia à Rege, ne ſcilicet protectio Regia damnoſa ſit Hoſpitalibus, & Confraternitatibus, & res eorum peſſundentur; nàm data hac negligentia in Rege, ſeu in ſuis Miniſtris, poteſt ſuppleri ab Ordinario, Marta *de Iuriſdictione, par.* 2. *cap.* 18. *num.*5.

110 Non enim huiuſmodi protectio pri-

uat Ordinarium ſua iuriſdictione, nec quoad locum, nec quoad perſonam, *cap. Recepimus, de priuileg. cap. Ex parte, il ſecondo, eod. tit.* Gemin. *conſ.*81. *num.*2. Natta *conſ.*606. *num.*1. Gaill. *Obſeruat.*54. *num.*3. *lib.*2. Cened. *Canon. quæſtion. par.*1. *cap.*11. *lib.* 2. Gabriel. *conſ.* 195. *numero* 1. & 2. Ricciull. *loco cit. num.*9. Mager. *de Aduocat. armata, cap.* 10. *à num.* 407. *vſque ad* 480.

111 Cum ergo ratione ordinariæ poteſtatis, Epiſcopus poſſit viſitare omnia loca pia ſuæ Diœceſis, & Concilium excipiat, quæ ſub immediata protectione Regum ſunt, hoc tamen addito; niſi de licentia ipſius Regis, licentia huiuſmodi cum ſit de iuſtitia præſtanda à Rege, illi negari non poterit; ad tradita in ſimili per Garziam *de Benef. par.*3. *cap.* 2. *num.* 54. & 86. Salgad. *de Protectione Regia, par.*2. *cap.*15. *num.*27.

112 Et ſi abſque iuſta cauſa denegetur à Rege, Epiſcopus poterit vti ſua ordinaria auctoritate, & ſemper data negligentia reaſſumere exercitium propriæ iuriſdictionis, quam habet in habitu, vt magiſtraliter docet Abb. *in cap. Cum contingat, num.*18. & 19. *de Foro competenti*, Lotther. *de re. Benef. lib.*1. *quæſt.*24. *nu.*17. Ricciull. *loco cit. num.*17. Garzias *de Benef. par.*1. *cap.*5. *num.*98.

113 Sciendum tamen eſt, quod ad hoc, vt Regia protectio operetur debet adeſſe de tempore fundationis, aliàs non ſuffragatur, Caualcan. *de Brachio Regio, quæſt.*9. *numero* 3. Io: Borcolten. *conſ.*3. *nu.*99. Menoch. *conſil.*721. Seraphin. *deciſ.*1025. Ricciull. *loco cit. num.*10.

114 Sciendum eſt ſecundò, quod diſpoſitio Concilij *in d. cap.* 8. non comprehendit loca pia illarum Regionum, vel Ciuitatum, in quibus Reges imperant tanquam Duces, Marchiones, vel Comites, Gabriel. *tot. conſ.*195. *lib.*2. Ricciull. *loco citato num.*11.

115 Sciendum eſt tertiò, quod ſi emergat quæſtio ſuper Iure Protectionis Regiæ, illius cognitio pertinet ad Iudicem Eccleſiaſticum, Barboſa *d. allegat.*75. *num.*20. Marta *de Iuriſdictione, par.*2. *cap.*8. cum alijs per Ricciull. *loco cit. num.* 13.

116 Et donec conſtiterit de immediata Regis protectione, poterit Epiſcopus procedere ad viſitationem, Ceuall. *quæſt.*897. *num.*985. Ricciull. *loco citato*.

117 Cum ergo Confraternitates Cruceſignatorum, quamuis ſint ſub protectione Inquiſitoris, ſubiaceant nihilominus iuriſdictioni Ordinarij, illas Epiſcopus viſitare poterit, etiamſi ſitæ ſint, vel erectæ in Eccleſiis; vel Fratrum Prædicatorum, vel Minorum Conuentualium, vt ſæpiſſimè reſoluit Sacra Congregatio, præſertim *ſub die* 20. *Octobris* 1601. & 19. *Maij* 1612. & 6. *Maij* 1614. 17. *Iunij* 1615. & 19. *Aprilis* 1617.

118 Sed ſi conſtet, Epiſcopum non viſitaſſe dictas Confraternitates, Sacra Congregatio reſcripſit in hac materia, nihil innouari per Epiſcopum, vt ex Decreto *de Menſe Octobris* 1588. 24. *Octobris* 1612. & 6. *Maij* 1614. 18. *Iunij eod. anno*, 17. *Iunij* 1615. 19. *Aprilis* 1617.

Quæ tamen reſolutio maximam apud me habet difficultatem ex *ſuperiùs* traditis; Nec Epiſcopus ſucceſſori in hac materia præiudicium inferre poteſt.

119 Et licet alias ſcriptum fuerit Inquiſitori Fauentiæ, ne permitteret Epiſcopum viſitare dictam Confraternitatem, tanquam membrum Inquiſitionis, attamen *ſub die* 19. *Maij* 1612. Sacra Congregatio decreuit, Epiſcopum Fauentinum manutenendum eſſe in quaſi poſſeſſione viſitandi dictam Confraternitatem.

120 Quoaerò ad redditionem computorum reſolutum fuit, poſſe Epiſcopum cogere Confratres ad reddendam ſibi rationem, cùm interuentu tamen Inquiſitoris, vt ex Decreto *ſub die* 5. *Decembris* 1607. *confirmato ſub die* 7. *Septembris* 1616. & 14. *Iunij* 1656.

121 Redeundo modò ad principalem materiam indirecti impedimenti, tunc infertur per priuatum, quando is retinet domi teſtem, ne examinetur, nam ſic indirectè defendit Reum, & Iudicem contemnit, Farinacc. *quæſt.*178. *num.*138. Caball. *caſ.*43. *per tot.* Guazzin. *defenſ.*16. *numero* 4.

Vel ſi muneribus alliceret Iudicem, ne Reum puniret, Menoch. *de Arbitrarijs caſ.*395. *num.*41. Duard. *ad Bullam Cœnæ, can.*16. *quæſt.*1. *num.*3. *verſ. Deficit*.

Vel ſi quis ſubtraheret commeatum Inquiſitori ſub aliquo prætextu plauſibili, ne poſſet procedere ad conficiendum Proceſſum, dummodo reuera hoc animo faceret, Duard. *Can.*8. *quæſtione* 10. *numero* 17. & 18.

CAPVT XXX.

ARGVMENTVM.

De Receptatoribus Hæreticorum, & qui tales dicantur. Quas excuſationes habeant Receptantes Hæreticos. An Receptans Hæreticum, non quatenus Hæreticus eſt, ſed vt illi aliquam vtilitatem afferat, incidat in pœnas Receptantium Hæreticos. De pœnis Defenſorum, & Receptantium Hæreticos. An pœnæ prædictæ extendantur ad filios. De Conuerſantibus cum Hæreticis. De retinentibus libros prohibitos. An liceat eos propria auctoritate comburere. De Retinentibus Scripturas prohibitas. Tranſcribentibus. Componentibus. Aſportantibus ſine licentia libros Catholicorum. Conſpurcantibus. Imprimentibus. An Princeps ſecularis poſſit deputare Reuiſores librorum. De licentijs imprimendi. De Imaginibus non imprimendis cum Radijs, & Laureolis. De Viſitatione Bibliothecarum, & Bibliopolarum. De Conſignatione librorum prohibitorum Inquiſitoribus. An Epiſcopus poſſit prohibere libros. Votum Aſſeſſoris circa hoc. Quid de Inquiſitoribus, & Legatis à latere. De Legentibus, & Defendentibus libros Hæreticorum. De Laudantibus. Quid de Procurantibus apud Sedem Apoſtolicam, ne prohibeantur. De pœna Excommnnicationis contra retinentes, & legentes libros Hæreticorum. An comprehendat Epiſcopos, & Inquiſitores. An excuſet legentes paruitas materiæ. An luſtrans oculis dicatur legere. An appellatione libri contineantur Conciones, Orationes, Epiſtola, & Quæſtio. Quæ cauſæ excuſent à retentione, & laceratione librorum prohibitorum. De libris Infidelium, & Iudæorum, Armenorum, & Græcorum, & aliorum Orientalium. Qui Ritus Græcorum ſint tolerandi. De Legentibus libros Apocrifos, & qui dicantur Apocrifi. De Epiſtola, quæ aſſeritur ſcripta à Beata Virgine Maria ad Meſſanenſes. De Legentibus libros Magorum. An Mandantes ſibi legi libros Hæreticorum, incidant in Cenſuras. De eo, qui ſecurus eſt non accipere nocumentum à lectura librorum prohibitorum, an poſſit eos legere abſque incurſu Cenſurarum. An poſſit allegari, Bullam in Cœna Domini non eſſe in aliquibus Prouincijs receptam. De Legentibus libros, vel ſcripturas ob hæreſis ſuſpicionem damnatas. An Retinentes libros obſcænos, ab Inquiſitoribus poſſint puniri. De eo, qui aſſerit libros vetitos per Edictum Inquiſitoris poſſe retineri.

SVMMARIVM.

1 *Receptatores Hæreticorum ſunt ſuſpecti de hæreſi.*

2 *Receptator Hæreticorum quis dicatur.*

3 *Receptator Hæreticorum dicitur tam publica, quàm priuata perſona, quæ Hæreticum recipiat ne in manus Inquiſitoris incidat.*

4 *Siue in propria, ſiue in aliena domo recipiat.*

5 *Verbum* Receptare, *quid ſignificet, & numer. 7. cum ſequen.*

6 *Receptator Hæreticorum an dicatur qui vnica tantùm vice Hæreticum in domo recipit, itaut pœnas Receptatorum incurrat, & num. 9.*

8 *Pandectæ Florentinæ cæteris emendatiores.*

10 *Concilium Tarraconenſe declaratur.*

11 *Receptator Hæreticorum publicus, quando cenſeatur Reus defenſionis Hæreticorum.*

12 *Receptator Hæreticorum punitur ſiue ſit Catholicus, ſiue Hæreticus, Apoſtata, Iudæus, vel Infidelis, & de ratione.*

13 *Receptator an pœnas euitet ſi Hæreticus receptatus Eccleſiæ reconcilietur.*
14 *Quid ſi Hæreticum receptatum Curiæ indicet, & tradat, & numeris ſeqq.*
Receptans bannitum vt illum Curiæ indicet, & tradat, præmium meretur, non pœnam.
18 *Receptans Hæreticum non denunciatum an incurrat pœnas Receptatorum.*
19 *Quid ſi Hæreticus poſt receptationem in manus iuſtitiæ deuenerit.*
20 *Pœna Receptantium Hæreticos an ſit impoſita ſecundario, & num. ſeqq.*
23 *Receptans Hæreticum ignoranter an pœnas incurrat.*
24 *Et qualis ignorantia requiratur ad hunc effectum.*
25 *Et an ignorantia præſumatur.*
26 *Fiſcus tenetur probare ſcientiam receptantis Hæreticum.*
Receptans Hæreticum ignorantiam probat ſuo iuramento.
27 *Quid ſi Hæreticum notorium receptauerit.*
28 *Vel damnatum in contumaciam, cuius ſententia contumacialis ſit affixa.*
29 *Receptans Hæreticum quando ignorantia præſumpta tueri poſſit, non obſtante quod ſententia contumacialis contra Hæreticum receptantem ſit affixa, & nu. ſeq.*
31 *Excuſatio ignorantiæ non prodeſt receptatori Hæretici, qui receptauit conſanguineum, vicinum, vel amicum.*
32 *Receptans Hæreticum violenter an pœnas incurrat.*
33 *Et quæ vis ſufficiat ad hunc effectum.*
34 *Violentia an excuſet receptatorem Hæretici in foro conſcientiæ, & num. ſeq.*
35 *Voluntas tollitur per vim, & metum.*
Excommunicatio in foro conſcientiæ non incurritur ſine peccato mortali.
36 *Receptans Hæreticum non qua Hæreticus, ſed ob aliam cauſam an pœnas incurrat.*
37 *Quid ſi receptet conſanguineum, vel affinem.*
38 *Receptans conſanguineum, vel affinem Hæreticum mitiùs punitur.*
39 *Et an ſit attendenda ad hunc effectum ratio graduum conſanguinitatis.*
40 *Quid de filio patrem, vxore virum, fratre fratrem receptantibus.*
41 *Conſanguineus receptans conſanguineum Hæreticum pœna ordinaria puniendus ſi de crimine participet.*
42 *Quid ſi adſit periculum peruerſionis.*
43 *Vel receptet Hæreticum publicum, & notorium, ac hæreſim palam diſſeminantem.*
Exceſſus vitij tollit iura ſanguinis, & amicitiæ.
44 *Conſanguineus receptans conſanguineum Hæreticum cauſa lucri, vel pecuniarum, quando, & qualiter ſit puniendus.*
Amicus receptans amicum Hæreticum an, quando, & quomodo pœnas incurrat, & num. ſeq. ac num. 47. cum ſeq.
Amicitia magna, & inueterata reputatur quædam fraternitas.
46 *Amor an excuſet receptatorem Hæretici.*
49 *Cauſa receptandi Hæreticum in dubio, quæ præſumatur.*
50 *Receptans Hæreticum non qua Hæreticus, ſed vt aliquam receptato afferat vtilitatem, puta vt mortem effugiat, an pœnas incurrat, & numeris ſeqq.*
53 *Perſona alicui coniunctiſſima reputatur eadem cum ipſo.*
Defenſio coniuncto difficillimè denegatur.
54 *Occultatio Hæretici, ne incidat in hoſtes, vel latrones, ne capiatur à creditoribus, vel à Iudice propter aliud crimen quam hæreſis an dicatur receptatio pœnis receptantium Hæreticos punibilis.*
55 *Receptatores Hæreticorum an, & quando dicantur Nautæ, Caupones, Stabularij illos admittentes in hoſpitio &c. & nu. ſeqq.*
58 *Fautores, & Defenſores Hæreticorum ex alia cauſa, quam hæreſis, an pœnas incurrant.*
59 *Fautores, Defenſores, & Receptatores Hæreticorum, quas pœnas incurrant.*
60 *Excommunicatio Fautorum, Defenſorum, & Receptatorum Hæreticorum.*
61 *Quid ſi poſtea ſanctè inconſtantes Hæreticum denuncient.*
62 *Vel ſi Hæreticus in manus Iudicis deueniret.*
63 *Irregularitas an incurratur per Fautores, Defenſores, & Receptatores Hæreticorum, & numeris ſeqq.*
Officium publicum intelligitur tam de temporali, quàm de Eccleſiaſtico.
Et an ſub eis nomine includatur Ordines ſacri.
64 *Ordo Eccleſiaſticus dicitur honor.*
65 *Irregularitas an incurratur per Fautores, Defenſores, & Receptatores Hæretici occultos.*
66 *Sepultura Eccleſiaſtica priuantur Fautores, Defenſores, & Receptatores Hæreticorum, & num. 78.*
Nec pro illis licet orare, & num. 78.
67 *Priuatio beneficiorum incurritur per Fautores, Defenſores, & Receptatores Hæreticorum.*
Et an fiant inhabiles ad alia obtinenda.
68 *Receptatores Hæreticorum an ſint priuati beneficijs ipſo iure, & num. ſeq.*
69 *Prout etiam Fautores, & Defenſores.*
70 *Conſtitutio* Nicolai Tertij *contra Hæreticos, eorumque Fautores, Defenſores, & Receptatores obſeruanda, quamuis in Decretalibus non inſerta.*
71 *Infamia incurritur per Fautores, Defenſores, & Receptatores Hæreticorum.*
72 *Ac priuatio officiorum publicorum.*
73 *Et facultatis teſtandi tam actiuè, quàm paſſiuè.*
74 *Nec poſſunt ferre teſtimonium.*

75 *Et an, & quomodo bonis confiſcentur.*
76 *Ac quomodo relegatione, vel alia arbitraria pœna puniantur.*
77 *Fautores, Defenſores, & Receptatores Hæreticorum quando pœnas incurrant.*
79 *Filij Fautorum, Defenſorum, & Receptatorum Hæreticorum, an, quando, & quas pœnas patiantur, & num. ſeq.*
82 *Conuerſatio cum Hæreticis reddit ſuſpectum de hæreſi, & num. ſeq.*
84 *Seruitium præſtantes Hæreticis ſunt de hæreſi ſuſpecti.*
85 *Quid de negotiantibus cum Hæreticis.*
86 *De viſitantibus Hæreticos.*
87 *De mittentibus illis munera.*
88 *Vel contrahentibus cum illis parentelam, vel confœderationem.*
89 *Quid in locis vbi impunè graſſantur hæreſes.*
90 *Conuerſatio cum Hæreticis quando ſit permiſſa.*
91 *Inquiſitor an, & quomodo debeat obſeruare Catholicos peragrantes, vel morantes in locis Hæreticorum, ac ab illis redeuntes.*
92 Concilium Salisburgen. *refertur.*
93 *Libros Hæreticorum retinentes ſunt ſuſpecti de hæreſi.*
94 *Libri Hæreticorum ſunt ſtatim comburendi.*
95 *Sed an hodie liceat eos comburere propria auctoritate, aut deferri debeant Ordinarijs, vel Inquiſitoribus.*
Libri obſcæni an retineri poſſint ſine excommunicatione, & num. 417.
96 *Libros Hæreticorum retinens eſt ſuſpectus de hæreſi quamuis dicat eos non legiſſe.*
97 *Libri qui ſint prohibiti.*
98 *Libri continentes ſortilegia, vel incantationes ſi reperiantur apud aliquem, qui dicat eos non legiſſe, quæ ſit praxis Sancti Officij, & num. 100.*
99 *Abiuratio, quæ ſit imponenda retinentibus libros ſortilegiorum, & incantationum, vel alias hæreticales, & num. 117.*
100 *Quid ſi reperiantur penès imperitum, & num. 108.*
101 *Suſpicio vehemens hæreſis quando oriatur ex retentione librorum prohibitorum.*
102 *Manuſcripta retinentes quando ſint ſuſpecti de hæreſi.*
Libri Hæreticorum ſunt prohibiti quamuis contineant aliqua bona, & vtilia, & de ratione.
103 *Opera damnata an, & quando cenſeantur damnato Auctore, & num. 150.*
104 *Tranſcribens libros, vel ſcripturas Hæreticorum, an, & quando ſit ſuſpectus de hæreſi, & numeris ſeqq.*
110 *Componens libros, vel ſcripturas hæreſim continentes an, & quando cenſeatur verus Hæreticus, & num. ſeqq.*
112 *Auctor libri reprehendi non poteſt donec illi fuerit appoſita vltima manus.*
113 *Auctor an, & quando reputari poſſit retinens librum hæreticalem ſine nomine Auctoris, & de modo contra illum procedendi, & num. ſeqq.*
115 *Denunciatus quod protulerit, vel docuerit propoſitiones hæreticales, qua praxi ſit expediendus.*
Abiuratio non niſi confitentibus imponitur.
116 *Suſpicio quæ oritur ex retentione librorum prohibitorum an per torturam in totum euacuetur.*
118 *Libros Catholicos corrumpentes, vel hæreticis Dogmatibus commiſcentes ſunt ſuſpecti de hæreſi.*
119 *Aſportatio librorum hæreticalium à Prouincijs hæreticis ad Catholicos, an, & quando inducat ſuſpicionem hæreſis, & numer. ſeqq.*
120 *Quid in Mulione, qui illos aſportet in faſciculo incluſos.*
121 *Bibliopola libros ex Hæreticorum Prouincijs aſportans, ac etiam vendens, an, & quando dicatur ſuſpectus de hæreſi.*
122 *Impreſſio librorum hæreticalium inducit ſuſpicionem hæreſis tam in imprimentibus, quàm in illis qui ſcienter impreſſioni cooperantur.*
123 *Libri imprimi non poſſunt ſine diligenti examine Epiſcopi, & Inquiſitoris.*
124 *Et quando non ſint examinandi.*
125 *Examen libri imprimendi in quo conſiſtat, & quomodo de eo conſtare debeat.*
126 *Licentia Superiorum, quando ſufficiat quod enuncietur in libris imprimendis abſque tenore approbationis.*
127 *Originalia librorum imprimendorum quomodo debeant conſeruari.*
128 *Libri compoſiti in Vrbe imprimi an, & quomodo poſſint extra Statum Eccleſiaſticum.*
Et vbi debeant conſeruari eorum originalia.
129 *Princeps ſecularis an poſſit deputare Examinatores, ſiue Reuiſores librorum imprimendorum.*
130 *Litteræ dedicatoriæ librorum aduertendæ per Reuiſorem, & Inquiſitorem, ne inconuenientibus titulis vtantur.*
131 *Catholici dedicare non poſſunt libros Principibus hæreticis.*
132 *Licentiæ imprimendi libros quomodo concedi, & ſubſcribi debeant ab Epiſcopo, vel eius Vicario, & ab Inquiſitore.*
133 *Quid de licentijs imprimendi Indulgentias, vel earum Summaria, & Breuia Apoſtolica.*
134 *Libri ſpectantes ad Tribunal Epiſcopi imprimi poſſunt cum eius ſolius licentia, & ſpectantes ad Tribunal Sancti Officij cum licentia ſolius Inquiſitoris.*
135 *Quid de libris continentibus praxim, & modum procedendi in Sancto Officio contra Hæreticos.*

Imagines quomodo imprimi debeant.

136 *Licentia aſportandi libros in Ciuitatem à quibus ſit concedenda, & num. ſeq.*

138 *Naues an, quando, quomodo, & à quibus viſitari debeant ne in dolijs, & ſarcinis contineant libros prohibitos, & numeris ſeqq.*

139 *Quid de Nauibus tranſeuntibus ad alia loca Catholicorum.*

140 *Epiſcopi poſſunt viſitare Bibliothecas ſuæ Diœceſis, & libros prohibitos ibi repertos conſignare debet Inquiſitoribus.*

141 *Quid vbi non ſunt Inquiſitores.*

Inquiſitor ad quid cogere poſſit Bibliopolas.

142 *Libri prohibiti colligi poſſunt ab Epiſcopis, & eorum Vicarijs, qui illos collectos conſignare tenentur Inquiſitoribus.*

143 *Epiſcopus poteſt publicare Edictum contra retinentes libros prohibitos, eoſque accipere.*

Sed an poſſit illos retinere penès ſe, vel ſuos Miniſtros, & quid de illis facere debeat.

Inquiſitor an, & quando comburere poſſit libros prohibitos.

144 *Conſignans libros prohibitos Epiſcopo, vel eius Vicario ſatisfacit Edicto Sancti Officij.*

145 *Libri quando deferri debeant ad Sanctum Officium.*

146 *Inquiſitor quomodo permittere poſſit libros prohibitos.*

147 *Index librorum prohibitorum à quo poſſit publicari:*

Et ad quem ſpectet illorum correctio.

148 *Libri reprobi damnandi, & quales dicantur reprobi.*

149 *Eccleſia quibus modis libros damnare poſſit, & num. ſeq.*

Libri improbæ lectionis comparantur malis medicamentis, & venenis.

151 *Eccleſia primitiua prohibuit Fidelibus legere libros Paganorum, & Gentilium.*

152 *Papa libros damnare poteſt, & nu. 154.*

153 *Etiam ſolus, & ſine Concilio, & numero ſequen.*

Papa ſolus poteſt infallibiliter, & irretractabiliter res fidei definire, & numero 160.

155 *Libri vulgari antiquitus non ſolebant ſine approbatione Pontificis.*

156 *Concilium Apoſtolica auctoritate indictum, & conuocatum poteſt libros damnare.*

157 Concil. Tridentinum *iuſſit componi Indicem librorum damnatorum, & damnandorum.*

158 *Epiſcopus poteſt prohibere libros improbæ lectionis in ſua Diœceſi.*

Epiſcopus in ſua Diœceſi poteſt totum id, quod poteſt Papa in toto Orbe Chriſtiano, exceptis eidem Papæ reſeruatis, & num. 232. ac num. 338. & 352.

159 *Epiſcopus quomodo debeat paſcere ſubditos.*

160 *Epiſcopus an poſſit prohibere libros tractantes de Religione, eoſque de hæreſi notare.*

161 *Libri concernentes propoſitiones ab Eccleſia damnatas poſſunt per Epiſcopos ſubditis prohiberi etiam ſub pœnis ſpiritualibus, & temporalibus.*

162 *Quid ſi contineant propoſitiones dubias, & ab Eccleſia non definitas.*

163 *Vel ſi contineant propoſitiones, & doctrinas periculoſas.*

164 *Epiſcopus quos libros poſſit liberè prohibere, & num. 170. cum ſeqq. ac num. 174. cum ſequ.*

Princeps laicus an, & quos libros prohibere poſſit.

165 *Epiſcopus an poſſit in ſua Diœceſi prohibere libros alibi impreſſos cum Superiorum licentia, & num. ſeqq.*

Opera Authorum mentales fœtus, & filij.

Filius legitimus per ſententiam iudicatus an, & quando talis vbique habendus ſit, & num. 182.

Sententia in cauſa ſtatus an, & quando faciat ius quoad omnes, & num. 181.

166 *Epiſcopus an, & quando poſſit in ſua Diœceſi prohibere librum alibi permiſſum, & ſignanter à Sacra Congregatione Indicis, & numeris ſequent. ac numero 183. cum ſeqq.*

167 *Facultas prohibendi libros an per Regulas Indicis fuerit Epiſcopis tributa, vel excitata.*

168 *Epiſcopus non poteſt extendere iuriſdictionem extra ſuam Diœceſim.*

169 *Epiſcopus an, & quando prohibere poſſit libros Ethnicorum ab Indice permiſſos.*

171 *Vſus ouorum, & lacticiniorum an, & vbi ſit licitus in Vigilijs de præcepto, etiam ſtante contraria conſuetudine, & numero ſequen.*

Conſuetudo ex deuotione indicta an obliget conſcientias.

173 *Liber continens opiniones contra Eccleſiaſticam libertatem, & immunitatem an poſſit ab Epiſcopo prohiberi in ſua Diœceſi.*

176 *Inquiſitores habent iuriſdictionem æqualem cum Epiſcopis circa prohibitionem librorum.*

177 *Legati à latere, & Nuncij cum facultate Legati à latere an, & quando poſſint libros prohibere.*

Legati à latere, & Nuncij cum eadem facultate, quam habeant poteſtatem.

178 *Differentia nulla eſt inter Legatos à latere, & Nuncios cum facultate Legati à latere.*

179 *Nuncij merè Oratores nullam habent Ordinariam iuriſdictionem in eorum Prouincijs.*

Nuncius Neapolis an, & quàm habeat iuriſdictionem, & an poſſit libros prohibere.

180 *Præiudicium alienum non curatur, vbi agitur de ſolo bono ſubditorum.*

182 *Superior an, & quando poſſit non admittere ad Religionem declaratum filium legitimum per ſententiam Iudicis, ſtante Statuto, quod in eo illegitimi non recipiantur.*

184 *Epiſcopi quam teneantur ſeruare diligentiam in approbatione librorum imprimendorum.*

185 *Ac in illorum prohibitione.*

186 *Regula* 10. Indicis *declaratur.*

187 *Legentes libros hæreticales ſunt ſuſpecti de hæreſi.*

Et ſubiacent omnibus pœnis, quibus ſubiacent illos retinentes.

188 *Quid de legentibus ſcripturas hæreticorum ſiue impreſſas, ſiue manuſcriptas.*

189 *Defendentes libros hæreticorum an, & quàm incurrant hæreſis ſuſpicionem.*

Quid de defendentibus occultè.

190 *Libros hæreticorum quouis modo impediens ne ad manus Inquiſitoris deueniant, ſunt hæreſis ſuſpecti.*

191 *Defendentes libros Hæreticorum diſputationis gratia adhuc ſunt ſuſpecti de hæreſi, & de ratione.*

192 *Quid de defendentibus ad quærendas rationes pro illis conuincendis.*

193 *Componens Apologiam etiam occultam in defenſionem libri hæreticalis dicitur ſuſpectus de hæreſi.*

194 *Laudatio libri hæreticalis an, & quando inducat ſuſpicionem hæreſis & num. ſeqq.*

196 *Voluntas defendendi librum hæreticalem ſine prouocatione contrarium ſubſtinentium an inducat ſuſpicionem hæreſis.*

197 *Defendens Catholicas propoſitiones in libris Hæreticorum contentas an, & quando ſit ſuſpectus de hæreſi.*

198 *Libros Hæreticorum conſulens, & procurans non prohiberi apud Sedem Apoſtolicam an & quando ſit ſuſpectus de hæreſi, & num. ſeq.*

Interrogatus circa prohibitionem libri hæreticalis quomodo reſpondere poſſit ad euadendam hæreſis ſuſpicionem.

199 *Aduocati, & Procuratores defendere non poſſunt Hæreticum ſine licentia.*

200 *Excommunicatio duplex incurritur per retinentes, & legentes libros hæreticales, & de illius grauitate, & num. ſeq.*

202 *Chriſtiani omnes cuiuſcunque ſexus, & dignitatis excommunicationem incurrunt per retentionem, vel lectionem librorum hæreticalium.*

203 *Quid de Inquiſitoribus, & Epiſcopis, & num.* 205. *cum ſeqq.*

204 *Epiſcopi legere debent libros Hæreticorum, & de ratione.*

Vitium vitari non poteſt niſi cognitum.

209 *Commiſſarij, qui ſint, & qui eorum nomine veniant.*

210 *Inquiſitor an, & quomodo poſſit procedere contra Epiſcopos retinentes, vel legentes libros hæreticales.*

Cardinales Supremi Inquiſitores legere, & retinere poſſunt quoſcunque libros prohibitos, & num. 262. *& num.* 264. *vbi de ratione.*

211 *Hæretici componentes, retinentes, & legentes libros hæreticales cenſuras incurrunt.*

212 *Legere incipiens librum hæreticalem, nec deſinens, an cenſuras incurrat.*

213 *Paruitas materiæ an detur in lectione librorum prohibitorum, & quæ ſit cum num. ſeqq.*

214 *Confeſſarius quomodo regulare poſſit paruitatem materiæ circa lectionem librorum prohibitorum.*

215 *Et quas debeat attendere circumſtantias.*

216 *Legens paucas lineas libri Heretici ſciens in illis hæreſim contineri, an excuſari poſſit, vel ob paruitatem materiæ, vel ob pœnitentiam, & num. ſeq.*

218 *Quid de legente Proœmium, Præfationem, Indicem.*

219 *Vel de luſtrante librum oculis ſine prolatione verborum.*

220 *Liber vnicus Hæreticorum ſufficit, quod retineatur, legatur, defendatur, imprimatur ad incurrendam excommanicationem.*

Quid de parte libri prohibiti.

221 *Vel de libro manuſcripto.*

222 *Liber Hereticorum an, & quando cenſeri debeat eorum Oratio, Concio, Epiſtola, Quæſtio hæreſim continens, & num. ſeqq. & num.* 226. *cum ſeqq.*

224 *Prohibitio librorum hæreticalium an ſit fauorabilis, uel odioſa, & num.* 227.

225 *Prohibitio interpretandi Sacram Scripturam quomodo extendatur, & num.* 229.

226 *Lex, an, & quando frequentioribus ita adaptetur, vt ſimilia non excludat, & nu.*230.

228 *Periculum reſultans ex lectura librorum prohibitorum quando ſit conſiderabile.*

230 *Liber aſſeruatur diutiùs, quàm ſcriptura priuata.*

231 *Licentia legendi librum prohibitum, vel hæreticalem, quando excuſet legentem ab excommunicatione, & num. ſeqq.*

232 *Epiſcopus an, & quando poſſit concedere licentiam legendi libros prohibitos, & num. ſeqq. & num.* 272.

233 *Papa reſeruauit ſibi facultatem concedendi licentias pro legendis libris prohibitis.*

235 *Generales Religionum an, & quando poſſint has licentias concedere, & num. ſeqq.*

237 *Licentiæ nomine venit etiam priuilegium.*

238 *Legati à latere, & Nuncij cum facultate Legati à latere veniunt appellatione Sedis Apoſtolicæ.*

239 *Et an poſſint concedere licentiam legendi libros prohibitos.*

Copula Et *quando ſtet diſiunctiuè, itaut reſoluatur in dictionem* Vel.

Facultas

Facultas concedendi licentias pro legendis libris prohibitis Congregationi Sancti Officij delegata priuatiuè quoad omnes.

Sacra Congregatio Indicis poteſt concedere licentias librorum prohibitorum in toto Orbe Chriſtiano, & num. 262. cum ſeqq.

Quid de Reuerendiſſimo Magiſtro Sacri Palatij, & num. ſeqq. ac num. 262. cum ſeqq.

2 *Iuriſdictio voluntaria exerceri an, & quomodo poſſit extra proprium Territorium, & num. 248.*

3 *Opinio vltimo loco per Auctorem relata, quando ſit attendenda.*

4 *Magiſter Sacri Palatij quam habeat iuriſdictionem, & num. ſeqq.*

Iuriſdictio annexa Territorio vltra illud non poteſt extendi.

45 *Priuilegium perſonale an, & quando comitetur perſonam quòcunque ſe transferat.*

46 *Licentia audiendi confeſſiones conceſſa Sacerdoti per Epiſcopum non extenditur vltra eius Diœceſim, & num. 251.*

47 *Priuilegium Legati à latere non extenditur vltra eius Prouinciam.*

49 *Licentia legendi libros prohibitos obtenta ab Inquiſitore an ſuffragetur extra illius iuriſdictionem, & num. ſeqq.*

52 *Facultas ſtudendi extenditur etiam vltra Diœceſim concedentis.*

53 *Quid de facultate comedendi oua, & lacticinia in diebus prohibitis.*

54 *Sacra Congregatio Sancti Officij an poſſit omnium librorum prohibitorum licentias concedere, & num. 262. cum ſeqq.*

55 *Licentia legendi libros prohibitos, per quos hodie concedi poſſit, & num. 262. cum ſeq.*

6 *Congregatio Sancti Officij huiuſmodi licentias concedere non ſolet, niſi exprimantur libri.*

7 *Et an, quando, & quomodo illas generales concedat.*

8 *Et an illas concedat perpetuas, vel ad tempus, protrahendas tamen, vel renouandas.*

9 *Ac quos libros ſoleat excipere cum num. ſeq. & num. 263.*

1 *De Clauſula quod expleto tempore licentiæ libri prohibiti conſignentur Epiſcopo, vel Inquiſitori.*

Decretum Vrbani Octaui *circa licentias librorum prohibitorum.*

Et de illius obſeruantia.

Prohibitio non comprehendit eos, qui ratione muneris debent vti re prohibita.

Congregatio Sancti Officij in licentijs librorum prohibitorum pro locis, in quibus impunè graſſantur hæreſes non comprehendit Ducatum Bauariæ, & Burgundiæ Comitatum.

Congregatio Sancti Officij an, quando, & quomodo concedere ſoleat alicui Inquiſitori facultatem impertiendi licentias pro legendis libris Hæreticorum.

269 *Papa, an quando, & quomodo concedere ſoleat Nuncijs Sedis Apoſtolicæ facultatem impertiendi licentias pro legendis libris Hæreticorum.*

270 *Congregatio Sancti Officij quomodo reſcribere ſolcat petentibus licentiam legendi libros Hæreticorum pro illis confutandis.*

271 *Et quando illam concedere ſoleat viris Hiſpaniæ, & Luſitaniæ.*

272 *Epiſcopi, & Inquiſitores an poſſint concedere licentias legendi libros prohibitos non tractantes de Religione, & hæreſes non continentes.*

273 *Collegium Cardinalium an poſſit Sede vacante concedere licentias legendi libros prohibitos.*

274 *Quid vrgente neceſſitate.*

Iuriſdictio Congregationis S. Officij an Sede vacante ſileat quoad Cardinales, & penes quem reſideat.

275 *Ignorantia legentis, retinentis, defendentis libros Hæreticorum an, & quando excuſet ab excommunicatione, & num. ſeqq.*

276 *Quid ſi ſciat librum continere hæreſes, vel de Religione tractare, ſed neſciat Auctorem eſſe hæreticum.*

277 *Quid ſi vlterius ſciat Auctorem eſſe hæreticum, ſed eius nomen ignoret.*

278 *Ignorantia facti, vt excuſet, ſufficit quod ſit probabilis.*

279 *Ignorantia qualis ſufficiat ad excuſandum retinentes, legentes defendentes libros Hæreticorum, & num. ſeqq.*

Defectus ſcientiæ ad euitandam pœnam impoſitam pro crimine ſcienter commiſſo reſultat ex ignorantia craſſa, & ſupina.

280 *Ignorantia affectata æquiparatur ſcientiæ.*

281 *Ignorantia non coniuncta temeritati an, & quando excuſet retinentem, legentem, defendentem libros Hæreticorum, & num. ſeq.*

283 *Ignorantia quando dicatur ſolummodo affectata, & quando temeritati coniuncta.*

284 *Liber Auctoris reputati hæretici, ſi hæreſes non contineat, nec de Religione tractet, an illum retinentes, legentes, defendentes, incurrant excommunicationem.*

285 *Libri Infidelium continentes errores circa fidem an, & quando poſſint citra excommunicationem retineri, legi, defendi.*

Apoſtata à fide continetur ſub nomine Hæreticorum.

286 *Libri Infidelium cautè legendi etiam in pueritia, & de ratione.*

287 *Libri Iudæorum legi poſſunt ſine incurſu excommunicationis.*

288 *Hebræi non dicuntur propriè Hæretici.*

289 *De libris Iudæorum, & de contentis in illis.*

290 *Et de libro* Thalmud, *ac in eo contentis cum num. ſeqq.*

291 *Vox* Thalmud *quid ſignificet, & num. ſeqq.*

292 Iudæi Magiſtros vocant Rabinos.
293 Cabala quid ſignificet.
294 Thalmud corruptas continet traditiones in odium Chriſtianæ Religionis.
295 Thalmud duplex.
296 Thalmud, de quo tempore fuerit conditum, vulgatum, conſcriptum.
297 Thalmud continet hæreſes, & blaſphemias.
298 Thalmud flammis adiudicatur, & per plures Summos Pontifices damnatur, & num. ſeqq.
299 Thalmud Pariſijs comburitur.
300 Et etiam alibi.
302 Hebræi retinere non poſſunt libros Thalmudicos, Cabaliſticos, Hæreticos, aut alias damnatos, & num. ſeqq.
305 Decreta Supremæ, &c. aduerſus Thalmudicos, aliosque libros Iudæorum, & num. ſeqq.
306 Thalmud expurgari non poſſe, & num. ſeqq.
Iudæi non poſſunt retinere alios libros, quàm Bibliam Sacram.
Quid de libris Grammaticalibus.
308 Inquiſitor conſentiens correctioni, vel expurgationi librorum Iudæorum acriter reprehendendus.
309 Iudæi retinentes libros prohibitos an, & quomodo per Inquiſitores puniantur.
310 Inſtructio Cardinalis de Cremona circa libros Iudæorum.
311 Libri Schiſmaticorum Orientalium an, & quando defendi, legi, & retineri poſſint ſine incurſu excommunicationis, & num. ſeqq.
312 Orientales profitentes hæreſes ab Eccleſia Latina damnatas dicuntur formaliter Hæretici.
313 De Orientalium libris.
314 Schiſmaticorum errores, & num. ſeq.
315 Orientales quomodo ſentiant de primatu Papæ.
316 Congregatio inſtituta ſuper expurgatione Euchologij Græcorum.
317 Papa Græcorum ritus, & conſuetudines non improbauit, ſed potiùs ſuaſit illorum obſeruantiam, & num. ſeqq.
319 Ritus Græci ab Alumnis eorum Collegij Romæ obſeruandi.
320 Rutheni non tenentur deſerere Ritus Græcorum.
321 Facultas tranſeundi ad Ritum Latinum Ruthenis denegata, & de ratione.
Italo-græci fuerunt plures diſpenſati, vt ad Ritum Latinum tranſire poſſent.
322 Alumni Collegij Græcorum, qui ſunt ex Ritu Latino, quomodolibet in Collegium admiſſi tenentur obſeruare Ritum Græcum etiam poſtquam inde diſceſſerint.
323 Alumni Collegij Græcorum mutantes Ritum an, & quas pœnas incurrant.
324 Italo-græci admiſſi ad Collegium Græcorum Vrbis tenentur iurare ſe non acturos pro licentia mutandi Ritum Græcum.
325 Alumni Collegij Græcorum ingredi non poſſunt vllum ex Ordinibus Regularibus ſine expreſſa licentia Sedis Apoſtolicæ.
326 Et quando, & quomodo teneantur obſeruare Ritus ſiue Græcos, ſiue Latinos.
327 Filij Græcorum baptizati à Presbytero Latino ob deficientiam Presbyteri Græci non poſſunt admitti ad Collegium Græcorum Vrbis.
328 Ritus appellatione, quæ veniant.
329 Ritus Græcorum, qui ſint tolerandi, vel non.
Italo-græci errores, in quos lapſus fuerint.
Italo-græci Ordinariæ poteſtati ſubijciuntur.
Italo-græci Ritus, qui non ſint tolerandi.
Inſtructio Clementis Octaui pro Italo-græcis.
330 Græci circa Sacramentum Ordinis, quæ ſeruare teneantur, & num. 374.
331 Græci, quæ Dogmata ſequi teneantur, & poſſint.
332 Conſuetudo Græcorum conferendi Sacramentum Confirmationis in actu Baptiſmi, & num. 367. & 369. ac 377.
333 Collatio Sacramenti Confirmationis in actu Baptiſmi apud Græcos quomodo irrepſerit, & num. ſeqq.
Baptizatus conſignari non debet niſi à ſolo Epiſcopo.
334 Quid de Græcis, & num. ſeqq.
335 Peccatum temporis diuturnitate non minuitur, ſed augetur.
337 Græci Presbyteri qua auctoritate confirmarent baptizatos, & num. ſeqq.
339 Presbyteri Sardiniæ an, & quomodo abſentibus Epiſcopis potuerint baptizatos in frontibus Chriſmate tangere.
341 Chriſma an poſſit conferri à Diacono, & an, & quando à Presbytero ſecundùm antiqua Concilia, & num ſeqq.
344 Presbyteri in Eccleſia primitiua an ordinarentur ſimul Epiſcopi.
Reconciliatio ſolemnis quomodo antiquitus fieret.
346 Vnctio cæremonialis in vertice quid antiquitùs eſſet, & an, & quando fieri poſſet per ſimplicem Presbyterum.
347 Papa an poſſit delegare ſimplici Presbytero Sacramentum Confirmationis, & nu. 354. & num. 358.
350 Fratres Prædicatores an, vbi, & quando miniſtrare poſſint Sacramentum Confirmationis.
351 Conſignatio frontis adiuncta non eſt cæremonijs Baptiſmi ſolemnis.
352 Epiſcopus an poſſit diſpenſare in ſua Diœceſi vt Sacramentum Confirmationis conferatur à ſimplici Presbytero.
353 Quid de Epiſcopis in Synodo coadunatis.

Papa habet plenitudinem poteſtatis in Eccleſia.

Papa non niſi in caſu neceſſitatis concedere debet ſimplici Presbytero delegationem conferendi Sacramentum confirmationis, & referuntur exempla.

Priuilegium confirmandi ſimplici Presbytero an, & quando ſit concedendum, & de eius vſu.

56 *Epiſcopum eſſe ordinarium Miniſtrum Sacramenti Confirmationis, eſt de fide.*

57 *Vnctiones antiquitùs practicatæ.*

59 *Papa an poſſit delegare Diacono, vel Clerico non Presbytero adminiſtrationem Sacramenti Confirmationis.*

Diaconus an ſit proprius Miniſter Sacramenti Confirmationis.

360 *Abbas an, & quando conferre poſſit Sacramentum Confirmationis.*

361 *Poteſtas diſpenſandi vt ſimplex Presbyter conferat Sacramentum Confirmationis an ſpectet ad Papam priuatiuè.*

362 *Papa an poſſit diſpenſare, vt ſimplex Sacerdos conſecret Sacrum Chriſma pro Sacramento Confirmationis.*

363 *Papa an ſine aliqua cauſa poſſit diſpenſare, vt ſimplex Sacerdos conferat Sacramentum Confirmationis.*

364 *Quid de Papa electo, & nondum conſecrato an poſſit huiuſmodi diſpenſationem concedere.*

365 *Facultas diſpenſandi cum ſimplici Sacerdote, vt conferat Sacramentum Confirmationis conceſſa per Summum Pontificem an ceſſet ceſſante cauſa, vel expiret per mortem Pontificis concedentis.*

366 *Conſuetudine an introduci poſſit quod ſimplex Sacerdos conferat Satramentum Confirmationis.*

368 *Græci an poſſint facere trinam aſperſionem in conferendo Baptiſmum.*

Vxores Latinæ Græcorum more Græco baptizatæ an, & quando debeant retinere Ritum Latinum.

369 *Confirmatio an ſit conferenda infantibus ſtatim poſt Baptiſmum, & ante vſum rationis in nouo Orbe vbi feruet perſecutio.*

70 *Græci an poſſint conſecrare, vel adorare Euchariſtiam in pane hordaceo.*

Et an in Italia poſſint ſumere Communionem ſub vtraque ſpecie.

71 *Sacerdotes Græci quomodo abſolutionem impartiri poſſint in Sacramento Pœnitentiæ.*

Græci Liburni degentes an, & quomodo recipere poſſint Sacramenta Pœnitentiæ à Presbytero Latino.

Græci Catholici in defectum Sacerdotis Græci poſſunt ſacramentaliter confitere, & & Sacram Euchariſtiam ſumere ſecundum Ritum Latinum.

Sacerdotes Orientales an poſſint abſoluere eorum ſubditos à caſibus reſeruatis Sedi Apoſtolicæ.

Reſeruatio caſuum in Patriarchatibus Orientalibus non vſitata.

373 *Græci Orientales an teneantur Canonicis Latinorum Conſtitutionibus.*

Regularis Latinus an validè confiteatur Sacerdoti Græco extra neceſſitatem.

Quid de ſeculari, & vbi permixti ſunt Latini cum Græcis.

374 *Græci promouendi ad Ordines ſacros an teneantur ſemper Romam accedere, vt promoueantur ab Epiſcopo deputato.*

Presbyteri Græci non poſſunt celebrare Miſſam, & Officia Diuina Ritu Latino, nec Latini Ritu Græco, & num. 377.

Græci Orientales quando Miſſam poſſint celebrare.

Et quot Ordines ſuſcipere teneantur.

Epiſcopi Græci an, & quando poſſint exercere Pontificalia in Diœceſibus aliorum Epiſcoporum.

Græci pro quibus orare poſſint.

Græcus adſcriptus Eccleſiæ Græciæ redactæ ad Ritum Latinum, an, & quomodo diſpenſetur à Sanctiſſimo, vt ei inſeruire poſſit ſecundum Ritum Latinum.

Presbyteri ſiue Græci, ſiue Latini inſufficientes in litteris non ſunt promouendi, & promoti ſuſpendi debent.

Græci non poſſunt exercere curam animarum Latinorum, nec munus Parochi gerere.

Latinus an poſſit ordinari ſecundum Ritum Græcum, & quid ſi inſeruiat Eccleſiæ Græcæ.

Græcus natus ex vtroque parente Latino an poſſit promoueri animo celebrandi more Græcorum.

Græci ordinati ab Epiſcopo Schiſmatico an, & quando debeant diſpenſari ſuper irregularitate, & recipi præuia profeſſione fidei.

Græcus ordinatus per Epiſcopum Latinum an, & quando celebrare poſſit Ritu Græco.

Græci quomodo conferant ordinem Presbyteratus.

Materia Ordinis Sacerdotalis in Eccleſia Græca, quæ ſit.

Ordinatio per Epiſcopum Græcum an poſſit fieri Ritu Latino, aut per Epiſcopum Latinum Ritu Græco.

375 *Græcus an poſſit trahere ad Ritum ſuum coniugem Latinam, vel è contra Latinus Græcam.*

Filij patris Græci, & matris Latinæ an poſſint Euchariſtiam ſumere Ritu Græcorum.

Filij Græcorum quem Ritum ſeruare teneantur, & an poſſint viuere partim Græcè, & partim Latinè ſi ſint ex patre Græco, & matre Latina.

Vxor Græci baptizata Ritu Græco quando debeat viuere Ritu Latino.

Vxor Presbyteri Græci, mortuo viro, an, & quomodo diſpenſari poſſit vt cum alio contrahat matrimonium.

Presbyteri Græci an, & quando poſſint ſecundam vxorem ducere mortua prima.

376 *Græci habitantes inter Latinos an, & quando edere poſſint carnes in die Sabbati, vel diebus ab Eccleſia Romana vetitis.*

377 *Epiſcopus Latinus conſecrare an poſſit Eccleſiam, in qua debeat exerceri Ritus Græcus.*

Græci quæ feſta ſeruare teneantur in Prouincijs Latinorum.

Presbyteri Græci vidui quem habitum geſtare teneantur.

Græci confirmati per ſimplicem Sacerdotem an, & quomodo debeant iterum ab Epiſcopo confirmari.

Græci an poſſint infantibus Communionem ſubminiſtrare.

Presbyteri Græci celebrare poſſunt in Eccleſijs Latinis, & Latini in Eccleſijs Græcis.

Græci an, & quomodo diſpenſari poſſint, vt tranſeant ad Ritum Latinum.

378 *Libri Apochryphi hæreſes non continentes an poſſint legi ſine incurſu cenſurarum, & num. ſeqq.*

380 *Libri Apochryphi an dicantur qui carent nomine Auctoris, & num. ſeqq.*

381 *Dictio* Apochryphus *vnde proueniat, & quid ſignificet, & num. ſeqq.*

383 *Libri continentes errores an cenſeantur Apochryphi.*

384 *Epiſtola Saluatoris Noſtri ad Abagarum Regem an ſit Apochrypha.*

385 *Quid de Epiſtola, quæ à Beatiſſima Maria Virgine ſcripta dicitur ad Meſſanenſes, & an imprimi poſſit, & num. ſeq.*

387 *Quid de Laminis Granatenſibus.*

Mutuum librorum periculoſum.

388 *Libri Magici, ſeu Negromantici an, & quando legi poſſint ſine incurſu cenſurarum Bullæ Cœnæ.*

Et qui dicantur libri Magici, ſeu Negromantici.

389 *De Clauicula Salomonis, & eius origine.*

Salomon an, & quas ſcripſerit incantationes.

Libri prohibiti frequentiores in Sancto Officio qui ſint.

390 *Clauicula Salomonis vnde dicatur, & quæ contineat.*

391 *Libri continentes auguria, auſpicia, veneficia, ſortilegia, incantationes, Aſtrologiam iudiciariam, an poſſint legi ſine incurſu cenſurarum Bullæ Cœnæ.*

392 *Quid ſi ſint compoſiti ab Hæreticis, & num. ſeq.*

Prohibitio librorum tractantium de Religione an comprehendat tractantes de vitijs Religioni contrarijs.

394 *Negromantici præſumuntur Hæretici, & tanquam Hæretici puniuntur.*

395 *Audiens legi libros Hæreticorum an, & quando incurrat cenſuras.*

396 *Notans quod audit legi ex libris Hæreticorum an, & quando excommunicationi ſubiaceat.*

397 *Famulus legens libros prohibitos de mandato Domini an, & quando cenſuras incurrat, & num. ſeq.*

399 *Nocumentum ex libris hæreticalibus ſe non accepturum ſecurus an poſſit illos legere ſine incurſu cenſurarum, & numeris ſeqq.*

400 *Obligatio legis an ceſſet ceſſante eius ratione in particulari.*

401 *De libro* Petri Soauis Polani, *& contentis in eo.*

402 Sfortia Card. Pallauicinus *laudatur.*

403 *Bulla Cœnæ an ſit, vbique, & in omnibus Capitulis recepta, & num. ſeqq.*

404 *Et an fuerit publicata in Regno Neapolitano, & num. ſeq.*

407 *Papa poteſt condere leges, eaſque promulgare, obligando Chriſtifideles abſque eorum acceptatione, vel conſenſu, & de ratione, ac num. 409.*

408 *Conſtitutiones Apoſtolicæ promulgatæ non poſſunt redargui de non vſu.*

410 *Libri Hæreticorum an legi poſſint ſine incurſu excommunicationis in illis Regionibus, vbi Bulla Cœnæ non fuit vſu recepta, & num. ſeqq.*

Decretum irritans operatur vt non poſſit dari de non vſu.

413 *Bulla Cœnæ an ſit vſu recepta in Belgio.*

414 *Damnatio librorum, vel Scriptorum alicuius Auctoris propter hæreſis, vel falſi dogmatis ſuſpicionem operatur vt illa legentes, & retinentes ſint excommunicati, & ſuſpecti de hæreſes, & tanquàm talis inquiri poſſit.*

415 *Et an hæc excommunicatio ſit reſeruata Papæ, vel abſolui poſſit per quemlibet Confeſſarium.*

416 *Libri damnati qui ſint.*

418 *Inquiſitores an, & quando poſſint punire retinentes, & legentes libros obſcænos, & contra bonos mores in eorum Edictis prohibitos, & num. ſeqq.*

420 *Retinentes libros obſcænos an debeant denunciari in Sancto Officio.*

421 *Aſſertio quod libri prohibiti per Edictum Inquiſitoris legi, & retineri poſſint an, & quando ſit ſcandaloſa, temeraria, punibilis, & Sancto Officio denuncianda, & num. ſeq.*

423 *Confeſſarius non poteſt abſoluere in foro pœnitentiali retinentem, & legentem libros prohibitos per Edictum Inquiſitoris.*

424 *Libri prohibiti donec corrigantur an, & quando legi, & retineri poſſint abſque ſuſpicione hæreſis, & ſine periculo denunciationis.*

1 TERTIO præſumpti Inconſtantes in Fide, ſunt Receptatores Hæreticorum, hi enim ſunt ſuſpecti de hæreſi, *cap. Inter ſollicitudinem de Purgatione Canonica*. Locat. *in ver. Excommunicatio, num.3. & ver. Pœna, num.11. & ver. Suſpicio, num. 3.* Repertorium *ver. Fautores*, Menoch. *de Arbitrar. cap.374. num.13. & præſumpt.6. num.19. lib.5.* Eymer. *par.2.qu.51. num.5.* & ibi Pegna *comm.75.* Decian. *lib.5. cap.51. num.84. & cap.47. in fin. nu.6.* Graff. *lib.4. deciſ. cap.18. num.31.* Farinacc. *q.182. num.133.* Leo *Theſaur. Fori Eccleſiaſ. par.3. cap.37.* Duard. *ad Bullam, lib.2. can.1.q.33. concluſ.2. num.31.* Sanctarell. *de Hæreſi, c.12. num.3. concluſ.3.* Carena *par. 2. tit.4. §. 5. num.56.* Souſa *in Aphoriſm. lib.1. cap.23. num.24.* P. del Bene *par.1. de offic. Inquiſit. dub.26. Corollar. 1. num.4.*

Receptator autem Hæreticorum propriè dicitur ille, qui in agro, in domo,
2 vel in alio loco receptaculum, & hoſpitium præſtat iis, quos nouit eſſe Hæreticos eo animo, vt manus Iudicis effugiant, Brun. *de Hæret. lib.1. cap.4.* Eymeric. *dicta quæſt.51. num.2. verſ. Aliquando, & num. 3.* & ibi Pegna *comm.76. verſ. Quidam autem in fin.* Suarez *de Fide, diſp.24. ſect.1. num.7.* Carena *loco cit. num.40. verſ. Suarez*, Vgolin. *de cenſur. Pontific. reſeruat. par.2. Gloſs. Receptatores in principio, num.1. & §.1. nu.3.* Sanchez *ad præcept. Decalog. lib.2. cap.10. num.10. tom.1.* Caſtro-palao *tom.2. tract.4. diſp.3. punc.5. num.4.* P. del Bene *loco citato num.1.*

Siue ſit priuata perſona, ſiue publica, vtputa Gubernator, vel Princeps, qui re-
3 ceptat in ſua Ciuitate, Prouincia, vel Regno Hæreticos, ne in manus Inquiſitoris incidant, Paludan. *in 4. diſputat.13. qu.3. art.1. num.13.* Vgolin. Suarez, & Sanchez *locis citatis*.

4 Et ſiuè in propria domo, ſiue in aliena fiat receptio, Paludan. & Sanchez *locis citatis*.

An autem, qui vnica vice receptat in domo Hæreticum, vt effugiat manus Inquiſitoris dicatur Receptator Hæreticorum.

5 Dubiũ naſcitur ex eo, quod non ſolùm ſecũdum Grammaticos verbum *receptare*, eſt verbum frequentatiuum, ideſt *frequenter recipere*, Alberic. *in Dictionar. ver. Receptare*, Fulcodius *quæſt.11.* & ibi Carena *num.4.* Farinacc. *quæſt.182. num.152.*

Sed etiam hoc videtur expreſsè Statutum in Concilio Tarraconenſi, de quo per Pegnam *par.2. fol. mihi 234. Director.* ibi:

6 *Receptatores ſunt, qui ſcienter bis, vel vltra recipiunt Hæreticos, vel Inzabbattatos in domo ſua, vel in alio loco ſuo.*

Receptaculum credimus eſſe domum, vel Hoſpitium, vbi Hæretici, vel Inzabbattati bis, vel pluries conuenerunt ad prædicationem, vel lectionem, vel etiam vbi Hæretici, vel Inzabbatati pluries hoſpitantur.

7 Et quamuis Guido Fulcodius *d. qu.11.* & alij velint, verbum *receptare*, debere explicari, ideſt *recipere, l.1. & 2. ff. de Recept. l. Congruit. ff. de offic. Præſidis*.

Nihilominus nullam eſſe differentiam inter verbum *recipere*, & *receptare* eleganter voluit, Claud. Bertazzol. *ad conſil.98.* Bartholomæi Patris *littera A, verſic. Primo itaque, lib.1.* Paul. *lib.5. Sentent. tit.3.* ibi, *Receptatores latronum*.

Hinc propterea Gregor. Naloand. malè inſcripſit in Pandectis titulum *de Receptatoribus*, ſub *ver. Receptoribus*; Nam Pandectæ Florentinæ cæteris emendatiores
8 habent de *Receptatoribus*; Ideò *receptare*, denotare frequentem receptationis actum ex Terentio probat idem Claud. *loco cit.* & in terminis Eymeric. *d. quæſt.51.* Farinacc. *quæſt. 133. num. 22.* Bertazzol. *conſ.100. num.6.* optimè omnium Bauni *de Cenſur. tit. de excommunic. in Bulla Cœnę, quæſt.1. pag.298. verſ. Prima eſt*; vbi rationem aſſignat, quod cum receptatio frequentiam connotet, in pœnis benignior interpretatio eſt facienda.

Sed quicquid ſit reſpectu aliorum delinquentium in terminis iuris communis, certum eſt reſpectu Hæreticorum, ſemel tantum receptantem Hæreticum, vt manus Inquiſitoris effugiat, receptatorem
9 dici, & pœnis Receptatorum ſubiici, Zanchin. *de Hæret. cap.6. num.1.* & ibi adden. Pegna *par.2. comm.76.* Suarez *d. diſput. 24. ſect. 1. num. 4.* Sanchez *d. lib. 2. cap.10. num.10.* Caſtro-palao *tom.1. tract.4. diſp.3. punct.5. num.4.* Farinacc. *d. quæſt.182. num.152.* Souſa *in Aphoriſm. lib.7. cap.23. num.3.* Duard. *in Bulla Cœnæ, lib.2. can.1. quæſt.28. num.3.* Sanctarell. *de Hæret. cap.12. dub. vnic. num.1.* Scortia *in ſelect. Theorem. 420. verſ. Excommunicatio tertio*, Caren. *par.2. tit.4. §. 5. num.39. & ad qu.11.* Fulcod. *num.3.* Salelles *lib.1. cap.12. reg.105. num.275.* Baldell. *de Fide lib.1. diſp.44. numero 7.* Fragoſ. *de Regimin. Reip. par.2. lib.1. diſp.3. §.1. num.27.* Pueron. *in Bullam Cœnæ cap.1. num.125.*

Non obſtat Concilium Tarraconenſe, quia non videtur loqui de Receptantibus
10 Hæreticos ad eos occultandos, ne in manus Inquiſitorum incidant, ſed de ſimpliciter Receptantibus, ad effectum, vt ipſi Receptatores habeantur ſuſpecti de hæreſi, vt benè aduertit Campegg. ad Zanchin. *d. quæſt.6. in princ.* Claud. Bertazzol. *loco cit.* Fragoſ. *loco cit. num.27. in princ.*

Quod autem dicit Fulcodius *ad qu.11.* Receptatoris pœnam incurrere illum, qui non ſolùm clam, ſed multò magis palam

receptauerit, quem ſequuntur Carena, & Caſtro-palao *locis citatis*.

11 Potius ad reatum defenſoris crederem poſſe trahi, ſi reſiſtat Inquiſitori; Nam Text. *in l. vltim. C. de his, qui latronem occultant*, loquitur de his, qui reſiſtunt Præſidi, & auctoritati militari, vt benè conſiderat Fulcodius. Si non tam propriè receptent, quàm defendant perſonas Hæreticorum, ne in manus Inquiſitorum incidant, Sanchez *d. cap.*10.*n.*18. Azor. *lib.*8. *cap.*15. *quæſt.*16. Sanctarell. *de Hæreſi, cap.*12.*dub.*3.*num.*3. Souſa *in Aphoriſm.lib.*1. *cap.*24. *nu.*2. Caſtro-palao *par.*1. *tract.*4. *diſp.*3. *punct.*5. *num.*5.

Non refert autem, an qui receptat, & occultat, ſit Catholicus, an Hæreticus,
12 Apoſtata, Iudæus, vel Infidelis: Hi enim omnes poſſint puniri ab Inquiſitoribus, Simanch.*de Cathol.tit.*35.*num.*11. Squillac. *de fide Cathol. cap.*46.*num.*1. Pegna *d.comm.* 76. vbi refert Conſtitutionem Gregorij Decimitertij quoad Iudæos, Director.*dicto cap.* 51. *num.* 83. Azor. *dicto lib.* 8. *cap.* 22. Farinacc. *dicta quæſt.* 182. *num.* 66. *&* 157. Souſa *lib.*1.*cap.*23.*num.*26. Muta *ad Conſtit. Regni Siciliæ to.*2.*cap.*108.*concluſ.*21.*num.*8. Carena *loco cit.* §.6. *num.*61. Baldell. *lib.*1. *diſput.*44. *num.*10. qui *num.*11. ſubdit, hoc intelligendum eſſe non ſolùm de Iudæis, & Infidelibus temporali Eccleſiæ poteſtati ſubditis, vel Principum Chriſtianorum, ſed abſolutè de omnibus, cum ſic receptando Hęreticos delinquant in Eccleſiam, & ratione delicti ſubijciantur eius poteſtati, Anchar. *conſ.* 15. Calderin. *conſ.*2. *de Iudæis*, Zabarell. *Clement.*2. §.1. *de Hæret.* Pegna *comm.*76. *pag.*395.

Nec pariter refert, ſi Hæreticus receptatus, fuerit poſt receptationem Eccleſiæ
13 reconciliatus, quia non per hoc receptans euadit pœnas Receptatorum, Afflict. *in Conſtit.Regni, de Hæret. & Patharen.rubr.*2. *num.*18. Carrer. *de Hæret.num.*173. Decian. *dicto cap.*51. *num.*75. Farinacc. *d. quæſt.*182. *num.*153.

An autem qui receptauit Hæreticum, ſed illum Inquiſitori indicauit, poſſit puniri pœnis Receptatorum.

Dicendum eſt, quod ſi receptauerit animo illum indicandi, & tradendi Cu-
14 riæ, non cenſetur Receptator, imò præmium meretur, vt de receptante Bannitum voluit Farinacc. *quæſt.* 133. *num.* 14. licet *dicta quæſt.*182. *num.*155. dicat ſimpliciter, receptantem ſcienter Hæreticum non euadere pœnas, quamuis poſtea illum Curiæ indicauerit.

15 Si autem illum receptauerit animo occultandi, ſed Inconſtans pœnitentia ductus illum reuelauit, certè pœnas fori exterioris, ſi non ſit indicijs præuentus, tanquàm ſpontè Comparens euitabit, Souſa *dicto cap.*23.*num.*10. exemplo *l.*1.§.1. *de Seruis fugitiuis*.

16 Cuius diſpoſitio habet locum, etiam in cauſa hæreſis ob priuilegium conceſſum ſpontè Comparentibus, quamuis ſit ſpecialis in caſu Serui fugitiui, vt conſulatur Dominis, Decian. *dicto cap.*51.*nu.*78.

Quod ſi Priuilegium hoc ſpontè Comparentis non haberet, pœnas non euitaret, quia pœnitentia, & inconſtantia non tollit delictum, Decian. *loco cit.*

17 Pœnas verò fori interioris non euitabit, quia eo ipſo quod receptauerit, & occultauerit Hæreticum, illas incurrit, Vgolin. *de Cenſur.* relat. à Duard. *in Bulla Cœnæ lib.*2.*can.*1. *quæſt.*18.*nu.*18. Sanctarell. qui alios *dicto cap.*12. *dub.*1. *num.* 4. P. del Bene *par.* 1. *dicta dubit.* 26. *Corollar.* 1. *numero* 6.

18 Et hæc omnia locùm habent, quamuis Hæreticus receptatus non fuerit denunciatus, Suarez *de Cenſur. diſput.* 21. *ſect.*2. *num.* 9. Sanctarell. *cap.* 10. *num.*6.

19 Et quamuis poſt receptationem Hæreticus deuenerit in manus Iuſtitiæ, Graff. *dicto cap.*18.*num.*34. Suarez *de fide diſp.*24. *ſect.* 1. *num.* 14. Caſtro *de iuſta Hæret. punit. lib.* 1. *cap.* 17. Sanctarell. *loco citato num.*4. Card. de Lugo, qui benè explicat *de virt. fidei Diuinæ diſput.* 25. *ſect.* 1. *num.* 7. P. del Bene *loco cit. num.*7.

Vnde cauendum eſt à Sanchez *dicto cap.* 10. *num.* 9. qui contrarium voluit ea
20 ratione, quia pœnæ contra Receptatores, præſertim excommunicationis, ſecundariò, & acceſſoriè imponuntur, principaliter verò contra Hæreticos, & pro ſua opinione adducit Suarez *de Cenſur.diſp.*21. *ſect.*2. *num.* 8. & in hanc videtur inclinare Baldell. *de fide, & infidelit. diſput.* 43. *num.* 8.

21 Cæterùm Suarez *de fide dicta diſput.* 24. *ſect.*1. *num.* 14. contrariam opinionem tenet, & proteſtatur, ſe immeritò fuiſſe adductum pro ſententia Sanchez. Hanc opinionem tenent Sayr. *de Cenſur. to.* 1. *lib.*3. *cap.*5. Card de Lugo *loco cit.* Sanctarell. *loco cit.*

22 Et ratio eſt, quia Receptatores, Defenſores, & Fautores Hæreticorum in Bulla Cœnæ principaliter, non acceſſoriè, vel ſecundariò excommunicantur, Sayr. Sanctarell. & Baldell. *locis citatis*, P. del Bene *loco cit. ſub num.* 7.

Multas tamen, Receptatores Hæreticorum aduerſus huiuſmodi pœnas, habent excuſationes.

23 Et primò, ſi quis, quem receptat, ignorauerit eſſe Hæreticum, Archid. *in cap. Quicunque num.* 3. *de Hæret. in* 6. & ibi Io: Andr. *poſt num.* 4. Gloſs. *in cap. Accuſatus, §. Ille quoque, in ver. Non poſſit, eodem tit. in* 6. & ibi Monach. *num.*6. Decian. *lib.*5.*cap.*37.

*num.*238. *& cap.*51. *num.*70. Eymer. *par.* 2. *quæſt.*51. & ibi Pegna *comment.*76. Farinac. *dicta quæſt.*182. §.9. *nu.*163. Alter. *de Cenſur. to.*1. *lib.*5. *diſput.*2. *cap.*4. Souſa *in Aphoriſm. lib.*1. *cap.*23. *num.*13. Duard. *in Bulla Cœnæ lib.*2. *can.*1. *quæſt.*28. *num.*7. Sanctarell. *loco cit.* P. del Bene *par.* 1. *dub.* 26. *Corollar.* 1. *num.* 8.

24 Dummodò ignorantia ſit probabilis, ſecùs ſi affectata, & craſſa, quia iſto caſu Receptator non euaderet pœnas, Pegna *d. comment.* 76. Simancha *de Cathol. tit.* 15. *num.*18. & *in Enchiridion. tit* 16. *num.*4. *&* 5. Sanctarell. *loco cit. num.*5. Duard. *loco citato num.* 8.

25 In dubio autem præſumitur in receptatore ignorantia, Farinacc. *dicta quæſt.* 182. *num.*164. Souſa *in Aphoriſm. d. cap.*23. *nu.*21. Caſtro-palao *par.* 1. *tract.*4. *diſput.*3. *pun.*5. *num.* 4.

26 Ideò Fiſcus tenetur probare ſcientiam Receptantis, Simanch. *d. tit.*15. *num.*19. *& tit.*16. *num.*4. *&* 5. Pegna *dict. comment.* 76. Farinacc. *loco cit. num.* 164. Carena *par.* 2. *tit.*4. *num.*47. *verſ. Dicendum.* Cum ſatis ſit, quod Receptator proprio iuramento ignorantiam probet, Simanch. *d. tit.*15. *nu.*19. Azor. *to.* 1. *lib.* 8. *cap.* 15. *quæſt.* 8. Pegna *d. comment.* 76. Sanctarell. *loco cit. num.* 6. Souſa *dicto cap.* 23. *num.* 21. Caſtro-palao *d. punct.*5. *num.*4.

27 Ceſſaret autem hæc excuſatio ignorantiæ quando in loco receptationis notorium eſſet, receptatum eſſe Hæreticum, Pegna *d. comm.*76. Farinacc. *dicto num.*164. Souſa *dicto cap.*23. *num.*14. & Caſtro-palao *dicto punc.*5. *num.*4.

28 Ceſſaret pariter, quando Hæreticus fuiſſet damnatus in contumaciam, & ſententia contumacialis publicè affixa, Pegna *d. comm.*76. Decian. *dicto cap.*51. *nu.*70. Farinacc. *dicto num.*164.

Quod tamen intellige, ſi receptatio facta eſſet in loco, vbi ſententia fuit affixa, nam ſi, verbi gratia, ſententia fuiſſet lata,

29 & affixa Mediolani, & Hæreticus fuiſſet Neapoli receptatus, Receptator poſſet tueri ignorantia præſumpta, Caſtro-palao *dicto num.*4. Carena *loco cit. num.*49.

30 Imò, & in loco affixionis, ſeu denunciationis poſſet Receptator excuſari propter ignorantiam, ſi de tempore Edicti non eſſet in ea Ciuitate, vel eſſet infirmus in lecto, negotiis proprijs occupatus, ruſticus, idiota, ſimplex, Farinacc. *d. num.*164. Azor. *dicto cap.* 15. *quæſt.* 8. Caſtro-palao *dicto num.*4. *in fin.*

31 Ceſſaret pariter excuſatio ignorantiæ in conſanguineo, vicino, vel Hæretici amico, Simanch. *dicto tit.* 15. *num.* 18. Souſa *dicto cap.* 23. *num.* 18. Carena *loco citato num.* 48.

32 Secunda cauſa excuſationis erit violentia, hoc eſt, ſi per vim, & metum quis coactus fuit Hæreticum receptare, Simanch. *dicto tit.* 15. *num.* 17. Carrer. *de Hæret. num.* 151. Decian. *cap.* 51. *num.* 71. Azor. *dicto cap.* 15. *quæſt.* 5. Farinacc. *dicta quæſt.*182. *num.*162. Fragoſ. *dicta diſp.*3. §.1. *num.* 27.

33 Quæ concluſio habet locum, ſiue vis fuerit præciſa, ſiue non præciſa, Farinacc. & Fragoſ. *locis citatis.*

34 Sed an hæc excuſatio proſit in foro conſcientiæ: Negat Sanchez *dicto lib.* 2. *cap.*10. *num.*8. Baldell. *loco cit. num.*12. Farinacc. *dicto num.* 162. Caſtro-palao *dicto punc.*5. *nu.*13. Affirmant Graſſius *d. cap.*18. *num.*33. Fragoſ. *loco cit. num.*27.

Non tamen recederem ab hac opinione affirmatiua, cum enim vis, & metus tollant voluntarium, nec quis in excommunica-

35 tionem incidat in foro conſcientiæ, niſi ob peccatum mortale, *cap. Nemo, cap. Nullus* 12. *quæſt.* 3. nullus arguet de peccato mortali receptantem Hæreticum ob vim, & metum.

36 Tertia excuſationis cauſa erit, ſi quis receptauerit Hæreticum, non quà Hæreticus, ſed ob aliam cauſam, vt conſtat ex Bulla Martini Quinti *Inter cunctas*, editam *de anno* 1418. Nauarr. *in man. cap.*27. *num.*55. cum alijs per Farinacc. *d. quæſt.*182. *nu.*159. Suarez *dicta diſput.*24. *ſect.*5. *num.*9. Zanard. *par.* 2. *præcept.* 1. *cap.* 8. Caſtro-palao *dicto punc.*5. *num.*9. Souſa *dicto cap.*23. *nu.*6. *&* 7. Sanctarell. *dicto cap.* 12. *dub. vnic. num.* 2. Carena *par.*2. *tit.* 4. §.5. *num.* 40. Layman. *lib.*2. *tract.*1. *cap.*14. *num.*5.

Ex hoc primò deducitur, Receptantes conſanguineos, & affines, quà tales ſunt,

37 non autem quà Hæretici, excuſari à rigore pœnarum contra Hæreticorum Receptatores inflictarum, *l.* 2. *ff. de recept.* & in terminis per Bullam Martini *ſupra citat.* Pegna 2. *par. comm.*71. Alter. *de Cenſur. lib.* 5. *diſput.*2. *cap.*4. Farinacc. *dicta quæſt.*182. *num.* 142. *&* 144. Bauni *de Cenſur. in Bulla Cœnæ quæſt.*1. *pag.*298. *verſ. Tertia*, Fragoſ. *de Regimin. Reipubl. par.*2. *lib.*1. *diſp.*3. §.1. *num.* 27. *verſ. Requiritur etiam*, Carena *loco citato num.* 42. P. del Bene *dub.*28. *par.* 1. *num.* 1.

38 Dixi *à rigore pœnarum*, quia iſti tales non euadunt omnem pœnam, ſed mitiùs puniuntur, *dicta l.*2. *ff. de recept.* & in Bulla *prædicta* Martini dicitur, quod grauiter puniendi ſunt, Locat. *ver. Defenſores*, Repertor. *eod. ver. verſ.*1. & ibi Mandoſ. *verſ. Receptat. littera C*, Calderin. Simancha, Campegg. Menoch. Pegna, & alij relati à Farinacc. *dicta quæſt.* 182. *num.* 144. P. del Bene *loco cit. num.*6.

39 Et in hac pœna infligenda, habenda eſt ratio graduum conſanguinitatis: nam qui proximiores gradu, receptato Hæretico

conuicti ſunt, mitiùs puniri debent, Graff. *dicto cap.*18. *num.* 35. Farinacc. *loco citato numer.* 144. *in fin.* Carena *loco citato num.* 43.

Et propterea ſi filius receptauerit patrem Hæreticum, vxor virum, frater fratrem, vel puniendi non ſunt, vel certè
40 leuiſſima pœna coercendi: nam etſi Hæretici ſint iſti, nihilominus iure naturæ coniunctiſſimi ſunt, nec poſſunt, ſi perſequantur, eos deſerere, niſi prorsùs humanitatem exuerint, vt benè ratiocinatur Simanch. *de Cathol. tit.*15. *num.* 21. Pegna *par.* 3. *comm.* 160. *verſ. Non autem*, vbi ex Alber. *in tractat. de Statut. par.* 4. *quæſt.* 7. dicit, vxorem non teneri pœna Receptatorum; & ità fuiſſe iudicatum per Textum *in l.* 1. *C. de repud.* ibi, *Non mutet vxoris affectionem*, Gigas *de Crimine læſæ maieſtatis lib.*3. *quæſt.*20. *num.*2. Farinacc. *qu.*133. *num.* 32.

41 Quod procedit, niſi conſanguinei receptantes participent in crimine, quia tunc ordinaria pœna puniendi ſunt, Gand. *de malefic. tit. de furibus, & latronibus num.*13. Pegna *tit.* 2. *comment.*81. Fragoſ. *loco citato num.* 27. *verſ. Hoc tamen.*

42 Vel niſi adſit periculum peruerſionis, Farinaccius *d. quæſt.*182. *nu.*148. Simancha *d. tit.*15. Pegna *par.*3. *comment.*160. Fragoſ. *loco citato num.* 27.

Vel niſi ſimus in Hæretico publico, vel notorio, & qui palam hæreſim diſſemina-
43 ret, vt plures alij in illam pertraherentur: Hoc enim caſu iura ſanguinis, & amicitiæ nulla eſſe cenſeri poſſunt, & tota coniunctio, ſiue animorum, ſiue corporum poteſt reputari diſſoluta, vel ſaltem notabiliter diminuta, iuxta doctrinam Ariſtotelis 8. *Ethicorum cap.* 7., & Diui Thomæ 2. 2. *quæſt.* 26. *art.* 10. propter exceſſum vitij, vt dicit Baldell. *de fide lib.*1. *diſp.*43. *num.* 9. *in fine, & num.* 13.

44 Vel denique niſi receptantes conſanguineum id facerent lucri cauſa, vel pecuniarum, dummodo non eſſent ità pauperes, vt ex neceſſitate receptarent, vt ex multis docet Duard. *d. quæſt.* 29. *num.* 18.

Quod dicimus de conſanguineis, idem dicendum eſt de receptantibus amicos, dummodo amicitia non ſit vulgaris, ſed magna, & inueterata, quia in iure reputatur quædam fraternitas, *l. verum, ff. pro ſocio*, Iaſon. *in l. Quæ dotis, ff. ſolut. matrim.* Soccin. *conſ.* 263. *num.* 10. *lib.* 2. Pegna *par.* 2. *comment.* 81. *verſ. Nunquid*, Baldell. *loco cit. num.* 10. *verſ. Et quod dicimus.*

45 Contrarium quod receptans amicum hæreticum, non excuſetur, etiamſi amicitia ſit inueterata, Carena *de Hæret. num.* 172. Carolus de Graſs. *de effect. amicitiæ num.* 64.

46 Amore autem captos excuſari, ſi recipiant Amantes hæreticos dixit poſt Tiraquellum Pegna *d. comment.* 81. Farinacc. *loco citato num.* 146.

47 Ideo non eſt audiendus Azor. *par.* 1. *lib.* 8. *cap.* 15. *rubr. de credentibus quæſt.* 3. dum dixit in foro conſcientiæ excuſari receptantem ſibi maximum amicum propter amicitiam, ſed in foro externo tanquam excommunicatus, & in alias pœnas iuris prolapſus iudicandus eſt.

48 Quia etiam in foro externo excuſandum eſſe, & quoad excommunicationem, & quoad minorationem aliarum pœnarum dixerunt, Pegna *d. comm.* 81. Simanc. *d. tit.* 15. *num.* 20. *& in Enchiridion. tit.* 16. *num.* 8. Fragoſ. *loco citato num.* 27.

An autem in dubio præſumatur, quem receptaſſe ex cauſa conſanguinitatis, ami-
49 citiæ, amoris, vel potiùs hæreſis, dicendum eſt, præſumptionem inclinare in cauſas prædictas, non autem in cauſam hæreſis, Simancha *d. tit.* 15. *num.* 21. Farinacc. *loco citato num.* 151. Graff. *d. cap.*18. *nu.*35. Baldell. *loco citato num.*11. Souſà *d. cap.*23. *num.* 9. Sanctarell. *d. cap.* 12. *num.* 2. *in fine*, Duard. *in Bulla Cœnæ lib.*2. *can.* 1. *quæſt.* 29. *num.* 5.

Sed magna dubitatio eſt, an qui receptat Hæreticum, non quà Hæreticus, & vt faueat hæreſi, ſed vt aliquam vtilitatem afferat receptato, puta, ne ad manus Curiæ deueniat, vel vt mortem, aut infamiam effugiat, incurrat excommunicationem latam in Bulla Cœnæ.

Negatiuam opinionem tenet Sanchez *d. cap.* 10. *num.* 5. qui pro ſui opinione
50 allegat Aragon. Sotum, Nauarr. Suarez, Emanuel. Rodriq. quã etiam latè defendit Duard. *in Bulla d. quæſt.*29. vbi dicit, hanc excommunicationem non incurri hoc caſu, neque in foro interiori, neque exteriori, & hanc opinionem vocat probabilem propter auctoritatem Sanchez, Carena *par.* 2. *tit.* 4. §. 5. *num.* 40. *verſ. Nihilominus*, addo Bauni *loco ſuperiùs citato pag.* 298. & 299. qui excuſat filium, qui Patrem hæreticum ad mortem quæſitum, non vt talem præciſè, ſed vt Pater eſt latebris, & perfugio receptat, in foro tantùm conſcientiæ, non in foro exteriori, Fragoſ. *loco ſuperiùs citato, num.* 7. *verſ. Probabile tamen*, Lorca 2. 2. *quæſt.*11. *art.* 4. Peyrinus *in priuileg. Minim. to.*2. *conſtit.*9. Pauli Quinti, Scortia *in ſelect. Theorem.* 9. *epitom.*27. *verſ. Receptatores*, Megala 3. *par. lib.* 3. *cap.* 1. *quæſt.* 2. *num.*27. Azor. *to.* 1. *lib.* 8. *cap.*15. *qu.*4. quos refert Diana *p.*4. *trac.*7. *reſol.*21. *verſ. Verùm ergo*, vbi hanc opinionem probabiliorem vocat, & in hanc videtur inclinare, Traſmiera *de denunciat. quæſt.* 3. *cap.* 3. *num.* 6.

51 Contrariam opinionem tenet Suarez *de fide diſp.* 24. *ſect.* 2. *num.* 9. vbi declarat

locum

locum ſuum allegatum à Sanchez nempe *in tract. de cenſur. diſp. 21. ſect. 2. num. 18.* Sayr. *de cenſur. tom. 1. lib. 3. cap. 5. num. 4.* Tolet. *lib. 1. cap. 19.* Vgolin. quem citat Sanctarell. *dicto cap. 12. dub. vnic. num. 7.* Alter. *de cenſur. de excommunic. Bullæ lib. 5. cap. 4.* Layman. *in Summa lib. 2. tract. 1. quæſt. 14. num. 5.* Baldell. *d. diſp. 43. à nu. 3.* Card. de Lugo *d. diſp. 25. à nu. 8.* Traſm. *loco citato*, qui vtramque opinionem vocat probabilem.

In hac controuerſia non habeo reſolutionem Sacræ Congregationis.

Cæterum aſſentior opinioni, quæ habet, quod conſanguinei, amici, amantes,
52 qui receptant Hæreticum taliter, vt euadant manus Inquiſitoris, in foro externo cenſeantur excommunicati, quia forum externum reſpicit ad ſolum factum celandi, & occultandi Reos, ne veniant in manus Iudicis, neque curat de intentione fauendi, vel non fauendi Hæreticis, dummodo conſtet de intentione immediatè, & proxima occultandi, & celandi, vt benè ratiocinatur Baldell. *loco citato num. 3. verſ. Et deinde facit*, qui licèt extendat ad forum interiùs, in hoc tamen ei non aſſentior, idem tenet Azor. *d. quæſt. 3.*

Si autem ageretur de perſonis coniunctiſſimis, puta Patris, filij, vxoris, vel
53 etiam fratris Receptatoribus, ne aliquis ex eis Hæreticis in manibus Inquiſitoris incidat, crederem excuſandos eſſe ab excommunicatione, etiam in foro exteriori, quia perſona tam coniuncta alicui, quaſi eadem cum ipſo reputatur, quam non defendere, valdè difficile ſit, vt voluit Simancha *d. tit. 15. num. 21.* Viuald. *in explic. Bullæ cap. 1. num. 8. verſ. Ex quibus* Azor. *d. cap. 15. quæſt. 4.* Layman. *loco cit. num. 5. verſ. Receptator perſonæ coniunctiſſimæ*, Souſa *in expoſit. Bullæ Cœnæ, cap. 2. diſp. 10. num. 3. verſ. Secunda concluſio* ratione *ſuperiùs* allegata, quia receptantes, & receptati reputantur vna eadem perſona propter coniunctionem, & ſicut integrum eſt receptantibus, ſe ipſos occultare ſine metu excommunicationis, ſic etiam videtur dicendum de occultante Patrem, Matrem, Vxorem, vel è contra, atque ita non incurrent excommunicationem, ſi ſibi inuicem auxilientur, ducti tantùm amore naturali ad occultandos prædictos, vt ab infamia, & morte liberentur, non autem vt eorum erroribus auxilium principaliter præſtent, vt benè Fragoſ. *loco citato n. 27.* P. del Bene *d. dub. 28. per totum*, & præſertim *Corollar. 2.*

Secundò infertur, non ſubijci pœnis Receptatorum, qui receptant Hæreticum,
54 vt occultent ab hoſtibus, vel à latronibus, ne occidatur à ſuo inimico, vel grauiter offendatur, ne capiatur à ſuis creditoribus, vel à Iudice propter cauſam criminalem ab hæreſi diuerſam, quia huiuſmodi occultatio non eſt facta in gratiam hæreſis, neuè vt ab Inquiſitore occultetur Souſa *d. cap. 23. num. 23.* & in ſimili de fautore, Azor. *d. cap. 15. quæſt. 8.* Sanctarell. *d. cap. 11. dub. 1. num. 19.* Farinacc. *dicta quæſt. 182. nu. 12.* Sanchez *d. cap. 10. nu. 19.* in terminis Baldell. *loco citato num. 3.*

Tertiò infertur, Nautas, Caupones, & Stabularios receptantes Hæreticos excu-
55 ſari, quia ad eos non pertinet Aduentantium ad eorũ hoſpitia mores perſcrutari, *l. 1. ff. de furt. aduerſus Nautas, Caupones, & Stabularios*, Carrer. *de Hæret nu. 168.* Pegna *par. 2. comment. 76.* Decian. *lib. 5. cap. 51. num. 73.* Azor. *d. cap. 15. quæſt. 8.* Farinacc. *d. quæſt. 182. num. 161.* Bauni *loco citato, verſ. Secunda*, Fragoſ. *loco citato num. 27. verſ. Quarto excuſantur.*

Hæc autem excuſatio non haberet locum, ſi huiuſmodi perſonæ receptarent
56 Hæreticum, publicum, notorium, & denunciatum, vt volunt Pegna, Farinacc. Azorius, Decianus, Fragoſ. & alij *ſupra citati.*

Ratio eſt, quia iſto caſu non poteſt in illis præſumi ignorantia, Gloſs. & Bart. *in l. 1. §. 1. ff. de receptat.*

Ideò ſicuti non excuſantur, ſi receptent eum, quem ſciebant eſſe Hæreticum,
57 ſic non debent excuſari, quando ius in eis ſcientiam præſumit, Carer. *de Hæret. num. 170.* Decian. *d. cap. 51. num. 73.* Farinaccius, & Fragoſ. *locis citatis*, quos ſequitur Carena *par. 2. tit. 4. num. 50.* Duardus *d. can. 19. quæſt. 28. num. 11.* vbi reprobat Azorium contrarium tenentem, quem pariter reprobat Carena *loco citato.*

Quæ dicta ſunt de receptantibus Hæreticos, vt tunc habeant locum, quando ex
58 cauſa hæreſis, non autem ex alia receptant, procedunt in fautoribus, & defenſoribus Hæreticorum, Angel. *in ver. Hæret. num. 25.* Silueſter *eodem ver. §. 1.* Nauarr. Tolet. Vgolin. Azor. Sanchez, Graff. *relat.* à Farinacc. *d. quæſt. 182. num. 12. & 168.* Suarez, Card. de Lugo, Baldell. Fragoſ. & alij *ſupra citati.*

49 Sed quibus pœnis ſubijciantur fautores, defenſores, & Receptatores Hæreticorum videndus eſt Textus *in cap. Excommunicamus, §. Credentes de Hæreticis*, quem per extenſum ponit P. del Bene *par. 1. dub. 32.*

60 Dic primò præcipuam pœnam eſſe excommunicationis, quæ lata eſt à iure, vt *in cap. Sicut de Hæret.* vbi omnes Canoniſtæ *cap. Excommunicamus il primo, §. Credentes*, & ibi Doctores *de Hæret. cap. Nouerit de ſentent. excommunic.*

Et à Conſtitutionibus Summorum Pontificum, nempe Innocentij Quarti, Nicolai Tertij, Martini Quinti, de quibus Fa-

rinaccius *d. quæſt.* 182. §. 3. *num.* 38. *&* 39.

61 Necnon à Bulla in Cœna Domini, Suarez *d. diſp.* 24. *ſect.* 2. *num.* 14. *& de cenſur. diſp.* 21. *ſect.* 2. *num.* 5. Azor. *dicto cap.* 15. Sanchez *d. cap.* 10. plures refert Baldell. *d. lib.* 1. *diſp.* 43. *num.* 1. Traſmiera *de denunciat. qu.* 3. *cap.* 3. *nu.* 3. quam pœnam non euitabunt, etiam quod ſanctè Inconſtantes poſt receptationem, Hæreticos denuncient, vt poſt Vgolin. & Decianum tenet Pater del Bene *dub.* 26. *Corollar.* 1. *num.* 6.

62 Secundò habet locum, etiam quod poſteà Hæreticus in manus Iudicis deueniret, vt poſt Caſtrum, Suarez, & Graff. tenet idem P. del Bene *loco citato num.* 7.

63 Secunda pœna eſt Irregularitatis, quam incurrere fautores, defenſores, & receptatores Hæreticorum probatur *ex cap.* 2. §. *Hæreticis de Hæret. in* 6.

Nam ibi dicitur, huiuſmodi eſſe inhabiles ad omnia Beneficia, & officia publica; ſub nomine autem officij publici contineri non ſolùm officia temporalia, ſed Eccleſiaſtica, voluere Suarez *de cenſur. diſp.* 43. *ſect.* 2. *nu.* 5. Sanchez *lib.* 2. *cap.* 25. *num.* 7. Sanctarell. *de hæreſi cap.* 25. *dub.* 1. *num.* 4. P. Diana *par.* 4. *tract.* 2. *de Irregul. reſol.* 44. & hanc opinionem tenent plures *relati* ab eodem Diana *loco citato*, Card. de Lugo *d. diſp.* 25. *ſect.* 1. *num.* 19. Farinaccius *quæſt.* 192. *num.* 74.

Quamuis Turrianus, Hùrtado, & alij *relati* à Diana *eodem loco* teneant, non benè in iure hanc ſententiam fundari, quia ſub nomine officiorum publicorum non includuntur ordines, vt dixere *ſupradicti*.

Sed non eſt recedendum à priori ſententia, tanquam communiori, quia

64 Ordo Eccleſiaſticus etiam de iure ciuili honor dicitur *cap.* 1. vbi Abbas *de oblig.* ad ratiocinia *l. Officiales, C. de Epiſcop. & Clericis, cap. Admittuntur* 54. *diſtinc.* Maiol. *de Irregular. lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 2. *& lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 17.

Et hæc pœna habet locum, quamuis Fautores, Defenſores, & Receptatores

65 Hæreticorum occulti ſint, Toletus *in Summa lib.* 1. *cap.* 69. *num.* 2. plures citat Sanchez *d. cap.* 25. *num.* 7. Farinaccius *dicta quæſt.* 182. *num.* 74. Cardinalis de Lugo *loco citato*.

Tertia pœna eſt Eccleſiaſticæ ſepulturæ priuatio, & precum, & oblationum, cum

66 pro illis orare non liceat, *cap. Sicut extr. de Hæret.* & ibi Gloſs. Hoſtien. Anchar. Butr. Abbas, Felinus, Zabarell. & cæteri Canoniſtæ, *cap. Excommunicamus il primo*, §. *Credentes eodem tit.* vbi etiam Canoniſtę, Locat. Calderin. Zanchin. Carrer. Decian. & Pegna *relati* à Farinacc. *d. quæſt.* 182. *num.* 49. Suarez *d. diſp.* 24. *ſect.* 1. *num.* 15. Card. de Lugo *loco citato ſect.* 1. *num.* 20.

Quarta pœna eſt priuatio Beneficiorum, ſi quæ habent, & inhabilitas ad alia obt-

67 nenda, vt de priuatione Textus eſt *in cap. Vt commiſſi*, §. *Priuandi de Hæret. in* 6. & de inhabilitate eſt Textus *in cap. Statutum il primo, eodem tit. in* 6. & vtrobique Canoniſtæ, *cap. Excommunicamus*, §. *Credentes de Hæret.* & ita etiam ſtatuerunt has pœnas imponendo Innocentius Quartus, Nicolaus Tertius, Paulus Quartus, latè, qui plures allegat. Farinacc. *quæſt.* 189. *nu.* 73. addo Suarez *d. diſp.* 14. *ſect.* 1. *nu.* 15. Card. de Lugo *d. diſp.* 25. *ſect.* 1. *num.* 20. Baldell. *loco citato, num.* 5. Sanctarell. *dicto cap.* 33. *dub. vnic. num.* 5.

Sed difficultas eſt, an ſint huiuſmodi Receptatores priuati Beneficijs ipſo iure,

68 an verò ſint priuandi per ſententiam Couarr. Pegna, Sanchez relati à Sanctarell. *loco citato num.* 5. *verſ. Non deſunt*, Duard. *ad Bullam Cœnæ lib.* 2. *can.* 1. *qu.* 27. *nu.* 21. tenent, non eſſe priuatos ipſo iure, ſed priuandos.

69 Sed omnino tenendum eſt, priuatos eſſe ipſo iure obtentis, propter clara verba Conſtitutionis Nicolai Tertij *editam nonis Martij* 1240. incipien. *Nouerit Vniuerſitas*, in qua verbis expreſſis priuat ipſo iure Hæreticos Fautores, Defenſores, & Receptatores Beneficijs obtentis; & ad ſimilia voluit non admitti; Quam Conſtitutionem ſi præfati Doctores vidiſſent, in contrariam non iuiſſent ſententiam, vt benè Lottherius *de re Benefic. lib.* 3. *qu.* 28. *num.* 36.

70 Quæ Conſtitutio, quamuis non ſit inſerta *in lib.* 6. *Decretal.* Nihilominus debet obſeruari, vt dicit Sanctarell. *loco citato num.* 5. *verſ. Si dicas*.

71 Quinta pœna eſt infamia, Anan. *in cape Excommunicamus il primo*, §. *Credentes d. Hæret.* Calderin. *de Hæret. rubr. de pœnis recept. num.* 1. & idem ſtatuitur in præfatis Conſtitutionibus Innocentij Quarti, Clementis Quarti, Alxãdri Quarti, Pauli Quarti, de quibus per Farinacc. *d. qu.* 182. *n.* 43.

72 Sexta eſt pœna illatiua ad quintam, nempe priuatio omnium officiorum publicorum *d.* §. *Credentes, verſ. Si verò Clericus*, & eſt Textus expreſſus *in cap. Quicunque*, §. *Hæretici de Hæret. in* 6. *& in cap. Vt commiſſi*, §. *Priuandi eodem tit. in* 6. & patet ex Conſtitutionibus *ſupra citatis*, quibus addendæ ſunt Conſtitutiones Honorij Quarti, & Martini Quinti, de quibus per Farinaccium *d. quęſt.* 182. *num.* 44.

73 Septima pœna eſt priuatio facultatis teſtandi tam actiuè, quàm paſſiuè, *Auth. Credentes de Hæret. d.* §. *Credentes*, & ibi Canoniſtæ, quæ ſtatuta fuit etiam in Conſtitut. Innocentij Quarti, Clementis Quarti, & Nicolai Tertij, de quibus per Fanaccium *loco citato num.* 45. *&* 46. Fede-

ricus *in Conſtitut. Catharos*, §. *Credentes*.

74 Octaua pœna eſt, vt ad Teſtimonium ferendum non admittantur, *d. Auth. Credentes, d. cap. Excommunicamus il primo*, §. *Credentes*, vbi Canoniſtæ, Farinacc. *loc. cit. num.* 47.

75 Nona pœna eſt, vt bona prædictorum debeantur Fiſco, non quidem ipſo iure, ſed per ſententiam, vt de veriori voluit poſt Decianum, & Canterum, Farinacc. *loco citato num.* 52.

76 Decima pœna eſt Relegationis, vel alia arbitraria, Federic. *in Conſtit. Patharenos*, Carrer. *de Hæret. num.* 163. Pegna *par.* 2. *comment.* 76. Zanchin. *de Hæret. cap.* 17. *num* 4. vbi de pœna Relegationis.

De arbitraria verò Menoch. *de Arbitrar. lib.* 2. *cap.* 548. *num.* 1. 2. *&* 4. Decianus *lib.* 5. *cap.* 52. *num.* 47. & de vtroque Farinaccius *quæſt.* 182. *num.* 53. *&* 54.

Huiuſmodi tamen pœnæ contra Contumacem non habent locum, niſi poſt-
77 quàm Fautor, Defenſor, vel Receptator fuerit excommunicatus, & in excommunicatione perſtiterit per annum, *vt in dicto* §. *Credentes*, Suarez *dicta diſput.* 24. *ſect.* 1. *num.* 15. Card. de Lugo *d. diſput.* 25. *ſect.* 1. *num.* 21. Farinacc. *dicta quæſt.* 182. *num.* 39. P. del Bene *dub.* 33. *num.* 3. qui *num.* 5. limitat in priuatione ſepulturæ Eccleſiaſticæ,
78 & orationibus faciendis pro iiſdem, quia eo ipſo quod conſtat, aliquem, receptando, fauendo, vel defendendo Hæreticum, deceſſiſſe, non debet inter Chriſtianos accipere ſepulturam, nec pro eo orari, quia in peccato mortali, & in excommunicatione deceſſit, allegat Conſtit. Innocentij Quarti *Nouerit*, eſſe apud Pegnam *in Directorio fol. mihi* 21.

An autem huiuſmodi pœnæ extendantur ad filios eorum.

Dicendum eſt, quod aut Fautores, Defenſores, & Receptatores fauent Hæ-
79 reticis qua Hæreticis, itaut veniant puniendi tanquam Hæretici, & tunc pœnæ prædictæ extenduntur ad eorum filios. Aut fauent, defendunt, vel receptant ex alia cauſa, & tunc quia ſolummodo ſunt ſuſpecti de hæreſi, ad eorum filios pœnæ prædictæ non extenduntur; vt de pœna Irregularitatis dixit Sanchez *lib.* 2. *diſp.* 25. Et de pœna Confiſcationis dixit Farinacc. *dicta quæſt.* 191. *num.* 13. Et de pœna priuationis paternæ hæreditatis idem Farinacc. *loco citato*. Et de pœna priuationis Beneficiorum idem Farinacc. *loco citato*, dùm *num.* 49. ſe remittit ad dicta per eum *num.* 13.

80 Sed ſi Contumaces per annum perſtiterint in excommunicatione, & ab Inquiſitore tanquam Hæretici eſſent condemnati, iuxta diſpoſitionem Textus *in dicto cap. Excommunicamus, il primo*, §. *Credentes, de Hæret.* & *in dicto cap. Vt Inquiſitionis*, §. *Prohibemus, de Hæret. in* 6. Farinacc. *quæſt.* 182. *num.* 41. 60. *&* 136. crederem prædictas pœnas extendi ad eorum filios; ad tradita per Stephanum Benaſſaium *in ſua Conſultatione inſerta in qu.* 190. Farinacc. *num.* 50. *&* 51.

Et hæc dicta ſufficiant circa materiam Defenſorum, Fautorum, & Receptan-
81 tium Hæreticos, quod ſi quis de eis plura ſcire cupit, adeat Eymer. *in Director. par.* 2. *quæſt.* 51. 52. *&* 53. & ibi Pegna *comm.* 76. 77. *&* 78. Farinacc. & Sanctarell. *locis ſæpè citatis*, Sanchez, Suarez, Cardin. de Lugo, Baldell. Duard. Fragoſ. *locis citatis*, P. del Bene *loco cit. tot. dub.* 26. *cum ſuis Corollarijs*.

82 Quartò præſumpti Inconſtantes in fide ſunt conuerſantes cum Hæreticis: hi enim ſunt de hæreſi ſuſpecti, *cap. Inter ſollicitudines, de purgat. Canon.* Concil. Tarraconen. *regiſtr. per* Pegnam *par.* 2. *fol.* 234. *verſ. Item quæritur*, Roias *ſingul.* 36. Repertor. Inquiſit. *ver. Hæreticus, ver. Nota, & ver. Conuerſatio*, & ibi Adden. *littera A, & E*, Iudiciale *ver. Credentes num.* 2. Simancha *de Cathol. tit.* 11. Farinacc. qui alios *q.* 182. *num.* 166.

83 Quæ concluſio habet locum non ſolùm in conuerſatione perſonali, ſed etiam in allocutione, & conuerſatione per litteras, & Nuncios, Iudiciale *in ver. Credentes poſt num.* 2. *& in ver. Suſpicio num.* 25. Pegna *par.* 2. *comm.* 81. Decian. *lib.* 5. *cap.* 41. *nu.* 12. vbi de Decreto Concilij Sardicen. Farin. *quæſt.* 182. *num.* 168.

84 Et multo magis in ſeruientibus Hæreticis, Iudiciale *d. verb. Credentes*, Farinacc. *loco cit. num.* 169.

85 Pariter locum habet concluſio in negotiantibus cum Hæreticis, *cap. Sicut extra, de Hæret.* & ibi omnes Canoniſtæ Farinac. *locò cit. num.* 171. vbi quod huiuſmodi negotiantes incurrunt excommunicationē, & Eccleſiaſtica ſepultura carere debent.

Sed an hi ſint ſuſpecti de hæreſi pendet ex circumſtantijs.

86 Idem dicendum eſt de viſitantibus Hæreticos, quia præſumuntur Inconſtantes in fide, Iudiciale *in dicto ver. Credentes poſt num.* 2. & *in ver. Fautores num.* 5. & *in ver. Suſpicio nu.* 3. Repertor. *ver. Credentes, verſ. Sed circa ſupradicta*, Calderin. & alij à Farinacc. *loco cit. num.* 173.

87 Mittentes quoque munera Hæreticis de hæreſi ſunt ſuſpecti, & conſequenter præſumpti Inconſtantes in fide, Iudiciale *ver. Suſpicio num.* 30. Eymer. *par.* 2. *quæſt.* 56. *num.* 8. Farinacc. *loco cit. num.* 175.

88 Idem in contrahentibus parentelam, vel confederationem ſcienter cum Hæreticis, Iudiciale *ver. Suſpicio num.* 20. Pegna *par.* 2. *comm.* 81. Farinacc. *loco cit. nu.* 176.

89 Fallit in locis, in quibus impunè graſſantur hæreſes, de quo cum plura *ſupra* dixerim, Lectorem ad ea remitto, P. del Bene *loco infer. citando num.* 12.

Fallit ſecundò, in conuerſantibus cum Hæreticis ad bonum finem, vtputa, pro bono animarum ſuarum, ſi non ſit periculum peruerſionis, vel alterius mali, Tabien. *ver. Hæreticus num.* 4. Farinaccius
90 *num.* 179. quod certè non debet permitti hominibus, qui ſunt ſimplices, natura fragiles, & Inconſtantes, P.del Bene *dicta par.* 1. *dubit.* 153. *ſect.* 1. *in Obiectionibus nu.* 5. Imò nec doctis,ſi poteſt exindè oriri ſcandalum, P.del Bene *loco cit.num.* 6.

91 Notandum tamen eſt, quod non ſolùm Inquiſitores debent obſeruare Hæreticos, qui loca Catholicorum peragrant, vel etiam quandoque in eiſdem locis moram trahunt per aliquod tempus, quomodo viuant, ne ſcilicet dogmatizent, vel dent ſcandalum, ſed etiam Catholicos, qui à locis Hæreticorum redeunt, vt ſtatutum fuit in Synodo Salisburgen. his verbis:

92 *Eos quoque obſeruare debent Parochi, qui ex Hæreticorum locis, ſine de hæreſi ſuſpectis veniunt, ſingulariter dicta, & facta animaduertant, & de eorum vitæ conuerſatione, & ratione cognoſcant, & ſi quæ de ijs ſuſpicio fuerit Ordinarium admoneant.*

Quæ verba referuntur à Pegna *dicto comment.* 82. & à Farinaccio *loco citato num.* 178.

93 Quintò, præſumpti Inconſtantes in fide ſunt, qui apud ſe retinent libros Hæreticorum, nam hi ſuſpecti ſunt de hæreſi, Felin. *in cap.Si quis Epiſcopus, verſ. in Gloſs. fin. de Hæret.* Io: Andr. poſt Archid. *cap.* 2. *num.* 4. & ibi Gemin. *nu.* 6. *de Hæret. in* 6. Repertor. *ver.Comburi*, vbi Mandoſ.*litt.B*, Simancha *de Cathol. tit.*38. *num.*24. & alij, Farinacc. *quæſt.*180.*num.*8.*&* 9. P.del Bene *dub.*46. *num.*23.

94 Statim enim quod quis eos habuit, licet olim ſatis eſſet eos comburere, vt *in l.Damnato*, §. *Nec verò, C. de Hæret. l. Quicunque*, §. *Nulli, &* §.*Omnes verò, C. eodem*, vbi Buttrigar. & Salycet. Simanch. *de Cathol. tit.*38. *num.*7. *&* 8. Farinacc.*quæſt.*180. *num.* 1.

95 Hodie tamen non licet cuique propria auctoritate eos comburere, ſed debet ſtatim eos deferre Ordinarijs, vel Inquiſitoribus locorum, vt ex Conſtitutione Iulij Tertij incipien. *Cum meditatio cordis*, de qua per Pegnam *par.* 2, *comment.* 3. & per Azor. *to.*1. *lib.*8. *cap.*16. *quæſt.* 2. Conſonat Decretum Pauli Quarti,de quo Campegg. ad Zanchin. *de Hæret. cap.* 17. Farinaccius *dicta quæſt* 180.*num.*40. Sanctarell. *de Hæreſi cap.* 13. *dub. vnic. num.* 16. Sanchez *lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 56. Martin. del Rio *diſquiſit. magic. lib.*5. *ſect.* 12. Barboſ. *de poteſt. Epiſc. par.* 3. *allegat.* 90. & facit Conſtitutio Pij Quarti *edita anno* 1564. de qua Sanchez *loco cit.* Ricciull. *de iure perſonarum lib.* 5. *cap.*24. *per tot.* Dian. reprobans Pueron. *in Bulla Cœnæ* contrarium ſentientem, *reſol. moral. par.*10. *tract.*12. *&* 2. *Miſcellan. reſol.* 48. Bordon. *in Tribunal cap.*14. *num.*8. *qu.*2. vbi dicit, quod tales propria auctoritate comburentes cadunt in excommunicationem latam in Edictis Inquiſitorum, quod intellige reſpectu librorum,quorum retentio prohibita eſt ſub excommunicatione, ſecùs de libris, qui poſſunt retineri citra pœnam excommunicationis, vt ſunt libri obſcæni; latè P. del Bene *dubit.* 40. *petit.*3. *per tot.*

96 Et hæc ſuſpicio, & præſumpta in fide Inconſtantia habet locum, etiamſi retentor dicat eos non legiſſe, Decian. *lib.* 5. *cap.*37. *num.*55. *& cap.*46. *nu.*32. Farinacc. *dicta quæſt.*180. *num.*20. P. del Bene *dub.*46. *num.* 23. & priùs *dubit.* 40. *num.* 2. qui plures.

Ideò inoleuit praxis in Sancto Officio, quod ſi apud aliquem reperiantur libri Hæreticorum, vel aliàs prohibiti continentes præſertim ſortilegia, ſeu incanta-
97 tiones qualificatas, quorum retentio prohibita eſt per Bullam Ioannis XXII. *regiſtr.* in Direct. Inquiſit. *par.* 2. *quæſt.* 43. *num.* 9. & nouiſſimè per Bullam Sixti Quinti, & per *Regulam* 8. Indicis, in qua prohibentur libri Geomantiæ, Hidromantiæ, Negromantiæ, Priomantiæ, Onomantiæ,Chiromantiæ, Neomantiæ, & Aſtrologiæ iudiciariæ, de quibus latè Martin.del Rio *dicto tract. lib.* 5. *ſect.* 17. *rubr. de libris Magicis*, Binsfeldius *ad l. Cupa, C. de Malef. & Mathemat.* Azor. *Inſtitut. moral. par.* 1. *lib.* 9. *cap.*36. *quæſt.*5. Farinacc. qui alios *d. q.*180. *num.* 28.

Inoleuit inquam praxis, vt ſi ille apud quem reperiuntur huiuſmodi libri dicat,
98 eos non legiſſe, nec vſum fuiſſe ſortilegijs, vel incantationibus, torqueatur ſuper vſu, complicibus, & intentione, & ſi ſubſtineat, imponitur ei, vt abiuret de leui, non autem de vehementi, vt perperam dixit praxis Neapolitana *cap.* 84. *num.* 12. de qua per Farinacc. *dicta qu.* 180. *num.* 9. *in fine*.

Et optima quidem ratione, nam ſi quis fateatur, ſe vſum fuiſſe dictis ſortilegijs;
99 vel incantationibus, & catholicè reſpondeat ſuper intentione, indicitur ei ſolùm abiuratio de vehementi, vt notat Carena *par.*2. *tit.*10. §.8. *num.*44. *verſ.Si verò Inquiſitor*, ergò ei, qui vſus non eſt prædictis incantationibus, debet imponi gradus inferior abiurationis, & ità ſeruatur in Hiſpania, vt dicit P. Diana *par.* 4. *tract.*7. *reſolut.* 6. Suarez *de fide diſput.* 24. *num.* 4. Caſtro-palao *tract.*4. *diſput.*2. *punc.*10. §.4.

num. 6. Carena *loco cit.* §. 4. *num.* 27. *verſ. Bene.*

Verum eſt, quod in imponenda abiuratione attenditur qualitas perſonæ libros retinentis, & librorum retentorum; Simanch. *de Cathol. tit.* 38. *num.* 24. *& in Enchiridion. tit.* 39. *num.* 4. Zanchin. *de Hæret. cap.* 7. Albertin. *de agnoſcen. qu.* 28. *num.* 4. latè declarans, & magiſtraliter more ſuo Pegna *ad cap. Fraternitatis* 2. *par.* Director. *comm.* 3. *fol.* 97. alios Farinacc. *dicta qu.* 180. *num.* 9. Carena *loco cit.* §. 4.

100 Ideo ſi reperiantur libri prędicti penès imperitum, qui legere eos, nec intelligere queat, vel ſi apud hæredem, qui nondùm inuentarium rerum hæreditariarum confecit, & præſertim Bibliothecæ, ſi vir eſſet probatiſſimus, in quo nulla poſſet cadere ſuſpicio, ſi libri continerent ea, quæ potiùs ad eruditionem, & hiſtoriam ſpectant, ſi reprehendenti, & monenti obtemperauerit, & Ordinario, vel illos Inquiſitori præſentauerit ſtatim ac prohibitos compererit, ſi ſollicitè abſolutionem peteret; cum hæc nullam, vel ſaltem leuiſſimam ſuſpicionem præſeferant, talis retentor nullatenus, vel leuiter tantummodo ſuſpectus habendus erit, vt dicit idem Pegna *loco cit.* Carena *d.* §. 4.

101 E contra, ſi quis ſtudioſè penès ſe retinuerit, ſi inquirat, vnde tales libros habere poſſit, ſi ex partibus Hæreticorum curet ſibi aſportari, ſi paruipendeat, nec curet licentiam obtinere, ſi contendat abſque licentia poſſe retineri, ſi abſolutionem contemnat, certè in vehementem incidit ſuſpicionem, vt benè Pegna, & Carena *locis citatis*.

102 Quod diximus de retentione librorum, idem dic de retentione ſcripturarum; Non enim refert, an huiuſmodi ſint Typis, an calamo exaratæ, Farinacc. *dicta quæſt.* 180. *num.* 31. dummodò contineant hæreſes, vel ſortilegia.

Propterea librorum Hæreticorum retentio prohibita eſt, etiamſi contineant aliqua bona, & vtilia, Gloſs. *in cap. Fraternitatis, verb. Cæleſtius, de Hæret. cap. Canones* 16. *diſtinct.* Nam periculum eſt, ne lateat anguis in herba; Pegna, & Binſfeld. relati à Farinacc. *quæſt.* 180. *nu* 14.

103 Ideò damnato Auctore ſunt eius opera quoque damnata, *l. Damnato, C. de Hæret. & in dicto cap. Fraternitatis, verſ. Ad litteram,* & ibi Doctores, Farinacc. *quæſt.* 181. *nu.* 22. Riccitll. *de iur. perſon. lib.* 5. *cap.* 23. *num.* 1. eorumque opera quamuis bona, & catholica recipienda non ſunt, nam quicquid ſit de iure antiquo, iuxta Text. *in cap. Damnamus, de Summa Trinit. & fide Cathol.* hodie vigore Bullarum Iulij Tertij, Pij Quarti, & in Cœna Domini, illa etiam ſunt damnata, niſi ſint approbata ab Eccleſia, quia tunc in vim approbationis non cenſentur damnata, Pegna *par.* 2. *comment.* 3. Butr. *d. cap. Fraternitatis num.* 3. Farinaccius *loco cit. num.* 26. *&* 27.

104 Eadem ſuſpicione laborabunt huiuſmodi libros tranſcribentes, vel ſcripturas, Rimin. iun. *conſ.* 414. *num.* 21. Pegna *par.* 2. *comment.* 17. *verſ. Sed quæ erit pœna,* Carena *loco citato* §. 6. Farinacc. *dicta quæſt.* 180. *nu.* 18. qui declarat dictum Rimin. iun. *d. conſ.* putantem tolli ſuſpicionem in eum, qui poſtquam damnatos libros ſcripſit, eos non retinuit, non procedere, niſi poſt ſcriptionem libros combuſſerit, vel laceratuerit. Et benè, quia imò maior gradus ſuſpicionis ineſt in eo, qui alijs ſcripta vetita communicat, vt ex Azor. Idem Farinacc. *loco citato*, & ità ſeruat praxis &c.

Sed conſideranda eſt in hoc caſu qualitas perſonæ tranſcribentis.

105 Si enim Scriptor ſit ignarus, & penitùs ignoret quid ſcribat, ſi famulus iubente Domino tranſcribat, ignorans qualia ea ſint, vel ſi ſciat, & metu non audeat denunciare, ſi pretio conductus ſcribat, neſciens ſe praua dogmata ſcribere: ſi diſcipulus Magiſtro dictante, credat ſanam doctrinam dictare.

106 Si verò quis ſciens mala eſſe ſibi tranſcribat, vt penès ſe retineat, vel alijs tradat ad pretium comparandum, ſicuti dùm hæc ſcriberem accidit Romæ in quodam Nobili ad paupertatem redacto, qui ſcripturas magicas, & ſortilegas tranſcribebat, vt alijs venderet, qui tamen tortus ſuper intentione, vſu, complicibus, cum ſubſtinuiſſet, aſſerendo ſolùm curioſitatis cauſa ſe tranſcripſiſſe, fuit expeditus cum abiuratione de leui.

107 Et *de anno* 1592. 3. *Octobris* ſcriptum fuit Inquiſitori Fauentiæ, vt relaxaret Sanctem Florentinum venditorem librorum, penès quem repertus fuerat liber, *de i due diſcorſi intitolati all' Italia*, attento quod erat perſona idiota, & ex alia parte non ſuſpecta.

108 Ideò non eſt adhærendum opinioni Carenæ *in par.* 2. *tit.* 10. §. 7. *num.* 42. *verſ. In caſu*, qui dicit, quod ſi retentor librorum prohibitorum ſit perſona idiota, ſit ſuſpectus de leui, & de leui abiurare debet, nam nulla tali indicitur abiuratio.

109 Secundò, non eſt admittenda limitatio eiuſdem Carenæ, quam applicat doctrinæ Genuenſis *in praxi Archiepiſcopatus Neapolitani cap.* 69. *num.* 12. vt ſcilicet retentor librorum Negromanticorum, vel qui continent ſortilegia qualificata, non ſubijciatur torturæ ſuper vſu, complicibus, & intentione, niſi adſit mala qualitas perſonæ, vel alia concurrant adminicula,

quia ex ſola retentione harum ſcripturarum, quæ nec etiam ab homine bonæ famæ retineri poſſunt, oritur indicium ad torturam ſuper vſu, complicibus, & intentione, & ità ſeruat Sacra Congregatio.

Poſſet autem locum habere opinio Carenæ in retinentibus libros Hæreticorum, ſi aliàs ſint bonæ vitæ, & famæ, & maximè ſi contineant meram eruditionem, & non dogmata contra fidem, per ea quæ dicunt Arnald. Roland. Roias, Decian. & Pegna, relati à Farinacc. *dicta quæſt.* 180. *num.* 48.

Et nunquam vidi procedere contra retentores horum librorum ex ſola retentione.

110 Quod dictum eſt de tranſcribente, multo magis locum habet in componente librum, vel ſcripturam hæreſibus refertam: Nam non ſolùm erit præſumptus in fide Inconſtans, ſed verus Hæreticus, Iudiciale *in ver. Hæreticus nu.* 22. Repertor. *in ver. Detegitur*, Simancha *in Enchiridion. tit.* 39. *num.* 2. Pegna *d. comment.* 2. *verſic. Horum tamen*, & alij à Farinacc. *d. qu.* 180. *num.* 16.

111 Quod intellige, quando quis ex propoſito librum compoſuit, & hæreſes in eo contentas contra Catholicam fidem ſtabilire contendit, ſecùs ſi quaſi aliud agens hæreticale, aliquod dictum proferat, quod potiùs ex ignorantia, quàm ex malitia proueniſſe videatur, præſertim ſi tractaretur de dubio difficili, & obſcuro, Maſcard. Pegna, & Azor. à Farinacc. *loc. cit. num.* 17.

112 Secundò intellige, ſi libro, vel ſcripturæ ſit vltima manus appoſita, ſecùs ſi eſſemus in cartulis, vel commentario indigeſto, imperfecto, & inemendato, & cui vltima manus non eſt impoſita, quia ſemper poſſunt emendari, & antequàm compleantur, vel edantur, Auctor non debet reprehendi, & ad crimen vocari, vt ex D. Auguſtino, & Hieronymo benè probat Nauarr. *ſuo Magiſtrali conſil.* 7. *de Hæret. per tot.*

Et memini aliàs in Suprema fuiſſe inquiſitum quendam Religioſum, in cuius cella fuerunt reperta quædam ſcripta, in quibus conabatur oſtendere, pollutionem voluntariam non eſſe intrinſecè malam, qui etſi faſſus fuit hanc propoſitionem ſcripſiſſe, non tamen ſcripto vltimam manum adhibuiſſe, & voluiſſe illam emendare.

Sed quia reuera ex eius ſcriptis apparebat de ſuſpicione eius prauæ intentionis, tortus ſuper ea, quamuis ſubſtinuerit, fuit tamen damnatus ad Ergaſtulum per decennium, & ad abiurationem de vehementi.

113 Si autem penès aliquem reperiretur liber continens hæreticalia ſine nomine Auctoris, tunc poſſet interrogari de Auctore, qui ſi Auctorem non nominaret, vel nominaret, ſed verè nominatum Auctorem fuiſſe non conſtaret, haberetur retentor pro Auctore, Simanch. *in Enchiridion. tit.* 34. *num.* 4. Decian. *lib.* 5. *cap.* 46. *num.* 26. qui ſubiungit, quod poſſet talis ſubijci torturæ, vt indicaret Auctorem, quod ſi nollet indicare, ſaltem à quo librum habuerit, vt poſſit elici veritas, non ſolùm iſte haberetur pro ſuſpecto, ſed pro conuicto, & ſi nollet abiurare, condemnari deberet pro Hæretico, quod vltimum declaratur à Farinacc. *dicta qu.* 180. *num.* 21. vt procedat, ſi non fuit illata tortura, ſed ſi fuit illata tortura, non poteſt cogi ad abiurandum.

114 Sed nullo modo admittenda ſunt dicta Deciani, & Farinaccij, quia ſi ille, qui retinet librum continentem hæreſes ſine nomine Auctoris interrogetur, à quo nam habuerit librum illum, & ipſe reſpondeat, ſe habuiſſe ab incognita perſona, vel non recordari, à quo habuerit, vel vt ſolent Rei reſpondere, ſe illum inueniſſe in aliquo hoſpitio, vel in via, vel recepiſſe ab aliquo, qui tamen mortuus eſt, tunc interrogatur ſuper eius credulitate, ſeu intentione, & ſi catholicè reſpondeat, ſubijcitur torturæ, in qua interrogatur, vt dicat veritatem, à quo librum illum receperit, & an crediderit, contenta in libro eſſe vera, & ſi ſint ſcripta ſortilega, interrogatur in tortura etiam ſuper eorum vſu, & complicibus, & ſi ſubſtineat, expeditur cum abiuratione de leui.

115 Nec declaratio Farinaccij, quia quod is, qui ſubſtinet torturam, non debeat abiurare, non procedit niſi in denunciato, quod protulerit, vel docuerit aliquam propoſitionem hæreticalem. Is enim ſi ſit conuictus non torquetur, ſed tanquam negatiuus damnatur.

Si verò non ſit conuictus, torturæ ſubijcitur pro qualitate indiciorum, & ſi ſubſtinet, dimittitur ſine abiuratione, quia dùm negat factum, non eſt cur de eius intentione quæratur, ſuper qua fundatur abiuratio.

Ideo inoleuit praxis in Suprema &c. vt ſolùm qui confitetur, abiuret.

116 At in caſu retentionis librorum, vel ſcripturarum hæreticalium, illa ſola retentio infert ſuſpicionem, quæ in totum non euacuatur per torturam: Ideo ſi Reus non neget retentionem, quamuis neget credulitatem, vel vſum, remanet adhuc ſuſpectus etiam illata tortura, ideo debet abiurare de leui, ſi illam ſubſtineat.

117 Si verò Retentor librorum Hæretico-

rum ſine nomine Auctoris eſſet bonæ famæ, & aliunde conſtaret, fuiſſe compoſitos, & euulgatos ab alio, quàm à retentore, vt experientia docet, cum à partibus Hæreticorum in Italiam emandentur libelli, vt plurimùm ſine nomine Auctoris, vel cum nomine ficto, tunc ceſſante ſuſpicione, ceſſaret etiam abiuratio.

118 Idem dicendum eſt de corrumpentibus libros Catholicorum, & commiſcentibus Catholicis doctrinis dogmata Hæretica, Menoch. *de arbitrar. caſ.* 549. *num.* 5. Farinacc. *num.* 14. Carena *num.* 38.

119 Eadem ſuſpicione notantur aſportantes libros Hæreticorum à Prouincijs Hæreticis ad Catholicas, Pegna *par.* 2. *comm.* 17. *verſ. Cæterum*, Azor. *to.* 1. *lib.* 8. *cap.* 17. *quæſt.* 6. Farinacc. *loco cit. num.* 15. Carena *loco cit.* §. 6. *num.* 36.

120 Dummodo aſportantes ſciant, libros eſſe Hæreticorum; ſecùs ſi in faſciculis incluſos, vt ſolent Muliones, vel qui vulgò vocantur *Procacci*, Carena *loco cit.*

121 Ceſſaret etiam huiuſmodi ſuſpicio in Bibliopolis, qui libros ex Nundinis Francofurti, vel à Ciuitate Gebennæ, vel ex alijs Ciuitatibus, & locis Hæreticorum, nempe Hollandiæ, vel Germaniæ ad partes Catholicorum libros huiuſmodi tranſferrent, vt illos venderent. Si tamen libri ſint Auctorum modernorum, nec de hæreſi notatorum, cum in illis partibus libri etiam Auctorum Catholicorum imprimantur: Secùs ſi libri eſſent Hæreticorum, iam damnatorum, vt Lutheri, Caluini, Marci Antonij de Dominis Archiepiſcopi Spalaten. & ſimilium; vel dùm tranſportantur, dignoſcerentur eſſe Auctorum Hæreticorum, vel hæreſes continere; & multò magis ſi occultè tranſportarent, vel tranſportari curarent, Azor. *loco cit. cap.* 17. *qu. vlt.*

122 Multò magis caderet ſuſpicio in imprimentes libros Hæreticorum, vel impreſſioni ſcienter cooperantes, Sanctarell. *de Hæreſ. cap.* 13. *num.* 18. Barboſa *in cap. Fraternitatis, de Hæret. num.* 7. Carena *loco citato num.* 39. Farinaccius *dicta quæſt.* 180. *num.* 19.

123 Et quia per diſpoſitionem Concilij Lateranenſis ſub Leone Decimo *ſeſſ.* 10. & Concilij Tridentini *ſeſſ.* 4. prohibetur, ne libri imprimantur, niſi priùs per Epiſcopum, & Inquiſitorem fuerint diligenter examinati: hinc ſolent oriri plures controuerſiæ circa huiuſmodi examinationem, & licentiam imprimendi concedendam, volui hìc adnotare nonnulla Decreta Supremæ &c. in hac materia.

124 Et primò libri omnes imprimendi, ſemper ſunt examinandi, niſi aliàs impreſſi, ſint notiſſimi: ſic fuit reſolutum *ſub die* 10. *Octobris* 1631.

125 In hac autem examinatione debent obſeruari regulæ Indicis, vt Epiſcopi, & Inquiſitores ſpectatæ pietatis, & doctrinæ viros adhibeant, de quorum fide, & integritate ſibi polliceri queant, & nihil eos gratiæ daturos, nihil odio, ſed omni humano affectu poſthàbito, Dei dumtaxat gloriam ſpectaturos, & fidelis populi vtilitatem: Et demùm, vt apponatur in libro tenor approbationis, nec ſufficere, ſi dicatur *de licentia Superiorum*, vt fuit reſolutum *ſub die* 10. *Decembris* 1601.

126 Verum eſt, quod illa verba *de licentia Superiorum*, tolerantur in aliquibus libellis, & ſcripturis, quæ non indigent examinatione, vtpotèquæ notoriè nihil praui continent, & in his ſufficit licentia Epiſcopi, & Inquiſitoris, vt fuit dictum *ſub die* 14. *Februarij* 1607.

127 Originalia verò librorum imprimendorum debent aſſeruari Romæ in Archiuio Magiſtri Sacri Palatij; extra Vrbem apud Epiſcopum, vel Inquiſitorem, iuxta Regulas Indicis: ſed ex Decreto Supremæ apud ſolum Inquiſitorem, vt dictum eſt *ſub die* 4. *Iunij* 1592. *&* 31. *Iulij* 1593. *&* 9. *Maij* 1602. qui in Archiuio ſui Tribunalis cuſtodiri faciat, vt ex Decreto *ſub die* 20. *Auguſti* 1625.

128 Et cum ſan. mem. Vrbanus Octauus iuſſerit, vt qui in Vrbe componunt libros, non poſſint extra Statum Eccleſiaſticum eos imprimi facere, niſi de licentia Magiſtri Sacri Palatij: Dubitatum fuit, an originale libri in Vrbe conſcripti deberet remanere penès Epiſcopum, vel Inquiſitorem loci impreſſionis. Et quamuis toto deinde tempore Pontificatus Vrbani obſeruatum fuerit, vt ſufficeret ſola licentia Magiſtri Sacri Palatij, tempore tamen ſanctæ mem. Innocentij Decimi decretum fuit, quod originale vnum deberet cuſtodiri penès Magiſtrum Sacri Palatij, alterum penès Epiſcopum, vel Inquiſitorem loci impreſſionis: de quo decreto oretenùs tamen per Pontificem lato, conquæſti ſunt plures, qui componebant opera in Vrbe propter impenſam tranſcriptionis duplicati originalis, & propterea neſcio, an hodie hoc obſeruetur.

129 Sed an Principes ſeculares poſſint deputare Examinatores, ſiue Reuiſores librorum imprimendorum Suprema &c. *ſub die* 16. *Auguſti* 1503. ſic decreuit:

Librorum reuiſio non ſpectat ad Dominos temporales?

Ideò Inquiſitori Mediolani ſcriptum fuit, vt Gubernatorem dictæ Ciuitatis, qui Commiſſarium ſuper reuiſione librorum deputauerat, alloqueretur pro reuocatione deputati, & faceret diligentiam habendi copiam litterarum patentium

dicti Commiſſarij, illamque Romam mitteret, & quatenùs opus eſſet inhiberet dicto Commiſſario ſub cenſuris, ne auderet ſe ingerere in materijs ſpectantibus ad Sanctum Officium.

130 Reuiſores debent aduertere, & demum Inquiſitores, ne Auctores in litteris dedicatoriis vtantur maioribus, & inconuenientibus titulis, quàm pro dignitatibus mereantur ij, quibus diriguntur, & dicantur, ex Decreto *die* 15. *Iulij* 1627.

131 Multò minùs debet permitti, vt Catholici dedicent libros Principibus hæreticis, ſeu alijs Ethorodoxis, vt *ſæpius* fuit reſolutum.

132 Licentiæ libros imprimendi dantur ab Epiſcopo, & Inquiſitore, quas primò ſubſcribit Epiſcopus, demum Inquiſitor; Deficienre Epiſcopo Inquiſitor primò, demum Vicarius Epiſcopi ex Decreto *die* 17. *Aprilis*, & 15. *Maij* 1692.

133 Licentias imprimendi Indulgentias, vel earum Summaria, ac Breuia Apoſtolica concedunt Ordinarij, non Inquiſitores, vt fuit reſolutum *ſub die* 15. *Iunij* 1604.

134 Quæ ſpectant ad Tribunal Epiſcopi imprimi poſſunt cum eius ſola licentia, & quæ ad Tribunal Sancti Officij cum ſola licentia Inquiſitoris; Sic fuit ſcriptum Inquiſitori Mediolani *ſub die*

135 Libri aliquo modo continentes praxim, & modum procedendi in Sancto Officio contra Hæreticos imprimi non poſſunt ſine licentia Supremæ &c. Sic fuit reſolutum *ſub die* 28. *Nouembris* 1630. & reſolutio notificata fuit Superioribus Regularium *die* 6. *Maij* 1631.

De Imaginibus verò imprimendis adſunt Decreta nouiſſima fel. record. Vrbani Octaui, de quibus omnibus per Bordonum *in Tribunal cap.* 15. *à num.* 26.

136 Libri non debent deferri in Ciuitatem, nec aſportari, niſi de licentia Epiſcopi, vel Inquiſitoris, ex Decreto *die* 30. *Nouembris* 1602. & 2. *Decembris* 1603.

137 Quod Decretum fuit emendatum *ſub die* 31. *Ianuarij*, & 28. *Auguſti*, & 11. *Decembris* 1619. vt non ſufficiat ſola licentia Epiſcopi, ſed requiratur etiam licentia Inquiſitoris.

138 Naues accedentes ad Portus viſitent Inquiſitores, vt videant diligenter, ne in dolijs, & ſarcinis in eis exiſtentibus ſint libri prohibiti, inuocato (ſi opus fuerit) auxilio Brachij ſecularis, ex Decreto *die* 23. *Ianuarij* 1593.

Vbi verò non ſunt Inquiſitores, onus hoc ſpectat ad Epiſcopos; Sic fuit dictum *die* 6. *Februarij* 1593.

139 Quod tamen intelligendum eſt de Nauibus, quarum mercimonia exonerantur, aliàs ſi vehant libros ad Portus, & loca Catholicorum, non debent Inquiſitores, vel Epiſcopi ballas, vt aiunt, aperire, ac viſitare, ſed ſinant illas tranſportare; Nam in locis Catholicorum, in quibus exonerantur, facienda erit viſitatio; Sic ſcriptum fuit Vicario Sancti Officij Liburni commoranti.

140 Epiſcopi poſſunt viſitare Bibliothecas in eorum Diœceſi exiſtentes, libros tamen prohibitos in illis repertos debent conſignare Inquiſitori, ex Decreto *die* 28. *Nouembris* 1603.

141 Si tamen vbi ſunt Epiſcopi, non adſit Inquiſitor, debent Sacræ Congregationi notificare, & notulam tradere qualitatis librorum, & ab ea expectare reſponſum, quid de illis Epiſcopus agere debeat.

Inquiſitor poteſt præcipere Bibliopolis, vt deferant notam librorum vendendorum, & vt in manibus eius præſtent iuramentum de fideliter exercendo ſuo munere, vt fuit reſolutum *ſub die* 20. *Auguſti* 1625.

142 Libros prohibitos poſſunt colligere Epiſcopi, & eorum Vicarij, ſed collectos tenentur conſignare Inquiſitoribus, vt fuit pluries dictum, nempe 17. *Septembris* 1597. 23. *Ianuarij* 1598. 22. *Auguſti*, & 18. *Octobris* 1601. & 13. *Martij* 1602.

143 *Et ſub die* 22. *Martij* 1597. fuit ſcriptum Epiſcopo Laudi, quod licèt ipſe iuxta regulas Indicis poſſit publicare Edictum contra retinentes libros prohibitos, & eos accipere, non tamen habet auctoritatem eos retinendi, vel retineri faciendi à ſuis Miniſtris; Et ideò ſi huiuſmodi libri ad ſuum Tribunal deferantur, eos recipiat, ſed demum conſignet Inquiſitori, vt tempore congruo cum vtriuſque conſenſu comburantur.

Meo tamen tempore ſcriptum fuit Inquiſitoribus, ne ad combuſtionem deueniant inconſulta Sacra Congregatione.

144 Conſignans libros prohibitos Epiſcopo, vel eius Vicario ſatisfacit Edicto Sancti Officij, ex Decreto *ſub die* 21. *Februarij* 1601.

145 Libri prohibiti abſolutè, non autem ſuſpenſi, donec corrigantur, debent ad Sanctum Officium deferri; Sic fuit reſolutum *ſub die* 18. *Iunij* 1607.

146 Qui quidem poſſunt permitti ab Inquiſitoribus cum ſolitis clauſulis, ex Decreto *ſub die* 5. *Iulij* 1608. & 21. *Maij* 1609. emanato.

147 Librorum prohibitorum Index poteſt publicari tam ab Epiſcopo, quàm ab Inquiſitore; Ambo enim poſſunt illos recipere, & ſi corrigi poſſunt, corrigere, & ſic correctos permittere, ex Decreto *die* 22. *Februarij* 1597.

Sed quia dum hæc ſcriberem prodierunt Neapoli quidam libri continentes plures propoſitiones contra Immunitatem

tem Eccleſiaſticam, aliàs à Sacra Congregatione damnatas, Cardinalis Archiepiſcopus ſuo Decreto illos prohibuit; Et quia nonnulli credebant Epiſcopos Italiæ non poſſe libros prohibere, conſultus à ſan. mem. Innocentio Decimo ſuper hoc dedi infraſcriptum Votum:

Beatiſſime Pater.

148 IN Eccleſia Catholica ſemper fuit poteſtas prohibendi, & libros malè de Religione tractantes, & alios, qui poſſunt corrumpere diſciplinam Eccleſiaſticam, ac bonos mores. Aſſertio hæc eſt de fide, vt notat Suarez *de triplici virtute diſput.*20. *ſect.*2. *num.*4.

Et iure merito, quia in omni benè inſtituta Republica ſancitæ leges ſunt, libros parùm religiosè loquentes repudiandos, & extirpandos eſſe. Sic Plato *lib.*7.*de leg.* cenſuit; ſic Athenienſes libros Protagoræ, in quibus de Diuinitate malè ſentiebat in concione igni tradiderunt, teſte Cicer. *de Natura Deorum lib.* 1. & Lactantio Firmiano *in lib. de Ira Dei*. Sic libri Religionis Numæ Pompilij à Prætore in Senatum delati, quia leues quaſdam ſacrorum cauſas continebant, ex Patrum auctoritate cremati ſunt, vt teſtatur Valerius Maximus *lib.* 1. *cap.* 1. Liuius quoque *lib.* 39. ſcribit, Vaticiniorum libros per Magiſtratus combuſtos eſſe. Ex quibus patet, ſapientes homines iure quodam Gentium, vt ſuſceptam quique Religionem tuerentur, reprobos libros damnaſſe.

Multò magis hoc debuit ſtatui in Eccleſia, ne inexpiabiles Religiones in Rempublicam Chriſtianam inducerentur, vt eruditè ratiocinatur Iacobus Simanch. *de Cathol. Inſtit. tit.*38.

Poteſt autem Eccleſia duplici modo, ſeu titulo in hac prohibitione procedere.

149 Primò per modum medicinæ, vt bono fidelium conſulatur, aduertendo ſcilicet ab eis venenum, quod ex horum librorum lectione haurire poſſent. Vlpianus enim *in l.cæterę ff. familiæ Herciſcundæ*, comparat libros improbæ lectionis malis medicamentis, & venenis.

150 Secundò modo per modum pœnæ, qua Auctor Hæreticus, ſiue aliàs profanus iuſtiſſimè plectitur, vt qui in doctrinæ abuſu deliquit, in eadem doctrina puniatur, ablata ei poteſtate vllo modo docendi; ideò Gregorius Nonus, *in cap. Firmitatis, de Hæret.* ſtatuit, damnato Hæretico, eius quoque libros cenſeri damnatos, quamuis de illis in ſententia damnationis mentio facta non fuerit.

151 Prior autem modus efficacior eſt, cum extendatur etiam ad libros eorum, qui ſubditi Eccleſiæ non ſint: & ità primitiua Eccleſia prohibuit, fideles libros Paganorum, & Gentilium legere, vt refert Clemens *lib.* 1. *Conſtit. Apoſtol. cap.*7. Suarez *loco cit.* Bellarmin. *controuerſ. tom.*2. *de Laicis, lib.*3. *cap.*20. *verſ. Deinde*, Card. de Lugo *de virtute Fidei Diuinæ, diſput.*21. *ſect.*2. *num.*26.

Suppoſita ergo hac poteſtate in Eccleſia certum eſt illam reſidere:

152 Primò penès Summum Pontificem tanquam illius Caput, & Supremum Paſtorem Populi Chriſtiani, cuius munus principale eſt, Chriſti oues paſcere, idoneo, & non virulento pabulo doctrinæ, & ſeparare pretioſum à vili; ſic in puncto voluere Gerſon. *tom.*1. *tract. de exam. Doctrinarum*, 1.*par. conſid.*1. 2. *&* 3. P. Theophilus Raynaudus *in opuſculo de bonis, & malis libris, partit.*3. *Erotem.*2. *num.*465.

153 Et quamuis idem Gerſon putauerit, hanc poteſtatem non reſidere penes ſolum Pontificem, ſed vna cum Concilio; eius tamen opinionem rectè improbat idem P. Theophilus *loco cit. nu.*468. optima ratione, quia ad ſolum Pontificem ſpectat poteſtas definiendi infallibiliter, & irretractabiliter res Fidei, vt tenent omnes Catholici, *in* 2. 2. *qu.* 10.

154 Soli ergo Pontifices vſi ſunt hac poteſtate; ſic Leo Magnus, *Epiſt.*93.*cap.*15. Sic Nicolaus *ad Conſult. Bulgarorum*, *cap.* 103. vbi generaliter loquitur de libris noxijs, & blaſphemis; ſic cœteri Pontifices, qui Bullam in Cœna Domini promulgarunt, vſque ad hæc felicia tempora Pontificatus Sanctitatis Veſtræ.

155 Imò, vt tradit Baronius *ad annum* 496. qui libros conſcriptos vulgaturi erant, omni ſtudio annitebantur, vt probarentur à Romano Pontifice, & quos libros ille prohiberi mandaſſet, haberentur pro noxijs, & omnino improbandis; ſic D. Auguſtinus opus *contra duas epiſtolas Pelagianorum* Bonifacio Papæ examinandum, & emendandum direxit: ſic opera ſua Eulogius Patriarcha Alexandrinus ad Gregorium Magnum; ſic D. Anſelmus ad Vrbanum Secundum, libros *de Incarnatione*; ſic Anaſtaſius Bibliothecarius ad Nicolaum, *vitam* ab eo conſcriptam *Sancti Ioannis Eleemoſynarij*, & tunc fuiſſe morem Eccleſiæ teſtatur Marinus Papa *in Epiſtola ad Carolum Caluum*.

156 Secundò hac poteſtas prohibendi libros reſidet penès Concilium auctoritate Apoſtolica indictum, & conuocatum, ideò Concilium Nicænum iuſſit libros Arianorum igni tradi, vt refert Nicephorus *lib.*8. *cap.*18. Quinta Synodus damnauit Antimum, & eius libros. Sexta Trullana *Can.* 63. generaliter libros impios prohibuit, & Septima Synodus

capitulo tertio, comburi præcepit.

157 Concilium Carthaginenſe *Quartum*; libros Gentilium confixit, & in Concilio Conſtantienſi *ſeſſ.8. & 15.* legimus, libros Ioannis Hus, & Vviclef fuiſſe igni traditos, & nouiſſimè per Concilium Tridentinum iuſſum fuit componi Indicem librorum damnatorum, & damnandorum, *vt in ſeſſ.2. & 4.* ſub Pio Quarto.

158 Tertiò, poteſtas hæc reſidet in Epiſcopis, qui in eorum Diœceſibus poſſunt improbatæ lectiones libros prohibere ex ea ratione generali, quod Epiſcopus poteſt in ſua Diœceſi totum id, quod poteſt Papa in toto Orbe Chriſtiano, niſi ſpecialiter ſit Summo Pontifici reſeruatum, Gambar. *de offic. Legati à latere, lib.10. numero 466. & 476.* Sanchez *de Matrim. lib.1. de ſponſal. diſp.61. num.3.* Moneta *de commutat. vlt. volunt. cap.5. num.350.*

159 Tùm etiam quia, cum ad Epiſcopum ſpectet paſcere ſuos ſubditos, poteſt ideò proſpicere, ne paſcua ſint noxia, aut veneno infecta; & ità in puncto tenent Gerſon. *d. tract.1. de exam. doctrinar. par.1. conſider. 1. 2. & 3.* P. Theophil. Raynaud. *de libris bonis, & malis partit. 3. Erotem.2. numero* 466.

Hanc autem poteſtatem non ademiſſe Summum Pontificem Epiſcopis clarius *infra* patebit.

160 Cæterum poteſtas Epiſcoporum prohibendi libros in eorum Diœceſibus, non eſt ità latè ſumenda, vt aſſimiletur Summi Pontificis, vel Concilij Oecumenici: Nam ſi Epiſcopus vellet prohibere librum de Religione tractantem propoſitionibus in eo contentis non damnatis ab Eccleſia, & quaſi condere articulum Fidei, hoc facere non poſſet: quia cauſa Fidei cum ſit toti Eccleſiæ communis non poteſt per vnius Eccleſiæ Paſtorem definiri; ſed debet decidi à Summo Pontifice, qui ſolus habet infallibilem poteſtatem iudicandi de Fide, & cui ſoli dictum fuit in perſona Petri, *Rogaui pro te, Petre, vt non deficiat Fides tua*; vt benè ex Alphonſo de Caſtro *aduerſus hæreſes* ratiocinatur, idem Pater Theophil. *loco citato*.

161 Poterit ergo Epiſcopus prohibere libros continentes propoſitiones ab Eccleſia damnatas, & obligare ſubditos pœnis ſpiritualibus, & temporalibus, vt illis credant, tanquam definitis per Eccleſiæ caput.

162 Si verò liber contineret propoſitiones dubias adhuc ab Eccleſia non definitas, non debet Epiſcopus librum prohibere, donec definitionem à Summo Pontifice expoſtulauerit, & obtinuerit.

163 At ſi propoſitiones eſſent periculoſæ, & Epiſcopus videret illas non cohærere cum definitionibus Eccleſiæ, vel accedere ad errores damnatos, poſſet, & prohibere librum, & monere ſuos ſubditos, ne aſſenſum præberent huiuſmodi doctrinis periculoſis, ſaltem donec à Sede Apoſtolica aliud ſit definitum vt concludit idem Theophil. Raynaudus *loco citato numero* 469.

164 Quouerò ad libros improbatæ lectionis, quorum lectio poteſt peruertere mores, vel diſciplinam Eccleſiaſticam, latiorem habent Epiſcopi poteſtatem: cum etiam Principes laici prohibere poſſint libros famoſos, obſcenos, & ſeditioſos, & alios huiuſmodi, vt patet *ex d. l. cætera, ff. famil. Herciſcund. l. vnica, cap. de famoſ. libell. l. lex Cornelia, §. Si quis librum, ff. de Iniur. l. ob carnem, ff. de Teſtib.* cum aliis per Ricciull. *de Iure perſonarum, lib.5. capit.21. num.7.* & melius *cap. 22. num.2.*

Sed quæſtionis eſt, an Epiſcopus in ſua Diœceſi poſſit prohibere librum impreſſum in Diœceſi aliena cum approbatione Ordinarij, vel Inquiſitoris, vel Romæ cum licentia Magiſtri Sacri Palatii, vel permiſſum à Sacra Congregatione Indicis.

165 Et prima fronte poteſt dici, nullo modo licere Epiſcopo prohibere in ſua Diœceſi librum ab Ordinario, & Inquiſitore, ſiue Magiſtro Sacri Palatij approbatum, quia cum fuerint in illius impreſſione obſeruata ea omnia, quæ ſtatuta ſunt in Concilio Lateranenſi ſub Leone Decimo, in Concilio Tridentino, & in Regulis Indicis, poterit certè liber iſte ſic impreſſus vbique locorum vendi, & publicari: alias nimis damnoſum, & iniurioſum eſſet Auctori, Impreſſoribus, & Bibliopolis, ſi cuiuſcumque Epiſcopi cenſuram ſubire tenerentur, & quod ſemel quaſi per ſententiam definitum eſt, alterius arbitrio ſubiaceret; & de hoc conqueſti ſunt Impreſſores, & Bibliopolæ Veneti, quando fuerunt Regulæ Indicis publicatæ, quibus ſatiſfactum fuit de mandato Clementis Octaui, qui regulas illas iuſſit publicari, vt *infra* videbimus.

Secundò, quia cum teſte Syneſio opera, quæ ab Auctoribus eduntur, ſint veluti eorum mentales fœtus, ac filij: ideò ſicuti ſi filius per ſententiam legitimus iudicetur, ſententia illa tanquam lata in cauſa ſtatus, debet vbique locorum ſeruari, cum faciat ius quoad omnes, *l. 1. §. fin. ff. de lib. agnoſcend.* Alexander poſt multos, *in l. Sæpè, num.60. & 61. ff. de re iudic.* Peregr. *de fideicom. art.53. num.44.*

Ità in caſu noſtro, ſi ſemel ab vno Epiſcopo ſeruata forma à Iure præſcripta liber tanquam partus legitimus, & genuinus approbetur, ab alio Epiſcopo infringi non debet.

166 His tamen non obſtantibus in contrarium tenendum eſt, videlicèt, poſſe Epiſcopum prohibere in ſua Diœceſi librum in aliena Diœceſi impreſſum cum licentia, & approbatione Ordinarij, & Inquiſitoris, imò ab eadem Sacra Congregatione Indicis permiſſum, vt clarè apparet ex Regula Indicis 10. §. *Liberum*, vbi habentur hæc verba.

Liberum ſit Epiſcopis, aut Inquiſitoribus Generalibus, ſecundum facultatem quam habent, eos etiam libros, qui his regulis permitti videntur prohibere, ſi hoc in ſuis Regnis, aut Prouincijs, vel Diœceſibus expedire iudicauerint.

167 In quibus verbis notandum eſt, Sacram Congregationem Indicis non tribuere nouam facultatem Epiſcopis prohibendi libros, etiam à Regulis Indicis permiſſos, ſed excitare iuriſdictionem, quam habent, vt etiam permiſſos prohibere poſſint, iuxta Tex. *in cap. licet de offic. Ordinar.* Iaſon. *l. Ius ciuile, num. 2. ff. de Iuſtit. & Iure*, cum alijs per Barboſam *de poteſtate Epiſcopi, par. 3. allegat. 92. num. 8.*

168 Patet ergo ex iſta Regula, Epiſcopos habere poteſtatem ordinariam prohibendi libros etiam à Sacra Indicis Congregatione permiſſos, ſi ità in eorum Diœceſibus expedire iudicauerint, & ſic multò magis poſſe prohibere libros ab vno, vel altero Epiſcopo permiſſos, & approbatos. Cum illa approbatio non extendatur de rigore vltra Diœceſim Epiſcopi approbantis, Rota *deciſ. 165. par. 4. diuerſ.*

169 Itaque cum à Regulis Indicis permittantur libri Ethnicorum propter ſermonis elegantiam, quamuis obſcęna tractent: Si Epiſcopus viderit in ſua Diœceſi huiuſmodi libros bonos mores corrumpere, proculdubio poterit illos prohibere: Idem dicendum eſt de alijs in dictis Regulis permiſſis, qui multi ſunt.

170 Fingamus, quod hodiernis temporibus, quibus inter Reges Catholicos bella graſſantur Lutetiæ Pariſiorum, vel Lugduni, cum approbatione Ordinarij impreſſus ſit liber famoſus contra Regem Hiſpaniarum, ex cuius lectura incitentur ſubditi ad ſeditiones; proculdubio licebit Ordinario Mediolanen. Neapolitano, ſiue Toletano illum prohibere.

Ità è contrario, ſi liber cudatur Matriti, Neapoli, vel Mediolani cum approbatione Ordinarij, & Inquiſitoris, qui deroget famæ Regis Chriſtianiſſimi, & ſit aptus ciere turbas in Gallia, vtique ab Ordinarijs Galliæ poterit prohiberi.

Et hæc quoad mores.

171 Quoverò ad diſciplinam Eccleſiaſticam, non dubito, quin liber P. Zachariæ Paſqualigi, cui titulus *Praxis Ieiunij*, impreſſus Romæ cum approbatione Patris Mazzarini tunc temporis Magiſtri Sacri Palatij, poſſit prohiberi ab Ordinarijs Status Eccleſiaſtici in ea parte, in qua putat in Vigilijs de præcepto licitum eſſe vſum ouorum, & lacticiniorum, etiam ſtante conſuetudine in contrarium, quia ea conſuetudo indicta fuit, vt ipſe dicit ex deuotione, non autem animo obligandi conſcientias.

172 Nam hæc opinio eſt in Statu Eccleſiaſtico, ſcandaloſa, & relaxatiua diſciplinæ Eccleſiaſticæ, quamuis in aliquibus Ciuitatibus Lombardiæ, in Gallia, Germania, & Hiſpania paſſim præualeat; & ità de facto Sacra Congregatio Sancti Officij menſibus elapſis iuſſit Inquiſitoribus Veronę, & Taruiſij, vt procurarent hanc opinionem à Concionatoribus è ſuggeſtu reprobari: & comedentes oua, & lacticinia in vigilijs de præcepto, pœnis Eccleſiaſticis coerceri.

173 Pariter ſi imprimatur cum approbatione alicuius Ordinarij, & Inquiſitoris liber, qui contineat aliquas opiniones contra libertatem, & Immunitatem Eccleſiaſticam, quamuis opiniones illæ ſint aliquorum Canoniſtarum antiquorum, qui nimium fauent iuriſdictioni ſeculari; certè Epiſcopus, qui in ſua Diœceſi videt huiuſmodi librum dare anſam Iudicibus ſecularibus violandi libertatem Eccleſiaſticam, & Rebellibus, & Contumacibus permanendi in eorum contumacia, poterit illum prohibere; ſicut accidit de libris Marij Curtellij, *de Priſca, & recenti immunitate Eccleſiæ*, & Petri Gonzalez de Salzedo, *de lege Politica*, impreſſis Matriti cum approbatione Ordinarij Toletani, qui à nonnullis Epiſcopis Italiæ fuerunt proſcripti, & demum à Sacra Congregatione Indicis.

174 Ritè ergo, & rectè Eminentiſſimus Card. Archiepiſcopus Neapolitanus prohibuit ſuo peculiari Edicto *Tomum tertium Deciſionum* Regentis San-felicis, *& ſecundum* Hectoris Capicij-latro, quia in illis continebantur plures propoſitiones contra libertatem Eccleſiaſticam, quæ & Moniales Sanctæ Claræ in contumacia conſtantes reddebant, & ſcandalo erant viris pijs, & Catholicis.

Eadem ratione rectè inter libros prohibitos connumerauit librum, cui titulus, *Fiume del Terreſtre Paradiſo*, tanquam iniurioſum in Capuccinorum Religionem.

175 Denique vt afferamus exemplum in his, quæ ad fidem ſpectant: ſi in Gallia cum approbatione Ordinarij imprimatur liber, qui doceat, Summum Pontificem non poſſe definire res Fidei abſque Concilio, vel Concilium eſſe ſupra Papam: opiniones, quæ vſque ad hæc tempora

in Regno illo à nonnullis Auctoribus diuulgatæ ſunt, & vtinam impoſterum non diuulgarentur etiam ab Epiſcopis, vel ſi quis in lucem daret librum, in quo doceret cum approbatione Ordinarii Iuriſdictionem Epiſcoporum eſse de iure Diuino: Proculdubio cum extra Regnum Galliæ opiniones iſtæ ſint temerariæ, erroneæ, hæreſi proximæ, & fortaſsè formaliter hæreticæ, poterunt Ordinarij Italiæ in Diœceſibus huiuſmodi libros prohibere.

176 Quod dictum eſt de Epiſcopis, idem dicendũ eſt de Inquiſitoribus, quia in hoc æqualem habent poteſtatem, cum enim Hæreticos punire poſſint, & inter pœnas Hæreticorum ſit eorum librorum prohibitio, vt dictum eſt, meritò tales libros prohibere poterunt, quod pro certò ſupponit Regula Indicis 10. *in §. ſupra relato*.

177 Imò idem ſentiendum eſt de Legatis à latere, & de Nuncijs, cum huiuſmodi facultate Legati à latere, quia iſti in Prouincia, ad quam mittuntur, habent eandem poteſtatem, quam habent Epiſcopi illarum Prouinciarum, Anchar. *cap. fin. de Tranſact. num.*1. Abb. *cap.* 1. *de offic. Legati*, cum alijs per Sanchez *de Matrim. lib.*3. *diſp.*28. *num.*8. *& lib.*8. *diſp.*9. *nu.* 25. *& ad Præcep. Decalog. lib.*4. *cap.*38. *num.*3. & dixit Rota coram Caualerio *deciſ.*15.*n.*2. & fortaſsè maiorem, vt voluit Abb. *cap.*1. *de offic. Ordinarij*, Rota *deciſ.*1. *aliàs* 118. *de offic. Legati*, *in* 6. tenuit Lotther. *de re Benefic. lib.*1. *quæſt.*28. *num.*116. Rot. *deciſ.*69. *par.*13. *recent. num.*5.

178 Nulla autem eſt differentia inter Legatos à latere, & Nuncios cum facultate Legati à latere, Dec. *conſ.*128. Villadieg. *de Legato, quæſt.*9. *num.*2. Couarr. *practic. quæſt. cap.* 36. cum alijs quos ſciens omitto.

179 Nuncij verò, qui ſunt meri Oratores, vt Nuncius Franciæ, vel meri Collectores, vt Nuncius Neapoli, huiuſmodi facultatem ſibi vendicare non poſsunt, quia ordinariam iuriſdictionem non habent in Prouincia; perperam ergo Nuncius olim Neapoli prohibitionem librorum factam à Cardinali Archiepiſcopo in Diœceſi Neapolitana, extendit ad totum Regnum Neapolitanum, in quo exceptis negocijs Cameralibus, nullam habet ordinariam iuriſdictionem.

Non obſtant in contrarium adducta.

180 Non primum, quia approbatio Epiſcopi, & Inquiſitoris non egreditur proprium Territorium, vt dictum eſt, & quatenus egrederetur non tollit poteſtatem alteri Epiſcopo prohibendi librum approbatum, ſi ità in ſua Diœceſi iudicauerit expedire. Debet enim proſpicere ſuis ſubditis, ne peruertantur; & ideò quando agitur de ſolo bono ſubditorum, non curatur de nota, & damnis, quæ indirectè poſſunt ſubſequi ex prohibitione Auctoribus, Impreſſoribus, & Bibliopolis, vt benè in propoſito ratiocinatur Card. de Lugo *de virtute Fidei Diuinæ, diſputat.*21. *ſectione* 2. *numero* 26.

181 Non obſtat ſecundum, quia etſi ſententia in cauſa Status faciat ius quoad omnes, hoc tamen procedit, ſi citati ſint ij, de quorum intereſſe principaliter agitur, vt benè Peregr. *de fideicomm. loco citato*.

At in caſu, de quo agitur, tractatur principaliter de intereſſe Epiſcoporum, qui tenentur paſcere gregem: cum ergo ipſi non fuerint in approbatione libri auditi, dicta approbatio illis non præiudicat.

182 Præterea quando reſidet in arbitrio Superioris admittere ſic legitimum iudicatum, ſententia ſuper legitimitate non ſufficit. Si enim quis vellet ingredi Religionem, in qua non admittuntur illegitimi, & produceret coram Superiore ſententiam ſuæ legitimitatis, Superior non tenetur credere dictæ ſententiæ, quæ non facit ius quoad eum, ſed poteſt inueſtigare, an ritè, & rectè lata ſit, etſi viderit claudicare, poteſt ſic iudicatum legitimum non admittere.

183 Cæterum crederem, ſaluo tamen Sanctitatis Veſtræ ſapientiſſimo iudicio, cui ſemper humillimè Me ſubmitto, non ità paſſim, & pro arbitrio poſſe Epiſcopos, vel Inquiſitores librum ab alio Ordinario, & Inquiſitore, ſiue Magiſtro Sacri Palatij approbatum, in ſuis Diœceſibus prohibere, ſed ex cauſa graui, notoria, & quæ prudentum iudicio ſit probata.

184 Cum enim res ſoluantur eodem met vinculo, quo ligantur, ideò ſicuti in approbatione librorum debent Epiſcopi vti opera virorum ſpectatæ pietatis, & doctrinæ, de quorum fide, & integritate ſibi polliceri queant, nihil eos gratiæ daturos, nihil odio, ſed omni humano affectu poſtbabito, Dei gloriam ſpectaturos, & fidelis populi vtilitatem, vt diſponit Sacra Congregatio Indicis *tit. de Impreſſ. libror.* §. 5.

Ità è conuerſo, quando tractant de prohibendo libro præſertim approbato, qui habet pro ſe præſumptionem, debent in eius examine viros vt ſupra doctrina, & pietate, conſpicuos adhibere.

185 Et hæc diligentia ille proceſſus eſt, quem dicebam requiri à Sacra Congregatione Indicis, non quidèm proceſſus iudicialis, ſed examen extraiudiciale, vt, ſi Auctor, cuius liber iam approbatus contingeret prohiberi, prouocet ad San-

ctitatem Veſtram, Sacramque Congregationem Inquiſitionis, vel Indicis poſſint Epiſcopi reddere rationem proſcriptionis librorum ab eis factæ.

186 Hinc propterea Clemens Octauus, qui Regulas Indicis publicauit, vt conquæſtionibus Impreſſorum, & Bibliopolarum Venetorum ſatisfaceret, iuſſit per Patriarcham, Nuncium, & Inquiſitorem Venetiarum Regulam Indicis 10. *in* §. *Liberum*, prout ſequitur declarari.

Intorno alla libertà, che vien conceſſa a' Veſcoui, ed Inquiſitori di poter proibire altri libri non eſpreſſi nell'Indice, ſi dichiara, che s'intende de' libri contrarij alla Religione, o con falſe, o con finte licenze ſtampati; e rariſſime volte ſi darà il caſo, nè ſi farà ſenza grauiſſima cauſa, e con participazione del Sant' Offizio.

Quæ declaratio authentica extat in actis huius Supremæ, & Vniuerſalis Inquiſitionis.

Cæterum circa prohibitionem librorum latè aliàs differui in reſponſione ad Tractatum Fr. Pauli Seruitæ *de Origine Inquiſitionis in Statu Venetorum.*

187 Eadem ſuſpicione Inconſtantię in fide laborant legentes libros Hæreticorum; Ea enim omnia, quæ de retinentibus dicta ſunt, habent locum in legentibus, Simanch. *de Cathol. tit.* 15. *num.* 5. *& tit.* 18. *num.* 23. *&* 24. Menoch. *de præſumpt. lib.* 5. *præſumpt.* 6. *nu.* 18. Et ità expreſsè cauetur in Decreto Clementis Septimi, & in Conſtitutione Pij Quarti 24. *Martij* 1564. *Diuini Gregis*, regiſtr. *ante* Indicem *librorum prohibitorum*, Nauarr. *conſil.* 5. *de Hæret. num.* 1. Farinacc. qui alios *dicta quæſt.* 180. *num.* 8.

188 Et propterea legentes etiam ſcripturas Hæreticorum ſiue impreſſas, ſiue manuſcriptas Inconſtantes in fide præſumuntur, Vgolin. *de Cenſur. par.* 2. *Gloſs. Ac eorundem libros num.* 2. Farinacc. *d. quæſt.* 180. *num.* 30. *&* 31.

189 Defendentes pariter Hæreticorum libros reputantur præſumpti in fide Inconſtantes, Duard. *ad Bullam Cœnæ can.* 1. *qu.* 55. *num.* 10. vbi quod tales contrahunt ſuſpicionem hæreſis vehementem, aut leuem, ſecundum qualitatem defenſionis, & perſonarum. Quæ concluſio habet locum ſiue quis defendat publicè, ſiue priuatim, ſiue occultè, Suarez *de Cenſur. diſp.* 21. *ſect.* 2. *num.* 10. Duard. *loco cit. num.* 2.

190 Siue rationibus, ſiue armis, ſiue alio quouis modo, ne huiuſmodi libri ad manus Inquiſitoris deueniant, Sanchez *lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 58. Duard. *loco cit. num.* 3. *&* 4. Farinacc. *quæſt.* 180. *num.* 12. Souſa *d. cap.* 21. *num.* 32. *&* 35. Card. de Lugo *de virtute fidei Diuinæ diſp.* 21. *ſect.* 2. §. 3. *num.* 94.

191 Siue diſputationis gratia illos defendat, quia verba Bullæ ſunt generalia, ibi, *quouis quæſito colore*; Vgolin. & Viuald. *relati* à Sanchez *dicto cap.* 10. *nu.* 54. Duard. *loco cit. num.* 6. Bonacin. *de Cenſur. in Bulla diſput.* 1. *quæſt.* 2. *pun.* 4. *num.* 2. Cardin. de Lugo *loco cit.*

192 Imò etſi ad quærendas rationes, quibus conuincantur hæreſes, quod videtur mirabile, Sanchez *loco cit.* & alij, *vt ſuprà*, Baldell. *de fide, & infidelit. diſp.* 47. *nu.* 19.

193 Multò magis ſi quis componat Apologiam in eorundem librorum defenſionem, Vgolin. Suarez, Sanchez, Bonacin. & Duard. *locis cit.* Quamuis Apologiam non ederet; ſed occultè in ſuo cubiculo conficeret, & retineret, Suarez, & Baldell. *locis citatis*.

194 Imò ſola laudatione libri quis redderet ſe ſuſpectum Inconſtantiæ in fide, Vgolin. Duard. *loc. cit.* Souſa *dicto cap.* 21. *num.* 34.

195 Dummodo tenderet ad librum defendendum, ne examinaretur, Sanchez, & Duard. *locis citatis*.

196 Sed ſi quis diceret tantummodò, ſe velle defendere, ſed paratus ad pugnam non prouocaret contrarium volentes ſubſtinere, an reddatur ſuſpectus, negat Vgolin. Duard. & Baldell. *locis citatis*. Hoc tamen non placet Cardin. de Lugo *dicta diſput.* 21. *num.* 99.

197 Ceſſaret etiam præſumpta Inconſtantia in fide, ſi quod Catholicum eſt in libris Hæreticorum defendat, non vt contentum in prædictis libris, ſed qua in ſe verum, & Catholicum eſt, Duard. *loco citato num.* 15.

198 An autem qui apud Sedem Apoſtolicam conſulit, & procurat, ne huiuſmodi libri nuper editi prohibeantur à Sacra Congregatione Indicis, vel à Sacra Congregatione Sancti Officij ſint præſumpti Inconſtantes in fide, Card. de Lugo *loco cit. num.* 100. dicit, hoc non poſſe fieri ſine cenſura, poſſe tamen excuſari, ſi quis interrogatus à Summo Pontifice, vel à Sacra Congregatione reſponderet, poſſe ad tempus prohibitionem differri, ac illius libri in Indice appoſitionem.

199 Sed quicquid ſit de interrogatis *vt ſupra*, vtique ſi quis priuatus inſtaret apud Sacram Congregationem, vel Summum Pontificem, ne liber continens hæreſes prohiberetur, non video, cur iſte non ſubijciatur pœnis contra defendentes libros Hæreticorum impoſitis; quia procurare, ne liber talis ſolita prohibitione notetur; hoc eſt verè defendere illum: Et ſicuti Aduocatus, vel Procurator nullà præcedente licentia Hæretici perſonam defendere non poſſunt, ità etiam in hoc caſu ratiocinandum videtur.

200 Duplici verò excommunicatione in-

nodantur retinentes, & legentes libros Hæreticorum: Et quidem grauior illa eſt, quæ continetur in Bulla Cœnæ *in primo Canone Bullæ*, ibi:

Aut eorundem libros hæreſim continentes, vel de Religione tractantes, ſine auctoritate noſtra, & Sedis Apoſtolicæ ſcienter legentes, aut retinentes, imprimentes; vel quomodolibet defendentes ex quauis cauſa, publicè, vel occultè, quouis ingenio, vel colore.

Sanchez *ad præcept. lib.2. cap.10. nu.20.* Vgolin. Duard. & alij, qui ſuper dicta Bulla ſcripſerunt, Farinacc.*quæſt.180.nu.5.* Carena *par.2. tit.10. §. 1.* Sanctarell. *de hæreſi cap. 13. dub. vnic.* Barboſ. *in cap. Fraternitatis num.5. de Hæret.* vbi plures.

201 Altera verò excommunicatio eſt lata in Bulla Pij Quarti, *regiſtr. ante* Indicem *librorum prohibitorum*, de qua Layman. *lib. 2. tract.1. cap. 14.* Reginald. *in prax. lib. 3. cap.17.* Lupus *in Edicto S.Officij par.4.lib.27. art.1. verſ. Altera.*

202 Huic ergò pœnæ ſubiacent omnes Chriſtifideles ſiue maſculi, ſiue fœminæ, ſiue laici, ſiue Clerici quacunque dignitate fulgeant, veluti Imperator, Reges, Principes, & Dynaſtæ, Epiſcopi, Archiepiſcopi, Patriarchæ, & Cardinales; Duard. *ad Bullam d. Canon.1. quæſt.35. num. 24.* vbi de Regibus, & Imperatore, de Cardinalibus, & Epiſcopis, Vgolin.*de Cenſur. par.2. in Gloſs. ac eorundem libros*, Farinacc. *dicta quæſt.180. nu.11.* Caſtro-palao *par.1.tract.4. diſp.2. punc.10. §.3. num. 1.* Sanctarell. *dicto cap.13. dub. vnic.* Card. de Lugo *d. diſp.21. ſect. 2.* Suarez *diſput. 21. de Cenſur. ſect. 2. num. 26.*

203 Comprehendere etiam Inquiſitores voluere Sanchez *d. cap. 10. num. 45.* Sanctarell. *loco cit. num. 14.* Ricciull. *de iure perſonarum lib. 5. cap. 25. num. 4.* Barboſ. *allegat.90. num.8.* Carena *dicta par.2. tit.10. num. 13.*

204 Sed certè quoad Epiſcopos, & Inquiſitores reputata fuit in Sacra Congregatione rigoroſa nimis hæc opinio. Certum eſt enim, cum ad Epiſcopos ſpectat noſcere, quæ ſint bona paſcua, & quæ noxia, vt poſſint paſcere Gregem ſibi creditum, vt notatur per Gloſs. *in cap. Epiſcopus 37. diſtinct.* ideo debent legere libros Hæreticorum, vt granum excutiant à paleis, & vt zizaniam ſeparent à frumento; zizaniamque, ideſt errores, damnent, damnatoſque prædicent, & bonas ſententias ſibi retineant, Præpoſit. *dicto cap. Epiſcopus num. 5.*

Hinc in Concilio Carthaginen. 4. ſtatutum fuerat, Epiſcopum debere legere libros Hæreticorum pro neceſſitate, & tempore:

Pro neceſſitate, quando neceſſe eſt aliquam hæreſim impugnare, quod nequaquam benè fieri poteſt, niſi ipſi libri Hæreticorum legantur, & examinentur, vbi errant, & vbi impugnandi veniunt; vitium enim vitari non poteſt niſi cognitum; niſi enim Auguſtinus, & Iſidorus legiſſent Hæreticorum dicta, non excitaſſent nos, eorum errores cauere, nec ipſi, nec alij Sancti ſcripſiſſent contra Hæreticos, niſi eorum dicta perlegiſſent.

Pro tempore verò, ſi hæreſi vrgente, cum viderint Hæreticos pullulare contra Eccleſiam, & eam moleſtare, vt dicunt Vgo, Archid. & Turre-cremata *dicto cap. Epiſcopus num.6.* Albert.*de agnoſcend. qu.28. num.4. 5. 6. 7. & 8.*

205 Et propterea, quia infeliciſſimis his temporibus pullulant hæreſes quotidiè, vt viſum eſt in hæreſi Ianſeniana, & in Sectis, quas parturit Anglia, & Hæretici indeſinenter oppugnant Eccleſiam, crederem Epiſcopos, ſaltem vbi prædictæ graſſantur hæreſes, non comprehendi in *Canone* 1. Bulla Cœnæ. Dixi in *Canone* 1. Bullæ Cœnæ, quia certum eſt, eos comprehendi in prohibitione emanata à Iulio Tertio in ſua Conſtitutione *edita 3. Kalendas Maij 1550. Cum meditatio cordis, regiſtr.* per Pegnam *in fine Director. pag.148.* Necnon in Conſtitutione Pauli Quarti, de qua meminit Pius Quartus in ſua Conſtitutione *edita de anno* 1564. 24. *Martij, Cum pro munere.*

206 Bullæ verò, ſiue Conſtitutiones Gregorij Decimiquinti *editæ de anno* 1623. 30. *Decembris*, de qua Peyrin. *Conſtitut. 9.* Pauli Quinti, & Bariol. *in florib. Inquiſit. inter Conſtitutiones Apoſtolicas.*

207 Et Vrbani Octaui *dat. 2. Aprilis 1631.* de qua P. Diana *par.4. pag. 317.* & P. Bordon. *cap.14.num.25.* ſolùm videntur reuocare licentias legendi libros prohibitos, non tamen tollunt facultatem, quæ prouenit à iure ipſis Epiſcopis, vt *ſupra* viſum eſt: Et propterea malè dicit P. Bordonus *loco cit. num.29.* nullo iure probari, Epiſcopum ex officio poſſe legere libros prohibitos: non enim vidit diſpoſitionem Concilij Carthaginen. *cap.16.* regiſtr. *in d. cap. Epiſcopus, 37. diſtinct.*

208 Quoquero ad Inquiſitores certum eſt in Bulla Iulij Tertij fuiſſe exceptos, ibi:

Dictis Inquiſitoribus, & Commiſſarijs, vt præfertur exceptis.

Et propterea, nec etiam cadere in prohibitione Bullæ Cœnæ, voluere Pegna *par.2. comm.3.* Graff.*deciſ.par.1.lib.4.cap.18. num.45.* Duard. *d. Can.1. quæſt.35. num.34.* Farinacc.*d.quæſt.180.nn.43.* Nald. *in Summ. ver. Bulla Cœnæ num.11.* Carena *dicto tit.10. num. 12.* Bonacin. *in Bulla Cœnæ to.3. diſp.1. quæſt. 2. pun. 4.* Zanard. *in Director. par. 2. cap.17. num.16.* Torre-blanc.*de Magia lib.3. cap. 15. num. 27.* Souſa *in Bulla Cœnæ diſ-*

*put.*15. *num.*5. P. Diana *par.*4. *tract.* 8. *reſolut.* 46.

209 Appellatione autem Commiſſariorum veniunt Vicarij Generales, non verò Foranei, quia primi à Suprema vel eliguntur, vel confirmantur; ſecundi verò arbitrio Inquiſitorum eliguntur, vel remouentur, Alter. *de Cenſur. lib.*5. *diſp.*2.*cap.*6. Carena *loco cit. num.*14.

210 Sciendum tamen eſt, Inquiſitores non poſſe procedere contra Epiſcopos retinentes, & legentes libros Hæreticorum inconſulta Sacra Congregatione, vt aduertit P. Diana *loco cit.* nec innitantur auctoritati Canteræ *in quæſtion. crimin. cap.* 1. *de Hæret. num.* 64. qui dixit, Epiſcopum Conquen. fuiſſe anathematizatum ab Inquiſitore Conquen. propter retentionem librorum Hæreticorum, quamuis diceret, eos retinere ex priuilegio Sedis Apoſtolicæ: Nam peſſimè à prædictis Inquiſitoribus factum fuit. In hac enim materia ſemper habenda eſt ratio qualitatis perſonæ, & eius dignitatis.

Quouero ad Cardinales f. m. Clemens Decimus indulſit Cardinalibus Supremis Inquiſitoribus, vt libros prohibitos cuiuſcunque generis ſint, legere poſſint, ſic referente Eminentiſs. D. Cardinali Caſanata tunc S. Officij Aſſeſſore; & hanc licentiam impartitus eſt Sanctiſſimus ad tollendos ſcrupulos.

211 Ipſi verò Hæretici horum librorum compoſitores hæreticalia continentium, vel de Religione tractantium, dùm eos retinent, & legunt, comprehenduntur ſub cenſura dicti canonis *primi*, Vgolin. *d. Gloſs. Et eorum libros*, Sanchez *d. cap.*10. *num.*37. Suarez *dicta diſp.*21. *ſect.*2.*num.*26. Card. de Lugo *dicta ſect.*2. *num.*61. Duard. *loco cit. num.*28.

212 Legere autem in propoſito dicitur, qui librum legere inceperit, licèt Inconſtans pœnitentia ductus legere deſinat, Vgolin. *loco cit.num.*1.*verſ.Octauo*, Farinac. *dicta quæſt.*180. *num.* 13. Duard. *dicto cap.*1. *par.* 3. *quæſt.* 46. *in princ.* vbi refert, hanc opinionem tenuiſſe Toletum in quodam ſcripto *ſuper Bulla Cœnæ*, vt notat Sayr. *de Cenſur. in Bulla lib.*3. *to.*1. *cap.*5. *nu.*12.

213 Sed hæc quæſtio pendet ab altera, an in hoc detur paruitas materiæ, quam dari communiter tenent Doctores, licet diſcrepent inter ſe, quænam dicatur in hac re paruitas materiæ, vt latè per P. Dianam *par.*5.*tract.*5.*reſolut.*42. Card. de Lugo *dicta diſp.*21. *ſect.*2. §.3. *num.*82.

214 Hoc totum tamen arbitrio prudentis Confeſſarij penſandum, ne ſcilicet adhæreat laxiori opinioni, quam tenet Sanchez *dicto cap.*10.*num.*31. nempe paruitatem materiæ dici, quando quis legit folium libri chartæ maioris, multo minus opinioni Crouſſers *in Regula Sancti Franciſci cap.* 7. *lect.*5.*fol.*552. aſſerentis, tantam partem libri legi oportere, quæ per ſe ſumpta verè poſſit libri nomine cenſeri, cuius opinionem refellit Fagundez *ad præcept. Decalog. to.*1. *lib.*1. *cap.*14. *num.* 4. qui tamen reſidet in opinione Sanchez, eamque refellit etiam P. Diana *par.*6. *tract.*6. *reſol.*55. *verſ. Sed hæc opinio.*

Neque ſtrictiori, quæ reſtringit paruitatem materiæ ad tres, vel quatuor lineas, vel ad ſummum ad decem, vt Merolla, Graff. & Caſtro-palao, *allegati* à Card. de Lugo *loco cit.num.*82.

215 Sed media incedendum eſt attentis circumſtantijs materiæ, libri, & lectoris, vt benè idem Card. de Lugo *d.nu.*82.*in fin.*

216 Si quis autem legeret paucas lineas libri Hæretici, ſciens in illis hæreſim contineri, non excuſaretur propter paruitatem materiæ, nec ei ſuffragaretur pœnitentia, Duard. *d. Can.* 1. *quæſt.* 46. *num.* 4. Reginald. *to.*1. *lib.*9. *cap.*14. *ſect.*3. *num.*54. & in hanc opinionem ſpeculatiuè propendit Card. de Lugo *loco cit. num.*83.

217 Contrarium tamen ſentiunt Merolla *to.*1. *diſp.*1. *cap.*2. *Corollar.*7. *difficul.*3. *nu.*344. P. Diana *dicta reſol.*42. *verſ. Sed hanc*, Card. de Lugo, qui dicit, vtramque opinionem eſſe probabilem, *loco cit. num.*83.

218 Pariter non excuſabitur propter paruitatem materiæ, qui legit prohemium libri, vel præfationem ad Lectorem, ſiue Indicem libri, quia plerumque in his explicatur mens Auctoris, Vgolin. *loco cit. num.* 9. *verſ. Octauo*, Sanchez *dicto cap.* 10. *num.* 30. Suarez *diſput.* 20. *ſect.* 2. *num.* 20. Farinacc. *dicta quæſt.*180. *num.* 13. Souſa *in Bulla Cœnæ dicto cap.*21. *num.* 14. Bonacin. *in dicta Bulla diſp.*1. *quæſt.*2. *punc.*4. *num.* 21. *verſ. Quarto*, Sanctarell. *dicto cap.*13. *num.*2. Card. de Lugo *diſp.*21. *ſect.*2. §.1. *num.*60. Sed de hac materia videndus eſt P. del Bene *diſput.*38. *petit.*2.

219 Sed an qui oculis tantùm luſtrat huiuſmodi libros incidat in Bullæ Cœnæ excommunicationem, affirmatiuè reſoluendum eſt, quia verè is dicitur legere etiam ſine prolatione verborum, argumento Textus *in l.* 2. §. *Inſpectio, ff. quemadmodum Teſtamenta aperiantur*; Et hanc opinionem tenent Sanchez *d. cap.* 10. *num.* 41. Suarez *de fide diſp.* 20, *ſect.*2. *num.* 18. Graff. *par.*1. *deciſ. lib.* 4. *cap.* 18. *num.* 45. Farinaccius *d. quæſt.* 180. *num.* 5. Duard. *d. can.*1. *qu.*35. *num.* 31. Souſa *in Aphoriſm. lib.* 1. *cap.* 21. *num.* 11. Caſtro-palao *par* 1. *tract.*4. *diſp.*2. *punc.* 10. §. 2. *num.* 2. Sanctarell. *d. cap.* 13. *num.*6. Flauius Cherubinus *in Bulla* 82. Pij Quarti *Schol.* 2. Card. de Lugo *loco cit. num.* 72. P. del Bene *loco citato petit.*3.

220 Et quamuis in Bulla Cœnæ dicatur de libris in plurali, nihilominus ſi quis re-

tineat, legat, defendat, imprimat vnicum librum continentem hæreſes, & de Religione tractantem, ſubiacet excommunicationi dictæ Bullæ, Vgolinus *loco citato*, Farinacc. *quæſt.* 180. *num.* 29. Duard. *in Bulla can.* 1. *quæſt.* 53. *num.* 3. *& quæſt.* 54. *num.* 16.

Imò, & partem libri in Bulla prohibiti, Suarez *de fide diſp.* 21. *ſect.* 2. *num.* 9.

221 Et quamuis liber non eſſet editus, ſed ſolùm manuſcriptus, quia nihilominus ob periculum infectionis ſub diſpoſitione Bullæ comprehenditur, Vgolin. *loco cit. verſ. Quarto*, Sanchez *d. cap.* 10. *num.* 28. Suarez *loco citato num.* 10. Farinacc. *dicta quæſt.* 180. *num.* 30. Souſa *in Aphoriſm. d. cap.* 21. *num.* 8. *& in Bulla Cœnæ diſp.* 13. *num.* 5. Bonacina *loco citato*, Duard. *loco cit. quæſt.* 35. *num.* 32. *& quæſt.* 51. *num.* 19. *in fine*, Caſtro-palao *loco citato punc.* 10. §. 1. *num.* 3. Sanctarell. *loco citato nu.* 6. Cherubin. *Conſtit.* 77. Pij Quarti *Schol.* 1. Card. de Lugo *diſp.* 21. *ſect.* 2. §. 1. *num.* 39.

222 An autem appellatione libri contineantur ad effectum, de quo agitur, Oratio, Concio, Epiſtola, Quæſtio alicuius Hæretici hæreſim continens, affirmatiuam tenent Vgolin. *loco citato, verſ. Nono*, Suarez *diſp.* 20. *ſect.* 2. *num.* 10. Farinacc. *quæſt.* 180. *num.* 31. Sanctarell. *loco citato num.* 13. Filiucc. *tract.* 16. *cap.* 2. *num.* 45. Layman *lib.* 2. *tract.* 1. *cap.* 15. *num.* 3. *pag.* 200.

223 Negatiuam tenent Sanchez *d. cap.* 10. *num.* 29. Duard. *loco citato, quæſt.* 44. *nu.* 6. Souſa *d. cap.* 21. *num.* 29. Bonacina *loco cit. diſp.* 2. *quæſt.* 5. *punc.* 4. Card. de Lugo *loco citato num.* 38. qui dicit, in hoc attendendum eſſe communem vſum loquendi, an Concio, Quæſtio, Epiſtola, Oratio, appellatione libri contineantur, Fragoſ. *de Regim. Reipubl. par.* 2. *lib.* 1. *diſp.* 3. §. 1. *num.* 38.

224 Cui opinioni libenter me ſubſcribo; nam licèt nonnulli voluerint, prohibitionē hanc eſſe potiùs fauorabilem, quàm odioſam, & pœnalem, cum ſit lata in fauorem fidei, ob id extendendam, vt ratiocinatur Suarez *d. diſp.* 20. *ſect.* 2. *num.* 10. Sanctarell. *loco citato num.* 13.

Et in hoc caſu concurrere rationem legis, quia magnum periculum imminere poteſt fidelibus ex lectura harum ſcripturarum, & eò quidem maius, quò latentiùs communicatur, vt dicit idem Suarez *nu.* 10. Baldell. *d. diſp.* 45. *num.* 13.

225 Tùm quia Sacra Congregatio Concilij declarauit, ſub prohibitone interpretandi Sacram Scripturam cadere interpretationem contra communem ſenſum Eccleſiæ, & Sanctorum Patrum, ſiue ſit inſerta in volumine aliquo, ſiue in Epiſtola, ſiue in Concione, ità Suarez *loco citato*, Baldell. *loco citato*.

226 Addo cum Bordono *in Tribunali cap.* 14. quod etſi Legiſlator vſus ſit nomine libri, hoc tamen fecit ob frequentiorem vſum hæreſum in libris contentarum, non tamen cenſetur excluſiſſe Orationes, Conciones, Epiſtolas, & alia ſimilia minus frequentia, *l. vnic. C. de rapt. Virgin.*

227 Attamen rationes parùm vrgere videntur; Nam ad primam, quod Bulla ſit fauorabilis, & propterea poſſit extendi, vtpotè lata in fauorē fidei, reſpondet P. Baldell. fauorem hunc eſſe finem remotum, & ſecundarium, finem verò proximum ex propria materia, & obiecto, ex quo maximè deſumitur ſpecies, & natura legis, eſſe odioſum, cum ſit punitiuum, & illatiuum cenſurarum.

228 Nec ſecundum de periculo, quod poteſt inſurgere etiam ex lectura Concionis, Epiſtolæ, &c. quia huic periculo occurritur per Bullam, in qua huiuſmodi Conciones, & Epiſtolæ prohibentur ſub pœna excommunicationis.

At excommunicatio lata in Bulla Cœnæ non ligat legentes huiuſmodi Conciones, Epiſtolas, &c. ſicuti non ligat legentes alias ſcripturas, quæ ſub nomine librorum non continentur, etiam quod adſit periculum, veluti ſi quis legit Epigramma, vel carmen Italicum, vulgò dictum *Sonetto*.

229 Declaratio autem Sacræ Congregationis Concilij vim facere non videtur, quia non declarat; An appellatione libri contineatur Concio, vel Epiſtola, &c. Sed expreſsè prohibentur ab ea interpretationes Sacræ Scripturæ, ſiue inſertæ ſint in libris, ſiue quoquo modo ſcriptæ.

230 Et quamuis lex ſoleat adaptari ad ea, quæ frequentiùs accidunt, & non excludunt alia ſimilia, nihilominus ſi poſſit dari diuerſa ratio, ea non includuntur ſub lege.

Diuerſa autem ratio poteſt adaptari libris, & alijs ſcripturis priuatis, quia libri ad manus omnium deuenire poſſunt, & diutiùs aſſeruantur, vt inquit Baldell. *loco citato, quæſt.* 44. *in fine*.

De hac quæſtione videndus eſt P. del Bene *dub.* 37. *per totum*.

231 Plures autem cauſæ ab hac præſumpta in fide Inconſtantia, & cenſura Bullæ excuſant; Et primò ſi quis legitimam obtinuerit licentiam legendi libros Hæreticorum hæreſes continentes, vel de Religione tractantes, Souſa *in Aphoriſm. lib.* 1. *cap.* 21. *num.* 5. Card. de Lugo *d. diſp.* 21. *ſect.* 2. §. 3. *num.* 6.

232 Dixi *legitimam*, quia licèt antiquitùs poſſent Epiſcopi in eorum Diœceſibus facultatem, ſeu licentiam legendi prædictos libros, concedere, ea ratione, quod poſſit Epiſcopus in ſua Diœceſi totum id, quod

poteſt

poteſt Summus Pontifex in toto Orbe, præterquam ea, quæ ſibi idem Summus Pontifex reſeruauit, Redoan. *de ſimonia mental. par. 1. cap. 24. num. 1.* Gambarus *de auctoritate Legati à latere lib. 10. num. 466. & 476.* Sanchez, qui plures citat *in tract. de matrim. lib. 1. diſp. 61. num. 3.* Moneta *de commut. vltim. volunt. cap. 5. num. 350.*

233 Hanc tamen facultatem ſibi demum reſeruarunt Summi Pontifices, & per Bullam Cœnæ, & per alias Conſtitutiones particulares; Ideò Epiſcopi facultatem hanc ampliùs concedere non poſſunt, Nauarr. *conſ. 1. de Conſtit. num. 75.* Pegna *par. 2. comment. 3. verſ. Nunquid*, Martin. del Rio *diſquiſ. Magic. lib. 5. ſect. 17.* Bisfeld. *in l. culpa, C. de malefic. & Mathem. verſ. Nec etiam Epiſcopi*, Azor. *Iuſtit. moral. to. 1. lib. 8. cap. 16. qu. 7.* Sanchez *ad præcepta Decal. lib. 2. cap. 10. nu. 43.* Ricciull. *d. lib. 5. cap. 25. nu. 3.* Alzed. *de præexcellenti Epiſcoporum dignit. par. 2. cap. 6. nu. 75.* Barboſa *allegat. 90. nu. 7. par. 3. de poteſt. Epiſcop.*

234 Ex priuilegio tamen Papæ, vel Supremæ, &c. nonnulli Epiſcopi habuerunt quandoque facultatem concedendi licentias legendi libros Hæreticorum; Sic enim Cardinali de Harak *ſub die 18. Maij 1623.* conceſſum fuit, vt illam concedere poſſit treſdecim perſonis ſibi beneuiſis; Et *ſub die 1. Martij anni 1629.* conceſſum fuit, vt aliquibus perſonis eam impertiretur, quibus expedire cenſuerit, eam concedi poſſe.

235 Imò & quandoque conceſſa fuit Generali Societatis Ieſu, vt habetur *in eius compendio tit. libri prohibiti* §. 1. Rodriquez *to. 2. quæſt. Regul. quæſt. 83. art. 3.* Peyrinus *ad Conſtit. 9.* Pauli Quinti *num. 10.*

236 Quæ tamen facultas demum fuit reuocata, vt dicit Portell. *in dub. Regul. ver. libri num. 3.* P. Lezana *in Summa par. 1. cap. 18. num. 96.* Carena *loco citato verſ. Ex quibus Conſtitut.*

237 Ideò cauendum eſt à Peyrino *loco cit.* qui dixit, quod non obſtante Bulla Gregorij Decimiquinti reuocante licentias, poſſe Generalem Ordinis Minorum cum conſilio Collegarum concedere facultatem ſuis Fratribus legendi libros hæreticos ad oppugnandum, ex eo, quod Bulla Gregorij reuocat licentias particulares, non autem priuilegia Regularibus conceſſa; Nam ſub nomine licentiæ continetur etiam priuilegium, vt benè in propoſito dicit Bordonus *loco citato num. 34. 35. & 36.*

Quod ſi inſpecta Bulla Gregorij adeſſet aliqua difficultas, in totum ſublata eſt à Bulla Vrbani Octaui, & ità obſeruatur; Nam Pater Generalis Societatis Ieſu petit à Sacra Congregatione licentiam tenendi, & legendi libros.

238 Difficultas tamen eſſe poſſet circa Legatos à latere, & Nuncios Legati à latere facultatem habentes, nam cum in Bulla Cœnæ dicatur *ſine auctoritate noſtra, & Sedis Apoſtolicæ ſcienter legentes*, non videntur excludi Legati à latere, vel Nuncij tali facultate muniti, nam & iſti appellatione Sedis Apoſtolicæ continentur, Gloſs. marginal. *in cap. ſi Abbatem de elect. in 6.* & ibi Archidiac. & Franch. Cardinalis *in Clement. 2. de Relig. Domib. in principio*, Graff. *lib. 4. cap. 27. num. 27.* Baldell. *dicta diſp. 46. num. 22.*

239 Cæterum dicendum eſt, non poſſe Legatos de latere, nec Nuncios cum tali facultate poſt Bullas Gregorij Decimiquinti, & Vrbani Octaui concedere huiuſmodi licentias, non quidem ea ratione, quam affert, P. Baldell. *d. diſp. 46. nu. 23. in fine verſ.*

Quod ſi concedatur licentia ab aliquo alio, qui forte veniat appellatione Sedis Apoſtolicæ, debet etiam approbari à Papa, alioquin non valet, cum in Bulla Cœnæ dicatur *ſine auctoritate noſtra, & Sedis Apoſtolicæ*, quia illa copula, &, cum ponatur in ijs, quæ ſunt eiuſdem poteſtatis, reſoluitur in *vel*, & ſic ſtat diſiunctiuè, Oldrad. *conſ. 186. num. 8.* Portoles *de conſortibus cap. 1. num. 20.* Burſatt. *conſ. 10. num. 20. vol. 1.* Theſaur. *decıſ. 189. num. 2.*

240 Sed quia verè omnibus ſublata eſt facultas, & ſolùm delegata fuit Sacræ Congregationi Sancti Officij, ideò priuatiuè quoad omnes cenſetur ei delegata, Scaccia *de Iudic. lib. 1. cap. 12. num. 51.* Carena *part. 2. titul. 12. numer. 180. verſ. Et licèt olim.*

241 Excipè tamen Sacram Congregationem Indicis, & Reuerendiſs. Magiſtrum Sacri Palatij; Nam per particularia Diplomata illa poteſt concedere licentiam in toto Orbe Chriſtiano, iſte autem in Vrbe, & eius diſtrictu.

DIXI *in Vrbe, & eius diſtrictu*, quia licèt vterque Rodriquez, Nauarrus, Azorius, & Naldus relati à P. Thoma del Bene teneant, valere eius licentias etiam extra diſtrictum Vrbis, cum licentia ſit perſonalis, ideò ſequatur perſonam quòcunque vadat, Paſqual. ad Lauretum de Franch. *de licentia librorum prohibitorum num. 1578.*

Secundò, quia Magiſter Sacri Palatij habet hoc priuilegium à Pontifice, & propterea ſicut Pontifex, habet auctoritatem concedendi licentias in toto Orbe, ità & qui habet ab eo priuilegium.

242 Tertiò, quia hoc priuilegium eſt iuriſdictionis voluntariæ, ſed iuriſdictio voluntaria exerceri poteſt extra proprium Territorium, ergo; Et hanc opinionem tenent, vltra prædictos, Carena *in prax. par. 2. titul. 10. numer. 51.* Bordonus in

Tribunal. capit. 14. *num.* 43.

243 Sed huiuſmodi opinio nullatenus eſt tenenda, nam contrarium affirmant Suarez *de legibus lib.* 8. *cap.* 26. *num.* 8. Portell. *in dubijs Regul. verb. librorum prohibitio nu.* 4. Add. ad Nauarrum *conſil.* 15. *de priuileg. mihi* 6. vbi dicit, illud conſilium non fuiſſe perfectum, nec eo caſu cenſendum eſt, auctorem reſidere in opinione vltimo loco relata, quæ erat affirmatiua: Nam cum ſententia negatiua ſit probabilior, & tutior, forte ſi perfeciſſet conſilium, adhæſiſſet opinioni negatiuæ.

Idem tenet Barboſa *de poteſtate Epiſcopi alleg.* 90. *num.* 6. vbi quod ſolùm in Curia, & non extra Curiam has licentias Magiſter Sacri Palatij concedit, Lezana *in Summa to.* 4. *ver. libri num.* 28. *verſ. in Vrbe*.

244 Et ratio eſt, quia iuriſdictio Magiſtri Sacri Palatij eſt annexa Territorio, ideò vltra diſtrictum Vrbis non poteſt extendi, *l. fin. ff. de iuriſdictione omnium Iudicum*, & propterea licentiam habens à Magiſtro Sacri Palatij ligatur Statutis alterius Territorij, Suarez *d. lib.* 8. *cap.* 26. *num.* 7.

245 Neque obſtat, quod licentia huiuſmodi tanquam perſonalis perſonam comitetur quòcunque illa ſe transferat, quia priuilegium etiam perſonale ceſſat, quando concedentis priuilegium iuriſdictio eſt coarctata intra fines Territorij.

246 Sicuti videmus de licentia data ab Epiſcopo Sacerdoti audiendi Confeſſiones, quæ licèt ſit perſonalis, non extenditur tamen vltra Diœceſim Epiſcopi concedentis, quia eius iuriſdictio limitata eſt ad ſuam Diœceſim, Suarez *loco citato nu.* 8. Portell. *loco citato num.* 4. *in fine*.

247 Non obſtat ſecundum, quia etſi priuilegium Magiſtri Sacri Palatij emanet à Summo Pontifice, eſt tamen reſtrictum ad Vrbem, & ad eius diſtrictum; Quemadmodum dicimus de priuilegio Legati à latere, quod etſi conceſſum ſit à Pontifice, non extenditur vltra ſuam Prouinciam, *cap. Officij de offic. Legati in* 6. Suarez *loc. cit. num.* 12.

248 Tertium denique non obſtat, quia etſi voluntaria iuriſdictio poſſit exerceri extra Territorium, non poteſt tamen exerceri niſi in perſonas Territorij, & dum ſunt in Territorio, vt notant Doctores *in cap. Nouit, de offic. Legati, & in l. fin. ff. de Iuriſdict. omnium Iudicum*.

249 Ideò cauendum eſt à P. Thoma del Bene, qui *in tract. de offic. Sanctæ Inquiſitionis par.* 1. *dub.* 46. *petit.* 23. *num.* 9. *&* 10. tenet contrariam opinionem; ſubiungens, quod habens licentiam legendi libros prohibitos, videlicet ab Inquiſitoribus Siciliæ, & Luſitaniæ, poſſit legere in aliis locis, vel Regnis, vbi fuerint prohibiti.

250 Quia eius opinio quoad hoc eſt in indiuiduo reprobata à Suarez *d. cap.* 26. *num.* 8. & benè reſpondet ad rationes allegatas pro contraria opinione ab Azorio *Inſtitut. moral. parte* 1. *libr.* 5. *capit.* 23. *quæſt.* 6.

251 Nempe, quod qui habet licentiam peccata confitendi, poteſt confiteri extra Diœceſim, & Parochiam concedentis.

252 Et cui data eſt facultas dandi operam litteris, licet ſtudere extra Diœceſim eius, qui concedit.

253 Et qui habet facultatem comedendi oua, & lacticinia in diebus prohibitis, poteſt ea vti extra Territorium concedentis: Vnde quando caſus occurrerit, videndus eſt, quia more ſuo doctiſſimo diſtinguit, & reſoluit.

254 Explodenda eſt etiam opinio Bordoni *d. cap.* 14. *num.* 33. *verſ. Secundo in fine*, dicentis, quod delegatio huiuſmodi facta ab Vrbano Octauo Congregationi Sancti Officij, debet intelligi de licentia librorum non contentorum in Bulla Cœnæ, quia clara ſunt verba eiuſdem Bullæ, ibi,

Ob hæreſim, vel falſi Dogmatis ſuſpicionem, ſeu per Conſtitutiones Apoſtolicas, vel aliàs quomodolibet prohibitos.

Et ità obſeruantia interpretata eſt, quia Suprema, &c. dat licentias legendi tam libros extra Bullam, quàm in Bulla contentos.

255 Hodie ergo ſolus Summus Pontifex, Suprema Sancti Officij, & Sacra Congregatio Indicis concedere poſſunt licentias legendi libros prohibitos, vt cauetur in Bullis Pij Quarti, Gregorij Decimiquinti, & Vrbani Octaui.

256 Summus Pontifex quidem liberè, & illimitatè, Sacræ verò Congregationes limitatè: Nam Suprema, &c. non ſolet concedere licentias generales, ſed ſi petantur, reſcribit *Exprimantur libri*, & hoc ſeruat præſertim in Italia.

257 Et quamuis extra Italiam concedat licentias Generales, has concedit de mandato ſpeciali Summi Pontificis: Nam in Congregatione Sancti Officij, quæ habetur die Iouis, coram Sanctitate Sua leguntur ſupplices libelli illorum, qui illas petunt, & ſi Sanctiſſimus annuat, Eminentiſſimi Domini Cardinales Supremi Inquiſitores Bullas, ſeu Breuia dictarum licentiarum ſubſignant, & expediunt.

258 Secundò non ſolet concedere licentias perpetuas, ſed ad tempus, hoc eſt, ad triennium, quinquennium, vel decennium, quæ tamen facili negotio renouantur, & protrahuntur.

259 Tertiò excipit libros Caroli Molinæi peculiari Conſtitutione Clementis Octaui damnatos, licèt quandoque in Gallia fue-

rit data licentia probis viris legendi eius Gloſſam Pariſienſem.

260 Quartò, opera Nicolai Macchiauelli, & libros Aſtrologiæ Iudiciariæ ex dicto Decreto ſanctæ memoriæ Vrbani Octaui, quæ exceptio apponitur in omnibus licentiis etiam quæ conceduntur Miſſionarijs ad partes Infidelium, Schiſmaticorum, & Hæreticorum.

261 Quintò apponitur clauſula, quod expleto tempore conceſſionis, libri prohibiti conſignentur vel Epiſcopo, vel Inquiſitori, vt ex Decreto *ſub die* 11. *Februarij* 1623. Sed credo, quod hoc non obſeruetur, cum ferè ſemper prorogentur licentiæ.

262 Sed hic annectere volui declarationem, quam fecit ſanctæ memor. Vrbanus Octauus *die* 30. *Octobris* 1631. Quam refert P. del Bene *loco citato num.* 1.

Sanctiſſimus Dominus Noſter declarauit, ſuæ intentionis fuiſſe, & eſſe, vt in ſuo robore maneant omnes, & ſingulæ facultates Reuerendiſſimorum Dominorum Cardinalium generalium Inquiſitorum, tam quoſcunque libros prohibitos impreſſos, vel manuſcriptos, & quaſcunque ſcripturas ſimiliter prohibitas legendi, & retinendi, quàm licentias, vt huiuſmodi libri ab alijs legantur, & retineantur in Congregatione, vt moris eſt, concedendi.

Non intendit pariter Sanctitas Sua abrogare facultatem, quam circa huiuſmodi licentias concedendas habet Sacra Congregatio Indicis librorum prohibitorum, necnon quæ Magiſtro Sacri Palatij à Sede Apoſtolica attributa reperitur, cum limitatione tamen, quæ à Sacra Congregatione Sancti Officij emanauit die 19. Ianuarij 1623.

Neque reuocare priuilegia Inquiſitorum, & Commiſſariorum Hæreticæ prauitatis à Sancta Sede Apoſtolica deputatorum, neque quæ Conſultoribus, & Officialibus huius Sanctæ, & Vniuerſalis Inquiſitionis à diuerſis Summis Pontificibus conceſſa fuerunt, quæ denuò, quatenus opus ſit, confirmat.

Nec etiam abolere licentias, huiuſmodi libros prohibitos legendi, & retinendi, perſonis vltramontanis in locis, vbi hæreſes impunè graſſantur, degentibus, à Sede Apoſtolica huc uſque conceſſas, quibus, perſonas prædictas, durante tempore conceſſionis vti poſſe voluit.

Excipit tamen Sanctitas Sua ab hac declaratione omnes, & quoſcunque libros, qui contra Religionem Catholicam ex profeſsò tractant; Necnon libros Nicolai Macchiauelli, & Caroli Molinæi, necnon eos, qui de Aſtrologia Iudiciaria principaliter, vel incidenter tractant, etiamſi illa, quæ in eis continentur, non certò euentura aſſerantur: Quos omnes libros, tam à perſonis prædictis, quàm alijs quibuſcunque quamuis etiam Eccleſiaſtica, vel mundana dignitate fulgentibus, necnon Collegijs Eccleſiaſticis, vel ſecularibus, Religionibus, Societatibus, Vniuerſitatibus, Communitatibus, etiam ſpeciali nota, & mentione dignis, quæ hìc pro expreſſis haberi voluit, tam in Italia, quàm extra eam, etiam vbi hæreſes impunè graſſantur, & alibi vbicunque exiſtentibus, legi, aut publicè, vel priuatim, etiam in Bibliothecis retineri omnino prohibet.

Statuitque Congregationibus, alijſque ſupradictis, necnon Apoſtolicæ Sedis Nuncijs, aut Legatis etiam de latere, vel quibuſcunque alijs quacunque auctoritate, & facultate, etiam Sedis Apoſtolicæ ſuffultis, non licere huiuſmodi licentias de cætero concedere, & hactenus ab eis conceſſas reuocat, & annullat, & nemini cuiuſcunque dignitatis, aut conditionis ſit, ſuffragari decernit.

Declarat inſuper Sanctitas Sua in quacunque licentia quantumuis Generali, etiam à Sanctitate Sua, & à Sede Apoſtolica hactenus emanata, vel impoſterum emananda, libros prædictos minimè comprehendi, neque illos prætextu cuiuſcunque licentiæ, aut facultatis, legi, aut retineri poſſe, niſi in ea ſpecialiter, & indiuiduò, ac nominatim exprimantur; Ipſaque licentia ab ipſamet Sanctitate Sua in Congregatione Sancti Officij, quæ coram ipſa habetur, conceſſa fuerit vel per litteras Sanctitatis Suæ in forma Breuis, vel Chirographum eius propria manu ſubſcriptum appareat.

263 Hoc tamen Decretum, vt ingenuè fatear, in ea parte, in qua prohibetur concedi licentias, executioni non fuit demandatum; Nam tam à S.Congregatione Sancti Officij, quàm Indicis, imò à Magiſtro Sacri Palatij conceſſæ fuerunt ſemper licentiæ legendi libros prohibitos etiam de Religione principaliter tractantes varijs tam laicis, quàm Eccleſiaſticis, ijs præſertim, qui aduerſus Hæreticos ſcribere velle aſſerebant; Sicuti etiam Epiſcopis, & alijs Canoniſtis, & Theologis inſignioribus.

Verum eſt, quod nunquam, vel raró à Sacra Congregatione Sancti Officij conceſſa fuit facultas tenendi, & legendi opera Nicolai Macchiauelli, Caroli Molinæi, & libros de Aſtrologia Iudiciaria tractantes, & ſi quandoque, ſolùm in foro conſcientiæ conceſſa fuit nonnullis Nobilibus viris libros Nicolai Macchiauelli, nunquam tamen libros Caroli Molinæi, & de Aſtrologia tractantes.

Sed cum *de anno* 1666. fuiſſet reuocatum in dubium, an Decretum huiuſmodi eſſet obſeruandum, conſulto Sanctiſſimo, Sanctitas Sua mandauit Aſſeſſori S.Officij, vt publicaret mentem Sanctitatis Suæ, vt obſeruaretur,

264 Cæterum cum in Congregatione Supremæ, &c. orta eſſet difficultas, an Decretum hoc reſpectu lectionis, & retentionis librorum prohibitorum comprehenderet Cardinales Supremos Inquiſitores.

265 Dixi Ego non comprehendere, quia Inquiſitores generales non habent facultatem legendi, & retinendi libros prohibitos ex priuilegio, ſed ratione muneris iniuncti, vt conſtat ex Bulla Pij Quarti 82. *Cum inter crimina 2. tom.* Bullarij.

266 Et propterea cum prohibitio non comprehendat eos, qui ratione muneris debent vti re prohibita, vt ex Iuſtiniano *Nouell.* 17. *de mandatis Principum*, §. *fin.* tenet Sextinus *de Regalibus lib.* 2. *cap.* 1. *nu.* 15. & per ea, quæ tradunt Farinaccius *quæſt.* 108. *num.* 99. & per eum allegati, dicendum eſt, hoc Decretum non comprehendere Cardinales Supremos, & Generales Inquiſitores.

267 Quando verò conceduntur licentiæ pro locis, in quibus impunè graſſantur hæreſes, non comprehenduntur Ducatus Bauariæ, nec Burgundiæ Comitatus, vt fuit reſolutum *ſub die* 17. *Aprilis*, *&* 15. *Maij* 1614.

268 Solet etiam Suprema, &c. concedere facultatem alicui Inquiſitori impertiendi huiuſmodi licentias; Sic eam conceſſit Cardinali Zappatæ Inquiſitori maiori in Regnis Hiſpaniarum, vt viris pijs, & doctis ad effectum confutandi hæreſes, licentiam concederet retinendi, & legendi libros Hęreticorum ad certum tempus, iniuncto ijs, vt oſtendant eorum opera, & ſi in illis ſolidè, & doctè hæreſes non confutent dictam licentiam adimat, & nullam declaret; Vt ex Decreto *die* 25. *Nouembris* 1627. Sed huiuſmodi facultas, inſtante eodem Cardinale Zappata, fuit ei poſtea reuocata.

269 Nuncijs etiam Sedis Apoſtolicæ Sanctiſſimus in Sacra Congregatione concedit quandoque facultatem concedendi licentiam perſonis doctis legendi libros prohibitos etiam Hæreticorum hæreſes continentium, ad effectum illas confutandi; ſic Nuncio apud Cæſarem; vt ex Decreto *ſub die* 24. *Martij* 1629. Quæ facultas fuit extenſa etiam ad effectum non confutandi, vt *ſub die* 2. *Iunij* 1629.

Eadem conceſſa fuit Cardin. Melchiore Cleſſellio *ſub die* 7. *Iunij* 1629.

270 Hic etiam in Vrbe, vel in Italia, quando quis petit licentiam legendi libros prohibitos Hæreticorum ad effectum illos confutandi, ſolet reſcribi, vt oſtendat, ſi quæ hactenus ſcripſit, & quæ in dies conſcribit, alicui ex Cardinalibus, vel Qualificatoribus Supremę, vt videatur an expediat, vt opus proſequatur.

271 In Hiſpania, & Luſitania non ſolent concedi licentię legendi libros prohibitos, niſi viris doctiſſimis, & eruditiſſimis, & parcè quidem.

272 Et quamuis Inquiſitores, & Epiſcopi vigore *reg.* 22. *Indicis* poſſent concedere licentiam legendi libros prohibitos de Religione non tractantes, & hęreſes non continentes, Azor. *d. lib.* 8. *cap.* 6. *qu.* 12. Alter. *de cenſur. diſp.* 2. *lib.* 5. *cap.* 6. Fragoſ. *de Regim. Reipub. par.* 2. *lib.* 1. *diſp.* 3. *nu.* 37. *verſ. Et quamuis*; Hodie tamen ſtantibus Conſtitutionibus Apoſtolicis prędictis, nullatenus dicta facultate vti poſſunt.

273 Ideo vana eſt etiam hodie diſputatio quæſtionis, an Sede vacante poſſit Collegium Cardinalium concedere licentiam legendi libros prohibitos; De qua re Vgolin. *d. verſ. Ac eorundem libros*, §. 1. *nu.* 1. *verſ. Secundo*, Sanchez *d. cap.* 10. *num.* 44. Suarez *d. ſect.* 2. *num.* 17. Pueron. *in Bulla Cœnæ can.* 1. *num.* 197. Duard. *dicto can.* 1. *quæſt.* 52. *num.* 4. Carena *d. tit.* 10. *num.* 9. Baldell. *diſput.* 46. *num.* 21. Fragoſ. *loco cit. num.* 31. *verſ. Quin potiùs*, Card. de Lugo *diſp.* 21. *ſect.* 2. §. 2. *num.* 71. Bordon. *in Tribunal d. cap.* 14. *num.* 33. *verſ. Secundo*: Qui omnes aſſerunt nullo modo poſſe Sede vacante Collegium Cardinalium concedere licentiam legendi libros prohibitos, obſtante etiam Textu *in cap. Vbi periculum de Elect. in* 6.

274 Et licèt aliqui ex ſupradictis Doctoribus teneant id non procedere, ſi maxima neceſſitas vrgeat, quam tamen moraliter non poſſe contingere aſſerit Card. de Lugo *loco citato*.

Hodie tamen poſt delegationem factam Congregationi Sancti Officij, cuius iuriſdictio, licèt quoad Cardinales ſileat, cum tamen ex ſpeciali reſcripto Summorum Pontificum penès P. Commiſſarium eiuſdem Sacræ Congregationis reſideat, non eſſet fortaſſe inconueniens dicere, quod ad illum ſpectaret huiuſmodi licentiam concedere, ſi neceſſitas magna vrgeret.

275 Secunda excuſatio eſt, ſi quis non ſcienter, ſed ignoranter retinuerit, legerit, vel defenderit libros prædictos, Vgolin. à Sanchez *loco citato nu.* 37. Suarez *d. diſp.* 20. *ſect.* 2. *num.* 17. Duard. *quæſt.* 51. *num.* 29. *&* *quæſt.* 55. *num.* 10. Souſa *in Aphoriſm. d. lib.* 1. *cap.* 21. *num.* 23. Farinaccius *d. quæſt.* 180. §. 1. *nu.* 45. Bonacina *diſp.* 1. *quæſt.* 2. *punc.* 4. *num.* 8. Sanctarell. *d. cap.* 13. *num.* 15. Cardinalis de Lugo *diſp.* 21. *ſect.* 2. §. 4. *num.* 10. Baldell. *dicta diſp.* 46. *num.* 24.

276 Quod in tantum verum eſt, vt ſufficiat, quod quis ignoret librum eſſe Auctoris Hæretici, licèt ſciat continere hæreſim, vel ex profeſſo tractare de Religione, vel è contra; Sanchez *d. cap.* 10. *n.* 39. Baldell. & alij *ſupra citati*.

277 Si tamen quis ſciret librum continere hæreſim, vel de Religione tractare, & Auctorem eſſe hæreticum, licèt nomen Auctoris ignoraret, non excuſaretur à

cenſura, Sanchez, Card. de Lugo, & Baldell. *locis citatis*.

278 Cęterum quæ ignorantia ſufficiat non conueniunt inter ſe Doctores; ſed cum hæc ſit ignorantia facti, videtur excuſare quando eſt probabilis iuxta Textus *in cap. Ignorantia, de reg. iuris in 6. l. Regula, ff. de iuris, & facti ignor.* cum alijs per Sanctarell. *d. cap. 13. num. 15.* & ità tenet Reginald. *in praxi lib. 9. num. 254.* Alter. *de cenſur. lib. 5. diſp. 2. cap. 6. dub. 4. pag. 471.*

279 Suarez verò *diſp. 20. ſect. 2. num. 17.* dicit, ſufficere ignorantiam craſſam, & ſupinam, dummodò non ſit affectata, quia quādo lex imponit pœnam crimini ſcienter conuniſſo ad eam euitandam, ſufficit omnis verus defectus ſcientiæ, qualis ex ignorantia craſſa, & ſupina dimanat, Suarez ſequitur Layman. *lib. 2. tract. 1. cap. 14. num. 4. §. 3.*

280 Affectata verò cum æquiparetur ſciētiæ, *cap. Eos, qui de temp. ordinat. in 6.* vbi Gloſs. *in ver. Scienter*, non excuſat, vt ex multis P. Diana *par. 3. tract. 6. Miſcell. reſolut. 7. in princ.* Sanchez *de Matrim. lib. 9. diſp. 32. num. 40.*

281 At Sanchez ſibi contrarius, vt dicit Card. de Lugo *loco cit. num. 102.* vel ſaltem vt dicit P. Diana *loco cit.* ſe retractans, & Inconſtans *in d. cap. 10. n. 38.* ſubſtinet, ignorantiam etiam affectatam excuſare, dummodò non ſit coniuncta cum magna temeritate; & eum ſequuntur Bonacin. *loco cit. punc. 4. num. 8.* Filiucc. *tom. 2. tract. 22. cap. 7. num. 205.* Et hanc non minus probabilem vocat P. Diana *d. reſolut. 7.* & eam tenet Hurtad. *de Cenſur. in communi, diff. 21. num. 92.* quem refert P. Diana *par. 5. tract. 9. de Excommun. reſolut. 17.* Caſtro-palao Inconſtantiæ notatus à Card. de Lugo *loco cit. num. 103. tract. 4. diſp. 2. punc. 10. §. 2. num. 1.*

282 Tu teneas, quod ſi ignorantia eſt ſolum affectata habeat locum opinio P. Sanchez, & ſequacium; ſi autem affectatio coniuncta ſit magnæ temeritati, tunc verior ſit opinio Suarez, vt benè diſtinguit P. Baldell. *loco cit. num. 25. verſ. Sed fortaſſe,* Card. de Lugo *loco cit. num. 104.*

283 Quando autem dicatur ignorantia ſolummodò affectata, & quando coniuncta magnæ temeritati declarat P. Baldell. *loco citato in fine*.

284 Tertia excuſatio eſt, ſi liber, qui retinetur, legitur, vel defenditur, eſſet quidem Auctoris Hæretici, ſed hæreſim non contineret, vel de Religione ex profeſſo tractaret, Auctor verò non eſſet Hæreticus, Sayr. *de Cenſur. lib. 3. cap. 5. num. 12.* Layman. *lib. 2. tract. 1. cap. 14.* Bonacin. *diſp. 1. Bullæ, quæſt. 2. par. 4. propoſit. 2.* Megalius *lib. 3. de Cenſur. quæſt. 3. à num. 34.* Bordon. *d. cap. 14. num. 57.* Suarez, Sanchez, Card. de Lugo, Baldell. & alii *ſupra citati*, Bauni *in Bulla Cænæ, quæſtione 1. pag. 300.*

285 Infertur primò, non includi in hac excommunicatione legentem, retinentem, vel defendentem libros Infidelium continentes errores contra Fidem, Vgolin. *loco cit. ver. Ac eorundem, §. 1. num. 3.* Sanchez *d. cap. 10. num. 22.* Bonacin. *loco cit. num. 21. §. 3.* Layman. *d. cap. 14. num. 3.* Bordon. *d. cap. 14. num. 68.* Suarez *d. diſp. 21. ſect. 2. num. 11.* Baldell. *quæſt. 45. num. 15.* Bauni *loco cit. verſ. Quare qui libros*, Card. de Lugo *d. diſp. 21. ſect. 2. num. 41.* Qui benè declarat, hoc procedere in libro Infidelis nunquam baptizati, ſecùs ſi baptizatus apoſtataſſet à Fide; nam & iſte ſub nomine Hæreticorum continetur; Sic Suarez *loco cit. num. 11.*

286 Quamuis ex nimia, aſſidua, indiſcreta, & incauta librorum Infidelium lectione, præſertim ſi à teneris annis quis eorum luſtrationi incumbat oriri hæreſes, & errores, latiſſimè probat Alphonſ. de Caſtro *de Iuſta, &c. lib. 3. cap. 8. per tot.* vbi in fine dicit, Philippum Melanctonem, & Eraſmum Roterodamum à prædictis libris eorum hæreſes habuiſſe, Pomponium Lætum, Domitium Caldermum, Codrum Vrceum à pueritia in libris Gentilium verſatos in ſuſpicionem hæreſis incidiſſe; & propterea ſemper cautè legendi ſunt, & quod rectè dixerint, tanquam ab iniuſtis poſſeſſoribus in noſtrum vſum vindicandum, dixit Auguſtinus *lib. 2. de Doctrina Chriſtiana, cap. 40.* & eſt Text. *in cap. Turbat, cum ſequentibus 37. diſtinct.* Nicephor. *Hiſtor. lib 10. cap. 26.* Torre-blanca *in Epitome delict. lib. 3. cap. 15. num. 21.*

287 Idem dicendum eſt de legentibus libros Iudæorum, quia non cadunt ſub cenſura Bullæ Cœnæ; ſic ferè omnes Doctores ſupra citati, Fragoſ. *d. diſp. 3. n. 33. verſ. Excuſantur*.

288 Hebræi enim quamuis ſentiant contra Euangelium, non dicuntur propriè Hæretici, vt ex Farinacc. idem Fragoſ. *loco citato*.

289 Sed quia incidit ſermo de libris Iudæorum ſciendum eſt, Hebræos habere plures libros, in quibus deprauatur verus ſenſus Scripturæ legis veteris, & continentur plures blaſphemiæ, & contumeliæ contra Deum, Sanctiſsimam Trinitatem, Saluatorem Dominum Ieſum Chriſtum, eiuſque Fidem, Glorioſam ſemper Virginem Mariam, Beatos Angelos, Patriarchas, Prophetas, Apoſtolos, alioſque Sanctos Dei, Sanctiſſimam Crucem, Sacramenta nouæ legis, ſacras Imagines, Sanctam Eccleſiam Catholicam, Sedem Apoſtolicam, & Chriſtifideles, ac contra nuper ad Chriſti fidem conuerſos, &

Neophytos, & tandem contra Religionem Catholicam, vt enarrat Clemens Octauus *ſua Conſtitutione* 20. *Cum Hebræorum malitia, edita anno* 1593.

290 Sed inter cæteros, impium illum librum, quem *Thalmud* vocant, in quo plures hæreſes ſcatent aduerſus Diuinæ Maieſtatis celſitudinem, Sanctos veteris Teſtamenti, legem Moyſis, charitatem, & humanitatem, de quibus per Sixtum Senenſem *in ſua Bibliotheca lib.* 2. *poſt verb. Traditiones.*

291 Hæc autem vox *Thalmud* ſecundum Marquard. *de Iudæis*, 3. *par. cap.* 1. *nu.*48. *verſ. Qui tamen*, nil aliud ſignificat, quam explicationem *Miſni*, ſeu *Miſſinæ* eorum, ſiue leges oretenus traditæ, quam ipſi appellabant ſecundam legem continentem traditiones Phariſæorum, quam Chriſtus Dominus vocat *Fermentum Phariſæorum*, eo quod corrumpit intelligentiam Legis, & Prophetarum, quod etiam ex Rabinis docuit Ioſephus de Voiſin. *in prohemio Pugionis Fidei*, *pag. mihi* 58.

292 Secundum verò Decianum *in tract. crimin. lib.*5. *cap.*12. *num.*3. eſt vox, quæ latinè reddita dici poteſt *Diſciplina*, vel *Doctrina*: In eo libro collecta ſunt omnia Decreta Magiſtrorum ſuorum, quos *Rabinos* vocant, & habentur omnes traditiones eorum, & Diuinarum, atque humanarum legum interpretationes, quibus nunc tota Iudæorum natio regitur. Innocentius Quartus *in ſua Conſtitutione edita de anno* 1243. *Impia Iudæorum*, vocat *Thalmud* librum traditionum, qui magnus liber eſt apud Iudæos, excedens Textum Bibliæ in immenſum, in quo ſunt blaſphemiæ in Deum, & Chriſtum eius, ac Beatam Virginem, manifeſtæ intricabiles fabulæ, abuſiones erroneæ, ac ſtultitiæ inauditæ, in quibus filios eorum nutriunt, & docent, vt eos auertant à cognitione veræ Fidei.

293 Voiſin. *loco cit. pag.*60. vocat *Thalmud Kabala*, quæ nihil aliud ſignificat, quam concatenationem rerum creatarum cum cauſa prima, quæ tamen pars eſt ipſius *Thalmud*, vt ipſe ait.

294 Corruptas fuiſſe traditiones antiquas in *Thalmud*, in odium Chriſtianæ Religionis, certum eſt; Ipſam enim videbant per vniuerſum Orbem regnare, & triumphare, Imperatoribus Chriſtianam Fidem profitentibus, ipſis interim Iudæis exulantibus, & incerti vbique laris, ſine Rege, ſine lege, ſine ſacerdotio, ſine ſacrificio, ſine Propheta, vt teſtatur idem Voiſin. *loco cit. pag.*65.

295 Duplex verò fuit *Thalmud*, alterum Hieroſolymitanum, alterum Babilonicum nuncupatum.

296 De quo tempore fuerit vtrumque conditum, & euulgatum, & à quibus Auctoribus conſcriptum, videndi ſunt ex noſtris Decian. *loco cit. num.*3. Cherubinus *ſuper Conſtit.*20. Clementis Octaui, ſed melius omnium Voiſin. *in prohemio Pugionis Fidei*, *pag.*57.

297 Ex quo igitur in d. *Thalmud* Hieroſolymitano, & Babilonico, non tantum hæreſes in vetus Teſtamentum, & legem Moyſis, ſed etiam blaſphemiæ in Chriſtum continebantur.

298 Primò Gregorius Nonus Summus Pontifex, *anno Domini* 1230. omnia dicta volumina flammis adiudicauit, vt teſtantur Hoſtien. & Io: Andreas *in cap. Quod ſuper his de voto*, Felin. *in cap.*1. *de Conſtit. num.*78. Anchar. *in cap. Ea quæ*, *num.*13. *verſ. Sexto quæro*, *de reg. iur. in* 6. Decian. *loco cit. num.*3. Marquard. *loco cit. num.*2. Pegna *par.* 2. *comm.* 71. *littera C*, qui hanc hiſtoriam ex Bernardo Lutzemb *in Cathalogo Hæreticorum*, *ver. Iudæi* refert.

299 Succeſſiuè Innocentius Quartus *ſua Conſtitutione*, *Impia Iudæorum*, poſt approbatam combuſtionem dicti libri *Thalmud*, & aliorum librorum Iudaicæ perfidiæ factam à Cancellario Pariſien. hortatur Regem Chriſtianiſſimum, vt per totum ſuum Regnum mandet, & *Thalmud*, & alios libros Iudæorum reprobatos igne cremari.

300 Clemens Quartus, Honorius Quartus, Ioannes Vigeſimuſſecundus, Iulius Tertius, ſiue Sacra Congregatio Eminentiſſimorum Cardinalium Generalium Inquiſitorum ſub eodem Iulio Tertio, mandáuit perquiri in domibus Hebræorum Vrbis omnes libros *Thalmud* appellatos, & per viros Hæbraicam linguam callentes reuolui, & omnia hæreticalia dogmata, quibus reſperſi reperientur, in vnum colligi, & adnotari, & per Theologos auditis Rabinis diſcuti, & examinari: Et quia inuenti ſunt repleti blaſphemijs contra Deum, legem Moyſis, & aduerſus naturæ, & honeſtatis leges, ea concedi, quæ humanæ aures audire perhorreſcunt, Diuinum cultum Nęnijs, fabulis, & ſuperſtitionibus obuolui, & obſcurari; in Ieſum Chriſtum, & ipſius Euangelium improperia, contumelias, & blaſphemias irrogari; ideò demandatum fuit, illos in Acie Campi-floræ publicè comburi; & Principibus Chriſtianis, & Inquiſitoribus, vt eos in domibus Hebræorum inuentos publicè cremari faciant, nec permittant legi, imprimi, *vt in Decreto regiſtr.* per Pegnam *inter litteras Apoſtolicas fol.* 154.

Idem Iulius Tertius *ſua Conſtitutione* 24. *Cum ſicut*, edita *anno* 1554. ſtatuit, vt elapſis quatuor menſibus, à die notificationis, & intimationis dictæ Conſtitutionis, procedatur ad pœnas pecuniarias, confiſca-

tionis bonorum, & etiam vltimi ſupplicij, contra Hæbreos retinentes huiuſmodi libros, quod etiam ſtatuit Paulus Quartus.

301 Gregorius verò Decimuſtertius ſua Bulla, *Antiqua Iudæorum perfidia*, vetuit, ne Hebræi poſſint retinere libros hæreticos Thalmudicos, aut alios quomodolibet damnatos cuſtodire, diuulgare, in quæcunque loca deferre, aut etiam ad operam ſuam accommodare, voluitque poſſe per Inquiſitores hæreticæ prauitatis puniri.

302 Tandem Clemens Octauus *ſua Conſtitutione* 20. innouauit ſupradictas Conſtitutiones, ac vetuit Hebræis: ne libros, & codices impios Thalmudicos ſæpè damnatos vaniſſimos, Cabaliſticos, atque alios nefarios à ſuis prædeceſſoribus prohibitos, & condemnatos, necnon opera, commentaria, tractatus, volumina, & ſcripta quæcunque, tam lingua Hæbraica, quàm quauis alia hactenùs conſcripta, aut verſa, edita, & impreſſa, & imposterum conſcribenda, vertenda, edenda, vel imprimenda, continentia tacitè, vel expreſsè hæreſes, vel errores contra ſacras veteris legis, & Teſtamenti ſcripturas, necnon contumelias, impietates, blaſphemias contra Deum, Sanctiſſimam Trinitatem, Saluatorem Dominum Noſtrum Ieſum Chriſtum, eiuſque ſanctam Chriſtianam fidem, ac Beatiſſimam ipſius Genetricem ſemper Virginem MARIAM, Beatos Angelos, Patriarchas, Prophetas, Apoſtolos, alioſque Sanctos Dei, Sanctiſſimam Crucem, Sacramenta nouæ legis, ſacras Imagines, & Sanctam Catholicam Eccleſiam, Sedem Apoſtolicam, & contra Chriſtifideles, præſertim Epiſcopos, Sacerdotes, & alias Eccleſiaſticas perſonas, atque etiam contra nuper ad eiuſdem Chriſtifidem conuerſos, & Neophytos, & aliàs contra Religionem Catholicam, vel in quibus etiam impudicæ, & obſcęnæ narrationes memorantur, etiam ſub prætextu, quod expurgata fuerint, vel donec expurgentur, ſiue quod de nouo typis excuſa fuerint mutatis nominibus, vel etiam ſub obtentu, ſeu tolerantia, aut permiſſione, vt prætendunt, Secretarij, aut cuiuſuis perſonæ Sacri Concilij Tridentini, aut Indicis librorum prohibitorum per Pium Quartum editi, vel cuiuſuis Indulti Apoſtolici, aut licentiæ per Sanctæ Romanæ Eccleſię Cardinales, etiam Legatos, aut Camerarium, ſeu Cameram Apoſtolicam, vel Nuncios, etiam cum poteſtate Legati à latere, aut locorum Ordinarios, ſeu Inquiſitores hæreticæ prauitatis forſan quomodolibet conceſſæ, aut alio quæſito colore legere, habere, vel retinere, emere, vel vendere, aut euulgare vllo modo audeant, & præſumant.

303 Reuocat inſuper omnes facultates, licentias, permiſſiones, indulta, tolerantias legendi, tenendi etiam ad tempus certum, vel incertum, vel ad effectum &c. vel ſub ſimilibus, & alijs prætextibus conceſſas Iudæis à Prædeceſſoribus ſuis, Sede Apoſtolica, Legatis etiam de latere, Nuncijs, Inquiſitoribus, locorum Ordinarijs, vel quauis alia dignitate, etiam Cardinalatus fulgentibus, à Camerario, ſiue Camera Apoſtolica.

304 Inhibet, ne huiuſmodi licentiæ concedantur, & mandat, vt prædictos libros intra decem dies Romæ Officio Sanctæ Romanæ, & Vniuerſalis Inquiſitionis; extra Vrbem, intra duos menſes à die publicationis conſignent locorum Ordinarijs, vel Inquiſitoribus; & à prædictis nullo alio expectato Pontificis mandato, comburantur: Pœnas adijcit, tùm Iudæis, quàm quibuſuis Typographis, Mercatoribus, & alijs Chriſtifidelibus, amiſſionis librorum, confiſcationis bonorum, & pœnas etiam temporales grauiores, & quoad Chriſtianos excommunicationis maioris latæ ſententiæ, eo ipſo incurrendæ, & prout latiùs in dicta Conſtitutione.

Decreta verò, quæ habentur in Sacra Congregatione contra *Thalmud*, & libros Hebræorum ſunt infraſcripta:

305 *Die vltima Auguſti, & 7. Septembris* 1553. Decretum, vt publicè in Acie Campi-floræ comburantur. Magiſter Sacri Palatij ſcribat ad Duces Venetiarum, Ferrariæ, Mantuæ, & Florentiæ, vt Brachium Inquiſitoribus impertiantur pro combuſtione in eorum Dominijs prædictorum librorum. Et quod fiat Edictum contra illorum detentores ſub pœna confiſcationis bonorum, & quarta detur Delatori, qui tenebitur ſecretus.

Die 11. *Martij* Sanctiſſimus mandauit per omnes Terras auferre libros Hebræorum, præter Bibliam.

306 Cæterùm quia ſæpè ſæpiùs Hebræi inſtantiam fecerunt, vt eorum libri corrigerentur, Sacra Congregatio *die* 13. *Aprilis* 1591. reſcripſit Nuncio Taurini, libros Hebræorum non debere expurgari ab Epiſcopis, vel Inquiſitoribus, ſed debent inquirere, an Hebræi illos habeant expurgatos; impoſſibile enim, & ridiculum eſſe, poſſe *Thalmud* expurgari, ſicuti experimento viſum eſt tempore Sixti Quinti, ſed per ſpatium annorum quadringentorum ſemper fuiſſe igni traditum cum alijs Hebræorum libris hæreſibus, & erroribus refertis, propterea ſignificet Inquiſitori Aſten. vt libros Thalmudicos, & alios Hebræorum, ſi illos reſperſos erroribus, & hæreſibus inueniat, igni tradat; & ità annuente Duciſſa Sabaudiæ Infanta Hiſpaniarum executum fuit.

Die 5. *Septembris* 1592. ſcriptum fuit eidem Nuncio, Sanctiſſimum nolle Hebræos retinere alios libros, quàm Bibliam Sacram, eos tamen non moleſtet pro libris Grammaticalibus, conniueat, ſed non permittat.

Die 26. *Aprilis* 1596. ſcriptum Inquiſitoribus, quod mens Sanctiſſimi in nouo Indice non eſt, vt expurgari poſſint libri Thalmudici, ſed quod damnati remaneant, prout alij libri Hebræorum.

307 *Die* 18. *Maij* 1596. ſignificatum Inquiſitori Montiſ-regalis, nunquam Sanctum Officium permiſiſſe, libros Hebræorum expurgari, niſi ab ipſiſmet, abſque auctoritate Sancti Officij, ſed ſi inueniantur in illis blaſphemiæ, ſunt comburendi, & ipſi puniendi.

308 Et ſi quando Inquiſitores conſenſerunt correctioni, vel libris expurgatis ſubſcripſerunt, fuerunt à Suprema acriter reprehenſi, vt ex Decretis 7. *Iulij* 1596. 12. *Decembris* 1601. 7. *Martij* 1602. 4. *Februarij* 1610. 24. *Iulij* 1612. & 31. *Martij* 1621.

309 Iudæi retinentes libros prohibitos puniantur ab Inquiſitoriſus, iuxta Conſtitutionem Clementis Octaui *ſub die* 28. *Iunij* 1600. Etiam cum confiſcatione bonorum 22. *Martij* 1612. Et præcipuè *Thalmud*, qui corrigi non poteſt, 7. *Octobris* 1619.

Sed quia habeo inſtructionem in hac materia factam à doctiſſimo Viro Cardinali de Cremona, placuit illam huic meo tractatui inſerere.

Al Sig. Cardinal Pallotto. Vienna.

310 *Dalla Santità di Noſtro Signore, e da queſti miei Illuſtriſſimi è ſtata fatta riſleſſione in Congregazione del Sant'Offizio intorno à quanto V. S. gli auuiſa, della licenza, e libertà, ch'anno li Giudei in coteſte Parti circa i loro empij libri, e particolarmente del* Talmud, *che ſi legge nelle Sinagoghe pubblicamente, e ſi addottorano in eſſo i Rabini loro: E ſi come il negozio è grauiſſimo pel manifeſto pericolo d'infezzione, che corre la purità della Religione Criſtiana, coſì è paruto farle intendere quello, che co' matura conſiderazione ſi è ſtimato neceſſario per ouuiare a tanto male, e perſuadere il rimedio à chi forſe non conoſcendo il danno, che ne può ſeguire, importunato da eſſi Ebrei lo voleſſe difendere, ma non già per riſcaldar punto l'animo di Sua M. Ceſarea, la quale non riceue dalla propria Pietà, e ſapere, ſe non ſtimolo di tener purgati i ſuoi Stati da sì peſtifera contagione. Volendo adunque la Maeſtà Sua, come V. S. Illuſtriſſima ſcriue, che ſi vbbidiſca alla Bolla di Clemente Ottauo, di ſanta memoria, ſopra detti libri proibiti, ſarà neceſſario attendere prima con ogni ſtudio alla ſoppreſſione del* Talmud, *i volumi del quale ſono molti, come anco furono molt' i Rabini, che in diuerſi tempi lo compoſero. E ſe bene (com'è opinione di alcuni) vi fu trà i primi Auttori, chi ſcriſſe dottrina buona, e conſentanea a' Miſteri della noſtra Criſtiana Religione, nondimeno quelli, che dopo ſcriſſero, lo corruppero, e continuando altri a ſcriuere, anno di maniera deprauato, e guaſto ogni coſa, che in ciaſcheduno di eſſi volumi ſi contengono non ſolamente contumelie, e beſtemmie eſecrande contro Criſto Saluator Noſtro, fauole, e bugie, in deprauazione del vero ſenſo della Scrittura Sagra, ma eziandio precetti, & ordini contro le ſteſſe leggi di Mosè, contro ogni ragione delle genti, e contro ogni legge di natura, la quale eſſi pure come vomini ſono tenuti di oſſeruare: Che però molti Sommi Pontefici interdiſſero l'vſo, e lezzione di così perniciosa dottrina a tutti gli Ebrei, come fecero molti Principi Criſtiani in eſecuzione de' comandamenti de' Pontefici, ancora ne' Dominij loro, ordinando, che tutt' i libri Talmudici ſi raccoglieſſero in ogni parte della Criſtianità, e ſi daſſero al fuoco, come Gregorio Nono del 1230. Innocenzio Quarto del 1234. Clemente Quarto, Onorio Quarto, e Giouanni Vigeſimoſecondo. Ma dopo eſſendoſi rauuiuata queſta deteſtabile opera, e col benefizio delle Stampe ſparſa per tutto il Mondo in numero quaſi infinito, piacque a Giulio Terzo con nuouo Editto ordinare, che ſi doueſſe inquirere contro chi li teneſſe, e legeſſe; e commandò l'anno 1553. che ne' giorni appunto, che gli Ebrei celebrauano la loro feſta de' Tabernacoli, ſi abbruggiaſſero ſimili libri per tutte le Città d'Italia, come ſeguì. Paolo Quarto, col parere di queſto Supremo Tribunale della Santa Inquiſizione, fece lo ſteſſo, e dichiarò, che tali volumi s'intendeſſero ſenz'altro compreſi frà i dannati dalla Chieſa Catolica. E perchè s'inteſe, che in Cremona gli Ebrei aueano vna gran libraria, ed in eſſa molti volumi Talmudici, fù d'ordine di queſto Tribunale viſitata, e detti volumi abbruggiati in numero di dodici mila, ed altri dieci mila in Recanati, con altri Commentarij d'vn tale* Manahen *nel* Pentateuco *pieno di empietà Talmudiche. Gregorio Decimoterzo parimente ordinò, che dagl' Inquiſidori ſi procedeſſe contro gl' Ebrei, che teneuano detti volumi, ma rinaſcendo tuttauia i capi di queſt' Idra,* Clemente Ottauo *colla ſeuerità ben neceſſaria della ſua Coſtituzione prouuedde co' non puoco frutto a tanto diſordine, interdicendo la lettura, e retenzione di detti volumi, non ammettendogli, ne anco ſotto preteſto che ſieno iſpurgati, ma dannandogli aſſolutamente alle fiamme: la qual Coſtituzione, come in Italia è in verde oſſeruanza, coſì ſe foſſe anco fuori per tutto oſſeruata, non aurebbeno queſti perfidi, che machinar tanto in pregiudizio della Religion Criſtiana, ed in corruttela de buoni coſtumi.*

De'

De' Principi ſecolari poi ſi sà il pio rigore di Ferdinando, e d'Iſabella contro le perſone, ed i libri Talmudici degli Ebrei, e molto auanti di loro quel che ne ordinò Enrico pur Rè di Spagna; e ciò che Carlo Quinto ancor giouane fece, rifiutando con generoſa pietà quella gran quantità di oro, che gli offerſero gli Ebrei della ſteſſa Spagna.

Del 1553. nel Dominio Veneto per ordine di Benedetto Valerio, di Marco Centano, e di Franceſco Longo Senatori, e Giudici del Tribunale della Beſtemmia, ne furono dati al fuoco innumerabili volumi.

Del 1230. il Cancelliere di Parigi, ed i Dottori di Teologia, per ordine di Gregorio Nono, fauorendo, ed aiutando il Rè l'eſecuzione, ne fecero in pubblica piazza abbruggiare quanti con iſquiſita diligenza ne furono ritrouati.

Del 1239. il Rè Lodouico il Santo, ne fece d'infiniti altri vn pubblico incendio.

Anzi la Coſtituzione di Giuſtino Imperadore contro i Giudei, e i loro ſcritti, viene dal Baronio, e da tutti non d'altri, che de i Talmudici inteſa.

L'anno paſſato 1628. auendo Monſignor Nunzio appreſſo il Rè di Polonia auuta notizia, che gli Ebrei in Lublino auean ſtampato molti libri Talmudici, ne fece riſentimento con Sua Maeſtà, e con altri Offiziali del Regno, acciocchè non ſolo foſſero proibite dette ſtampe, e libri, ma gaſtigati gli ſteſſi Ebrei, come ſi crede ſia a queſt'ora ſeguito, per la buona diſpoſizione, ed intenzione, che ritruouò il Nunzio nel Rè, e ne'ſuoi Offiziali.

Ora che regna vn'Imperadore di ſingolar pietà, e zelo, ſi dee ſperare, che ſia per fare non ſolo il medeſimo, immitando l'eſempio di tanti Principi, e de' ſuoi maggiori ſteſſi, ma di auuantaggio a benefizio della Criſtianità, di eſtirpare in modo le radici, che ne' ſuoi Stati ereditarij, e dell'Impero non abbiano più a riprodurre coſi veleno ſi germogli.

E ſe alcuno con l'opinione di Pietro Galatino oſaſſe affermare eſſere vtile il Talmud, *e conuenire di traſferirlo in latino, leggerlo nelle ſcuole de' Criſtiani, adducendo l'auttorità di Clemente Quinto, che nel Concilio Vienuenſe ordinò, che in dette Scuole vi foſſero Precettori periti della lingua Ebrea, e Caldea, i quali traſferiſſero in latino i libri de'Giudei, ed inſegnaſſero la lor lingua. Dal che, dice il Galatino, ſi deduce, che non potendoſi intendere tal'ordine de' libri Ebraici della Scrittura Diuina, eſſendo ſtati queſti tante volte in latino tradotti, ſi ha neceſſariamente da intendere de i volumi Talmudici, non ancora in latino voltati: Si dourà riſpondere, che il Canone di Clemente parla ſolo de' primi rudimenti, ed iſtruzzioni della lingua Ebrea, e Caldea, la quale deeſi più toſto apprendere da quelli, che trà gli Ebrei anno ſcritto documenti Grammaticali, e Dittionarij Ebraici, e Caldei, che da quelli, ch'anno raccolto libri Talmudici, oue ſono tante empietà, e beſtemmie: Ne deeſi preſtar orecchio à chi proponeſſe d'iſpurgarli, perche ſono tutti artifizi di Ebrei ben conoſciuti da Clemente Ottauo, che però vi aggiunge la clauſula, che non ſi poteſſero leggere* etiam ſub prætextu, quod expurgati fuerint, vel donec expurgentur: *Et alle pruoue, che in altri tempi ſe ne ſon fatte à queſto fine, ſono ſtati ſempre giudicati tali volumi ineſpurgabili, tanto in ogni parte ſon pieni di errori, e di menzogne perniciosiſſime: E coſi anco ſi riſpoſe a' giorni paſſati di ordine di Noſtro Signore al Veſcouo di Cracouia intorno al* Talmud *ſtampato dagli Ebrei in quella Città, che ne ricercaua la permiſſione, con preſupporre, che foſſero iſpurgati, con addurre l'auttorità del Galatino. Si dice di piu a V.S. Illuſtriſſima per ſua informazione, che l'eſperienza ha inſegnato, che queſti volumi tante volte dannati, e quaſi eſtinti, ſogliono riſorgere per l'auaritia de' Miniſtri de' Principi, che vendono la licenza, e facoltà di poterli ſtampare, ed euulgare, non guardando gli Ebrei in ciò a ſpeſa veruna, perlochè n'abbonda grandemente l'Aſia, e l'Africa, oue ſono di grandiſſimo impedimento alla conuerſione de' popoli, come anco alla Grecia, ed in molti luoghi della Germania, fomentando in quello lo Sciſma, ed in queſta aprendo la ſtrada ad vn moſtruoſo compoſto di Ereſie nuoue, e vecchie, come anno fatto in Tranſiluania, e con tanto ſeguito, come V.S. Illuſtriſſima pure ſcriue gl'Inzabbattati, ed Ebioniti; ed in Liuonia i Saducei. Ma al ſicuro ſe tali Miniſtri miraſſero più alla conſeruazione Criſtiana, ed al mantenimento temporale, e politico delle perſone, e de'Stati de'loro Principi, che all'intereſſe proprio, non ſarebbero ſenza dubbio sì fauoreuoli a queſta perfida nazione, maſſime in materia de'libri Talmudici; poiche tra l'altre innumerabili imprecazioni, ed eſecrazioni, che in tali libri ſi commanda, che facciano gli Ebrei al nome Criſtiano, vi è queſta in particolare, la quale V.S. Illuſtriſſima con la ſolita ſua prudenza potrà opportunamente inſinuare, oue conoſca il biſogno, che ogni Ebreo tre volte il giorno beſtemmi la gente Criſtiana, e preghi Iddio, che la confonda, ed eſtermini con i Rè, e Principi ſuoi, e facciano queſto ſpecialmente i Sacerdoti loro nelle Sinagoghe in odio di Gieſu Nazareno. E ſe bene queſti lor preghi, come fatti da chi non ha la vera fede, non ſono eſaudibili, ſono però manifeſto indizio della malignità dell'animo loro anelante all'eſterminio de'Principi Criſtiani, l'impero de' quali, ſecondo le leggi del* Talmud, *anno per più eſecrabile, che quello d'altre genti, e ſtimano peccato molto più leggiero il ſeruire ad vn Principe Gentile, che ad vn Criſtiano, ſe bene aſſolutamente, ſecondo la medeſima dottrina Talmudica anno per maſſima, che non ſi debba vbbidire ad alcun Principe mortale, ma fare*

ogni sforzo per iſcuoterſi dal collo il giogo dell' imperio d'ogni Rè, e Principe, come anco di vſare ogni induſtria, e tentar ogni via per leuar la robba, e la vita a' Criſtiani, i quali, conforme al precetto Talmudico, ſono obligati a tenere per animali bruti, e trattarli come tali; e tanto nol fanno, in quanto non poſſono.

Dalla qualità adunque di queſti libri, e da quel che ne anno decretato i Sommi Pontefici, ed eſſeguito i Principi Criſtiani, ſi vede chiaramente, che non ſi debbono ammettere in modo alcuno le iſtanze, ed importunità di coteſti, ed altri Ebrei per le ſtampe d'eſſi libri; ne permettere, che ſi tengano, e leggano in pubblico, o in priuato, ma con ſomma diligenza ricercarli, e darli appunto quella pena del fuoco, che detti libri commandano, che ſi dia alli Sagroſanti Euangeli noſtri, da eſſi chiamati empietà riuelata, e peccato manifeſto; qual pena vogliono che ſi eſeguiſca, ancorche negli Euangeli ſi conteneſſe il Gran Nome di Dio, tenuto da loro in ſomma veneratione, eſſendo molto maggiore l'odio, ch'eſſi portano agli Euangeli noſtri, che la riuerenza, che profeſſano à sì Gran Nome.

In quanto poi agli altri libri de' Rabbini, de' quali il P. Sgambati deſidera notizia, e di ciò che ſi oſſerua quì in eſſecuzione dell'accennate Bolle, per ſapere quai libri ſieno vietati, e permeſſi agli Ebrei, affine di far oſſeruare il medeſimo negli Stati dell'Imperio, ed anco hereditarij della Maeſtà Ceſarea, dico a V.S. Illuſtriſſima, che altre volte ancora dagl'Inquiſidori è ſtata fatta ſimile iſtanza, e ſempre ſi è riſpoſto, che dalla lettura di eſſi ſi hà da giudicare, ſe ſono de' compreſi nella proibitione di Papa Clemente, ſenza eſſerſi voluto mai dar Catalogo de' permeſſi, e proibiti, non potendoſi aſſicurare ne anco de' loro libri, che contengono il Teſtamento vecchio, non che di quelli, che contengono le lor'orazioni, potendoui eſſere dentro de' mali. Gli altri libri poi de' Rabbini, ſe bene pare, che abbiano qualche puoco di deriuazione dal Talmud, contenendo qualche coſa degna di correzzione, ſi vſa nondimeno indulgenza, che s'iſpurghino, e correggano, e coſi iſpurgati, e corretti gli ritengano, conforme ad vn Breue fatto dallo ſteſſo Papa Clemente Ottauo a loro fauore dopo la pubblicazione di detta Bolla.

Ed ancorche nell' Indice de' libri proibiti nella ſeconda claſſe ſi proibiſcano i Commentari di molti loro Rabbini, vi è però vn Decreto di queſta Sagra Congregazione del 1596. col quale ſi dichiara, che s'intendano proibiti ſolamente quelli, che ſono ſtati deprauati dagli Eretici, e particolarmente da Corrado, e da Paolo Faggio, purche nel reſto ſieno iſpurgati, e corretti conforme il tenore della Bolla, nella quale biſogna inſiſtere ſempre, e ſeruirſene per regola certa.

Intorno poi alla correzzione ſi dee auuertire, che ſi come l'empietà, e beſtemmie ſono in modo naſcoſte in detti libri, che difficilmente ſi poſſono ſcorgere, da chi non è più che verſato nella lingua Ebrea, e non hà più che mediocre cognizione della loro ſottiliſſima malizia, coſi non hà voluto mai il Sant'Offizio deputarli Correttore alcuno, ancorche n'abbiano fatto ſpeſſe volte iſtanza; ma vuole, ch'eſſi ſteſſi, che ſono informati del male, che vi è dentro, gli emendino, e cancellino in modo, che non ſi poſſano leggere, ne penetrare: E quando ſi hà indizio della loro diſubbidienza, ſuole queſto Supremo Tribunale far perquirere diligentemente nelle Caſe, e Sinagoghe loro; e parendo per relazione de' Periti, che i libri in eſſe ritrouati ſieno corretti, ed iſpurgati conforme alla Coſtituzione di Clemente, gli ſi fanno reſtituire con tenerne nota, e con dichiarazione eſpreſſa, che non s'intendano per tal riſtituzione appruouati, potendoſi per la gran nequizia loro dubitare, che non ſieno corretti abbaſtanza; il che dapoi ſcuoprendoſi non li ſuffragarebbe detta riſtituzione, come anco ſi procede contro di loro, com'è di ragione, quando contrauengono a detta Coſtituzione.

Ora, che V. S. Illuſtriſſima hà inteſo per mezzo di queſta il modo, che ſi tiene quì intorno a detti libri, per ſodisfare all'iſtanza del P. Sgambati, che hà poſto in conſiderazione di Sua Maeſtà l'eſſecuzione di detta Bolla di Clemente, reſta ſolo, ch'ella dal canto ſuo accompagni coll'opre gli vffizi di detto Padre, e faccia ogni sforzo, che detti Ebrei vbbidiſcano; e tenga perſuaſo il Padre a ſeguitar l'impreſa incominciata, dandogli ogni aiuto, ed indirizzo neceſſario, acciocchè ſi riduca al fine deſiderato, che è di eſtinguere la pernicioſiſſima dottrina Talmudica, e di reprimere l'orgoglio di queſte dure ceruici, con fargli vbbidire puntualmente agli ordini di queſta Santa Sede, che tale è il ſenſo di Sua Beatitudine, e di queſta Sagra Congregazione, la quale ſi come hà commendato molto l'induſtria, e buon zelo moſtrato da detto Padre in principiare queſta ſanta opera, coſi ſpera d'auer da commendare anco la prudenza, e coſtanza del medeſimo in finirla, a gloria di Dio, e ſeruizio della noſtra Criſtiana Religione, e d'intendere da V.S. Illuſtriſſima quello che alla giornata ſi andrà intorno a ciò facendo. Di Roma li 23. Nouembre 1629.

311 Secundò infertur legentes, retinentes, & defendentes libros Armenorum, Græcorum, & ſimilium Orientalium, qui inter Schiſmaticos connumerantur, etiamſi de Religione tractent, non ſubijci cenſuræ in Bulla Cœnæ contentæ, Azor. *dicto lib.8. cap.76. quæſt.* 8. Sanchez *dicto cap.*10. *num.*27. Duard. *dicto can.*1. *quæſt.*49. *num.*2. Farinacc. *quæſt.*180. *num.* 10. Contrarium tenuere Suarez *dicta ſect.*2. *num.*12. Caſtropalao *tract.*4. *diſput.*2. *pun.*10. §.1. *num.*1.

312 Primam opinionem intellige, niſi in eorum libris continerentur hereſes ab Eccleſia Catholica Latina damnatæ, tunc

enim quia huiuſmodi Orientales eſſent formaliter Hæretici, eorum libri caderent ſub cenſura Bullæ Cœnæ, Cardin. de Lugo *dicta diſput. 21. ſect. 2. núm. 42. & 43.* qui vtramque opinionem putat probabilem, vel habere aliquid veri.

313 Inter hos autem libros Orientalium nonnulli ſunt, qui continent ritus Eccleſiaſticos, & iſti vel ſunt exarati à modernis Schiſmaticis, vel ſunt editi ante Schiſma, & creduntur antiqui, vel ab Apoſtolis, & Patribus antiquis deriuati, quales ſunt plures Liturgiæ Æthyoporum, Græcorum, & aliorum, quæ habentur in Bibliotheca Patrum.

314 Primi cadunt ſub cenſura Bullæ Cœnæ, quia hodie nulli ſunt Schiſmatici, qui non ſint Hæretici, cum ad minus negent Primatum, & Poteſtatem Summi Pontificis, & in illis quamplurimi errores contra fidem inueniuntur.

315 Quamuis Duard. *loco cit. num. 4. verſ. Ad ſecundum,* dicat, Orientales non negare Summi Pontificis Primatum, ſed aſſerere, Concilium legitimè congregatum habere maiorem auctoritatem quàm Papa, imò eſſe ſupra Papam, quæ opinio fuit Gerſonis, & fortaſſe hodie à nonnullis Theologis Pariſienſibus aſſeritur, & quamuis de hæreſi non ſit damnata, eſt tamen falſiſſima.

316 Secundo verò caſu non ſubijci legentes tales libros cenſuræ latæ in Bulla Cœnæ, quia licet in illis irrepſerint aliqui errores, retinentur tamen licitè, cum poſſint expurgari. Et tempore Pontificatus ſanctæ memoriæ Vrbani Octaui inſtituta fuit Congregatio ſuper expurgatione Euchologii Græcorum, in qua, & nonnulli ex Eminentiſſimis Cardinalibus, & alij eruditiſſimi Viri aderant, & Ego minimus omnium, tanquam Aſſeſſor S. Officij vnus eram ex illis.

317 Sed quia in Ritus Græcorum incidimus, ſciendum eſt, Romanos Pontifices Græcorum ritus, & conſuetudines, ſi non ſint abuſus nunquam improbaſſe, ſed potiùs eorum obſeruantiam ſuaſiſſe, imò, & iuſſiſſe, vt patet ex Epiſtola prima Leonis Noni *ad Michaelem Patriarcham Conſtantinopolitanum, & Leonem Acridanum,* in qua conquæritur, Græcos ipſos non eandem moderationem Eccleſijs, & conſuetudinibus Latinorum exhibuiſſe Conſtantinopoli, ibi:

Vt etenim fertur omnes Latinorum Baſilicas penès Vos clauſiſtis, Monachis, & Monaſteria, & Altaria tuliſtis, donec veſtris viuerent inſtitutis: Ecce in hac parte Romana Eccleſia quanto diſcretior, moderatior, & clementior Vobis eſt: Siquidem cum intra, & extra Romam plurima Græcorum reperiantur Monaſteria, ſiue Eccleſiæ, nullum eorum adhùc perturbatur, vel prohibetur à paterna traditione, ſiue ſua conſuetudine, quin potiùs ſuadetur, & admonetur.

318 Alexander Quartus *anno Domini* 1260. ſua Conſtitutione, qua diſſidia Græcorum, & Latinorum in Inſula Cypri nixus eſt componere, & iura vnicuique decernere, mandauit Synodica Decreta, quæ Græcis quidem inſtitutis Catholicæ fidei non repugnantibus, & à Græcis receptis Eccleſijs non aduerſantur ſuſcipere, & obſeruare teneantur; quod teſtatur etiam Antonius Galutius *lib. de ſitu Hiſpaniæ,* ibi:

Cum Latini quidam ex his circumferaneis Mendicantibus Græcos perſequerentur, & cogerent eos ex azymo, non ex fermentato pane complere Sacramentum, hi Sacerdotes poſt longas diſputationes Romæ in pleno Collegio Principum Sacerdotum vicere, quem morem hucuſque ſeruant, & Romanæ Eccleſiæ iuſſis noſtrates omnes Catholici Græci parent.

319 Innocentius Quartus *ad Epiſcopum Tuſculanum* Sedis Apoſtolicæ Legatum in Regno Cypri, hæc ait:

Verum quia nonnulli Græcorum iam dudum ad deuotionem Sedis Apoſtolicæ redeuntes, ei reuerenter obediunt, & intendunt expediri, vt mores, & ritus eorum quantum cum Deo poſſumus tolerantes ipſos in Eccleſiæ Romanæ obedientia perſeuerantes, quanquam in his, quæ animæ periculum parerent, vel honeſtati Eccleſiæ derogarent, nec debeamus illis deferre aliquatenus, nec velimus.

Et noſtrorum quoq; Patrum memoria, Gregorius Decimuſtertius idem ſtatuit, vt in Collegio Græcorum Romæ ab eo erecto Ritus Græcus ab Alumnis adamuſſim obſeruaretur.

320 Et Paulus Quintus declarauit nullam neceſſitatem velle imponere Ruthenis deſerendi ritus Græcorum, vt in ſuo Diplomate *die* 10. *Decembris* exarato.

321 Ideo pluries Sacra Congregatio denegauit facultatem Ruthenis tranſeundi ad ritum Latinum, licet Italo-græcis huiuſmodi diſpenſationem conceſſerit, ne Ritus Græcorum Sancta Sedes abolere videretur.

322 Imò ſanctæ mem. Vrbanus Octauus in Statutis editis pro feliciori regimine Collegij Græcorum Vrbis Ritus Græcorum, ità voluit obſeruari, vt Alumnos ritus Latini, inſcijs Superioribus, vel etiam ex peculiari Sedis Apoſtolicæ diſpenſatione in Collegium admiſſos poſt ſuſceptum iuramentum, etiam poſtquam è Collegio diſceſſerint, ad Ritum Græcum obſeruandum adſtrinxerit, vt in dictis ſtatutis *num.* 10.

323 Si cui etiam ex Alumnis ſpecialiter indulſerit Sedes Apoſtolica, vt non obſtante iuramēto ad Ritum Eccleſię Latinę

tranſire poſſit, ad reſtitutionem omnium expenſarum, quæ in eum alendo, & inſtruendo factæ ſunt, niſi etiam ſuper hoc diſpenſatum fuerit cum eo, condemnauit. Qui verò ſine expreſſa diſpenſatione Ritum mutauerit, illos quibuſcunque Officijs, & Beneficijs priuauit, & ad ſimilia obtinenda inhabiles declarauit, mandauitque, vt Collegij Protector contra eos tanquam contra periurios procedat, *numer.* 11.

324 Præterea mandauit, vt Italo-græci iuramento præſtent, nunquam acturos, poſtquam è Collegio egreſſi fuerint, vt ad Ritum latinum ſibi tranſire liceat, *numer.* 15.

325 Item nonniſi de expreſſa Sedis Apoſtolicæ licentiæ Alumnis dicti Collegij ad vllum ex Regularibus Ordinibus ingreſſum dari prohibuit, *num.*31.

326 Voluitque Ritum Græcum per omnia diligenter ſeruari, dùm ſunt in Collegio: Latinum verò, quantum ſcandali, & eorum cum quibus conuerſabuntur ratio poſtulabit, *num.*69.

327 Imò nec voluit admitti ad Collegium prædictum Græcorum filios à Presbytero Latino baptizatos, etiamſi non ſuppeteret copia Græci Presbyteri.

328 Appellatione autem Ritus continentur non ſolùm ieiunia, & Miſſarum celebrandarum cœremoniæ, ſed quicunque Officiorum recitandorum ordo, ſolemnitates, ac dies feſti Ieſu Chriſti, Immaculatæ ſemper Virginis Mariæ, ac Reliquiæ Sanctorum hoc, vel illo die, ſecundum Orientalis Eccleſiæ decreta, ſacrarum veſtium formæ, habitus Religioſorum, Sacramentorum adminiſtratio, mortuorum ſepeliendorum modus, vitæ ratio à Sacr. Conciliorum, Patrumque canonibus conſtituta, mores, & conſuetudines Eccleſiaſticæ: & hos Ritus Alumnis Collegiorum Græcorum per Europam conſtitutorum ſeruandos proponit.

Ad tollendos tamen abuſus, qui irrepſerunt Innocentius Quartus *ſua Conſtitutione edita de anno* 11. *ſui Pontificatus*, & vt ſedaret controuerſias excitatas inter Archiepiſcopum Nicoſien. & eius Suffraganeos ex vna, & Epiſcopos Græcos Regni Cypri ex altera, ſtatuit quænam ſint in Ritibus eorum toleranda;

329 Et primò, ſtatuit, *Vt Græci eiuſdem Regni morem Eccleſiæ Romanæ teneant, & obſeruent.*

Secundò, *Quod mos vngendi per totum baptizandorum corpus, ſi tolli abſque ſcandalo non poſſit, toleretur.*

Tertiò, *Non referre, ſiue in aqua frigida, ſiue calida baptizent.*

Quartò, *Quod ſoli Epiſcopi conſignent Chriſmate in frontibus baptizatos.*

Quintò, *Quod ſinguli Epiſcopi in ſuis Eccleſijs in die Cœnæ Domini poſſint ſecundum formam Eccleſiæ Chriſma conficere ex balſamo, & oleo oliuarum. Toleretur autem antiquus ritus, vt Patriarcha cum Archiepiſcopis, & Epiſcopis eius Suffraganeis Chriſma conficiat.*

Sextò, *Nulli per Sacerdotes, vel Confeſſarios pro ſatisfactione pœnitentiæ vnctio aliqua ſolummodo iniungatur.*

Septimò, *Infirmis verò iuxta verbum Iacobi Apoſtoli vnctio exhibeatur extrema.*

Octauò, *In appoſitione aquæ ſiue frigidæ, vel calidæ in Altaris ſacrificio, ſuam ſi velint conſuetudinem Græci ſequantur, dummodo credant, & aſſerant, quod ſeruata Canonis forma conficiatur pariter de vtraque.*

Nonò, *Eucharistiam in Cœna Domini conſecratam vſque ad annum prætextu Infirmorum, vt de illa videlicet ipſos communicent, non reſeruent, liceat tamen eis pro Infirmis ipſius Corpus Chriſti conficere, ac per quindecim dies, & non longioris temporis ſpatio conſeruare, ne per diuturnam ipſius reſeruationem alteratis forſitan ſpeciebus, reddatur minùs habile ad ſumendum, licet veritas, & efficacia ſemper eadem omnino remaneat, nec vlla vnquam diuturnitate, ſeu volubilitate temporis euaneſcat.*

Decimò, *In Celebratione ſolemnium, & aliarum Miſſarum, & de hora celebrandi eas, dummodo in Confectione, vel Conſecratione formam verborum à Domino expreſſam, & traditam obſeruent, & celebrando non tranſgrediantur horam nonam, ſuam ſequi conſuetudinem permittuntur.*

Vndecimò, *Sacerdotes dicant horas Canonicas more ſuo, ſed Miſſam celebrare priuſquam officium Matutinale compleuerint, non præſumant.*

Duodecimò, *Promouendi ad Sacerdotium, & Presbyteri, qui præficiendi fuerint Eccleſiarum regimini, examinentur antea diligenter, ſi præcipuè de horis Canonicis, & Miſſarum officijs ſecundum diſtinctionem temporum exequendis, ſint ſufficienter inſtructi, vt ad hæc nonniſi digni, & idonei admittantur.*

Decimotertiò, *Vnuſquiſque Sacerdos in aureo, vel argenteo ſolùm, aut ſaltem ſtanneo calice ſacrificet, habens corporale de lineo candidum, & nitidum, & Altare mundis veſtimentis opertum, vel decentibus paramentis.*

Decimoquartò, *Mulieres ad Altare ſeruire non audeant, ſed ab illius miniſterio repellantur omnino.*

Decimoquintò, *De Ieiunio verò die Sabbati Quadrageſimali tempore, quanquam honeſtius, & ſalubrius Græci agerent, ſi ſic toto illo tempore abſtinerent, vt nec vnico die ieiunium à ſe inſtitutum violarent, teneant, & ſeruent pro libito morem ſuum.*

Decimoſextò, *Sacerdotes coniugati, & alij, quibus Parochiarum cura, vel Eccleſiarum Parochialium regimen per Epiſcopos ſuos*

committitur, licitè, ac liberè poſſunt Parochianorum ſuorum confeſſiones audire, ipſiſque pænitentiam iniungere pro peccatis, quia cui licet, vel conceditur, quod eſt maius, competit nimirum, nec negare conuenit, quod eſt minus; Liberum tamen ſit ipſis Epiſcopis viros alios idoneos Coadiutores, & Cooperantes habere in audiendis Confeſſionibus, & pænitentijs iniungendis, & cæteris, quæ ad ſalutem animarum pertinent.

Decimoſeptimò, *Ipſis, in his per eorum Diœceſes abſque Sacerdotum ipſorum præiudicio, & grauamine, licitum ſit committere vices ſuas, cum propter occupationes multiplices, & occaſiones varias poſſit contingere, quod nequeant per eaſdem Diœceſes officium ſuum exequi per ſeipſos.*

Decimooctauo, *De fornicatione autem, quam ſolutus cum ſoluta committit, quin ſit peccatum mortale, non eſt aliquatenus ambigendum, cum tam fornicarios, quàm adulteros à Regno Dei Apoſtolus aſſerat alienos.*

Decimononò, *Volumus, & expreſsè præcipimus, quod Epiſcopi Græci ſeptem Ordines ſecundum morem Eccleſiæ Romanæ de cætero conferant, cum huc uſque tres de minoribus circa ordinandos neglexiſſe, vel prætermiſiſſe dicantur.* (Videndus Arcudius *de Concord. Eccleſ. Occidental. & Oriental. lib. 6. de Sacram. Ordin. cap. 9. per totum, & pag. 470. col. 2.*)

Vigeſimò, *Mulier mortuo viro liberam habet facultatem nubendi cui vult in Domino: Secundas, tertias, & vlteriores nuptias Græci non reprehendant aliquatenùs, nec condemnent, ſed potiùs illas approbent inter perſonas, quæ aliàs licitè ad inuicem matrimonio iungi poſſunt.*

Vigeſimoprimò, *Secundo nubentes Preſbyteri non benedicant.*

Vigeſimoſecundò, *Non præſumant matrimonium contrahere cum coniunctis in quarto gradu conſanguinitatis, vel affinitatis: Illos verò, qui iam in gradu huiuſmodi contraxerunt, diſpenſatiuè permittimus in ſic contracto matrimonio permanere.*

Vigeſimotertiò, *Locus, in quo poſt mortem animæ purgantur, ab ipſis etiam nomine Purgatorij vocetur.*

Vigeſimoquartò, *Qui in peccato mortali decedit, apud Inferos perpetuo igne cruciatur.*

Vigeſimoquintò, *Animæ verò paruulorum poſt Baptiſmi lauacrum, & adultorum in charitate decedentium, qui nec peccato, nec ad ſatisfactionem aliquam pro ipſo tenentur, ad Patriam protinùs tranſuolant ſempiternam.*

Vigeſimoſextò, *Ordinationes, & Inſtituta Regularia Sanctorum Patrum de vita, & ſtatu Monachorum præcipit ab Abbatibus, & Monacis Græcis inuiolabiliter obſeruari.*

Quouero ad Italoſ-græcos, quorum magna multitudo reperitur in Regno Siciliæ citra, & vltra Pharum, cum ſe exemptos ab Ordinariorum iuriſdictione prætenderent, proprioſque eiuſdem nationis habere Prælatos, & Superiores, & proptterea in diuerſas hæreſes, & nefarias opiniones, & abſurda deliramenta prolaberentur, & præſertim;

Nullum eſſe defunctorum Purgatorium.

Summum Pontificem in eos aliquam iuriſdictionem, vel auctoritatem habere negabant.

Indulgentias ab eo conceſſas damnabant.

Eccleſiaſticas cenſuras, & ſententias ab eo latas contemnebant.

Feſtiuitates Beatiſſimæ Virginis, Apoſtolorum; & aliorum Sanctorum Dei non obſeruabant.

Euchariſtiæ Sacramentum ſuis infantibus in Baptiſmo exhibebant.

Humata defunctorum corpora ſuperſtitione quadam impia, & barbarica à ſepulchris eruebant, & igne cremabant.

Pius Quartus *ſua Conſtitutione data anno* 1564. *die* 16. *Februarij*, eos poteſtati Ordinariæ ſubiecit, ſiue laici, ſiue Clerici, ſiue Monaci Sancti Baſilij, ſiue alterius ordinis eſſent, firmis tamen remanentibus eorum Ritibus celebrandi in Diuinis.

Quam ſubiectionem è iure communi emanaſſe probat Textus *in cap. Quod tranſlationem de tempor. Ordinat.* Facit etiam Textus *in cap. Quoniam, de offic. Ordin.*

Eorum verò Ritus non eſſe tolerandos in his, quæ generant periculum animarum, & Eccleſiaſticæ derogant honeſtati, ſtatuit Innocentius Tertius in Concilio Lateranenſi, *vt in cap. fin. de Baptiſm.*

Hinc Clemens Octauus *anno* 1595. Epiſcopis Latinis, in quorum Diœceſibus morantur Italo-græci, inſtructionem miſit, ſecundum quam debent omnino ſe gerere. Et primò:

Circa Sacramentum Baptiſmi.

Presbyteri Græci baptizatos Chriſmate in fronte non conſignent, & ideo ab ipſis in ordine Baptiſmi apud eorum Euchologium permittantur, quæ ſequuntur poſt orationem, vbi habetur forma huius conſignationis vſque ad verba, poſtea facit figuram circuli.

Circa Sacramentum Confirmationis.

Epiſcopi Latini infantes, ſeu alios baptizatos à Presbyteris Græcis de facto Chriſmate in fronte conſignatos confirment, & tutiùs videtur, vt cum cautela, ſub conditione id faciant, vide-

licet: Si tu es Confirmatus, Ego te non confirmo; ſi non es confirmatus, Ego conſigno te ſigno Cru ✝ cis, & confirmo te Chriſmate ſalutis, in Nomine Pa ✝ tris, & Fi ✝ lii, & Spiritus ✝ Sancti: *Præſertim verò, cum veriſimiliter dubitari poſſit, quod ab Epiſcopis Græcis fuerint baptizati.*

Circa Sacramentum Euchariſtiæ.

Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, quod pro Infirmis aſſeruatur ſingulis octo diebus, aut ſaltem quindecim renouetur: Non aſſeruetur idem Sacramentum toto anno, ſi tamen aſſeruatum fuerit ſaltem in fine anni ſumatur.

Tollatur abuſus fundendi, vel etiam miſcendi ſacro Oleo, ac iterùm coquendi, vel aliàs exſiccandi ſpecies Sacramenti Sacræ Euchariſtiæ feria quinta Cœnæ Domini, vt deinde illud aſſeruent.

Si Græci velint accipere Altaria portatilia ab Epiſcopis Latinis conſecrata, benè erit, ſin minus tolerentur eorum Thioni, *ſeu* Throni *ſuper Altaria lapidea ponendi cum celebrant. Corporalia, vtì Latini, habeant, niſi Thronis etiam pro Corporalibus vtantur.*

Circa Sacramentum Pœnitentiæ.

In caſu neceſſitatis Presbyteri Græci poſſunt Latinos abſoluere: vtantur forma abſolutionis in Generali Concilio Florentino præſcripta, & poſtea ſi voluerint, dicant orationem illam deprecatoriam, quam pro forma huiuſmodi abſolutionis dicere tantum conſueuerunt.

Tollendus abuſus vbi eſt, vt vir, atque vxor ſimul, & eodem tempore confiteantur.

Aqua ex Ritu Græco in die Epiphaniæ, vel prima die menſis benedicta conſeruetur in Eccleſia, vt illa Fideles aſpergant.

Circa Oleum Sanctum Cathecumenorum, & Infirmorum.

Non ſunt cogendi Presbyteri Græci Olea Sancta præter Chriſma ab Epiſcopis Latinis Diœceſanis accipere, cum huiuſmodi Oleo ab eis in ipſa Oleorum, & Sacramentorum exhibitione ex veteri Ritu conficiantur, ſeu benedicantur; Chriſma verò quod nonniſi ab Epiſcopo etiam iuxta eorum Ritum benedici poteſt, cogantur accipere.

Prohibeantur verò ab Epiſcopis Græcis externis Schiſmaticis, ſeu Sanctæ Romanæ Eccleſiæ communionem non habentibus illud accipere, vel eo vti.

Circa Sacramentum Ordinis.

330 *Ordinati ab Epiſcopis Schiſmaticis aliàs ritè ordinati ſeruata debita forma recipiunt quidem ordinem, ſed non executionem.*

Proinde ordinati ab Epiſcopis Schiſmaticis correcti, vel emendati reconciliandi ſunt, & abſoluendi cum Pœnitentijs ſalutaribus, dummodò errores, vel ſaltem ſchiſma Ordinatoris abiurarent in iudicio, vel publicè, vel ſecretò pro qualitate facti; In Ordinibus autem per eos aliàs ritè ſuſceptis miniſtrare non permittantur, niſi cum ipſis ſuper Irregularitate huiuſmodi occaſione contracta, auctoritate Sanctæ Sedis Apoſtolicæ fuerit diſpenſatum.

Non ſunt admittendi Epiſcopi Schiſmatici, ſiue pro Ordinibus, ſiue pro alijs Sacramentis conferendis, ſed detinendi, quouſquè S. Sedes Apoſtolica deſuper conſuletur, & reſponſum habeatur.

Græci ſine litteris Dimiſſorijs Epiſcopi Latini Diœceſani ad ſacros Ordines promoti ſuſpenſi ſunt, & ſi ſic ſuſpenſi in ſuis Ordinibus miniſtrauerint, efficiuntur Irregulares, ſicut & Latini. Super huiuſmodi autem, & ſimilibus Irregularitatibus diſpenſandi facultatem à Sancta Sede Apaſtolica obtinere oportet.

Si Epiſcopus Latinus Græcum aliquem ordinare voluerit, qui à Presbytero Græco in Baptiſmo Chriſmate in fronte de facto fuerit conſignatus, debet illum antea confirmare, ſaltem ſub conditione, videlicet, Niſi es confirmatus, *vt ſupra.*

Presbyteri vidui, ſiue vxoribus orbati, habitum deferant diuerſum ab alijs.

Circa Sacramentum Matrimonij.

Curent Ordinarij locorum, vt Decretum Sacri Generalis Concilij Trident. de reformatione matrimonii *vertatur in linguam Græcam vulgarem, & in locis, & Parochijs Græcorum Albanenſium euulgetur, & publicetur.*

Matrimonia inter coniuges Græcos dirimi, ſeu diuortia quoad vinculum fieri nullo modo permittant, aut patiantur, & ſi quæ de facto proceſſerunt, nulla, & irrita declarent.

Maritus Latinus vxoris Græcę Ritum non ſequatur, Latina vxor non ſequatur Ritum mariti Græci, Græca verò vxor ſequatur Ritum mariti Latini.

Quod ſi id fieri non poſſit, quiſque coniugum in ſuo Ritu Catholico tamen manere permittatur; Proles ſequatur Patris Ritum, niſi præualuerit Mater Latina.

Presbyter Græcus coniugatus ante ſacrum Sacrificium, ſiue ſacram Miſſam celebrandam, vel per hebdomadam, vel per triduum abſtineat ab vxore.

Circa alia Dogmata.

331 *Græci credere tenentur Spiritum Sanctum etiam à Filio procedere, ſed non tenentur pronunciare, niſi ſubeſſet ſcandalum, præſertim ſi degant inter Latinos, aut neceſſitas poſtularet confitendi fidem Catholicam, quia tunc oportet etiam pronunciare.*

Nunquam Monacis Græcis, ſiue Gallo-græcis

animarum cura committatur, niſi ex neceſſitate, vel alia iuſta cauſa.

Presbyteri ſeculares Græci abiuratis ſchiſmate, & erroribus, atque in fide Catholica benè inſtructi, in Parochialibus, ſiue Curatis Eccleſijs Græcorum inſtitui poſſunt.

Tolerandus eſt apud Græcos vſus carnium die Sabathi, vbi ſine ſcandalo fieri poteſt in locis tamen ipſorum, & inter eos tantùm.

Item tolerandum eſt, vt ad ieiunium eodem die Sabathi in Quadrageſima, excepto vno Sabatho ſancto, ex antiqua traditione non teneantur, ſed dumtaxat ad abſtinentiam.

In ieiunijs biduanis, vel triduanis, vel aliàs à Diœceſanis, vel in Iubilæis à Summo Pontifice Romano indictis, dies Sabathi in eis comprehenſus, vel præſcriptus in alium diem pro Plebibus Græcis, & ipſis Diœceſanis Apoſtolica auctoritate à Sanctiſſimo D. Noſtro Domino Clemente diuina prouidentia Papa Octauo permittitur commutari.

Si ipſi Græci ad obſeruationem ieiuniorum, & vigiliarum Latinæ Eccleſiæ induci poſſent, optimum eſſet, ſed non cogantur, cum ipſi qualibet hebdomada, & ferià quarta, & feria ſexta ieiunent.

Græci exiſtentes inter Latinos, dies feſtos de præcepto eiuſdem Latinæ Eccleſiæ ſeruare teneantur.

Inſuper idem Sanctiſſimus Dominus Noſter conſtituit, Romæ habendum eſſe Epiſcopum Græcum Catholicum, qui Græcos Epiſcopis Latinis Italiæ, & Inſularum adiacentium ſubiectos, ab Epiſcopo Græco ordinari volentes, cum illorum dimiſſorijs ad id tantùm concedendis, Ritu Græco ordinet.

Item mandauit, vt ad maiorem inſtructionem Epiſcoporum Latinorum imprimantur cum hac ipſa decretali litteræ quædam Apoſtolicæ ad Græcorum Ritus pertinentes, ac etiam profeſſio Orthodoxæ fidei à Græcis, qui ad vnitatem Sanctæ Romanæ Eccleſiæ veniunt, facienda.

Has autem litteras Apoſtolicas habes apud Quarantam *in Summa Bullarij ver. Græcorum Ritus.*

Secundum quam inſtructionem, & litteras Apoſtolicas in dubijs occurrentibus Sacra Congregatio reſpondit.

332 Et cum quandoque Græco-itali in Regno Siciliæ commorantes conqueſti fuerint, prohiberi ab Archiepiſcopis Panhormi, Montiſ-regalis, & Epiſcopo Agrigentino, ne eorum Sacerdotes in Baptiſmo conferant Sacramentum Confirmationis, putantes id ſibi licere vigore Breuium Leonis Decimi, Pauli Tertij, ſeu potiùs Clementis Septimi, & B. Pij Quinti. Quæ Breuia refert ad litteram eruditiſſimus vir D. Leo Allatius *in ſuo tractatu de ætate, & Interſtitijs in collatione Ordinum etiam apud Græcos ſeruandis pag.* 5. in quibus conceditur prædictis Græcis, vt Ritibus, Conſuetudinibus proprijs vti poſſint iuxta ſancita in Concilio Florentino ſub Eugenio Quarto.

Nihilominus Suprema, &c. *de anno* 1606. mandauit obſeruari inſtructionem circa Sacramentum Confirmationis, non obſtante dicta Conſuetudine.

333 Sed an verè iſte fuerit abuſus, qui irrepſit apud Græcos, vel Conſuetudo tolerabilis, non eſt certum; Nam Fridericus Metius Epiſcopus Termularum *in ſuis litteris dat. Romæ 7. idus Iulij anno* 1602. & ad Sacram Congregationem directis, dicit, hunc abuſum habuiſſe originem à ſolemnibus Baptiſmis, qui fiebant in Eccleſijs Orientalibus in Sabathis Paſchæ, & Pentecoſtes; Multi enim iis temporibus ab Epiſcopis baptizabantur, confirmabantur, & ſacra Communione reficiebantur; Inde factum, vt deinceps prætermiſſis huiuſmodi Baptiſmis ſolemnibus ab Epiſcopis fieri ſolitis ſtatis temporibus, dum pueri, & infantes baptizabantur à ſimplicibus Sacerdotibus, iidem Sacerdotes id ſibi ſumpſerunt, vt baptizatos à ſe confirmarent ad inſtar Epiſcoporum; Imò irrepſiſſe ſecundum abuſum, vt pueros etiam infantes ſanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento reficerent adultorum inſtar, & ſic duplex introductus eſt abuſus à Sacerdotibus, qui eadem ſibi, quæ tantùm Epiſcopis licebant, nequiter vſurparunt.

Ideo ab Innocentio Primo in Epiſtola *ad Decentium* reſcriptum fuit, baptizatos nonniſi à ſolis Epiſcopis Chriſmate eſſe conſignandos, vt habetur *in cap. Presbyteri de conſecr. diſtinct.* 4. & hoc Decretum Innocentij refertur ab Iſidoro *de Eccleſiaſticis officijs cap. de Sabatho ſancto Paſchæ*, & à Beda *in Actibus Apoſtolorum cap.* 3.

Certum eſt autem tempore Diui Chriſoſtomi ſolos Epiſcopos in Oriente confirmaſſe, vt ipſemet teſtatur *in Homilia* 18. *in Acta*, quem ad hunc propoſitum adducit eruditiſſimus Præſul Marta *in tractatu de Primatu Lugdunen. pag.* 490.

Et morem antiquiſſimum fuiſſe apud Græcos, vt ſolus Epiſcopus Chriſmate confirmaret, voluit Georgius Maymodas *in paraphraſi ad Dionyſium de Eccleſiaſtica Hierarchia cap.* 5.

334 Idem ſtatuit in ſpecie Nicolaus Primus *in Epiſtola ad conſultationem Bulgarorum*; Et cum Græci de hoc conquererentur, reſpondit, quod alicubi conceſſum Presbyteris, vt baptizatos fronte lineant Chriſmate ex magna cauſa ſit diſpenſatum, in contrarium planè eſſe vſum oſtendit, de qua reſponſione Baronius *annum Chriſti* 867. *num.* 64. Nicolai *anno* 10.

335 Pariter Innocentius Tertius cum L. Vicarium ſuum apud Conſtantinopolim conſtituiſſet, mandauit, vt Presbyteris

Latinis omnino prohiberet, ne Sacramentum Confirmationis conferrent, quod ſoli debent Epiſcopi per manus impoſitionem conferre, neuè prætextu longiſſimæ conſuetudinis ſibi licitum eſſe credant, quia diuturnitas temporis peccata non minuit, ſed augumentat, quæ tanto grauiora exiſtunt, quanto infelicem animam diutiùs detinent alligatam.

Quæ ratio ſatis perpendenda eſt, ne attribuamus Conſuetudini id, quod eſt abuſus, & ne abuſus demum in priuilegium tranſeat, vt benè Nicolaus Primus *epiſt.* 47.

Hoc iure vſi ſunt Innocentius Quartus, & Clemens Octauus *in ſuis Conſtitutionibus, de quibus ſupra.*

336 Cæterum Petrus Arcudius *in tract. de concordia Eccleſiæ Orientalis cum Occidentali lib. 2. de Confirmatione cap.* 10. *cum ſeq.* putat, & defendit, hunc non fuiſſe abuſum, ſed morem vetuſtiſſimum, & non irrepſiſſe tempore Schiſmatis, nec Græcos à Latinis vſque ad tempora Photij fuiſſe de hoc inſimulatos.

337 Presbyteros verò non autoričtate ordinaria, ſed extraordinaria confirmare, eamque diſpenſationem à Summis Pontificibus per ſuos Patriarchas obtinuiſſe, vt *cap.* 15. *verſ. dicere pag. mihi* 96. nititurque probare ex Dionyſio *de Eccleſiaſtica Hierarchia cap.* 2. ibi,

Si verò Epiſcopus abſit, vel non baptizet, tunc Presbyter baptizat, & loco Epiſcopi etiam confirmat, *& lib.* 5. vbi ait, Presbyterum nunqam eſſe ſolitum baptizare ſine vnguento.

Quem tamen locum licèt ex Pachimeris interpretatione vindicet, non carere tamen ſua difficultate exiſtimo per ea, quæ tradit Dionyſius Carthuſianus *ſuper dicto loco Areopagitæ*, vbi de more Græcorum vngendi baptizatos in vertice, quin imò non ſolùm in vertice, ſed per totum corpus baptizatos iniungi à Græcis patet ex Conſtitutione Innocentij Quarti *ſupra relata.*

338 Diſpenſaſſe etiam putat Arcudius Epiſcopos Græcos cum Presbyteris in tali admiſtratione Sacramentorum ante reſeruationem factam à Summo Pontifice, ex Regula Canoniſtarum, & Theologorum poſſe Epiſcopum in ſua Diœceſi, quicquid poteſt Pontifex Summus in toto Orbe, exceptis ijs, quæ ad ſtatum vniuerſæ Eccleſiæ pertinent, & quæ ſpecialiter ſibi reſeruauit, vt ex Abulen., Victoria, Soto, Gambar. Nicolao de Cuſa, Vera-crux, Henriquez, Sanchez, & alijs *in cap.* 15. *pag.* 96. *colum.* 2.

Quamuis exiſtimet Epiſcopos ſingillatim hanc diſpenſationem non conceſſiſſe, ſed coniunctim tanquam pars maxima Eccleſiæ, Pontifice Summo à principio non corrigente, ſed tolerante.

Cum & in Eccleſijs etiam Occidentalibus Epiſcopos in Synodis, ſeu Concilijs Prouincialibus diſpenſaſſe cum Presbyteris nonnulli velint, vt mox videbimus,

339 Secundò probat auctoritate Gregorij Magni *in epiſt.* 26. *lib.* 3. *ad Ianuarium Calaritanum Epiſcopum*, qui diſpenſat, vt Epiſcopis abſentibus Presbyteri in Inſula Sardiniæ etiam in frontibus baptizatos Chriſmate tangere poſſint.

340 Qui locus, ſi credamus eruditiſſimo Marca *loco citato* hoc non conuincit, cum dicat, Gregorium potiùs ex ſpeciali priuilegio conceſſiſſe, vt non in vertice, ſed in fronte vngere ibidem Presbyteri poſſent baptizatos.

341 Meliùs ergo poterat Arcudius ſuam opinionem confirmare auctoritate Conciliorum, Toletan. 1. *cap.* 20. vbi habetur, Diaconum non Chriſmare, ſed Presbyterum abſente Epiſcopo, præſente verò non niſi ab ipſo fuerit præceptum.

Et Regien. ſub Sixto Tertio *anno* 438. vbi *cap.* 4. ſic ſtatuitur quoad Presbyteros.

342 *Vt in Eccleſia, in qua ordinatus fuerit conſecrandi Virginem, ſicut confirmandi Neophytum ius habeat.*

343 Arauſicani 1. *anno* 441. *cap.* 1. Et Epaunenſis *cap.* 16. ibi *ſtatutum fuit, Hæreticos in mortis diſcrimine poſitos, ſi Catholici eſſe voluerint, ſi deſit Epiſcopus, à Presbyteris cum Chriſmate, & benedictione poſſe conſignari*, quæ adducuntur à Marca *loco citato*, & à Bauni *de Sacramentis tract.* 3. *de Confirmatione quæſt.* 7.

344 At P. Suarez *quæſt.* 72. *art.* 2. *diſp.* 36. tractans latè de Miniſtro Sacramenti Confirmationis dicit, apud Græcos nunquam fuiſſe conſuetudinem introductam, vt Presbyteri ex facultate, ſeu Epiſcoporum diſpenſatione poſſent Chriſma miniſtrare; Nam ſi aliquando hoc oſtenditur factum, eo tempore factum eſt, quo Presbyteri ſimul ordinabantur Epiſcopi; Quæ conſuetudo ordinandi Presbyteros etiam in Epiſcopos orta eſt in primitiua Eccleſia, quæ tamen non longo tempore durauit; Reſpondetque ad Concilium Arauſicanum *primum* in eo non haberi ſermonem de Sacramento Confirmationis, ſed de reconciliatione ſolemni, in qua inter alias cœremonias in aliquibus Regionibus, ſiue Prouincijs adhiberi ſolebat quædam vnctio, ſeu conſignatio Chriſmatis.

345 Quæ reſponſio adaptari etiam poteſt Concilio Epaunen. & ratio eſt, quia ſi diſpoſitio prædictorum Conciliorum intelligenda eſſet de Sacramento Confirmationis, non eſſet limitanda ad ſolos Hæreticos, ſed maiori ratione deberet extendi ad omnes fideles periculo mortis expoſitos.

346 Concilio verò Toletano, in quo maiorem habuit difficultatem, reſpondet, ibi non tractari de vnctione Chriſmatis in fronte, ſed de cœremoniali vnctione, quæ in vertice fit, & confirmat Leo *epiſt.* 86. *aliàs* 88. & Damaſus Papa *epiſtola* 1.

Nam olim nihil Presbytero agere licebat abſque licentia Epiſcopi; Ideò nil mirum, ſi ei hæc vnctio etiam cœremonialis interdiceretur, ne illam exercere poſſet, niſi de licentia Epiſcopi, vel eo abſente.

347 Sed quicquid ſit de huiuſmodi opinionibus an ſcilicet fuerit circa hoc Græcorum licitus mos, vel potiùs abuſus: Certum eſt iuxta doctrinam Diui Thomæ *3. par. quæſt.* 72. *art.* 11. *& in* 4. *diſtinct.* 7. quam cæteri Theologi amplectuntur, Summum Pontificem poſſe delegare Preſbytero miniſterium Sacramenti Confirmationis, & ex Canoniſtis idem tenent Nauarrus *in man. cap.* 22. §. 8. Couuar. *lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 7. vbi reprobat opinionem Durandi, & Alphonſi de Caſtro, Presbyterum, nec etiam ex Pontificis delegatione huiuſmodi Sacramentum miniſtrare poſſe.

348 Fundamentum concluſionis deſumitur *ex cap. peruenit diſtinct.* 95. quod deſumptum eſt à prædicta epiſtola Gregorij Papæ *ad Ianuarium Epiſcopum Calaritanum*.

349 Cui fundamento, licèt prædicti conentur varias afferre reſponſiones, de quibus per Suarez *loco citato* nihilominus videtur approbatum ab Eugenio Quarto in Concilio Florentino, vbi poſtquàm fuit dictum, Epiſcopum eſſe miniſtrum ordinarium huius Sacramenti, ſubditur, legitur tamen, aliquando per Apoſtolicæ Sedis diſpenſationem, ex rationali, & vrgente admodum cauſa per ſimplicem Sacerdotem Chriſmate per Epiſcopum confecto, hoc fuiſſe adminiſtratum Confirmationis Sacramentum.

Et propterea cum nullibi reperiatur, Sedem Apoſtolicam ſuper hoc diſpenſaſſe ante Concilium Florentinum, niſi in facto Gregorij, vtique dicendum eſt de prædicta diſpenſatione Concilium intelligere, vt notat Suarez *loco citato*.

350 Sed ſi vera ſunt priuilegia Innocentij Sexti, & Ioannis Vigeſimiſecundi recollecta ab Emanuel Rodriquez, quibus indulgetur Fratribus Prædicatoribus, vt in Terris remotiſſimis à Sede Apoſtolica, ac Epiſcoporum magiſterio carentibus, poſſint miniſtrare Sacramentum Confirmationis, vt dicit etiam P. Thomas à Ieſu *in tract. de conuerſ. omnium Gent. lib.* 12. *ver. Confirmatio*.

Non poteſt dici, quod ante Concilium Florentinum, nullibi reperiatur, Sedem Apoſtolicam diſpenſaſſe.

351 Et propterea reijcienda eſt opinio doctiſſimi *Marca*, qui, vt *ſupra* dictum eſt, aſſeruit, ex epiſtola Gregorij non poſſe coniunci, Sedem Apoſtolicam ſuper hoc diſpenſaſſe, cum ibi tractetur de vnctione cœremoniali, non de ſacramentali, quia cum ibi Gregorius concedit diſpenſationem cum limitatione, vbi Epiſcopi deſunt, non poteſt intelligi de vnctione cœremoniali, quæ facilè concedi potuiſſet etiam præſente Epiſcopo.

Præterea cum loquatur Gregorius de vnctione Chriſmatis in fronte, non poteſt adaptari niſi Sacramento Confirmationis, cum hoc nomen proprium ſit huiuſmodi Sacramenti, & non legatur in Eccleſia, conſignationem in fronte adiunctam eſſe cœremonijs Baptiſmi ſolemnis, vt benè Suarez *loco citato*.

Quod voluit etiam Fermoſinus poſt hæc ſcripta viſus *in loco infra dicendo*.

352 Suarez etiam reprobat Ledeſmam putantem, poſſe huiuſmodi diſpenſationem concedi ab ipſomet Epiſcopo, ea ratione, quia Epiſcopus poteſt in ſua Diœceſi omnia, quæ poteſt Papa in toto Orbe, exceptis ijs quæ ſibi Pontifex reſeruauit.

353 Nam certum eſt, multa poſſe Pontificem in Eccleſia ex plenitudine Poteſtatis, quæ non poſſunt Epiſcopi in ſuis Diœceſibus, non autem apparet, hanc facultatem ſibi Pontifices reſeruaſſe.

354 Eadem cenſura notandus Arcudius *loco citato*, dum voluit, ſaltem ab Epiſcopis in Synodo coadunatis poſſe talem concedi diſpenſationem.

Ideò dicendum eſt ad ſolùm Summum Pontificem ſpectare facultatem diſpenſandi in hac materia, & hoc ex plenitudine Poteſtatis, quam habet in Eccleſia, Diuus Thomas *d. quæſt.* 72. *art.* 11. Palud. *diſt.* 7. *quæſt.* 4. Soto *eadem diſtinct. num.* 20. Suarez *loco citato*, Fragoſ. *de Regim. Reipub. par.* 2. *lib.* 8. *diſp.* 18. §. 7. *ſub num.* 1.

355 Quæ tamen non paſſim, ſed ſuadente neceſſitate debet concedi, vt dicunt Graff. & Reginald. relati à Bauni *de Sacrament. loco citato* nempe in locis, in quibus adeſt Epiſcoporum penuria, vt in Regionibus longinquis, vt in Braſilia diſpenſauit Gregorius Decimuſtertius, & ante illum pro Indorum Regionibus Hadrianus Sextus, vt refert Arcudius *loco citato cap.* 15. *pag.* 90. hanc diſpenſationem conceſſit etiam Leo Decimus pro Indijs.

In noſtris tamen Regionibus denegata fuit huiuſmodi diſpenſatio Archiepiſcopo Tarraconenſi, qui eam petebat pro Sacerdotibus Inſululæ Iuizæ, vt apparet in Regiſtris Sacræ Congregationis.

Huiuſmodi autem priuilegium ſi concedatur tanquam exorbitans, non poteſt extendi de perſona ad perſonam, & parcè

de eo vtendum, vt dicit P. Thomas à Ieſu *loco citato*, qui in Annotationibus addit, ſimplices Sacerdotes etiam in Iudijs eo non fuiſſe vſos.

Cæterum poſt hæc ſcripta ad manus meas peruenerant opera Nicol. Rodriquez Fermoſini, qui *in tract. 2. to. 2. de officijs, & Sacris Eccleſiæ, de Sacramento Confirmationis quæſt. 7. 8. & 9.* latiſſimè de hac materia tractat, & ſequendo eruditiſſimi viri Baſilij Ponce de Leon doctrinam *in tract. de Sacramento Confirmationis par. 4. cap. 1. & ſeq.* procedit per viam nonnullarum conclusionum.

356 Nempe Miniſtrum ordinarium huius Sacramenti eſſe Eiſcopum, & hanc ſententiam eſſe de fide ex Suarez, & Lorino, eamque comprobat ex Concilijs, & Patribus, & Sacris Canonibus, & Doctorum auctoritatibus.

357 Secundò, quaſdam fuiſſe antiquitùs in Eccleſia vnctiones practicatas, & inter illas, vt in caſu neceſſitatis, abſente Epiſcopo morituris Sacerdotes miniſtrarent in ſolatium animæ propter occaſionem tranſitus mortis, vt quibus Sacramentum Confirmationis dari non poterat, ſacra illi vnctione lenirentur, quas inſtituiſſe Silueſtrum Papam: Ex qua concluſione reſpondet ipſe ad Canones Concilij Arauſitani *Primi*, Toletani, & ad alios Canones, qui in contrarium facere videntur.

358 Tertiò, poſſe ſimplicem Sacerdotem ex delegatione, & diſpenſatione Pontificia Sacramentum Confirmationis adminiſtrare, reprobata Scoti, Duran. Bonauenturæ, Gabriel, Maioris, Alphonſi de Caſtro, Gulielmi Eſtij contraria ſententia, qui voluerunt, Papam minimè diſpenſare poſſe, vt ſimplex Sacerdos hoc Sacramentum miniſtrare poſſit.

359 Quartò, Diaconos, & alios Clericos non Presbyteros, nec etiam ex delegatione Summi Pontificis non poſſe Sacramentum Confirmationis adminiſtrare, quia deficit in illis caracter Ordinis presbyteralis, qui requiritur ex inſtitutione Diuina pro Miniſtro legitimo huius Sacramenti, & hanc eſſe communem Theologorum opinionem, vt per multos, quos ipſe allegat, & per Salagud *de Sacramento Confirmationis num.* 25. dicit, reprobatum eſſe errorem eorum, qui affirmabant Diaconum eſſe inter proprios huius Sacramenti Miniſtros, quod ex noſtris voluit Barboſ. *de poteſtat. Epiſcopi allegat. 30. num. 4.* Propterea non eſſe ferendos Abbatem, & Innocentium, qui *in cap. Quanto de Conſuetud.* & Gloſs. *in cap. Manus de Conſecr. diſtinct. 5.* exiſtimant ex mandato Papæ quemlibet Clericum poſſe conferre Ordinem, & Sacramentum, quod habet.

360 Quintò, Abbates ex priuilegio Sedi Apoſtolicæ, & de conſenſu Ordinarijs poſſe conferre hoc Sacramentum Confirmationis, Barboſ. *de poteſt. Epiſc. alleg. 30. n. 5.*

361 Sextò, ſoli Summo Pontifici competere priuatiuè poteſtatem diſpenſandi cum Presbyteris, vt queant miniſtrare Sacramentum Confirmationis, de qua quæſtione videndus eſt Baſilius Ponce *de hoc Sacramento par. 4.* Diana *par. 8. tract. 1. reſolut. 5.* latiſſimè Verricellus *de Apoſtolicis Miſſionibus tit. 6. quæſt. 130. ſect. 1. 2. & 3.*

362 Septimò, non poſſe Summum Pontificem diſpenſare, vt ſimplex Sacerdos conſecret ſanctum Chriſma pro Sacramento Confirmationis: Quicquid dixerint citati à Diana *par. 8. tract. 1. reſol. 12. verſ. Nota etiam.*

363 Octauò, Pontificis diſpenſationem ſine cauſa factam, eſſe validam, vt probatur ex Diana *loco citato reſolut. 6.*

364 Nonò, Pontificem ſolummodò electum, non conſecratum poſſe huiuſmodi diſpenſationem concedere, vt aduerſus Paludanum tenent relati à Diana *loco cit. reſolut. 3. verſ. Primo quæro.*

365 Decimò, facultatem diſpenſandi conceſſam à Summo Pontifice ex cauſa, non ceſſare cauſa deficiente, nec etiam morte Pontificis expirare, ex eodem Diana, Præpoſito, Henriquez, & Suarez.

366 Vndecimò, nec etiam Conſuetudine poſſe introduci, vt ſimplex Sacerdos poſſit miniſtrare Sacramentum Confirmationis, vt *in cap. Quanto de Conſuetud.*

367 Duodecimò, Conſuetudine Græcorum licitè introductum fuiſſe, vt ſimplex Sacerdos huiuſmodi Sacramentum miniſtraret, de qua latiſſimè Baſilius Ponce *de Sacramento Confirmatioais cap. 5. per. tot.* & per alios ab eodem Fermoſino *in citata quæſt. 9. nu. 13.* de qua tamen *ſupra* diximus.

Placet hìc addere aliqua Decreta Sacrę Congreg. circa Ritus Gręcorum, & primò.

Circa Sacramentum Baptiſmi.

368 Græci etſi in conferendo Baptiſmo faciant trinam aſperſionem, dùm dicunt, *In nomine Pa ✝ tris, & Fi ✝ lij, & Spiri ✝ tus Sancti, Amen,* non ſunt propterea moleſtandi, *die* 19. *Decembris* 1613.

Græcorum vxores Latinæ, quamuis more Græco baptizatæ ſint, iuxta inſtructionem Clementis Octaui debent retinere Ritum Latinum, ſi in reliquis latinè viuunt, 26. *Nouembris* 1626.

Quoad Sacramentum Confirmationis.

369 Sacra Congregatio nunquam voluit recedere à diſpoſitis in Conſtitutione Innocentij Quarti, & Inſtructione Clementis Octaui: Cum enim Græco-itali Regni Siciliæ conqueſti fuiſſent apud Sacram Congregationem prohiberi ab Ar-

chiepiſcopis Panormi, & Montiſ-regalis, & ab Epiſcopo Agrigentino, ne Sacerdotes in Baptiſmo conferant Sacramentum Confirmationis, imò cum Archiepiſcopus Montiſ-regalis ſcripſiſſet dubitare, ne Populus Græcus ad ſeditionem commoueretur, ſi declararetur, eorum Sacerdotes non habere facultatem adminiſtrandi Samentum Confirmationis: Sacra Congregatio reſpondit *ſub die 29. Martij* 1601. Referentibus Cardinalibus Sanctæ Seuerinæ, & Bellarmino, obſeruandam eſſe omnino inſtructionem Clementis Octaui. Grauem enim abuſum eſſe, quod ſimplices Sacerdotes audeant diuum Sacramentum adminiſtrare, non tamen declarare Græcos, qui iam obierunt, deceſſiſſe abſque eo Sacramento.

Inſuper decreuit, Chriſtianos à Preſbyteris confirmatos, ab Epiſcopis debere iterum confirmari ſub conditione.

Neſcitur enim, an iſte vſus introductus inter Græcos commorantes in Sicilia, quod ſcilicet Presbyteri Chriſma adminiſtrent, ortum habuerit à Sede Apoſtolica, ſed quatenus licentiam ab ea habuerint, reuocatam fuiſſe per Conſtitutionem Innocentij Quarti.

Sed an in nouo Orbe, & in Partibus Infidelium præſertim, vbi feruet perſecutio, ſtatim poſt Baptiſmum ante vſum rationis infantes ſint confirmandi, videndus eſt plenè P. Verricell. *de Sacris Miſſion. tit.7. de Sacramento Confirmationis quæſt.*126. *per totam*.

Circa Sacramentum Euchariſtiæ.

370 Quia Græci Corcyræ, & illarum partium ob carentiam tritici conſecrabant in pane hordeaceo, Archiepiſcopo fuit ſcriptum, vt toleret omnino hunc abuſum, & prohiberet impoſterum conſecrari in pane hordeaceo, & fideles illum adorare, *ſub die* 29. *Octobris* 1629.

Item quia in Italia Græci ſumebant Communionem ſub vtraque ſpecie, ſcriptum fuit Ordinarijs vtriuſque Siciliæ, & Epiſcopo Mileti, vt in ſuis Diœceſibus hoc prohibeant, *die* 4. *Septembris* 1603.

Sed quia plures ex dictis conqueſti fuere, dictum fuit, quod ſuauiter eos diſponant ad illam recipiendam ſub vna ſpecie nempe panis *die* 28. *Iulij* 1605.

Circa Sacramentum Pœnitentiæ.

371 Cum Epiſcopus Corcyren. ſignificaſſet Sacræ Congregationi, Sacerdotes Græcos ſuæ Diœceſis abſoluere Pœnitentes his verbis:

Gratia Sancti Spiritus per meam humilitatem habeat abſolutum, & liberatum.

Vel hiſce alijs:

Beatiſſime Rex per me humilem indignum ſeruum tuum remitte ſeruo tuo.

Sacra Congregatio reſpondit *die* 19. *Decembris* 1613. eſſe tolerandos, ſi abſoluant Pœnitentes forma conſueta ab Eccleſia Orientali.

De qua latè per Arcudium *lib.4. de Sacramento Pœnitentiæ cap.3. & 4.*

Græcis degentibus Liburni non adminiſtrent Presbyteri Latini Sacramentum Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ, niſi de licentia Archiepiſcopi Piſani, *die* 7. *Martij* 1626.

Græci Catholici in defectum Sacerdotum Græcorum poſſunt ſecundum Ritum Latinum confiteri ſacramentaliter, & Sacram Euchariſtiam ſumere, 3. *Decembris* 1626.

372 Sed an Sacerdotes Græci, & Armeni, aliiq; Orientales poſſint abſoluere eorum ſubditos à caſibus Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, attento quod in Patriarchatibus Orientalibus non eſt in vſu caſuum reſeruatio. Hanc quæſtionem P. Verricellus *tract. de Apoſtol. Miſſion. tit.* 9. *de Pœnitentia quæſt.* 153. dicit, fuiſſe diſputatam Romæ *die* 4. *Iulij* 1631. in Congregatione particulari ſuper dubijs Miſſionariorum Orientis in Palatio Eminentiſſimi Pamphilij, poſtea Innocentij Decimi glor. memoriæ, cui vnacum dicto Eminentiſſimo interfuerunt P. Nicolaus Riccardus Magiſter Sacri Palatij, P. Horatius Inſtinianus Oratorij Sancti Philippi Nerij, qui demùm euectus fuit ad Cardinalatum, & P. Thomas de Afflictis Theatinus, & dicit, negatiuam opinionem tenuiſſe P. Iuſtinianum, affirmatiuam verò Patres Riccardum, & de Afflictis, ſed non dicit, quid fuerit reſolutum, ipſe verò adhæret opinioni affirmatiuæ.

373 Sed hæc quæſtio pendet ab ea, an Græci Orientales teneantur Canonicis Latinorum Conſtitutionibus, de qua videndus eſt Azor. *to.*1. *Inſtit. moral. lib.*5. *cap.*11. *verſ. Septimo quæritur*, Salas *de Legibus diſput.*14. *de legib. ſect.* 15. Baldell. *to.* 1. *de lege lib.*5. *diſput.* 41. *num.* 2. Verricell. *quæſt.* 84. *per totam*.

Diſputat pariter idem P. Verricellus *quæſt.*154. an Regularis Latinus confiteatur validè Sacerdoti Græco extra neceſſitatem. Et *quæſt* 155. an in Diœceſi, vbi permixti ſunt Latini cum Græcis, & eſt duplex Epiſcopus Latinus, & Græcus, poſſit ſecularis Latinus extra neceſſitatem confiteri Sacerdoti Græco approbato ab Epiſcopo Græco.

In prima quæſtione affirmatiuam tenet opinionem. In ſecunda verò negatiuam, & vide per eum.

Circa Sacramentum Extremæ Vnctionis.

Nihil inueni in Sancto Officio, benè ſcio in Congregatione Euchologii multa dubia fuiſſe circa illud excitata, & deciſa, ſed tot labores periere.

Circa Sacramentum Ordinis.

374 Græci ad Ordines ſacros promouendi debent Romam accedere, vt promoueantur ab Epiſcopo ad hoc deputato, & de hoc certiorentur Epiſcopi Neapolitani Regni, & Siciliæ *die* 18. *Iulij & 1. Auguſti* 1613.

Et ſæpiùs fuit denegata licentia Græcis petentibus ordinari vel in Regno Neapolitano, vel Siciliæ, licet mei Aſſeſſoratus tempore pluries fuit diſpenſatum, vt poſſint ordinari ab Epiſcopo Græco Catholico Sacræ Congregationi noto, & in Regno Siciliæ commoranti.

Scriptum etiam fuit Ordinarijs, vt inuigilent circa obſeruantiam Conſtitutionis Beati Pij Quinti, qua cauetur, ne Preſbyteri Græci Latino more, neve Latini Ritu Græco Miſſas, & alia Diuina Officia celebrent, *die* 4. *Iulij* 1624.

Græci Orientales Miſſas non celebrent niſi habeant ſeptem Ordines, & ſint ordinati ab Epiſcopo Græco communionem cum Sede Apoſtolica habente.

Qui ex quatuor Ordinibus Minoribus Lectoratum tantùm accepit, non admittitur ad celebrationem Miſſæ, niſi accipiat alios Ordines Minores, cũ ex Conſtitutione Innocentij Quarti caueatur, quod Epiſcopi Græci impoſterum ſeptem Ordines, ſecundum morem Eccleſiæ Romanæ, conferant, *die* 31. *Octobris* 1613.

Græci Epiſcopi non poſſunt in Diœceſibus aliorum Epiſcoporum exercere Pontificalia, niſi de expreſſa licentia Sedis Apoſtolicæ: Et facto priùs verbo in Congregatione Sancti Officij coram Sanctiſſimo, itá fuit ſcriptum Epiſcopis Neapolitani Regni, & Siciliæ, *die* 4. *Octobris* 1613.

Non eſt permittendum, quod Græci orent pro Epiſcopo Schiſmatico eorum Ordinatore; ſed debent orare pro Summo Pontifice, & eorum legitimo Epiſcopo; pro Schiſmaticis tantùm orandum eſt, vt conuertantur, *die* 19. *Decembris* 1613.

Græcus adſcriptus ſeruitio Eccleſiæ Græcæ, quæ fuit redacta ad Ritum Latinum, diſpenſatur à Sanctiſſimo, vt poſſit ei inſeruire iuxta Ritum Latinum, adiecta conditione, vt non poſſit ampliùs redire ad Ritum Græcorum, *die* 4. *Iulij* 1613.

Græci inſufficientes in litteris, ſicuti & Latini non ſunt promouendi, promoti verò ſuſpendendi, *die* 10. *Septembris* 1613.

Græcis non licet curam animarum Latinarum gerere, nec munus Parochi exercere, *eodem die, & anno.*

Nullus Latinus poteſt in Presbyterum ordinari iuxta Ritum Græcum, etiamſi vellet ordinari intuitu Eccleſiæ Græcæ, cui inſeruit, fuerunt tamen ſic Ordinati in Diœceſi Meſſanen. tolerati, vt pax inter Græcos, & Latinos ſeruaretur, *die* 10. *Septembris* 1613.

Natus ex vtroque parente Latino promoueri non poteſt animo celebrandi more Græcorum, 10. *Decembris* 1613.

Græcus ordinatus ab Epiſcopo Schiſmatico ſcienter, debet diſpenſari ſuper Irregularitate, & recipi præuia fidei profeſſione, *die* 3. *Aprilis* 1614. Si verò ignoranter, recipitur ſola fidei profeſſione, 7. *Septembris* 1622.

Archiepiſcopus Corcyræ conſuluit Sacram Congregationem, an Græcus nobilis poſſit ſuſcipere Ordines ab Epiſcopo Schiſmatico, vel potius ab Epiſcopo Latino, & ſic Ordinatus miniſtrare Ritu Græco; Sanctiſſimus mandauit ei reſcribi, vt ipſe illi conferret Ordines, prout confert Latinis ſuis ſubditis, indulſitque, vt celebraret Ritu Græco, 16. *Decembris* 1621.

Diuerſo autem Ritu vtuntur Græci à Latinis in collatione Ordinis Presbyteratus; Nàm Græci ſola manus impoſitione conferunt Sacerdotium, Card. de Lugo *de Sacramentis diſput.* 2. *ſect.* 5. *num.* 5. vbi hæc ait:

Hodie Epiſcopi Græci Catholici Romæ dùm Presbyteros ordinant ſciente, & conſentiente Summo Pontifice, Me præſente, non per Calicis, & Patenæ porrectionem id faciunt, ſed per manus impoſitionem ſuper caput Ordinandi, dicente Epiſcopo: Diuina Gratia promouet N. Venerabilem Diaconum in Presbyterum.

De quo Verricell. *quæſt.* 168. *ſect.* 3. qui *ſect.* 4. latiſſimè confutat Ioannem Baptiſtam Catumſyritum *in Concordia vtriuſque Eccleſiæ tract.* 1. *accuſ.* 63. *& accuſ.* 90. *Elech.* 15. putantem, materiam Ordinis Sacerdotalis in Eccleſia Græca eſſe traditionem Panis Euchariſtici, ac Vini conſecrati, cum hac forma:

Accipe Panem hunc, & effice Corpus Chriſti; Vinum autem, quod eſt in hoc Calice effice Sanguinem Chriſti.

Sed de doctrina ſuſpecta Catumſyriti fuit aliàs actum in Suprema &c. & ille ſemper fuit Romæ retentus, ne Græcos inficeret ſuis malè ſonantibus propoſitionibus.

Sed an Epiſcopus Græcus Ritu Latino & è contra, Epiſcopus Latinus Ritu Græco validè conferant ſacros Ordines, videndus eſt latè diſputans P. Verricellus

dicto tract. de Apoſtol. Miſſion. quæſt. 168. per totam.

Circa Sacramentum Matrimonij.

375 Græcus coniugem Latinam habens, non poteſt, nec debet illam ad ſuum Ritum trahere, licet hoc coniux Latinus benignè, & non violenter facere poſſit, quod ſi renuerit, viuat vnuſquiſque ſecundùm ſuum Ritum, *die* 25. *Auguſti* 1595.

Græcorum filij, qui patrem Græcum, matrem Latinam habent, & more Latinorum in reliquis viuunt, ſed vt patribus obſequantur, an poſſit eis permitti, vt ſumant Euchariſtiam ſecundùm Ritum Græcorum, eſt Decretum in Inſtructione edita per fel. record. Clementem Octauum per illa verba: *Proles ſequatur patris Ritum, niſi præualuerit mater Latina.*

Et propterea cum in educatione liberorum prædictorum videatur matrem præualuiſſe, deberent filij ſeruare Ritum Latinum etiam in ſumenda Euchariſtia, ad quod ſunt perſuadendi patres, non cogendi, ſicut filij, ſi velint viuere Ritu Græco, dummodò ſit probatus ab Eccleſia, non ſunt impediendi: ſecùs ſi velint partim Græcè, partim Latinè viuere, *die* 12. *Nouembris* 1626.

Græcorum vxores, quamuis ipſorum more baptizatæ iuxta Inſtructionem Clementis Octaui, debent retinere Ritum Latinum, ſi in reliquis Latinè viuant, vt conformentur proprijs maritis, *die* 26. *Nouembris* 1626.

Græca vxor Presbyteri mortuo viro diſpenſatur, vt cum alio contrahere poſſit, non tamen Presbytero, non obſtante conſuetudine, quod Relicta Presbyteri alteri nubere non poſſit, *die* 7. *Ianuarij* 1621.

Pluries tamen fuit denegata diſpenſatio Presbyteris Græcis ducendi ſecundam vxorem mortua prima.

Circa alia Dogmata.

376 Gręcis habitantibus inter Latinos non permittatur eſus carnium die Sabathi: Si verò habitent in Villis, & Terris ſeparatis à Latinis, non prohibetur illis eſus carnium iuxta eorum Ritum, *die* 25. *Auguſti* 1595.

Græci Liburni commorantes comedebant publicè carnes die Sabathi: Sanctiſſimus mandauit ſcribi Archiepiſcopo Piſarum, vt quibus opus fuerit prohibeat, ne Græcis carnes ſubminiſtrent die Sabathi, & eiſdem Græcis ſub grauiſſimis pœnis præcipiat, vt ab eſu carnium diebus ab Eccleſia Romana vetitis abſtineant, *die* 31. *Auguſti* 1628.

Die 30. *Ianuarij* 1593. ſcriptùm fuit Inquiſitori Fauentiæ occaſione Militum Albanenſium, qui prætendebantur carnes in illis partibus comediſſe diebus Veneris, & Sabathi, & eos carcerauerat, de ordine Sanctiſſimi, vt illos excarceraret, imponendo illis pœnitentias ſalutares, & prohibendo, ne ampliùs in tales errores inciderent, licet enim in Terris, & domibus eorum permittatur, quod poſſint comedere carnes die Sabathi, excepta Quadrageſima, nòn tamen hoc facere poſſunt in alijs Partibus propter ſcandalum, iuxta doctrinam Diui Pauli: *Si propter eſcam ſcandalizatus fuerit propter me, non manducabo carnes in æternum.*

Sed poſt hęc ſcripta habui à Reuerend. Domino de Vecchis viro doctiſſimo, & eruditiſſimo Sacræ Congregationis Concilij à Secretis infraſcripta:

Illuſtriſſimi, e Reuerendiſſimi Signori.

377 L'*Arciueſcouo di Monreale hà nella ſua Dioceſe vna Terra abitata da' Greci Albaneſi, ed occorrendo alcuni dubbi nel loro gouerno, ſupplica le Signorie Voſtre Illuſtriſſime, che gli ſieno riſoluti:*

Primo, *Se può conſagrare vna Chieſa fabbricata per eſſercitarui il Rito Greco, maſſime che i Greci ſi ſeruono del Trono colle reliquie in luogo della conſagrazione dell'Altare, o Altaretto, e di Corporale.*

Secondo, *Nell' Iſtruzzione ſtampata ſi ordina, che i Preti Greci non Creſimino: Si ribellarà tutto il popolo ſe ſi dichiara, che i loro Preti non anno queſta facoltà di Creſimare, della quale ſono ſtati anticamente in poſſeſſo; ne poſſono ſentire, che i loro antepaſſati Creſimati da' Preti Greci ſiano morti ſenza Creſima.*

Terzo, *Nella medeſima Iſtruzzione ſi comanda, che i Greci viuendo fra' Latini ſieno obbligati ad oſſeruare le feſte di precetto della Chieſa Latina. Dicono, ch'eſſendo la Terra quaſi tutta abitata da loro, non viuono fra' Latini, ma che i Latini viuono fra di loro; e che però non ſon' obbligati altrimenti per ragione dello ſcandalo all'oſſeruanza delle feſte Latine, maſſime auendo eſſi più feſte, che non anno i Latini: E che ſe bene di queſto punto ſi fa menzione nella parte proemiale del Breue di Pio Quarto, nella diſpoſitiua però non ſi ordina coſ' alcuna.*

Quarto, *Si deſidera ſapere qual ſia l'abito de' Preti Greci, alli quali ſono morte le loro mogli.*

Quinto, *Nell'iſteſſa Iſtruzzione*, Circa Sacramentum Confirmationis, *ibi*, Et tutius videtur, *Non potendo i Preti Greci Creſimare, pare, che non occorra vſare queſta cau-*

tela, e che però ſi douriano leuare quelle due parole, præſertim verò, *acciocchè la cautela ſeruiſſe ſolo in quel caſo*, cum veriſimiliter.

Seſto, *Preſuppoſto la dottrina* del Sagro Concilio di Trento al cap. 4. & al can. 4. della ſeſſione 12. *ſi dubbita, ſe ſi dee tolerare alli Greci il communicare i loro Infanti, maſſime leggendoſi nel Breue di Pio Quarto* Sanctiſſimæ Euchariſtiæ Sacramentum ſuis Infantibus in Baptiſmo exhibentes, *ſe bene i miei non lo miniſtrano nel Batteſimo, ma ſolo vſano darlo nella feria quinta della Cena del Signore.*

Settimo, *Nella Bolla di Pio Quinto ſi diſpone, che i Preti Greci non poſſino celebrare alla Latina; ne i Latini alla Greca, ſi dubbita ſe i Preti Latini poſſino celebrare alla Latina nelle Chieſe Greche, e li Preti Greci alla Greca nelle Chieſe Latine.*

RISPOSTA.

Ad primum. *Può il Veſcouo Latino conſagrare le Chieſe fabbricate per eſſercitarui il Rito Greco, e coſì ſi è fatto in Roma nella Chieſa di Sant'Atanaſio.*

Ad ſecundum. *Conuiene per ogni modo oſſeruare l'Iſtruzzione ſtampata, perche è troppo grande abuſo, che i Preti ardiſchino Creſimare, quando non ci manca il Veſcouo, che dia queſto Sagramento, ne però ſi dichiara, che l'antepaſſati de queſti Greci ſieno morti ſenza Creſima.*

Ad tertium. *Non può eſſere ſenza ſcandalo, che i Greci nella Prouincia de' Latini non ſeruino le feſte di precetto appreſſo i Latini: E ſe bene Pio Quarto nella diſpoſitiua non ordina queſto in particolare, l'ordina in genere, mentre dichiara, che i Greci ne' Paeſi de' Latini anno da eſſer gouernati da' Veſcoui Latini, ed oſſeruare i lor' ordini intorno al culto Diuino: Sicchè deono i Greci abbitanti nella Dioceſe di Monreale oſſeruar le feſte, che ſono di precetto in detta Dioceſe. Ne ſi potranno lamentare di eſſere obbligati a celebrare troppe feſte, ſe vorranno celebrar le feſte de' Santi Apoſtoli in quei giorni, ne' quali le celebrano i Latini.*

Ad quartum. *Purche portino abito Eccleſiaſtico, e diſtinto dall'abito de' coniugati, puoco importa qual ſia.*

Ad quintum. *Quelli che ſono Creſimati da Preti Greci, ſi deono Creſimare dal Veſcouo* ſub conditione; *perche non ſappiamo, ſe l'vſanza introdotta fra' Greci di Sicilia, che i Preti diano la Creſima, abbia auuto origine dalla Sede Apoſtolica: ne ſiamo certi, ſe la licenza datagli dal Sommo Pontefice ſia ſtata abrogata per la Coſtituzione d'Innocenzio Quarto.*

Ad ſextum. *E bene iſtruire i Greci, che ſarebbeno meglio, ſe non daſſero la Santa Communione a' fanciulli, che non anno l'vſo di ragione, ma ſe non ſi acquietano, ſi può tolerare il Rito loro, maſſime che il Sagro Concilio non riprruona l'vſo degli antichi, ma inſegna non eſſere neceſſario.*

Ad ſeptimum. *Se bene non è lecito a' Latini celebrare col Rito Greco, ne a' Greci col Rito Latino, nondimeno è lecito a' Latini celebrare nelle Chieſe de' Greci Cattolici, ed a' Greci nelle Chieſe de' Latini; e di queſto cl ſono eſempi antichi, e moderni.*

Die 28. *Martij* 1601. *Ità duximus reſpondendum* Iulius Antonius Epiſcopus Cardinalis Præneſtinus Sancta Seuerina *de mandato Sanctiſſimi Domini Noſtri.*

Ità reſpondemus Robertus Cardinalis Bellarminus *tit. Sanctæ Mariæ in Via.*

Græci Agrigentinæ Diœceſis petunt non cogi ad obſeruanda feſta Latinorum, ſed reſcribitur, vt ſeruent Inſtructionem Clementis Octaui, *ſub die* 20. *Ianuarij* 1621.

Græcis, qui petunt diſpenſari, vt ad Ritum Latinorum tranſire poſſint, conceditur, cum clauſula, *quod ampliùs ad Ritum Græcum redire non poſſint*; ità *die* 1. *Februarij* 1633.

Plura de Græcis, Armenis, & Orientalibus videnda ſunt penès eundem P. Verricellum *d. tract. de Miſſion. à qu.* 80. *per multas, & ſparſim per totum tractatum.*

378 Quartò infertur, legentes libros Apochryphos Hæreſim non continentes, non incidere in cenſuram Bullæ Cœnæ, Duard. *ad Bullam lib.* 2. *can.* 1. *quæſt.* 35. *verſ. Quinta concluſio.*

379 Ex Theologis autem Bellarminus *lib.* 1. *de Verbo Dei, cap.* 20. *per tot. to.* 1. Gretſerus *in defenſione Bellarmini tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 20. Canus *de locis Theol. lib.* 11. *cap.* 6. *poſt med. verſ. Tertia regula*, Poſſeuinus *in apparatu ſacro to.* 1. *ver. Apochryphi, fol.* 117. Grauina *de Cathol. præſcript. lib.* 4. *de Verbo Dei controuerſia* 3. *ſpeciali, cap. Concluſio Catholica fol. mihi* 192. Bruccard. *in ſuo Decreto cap.* 22. Baron. *tom.* 1. *Annal. anno Chriſti* 44. *num.* 48.

380 Solùm hic adnotare volui, reprobari communiter Gloſſ. *in cap. Canones diſtin.* 16. *in ver. Apochryphi*, quæ voluit, Apochryphos libros eos eſſe, qui non habent certum Auctorem; ſicut idem ait Addens *ad dictum cap. Sancta Romana Eccleſia, dicta diſtinct.* 15.

Quia ſi eſſet verum dictum Gloſſæ, multi libri ſacri eſſent Apochryphi, vt liber *Iudicum, Ruth, Iob, Primus Machabæorum*, & permulti alij, quorum Auctores ignorantur, quod tamen abhorret ab vſu loquendi Eccleſiæ. Quis enim dixerit li-

brum Canonicum eſſe Apochryphum, & ideò Gloſſam repudiant Bellarminus *loco cit. verſ. Quod autem*, Couuarr. *loco citato*, dicens, Gloſſam erraſſe ex ignorantia Græcæ linguæ, Grauina *loco cit. verſ. Quidam dicunt*, Gretſerus *loco cit. verſ. Quando igitur*, Acunha *dicto cap. Canones num.5*.

381 Cauendum eſt etiam ab Alberico *in Dictionario in ver. Apochryphum*, qui, vt dicit Caluinus *in Lexicon* profligatæ Barbariei ſecutus auctoritatem, ait, *Apochryphum* dixi ab *ἀπὸ*, ideſt *de*, & *κρύπτω*, hoc eſt, *ſecreto*: Vnde liber Apochryphus ſecretus, occultus, quia eius Auctor ignoratur, nam confunditur ex *ſupradictis*.

382 Certum tamen eſt in hac materia Eccleſiaſticos Scriptores non ſemper eodem modo hanc vocem vſurpare: Interdùm enim vocant ſcripturas Apochryphas eas, quæ, non eſt certum, an ſint canonicæ, & Diuinæ, etiamſi ſatis conſtet, nullos in eis errores inueniri: Sic D. Hieronymus *in prohemio Galeato* vult, eos omnes libros, qui non ſunt in canone, inter Apochryphos numerandos eſſe.

383 Interdum autem vocant Apochryphos libros illos, qui errores admixtos habent: ſic vtitur hac voce Origenes *homil.1. in Cantic.* D. Hieronymus *in Epiſt. ad Lætam de Inſtit. Filiæ*, D. Auguſtinus *lib.15. de Ciuitate Dei cap.23.* vbi ait, *Sicut multa ſub nominibus Prophetarum, & recentiora ſub nominibus Apoſtolorum ab Hæreticis ponuntur, quæ omnia ſub nomine Apochryphorum auctoritate canonica diligenti examinatione remota ſunt*; & hanc ſignificationem videtur ſequi Gelaſius *in d.cap.Sancta*; Eos enim vocat Apochryphos, qui ſunt editi ab Auctoribus Hæreticis, vel ſaltem ſuſpectis, de quibus omnibus per Bellarmin. Couuarr. & Grauin. *locis citatis*.

384 Cæterum quia Gelaſius inter Scripturas Apochryphas recenſet Epiſtolam Saluatoris Noſtri *ad Abagarum Regem*, cuius tamen meminuerunt Euſebius *lib.1.Hiſtor. cap.13.* Nicephorus *lib.2.cap.7.* Euagr.*lib.4. cap.27.* de quibus Couuarr. *dicto cap. 17.* Eius etiam meminit Theodorus Studita *in Epiſtola ad Paſchalem Papam*, vt habetur *in Codice Vatic. poſt Epiſtolam Hormiſdæ Papæ*, & ante iſtos Ephrem Diaconus Edíſſenus eo opuſculo, quod dicitur *Teſtamentum Ephrem*, Baron. latè *ad annum 31. à num.58.* Grauina *loco citato, verſ. Reſponſa à Ieſu ad Abagarum Regem*, Acunha *loco cit. nu.107.*

Quæri poteſt, quid ſentiendum de Epiſtola Beatæ Mariæ Virginis, quæ dicitur ſcripta ad Ciues Ciuitatis Meſſanæ.

385 In Suprema &c. fuit ſuper hoc latè diſputatum *de anno 1598.* & *ſub die 30. Iulij eiuſdem anni* fuit reſolutum, eam inter Scripturas Apochryphas numerari.

Ideò cum *de anno 1606. die 4. Ianuarij* fuiſſet impreſſa, fuit mandatum, quod exemplaria impreſſa colligerentur, & impoſterum imprimi prohiberetur.

386 Qui autem cupit videre, quàm Apochrypha, & mendax ſit hiſtoria de Epiſtola Beatæ Mariæ Virginis ad Meſſanenſes, adeat Roccum Pyrrum *in ſua notitia Sicilienſium Eccleſiarum, notitia ſecunda Eccleſiæ Meſſanen. à pag.234. vſque ad pag.254. & in fine voluminis pag.484.* affert Decretum Sacræ Congregationis Indicis, editum *die 14. Aprilis 1633.* quo prohibetur liber, cui titulus, *Epiſtola Beatæ Virginis Mariæ ad Meſſanen. veritas vindicata*; Auctore P. Melchiorre Inconſer è Societate Ieſu, licet in eo Decreto permittatur *coniectatio eiuſdem Epiſtolæ* eodem P. Melchiorre Auctore.

387 Sed quid de Laminis, ſeu libris plumbeis Granatenſibus? Sunt quidem illi tam circa dogmata in eis contenta, quàm circa Hiſtoriam pluribus referti erroribus, etſi eos defendere, & aliquibus obiectionibus reſpondere conatus ſit Gregor. Lopez Madera *in ſuo peculiari tractatu*, quem mutuo dedi N. Qualificatori in Congregatione Laminarum, & dum repetere volui illum à Me non habuiſſe negauit: Vide quam periculoſum ſit mutuò dare libros, præſertim quorum exemplaria rara ſunt.

Super prædictis autem Laminis plumbeis, ſeu libris Granatenſibus non minùs longa, quàm matura habita diſcuſſione per Eminentiſſimos Cardinales Generales Inquiſitores in pluribus Congregationibus, Meque interueniente; relatiſque votis Sanctiſſimo D. N. Innocentio Vndecimo, Sanctitas Sua deuenit ad illorum, omniumque in eis contentorum prohibitionem, prout ex tenore Breuis, quod non abs re hùc tranſcribere viſum fuit.

INNOCENTIVS PAPA XI.

Ad perpetuam rei memoriam.

AD circumſpectam Romani Pontificis, cui gregis ſui cuſtodiam commiſit Altiſſimus, noſcitur prouidentiam pertinere, vt quæ Chriſtianæ Religionis, Catholicæque Fidei veritatem pernicioſis dogmatibus, fictitiſque reuelationibus, & fabuloſis narrationibus corrumpere valerent, ea Apoſtolici cenſura iudicij configere, & à Chriſtifidelium oculis, mentibuſque procul amouere ſtudeat, ne animas pretioſo Saluatoris, & Domini Noſtri Ieſu Chriſti Sanguine redemptas, peſtifera tabe inficiant, & in æternæ damnationis periculum adducant. Cum itaque dudùm in cauernis cuiuſdam montis, & alibi propè Ciuitatem Granaten. repertæ fuerint quædam laminæ plumbeæ, ac membrana, ſeu chartæ Arabico ſermone, atque charactere exaratæ, in quibus ex Arabico in La-

tinum idioma fideliter verſis, ſeu translatis, repertum eſt contineri libros infraſcriptos, videlicet: Liber fundamentorum Fidei: Liber de eſſentia veneranda: Liber ordinationis Miſſæ Iacobi Apoſtoli: Oratio, & Defenſiuum Iacobi filij Samechi Zebedei Apoſtoli ad omnes aduerſitates: Liber Beatiſſimi Apoſtoli Iacobi filij Samechi Zebedei de prædicatione Apoſtolorum: Planctus Petri Apoſtoli Vicarij: Liber rerum præclarè geſtarum Domini Noſtri Ieſu, & miraculorum eius, & Matris eius Mariæ Sanctæ Virginis: Liber Hiſtoriæ certificationis Euangelij: Liber donorum præmij: Liber myſteriorum magnorum: Liber colloquij S. Mariæ Virginis: Liber Sententiarum circa Fidem: Liber Hiſtoriæ Sigilli Salomonis: Liber aſſequibilium Diuinæ potentiæ: De natura Angeli, & eius potentia: Liber relationis doni, domus pacis, & tormenti, domus vindictæ: Liber rerum præclaræ geſtarum Iacobi Apoſtoli, & miraculorum eius: Pars Secunda libri rerum præclaræ geſtarum Iacobi Apoſtoli. *Nos eorundem librorum, ac membranæ, ſeu chartarum, in eiſque contentorum diſcuſsionem nonnullis ex Venerabilibus Fratribus Noſtris S.R.E. Cardinalibus in tota Republica Chriſtiana generalibus Inquiſitoribus à Sancta Sede Apoſtolica deputatis ſpecialiter commiſimus. Qui mandatis noſtris obſequen. auditis Qualificatoribus, Theologis, & in pluribus Congregationibus maturè diſcuſsis varijs propoſitionibus, tam quoad dogmata, quàm quoad Hiſtoriam Eccleſiaſticam, excerptis ex libris ſupradictis iuxta illorum verſionem, ſeu translationem communiter approbatā per interpretes à fel. rec. Innocentio Papa X. prædeceſſore Noſtro deputatos, collatiſque eiſdem propoſitionibus etiam cum verſionibus aliàs in Hiſpania factis, & ad Sedem prædictam tranſmiſſis, vnanimi conſenſu cenſuerunt, ſi Nobis placeret, deueniendum eſſe ad prohibitionem, & damnationem dictorum librorum, omniumque in laminis plumbeis, & membrana, ſeu chartis prædictis contentorum: cum falsò tribuantur Beatiſſimæ Virgini Mariæ, & Sancto Apoſtolo Iacobo maiori, aut ipſo dictante eius diſcipulis Theſiphoni, & Cecilio, imò ſint pura figmenta humana, in perniciem Catholicæ Fidei compoſita, & reſpectiuè contineant hæreſes, atque errores ab Eccleſia Catholica damnatos, ac aduerſentur litteræ Sacræ Scripturæ, & expoſitioni Sanctorum Patrum, & vſui Eccleſiæ; quin etiam plura redoleant Mahometiſmum, nec parùm inducere videantur fideles ad Sectam Mahometi, è cuius Alcorano, & alijs Mahometanorum impuriſsimis libris non modica illorum pars agnoſcitur tranſcripta. Itaque Catholicæ Fidei conſeruationi, ac omnium Chriſtifidelium curæ Noſtræ diuinitùs commiſſorum Animarum ſaluti, quantum Nobis ex alto conceditur, prouidere cupientes, motu proprio, ac ex certa ſcientia, & maturà deliberatione noſtris, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, laminas plumbeas prædictas, cum membrana, ſeu chartis ſupra deſcriptis, & libros ex illis verſos ſupradictos, ac in eis contenta quæcunque, tenore præſentium damnamus, & reprobamus, ac pro damnatis, & reprobatis perpetuò haberi debere decernimus. Ac proinde omnibus, & ſingulis Chriſtifidelibus, cuiuſcumque ſtatus, & conditionis ſint, ne earundem laminarum, & membranæ, ſeu chartarum, & ex eis verſorum librorum huiuſmodi exemplaria, ſeu copias legere, aut penès ſe retinere audeant, quouis modo, ſeu præſumant, ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, cuius abſolutionem nemo à quoquam, niſi à Nobis, ſeu Romano Pontifice pro tempore exiſtente (præterquam in mortis articulo conſtitutus) valeat obtinere, prohibemus, & interdicimus, volentes, & Apoſtolica auctoritate mandantes, vt quicumque exemplaria, ſeu copias huiuſmodi penès ſe habuerit, illas, & illa ſtatim atque præſentes litteræ ei innotuerint locorum Ordinarijs, vel hæreticæ prauitatis Inquiſitoribus auctoritate Apoſtolica deputatis tradere, atque conſignare teneatur, qui illicò cuncta comburant. Inſuper omnibus Concionatoribus, Lectoribus, & Profeſſoribus Sacræ Theologiæ, ac Expoſitoribus Sacrarum litterarum ſub pari excommunicationis pœna interdicimus ſimiliter & prohibemus, ne vllo tempore, vel quouis prætextu audeant, aut præſumant in concionibus, lectionibus, vel ſcriptis, vti auctoritate, vel teſtimonio dictarum laminarum, membranæ, ſeu chartarum vt ſupra deſcriptarum, aut eas in quibuſuis actibus allegare, niſi ad confutandum, reprobandum, & damnandum falſam doctrinam, falſaſque reuelationes in eis contentas. Non obſtantibus Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis cæteriſque contrarijs quibuſcumque. Vt autem eædem præſentes litteræ ad omnium notitiam faciliùs perducantur, nec quiſquam illarum ignorantiam valeat allegare. Volumus pariter, & auctoritate prædicta decernimus, vt illæ ad valuas Baſilicæ Principis Apoſtolorum, ac Cancellariæ Apoſtolicæ, & in Acie Campi-floræ de Vrbe, per aliquem ex Curſoribus Noſtris, vt moris eſt, publicentur, illarumque exempla, ibidem affixa relinquantur, itaut ſic publicatæ omnes, & ſingulos, quos concernunt perinde afficiant, ac ſi vnicuique illorum perſonaliter notificatæ, & intimatæ fuiſſent: vtque ipſarum præſentium litterarum tranſumptis, ſeu exemplis etiam impreſſis manu alicuius Notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutæ munitis, eadem prorsùs fides tam in iudicio, quàm extrà illud vbique locorum habeatur, quæ ipſis præſentibus haberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, ſub annulo Piſcatoris, die VI. Martij 1682. Pontificatus Noſtri Anno Sexto.*

I. G. Sluſius.

388 Quintò infertur, legentes libros Magorum,ſeu Negromanticorum non comprehendi hac cenſura Bullæ Cœnæ, ſi eorum Auctores non ſunt Hæretici, licèt in illis doceatur adoratio Dæmonis, apoſtatare à Fide, & ſimilia, quæ ſunt contra Fidem Catholicam, ſic Duard. *in Bulla Cœnæ, 1. quæſt.45. concluſ.4. num.15.* Souſa *in explic. Bullæ, cap.2. reſponſ.13. num. 15.* Bonacin. *in Bulla, diſp.1. quæſt.2. punc.4. num.4.* Card. de Lugo *de virtute Fidei Diuinæ, diſp.21. ſect.2.* Viuald. *in Bulla exemption.1. num.13.* Alter. *de Cenſuris, tom. 1. lib.5. diſp.2. cap.7.* P. Diana *par. 1. tract. de Bulla Cruciatæ, reſolut.30. verſ. Sed de his magicis*, Mendo *in Bulla Cruciatæ, diſputatione 25. cap. 4. num. 54.* Torre-blanca *Iuris ſpiritualis lib. 13. cap. 18. numero 38.* Qui tamen putat, quod ſi contineant Dæmonum incantationes, non poſſe legi citra incurſum in cẽſuram Bullæ,quod tamen eſt contra communem opinionem.

Qui autem ſint libri Magici,& Negromantici, videndus eſt Martin.del Rio *diſquiſ. Magic. in margine ad Proloquium, 1.pag. lib.2. cap.3. & multis alijs in locis.*

389 In Sancto Officio frequentes ſunt.libri Magici, qui inſcribuntur, *Clauicula Salomonis*; cum enim Salomon, vt fertur, ſcripſiſset Incantationes, quibus morbi curantur, & Dæmones pelluntur, vt ſcribit Ioſeph *lib.8. Antiquit. cap.2.* Ex verbis Ioſeph, perditi homines occaſionem acceperunt tribuendi Salomoni hunc pernicioſiſſimum librum, vt benè Bellarminus *de Scriptor. Eccleſiaſt. Teſtamenti Veteris, de Salomonis Regis ſapientia, pagina mihi 6. col.1.*

Pariter libri Petri de Abano, Cecchi Aſculani, Cornelij Agrippæ, iſti, *vt dixi*, ſunt frequentiores in Sancto Officio.

390 Quid autem ſibi velit hoc nomen *Clauicula Salomonis*, nihil aliud præſefert, niſi Clauis, qua aperiuntur ſecreta Magica ad omnes effectus, nempè ad amorem, odium, ad inueniendos theſauros, & ſimilia: Continet etiam artem notoriam ad ſimilitudinem illius, quæ Salomoni indita eſt, & per hanc artem ſine vllo labore, ſine Præceptore, aut ſtudio, omnium Diuinarum, humanarumque rerum cognitio breuiſſimo temporis ſpatio pollicetur, Alberghin. *in Manual. Qualificator. cap.18. ſeſs.3. num.1.*

391 Idem dicendum eſt de libris Hydromantiæ, Geomantiæ, Æromantiæ, & ſimilibus, in quibus continentur auguria, auſpicia, veneficia, ſortilegia, incantationes, & pars illius Aſtrologiæ iudiciariæ,quæ de futuris contingentibus tractat, & prædicit, Graff. Azor. Vgolin. Sayr. Alter. citati à Fragoſi *de Regim. Reip. diſput.3. par.2. lib.1. §. 1. num.35.*

392 Sed difficultas eſt, An ſi libri huiuſmodi ſint compoſiti ab Hæreticis, Suarez *de Fide, diſp.20. ſect.2. num.16. in fin.* putat, eos legentes non excuſari ab hac cenſura, quia liber cenſendus eſt *de Religione tractare*, ſiue per ſe contineat ſacram doctrinam, ſiue ſit exponendo Sacram Scripturam,ſiue Scholaſticam doctrinam, ſiue Conciones, vel caſus conſcientiæ, ſiue alia, quæ ad cultum Dei, & Sanctorum, vel ad ſalutem animarum ſpectat;ità è contrario eiuſdem materiæ cenſet libros de Superſtitionibus, vel Magicis artibus tractantes, quia Religioni aduerſantur: Quare prohibitis libris de Religione tractantibus, prohibentur quoque qui tractant de vitijs Religioni contrarijs, vt dicit etiam Cardin. de Lugo *loco citato num.53.* Suarez ſequitur Baldell. *de Fide diſp.46. num.6. lib.1.*

Contrarium videntur tenere Souſa *in explicatione Bullæ Cœnæ, cap.2. diſput.13. num.5.* Bonacin. *tom.3. diſp.1. qu.2. punc.4. num.4.* Card. de Lugo *loco cit. num.53.*

393 Qui tamen diſtinguit, quod aut Hæretici in libris Superſtitionum, eas tradunt,quaſi virtus ex illis Superſtitionibus ſit ex Deo,tunc intrat cenſura, quia tunc videntur tractare de Religione, vendentes falſam Religionem pro Religione vera.

Aut tractant de Superſtitionibus, & Magia, quatenus à Dæmone deſcendunt, tunc quia non intendunt Religionem vendere, ſed Superſtitionem, non intrat cenſura.

394 Sed cum Negromantici in foro exteriori præſumantur Hæretici, & tanquam Hæretici puniantur, ex Farinacc. *qu.181. num.36.*putat Duard. *ad Bullam Cœnæ,lib.2. can.1. qu.45. nu.16.verſ.Benè verum*; legentes hos libros excommunicationem Bullę vidẽtur contrahere,niſi certò ſcirent Auctorem librorum non eſſe Hæreticum.

Quarta excuſatio eſt, ſi quis non legit, ſed prædictorum librorum audit lectionem, dummodò ipſe non mandauerit,vel non rogauerit, quod ei legantur, Sayr. *Theſaur. lib.3. tom.1. cap.5. num.12. in explicat.1.Can.Bullæ,* Azor. *to.1. lib.8.cap.16. quæſt.4.* Graff *par.1. deciſ. lib.4.cap.18.n.45.* Fragoſ. *loco cit.num.3. verſ. Quia verò,*Suarez *d. ſect.1. nu.19.* Reginald. *in praxi lib.9. num.251.* Layman. *lib.2. tract. 1. cap. 15. num.6.* Alter. *de Cenſur. lib.3. diſp.2. in Bulla, cap.6. §.2. dub.1.* Baldell. *dicta quæſt.46. num.15. verſ. Atque.*

Contrarium, etiam quod quis mandauerit ſibi legi libros Hæreticorum hæreſim continentes, vel de Religione tractantes excuſetur ab hac cenſura, voluere Vgolin.*de Cenſur. Papæ reſeruat.par.2. cap.1.* Sanchez *d. cap. 10. num. 18.* Bonacin. *d. diſp.2. quæſt.5. punc.4. num.11.*Filiuc.

tract.16. cap.1. num.45. Duard. *ad Bullam, lib.2. can.1. quæſt.48. num.5.* Card. de Lugo *loco cit. num. 72.* qui vnacum Duard. reſpondet contrarijs obiectionibus. Idem tenet Fragoſ. *loco citato num. 32. verſ. Qui verò.*

396 Incurreret tamen hæc cenſuram, ſi quis audiens ab alio legi, ipſe notaret in repertorio, vel libro, aut ſchedulis, vt de hæreſibus, vel alijs materijs de Religione in dictis libris contentis memoriam haberet, quia tunc tanquam Tranſcriptor ſubijceretur excommunicationi, dummodò ſit pars notabilis libri; ſic Cardin. de Lugo *d. diſp.21. num.37.*

397 Famulos tamen, qui de mandato Domini legeret librum vt *ſupra*, non euadit cenſuram, Portell. *ad dubia Regular. ver. Libri prohibiti, num.11.* Sanctarell. *de Hæreſ. cap.13. dub. vnic. num.8.* Scortia *Epitom. 166. Theorem.* 410. Diana *in Bulla Cœnæ, reſolut.32. in fin.* Fragoſ. *loco citato verſ. Porrò famuli legentes.*

398 Niſi aliquo metu graui compulſus legeret, vel niſi quod legeret, non intelligeret, Sanchez *dicto cap.10. num.49.* Caſtro-palao, Duard. & Diana relati à Cardin. de Lugo *d. diſp.21. num.79. & 80.* vbi addit Filiuccium, Hurtado, & Suarez.

399 Sed an ille, qui ſecurus eſt nocumentum non accipere à lectura librorum Hæreticorum poſſit eos legere abſque incurſu cenſurarum: Quæſtionem hanc examinat P. Diana *tom.6. tract.6. quæſt.49.* & latiùs eam reaſſumit *tom.11. reſolut.1. tract.1. aduerſus Caramuelem*; & vtroque loco tenet negatiuam opinionem.

Plures autem ex noſtris adhærent opinioni affirmatiuæ, nempè Felin. *in cap. Si quis Epiſcopus, in fin. de Hæret.* Albert. *de Agnoſcend. quæſt.28. num.4. & 5.* Decian. *tract. crimin. lib.5. cap.35. num.21. cap.46. nu.26. & 27.* Maſcard. *de probat. concl.862.* Carena *par.2. tit.10. §. 5.*

Negatiuam verò tenent communiter Theologi, nempè Suarez *de Fide, diſp.20. ſect.2. num.1.* Tolet. *lib.1. cap.19.* Sanchez *d. cap.10. num 53.* Azor. *tom.1. lib.8. cap.16. quæſt.6.* Coninch. *de Fide, diſp.18. dub.11. num.180.* Hurtad. *2. 2. diſp.76. §.307.* Cardin. de Lugo *de Fide, diſp.21. n.63.* Ouiedo *de Fide, controuerſ.12. num.42.* Pellizar. *in Man. Regul. tom.2. tract.6. cap.5. num.30.* Caſtro-palao *tom.1. tract.4. diſp.2. punc.10. §. 2. num.8.* Tamburin. *in Decalog. lib.2. cap.1. §. 7. nu.41.* Baldell. *d. diſp. 46. nu.8.* alios refert P. Diana *d. reſolut. 1.* & Caramuel. *in Theolog. fundamental. Romæ impreſſa fundament. 17. quæſt.2.* vbi latè.

400 Quæſtio hæc pendet ab ea, an ceſſante ratione legis in particulari, ceſſet quoque eius obligatio, de qua latiſſimè per dictum Caramuelem *loco cit.* Cujus opinio placet Mihi in hac materia, nempè, quod ſi caſus ſit talis, vt maius bonum Fidei, & Eccleſiæ ſit, quod hæc lex non obliget, in eo caſu poſſe legi libros Hæreticorum continentes hæreſes, & de Religione tractantes.

Non enim quilibet debet ſibi fidere, vt credat eſſe ſecurum à periculo, quod imminet ex lectione librorum huiuſmodi; Nam etiam Salomon cecidit, quia ſecuritatem ſibi finxit, quando accepit ſibi vxores alienigenas, & infideles, quæ paulatim eius cor emollierunt, & auerterunt à lege Domini.

Sanctus Petrus Martyr, ex aſſidua cum Hæreticis diſputatione ad Fidei propagationem, ſenſit ſe tentatum circa Fidem, & opportunè ad Diuinum auxilium implorandum recurrit.

Proponunt enim Hæretici dulciter venenum eorum doctrinæ, & plauſibilibus argumentis, & exemplis conantur docere veriſimilia leuiora aliqua dogmata, quæ non leuiter Fidei Catholicæ fundamenta labefactant, vnde ab his inſidijs omnes cauere debent.

401 Hinc propterea plauſibilis etiam viris alioquin doctis viſus fuit liber *Hiſtoria Concilij Tridentini*, nomine Petri Soauis Polani Typis editus, in quo tot hæreſes ſcatent, ſed melle linitæ, & tot iniuriæ contra Summos Pontifices, & Sanctam Sedem Apoſtolicam leguntur, quæ ab hoſtibus eiuſdem Sanctæ Sedis pronis auribus acceptæ fuerunt, cum putent homines, malignitati quandam ſpeciem libertatis ineſſe.

402 Sed tandem Deo fauente, ab erudiſſimo, & Religioſiſſimo, itidemque Nobiliſſimo P. Sfortia Pallauicino è Societate Ieſu, illius Auctoris, & Hiſtoriæ mendacia, vera, & politiſſima Hiſtoria Concilii Tridentini eiuſdem (dùm hæc ſcriberem Typis Romæ excuſa, & à Me de mandato ſ. mem. Alexandri Septimi, reuiſa, & approbata) ſic aperta, & proſcripta ſunt, vt Polani opus, & memoria abolita, & ſepulta remaneant, tanto & maiori S. Sedis Apoſtolicæ honore, quanta iam fuerat audacia diuulgatum à maleuolis, Hiſtoriam Polani non eſſe reſponſi capacem, & vulnus ab eo illatum, & Sacro Concilio, & Pontificiæ auctoritati eſſe prorſus inſanabile; ſed Deus, qui Eccleſiæ ſuæ ſemper aſſiſtit, non ei defuit in re tàm neceſſaria: Dum autem hæc tranſcriberem idem P. Sfortia magno Sacri Collegij decore, ad Purpuram fuit euectus.

403 Quinta excuſatio erit, ſi legantur huiuſmodi libri in illis Regionibus, in quibus Bulla Cœnæ non eſt vſu recepta.

Sed horret animus, dum video, non

ſolùm Scriptores laicos parùm timoratæ conſcientiæ, ſed etiam Eccleſiaſticos, & Religioſos temerè aſſerere in nonnullis Prouinciis Catholicis, Bullam in Cœna Domini non eſſe vſu receptam; & quod peius eſt iudicio meo, dum docere audent ſolùm in aliquibus Capitulis, non autem in omnibus eſſe receptam, inter quos Salgad. *de Protect. Regia, par. 1. cap. 1. prelud. 5. num. 321. & de retent. Bullarum par. 1. cap. 2. num. 114.* Dùm conatur defendere damnatam illam praxim recurrendi per viam violentiæ ad Iudices ſeculares, & retinendi Bullas Apoſtolicas inquit in Regnis Hiſpaniarum quoad illa Capitula, Bullam Cœnæ non fuiſſe vſu receptam, contra quem inſurgit, licèt eiuſdem farinæ homo, Gonzalez *de lege Politica, lib. 2. cap. 5. num. 290.*

404 Peſſimè verò quidam Auctor Neapolitanus in tractatu *de Contrabannis Clericorum*, à Sacra Congregatione Indicis proſcripto in eam prorupit audaciam, vt dicat; In Regno Neapolitano Sanctæ Romanæ Eccleſiæ feudo Bullam in Cœna Domini non fuiſſe vſu receptam, nec publicatam: Totum enim contrarium apparet ex Conſultationibus, & litteris directis ad Regem Catholicum Philippum Secundum à Duce de Alcalà Pro-rege Neapolis *de anno* 1567. videlicet, Bullam hanc fuiſſe non ſolum in Ciuitate Neapolis, ſed per totum Regnum publicatam, imò fuiſſe monitum Pro-regem ab eodem Philippo, vt niteretur iuriſdictionem Eccleſiaſticam conſeruare, vt ipſe poſſet animo quieto permanere, neue incurreret in cenſuras latas in eadem Bulla.

405 Et quamuis vanis ſub prætextibus, & præſertim quod fuiſſet publicata ſine Regio Exequatur, plures emerſiſſent controuerſiæ, & violentiæ de facto ab eodem Pro-rege emanatæ, & à Collaterali Conſilio, contra quas Beatus Pius Quintus, ſacris interdicti legibus agere conſtituerat, eiſque Ciuitatem affeciſſet, niſi pietate Philippi Regis, omnes ſopitę fuiſſent: Is enim vti filius obſequentiſſimus Sanctæ Matris Eccleſię mandauit, vt ab illis omnibus controuerſijs Pro-rex, & Collaterale Conſilium deſiſterent, & publicationi dictę Bullæ acquieſcerent, quod etiam in inſtructione data Marchioni de las Nauas Romam miſſo *de anno* 1578. vt ageret cum Pontifice Gregorio XIII. ſuper moderatione nonnullarum clauſularum in dicta Bulla contentarum, faſſus eſt dicendo; In omnibus ſuis Regnis Bullam Cœnæ fuiſſe publicatam, & acceptatam.

Et Ego qui per triennium exercui officium Auditoratus Nunciaturæ Neapolis ſub fel. rec. Vrbani Octaui Pontificatu, teſtor acceptationem, & eius vſum in prædicta Ciuitate, & Regno.

406 A Theologis autem, nempè à Sanchez, à Becano, quos refert Diana *in Bulla Cruciatę, reſolut. 35.* à Putheano 2. 2. *quæſt. 11. art. 4. dub. 2.* Filiucc. *to. 1. tract. 11. cap. 1. quęſt. 5. num. 11.* Valer. *different. ver. Peccatum, differen. 30. num. 3.* Licet ſummę auctoritatis viris cauendum eſt, dum inquiunt, in nonnullis Prouincijs Catholicis Bullam Cœnæ non fuiſſe receptam.

407 Nam cum penès Pontificem Summum ſit poteſtas condendi leges, quam poteſtatem à Chriſto immediatè habuit, & non à Populo, huius poteſtatis vigore leges ad bonum Eccleſiæ ſpectantes condere, & promulgare poteſt, & Chriſtifideles omnes obligare, abſq; eo, quod requiratur eorum acceptatio, & conſenſus, vt docet Gloſs. *in cap. In iſtis, diſtinct. 4.* Alphonſ. de Caſtro *de Lege pœnal. cap. 1.* Medina 1. 2. *quęſt. 90. art. 3.* Sot. *de Iuſt. & iur. qu. 1. art. 3.* & alij communiter Coriolan. *de caſib. reſeruat. tit. vlt. de Abſolut. à cenſur. Bullæ Cœnæ dub. 11.*

408 Et propterea contra Conſtitutiones Apoſtolicas promulgatas, non poſſe dari de non vſu voluit, Bald. *in cap. fin. num. 4. de treg. & pace*, Felin. *cap. 2. num. 6. eod. tit.* Couuarr. *variar. lib. 2. cap. 16. num. 6. verſ. 5.* Puth. *deciſ. 1. in fin. lib. 1.* Caualer. *deciſ. 77. num. 3. & 85. num. 2. & 98. num. 7. & 11. num. 1.* & aliàs ſæpius Rota, *vt in Maioricen. Indultorum*, 11. *Aprilis* 1639. coram Merlino, quæ non habetur in eius impreſſis, ſed eſt regiſtrata à P. Diana *poſt par. 6. ſuarum Reſolutionum, pag.* 325. confirmata *die* 27. *Iunij* 1639. *in eius impreſſis deciſ.* 814.

409 Ea potiſſima ratione, quia Papa habet auctoritatem immediatè à Deo, abſque alia dependentia, & conſenſu ſubditorum, & ideò non exigitur pro earum firmitate, quod populi recipiendo illas admittant, ſed ſtatim atque à Papa promulgatæ ſunt, & innotuerunt, etiamſi in ſingulis Prouincijs non ſint publicatæ, vim habent, & obligant, Præpoſit. *in cap. Iſtis*, §. *Leges, num. 3. verſ. Niſi dato conſenſu Papæ, diſtinc. 4.* Archid. *in cap. Leges promulgantur, ead. diſtinct. & in cap. Cum de Benef. circa finem, de Præbend. in 6.* & ibi Franch. *num. 4.* Nauar. *conſ. 1. num. 19. lib. 1. in fin. de Conſtitut.* omnium clarius, Suarez *de Legibus, lib. 4. cap. 16. num. 2.* Rota *in d. Maioricen. Indultorum*, 11. *Aprilis* 1639. in qua aliæ Deciſiones allegantur, Baldell. *de Legibus, lib. 5. diſp. 18. num. 1. par. 4. & 5.* Diana *Reſol. moral. par. 5. tract. 14. Miſcellan. 2. reſol.* 25. & idem firmauit Rota *in d. deciſ.* 814. coram Merlin. latiſſimè Verricell. *de Apoſtolicis Miſſionibus*, poſt hæc ſcripta viſus *tit.* 51. *de Legibus, quæſt.* 76.

Et ideò contrariam ſententiam, nem-

pè quod lex Pontificia non obliget, niſi fuerit acceptata, erroneam vocat Sayr. *de Claui Regia*, Suarez *loco cit. num.* 2. *in medio*. Latè P. Iuniperus à Drepano *in ſua pro iuris Pontificij defenſione, diſp.6. quæſt.2. cap.2. & ſeqq.*

410 Meritò ex his reijcienda eſt opinio Carenæ *par.2. tit.*10. §. 5. *in fin.* ſequentis ſententiam Sanchez, & Becani, dum voluit non eſſe excommunicatos legentes libros Hæreticorum, vt *ſupra* in locis, vbi Bulla Cœnæ non eſt publicata, vel vſu recepta, præſertim cum quotannis Romæ publicetur magna populi frequentia adſtante ex omnibus Mundi partibus, habeatque Decretum irritans, quod operatur, vt de non vſu dari non poſſit, Merlin. *d. deciſ.*814. *in fine*.

411 Et ex his rationibus Cardin. de Lugo *loco ſæpius citato*, dicit, ſe non videre, quomodo ſi qui in Gallia, Germania, & Anglia legant huiuſmodi libros poſſint excuſari ab hac cenſura; Idem voluit Portell. *in dub. Regular. ver. Libri prohibiti, num.*10. vbi ait, nec etiam Epiſcopum poſſe licentiam legendi eos concedere, quod eſt intelligendum in illis locis.

412 Et certè Galli, Germani, & Angli timoratæ conſcientiæ, quotidie à Sanctiſſimo D.N. in Congregatione Sancti Officij, quę habetur coram Sanctitate Sua petunt, & obtinent licentiam legendi prædictos libros, cum clauſula, *exceptis libris de Aſtrologia iudiciaria tractantibus, Nicolai Macchiauelli, & Caroli Molinæi operibus*.

Et dum hæc tranſcriberem de mandato ſan. mem. Alexandri Septimi, fuit à Qualificatoribus Sancti Officij qualificata infraſcripta propoſitio:

413 *Bulla, quæ promulgatur in Cœna Domini, non eſt in Belgio vſu recepta iuxta probabilem multorum opinionem*: & omnes Qualificatores, nemine excepto cenſuerunt, hanc propoſitionem eſſe falſam, temerariam, erroneam, auctoritati Summi Pontificis iniurioſam, & ſternentem viam ad ſchiſma, vt ex Decreto *ſub die* 20. *Septembris* 1657. Cui qualificationi Ego tanquam vnus ex Supremis, & Generalibus Inquiſitoribus interfui.

414 Pariter Inconſtantes præſumpti in Fide ſunt, qui retinent, legunt cuiuſcumque Auctoris libros, vel ſcripta propter hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem damnata: Nam contra tales poteſt tanquam ſuſpectos de hæreſi inquiri, & procedi ex Conſtitutione Pij Quarti, *in ſua Bulla regiſtrata ante* Indicem *librorum prohibitorum*, in qua legentes, & retinentes huiuſmodi libros excommunicatione plectit, & alijs pœnis à Sede Apoſtolica, vel Sacris Canonibus inflictis, Tolet. *in Summ. in Bulla Cœnæ, nu.*25. Azor. *d. lib.*8. *cap.*16. *quæſt.*5. Vgolin. *de Cenſur. Pontif. reſeruat. par.2. cap.*1. *in ver. Ac eorum libros, num.*1. Sayr. *de Cenſur. lib.*3. *cap.*5. *num.*15. Card. de Lugo *loco citato num.* 108.

415 Hæc tamen cenſura non eſt reſeruata Summo Pontifici, ſed poteſt tolli à quocumque Confeſſario, vt dicunt prædicti, Fragoſ. *d. diſp.*3. *num.*34. Graff. *par.*1. *deciſ. lib.*4. *cap.*18. *num.*40. Coriolan. *in explicat. Bullæ Cœnæ Domini, pag.*857. Lupus *ad Edictum Sancti Officij, par.*4. *lib.*25. *verſic. Alterum*.

416 Quæ Inconſtantia extenditur etiam ad retinentes libros Aſtrologiæ iudiciarię, Geomantiæ, Hydromantiæ, Æromantię, Piromantiæ, Oromantiæ, Chiromantię, Neomantiæ, ſiue in quibus continentur Sortilegia, Veneficia, Auguria, Auſpicia, Incantationes, & Sortes, de quibus *in Reg.* 4. Indicis, & in Bullis Ioannis XXII. *Conſtit.*13. *in Bullario, par.* 1. & Sixti Quinti *contra Aſtrologos* confirmata, & extenſa à fel. rec. Vrbano Octauo, de quibus *infra* agetur.

417 Non tamen erunt præſumpti Inconſtantes in Fide, qui libros obſcęnos, & contra bonos mores retinent, & legunt, quamuis enim iſti poſſint puniri ab Ordinarijs, non tamen laborant ſuſpicione hæreſis, nec ſunt ſubiecti excommunicationi, vt conſtat ex d. Bulla Pij Quarti, Lupus *ad Edictum, d. par.*4. *lib.*25. *diffic.*1. Souſa *in Aphoriſm. lib.*1. *cap.*21. *num.*45.

418 Cæterum an huiuſmodi libros retinentes, & legentes poſſint ab Inquiſitore puniri, affirmat Carena *par.* 2. *tit.* 10. §. 2. *num.* 19. affertque litteras Sacræ Congregationis datas *die* 6. *Februarij* 1627. quod etiam voluit Souſa *in Aphoriſ. lib.*1. *cap.*21. *num.* 46. ſi prohibiti ſint ab Inquiſitoribus in eorum Edictis, Lupus *ad Edictum par.*4. *lib.*25. *art.*3. *diffic. vnic. ad finem.*

419 Sed hæc opinio in praxi non eſt recepta, quia nunquam vidi retinentes huiuſmodi libros, illoſque legentes fuiſſe vocatos ad Sanctum Officium, niſi fortaſsè vnacum prædictis libris obſcænis retineret quis alios libros de hæreſi ſuſpectos, vel Hæreticos, vt dicemus *infra* de Blaſphemis.

Litteræ autem Sacræ Congregationis potiùs ad terrorem conſcriptæ ſunt, quàm vt executioni mandentur; Et propterea ſcio fuiſſe amotum à Vicariatu Sancti Officij Cæſenæ Religioſum Dominicanum, qui carceribus Sancti Officii mancipauit quemdam adoleſcentem nobilem ob retentionem nonnullorum librorum prohibitorum, & in ſpecie *Relationum* Boteri.

420 Carena autem non loquitur conſequenter, nam *ead. par. tit.* 10. §. 10. *num.*60.

dicit, Retinentes libros obſcænos non eſſe denunciandos Sancto Officio; Nam ſi poſſint puniri ab Inquiſitoribus vigore Edicti ab illis publicati, vt habetur in litteris Sacræ Congregationis, ergo debent etiam denunciari, vt meliùs ratiocinatur Traſmiera *de Denuntiat. quæſt.*4. *cap.*8.*nu.*3. *verſ. Quod amplia.*

421 Si autem quis aſſereret, libros per Edictum Inquiſitoris prohibitos retineri, & legi poſſe, ſi non contineant doctrinam fidei contrariam, aut ſacræ doctrinæ, vti aſſertor propoſitionis ſcandaloſæ, & temerariæ eſſet grauiter puniendus ab Inquiſitoribus, Turrian. *in ſelect. diſput.par.*1. *in cenſura propoſitionum cenſ.* 4. *dubit.* 17. vbi addit, talem Aſſertorem eſſe Sancto Officio denunciandum, quem ſequitur Carena *dicta par.*2. *tit.*10. §.2. *in fin.*

422 Quod intellige, ſi Inquiſitor prohiberet in ſuo Edicto libros contentos in *Regulis* Indicis, non autem ſi proprio Marte prohiberet librum, qui non caderet ſub eius iuriſdictione, ne ſcandalum parere poſſet, & aſſertio eſſet de huiuſmodi libris.

423 Et ſi Pœnitens in futurum libros prædictos legere, vel retinere vellet, non eſſet in foro pęnitentiali abſoluendus, Sayr. *de Cenſur. lib.*3. *num.*12. Farinacc. *qu.* 180. §.1. *num.*33. Maſcard. 3. *de Probat. tom.* 1. *concluſ.*862. Homobonus qui alios *de Excommun. Eccleſiaſt. tract.*7. *cap.*2. *quæſt.*13. Lupus *d. lib.*25. *diſtinct.*4. *art.*4.

424 Nec cenſetur præſumptus in Fide Inconſtans, qui retineret, vel legeret libros prohibitos, donec corrigantur; hi enim non ſunt denunciandi, vt tenet Lupus *par.*4. *lib.*25. *art.* 3. *diff. vnic. verſ. Primum in fine.*

Quod intellige, niſi tales libri continerent aliquas propoſitiones de hęreſi ſuſpectas, quia antequam corrigantur, cadunt ſub prohibitione Bullæ Pij Quarti.

CAPVT XXXI.

ARGVMENTVM.

De proferentibus Blaſphemias Hæreticales. Quæ ſit Blaſphemia Hæreticalis. Quando delictum Blaſphemiæ poſſit cognoſci à Iudicibus ſecularibus. An Inquiſitores poſſint cognoſcere de Blaſphemijs non Hæreticalibus. An Iudices ſeculares poſſint punire percutientes, & conſpurcantes ſacras Imagines. An Iudæi talia perpetrantes poſſint puniri ab Inquiſitoribus. An Iudæus copulam carnalem habens cum Chriſtiana poſſit puniri ab Inquiſitoribus. Quibus caſibus Iudæi puniantur ab Inquiſitoribus. An Iudæi poſſint conſtruere nouas Synagogas. Quæ à Sacra Congregatione denegantur Iudæis. Quomodo in Sancto Officio procedatur contra proferentes Blaſphemias Hæreticales. Qui dicatur Blaſphemus conſuetudinarius. Quæ cauſæ excuſent à pœna Blaſphemantes.

SVMMARIVM.

1 *Blaſphemi ſuſpecti in fide, & num.* 11.
2 *Blaſphemia redolet hæreſim, & infidelitatem in ſe continet.*
3 *Blaſphemi æquiparantur Hæreticis, & numer.* 11.
4 *Blaſphemia hæreticalis quæ ſit, & num.*41.
5 *Inquiſitores an in delicto Blaſphemiæ procedant priuatiuè quoad Iudices laicos, & nn. ſeqq. ac num.* 9. *cum ſeqq. & num.* 28. *ac num.* 76. *& num.* 82. *cum ſeq.*
6 *Delictum Blaſphemiæ an, & quando ſit mixti fori, & nn. ſeqq. & num.* 40.
7 *Præuentio inter Iudicem Eccleſiaſticum, & ſecularem an, & quando detur in crimine Blaſphemiæ, & num. ſeqq.*
8 *Blaſphemia hæreticalis per quem Iudicem cognoſci, & puniri debeat.*
12 *Cognitio hæreſis ſpectat ad ſolum Iudicem Eccleſiaſticum, & Inquiſitorem.*
13 *Quid de ſuſpicione Hæreſis, vel Blaſphemia.*
14 *Blaſphemia hæreticalis prolata ex impatientia, vel paſſione, non autem ex infidelitate an poſſit cognoſci per Iudicem laicum, & num. ſeqq.*
15 *Blaſphemi an, & quantum excuſentur ex impatientia, paſſione, ebrietate, & ſimilibus.*
Iuriſdictio Iudicis Eccleſiaſtici oritur eo ipſo quod quis facit, aut dicit hæreticalia.
Verba hæreticalia an prolata fuerint ſerio, vel ex impatientia, paſſione, aut ioco indicare

ſpectat ad Iudicem Eccleſiaſticum.
16 Et quomodo fiat hoc iudicium.
17 Blaſphemi ſubſtinentes torturam, an, & quando puniri debeant pœna extraordinaria.
Pœna an ſit imponenda Blaſphemis per Epiſcopum, vel per Inquiſitorem.
Blaſphemia prolata calore iracundiæ, an, & quando non ſit cognoſcenda per Inquiſitorem.
18 Inquiſitores an, & quando poſſint procedere contra proferentes Blaſphemias, non præcedente monitione.
19 Blaſphemi ſubijciuntur iudicio Inquiſitorum quamuis non fuerint moniti, nec pertinaces.
20 Blaſphemus quando non reputetur Hæreticus quamuis monitus non deſiſtat.
21 Et quando monitus adhuc non reputetur ſuſpectus de hæreſi.
22 Excommunicatus monitus inſordeſcens, an, & quando puniri poſſit ab Inquiſitoribus.
23 Iudex laicus an poſſit Blaſphemos condemnare, & num. ſeqq.
24 Iudex laicus nullam habet iuriſdictionem in re ſpirituali.
Et in ea ſe intromittens grauiter peccat.
25 Blaſphemia, Al diſpetto di Dio, reputatur hæreticalis in Sancto Officio.
26 Et an ſit hæreticalis, & num. 42. cum ſequentibus.
Blaſphemi quibus puniantur pœnis, & nu. 77. & num. 139. cum ſeqq.
Pœna Statuti, & legis laicalis non ſeruatur in crimine hæreſis, niſi ſit confirmata à ſacris Canonibus.
27 Blaſphemi Neapolis per Pro-regem remittuntur ad Iudicem Eccleſiaſticum.
28 Iudex ſecularis tenetur mittere ſub anathemate denunciationes, & querelas contra proferentes Blaſphemias hæreticales ad S. Officium.
29 Proteſtatio Iudicis ſecularis remittentis Blaſphemos ad Iudicem Eccleſiaſticum, quod niſi inuenerit eum dignum maiori pœna, quàm fuerit mulctatus in Curia ſeculari debeat illum reſtituere, an ſit admittenda.
30 Inquiſitor an, & quando cognitionem Blaſphemiæ habeat priuatiuè ad Ordinarium.
31 Inquiſitores an ſint Iudices in cauſis Blaſphemiæ non hæreticalis, & num. ſeq.
33 Blaſphemia ſimplex coniuncta cum Blaſphemia hæreticali cognoſcenda per Inquiſitorem.
34 Quid de Blaſphemia hæreſi coniuncta.
35 Quid de Blaſphemijs hæreticalibus prolatis ſub conditione, & num. ſeq.
Actus conditionalis an, & quando importet voluntatem de præſenti, & numero ſequen.
36 Blaſphemia conditionalis ſub conditione de præterito, excludit animum blaſphemandi.
37 Blaſphemiæ ſub conditione de futuro, quæ ſint.
38 Quæ ſub conditione de præterito.
39 Inquiſitores an poſſint punire proferentes propoſitiones temerarias, ſcandaloſas, & piarum aurium offenſiuas.
42 Confeſſarius credere debet Pœnitenti in eo quod dicit, vel pro ſe, vel contra ſe.
43 Blaſphemia, Al diſpetto di Dio, ſenſum quem habeat.
45 Blaſphemia, Puttana di Dio, an ſit hæreticalis.
46 Et quem ſenſum habere poſſit.
47 Blaſphemia hæreticalis eſſet ſi quis diceret Sanctam Mariam Magdalenam fuiſſe Chriſti meretricem.
48 Blaſphemia, Potta di Dio, an ſit hæreticalis, & numer. ſequen. & de eius ſenſu num. 55.
50 Quid de Blaſphemia, Puttana della Vergine Maria.
51 Quid de Blaſphemia, Puttana della Vergine, della Madonna, di Noſtra Donna, & de eius ſenſu.
52 Quid de Blaſphemia, Potta della Vergine Maria, & num. ſeq.
Iuramentum per membra pudibunda Chriſti, Mariæ Virginis, vel Sanctorum, an ſit ſpecies hæreſis.
53 Blaſphemia atrox quæ ſit, & num. ſeq.
54 Blaſphemia Potta di S. Pietro, Potta di S. Paolo, aut alterius Sancti, an ſit hæreticalis.
55 Deus membra non habet, nec habere poteſt.
56 Blaſphemia, Dio Cornuto, hæreticalis eſt.
57 Quid de Blaſphemia, S. Gioſeffo Cornuto.
Virgo Sacratiſſima quod ſemper virgo fuerit eſt de fide.
58 Relapſi cenſentur negantes propoſitiones, de quibus hic.
Quid ſi illas negauerint per modum Blaſphemiæ.
Verba Santo Diauolo, non puniuntur in Sancto Officio.
59 Blaſphemi cenſentur qui conculcant, percutiunt, vel conſpurcant ſacras Imagines.
60 Blaſphemia an propriè conſiſtat in verbis, vel in factis, & num. ſeqq.
61 Blaſphemia an debeat appellari conculcatio, percuſſio, vel conſpurcatio ſacræ Imaginis.
62 Imagines ſacras conculcantes, percutientes, vel conſpurcantes vehementer ſuſpecti de hæreſi, & num. 72. & de ratione numero ſequen.
63 Et an cognitio iſtius criminis ſpectare poſſit ad Iudicem laicum, cum num. ſeqq.
65 Et qua pœna puniri debeat.
66 Pœna mortis imponi an, & quomodo poſſit per Iudicem Eccleſiaſticum, & num. 78.

69 *Delictum conculcantium, percutientium, vel conſpurcantium ſacras Imagines an ſit hæreticale, & quam ſit atrox, graue, & vetitum, & an ſit mixti fori, & numero ſequen.*

71 *Et an ſpectet priuatiuè ad Iudicem fidei.*

72 *Et an ſit factum hæreticale, & nu. 79. cum ſeq. ac num. 91.*

74 *Iudex laicus cognoſcere non poteſt cauſam hæreſis, vel ſuſpicionis hæreſis.*

75 *Blaſphemia hæreticalis reputatur deturpatio, diruptio, vel percuſſio ſacræ Imaginis.*

77 *Iudex Eccleſiaſticus quas pœnas imponere poſſit.*

81 *Poſſeſſio iuriſdictionis ſuffragari non poteſt Iudici, qui illius incapax eſt.*

84 *Iudæi Imagines ſacras conſpurcantes, percutientes, conculcantes, & frangentes, an ſint puniendi per Iudicem Eccleſiaſticum, vel ſecularem.*

Iudæi cuius ſint fori.

Et an adſtringantur Eccleſiaſticis Conſtitutionibus.

85 *Iudæi blaſphemi ſiue verbo, ſiue facto, puniendi per Iudicem Eccleſiaſticum, & num. ſeqq.*

86 *Inquiſitor an poſſit punire Iudæos Blaſphemos, etiam priuatiuè quoad Iudicem laicum.*

89 *Delictum commiſſum in opprobrium fidei, an, & quando ſit mere Eccleſiaſticum, & num. ſequen.*

90 *Iudæus ludendo ira percitus vulnerans, vel frangens ſacram Imaginem, an puniri debeat ab Inquiſitore priuatiuè quoad Iudicem laicum.*

91 *Iudæus percutiens ſacram Imaginem an dicatur committere factum hæreticale.*

Iudæus commiſcens ſe carnaliter cum Chriſtiana an, & quando puniri debeat ab Inquiſitore.

92 *Et an puniri debeat ab Ordinario.*

93 *Vel ab Ordinario, & Inquiſitore ſimul.*

94 *Et qua pœna teneatur, cum numeris ſeqq. & num. 99. cum ſeqq.*

95 *Iudæi rapientes mulieres, vel pueros Chriſtianos, illiſque abutentes, qua pæna teneantur.*

96 *Iudæi matrimonium contrahentes cum Chriſtianis, qua pœna teneantur.*

97 *Iudæi prohibentur cum Chriſtianis ludere, comedere, familiaritatem, vel conuerſationem habere.*

98 *Actus venereus refert ſymbolum amoris importat conuerſationem, & familiaritatem.*

Conuerſatio venerea Iudæi cum Chriſtiana vitium penè ſodomiticum.

102 *Iudæi quomodo ſint ſub protectione Imperatoris, & Papæ, & num. 104.*

103 *Et quomodo poſſint recipi ſub protectione Principum, & num. ſeq.*

105 *Saluuſconductus Luſitanis Iudaizantibus per Principes ſeculares conceſſi nulli ſunt.*

106 *Iudæi retinentes puellas, vel pueros Chriſtianos, illiſque prohibentes, ne accedant ad Miſſam, puniuntur ab Inquiſitore priuatiuè quoad Iudicem laicum.*

107 *Quid ſi arma deferant Algerium.*

108 *Quid ſi arcam cum pompa, & luminaribus transferant de vna domo in aliam.*

109 *Quid ſi nouas conſtruant Synagogas ſine licentia Sedis Apoſtolicæ.*

Iudæi non poſſunt conſtruere nouas Synagogas.

Chriſtiani vendere non poſſunt Iudæis calcem, lapides, ligna, & alia cæmenta ad conſtruendas nouas Synagogas.

Nec ad reficiendas Synagogas veteres.

101 *Iudæi an, & quomodo reficere poſſint veteres Synagogas.*

112 *Et an poſſint Synagogam combuſtam alio in loco reædificare.*

Vel ædificare domuncula in eorum Cæmeterio.

113 *Iudæi curantes pueros Chriſtianos in die Sabathi ſibi ignem accendere, an ſint puniendi per Inquiſitorem.*

114 *Quid ſi circumciderent infantem Chriſtianum.*

Vel in macellis Chriſtianorum cum ſuis ſuperſtitionibus, & obſeruationibus animalia occiderent.

115 *Quid ſi procurarent liberationem Turcæ, vt iudaizaret.*

116 *Iudæi coguntur ſubſcribere eorum examen etiam in die Sabathi quando examinantur in S. Officio.*

117 *Iudæi quam ſtrictè prohibeantur vti nutricibus Chiſtianis etiam extra Ghettum.*

Nutritio infantis Hebræi facta per nutrices, vel opera Chriſtianarum punienda per Inquiſitorem tam quoad Iudæos, quàm quoad Chriſtianos.

Iudæi an poſſint habere ſeruas Chriſtianas ex indulto Principis ſecularis.

Iudæi in quibus tolerari poſſint ſine expreſſa conceſſione.

118 *Priuilegia Iudæis conceſſa per Principem ſecularem, & reuocata.*

119 *Iudæi an, & quando mederi poſſint Chriſtianis.*

120 *Quid ſimul cum Medico, & Chirurgo Chriſtiano.*

121 *Chriſtiani infirmi non poſſunt vocare Iudæos, nec ab eis medicinam percipere.*

122 *Aliàs an, & quando peccent mortaliter.*

123 *Iudæi non poſſunt ſuſcipere Lauream Doctoratus, & num. ſeq.*

125 *Nec addiſcere litteras, vel artes à Chriſtianis.*

Chriſtiani addiſcere non poſſunt litteras, vel artes à Iudæis.

Chriſtiani docentes Hebræos litteras, vel

artes puniuntur ab Ordinario.

126 *Iudæi non poſſunt eorum ſepulchris apponere epitaphia, & poſita amouentur.*

Iudæi petentes in eorum ſepulchris affigere poſſe nomina, cognomina, & patriam defunctorum non obtinent.

127 *Priuilegia Cardinalis Camerarij, vt Iudæi mederi poſſint Chriſtianis, & eiſdem vti pro ſuis neceſſitatibus, & commoditatibus reuocata per Summos Pontifices.*

128 *Iudæi an poſſint acquirere, & poſſidere ſtabilia, & num. ſeq.*

129 *Quid iure pignoris, vel ſimplicis detentionis.*

130 *Iudæi arcentur ab omnibus officijs publicis; nec poſſunt eſſe Iudices, vel Telonarij.*

131 *Et an conducere poſſint gabellas, vel redditus Principum ſecularium, & numeris ſequentibus.*

134 *Gratia ſpecialis trahi non poteſt in conſequentiam.*

136 *Iudæi coguntur in Sancto Officio ſubminiſtrare alimenta, & expenſas pro filijs Neophytis ad fidem conuerſis.*

137 *Blaſphemi an, & quando ſint vocandi ad Sanctum Officium, ſiue per capturam, ſiue per citationem.*

138 *Inquiſitor an, & quomodo capturam Blaſphemi perſonæ qualificatæ, poſſit decernere.*

141 *Pœna Blaſphemiæ hodie eſt arbitraria, & an poſſit extendi vſque ad mortem.*

142 *Et quomodo ſit regulandum arbitrium.*

Et quæ ſit contra eos pœna exemplaris.

143 *Iudæi Blaſphemi quomodo puniantur.*

144 *Blaſphemi nobiles, vel Clerici, quomodo puniri debeant.*

145 *Blaſphemi exemplaris pœna.*

146 *Blaſphemi conſuetudinarij magis puniendi, & quæ ſit eorum pœna.*

147 *Blaſphemi conſuetudinarij qui dicantur, & num. 153.*

Conſuetudo delinquendi ex bino actu deducitur.

148 *Frequenter fieri dicitur, quod fit bis.*

149 *Energumeni, & laborantes morbo caduco ſi frequenter cadant, non poſſunt ordinari, neque in ordine miniſtrare.*

150 *Et quando dicantur frequenter cadere.*

151 *Clericus exercens vitium nefandum debet deponi.*

Et quando dicatur illud exercere.

152 *Blaſphemi conſuetudinarij vnico ex actu an dici poſſint.*

153 *Quid ſi blaſphemauerint bis.*

154 *Conſuetudo blaſphemandi an probetur per teſtes ſingulares.*

155 *Blaſphemi quibus ex cauſis excuſari poſſint.*

Et an, & quando excuſari poſſint ob iram, vel ebrietatem.

156 *Quid ſi allegent lubricitatem linguæ, vel per iocum blaſphemiam protuliſſe.*

157 *Scriptor blaſphemiæ allegans id feciſſe probandum calamum ax ioco an ex[...] ſetur.*

158 *Minor Blaſphemus, an, & quando excuſe[...] à pœna.*

159 *Blaſphemi pœnitentes ſtatìm poſt prolat[...] blaſphemiam, veniam à Deo petentes, pectus percutientes an, & quando ex[...] ſentur à pœna.*

160 *Ludus illius occaſione blaſphemantibus [...]terdicendus, & ſub qua pœna.*

Blaſphemi an poſſint allegare exceptio[...] contra teſtes.

1 SEXTÒ præſumpti Inconſtantes in fi[...]
ſunt, qui proferunt Blaſphemias h[...]
reticales, hi enim ſunt ſuſpecti i[...]
fide, *cap. Vt Inquiſitionis officium, de Hæreti[...]*
in 6. Eymer. *in Director. quæſt.* 41. *num.*
& ibi Pegna *comment.* 66. *verſ. Cæterum*
fine, Locat. *in ver. Blaſphemia nu.* 5. Zanar[...]
in Summa par. 2. *cap.* 64. *verſ. Si verò,* Care[...]
par. 2. *tit.* 7. §. 4. Genuen. *in prax. Neapol.*
cap. 18. Bordon. *in Tribunal. cap.* 26. *nu.* 1[...]
Alberghinus *in Man. cap.* 16. *numer.* 1[...]
Farinaccius *de delict. & pœn. quæſt.* 20. *nu.*
Theſaurus *fori Eccleſ. par.* 2. *cap.* 16. *nu.* 3[...]
Lazar. *de Blaſphemia cap.* 6. *nu.* 8. *& cap.* 1[...]
num. 38. *&* 39. Traſmiera *de denunciat. qu.*
cap. 6. Seſſe *decif.* 469. *num.* 17.

Habet enim Blaſphemia hæretical[...]
quandam cum hæreſi affinitatem, & co[...]
2 nexionem, vt dicit Alphonſus de Caſt[...]
de iuſta Hæretic. punit. lib. 1. *cap.* 12. Peg[...]
d. comment. 66. *verſ. Hæc diſtinctio*, & val[...]
redolere hæreſim, & habere in ſe grauit[...]
tem Infidelitatis ex D. Thoma 2. 2. *qu.* 1[...]
art. 3. dixit Lotther. *de re Benefic. tom.*
lib. 3. *quæſt.* 28. *num.* 105. *&* 108.

3 Nil mirum propterea, ſi includat & ip[...]
hæreſis ſuſpicionem, cum ſic blaſph[...]
mans Hæretico æquiparetur, Decia[...]
tom. 2. *lib.* 6. *cap.* 3. *num.* 4.

Blaſphemia verò hereticalis eſt illa, qu[...]
ſignificat, & continet errorem contra f[...]
4 dem prolata per verbum modi indicatiu[...]
Roias *de Hæret.* 2. *part. aſſert.* 12. *num.* 17[...]
& 171. Salzedo de Diaz *cap.* 110. *verſ.* [...]
quia, ſæpiſſimè Suarez *de Religione tom.* [...]
tract. 3. *lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 7. *&* 8. cum ali[...]
per Sanchez *ad Decalog. lib.* 2. *cap.* 52. *n.* 3[...]
Duard. *ad Bullam Cœnæ lib.* 2. *can.* 1. *qu.* 2[...]
num. 29. Sanctarell. *de hæreſ. cap.* 8. *dub.* [...]
num. 2. cum alijs à Carena *loco citato*, §. [...]
Bordon. *loco citato num.* 5.

5 Hoc autem delictum propriè cadit ſu[...]
Iudicio Inquiſitorum, & quidem priuat[...]
uè quoad Iudices laicos, ſicut dixi in vn[...]
Florentina in voto, quod ſequitur.

6 DELICTVM Blaſphemiæ cognoſc[...]
poſſe, & puniri à Iudice Eccleſiaſtico, & ſ[...]
culari, quia mixti fori indubitati iuris eſ[...]

cap. [...]

cap.2.de Maledicis, & ibi Abbas *nu.*1. Felin. *in cap. Cum ſit generale de foro competenti*, Calderin. *conſ.2.de Iudicijs*, Couuar. *de pact. par.* 1. §. 7. *num.* 12. *verſ. Crimen autem*, Menochius *de Arbitrar. caſ.* 319. *num.* 16. Auendano *de exequend. mandat. par.*2. *cap.*5. *num.* 11. *&* 12. Marta *de iuriſdictione par.*2. *cap.*13. Salzedo ad Diaz *cap.*113. Farinacc. *quæſt.* 8. *num.* 127. *verſ. Et quia*, Decianus *to.*1. *lib.*4. *cap.* 10. 12. *limit. & to.* 2. *lib.* 6. *cap.*4. *per totum*, Guazzin. *ad Defenſ. defenſ.*1. *cap.*11. *num.* 5. Barboſa *de poteſt. Epiſcopi allegat.* 51. *num.* 93. Sanchez *ad præcepta Decalogi lib.*2. *cap.*32. *nu.*37. *in fine*, Sperell. *deciſ.* 134. *num.* 9. Lazar. *de Blaſphemia quæſt.* 6. *num.* 3.

7 Itaut locus ſit præuentioni inter hos Iudices, Decian. *d. cap.* 10. *num.* 4. Carleual. *de Iudic. to.* 1. *tit.* 1. *diſp.* 2. *quæſt.*7. *ſect.* 1. *num.* 771. Adden. ad Rouit. *ſuper Pragmat. in rubr. de Blaſphemia littera A*.

Ab hac regula tamen excipiuntur Blaſphemiæ hæreticales; Earum enim cogni-
8 tio, & punitio ſpectat ad Iudicem Eccleſiaſticum, & Inquiſitorem Hæreticæ prauitatis, *d. cap. Vt Inquiſitionis, de Hæret. in* 6. *cap. Accuſatus*, §. *Sanè eodem tit.* Eymeric. *in Director.* 3. *par. quæſt.* 42. *num.* 2. & ibi Pegna *comment.*66. *verſ. Quantum*, Alphonſ. de Caſtro *de iuſta Hæret. puuit. lib.*1. *cap.*12. Simancha *de Cathol. cap.* 8. Squillac. *de fide Cathol. cap.* 16. Repertor. *ver. Blaſphemus*, Iudiciale *ver. Blaſphemi num.* 2. Roias *de Hæret. par.* 2. *aſſer.* 12. *num.* 168. Tolet. *Inſtruct. Sacerd. lib.* 4. *cap.* 13. Sayr. *in Theſaur. to.* 2. *lib.* 5. *cap.* 13. Coſta *de ignorant. inſpect.*17. *num.*10. Marcell. Vulp. *in prax. Eccleſ. cap.* 41. *num.* 47. Couuar. *loco citato*, §.7. *num.* 12. *verſ. Crimen autem*, Albertin. *de agnoſcend. quæſt.* 6. *num.* 24. *& quæſt.* 22. *num.* 63. *& quæſt.* 27. *num.* 36. Bannes 2. 2. *quæſt.* 13. *art.* 1. *in fine*, Azor. *Inſtit. moral. lib.* 9. *cap.* 28. *quæſt.* 5. *to.*1. Sanctarellus *de hæreſi tit. de Blaſphem. cap.* 8. *dub.* 1. Leo Theſaurus *fori Eccleſ. par.* 2. *cap.*16. *nu.* 30. Salzedo ad Diaz *cap.* 113. Barboſa *de poteſt. Epiſc. alleg.*51. *nu.*49. Carena *d.*§. 3. *nu.* 13. Sanchez *d. cap.* 32. *num.* 37. latè Carthar. *deciſ. fori Archiep. Mediolan.* 35. *num.* 1.

Et in tantùm vera eſt limitatio, vt cognitio, & punitio Blaſphemiarum hære-
9 ticalium ſpectet ad Iudicem Eccleſiaſticum, & Inquiſitorem, priuatiuè quoad Iudicem ſecularem, Albertin. *de agnoſcend. d. quæſt.* 6. *num.* 24. *&* 25. Scaccia *de Iudic. lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 56. Sanchez *d. cap.* 32. *num.*27. itaut ceſſet præuentio, Rouit. *loco citato, littera A*.

Imò Iudex Eccleſiaſticus poteſt inhibere Iudici ſeculari, ne de illis cognoſcat, Sanchez *d. cap.*32. *num.*37. Sanctarell *dicto cap.* 8. *dub.* 1. *num.* 2. Baldell. *de fide lib.* 1. *diſp.* 36. *num.*11. Capo-blanc. *de poteſtate Baronum, par.* 1. *pragmat.* 8. *nu.* 96. Carena *loco citato d. tit.*7. §. 3. Bordon. *in Tribunal. cap.*26. *quæſt.* 20. *num.* 33. Salelles *de mater. Tribunal. Sancti Officij to.* 1. *cap.* 18. *reg.*139. *num.* 64. vbi dicit, quod ſpatio triginta ſex annorum, quo exercuit munus Conſultoris Sancti Officij vidit, Inquiſitores tantùm procedere contra eos, qui protulerunt Blaſphemias hæreticales, & ità teſtatur eſſe vſu receptum, Barboſa *d. allegat.* 51. *num.* 89. Zanard. *in Director. par* 2. *cap.* 64. *verſ. Quarto nota*, Alberghin. *in Manu. cap.* 16. *num.* 13. Souſa *in Aphoriſm. cap.* 19. *num.* 16. P. Diana 4. *par. tract.* 7. *reſolut.* 8. vbi alios.

Et hanc opinionem non ſolùm tenent illi, qui benè de poteſtate Eccleſiaſtica
10 ſentiunt, ſed etiam illi, qui illam maximè inſectati ſunt, veluti Ceuallos *de cognitione per viam violentiæ quæſt.* 85. *num.* 1. Seſſe *deciſ.*469. *num.*1. *& in fine*, Bobadill. *in Politica to.* 1. *cap.* 17. *num.* 77. Anſaldus *de Iuriſdictione par.* 4. *tit.* 9. *cap.* 2. *num.* 87. Cutell. *de Immunit. Eccleſ. lib.* 1. *quæſt.* 39. Pereyra *de manu Regia to.* 2. *cap.* 56. *nu.* 25. *verſ. Quare videtur*.

Ratio eſt in promptu: Cum enim proferens Blaſphemias hæreticales, vel ſit
11 Hæreticus, vel ſuſpectus de hæreſi, *cap. Vt Inquiſitionis officium, de Hæret. in* 6. *capit. Accuſatus*, §. *Sanè eodem tit.* Eymer. *par.* 2. *quæſt.*41. & ibi Pegna Iudiciale Inquiſitor. *ver. Blaſphemia nu.* 3. & omnes *ſupra citati*, Carena *d. tit.*7. §.4. Alberghin. *loco citato num.* 14. Souſa *d. cap.*19. *num.* 17. Riciull. *de perſonis in ſtatu reprobo lib.* 1. *cap.* 20. *num.* 2.

12 Sicuti de hæreſi cognoſcit ſolus Iudex Eccleſiaſticus, vel Inquiſitor, *cap. Vt Inquiſitionis*, §. *Prohibemus, de Hæret. in* 6. Farinaccius *de hæreſi quæſt.* 188. *num.* 153.

13 Ità de ſuſpicione hæreſis, *cap. Accuſatus*, §. *Sanè eodem tit. in* 6. Gloſſa communiter recepta *in Clement. Nolentes de Hæret.* Io. Andreas Gemin. & communiter Doctores *in cap. Ne aliqui de Hæret. in* 6. cum alijs per Paramum *de origine Inquiſitionis lib.* 3. *quæſt.* 10. *num.* 97. Carena *in prax. par.* 2. *tit.* 15. §. 4. *num.* 11. *verſ. Probatur concluſio*, & meliùs *eadem par. tit.*11. *nu.*17. *in fine*, in puncto Blaſphemiæ, Caſtro *de iuſta Hæret. puuit. lib.* 1. *cap.* 12. *fol. mihi* 67. *verſ. Ac cum omnis*.

14 Qui tamen dum ſubiungit, quod Iudex laicus poteſt eſſe Iudex contra proferentes Blaſphemias hæreticales, ſi conſtet, non ex infidelitate, ſed ex impatientia, vel paſſione illas protuliſſe, & eum ſequitur Corduba *Quæſtion. lib.* 1. *quæſt.* 17. §. 15. *notab.* 4. *verſ. In cuius examinatione*.

15 Non eſt audiendus, cum hæc opinio falſa ſit, & in ſpecie reprobatur à Sanctarello *d. cap.* 8. *dub.* 1. *num.* 2. & P. Diana

par. 4. tract. 7. reſolut. 8. & quidem optima ratione ; Nam impatientia, paſſio, ebrietas, & ſimilia poſſunt quidem excuſare à totalitate pœnæ, vt notant Canoniſtæ *in cap. 2. de Maledicis*, Caball. *reſolut. 296. num. 33.* San-felicius *deciſ. 369. num. 12.* ſed non auferre iuriſdictionem à Iudice Eccleſiaſtico, vt benè conſiderat Iudiciale *in ver. Blaſphemia, verſ. Nec prodeſt*, Diaz *in prax. crim. canon. ver. Blaſphemia*, Criſpold. *in caſ. militar. caſ. 4. num. 12.*

Eo enim ipſo quod quis hæreticalia facit, aut dicit, ſubijcitur iuriſdictioni Iudicis Eccleſiaſtici, & Inquiſitorum, ad quos ſpectat iudicare, an verba fuerint ex impatientia, vel paſſione, vel ioco, ſiue ſeriò prolata, Pegna ad Eymer. *par. 3. tit. de form. examin. Teſt. comm. 17.* Villad. *de Hæret. quæſt. 8. nu. 6.* Io. Lupus *in allegat. Hæret. §. 4. ad finem*, quos allegat, & ſequitur Farinacc. *de hæreſi quæſt. 179. num. 48. verſ. Contrarium*, Criſpold. *loco citato num. 14.*

16 Quod iudicium, ſiue exploratio fit mediante tortura, Simancha *de Cathol. cap. 65. num. 52. & cap. 13. num. 17. & 19. & in Enchiridion. violatæ Religionis tit. 29. rub. de Confeſs. num. 10. & tit. 52.* cum alijs per Sanctarell. *de Blaſphemia cap. 8. dub. 2. nu. 4.* Farinacc. *quæſt. 179. nu. 56. & 57.* Ricciull. *de ſtatu reprobo lib. 1. cap. 18. num. 3.*

Quam ſi Blaſphemi ſubſtineant, vel aliàs probent eorum rectam intentionem, non
17 euitant tamen pœnam extraordinariam, vt voluit poſt Zabarell. Calderin. & alios Sanctarellus *loco citato*, & reprobatis Villadiego, & Deciano dicentibus, pœnam hanc non poſſe imponi ab Inquiſitore, ſed ab Ordinario imponendam, Farinaccius *quæſt. 179. num. 48.* Sanctarell. *loco cit. nu. 3.* Carena *d. par. 2. tit. 7. §. 6. num. 30.* vbi de veriori, & communiori ſententia.

Propterea quod dicitur in Inſtructione Hiſpalen. *cap. 4.* quod in Blaſphemiis prolatis calore iracundiæ non ſe intromittunt Inquiſitores, intelligendum eſt de Blaſphemiis non hæreticalibus, vt dixit Roias *de Hæret. par. 2. num. 172. in fine*, & in his terminis intelligendam eſſe doctrinam Albertini *de agnoſcend. quæſt. 27. num. 18.* & Facchinei *conſ. 41.* voluit idem Criſpold. *d. caſ. 4. num. 11. verſ. Ego verò.*

Non obſtat, quod Inquiſitores non poſſint procedere contra proferentes Blaſ-
18 phemias in Deum, & Sanctos, niſi priùs moniti non deſiſtant blaſphemare, vt dicit Afflictus *d. Conſtit. Neapolit. lib. 1. de Hæret. & Pataren. rub. 1. num. 54.* quem ſequitur Carrer. *de Hæret. num. 93.* Decian. *lib. 6. cap. 4. num. 4.* Marta *de iuriſdictione par. 2. cap. 13. num. 10. & 11.*

Quia opinio hæc vera non eſt, quatenus intelligatur de Blaſphemijs hæreticalibus;
19 Certum eſt enim, non requiri monitionem, & pertinaciam, vt taliter blaſphemantes ſubijciantur iudicio Inquiſitorum, Turrianus *2. 2. tit. de fide diſp. 38. dub. 3.* Fagundez *in præcep. Eccleſ. præcep. 2. lib. 6. cap. 4. nu. 12.* Lazar. *de Blaſphemia qu. 12. num. 38.* Traſmiera *de correct. Fratr. qu. 10. ſect. 4. cap. 1. num. 3. verſ. His tamen non obſtante, & ver. de Blaſphemijs hæreticalibus.*

20 Secundò, quia Blaſphemus monitus, etiamſi non deſiſtat, non debet reputari Hæreticus, dummodo non aſſerat, non eſſe peccatum blaſphemare, vt benè declarat Decian. *lib. 6. cap. 6. num. 22.* & ipſo non relato Farinacc. *d. quæſt. 178. num. 76.*

Tertiò, quia Blaſphemus monitus etiamſi non deſiſtat, non reputatur ſuſpectus de
21 hæreſi, ſi Blaſphemiæ ſui natura non ſint hæreticales, vt declarando Afflictum, & alios *ſupra citatos*, tenet Menoch. *de præſumpt. lib. 1. præſumpt. 6. num. 29.* quem videtur ſequi Farinacc. *loco citato ad finem*, dicens, Menochium accuratiùs locutum fuiſſe, & nunquam vidi practicatum in Sancto Officio, quod Blaſphemans non hæreticaliter, ſi monitus non deſiſtat blaſphemare, puniatur ab Inquiſitoribus,
22 quemadmodum nec punitur ille, qui excommunicatus licèt monitus inſordeſcit in excommunicatione ſimplici, & non lata ob cauſam hæreſis, vt voluit Pegna ad Eymeric. *par. 2. quæſt. 47. comment. 72.* Scaccia *de Iudic. lib. 1. cap. 98. num. 36.* cum alijs per Carenam *par. 2. tit. 8. §. 4. num. 18.* Fermoſin. poſt hęc ſcripta impreſſ. & viſus *de Iudic. & foro competen. ad cap. 1. quæſt. 33.*

23 Minus obſtat, quod à nonnullis Tribunalibus laicorum fuerint damnati Blaſphemi hæreticales, vt per Vin. *deciſ. 388. lib. 2.* vbi de proferente *Potta di Dio*, qui fuit damnatus à Regia Audientia ad triremes per quadriennium, *& deciſ. 275. eodem libro*, vbi de eo, qui dixerat, *Non lo potrai fare Domine Dio*, qui fuit ab eadem Audientia damnatus in exilium.

Et per Merlinum Pignattellum *lib. 1. cap. 97. controuerſ.* vbi, quod quidam Blaſphemus damnatus fuit in pœnam perforationis linguæ iuxta Regiam Pragmaticam; Et per Clarum *§. Blaſphemia*, vbi quod Senatus damnauit quoſdam ad triremes propter atroces blaſphemias, & per Gaſparum Anton. Theſaurum *quæſtion. forenſ. lib. 1. quæſt. 78.* vbi quod ille, qui protulit blaſphemiam, *Al diſpetto di Dio*, fuit condemnatus ad petendam veniam in Eccleſia; Et quidam alius propter atrocem blaſphemiam fuit damnatus ad triremes perforata lingua, clauo, & in Ciuitate Florentiæ, & in toto Ducatu Etruriæ ſeruari dicit Caball. *reſolut. 296. num. 32.*

Quia vnico verbo poteſt reſponderi quoad Blaſphemos hæreticales, potiùs de

24 facto, quàm de iure laicos proceſſiſſe, & abſque vlla iuriſdictione de crimine cognouiſſe, & pœnis huiuſmodi Blaſphemos mulctaſſe; Cum in re ſpirituali nullam habeant iuriſdictionem, & peccent grauiter, in illis ſe intromittendo, Sayr. *in Claui Regia lib.12. cap. 7. nu. 6. in princip.* Carthar. *de Immunit. num.* 56.

Sed deueniendo ad Doctores Theſaur. Clar. Merlin. & Caball. loquuntur de Blaſphemijs non hæreticalibus, prout eſt
25 illa *Al diſpetto di Dio*, quæ licèt in Sancto Officio habeatur pro hæreticali, Lazar. *de Blaſphem. quæſt. 6. num.* 10. Diana *par. 4. tract. 7. de pœnis delict. reſolut. 8. verſ. Sed aduerſus.*

26 Nihilominus à pluribus Doctoribus, & ſignanter à Suarez *de Relig. lib. 1. cap. 5. num. 8.* Roias *de Hæret. par. 2. num. 170.* Sanchez, & alijs citatis per Dianam *dicta reſolut. 8. verſ. Sed ponam hîc,* Carena *d.§.3.* excuſatur ab hæreſi, & non habetur pro hæreticali: Imò Add. ad Clar. apertè dicunt, Blaſphemias hæreticales ad Inquiſitores ſpectare.

Dùm autem Merlinus Pignattellus dixit, blaſphemantes hæreticaliter puniri pœna mortis, melius dixiſſet puniri pœnis in Conſtitutionibus Pontificijs contentis, quia Statuta, & Leges laicorum quoad pœnam non ſeruantur in crimine hæreſis, niſi ſint confirmatæ à ſacris Canonibus, Scaccia *de Iudic. lib. 1. capit. 92. num. 37.* Farinacc. *quæſt.* 185. *num.* 105.

Viuius verò, & cæteri Doctores Neapolitani lōquuntur ſecundùm antiquum abuſum; Nam hodie qui proferunt blaſ-
27 phemias hæreticales remittuntur à Prorege, ſeu Conſilio Collaterali ad Iudicem Eccleſiaſticum, vt dicit Capo-blanc. *de Auctoritate Baronum to. 1. pragm. 8. par. 1. num. 96.* Thor. *in compend. deciſ. Neapolit. to. 3. verſ. Blaſphemans nomen Domini*, vbi dicit, à Duce de Abba Prorege fuiſſe extractum à triremibus Regijs quendam, qui protulerat Blaſphemias hæreticales, & remiſſum, ac conſignatum Cardinali Boncompagno Archiepiſcopo, Carena *d. §. 3. num. 13. in fine*, & ipſemet Viuius *deciſ. 388. in fine*, dicit, proferentes blaſphemias hæreticales puniriri ab Inquiſitoribus.

Idem dixerunt Nouar. *Summ. Bullar. to. 1. tit. de Blaſphemia num. 9.* Danza *de Pugna Doctorum to. 3. tit. de Blaſphemia cap. 7. num. 6.* qui ſecundùm hanc diſtinctionem de blaſphemijs ſimplicibus, & hæreticalibus intelligendus eſt, dum aſſerit in Regno Neapolitano cognitionem huius delicti ad ſolum laicum pertinere, de quo modò non diſputo.

Et hodie ſine difficultate ità obſeruari debet, cum Suprema, &c. pluries reſol-

28 uerit, Blaſphemos hæreticales puniri priuatiuè ad Iudices laicos in Sancto Officio, vt *ſub die 7. Septembris* 1611. & teneri Iudices ſeculares ſub anathemate mittere denunciationes. ſeu querelas ad Sacrum Tribunal, vt ex Decreto *die 15. Septembris* 1627.

Quare non eſt admittenda cautela, qua vtuntur nonnulli Iudices ſeculares, dum remittunt huiuſmodi Blaſphemos ad Cu-
29 riam Eccleſiaſticam, nempe, quod ſi dicta Curia non inuenerit Blaſphemum maiori pœna dignum, qua fuit mulctatus à Curia ſeculari, debeat remitti ad eoſdem; quia cum ſententia Iudicis laici fuerit nulla ex defectu iuriſdictionis, de ea à Iudice Eccleſiaſtico non eſt habenda ratio; ſed ex proceſſu de nouo per Iudicem Eccleſiaſticum inchoando, metienda eſt pœna.

Pro Coronide addendum eſt, quod quando nonnulli Doctores dicunt, cognitionem Blaſphemiæ hæreticalis ſpectare ad Inquiſitores etiam priuatiuè quoad Iu-
30 dicem ordinarium Eccleſiaſticum, debent intelligi de Inquiſitoribus Hiſpaniarum, quia ex priuilegio Apoſtolico auocata fuit ab Epiſcopis, & alijs Ordinarijs cauſarum hæreſis, & illius ſuſpicionis cognitio, & commiſſa priuatiuè Inquiſitoribus.

ET quia antequam typis hoc opus ederetur, Iudices Vicariæ Neapolis inſurrexerunt cum prætenſione, quod Blaſphemi hæreticales deberent remitti ad Iudicem Eccleſiaſticum, vt purgata per ipſum ſuſpicione hæreſis, deberent ad eos remitti, vt pœnis à Iure, & Pragmaticis Regni ſtatutis illos punirent: aduerſus eos ſcripſi, & dedi aliud Votum: *Hactenus de Voto in cauſa Florentina.*

Redeundo ad ſemitam relictam parumper dico, quod quamuis Carena *d.§.3.n.17.* aſſerat, per Conſtitutionem Iulij Secundi quæ regiſtratur à Lottherio *de re Benefic. lib. 3. quæſt. 28. num. 111.* & in Bullar. *Conſtit. 35. eiuſdem Pontificis* datam eſſe Su-
31 premis, & Vniuerſalibus Inquiſitoribus facultatem cognoſcendi de omnibus Blaſphemijs in Deum, Beatam Virginem Mariam, & Sanctos, quæ facultas per Decretum Pauli Quarti *ſub die 17. Octobris* 1555. fuit extenſa ad Inquiſitores Status Eccleſiaſtici, quod non benè aduertentes ad Bullam Iulij Tertii, Sanctarell. *tract. de hæreſi tit. de Blaſphem. cap. 8. dub. 1. in princip.* voluit, omnes Inquiſitores eſſe Iudices Blaſphemiarum etiam non hæreticalium, cuius opinionem improbat Salell. *to. 1. de mater. Tribunal. cap. 18. reg. 139. num. 66.*

Nihilominus obſeruantia ſubſecuta interpretata eſt Conſtitutionem prędictam
32 de ſolis Blaſphemijs hæreticalibus eſſe

intelligendam; Et ſic etiam fuit reſolutum in Suprema &c. *ſub die 7. Septembris* 1611.

Si autem cum Blaſphemia ſimplici eſſet coniuncta aliqua blaſphemia hæreticalis,
33 tunc ratione connexitatis Inquiſitores de vtraque poſſent cognoſcere; Sic enim pluries fuit reſolutum in Sacra Congregatione, vt teſtatur Carena *loco citato*, §. 8. *num.* 45.

34 Multò magis cadunt ſub iudicio Inquiſitorum Blaſphemiæ, quæ habent connexionem cum hæreſi, Albertin. *de agnoſcend. quæſt.* 22. *num.* 63. Caſtro *de iuſta Hæreticorum punit. lib.* 1. *cap.* 12. *in fine*, Roias *de Hæret. par.* 2. *aſſert.* 12. *num.* 165. Lazar. *quæſt.* 7. *num.* 10. Carena *loco cit. num.* 44.

35 Idem dicendum eſt de Blaſphemijs hæreticalibus prolatis ſub conditione, Roias *de Hæret. d. par.* 2. *num.* 137. Lazar. *quæſt.* 7. *num.* 44. Carena *loco citato num.* 43. *verſ. Secundo*, Alberghin. *cap.* 16. *num.* 8.

Rationem aſſignat Roias, & cum eo Carena, quia in actu conditionali adeſt voluntas de præſenti.

Quæ ratio non habet locum in conditione de præterito, nam illa voluntas de præſenti non habet ex ſe firmitatem, ſed
36 pendet à veritate rei, quæ realiter extitit; Et propterea impoſſibile eſt, quod talis habeat animum blaſphemandi, vt ratiocinatur, licèt obſcurè Carena *loco citato* §. 9. *num.* 50. *verſ. Sed neque hæc ratio*; Et per hunc modum differre à Blaſphemia prolata ſub conditione de futuro, qui potiùs aſſertorius eſt ad veritatem indicandam, vt dicit Mazucchellus *de caſibus reſeruatis diſp.* 2. *cap.* 16. *quæſt.* 3. *num.* 48.

37 Blaſphemiæ ſub conditione de futuro ſunt: *Poſſim renegare Deum, ſi te non percutiam*; *Deus non eſt Deus, ſi non facit hoc miraculum*; vel *Deus iniuſtus eſt, ſi talem non caſtigat*.

38 De præterito autem; *Renego Deum, ſi dies externa non preterijt*; vel *Poſſim renegare Deum, ſi hoc non feci*, & verè fecit, Canter. *in quæſt. crimin. de Blaſphem. nu.* 3. Sanchez *d. cap.* 32. *num.* 24. Mazucchell. *d. cap.* 16. *num.* 29. Bordon. *in Tribunal. cap.* 26. *qu.* 5. *num.* 10. & 11.

Quod autem ſubiungit Carena, quod Blaſphemiæ de præterito prolatæ conti-
39 nent verba temeraria, ſcandaloſa, & piarum aurium offenſiua, ac vti talia eſſe ſubiecta iuriſdictioni Inquiſitorum, non eſt tutum in praxi, quia licèt proferentes propoſitiones temerarias, ſcandaloſas, & piarum aurium offenſiuas, poſſint puniri ab Inquiſitoribus, quia dant occaſionem errandi, vel malè de fide ſentiendi, vt dicit Caſtro *de iuſta Hæret. punit. lib.* 1. *cap.* 3. Alberghin. *cap.* 12. *num.* 11. & 12. Saura *in Voto Platonis cap.* 6. *verſ. Propoſitio*.

Hoc locum habere non poteſt in Blaſphemia, quæ non ſit verè hæreticalis, vel
40 hæreſi proxima, & connexa, ex qua poſſit oriri hæreſis ſuſpicio; Nam quantumuis ſit grauis, atrox, ſcandaloſa, & piarum aurium offenſiua, non cadit ſub iuriſdictione Inquiſitorum, ſed eſt mixti fori, vt dicit Saura *loco citato, verſ. Propoſitio blaſphema*.

41 Quæ autem ſint Blaſphemiæ hæreticales, latè numerantur à modernis, nempe à Lazario *de Blaſphem. quæſt.* 7. *à num.* 5. & *quæſt.* 12. *num.* 25. à Triſmiera *de denunciat. quæſt.* 4. *cap.* 6. à Lupo *in Edicto Sancti Officij par.* 4. *lib.* 23. à Bordon. *in Tribun. cap.* 26. Alberghin. *in man. cap.* 16. Salell. *de mater. Sancti Tribunal. lib.* 1. *cap.* 18. *Reg.* 139. Carena *par.* 2. *tit.* 7. §. 8. à Franciſco de Magiſtris *in Sylua Eccleſiaſtica to.* 2. *lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 18.

42 Dicam ſolummodo hodie amplius non eſſe dubitandum, quin proferens impia illa verba, *Al diſpetto di Dio*, proferat Blaſphemiam hæreticalem, cum in Suprema, &c. ſemper habita fuerit pro hæreticali; Quidquid dixerit Suarez *de Relig. tract.* 3. *lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 8. Roias *de hæret. par.* 2. *num.* 170. Sanchez *dicto cap.* 32. *numer.* 26. aſſerentes non eſſe hæreticalem Blaſphemiam, eò quia dicta verba proferuntur per modum imprecationis, optando Deo diſplicentiam, vel tedium de tali re, non autem ſignificant, aliquid poſſe fieri contra efficacem Dei voluntatem; Nam iſtorum opinio quicquid ſit in foro pœnitentiali, in quo ſi Blaſphemus ità interpretetur dictam Blaſphemiam, fortaſsè dici poteſt non habendam eſſe pro hæreticali, cum pœnitenti credatur, tam pro ſe, quàm contra ſe, Lupus, & Bordon. *locis citatis*, Mazucchell. *loco citato num.* 22. *in fine*. Reijcitur à multis, quos allegat Diana *d. reſol.* 8. *verſ. Sed aduerſus*, quibus addo Salell. *reg.* 139. *num.* 95. Ricciull. *de perſon. in ſtat. reprob. lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 15. & 18. Bordon, *in Tribunal. loco citato*.

43 Et ratio eſt, quia illo modo loquendi derogatur potentiæ Dei, quia communis ſenſus illorum verborum eſt, etiamſi Deus ſua omnipotentia nolit, Salell. Bordonus, Diana, & alij *ſupra citati*.

44 Ideo multo magis cauendum eſt à Bald. *conſ.* 476. *lib.* 3. Angel. *in l. his verbis, ff. de hæredibus inſtit.* Alex. ad Bartol. *in l. apud Labeonem*, §. *Ait Prætor, ff. de iniur.* Felinus *in prohem. Decret. num.* 11. eos enim reprobant Maſcard. *de probat. lib.* 1. *concluſ.* 194. *num.* 3. Menoch. *de Arbitr. lib.* 2. *centur.* 4. *caſ.* 275. Azor. *to.* 1. *lib.* 11. *cap.* 3. *quæſt.* 2. & alij relati à Diana *loco citato*, Salell. *loco citato num.* 97.

45 Quoad Blaſphemiam *Puttana di Dio*, in Suprema, & non fuit habita in totum pro

hæreticali, vt teſtatur Cardinalis Scaglia *in ſua praxi in tit. de Beſtemmiatori capit. 9.* Et habetur ex pluribus Decretis, nempe *ſub die 30. Martij. 1606. & 20. Iunij 1628.* in quo fuit latiùs dictum, Sanctum Officium non procedere pro hac ſola blaſphemia, cum talia verba poſſint intelligi de meretrice Deo conuerſa, Peyrin. *ad Conſtit. Pauli Quinti* 9. Lupus *d. par. 4. lib. 3. diff. 4.* Sed denunciationes debere recipi, & conſeruari ad effectum, vt ſi talis blaſphemans proferat aliquam aliam Blaſphemiam hæreticalem, poſſit pro vtraque puniri.

46 Cæterum inſtante ſæpius P. Vincentio de Pretis Sanctæ, & Vniuerſalis Inquiſitionis Commiſſario, vt qualificaretur, fuit qualificata tanquam hæreticalis, vt ex Decreto *die 14. Octobris* 1654.

Quæ qualificatio mihi non arriſit, quia non facilè immutandæ ſunt opiniones, quæ fuerunt longo tempore obſeruatæ in Sancto Officio, & præſertim in hac Suprema, &c. ne in Sacro Tribunali notetur Inconſtantia, quæ maximè eſt vitanda in Supremis Tribunalibus, vt videbimus in tractatu *de Inconſtantia iudiciali*, præſertim in hac materia, quia vt plurimùm proferentes Blaſphemiam, *Puttana di Dio*, illam proferunt quodam impio, ſed vſitato modo loquendi, abſque vlla intentione derogandi puritati Dei, vel ſaltem poſſunt intelligere de meretrice Deo conuerſa, vt docent Peyrinus *ad Conſtit.* Pauli Quinti 9. Lupus *d. par. 4. lib. 3. diff. 4*

Secùs autem eſſet (horret calamus ſcribere) quãdo impius quis diceret, S. Mariam Magdelanam fuiſſe Chriſti meretricem,

47 tunc enim talis Blaſphemiam hanc proferens diceretur hæreticaliter blaſphemare; Huic enim non poteſt dari interpretatio, de qua per Peyrinum, & Lupum *locis citat.*

48 Neque obſtat, quod dicit Carena, quod ſi Blaſphemia *Potta di Dio*, habeatur pro hæreticali, quod etiam voluit Riccius *in prax Blaſphemiæ criminis par. 3. reſolut. 45. num. 8.* licèt contrarium ſentiant relati à Barboſa *de poteſt. Epiſcopi par. 3. alleg. 51. num. 91.* non videt, quare etiam illa *Puttana, &c.* non ſit hæreticalis.

49 Quia *Potta di Dio* eſt Blaſphemia hæreticalis, ex quo tribuit Deo membrum fœmineum, & facit Deum fœminam, Bordonus *loco citato nu. 8. verſ. quarto: Puttana* verò *di Dio*, tribuit Deo quod poteſt eſſe iuxta intelligentiam ſupradictam.

Si verò hæc Blaſphemia proferatur erga Beatam Virginem, dicendo *Puttana della*

50 *Vergine Maria*, certè erit Blaſphemia hæreticalis, quia derogat puritati Beatiſſimæ Virginis, vt tenent Riccius *in praxi fori Eccleſiaſtici deciſ.* 671. Ricciull. *loco citato, & cap. 10. num. 27.* Carthar. *deciſ. 2. nu. 30.*

51 Quod verum eſt etiam, ſi quis dicat tantummodo, *Puttana della Vergine, della Madonna, di Noſtra Donna*, nam iſte erit Reus Blaſphemiæ hæreticalis, ſaltem vt ſubiiciatur foro Inquiſitoris, & ab eo poſſit interrogari, quia ex vſitato modo loquendi verba ſupradicta intelliguntur de Beatiſſima Virgine, Plot. *de Blaſphemia num. 13.* Lazar. *eod. tract. quæſt. 3. num. 38.* Bellochius *de Caſib. reſeruat. par. 2. quæſt. 12. num. 6. & ſeq.* Carena *loco cit. tit. 7. §. 8. n. 43.* Bordonus *in Tribun. cap. 26 num. 8.* Mazucchellus *de Caſib. reſeruat. diſp. 2. capit. 16. num. 32.*

52 An autem blaſphemia, *Potta della Vergine Maria*, ſit hæreticalis, videtur reſoluendum affirmatiuè ex doctrina Baldi *in l. Accuſationem 3. vol. C. qui accuſare non poſſunt*, qui dicit, quod iurare per membra pudibunda Chriſti, ſpecies hæreſis eſt, quod idem voluit Decian. extendens ad iurantes per membra pudenda Mariæ Virginis, vel Sanctorum *dicto lib. 6. cap. 2. num. 11.*

53 Cæterum dicendum eſt nullo modo huiuſmodi verba præſeferre blaſphemiam hæreticalem, ſed benè maximum conuicium contra Beatam Virginem Mariam, non enim ei attribuitur membrum, quod non habet, ſed turpiter nominatur, quo caſu licet blaſphemia ſit atrox, vt dicit Boer. *deciſ. 301.* Nihilominus non eſt cenſenda hæreticalis; non enim repugnat iis, quæ tenemur credere, nec fidei confeſſioni opponitur, Barboſ. *d. alleg. 51. nu. 91.* qui tamen fallitur in aliquibus blaſphemiis ab eo *allegatis*.

54 Maius dubium eſt, ſi dicatur *Potta di S. Pietro, Potta di S. Paolo*, vel alicuius alterius Sancti: Nam videtur par ratio militare in hac, quàm in ea, *Potta di Dio*, cum tribuatur Sanctis ſexus fœmineus, ideò videtur ſapere hæreſim.

Sed iudicio meo non eſt cenſenda hæreticalis, nam non militat eadem ratio, quæ militat in ea, *Potta di Dio*, quia in hac

55 non ſolùm tribuitur ſexus fœmineus Deo, ſed membrum, quod non habet, nec habere poteſt.

At in illa ſolùm tribuitur per modum conuicij membrum fœmineum alicui Sancto, quod reputatur blaſphemia atrox, ſed non hæreticalis, Caietan. *2. 2. quæſt. 13. art. 1.* Sanctarell. *de Blaſphem. cap. 2. dub. 2. num. 21. in fin.*

56 Blaſphemia hæreticalis erit dicere, *Dio Cornuto*, vt habetur *in Praxi* Cardinalis Scagliæ *cap. 9.* Traſiniera *de Denunciat. quæſt. 4. cap. 6. num. 5. verſ. Idem eſt ſi diceret.*

57 Idem cenſendum eſt, ſi quis diceret, *S. Gioſeffo Cornuto*, quia ex communi vſu loquendi, *Cornuto* dicitur ille, cuius vxor

eſt adultera, modo cum ſit de fide, Sacratiſſimam Virginem Mariam Sancti Ioſephi vxorem ſemper virginem fuiſſe, hæc blaſphemia tanquam reſultans contra puritatem Virginis erit hæreticalis.

58 Aduertendum tamen eſt, quod licet ex Decreto Pauli Quarti, confirmato per Conſtitutionem Clementis Octaui, 3. *Februarij* 1603. negantes virginitatem Beatæ Virginis, Sanctiſſimam Trinitatem, Diuinitatem Domini Noſtri Ieſu Chriſti, eius conceptionem de Spiritu Sancto, acerbiſſimam crucis mortem, debeant haberi pro Relapſis, ac etiam pro prima vice tradi brachio ſeculari: Decretum tamen, & Conſtitutio intelligenda ſunt, ſi aſſertiuè, & per modum propoſitionis, non autem blaſphemiæ proferantur, dummodò blaſphemans prædicta, interrogatus ſuper intentione, non fateatur credidiſſe, Beatam Virginem non fuiſſe virginem, vel alia ſupradicta myſteria noſtræ fidei vera non fuiſſe. Qui autem profert hæc verba, *Santo Diauolo*, non punitur in Sancto Officio, vt ex Decreto 7.*Septembris* 1605.

59 Præterea inter blaſphemas hæreticales connumerantur ij, qui conculcant, percutiunt, ſeu conſpurcant ſacras Imagines.

60 Licet enim blaſphemia conſiſtat propriè in verbis, & non in factis, Suarez *tom.*1. *de Religione tract.*3. *lib.*1. *cap.*4.*num.*4. *&* 5. Sanchez *dicto cap.*32.*num.*5.

61 A multis tamen Doctoribus huiuſmodi factum appellatur blaſphemia, Alphonſ. de Caſtro *de Iuſta Hæret.punit. lib.*1.*cap.*12. Cordub *in quæſtion. lib.*1.*quæſt.*17.§.15.*nu.*1. Bordon. *dicto cap.* 26. *num.*27. Menoch. *de Arbitrar. caſ.*376.*num.* 1. Traſmiera *de Denunciat.quæſt.*4. *cap.*6.*num.*4.*&* 13. Lazar. *de Blaſphem. quæſt.* 1. *num.* 32. Iulius Carthar. *deciſ.*2. *num.* 11.

Et non eſt dubium, quod tales ſacrilegi, & blaſphemi dicuntur præſumpti In-
62 conſtantes in fide, quia reddunt ſe vehementer ſuſpectos de hæreſi, Simanch. *de Cathol. tit.* 33. *num.* 18. Farinacc. *de Hæreſi quæſt.*178.*à num.*53. Zanard *in Summ.cap.*64. Carena 7.*par. tit.*7. §.7.*num.*38. Traſmier. *loco cit. in fin.* Bordon. *loco cit. num.* 22. Alberghin. *cap.*28. *num.*4. Souſa *in Aphoriſm. lib.*2. *cap.*42. *num.* 14. Carthar. *dicta deciſ.*2. *num.* 43. Franciſcus de Magiſtris *in Sylua Eccleſiaſtica to.*2. *lib.*2. *num.*16.

63 Cæterùm quia ſæpè ſæpiùs laici Iudices prætendunt de huiuſmodi delicto cognoſcere, videndum eſt, an huiuſmodi delictum verè cadat ſub eorum iuriſdictione.

In hac controuerſia tres inuenio Doctorum opiniones.

64 Prima eſt Marſilii *in l.ex Senatus Conſulto num.* 3. *ff. ad l. Corneliam, de Sicarijs*, quem ſequitur Boer. *deciſ.* 301. *num.* 18. & inter modernos Caball. *reſol.*91. *num.*8. dicentis ſpectare ad Iudicem laicum.

65 Plures adducunt rationes, ſed ad hanc vnam videntur reſtringi, quod cum delictum hoc debeat puniri pœna mortis, iuxta Text. *in l. vnic. C Nemini licere Signum Saluat.* & per ea, quæ latè proſequitur Carthar.*dicta deciſ.*2.*num.*18.

66 Sed cum hæc pœna non poſſit imponi à Iudice Eccleſiaſtico, *cap. in Archiepiſcop. de Raptor. cap. Clericus, cap. Sententiam ſanguinis, extr. ne Cleric. vel Monac.* Simanch. *de Cathol. tit.*33. *num.* 19.

67 Meritò tam horrendum crimen debet puniri à Iudice ſeculari, Caball. *dicta reſolut.*91. *num.*12.

68 Secunda ſententia eſt, Anchar. *in conſ.* 15.*prope fin.* Marſil. *in prax.* §.*Et quia nu.*25. Decian. *lib.*4. *cap.*26. *nu.*1.*&* 2. Simanchæ *dicto tit.* 33. *num.* 17. Farinacc. *in addit. ad quæſt.* 20. *num.* 68. dicentium eſſe mixti fori.

69 Ratio huius opinionis eſſe poteſt, quia cum hoc delictum ſecundùm aliquos ex ſui natura non ſit hæreticale, licet atrox, & grauiſſimum, Paulus Grinald. *de fortil. quæſt.* 10. *num.* 12. Torre-blanc. *de Magia lib.* 2. *cap.*8. *num.* 17. Vetitumque ſit tam à lege ciuili, quàm canonica, Abb. *in cap. Cum ſit generale num.* 1. *de foro compet.* Marta *de Iuriſdictione par.*2. *cap.*15. *num.*2.

70 Ideò ab vtroque Iudice puniri poteſt tanquam mixti fori, Nauarr. *in cap. Nouit num.*13. *de Iudic. not* 6. *num.* 40. Anſald. *de Iuriſdict. cap. vnic. Qualiter cauſæ mixti fori cognoſcantur.*

71 Tertia opinio eſt verior, & in practica ſeruanda, cognitionem huiuſmodi delicti ſpectare ad Iudicem fidei, ſiue Epiſcopum, ſiue Inquiſitorē priuatiuè ad Iudicem laicum, quam opinionem tenuit in indiuiduo Azeued.*ad leges Regias,lib.*1.*tit.*1.*leg* 3. vbi cum condemnatus fuiſſet quidam Granatenſis à Iudice ſeculari in pœnam capitis, eo quia percuſſerat Imaginem Beatæ Mariæ Virginis, interpoſita per Reum appellatione ad Conſilium Regium, idem Conſilium mandauit remitti percuſſorem ad Inquiſitores, & eius opinionem ſequitur *praxis Neapolit. cap.* 18. *num.* 12. Lazar. *de Blaſphem. quæſt.*6.*num.*14. P.Diana *par.*4. *tract.*7.*cap.*9. Carena *par.*2. *tit.*7.§.7.*num.*39. latè Carthar. *dicta deciſ.*2. *nu.*1. Bordon. *in Sacro Tribun. cap.*36.*nu.*23. Franciſcus de Magiſtris *loco cit. ſub num.*16. *verſ. Et quod.*

72 Ratio eſt in promptu, quia vel hoc eſt in ſe factū hæreticale, vt latè voluit Carthar. *loco cit. num.*37. *&* 38. vbi plura de cultu ſacrarum Imaginum, vel ſaltem ex tali facto oritur vehemens hæreſis ſuſpicio, vt voluere Alphonſus de Caſtro *de Iuſta*

Heret. punit. lib.1. cap.15. ad fin. Simanch. *dicto cap.33. & in Enchiridion. tit.10. num.1.* Muſcatell. *in prax. de crimine læſæ maieſtatis Diuinæ num. 22. & de Blaſphemia num. 36.* Azeued. *loco cit.* Souſa *in Aphoriſm. lib. 2. cap. 42. num.* 14. Seſſe *deciſ.448. num.* 19. Martin. del Rio *diſquiſ. Magic. lib.5. ſect.16. §.Sacerdotes,* P.Diana *d. reſolut.* 9. Carthar. Carena, & Bordon. *locis citatis*, Salelles *reg.139. num.109.*

73 Qui enim deturpat, dirumpit, conculcat, vel percutit Imagines Sacras, habet intellectum deprauatum, cum non poſſit moueri ab obiecto, quod non eſt tale, vt poſſit ad hoc allicere voluntatem, nec mouetur à ſeipſo ſecundùm carnem ſuam operante, quoniam humana natura ſimpliciter non habet ad huiuſmodi opera aliquam inclinationem; Conſequens eſt igitur, vt ab intellectu deprauato motam voluntatem credamus, itaut voluntas tale opus non voluiſſet, niſi intellectus illi vel bonum perſuaſiſſet, vel quamuis malum cognitum, peruerſa voluntas ei ſe applicauiſſet, vt benè ratiocinatur Alphonſ. de Caſtro, & Carthar. *locis citatis.*

74 Cum ergo ſimus in facto hæreticali, vel ſaltem continente vehementem ſuſpicionem hæreſis, non poteſt cadere ſub iuriſdictione Iudicis laici, obſtante Textu *in cap. Vt Inquiſitionis Officium, §. Prohibemus, de Hæreticis in 6.*

75 Secunda ratio eſt, quia huiuſmodi factum reputatur pro blaſphemia hæreticali, vt *ſupra* probauimus ex multis, quibus addo Riccium *in prax. Hæreſis reſolut. 433. ver. Imagines ſacras.*

Imò, vt habetur in litteris Simeonis Stilitæ *ad Imperatorem Iuſtinum regiſtr. in 7. Synodo a7. 1.* omnem blaſphemiam excedit impium hoc factum.

76 Atſi blaſphemiæ hæreticalis Epiſcopus, & Inquiſitor ſunt Iudices priuatiuè ad Iudicem ſecularem, vt omnes teſtantur Doctores, nemine excepto, quos refert Ceuall. *de cognit. per viam violentiæ qu.* 85. Anſald. *de Iuriſdict. par.4. tit.9. caſ.2. nu.87.* Sanchez *ad præcept. lib. 2. cap. 32. num. 37.* Bordon. *d. cap.26. num.33.*

Ità etiam erunt in hoc delicto Lazar. Bordon. Azeued. Prax. Neapolit. Carthar. & Carena *locis citatis*. Et Carena argumentatur à cognitione ſortilegii hæreticalis ad cognitionem huius delicti, Franciſcus de Magiſtris *loco citato, verſ. Tunc tertio*.

Neque obſtant, quæ pro prima opinione adducuntur, quia licet non ſoleant Iudices Eccleſiaſtici regulariter imponere

77 pœnam mortis huiuſmodi delinquentibus, imponunt tamen pœnas triremium, carceris, fuſtigationis, & alias arbitrarias, quæ videntur omnino æquales, & ſufficientes huic delicto, cum pœna blaſphemiarum etiam hæreticalium, ſiue facto, ſiue verbis committantur, hodie ſit arbitraria, quicquid fuerit de iure antiquo, vt benè probat Cartharius *dicta deciſ. 2. num.* 19.

78 Dixi *regulariter*, quia etiam à Iudicibus Eccleſiaſticis poteſt Sanctiſſimo conſulto extendi hæc pœna abitraria, vſque ad traditionem Rei Curiæ ſeculari, vt factum fuit cum ſimilibus effractoribus, & conſpurcatoribus ſacrarum Imaginum *de anno* 1623. in Ciuitate Bononiæ, *& de anno* 1635. in Ciuitate Ferrariæ, quod docent Azeued. Prax. Neapolit. P. Diana, & Carena *locis citatis*; addo Alberghin. *in Man. cap.28. num.6.* Souſa *in Aphoriſm. lib.2. cap.42. num.*16. Franciſcus de Magiſtris *loc. cit. num.* 17.

79 Non obſtat ratio ſecundæ opinionis, nempe quod percuſſio ſacrarum Imaginum non ſit factum hæreticale, quia Ghirland. & Torre-blanc. fundant eorum dictum *in cap. Canonici, §. fin. de offic. ordin. in 6*. Qui Textus nullam prorſus habet ſimilitudinem cum caſu, de quo agitur: Ibi enim Canonici non conculcabant Imagines ſacras, neque ad terram proijciebant ob aliquam irreuerentiam, vel illarum contemptum, ſed illud efficiebant ad incutiendum terrorem, & abhominationem, & odium in populo excitandum contra illum, propter cuius crimen imponebatur ceſſatio à Diuinis, vt bene conſiderant Alphonſus de Caſtro *d. cap. 15. ad fin.* & Carthar. *d. deciſ.2. num.47.*

80 Et propterea opinionem Ghirlandi eſſe communiter reprobatam, dicit Martin. del Rio *di?o tract. lib.5. ſect.16. verſ. Sacerdotes, in fine.*

81 Neque obſtat prætenſa aliquorum Tribunalium poſſeſſio puniendi huiuſmodi delinquentes, quia data eorum incapacitate, quæ clara eſt ſaltem reſpectu ſuſpicionis hæreſis, quæ oritur ex huiuſmodi delicto, poſſeſſio ſuffragari non poteſt, Abb. *in cap. Quanto num.2. de conſuet.* Rota *deciſ. 10. de conſuetud. in antiquis*, latè Sperell. *deciſ.37. num.33. & ſeq. & deciſ.181. à nu. 22.* & Iudices ſeculares in hoc delicto procedere de facto, non de iure dicit P. Bordon. *d. cap.26. qu.14. num.24.*

82 Et hæc opinio eò magis infeliciſſimis noſtris temporibus locum habere debet, quibus oblita hæreſis Iconomacorum, renouata fuit à Nouatoribus; & propterea cum *de anno* 1625. *ſub die* 20. *Nouembris*, fuiſſet in Suprema &c. coram fel. record. Vrbano Octauo diſputatum hoc dubium; reſolutum fuit, cognitionem, & punitionem delicti percuſſionis ſacrarum Imaginum ſpectare ad Epiſcopum, ſiue Inquiſitorem priuatiuè ad Iudices laicos.

Hinc *de anno* 1650. *die* 3. *Nouembris*, remiſſa fuit à Collaterali Conſilio Neapo-
83 litano ad Iudices fidei cauſa Franciſci Starace, qui fuerat inquiſitus in magna Curia Vicariæ de laceratione, & conſpurcatione ſacrarum Imaginum, vnacum corpore delicti, nempe Imagine lacerata.

Sed de Iudæis conſpurcantibus, percutientibus, conculcantibus, ſiue frangentibus Imagines ſacras, & alias hæreticaliter blaſphemantibus maior eſt difficultas: Nam Anchar. *conſ.* 15. tenet, puniendos eſſe à Iudice ſeculari, quia cum Iudæi ſint
84 extra Eccleſiam, non poſſunt puniri à Iudice Eccleſiaſtico, & hanc opinionem pluribus comprobat rationibus Hieronymus Belluga *inter Conſilia* Soccini iunioris *conſ.* 119. *vol.* 4. Eandem tenet Guido Papa *quæſt.* 63. Alex. *conſ.* 233. *vol.* 6. *& conſ.* 99. *num.* 12. *eodem vol.* Clar. §. *Blaſphem. nu.* 6. Aretin. *conſil.* 157. Decian. *lib.* 5. *cap.* 27. *num.* 2. *in fin.* Anan. *in rubr. de Iudæis col.* 2. *in fin.* Io: Andr. *in Clement.* 1. *de teſtibus, & in Clement. vnic. de Iudæis*, Oldrad. *conſ.* 136. Anan. *in cap. Poſtulati, de Iudæis*, Squillacen. *de fide Cathol. cap.* 46. Ponizinibius *de Lamijs quæſt.* 15. *num.* 81. quos omnes refert Surd. *conſ.* 498. *num.* 8. addo Anſald. *de Iuriſdict. par.* 4. *cap.* 2. *num.* 103. Suarez *recept. ſent. nu.* 209. *ver. Iudæi*, Lazar. *de Blaſphem. qu.* 6. *num.* 5. qui ex mente Maſſinij *l.* 1. *C. de eden. num.* 98. dicit, Iudæos eſſe de foro ſeculari, nec Conſtitutionibus Eccleſiaſticis, & diſpoſitionibus peccati rationem habentibus adſtringi, Sanctarell. *de Blaſphem. cap.* 8. *dub.* 2. *num.* 5.

Cæterum dicendum eſt, Iudæos blaſphemos ſiue verbo, ſiue facto poſſe puni-
85 ri, etiam inſpecto iure communi à Iudice Eccleſiaſtico, vt voluit Bald. *conſ.* 100. *nu.* 1. *vol.* 2. & priùs *conſil.* 313. *num.* 5. *lib.* 1. per Text. *in cap. Poſtulati, de Iudæis*, Ancharan. *dicto conſ.* 15. *aliàs* 14. *in fin.* Calderin. *conſ.* 2. *de Iudæis*, plures alios adducit Burſattus *conſ.* 90. *num.* 1. quos adducit Ricciull. *de iur. perſonar. lib.* 2. *cap.* 52. *nu.* 6. *verſ. Quibus*, Carena *par.* 2. *tit.* 14. *num.* 7. Bordon. *in Tribunal. cap.* 25. *num.* 9.

86 Dixi *de iure communi*, quia de iure nouo, iuxta Conſtitutionem Gregorij Decimitertij *Antiqua Iudæorum perfidia*, certum eſt poſſe puniri ab Inquiſitore, tanquam vilipendentes fidem Chriſtianam, & Catholicam Religionem, vt latè tuetur Carena *d. tit.* 14. §. 9. *&* §. 16. *num.* 35.

87 Et iſto caſu, & aliis in Bulla comprehenſis, poſſunt puniri ab Inquiſitoribus priuatiuè quoad Iudices laicos, vt tuetur latiſſimè Carena *d. tit.* 14. *num.* 38. quem ſequitur Bordon. *dicto cap.* 25. *quæſt.* 7. *num.* 19.

88 Et mei Aſſeſſoratus tempore fuit punitus ab Inquiſitore Mutinen. Iudęus priuatiuè quoad Iudicem laicum, qui in Terra Spilimberti conſpurcauerat Imaginem Beatiſſimæ Virginis Mariæ, quæ reperiebatur depicta in quadam domo à Iudæis conducta.

89 Et hanc credo veriſſimam opinionem, quia certum eſt, delictum in opprobrium fidei commiſſum, eſſe merè Eccleſiaſticum, & propterea ſubdi iudicio Inquiſitorum tuetur, vt Carena *loco citato* §. 9. *num.* 22.

90 Quod intellige, quando verè conſtat, delictum eſſe commiſſum in opprobrium fidei, vtputa, ſi animo ſedato Iudæus Imagines conſpurcaſſet; ſi autem ludendo ira percitus vulneraret, vel frangeret aliquam ſacram Imaginem, crederem eſſe locum præuentioni, tanquam in delicto mixti fori, animus enim, & intentio delictum diſtinguunt.

Non obſtat, quod percuſſio Imaginum ſit ex ſe factum hæreticale, & ideò ob hoc factum etiam Iudæi poſſunt ſubdi fo-
91 ro Eccleſiaſtico priuatiuè ad Iudicem laicum, quia hæc concluſio poteſt habere locum in Chriſtianis, non autem in Iudæis, apud quos tale non poteſt dici factum hæreticale, niſi adſit illa qualitas fidei contemptus, quæ requiritur, vt ſubdatur Iudæus iudicio Inquiſitorum, vt patet in Conſtitutione Gregorij Decimitertij *caſu* 9. & propterea Sacra Congregatio non permittit, quod Inquiſitores procedant contra Iudæos carnaliter ſe commiſcentes cum Chriſtiana, vt fuit reſolutum *die* 4. *Auguſti* 1610. 18. *Ianuarij* 1617. 11. *Iunij* 1621., *&* 10. *Ianuarij* 1623.

Quando copula, ſeu commixtio carnalis non eſt facta in contemptum fidei, Carena *d. tit.* 14. §. 3. *in fin.* Fermoſinus *in quæſt. pro Sancto Officio par.* 3. *quæſt.* 1. *num.* 4. *& ſequ.*

92 Licet tamen Iudæus habens copulam carnalem cum Chriſtiana non puniatur ab Inquiſitore, punitur tamen ab Ordinario, vt contra Surd. *conſ.* 497. latè tuetur Muta relat. à Carena *d. tit.* 14. §. 3. & poſt eum Ciarlinus *cap.* 42. *num.* 53. *vſque ad* 71. & reſoluit Suprema, &c. *die* 11. *Iunij* 1621.

93 Benè ſcio, quandoque Epiſcopum, & Inquiſitorem proceſſiſſe aduerſus Iudæos talia perpetrantes, vt ex Decreto 11. *Iulij* 1618.

94 Et licet poſſit eſſe aliqua dubitatio, an de iure ſit impoſita aliqua pœna contra Iudæos, tale facinus perpetrantes, de quo latè Cyriacus *controuerſ. cap.* 432. *per totam*: Nam quod ſpectat ad ius canonicum, Text. *in cap. In nonnullis, de Iudæis*, licet commixtionem Iudæi cum Chriſtiana in narratiua vocet damnatæ commixtionis exceſſum,

excesſum, in diſpoſitiua tamen restringit ſe ad prohibitionem, ne Iudæi eundem habitum deferant, quod Christiani, itaut ab illis non distinguantur, & ne illudant Paſſioni Domini Nostri Ieſu Christi, & ob id in diebus Paſſionis in publicum non prodant, nec veſtibus ornatioribus induantur.

95 Textus verò *in cap. In Archiepiſcopatu, de Raptoribus*, loquitur de Iudæis rapientibus mulieres, & pueros Christianos, ac illis abutentibus.

96 Quouero ad ius ciuile attinet Text. *in l. Nequis, C. de Iudæis, & Cælicolis*, loquitur de Iudæis matrimonium contrahentibus cum Christiana, & è conuerſo.

Attamen ex Constitutione Pauli Quarti *la* 3. in Bullario §. 7. prohibetur, ne Iudæi cum Christianis ludant, comedant,
97 ſeu familiaritatem, aut conuerſationem habere præſumant, quæ constitutio licet loquatur de Iudæis in Vrbe, & Statu Eccleſiaſtico degentibus, nihilominus Beatus Pius Quintus *alia ſua Constitutione edita die* 19. *Aprilis* 1556. *la* 6. *in ordine*, ad commorantes in toto Orbe Terrarum extendit, Ciarlin. *d. controuerſ.* 42. *num.* 62. & 63.

98 Nulla tamen maior familiaritas, & conuerſatio, quàm actus venereus dici poteſt, mutui enim amoris ſymbolum, refert Iodocus *in Praxi cap.* 96. *num.* 28. vbi appellat hanc conuerſationem vitium penè ſodomiticum, quem ſequitur Ciarlin. *loco citato*.

99 Cæterum hoc priùs statutum fuerat in Concilio Viennenſi ſub Clemente Quarto à Cardinali Fr. Guido tit. S. Laurentij in Lucina eiuſdem Clementis, & Sanctæ Sedis Apostolicæ Legato, collecto Viennæ *anno* 1267. 6. *Idus Martij*.

100 In *capite* enim *decimoſeptimo* eiuſdem Concilij habentur hæc verba:

Si quis verò Iudæus cum aliqua Christiana fornicationis vitium deprehenſus fuerit commiſiſſe, quoad vſque decem minas argentei ad minùs, pro emendatione ſoluerit, districto carceri mancipetur, & mulier Christiana, quæ tàm damnatum coitum elegerit per Ciuitatem fustigata, de ipſa Ciuitate, ſine ſpe redeundi, penitùs expellatur.

101 In *capite* verò 18. & 19. poſt alia statuta contra Iudæos, ſubiungit:

Præcipimus autem Epiſcopis, vt ad hæc omnia obſeruanda in ſingulis articulis Iudæos per abstractionem communionis Christianæ compellant: Ipſoſque quoque Principes, ac Iudices eorum districtius admonemus, ne Iudæis statuta nostra obſeruare nolentibus, protectionis, ſiue defenſionis fauorem impendant; ſed ſi aliqua eis à Prælatis Eccleſiaſticis iniungantur, ea fideliter exequantur, alioquin introitum Eccleſiæ, & Diuinorum Officiorum ſibi nouerint interdicen.

102 Licet enim Iudæi ſint ſub protectione Imperatoris, & Papæ, Leizier. *in tract. de Primogen. quæſt.* 16. *num.* 16. *lib.* 1. Pariſius *conſ.* 2. *num.* 12. *vol.* 4. Roland. à Valle *conſ.* 25. *nu.* 11. *vol.* 3. Beccius *conſ.* 84. *per tot. lib.* 1. Et de protectione Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Fagnanus *in cap. Inter alia num.* 62. *de Immunit. Eccleſ.*

103 Et poſſint in protectione recipi à Principibus, vt latè diſſerit Mager. *de Aduocatia armata cap.* 8. *à num.* 220. *per multos*, vbi ad partes quæſtionem hanc more ſuo eruditè examinat.

104 Id tamen intelligi debet, ne contra fidem Christianam ipſis ſuffragia, & patrocinia præstentur, ſed tantummodo, ſi in nudam protectionem, quæ cum fide nihil participat, recipiantur, Mager. *loco cit. num.* 286. *verſ. Non obstat*, vbi dicit, ità intelligendum eſſe Concilium Toletanum 4. *cap.* 7. vbi habetur, quod à Christi Corpore dignus ſit ſeparari, qui inimicis Christi efficitur patronus.

105 Et propterea, *vt aliàs dixi*, nulli ſunt ſaluiconductus, quos concedunt, & protectio, quam habent nonnulli Principes Italiæ de Luſitanis Iudaizantibus, ne ſcilicet poſſint puniri ab Inquiſitoribus ratione Apostaſiæ à fide: Etenim, ſi puri Iudæi committentes contra fidem Christianam poſſunt puniri ab Inquiſitoribus, multo magis poterunt puniri Christiani ad ſectam Iudæorum tranſeuntes.

106 Præterea Iudæi, qui retinent puellas, vel pueros Christianos ad eorum ſeruitia, illiſque prohibent, ne accedant ad audiendam Miſſam, puniuntur ab Inquiſitore priuatiuè ad Iudicem laicum: De anno enim 1598. 14. *Ianuarij*, huiuſmodi cauſa auocata fuit à Iudice ſeculari.

107 Puniuntur etiam Iudæi ab Inquiſitore, ſi arma deferant Algerium, vt fuit reſolutum *die* 29. *Ianuarij* 1598.

108 Puniuntur quoque ſi transferant cum pompa, & luminaribus Arcam de vna domo in aliam ab Inquiſitore, vt fuit reſolutum *in vna Piſana* 21. *Decembris* 1600.

109 Poſſunt etiam puniri ab Inquiſitore ſi construant nouas Synagogas abſque licentia Sedis Apostolicæ, vt fuit reſolutum *die* 20. *Octobris* 1601. & 25. *Septembris* 1608.

Certum eſt enim, Iudæos nouas Synagogas construere non poſſe, *cap. Iudæis de Ciuitate, & cap. Conſuluit de Iudæis*, Ricciull. *de iur. perſonar. lib.* 2. *cap.* 39. *nu.* 5. vbi etiam, quod non licet Christianis vendere Iudæis calcem, lapides, ligna, & alia cæmenta, vt ex illis construatur Synagoga, Azor. *to.* 1. *lib.* 8. *cap.* 22. *qu.* 5.

110 Imò vt nec veteres reficiantur, Azor. *loco cit.* Ricciull. *loco cit. num.* 5.

111 Poſſunt tamen Iudæi veteres Synago-

gas reficere, ſed reſtaurando, non facere pretioſiores, Abb. *dicto cap. Conſuluit, de Iudæis*, Barbat. *conſ.* 1. *num.* 14. *col.* 18. *in fin. lib.* 1.

112 Et propterea fuit denegata licentia Iudæis Germanis Mantuæ commorantibus extruendi alio in loco Synagogam combuſtam, ſed fuit dictum vt illam eodem in loco reſtaurarent, *die* 2. *Septembris* 1610. *&* 21. *Aprilis* 1611.

Eiſdem Iudæis fuit denegata licentia conſtruendi nouam Synagogam in Terra Rodoleſchi, 18. *Maij* 1623.

Et Iudæis Anconæ fuit denegata licentia ædificandi domunculam in eorum cœmeterio, 8. *Auguſti* 1613.

113 Puniuntur etiam Iudæi ab Inquiſitore, qui curant à pueris Chriſtianis in die Sabathi ſibi ignem accendi, vt ex Decreto 14. *Februarij* 1606. licet quando de his ſunt denunciati in Sancto Officio vidi pluries remiſſas huiuſmodi cauſas ad Emin. Vrbis Vicarium.

114 Fuerunt etiam puniti acriter ab Inquiſitore Iudæi, qui infantem Chriſtianum circumciderunt, 11. *Martij* 1607.

Puniuntur etiam ab Inquiſitoribus Iudæi, qui in macellis Chriſtianorum cum ſuis ſuperſtitionibus, & obſeruationibus animalia occidunt, 8. *Iulij* 1615.

115 Similiter fuerunt puniti Iudæi ab Inquiſitore, qui procurauerunt liberationem cuiuſdam Turcæ, vt iudaizaret, 22. *Nouembris* 1617.

116 Cum autem examinantur Iudæi in Sancto Officio, coguntur ſubſcribere ſuum examen, licet examinentur in die Sabathi; ſcriptum fuit Inquiſitori Alexandriæ, 30. *Octobris* 1593.

Plura etiam denegantur Iudæis à Suprema, & Vniuerſali Inquiſitione.

117 Et primò, quod poſſint vti opera Nutricum Chriſtianarum etiam extra Ghettum, *die* 15. *Martij* 1612. *&* 17. *Maij eodem anno*.

Nec Principes ſeculares huiuſmodi Priuilegium Iudæis concedere poſſunt, vt fuit reſolutũ in Suprema, *die* 1. *Iunij* 1591.

Imò nec Epiſcopum poſſe in hoc caſu diſpenſare, tuetur Abb. *in cap. Ad hæc in fine, de Iudæis*, & ibi Cardinalis Anan. & alij relati à Sanchez *lib.* 2. *cap.* 31. *num.* 27.

Et propterea monitus fuit quidam Nuncius Apoſtolicus, qui ſibi, & Ordinarijs reſeruauerat facultatem concedendi licentias tenendi Nutrices Chriſtianas, ac vtendi ſeruitute Chriſtianorum, & ei iniunctum fuit, vt reuocaret huiuſmodi reſeruationem, prout reuocauit, vt apparet ex Decreto 21. *Maij* 1592. & ex litteris Nuncij 4. *Aprilis* 1592.

Si ergo retinuerint Nutrices Chriſtianas, vel vſi fuerint opera Chriſtianorum, puniuntur tàm Iudæi, quàm Chriſtiani talia perpetrantes ab Inquiſitoribus, vt ex Decreto *ſub die* 12. *Octobris* 1627.

Et cum quidam Dux conceſſiſſet Priuilegium Iudæis in ſuo Statu commorantibus, vt poſſent habere ſeruas Chriſtianas, dummodo non eſſent minores quadragintaquinque annis: Sanctiſſimus, mandauit Epiſcopo, & Inquiſitori, vt non obſtante dicto Priuilegio, procederet contra Iudæos, & Chriſtianos delinquentes, vt ex Decreto *die* 21. *Ianuarij* 1621.

Poſſunt tamen Inquiſitores, & Ordinarij tolerare Iudæis ea, quæ tolerantur in Vrbe, ſed nihil eis concedere expreſsè *die* 4. *Ianuarij* 1620.

Et cum alius Dux *de anno* 1648. conceſſerit multa priuilegia Iudæis, inter quæ:

Primò, quod poſsent vti opera Chriſtianorum, & Nutricum Chriſtianarum.

Secundò, quod qui haberent rem carnalem cum muliere Chriſtiana, deberent puniri à Iudice ab eo deputato.

Tertiò, quod Medici Hebræi poſsent mederi Chriſtianis, & ſumere lauream Doctoratus.

Quartò, quod nullus filius Hebræorum poſsit baptizari, niſi excedat ætatem annorum treſdecim; & dum morabitur in domo Cathecumenorum, poſſit à parentibus Hebræis viſitari, & cum eis communicare; & quod baptizati non poſſint petere legitimam à parentibus Iudæis.

Quintò, quod baptizati non poſſint teſtificari in cauſis Hebræorum.

Sextò, quod poſſint conuerſari in toto eius Statu, abſq; eo, quod deferant aliquod ſignum diſcretiuum à Chriſtianis.

Septimò, quod poſſint ſibi conſtruere nouam Synagogam.

Octauò, quod non poſſint moleſtari etiam quod alibi vixerint vti Chriſtiani.

118 Hæc omnia Priuilegia, tanquam contra Sacros Canones, & Sacroſancta Concilia à ſanctæ memoriæ Innocentio Decimo reuocata, abolita, & cancellata fuerunt, *ſub die* 20. *Iunij* 1652.

119 Secundò, licentia medendi Chriſtianos, 14. *Maij* 1615. licet quandoque fuerit conceſſa Catholicis commorantibus in Partibus Infidelium, vbi non erat Medicus Chriſtianus, *ſub die* 3. *Decembris* 1619.

120 Et in Partibus fidelium fuit conceſsa medendi vnacum Medico, ſiue Chirurgo Chriſtiano, 10. *Auguſti* 1628.

121 Facit Textus *in cap. Nullus eorum* 28. *quæſt.* 9. vbi dicitur, quod nullus eorum, qui ſacri ſunt Ordinis, vel laicus aliquem Iudæorum in infirmitatibus ſuis vocet, aut medicinam ab eo percipiat, etſi laicus eſt excommunicetur.

122 Et ideo recipere medicinam à Iudæo

eſt peccatum mortale, niſi excuſaret qualitas temporis, vtputa, peſtis, in quo deficerent Medici Chriſtiani, vel eius eminens ſcientia, Felin. *in cap.* 1. *Extra de Iudæis*, Mager. *d. cap.* 8. *num.* 226. vbi refert exempla de infauſto ſucceſsu Principum, qui medicinas à Iudæis receperunt.

123 Tertiò, Arcentur à ſuſcipienda laurea Doctoratus, ideò ſcriptum fuit Nuntio Florentiæ commoranti, vt ageret cum Magno Duce Etruriæ, qui prouideret, ne in Vniuerſitate Piſarum gradus Doctoratus conferretur Iudæis, *die* 16. *Septembris* 1621.

124 Licet in Curia à nonnullis Vicesgerentibus Eminentiſſimi Vicarij in Vrbe fuerit data licentia quibuſdam Hebræis, vt poſsent lauream Doctoratus accipere in Sapientia Romana: Vnus tamen ex eis acriter fuit reprehenſus à ſanctæ memoriæ Innocentio Decimo, Me exiſtente Aſseſſore.

125 Quartò, Prohibentur addiſcere litteras Latinas, vel alias artes à Chriſtianis, 8. *Nouembris* 1618. Nec è conuersò Chriſtiani à Iudæis 25. *Iunij* 1620. Chriſtiani tamen docentes Hebræos puniuntur ab Ordinario, 10. *Februarij* 1596.

126 Quintò, Non poſsunt apponere in ſuis ſepulchris Epitaphia, & poſita amouentur, 8. *Octobris* 1625. Et petentes in eorum ſepulchris poſse nomina, & cognomina, ac patriam defunctorum affigere, non obtinent, 23. *Octobris* 1625.

127 Sextò, Licet à Card. Camerario plura Priuilegia obtinuerint, nempè medendi Chriſtianis, & poſse eiſdem Chriſtianis vti pro ſuis commoditatibus, & neceſſitatibus, fuerunt tamen huiuſmodi Priuilegia reuocata à Summis Pontificibus, & fuit ſcriptum Inquiſitoribus, vt non obſtantibus dictis Priuilegijs contra eos procedant *die* 9. *Ianuarij* 1593. & pluries meo tempore.

128 Septimò, Quamuis de Iure communi poſſint acquirere, & poſſidere ſtabilia, vt *ex cap. Iudæi, il ſecondo, & ex cap. Multorum de Iudæis, ex cap. Quanto de vſuris, & cap. de Terris de Decimis*, apparet *& ibi* Doctores Innocent. *in cap. Quod ſuper, num.* 4. *de Voto*, cum alijs per Ricciull. *de Iure Perſonarum, lib.* 2. *cap.* 50. *nu.* 1. Theodor. *de Iure, & ſtatu Iudæor. in Repub. Chriſtiana, cap.* 4. *pag.* 69. *in fine*.

129 In Statu tamen Eccleſiaſtico, nec domos, nec agros, nec alia ſtabilia acquirere poſſunt, vt Statutum fuit à Paulo Quarto, *ſua Conſtitutione, Cùm nimis abſurdum*, 3. *in ordine*, quæ Conſtitutio confirmata fuit ab alijs Summis Pontificibus, & præſertim à Clemente Octauo, *ſua Conſtitutione* 19. *Cæca*, de quibus Rota *in Romana, ſeu Nepeſina Saluiani, Ven.* 27. *Iunij* 1664. *coram bon. mem. Veroſpio, quæ eſt deciſio* 225. *par.* 14. *recent.* vbi quod non ſolum iis eſt interdicta poſſeſſio iure dominij, ſed etiam eſt interdicta poſſeſſio ratione pignoris, vel ſimplex detentio bonorum immobilium, ex quibus fructus poſſent deduci.

130 Octauò, Iudæi arcentur ab omnibus publicis officiis, vt *in cap. Ex ſpeciali de Iudæis, & Saracenis*, & ſtatutum fuit in Concilio Auernen. *Can.* 8. & in Concilio Toletano 3. ſub Pelagio Papa Secundo, *Can.* 14. *regiſtr. in cap. Cum ſit,* 16. *de Iudæis*, & in Concilio Lateranen. *primo, cap.* 8. vbi quod nec Iudices, nec Tellonarij eſse poſsunt

131 Et propterea in Sacra Congregatione ſæpiùs fuit reſolutum, non poſſe Iudæos conducere Gabbellas, & redditus Principum ſecularium, & ab ea moniti fuerunt Duces N. N., qui ſuos redditus Iudæis locabant, obſtante Textu, *in cap. Ex ſpeciali de Iudæis, & in l. Ex hac valitura, cap. de Iudæis*, Azor. *tom.* 1. *lib.* 8. *cap.* 22. *qu.* 10. Ricciull. *d. tract. lib.* 2. *cap.* 22. *num.* 10.

132 Et quamuis *in d. cap. Ex ſpeciali* dicatur, quod ſi fortè Rex Portugalliæ redditus ſuos Iudæis vendiderit, vel Paganus, Chriſtianum tunc deputet de grauaminibus inferendis Clericis, & Eccleſijs non ſuſpectum, per quem Iudæi, ſiue Saraceni, ſine Chriſtianorum iniuria iura regalia conſequantur.

133 Ex quo inferunt Doctores, quod Iudæis poſſunt vendi, ſeu locari redditus Principis, dummodò præficiatur ab eodem Principe, & non à Iudæo Chriſtianus, qui redditus colligat, Abb. Butrius, Felin. Ioannes Andreæ, Hoſtienſis, & alij *in d. cap. Ex ſpeciali*.

134 Nihilominùs Sacra Congregatio non probauit Canoniſtarum illationem, quia Summus Pontifex eo caſu proceſſit per viam gratiæ ſpecialis Priuilegij, ſiue diſpenſationis, ideò non poteſt trahi in conſequentiam, vt in ſimili *per Text. in l. Generaliter, §. fin. ff. de Decur.* dixit Azor. *in Summa de Iudæis, & Cælicol. num.* 1. *verſic. Grauantur in eo*, Crotus *in Rubr. de Iuſtitia, & Iure, num.* 12. quem allegat Ricciull. *cap.* 22. *num.* 2.

135 Præſertim quia Rex vectigalia, & redditus Regios iam vendiderat vt patet *ex Textu*, & ideò Pontifex tolerauit in illo caſu particulari, vt benè Hoſtien. *in dicto cap. ex Speciali, in ver. Vendiderit*, ex quo Rex ſuæ culpæ veniam petijt, vt dicit Anton. de Butr. *in d. cap. num* 1. *verſ. In prima*, & ſic non eſt præſumendum, quod Papa legem, ſiue Canonem ſtatuere voluerit, cum non apparet derogaſse Concilii Generali Lateranen. de quo *in cap. Cum ſit, eod. tit. de Iudæis*, prout neceſſarium erat, vt latè probat Garzias *de Beneſ. par.* 4. *c.* 5. *n.* 37.

136 Coguntur etiam à Sancto Officio, ſicuti ab Ordinario Iudæi ad ſubminiſtranda alimenta, & expenſas filiis Neophytis ad Fidem conuerſis, vt decretum fuit *ſua die 3. Iulij 1613.*

Sed redeundo ad præſumptos in fide Inconſtantes ob prolatas blaſphemias hæreticales, videndum eſt pro Coronide, quomodò contra illos in Sancto Officio procedatur.

Et licet per Decretum in Suprema, &c. emanatum *die 10. Iulij* 1555. contra prædictos non ſit deueniendum ad capturam, ſed per citationem vocandi ſint ad Sanctum Officium.

137 Nihilominus hodie dictum Decretum non ſeruatur indiſtinctè, ſed reſidet in arbitrio Inquiſitorum, vel per viam citationis procedere, vel ad capturam deuenire, ſi adſint ſufficientia indicia.

138 Sed ſi tractetur de Perſonis qualificatis, nobilibus, vel alias in dignitate conſtitutis, ſiue ſecularibus, ſiue Eccleſiaſticis, non debent Inquiſitores procedere ad capturam, niſi Conſulta Sacra Congregatione, quæ penſata grauitate blaſphemiarum, & qualitate perſonarum mandat, vel vocari, vel carcerari.

139 Quouerò ad pœnam, licèt contra Blaſphemos variæ à legibus Imperialibus, & Sacris Canonibus latæ ſint pœnæ, vt videre eſt penès Cartharium *deciſ.2. à n.2.* & habeamus Conſtitutiones Iulij Tertij, & B. Pij Quinti in hac materia, de quibus per Lotther. *de re benefic. tom.2. lib.3. quæſt.28. num.110. & 112.*

140 Nihilominus huiuſmodi leges, Canones, & Conſtitutiones non ſunt in vſu in Sancto Officio, vt in ſpecie notant Azor. *to.1.lib.9. cap.28. dub.6.* Sayr. *in Claui, lib.6. cap.13. num. 18.* Sanctarell. *de Blaſphemis, cap.6. dub. vnic. num.7.*

141 Sed omnes pœnæ contra Blaſphemos ſunt arbitrariæ, Clar. §. *Blaſphemia, verſ. Sed quæro*, cum alijs per Sanctarell. *loco citato*, Carthar. *d. deciſ. num.19.* vbi quod pœna poteſt extendi vſque ad mortem, ſed non in foro Eccleſiaſtico.

142 Arbitrium autem regulatur à qualitate Blaſphemiarum, & Perſonarum.

Nam quandoque viles Perſonæ fuſtigantur, ſi ſint blaſphemiæ atrociores, damnantur ad Triremes, vel ad carceres per longum tempus, quandoque damnantur ad permanendum præ foribus Eccleſiæ cum candela accenſa in manibus, & multotiès ori baculo appoſito, vulgò *mordacchia*, iuxta diſpoſitionem Textus *in cap.2. de Maledicis*; & hæc pœna magis exemplaris eſt, quàm inflictio publicæ torturæ, vt fuit dictum in Sacra Congregatione *die 15. Ianuarij* 1599.

143 Et vbi hæc pœna infligitur Iudæis blaſphemis, apponuntur præ foribus Synagogæ, non Eccleſiæ, vel in Platea, vt ex Decreto *ſub die 16. Decembris* 1605.

144 Non mulctantur tamen hac pœna viri nobiles, nec Clerici, benè Carena *par.2. tit. 7. §. 17. num. 28. & 29.* Sanctarell. *loco cit. num.4.* ibi, *Quod vir nobilis poteſt ſe redimere eleemoſynis à pœna, quæ ſibi dedecori eſſet*; & ità obſeruatur in Suprema, &c. quando tractatur de Blaſphemis.

145 Et vidi in Decretis Supremæ, &c. *de anno* 1557. *die 14. Ianuarij* fuiſſe quendam Blaſphemum, qui percuſſerat, euaginato gladio, Imaginem Crucifixi, & Beatiſſimæ Virginis, & impias blaſphemias protulerat, punitum pœna valdè exemplari, nempè, vt perforata lingua fuſtigaretur, & retineretur cùm lingua ſic perforata quinque diebus feſtiuis ſemel præ foribus Eccleſiæ Sanctæ Mariæ ſuper Mineruam, Sancti Laurentij in Damaſo, Sanctæ Mariæ de Pace, Sanctorum Apoſtolorum, & Sancti Auguſtini, demùm tranſmitteretur ad Triremes in perpetuum.

De pœnis autem Blaſphemorum videndus eſt P. Diana *par.4. tract.7. reſol.8.* Franciſcus de Magiſtris *loco citando à n.22. cum ſequentibus*.

146 Blaſphemis verò cõſuetudinariis maior ſolet irrogari pœna, quæ ferè ſemper eſt Triremium, per quinquennium, & per decennium, & non per triennium, vt malè Carena *d. tit.7.* §. 14.

147 Quis autem dicatur Blaſphemus conſuetudinarius non caret difficultate; quamuis enim in aliis delictis ex bino actu inducatur conſuetudo delinquendi, Gloſs. *in cap. Ita nos, 25. quæſt.2.* Bald. *l.3. C. de Epiſcopali audientia*, Grammat. *deciſ. 48. num.3.* Cepoll. *in Auth. Sed nouo iure, n.91. C. de Seruis fugitiuis*, Cephal. *conſ.28. numero 32.* Franciſc. de Magiſtris *in ſua Sylua Eccleſiaſtica, tom.2. lib.2. cap.18. ſub nu.8. verſ. Et quiſnam*.

148 Nam quod bis fit, frequenter dicitur fieri, *Auth. de Defenſ. Ciuit. ad finem, collat.3. cap. Monaſteria, de vita, & honeſtate Cleric.* & ibi Abbas *num. 5.* Maſcard. *de probat. concluſ. 424. num. 16.*

149 Ideo Energumeni, & laborantes morbo caduco, ſi frequenter cadant, non poſſunt, neque ordinari, neque in ordine miniſtrare, *cap. Communiter, diſtinct. 33.* & ibi Acunha.

150 Frequenter autem dicuntur cadere, ſi bis cadant iuxta Gloſſam *in dicto capit. Monaſteria*.

151 Pariter Clericus, qui vitium nefandum exercet, debet deponi, *cap. Clerici de vita, & honeſtate Cleric.* & dicitur exercere, ſi bis illud commiſerit, iuxta dicta *in dicto cap. Monaſteria*.

152 Quamuis in terminis Bullæ Beati Pij Quinti 72. *in ordine to.* 2. Bullar. ſufficere vnicum actum voluit Scholiaſtes Cherub. ad *d. Conſtit. ver. Negatiuam*, ibi, *ſed contraria ſententia.* Ex Textu *in* §. *Cum lex Iulia, de Adult. Inſtit. de publ. Iud.* cuius opinionis fuit Farinacc. *quæſt.* 148. *num.* 30. qui appellat communem.

153 Nihilominus, vt quis dicatur Blaſphemus conſuetudinarius, non ſufficit, quod bis blaſphemauerit, ſed requiritur quod pluries, ac ſæpius huiuſmodi delictum commiſerit, Alex. *conſ.* 77. *num.* 8. *lib.* 1. Albert. *de agnoſcend. quæſt.* 6. *nu.* 15. Decian. *to.* 2. *lib.* 6. *cap.* 3. cùm alijs per Carenam *d. tit.* 7. §. 5. vbi cum Lazario tenet, requiri quinque actus interpolatos, Alberghinus *in Man. qualific. cap.* 16. *num.* 15. *in fine*, Franciſcus de Magiſtris *loco citato ſub num.* 8. *verſ. Nihilominus*, *&* *num.* 9.

154 Hanc autem conſuetudinem non probari per Teſtes ſingulares voluit Alexand. *conſ.* 72. *volum.* 1. cuius opinionem ſequitur Suprema, &c. reiecta opinione Riminald. *conſ.* 7. *num.* 21. Carena *loco cit. nu.* 27. Franciſcus de Magiſtris *loco citato ſub nu.* 8. *verſ. quæ tamen Conſuetudo*.

155 Quæ autem cauſæ excuſent à pœnis blaſphemiæ, videndum eſt Carena *loco cit. toto* §. 6. ſolùm addo in Suprema, &c. non admitti excuſationem illam, quam ſæpè Blaſphemi adducunt, nempe ſe fuiſſe ebrios, vel ira taliter percitos, vt neſcirent quid dicerent; Nam ſi fateantur blaſphemias protuliſſe, quas memoria retinuerunt, inde ſequitur, non fuiſſe taliter mente alienatos tunc temporis; Non enim recordarentur de blaſphemijs à ſe prolatis; poſſent excuſari ſi deponerent, non blaſphemaſſe, quod ipſi recordentur; Nam etſi Teſtes dicant illos blaſphemaſſe, nihilominus, ſi ipſi dicant de tempore prolatæ blaſphemiæ fuiſſe ebrios, vel ira percitos, & verè probarent ebrietatem, vel iracundiam, valeret excuſatio, Canter. *quæſtion. crimin. cap.* 3. *num.* 10. *de blaſphem. num.* 2. *verſ. Ego verò*.

156 Nec lubricitas linguæ, nec prolatio blaſphemiæ per iocum excuſat, imò taliter ſic blaſphemantes ſeueriſſimè puniuntur à Sancto Officio, Farinaccius *quæſt.* 179. *num.* 45. Sanctarell. *de Blaſphemia cap.* 8. *dub.* 2. *num.* 3. Carena *d. tit.* 7. *num.* 33. Franciſcus de Magiſtris *loco cit. num.* 14.

157 Et memini in Suprema, &c. fuiſſe miſſum ad triremes per ſeptennium quendam Amannenſem, qui in quibuſdam ſchedulis ſcripſerat quaſdam propoſitiones hæreticales, & blaſphemias contra puritatem Beatæ Virginis, quamuis dixiſſet, ſe eas ſcripſiſſe, vt probaret calamum ex ioco.

158 An autem minor ætas excuſet à pœna blaſphemiæ, quicquid dicant Farinacc. *de pœn. temp. quæſt.* 92. *num.* 192. Ruginell. *pract. cap.* 35. *num.* 19. In Sancto Officio obſeruantia inconcuſſa eſt, vt minor ætas non tollat abiurationes, ſed minuat pœnam, Carena *d. tit.* 7. §. 16. Franciſcus de Magiſtris *loco citato ſub num.* 23. *verſ. & in Sancto Officio*.

159 Excuſabitur etiam ſaltem à totalitate pœnæ, qui ſtatim prolata blaſphemia veniam à Deo petierit, vel pectus percuſſerit pœnitens ſe deliquiſſe, Farinacc. *qu.* 20. *num.* 57. Zanard. *in Summa par.* 2. *cap.* 64. *verſ. Excuſabuntur*, Carena *d. tit.* 7. §. 19. *num.* 74. *verſ. tandem*.

A quo tamen cauendum eſt, dum ſequendo opinionem Zanardi *loco citato* dicit, hunc etiam excuſandum ab abiuratione, quia in Sancto Officio non excuſat ab abiuratione pœnitentia; Et optima ratione, quia ſignum illud pœnitentiæ non tollit omnem præcedentem hæreſis ſuſpicionem, cum poſſit fieri à blaſphemo ad tollendum ſcandalum, & ad retrahendos audientes à denunciatione, & propterea non liberatur ſaltem ab abiuratione delicti.

160 Cum autem, vt plurimùm blaſphemiæ proferantur occaſione ludi, ſolet Suprema, &c. interdicere ſic blaſphemantibus ludum ſub pœna triremium, vel alia, iuxta qualitatem perſonarum, Carena *d. tit.* 7. §. 14. *num.* 74.

Sed an in hoc crimine admittantur exceptiones contra Teſtes, omnes ferè Doctores Neapolitani, qui de materia ſcripſerunt, tenent, non admitti niſi exceptionem inimiciæ; Sed hoc non obſeruatur in Suprema &c. Quia aliæ etiam exceptiones admittuntur, de quo Carena *par.* 2. *tit.* 7. §. 11. *num.* 58. *cum ſeqq.* apud quem vide alia ad materia ſpectantia, & benè declarat Franciſcus de Magiſtris *loco citato ſub num.* 21. *verſ. In hoc autem crimine*.

CAPVT XXXII.

ARGVMENTVM.

De Sortilegijs. An ſint tolerandæ Sortes. De Diuinationibus. An ſit licita proteſtatio, quæ fit in Diuinatione. De Diuinatione per Aſtrologiam. An exercentes Aſtrologiam iudiciariam debeant abiurare. An Bulla Sixti V. contra Aſtrologos, habeat locum in foro interno. An Bulla Vrbani VIII. comprehendat Cardinales. An cenſura lata in Conſtitutione Papæ Vrbani ſit reſeruata. Quæ excuſent à pœnis contra Aſtrologos. De vana obſeruantia. De Sortilegijs. An dentur alia Sortilegia præter Hæreticalia, & Superſtitioſa. An Inquiſitores poſſint procedere in Sortilegijs non hæreticalibus. Quomodo Dæmon det auxilium propter Sortilegium. An Sortilegium factum cum Hoſtia non conſecrata ſit hæreticale. An geſtans Hoſtiam conſecratam ſit ſuſpectus de Hæreſi. An Maleficæ tradendæ ſint Curiæ ſeculari, ſi ex maleficio ſequatur mors. Inſtructio pro formandis Proceſſibus contra Striges. An Maleficus poſſit malefico maleficium tollere. An depoſitio Sagæ vidiſſe aliquos in loco ludi, attendantur, in Sancto Officio Romano. Quomodo procedatur cum Monialibus, quæ ſe Dæmoni deuouerunt. An debeat ſubijci torturæ, qui incepit Sortilegium, ſed pœnitentia ductus illud non perfecit. Quomodo Sortilegi abiurent.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegi ſuſpecti de hæreſi.*
2 *Sortilegium complectitur omnem diuinationem.*
3 *Et qui tractent de materia.*
4 *Sortilegium ſtrictè pro qua diuinatione accipiatur.*
Sors quid, & an ſit aliquid mali.
5 *Sors ſemper illicita, ſuperſticioſa, & prohibita quæ ſit.*
6 *Sortes prohibitæ non tolerandæ etiamſi bono zelo exerceantur, & de ratione.*
Et quomodo iaciantur.
7 *Sortes per Teſſeras quomodo ab antiquis Gentilibus iaciebantur.*
8 *Templum Præneſtæ in quo ſortes iaciebantur, & edebantur oracula.*
9 *Sortes per fabas an, à quibus, & ad quem finem hodie exerceantur.*
10 *Sortes diuiſoriæ, & conſultoriæ an, & quando licitæ ſint, vel illicitæ.*
11 *Diuinatio per Phialam aqua plenam ſæpè denunciatur in Sancto Officio, & quæ ſit.*
12 *Præſtigiatores inuocantes Dæmonem ſub nomine Angelorum, & puniendi.*
13 *Furtum compertum experimento Phialæ an poſſit puniri.*
14 *Diuinatio per vnctionem manuum, vel vngium, & quando ſit peſſima.*
15 *Præſtigiatores quibus vtantur fictionibus.*
16 *Diuinatio per Cribrum quomodo exerceatur.*
17 *Adagium Antiquorum* Cribro diuinare.
18 *De diuinatione per clauim.*
19 *De diuinatione per anulum, ac illius experimentum ſine effectu.*
20 *Diuinatio cum proteſtatione an ſit licita.*
21 *Quid ſi conſtet de illius vanitate.*
22 *Proteſtatio contraria facto non ſuffragatur.*
23 *Proteſtatio quando reddat licitam diuinationem.*
24 *Proteſtatio an reddat licitum actum, quem quis rationabiliter dubitat continere ſuperſtitionem.*
25 *De diuinatione per inſpectionem ſpeculi.*
26 *De diuinatione per duas virgas nucis punicæ, vel auellanæ, & quando ſit licita.*
27 *De diuinatione per Cabulam.*
28 *Aſtrologi quomodo antiquitus expedirentur in Sancto Officio.*
29 *Aſtrologi hodie puniuntur pœnis arbitrarijs.*
Et quomodo puniri poſſint.
30 *An per vnicum actum.*
31 *Aſtrologi an debeant abiurare, & num. ſeq. & num. 37.*
32 *Suſpicio hæreſis quomodo purgetur.*
33 *Aſtrologi quando ſe reddant vehementer hæreſis ſuſpectos, & num. ſeq.*
35 *Deus poteſt Cœlorum curſus commutare.*
Religio Chriſtiana ſuperior Cœlis.
Myſteria Diuina ſi potuiſſent cognoſci ex Aſ-

tris Diabolum non latuiſſent.
36 Aſtrologi ſuſpecti de hæreſi qui dicantur.
38 Aſtrologi an ſubiaceant pœnis Bullæ Sixti Quinti in foro conſcientiæ, & numero ſequen.
40 Reſponſa Aſtrologorum quærentes an, quando, & quibus pœnis ſubiaceant, & numero ſequ.
42 Cardinales an, & quando comprehendantur ſub lege generali, & num. ſeqq.
43 Et an comprehendantur ſub Regulis Cancellariæ, & num. ſeqq.
45 Dictio quicunque vniuerſalis.
47 Papa an poſſit inconſtans non obſeruare Capitula, quæ in Conclaui iurauit.
48 Excommunicatio Aſtrologorum an, & quando ſit Papæ reſeruata.
49 Facultas abſoluendi ablata Maiori Pœnitentiario, an, & quando poſſit alijs competere.
Aſtrologi de iure abſolui poſſunt à quolibet Confeſſario.
50 Diuinatio ſpectans ad artem Medicinæ, Agriculturæ, & Nauticæ non cadit ſub prohibitione.
51 Aſtrologia iudiciaria licita, & quæ ſit.
52 Libri Aſtrologici an, & quando retineri, & legi poſſint ſine cenſura.
53 Medicus an, & quando obſeruare poſſit Aſtra, & natiuitates.
54 Diuinatio de futuris contingentibus liberis cum coniunctione aſpectuum Aſtrorum quando non cadat ſub prohibitione.
55 Diuinatio per phiſonomiam, vel Chiromantiam, an, & quando non ſit ſuperſtitioſa, & num. ſeqq.
58 Chiromantia Aſtrologica prohibita quæ ſit.
59 Ægyptiæ, ſeu Zingaræ non puniuntur à Sancto Officio, & de ratione.
60 Limita vt hic.
61 Metopoſcopia an, & quando ſit licita.
61 Indicium torturæ an per Criminaliſtas ſumi poſſit ex mala phiſionomia.
63 Diuinatio per ſigna vnguium vana obſeruantia, illicita, & ſuperſtitioſa.
64 Obſeruantia vana in quibus verificetur, & num. ſeqq.
67 Orationes quando ſint ſuperſtitioſæ, & num. ſequen.
81 Obſeruantiæ vanæ quomodo expediantur in Sancto Officio.
82 Sortilegi à quibus, & ad quæ fieri plerumque ſoleant.
83 Sortilegium non diſtinguitur a Maleficio.
Sortilegium definitur.
84 Sortilegi dicuntur Malefici, humanæ ſalutis hoſtes, & inimici.
85 Maleficia dicere quod non ſint aliud quam ſomnia, & imaginationes Hæreticum eſt.
86 Dæmones eſſe opinionem vulgi tenuerunt antiqui Philoſophi.
87 Opera Magica ad virtutes, & cauſas naturales Philoſophi referentes.
88 Hæretici negantes eſſe Spiritum, & Angelum.
89 Medici difficiliter inducuntur ad teſtificandum in S. Officio morbos eſſe ex maleficio, & quomodo illos tegant.
Morbi quibus naturalibus remedijs Medici non poſſunt mederi non ſemper eſt credendum, quod habeant originem à maleficio, & de ratione.
90 Maleficia cautè agenda, præſertim quæ à mulierculis cauſa morborum exponuntur.
91 Sortilegia diuiduntur, & numeris ſequent. & num. 99.
92 Sortilegia hæreticalia an differant à ſortilegijs hæreſim ſapientibus.
95 Sortilegia quæ ſint qualificata, & quæ ſimplicia, & num. 99.
96 Hæreſis conſtitutiuum quid ſit.
Sortilegus quando appelletur Hæreticus.
97 Propoſitio hæretica quæ ſit.
98 Factum Sortilegij Hæreticale dicendum, & non Hæreticum, & de ratione.
100 Sortilegi quomodo debeant abiurare, & num. 191. cum ſequentibus, vſque ad finem.
101 Inquiſitorum iuriſdictio contra Sortilegos, & in ſuperſtitionibus, etiam ſimplicibus.
102 Inquiſitores quando procedere poſſint in cauſis Sortilegiorum.
103 Sortilegia an, & quando ſint cognoſcenda per Inquiſitores priuatiuè ad Iudices laicos, & quando ſit locus præuentioni, & num. ſeqq.
Iuriſdictio data in odium certarum perſonarum cenſetur data cumulatiuè, & non priuatiuè.
104 Bulla Sixti Quinti contra Sortilegos an ſit vſu recepta in Luſitania.
108 Sortilegia ſimplicia rariſſima.
109 Iudices laici non ſe intromittentes in cauſis Sortilegiorum laudantur.
Pactum tacitum cum Dæmone cognoſci non poteſt niſi ab Inquiſitoribus.
110 Schedulæ præſeruantes à doloribus tormentorum ſi apud Reos carceratos inueniantur quid agendum tam à Iudice laico, quàm in Sancto Officio.
111 Et an, & quando Rei poſſint ex hac cauſa puniri per Iudicem ſecularem, & numero ſequen.
113 Sortilegium dubium an ſit qualificatum, & hæreticale, necnon cognoſcendum ab Inquiſitoribus.
114 Iudex ſecularis aduerſus taciturnitatis Rei maleficium an poſſit vti precibus, Pſalmis, aut verbis Sacræ Scripturæ, & numero ſequen.
115 Maleficium maleficio tollere nefas eſt, & num. 155. cum ſequentibus, vbi de ratione.
116 Pili Rei torquendi vndique abradendi, &

quid in Sancto Officio.
117 *Auxilium Dæmonis pro taciturnitate Rei torquendi, an, & quibus modis concurrere poſſit, & num. ſeqq.*
118 *Diabolus eripere non poteſt nocentes publicæ iuſtitiæ.*
120 *Sortilegia hæreticalia quæ ſint.*
121 *Sortilegium non admixtum rebus ſacris, vel benedictis, an poſſit eſſe hæreticale.*
122 *Sortilegium Phialæ quando ſit hæreticale.*
Adoratio Dæmonis ſufficit vt Sortilegium ſit hæreticale.
123 *Sortilegi Phiala vtentes an, quando, & quomodo teneantur abiurare.*
124 *Sortilegium factum cum hoſtia non conſecrata an, & quando ſit qualificatum, & numeris ſeqq.*
128 *Abuſus Imaginis ſacræ in maleficio facit Sortilegium hæreticale.*
129 *Hoſtia conſecrata antiquitùs etiam per laicos occultè, & ad domos ſuas deferebatur, & de ratione, & numeris ſequentibus.*
130 *Conſuetudo deferendi ſecùm Hoſtiam conſecratam vnde apud Chriſtianos originem ſumpſerit.*
131 *Et quouſque durauerit, & num.* 133.
132 *Priſcillianiſtæ quomodo cauſam dederint edicto prohibitiuo deferendi ſecùm Hoſtiam conſecratam.*
134 *Indultum Mariæ Scotorum Reginæ, vt Sacram Euchariſtiam penès ſe retinere poſſit, & num. ſeq.*
136 *Hoſtia conſecrata geſtari an poſſit ſine ſuſpicione hæreſis, & num.* 138. *cum ſequentibus.*
137 *Expeditio deferentis ſecùm Hoſtiam conſecratam.*
140 *Geſtatio Reliquiarum, Agnus Dei, Effigiarum, Euangeliorum, Pſalmorum, & Breuium, an, & quando liceat.*
141 *Sortilegi miſcentes ſortilegijs Hoſtiam conſecratam quomodo puniendi, & numero ſequen.*
143 *Striges quomodo puniendæ, & numeris ſequentibus.*
146 *Striges punitæ per Inquiſitorem circa ſuſpicionem hæreſis, an ſint reſtituendæ Iudici laico, à quo fuerant habitæ, vt puniantur de infanticidijs.*
147 *Inquiſitor poteſt punire Striges non ſolùm propter hæreſim, ſed & propter infanticidia, & de ratione.*
148 *Striges habitæ à Iudice laico, à quo fuerant carceratæ ex alio delicto, quam maleficij, terminata cauſa hæreſis ſunt eidem Iudici reſtituendæ.*
149 *Inquiſitores nunquam remittunt carceratos Iudicibus ſecularibus.*
150 *Clericus Sortilegus an ſit degradandus, & tradendus Curiæ ſeculari.*
151 *Corpus delicti an ſit probandum in maleficio.*
152 *Inſtructio pro formandis proceſſibus contra Striges, Sortilegos, & Maleficos.*
Exorciſtæ moneatur.
Fama an faciat indicium contra Striges.
153 *Sortilegus ſi confecit Chirographum traditionis animæ Sathanæ quid ſit agendum, & num. ſeq.*
154 *Dæmon non eſt cogendus ad reſtituendum Sortilego Chirographum traditionis animæ illi ſublatum, & de ratione.*
156 *Auxilium petere à Dæmone eſt intrinſecè malum.*
157 *Maleficium an, & quando liceret de iure ciuili, & num. ſeqq.*
159 *Diſpenſatio an fuerit vnquam conceſſa maleficiato, vt poſſet ſe maleficio curare, & num. ſeq.*
160 Auctor Mallei maleficarum *plura inconſulto dicit.*
Maleficio ad quemcunque bonum finem vti non licet.
161 *Maleficium petere an liceat Malefico ad id parato vt peragat ad ſoluendum aliud maleficium, & num.* 163. *cum ſeq.*
162 *Petitio licita quæ dicatur, & num.*166.
164 *Diſſolutio maleficij quando peti poſſit à Malefico, & num. ſeqq.*
166 *Pars tutior in dubijs eligenda.*
Maleficus habet ſemper præſumptionem contra ſe.
167 *Maleficus an poſſit cogi minis, percuſſionibus, & vulneribus ad diſſoluendum maleficium, & num. ſeq.*
169 *Iudex an poſſit auctoritate iuſtitiæ maleficum cogere, vt maleficium maleficio tollat.*
170 *Mago petere an, & quando liceat, vt maleficium ſoluat.*
171 *Maleficum, vt tollat ſignum maleficij an petere liceat, & num. ſeq.*
172 *Quid ſi pactum ſit duplex.*
Signa Maleficarum quæ.
Signa magica priora an liceat demoliri alijs ſignis magicis.
173 *Reiectio vanorum vanis an liceat etiam cum proteſtatione, quatenùs non ſint ſuperſtitioſa, nec contineant pactum cum Dæmone.*
174 *Depoſitio Sagæ, quod in loco ludi, vel ſacrificij viderit homines, vel mulieres, an attendatur ad effectum procedendi contra illos, & num.* 177. *& numeris ſequentibus.*
Striges an corporaliter transferantur de loco ad locum, & ad conuentus nocturnos.
175 *Dictum duarum Sagarum, quod aliquem viderint in loco ludi an faciat contra eum indicium ad torturam.*
Indicia ad torturam debent eſſe certa, non dubia, vel æquiuoca.
176 *Striges duæ deponentes vidiſſe aliquem in loco ludi, an, & quando faciant contra eum indicium ad inquirendum.*

Chriſtina

180 Chriſtina Suecorum Regina *laudatur*.
182 *Confeſſio malefici, quod interfuerit Conuentibus Sagarum an, & quando contra ipſum ſit attendenda quoad abiurationem, & alias pœnas.*
183 *Moniales ſi opprimantur ab incupis quid agendum.*
184 *Moniales ſi ſint ſuſpectæ de maleficio, quid agendum, & num. ſeq.*
186 *Moniales aſſerentes ſe à Dæmonibus obſeſſas, an, quando, & quomodo poſſint exorcizari.*
187 *Sortilegus, qui incepto ſortilegio pœnituit, & illud non perfecit, an, & quando torquendus ſit.*
Scripta ſortilega ſi apud aliquem reperiantur, torquendus is eſt ſuper vſu ſortilegiorum.
188 *Sortilegi negantes vſum maleficiorum an, & ſuper quibus torqueri poſſint.*
189 *Reus an, & quando interrogari poſſit de ſocijs, vel torqueri in caput aliorum.*
Sortilegium crimen exceptum, & difficilis probationis.
190 *Sortilegi, de quibus exquiri debeant in examine.*
191 *Dæmones cogere non poſſunt hominis voluntatem, & num. ſeq.*
193 *Dæmones quam habeant potentiam.*

SEPTIMÒ præſumpti Inconſtantes in fide ſunt Sortilegi, hos enim eſſe ſuſpectos de hæreſi, concors eſt om-
1 nium Doctorum ſententia, Alphonſus de Caſtro *de iuſta Hæretic. punit. lib. 1. cap. 15.* Pegna *par. 2. comm.* 68. Souſa *in Aphoriſm. cap.* 58. *num.* 7. & 8. Farinacc. *quæſt.* 181. *num.* 85. Carena *par. 2. tit.* 12. §. 3. *nu.* 240. *cum ſeq.* Franciſcus de Magiſtris *in Sylua Eccleſiaſtica tom. 2. lib. 2. cap. 5. num.* 111. & 112.

Cæterum cum materia ſortilegiorum latiſſima ſit, omnem enim diuinationem
2 complectitur, vt ex Plinio *lib. 8. cap.* 4. tradit Ghirland. *de ſortileg. quæſt. 1. num.* 3. Petrus Gregor. *Syntagm. iuris par. 3. lib.* 34. *cap. 1. num.* 11. Farinacc. *de hæreſi quæſt.* 181. *num.* 3. Souſa *lib. 1. cap. 18. nu.* 3. Alberghin. *in Man. cap.* 18. Carena *d. tit. 12. §. 1. num.* 3. Bordonus *in Tribun. tit. 18. num.* 1. Torre-blanc. *de Magia cap. 22. num.* 1.

3 Sic de ea latiſſimè tractarunt Doctores noſtri, ſed præſertim inter modernos Martinus del Rio *diſquiſ. magic. toto libro*, Suarez *de Relig. tom. 1. lib.* 2. Farinaccius *de hæreſi quæſt.* 181. Torre-blanc. *toto tract. de Magia*, Carena *dicto tit.* 12. Bordon. *dicto cap.* 18. nouiſſimè Gaſtald. *de virtute Angelica præſertim to. 2. de poteſt. Dæmonum in ordine ad Magos diſtinct.* 6. Franciſcus de Magiſtris *loco citato cap. 5. per tot.*

4 Strictè verò ſortilegium accipitur pro ea diuinatione, quæ fit per ſortes, vt *in can. ſortilegi ſunt 26. quæſt.* 1. licèt enim ſors non ſit aliquid mali, ſed res in humana dubietate diuinam indicans voluntatem, vt *in cap. Sors non aliquid mali 26. quæſt.* 2. & benè multa eruditè congerit Cabaſſutius *in notitia Conciliorum fol. mihi 6. verſ. Recurſus porrò ad ſortes*.

Nihilominus ſors illa, qua aliqui vtuntur ad futura, ſeu occulta cognoſcenda,
5 ſemper illicita, & ſuperſtitioſa eſt, cum non deſeruiat rei cognoſcendæ, ſed ſit medium improportionatum, & vanum, non carens tacita Dæmonis inuocatione; Ideo tam à iure Diuino, quàm à Canonico improbatum, vt *in cap. Si quis Epiſcopus, & can. Aliquanti, & can. Sortes 26. eadem cauſ. quæſt. 5. l. Nullus, l. Nemo, & l. Quicunque, C. de Malefic. & Mathemat.* Diuus Thomas *2. 2. quæſt. 95. art. 9. in corpore*, Sanchez *ad præcept. lib. 2. capit. 38. numer.* 88. Torre-blanc. *de Magia d. cap. 22. num. 6. 7. & 8.*

Ideò non ſunt tolerandæ huiuſmodi ſortes, cum omnis diuinatio infidelem
6 cum Dæmone ſocietatem, ſeu amicitiam contineat, D. Auguſtinus *lib. 2. de Doctrina Chriſtiana*, & ità in iniuriam Dei vertitur, D. Thomas *loco citato*, Petrus Gregorius *Syntagm. lib. 34. cap. 7. num.* 5. Torre-blanc. *loco citato*.

Etiamſi bono zelo exerceantur *cap. 2. de Sortileg.* Torre-blanc. *loco citato*.

Hæ autem ſortes iaciuntur, ſiue per teſſeras, ſiue per talos, ſiue per fabas.

Primus modus ferè euanuit cum gentilitate; Temporibus autem illis aderant
7 Templa Fortunæ dicata, in quibus ſortes frequenter iaciebantur, vt ex Cicerone *de natura Deorum lib.* 2. Propertio *lib. 2. eleg.* 32. apparet.

8 Famoſum Templum erat Præneſtæ, in quo Sortes iaciebantur, & edebantur oracula, Torre-blanc. *Iuris ſpiritualis lib. 8. cap. 7. num. 74. per multos*, & nouiſſimè C.V. Suareſius Epiſcopus Vaſionen. *in lib. cui titulus, Præneſtes antiquæ cap.* 14.

Vltimæ autem hodie penès aliquas mulierculas meretrices inueniuntur, & ia-
9 ciuntur ab illis ad diuinandum, an Amaſius eas diligat, vbi moretur, quid faciat, ſi captus ſit amore alterius mulieris, & ſi in longinquis partibus moretur, an breui ſit reuerſurus, & iaciuntur, vt plurimum per fabas, de quibus antiquitùs Ouidius *lib. 5. Faſtorum*.

Et nigras accipit ore fabas.
Aduerſuſque iacit, ſed dùm iacit, hæc ego mitto.
His (inquit) redimo, meque, meoſque fabis.

Et rurſus *Faſtorum lib.* 2.

Tum cantata ligat cum fuſco licia rhombo,
Et ſeptem Nigras verſat in ore fabas.

Torre-blanc. *loco citato num.* 18. & rurſus *Iuris ſpiritualis lib. 8. cap. 7. num. 72. & 73.*

10 An autem aliæ Sortes, nempe diuiſoriæ, & conſultoriæ, & quando licitæ ſint, vel illicitæ, videndus eſt plenè Sanchez *lib.* 2. *cap.* 42. *à num.* 56. Suarez *de Relig. lib.* 2. *de ſuperſtitione cap.* 12. Torre-blanc. *loco citato num.* 19. Martin. del Rio *Diſquiſ. magic. quæſt.* 7. *ſect.* 3. poſt hæc ſcripta viſi, Franciſcus de Araux *in deciſ. moral. de Statu ciuili diſp.* 3. §. 1. Ioſeph. Maria Marauiglia *in ſua Pſeudomantia diſert.* 32. *& animadu.* 44. Pater del Bene *de officio Sanctæ Inquiſitionis par.* 2. *diſp.* 225.

Frequentior in Sancto Officio denunciatur illa diuinatio, quæ fit per phialam
11 aqua plenam inſpectante in eam puero, vel puella virgine, vel muliere grauida, & nonnulla verba proferente, & in qua reſponſi loco apparent, vel finguntur apparere quædam figuræ, ſeu vmbræ, de qua Martin. del Rio *lib.* 4. *ſect.* 4. *num.* 2. Torre-blanc. *de Magia lib.* 1. *cap.* 20. *num.* 15. Et *Iuris ſpiritualis lib.* 8. *cap.* 29. Barbat. *conſ.* 55. *lib.* 1. Iudiciale *ver. Diuinationes num.* 4. Decian. *lib.* 5. *cap.* 12. Pegna *ad Director. par.* 2. *quæſt.* 43. *comment.* 68. Bulla Sixti Quinti *contra Aſtrologos*, ibi, *Alij quoque Præſtigiatores.*

Huic modo diuinandi adduntur frequenter candelæ benedictæ, & aqua benedicta habita à pluribus Eccleſijs Sanctorum maſculorum, & ſimilia.

Et quia verba, quibus vtuntur iſti diuinatores ſunt illa, *Angelo ſanto, Angelo bianco,*
12 putant præſertim mulierculæ non eſſe inuocationem Dæmonis, ſed ſanctorum Angelorum, in quo deceptus fuit etiam quidam Iudex, qui, vt refert Torre-blanc. *d. cap.* 29. puellam apprehenſam propter hanc diuinationem, non ſolùm dimittendam liberam arbitratus eſt, ſed tanquam ſanctam deuotionem à filia ſua addiſcendam curauit: Ideò hæc diuinatio irrepſit etiam inter Moniales, quæ ad inueniendas res furto ſubtractas ea vtuntur; Vnde ad tollendum abuſum iſtum, *anno Iubilæi* 1650. quidam Præſtigiator bis in Sancto Officio punitus exemplari pœna mulctatus fuit, hoc eſt ſuper aſino infami Mitra redimitus, & cum notula ſortilegiorum, ſed præſertim cum pluribus phialis fuſtigatus fuit per ſolita loca Vrbis, demum damnatus ad carceres per decennium, eò quia ob ætatem ſenilem non potuit tranſmitti ad triremes.

Quidam autem Piſis apud Iudicem inſtetit puniri furem, ex quo hoc phialæ experimento (vt ipſe aiebat) comperijt ab eo
13 furatas ſibi nonnullas res, quod à Sacra Congregatione non fuit approbatum, quamuis lege *duodecim Tabularum* cautum eſſet his verbis:

Furtum per Licium, & Lancem conceptum, vt manifeſtum punito.

Prolato enim nomine furis, Lanx monebatur, vt Couuar. *lib.* 2. *de vera, & falſa Prophetia cap.* 6. refert Moura *de Incantat. ſect.* 2. *cap.* 15. *num.* 8. Torre-blanc. *d. cap. lib.* 8. *Item cap.* 25. *num.* 2.

Non abſimilis modus diuinationis eſt, qui fit per vnctionem manuum, vel vn-
14 guium, qui peſſimus eſt, ſi adhibeatur oleum ſanctum, vel benedictum, de quo Bulla Sixti Quinti, ibi, *Vel in vnguibus, & palma manus*; hanc autem diuinationem Græci vocant, *Onichomantiam*, de qua Martinus del Rio *lib.* 4. *ſect.* 4. *num.* 6. Torre-blanc. *Iuris ſpiritualis dicto lib.* 8. *cap.* 30.

Sed aduertendum eſt, quod licèt Deus quandoque permittat in manu, vel vngui-
15 bus perunctis, & in phiala apparere nonnullas Imagines, ex quibus futura indicantur, ferè tamen ſemper huiuſmodi impoſtores pacto inito cum puella, vel puero fingunt, eos vidiſſe aſſertas Imagines, nam prædicti pueri in Sancto Officio interrogati, fatentur ſe ex condicto, ſeu promiſſione mendacium dixiſſe.

His addendi ſunt modi diuinandi per cribum forcipe impoſitum, & fune illi alligata, quod binis digitis comprehenditur,
16 & eleuatur, in girum verò agitur, dum nomina furum proferuntur cum illis verbis, *Per San Pietro, per San Paolo.*

17 Quæ diuinatio vocatur à Græcis *Coſcinomantia*; Torre-blanc. *d. cap.* 25. *num.* 1. de quo modo diuinandi antiquitùs ferebatur Adagium, *Cribro diuinare*; De quo Eraſmus *in Adagijs pag. mihi* 320. Lucianus *in Pſeudomantia*, Theocritus *in Idilio* 3.

Secundus per clauem, cui circumdabatur charta inſcripta nomine ſuſpecti, de-
18 inde alligabatur vel Breuiario, vel Sacræ Scripturæ Codici, & hunc Virgo ſubſtinebat, & quibuſdam verbis murmuratis, chartulæ, vel clauis ad nomen criminoſi monebantur, quem modum Græci vocant *Clidomantia*, de qua Martin. del Rio *loco cit. num.* 12.

Tertio modo per anulum filo ſuſpenſum in vaſe, & illius latera conſtitutis icti-
19 bus pulſantem, de quo idem Martin. del Rio *loco citato ſect.* 3. Caietanus *in Summa, ver. Incantatio*, §. 4. *excell.* qui dixit, ſe voluiſſe experiri huiuſmodi vanum effectum, & facta proteſtatione, ſe dicere verba, non tanquam inſtituta ad mouendum anulum, ſed Deo vero, cui à Pſalmiſta dirigitur, & anulum non dediſſe ictus, & manſiſſe immotum, de quo etiam Moura *de Incantationibus ſect.* 1. *cap.* 5. *num.* 28.

Sed an huiuſmodi proteſtatio operetur, vt licita ſit diuinatio.

20 Affirmatiuam opinionem tenent Sayr. *clau. lib.* 4. *cap.* 6. *num.* 7. *&* 11. Valent.

to. 2. diſp. 6. quæſt. 13. punc. 2. Medina *in Summa lib. 1. cap. 14. §. 2.* Leſſius *lib. 2. cap. 44. dub. 6. num. 46.* Baldell. *de ſuperſtit. & irregular. lib. 4. diſp. 3. num. 5.*

Contrarium latè defendit Moura *de Incantationibus ſect. 2. cap. 18. à num. 9.*

Concordandæ ſunt opiniones, prima, vt procedat, quando dubium eſt, an hæ diui-
21 nationes ſint ſuperſtitioſæ, & vanæ, ſecus verò ſi clarè conſtet de vanitate earum. Sanchez *de impedim. Matrim. lib. 7. quæſt. 95. num. 4.* & *ad præcepta lib. 2. cap. 40. nu. 25.* Sed hæc concordia latè impugnatur à Moura *loco citato à num. 9.*

Concorda ſecundo, vt tunc proteſtatio non excuſet à malitia ſuperſtitionis, quan-
22 do quis proteſtatur, ſe nullam velle habere cum Diabolo ſocietatem, neque aliquid velle ſcire à Magiſtro Diabolo, ſed illis ſignis velle vti tantummodo, vt faciat, & continuet eam experientiam cognoſcendi occulta; Nam hæc eſt proteſtatio contraria facto, & qui ſic proteſtatur interpretatiuè, & verè vult ſcire occulta ab ipſo Diabolo, quod declarat facto ipſo, dùm vſurpant huiuſmodi diuinationem per ſe inutilem, dum efficaciter intendit illa ſcire, & per conſequens illas cauſas adhibere, ex quibus poteſt id aſſequi, qualis eſt ipſe Dæmon, non autem ſigna, quæ adhibet.

23 Secùs autem ſi proteſtetur, quod nolit vti illis ſignis, tanquam inſtitutis ad cognoſcenda occulta, vel ad ponendum effectum, ſed ad aliquem alium bonum finem, vt ex Leſſio, Layman. & Bonacina tenet Baldell. *loco citato num. 5.*

Nam hæc proteſtatio non eſt contraria facto, dum factum ipſum directè excluditur, ſolùm eſt contraria pacto, quod faciendum eſt cum Dæmone de ponendo effectu, quando ponuntur illa ſigna; & qui directè proteſtatur, quod per illa ſigna non vult effectum, ſed illa adhibet ad alium finem ſæpe diuerſum, directè proteſtatur contra pactum, illudque reſcindit, Baldell. *loco citato*, qui hac ratione defendit factum Caietani de annulo.

Sed an quando quis rationabiliter dubitat, quod aliqua actio contineat ſuper-
24 ſtitionem, liceat illa vti cum proteſtatione, videndus eſt P. Paſqualig. qui diſtinguit *in ſuis quæſt. moral. Canonic. centur. 4. quæſt. 243.*

25 Quartus modus eſt per inſpectionem ſpeculi, qui eodem fit pacto, quo per phialam, de quo Martin del Rio *d. lib. 4. ſect. 4. num. 3.* Torre-blanc. *de Magia lib. 1. cap. 24. num. 10.* & *iuris ſpiritualis lib. 8. cap. 27.* Vbi, quod huius artis fortaſſe fuit ſpeculum antiquitùs ab Hercule in alta Turri ſuſpenſum, quæ prominebat Portui Corugnę in Gallecia, in quo Naues longè diſſitæ, tanquam ex proximo ſtantes cernebantur; Sed Raphael della Torre *to. 2. de vitijs oppoſitis Religioni quæſt. 95. art. 3. diſput. 3.* id refert ad cauſam naturalem; cuius opinioni ſubſcribo; Nam hoc ſeculo inuentum fuit *Theleſcopium*, quod omnes res longè diſſitas adeo propinquas facit, vt ferè ad miraculum hoc inuentum adſcriptum ſit, & nihilominus totum conſiſtit in artificio naturali adhibitis vitris concauis, & dimenſa proportione.

Hanc autem diuinationem *Cotopromantiam* vocant Græci.

Iſtis, & ſimilibus magis ſolent, vt plurimùm vti Itali ad inueniendos non ſolùm fures, ſed etiam ad inueniendos theſauros,
26 quibus ſolet addi illa diuinatio, quæ fit per duas virgas nucis punicæ, ſeu auellanæ aliquando characteribus inſcriptæ, & aqua luſtrali benedictæ, aliquando tamen ſimpliciter biforcatæ, & inſimul connexæ.

Priori caſu, ſi virgis adiungantur characteres, vel ſacramentalia, proculdubio huiuſmodi Præſtigiatores puniuntur in S. Officio tanquam ſortilegi.

Secundo verò caſu nequaquam, quia poſſunt illæ virgæ naturali quodam inſtinctu ſe inclinare in eam partem, vbi condita ſunt metalla, vel aquæ.

27 Rarior eſt diuinatio, quæ fit per Cabalam, Chiromantiam, Geomantiam, & Piromantiam, de quibus Torre-blanc. *de Magia lib. 1. cap. 10. cap. 13. cap. 19. & Iuris ſpiritualis lib. 8. cap. 15. 16. 17. & 18.* Martin. del Rio *toto lib. 4.* de quibus fit etiam mentio in Bulla Sixti Quinti, & priùs à Ioanne Vigeſimoſecundo in ſua Bulla *ſuper ſpecula regiſtr.* à Caſtald. *de poteſt. Angelica diſtinct. 6. quæſt. 3. art. 2. num. 26.* vbi de diuinationibus per annulum, ſpeculum, phialam, &c.

Frequentior eſt diuinatio per Aſtrologiam, cui incumbentes, ſiue Aſtrologi
28 antiquitùs in Sancto Officio pœnitentijs ſalutaribus expediebantur, & cum exilio à Statu Eccleſiaſtico, vt ex Decreto 19. *Nouembris* 1556.

Poſt Bullam Sixti Quinti puniuntur alijs pœnis, nempe arbitrarijs, P. Diana *par. 4. tract. 7. reſolut. 17.* Requiritur tamen, quod iſti conuincantur de exercitio huius
29 diuinationis, ſeu ſortis; Nam Bulla loquitur de exercentibus Aſtrologiæ artem, & licèt ſubdat, *aut facientes iudicia, & natiuitates hominum*; Nihilominus illa etiam verba referuntur ad exercentes, P. Diana *loco citato*.

Et propterea non eſt deferendum opinioni Bordoni *in Sacro Tribunali cap. 21. num. 8.* qui voluit, etiam vnum actum ſufficere, vt Aſtrologi ſubdantur Officio Inquiſitorum; Quicquid enim ſit in alijs

delictis, de quo *ſupra*, certè vigore Pullæ in hoc requiritur exercitium per plures actus, niſi fortaſſe intelligas dicta per Bordonum reſpectu inquiſitionis, non autem punitionis, niſi interrogatus de alijs illos fateatur.

30 Quanquã de iure communi vnicus actus in hac materia ſufficiat per *Text. in cap. Ex tuarum, de Sortilegijs*, vbi quidam Presbyter, qui per Aſtrolabium furtum factum Eccleſiæ inuenire cupiebat, quamuis bono zelo, & ſimplicitate ductus; Summus Pontifex mandat, vt arbitrio Epiſcopi ſuſpendatur per annum ab Altaris miniſterio; & ità tenent Turre-blanca *de Magia, lib.1. de Crimin. punit. cap. 14. num. 6.* Ghirland. *de Sortileg. quæſt. 14. num. 3.* Martin. del Rio *Diſquiſ lib. 5. ſect. 16.* Menoch. *de Arbitrar. caſ. 388. num. 6.* Suarez *de Relig. tom. 1. de Superſt. cap. 18. num. 13.* Alderet. *de Religioſa diſciplina tuenda, lib. 2. cap. 22. num. 4.* Barboſa *d. cap. Ex tuarum.*

31 Sed an exercens Aſtrologiam iudiciariam debeat abiurare, Zanard. *in Summa par. 1. præcept. 1. cap. 5. quæſt. 16.* aſſerit, ſi Aſtrologus dicat, ſe credidiſſe poſſe Aſtra inclinare, ſed non cogere, licèt ſubdatur foro Inquiſitorum, quia ex facto ſe reddidit ſuſpectum, non tamen debere abiurare.

Quod dictum repugnat principijs iuris, & Regulis Sancti Officij; nam ſi factum
32 reddit hominem ſuſpectum, ſuſpicio non purgatur per ſimplicem Rei reſponſionẽ, ſed per torturam, & abiurationem, ad quod non aduertit etiam noſter Carena *tit. 12. §. 30. num. 254. verſ. Notandum*, & debere abiurare tenet Bordon. *in Tribun. cap. 121. num. 13.* dum verò aſſerit *ibidem*, quod Aſtrologus immiſcens res ſacras cenſetur vehementer ſuſpectus de hæreſi, neſcio quid dicat: Nam nunquam vidi in figuris natiuitatum, & eorum iudicijs, ſiue reuolutionibus miſceri ab Aſtrologis res ſacras.

Melius dixiſſet, hos reddi vehementer ſuſpectos, ſi fidei Chriſtianæ Myſteria Stellis ſubijciant, & deducant ex Aſtro-
33 rum influxu, qua in re peccauit Petrus de Halliaco, qui Diluuium Noe, Natiuitatem Ieſu Chriſti, Religionis, fideique mutationes, & alia huiuſmodi ſupernaturalia arcana Aſtrorum diſciplinæ ſubiecit, in quo pariter peccauerũt Albumazar Aponenſis, Macchiauellus, Paulus Iouius, & alij, quos perfidiæ Reos meritò peregit Io: Picus Mirandulenſis *lib. 2. contra Aſtrologos, cap. 5. & lib. 5. art. 11.* Franciſcus de Arauxo *loco cit. §. 3. num. 6.*

34 Eodem morbo laborauerunt Io: Huuart *in Examine Ingeniorum*, & Spina *in ſua Caſtrophe*, & hunc diuinandi modum refellit P. Baldell. *Theologiæ moral. lib. 4. diſput. 5. num. 8.* Moura *de Incantat. ſectione 2. cap. 15. toto num. 21.*

Ratio huius ſuſpicionis eſt, quia talia myſteria à libero Dei decreto ſolummodò dependent: Deus autem vti conſtituit,
35 ſic etiam poteſt Celorum curſus commutare; ideoque Chriſtiana Religio Cęlis ſuperior eſt cenſenda, *Confeſſio* enim *eius ſuper Cęlum, & Terram*, vt benè Martin. del Rio *lib. 4. cap. 3. quæſt. 1. 3. concluſ. verſ. Notandum*; Alias rationes adducit Baldell. *loco citato*, & præſertim quod ſi ex Aſtris huiuſmodi myſteria potuiſſent cognoſci, non latuiſſent Diabolum.

Ideò qui tale dogma retinet, redditur ſuſpectus, malè de Deo ſentire, quia te-
36 meraria, erronea, & hæretica eſt talis Aſtrologia, Alberghin. *in Manual. cap. 18. ſect. 2. §. 5. num. 8.* Franciſ. de Magiſtris *in Sylua Eccleſiaſtica, tom. 2. lib. 2. cap. 5. ſub num. 45.*

P. Diana *d. reſolut. 17.* & cum eo Carena *loco cit.* dicunt, Aſtrologos leuiter eſſe ſuſpectos, & propterea ab Inquiſitore Hiſpaniarum quoſdam Clericos de huiuſmodi delicto inquiſitos ad abiurandum de leui condemnatos fuiſſe.

Tempore Mei Aſſeſſoratus, vnicus dumtaxat Aſtrologus Hiſpanus fuit car-
37 ceribus Sancti Officij mancipatus, & is, quia non ſolum Aſtrologiam exercebat, ſed iam ferè publicè Romæ docebat, & apud ipſum inuenti fuerunt libri, & innumera ſcripta Aſtrologica, fuit abſque abiuratione dimiſſus, cum præcepto de ampliùs non exercendo, & docendo huiuſmodi artem ſub pœnis arbitrarijs, & cum obligatione ſe præſentandi quolibet menſe coram P. Commiſſario Sancti Officij, vt ex Decreto *prima Decembris 1638.* Sed miſellus quia per eam parabat ſibi victum, & libri, & ſcripturæ illi reſtitutæ non fuerunt, mendicus fame perijt.

Sed an Bulla Sixti Quinti contra Aſtrologos habeat locum non ſolùm in foro
38 externo, ſed etiam in foro conſcientiæ, quando Aſtrologus prædicit ſola illa tenuiſſima coniectura, quæ ſciri poſſunt per Aſtra, & non maiori certitudine; affirmant Salas *par. 2. quæſt. 9. art. 5. tract. 5. diſput. 2. ſect. 3. nu. 36.* quem ſequitur Sanchez *d. lib. 2. cap. 38. num. 34. in fine*, Farinacc. *de Hæreſi, quæſt. 180. §. 1. num. 59.*

39 Negant verò Suarez *de Relig. lib. 2. de Superſtit. cap. 11. num. 30.* Valentia *2. 2. diſp. 6. quæſt. 12. punct. 3. col. 3. verſic. An autem*, Martin. del Rio *lib. 4. cap. 2. quæſt. 3.* Nald. *in Summ. ver. Aſtrologus.*

Primam opinionem tutiorem ait Peyrinus *ad Conſtit.* Pauli Quinti 9. *numero 24.* Probabiliorem autem ait P. Baldell. *dicto lib. 4. diſp. 4. num. 11.*

Bullam Sixti Quinti confirmauit ſanctæ

nem. Vrbanus Octauus, eamque amplia-
40 uit in pœnis contra eos, qui vtuntur hac diuinatione, ſeu ab Aſtrologis reſponſa quærunt ſuper Statu Reipublicæ Chriſtianæ, Sedis Apoſtolicæ, vita, & morte Summi Pontificis, & eius conſanguineorum, vſque ad tertium gradum incluſiuè, Franciſcus de Magiſtris *loco citato num.* 53.

Pœnæ autem ſunt excommunicationis latæ ſententiæ, vltimi ſupplicii, & confiſcationis bonorum, quoad laicos; quoad Clericos inferioris Ordinis, priuationis
41 Beneficiorum, degradationis, & traditionis Curiæ ſeculari; quoad Epiſcopos, Archiepiſcopos, Metropolitanos, Primates, Patriarchas, aut conſtitutos in alia ſuperiori Eccleſiaſtica dignitate, excommunicationis, priuationis adminiſtrationis Eccleſiaſticarum Dignitatum, quantumuis ampliſſimarum, & Patriarchalium maiorum, & inhabilitatis ad ea adipiſcenda.

Et propterea hac Conſtitutione comprehendi Cardinales apud Me non eſt dubium, tùm quia Bulla prohibet, quod in ſe eſt malum, & abſolutè concernit vtilitatem animæ, quo caſu in lege gene-
42 rali comprehenduntur Cardinales, Gomez *ad Reg. Cancellariæ quæſt.* 4. §. *Et ità dicimus*, Baldell. *to.*1. *lib.*2. *diſput.*41. *num.*6. Gigas *de Penſionibus quæſt.*5. *num.*7. Sanctarell. *variar. to.*1. *quæſt.*2. *num.* 18. cum alijs per P. Dianam *to.*5. *tract.*2. *reſolut.*16. *verſ. Tertia opinio*. Tùm quia poſt Primates, & Patriarchas ſubiungit illa verba, *& alia ſuperiori Eccleſiaſtica Dignitate*, quæ non poſſunt verificari niſi in Cardinalibus, Baldell. *dicta diſput.* 41. *num.* 41. *verſic. Et breuiter dicendum*.

In *Regulis* tamen Cancellariæ Alexandri Septimi cauetur, quod Cardinales non intelligantur comprehenſi in quibuſcunque Conſtitutionibus, & Regulis per San-
43 ctitatem Suam edendis, niſi, vel eorundem Cardinalium fauorem concernant, vel de eorundem Cardinalium, vel maioris partis eorum conſilio editæ fuerint, ſeu in eiſdem Regulis, & Conſtitutionibus facta fuerit ipſorum Cardinalium expreſſa mentio.

44 Et quamuis aliàs Rota cenſuerit dictum priuilegium reſtringi ad *Regulas* Cancellariæ edendas, *vt in deciſ.*452. *num.*48. *par.*5. *recent. to.*2.

Nihilominus cum vtatur Pontifex illa dictione *quibuſcunque*, non poteſt verificari
45 ſolùm in Conſtitutionibus, & Regulis Cancellariæ, cum ſit dictio vniuerſalis, *l. Qui autem in fin. ff. de Conſtit. pecun.* Bald. *l.*1. *quæſt.*34. *ff. de rer. diuiſ.* Honded. *conſ.*86. *num.*15. *lib.*2.

46 Et ideo trahenda ad omnes Conſtitutiones, eò præſertim quia in Capitulis Conclauis, in quo fuit electus in Pontificem Cardinalis Chiſius ſub nomine Alexandri Septimi vnum aderat *in ordine* 14. quod niſi de Cardinalibus fieret expreſſa mentio, non cenſerentur comprehenſi in quacunque Pontificia diſpoſitione, quod Capitulum fuit executioni demandatum.

47 Sed an Papa poſſit eſſe Inconſtans in obſeruatione Capitulorum, quæ iurauit in Conclaui, antequam promoueretur in Pontificem, latè Iacobat. *de Concilio lib.*7. *art.*10. *to.*13. *par.*1 *tract.* & dixi *ſupra*.

An verò excommunicatio lata in hac Conſtitutione ſit reſeruata, negat P. Bordon. *dicto cap.* 21. *num.* 15. quia in ea non legitur reſeruatio.

48 Verum tamen eſt, quod fel. recordat. Vrbanus Octauus abſtulit facultatem Maiori Pœnitentiario abſoluendi ab hac excommunicatione, vt teſtatur P. Theſaur. *in prax. par.* 2. *cap.* 1. *verb. Superſtitio, verſ. Nota ſecundo, & in praxi m. ſ. tit.* 5. *ad* 15. *caput reformationis*, vbi dicit quod ab Illuſtriſ. Maraldo, tunc Breuium Apoſtolicorum Secretario fuit explicatum, & notatum, mentem Pontificis fuiſſe reſeruare ſibi abſolutionem eorum, qui principaliter inquirunt ſuper ſtatu Reipublicę Chriſtianæ, non autem aliorum complicum, videlicet cooperantes, & recipientes talia iudicia ab alijs facta, aut alijs oſtendentes, vel retinentes.

Sed vt alij Confeſſarij abſtinerent ab huiuſmodi abſolutione, illis innoteſcere deberet, niſi dicas, quod aliquando Sum-
49 mi Pontifices tollunt facultatem Maiori Pœnitentiario abſoluendi ab excommunicatione, quam tamen alijs concedunt ſaltem tacitè. Et propterea P. Diana *in ſuo* 12. *to. reſolut. moral.* aſſeruit, Commiſſarium Cruciatæ poſſe abſoluere innodatos cenſuris latis in Conſtitutionibus Pij Quarti, & Gregorii Decimiquinti *ſuper electione Summi Pontificis*, quæ tamen facultas denegatur Maiori Pœnitentiario: Sed ne illaqueentur animæ, crederem per Edictum reſeruationem hanc eſſe notificandam omnibus Vrbis Confeſſariis, quia cum in dicta Bulla Vrbani Octaui non legatur reſeruatio cenſuræ; non ceſſabunt ab abſoluendo, vt de iure poſſunt in tali caſu abſoluere, *cap. Nuper* 29. §. *In ſecundo verò, de ſentent. excommunic.* & ibi Barboſ. *num.*3. P. Theſaur. *loco cit.*

50 Ab hac ſuperſtitioſa diuinatione excipiuntur ea, quæ ſpectant ad artem Medicinæ, Agriculturæ, & Nauticæ, vt habetur in Bulla Sixti Quinti, ibi, *præterquam circa Agriculturam, Nauigationem, & rem medicam*.

51 Nam hæc dicitur Aſtrologia naturalis, quæ in ſe licita eſt, D.Thom. 2.2. *quæſt.*95.

artic.4. & opuſculo 26. & lib. 3. contra Gentes cap. 86. Caietan. 2. *quæſt. 95. art. 5.* Petrus Nauar. *de reſtit. cap. 2. num. 72.* Ferrarien. *contra Gentes lib. 3. cap. 84.* Suarez *dicto cap. 11. num. 5.* Azor. *to. 1. lib. 9. cap. 13.* Leſſius *de Iuſt. & Iur. cap. 33. num. 32.* Sanchez *dicto cap. 38. nu. 28.* Layman. *lib. 4. tract. 10. cap. 3. nu. 5.* Bonacin. *in primum Præceptum Decal. diſput. 1. quæſt. 5. punc. 3. num. 10.* Baldell. *de ſuperſtitione lib. 4. diſput. 4. num. 1. & num. 2. verſ. Atque hoc modo*, omnino viden. Franciſcus de Magiſtris *loco cit. num. 41.*

52 Et propterea in Suprema &c. fuit ſæpiſſimè dubitatum, quomodo potuerint prohiberi libri Aſtrologici in vniuerſum, cum permittantur propter Medicinam, Agriculturam, & Nauticam. Dicendum eſt ergo hoc pendere ab intentione vtentis prædictis libris: Si enim vtatur illis ad facienda iudicia circa actus liberi arbitrii, tunc ſubijcitur excommunicationi latæ contra eos legentes, & retinentes: Si autem vtatur ad facienda iudicia circa ea, quæ ſpectant ad illas artes, nullam incurrere cenſuram, Baldell. *dicta diſp. 4. nu. 13. verſ. Et fortaſsè.*

Nam ſicuti eſt licitum in arte Medica obſeruare virtutes, & operationes Aſtro-
53 rum, eadem ratione eſt licitum obſeruare natiuitates cuiuſque, & ex Aſtris coniecturare temperamenta, & complexiones, & inde naturales inclinationes, & propenſiones ad iram, manſuetudinem, ingenium, vires, robur &c. Azor. *dicto cap. 13.* Petrus Nauar. Ferrarienſis, Leſſius, Sanchez, Suarez, & Baldell. *locis citatis.*

Pariter excipiuntur ab hac ſuperſtitioſa diuinatione, qui faciunt coniecturam
54 probabilem de futuris contingentibus liberis ex alquibus alijs circumſtantijs, quæ poſſunt occurrere, & prudenter conſiderari, & cum illis coniungerent etiam aſpectus Aſtrorum, vt eſſent certiores de temperamentis, & inclinationibus, & ex illis formaretur iudicium prudens, Martin. del Rio *lib. 4. cap. 2. quæſt. 3.* Sanchez *dicto cap. 38. num. 34.* Leſſius *d. cap. 43. nu. 2.* Caietan. 2. 2. *quæſt. 95. art. 5.* Layman. *lib. 4. tract. 10. cap. 13. num. 5.* cum alijs à Baldell. *dicta diſput. 4. num. 12.* vbi dicit, Sanctum Thomam id clariſſimè aſſerere *in 2. diſput. 15. quæſt. 1. art. vlt. ad vltimum, in 1. 1. q. 115. art. 4. in corpore ad 3. & 1. 2. qu. 9. artic. 5. ad 3. & 2. 2. qu. 95. art. 5. in corpore, & contra Gentes cap. 85. in fin.*

55 Nec minùs erit ſuperſtitioſa diuinatio, quę fit per phiſiognomiam, ſeu chiromantiam, dummodo diuinans ſe contineat in naturalibus, hoc eſt ſi diuinatio fiat ex pilorum, membrorumque corporis colore, habitudine, & proportione: Ex his enim coniectari licet temperiem, valetudinem, ingenium, & inclinationes, Ariſtot. *lib. 1. de naturæ ſignis, & toto libello phiſiognomiæ,* Hypocr. *lib. 2. de morbis populi*, Valeſ. *in ſacra philoſophia cap. 32.* Azor. *to. 1. lib. 9. cap. 16. in fin.* Leſs. *dicto cap. 43. num. 45.* del Rio *lib. 4. cap. 3. qu. 4.* Sanchez *dicto cap. 38. nu. 44.* Layman. *dicto tract. 10. cap. 13. nu. 5.* Baldell *lib. 4. diſput. 9. num. 1.* Torre-blan. *de Magia lib. 1. cap. 9.* vbi plura Alberghi n. *in Man. cap. 18. ſect. 2. §. 6. num. 4.*

Secùs autem ſi quis ex his vellet diuinare bonam, vel malam fortunam, proſ-
56 peros, vel aduerſos euentus: tunc enim tanquam pars aſtrologiæ iudiciariæ omnino prohibita eſt, Martin. del Rio *loco cit. quæſt. 4. in fin.* Sanchez *loco cit. num. 46.* Alberghin. *loco cit. num. 1.* Torre-blanc. *loco cit. num. 1.* Baldell. *loco cit. num. 7. & diſput. 10. num. 5.*

Imò quæ ſpectant ad prædictos effectus, & inclinationes poſſumus ex phiſiogno-
57 mia, & chiromantia licitè diuinare, ſi certò non prædicimus, quia non poſſunt certò ſciri, Martin. del Rio, Azor. Leſſius, Sanchez *locis citatis*, Alberghinus *num. 4.* Baldell. *num. 6.*

58 Dixi *licitam eſſe diuinationem ex phiſiognomia, & chiromantia, dummodò ſe contineat in naturalibus*, & propterea chiromantia, aſtrologica, quæ diuidit palmam manus in certos colliculos, areolas, & lineas, & areolis planetas ſingulos, lineis Aſtra quędam præficit contendens Aſtra, & Planetas ipſis areolis correſpondere, tanquam falſa, ſtolida, vana, & ſcandaloſa damnata, & proſcripta eſt, Salesberius *lib. 2. Policrat. cap. 27.* Conradus *lib. de Signis cap. 10. num. 4.* Et de hac loquitur Bulla Sixti Quinti, Sanchez *loco cit. num. 47.* Baldell. *loco cit. num. 5. in fin.*

Hinc quamuis in Sancto Officio non procedatur contra Ægyptias, quas vulgus
59 *Zingaras* vocat, vt teſtatur Carena *par. 2. tit. 12. §. 17. num. 164.* Ratio eſt, quia vt plurimum iſtæ interrogantur animo illas irridendi, nec huiuſmodi actus etiamſi fiat ob curioſitatem ſcandalum generaret: & ideò cum ſit venialis vanitas non mereretur punitionem, Sanchez cum alijs *locis citatis*, Alberghin. *d. cap. 28. ſect. 2. §. 6. num. 3.* Franciſc. de Magiſtris *loco cit. cap. 5. num. 90. verſ. Si verò vtantur.*

Nihilominus ſi vel Ægyptiacæ certò prædicerent bonam, vel malam fortu-
60 nam, vel ſi admiſcerent alia ſuperſtitioſa, poſſet contra illas Inquiſitor procedere, Carena *loco cit.* Alberghin. *loco cit.* P. Diana *par. 4. tract. 8. reſolut. 128.* de Magiſtris *dicto num. 90.*

Idem eſt dicendum de diuinatione ex lineis, & ſignis frontis, quæ appellatur
61 *Metopoſcopia*; nam licita eſt, in quantum eſt pars naturalis *Phiſiognomiæ*, & ſolùm verſatur circa temperamentum humo-

rum, & qualitatum circa naturales inclinationes, quæ ex illis proueniunt: In quantum autem extenditur ad actus contingentes, & liberos, cum ſit pars Aſtrologiæ iudiciariæ, cum ſingulis lineis frontis aſſignent Metopoſcopi ſingulos Planetas, illicita eſt, Baldell. *loco citato diſp.*10. *numero* 11.

An autem ex mala Phiſiognomia poſſint Criminaliſtæ ſumere indicium pro
62 tortura inferenda, videndi ſunt Farinacc. *de Indic. & tortur. quæſt.* 52. *num.* 165. & alij, quos adducit Ioſeph Ricc. *de publicis Indicijs quæſt.*21.

Diuinatio per ſigna vnguium, quæ po-
63 tius eſt quædam vana obſeruantia, quam diuinatio, vt dicit Torre-blanca *d. lib.*1. *cap.*26. *num.*12. illicita eſt tanquam ſuperſtitioſa, Azor. *tom.*1. *lib.*9. del Rio *d cap.*3. *quæſt.*5. *in fin.* Baldell. *loco cit. num.*8.

Sicuti vana obſeruantia eſt illa, quæ procedit, ex quo ſal cadat ſuper menſa,
64 vel vinum, vel oleum, Torre-blanca *loco citato num.* 16. vel quod in conuiuio ſint conuitati numero treſdecim, quæ vanæ obſeruantiæ paſſim circumferuntur, vt ſcilicet ſi cadat ſal, malum portendat, ſecùs ſi oleum, vel vinum.

Vel quod eo anno aliquis ex treſdecim conuitantibus mori debeat, quod natura-
65 liter eſt poſſibile, vt non ſolùm vnus, ſed plures ex illis moriantur.

De his, & ſimilibus vanis obſeruationibus D. Auguſtinus *de Doctrina Chriſtiana lib.*2. *cap.*52. relat. *in cap. illud* 26. *quæſt.* 2. Torre-blanc. *d. cap.*26. *per tot.*

66 Sicuti vana eſt illa obſeruantia, quod occurſus Monachi officiat venationi, de qua per Mouram *de Incantat. ſect.*2. *cap.*15. *num.*4.

67 Item vana obſeruantia illa eſt, quando certis diebus ſcopis olera tanguntur, ne ab erucis, & alijs infeſtis lædantur, Sanchez *dicto cap.* 40. *num.* 16. P. del Bene *de officio Sanctiſs. Inquiſ. par.*2. *dubit.*228. *ſect.*7. *num.* 5.

Item quando quis nolit in die Veneris in honorem paſſionis Ieſu Chriſti, vel die
68 Sabathi in honorem Beatæ Virginis Mariæ vngues præſcindere, Martin. del Rio *dicta qu.* 4. *ſect.* 2. Sanchez *loco cit.* P. del Bene *loco cit.*

69 Item quando quis à lecto ſurgit, obſeruat, an priùs induat fœmorale, vel calceum dexterum, aut pede primo terram tangat, vel domum egrediatur, P. del Rio *loco cit. ſect.*6. *verſ. Item qui colligunt*, P. del Bene *loco cit. num.*2.

70 Vel qui die Martis nolunt contrahere matrimonium, Torre-blanc. *d. lib.*1. *cap.* 27. *num.*23. vbi, quod Philippus Secundus ad tollendam ab animis ſubditorum hanc vanam obſeruantiam voluit contrahere matrimonium die Martis.

71 Pariter vana eſt obſeruantia luſorum, qui ad auertendam malam fortunam, ſolent mutare locum, vel tantiſper ſurgunt, & deambulant, Alcozer *de Ludo cap.*2. *paulò poſt principium*, Sanchez *loco cit. num.*21. qui ex eodem Alcozer ſubiungit, hanc vanam obſeruantiam eſſe veniale, ſecùs ſi ſuſcitaretur ab Aſtrologis, quibus diebus luſuri ſunt, vt benè eis ludus cedat, vel ſi aliquibus anulis vtantur, nam putat hoc eſſe mortale; quem Ego ſequor, quidquid dicat P. del Bene, poſt hæc ſcripta viſus, *loco cit. num.*13.

72 Hùc ſpectat alia vana obſeruantia, qua quis tribuit maiorem virtutem aquæ benedictæ diebus Dominicis poſt quatuor Tempora, quàm in alijs Dominicis, Martin. del Rio *dicta ſect.* 7. Sanchez *d. cap.*40. *num.*16. P. del Bene *loco cit. num.* 5. Et fuit decretum in Sancto Officio *die* 14. *Iulij* 1610.

73 Item qui colligit oua, quæ gallinæ pariunt in die Paraſcæue, ex eo quia credat apta eſſe ad extinguenda incendia, ſi in ignem proijciantur, Martin. del Rio *dicta ſect.*6. *in fine*, Sanchez *loco cit. num.*16. P. del Bene *loco cit. num.*5.

Item eorum, qui colligunt oua, quæ gallinæ pariunt in die Paraſcæue, vel in die Annunciationis Beatæ Mariæ Virgi-
74 nis, eaque deindè carbone ſignant, deindè in die Paſcharis cum alijs curant benedici, comeduntque illa, vel eorum partem, putantes illam comeſtionem in illo anno eos liberare ab infirmitate, ac fore propter hoc fortunatos.

Item, qui accipit primam pecuniam oblatam Crucifixo, quando adoratur Crux
75 in die Paraſcæue, vt ex ea conficiat anulum ad ſanandum morbum contractionis membrorum, Sanchez *d. cap.* 40. *num.* 31. Moura *ſect.*2. *cap.*8. *num.*28.

Pariter, quod ſolent facere puellæ nuptiarum auidæ, quæ in noctis peruigilio
76 Sancti Ioannis Baptiſtæ, vel in nocte feſti eiuſdem Sancti, ſolent recitare aliquas orationes, vt eis manifeſtetur, cui nupturæ ſunt, & ſolent applicare auditum in noctis ſilentio, credentes nomen, quod audierint, fore earum viri nomen; vel quando recitant aliquas orationes in Aurora eiuſdem diei pro aliqua anima deſerta, vt virum, cui iungendæ ſunt, reuelet; Sanchez *loco cit. num.* 19. P. del Bene *loco cit. num.*10.

Vana ſimiliter obſeruantia eſt, & ſuperſtitio recitare orationes, quibus putant
77 liberos eſſe à morte ſubitanea, vel tale periculum euaſuros, vel futuros benè fortunatos. Tales enim orationes eam non habent vim, vt ex pluribus docet Sanchez *loco citato num.* 20. alios refert, & ſequitur

Pater del Bene *loco cit. num.* 11.

Si tamen qui eas geſtat, vel recitat, non expectet hos effectus euenturos tanquàm certos, ſed confidit Sanctorum illo-
78 rum meritis, & precibus fore, vt præſeruetur ab his malis, non erit ſuperſtitioſum, nec vana obſeruantia; Suarez *to.* 1. *de Relig. lib.2. de ſuperſtit. cap.*15.*nu.*9.*&* 10. Sanchez *loco cit.* P.del Bene *loco cit. nu.*12. Vel ea intentione, vt Deus miſereatur reuerenter portantibus ex Salmerone, Moura *ſect.*2. *cap.*14.*num.*9.

79 Multo magis erit quid ſuperſtitioſum, ſi in orationibus, quas aliqui portant, miſceantur cruces, characteres incogniti, & vocabula pariter incognita, quia tunc ea inuoluunt aliquam maiorem ſuperſtitionem, & pacti ſaltem taciti cum Dæmone.

80 Cæterum dies me deficeret, ſi omnes vanas tùm dierum, tùm rerum obſeruationes hìc recenſere vellem, videndi ſunt Textus *in cap.Non licet*, *cap.Non obſeruetis*, *cap. Si quis* 26. *quæſt.* 7. Martin. del Rio, Torre-blanc. Sanchez *locis ſupra citatis*, Arleſ. *de ſuperſtit.* Lupus *in Edicto S. Officij par.*3. *lib.*15. *diſtinct.*3. *art.*1. Moura latiſſimè, & doctiſſimè *toto tractatu de Incantat.* & præſertim *ſect.* 2. *cap.* 14. P. del Bene *d. par.*2. *dub.*138. *à ſect.*5. *per multas ſectiones ſequentes*.

81 Si autem huiuſmodi vani obſeruatores deferantur, vel compareant ſponte in Sancto Officio, vt plurimùm, ſi ſint mulierculæ, expediuntur cum monitionibus, & pœnitentijs ſalutaribus, dummodò non ſint aliquæ obſeruationes qualificatæ. De his aliqua videbimus *infra*.

A diuinatione, & vana obſeruantia transeundum eſt ad Sortilegia, quæ plerumque fiunt ad amorem, & hæc ſunt
82 vſitata apud Meretrices, ad odium, ad mortem, ad captandam alicuius Principis beneuolentiam, ad lucrandum in ludo pecuniam, ad theſauros inueniendos, ne quis ab armis, ſeu inimicis lædatur, ad ligandos viros, ne poſſint reddere debitum vxoribus, & ad inferenda alia mala grauia, tùm hominibus, tùm animalibus; tùm ſegetibus, ad morbos ſanandos, de quibus latè Doctores citati à Pegna 3. *par. comm.*67.*verſ.Ergo præter.* Inter moderniores Farinacc. *de Hæreſ.quæſt.*181. Carena *in prax. par.*2. *tit.*12. *de Sortilegijs*, Bordon. *in Tribun. Sancti Officij cap.* 18. Salell. *de mater. Tribun.S.Inquiſ. lib.*1.*cap.*14.*reg.*117.*&* 124. Souſa *in Aphoriſm. lib.*1.*cap.*18. Albergh in. *in Man. cap.* 18. Baldell. *de fide*, *& infidelit. lib.*1.*diſp.*62. Moura *de incant. ferè per totum tractat.* Martin. del Rio *diſquiſ.magic. lib.*1. *ſect.*15. *& ferè per totum librum*, Binsfeld. *de confeſs.malef. toto ferè tractat.* P.Diana *par.*4. *tract.*7.*reſol.*10. Suarez, Leſſius, Caualcan. & alij citati à Barboſ. *in cap. Sortilegi* 26. *quæſt.*1. Scacc. *de Iudic.lib.*1.*cap.*12. Gaſtald. *de poteſt.Angelic.to.*2.*diſtinct.*6. Franciſcus de Magiſtris *in Syluo Eccleſiaſt. to.*2. *lib.*2.*cap.*5. P. Paſqualig. *in addit.* ad Lauret. de Franchis *à num.* 894. *cum pluribus ſequen.* P. del Bene *de Officio Sanctiſs. Inquiſitionis par.*2. *dubit.* 228. *à ſect.* 28. *cum ſeqq. dubitat. & ſection.*

83 In his autem non diſtinguitur ſortilegium à maleficio, ſed vnum pro alio ſumitur, quia, vt docet D.Thom. 2.2.*qu.*95. *art.* 3. & ibi Gaietan. Puerta de la Torre, & Suarez, ſortilegium dicitur ſuperſtitio quædam illuſoria, & maximè nociua, qua vtitur homo Dæmonis miniſterio, quæ definitio ſumitur etiam *in cap.in ſumma* 26. *quæſt.*5. *& ex cap. Qui ſine Saluatore* 26. *qu.*2. *& cap.*1. *&* 2. *de Sortileg. ex l.Nemo, & ex l. Multi, C. de Malef. & Mathemat.* Farinacc. *quæſt.*20. *num.*73.

84 Hinc Sortilegi dicuntur Diuinatores, & Malefici, ambo hoſtes, & humanæ ſalutis inimici, *l. Etſi excepta, l.fin. C.de Malefic.& Mathemat.* Gaſtald. *loco cit.* Et conſtat ex Bulla Innocentij Octaui *ad Inquiſitores Germaniæ*, de qua per Binsfeldium *in calce operis de Maleficis, & Mathematicis*.

85 In hac autem materia ſciendum eſt, quod ſicuti Hæreticus reputaretur ille, qui aſſereret cum pertinacia, maleficia nil aliud eſſe, quam ſomnia, & imaginationes, vt latè probat Binsfeldius *de Confeſſ. Malef. prælud.*1. *verſ.Ex dicto præludio infero*, vbi ait, hæreſim hanc non eſſe nouam, ſed antiquam, vt poſt S. Thom. & S. Bonauenturam *in* 4. *diſtinct.* 34. tenet Turrecremata *in cap. Si quis per ſortiarias* 33. *quæſt.* 1.

86 Quæ ortum habuit ex alia maiori infidelitate, quia credebatur, Dæmones non eſſe, niſi in opinione vulgi, quam ſententiam tenuerunt antiqui Philoſophi, nempè Democritus, Alex. Simplicius, Auerroes, & Ariſtoteles.

87 Et propterea Hermes Tirmegiſtus, & alij quamplures Philoſophi referebant omnia opera magica in virtutes, & cauſas naturales.

88 Hinc Saducæi, & Doſitheani, Spiritum, & Angelum eſſe negabant, quem errorem Origenes *tract.* 3. *in Matthæum* 17. tribuit Medicis.

89 Et re vera (ſalua Proborum fama) difficillimè Medici inducuntur ad teſtificandum in Sancto Officio, morbos ex maleficio ortos eſſe ſuper naturales, ſed ſemper in melancoliam, hypocondriacos affectus, complexionem corruptam, perturbatam phantaſiam, & in alias cauſas naturales referunt, vt expertus ſum toto tempore mei Aſſeſſoratus, quo vnam tantùm, vel alteram habui Medicorum atteſtationem

de morbo ſupernaturali, quamuis infini-
tos Proceſſus ſuper Maleficijs in Sacra
Congregatione propoſuerim.

Ità etiam non facile credendum eſt,
infirmitates, & morbos, quibus natura-
libus remedijs mederi Medici non poſ-
ſunt, ſemper habere originem à malefi-
cio: Non enim ſemper Deus, à quo in-
firmitatum curatio omninò dependet,
vult, quod morbi ſapientia Medicorum
curentur. Vt enim, inquit Eccleſ. *cap.38.*
A Deo omnis medela, & Altiſſimus creauit de
terra medicinam, hoc eſt non ſolùm virtu-
tes, ex quibus medicinæ conficiuntur, ſed
etiam effectus ipſi à talibus virtutibus
concauſati, vt ibidem Ianſenius commen-
tatur Moura *ſect.2. cap.11. num.23.*

90 In hac re ergò cautè ſemper agendum
eſt, nam vt plurimùm mulierculæ, quæ
vident vel filios, vel maritos, vel alios
conſanguineos, vel ſe ipſas longo affligi
morbo, putant illum ex maleficio proue-
nire; recurrendum propterea in huiuſmodi
caſibus ad Deum: Nam mulier illa *apud*
Marcum 5. quæ morbo profluuij ſangui-
nis annis duodecim laborauerat, & plura
à Medicis medicamenta ſumpſerat, in
quibus erogauerat ferè omnia ſua bona,
nec quicquam illi profecerant, ſed magis
in deterius habebat, ad tactum fimbriæ
veſtimenti Ieſu Chriſti confeſtim ſicca-
tus eſt ſanguis, vt benè in propoſito con-
ſiderat Moura *loco cit. num.24.*

91 Communis autem diſtinctio ſortilegio-
rum eſt, alia eſſe hæreticalia, alia verò ſim-
liciter ſuperſtitioſa, Eymer. *2.par. Director.*
quæſt.13. & ibi Pegna *comm.67.* Martin. del
Rio *dicto lib. 5. ſect.15. axiom. 2.* Farinacc.
dicta quæſt 181. §.1. & 2. Souſa *in Aphoriſm.*
lib.1. cap.57. Simanch. *de Cathol. tit.62. rubr.*
de Sortileg. Alberghin. *dicto cap.18. ſect. 2.*
num. 15. Franciſcus de Magiſtris *loco citato*
num. 67. Paſqualig. *in addit. ſupra cit. num.*
899.

92 Cæterùm Martin. del Rio *diſquiſ. lib. 5.*
ſect. 15. diſtinguit Sortilegia hæretica, &
hæreticalia.

93 Hæreticalia enim, & ſapientia hæreſim
vult non differre, & hanc diſtinctionem
ſequuntur Salelles *de mater. Tribun. lib. 1.*
cap.14. num.335. Torre-blanc. *de Magia lib.3.*
cap. 7.

94 Sed hanc diſtinctionem improbat tan-
quam nouam, & inuſitatam, & nixam
falſo fundamento reijcit, Gaſtald. *de*
Angel. to.2. quæſt.4. art.1.

Quicquid autem ſit de huiuſmodi opi-
nionibus, certum eſt in hac Suprema
non dari aliam diſtinctionem Sortilegio-
95 rum, niſi quod aut ſunt hæreticalia, aut
non ſunt hæreticalia; ità poſt Pegnam,
Farinacc. Scacc. & Carenam, tenet Al-
berghin. *in man. cap.18. ſect.2. num.2.* Hære-
ticalia ſunt, quæ ſapiunt hæreſim, quæ
qualificata vocamus. Non hæreticalia
verò, quæ nullam ſapiunt hæreſim, quæ
ſimplicia appellamus.

Nec poteſt dici Sortilegium hæreti-
cum, quamuis factum in ſe ſit hæreticale,
96 quia conſtitutiuum hæreſis pendet ab in-
tentione conficientis. Si enim ſana ſit
intentio, nec factum hæreticale facit
quem Hæreticum, ſed ſolùm ſuſpectum
de hæreſi, nec factum ipſum poteſt appel-
lari Hæreticum ad diſtinctionem hæreti-
calis, & propterea promiſcuè ſumi propo-
ſitiones *hæreticam, & hæreticalem*, dixit Ey-
mer. *in Director. par.2. quæſt.2.* vt benè poſt
Pegnam, Suarez, Gaſtald. *loco cit.*

Perſona ergo ſortilegi iuxta eius inten-
tionem poterit appellari hæretica, ſi cre-
dat ea licere, quæ non licent: factum ve-
rò ipſum hæreticale non hæreticum erit
appellandum.

Neque obſtat, quod ſicuti appellatur
propoſitio hæretica, ità etiam poſſit dici
97 ſortilegium hæreticum, quia ideò appel-
latur propoſitio hæretica, quia clarè op-
ponitur articulis fidei, vel Eccleſiæ diffini-
tionibus per Concilia Generalia, & De-
cretales expreſſis, itaut non detur opinio
Doctorum Catholicorum in contrarium,
vt benè Saura *in voto Platonis de propoſit.*
hæretic. cap.6. fol.13. à tergo.

At factum, quod continetur in Sortile-
gijs non ſemper contrariatur articulis fi-
98 dei, ſed Ritibus, & cœremonijs Eccleſiæ,
contrariatur vſui Sacramentorum, vel
ſacramentalium, verborum Sacræ Scriptu-
ræ, & ſimilium, ideò ſolùm continet in
ſe ſuſpicionem hæreſis, & hæreticale,
non hæreticum dicendum eſt, vt colligi-
tur *ex cap. Accuſatus, §. Ille verò, de Hæret.*
in 6. faciunt, quæ traduntur ab eodem
Saura *loco cit. verſic. Propoſitio ſuſpecta de*
hæreſi.

Nec diſtinctio Farinaccij, ſeu aliorum
ab eo allegatorum *in tract. de Hæreſi q.181.*
§. 1. *num.* 2. nempè hæreticalium ſortile-
99 giorum alia ſapere manifeſtam hæreſim,
alia autem non ſapere, admittitur in Su-
prema: Nam quæ non ſapiunt manifeſtè
hæreſim non vocamus hæreticalia, ſed
ſimplicia, & ſic non hæreticalia, vt colli-
gitur ex Eymer. *2.par. quæſt.42.*

100 Vel ſi aliquando admittenda eſſet hæc
diſtinctio, admittenda eſſet reſpectu abiu-
rationis, vt ſcilicet, quæ clarè ſunt hære-
ticalia purgentur abiuratione de vehe-
menti, ſecluſa mala credulitate; Quæ au-
tem ità clara non ſunt, abiuratione de
leui, Eymer. *loco cit.*

101 Ad fundandam autem iuriſdictionem
Inquiſitoris neceſſarium erat antiquitùs,
quod ſortilegia ſaperent hæreſim mani-
feſtè, *cap. Accuſatus, §. Sanè, de Hæret. in 6.*

Hodie tamen vigore Conſtitutionum Apoſtolicarum, nempè Innocentij Octaui, Alexandri Sexti, Leonis Decimi, Adriani Sexti, & Sixti Quinti, quas in vnum congerit Binsfeldius *poſt ſuum tract. de Confeſs. Malefic.* & *comment. in tit. C. de Malef. & Mathemat.* Inquiſitores etiam de ſimplicibus ſuperſtitionibus cognoſcunt, de quo teſtantur omnes practici, nempe Carena *par.*2. *tit.*12. §.15. Farinacc. *q.*181. *num.* 10. Salell. *in Tribunal. lib.* 1. *cap.* 14. *reg.* 124. *num.* 360. Bordon. *dicto cap.* 18. *num.*48. P. Diana, qui alios adducit *par.*4. *tract.*7. *de pœnis delict. reſolut.*10.

102 In qua materia duo aduertenda ſunt; alterum, quod Sacra Congregatio non ſolet procedere contra Sortilegos, ſi ſortilegia ſimplicia ſint, & non qualificata, vel non ſint commixta cum qualificatis, de quo teſtatur etiam Farinacc. *d. qu.* 181. *num.* 101. *in fin.* & fuit ſcriptum Legato Auenionen. *ſub die* 28. *Nouembris* 1595. Non placere Sanctiſſimo, quod Inquiſitores procedant in cauſis Sortilegiorum, niſi ſapiant hæreſim manifeſtè.

103 Alterum, quod non eſt vera opinio Scacciæ, vel ſaltem non eſt recepta, dicentis *lib.*1. *cap.*12. *nu.*53. in praxi, hodie cognitionem quorumcunque Sortilegiorum ſpectare priuatiuè quoad laicos ad Inquiſitores, quia ſi Sortilegia ſint ſimplicia, & non qualificata, licet ſubdantur iure nouo cognitioni Inquiſitorum, non tamen eſt adempta per Conſtitutiones Apoſtolicas *ſupra* relatas cognitio Iudicibus ſecularibus, ſed remanet vt priùs, hoc eſt, vt ſit locus præuentioni, P. del Bene *d. dubit.* 228. *ſect.* 28. *num.* 11. quia non præſumitur, quod Pontifex voluerit auferre in totum iuriſdictionem à Iudicibus laicis in materia, quæ non ſapit hæreſim, niſi expreſsè dixerit. Et cum iuriſdictio data ſit in odium certarum perſonarum, cenſetur data cumulatiuè, & non priuatiuè, *cap. Per hoc, de Hæret. in*6. §. 1. *verſic. Oportet in Auth. vt defuncti funera*, Angel. *in l. Si Teſtamento num.* 5. *verſic. Si verò eſt iuriſdictio*, *C. de Teſtament. l. Si vacantia, C. de bonis mater. lib.* 10. Aretin. *l. Quod in rer.* §. *Si quis*, *ff. de legatis* 1. vbi Iaſon. *num.*10. Surd. *conſ.*56. *num.*30. Menoch. *lib.*2. *præſumpt.*18. *nu.*21. in terminis Moura *de Incantat. ſect.*3. *cap.*1. *nu.*5. *in fin.*

104 Et ità vidi obſeruatum in Suprema, ſequendo opinionem Doctorum, qui ſcripſerunt poſt Bullam Sixti, nempe Seraph. Freita ad Acunham *qu.*5. *num.*35. Sanchez *lib.* 2. *cap.* 38. *num.* 92. *in fin.* Scortiæ *dicto cap. ad Selectas epit.* 58. *theorem.*158. vbi de Bulla Sixti Quinti, Moura *ſect.* 3. *cap.* 1. *num.*8. vbi *num.* 9. ſuſpicatur, Conſtitutionem Sixti Quinti, ſaltem in Luſitania non eſſe vſu receptam, quod etiam voluit Azor. *to.* 1. *lib.* 9. *cap.* 26. *quæſt.* 4.

105 Et ità reſolutum fuit in Suprema poſt Bullam Sixti Quinti *in vna Melphien.* 2. *Decembris* 1589. & idem ſcriptum fuit *die* 2. *Iulij* 1593. Vicario Abbatis Sanctiſſimæ Trinitatis, *& in vna Mediolanen.* 6. *Nouembris* 1599.

106 Cauendum eſt ergò à Carena *par.* 2. *tit.* 12. *num.* 147. & à Gaſtaldo *de Angelis to.* 3. *diſtinct.* 9. *quæſt.* 7. *art.* 5. *num.* 23. qui dicunt in Suprema obſeruari, quod cognitio horum Sortilegiorum ſimplicium priuatiuè ſpectat ad Inquiſitores, quod tamen falſum eſt, *ex ſupra dictis*.

107 Et hanc iuriſdictionem non eſſe conceſſam Inquiſitoribus priuatiuè quoad Epiſcopos reſoluit Suprema *ſub die* 21. *Octobris* 1602. de quo Alberghin. *in Man. cap.* 18. *num.*9. eandem reſolutionem Sacræ Congregationis refert Io. Franc. *de Sortilegijs cap.* 8. *verſ. Dictæ Conſtitutiones inſert. in to.*2. *Mallei Maleficarum*, ea ratione à nobis tradita, quod iuriſdictio non cenſetur conceſſa alicui priuatiuè, ſed cumulatiuè.

108 Cauendum pariter à Suarez *to.* 1. *de Relig. lib.*2. *de ſuperſtit. cap. vlt. num.* 11. dicente, puras, & ſimplices ſuperſtitiones, in quibus non eſt expreſſa ſuſpicio hæreſis, non pertinere ad cognitionem Inquiſitorum, etiam poſt Bullam Sixti Quinti, & aliorum Summorum Pontificum Conſtitutiones, quia benè poſſunt de illis cognoſcere Inquiſitores, licet non cognoſcant, niſi ſint alicui qualificatæ mixtæ, quæ tamen ſimplices rariſſimæ ſunt, vt dicit Moura *d. cap.*1. *ſect.*3. *num.*8.

109 Et propterea benè faciunt Iudices ſeculares, ſi de iſtis etiam non ſe intromittant, cum ferè nunquam ſint immunes à ſuſpicione hæreſis, ob pactum ſaltem tacitum cum Dæmone, quod non poteſt cognoſci niſi ab Inquiſitoribus, Franciſc. de Magiſtris *loco cit. num.* 71.

110 Ideò inoleuit praxis in Tribunalibus criminalibus Romanæ Curiæ, vt ſchedulas, quas inueniunt vel Carcerarij, vel Notarij penès Carceratos, quibus prætendunt Rei ſe præſeruare à tormentorum ſibi inferendorum doloribus, ſtatim conſignent P. Commiſſario Supremæ &c. vt videat, an contineant aliquod Sortilegium hæreticale, prout ferè ſemper continent, cum in illis miſceantur verba Pſalmorum, cruces, characteres, & nomina incognita, vt notat Ambroſin. *in prax. lib.*4. *cap.*7. *num.*4.

Et ideò ſi qualificata ſint, Rei ad Sanctum Officium ducuntur, vel ſaltem ſi cauſa ſit grauis, pro qua detinentur in carceribus laicalibus, ibidem ſequeſtrantur nomine Sancti Officij, vt contra eos procedi poſſit.

111 Itaut cauendum ſit ab opinione Simonis de Prætis *conſ.* 105. & San-felicij *deciſ.* 265. qui voluere huiuſmodi Reos poſſe puniri à Iudice ſeculari.

112 Quia eorum opinio poteſt procedere, quando manifeſtè conſtat, ſchedulam nihil ſuſpecti continere, vt explicando doctrinam Simonis prædicti tenet Carena *par.*2. *tit.*12. §.16. *num.*149.

113 Et ideò, *vt dixi*, benè faciunt Iudices ſeculares remittendo dictas ſchedulas ad Inquiſitores, quia in dubio, an ſit Sortilegium qualificatum, & hæreticale, ſpectat ad Inquiſitorem cognitio, vt ex Freita, Diana, Leon. Caball. à Ponte, & Marta, voluit Carena *loco cit. num.*148.

114 Inſuper aduertant Iudices ſeculares, ne aduerſus huiuſmodi taciturnitatis maleficium vtantur quibuſdam precibus, vel Pſalmis, ſeu alijs verbis Sacræ Scripturæ, verbi gratia: *Eructauit &c. dicam opera mea Regi*; vel *Dominus labia mea aperiat, & os meum annunciabit veritatem*; *Confundatur nequitia peccatoris, perdes omnes, qui loquuntur mendacium*; *Contere brachia iniqui Rei, vt lingua maligna ſubuertatur*; & ſimilia.

115 Quia cum huiuſmodi verba nullam in ſe virtutem habeant, cauendum, ne in ijs inſit quoddam pactum tacitum cum Dæmone, ſicuti poteſt eſſe cum ijs, qui vtuntur ſimilibus verbis contra tormenta: Eſſet enim hoc maleficium maleficio tollere, quod nefas eſt, vt *infra* videbimus.

116 Nullum ergo remedium adhibendum eſt ſupernaturale, vel ſuperſtitioſum, ſed maxima diligentia vtendum eſt, vt huiuſmodi ſchedulæ reperiantur, & auferantur, vt aduertit Ambroſinus *loco citato*; & pili vndique abradantur, vt dicit Binsfeldius *in tit. C. de Maleſic. & Mathemat. concl.* 15. *in fin.* vbi tota concluſione narrat modos, quibus poteſt dari Sortilegium taciturnitatis per auxilium Dæmonis; ſed huiuſmodi abraſio pilorum vetita eſt in Sancto Officio, *vt videbimus infra*.

117 Primò, vt inuiſibiliter ſubleuet corpus illius, qui eſt poſitus in tortura, vt nullum dolorem ſentiat.

Secundò, vt aſſiſtat interiùs, & in faucibus oris illius, qui torquetur, itaut impediat ipſum loqui.

Tertiò, vt aſſiſtat exteriùs, ſuggerendo nempe ei, qui torquetur, ne loquatur, vel ſuadendo, & confortando, vt breuem quidem torturam fortiter perferat ſpe vitæ longioris, aut ei minando verbera, ſi delictum fateatur, & aliquos ex his modis ſuggerendo; alios videtur approbare Torre-blanca *iuris ſpiritualis lib.*12. *cap.* 20. *per totum*.

118 SED mihi hæc valdè inueriſimilia videntur; Puto enim Diabolo non eſſe permiſſum à Deo, vt efficiat aliquid eiuſmodi, quia cum omnis poteſtas à Deo ſit, Diabolus nec ipſi poteſtati, nec legitimis ipſius actionibus poteſt reſiſtere, & propterea nec nocentes publicæ eripere iuſtitiæ, vt docent DD. Auguſtin. & Thom.

119 Propterea cum impunitas ſcelerum Deo non placeat, & malè faciendi licentia minimè permittatur, ſi hæc Diaboli inſtitutis permitterentur, ordo, & iuſtitia Dei ſibi inuicem repugnarent.

120 Quæ verò ſint Sortilegia hæreticalia latè tradunt Abbas *cap.* 1. *de Sortileg.* & *in cap. Ex tuarum, eodem tit.* Griland. *lib.*2. *quæſt.* 10. Franch. *in cap. Accuſatus*, §. *Sanè, de Hæret.* & ibi Gemin. & alij relat. à Barboſ. *in dicto cap. Accuſatus*, Pegna *ad Direct. par.*2. *comm.*67. Farinacc. *quæſt.*181. *num.*2. Scaccia *de Iudic. lib.* 1. *cap.* 12. Martin. del Rio *Magic. lib.*5. *ſect.* 15. *per tot.* Theſaur. *fori Eccleſ. par.*3. *cap.*36. *num.*9. Binsfeld. *de Confeſs. Malef. prælud.* 14. Carena *par.* 2. *de Sortileg. tit.*12. §.4. Salell. *in Tribun. cap.*18. Souſa *in Aphoriſm. lib.*1. *cap.*57. Alberghin. *in Manual. cap.*18. *ſect.* 2. §. 1. de Magiſtris *loco cit. à num.*67.

121 Solùm addo, non eſſe admittendam concordiam allatam à Farinacc. *d. quæſt.* 181. *num.* 17. ſcilicet, Sortilegia ad inueniendas res furatas, & alia occulta ſcienda, tunc eſſe hæreticalia, & ſapere hæreſim manifeſtè, quandò illis admiſcentur res ſacræ, vel benedictæ, ſecùs ſi talia non immiſceantur, quem videtur ſequi Alberghin. *d. cap.*18 *ſect.*2. *num.*5.

122 Nam Sortilegium, quod fit cum phiala aqua plena, & cum illis verbis, *Angelo ſanto, Angelo bianco*, etiamquod aqua non ſit benedicta, nec adhibeantur candelæ benedictæ accenſæ, ſemper fuit habitum pro qualificato, & hæreticali, quia ſub illis verbis, *Angelo ſanto*, continetur Dæmonis inuocatio, vt benè notat Carena *dicto tit.* 12. §. 4. *num.* 27. quamuis & ipſe tranſire videatur cum diſtinctione Farinaccij, quæ non obſeruatur in Suprema, &c. & expreſsè habetur in Conſtitutione Sixti Quinti ſub nomine *Angeli ſancti*, Dæmonem adorari, & hoc ſolùm ſufficit ad faciendum Sortilegium hæreticale, *iuxta conſilium* Barbatiæ 55. *num.* 2. *lib.*1. quod ſequitur Suprema &c. & debent ſequi Inquiſitores, reprobato Claro *in* §. *Hæreſis num.*23. & Rimin. iun. *conſ.* 414. *per totum*, qui conatur reſpondere rationibus Barbatiæ, ſed malè.

123 Ideò huiuſmodi Sortilegio vtentibus imponitur abiuratio de vehementi, niſi qualitas perſonæ aliud ſuadeat, Riccius *deciſ.* 243. *par.* 2. vt de praxi Supremæ teſtatur Gaſtald. *de poteſt. Angel. diſtin.*6. *qu.*3. *art.*3. *num.*14. quamuis multis non practicis durum videatur, vt dicit idem Gaſt. *loc. cit.*

Sed inſurgit quæſtio, an Sortilegium factum cum hoſtia non conſecrata ſit qualificatum.

124 Certum eſt, quod ſi ſuper illa hoſtia celebretur Miſſa, vel reponatur in Altari, vt ſuper ea celebretur etiam à Sacerdote ignorante ibidem eſſe illam hoſtiam, ſi illa adhibeatur in Sortilegio, reputari Sortilegium qualificatum: Tùm quia Sacrificium Miſſæ ordinatur ad Sortilegium licet mediatè, tùm quia Sortilegus hoc caſu præſumitur, quod credat Sacrificium Miſſæ habere vim ad maleficium operandum, & ità ſentiunt Scaccia *de Iudic. lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 34. Zanard. *in Director. par.*2. *cap.*64. Moura *de Incantat. ſect.*3. *cap.*1. *nu.*9. P. Diana *par.*4. *tract.* 7. *reſolut.* 50. Carena *par.* 2. *tit.* 12. §. 5. *num.*37. *&* §. 8. *num.*53. Alberghin. *in Manual. cap.* 18. *ſect.* 2. §. 1. *num.*9. Gaſtald. *de poteſt. Angel. to.*2. *diſput.*6. *quæſt.*6. *art.*1. Franc. de Magiſtris *loco citato num.* 74.

125 Labuntur ergo Oldradus *conſil.* 110. Locat. *in Iudic. verb. Sacerdos*, Farinacc. *qu.* 20. Torre-blanca *Iuris ſpiritualis lib.*13. *cap.*6. *nu.*5. poſt Griland. *de Sortilegijs qu.*10. *num.* 13. aſſerentes, non eſſe Sortilegium hæreticale, ſi in eo miſceatur hoſtia non conſecrata, ſuper qua Miſſa fuerit celebrata, quos non poſſe excuſari à lapſu, tenet Scaccia *loco cit. nu.*34. quem ſequitur Gaſtald. *loco cit. num.*2.

126 Videtur tamen Farinaccius ſe correxiſſe, dùm *in qu.* 181. §. 1. *num.*21. adducit opinionem Martini del Rio *diſquiſit. lib.*5. *ſect.* 15. *verſ. Dico quinto*, aſſerentis, quod licet miſcens in Sortilegijs hoſtiam non conſecratam, ſuper qua Miſſa fuerit celebrata, non reputetur Hæreticus, de hæreſi tamen valdè ſe reddit ſuſpectum, quod ſufficit.

127 Si autem ſuper hoſtia non fuerit Miſſa celebrata, nec aliqui characteres, vel nomina incognita, vel verba ſuperſtitioſa, vel ſacra in eo fuerint ſcripta, non committere ſacrilegium qualificatum qui illa vtitur in maleficio, dixit contra Carenam idem Gaſtald. *loco cit.*

128 Quod verum puto, niſi appareret, vtentem hoſtia non conſecrata, velle abuti Imagine Crucifixi in ea ſculpta, tunc enim ſicut abutendo in maleficio Imaginibus ſacris committitur Sortilegium hæreticale, Carena *par.* 2. *tit.* 10. §. 4. *num.* 28.

Ità etiam abutendo hoſtia non conſecrata cum intentione Imagine Crucifixi, vel Sanctorum in ea ſculpta abutendi, Gaſtald. *loco cit. num.*5.

Sed an geſtans hoſtiam conſecratam reddat ſe ſuſpectum de hæreſi, itaut contra eum procedi poſſit.

129 Mos, ſiue conſuetudo veteris Eccleſiæ fuit, vt non ſolùm Sacerdotes, ſed etiam laici ſecùm occultè, & ad domos ſuas deferrent Sacram Euchariſtiam, vt ſtatis temporibus eam ſumere poſſent; Tertullian. *lib. de Oratione ſub finem*, & *lib.* 2. *ad vxorem*, D. Cyprianus *in libr. de Lapſis num.* 92. *verſ. Et cum quadam Arcam ſuam, in qua Domini Sanctum fuit*; & *in lib. de Spectaculis, & vtrobique* Pamelius.

130 Quæ conſuetudo originem ſumpſit tempore perſecutionum, nam cum Chriſtianis non liceret in vnum coire ad ſacras Synaxes ob periculum imminens martyrij, mos introductus eſt, vt ſecùm Corpus Domini deferrent, vt poſſent abſque periculo illud ſumere; vt poſt eoſdem Tertullianum, Cyprianum, Nazianzenum, Anaſtaſ., & Hieronymum, Baronius *anno* 57. §. 151.

131 Mos iſte durauit vſque ad Papæ Hormiſdæ tempora, quando in Concilio Cæſar-auguſtano *cap.* 3. videtur abrogatus in hæc verba:

Si quis Euchariſtiæ gratiam acceptam in Eccleſiam non conſumpſerit, anathema ſit; vt ait Baronius *dicto anno* 57. *num.* 150. *in fine*.

Qui tamen errauit, ſi Concilium Cæſar-auguſtanum ad Hoſmiſdæ tempora retulerit, cum ſub Damaſo Primo coactum ſit, vt notat Garzias Loaiſa *ad d. Concil. litt. D. in fine*.

132 Huic Edicto cauſam dederunt Priſcillianiſtæ, qui vt laterent conuenientes ad Eccleſiam, ſic accipiebant Euchariſtiam, vt eam non comederent, habetur *in ſupracitatis notis littera I.*

133 Generali demùm conſuetudine Eccleſiæ hunc morem fuiſſe abrogatum, dicit idem Baron. *dicto anno* 57. *num.* 151.

134 Indulſit tamen Sedes Apoſtolica quandoque, vt Sacram Euchariſtiam penès ſe retinere poſſet Maria Scotorum Regina, dùm erat in carceribus, vt ſi ad martyrium raperetur, vt factum fuit, poſſet ſe illa præmuniri, Vaſquez *in* 3. *diſput.* 119. *cap.* 1. *num.*18. Card. de Lugo *de Sacram. diſp.*19. *ſect.*1. *num.*25.

135 De qua tamen diſpenſatione dubitat P. Auerſa *de Sacram. quæſt.* 10. *ſect.* 3. *in fin. verſ. Non enim*.

136 Modò ſi quis ſimplicitate ductus ex mera deuotione geſtaret Sacramentum Euchariſtiæ, benè ſentiens de eodem Sacramento, is non erit ſuſpectus de hæreſi, & per conſequens illius cauſa non erit tractanda Sancto Officio, vt reſolutum fuit *ſub die* 25. *Februarij* 1659.

137 Nam cum quidam Mercator ſpontè comparuiſſet in Suprema ſe denunciando, quod geſtaſſet hoſtiam conſecratam, dictum fuit, vt deberet interrogari: An de Sacramento Euchariſtiæ crederet quod

credunt Catholici, & ſi circa credulitatem nullum habeat errorem, eo caſu, quia delicti cognitio non ſpectabat ad Sanctum Officium, nihil cum eo erat agendum in Sancto Tribunali, ſed ſi haberet aliquem errorem, expediendus erat vt ſponte comparens.

138 Si verò geſtetur hoſtia conſecrata ea intentione, ne lædatur ab inimicis, vel ab amicis, ad lucrum reportandum in ludo, vel ad alium illicitum finem, tunc contra ſic geſtantes proceditur in Sancto Officio.

Abutuntur enim iſti Sacramento Euchariſtiæ, & meo tempore nonnulli ex iſtis, fuerunt damnati ad triremes, quia faſſi ſunt geſtare hoſtiam conſecratam, ne offenderentur ab inimicis, & ſe præmunirent aduerſus ictus ſclopettorum; Et cum aliàs quidam Regularis hoſtiam conſecratam aliis ſecretis ſortilegis per multum temporis ſpatium ſupra ſe geſtaſſet, vt ſe defenderet ab armis, tortus pro vlteriori veritate, complicibus, & intentione, præuia abiuratione de vehementi damnatus fuit ad triremes per decennium, & priuatus voce actiua, & paſſiua in perpetuum, quamuis ex benignitate Sancti Officij pœna triremium fuit ei commutata in carcerem per idem tempus, vt ex Decreto 7. *Iunij* 1629.

139 Quidam autem, qui contra morbum peſtis hoſtiam conſecratam deferebat, expeditus fuit cum graui monitione, & pœnitentiis ſalutaribus, vt ex Decreto *ſub die* 21. *Iulij* 1631.

140 An verò liceat geſtare collo appenſas Reliquias Sanctorum, cereas Agni-dei Effigies, Euangelium Sancti Ioannis, Pſalmos Dauidis, & ſimilia Sacræ Scripturæ teſtimonia, videndus eſt latè Sanchez *ad præcepta Decal. lib.* 2. *quæſt.*40. *nu.*26. *&* 27. Martin. del Rio, Suarez, & alij ab eo allegati, Alberghin. *in Man. qualificat. cap.* 18. *ſect.* 3. §. 3. *num.* 2. qui enumerat quatuor conditiones, quæ licitas faciunt huiuſmodi geſtationes, præſertim quorundam Breuium, quæ circumferuntur, & paſſim etiam venduntur à quæſtuantibus.

141 Aduerte tamen quod miſcentes in ſortilegiis hoſtiam conſecratam, debent etiam pro prima vice tradi Brachio ſeculari: ex Decreto Pauli Quarti *edito die* 17. *Iunij* 1559. de quo Diana *par.* 4. *pag.* 325. Praxis Archiepiſcopalis Neapolitana *cap.* 68. *num.* 10. Moura *de Incantat. opuſc.* 1. *ſect.* 3. *cap.* 5. *num.* 34.

142 Quod tamen Decretum non vidi ſeruari, quamuis plures Rei meo tempore fuerint de ſortilegio ſic qualificato inquiſiti, ſed ad triremes per decennium tranſmiſſi fuerunt.

An autem Sacram Pixidem furans, & comedens ſacras particulas ſit ſuſpectus de hæreſi, & celebrans non ieiunus, videbimus *infra*.

143 Pariter tradendæ ſunt Curiæ ſeculari mulieres maleficæ, quæ apud Nos ſtriges vocantur, ſi conſtet eas, vnam, ſeu plures perſonas ità læſiſſe, vt ex maleficio mors ſecuta ſit, etiam pro prima vice: Si verò ex maleficio infirmitas tantùm, diuortia, impotentia generandi, ſiue animalibus, ſiue frugibus, vel aliis damnum notabile prouenerit, muro claudi, ſeu perpetuo carceri mancipari debent, vt ex Conſtitutione Gregorij Deciminquinti 46. *in nono Bullario*, quæ incipit *Omnipotentis Dei*, de qua Diana *par.* 4. *tract.* 7. *reſolut.* 10. *verſ. Sed,* Alberghin. *in Man. cap.* 18. *ſect.* 3. §.9. *num.* 8.

144 Ex qua Conſtitutione tollitur controuerſia Doctorum, quorum aliqui putabant de iure communi huiuſmodi maleficas debere tradi Curiæ ſeculari propter homicidia, & infanticidia ab ipſis perpetrata, de quorum numero ſunt Malleus maleficarum, Silueſter, Ambroſ. de Vignate *de Strigibus art.* 2. §. *Si verò*, Martin. del Rio *diſquiſ. magic. lib.* 5. *ſect.* 15. *verſ. Si verò*, quem refert Alberghin. *loco citato num.* 8. Farinacc. *quæſt.* 20. *num.* 102. *verſ. Vndecima concluſio*.

145 Contrarium verò tenuerunt, nempe has maleficas, ſeu Striges pro primo lapſu, ſi pœnitentes ſint, etiam quod ſint ſecuta infanticidia, & mortes, non eſſe tradendas Curiæ ſeculari, Simancha *de Cathol. tit.* 37. *rubr. de Lamijs num.* 17. Albertin. *de Agnoſcend. quæſt.* 25. *num.* 66. Campeg. ad Zanchinum *de Hæret. cap.* 22. Eymeric. *in Director. par.* 2. *quæſt.* 42. *num.* 5. Farinaccius *quæſt.* 181. *num.* 48. *verſ. Benè verùm*.

146 In hac autem Suprema, &c. practicatur, quod ait Fermoſinus *in cap. Eccleſia S. Mariæ, qu.*59. *num.* 11. *de Conſtitut.*

Quod ſi Iudices laici Sttiges propter infanticidia apprehendant, & in vinculis cuſtodiant, & in cognoſcendo, innoteſcat, illas eſſe de hæreſi ſuſpectas, debent remittere illas ad Inquiſitores, & in cognitione ceſſare eo vſque punitæ ſint ab Inquiſitoribus; Sed ab iſtis poſt punitionem condignam debent reſtitui Iudicibus laicis, vt puniantur ab eis pro infanticidiis.

147 Quia cum delictum infanticidij habeat permixtam hæreſim, poſſunt puniri ab Inquiſitoribus non ſolùm propter hæreſim, ſed propter infanticidium; Et propterea ſanctæ mem. ſtatuit Gregorius Decimuſquintus, vt huiuſmodi maleficæ propter infanticidia perpetrata tradantur Curiæ ſeculari.

148 Si verò maleficæ eſſent captæ propter aliquod delictum non inſurgens ex maleficio, vtique eſſent reſtituendæ Iudicibus

laicis terminata cauſa hæreſis, ſi ab illis habitæ ſunt.

149 Multò minùs ſunt reſtituendæ, ſi Inquiſitor præuenerit, quia nunquam Inquiſitores remittunt carceratos Iudicibus ſecularibus, niſi illos ab eiſdem Iudicibus receperint.

150 An autem ſortilegus Clericus debeat degradari, & tradi Curiæ ſeculari, negatiuè concludendum eſt per ea, quæ tradit Fermoſinus *in cap. Cum non ab homine qu. 24. de Iudicijs*.

151 Sed quia in conficiendis Proceſſibus contra maleficas ab Inquiſitoribus, & locorum Ordinariis ferè ſemper peccabatur in probatione corporis delicti, quod omnino eſt probandum, præſertim quando tractatur de infanticidijs, & de maleficio, per quod mors dicitur ſecuta; Suprema &c. ad inſtruendos Iudices fidei mandauit imprimi Inſtructionem infraſcriptam, illamque litteris Encyclicis tranſmitti ad eoſdem, prout executum fuit: Eam tamen priùs impreſſerat Gaſtaldus *de Angelis to. 2. diſt. 4. quæſt. 1. art. 1. fol. 242.*

INSTRVCTIO

Pro formandis Proceſſibus in cauſis Strigum, Sortilegiorum, & Maleficiorum.

152 *EXperientia rerum magiſtra apertè docet, grauiſſimos quotidie committi errores in formandis proceſſibus contra Striges, ſiue Lamias, & maleficas in notabile præiudicium tam iuſtitiæ, quàm huiuſmodi mulierum inquiſitarum, itaut in Sanctæ Romanæ, & Vniuerſalis Inquiſitionis aduersùs hæreticam prauitatem Generali Congregatione longo tempore obſeruatum fuerit, vix vnquam repertum fuiſſe aliquem proceſſum ſimilem rectè, & iuridicè formatum, imò plerumque neceſſe fuiſſe quamplures Iudices reprehendere ob indebitas vexationes, inquiſitiones, carcerationes, necnon diuerſos malos, & impertinentes modos habitos in formandis proceſſibus, Reis interrogandis, exceſſiuis torturis inferendis, itaut quandoque contigerit iniuſtas, & iniquas proferri ſententias, etiam vltimi ſupplicij, ſiue traditionis Brachio ſecalari, & re ipſa compertum eſt, multos Iudices ità faciles, & procliues fuiſſe ob leue, aut minimum indicium credere, aliquam mulierem eſſe Strigem, & ideo nihil omnino prætermiſiſſe, vt ab huiuſmodi muliere, etiam modis illicitis talem confeſſionem extorquerent, cum tot tamen, tantiſque inueriſimilitudinibus, varietatibus, & contrarietatibus, vt ſuper tali confeſſione nulla, aut modica vis fieri poſſet; Quapropter vt Iudices de cætero magis cauti eſſe poſſint in conficiendis huiuſmodi proceſſibus, infraſcripta diligenter, & accuratè præ oculis habeant, & conſiderent.*

Error principalis, & peculiaris omnium ferè Iudicum in hac materia eſt deuenire, ne dum ad inquiſitionem, & carcerationem, ſed ſæpe etiam ad torturam contra aliquam mulierem de maleficio imputatam, quamuis non conſtet de corpore delicti, ſiue maleficij, & tamen in iure indubitatum eſt ad tales actus deueniri minimè poſſe, niſi priùs de huiuſmodi corpore conſtet, cum agatur de delicto, cuius veſtigia remanent.

Corpus autem delicti non dicitur probatum, prout multi Iudices videntur præſupponere, ex eo, quod prætenſus maleficiatus ſit, vel fuerit infirmus, ſiue deceſſerit; Clarum eſt enim, quod infirmitas, & mors regulariter ex maleficio non prouenit; Ideo oportet exquiſitas diligentias iudiciales adhibere, examinare Medicos, qui infirmum curarunt, illos diligenter interrogando de qualitate infirmitatis, & an ex arte Medicinæ dignoſcere poſſint infirmitatem eſſe, vel eſſe poſſe naturalem, illos etiam interrogando circa totam ſeriem, & accidentia ipſius infirmitatis à principio; et omnia fuſiùs in proceſſum redigere ad hoc, vt ſi fortè aliquis Medicus per imperitiam (prout multoties euenit) neſciuiſſet qualitatem morbi iudicare, & propterea iudicaſſet non eſſe naturalem, ſed ex maleficio prouenire, alius Medicus magis peritus habita notitia omnium accidentium eiuſdem infirmitatis, licèt infirmum non viderit, poſſit dignoſcere, an talis infirmitas ex morbo naturali, necnè prouenire potuerit.

Et vlteriùs maximè congruum eſſet ad eundem effectum iudicialiter examinare familiares infirmi pro habenda notitia principij infirmitatis, & eius progreſſus, ex hoc enim apparebit, an conueniant depoſitiones Medicorum, & familiarium circa accidentia infirmitatis, & ſic tutiùs poterit ferri iudicium à Iudice, an conſtet de corpore maleficij.

Quod ſi ex huiuſmodi diligentijs Iudici apparebit infirmitatem eſſe, vel fuiſſe naturalem, proculdubio procedere non debet contra accuſatam de tali maleficio: Si verò Medici periti clarè iudicauerint eſſe, vel eſſe poſſe probabiliter maleficium, tunc Iudex ſecuriùs cogitare poterit de inquiſitione formanda contra accuſatam.

Inſuper antequam Iudex deueniat ad carcerationem prætenſæ maleficæ, debet diligenter rimari cuncta indicia, quæ ſunt contra illam, neque ex ſola denunciatione prætenſi maleficiati, & eius attinentium, eſſe facilis ad carcerationem, niſi ſimul allegetur aliqua probabilis cauſa, ob quam animus Iudicis rationabiliter moueri poſſit ad credendum, quod mulier accuſata tale maleficium committere voluerit, & eiuſdem cauſæ aliquam probationem, vel ſaltem non leue indicium habeat, antequam ad carcerationem deueniat.

Aduertat præcipuè Iudex in ipſo actu carcerationis diligentem facere perquiſitionem in domo mulieris inquiſitæ, & talem perquiſitionem per ſe ipſum, aut Vicarium idoneum faciat adhibito Notario, ac teſtibus, nec huiuſmodi perquiſitioni interueniant perſonæ attinentes,

aut familiares prætenſi maleficiati, nè contingat, prout aliquando ſuſpicatum eſt, doloſè aliqua ſupponi maleficium denontantia in graue præiudicium Reæ inquiſitæ, & in dicta perquiſitione annotentur diligenter per Notarium omnia reperta in domo, & capſis, & non ſolùm quæ poſſunt iuuare intentionem Fiſci, ſed etiam quæ poſſunt iuuare Ream inquiſitam, prout Imagines Sanctorum, corona, diuina officia, libri deuotionum, ſchedulæ Communionis, aqua, & palmæ benedictæ, & alia ſimilia, ſingillatim illa deſcribendo in Inuentario perquiſitionis conficiendo.

Nec ſint faciles Iudices ad firmiter credendum aliqua reperta, prout oleum in vaſculis, pinguedo, pulueres, & ſimilia eſse aptata ad maleficium, ſed faciant illa conſiderari à peritis ad effectum, vt dignoſcatur, an deſeruire poſſint ad alium finem, quam maleficij.

Multoties euenit, quod familiares prætenſi maleficiati credentes maleficium, perquirunt intus anaclinterium, ceruical, & puluillos lecti ipſius infirmi, & cum inueniant inuolucra, quæ videntur ad maleficium aptata, illa deferunt ad Iudicem, qui ſuper hoc maximum facit fundamentum ad effectum probandi maleficium, & in hoc debet eſſe multum vigilans, & circumſpectus Iudex; facilè enim euenire poteſt, vt talia à familiaribus infirmi ſuppoſita fuerint, vt ſic faciliùs Iudex inducatur ad credendum maleficium, & ad procedendum contra aliquam perſonam.

Præterea Iudex benè aduertere debet qualitatem repertorum in huiuſmodi lectis, cum enim anaclinteria, & alia præfata conficiantur ex pluma, aut lana, & quotidie intermiſceantur, & inuoluantur, dum lectus proſternitur, facilè euenire poteſt, vt ſpatio alicuius temporis fiant quædam inuolucra, quæ videantur præſeferre ſuſpicionem maleficij, & tamen naturaliter contingere poſſunt, vltra quod in actu huiuſmodi confectionis anaclinteriorum, & aliorum prædictorum ex incuria Magiſtri illa fabricantis, aliqua intermiſceri potuerunt, ex quibus huiuſmodi inuolucra ex ſe confecta fuerint.

Et ideo ſi perquirerentur ſingulorum lecti, præcipuè ex pluma confecti, de facili in aliquibus ſimilia inuolucra reperirentur.

Nec etiam eſt mirum, quod in huiuſmodi lectis quandoque reperiantur acus, nam vbi ſunt mulieres, acus vbique abundant, & facile eſt, quod per accidens ſpatio alicuius temporis multæ acus in prædictis mobilibus introcludantur.

Neque forſan ab re eſt conſiderare, Dæmonem aliquando talia ſupponere potuiſſe abſque participatione, & aſſenſu alicuius, vt inde credatur maleficium commiſſum, & ſic aliqua perſona indebitè damnum patiatur, quemadmodum videmus in actu exorciſmi nonnullorum obſeſſorum, qui videntur euomere acus, clauos, & diuerſa inuolucra, quæ tamen impoſſibile eſt obſeſſos in corpore habere, prout non habent, ſed Dæmon in illo actu talia ſupponit ad os obſeſſi, vt credatur fortè, obſeſſum eſse maleficiatum, & aliquis inde indebitè moleſtetur.

Ex quibus patet, quàm circumſpectus eſſe debeat Iudex circa huiuſmodi reperta, cum de facili, vel potuerint ſupponi, vel eſſe naturalia, vel facta opera Dæmonis ſine alicuius miniſterio.

Conſueuerunt (parum quidem prudenter) multi Exorciſtæ iuxta non bonam (quoad hoc) theoricam flagelli Dæmonum, interrogare Dæmonem in exorciſmis, quomodo ingreſſus fuerit corpus obſeſſi, & an ex maleficio, & quis huiuſmodi maleficium commiſerit: Vnde Dæmon pater mendacij, & inimicus quietis humanæ ſæpè reſpondet, ſe ingreſſum eſſe corpus obſeſſi ex maleficio facto à tali perſona in tali cibo, ſiue potu, & vt Dæmon magis certum reddat Exorciſtam, & alios de hac re, ſupponit euomenda ab obſeſſo quædam ſimilia ei rei, in qua dixit, maleficium factum fuiſſe, & alia pleraque vt ſupra dictum eſt.

Hinc diuerſis vicibus obſeruatum fuit, aliquos Iudices formare proceſſus contra prætenſos maleficos nominatos à Dæmone, vt ſupra, tanquam ſi ex dicto Dæmonis probentur præmiſſa; Vnde ſuper huiuſmodi proceſſibus nulla vis facta fuit à Sacra Congregatione, imò ſemper reprehenſi fuerunt Exorciſtæ, Dæmonem vt ſupra interrogantes, & Iudices, qui ſuper Dæmonis reſponſione proceſſum formarunt.

Aliqui Iudices opinantur (& perperam quidem) quod eo ipſo, quod aliquis reperitur obſeſſus, id ex maleficio prouenerit, & ex hoc ſolo iniuſtè formant proceſſus contra perſonas aliquo modo obſeſſis infenſas, vel aliundè indiciatas. Hoc eſt maximè abſurdum; cui enim dubium eſt, quod ſine maleficio ex permiſſione Dei poteſt Dæmon vexare corpus alicuius: Caueant itaque omnino Iudices, ne ex ſola obſeſſione Dæmonis conficiant proceſſus ſuper maleficio, imò etiam ſint cauti, ne decipiantur ab aliquibus, qui in præmiſſis impoſturam committunt, & diuerſimodè ſe obſeſſos eſſe ſimulant, ſæpè enim huiuſmodi impoſtores reperiuntur.

Non ſint faciles Iudices ad faciendam magnam vim contra aliquam perſonam vtì Strigem, & maleficam ex indicio famæ, quamuis enim aliàs famæ indicium ſit magni momenti, attamen in iſta materia ob odium commune, quod habetur in Striges, contra quas omnes vnanimiter clamant, facillimè inſurgit huiuſmodi fama contra aliquam mulierem, præcipuè quando eſt vetula, & turpis formæ: vnde vel modicum fundamentum ſuper tali fama fiat, vel ſaltem diligens Iudex interroget teſtes, à quanto tempore ortum habuerit, & à quibus, & qua occaſione: Hinc enim forſan ſæpè ex proceſſu apparebit, famam eſſe indicium modici momenti.

Vt autem euitentur huiuſmodi mali modi, ad infraſcripta attendant diligenter iuſti Iudices.

In primis (quatenus fieri poteſt) non per-

mittant mulierem carceratam ob maleficium, aut ſortilegium quempiam alloqui, etſi plures reperiantur mulieres carceratæ in materia præmiſſa, non permittant ſimul alloqui, ſed retineantur in carceribus ſeparatis, quia ſæpè multæ conuenerunt falſum fateri contra ſe ipſas in materia apoſtaſiæ, putantes hac via citiùs à carceribus eximi.

Nullo modo curent, neque permittant Iudices, quod Cuſtos carceris, aut quiſquis alius ille ſit, mulieribus ſic carceratis ſuadeat, quid fateri debeant, cum examinatæ fuerint, multoties enim compertum eſt, quod mulieres huiuſmodi ſuaſionibus impulſæ, aut etiam ſpe impunitatis promiſſæ (quæ tamen nunquam eis promitti debet) faſſæ fuerunt id, quod nec etiam ſomniarunt.

Iudices nunquam alloquantur huiuſmodi mulieres carceratas circa merita cauſæ, niſi iudicialiter eas examinando.

Nullas ſuggeſtiones in illis interrogandis omnino faciant, ſed ab initio interrogentur, an ſciant, vel præſumant cauſam examinis, ſeu carcerationis, deindè de inimicis, & de cauſis inimicitiarum, poſtea poſſunt interrogari de curſu vitæ ſuæ, de frequentatione Sacramentorum, quis fuerit earum Confeſſarius, & de alijs ſimilibus, ex quibus detegi poſſit bona, vel mala earum vita, & conditio: Deinde in genere poſſunt interrogari, an ſciant aliquod ſortilegium, & ad quem effectum, & an vnquam huiuſmodi, aut aliud ſortilegium executioni demandauerint, etſi negauerint poſſunt fieri alia interrogatoria in genere, paulatim eis obijciendo, quod deponitur in proceſſu, eas ſcire, aut commiſiſſe tale, & tale ſortilegium: Et tandem ſi omnia negent, poſſunt eis in diuerſis interrogatorijs paulatim obijci, quæ in proceſsu contra illas habentur, circumſcriptis tamen nominibus, & cognominibus teſtium, & circumſtantijs, ex quibus ad notitiam deuenire poſsint, qui ſint teſtes, & tandem completo proceſsu informatiuo, ſi adhuc perſiſtant in negatiua, erunt repetendi teſtes proceſsus offenſiui, quæ repetitio, vt validè, & legaliter fiat, formandi priùs ſunt articuli pro parte Fiſci ſuper capitibus, quæ pro Fiſco prætenduntur, & copia dictorum articulorum danda ipſis inquiſitis, aſſignando eis Aduocatum, & Procuratorem idoneum etiam ex officio, quatenus inquiſitæ, vel ob paupertatem, vel alia de cauſa illos non habeant, eiſdemque tempus congruum detur ad dandum interrogatoria, quo elapſo fiat repetitio: Facta repetitione detur eiſdem terminus ad faciendas defenſiones, deturque copia proceſſus, & factis defenſionibus, ſeu lapſo termino ad illas faciendas, Iudices conuocent Congregationem Conſultorum peritorum, in qua per extenſum proceſſus legatur, ſuppreſſis nominibus, & cognominibus, & circumſtantijs, etſi de modo expeditionis cauſæ non ſint concordes, aut cauſa ſit grauis, vel ratione delicti, vel ratione perſonæ, non deueniatur ad torturam, niſi conſulta Sacra Congregatione, ad quam mitti debeat copia integri proceſſus tam offenſiui, quàm defenſiui, & quando videretur Iudicibus cum voto ſuæ Congregationis, ſine difficultate ad torturam deueniri poſſe, quia indicia eſſent vrgentia, aduertatur, ne in ipſa tortura interrogentur inquiſitæ de delicto in ſpecie, quod prætenditur, ſed tantum antequam deueniatur ad Decretum torturæ, obijciantur eis iterum indicia, quæ in proceſſu habentur, & poſtea in actu torturæ interrogentur tantum, vt dicant veritatem de ijs, ſuper quibus fuerunt interrogatæ, etſi fateri cœperint, non ſuggeratur eis aliquid, ſed tantum recipiantur, & ſcribantur verba præciſa earum confeſſionis, interrogando poſtea in genere ſuper vlteriori veritate.

Aduertatur, ne tortura detur cum ſquaſſis, aut cum aliquo pondere, ſiue baculo ad pedes, ſed ſit ſimplex eleuatio in torturam funis, aut ſit ſimplex tortura alterius generis tormentorum, quatenus tormento funis torqueri non poſſint.

Non ſint faciles Iudices ad repetitionem torturæ, niſi cauſa ſit grauiſſima, quo caſu iam erit conſulenda Sacra Congregatio, vt dictum eſt.

Nullo modo abradantur aliqui pili, aut capilli ipſarum mulierum, nec vim faciant Iudices contra inquiſitas in quodam indicio ab aliquibus Doctoribus conſiderato, videlicèt quando fortaſſe huiuſmodi mulieres (maximè in tortura) non emittunt lacrymas.

Tortura nunquam excedat tempus vnius horæ, nec de facili per horam tortura inferatur, niſi ſtante grauitate cauſæ, & vrgentibus indicijs ſimul, & in fine examinis annotetur tempus, quo in tormento manſerunt.

Maximè eſt aduertendum, quod in euentum, in quem huiuſmodi mulieres apoſtaſiam ad Dæmonem, & acceſſum ad ludos diabolicos fateantur (quo caſu corpus delicti aliunde probari non poteſt, quàm per propriam confeſsionem, curandum eſt ſine minima ſuggeſtione, vt huiuſmodi mulieres totam ſeriem facti à ſemetipſis recenſeant, & quomodo ab initio ad id inductæ fuerint, de tempore, & alijs circumſtantijs, nam hoc modo videri poterit, an confeſsio huiuſmodi apoſtaſiæ, & acceſsus ad ludos, veriſimilis ſit, necne, & caſu quo fateantur aliqua particularia, ſiue circumſtantias, quæ ſint verificabilia, omninò Iudices diligentias faciant pro ijs verificandis, quia ſic magis veriſimiles reddentur confeſsiones circa apoſtaſiam, & acceſſus ad ludos, alias ſi tales circumſtantiæ adductæ falſæ comperirentur, dubitari poſſet de veritate huiuſmodi confeſsionis forſan ſecutæ vel vi torturæ, quæ eſt remedium fallax, vel ſuggeſtione alicuius, vel tędio carceris, vel quia ſic crederent faciliùs ipſis indulgendum eſſe, prout aliquandò compertum eſt, diuerſis iſtis reſpectibus mulieres falsè faſſas eſſe apoſtaſiam, & acceſſus ad præfatos ludos: & vt faciliùs Iudices poſſint ſe abſtinere à quacunque ſugge-

ſuggeſtione, quando mulieres incipiunt fateri talem apoſtaſiam, forſan melius eſſet, vt tunc Iudices obliuiſcerentur eorum, quæ dicunt Doctores in iſta materia, quia ſæpè viſum eſt, quod Iudices in ordine ad ea, quæ perlegerunt penès Doctores, multa præiudicia faciunt his mulieribus.

Et quatenus tales mulieres fateantur apoſtaſiam, & acceſſus ad ludos, & nominent complices in huiuſmodi ludis, nullo modo procedatur contra huiuſmodi complices, quia cum talis acceſſus plerumque per illuſionem contingere poſſit, iuſtitia non poſtulat, quod contra complices cognitos, & viſos, per illuſionem procedatur.

Omninò Iudices ſcribere faciant in proceſſu interrogatoria omnia per extenſum ab ipſis Iudicibus facta, vt ex lectura proceſſus appareat, qualia illa fuerint, & an adſint ſuggeſtiones, cum maximo enim abuſu, & præiudicio conſueuerunt aliqui Iudices ſcribi facere. Ad opportunam interrogationem Reſpondit, *ſeu alias* Reſpondit.

Multi Iudices deueniunt ad formandum proceſſus, nec colligitur ex proceſſu, quale fuerit primum indicium, & vnde prouenerit, ſed proceſſus ſic incipiunt: Cum ad aures deuenerit, *ſeu aliàs*; Præcedente fama publica, &c. *Caueant igitur Iudices ab iſto errore, & ſemper examinent in principio proceſſus perſonam, ſeu perſonas, quæ ad aures primò aliquid dixerunt, vel quomodo talis fama ad eius notitiam peruenerit, & cuncta ſeriatim in proceſſum redigant, itàut nihil omninò omittatur.*

Plerumque contingere poteſt, quod infantes decedant, ex ſuffocatione in lectis pauperum matrum, & nutricum, & ob id prohibetur matribus, & nutricibus, ne in earum lectis, ſed in cunabulis ſeparatis infantes retineant; Ideò prudentes Iudices benè aduertant, quia ſecuta aliquando ſimili ſuffocatione, ne illa detegatur, matres, ſiue nutrices propalant, infantes occiſos à Strigibus.

In huiuſmodi cauſis, & proceſſibus formandis omninò ſeruentur Taxæ aliàs tranſmiſſæ de mandato Sacræ Congregationis, & quandò mulieres præcipuè ſunt pauperes, caueant Iudices ab earum bonorum expilatione.

Romæ ex Typographia Reu. Cam. Apoſt. 1657.

153 Sed quia in prędicta Inſtructione non habetur quid agendum ſit, quando maleficus aſſerit apoſtataſſe à fide, & chirographum traditionis animæ, & corporis Satanæ confeciſſe; dicendum eſt, quod ſi chirographum extet penès maleficum, vel alium delicti ſocium, tunc debet omninò lacerari, & comburi per ipſummet Sortilegum, vt notat Sanchez *ad Præcept. to.*1. *lib.* 2. *cap.*40. *num.* 53.

154 Si verò dicat Dęmonem illud ſuſtuliſſe, tunc non eſt cogendus Dęmon, vt illud reſtituat, vt notat idem Sanchez *loco citato*, Lupus *ad Edict. Sancti Officij, par.*3. *lib.*20. *art.*3. *differ.*2.

In hoc enim chirographo non conſiſtit corpus delicti apoſtaſiæ malefici, quia illa ſolo animo committitur, ſicut & hęreſis, nec eſt opus illam probare per ſcripturam, quando Reus ſe apoſtataſſe fatetur.

155 Sed an maleficus Inconſtans poſſit maleficium maleficio tollere, negatiuè reſoluendum eſt, ex Text. *in cap. de Sortilegijs, cap. Qui ſine ſollicitudine* 26. *qu.*2. *cap. Admoneantur, cap. Non obſeruetis*, 26. *qu.*7. D. Thom. 4. *diſtinct.* 34. *quæſt. vnic. art.* 3. *ad* 3. latè Farinacc. *quæſt.*181. *num.*33. Suarez *de Relig. tom.*1. *lib.*2. *cap.*18. Sanchez *lib.*7. *de Imped. matrim. diſp.*95. *num.*1. Gaſtald. *de Angel. tom.*2. *diſtinct.*6. *quæſt.*3. *art.*3. Filiuc. *tract.*24. *cap.*8. *num.*190. Caſtro-palao *tract.*17. *diſp.*1. *punc.*12. *num.*1. Alberghin. *in Man. cap.*18. *ſect.*3. §. 7. *num.*3.

156 Ratio eſt, quia auxilium petere à Dęmone eſt intrinſicè malum, D. Thom. & cæteri *ſuperiùs citati*.

157 In hoc autem ius ciuile fuit correctum à iure Canonico, nam de iure ciuili licitum erat maleficio vti ad bonum finem, ne fructus vi ventorum, aut grandinis abſumantur, vt eſt Text. *in l. Eorum, C. de Malefic.*

158 Imò eundem Textum eſſe correctum à Iure ciuili *per l. vnicam, Cod. de Theſauris lib.*10. voluit Suarez *de Relig. tom.*1. *lib.*2. *cap.* 19. *num.* 14. & reprobatum à Leone Imperatore, dicit Add. ad Ambroſ. de Vignat. *de Strigibus, verſ. ex his omnibus*, del Rio *lib.*6. *quæſt.*2. *verſ. Dico primò*.

159 Cauendum eſt ergo ab eo, quod ex Malleo maleficiarum refert Gaſtald. *loco cit. diſtinct.*7. *art.*3. *quæſt.*3. *nu.*7. Nicolaum Papam diſpenſaſſe cum quodam Epiſcopo, vt ſine peccato poſſet ſe maleficiatum alio maleficio curare.

160 Nam vana, & apochrypha eſt hæc Hiſtoria, & Auctor *Mallei* plura inconſultò dicit, nec quis fuerit ille Nicolaus Pontifex, qui diſpenſauit Epiſcopum, aperit, & tamē certum eſt, quod per conſultationem Pariſienſem determinatum fuit, erroneū eſſe affirmare, ob quemcumque bonum finem maleficijs vti, vel circa hoc diſpenſationem fuiſſe conceſſam, vt atteſtatur Sanchez *d. diſp.*95. *num.*1.

161 In tantum hæc vera ſunt, vt nec liceat petere à malefico parato ad maleficium maleficio ſoluendum, vt illud peragat, vt contra Aureolum *in* 4. *diſt.*34. *quæſt.* 2. & Angel. *in ver. Superſtitio*, tenent Caietan. Cincelo, Del Rio, Turrecrem. Couar. & alij multi citati à Sanchez *loco cit.* Alberghin. *loco cit. num.*3. Gaſtald. *loco cit. num.*9. & 10. Salelles *lib.*1. *cap.*14. *reg.*123. *n.*711.

162 Ratio eſt, quia ſolùm licet petere à parato id, quod licitè præſtare poteſt, quando petenti intereſt, vt neceſſitati ſuę conſulat, etſi poſtea malitia ſua aliter illicitè præſtet, vt volunt Doctores citati à Sanchez *dicto num.7.*

163 Et propterea ſi conſtet, maleficum non poſſe ſanare maleficiatum, niſi interueniente alio maleficio, non poſſum etiam ab illo petere non explicando, an modo licito, vel illicito, Sanchez *loco cit. num.* 8.

164 Si verò conſtet, maleficum noſſe aliqua licita ad illud ſoluendum, tunc poſſum ab eo petere diſſolutionem maleficij, Sanchez *ad Præcept. lib.2. cap.*41.*n.*15. & alij allegati ab Alberghin. *loco citato, numero* 5.

165 Si autem dubium ſit, an medijs illicitis, vel licitis, maleficus poſſit tollere maleficium, tunc licet aliqui tenuerint adhuc peti poſſe abſolutè diſſolutionem maleficij, inter quos Suarez *d. cap.*18.*nu.*9. & alij penès Sanchez *dicto cap.*41. *num.*15. quem cum multis alijs refert Paſqualig. *in Addit.*ad Lauret. de Franchis *loco cit. n.*943.

166 Crederem tamen licitè peti non poſſe, niſi præcedente monitione, ſaltèm ex lege charitatis, vt ille vtatur modo licito; tùm quia in dubijs tutior pars eſt eligenda, tùm quia ſemper præſumitur contra maleficum, vt notat del Rio *d. lib.*6.*cap.*2. *quæſt.*1. *pag. penult.* cui addo Paſqualig.*loco citato num.*946.

Tùm denique quia videtur militare ratio ſupradicta, quod non poſſum petere niſi id quod licitè præſtare poteſt, quod videtur ſenſiſſe ſine formidine, Sanchez *d. quæſt.*95. *num.* 11. licèt poſtea videatur recedere *d. cap.*41. *num.*13.

167 Cum autem non liceat petere à malefico, vt maleficium ſoluat alio maleficio, multò minus licitum erit minis, percuſſionibus, vulneribus extorquere ab eo, vt tale maleficium eo modo ſoluat, vt contra Henriquez tenet del Rio *d.qu.*2. *cap.*6. Sanchez *d.qu.*95.*nu.*9.Suarez *d.cap.*18. *nu.*7. Fagundez *in* 1.*Præcept.cap.*42.*nu.*7. Alberghin. *loco cit. nu.*4. Gaſtald. *loco cit. num.*9.

168 Et memini de ordine Supremæ, Inquiſitorem Comenſem fabricaſſe proceſſum, & debitis pœnis mulctaſſe quoſdam nobiles Comenſes, qui ex ſola fama etiam incerta, quod quędam paupertima mulier maleficio reddidiſſet valetudinariam quandam adoleſcentulam eorum conſanguineam, eandem mulierem diris percuſſionibus, imò acri tortura adhibita voluerunt compellere, vt maleficium ſolueret, licèt ipſa ſemper etiam in tormentis negaſſet, ſe eſſe maleficam, vel de maleficiis vllam habere cognitionem.

169 Similiter nefas erit Iudici cogere maleficum pœnis auctoritate iuſtitiæ inflictis, vt maleficium maleficio tollat, Sanchez, Suarez, Fagundez, Gaſtald. *locis citatis*.

170 Multò minus licitum erit petere ab alio Mago, vt maleficium ſoluat, quia hi non ſolent ſoluere, niſi per aliud maleficium, & ideò niſi ſeruatis ſupradictis circumſtantijs erit licita petitio, Sanchez *d. quæſt.*95. *num.*13.

171 Non erit tamen illicitum petere à malefico, vt tollat ſignum maleficij, ſiue vnicum ſit pactum nocendi initum cum Dęmone, vt tali ſigno poſito teneatur nocere, ſiue duplex, hoc eſt vnum nocendi tali ſigno poſito, alterum ceſſandi ceſſante ſigno, vt videre eſt apud Leſſium *de Iuſtitia, & iure, capit.* 44. *dub.* 6. *num.* 45. Suarez fusè *loco cit. num.*9. Sanchez *ad Præcept. d. cap.*41. *num.*19. Filiuc. *loco cit. num.*194. Caſtro-palao *loco cit. punc.*11. *num.*8. Alberghin. *loco cit. num.* 6. Gaſtald. *loco cit.art.*5. vbi refert ſigna, quibus vtuntur maleficæ, & ſequenti dubio probat non licere ſignis magicis demoliri ſigna priora magica, alios refert, & ſequitur Paſqualig. *loco cit. num.*948.

172 An autem vana vanis liceat reijcere, etiam adhibita proteſtatione, quod quis non intendit illis vti, quatenus ſint ſuperſtitioſa, nec conſequi effectum, ſi ex pacto Dęmonis illam obtineat, vide latè diſſerentem, Sanchez *d. quæſt.*95. *num.*2.

173 Quod ſpectat ad praxim ſciendum eſt, quod depoſitio Sagæ, ſe vidiſſe ad locum ludi chorearum, vel ſacrificij mulieres, vel homines, non attenditur in Tribunalibus Sanctæ Inquiſitionis Italiæ ad effectum procedendi contra illas.

174 Licèt enim fortaſsè ſit communior opinio, quod Striges corporaliter transferantur de loco ad locum, & ad conuentus nocturnos, vt pluribus probant, & docent Spinius *in ſuo tract. de Strigibus*, contra Ponzinibium contrarium aſſerentem, Simanch. *de Cathol. tit.* 37. *num.*8. Pegna *par.*2. *comm.*68. *verſ. Sed à maligno ſpiritu, &* in Add.ad Ambroſ. de Vignate *de Hæret. quæſt.*11.*num.*103. del Rio *diſquiſ. lib.*2. *quæſt.* 16. *per totam, & lib.* 5. *ſect.* 16. Suarez *de Relig. tom.*1. *lib.*2. *cap.*16. *num.*6. 34. *& ſeq.*Sanchez *ad Præcept. lib.*2.*cap.*40. *num.*6. Azor *Inſtit. moral. to.*1. *lib.*9. *cap.*25. *quæſt.*3. Torre-blanc.*de Magia, lib.*2.*cap.*40. *num.*61. Carena *par.*2. *tit.*12. §. 2. *num.*5. Alberghin. *in Man. cap.*18. *ſect.*3. §.9.*n.*5. Lupus *in Edict. par.*3. *lib.*20. *diſtinct.*4. latiſſimè Gaſtald. *de poteſt. Angel. tom.*2. *diſt.*4. *quæſt.*1. *art.*7. *per totum*.

Et opinionem contrariam eſſe falſam, & Reipublicæ pernicioſam dicit Leſſius *de Iuſtitia, lib.*2. *cap.*44. *de Magia, dubit.*3. *num.*15. & Gaietanus *in Compendio Malefi-*

earum, lib.1. cap.12. dicit, quod negantes delationem realem Strigum peccant contra reuerentiam debitam Sanctæ Matri Eccleſiæ, Binsfeld. *de confeſs.Malef.12.concluſ.per totam,* vbi quod contradicere communi ſententiæ repugnat Theologiæ, Philoſophiæ, & rerum experientiæ certiſſimæ, & recenſet ibi plura exempla harum tranſlationum, Berlichius *par. 4. concluſ.3. num36.* Fermoſin. *ad cap. Eccleſiæ S.Mariæ 10. de Conſtit. quæſt.59. num.15.* vbi quod etſi ſæpè accidat Striges ſola imagine deferri, veriùs tamen eſſe non nunquam transferri de loco ad locum.

175 Nihilominus cum ſæpè ſæpiùs corporaliter non ferantur ad Conuentus, ſed fiant per illuſiones in imagine, & fantaſia, vt notant *præcitati* Doctores, non ſolùm in Suprema non ſeruatur opinio, quod ex dicto duarum Sagarum oriatur indicium ad torturam, vt voluit Martin. del Rio, quem cum alijs refellit Farinacc. *de hæreſi quæſt.185. num.153, verſ. Quamuis*, cum indicia ad torturam debeant eſſe certa, non æquiuoca, vel dubia, vt dicit idem Farinacc. *quæſt.37. num.6.* Fermoſin. *loco cit. à num.21.* vbi latè.

176 Sed nec faciunt indicium ad inquirendum, quod teſtatur etiam Gaſtald. *loco cit. num.21.* vbi addit, quod tunc facerent indicium, quando deponerent de ijs, quæ viderunt verè, & realiter ante tranſportationem ad Conuentum, nempe ſe vnxiſſe baculum, ſeu ſcopam præparaſſe ad equitandum, vel volandum, inuocaſſe Dæmones, & ſimilia, quod priùs teſtatus eſt Carena *par.2. tit.12. §.27. nu. 227.* Fermoſin. *loco cit. num.24. in fin.*

177 Et quod Strigibus affirmantibus, ſe in ludis Diabolicis vidiſſe tales perſonas non credatur ad quemcunque effectum contra illas, quia habentur pro illuſionibus, reſoluit pluries Suprema &c. ſed præſertim *in vna Ferrarien. 12. Nouembris 1594. & in altera Firmana 4. Februarij 1595.* Et ex hoc ceſſat conflictus opinionum Doctorum, de quibus per Berlichium *par. 4. concluſ. 4. de crim. Venef. à num.107.*

178 Ideò ſemper improbata fuit Tribunalium ſiue Eccleſiaſticorum, ſiue laicorum Germaniæ praxis procedendi contra Sagas ex dicto vnius Sagæ, quæ teſtatur, ſe vidiſſe alias ad Conuentum, & ex dicto duarum conuinci alias Sagas; aduerſus quam praxim inuehit P. Tannerus *ea de re edito Commentario*; & incertus Auctor Theologus Romanus, eo quo inſcribitur libro, *Cautio Criminalibus, ſeu de Proceſſibus contra Sagas liber ad Magiſtratus Germaniæ hoc tempore neceſſarius impreſſus Renthelij anno* 1631.

179 Et certè dùm aſſociarem Cardinalem Ginnettum Legatum à latere ad Principes Catholicos pro pace vniuerſali componenda ad partes Germaniæ, ſpectaculum horrendum viſum eſt oculis omnium noſtrorum, nempe extra mænia plurium Pagorum, ac Ciuitatum erectos palos innumeros, quibus affixæ pauperes, & miſerrimæ mulieres, velutì Sagæ flammis conſumptæ fuerunt. Et dùm hæc tranſcriberem Inquiſitor Biſuntinus, iuxta ſtylum illarum Partium relaxauerat plures tam viros, quàm mulieres Brachio ſeculari, quorum Proceſſus viſi poſtea in Suprema, inuenti ſunt nullitate, & iniuſtitia laborare; ideò tanquam innocentes abſoluti ſunt; & Inquiſitor ab Officio amandatus, nouoque Inquiſitori præſcriptum, vt Proceſſus Sagarum conficeret iuxta Inſtructionem *ſupradictam*.

180 Et non poſſum non mirari in hac materia ſapientiam, & prudentiam Sereniſſimæ Chriſtinæ olìm Suecorum Reginæ, quæ raro exemplo annis præteritis abiurata hæreſi Lutherana, & Catholicam Religionem amplexa, maluit ſe abdicare Regno terreno, quam cæleſte Regnum amittere. Poſt enim hæc ſcripta mihi ſæpiùs dixit, dùm Regnum moderabatur, iuſſiſſe, ne huiuſmodi Striges, ſeu Maleficæ pœna mortis plecterentur, niſi verè conſtitiſſet infanticidia, ſeu alia homicidia perpetraſſe, cum illa pro certò haberet, vel ex effectibus vterinis, vel ex illuſionibus Dæmonis, ea omnia, quæ fatebantur, illis accidere.

In quo, *vt dixi*, celebranda eſt, ſicut & in alijs rebus eius ſumma virtus, prudentia; & ſapientia, quæ vltra ſexum à Maieſtate Diuina illi conceſſæ ſunt.

181 Memini etiam plures pueros, ac puellas è Rhetia Mediolanum tranſmiſſos, quorùm parentes fuerant vti Malefici flammis conſumpti, qui licet & ipſi depoſiti fuiſſent ad Conuentus acceſſiſſe, nihilominus abſoluti fuere, & benè inſtructi à doctis Confeſſarijs.

182 Sed licet confeſſiones Maleficorum non faciant indicium contra alios, qui interfuerunt Conuentibus Sagarum, ſtatur tamen eorum dictis contra ſe, & quoad abiurationem, & quoad pœnam, Carena *par.2.tit.12. §.20.num.172.* Fermoſin. *loco cit. num. 20.* niſi inueriſimilia deponant, vt pluries euenit meo tempore de quibuſdam Monialium confeſſionibus, quæ vel extra Monaſterium fuiſſe aſportatas fatebantur ad Conuentum, vel intra Conuentum à Dæmone fuiſſe Amaſium introductum, quæ ſemper falſa reperta ſunt; licèt enim hæc virtute, Dæmonum fieri poſſint, pro ſui tamen miſericordia Deus non permittit, quod eueniat, aliàs periclitarentur plures ex Monialibus, quæ quandoque inuitæ habitum Religio-

nis ſuſceperunt, & profeſſionem emiſerunt.

Prout etiam rarò admittitur, quod Moniales ab incubis opprimantur.

Sed cum caſus occurrit, ſolet Sacra Congregatio ſcribere Ordinarijs, vel Inquiſitoribus in hanc ſententiam:

Al P. Inquiſidore N.

183 *HA compatito Noſtro Signore colla ſua paterna benignità allo ſtato miſerabile di quella Monaca, che per iſcrittura di propria mano ha dato l'anima, e'l corpo al Demonio, e tenuto con eſſo lui per molti anni commercio carnale. Si è però contentata di dar per mezzo di queſta, facoltà di aſſoluerla in foro conſcientiæ al Confeſſore, che dourebbe per l'importanza del caſo eſſere di molta virtù, prudenza, e dottrina.*

Aurà egli primieramente ad vſare ogni diligenza poſſibile, per diſcernere, ſe quel che ſi dice ſia illuſione puramente interna, ouero eſterna, effettuata ſecondo l'vſo de' ſentimenti eſteriori, come pare che perſuada la promeſſa fatta per poliza, e ſcritta col proprio meſtruo.

Nel primo caſo, rimedio opportuno ſarebbe il diſingannarla, e diſtorla da queſta fantaſia, ed ammonirla nel rimanente ſecondo il biſogno, e capacità di lei.

Nel ſecondo conuiene adoprare mezi efficaci per liberarla dalla tirannia del Demonio: Queſti, rimettendone molti al giudicio, e prudenza del Confeſſore, che è ſul fatto, dourebbono particolarmente eſſere i ſeguenti:

Vna Confeſſione generale fatta con iſquiſita diligenza, e preparazione, così nell'eſame di coſcienza, come nel procurare con vero pentimento, ed vn'iſtabile, e fermo propoſito di non conſentir più al Demonio, e di rompere ogni patto, e contratto fatto con lui, riuocandolo di tutto cuore, ed annullandolo dal canto ſuo con ſincero pentimento, e deteſtazione.

Confeſſandoſi di tutto il paſſato dourà la Monaca nello ſteſſo atto penitenziale proporre queſta ſua miſeria al Confeſſore, richiamandoſi dall'iniquità, ed inganno del Demonio, e pregandolo come Giudice, e Miniſtro degl'intereſſi del Sangue di Criſto a pigliar queſta cauſa per onor ſuo, ed in virtù de' meriti della ſua Paſſione, con che ella è ſtata redenta, reſcindere quel patto ſacrilego, che accecata dalla paſſione, ed ingannata dal Demonio fece con lui, volendo di tutto cuore ritornarſi a Dio di cui è, e non ſeruir più a sì crudel Tiranno.

Dourà il Confeſſore confortarla, e ſuggerirle inſieme co' motiui di ſperanza nella miſericordia Diuina, e la grauezza del delitto per vna parte, e la ſoauità della bontà di Dio dall'altra, per eccitarla ad vna pronta diſpoſizione di voler ſolamente eſſer vera Serua di Dio, e precedendo queſta a ſuo parere, aſſoluerla, e dichiararla libera dal vincolo della medeſima ſcrittura, facendole ſapere, che l'aſſoluzione Sacramentale la ſcancella, ed annulla in tutto, e per tutto, aggiungendole penitenze ſalutari, che pareranno proporzionate alle forze, e poſſibilità della penitente, di digiuni, orazioni, ed oſſeruanze, conforme all'inſtituto ſuo, e che ſi poſſano eſercitare ſenza l'ammirazione, e nota di chi viue in ſua compagnia.

Dopo la Confeſſione, e la partecipazione della Sagra Eucariſtia, le ſi dee preſcriuere la frequenza de' Santi Sagramenti, in modo che ella non ſi trattenga mai in peccato, quando v'incorreſſe, per non dar luogo al Demonio, che trouatala diſarmata, l'aſſaliſca di nuouo. Si ha poi da eſercitare in meditazioni, orazioni, e lezzioni de libri ſpirituali, in modo che non reſti mai oziosa; conſigliandola di fare quanto gli permetterà l'inſtituto della Religione queſti eſercizi nel Choro, e ne' luoghi ſagri, fuggendo la ſolitudine, e ritiratezza, procurando di ſtar ſempre in compagnia delle più perfette Religioſe, per imparare a trattar di Dio, e per auerle per teſtimonio de' ſuoi portamenti, e per difeſa dell' ingiurie di Satanaſſo.

Se non oſtante queſti rimedi, ed altri che ſuggerirà la prudenza del Padre ſpirituale, dureranno le tentazioni, e combattimenti del Demonio, V.R. dia auuiſo, che ſi penſarà a'rimedi più ſtraordinari, credendoſi che per ora queſti ſieno ſufficienti.

Et quia ſæpè in Monialium Monaſterijs ſolent oriri illuſiones, & imaginationes ſuper maleficijs, Suprema &c. maxima cum prudentia reſcribit Ordinarijs locorum in hanc ſententiam.

184 *Eſſendoſi fatta matura riſleſſione ſopra l'auuiſo dato da V.S. intorno a'malefici, che ſi pretendono commeſſi da Suor N. N. N. e fattaſi ſopra la materia quella matura conſiderazione, che ricerca la grauità del negozio, queſti miei, &c. conſiderando, che la materia de ſortilegi per ſe ſteſſa è molto fallace, e la verificazione de i corpi de'delitti è di pruoua difficiliſſima, gl'indizi per ordinario remoti, ed equiuochi di gare, d'inimicizie, e di minaccie, di iattanze, e di male ſodisfazioni ad altri; le confeſſioni delle preteſe Malefiche puoco veriſimili, vane, e piene di contradizioni, in modo che per lo più in ſimili Proceſſi non ſi ritruoua fundamento tale, che pienamente chiariſca eſſer cagionato per opera del maleficio ciò, che accade alle perſone, che ſi pretendono maleficiate; e perciò, ſecondo quello, che in ſimili caſi la ſperienza ha dimoſtrato, ſi è fatto giudizio, che trattandoſi di Monache, ſe ſi vuole in queſto negozio paſſare auanti co' termini di ragione, e di giuſtizia, ſi poſſa ageuolmente vrtare in inconuenienti, e ſcandali, ſenza frutto, ed accendere nuouo fuoco, e turbare maggiormente*

la quiete di coteſto Monaſtero, e degli altri della Città, per la quale forſi ſarà diuulgato il fatto. Piace per tanto a queſti miei, &c. la prattica oſſeruata con altri Monaſteri di Monache in occaſioni ſomiglianti, ed anco più graui, cioè a dire di por ſilenzio alla cauſa, e di cercare di leuare il penſiero, e diſingannar le Monache, che iui ſieno Streghe, e malefici fra di loro, prouuedendo co' rimedi ſpirituali, e ſoaui alla ſalute dell'anima di Suor N. N. ed alla quiete del Monaſtero nel modo, che la pietà, e'l zelo di V. S. le ſomminiſtraranno. E ſe bene alla prudenza ſua non mancaranno modi di eſeguire felicemente il deſiderio della Sagra Congregazione, nondimeno è paruto bene a'medeſimi miei, &c. d'inuiare à V.S. l'accluſa copia di lettera ſcritta dell'anno 1620. in caſo ſimile al Veſcouo N. N. affinche vedendo V.S. i rimedi, che ſi ſono in altri Monaſteri pratticati con frutto, poſſa valerſi nel caſo preſente di quelli, che alla prudenza ſua pareranno proporzionati al biſogno di coteſto Monaſtero.

185 Remedia autem enunciantur in litteris ſcriptis *de anno* 1620. & ſunt ea, quæ habentur in litteris exaratis *de anno* 1625. hoc eſt, vt hæ materiæ, quando agitur de Monialibus non tractentur per Proceſſus iudiciales.

Secundò, quod Ordinarij viſitent Monaſteria, & curent, quod Moniales inuicem reconcilientur.

Tertiò, quod perſuadeantur ad recurrendum ad auxilia Diuina, & præſertim Sanctorum Regulæ Inſtitutorum, & aliorum earum Protectorum.

Quartò, quod aſſignentur prudentes Confeſſarij, qui eas inſtruant de illuſionibus Dæmonis, & curent, vt frequentent Sacroſanctum Euchariſtiæ Sacramentum.

Quintò, quod adhibeantur conciones, quibus ſignificetur vana eſſe, quæ de maleficiis in prædicto Monaſterio diſſeminantur.

Sextò, præcipiatur Monialibus, ne inuicem tractent de maleficijs, & maleficiatis, & obſeſſis à Dæmone.

Septimò, non permittatur acceſſus ad prædicta Monaſteria, niſi perſonis benè cognitis, & de quibus nulla poſſit oriri ſuſpicio, quod tractent de huiuſmodi materijs.

Octauò, amoueantur à cellulis Monialium libri profani, & præſertim ſi qui tractent de huiuſmodi maleficijs, & ſolùm eis permittantur libri ſpirituales, qui tamen non narrent exempla maleficiatorum, vel à Dæmone obſeſſorum.

186 Et quia ſæpè ſæpiùs aliquæ Moniales putant, ſi non fingunt ſe à Dæmone obſeſſas, & hac occaſione petunt, vt accedant Exorciſtæ ad eas exorcizandas.

Hoc omnino prohibeatur, ne detur licentia eas exorcizandi inconſulta S. Congregatione.

Vidimus enim meo tempore plures Exorciſtas occaſione huius exercitii, vt poſſint conuerſare cum Monialibus, potiùs eas in opinionibus earum fouere, quàm eas liberare.

187 Sed an qui Sortilegium inchoauerit, & demùm pœnitentia ductus illud non perfecit, debeat ſubijci torturæ, diſputat Carena *dicto tit.* 12.*par.*2. §.29. cui aſſentior cum hac tamen diſtinctione.

Aut verè ex Proceſſu conſtat, Sortilegum non perfeciſſe Sortilegium, & tunc non eſt ſubijciendus torturæ ſuper perfectione Sortilegii, ſed poſſet torqueri ſuper vſu dicti Sortilegij completi, ſicuti dicimus de eo, apud quem reperta ſunt ſcripta ſortilega, qui torquetur ſuper vſu Sortilegiorum in ſcripturis contentorum, Genuen. *in prax. cap. mihi* 18. *num.* 13. & *cap.*68. *num.*12. Carena *loco cit. num.*220.

Si verò dubium ſit, an perfecerit Sortilegium, vel fateatur Reus illud incepiſſe, ſed non perfeciſſe, tunc torquetur pro vlteriori veritate, & ſic ſuper perfectione Sortilegij, & ità quotidiè practicatur.

188 Sicuti etiam indiſtinctè practicatur, quod ſi Sortilegi negent vſum maleficiorum torqueantur ſuper vſu, complicibus, & intentione.

Nam licet in criminalibus Reus non poſſit interrogari de ſocijs, nec torqueri in caput aliorum, *l.repeti* §.1. *ff.de quæſtion.* Farinacc. *quæſt.*43. *num.*1.

189 Hæc tamen concluſio fallit in criminibus exceptis, & difficilis probationis, quale eſt Sortilegiorum delictum, latè Carena *loco cit.* §.25. *num.*221. *&* 222.

190 Quouerò ad abiurationem ſciendum eſt, quod à Sortilegis, præſertim ab iis, qui amatoria veneficia exercent, exquirendum eſt, an credant maleficia, aut Dæmonem poſſe cogere alicuius viri, vel fœminæ voluntatem ad amorem libidinoſum, vel ad aliquem alium finem inhoneſtum.

191 Si reſpondeat ſe credidiſſe, poſſe à Dæmone cogi hominis voluntatem ad aliquid amandum, hæreſis apertiſſima eſt, quia illa coactio repugnat libertati, quam Deus noſtræ indidit voluntati; & tunc deberent puniri tanquam Hæretici cum abiuratione de formali, Alph. de Caſtro *de iuſta Hæret. punit. lib.*1. *cap.*15. *pag. mihi* 81. *col.*2. quem ſequuntur Carena *in prax. par.*2. *tit.*12. *num.*244. Salelles *to.*3.*reg.*410. *num.*918.*&* 923. Alberghin. *cap.*18. *ſect.*3. §.7.*num.*7.*verſ.Reſpondeo, &* §.8.*num.*3.*verſ. Etſi malefici*; idem tenent Pegna 2.*par. Director. comm.* 68. *verſ. Rurſus, id quoque animaduertendum*, Zanard. *par.*2. *Summæ cap.*5. *de fide qu.*16.*& de pœnis Sortilegorum cap.*64.

verſ. Et de formali, Binsfeld. *ad l. eorum*, *C. de Maleſic. & Mathemat. quæſt.* 2. *concluſ.* 4. Farinacc. *de Hæreſi quæſt.* 181. *numer.* 86.

Aduertendum tamen, quod ad abiurationem de formali non ità paſſim procedendum, ſi Rei fateantur ſe credidiſſe, poſſe Dæmonem cogere voluntatem ad amorem, vel ad aliquid illicitum perpetrandum.

192 Sed adhibendæ ſunt conſiderationes, quæ ab eruditiſſimo, ac Eminentiſs. Cardinali Scaglia *in ſua praxi* numerantur *in tit. de Sortileg. cap.* 8. ibi:

E quando i Sortilegi ſono ad amore, s'interrogano i Rei in ſpecie, ſe credano, od abbiano creduto, che il Demonio poſſa sforzare la volontà, che è libera. E ſebene alcuni di eſſi, o per ignoranza, e maſſime di donne, o per gagliarda paſſione d'amore, che l'accieca, ed intorbida l'intelletto, confeſſi di crederlo, lo che è ereſia, non potendo il Demonio sforzarla, ad ogni modo il Sant'Offizio non li fà abiurare de formali, ma de vehementi, o de leui, ſecondo la qualità delle perſone, e degli effetti impulſiui, perche eſſi credono l'effetto materiale ſolo, che deſiderano, che ſegua, ne penetrano piu oltre.

Intorno a queſto particolare è di fede, che il Diauolo non poſſa sforzare l'vmana volontà, può ben perturbare la fantaſia, o per via de ſogni, o commouendo il ſangue, o gli vmori, dando incentiui, ed eccitando i ſpiriti, maſſime in quel punto, che la perſona deſidera l'amore della donna, ſi fa preſente a lei; ma perche i ſemplici, ed ignoranti, ed accieccati da paſſione, non ſanno diſtinguere fra la paſſione ſuperiore della ragione, e l'inferiore del ſenſo commoſſo, ed acceſo, però alcuni di eſſi dicono, che ſono ſtati forzati, e che non anno potuto di meno, e quelli, che ottengono il loro amore, penſano auer forzata la volontà, lo che non è. E ſe il Sortilego foſſe perſona intelligente, e dotta, e diceſſe di auer creduto, che la volontà vmana ſi poſſa forzare, ſenza dubbio entrarebbe la formalità, cioè ſi farebbe abiurar de formali, latè Torre-blanca *Iuris ſpiritualis lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 46. D. Auguſt. *Serm.* 107. qui eſt *de Trinit.* 2.

193 *Latrare poteſt Diabolus, ſollicitare poteſt, mordere omnino non poteſt niſi volentem, non enim cogendo, ſed ſuadendo nocet, nec extorquet à nobis conſenſum, ſed petit.*

Quod etiam dixit Filiuccius *tract.* 24. *cap.* 8. *num.* 184. quem refert, & ſequitur Alberghin. §. 8. *de filtris, & poculis amatorijs numer.* 2. Carena, & Salelles *locis citatis*.

Prætereà illa propoſitio poteſt intelligi de coactione morali, non autem de phiſica, iuxta illud:

Cogit ſua quemque voluptas.

194 Contigit autem caſus, dùm hæc ſcriberem in quodam Reo, apud quem cum inuentæ fuiſſent plures ſcripturæ ſortilegæ qualificatæ, & faſſus fuiſſet, ſe vſum fuiſſe eiſdem ſcripturis, & ſecretis, præcipuè ad amorem, interrogatus ſuper intentione catholicè reſpondit, ſed applicatus torturæ faſſus fuit ſe credidiſſe potuiſſe Dæmonem cogere voluntatem hominis ad fines illicitos; & cum tractaretur de abiuratione illi indicenda, Conſultores de partibus reſponderunt, debere indici abiurationem de vehementi: Res redacta ad Sacram Congregationem, tàm Conſultores Supremæ, &c. quàm Eminentiſs. Patres, vno excepto in eandem venere ſententiam; Sanctiſſimus iuſſit, vt benè diſcuteretur caſus.

Dicebam Ego hoc pendere ex qualitate perſonæ, nam ſi perſona erat docta, poſſet indici abiuratio de formali, ſed quia eramus in homine licet Medico, & Philoſopho, nullo tamen modo Theologo, & minore vigintiquinque annorum, & quia benignè poterat eius dictum interpretari, cum articulus de libertate arbitrij non ſit de articulis notiſſimis, ideò ex benignitate Sancti Officij debebat ſolùm ſubijci abiurationi de vehementi, & ità fuit reſolutum.

195 Et quamuis communiter Doctores teneant, quod Sortilegis committentibus Sortilegia hæreticalia debeat iniungi abiuratio de vehementi, non hæreticalia, abiuratio de leui, vt notant relati ab Albergh. *in Man. cap.* 18. *ſect.* 3. §. 7. Salelles *lib.* 1. *cap.* 14. *reg.* 124. *num.* 331. *& ſeq.* P. del Bene *de Officio Sanctiſſimæ Inquiſit. par.* 2. *dubit.* 229. *ſect.* 6. *num.* 4.

196 Aduerte tamen, ne decipiaris, quod abiuratio de leui tunc datur, quando Sortilegia ſunt talia, quæ licet non ſapiant hæreſim manifeſtè, continent tamen aliquam ſuſpicionem hæreſis, ſaltem reſpectu pacti impliciti cum Dæmone, aliàs ſi eſſent Sortilegia huiuſmodi qualitate carentia, vel ſimplices ſuperſtitiones, tunc non indicitur abiuratio de leui, ſed tales expediuntur cum monitionibus, & pœnitentijs ſalutaribus.

CAPVT XXXIII.

ARGVMENTVM.

De abutentibus Sacramentis. De abutente Sacramento Baptiſmi baptizando res inanimatas. De reiterantibus Baptiſma. An poſſint baptizari Pueri expoſiti. An baptizati ab Hæreticis debeant rebaptizari. De pœnis rebaptizantium. De eo, qui patitur ſe rebaptizari. An differens baptizare ſuos filios ſit ſuſpectus de hæreſi. An Catholicus poſſit deferre filium ſuum, vt baptizetur à Miniſtro hæretico. De abutente Sacramento Confirmationis. An qui non vult ſuſcipere Sacramentum Confirmationis, vel ſuos filios confirmari recuſet, ſit ſuſpectus de hæreſi.

SVMMARIVM.

1 *Abuſus Sacramentorum inducit ſuſpicionem hæreſis, & de ratione.*

2 *Abuſus Baptiſmi oritur, ſi quis baptizet res inanimatas.*

3 *Abutens Baptiſmo, quomodo interrogari, torqueri, & abiurare debeat in Sancto Officio.*

4 *Rebaptizans puerum dicitur abuti Sacramento Baptiſmi.*

5 *Et hæreticus præſumptus.*

6 *Baptiſmus reiterari non poteſt, & de ratione num. ſeq. ac num. 8.*

7 *Baptizatus abnegans Chriſti fidem apud Infideles, ſi ad pœnitentiam reuertatur, non debet rebaptizari.*

Baptiſmus eſt veluti quædam natiuitas, ſeu regeneratio.

Rebaptizans reiterat Chriſti crucifixionem.

9 *Reiteratio Baptiſmi quando liceat.*

10 *Diligentia adhibenda ante reiterationem Baptiſmi.*

11 *Rebaptizatio fieri debet conditionaliter.*

12 *Rebaptizari non debet, qui natus inter Chriſtianos cum parentibus Chriſtianis vſque ad iuſtam ætatem vixit, & de ratione.*

13 *Puer baptizatus ab obſtetricibus an, quando, & quomodo poſſit rebaptizari, & numeris ſeqq.*

14 *Obſtetrices, quæ puerum baptizarunt an, & de quibus debeant interrogari.*

16 *Puer an ſit rebaptizandus, ſi obſtetrices dicant abluiſſe illius manum, vel pedem in baptizando, non autem caput.*

Puer expoſitus cum ſchedula collo alligata, quod ſit baptizatus an, quando, & quomodo poſſit rebaptizari, & num. ſeqq.

17 *Infantes quando poſſint rebaptizari, & num. ſeqq.*

18 *Infantes expoſiti an, & quando baptizari poſſint ſub conditione, & num. ſeqq.*

24 *Baptizatus ab Hæreticis an debeat rebaptizari ſub conditione, & num. ſeqq.*

Baptiſmus collatus ab Hæreticis an, & quando ſit validus.

29 *Baptiſmus collatus aqua roſacea an ſit validus.*

30 *Et an debeat reiterari ſub conditione.*

31 *Rebaptizari an poſſit aſſerens ſe non eſſe baptizatum.*

32 *Puer nulliter baptizatus debet rebaptizari.*

33 *Colchi, & Iberi an debeant rebaptizari.*

34 *Filij Infidelium an, quando, & quomodo poſſint rebaptizari, & num. ſeq.*

36 *Rebaptizans an quando, & quibus ſubijciat pœnis.*

37 *Rebaptizans ſcienter ſub conditione an incurrat irregularitatem, & num. ſeq.*

39 *Rebaptizans de iure ciuili punitur vltimo ſupplicio.*

40 *Rebaptizari ſe ſcienter patiens Apoſtata eſt, ac ſuſpectus de hæreſi.*

41 *Neophyti fingentes ſe Iudæos, & petentes baptizari an, quando, & quomodo puniendi, & num. ſeqq.*

44 *Factum attenditur in foro exteriori, & non intentio.*

Abiuratio purgat ſcandalum coram populo.

45 *Abiuratio quæ ſit imponenda his puerum rebaptizari facient, & num. ſeq.*

47 *Baptiſmus filiorum ſi curetur ab Infidelibus, vel Iudæis, vt illos liberent à fœtore, vel infirmitatibus dicuntur abuti Sacramento Baptiſmi, & de ratione.*

48 *Et huiuſmodi Infideles puniri poſſunt in San. cto Officio, & de ratione.*

49 *Differens diu baptizari filios an ſit ſuſpectus de hæreſi, & num. 51. cum ſeqq.*

Baptiſmus paruulis an ſit ſtatim conferendus, vel differri poſſit, & num. ſeq.

50 *Conſuetudo Eccleſiæ baptizandi paruulos ante vſum rationis.*

52 *Carnes comedens diebus Veneris, & Sabathi, eſt ſuſpectus de hæreſi, & de ratione.*

53 *Hæretici putantes non expedire baptizari infantes ante annos diſcretionis.*

54 *Chriſtiani nolentes babtizari eorum filios reputatur hæretici.*

Quid de imponentibus in Baptiſmo eorum filijs nomina Iudæorum, Gentilium, Hæreticorum.

55 *Pater Catholicus degens in partibus hæreticorum an poſſit permittere ad euitandum graue periculum, quod eius filius baptizatus Ritu Catholico celato tali Baptiſmo deferatur Miniſtro hæretico iterum baptizandus.*

56 *Sacerdotes degentes in locis Turcarum, an coacti poſſint Turcarum filios baptizare pro eorum corporali ſalute non ſeruata debita forma, vel materia.*

Fictio nulla licet in collatione Baptiſmi.

57 *Baptiſmus ficté ſi reiteretur abſque intentione baptizandi an reiterans dicatur ſuſpectus de hæreſi.*

58 *Abutens Sacramento Confirmationis ſubiacet ijſdem pœnis, quibus abutens Baptiſmo.*

59 *Confirmans res inanimatas dicitur ſuſpectus de hæreſi.*

60 *An qui reiterat confirmationem.*

61 *Confirmatio reiterari non poteſt, & de ratione.*

62 *Reiterans confirmationem an incurrat irregularitatem.*

63 *Confirmatio an, & quando reiterari poſſit ſub conditione.*

Diligentiæ maiores requiruntur pro reiteratione Confirmationis, quam pro reiteratione Baptiſmi, & de ratione.

64 *Confirmationem ſuſcipere recuſans an dicatur ſuſpectus de hæreſi.*

Quid de patre recuſante ſuos filios confirmari.

Hæretici negantes Confirmationem eſſe Sacramentum.

65 *Sacerdos confirmans ſine diſpenſatione Apoſtolica, dicitur ſuſpectus de hæreſi.*

Hæretici negantes confirmare eſſe proprium munus Epiſcopi.

1 PRÆSVMPTI Inconſtantes in fide ſunt etiam qui abutuntur Sacramentis, nam & hi ſunt ſuſpecti de hæreſi, *cap. Accuſatus*, §. *Sanè*, & ibi Gloſs. *in ver. Sapiunt in fine, de Hæret. in 6.* quæ Gloſs. licèt loquatur de Sacramento Baptiſmi, idem dicendum eſt de alijs Sacramentis, *cap. Inter cætera de reſcript. in fine*, Lucerna Inquiſitor. *ver. Sacramentis abuti*, Bordon. *in Tribunal. cap. 22. in principio*, Salelles *lib. 5. cap. 5. num. 386. to. 3.*

Ratio eſt, quia qui abutitur Sacramentis malè ſentire videtur de eorum valore, Torre-blanc. *Iuris ſpiritualis lib. 2. cap. 4. num. 45.*

Et incipiendo à Sacramento Baptiſmi, abutitur hoc Sacramento, qui baptizat
2 cadauer, Pelliculas, Imagines ex ære, plumbo, auro, argento, cera, vel alba, vel rubra confectas, libros, monetas, animalia, & ſimilia, ſiue ad ſortilegia conficienda, ſiue ad inueniendos theſauros, ſiue vt monetæ ſic baptizatæ in crumenam redeant; Nam talia ſic perpetrantes, vel ſunt verè Inconſtantes in fide, ſi credant formam, vel materiam Baptiſmi aliam eſſe poſſe ab ea, quam Chriſtus inſtituit, vel ſaltem ſunt præſumpti in fide Inconſtantes, quia de illis vehemens oritur ſuſpicio, quod ſic credant, Martin. del Rio *lib. 3. par. 1. quæſt. 3. ſect. 1. verſ. Mox ſubdit*, & ante eum Binsfeld. *ad l. Multi, C. de Maleſic. & Mathemat. quæſt. 3.* Simancha *de Cathol. tit. 62. rubr. de ſortileg. numer. 3. verſ. de baptizante cadauer*, latè Farinaccius, qui alios *quæſt. 181. num. 24.*

Et propterea abutentes Sacramento Baptiſmi, de alijs Sacramentis, interro-
3 gantur in Sancto Officio, & torquentur ſuper intentione, quia ex tali abuſu præſumitur quis habere errorem in intellectu, & malè ſentire de Sacramentis, vt poſt Diuum Antoninum, Siluestrum, Locat. tenet Farinaccius *d. quæſt. 181. num. 27.*

Et quamuis catholicè reſpondeant, nihilominus iniungitur illius abiuratio de vehementi, quia huiuſmodi abuſus factum eſt hæreticale, vel ſaltem ſapiens hæreſim manifeſtè, quicquid dicat S. Antoninus *in Summa par. 2. tit. 12. cap. 5. §. 1.* qui voluit, hoc eſſe horrendum peccatum, non tamen eſſe factum hæreticale, niſi adſit error in intellectu, quem refert Farinaccius *d. quæſt. 181. num. 26.*

Abutitur pariter Sacramento Baptiſmi, qui puerum ſcienter rebaptizat, ſiue ad
4 ſortilegium, ſiue ad alium effectum, Gloſs. *in d. cap. Accuſatus, §. Sanè in ver. Saperent de Hæret. in 6.* Roſell. Siluester Repertor. Inquiſit. Locat. Simancha, & alij apud Farinaccium *d. quæſt. 181. num. 23.*

Quod enim attinet ad rebaptizantes pueros etiam ſimpliciter eſſe præſumptos
5 in fide Inconſtantes, nulli dubium eſſe poteſt, quia tales videntur malè ſentire de Sacramento Baptiſmi, vt in terminis dicunt Lucerna Inquiſitorum *ver. Sacramentis abuti*, Bordon. *in Tribunal. cap. 22. in principio*, Salelles *in Tribunal. lib. 5. cap. 5. num. 386. to. 3.* Torre-blanc. *Iuris ſpiritualis lib. 2. cap. 4. num. 45.* Alberghin. *cap. 18. ſect. 2. §. 1. num. 10.*

6 Certum eſt enim Sacramentum Baptiſmi minimè reiterari poſſe, vt voluere S. Cyprianus *in tract. de ablut. pedum, & in epiſt. 77. ad Tubaianum*, Sanctus Auguſtinus *epiſt. 203. ad Maximianum Epiſcopum Donatiſtam*, vbi ait, *Rebaptizare ſanè Catholicum immaniſſimum eſt ſcelus*, Diuus Thomas *art. 10. quæſt. 66.* Bauni *de Sacramentis tract. 2. de Baptiſmate quæſt. 17.* Pegna *ad Eymeric. in cap. De quibus de Baptiſmo*, Clemens Papa *lib. 2. Conſtitutionum Apoſtolicarum cap. 15.*

Ideo Sacrum Concilium Tridentinum *can.11. ſeſſ. 7. de Baptiſmo* ſtatuit anathema
7 in eum, qui dixerit, baptizatum, ſi apud Infideles Chriſti fidem abnegaſſet, iterum rebaptizandum eſſe, ſi ad pœnitentiam reuertatur.

Ratio petita eſt ab inſtitutione Diuina, quæ etiam à rei natura non abhorret, cum Baptiſmus ſit veluti quædam regeneratio, ac natiuitas, *cap. 1. de Conſecrat. diſtinct. 4.* At homo non poteſt niſi ſemel renaſci, nec vita ſpiritualis ſemel per Baptiſmum ſuſcepta iterum ſuſcipi poteſt, Bauni *loco citato*, Sayr. *in Theſaur. Caſuum conſcientiæ lib. 4. cap. 8. num. 1.*

Vel quia hoc eſt contra ſubſtantiam Sacramenti, quod fieri tentatur in ſubiecto incapaci; Vel contra inſtitutionem Chriſti, & contra reuerentiam debitam Baptiſmo prius ſuſcepto, ſignificatur enim fuiſſe inefficacem, & inſufficientem; Vel contra ſignificationem huius Sacramenti, per quod Chriſto commorimur, & conſepelimur, qui ſemel tantùm pro nobis mortuus, & ſepultus eſt.

Et ideo qui Baptiſmum reiterat, quantum in ſe eſt, iterum Chriſtum crucifigit, Suarez *in 3. par. quæſt. 71. diſput. 31. ſect. 6. tom. 3.*

8 Per Canones ergo iure merito rebaptizatio omnino interdicta eſt, vt patet toto titulo *de Baptiſmo, & eius effectu, & de conſecrat. diſt. 4.* Sayr. *loco citato*.

Poteſt tamen ex iuſta cauſa reiterari Baptiſmus, quando ſcilicet non inueniun-
9 tur firmi teſtes, qui infantes abſque vlla dubitatione baptizatos eſſe dicant, nec ipſi propter ætatem de tradito ſibi myſterio reſpondere poſſunt, & hoc caſu poſſe rebaptizari abſque vlla offenſione, ne fortè huiuſmodi dubitatio eos purificationis ſanctificatione priuet, vt habetur *in cap. 84.* Concilij Toletani, & in Concilio Carthaginenſe 5. *cap.* 5. de quo *in cap. Placuit de conſecr. diſt. 4.*

At hoc caſu adhibenda eſt maxima diligentia, & longa examinatio, niſi adſit
10 mortis periculum, ne fortè baptizans, & baptizatus exponantur periculo ſacrilegij, vt dicit S. Leo Papa, ſcribens *Zenoni Epiſcopo Rauennaten. in epiſt. 37.* Bauni *loco citato.*

11 Et ſi fieri debeat rebaptizatio, facienda eſt ſub conditione, ea forma, quæ exprimitur *in cap. 2. de Baptiſmo.*

Non eſſet tamen iuſta cauſa rebaptizandi illum, qui inter Chriſtianos natus,
12 cum parentibus vixit itidem Chriſtianis vſque ad iuſtam aliquam ætatem, quia is, etiam quod nulla eius Baptiſmi ſuppetant teſtimonia, non erit rebaptizandus, Innocentius *in cap. Veniens de Presbytero non baptizato*; Nam ob eas circumſtantias præſumitur probabiliter, quod fuerit baptizatus, itaut hæc præſumptio ſit pro certitudine habenda, donec euidentiſſimis argumentis contrarium probetur, Banni *loc. citato*.

13 An autem iuſta cauſa ſit rebaptizandi puerum ab obſtetricibus baptizatum, Syluius *in 3. par.* Diuus Thomas *quæſt. 66. art. 9. dub. 2.* Opatouius *de Sacramento Baptiſmi diſp. 1. quæſt. 6. num. 49.* dicunt, quod debent approbari illæ Synodus, quæ diſponunt, quod baptizati ab obſtetricibus iterum in Eccleſia baptizentur, vt de Synodo Iprenſi, & de Paſtorali Mechlinien. dicit Syluius *loco citato*: Ea ratione, quia notum eſt, multas obſtetrices in materia, vel forma errare, interdum propter ignorantiam, vel propter malitiam, quia ſunt maleficæ, hos refert Diana *par. 5. tract. 13. Miſcell. reſolut. 86. & parte 9. tract. 6. Miſcell. reſolut. 35. verſ. Verùm.*

Nihilominus quicquid ſit in Partibus Germaniæ, in Italia non ſolet iterari Bap-
14 tiſmus, ſed obſtetrices diligenter examinantur à viris doctis, & interrogantur indiuidualiter de omnibus neceſſarijs ad collationem, & valorem Baptiſmi, veluti de verbis formæ, de quantitate aquæ, & de parte corporis, vbi infans fuit baptizatus, & ſi rectè reſpondeant, & nullus inueniatur error in Eccleſia, ſolummodo ſupplentur ſolemnitates; Nam quando prudens timor non adeſt, ſed potius moralis certitudo de Baptiſmo, non eſt ille reiterandus, ſic Diana *d. reſolut. 86. verſ. Sed quicquid, & dicta reſolut. 35.* reprobatis contrarijs, quem ſequitur Frater Gabriel à Sancto Vincentio, *de Sacramento Baptiſmi, diſput. 2. quæſt. 2. verſ. Vnde non placet.*

Et hanc praxim rebaptizandi etiam ſub conditione baptizatos ab obſtetricibus,
15 improbat Cathechiſmus Romanus iuſſu Beati Pij Quinti editus *in tract. de Baptiſmo, & eius effectu in fine* his verbis:

Non deſunt, qui nullum ſcelus admitti poſſe arbitrantur, ſi quemuis ſine delectu cum adiunctione illa (ſi baptizatus es, te iterum non baptizo, ſi verò nondum baptizatus es, ego te baptizo, in nomine Patris, &c.) *baptizant; quare ſi infans ad eos deferatur, nihil prorſus quærendum putent, an is priùs ablutus fuerit, ſed ſtatim ei Baptiſmum tribuunt, quin etiam quamuis exploratum habeant Domi Sacramentum adminiſtratum eſſe, tamen ſacram ablutionem in Eccleſia adhibita ſolemni cæremonia, cum adiunctione repetere non dubitant, quod quidem ſine ſacrilegio facere non poſſunt, etiam maculam ſuſcipiunt, quam Diuinarum rerum Scriptores, Irregularitatem vocant; Nam ea Baptiſmi forma ex Alexandri Papæ Septimi auctoritate,* cap. De quibus dubium de Baptiſmo, *in illis tantùm permittitur, de quibus re diligenter perquiſita*

dubium relinquitur, an Baptiſmum ritè ſuſceperunt; aliter verò nunquam fas eſt etiam cum adiunctione, Baptiſmum alicui iterum adminiſtrare.

Quod etiam aduertit Sayr. *dicto libro 7. cap. 8. num. 23. verſ. Secunda ſententia.*

Ideo non ſunt admittendæ illæ Synodus in Italia, quibus iubetur, baptizatos ab
16 obſtetricibus nulla facta diligentia, rebaptizandos ſub conditione in Eccleſia.

Quod habet locum, quamuis obſtetrix dicat, ſe baptizaſſe puerum abluendo illius manum, vel pedem, non autem caput, Diuus Thomas *in 4. diſt. 6. quæſt. 1. art. 1. & 3. par. quæſt. 68. art.* 10. quem ſequuntur Diuus Antoninus, Duardus, Paludanus, Bonacina, Graff. Coninch. quos refert Turre-blanc. *Iuris ſpiritualis lib. 2. cap. 4. num. 33.*

Et quamuis ille teneat, hunc ſic ablutum, & baptizatum, rebaptizandum eſſe ſub conditione; Nihilominus Nauarrus, Filiuccius, & alij à Trullench. *de Sacrament. lib. 2. cap. 1. dub. 3. num. 9.* dicunt, eſſe tutum hoc caſu non reiterare Baptiſmum, quia validus eſt, ſi aqua tangat reuera aliquam corporis partem.

Ad euitandos tamen ſcrupulos hoc caſu poſſet puer rebaptizari ſub conditione, vt dicit idem Trullench. *loco citato.*

Sed maior difficultas eſt, quando reperiuntur pueri expoſiti ſchedula collo alligata, vel appenſa, qua ſcriptum eſt puerum eſſe baptizatum.

17 Nam ex Textu *in cap. Placuit de conſecrat. diſtinct.* 4. habetur, quod quoties non habentur certiſſimi teſtes, qui deponant, infantes eſſe baptizatos, abſque vllo ſcrupolo ſunt rebaptizandi.

18 Et in Rituali Romano Pauli Quinti §. *de Baptiſmo paruulorum* ſtatuitur, quod infantes expoſiti, ſi re diligenter inueſtigata de eorum Baptiſmo non conſtet, ſub conditione ſunt baptizandi.

Et in Concilio Prouinciali Mediolanen. *Tertio* ſub Sancto Carolo *tit. de Baptiſmo infantium in fine* idem ſtatutum fuit; Et pari-
19 ter hoc idem ſancitum fuiſſe in Synodo Cameracen. teſtatur Marchant. *in candelabro Sacrament. tract. 2. de Baptiſmo cap. 2. quæſt. 4.* Et in Synodo Hiſpalen. ſub Archiepiſcopo Diuo Petro de Caſtro dicit Quintana Derennas Societatis Ieſu *in Theologia morali to. 1. tract. 1. ſingul. 9. num. 3.*

20 Hanc opinionem ſequuntur Laymanus *de Sacrament. Baptiſm. lib. 4. num. 3.* Torreblanc. *Iuris ſpiritualis lib. 2. cap. 4. num. 36.*

21 Nihilominus contraria ſententia videtur probabilior, & communis, vt teſtatur Diana *par. 9. tract. 6. Miſcell. reſolut. 35. verſ. Sed communis*, & priùs poſt Ochagauiam, & Hurtadum dixerat *par. 5. tract. 13. reſolut. 85. & in addit. ad primam part. reſol. 6.* quem ſequitur Fr. Gabriel à S. Vincentio *loco ſuperiùs citato*, Ochagauia *de Sacramento Baptiſmatis quæſt. 11. num. 8.*

Et ratio eſt, quia pro certo tenendum eſt, parentes pueri, vel quemuis alium,
22 qui ſcriptum confecit, voluiſſe reiterationem Baptiſmi euitare, ſic Ochagauia *de Sacramento Baptiſm. quæſt. 11. num. 8.* quem refert, & ſequitur Diana *d. reſolut. 85. verſ. Sed aliqua.*

23 Quam tamen opinionem intelligo, quando eſſemus omnino inter Chriſtianos, ſed ſi Chriſtianis mixti ſint Iudæi, vel Infideles, qui Baptiſmum execrantur, & ſit probabilis timor, ne potuerint exponi filij ab eis, & adijcere ſchedulam, ne baptizarentur, tunc poſſent baptizari ſub conditione, Ochagauia, & P. Diana *loco citato*, Baucius *opuſculo 3. de Miſcell. pract. caſ. conſcient. quæſt. 280. verſ. Diſplicet hæc opinio.*

Sed præteritis diebus fuit renouata quæſtio in Congregatione Suprema Sancti
24 Officij, an baptizatus ab Hæreticis deberet rebaptizari ſub conditione, Molan. *in ſua prax. tract. 4. cap. 3. num. 30.* ait, quod ſæpe repertum fuit in Hæreticis neceſſariam in baptizando deficere intentionem, & propterea tenet ſub conditione eſſe Hæreticos rebaptizandos; Sequitur Diana *par. 9. tract. 6. reſolut. 55. Miſcell.* vbi quod quamuis iam fuerit determinatum Baptiſmum ab Hæreticis collatum eſſe validum, ſi cum intentione Eccleſiæ debitam formam, & materiam adhibeant, tamen quia in odium Catholicorum ſæpe formas commutant, & materias Sacramentorum contemnunt, & ab Eccleſia Catholica animum aduerſum gerunt, putant reiterari poſſe Baptiſmum ſub conditione.

Cæterum praxis Supremæ eſt, vt baptizati ab Hæreticis nullatenus ſub condi-
25 tione rebaptizentur, ſed facta hæreſum abiuratione, ab excommunicatione abſoluuntur, & Catholicæ Eccleſiæ incorporantur: Quam praxim vſque *de anno* 1570. *ſub die* 19. *Aprilis* canonizauit Sacra Congregatio Concilij, vt teſtatur Cardin. de Lugo *in reſponſ. moral. lib. 1. dub. 2. num. 2.* vbi quærit, an baptizatus à Caluiniſta debeat rebaptizari, & adducit Textum *in cap. A quodam Iudæo de conſecr. diſtinct. 4.*

26 De Sacræ Congregationis Concilij declaratione non meminit R. P. Fagnanus, quamuis articulum latè diſputet *in cap. Si quis puerum, de Baptiſmate, & eius effectu.*

Et cum *de anno* 1606. quidam nobilis Gallus baptizatus à Caluiniſtis peteret re-
27 baptizari ſub conditione, & ſuppleri ſolemnitates Exorciſmorum, Sanctiſſimus auditis votis dixit, non eſſe rebaptizandum, & mandauit ei ſignificari, vt di-

mitteret ſcrupulum, vt ex Decreto *ſub die 5. Martij anni 1606.*

28 Sed cum hæc quæſtio potiùs ſit de facto, quàm de iure, vt inquit Card. de Lugo *loco citato num.* 4. Imò eſſe ſolùm de facto teſtatur Torre-blanc. *loco citato num.* 43. Poſſunt tales circumſtantiæ in facto conſiſtere, vt prudenter dubitari poſſit de defectu materiæ, vel formæ, aut intentionis, & ideo cum Præpoſito, & Syluio tenet idem Cardinalis poſſe reiterari Baptiſmum ſub conditione.

ET memini in Suprema, &c. bo.mem. Cardinalem de la Cueua ſæpius dixiſſe,
29 quendam ex Principibus Auriacen. baptizatum fuiſſe cum aqua roſacea, & cum tali aqua Magnates in Anglia vt plurimum baptizari; Et tamen certum eſt, aquam roſaceam non eſſe materiam aptam ad Sacramentum Baptiſmi, vt reprobato Ioanne de la Crux, dicit Diana *par. 5. de Sacram. reſolut. 5. verſ. Quæritur 3.*

An autem in caſu neceſſitatis, ſi aqua naturalis non ſuppetat, poſſit quis baptizari cum aqua roſacea, videndus eſt Diana *par. 5. tract. 3. reſolut,* 2. & poſt eum Bordon. *in quæſtion. moral. lib.* 10. *quæſt.* 1.

Non enim deſunt Auctores aſſerentes, in caſu extremæ neceſſitatis debere conferri Baptiſmum cum aqua roſacea ſaltem ſub conditione: Si autem quis dubitet de ſuo Baptiſmo cum aqua roſacea ei collato, deberet rebaptizari ſub conditione.

Et propterea cum quidam Profeſſus in Religione Capuccinorum petijſſet rebap-
30 tizari, quia dubius erat de ſuo Baptiſmo, cum in ſua Patria in illius adminiſtratione adhibeatur aqua roſacea, fuit dictum, quod rebaptizetur ſub conditione, ſine præiudicio Profeſſionis, vt ex Decreto *ſub die* 15. *Nouembris* 1620;

Scio etiam P. N. occaſione Viſitationis per eum factæ triremium Pontificiarum,
31 nulla prorſus adhibita diligentia, nec aliqua præcedente interrogatione rebaptizaſſe quendam N. ad triremes in perpetuum damnatum, ductum ſola dicti Religioſi aſſertione, ſe non eſſe baptizatum, de quo fuit correptus in Sancto Officio.

32 Si aliqua autem ratione Baptiſmus collatus nullus eſt, tunc omnino puer debet rebaptizari, quia tunc non eſt rebaptizatio, Suarez *de cenſur.*

33 An autem Colchi, & Iberi ſint rebaptizandi, videndus eſt P. Verricellus poſt hæc ſcripta impreſſ. *in tract. de ſacris Miſſion. titulo 6. de Baptiſmo quæſt. 3. ſect. 3. per totam.*

34 Iuſta cauſa pariter erit rebaptizandi puerum, ſi is ortus ſit ex parentibus Infidelibus, qui poteſt iuſtè ignorari, an fuerit baptizatus, Sayrus *dicto capit,* 8. *num.* 11.

35 Quod intellige facta debita diligentia, & exploratione, an fuerit baptizatus argumento Textus *in cap. Placuit, & cap. de Infantibus, & cap. Cum itaque, & cap. Si nulla de conſecr. diſtinct.* 4.

36 Pœnæ autem in rebaptizante ſine iuſta cauſa ſtatutæ ſunt ſacrilegij, vt decernit Sac. Concilium Tridentinum *ſeſſ.7.can.*11. *& 13. de Baptiſmo.*

Et ſi Laicus eſt, excommunicatur, ſi verò Clericus, deponitur ab officio; & beneficio, *cap. ex litterarum, & cap. fin. de Baptiſmo.*

Quod procedit in Sacerdote, qui materia non apta baptizat, nam is ſuſpenditur in perpetuum ab adminiſtratione Sacramentorum, vt ex Decreto *ſub die* 22. *Martij* 1583.

Poteſt etiam puniri ſic rebaptizans pœnis Apoſtatarum, quia verè Apoſtata eſt, Abbas, & cæteri Canoniſtæ *in rubr. de Apoſtatis*, Farinaccius *quæſt.* 183. *num.* 18. Alberghin. *in Man. cap. 3. num.* 5.

Quod intellige, niſi adderet conditionem, *Si non es baptizatus*, Nauarr. *in Man. cap.* 27. *num.* 246. Torre-blanc. qui alios *Iuris ſpiritualis lib. 2. cap. 4. num.* 46. 47. *&* 48.

Vlterius ſic rebaptizans, incurrit irregularitatem *cap. 2. de Apoſtatis, cap. Aphroſ. diſtinct.* 98. *cap. Qui in qualibet 9. quæſt. 7. cap. Quibus, cap. eos, quos, cap. Non licet il ſecondo, cap. Rebaptizare de conſecr. diſtinc.* 4. Abb. *cap. 2. num. 2. de Apoſt.* Nauarr. *in Man. cap. 27. nu.* 24. Couuarr. *Clement. Si furioſus par.* 1. *num.* 8. cum alijs per Sayrum *Theſaur. caſ. conſcient. lib. 4. cap.* 8. Torre-blanc. *d. cap.* 4. *num.* 46. Et dixi latè *in comment. facultatum Nuncij Hiſpaniarum,* de qua materia videndus eſt plenè Suarez *de cenſur. diſp.* 42. *ſect.* 1. *& in 3. par. quæſt. 71. art. 4. diſp. 31. ſect. 6. per tot.* Barboſa *ad l. Si Antiſtitem, C. Ne ſanctum Baptiſma iteretur.*

37 An autem qui ſcienter rebaptizat, ſed cum conditione incurrat hanc pœnam irregularitatis, affirmatiuam tenet Sayrus *d. cap. 8. num.* 28. Fernandez de Hærodia *de Sacramento Baptiſmi par. 4. dub. 2. num.* 5. qui alios.

38 Negatiuam tamen tenet opinionem, Nugnus *3. par. quæſt. 66. concluſ.* 7. Valer. *different. 1. vtriuſque Iuris ver. Irregularitas differ. 2. num.* 1. & alij, quos refert, & ſequitur Diana *par. 3. de Sacramento tract. 4. reſolut. 9. verſ. Sed ego.*

39 De iure autem ciuili rebaptizans punitur pœna vltimi ſupplicij *l.* 2. & ibi omnes *C. Ne ſacrum Baptiſma*, Petrus Gregor. *Syntagm. lib. 33. cap. 8. num.* 17. Barboſa *ad d. l. in fin.*

Abutitur etiam Sacramento Baptiſmi non ſolùm qui rebaptizat, ſed etiam qui
40 ſcienter patitur ſe rebaptizari, nam is

Apoſtata eſt, Farinacc. *quæſt.178. num.136. & quæſt.183. num. 18. in fine*.

41 Et præſumptus in fide Inconſtans, quia ſuſpectus eſt de hæreſi, Diana *par.6.tract.8. Miſcell. reſolut. 9.* Quod pluries in Sancto Officio ſolet accidere in Iudęis neophytis, qui cum ſemel ſint baptizati, iterum fingunt ſe Iudæos, & petunt ſe baptizari, vt eleemoſynas tum à Patrinis, tum à Chriſti-fidelibus hoc prætextu extorqueant, qui de hoc crimine conuicti poſt abiurationem de vehementi, ſi catholicè reſpondeant ſuper intentione, damnantur ad triremes, vel ad carceres arbitrio Sacræ Congregationis.

42 Quandoque tamen propter ſimplicitatem vnus ex iſtis fuit expeditus cum graui monitione, & pœnitentijs ſalutaribus, abſque abiuratione, vt ex Decreto *ſub die 28. Septembris* 1611.

43 Secluſa verò ſimplicitate ſemper iſti expediuntur cum abiuratione; quicquid dixerit P.Paſqualig. *deciſ.*475. quem refellit, & quidem optimè P. Diana *dicta reſolut. 9.*

44 Nam in foro exteriori attenditur factum, non intentio, quæ etſi purgetur per torturam (vt aliàs dixi) non tamen in totum tollitur; ideo debet indici abiuratio, vt ſe de ſcandalo dato purget coram populo, Comitolus *deciſ.*10. *num.*21.

45 Idem dicendum eſt de eo, qui bis puerum rebaptizare facit, quia iſte tanquam ſuſpectus, de leui ſaltem debet abiurare, vt ex Decreto *ſub die* 12. *Iunij* 1613.

46 Et cum quædam mulier, ad fingendum partum ſuppoſitum curaſſet bis baptizari eundem puerum, torta ſuper intentione, damnata fuit, præuia abiuratione de leui, ad ſtandum præ foribus Eccleſiæ cum candela accenſa, & inſcriptione ſui delicti, vt ex Decreto *ſub die* 18. *Iulij* 1618.

Abutitur pariter Sacramento Baptiſmi Infidelis, vel Iudæus, qui curant baptizari

47 proprios filios, vt eos à fœtore, vel ab infirmitatibus liberent, Azor. *Inſtitution. moral. to.*1. *lib.*8. *cap.*25. *quæſt.*6. Caſtro-pal. *to.*4. *tract.*9. *diſput.vnic.punc.*6.*num.*11. Vericellus *de Apoſtolic.Miſſion. tit.*6. *quæſt.*113. *num.* 8. *verſ.Septimò accedit*, hoc enim ea ratione illicitum eſt, quia ſtatim parentibus reddi debent, & proindè grandiores effecti à parentibus impijs inſtructi, leui negocio à fide deſciſcunt, quicquid velit Silueſter *in ver.Baptiſmus* 4. *quæſt.*7.

Sed cum quidam Religioſi Miſſionarij petiiſſent à Sacra Congregatione de Propaganda fide reſponderi, an licitè poſſint talem Baptiſmum conferre filiis Infidelium, vt à dicto fœtore liberarentur: placuit eidem Sacræ Congregationi negocium hoc remittere ad Sacram Congregationem Sancti Officij, in qua diſcuſſo negocio, Conſultores fuerunt pares in voto, in eadem paritate votorum, & ſententi irum fuerunt Cardinales Supremi Inquiſitores: relata propterea quæſtione Sanctiſſimo Innocentio Vndecimo, Sanctitas ſua alios Qualificatores elegit, qui, vt audio, fuerunt in ſententia licere Baptiſmum conferre dictis filiis Infidelium ità à parentibus oblatis; ea ratione, quia huiuſmodi actus non ſit intrinſecè malus, ſed non expedire, vt Sacra Congregatio reſpondeat dictis Miſſionarijs, & certe in huiuſmodi ſenſu conformat ſe cum antiquis Decretis dictæ Sacræ Congregationis: Pluries autem hac quæſtione propoſita Sanctitati Suæ, noluit reſpondere nixa fortaſſe exemplo Eugenij Tertij, qui in Concilio, quod ipſe habuit in Gallia *de anno* 1145. tempore Diui Bernardi cum ipſe fuiſſet interrogatus à quodam Patriarcha Armeno ſuper hoc dubio, reſponſum ei non dedit, vt teſtatur Cardinalis Baronius *in ſuis annalibus anno* 1145. *num.*4. & Binius *in Vita Eugenij Tertij.*

48 Ideò huiuſmodi Infideles talia perpetrantes in Sancto Officio puniri poſſunt, quia delinquunt in his, quæ ad Religionem noſtram ſpectant, vt latè *ſupra* dixi.

Sed an diù differens baptizare ſuos filios, ſit ſuſpectùs de hæreſi, Bordon. *in Tribun. cap.*22. *num.*3. reſpondet negatiuè,

49 quia nullum extat præceptum Diuinum baptizandi paruulos ante vſum rationis: Ideò Sanctus Gregorius Nazianzenus *in Sermone de Baptiſmo* exhortatur, Baptiſmum infantium differri vſque ad triennium, vt per ſe ipſos aliqua reſpondere poſſint tam magno Sacramento.

Et Tertullianus *lib.de Baptiſmate* meliùs cenſet, illud differri debere ad annos diſcretionis, quia meliùs ſe diſponere poteſt ad illud dignè recipiendum.

50 Sed quamuis nullum ſit præceptum Diuinum, adeſt tamen ius Eccleſiaſticum introductum à recepta Eccleſiæ conſuetudine, vt dicit Suarez *in* 3. *par. quæſt.* 68. *art.*10. *diſp.*25. *ſect.*2. *verſ.Vltimo ergo addendum eſt.*

51 Ideò qui contra hanc conſuetudinem ageret, poſſet haberi ſuſpectus, quod malè ſentiret de huiuſmodi conſuetudine Eccleſiæ, & de illius poteſtate.

52 Quemadmodum redditur ille ſuſpectus, qui comedit die Veneris, & Sabathi carnes, nam iſte videtur malè ſentire de poteſtate Eccleſiæ, & recedere à conſuetudine, & ritibus probatis Eccleſiæ, Carena poſt Pegnam *tit. de eden. carnes tit.* 15. §.3. *num.*9.

53 Et hoc maximè locum haberet, ſi eſſemus in homine Germano, vel aliàs nato,

& educato in locis, in quibus viget hæreſis Lutherana. Nam Lutherus cenſuit, non expedire infantes baptizare ante annos diſcretionis, in quem errorem incidere Eraſmus, & Ludouicus Viues, vt refert Suarez *loco cit. ſect.2.* Ex quibus, & alijs circumſtantijs poteſt elici coniectura, an iſte reddatur leuiter, vel vehementer ſuſpectus de fide.

54 Certum eſt autem, Chriſtianum nolentem, quod eius filij baptizentur, reputari in fide Inconſtantem, vt teſtatur P. Bordonus *dicto cap. 22. num.* 5. vbi etiam procedit cum diſtinctione, quoad imponentes nomina Iudæorum, Gentilium, vel Hæreticorum in Baptiſmo ſuis filijs.

Sed an in Partibus Hæreticorum, vbi degunt etiam Catholici, poſſit pater Catholicus, qui priùs curauit ſuum filium
55 baptizari Ritu Catholico, permittere, vt deferatur ad Miniſtrum Hæreticum, vt iterùm baptizetur, celando interim eſſe baptizatum, & hoc ad euitandum aliquod graue periculum, videnda ſunt quæ diximus *ſupra* in materia communicationis Catholici cum Hæreticis.

56 In Sacra Congregatione fuit reſolutum, non licere Sacerdotibus, qui à Turcis compelluntur ad baptizandos eorum filios, non vt Chriſtiani euadant, ſed pro ſalute tantùm corporali hoc Sacramentum adminiſtrare, non ſeruata debita forma, vel materia, quia in eo nihil debet fingi, vt ex Decreto *ſub die 6. Decembris* 1612.

An autem ſi quis fictè reiteraret Baptiſmum abſque intentione baptizandi, ſit
57 ſuſpectus de hæreſi, crederem negatiuè reſpondendum per ea, quæ tradit P. Suarez *dicta quæſt.* 71. *ſect.* 6. *verſ. Atque ex hac Doctrina*.

58 Quod dictum eſt de abuſu Sacramenti Baptiſmi, idem dicendum eſt de abuſu Sacramenti Confirmationis, nam eiſdem pœnis eo abutentes ſunt ſubiecti, *cap. dictum de Conſecrat. diſtinct.* 5. Sayr. *de Cenſur. lib.7. cap.8. num.27.*

Ideo ſi quis imaginem, librum, pelliculam, quam *chartam virginem* appellant, monetas, & alia ſimilia confirmet,
59 dicetur præſumptus Inconſtans in fide, cum ſit vehementer ſuſpectus de hæreſi, Carena *par. 2. tit.* 12. Gaſtald. *de Poteſt. Angel. diſtinct.6. cap.4. art.5. num.*10. *to.*2.

60 Idem eſſet, ſi quis reiteraret hoc Sacramentum, quod certè reiterari nequit, vt ex Concil. Tolet. *cap.* 7. Cabillon. *cap.* 27. Tarraconen. *cap.*6. Trident. *ſeſs.* 7. *cap.*9. & habetur *in cap. Dictum eſt*, & *in cap. de homine, de Conſecrat. diſtinct.5.*

Et ratio eſt, quia hoc Sacramentum characterem imprimit, vt *in dicto cap.* Tridentini; vnde ſi reiterato frons inſignetur
61 Sacro Confirmationis oleo, aut eius vis nulla foret, quod eſt non modo dictu turpe, ſed & cogitatu fœdum, aut cum nulla ſit cauſa reiterandi Sacramentum, videtur adhiberi tantum ad iocum, & contra finem à Deo inſtitutum, quod immane eſſet Sacrilegium, vt notat Bauni *de Sacramento Confirmationis tract. 3. quæſtione* 13.

An verò reiterans Sacramentum Confirmationis incurrat irregularitatem vi-
62 dendus eſt latè Sayr. *d. cap.8. à nu.* 27. qui ex communiori ſententia tradit non incurrere, cum hoc non reperiatur iure cautum, & hanc ſententiam ſequuntur ferè omnes Neoterici, Trullench. *de Sacram. lib.2. cap. vnic. num.*10. Filiucc. *tract.3. quæſt.4. &* 5. F. Gabriel à Sancto Vincentio *de Sacramento Confirmationis diſtinct. 3. qu.* 1. *verſ. Ex quibus.*

63 Si autem adeſſet aliquod dubium de valore collati Sacramenti, poſſet ſub conditione reiterari, Suarez *3. par. diſput.* 31. *ſect.* 1. Trullench. *loco cit.* adhibitis tamen illis diligentijs, quas in Sacramento Baptiſmi diximus adhibendas, imò & maioribus, cum Sacramentum Baptiſmi maioris ſit neceſſitatis, quàm confirmationis, ideo maius dubium requiritur, vt ſit locus reiterationi confirmationis, Nunnus à Fr. Gabriele de Sancto Vincentio allegatus *dicta quæſt.*1. *ad fin.*

Sed an ille, qui nollet ſuſcipere Sacramentum Confirmationis, vel ſuos filios recuſaret confirmari, ſit præſumptus in fide Inconſtans.

64 Crederem hoc caſu non eſſe à circumſtantijs, nam ſi eſſet vius in homine aliàs ſuſpecto ſentire in aliqua parte cum Hæreticis, qui dixerunt confirmationem non eſſe Sacramentum, vt priùs tenuerunt Vvaldenſes, demùm ſecuti ſunt Vviclef, Lutherani, Caluiniſtæ, crederem ex hoc ſolùm illum præſumi vehementer ſuſpectum in fide; ſecùs autem ſi ceſſaret erroris ſuſpicio, vel notabilis contemptus, ſed hoc proueniret ex craſſa negligentia, P. Diana *par.3. tract.4. reſol.* 25. Trullench. *d. cap. vnic. num.*5. Fr. Gabriel à Sancto Vincentio *diſput. 1. quæſt. 2. verſ. Noſtra ſententia.*

65 Abutitur etiam Sacramento Confirmationis Sacerdos, qui abſque diſpenſatione Apoſtolica auderet conferre huiuſmodi Sacramentum, quia redderet ſe ſuſpectum de hæreſi, Vviclef, & Caluini apertè negantium, eſſe proprium munus Epiſcopi confirmare, vt notat Bellarminus *de Sacramento Confirmationis lib.2. cap.*12. *num.*1. *to.* 5. de qua re latè egimus *in Ritibus Græcorum*.

CAPVT XXXIV.

ARGVMENTVM.

De abutente Sacramento Euchariſtiæ. An liceat offerre Sacrificium pro mortuis damnatis. An liceat conſecrare in altera tantùm ſpecie. An Summus Pontifex poſſit diſpenſare, vt conſecretur in altera ſpecie. An liceat ante mortem facere celebrare Miſſas in ſuffragium animæ ſuæ. An liceat celebrare Miſſam lingua vulgari. An in aliqua Regione Infidelium poſſit permitti Chriſtianos Diuina Officia, & Miſſam Patrio more celebrare. An Sacerdos, qui fingit hoſtiam conſecrare, & non conſecrat, ſubdatur iudicio Inquiſitorum. An Sacerdos celebrans non ieiunus, ſit ſuſpectus de fide. An qui furatur Pixidem, in qua aſſeruatur Sanctiſſimum Sacramentum, ſit ſuſpectus de fide. An qui quotidiè celebrat, nec vnquàm viſus eſt confiteri, ſit ſuſpectus de fide. An Sacerdos, qui communicat Fideles cum pluribus Particulis ſit ſuſpectus de fide. An qui vult recipere viaticum cum Particula non conſecrata, ſit ſuſpectus de fide. De extrahentibus ab ore Particulas conſecratas. De non Sacerdote Miſſam celebrante. De celebrante Miſſam ſiccam. De laico miniſtrante Sacramentum Euchariſtiæ. An liceat celebrare in Mare in magnis Nauigijs. De miſcentibus hoſtias conſecratas in Sortilegijs.

SVMMARIVM.

1 *Abutens Sacramento Euchariſtiæ dicitur ſuſpectus de hæreſi.*

2 *Sacerdos celebrans ſuper rebus aptis ad Sortilegia abutitur Sacramento Euchariſtiæ, & quæ ſint iſtæ res, & num. ſeq.*

3 *Vel ſi celebret Miſſam defunctorum pro viuentibus vt moriantur.*

5 *Et an efficiatur irregularis.*

6 *Quid ſi celebret Miſſas pro damnatis.*

7 *Miſſæ an poſſint pro damnatis celebrari, vel Orationes fieri, & num. 12.*

Pœnam Inferni æternam eſſe eſt de fide.

8 *Inquiſitores punire an poſſint offerentes Sacrificium pro damnatis, vel pro illis orantes.*

9 *Opinio quod quis ex Diuino priuilegio liberari poſſit à pœnis Gehennæ an ſit ſolùm temeraria, vel etiam erronea, & hæretica.*

10 *Concionator quæ aſſerere non poſſit circa pœnas damnatorum ſine hæreſis ſuſpicione.*

11 *Anima decedens in mortali an poſſit ex aliqua deuotione ab Inferno liberari, vel ad ignem Purgatorij pertinere.*

12 *Opinio, quod decedentes in peccato mortali non ſint digni pœna ignis æterna an ſit hæretica.*

Animæ damnatæ an ſacrificijs, & eleemoſynis poſſint aliquantulum ſubleuari.

13 *Sacerdos conſecrans in altera tantùm ſpecie abutitur Sacramento Euchariſtiæ.*

Conſecratio fieri debet ſub vtraque ſpecie, & Sacrificium offerri, quod eſt de fide.

14 *Sacramentum Euchariſtiæ cur fuerit à Chriſto inſtitutum ſub vtraque ſpecie.*

15 *Sacerdos, qui conſecrata vtraque ſpecie vnam tantùm ſumeret, dicitur abuti Sacramento Euchariſtiæ, & ſacrilegium committere.*

16 *Error Boemorum, quod de neceſſitate ſalutis Sacramentum Euchariſtiæ ſumi debent ſub vtraque ſpecie.*

17 *Diſpenſatio vt conſecrari poſſit ſub vna tantùm ſpecie an ſit concedenda in Terris vbi vinum haberi non poteſt.*

18 *Papa circa conſecrationem Euchariſtiæ an poſſit diſpenſare vt fiat ſub vna tantùm ſpecie.*

Vinum expreſſum ex vuis paſſis, ſiue ex Zebibo an, & quando poſſit conſecrari.

Hoſtiæ rubeæ an poſſint conſecrari.

19 *Miſſa defunctorum anticipata ante mortem an poſſit celebrari, vel celebrari facere pro ſuffragio animæ ſuæ, & num. ſeqq. ac nu. 29. cum ſeqq.*

21 *Miſſa quando poſſit applicari pro neceſſitate futura.*

22 *Humilitas, & memoria mortis ſunt hominibus vtiles.*

23 *Hæredes frequenter pigri in ſuffragijs defunctorum.*

Miſſæ defunctorum per pios, ſanctos, & doctrina inſignes viros viuentes pro ſuis ani-

mabus celebratæ, & ad quem finem, & n. 35. cum ſeq.

25 *Hiſpani viuentes Miſſas celebrare faciunt pro ſuffragio animarum ſuarum, & numero ſequen.*

27 *Idem de Lotharingis.*

28 *Miſſæ defunctorum an recitari poſſint pro viuentibus cum orationibus ſupponentibus illos mortuos.*

30 *Ritus celebrandi Miſſas mortuorum pro viuentibus non eſt conformis Ritui, & ordinationi Eccleſiæ Romanæ.*

31 *Fructus aliquis an peruenire poſſit viuenti, qui celebret, vel celebrari faciat Miſſas pro ſuffragio animæ ſuæ.*

Fructus Sacrificij Miſſæ qui ſint.

32 *Intentio Eccleſiæ in Miſſis defunctorum quæ.*

33 *Fructus Sacrificij an poſſit applicari ſub conditione futura, & num. 35.*

Sacerdos an poſſit Miſſam celebrare ea intentione, vt proſit illi qui primus eleemoſynam erogauerit.

35 *Sacerdos an poſſit applicare fructum Sacrificij peccatori exiſtenti in mortali ſub conditione ſi à peccato reſurgat.*

36 *Cultus Deo adhiberi non poteſt modo diuerſo ab inſtituto per Eccleſiam ſine ſuperſtitione.*

Exempla Sanctorum ſunt potiùs admiranda, quam ſemper ſequenda.

37 *Miſſa ſi celebretur addito ſcienter aliquo, quod ſit contra Ritum Eccleſiæ ſuperſtitio eſt.*

38 *Sacerdos recitans in Sacrificio Miſſæ turpes, vel nefandas preces dicitur abuti Sacramento Euchariſtiæ.*

39 *Sacerdos ex contemptu omittens in Sacrificio Miſſæ aliquam cæremoniam, vel dicens ſubmiſſa voce ea quæ altè dicenda ſunt, vel è contra abutitur Sacramento Euchariſtiæ, & peccet mortaliter.*

40 *Quid de illam celebrante lingua vulgari ex iuſſu Principis, vel alio motiuo, & an is ſit ſuſpectus de hæreſi.*

41 *Hæretici aſſerentes verba Sacræ Scripturæ, Diuinum Officium, & Sacrificium vulgari lingua eſſe proferenda.*

42 *Miſſale lingua Gallica excuſum prohibitum.*

43 *Celebratio Diuini Officij, & Sacrificij an poſſit permitti vt patrio idiomate fiat in Regionibus Infidelium pro faciliori eorum conuerſione.*

44 *Votum in hac materia.*

45 *Et iudicium Auctoris.*

46 *Aliud votum in eadem materia.*

47 *Votum P. Lupi ſuper eadem re.*

48 *Et aliud P. Fabri.*

49 *Decretum Supremæ fauore Sinarum.*

50 *Et de illius ineffectuatione.*

51 *Sacerdos fingens conſecrare, & non conſecrans, hoſtiamque non conſecratam ſumens abutitur Sacramento Euchariſtiæ.*

52 *Quid ſi recordetur ſe obnoxium eſſe culpæ mortali, & putet melius eſſe abſtinere à conſecratione, & an iſte vltra graue peccatum, quod committit ſit ſuſpectus de fide, & ſubdatur iudicio Inquiſitorum.*

53 *Euchariſtiam ſingulis annis non recipiens an ſit ſuſpectus de fide, & puniatur in Sancto Officio.*

54 *Carnes comedens in diebus vetitis dicitur ſuſpectus de hæreſi, & de ratione.*

Conſcientia erronea facit aliquem grauiter peccare, ſed non reddit illum ſuſpectum de hæreſi.

Ignorantia craſſa, & affectata adhuc ab hæreſi excuſat.

55 *Sanctum Officium vocare quot modis ſoleat denunciatos, & ad quem finem.*

56 *Sacerdos doloſè hoſtiam, vel vinum non conſecrans an ſit ſuſpectus de hæreſi.*

Quid ſi plures Miſſas celebret eadem die, & an puniatur in Sancto Officio.

Et quid ſi in earum aliqua non conſecret.

57 *Sacerdos ſimulans conſecrare grauius peccat, quàm ſi conſcius peccati mortalis hoſtiam conſecret, & ſumat.*

58 *Sacerdos extrahens è tabernaculo Particulam conſecratam, & ſuper illa proferens verba conſecrationis, dicitur ſuſpectus de hæreſi, & de ratione.*

59 *Quid ſi Sacerdos proferat illa verba ſuper hoſtia iam conſecrata oblitus hoſtiam conſecrandam deferre, & præ verecundia.*

60 *Sacerdos exiſtens in peccato mortali, & non conſecrans hoſtiam, neque Particulas, illaſque non conſecratas exhibens fidelibus in Communione, an, & quantum dicatur ſuſpectus de hæreſi.*

61 *Sacerdos miniſtrans hoſtiam non conſecratam publico peccatori, vel indigno ſic conſentienti, an dicatur ſuſpectus de hæreſi.*

62 *Sacerdos oblitus conſecrare hoſtiam publicè exponendam, vel in proceſſione deferendum, & illam deinde conſecrans ſine Miſſæ Sacrificio, an vltra irregularitatem, quam incurrit ſit ſuſpectus de hæreſi.*

Nouatores irrident cæremonias, & Canones Miſſæ.

63 *Sacerdos ſolum panem conſecrans, & non vinum, vel è contra, an, & quantum ſit ſuſpectus de hæreſi.*

64 *Quid ſi id ex obliuione proceſſerit.*

65 *Sacerdos celebrans non ieiunus an, & quando ſit ſuſpectus de hæreſi, & num. ſeq.*

Lutherani aſſerunt Euchariſtiam ſumendam eſſe poſt ſumptum cibum.

67 *Sacerdos ſumens purificationem in prima, vel ſecunda Miſſa Natalis an puniri poſſit in Sancto Officio.*

68 *Sacerdos quando celebrare poſſit non ieiunus.*

Cardinalis de Lugo *laudatur.*

69 *Sacerdos plures Miſſas celebrans eadem die*

ſine legitima cauſa an ſit denunciandus in Sancto Officio.

70 *Laicus Communionem ſumens non ieiunus an puniri poſſit in Sancto Officio.*

Laicus non poteſt Communionem ſumere non ieiunus, & de ratione.

71 *Euchariſtiam pluries eadem die ſumentes an poſſint puniri in Sancto Officio.*

72 *Catholicus abſtinens longo tempore à Communione, vel ſingulis annis non confitens, illamque non ſumens an ſit ſuſpectus de hæreſi itaut puniri poſſit in S. Officio.*

73 *Vel potius puniri poſſit ab Epiſcopo.*

74 *Euchariſtiam ſumens ad explendam corporalem ſatietatem dicitur ſuſpectus de hæreſi, & de ratione.*

75 *Furtum Pixidis, in qua aſſeruatur Sanctiſſimum Sacramentum, an, & quando puniri poſſit in Sancto Officio, & num. 77. cum ſeqq.*

76 *Furtum rei ſacræ grauiſſimum ſacrilegium continens ſuſpicionem malæ credulitatis, & de ratione.*

77 *Sacrilegium ſecluſa mala credulitate eſt crimen mixti fori, in quo inter Iudicem Eccleſiaſticum, & ſecularem attenditur præuentio.*

82 *Furtum ſacræ Pixidis an gaudeat immunitate Eccleſiaſtica, & num. ſeq.*

83 *Immunitas Eccleſiaſtica non prodeſt Hæreticis, nec ſuſpectis de hæreſi.*

84 *Sacerdos quotidiè celebrans, nec viſus vnquam confiteri an, & quando ſit ſuſpectus de fide, & num. ſeq.*

85 *Confeſſio Sacramentalis Communioni præmittenda.*

86 *Sacerdos indutus veſtibus Sacerdotalibus mortaliter peccans, & deinde abſque confeſſione celebrans, an poſſit puniri in Sancto Officio.*

87 *Quid ſi nocte antecedente dormiat cum Meretrice, & mane accedat ad celebrandum abſque Confeſſione.*

88 *Sacerdos communicans fideles cum pluribus Particulis ſine neceſſitate, an poſſit puniri in Sancto Officio.*

89 *Et an debeat abiurare.*

90 *Quid ſi communicet cum maiori Particula, vel Hoſtia grandi.*

91 *Infirmus petens Viaticum, & volens illum recipere in hoſtia non conſecrata, an, & quando ſit ſuſpectus de fide.*

92 *Puer ſumens Particulam, illamque extrahens ab ore, & proijciens prohibendus à ſuſceptione Euchariſtiæ.*

93 *Quid de muliere idem perpetrante.*

94 *Euchariſtia ſumpta ſi ab ore per aliquem extrahatur, & in ſudario reponatur, quid agendum.*

95 *Miſſam celebrans non promotus ad Sacerdotium quomodo expediendus, & numeris ſequentibus.*

96 *Verba conſecrationis prolata per non Sacerdotem non conficiunt Sacramentum Euchariſtiæ, & num. 106.*

97 *Celebratio Miſſæ facta per non Sacerdotem quomodo puniatur.*

98 *Quid ſi celebrans ſit minor.*

99 *Miſſæ celebratio facta per non promotum etiam prima vice punitur per traditionem Brachio ſeculari, & num. 118. cum ſeq.*

100 *Abiuratio relaxatis Brachio ſeculari non iniungitur.*

101 *Et quando ſit iniungenda non promoto Miſſam celebranti.*

102 *Attentans Miſſam non promotus celebrare, & deinde pœnitens, vel impeditus non celebrans, an, & quantum dicatur ſuſpectus de hæreſi, quomodo debeat abiurare, & an abutatur Sacramento Euchariſtiæ.*

Attentans delictum, quod perfectum redoleret vehementem ſuſpicionem hæreſis, puta polygamiæ, illudque non perficiens, an, & quantum dicatur ſuſpectus de hæreſi, & quomodo debeat abiurare.

103 *Miſſam incipiens non promotus, & non perficiens quando ſit puniendus, & numero ſequen.*

104 *Miſſa celebrata per non promotum cauſat Idolatriam in ipſo celebrante, & in alijs Chriſtifidelibus, & num. 106.*

107 *Sacerdos fictus celebrans, & non conſecrans an ſit puniendus pœna ordinaria.*

108 *Numerus pluralis vno non contentatur.*

110 *Teſtes deponentes ſuper celebratione Miſſæ facta per non promotum quomodo debeant interrogari.*

111 *Teſtes ſingulares an, quando, & quomodo admittantur ad probandam celebrationem Miſſæ factam à non promoto.*

112 *Promotio ad Sacerdotium probari debet ab allegante.*

Diligentiæ quas adhibet Suprema &c. quando celebrans Miſſam, quem dubitat non promotum, allegat ſe eſſe promotum.

Falſitas patratur à faciente ſe Clericum, vel Sacerdotem, & in actibus Clericorum ſe ingerente cum talis non ſit, qui vti falſarius punitur.

Et quomodo probetur hæc falſitas.

113 *Sacerdos, de cuius promotione dubitatur, ſi appareat ordinatus ad Diaconatum, nec reperiantur libri ordinationum, & adſint teſtes de publica voce, & fama eius Sacerdotij, an, quando, & quomodo puniri poſſit.*

114 *Sacerdotium probatur ex diuturna poſſeſſione, & celebratione Miſſarum.*

115 *Negatiua promotionis probanda eſt per allegantem contra illum, qui in Sacerdotio diu inſeruijt, & de ratione.*

116 *Sacerdotium reſultat ex leuioribus probationibus, quando qui pro Sacerdote ſe geſſit eſt bonæ famæ, & de ratione.*

117 *Clericatus probatur per famam concurrentibus adminiculis.*

Sacerdos

118 *Sacerdos verè promotus ſpontè comparens, & allegans ſe celebraſſe non promotum, quomodo fuerit expeditus.*

119 *Punitio Celebrantis non promoti, & apoſtatantis à fide.*

120 *Clericus miniſtrans ſine Ordinibus, de quibus admonendus ſit in expeditione.*

Laicus inſeruiens ſcienter non ordinato ad Sacerdotium in celebratione Miſſæ, quomodo fuerit expeditus.

121 *Inſtructio Ordinariorum ne Miſſæ celebrentur à non promotis.*

123 *Epiſcopus an poſſit punire Regulares Miſſam celebrantes non promotos ad Sacerdotium.*

124 *Epiſcopus an poſſit prohibere ne Regulares in ſuis Eccleſijs permittant Sacerdotes ab ipſo non admiſſos.*

125 *Vſus Miſſæ ſiccæ an ſit licitus.*

126 *Laicus miniſtrans Sacramentum Euchariſtiæ extra caſum neceſſitatis, an ſit ſuſpectus de hæreſi.*

Hæretici aſſerentes omnes Chriſtianos miniſtrare, & diſtribuere poſſe Sacramentum Euchariſtiæ.

127 *Laicus an poſſit adminiſtrare Sacramentum Euchariſtiæ in caſu neceſſitatis, & num. ſeqq.*

129 *Et an in articulo mortis deficiente copia Sacerdotis poſſit à ſemetipſo ſumere Euchariſtiam.*

130 *Celebratio an, & quando ſit licita in Mari, & in magnis nauigijs, & num. ſeqq.*

135 *Hoſtia conſecrata ſi miſceatur in Sortilegijs miſcens ſit ſuſpectus de hæreſi, & abutitur Sacramento Euchariſtiæ, ac quomodo puniatur.*

136 *Quid de illam conculcante, vel ponente in partibus pudendis.*

1 PARITER reddit ſe præſumptum in fide Inconſtantem, qui abutitur Sacramento Euchariſtiæ, nam is ſuſpectus eſt vehementer de hæreſi, Bordon. *in Tribun. cap.22.num.*11. Carena *par.2.tit.*11. §. 1. *num.3.*

Abutitur ergo primò Sacramento Euchariſtiæ Sacerdos, qui celebrat ſuper re-
2 bus aptis ad ſortilegia, vt ſunt hoſtiæ non conſecratæ certis notis exaratæ, vel litteris, ſeu characteribus ſanguineis educto ſanguine ex digito anulari, ſiue alio ſuper cuticula, qua caput infantis naſcentis eſt inuolutum, quam *chartam virginem* appellant, ſuper maſſa cruda panis coacta in placentam ſuper magnete, ſeu lapide, quem vulgo appellant *Calamitam*, vt notat Martin. del Rio *diſquiſ. magic. ſect.*16. *verſ. Sacerdos celebrans*, & ex eo Alberghin. *cap.*18. *ſect.*2. §. 1. *num.*11.

Idem eſt ſi Sacerdos celebraret ſuper
3 herbis, vel alijs materijs aptis ad maleficia conficienda, & præſertim, vt accidit menſibus præteritis, ſi quis indutus veſtibus Pontificalibus celebraret ſuper libro, quem vocant *del Commando*, Menoch. *de Arbitrar. caſ.*388. *num.*12. & 14. Farinacc. *quæſt.*20. *num.*107. Souſa *in Aphoriſm.lib.*1. *cap.*58. *num.*13.

Prout de eo ſceleſto Religioſo, qui publicè abiurauit in Baſilica Sancti Petri, nam pro Hoſtia conſecrabat monetam, & ideò fuit damnatus ad triremes in perpetuum.

Abutitur etiam Sacramento Euchariſtiæ, qui Miſſam Defunctorum celebrat
4 pro viuentibus, vt moriantur, vt ex Concilio Toletano refert Gratian. *in cap. Quicumque*, 26. *quæſt.* 5. Menoch. *d. caſ.*388. Farinacc. *d. quæſt.*20. *num.*106. & 107. Souſa *loco cit. num.*12. Alberghin. *loco cit. n.*11. Thomas Hurtado *reſolut. moral. tractatu* 5. *cap.*6. *reſol.* 57. *à num.* 1176. qui priùs *in tract.*5. *cap.*2. *num.*49. dixit, eum eſſe ſuſpectum de hæreſi, qui dicit, vel facit celebrare Miſſas pro ſponſo, & ſponſa, vt inducatur mulier ad amorem laſciuum.

5 Sed an hi incurrant Irregularitatem affirmat Maiolus, negat tamen Suarez *de Cenſur. diſp.*42. *ſect.*5. *num.*7.

Abutitur pariter Sacramento Euchariſtiæ, & Sacrificio Miſſæ, qui celebraret
6 Miſſas pro damnatis, & reddit ſe ſuſpectum in fide, vt voluit in ſpecie Thomas Hurtado *tom.*1. *reſol. moral. tit. de Delictis generantibus ſuſpect. in fide tract.* 5. *cap.* 6. *reſol.*51.

Licèt enim aliqui Doctores voluerint, quod poſſit offerri Sacrificium Miſſæ, & orare pro damnatis, non vt à tota pœna liberentur, ſed ſolùm vſque ad diem Iudicij, & tunc reaſſumptis corporibus iterum æterno ſupplicio eſſe damnandos, vt voluit Prępoſ. *in Compend. Theol.* vel ſecundum Gloſs. *in cap. Tempus, ver. pro valde* 13. *q.*2. Non quidem, vt liberentur, ſed vt leuiùs puniantur, quod voluit etiam Gilibertus Poretanus *in quæſtion. Theologic.* & Altiſiodoren.

Nihilominus huiuſmodi opiniones ſunt præſumptuoſæ, & temerariæ, & Sanctorum
7 dictis contrariæ, vanæ, & nullo ſuffultæ fundamento, vt voluit D. Thomas *in* 4. *diſtinct.*45. *art.*2. *quæſtiunc.*1. Vaſquez 3. *par. diſp.*227. *cap. vlt. num.*36. qui addit, ad fidem Catholicam pertinere, pro damnatis orare non licere: de fide enim eſt, pœnam Inferni eſſe æternam, Diuus Thomas 1.2. *quæſt.*87. *art.*3. & ità definitum eſt in Symbolo Athanaſij, & in Concilio Lateranenſi ſub Innocentio Tertio *cap.* 1. & in Tridentino *ſeſs.*14. *can.*5. & 30. benè Sotus *in* 4. *diſtinct.*45. *quæſt.*2. *art.* 2. qui quatuor concluſionibus totam abſoluit materiam contra Origenem, qui aſſerebat damnatos aliquando fore ſaluandos.

Qui ergo oraret, & Sacrificium offerret pro damnatis, meritò tanquam præ-
8 ſumptus Inconſtans in fide eſſet ab Inquiſitoribus puniendus, vt voluit doctiſſimus Moura *de Incantationibus*, *ſect.*2. *cap.*2. *numer.* 69. quamuis contra eum parum modeſtè inuehat Thomas Hurtado *loco citato num.*732. vocans eum malum Theologum, & minus bonum Canoniſtam.

Et licet Suarez *in 3. par. tom.*2. *diſp.*43. *ſect.*3. §. *Nihilominus*, dicat opinionem,
9 quod quis à gehennæ pœnis fuerit liberatus ex Diuino priuilegio, eſſe temerariam quia contra regulas generales Scripturæ, non tamen eſſe erroneam, vel hæreticam, quia, inquit, non eſt de fide, generalem illam legem, nullam diſpenſationem, vel priuilegium admittere; nihilominus contrarium tenet, & benè probat idem Emanuel de Moura *loco cit. à num.*7. quem ſequitur Barboſa *ad cap. cum Martę*, §. *Quęſiuit*, *de celebrat. Miſſar.* Idem Moura latè reſpondet ad Hiſtoriam Traiani, & ad alias relatas ab Auctoribus, quas congerit Thomas Hurtado *loco citato*.

Et vlteriùs ſuſpectos in fide aſſerit eos, qui in concionando dicerent, in die
10 Aſſumptionis Beatæ Virginis, vel in die Sabathi, damnatos in Inferno non torqueri, vel qui tenerent opinionem, quod pœna damni, & ſenſus in Dęmonibus quidem eſſet æterna, non autem in hominibus.

Vel quidem eſſe æternas reſpectu Chriſtianorum, non autem Infidelium: vel in Regibus, & Tyrannis eſſe æternas, non autem in inferioribus: vel qui dixerit pœnas Inferni Sanctorum orationibus interdum mitigari.

Et errorem in fide intolerabilem vocat, quod anima decedens in mortali, poſſit ab Inferno liberari ex vi deuotionis, aut Confraternitatis cuiuſuis Beatæ Virginis:
11 aut decedentes in peccato mortali pertinere modo aliquo ad ignem Purgatorij; & hæc omnia *à num.*82. *vſque ad* 85.

12 Et P. Suarez ex mente Theologorum *tom.*4. *in 3. par. diſp.*47. *ſect.*1. dicit, hæreticam eſſe opinionem eorum, qui dicunt, decedentes in peccato mortali non eſſe dignos pœna ignis æterna.

Sed de principali quæſtione: An liceat orare, & Sacrificium offerre pro damnatis, videndi ſunt plures allegati à Paſqualig. *de Sacrificio nouæ legis*, *to.*1. *quæſt.* 156.

Qui tamen P. Petauium non allegauit, is enim *to.*3. *Theolog. dogmat. lib.*3. *de Angel. c.*8. *n.*15. *vſq. ad fin.* affert nonnullos SS.PP. & præcipuè S. Auguſtinum *in Enchiridion. & in cap.*112. *ſuper Pſalm.* & S. Io: Chryſoſtomum *pluribus in locis*, S. Io: Damaſcenum, & Prudentium, qui tenent per eleemoſynas, & Sacrificia, animas damnatorum aliquantulum à pęnis ſubleuari: Sed idem P. Petauius concludit *in fine d. cap.* 8. quod cum nihil de hac quæſtione decretum ſit ab Eccleſia, non temerè, tanquam abſurda, ſit explodenda hæc Sanctorum Patrum opinio.

At cum *de anno* 1681. *ſeu* 1682. quidam Concionator in Ciuitate Regij Lepidi, dum exhortaretur Fideles ad erogandas pauperibus eleemoſynas propoſitionem hanc protuliſſet, *ab eleemoſynis pœnas damnatorum aliquantulum ſubleuari*, murmur excitatus fuit inter Audientes, & relata propoſitione ad S. Congregationē S. Officij, quæſtione diſcuſſa inter Conſultores, reſolutū fuit dictum Concionatorem cogendum eſſe ad ſe retractandum à dicta opinione, quam reſolutionem Sac. Congregationis S. D. N. Innocentius Vndecimus approbauit, & ſic exequutum fuit; euocatuſque Concionator à Ciuitate Venetiarum, coactus fuit redire Regium, & in Cathedrali Eccleſia in publica Concione habita, prædictam opinionem retractare, & confutare iuxta formulam ſibi traditam; & propterea dici non poteſt quod adhuc per Eccleſiam Catholicam ſuper hac quæſtione nihil actum ſit.

Abutitur pariter Sacramento Euchariſtiæ Sacerdos, qui conſecraret in altera
13 tantum ſpecie; nam de fide eſt, in vtraque ſpecie debere conſecrari, & offerre Sacrificium, vt patet ex Tridentino *ſeſs.*22. *cap.*1. vbi habetur:

Vt Eccleſiæ relinqueret Sacrificium, quo cruentum illud ſemel in Cruce peragendum repræſentaretur, &c. Corpus, & Sanguinem ſuum ſub ſpeciebus panis, & vini Deo Patri obtulit, ac ſub earundem rerum Symbolis, Apoſtolis, quos tunc noui Teſtamenti Sacerdotes conſtituebat, vt ſumerent, tradidit, & eiſdem, eorumque in Sacerdotio ſucceſſoribus, vt offerrent, præcepit per hæc verba: Hoc facite in meam commemorationem. *Et infra*: *Se ipſum ab Eccleſia per Sacerdotes ſub ſignis viſibilibus immolandum in memoriam tranſitus ſui ex hoc Mundo ad Patrem, quandò per ſui Sanguinis effuſionem nos redemit, inſtituit.*

Fuit ergo inſtitutum hoc Sacramentum à Chriſto ſub vtraque ſpecie ad re-
14 præſentandam ſuam Paſſionem, & mortem; ità Card. de Lugo *de Sacramento Euchariſtiæ diſp.*19. *ſect.*8. *num.*106. Auerſa *de Sacramento Euchariſtiæ, quæſt.*2. *ſect.*1. *verſ. de obligatione*, Trullench. *in praxi reſolut. Sacram. lib.*2. *cap.*1. *dub.*4. poſt D. Thom. Sotum, Suarez, Bonacin. qui omnes dicunt, hoc eſſe ex præcepto Diuino.

Multò peius abutitur Sacramento Euchariſtiæ, & Miſſæ Sacrificio Sacerdos ille,
15 qui poſt conſecrationē panis, & vini, vnam tantùm ſpeciem ſumeret; hanc enim diui-

ſionem vocat Gelaſius Papa *in cap. Comperimus, de conſecr. diſtinct.2.* Grande ſacrilegium, & priùs vocauerat ſuperſtitionem; & ibi Gloſs. *in ver. Quia diuiſio*, dicit, impoſſibile eſſe Corpus Chriſti ſine Sanguine ſumi.

Cardinalis Turre-cremata *in d. cap. in princ.*dicit,quod ex hoc capitulo inſurrexit error Bohemorum, quod de neceſſitate
16 ſalutis hoc Sacramentum ſumendum eſſet à Chriſtifidelibus ſub vtraque ſpecie, non aduertentes loqui Pontificem in hoc capitulo, de Sacerdotibus, non de laicis.

Sed an Summus Pontifex poſſit diſpenſare, quod poſſit conſecrari in vna ſpecie.

Albertus Magnus relatus à Turre-cremata *in d. cap. Comperimus*, dicit, quod in terris, vbi vinum haberi non poteſt, ſibi
17 videtur quod ſit diſpenſandum à Sede Apoſtolica, vt Corpus Chriſti ſine Calice haberent, & conficerent Sacramentum, ex quo Corpus Chriſti non eſt ſine Sanguine, & Diuinitate, quamuis non ſit ibi Sanguis ex virtute conſecrationis, & Sacramenti.

Sed hanc quæſtionem latè diſputat Pater Vaſquez *tom.3.quæſt.83. art.1. diſp.223. cap.3. in 2. qu.* qui tenet, Summum Pontificem nullo modo diſpenſare poſſe, eo quia non eſt data ei poteſtas diſpenſandi in eſſentia Sacramentorom, & Vaſquez ſequitur Card. de Lugo *loco cit.*

Qui duo benè reſpondent ad exempla diſpenſationum, quæ in hac materia aſſeruntur fuiſſe conceſſas ab Innocentio Octauo, Alexandro Sexto, ſola auctoritate Volaterani ſuffulta, qui in hac materia æquiuocauit, nec inueni in Regiſtris Sancti Officij talem materiam examinatam; ſed ſolum inſtantibus Patribus le-
18 ſuitis Miſſionarijs, an poſſit conſecrari in vino expreſſo ex vuis paſſis,ſiue ex zebibo. Quod dubium fuit, ſi rectè memini, reſolutum, quod ſi vuæ paſſæ ſunt adeò coctæ ab igne, vt ab illis non poſſit extrahi ſimpliciter vinum; tunc non ſit materia apta conſecrationi; ſi autem non ſint taliter coctæ ab igne, vt in illis non poſſit eſſe mutatio ſubſtantialis, ſed vinum ab illis extrahi purum, tunc poſſit adhiberi illud vinum ad conſecrationem; quam diſtinctionem fecit Verricellus *d. tract. de Miſſionibus, quæſt.139.in fine*; quod idem tenet Amicus *in curſu Theologico, tom. 7. diſp.16. ſect.3. num.34.* quem ſequitur Pater Diana, quamuis ipſe dicat audiuiſſe à viris fide dignis, quod ex vuis paſſis optimum eliciatur vinum, licet apponantur vuæ paſſæ intra aquam, niſi aqua eſſet in maxima quantitate, quæ tamen quantitas non obſtaret, ſi ſuccus elicitus inebriaret, nam tunc vinum eſſet, & nihil quantitas aquæ appoſitæ officiet. Sic Pater Diana *par.7. tract. 12. Miſcell. reſolut. 8.* vbi quærit etiam; An hoſtiæ rubræ ſint materia apta ad conſecrationem.

Sed an liceat anticipatè ante mortem celebrare, vel celebrari facere Miſſas Defunctorum, ſiue *de Requiem* pro ſuffragio animæ ſuæ, vt à pœnis Purgatorij liberetur, fuit aliàs dubitatum in Sac. Congregatione Concilij, ſed non reſolutum. Protuli Votum meum, prout ſequitur:

19 AFFIRMATIVAM tenēt opinionem, Nauarr. *conſ.6.de celebr. Miſſar.*qui tamen nihil allegat Pinell. *de Miſſa, lib.2. cap.7. quæſt.3.* Zerola *in praxi 2. par. ver. Miſſa*, Homobonus *in examine tract.4. cap.14.quæſtion.12.* Barboſa *in remiſ. ad cap.2. ſeſs.22. de celebrat. Miſſar.* Bartholom. à S. Fauſto *de Euchariſtia, lib. 2. quæſt. 148.* Fagundez *ad Præcepta, lib.3. cap.10. num.13.* Peyrin. *tom.3. in Addit. ad Conſt.Pyrri, cap.1. nu.21.* P. Lezana *ver. Miſſa, num.54.* Lauor. *de Indulgen. par.2. cap.30. num.155.* Marchin. *de Sacramento Ordinis, tract.3.par.1. cap.34. num.7.* Leander *de Sacram.8. diſp.4. qu.23.* quos allegat, poſt hæc ſcripta viſus P.Paſqualig. *de Sacrificio nouæ legis, tract.1. de Miſſis Defunctorum, quæſt.292. num.1.* Addo Fr. Gabriel à Sancto Vincentio *de Sacram. par.3. de Sacramento Pœnitentiæ, diſput.13. quæſt.5. verſ. Quæres quartò.*

Fundant primò hanc opinionem in auctoritate Diui Gregorij *lib. 4. Dialog. cap. 58.* ibi:

20 *Tutior eſt via, vt bonum, quod quiſque poſt mortem ſuam ſperat agi per alios, agat ipſe dum viuit per ſe, beatius quippè eſt liberum exire, quàm poſt vincula libertatem quærere.*

Secundò, quia hoc Sacrificium videtur inſtitutum à Chriſto, vt poſsit prodeſ-
21 ſe ei, cui applicatur pro quacunque neceſſitate, etiam futura, dummodò tunc temporis ſit capax, itàut interim non maneat ſuſpenſus effectus illius, ſed veluti reſeruatus in acceptatione Diuina ad modum, quo Theologi dicunt, merita mortificata per peccatum manere in Dei acceptatione tribuenda, dùm homo capax illorum fuerit, & ſic hoc non eſt ſimpliciter loquendo applicare pro viuis, ſed pro mortuis, quia applicatur pro viuis pro tempore, quo mortui fuerint.

22 Tertiò, quia non ſolum hoc fauet pietati viuentium, ſed etiam humilitati, & memoriæ mortis, quæ vtilia ſunt hominibus.

23 Quartò, quia hoc eſt optimum conſilium id facere, ne poſteà hæredes, vt frequenter fit, pigri ſint, & negligenter ſe gerant in huiuſmodi ſuffragijs.

Quintò, quia ità geſſiſſe pios viros, & ſanctitate, & doctrina inſignes conſtat ex

Hiſtorijs; nam de Alberto Magno teſtatur Ferdinandus del Caſtillo *in Hiſtoria generali Sancti Dominici, par.2. lib.3.cap.46.* & de Henrico Epiſcopo Ratisbonen. teſtatur Ondus *in Hiſtoria,* Hæc omnia, P. Lezana. Addo ego morti proximum ità feciſſe Carolum Quintum, vt teſtatur Siguenza *in Hiſtor. Herem. Sancti Hieronymi, 3.par. lib.1.* P. Famianus Strada *in Hiſtoria Belgica, lib. 1. pagina mihi 17.* cuius ſunt verba:

Poſtremò exequiarum occaſione, quas matri perſoluerat, inceſſit animum cupido (ſi liceret) & ſuas celebrandi; reque communicata cum Ioanne Regula ex Hieronymiana familia, qui eius conſcientiam moderabatur, cum id inſolitum quidem, & inauditum, pium tamen, & ſalutare dixiſſet apparari funus ſibi quamprimùm iuſſit. Ergo excitatur in Templo tumuli moles, funalibus illuminatur, atrati circumſtant famuli, mortuale ſacrum mæſto Monachorum cantu peragitur, ipſe funeri ſuperſtes ſuo ſpectabat in illo imaginario munere veras ſuorum lachrymas, audiebat exequiale carmen, placitam ſibi requiem beatas inter ſedes implorantium, eademque ipſe ſibi ſuffragia pſallentibus immixtus expoſcebat, donec Sacrificanti propior factus, eique tradens, quam geſtabat accenſam facem ſublatis in cælum oculis: Ego te, inquit, vita, ac mortis arbiter oro, quæſoque, vt quemadmodum oblatum hunc à me cereum, Sacerdos capit, ſic commendatam in manus tuas hanc animam, tu quandocumque libuerit tibi in ſinus, complexuſque tuos benignè ſuſcipias tunc, vt erat pulla, fluxaque opertus veſte, humi procubuit, renouatiſque omnium, qui aderant, lachrymis, quaſi depoſitus ſuprema lamentatione deploratus eſt.

Sic Famianus *in Hiſtoria Belgica lib.1. pag. mihi 17.*

25 Et Garzias *in opere morali*, mox citando dicit, in Hiſpania nonnullos vti hac conſuetudine, & fuiſſe præſentem in vno ex dictis caſibus.

26 Et dum Ego morabar Matriti, rumor erat conſtans, Comitem-ducem de Oliuares ferè quotidie exequias ſibi apparari.

27 Et eam vigere in Ducatu Lotharingiæ teſtatur Lucas Pinellus *de Miſſa par.2. cap. 7.dub.3.* quem referunt Diana, & Layman. *mox citandi*, & Pater Lezana *loco ſuperiùs citat.*

Concluſionem declarant nonnulli, dummodo ſcilicet in Miſſa non recitentur illæ orationes, quæ ſupponunt aliquem iam eſſe mortuum.

Sed hanc declarationem impugnant Fagundez, Bartholomæus à Sancto Fauſto,
28 & P. Lezana, quia etiam in Miſſis defunctorum dicuntur orationes pro ijs, qui multò ante deceſſerunt, & iam ſunt in Purgatorio, nempe *ne cadant in obſcurum, ne abſorbeat eas Tartarus*; & propterea hoc non erit mendacium, quia ne committetur, ſufficit, quod Eccleſia repræſentet eas animas Chriſto tanquàm agonizantes; Ità in caſu, de quo agitur, Sacerdos repræſentat animas Chriſto, acſi eſſent mortuæ.

29 Negatiuam tenent opinionem Layman. *lib.5. tract.5.cap.2. num.15.* Fraxinell. *de obligat. Sacerdotis ſect.4. prælud.4. §.4.* Puteus *de Miſſa lib. 2. diſput. 4. quæſt.1. num.2.* Frances de Negio *in add.* ad Ritum *par.2. reg. 3. quæſt. 5.* Trimarch. relat. à Puteo, P. Diana *par. 5. tract.13. reſolut.2. & par. 9. tract.2. reſolut. 18.* P. Auerſa *de Sacram. Euchariſtiæ quæſt.12. verſ. Imò in quibuſdam,* Caſtro-palao *tract.22. diſput. vnic. punc.6. nu.3.* Garzias *in Summa tract. 3. diff. 10. dub. 7. num.13.* P. Paſqualig. *loco ſuperiùs cit.* Quartus *in rubr. Miſſal. par. 1. tit. 5. dub. 9. verſ. Secunda ſententia.*

30 Fundant primò, quia iſte Ritus non eſt conformis Ritui, & Ordinationi Eccleſiæ Romanæ.

31 Secundò, quia ex hoc Sacrificio nullus fructus prouenire poteſt viuo: Nam fructus ex opere operato, nempe quatenùs oblatio fit in Chriſti perſona, hic ſtatim prouenit ei, pro quo offertur, ſi capax, nec poteſt in futurum ſuſpendi, ergo non liberabitur homo à Purgatorio, ſed ſolùm conferet ad remiſſionem pœnæ temporalis, dùm eſt viuus, quod poteſt conſequi per alia Sacrificia; alius verò fructus, qui vocatur *impetratorius*, & deſcendit à precibus in Sacrificio oblatis, cum illæ ſint inſtitutæ pro mortuis, non ſolùm impertinenter, ſed ſuperſtitiosè applicantur viuis.

32 Tertiò, quia Sacerdos non poteſt propria intentione in his ſuffragijs immutare intentionem Eccleſiæ, quæ eſt, vt huiuſmodi Sacrificia, & officia offerantur, & dicantur pro mortuis.

33 Quartò, quia non poteſt applicari fructus Sacrificij ſub conditione futura, vt volunt Suarez, Vaſquez, & alij citati à Caſtro-palao *loco cit. num.18.*

Et propterea Sacra Congregatio de mandato Pauli Quinti improbauit illam conſuetudinem, qua innitebantur aliqui, qui Miſſas celebrabant ea intentione, vt prodeſſe illi, qui primo eleemoſynam erogabat, Barboſ. *in remiſs. ad Concil. ſeſs.22. in princ. & de poteſt. Epiſc. alleg.24. num.12.*

Hiſce ſic firmatis, facilis eſt reſponſio ad contrariæ ſententiæ fundamenta.

34 Nam quoad primum innixum auctoritate Sancti Gregorij reſpondetur, Sanctum loqui generaliter de bonis operibus, non autem de Sacrificio Miſſæ.

Ad ſecundum, quia non eſt laudanda conſuetudo, ſi Sacrificium ea intentione

35 fiat, vt illius fructus reſeruetur in acceptatione diuina, quia inutilis, & infructuoſus eſt, cum *vt ſupra dictum eſt*, non poſſit applicari ſub conditione futura, & propterea non poteſt Sacerdos applicare fructum Sacrificij peccatori in mortali exiſtenti ſub conditione, ſi à peccato reſurgat, vt ex multis Caſtro-palao *loco cit.*

Ad tertium, de memoria mortis poteſt reſponderi, quod efficaciter excitari poterit cum reiteratione Officij Defunctorum.

Ad quartum, timor ne hæredes adimpleant præceptum teſtatoris circa ſuffragia, non eſt tantæ virtutis, vt propter illum debeamus mutare Ritum Eccleſiæ.

Ad quintum, dic, quod viri illi hoc faciebant ad excitandam mortis memoriam, vt benè explicat Caſtro-palao *loco citato*, quàm tamen conſuetudinem tanquam ſuperſtitioſam omnino eſſe abolendam, dicit idem Auctor.

Et propterea P. Famianus *loco cit.* dùm recitat factum à Carolo Quinto dubitat, an id liceret, & dicit, nouum fuiſſe inuentum.

36 Sum ergo in voto, ſuperſtitioſam hanc conſuetudinem eſſe ab Eccleſia eliminandam: Dixi *ſuperſtitioſam*, quia ſuperſtitio eſt, quando adhibetur nomine Eccleſiæ cultus Deo, eo modo, quo non eſt inſtitutus ab Eccleſia, ſed diuerſo, Sanchez *ad præcept. Decal. lib.2. cap.37.* Layman. *lib.4. tract. 10. cap. 1.* Suarez *de Relig. to. 1. lib.2. cap. 1.*

SED poſt hæc ſcripta incidi in lectionem vitæ S. Theodoſij Cœnobiarchæ, deſcriptam à P. Ribadeneira *in to.2. Sanctorum extrauagantium ſub die 11. Ianuarij*, ipſe enim ſcribit dictum ſanctum virum ſepulchrum ſibi condidiſſe, vt ſibi, & ſuis Monacis prȩſtò eſſet memoria mortis, & dum ipſe ſciſcitaretur quiſnam vellet illud ingredi ſepulchrum, Baſilius quidam illius diſcipulus, & Sacerdos benedictionem petijt à Sancto Theodoſio, & ſe obtulit ingreſſurum illud ſepulchrum, quo ingreſſo dicitur ſuperuixiſſe per quadraginta dies, iuſſit S. Theodoſius pro illo Officium defunctorum celebrari, quo circa apparet huiuſmodi actum non fuiſſe ſuperſtitioſum, & propterea potuiſſe Carolum Quintum ſibi adhuc viuenti, & in feretro poſito, mandare Officium defunctorum celebrari. Sed exempla Sanctorum ſunt potiùs admiranda, quàm ſemper ſequenda.

37 Quare ſi adderetur Scienter vnum *Alleluia*, vel *Credo* Miſſæ, contra Ritum Eccleſiæ, eſſet ſuperſtitio, Layman. *loco cit.* Quid dicendum erit, quando pro viuis offertur Sacrificium eo modo, quo inſtitutum eſt pro mortuis, quod eſt omnino contrarium Ritui Eccleſiæ, qui eſt, quod Miſſæ de *Requiem* celebrentur pro defunctis, & non pro viuis, iuxta Decretum Concilij Tridentini *ſeſs. 21. de celebratione Miſſarum*, & reformationem Miſſalis factam à Beato Pio Quinto.

Quæſtio tamen hæc in Sacra Congregatione Concilij non fuit deciſa, ſed eius reſolutio dilata.

Abutitur pariter Sacrificio Miſſæ, qui in eo nefandas, & turpes preces recitat, vt de eo Sacerdote, qui captus amore
38 cuiuſdam Monialis nomine *Claræ*, in ſuis precibus illam nominabat cum titulo Sanctæ Claræ, Girland. *de Sortileg. quæſt. 17.* Menoch. *dicto caſ. 388. num. 15.* Farinacc. *dicta quæſt. 20. num. 109.* Souſa *loco citato num. 13.*

39 Abutitur etiam Sacrificio Miſſæ, qui ex contemptu omittit aliquam cœremoniam, vel dicit ſubmiſſa voce ea, quæ alta dicenda ſunt; vel è contra, Hurtad. *tract.5. cap.6. num. 1182.* quamuis Baldell. *de ſuperſtit. lib.4. diſput.1. num.5.* dicat, hunc poſſe excuſari à peccato mortali ex leuitate materiæ,

Item, qui Miſſam celebrat etiam in occulto, & ex quolibet motiuo, etiam
40 iuſſu Principis, lingua vulgari; nam hoc prohibetur à Concilio Tridentino *ſeſs.22. Can.9.* Hurtad. *loco cit.* 1184. vbi talem, ait, eſſe ſuſpectum de hæreſi.

Hæc enim ſuſpicio hæreſis oritur ex opinione Hæreticorum noſtri temporis,
41 qui aſſerunt verba Sacræ Scripturæ, Diuinum Officium, & Sacrificium vulgari lingua eſſe proferenda, & peragenda, quorum rationes benè poſt Bellarminum *lib. 2. de Verbo Dei cap.15. & 16.* refellit Suarez *in 3. par. to.3. diſp.83. art.4. ſect.1. verſ. Tertio probabiliter*, ſuper quo etiam videndi ſunt Azor. *Inſtit. moral. to.1. lib.8. cap.26. quæſt.4. & 6.* & *lib.10. cap.35. quæſt.14.* Alphonſ. de Caſtro *de iuſta Hæret. punit. lib.3. cap.6.* vbi ſatis latè Salmeron. *to.1. in Euangel. proleg.9. Canon. 8.* Paz. Iordan. *lucubrat. to. 1. lib.4. tit. 1. à num. 332.* nouiſſimè Paſqualig. *de Sacrificio nouæ legis to.1. quæſt.222.*

Propterea cum in Gallia inter Ianſeniſtarũ opera excuſum fuiſſet Miſſale lingua Gallica, ſ.m. Alexander VII. ſuo Breui de conſilio Supremæ illud prohibuit, cuius Breuis tenor eſt, qui ſequitur.

ALEXANDER PAPA VII.

Ad futuram rei memoriam.

AD aures noſtras ingenti cum animi noſtri mœrore peruenit, quod in Regno Galliæ quidam perditionis filij in perniciem animarum nouitatibus ſtudentes, & Eccleſiaſticas ſanctiones, & praxim contemnentes, ad eam nuper veſaniam peruenerint, vt Miſſale Romanum lati-

no idiomate longo tot Sæculorum vſu in Eccleſia probato conſcriptum, ad Gallicam vulgarem linguam conuertere, ſicque conuerſum Typis eulgare, ad cuiuſuis ordinis, & ſexus perſonas tranſmittere auſi fuerint, & ità ſacroſancti Ritus maieſtatem latinis vocibus comprehenſam deijcere, & proterere, ac ſacrorum Myſteriorum dignitatem vulgo exponere temerario conatu tentauerint. Nos, quibus licet immeritis Vineæ Domini Sabaoth à Chriſto Saluatore Noſtro plantatæ, eiuſque pretioſo Sanguine irrigatæ, cura demandata eſt, vt ſpinarum huiuſmodi, quibus illa obrueretur, obuiemus incremento, earumque quantum in Deo poſſumus radices ſuccidamus, quemadmodum nouitatem iſtam perpetui Eccleſiæ decoris deformatricem, inobedientiæ, temeritatis, audaciæ, ſeditionis, ſchiſmatis, aliorumque plurium malorum facilè productricem abhorremus, & deteſtamur, ità Miſſale prædictum Gallico idiomate à quocunque conſcriptum, vel impoſterum aliàs quomodolibet conſcribendum, & eulgandum; Motu proprio, & ex certa ſcientia, ac matura deliberatione noſtris perpetuò damnamus, reprobamus, & interdicimus, ac pro damnato, reprobato, & interdicto haberi volumus, eiuſque impreſſionem, lectionem, & retentionem vniuerſis, & ſingulis vtriuſque ſexus fidelibus, cuiuſque gradus, ordinis, conditionis, dignitatis, honoris, ac præeminentiæ, licet de illis ſpecialis, & indiuidua mentio habenda foret, exiſtant, ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ ipſo iure incurrendæ, perpetuò prohibemus; Mandantes, quod ſtatim quicunque illud habuerint, vel in futurum quandocunque habebunt, realiter, & cum effectu exhibeant, & tradant locorum Ordinarijs, vel Inquiſitoribus, qui nulla interpoſita mora exemplaria igne comburant, & comburi faciant, in contrarium facientibus, non obſtantibus quibuſcunque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam maiorem ſub Annulo Piſcatoris die 12. Ianuarij 1661. Pontificatus Noſtri anno ſexto.

S. Vgolinus.

Die 7. Februarij 1661. ſupradictum Breue affixum, & publicatum fuit in Acie Campi-floræ, & alijs locis conſuetis, & ſolitis Vrbis per me Gregorium Staggium Apoſtol. Curſorem.

Carolus Milanus Curſ. Magiſt.

Quo Breui in Gallia publicato ſtatim abolita ſunt Miſſalia prędicta Gallico idiomate exarata.

43 Cæterum an poſſit permitti in aliqua Regione Infidelium, vt pro faciliori eorum conuerſione Officia Diuina,& Miſſæ Sacrificium Patrio idiomate celebrentur. Hanc quæſtionem examinat P. Verricell. *de Apoſtolicis Miſſionibus tit.8. quæſt. 140. per totam*, vbi affert Decretum Sacræ Congregationis de Propaganda fide *ſub die* 30. *Aprilis* 1631.

Sed cum *de anno* 1658. occaſione Miſſionis Epiſcoporum Gallorum ad propagandam fidem Catholicam in Regno Sinarum fuiſſet in Congregatione particulari quæſitum, an expediret concedere, vt in dicto Regno Officia Diuina idiomate vulgari, & materno peragerentur; materia hæc latè fuit diſcuſſa in pluribus Congregationibus, in quibus interuenerunt Eminentiſſimi Candinales Franciſcus Barberinus, Brancaccius, ego Albitius, Meltius, Roſpiglioſus, & Azzolinus; & ex Prælatis RR.PP. Fagnanus, & Albritius; ex Theologis P. Abbas Hilarion Rancatus, P. Lupus Auguſtinianus, P. Fabrius Societ. Ieſu, & D. Leo Alatius; & quia varij fuerunt, volui hic inſerere P. Lupi, ac P. Fabri ſententias, prout infra.

44 VTRVM expediat permittere nouarum gentium Catholicis in ſuis Regionibus Miſſas, & ſacra, & officia Diuina vulgari ſua, & vernacula lingua celebrare, ac recitare.

Partis negantis argumenta.

PRIMO, non debet concedi Eccleſijs hodie naſcentibus, quod Eccleſiæ Chriſti primitiuæ non fuit conceſſum. Hæc autem tempore Apoſtolorum non habuit hoc priuilegium, nam Apoſtoli cum per totum Orbem diſperſi prædicarent Euangelium, nihil tamen ſcripſerunt, niſi aut Hebraicè, aut Græcè, aut Latinè, quæ tres linguæ ſacræ ſunt, & habentur, vt ex titulo crucis apparet. Itaque Matthæus ſcripſit Hebraicè, Lucas, & Ioannes Græcè, Marcus Latinè, Paulus etiam ad Romanos Græcam miſit Epiſtolam, nec vllum inueniatur exemplum Scripturæ alterius linguæ factæ ab Apoſtolis.

Secundò, ipſimet Hebræi mutata poſt captiuitatem materna lingua, non mutarunt ſcripturas hebraicas, ſed eas ſemper in eo idiomate conſeruarunt; & cum Chriſti Domini tempore lingua Syriaca vulgaris eſſet, ſcripturæ tamen hebraicæ ſunt.

Tertiò, Eccleſia Catholica per multa ſecula non legit ſcripturas niſi his tribus linguis Hebraica, Græca, & Latina. In toto Oriente, vbi erant variæ Nationes verſio ſeptuaginta Interpretum, & aliæ Luciani, & Heſychij, & Origenis omnes græcè legebantur. In Africa, in Europa latinè, quia non erat iis temporibus lingua vulgaris. De Africa teſtatur Auguſtinus *lib.2. de Doctrina Chriſtiana*. De Hiſ-

pania Iſidorus *lib. de Diuinis Officijs*. De Anglia Beda *lib. 1. Hiſtor.* De Gallia Alcuinus, & Amalarius *lib. de Diuin. & Eccleſiaſt. Offic.* De Germania Rhabanus *lib. 2. de inſtit. Cler.* De Italia patet, vt tradit D. Thomas *in Comment. Epiſt. 1. ad Corinth. cap.* 14.

Quartò, decet, vt cum vna omnium Catholica fides ſit, ità, & vna lingua ſacra habeatur, atque vt Romana ſola Catholica eſt, ità & expedit, vt latina lingua ſacra Romanæ Religionis Officia celebrentur, non excluſo tamen priuilegio Græcorum.

Quintò, inter Catholicos eſt communio fidei, & amoris, decet ergo, vt commercio, & ſocietate linguæ vtantur; quomodo enim poterunt ſenſu conuenire in ſacris, ſi linguis diſcrepent? Romana Eccleſia non eſt Babylonica, vbi fuit diuerſitas linguarum.

Sextò, Myſteria non ſunt vulganda, cum ſint colenda, & veneranda, amittent dignitatem, ſi fiant communia, ac ex eo ſequetur contemptus: Sacramentum Regis abſcondere bonum eſt.

Septimò, nulla eſt vulgandi neceſſitas, quæ pauci diſcunt, & facilè poſſunt addiſcere; Miſſas, & ſacra celebrare paucorum eſt, non deerunt idonei ad ſtudia linguæ latinæ inter Indigenas, & Europæi Miſſionarij præſto ſunt, qui & celebrent, & doceant alios celebrare lingua latina.

Octauò, ſi detur iſta facultas, neceſſe eſt verti ſacros libros in eas linguas, quod & ipſum difficile eſt, & dabit occaſionem alijs rursùm vertendi, & emendandi, & pro libidine transferendi, & interpretandi, vti noſtri temporibus fecerunt Hæretici, & tot erunt verſiones, quot capita, & quot opiniones, tot interpretationes.

Nonò, linguæ vulgares omnibus fermè ſeculis mutationes ſubeunt, ſi ijs accommodentur ſcripturæ nouæ, ſubindè mutationes ſubibunt, quod minimè conuenit ſinceritati, & veritati ſcripturarum.

Decimò, permiſſa huiuſmodi tranſlatione, & patefactis ità vulgari lingua myſterijs, auferetur diſcrimen ſacrorum, & laicorum hominum: putabunt indocti pares ſe eſſe doctis, & magiſterium ſibi arrogabunt, & quæ Hæretici noſtro ſeculo faciunt, facient illi ſequentibus.

Vndecimò, conceſſa facultate vni Nationi, aliæ Nationes eandem poſtulabunt, & totius ferè Orbis Prouinciæ volent ſuis linguis ſacra celebrare, cum ratio nulla maior detur, cur huic, quam illi ea poteſtas fiat, ac proinde omnium gentium linguæ ſcripturas creabunt, peribit reuerentia, & Religio erga illas.

Duodecimò, Papa Gregorius Septimus Bohæmis poſtulantibus poteſtatem ad Officia Diuina lingua Illyrica, ſeu Sclauonica celebranda, eam negauit, vt habetur *lib. 7. Epiſtolarum*.

Decimotertiò, in Indice librorum prohibitorum *reg. 4.* ſancitum eſt, *Biblia vulgari lingua paſſim non permittenda*, quomodò igitur vulgari inter Barbaros permittetur?

Argumenta Partis affirmantis.

Primò, Apoſtoli varijs linguis myſteria fidei tradiderunt, & initio Eccleſię naſcētis donum linguarum cum doctrina coniunctum; Cur ergo non diuerſis linguis eadem myſteria ſcribenda erunt?

Secundò, Diuus Paulus Gentium Doctor, 1. *ad Corinth.* 14. hortatur ad iſtam communionem linguarum Gentes ad fidem conuerſas, quas quia videbat non intelligere ſcripturas Hebraicas, volebat, vt ſuo idiomate legerent, vt intelligerent quæ legebant, & orabant, conſilium autem clarum eſt: Ait enim.

Etenim ſi incertam vocem det Tuba, quis parabit ſe ad Bellum? Ità & vos per linguam, niſi manifeſtum ſermonem dederitis, quomodo ſcietur id quod dicitur? Eritis enim in aera loquentes. Et paulò poſt: *Si orem lingua, ſpiritus meus orat, mens autem mea ſine fructu eſt; Quid ergo eſt? Orabo ſpiritu, orabo & mente; pſallam ſpiritu, pſallam & mente.*

Cæterum ſi benedixeris ſpiritu, qui ſupplet locum idiotæ, quomodo dicet, Amen, *ſuper tuam benedictionem? Quoniam quid dicas, neſcit; Nam tu quidem benè gratias agis, ſed alter non ædificatur*: Vult omnino *Paulus*, vt vulgus, qui legit, & orat, intelligat.

Tertiò, quamuis inter Iudæos ſcripturæ ſolùm hebraicè legerentur, tamen cum propagari fides, & lex gratiæ cepta eſt, ceſſauit illa reſtrictio, quæ erat propria legis Moyſi, & ceperunt fieri variæ tranſlationes Bibliorum.

Sex, vltra verſionem ſeptuaginta, tranſlationes, Italica, Vulgata Hieronymi, Syriaca, Arabica, Sclauonica, ſeu Illyrica, & Gothica, vt proprium legis gratię videatur diuerſis linguis ſcripturam loqui, quę vna, vel altera in lege Moyſi loquebatur.

Quartò, conſtat in Primitiua Eccleſia, Chriſtianos Pſalmos, & Hymnos, & Cantica ſpiritualia publicè ceciniſſe, ità Euſeb. *lib. 2. Hiſtor. cap.* 17. Dionyſ. *cap. 3. nom.* Tertull. *in Apolog. cap.* 9. quo nomine celebratur *Agape* Chriſtianorum, & patet ex Paulo *Epheſ.* 5. & ipſemet Paulus *ad Coloſſ. cap.* 3. eos hortatur his verbis: *Commonentes voſmetipſos in pſalmis, hymnis, & canticis ſpiritualibus.*

Quintò, neceſſitas ex penuria Sacerdotum in ijs Regionibus, quæ vaſtiſſimæ ſunt, & Barbarorum in ijs degentium, qui non ſunt capaces diſciplinæ peregrinæ, & quæ regulis traditur, & qui vernaculam

tantùm, & natiuam linguam intelligunt, eamque rudem, & nullis artis præceptis confirmatam.

Sextò, ſolatium ſpirituale, quod naſcetur ex illo fauore Sedis Apoſtolicæ, quæ tanquam Mater illis ſe accommodat, & doctrinam ſacram veluti permanſum cibum in os immittit, vt poſſint decoquere; inde alacritas, & ſtudium orietur ſine difficultate documenta fidei addiſcendi.

Septimò, nulla erit irreuerentia inter illos homines, nullus contemptus Sacrarum litterarum ex ea communicatione propter eorum ſimplicitatem, & candorem, imò ea multum ad pietatem, & Religionem proficient.

Octauò, nullum item periculum errandi, vel adulterandi ſcripturas erit, quod ſint homines illi ſimplices, & minimè ſuperbi, & prorſus diſſimiles Hæreticis inſolentibus, & nimium ſibi arrogantibus ob ſcientiam, qua gloriantur, cum illi Barbari vix vllius altioris doctrinæ capaces ſint.

Nonò, ſunt deterioris conditionis illi homines in America, & Aſia noui Chriſtiani, quàm fuerunt illi veteres Syri, Maronitæ, Armeni, Æthiopes, Sclauones, ſeu Illyrici, quibus conceſſum fuit habere Biblia verſa in ſuas linguas vulgares, quibus hodie vtuntur magno cū ſolatio, & fructu.

Decimò, licuit olim Gothis, licuit Gallis, licuit Anglis, Miſſas, & Diuina officia celebrare Patria lingua, etiam poſt receptam inter eas Gentes, & propagatam Religionem Chriſtianam, ergo liceat in remotiſſimis Regionibus, vbi fides prædicatur, vti Miſſis, & officijs vernaculis, & propriis.

Vndecimò, eſt Decretum Concilij Lateranenſis ſub *Innocentio Tertio* ſtatuens, vt vbi permixti ſunt Populi variarum linguarum ſibi prouideant viros idoneos, qui ſecundùm diuerſitatem linguarum, & Rituum diuina officia celebrent. Eſtque conforme ſacræ illæ ſcientiæ *Pſalm.* 8. *Dominus narrabit in ſcripturis Populorum*, vbi Hieronymus *Scriptura omnibus legitur*.

Duodecimò, Theodorus Balſamon interrogatus, an liceret Syris, & Armenis propria lingua ſacra conficere? Itá reſpondit: *Magnus Apoſtolus Paulus ad Romanos ſcribens, ait: An Iudæorum tantùm Deus? Nonne & Gentium? Certè, & Gentium. Qui igitur rectè in omnibus de fide ſentiunt, & ſi ſint Græcæ linguæ expertes, propria Dialecto ſacra conficient.*

Decimotertiò, huiuſce permiſſionis approbatio ex Hiſtoria Miſſalis Gothici, quod in ignem Toleti, ad experiendum, vtrum liceret Miſſa Gothica vti, proiectum non eſt combuſtum, ſed integrum, & illęſum inuentum: vnde Miſſa, & Officium Mezarabum hodieque in ea Eccleſia perſeuerat; Cuius Hiſtoriæ Auctores ſunt Hiſpani Scriptores, & in primis Mariana *lib. 7. cap.* 20. præcipuè *lib. 9. cap.* 18.

Iudicium Auctoris.

HIS in vtramque partem diſputatis cenſeo negantem eſſe amplectendam, nam

45 duæ præcipuè affirmantis rationes, ideſt neceſſitas intelligentiæ ſacrorum myſteriorum, & paucitas Miniſtrorum, ob difficultatem addiſcendi linguam latinam facilè ſoluuntur.

Primò, quia ſatis vtrique occurritur erectis Seminarijs, & Scholis, vbi pueri illarum Nationum educentur, & inſtituantur, quo remedio vſi ſunt in vtraque India illarum Gentium Paſtores, Magiſtri; quales fuerunt in Orientali Ioannes Albuquereius, & in Occidentali Toribius Mogrouejus.

Secundò, quia nemo illorum ſanctiſſimorum hominum, qui in iis Regionibus prædicarunt, & barbaras illarum Gentes ad fidem maxima ex parte perduxerunt, hoc remedium poſtulauit, aut probauit, vt fuerunt in Aſia Xauerius, Barzeus, Torrius, Riccius; In Africa Sylueria Solanus, Babedus, Ioannes, Sebaſtianus, Valdiuia, qui ſtudioſiſſimi propagandæ fidei fuerunt.

Imò ne ipſi quidem Toribio Mogrouejo Limæ in America inſigni Archiepiſcopo de amplificanda fide cogitanti, nunquam hæc res in mentem venit. Vnum lud omnibus placuit Cathechiſmos vulgari lingua ſcriptos edere Liturgias, Breuiaria latina retinere.

Tertiò, quia linguæ illæ Barbarorum ſunt multæ, & diuerſæ, neque facilè erit vnam ex ijs determinare, ac eligere, nec obſtat vnam ſemper inueniri linguam principalem; Nam difficile eſt, eam à reliquis Barbaris addiſci pauló minus, quam Latinam, vti expertus eſt Toribius in lingua Quircha, vt habetur 16. *cap. eius Vitæ*; Comperit enim inutilem eſſe prædicationem in ea lingua communi apud Barbaros aliarum linguarum: Quare ſi addiſcenda eſt illa communis lingua, meliùs eſt, vt Latina addiſcatur, etſi quantò difficilior. Hac de re Pater à Coſta *in Hiſtoria Indiarum*, cum idiomatum tam multiplex ſylua ſit, vt in his locis, quæ ipſe emenſus eſt, exiſtimet pluſquam triginta linguas numerari, eaſque valdè inter ſe abhorrentes, & ad diſcendum difficiles.

Quartò, quia periculum erit, ne poſtquam videant Barbari ſacræ ſuæ linguæ, & omnia arcana Chriſtianæ Religionis ſibi patere, inſoleſcant, & omnium ſibi Eccleſiarum regimen velint vſurpare, &

Europæos

Europæos excludere, & Romanæ Eccleſiæ communionem auerſari, & Papam paulatim contemnere, & Schiſma facere; Certè vinculum hoc Latinę linguæ fideles omnes in officio continet, & memoriam renouat acceptæ à Romano Pontifice Religionis, & reuerentiæ in eum, & obſequij admonet: Sancta ſanctè tractanda; Margaritę non ſunt ante porcos proijciendæ; Panis filiorum non eſt mittendus canibus.

Alexander, quod Sacra Hieroſolymitana reueritus eſt, & incognita adorauit, Orbis Imperium acquiſiuit. Pompeius quod ea inſpexit, & propalauit, Imperium Orbis amiſit. Micæ diuini Panis illis Barbaris tanquam catellis tribuendæ; Omnes Gentes ſua ſacra occulta ob reuerentiam habuerunt. Sacra Cereris, & Bonæ Deæ teſtantur. Non cuiuſuis eſt adire Corinthum. Eſt vbi *verum ſit illum Sybillæ.*

Procul ò Procul eſte profani.

AN liceat, & expediat Epiſcopis ad Sinarum Regna pro fidei propagatione à Sancta Sede Apoſtolica mittendis, facultatem concedere (ad faciliorem Populorum conuerſionem, & ad maiorem, & breuiorem Sacerdotum nationalium initiandum inſtitutionem) vt Sinenſes Miſſas, & alia diuina officia celebrent lingua materna, cum linguæ latinæ vſus ob eius difficultatem, & Magiſtrorum penuriam timeatur eſſe propagandæ fidei impedimento.

Faciunt pro parte affirmatiua.

Primò, Concilium Lateranenſe *cap.* 9. Ex quo deſumptus eſt, Textus *in cap. Quoniam de offic. Iudic. ordin.* vbi Innocentius Tertius *inquit*: [Quoniam in pleriſque
46 partibus eandem Ciuitatem, atque Diœceſim permixti ſunt Populi diuerſarum linguarum, habentes ſub vna fide varios Ritus, & mores, diſtrictè præcipimus, vt Pontifices huiuſmodi Ciuitatum, ſeu Diœceſum prouideant viros idoneos, qui ſecundùm diuerſitatem Rituum, & linguarum diuina illis Officia celebrent, & Eccleſiaſtica Sacramenta miniſtrent, inſtituendo eos verbo pariter, & exemplo.]

Secundò, Conceſſio facta à Ioanne Octauo Sancto Methodio Archiepiſcopo Maurenſis Eccleſiæ, *vbi inquit* [Nec ſanctę fidei, aut doctrinæ aliquid obſtat, ſiue Miſſas in eadem Sclauonica lingua canere, ſiue ſacrum Euangelium, vel lectiones diuinas noui, & veteris Teſtamenti benè tranſlatas, & interpretatas legere, aut alia horarum Officia pſallere, quoniam qui fecit tres linguas principales, Hebræam ſcilicet, Græcam, & Latinam, ipſe creauit alias omnes ad laudem, & gloriam ſuam] Baron. *ann. Chriſti* 880. *fol. mihi* 577. Æneas Syluius *in Hiſtor. Bohæm.* & Cromerus, quos refert Azor. *Inſtitut. moral. lib.* 8. *cap.* 26. *quæſt.* 6. *fol. mihi* 832. qui ex eodem *Syluio* addit: Cum quidam Romæ contradicerent, & peterent, ne id Pontifex concederet, audita eſt vox à Cælo miſſa: *Omnis ſpiritus laudet Dominum, & omnis lingua confiteatur ei.*

Tertiò, Apoſtolorum exemplum, qui miſſi in vniuerſum Mundum prædicare Euangelium in die Pentecoſtes omnes Nationes: *Audiuimus,* inquiunt, *eos loquentes linguis noſtris magnalia Dei*, vt *in Actibus Apoſtolorum*: Vnde diffuſi in omnem Terram, & ad fines Orbis Terræ, non priùs Populos Hebræam, Græcam, vel Latinam linguam docuere, ſed eorum lingua materna, vel ſunt locuti, vel ſaltem auditi, eoſque, vt Euangelium, diuina Officia, Sacrificia, & Sacramenta celebrare, dicere, & adminiſtrare docuerunt; Vnde ſi non inquinatur verbum Dei, ſi proferatur lingua vulgari, cur inquinabitur, ſi in diuinis Myſterijs eadem lingua materna proferatur.

Quartò, Conſuetudo Populorum, nam Alexandrini, & Ægyptij arabicè, Armeni ſyriacè, Dalmati dalmaticè, Ruſſij ruſſicè Diuina celebrant, Azor. *loco citato*: Vnde permanſit apud illos Chriſtianæ fidei cognitio licèt propter ſchiſmata, & hæreſes obſcura, & infecta: Et fortè ſi cum Sinicis, & Iaponicis Populis, & alijs Orientalibus in India Euangelicæ prædicationis lumen effulſit, Sacerdotes nationales inibi, & propria, & materna lingua fuiſſent inſtructi, nunc non ſederent in tenebris, & in vmbra mortis; Nam antequam Latinam potuerint addiſcere linguam ob Sacerdotum Latinorum penuriam, inſurgente deinde perſecutione, Regna illa defecerunt à fide. Ex quibus pars affirmatiua roboratur.

Pro Negatiua, quod nec liceat, nec expediat, faciunt.

Primò, Auctoritas Gregorij Septimi *lib.* 7. ſui Regis, qui Duci Bohæmo reſpondens, *inquit* [Quia Nobilitas tua poſtulauit, vt ſecundum Sclauonicam linguam apud vos diuinum Officium celebrari annueremus, ſcias huic petitioni tuæ ſatis nunquam poſſe facere, & hoc ſæpe volentibus liquet, non immeritò Sacram Scripturam Omnipotenti placuiſſe Deo quibuſdam locis eſſe occultam, ne ſi ad liquidum cunctos pateret, fortè vileſceret, & pateret deſpectui, vt prauè intellecta mediocribus errorem induceret.]

Et iure merito Gregorius Septimus Duci Bohæmo non annuit, quia vt refert Æneas Syluius *de origine Bohæm.* fuerunt craſſiſſimi errores Ghabaritarum, & Orebitarum, & aliorum, qui ſacras Scripturas materna lingua legebant, & non intelligebant.

Quod idem accidit Dauid Georgio omnium Hæreticorum peſſimo, qui nullam linguam nouerat, niſi Batauorum, & tamen ex ſcripturis collegerat, ſe eſſe filium Dei, & Meſſiam, vt patet ex libro, ſeu epiſtola, quam contra eius errores edidere Baſilienſes, Bellarmin. *to.* 1. *lib.* 2. *cap.* 15. *fol. mihi* 144.

Secundò, Reprehendit Innocentius Tertius Abbatem Ciſtercienſem, quod Canonicos libros gallicè tranſlatos laicis, & mulieribus permittat.

Extant prohibitio, & Decretum Pij Quarti in Indice librorum prohibitorum per Patres Tridentini Concilij *reg.*4. & alia quamplurima Decreta Summorum Pontificum, & rationes apud Iacob. Ledeſm. *in ſuo tract. de Sacr. Scriptur. & Miſſæ ſacrif. in quauis lingua non legen.cap.*15. *& ſeq.f.*10.

Tertio, Concilium Tridentinum *ſeſſ.*22. *cap.* 8. *can.* 9. ibi *aut lingua tantùm vulgari Miſſam celebrari debere*.

Quod factum fuit contra Hæreticos id aſſerentes, cuiuſmodi ſunt, Brent. *in Confeſs.*Vvitteberg.*cap. de horis Canon.* Caluin. *lib.* 3. *Inſtit.cap.*20. §.33. Kemnit. *in exam.* 4. *ſeſſ. Concilij Tridentini*, contra quos Bellarminus, & cæteri Controuerſiſtæ.

Hoc permittere eſſet illis Hęreticis morem gerere, illorumq; vel pati irriſionem, vel iactantiam, quod Eccleſiam Catholicam docuerint modum fidei propagandæ: Quare, *ait* Sanctus Gelaſius Papa Primus *in ſua Conſtitutione, in Bullario fol. mihi* 2. *incipit*: Valdè mirari quæ maiores noſtri diuina inſpiratione cernentes neceſſaria precauerint, vt contra vnamquamque hæreſim coacta Synodus pro fide, communione, & veritate Catholica, atque Apoſtolica promulgaſſet, ne ſineret poſt hæc nouis retractationibus mutilari, ne prauis occaſio præberetur, quæ medicinaliter fuerunt ſtatuta pulſandi, & quæ Sancti Patres ſimul congregati ſanxerunt in concurſum firmum, & ſtabile eſſe ſanxit Sanctus Leo Papa *epiſt.* 61. *ad Concilium Calcedonen. epiſt.* 62. *ad Maximum Antioch. & Concil. Epheſ. circa finem*, Concil. Calcedonen. *art.* 5. *can. vlt.*

Quartò, conſuetudo totius Eccleſiæ, quæ his tantùm tribus linguis Hebraica, Græca, & Latina vſa eſt.

In Oriente Conſtantinopoli, Ponto, Capadocia, Aſia minori, Pamphilia, & aliis lingua Græca nationibus non communis, imò dura, & difficilis.

In Africa, & Occidente, Hiſpania, Gallia, Anglia, Bohæmia, Germania, Italia, lingua Latina vtimur, licèt ſit addiſcenda, vt latè Sanctorum Patrum auctoritate probat Bellarminus *loco citato*, & Ledeſm. *lib. cit.*

Ex quibus pro negatiua concludendum videtur.

Verùm quia pro vtraque parte adſunt Conciliorum, Summorum Pontificum, & Conſuetudinis auctoritates, itaut dici poſſit.

Mulciber in Troia pro Troia ſtabat Apollo. fortè poſſent hæc Decreta diſtinctionis fœdere conciliari, vt ſcilicet rationes pro affirmatiua militent, cum agatur de fide propaganda; Et pro negatiua adductæ auctoritates locum ſibi vendicent in propagata: Nam in prima adeſt neceſſitas, & ſalus Populorum, quæ ſuprema lex eſt, in ſecunda ſolùm commoditas, vel dilectus, cum adſint Miniſtri, qui iam propagatam in illis linguis poſſint conſeruare, *& can.*9. *Concil. Trident.* non dicit, non poſſe celebrari maximè in caſu tantæ neceſſitatis, ſed ſolùm debere in odium Hæreticorum in noſtris Europæ Regionibus, in quibus eſt propagata fides.

Aliud enim eſt dicere *non poſſe*, quod tunc impotentiam diceret, & neceſſitatem; aliud *non debere*, quod ſolùm notat conuenientiam &c.

Et licèt latrarent Hæretici, ſi in tantæ neceſſitatis caſu licentia concederetur, non ideo deſiſtendum, cum, vt dictum eſt, ſalus Populi ſuprema lex eſt, nec ob canum latratum, vel Arcadum maledicta à ſuo recto curſu, vel deflectit, vel deſiſtit Luna.

Sed in hac indiuiduali conceſſione mihi maximam ingerunt difficultatem conſequentiæ, quæ non ſolùm in præſenti, ſed etiam in futuro tempore mihi ſeſe obijciunt inſurgere poſſe, non inficior, quod patet ad oculum ad præſens facilitas Inſtructionis, & Populi, & Sacerdotum nationalium, breuitas temporis in fide propaganda, ſed Theorica hæc ad praxim reduci non poteſt, niſi in eorum lingua Sacra Scriptura, Miſſæ, Breuiaria transferantur; addo, quia *oportet, & hæreſes eſſe*, vt ait *Apoſtolus*, vnde etiam neceſſe erit, Concilia vniuerſalia, & ſacros Canones, & Sanctorum Patrum volumina transferre, & in hoc poteſt inueniri lapis offenſionis, & petra ſcandali.

Et omiſſis cæteris; Quiſnam erit ille tam ignarus linguæ Sinicæ, & proprietatis verborum, tam ſapiens Sacræ Scripturæ Interpres, vt eam legitimè poſſit vertere, qui non euertat? Quis poſt euerſionem iudicabit de bona interpretatione, cum hoc ad Sedem pertineat Apoſtolicam, &

lingua Sinenſium nobis eſt non ſolùm toto Cælo, ſed etiam toto Mundo diuerſa, maximè cum non vnica tranſlatio ſit facienda, ſed propè infinitæ, cum Imperium Sinarum pluſquam ſexaginta Regna vaſtiſſima contineat? Addo verſionem faciendam Iaponicis Inſulis, & alijs Regnis Indiæ tam Orientalis, quàm Occidentalis, quæ ex eadem ratione ſibi etiam verſionẽ in lingua materna vindicarent, quod non ſolùm eſſet impoſſibile quaſi, ſed etiam ridiculum, & pluſquam Babylonica confuſio, vt latè probat Ledeſm. *de Script. Diuin. quauis lingua paſſim non legen. cap.* 20. *fol.* 149.

Doctor maximus *Hieronymus* propter vnicam in linguam tranſlationem Vulgatæ, & viuens, & mortuus, quantas paſſus eſt contumelias, irriſiones, & iniurias, & tamen neceſſaria editio Vulgatæ, cum vt ait ipſe S. Hieronymus *in Prologo Ioſue*, tot eſſe tunc temporis exemplaria latina, quot Codices, & quanta malignantur quotidie inimici Catholicæ Eccleſiæ Hæretici in Sancto, vel ſacras malè vertentes Scripturas, vel nos peruerſores, & Scripturarum traditores nuncupantes.

Ex varietate verſionum *Simachi, Aquilæ, & aliorum*, nonne hæreſes, vel hæreſum prolatæ excuſationes emanarunt?

Quid fieret in tanta linguarum verſione (etſi legitimè fuiſſent) ſi adinuicem tamen conferantur verſiones, ob vel verborum ambiguitatem, vel æquiuocationem, vel ignorantiam, Ledeſ. *lib.cit.cap.*9.*fol.*46. cum veteribus verbis noua ſuccedant, & priſca antiquentur. Et ſæpe noua, vel ſunt in admiratione, vel non percipiatur eorum propria ſignificatio.

Ex nouitate verbi *Hypoſthaſis* per biennium non reſpondit Sancta Sedes Apoſtolica Magno Baſilio, qui etiam nimio zelo minùs modeſtè de hac taciturnitate locutus fuit. Vide *Baronium in Annal.* & conquæritur modeſtiſſimè, & obſeruantiſſimè S.Hieronymus de S.Damaſo Papa, quod nõ ſibi reſpondeat, an vna ſit Hypoſthaſis, an tres aſſerendæ ad vtrumq; ſeparatim oſtenden. Si Sedes Apoſtolica declaret, ſed Sedes Petri, quæ non decipi, nec decipere poteſt, voluit priùs rectè informari de illius proprietate, & ſignificatione verbi, & deinde vnam hypoſthaſim eſſe pronunciauit, & docuit.

Hinc iure merito Eccleſia Catholica non probat verſionem Sacræ Scripturæ, vtpotè hæreſium fontem, vt apud Controuerſiſtas, & latè Ledeſm. *de ſcript. Diuin. quauis lingua paſſim non legendis cap.*18.*f.*126.

Sed demus (quod eſt impoſſibile) vt omnes tranſlationes fiant optimæ, imò à Sancta Sede approbatæ, quod Nationales non modò Presbyteri, ſed etiam Epiſcopi ſint creati, & quod in his Regnis fides Catholica ſit propagata, ſi inueniretur in Regno Sinarum, quod apud nos accidit, vt aliqua naſceretur hæreſis, vel malè intelligerentur, & interpretarentur Scripturæ, itaut eſſet neceſſe Prouinciale Concilium, vel Generale ex Sedis Apoſtolicæ auctoritate congregare in illis Regnis: Quomodo poterit Sedes Apoſtolica ſuos mittere Legatos inſtructos, vt decernant, vel iuxta ſacrorum Canonum, & ſacrorum Conciliorum præcepta, vel iuxta mentem Pontificis Romani iudicent, qui non minus eſt fidei, quàm paternarum traditionum Cuſtos, vt ait *Sanctus Leo Papa in ſua Conſtitutione* 2. incipit *Omnes qui*, *in* §. *vlt. in Bullar. fol.*1. cum ipſis ſcire infinitas linguas ſit impoſſibile, ſed neque ipſi etiam congregati ſe ipſos intelligerent ob diuerſitatem linguarum, & ignorantiam.

Vbi eſſent tot Interpretes? Vbi Sedis Apoſtolicæ auctoritas? In quo Monarcha Chriſtianus noſceretur? Si nec intelligerent Legati, nec intelligerentur, nec ipſi inuicem.

In Concilio Florentino duæ tantùm erant linguæ, Latina, & Græca; Interpretes optimi, & tamen etiam bene dicta malè audiebantur; itaut perſæpe creſceret rumor, & contentio, ipſo etiam Summo Pontifice, & Græcorum Imperatore præſente, vt in actis dicti Concilij memini me legiſſe; Quod cum Elias Armenorum Patriarcha Legatos ad Summum Pontificem Paulum Quintum miſiſſet, ſuam illi exponens fidem, habitaque à Summo Pontifice reſponſione, quid credendum eſſet, vel non conueniente dicto Patriarcha cum ſuffraganeis in Ciuitate, hærebant animis ob ignorantiam linguæ Latinæ, timentes, ne in verſione deciperentur.

Ex quo eueniret, quod ſi aliquando Sinenſes, & alij à veritatis via auerterentur propter ignorantiam linguæ Latinæ, ad lumen veritatis adduci non poſſent, ſed ſederent in tenebris, & vmbra mortis; nam vellent obſeruare fidem à ſuis maioribus traditam, vel traditam eſſe exiſtimantes.

Ex hac cauſa tanta eſt Abiſſinorum Populorum Romanæ Sedi auerſio, vt eorum difficilis ſit conuerſio, nam licèt in principio, vt ait Ledeſm. *loco citato* in Diuinis Caldaica vterentur lingua, poſtmodum decepti, nullam aliam noſcentes linguam præter maternam, à Schiſmaticis (& præcipuè Patriarcha Alexandrino, cui ſubſunt) firmiter tenent, Latinos eſſe Neſtorianos, quia duas fatentur Naturas, ſicut Neſtorius duas Perſonas.

Dioſcorum execrandum Hæreſiarcham à Sancto Leone damnatum, & à Concilio Calcedonenſi in exilium pulſum, vt *ex act.*

Concil. & Epiſt. Sancti Leonis, ipſi vt Sanctum venerantur, & non modo Sancti Leonis vocem pro Eccleſia Dei recipientes horrent, ſed ipſius nomen execrantur, vt ait Nicolaus Godignus *lib. de Abiſſin. reb. lib. 2. cap.* 14. Et quia non norunt niſi maternam linguam, ſe eſſe primos Chriſtianos iactant, Latinos contemnunt, Sedem Apoſtolicam odio habent, ſuntque ſuarum hæreſum pertinaces defenſores.

Quod idem poſſet aliquando timeri, & de Sinicis Populis, & alijs, ſi Latinam ignorantes linguam, ſolam maternam cuſtodirent, fierentque, & Orbi, & Vrbi incogniti, & à Chriſtomet alieni, & eſſet nouiſſimus error peior priore: Quis enim illis perſuadere poteſt, ſi in errorem incidiſſent, illos erraſſe, ſi inhærentes ſuis verſionibus, nec eos intelligentes Latinos, & Sanctam Sedem Apoſtolicam explicantem, & corrigentem, non audirent, & ſemper manerent in ignorantiæ tenebris, neſcientes quid Concilia, quod Sancti Patres docerent Latinam neſcientes linguam, Ledeſm. *loco cit. cap.* 19. *fol.* 137.

Erit igitur maxima eorum Populorum vtilitas, & fidei Chriſtianæ augumentum, imò neceſſitas, ſi quos vna fides amore coniunxit linguarum in Diuinis diuerſitas non ſeparet, vt latè probat Ledeſm. *loc. cit. cap.* 17. *fol.* 122.

Omitto incommoda, & ſcandala, quæ ex tranſlatione vulgari euenire poſſent, contemptus, & huiuſmodi &c. eſſetque mittere Margaritas &c. & dare Sanctum Canibus, quæ omnia, cum tam nobis, quam illis ſint communia, latè afferunt Doctores, *& controuerſ.* Ledeſm. *loco citato cap.* 21. *fol.* 153. *& cap.* 23. *fol.* 169.

Ad hæc ergo reſpiciens ſacrum Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 22. *cap.* 8. *can.* 9. Non expedire decreuit in Diuinis vti lingua vulgari, & ex præteritis erroribus, & ſcandalis futuris prouidendum cenſuit.

Venio nunc ad ſolutionem, ſeu declarationem auctoritatum pro parte affirmatiua poſitarum.

Ad primum, pro maiori intelligentia ſciendum, quod tempore *Innocentij Tertij* à Latinis Conſtantinopolis fuit capta, & cum Latinorum, & Græcorum permixtus eſſet Populus, vnuſquiſque ſuos deſiderabat Epiſcopos, quod vt habetur in *Textu*, vbi etiam *Gloſ.* monſtruoſum erat in vna Ciuitate duos eſſe Epiſcopos, mandauit Pontifex, vt tam Græcis, quàm Latinis darentur idonei Sacerdotes, qui eorum, & Ritu, & lingua Miſſas, & Diuina officia celebrarent, nec de alijs Populis, vel linguis ſermo eſt, vt *ex act. dicti Concilij*, quam de Græcis, & Latinis.

Ad ſecundum de linguæ Sclauonicæ conceſſione *Ioannis Septimi* aſſerit Bellarm. *to. 1. lib. 2. cap.* 16. *obiect.* 6. inſtam fuiſſe cauſam dictæ conceſſionis, quia eo tempore (vt refert Æneas Syluius *lib. de origin. Bohæm. cap.* 13.) totum ſimul Regnum Chriſti fidem amplexum eſt, & in defectum Latinoaum Sacerdotum minus malum viſum eſt Sclauonicè, quàm nullo modo celebrari, ſed deinde creſcente Miniſtrorum quantitate hoc tempore communem totius Eccleſiæ conſuetudinem ſequuntur, quod idem teſtatur Staniſl. Hoſius Card. Varmien. *Dialog. de Sacro Vernac. legen. fol. mihi* 344.

Adderem ego ad dictam conceſſionem profuiſſe Sancti Methodij ſanctitatem; Apoſtolicam fidem iam per Pontificem approbatam, vel fortè, quia Sacra Scriptura iam antea à Sancto Hieronymo fuerat tranſlata in linguam Sclauonicam, quod aſſerit Kemn. à Bellarm. *citat. loc. vt ſupra*, licèt ſe nunquam vidiſſe talem verſionem aſſerat.

Ad id verò, quod dixit Æneas Syluius de voce è Cælo delapſa reſpondet Azor. *loco citato* intelligendum eſſe de cantiunculis, & alijs Dei laudibus vulgari lingua exaratis ad Populi captum, & conſolationē prout etiam fit in noſtro Oratorio, & alibi paſſim Romæ, non tamen in Diuinis Officijs publicè celebratis, & miſſæ ſacrificio.

Ad tertium exemplum Apoſtolorum, nil meliùs, ſi etiam nos, & illi Populi primitias ſpiritus haberemus: De modo inſtruendi nobis non conſtat, cum ipſi loquerentur varijs linguis, & hoc donum in primitiua Eccleſia Chriſtianis non fuiſſe denegatum, habemus *ex Act. Apoſtol.* Mirum ſanè videtur, quod in toto Orbe diffuſi Apoſtoli, aliquid de Sacris Scripturis traduxiſſent materna Populorum lingua in aliqua Orbis parte ſaltem, vel eſſet traditio, vel appareret Scripturæ veſtigium, aut fragmentum.

Ad quartum, de conſuetudine Nationum non liquet, nam non ità de facili inuenitur, quod Romana Eccleſia hanc facultatem conceſſerit, quod ſi non fuiſſet ab illa comprobatum, non facit exemplum, vt ex Textu *in dicto Concilio Trident. ſeſſ.* 22. *cap.* 8.

Necnon in Concilijs Generalibus adhuc non reperij huiuſmodi conceſſionem eſſe factam, quæ fortè emanauit, vel ex abuſu, vel à Patriarchis, & Epiſcopis Schiſmaticis, vnde ſe nil moueri hoc exemplo, ait Bellarm. *loco cit.* & ait Azor. *loco citato*: Id extorſerunt Alexandrini Populi Ægyptij, & Armeni in odium Græcorum, à quorum ſe iuriſdictione, & iugo ſeparauerunt.

Dicam autem quid in tanta neceſſitate pro fidei propagatione faciliori ſub correctione, & pace?

Exiſtimarem poſſe concedi licentiam Epiſcopis, vt quos in illis Populis aptos nouerint, & in Chriſtianis præceptis eruditos, licèt Latinæ linguæ ignaros, pro nunc ordinarent, & ad Sacerdotium promouerent, docentes eos Miſſarum ſacrificia, officia Diuina lingua Latina celebrare: Ità tamen, vt verborum ſignificationem, ſeu ſenſum ſaltem intelligerent, intendentes id facere, quod Sancta Romana præcipit Eccleſia. Et hoc vſque adeo, quod à Magiſtris de Latina lingua inſtruantur, vel ipſi, vel alij, quod facilè, & breui temporis ſpatio maximè ob Sinarum ingenij perſpicaciam fieri poterit, vt & de Iaponicis populis ſcribit Guido Gualtier. *nella relazione della venuta dell'Ambaſciadori Giapponeſi fol. mihi* 4. qui refert, ibi eſſe Scholas, in quibus & Latinam linguam, & Philoſophiam maiori quàm Europæi facilitate addiſcunt: Hinc cum numerus Sacerdotum latinæ Linguæ peritorum ſit ſufficiens, Epiſcoporum arbitrio, tunc neminem alium maternam tantùm linguam ſcientem ordinare, ſtante irregularitate ex defectu ſcientiæ: Quo modo nullum naſceretur inconueniens ob linguæ Latinæ in Sacerdotibus imperitiam, nam multi ſunt, qui etiam inter nos vix benè eam nouerint, & intelligant, quæ dicunt, & legunt, perplures, qui nec ſacrum Scripturarum, Pſalmorum, & Prouerbiorum ſenſum cognoſcunt, quod etiam in lingua Græca, & Latina, & antiquis temporibus eueniſſe dubium non eſt, ſed ſufficit, vt ſciant quid faciunt, quidve docent, licet verba non nouerint.

Et fortè in his principijs naſcentis Eccleſiæ non par eſſet, vt rudioribus etiam Magiſtris ſecretiora arcana pandantur exemplo Chriſti Domini, qui dixit Apoſtolis ſuis; *Multa habeo dicere vobis, ſed non poteſtis portare modo, &c.* propter eorum tunc ignorantiam, & incapacitatem. Vndè etiam Gentiles, Ethnici, Ægyptij ſacra enigmatibus, & alijs modis occultabant, de quo *Ledeſm. lib. cit. cap.22.f.*168. *&* 185.*& alij paſſim*.

Cum verò, & linguam Latinam, & Sacram Scripturam, & Cœremonias Miſſæ, & Diuina officia nouerint, aſſueti legi Dei ad percipienda ſecreta cęleſtia, & myſteria forent aptiores.

Interim ſequentes exemplum eorum, qui in illis Partibus integro ſeculo præceſſerunt, linguæ Latinæ vſum præmittentes, maximè Sancti Franciſci Xauerij Indiarum Apoſtoli, & aliorum, euitantes tot incommoda, & ſcandala, quæ poſſunt oriri Deo negocium commendandum facientes, quæ vt homines noſcere & iudicare poſſumus iuxta Sanctorum Patrum, & Conciliorum, & Canonum decreta, non enim ab homine Deus requirit, quæ ſupra hominem ſunt, & humanam excedunt intelligentiam: Et omnia ſub correctione.

AN Neophytis Chinenſibus permittenda ſit Diuinorum Officiorum celebratio in lingua vulgari?

47 Tres linguas, Hebraicam, Græcam, & Latinam quæ in Dominicæ Crucis titulo fulſerint, Diuinis Officijs ſpecialiter, ac priuatiuè Eccleſia conſecrauit: Attamen Hebræa ſola Hieroſolymitana aliæque ex Hebræis vocatæ Eccleſiæ fuerunt vſæ, & ſolummodò vſque ad Adrianum Principem, & Marcum Hieroſolymæ Epiſcopum primum ex Gentibus. Tunc enim deſtructo Templo, ac in æternam ſepulturam detruſis legalibus, etiam lingua Hebraica de Diuinis Officijs eiecta eſt, quo nihil penitùs inter Hebræos, & Gentiles.

Atque duo hi è diuerſo venientes pariete plenè, & integrè in vnum lapidem angularem vnirentur. Exindè ergo nonniſi Latina, & Græca lingua in Diuinis Officijs ſonnerunt, vt ſcribit Ioannes VIII. *ad Sanctum Methodium Archiepiſcopum Morauienſem epiſt.* 195. Et hinc Eccleſiæ Patriarchales, quo mutuam vnionem profiteantur in præcipuis feſtiuitatibus Epiſtolam, & Euangelium Latinè, & Græcè cantant, nequaquam Hebraicè, quia tota Gentium diuerſitas iampridem ad duas linguas eſt contracta.

Nihilominus quæritur, an hæc celebratio alicui Nationi per Eccleſiam Romanam concedi poſsit? Et ratio dubitandi ex eiuſdem Eccleſiæ facto deſumitur: etenim Ruſſis, Morauis, Bohęmis, ac Bulgaris Sclauonicam linguam in Diuinis conceſſit Officijs.

Reſpondeo primò. Celebrationem hanc permitti poſſe alicui Nationi, dummodò ea recta fide, ac legitimis cauſis poſtuletur. Ità diſertè tradit Cardinalis Stanislaus Hoſius *in opuſculo de Sacro vernaculè legēdo*; & Ioannes Papa Octauus *ad Stentopulchrū Morauiæ Principem*, ſcribit [ſanæ fidei nihil obſtare, in qua lingua Diuinæ laudes peragantur *epiſt.* 247. Quoniam qui fecit tres linguas principales, ipſe creauit & alias omnes ad laudem, & gloriam ſuam; & nuper Clemens Octauus dum Ruſſos ad obedientiam reducere ſatagit, de admittenda in Diuinis lingua Sclauonica nullam fecit quæſtionem. Hæc namque res eſt, quid adiaphorum, quomodo communio vtriuſque ſpeciei, Sacrificium ex fermento, Sabathi ieiunium, aliaque plura, de quibus dicit Eccleſiaſtica Regula, diuerſas conſuetudines ſaluti non officere, dummodò eas charitatis vinculo fides vna conſtringat. Verum ante

omnia peti debet ex recta fide, rectaque intentione, aliter poſtulantibus reſpondendum eſt, quod Galathis circumciſionem, ac alia legalia poſtulantibus reſpondit Apoſtolus: *Si circumcidamini, Chriſtus vobis nihil proderit*; Ità reſpondit, qui Timotheum circumciderat, & ſe ipſum publicè Hieroſolymis legaliter purificauerat: Quia nempè inſenſati, & à Pſeudo-apoſtolis circumſcripti Galathæ legalia, quaſi Baptiſmo veſtita fides non ſufficeret, vt ſaluti neceſſaria poſtulabant. Sic Euchariſtię in pane azymo confectionem Hebionitis interdixit Eccleſia, quod eam neceſſariam Iudaicè errarent. Sic Euſtatio Sebaſtienſi Epiſcopo multos adiaphoros Ritus ſub anathemate denegauit Synodus Grangrenſis, quod res indifferentes erroneo intellectu, ac praua voluntate initiaret. Eademque de cauſa Huſſitis, Lutheranis, atque Caluiniſtis vtramque Euchariſtiæ ſpeciem, Sacerdotum coniugia, & ipſam Diuinorum in vernaculo celebrationem nunquam indulgere voluerunt Synodus Conſtantienſis, & Tridentina: Ea enim poſtulabant vt neceſſaria, aut hucuſque conſuetis meliora, quo ſic Eccleſiam hallucinatam conſtaret, horumque nouorum Apoſtolorum correctione indiguiſſe. Imitata eſt vtraque Synodus Sanctum Gregorium, qui Gothis in Hiſpania conuerſis, nec ad Sancti Leandri, cuius miniſterio Deus eos illuminarat preces trinam Baptiſmi merſionem concedere voluit, quod illam hoc fine poſtulari timeret; dùm quod faciebant faciunt, noſtrum vnicæ merſionis morem ſe viciſſe glorientur. Peti item hoc indultum, & dari debet ex cauſis grauiſſimis. Eſt enim non libera quædam gratia, ſed ex Apoſtolicis, & fundamentalibus Eccleſiæ conſuetudinibus vna, quas in certum eſt in omnem Neophitam gentem induci debere, nec niſi ex cauſis grauiſſimis in vna aliqua contra tot generalium Conciliorum decreta prætermitti.

Et hinc falſum eſt, Indultum hoc à Romana Eccleſia factum eſſe Ruſſis, & Bulgaris: Ruſſi quippè non à Romano Pontifice, ſed à Patriarcha Conſtantinopolitano Euangelium, ac eius miniſtros acceperunt, qui illis quo tenaciùs ſuo ſchiſmati adglutinaret, linguam Sclauonicam in Diuinis conceſſit, aliaque plura non concedenda. Bulgari omninò à Nicolao Primo acceperunt Apoſtolos, & Euangelium, nequaquam verò hoc indultum, vti patet ex eiuſdem Pontificis epiſtola ad dictorum Neophytorum conſulta: De lingua enim Sclauonica nec iota illic reperitur, aut apex. Eam ergo acceperunt, aut à Patriarcha Ignatio, aut potius à ſchiſmatico Photio, qui Bulgaricam Diœceſim Pontifici ſubtraxit, ſubtractæque ſchiſmatis firmandi cauſa multas de Romana Eccleſia calumnias perſuaſit, ac inter varia illis non indulgendo etiam linguam Sclauonicam permiſit. Vnum enim ex eius argumentis, vti in vita Nicolai Primi ſcribit Anaſtaſius Bibliothecarius, erat quod ſolæ latini ſermonis Prouinciæ ſpectarent ad poteſtatem Patriarchiã Pontificis Romani: Hoc ergo Indultum nullis vnquam à Romana Eccleſia datum eſt, niſi ſolis Morauis à Ioanne Octauo, ad preces *Stentopulchri Regis*, ac petitiones *Sancti Methodij primi Epiſcopi Morauienſis*. Errant, qui illi, ac eius fratri Cyrillo primam Morauorum fidem adſcribunt; Morauos enim dudum antea fuiſſe Chriſtianos, rectoſque in lingua Latina per Archipresbyterum Archiepiſcopi Salisburgenſis, teſtatur *vetus Chronicon de conuerſione Bauarorum, & Carentinorum*. Ità fuit vſquedum quidam Græcus Methodius nomine, nouiter inuentis Sclauonicis litteris linguam Latinam, doctrinamque Romanam, atque litteras auctorabiles Latinas philoſophicè ſuperducens, vileſcere fecit cuncto populo ex parte Miſſas, & Euangelia, Eccleſiaſticumque Officium illorum qui hoc Latinè celebrauerunt.] *Et infra*.

[Hoc ibi obſeruatum fuit, vſque dum noua orta eſt doctrina Methodij Philoſophi: Sclauinas litteras non à Methodio, ſed à quodam Conſtantino Philoſopho repertas; In litteris *ad Stentopulchrum Principe* ſcribit Ioannes Octauus *epiſt.247.* Quicquid ſit, Methodius, ac eius frater Cyrillus, vti Georgius Cedrenus teſtatur erat ex illis Clericis, qui iuſſu Baſilij Auguſti ab Ignatio Patriarcha ordinati, ac in Bulgariam miſſi, Romanos Nicolai Primi Clericos eiecerant, atque ideò ſub anathemate ab eodem Nicolao Primo iuſſi fuerant Bulgaria excedere, eamque reddere Romanis eiectis. Obedierunt Methodius, & Cyrillus Romamque venientes ad Adrianum Secundùm, ſunt ei plenam ſubiectionem profeſſi.]

Hinc vti *ad Inuentarium de Morauia* ſcribit Ioannes Octauus *epiſt.194. & 195.* Methodium in Epiſcopum ordinauit Adrianus, miſitquẽ in Morauiam verbis, & litteris coram Sede Apoſtolica profeſſum, quod non in Sclauina, quomodo ex Photij, aut Ignatij indulto apud Bulgaros fecerat, ſed in Latina lingua Diuinas laudes ageret, atque in fide, & cunctis Ritibus ſequeretur Eccleſiam Romanam; eo iuramento hominem obſtrinxit Pontifex, quod ob acta apud Bulgaros ſe noxium, & ſuſpectum reddidiſſet. Nihilominus iuramenti oblitus eſt Methodius, & Re-

gis Stentopulchri, quem aut ipſe, aut, vt alij volunt, frater eius Cyrillus ſacris vndis abluerat, auctoritate fultus Græcum Ritum induxit, ac linguam Sclauonicam. Hinc fidelem Latinoque Ritui aſſuetum populum offendit, & diuiſit, eſtque ab illo, non ſolummodò tanquam Romani Ritus, ſed & tanquàm rectæ fidei Nouator ad Ioannem Octauum delatus.

Perperam Ioannes Dubrauius Epiſcopus Elmucenſis *in Hiſtoria Bohemica lib.* 4. id eueniſſe dicit ſub Nicolao Primo, porrò Ioannes Pontifex Paulum Anconitanum Epiſcopum miſit in Morauiam, qui populum componeret, cogeretque Methodium ad officiandum nequaquam Barbaro Sclauonico, ſed ſermone aut Latino, aut certè Græco, quod nempe homo Græcus eſſet, ambæque iſtæ linguæ ab Eccleſia ad Diuinas laudes admiſſæ, & probatæ. Cum autem nec ipſe acquieſceret, nec populus accuſare ceſſaret, Romam euocatus eſt, comparuitque multis munitus ſatisfactionibus, ac Regis Stentopulchri precibus. Quare Bulgarias contentiones Morauiæ timens Ioannes Octauus permiſit illic omnia Diuina Sclauonicè fieri hoc addito:

Iubemus tamen, vt in omnibus Eccleſijs Terræ veſtræ propter maiorem honorificentiam Euangelium Latinè legatur, etſi tibi, ac Iudicibus tuis placet, Miſſas Latina lingua magis audire, præcipimus, vt Latinè tibi Miſſarum ſolemnia celebrentur.

Latinam linguam penitùs extingui, aut abeſſe noluit, ſed in illa ſemper Euangelium cantari: Item ad illam redire poſſe quoties Principi placuiſſet. Rem integrè permittit huius arbitrio, cuius vnus precibus contra populi vota illam eius timiditas concedebat. Quod namque puſillanimitatis, atque inconſtantiæ vitio nimium laborarit Ioannes Octauus patet ex eius actis in cauſa Photij, crediturque à multis hac via dediſſe cauſam fabulæ de Papiſſa Ioanna. Æneas Syluius, ac Ioannes Dubrauius *in Hiſtoria Bohemica lib. 4. cap.* 13. addunt, Romæ dùm hæc res in ſacro Senatu diſceptaretur, cælo delapſam vocem: *Omnis ſpiritus laudet Dominum, & omnis lingua confiteatur ei*, atque ità datum indultum. Æneas Syluius ait ſic paſſim dici, ſed quoniam, nec in ſuis litteris Ioannes Octauus, nec vllus iſtius æui authenticus Scriptor iſtius oraculi meminit, credo alijs Bohemicis fabulis adnumerandum.

Quicquid ſit tanta Regi data poteſtas malè ceſſit, neque enim ſolum Methodium, ſed & ipſum Miſſæ Sacrificium adeò ſeruiliter tractauit, vt ab eo fugere Methodius ſit coactus: Eſtque ità Morauiæ Archiepiſcopatus extinctus, redijtque populus ad latinum ſermonem, & Ritum ſubiectus curæ Epiſcopi Ratisbonenſis. Porrò Methodius in Bohemia conuertit, & baptizauit Borriuorum Ducem, fecitque Diuina etiam Sclauonicè, quomodò antea apud Bulgaros, Morauoſque: Sed neque huius eius operi Deus dedit incrementum. Grandes enim illic fluctus paſſa eſt fides vſque ad Principatum Boleſlai Secundi. Hic primus à Ioanne Decimotertio Euangelicas regulas Epiſcopum, & Monachos petijt, obtinuitque verùm hac conditione: *Non ſecundum Ritum, aut Sectam Bulgariæ Gentis, vel Ruſſiæ, vel Sclauonicæ linguæ, ſed magis ſequens inſtituta, & decreta Apoſtolica, vnum potiorem totius Eccleſiæ ad placitum eligas in hoc opus Clericum, latinis litteris optimè eruditum*; elegitque Dux Sanctum Dictmarum vti *in ſuis Annalibus*, qui & dictas Ioannis Papæ litteras refert, ſcribit Coſmas Decanus Pragenſis. Res ita manſit vſque ad tempora Gregorij VII. Tunc Vratiſlaus Dux, neſcio quo ſpiritu, iterùm linguā Sclauonicā petiuit, Pontifex verò reſpondit: *Quia verò nobilitas tua poſtulauit, quod ſecundum Sclauonicam linguam apud vos Diuinum celebrari annueremus officium, ſcias Nos huic petitioni tuæ nequaquam poſſe fauere*. Et quoniam in Methodij facto ſe Dux fundaſſe videtur, pergit Pontifex: *Neque ad excuſationem iuuat, quod quidam Religioſi viri, hoc quod ſimpliciter populus quærit, patienter tulerunt, ſeu incorrectum dimiſerunt, cum primitiua Eccleſia multa diſſimulauerit, quæ à Sanctis Patribus poſtmodum confirmata Chriſtianitate, & Religione creſcente, ſubtili examinatione correcta ſunt: Vnde ne id fiat, quod à veſtris imprudenter expoſcitur, auctoritate Beati Petri inhibemus, teque ad honorem Omnipotentis Dei huic vanæ temeritati viribus totis reſiſtere præcipimus.*

Et hinc *Reſpondeo ſecundo*, indultum hoc Neophytis Chinenſibus non eſſe concedendum. Etenim Gregorius Septimus dicit, eſſe petitionem imprudentem, vanamque temeritatem, cui etiam laicus Principes totis viribus debeat obuiare, idque ob cauſas varias.

Primò diligentiſſimè curandum eſt, ne remotis à Sede Apoſtolica Regionibus detur vlla occaſio, aut vmbra alicuius quouis tempore ſchiſmatis concitandi. Talis autem, & occaſio, & vmbra eſt omnino diuerſitas linguæ in Officijs Diuinis: Etenim Moraui Fideles à Methodio, licet ſolam linguam nouarant, etiam fidem nouari crediderunt, atque eo etiam titulo apud Sedem Apoſtolicam notarent. Et Photius Schiſmaticus, quo Bulgariam à Romani Pontificis Patriarchatu, & obedientia diuelleret, lingua Sclauonica illic celebrari fecit, dicens, diuerſæ in Diuinis linguæ Eccleſias ſpectare non poſſe ad

eundem Patriarcham, vti *in Vita* Nicolai Primi ſcribit Anaſtaſius Bibliothecarius. Et à Photio inſtructus Michael Auguſtus linguam Latinam dixit eſſe Scythicam, & barbaram, etiam exinde quærens fucos ſchiſmatis ſtabiliendi. Eadem de cauſa Patriarcha Antiochenus in Eccleſia Hieroſolymitana extingui forſan fecit linguam Hebraicam, ſecuram volens ſuam Diœceſim ab omni metu diſmembrationis.

Et quarta Toletana Synodus *ſtatuit*[Placuit, vt omnes Sacerdotes, qui Catholica fidei vnitate complectimur, nihil vltra diuerſum, aut diſſonum in Eccleſiaſticis Sacramentis agamus, ne quælibet noſtra diuerſitas apud ignotos, ſeu carnales ſchiſmatis errorem videatur oſtendere,& multis extet ſcandalum varietas Eccleſiarum]

Hinc Romana Eccleſia omnes Patriarchatui ſuo ſubiectos omni ſemper conatu ſtuduit ad linguam Latinam inducere, & cogere: Egregiè id patet in Armenis, quos à primis fidei exordijs ex Sancti Gregorii Apoſtoli ſui iuſſu, aut permiſſu, ſcimus in Patria lingua ſemper Deo officiaſſe. Sub Innocentio Tertio Barbaricis incurſis fermè euerſæ ad Romanam vnionem non ſolummodo redierunt, ſed & eius Patriarchatui ſe ſubiecerunt, poſtulantes inſuper Leonem Regem ſuum à Pontifice coronari, atque à Romano Auguſto recipi in ligium hominem. Verum ſubiectionem hanc, quam poſtea ad Patriarchæ Antiochæni querimonias modificauit Gregorius Nonus,neque Innocentius Pontifex, neque Imperator Otho Quartus recipere voluerunt, niſi ſub hac conditione, de qua Vincentius Beluacenſis Archiepiſcopus Moguntinus attulit Leoni Coronam ſub tali conditione, vt omnes pueros infra duodecim annos exiſtentes ipſe Leo poni faceret ad litteras latinas. Ad quod & Leo, & omnes Regni Barones ſe iuramento obſtrinxerunt. Recordari nos oportet verbum Apoſtoli ad Epiſcopos Diœceſis Aſiaticæ:

Ego ſcio quoniam intrabunt poſt diſceſſionem meam Lupi rapaces in vos, non parcentes gregi: Et ex vobis ipſis exurgent viri loquentes perverſa, vt abducant diſcipulos poſt ſe.

Hoc ipſum ſuis temporibus omnino fiet etiam apud Chinenſes. Proinde illis cuncta, etiam minima occaſio præſcindenda eſt, qua illi ad ſuas cupiditates poſſunt abuti. Deinde ſi illis hoc indultum fiat, penitùs illic extinguetur lingua Latina, adeòque, & omnis communicatio cum Eccleſia Romana;Nequibunt eorum Epiſcopi cum noſtris in Synodis conſidere, neque eorum aduenæ apud nos Miſſas celebrare, neque noſtri apud illos; nequibit Romana Eccleſia illuc Legatum mittere,pluraque alia incommoda ſequentur. Ea in Neophytis, Danis, & Noruegis curare ſtudens Gregorius Septimus, eorum adoleſcentes Romam mitti iuſſit, vt illic linguam Latinam diſcerent, domumque reduces, eandem ſuos conterraneos docerent. Quod quia cum Chinenſibus fieri non poteſt ob Regionis diſtantiam, omni modo ſatagendum eſt, vt illis in propria terra Latinæ ſcholæ erigantur, atque ità Chriſtiani fiant, quomodo perpetua Eccleſiæ regula iubet, ſemperque Eccleſia fecit.

Obijci poteſt vnum: Euangelij prædicandi, atque plantandi norma deſumi debet ab Apoſtolis; at verò hi Armenis, Æthiopibus, Medis, Arabibus, vt quidam volunt, Diuina Officia in propria lingua permiſcere. Reſpondeo verbis Synodi Adanenſis habitæ in Armenia per Conſtantinum Patriarcham pro vnione cum Romana Eccleſia aduerſus eos, qui exoticos Armenorum Ritus ab Apoſtolis eſſe aſſerebant, eoque titulo volebant retinendos [Apoſtoli miniſterio verbi, ac prædicationis Euangelicæ pro viribus inſtantes, intenti erant potiſſimum, vt homines ab erroribus ſimulacrorum ad vnius veri Dei cultum conuerterentur. Cumque in hanc rem curam omnem, ac laborem adhiberent feſtorum ordinem, vſitatumque vniuſcuiuſque traditionis examen, haud ſanè multum curauerunt; Eo præſertim tempore, quo Apoſtolicæ prædicationi Scribarum, ac Phariſæorum, aliorumque Iudæorum pernicioſæ hæreſes, vt cum maximè aduerſabantur; cum inſurgebant falſæ Simonitarum, ac Marcionitarum doctrinæ,acriter vexantes Eccleſiam, exundabant tempeſtuoſæ ex Gentilium vi, ac furore perſecutionum procellæ, quæ ſapientiæ domum arietabant. Quamobrem Eccleſiæ tunc ordines firmam vbique Methodum retinere nequibant.]

Adde, quod Apoſtoli in primæuo illo ſurgentis Eccleſiæ ſtatu ad infirmam hominum fidem deſcendentes facilè permiſerunt, vt eas feſtiuitates quæuis Eccleſia iuxta placitum ſibi ordinem celebraſſet, ſicuti eandem ob rem, vt gentes ab Idolorum cultu faciliùs retraherentur, ipſa adhuc Euangelica præcepta, atque doctrinas permiſſione interdum, & licentia, prout opus erat, attemperabant. Non enim omnibus, & ſingulis ſimul rebus poterant proſpicere.

Poſteris verò temporibus ab Apoſtolorum ſucceſſoribus omnia ſingillatim accommodatiùs, perfectiorique ordine diſpoſita, atque præcepta ſunt. Sic Neoceſarienſibus, *vt in libro de ſpiritu* Magnus

Blaſius

Blaſius teſtatur, varios imperfectos Ritus indulſit Gregorius Thaumaturgus, poſtea molliter, & pedetentim eradicandos: Et in vniuerſa Aſiatica Diœceſi Iudaicam Paſchatis celebrandi rationem reliquit Ioannes Apoſtolus haud dubiè, quo plurimos per illas terras diſperſos Iudæos lucrifaceret. Et Gregorius Magnus Anglis, ac Nicolaus Primus Bulgaris in fidei exordio quædam imperfecta indulſere, ne nimiæ auſteritatis metu gens Neophyta à fide retrocederet.

Credebant futuris temporibus non defuturos Epiſcopos, qui ea pedetentim ad communem Eccleſiæ regulam eſſent reducturi. Eodem ergo modo relicta eſt prædictis gentibus ſua lingua nationalis, vti ſupra audiuimus à Gregorio Septimo *in litteris ad Vratiſlaum Ducem Bohæmorum*, verùm, vt nos experientia docuit, huiuſmodi imperfecti Ritus difficillimè poſtea eradicantur. Quod enim quæpia gens cum ipſa fide accepit, credit non minus quam ipſam fidem eſſe inuiolabile, & ſanctum. Etenim Polycrates Ephes Epheſiorum Primas cum cuncta Diœceſeos Aſiaticæ Epiſcopis Victoris Papæ excommunicationem ſpernere, quàm Iudaicum Paſchatis Ritum relinquere maluit, quod cum vna cum fide à Ioanne Apoſtolo accepiſſet.

Et quidem Ireneus Lugdunenſis Epiſcopus Ritum omnino corrigendum iudicabat, Victoris tamen factum improbauit, quod non anathematis vi, aut minis, ſed tempore, & patientia agendum crederet. Et Sancti Gregorij Thaumaturghi imperfectos Ritus nemo corrigere auſus eſt vſque ad Sanctum Baſilium Magnum; Quod dùm ipſe vtpote Ponticæ Diœceſeos Primas aggreditur ſummos obices reperit, vt ſcribit ad Clerum Eccleſiæ Neoçæſarienſis. Ex quo tandem Armeni ſuis exoticis ritibus renunciarent, quas non difficultates vario tempore paſſa eſt Eccleſia Romana? Et ſimilium difficultatum metu Patriarchæ, quod factum alioquin oportuerat ſupra nominatas gentes ad ſolemnes Eccleſiæ in Diuinis Officijs linguas non coegerunt.

Quod namque ob publicam alicuius populi, aut Eccleſiæ ſalutem, & pacem quidpiam etiam fundamentalibus Eccleſiæ Canonibus aduerſum diſpenſatoriè permitti poſſit, docent Sanctus Cyprianus *in Epiſtola ad Antonianum*, *Octauus Nicænus Canon*, elegentaſſimè autem Auguſtinus *in Epiſtola ad Vincentium Cartenuenſem Rogatiſtarum Epiſcopum*, ac Cyrillus Alexandrinus *ad Gennadium Presbyterum, & Archimandritam*.

Hinc nuper Clemens Octauus Ruſſis, dùm ad vnionem accedere diſponebant, nullam de mutanda diuinorum linguæ mentionem fecit.

Eandemque gratiam quibuſcunque alijs id genus Schiſmatis factura ſit Romana Eccleſia, quin,& facere forſan poſſet cuicunque barbaræ Genti, quæ tota cum ſuo Rege nonniſi ſub iſto„ ex firmis rationibus, pacto ad fidem vellet accedere: Et hac via, qui Ioannis Octaui timiditatem reprehendere volunt, eius Morauis datum indultum excuſant. Quod nempe Morauis Bulgaricas commotiones timeret. Quod Rex cum toto vti deceptus putabat Populo, nonniſi cum lingua Sclauonica Chriſtianitatem vellet.

Quæ ratio cum non militet in Chinenſibus,videtur tali diſpenſationi apud ipſos non eſſe locus; præſertim cum ſit Natio ingenioſa, quæ longè faciliùs, quàm Hiberni, Scoti, Bohæmi, Dani, Noruegi, aut ſimiles poſſit linguam Latinam addiſcere. Scio rem multis obicibus obnoxiam: Aſt de Dei gratia confitendum eſt, quæ per Apoſtolos, ac Apoſtolicos omni tempore viuos de longè maioribus triumphauit.

P. Lupus Auguſtinianus.

QVÆSTIO.

Vtrum Eccleſia permittere debeat linguæ Sinenſis, vel Tunquinenſis, vel Tartaricæ vſum in re ſacra facienda, verbi gratia, in Miſſa, Diuinis Officijs, & Sacramentorum adminiſtratione.

48 PRimò, primis naſcentis Eccleſiæ temporibus, quibus nondum certi Ritus ad rem ſacram adminiſtrandam ab Apoſtolis ſtatui potuerant, & nulla Liturgia compoſita fuerat, Vulgaris lingua ad Sacrorum vſum adhibita fuit, quæ tunc erat Syriaca, ſcilicet in Paleſtina, vt conſtat, nempe Hebraica vulgaris eſſe deſierat iam inde ab Eſdræ temporibus, vt poſt alios obſeruat Bellarm. *to.* 1. *controuerſ.* 1. *lib.* 2. *cap.* 15.

Cum enim paruus eſſet fidelium numerus, & omnes Spiritum Sanctum ſuſcepto Baptiſmate, ab Apoſtolis, & Diſcipulis acciperent, nullum erroris, nullum incommodi periculum erat in linguæ vulgaris vſu,& vix aliter res fieri potuit,cum nullæ adhuc conceptæ formulæ,nulli ſacri Ritus, nulla Liturgia, nullæ leges Eccleſiaſticæ eſſent: Imò Chriſtus in Euchariſtia inſtituenda, Vulgari lingua, Syriaca ſcilicet locutus eſt, cum Apoſtoli tunc temporis aliam minimè intelligerent.

Secundò, poſt aliquot annos Sancti Iacobi *Liturgia* prodijt, quam reuera Græca lingua conſcriptam fuiſſe,non leues rationes ſuadent.

Prima eiuſdem Sancti Iacobi *canonica Epiſtola* græcè ſcripta eſt, vt benè oſtendit Bellarm. *citato cap.* 7. imò ab eodem Sancto Iacobo, vt teſtatur Athanaſius *in Synopſi* Matthæi Euangelium ſyriacè ſcriptum, vt putat idem Bellarm *cap.* 4. *poſt Albert. & Fabritium* ab eo *citatos* in Græcam linguam tranſlatum fuit; Igitur ſi Epiſtolam ſuam Iacobus græcè conſcripſit, eadem certè ratione *Liturgiam*, cum vtriuſque idem ſtylus, idem ſcribendi modus eſſe videatur.

Secunda, S. Proclus Epiſcopus Conſtantinopolitanus, qui primus inter Auctores, qui extant, illius Liturgiæ mentionem feciſſe creditur, Textum illius Græcum citat, non Syriacum.

Tertia, nullibi extat Syriacus, qui in Græcum verſus ſit, ſed Græcus, qui in Syriacum.

Quarta, ſi hæc Liturgia Syriaca, vel alia, quàm Græca lingua ſcripta fuiſſet in Eccleſia Hieroſolymitana, cuius Sanctus Iacobus primus Epiſcopus fuit, eiuſdem linguæ vſus manſiſſet, cum tamen in ea Græca lingua res ſacra facta ſit, vt Cyrillus, & alij Patriarchæ fidem faciunt.

Tertiò, huic Liturgiæ multæ aliæ ſucceſſerunt, ſcilicet Clementis, quæ habetur *in Conſtitutionibus Marci*, cuius meminit Arcudius *libro 3. de Sacrament. capit.* 27. Baſilij, Gregorij Theologi, Cyrilli Alexandrini, quæ habentur *to.7. Biblioth.* ex Arabico in Latinum verſæ, licèt nemini dubium ſit, quin ex Græco in Arabicum priùs verſæ eſſent, nam prædicti Patres græcè ſcripſerunt, & licèt Liturgiam, vel Anaphoram Baſilij in lingua Syriaca *ibidem* habeamus in hanc tamen linguam ex Græca verſa fuerat, nec enim Baſilius ſyriacè ſcripſit: adde Liturgiam Chriſoſtomi etiam græcè; Item Ambroſianam, & Romanam latinè ſcriptas, porrò crediderim primis illis Eccleſiæ ſeculis nullam aliam adhibitam fuiſſe in re ſacra: Occidentales Prouinciæ Italia, Gallia, Hiſpania, Germania, Pannonia, Africa Occidentalis Latinam adhibuerunt, Græcam quatuor alij Patriarchæ, ſcilicet Alexandrinus, Antiochenus, Hieroſolymitanus, & Conſtantinopolitanus.

Quartò, Æthiopes, & Indi aliquam fortè dubij ſuſpicionem nonnullis mouerent; Sed cum Alexandrino ſubiecti eſſent, ab eodem Rituum, & Sacrorum modum, ac rationem accipiebant; Nec obſtat Æthiopum, Indorumque linguam à Græca diuerſam fuiſſe, nam etiam in Gallia, Hiſpania, Germania, Anglia, Africa alia lingua erat à Latina penitùs diſcrepans; quod autem latinè res ſacra fieret in Africa, Auguſtinus *lib. 2. de doctrina Chriſtiana cap.* 13. *& Cyprian. ſermon. de oratione Domini* teſtantur; idem pro Hiſpania Iſidorus, & Conc. Tolet. 4. pro Gallia Alcuinus; Beda pro Anglia, Rabanus, & Rupertus pro Germania.

Igitur non mirum eſt, ſi res ſacra græcè fieret in Aſia minore Syria. Ægypto, Armenia, Æthiopia, India, licèt illarum Gentium alia vulgaris lingua eſſet, ac proinde pauci extraneam illam Sacrorum linguam intelligerent, nam quæ pro vna Gente ratio, eadem pro alijs militat.

Quintò, hinc Diuino quodam conſilio factum eſt, vt Græci ſuum Imperium ad extremum ferè Orientem ſub Alexandro Macedone promouerint; licèt enim poſt illius mortem diuiſum fuerit in plura Regna, puta, Syriæ, Perſiæ, Ponti, Ægypti, &c. Noui tamen Reges ità Græcam linguam retinuerunt, vt deinceps lingua Imperij eſſet; In quantum leges, & mandata Principum promulgarentur, tum res forenſis Politica, & Sacra adminiſtrarentur; hinc retentus Græcæ linguæ vſus, ſaltem apud doctos, & Primates in Aſia minore, Armenia, Aſſiria, Syria, Ægypto, Perſia.

Idem dico de Romanis, qui totum Occidentem, & Africam ſubiugarunt, & linguæ Latinæ vſum induxerunt, doctis ſcilicet, & Primatibus propè notam, licèt eam vulgus non caperet, quod reuera Diuino conſilio factum eſſe crediderim, vt communis lingua vtrique Eccleſiæ ad rerum ſacrarum vſum præpararetur.

Sextò, & verò conſtans, & immutabilis ea lingua eſſe debet, quæ ab Eccleſia ad rem ſacram adhibetur; Cum enim tota res ſacra in conſecrationibus, Benedictionibus, abſolutionibus, & deprecationibus poſita ſit, hoc eſt in ſacrificio, Sacramentalibus, vt vocant nihil horum verbis non perficitur; Sic in Sacramentis verba formam conſtituunt, vt declarauit Florentin. *Corpus Chriſti verbis conficitur*, ſic variæ benedictiones, & Exorciſmi ſolis verbis conſtant, quæ cum ità ſint, niſi lingua illa, qua Eccleſia vtitur ad hæc ſacra facienda, conſtans ſit, ſed ſi ſtatim mutetur temporibus, inde maxima rerum perturbatio orietur, & nouæ formulæ conceptis verbis conſtantes erunt adhibendæ, quod ſine maximo ſcandalorum rixarum, querelarum, eorumque periculo fieri nequit. Igitur Eccleſiæ optimè conſultum fuit, adhibitio prædictarum linguarum vſu, quæ cum ſint conſtantes, & mortuæ, vt vocant nullam mutationem admittunt, cui aliæ vulgares linguæ ſubijciuntur.

Septimò, ſi aliqua lingua vulgaris ad rem ſacram adhibeatur, præter incommodum ſupra indicatum, innumera quoque alia eſſent, quæ videri poſſunt apud Auctores, qui de hoc argumento ſcripſerunt, nonnullos appello Bellarm. *to. controuerſ.* 1. *lib.* 2. *cap.* 15. Item *de ſacrificio*

Miſſæ ſub fine, Oſium ſingulari libello *de ſacro vernaculo legendo*, Richeomum *to.* 1. *oper. moral. tract. de Miſſæ ſacrificio lib.* 4. *à cap.* 35. *ad* 37. Perronium *in reſponſ. ad Reg. Britan. lib.* 6. *à cap.* 1. Sfortiam Pallauicinum *lib.* 13. *Hiſtor. Conc. Trident. cap.* 10. Azor. *par.* 1. *lib.* 10. *cap.* 26. *quæſt.* 6. Incommoda ad tria capita reuocari poſſunt.

Primò, vix vnitas ſenſuum eſſet in Eccleſia pro ſacris formulis.

Secundò, nulla eſſet communicatio inter Sacerdotes.

Tertiò, Hęreticis id perperam poſtulantibus mos gerendus non eſt.

Vno verbo in Eccleſia incredibilis confuſio eſſet, ſi cuilibet Parocho ad rem ſacram adminiſtrandam ſuorum Popularium dialecto vti liceret. Hinc cum Eccleſia de vnitate fidei, morum, & Rituum ſemper hactenus fuerit ſollicita, omni reuera tempore vetuit, ne quid in re ſacra vel adderetur, vel omitteretur inconſulta Sede Apoſtolica. Hinc tam acriter contra Arianos pugnatum eſt pro vno *Iota*, contra Neſtorium pro vna dictione, contra Quartadecimanos pro vna hora, licèt nullus error inde ſequeretur, ſed eo dumtaxat fine, vt prædicta vnitas retineretur; Omitto innumera Patrum loca, quæ pro hac controuerſia apud citatos Auctores legi poſſunt, Tridentinum hanc legem renouauit *ſeſs.* 22. *cap.* 7.

Octauò, Hæretici primi fuere, qui ſacram illam legem violarunt, Armeni in hæreſim lapſi ſingularem Liturgiam Armenica lingua compoſitam in locum Prioris Græcæ, ſcilicet Baſilianæ ſubſtituerunt: Ægyptij Cophti ſuam linguam Cophticam, inde ad Æthiopes vitium traductum, qui Æthiopica, vel potius Syriaca vſi ſunt, Maronitæ Arabica, Neſtoriani Caldaica, Moſchi à Patriarcha Conſtantinopolitano ſchiſma cum Religione acceperunt, & rem ſacram inde peregerunt Moſchouitica lingua, quæ cum Sclauonica eadem eſt: imò inter ea capita, quæ noſtrates Hæretici obſtinatè ſibi concedi volebant præter vſum Calicis, & Sacerdotum coniugium, hoc vnum potiſſimum fuit, ſcilicet *linguæ vernaculæ vſus in re ſacra adminiſtranda*.

Igitur hoc vitium omnibus ferè Hæreticis commune fuit, qui triplicem illam vnitatem cordis, linguæ, ac mentis, ideſt Charitatis, Rituum, & Fidei, qua membra Eccleſiæ inter ſeſe inuicem, & cum ſuo capite copulantur temerè violarunt.

Nonò, dubium tamen non eſt, quin Eccleſia prædictum linguæ vernaculæ vſum permittere poſſit, imò aliquando re ipſa permiſerit, & etiam nunc permittit, cuius rei multa exempla ſuppetunt, nonnulla ſuggero ab annis quaſi ſeptingentis cum Cyrillus, & Methodius Morauos ad fidem Catholicam conuertiſſent, ea tamen lege, vt rem ſacram facientibus lingua Sclauorum, patria ſcilicet vti liceret, id Romanus Pontifex, qui tunc erat Ioannes Octauus vltrò conceſſit, vt ſcriptum reliquit Æneas Syluius *in Hiſt. Bohæm. cap.* 13. & vt ipſe ſubnectit, cum quidam Romæ conrradicerent, inſtarentque apud Pontificem, ne id concederet; Hæc vox Cælo miſſa audita eſt: *Omnis ſpiritus laudet Dominum, & omnis lingua confiteatur ei*.

Præterea non raró Patriarchæ Orientales ad Sanctam Sedem Maronitarum, Neſtorianorum, quos eadem Sancta Sedes eiuratis erroribus in communionem fidei recepit, ſuoſque eiſdem Ritus, rem ſacram omnem eadem, qua priùs lingua adminiſtrandam reliquit; Quis neſcit Ruthenos ſub Gregorio Decimotertio ad Eccleſiam redijſſe, vt teſtatur Arcudius *lib.* 2. *cap.* 9. quibus Eccleſia eoſdem Ritus, & linguam permiſit; idem dico de altero Armenorum Patriarcha, qui paucis abhinc annis adhuc Catholicus erat: Non eſt igitur dubium, quin Eccleſia alterius linguæ, quàm Latinæ vſum iuſtis de cauſis permittere queat, permittatque hodie cum Maronitis, & Sclauis, imò in magno illo *Concilio Lateranenſi ſub Innocentio Tertio* ſtatutum fuit, vt fidelibus ſacri Adminiſtri prouiderentur, qui rem illis ſacram iuxta natiuæ linguæ vſum adminiſtrarent, quod tamen de linguis iam ab eo tempore ab Eccleſia permiſſis, vel toleratis intelligendum eſt.

Decimò, non raró tamen Eccleſia, quod ità expedire iudicet alterius linguæ vſum in re ſacra negat; Sic Gregorius Septimus Duci Bohæmiæ linguæ Sclauonicæ vſum negauit.

Vnde reuera infero, vſum illum illicitum eſſe, niſi Sanctæ Sedis auctoritas accedat; Idem negatum eſt recentioribus Hæreticis; Idem Vrbani tempore nonnullis alijs à Sacra Congregatione: Et verò eo tota res reduci videtur; Primò, vt Eccleſia poſſit iuſtis de cauſis alterius linguæ vſum concedere, quod nemo negat; Secundò, tam iuſtas aliquando cauſas eſſe, vt id concedere expediat; Sic Eccleſia, quæ in re tanti momenti ſine iuſtis cauſis nunquam agit, hanc licentiam aliquando conceſſit: Tertiò ſine licentia Sedis Apoſtolicæ hoc fieri non poſſe: Hinc, vt dixi, Sanctus Methodius ad Romanum Pontificem confugit, qui eiuſdem Votis benignè annuit; Quartò, nullam eſſe ex omnibus linguis, in quibus res ſacra adminiſtratur, adeo vulgarem, quin à vernacula, qua vulgus vtitur, plurimum diſcrepet: de Latina, & Græca nemini dubium eſt, nam nullibi Plebi vulgares ſunt, de alijs idem breuiter oſtendo.

Liturgia Æthiopica ea lingua ſcripta eſt, quæ à Populo non intelligitur, imò Populi Regi Æthiopum ſubditi pluſquam viginti linguis loquuntur, à quibus omnibus Liturgia differt; Perronius citatus Chaldaicam eſſe vult, ego potius Syriacam eſſe crediderim, qualis eſt Malabarica, quæ habetur *to. 6. Biblioth.* ex Syriaco ſcilicet traducta: Liturgia Armenorum non eſt in lingua vulgari, ſed in antiqua, quam vulgus neſcit, & linguam Liturgiam vocat: Ægyptij quoque, qui à Græco Ritu defecerunt, antiquam linguam Ægyptiacam, quam *Cophticam* vocant, cuius litteræ à Græcanicis parum differunt, in ſua Liturgia adhibent, illa lingua eſt, in qua Sanctus Antonius, teſtes Hieronymo ſeptem ſuas epiſtolas ſcriptas reliquit; Idem de Sclauorum linguam dicendum eſt, vt mihi conſtat ex multorum, quos conſului, reſponſo; Idem de Syriaca, Arabica, Caldaica, vt teſtatur Perronius *citatus*.

Vndecimò, rei ſacræ Maieſtas id omninò poſtulat; ſic modò Iudæi ſua ſacra peragunt lingua Hebraica, quæ nullibi vulgaris eſt, vt iam ſuo tempore Theodoretus obſeruauit *qu. in Geneſ.60.* Imò poſtquam Iudæi ex Babilonia in Paleſtinam rediere, Hebraicam linguam minimè intelligebant, licèt in ea Eſdra Interprete ſua Sacra peragerent: Turcæ, ac Perſæ, & innumeri alij, qui Mahometanæ ſectæ nomen dederunt in re Sacra Arabicam linguam, eamque conſtantem, licet omnibus ferè ignotam adhibent; ſic, vt ait Quintilianus, Carmina Saliorum vix Sacerdotibus ſuis ſatis intellecta, ſed quæ mutari vetat Religio; Igitur eam pro re Sacræ linguæ rationem eſse par eſt, quæ à nonnullis quidem à plebe tamen minimè intelligatur: Hinc enim fit, vt rem Sacram vulgus maiori veneratione proſequatur, vnum incommodum eſse videtur, ſcilicet rerum Sacrarum ignorantia in plebe, ſed huic incommodo facilè occurrent Eccleſiaſtici, ſi populum ſibi creditum vulgari lingua pijs ſermonibus de rebus Diuinis inſtruat iuxta formam, quam *Trident. ſeſſ.22.cap.7.* ijs præſcripſit.

Duodecimò, Præcipuę rationes, propter quas Eccleſia linguæ nouæ vſum permittere debet, ad ſequentia capita reuocantur:

Primò, ſi in aliquod Regnum Latina lingua induci nullatenùs queat, nec vi, nec vltro, ſi enim induci poſſit, vt factum eſt in Germania, Polonia, America, haud dubiè, ſatius eſt Latinam Liturgiam tradere, vt Rituum vnitati conſulatur, ſiue id, ſpontè ſuccedat, vt in Polonia, Dania, ſiue armis, vt in America, nempè in ijs Regnis, homines, qui litteris vacant, periti ſunt Latinæ linguæ, ſi tamen vt dixi, in aliquod Regnum, nec ſpontè, nec vi Latinæ linguæ cognitio induci queat, etiam inter doctos, vt conuerſioni illius Regni conſulatur optima ratio perſuadet, vernaculæ linguæ vſum ab Eccleſia permittendum eſſe.

Secundò, ſi in prædicto Regno aliqua lingua vigeat inter doctos in re ſacra, & doctrina plebi prorsùs ignota, eaque conſtans, & mortua, vt vocant, ideſt mutationi minimè obnoxia, primæ rationis capiti non parùm inde roboris accederet, nempè inde illud incommodum ceſſaret, de quo *ſupra*, nec enim Religio populo proſtituta iaceret, nec vllum periculum eſſet, ne per frequentem verborum, & locutionum mutationem ſacrarum formularum ſenſus mutaretur.

Tertiò, ſi prædicta lingua per multas Gentes diffuſa eſſet, licèt alioquin doctis ſoltummodò nota, qualis eſt Græca, Latina, Arabica, non leue pondus inde præmiſſis rationum capitibus accederet, quia tunc in re ſacra linguæ multiplicandæ non eſſent, ſed illa communis multis Nationibus ſufficeret.

Quartò, ſi Libri ſacri ad hunc finem neceſſarij, conſultis peritis Romæ Typis mandentur, ac ſi quæ difficultas intercedat, probè diſcutiatur, nullum erit periculum errandi in ſacris formulis, ac proindè omnia ſacra, & integra edentur.

Decimotertiò, ex dictis quid de Sinenſibus, Tunchinenſibus, Tartaris, & Iaponibus ſentiendum ſit, facilè concluditur, ſcilicet ab Eccleſia permittendum eſſe, vt in re ſacra nouæ Legis vſus adhibeatur, quæ ſaltem à doctis intelligi poſſit; nam

Primò, cum Sinæ in re ſacra, & doctrinæ ſuam linguam habeant, qua iam à tot ſæculis feliciter vſi ſunt, nunquam ſperandum eſt, vt aliam peregrinam, Latinam ſcilicèt admittant, vel addiſcant.

Secundò, niſi homines illius Gentis poſt aliquod tempus ad ſacros Ordines promoueantur, nunquam firmum erit iactæ Religionis fundamentum, quæ haud dubiè vel minimo perſecutionis vento euerteretur, vt factum lugemus in Iaponia: Vix enim noſtri Europæi, propter vultus diſſimilitudinem, latere poſſunt nec patriam mentiri; huic incommodo occurreretur, ſi Sacerdotes ex illis Gentibus aſſumantur, eritque, quod felicem fidei propagationem, meſſemque vberrimam iure ſperemus.

Tertiò, primorum Eccleſiæ temporum exempla nos docent, & Apoſtolica praxis, euincit, quo nam pacto hac in re nos gerere debeamus; ſi enim nullum Latinum Petrus, nullum Hiſpanum Iacobus, nullum Gallum Dionyſius, aut Græcum

Paulus Diuinis myſterijs initiaſſent, nunquam fides in Italia, Hiſpania, Gallia, tam altas radices egiſset, quod meo iudicio perſpicuum eſt; accedit, quod nec extranei ſufficiunt ad tantam Prouinciam excolendam, nec ità apti ſunt, & popularibus accepti.

Decimoquartò, itaque illa ratio mihi potentiſſima videtur, niſi Sinenſes ad ſacros ordines promoueantur, nunquàm ſolidum, & ſatis firmum Religionis fundamentum in ijs regionibus iacietur, quod tamen, vt fiat, ab Eccleſia procurandum eſt: Igitur Eccleſia Sinas ad ſacros Ordines promouere debet, at inepti ſunt, ſi rem ſacram lingua Latina facere iubeantur, cuius ſcilicet ignari ſunt; Ignarum autem linguæ, in qua res ſacra fit, ad ſacros Ordines promoueri, ſacri Canones vetant; igitur cum aliqui ad hoc ſacrum munus aptiſſimi ſint, aliam linguam eſse oportet, cuius ſint periti, in qua res ſacra fieri permittatur, nec eſt, quod aliquis opponat, extraneos ſufficere, cum reuera non ſufficiant, vt vel ipſa experientia nos hactenus docuit, hinc parum hucuſque res promota eſt, & quandiù ſoli extranei in vaſtiſſimis illis regionibus rem ſacram adminiſtrabunt res ſemper erit in lubrico, & in ancipiti: Non ſufficient etiam aliquot Alumni ex ijs Regnis aduocati, vt linguam Latinam diſcant, quia pauciores erunt, quam par ſit, ſaltem apti, nec viarum, ac Prouinciarum vaſtitas vllatenus permittit, vt plures aduocentur; pauci enim Europæi Cæli patientes ſunt, ac proindè pauci redirent in patriam incolumes; accedit quod vix ſcio, an expediat, vt noſtrorum morum ſtatim initio conſcij ſint, & fortè complices.

Secundò, apud Sinenſes viget lingua inter doctos, quam vulgus non capit, illa citra incommoda ſupra indicata ad rem ſacram adhiberi poſset.

Tertiò, quam longè, ac latè Sinarum Imperium diffundatur, quis amabo neſcit? Toti Europæ tùm Incolarum frequentia, tùm Prouinciarum magnitudine, tùm ſoli vbertate facilè comparandum.

Quartò, ſi Moraui (quàm exigua Prouincia) à Sede Apoſtolica hanc gratiam obtinuerunt, cur Sinæ repulſam ferent, ampliſſimum ſcilicèt Regnum, cur lingua illa, qua à multis ſeculis vſi ſunt, ad rem litterariam, & ſacram, quæ ſuas fòrmulas, nitoremque ſuum obtinet, eodem iure, ac priuilegio cum Græca, Latina, Arabica gaudere non debet?

Quintò, vna tantum lingua ſufficit pro Sinenſibus, Iaponenſibus, Tunquinenſibus, & Tartaris, ferè dixi pro dimidio Orbe cum enim neceſse non ſit, vt vulgus eam intelligat, is profectò ſufficiet Sacerdotum numerus eam linguam callentium, qui prædictas Gentes excolere, iiſque rem ſacram adminiſtrare valeant, quidquid opponi poſset, facilè ſoluitur.

Decimoquintò, vnum tamen, quod aliquis opponeret minimè omittendum eſt; nam inquiet aliquis, eadem ratio perſuadet, vt Indis quoque eadem gratia concedatur; hoc breuiter diſcutio, cum Mahometis ſecta totum ferè Orientem, & maximam Indiarum partem infecerit, permitti facilè poſset iis Gentibus, ſi ad fidem conuertantur, linguæ Arabicæ vſus, quam Mahometani in ſuis ſacris adhibent, hanc autem Eccleſia in Maronitis iam tolerat, ac proinde nouæ linguæ vſus neceſſarius non eſſet, quod magni faciendum eſt, nec enim ſine maxima neceſſitate linguæ multiplicandæ ſunt in re ſacra. Armeni ſua quoque gaudent in Perſia, eaque gaudere ſinentur, ſi conuertantur ad fidem. Idem de Cophtis, Abiſſinis, Neſtorianis, Iacobitis, & Moſchis dicendum eſt; hinc nihil penitus fiet contra Tridentini Decretum, quod tantum vetat, ne Miſſa vulgari lingua paſſim celebretur, nec enim paſſim, idest communiter id fiet, ſed raró, imò rariſſimè permittetur. Pro America vix laborandum eſt, nam ibi viget lingua Hiſpanica, & Luſitanica in Braſilia, & Gallica in noua Francia, quæ in multis cum Latina coniunctæ ſunt. Hæc habui, quæ de propoſita quæſtione dicerem, ſaluo ſemper meliori iudicio.

Honoratus Fabri Societ. Ieſu.

Dùm autem hoc diſputaretur inuentum fuit, aliàs in Suprema fuiſſe factum infraſcriptum Decretum.

Feria v. die xxv. Ianuarij 1615.

49 *IN Congregatione Generali Sanctæ Romanæ, & Vniuerſalis Inquiſitionis habita in Palatio Apoſtolico Montis Quirinalis coram Sanctiſſimo Domino Noſtro Paulo Diuina Prouidentia Papa Quinto, ac Illuſtriſſimis, & Reuerendiſſimis Dominis Petro Sanctæ Mariæ Transtyberim Aldobrandino, Ruberto tit. S. Mariæ in Via Bellarmino, Antonio tit. Sanctæ Crucis in Hieruſalem Zapata, Ferdinando tit. Sancti Euſebij Taberna, Ioanne Garzia tit. Sanctorum Quatuor Coronatorum Millino, Fabritio tit. Sancti Auguſtini Verallo, & Fratre Auguſtino tit. S. Mariæ in Ara-cæli Galamino nuncup. Presbyteris miſeratione Diuina Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus aduerſus hæreticam prauitatem Generalibus Inquiſitoribus à Sancta Sede Apoſtolica ſpecialiter deputatis.*

Patrum Ieſuitarum morantium in Regno Sinarum, vulgo la China, *qui dant operam*

conuerſioni illarum gentium, lecto memoriali, Sanctiſſimus Dominus Noſter Papa conceſſit eis, vt in celebratione Miſſæ poſſint habere caput contectum, cum in illa Regione detecto capite manere, vel operari, non ſit reuerentia, ſed irreuerentia, & ſcandalum generet, non deuotionem.

Curabunt tamen prædicti Patres in Miſſæ celebratione non vti pileo communi, & vulgari, ſed alio proprio, & eius coloris, cuius ſunt paramenta cætera, & ſi id commodè fieri non poterit, ſaltem vtentur pileo, quo vti ſolent in prædicatione verbi Dei, & alijs actionibus ſacris non illo quotidiano, quo vtuntur ordinariè, & hæc facultas durabit quouſque populus Sinenſium edoctus Ritus Eccleſiæ Romanæ, ab ijs non abhorrebit.

Item permiſit Sanctitas Sua eiſdem Patribus, vt poſſint transferre Sacra Biblia in linguam Sinarum, non tamen vulgarem, ſed eruditam, & litteratorum propriam, & ſimul mandat, vt in tranſlatione Bibliorum adhibeant ſummam diligentiam, vt tranſlatio fideliſſima ſit.

Denique permiſit, vt in eadem lingua erudita Sinarum poſſint celebrari Diuina Officia, Miſſarum, & Horarum Canonicarum à Sinis, quando fuerint promoti ad ſacros Ordines.

Andreas de Pettinis S.Rom.& Vniuerſ. Inquiſit. Notar.

50 Sed quamuis ſuper huiuſmodi Decreto fuerit expeditum Breue, nihilominus non fuit executioni demandatum, imò nec Patribus Ieſuitis traditum, & propterea nec etiam Sacra Congregatio de Propaganda fide ſuper huiuſmodi negocio reſolutionem capere voluit.

51 Abutitur etiam Sacramento Euchariſtiæ Sacerdos ille, qui celebrando Miſſam fingit ſe hoſtiam conſecrare, & non conſecrat, ſed illam non conſecratam ſumit, de quo eſt caſus *in cap. de Homine, de celebrat. Miſſarum.*

Sed an iſte ſubdatur iudicio Inquiſitorum tanquam præſumptus Inconſtans in fide? plures caſus poſſunt adduci.

Primus eſt, quando quis celebrando recordatur, ſe obnoxium eſſe culpæ mortali, & putans melius eſſe abſtinere à con-
52 ſecratione, non conſecrat, ſed oſtendit Populo, & ſumit hoſtiam non conſecratam; & iſte caſus eſt Textus *in cap. de Homine, de celebrat. Miſſar.*

Et in hoc quicquid dixerint moderni, crederem nullo modo hunc Sacerdotem eſſe ſuſpectum de fide, quamuis grauiter peccet, non enim videtur male ſentire de Sacramento, ſed putat minus peccatum eſſe non conſecrare cum conſcientia peccati mortalis, & ideo tale factum non ſapere hæreſim manifeſtè, vt ſubdatur iudicio Inquiſitoris voluit apertè Lucerna Inquiſitorum *in ver.Sacerdos*, poſt Oldradum *conſil.*210. quem nonnulli ſequuntur, præſertim Felin. *in rubr. de Hæret.* Calderin. *conſ.*4.*de Hæret.verſ.Ad hoc.* Et licet de hoc dubitet Anan. *in cap. Ad abolendam num.*4. *de Hæret.* quem etiam videtur ſequi Felin. *ibid. num.*2. Decian. *lib.*5.*cap.*17.*verſ.*43.

53 Eorum tamen rationes non placent: Nam quod qui non recipit ſingulis annis Corpus Chriſti ſit ſuſpectus de fide, non eſt verum, & in Sancto Officio talis non punitur, vt tenent Pegna ad Ambroſ. de Vignat. *de Hæret. quæſt.* 2. *num.* 32. & *in addit.* ad Lucern. Inquiſit. *in verb. Hæreſis num.*10. *par.*2. *tit.*17. §.1. *num.*4. & ità fuit in Suprema reſolutum *ſub die* 27. *Octobris* 1611.

Et quatenus qui non recipit ſingulis annis Corpus Chriſti redderetur ſuſpe-
54 ctus de fide, non tamen poteſt applicari caſui, de quo agitur, quia ille, qui non communicat ſingulis annis redditur ſuſpectus, quod male ſentiat de præceptis Eccleſiæ, ſicuti dicimus de illis, qui comedunt carnes diebus prohibitis, Caren. *par.* 2. *tit.*15. §.2.

Hic autem Sacerdos nullam dat de ſe ſuſpicionem, cum non ob ſpretum, ſed quia, *vt ſupra dictum eſt*, minus peccatum cenſet non conſecrare, quàm conſecrare in peccato mortali.

Nec obſtat, quod iſte Sacerdos tribuat creato, quod eſt ſolius Creatoris, quia cum hoc faciat non in contemptum, ſed potius in reuerentiam Creatoris, non redditur ſuſpectus, vt benè Calderin. *d.conſ.*4. *in fin.*

Tandem non obſtat, quod iſte Sacerdos habuerit conſcientiam erroneam: Nam conſcientia erronea benè facit aliquem peccare grauiter, ſed non reddit ſuſpectum de fide, cum in materia hæreſis ignorantia etiam craſſa, & affectata excuſet, *vt alibi diximus.*

Dicendum eſt ergo, quod Sacerdos hoc caſu nullo modo ſubditur iudicio Inquiſitorum: Et licet Lucerna Inquiſitorum *loco cit.* dicat, quod iſte poteſt vo-
55 cari, & interrogari, quid ſentiat de Sacramento Altaris, aduertendum tamen pro praxi, quod aliud eſt vocare aliquem in Sancto Officio, vt interrogetur ſimpliciter, quid ſentiat de Sacramento Altaris, qui ſi catholicè reſpondeat, ſtatim dimittatur. Aliud eſt, quod quis vocetur tanquam ſuſpectus de fide, vt inter Reos connumeretur, & contra eum procedatur prout iuris, ſicut proceditur contra ſuſpectos de fide. Nam aliquibus in caſibus vocantur aliqui priori modo, non vt contra eos procedatur, ſed vt diluant non ſuſpicionem realem, ſed aliquod dubium, ex

quo poſſit oriri ſuſpicio, ſi in reſponſionibus ſe grauet. Nam quandoque ſic vocantur, qui denunciati ſunt, comediſſe carnes in diebus prohibitis. Nam oſtenſa licentia, vel data aliqua infirmitatis excuſatione, dimittuntur. Quandoque etiam vocantur tali modo, qui denunciati ſunt reuelaſſe confeſſiones, & interrogantur, an benè ſentiant de Sacramento Pœnitentiæ, & ſi catholicè reſpondeant, dimittuntur, & relinquitur cauſa Ordinario.

Secundus caſus eſt, quando Sacerdos non conſcientia patrati criminis, ſed dolosè ſæpius hoſtiam non conſecratam, ſeu vinum non conſecratum, vel vtrumque
56 ſimul oſtenderet Fidelibus adorandum, illeque hoſtiam, ſeu vinum non conſecratum ſumeret, & hoc caſu Sacerdos verè eſt ſuſpectus de hæreſi, quia illa perſeuerantia in errore reddit eum ſuſpectum, quod malè ſentiat de Sacramento Altaris, Lucern. Inquiſit. *loco cit.* Carrer. *de Hæret. num.39. in fine*, Decian. *loco cit. verſ. Quandoque tertio*, Salell. *de mater. Tribun. S. Inquiſ. to.3. lib.6. cap.8. reg.506. §. 15. num.627. & num. 629.* dùm dicit, quod nullus contradicit, hunc Sacerdotem eſſe ſuſpectum de hæreſi, intelligendus eſt, in hoc ſecundo caſu, non autem in primo: Et aduertendum eſt, quod licet qui eodem die plures Miſſas celebrat non puniatur in Sancto Officio, quidam tamen Sacerdos, qui hoc attentauit, & in vna Miſſa non conſecrauit, fuit expeditus in Sacro Tribunali cum abiuratione de leui, & alijs pœnis arbitrio Ordinarij, vt ex Decreto *die 2. Iulij* 1609.

57 Aduertendum pariter, quod P. Lupus *in Edictum S. Officij*, dum tractat hanc quæſtionem, allegat Sancium *in Select. diſp.25. num.3.* qui tamen nihil dicit de ſuſpicione hæreſis, ſed ſolùm, quod grauius peccat Sacerdos, qui ſimulat ſe conſecrare, quam ſi conſcius peccati mortalis hoſtiam conſecraret, & ſumeret.

Tertius caſus eſt, de quo Bariola *in Aphoriſm. vtriuſque iuris, ver. Sacerdos*, quando Sacerdos exiſtens in peccato mor-
58 tali non conſecrat hoſtiam, ſed ſuper particulam iam conſecratam è Tabernaculo extractam profert verba conſecrationis; & iſte redditur ſuſpectus de hæreſi, nam verè abutitur Sacramento Euchariſtiæ, cum profert verba conſecrationis ſuper materia non apta ad conſecrationem, cum iam ſit hoſtia conſecrata, & non amplius ſubſtantia panis, Bordon. *in Tribun. cap.22. num. 11.* Et de hoc caſu loquitur P. Diana *par.4. tract.7. reſolut.12. verſ. Notandum*; & hoc eſſe graue ſacrilegium, dixit P. Auerſa *de Sacram. Euchariſtiæ quæſt.10. de Miniſtro num. 3.* Et proceſſum ſuper hoc caſu in Sancto Officio conſtat ex Decreto edito *ſub die 26. Iunij* 1619.

59 Idem dicendum eſt de Sacerdote, qui accedit ad Altare oblitus tamen deferre hoſtiam præ verecundia profert verba conſecrationis ſuper hoſtia iam conſecrata, Pegna ad Lucern. Inquiſit. *dicto ver. Sacerdos*, Alberghin. *in Man. cap.24. num.1. verſ. Item Pegna*.

Quartus caſus eſt, quando Sacerdos exiſtens in peccato mortali, dum celebrat, conſcientia ductus, non conſecrat ho-
60 ſtiam, neque Particulas, ſed illas ſic non conſecratas exhibet in Communione Fidelibus, & iſte caſus continet in ſe maiorem malitiam, quia decipit Fideles non ſolùm in adoratione, ſed etiam in ſuſceptione Sacramenti; Ideò hunc non liberarem ab hæreſis ſuſpicione ſaltem leui, vt fuit reſolutum in Suprema 1. *Martij anni* 1607.

Nam cum quidam ſpontè comparens ſe denunciaſſet ante legitimam ætatem ordinatum, ter Miſſam celebraſſe, ſed non conſecraſſe, & cum Particulis non conſecratis communicaſſe, fuit expeditus cum abiuratione de leui, & pœnitentijs ſalutaribus, & admonitus, eſſe ſuſpenſum ab executione Ordinum.

61 Idem philoſophandum de eo Sacerdote, qui publico peccatori, vel indigno miniſtrat hoſtiam non conſecratam, etiam ipſo peccatore conſentiente, de quo latè Sancius *in Select. diſp.35.*

Quintus caſus eſt, quando Sacerdos oblitus conſecrare hoſtiam exponendam in Oratione Quadraginta horarum, vel
62 deferendam in Proceſſione Corporis Chriſti, conſecraret hoſtiam ſine Miſſæ Sacrificio, & hoc caſu Sacerdos non ſolùm fit irregularis, vt docet Maiolus *de Irregularit. lib.3. cap.16. n.4.* ſed etiam redditur ſuſpectus de hæreſi, vt pluribus probat Alberghin. *in Man. cap.24. num. 2. & 3.* ea potiſſimum ratione, quia cum Nouatores irrideant cœremonias, & Canonem Miſſæ, tanquam refertum erroribus, iſte Sacerdos videtur approbare facto eorum errorem.

Et *de anno* 1617. accidit notabilis caſus in Suprema: Nam quidam Religioſus Sacerdos damnatus in perpetuum ad triremes à ſuis Superioribus, ad carceres Sancti Officij redactus, eo quod conſecrauerat extra Sacrificium Miſſæ dimidium panis fermentati, & extraxerat ab ore alterius detenti in eiſdem carceribus Particulam conſecratam, fuit de ordine Sanctiſſimi degradatus, & miſſus ad triremes, comminata ei pœna vltimi ſupplicij in caſu reincidentiæ. Sed dum ad triremes ducebatur iterum conſecrauit dimidium panis fermentati; quod cum fuiſſet relatum Sanctiſſimo, dixit, quod cum iſte

ſceleſtus fuiſſet actualiter degradatus, non erat amplius de foro Eccleſiaſtico, ideo mandauit ſcribi Locum-tenenti generali, ſiue Gubernatori triremium, quod quatenus eſſet vltimo ſupplicio damnandus, curaret, vt viri Religioſi incumberent in ſalutem animæ illius, vt ex Decreto *ſub die* 18. *Maij eiuſdem anni* 1617. Et licet ex Regiſtris Supremæ non appareat fuiſſe vltimo ſupplicio affectum, audiui tamen, quod verè laqueo ſuſpenſus fuit.

63 Sextus caſus eſt in Sacerdote, qui ſolùm panem conſecrat, & non vinum, vel è contra, & iſte eſt vehementer ſuſpectus de hæreſi, vt inquit Maiolus *de Irregular. lib.3. cap.16. num.1. in fin.*

64 Hoc tamen non procedit, ſi ex obliuione vinum non conſecraret, nam tunc nulla adeſt ſuſpicio, & propterea cauſam hanc non ſpectare ad Sanctum Officium, dixit Sacra Congregatio *ſub die* 28. *Aprilis* 1620.

65 An autem Sacerdos, qui non ieiunus celebrat, ſit ſuſpectus de fide, Alphonſ. de Leon. *in tract. de offic. & poteſt. Confeſſarij recollect.* 22. *verſ. Trigeſimuſſextus*, & ex eo Traſmiera *de Polygamia lib.3. quæſt.2. nu.*55. putant, hunc eſſe ſuſpectum de fide, & ſubdi iudicio Inquiſitorum, nullam tamen afferunt rationem, Alberghin. *in Man. cap.* 23. *num.*3. cum eis ſentit, addens rationem, quia videtur facto adhærere hæreſi recentiorum Hæreticorum, & præſertim Lutheri, qui aſſeruit, conſultius eſſe ſumere Euchariſtiam poſt ſumptum cibum. Sed eorum opinio eſt contra Decretum Supremæ, quæ cenſuit *ſub die* 10. *Septembris anni* 1613. celebrantes non ieiunos non puniri in Sancto Officio.

66 Quod Decretum non haberet locum, ſi eſſemus in Sacerdote ex illis Regionibus, in quibus viget hæreſis Lutherana: Nam tunc poſſet vocari ad Sanctum Officium; & interrogari ſuper eius credulitate, & intentione.

67 Idem dicendum eſt de eo Sacerdote, qui in prima, vel ſecunda Miſſa diei Natiuitatis Domini Noſtri Ieſu Chriſti ſumat Purificationem, demum celebret ſecundam, vel tertiam Miſſam; nam iſte caſus non ſpectat ad Sanctum Officium, vt ex Decreto Supremæ *ſub die* 29. *Martij* 1628.

68 Quando autem Sacerdos poſſit non ieiunus celebrare, videndus eſt præcitatus Card. de Lugo; qui dum hæc ſcriberem, diem ſuum clauſit extremum magno Sacri Collegij mærore, & Sedis Apoſtolicæ damno ob eius ſingulares virtutes, & eminentem doctrinam, *in tract. de Sacrament. diſput.*15. *ſect.*2. 3. *&* 4.

69 Et quia idem Alphonſus de Caſtro *loco citato*, quem ſequuntur Traſmiera, & Alberghin. *locis citatis*, dicit eſſe denunciandum in Sancto Officio Sacerdotem, qui plures Miſſas abſque legitima cauſa eadem die celebrat: Tu dic, hunc caſum non ſpectare ad Sanctum Officium, vt pluries fuit reſolutum in Suprema, nempe 10. *Septembris* 1597. 19. *Octobris* 1605. 14. *Nouembris* 1607. 1. *Iulij* 1609. quod idem aſtruit Carthar. *deciſ. Archiep. Mediolanen.* 26. *num.*1. quicquid dixerint citati à Gonzalez *in cap.* 3. *de celebrat. Miſſarum in fine*. Etſi cum quis ſe denunciat in Sancto Officio de huiuſmodi delicto, expediatur cum monitione, & pœnitentijs ſalutaribus, vt factum fuit in Suprema *ſub die* 12. *Auguſti* 1632.

70 Quod dictum eſt de Sacerdote non ieiuno, idem dicendum eſt de laico non ieiuno communicante: Nam licet præceptum hoc videatur ſolummodo Sacerdotes comprehendere, à conſuetudine tamen declaratum fuit, vt omnes Chriſtifideles comprehendat; quam conſuetudinem Concilium Conſtantien. *ſeſſ.* 13. *paulo poſt principium*, approbauit Cardin. de Lugo *loco cit. num.* 19. & huius laici cauſam non cognoſci in Sancto Officio, ſed ab Ordinario, reſoluit Suprema *ſub die* 9. *Auguſti* 1609.

71 Sicuti etiam declarauit, non ſpectare ad Sanctum Officium caſum illorum, qui pluries in die communicant, vt ex Decreto 6. *Maij* 1626.

72 Nec eorum, qui per longum tempus abſtinent à Communione, ſiue ſingulis annis non Confitentur, neque Communionem ſumunt; licet enim Felin. *in rubr. de Hæret. nu.*4. *& in cap.*2. *eodem titulo*, quem ſequitur Roias *in ſingul.*98. *num.*7. Zanchin. *de Hæret. cap.* 35. *num.* 2. & ibi Campegg. *in addit.* Zecchius *in ſumm. to.*1. *de fide caſ.*11. *num.*5. Carrer. *de Hæret. num.*37. Sanctarell. *eodem tract. cap.*41. *dub.*3. *num.* 5. Bordon. *in Tribunal. cap.* 22. *quæſt.* 27. voluerit hos eſſe ſuſpectos de hæreſi, præſertim ſi ab ingreſſu Eccleſiæ arceantur, & moniti non reſipiſcant, vt voluit Bordonus *loco citato*.

73 Nihilominus contrariam ſententiam tenuerunt Pegna *par.*3. *comm.*26. *& in addit. ad* Ambroſ. de Vignate *in tract. de Hæret. qu.*2. *num.*73. & *in addit. ad* Lucern. Inquiſit. *ver. Hæreſis num.*10. Farinacc. *quæſt.*178. §.2. *nu.*79. *verſ. Ex quibus*, P. Diana *par.*4. *tract.*8. *reſolut.* 38. vbi dicit contra hos Epiſcopos procedere, Carena *par.*2. *tit.*17. §.1. *num.*4. Lupus *in Edict. S. Officij par.*2. *lib.*14. *diſtin.*7. *art.*1. *diff.*2. vbi dicit, ità ſeruari in praxi; & hanc opinionem canonizauit Suprema, vt in decretis *die* 27. *Septembris* 1611. *&* 3. *Auguſti* 1627.

74 Si quis autem ſumeret Euchariſtiam ad corporalem ſatietatem explendam, eſſet

eſſet ſuſpectus de hæreſi, quia verè is abutitur Sacramento Euchariſtiæ operando contra finem primarium inſtitutionis huius Sacramenti, & videtur adherere hæreſi Armenorum, de qua Caponius *in Appendice par. 3. Sancti Thomæ quæſt.* 79. & ità docent Traſmiera *de Polygamia lib. 3. qu. 2. num.* 28. Alberghin. *in Man. cap.23. num.*4. vbi teſtatur, fuiſſe punitum in Sancto Officio quendam, qui extraxerat ex ſacra Pixide pluries Particulas, eaſque pro cibo corporali ſumpſerat.

Sed hac occaſione quæritur, an qui furatur Pixidem, in qua aſſeruatur Sanctiſſimum Sacramentum, poſſit in Sancto Officio puniri.

75 In hoc caſu diuerſimode fuit obſeruatum, ſed vt plurimum dictum fuit, cauſam hanc eſſe cognitionis Sancti Officij, vt ex Decretis Supremæ *die* 29.*Septembris, &* 29. *Nouembris* 1605. *& ſub die* 17. *Maij* 1607. Et tunc temporis fuit cogitatum de condenda Conſtitutione contra huiuſmodi delinquentes, vt ex Decreto *ſub die* 4. *Auguſti* 1611.

Tandem *die* 25. *Maij* 1618. dictum fuit, cognitionem huius delicti ſpectare priuatiuè ad Sanctum Officium.

Cæterum de huiuſmodi reſolutionibus valdè aliàs dubitatum fuit, ſi tamen vnacum furto ſacræ Pixidis non fuiſſet proiectum, vel ſumptum præſertim à laico Sanctiſſimum Sacramentum, vel aliàs aſportatum, & non inuentum.

Licet enim furtum rei ſacræ ſit grauiſſimum ſacrilegium, & videatur continere in ſe ſuſpicionem malæ credulitatis, cum
76 contrectando res Deo dicatas, & conſecratas, Deum ipſum contemnere, ac illi iniuriam inferri videatur, vt ex Petro Gregor. *Syntagmat. lib.* 33. *cap.* 15. *rubr. de pœnis veri Sacrilegij num.* 1. & ex Deciano *tract. crimin. lib.*6. *cap.*30. *num.* 1. qui dicit delictum hoc eſſe contrarium Religioni, & pietati, teſtatur Farinacc.*quæſt.*172.*nu.*1. & huiuſmodi Sacrilegos eſſe ſuſpectos de hæreſi, imò ſuſpectiſſimos dixit Mar. Italia *de Immunit. lib.*1. *cap.* 5. §. 3. *à num.* 88. quem ſequitur Farinacc.*in append.de immunit. num.*217.

Nihilominus qui furatur ſacram Pixidem non contrectando Sacratiſſimam Hoſtiam, vel Sacratiſſimas Particulas, ſed
77 eas relinquendo in Altari, vel in Tabernaculo, cum poſſit moueri ſolùm ex auaritia ſubripiendi vas aureum, vel argenteum, adhibita reuerentia Sacratiſſimo Sacramento, crederem non ſubijci iudicio Inquiſitorum, quia ex illo actu relinquendi hoſtias intactas in Altari, vel Tabernaculo, tollitur ſuſpicio, quod fur malè ſentiat de Venerabili Altaris Sacramento, ſed cauſam ſpectare ad Iudices ordinarios, cum delictum hoc ſit mixti fori, mala credulitate ſecluſa, Farinacc. *dicta quæſt.*172. *num.* 31. Sperell. *deciſ.*3. *per tot.* Carthar. *deciſ. Archiep. Mediolanen.* 72. *num.* 29. & ità pluries meo tempore fuit obſeruatum, relinquendo huiuſmodi cauſas Epiſcopis, vel Iudicibus laicis, ſi præueniſſent.

78 At quando vnacum Pixide quis furatur Sacratiſſimas Hoſtias vel proijcit, vel conculcat, vel ſumit, vel abſcondit, tunc quia fur iſte abutitur Sacramento Euchariſtiæ, redditur abſque dubio ſuſpectus ex ipſo facto de hæreſi, & ideo huiuſmodi delictum ſic qualificatum ſpectat priuatiuè ad Sanctum Officium quoad Iudices laicos, ſicuti ſpectant alia delicta, in quibus cadit hæreſis ſuſpicio; & ità ſunt intelligendi Mar. Italia, & Farinacc. qui nituntur exemplo relato à Follerio, & eius auctoritate: Fur enim, de quo Foller. non ſolùm ſubripuerat Pixidem, ſed manducauerat Sacratiſſimas Hoſtias.

79 Et hæc opinio ſeruatur in Sancto Officio Luſitaniæ, licet ab Inquiſitoribus Vlixiponen. malè fuerit morti, & igni traditus quidam infelix, qui ſolùm indicijs, & violentis præſumptionibus premebatur, ſacram Pixidem cum Sanctiſſimo Sacramento furto obtuliſſe, qui poſtea ex confeſſione veri furis repertus fuit innocens, vt teſtatur Barboſa *in addit. ad Collect. Decret. to.*6. *ad cap.Afferte, de præſumpt. num.*4. *verſ. Paucis ab hinc annis.*

Reclamauit quantum potuit, & curauit ab huiuſmodi ſententia reuocare Inquiſitores illos Illuſtriſſimus Tramallus Epiſcopus Hieracen. tunc Collector Portugalliæ, & quæſtus eſt mecum, qui tunc temporis munere Auditoris Generalis Nunciaturæ Hiſpaniarum fungebar.

80 Ideo cauendum eſt à Boerio *deciſ.* 254. qui ponit exemplum de eo, qui vas ſacrum, in quo erat repoſitum Sacratiſſimum Chriſti Corpis, ſubripuerat, & vt illud rumperet ſub pedibus poſuerat, & Sacratiſſimam Hoſtiam conculcauerat.

Pariter cauendum eſt à Foller. *in pract. Crimin. in ver. Capiat informationem num.*11. & *pract. Crimin. Canon. cap.*17. *num.*53. qui
81 ponit exemplum in eo, qui fuit furatus Calicem, in quo erat Sacratiſſimnm Euchariſtiæ Sacramentum, quod ſceleſtus ille manducauit: Nam verè iſti ſunt ſuſpecti de hæreſi, vt ex Mario Italia, & Farinacc. *ſupra dictum eſt*.

82 Item cauendum eſt à San-felicio *deciſ.* 243. dum aſſerit, qui furatus fuerat Pixidem, in qua erat Sanctiſſimum Sacramentum, & captus antequam ianuam Templi egrederetur, non debuiſſe gaudere immunitate Eccleſiaſtica, quia quicquid ſit de iure communi, poſt Bullam

Gregorij Decimiquarti omnino contrarium eſt tenendum, quia delictum hoc, quamuis immane ſacrilegium, non eſt de exceptuatis in Bulla, vt optimè probat reiectis contrarijs Carthar. *deciſ. Archiep. Mediolan. deciſ.46. per totam.*

83 Quamuis eum, qui furatus eſt ſacram pixidem non gaudere immunitate Eccleſiaſtica poſt Gregorij Conſtitutionem dixerit Marius Italia *de Immun.Eccleſiaſt.lib.1. cap. 5. §. 3. num. 68.* quem videtur ſequi Farinacc. *in append.de Immun.Eccleſ.n.217.* quod tamen dixiſſe videtur *ſupra nu. 209.* Ibi quod committentes grauiſſima, & enormiſſima delicta in Eccleſia non debere ab Eccleſia extrahi, niſi fortaſsè conſulto Summo Pontifice; & tunc ab Epiſcopo. Quando autem huiuſmodi furtum habeat qualitates continentes hæreſis ſuſpicionem, talis delinquens gaudere non debet immunitate Eccleſiaſtica, non quia deliquerit in Eccleſia, & ideo illius immunitate non gaudeat, ſed quia Hæreticus, & ſuſpectus de hæreſi illa non gaudet, *vt alibi diximus*, & tenet Farinacc. *in append. cap.13. num.175.*

Sed quia poſt hæc ſcripta emanauit Conſtitutio Pontificia contra ſubripientes Hoſtiam conſecratam, ſeu vnam, vel plures Particulas conſecratas, cum pixide, vel ſine ea, ſiue illam, vel illas apud ſe retinentes; in qua Sanctiſſimus Dominus Noſter Innocentius Vndecimus, ad reprimendam horrendam huiuſmodi ſubripientium impietatem, mandauit, illos eſſe condignis pœnis pro facinoris atrocitate puniendos, ac etiam pro prima vice Curię ſeculari tradendos, necnon omnimodam cauſarum huiuſmodi cognitionem ad Sanctum Inquiſitionis Officium priuatiuè ſpectare; ideòque operæpretium erit eiuſdem Conſtitutionis tenorem hìc inſerere, *prout ſequitur*:

INNOCENTIVS PAPA XI.

Ad perpetuam rei memoriam.

AD Noſtri Apoſtolatus auditum deteſtanda quorundam iniquitatis filiorum peruenit audacia, qui omnis impietatis terminos ſupergreſſi manus ſacrilegas nè à Sancto quidem Sanctorum, Auguſtiſſimo ſcilicèt Euchariſtiæ Sacramento, quod tranſiturus de hoc mundo ad Patrem Saluator, & Dominus Noſter Ieſus Chriſtus in memoriam cruenti illius Sacrificij, quo ſe ipſum pro generis humani redemptione in ara Crucis Deo Patri immolauit ineffabili diuini amoris ſui largitate Corpus ſuum in cibum, & Sanguinem in potum Nobis tribuendo inſtituit continere tanti tamque tremendi formidine myſterij compelluntur. Quocirca ad reprimendam horrendam eiuſmodi impietatem, quæ animum noſtrum ipſa ſui immanitate confudit in nomine eiuſdem Domini Noſtri Ieſu Chriſti exurgentes Motu proprio non ad alicuius ſuper hoc oblatæ petitionis inſtantiam, ſed ex mera ſcientia, & deliberatione noſtris, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, ac de Venerabilium fratrum noſtrorum S. R. E. Cardinalium in tota Republica Chriſtiana aduerſus hæreticam prauitatem Generalium Inquiſitorum, à S. Sede Apoſtolica ſpecialiter deputatorum conſilio hac noſtra perpetuò valitura Conſtitutione auctoritate Apoſtolica ſtatuimus, & decernimus, vt deinceps omnes, & ſinguli vtriuſque ſexus, qui de furto Hoſtiæ conſecratæ ſiue vnius, vel plurium particularum conſecratarum cum ſacra Pyxide, vel ſine illa per legitima indicia iudicialiter iuxta Sancti Officij Inquiſitionis contra hæreticam prauitatem auctoritate Apoſtolica inſtituti regulas, & praxim confeſſi, aut conuicti fuerint, quinè propria malitia, vel de alterius ordine, ſeu mandato Hoſtiam, ſiue vnam, vel plures particulas conſecratas prædictas apud ſe retinuerint, vel aliò transferre, ſeu aſportare præſumpſerint condignis pœnis, & animaduerſionibus pro facinoris atrocitate puniantur, & niſi conſtiterit non fuiſſe ad malum finem, etiam pro prima vice Curiæ ſeculari tradantur, non obſtante minori ætate, dummodò vigeſimum attingant annum, quibus pœnis etiam mandantes ſubiaceant; porrò omnimodam cognitionem cauſarum furti Hoſtiæ conſecratæ, ſiue vnius, vel plurium Particularum conſecratarum huiuſmodi cum Pyxide, vel ſine illa, tanquam delicti hæreſim, vel vehementem hæreſis ſuſpicionem continentis ad Iudices Eccleſiaſticos, & ad Sanctæ Inquiſitionis Officium prædictum priuatiuè ſpectare, eadem auctoritate harum ſerie, & motu ſimili declaramus, decernentes præſentes noſtras literas, & in eis contenta quæcunque, etiam ex eo quod quilibet in præmiſſis, ſeu eorum aliquo, ius, vel intereſſe habentes, ſeu habere quomodolibet prætendentes, cuiuſuis ſtatus, gradus, ordinis, præeminentiæ, vel dignitatis exiſtant, ſiue alias ſpecifica, & indiuidua mentione, & expreſſione digni illis non conſenſerint, nec ad ea vocati, & auditi, neque cauſæ, propter quas eædem præſentes emanauerint, adductæ, verificatæ, vel ſufficienter, aut vllo modo iuſtificatæ fuerint, aut ex alia qualibet, etiam quantumuis iuridica, & priuilegiata cauſa, colore, prætextu, & capite, etiam in corpore iuris clauſo, nullo vnquam tempore de ſubreptionis, vel obreptionis, aut nullitatis vitio, ſeu intentionis noſtræ, aut intereſſe habentium conſenſus, alioue quolibet, etiam quantumuis magno, ac formali, & ſubſtantiali defectu notari, impugnari, infringi, retractari, in controuerſiam vocari, aut ad terminos iuris reduci, ſeu aduersùs illas aperitionis oris, reſtitutionis in integrum aliuduè quodcunque iuris, facti, vel gratiæ remedium intentari, vel impetrari, aut etiam motu pari, & de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine ſimili conceſſo, vel emanato quempiam in iudicio, vel extra illud vti, ſeu ſe iuua-

re vllo modo poſſe, ſed ipſas præſentes ſemper firmas, validas, & efficaces exiſtere, & fore, ſuoſque plenarios, & integros effectus ſortiri, & obtinere, ac ab illis, ad quos ſpectat; & pro tempore quandocunque ſpectabit inuiolabiliter, & inconcuſſè obſeruari; Sicque, & non aliter in præmiſſis cenſeri, atque ità per quoſcunque Iudices Ordinarios, & delegatos, etiam cauſarum Palatij Apoſtolici Auditores, ac eiuſdem S. R. E. Cardinales, etiam de latere Legatos, & Apoſtolicæ Sedis prædictæ Nuncios, alioſque quoſlibet quacunque præeminentia, & poteſtate fungentes, & functuros, ſublata eis, & eorum cuilibet aliter iudicandi, & interpretandi facultate iudicari, & diffiniri debere, ac irritum, & inane, ſi ſecus ſuper his à quoquam quauis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obſtantibus quatenùs opus ſit noſtra, & Cancellariæ Apoſtolicæ regula de iure quæſito non tollendo, alijſque Apoſtolicis, ac in Vniuerſalibus, Prouincialibuſque, & Synodalibus Concilijs editis generalibus, vel ſpecialibus Conſtitutionibus, & ordinationibus, necnon quibuſuis, etiam iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis, ſtatutis, & conſuetudinibus, etiam immemorabilibus, priuilegijs quoque, indultis, & literis Apoſtolicis quibuſuis perſonis, Collegijs, & locis, etiam ſpecifica, & indiuidua mentione dignis, etiam ſub quibuſcunque verborum tenoribus, & formis, ac cum quibuſuis etiam derogatoriarum derogatorijs, ac cum quibuſuis clauſulis, & decretis, etiam irritantibus in genere, vel in ſpecie, etiam motu ſimili, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, ſeu Conciſtorialiter, ac aliàs quomodolibet in contrarium præmiſſorum conceſſis, ac pluries confirmatis, approbatis, & innouatis. Quibus omnibus, & ſingulis, etiamſi pro illorum ſufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus ſpecialis ſpecifica, & indiuidua mentio, ſeu quæuis alia expreſſio ad id ſeruanda foret, illorum tenores, formas, cauſas, & occaſiones præſentibus pro plenè, & ſufficienter expreſſis inſertis, & exactiſſimè ſeruatis, & ſpecificatis reſpectiuè habentes illis aliàs in ſuo robore permanſuris, hac vice dumtaxat ad præmiſſorum effectum pleniſſimè, & ampliſſimè motu pari derogamus, & derogatum eſſe volumus, cæteriſque contrarijs quibuſcunque. Volumus inſuper, & eadem auctoritate prædicta mandamus, vt eædem præſentes, & in eis contenta, quæcumque ad omnium notitiam facilius deducantur, nec quiſpiam de eis ignorantiam prætendere valeat ipſas præſentes, ſeu earum tranſumpta ad valuas Eccleſiæ S. Ioannis in Laterano, & Baſilicæ Principis Apoſtolorum de Vrbe, necnon Cancellariæ Apoſtolicæ, & in Acie Campi-floræ per aliquem ex Curſoribus noſtris, vt moris eſt, publicari, & affigi: Sicque publicatas, & affixas omnes, & ſingulos. quos concernunt, ſeu concernent in futurum perinde afficere, & arctare, ac ſi vnicuique illorum perſonaliter intimatæ, & notificatæ fuiſſent, vtque earundem præſentium tranſumptis, ſeu exemplis, etiam impreſſis, manu alicuius Notarij publici ſubſcriptis, ac ſigillo perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadem prorſus, tam in iudicio, quàm extra illud vbique locorum fides habeatur, quæ ipſis præſentibus haberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtri ſtatuti, decreti, declarationis, derogationis, voluntatis, ac mandati infringere, vel ei auſu temerario contraire: Si quis autem hoc attentare præſumpſerit indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Dat. Romæ apud S. Petrum Anno Incarnationis Dominicæ milleſimo ſexcenteſimo ſeptuageſimoſexto, quarto Idus Martij, Pontificatus Noſtri Anno Primo.

S. Datarius.

I. G. Sluſius.

An autem Sacerdos, qui quotidiè celebrat, nec viſus eſt vnquam confiteri ſit ſuſpectus de fide, Bordon. *in Tribun. cap.* 22.
84 *quæſt.* 24. putat, quod ſi Sacerdos laborat mala fama, & habetur pro malo Sacerdote, ſuſpectus ſit, quia videtur ſentire, non eſſe neceſſarium, Confeſſionem Sacramentalem præmittere contra illud, quod definiuit ſacrum Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 13. *can.* 11.

EGO verò crederem, quod ſi adeſt copia Confeſſarij poſſe ſubſtineri opinionem Bordoni, quia difficile eſt, quod tra-
85 ctu temporis Sacerdos aliquo peccato non inficiatur, cum ſepties in die cadat iuſtus; quo caſu ex præcepto Diuino tenetur præmittere Confeſſionem, vt latè probat Card. de Lugo *de Sacram. Euchariſt. diſput.* 14. *ſect.* 4. *num.* 69.

Ideò ſi adeſt copia Confeſſarij, & non confitetur, reddit ſe ſuſpectum, quod credat, non eſſe neceſſarium ante communionem, vel confectionem Euchariſtiæ, præmittere Confeſſionem Sacramentalem. Si verò non adeſt copia Confeſſarij illum excuſarem, ſi per breue tempus non confiteretur ante, vel poſt celebrationem, ſi autem per longum tempus penès Me non careret ſuſpicione.

Fuit dictum etiam in Suprema, non eſſe caſum Sancti Officij delictum illius ſacrilegi Sacerdotis, qui veſtibus Sacer-
86 dotalibus indutus acceſſurus ad Miſſam celebrandam, ſe recepit in quendam angulum Sacrarij, & ibi turpes actus exercuit cum puero vſque ad pollutionem, & ſtatim, abſque Confeſſione, acceſſit ad celebrandum; demùm poſt celebrationem cum eodem puero, alios actus impudicos perpetrauit, vt ex Decreto *ſub*

die 13. Auguſti 1614.

Item reſolutum fuit non eſſe procedendum in Sancto Officio contra Sacer-
87 dotes, qui nocte antecedenti dormiunt cum Meretricibus, & mane accedunt ad celebrandum, abſque quod priùs confiteantur, vt ex Decreto *ſub die 5. Iulij* 1613.

Quod tamen limitarem, niſi ſæpiùs hoc facinus perpetraſſent, quia ex *ſupradictis* videntur male ſentire de vtroque Sacramento.

88 Sed an Sacerdos, qui communicat Fideles cum pluribus Particulis extra caſum neceſſitatis debeat in Sancto Officio puniri. Hanc ſuperſtitionem in Sancto Officio punibilem dixit Suarez *in 3. par. to.3. quæſt.67. ſect.7. litt.E, verſ.Et hunc ſequuntur.* Idem tenet Heredia *in diſput. Theolog. de Sacram. tit.de Euchariſt. diſput.2. par. 9. dub. vnic. num. 1.* Io: de la Cruz *in Director. conſcien. par. 2. de Sacramen. Euchariſt. quæſt. 4. concluſ.2.* P. Diana *par.4. tract.8. reſolut.96.* Traſmiera *de Polygam. lib.3. cap.9. num.28.* Hos omnes, præter P. Suarez, citat Alberghin. *in Man. cap.23. num.6.* Nouiſſimè Salell. *de mater. Tribun. Sancti Officij lib. 1. reg. 150. num. 137.* & latiùs *num. 178.* Fermoſinus, poſt hæc ſcripta viſus, *qq. S. Officij par.3. quæſt.4. num.14.*

Sed accipe, quod ſcripſit in caſu, de quo agitur, Suprema ad Cardinalem Boncompagnum Archiepiſcopum Neapolitanum *ſub die 17. Maij 1636.* Me exiſtente Aſſeſſore.

HA commoſſo l'animo di Noſtro Signore la nouità introdotta coſtì da N. N. e forſi da Sacerdoti di altre Religioni, di communicare le perſone, che fanno le ſpirituali, con più particole, poiche eſſendo ciò contrario all'vſo inueterato della Chieſa Cattolica, può non ſolamente non apportar beneficio veruno, ma danno irreparabile, e peſſime conſeguenze; Onde per reſiſtere dal principio a coteſto abuſo, hà la Santità Sua col parere di queſti Eminentiſſimi miei riſoluto, che V. Emin. inſieme con Monſignor d'Vmbriatico Miniſtro coſtì di queſta Suprema, & Vniuerſale Inquiſizione ſi contenti di far chiamare a ſe tutt'i Superiori delle Religioni, che ſono in Napoli, tutt'i Parochi della Città, ed in tal congreſſo fatti condurre li detti N. N. faccia loro vn'agra reprenſione, amonendoli ſeriamente dell'errore, in cui ſono traſcorſi, imponga loro la ſoſpenſione dall'vdire le Confeſſioni, e dall'eſercizio di amminiſtrare il Santiſſimo Sagramento dell'Eucariſtia, ad arbitrio di queſta Sagra Congregazione, e graui penitenze ſalutari. Nel medeſimo tempo auuertirà i Superiori, e Parochi ſuddetti, che s'aſtenghino d'amminiſtrare la Santiſſima Communione a'Fedeli con più particole in vn medeſimo tempo, e ciò faccino intendere a'loro Sudditi, Cappellani, o Coadiutori, e non ardiſcano di partirſi dall'vſo inueterato di Santa Chieſa di communicare con vna ſol particola, ſotto pene arbitrarie alla medeſima Sagra Congregazione: Si riſeruano però i caſi di neceſſità, ne'quali non può cader ſoſpetto di ſuperſtizione alcuna. Vuole anco Sua Beatitudine, che ad N. & N. che ſono ſtati communicati con più particole, s'aſſegnino prudenti Confeſſori, e ſia vietato loro il communicarſi ogni mattina, ma ſe le conceda per vna ſol volta la ſettimana.

Cum autem poſt aliquos annos iterùm Neapoli accidiſſet, quod nonnulli Con-feſſarij quarundam Monialium, aliquas
89 earum pluribus particulis communicaſſent, fuit dubitatum, an illis deberet imponi abiuratio ſaltem de leui, & fuit reſolutum aliquibus tamen contradicentibus, non eſſe imponendam, ſed grauibus pœnitentijs ſalutaribus expediendos, & ſuſpendendos ab audientia Confeſſionum, & ab exercitio adminiſtrandi Sacramentum Euchariſtiæ; quæ tamen reſolutio mihi non arriſit, quia ſi delictum hoc tanquam ſuperſtitioſum punitur in Sancto Officio, vtique reddit delinquentem ſuſpectum aliqualiter in fide: Nam ſi delictum iſtud ſolam ſimplicem caperet ſuperſtitionem, non eſſet cognitionis Sancti Officij.

90 Idem dicendum ſi Sacerdos extra caſum neceſſitatis communicaret aliquem, vel cum maiori particula, vel hoſtia grande: In quo irriſa eſt in Suprema, vanitas cuiuſdam Principis, qui rogabat Parochum, vt in communione illi offerret hoſtiam maiorem, vt in hoc differret à ſuis ſubditis.

An autem, qui laborando in extremis, petit Viaticum, ſed illud vult recipere
91 cum hoſtia non conſecrata, ſit ſuſpectus de fide. Dic, quod ſi euidenter non conſtat, hanc hoſtiam non conſecratam velle ſumere propter humilitatem, non liberari à ſuſpicione hæreſis, Farinacc. *quæſt. 178. num. 49.* & poſt eum Carena *par. 2. tit. 17. §.4. num. 15.* Alberghin. *in Man. cap. 24. num. 4.*

92 Fuit autem à Suprema prohibita Sacræ Euchariſtiæ ſuceptio puero vndecim annorum, quia poſt particulam ſumptam, illam extraxit ab ore, & proiecit, vt ex Decreto *7. Aprilis 1607.*

93 Et cum quædam Maura Valentiana, fuiſſet indiciata, quod idem feciſſet, fuit reſcriptum Archiepiſcopo Neapolitano, vt pro ſuo arbitrio mandaret torqueri, vel terreri pro habenda veritate, etſi nihil reſultaret, dimitteret præuia inſtructione, & obſeruaretur, vt ex Decreto *die 9. Ianuarij 1624.*

94 Alter autem, qui pariter particulam

conſecratam ab ore extraxit, & in ſudario illam poſuit, aſſerens id feciſſe ob debilitatem ſtomachi, fuit expeditus cum Decreto, quod torqueretur moderatè ſuper intentione, etſi catholicè reſponderet, dimitteretur cum monitionibus, & pœnitentijs ſalutaribus, quod Decretum latum fuit *die* 19. *Ianuarij* 1621. licet aliàs *ſub die* 21. *Iulij* 1615. fuiſſet dictum non ſpectare ad Sanctum Officium hunc caſum, niſi adeſſet ſuſpicio malæ credulitatis.

Pariter fuit reſolutum, puniendum eſſe in Sancto Officio Sacerdotem, qui ob colaphum ab eo alteri Sacerdoti impactum fuerat à Diuinis ſuſpenſus, demùm bis in die celebrauit etiam ſuper tabula non conſecrata; & in ſecunda Miſſa non conſecrauit, vt ex Decreto *ſub die* 18.*Iunij* 1606.

95 Abutitur etiam Sacramento Euchariſtiæ, qui cum non ſit Sacerdos celebrare Miſſam præſumit, & hunc eſſe vehementer ſuſpectum de hæreſi, latè tuetur Carena *par.*2. *tit.*11. §.1.*num.*3. Alberghin. *in Man. cap.*25. *num.*2. Carthar. *deciſ. Archiep. Mediolan.* 13. *num.*10. *&* 11.

Licet enim iſte non conficiat Sacramentum, etiam verba conſecrationis proferendo, nihilominus dicitur abuti Sacra-
96 mento, quia abutitur omnibus rebus, quibus à vero Sacerdote conficitur Sacramentum, Carena *par.*2. *tit.*11. §.*3.num* 14. *verſ. Neque obſtat.*

Cum abiuratione autem de vehementi, ſi non habeant errorem, & pertinaciam in intellectu, expediuntur ſponte
97 comparentes: Nam ſi quis ſit præuentus, & fateatur huiuſmodi delictum, vel de eo ſit legitimè conuictus, traditur Curiæ ſeculari, iuxta Decretum Pauli Quarti *ſub die* 10.*Martij* 1557.*& die* 17.*Februarij* 1559. *regiſtr.* à Carthar. *dicta deciſ.*13. *num.*9. & à P. Diana *in fine par.* 4. *ſuarum reſolutionum*, editæ fuerunt poſtea Conſtitutiones Gregorii Decimitertii, & Clementis Octaui, illa data *die* 6. *Auguſti* 1574. hæc 1. *Decembris* 1601.

In ſua Gregorius ſtatuit, quod tale delictum ad Inquiſitores ſpectat puniendum. Clemens verò decreuit, Inquiſitores, & Ordinarios poſſe in huiuſmodi delinquentes animaduertere, & præuia degradatione Ordinum, ſi quos habuerint, tradere Brachio ſeculari.

Conſtitutionem hanc Vrbanus Papa Octauus ampliauit, & locum habere voluit etiam in minoribus vigintiquinque
98 annorum ſic celebrantibus, dummodo vigeſimum ſuæ ætatis annum compleuerint.

99 Et hæc relaxatio fit etiam pro prima vice, quia iſti habentur tanquam relapſi, vt declaratur in Conſtitutione Clementis Octaui, latè Sanctarell. *de Hæreſi cap.* 42. *dub.vnic. num.*5. *verſ.Dico quinto.*

100 Eo autem caſu non indicitur abiuratio, quia relaxatis Brachio ſeculari, non ſolet iniungi, vt reſolutum fuit in Suprema *die* 5.*Iunij* 1603.*&* 5.*Martij* 1609.*&* 24. *Februarij* 1611. & in indiuiduo relaxati Curiæ ſeculari, quia non promotus celebrauerat, fuit reſolutum in Suprema *die* 12. *Iunij* 1603.

101 Cæterum ſi ex pietate Summi Pontificis traditionis Brachio ſeculari pœna commutaretur in aliam mitiorem, nempe triremium, vel carceris, vt pluries mei Aſſeſſoratus tempore factum fuit, tunc delinquens debet abiurare de vehementi tanquam pœnitens, & Eccleſiæ incorporatus, vt in Decreto *ſub die* 17. *Februarij* 1596. *&* 26. *Martij* 1609.

102 Et hæc præſumptio Inconſtantiæ in fide habet locum non ſolùm in celebrante non promoto, ſed etiam in attentante celebrationem, videlicet, ſi non Sacerdos iuit ad Eccleſiam, veſtibus Sacerdotalibus ſe induit animo celebrandi, ſed demùm pœnitentia ductus, vel aliter impeditus celebrationem non inchoauit: Nam & is redditur ſuſpectus de hæreſi, non quidem vehementer, vt falsò putauit Bordonus *cap.*22. *num.*13. ſed leuiter tantùm, quemadmodum qui attentat polygamiam, & aliud delictum, quod perfectum redolet vehementem ſuſpicionem, nam is leuiter tantummodo reputatur ſuſpectus, abiuratque de leui, & non de vehementi, Carena *par.*2.*tit.*5. §.11.*num.*60. Nam talis non abutitur Sacramento verè, & realiter, vt perperam ſenſit Bordonus *loco cit.* melius Cæſar Carena *loco citato* §. 6. *numer.* 37.

103 Non excuſaretur tamen non promotus, qui Miſſam incipiens, illam non perficit, ſi eleuaret hoſtiam, & calicem, quamuis, vt multi fatentur, verba conſecrationis non protuliſſet, Souſa *in Aphoriſm. lib.*1. *cap.*32. *num.* 6. P. Diana *loco cit. reſolut.* 12. *verſ. Nota*, Carena *dicto tit.* 11. *num.*15. Alberghin. *in Man.cap.*25.*num.*5.

104 Dixi, *ſi eleuaret hoſtiam, & calicem,* quia ratio Conſtitutionis Clementis Octaui in eo conſiſtit, quod iſti nefarij homines non ſolùm actus idolatriæ ſaltem extrinſecè, & per externa, & viſibilia religionis, & pietatis ſigna, ſed etiam quantum in ipſis eſt efficerent, vt Chriſtifideles, qui credunt eos ordinatos eſſe, & ritè conficere Sacramentum Euchariſtiæ, in idolatriæ crimen ignoranter incurrant, purum videlicet panem, & vinum tanquam verum Chriſti Domini Corpus, & Sanguinem eiſdem adorandum proponunt.

105 Quæ ratio non poteſt habere locum, niſi in eo, qui proponit hoſtiam, & vinum

adorandum, non autem in ſolummodo incipiente Miſſam, & non perficiente. Hunc autem caſum videtur P. Salelles relinquere iudicio Supremæ *in cap.7.reg.486. num.* 41.

Sed *de anno* 1664. accidit iſte caſus in hac Suprema, in qua quidam comparuit ſponte accuſans ſe non promotum inductum ad Miſſam celebrandam, cum eam incepiſſet, & proſequutus fuiſſet vſque ad Euangelium, pœnitentia ductus, lachrimans ab Altare diſceſſit, illam non perficiendo, nec hoſtiam, aut calicem eleuando; ideò fuit expeditus ſolis pœnitentijs ſalutaribus iniunctis.

106 Benè verum eſt, quod etſi non promotus non proferat verba conſecrationis, nihil refert, quia ſiue proferat, ſiue non proferat, nunquam conficit Sacramentum; ità Souſa *in Opuſc.de Sollicitant,tract.*1. *cap.9. num.*19. & *in Aphoriſm. lib.*1. *cap.*32. *num.*6. Carena *tit.* 11. §.3. *num.* 15. *verſ. In has tamen.* Ratio eſt quia malitia huius criminis ad idolatriam pertinet, quia, *vt ſupra dixi*, ſic celebrantes faciunt Chriſtifideles adorare panem, & vinum, tanquam verum Corpus, & Sanguinem Chriſti, vt dicit Clemens Octauus *in ſua Conſtitutione*; Souſa *dicto cap.*32. *num.*7.

107 Ideò cauendum eſt à Bordono *in Tribun. cap.*22. *num.*16. qui dicit, quod fictus Sacerdos non conſecrans, non eſt puniendus pœna ordinaria, ſed mitiori; & priorem opinionem tenet etiam P.Dian.*par.*4. *tract.* 7. *reſolut.*12. *verſ. Nota*, Alberghin. *in Man. cap.*25. *num.*5.

108 An autem ad effectum traditionis Brachio ſeculari ſufficiat, non promotum vnicam Miſſam celebraſſe, dubium faciebat, quia tam Conſtitutio Gregorij, quàm Clementis Octaui loquuntur per verbum *Miſſas celebrauerint*, quæ locutio intelligitur de pluribus Miſſis, non autem de vna, nam pluralis numerus non contentatur vno, Menoch. *conſ.*198.*num.*6.*&* *conſ.*404. *num.*2. cum alijs per Barboſ. *de diction. vſufrequent. dict.*265.*num.*2.

109 Sed cum Bulla Vrbani Octaui loquatur per verbum ſingulare, *Miſſam*, &, Me præſente, Sanctitas Sua ſe declarauerit voluiſſe etiam quoad hoc ampliare prædictas Conſtitutiones, dicendum eſt, vnicam Miſſæ celebrationem ſufficere, quamuis ex pietate Sacri Tribunalis viderim ob vnicam celebrationem commutatam fuiſſe pœnam traditionis Brachio ſeculari in pœnam triremium perpetuarum, vel ad tempus.

110 In huiuſmodi autem cauſis magna maturitate procedit Sanctum Officium: Non enim ſufficit, quod dicant teſtes, Reum celebraſſe, ſed vult, quod exprimant tempus, & locum, in quo celebrauit, in quo Altari, quam Miſſam celebrauerit, an de feria, an de Sancto, an de Requiem, quibus veſtibus indutus, quis illi inſeruiuit?

111 Et quamuis probetur celebratio Miſſæ, ſi vnus teſtis dicat vidiſſe Reum tali die, in tali Eccleſia, & tali Altari, indutum veſtibus Sacerdotalibus dicentem Epiſtolam, alius vidiſſe dicentem Euangelium, alius vidiſſe eleuantem hoſtiam, vt notat Felin. *in cap. Licet ex quadam, de teſtibus*, & ibi Abb.*num.*11. Simanch. *de Cathol.tit.*64. *num.*65. Farinacc. *quæſt.*65. *nu.*182. Carena qui alios *d.tit.*11. §.4. *num.*17.

Nihilominus Supremæ, &c. ad effectum traditionis Brachio ſeculari, non ſufficit huiuſmodi probatio, ſed vult, quod adſint teſtes conteſtes, qui viderint inchoare, & perficere Miſſam; quia ſufficit, quod poſſit eſſe, quod non promotus hoſtiam non eleuauerit, Farinacc. *conſ.*75. *num.*67. Vermigl. *conſ.*76. *num.*21.

112 Præterea quia nonnulli ex iſtis Reis aſſerunt, ſe fuiſſe ad Sacerdotium promotos ab aliquo Epiſcopo, licet illis onus incumbat promotionem probandi: Nihilominus Suprema pro veritate indaganda ſcribit ad prætenſum Epiſcopum promouentem, vt certiorem faciat, & mittat teſtimonium authenticum promotionis, vel atteſtationem, ſe requiſijſſe regiſtra Ordinationis, nec fuiſſe inuentum in illis nomen Rei prætenſi: Et quandoque etiam inuentum fuit, Epiſcopum illum ne quidem ea die Ordines contuliſſe: Nam tunc faciens ſe Sacerdotem, ſeu Clericum, & ingerens ſe actibus Clericorum, cum non ſit, eſt falſarius, & punitur, Diaz. *in pract. cap.*12. *num.*2. Auiles *ad cap.*51.

Falſitas huiuſmodi probatur recurrendo ad Matricem, ſi ex ea non conſtet, eſſe deſcriptum in cathalogo Ordinatorum, qui ſit de omnibus ordinatis, Couuarr. *pract.cap.*19.*verſ. Quarto*, Menoch.*remed.*4. *adipiſcen.nu.*736.*&* *de Arbitr.caſ.*187.*nu.*431. Barboſ. *ad cap.2.de Cleric.non Ordin.miniſtr. num.* 3.

113 Cæterum ſi quis fuiſſet Ordinatus ad Diaconatum, nec reperirentur libri, in quibus notantur promoti, ſed adeſſent teſtes, qui deponerent de publica voce, & fama, quod eſſet Sacerdos, & quod pro tali habebatur, non poſſet tradi Brachio ſeculari, vt fuit reſolutum in Suprema *die* 8. *Auguſti* 1611. de quodam Religioſo, qui denunciatus celebraſſe non promotum, quia tamen Diaconus erat, & aderant teſtes Religioſi, qui depoſuerunt de voce, & fama, quod eſſet Sacerdos, nec libri Ordinationis reperiebantur, fuit conſignatus ſuis Superioribus, & ſuſpenſus ab executione Ordinum.

114 Sacerdotium enim probatur ex diu-

turna poſſeſſione, & ſi quis diu Miſſas celebrauerit, *cap. Illud, de præſumptionibus*, Caſtrenſ. *conſ.202.num.3. lib.1.* Maſcard. *de probat. concluſ.304. num.1.*

115 Itaut aſſerenti, aliquem promotum non eſſe, incumbat onus probandi, ſi conſtet diu in Sacerdotio inſeruiſſe, Rota *deciſ.84.aliàs 4.de probat.in antiqu.* Maſcard. *dicta concluſ.304.num.3.*

Non enim præſumendum eſt, quod ſi non eſſet promotus, tam diu fuiſſet toleratus à ſuperioribus, à ſubditis, vel à conſanguineis, Hoſtien. *in cap. Illud, de præſumpt.* & ibi Anton. de Butr. Abb. *num.7.* Io: de Imola *num.13.* Felin. *num.5.* Pacian. *de probation. lib.2. cap.34. num.58.*

116 Quod maximè procederet, ſi adeſſet bona fama inquiſiti, ſi enim in recta hominum exiſtimatione habebitur, non erit præſumendum de illo tantum facinus, quale foret, ſi non promotus auderet celebrare, & propterea cum hoc tendat in periculum animæ ipſius minus exactæ probationes ſufficiunt, Pacian. *loco citato num. 60.*

117 Hinc Clericatum probari per famam concurrentibus aliquibus adminiculis, dixit Maſcard. *concluſ.305. num.11.* qui allegat Papazzon. *in addit. ad deciſ. Dominorum de Rota deciſ.2.de filijs Presbyterorum in nouis*, quam deciſionem non inueni in meo Codice.

118 Cum autem quidam Religioſus ſpontè comparuiſſet in Suprema, aſſerendo per decem annos Miſſas celebraſſe non promotum, ſed tandem verè fuiſſe promotum, & petiiſſet abſolutionem, & diſpenſationem, Sanctiſſimus decreuit, vt expediretur cum abiuratione de vehementi, & non celebraret, niſi iuſſus à ſuis Superioribus, vt ex Decreto *die 9. Nouembris* 1608.

119 Quidam etiam, qui damnatus fuerat ad traditionem Brachij ſecularis, quia celebrauerat non promotus, cum reductus fuiſſet ad carceres Sancti Officij propter apoſtaſiam à fide, facto verbo, an eſſet admittendus ad abiurationem, & abſoluendus à cenſuris incurſis, ac Sanctæ Eccleſiæ gremio, & participationi Sacramentorum reſtituendus; Sanctiſſimus auditis votis mandauit, vt Curiæ ſeculari reſtitueretur, vt ex Decreto *ſub die 26. Martij* 1609.

120 Aduertendum eſt etiam, quod ſpontè ſic comparentibus, ſi non ſunt Ordinati ad ſacros Ordines, ſignificatur eis in expeditione, eſſe perpetuò ſuſpenſos à ſuſceptione ſacrorum Ordinum; ſi verò ſint in ſacris conſtituti, ſignificatur illis, eſſe ſuſpenſos ab executione ſuorum Ordinum, nec poſſe abſque diſpenſatione ad ad Sacerdotium promoueri, *vt in cap. 1. & 2. de Cleric. non Ordin. miniſtr.*

Denique pro complemento huius materiæ ſciendum eſt, quod quidam laicus, qui ſcienter inſeruiuit non Ordinato ad Sacerdotium in celebratione Miſſæ, fuit tortus ſuper intentione, & quia catholicè reſpondit, præuia abiuratione de vehementi damnatus ad triremes per quinquennium, & ſuſpenſus perpetuò à munere Miſſæ inſeruiendi, vt ex Decreto *ſub die 7. Februarij* 1659.

121 Ad tollendam autem huius delicti frequentiam, fuerunt datæ litteræ circulares à Suprema Ordinarijs Italiæ *die 20. Februarij* 1649. tenoris ſequentis:

E Frequente in queſta Suprema, & Vniuerſale Inquiſizione il delitto di coloro, li quali vanno per l'Italia celebrando Meſſe, e tal'ora confeſſando, ancorche non ſieno promoſſi al Sacerdozio, e viene (per quello, che ſi è conoſciuto) dal poco auuedimento de' Vicari, e particolarmente Foranei delle Terre, e de' Caſtelli, che ſono fuori di mano, ed anno careſtia de Sacerdoti, da' quali non ſi vſano le douute diligenze in farſi eſibire, ed in eſaminare le Dimiſſorie, ed atteſtazioni di coloro, i quali vogliono celebrare, mentre, o non l'anno, o ſe pur l'anno, ſono falſe.

Volendo adunque la Santità di N. Signore prouuedere a sì fatto grauiſſimo inconueniente, hà col parere di queſti miei Eminentiſſimi riſoluto, che con lettera circolare s'auuertiſcano gli Ordinari d'Italia a dar'ordini preciſi a loro Vicari Generali, e Foranei, che a' Preti ſecolari, e Regolari foraſtieri, non concedano licenza di celebrare, ſe prima da eſſi non ſaranno preſentate le lettere Teſtimoniali del Sacerdozio de' propri Ordinari, e de' Superiori Regolari, e quelle ſieno tali, che non vi ſia pur minimo ſoſpetto di falſità, ed a' medeſimi Vicari impongano, in caſo di negligenza, o traſgreſſione pene graui anco corporali.

Io dò di tutto ciò notizia a V. S. affinche ella poſſa dare eſecuzione a queſt'ordine di Sua Santità; e ci auuiſi inſieme con eſſa la ricevuta della preſente.

122 Et quia ab Eminentiſſimo Cardinali Ludouiſio tunc Archiepiſcopo Bononienſi, fuit reſcriptum Sacræ Congregationi, prout infra *ſub die 15. Maij* 1649.

SE ancora nelle Chieſe de' Regolari non s'inuigila sù le teſtimoniali de' Sacerdoti foraſtieri, quì non potrò mai dire d'auer chiuſo ogn' adito all' empietà di coloro, che ſi fingono Sacerdoti, e celebrano come tali. Io penſaua, con la facoltà data à gl' Ordinari del Sagro Concilio, di poter anco aſtringere i medemi Regolari ad oſſeruare co' miei ſudditi ciò che l'EE. VV. vltimamente ſi ſeruirono di commandarmi in queſta materia con lettere de' 20.

Febraio. Mi ſi contende però da loro gagliardamente, e con vari preſuppoſti vna tale autorità, ſicche io per me ſolo non baſto a tenere indietro quanto ſarebbe di biſogno i poſſibili diſordini. Se ſarà mente di Sua Beatitudine, che occorrendo anco per delegata podeſtà ſi faccino vbbedire, n' attendo dall' EE. VV. più certo oracolo.

123 Cui fuit reſcriptum *ſub die 29. Maij* 1649. hiſce verbis:

AI Superiori delle Religioni ſono ſtati intimati quì gli ordini di queſta Suprema, & Vniuerſale Inquiſizione per reprimere l'audacia di coloro, i quali ardiſcono di celebrare non promoſſi; onde dourà baſtare a V.E. di poter gaſtigare coteſti Rei, quando ſieno denunziati al ſuo Tribunale, e con eſſo loro quei Regolari, che non auranno adempiute le loro parti.

124 Benè autem Eminentiſſimus Ludouiſius ſcribebat, poſſe ipſum vigore diſpoſitionis Sacri Concilij Tridentini *cap.16. ſeſs.23. de Reformat.* prohibere, ne Regulares in ſuis Eccleſijs Sacerdotes permittant, niſi priùs, ab ipſo Epiſcopo viſis litteris commendatitijs, ipſi Sacerdotes admiſſi fuerint, vt fuit reſolutum in Sacra Congregatione Concilij *prima Nouembris* 1594. de qua teſtatur Ventriglia *in praxi rerum Eccleſiaſticarum, tit. de litteris commendatitijs, annot.24. §. vnic. nu.*5. Riccius *deciſ.*298. *par.*4. cum alijs per Barboſ. *ad d. cap.16. num.9.* & ideò prædictæ litteræ intelligendæ ſunt reſpectu Regulariũ, non autem ſecularium, quia Sacra Congregatio non intellexit derogare diſpoſitioni dicti Sacri Concilij.

125 Sed an in eo, qui Miſſam, quam vulgo *ſiccam* vocant, habeant locum prædicta: Accidit caſus in quodam Mercatore, Romæ commorante, qui deuotione accenſus, ad ſacros Ordines Subdiaconatus, & Diaconatus aſcendit, & domi, antequàm promoueretur ad Sacerdotium, quotidiè celebrabat cum Clerico aſſiſtente, ſed verba Conſecrationis non proferebat; qui cum eſſet denunciatus, faſſus fuit celebraſſe, ſed ad effectum, vt ſe informaret de cęremonijs Miſſæ ideò relaxatus.

An verò vſus Miſſæ ſiccæ ſit licitus, videndus eſt Thomas Hurtado *tom.1.reſolut. Moral. tract.2. cap.7. num.*312. P. Diana *par.*11. *tract.6. Miſcellan. reſolut.23.*

126 Abutitur etiam Sacramento Euchariſtiæ laicus, qui auderet illud miniſtrare extra caſum neceſſitatis, & hic iudicio meo eſſet ſuſpectus de hæreſi Vvicleſ, & Lutheri, qui dixerunt, omnes Chriſtianos poſſe hoc Sacramentum miniſtrare, & diſtribuere: Sic Thomas Hurtad. *to.1. reſolut. moral. tract.5. cap. 6. reſolut.63. numero* 1482. P. Lupus *in Edicto, par.1. lib.1. diſtinct.1. art.1. diff.1.*

127 Dixi *extra caſum neceſſitatis*, quia licet multi Doctores teneant, non poſſe laicum etiam in caſu neceſſitatis adminiſtrare Sacramentum Euchariſtiæ, nempè Soto, & alij, quos longa manu refert Thomas Hurtado *tract.5. cap.6. reſolut.63. nu.*1474. ducti *ex cap. Peruenit, de Conſecrat. diſtinct.2.* vbi hoc vocat horribile, & deteſtabile facinus, & ex Concilio Tridentino *cap.8. ſeſs.13. de Sacramentis.*

128 Nihilominus contraria opinio probabiliſſima eſt, quam tenent *Gloſs. in d. cap. Peruenit, de Conſecr. diſtinct.2. ver. Per ipſos*, ibi, *vel per laicum Catholicum*, Valentia 2.2. *diſp.6. quæſt.10. punc.1. in fine*, Coninch. *quæſt.82. art.3. num.13.* Granado *tract. 12. diſp.2. num.4.* Layman. *lib.5. tract.4. cap.7. num.4.* Filiuccius *tract.4. cap.9.* P. Diana *par.3. tract.4. reſolut. 47. & par. 5. tract. 3. reſolut.47.* & alij, quos citat, & ſequitur Thomas Hurtado *loco cit.* qui benè tuetur hanc opinionem, & reſpondet ad contraria argumenta opinionis oppoſitæ.

129 Quamuis opinioni negatiuæ adhæreat Card. de Lugo *de Sacram. diſp.18. ſect.1. à num.22.* vbi etiam tenet, non poſſe laicum in articulo mortis deficiente copia Sacerdotis, à ſemetipſo ſumere Euchariſtiam; contra quem tamen inſurgit P. Auerſa *de Sacram. quæſt.10. ſect. 3. verſ. Quintò vlterius dubitatur, vſque ad finem ſectionis.*

Et quamuis in affirmatiuam inclinet Trullench. *de Sacram. lib.3. cap.7. dub. 1. num.7.* dicit tamen negatiuam eſſe tenendam. De hac quæſtione videndus eſt Hallien. *de Eccleſiaſt. Hierarch. pag.376. verſic. In more.*

Sed an liceat celebrare in Mari in magnis Nauigijs, & in nauigatione ad Indos.

130 Hanc quæſtionem latè examinat Card. de Lugo, *de Sacram. diſp.20. ſect.2.* latiſſimè Verricell. *de Sac. Miſſion. tit.8. de Sacram. Euchariſt. quæſt. 133. & 134.* & poſt cum Paſqualig. *de Sacrificio nouæ legis tr.1. quæſt.471. & 472.*

131 Et quamuis prędicti Doctores teneant affirmatiuam opinionem, quando Nauis eſt magna, itàut nullum ſit periculum effuſionis Sanguinis, & Mare ſit tranquillum, nec adſit locus celebrandi ad littus Maris, & dicant, Patribus Ieſuitis Miſſionarijs ad Indos fuiſſe conceſsam huiuſmodi facultatem à Clemente Octauo, & Paulo V. Ego tamen non vidi huiuſmodi conceſſiones, ſed benè ſcio, *de anno 1607. die 31. Iulij*, fuiſse in Suprema coram ſan. mem. Paulo Quinto dictum, nullo modo permittendum eſſe, quod celebretur Miſſa ſuper Nauigijs in nauigatione Indiarum.

Petente

132 Petente autem *de anno* 1621. Principe Philiberto licentiam, quod poſſet ſibi facere celebrare Miſſam ſuper triremibus, *die* 2. *Septembris eiuſdem anni* fuit prædicta licentia omnino ei denegata.

Multo magis à Clemente Octauo *de anno* 1600. *die* 13. *Iunij* fuit denegata licentia retinendi, & deferendi Euchariſtiæ Sacramentum ſuper Nauibus, infraſcripto Decreto.

133 *GVbernatoribus Nauium Luſitaniæ, qui ſingulis annis in Indias nauigant, petentibus licentiam deferendi Sacramentum Euchariſtiæ, ne Nautæ, & Rectores ſine viatico decedant; lecto memoriali, & auditis votis: Sanctiſſimus ſupradictam petitionem omninò reiecit, & mandauit, ne impoſterum de ea tractetur.*

134 Licet antiquitùs in Naui Sacra Euchariſtia deferretur, vt pluribus probat Vericell. *loco cit. nu.*9. imo Miſſa celebraretur, nam vt refert D. Antonin. *in* 2. *par. cap.*2. *tit.* 13. §. 2. Sanctus Vualfranus Archiepiſcopus Senonen. dum in Phriſiam nauigaret, in medio Mari proiectis anchoris Miſſam cantaret, & dum Miniſter offerre Patenam Sancto debebat, illa cecidit in Mare, & Sanctus mittens ad locum vbi ceciderat, effecit, vt ab imo Maris reuecta, manui Miniſtri cohæreret, Caſal. *de veter. ſacror. Chriſtian. Ritibus, cap.*9. *verſus finem, pag. mihi* 105.

Abutitur etiam Sacramento Euchariſtiæ, qui Hoſtias conſecratas in ſortilegijs miſcet, & eſt talis ſuſpectus vehementer de hæreſi, Pegna *par.*2. *comm.*67. cum alijs per Carenam *par.*2. *tit.* 12. §.30. *num.*242.

135 Et huiuſmodi ſacrilegi ex Decreto Pauli Quarti, traduntur etiam pro prima vice Brachio ſeculari, quod tamen meo tempore obſeruatum non fuit, & fortaſsè non eſt in vſu; licèt *de anno* 1622. quidam, qui in Ciuitate Bononienſi in ſortilegijs abuſi ſunt Sacramento Euchariſtiæ, Imagines ſacras deturparunt, libellos famoſos contra Cardinales, & Summum Pontificem, & contra Ritus Eccleſiæ ſparſerunt, relaxati fuerunt Brachio ſeculari, vt ex Decreto *ſub die* 3. *Nouembris eiuſdem anni*.

136 De eo autem, qui geſtat Hoſtiam, vt ſe defendat ab armis *dixi ſupra*.

137 Abutitur Sacramento Euchariſtiæ, qui conculcat Hoſtiam conſecratam, vel in partibus pudendis ponit, Salell. *Regul.*486. *n.*42.

CAPVT XXXV.

ARGVMENTVM.

De Sollicitantibus Mulieres ad turpia in actu Confeſſionis Sacramentalis. An Confeſſarius, qui docet actus turpes, & inhoneſtos vxoribus, vt benè tractentur à maritis, ſubdatur iudicio Inquiſitorum. An ſufficiat, quod Pœnitens promittat, ſe denunciationem facturum, ad effectum, vt abſolutionem poſſit obtinere. An mulier ſollicitata teneatur exprimere, ſe conſenſiſſe ſollicitationi, ſi verè conſenſit. An denunciatio ſit facienda, non præmiſſa correctione fraterna. An Interpres interpretando Confeſſionem, ſi ſollicitet confitentem ad turpia, ſit denunciandus. An mandans Confeſſario, quod ſollicitet pœnitentem, ſit denunciandus. Decreta Sacræ Congregationis circa Sollicitantes. Quomodo ſit procedendum contra Sollicitantes. Quibus pœnis ſubiaceant. An reuelans confeſſionem ſubdatur iudicio Inquiſitorum. An propter delictum hæreſis licita ſit reuelatio confeſſionis. An confitens peccata ſua per litteras, & Confeſſarius audiens confeſſionem tali modo, & abſoluens per litteras, ſubdantur iudicio Inquiſitorum. An Superior, qui vtitur notitia habita in confeſſione pro gubernio Religionis, ſubdatur iudicio Inquiſitorum. An qui, cum non ſit Sacerdos, audit confeſſiones Sacramentales, ſit ſuſpectus de hæreſi. Quibus ſubijciantur pœnis celebrantes Miſſam, & audientes confeſſiones, non ordinati ad Sacerdotium. An promotus ad Sacerdotium confeſſionem audiens, ſed abſolutionem non impertiens, ſit tradendus Brachio ſeculari. An laicus aliquo in caſu poſſit audire confeſſiones ſacramentales, & abſoluere ab excõmunicatione.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſarius ſollicitans mulieres ad turpia in actu Confeſſionis Sacramentalis abutitur Sacramento Pœnitentiæ, & eſt ſuſpectus de hæreſi, & num. 70.*

2 *Et quam incurrat ſuſpicionem, ac quomodo abiurare debeat, & num. ſeq.*

Pagani quomodo debeant abiurare.

Sollicitans quando dicatur aggrauare hæreſis ſuſpicionem.

Inquiſitor poteſt ex arbitrio ſecundum qualitatem, & grauitatem delictorum pœnas aggrauare.

Abiuratio connumeratur inter pœnas.

Gradus abiurationis remittitur arbitrio Iudicis.

Sollicitans reciduus quomodo debeat abiurare.

3 *Sollicitatus extra actum Confeſſionis in Confeſſionario, vel alio loco apto ad audiendas confeſſiones, aut ſimulans confiteri, quomodo debeat abiurare.*

4 *Abiuratio ſollicitantium in Confeſſione vbi fieri debeat.*

5 *Confeſſarius docens mulieres coniugatas actus turpes, vt benè tractentur à viris an ſubdatur iudicio Inquiſitorum, & quomodo expediendus, & num. ſeqq.*

6 *Confeſſarij habentes cum pœnintentibus ſermones turpes, & illicitos an, & quando ſubdantur iudicio Inquiſitorum, & num. 8.*

Actus turpes damnati etiam in vxoratis.

7 *Voluptas quæſita etiam intra limites matrimonij eſt culpa venialis.*

9 *Sacramentum pœnitentiæ inſtitutum non ſolùm ad peccata lethalia, ſed & ad venialia tollenda.*

10 *Peccatum veniale ratione ſcandali fit mortale.*

11 *Confeſſarius habens inhoneſtos ſermones cum pœnitente quomodo debeat abiurare.*

15 *Abiuratio ſuſpicionis cui abiurationi æquipolleat.*

16 *Sollicitatio confeſſionum ampla materia.*

17 *Epiſcopi quomodo monere tenentur Confeſſarios approbandos circa ſollicitationes confeſſionum.*

18 *Et Confeſſarijs approbatis poſſunt intimare Bullam contra ſollicitantes pro eorum arbitrio.*

19 *Confeſſarius non poteſt abſoluere ſollicitantes, ſed tenetur illos remittere ad Inquiſitores.*

20 *Sollicitati recuſantes denunciare ſollicitantem incidunt in excommunicationem, & an illa ſit reſeruata.*

21 *Denunciatio ſollicitantis quomodo fieri debeat.*

22 *Litteræ ſollicitati ſi perueniant ad Supremam, quæ praxis ſeruetur.*

23 *Promiſſio ſollicitati de denunciando ſollicitantem an, & quando ſufficiat, vt obtinere poſſit abſolutionem, & num. ſeqq.*

26 *Mulier ſollicitata promittens denunciare ſollicitantem, an, & quando poſſit abſolui.*

27 *Confeſſarius an, & quando poſſit interrogare pœnitentem num fuerit vnquam ſollicitatus, & num. ſeq.*

29 *Mulier tenetur denunciare ſollicitantem cuiuſcunque ea ſit conditionis.*

Dictio vniuerſalis Quicunque *comprehendit omne genus perſonarum etiam priuilegiatarum.*

30 *Moniales tenentur denunciare Confeſſarios eas ſollicitantes.*

31 *Et quomodo in hoc caſu procedendum circa receptionem denunciationis.*

32 *Vel circa earum repetitionem.*

33 *Denunciatio mulieris ſollicitatæ quomodo recipienda, & num. 70.*

34 *Obligatio denunciandi ſollicitantem, an comprehendat etiam maſculos.*

35 *Confeſſarius tenetur monere mulieres ſollicitatas ad denunciandum etiamſi ipſæ denunciationi conſenſerint.*

36 *Mulier complex criminis ſollicitationis an, & quomodo teneatur denunciare.*

37 *Conſentiens ſollicitationi an poſſit puniri in Sancto Officio.*

38 *Pœnæ ſollicitantium in confeſſione an comprehendant ſollicitatos quamuis conſentientes.*

39 *Sollicitati ſi aſſerunt conſenſum præſtitiſſe ſollicitationi, an id debeat in proceſſu regiſtrari.*

Sollicitati fides detrahitur, eo quod ſollicitationi conſenſerit.

Socius criminis quomodo admittatur ad teſtificandum in cauſa fidei.

40 *Mulier, quæ copulam habuit cum Confeſſario ſollicitante an teneatur illum denunciare, & num. ſeq.*

41 *Sollicitati obligati ſunt denunciare ſollicitantem nulla præmiſſa correctione fraterna non obſtante ſpe emendationis, & num. ſeq. & num. 45. cum ſeqq.*

44 *Regulares non poſſunt cognoſcere cauſas ſuorum ſubditorum ſpectantes ad Sanctum Officium, & tenentur denunciare hæreticos, vel de hæreſi ſuſpectos etiam Regulares nulla præmiſſa fraterna correctione.*

46 *Defenſio famæ, & vitæ propriæ, & alienæ quando non liceat.*

47 *Correctio fraterna an, & quando denunciationi præmittenda ſit in delictis occultis.*

48 *Sollicitatio occulta adhuc denuncianda nulla præmiſſa correctione fraterna, & de ratione.*

49 *Sollicitans emendatus adhuc eſt denunciandus.*

50 *Sollicitata tenetur denunciare ſollicitantem quamuis ſciat ipſum iam comparuiſſe in Sancto Officio.*

51 *Denunciatio ſollicitationis an ſit recipienda poſt triennium, & quomodo procedatur, quando recipitur poſt longus tempus, & num. ſeq.*

Præceptum denunciandi Confeſſarium ſollici-

tantem manet enim poſt longum tempus .

53 *Sollicitati an teneantur denunciare de ſollicitatione Confeſſarium, contra quem nulla extet delicti infamia .*

Inquiſitio formari poteſt in delicto hæreſis, vel ſuſpicionis hæreſis nulla præcedente diffamatione .

54 *Mulier accedens ad Confeſſionarium, & dicens velle confiteri in craſtinum, ſi à Confeſſario diſſuadeatur, & ſollicitetur, an teneatur illum denunciare, & num. 66.*

55 *Confeſſarius carens iuriſdictione abſoluendi, an ſit denunciandus à muliere ſollicitata, & num. 66.*

56 *Sollicitatio ſufficit quod ſit iniurioſa Sacramento putatiuo, vt veniat denuncianda .*

Et ſufficit prætextus confeſſionis.

Non obſtante mala fide pœnitentis, qui ſciat inualidam eſſe confeſſionem ex defectu iuriſdictionis .

57 *Interpres ſollicitans dum interpretatur confeſſionem an ſit denunciandus, & num ſeqq. & num. 66.*

59 *Interpres confeſſionis quod faciat officium, & quando delinquat in eo actu ſollicitando confitentem .*

60 *Mandans Confeſſario, vt in confeſſione ſollicitet, an ſit denunciandus, & num. ſeqq. & num. 66.*

61 *Pœna ſtatuta in vno æquiparato habet locum etiam in altero .*

62 *Mandans æquiparatur mandatario, cui eſt correlatiuus, & poſitum in vno ponitur in altero .*

63 *Mandans ſollicitationem plus delinquit, quàm mandatarius, & de ratione .*

64 *Mandans adhiberi hoſtiam conſecratam in ſortilegio denunciandus.*

65 *Laicus fingens ſe Confeſſarium, & audiens confeſſiones, eſt denunciandus tanquam ſuſpectus de hæreſi, & quatenus mulierem in illo actu ſollicitet, an ſit etiam denunciandus tanquam ſollicitator .*

66 *Confeſſarius dans pœnitenti chartam in confeſſione poſtea domi legendam, in qua ad Venerem ſollicitat, an ſit denunciandus .*

Confeſſarius conſentiens ſollicitationi, ſed ſtatim deſiſtens de illa turpi materia loqui, & differens illius complementum in aliud tempus, nec præbens abſolutionem pœnitenti, an incidat in pœnas ſollicitantium, & debeat denunciari .

Confeſſarius ſollicitans an ſit denunciandus non obſtante paruitate materiæ .

Paucitas materiæ non datur in rebus venereis.

Sollicitatio ſi ſit mutua inter Confeſſarium, & pœnitentem, an Confeſſarius ſit denunciandus .

Confeſſarius ſollicitatus metu inductus ſollicitationi conſentiens, an ſit denunciandus .

Confeſſarius ſollicitans mulierem in alijs Sacramentis, puta Baptiſmi, Matrimonij, &c. an ſit denunciandus .

Quid ſi ſollicitet ad actus illicitos non tamen venereos .

Confeſſarius laudans pœnitentem à pulchritudine venuſtate, &c. an, & quando dicatur illam ſollicitare, itaut veniat denunciandus .

Confeſſarius, qui iam abiurauit propter ſollicitationem alterius an ſit denunciandus .

Sollicitatio audita an, & quando ſit denuncianda .

Confeſſarius ſedens in Confeſſionario, & ſollicitans mulierem ſtantem ante illud, non tamen ſimulans confiteri, an ſit denunciandus .

Quid ſi in actu confeſſionis donet aliquid mulieri, an dicatur illam ſollicitare, itaut veniat denunciandus .

67 *Concionator cognoſcens carnaliter filiam ſpiritualem, cum qua de eo ſcelere tractauerat in Eccleſia paulò poſt confeſſionem Sacramentalem, an ſit puniendus in Sancto Officio .*

68 *Denunciatio vnius quando, & quantum attendenda ſit in materia ſollicitationis, & num. ſeq.*

69 *Sollicitans an ſit vocandus, & monendus ex vnica denunciatione .*

70 *Sollicitans quomodo puniri poſſit ab Epiſcopo, & Inquiſitore, & quando poſſit tradi Brachio ſeculari .*

Sollicitati renuentes denunciare an, quando, & quomodo abſolui poſſint .

Confeſſarius notificans mulieri coram ipſo genuflexæ, & ſigno Crucis munitæ nolle tunc confeſſiones audire, vt eam commodiùs ſollicitare valeat puniendus ab Inquiſitore ſimul cum Epiſcopo .

Idem de Confeſſario, qui captus amore pœnitentis, ſæpe videtur cum illa de inhoneſtis tractare in loco confeſſionis.

Denunciatione ſollicitationis recepta per Inquiſitores, & Ordinarios, quid ſit agendum .

Sollicitans ſeipſum denunciare non cogitur .

Confeſſarius dicens in confeſſione mulieri ſolitæ eius domum adire cum alijs fœminis, vt ſola veniat, & venientem carnaliter cognoſcens, an dicatur illam ſollicitaſſe .

Sollicitantes in Italia cognoſcuntur ab Epiſcopis, & Inquiſitoribus cumulatiuè, qui tenentur ſibi ad inuicem communicare indicia, & de ratione .

Pœnitentes ſollicitantes Confeſſarios, & renuentes id deponere an poſſint puniri in Sancto Officio .

71 *Iudicium ſollicitationis quomodo fieri debeat.*

Et an, quando, & quomodo Confeſſarius ex hac cauſa ab audientia confeſſionum ſuſpendi poſſit .

72 *Confeſſarius ex cauſa ſollicitationis ab audientia confeſſionum ſemel ſuſpenſus, vel priuatus an ad illam ſoleat reſtitui .*

73 *Confeſſarius ſubſtentans torturam ex cauſa ſollicitationis, an, & quando arcendus ſit ab audientia confeſſionum .*

74 *Confeſſarius ex cauſa ſollicitationis an ſoleat ab audientia confeſſionum ſuſpendi, vel priuari ſimpliciter, vel diſiunctim reſpectu virorum, vel fœminarum.*
Quid de Regulari.
75 *Pœnæ ſollicitantibus in confeſſione irrogari ſolita,*
76 *Sollicitans an priuari ſoleat Beneficiis.*
Pœna depoſitionis maior eſt, quàm pœna priuationis Beneficiorum.
Pœna depoſitionis non imponitur niſi pro magnis, & grauibus delictis.
Pœna priuationis Beneficiorum grauis eſt.
77 *Sollicitans quando debeat degradari, & tradi Curiæ ſeculari, & num. ſeqq.*
Quid ſi ſollicitatio ſit coniuncta cum hæreſi formali.
78 *Quid ſi ſit ad actum Sodomiticum.*
Sodomia quomodo puniatur.
79 *Sollicitans degradandus, & Curiæ ſeculari tradendus in caſu, quo per alia decreta eadem pœna imponitur.*
80 *Quid ſi ſollicitatio contineret enorme, & graue delictum, puta ſi ſollicitans occideret fœminam ſollicitatam renuentem.*
81 *Et quando dicatur continere delictum graue, & enorme.*
82 *Sollicitatio punitur arbitrio Iudicis etiam quoad pœnam non impoſitam de iure.*
83 *Confeſſarius incorrigibilis in ſollicitatione quis dicatur, & quomodo puniatur.*
84 *Sacerdos ſollicitans Moniales ad actus turpes quomodo fuerit punitus.*
85 *Sacerdos, qui abiurauit de vehementi non admittitur ad audiendas confeſſiones.*
86 *Confeſſarius reuelans confeſſionem, & frangens illius ſigillum dicitur abuti Sacramento Pœnitentiæ, & de ratione.*
87 *Et an, & quando ſit ſuſpectus de fide itaut puniri debeat in Sancto Officio, & num. ſeqq.*
90 *Qui ſi licitam credat reuelationem ſigilli, vel alias malè ſentiat de Eccleſiaſticis Sacramentis, & num. ſeq.*
92 *Vel ſi pluries, & frequenter frangeret ſigillum confeſſionis.*
93 *Aut ſit homo malæ famæ, & aliàs de hæreſi ſuſpectus.*
94 *Reuelatio confeſſionis an ſit licita propter delictum hæreſis, & num. ſeqq. & num. 97.*
95 *Inquiſitor an poſſit condemnare hæreticum, cuius hæreſim per viam confeſſionis ſacramentalis, vel ab ipſo Confeſſario, vel ab alio detegat.*
Iudex qui delicti notitiam habuit à confeſſione ſacramentali nulliter procedit, quamuis ab initio bona fide proceſſerit, & num. ſeq.
97 *Hæreticus ſimulans confiteri, vt Sacerdoti Confeſſario ſuas hæreſes perſuadeat poteſt ab ipſo Confeſſario reuelari.*
98 *Reuelatio confeſſionis quando liceat ſine fractione ſigilli.*
Confeſſarius loquens cum pœnitente de eius peccatis extra confeſſionum dicitur frangere illius ſigillum, & quomodo puniatur.
99 *Pœnæ reuelantium confeſſiones.*
100 *Confeſſarius impertiens abſolutionem pœnitenti, qui confiteatur ſua peccata per litteras abutitur Sacramento pœnitentiæ, prout & ipſe pœnitens.*
Confeſſio ſacramentalis fieri non poteſt per litteras, vel Internuncium.
101 *Abſolutio pœnitentis, qui per litteras peccata confiteatur non valet, licet priùs Confeſſarius ipſum pœnitentem præſentē audiuerit.*
102 *Peccata manifeſtanda corporali præſentia non per litteras, vel Internuncium.*
103 *Peccata abſoluens Confeſſarius, vel pœnitens abſolui petens per litteras, vel Internuncium an ſit ſuſpectus de hæreſi, itaut puniri poſſit in Sancto Officio, & num. 105.*
104 *Opinio quod confeſſio ſacramentalis per litteras, vel Internuncium liceat non eſt declarata hæretica.*
105 *Opiniones, quæ puniri poſſint ab Inquiſitoribus*
Inquiſitor quomodo procedere debeat contra proferentes, vel exercentes propoſitiones malè ſonantes ſcandaloſas, vel blaſphemas non tamen formaliter hæreticas.
106 *Superior vtens notitia habita ex confeſſione ſacramentali ad externum ſubditorum gubernium, an dicatur abuti Sacramento pœnitentiæ, & an puniri poſſit in S. Officio, n. ſeqq.*
108 *Sigillum ſecreti naturalis an, & quando frangi poſſit.*
109 *Laicus audiens confeſſiones ſacramentales abutitur Sacramento pœnitentiæ, quam incurrat hæreſis ſuſpicionem, & quomodo debeat abiurare, & num. ſeq. ac num. 122.*
111 *Et qua pœna teneatur, & num. 122.*
112 *Pœna an fuerit ab antiquis Pontificibus ſtatuta contra non promotos celebrantes Miſſam, vel confeſſiones audientes, & num. ſeqq.*
114 *Argumentum de rubro ad nigrum non ſemper valet, & de ratione.*
118 *Iudex Eccleſiaſticus dicitur condemnare in pœnam vltimi ſupplicij eo ipſo quod Reum tradit Curiæ ſeculari.*
119 *Falſitas magna regulariter punitur pœna mortis naturalis.*
120 *Celebrans non promotus dat occaſionem idolatrandi.*
121 *Idolatriæ pœna eſt mors naturalis.*
123 *Minor audiens confeſſiones ſacramentales, an, & quando excuſetur à pœna mortis.*
124 *Minor ſtante atrocitate delicti poteſt ex Conſtitutione Pontificia pœna ordinaria puniri.*
Minor homicida non excuſatur à pœna ordinaria ex Conſtitutione Pontificia.
125 *Mentecapti, & furioſi celebrantes non promoti, vel audientes confeſſiones ſacramentales quamuis non ſint Sacerdotes pœna extraordinaria puniendi.*
126 *Scholaris audiens confeſſiones ſacramentales aliorum Scholarium ex ioco quomodo fuerit expeditus.*
127 *Laici audientes confeſſiones ſacramentales ex*

loco quomodo puniendi.

128 *Et an, & quando ſint denunciandi.*

129 *Confeſſio ſacramentalis ſi fuerit audita per non promotum, ſed non impertita abſolutio, an, & quando intret pœna traditionis Brachio ſeculari, & num. ſeqq.*

132 *Quid ſi illam non inchoaſſet.*

133 *Quid de confeſſione, quæ fit gratia conſolationis, aut humilitatis, vt cum deeſt Sacerdos in tempeſtate periculoſa.*

134 *Laicus in nullo caſu poteſt ſacramentales confeſſiones audire, & abſolutionem impertiri, & de ratione.*

135 *Opinio quod laicus etiam in caſu neceſſitatis poſſit audire confeſſiones ſacramentales, & abſolutionem impertiri ſuſpecta de hæreſi, & illam retinens puniri poteſt ab Inquiſitoribus.*

136 *Laicus an poſſit abſoluere excommunicatum exiſtentem in articulo mortis ſine incurſu pœnarum, & num. ſeq.*

137 *Et an illum debeat abſoluere.*

138 *Quid ſi in articulo mortis conſtituti confeſſiones audiret non ad effectum abſoluendi à peccatis, ſed ad concedendas Indulgentias, illumque ad hunc effectum à cenſuris abſolueret.*

139 *Sacerdos audiens confeſſiones ſine iuriſdictione, vt quia ſit irregularis, ſuſpenſus, degradatus, vel excommunicatus an incurrat eaſdem pœnas, quas incurrit audiens confeſſiones non promotus, & an puniri poſſit per Inquiſitores.*

140 *Confeſſarius abſoluens aliquem ſine facultate an poſſint vocari, & interrogari ab Inquiſitoribus.*

PRÆSVMPTVS etiam in fide Inconſtans eſt, qui ſollicitando mulieres ad turpia, in actu confeſſionis ſacra-
1 mentalis abutitur Sacramento pœnitentiæ, nam & is redditur ſuſpectus de hæreſi; Pegna *par. 2. comment. 81. verſ. Ille quoque*, Salzedo ad Diaz. *in prax. crimin. cap. 85. verſ. Hodie*, Graff. *de caſib. reſeruat. lib. 2. cap. 12. num. 23.* Barboſa *de poteſtate Epiſcop. allegat. 40. num. 41. & de offic. & poteſtate Parochi, cap. 19. num. 44.* Souſa *de Confeſs. ſollicit. tract. 1. cap. 5. num. 3. & in Aphoriſm. lib. 1. cap. 34.* Trimarch. *de Confeſſ. abuten. diſp. 4. ſect. 4. num. 26.* Traſm. *de Polygam. lib. 3. quæſt. 2. num. 22.* Peyrin. *de priuileg. Minimorum to. 2. Conſt. 4. Gregorij Decimiquinti, §. 3. num. 6.* P. Diana *par. 4. tract. 5. reſolut. 51. & tract. 7. reſolut. ead. par.* Carena *par. 2. tit. 6. §. 1. num. 8. & 9.* Albergh. *in Manual. cap. 31. §. 2. num. 1. & 2.* Decian. *tract. crimin. lib. 6. cap. 21. num. 42. & cap. 23. num. 1.* Viuius *opin. 98.* Farinaccius *quæſt. 137. num. 38.* Achuna *de ſollicit. quæſt. 2. num. 57.* & ibi Freytas *num. 27.* Sancius *in ſelect. diſp. 11. num. 6.* Canter. *quæſtion. crimin. quæſt. 2. num. 65.* Eſcobar. *de Confeſs. ſollicitant. par. 1. qu. 1. num. 9.* Bordon. *in Tribun. S. Officij reg. 130. cap. 26. nu. 75.* Theſaur. *fori Eccleſiaſt. par. 3. de crimin. hæreſ. cap. 6. num. 35.* vbi dicit, ità reſcripſiſſe Sacram Congregationem *die 28. Iunij* 1597. Vicario Generali Epiſcopatus Vercellen. Sanctarellus *de hæreſi cap. 44. dub. vnic. num. 1.* Thomas Hurtad. *reſolut. moral. to. 1. tract. 4. cap. 8. reſolut. 34.* qui Auctor in multis reſolutionibus in hac materia cautè legendus eſt; Nam aberrat à veris opinionibus, & à praxi S. Officii, Baldell. *de fide, & infidelit. lib. 1. diſput. 60. num. 22.* Traſmiera *de denunc. quæſt. 4. cap. 5. à nu. 10.* Fermoſinus poſt hæc ſcripta viſus *3. par. quæſtionum pro Sancto Officio quæſt. 4. num. 20.*

An verò huiuſmodi ſuſpicio ſit vehemens, an leuis, ſecundum praxim Sancti
2 Officij in tota Italia, eſt vehemens; qui enim ſollicitat ad turpia in actu ſacramentalis Confeſſionis, ſine poſt, abiurat de vehementi: Secundum verò praxim Inquiſitionis Hiſpaniæ abiurat de leui, vt teſtatur Diana *par. 4. tract. 7. reſolut. 7.*

Vnumquodque ergo Tribunal poteſt ſequi ſuam praxim, ſicuti etiam obſeruatur in Polygamis, qui ſecundum noſtram praxim abiurant de vehementi, ſecundum verò praxim Hiſpaniæ abiurant de leui.

Crederem tamen, quod ſecundum caſuum grauitatem etiam in Hiſpania poſſet iniungi abiuratio de vehementi: Quid enim ſi Confeſſarius per plures annos continuaſſet in ſollicitatione? Quid ſi in actu confeſſionis curaſſet ſe prouocari ad pollutionem, vel tentaſſet copulam habere in ipſomet Confeſſionario, & reuera habuiſſet? Nam hiſce, & ſimilibus caſibus aggrauatur ſuſpicio, & propterea, cum ex inſtructione Hiſpalenſi, quam refert Diana *d. reſolut. 7.* reſideat in arbitrio Inquiſitorum imponere grauiores pœnas iuxta qualitatem delictorum; eorum grauitatem, & frequentiam, arbitrium hoc poteſt extendi etiam ad abiurationem, quæ inter pœnas connumeratur, vt *alibi diximus*, & ità ratiocinatur Doctor Hiſpanus Acunha *de Confeſs. ſollicit. quæſt. 2. num. 13. & 14.* quem ſequitur Eſcobar. *eodem tract. par. 2. quæſt. 5. §. 5. de abiuratione num. 3.* vbi expreſsè dicit, gradum abiurationis remiſſum eſſe arbitrio Iudicis; Et ideo qui ſemel abiurauit de leui, ob hoc delictum, poterit cogi ad abiurandum de vehementi, ſi reincidat in illud, vt teſtatur idem Eſcobar. *loco citato*.

Solùm abiurant de leui in Sancto Officio Italiæ, qui non ſollicitant in actu con-
3 feſſionis, ſed in Confeſſionario, vel in loco apto ad audiendas confeſſiones, extra tamen occaſionem confeſſionis, licèt ſimulent ſe audire confeſſiones, & hanc

diſtinctionem ſequitur Thomas Hurtad. *loco citato num.* 375.

Hæc autem abiuratio fit ſecundum caſuum grauitatem, nam quandoque fit coram ſolo Inquiſitore, Notario, ac teſtibus, quandoque coram Conſultoribus, & Miniſtris S. Officij, aliquando coram omnibus Parochis Ciuitatis,& Religionum Superioribus, & alijs Confeſſarijs.

Cauendum tamen eſt, ne fiat in Eccleſia coram Populo, ne laici ſcandalum pa-
4 tiantur, & ne retrahant vxores, filias, ſorores à confeſſionibus, vt ſcio eueniſſe in aliqua Ciuitate, Souſa *de Confeſſ. ſollicit. tract.2. cap.21. num.12. & in Aphoriſm. lib.1. cap. 34. num. 72.* Eſcobar. *par. 3. quæſt. 6. à num. 8. & priùs par. 3. quæſt. 5. num. 18.*

Sed dum hæc tranſcriberem, accidit caſus fortaſse in S. Officio nunquam denunciatus: Confeſſarius enim quidam,
5 dum audiebat confeſſiones mulierum coniugatarũ, petebat ab ipſis, quomodo circa copulam matrimonialem tractabantur à viris,& ſi fortaſſe tepidè reſponderent, dicebat ſe velle eas docere modum, quo benè ab illis haberentur, qui modus conſiſtebat in actibus turpiſſimis, & obſceniſſimis, quibus fortaſſe nec meretrices infamiores vtuntur ad alliciendos amatores, & ſcortos; vocatus ad iudicium, faſſus eſt ingenuè tales modos docuiſſe, ſed ad bonum finem, nempe vt ſedaret rixas inter viros, & vxores, & credidiſſe nullum commiſiſſe errorem, imò apud Deum meruiſſe, quia expertus fuerat pluries animum coniugatorum conciliaſſe.

Dubitatum fuit primò, an iſte caſus comprehenderetur in Bulla ſanctæ memoriæ Gregorij Decimiquinti, ſecundò, qua abiuratione deberet expediri.

Conſultores ſententiam coram Sanctiſſimo protulerunt, & vnanimi voto, excepto vno, dixerunt, caſum hunc eſſe
6 comprehenſum in Conſtitutione Gregorij in ea parte, in qua ſubijcit iudicio Inquiſitorum Confeſſarios, ſermones illicitos, & inhoneſtos, ſeu tractatus habentes; docere enim actus meretricios coniugatis eſt habere ſermones illicitos, & inhoneſtos, cum hi tendant potiùs ad voluptatem, quàm ad reddendum debitum ea caſtitate qua decet, & alliciant mulieres coniugatas ad turpes actus meretricios, qui damnati ſunt etiam in vxoratis, iuxta Text. *in cap. Liberorum 32. quæſt.4.* ibi, *Liberorum in matrimonio opera conceſſa ſunt, voluptates autem, quæ de meretricum capiuntur amplexibus, in vxore damnatæ ſunt.*

7 Cum ergò docendo iſtos actus, induceret Pœnitentes ad committenda peccata ſaltem venialia, iuxta doctrinam P.Sanchez *de debito coniugali, diſp.11. num.4.* meritò videbatur puniendus.

Et quamuis P.Hurtadus *de Sacerdote ſollicit. in Confeſſ. tract.4. cap.8.§.2.num.930.*
8 dicat, quod ſermones inhoneſti, & illiciti ſint peccata mortalia ob grauiſſimas pœnas, quibus ſubijcit Confeſſarios talia perpetrantes, non autem peccata venialia, per quæ non porrigit pœnitenti venenum loco medicinæ, quia per huiuſmodi peccata non tollitur gratia, quæ eſt medicina animæ, nec fit infernalis veneficus, nec proditor execrabilis, nec grauiorum peccatorum onere animas onerat.

Nihilominus, quia Sacramentum Pœnitentiæ inſtitutum eſt non ſolùm ad pec-
9 cata lethalia, ſed etiam ad venialia tollenda, Confeſſarius verè deliquit, docendo actus meretricios, qui ſunt peccata venialia, quia debet ſcandalum vitare pœnitentis, & non præbere eidem occaſionem ſe ſcandalizandi, vt ſcandalizatæ ſunt mulieres, quæ Confeſſarium denunciarunt; & licèt actus prædicti non eſſent ex ſui natura mali, poſſunt tamen pœnitenti præbere occaſionem ruinæ.

10 Et ex hoc veniale peccatum, ratione ſcandali paſſiui, fieri mortale, docet idem Hurtadus *loco citato.*

Quouerò ad abiurationem pariter omnes Conſultores, vno excepto, fuerunt in
11 voto, debere Confeſſarium abiurare de vehementi, ea moti ratione, quia dum iſti ſermones inhoneſti habentur in actu Confeſſionis Sacramentalis, ſecundum praxim Sacri Tribunalis Vrbis,& aliarum Inquiſitionum Italiæ, debent Confeſſarij abiurare de vehementi, perindè ac ſi ſollicitaſſent in eodem actu, ſicuti fuit practicatum in quodam Confeſſario, qui à mulieribus petebat, quinam illas defloraſſent, & alia inhoneſta proferebat in actu Confeſſionis.

Sed res redacta ad trutinam inter Eminentiſſimos Cardinales.

Primò fuit dictum, hunc Confeſſarium poſſe puniri à Sancto Officio vigore Bullæ
12 Gregorij Decimiquinti, præſertim quia ipſe ex propoſito, abſque eo quod occaſio Confeſſionis, ſeu peccatorum, à mulieribus confeſſatorum, præberet illi facultatem docendi mulieres actus turpes, & meritricios.

Secundò, fuit à maiori parte dictum, quod deberet abiurare de vehementi, ſed
13 fortaſsè à ſaniori, quod ſolum deberet abiurare de leui: quia licèt imprudentiſſimè Confeſſarius intenderet pacem inter virum, & vxorem, non autem intellexit tacitè ſollicitare, propterea ratione finis boni, & bonæ eius famæ, immunis videbatur à ſuſpicione vehementi hæreſis.

Sanctiſſimus auditis votis, tum Conſultorum, tùm Cardinalium mandauit, hunc

14 Confeſſarium puniri pœna carceris per quinquennium, ſed in aliquo Conuentu eius Religionis, quia Regularis erat, & ſuſpendi ab audientia Confeſſionum & à munere prædicandi, & debere abiurare tanquam ſuſpectum de hæreſi, vt ex Decreto facto *ſub die 6. Septembris* 1663.

Quæ tamen formula, licet noua in Sancto Officio, in quo practicantur ſo-
15 lum abiurationes de formali, de vehementi, & de leui, æquipollet tamen abiurationi de vehementi, iuxta notata à Calepino *in ver. Valdè*, qui explicat *vehementer*, ſed creditum fuit, eſſe quoddam medium inter abiurationem de leui,& de vehementi.

Cæterùm, quia hæc materia ſatis amplè diſcuſſa fuit à noſtris Doctoribus, &
16 de ea ſunt compilati plures tractatus ab Auctoribus *ſupra citatis*, & ab alijs modernioribus, ad nonnullas quæſtiones in praxi contingentes ſtylum conuertam.

17 Et primò ſciendum eſt, ex Decretis Supremæ *die* 20. *Martij* 1624. & *prima Octobris* 1626. teneri Epiſcopos iniungere Confeſſarijs, dum eos approbant, obſeruationem Bullæ Gregorij Decimiquinti, contra ſollicitantes, & eam illis intimare, & iubere legi, itàut non modo ſciant grauitatem delicti, & quibus pœnis plectantur huiuſmodi Rei, ſed etiam noſcant obligationem, quam habent admonendi pœnitentes ſollicitatas, vt denuncient ſollicitantes, aliàs poterunt & ipſi puniri in Sancto Officio.

Quouero ad Confeſſarios iam approbatos relinquitur arbitrio Epiſcoporum
18 huiuſmodi facere intimationem,vt ex litteris vigore dicti Decreti expeditis, quas habes penès Trimarchium *in tract. de Confeſſore abutente Sacram. Pœnit.diſp.*1. *ſect.*5.

Sollicitatis autem non debet Confeſſarius abſolutionem à peccatis impertiri, vt
19 ſtatuitur in Edictis, quæ promulgantur ab Inquiſitoribus, Traſm. *de Denunc.qu.*2. *cap.*7. *num.*17. Sed debet Inquiſitoribus remittere, vt *ibidem* Traſmier. Eſcobar. *de Confeſs. ſollicit. par.*2. *quæſt.*5. §. 2. *num* 5.

Quod ſi denunciare recuſauerint, tunc incidunt in excommunicationem in præ-
20 dictis Edictis propoſitam, à qua ſi eſt reſeruata, vel Summo Pontifici,vel Epiſcopo, aut Inquiſitori, non poterunt abſolui niſi ab eo, cui fuit reſeruata, Traſmiera *d. tract. quæſt.*3. *cap.*5. *num.*13. Si autem reſeruata non ſit, poterunt abſolui à quocunque Confeſſario *cap. Nuper,de ſentent. excomm.* ibi, *Quia Conditor Canonis eius abſolutionem ſibi ſpecialiter non reſeruauit eo ipſo conceſſiſſe videtur alijs facultatem relaxandi*, Alter. *de Cenſur. lib.*4. *diſp.*3. *cap.*1. *& 2. per tot.* Traſmier. *d. qu.*3. *cap.*5. *n.*10. 11. *&* 12.

Quæ abſolutio non ſolet impertiri, niſi facta verè, & realiter denunciatione, quæ
21 debet fieri in iudicio cum iuramento, & cum expreſſione, & ſubſcriptione ſui nominis; nec ſufficit ſi fiat per apochas, vel per litteras ſine nomine, & cognomine Auctorum, vt habetur in Edicto publicato de ordine Supremæ, *Romæ* 12. *Martij anni* 1608. de quo Lazar. *de Blaſphem. par.*2. *quæſt.*12. *num.*3. 4. Traſmier. *d. tract. qu.*7. *cap.*3. *num.*1.

Si autem ex locis Italiæ, vt ſæpiſſimè ſolent Regnicolæ, mittantur litteræ ad
22 Patrem Commiſſarium, ſeu Aſſeſſorem Supremæ cum nomine ſcribentis, in quibus contineatur denunciatio, ſolent remitti Inquiſitoribus, vel Epiſcopis, vt ad ſe accerſito ſcribente, faciat eas ab eo recognoſcere medio iuramento, interroget ſuper contentis in illis in ſpecie,& redactis in formam denunciationis, apponat in initio Proceſſus, ac de contentis in eis examinet teſtes informatos.

An autem ſufficiat ad effectum obtinendæ abſolutionis, quod pœnitens pro-
23 mittat firmiter ſe denunciaturum; Peyrin. *in Priuileg. Minimor. tom.* 1. *in Conſtit. Gregorij Decimiquinti* §.9. *nu.* 24. tenet opinionem affirmatiuam; ſi adſit cauſa,propter quam prudenti Confeſſario videatur, denunciationem eſſe differendam.

Idem tenet Sanctarell. *de Hæreſi cap.* 9. *dub.vnic. num.*16. *in fine*, vbi de praxi Sacræ Pœnitentiariæ ex Nauarro, quam tamen praxim non vidi obſeruari eo tempore, quo in Sacra Pœnitentiaria munus Correctoris, & Datarij obiui, P. Diana *par.*1. *tract.*4. *de Denunciat. reſol.*27. Hieronymus Rodriquez *in compend.quæſt.regul. reſol.*131. *num.*16. & cum his Carena *par.*2.*tit.*9.§.10. *num.*48. *verſ. In qua difficultate.*

24 Qui tamen declarat, opinionem dictorum Doctorum procedere, quando fides Pœnitentis eſt benè nota Confeſſario; ſecùs tamen, ſi eſſemus in homine ordinario; nam eo caſu curandum eſt, vt denunciatio præcedat, niſi vrgeat neceſſitas Communionis; Auila, Zanard. & Lazar. ab eodem Carena citati; addo Trullench. 1.*precept.Decalog. cap.*3. *dub.*18. *num.*94. *& ſequ.* Eſcobar. *loco ſuperius citato num.* 5. *in fin.*

EGO autem crederem, ſi Pœnitens poſſit commodè facere denunciationem, verbi gratia,ſi quis adeat Pœnitentiarium
25 Baſilicæ Vaticanæ, certè Pœnitentiarius ipſum abſoluere non poterit ante denunciationem, quia facillimus eſt aditus ad P. Commiſſarium Sancti Officij, vel ad eius Socium; Secùs autem eſſet, ſi eſſemus in loco, in quo commodè fieri non poteſt denunciatio, nec per ſe, nec per

litteras, & tunc habita ratione perſonæ, poſſet Confeſſarius, ſtante promiſſione denunciationis, illum abſoluere, Lazar. *de Blaſphem. quæſt.*12. *num.*77.

Eſcobar. verò *loco cit. num.* 6. in terminis fœminæ ſollicitatæ diſtinguit, quod
26 ſi ſtatim poſt factam ſollicitationem, itaut occaſio non aduenerit denunciandi, nec fœmina moram commiſerit, qua ſit excommunicatione ligata, poterit abſolui, ſi firmo ſit propoſito denunciandi, à quolibet Confeſſario. Si verò fuerit in mora, itaut inciderit in excommunicationem, non poterit abſolui ab excommunicatione, & per conſequens à peccatis, quorum abſolutio largiri non poteſt manente excommunicatione, niſi eſſemus in articulo mortis.

Sed quamuis Confeſſarius debeat non ſolùm hortari Pœnitentes ad denunciandos Hæreticos, vel Sollicitantes, ſed etiam
27 illis denegare abſolutionem peccatorum. ſi renuant denunciare, *vt ſupra dictum eſt*: Non debet tamen interrogare mulieres, vel pueros, an fuerint vnquam in Confeſſione Sacramentali ſollicitati.

Super hoc enim reprehenſus fuit quidam Inquiſitor, qui mandauerat Confeſſarijs, vt facerent huiuſmodi interrogationem eorum Pœnitentibus, vt ex Decreto 28. *Aprilis* 1632. Quod intellige, niſi Pœnitens daret occaſionem huic interro-
28 gationi, vtputa, ſi fateatur, ſe fuiſſe ſollicitatam à ſuo Confeſſario, vel Parocho, vel ab alio Sacerdote facultatem audiendi Confeſſiones habente; iſto enim caſu poterit interrogari, an fuerit ſollicitata in actu confeſſionis, in confeſſionario, vel extra, ad notat. per Alphonſum de Leone *de officio Confeſſarij recollect.* 16.

Secundò, dic, quod omnes mulieres ſollicitatæ, ſiue ſint virgines, ſiue matrimonio iunctæ, ſiue viduæ, ſiue Moniales,
29 ſiue nobiles, ſiue ignobiles, & cuiuſcunque conditionis ſint, tenentur denunciare Confeſſarium, Eſcobar. *de Confeſſ. Sollicit. par.*2. *quæſt.*2. §.3.*num.*1.2.3.*&* 4. & *quæſt.*3. §.4.*num.*38. P.Diana *to.*1.*tract.*4. *reſolut.*24. & *par.* 4. *tract.* 5. *reſolut.* 23. Trullench. *in Decal.cap.*3.*&* *dub.*18.*num.*90. Caſtro-palao *par.*1.*tract.*4.*diſp.*9. *punc.*10.*num.*31. Ioſeph de Ian. *de Caſib.reſeruat. reſolut.*55.*num.*3.

Nam Bulla Gregorij vtitur dictione vniuerſali, *quæcunque illæ ſint*, quæ comprehendit omne genus perſonarum, & quocunq; priuilegio munitas, Barboſ. *diction.* 317. *n.*7.*&* 8. & à Suprema decretum fuit, vt id ſignificaretur per Vrbis Vicarium omnibus Parochis, & per Religionum Superiores eorum ſubditis, vt ex Decreto *die* 3. *&* 17. *Octobris* 1623.
30 Et quod Moniales teneantur denunciare Confeſſarios eas ſollicitantes, dixit Pelizarius *de Monialibus cap.* 6. *quæſt.* 18. *num.* 34.
41 Sed in hac materia Monialium cautè procedendum eſt, ne honor, & fama Monaſterij periclitentur, & ideo ſæpiùs à Suprema reſcriptum fuit, vt recipiantur denunciationes per Confeſſarium, cui datur facultas illas recipiendi mediante iuramento, ne Inquiſitor, ſeu Vicarius Sancti Officij accedendo ad Monaſterium, inurant notam Monialibus.
32 Scriptum etiam ſæpius fuit Ordinarijs, vt illas excipiant per Confeſſarium ordinarium Monaſterij, & ſi contingat eas repetere, illas repetat per eundem Confeſſarium, vt ex Decreto *ſub die* 27.*Septembris* 1624. de quo per Naldum *ver.Confeſſio num.*4. & per Pelizar. *loco cit.* quod monet ex Acunha, Freytas, Portell. Diana, & Trullench. Eſcobar. *par.*2. *quæſt.* 5. §. 1. *num.* 32.
33 Quoucro ad alias mulieres parcè vtendum eſt ſimilibus facultatibus, vt decretum fuit *die* 11.*Martij* 1625.
33 Obligatio autem denunciandi comprehendit etiam maſculos ſollicitatos, vt declarauit Paulus Quintus *die* 6. *Februarij* 1619. & docent plures citati à Trimarc. *dicto tract. diſp.*5.*ſect.*1. *&* 2.

Quamuis Fermoſinus *in cap. Cognoſcentes il* 2.*de Conſtit. quæſt.*2.*nu.*13.*&* 14. teneat Confeſſarium, qui ſollicitauit puerum ante latam Conſtitutionem à Gregorio Decimoquinto contra Confeſſarios ſollicitantes, non eſſe denunciandum. Et Pater Diana *par.*1.*tract.*4.*reſol.*25. dicat, quod obligatio denunciationis Confeſſarios ſollicitantes, incipit ſolùm *à die* 10. *Martij* 1624. quem ſequitur idem Fermoſin. *loco cit. nu.* 16. *&* 17. cum ibi per eum *allegat.*
36 Dic tertiò, quod Confeſſarij tenentur monere mulieres ſollicitatas ad denunciandum, etiamſi ipſe conſenſerint ſollicitationi, vt benè Sanctarell. *de Hæreſi cap.*44.*dub.vnic.num.*12. quamuis *ſub die* 18. *Septembris* 1623. fuiſſet reſolutum, mulierem ſollicitatam criminis complicem non teneri denunciare.
36 Sed quia nemo tenetur ſuam turpitudinem detegere, nec ſe prodere, *cap.Si quis aliquem, de Pœnitentia, diſtinct.* 1. Hinc Suprema determinauit, quod mulier ſollicitata non tenetur explicare ſuum conſenſum ſollicitationi præſtitum, vel actus turpes illius occaſione commiſſos, vt ex Decreto 25. *Iulij* 1624. cuius Decreti vigore datæ fuerunt litteræ Cardinali Borromęo, quas hic placet inſerere, licet habeantur per extenſum à Trimarcho *diſput.*4. *ſect.*6. & à Bariola *in floribus Inquiſitor. inter Bullas Apoſtol. in calce &c.* & pars earum à Carena *par.*2. *tit.*6. §.10. *num.* 57. & à Bordon. *cap.*23. *num.*92.

Dopo

Dopo eſſerſi auuta lunga, e matura conſiderazione ſopra il dubbio ſignificato da diuerſe Parti, ſe i Penitenti ſieno obbligati a denunciare i Confeſſori, da'quali ſono ſtati ſollecitati nel luogo, od atto della confeſſione, quando anno conſentito alla ſollecitazione. Noſtro Signore, e queſti miei &c. in Congregazione tenuta auanti Sua Santità a'25. di Luglio paſſato, dopo d'auer anco inteſo il parere d'vna particolar Congregazione deputata per queſto effetto, anno riſoluto, che qualſiuoglia Penitente è tenuto a denunziare il Confeſſore, dal quale ſarà ſtato ſollecitato nel luogo, od atto della confeſſione, ancorche egli abbia conſentito, ma non è tenuto a propalare il proprio conſenſo, ne ſopra di ciò aurassi da interrogare dal Veſcouo, o dall'Inquiſidore, o da loro Vicari, auanti a'quali denunziarà, ne meno ſi aurà da interrogare il Confeſſore denunziato (quando ſi proceda contro di lui) ne'coſtituti che gli ſi faranno ſopra il detto conſenſo; ed in caſo, ch'egli voleſſe dirlo da ſe, non ſi aurà da ſcriuere il ſuo detto, come coſa in ordine alla perſona ſollecitata non ſpettante all'Offizio della Santa Inquiſizione;

Le parti dunque di V.S. Illuſtriſſima ſaranno di ſignificare a'Confeſſori detta riſoluzione, ed incaricargliene ſtrettamente l'oſſeruanza, acciocchè ne' caſi, che occorrono alla giornata, conforme al tenore della Coſtituzione pubblicata da Gregorio Decimoquinto di ſanta memoria contro i Confeſſori ſollecitanti, ſignifichino a' Penitenti l'obbligo, ch'anno di denunziare i Confeſſori, da'quali ſaranno ſtati ſollecitati, ed auendo conſentito, e facendo difficoltà in iſcoprire il proprio conſenſo, conforme alla riſoluzione, che ſi è fatta, dicano loro appertamente, che non ſono tenuti a propalare il detto conſenſo, e che tanto i Penitenti, quanto i Confeſſori ſollecitanti non ſaranno in giudizio interrogati di ciò, e dicendolo da ſe ſteſſi non ſi ſcriuerà, ne riceuerà il detto loro; e quando il Penitente perſiſteſſe tuttauia nella renitenza di non voler denunziare auanti l'Ordinario, Inquiſidore, o loro Vicari, Noſtro Signore ſi contenta, che dal medeſimo Veſcouo, o Inquiſidore ſi dia autorità al Confeſſore di riceuere per iſcrittura, e con giuramento la denunzia, che dourà ſubbito portarla a chi gli aurà data auttorità di pigliarla.

E ſe oltre le coſe ſudette occorrerà altro caſo graue, per lo quale non ſi poſſa il Penitente indurre a denunziare, vuole Sua Santità, che ſi ſcriua quà, e s'aſpetti la riſpoſta; ed in tanto ſi ſopraſegga nell'aſſoluzione; e tanto ſi contentarà V. S. Illuſtriſſima di far'oſſeruare nella ſua Dioceſi, facendo regiſtrar la preſente negli atti di coteſta Corte per informazione ſua, e de'ſuoi ſucceſſori, i quali auranno mira, che la preſente riſoluzione riguarda ſolamente quei Penitenti, che per auer conſentito fanno difficoltà in denunziare; ma a quelli, che non anno conſentito, od auendo conſentito non ſono in ciò renitenti, non dee il Confeſſorre porre difficoltà alcuna, ma laſciare, che indifferentemente, e liberamente ſodisfacciano all'obbligo, ch'anno di denunziare, conforme alla detta Coſtituzione. Si compiacerà anco V. S. Illuſtriſſima di mandar copia della preſente a'Veſcoui ſuoi ſuffraganei, acciòcche ad eſſi ſia nota ancora la preſente riſoluzione.

37 Benè autem dicitur in litteris, quod reſolutio Supremæ habet ſolummodo locum in illis, qui renuunt denunciare, quia ſollicitati conſenſerunt; ſi autem non renuant denunciare, imò exprimant conſenſum, neſcio quomodo Iudex non debeat conſenſum in actis regiſtrare; licet enim iſte conſenſus non pertineat ad iuriſdictionem Tribunalis Sancti Officij, Peyrin. *ad dictam Conſtitutionem Gregorij nu.* 12. Traſmier. *de Denunciat. cap.4. quæſt.5. verſ. Quod ſi mulier*; nec ipſa ob hoc poſſit ab Inquiſitore puniri, Acunha *de Confeſs. ſollicit. quæſt.*10. *num.* 2. Bonacin. *de onere, & obligat. denunc. punct.*1. *§.3. num.*11.

38 Nam pœnæ in Conſtitutionibus, & Decretis Pontificijs impoſitæ ſunt Confeſſarijs ſollicitantibus tantùm, non autem ſollicitatis, quamuis conſenſerint, Eſcobar. *d. tract. par.2. qu.3. §.7. num.37.*

39 Nihilominus cum iſte conſenſus irroget malam ſollicitato famam, & dùm facit ſe ſocium, vel ſociam criminis, fidei ſuæ multum detrahit, & Reum totaliter non grauat, non videtur tollenda Reo huiuſmodi defenſio, Acunha *de Confeſſar. ſollicit. quæſt.23. num.9. & §.3. num.16.* licet enim teſtimonium ſocij criminis admittatur in iudicio fidei, *cap. In fidei fauorem, de Hæret. in 6.* admittitur tamen cum ſua exceptione, itaut non dicatur teſtis integer, Farinacc. *qu.*188. *num.*83.

40 Hinc propterea cauendum eſt à Ioanne Sancio *diſput.*11. *num.* 55. Souſa *tract.*2. *de Confeſs. ſollicit. cap. 7. num. 4. iuncto num. 8.* Porrell. *in addit. ad dub. Regul. ver. Denunciatio num.*10. volentibus ſollicitatas fœminas conſentientes turpi ſollicitationi, & copulam habentes cum Confeſſario non teneri denunciare.

Et licet Souſa diſtinguat inter fœminam, quæ conſenſit, & perfecit copulam inter confitendum, & quæ in confeſſione
41 conſenſit tantùm, & extra eam perfecit, dicens in prima ſpecie non teneri denunciare ob propriæ famæ iacturam; in ſecunda verò teneri, quia tunc poteſt tacere ſuam turpitudinem. Hæc tamen diſtinctio refellitur, & meritò ab Eſcobar. *loco cit. nu.* 35. Quia vtroque caſu poteſt ſuam turpitudinem tacere, & daretur caſus, quod Sacerdotem maius peccatum committentem minimè teneretur denunciare, quod eſt abſurdum.

42 Dic quartò. Sollicitatos obligari ad denunciandum nulla præmiſſa correctione fraterna, etiam cum ſpe emendationis, Caſtro-palao *par.*1. *tract.*4.*diſput.*9. *pun.*10. *nu.*2. Souſa *in Aphoriſm. lib.*1. *cap.*34.*nu.*56. Sancius *in Select.de Sacram. diſp.*11.*num.*56. Carena *par.*2. *tit.*6. §.20. *num.*113. *&* §.22. *num.*126. P. Diana *par.*4. *tract.*5. *reſolut.*24. vbi alios pro hac ſententia Ioſeph de Ian. *de Caſib.reſeruat. reſolut.*.55. *num.* 12. Souſa *de Sollicit.tract.*2.*cap.*6.*num.*8. vbi dicit credere,quod de hoc nullus dubitabit,Acunha *eodem tract. quæſt.*18.*num.*10. Alij,quos citat, & ſequitur Traſmier. *de denunciat. quæſt.* 10. *ſect.* 4. *cap.* 1. addo Eſcobar. qui plures alios *de Confeſs. ſollicit. par.*2.*quæſt.*4. §.1. *num.*56.

43 Et propterea cauendum eſt à Fagundez Peyrino, Portello, Lezana,Io:de la Cruz, allatis à Traſmier. *loco citato*, quibus addo Souſam *in Aphoriſm. lib.* 1. *cap.* 34. *num.* 57. qui contrariam ſequuntur opinionem. Nam cum huiuſmodi contraria ſententia fuiſſet propoſita Dominis Qualificatoribus *die* 27. *Septembris anni* 1628. ab iis fuit habita pro falſa, & relaxatiua diſciplinæ Eccleſiaſticæ, & quæ reddit Bullam inutilem: Sed quia nihilominus inualuerat huiuſmodi opinio, quam probabilem putauit P.Diana,ſtando in iure naturæ, *par.*7. *tract.* 3. *reſolut.* 63. prout aliæ ſimiles à denunciatione excuſantes, & retrahentes, ſ. mem Alexander Septimus in Congregatione Supremę Decretum infraſcriptum emanatum publicari mandauit.

Feria 5. die VIII. Iulij 1660.

44 IN *Congregatione Generali Sanctæ Romanæ, & Vniuerſalis Inquiſitionis, habita in Palatio Apoſtolico apud Sanctam Mariam Maiorem coram Sanctiſſimo Domino Noſtro Alexandro Diuina Prouidentia Papa Septimo, ac Eminentiſſimis, & Reuerendiſſimis Dominis Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus in vniuerſa Republica Chriſtiana contra hæreticam prauitatem Inquiſitoribus Generalibus à Sancta Sede Apoſtolica ſpecialiter deputatis.*

Licet aliàs per Conſtitutionem fel. recordat. Pauli Quinti emanatam ſub die prima Septembris 1606. *quæ incipit*, Romanus Pontifex, *fuerit diſtrictè prohibitum Superioribus Regularium, ne quouis titulo, vel prætextu præuentionis, aut conſuetudinis, & præſcriptionis, etiam immemorabilis, aut alio in cauſis ad Sanctum Officium ſpectantibus, ſe quoquo modo intromittere, aut immiſcere, denunciationes recipere, teſtes examinare, proceſſus conficere, cauſas cognoſcere, aut terminare audeant, imò ex eiuſdem Conſtitutionis diſpoſitione eiſdem fuerit grauiter iniunctum, vt ſuos Subditos, & Religioſos, quos hæreſis labe infectos, vel de hæreſi ſuſpectos nouerint abſque alia conſultatione, cum proprijs ſuæ Religionis Superioribus, vel alia quauis perſona facienda, ſine mora Inquiſitoribus, vel locorum Ordinarijs denuncient. Nihilominus animaduertens Sanctiſſimus Dominus Noſter Alexander Septimus ab aliquibus Regularibus in dubium reuocari prædictam denunciandi obligationem, adeout, ne dùm ſuos ſubditos non denuncient, verum etiam Fideles ad ipſos pro conſilio recurrentes, an debeant Sancto Officio denunciare quæ audierunt, aut viderunt ad ipſum Sanctum Officium ſpectantia, ad id faciendum, vt deberent, non obligent. Imò aliquando eos inſtruant non teneri, nec ſub obligatione Conſtitutionum Apoſtolicarum comprehendi; & hanc opinionem erroneis aliquorum Doctorum ſententijs confirmare tentantes; eoſdem in maximum fidei diſcrimen ab errore denunciandi retrahere conentur. Volens proindè Sanctitas Sua abuſum huiuſmodi ex ſui Paſtoralis Officij debito coercere, poſt maturam facti diſcuſſionem, auditis votis Eminentiſſimorum, & Reuerendiſſimorum Dominorum Cardinalium aduerſus hæreticam prauitatem Generalium Inquiſitorum, innouans Conſtitutionem prædictam à fel. record. Paulo Quinto emanatam, & quatenùs opus ſit eam declarans. Hoc præſenti Decreto diſtrictè præcipit, & mandat omnibus, & ſingulis Regularium Generalibus, Prouincialibus, Abbatibus, Prioribus, Guardianis, Rectoribus, Præpoſitis, aliſque eiuſmodi quocunque nomine nuncupatis Superioribus cuiuſcunque Ordinis, & Inſtituti, ſiue Mendicantium, ſiue non Mendicantium, necnon Congregationis, & Societatis Clericorum Regularium quorumcunque, etiam Societatis Ieſu, aliorumque quomodocunque Exemptorum, vel non exemptorum, etiamſi eſſent ſpecialiter, & nominatim exprimendi, vt omnino dictæ Conſtitutioni in omnibus pareant, & omnes, & quoſcunque Religioſos, tam ſibi ipſis ſubditos, quàm non ſubditos cuiuſcunque dignitatis, gradus, & conditionis exiſtant, Hæreticos, vel de hæreſi quomodocunque etiam leuiter ſuſpectos deferant, & iudicialiter denuncient Inquiſitoribus, vel locorum Ordinarijs, & nullatenùs in cauſis ad Sanctum Officium ſpectantibus audeant ſe intromittere, neque ſubditos ad Sanctum Officium recurrentes, vel recurrere, aut accedere volentes, moleſtare, vexare, vel alio quouis modo, ſiue directè, ſiue indirectè auertere, retrahere, diſſuadere, imò prædictos ſuos ſubditos monere debeant, vt ipſi quoque eidem Decreto omnino pareant, & alios Chriſtifideles etiam Confratres ſuos ad parendum pariter hortentur, & ſuadeant, reiectis penitùs huiuſmodi opinionibus, atque interpretationibus, quas Sanctitas Sua cum voto dictorum Dominorum Eminentiſſimorum Cardinalium, tanquam pernicioſas, temerarias, & non conſiſtentes, & à mente Sanctitatis Suæ prorſus alienas reprobauit, & reprobat. Et quia quandoque etiam eorum ſubditi deficiunt in eo, quod ipſis implendum incumbit cum Religioſis eiuſdem, alteriuſue Or-*

dinis, aliiſque quibuſcunque perſonis de fide ſuſpectis, cæteriſque petentibus conſilium in materijs ad Sanctum Officium ſpectantibus, itaut ne dùm ipſimet denunciationes deferant, vel ab illis prorſus abſtineant, verum etiam multoties ab eiſdem alios à ſe conſilium petentes retrahant malis artibus, vel mendicatis Doctorum opinionibus, vel ſub fràternæ correctionis factæ, vel faciendæ, alioque prætextu: Propterea idem Sanctiſſimus declarauit, præfatos ſubditos abſque vlla participatione, etiamſi nulla petita venia à Superioribus, etiamſi nulla fraterna correctio, vel alia monitio præmiſſa fuerit, omnino teneri, & obligatos eſſe accedere ad denunciandos Ordinarijs, vel Inquiſitoribus locorum quoſcunque etiam Confratres, ac Superiores etiam primarios ſuos eiuſdem Ordinis, ac Religionis, quos nouerint eſſe de fide etiam leuiter ſuſpectos, ac propterea eoſdem debere omnes, & quoſcunque etiam alios à ſe conſilium vt ſupra petentes monere, ac obligare ad denunciandum, nec poſſe illos à denunciando ſub dictæ fraternæ correctionis, vel alio quouis prætextu retrahere, aut retardare. Et præfatos omnes, tam Superiores, quàm ſubditos contra facientes, Sanctitas Sua voluit, & declarauit, ſubiacere omnibus cenſuris in dicta Conſtitutione Pauli Quinti expreſſis, necnon priuationis quarumcunque Dignitatum, ſeu Prælaturarum, ſeu Officiorum ſuorum Ordinum, ac vocis actiuæ, & paſſiuæ, perpetuæque inhabilitatis ad eadem, ipſo facto, & abſque alia declaratione incurrendis, aliiſque Sanctitatis Suæ, ac Succeſſorum arbitrio infligendis pœnis, quarum relaxationem, ſuſpenſionem, abſolutionem, vel diſpenſationem Sanctitas Sua ſibi ipſi, & Succeſſoribus ſuis Romanis Pontificibus tantùm expreſsè reſeruauit. Et ne præmiſſorum prætendi poſſit ignorantia, idem Sanctiſſimus mandauit ſub eiſdem pœnis ipſo pariter facto incurrendis, & vt ſupra reſeruatis, vt Superiores omnes præfati in quocunque loco, Conuentu, vel Collegio ſui Ordinis Decretum hoc ſemel ſaltem ſingulis annis Kalendis Martij in publica menſa, vel aliàs in Capitulo ad hoc ſpecialiter conuocato, legi curent, vnacum alijs Decretis, & Conſtitutionibus Apoſtolicis ad Sanctiſſimum Officium Inquiſitionis aduerſus hæreticam prauitatem pertinentibus, quot annis legi ſolitis, iuxta Decretum fel. recordat. Vrbani Octaui. Et inſuper ijdem Superiores teneantur curare, & efficere, vt huius Decreti exempla aliquo in loco apud eos publico affigantur, & affixa conſeruentur, itaut ab ijſdem ſubditis Religioſis omnibus videri, ac legi commodè queant; deque huiuſmodi lectione, & tommonitione publico documento ab ijſdem Superioribus Conuentus, vel Domus ſubſcripto, vnaque ab alijs duobus Religioſis eiuſdem Domus, vel Conuentus ſtatim certiorem facere Congregationem Sanctiſſimæ Inquiſitionis in Vrbe, vel locorum Inquiſitores vbi ſunt. Statuitque præterea Decretum hoc, ſeu illius exemplum ad valuas Baſilicæ Principis Apoſtolorum de Vrbe, & in Acie Campi-floræ affixum omnes vbique exiſtentes arctare, & afficere, ac ſi vnicuique fuiſſet intimatum.

Decretum hoc ſub die 24. Auguſti ſequentis publicatum, & affixum fuit ad valuas Baſilicæ Sancti Petri de Vrbe, necnon ad valuas Palatij Sanctiſſimæ Inquiſitionis, ac in Acie Campi-floræ, &c.

45 Cauendum multo magis à Thoma Hurtado, & ab eo allegatis *in dicto tract. de Confeſſ. ſollicit. cap. 8. tract. 4. reſolut. 55.* qui inuehit contra Pat. Dianam, dicentem, quod licet ſtando in iure naturæ probabilis ſit opinio, quod debeat ante denunciationem præmitti correctio fraterna, ſecùs autem ſtantibus edictis Inquiſitorum; & tenet non eſſe denunciandum ſollicitantem, ſi præmiſſa correctione fraterna ſpes ſit emendationis, quia, vt dixi, hæc opinio tanquam falſa, & deſtructiua diſciplinæ Eccleſiaſticæ, non ſolùm fuit reprobata à Suprema *ſub die 27. Septembris 1628.* ſed ab eadem per Decretum Alexandri Septimi, *vt ſupra* relatum.

Nam ratio potiſſima Hurtadi, & aliorum eſt, quod debemus non ſolùm propriam defendere famam, ſed tenemur ex præcepto ad non lędendam famam noſtri
46 fratris, quæ tamen nihil valet: Nam quando ſumus in delictis, quæ bonum fidei reſpiciunt, tenemur pati iacturam famæ proximi, & propriæ, imò, & vitæ, vt generaliter probant allegati à Baldell. *de leg. lib. 5. diſput. 26. num. 1. to. 2.* & in ſpecie *to. 1. de fide, & infidelit. lib. 1. diſp. 60. num. 12. & 13.* Aragon. allatus à Traſinier. *de Denunciat. quæſt. 11. ſect. 4. cap. 2. verſ. Sic etiam,* præſertim quando Superior præuiſo periculo adhuc præcipit ſub mortali, vt notat idem Baldell. & ab eo *citati dicta diſp. 26. num. 1.*

Nec eſt tenenda diſtinctio adhibita à Fratre Ioanne à Trinitate *in expoſitione Bullæ Gregorij Decimiquinti ſect. 1. dub. 5.*
47 relato per Hurtadum *loco ſuperiùs citato*, quod tunc ſit præmittenda fraterna correctio, quando ſollicitationis delictum manet occultum, ſimulque Confeſſarius eſt vir probus, & bonæ conuerſationis, neque de eo eſt ſuſpicio malæ doctrinæ: Secùs ſi delictum ſit publicum, vel Confeſſarius ſollicitans (etiamſi eius delictum nulli extra pœnitentem pateat) prauis moribus eſt venereæ turpitudini deditus, aut aliàs malæ famæ. Quia hæc diſtinctio non habet locum in delictis occultis, quæ poſſunt parere perniciem in fide, vel in Chriſtiana Religione, ſed in delictis tantummodo, quæ non egrediuntur perſonam, Marchant. *in Tribun. Sacrament. to. 3. par. 2. tract. 5. tit. 3. §. 2. in annotat.* quod priùs dixe-

rat in to.2. tract.2. tit.4. ſect.2.quæſt.1. de correctione fraterna.

Quando enim delictum eſt publicum, quæſtio eſt de indubitabili: Nam ſi mulier ſollicitata publicauit ſollicitationem, & tunc iam non pepercit famæ proximi, vel Sacerdos ipſemet eam publicauit, & iam non pepercit propriæ famæ: Ceſſante ergo obligatione tegendi famam Confeſſarii, quis non videt eſſe de indubitabili denunciationem faciendam, etiam non præuia correctione.

48 Solùm ergo poteſt dubitari, quando ſollicitatio eſt occulta, ſed de hac materia videndus eſt omnino doctus Traſmiera *in tract. de obligat. denunc. quæſt.* 10. *de correct. fraterna*, vbi *num.* 6. conſiderat ineptitudinem medij, nempe correctionem eſſe faciendam à muliercula, cuius amore captus eſt Sacerdos ſollicitans, qui non ſolùm ſacra, Diuinaque contempſit, verùm ad ſacrilegos vſus deſtinauit: Quomodo ergo poterit præſumi, quod ſacrilegus iſte non contemnat huiuſmodi correctionem, imò cum debeat illa fieri inter ſolum, & ſolam, timendum eſt, ne corripiatur, ſed potiùs corrumpatur.

In tantùm verò denunciandus eſt ſollicitator non adhibita correctione fraterna,
49 vt ſi aliàs emendatus ſit, nihilominus ſit denunciandus, vt multis relatis, & contrarium ſentientibus reprobatis, tenet Eſcobar. *d. tract. de Confeſs. ſollicit. par.2.qu.3.* §.2. *num.*16.

50 Et hanc opinionem ſequitur Suprema, vt in Decreto *die* 26. *Iulij* 1628. vbi pariter ſtatuit, ſollicitatam teneri denunciare ſollicitantem, quamuis ſciat, ipſum in Sancto Officio comparuiſſe.

51 Hinc propterea reijcienda eſt eorum opinio, qui dicunt poſt triennium non eſſe recipiendam denunciationem, quia etiamſi tranſactum ſit longum tempus, manet vis præcepti denunciandi, vt latè probat idem Eſcobar. *loco cit. num.* 20.

Verùm etſi in Sancto Officio recipiantur denunciationes, etiam lapſo decen-
52 nio, præſertim quando mulier, vel puer ſollicitati aſſerant, ſe priùs non denunciaſſe, quia vel ignorabant obligationem denunciandi, vel ſaltem quia habita confeſſione generali moniti fuerunt de obligatione denunciandi: Nihilominus Suprema ſi non adſit cum illis aliqua moderna ſollicitatio, vel ſollicitationes antiquæ ſint plures, non ſolet procedere, vel ſi procedit, cum magna cauthela procedit ob timorem impoſturæ, ſicuti etiam cautè procedit, & mandat procedi, quando mulier poſt primam ſollicitationem fatetur ſæpiùs acceſſiſſe ad eundem Confeſſarium ſollicitantem, vt propria confiteretur peccata, & dicit fuiſſe reiteratam ſollicitationem: Nam reddit ſe valdè ſuſpectam de mutua beneuolentia, & amore, & quod aliqua mota zelotypia ad denunciandum deuenerit, nam ei valdè diminuitur de fide, niſi fortaſsè eſſemus in loco, vbi copia Confeſſariorum non adeſſet, vel eſſemus in Moniali, vel filiafamilias, cuius parentes nollent, quod ad alium Confeſſarium accederet, ſollicitationem ignorantes.

53 Præterea non eſt admittenda opinio, quam tenet Fagundez *de Præcept. Eccleſ. par.2. lib.4. cap.3. num.*31. & Megala *in prima edit. lib.*1. *cap.* 5. licet poſtea mutauerit ſententiam *in ſecunda edit. in apoſtill. margin.* non eſſe denunciandum Confeſſarium ſollicitantem, niſi contra eum laboret infamia de eo delicto, quia in delicto hæreſis, vel ſuſpicionis hæreſis poteſt formari inquiſitio etiam non præcedente diffamatione, vt in terminis, poſt Caſtro-palao, Mouram, Acunham, & alios, benè probat P. Diana *par.4. tract.5. reſolut.*1. quibus addendi ſunt Trullench. *in præcept. Decal. cap.3. dub.*18. *num.*89. Peyrin. *ad Conſtit. Gregorij Decimiquinti, §.3. num.3.* Carena *par.2. tit.6. §.22. nu.*127. Boſs. *de Iubilæo, in append. de Confeſs. ſollicit. dub.24. num.*84. Bordon. *in Tribunal. cap.23. quæſt.27. num.*100. Ioſeph de Ian. *reſolut.* 55. *num.* 12. Eſcobar. *par.2. quæſt.* 3. §. 4. *num.* 52. Sanctarell. *de Hæreſi cap.44. dub. vnic. num.*8.

54 Prout etiam non eſt admittenda opinio Sancij *in Select. diſput.* 11. *num.* 49. quem ſequitur Caſtro-palao *to.*1. *tract.4. diſput.9. punct.7. num.*4. nempe non eſſe denunciandum Confeſſarium, ad quem accedit mulier, dum eſt in Confeſſionario, & dicit ſe velle in craſtinum confiteri, ſed Confeſſarius illi confeſſionem diſſuadet, eamque ſollicitat: Nam cum hæc ſollicitatio fiat in confeſſione, & occaſione confeſſionis vigore Bullæ Gregorij Decimiquinti eſt denunciandus, vt ex Fagundez probat P. Diana *d. par.4. tract.5. reſol.6. verſ. Sed in terminis.*

Reijcienda quoque eſt opinio Souſæ *in Aphoriſm. lib.*1. *cap.*34. *num.*16. qui voluit, non eſſe denunciandum Confeſſarium,
55 qui caret iuriſdictione abſoluendi, ſi ad eum bona fide mulier accedat, & eam ſollicitet, quem ſequitur Portell. *in addit. ad dub. Regul. ver. Sollicitare fœminas num.*13. Fagundez *par.2. lib.4. cap.3. num.*79.

Quia, ſtante Bulla Gregorij Decimiquinti, non requiritur, quod ſollicitatio ſit iniurioſa vero Sacramento, ſed ſufficit,
56 quod ſit iniurioſa Sacramento putatiuo, & prætextus confeſſionis adſit, vel etiam ſolùm audiatur Pœnitens in confeſſione, & ibi mulier ſollicitetur, vt voluit poſt Sancium, Acunham, & Caſtro-palao, P. Diana *par.1. tract.4. reſolut.*17. *&* *par.*4.

tract. 5. *reſolut.* 8. Traſmier. *de Denunciat. quæſt.*4.*cap.*5.*verſ.Denunciandus.* Nam Pontifex non ſolùm intendit venerationem Sacramenti, ſed loci, in quo miniſtratur, Eſcobar. *par.*1. *quæſt.*4. §.1. *num.* 34. Quod ampliatur, quamuis mala fides Pœnitentis interueniat, quia ſcilicet vnuſquiſque cognoſcit, confeſſiones eſſe inualidas ex defectu iuriſdictionis, P. Diana *dicta reſolut.*8.*verſ.Verum,* Traſmiera *loco cit.*

An autem Interpres ſollicitans dùm interpretatur confeſſionem, ſit denunciandus.

57 Affirmatiuam tenet Freitas ad Acunh. *quæſt.* 15. *nu.* 27. quem ſequitur Trimarch. *diſput.*7. *ſect.*3. Traſmier. *de denunc. loco cit. verſ. Quoad perſonas.*

58 Negatiuam tenet Sancius *in Select. diſp.* 11. *num.* 10. *&* 37. Caſtro-palao *d. punc.* 9. *num.* 6. Souſa *in Opuſcul. de ſollicit. tract.*1. *cap.*10. & *in Aphoriſm. lib.*1.*cap.*34. *num.*14. Fagundez *in edit. nouiſs. reg.* 2. *lib.* 4. *cap.* 3. *nu.*78. Ianuar. *de Caſibus reſeru.reſol.*56.*nu.*6. Quam opinionem extendit Souſa etiamſi Interpres ſit Sacerdos, & iuriſdictionem habeat, & Souſam ſequuntur Caſtro-palao *dicto punc.*9. *num.* 6. Fagundez *dicto num.*74. P.Diana *par.*4. *tract.*5. *reſolut.*9. Trullench. *in præcept. Decal. cap.* 2. *dub.* 18. *num.* 82. Ianuar. *loco cit.*

59 Sed non eſt recedendum ab affirmatiua opinione, quam latè tuetur Eſcobar. *dicta par.*1.*quæſt.*2.*de cauſa efficienti ſollicit.num.*31. Ea ratione, quia Interpres accedit ad Sacramentum, vt Medicus per intelligentiam verborum perueniat in cognitionem morborum, & antidotum opportunum adhibeat, quod tamen manifeſtum venenum reddit, tùm tanti Sacramenti iniuria, tùm etiam quia, vt medius inter ipſum Sacerdotem, & Pœnitentem in ipſo Sacramento debet tanquam principalis iudicari argumento Textus *in l. Tunc inutile* 12.*de pecul. legat.*

Accedit, quod negari non poteſt, Interpretem ſollicitare prætextu confeſſionis, quod ſufficit, ſtante Bulla Gregorij, & per alias rationes, quas latè adducit Eſcobar. *loco cit.* quas accepit à Trimarch. *loco cit.*

60 Sed quamuis Eſcobar ſit vir doctus, non tamen poſſum accedere illius opinioni, & P.Dian.ac aliorum ab illis *citat.* dùm volunt, quod mandans Confeſſario, vt in confeſſione ſollicitet, non ſit denunciandus, vt ille probat *par.* 2. *quæſt.* 2. *num.* 36. *&* 37.& iſte *par.*1.*tract.de denunciat.reſol.*22. *& par.*10.*tract.*14. *reſolut.*42. & Dianam ſequuntur Trullench. & Leand. *de Sacram.* vt *in dicta reſolut.* Dianæ 42.

61 Ea potiſſimum ratione, quia Conſtitutiones loquentes de ſollicitante non comprehendunt niſi ipſoſmet Confeſſarios, non autem mandantes. Nam licet in materia pœnali non fiat extenſio de caſu ad caſum, nec de perſona ad perſonam; tamen quando de iure communi duo ſunt æquiparata, pœna ſtatura in vno habet locum etiam in altero, Bartol. *in l. Quis Seruo,* & per Gloſs. ibi, *C.de furt.* & *in l.Vt tantùm, ff. de Seruo corrupto,* cum alijs per Phœbum *deciſ.Luſitan.*72. *num.*10. *par.*1.

62 Sed extra omne dubium eſt, quod mandans, & mandatarius in eodem delicto æquiparantur, cum ſint correlatiui, itaut poſito vno neceſſario, ponatur alter, *l. fin. ff.de acceptil.* Decian. *tract.crim. lib.*9. *cap.*3. *num.* 1. Carpzouius *in prax. crimin. par.* 1. *quæſt.*4. *num.*4.

Imò magis delinquit mandans, quàm Mandatarius, nam primò delinquit in ſeip-
63 ſum, ſecundò in Mandatarium, tertiò in fœminam ſollicitatam, quatenus conſentiat, Farinacc. *quæſt.* 135, *num.* 6. Decian. *lib.* 9. *cap.* 32. *num.* 4. Carpzouius *loc. cit. num.* 22.

Præterea non video, quare iſte non dicatur abuti Sacramento pœnitentiæ,
64 quæ eſt potiſſima ratio Conſtitutionis, dum mandat Confeſſario, vt in eo Sacramento ſollicitet; Non enim intereſt, an ſollicitet ipſe, an dolo malo cauſam ſollicitationis præbeat, *l. Nihil intereſt,* §. 1. *ff. ad l. Corneliam, de Sicarijs, l.Non ſolùm,* §. *Si mandatum, ff. de iniur.* Nec vnquam fuit dubitatum in Sacra Congregatione, quod ſi quis mandet, vt in ſortilegio adhibeatur Hoſtia conſecrata, non ſit denunciandus.

Non enim ſequor opinionem eorum, qui tenent, laicum fingentem ſe Confeſ-
65 ſarium, & ſollicitantem mulierem in actu confeſſionis non eſſe denunciandum tanquam ſollicitatorem: Nam ſi ſolùm iſte eſt ſuſpectus de hæreſi, ex quo audit confeſſiones, vt *ſupra* dictum eſt, & eſt denunciandus; latè Eſcobar. *d. par.*1. *quæſt.*2. *num.* 28. ergo reddet ſe dupliciter ſuſpectum, ſi audiendo confeſſiones ſollicitet.

Sed poſt hæc ſcripta, cum Me inſtante fuiſſent propoſita in Suprema, &c. infraſcripta dubia, facto per Qualificatores accurato eorum examine, in infraſcriptam deuenerunt ſententiam, quam eadem Sacra Congregatio Supremæ, & Vniuerſalis Inquiſitionis approbauit, & ſeruari mandauit.

Die 11. *Februarij* 1661.

66 Primò, *an ſit denunciandus Confeſſarius, qui dat pœnitenti chartam in confeſſione, poſteà domi legendam, in qua ad venerem ſollicitabat.*

Domini Qualificatores cenſuerunt eſſe denunciandum, & opinionem negatiuam non eſſe probabilem.

Secundò, *an Confeſſarius conſentiens ſollicitationi, ſed ſtatim deſiſtens de illa turpi materia loqui, differendo illius complementum ad aliud tempus, & non præbendo abſolutionem pœnitenti, incidat in pœnas contentas in Bulla Gregorij, & ſit denunciandus.*

Cenſuerunt incidere, & Confeſſarium eſſe denunciandum, reiecta opinione contraria, quam non eſſe probabilem cenſuerunt.

Tertiò, *an Confeſſarius ſollicitando propter paruitatem materiæ, ſit denunciandus.*

Cum in rebus venereis non detur paruitas materiæ, & ſi daretur, in re præſenti non dari, cenſuerunt eſſe denunciandnm, & opinionem contrariam non eſſe probabilem.

Quartò, *an Confeſſarius, qui fœminæ in Confeſſionario dicenti, ſe velle in craſtinum confiteri, illam ſollicitat, & confeſſionem diſſuadet, ſit denunciandus.*

Si ſollicitatio fiat extra locum confeſſionis, & abſque prætextu confeſſionis cenſuerunt, negatiuam opinionem eſſe probabilem, ſecùs in Confeſſionario, ſeu in loco confeſſionis.

Quintò, *an Sacerdos carens iuriſdictione, ſi ſollicitet in confeſſione pœnitentem, ſit denunciandus.*

Cenſuerunt eſſe denunciandum, & opinionem negatiuam non eſſe probabilem.

Sextò, *an Interpres, ſi ſollicitet in confeſſione pœnitentem, ſit denunciandus.*

Cenſuerunt opinionem negatiuam non carere probabilitate.

Septimò, *an mandans Confeſſario, vt in confeſſione ſollicitet, ſit denunciandus.*

Cenſuerunt opinionem negatiuam non carere probabilitate.

Octauò, *an quando Confeſſarius, & pœnitens inuicem ſe ſollicitant Confeſſarius ſit denunciandus.*

Affirmatiuè reſponderunt, & opinionem negatiuam non eſſe probabilem.

Nonò, *an Confeſſarius ſollicitatus, ſi metu inductus ſollicitationi conſentiat, ſit denunciandus.*

Cenſuerunt eſſe denunciandum, & negatiuam opinionem non eſſe probabilem.

Decimò, *an Confeſſarius incidat in pœnas Conſtitutionis Apoſtolicæ contra ſollicitantes, ſi ſollicitet mulierem in alijs Sacramentis, ſcilicet Baptiſmi, Matrimonij, ſit denunciandus, & ſi denunciandus poſſit ab Inquiſitoribus puniri.*

Quoad vtrumque articulum cenſuerunt, opinionem negatiuam eſſe probabilem.

Vndecimò, *an Confeſſarius, qui ſollicitat pœnitentem ad actus illicitos extra actus venereos ſit denunciandus.*

Cenſuerunt opinionem negatiuam eſſe probabilem.

Duodecimò, *an Confeſſarius, ſi laudet pœnitentem à pulchritudine, & venuſtate, dicatur illam ſollicitare, & ideo ſit denunciandus.*

Cenſuerunt, ſi laus illa ſit ſeria, & nihil prauæ intentionis redoleat, negatiuam eſſe probabilem, ſi verò ſecùs, non eſſe probabilem.

Decimotertiò, *an ſit denunciandus Confeſſarius, qui propter ſollicitationem alterius abiurauit.*

Cenſuerunt opinionem negatiuam non eſſe probabilem, & ideo denunciandus, quod etiam fuit reſolutum *ſub die* 26. *Iulij* 1628.

Decimoquartò, *an quis teneatur denunciare Confeſſarium ſollicitantem, ſi hoc audiuit non ſolùm à fide dignis, ſed à leuibus perſonis.*

Cenſuerunt, opinionem negatiuam non carere probabilitate.

Decimoquintò, *an ſit denunciandus Confeſſarius, qui ſedens in Confeſſionario ſollicitat mulierem ſtantem ante Confeſſionarium, non ſimulando confeſſionem.*

Cenſuerunt, opinionem negatiuam non carere probabilitate.

Decimoſextò, *an ſit denunciandus Confeſſarius, qui audiens confeſſionem, dat donum mulieri, itaut dicatur illam ſollicitaſſe.*

Idem reſponderunt quoad Duodecimum.

Antiqua verò Decreta infraſcripta decernunt.

Die 18. *Aprilis* 1592. ſcriptum fuit Cardinali Paleotto in cauſa cuiuſdam Concionatoris, qui tempore Quadrageſimæ concionando in quadam Terra cognouit
67 carnaliter filiam ſpiritualem, cum qua tractauit de huiuſmodi ſcelere in Eccleſia, *poco dopo che auea vdito la Confeſſione ſagramentale*, Sacra Congregatio cenſuit, hunc caſum ſpectare ad Sanctum Officium.

Die 23. *Iulij* 1625. & 27. *Maij* 1627. fuit ſcriptum, non eſſe procedendum ad car-
68 cerationem, neque ad conſtituendum Reum ex vnius ſolæ mulieris, vel maſculi denunciatione, ſed ſcribendum Sacræ Congregationi, referendo qualitates tam Sacerdotis denunciati, quàm denunciantis.

Hoc autem caſu in Suprema ſolet reſcribi, *Obſeruetur*, hoc eſt, vt denunciatus obſeruetur, ità & taliter, quod ſi ſecundò denuncietur de ſollicitatione alicuius alterius mulieris, vel maſculi, referatur Sacræ Congregationi, vt contra eum procedi poſſit; & de praxi Sancti Officij Hiſpaniarum teſtatur Fermoſinus *loco citato num.* 18.

Qui ſubiungit, quod poſſet nihilominus ſecretò vocari Confeſſarius, vt in-
69 terrogetur, vel vt tali vocatione data ei notitia de ſcientia habita in Sancto Officio, compungatur, deterreatur, & abſtineat ſe à proſequendo in alijs ſollicitationibus in Sacramento pœnitentiæ fortè patrandis per denunciatum, præſertim ſi Confeſſarius vagè notatus ſit rumore, aut in denunciatione contra eum narrauerit Relator horrendas libidinoſas ſuaſiones,

qua ratione timeatur de eo facilis recaſus cum alijs pœnitentibus; & *num.* 19. dicit, quod fortè multum medicinalis eſſet ea vocatio ad conſeruandam reuerentiam tanto Sacramento debitam, & reparando illum Confeſſarium, ne iterum atque iterum incidat in idem delictum, liberando eum hoc medio à rigoroſo alio Inquiſitionis iudicio, ſi reatus alio teſte probatæ vitæ probaretur: Non vidi tamen hanc vocationem fieri in Suprema, nec vnquam factam fuiſſe, licet vnus ex modernioribus Eminentiſſimis Supremis Inquiſitoribus fuerit in voto, huiuſmodi vocationē, & monitionem eſſe faciendas, quod etiam obſeruari in Hiſpaniarũ Inquiſitionibus aſſerit idem Fermoſinus *citatus n.* 20.

Die 28. *Aprilis* 1628. pariter fuit reſolutum, facultatem conceſſam à Conſtitutione Gregorij, iudicandi Reum
70 conuictum, itàut ſit locus relaxationi Brachio ſeculari, reſeruatam eſſe Eminentiſſimis Cardinalibus Supremæ, & Vniuerſalis Inquiſitionis, ad alias verò pœnas poſſe procedere Epiſcopos, & Inquiſitores iuxta votum eorum Conſultorum.

Fuit etiam reſolutum *ſub die* 28. *Iunij* 1597. *&* 28. *Februarij* 1598. *&* 5. *Aprilis* 1612. ſecluſis Decretis, & Conſtitutionibus Summorum Pontificum, contra Sollicitantes in Confeſſione poſſe procedi in Sancto Officio, quia videntur malè ſentire de Sacramento Confeſſionis.

Fuit etiam reſolutum, quod quando mulier eſt nobilis virgo, & verecunda in Vrbe, nec poteſt induci ad deponendum, conſulatur Sacra Congregatio; Si verò extra Vrbem, conſulatur Epiſcopus, vel Inquiſitor, qui ſi habent difficultatem, conſulant Sacram Congregationem, ſin minùs dent facultatem Confeſſarijs abſoluendi pœnitentes, quæ iuſtis de cauſis denunciare recuſent, quæ tamen debent abſolui ſub conditione, quod ceſſantibus cauſis teneantur hoc facere, ac etiam non adire amplius Confeſſarium, à quo fuerunt ſollicitatæ, vt ex Decreto *die* 13. *Septembris* 1623.

Et notandum eſt, quod quando ſupplices libelli porriguntur Sacræ Congregationi pro abſolutione ſub nomine N. à ſollicitatis, quæ renuunt denunciare, priùs reſcribitur, *Denuncient*: Si verò perſiſtunt, reſcribitur, *detur facultas Confeſſario recipiendi Denunciationem*. Quando verò adeſt magna cauſa, & contumacia, tunc datur facultas abſoluendi cum ſupradicta conditione: ideò Epiſcopi, & Inquiſitores non debent eſſe ſolliciti, & prodiues in danda facultate abſoluendi, ſed parcè vti debent huiuſmodi facultate, vt ex Decreto *ſub die* 11. *Martij* 1626

Sollicitantes Confeſſarij, qui mulieribus coram eis genuflexis, & ſigno crucis munitis notificant, nolle tunc earum Confeſſiones audire, vt commodiùs ſollicitare valeant, puniuntur ab Inquiſitore coniunctim cum Epiſcopo ex Decreto 27. *Iunij* 1613.

Imò fuit dictum *in eodem Decreto* poſſe prædictos procedere contra Confeſſariũ, qui captus amore alicuius pœnitentis, ſæpè videtur cum ea tractare in loco Confeſſionis de inhoneſtis.

Inquiſitoribus, & Ordinarijs præcipitur, vt denunciationes in materia ſollicitationis in Confeſſione Sacramentali mittant ad Sacram Congregationem, certiorando qualitatem Denunciatorum, & Denunciantium, ac denominatorum in teſtes, nec ad vlteriora procedant abſque ordine eiuſdem Sacræ Congregationis, niſi facti grauitas aliter exigat, & periculum ſit in mora ex Decreto 2. *Ianuarij* 1615.

Sollicitantes in Confeſſione non ſunt adſtringendi ad ſe ipſos denunciandum 17. *Nouembris* 1624.

Sollicitationis ſpecies eſt, quando mulieri, quæ alijs fœminis aſſociata ſolet adire Confeſſarij domum, dicit Confeſſarius in Confeſſione, vt ſola domum ipſius adeat, & poſtquam adiuerit, copula carnalis ſecuta ſit, vt ex Decreto 5. *Iunij* 1625.

Contra Sollicitantes procedunt Epiſcopi, & Inquiſitores in Italia cumulatiuè, & tenentur inter ſe communicare indicia, ne ob defectum probationum, delictum remaneat impunitum, vt ex Decreto 6. *Februarij* 1625.

Pœnitentes Sollicitantes Confeſſarios in Confeſſione, ac renuentes illos deponere, non puniuntur in Sancto Officio, ex Decreto *die* 29. *Decembris* 1627.

71 Cæterum, quæ ſpectant ad formam iudicij in hoc crimine videndi ſunt Carena *par.* 2. *tit.* 6. §. 7. 8. *cum ſequen.* latiſſimè Eſcobar. *de Confeſs. ſollicit. tot. par.* 3.

Primò, de Iudicibus in cauſis ſollicitationis.

Secundò, quid ipſi in hoc crimine facere poſſint, & debeant.

Tertiò, de forma procedendi.

Quartò, de probationibus ſpecialiter admiſſis in cauſis ſollicitationis.

Quintò, de pœnis tanti criminis.

Sextò, de ſententia ferenda, & quomodo.

Addo aliqua in praxi, quod Sacerdos ſpontè comparens, qui etiam plures fatetur ſollicitationes, non ſuſpenditur ab audientia confeſſionum, ſed tantummodo ſuadetur ei, vt abſtineat, licèt quandoque ſciam fuiſſe iniunctum præceptum, ne audiret confeſſiones mulierum, quas ſolli-

citauit, & hoc ob priuilegium, quod San-
ctum Officium concedit ſponte compa-
rentibus,quibus nulla alia pœna irrogatur,
quàm ſalutaris pœnitentia; Secùs autem
ſi fuerit damnatus per ſententiam, quia
tunc ſtylus eſt, vt in perpetuum ſuſpen-
datur ab audientia confeſſionum, de quo
teſtatur P. Diana 4. *par. tract.* 7. *reſolut.* 7.
Eſcobar. à Coro *par.*3. *quæſt.*5. §. 1. *num.* 3.
licèt ille ſecundùm ſtylum Inquiſitionis
Hiſpaniarum dicat, vidiſſe Confeſſarium
ſollicitantem fuiſſe ſuſpenſum per ſex
menſes ab audientia confeſsionum fœmi-
narum, alium per biennium, alium per
quinquennium, & alium in perpetuum
quoad confeſſiones fœminarum; quouerò
ad virorum per quadriennium.
72 Et quando ab audientia confeſſionum
ſemel eſt ſuſpenſus, vel priuatus, nun-
quam ſolet reſtitui, licèt aliquibus Paro-
chis Narnien. fuerit facta gratia reſtitu-
tionis.
Solet etiam Sacra Congregatio, ſi præ-
ſertim Regularis ſubſtineat torturam, man-
73 dare, quod per ſuos Superiores arceatur
ab audientia confeſſionum, ſi indicia fue-
rint grauia, & Confeſsarius malæ famæ.
Neque ſolet Sacra Congregatio ſuſpen-
dere, vel priuare Confeſſarium ab audien-
tia confeſsionum fœminarum, vel viro-
rum diſiunctim, ſed ſimpliciter ab audien-
tia confeſsionum, vt includat tam fœmi-
74 nas, quàm viros, nec ſolet facere gratiam,
vt quis poſsit audire confeſsiones viro-
rum ſolummodo, ne generetur ſcanda-
lum, ſi fortaſſe mulier ad Confeſſarium
accederet pro expiandis peccatis, & ab eo
audiret non habere facultatem audiendi
fœminarum confeſsiones.
Vidi tamen quandoque fuiſſe aliquos
Regulares admiſſos ad audiendas confeſ-
ſiones ſuorum Religioſorum.
Cum autem pœnæ ſint arbirrariæ, nem-
pe ſuſpenſionis ab executione ordinis,
priuationis Beneficiorum, Dignitatum, &
75 Officiorum quorumcunque, ac perpetuæ
inhabilitatis ad illa, necnon vocis actiuæ,
& paſsiuæ, ſi Regulares fuerint, exilij,
damnationis ad triremes, carceris etiam
in perpetuum abſque vlla ſpe gratiæ: Imò
ſi pro enormitate criminis grauiores pœ-
nas meruerint, debita præcedenti degra-
datione Curiæ ſeculari traduntur, vt de-
cernit Conſtitutio Gregorij Decimiquinti
ordinaria pœna ſolet eſſe carceris ad ali-
quod tempus; Si tamen ſollicitationes ſint
turpes, vel Monialium, extenditur ad tri-
remes per ſeptennium, decennium, &
vltra.
Nunquam tamen vidi practicatam pœ-
nam degradationis, & traditionis Curiæ
76 ſeculari; Parcè etiam vidi impoſitam pœ-
nam priuationis Beneficiorum, quæ licèt
minor ſit, quàm pœna depoſitionis, quæ
ſolùm imponitur pro magnis, & grauibus
delictis, *cap.* 3. *de re iudic. cap. Cum non ab
homine, de Iudicijs, cap. Tuæ de pœnis*, nihi-
lominus grauis eſt, Eſcobar. de Coro *dicta
par.* 3. *quæſt.* 5. §. 2. *num.* 14.
77 In quibus autem caſibus poſsit proce-
di ad degradationem, & traditionem Cu-
riæ ſeculari Confeſſarij ſollicitantis, viden-
dus eſt Eſcobar. *d. quæſt.* 5. §. 4. *per totum*,
qui ſeptem regulas conſtituit.
Prima, quando ſollicitatio eſt coniun-
cta cum hæreſi formali, quia tunc poteſt
degradari, & tradi Curiæ ſeculari Confeſ-
ſarius ſollicitans, vt per eum *num.*6. Quod
intellige, niſi Confeſſarius reſipiſcat, &
fateatur ſuam hæreſim petendo veniam,
qui tunc poterit damnari ad pœnas Hære-
ticorum, nempe carceris perpetui for-
malis.
Secunda, quando ſollicitaſſet ad actum
ſodomiticum, & delictum conſumaſſet
78 iuxta Conſtitutionem Beati Pij Quinti in
Bullario 70. *in ordine*.
Et quamuis nonnulli velint Conſtitu-
tionem B. Pij Quinti non habere locum,
niſi pluries fuiſſet commiſſum huiuſmodi
delictum propter verbum *exercere* appoſi-
tum in Bulla, tamen procedere etiam pro
vnico actu, ſaltem quoad forum exteriùs
tenet Farinaccius *de delict. carnis quæſt.*148.
num. 30.
Tertia regula eſt, quando ſumus in ca-
ſibus, in quibus per alia Decreta ſolet im-
79 poni pœna degradationis, & traditionis
Brachio ſeculari, Freitas ad Acunham
*quæſt.*24. *à num.* 92. Souſa *de Confeſs. ſollicit.
tract.* 2. *cap.* 18. *num.* 11. Eſcobar. *loco cit.
num.* 8.
Quarta regula eſt, quod debet atten-
di enormitas, & grauitas delicti, quæ po-
80 teſt eſſe tanta, vt mereatur huiuſmodi
pœnam, vt ſi Confeſſarius ſollicitans oc-
ciderit fœminam ſollicitatam renuentem,
vt ex Souſa, & Freita, Eſcobar. *loc. citat.
num.* 9.
Quinta regula eſt, quod grauitas, &
enormitas dicta non tam inſpicienda eſt
81 ex qualitate ſuſpicionis in fide, quæ ex ſol-
licitatione oritur, quàm ex enormitate
flagitij in ſe, Eſcobar. *num.* 10. poſt Acu-
nham *dicta quæſt.*24.*num.*25.
Sexta regula eſt, quod licèt ſollicita-
tioni, etiam qualificatæ de iure ſimilis
82 pœna non imponatur, poterit tamen im-
poni, quia hoc reſidet in arbitrio Iudi-
cantium, Eſcobar. *num.* 11.
Septima regula, quando eſſemus in
Confeſſario incorrigibili, aliàs monito,
& punito, vt ex Achuna *in d.quæſt.*24. *nu.*3.
83 quamuis Freitas *ibi* contrarium ſentiat,
& Eſcobar. *loco citato nu.*12. *cum ſeq.* putet,
hunc caſum incorrigibilitatis accidere non
poſſe,

poſſe, quia per primam, vel alteram ſollicitationem priuatur Confeſſarius audientia confeſſionum.

Sed certè non eſt impoſſibile, quod de facto caſus iſte accidat, quia memini, me exiſtente Aſſeſſore, fuiſſe punitum Sacerdotem, qui non obſtante ſuſpenſione ab audientia confeſſionum propter ſollicitationem ſibi iniuncta, illas audiebat.

Poſtremis diebus quidam Sacerdos, qui plures Moniales ſollicitauerat ad actus tur-
84 pes, tentando cum eis habere copulam carnalem, fuit damnatus ad durum carcerem, iniuncto ieiunio in pane, & aqua tribus diebus cuiuſlibet hebdomadæ, & alijs pœnitentijs ſalutaribus.

Et hæc ſufficiant circa abuſum Sacramenti Pœnitentię, quoad ſollicitationem; cætera videri poſſunt apud Auctores in initio huius præſumptæ Inconſtantiæ in fide allegatos.

Addo, quod ſi Sacerdos propter aliquam hæreſis ſuſpicionem abiurauit de
85 vehementi, non admittitur ad audiendas Confeſſiones, vt dicit Locat. *in fine ſui* Iudic. Inquiſitor. Genuenſ. *in praxi cap.*45. *num.*2. Riccius *deciſ.*218. *par.*2. Alphonſ. de Leone *de Poteſt. Confeſſarij par.*2. *recoll.* 1. *num.*211. P. Diana *par.*4. *tract.*8. *reſolut.*64. Bordon. *in Tribun. cap.*23. *quæſt.*41. *nu.*117. Multò magis non admittetur, ſi ob ſollicitationem abiurauit.

Abutitur etiam Sacramento Pœnitentiæ qui reuelat Confeſſionem, & frangit
86 ſigillum Confeſſionis, nam tunc operatur contra reuerentiam Sacramenti, & illi infert iniuriam, Card. de Lugo *de pœnitentia diſp.*23. *ſect.*1. *num.*4. *& ſect.*5. *num.*148.

87 Sed an ſit ſuſpectus de fide, & ſubijciatur iudicio Inquiſitorum, variè obſeruatum fuit in Sacra Congregatione, nam aliàs *de anno* 1603. 4. *Decembris* dictum fuit, Confeſſiones reuelantes puniri in Sancto Officio, quod fuit etiam reſolutum *die* 29. *Ianuarij* 1604. & confirmatum *die* 17. *Iunij* 1605. mota fortaſsè ab opinione nonnullorum Doctorum, quos tacito nomine refert Card. de Lugo *loco cit. n.*148. qui dixerunt expedire, vt hoc delictum deferatur Inquiſitoribus; nam propter iniuriam, quàm Confeſsarius infert Sacramento, redditur ſuſpectus in fide, cuius opinionis fuit Alphonſ. de Leone *de officio Confeſſar. tom.*1. *recoll.*22. *num.*12. Praxis Archiep. Neapolit. *cap.*81. Menoch. *de Arbitrar. lib.*2. *centur.*5. *caſ.*414. Campanil. *diuerſ. Iuris rubr.*11. *cap.*32. *nu.*5. Traſmier. *de Polyg. lib.*3. *quæſt.*2. *num.*30. *in fin.* & latiùs *num.*53. *verſ. Quorum primus eſt.*

Cæterum *de anno* 1619. 25. *Martij* fuit dictum huiuſmodi cauſas non ſpectare ad
88 Sanctum Officium, quod poſteà ſemper fuit obſeruatum, vt *ſub die* 17. *Nouembris* 1621. *&* 28. *Aprilis* 1622. *& de anno* 1630. *&* 1637. & hoc iure hodie vtimur.

89 Et hanc opinionem tenent Molfeſ. *in Summ. tom.*1. *tract.*7. *cap.*23. *nu.*68. P. Diana *par.*4. *tract.*8. *reſolut.*95. Carena *de offic. Sanct. Inquiſ. par.*2. *tit.*17. §. 23. *num.*91. *& ſeq.* Bordon. *in Tribun. cap.*22. *quæſt.*25. *n.*47. Lupus *in Edict. Sanct. Inquiſit. par.*2. *lib.*14. *diſtinct.*6. *art.*3. *diff.*1. Traſmier. ſibi contrarius *in tract. de denunc. quæſt.*4. *cap.*7. *n.*6. Fermoſinus *d. pag.*392. *num.*7. *&* 8. Gabr. à S. Vincent. *de Sacram. Pœnit. diſp.*10. *qu.*4. *verſ. Quæres tertio.*

Prima tamen opinio haberet locum abſque dubio, quando frangens ſigillum
90 confeſſionis haberet aliquem errorem in intellectu, vt ſi diceret, licitam eſſe reuelationem ſigilli, vel aliter oſtenderet ſe malè ſentire de Eccleſiaſticis Sacramẽtis, Card. de Lugo *loco cit. num.*148. *verſ. Aliud*, Paſqualig. *quæſt. moral. iuridic.* 285. *num.*4. Fermoſinus *loco citato num.*19. qui
91 dicit hoc caſu Confeſſarium poſſe vocari ab Inquiſitoribus, vt interrogetur, quid ſentiat, quod ſi rectè reſponderit, dimittendus eſt; ſi autem ex eius reſponſione reſultet notatus in fide, contra eum eſt procedendum in S. Tribunali, veluti contra Sortilegos hæreticales.

Secundò, crederem habere locum, quando pluries, & frequenter Sacerdos
92 frangeret ſigillum confeſſionis, quia ex his iteratis actibus inſurgeret ſaltem leuis aliqua hæreſis ſuſpicio, Simanch. *de Cathol. tit.*50. *rubr. de præſumpt. & ſuſpect. n.*24. Menoch. *de præſumpt. lib.*1. *quæſt.*100. *nu.*1. Farinacc. *quæſt.*178. *num.*78. Paſqualig. *loco cit. num.*5.

Tertiò, poſſet prima opinio habere locum, quando Sacerdos frangens ſigillum
93 cõfeſſionis eſſet homo malę famæ, & aliàs de hæreſi ſuſpectus; ſic Caren. *in praxi titulo* 17. §. 23. *num.*93. & propterea *de anno* 1596. 10. *Februarij* fuit ſuſpenſus à cura animarum per triennium quidam Parochus, qui confeſſionem reuelauerat.

94 Sed an propter delictum hæreſis licita ſit reuelatio Confeſſionis, nonnulli ex noſtris, prout Rayner. Alberic. *in rubric. C. de Hæret. num.*8. Palat. Rubeus *in cap. Per veſtras notab.* 3. §. 26. *num.*9. Igneus *in l. Fideicommiſſum, num.*55. *ff. ad Senat. Conſultum Syllanianum*, tenent opinionem affirmatiuam, vndè verſus ille:

Hæreſis eſt crimen, quod nec confeſſio celat.

95 Sed hæc ſententia communiter ab omnibus improbatur tam Iuriſtis, quàm Theologis, Hoſtien. *in ſumm. de Pœnitentia*, §. *In quo tenentur*, Archid. *in cap. Sacerdos, de pœnit. & remiſs. & ibid.* Nauarr. *num.*116. Boich. *in cap. Omnis vtriuſque ſexus, de Pœniten. & remiſs.* Albert. *de Agno-*

ſcend. cap. 10. Simancha *de Cathol. cap.* 42. *num.* 14. Ignatius Lopez *in addit.* ad Diaz. *cap.* 109. *col.* 2. *verſ. Non tamen deficiunt*, qui dicit falſiſſimam contrariam opinionem Farinacc. *de indic. & tortur. quæſt.* 51. *num.* 100. qui dicit, quod reprobatur ille verſus ſupra adductus, ſed ſe remittit Theologicis determinationibus, Torreblanca *de Magia lib.* 4. *cap.* 7. *num.* 3. Menochius *de Arbitrar.* qui Medinam Sotum allegat *lib.* 2. *centur.* 5. *caſ.* 414. *num.* 12. Pegna 2. *par. comment.* 25. *verſ. Sed hæc eſt pulchra*, Salell. *de mater. fidei reg.* 178. *nu.* 31. latiſſimè ex noſtris Traſmiera *de denunciat. quæſt.* 8. *cap.* 5. *per totum*, vbi *num.* 9. dicit, quod ſi Inquiſitor inueniſſet pecatum hæreſis ſcriptum, vt id confiteretur, vel ab aliquo auſcultante pœnitentem, vel à ſacrilego Sacerdote ſigilli violatore id intellexiſſet, non poſſet his teſtibus, nec illi ſchedulæ, vel ipſi Sacerdoti fidem habere, nec propterea Reum capere, vel torquere; *& num.* 10. quod ſi illum condemnaſſet teſtibus conuictum, & poſtea intelligeret totam delationem, vel accuſationem ortam ex ſigilli violatione, deberet damnatum abſoluere, ex Martino del Rio *to.* 5. *Magic. diſquiſit. lib* 6. *cap.* 1. *ſect.* 2. Maſcard. *de probat. lib.* 2. *concl.* 377. *nu.* 1. *&* 7. Menoch, *de præſumpt. quæſt.* 89. *nu.* 26. *&* 27. Farinac. *quæſt.* 51. *num.* 97. omnia enim actitata in iudicio nulla ſunt, ſi ortum habuerint ex notitia confeſsionis ſacramentalis, licèt Iudex ab initio bona fide proceſſerit, Couuar. *in* 4. *par.* 2. *cap.* 8. §. 12. *num.* 10. Soto *in* 4. *diſtinct.* 18. *quæſt.* 4. *art.* 5. *in fine*, Card. de Lugo *de pœnitent. d. diſp.* 23. *ſect.* 5. *num.* 107.

Et Freitas ad Acunham *quæſt.* 13. notabilem caſum affert de quodam Catalano,
96 qui interfecerat ſuum inimicum, & ſecreto ſepulturæ tradiderat; Demum Clerico ignoto peccata ſua confeſſus omnes necis prædictæ circumſtantias aperuit: Paucis poſt diebus à fratre occiſi accuſatus, de plano confeſſus eſt, & morti damnatus; ſed cum Confeſſarius ad eum acceſſiſſet, ſemper renuit confiteri, dicens, pœnitentiæ Sacramentum à Deo non fuiſſe inſtitutum, & eſſe maximi periculi, & quamuis inſtaret Sacerdos, & monerent amici, ne animam, & corpus perderent, ſemper in ſua obſtinatione permanſit.

Res delata ad S. Thomam de Villanoua Archiepiſcopum Valentinum, petijt bonus Paſtor à Prætore, vt ſupplicij executionem differret, permitteretque hominem ad ſe adduci, ne ouis illa periret: Tanti viri reſpectu dilatum fuit ſupplicium. Delinquentem Sanctus ad ſe acceſiuit, rogans, quænam cauſa eſſet tantæ illius pertinaciæ: Miſer homo ei aperuit, ſacramentalem confeſſionem cauſam eſſe ſuæ necis, quia confeſſus erat homicidium Sacerdoti fratri occiſi, quem tunc talem eſſe ignorabat.

Aſciuit ergo Præſul Confeſſarium, qui adſtrictus monitis Sancti coram deuoto Crucifixo cum pœnitentiæ ſignis faſſus eſt fractionem ſigilli motus dolore fratris enecati: Archiepiſcopus ergo adit Prætorem, narrat factum, & accuſationem, & damnationem ortam ex ſacramentali confeſſione, vnde attenta lege Diuina, obteſtatur ceſſandum ab executione.

Quare Prætor facilè perſuaſus dimittit homicidam, cum populi admiratione, & Sacramenti veneratione, Confeſſario minori pœna, quàm ſcelus expoſceret, punito.

Schola autem Theologorum vnanimiter cenſet, nec etiam poſſe Confeſſarium
97 reuelare confeſſionem, etiamſi agatur de crimine hæreſis, de quibus per Suarez *to.* 4. *diſp.* 23. *ſect.* 1. qui plures allegat contra vnum Altiſiodoren. *lib.* 4. *Summæ tract.* 6. *cap.* 3. *quæſt.* 7. cuius opinionem Diuus Thomas *in* 4. *diſtinc.* 21. *quæſt.* 3. *art.* 1. vocat erroneam, quæ tamen opinio communiter limitatur, vt non habeat locum, quando Hæreticus ſimulata confeſſione hæreſes ſuas perſuadere conatur ipſi Sacerdoti Confeſſario, cui confitetur Simancha, & Ignatius Lopez *locis citatis*, Menoch. *loc. cit. num.* 13. Suarez *d. diſp.* 33. *ſect.* 2. *verſ. Secunda concluſio*, Bonacina *de pœnitent. Sacrament. diſp.* 5. *quæſt.* 6. *ſect.* 5. *punc.* 2. *num.* 5. & cæteri omnes. In puncto Barboſa *in cap. Omnis vtriuſque ſexus nu.* 17. *verſ. Illud tamen aduertendum*, Traſmiera *d. cap.* 5. *num.* 13.

Sed de pluribus caſibus, quibus liceat vel non, ſine fractione ſigilli, reuelare
98 confeſsionem, videndus eſt Diana *par.* 5. *tract.* 11. *de ſigil. Confeſſionis*, qui *reſol.* 6. dicit, quod ſi Confeſſarius extra confeſsionem loquatur de peccatis à pęnitente cọnfeſsis, frangit ſigillum confeſsionis, & ſi à pœnitente accuſetur apud Epiſcopum, puniendum eſſe pœna ordinaria, contra Hurtadum, & Granado, qui cenſuerunt, puniendum eſſe pœna extraordinaria.

99 Quæ autem pœnæ impoſitæ ſint reuelantibus confeſsiones ſacramentales, videndi ſunt Suarez *d. diſp.* 33. *ſect.* 8. Farinaccius *d. quæſt.* 51. *num.* 95. Card. de Lugo *d. diſp.* 23. *ſect.* 5. *num.* 146. Barboſa *d. cap. Omnis vtriuſque ſexus num.* 28. Menochius *d. cap.* 414. *num.* 3. Paſqualig. poſt hæc ſcripta viſus *quæſtion. moral. Iuridic.* 156. *num.* 1.

100 Abuteretur etiam pœnitentiæ Sacramento, qui confiteretur peccata ſua per litteras, & Confeſſarius, qui abſolutionem ei impertiret, vt conſtat ex Decreto Cle-

mentis Octaui *de menſe Iunij* 1602. in Suprema, & Vniuerſali Inquiſitione habito, quod refert Proſper de Auguſt. *in addit.* ad Quarant. *in Summa Bullar. ver. Confeſſio ſacramentalis*, & Barboſa *in dicto cap. Omnis vtriuſque ſexus num.* 12.

Nam opinionem illam, qua ſubſtinebatur licere per litteras, ſeu per Internuncium Confeſſario abſenti peccata ſacramentaliter confiteri, & ab eodem abſente abſolutionem obtinere, ſaltem vt falſam, temerariam, & ſcandaloſam damnauit, & prohibuit, præcepitque, ne deinceps ea publicis, priuatiſque lectionibus, concionibus, & congreſsibus doceatur, neque vnquam tanquam aliquo caſu probabilis defendatur, imprimatur, aut in praxim quouis modo deducatur, quod ſi quis illam docuerit, defenderit, imprimi fecerit, aut de ea etiam diſputatiuè tractauerit, niſi forſan impugnauerit, vel ad praxim directè, vel indirectè tractauerit, præter excommunicationem latæ ſententiæ, quam ipſo facto incurrat, à qua non poſsit (præterquam in articulo mortis) ab alio quacunque etiam dignitate fulgente, etiam Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Pœnitentiario, niſi à Romano Pontifice abſolui, alijs etiam pœnis pro arbitrio infligendis ſubiaceat.

101 Et huiuſmodi abſolutionem eſſe inualidam, quamuis Confeſſarius priùs præſentis confeſsionem audiuerit, dixere Tolet. Valent. Suarez, Coninch. relat. à Barboſa *loco citato in fine*, & ità reſoluit Suprema &c. *die* 13. *Nouembris* 1603.

102 Quod Decretum fundatur præcipuè *in cap. Quem pœnitet de pœnitentia diſtinct.* 5. Ibi: *Præcepit Dominus mundandis, vt oſtenderent ſe Sacerdotibus, docens corporali præſentia, non per Nuncium, non per ſcriptum manifeſtanda peccata.*

Quod in Cathechiſmo Romano fuit etiam dictum, vt notat Auerſa *de Sacram. pœnitentiæ quæſt.* 10. *ſect.* 4. *verſ. Quinto demum.*

103 Sed an Confeſſarius, qui daret abſolutionem per litteras pœnitenti poſsit puniri in Sancto Officio, quemadmodum & ipſe pœnitens, qui illam per litteras, vel per Nuncium peteret, Bordon. *in Tribun. cap.* 22. *num.* 38. tenet opinionem negatiuam, ex eo quod licet contraueniat prohibitioni Pontificiæ, cum tamen non ſit de fide meritò poteſt dici ſuſpectus de hæreſi; ſed ego crederem affirmatiuè eſſe reſoluendum per Conſtitutionem Pauli Tertij editam *die* 14. *Ianuarij* 1542. *regiſtr.* poſt Director. *fol. mihi* 140. vt per eandem Bullam ità tenet Alberghin. *in Manual. Qualific. cap.* 12. *n.* 21. Traſmiera *de denunc. quæſt.* 4. *cap.* 4. *num.* 13. *verſ. Multis verò, & capitibus.*

In ea enim datur facultas Inquiſitoribus, vt procedere poſsint contra eos, qui aſſerunt, & prædicant propoſitiones ſuſpectas, ſcandaloſas, periculoſas, erroneas, &c. Chriſtianæ pietati, ac bonis moribus non conformes.

104 Licèt enim opinio non ſit declarata hæretica, vt notat Bauni *de Sacramento pœnitentiæ tract.* 4. *quæſt.* 38. *in fine.*

105 Sufficit tamen, quod ſit temeraria, & ſcandaloſa, vt iudicio Inquiſitorum ſubdatur Pegna *in praxi lib.* 2. *cap.* 7. *num.* 3. vbi quod iſti proferentes propoſitiones malè ſonantes, vel ſcandaloſas, vel blaſphemas, vel alias, quibus hæreſes formatæ non concluduntur, non facilè in ſecretis carceribus mancipandos, ſed in aliquo Monaſterio, vel propria domo, vel in Ciuitate detinendos ex Roias *de Hæret. par.* 2. *aſſert.* 1. *num.* 19. quod crederem habere locum in ſolummodo proferentibus, non autem in exercentibus.

Sed Fermoſinus *dicta quæſt.* 4. poſt hæc ſcripta viſus latè de hac materia tractat; *& num.* 9. *&* 10. concludit, huiuſmodi delinquentes poſſe puniri in S. Officio.

Abutitur quoque Sacramento pœnitentiæ Superior ille, qui notitia habita ex confeſsione vtitur ad gubernationem ſubditorum.

106 Licèt enim multi Doctores teneant, poſſe Superiorem vti ſcientia habita in confeſsione ad gubernationem externam ſubditorum, quos longa ſerie adducit Sanchez *de Matrimonio lib.* 3. *diſput.* 16. *num.* 2. *verſ. Vltimò*: Nihilominus contraria opinio verior eſt, & tenenda propter Decretum Clementis Octaui editum *die* 16. *Maij* 1594. de quo idem Sanchez *loco citato*, & Card. de Lugo *d. diſput.* 23. *ſect.* 5. *num.* 93. qui de hac materia latiſſimè tractat omnino videndus Caſtro-palao *de Sacram. pœnitentiæ tract.* 23. *diſp. vnica punct.* 19. *à num.* 17.

107 Sed an talis Superior ſubdatur iudicio Inquiſitorum, crederem negatiuè reſpondendum, quia hoc delictum pertinet ad fractionem ſigilli confeſsionis: Ideo ſicut frangens ſigillum regulariter non punitur in Sancto Officio, vt ſupra diximus, ſic iſte Superior delinquens ſimpliciter contra Decretum, non erit obnoxius iudicio Inquiſitorum.

108 Sed accidit caſus in Sancto Officio; Nam cum quædam perſona pia ſolita componere lites, & diſcordias notitiam habuiſſet, Aſſaſinium machinari contra N. Conſultorem Sancti Officij, & illum per ſuas ſchedulas monuiſſet, vt ſibi caueret, non adeo fuit cautus, quin fuerit lethaliter vulneratus: Productis idcirco ſchedulis in iudicio à pia perſona recognitis, noluit illa detegere factum, aſſe-

rens ſibi reuelatum ſub ſigillo ſecreti naturalis, fuit dubitatum, an poſſet cogi ad veritatem fatendam, & ad patefaciendos delinquentes, & Sacra Congregatio auditis Votis Conſultorum affirmatiuè reſpondit *ſub die* 10. *Maij* 1616.

109 Abutitur denique Sacramento pœnitentiæ ille, qui cum non ſit Sacerdos audet Confeſsiones ſacramentales audire; Nam & iſte poteſt dici præſumptus Inconſtans in fide, cum reddat ſe ſuſpectum malè ſentire de Sacramentis Eccleſiæ, vehementer quidem ſecundùm ſtylum Supremæ, & Vniuerſalis Inquiſitionis Romanæ, vt teſtatur Carena *par. 3. tit.* 11. *§.* 1. *num. 3.* Alberghinus *cap.* 25. *num. 2.* Iulius Carthar. *deciſ.* 13. *num.* 8. *&* 10. *& deciſ.* 14. *num.* 3. *& deciſ.* 15. *num.* 6. *verſ. Atque ideo,* latè Bordonus *in Tribun. cap.* 22. *quæſt.* 8.

110 Secundùm verò ſtylum Inquiſitionis Hiſpaniarum ſunt tantùm ſuſpecti de leui, Souſa *in Aphoriſm. lib.* 1. *cap.* 32. *num.* 14. Diana *par.* 4. *tract.* 7. *reſolut.* 11. qui dicit idem ſeruari in Inquiſitione Sicula, niſi ex qualitate perſonæ, & circumſtantiæ ſuſpicio de vehementi oriretur, vt ſi Rei eſſent de Prouincia infecta hæreſi Lutheri, quod voluit Alberghin. *loco citato*.

111 Quæ tamen abiuratio non habet locum, niſi in ſpontè comparentibus, vt dixi *ſupra* de celebrantibus non promotis; Nam & iſti ſi ſint confeſsi, vel conuicti traduntur etiam pro prima vice Curiæ ſeculari, vt ex eiſdem patet Conſtitutionibus Clementis Octaui, & priùs ex Decretis Pauli Quarti, de quibus etiam per Farinaccium *quæſt.* 193. *num.* 39. Caſtro-palao *d. tract.* 4. *diſp.* 19. *punct.* 16. §. 9.

112 Et meritò hac pœna puniri debent tam celebrantes, quàm audientes confeſſiones non promoti ad Sacerdotium, quia eſt nefas grauiſsimum, quale antiqui Pontifices nunquam committendum præſumpſerunt, & fortè ob eandem cauſam huic crimini pęnam non ſtatuerunt, vt dicit Bernardinus Diaz. *in prax. Can. cap.* 12. *in principio,* Caſtro-palao *loco cit. num.* 1.

113 Sed falluntur viri doctiſſimi: Nam Hormiſdas Papa ſtatuit, Clericum in Diuino Officio miniſtrantem, hoc eſt in ordine, quem non habet, propter temeritatem abiiciendum eſſe ab Eccleſia, & nunquam ordinandum, *vt in cap.* 1. *de Cleric. non ordin. miniſtrante*.

114 Qui Textus licet videatur loqui de Clerico, iuxta *Rubricam*, vt notant doctores allegati à Barboſ. *dicto cap.* 1. *num.* 5. habet tamen locum in laico, tùm quia Textus loquitur in genere de non ordinato miniſtrante, tùm quia eadem ratio vrget, imò maior, tùm denique quia *in MM. ſſ.* legitur *de non ordinato miniſtrante,* vt notat Zoeſius *in eod. tit. num.* 4.

Nec ſemper valet argumentum de rubro ad nigrum, cum contingat, hoc eſſe illo generalius, & è contra, Euerard. *in loco à rubro num.* 11. Zoeſius *loco citato*.

115 Creſcente demum hominum malitia aliqua pœna graui coercere huiuſmodi delictum iuſtum fuit: Et ideò pœna vltimi ſupplicij indicta fuit à Conſtitutionibus Pontificijs Pauli Quarti, Clementis Octaui, & Vrbani Octaui, quamuis hæc pœna non eſſet incognita tempore Diuæ Brigittæ, nam in eius reuelationibus *lib.* 6. *cap.* 79. habetur:

Quidam non ordinatus ad Sacerdotium celebrabat Miſſas, qui præſentatus Iudici adiudicatus eſt igni.

116 Pariter de tempore Alexandri Sexti fuiſſe quendam Hiſpanum Religioſum, qui celebrauerat non promotus, relaxatum Brachio ſeculari, & de mandato eiuſdem Pontificis fuiſſe incineratum, teſtatur Paulus *de Irregul. par.* 9. *tit. de Clerico non ordin. miniſtrante*, quem refert Acunha *de Sollicit. cap.* 13. *nu.* 11. Carena *par.* 2. *tit.* 11. §. 6. *num.* 29.

117 Et quamuis aliàs dubitauerit Magna Curia Vicariæ Neapolitanæ, qua pœna plectendus eſſet Monachus non promotus celebrans, & audiens confeſſiones Fidelium, Thor. *in Compend. deciſ. par.* 3. *ſect.* 2. *verſ. Pœna quænam ſit contra Laicum*? Nihilominus fuit reſolutum, quod pœna erat mortis, & concremationis, quæ pœna concremationis etiam de iure Regni eſt approbata, vt teſtatur Carrer. *de Hæret. num.* 135. Thor. *loco cit.*

Ideò plures ex his ſceleſtiſſimis fuerunt à Miniſtro Supremæ reſidenti Neapoli traditi Curiæ ſeculari, & per eandem Curiam morti addicti, & eorum cadauera concremata, vt teſtatur San-fel. *deciſ.* 239. & Thor. *loco cit.*

118 Fuit etiam poſt hæc ſcripta dubitatum à Senatu Ianuenſi, qua pœna eſſet plectendus quidam Clericus, qui celebrauerat non promotus, & de ordine Supremæ fuerat traditus Curiæ ſeculari. Nam cum Conſtitutiones Apoſtolicæ dicant, *pœnis debitis punien.* non putabat pœnam mortis intrare, quia de hac nec Canones, nec leges loquebantur. At ab eo conſulta Rota Criminali, reſpondit Rota morti eſſe tradendum, & comburendum, vt ex voto ſignato ab Alphonſo Palettonio Prætore, à Petro Matthæo Auditore, & à Ioanne Lucio Auditore *die* 24. *Nouembris* 1648. Et ratio eſt, quia eo ipſo quod Iudex Eccleſiaſticus tradit Reum Curiæ ſeculari indirectè eum in pœnam vltimi ſupplicij condemnat, Add. ad Panormit. *in cap. At ſi Clerici de Iudic. verſ. Et ſic Eccleſia*, San-

felic. *dicta deciſ.239.num.8.*

119 Dignum autem eſſe morte ſcelus celebrandi abſque ordine Sacerdotij, & audiendi confeſſiones, patet, quia delictum hoc eſt delictum magnæ falſitatis, quod regulariter punitur pœna mortis naturalis Diaz *in prax.crimin.Can. cap.117. ver. Falſarius num.* 1. Adden. ad Clarum *lib.* 5. §. *Falſum, litt. B*, Farinacc. *de ſimul. & falſit. quæſt.*150. *concluſ.* 4. *num.* 24. hos omnes in terminis Souſa *in Aphoriſm. lib.* 1. *cap.* 22. *num.*11. Thor. *dicto ver. Pœna*, San-felicius *dicta deciſ.*239. *num.*7.

120 Tùm etiam quia non Sacerdos celebrans dat occaſionem idolatrandi, Diuus Thomas 3.*par. quæſt.*80.*art.*6. *ad* 2. Carena *dicta par.*2. *tit.*11. §.6.*num.*28. *verſ.Et Hæretici etiam*, Thor. & San-felicius *locis citatis*.

121 Pœna autem Idololatriæ erat in veteri Teſtamento mortis naturalis, vt Paralipomenon *lib.*2.*cap.*6. Thor. & San-felic. *locis citatis*.

122 Quoverò ad audientes confeſſiones, falſitas magna, & abuſus Sacramenti in damnum grauiſſimum proximi, huiuſmodi pœnam merebantur ex *ſupra* traditis.

123 Ab hac pœna licet excuſaret minor ætas vigintiquinque annorum, *l.* 1. §. *Impubes, ff.ad Syllanian. l.ferè in omnibus, de Regul.iur.* Caball. *caſ.*134. Farinacc. *quæſt.*92. *num.*41. *per tot.*

Nihilominus hodie ſtante Conſtitutione Papæ Vrbani 79. *Apoſtolatus*, ſufficit, quod huiuſmodi delinquentes compleuerint annum vigeſimum.

124 Potuit enim Summus Pontifex ſtante atrocitate delicti ſtatuere, vt minor ordinaria pœna puniatur, Farinacc. *quæſt.* 92. *num.* 182. ſicuti Summi Pontifices in crimine homicidij ſtatuerunt, vt minor ætas non excuſet, quorum Conſtitutiones refert Farinacc. *loco cit. à num.*184.

Vidi tamen pluries moderatam pœnam mortis naturalis tam in celebrante, quàm in audiente confeſſiones non promoto.

125 Nempe ſi quis mente eſſet læſus, vel fatuus, nam tùnc pœna extraordinaria eſſet puniendus, vt euenit in quodam Clerico Neapolitano, de tempore ſanctæ memoriæ Innocentij Decimi, de celebratione in Curia Archiepiſcopali inquiſito, qui cum ex proceſſu reperiretur læſus mente, fuit Cardinali Archiepiſcopo ſciſcitanti, qua pœna eſſet puniendus, reſcriptum à Suprema, vt illum condemnaret ad triremes per decennium, & hunc eſſe puniendum pœna extraordinaria, dixit Bordon. *in Tribunal. cap.* 22. *quæſt.* 18. *num.* 33.

126 Vidi etiam pœna extraordinaria punitum quendam Scholarem, qui nocte quadam, dùm celebrarentur Officia Natiuitatis Domini Noſtri Ieſu Chriſti, ſe in Eccleſiam receperat, intra quoddam confeſſionale, ad quod acceſſerunt alij Scholares verè, vt confiterentur, ſed reperto ſodali ridendo aliqua peccata faſſi ſunt, & ipſe ſimiliter ridendo finxit, ſe abſolutionem impertiri: Hi enim nulla pœna mulctati ſunt, ſed acri monitione expediti.

127 Sed huiuſmodi Reos eſſe pœna extraordinaria puniendos, voluere Bordon. *d. quæſt.*18. *num.* 33. Alberghin. *dicto cap.* 25. *num.* 10. P. Diana *par.*4. *tract.*7. *reſolut.* 11. Caſtro-palao *par.*1.*tract.*4.*diſput.*8.*punc.*16. §. 9. *num.* 2. vbi dicit ſe vidiſſe quendam adoleſcentem ſimplicem condemnatum fuiſſe à Sancto Officio ad annuam recluſionem, & pœnam pecuniariam.

128 Traſmiera verò *in tract. de denunciat. quæſt.*4. *cap.*5. *num.*7. *verſ. Sed qui per iocum*, dicit, quod audiens confeſſiones per iocum denunciandus eſt, ſi Pœnitens ſeriò peccata aperiret, credens eum eſſe verum Confeſſarium, ſecùs ſi vterque iocaretur, niſi iocus expreſſum contemptum cœremoniarum Sacramenti, aut ipſius Sacramenti præſeferret, vel eſſent de natione infecta hæreſi Lutherana, quia in his ſuſpicio, quod malè ſentirent de Sacramento Pœnitentiæ, oriri poſſet.

129 Sed an qui non promotus audiret confeſſiones, ſed abſolutionem non impertiret, ſubdatur pœnæ traditionis Brachio ſeculari; Doctores non in vnam cohærent ſententiam; Nam affirmatiuam opinionem tenent Souſa *in Opuſc. de Sollicit.tract.*1. *cap.*9.*nu.*3.4.& 7. & *in Aphoriſm. lib.*1.*cap.*33. Freitas ad Acunham *quæſt.*13. *num.* 36. Trimarch. *de Confeſs. abutente Sacram.Pœnit.diſp.*7. *ſect.*2. *num.*11. Traſmier. *de denunciat.quæſt.*4.*cap.*5.*num.*7. *verſ.Secundo amplia*, Eſcobar. *de Confeſſar. ſollicit. par.* 1. *quæſt.*2. *num.*28. Salell. *de mater.Tribun.lib.*1. *cap.*15. *reg.*126.*num.*20.

130 Negatiuam verò opinionem, quod ſcilicet non pœna ordinaria, ſed extraordinaria tenent Rodriqu.*to.*2.*quæſtion.Regul. quæſt.*28. *art.*2. *verſ. Hæc Conſtitutio habetur*, Acunha *dicta quæſt.* 13. *num.* 14. *de Hæreſi cap.* 42. *dub. vnic. num.* 5. P. Diana *par.* 4. *tract.* 7. *reſolut.* 11. Barboſ. *cap.*1. *num.*7. *de Cleric. non ordin. miniſtr.* Sanchez *in Select. diſput. de Sacram. diſput.*11. *num.*36. Carena *par.*2.*tit.*11.§.3.*num.*14. Bordon. *in Tribun. cap.* 22. *quæſt.* 10. *num.* 15. Lupus *in edict. par.* 1. *lib.* 5. *diſtinct.* 1. *artic.* 4. Alberghin. *cap.*25. *à num.*6. *vſque ad num.*12. Traſmier. *loco cit.* Fermoſinus *par.* 3. *quæſt.*2. *num.* 12. qui *nu.*13. aſſerit, nec hunc ſic delinquentem ſubdi foro Inquiſitorum.

Dubium oriebatur ex verbis Bullæ Gregorij Decimitertij, ibi, *Et Confeſſiones*

audire, & abſolutionem impertire, quæ videntur intelligi copulatiuè, itàut requiratur copulatorum concurſus.

Secundò ex verbis Bullæ Clementis Octaui, ibi, *dum ſcilicet iniquè ſibi aſſumerent gradum Sacerdotalem, & auctoritatem abſoluendi à peccatis*.

131 Cæterum ceſſat hodie huiuſmodi quęſtio propter Bullam Vrbani Octaui, quæ vtì dixi, non ſolùm confirmat Bullam Clementis Octaui, ſed illam ampliat. Ideo cum in ea dicatur, *qui impoſterum ad ſacrum Presbyteratus Ordinem non promotus Miſſam celebrare, aut Confeſſionem ſacramentalem audire præſumpſerit*, non requiritur amplius, quod Reus copulatiuè audiat confeſſiones, & abſolutionem impertiatur; Et ità memini fuiſſe reſolutum coram ſanctæ memoriæ Vrbano Octauo *ſub die 9. Februarij* 1640.

132 Hoc tamen intelligendum eſt, ſi verè non promotus cepiſſet audire confeſſiones, ſecùs ſi non inchoaſſet, quia in Bullis agitur de vera celebratione Miſſæ, & de vera auditione confeſſionis; ſic Salell. *loco cit. num.22. verſ. Quando verò*.

133 Item intelligendum eſt, quando ſumus in ſacramentali confeſſione, non autem in ea, quæ fit conſolationis gratia, aut humilitatis, vt ſolet fieri, vbi deeſt Sacerdos in tempeſtate periculoſa, quando nautæ, & alij ſibi inuicem confitentur, Salell. *loco cit. num.23*.

134 Nullo etenim caſu poteſt laicus ſacramentales audire confeſſiones, & abſolutionem impertiri, cum careat ordinis poteſtate, Viuald. *in Candelabr. tit. de Pœnitent. num.31*. Barboſ. *in cap. Veniens num. 11. de Tranſact*. & *in cap. Paſtoralis num.17. de Offic. Ordinar*. Iulius Carthar. *deciſ. 13. num. 3. & 4*. Suarez *in 3. par. D. Thomæ to. 1. diſp. 33. art.4. sect.2*. Lupus *in Edict. Inquiſ. par.1. lib.3. diſtinct.1. artic.2. diff. 2. & art.3. diff.1. verſ. Alterum eſt*.

135 Et certè ſi aliquis teneret opinionem, quod laicus etiam in caſu neceſſitatis poſſet confeſſiones ſacramentales audire, & abſolutionem impertiri, tanquam de fide ſuſpectus poſſet ab Inquiſitoribus puniri propter Decretum Concilij *ſeſs.7. can. 10*. Lupus *loco cit*.

136 Sed quid, ſi laicus in articulo mortis abſolueret excommunicatum ab excommunicatione? Dic, quod non ſolùm incideret in pœnas in Bullis contentas, ſed licitum actum faceret, iuxta probabilem opinionem, quam tenent ex noſtris Gloſs. *in cap. Paſtoralis, §. Præterea, in verb. Præterquam in art. mortis*, & ibi Abbas *num. 2. de Offic. Ordinar*. & eadem Gloſs. *in cap. à nobis, in ver. Non potuerit*, & ibi Abbas *num. 10. de ſentent. excommun*. Felin. & communiter omnes Doctores *in cap. 2. num.23. de iudic*. Oldrad. *conſ.94*. Valer. *differ. ver. Abſolutio differ. 13. num. 2*. P. Diana, qui alios *par.3. tract.4. reſolut.133. & par.5. tract.3. reſol.77. & tract.9. reſolut.7*. refert.

137 Quamuis multi teneant contrariam opinionem, quos longa manu refert Marchin. *de Bello Diuino par. 3. cap.13. num.2*. qui tamen *num. 7*. dicit, opinionem affirmatiuam non ſolùm eſſe probabilem, ſed etiam illam ſequendam, quia iſta abſolutio non poteſt nocere, ſed valdè prodeſſe morituro, vt in loco ſacro ſepeliri, atque communibus Eccleſiæ ſuffragijs gaudere poſſit, charitas Chriſtiana poſtulat, vt data probabilitate huius ſententiæ, ille in tanto periculo non deſeratur, Sanchez *loco cit. num. 13. verſ. Cum ergò*. Et laicum ſic abſoluentem à cenſuris non ſubiici iudicio Inquiſitorum, tenet Bordon. *in Tribun. cap.22. quæſt.23. num. 44*.

138 Idem dicendum eſt, ſi non promotus audiret confeſſionem, non ad effectum abſoluendi à peccatis ipſum in articulo mortis conſtitutum, ſed ad concedendas indulgentias, atque ideo abſoluendo priùs à cenſuris, vt illas lucrari poſſit, Nauar. *de Indulg. notab.30. nu.9*. Rodriquez *in Summa cap.59. num.16. concluſ.14*. Valer. *d. differ.13*. Marchin. *loco citato num.11*. P. Diana *dicta reſol.7*.

139 Nec pariter locum habent Bullæ, quando Sacerdos audiret confeſſiones abſque iuriſdictione, vel eſſet irregularis, ſuſpenſus, excommunicatus, & degradatus, quia loquuntur de non promotis, non autem de promotis; Rodriquez, Acunha, Sanctarell. & alij à Carena *par. 2. tit. 11. num.15*. Bordon. *d. cap.22. quæſt.11*. Alberghin. *in Man. cap.25. num.13*. Trimarch. *de Confeſs. abutente diſput. 7. sect.4. à num. 26*. Eſcobar. *de Confeſs. ſollicit. par. 1. quæſt. 2. num. 29*. Imò huiuſmodi delictum non ſubiicitur foro Inquiſitorum, ſed eius punitio ſpectat ad Ordinarium, vt dicunt *ſupracitati* Doctores.

140 Fermoſinus autem *dicta quæſt.4. nu. 15*. diſputat, an Confeſſarius, qui abſoluit aliquem ſine ſufficienti facultate, poſſit vocari ab Inquiſitoribus, vt interrogetur, quid ſentiat de Sacramento pœnitentiæ, & tranſit cum diſtinctione allata à Carena *in 2. par. tit.17. num.94. cum ſeq*. in caſu reuelationis confeſſionis; nempe, aut ſumus in Confeſſario bonæ famæ, vel malæ: Priori caſu non poſſit vocari; Secundò verò poſſit: Sed in Sacra Congregatione obſeruatur, quod talis ſic delinquens remittatur &c. Ordinario &c. Non enim eſt de foro Inquiſitoris, vt latè probat idem Fermoſinus *quæſt. 2. num.5*.

CAPVT XXXVI.

ARGVMENTVM.

De Abutentibus Sacramento Matrimonij. An Iudices laici poſſint cognoſcere de delicto Polygamiæ: Materia latiſſimè tractatur, & reſpondetur ad fundamenta Iudicum laicorum. An contrahentes ſponſalia cum alia muliere, viuente vxore ſubdantur iudicio Inquiſitorum. An qui contrahit matrimonium non ſeruata forma *cap. Dominus, de ſecundis nuptijs,* ſubdatur iudicio Inquiſitorum. De Teſtibus deponentibus in cauſis Polygamiæ. An data per Polygamum exceptione nullitatis prioris matrimonij, cauſa nullitatis ſit remittenda ad Ordinarium. An pendente iudicio nullitatis prioris matrimonij, ſi coniux aliud matrimonium contrahat, ſubdatur iudicio Inquiſitorum. An contrahens ſecundum matrimonium per Procuratorem ſubdatur iudicio Inquiſitorum: Et quid de ipſo Procuratore. An Fiſcus teneatur probare ſuperuiuentiam primæ vxoris. De Polygamis ſimilitudinarijs. An Summus Pontifex poſſit diſpenſare in voto ſolemni caſtitatis. An Ordinatus in ſacris vi cauſatiua, ſeu conditionali teneatur ſeruare caſtitatem. De Polygamis Græcis. An vxoratus, ſi contra voluntatem vxoris, vel ea inſcia promoueatur ad Ordines ſacros, poſſit puniri in Sancto Officio. Quid ſi recipiat Ordines minores. An Catholicus contrahens cum Hæretica, abſque diſpenſatione Pontificia, ſubdatur iudicio Inquiſitoris.

SVMMARIVM.

1 *Abuſus matrimonij inducit ſuſpicionem fidei, & num. 11.*

Quid de abuſu Sacramenti in genere, & numer. 11. ac 15.

Polygami ſunt ſuſpecti de hæreſi, & contra eos procedunt Epiſcopi, & Inquiſitores, priuatiuè ad Iudices laicos, & num. 13. 15. & 19. cum ſeqq. ac num. 32. ac 34. cum ſeqq.

2 *Factum habendi duas vxores eodem tempore inducit ſuſpicionem hæreſis, & de ratione num. ſeqq. ac num. 38. & 46. cum pluribus ſeqq.*

3 *Factum quod ſit hæreticale, & num. ſeq. & num. 55.*

5 *Matrimonium quid, & quarè vnum eſſe debeat, & num. 33. & 56.*

Verbum ſentire *explicatur.*

6 *Factum hæreticale ſemper inducit ſuſpicionem hæreſis, ſiue fiat ex volnutate, ſiue ex ignorantia, vel malitia.*

7 *Chriſtianis non licet eodem tempore habere plures vxores, & qui contrarium aſſerit Hæreticus reputatur, & numeris 36. 55. ac 68.*

8 *Hæretici licitum aſſerunt vxores plures eodem tempore habere, & num. 55.*

9 *Opus diuidens à communi vita, & conuerſatione Fidelium, & à Ritibus, & à conſuetudinibus ab Eccleſia probatis inducit ſuſpicionem hæreſis, & num. 56.*

10 *Polygamus abutitur Sacramento matrimonij, & de ratione, ac numeris ſeqq.*

12 *Et dicitur de eo malè ſentire, & num. 35. cum ſeqq.*

13 *Iuriſdictio Inquiſitoris non commenſuratur ab intentione, ſed à facto.*

14 *Comedens carnes in diebus prohibitis cognoſcitur ab Inquiſitoribus priuatiuè ad Iudices laicos, & de ratione, & num. 79.*

Idem de ſortilegijs, & blaſphemijs hæreticalibus, & num. 57. 58. 70. & 79. cum ſequ.

16 *Quid de Polygamo ducente ſecundam vxorem ex concupiſcentia, & numeris ſequentibus.*

17 *Ceſſatio doli facit ceſſare delictum, vel illius pœnam.*

18 *Polygamus ex quo motiuo ſecundam vxorem duxerit ab Inquiſitore cognoſcendum, & num. 21. ac 41.*

19 *Vitium nefandum eſt mixti fori.*

20 *Matrimonium duplex eodem tempore contrahens vtrumque inualidum, an, quomodo, & à quo Iudice puniri poſſit.*

22 *Polygamus occultus per quem Iudicem ſit puniendus, & num. 38.*

23 *Polygamia prohibita per leges ciuiles ſub pœna*

infamiæ adulterij, & ſtupri, & num. 34. & 75. & num. 80.
24 *Delictum continens ſuſpicionem hæreſis cognoſcendum per Iudices Eccleſiaſticos priuatiuè ad Iudices laicos, quamuis puniatur per leges ciuiles, & num.63.*
25 *Polygamus qui circa Sacramentum matrimonij rectè reſpondeat an ſit dimittendus vt puniatur à Iudice laico, & num. 38. cum ſequentibus.*
Eccleſia non ſolùm habet iuriſdictionem purgandi ſuſpicionem hæreſis per torturam, ſed ea purgata poteſt reos pœnis temporalibus punire.
26 *Polygamus quomodo, & cur abiurare debeat, & num.42. ac plur. ſeqq.*
27 *Matrimonia vagantium cautè permittenda, & num.71.*
28 *Polygamus quomodo coerceri poſſit per Iudicem laicum.*
Verbum coercere *explicatur, & num.71.*
29 *Adulterium an, & quando ſit mixti fori, & num. 34. & 80.*
30 *Polygamia an poſſit cognoſci per Iudices laicos ſub prætextu quaſi poſſeſſionis, vel conſuetudinis, & num. ſeq. & nu.32. ac nu.46. cum ſeqq.*
31 *Conſuetudo iudicandi nihil operatur in Iudice qui ſit incapax iuriſdictionis.*
33 *Polygamia prohibita omni iure.*
Nuptiæ ſecundæ contrahi non poſſunt niſi præcedat probatio mortis primi coniugis.
Polygamia quid ſit.
34 *Polygami puniendi tanquam adulteri.*
35 *Abutentes Sacramentis ſunt ſuſpecti de fide, & an, & quomodo puniri poſſint per Iudices Eccleſiaſticos priuatiuè ad Iudices ſeculares.*
36 *Polygamus directè peccat contra Sacramentum matrimonij.*
Factum operatur pluſquam verba.
37 *Polygamus laicus per quem Iudicem ſit cognoſcendus.*
39 *Crimen hæreſis cognoſcendum à Iudice Eccleſiaſtico priuatiuè ad Iudices laicos.*
40 *Laicus ſentiens de Sacramentis aliter quam teneat Romana Eccleſia, dicitur formaliter Hæreticus, & quomodo puniatur.*
41 *Cauſa ſuſpicionis hæreſis cognoſci non poteſt per Iudices ſeculares.*
42 *Iuriſdictio priuatiua eſt illius Iudicis, qui poteſt delicto imponere promeritam pœnam, quoad Iudicem, qui non poteſt illam imponere.*
Inferiores habentes magnam, & quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem, adhuc non poſſunt deponere, nec cognoſcere cauſas matrimoniales, nec Ordines conferre.
43 *Polygamus quibus plecti ſoleat pœnis, & num. ſeq. ac num.75.*
44 *Laicus ſacrilegus punitus per Iudicem Eccleſiaſticum an poſſit iterum puniri per Iudicem ſecularem.*
Quid in aliis criminibus Eccleſiaſticis.
Quid in Polygamo, & numeris ſeqq.
49 *Excommunicatio* Regentis à Ponte, *& eius exitus.*
53 *Papa errare non poteſt in his, quæ fidei ſunt, vel ad fidem pertinent.*
55 *Factum malum faciens quod pro bono habetur apud Hæreticos dicitur vehementer ſuſpectus de hæreſi.*
Factum exprimens hæreſim formalem, ſeu materialem cognoſcendum ab Inquiſitoribus priuatiuè ad Iudices laicos, & num.79.
Hæreſis formalis quæ dicatur.
Quæ materialis.
56 *Iniuria illata Sacramento, vel ſub prætextu Sacramenti, cognoſcenda per Inquiſitores.*
Matrimonium quem habeat primarium finem, & quam ſignificationem.
Sollicitans in confeſſione peruertit primarium finem Sacramenti pœnitentiæ.
Sacramentum pœnitentiæ quem habeat primarium finem.
57 *Blaſphemia propriè dicta quæ ſit.*
58 *Sortilegi ſponte comparentes in Sancto Officio an poſſint carcerari per Iudicem ſecularem.*
59 *Crimen fœdantium, & conſpurcantium ſacras Imagines, an ſit mixti fori, vel priuatiuè ſpectet ad Iudicem fidei, & de ratione, ac num. ſeq.*
Voluntas declaratur non minus verbis, quàm factis.
Imò magis facto, quàm verbis declaratur.
Hæretici aſſerentes Imagines ſacras non eſſe venerandas.
63 *Cauſæ delegatæ Inquiſitoribus ſemper intelliguntur delegatæ priuatiuè.*
64 *Reſolutiones Supremæ Inquiſitionis habent vim legis.*
Inquiſitio Suprema facit reſolutiones accepta auctoritate à Papa.
65 *Declarationes Supremæ Inquiſitionis quantum habeant robur.*
Crimen mixti fori quando continet ſuſpicionem hæreſis qualecunque ſit excludit Iudicem ſecularem.
66 *Qualitas hæreticalis tanquam potentior trahit ad ſe totum negocium.*
69 *Iuriſdictio laica non extenditur ad negocia Eccleſiaſtica, vel ad fidem ſpectantia.*
Princeps temporalis nihil diſponere, aut decidere poteſt in cauſis hæreſis, vel hæreſim ſapientibus, & concernentibus Religionem Catholicam, aut abuſum Sacramentorum.
71 *Brachium ſeculare Eccleſiaſtico Iudici illud petenti denegari non debet.*
73 *Polygamus an poſſit puniri pœnis corporalibus per Iudicem Eccleſiaſticum.*
75 *Abutens Sacramentis quomodo debeat abiurare.*
Polygamus ſit irregularis.

Polygamus

Polygamus contrahit impedimentum criminis ad matrimonium.

Polygamus efficitur infamis ipſo iure.

Polygamus producens falſos teſtes ad probandam mortem primæ coniugis, quomodo puniendus, & num. 104. ac num. 119. cum ſeqq.

Papa poteſt ſtatuere pœnas corporales pro delictis ab Eccleſia puniendis.

76 *Suſpecti leuiter de hæreſi, qui dicantur, & num. 80.*

Suſpicio hæreſis quotuplex ſit, & num. 80.

77 *Hæreſis quantumuis leuis, cognoſci non poteſt per Iudices ſeculares.*

Suſpectus leuiter de hæreſi adhuc abiurare debet de leui.

78 *Abiuratio quotuplex ſit, & quæ veniat reſpectiuè imponenda.*

Abiuratio omnis quem habeat finem.

Abiuratio quid ſit.

79 *Celebratio Miſſæ incepta per non promotum, ſiue Clericum, ſiue laicum, & non perfecta, nec prolatis verbis conſecrationis adhuc punienda, & per Iudicem Eccleſiaſticum priuatiuè ad Iudices laicos, & de ratione.*

Idem de audiente confeſſiones Sacramentales, & abſolutionem non impendente, & de ratione.

80 *Abſolutio obtenta in vna iuriſdictione, an pariat exceptionem rei iudicatæ in alia prorſus diſtincta, & ſeparata.*

Crimen hæreſis in dubio ſemper debet excludi.

Filius præſumitur potius naturalis, quàm ſpurius, & de ratione.

Suſpecti vehementer, vel violenter de hæreſi, qui dicantur.

Præſumptio an, & quomodo differat à ſuſpicione.

Suſpicio an ſit ſufficiens ad Inquiſitionem, vel ad citationem.

Suſpicio appellatur leue indicium, & leue argumentum, mouens aliqualiter animum Iudicis, ſed non ſufficiens ad condemnandum.

Suſpicio primus gradus probationis.

Polygamia delictum atrox, exemplare, & graue.

Tortura tollit indicia, & probationes.

Tortura ſubſtentata an debeat ferri ſententia totaliter abſolutoria, vel abſolutoria ab obſeruatione iudicij.

Iudex Eccleſiaſticus an poſſit in cauſis procedere ratione peccati.

Adulterium peccatum contra Matrimonium.

82 *Suſpicio arguitur ex qualitate perſonarum potius quam ex facto ipſo.*

Abiuratio de leui ratione finis non differt à vehementi, & violenta.

83 *Sponſalia contrahentes viuente prima coniuge ſubduntur foro Inquiſitorum, & quantum ſint de hæreſi ſuſpecti.*

84 *Quid de contrahentibus bina ſponſalia.*

85 *Quid ſi alteram ex ſponſis cognouerint.*

86 *Sponſalia an per ſubſecutam copulam tranſeant in matrimonium.*

87 *Sponſalia ſi contraxerit vxoratus ſub conditione non ineundi matrimonium niſi mortua coniuge, an ſubdatur iudicio Inquiſitionis.*

88 *Quid de contrahente ſecundum matrimonium non certificata morte primi coniugis, & numeris ſeqq.*

89 *Adulterium an, & quando excludi poſſit in muliere cuius vir diu abfuerit.*

90 *Polygamus allegare non poteſt bonam fidem, & de ratione.*

Nuncius certus de morte primi viri requiritur, vt poſſit contrahi ſecundum matrimonium.

Quis dicatur iſte certus Nuncius.

Et quomodo probari poſſit hæc mors, & num. ſeqq.

91 *Teſtis ſaltem vnus an pernecceſſe requiratur, qui de viſu circa mortem primi coniugis deponat ad contrahendum ſecundum matrimonium, & num. ſeq.*

93 *Nuncius mortem primi coniugis certificans quando fidem mereatur.*

94 *Periculum committendi crimen an, & quando idem ſit, ac illud committere.*

95 *Punitio eadem pro delicto attentato non infligenda, quæ infligeretur pro delicto commiſſo.*

96 *Decretum Iudicis præbet ſufficientem excuſationem.*

97 *Iudex Eccleſiaſticus concedens licentiam contrahendi ſecundum matrimonium ſine legitima probatione mortis primi coniugis puniendus, & num. ſeq.*

Iudex Eccleſiaſticus cognoſcere debet an probationes mortis primi coniugis ſint ſufficientes ad permittendum ſecundum matrimonium.

Probatio mortis primi coniugis an ſit ſufficiens remittitur arbitrio Iudicis.

Arbitrium regulandum à iure.

Inquiſitio Suprema quomodo reſcribere ſoleat petentibus admitti probationes mortis primi coniugis ad contrahendum ſecundum matrimonium.

99 *Parochus an inquirere debeat de ſufficientia probationum mortis primi coniugis contrahentes ſecundum matrimonium, & quando puniri poſſit ob aſſiſtentiam tali matrimonio præſtitum.*

100 *Teſtes pro matrimonijs contrahendis quomodo debeant examinari, & interrogari, & num. ſeq.*

Fides de partibus ad concedendam licentiam pro contrahendis matrimonijs quando ſint admittendæ.

Teſtes meliores pro contrahendis matrimonijs qui ſint.

Parochi quas diligentias adhibere teneantur

in matrimonijs exterorum, & num.102.

101 *Teſtes ad annullandum ſecundum matrimonium ſub prætextu alterius prius contracti, qui requirantur.*

Et quæ probationes requirantur ad hunc effectum.

103 *Matrimonium in articulo mortis vbi eſt contrahendum, an, & quæ adhiberi debeant diligentiæ.*

Forenſis an, & quando primum, vel ſecundum matrimonium contrahere poſſit ſine atteſtatione Ordinarij loci, in quo natus eſt, ſuper ſtatu libero.

104 *Teſtes falſum deponente ad probandum ſtatum liberum pro contrahendo matrimonio quomodo puniendi, & num. 123.*

105 *Et an debeant abiurare ſaltem ob fautoriam in cauſa Polygamiæ, & numeris ſequentibus.*

Mater conſulens filiæ vt ſecundo nubat viuente primo coniuge, an debeat abiurare.

106 *Fautor Hæreticorum debet abiurare fautoriam.*

107 *Quid de fauente ſuſpectum de hæreſi.*

Suſpicio ſuſpicionis an detur.

108 *Polygamus excipiens de nullitate prioris matrimonij ab ipſo contracti an ſit remittendus ad Ordinarium, vt prius de huiuſmodi exceptione cognoſcat, & numero ſequen.*

109 *Inquiſitio Suprema ampliori vtitur poteſtate quam alij Inquiſitores, & de ratione.*

Inquiſitor ſublata hæreſis ſuſpicione nullam habet iuriſdictionem.

110 *Polygamus nulliter contrahens ſecundum matrimonium an ſit remittendus ad Ordinarium, vt de nullitate cognoſcat.*

Polygamia punitur non tam in effectu, quàm in affectu.

111 *Polygamus an iuuetur proteſtatione quod per quæcunque verba non intendit matrimonium contrahere.*

112 *Matrimonium ſecundum an ſit irritum eo quod certus Nuncius mortis primi coniugis non præceſſerit.*

113 *Matrimonium ſecundum metu contrahens viuente prima coniuge an ſubdatur foro Inquiſitorum, & quomodo puniri debeat.*

114 *Quid de contrahente ſecundum matrimonium pendente lite ſuper nullitate primi, & num. ſeq.*

Matrimonium ſecundum contractum pendente lite ſuper nullitate primi matrimonij validum eſt.

116 *Matrimonium ſecundum contrahens mediante Procuratore, & prima coniuge adhuc viuente, an puniri poſſit in S. Officio.*

Matrimonium contractum mediante Procuratore eſt verum matrimonium.

117 *Matrimonium contractum à Procuratore reuocato eſt nullum, quamuis reuocationis notitia ad illum non perueniſſet.*

Mandatum ad contrahendum matrimonium quale requiratur.

118 *Procurator contrahens ſecundum matrimonium adhuc viuente prima coniuge principalis, an, & quando ſubdatur iudicio Inquiſitorum.*

119 *Fiſcus tenetur iuſtificare ſuperuiuentiam primæ vxoris, & per liquidiſſimas probationes contra Polygamum.*

122 *Poſſibilitas veritatis mortis primæ vxoris an excuſet Polygamum, qui ad probandam eandem mortem falſos teſtes produxerit.*

124 *Polygami ſimilitudinarij qui dicantur, & an ſint ſuſpecti de hæreſi.*

125 *Aſſertio, quod Religioſi profeſſi, vel in ſacris Ordinibus conſtituti poſſint contrahere matrimonium eſt hæretica.*

126 *Matrimonium occultè contractum à Religioſo profeſſo, vel à Clerico in ſacris Ordinibus conſtituto, an ſit punibile in Sancto Officio.*

Polygami ſimilitudinarij quomodo interrogari, torqueri, & abiurare ſoleant in Sancto Officio, & num. ſeq.

128 *Ieſuitæ emittentes vota biennij ſunt verè, & propriè Religioſi.*

Et quatenus poſt huiuſmodi vota matrimonium contrahant, an dicantur Polygami, & quomodo puniantur, & num.130. cum ſequen.

Societas Ieſu eſt vera Religio, & aliter aſſerentes puniendi.

129 *Ieſuitæ emittentes vota biennij Religioſi ſunt verè, nec poſſunt tales dici ex priuilegio.*

130 *Vota biennij emiſſa per Ieſuitas irritant matrimonium ab ipſis poſtea contractum.*

131 *Pœna commenſuranda delicto.*

132 *Polygamus ſimilitudinarius an dici poſſit Religioſus profeſſus, vel Clericus in ſacris conſtitutus qui Papa diſpenſante contrahat matrimonium.*

Cælibatus an ſit annexus Ordini ſacro de iure Diuino, vel de iure Eccleſiaſtico.

133 *Cælibatus diſpenſari poteſt à Papa, vt Religioſus profeſſus, vel Clericus in ſacris Ordinibus conſtitutus contrahat matrimonium.*

134 *Papa conſtitutos in ſacris Ordinibus, aut Religioſos profeſſos, an, quando, & in quibus cauſis diſpenſare ſoleat à cælibatu vt contrahant matrimonium, & numero 137.*

135 *Cælibatus Clericorum quantum afferat bonum.*

Statutum arbitrio Clericorum relinquens an velint nuptijs copulari, num foret ſalubre.

136 *Continentia Clericorum vnde introducta ſit.*

137 *Sacerdotes cur nuptijs prohibeantur.*

138 *Polygami ſimilitudinarij quomodo puniri ſoleant.*

139 *Religioſus Polygamus ſimilitudinarius habens difficultatem redeundi ad propriam Religionem à qua apoſtatauit quomodo expediri poſſit, & num. ſeq.*

140 *Religioſus per Polygamiam ſimilitudinariam efficitur irregularis.*

141 *Papa an, & in quibus cauſis poſſit diſpenſare in voto ſolemni caſtitatis, & num. ſequentibus.*

145 *Papa ſe exponeret periculo peccandi ſi diſpenſaret pro arbitrio circa votum ſolemne caſtitatis, ad effectum contrahendi matrimonium.*

Matrimonium tamen validum eſſet.

146 *Metus excludit conſenſum, & ordinis characterem, & Religioſi profeſſionem, an, & quando inualidet, & numeris ſequentibus.*

147 *Vis quando impediat impreſſionem characteris in ordinato.*

Voluntas coacta an, quando, & quomodo adhuc voluntas ſit.

148 *Ordinatus per vim, an teneantur ſeruare continentiam, & numeris ſeqq.*

149 *Actus liberam voluntatem requirens ſi fiat coactè non valet.*

Continentia requirit qualitatem libertatis à coactione.

Continentia eſt voti, non autem præcepti.

Continentia ſuaderi poteſt, non autem præcipi.

150 *Votum ſiue tacitum, ſiue expreſſum, nullum eſt ſi fiat per vim, & metum.*

151 *Continentia ordini Subdiaconatus non eſt de ſubſtantia, ſed accidentalis ex ſtatuto Eccleſiæ.*

Subdiaconis antiquitùs licebat contrahere matrimonium.

Ordo Subdiaconatus an, & quomodo impediat matrimonium.

152 *Subdiaconus coactè ordinatus an teneatur continere.*

Papa iuſtè diſpenſaret Subdiaconum coactè ordinatum à continentia.

153 *Ordinatus coactè miniſtrans in ordine ſacro dicitur purgare metum, & tenetur ad continentiam.*

154 *Profeſſio annullatur per vim, & metum.*

155 *Religioſus coactè profeſſus ſi non ſit in ſacris Ordinibus conſtitutus, annullata profeſſione non tenetur continere, ſed poteſt inire matrimonium.*

156 *Matrimonium contrahens profeſſus, vel ordinatus nondùm lata ſententia ſuper nullitate profeſſionis, vel ſuſceptionis ordinis puniri poteſt in Sancto Officio, ſaltem ratione temeritatis ſi capiatur tanquam Polygamus.*

Coniux contrahens matrimonium contra impedimentum Eccleſiæ, an, & quomodo ſeparari debeat, & num. 201.

157 *Græci non poſſunt contrahere matrimonium poſt ſuſceptos ordines ſacros, ſed tantummodo vti matrimonio contracto ante ſuſceptionem ordinum.*

158 *Græci initiati Ordinibus ſacris poſt contractum matrimonium ſi mortua ea vxore aliam ducerent puniri poſſent tanquam Polygami ſimilitudinarij.*

Græci an, & quando teneantur Canonicis Latinorum Conſtitutionibus.

159 *Vxoratus inſcia vxore, vel contra eius voluntatem Ordines ſacros ſuſcipiens an puniri poſſit in Sancto Officio.*

160 *Et an, & quomodo abiurare debeat, ac quam hæreſis ſuſpicionem incurrat.*

161 *Matrimonium ratum ſufficit ad impediendam promotionem ad Ordines ſacros, nec requiritur, quod ſit conſumatum.*

162 *Vxoratus ſuſcipiens Ordines minores, vel primam tonſuram inſcia, vel contradicente vxore an poſſit puniri in Sancto Officio.*

Vxoratus minores Ordines ſuſcipiens tenetur ad votum continentiæ.

Vxoratus non poteſt ſuſcipere primam tonſuram niſi velit vel Religionem intrare, vel ad ſacros Ordines promoueri.

Vxoratus quando poſſit tranſire ad ſacros Ordines, vel ad Religionem, vel caſtitatem vouere.

163 *Catholicus contrahens matrimonium cum Hæretica abutitur Sacramento matrimonij, dicitur ſuſpectus de hæreſi, & puniri poteſt tanquam fautor Hæreticorum, & num.185. & num.238. & 240.*

164 *Et an teneatur petere ad hunc effectum diſpenſationem Pontificiam in locis vbi impunè graſſantur hæreſes.*

165 *Princeps Catholicus volens contrahere matrimonium cum Hæretica an teneatur petere diſpenſationem Pontificiam in locis vbi illam ſubditi ex conſuetudine petere non ſolent, & num.170. cum ſeqq. ac nu.204. cum ſeqq.*

166 *Peccatum Catholici contrahentis matrimonium cum Hæretica an ſit Papæ reſeruatum, vel abſolui poſſit à quolibet Confeſſario, etiam cum diſpenſatione ad cohabitandum.*

Miſſionarij quam habeant facultatem diſpenſandi circa matrimonium, & num. 226. cum ſeq. & num. 238.

167 *Conſenſus præſtitus cenſetur per taciturnitatem.*

168 *Eccleſia pia Mater omnium credentium, & maximè certantium in agone.*

169 *Catholicus contrahens matrimonium cum Hæretica, an incurrat aliquam pœnam, vel cenſuram, & num.172. & 175. cum ſeqq.*

Mulier Catholica nubens Hæretico priuatur dote, & num.200. & num.238.

170 *Matrimonium Catholici cum Hæretica an teneat in locis, vbi permixtìm viuunt*

Catholici cum Hæreticis, & num.ſeqq. ac num. 239.

176 *Catholicus an, & quomodo accipere poſſit vxorem alterius Sectæ, & num.238.*

177 *Correctio Canonica an, & in quam pœnam ſonet.*

178 *Matrimonium Catholicis magis prohibitum cum Hæreticis, quàm cum Iudæis, vel Paganis, & de ratione.*

Hæretici peiores ſunt Iudæis, & Paganis.

179 *Conſuetudo Hæreticorum maximè matrimonialis maius importat periculum, quam eorum, qui nunquam in Chriſto crediderunt.*

181 *Mulier Fidelis nubens viro Infideli, quas pœnas incurrat.*

182 *Chriſtiani matrimonio collocantes eorum filias, ſorores, vel conſanguineas, inſcias, contradicentes, vel abſentes cum Infidelibus, quas pœnas incurrant.*

183 *Concilium Nicænum quoad Canones, qui habentur, ab Eccleſia receptum.*

Concilia Prouincialia approbata per Sedem Apoſtolicam referuntur.

184 *Confirmatio Pontificia alicuius legis quando operetur illius extenſionem vltra Territorium ſtatuentium.*

185 *Mulier Catholica contrahens matrimonium cum Hæretico quas pœnas incurrat.*

186 *Fautores Hæreticorum an, & quando incurrant pœnam excommunicationis maioris Summo Pontifici reſeruatæ, & numeris ſequentibus.*

188 *Quid de fauentibus ex alia cauſa quam hæreſis, & num. 241.*

189 *Fautores Hæreticorum dicuntur, qui cum eis contrahunt matrimonium, & fœdus incunt.*

190 *Fautores Hæreticorum directè, qui dicantur.*

191 *Fautores Hæreticorum quas pœnas incurrant.*

192 *Matrimonium contrahentes contra interdictum Eccleſiæ quomodo puniendi, & numeris ſeqq.*

193 *Et quæ dicatur pœna illis condigna.*

194 *Pœna certa vbi non eſt expreſſa à Canone pro caſu quem mandat puniri, ad quem ſpectet illius declaratio.*

195 *Matrimonium Catholici cum Hæretica, & è contra interdictum decreto Eccleſiaſtico, & num.223. & 238.*

196 *Catholicus contrahens matrimonium cum Hæretica peccat mortaliter, & de ratione numeris ſeqq.*

197 *Hæreticus ſeparauit ſe ab Eccleſia proprio iudicio.*

198 *Periculum peruerſionis non poteſt voluntariè, & ſcienter ſubiri ſine peccato mortali.*

199 *Catholicus contrahens matrimonium cum Hæretica quibus exponatur periculis.*

200 *Fautoria Hæreticorum mala quia prohibita, & prohibita quia mala.*

201 *Mulier Catholica nubens ſcienter Hæretico quomodo recipienda ad pœnitentiam.*

202 *Matrimonium in illis locis, vbi impunè graſſantur hæreſes an ſit faciliter permittendum inter Catholicum, & Hæreticam, vel è contra, & an, & quibus ſubiaceat periculis.*

203 *Papa derogare poteſt legi Eccleſiaſticæ.*

204 *Matrimonium Principiſſæ Catholicæ cum Principe Hæretico an ſit permittendum ſine diſpenſatione Apoſtolica in locis, vbi impunè graſſantur hæreſes, & vbi viget conſuetudo non petendi hanc diſpenſationem.*

206 *Exempla diſpenſationum conceſſarum per Sedem Apoſtolicam in matrimonijs initis per Principes Catholicos cum Principiſſis Hæreticis, & earum conditiones, & numeris ſeqq.*

219 *Conſuetudo Principum Catholicorum non contrahendi matrimonium cum Hæreticis ſine diſpenſatione Apoſtolica, & numero 224.*

220 *Conſenſus Pontificis vt Catholici degentes in locis, vbi impunè graſſantur hæreſes poſſint matrimonium contrahere cum Hæreticis quare præſumatur.*

221 *Catholicus contrahens matrimonium cum Hæretica notoria, an, & quomodo poſſit allegare bonam fidem, & num. 238.*

222 *Conditiones oblatæ per Hæreticos ad effectum contrahendi matrimonium cum Catholicis an ſint ſufficientes iudicare ſpectat ad Summum Pontificem, & de ratione, & num. 238.*

225 *Silentium Pontificis an poſſit deſeruire pro tacita diſpenſatione ad matrimonium, & num.238.*

227 *Facultas abſoluendi à peccatis an importet facultatem diſpenſandi.*

228 *Epiſcopi reſpectu abſolutionis ſacramentalis ſubditos habent exteros, æquè, ac incolas, & de ratione.*

229 *Diſpenſatio non eſt tantæ neceſſitatis, quantæ abſolutio ſacramentalis.*

230 *Argumentum à maiori ad minus non valet in diſpenſatione.*

231 *Diſpenſatio extendi non poteſt à maioritate rationis, & cur.*

232 *Clerus an poſſit diſpenſare circa matrimonia, & num.238.*

233 *Error proprius non debet in commodum redundare.*

234 *Matrimonium factum an, & quando teneat quod ab initio fieri prohibitum eſſet, & num. ſeqq.*

235 *Fidelis habens copulam cum Hæretica an teneatur Confeſſario exprimere hanc qualitatem.*

236 *Diſpenſatio quomodo concedi ſoleat per Datariam, vel Pœnitentiariam Catholicis*

contrahentibus matrimonium cum Hæreticis.

237 *Separatio coniugum, an, ex quibus cauſis, & quomodo fieri debeat.*

238 *Ignorantia quomodo excludatur.*

Contractus matrimonij non eſt reiterabilis, & de ratione.

Diſpenſatio conceſſa per Pontificem præſumitur rationabilis, & denegata irrationabilis.

Obligatio legis quando ceſſet ceſſante cauſa obligandi.

Inferior diſpenſare an, & quando poſſit aduerſus legem ſuperioris.

Itali euntes in Regiones Hæreticorum, vbi non eſt permiſſus Ritus Catholicus inquiri poſſunt tanquam ſuſpecti de hæreſi.

Quid de alijs Catholicis non Italis.

Impedimentum matrimonij ex diſparitate cultus eſt de iure Diuino, & de ratione.

Papa quomodo diſpenſare poſſit Epiſcopum circa reſidentiam.

Diſpenſatio ad cohabitandum an ſit neceſſaria Principi Catholico, qui matrimonium contraxit cum Hæretica Principiſſa, vel è contra.

Mulier nubens ignoranter Hæretico, vel marito, qui in hæreſim poſtea incidat, poteſt petere diuortium, & de ratione, & numero 240.

Obligatio eſſe non poteſt in eo, quod eſt voluntarium.

Coniux ſeparari debet ab alio coniuge, qui in hæreſim incidat, & de ratione, & numero 240.

Coniux continuans cohabitationem cum coniuge in hæreſim lapſo dicitur ſuſpectus de hæreſi.

240 *Hæreſis an, & quando præbeat ſufficientem cauſam diuortio.*

241 *Fautores Hæreticorum per quos abſolui poſſint.*

SVNT pariter præſumpti Inconſtantes in fide qui abutuntur Sacramento matrimonij; nam & hi ſunt ſuſpecti in fide ex regula abuſus Sacramenti, Gloſs. *in cap. Accuſatus*, §. *Sanè*, *ver. Saperent, de Hæret. in* 6. & per eam Lucerna Inquiſitor. *ver. Sacramentis abuti*, & ibi Pegna latè Traſmier. *de Polygamia, lib.* 5. *qu.* 2. *num.* 14. 15. *&* 16. vbi benè diſtinguit, quando abuſus Sacramenti in genere generet ſuſpicionem in fide.

Cæterum quia inter hos, qui abutuntur Sacramento matrimonij ſunt præcipuè illi, qui viuente prima vxore, ſecundam, vel vlteriorem ducunt, quos, vt videbimus, ſuſpectos eſſe in fide, nemo noſtrum dubitauit, & adhuc Iudices laici contendentes hoc delictum eſſe mixti fori, non deſiſtunt turbare iuriſdictionem S. Officij.

Videndum eſt primò, An delictum Polygamiæ verè ſit mixti fori, itaut ſpectare eius punitio poſſit ad Iudices laicos, an verò pertineat priuatiuè ad Iudicem Eccleſiaſticum, & ad Tribunal S. Officij.

Hanc quæſtionem latiùs reaſſumpſi, dum eram Aſſeſſor Sancti Officij occaſione turbationis iuriſdictionis Eccleſiaſticæ in Ciuitate N. ideò per extenſum hic volui apponere meas allegationes.

DE IVRE communi Epiſcopi, & Inquiſitores procedunt contra eos, qui, viuen-
1 te prima vxore, aliam ducunt, quia tales ſic contrahentes ſunt ſuſpecti de hæreſi, Lupus Abbas *in cap. Accuſatus, num.* 2. *de Hæret. in* 6. & ibid. Franc. *nu.* 3. Geminian. ibid. §. *Sanè, num.* 7. Felin. *in cap. Ad abolendam, num.* 1. *de Hæret.* Io: Lupus *in cap. Per veſtras de donation. inter virum, & vxorem*, §. 18. *num.* 25. Roſell. *ver. Hæreticus, num.* 6. Villadieg. *de Hæret. cap.* 9. *num.* 5. Squillacen. *de Fide Catholic. cap.* 15. *num.* 2. Couuar. *in* 4. *Decret. par.* 2. *cap.* 7. §. 3. *nu.* 6. Repertor. Inquiſitor. *in ver. Contrahens, in princ.* Simanch. *de Cathol. Inſtit. cap.* 40. *tit. de Matrimonio, num.* 2. *& in Enchiridion. violatæ Religionis, tit.* 12. *num.* 5. Campegg. ad Zanchin. *de Hæret. cap.* 35. Roias *de Hæret. cap.* 35. Menoch. *de Arbitrar. caſ.* 420. *n.* 114. *& de Præſumpt. lib* 5. *præſumpt.* 6. *nu.* 35. Albertin. *de Agnoſcen. quæſt.* 23. *num.* 65. Alphonſ. de Caſtro *de Iuſta Hæretic. punitione, lib.* 1. *cap.* 1. *verſ. Idem*, Conradus Brunus *de Hæret. lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 4. Carrer. *in praxi tit. de Hæret.* §. *Circa ſecundum, num.* 60. Rebuff. *in Concordat. Franciæ, tit. de public. concubinar.* §. *Et cum omnes, & in d. tract.* Bermund. *verſ. Monemus omnes laicos, n.* 4. Decian. *tractat. crimin. tom.* 1. *lib.* 5. *Rubric. Inquiſitores Hæreſ. quæ poſſint, num.* 41. Pegna *in* 3. *par. Director. comm.* 81. Lucerna Inquiſitor. *in ver. Matrimonium*, Locat. *in Iudicial. in ver. Inquiſiti, & in ver. Suſpicio*, Nauarr. *conſ.* 2. *num.* 8. *de Hæret.* Perez *in l.* 3. *tit.* 1. *lib.* 5. *Ordin. pag.* 44. Azeued. *l.* 5. *tit.* 1. *lib.* 5. *Recopill.* Guttierez *practic. Quæſtion. quæſtione* 8. *in princ.* Farinacc. *de Inquiſit. quæſt.* 8. *num.* 127. *& de delictis carnis, quæſt.* 140. *num.* 24. *& de Hæreſi quæſt.* 178. *num.* 71. *& in Appendice ad quæſt.* 140. Souſa *in Aphoriſm. lib.* 1. *cap.* 35. *num.* 18. Narbona *in* 3. *par. nouæ Recopill. lib.* 4. *tit.* 1. *l.* 20. *Gloſs.* 12. *num.* 66. Canter. *quæſtion. crimin. tit. de Adulter. nu.* 29. Freita ad Acunham *de Sollicit. quæſt.* 2. *num.* 3. Fr. Ignatius Lupus *in Edict. S. Inquiſitionis par.* 2. *lib.* 14. *artic.* 2. *diff.* 1. Traſmiera *de Polygamia, lib.* 2. *quæſt.* 2. *num.* 18. Carena *de Officio S. Inquiſit. par.* 2. *tit.* 2. *num.* 20. Scaccia *de Iudic. lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 55. Campanil. *Diuerſor. iuris, rubr.* 1. *num.* 46. *ad* 49. P. Diana *Reſolut. moral. par.* 4. *tract.* 7. *reſol.* 4. *in princ.* Barboſa *de poteſt. Epiſcopi, allegat.* 40. *n.* 44. Moura

de Enſalmis, & Incantationibus, ſect.3.cap.1. num.14. & cap.3. num.4. & 8. Alberghin. *in Man. tit. de Polyg. num.18.* P. Bordon. *in Tribun. Sancti Officij, cap.22. num.63.* P. Salelles *de mater. Tribunal. S. Inquiſit. cap. 20. reg.149. num.104.* Guazzin. *ad defenſam defenſ.1.cap.11.nu.26.* Iulius Carthar.*deciſ.90. num.21.* Barboſa *in cap. Gaudemus de diuortio, num. 13. & in cap. Nuper de Bigamis, num.3.* Enriquez *in Summ. lib.11. cap.2.n.3. & lib.12. cap.6. num.4.* Fragoſ. *de Regimine Reipub. par.3. lib.10. diſp.22. num.89.* Caſtro-palao *oper. moral. tom.1. tract.4. diſp.9. punct.16. §. 8.* Thom. Hurtad. *reſolut. moral. tom.1. tract.5. cap.2. reſolut.4.*

2 Oritur autem huiuſmodi ſuſpicio hæreſis ex facto ipſo habendi duas vxores eodem tempore, Traſmiera *de Polygamia lib.2. quæſt.1. num.16.*

Siue enim cum Textu *in cap. Ad abolendam, de Hæret.* dicamus illud eſſe factum
3 hæreticale, quod opponitur directè Sacramentis Eccleſiæ; ſiue cum Martino del Rio *Diſquiſ. magic lib.5. ſect.15.§. Axioma primum*, factum hæreticale illud eſſe, quod quamuis non ſit hæreſis, quia pertinet ad enunciationem intellectus, attamen quaſi materialiter enunciat hæreſim, & eſt materia, circa quam intellectus errat, quæ ratio licet improbetur à Moura *de Incantat. ſect. 3. cap. 3.* illam tamen optimè defendit Traſmiera *loco cit. num. 20. verſ. Intentio ergo Martini del Rio.*

Siue cum Soto *in tractatu de hæreſi*, factum hæreticale eſſe illud, quod aliqui
4 Hæretici ſpecialiter laudauerunt, vel non eſſe peccatum affirmarunt, ſemper hoc factum contrahendi binas nuptias erit factum hæreticale.

Primo caſu, quia certum eſt hunc modum contrahendi Matrimonium opponi directè Sacramento Matrimonij, quod eſt
5 vnius cum vna legitima coniunctio, cum ab initio vna Coſta in vnum virũ conuerſa ſit, vt loquitur Innocentius *in cap. Gaudemus de diuortio*, Traſmiera *dicto tract. de Polygam. lib. 2. quæſt.96. nu. 17.* Alberghin. *in Manual. cap.27.num.3.* Campanil.*loco cit.* qui dicit, quod illud verbum *ſentire*, de quo *in dicto cap. Ad abolendam* exemplificatur in eo, qui in externo facit, aut dicit aliquid, quo animus eius conuincatur ità ſentire; *Sentire* ergo non debet interpretari de ſola ſententia intellectus,ſed etiam de ſententia facti, vt dicit Io. And. *in dicto cap. Ad abolendam num. 27.*

Et quidem optima ratione, quia factum hæreticale ſecundum ſe conſideratum
6 præſcindendo ab animo, ſeu voluntate, ſiue ignorantia, ſiue malitiam illud exercentis ſemper inducit ſuſpicionem hæreſis, Adrianus *in 4. quæſtione 1. de confeſs.* Ochamus *par.1. Dialog.lib.2.cap.11.* Couuar. *variar. reſol. lib.3. cap.1.* Torrenſ. *de Trinitate quæſt.32. art. 4.* Turre-cremata *in Summa de Eccleſ. lib.4. cap.2. par.2.cap.8.* Simancha *de Cathol.tit.54.* de Caſtro *lib. 1. de iuſta Hæret. punit. cap. 3.* Suarez *de fide diſp. 19. ſect. 2. num. 3.*

Secundo verò caſu, quia certum eſt de fide non licere Chriſtianis plures eodem
7 tempore habere vxores,& qui contrarium aſſerit, hæreticus eſt reputandus, vt ex *Canon. Apoſtolorum 48.* Concilio Nicæno generali *1. cap. 24 & cap. 76.* Innocentij Primi *Epiſt. 306.* Siricio *Epiſt. 1. num.4. vt in cap. de Coniug. violat. 27. quæſt. 2.* Cæleſtino Primo *cap. Videtur nobis 35. qu.6.* Nicolao Primo *ad Conſultat. Bulgar. cap.51.* Alexandro Tertio *in cap. Gaudemus de Diuortio*, Concilio Florentino *in Decreto Armenorum*, Concil.Colonien. ſub Paulo Tertio *par. 1. cap. 41.* Concil. Maguntin. ſub eodem *in Decreto fidei*, & nouiſſimè per Sacrum Concilium Tridentinum *cap. 2. ſeſs. 24. de reform.* vbi habetur.

Si quis dixerit licere Chriſtianis plures habere vxores, & hoc nulla lege Diuina eſſe prohibitum, anathema ſit.

Ex his ergo, hoc factum habendi duas vxores eodem tempore, eſt materia, circa quam intellectus errat, vel errare poteſt, quod ſufficit ad inducendam hæreſis ſuſpicionem ex *ſupra dictis.*

Tertio verò caſu, quia Hæretici, præſertim noſtri temporis, non ſolùm
8 factum iſtud laudarunt, ſed licitum eſſe aſſeruerunt Card. Bellarm. *to. 2. controuerſ. de Matrimonio controuerſ. 3. cap. 3.* Valent. *in 3. to. 4. diſp. 10. quæſt. 1. punct. 3.* Caniſius *to. 2. lib. 2. de Maria Deipara num. 13.* Alberghin. *d. cap. 27. num. 1.*

Secundò oritur huiuſmodi ſuſpicio ex eo quod ducens duas ſimul vxores facit
9 opus, quod diuidit à communi vita, & conuerſatione fidelium, & ab Eccleſiæ probatis Ritibus, & Conſuetudinibus, vt conſiderat Carena *de Polygam. tit. 5. §. 2. num. 14.* Traſmiera *d.tract. loco cit. num.18.* Tale autem opus inducere hæreſis ſuſpicionem, benè docet Pegna *ad Directorium par. 3. comment. 24. verſ. Denique*, Carena *loco citato, verſ. Probatur.*

Tertiò oritur ſuſpicio hæreſis ex abuſu Sacramẽti matrimonij,& licèt Polygamus
10 poſſit induci ad ſic contrahendum, non ex praua voluntate, ſed ex libidine, vel auaritia, negari non poteſt, quin ad explendas huiuſmodi peruerſas cupiditates non abutatur Sacramento matrimonij, vt dicunt ferè omnes Doctores *ſupracitati* præſertim Guttierez *pract. quæſtion. lib. 2. cap. 8. num. 1.* Iulius Carthar. *d. deciſ. 90. num. 21.* Carena *loco. cit. §. 11. num. 59. verſ. At ex abuſu Sacramenti*, Farinacc. *de hæreſi quæſt. 178. num. 2.* Moura *de incantat.*

ſect. 3. cap. 3. num. 6. Freitas ad Acunham *quæſt. 2. num. 32. verſ. Nec obſtat.*

Et quamuis non omnis abuſus Sacramenti inducat hæreſis ſuſpicionem; In ca-
11 ſu tamen, de quo agitur concurrunt plures circumſtantiæ, nempe euerſio primarij finis Sacramenti, imitatio morum Hæreticorum, receſſio à Ritibus Eccleſiæ, quibus concurrentibus abuſus Sacramenti matrimonij inducit hæreſis ſuſpicionem, vt benè ratiocinatur Traſmiera *de Polygam. lib. 3. quæſt. 2. num. 61. & 62.* Moura *ſect. 3. cap. 3. num. 8. & 10.*

12 Quartò tandem, quia qui ſic contrahit malè ſentire videtur de Sacramento matrimonij, vt dicunt omnes *citati* Auctores, nemine ferè excepto.

Firmata ergo concluſione, quod ex facto contrahendi ſecundum matrimo-
13 nium vxore legitima prima viuente, oriatur hæreſis ſuſpicio, & quidem manifeſta, neceſſariò, & indubitatè infertur, cognitionem delicti Polygamiæ ſpectare ad Iudices Eccleſiaſticos priuatiuè quoad Iudices laicos ex diſpoſitione Text. *in c. Accuſatus, §. Sanè de Hæret. in 6.* Ex quo Textu iuncta Gloſſa *in verſ. Saperent*, deducitur, quod ad tribuendam Inquiſitoribus iuriſdictionem, non attenditur intentio, ſed factum.

Et propterea, quamuis qui veſcitur cibis prohibitis tempore vigiliarum, vel
14 Quadrageſimæ, ex appetitu gulæ moueri poſſit, nihilominus ſubditur iuriſdictioni Inquiſitorum priuatiuè quoad Iudices laicos, quia vt *ſupra dictum eſt*, attenditur illud factum, quod ſapit hæreſim, præſcindendo ab animo, ſiue voluntate ignorantiam, vel malitiam, vt vltra allegatos dicit Pegna *ad Directorium par. 3. comment. 24. & par. 2. comment. 80.* Repert. Inquiſitor. *in ver. Cognoſcere, verſ. Sed an Iudex*, Zanchinus *de Hæret. cap. 35. num. 2.* Zerola *in prax. in ver. Caſus, & in ver. Carnes comedentes*, Riccius *in praxi fori Eccleſiaſtici reſol. 423.* Carena *in praxi par. 2. titul. 15. §. 4.* Albergh'in. *in Manual. cap. 22. num. 2.*

Idem dicimus de ſortilegio, quod ſapit hæreſim, & de blaſphemia hæreticali, quia licèt poſſit abeſſe praua intentio à talia delicta perpetrantibus, attenditur tamen illud factum, quod dat iuriſdictionem Iudici Eccleſiaſtico priuatiuè quoad Iudices laicos, vt ipſimet Iudices laici fatentur per San-felic. *deciſ. 233. per totam.*

Ex his ergo meritò Doctores noſtri firmarunt, cognitionem delicti Polygamiæ
15 ſpectare ad Iudices Eccleſiaſticos priuatiuè ad Iudices laicos, Albertin. *de agnoſcend. quæſt. 23. num. 64.* vbi quod hoc factum non ſolùm videtur ſapere hæreſim manifeſtè, ſed eſſe factum hæreticale; & *num. 74.* dicit, quod hoc crimen eſſet mixti fori, niſi annexa eſſet illa qualitas, quæ ſapit hæreſim, vel niſi concurreret ſuſpicio, quod Polygamus malè ſentiret de Sacramento matrimonij.

Roias *de Hæret. par. 1. num. 549.* dicit, quod hodie cognitio huius criminis ad ſolos Inquiſitores pertinet.

Azeuedo *ad leges Hiſpaniæ lib. 5. tit. 1. l. 5. 6. & 7. num. 3.* aſſerit, quod quamuis præuentioni locus eſſet in hoc delicto inter iuſtitias Inquiſitionis, & Iudices alios Eccleſiaſticos, & ſeculares ità quod quilibet eorum, qui præueniret, cognoſceret, & puniret; hodie propter frequentiam actuum, vel quia ob aliam cauſam aliud per Inquiſitores prouideatur, vel proniſum ſit particulari iuſſu, & mandato, ipſi Inquiſitores cognoſcunt.

Scaccia *de Iudic. lib. 1. cap. 12. num. 55.* quærit, an qui ducit plures vxores eodem tempore, committat delictum, cuius cognitio ſit mixti fori, reſpondet, quod non, quia de eo cognoſcit Inquiſitor priuatiuè quoad laicum, & ità teneas quicquid dicat Clar. *lib. 5. recept. ſentent. §. Fornicatio, verſ. Dicendum etiam.* Et eſt ratio, quia iſte videtur malè ſentire de Sacramento matrimonij, vnde de eo venit diligenter interrogandus ab Inquiſitore, & ità vidi ſæpius ſeruari.

Narbona *in 3. par. nouæ Recopill. lib. 4. tit. 1. l. 20. Gloſs. 12. num. 66.* ait, quod ducens ſecundam vxorem viuente prima non eſt remittendus ad Iudicem ſecularem, quia hodie de hoc crimine, à quocunque fuerit commiſſum, Inquiſitores cognoſcunt, & delinquentes debitis pœnis afficiunt, nam qui cum duabus vxoribus ſimul matrimonium contraxit, ſiue eodem tempore eas retinet, de hæreſi ſuſpectus eſt, cum malè de Sacramento matrimonij ſentire videatur.

Quin imò dico, Inquiſitores ſolummodo cognitionem habere vt *ſupra*.

Souſa *in Aphoriſmis lib. 1. cap. 35. nu. 18.* dicit, quod hodie ad ſolos Inquiſitores ſpectat punire contrahentium binas nuptias; & extat declaratio Summi Pontificis ad Inquiſitores Luſitaniæ.

Farinaccius *quæſt. 8. nu. 117. verſ. Amplia*, ait, quod cum contrahens binas nuptias ſit de hæreſi ſuſpectus, cognitio huius criminis nonniſi ad Eccleſiaſticum Iudicem priuatiuè quoad ſecularem ſpectabit.

Et quamuis *in fine dicti numeri* dicat, quod quando qualitas iſtius ſuſpicionis hæreſis
16 non adeſt, puta, quia iam apparet, quod id fuerit factum potiùs ex concupiſcentia, quàm quod malè ſentiat de fide, delictum huiuſmodi eſt mixti fori, tamen *in tract. de hæreſi quæſt. 178. num. 171.* dicit, quod in ducente ſecundam vxorem prima viuente, vix poteſt dari caſus, in quo ceſſet ſuſpicio hæreſis, ad effectum, vt huiuſmodi

crimen poſſit reputari mixti fori; Et hæc eſt veritas; Quia licèt conſtaret ex ſolo concupiſcentiæ affectu ſecundam vxorem duxiſſe, nihilominus, quia ad hoc abutitur Sacramento matrimonij, videtur ſuſpectus de hæreſi, Farinaccius *loco citato verſ. Verùm*.

Et quando ceſſaret abuſus Sacramenti, quia bona fide Polygami contraherent,
17 hoc caſu, nec Eccleſiaſticus Iudex, nec ſecularis procedere poſſent, quia ceſſante dolo, ceſſat delictum, vel ſaltem illius pœna, *l. ſi putator, ff. ad l. Aquiliam, cap. Satis peruerſum diſtinc. 6. cap. Inuentum 16. quæſt. 7. Regula ſine culpa de regul. Iur. in 6.* vt in terminis tradunt Clar. §. *Fornicatio, verſ. Sed pœnæ*, Gaſpar. Anton. *quæſtion. forenſium lib. 1. quæſt. 14. num. 8.* Carthar. *d. deciſ. 90. à num. 7. vſque ad 31.* Anſald. *de iuriſdictione par. 4. tit. 2. cap. 3. num. 8.*

In dubio autem, an bona fide Polygamus contraxerit, eſt cognitio ſolius In-
18 quiſitoris, vel Iudicis Eccleſiaſtici, Freitas ad Acunham *loco ſupra citato*, Moura *de Enſalmis ſect. 1. cap. 1. num. 14.* ſicuti etiam an id fecerit ex concupiſcentia carnis, aut ex alio motiuo, huius probatio, & examen ad nullum alium Iudicem pertinet, niſi ad Inquiſitores, Thomas Hurtado *reſolut. moral. tom. 1. tract. 5. reſolut. 4. num. 37.*

Idem Farinacc. *in appendice ad quæſt. 140.* de mente Roias dicit, quod licèt commu-
19 niter teneatur, cognitionem huiuſmodi criminis eſſe mixti fori, hodie tamen ad ſolos Inquiſitores dicta cognitio pertinet per Extrauagan. Clementis Sexti ab Albertin. *dicto tract. quæſt. 23. num. 75.* Sed errant Roias, & Farinaccius, quia Conſtitutio illa relata ab Albertino non eſt Clementis Sexti, ſed Clementis Septimi, & non loquitur de delicto Polygamiæ, ſed de vitio nefando.

Didacus Cantera *quæſtionum crimin. tit. de adulterio quæſt. 4. num. 29. verſ. Sed quod*,
20 ait, quod ſi vtrumque matrimonium non valeret, quia erat conſanguineus cum vna, & affinis cum altera, videtur, quod etiam de iure punitur pœna ordinaria, quia iam fecit, quod in eo fuit argumento Textus *in cap. Nuper de Bigamis*, ſed certè de hoc dubito, & hoc caſu poſſent ſaluari Iudices ſeculares cognoſcentes de binis nuptijs, quamuis ego ſemper tenuerim contrarium, videlicet, quod Iudices ſeculares non poſſunt congnoſcere de illo, qui bis contraxit matrimonium, nam ſemper debent cognoſcere ad punitionem, an bis contraxerit, vel non, & ſic incidenter debent tractare de matrimonio, licèt non tractent de vinculo matrimonij, quod totum prohibitum eſt laicis.

Moura *de Enſalmis ſect. 3. cap. 3. num. 8.* poſtquam recenſuit aliquos Auctores,
21 qui dicunt huiuſmodi delictum eſſe mixti fori allegat Farinaccium *in praxi quæſt. 8. num. 127.* & dicit ibi optimè, quod nonniſi ad Iudicem Eccleſiaſticum priuatiuè ſpectabit, poteritque eſſe mixti fori in terminis, de quibus Salzedo, vbi qualitas ſuſpicionis non adeſt, puta, quia iam apparet, quod id fuerit factum potiùs ex concupiſcentia, quam quod malè ſentiat de fide: Tu verò adde prædictum examen pertinere priuatiuè ad Inquiſitorem:

Sed meliùs omnium hanc opinionem tenuit Inquiſitor Traſmiera *in peculiari tract. de Polygamia lib. 2. quæſt. 2.* vbi latiſſimè reſpondet omnibus contrarijs, & Traſmieram ſequuntur Carena *par. 2. titul. 5. num. 20.* qui etiam reſpondet ad contraria, Bordonus *in Tribun. cap. 22. num. 63.* Salelles *cap. 20. reg. 149. num. 104.*

Et hæc opinio habet locum, ſiue Polygamus contraxerit clam, ſeu palam, quaſi
22 ille, qui clam contraxerit potiùs doloſè, quàm ex praua voluntate videatur contraxiſſe; Nam huiuſmodi diſtinctio refellitur à citatis per Carthar. *deciſ. 90. nu. 22.* & per Salelles *loco cit. num. 107.*

Iudices verò laici ſuam prætenſionem fundant in eo, quod tale delictum puniatur per leges Ciuiles, nempe per *l. Eum qui duas C. ad l. Iuliam de adulter.* vbi qui duas ſimul
23 habet vxores non ſolùm notatur infamia, ſed pœna ſtupri tenetur, quam legem honeſtam appellant, Addentes *ad conſ. 165.* Alexandri *volum. 7.* tametſi lata ſit à duobus impijs Ethnicis Imperatoribus, patre, & filio, videlicet Valeriano, & Gallieno, qui Religionem Chriſtianam, & fidem Catholicam perſecuti ſunt, quare iudicio Diuino puniti fuerunt, & ſic propter hanc legem dixerunt delictum Polygamiæ eſſe mixti fori, Anchar. *in cap. Eam, quæ de reg. Iur. in 6.* Barbat. *in cap. Cum ſit generale num. 226. de foro compet.* & ex his Decian. *tract. crimin. to. 1. lib. 4. cap. 26. num. 7. verſ. Septima concluſio*, & poſt eum Caballus *caſ. 98. num. 3.*

Sed hæc ratio nullius eſt momenti, quia etiam per leges Ciuiles punitur delictum hæreſis, puniuntur blaſphemiarum, & ſor-
24 tilegiorum delicta, & tamen, quãdo in his delictis adeſt ſuſpicio hæreſis, veluti quando blaſphemiæ ſunt hæreticales, vel ſortilegia hæreticalia, perdunt naturam mixti fori, & ad Iudicem Eccleſiaſticum priuatiuè quoad laicum pertinent, vt *ſupra* fuit dictum, & notant Albertin. *de agnoſcend. quæſt. 22. num. 63.* Simanch. Roias, & alij allegati ab Alberghino *in Man. cap. 16. num. 13.* & à Carthario *deciſ. 35. num. 1.*

Secundò dicunt, quod etſi ad Iudices Eccleſiaſticos, & fidei Quæſitores ſpectet
25 in hoc delicto aliqua iuriſdictio, eis ſpectat

ſtat dumtaxat, vt intelligant, vtrum Reus malè ſentiat de Sacramento matrimonij, an non,& hoc vbi perceperint functi ſunt eorum officio; Nam ſi conſtiterit, Reum in fide non aberraſſe, neque vnquam credidiſſe, licere ſimul duas habere vxores, videtur quidem, quod Inquiſitores vltra procedere nequeant, & hanc opinionem tenent Belluga *in ſpeculo Principum rubr.* 11. §. *viſo num.* 9. *&* 10. Regens à Ponte *in ſuo tractatu manuſcripto* ſuper hac controuerſia occaſione differentiæ ortæ tempore Clementis Octaui inter Curiam Archiepiſcopalem Neapolis, & Regios Miniſtros; Nam quidam Polygamus præmiſſa publica abiuratione in Eccleſia Metropolitana dictæ Ciuitatis, fuit ad triremes tranſmiſſus, quod ęgrè tulerunt Miniſtri Regij,vt infra videbimus, idem tenet Simancha *de Cathol. tit.* 4. *de Matrimonio*, Genuen. *in prax. Neapolit. cap. mihi* 68. *num.* 13. qui tamen cum diſtinctione loquitur, nempe ſi præuentus ſit Polygamus á Curia ſeculari, tunc remittitur ad Eccleſiaſticum, vt torqueat ipſum ſuper intentione, & abiurare faciat; deinde poſt hæc debeat illum remittere ad Curiam ſecularem, vt ipſum puniat; Si autem præueniat Curia Eccleſiaſtica in totum puniatur ab ipſa, neque amplius ſeculares ſe intromittant; Et ità dicit ſcriptum fuiſſe à Sacra Congregatione Supremæ, & Vniuerſalis Inquiſitionis; Sed horum Doctorum opinio nec vera eſt, nec in praxi ſeruatur; Non vera, quia Eccleſia non ſolùm habet Ius purgandi hæreſis ſuſpicionem per torturam, ſed purgata hæreſi poteſt hos Reos punire pœnis temporalibus, vt voluit Abbas *in cap. Cum haberet num.* 2. *de eo, qui duxit*; Sicut purgata hæreſis ſuſpicione punit ſortilegos, & blaſphemos hæreticales.

Purgata enim per torturam hæreſis ſuſpicione, adhuc remanet in foro Eccleſiaſtico cum Polygamo agendum, nam ei
26 indicitur abiuratio de vehementi iuxta praxim Sancti Officij Italiæ, quia etſi per torturam purgata ſit in Polygamo mala intentio quoad Iudicem, ſi catholicè reſpondeat, debet nihilominus Polygamus etiam ſe purgare coram populo,apud quem redditus eſt ſuſpectus ob factum hæreticale ab eo commiſſum, ſaltem materialiter,vt tollatur ſcandalum ei illatum, & eo modo verus Catholicus agnoſcatur, Repertor. Inquiſit. *in verb. Abiuratio, verſ. Item*, Rota *deciſ.* 51. *num.* 5. *poſt ſecundum volum. conſ. Farinaccij*.

Et hanc Simancæ opinionem reprobat in ſpecie Traſmiera *de Polygam. libro* 2. *quæſt.* 12. *num.* 12. ſed audiamus in hac materia doctiſſimum Molinam in quodam eius *tract. M. S. de corrept. Iudic.* relat. à Moura *de Enſalmis ſect.* 3. *cap.* 1. *num.* 54. cuius verba ſunt infraſcripta:

Errant ergo Ordinationes huius Regni lib. 5. tit. 2. §. 2. *dum dicunt cognoſcere de crimine Apoſtaſiæ à fide, & punire tale crimen pertinere ad poteſtatem ſecularem, & reddunt rationem, quia Eccleſia non habet niſi cognoſcere, vtrum talis erret in fide, quaſi cognoſcere de crimine hæreſis ex eo ſolùm pertineat ad Eccleſiam, quod ad ipſam ſolùm pertineat declarare, vtrum aliquis erret in fide, quia ergo ad Eccleſiam pertinet non ſolùm declarare, quis ſit error in fide, ſed etiam punire crimen, quo quis culpabiliter errat in fide, eo quod ſit contra Eccleſiam directè, & contra ea, quæ ſunt Eccleſiaſtica, non verò contra Rempublicam temporalem, qua talis eſt, & ob id ſit cauſa purè Eccleſiaſtica, fit, vt cum id non minùs cernatur in cricrimine Apoſtaſiæ à fide, quàm in quocunque alio errore in fide, non minùs ad Eccleſiam ſolùm pertineat punire tales Apoſtatas,& cognoſcere de cauſis eorum, quàm punire quoſcunque alios hæreticos,& de cauſis ipſorum cognoſcere; Quo fit, vt Iudices ſeculares ante ſententiam declaratoriam, & condemnatoriam de crimine intromittere ſe non debeant, quia illa pertinet ad ſuperiùs Tribunal Eccleſiæ.*

Quod autem aſſerit Genuen. *loco citato* Sacram Congregationem iuxta hanc opinionem reſcripſiſſe, ſcio ego pluries, & Archiepiſcopo Neapolitano, & Nuncio Apoſtolico,& Miniſtro Sancti Officij Neapoli degentibus contrarium ſcripſiſſe, & mandaſſe, vt omninò ſibi curarent remitti Polygamos à Iudicibus ſecularibus carceratos, & ità obſeruatum fuiſſe, vt videbimus *infra*.

Fundant pariter ſuam prætenſionem Miniſtri laici in diſpoſitione Concilij Tridentini *cap.* 7. *ſeſſ.* 24. *de reform. Matrim.* vbi habentur hæc verba.

27 *Multi ſunt, qui vagantur, & incertas habent Sedes, & vt improbi ſunt ingenij prima vxore relicta, aliam, & plerumque plures, illa viuente, diuerſis in locis ducunt; Cui malo cupiens ſancta Synodus occurrere, omnes, ad quos ſpectat paternè monet, ne hoc genus hominum vagantium ad matrimonium facilè recipiant, & Magiſtratus etiam ſeculares hortatur, vt eos ſeuerè coerceant.*

Sed reſpondetur, ex hoc Textu Concilij non inferri, quod ſit laicis attributa facultas cognoſcendi cauſas Polygamiæ, ſed ſancta Synodus Magiſtratus laicos hor-
28 tatur, vt vagos, & Polygamos ſeuerè coerceant modo eis licito, hoc eſt in vinculis conijciendo, & ad Eccleſiaſticum Iudicem remittendo, vel ad inſtantiam eiuſdem Iudicis Eccleſiaſtici per Brachij ſecularis auxilium.

Vox enim illa, *coerceant*, ex ſubiecta materia interpretari debet pro auctoritate, auxilio,& fauore,quem ſeculares Iudices Eccleſiaſtico exequenti impēdunt argumento

Textus *in cap.1. 62. diſtinct. & in cap. Sicut 2. quæſt. 7. l. Thaiſ. §. Lucius, ff. de fideicommiſs. libert.* vt in terminis dicit Molin. *de Brach. ſecular. Eccleſ. præſtan. cap. 8. num.* 11.

Eſt enim valdè inueriſimile ſapientiſſimos Patres, qui Hæreſeos notauerant, & anathematizauerant eos, qui ſecundam vxorem viuente prima ducere ſibi licere aſſeuerant, vt habetur *in can. 2. ſeſs. 24. de reform. Matrim.* voluiſſe tribuere iuriſdictionem laicis in cauſa, vel hæreſis, vel ſuſpicionis illius, quæ nonniſi ab Eccleſiaſtico Iudice cognoſci poteſt.

29 Nituntur etiam Iudices laici auctoritate Abbatis *in cap.1. per illum Textum, de offic. Ordinarij, & in cap. Quàm ſit generale nu. 23. de foro compet. & in cap. Cum haberet, de eo, qui duxit.*

Sed nec ille Textus *in cap.* 1. nec auctoritates Abbatis faciunt ad rem; Loquuntur enim de delicto ſimplicis adulterij, cuius cognitio abſque dubio eſt mixti fori, quando non agitur de validitate, vel inualiditate matrimonij.

30 Denique fundant laici ſuam prætenſioſionem ſuper aſſerta conſuetudine, & quaſi poſſeſſione cognoſcendi huiuſmodi cauſas, vt teſtantur in Regno Neapolitano, Grammat. *voto* 17. Farinacc. *deciſ.* 36.

Sed reſpondetur, hanc conſuetudinem eſſe potiùs abuſum, quàm conſuetudinem,
31 vt dicit Carena *par. 2. tit. 5. §. 3. in fine*: Nam vbi eſt incapacitas in Iudice, conſuetudo nihil operatur, Rota *deciſ. 3. & 10. de conſuetud. in antiquis*, & alias ſæpe: Quoverò ad quaſi poſſeſſionem dicimus non fuiſſe pacificam, cum ſemper Iudices Eccleſiaſtici reſtiterint, & ſi quid Iudices laici in hac materia operati ſunt, violenter, & de facto egerunt.

Hinc propterea, quia compertum eſt, præſertim poſt modernas hæreſes non dari
32 Polygamiam, quæ ſaltem non habeat in ſe hæreſis ſuſpicionem, vt poſt Farinaccium *loco ſuperiùs citato* defendit Carena *d. tit. 5. §. 4. 5. 6. & 7.* ceſſatum eſt ab huiuſmodi conſuetudine; tam in Hiſpania, vt teſtantur Simancha, Azeuedo, Cantera, Narbona, & Souſa *loco citato*, Traſmiera *dicto lib. 2. quæſt. 1. num.* 13. quàm in Italia: Nam in Statibus Mediolani, & Pedemontium, in quibus aliàs Iudices ſeculares de huiuſmodi delicto cognoſcebant, vt videre eſt apud Boſs. *in prax. tit. de coitu damnato num.* 7. Clar. §. *Fornicatio num.* 20. Gaſpar. Anton. Theſ. *quæſt. 14. lib.* 1. amplius de eo non cognoſcunt, ſed Inquiſitores cum Epiſcopo, vel Epiſcopus cum Inquiſitore, ſicuti tempore mei Aſſeſſoratus vidi obſeruatum in illis Regionibus.

Hęc ſunt quę ſcripſi, dum eram Aſſeſſor pro tuenda iuriſdictione Eccleſiaſtica, & Sancti Officij; ſed poſtqum aſſumptus fui ad Cardinalatum, deuenerunt ad manus meas quædam manuſcripta bo. me. Peniæ, inter quæ aliam allegationem inueni in hac materia, quam hic inſerere decreui.

De Bigamis, ſeu Polygamis, & de eorum legitimis Iudicibus, & pœnis.

§. 1.

33 QVia (ſecluſa diſpenſatione Diuina) Bigamia, & Polygamia eſt omni iure prohibita, ex quo matrimonium eſt coniunctio vnius maris, & fœminæ, indiuiduam vitæ conſuetudinem retinens, ideo in ſpecie à diuerſis legibus tanquam adulterina reperitur prohibita, & punita 34. *quæſt. 1. & 2. cap. 1. 2. & 3. cap. In præſentia de ſponſal. cap. Dominus, de ſecundis nuptijs, cap. Gaudemus de diuortio, l. Nemo Iudæorum, C. de Iudæis* Leo Imperator *Nouella 91. l. 1. C. de Concubin:* Conſtantinus Herminopol. *lib. 4. tit.* 7. Quoniam autem Polygamia omni iure prohibita eſt, ideo ne quis incurrat in pœnas contra Polygamos conſtitutas iure Canonico, & Ciuili prouiſum eſt, ne quis ſecundas nuptias contrahat, niſi præcedente probatione, de morte primi coniugis, *cap. Dominus, de ſecundis nuptijs Auth. Hodie C. de Repud.*

Eſt autem Polygamia plurium vxorum viuentium retentio, vt cum quis vna viuente, aliam, vel alias vxores ducit, aut vna mulier viuente viro vno, alio, vel alijs nubit.

Bigamia, ſeu Polygamia an ſit crimen ſeculare, vel Eccleſiaſticum, vel mixti fori.

§. 2.

Perplexa quæſtio quibuſdam eſſe videtur, quale crimen ſit Polygamia, an ſe-
34 culare, vel merè Eccleſiaſticum, vel mixti fori, magis autem perplexam, & ancipitem reddiderunt curioſæ mentis quorundam diſputationes, qui dum ſibi fortaſſis indulgent, nihil tantum eſt clarum, quod non arbitrentur in dubium reuocandum, in quorum numero non immeritò referri poſſet, Arnald. Albertin. *de agnoſcendis aſſertionibus quæſt.* 23.

Qui putant Polygamiam ſeculare crimen eſſe, legibus Ciuilibus potiſſimùm vtuntur, quibus acriter puniuntur, qui ſimul duas vxores habent, *l. eam, qui duas, C. ad l. Iuliam de adulter.* vbi conſtitutum eſt, habentes duas vxores infames fieri, & datum pro matrimonio putatiuo repeti, & promiſſum non peti; adduntque Text. *in l. Miles, §. Mulier, ff. ad l. Iuliam de Adulter.*

vbi vendicatur in eam, quæ ſecundo nupſit, non expectata certa probatione de morte mariti abſentis.

Qui Eccleſiaſticum crimen arbitrantur, ſacris Canonibus vtuntur, quibus & Polygamia prohibetur, & punitur, *cap. Dominus, de ſecundis nuptijs, cap. Gaudemus, de diuortio, cap. in præſentia de ſponſalibus*.

Alij animiaduertentes, & iure Canonico, & iure Ciuili Polygamiam coerceri, & in vtroque foro contra huiuſmodi Polygamos tanquam contra Adulteros iudicium exerceri, Polygamiæ delictum eſſe mixti fori dixerunt, Abbas *in cap.1.num.6. & ſeq. de offic. Ordinarij*, idem *in cap. Cum haberet, de eo, qui duxit in matrimon.* Couuar. *in epitome lib. 4. par. 2. cap. 7. §. 3. num. 7.* quos refert Ignatius Lopez *in comment. ad pract.crimin. canonic.* Bernardini Diaz *ſuper cap. 80. verſ. Receptum tamen eſt*.

Iſti tamen de adulterio loquuntur, quod mixti fori eſſe arbitrantur, ſed magis in ſpecie pro hac opinione, quod Polygamia ſit mixti fori faciunt, quos allegat Arnal. Albertin. *d. quæſt. 23.*

Qui ſint legitimi Iudices in cauſis Polygamiæ.

§. 3.

Qui Polygamiam fori ſecularis eſſe contendunt, legibus Ciuilibus vtuntur,
35 quas cum aſſeuerent per ſacros Canones non eſſe correctas, obſeruandas tenaciter in ſuis foris ſecularibus putant, & conſequenter ſe legitimos Iudices ſuper hoc delicto conſtituunt, adduntque in aliquibus Regnis introductam conſuetudinem, vt non alij, quàm Iudices ſeculares de Bigamis, aut Polygamis cognoſcant, idque pro viribus contra quoſcunque Iudices defendunt.

Regulariter Iudices ſeculares, cum ſacros Canones tam apertè, & clarè de Bigamia, & Bigamis loquentes negare non audeant, libenter amplectuntur ſententiam dicentem, hoc crimen eſſe mixti fori, & conſequenter eſſe locum præuentioni, vt ille procedat, cui priùs innotuit, aut cui priùs crimen denunciatum fuit: Itaque ſi Epiſcopus præuenerit, de crimine iudicialiter cognoſcat, & Bigamum iuxta ſacros Canones puniat, quod Iudex ſecularis, id ipſe iuxta ſuas leges præſtabit; & hæc ſententia multo tempore retenta eſt.

Cæterum labentibus ſeculis Romani Pontifices prudenter animaduertentes matrimonium non tantùm vt contractum ciuilem (vt à legibus Ciuilibus fuerat conſideratum) ſed potiſſimùm tanquam Sacramentum eſſe conſiderandum, diuinitùs conſtituerunt, vt Bigami tanquam de hoc Sacramento malè ſentientes, à Iudicibus Eccleſiaſticis iudicentur, interrogarenturque, quid de hoc Sacramento ſentirent; Nam Lucius Tertius *circa annum Domini 1183.* de hac re legem tulit, quam habemus *in cap. Ad abolendam, de Hæreticis*, qua conſtituit, vt vniuerſi, qui de Euchariſtia, de Baptiſmo, vel de Confeſſione, vel de Matrimonio, vel de reliquis Eccleſiaſticis Sacramentis aliter ſentirent, aut docerent, quàm Romana prædicat, & obſeruat Eccleſia, ab Epiſcopis locorum Hæretici iudicarentur, & anathemate percuterentur, & niſi parerent, iuris ordine ſeruato tam Clerici, quàm laici Curiæ etiam ſeculari vltimo ſupplicio feriendi traderentur, quæ cum à Iudicibus ſecularibus præſtari non poſſint, cum iſtius iuriſdictionis ſint incapaces, conſequenter eſt, vt ad ſolos Iudices Eccleſiaſticos cognitio Polygamiæ pertineat, vt paulò poſt probabimus.

De Epiſcopis locorum minor, aut nulla eſt dubitatio, quia ſacri Canones apertiſſimè hanc illis tribuunt iuriſdictionem, & Textus *in dicto cap. Ad abolendam*, tam eſt apertus, & clarus, vt nullam probabilem recipiat dubitationem.

Sed quoniam inter Iudices ſeculares, & & Epiſcopos vna opinio proximè relata affirmat locum eſſe præuentioni, & hoc iure multi vtuntur de Inquiſitoribus Hæreticæ prauitatis, quæſitum eſt, an & ipſi de Polygamia verè cognoſcere poſſint; Et circa eos probabilis dubitatio ex duobus potiſſimum fundamentis oriri poterat.

Primò, quia Lucius Tertius *in dicto cap. Ad abolendam*, nullam de Inquiſitoribus mentionem facit.

Secundò quia Inquiſitores hæreticæ prauitatis non poſſunt cognoſcere niſi de hæreſi, vel de delictis manifeſtè hæreſim ſapientibus, *cap. Accuſatus, §. Sanè* vbi Gloſs. *in ver. Saperent*, & ibi communiter Canoniſtæ *de Hæret. in 6.* vnde cum Bigami non videantur Hæretici, nec Polygamiæ delictum hæreſim ſapiat, manifeſtè eius cognitio ad Inquiſitores hæreticæ prauitatis non pertinebit.

Et quoniam per iſta, & alia leuiora argumenta, qui non aliter ſapiunt, & iudicant, quam ſapere, & iudicare oporteat, hic articulus diligenter diſcutiendus eſt, vt in caſu tanti momenti veritas intelligatur, & iuxta Regulas veritatis in foro, vbi has cauſas tractari oportet, illæ iudicentur, & definiantur.

An Inquiſitores hæreticæ prauitatis ſint legitimi Iudices in cauſa Polygamiæ.

§. 4.

36 Primò, Inquiſitores poſſe procedere contra huiuſmodi Bigamos communis eſt Canoniſtarum in omni Orbe Chriſtiano ſententia, qui ſecuti Lapum ante tercentos ferè annos id aſſerentem, ità pronunciarunt.

Et ratio eſt, quia, qui viuente prima ducit ſecundam vxorem, malè videtur ſentire de Sacramento Matrimonij, de cuius ſubſtantia eſt, vt cum vna retineatur indiuiduæ vitæ ſocietas, Lapus Abbas *in cap. Accuſatus num. 3. verſ. Numquid ſi quis contrahat, de Hæret. in 6.* vbi refert ità fuiſſe reſolutum, & benè.

Geminianus *in eodem cap. §. Sanè num. 7. verſ. Sed quid, ſi quis contrahat.*

Philippus Francus *in eodem cap. Accuſatus in princip. num. 3.* vbi dicit, poſſe procedi contra talem delinquentem tanquam Hæreticum.

Felinus *in cap. Ad abolendam num. 1. verſ. Et idem dicas de contrahente, de Hæret.* vbi dicit, talem delinquentem eſſe ſuſpectum de hæreſi.

Menoch. *de Arbitrar. caſ. 420. num. 110.* vbi ait, talem delinquentem puniri tanquam ſuſpectum de hæreſi, idem Menoch. *præſumpt. 6. num. 37. lib. 5.*

Camillus Campeggius *in addit. Zanchin. cap. 35. verſ. Idem quoque dicit.*

Vmbertus Locatus *in Iudiciali Inquiſit. ver. Hæreſis num. 22. verſ. Hinc eſt, quod ſi quis contrahet.*

Maiolus *de Irregularitate lib. 1. cap. 33. num. 11.*

Decian. *in prax. lib. 5. cap. 22. num. 41.*

Franciſcus Squillacen. *de fide Cathol. cap. 15. num. 2.*

Gundiſaluus de Villadiego olim Rotæ Auditor *inſignis tract. de Hæret. quæſt. 9. nu. 5.* qui licet diſtinxerit, an palam, vel clam contraxerit, tamen, vt paulo poſt dicetur indiſtinctè hæc ſententia vera eſt.

Petrus Belluga *in Speculo Principum rubr. 11. §. Viſo num. 9. & 10. verſ. Et pari ratione,* vbi licet dixiſſet non poſſe procedi contra talem tanquam contra Hæreticum, fatetur tamen, quod ſtante dubio poteſt Inquiſitor inquirere ad ſciendum, qualiter ſentiat Bigamus de Sacramento Matrimonij, & cum inuentum Hæreticum tanquam talem punire; aliàs licet (inquit Auctor ille) delinquat, & ſit per ſuum Iudicem puniendus, non eſt tamen vt Hæreticus iudicandus.

Palatius Rubeus *in repetit. cap. Per veſtras, de donation. inter virum, & vxorem, §. 18. num. 25.* vbi ait contra hos Bigamos præſumi de hæreſi.

Alphonſus de Caſtro *lib. 1. cap. 1. de iuſta Hæret. punit. paulò poſt medium, verſ. Et idem cenſeo dicendum.*

Arnaldus Albertinus *tract. de agnoſcend. quæſt. 23.* vbi latè de hoc diſputat, *& nu. 90.* concludit, contrahentes binas nuptias ſuſpicionem hæreſis incurrere.

Repertorium Inquiſitorum *in ver. Contrahens,* vbi affirmat, poſſe Inquiſitores procedere contra talem contrahentem, tanquam contra malè ſentientem de Sacramento; *& in ver. Hæreticus, in princip. verſ. Item Hæreticus eſt ille.*

Simanch. *de Catholicis tit. 40. de matrim. num. 2.*

Couuarr. *in Epitome lib. 4. decret. par. 2. cap. 7. §. 3. num. 6. verſ. Suſpectus de hæreſi cenſendus eſt.*

Roias *de Hæreticis par. 1. num. 540. & ſequ.*

Gregorius Lopez *par. 7. tit. 17. l. fin. in Gloſſa ſuper ver. Mandamus in fine, verſ. An autem Inquiſitores,* qui cum ſimpliciter referat Lapum, Dominicum, Villadieg. & Couuarr. cum illis quoque ſentire videtur, licet cum Villadiego diſtinguat inter contrahentem palam, vel clam.

Didacus Perez *l. 5. Ordinat. tit. 1. lib. 3.* ſuper illis verbis, *que ſon caſadas, verſ. Poteſt etiam inquiri contra talem contrahentem pagina 44.*

Ioannes Matienzo *l. 5. nouæ recopill. tit. 1. l. 5. gloſſ. 2. num. 3. & 4.*

Ioannes Guttierez *pract. quæſtion. lib. 2. quæſt. 8. num. 1. verſ. Nihilominus tamen Inquiſitores:* licet iſte Auctor, & aliquot alij tanquam parum verſati in foro Inquiſitorum quædam dicant, & à veritate aliena, & à recepto ſtylo Sacri Tribunalis diuerſa.

Ignatius Lopez de Salzedo ad Bernardum Diaz *in cap. 80. verſic. Nec illud hoc loco.*

Azeued. *to. 3. lib. 5. tit. 1. l. 5. n. 3.* ſuper *verb. Non temiendo,* vbi dicit, Hæreticos eſſe cenſendos; & concludit ipſos Inquiſitores cognoſcere.

Alphonſus à Vera-cruz *in Spec. coniugat. tit. 42. de impedimento ligaminis circa finem, verſ. de pœna illius,* vbi ait, ſuſpectos eſſe de hæreſi.

Henriquez *in Summa lib. 12. de impedim. matrimon. lib. 2. cap. 6. num. 4.* vbi ait, ſuſpectum eſſe de fide, quaſi malè ſentiat de Sacramento, aut quaſi duret diſpenſatio plurium vxorum, quæ fuit ante Euangelij promulgationem.

Penia ad Director. Inquiſitor. *par. 2. comm. 81. ſuper quæſt. 56. verſ. de eo, qui viuente prima vxore.*

Summa Roſella *ver. Hæreticus num. 6.*

verſic. Quod ſi aliquis.

Rebuffus *ſuper concordatis tit. de publicis Concubinarijs, §. Et cum omnes, verſic. Imò etiam.*

Conradus Brunus *lib. 1. de Hæret. cap.2. num.4. verſ. Qui autem duas ſimul vxores.*

Choueronius *de publicis Concubinarijs, tit. Monemus omnes laicos num.4. verſ. Prædictis addite.*

Omnes ſupradicti Doctores, & aliqui alij, qui breuitatis gratia omittuntur ad hanc ſententiam aſſerendam mouentur hac firma, & valida ratione ſupra breuiter indicata, quia qui viuente prima ducit aliam, vel alias, directè peccat contra Matrimonium, quod eſt vnum de Eccleſiæ Sacramentis, de cuius ſubſtantia eſt, vt vnus vnam vxorem, & vna vnum maritum in indiuidua matrimonij ſocietate habeat, & qui verbo contrarium doceret, tanquam Hæreticus poſſet puniri, *cap. Ad abolendam, de Hæret.* magis autem eſt facto ipſo demonſtrare ſe ità ſentire, quia plus eſt facto, quàm verbo agere, *cap. Delicti, il 2.* vbi Gloſs. *in ver. Facto prouocare, de appell. l. Si tamen, §. Ei qui, ff. de ædilit. edict.* Albertin. *de agnoſcend. quæſt. 8. num. 12. & quæſt. 34. num. 53. & quæſt. 36.* Penia ad Director. *par. 2. comm. 75. ſuper quæſt. 50. verſ. Magis ſtandum eſt facto.*

Et ſic rectè Palatius Rubeus *præcitato loco*, & Albertin. *quæſt. 23. num. 90.* & aliquot alij ad hoc propoſitum allegant Textum *in cap. Ad abolendam*, vbi Pontificiæ deciſioni quid reſponderi poſſit non video. Nec refert, quod Textus *in dicto cap. Ad abolendam*, non dirigatur ad Inquiſitores hæreticæ prauitatis, ſed ad Epiſcopos locorum, quia reſpondetur id contigiſſe, quia tempore Lucij Tertij nondùm erant inſtituti Apoſtolici Inquiſitores, qui ex delegata poteſtate procederent contra Hæreticos, & de hæreſi ſuſpectos.

Superuenerunt poſtmodum Apoſtolicæ Conſtitutiones *in cap. Accuſatus*, & *in cap. Vt Inquiſitionis, §. Prohibemus, de Hæreticis in 6.* & aliquot aliæ relatæ inter litteras Apoſtolicas Directorij Inquiſitorum, quibus cautum fuit, vt Inquiſitores generaliter procederent contra Hæreticos, & ſuſpectos de hæreſi, quales ſunt Polygami, ex quorum facto Polygamiæ eo ipſo oritur hæreſis, vel hæreſis ſuſpicio.

Illa enim qualitas, quæ oritur ex facto Polygamiæ facit illud eſſe fori Eccleſiaſtici, itaut ad Iudices Eccleſiaſticos omnino pertinere debeat, vt prudenter Albertinus indicauit *dicta quæſt. 23. num. 74.* & paulò poſt concludenter probabitur.

37 Itaque Epiſcopi in ſuis Diœceſibus tanquam Iudices Ordinarij in cauſis fidei contra Polygamos inquirent, interrogabunt, & punient iuxta pœnas à ſacris Canonibus inductas, quos ſi Hæreticos formales deprehenderent, quia verbi gratia tenent, aut opinantur cum Mahometanis, licitum eſſe ſimul plures habere vxores, & ad Catholicam fidem redire voluerint, poſtquam de formali abiurauerint, recipientur ad Eccleſiæ gremium, ſi autem errorem mentis confeſſi non fuerint, iuxta qualitatem ſuſpicionis abiurabunt.

Supradicta ſententia veriſſima eſt, & nedùm iure Pontificio benè munita, ſed recepto ſtylo Supremi Tribunalis Sanctæ, & Generalis Inquiſitionis Romanæ comprobata: Nam huiuſmodi Polygami etiam ſpontè comparentes, regulariter abiurant de vehementi ſuſpicionem illam, quæ ex ipſo facto Polygamiæ oritur contra delinquentem, tanquam peccantem contra vnum de Sacramentis Eccleſiæ, & malè de illo ſentientem.

Procedit etiam eadem ſententia, ſiue clam, ſiue publicè quis ſcienter binas nuptias contrahat, reiecta opinione contrarium ſentientium, quæ planè ratione caret, cum plerumque fiat, vt vehementi ſuſpicione laboret, qui clanculum talia committit, nam qui malè agit, odit lucem, & ſic veriùs voluerunt, Simanch. *de Cathol. tit. 4. de matrimon. num. 9.* & Roias *loco cit. num. 541.* Salzedo ad Diaz *cap. 80. verſ. Nec illud hoc loco.*

Præterea eadem ſententia locum habet, nedùm contra Clericos, vel Religioſos, qui duas, vel plures vxores ſimul ducere de facto tentarent, quàm etiam contra laicos: Nam omnes ſupradicti Doctores de laicis binas nuptias contrahentibus loquuntur, & Textus *in dicto cap. Ad abolendam*, dùm contra vniuerſos de Sacramentis Eccleſiæ, & in ſpecie de matrimonio malè docentes, vel ſentientes, pœnas conſtituit, laicos proculdubio comprehendit, & hæc ſententia communis eſt, & veriſſima, non habens contradictorem, vt loco proximè citato affirmauit Lopez de Salzedo.

38 Ex prædictis infertur, minùs verè dixiſſe Simanch. *de Cathol. dicto tit. 40. nu. 2.* in Hiſpania Inquiſitores ſæpè ſolere cognoſcere de Polygamia; *& num. 3.* vſque eò dumtaxat cognoſcere poſſe, vti planè intelligant, vtrum Reus malè ſentiat de Sacramento matrimonij, vel non, quod vbi peregerint, functi ſunt officio ſuo; & Simancham ſequuti ſunt Guttierez *pract. quæſtion. lib. 2. quæſt. 8. num. 1. & 2.* & Matienzo *lib. 5. nonæ recopillat. tit. 1. gloſs. 2. num. 3. & 4.* ſimiliter videri allucinatos, quoniam eo ipſo, quod quis contrahit binas nuptias, præſumitur Hæreticus, vel de hæreſi ſuſpectus: Ex illo enim facto oritur iſta qualitas hæreticæ prauitatis,

vel ſuſpicionis hæreſis.

Exempla verò, quæ ab iſtis Doctoribus connumerantur aliena videntur ab hac facti ſpecie, nempe de ea muliere, quæ propter longam mariti abſentiam credidit probati viri teſtimonio ſuper morte mariti,& ſic ſecundo nupſit,& ſimilibus,quæ minus probabilem habent dubitationem.

An Epiſcopi, & Inquiſitores hæreticæ prauitatis in Prouincijs, & Ciuitatibus, in quibus exercent Officium Inquiſitionis, habeant iuriſdictionem contra laicos Bigamos priuatiuam quoad Iudices ſeculares.

§. 5.

Potiſſimum fundamentum, quo vtuntur ſeculares ad vindicandam ſibi in laicos Polygamos iuriſdictionem, conſiſtit in eo, quod vel non eſt ipſis in ſpecie interdictum per ſacros Canones procedere contra Polygamos,vel Polygamia eſt mixti fori.

Sed re maturè conſiderata contrarium eſt pro veritate reſpondendum ex infraſcriptis rationibus viuis quidem, & efficacibus.

39 Prima eſt, Iudices Eccleſiaſtici, verbi gratia Epiſcopi in ſuis Diœceſibus, & Inquiſitores in eorum Prouincijs ſuper crimine hæreſis iuriſdictionem habent in laicos priuatiuam quoad alios Iudices, Textus eſt *in cap. Vt Inquiſitionis*, §. *Prohibemus, de Hæret. in* 6. quod in Regno Neapolitano affirmat Io: Franciſcus à Ponte *conſ.* 73. *incipien. Tota vis præſentis cauſæ num.*18. vbi allegat prædictum Textum, & Oldrad. *conſ.*86. *incip. Quæritur an Eccleſia,* dicens in criminibus Eccleſiaſticis poſſe Eccleſiam punire laicum, & eum capere.

40 Sed laicus, qui aliter docet de Euchariſtia, Matrimonio, vel alijs Eccleſiæ Sacramentis, quam Romana tenet Eccleſia, poteſt eſſe formalis Hæreticus, vt præſupponit Textus *in d. cap. Ad abolendam*, nam propterea poteſt tradi Brachio ſeculari vltimo ſupplicio plectendus, ergo Iudices Eccleſiaſtici in caſu Polygamiæ habent iuriſdictionem in laicos Polygamos priuatiuè quoad omnes Iudices ſeculares.

Nec dicatur, quod ex facto Polygamiæ non oritur ſemper formalis hæreſis, ſed ſuſpicio tantùm, quæ interdum ſolet eſſe leuis, interdum verò nulla, iuxta ſententiam Simancæ, Guttierez, & Io: de Matienzo *in locis citatis.*

41 Quia reſpondetur, quod inquirere, an Polygamus ſit formalis Hæreticus, vel de hæreſi ſuſpectus, & qua ſuſpicione laboret, ad Iudices Eccleſiaſticos proprio iure pertinet, & conſequenter non poteſt ſe intromittere Iudex ſecularis directè, vel indirectè, *vt in dicto cap. Vt Inquiſitionis*, §.*Prohibemus, de Hæret. in* 6.

Et quamuis ex facto Polygamiæ non oriatur niſi ſuſpicio hæreſis, adhuc de ea non poſſunt cognoſcere Iudices ſeculares, quia ſaltem indirectè intromitterent ſe in cauſa pertinente ad fidem, quod eſt illis expreſsè prohibitum *in dicto* §. *Prohibemus*.

42 Secunda ratio eſt viua quidem, & irrefragabilis deducta ex materia iuriſdictionis, pro qua tantopere ſolet hoc ſæculo contra Eccleſiam certari.

Quotieſcunque in aliquo caſu, vel delicto venit imponenda, vel poteſt imponi aliqna pœna delicto debita, quam non poteſt exercere, neque imponere Iudex, qui prætendit habere iuriſdictionem ſuper illo caſu, vel delicto, tunc iuriſdictio priuatiua quoad Iudicem, qui non poteſt imponere illam pœnam, non obſtante quocunque priuilegio, vel conſuetudine, pertinet ad illum Iudicem, qui poteſt imponere illam pœnam, Gloſs. *in cap. Eum, & plantare*, §.*In Eccleſijs, in ver. Pleno Iure in fin. de Priuileg.* vbi Ancharan. & Zabarella *verſ. Quæro tunc*, Anton. de Butrio *num.*27. idem Anton. de Butrio *conſ.*19. *incipien. Quia hic agitur, num.* 18. Roman. *conſ.*375. *incipien.In propoſita quæſtione,nu.*1. *verſ. Niſi ſit tale crimen*, Berous *in cap.* 1. *num.* 26. *de rebus Eccleſ. non alien.* Burgas *de Irregular. par.* 6. *de ſentent. depoſit. num.* 26. *fol.*448. vbi exemplificat in Abbatibus, & alijs Prælatis Epiſcopo inferioribus exemptis habentibus magnam, & quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem, qui nihilominus non habent poteſtatem deponendi, nec cognoſcunt, vt ait Berous de cauſis matrimonialibus, nec poſſunt ordinare, quamuis iſti actus ſint iuriſdictionis.

Sed pro crimine Bigamiæ regulariter venit imponenda abiuratio, vel de hæreſi formali, ſi Polygamus contra Sacramentum Matrimonij haberet errorem in intellectu, vel de vehementi propter ſuſpicionem hæreſis ex ipſo facto ortam, vt definiuit Lucius Tertius *in d. cap. Ad abolendam*, quos actus non poſſunt exercere Iudices ſeculares ex defectu iuriſdictionis, ergo Iudices Eccleſiaſtici, à quibus ſolis poſſunt iſta Polygamis iniungi, habent priuatiuam iuriſdictionem contra iſtos Polygamos quoad quoſcunque alios laicos. Iſta verò debent fieri à Iudicibus Eccleſiaſticis propter periculum hæreſis, antequam quoquomodo Iudices ſeculares in facto Polygamiæ ſeſe intromittant, & propterea tenentur captos Polygamos Iudicibus Eccleſiaſticis conſignare, vt ipſi primum de fide, ac credulitate ipſo-

rum inquirant, iuxta Decretum fel. rec. Pij Papæ Quinti, *incipien. Sanctiſſimus Dominus Noſter, §. Reges verò, verſ. Necnon Carceratos*, quod habetur inter Bullas Apoſtolicas pro Officio Sanctiſſimæ Inquiſitionis.

De pœnis, quibus Polygami plecti ſolent.

§. 6.

43 Diuerſis pœnis plecti ſolent Bigami, quas commemorat Abbas *in cap. Cum haberet num. 3. de eo, qui duxit*, Albertin. *dicta quæſt. 23. num. 76.* Simanch. *dicto num. 40. num. 6. & 7.* Lopez ad Diaz *dicto cap. 80. verſ. Et Pœna.*

Romæ in foro Sanctæ, & Generalis Inquiſitionis Bigamis ſpontè comparentibus, præter abiurationem aliæ pœnæ ſalutares imponuntur. Non ſpontè comparentes, præter abiurationem, ad triremes mittuntur, ſed hæc non ſunt huius ſpeculationis.

Sæpè quæſitum fuit, an Bigamus iudicatus, & punitus in foro Eccleſiaſtico per Iudicem Eccleſiaſticum, poſſit deindè puniri pœnis ciuilibus in foro ſeculari.

§. 7.

44 Quæſtio eſt ardua, Antonius Gomez *to. 3. variar. cap. 1. concl. 47.* pro affirmatiua allegat multos Doctores antiquos, Bald. *in l. Cunctos Populos num. 44. C. de Sacroſanct. Eccleſ.* Gulielm. de Cuneo *in l. Placet nu. 3. C. eodem tit.* qui loquitur in crimine Sacrilegij, & concludit, quod ſi laicus committat tale crimen, vtraque Curia poterit procedere, & Curia Eccleſiaſtica imponet pœnas ſecundùm Eccleſiaſticas regulas, & Curia ſecularis imponet pœnas ciuiles, vt alijs tranſeat in exemplum, Alberic. *in l. 2. §. Ex hoc Edicto, ff. de vi bonorum raptor.* vbi dicit, quod ſi Iudex Eccleſiaſticus puniat laicum pro aliquo crimine Eccleſiaſtico, nihilominus Iudex ſecularis poterit eum punire ſaltem in eo, quod pœna ſecularis excederet Eccleſiaſticas: Et alias, & ſignanter Panormitan. *in cap. Tuæ, de Procurat. num. 5.* vbi latè diſputat quæſtionem; *& verſ. Sed in contrarium* concludit pro affirmatiua, pro qua allegat Textum, quem multum commendat *in cap. Felicis, de Pœnis in 6.* vbi poſtquam Bonifacius Octauus impoſuiſſet grauiſſimas pœnas contra perſequentes, percutientes, aut capientes Cardinales, *in fin. §. Per hoc*, adiungit hæc verba:

Per hoc quoque ſecularibus poteſtatibus non adimimus facultatem vtendi legibus contra tales, quas aduerſus Sacrilegos Catholici Principes tradiderunt, hæc ibi.

Verum tamen eſt, quod Gomeſius, & multi alij Doctores loquuntur, quando crimen eſt mixti fori. Bigamia autem ſecundùm veram ſententiam non eſt mixti fori, licet aliqui Doctores teneant contrarium.

Io: Andr. *in dicto cap. Felicis num. 8. ſuper verbo ediderunt*, diſputat quæſtionem, & per illum Textum dicit; *Sic patet ergò, quod per hanc pœnam Canonicam non tollitur pœna legalis*, hæc ille; vbi poſtquam allegaſſet, & induxiſſet leges ciuiles *in verſ. Hic fuit diſputatum*, dicit, in diſputatione ſuper illa facti ſpecie habita Bononiæ fuiſſe factam hanc diſtinctionem.

Quod, aut pœna, quæ imponitur per nouam Conſtitutionem eſt diuerſa penitùs à prima, quam imponit ius commune, & tunc vtraque pœna potuit exigi, ad quod probandum allegat tres leges ciuiles, videlicet *l. Qui ſepulchra, C. de ſepulchr. violat. l. Tertiam, ff. de libero homine exhibendo, & l. Quoties, ff. de action. & obligation.*

Aut pœnæ ſunt ſimiles, verbi gratia, quia vtraque imponit pœnam pecuniariam, & tunc quatenus concurrunt, vna tollit aliam, ideſt vna impoſita, non poteſt alia imponi.

In caſu propoſito, ideſt in delicto Polygamiæ Sanctum Officium præter abiurationem, regulariter imponit pœnam ad triremes ad quinque annos, & ſic ſecundùm Io: Andream non poſſet ſimilis pœna imponi per Iudices ſeculares, poſſent tamen imponi pœnæ diuerſæ fori ſecularis videlicet, quod Polygamus priuaretur dote recepta, vel alijs pœnis illius fori.

Anton. Genuen. *in prax. Curiæ Archiep. Neapolit. edita anno 1602. cap. 82.* & *in ead. prax. edit. Romæ anno 1609. cap. 84. circa fin. verſ. Item ſeruatur*, ſcribit:

Si Bigamus eſt præuentus à Curia ſeculari, debet remitti ad Curiam Eccleſiaſticam, quæ torquet ipſum ſuper intentione, & abiurare facit, deindè tenetur illum remittere ad Curiam ſecularem, quæ ipſum punit pro Bigamia. Quando verò eſt præuentus à Curia Eccleſiaſtica, in totum punitur ab ipſa, & non poteſt ampliùs Curia ſecularis ſe intromittere, vt ex litteris Congregationis S. Officij, quæ conſeruantur in hac Curia; hæc ille.

Videndæ eſſent illæ litteræ, vt iuxta illarum tenorem vniformiter procederetur, ne contentiones impoſterum oriantur.

Hæc ſunt, quæ à Penia, ſiue alio doctiſſimo viro ſcripta ſunt.

45 Quod attinet ad aſſertas litteras Sacræ Congregationis, ſuppoſito quod adſint,

illas tamen non obſeruari in practica, nec poſſe obſeruari *diximus ſupra*, & ſæpiùs Sacram Congregationem Supremæ contrarium reſcripſiſſe. Placet tamen hic litteras ſcriptas à Comite de Lemos Pro-rege Neapolis ad Cardinalem Sanctæ Seuerinæ tunc temporis Sacræ Congregationis Præfectum ſuper hac controuerſia,& eiuſdem Cardinalis reſponſum apponere.

Litteræ Comitis de Lemos.

Illuſtriſs. e Reuerendiſs. Signore.

46 *Dall'Audienza di Lucera mi è ſtato dato conto, come per ordine di V. S. Illuſtriſs. ſi è ſpedito vn Monitorio, ordinando all'Auditore Ottauio Lanario, ed al Fiſcale Pietro Albizzini, che compariſcano in coteſta Corte in termine di quindici giorni ſotto certe cenſure, a relazione fatta dal Vicario di S. Seuero, che tenendo egli preſo nel ſuo carcere Giouanni Cola di Domenico Barbiero di Sant'Elia per coſe del Sant'Offizio, lo leuorono di là, e lo conduſſero all'Audienza, eſſendo differente il caſo, perche il Vicario richieſe il Maeſtro Mercato di là, che è vn'Offizio, il qual dura,mentre dura vna Fiera, che teneſſe prigione nel ſuo carcere quell'vomo, perche aueua due mogli, il qual vedendo, che il gaſtigo di queſto delitto competeua alla giuriſdizzione Regia, ne diede conto all'Audienza, ed inuiò là il carcerato. E certo Signore, che eſſendo V.S. Illuſtriſſima tanto diuoto, & affetionato Seruidore di Sua Maeſtà, mi ſono marauigliato, che ſi ſia ſpedito vn Monitorio come queſto, ſtando V.S. Illuſtriſſima in coteſto Tribunale della Santiſſima Inquiſizione, poiche come naturale di queſto Regno sà V.S. Illuſtriſſima molto bene, come la giuriſdizzione temporale da tempo immemorabile a queſta parte per conceſſione di molti Pontefici conoſce di tal'eceſſo, e di altri caſi miſti, come non ſia in caſo, che il delinquente tenga, che lecitamente ſi poſſa pigliare la ſeconda moglie, viuente la prima; perche eſſendo queſto così, non vi è dubbio, ſe non ch'è contro la fede, ed ha da conoſcere di eſſo l'Inquiſidore: E per verificar queſto è ſolito in queſto Regno eſaminarlo nel proprio carcere oue ſtà; e quando depone, che non l'ha fatto, ſe non per vigliaccheria, ſi ſuol laſciare in quel medeſimo carcere, e conoſcere di eſſo la Giuſtizia ſecolare, come ſi fà ognidì per l'Arciueſcouo di queſta Città de'Prigioni, che ſtanno in Vicaria, e per altri caſi miſti. E coſi ſupplico V.S.Illuſtriſs. poiche sà quello,che in queſto Regno è di tanta antica conſuetudine,non permetta, che ſi faccia nouità in tempo, che Sua Maeſtà tratta di comporre, & aggiuſtare tutte queſte coſe, ed altre di queſta qualità con Sua Santità, che non potria laſciar di ſentir molto, che a tempo mio ſi faceſſe quello, che non ſi è fatto a tempo di alcun Vice-rè. Se V. S. Illuſtriſſima per alcun riſpetto della fede voleſſe in ſuo potere queſto vomo, me lo faccia ſapere, che ſubbito ſe gl'inuiarà, con queſto, che ſe non aurà delinquito in coſa di fede, mi ſia rimandato, perche quì ſi riconoſca di eſſo, e ſia gaſtigato, come merita. E perche il Sig. D. Alonſo Manrique darà pieno conto di queſto a V. S. Illuſtriſſima, e della ragione, che teniamo dalla parte noſtra, non mi eſtenderò più oltre, ſe non che V. S. Illuſtriſſima, &c. Di Napoli li 21. di Febraio* 1601.

Seruidore di V.S. Illuſtriſſima

Il Conte di Lemos.

Reſponſum Cardinalis Sanctæ Seuerinæ ad dictas litteras.

Illuſtriſs. & Eccellentiſs. Signore.

47 *In riſpoſta della lettera di V. Eccellenza de i 21. riceuuta a i 23. del paſſato, debbo per ſua vera informazione dirle, che Giouanni Cola di Domenico Barbiere di Sant'Elia fu denunziato al Vicario del Veſcouo di S. Seuero, ch'egli, viuente la prima moglie, abbia preſa la ſeconda; onde precedenti i debbiti indizi, come ſuſpetto di ereſia fu carcerato, e conſegnato al Maeſtro di Fiera, e Gouernadore di quella Città, acciocchè foſſe cuſtodito in quelle carceri, e ſi riteneſſe ad iſtanza ſua per intereſſe di queſta Santa, ed Vniuerſale Inquiſizione; ma con ordine del Dottor Ottauio Lanario Auditore, e di Pietro Albizzini Fiſcale, fu queſto carcerato leuato di là, e condotto alle carceri dell'Audienza in Lucera. E ſe bene il Veſcouo ſudetto co' mezzi ciuili trattò prima con detti Offiziali per la reſtituzione del prigione, e poi per la contumacia loro li dichiarò anco ſcommunicati, non ſolo non operò quel buon'effetto, che conueniua, ma la diſubbidienza, e pertinacia di eſſi Offiziali diuentò maggiore, poiche carcerarono il denunziante; e niente ſtimando la ſcommunica, eſſendo già dichiarati ſcommunicati, ed affiſſi i Cedoloni, eſercitarono con tutto ciò i loro offizi di giuriſdizzione con molto ſcandalo, e mal'eſempio. Di che eſſendo la Santità di Noſtro Signore appieno informata, e non douendo, o potendo diſſimulare, ne comportare pregiudizi tanto notabbili alla giuriſdizzione Eccleſiaſtica, ordinò, che contro queſti due come turbatori, ed impeditori di queſto Tribunale del Sant'Offizio, e ſuſpetti di ſentir male delle cenſure Eccleſiaſtiche, ſi ſpediſſe il Monitorio, che già ſi è ſpedito, pubblicato, ed in diuerſi luoghi affiſſo, acciocchè vengano a comparire,ed iſpurgarſi in queſta Santa Inquiſizione, nella quale,ſe non vbbidiranno, ſeruati i debiti termini di giuſtizia, ſi procederà contro di loro conforme al giuſto, ſanta mente, ed eſpreſſo ordine di Sua Beatitudine: Poiche chiara coſa è, e ben fondata in buona dottrina de' primi valenti Vomini, e Giuriſconſulti, che in ſimil cauſa,*

cauſa, di chi, viuente la prima, prende anco la ſeconda moglie, la cognizione di eſſa appartiene, e tocca al Sant'Offizio, ed in coteſto Regno, doue non è il Tribunale dell'Inquiſizione, appartiene al Veſcouo Ordinario, conforme all'intenzione di Sua Maeſtà, e ſuo Conſeglio. Ed oltre le dottrine chiare, quì, e da per tutto ſi ſtà in pacifico poſſeſſo, ed antico di conoſcerle, ſenza che contradizzione alcuna fatta in contrario ſia preualuta, non ſi potendo negare, che chi pretende eſſer lecito auer due, o più mogli in vn'iſteſſo tempo, erra circa la ſanta fede, e malamente ſente del Sacramento del Matrimonio. Però V. Eccellenza ſi quieti, rimedi coll'auttorità ſua, e non permetta per l'innata, e ſingolar pietà ſua, che a queſti tempi il nome della Santa Inquiſizione riceua queſto pregiudizio; e tenga per certo, che quando ſi verrà al riſtretto di pruouare queſto immemorabile poſſeſſo, e li tanti priuilegi, e conceſſioni fatte da' Romani Pontefici, e da queſta Santa Sede Apoſtolica a' Rè di coteſto Regno, ne' quali pare, che ſi faccia coſtì il principal fondamento per fauorire queſta pretenſione, non ve ne ſarà quell'abbondanza, che gli è preſuppoſta, anzi apparirà del contrario. Non preſti orecchio à quei, che le dicono, che da i Giudici Eccleſiaſtici in materia di giuriſdizzione s'innuoua nel tempo del Gouerno di V. Eccellenza, perche non ha giuſta cagione di dolerſi; anzi ſeguendo la pietà de' Signori Vice-rè ſuoi predeceſſori, ſarà effetto della ſanta mente, e bontà ſua, non ſolo vguagliarli, ma ſuperarli in queſta parte, perche le ſarà di molto merito appreſſo Dio, e di molta lode, e commendazione, non ſolo con queſta Santa Sede, ma con tutti i buoni: oltre, che ſarà conforme al ſanto zelo, e retta intenzione del Rè Cattolico di nome, e di fatti, che ne' ſuoi Regni imitando i ſuoi Progenitori di eterna, e glorioſa memoria, ha fin'ora profeſſato, e profeſſa, che l'Offizio della Santa Inquiſizione, che non ha per fine altro, che la ſalute dell'anime, e la vera, e ſolida conſeruazione de' Regni, ſia illeſo conſeruato da ogni offeſa, e violenza, tenuto in ſommo grado, fauorito, ed vbbidito da tutti. Io dal canto mio mi gloriarò ſempre di eſſer naturale di coteſto Regno, e non niego verſato da miei primi anni ne' negozi, e riti ſuoi, ma non mi ſouuiene, che in alcun tempo caſo come queſto ſi ſia auuto controuerſo: Come fedeliſſimo, e deuotiſſimo Vaſſallo, e continuo Oratore di Sua Maeſtà non potrei conſentir già mai, che all'auttorità, e giuriſdizzione di eſſa Maeſtà ſi pregiudicaſſe in alcuna parte, ma all'incontro con ſinceriſſimo affetto, e deſideroſiſſimo, che candida, e ſenza neuo alcuno ſia appreſſo tutti celebre, e ſplendida, come chiara luce, la ſomma pietà di Sua Maeſtà, ſono forzato riuerentemente dire a V. Eccellenza, che non ſtà bene, che s'introduca queſto mal'eſempio, che può ſeco auer peſſime conſeguenze, con porgere occaſione a' puoco amoreuoli di mormorare, e detrarre: Ed à dire con ſanta libertà tutto queſto mi e'induco più volontieri per la particolare affezzione, con che oſſeruo V. Eccellenza, ed ho a cuore, che in ogni parte ſia conforme a ſe ſteſſa, e che regoli ogni ſua azzione coll'immenſa bontà, e pietà ſua, colla quale ſpero, che Sua Beatitudine reſtarà particolarmente in ciò colla debbita vbbidienza ſodiſfatta, la giuſtizia aurà il ſuo luogo, ed i miei prieghi da lei eſauditi. Con che, &c. Roma li 2. Marzo 1601.

Seruidore

Il Cardinal di S. Seuerina.

Finis huius controuerſiæ fuit, quod Polygamus fuit reſtitutus Nuncio Neapo-
48 lis cum proteſtatione, quod finita cauſa ſpirituali deberet remitti ad carceres Regios, cui proteſtationi nullatenus fuit à Nuncio præſtitus conſenſus, ſed dictus Polygamus expeditus fuit cum abiuratione de vehementi, & damnatus ad triremes, ad quas cum effectu fuit tranſmiſſus.

Octauius Lanarius, & Petrus Albizzinus fuerunt ab excommunicatione publicè abſoluti Neapoli præ foribus Eccleſiæ Sancti Ioannis Nationis Florentinæ.

Aliud exemplum habemus in perſona Ioannis Franciſci à Ponte Marchionis Morconi, & Regentis Collateralis Neapolitani, qui vana prætenſione ductus petijt à Vicario Capitulari, Sede Archiepiſcopali vacante, proceſſum in prædicta Curia Archiepiſcopali fabricatum contra Gabrielem Sorianum Polygamum, pro quo delicto publicè abiurauit de vehementi, & damnatus ab eadem Curia ad triremes per quinquennium; & cum recuſaſſet Notarius proceſſum prædictum illi conſignare, de facto mandauit illum carcerari, & loco depoſiti poſuit in triremibus Regiis. Quo facto audito Romæ Clemens Octauus Breue infraſcriptum Comiti de Benauente Pro-regi direxit.

Dilecto filio Nobili viro Ioanni Pimentello Comiti Benauenti Neapolis Pro-regi.

CLEMENS PAPA VIII.

49 *DILECTE fili Nobilis vir ſalutem, &c. Perlatum eſt ad Nos, non ſine graui animi noſtri perturbatione, quod cum nuper dilectus filius Curtius Palumbus Vicarius Capitularis Sede Archiepiſcopali vacante Eccleſiæ Neapolitanæ de mandato etiam Sanctæ Romanæ, & Vniuerſalis Inquiſitionis contra hæreticam prauitatem, ac noſtro, cauſa in Tribunali Curiæ Archiepiſcopalis cognita quendam Gabrielem Sorianum ob Polygamiam inquiſitum, ac proceſſatum, demum ſeruatis ſeruandis præuia publica abiuratione de vehementi ad trire-*

mes per quinquennium damnaſſet, Ioannes Franciſcus à Ponte Marchio Morconi Regens in eadem Ciuitate Neapolis exiſtens, dilectum filium Io: Camillum Precioſum Notarium Actuarium dicti Tribunalis, qui priùs ab ipſo Ioanne Franciſco Regente accerſitus, & requiſitus, vt proceſſum in cauſa dicti Gabrielis fabricatum ad ipſum Regentem deferret, reſponderat, ſe dictum proceſſum à Vicario Capitulari dictæ Eccleſiæ Neapolitanæ dictæ cauſæ Iudice obtinere non potuiſſe, per Satellites Curiæ ſecularis ſubitò apprehendi, ac temerè, nulliter, & de facto ad triremes deduci, ibique inter captiuos, & remiges mancipari fecit, immunitatem Officialium Sanctiſſimæ Inquiſitionis contra hæreticam prauitatem violando, & pœnas in Sacris Canonibus, & præſertim fel. rec. Pij Quinti, incipien. Si de protegendis, *& aliorum Pontificum Noſtrorum Prædeceſſorum Conſtitutionibus contentas aduerſus eos, qui huiuſmodi Officiales, & Miniſtros quouis modo moleſtant, ſeu perturbant inflictas incurrendo, in maximum dicti Tribunalis Sanctæ Inquiſitionis, & Auctoritatis Eccleſiaſticæ, ac noſtrum contemptum, in Dei offenſam, & ſcandalum plurimorum. Nos itaque impium, & temerarium hoc facinus, vt æquum eſt, improbantes, illudque celeri prouiſione omninò reuocandum eſſe cenſentes, Tibi in virtute ſanctæ obedientiæ, ac ſub Diuini interminatione iudicij per præſentes diſtrictè præcipimus, & mandamus, vt prædictum Ioannem Camillum ex dictis triremibus penitus ſolutum dimitti, & relaxari iubeas, & cum effectu facias; etſi autem non dubitemus, quin tu huiuſmodi mandato Noſtro promptè obtemperaturus ſit, ſicut decet virum Catholicæ Religionis cultorem, & Noſtræ, & Apoſtolicæ Sedis obſequentiſſimum, ob rei tamen grauitatem, facere non poſſumus, quin te feriò moneamus, ac præcipuè pro Tribunalis Sanctæ Inquiſitionis auctoritate, ac Noſtræ, quam tu in iſto munere tueri maximè oportet, & pro ea, qua profiteris erga Nos, & Apoſtolicam Sedem fide, & reuerentia, id ipſum ſtatim, ac omni prorſùs mora, ac dilatione poſtpoſita facias, & exequaris, ne ſi tu, quod minimè vellemus, aliquo modo huic noſtro mandato parere diſtuleris, ipſi hac in re adhibitis iuris, & facti remedijs, grauius aliquod ſtatuere cogamur. Datum Romæ apud Sanctum Marcum die* 17. *Septembris* 1604. *Anno decimotertio.*

Controuerſia hunc finem habuit; poſt Breue Clementis per Nuncium Apoſtolico
50 cum Pro-regi præſentatum illicò, & nulla interpoſita mora Precioſus Sanctæ Inquiſitionis Notarius fuit à triremibus liberatus; præuio monitorio ad comparendum Romæ perſonaliter dicto Ioanni Frãciſco Regenti intimato, cum fuiſſet declaratus excommunicatus; ipſe humiliter petijt abſolutionem, & fuit abſolutus à Nuncio Apoſtolico in forma Eccleſiæ conſueta, & Polygamus pœnam triremium à Vicario Capitulari ei impoſitam abſoluit.

Decreta verò præcipua, quæ habentur in hac materia in Suprema, & Vniuerſali Inquiſitione ſunt infraſcripta.

Feria v. *die* 17. *Februarij* 1619.

51 *ILluſtriſſimi Cardinalis Carafæ, & Nuncij Apoſtolici lectis litteris datis* 2. *Februarij, in quibus recenſent quid egerint cum Pro-rege, & Miniſtris Regijs occaſione prætenſionis quam ijdem Miniſtri habent, quod cauſæ Polygamiæ de conſuetudine, & præſcriptione ſpectent ad eos priuatiuè quoad Iudices Eccleſiaſticos; Sanctiſsimus mandauit ſcribi Nuncio, vt curet, quod ſententia lata in Curia Epiſcopali contra Ioannem Sabbatum damnatum ad triremes ob prædictum delictum Polygamiæ executioni demandetur, & declarauit eſſe intentionem Suæ Sanctitatis, vt huiuſmodi cauſæ cognoſcantur in Sancto Officio, tanquam cauſæ Fidei ſpectantes ad Tribunal Sanctæ Inquiſitionis ob hæreſim, vel hæreſis ſuſpicionem delicto annexam.*

Sententia prædicta fuit executioni demandata, & Miniſtri Regij acquieuerunt.

Die 20. *Septembris* 1625.

Fuit in Sacra Congregatione dictum, cauſas Polygamiæ ſpectare ad Sanctum
52 Officium priuatiuè quoad Iudices laicos; ideò Pro-legato Auenionis fuerunt ſcriptæ infraſcriptæ litteræ.

HA inteſo queſta Sagra Congregazione con merauiglia la pretenſione del Giudice ſecolare della Corte di San Pietro di coteſta Città di voler conoſcere la cauſa di Roberto Sartore reo di Poligamia con preſuppoſto, che eſſendo tal delitto di miſto foro, ed auendo egli preuenuto, ad eſſo tocchi di punirlo, ne il Sant'Offizio v' abbia da far' altro, che indagare la ſua intenzione, e purgare il ſuſpetto, che per auuentura egli aueſſe di mala credulità. Di che eſſendoſi tenuto propoſito auanti la Santità di Noſtro Signore, Sua Beatitudine col parere di queſti miei, &c. mi hà ordinato di ſcriuere à V. S. che faccia rimettere onninamente la ſudetta cauſa al Tribunale del Sant' Offizio, a cui ſpetta priuatiuè ad ogn' altro Giudice, perche quando anco il ſuſpetto di mala credenza ſi purgaſſe del tutto con l' abiura, lo che non è, complendoſi di cuacuare colla pena, e quando alla ſola incontinenza ſi riferiſſe il delitto, ad ogni modo ſempre vi reſta l' abuſo del Sagramento, e de i Riti ſagroſanti della Chieſa, de' quali il Poligamo indegnamente ſi ſerue per mezi di sfogare le ſue sfrenate voglie, e queſto ſacrilego abuſo non può, ne dee eſſer punito, ne

gaſtigato in altro Tribunale, che in quello, al quale propriamente appartiene la cura, e mantenimento della purità della Religione, e de' Sàgramenti, che è il Tribunale della Santa Inquiſizione. Sarà però V.S. contenta d'eſſeguire la mente di Noſtro Signore, e di fare, che in altre occaſioni al Sant'Offizio ſi laſci totalmente la cognizione di ſimili cauſe, &c. Di Roma li 20. Settembre 1625.

In eandem ſententiam ſcriptum fuit Archiepiſcopo, & Inquiſitori Auenionenſi.

Sed quia aliqui ex Miniſtris Regijs adhuc in Ciuitate Neapolis, nec diſpoſitioni Sacrorum Canonum, nec Decretis Pontificijs acquieſcunt, *de anno* 1651. Hector Capiciuſ-latro Regens Collateralis mouit huiuſmodi prætenſionem, & quodam ſuo ſcripto ſatis ſcandaloſo, & iuriſdictioni Eccleſiaſticæ infenſo conabatur illam defendere.

Paulus Squillantes Miniſtri Sacræ Congregationis Supremæ Neapoli Reſidentis Fiſcalis, demum me procurante ad Epiſcopatum Theanen. euectus illi ſcripto, reſponſum dedit, *vt infra*.

53 PER magnam Curiam Vicariæ fuit nuper de facto carceratus quidam laicus, ſub prætextu, quod contraxerit ſecundum Matrimonium adhuc viuente prima legitima vxore, prætendens poſſe cognoſcere de huiuſmodi delicto Polygamiæ priuatiuè à tempore immemorabili ex conceſſione Summorum Pontificum (quandò hæreſis qualitatem non habet, ſiue illa purgata per Catholicam reſponſionem circa credulitatem) tanquam vnum ex caſibus mixtis, quorum in hoc Regno præſupponit ſtare in poſſeſſione cognoſcendi priuatiuè; & fuerunt nouiſſimè expeditæ litteræ hortatoriales per Regium Collaterale Reuerendiſſimis Epiſcopis, ſeu Vicarijs Melphien. & Potentię pro remiſſione ad Curiam laicalem duorum laicorum, qui in Curijs prædictis reperiuntur inquiſiti, & carcerati pro eodem delicto Polygamiæ.

Cum id totum fuiſſet delatum Sacræ Congregationi Supremæ, & Vniuerſalis Inquiſitionis ab eadem de ordine Sanctiſſimi fuit reſcriptum Illuſtriſſimo Epiſcopo Sorano Miniſtro Generali in prædicto Regno, & Conſultori eiuſdem Sac. Congregationis per litteras Eminentiſs. Domini Cardinalis Barberini, *ſub dat. Romæ die 9. Menſis Auguſti* 1651. non ſine admiratione de huiuſmodi nouitate, iniungendo eidem, vt nullo modo permitteret præiudicium Tribunali Sanctiſſimæ Inquiſitionis, attento quod prætenſio prædicta fuerit iàm deciſa, & reſoluta à quadraginta annis, & plus ſub Clemente Octauo fel. rec. quod cognitio huius criminis ſpectet ad Inquiſitores, & Epiſcopos in hoc Regno priuatiuè quoad Iudices laicos, non obſtantibus deductis, & allegatis tunc pro aſſerta poſſeſſione per olim Regentem Ioannem Franciſcum de Ponte Commiſſarium Regalis iuriſdictionis, & ſic communiter practicari ſcribit Carena *de offic. Sanct. Inquiſit. par. 2. tit. 5. num.* 20. Sigiſmund. Scaccia *de Iudic. lib. 1. cap. 12. numero* 15. & ſine controuerſia ſeruari in Hiſpania teſtantur Simanch. *de Cathol. Inſtit. cap. 4. num. 2.* Roias *de Hæret. par. 1. numero* 549. In Luſitania Emanuel à Valle *de Enſalmis, & Incantat. ſect. 3. cap. 1. n. 14.* cum Freita ad Acunh. *de Confeſs. ſollicit. cap. 2. num. 32.* & in Regno Siciliæ fatetur Didacus Traſmiera *de Polygam. lib. 2. qu. 2. num. 18. & lib. 3. quæſt. 1.*

Imò ità declararunt Summi Pontifices Paulus Quintus *ſub die 7. Februarij* 1619. & Vrbanus Octauus 11. *Aprilis* 1630. & pluries ſan. mem. Innocentius Papa Decimus, præter declarationem 24. *Octobris* 1612. tranſmiſſam ad Inquiſitores Luſitaniæ, de qua teſtatur Souſa *in Aphoriſm. lib. 1. cap. 35. num. 17.* cumque refert Diana *par. 4. tract. 7. de Pœnis, reſolut. 4.* quæ quamuis dictis Inquiſitoribus directa ſit, omnibus normam præbet iuxta tradita à Pegna ad calcem Directorij de Auctor. Extrauag. *num. 14.* Et quod iuſtiſſimè, & rationabiliter per prædictos Summos Pontifices fuerit deciſum, & declaratum, delicti Polygamiæ punitionem ſpectare ad Epiſcopos & Inquiſitores priuatiuè quoad Iudices laicos, non eſt in dubium reuocandum, dum Polygamia in ſua figura ſapit hæreſim, Albertin. *de Agnoſcend. quæſt. 23. n. 60.* propter vehementem ſuſpicionem hęreſis & abuſum Sacramenti Matrimonij, prout Summi Pontifices pro tempore aliàs declarauerunt circa crimen hæreſis, & aliàs ſacros Canones condiderunt, ſiquidem de fide eſt, quod Papa in his quę fidei ſunt, vel rem fidei trahunt, & in his, quę ad mores ſpectant, non poſſit errare, iuxta promiſſionem Chriſti Domini, *Rogaui pro te Petre, vt non deficiat fides tua*: Valentia *2. 2. diſp. 1. punct. 7.* §. 4. Carena *par. 2. titulo 12.* §. *6. num. 45. & tit. 16.* §. *3. nu. 14. & alij*.

54 Et in hac poſſeſſione etiam in contradictorio à tempore immemorabili repeririuntur Epiſcopi in hoc Regno, & Inquiſitores, vt patet ex publicis documentis, ſententiis, Proceſſibus, ac litteris Sacrę Congregationis Supremi Tribunalis Sanctiſſimę Inquiſitionis, de quibus in Summario, pręter innumeros Proceſſus cum ſententijs, & illarum executione, qui ſeruantur in Archiuio Curię Archiepiſc. Neapolitanę, de quibus pariter in Summario.

Et quamuis Miniſtri Regij acquieſcere deberent, nec aliquid attentare, & innouare circa pretenſionem prædictam cognoſcendi de delicto Polygamiæ, propter ea, quæ ſatis, & affluenter fuerunt per dictum olim *Regentem de Ponte* tunc allegata, & diſcuſſa, necnon potiſſimè ſtantibus dictis declarationibus Summorum Pontificum, & alijs declarationibus Sacræ Congregationis, dum cognita per eos huiuſmodi veritate, & iuſtitia ſpectare cognitionem illius ad officium Sanctiſſimæ Inquiſitionis, amplius non attentauerunt, nec prætenſionem aliquam habuerunt per decurſum tot annorum.

Nihilominus ad ſaturitatem, & ad magis elucidandam veritatem, & iuſtitiam prædictam afferuntur, & in memoriam reuocantur ſequentes rationes, & auctoritates, per quas euidenter apparet, cognitionem delicti prædicti Polygamiæ ad Epiſcopos, & Iudices Sanctiſſimæ Inquiſitionis ſpectare priuatiuè quoad Iudices laicos.

Siquidem inter cæteras hæreſes damnatas *in ſacro Concilio Tridentino can. 2. ſeſs. 24.*
55 *de Matrimon.* eſt aſſerere, licere homini Chriſtiano duas ſimul vxores habere, dum in neceſſariam conſequentiam reſultat, quod accipiens ſecundam vxorem, redditur de hæreſi ſuſpectus, quia malè videtur ſentire de Sacramento matrimonij, Albertinus *de agnoſcend. cap. 23. numer.* 14. Couuar. *de ſponſal. par. 2. cap. 7. num.* 6. Bordonus *in Tribunal. cap. 22. num.* 11. & alij communiter: Et quod reddatur de hæreſi vehementer ſuſpectus qui binas ſimul viuentes vxores ducit, patet, tum quia regulariter abuſus Sacramenti infert vehementem ſuſpicionem hæreſis, tum etiam quia faciens de facto aliquod malum, quod pro bono habetur apud Hæreticos, reddit ſe ſuſpectum vehementer; Sed Hæretici tenent licitum eſſe ducere plures vxores viuentes, vt ſunt Lutherani, & Caluiniſtæ, ideo qui illas de facto ducit, reddit ſe ſuſpectum de hæreſi prædicta vehementer; Ità docent Farinacc. *qu.* 178. *num.* 71. Piaſec. *in praxi par. 2. cap. 4. art.* 6. *num.* 6. Barboſ. *de offic. & poteſtate Epiſcopi allegat.* 40. *num.* 44. Carena *in prax. par. 2. cap. 8. art. 6. tit. 5. num.* 58. Diana *par. 4. tract. 7. de pœnis reſol. 4. & alij*, & talis eſt obſeruantia Supremi Tribunalis Sanctiſſimæ Inquiſitionis.

Hoc autem probatur quoque ex eo, quod regulariter hæreſis formalis, ſiue materialis, ideſt ex facto ipſo, in quo hæreſis continetur, aut exprimitur, cognitio datur Inquiſitoribus priuatiuè quoad laicos etiam de iure communi, vt *in Authen. Gazaroſ. C. de Heret.* Afflict. *in Conſtitut. Regni inconſutilem num.* 58. *quæ eſt prima ſub rubr. de Heret.* Penia *ad Director. par. 2. comment. 59. verſ. Si verò*, Souſa *in Aphoriſm. lib. 1. cap. 16. num. 12. & alij.*

Formalis autem hæreſis dicitur, quando eſt error in intellectu verbi gratia licere eodem tempore habere duas vxores viuentes.

Materialis autem hæreſis, quando materialiter factum ipſum enunciat hæreſim.

Factum autem propriè hæreticale dicitur illud, quod quamuis non ſit hæreſis (quia pertinent ad enunciationem intellectus) attamen quaſi materialiter, ſeu eſt, materia, circa quam intellectus errat, & dicitur factum hæreticale, quia qui teneret poſſe fieri id, quod ſit, eſſet hæreticus, ſeu induceret peculiarem hæreſim, nempe Lutheranam, vel Caluinianam, vt eſſet, ſi quis exerceret ea, in quibus Hæreticorum Ritus continentur, vel obſeruaret eoſdem Ritus, Farinacc. *de hæreſi quæſt. 182. §. 3. num.* 124.

Vnde ſi de Bigamia, de Repudio, vel circa alia præcepta error verſetur, circa quæ aliquando ortæ ſunt difficultates, & ab Eccleſia deciſiones conditæ contra Hæreticorum contumaciam, ſiue eſſet aliquod factum hæreticum, quod Hæretici ſpecialiter laudauerunt, aut non eſſe peccatum aſſirmarunt, præſertim in ijs, quæ ex eo, quod aliquando ex Diuina diſpenſatione conceſſa fuerunt, deinde tali conceſſione ſublata, proſecuti ſunt Hæretici talem morem retinere, vt Bigamiam ante Chriſtum Dominum conceſſam, poſt Chriſtum verò ſublatam retinuerunt Hebræi, & alij Ethnici, & amplexati ſunt de nouo Hæretici, & Mahomettani; Ideo qui duas ſimul haberet vxores, abſque dubio ſuſpicionem inducit ſufficientem ad hoc, vt ab Inquiſitoribus cognoſcatur, cum tale factum ſic Hæretici noſtri temporis Lutherani, & Caluiniſtæ nulla retenta Religione approbant, & amplexantur, vt per Bellarm. *lib. vnic. de Matrimon. cap.* 10. & ità Didacus Traſmiera *de Polygamia lib. 2. quæſt. 1. num.* 21. Martin. del Rio *lib. 5. Magic. ſect. 15. §. axioma* 1. Souſa *in Aphoriſm. lib. 1. cap. 22. num. 3. & alij.*

Si quis ergo contrahens binas nuptias ex ipſius facti circumſtantijs reperiatur ità contrahere, quia putat ità licere, iam citra controuerſiam eſt, quod hoc ex Lutherana, vel Caluiniana hæreſi proueniat, atque adeo Hæreticorum pœnas taliter contrahens ſubire debet.

Si verò non adſint huiuſmodi circumſtantiæ, adhuc reſtat, quod ſit ſuſpectus
56 propter factum ipſum hæreticale; Nam etſi non conſtet de eius mente erronea, nec de pertinacia, quæ duo ſunt formalia Hæretici, atque adeo taliter contrahens non ſit Hæreticus iudicandus, nec pœnis

Hæreticorum puniendus, eſt tamen ſuſpectus de hæreſi, & contra eum vti ſuſpectum de hæreſi poteſt procedi, quia contrahere plura matrimonia eodem tempore eſt factum hæreticale.

Primò, quia iſte modus contrahendi contrariatur Sacramento matrimonij, quod eſt vnius cum vna legitima coniunctio, *ex Matthæi cap.* 19. Quare cum taliter contrahens aliter contrahat, ac Deus ipſe conſtituit, meritò factum hæreticale appellari poteſt, vt habetur *in cap. Ad abolendam de Hæret.*

Secundò, quia qui taliter contrahit, vita, & moribus à fidelium moribus diſſentit, & ad mores accedit Hæreticorum, & Saracænorum, vt habetur *in cap. Gaudemus de diuortio,* Traſmiera *d. lib. 2. quæſt.* 1. *num.* 24. Carena *par. 2. tit.* 5. §. 2. *num.* 13. & patet ex dictis per Peniam *ad Director. par. 3. comment.* 24.

Et licèt ceſſaret ſpecialis conceſſio de huiuſmodi delicto facta Inquiſitoribus, adhuc ipſi procedere deberent contra Polygamos, vel ex eo, quia agitur de graui iniuria facta Sacramento, & ſub prætextu Sacramenti, vel quia Bigamia continet factum ex natura ſua inducens ſuſpicionem de hæreſi, quandoquidem eſt factum imitans mores Lutheranorum, & aliorum Hæreticorum, & Mahometanorum, vel quia cum Bigamus peruertat primarium finem Sacramenti, qui eſt ſignificatio vnius Chriſti cum vnica Eccleſia, ſicuti ſollicitatio in confeſſione eſt peruertere primarium finem Sacramenti pœnitentiæ, qui eſt delere peccata, vt ex ſe patet, quod apertè habetur ex Bellarm. *lib. 1. de matrim. cap.* 10. à quo quatuor fines matrimonij recenſentur, vt optimè conſiderat Traſmiera *d. tract. lib.* 1. *quæſt.* 6. *num.* 10. *& lib.* 3. *quæſt.* 2. *num.* 61. Albertin. *de agnoſcend. quæſt.* 23. Ricciull. *de iure perſonarum extra Eccleſiæ gremium lib.* 5. *cap.* 11. *num.* 19. Carena *par. 2. tit.* 5. §. 2. *num.* 13. qui alios refert.

Corroborantur prædicta ex eo, quia ſemper quod quis delinquendo profert
57 verba hæreticalia blaſphemiæ, vel abutitur aliquo Sacramento, vel ſacramentali etiam ſine errore intellectus, & ſine mala credulitate, cognitio ſpectat ad officium Sanctiſſimæ Inquiſitionis priuatiuè quoad Iudices laicos etiam in caſibus mixti fori; Nam licèt crimen blaſphemiæ ſit mixti fori, & detur præuentioni locus inter Iudicem Eccleſiaſticum, & ſecularem iuxta Textum *in cap. 2. de Maled.* quem ad hoc notat Soccinus *conſ.* 119. *lib.* 4. & concludunt Albertin. *de agnoſcend. quæſt.* 6. *nu.* 24. & communiter Doctores, tamen vbi adeſt qualitas hæreticalis, ſiue ſint propoſitiones hæreticales, quibus Deo, vel Sanctis maledicta, iniuriæ, & inconuenientia dantur attributa, etiam abſque errore intellectus, ex quo blaſphemia propriè dicta non in ſentiendo aliquid contra Deum, ſed in dicendo conſiſtit, Sanchez *in Summa tom.* 1. *cap.* 32. *num.* 3. Souſa *in Aphoriſm. lib.* 1. *cap.* 19. *num.* 3. procedit Eccleſiaſticus tam ad pœnas temporales, quàm ſpirituales priuatiuè quoad laicos, ità Simancha *de Cathol. titul.* 8. *num.* 16. Sanctarell. *de hæreſ. tract. de blaſphem. cap.* 8. *dub.* 1. Souſa *loco cit. lib.* 1. *cap.* 19. & alij apud Sanchez *in Summa lib.* 2. *cap.* 32. *nu.* 36. Carena *par.* 2. *de blaſphem. tit.* 7. §. 2. *num.* 9. *&* §. 3. *num.* 18. *&* §. 8. *num.* 43. *& tit.* 16. §. 3. *num.* 12. Ricciius *in prax. fori Eccleſiaſt. par.* 3. *reſolut.* 495.

Item ſortilegium non qualificatum, ſed ſimplex, licèt antiquo iure fuerit mix-
58 ti fori, & daretur præuentioni locus inter Eccleſiaſticum, & laicum Iudicem iuxta notat. per Clar. §. *hæreſis in fine*, Caball. *reſolut.* 223. *num.* 71.

Nam de ſortilegio qualificato, ſiue cum abuſu Sacramentorum, vel ſacramentalium abſque errore intellectus, ſine difficultate omni iure ſiue nouiſſimo, ſiue antiquo pertinet ad Inquiſitores priuatiuè quoad laicos, vt tradunt Clar. & Caball. *vbi ſupra*, Farinaccius *de hæreſ. quæſt.* 181. *num.* 193. Diana *par.* 4. *tract.* 7. *reſolut.* 10. Simancha *de Cathol. tit.* 62. *de ſortileg. nu.* 2. Carena *par.* 2. *de ſortileg. tit.* 12. §. 16. *num.* 140. *&* 146. Ricciius *d. reſol.* 495.

Nihilominus ſecundùm hodierna iura poſt Bullam Sixti Quinti incipien. *Creator Cœli*, Iudex tam ſortilegiorum hæreticalium, quàm non hæreticalium eſt Inquiſitor, qui de eo cognoſcit priuatiuè quoad Iudices laicos, Scaccia *de Iudic. lib.* 1. *cap.* 12. *nu.* 51. Farinacc. *de hæreſ. quæſt.* 181. Souſa *in Aphoriſm. lib.* 1. *cap.* 38. *num.* 3. Zanard. *in Summa par.* 2. *num.* 64. *verſ. Tertio nota,* Carena *loco citato*, §. 13. *num.* 140. *&* §. 16. *num.* 146. qui *ſub nu.* 147. teſtatur, non multis ab hinc annis de ordine Sacræ Congregationis Sanctæ Romanæ Vniuerſalis Inquiſitionis fuiſſe quendam Prætorem benignè abſolutum ab excommunicatione lata contra turbantes iuriſdictionem Sancti Officij, ex eo quia carcerare fecerat quaſdam ſortilegas, quæ ſortilegia non qualificata commiſerant, dum ſpontè in Sancto Officio comparuiſſent.

Item fœdantes, & conſpurcantes Imagines Sanctorum facto blaſphemare di-
59 cuntur, vt docent Caſtro *lib.* 1. *de iuſta Hæret. punitione cap.* 12. Menoch. *de Arbitr. lib.* 2. *centur.* 4. *caſ.* 376. Souſa *d. tract.* 1. *cap.* 19. *num.* 5.

Et licèt cognitionem huius criminis aliqui voluerint eſſe mixti fori, itaut ſit præuentioni locus inter Iudicem laicum,

& Eccleſiaſticum, vt referunt Clar. §. *fin. quæſt.* 68. *ver. Imagines*, Caball. *caſ.* 91. Simancha *de Cathol. tit.* 33. *nu.* 17. Farinacc. *de delict. & pœn. quæſt.* 20. *num.* 68. Diana *par.* 4. *tract.* 7. *reſolut.* 9. Vincent. de Franch. *deciſ.* 504.

Nihilominus cognitionem huius criminis ad Iudices fidei ſpectare priuatiuè quoad Iudices laicos probant, & defendunt Doctores *mox citandi*, & talis eſt obſeruantia Tribunalis Sanctiſſimæ Inquiſitionis, ex eo quia ſi is, qui taliter deliquit, verbo dixiſſet, *Imagines Sanctorum non eſſe venerandas*, vtique hæreticaliter blaſphemaſſet contra determinationem Eccleſiæ, & ſacri Concilij Tridentini *ſeſs.* 25. *de venerat. Sanctorum*, & per conſequens eſſet puniendus ab Inquiſitoribus priuatiuè quoad laicum: Sed voluntas alicuius non minùs verbo, quàm facto declaratur: *l. reprehendere*, vbi Doctores *C. de inſtit. & ſubſtit.* Quinimò voluntas magis facto, quàm verbis declaratur Barboſ. *axiom.* 230. *num.* 4.

Fractione autem, ſeu conſpurcatione alicuius Imaginis clarè patet, Reos velle fateri, Imagines non eſſe venerandas; Igitur etiam ij hæreticaliter blaſphemantes ſubduntur iuriſdictioni Inquiſitorum priuatiuè quoad laicos; Hoc enim factum manifeſtam hæreſim ſapit, & nunquam videtur ab hæreſi ſeparatum, Carena *par.* 2. *de blaſphem. tit.* 7. §. 7. *num.* 41. Qui teſtatur ità fuiſſe deciſum in facti contingentia in Supremo Conſilio Hiſpaniæ, Azeued. *ad Regias Conſtitutiones lib.* 1. *tit.* 1. *l.* 3. *num.* 7. Lazar. *de blaſphem. quæſt.* 6. *num.* 14. & alij, & de hoc non reſtat dubium poſt hæreſim Lutheri, & Caluini aſſerentium, ſacras Imagines non eſſe venerandas iuxta Decretum Vrbani Octaui *de anno* 1625. tenoris infraſcripti:

Die 20. *Nouembris* 1625.

60 *IN Congregatione Generali Sanctæ Romanæ, & Vniuerſalis Inquiſitionis habita in Palatio Apoſtolico Montis Quirinalis coram Sanctiſſimo Domino Noſtro Vrbano Diuina prouidentia Papa Octauo, & Illuſtriſſimis, ac Reuerendiſſimis Dominis Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus in tota Republica Chriſtiana aduerſus hæreticam prauitatem Generalibus Inquiſitoribus à Sancta Sede Apoſtolica ſpecialiter deputatis.*

Sanctiſſimus Dominus Noſter Vrbanus, &c. auditis votis decreuit, & mandauit, cauſas percuſſionis ſacrarum Imaginum cognoſci in Sancto Officio priuatiuè &c.

Vnde concludendum eſt, quod hodie non eſt amplius diſputandum, ſed abſolutè aſſerendum, delictum prædictum Polygamiæ ſpectare ad Epiſcopos, & Iudices Sanctiſſimæ Inquiſitionis priuatiuè quoad Iudices laicos, tum ex prædictis rationibus, tum etiam quia fuit ſic per Summos Pontifices, & Eminentiſſimos Supremi Tribunalis Sanctiſſimæ Inquiſitionis totius Reipublicæ Chriſtianæ reſolutum, & indubitanter vbique obſeruari debet, vt teſtantur Doctores etiam Hiſpani maximæ auctoritatis, & inter alios Souſa Luſitanus *in Aphoriſm. lib.* 1. *cap.* 35. *n.* 18. *ſic ait* [Stando in iure communi culpa contrahendi binas nuptias ad vtrumque Iudicem ſpectabat, nunc autem ad ſolos Inquiſitores, Albertinus *de agnoſcend. qu.* 23. *nu.* 36. Farinacc. *de delictis carnis quæſt.* 140. *par.* 1. *num.* 1. & eſt declaratio Summi Pontificis ad Inquiſitores Luſitaniæ:] *Hæc ille.*

Narbona *lib.* 4. *par.* 1. *tit.* 1. *l.* 20. *Gloſs.* 12. *num.* 66. ponens dubium, an à Iudicibus ſecularibus iudicari poſſit, qui duplex ſimul matrimonium contrahit, reſpondit his verbis:

61 [Hodie de huiuſmodi crimine à quocunque fuerit commiſſum Inquiſitores cognoſcunt, & delinquentes debitis pœnis afficiunt: Nam qui cum duabus vxoribus ſimul matrimonium contraxit, ſeu eodem tempore eas retinet, de hæreſi ſuſpectus eſt, cum malè de Sacramento Matrimonij ſentire videatur, quare de eo ſolummodò Inquiſitores cognitionem habent] vt poſt alios tradunt Palatius Rubeus *in repetit. cap. Per veſtras*, §. 18. *nu.* 25. *de donat. inter virum, & vxorem*, Couuarr. *de ſponſal.* 2. *par. cap.* 7. §. 3. *num.* 6. Didacus Perez *lib.* 3. *tit.* 1. *l.* 5. *Ordin. pag.* 44. *in fin.* Menoch. *de Arbitrar. caſ.* 420. *num.* 114. Nauarr. *conſ.* 2. *de Hæret. num.* 3. *& lib.* 12. *cap.* 6. *num.* 4. *in Man.* Azeuedo *in l.* 5. *nu.* 3. *tit.* 1. *lib.* 5. *recopill.* Guttierez *pract. quæſtion. lib.* 2. *quæſt.* 8. *num.* 1. Farinacc. *quæſt.* 140. *num.* 24. Alfar. *de Offic. Fiſcal. gloſs.* 20. *nu.* 396. *verſ. Narbona*, Canter. *quæſtion. crimin. de Adulter. num.* 29.

Farinacc. *de Hæreſi quæſt.* 178. *num.* 71. referens dicta per Simanch. *de Cathol. inſtit. tit.* 40. *rubr. de Matrim.* quibus relatis dicit: [Verùm ad dicta per Simanch. aduertendum duxi, quod vbicunque interuenit abuſus alicuius Sacramenti, talis abutens redditur ſuſpectus de hæreſi, quod ſcilicet malè ſentiat de illo Sacramento, quo abutitur, quo fit, vt cognitio cauſæ ducentis ſecundam vxorem, viuente prima, ob præſumptam ſuſpicionem hæreſis orientem ex abuſu Sacramenti Matrimonii, ſemper ſpectare videatur ad Inquiſitorem, itaut vix dari poſſit caſus, in quo ceſſet ſuſpicio hæreſis in ducente ſecundam vxorem, viuente prima, ad effectum, vt huiuſmodi crimen poſſit reputari mixti] vt dixit Simanch. *in loco allegato*, Bor-

don. *in Tribunal.cap.22. num.63*. Freitas ad Acunham *de Confeſs.ſollicit.quæſt.2.num.32.* Lupus *ad Edictum Sanctiſs. Inquiſit. par. 2. lib.14. diſt.6. art.2. diff.1.*

Traſmiera *de Polygamia lib. 2. quæſt. 2. num.18.* ſic concludit poſt longam diſceptationem.

[Prima concluſio. Etiamſi non conſtet ſic contrahentem binas nuptias habere
62 errorem in intellectu, vel in fide erraſſe, adhuc eius cognitio ad Inquiſitores pertinet.

Et ratio eſt, quia taliter contrahens, vt *ſupra* diximus, eſt ſuſpectus ſaltem leuiter in fide ex facto ipſo, vt probauimus: Ergo etiamſi non conſtet de mala eius intentione per alia adminicula, quibus potiùs ad vehementem ſuſpicionem tranſiret, vt leuiter ſuſpectus debet ab Inquiſitoribus corrigi] *Et paulò poſt*:

63 [Secunda concluſio. Etiamſi per torturam conſtet, taliter contrahentes plures nuptias non erraſſe in fide, nec credidiſſe licitas, adhuc tamen iuriſdictioni Inquiſitoris ſubditur taliter contrahens, vt corrigatur, & abiuret de leui.

Et ratio eſt euidens, quia etiamſi per torturam,accuſationem, probationemque euacuet Reus quoad prauam intentionem, non tamen ità perfectè vt ex facto ipſo Hæretico, vt *ſupra* probauimus, quod tamen ſupponimus conſtare, non remaneat ſaltem leuiter ſuſpectus.]
Subditque inferiùs num. 21.

[Et confirmatur noſtra concluſio ex praxi Romanæ Inquiſitionis, ſecundùm quam bina matrimonia contrahens torquetur ſuper intentione, & in ea quamuis Reus tortus, & negatiuus ſit, abiurat tamen de vehementi ob ſuſpicionem huius actus materialis:] Hactenùs Traſmiera.

Carena *de Officio Inquiſitionis par.2. tit.5. nu.20.* Souſa *in Aphoriſm.lib.1.cap.35.nu.18.* vbi, quod ex declaratione Summi Pontificis ad Inquiſitores Luſitaniæ hoc crimen ſpectat priuatiuè quoad laicos ad Sanctum Officium, etſi adhuc inſtetur, quod poſt torturam datam Polygamo ſuper intentione, omnis hæreſis ſuſpicio purgatur, & delictum manet non Eccleſiaſticum, benè reſpondet Traſmiera *dicto lib. 2. quæſt. 2. num. 20. & ſeq.* Quod etiam poſt torturam manet factum hæreticale contra veritatem matrimonij, & ſic hæreſis ſuſpicio purgata per abiurationem eſt punienda per pœnas à iure ſtatutas.

Videatur etiam idem Auctor *lib.3.c.1. per tot.* vbi latiſſimè firmauit, Inquiſitorem eſſe Iudicem competentem, & quidem ſolùm in hoc crimine Polygamiæ.

Ratio concluſionis eſt, quia non videtur dari poſſe caſus, in quo ceſſet hæreſis ſuſpicio in tali ducente duas vxores, cum ſemper in tali caſu adſit abuſus Sacramenti Matrimonij, ex quo manat hæreſis ſuſpicio.

Ad exempla autem adducta à Simancha *infra in ſequente §. Erit reſpondendum.*

Confirmatur ratio generalis concluſionis ex eo quod, cum cauſæ omnes hæreſis, & ſuſpicionis delegatæ ſint Inquiſitoribus, & Polygamiæ cauſa ſit ex his, quæ ſuſpicionem hæreſis in Polygamo conſtituunt, ſequitur etiam cauſam hanc in neceſſariam conſequentiam eſſe Inquiſitoribus delegatam. At cauſæ Inquiſitoribus delegatæ ſemper intelliguntur priuatiuè delegatæ, vt dixit egregiè Scaccia *dicto lib.1. cap.12. num.53.* igitur cauſa hæc Polygamię priuatiuè quoad Iudices laicos ſpectabit ad hæreticæ prauitatis Inquiſitores.

Et ob id Roias *de Hæret. par.1.num.540. & ſeq.* quem ſequitur Farinacc. *in addit. ad quæſt.140.ad num.24.* dixit,quod licet communiter dicant Doctores, cognitionem huius criminis eſſe mixti fori, hodiè ad ſolos Inquiſitores huiuſmodi cognitio ſpectat.

Matienzo *l.5.nouæ recopill.tit.1.l.5.gloſs. 2.num.3.* vbi poſtquam dixit, Polygamiam eſſe mixti fori, addit, perſæpè ob eius frequentiam cognoſcere Inquiſitores; *& ibi* Azeuedo *in gloſs. Non temiendo à Dios nu.3. in fin.* addit, quod nunc in Hiſpania ſoli Inquiſitores contra Polygamos procedunt &c. Vnde ſi Proceſſus contra Polygamos ſit ceptus ab Epiſcopo tanquam Ordinario loci, qui vti talis poteſt cognoſcere omnes cauſas iure Ordinario, quas potes cognoſcere Inquiſitor iure delegato, licet ab eodem poſſit Proceſſus perfici, non tamen ſine Inquiſitore poterit Epiſcopus cauſam expedire, nec Reum torquere, vt notat Grilenzon. *conſ.137. nu.9. & ſeq.* & ſic fuit practicatum in Epiſcopatu Cremonæ in his cauſis Polygamiæ:] Hactenùs Carena.

64 Suppoſitis igitur præfatis ſolidiſſimis rationibus, & tot grauiſſimorum Doctorum auctoritatibus, non obſtat quod dicit Vincent. de Franchis *deciſ. 36.* & Petra de Capic. *deciſ.7.* punitionem delicti Polygamiæ, quando hæreſis qualitatem non habet, ſpectare ad Iudicem laicum priuatiuè, quia ex dictis *ſupra* colligitur decipi, vel loqui potiùs ſecundùm abuſum, qui quandoque olim de facto fuit à laicis Iudicibus attentatus in Regno, licet non præualuerit propter reſiſtentiam illis factam in defenſione Eccleſiaſticæ iuriſdictionis, & Sanctiſſimi Tribunalis, cum cenſuris contra eos fulminatis, vt patet ex quibuſdam caſibus, de quibus in Summario, & præcipuè contra D. Regentem de Ponte, qui fuit citatus ad perſonaliter

comparendum in Vrbe, & excommunicatus à Papa *de anno* 1604. Quod etiam colligitur ex nonnullis declarationibus, & reſolutionibus Sacræ Congregationis Supremæ, & Vniuerſalis Inquiſitionis; & reſolutiones huiuſmodi habere vim legis docent Rodriquez *quæſt.regul.to.*1.*quæſt.*11. *art.*12. Garzias *de Benef. par.*1.*cap.*5.*nu.*138. Cened. *quæſtion. Canon. quæſt.*6. *num.* 8. Salas *de Legibus diſput.*21. *ſect.*12. Lazar. *de Blaſphem.quæſt.*10.*num.*39. Mirand. *in Man.to.*2. *oper.moral. diſput.*4. *cap.*4. *dub.*12. *num.*168. Et ità reſpondiſſe Sacram Congregationem teſtatur Zerola *in prax. par.*1. §. *Auctoritas, in fine, & par.* 2. §. *Abſolutio*. Ex eo quia Sacrę Congregationes faciunt huiuſmodi declarationes auctoritate accepta à Papa. Imò declarationes, quæ fiunt à Sacra Congregatione Supremæ, & Vniuer-
65 ſalis Inquiſitionis fiunt ab ipſo Papa, cum ipſe qualibet feria quinta adſit eidem Congregationi, & non ſunt tantùm declarationes doctrinales, ſed authenticæ, & iuridicæ, vt fatetur Merolla *loco citato num.* 173.

Vnde licet quandoque in Regno Siciliæ antea Iudices ſeculares has cauſas iudicarint, multis tamen ab hinc annis, & ſic poſt prædictas declarationes ſolent ſe ijs expedire, & Eccleſiaſticis Iudicibus relinquere, & ità obſeruari teſtatur Traſmiera *lib.*3. *quæſt.*1. *num.*12.

Nec ſimiliter obſtat, quod aſſerunt aliqui ſcribentes, quod in dicto crimine detur præuentio inter Iudicem Eccleſiaſticum, & ſecularem, vti vnus de caſibus mixtis, quando hæreſis qualitatem non habet.

Nam præfati Doctores ſcripſerunt moti ex diuerſis tunc opinionibus exiſtentibus, vel abſque ratione, & fundamento, antequam fuiſſet declaratum per Summos Pontifices, & Sacram Congregationem, cognitionem illius delicti ſpectare ad Iudicem Sanctiſſimæ Inquiſitionis priuatiuè quoad laicum, & ſic hodie non competit ei nomen caſus mixti, quia in eo ſemper adeſt abuſus Sacramenti Matrimonij, ſiue formaliter propter malam credulitatem, ſiue materialiter ex facto ipſo hæretico, vt *ſupra* dictum eſt, & ſic de eorum dictis nulla eſt ampliùs habenda ratio propter
66 prædicta, præterquam quod vbi in mixto crimine adeſt ſuſpicio hæreſis, prout in Bigamia, illa qualiſcunque ſit, excludit Iudicem ſecularem à criminis cognitione. Traſmiera *dicto lib.*3. *quæſt.*1. *num.* 4. Nam cum qualitas hæreticalis ſit potentior, trahit ad ſe totum negotium, Decian. *tract. crimin. lib.* 5. *cap.* 22. *num.* 12. Et quamuis cauſa dari poſſit, per quam crimen poſſit trahi ad aliud, quam ad hæreſim, tamen ſola potentia non ſufficit ad impediendum Iudicem Eccleſiaſticum, ne procedat in totum, vt poſt alios egregiè declarat Moura *de Enſalm. ſect.*3. *cap.*3. *num.*8.

Nec pariter obſtat, quod refert Genuen. *in prax. cap.*68. *num.*13. quod vbi Bigamus
67 eſt præuentus à Curia ſeculari debet remitti ad Curiam Eccleſiaſticam, quæ torquet ipſum ſuper intentione, & abiurare facit, quod deinde ipſa Curia Eccleſiaſtica tenetur illum remittere ad Curiam ſecularem, quæ ipſum punit pro Bigamia, quando verò eſt præuentus à Curia Eccleſiaſtica in totum punitur ab ipſa, & non poteſt ampliùs Curia ſecularis ſe intromittere, vt habetur ex litteris Congregationis Sancti Officij, quæ conſeruantur in Curia.

68 Nam id nullo modo ampliùs ſeruatur in praxi, vt benè aduertit Traſmiera *dicto lib.* 3. *quæſt.* 1. *num.* 4. propter præfatas declarationes, & rationes adductas.

Nec obſtat allegata poſſeſſio, quam prætendunt habere Iudices laici cognoſcendi caſus mixtos à tempore immemorabili ex conceſſione Summorum Pontificum, & ſic de Polygamia vti vnus de caſibus mixtis priuatiuè quoad Eccleſiaſticos, & quia ſic fuit dictum per plures Conſultationes factas Catholicæ Maieſtati *de anno* 1591.

Nam huiuſmodi poſſeſſio non probatur, nec de tali conceſſione apparet, imò in contrarium eſt veritas, vt patet ex publicis ſcripturis, & documentis iam dictis.

Sed quicquid ſit de caſibus mixti fori, de Polygamia non remanet ampliùs dubitandi locus, cum inter crimina hæreticalia connumerari debeat, & non mixti fori, prout nonnulli cenſuerunt, quia eſt punibile de iure ciuili, *vt in l.Eum qui duas, C.ad l.Iuliam.de Adult.* cum alijs apud Simanch. *de Cathol. Inſtit. tit.* 40. nam cum inter hæreſes à Sacro Concilio damnatas vna ſit aſſerere, quod liceat Chriſtianis plures ſimul vxores habere, *vt in Canone* 2. *ſeſſ.*24. *de reform. Matrimon.* poſt Concil. fatentur omnes hoc iudicium ſpectare ad Iudices Sanctiſſimæ Inquiſitionis, eo quia qui plures vxores eodem tempore ducit, malè videtur ſentire de Sacramento Matrimonij, vt dictum eſt.

Nec Conſultationes aſſertæ factæ Catholicæ Maieſtati circa cognitionem delicti Polygamiæ obſtare poſſunt ex defectu iuriſdictionis, ſi veluti ſententiæ, & decreta facta ſunt, quia circa Eccleſiaſtica
69 negotia, & ad fidem ſpectantia non extenditur iuriſdictio laica, *cap. Decernimus, de Iudic.* Marta *de Iuriſdict. tract.* 1. *&* 2. Souſa *in Aphoriſm. lib.* 1. *cap.*31. *num.* 2. in tantum quod, cum indubitati iuris ſit, non poſſe Principes temporales aliquid diſponere,

nere, vel decidere in cauſis hæreſis, vel ſapientibus hæreſim, aut ſpectantibus ſiue in iis, quæ ſpectare poſſunt ad Religionem Catholicam, aut circa abuſum Sacramentorum, prout eſt crimen Polygamiæ, vt ex iam dictis, & colligitur ex *cap. Vt Inquiſitionis, §. Prohibemus, de Hæret. in 6.* Bald. *in l. Priuilegia nu. 3. C. de Sacroſ. Eccleſ.* & Felin. *in cap. Eccleſiæ Sanctæ Mariæ num. 4. de Conſtit.* quos etiam refert Traſmiera *dicto lib. 3. quæſt. 18. num. 46.*

Nec minùs obſtat fundamentum, quod affertur per Iudices laicos in materia Sortilegij per Text. *in cap. Accuſatus, §. Sanè, de Hæret. in 6.* qui diſponit, quod niſi Sortile-
70 gium manifeſtam hæreſim contineat, Inquiſitores in eo ſe intromittere non debent, ſed Reos Iudicibus ſuis puniendos remittere: Ex quibus verbis Textus dicunt, quod tunc tollit penitùs iuriſdictionem Iudici Eccleſiaſtico, & Inquiſitoribus, & illam dat in ſpecie Iudici laico, reſeruans tantùm caſum manifeſtæ hæreſis. Nam ſi rectè conſiderentur verba Textus prædicti clarè apparebit, non ſubſtuliſſe iuriſdictionem Iudici Eccleſiaſtico, ſed Inquiſitoribus hæreticæ prauitatis, quando tale Sortilegium non ſapit hæreſim, & cum permittat, tale crimen cognoſci à ſuis Iudicibus, non dat in ſpecie illam iuriſdictionem Iudici laico, vt patet ex lectura dicti Textus: Nam dùm dicit, quod Inquiſitores debent eos relinquere ſuis Iudicibus puniendos, verba prædicta debent intelligi de Iudicibus Eccleſiaſticis, qui poſſunt cognoſcere de crimine Sortilegii, *can. Contra Idolorum 26. quæſt. 5.* & *can. Cum Epiſcopi, eadem quæſt.* & tenet Abbas *in cap. 1. de Sortileg.* & *in cap. Cum ſit Generale de foro compet. num. 26.* vbi dicit, quod pro illis verbis poſitis *in dicto cap. Accuſatus, §. Sanè, de Hæret. in 6.* intelliguntur Epiſcopi, & Legati.

71 Nec etiam tueri ſe poſſunt Iudices laici ex diſpoſitione Sacri Concilij Tridentini *ſeſſ. 24. cap. 4. de reformat. Matrimon. Multi ſunt, &c.*

Nam ſi attentè legantur verba Sacri Concilij Tridentini, hoc non dicunt, nec eſt veriſimile laicis Iudicibus voluiſſe delegare cauſas ſuſpicionis hæreſis contra diſpoſitionem ſacrorum Canonum, ſed potiùs ſe voluiſſe conformare diſpoſitioni eorundem ſacrorum Canonum, quando ſcilicet debiles ſunt iuribus Epiſcopi, & Inquiſitores, & propter aliquam difficultatem in coercendis criminibus ad eos ſpectantibus imploratur Brachium ſeculare, quod denegari non debet, vt tradunt communiter Doctores *in cap 1. de Offic. Ordinar.* & apud Riccium *in prax. fori Eccleſiaſtici par. 1. reſolut. 287.* vt debitæ executioni demandentur eorum ſententiæ, prout in diuerſis caſibus hoc expreſsè cauetur in eodem Sacro Concilio, & Sacris Canonibus; cumque in perſonis vagis laicis hanc difficultatem agnoſceret Sacrum Concilium Tridentinum propter illorum improbitatem, voluit paternè monere omnes Iudices Eccleſiaſticos, ad quos cauſa ſpectat, vt non facilè admittant illos ad matrimonium, & hortari Magiſtratus ſeculares, vt requiſiti à Iudicibus Eccleſiaſticis pro punitionis executione prædictorum improborum hominum, quando opus fuerit ſeuerè illos coerceant, ideſt cogant ad ſubeundum pœnas contra illos impoſitas à ſuis Iudicibus, ſi fuerit imploratum illorum Brachium, hoc enim importat illud verbum *coerceant*, ideſt cogant.

Vel dicendum eſt, Sacrum Concilium Tridentinum ibi non loqui de punitione illorum, qui binas nuptias contraherent, ſed monet Epiſcopos Iudices, vt non facilè vagos admittant ad matrimonium, prout etiam fuit per Sacram Congregationem cautum pro diligentiis adhibendis, & hortatur Magiſtratus ſeculares, vt vagos ſeuerè coerceant, ſiue cogant ad finem præcauendi, ne incidant in talem errorem, vt patet ex illo verbo *coerceant*, & non dicit *puniant*.

Nec obſtat dictum Simancæ *de Cathol. inſtit. tit. 40. de Bigamis num. 3.* ſcilicet, quod ſi Reus aliquo colore excuſetur à ſuſpicione hæreſis, tunc conſultiùs facerent Inquiſitores, ſi cognitionem iſtius delicti Iudicibus Ordinarijs relinquerent, & ſic videtur ſentire, quod ſi conſtiterit, Reum in fide non aberraſſe, nec vnquam crediдiſſe licere ſimul duas vxores habere, Inquiſitores vltra iam inquirerere non deberent.

Nam cum in hoc crimine agatur de errore intellectus, nullo modo id conſtare poteſt, non crediдiſſe licere ſimul duas vxores habere, cum factum ipſum ſit hæreticale, & in fide ſuſpectum, vt dictum eſt, ideo in taliter contrahente ſemper remanet ſuſpicio, quod malè ſentiat de Sacramento Matrimonij, & per conſequens de fide, dùm non poteſt conſtare, quod intentio praua, vel recta ſit à tali facto per ſolam confeſſionem ipſius, ex quo ad effugiendam pœnam quilibet poſſet ſuum prauum animum celare, ideo non eſt ſtandum confeſſioni Polygami.

72 Et licet per torturam datam Polygamo ſuper intentione conſtaret, talem contrahentem binas nuptias non erraſſe in fide, nec crediдiſſe illas licitas, & ſic euacuaret accuſationem, & probationem, quoad prauam intentionem, non tamen euacuatio eſt ità perfecta, vt non remaneat adhuc ſuſpectus ex facto ipſo hæreticali contra vnitatem matrimonij, quæ ſuſpicio

purganda venit per abiurationem, & puniendа ab Inquiſitoribus per pœnas à iure ſtatutas, vt benè aduertunt Traſmiera *lib.2.quæſt.2.num.8.* & Carena *par.2. tit.5.de Polygam. §.3. num.20.*

Similiter obſtare non poteſt, quod aſſeritur per Miniſtros Regios, nempe licet poſſit deueniri contra Polygamum ad abiurationem de vehementi, & extra ordinem puniri per Eccleſiam, tamen non poterit puniri pœna corporali,& ſic remigationis, per Text. *in cap.Litteras, §.fin. de Præſumpt.* vbi dicitur [Quocirca mandamus quatenùs cum per ſolam ſuſpicionem (quamuis vehementem) nolumus illum de tàm graui crimine condemnari, talem, ac tantam ſecuritatem accipiatis ab ipſo, vt præter iuratoriam cautionem, quod timore pœnæ temporalis debeat coerceri, diſcretam ei pœnitentiam iniungentes, ex qua valeat apparere; vtrum in tenebris ambulet, an in luce].

73 Nam Textus ille loquitur in alijs caſibus, vt non debeat quis condemnari pro delicto ex ſola ſuſpicione, ſed in caſu noſtro in terminis Bigamiæ ceſſante mala credulitate, & errore à fide, remanet adhuc probatum delictum propter factum ipſum hæreticum contra vnitatem matrimonij, & punibile per Inquiſitores, vt dictum eſt etiam pœnis corporalibus, & ſic remigationis, iuxta ſtylum, & obſeruantiam Sacri Tribunalis.

74 Neque obſtat alia aſſertio, in qua ſe fundant Miniſtri Regij, quod ceſſante in Bigamo mala credulitate de Sacramento Matrimonij, & facta diligentia per Inquiſitores, quomodo ſentiat de Sacramento, &c. redderetur Bigamus leuiter ſuſpectus, in quo non cadit abiuratio formalis, nec de vehementi, cum ſuſpicio de per ſe non faciat aliquo modo crimen merè Eccleſiaſticum, ſed remaneat delictum ſimplex ſtupri, vel adulterij, in quibus caſibus lex ciuilis dedit cognitionem, & punitionem Iudicibus ſecularibus, & punit eos pœnis grauiſſimis, quæ non ſunt impoſitæ, nec cognitæ per Sacros Canones.

75 Nam Reus Bigamiæ ſemper eſt ſuſpectus vehementer de hæreſi propter abuſum Sacramenti Matrimonij, ſiue formaliter cum mala credulitate, ſiue materialiter propter factum ipſum hæreticale, vt eſt contrahere plura Matrimonia ſimul, vt *ſupra* probatum eſt, & cum regulariter abuſus Sacramenti vehementem ſuſpicionem hæreſis pariat, meritò Bigamus ſemper debet abiurare de vehementi ex inueterato ſtylo Supremi Tribunalis, vt teſtatur Farinacc. *de hæreſi quæſt. 178. num. 69.* Carena *par.2. tit.5. §.12.num.61.* Quo caſu nunquam cognitio competit Iudici laico, ſed punitur condignis pœnis impoſitis per Ius Canonicum, iuxta tradita per Abbatem *in cap. Cum haberet, de eo, qui duxit,* Albertin. *de agnoſcend. quæſt. 23. num. 7.* Farinacc.*quæſt.140.par.1.num.19.* Menoch. *de Arbitrar. lib.2. centur.5. caſ.420. num. 96.* qui recenſet quinque pœnas Bigamorum, Reginald.*in prax.fori Pœniten.lib.31.cap.12. num. 79.* vbi ait, quod ille, qui ſciens vxorem adhuc viuere,ducit ſecundam, præter peccatum mortale, quinque pœnas incurrit: Nam *in cap. 2. de Sponſa. duorum*, illi imponitur, vt quadraginta diebus in pane, & aqua ieiunet, & ſeptem ſequentibus annis pœniteat; deinde fit irregularis, *ex cap. Nuper, de Bigamis*: Tertiò contrahit matrimonij impedimentum, vnum de minoribus ſignificatum nomine criminis: Quartò efficitur ipſo iure infamis, *ex dicto cap.Nuper.* Bellett. *diſquiſ. Cleric. par.1.tit. de diſcipl. Cleric. §.6. num. 5.* Et tandem incurrit alias pœnas Adulterij, & Stupri, Couuarr. *in Epit. par.2. cap.7.§.3.num.5.* & Cantera *quæſtion. Crimin. tit. de quæſt. tang. punit.delicti quæſt.5.aliàs 4. de fragilit. carnis, pag.477. nu.28.* refert, pœnas Bigamorum de iure Canonico, Ciuili, & Regio.

Et cum iam hoc delictum ad Inquiſitores pertineat priuatiuè quoad Iudices laicos, Polygamus poſt iniunctam abiurationem afficitur varijs pœnis ſalutaribus, nempe ieiunij, orationibus, & alijs ſimilibus, & poſt prædictas damnatur ad triremes per quinquennium. Et ſi produxit falſos teſtes ad probandam mortem prioris coniugis, per ſeptennium, & etiam plus arbitrio Inquiſitoris, & cum præcepto de redeundo ad primam vxorem, vt tradunt Simanch. *de Cathol. tit. 40. de Matrim.num.6.* Traſmiera *lib.3.quæſt.8.num.24.* P.Diana *par.4.tract.7.de pœnis delicti, num.4.* Caſtro-palao *par.1.tract.4.diſput.8.punct.16. §.8. nu.2.* & alij apud Carenam *par.2.tit.5. §.12.num.61.*

Ex quibus omnibus ſatis conſtat, quod per ius Canonicum, & Summos Pontifices, & Tribunal Sanctiſſimæ Inquiſitionis dignis, & grauibus pœnis puniuntur huiuſmodi Polygami, ſiue pœnis impoſitis per antiquos Sac.Canones, ſiue per poſteriores leges, Conſtitutiones, & Ordinationes Apoſtolicas, cum Papa poſſit ex plenitudine ſuæ poteſtatis condere leges, & ſtatuere Canones cum pœnis corporalibus pro qualitate delictorum ab Eccleſia puniendorum, quod eſt indubitati iuris, prout de praxi Sanctiſſimi Tribunalis teſtantur Simancha, Carena *locis cit.* Traſmiera *lib.3. quæſt.8.num.22.*

Nec vrgeant Iudices laici, quod Polygamus poſt catholicam reſponſionem redderetur ſolùm leuiter ſuſpectus, & propterea non intrat abiuratio de vehementi, & per conſequens ad eos ſpectat

cognitio, & punitio illius delicti tanquam ſimplicis Stupri, & Adulterij.

76 Quia allucinantur; nam non poteſt dari caſus, in quo verè Polygamus etiam abſque errore in intellectu, & poſt catholicam reſponſionem reddatur leuiter ſuſpectus de hæreſi (quicquid ſit de conſuetudine in Hiſpania) quod apertè colligitur ex eo quia quis tunc redditur leuiter ſuſpectus de hæreſi, quando non deprehenditur ex confeſſione propria, facti euidentia, aut Teſtium productione legitima, aut quando aliàs non ſunt fortia, ac vehementia indicia, ſed modica, & leuia, vt tradunt Eymer. *par.2. qu.55. & par.3. rubr. de quarto modo num.* 161. & ibi Pegna *comment.*40. *& comm.*80. Souſa *in Aphoriſ. lib.*2. *cap.*40. *num.* 11. Farinacc. *quæſt.* 189. §. 1. *num.* 31. *& quæſt.* 190. §. 2. *num.* 17. Sed in Polygamia ob euidentiam ipſiuſmet facti hæretici, & in fide ſuſpecti propter abuſum Sacramenti, non poteſt dici concurrere ſolùm modica, & leuia indicia, cum factum ipſum ex binis nuptijs ſit probatio delicti abuſus Sacramenti, & non indicium modicum, vel leue, & per conſequens propter abuſum Sacramenti oritur vehemens ſuſpicio hæreſis, in qua cadit abiuratio de vehementi, quo caſu nunquam competit cognitio Iudici laico, vt ipſimet Iudices laici negare non poſſunt, nec contradicunt.

Neque inſiſtant Iudices Laici dicentes, cum quis incidat in tale crimen, vbi poteſt capi coniectura, quod fuerit per laſciuiam commiſſum, non debet aggrauari, quod malè ſentiat de Sacramento Matrimonij, niſi euidentiſſimis, & notorijs coniecturis hoc dilucidetur, dùm aliquis tripliciter dici poſſit ſuſpectus, nempe de leui, de vehementi, & de violenta ſecundùm caſuum qualitatem, in tantum quod ſi aliquis inquiratur de contingentibus rarò, vt in aliquibus, erit ſuſpectus de leui; ſi de contingentibus frequenter (vt in pluribus) erit de vehementi; ſi de contingentibus ſemper (vt in omnibus) erit violenter ſuſpectus; de quibus ſuſpicionibus apud Farinacc. *quæſt.*36.*nu.*110. Pegna *par.* 2. *comm.* 80. Souſa *in Aphoriſm. lib.* 1. *cap.* 10. & proinde inferunt Iudices laici, quod cum rectè dici non poſſit, delictum Polygamiæ eſſe de contingentibus frequenter, vt in pluribus, ſed rarò, vt in aliquibus, ſequitur de vehementi Bigamum non eſſe ſuſpectum, ſi abſit aliqua coniectura, ſed de leui.

77 Nam gratis aſſeritur abſque ratione, & fundamento, delictum Polygamiæ eſſe de contingentibus rarò, vt in aliquibus, & ideò Bigamum eſſe ſuſpectum de leui, non de vehementi, ſi abſit aliqua coniectura, quia licet ſint vera relata de triplici ſuſpicione hæreſis, non tamen poteſt adaptari ſuſpicio leuis, vt de contingentibus de raro in eo, qui binas ſimul contrahit nuptias, tùm quia hoc delictum eſt de contingentibus frequenter, vtì eſt notorium, & patet ex innumeris ſententijs ſuper hoc crimine prolatis, & executis, prout in *Summario*, tùm quoque nulla exiſtente mala credulitate, aut errore circa fidem, ſed tantùm coniectura, quod fuerit per laſciuiam, adhuc euidentiſſimis coniecturis ex ipſomet facto eſſe vehementer de fide ſuſpectum propter abuſum Sacramenti Matrimonij ad ſuam laſciuiam explendam, quod non ſolùm eſt de contingentibus frequenter, ſed ſemper, prout in omni caſu quacunque de cauſa id fiat, ſemper interuenit abuſus Sacramenti, vnde vehemens ſuſpicio hæreſis, & non leuis oritur, & propterea Polygamus quauis de cauſa contrahat, de ſtylo Supremi Tribunalis abiurat de vehementi, Farinac. *d. qu.*178. *num.*69.

Et quamuis daretur caſus, quod Polygamus propter aliquas circumſtantias redderetur ſolùm leuiter ſuſpectus, neque Iudicibus laicis poſſet competere aliqua cognitio, cum incapaces ſint ad cognoſcendum de hæreſi, etiam vbi ſuſpicio eſt leuis, tam de iure communi, *vt in l.2. C.de Hæret.* quem Textum non de leui probatione, ſed de leui hæreſi intelligunt Doctores, quos refert, & ſequitur Farinacc. *de Hæreſi quæſt.*178. §. 2. *num.* 61. tùm quoque ex Conſtitutione peculiari Regni, quæ incip. *Inconſutilem*, §. *Ac Inquiſitione notatos*, vt hoc notat Andreas de Iſern. & Afflict. eamque refert Pegna *inter Litteras Apoſtolicas*: Nam ſiue ſuſpicio hæreſis ſit vehemens, ſiue leuis, non poteſt procedere Iudex laicus, ſed ſemper formatur proceſſus per Eccleſiaſticum, iuxta formam traditam ab Eymerio *in director. par.* 3.*tit.*4. *de modo formandi proceſſum de leui*, & Reus adhuc abiurare debet de leui, vt ait Traſmiera *lib.*2. *quæſt.*2.*num.*18. Ex quo leuis ſuſpicio hæreſis, non quia Reus leuis eſt, ſed talis dicitur in ordine ad ſuſpicionem de vehementi, dum huiuſmodi ſuſpicio leuis ſecundum ſe conſiderata arbitrio prudentum virorum eſt grauis, vnde ob id Eccleſia eam leuem ſuſpicionem habet in conſideratione, dùm Chriſtifideles ea ſuſpicione laborantes cogit ad abiurandum, *cap.Accuſatus, in princ. de Hæret. in* 6. vt obſeruat Freitas ad Acunham *de Confeſs. ſollicit. qu.*5.*nu.*37. Carena *par.*2. *tit.*7. §.12. *num.*66.

78 Et licet hæc abiuratio quadruplex ſit, vt ait Pegna ad Eymer. *par.*3. *comment.*40. nempe de leui, de vehementi, de violenta, de formali, ſicuti quis pro qualitate ſuſpicionis leuiter, vehementer, aut vio-

lenter ſuſpectus iudicatur, dùm aliquid facit, vel dicit, ex quo hæreſis ſuſpicio infertur, vt ait Souſa *in Aphoriſ. lib.1. cap. 10. num. 8.* Nihilominus omnes iſtæ abiurationes ratione finis non differunt, cum in id potiſſimum referantur, vt abiurantes virtute earum adducti in Catholica vnitate contineantur, cum abiuratio, vt tradunt allegati à Farinacc. *quæſt.* 194. Souſa *in Aphoriſm. lib. 2. cap.* 40. ſit quædam hæreſis deteſtatio cum atteſtatione catholicę veritatis, & obligatione, iuramento, ac pœna vallata permanendi in fide Catholica, & ſic eſt medium præſeruatiuum ad ampliùs non labendum, quod præſtare non poſſunt Iudices laici. Propterea non eſt habendum in conſideratione, quod tale delictum Polygamiæ reperiatur punibile de iure ciuili, *vt in l.Eum qui duas,C.ad l.Iuliam, de Adulter.* Nam etiam crimen hæreſis ab Imperatoribus olim punitum reperitur, *vt in tit. C. de Hæret.* & tamen indubitati iuris eſt, cognitionem criminis hæreſis nequaquam ad Iudicem laicum ſpectare, vt aduertit Carena *dicta par. 2. tit.5. §.3. num.23.*

Reiectis igitur oppoſitis per Miniſtros laicos, firma remanet concluſio ad Iudicem Sanctiſſimæ Inquiſitionis ſpectare cognitionem, & punitionem delicti Polygamiæ priuatiuè quoad Iudices laicos propter abuſum Sacramenti, & vehementem ſuſpicionem hæreſis inde reſultantem ex facto ipſo hæretico, etiamquod nullus interueniat error intellectus, nec mala
79 credulitas, licere duas ſimul habere vxores, ſicuti ad Inquiſitorem ſpectare non dubitatur priuatiuè quoad Iudicem laicum, quando quis profert verba blaſphemiæ hæreticalis abſque errore intellectus, aut coniurationibus, & ſuperſtitionibus expreſsè inuocat Dæmonem pro inueniendis theſauris, vel ad amorem, vel alium effectum, ſiue comedit carnes ſine cauſa legitima in diebus ab Eccleſia vetitis, etiam ſine mala credulitate.

Nam licet is non ſit Hæreticus formalis in foro interiori, nihilominus in foro exteriori eſt ſuſpectus vehementer de hæreſi ex facto ipſo hæretico, vt poſt alios obſeruat Riccius *in praxi fori Eccleſiaſtici par. 3. reſolut.* 495. Sicuti etiam ſubditur iudicio Inquiſitorum laicus, ſiue Clericus, qui in gradu Sacerdotali non conſtitutus celebrat Miſſas indutus veſtibus Sacerdotalibus, quamuis illam non perficeret, nec verba conſecrationis proferat, etiam abſque errore intellectus, & ſine mala credulitate, quia facto catholicam veritatem impugnat: Similiter ſi idem confeſſiones audiat ſine errore intellectus, & ſine mala credulitate, quamuis abſolutionem non impendat, ab Inquiſitoribus puniri debet, quia facto approbat, quod Hæretici huius temporis falsò licere aſſeuerant, vt notat Souſa *in Aphoriſm. Inquiſitor. lib.1. cap. 32. & 33.* quod etiam de nonnullis alijs fateri oportet, quando in facto ipſo hæreſis continetur, aut exprimitur: Quod de alijs caſibus in facto tantùm hæretico, etiam ſine errore intellectus, & mala credulitate dicendum eſt ſpectare illius cognitionem ad Iudicem Eccleſiaſticum, ſiue ad Inquiſitorem priuatiuè quoad Iudicem laicum, vnde conſequenter, & euidenter apparet, quod ex ſolo facto hæretico reſultante ex Polygamia abſque errore intellectus, & mala credulitate totalis cognitio ſpectat ad Inquiſitores.

Hæc ſub cenſura, &c.

Paulus Squillantes Canon. Neapol. & Fiſcalis.

Ex his quæ doctè (licet fortaſſe longius quam par erat) & poſt tranſmiſſum meum Votum Neapolim, ſcripſit in hac materia Epiſcopus Theanen. tolluntur omnia, quæ in ſuo tractatu manuſcripto, vt ſe defenderet à comminata excommunicatione per fel.recor.Clementem Octauum, Ioannes Franciſcus Regens à Ponte exarauit: Et quia Codex rarus eſt, apponam hic eius dicta per extenſum.

80 DE iure communi in delicto Polygamię datur locus pręuentioni, tanquã de caſu mixto, ſed in Regno per Bullam peculiarem Honorij Tertij, & antiquiſſimam conſuetudinem non datur locus præuentioni, ſed Ordinarij, quando delictum eſt notorium, poſſunt procedere contra delinquentes quoad cenſuras Eccleſiaſticas Sacramentorum priuationem, & correctionem paternam, *cap.1. de vſur. in 6. cap. Statutum, de maled.* Iudices verò laici procedunt in puniendo eos pœnis corporalibus, & pecuniarijs, & ita pro eodem delicto in eadem perſona concurrunt ambo, vt inquit Felin. *in cap. de his, num.10. de Accuſat.* Hinc ſequitur, quod accuſatus de crimine mixto coram Iudice Eccleſiaſtico, & ab eo cauſa cognita abſolutus, poterit non obſtante ea abſolutione coram Iudice laico accuſari, & puniri, vt omnium conſenſu atteſtatur receptum eſſe, Couuarr. *lib.2. variar. cap.1. num.6.* & ratio eſt, nam iuriſdictio Eccleſiaſtica, & ſecularis ſunt prorsùs ſeparatæ, ac diſtinctæ, ideò abſolutio data in vna iuriſdictione non parit exceptionem rei iudicatæ in alia, Bald. *conſ.260. lib.3.* ſequitur Clarus *in praxi, qu.57. verſ. Sed hic occurrit, & verſ. Sed quæro*, & hoc iure vtimur in hoc Regno. Ideò cum Biga-

mus non habet errorem in intellectu, non poteſt dici ſuſpectus de hæreſi, imò ſi examinatus catholicè reſponderit, omnis abolita eſt ſuſpicio, vt benè aduertit Baldus in propria materia, *in l. Nemo, C. de Trinit. & fide Cathol.* quem allegat, & ſecutus eſt Felinus inferens ad caſum de quo agimus, *in cap. Ad abolendam, de Hæret. in princ.* Et propterea cum Doctores in hoc articulo loquuti fuerunt, non dixerunt niſi, quod ex hac ſuſpicione poteſt procedi ad interrogationem; quomodo ſentiat Bigamus de Sacramento Matrimonij, & fuit dictum originaliter Lapi communiter ſecutum, & per Gemin. & Franchum *in cap. Accuſatus, §. Sanè, de Hæret. in 6.* quod pariter dixit Decian. *in 1. par. tract. crimin. lib. 5. fol. mihi 239. verſ. Item ſi quis publicè*; Melius omnium Belluga *in ſuo Speculo rubr. 11. §. Iure*, dicens, quod poteſt interrogari ad ſciendum, qualiter ſentiat de Sacramento Matrimonij, & ſi catholicè reſpondeat dicens, quod voluptate ductus contraxerat, dicit, quod non eſt hæreticus iudicandus, licet ex delicto ſit per ſuum Iudicem puniendus, ſubdens [& ſic intellige, & limita notata per Lapum, & Geminian. *in d. cap. Accuſatus, §. Sanè,*] & Iacobus Simanch. *de Cathol. inſtit. cap. 40. de Matrim.* dicit, ad ſecularem Iudicem ſpectare punitionem huius delicti ex regula Textus *in l. Eum, qui duas, C. de Adulter.* & Iudex Eccleſiaſticus debet cognoſcere propter ſuſpicionem orientem ex abuſu Sacramenti Matrimonij; ſubdens, quod vſque adeò dumtaxat debet cognoſcere, vt planè intelligat, vtrum Reus malè ſentiat de Sacramento Matrimonij, quod vbi peregerit functus eſt officio ſuo. Nam ſi conſtiterit Reum in fide non aberraſſe, quia nunquam credidit licere ſimul duas vxores ducere, videtur equidem, quod Inquiſitores vltrò procedere nequeant. Nihilominùs dicit, quod conſuetudo inoleuit, loquens in Regnis Hiſpaniarum, vt interdum iſtos Reos puniant, ſed iſta conſuetudine abuti non debent, nam ſi colore aliquo Reus ſe excuſet à ſuſpicione hæreſis, conſultiùs facerent Inquiſitores, ſi cognitionem hanc Iudicibus Ordinarijs relinquerent, & idem tradit Guttierez *pract. quæſtion. lib. 2 cap. 8.* dicens, quod tali caſu debent remittere Inquiſitores Reum ad Iudicem Ordinarium, quando aliquo colore ductus quis contraxit. Idem tenuit Matienzo *lib. 5. tit. 1. l. 5. Gloſs. 2.* & Arnald. Albertin. qui fuit Inquiſitor in partibus Hiſpaniarum, in ſuo tract. *de Agnoſcend. par. 2. quæſt. 25.* dicit, quod ſi fuiſſet Iudex Eccleſiaſticus, huiuſmodi malefactores remitteret ad ſuum forum à Iudice ſeculari puniendos, niſi euidenter conſtaret, illos de Sacramento Matrimonij malè ſenſiſſe; & demùm concludit, quod quando notoriè non adeſt aliqua qualitas, quæ tribuat iuriſdictionem Eccleſiæ, quod nullo modò ſe intromitteret, & ſic videtur, quod requiratur aliqua qualitas neceſſaria, & euidens, & ſic vltra Bigamiam ſimplicem, & abſolutam de per ſe, & hoc propter grauitatem delicti, & genus pœnæ non cognitum à iure Canonico; & ſufficienter per leges ciuiles, & propterea diuerſimodè proceditur in hoc delicto, prout facti qualitas expoſtulat, & ſemper eſt capienda coniectura benignior, *vt in Director. Inquiſit. cap. 80.* & Pegna *in eodem Direct. par. 2. quæſt. 56.* dicit, quod etſi per Inquiſitores proceditur contra Bigamos, quia malè videntur ſentire de Sacramento Matrimonij, & vt vehementer ſuſpecti ſolent abiurare; ſubdit, quod multa ſolent quandoque ſuſpicionem leuem efficere, interdum etiam omnem ſuſpicionem excludere, quod eſt à iudicante diligenter obſeruandum, & hoc etiam vult docere, Zanchin. *de Hæret. par. 2. cap. 35.* quod ex ſuſpicione hæreſis Inquiſitores procedunt habita ratione loci, & temporis perſonarum, & ſuſpicionis qualitate benè conſiderata, & in hoc crimine hæreſis ſemper capi debet coniectura, & præſumptio hæreſim excludens latè Menoch. *lib. 1. Præſumpt. quæſt. 100.* Simanch. *de Cathol. tit. 5.* & proptera dicimus, quod filius potiùs præſumitur naturalis, quàm ſpurius ad euitandum maius delictum, Bald. *conſ. 448. 3. dub. vol. 1.* Crauett. *conſil. 138. num. 1.* Et ſic dum quis in tale incidit crimen, dum poteſt capi coniectura, quod fecit propter laſciuiam, non debet aggrauari, quod fecerit, quia malè ſentiebat de Sacramento Matrimonij, niſi euidentiſſimis, & notorijs coniecturis hoc dilucidetur, ſecundum Abb. *vt ſupra*, & licèt Pegna *in loco præcit.* dixerit, quod Bigamus abiurat de vehementi, tamen ſi terminos traditos à Doctoribus attendamus, hæc ſua opinio, ſatis dubia videtur; ſiquidem tripliciter quis poteſt eſſe ſuſpectus de leui, de vehementi, & violenter, vt dixit Albertin. *d. ſuo tract. q. 34. num. 46.* Iſtæ ſuſpiciones erunt ſecundum qualitatem caſuum; nàm ſi quis inquiritur de contingentibus raró, vt in aliquibus, erit ſuſpicio de leui; ſi frequenter, vt in pluribus erit de vehementi; ſi verò de contingentibus ſemper, vt in omnibus erit violenter: Similem diſtinctionem facit Menochius *loco ſupra alleg.*

Quis enim dicit delictum Bigamiæ eſſe de contingentibus frequenter, vt in pluribus, ſed verè raró vt in aliquibus, de quo experientia rerum magiſtra, & ſic dicimus, minimè de vehementi eſſe Biga-

mum ſuſpectum, quandò aliqua coniectura non adſit, ſed de leui, quod in indiuiduo, Simanc. qui fuit vnus ex Inquiſitoribus Regni Hiſpaniæ *in loc. ſupra alleg num.6.* & hoc eſt quod dicitur *in alleg. cap.80. in Director. Inquiſit.*

Nam etſi facienda ſit in hac materia diſtinctio de ſuſpicionibus maximis, ſeu violentis, tamen dicit, quod ex vnaquaque ipſarum proceditur, ſed diuerſimodè, prout facti qualitas expoſtulat; *Nam de leui non debet quis imputari*, dicit ipſe, *ad præſumendum tam graue delictum, ſed ſemper benignior lectura capienda eſt*, ergò non cadit abiuratio formalis, & debet ad Iudicem laicum remitti, cumque ſecundum eundem Albertinum *quæſt. 74. num. 45.* præſumptio differat à ſuſpicione, quia præſumptio euidentiora requirit, quam ſuſpicio, multò magis hoc erit in leui ſuſpicione, & hic cadit, quod Doctores dicunt, quod ex ſuſpicione poteſt procedi ad Inquiſitionem, non autem ad citationem, niſi grauiora ſint indicia, nam tunc erunt præſumptiones, & argumenta, de quo per Iul. Clar. poſt Boſſ. *in praxi lib. 5. §. fin. quæſt.20.* & Bartol. *in l. Admonendi, ff. de Iure iuran. num.21.* dixit, quod vt leue indicium, vel vt leue argumentum appelletur ſuſpicio, quæ aliqualiter mouet animum Iudicis, & quod non poteſt quis ex ſuſpicionibus condemnari, allegat Text. *in l Abſentem, ff. de Pœnis*, vbi eſt caſus, *vt dicit ipſe*, quod appellatur ſuſpicio primus gradus probationis, propterea dico, quod myſterioſè Doctores in hoc caſu dixerunt, quod poteſt procedi ad interrogandum, ſiue inquirendum, quomodo ſentiat Bigamus de Sacramento Matrimonij, non enim dicit, quod procedat, ſed inquirat, & quod interroget, & de hoc tantum fuit lex contenta ex leui ſuſpicione, quæ poteſt fieri violenta ex qualitate reſponſionis, & facti, & tunc tranſit in vehementem, & cadit abiuratio, vtputa ſi dixiſſet, quod quandoque credidit poſſe contrahi Matrimonium cum duabus, vel deſcendit ex Secta Mahometana, vel adeſt aliqua coniectura ad idem tendens, tunc iuſtè cadit abiuratio, ſed in eo, qui nunquam errauit de Sacramento Matrimonij, non videtur ex leui ſuſpicione poſſe procedi, & meritò in illis caſibus ciuilis lex dedit cognitionem, & punitionem Iudicibus laicis, quæ punit tales Bigamos pœna ſtupri, vltra alias indifferenter à Doctoribus poſitas, de quo per Arnald. Albertin. *loc. cit.* & per Couarr. *de ſponſal. 2.par. cap.7. §. 3.* latè Menoch. *de Arbitrar. lib.2. caſ. 420.* & cumulatè Silueſter Aldobrand. Pater digniſſimus Sanctiſſimi Pontificis *in repetit. §. Affinitatis Inſtit. de Nupt. num.11.* qui nihil dixit de Iudice Eccleſiaſtico in hoc delicto, quod tamquam atrox, & exemplare, & graue, Doctores omnes pœnis grauiſſimis impoſitis per leges ciuiles ſemper tractauerunt de punitione danda per eoſdem ciuiles, ſeu ſeculares Iudices, quæ pœnæ non ſunt impoſitæ, nec cognitæ per Sacros Canones, & in hoc caſu etiam loquuntur *Deciſiones ſupra allegatæ*, quod facta diligentia per Inquiſitores, quomodo ſentiat Bigamus de Sacramento matrimonij, vlterius procedere non debeant, nam remanet tunc ſimplex delictum ſtupri, vel adulterij; Nam ſuſpicio in caſu, de quo agitur, remanet extra omnem dubitationem purgata per torturam illatam, cum per eam veritas elucidetur, omniaque indicia, imò probationes, & ſic multò magis ſuſpiciones tolluntur ad Textum *in l. Edicto Diui, ff. de quæſtion.* vt ibi Albericus notat, & Boſſius *de Confeſſis* voluit, quod per torturam non ſolùm purgentur indicia, ſed etiam probationes veræ, quod etiam tradit Farinacc. *tit. de Inquiſit. qu.4. num. 26.*

Hinc Doctores quærunt, ſi debeat ſequi ſententia abſolutoria totaliter, ſtante purgatione omnium indiciorum, an verò abſolutoria ab obſeruatione iudicij, de quo Menoch. *de præſumpt. quæſt. 93.* & ſi ratione peccati Iudex Eccleſiaſticus vellet cognoſcere, ſuſpicando, quod potuerit fieri peccatum tanquam permiſſum, & ſic contra præcepta Eccleſiæ dicit notabiliter melius omnium, Anchar. *in cap. Ea, de Reg. iur. in 6.* quod per hunc medium indirectum infinitæ cauſæ laicorum deducerentur ad Eccleſiaſticum forum, & per conſequens abſorberetur tota iuriſdictio ſecularis contra mentem omnium legum, & Canonum, ob quod dicit ipſe, quod obtinuit, quod accuſatus de Bigamia coram Iudice laico cognoſceretur, & totum eſſe, Iudicem Eccleſiaſticum de ijs non ſe intromittere, aliàs *dicit ipſe*, quod per iſtam rationem Directorium ſpiritualitatis generaliter conſideratum Papa ad ſuum forum traheret plura genera cauſarum, quæ Ciuili iure agitari debent coram Iudice Eccleſiaſtico, & eſſet quædam iuriſdictionis confuſio, & eſſet turbare officia iuriſdictionis, quæ ſunt penitus diſtincta; Et idem notabiliter tradit Barbat. *in cap. Cum ſit generale, de foro compet. num. 227.* ſequens in omnibus, Anchar. dicens, quod cognoſcit Iudex laicus de Bigamia, nec remittit ad Iudicem Eccleſiaſticum, & ſic non attenditur illa leuis ſuſpicio, præſumendo etiam maius delictum, & ſequendo partem benigniorem, quod ex laſciuia ſucceſſiſſet delictum, & non quia malè ſentiebat de Sacramento matrimonij, &

propterea ad maiorem cautelam conſuetum fuit interrogandi Bigamum, qui ſi catholicè reſpondeat, remittitur cognitio ad Iudicem ſecularem.

Hinc Abbas *in d. cap. Cum ſit Generale* dicit, quod licèt per adulterium peccatur contra matrimonium, quod eſt vnum de Sacramentis Eccleſiæ, & ſic videtur peccare contra Eccleſiam, tamen Iudex laicus cognoſcit, licèt poſſit etiam cognoſcere Eccleſiaſticus de iure communi ad diuerſos tamen effectus, & genera pœnarum, & proinde dicitur crimen mixtum, vt per eundem Abbatem *in cap. 1. de offic. Ordinar. & in cap. Cum haberet, de eo, qui duxit*, & idem voluit in effectu, Bald. *in Auth. Clericus quoque, C. de Sacroſ. Eccleſ.* vt non de omni crimine debeat Iudex Eccleſiaſticus cognoſcere ratione peccati, nam alias poſſet ſibi vſurpare totam iuriſdictionem temporalem, quem refert, & ſequitur Epiſcopus Nicoteren. *in addit. ad Andream in cap. Imperialem, §. Illud quoque num.83. verſ. Nec tamen oneroſus, de prohibit. alien. feud.* vbi Andreas benè loquitur, & ratione peccati non debet Papa taliter eſſe oneroſus, & delicatus, vt quærat colorem abſorbendi Regiam iuriſdictionem, à quibus non eſt alienum, imò ſatis ad propoſitum, quod Doctores communiter tradiderunt in materia ſortilegij per regulam Textus *in cap. Accuſatus, §. ſanè de Hæret. in 6.* qui diſponit expreſsè, quod niſi ſortilegium manifeſtam hæreſim contineat, Inquiſitores in eo ſe intromittere non debent, ſed Reos Iudicibus ſuis puniendos remittere, ex quo notant Doctores, quod licèt ſortilegia de per ſe ſapiant hæreſim, ſeu habeant illius ſuſpicionem, licèt non ſit hæreſis manifeſta, vt per Oldrad. *conſ. 210. verſ. Secundò tamen*, quia poteſt committi abſque alia hæreſis ſuſpicione, voluerunt propterea eſſe crimen mixti fori, & poſſe Iudicem laicum de illo cognoſcere, vt per eundem Abbatem *in cap. 1. de ſortileg.* Paulus Ghirland. *de ſortileg. quæſt. 10. nu. 4.* & hæc eſt communis opinio, vt per Iulium Clar. *in prax. in verbo hæreſis*, Multa cumulat Hippol. Riminald. *conſ. 414. volum. 4.*

Igitur ſicuti in ſortilegio requiritur manifeſta ſuſpicio ad finem cognoſcendi priuatiuè per Iudicem Eccleſiaſticum, cum aliàs delictum eſt mixti fori, & conſequenter erit etiam competens Iudex laicus, & non ſufficit ſimplex ſuſpicio ad abdicandam iuriſdictionem; ità pariter dicendum eſt in caſu, de quo agitur, ex quo apparet malè ſenſiſſe ſentientes hoc delictum Bigamiæ ſpectare priuatiuè ad Eccleſiaſticum forum, & quod eo ipſo, quod quis eſt Bigamus debet abiurare de vehementi, nam ſi hoc eſſet verum, ſequeretur, quod nunquam daretur cognitio Iudici ſeculari, ſed conſequens eſt falſum, quia eſt delictum mixti fori, & datur præuentio, ergo ſola ſuſpicio de per ſe ortum tantùm habens ex Bigamia, non eſt ſufficiens, nec facit aliquo modo delictum Eccleſiaſticum; & ſicut notorium eſt, quod exiſtimus in Regno in poſſeſſione, vel quaſi cognoſcendi priuatiuè de ſortilegijs non continentibus manifeſtam hæreſim, quare debet admitti poſſeſſio, vel quaſi, in qua ſtamus cognoſcendi de delicto Bigamiæ, quando qualitas aggrauans aliàs non adeſt, *vt ſupra* latiùs dictum eſt.

Quæ omnia terminare debet ſacrum Concilium Tridentinum *ſeſs. 24. c. 7. de refor. matrimonij, incipien. Multi ſunt qui vagantur*; Vnde poſtquam per Tridentinum Concilium laicis Magiſtratibus commendatur ſeuera Bigamiæ coercitio, ergo ipſi ſunt verè, & propriè Iudices, vt ad eos punitio ſpectet, & Concilium Tridentinum non attendit leuem ſuſpicionem, ſed præſupponendo omnia ex laſciuia, caſu, & voluptate procedere voluit per laicos Iudices, & per ſuas leges iſtos punire, nullamque mentionem facit de Eccleſiaſticis Iudicibus: *Hactenus Io: Franciſcus Regens à Ponte.*

Doctrinam hanc Regentis à Ponte ſecuti ſunt, & ſequuntur Miniſtri Regij ad fundandam eorum prætenſam iuriſdictio-
81 nem in cauſis Polygamiæ; ſed quàm futilia, & debilia ſint fundamenta adducta in hac Regentis conſultatione, nemo non videt, & credimus ſatis abundè fuiſſe reſponſum, tum à me, tum ab alijs, qui pro Eccleſiaſtica iuriſdictione ſcripſerunt, & quorum conſultationes fuerunt ſuperiùs impreſſæ, & ſi quid deficeret, latiſſimè reſpondet doctiſſimus Traſmiera *in ſuo peculiari tractatu de Polygamia, ſeu Polyuiria*, & per Carenam *loco ſuperiùs citato*, & nouiſſimè per Fermoſinum poſt hæc ſcripta viſum *in cap. Nuper, de Bigamis non ordinandis à num. 9.* vbi *num. 40.* reprobat aſſertam conſuetudinem Neapolitanam, ex qua prætendunt Miniſtri laici cognoſcere de huiuſmodi delicto, & reijcit *deciſ. 36.* Vincent. de Franch.

Nam tota vis *conſultationis* à Ponte in eo conſiſtit, quod Polygamus reddatur tantummodo leuiter ſuſpectus, quæ leuis ſuſpicio non debet auferre iuriſdictionem à Iudice ſeculari, & tradere eam Inquiſitori, qui non poteſt cognoſcere, niſi de ſapientibus hæreſim manifeſtè, in qua
82 concluſione enormiter errat; Nam ad tribuendam iuriſdictionem attenditur factum, non ſuſpicio, ex facto enim merè hæreticali poteſt leuis ſuſpicio tantummodo inſurgere, quia illa arguitur ex qualis

tate perſonarum potiùs, quàm ex facto ipſo, latè Carena *par. 3. de abiurat. tit.* 12. §. 9. *num.* 45. *verſ. Primo.*

Et quamuis Polygamo deberet indici abiuratio tantùm de leui, vt fit ex conſuetudine Tribunalis Sanctiſſimæ Inquiſitionis Hiſpaniæ; Illa tamen abiuratio ratione finis non differt à vehementi, & à violenta, vt benè doctiſſimus Pegna 3.*par. Direttor. comment.* 40. *verſ. Quamquam*, & poſt hæc ſcripta viſus Franciſcus de Magiſtris Canonicus Metropolitanæ Eccleſiæ Neapolis, & in ea Curia Cauſarum Iudex, & Conſultor *in 2.to.Syluæ Eccleſiaſticæ lib.*2. *cap.*16. *num.* 8. tenet etiam in Regno Neapolitano crimen Polygamiæ ſpectare ad Iudices Eccleſiaſticos priuatiuè quoad Iudices laicos, reprobando aſſertionem, ſiue doctrinam Genuen. *& deciſionem* Vincentij de Franchis 36. *num.* 4. qui liber impreſſus eſt Neapoli *anno* 1658. cum omnibus licentijs requiſitis, quam opinionem latiſſimè defendit etiam poſt hæc ſcripta impreſſus Pignatell. *Conſult.* 114. *per totam*.

Sed meliùs omnium poſt hæc ſcripta pariter à me viſus, vt dixi, doctiſſimus Hiſpanus Nicolaus Rodriquez Fermoſin. *ad cap. Nuper de Bigam. non ordinan. quæſt.* 4. *à num.* 1. *vſque ad* 84. *incluſiuè*, vbi noſtris ferè rationibus, & alijs tuetur, delictum Polygamiæ ſpectare priuatiuè quoad Iudices laicos ad Tribunal Sanctiſſimæ Inquiſitionis.

Et in Hiſpania ob priuilegium Summorum Pontificum etiam quoad Epiſcopos, & refert, quod cum *de anno* 1659. orta eſſet controuerſia inter Conſilium Aragoniæ, & Sanctiſſimum Inquiſitionis Officium ſuper cognitione cauſę cuiuſdam Michaelis Polygami, & Conſilium Aragoniæ prætenderet ad ſe ſpectare, tanquam delictum mixti fori, relatis conſultationibus Sereniſſimo Regi Philippo Quarto mandauit, quod Conſilium Aragoniæ deſiſteret à cognitione prædictæ cauſæ, & eam omnino remitteret Sanctiſſimo Tribunali Inquiſitionis, cuius Decreti verba idiomate Hiſpano ſunt infraſcripta:

El conocimento de eſta cauſa pertenece ala Inquiſicion, y an ſi è mandado que por el Conſejo de Aragon ſe ordene, que la Iuſticia ordinaria alze la mano de ella, y remita el preſo, y los acutos ala Inquiſicion de Cerdenna.

Apprehendant ergo Miniſtri laici nonnullorum Italiæ Principum, qui putant hoc delictum eſſe mixti fori, & mordicùs tuentur ſuam opinionem ex hoc Decreto Regis piiſſimi (quatenus diſpoſitioni ſacrorum Canonum obedire nequeant) quàm longè à veritate, & à pietate aberrent.

Hinc fit, quod non ſolùm contrahentes binas nuptias, ſed contrahentes ſolùm
83 ſponſalia cum alia, viua priori coniuge, ſubduntur foro Inquiſitorum, quamuis huiuſmodi ſint ſolùm ſuſpecti leuiter de hæreſi, vt latè contra Riccium probat Carena *par.* 2. *tit.* 5. §. 6. *&* 7. De Magiſtris *loc. cit. num.* 29. poſt Coſtam *de remed. ſubſid. remed.* 15. *num.* 18.

Et iſte eſt ſtylus inconcuſſus huius Supremæ, & Vniuerſalis Inquiſitionis, de quo teſtatur bo. mem. Cardinalis Scaglia *in ſua praxi cap.* 6. & cum eo alij moderniores, nempe Alberghin. *cap.* 27. *nu.* 18. Bordon. *cap.* 22. *quæſt.* 39. *num.* 74. Diana *par.* 4. *tract.* 7. *reſolut.* 4. Traſmiera *de Polygam. lib.* 2. *quæſt.* 3. *num.* 16. De Magiſtris *loco citato num.* 19. *&* 20.

Et propterea huiuſmodi ſecundum matrimonium puniuntur ab Inquiſitore Hiſpaniarum priuatiuè quoad laicos, quamuis apud eos non abiurarent, vt dicit Traſmiera *dicto num.* 16.

An autem contrahens bina ſponſalia ſubdatur iudicio Inquiſitorum, negatiuè
84 reſoluendum eſt cum Diana *par.4.tract.7. reſolut.4. in fine,* quem ſequitur Traſmiera *de Polygam. lib.2. reſolut.4. nu.*15. Fermoſin. *in cap. Nuper, de Bigamis non ordinandis*, & priùs *in rubr. quæſt.* 1. *num.*25. vbi hoc dicit procedere, etiam quod alteram ex ſponſis cognouiſſet, P. del Bene *par.2. dubit.* 209. *num.* 12. *verſ. Secùs.*

85 Et propterea cauendum eſt à Cantera *cap.4. de adulterio, num.*29. *verſ. Sed dubitari poſſet*, dicente, quod contrahens bina ſponſalia, ſi alteram cognouit, ſubditur Iudicio Inquiſitorum, & ſic fuiſſe iudicatum in Inquiſitione Murciæ contra quendam Merinum, ea ratione, quia per copulam ex fictione iuris reſultat matrimonium, quem ſequitur Carena *dicto* §. 7. *num.* 46. *in fine:* Nam poſt Concilium Tridentinum ſponſalia, ſecuta copula, non tranſeunt
86 in matrimonium, nec verè nec fictè, vt per Traſmieram *de Polygam. quæſt.* 4. & reſolutionem Cantheræ eſſe periculoſam dicit Fermoſinus *dicto cap.Nuper, num.* 73. Cum ergo non fiat iniuria Sacramento, dicendum eſt, bina ſponſalia contrahentem, etiam copula ſubſecuta, non ſubdi Iudicio Inquiſitorum.

Et certè meo tempore nunquam vidi contrahentes bina ſponſalia fuiſſe in Sancto Officio denunciatos, nec contra illos Suprema, &c. proceſſiſſe.

87 Si autem vxoratus contraheret ſponſalia ſub conditione non ineundi matrimonij, niſi mortuo coniuge, non ſubderetur Iudicio Inquiſitionis, quia præſeruatur iniuria Sacramenti, Bordonus *in Tribunal. cap.* 22. *num.* 74. *in fine*, quem ſequitur Fermoſinus *d. cap. Nuper, num.* 71.

Idem dicendum eſt de eo, qui contrahit, non ſeruata forma *cap. Dominus, de*

ſecunnis

ſecundis nuptijs, nam & is ſubditur iudicio Inquiſitorum priuatiuè quoad Iudices laicos, licèt his iniungatur ſolummodo abiuratio de leui, ſic Farinacc. *de hæreſi qu.*178. §. 2. *nu.*71. Maſin. *in prax. par.* 9. *aſſert.*43. Salelles *to.*1. *lib.* 1. *cap.* 20. *reg.* 140. *nu.* 28. Carena *par.* 2. *tit.* 5. §. 4. *num.* 27. *& ſeq.* Franciſcus de Magiſtris *d. cap.* 16. *num.* 13. qui dicit, his iniungendas eſſe abiurationes de vehementi.

AT in hac re mihi ratiocinandum eſt; Nam aut quærimus, an ſubdatur foro In-
88 quiſitorum ille, qui non ſeruata forma *cap. Dominus, & cap. In præſentia, de ſponſal.* reperitur verè Polygamus, & iſte proculdubio ſubditur iudicio Inquiſitorum, non tantùm quia non ſeruauit ſolemnitates, ſed quia verè detecta Polygamia, debet puniri vti Polygamus, vel denunciari, quod contraxerit ſecundum matrimoniū non ſeruata forma, *cap. Dominus, & cap. In præſentia*; Aut non probatur per Fiſcum ſuperuiuentia prioris coniugis, & iſto caſu fortaſsè tutiùs facerent Inquiſitores, ſi cognitionem huius remitterent Ordinariis, & in hoc caſu verificari poteſt opinio Simanchæ *de Cathol. tit.* 40. *de Matrim.* & Guttierez *pract. quæſt.*8. *num.*3. *lib.*2.

Quod præſertim haberet locum, ſi eſſemus in muliere, quæ virum militem ha-
89 buit, & Teſtes deponerent, famam ortam fuiſſe, ipſum deceſſiſſe in conflictu, vel deponerent mare fuiſſe ingreſſum, nec vnquam amplius comparuiſſe, famamque irrepsiſſe, ipſum naufragio ſublatum, vel aliàs per longiſſimum tempus abfuiſſe, quia tunc non negari poteſt, quin adsit in ſic contrahente bona fides, vel ſaltem aliqua excuſatio, quæ ſicuti excuſat mulierem ab adulterio, *cap. Quoniam frequenter*, §. *Porrò, verſ. Si autem, vt lite non conteſtata*, iuncta Gloſſa *in ver. Præſumitur*, ità multò magis debet eam liberare ab hæreſis ſuſpicone, vt benè ratiocinatur idem Guttierez *loco citato num.* 3. facit Textus *in cap. Cum per Bellicam* 34. *quæſt.* 2. ibi:

Nec tamen culpabilis iudicetur, & tanquam alieni iuris peruaſor habeatur, qui perſonam eius mariti, qui iam non eſſe exiſtimabatur, aſſumpſit, & inculpabile iudicandum eſt, quod neceſſitas intulit.

Nec obſtat, quod non poſſit dari in Polygamo bona fides, quia hodie per Textum *in d. cap. Dominus, & in d. cap. In præſentia*
90 requiritur certus Nuncius de morte viri, quia licèt per illos Textus correcta sint iura Ciuilia, & præſertim *Authen. hodiè C. de repud.* (qnicquid dixerit Bartol. *in l.* 2. §. *ſi dubitet num.* 1. *ff. Qnemadmodum teſtamenta aperiantur*) vt notat Anchar. *in dicto cap. Dominus in fine*, & Gloſs. *in cap. Quoniam frequenter, ver. Præſumatur, vt lite non conteſtat.* & benè docent Canoniſtæ *in dicto cap. In præſentia*, & alij, quos refert Sanchez *de Matrim. lib.* 3. *de matrim. conſenſ. diſp.* 47. *num.* 2. *verſ. Sed dicendum*.

Nihilominus non eſt adeo arctata probatio mortis viri ad certum Nuncium, quod non poſſit probari per aliud genus probationis, quod conſtituat certitudinem moralem, vt benè docet Auerſa *de Sacramento matrimonij, quæſt.* 14. *de impedimento ligaminis ſect.* 3. *verſ. Communiter*; Imò & per famam iunctis adminiculis Gloſs. *in cap. Quoniam frequenter, ver. Præſumatur, vt lite non conteſtat.* Doctores *in cap. In præſentia de ſponſal.* vbi Butr. *num.*7. Alexand. de Neuo *num.*15. *&* 19. Abbas *num.*6. cum aliis per Sanchez *d. lib.* 2. *de matrim. conſenſ. diſput.* 46. *quæſt.* 3. *num.* 15. Farinaccius *quæſt.* 140. *num.* 62. *&* 63. ad quem recurre,

Et aduertendum eſt, quod licèt Doctores *in d. cap. Dominus, & in d. cap. In*
91 *præſentia*, declarando illa verba *Certum Nuncium* dicant ſaltem, vnum teſtem de viſu debere deponere de morte coniugis; quod voluere etiam Sanchez *d. diſput.* 46. *num.* 10. Farinaccius *d. quæſt.* 140. *num.* 73. Barboſa *d. cap. In præſentia, num.*3.

Hoc tamen non ità accipiendum eſt, vt niſi adſit teſtis, qui deponat vidiſſe mor-
92 tuum coniugem, non poſſit concedi licentia nubendi, ſed debet intelligi, vt coniux, ſiue Iudex mittant certum Nuncium ad indagandam mortem coniugis, qui factis diligentijs referat, quid inuenerit ſuper morte coniugis, ità Petrus de Soncino *conſ.* 25. *num.* 4. *inter conſ. matrim.* quem ſequitur Farinaccius *d. quæſt.* 140. *num.* 67. *&* 68.

93 Cui Nuncio tamen non eſt paſſim credendum, ſed ex qualitate perſonæ, & aliis circùmſtantijs, quanta ſit illi fides adhibenda prudens Iudex arbitrabitur, Petrus de Soncino, & Farinacc. *locis citatis*.

94 Minus obſtat, quod talis ſic contrahens exponat ſe morali periculo committendi Polygamiam, & ſit eiuſdem malitiæ conſtituere ſe in morali periculo committendi aliquod crimen, atque illud committere.

Quia hæc benè poſſunt habere locum in foro conſcientiæ, ſecùs autem in foro externo, aliàs ſequeretur, quod quis poſſet puniri eadem pœna pro delicto attentato, qua puniretur pro delicto commiſſo.

95 Et bona fides tantò magis adeſſet, ſi de licentia Iudicis Eccleſiaſtici coniux ſecundum matrimonium iniret, quia tunc ab eo omnis ſuſpicionis labes arcetur; Cum decretum Iudicis ſufficientem excuſationem illi præbeat Bartol. *l. Frater à fratre nu.*51. *ff. de condit indebit.* Dec. *cap. Quoniam contra n.*42. *de prob.* Hond. *conſ.*33. *n.*25. *lib.*2.

97 Sed in iſto caſu Iudex Eccleſiaſticus pœnam non euitaret, ſi verè non ſeruata forma *d. cap. Dominus*, *& d. cap. In præſentia*, licentiam celebrandi matrimonium concederet, quia ad eum ſpectat cognoſcere, an ſufficienter probata ſit mors coniugis; licèt enim, an probatio mortis ſufficiens ſit, reponatur in illius arbitrio, Abbas *in d. cap. In præſentia num.* 6. & ibi Alexander de Neuo *num.* 16. Farinaccius *quæſt.* 140.*nu.*75. Hoc tamen arbitrium debet eſſe regulatum à iure; Ideo inoleuit praxis in Suprema,&c. Quod ſi quis porrigat ſupplicem libellum petendo, vt admittantur probationes ſuper morte viri, vel vxoris, ſemper huiuſmodi petitiones remittuntur ad Eminentiſſimum Cardinalem Vicarium Vrbis, qui pro ſui arbitrio, & prudentia prouideat.

Qui Iudex tantò magis obnoxius eſſet pœnæ, ſi admiſſis ab eo inſufficientibus
98 probationibus prædictæ mortis, vir, vel vxor viui reperirentur. Et memini Ioannem Baptiſtam Ciarlinum (alioquin virum doctum, Vicarium Generalem Epiſcopi Regij Lepidi, cum admiſiſſet pro legitima probatione mortis vnius ex remigantibus in triremibus Venetis quandam atteſtationem, quæ ſupponebatur facta à Capitaneo triremis, in qua infelix ille morabatur, quæ tamen legitimè recognita non fuerat, & licentiam dediſſet contrahendi ſecundum matrimonium vxori dicti remigis, quo contracto vir primus comparuit) fuiſſe vocatum à Suprema,&c. ad Vrbem, licèt poſtea ob eius doctrinam fuerit ferè ſtatim dimiſſus ſola monitione per Me de mandato Sacræ Congregationis illi facta.

Quod verò aſſerit Carena, Parochum fuiſſe ſuſpenſum ab officio per quinquen-
99 nium, eo quia non adhibuit diligentiam in indagando à muliere ſuam qualitatem, hoc fortaſſe accidit, quia ſuo marte, & non præcedente licentia Curiæ Epiſcopalis proceſſit ad celebrationem matrimonij, aliàs cum non ſpectet ad eum indagare, quando adeſt copia Iudicis, an probationes ſufficientes ſint, necne, nullo modo poterit puniri, ſi de licentia Iudicis matrimonium celebraſſet.

Qualiter autem debeant deponere teſtes, qui inducuntur ad probandam mortem coniugis, ſeu libertatem volentis matrimonium contrahere, docetur in ſequenti Inſtructione, quæ de mandato Supremæ, vt euitarentur falſorum teſtium depoſitiones, quæ frequentes erant, fabricata fuit.

INSTRVCTIO

Pro examine illorum Teſtium, qui inducuntur pro contrahendis matrimonijs, tam in Curia Eminentiſſ. & Reuerendiſſ. D. Cardinalis Vrbis Vicarij, quàm in alijs Curijs cæterorum Ordinariorum.

100 IN primis, *Teſtis moneatur de grauitate iuramenti in hoc præſertim negotio pertimeſcendi, in quo Diuina ſimul, & Humana Maieſtas læditur, ob rei, de qua tractatur, importantiam, & grauitatem, & quod imminet pœna triremium, & fuſtigationis deponenti falſum.*

Secundò, *interrogetur de nomine, cognomine, Patria, ætate, exercitio, & habitatione.*

Tertiò, *an ſit ciuis, vel exterus, & quatenus ſit exterus, à quanto tempore eſt in loco, in quo teſtis ipſe deponit.*

Quartò, *an ad examen acceſſerit ſpontè, vel requiſitus*: Si dixerit acceſſiſſe ſpontè à nemine requiſitum, dimittatur, quia præſumitur mendax. Si verò dixerit acceſſiſſe requiſitum; *Interrogetur à quo, vel à quibus, vbi, quando, quomodo, coram quibus, & quoties fuerit requiſitus, & an ſciat adeſſe aliquod impedimentum inter contrahere volentes.*

Quintò, *interrogetur, an ſibi pro hoc teſtimonio ferendo fuerit aliquid datum, promiſſum, remiſſum, vel oblatum à contrahere volentibus, vel ab alio ipſorum nomine.*

Sextò, *interrogetur, an cognoſcat ipſos contrahere volentes, & à quanto tempore, in quo loco, qua occaſione, & cuius qualitatis, vel conditionis exiſtant.*

Si reſponderit negatiuè, teſtis dimittatur, ſi verò affirmatiuè.

Septimò, *interrogetur, an contrahere volentes ſint ciues, vel exteri*: Si reſponderit eſſe exteros, ſuperſedeatur in licentia contrahendi, donec per litteras Ordinarij ipſorum contrahere volentium, doceatur de eorum libero ſtatu, de eo tempore, quo permanſerunt in ſua Ciuitate, vel Diœceſi.

Ad probandum verò eorundem contrahere volentium ſtatum liberum pro reliquo temporis ſpatio, ſcilicet vſque ad tempus, quo volunt contrahere, admittantur teſtes idonei, qui legitimè, & concludenter deponant ſtatum liberum contrahere volentium, & reddant ſufficientem rationem cauſæ eorum ſcientiæ, abſque eo, quod teneantur deferre atteſtationes Ordinariorum locorum, in quibus contrahere volentes moram traxerunt.

Si verò reſponderit, contrahere volentes eſſe ciues.

Octauò, *interrogetur, ſub qua Parochia*

hactenus contrahere volentes habitauerunt, vel habitent de præſenti.

Item, an ipſe teſtis ſciat aliquem ex prædictis contrahere volentibus quandoque habuiſſe vxorem, vel maritum, aut profeſſum fuiſſe in aliqua Religione approbata, vel ſuſcepiſſe aliquem ex Ordinibus ſacris, Subdiaconatum ſcilicet, Diaconatum, vel Presbyteratum, vel habere aliud impedimentum, ex quo non poſſit contrahi matrimonium.

Si verò teſtis reſponderit, non habuiſſe vxorem, vel maritum, neque aliud impedimentum, vt ſupra.

Nonò, *interrogetur de cauſa ſcientiæ, & an ſit poſſibile, quod aliquis ex illis habuerit vxorem, vel maritum, aut aliud impedimentum, & quod ipſe teſtis neſciat.*

Si reſponderit affirmatiuè, ſuperſedeatur, niſi ex alijs teſtibus probetur concludénter non habuiſſe vxorem, vel maritum, neque vllum aliud impedimentum, &c.

Si verò reſponderit negatiuè.

Decimò, *interrogetur de cauſa ſcientiæ*, ex qua deinde Iudex colligere poterit, an teſti ſit danda fides.

Si reſponderit, contrahere volentes habuiſſe vxorem, vel maritum, ſed eſſe mortuos.

Vndecimò, *interrogetur de loco, & tempore, quo ſunt mortui, & quomodo ipſe teſtis ſciat fuiſſe coniuges, & nunc eſſe mortuos*. Et ſi reſpondeat, mortuos fuiſſe in aliquo Hoſpitali, vel vidiſſe ſepeliri in certa Eccleſia, vel occaſione militiæ ſepultos fuiſſe à militibus, non detur licentia contrahendi, niſi priùs recepto teſtimonio authentico à Rectore Hoſpitalis, in quo prædicti deceſſerunt, vel à Rectore Eccleſiæ, in qua humata fuerunt eorum cadauera, vel ſi fieri poteſt, à Duce illius Cohortis, in qua deſcriptus erat miles.

Si tamen huiuſmodi teſtimonia haberi non poſſunt, Sacra Congregatio non intendit excludere alias probationes, quæ de iure communi poſſunt admitti, dummodo ſint legitimæ, & ſufficientes.

Duodecimò, *interrogetur, an poſt mortem dicti coniugis defuncti, aliquis ex prædictis contrahere volendibus, tranſierit ad ſecunda vota.*

Si reſponderit negatiuè.

Decimotertiò, *interrogetur, an eſſe poſſit, quod aliquis ex illis tranſierit ad ſecunda vota, abſque eo, quod ipſe teſtis ſciat.*

Si reſponderit affirmatiuè, ſuperſedeatur in licentia, donec producantur teſtes, per quos negatiua coarctetur concludenter.

Si verò negatiuè.

Decimoquartò, *interrogetur de cauſa ſcientiæ*, qua perpenſa, Iudex poterit iudicare, an ſit concedenda licentia, vel nè,

Si contrahentes ſunt vagi, non procedatur ad licentiam contrahendi, niſi doceant per fides Ordinariorum ſuorum eſſe liberos, & in alijs ſeruata forma Concilij Tridentini *in cap. Multi, ſeſs.* 24.

Fides aliaque documenta, quæ producuntur de partibus, non admittantur, niſi ſint munita ſigillo, & legalitate Epiſcopi Ordinarij, & recognita ſaltem per teſtes, qui habeant notam manum, & ſigillum, & attentè conſideretur, quod fides, ſeu teſtimonia benè, & concludenter identificent perſonas, de quibus agitur.

Pro teſtibus in hac materia recipiantur magis conſanguinei, quàm extranei, quia præſumuntur meliùs informati, & ciues magis, quàm exteri; nec admittantur homines vagi, & milites, niſi data cauſa, & maturo conſilio; Et Notarius exactè deſcribat perſonam teſtis, quem ſi cognoſcit, vtatur clauſula: *Mihi benè cognitus*. Sin minus examen non recipiat, niſi vna cum perſona teſtis aliqua alia compareat cognita Notario, & quæ atteſtetur de nomine, & cognomine ipſius teſtis, necnon de idoneitate eiuſdem ad teſtimonium ferendum.

Et huiuſmodi examinibus debet intereſſe in Vrbe vltra Notarium, Officialis ſpecialiter deputandus ab Eminentiſsimo Vicario, & extra Vrbem, vel Vicarius Epiſcopi, vel aliqua alia perſona inſignis, & idonea ab Epiſcopo ſpecialiter deputanda; aliàs puniatur Notarius arbitrio Sacræ Congregationis, & Ordinarius non permittat fieri publicationes.

Ordinarij præcipiant omnibus, & ſingulis Parochis in eorum Diœceſibus exiſtentibus, vt pro matrimonijs cum exteris contrahendis non faciant publicationes in eorum Eccleſijs, niſi certiorato Ordinario, à quo, vel eius Generali Vicario priùs teneantur authenticam reportare, quod pro tali matrimonio fuerunt examinati teſtes in eorum Tribunali, qui probant ſtatum liberum contrahere volentium, &c.

Contrauenientes autem ſeuerè punientur.

Romæ ex Typographia Reu. Cameræ Apoſt. M D C L X X.

101 Aduertendum tamen eſt, quod Teſtes, qui ad annullandum ſecundum matrimonium probare intendunt coniugem aliud primo matrimonium contraxiſſe, debent eſſe omni exceptione maiores, *cap.* 1. vbi Gloſs. *in ver. Maiores, de conſang. & affinit.* Cæſar de Graſs. *deciſ.* 5. *de Sponſal.* Rota *deciſ.* 209. *num.* 1. *& ſeq. par.* 1. *diuerſ.* & coram Martino Andrea *deciſ.* 55. *ſub num.* 3. vbi alias allegat deciſiones.

Ad iſtum enim effectum requiruntur plenæ, & concludentes probationes, Pa-

riſ. *conſ.* 54. *num.* 15. *lib.* 4. cum alijs *in dicta deciſ.* 55. coram Martino Andrea *allegat.*

102 Sed cum nihilominus delictum Polygamiæ frequenter committeretur, præſertim in Ciuitate Neapolitana, fuerunt de mandato Sanctiſſimi datæ litteræ ad Eminentiſſimum Cardinalem Archiepiſcopum, tenoris infraſcripti:

Eſſendoſi viſto per iſperienza, che la frequenza del delitto di Poligamia prouiene dalla facilità, colla quale ſi ammettono, e ſi eſaminano i Teſtimoni, ancorche non conoſciuti, ſenza farli ſpecificare le circoſtanze neceſſarie, per pruouare la libertà di coloro, che gli inducono, per contrarre matrimonio, fu per ordine della Sagra Congregazione del Sant'Offizio, non è molto tempo, mandata agli Ordinari tutti copia dell'alligata Iſtruzzione, affinche ſe ne ſeruiſſero negli eſami di quelli; ma perche la moltitudine de' Poligami, che s'iſpediſce dal Sant'Offizio dinota la puoca oſſeruanza di quella: Ha Sua Beatitudine, col parere di queſti Eminentiſſimi miei, riſoluto, che di nuouo la mandi a V. Em. ed a tutti gli Ordinari, acciocchè ſopra tutti gl' Interrogatori contenuti in eſſa s'interroghino i Teſtimoni, che verranno indotti da i contrahenti, e ſi facciano nelle riſpoſte euacuare bene le coſe, che ſi domandano, con auuertirli, che deponendo il falſo, ſaranno ſeueramente gaſtigati con pena di Galera, e con altre pene.

E perche l'ignoranza de' Notari, congionta all'intereſſe, è di molto danno in queſto affare, ordina la Santità Sua, che i Teſtimoni non ſi eſaminino da' ſoli Notari, ma auanti di Voſtra Eminenza, o del ſuo Vicario, a' quali, perche ſieno più occulati, ed auuertiti, proibirà il pigliar cos'alcuna per ſimile eſame, ſotto pena della priuazione dell'Offizio, e di altre pene corporali; ma il tutto ſi faccia gratis, etiam quoad ſcripturam.

In oltre per ouuiare alle frodi, che ſi poſſono commettere, V. Em. per ordine di queſta Sagra Congregazione farà far precetto a tutt' i Curati della ſua Dioceſe, che quando ſi auranno a celebrar Matrimoni frà perſone foraſtiere, non facciano le pubblicazioni nelle loro Chieſe, ſenza darne auuiſo all' Ordinario di eſſi, da cui, o dal ſuo Vicario, debbano primà riportar fede autentica, che pel Matrimonio, che s'hà da contrarre, ſono ſtati eſaminati Teſtimoni, i quali pruouano lo ſtato libero de' contraenti; e per commandamento preciſo di Noſtro Signore, ſignifico a V. Em. che non oſſeruandoſi le coſe ſudette, e ſeguendo per ciò il delitto di Poligamia, la Sagra Congregazione farà riſentimento contro i Vicari, Parochi, e Notari, come quelli, che auranno data cauſa ad vn tanto ecceſſo.

Affinchè adunque non ſi traſcurino queſti ordini, ſi compiacerà V. Em. di far regiſtrare, ed affigere copia della preſente, e dell'Iſtruzzione, in coteſta ſua Cancellaria, e di farle riporre nell'Archiuio Archiepiſcopale per memoria de' ſuoi Succeſſori.

Reſtarà anco ſeruita di dar parte de' ſudetti ordini a' Veſcoui ſuoi Suffraganei per l'eſecuzione, ed oſſeruanza di eſſi. E per fine, &c. Di Roma li 30. Agoſto 1636.

Di V. Em.

Humiliſs. ed affezzionatiſs. Seru.

F. Card. Barberino.

Et quia nonnulla circa executionem prædictarum litterarum, & Instructionem emerſerunt dubia, Sacra Congregatio reſoluit vt infra:

Prima difficultas eſt: An prædictarum litterarum forma ſit obſeruanda in caſu neceſſitatis, & ſic exiſtentibus contrahere volentibus exteris in articulo mortis.

Secunda. An atteſtatio Ordinarij requiratur pro illis exteris, qui diſceſſerunt ab eorum infantia, vel tempore non nubili, & peruenerunt ad locum, vbi matrimonium contrahere cupiunt, ibique continuò permanſerunt.

Tertia. An requiratur pariter atteſtatio Ordinarij pro exteris, qui per decennium, & vltra, domicilium acquiſiuerunt in loco, vbi matrimonium ſint contracturi, ſi eorum ſtatus liber probetur per Teſtes fide dignos tam originis, quàm domicilij.

Quarta. An requiratur atteſtatio Ordinarij pro illis exteris, qui vnicam, vel plures duxerunt vxores, & è contra, ſi mortæ fuerint in loco, vbi iterum matrimonium contrahere deſiderant, ac ampliùs poſt mortem non diſceſſerunt.

Die 3. Iunij 1637.

103 *In Congregatione Generali Sancti Officij Eminentiſſimi, & Reuerendiſſimi Domini Cardinales Generales Inquiſitores.*

Ad primam reſponderunt: *Non eſſe ſeruandam Inſtructionem in articulo mortis, intra quem probabiliter non adſit tempus ſufficiens faciendi diligentias, quod ſi infirmus fortè conualuerit, debent fieri diligentiæ iuxta Inſtructiones, antequam coniuges inſimul conueniant.*

Ad ſecundam: *Atteſtationem in caſu propoſito, vt iacet, non requiri.*

Ad tertiam: *Atteſtationem requiri.*

Ad quartam: *Atteſtationem requiri.*

Et *ſub die* 28. *Iulij* 1638. eadem Sacra Congregatio reſcripſit, non eſſe ſeruan-

dam Inſtructionem cum eo, qui periculoſa infirmitate detentus, vult ſe liberare à peccato; ſed ſanato infirmo non poſſe, nec deuenire debere ad cohabitationem, nec ad copulam cum altero coniuge, niſi factis diligentijs.

Pariter *die 7. Ianuarij 1643.* reſcripſit cum Vltra-montanis, cum quibus ob longinquitatem Regionis difficile ſit exequi dictas Inſtructiones, poſſe diſpenſari arbitrio Cardinalis Archiepiſcopi, adhibito conſilio Miniſtri Supremæ reſidentis Neapoli.

Quæ omnia Decreta, & litteræ Sacræ Congregationis fuerunt regiſtrata à Franciſco de Magiſtris, à Me poſt hæc ſcripta viſo, *in ſua Sylua Eccleſiaſtica lib.1. cap.21. à num. 47.* & nonnulla addit *dicto tract. lib.2. cap.16. à num.15.*

Notandum eſt etiam, quod licet multi Auctores impreſſerint antiquas Inſtructiones à Sacra Congregatione editas ſuper examine horum Teſtium, vt Boſs. *de Matrimon. cap. 4. in fin.*

Nihilominus hæc à nobis hic inſcripta, eſt à Sacra Congregatione reformata, & ampliata, ideò illi inhęrendum.

104 Huiuſmodi autem Teſtes conuicti de falſo puniuntur pœna triremium ad quinquennium, etſi Polygamus eos induxit, vt ferè ſemper accidit, tunc pœna Polygami augetur de quinquennio ad ſeptennium.

105 Notandum tamen eſt, quod licet nonnulli velint, quod Teſtibus in cauſis Polygamiæ falſum deponentibus debeat indici abiuratio ſaltem propter fautoriam, vt dicit Traſiniera *lib.3.quæſt.17. nu.29.* Sicuti de matre conſulente filiæ, vt ſecundo nuberet, voluit Moura *de Enſalm. ſect.3.cap.6. num.11. verſ.Vnde vidi.*

106 In Suprema tamen non indicitur huiuſmodi abiuratio; licet enim fautor Hæreticorum debeat abiurare fautoriam, Repertor. Inquiſit. *ver. Fautores*, Locat. *ver.Suſpicio num.3.* cum alijs per Farinacc. *quæſt. 182. num. 133.* Duard. *in Bulla Cœnæ lib.2. can.1. quæſt.33. num.34.*

107 Hoc tamen habet locum, quando ille, cui fauetur, eſt verè Hæreticus, non autem ſi ſuſpectus ſit tantummodo de hæreſi, per ea, quæ tradit Sanchez *ad præcept. Decal.lib.2.cap.10.num.14.* Suarez *de Cenſur. diſput.21. ſect.1. num.14.* aliàs daretur ſuſpicio ſuſpicionis, quæ in praxi in Tribunali Sancti Officij reſpectu abiurationis non datur.

108 Quid autem ſi Polygamus det exceptionem nullitatis prioris matrimonij à ſe contracti, an debeat remitti cauſa ad Ordinarium, itaut priùs de huiuſmodi exceptione cognoſcat?

Et quidem Mogolionus *in tract. de metu cap. 5. num. 15. & 16.* dicit, quod praxis Dominorum Inquiſitorum hæreticæ prauitatis eſt, quod ſi procedendo contra Binubos oppoſuerint, ſe primum matrimonium metu contraxiſſe, remittant cauſam ad Ordinarium ſuper dicta exceptione examinandam, vt ex ea quid faciendum ſit intelligant.

Traſiniera *de Polygamia lib. 2. quæſt. 7. nu.5. & 6.* dicit, non eſſe per Inquiſitores puniendum eum, qui primas nuptias ſciendo nullas eſſe, contrahit ſecundas, cum ceſſet ſuſpicio hæreſis, ſed per Iudices Ordinarios, ſi ità contrahit, quod ſcandalum oriatur, eſſe puniendum.

Carena *par. 2. tit. 5. §. 5.* & Farinacc. *qu.178. num.71. verſ. Sic & is*, diſtinguunt, quod ſi nullitas non eſt patens, tales ſic contrahentes ſubduntur iudicio Inquiſitorum, coram quibus probanda eſt allegata nullitas.

Si autem eſt patens, & tunc cauſa ſpectabit ad Epiſcopum, qui punit ſic delinquentem pœnis, de quibus *in cap. Apoſtolica, de Sponſalibus.*

109 In hac materia vidi diuerſo modo in Suprema actum; Nam quandoque in eadem Sacra Congregatione exceptio nullitatis prioris matrimonij fuit cognita, & Reus illa probata non fuit remiſſus ad Ordinarium, vt eum puniret, ſed ab eadem Sacra Congregatione fuit mulctatus.

Nam Suprema, præſertim quando habetur Congregatio coram Sanctiſſimo, vtitur ampliori poteſtate, quam vtantur Inquiſitores, ideo iſti probata nullitate Reos debent remittere ad Ordinarium, quia, vt benè aduertit Caſtro-palao, *inferius citandus*, ſublata hæreſis ſuſpicione, nulla remanet apud eoſdem Inquiſitores iuriſdictio.

Vidi etiam quandoque remiſſam cauſam nullitatis prioris matrimonij ad Ordinarium, præſertim quando nullitas eſt patens, & tunc relaxatur Reus à carceribus Sancti Officij, & reponitur in carceribus ſecularibus, vel in aliqua domo particulari, addita fideiuſſione de tuto carcere, quod vidi adnotatum à Caſtro-pal. *to.1. tract.4. diſput.9. punct.16. §.8. verſ. Secundò aduerte.*

110 Eodem modo philoſophandum eſt, ſi ſecundum matrimonium eſſet nullum, quia, vt benè Caſtro-palao *loco cit.* in hac materia, non tam matrimonium in effectu, quàm in affectu punitur, vt per Text. *in l.Eum qui duas, C.ad l.Iul.de Adulter.* & *in l. Qui contra*, & *in Authen. Inceſtas, C.Inceſt. Nupt.* & *in cap. Nuper, extrau. de Bigamis*, voluit Gomez *in l.80.Tauri num.30.* Albertin. *de Agnoſcend. quæſt. 23. num. 10. & 11.* Farinacc. *de delictis carnis quæſt. 140. nu.25.*

Souſa *in Aphoriſm. lib.1. cap.35. num.4.* Alberghin. *in Man. cap.27. num.7.* Traſmiera *de Polygamia lib. 2. quæſt. 9. per tot.* Salelles *reg.149. num.99. & 109.* Carena *dicto §. 5. num.32. verſ. In qua re*, qui tamen dùm ſequitur limitationem Traſmieræ, dicentis non habere locum, ſi matrimonium nullum eſſet ex defectu conſenſus, fallitur cum ipſo Traſmiera, quia ex ſolo facto contrahendi ſecundum matrimonium viuente prima vxore, & è contra, oritur iuriſdictio Inquiſitionis, licet poſſet elidi, & euitari per exceptionem, ergo exceptio iſta probanda eſt in foro Inquiſitoris, qui vel poſtea remittet declarationem nullitatis matrimonij ad Ordinarium, vel ipſemet eam cognoſcet *ad ſupra tradita*.

111 Nec Carena loquitur conſequenter: Nam dùm dicit, quod ſubditur foro Inquiſitoris ille, qui proteſtatur, quod per quæcunque verba, quod ille proferat, non intendit contrahere matrimonium, ſaltem ad effectum cognoſcendi, an ſit valida proteſtatio, certè ex hac proteſtatione eliditur conſenſus, ergo non benè loquitur non ſubdi foro Inquiſitorum, qui contrahit matrimonium nullum ex defectu conſenſus.

112 Cauendum eſt etiam à Baſilio Pontio de Leon *in tract. de Matrimon. lib.7. cap.53. num. 5. & 6.* quem ſequitur Barboſ. *in cap. In præſentia, num. 4.* dùm dicit, quod ſi matrimonium contrahatur, non ſeruata forma *dicti cap. In præſentia*, matrimonium eſſe irritum, etiamſi de tempore contracti matrimonij coniux mortuus eſſet, ea ratione, quia ex Textu *in dicto cap. In præſentia*, redditur coniux inhabilis ad matrimonium contrahendum, donec certum nuncium habuerit de morte prioris coniugis, quia reuera Textus *in cap. In præſentia*, licèt reddat inhabilem coniugem ad contrahendum, non tamen irritat matrimonium, ſi ab eo ſic inhabili contrahi contingat, erit benè illicitum matrimonium ſic contractum, non autem irritum, vt benè, reprobando Pontium, tenet Pater Auerſa *dicta quæſt.14. ſect.3. num.6. verſ. Hoc tamen acceptandum non eſt*, vbi ſic concordat Textum *in cap. Dominus*, & *in cap. In præſentia*, qui videntur inter ſe contrarij, vt ſcilicet matrimonium ſit illicitum, non autem irritum, non enim reuocatus eſt Textus *in cap. Dominus*, per Text. *in dicto cap. In præſentia*, vt falsò aſſerit idem Pontius.

Idem voluit, licet tacito Pontio, Fr. Gabriel à Sancto Vincentio *de Sacramento Matrimon. par.4. diſput.6. quæſt.12. num.124. verſ. Dices Matrimonium*, & hæc opinio obſeruatur in Sancto Officio.

113 Pariter declaranda eſt opinio Traſmieræ *dicta quæſt. 9. num. 22.* dicentis, non eſſe puniendum ab Inquiſitoribus illum, qui ſecundum matrimonium viuente prima vxore contraheret metu cadente in conſtantem virum, Quia hoc procedit reſpectu ſuſpicionis hæreſis, & punitionis, ſecùs verò reſpectu cognitionis Polygamiæ in Sancto Officio, ſaltem quouſque probet vel in Sancto Officio, vel coram Ordinario, ſe metu in conſtantem virum cadente contraxiſſe. Aliud enim eſt ſubiici foro; aliud poſſe puniri ab eo foro probata exceptione excludente fori iuriſdictionem. Si autem ſic contrahens non probet metum cadentem in conſtantem virum, ſed leuem, putat Traſmiera miſericorditer talem eſſe puniendum; quod & Ego approbo, quia non poteſt negari, quin ille metus aliquo modo plenam tollat libertatem, vt dicit idem Traſmiera.

114 Quid autem ſi pendente lite ſuper nullitate prioris matrimonij coniux contrahat aliud matrimonium, an iſte poſſit puniri in Sancto Officio; Caſus iſte elapſis diebus accidit, & viſum fuit Supremæ, cauſam non eſſe tractandam in Sancto Officio, quia ſecundum matrimonium validum eſt, vt ſtatuitur *in cap. Cum Apoſtolica, de Sponſal.* & ibi Abbas *num. 3.* Ruin. *conſ. 150. num. 19. lib.2.* Bald. de Vbald. *conſil.3. num.11. to.1. inter conſil. Matrim.* Cardoſ. *in prax. Iudic. ver. Sacramentum, §. de Sacramen. Matrimon. nu.36.* Couuarr. *de Sponſal. par.1. cap. 8. §. 1. num. 8.* meliùs omnium Lancellott. *de Attentat. par.2. cap. 4. limit.17. à num.3.* Barboſ. *vot. deciſiu. to. 2. vot. 114. à num. 5.*

115 Et hanc opinionem ſubſtinet Traſmiera *de Polygam. lib.2. quæſt.7. à num. 15.* cum quo tamen conuenire non poſſum, dùm dicit, quod ſi feratur ſententia pro validitate prioris matrimonii, tunc talis ſic contrahens punitur vti Polygamus, niſi adhibeatur talis diſtinctio: Aut iſte habebat pro ſe opinionem probabilem inualiditatis prioris matrimonij, & tunc non eſt puniendus in Sancto Officio, quia non redditur ſuſpectus malè ſentire de Sacramento Matrimonii, & de hæreſi, cum nitatur opinione probabili: vel nullam habebat opinionem probabilem pro ſe circa inualiditatem prioris matrimonij, nec aliquo ſuffultus erat fundamento, ex quo ſuſpicio hæreſis excluderetur, & tunc vera eſt opinio Traſmieræ.

116 Quod dictum eſt de contrahente ſecundum matrimonium viuente priori vxore, habet locum etiam, ſi quis illud contrahat per Procuratorem, quia matrimonium taliter contractum, verum eſt matrimonium tam ante, quàm poſt Concilium Tridentinum, latè Barboſ. *tom. 2.*

votor. deciſiu. voto 85. *num.* 8. *&* 15. Sanchez *de Matrimon. lib.* 2. *diſp.* 11.

117 Quod quidem verum eſt exiſtente mandato Procuræ in ſuo robore: Cæterum ſi inconſtans mandans reuocaſſet mandatum, etiamquod ad Procuratoris notitiam reuocatio non deueniſſet, nullum eſſet matrimonium, *cap. fin. de Procur. in* 6. Gloſs. *in Clement. vnic. ver. Ignorantem, de renunc.* cum alijs per Sanchez *d. diſp.* 11. *num.* 6. *& ſeqq.* vbi latè de materia Barboſ. *to.* 2. *vot. deciſiu.* 85. *num.* 25. qui plures, vbi, quod requiritur ſpeciale mandatum ad contrahendum cum certa, & determinata perſona; nec ſufficit generale contrahendi cum qualibet, & per conſequens à delicto Polygamiæ mandans excuſaretur.

118 Cæterum, an Procurator non reuocatus contrahens ſecundum matrimonium ſubdatur iudicio Inquiſitorum tanquam de hæreſi ſuſpectum, Traſmiera *dicto tract. lib.* 2. *quæſt.* 13. tenet ſubdi, ſi Procurator ſciens ſuum Principalem habere legitimam vxorem pro eo ſecundas contrahat nuptias: Nam in eo maior militat hæreſis ſuſpicio, quia Principalis poſſet moueri vel ob luxuriam, vel ob auaritiam reſpectu dotis; quæ motiua non militant in Procuratore, niſi fortaſsè vel magno pretio allectus, vel timore ingenti adductus facinus perpetraret, nam eo caſu excuſarem illum à ſuſpicione de vehementi, non autem de leui.

119 Sed nunquid ille, qui viuente prima vxore contraxit ſecundum matrimonium, & ſuper ſua libertate induxit falſos teſtes, qui vel depoſuerunt non habuiſſe vxorem, ſeu eſſe mortuam, non probata tamen per Fiſcum ſuperuiuentia primæ vxoris, prout debet omnino probari, & per liquidiſſimas probationes, Carena *loco cit.* §. 9. *num.* 54. Matienzo *tit.* 2. *lib.* 5. *l.* 2. *gloſs.* 3. *num.* 8. Fermoſin. *d. cap. Nuper num.* 8. poſſit condemnari in pœnam ordinariam Polygamiæ.

120 Eminentiſſimus Cardinalis Scaglia *in ſua praxi, tit. de Polygamia,* §. *Suole auco, verſ. In queſti, e ſimili caſi,* dicit, quod facta diligenti perquiſitione ſuper ſuperuiuentia primæ vxoris, & non probata, nihilominus Reus condemnatur in pœnam ordinariam Triremium, & ad abiurandum de vehementi poſt torturam ſuper intentione, cuius opinionem ſequitur nouiſſimè Franciſcus de Magiſtris *in ſua Sylua Eccleſiaſtica lib.* 2. *cap.* 16. *num* 27.

Ea ratione, quia quamuis non conſtet de actuali Polygamia, tamen quoad ſe conſumauit crimen, & abuſus eſt Sacramento Matrimonij, dicitque ſic fuiſſe deciſum à Sacra Congregatione *de anno* 1620. referente Carena *par.* 2. *tit.* 5. §. 11. *num.* 59. quod tamen in meo Codice non reperi, & id videtur etiam innuere Moura *de Incantat. ſect.* 3. *cap.* 6. *num.* 11.

121 Examinata quæſtione *die* 6. *Iunij* 1664. in Congregatione habita coram Sanctiſſimo fuit ſic reſolutum, non tamen ſine contradictione, quia de tempore mei Aſſeſſoratus nunquam vidi, non probata ſuperuiuentia primæ vxoris, etiamſi Reus falſos teſtes induxiſſet, damnatum fuiſſe in pœnam ordinariam, quia non poteſt dici, quod formaliter ſit Polygamus, cum poſſit eſſe, quod de tempore contracti matrimonij verè mortua ſit prima vxor.

122 Neque obſtat, quod quoad ſe conſumauerit delictum, & reddatur ſuſpectus de hæreſi, quia abuſus eſt Sacramento: Nam hoc procedit reſpectu abiurationis, non autem reſpectu pœnæ.

Data enim poſſibilitate veritatis mortis primæ vxoris, nullum exinde ſequitur delictum ſaltem reſpectu pœnæ ordinariæ, Boſs. *tit. de defenſ. Reor. num.* 70. *& tit. de falſis num.* 133. cum alijs per Farinacc. *quæſt.* 152. *num.* 8.

123 Fuerunt tamen tales ſic delinquentes pœna aliqua propter inductionem falſorum teſtium etiam graui mulctati, ſicuti & ipſi teſtes, qui depoſuerunt, nunquam Reum duxiſſe vxorem, quia verè falſum depoſuerunt, cum ex partita matrimonij, & ex confeſſione eiuſdem Rei conſtaret, ipſum duxiſſe vxorem.

124 Quod dictum eſt de vero Polygamo, idem dicendum eſt de Polygamo ſimilitudinario, hoc eſt de Religioſo profeſſo, vel de Clerico in ſacris Ordinibus conſtituto, qui vxorem ducunt; hi enim ſunt ſuſpecti de hæreſi, Roias *ſingular.* 98. Simanch. *de Cathol. cap.* 40. *num.* 1. Souſa *in Aphoriſm. lib.* 1. *cap.* 8. *num.* 16. Farinacc. *quæſt.* 183. §. 6. *à num.* 70. Pegna *par.* 2. *Director. comment.* 74. P. Diana *par.* 4. *tract.* 7. *de Pœnis, reſolut.* 5. Cantera *quæſtion. crimin. cap.* 1. *de Hæret. num.* 71. Traſmiera *de Polygamia lib.* 2. *qu.* 17. *num.* 16. 17. *&* 18.

125 Nam qui aſſerit, poſſe Religioſum profeſſum, vel in ſacris Ordinibus conſtitutum contrahere matrimonium, propoſitionem hæreticam profert, vt definiuit Sacrum Concilium Tridentinum *cap.* 9. *ſeſs.* 24. *de reformat. Matrimon.* Traſmiera *loco citato,* vbi *num.* 8. refert Concilia, & iura prohibentia huiuſmodi matrimonia.

126 Quod procedit ſiue matrimonium fuerit ab his palam, ſiue clam contractum: Nam hæc diſtinctio, quam faciunt nonnulli relati à Farinacc. *dicta quæſt.* 183. *num.* 72. *&* 73. ſcilicet, quod Inquiſitores poſſunt ſolùm procedere contra Profeſſos, & in Sacris conſtitutos ſi palam contrahant, ſecùs ſi clam, fuit reprobata in Sacra Congregatione: Cum in Suprema

paſſim procedatur contra tales, ſiue palam, ſiue clam contrahant.

Nam ſemper verum eſt, quod iſti abutuntur Sacramento Matrimonij, & Ordinis, & interrogantur ſuper intentione, & ſuper ea ſubijciuntur torturæ, etſi reſpondeant catholicè, abiurant de vehementi, Farinacc. *dicta quæſt.* 183. *num.* 73. & damnantur ad pœnas Polygamorum.

127 Dixi, *ſi catholicè reſpondeant*, hoc eſt credere, non licere Religioſo profeſſo, vel Clerico in Sacris conſtituto vxorem ducere, aliàs ſi dicat credidiſſe, vel credere hoc fore licitum, tanquam Hæreticus formalis deberet abiurare de formali, ſi ſe corrigat, & pœnitentiam exquirat, Anan. *in cap. Ad abolendam num.*27.*extrauag. de Hæret.* poſt Bald. *in l. fin. ante finem, de Summ. Trinit. & fide Cathol.* Farinacc. *dicta quæſt.*183. *num.*76.

128 Idem dicendum eſt de Religioſis Societatis Ieſu, qui vota biennij emiſerunt, quia tales ſunt verè, & propriè Religioſi, vt definiuit Gregorius Decimuſtertius in Bulla *Aſcendente Domino*, quod in terminis latè docet Traſmiera *lib.*2.*d.quæſt.*17.*nu.*22. *verſ. Et iure Ieſuitæ, & num.* 24. aſſerit, Inquiſitionem Valliſoletanam ſeuerè animaduertiſſe in quendam Religioſum aſſerentem *in quodam ſuo quoliberto*, Societatem Ieſu non eſſe veram Religionem, quia in ea non emittuntur vota ſolemnia, niſi à paucis.

129 Et dum hæc tranſcriberem proſcriptus fuit à Sacra Congregatione Indicis liber conſcriptus à quodam Marco Vitali Clerico Regulari, in quo aſſerebat, emittentes vota biennij in Societate Ieſu eſſe Religioſos ex priuilegio.

130 Et vota huiuſmodi irritare Matrimonium ex eadem Conſtitutione Gregorij Decimitertij dixere Sanchez, & Bellarmin. ab eodem Traſmier. *cit. num.*27. qui tamen *num.* 28. ſubdit hos mitiùs eſſe puniendos, quia huiuſmodi vota per ſe, & ex natura ſua non inualidant ſubſequens Matrimonium.

131 Quod crederem procedere, quando tales non mouerentur ad contrahendum Matrimonium praua opinione, quod emittentes huiuſmodi vota non eſſent verè Religioſi, vel eos non obligare, quia tunc cum creſcat malitia, creſcere debet & pœna, quæ commenſuranda eſt delicto.

132 Fallit concluſio, ſi ex diſpenſatione Papæ Religioſus profeſſus, ſiue in Sacris conſtitutus contraheret matrimonium; cum enim ſecundùm communem opinionem cœlibatus non ſit annexus Ordini ſacro de iure Diuino, ſed ſolùm de iure Eccleſiaſtico, vt benè notat Sanchez *de Matrimonio lib.*7. *diſput.*27. Marchin. *de Sacram. Ordinis* 2. *par.*6. *diffic. num.*1. *&* 2. Auerſa *de Sacram. Ordinis*, qui plures *q.*4. *ſect.*3. *verſ. Nunc præſenti ſectione.* Ex noſtris Abbas *in cap. vt Clericorum, num.*5. *de vita, & honeſt. Cleric.* & *in cap. Cum olim, de Cleric. coniug.* Bellett. *diſquiſ. Cleric. par.*1. *tit. de Diſciplina Cleric.* §.15. *num.*61. Rota *deciſ.*560. *num.*10. & *deciſ.*561. *nu.*11.*par.*1. *diuerſ.* Barboſa *de poteſt. Epiſc. allegat.*15. *num.*3. *& num.*20.

133 Certè Papa poteſt in hoc præcepto diſpenſare, vt in Sacris conſtitutus contrahat matrimonium, Sot. *lib.*7. *de Iuſtit. & iure, quæſt.*4. *art.*1. *& in* 4. *diſtinct.*38. *qu.*1. *art.*1. Henriquez *in Summ. lib.*10. *cap.*14. §. 5. ex noſtris Abbas *dicto cap. Cum olim, num.*5. *de Cleric. coniugat.* Bellet. *de Diſcipl. Cleric.* §.8. *num.*9. Barboſ. *d. allegat.*15.*n.*23. Vt de Religioſo profeſſo Canoniſtæ, *in cap. Cum ad Monaſterium de ſtatu Monacorum,* Couuarr. *cap.*2.*num.* 10. *de Teſtam.* Nauarr. *cap. Nouit. num.* 50. *de Iudic. conſ.* 12. *&* 13. *de ſponſal.* Tranſmier. *de Polygam. lib.*2. *quæſt.*17. *num.*30.

134 Quod attinet ad praxim, Ego tempore mei Aſſeſſoratus vidi pluries Sanctiſſimos Pontifices diſpenſaſſe, vt qui erat in ordine Subdiaconatus poſſet contrahere Matrimonium: In Diaconatu conſtitutos ferè nunquam, in Sacerdotio nunquam diſpenſatos; multò minùs in Epiſcopatu: & memini Epiſcopum Tridentinum N. Madruccium, qui prætendebat per vim, & metum fuiſſe initiatum Sacris Ordinibus petijſſe diſpenſationem, vt poſſet Matrimonium contrahere, quæ non ſolùm ei fuit denegata, ſed nec admiſſa illius petitio.

Quæ diſpenſatio data eſt ob cauſam publicam, non tamen ob bonum priuatum, Sanchez *de Matrimonio, lib.*8. *de diſpenſ. diſput.* 8. *num.* 2. & factis multis, & exquiſitis diligentijs, licèt multi Doctores teneant, cauſas diſpenſationis remiſſas eſſe arbitrio Summi Pontificis, Menoch. *de Arbitrar. caſ.*421. *n.*11. Traſmier. *d. quæſt.*17. *num.* 31. Et etiam ob bonum priuatum poſſe diſpenſationem concedi, vt Caietan. & Riccard. citati à Sanchez *d. diſp.*8. *num.*2. Et cauſam eſſe ſufficientem diſpenſandi cum Clerico in Sacris conſtituto, vt Matrimonium contrahat, ſi ſtirps nobilis deficeret ſine hærede, Baldus *in l. Si tibi filius, in fin. de Adopt.* Ioannes Andreæ *in cap. Actus legitimi, de reg. iur. in* 6. Anchar. *conſ.* 333. Bellett. *Diſquiſit. Cleric. par.*1. *de Diſciplina Cleric.* §.9.*nu.*13. *in fin.* Attamen non vidi diſpenſatum pro hac ſimplici cauſa, niſi quando familia nobilis decedendo ſine hærede, ſtatus ipſius temporalis ad Hæreticos deuolueretur.

135 Nam bonum priuatum nequit tanti momenti

momenti occurrere, quanti opus eſt, vt tanto malo, ſcandaloque publico valeat comparari, quantum ex matrimonio Clerici ſequeretur, quodque compenſet tantum bonum, quantum eſt Clericorum continentia, vt optimè Sanchez *loco citato num.2.* vbi *nu. 3.* inuehit contra Abbatem tanquam liberiùs, quàm par eſt, locutum *in cap. Cum olim, num.5. de Cleric. coniugat.* dicentem, ſalubre fore ſtatutum arbitrio Clericorum relinquens, an velint nuptijs copulari, necne; ex eo quod experientia doceat, pleroſque non continere, ac votum caſtitatis in ipſorum detrimentum redundare, quare ait, par eſſe, vt Eccleſia ſe haberet erga ipſos inſtar periti Medici ceſſantis vti medicinis, dum eas non prodeſſe experitur.

136 Quam libertatem Abbatis redarguit etiam Azor. *lib.13. Inſtit.moral.cap.13.q.5.* Quod enim circa continentiam Clericorum ſtatuit Eccleſia habet certam, ac perpetuam decentiæ rationem ab ipſa Scriptura, & Sanctis Patribus deductam, quare iniqua aliquorum Clericorum conſuetudo non debet prębere anſam, vt tanquam antiquum, & valdè decens Statutum abrogetur, quem ſequitur hiſce verbis, Sanchez *loco citato num.2.*

137 Sed hic præterire non poſſum verba eruditiſſimi Cardinalis Sforti æ Pallauicini, non minus Purpura, quam omni genere doctrinarum Eminentiſſimi, qui *in lib.24.Hiſtoriæ Concilij contra Petrum Suauem, cap.12. num.9.* ſic ait:

In raccontare ſimili domande de Tedeſchi, molte coſe obliquamente introduce il Soaue contro il diuieto delle nozze a' Sacerdoti; ſopra ciò, che appartiene all' autorità, ed antichità di queſta proibizione io non voglio parlare, eſſendo materia tritiſſima fra' Controuerſiſti, ma in quanto riſguarda all'vtilità di eſſa, ogni perſona auueduta conſideri, qual diſtrazzione dalle coſe Diuine; e qual attacco alle carni, ed al ſangue apportarebbe ne' Miniſtri del Santuario l'amor delle mogli, e quello de' figliuoli, eſſendo l'vno, e l'altro i più intenſi, che abbia la natura; e ſe troppo muoue talora quello de' traſuerſali, il qual'è di gran lunga più tiepido, e non porta ſempre obbligazione di prouuedere ad eſſi, che farebbeno gli altri due tanto più feruenti, ed oneſtati dal debito naturale d'auerne ſollecitudine? Quanto ſcemarebbeno l' applicazione allo ſtudio? Quanto creſcerebbe alla robba? Quanto meno l'Eccleſiaſtico ſarebbe amato, e venerato nelle famiglie, mentre recaſſe diuiſione di patrimonio? Certamente non ſenza validiſſima neceſſità i Preti ſi ſono legati da ſe medeſimi a queſta legge, per altro dura, e la qual tocca a lor ſoli, e non inſieme a' laici, come quella de' digiuni. Che poi ſi fatto diuieto dia occaſione a molti peccati, è oppoſizione aſſai friuola, e commune a tutte le leggi Diuine, ed humane. Si peſi il bene ch'ei porta, il male, che ſeguirebbe, s'ei ſi toglieſſe; l'vſo antichiſſimo ſimigliante di tutti gl'ordini Religioſi, nella cui generica eſſenza è rinchiuſa quell'incapacità delle mogli; e quindi argomentiſi la conuenienza di tal diuieto; Ne di allentarlo nacque pur mai nel Pontefice vn picciol dubbio, non oſtante le richieſte degli Alemanni rappreſentategli viuamente da Ceſare.

Quod verò attinet ad Profeſſos in Religione approbata, Ego nunquam vidi cum illis diſpenſatum, vt poſſint vxorem ducere.

138 Hoc autem delictum Polygamiæ ſimilitudinariæ non eſt frequens in Italia, ſicut in Gallia, & Germania. Plures enim in illis Regionibus, in quibus impunè graſſantur hæreſes, ſiue Religioſi profeſſi, ſiue in Sacris conſtituti, apoſtatando à Religione, & à fide tranſeunt ad Hæreticos, & libidine ducti contrahunt matrimonium.

Sanctè demùm Inconſtantes ad cor reuerſi ſupplicant Sanctiſſimo, & Sac. Congregationi, vt velint illos abſoluere à cenſuris, & pœnis per eos incurſis, qui ſi non ſint præuenti, prout ferè non ſunt, cum ab illis Regionibus exulet Tribunal Sancti Officij, vti ſpontè comparentes tractantur cum abiuratione de formali, ſi dicant corde adhæſiſſe opinionibus Hæreticorum: Si autem aſſerant retinuiſſe interiùs fidem Catholicam cum abiuratione de vehementi, quamuis Ritus hæreticales exteriùs exercuiſſe fateantur.

Non tamen vnquam diſpenſantur, vt poſſint remanere in matrimonio, ſed ſi Religioſi velint redire ad propriam Religionem, tunc iniungitur Superioribus, vt illos charitatiuè recipiant, & tractent, condonata illis pœna apoſtaſiæ à Religione.

Nam cum Sancta Mater Eccleſia ſic ſpontè comparentibus maius delictum hoc eſt hæreſis condonet, congruum videtur, quod Religio pœnas ſimplicis apoſtaſiæ remittat, & hoc iure vtimur in Suprema.

139 Quia tamen nonnulli ex prædictis Religioſis magnam habent difficultatem reuertendi ad propriam Religionem, à qua apoſtatarunt, eis indulgetur, vt ad aliam, etiam laxiorem, poſſint tranſire Religionem, in qua beneuolos inuenerint receptores, & quandoque etiam raro eis indulgetur, vt poſſint in ſeculo remanere in habitu Presbyteri ſecularis, & tunc quando vxorem, vel filios ad catholicam Religionem profitendam induxerunt, ſemper tamen, vt remaneant ſeparati ab vxore.

140 Diſpenſantur etiam prædicti Religioſi, & in Ordinibus ſacris conſtituti, vt poſ-

ſint in ſuis Ordinibus miniſtrare, & Clerici ſeculares, vt poſſint obtinere beneficia Eccleſiaſtica, non tamen curam animarum habentia: Licet quandoque ad inſtantiam Epiſcoporum fuerint rehabilitati ad curam animarum exercendam: Sic enim contrahentes efficiuntur irregulares, vt ex Maiolo, & alijs, tenet Barboſ. *in Extrauag. Antiquæ de Voto num.7.*

Curatur etiam, vt vxor apud aliquam Catholicam Matronam reſideat, & filij alantur in aliquo Seminario, vel Collegio.

141 Et quamuis ſciam, arduam eſſe quæſtionem, an Summus Pontifex poſſit diſpenſare in voto ſolemni caſtitatis, nam opinionem negatiuam tenet D.Thom.2.2. *quæſt.*88.*art.*11. motus ex Textu *in cap. Cum ad Monaſterium, de ſtatu Monachorum*, vbi Innocentius Tertius ità loquitur: *Nec æſtimet Abbas, quod ſuper habenda proprietate poſſit, cum aliquo Monacho diſpenſare, quia abdicatio proprietatis, ſicut & cuſtodia caſtitatis, adeò eſt annexa Regulæ Monachali, vt contra eam, nec Summus Pontifex poſſit indulgere licentiam*: Et hanc opinionem Diui Thomæ ſequuntur ferè omnes Thomiſtæ, vt dicit P.Diana *par.*8. *tract.*1. *de poteſt. Pontificis ad Sacram. reſolut.*73. *verſ. Probat autem*, Barboſ. *in dicto cap. Ad Monaſterium num.* 12. Et magiſtraliter iuxta morem pro eadem ſententia D.Thomæ Eminentiſs. & Reuerendiſs. Dominus Raimundus Capiſuccus, tunc Magiſter Sacri Palatij Apoſtolici *in ſuis Theologicis Controuerſijs, controuerſia* 11.

142 Contrariam tamen opinionem tenent Canoniſtæ *d. cap. Ad Monaſterium*, nempe Innocent. *num.*1.& 4. Ioannes Andr. *num. vlt.* Hoſtien. *num.*30. *cum ſeqq.* Butr. *nu.*28. Abbas *num.*21. Zabarell. *num. vlt.* Anchar. *num.*14. Henric. *num.* 9. & 10. Et ex Thomiſtis Caietanus, D. Antoninus, Paludanus, & Durandus allegat. à P.Diana *dicta reſolut.*73. *verſ. Sed ego.* Plures ex noſtris refert Barboſ. *dicto cap. Cum ad Monaſterium, num.* 13.

143 Ad Textum *in dicto cap. Cum ad Monaſterium*, licet variæ adaptentur reſponſiones, illa tamen genuina, & vera eſt, vt procedat in ſenſu compoſito, hoc eſt, vt manente Monacho, Papa non poſſit diſpenſare, vt proprium ſtatum retineat, & caſtitatem non ſeruet; non autem in ſenſu diuiſo, ideſt faciendo eum de Monacho non Monachum, & extrahendo eum à Religione, vt interpretatur præ cæteris Paludanus *in* 4. *diſtinct.* 58. *quæſt.* 4. *art.*3. Baſil. Poncæ, Nicolaus Garzias, Valerius, Reginaldus, Sanchez, & Bartholomæus à Sancto Fauſto, relati à Barboſ. *dicto cap. ad Monaſterium num.* 14.

144 Exempla autem diſpenſationum Apoſtolicarum cum Monacis profeſſis, vt vxorem ducant, referuntur ab eodem Barboſ. *loco cit. num.*13. à P. Diana *dicta reſolut.*73. à Traſmiera *dicta quæſt.*17. *à nu.*31. à Belletto *diſquiſit. Cleric. par.*1. *de Diſcipl. Cleric.* §.9. qui dicit, quod cauſa diſpenſandi cum his eſſet, ſi aliquis Rex Infidelis vellet amplecti fidem catholicam cum toto ſuo Regno, ſi poſſet Monialem ducere in vxorem ex Hoſtien. & Abb. *in dicto cap. Ad Monaſterium*, Archid. *in dicto cap. Sunt quidam num.* 5. 25. *quæſt.* 1. vel ſi tota Chriſtianitas, vel aliqua eius pars eſſet in periculo, niſi Monachus fieret Rex, Hoſtien. *ibidem num.* 32. ſiue pro magno bello ſopiendo, vel vitanda ſtrage animarum, aut pro cultu Dei ampliando; quo caſu Papa poſſet diſpenſare, vt Clericus duceret in vxorem Monialem, Archid. *in dicto cap. Sunt quidam num.*5. aut ne ſtirps nobilis deficiat ſine hærede, ex Baldo, Io: Andrea, & Ancharano.

145 Sed quicquid factum fuerit temporibus antiquis, hodiernis ſeculis non vidi diſpenſatum ſuper voto ſolemni ad matrimonium contrahendum, niſi, *vt ſupra dixi*, in conſtituto in ordine Subdiaconatus, & parciſſimè in ordine Diaconatus, & pro cauſa publica: Aliàs ſi Pontifices pro arbitrio poſſent diſpenſare cum his, periculo peccandi ſe exponerent, licet aliàs valeret matrimonium, Sanchez *de diſpenſ. lib*,8. *diſput.*8. *num.*3.

146 Fallit ſecundò, ſi per vim, & metum quis recepiſſet Ordinem ſacrum, vel profeſſus eſſet Religionem, quia cum metus excludat conſenſum, nec recipitur character Ordinis, nec valida remanet profeſſio, vt de Ordinato Textus eſt *in cap. Maiores, de Baptiſmo, cap. Presbyteros* 50. *diſtinct. cap. Sacris, de his, quæ vi, metuſue cauſa.*

147 Sed hoc intelligendum de vi abſoluta, ſeu præciſa, non autem de vi conditionali, ſiue cauſatiua: Nam priori caſu non imprimetur character, vt apparet ex Textibus *allegatis*, Rota *deciſ* 560. *par.*1. *diuerſor.* In ſecundo verò caſu benè imprimitur argumento Textus *in cap. de Iudæis*, 45. *diſtinct. cap. Vbi iſta*, 85. *diſtinct. cap. Quod quidem prima, quæſt.*1. Quia voluntas coacta coactione conditionali, eſt voluntas ſaltem indirectè, *cap. Merito* 15. *quæſt.*1. Rota *dicta deciſ. num.*2. & 3.

148 Et propterea magna fuit contentio inter Doctores, an ordinatus in Sacris vi cauſatina, ſeu conditionali, teneatur ſeruare continentiam, eo quia ſic ordinatus characterem ordinis recipit, cui annexa eſt continentia, *cap. Diaconi*, 28. *diſtinct. cap. In præterito*, 83. *diſtinct.* De qua quæſtione videndus eſt Sanchez *de Matrimon. lib.*7. *diſp.*29. *per totam.*

149 Et cum hæc controuerſia fuiſſet agitata

in Rota Romana *de anno* 1574. coram D. de Graſſis, fuit dictum, quod variè Doctores in hac materia locuti ſunt, & propterea difficile ſit ex auctoritatibus rem diffinire, hinc deuentum fuit ad examinandas rationes, quibus examinatis, & accuratè diſcuſſis, reſolutum fuit, ordinatum vi conditionali, ſeu cauſatiua, non teneri ad continentiam ea irrefragabili ratione, quod omnis actus, in quo requiritur voluntas non ſolùm ſimplex, ſed ità qualificata, vt ſit libera, & ſpontanea, ſi fiat coactè, ſiue per voluntatem coactam non valet, iuxta Textum, iuncta Gloſs. ſolemni, & recepta, *cap.Notificaſti 33.qu.5. in ver.Licentiam,* quam commendat Panormitanus *in cap. Cum locum,num.6.de Sponſal.* Continentia autem ſui natura requirit qualitatem libertatis à coactione, & eſt voti, non præcepti, quia continentia ſuaderi poteſt, non præcipi nolenti, *cap.Integritas 32. quæſt.*1.

150 Secundò, quia ſicuti vis, & metus annullant votum expreſſum, Berous pulchrè *in cap.In præſentia, num.* 121. *de probat.* ità, & tacitum: Et propterea qui huiuſmodi votum emittit, non tenetur continere, Innocent. *in cap.Non eſt compos nu.*1. *de tempor. Ordin.* & cum ſequuntur Hoſtienſis, & alij.

151 Tertiò, quia continentia non eſt de ſubſtantia ordinis Subdiaconatus, ſed tantùm accidentalis ex ſtatuto Eccleſiæ. Fuit enim tempus, quando Subdiacono licebat contrahere matrimonium, *cap. Placuit,* 32. *diſtinct. cap. Ante triennium*, 31. *diſtinct.* Et propterea Ordo per ſe inſpectus non impedit matrimonium, ſed conſtitutio Eccleſiæ facta ratione Ordinis, Vgolin. relat. ab Archid. & Turre-crem. *in cap. In præterito,* 83.*diſtinct.*

152 Et propterea ex his rationibus, reiectis contrarijs, Rota reſoluit coram dicto Domino de Graſſis, qui ſub coactione cauſatiua recipit Subdiaconatum non teneri continere, *vt in deciſ.*561.*par.*1.*diuerſ.* recedendo à deciſione priùs facta, nempe *deciſ.*560. *eadem par.* vbi in fine dixit, quod tutiùs erat, quod ille Subdiaconus impetraret diſpenſationem à Papa, quia huiuſmodi metus præſtat iuſtam cauſam illam concedendi. Quæ deciſiones ſunt inter illas Cæſaris de Graſſis 19. & 20.

153 Sed opinio non procederet, ſi fuiſſet purgatus metus, nempe ſi ordinatus in Sacris, in ordine Sacro miniſtraſſet, quia tunc teneretur ad continentiam, vt ex Hoſtien. *in cap. Maiores,num.* 37. & 38. *de Baptiſmo, & eius effectu*, reſoluit Rota coram Penia *deciſ.*1285.*num.*5. & iterum coram Ghiſlerio, *vt in deciſ.*40. & 343. *par.*6. *recent.* Sed qui plura de hac materia ſcire cupit, videat Barboſ. *tom.* 2. *votorum deciſiuorum, vot.* 77. *per totum.*

154 Quod autem vis, & metus annullet profeſſionem, pluries reſpondit Rota, vt coram Gregorio Decimoquinto *deciſ.*326. & in alijs relatis a Tarraconen. Archiepiſcopo *deciſ.*491. *num.*2.

155 Is etiam annullata profeſſione, ſi non ſit in ſacris Ordinibus conſtitutus, non cogitur continere, ſed poteſt inire matrimonium, *cap.*1.*de his,quæ vi,metuue,* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.*18. *num.* 373.*in fin.* cum alijs per Barboſ. *ad d. cap.*1. *num.*2. & 3.

156 Aduertendum tamen eſt, quod ſi ante iudicium Eccleſiæ, & latam ſententiam ſuper nullitate profeſſionis, vel ſuſceptionis ſacri Ordinis ſic profeſſi, & ſacris ordinibus initiati matrimonium contraherent, puniri poſſent in Sancto Officio, ſaltem ratione temeritatis, ſi tanquam Polygami capti eſſent, & ſic vidi ſæpiùs practicari ad Text. *in cap.*1.& 2.*de Matrim. contract.contra Interdic.Eccleſiæ,* vbi *in cap.*1. dicitur, quod coniux, qui contra impedimentum Eccleſiæ contraxit, debet per aliquod tempus ſeparari, ſicuti notant Couuarr. *de Sponſal. par.* 2. *cap.* 6. *in initio num.* 6. Sanchez *de Matrim. lib.* 7. *diſput.*2. *num.* 14. cum alijs per Barboſ. *dicto cap.* 1. *num.* 4.

Et licet *in dicto cap.*2. decernatur huiuſmodi matrimonium minimè ſeparandum eſſe, nihilominus ibi intelligitur de perpetua ſeparatione, non de temporanea vnius menſis, vel alterius temporis arbitrio Iudicis, quia *in dicto cap.* 1. tempus menſis ponitur exempli gratia, vt notant Sanchez, & ex eo Barboſ. *dicto cap.*1. *nu.*4. *in fin.*

157 Quod dictum eſt de ſacris Ordinibus initiatis in Eccleſia Latina, idem dicendum eſt de Græcis in Eccleſia Græca: Nam ſecundùm veriorem opinionem, nunquam licuit Græcis poſt ſacros Ordines ſuſceptos contrahere matrimonium, ſed tantummodo vti matrimonio ante ſacros Ordines acceptos contracto, vt probat poſt Azor.*lib.*13.*Inſtit.moral.cap.*12. *quæſt.*4. & 5. Sanchez *lib.*7. *de Impediment. diſput.* 28. *num.* 3. & poſt eum Traſmiera *dicta quæſt.*17. *num.*15.

158 Imò ſi poſt matrimonium contractum quis initiaretur Ordinibus ſacris, & mortua ea vxore, cum alia matrimonium contraheret, poſſet puniri vt Polygamus ſimilitudinarius, Traſmiera *de Polygam. lib.* 3. *quæſt.* 12. *num.* 24. vbi ex Beroo, & alijs dicit, Clericos Græcos, & Orientales more Græcorum viuentes teneri Canonicis Latinorum Conſtitutionibus, de quo *aliàs dixi*: Sed videndus eſt circa punctum matrimonij poſt ſacros Ordines ſuſceptos à Græcis ineundi Arcudius in ſuo erudi-

tiſſimo tractatu *de Concordia Eccleſiæ Orientalis, & Occidentalis circa Sacramenta, de Matrimonio lib.7. cap.40. per totum.*

159 Quid autem è contra, an ſi vxoratus Inconſtans in ſtatu matrimoniali, inſcia, vel contra voluntatem vxoris Ordines ſacros ſuſciperet, poſſit puniri in Sancto Officio.

Poſſe, reſpondet Simanchas *de Cathol. tit.40. de Matrim. num.* 14. vbi dicit, quod iſte inſtar eorum, qui poſt ſacros Ordines vxorem ducunt, punietur. Neque enim, vt ille ait, magni refert, an matrimonium antecedat, vel conſequatur, quandoquidem vtroque caſu, & Sacramento matrimonij, & ſacrorum Ordinum, & cælibatui Clericorum par fit iniuria; Simancham ſequitur Farinacc. *de Hæreſi qu.* 183. *nu.*74. P. Diana *par.*4. *tract.*7. *reſolut.*4.*in fin. verſ. Nota ſecundo*, licet malè alleget Canter. qui nihil de hoc dicit, ſed ſolummodo de Clericis in Sacris conſtitutis, & Religioſis profeſſis matrimonium contrahentibus.

160 Quia autem prædicti Doctores non loquuntur de aliqua abiuratione huiuſmodi vxorato imponenda: Crederem ſaltem illi imponendam abiurationem de leui, niſi ex alijs circumſtantijs appareret malè ſentire de Sacramento Matrimonij, & Ordinis: Alioquin ſi eſſent immunes ab abiuratione, fortaſsè non deberet cognoſci huiuſmodi delictum ab Inquiſitoribus, ſed ab Ordinario, & puniri pœnis ſtatutis à Ioanne Vigeſimoſecundo *in Extrauag. Antiquæ, de voto*.

Et ità in terminis, hoſce eſſe ſuſpectos de leui, dicit Traſmier. *de Polygamia lib.3. quæſt.*13. *num.*31.

161 Et hoc procedit ſiue matrimonium ſolummodo ſit ratum, ſiue conſumatum: Nam quoad promotionem ad Ordines nil refert, an matrimonium ſit ratum, ſiue conſumatum, Sanchez *de Matrimon. lib.*7. *diſput.* 38. *nu.* 7. ſequitur Barboſ. *ad dictam Extrauag. Antiquæ, de voto, num.*4.

162 Sed an ſi is tantummodo ſuſciperet Ordines minores, vel primam tonſuram, poterit ne in Sancto Officio puniri; crederem affirmatiuè reſponderi poſſe, quia eadem ratio eſt, nempe propter iniuriam, quæ fit matrimonio, & Ordini.

Iniuria matrimonio, quia ab hoc ſic ordinato exigendum eſt votum continentiæ, Gloſs. *in cap. Epiſcopus*, 77. *diſtinct.* Canoniſtæ *in cap. Coniugatus*, vbi Io: Andreas *num.*4. Butr. *num.*3. Abbas *num.*3. Cardinal. *quæſt.*2. Anchar. *num.*2. *de Conuerſ. Coniugat.* Sanchez *dicto lib.*7. *diſput.*37. *num.* 8. quod videtur repugnare principaliter iuri matrimonij.

Iniuria autem fit Ordini, quia iſte coniugatus non poteſt ad primam tonſuram promoueri, niſi velit Religionem intrare, vel ad ſacros Ordines promoueri, *cap. final. de tempor. Ordinat. in* 6. & ibi Gloſs. *in ver. Diffinitum*, Canoniſtæ *in cap. Coniugatus, de Conuerſ. Coniugat.* & ibi Gloſs. *in ver. Ad ſacros Ordines*, Sanchez *dicta diſputat.* 37. *num.*9.

Quando autem vxoratus poſſit Inconſtans in matrimonio tranſire licitè ad ſacros Ordines, vel ad Religionem, vel caſtitatem vouere, videbimus in tractatu *DE INCONST. IN CONTRACTIBVS*.

163 Abutitur pariter Sacramento Matrimonij Catholicus, qui contrahit cum Hæretica, de quo *ſupra* diximus. Is enim redditur ſuſpectus de hæreſi, & contra eum Inquiſitores poſſe procedere, tenet Gloſs. *in cap. Decreuit, de Hæret. in* 6. & ibi Io: Andr. *num.*1. Geminian. *num.*2. Franc. *num.* 1. Cantera *quæſtion. crimin. de Hæret. cap.*1. *num.* 22. Sanctarell. *de Hæreſi cap.*41. *dub.* 3. *num.* 1. P. Diana, hos referens, *dicta par.*4. *tract.*7. *reſol.*5. *ver. Notandum eſt etiam*, Traſmier. *de Polygam. lib.*1. *quæſt.*17. *num.*31. Et quod contra tales poſſit procedi tanquam contra Fautores Hæreticorum, tenent Cantera, & Traſmiera *locis citatis*.

Sed cum hæc ſcriberem dubitatum fuit, quid agendum eſſet cum N. N. Catholica nupta Principi Hæretico abſque diſpenſatione Apoſtolica.

Quidam Religioſi Romæ degentes conſuluerunt, nec debere petere remiſſionem pœnarum, nec diſpenſationem Pontificiam, vt ſibi permittatur remanere in cohabitatione matrimoniali cum marito.

Vnus ex illis aiebat:

164 [Videtur non debere exigi primò, quia illa contraxit optima fide, perſuaſa à viris doctis id ſibi licere, iuxta ſententiam valdè communem, quam ſecluſo peruerſionis periculo in locis vbi impunè graſſatur hæreſis, & vbi non eſt conſuetudo petendi diſpenſationem Pontificiam, ſubſtinent quamplurimi Doctores, vt Nauarr. Pontius, Sanchez, Azor. Filiuccius, Bonacina, Reginaldus, Layman. Card. de Lugo *diſput.*22. *ſect.*2. *num.*20. & apud hos alij.

165 At in ea Regione dominatur hæreſis, nec eſt vlla conſuetudo petendi talem diſpenſationem Pontificiam pro perſonis nobilibus, quæ ſępè talia contraxerunt matrimonia, & vbi non eſt conſuetudo petendi pro ſubditis, nec eſſe obligationem ex rei natura petendi pro Principibus, ſentire videtur contra Hurtadum Card. de Lugo *loco cit. num.*16.

166 Secundò, etiamſi peccaſſet contrahendo (quod tamen facilè credi non debet)

tamen cum hoc peccatum nullibi ſit reſeruatum Papæ, nec annexam habeat cum iure prohibitionem ad cohabitandum, iam illa legitimè eſt abſoluta à ſuo Confeſſario, & quatenùs opus eſſet, iam diſpenſata ad cohabitandum, quia Miſſionarij in eo Principatu plerique habent facultatem à Sede Apoſtolica diſpenſandi in matrimonijs contractis ſuper omnibus impedimentis iuris poſitiui, excepto ſecundo gradu conſanguinitatis, & affinitatis. Quare cum legitimam diſpenſationem in quantum opus eſſet obtinuerit, non poteſt ab ea exigi, vt petat aliam.

167 Tertiò, quia, vt affirmat Dominus N. miſſus à Principiſſa Catholica, dicere illa potuit ſe præſtitiſſe, quæ ſuarum partium erant, & commiſiſſe N. curam, vt ſi eſſet neceſſaria diſpenſatio, eam peteret à Sanctitate Sua, N. verò hoc ipſum ſignificaſſe Suæ Beatitudini, cui non placuit, tam iuſtis de cauſis exigere vt peteret, quare interpretati ſunt ſilentium pro conſenſu, iuxta Regulam Iuris 43. *in* 6. *qui tacet conſentire videtur*.

Quartò, quia nullæ ſunt pœnæ ſpirituales excommunicationis, vel ſimiles ſtatutæ in iure, quarum remiſſionem ipſa petere debeat, etiamſi peccaſſet in contrahendo, nec habuiſſet conſenſum tacitum.

De temporalibus verò, vtì de dote, & ſimilibus non curaret, ſed ſi peteret licentiam perſeuerandi in cohabitatione cum marito, poſſet grauem incurrere maculam & ſibi, & proli naſcituræ, quaſi hactenùs illicitè cohabitaſſet, & ingens orietur inde ſcandalum per totum Principatum, poſſetque ſubminiſtrare ſemen bellis grauiſſimis futuris.

Quintò, hæc exactio affligeret ſupra omnem modum dictam N. Catholicam, quæ cum ſit pijſſima, & tenerrimæ conſcientiæ, & zelantiſſima pro fide Catholica, inconſolabiliter inde contriſtaretur, & cùm paſſim dicatur eſſe grauidam, timeri poſſet inde ſinixter euentus.

168 Sextò, offenderet grauiſſimè Principem maritum, à cuius metu, & protectione pendet conſeruatio, propagatio, vel etiam euerſio Catholicæ Religionis in ea Regione, & metuendũ valdè, ne exinde offenſus ſubtrahat ſuam protectionem, permittatque, vt mandet executioni leges pœnales contra Catholicos pridem latas, & tunc ſequerentur innumeræ confiſcationes bonorum, proſcriptiones Sacerdotum, incarcerationes, & mortes aliorum, & denique clades grauiſſimæ, ſi non exterminium Religionis Catholicæ in ijs Partibus.

Septimò, pietas, & conſtantia Catholicorum in defendenda per centum, & ampliùs annos auctoritate Sedis Apoſtolicæ, pro qua ſola tot ſubſtinuerunt carceres, tormenta, mortem, rapinam bonorum, & alia innumera incommoda, mereri videtur, vt eadem Sedes, quæ eſt pia Mater omnium credentium, ſed maximè certantium in agone, nunc non det hanc afflictionem præſentibus Catholicis, quorum multi multa retrolapſis annis pro fide paſſi ſunt, exponendi illos hac de cauſa iræ Principis, periculis iunumeris, cum maxima ſtrage animarum]

Alter verò ex Conſultoribus dicebat:

[An Catholica contrahens matrimonium cum Hæretico, abſque diſpenſatione Pontificia, vbi hæreſis dominatur, & Catholici cum Hæreticis permixtim degunt, atque inuicem familiariter agunt, teneatur petere à Pontifice, aut remiſſionem pœnarum, aut permiſſionem cohabitationis coniugalis impoſterum.

169 Reſpondetur negatiuè quoad vtramque partem reſpectu contrahentium cuiuſcunque gradus, ſiue Regius is ſit, ſiue infra Regium,

Et quidem quoad remiſſionem pœnarum: In Eccleſiaſticis Canonibus, in quibus prohibentur matrimonia Catholicorum cum Hæreticis, nulla legitur cenſura, aut alia pœna ſpiritualis aduerſus contrahentes, præſertim reſeruata Summo Pontifici: Pœnam autem illam temporalem, qualis eſt illa de priuatione dotis, *in cap. Decreuit, de Haret. in* 6. ſi quam meruit, poteſt velle eam ſubire, nec tenetur petere remiſſionem. Nulla eſt igitur in caſu obligatio petendæ remiſſionis.

170 Iam neceſſitas petendæ permiſſionis ad cohabitandum coniugaliter impoſterum ceſſat, quia cum adhibitæ fuerint ab initio, vt ſupponitur, præcautiones neceſſariæ pro incolumitate propriæ profeſſionis catholicæ, & pro educatione prolis, quo ſatisfactum eſt toti iuris naturalis in hac re obligationi.

De reliquo poſtquam ſponſa tradita eſt marito, atque apud eum manet, vtitur iure illius patriæ conſuetudine ſtabilito, & ab omnibus ibi pacificè poſſeſſo.

Ius autem conſuetudine ſtabilitum in Prouincijs, in quibus regnat hæreſis, & Catholici degunt Hæreticis permixti, atque inuicem familiariter agunt, hoc eſt, vt Catholici ineuntes matrimonia cum Hæreticis, cohabitent coniugaliter cum ijſdem abſque vlla ſpeciali pro ſingulis diſpenſatione Pontificia, & nemine reclamante, vt tradit Thomas Sanchez *lib.7. de Matrimonio diſput.* 72. *num.* 5. alijque communiter dicentes, itá paſſim fieri in Germania, Gallia, Polonia, nec quoad hoc ius, & conſuetudinem iamdiu toleratam

in illis Partibus eſt aliquod diſcrimen inter perſonas Principum, & ſubditas, vt tradit Cardin. de Lugo *diſput. 22. de fide, ſect. 2. num. 16. aduerſus P. Hurtadum*, qui excipit quidem Principes, ſed nullo prorſus iure, nullaque ſufficienti ratione probat exceptionem, vt indicat ibidem Card. de Lugo, nec enim eum Auctorem videre mihi licuit, &c.]

Addebat vnus ex illis.

171 [Video ex communi Doctorum ſententia, quod matrimonia inter Catholicam, & Hæreticum licitè celebrantur, abſque diſpenſatione Pontificia, in Patria, in qua regnat hæreſis, quando ambo contrahentes ſunt ex eadem Patria, atque inibi commorantur, tanquam Conciues.

Video inquam ex ea ſententia nullam poſſe deduci conſequentiam pro caſu, in quo, alter contrahentium Hæreticus manet in Patria infecta hæreſi, altera verò Catholica erat in Patria immuni prorſus ab hæreſi, quia in hoc poſteriori caſu Catholica, ratione matrimonij, & tranſitus in Regnum hæreticum, exponeretur periculo peruerſionis, cui independenter ab eodem matrimonio nequaquam ſuberat.

Hoc autem inconueniens non adeſt certè, non vſque adeò viget quando Catholica contrahens cum Hæretico degebat antecedenter inter Hæreticos, atque cum eiſdem familiariter iam agebat. Accedat conſuetudinem, qua vnicè nituntur *præcitati* Auctores quoad honeſtatem matrimoniorum inter Catholicam,& Hæreticum abſque diſpenſatione Pontificia inualuiſſe quidem palam pro Catholica, & Hæretico ambobus degentibus in Patria hæretica, non verò pro iis, quorum alter degit in Parte prorſus Catholica, penituſque immuni ab hæreſi: Vndè quoad hunc punctum non poteſt non agnoſci diſcrimen præindicatum.

172 Cæterum Ego non fui requiſitus de Matrimonio contrahendo, ſed de iam contracto, & conſequenter neque fui requiſitus de neceſſitate diſpenſationis Pontificiæ ad celebrandum licitè tale Matrimonium contractum abſque diſpenſatione: atque ad hoc præcisè reſpondi, iterumque reſpondeo, nullam eſſe neceſſitatem Pontificiæ abſolutionis, ſeu remiſſionis pœnarum, quia celebrationi Matrimonij inter Catholicam,& Hæreticum (qualeſcunque ſint) nullæ ex Sacris Canonibus ſunt annexæ pœnæ excommunicationis, aut aliæ reſeruatæ Summo Pontifici, idque eſt verum, etiamſi in tali Matrimonio admittatur, & conſideretur ſuſpicio, aut fautoria hæreſis inibi incluſa: Neque in hoc, de quo ſolo requiſitus fui, quod videtur ſolùm eſſe præſentis inſpectionis, quando non agitur de Matrimonio contrahendo, ſed de iam contracto, lectis attentè, & relectis Sacris Canonibus, in quibus agitur de hac materia, nullam reperio rationem dubitandi.

Similiter non reperio neceſſitatem diſpenſationis, ſeu permiſſionis ſpecialis Pontificiæ pro cohabitatione poſt contractum Matrimonium, & poſtquam ſponſa Catholica tradita eſt marito hæretico, atque inſuper conſtituta ſimul cum illo in Principatu hæretico, vbi Catholici, & hæretici conſueuerunt pacificè cohabitare, & coniugaliter, & non coniugaliter, quia ſponſa his iam peractis non eſt amplius ſui iuris, vt recedat, niſi ſuperueniat ſpeciale periculum peruerſionis ex malignitate, & violentia, aut quaſi violentia mariti; quod periculum non datur in caſu, ideoque tenetur cohabitare, & coniugaliter adeſſe marito, eo vel maximè, quia quoad hoc vtitur iam legitime iure, & conſuetudine Patriæ, ad quam eſt permanenter tranſlata.

173 Nec Sedes Apoſtolica eſt in poſſeſſione, & iure, vel conſuetudine diſpenſandi ſpecialiter quoad cohabitationem poſt contractum Matrimonium, ac conſumatum inter Principes, & ſubditos, ſicut eſt in poſſeſſione diſpenſandi quoad celebrationem Matrimonij inter Principes, vndè in hoc puncto præciſo cohabitationis, videor bona fide, nec malo iure adduxiſſe pro me Eminentiſſimum de Lugo, qui videlicet nullum agnoſcit diſcrimen inter perſonas Principum, & non Principum in materia Matrimoniorum cum diſparitate cultus quoad neceſſitates diſpenſationis, niſi fortè ex conſuetudine, quæ certiſſimè nulla exiſtit circa diſpenſationem, ſeu permiſſionem ſpecialem cohabitationis ſuppoſito, & iam conſumato Matrimonio, de qua ſola nunc agitur: Sed quicquid ſit de mente Cardinalis de Lugo fauentis in hoc puncto, vel non fauentis, & certè non contradicentis aſſertioni meæ, fundamentum ſupra poſitum per ſe ſubſiſtit ſufficienter, nec inuenitur Auctor, qui eatenus contradicat inter eos non paucos, quos legi circa hanc materiam.

174 His nil obſtantibus agnoſco fore maximum inconueniens, & valdè pernicioſum, ſi inualeſceret conſuetudo celebrandi Matrimonia abſque diſpenſatione Pontificia inter Principes alterum Catholicum, & alteram Hæreticam, idque maximè in ſuperlatiuo gradu, quando alter habet, vel prætendit ius ſanguinis ſuccedendi in Principatu Catholico, & propterea ſubſit periculum inducendi in domina-

tionem illius conſortem Hæreticum. Agnoſco etiam conſequenter iure optimo Sanctiſſimum negare, atque teneri omninò negare omnem ſuam, & quamlibet, vel minimam conniuentiam celebrationi talium Matrimoniorum abſque diſpenſatione ſua, & opportuna pro tempore, & loco modificatione.

Verum id fieri, neque debet, neque poteſt adigendo Principiſſam, quæ iam contraxit, & conſumauit ad petendam vel abſolutionem pœnarum, vel permiſſionem cohabitandi impoſterum, cum neutrius indigeat petitione, & conſecutione à Sede Apoſtolica in eo videlicet ſtatu, in quo reperitur iam, vt apparet *ex dd.*

Quo autem alio modo, & via occurri poſſit, ac debeat tanto malo, cum non ſit punctum doctrinale, ſed potiùs arbitrarium, ac prudentiale, nil ad me attinet.]

175 HIS autem Conſultationibus cum fuerim requiſitus, vt reſponderem, dixi, non eſſe veram primã rationem à Conſultoribus traditam, ſcilicet non eſſe impoſitam aliquam pœnam ſpiritualem contra Catholicam contrahentem cum Hæretico.

176 Nam in Concilio Calcedonenſi Generali ſub Leone Primo *Can.* 14. expreſsè habetur: *Non poſse Catholicam accipere vxorem alterius Sectæ, nec Catholicam iungi Hæretico, Iudæo, vel Pagano, niſi fortè ſpoponderit ſe venire ad Orthodoxam Fidem.* Statimque Concilium ſubiungit: *Si quis verò hanc diffinitionem Sanctæ Synodi prætererit, Correctioni Canonicæ ſubiacebit*; vel vt habetur in alio Codice Regularium, *Condemnationibus ſubiaceat.*

177 Porrò cum correctio Canonica ſonet in pœnam, iuxta Text. *in Can. Quid autem, 45. diſtinct.* ſumenda eſt hoc caſu à Sacris Canonibus prohibentibus, Catholicam mulierem iungi in Matrimonio Iudæo, vel Pagano, quia cum Concil. Calcedon. æquè prohibuerit Matrimonium Catholicorũ cum Hęreticis, ac cum Iudæis, vel Paganis, data huiuſmodi æquiparatione, licet argumentari à prohibitione, & pœna vnius ad prohibitionem, & pœnam alterius, vt doctiſſimè conſiderat in terminis Franciſcus Duſſeldorpius *in tract. De non ineundo Matrimonio cum his, qui extra Eccleſiam ſunt, par.4. cap.1. per totum.*

178 Eo maximè quia maior ratio adeſt prohibendi Matrimonium Catholicę cum Hæretico, quam cum Iudæo, vel Pagano, quia, vt inquit D. Chryſoſt. *in Homil. 30. in Matthæum, in fine Operis imperf.* Hæreticos peiores eſſe Iudæis nemo dubitat, & rectè ad propoſitum monet Clemens *lib.6. Conſtitut. Apoſtol. cap.*18. fugiendos eſſe Hæreticos, qui magis impij ſunt, quam Iudæi, & magis ſine Deo, quam Gentiles.

179 Et ratio eſt, quia maius periculum timetur à conſuetudine maximè matrimoniali Hæreticorum, quam eorum, qui nunquam in Chriſto crediderunt, vt pluribus comprobat idem Duſſeldorpius *cit. cap.*1. §. 2.

180 Si ergo licèt argumentari in hac materia à pœnis inflictis Catholicis contrahentibus Matrimonium cum Iudæo, vel Pagano, dici non poteſt, nullam pœnam ſpiritualem fuiſſe ſtatutam à Sacris Canonibus contrahenti Matrimonium cum Hæretico.

181 Nam in Concilio Nicęno Vniuerſali *Can.*53. *&* 67. ſtatutum fuit, vt quæcunque mulier fidelis viro Infideli nupſerit, ab Eccleſia eijciatur, & à Synodo excommunicetur, nec recipiatur ad pœnitentiam, niſi virum Infidelem dimiſerit.

182 Et has pœnas Concilium non ſolùm ſtatuit in Chriſtianam ipſam contrahentem, ſed etiam in parentes, vel conſanguineos, qui filiam, aut ſororem non conſciam, neque volentem, neque præſentem dederint nuptui non credenti, vt patet ex Canone 69.

183 Et quamuis Eccleſia Romana ex iſto Concilio non habuerit niſi viginti Canones, non reſpuit tamen alios Canones, qui in eodem Concilio ſtatuti fuerunt, vt eſt concors Doctorum ſententia, ſicuti ex Bellarmino, Baronio, & Turriano tenet Verricellus *de Apoſtol. Miſſionibus, quæſt.*86. *num.* 12.

Idem ſtatuerunt Concilia nonnulla Prouincialia, nempè Elibertinum, Arelatenſe, Meldenſe, Aurelianen. *ſecundum, & tertium*, Toletanum *quartum*, de quo *in cap. Iudæi* 28. *quæſt.*1. Quæ Concilia fuerunt à Sede Apoſtolica approbata, vt dicunt Simanchas *de Cathol. Inſtit. tit.*40. *nu.*2. Sanchez *de Matrim. lib.7. de Impedim. diſputat.*72. *num.*4. Bannes 2. 2. *quæſt.*1. *artic.*10. *pag.*153.

184 Et propterea quamuis ſola confirmatio Pontificia non efficiat, vt leges in illis latæ vltra territorium ſuum extendantur, vſu tamen, & traditione Eccleſiæ approbatio, & confirmatio Papæ operatur, vt etiam vltra territorium proprium extendantur, & deſeruiant pro norma Eccleſiæ Vniuerſalis; ſic Suarez *de legib lib.4. cap.6. num.*10. *in fin.* Bonacin. *de Legibus, diſp.*1. *quæſt.*1. *punct.*3.

185 Secundò ſumenda eſt probabiliter à pœna, quæ inflicta eſt à iure contra Hæreticorum fautores, quia Catholica contrahens Matrimonium cum Hęretico abſque Pontificia diſpenſatione, dicitur Hæreticorum fautrix, & poteſt puniri tanquam Hæretica, vt dicit Geminian. *in cap. Decreuit, num.2. de Hæret. in* 6. vel ſaltem tanquam ſuſpecta de hæreſi, Gloſsa

in d. cap. Decreuit in figuratione caſus, verſic. Nota vlterius, Sanctarell. *de Hæreſi, cap.41. dub.3. num.1.* P. Diana *par.4. tract.7. reſolut.5.* Traſmier. *de Polygam. lib.1. quæſt.17. num.31.* Et de fautoria Hæreticorum puniri poſſe, dicunt Franch. *d. cap. Decreuit, num.1.* Canter. *Quæſtion. crimin. tit. de Hæret. cap.1. num.22.* Traſmiera poſt Canteram *loco cit.* vbi latè, quamnam ſuſpicionem ſic contrahentes incurrant, an leuem, an vehementem.

Inter alias autem pœnas contra Hæreticorum fautores latas illa eſt excommunicationis maioris Summo Pontifici reſeruatæ, de qua in Bulla Cœnæ, & in alijs Conſtitutionibus Apoſtolicis relat. à Farinacc. *de Hæreſ. quæſt.182. num.38.*

186 Dixi *probabiliter*, quia benè noui plurimos ex Doctoribus noſtris aſſerere, non habere locum excommunicationem in Bulla Cœnæ latam contra fautores Hæreticorum, niſi ij, qui fauent, faueant quà Hæretici ſunt, & non ſi alia de cauſa, etiamſi per indirectum in fauorem Hæretici reſultet, vt poſt multos tenet Sanchez *ad præcept. Decalog. lib. 2. cap. 10. num. 4.* & poſt eum Fragoſ. *de Regim. Reip. par. 2. lib. 1. diſput. 3. num. 29. verſ. Excuſantur autem.*

187 Nam contrarium tenent multi, nempe excommunicationem latam in Cœna Domini comprehendere non ſolùm eum, qui fauet Hæretico, vt hæretico, ſed qui fauet Hæretico, ex alia cauſa, ſi fautoria redundet in fauorem hæreſis, ſic Toletus *in Summa in Bulla Cœnæ excommunic. 1. nu.2. & 23.* Sayr. *in Theſaur. caſuum. to. 1. lib. 3. cap. 5. num. 3. in fine*, Vgolinus *de Cenſur. Papæ reſeruat. 2. par. cap.1. ver. Receptatores. in fine principij, & §. 1. num. 3. verſ. Sexto, in fine*, Sanctarell. *de hæreſ. cap. 11. dub. 1. num. 11.*

188 Sed ſuppoſita pro veriori contraria opinione, illa quidem locum habere poteſt in foro conſcientiæ, non autem in foro externo, vt benè Sanchez *loco citato num.4.* Suarez *de Cenſur. diſp.21. ſect.2. nu.8.* Bauni *de Cenſur. de Bulla Cœnæ quæſt.1. verſ. Secunda non ſtringit, in fine* poſt Nauarr. *conſ. 14. de Hæret.* & Fagundez *in primo præcepto Decalogi lib. 1. cap. 12. num. 6.*

189 Præterea cum fautoria, de qua agitur, conſiſtat non ſolùm in affinitate, ſiue matrimonio contracto cum Principe hæretico, ac fœdere cum eo inito, Pegna *ad Directorium par. 2. comment. 80.* Sanctarellus *d. cap. 11. dub. 1. in fine.*

190 Verùm etiam in traditione ampliſſimę dotis, & quod peius eſt in conceſſione Ciuitatis Catholicæ, & à qua fuerunt expulſi Catholici, & introducti Hæretici; Negari non poteſt, quin hæc omnia non ſolùm indirectè, verùm etiam directè tendant in fauorem hæreſis ex doctrina Diui Thomæ *de malo qu.1. art. 3. ad 15. & in 1.2. quæſt. 73. art. 8. & quæſt. 20. art. 5.* doctè in propoſito Patricius Armacannus in tractatu *de Iuſtitia fœderum Gallicorum cum Infidelibus cap. 25.* quo caſu nemo dubitat hanc excommunicationem incurri.

191 Verùm etſi in caſu præſenti non intraret pœna excommunicationis latæ in Bulla Cœnæ, non poſſunt tamen euitari aliæ pœnæ, & quidem grauiſſimæ pro arbitrio Summi Pontificis imponendæ, vt docet Sanchez *ad præcepta Decalogi lib. 2. cap. 10. num. 5. verſ. Sic ergo Receptatores*, Suarez, & alii *ſupra citati.*

192 Tertiò, Sumenda eſt à diſpoſitione eorum ſacrorum Canonum, qui imponunt pœnam contrahentibus matrimonium contra Interdictum Eccleſiæ, vt *in cap. 1. 2. & 3. de matrimonio contracto contra Interdictum Eccleſiæ.* Ibi enim Alexander Tertius reſcribit Paduano, Vigorien. & Baronen. Epiſcopis, quod huiuſmodi matrimonia contrahentibus imponatur condigna pœnitentia, nec abſoluantur à peccato, niſi facta ſeparatione ad inuicem.

193 Condigna autem pœnitentia illa eſt, quam pro ſui arbitrio Epiſcopus, vel Summus Pontifex imponere vult, vt dicit Io. Andreas *in d. cap. 1. num. 5. de matrimonio contract. contra Interdictum Eccleſiæ*, Cardoſ. *in prax. Iudic. ver. Sacramentum, §. de Sacramento matrimonij num. 36.* relat. à Barboſa *vot. 114 num. 8.*

194 Et ratio eſt, quia quotieſcunque Canon mandat quem puniri, nec certam pœnam exprimit, tunc declaratio pœnæ reſidet in arbitrio Iudicis *cap. de cauſis, §. fin. de offic. Deleg. l. 1. §. Expilatores, ff. de Effractor. & Expilat. l. Hodie, ff. de Pœnis.*

195 Certum eſt autem matrimonium Catholicæ cum Hæretico, & è contra, eſſe canonico, & Eccleſiaſtico Decreto interdictum *cap. Caue, & ſeq. 28. quæſt.1.* Azot. *Iuſtit. moral. to. 1. lib. 8. cap. 11. quæſt. 5.*

196 Et propterea omnes Doctores concludunt, non poſſe contrahi ſine labe peccati mortalis, Sotus, Nauarr. & alij relati à Sanchez *de impediment. lib. 7. quæſt. 72. num. 4.*

197 Radix autem, & cauſa huius peccati eſt, quia coniunctio matrimonialis cum Hæretico, per quam mulier ſcienter, & voluntariè tradit ſe in hanc perpetuam, & indiuiduam coniunctionem, & conſuetudinem viri hæretici, qui ſe proprio (vt ait Diuus Paulus) iudicio ab Eccleſia ſeparauit, eſt actus non ſolùm malus, quia prohibitus, ſed prohibitus, quià malus, & damnabilis ſui natura, quia corruptionem habet debiti Ordinis ad Deum, & Eccleſiam. Proſtituuntur enim membra Chriſti Diabolo cum reatu ſacrilegij, vt poſt Ambroſium,

Ambroſium, Cyprianum, & Tertullianum docet Duſſeldorpius *dicto tractatu part. 3. cap. 17.*

198 Secundò, quia huiuſmodi coniunctio habet innatum, & inſitum periculum ſubuerſionis, cui periculo nemo vllo caſu ſe voluntariè, & ſcienter poteſt exponere abſque peccato mortali, Diuus Ambroſius *lib. 2. de Abraham cap. 9.* Vnde deſumptus eſt Canon, de quo *in cap. Caue 28. qu. 1.* Soto *in 4. ſententiarum diſtinct. 39. art. 2. in fine.*

199 Non ſolùm autem huiuſmodi matrimonia coniunctum habent continuum periculum ſubuerſionis, verùm, & continuum impedimentum bonarum operationum, & continuum periculum tranſgreſſionis mandatorum Dei, & Eccleſiæ, vt egregiè Tertullianus *2. lib. ad vxorem.*

200 Tertiò, ratio huius peccati eſt, quia matrimonium cum Hæreticis habet innatum fauorem Hæreticorum: Et ideo mulier ſcienter cum Hæretico contrahens, dotem ammittit, vt *in cap. Decreuit*; & ibi Doctores præſertim Io. Andreas, & Franchus *de Hæret. in 6.* Quod ſi hoc regulariter eſt verum, multò equidem magis in caſu præſenti; Nam ampla dos tradita eſt magno Reipublicæ Chriſtianæ, & Religionis Catholicæ incommodo, quo fit, vt Hæretici ſuperiores, & audaciores facti ſint, quod auget peccatum, vt per Abbat. & alios *in cap. Veritatis, de dolo, & contumacia*: Fauere autem Hæretico voluntariè, & ſcienter non ſolùm eſt malum, quia prohibitum, ſed prohibitum, quia malum eſt de ſui natura.

201 Verùm ab hoc peccato mulier Catholica abſolui non poteſt, niſi priùs ſeparata à viro hæretico, vt ſtatuit Concilium Nicænum *ſupra allatum*, vbi quod mulier Catholica nupta ſcienter viro hæretico, non recipienda eſt ad pœnitentiam, niſi virum dimiſerit; donec ſaltem per auctoritatem Pontificiam fuerit abſoluta, & diſpenſata, vt in eo remanere poſſit matrimonio, vt habetur *in dictis capitulis 1. 2. & 3. de matrimoni contracto contra interdictum Eccleſiæ*, quod docent etiam Sanchez *de impediment. diſp. 2. num. 4.* Pontius *de matrimon. lib. 6. cap. 7. num. 7.*

Et ex his ſublatum eſt primum Conſultorum argumentum.

Secunda ratio, ſiue fundamentum Conſultorum eſt, quod ſimus in Regione vbi impunè graſſantur hæreſes, & ideo Catholica, quæ in talibus Regionibus contrahit matrimonium cum Hæretico, nec indiget Pontificia diſpenſatione.

202 Sed hoc fundamentum in caſu, de quo agitur, non ſubſiſtit; Nam etſi verum eſſet, quod tamen non ita ſimpliciter admittendum eſt, ſed cum aliquibus conditionibus, hoc eſt, vt ceſſet omnino periculum peruerſionis, quod ceſſet ſcandalum, nullum afferatur impedimentum Catholicæ vxori in exercitio propriæ Religionis, vt proles in Catholica Religione educetur, alioquin cum iure Diuino, & naturali hæc omnia pugnent, & illicitum ſit ex eiſdem iuribus periculo peruerſionis ſe exponere, etiamquod non adeſſet aliqua prohibitio Eccleſiaſtica, vel haberetur quæcunque diſpenſatio Eccleſiæ, non poſſet huiuſmodi matrimonium contrahi, vt conſiderat P. Auerſa *de Sacram. matrimonij quæſt. 18. de impediment. diſparis cultus ſect. 2.* vbi pariter ex Coninchio dicit, non videri tutum in praxi etiam in illis Regionibus tale matrimonium, quia vix talia pericula ceſſant, & ſolent alij Catholici videntes ſic contrahi ſcandalizari, præſertim quando coniux notoriè profitetur hæreſim, quod dixit etiam Verricellus *de Apoſtol. Miſſion. quæſt. 174. ſect. 7. num. 30. verſ. 6.* Layman. verò *de impedim. matrim. tract. 10. par. 4. cap. 14. num. 2.* dicit: *Experti ſumus ex matrimonio hominis Catholici cum Hæretica, tam multa ſequi incommoda ſpiritualia ipſi coniugi Catholico tum liberis, ac Chriſtianæ Reipublicæ, vt naturali plerumque legi Charitatis repugnet*, ac proinde tunc neque Summum Pontificem diſpenſatiuè id permittere poſſit.

203 Huiuſmodi tamen concluſio non poteſt adaptari caſui noſtro, quia non tractatur de Catholica nata, & educata in Regione, in qua impunè graſſantur hæreſes, ſed nata, & educata in Regione, in qua ſola viget Catholica Religio, nec vlli ibi permittuntur Hæretici, ſed ſeueriſſimè puniuntur, & propterea illi ſuffragari non poteſt illarum Regionum conſuetudo, nam in eis tolerantur talia matrimonia, quia videtur adeſſe tacitus conſenſus Pontificis, qui legi Eccleſiaſticæ derogare poteſt, vt benè Pontius *in append. cap. 8. num. 4.*

204 Sed quando tractatur de matrimonio ineundo à Catholica Principiſſa cum Principe hæretico conſenſus Pontificis præſumi non poteſt, quia talia matrimonia nunquam contracta fuerunt, niſi petita, & obtenta Pontificia diſpenſatione: Et propterea benè Hurtado *de fide diſp. 76. §. 233.* dixit, conſuetudinem illarum Regionum non ſuffragari Regibus, atque Principibus.

205 Et quamuis bonæ mem. Cardinalis de Lugo *de virtute fide Diuinæ diſput. 22. ſect. 1. num. 16.* nimium pronus in refellendo opiniones Hurtadi, dicat, non videri ſufficiens fundamentum huius exceptionis, ſufficiens tamen inde patet, quia ineſt maius præiudicium Catholicæ Religioni in huiuſmodi matrimonijs cum

Regibus, & Principibus, quàm cum hominibus Gregarijs; Et propterea Diana *par. 8. reſolut. moral. tract. 1. reſolut. 74.* reprobat hac ratione opinionem Card. de Lugo, contraria ergo conſuetudine etiam in illis Regionibus, in quibus impunè graſſantur hæreſes introductum eſt, ne Reges, & Principes Catholici matrimonia contrahant cum Hæreticis, niſi præuia diſpenſatione Pontificia; Et ſi de facto contrahant, non conceditur illis diſpenſatio, niſi facta ſeparatione ad tempus iuxta *ſuperiùs dicta*.

206 Luculentulum exemplum habemus in Gallia ſeculo præteritò. Cum enim Dux Barenſis Catholicus, non petita diſpenſatione matrimonium cum Principiſſa hæretica contraxiſſet, monitus à Clemente Octauo Summo Pontifice, vt ſe ab vxore ſepararet, ipſemet Dux Romam acceſſit, vt diſpenſationem impetraret, cuius ſupplicatio remiſſa ad nonnullos Eminentiſs. Cardinales, & Theologos, coram quibus per plures annos materia diſcuſſa, & examinata, nunquam Clemens voluit diſpenſationem concedere, niſi priùs obtenta promiſſione à Principiſſa hæretica, ſe cupere amplecti Religionem Catholicam, quæ tamen dum adhuc tergiuerſaretur, iuſto Dei iudicio factum eſt, vt conceſſa diſpenſatio propter eius mortem executioni non fuerit demandata.

Tota huius diſpenſationis negotiatio apparet ex litteris Cardinalis de Oſſat, & Gallico, & Italico idiomate impreſſis.

Placet tamen hic inſerere, & litteras datas ab eadem Principiſſa ad Clementem Octauum, & Breue ad eam directum ab eodem Pontifice.

Beatiſſimo Padre.

207 *AVendo queſti giorni adietro per ſodisfare all'eſortazioni di Voſtra Santità, ed alle preghiere del Re mio fratello, e del Duca di Bar mio marito, riſoluto di ricercare le vie di chiarirmi della verità della dottrina, la quale vi piace eſortarmi, che io ſegua; è ſucceduto, che il Sig. Veſcouo di Eureus, e Quello, che aueuo chiamato per conferir ſeco ſopra queſto ſoggetto, non ſi ſono potuti accordare circa i mezi della loro conferenza, intorno a che nondimeno mi è paruto, come ſono riſoluta, chiamarne altri, i quali ſi ritrouino ſeco colle medeſime condizioni a loro propoſte, e ſopra la conferenza, o rifiuto loro ſeguire l'iſpirazione, che piacerà a Dio di darmi, promettendo alla Santità Voſtra, che non vi apportarò dal canto mio alcuna paſſione, reſiſtenza, ne oſtinazione, anzi ſarò lietiſſima di poter ritrouare la verità in vna cauſa, alla quale l'eſortazione di Voſtra Santità, le preghiere del Re mio fratello, ed il conſenſo del Sig. Duca di Bar mio marito m' inuitano: frattanto, Beatiſſimo Padre, poiche la coſcienza del detto Sig. Duca di Bar mio marito reſta in trauaglio, per non auer potuto ottenere dalla Santità Voſtra la diſpenſa del noſtro matrimonio, ho preſo ardire di aſſicurarmi tanto della Voſtra Bontà, di congiugnere in queſto caſo le mie preghiere con le ſue, e ſupplicarui vmiliſſimamente di volerla accordare, e credere, che queſt' obbligo aggiugnerà molto all'altre obbligazioni, che m' inuitano a riceuer i mezi per darui contento, e darui teſtimonianza, che ſono, Beatiſſimo Padre,*

Di Voſtra Santità

Vmiliſs. figlia, e Serua

Catherina.

Exemplar verò Breuis Clementis Octaui eſt, vt infra.

Dilectæ in Chriſto filiæ Nobili mulieri Catherinæ Franciæ chariſſimi in Chriſto filij noſtri Henrici Franciæ, & Nauarræ Regis Chriſtianiſſimi ſorori.

CLEMENS PAPA VIII.

208 *DIlecta in Chriſto filia Nobilis mulier ſalutem. Dominus mentem tuam lumine Sancti Spiritus illuſtret. In eo mœrore, quod de tua ſalute ſolliciti ſemper fuimus ex litteris tuis ſpiritualem lætitiam hauſimus, & non mediocriter in Domino recreati ſumus. Scribis enim te Catholicæ veritatis indagandæ deſiderio teneri, eamque cum inueneris depoſita omni obſtinatione amplecti; Cum itaque tu hactenus, filia, tanquam arcendo falſæ doctrinæ vento ex omni ferè parte confracta, hoc tempore, Deo adiuuante, in veritate fidei conſolidari cupias, ac propterea in ipſa errorum caligine aliquam pietatis ſcintillam retinere videaris; Si ità eſt, vtì optamus, in eam ſpem venimus, Auctore Chriſto Domino, qui vt Iſaias Propheta teſtatur calamum quaſſatum non conterit, & lignum fumigans non extinguit, breui tempore futurum, vt per abundantiam Diuinæ gratiæ abiecta omni erroris impietate in Apoſtolicæ fidei doctrina fulciaris, & clariſſimis Catholicæ veritatis ignibus illuſtreris, quod verò antequam veritatem doctrinæ Catholicæ agnoſcas, velis rem à tuis diligenter examinari, id quidem non ingratum eſt. Tamen cum Nos eandem Petri Apoſtolorum Principis Sedem, ac fidem teneamus, & doctrina, quam profitemur, vna, & eadem ſit, quam Chriſtus, & Apoſtoli docuerunt, quæ in omnibus ſacris Concilijs, & Synodis generalibus, atque à Sanctis Patribus tam Græcis, quàm Latinis approbata eſt, atque per tot annorum ſeriem conſtans, atque integra in vniuerſa Eccleſia perpetuò viguit, & vſque ad conſumationem ſeculi vigebit, quam Maiores*

tui Reges Chriſtianiſſimi ſemper coluerunt, atque acerrime propugnarunt, quam denique chariſſimus in Chriſto filius noſter Henricus Franciæ, ac Nauarræ Rex Chriſtianiſſimus frater tuus ſummą noſtra, totiuſque Eccleſiæ Catholicæ lætitia, ſuſcepit. Miramur quid te remorari poſſit, quominus eandem ſtatim amplectaris; Compatimur ſanè tibi, & dolemus, te ſic à teneris annis educatam eſſe, vt in tenebris hactenus erraueris, nunc tamen, quando matura iam ætate, ac integro iudicio es, ac tot rationum momenta te circumſtant, quibus ad lucem veritatis percipiendam adduci potes, noli nouas errantium opiniones veteris doctrinæ auctoritati anteponere, neque illorum ſententiam tanti facere, vt eis potiùs, quàm venerabili fratri Iacobo Epiſcopo Ebroicen. & cæteris, qui te ad rectum vitæ, & ſalutis tramitem ducere contendunt, credere velis, quin imò noſtris, eorumque conſilijs acquieſcere, & quæ te filiam noſtram in litteris tuis vocas, ità te gerere vt filiam decet, & ſicut Nos Patrem, ità Romanam Eccleſiam Matrem agnoſcere, ac relicta priſtina opinione, veritatem doctrinæ, quam tibi offerimus, admittere, à qua ſuſcipienda non vano pudore, aut leuitatis, & notæ alicuius timore deterreri debes. Prudentis enim eſt mutare conſilium in melius etiam humanis in rebus, quanto magis in Diuinis, & ijs, quæ ſalutem animæ concernunt, quam etſi ante omnia ſpectare debeas, tamen quia error, in quo hactenus verſata es, ſingulari Dei beneficio in vniuerſo Franciæ Regno ità minui cæptus eſt, vt à Principibus omnino relictus ſit, & à Nobilibus viris ſenſim deſeratur, dignitati, ac Nobilitati tuæ non conuenit in ea diutiùs remanere, nam vera nobilitas ſine fide Catholica retineri non poteſt: Quicunque inhonorificauerit me, *dicit Dominus,* erunt ignobiles. *Tua verò ad Catholicam fidem conuerſione non modo nulla honoris iacturam facies, ſed magna cum gloria, & ornamento priſtinam apud homines exiſtimationem augebis, & maiorem in te noſtrum, fratriſque tui Regis Chriſtianiſſimi, Ducis Barenſis, totiuſque Populi, ac Cleri Lotharingiæ, ac Franciæ amorem, ac beneuolentiam conciliabis, in quo etiam imitaberis claræ memoriæ Brunechildem Sigiberti Regis Metenſium, & Galſuindam eius ſororem Regis Sueſſionum vxores, quæ ab Ariana hæreſi, quam à parentibus hauſerant, ad fidem Catholicam maritorum precibus ſe tranſtulerunt. Imitaberis & fratrem tuum Regem Chriſtianiſſimum, qui vt iam diximus ſumma cum laude, & ſuo, totiuſque Regni Franciæ bono Religionem Catholicam eſt amplexus. Denique imitaberis Sanctum Thomam Apoſtolum, qui alijs credentibus aliquando incredulus fuit, poſtea tamen mutata ſententia credidit, eiuſque incredulitas cæteris ad credendum profuit. Tu ſimiliter credendo maximam in primis laudem per vniuerſum Orbem conſequi, atque alijs ad te imitandum prodeſſe poteris; Atque vna ſpe freti, vt noſtra erga te benignitate inducaris ad cognoſcendam veritatem, ad quam Nos te in primis antea hortati ſumus, & frater tuus Rex Chriſtianiſſimus, & Dux Barenſis, & vniuerſa Eccleſia Catholica te inuitant; Diſpenſationem, quam litteris tuis à Nobis humiliter petijſti, matura nonnullorum Venerabilium fratrum noſtrorum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, & Theologorum, & Iuris Canonici peritiſſimorum virorum conſultatione adhibita, & certa forma præſcripta, prout in re tanti momenti fieri debuit, quanquam vt verum ingenuè fateamur, propter ipſius difficultatem, & nouitatem quodammodo renuentes, & inuiti conceſſimus, totiuſque rei executionem Henrico Epiſcopo Verdunen. Præſuli ſingulari prudentia, & pietate prædito, & erga te propenſo, atque benigno delegauimus, cuius eloquia, quia homo Deum timens eſt, tibi, vt confidimus optatum adipem frumenti, & oleum lætitiæ Chriſti Domini copiosè miniſtrabit, & quæ hac in re ſecundùm Deum, atque cor noſtrum à te fieri oportet, ſanctè, & religiosè ſuadebit, quæ, ſi vt decet, audieris, ac eius ſalutaribus monitis, ac conſilijs acquieueris, miſericordiarum Pater, ac Deus totius conſolationis accelerabit adiutorium ſuum, effundet aquas ſuper ſitientem, & fluenta ſuper aridam, teque tandem à Ciſternis diſſipatis, quæ continere non valent aquas, ad fontem perducet ſalientis aquæ in vitam æternam. Datum Romæ apud Sanctum Petrum die octaua Februarij 1604. Pontificatus noſtri anno duodecimo.*

209 Aliud nobile exemplum habemus in Germania: Nam cum Dux Neoburgicus Vvolfangus à Bauaria obtenta ſubreptitia diſpenſatione ab Archiepiſcopo Philippenſi Vicario Hollandiæ ſuper impedimento tertij, & quarti conſanguinitatis gradus duxiſſet filiam tertiogenitam Ducis Bipontini hæreticam; nihilominus conſcientia ductus diſpenſationem petijt à Summo Pontifice Vrbano Octauo, vt poſſet in eo remanere matrimonio, non obſtante diuerſitate Religionis prædictæ vxoris; Sanctiſsimus noluit eam concedere, niſi priùs vxor hæretica hæreſes abiuraret.

Sed cum inſtantibus Electoribus Treueren. & Maguntino, necnon Hiſpaniarum Rege, ac Infanta Hiſpaniarum fuiſſet admiſſa ſupplicatio, & negotium remiſſum fuiſſet Sacræ Congregationi Supremæ, & Vniuerſalis Inquiſitionis, in ea maturè diſcuſſum, & ab anno 1630. vſque ad annum 1633. protractum; demum cum infraſcriptis conditionibus à Summo Pontifice conceſſa fuit diſpenſatio.

Feria tertia die 8. Martij. 1633.

210 *IN Congregatione habita in Conuentu Beatæ Mariæ ſupra Mineruam Eminentiſſimi, & Reuerendiſſimi Domini Cardinales Bentiuolus Sancti Honuphrij, Gypſius, Barberinus, & Ginettus primum; & feria* V. *die* 10. *eiuſdem in Palatio Apoſtolico, coram Sanctiſſimo Domino Noſtro Domino Vrbano Papa Octauo rurſus ijdem, & inſuper Eminentiſſimi, & Reuerendiſſimi Domini Cardinales Borgia, & Sancti Sixti contra hæreticam prauitatem Generales Inquiſitores, quibus Sanctitas Sua inceſſantibus Vvolfangi Gulielmi Neoburgi Ducis, ac Comitis Palatini precibus, & quamplurium Principum, & potiſſimùm Sereniſſimi Hiſpaniarum Regis, & Sereniſſimæ Iſabellæ Belgij Infantis, necnon Electorum Sacri Romani Imperij rogatibus permotus, commiſit, vt nouiter deducta iura in cauſa efflagitatæ diſpenſationis ab ipſo Vvolfango Neoburgi Duce Catholico cum Catherina Carlotta Principis Bipontini filia imbuta hæreſi, Matrimonio coniunctis præuia (ſubreptitiæ tamen) diſpenſatione per Archiepiſcopum Philippenſem Vicarium Apoſtolicum Hollandiæ impartita diſcuteretur; perpenſis matura deliberatione rationum vtrinque ponderibus.*

Et primum eius, quæ proponitur, eductæ rationis ab vnanimi Principum, & Prælatorum, quibus earum Regionum explorati mores eſſe debent, aſſeueratione, nullum ex hoc Matrimonio ritè permiſſo Fidei Catholicæ in ijs locis fieri præiudicium; nullum in ipſo Vvolfango, eiuſque liberis, aut ſubditis ſubuerſionis periculum ſubeſſe, quin potius magnam effulgere ſpem conuerſionis ipſius Catherinæ ad Auitam Romanam Fidem, ex conſuetudine potiſſimum tanti viri, tamque eximij zeli, & vt virorum fide dignorum teſtimonio acceptum eſt in rebus fidei controuerſis, etiam ſcientiæ, qui cum magnam partem Prouinciarum ſibi ſubiectarum ad gremium Sanctæ Matris Eccleſiæ perduxerit, fœliciùs cariſſimam ſibi coniugem teneræ ætatis & optima indole præditam, Orthodoxam Fidem edocturus creditur. Rurſus aliud perpenſæ rationis à propoſitis ingentibus ſcandalis eis in locis, niſi diſpenſaretur pertimeſcendis; necnon multorum lapſibus, aliorum diſſidijs, bellorum periculis ab ipſius Catherinæ conſanguineis pariter Hæreticis, ſed potentiæ formidandæ in hæreditarias Vvuolfangi poſſeſſiones imminentibus, ſi fortè Catherina poſt tanti temporis cohabitationem, iam tandem repudiaretur. Demum illius potiſſimæ rationis, quod cum nonniſi vnicum filium, eumque vix puberem, & imbecillis valetudinis Vvolfangus modò habeat, Ducatus ſui hæredem, poſt quem ad ipſius Vvolfangi fratres Hæreticos iure ſucceſſionis deuolueretur Status, plurimum ſuadet incumbendum, vt ea in ditione, ac nouello grege Catholica ipſius Vvolfangi propago in vnius filij incerta vita, ac ſalute iam nutans protendatur, ſtabiliatur; conſultòque huiuſmodi rationes aduerſis plurimum præpollere, quippè publicam cauſam præſeferentes, in eam vnanimi voto ſententiam deuenerunt, remittendum hac vice aliquid de rigore Canonicæ diſciplinæ, diſpenſationemque tanto iam tempore, ac tanta cum humilitate imploratam, ad euitanda potiſſimùm maiora mala, prælibato Vvolfango Neoburgi Duci, aliorum potiſſimùm ſuaſionibus prolapſo, ex Paterna Sanctiſſimi Domini Noſtri benignitate concedendam fore: Verùm ſub infraſcriptis conditionibus priuſquam diſpenſatio ſortiatur effectum purificandis.

Primò, *vt Catherinæ Matrimonij hactenùs contracti nullitas indicetur: Dux Vvolfangus ratum habens, quod ſuo nomine petitum eſt à R.P.D. Cornelio Henrico Motmanno Sacræ Rotæ Auditore, & à Fratre Coſma Morellis Coloniæ Inquiſitore, de indulta ſibi erroris venia ſuis litteris Apoſtolicæ Sedi, ac Summo Pontifici humillimè gratias agat.*

Secundò, *Princeps Vvolfangus ſub verbo Principis ſpondeat, ſe omnem operam adhibiturum, vt Principiſſa Catherina ad Catholicam veritatem traducatur. Ipſa verò Catherina ſuis litteris, vel ſyngrapha, aut coram teſtibus Catholicis probitate, & auctoritate præſtantibus ad hunc effectum adhibitis, & rogatis, qui de his fidem legitimam perhibeant, promittat, ſe paſſuram inſtrui in Fide Catholica, ſeque Ducis viri ſui nixibus ad id, minuſque Spiritui Sancto fore, vt obſiſtat, quominus Catholica dogmata doceatur.*

Tertiò, *idem Vvolfangus ſub eodem verbo promittat, prolem maſculinam, & fœmineam ex hoc Matrimonio edendam ſtatim ac nata erit, pijs, & exploratæ probitatis, ac Catholicæ Religionis zelo præſtantibus viris tradere, qui eam à Catholicis Nutricibus ali, & in dies Catholicè educari, & in eadem Fide Catholica inſtrui omni ſtudio curent, & hæc omnia ſeorſum etiam à Principe Matre, & Hæreticorum ſemper omni conuerſatione ſemota; Necnon idem Dux ſub eodem verbo promittat, nedum prolem, vt ſupra alendam, educandam, & inſtruendam, ſed etiam dominia ſua in caſum mortis ipſius alicui magno Catholico Principi nominatim vti Tutori, vel Curatori, tuenda, cuſtodiendaque ab Hæreticorum incurſibus, inuaſionibus, ac ſubdolis machinationibus, ne proles, & ſubditi ſubuertantur, ſed in Catholica Fide conſeruentur, aliqua irreuocabili diſpoſitione committere, & commendare, quatenus is Princeps volet, & poterit hoc ſubire munus: Si verò magnus is Princeps reſpueret, aut id muneris ſubire non valeret, idem Dux Vvolfangus promittat vt ſupra, ſe in eadem irreuocabili diſpoſitione rogatam habiturum Cęſaream Maieſtatem, vt Proli, & dominijs ipſius Ducis Vvolfangi ad prædicta omnia, & ſingula vt ſupra præſentanda ipſa Maieſtas Cęſarea alium magnum Catholicum Principem ſubſtituat, niſi ipſamet Cęſarea Maieſtas ſub*

ſuam protectionem, & prolem, & dominia recipere, & prædicta omnia præſtare dignetur: Et interim, ne prædicta caſu vnquam aliquo ſua careant executione, idem Vuolfangus Dux ſimili modo promittat, ſe in Inſtrumento, vt infra conficiendo, & ad Sedem Apoſtolicam tranſmittendo, diſpoſiturum, quod in euentum in quem ipſe nedum facta ſupradicta diſpoſitione decederet (Deus autem exoratur, ne id vllatenus permittat) rogatam ex nunc pro tunc efficaciter eſſe vult, & expreſsè intendit eandem Cæſaream Maieſtatem, vt aliquem magnum Catholicum Principem ad prædicta omnia, & ſingula deputare, vel ipſa Cæſarea Maieſtas id totum in ſe aſſumere, & præſtare benignè velit: Et nihilominus idem Dux profiteatur, ſe ad præmiſſarum omnium, & ſingularum obligationum obſeruationem teneri, nullatenus ab eis liberatum ob id, quod in prænunciato Inſtrumento is ordinauerit, ac diſpoſuerit, vt ſupra; & iunctim pro executione omnium præmiſſorum idem Dux eiuſdem Cæſareæ Maieſtatis, ac Sacri Romani Imperij Electorum Catholicorum auctoritatem, Brachium, & vires, etiam nunc pro tunc efficaciter imploret.

Quartò, *promittat etiam Dux Vuolfangus pariter ſub verbo Principis quamprimùm poterit, è latere coniugis Miniſtros, ac Sectatores hæreticæ prauitatis amouere, & Famulos, & Officiales Catholicos pietate inſignes circa ipſam conſtituere, vt Deo adiuuante, abdicata hæreſum impietate, eandem, vt thori, ſic & fidei ſociam habeat.*

Quintò, *inter ipſos Principes Vuolfangum, & Catherinam nouus iterùm* per verba de præſenti *publicè, vel ſecretò intercedat conſenſus coram Parocho, & Teſtibus.*

Sextò, *de his omnibus præmiſſis obligationibus Dux Vuolfangus publicum Inſtrumentum confici, & confectum ad Sedem Apoſtolicam tranſmitti cum effectu ſe curaturum, ſub eodem verbo promittat.*

Necnon ſub his alijs poſtmodum adimplendis conditionibus, executionem tamen gratiæ non retardaturis, vt.

Primò, *Dux Vuolfangus Principem coniugem cauere moneat, ne ipſorum cohabitatio in contumeliam Creatoris redundet, nullaque ratione permittat quicquam publicè, aut priuatim apud Principem coniugem agi, proferriue, quod redolere poſſit Nouatorum errores.*

Secundò, *Coniugem ſuam commoneat, quatenùs non reſipiſcat in Domino, ſed in errore perſiſtat, ipſam grauiter peccaturam, ſi ad hoc vnum ex Eccleſiæ Sacramentis accedat, antequam Romanam Eccleſiam communem Fidelium Matrem agnoſcat.*

Tertiò, *Enixè operam det, vt Cæſar, Rex Hiſpaniarum, Iſabella Belgij Infans, Electores, Principes, ac Præſules, qui pro impetranda diſpenſatione interceſſerunt, pro viribus curent, vt Principiſſa Catherina ipſius Ducis viri exemplum imitetur.*

Quartò, *Quamcitiùs dilecto filio ſuo Catholico ex præmortua coniuge ſuſcepto, Catholicam coniugem deligere ſatagat, ne is fortè patris exemplum imitetur, hocque malum veluti hæreditarium ad poſteros tranſmittatur: Verùm hac via omnibus ipſius Vuolfangi Ducis filijs aditus ad id attentandum intercludatur, vt omnes planè intelligant, Apoſtolicam Sedem huiuſmodi connubia vehementiſſimè auerſari.*

Quintò, *Permittat, imò curet, Principem Catherinam coniugem ſuam in Catholica fide à pijs, & Orthodoxæ Religionis viris inſtrui, quò ipſa pluribus ſibi prædicantibus verbum Dei, ac vni tantùm viro ſuo non tam facilè reſiſtat.*

Vides Lector, qua maturitate, qua diligentia, & quibus conditionibus trahatur Sedes Apoſtolica ad diſpenſationem concedendam, vt Princeps Catholicus ducat Hæreticam, & è contra.

211 Et cum antequam Tractatùs iſte prælo ſubijceretur; Inſtante Rege Chriſtianiſſimo, vt ſanctæ memoriæ Clemens Papa Nonus diſpenſationem concederet Principiſſæ Benedictæ Gonzagæ Catholicæ, vt nubere poſſet filio Principis Palatini Hæretico: Conſuluit Sanctitas Sua nonnullos Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales Supremos in tota Republica Chriſtiana Inquiſitores, qui pluries congregati, tandem conſuluerunt, diſpenſationem cum multis conditionibus eſſe concedendam.

Sed quia Palatinus eas recipere noluit, diſpenſatio non habuit effectum, & Principiſſa Benedicta nupſit Duci de Branſuich Catholico.

Nec dicatur tam Ducem Barenſem, quàm Neoburgi Matrimonium inijſſe intra gradus prohibitos.

212 Quia difficultas diſpenſationis facta non fuit ſuper gradu, ſed ſuper diuerſitate Sectæ: Sic enim teſtatur Cardinalis de Oſſat quoad diſpenſationem petitam à Duce Barenſi in ſuis litteris Gallico idiomate, exaratis Domino de Villeroy directis *ſub die* 29. *Iulij* 1602. ibi:

Que ſi tous deux eſtoient Catholiques il n'auroit facit ideuant, & ne feroit à preſent aucune difficulte ſur le dite diſpenſe mais l'vne de parties oſtant heretique, & ne recognoiſſant le ſaint Siege à qui le diſpenſe eſt demandè, & errant ancore au Sacrament de Mariage, & au de gre de conſanguinitè dont eſt queſtion il ne s'eſtoit mais peù induire à la donner: Cum his quæ ſequuntur.

213 Idem fuit reſponſum Romæ Domino Motmanno Agenti Ducis Neoburgi.

Quamuis tamen f.m. Vrbanus Octauus conceſſerit diſpenſationem petitam à Duce Neoburgi, noluit tamen eam conce-

dere Regi Poloniæ, qui filiam Comitis Palatini Hæreticam ducere volebat.

214 Cum autem innotuiſſet Paulo Quinto ſanctæ memoriæ, Ducem Sabaudiæ tractatum iniſſe cum Rege Angliæ Iacobo, vt filiam in matrimonium traderet Principi eius filio, ad Ducem adlegauit Fratrem Paulum à Cæſena tunc temporis Ordinis Capuccinorum Generalem, vt eidem ſuaderet, ne in tractatu prædicto proſequeretur, quod fœliciter Fr. Paulo ſucceſſit.

Denegauit eam etiam Magno Duci Hætruriæ.

Quouerò ad diſpenſationes petitas à Regibus Galliarum, & Hiſpaniarum, vt ſuas ſorores reſpectiuè poſſent in matrimonium collocare Carolo eiuſdem Regis Iacobi filio.

215 Sciendum eſt, ſemper Pontifices huiuſmodi matrimonia diſſuaſiſſe: Cum enim Philippus Tertius Paulo Quinto indicaſſet, ſuam filiam peti in matrimonium à Rege Angliæ pro Carolo eius filio, ſe autem in negotio tàm graui nihil operaturum, niſi habito reſpectu ad Dei ſeruitium, & Religionis Catholicæ. Pontifex mandauit illi ſignificari vt infra:

216 *LA Santità di Noſtro Siguore loda, e commenda molto il zelo, e prudenza di Sua Maeſtà, che in negozio tanto graue, ed importante, com'è quello dell'accaſamento con Inghilterra, abbia auuanti gli occhi il ſeruizio di Dio, e della Religione Cattolica.*

E quanto à detto accaſamento dice, che non può ſe non impruouarlo, e deteſtarlo, come altre volte fece intendere à Sua Maeſtà per mezo del Signor Conte di Caſtro, e dell'Arciueſcouo di Capua, ſe prima non precede l'effettuale conuerſione di quel Prencipe, con l'vſo, ed eſercizio libero della Religione Cattolica, per eſſer ſimil Matrimonio di ſua natura illecito, proibito da legge Diuina, da più Concili, e Sagri Canoni, e ſottopoſto a peccato mortale grauiſſimo, e pieno di molti pericoli pel commerzio con Eretici, ſcandalo ch'egli darebbe a' Cattolici, e peſſimo eſempio ad altri Prencipi: Oltre che vi concorrono tre ragioni efficaciſſime per eſcludere affatto queſta prattica.

Il primo è il pericolo euidente della ſubuerſione della Prencipeſſa per la continua compagnia del Principe d'Inghilterra Eretico, ed altri Eretici, che aurebbe attorno.

La ſeconda, che i figli, che naſceſſero, i quali ſarebbeno nipoti di Sua Maeſtà Cattolica, ſi alleuarebbeno Eretici.

La terza è il pericolo del repudio, che ſi permette in Inghilterra.

Onde pare alla Santità Sua, che la Maeſtà Sua debba inſiſtere nella piiſſima riſpoſta, degna da eſſere imitata da tutt'i Prencipi Cattolici, altre volte data al Rè d'Inghilterra per mezzo del Sig. D. Alonſo di Velaſco, cioè, che aurebbe abbracciato volontieri il Principe d'Inghilterra, ſe foſſe ſtato buon Cattolico.

E non sà vedere Sua Santità, come al preſente ſi poſſa ne anco aſcoltare ſimil propoſta, trattandoſi di diſpenſare ſopra vn' atto tanto illecito, e cooperatiuo di peccato mortale, come ſi è detto, ſe inſieme non gli ſi proponeſſero cauſe, e condizioni giuſtiſſime, e di euidentiſſima vtilità per ſeruizio di Dio, e della ſanta fede Cattolica: Le quali ſe tali gli ſaranno propoſte, Sua Santità le intenderà, e maturamente conſiderarà, per pigliarui poi quella riſoluzione, che Sua Diuina Maeſtà gl'iſpirarà.

Il che è anco conforme ad vn'altra riſpoſta, che Sua Maeſtà colla ſolita ſua prudenza ha fatto dare vltimamente al medeſimo Rè d'Inghilterra, cioè, che non ſi poteua parlare di queſto negozio ſenza auer prima il beneplacito, e diſpenſa di Sua Santità, e che non la domandarebbe, ſe le condizioni in materia di Religione non foſſero tali, che obbligaſſero Sua Santità a concederla.

E quel che ſi dice per parte d'Inghilterra de gl'inconuenienti, che reſultarebbeno, etiam in danno de' Cattolici, dalla pubblicazione della negatiua, che daſſe Sua Santità, ſi conoſce bene, ch'è vn preteſto molto friuolo, e delli ſoliti artifizi degli Eretici, perche ben ſi sà, che ſi ſeruarà il ſegreto: Oltre che dalla negatiua, che da Sua Santità fù data al Gran Duca, non ne riſultò alcun'inconueniente in Inghilterra, come ogni giorno più ne riſulta dalla crudeliſſima perſecuzione, che quel Rè fà a' poueri Cattolici, facendoli ben ſpeſſo ſpargere il ſangue, e darli la morte.

Fuerunt maturè à Sede Apoſtolica examinatæ conditiones, & capitula inita, quæ cum in maximum Religionis Catholicæ bonum, & fidei propagationem concernere viſa fuerunt, Vrbanus Octauus eam conceſſit Henriettæ Mariæ Regis Galliarum ſorori, cum tractatus Matrimonij cum Infanta Hiſpaniarum effectum non habuiſſet, vt ex Breui infraſcripto apparet.

Chariſſimo Ludouico Francorum Regi, &c.

VRBANVS PAPA VIII.

217 *DOmus Dei zelus &c. Siquidem Maieſtas Tua nuper Nobis exponi fecit, ſe magnoperè deſiderare, vt ſibi per Sedis Apoſtolicæ indulgentiam liceret, dilectiſſimam in Chriſto Filiam Nobilem Puellam Henriettam Mariam Maieſtatis Tuæ Sororem Nobili Iuueni Carolo Vualliæ Principi nuptui collocare: Idque ob maximas, & grauiſſimas cauſas vniuerſæ Chriſtianæ Reipublicæ bonum, & Catholicæ fidei propagationem concernentes notas exponere Nobis propterea, &c. Idcircò Nos, &c. licet*

probè teneamus, Catholicorum cum Hæreticis Matrimonia omnino fugienda eſſe, & quantum in Nobis eſt à Catholica Eccleſia procul arcere intendamus. Tamen cum grande veræ fidei, & animarum plurimarum bonum ſperetur: Negotium priùs accuratiſſimè examinatum cum pluribus grauibus viris, ac doctrina, & prudentia præſtantibus Venerabilibus Fratribus Noſtris Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus mandauimus, qui poſt longam rei conſultationem, videri ſibi huiuſmodi Matrimonium permittendum Nobis retulerunt: Nos pro ea, qua Maieſtatem Tuam amplectimur paterna, ac ſingulari charitate, Maieſtatis Tuæ deſiderijs non abnuendum duximus. Ideò &c. Quod Henrietta Maria Soror Maieſtatis Tuæ cum Carolo Vualliæ Principe Matrimonium per verba de præſenti *publicè contrahere, illudque deinceps conſumare poſſit, auctoritate Apoſtolica tenore præſentium permittimus, & indulgemus; non obſtante, &c. Quare Nos Deum enixè exoramus, ac Sanctam Dei Matrem, ac Beatiſſimos Principes Apoſtolorum, vt ſicut pro maiori ſecuritate conſeruandæ fidei Catholicæ in Ducatibus, & Prouincijs tuis, quod per numeroſiorem ſobolem fieri poteſt hoc Matrimonium permittimus, ità per viſcera miſericordiæ ſuæ rata efficiat vota noſtra, & Eccleſiam ſuam Sanctam lætificare dignetur. Datum Romæ 30. Decembris 1624. Pontificatus Noſtri Anno Secundo.*

218 Conditiones autem initæ inter Regem Chriſtianiſſimum, & Regem Angliæ, ac Carolum Principem, ſunt infraſcriptæ, quæ antequam diſpenſatio concederetur Romam miſſæ fuerunt per Patrem Berullum Superiorem tunc temporis Congregationis Oratorij, mox ad Purpuram euectum; fueruntque ſæpè ſæpiùs in Congregatione Supremæ, & Vniuerſalis Inquiſitionis examinatæ, & non proprio marte admiſſæ.

[*Primò*. Soror Regis omni libertate ad exercendam Religionem Catholicam Apoſtolicam Romanam vnacum Miniſtris, eorumque liberis gaudeto, & in cum vſum per ſingula domicilia Regia Sacellum cum Epiſcopo, & vigintiocto Sacerdotibus ad Sacramenta, & verbum Dei adminiſtrandum, omniaque Officia cultus peragenda parato.

Secundò. Liberi ex iſto Matrimonio orti à matre in Religione Catholica vſque ad annum ætatis decimumtertium alantur, & inſtruuntur.

Tertiò. Omnes illius domeſtici in Angliam deducendi, Catholici, & Galli, à Rege Chriſtianiſſimo lecti ſunto, quibus mortem oppetentibus, ipſa alios Gallos, & Catholicos cum Regis Magnæ Britanniæ conſenſu ſubſtituito.

Quartò. Rex Magnæ Britanniæ vnacum filio Principe Vualliæ iure iurando caueto, nulla ratione animum nouæ nuptæ de mutanda Religione ſollicitandum, aut ad vllam rem contrariam deducendum, ſcripto etiam fide verbiſque Regis, ac Principis obligantor, ſe curaturos, vt Catholici tùm Eccleſiaſtici, quàm ſeculares ab vltimo Edicto captiui in libertatem aſſerantur.

Quintò. In Catholicos Angliæ propter Religionem omnis inquiſitio inhibitor, ij à iure iurando Catholicæ Religioni aduerſante immunes ſunto, facultates, quæ extant ab vltimo Edicto ijs reſtituuntor.

Sextò. In ſumma Catholici in honorem iſtius Matrimonij ampliora, quam Hiſpaniæ fuerat ob eandem cauſam promiſſum obtinentor.]

Quæ conditiones, & capitula ante conſumationem matrimonij iure iurando à Rege Angliæ, & Principe Carolo eius filio firmata fuerunt, vt hæc omnia conſtant ex libro, cui titulus *Miniſterium Cardinalium Richelij, & Mazarini, cum obſeruationibus politicis ab anno 1624. vſque ad 1652. à pag. 12. vſque ad 20.*

Sed hæc omnia meliùs patent ex Regiſtris Supremæ, & Vniuerſalis Inquiſitionis Romanæ, ex quibus etiam colligitur, primam conditionem fuiſſe conceptam his verbis:

Sà Maieſtè pour rendre plus d'honneur au Sainte Siege, & pour teſmoigner aux Anglois ſon obeiſſance à Sà Sainctetè, à voulù que le premier article fut, quon rechercheroit la diſpenſe de Sà Sainctetè, faiſant cognoiſtre aux Anglois, que ſans elle Sà Maieſtè ne vouloit, ni pouuoit traiter, à fin de donner plus de benediction à pette action par cette humble, e ſoleimnelle obeiſſance, e de rendre à cette Nation vt vn teſmoignagne public de ſon reſpet l'authoritè de Egliſe.

Quæ conditio idiomate latino ſic ſe habet:

Rex Chriſtianiſſimus, vt debitam Sanctæ Sedi Apoſtolicæ obſeruantiam præſtaret, ſuamque erga Summum Eccleſiæ Paſtorem obedientiam Anglis ab ea alienis teſtaretur, ante omnia voluit, vt de diſpenſatione ageretur, atque coram illis hoc primùm ſtatuit, ſe nec velle, nec poſſe de hoc matrimonio cogitare abſque Summi Pontificis aſſenſu, atque benedictione.

Laudandum ſanè Regis Chriſtianiſſimi conſilium, ſic enim, & ſe Eccleſiæ filium eſſe, & illos eſſe ab ea extorres in initio iſtius conuentionis declarauit, quandoquidem ex ſolo titulo benedictio

illa neceſſaria eſt, atque hac ſolemni, & publica ſuæ fidei profeſſione, & erga Sanctam Sedem Apoſtolicam his temporibus impugnatam obſeruantia, piè cogitauit, ſe hnic negotio tanti momenti magnam à Deo benedictionem impetraturum.

Secunda conditio.

En ſecond lieu Sà Maieſtè à ſtipulè que Madame ſeroit fiancee au nom du Prince en la forme reſiſtee en l'Egliſe Catholique Apoſtolique, & Romaine.

Hoc eſt:

Rex Chriſtianiſſimus voluit, vt ſponſalia inter ipſos more recepto in Eccleſia Catholica Romana, & eodem Ritu Matrimonium contraheretur.

219 Vides etiam conſuetudinem Principum Catholicorum, etiam in ijs Regionibus, in quibus impunè graſſantur hæreſes, non tradendi filias Catholicas in Matrimonium Hæreticis, niſi priùs obtenta diſpenſatione à Sede Apoſtolica, quam conſuetudinem admittit etiam Cardin. de Lugo *loco cit. num.16. in fine.*

220 Et ſi hæc conſuetudo viget in illis Regionibus, multo magis habet locum, quando Principiſſa nata, & educata in Regione, in qua non ſolùm impunè non graſſantur hæreſes, ſed ſeueriſſimè mulctantur, ab ea Regione trahitur, vt Principi Hæretico in Regione, vbi non permittitur Religio Catholica in Matrimonium collocetur.

Tunc enim omnino ceſſat ratio conuictus, & commoditas Matrimonij, vel tranquillitas, & pax Catholicorum, quæ ſolent reddere ex præſumpto Pontificis conſenſu conſuetudinem in priuatis perſonis tolerabilem, vt dicunt Cardin. de Lugo *dicta diſput.22.ſect.2.nu.28.* P.Auerſa *dicta quæſt.18. ſect.2. verſ.Nauamus.*

Tertium argumentum Conſultorum eſt, quod Principiſſa Catholica bona fide contraxit, cum adhibitæ priùs fuerint præcautiones neceſſariæ pro libertate propriæ profeſſionis Catholicæ, ac incolumitate educationis prolis, quibus videtur ſatisfactum iuri naturali Diuino, quod illicitum reddit tale coniugium.

221 Sed hoc argumentum manifeſtè erroneum eſt, cum non poſſit dari bona fides in Catholica contrahente Matrimonium cum Principe Hæretico notorio, cuius hæreſim ſponſa ignorare non poterat.

Neque adhibitio aſſertarum præcautionum in partibus facta, ſufficiens eſt ad bonam fidem inducendam, itaut Matrimonium, de quo agitur, potuerit licitè contrahi.

222 Quia iudicium harum præcautionum ſpectat ad Summum Pontificem, & Sanctam Sedem Apoſtolicam, Card. de Lugo *dicta diſput.22. ſect.1.num.31.* & priùs *nu.18.* vbi ait, quod ſi huiuſmodi Matrimonia poſſent fieri ſine iudicio Sedis Apoſtolicę, vnuſquiſque poſſet ſibi fieri Iudex in hac materia, & contrahere cum Hæretico, fingendo ſibi pro ſuo deſiderio, vel ſpem conuerſionis coniugis Hæretici, vel alia, quæ cadunt ſub ſolo iudicio Pontificis; vnde ſæpè cum ſpe ſolùm apparenti, & fallaci contraheret, ſed cum vero periculo peruerſionis,

223 Et Pontius *in appendice cap. 8. in fine*, dicit, in hac materia ſine ſcrupulo operari non poſſe, quam ſi res ad Pontificem deferatur, & ab eo diſpenſatio petatur.

Cum enim lege Pontificia Eccleſiaſtica ſint talia Matrimonia interdicta, ſolus Summus Pontifex poteſt declarare, an lex Eccleſiaſtica eo caſu obliget, vel illius finis ceſſet.

Quartum argumentum deducunt ex ordine aſſerto dato Domino N. vt ſi diſpenſatio neceſſaria eſſet eam peteret à Sanctiſſimo Domino Noſtro, N.verò hoc ipſum ſignificaſſe Sanctitati Suæ, cui non placuit iuſtis de cauſis exigere, vt peteret; quare interpretati ſunt ſilentium pro conſenſu.

224 Sed hoc argumentum tollitur ex facto, quia nec N. ſaltem modo conſueto petijt diſpenſationem, quam probe ſciebat illi eſſe neceſſariam, iuxta conſuetudinem Principum Catholicorum ab Eccleſia receptam, nec Summus Pontifex, vt ipſemet in Sacra Congregatione Sancti Officij declarauit, ſignificauit N. ne eam peteret.

225 Præterea in hac materia, ſilentium Pontificis pro tacita diſpenſatione deſeruire non poteſt, obſtante Textu *in cap. Cum iam dudum, de Præbend.* iuncta Gloſ. *in ver.Patientiam*, in terminis Boſ. *de Matrim. cap.2. num.93.*

Quintum argumentum eſt, fuiſſe Principiſſam diſpenſatam vel à Miſſionarijs, vel à quodam delegato ab aſſerto Clero.

226 Sed hoc etiam facilè diluitur, quia Miſſionarij nullam habent facultatem diſpenſandi, vt Catholicus poſſit inire Matrimonium cum Hæretica, & è contra, ſed ſolummodo, vt diſpenſare poſſint cum contrahere volentibus, ſi ambo ſunt Catholici, vel ſi Hæreticus conuertatur ad fidem, vt patet in facultate; ibi:

Diſpenſandi in tertio, & quarto ſimplici, & mixto in contrahendis, in contractis verò cum Hæreticis conuerſis etiam in ſecundo ſimplici, & mixto.

227 Præterea diſpenſationis illa facultas eſt localis, nempe vt ſolùm conceſſa ſit pro Catholicis natis, & educatis, & commorantibus

morantibus in ea Regione, non autem pro Catholicis aliorum Regnorum ad eam poſt Matrimonium contractum conuolantibus, vt contigit in caſu noſtro, in quo Matrimonium non fuit contractum in Regione Hæretica, ſed in Regno Catholico.

Nam non eſt eadem poteſtas abſoluendi à peccatis, & diſpenſandi ſuper his: Forenſes enim licet habitent ibi, benè poterunt à Miſſionarijs in foro conſcientiæ à peccato abſolui, ſed non diſpenſari, vt de mente Sacræ Congregationis Concilij teſtatur Garz. *de Benef. par.* 11. *cap.* 10. *num.* 139.

228 Et ratio eſt, quia reſpectu abſolutionis Sacramentalis ex generali Eccleſiæ conſuetudine, ſeu Prælatorum interpretatiua quicunque exteri ſunt æquè, & incolæ ſubditi Epiſcopis, & tunc ſufficit ibi reperiri, Suarez *de Cenſur. diſp.* 41. *ſect.* 1. *nu.* 10. *&* 12. & Garzias *loco cit. num.* 9.

229 Reſpectu verò diſpenſationis conſuetudo hoc non introduxit, quia non eſt tantæ neceſſitatis, Sanchez *ad præcept. lib.* 4. *cap.* 37. *num.* 24.

230 Sed dato quod facultas conceſſa Miſſionarijs comprehenderet etiam Catholicos contrahentes cum Hæreticis, illa non debet extendi ad hoc impedimentum, quamuis non dirimens, ſed ſtrictè venit interpretanda in impedimentis dirimentibus expreſſis, cum in hac materia non valeat argumentum à maiori ad minus, Caputaq. *deciſ.* 8. *&* 174. *par.* 1. Gregorius Decimuſquintus *deciſ.* 353. *num.* 15. Garzias *dicto tract. par.* 1. *cap.* 6. *num.* 58. *&* 59.

231 Stante præſertim contraria conſuetudine, & ſcandalis, quæ poſſent oriri, ſi Miſſionarijs talis facultas conceſſa intelligeretur, vt probat Text. *in cap. Quod dilectis, de conſanguin.* Sanchez *de Matrim. lib.* 8. *diſput.* 1. *num.* 33.

232 Quouero ad diſpenſationem conceſſam à Delegato ab aſſerto Clero, ſomnium eſt, quia Sedes Apoſtolica nunquam agnouit Clerum prædictum pro legitimo, quamuis protegat, & tueatur Sacerdotes, & Clericos Catholicos tanquam ſingulos, nec vnquam Sacerdotibus illis, vel Miſſionarijs tanquam Clero aliquam facultatem conceſſit: Propter huiuſmodi ergò aſſertas diſpenſationes Principiſſa tuta nec in foro exteriori, nec conſcientiæ eſſe poteſt, ſed vt abſque peccato in matrimonio illicitè contracto, cum ſecuritate conſcientiæ, & cum benedictione remanere poſſit, omnino illi neceſſaria eſt diſpenſatio, ſiue indulgentia Summi Pontificis, quæ ſi iuſtæ cauſæ adſint illius concedendæ, poterit à pietate Summi Pontificis concedi, & mederi grauiſſimo ſcandalo orto in Eccleſia Dei ob iſtud Matrimonium ſic de facto contra leges Eccleſiaſticas, & contra conſuetudinem Principum Catholicorum contractum.

Sextum argumentum eſt, quod ſimus in Matrimonio iam contracto, ideò nulla requiratur diſpenſatio, vel permiſſio quicquid dicendum eſſet, ſi eſſemus in Matrimonio contrahendo.

233 Sed hoc argumentum penitùs inſulſum eſt, quia Mulier Catholica poſt contractum Matrimonium cum Hæretico non liberatur à periculo peruerſionis, & propterea cum eadem ſit obligatio non contrahendi, & poſt contractum, & conſumatum Matrimonium non permanendi, vtique requiritur indulgentia Pontificia, vt licitè in eo Matrimonio permanere poſſit, aliàs ex proprio errore commodum reportaret contra Text. *in cap. Legat.* 24. *qu.* 2. *& in cap. Sedes* 15. *de reſcriptis*, Bellamer. *conſ.* 28. *num.* 9. *verſ. Sed oppones, in fin.*

234 Et quamuis regula ſit in hac materia, quod multa facta tenent, quę ab initio fieri prohibentur, *vt in cap.* 1. *de Matrimon. contracto contra interdic. Eccleſ. cap. fin. de Diuortio, cap. Ad Apoſtolicam* 46. *de Regular.*

235 Hæc tamen Regula non procedit, quando adhuc remanet eadem cauſa prohibitionis poſt factum, prout in caſu, de quo agitur, ob dedecus, & iniuriam Chriſtianæ Religioni illatum, periculum peruerſionis Catholici, & educationis prolis in hæreſi, vt benè Sanchez *lib.* 7. *de impement. diſput.* 5. *num.* 13. quem ſequitur Card. de Lugo *de Sacram. Pœnit. diſput.* 16. *ſect.* 6. *num.* 343. qui dicunt, ideo copulam Fidelis cum Hæretico, cum quo contraxit, remanere illicitam, & eam circumſtantiam neceſſariò explicandam eſſe in confeſſione: Pertinet enim, vt dicit Sanchez, ad Sacrilegium.

236 Facit praxis continua Datariæ, & Sacræ Pœnitentiariæ, quæ etſi non ſoleant diſpenſare in Matrimonio contrahendo, vel contracto cum Hæretico, ſed reſeruetur diſpenſatio ſolo Summo Pontifici. Nihilominus in alijs impedimentis impedientibus, & ante, & poſt contractum Matrimonium diſpenſat.

Sic enim ſe habent formulæ Sacræ Pœnitentiariæ.

Quatenus ſi ità eſt, dictum Oratorem audita prius ipſius Sacramentali confeſſione à tranſgreſſione huiuſmodi abſolui hac vice in forma Eccleſiæ conſueta, iniuncta ei pro modo culpæ pœnitentia ſalutari, ipſumque (ſi aliud non obſtet canonicum impedimentum) in dicto Matrimonio remanere, & debitum coniugale reddere, & exigere valeat, poſſe declarari.

Et ex his tollitur, Sedem Apoſtolicam non eſſe in poſſeſſione, iure, vel conſuetudine, quod diſpenſet poſt contractum, quia in indiuiduo habemus exempla Du-

cis Barenſis, & Ducis Neoburgi *ſupra* relata.

237 Et certum eſt, quod ſic contrahentes debent ſeparari ad tempus in pœnam delicti, ne pœnæ immunitate, præceptum Iudicis, ſiue legis Eccleſiaſticæ contemnere audeant, vt conſtat *ex cap.* 1. *de matrimonio contracto contra interdict.Eccleſiæ*, in quo enim licèt aſſignetur vnus menſis pro dicta ſeparatione, ibi: *per menſem ſteterit*. Tempus tamen eſt arbitrarium, quia menſis ille in eo Textu ponitur, exempli gratia, atque ità docent Gloſs. *in cap. Tua fraternitas, ver. Poteris de ſponſ. duor.* Turre-cremata *in cap. Non oportet il primo 33. quæſt.* 4. *verſ. Ad ſecundum*, vbi quod coniunctos matrimonialiter ſeparat Eccleſia quoſdam ſimpliciter quantum ad vinculum, oſtendens, inter eos non fuiſſe matrimonium, ex hoc quod interuenit aliquod impedimentum, quod eſt contra ſubſtantiam matrimonij, vel ex parte conſenſus, vel ex parte legitimitatis perſonarum, & illud dicitur impedire matrimonium contrahendum, & dirimere iam contractum.

Quoſdam autem ſeparat ſimpliciter quoad thorum, & habitationem in pœnam,& hoc propter aliquod crimen,quod eſt contra matrimonii bonum. Quoſdam ſeparat ad tempus quoad pœnitentiam agendam, & hoc quando interueniat aliquod impedimentum, quod non eſt contra matrimonium quantum ad ſubſtantiam, nec eſt contra bonum matrimonij, ſed inducit peccatum, & tale eſt Eccleſiaſticum interdictum, & de tali ſeparatione intelligitur auctoritas *Canonis, Non oportet, il ſecondo, eadem quæſt.* vbi idem Turre-cremata dicit, quod fit iſta ſeparatio ad tempus in pœnam, vt puniantur in quo deliquerunt, quia tranſgreſſi ſunt præceptum Eccleſiæ; Et ſubiungit ex Petro de Palude, quod ſi ſit periculum incontinentiæ, alia pœnitentia imponitur, & in ipſa diſpenſatur; Sequuntur Turre-crematam Sanchez *lib.* 7. *de impedim. diſp.* 2. *num.* 14. Pontius *lib.* 6. *cap.* 7. *num.* 7. & 8.

Sed doctiſſimè, & eruditiſſimè prædictis conſultationibus reſpondit clar. mem. Eminentiſs. Dominus meus Cardinalis Pallauicinus, cuius reſponſio eſt ſequens.

Tria ſunt inquirenda.

238 PRimùm, an Principiſſa Catholica nubens Hæretico peccauerit ſaltem in foro externo.

Alterum, an poſteaquam re ipſa nupſit, debeat petere à Summo Pontifice remiſſionem alicuius pœnæ, in quam propterea incurreret.

Tertiò, an debeat petere diſpenſationem ad remanendum in cohabitatione matrimoniali cum viro ſuo.

Circa primum euidens mihi videtur pars affirmatiua: Nam conſtat apud omnes, matrimonium inter Catholicam,& Hæreticum eſſe prohibitum, tum *ex canone* 14. *Concilij Generalis Calcedonen.* tum *ex canone* 67. *Concilij Aghaten.* confirmati à Sede Apoſtolica, vt notat Sanchez *lib.*7. *diſp.* 72. relat. *in cap. Non oportet* 28. *quæſt.*1. tum *ex cap. Decreuit de Hæret. in* 6. in quo Bonifacius Octauus ità interpretatur Conſtitutionem Innocentij Quarti eximentem dotem vxoris à confiſcatione bonorum viri hæretici, vt non habeat locum,quando vxor ſcienter hæretico nupſit,adeoque implicitè declarat, talem vxorem puniendam propter id priuatione dotis.

Et quamuis *in primo Canone* à me relato, & aliquantulum etiam in *ſecundo* excipiatur caſus, in quo coniux promiſerit, ſe ad Catholicam fidem rediturum, de qua exceptione, an hodie locum habeat, latè diſputant *Doctores*, cum tamen non verſemur in tali caſu, nihil attinet ſuper hoc commorari.

Non obſtat prima euaſio, quæ affertur pro contraria parte ſcilicet, Principiſſam egiſſe bona fide, quia vtcunque hoc poſſit verificari, adeoque eam excuſare in foro interno, non tamen præſumitur, neque excuſat in externo; alioquin poſſet hoc ſemper allegari, itaut vix vnquam haberent locum pœnæ canonicæ.

Ideo in prædicto *cap. Decreuit* exigitur quidem ad amiſſionem dotis, vt mulier ſciuerit hæreſim viri, quia id tanquam quid facti præſumitur ignoratum, non autem quod ſciuerit prohibitionem Eccleſiæ; Nam hoc tanquam ius notorium præſumitur ſcitum.

Multò verò magis id habet locum in præſenti facti ſpecie; Agitur enim de fœmina Principe, & de matrimonio diù agitato, antequam iniretur, & aduersùs quod multi Catholici in Principatu Catholico palam loquebantur, & ſcribebant; Item notiſſimæ, & recentes erant diſpenſationes impetratæ à Sede Apoſtolica pro ſimili matrimonio ineundo, ex quibus omnibus excluditur præſumptio ignorantiæ in foro externo; Quicquid fuerit apud Deum.

Neque obſtat ſecunda euaſio, quod nimirum D.N. præbuerit ſe paratum Pontifici ad petendam diſpenſationem nomine eorum, ad quos pertinebat, Pontifex verò non exiſtimauerit eam petitionem opportunam, ex quo cenſebatur, eam tacitè conceſſiſſe.

Nam primò retorquetur, quia ſi ex huiuſmodi ſignificatione D. N. Domina Principiſſa putauit ſe tutam in conſcientia,ergo ſciebat impedimentum,& neceſ-

ſitatem diſpenſationis,quod in priori euaſione negabatur.

Contra eſt ſecundò directè, quia non eſſet ignorantia inuincibilis, & excuſans à pœna, putare ſecum fuiſſe diſpenſatum, eo quod Pontifex oretenus dixerit alicui, non eſſe opportunum, vt diſpenſatio peteretur; Quin id potiùs oſtendit magnam repugnantiam diſpenſationis concedendę, pro quo ne ſupplicationes quidem accipere voluit.

Quis enim prudens in animum ſibi induxerit, voluiſſe Pontificem vno verbo, & ſine vllo examine conditionum diſpenſare in eo matrimonio, quando in ſimili tam diuturnè, tamque maturæ conſultationes præmiſſæ fuerunt, & tot conditiones antea exactæ pro bono ſpirituali, tum ipſius ſponſæ, tum prolis, tum Catholicorum in eo Principatu, cum conceſſæ ſunt aliæ duæ diſpenſationes ſupra memoratæ, quæ diligentiæ magis requirebantur in caſu præſenti, cum ageretur de tali ſponſa, quæ vnico fratre præmoriente,prætenderet ſibi ius eſſe ad integrum Principatum Catholicum, quod proinde caderet ſub dominio mariti hæretici.

Tertia euaſio eſt, hoc matrimonium non eguiſſe diſpenſatione, quia contractum fuit in Regione, vbi impunè graſſatur hæreſis, ac preinde hæc matrimonia ſunt licita.

Id tamen refellitur ex facto, ſi quidem D. Principiſſa antea contraxit cum Procuratore ipſius Principis per verba de præſenti in Ciuitate Catholica, vbi nulla graſſatur hæreſis, quapropter tunc deliquit, & incidit in pœnas canonicas; Poſtea verò quando iterum contraxit in Ciuitate hæretica illud non fuit verè matrimonium,ſed pura cœremonia,quia eiuſmodi contractus inter eoſdem coniuges non eſt iterabilis, quippe qui conſiſtit in traditione corporum, quæ vbi ſemel tradita ſunt, non poſſunt iterum tradi.

Refellitur ſecundò ex abundanti, quia omiſſis diſputationibus, quæ latè habentur apud *Doctores*, an verè talia matrimonia ſint permiſſa ex tacita tolerantia Ecclaſiæ propter mutuam pacem, & propter minus periculum peruerſionis in ijs locis, vbi Catholici cum Hæreticis permixti palam, & pacificè viuunt, & an ſaltem hoc habeat exceptionem in Principibus propter maiora pericula, & propter maiorem neceſſitatem Pontificiæ examinationis, præſertim accedente conſuetudine petendæ diſpenſationis à Romano Pontifice, quæ conſuetudo mentem Pontificis declarat pro hac exceptione.

Ijs, inquam omiſſis, ea doctrina non applicatur caſui noſtro, in quo ſponſa diſceſſit à Regione, vbi permittitur ſolùm exercitium Religionis Catholicæ, & acceſſit ad ſponſum Hæreticum in tali Regione manentem, vbi idem exercitium eſt omnino prohibitum, & ibi Hæretici non ſolùm non conuiuunt pacificè cum Catholicis, ſed eos hoſtiliter proſequuntur, quas ob cauſas ceſſant in eo caſu omnes congruentiæ, quibus eiuſmodi ſententia innititur: Et confirmatur ex tam luculento exemplo duorum Regum, qui nuper in ſimili caſu Pontificiam diſpenſationem ſibi neceſſariam duxerunt.

Quarta euaſio eſt, in caſu euidentis, & magnæ neceſſitatis eam diſpenſationem non prærequiri, ſed talis exceptio, ſi aliquid probabilitatis haberet circa impedimenta non dirimentia, quale eſt illud, de quo agitur (Nam circa dirimentia puto eam omnino improbabilem, ne dicam amplius) vtique id eſſet, quando non ſuppetit tempus recurrendi ad Sedem Apoſtolicam; Tunc enim poſita ea magna, & euidenti neceſſitate, poterit quis credere licere ſibi per Epicheiam interpretari mentem Pontificis non prohibendi pro tali caſu: At coniugium, de quo agimus, fuit antea diu tractatum, & interim, vt dixi, Sedi Apoſtolicæ inſinuatum, quare tempus abundè ſuppetijt eius reſponſum expectandi.

Cæterum, vt benè conſiderat Card. de Lugo *diſp. 22. de fide, ſect. 2. num. 31.* non debet quiſquam priuatus eſſe Iudex huius magnæ neceſſitatis, & an adſint rationes, quæ præualeant periculo peruerſionis, propter quod huiuſmodi matrimonia prohibentur; Alioquin fruſtra eſſent legum vetita, & vnuſquiſque in propria cauſa pro ſe decerneret.

Et quamuis poſſet dari magna neceſſitas ineundi talem contractum, non tamen datur neceſſitas ineundi illum ſine diſpenſatione Apoſtolica, quando ſuppetit tempus eam petendi: Quare in ordine ad hanc circumſtantiam non eſt locus Epicheiæ, ſicut autem diſpenſante Pontifice, præſumitur pro rationabilitate cauſæ,ità eodem negante diſpenſare, præſumitur pro cauſæ inſufficientia, vt benè Pontius *in append. ſub cap. 8.* Cardinalis de Lugo *diſput. 22. de fide num. 19.*

Rurſus idem refutatur, quia hæc euidens, & magna neceſſitas debet reſpicere bonum ſpirituale, ad quod lex ipſa prohibens ordinatur, vt hoc modo finis legis dicatur ceſſare non ſolùm negatiuè, ſed contrariè, quo caſu ceſſat etiam obligatio legis: Verumtamen in hoc contractu viſum eſt potiùs bonum ſpirituale labefactari, cum pro dote tradita ſit Principi hæretico Ciuitas Catholica.

Et hoc idem comprobatur auctoritate, & iudicio prædictorum Catholicorum,

qui veriti non ſunt huiuſmodi contractum tanquam Religioni aduerſaturum apud ipſum Principem improbare.

Quinta euaſio eſt, fuiſſe in eo matrimonio diſpenſatum per N. nomine aſſerti Cleri.

Verum id quoque tollitur primò ex facto, cum verè matrimonium, vt memoraui, contractum fuerit in Ciuitate non interueniente prædicto N. & in qua Regione nihil iuris obtendere poteſt aſſertus Clerus.

Secundò, tollitur ex iure claro, nam neque aſſertus Clerus, neque vlla alia Poteſtas Eccleſiaſtica infra Sedem Apoſtolicam habet facultatem diſpenſandi in legibus eiuſdem Sedis, & Eccleſiæ Vniuerſalis, quale eſt impedimentum, de quo agitur, niſi ex licentia tacita, vel expreſſa ipſius Apoſtolicæ Sedis, quo pacto eſt præuulgata regula Doctorum: *Nunquam inferior poteſt diſpenſare in lege Superioris, niſi ex voluntate eiuſdem Superioris.*

In caſu autem noſtro non modo Sedes Apoſtolica vnquam præſetulit hanc voluntatem, ſed ſemper eiuſmodi diſpenſationum vſum ſibi vnicè reſeruauit, quas aliquando conceſſit in caſibus antea memoratis: Aliquando etiam magnis Principibus denegauit, vt Paulus Quintus denegauit Duci Sabaudiæ, qui volebat filiam iungere Principi Anglicano, qui breui poſtea obijt; Et Vrbanus Octauus eam denegauit Vladiſlao Poloniæ Regi cupienti ducere filiam Palatini.

Tollitur tertiò, quia Sedes Apoſtolica nunquam agnouit in illo Clero vllam auctoritatem, vel iuriſdictionem, ſed tantummodo Clericos, & Sacerdotes illos amplexa, & tutata eſt tanquam priuatas perſonas.

Hæc de prima dubitatione.

Quoad ſecundam dubitationem.

An Principiſſa teneatur petere remiſſionem pœnarum.

Dicunt aliqui non teneri, quia nulla alia pœna legitur per Canones huic matrimonio impoſita, quàm dotis amiſſio, de qua eadem Principiſſa poteſt non curare.

Sed præſuppoſitum apertè corruit; Nunquam enim antiqui Canones impoſuerunt pœnam tantummodo temporalem, præſertim laicis, vt notum eſt vnicuique mediocriter erudito, quia ſi hoc eſſet, pœna eſſet præſcripta ſolis fœminis ducentibus Hæreticum, non autem viris ducentibus Hæreticam, cum viri dotem non habeant, quam amittant, quoniam dum *Concilium Calcedonenſe dicto canone* 14. præſcribit fœminæ ducenti, vel Paganum, vel Iudæum, vel Hæreticum, *Correctionem canonicam* (ſeu vt habet alia verſio, *Correctionem regularem*, quod in idem recidit, quando Canon græcè *regulam* ſonat) proculdubio intellexit, vel de excommunicatione infligenda, vel de aliqua alia pœna ſpirituali per antiquiores Canones ſtatuta, vel certè eam reliquit arbitrio Eccleſiæ pro qualitate facti, & perſonarum, quod ſi eſſet huiuſmodi pœna, multò magis iudicium, & remiſſionem Summi Pontificis requireret.

Secundò eadem reſponſio eliditur, quia per tale Matrimonium mulier fuit ſuſpecta de hæreſi, vt notat Gloſs. *Bis in figuratione caſus ſuper d. cap. Decreuit*, addens contra ipſam tamquam de hæreſi ſuſpectam procedi poſſe, conſentit Pegna *in comm. 2. partis Director. ſuper d. cap. Decreuit*; *Digna eſt*, inquit, *vt puniatur, quia per hoc videtur tali Hæretico fauere*, & concordat Farinacc. *de Hæreſ. quæſt.* 190. §. 3. *num.* 50. qui alios afferunt. Quod confirmatur, quia Clemens Octauus in ſua Conſtitutione, incipien. *Non ſine magno*; quam ampliauit Gregorius Decimuſquintus per aliam Conſtitutionem, incipien. *Romani Pontificis*: Voluit grauiter puniri Italos euntes in Regiones Hæreticorum, vbi non eſt permiſſus Ritus Catholicus, contra quos, vt teſtatur Cardinalis Scaglia *in ſua Praxi M. S.* tanquam contra ſuſpectos de hæreſi procedunt Inquiſitores.

Licet enim pœnæ poſitiuę talium Conſtitutionum reſtringantur ad Italos, ratio tamen earumdem Legum, ex qua oritur ſuſpicio hæreſis, æquè valet in omni Regione, vbi vigeat ſolus cultus Catholicæ Religionis, & multò magis habet locum in muliere, quæ adit loca Hæreticorum, non cum animo, & facultate redeundi, ſed cum animo, & neceſſitate permanendi per totam vitam ſub poteſtate mariti Hæretici.

Hanc ergo ſuſpicionem tenetur Domina Principiſſa purgare coram Summo Pontifice, oſtendens ſibi ità cautum fuiſſe per conuentiones Matrimoniales, vt periculum peruerſionis, & fauor hæreſis excluderentur.

Reſpondent ſecundò, pleroſque Miſſionarios habere in ea Regione facultatem diſpenſandi in Matrimonijs iam contractis ſuper omnibus impedimentis iuris poſitiui, excepto ſecundo gradu conſanguinitatis, vel affinitatis, quare D. Principiſſa potuit ab eis diſpenſari.

Ea tamen reſponſio primò quidem non aptatur huic diſquiſitioni, in qua non agimus de diſpenſatione ad permanendum in cohabitatione matrimoniali, de hoc enim agemus in tertia parte, ſed de remiſſione pœnarum, & de excludenda ſuſpicione hæreſis ex delicto iam cōmiſſo.

Præterea falſum eſt Miſſionarijs conce-

di tam amplas facultates, & ego reſciui à Miniſtris peritiſſimis Sacri Tribunalis.

Tertiò, etiamſi ſuppoſitio eſſet vera, adhuc in ea facultate non includeretur hoc impedimentum, quippe quod non eſt iuris poſitiui, ſed Diuini propter periculum peruerſionis, quod eſt intrinſecè malum, niſi honeſtetur ex circumſtantijs, vt benè cum Pontio Cardinalis de Lugo *diſp.22. de fide, ſect.2. num.16.* Quas circumſtantias perpendere ſpectat ad Summum Pontificem, vt idem probat *num.18.* & meliùs *num.31.* quo circa hæc diſpenſatio, qua parte ſpectat ad ius Diuinum, eſt declaratiua, ſicut quando Pontifex diſpenſat cum Epiſcopo in reſidentia, licet qua parte ſpectat ad legem Eccleſiaſticam, quæ iuri Diuino ſuperuenit, & nouas pœnas addidit, eſt relaxatiua.

Et hæc circa ſecundam dubitationem.

Quoad tertium verò dubium, in quo aio, D. Principiſſam indigere diſpenſatione Apoſtolica ad permanendum in tali cohabitatione matrimoniali: probatur, quia licèt illa nubens ſcienter Hæretico, renunciauerit iuri ſuo reſpectu diuortij intentandi, quod ius ei competeret, ſi vel duxiſſet Hæreticum ignoranter, vel maritus Catholicus poſtea in hæreſim incidiſſet, vt benè poſt alios idem Card. de Lugo *diſp. 22. de fide, ſect.3.* non per hoc liberatur ab obligatione, quam vſque à principio habuit ex iure Diuino, & Eccleſiaſtico non permanendi cum viro Hæretico, & ſub poteſtate illius.

Hæc enim obligatio non eſt illi voluntaria, alioquin non eſſet obligatio, ac proindè non poteſt per quemcumque ſuum conſenſum ab ea ſe eximere; quamobrem cautè locutus eſt idem Card. de Lugo *dicta diſp.12. ſect.3. num.95.* docens coniugem, quæ ſcienter contraxit cum Hæretico, vel ex diſpenſatione Pontificia, vel ſine illa in ijs locis, in quibus ex conſuetudine non eſt neceſſaria, non poteſt ſine noua cauſa occurrente intentare diuortium, ex capite hæreſis, vbi ſtudioſè reſtrinxit doctrinam ſuam ad illos duos caſus, in quibus tale Matrimonium fuit licitum, itâ hoc ipſo quod coniux ſcienter contrahens cum Hæretico, renunciauerit iuri ſuo, nulla ſuperſit obligatio ex lege ad eum deſerendum.

Quod autem mulier Catholica, quæ illicitè contraxit cum Hæretico, talem haberet obligationem, probatur, quia in hoc eadem valet ratio, ac in prohibitione nubendi, hoc eſt periculum peruerſionis; & propterea coniux Catholicus, qui à principio licitè contraxit cum altero coniuge Catholico, ſi poſtea contingat hunc in hæreſim labi, itàut hoc ſit vel notorium, vel ab Eccleſiæ ſententia declaratum, non ſolum poteſt, ſed tenetur ab eo ſeparari, vt benè Pontius *lib.7. cap.48. in fin.* qui *lib.9. cap.2. num.2.* cum Farinacc. *d. quæſt.* 190. §. 3. docet coniugem, qui continuat cohabitationem cum altero coniuge lapſo in hæreſim, eſſe de hæreſi ſuſpectum.

Reſpondent aliqui primò, fuiſſe cum D. Principiſſa iàm diſpenſatum à Miſſionarijs, vt in contracto Matrimonio continuaret, ſed hæc reſponſio iàm ſublata eſt per *ſupradicta*.

Reſpondent ſecundò, ſi hæc petitio diſpenſationis exigatur à Principiſſa, fore id ei moleſtiſſimum, & cum ſit grauida, imminere tunc diſcrimen abortus.

Quæ quidem reſponſio, ſi valeret, excuſaret omnes fœminas, ac ſaltem Principiſſas ab obligatione confitendi ſua peccata, quæ ſępè grauior eſt, quam obligatio petendi diſpenſationem certò impetrandam ad continuandum in cohabitatione Matrimoniali: quin hæc diſpenſatio parabit D. Principiſſæ quietem conſcientiæ in re grauiſſima, quæ ſanè quies multum confert ad animi tranquillitatem, & corporis, adeoq; fœtus incolumitatem.

Rursùs reſpondent id fore moleſtiſſimum marito, à cuius protectione pendet conſeruatio, & propagatio Catholicæ Religionis.

Hæc tamen reſponſio valdè offendit D. Principiſſam, quaſi ipſa contraxerit, vt non ſibi cauerit ſuper libero exercitio Religionis Catholicæ, quod in eo maximè ſitum eſt, vt eidem Principiſſæ liceat per maritum agnoſcere auctoritatem Summi Pontificis, & ab eius iuriſdictione pendere: Non enim agitur de vxore ſeparanda à viro, quod poſſet eſſe ei peracerbum, ſed de eadem Principi firmiùs agglutinanda per firmamentum Apoſtolicæ approbationis.

Confirmatur exemplo Iacobi Regis Angliæ, qui licet minus æquus videretur in Catholicos, tamen non ſolum permiſit, vt peteretur diſpenſatio, quando actum eſt de Matrimonio filij cum Catholica, ſed ipſemet dedit ſuper eo litteras officij reuerentiæ, & pollicitationum plenas ad Gregorium Decimumquintum, quas Ego originarias vidi.]

Sed poſt hæc ſcripta vnus ex Conſultoribus aliud ſcriptum protulit, cuius tenor eſt:

239 MAtrimonium in primis inter Catholicam, & Hæreticum eſſe validum, tametſi illicitum, & abſque vlla prorſus diſpenſatione celebratum, communis eſt Theologorum omnium, & ferè omnium Iuriſperitorum ſententia, vt

videre licet apud Thomam Sanchez *lib.7. de Matrim.diſput.72.nu.2.* & apud Baſilium Pontium *lib. 7. de Matrim. cap.47. num.*10. atque *in append. cap.*1. *num.* 1. vbi ſubdit, ſuperuacaneum videri, Auctores referre in re apud omnes ità recepta. Vnde non penſi habetur, Simancham, & alios tres, vel quatuor Auctores, quorum fundamentis iidem Sanchez, & Pontius abundè ſatisfaciunt, oppoſitum docuiſſe, atque eiuſmodi Matrimonia declaraſſe irrita, cum in hoc ſentiant ſingulariter aduerſus communiſſimam ſententiam, & quod caput eſt aduerſus communem Eccleſię conſuetudinem, vt peculiariter ponderat Pontius *in dicto num.* 1.

Rurſus poſtquam Catholica celebrauit validè Matrimonium cum Hæretico, illudque conſumauit, & tranſlata in patriam mariti infectam hæreſi, & in qua inualuit iam conſuetudo, vt Catholici, & Hæretici inuicem cohabitent, & coniugaliter, & non coniugaliter, licitè cohabitat marito Hæretico, dummodo abſit periculum ſubuerſionis, cautumque ſit liberæ, & pacificæ, minimèque oneroſæ profeſſioni Religionis Catholicæ, imò his ità ſtantibus, non poſſit ampliùs ſponſa à marito diuertere, cui ſe obligauit præcognita eius hæreſi, dummodo hic ſtet pactis honeſtis circa Religionem initis ab initio.

240 Probatur, quia licet hæreſim præbere cauſam diuortio ſufficientem, expreſſum reperiatur *in cap. final. de conuerſ. coniugat.* & alibi ſæpè; licet omnes indiſcriminatim adſtringat obligatio grauis vitandi Hæreticos, omnemque cum illis communicationem, atque coniugalem præcipuè, quæ maxima communicatio eſt, cum ſit animorum, corporumque coniunctio, iuxta communem diffinitionem, licet, inquam, hæc ità ſe habeant, tota tamen iſta tam permiſſio, quàm obligatio diuertendi à marito Hæretico, & cohabitandi eidem trahit originem à iure naturali obligante ad vitandum periculum ſubuerſionis; vt aduertit inter alios Baſilius Pontius *lib.* 9. *de Matrim. cap.* 22. *num.* 2. ex illo Pauli ad Titum 3. *Hæreticum hominem poſt vnam, aut alteram monitionem deuita*.

Quapropter vbi huic ſubuerſionis periculo cautum ſufficienter fuerit, atque inſuper experientia compertum iam fuerit, maritum fideliter, abundeque præſtare cautiones honeſtas, & ſufficientes initio in pactum deductas, vti accidit in caſu noſtro, ac proinde abeſt periculum ſubuerſionis, abeſt vtique conſequenter obligatio diuertendi, ſeu recedendi à marito Hæretico, quantum attinet ad ius naturale.

Quia verò diſpoſitio iuris Canonici fundatur quoad hoc totaliter, atquè omnino determinatè in iure naturali, vt dictum eſt, ceſſat pariter eo ipſo obligatio etiam inducta per ius Canonicum: Eò vel maximè quia poſtquam ambo coniugati ſunt conſtituti, & radicati in Patria, vbi conſuetudo obtinuit, vt Catholici, & Hæretici cohabitent inuicem pacificè, & coniugaliter, & non coniugaliter, non viget ampliùs quoad hoc punctum obligatio ex iure Canonico dependens. Itaque in caſu noſtro nulla ſupereſt, aut neceſſitas, aut obligatio petendæ diſpenſationis ad cohabitandum.

Quinimò ſponſa tenetur cohabitare in eo rerum ſtatu, & circumſtantijs, in quibus iam reperitur, cum nil ſuperſit, per quod legitimè excuſetur ab obligatione per ſe coniuncta cum matrimonio valido, vt conſtat *ex dictis*.

Demum quod ad ſuſpicionem hæreſis attinet, verum eſt illi ſuſpicioni ſubeſſe Catholicam contrahentem matrimonium cum Hæretico; & ſiquidem receptet maritum Hæreticum æſtimari fautricem hæreſis, & Hæreticorum, vt docet inter alios Farinacc. *in dicto tract. quæſt.*190. *§.3.nu.*50. *& quæſt.* 182. *num.* 150. Sed circa hoc punctum tria ſunt conſideranda.

Primum eſt ſuſpicionem hæreſis, quæ per ſe ineſt matrimonio cum Hæretico, euaneſcere, & deficere poſſe omnino ob adiunctas ex parte Catholici circumſtantias publicè, & palam manifeſtatiuas animi deteſtantis hæreſim, atque ab eadem firmiſſimè, atque longiſſimè recedentis. Quod à fortiori admittant neceſſe eſt, quotquot tradunt matrimonium Catholicæ cum Hæretico poſſe abſolutè honeſtari, atque licitum reddi per adiunctas circumſtantias.

Hoc autem tradunt Auctores prorſus omnes, qui de hoc puncto ſcripſerunt, vt pluribus nominatim relatis firmat Pontius *in append. cap.*3. *num.*10.

Iam iſtiuſmodi circumſtantias adfuiſſe in caſu noſtro ex publica omnium notitia oſtendi facilè poteſt, & efficaciter.

Conſtat enim in primis, Catholicam conſenſiſſe in hoc matrimonium impellente, atque ideo conſtringente maxima vtilitate, imò & neceſſitate domus paternæ, matris, fratris, & ſua ipſius.

Id quod inter alia dotis vltra vires, & conſuetudinem pinguedo, & qualitas apertè demonſtrat.

Deinde requiſiuiſſe in ipſa contractione matrimonij præſentiam idonei Miniſtri Catholici, nec acquieſcere vllo pacto interuentioni Miniſtri Hæretici.

Pepigiſſe de retinendo Confeſſario Catholico eximiæ probitatis viro; Necnon de toto ſuo ſeorſim famulitio Catho-

lico: De Cappella publicè Ritu Catholico colenda: Nonne manifeſtum animum oſtendunt abhorrentem vehementer ab hæreſi?

Hoc demum idem perſuadet iſte ipſe recurſus ad Sedem Apoſtolicam pro obtinendo pignore confirmandæ in Catholicis Religionis Catholicæ, eiuſdemque in Hæreticis propagandæ.

Hoc enim factum ſicut in ſe clarè continet conniuentiam mariti erga Religionem Catholicam, ità continet clariſſimè zelum Sponſæ Catholicæ erga eandem.

241 Obſeruandum rurſus eſt, ad fautoriam hæreſis non ſufficere, quod vxor Catholica vtcumque receptet, aut aliter foueat maritum Hæreticum, ſed neceſſe inſuper eſſe, vt id fiat cauſa hæreſis, & non ſolius affectus maritalis, aut alia ſimili cauſa, nil habente commune cum hæreſi, vti aduertit ipſe etiam Farinacc. *loco poſteriùs indicato*, & pluribus docet, exponit, atque confirmat Suarez *de Cenſur. diſput.21. ſect.2. num.8.*

Apparet autem liquido ex præmiſſis modo circumſtantijs, ſponſam in caſu noſtro longiſſimè abfuiſſe à receptione mariti Hæretici, & qualicunque erga eum fauore cauſa hæreſis, ſiquidem in illis omnibus flagrat odium hæreſis, & Hæreticorum, quà Hæretici ſunt. Nulla igitur datur in caſu noſtro aut ſuſpicio hæreſis, aut fautoria.

Obſeruandum demùm eſt, dato etiam ſponſam Catholicam incidiſſe in ſuſpicionem, & fautoriam hæreſis, ac proindè incurriſſe cenſuras his criminibus oneroſas, neque per ea, quæ hic præmiſſa ſunt ſufficienter modificari, ac exponi legitimè diſpoſitiones, ac declarationes Conciliorum, & Pontificum in hac materia, quod tamen abſolutè dicendum nequaquam eſt.

Hoc, inquam, toto gratis admiſſo, obſeruandum inſuper eſt, cenſuras, quibus ſunt obnoxiæ ſuſpicio, & fautoria hæreſis, non ità eſſe reſeruatas Sedi Apoſtolicæ, vt non ſit commiſſa facultas ab illis abſoluendi pluribus, & Tribunalibus, & particularibus perſonis.

Quod quia eſt iuris noti non eſt neceſſe pluribus ſtabilire: Ergo nec etiam toto eo dato neceſſe eſt recurrere ad Sedem Apoſtolicam.

Saluo, &c.

N.N.

Sed non ſubſtulit reſponſiones datas prioribus Conſultis, ſupponit enim non ſubeſſe periculum ſubuerſionis ob pacta inita, quæ tamen abſque aſſenſu Pontificis iniri non poterant: Cætera autem leuiſſima ſunt, quibus abundè ſatisfactum ab Eminentiſſimo Cardinale Pallauicino, & à Me.

CAPVT XXXVII.

ARGVMENTVM.

De abutente Sacramento Ordinis. An reiteratio primæ tonſuræ ſubdatur iudicio Inquiſitorum. De recipiente Ordines ab Epiſcopo Hæretico. De ſimplici Sacerdote peragente ea, quæ ad Epiſcopum pertinent.

SVMMARIVM.

1 *Abutens Sacramento Ordinis eſt ſuſpectus de hæreſi.*

Reiteratio Ordinum inducit vehementem ſuſpicionem hæreſis, & de ratione, ac numero 2.

Ordines imprimunt characterem, quod eſt de fide.

Ordines reiterari non poſſunt.

2 *Rebaptizatus eſt vehementer de hæreſi ſuſpectus.*

3 *Ordinati patientes reordinari an incurrant irregularitatem, ac etiam reordinantes, & numeris ſeqq.*

4 *Irregularitas an poſſit argui ab æquiparatis.*

5 *Ordinati nulliter poſſunt iterum ordinari.*

6 *Ordinati ab Epiſcopo falſo an ſint bene ordinati, & quas pœnas incurrant.*

7 *Quid ſi pro Epiſcopo ſe gereret.*

Quid de confirmatis ab Epiſcopo falſo, ſed pro Epiſcopo ſe gerente.

8 *Ordinati quorum ordinationis validitas eſt dubia poſſunt iterum ordinari.*

9 *Ordines minores imprimunt characterem, ſunt Sacramentum, & reiterari non poſſunt.*

10 *Prima tonſura an ſit Ordo, vel Sacramentum, & numeris ſeqq.*

12 *Bigamia an deleat characterem impreſſum à prima tonſura.*

13 *Reiteratio primæ tonſuræ an inducat ſuſpicionem hæreſis.*

14 *Prima tonſura an poſſit reiterari, & an im-*

primat characterem.

Conſecratio Calicis, & Eccleſiæ non imprimit characterem, & non poteſt reiterari.

15 *Conſecratio Epiſcopi an poſſit reiterari.*

16 *Ordinatis voluntariè ab Epiſcopo Hæretico, vel Schiſmatico, abutuntur Sacramento Ordinis, dicuntur fautores Hæreticorum, & ſunt ſuſpecti de hæreſi.*

Quid de recipiente voluntariè Baptiſmum ab Hæretico.

Ordines an validè conferri poſſint ab Epiſcopo Hæretico, Schiſmatico, excommunicato, & degradato.

Abuſus Sacramenti Ordinis reſultat ex celebratione Miſſæ facta per non Sacerdotem, ſiue laicum, ſiue Clericum.

Ac ex receptione Ordinum facta per vxoratum inſcia, vel contradicente vxore.

17 *Vxoratus cum legitimo vxoris conſenſu debitum coniugale exigens, vel reddens poſt Ordines ſacros ea inſcia, vel contradicente ſuſceptos, peccat.*

18 *Sacerdos gerens quæ ſpectant ad Ordinem Epiſcopalem quando abutatur Sacramento Ordinis, & ijs quæ ad Epiſcopalem Ordinem ſpectant.*

19 *Sacerdos gerens munera Epiſcopalia an ſit ſuſpectus de hæreſi.*

Hæretici nullam conſtituentes differentiam inter Epiſcopum, & Presbyterum.

20 *Papa poteſt diſpenſare vt ſimplex Sacerdos miniſtret Sacramentum Confirmationis.*

Miſſionarij quas habeant facultates circa benedictionem, & conſecrationem, & numeris ſeqq.

Sacerdos ſimplex an poſſit maiores Ordines conferre ex priuilegio Pontificis.

23 *Facultas benedicendi, & conſecrandi Calices, Altaria, & Patenas, quibus delegari ſoleat.*

CÆTERVM redeamus ad materiam noſtram præſumptæ Inconſtantiæ in Sacramentis, & dico, præſumptum Inconſtantem eſſe, qui abutitur Sacramento Ordinis: Is enim ſuſpectus eſt de hæreſi ex regula generali *ſupra* tradita de abutente Sacramentis, Lucerna Inquiſitorum *in ver. Sacramentis abuti*, Salelles *de mater. Tribunal. fidei reg. 394. nu. 386. to. 3.* Traſmiera *de Polygam. lib. 3. quæſt. 2. per totam*.

Abutitur ergo primò Sacramento Or-
1 dinis, qui Ordines reiteraret, vel patitur reiterari; cum enim imprimant characterem *cap. Maiores, §. vlt. de Baptiſmo, cap. Conſultatur, de tempor. Ordinat.* & eſſe de fide ſtatuit Concil. Florentin. *in Decreto Eugenij*, & Concilium Tridentinum *ſeſſ. 23. cap. 4. de Sacramento Ordinis, & ſeſſ. 7. can. 9. de Sacramentis in genere*, latè Adden. *ad dict. cap. 4. ſeſſ. 23.* vtique reiterari non poſſunt, *cap. 1. diſtinct. 68.* quod deſumptum eſt *ab Epiſtola* Gregorij Magni *32. lib. 2. ad Ioannem Epiſcopum Rauennaten.* Acunha *d. cap. 1.* Bonacin. *de Sacram. in genere qu. 5. punct. 3. propoſ. 3. num. 5.* latiſſimè Cardin. de Lugo *de Sacram. in genere diſput. 6. ſect. 1. num. 5.* vbi *num. 2.* inuehit contra Kemnitium, qui dixit hunc characterem fuiſſe inuentionem Innocentij Tertij *in d. cap. Maiores*, Trullench. *de Sacram. lib. 1. cap. 4. dub. 5.* latè, & eruditè Hallier. *de Sacris Electiion. & Ordin. ſect. 3. de effectu Ordinat. cap. 2. §. 1. per multos.*

Qui ergò, vel reiterat Ordinem, vel
2 patitur in ipſo reiterari, tanquam præſumptus Inconſtans in fide ſuſpectus eſt de ea vehementer, & ità de rebaptizante dixit Gloſs. *in cap. Accuſatus, ver. Saperent, de Hæret. in 6.* & in terminis de reiteratione Ordinis, Bordon. *in Tribunal. cap. 22. de abuſu Sacram. num. 2.*

3 Præterea qui patitur ſe reordinari incurrit irregularitatem, vt tradit Nauarr. *in Man. cap. 27. nu. 247.* Gregor. Lopez *par. 1. tit. 6. l. 20. Gloſs. 3.* Acunha *loco cit. num. 2.* Idem in eo, qui reiterat Ordinem, Tabiena *in ver. Irregularitas à num. 7.* Maiol. *de Irregul. lib. 3. cap. 15. num. 9. in fin.*

4 Quæ tamen ſententia non placet Suario *de Cenſur. diſput. 42. ſect. 4. num. 6.* ea ratione, quia talis irregularitas non reperitur in iure expreſſa, nec in hac materia valet argumentum ab æquiparatis, quod priùs dixerat *in 3. tom. diſput. 38.* in materia reiterationis Sacramenti Confirmationis.

Sed iſte Sacramenti abuſus non habet locum niſi in eo, qui aliàs eſt ritè ordina-
5 tus, ſi enim non fuiſſet ordinatus in forma Eccleſiæ, iterùm licitè poſſet ordinari, *cap. Daibertum 1. quæſt. 7.* Gloſs. *in dicto cap. 1. in ver. Conſecratus*, Acunha *loco cit. num. 2. verſ. Quod tamen intellige*. Præpoſit. *in cap. Eccleſijs eadem 68. diſtinct.*

Et propterea in Sacra Congregatione
6 *de anno* 1597. *die* 11. *Decembris* fuit reſolutum, ordinatos ab Epiſcopo falſo declarandos eſſe non ordinatos, interim verò remanere inhabiles ad ſuſcipiendos Ordines, & debere pro rehabilitatione recurrere ad Sedem Apoſtolicam, nec poſſe in Ordinibus ſuſceptis miniſtrare, vel celebrare.

Et *de anno* 1614. 23. *Octobris*, & 19. *Februarij* 1615. dictum fuit, ordinatos ab
7 Epiſcopo falſo gerente ſe pro Epiſcopo, iterùm, præuio examine ſuper idoneitate, debere ordinari ſub conditione ab Epiſcopo viciniori, concurrentibus debitis requiſitis, qui Epiſcopus conferat etiam Sacramentum Confirmationis ijs, qui confirmati fuerunt ab eodem prætenſo Epiſcopo.

Pariter

Pariter non haberet locum, quando
8 eſſemus in dubio, vt voluit Abbas *in cap. de quibus nu.1.2. & 3. de Baptiſmo,* Acunha *dicto cap.1. num.2.*

Huc autem ſpectant, quæ diximus *ſupra* de reiteratione Baptiſmi, cum eadem ſit ratio in vtroque, vt dicunt Doctores *ſupra* allegati.

Et *ſupra* tradita procedunt, non ſolùm
9 ſi quis reiteraret, vel pateretur reiterari Ordines ſacros, ſed etiam Ordines minores, quia illi ſunt Sacramenta characterem imprimentia, vt ſenſit Concilium Florentinum *in Decreto Eugenij*, & Tridentinum *ſeſs.23.cap.2. de Sacram.Ordinis,* vbi hos nominat inter Ordines, *& can.3.& ſeq.* abſolutè dicit, Ordinem eſſe Sacramentum, & hanc eſſe communem opinionem Canoniſtarum, dixit Sanchez *in Opuſc. lib. 7. cap.1.dub.7. num. 3. ad fin.* quam etiam hodie tenent ferè omnes Theologi, itaut contraria, quam tenent nonnulli relati à Sanchez *loco cit. nu.1.* & Vaſquez *diſp.237. cap.2.* & alij moderni, qui eum ſequuntur, reddatur improbabilis; Gabriel à Sancto Vincentio *de Sacramento Ordinis, diſput. 1. quæſt.4. num.27.* Caſtro-palao *de Sacramento Ordinis tract.27. diſput. vnic. punct.4. num.9. verſ. Nihilominus to.4.*

10 Sed an habeat etiam hoc locum in prima tonſura, diſſentiunt Theologi à Canoniſtis: Omnes enim Theologi ſubſtinent, primam tonſuram non eſſe Ordinem, apud Vaſquez *diſput. 236. cap. 1.* & plures relati à Garzia *de Benef.7.par. cap.1. num. 2.* Sanchez, qui plures *loco cit. dub.6. num. 6.* vbi ait, *certiſſimè tenendum eſt, primam tonſuram non eſſe Ordinem, nec Sacramentum.*

11 Contrarium tamen tenent Canoniſtæ, nempe Gloſs. magn. *in ver. Epiſcopus, in prohem.6.* Hoſtien. *in cap. Cum contingat, de ætat.& qualit.* Abbas *in cap.1.num.6. de vita, & honeſt. Cleric.* Felin. *in cap. Sicut pro certo num.2. de Simonia,* Geminian. *in cap. Cleros,* & ibi Præpoſit.*num.4.diſtinct.21.* & alij plures, quos refert Barboſ. *ad Concil. ſeſs.23.de Sacram. Ordinis cap. 2. num. 1. verſ. Contra;* Et hanc opinionem Canoniſtarum canonizauit Rota Romana, *vt in deciſ. 731. par.1. diuerſ. & in Ferrarien.Penſionis 14.Iunij 1624. coram Remboldo,* quæ eſt impreſſa poſt Viuian. *de Iure-patronatus deciſ. 95. num. 6.*

12 Itaut nec etiam per Bigamiam deleatur character per primam tonſuram impreſſus, vt voluit Butr. *in cap. Ioannes num.17.* & ibi Imol. *num. 18. de Cleric. coniugat.* Et hanc opinionem ſæpiùs Rota tenuit, *vt in duabus Deciſionibus allatis* per Theodoſium de Rubeis *in par.2. ſingul. ver. Ordines Eccleſiaſtici num. 2. verſ. Eandemque opinionem.*

13 Crederem tamen, quod ſi quis reiteraret primam tonſuram, vel paſſus ſit reiterari, non eſſet ſuſpectus de hæreſi propter opinionem Theologorum, & propter rationes allegatas à Caſtro-palao *loco cit. punct.2. num.4. & 5.*

14 Verùm Cardin. de Lugo *dicta diſput. 6. ſect.1. num. 7.* dicit, quod de facto prima tonſura non poteſt reiterari, licet non imprimat characterem, ſicuti conſecratio Calicis, & Eccleſiæ, quæ iterari non poteſt, licet non imprimat characterem: Quod tamen non placet Gabrieli à Sancto Vincentio *in tract. de Sacram. in genere diſput.5. quæſt.1. verſ. Reſpondetur.*

15 Sed an conſecratio Epiſcopi poſſit reiterari, negat Bellarminus *de Sacram. Ordin. lib.1. cap.2. verſ.3.*

16 Abutitur ſecundò Sacramento Ordinis, qui illud voluntariè reciperet ab Epiſcopo Heretico, vel Schiſmatico: Nam tunc dicitur fautor Hæreticorum, & de hæreſi non parum ſuſpectus, vt de recipiente voluntariè Baptiſmum ab Hæretico tenet Suarez *de Cenſur. diſp.42. ſect.1. num.14.*

Sed de hac materia latiùs ſcripſi *ſupra* in Inconſtantia hæreſis.

An autem Epiſcopus Hæreticus, Schiſmaticus, excommunicatus, & degradatus validè conferat Ordines; videndus eſt Marchinus *de Sacram. Ordinis par.2. cap.15. 16.17. & 18.*

Abutitur etiam Sacramento Ordinis, & eſt ſuſpectus de hæreſi ille, qui non ordinatus ad Sacerdotium, ſiue laicus, ſiue Clericus celebraret Miſſam, de quo abuſu dixi latiùs *ſupra.*

Abutitur pariter Sacramento Ordinis, qui Ordinem ſacrum ſuſcipit inſcia, vel inuita ſua vxore, de quo dixi pariter *ſupra.*

17 Et non ſolùm peccat dùm ſuſcipit, ſed etiam poſtea, cum debitum coniugale exigit, & idem ſi reddit illud ex vxoris conſenſu legitimo, Paludan. *in 4.diſtin.27. quæſt.1.* Nauarr. *in Man. cap.22. num. 52. verſ. Porrò.*

18 Abutitur pariter Sacramento Ordinis Sacerdos ille, qui ea faceret, quæ ad ſolum Epiſcopum pertinent, verbi gratia, vt *ſupra* dixi; ſi confirmaret abſque diſpenſatione; ſi conſecraret Calices, Altaria; ſi auderet Ordines miniſtrare, vel conſecrare Epiſcopos, Oleum ſacrum conficere, & alia, quæ ad Epiſcopum ratione Ordinis ſolùm ſpectant, de quibus per Barboſ. *de poteſt. Epiſc. par. 2. in Compend. à num.35. fol. mihi 5.* Torre-blanca *iuris ſpiritualis lib. 2. cap. 12. num. 34.* vbi, quod Epiſcoporum munus eſt, Chriſma, & Oleum ſanctum conficere, Virgines conſecrare, Templa, Baſilicas, Altaria, vaſa, & veſtes ſacras benedicere, impo-

nere manus, populum benedicere, diſtribuere Officia, & Ordines Clericorum.

19 Et iſte iudicio meo redditur valdè ſuſpectus de hæreſi recentiorum, qui nullam fermè agnoſcunt differentiam inter Epiſcopum, & Presbyterum, vt teſtatur Card. Bellarminus *de Sacram. Confirmation. lib.2.cap.12. in princ.* Quæ hæreſis fuit antiquitùs excogitata ab Ario, vt ſe conſolaretur, quod Epiſcopus factus non eſſet, teſte Epiphanio *Hæreſ.*75. quam renouarunt Vviclef, Lutherus, & Caluinus, vt dicit idem Bellarmin. *lib.1.de Cler. cap.14. in princip.*

20 Dixi *abſque diſpenſatione*, quia certum eſt, poſſe Summum Pontificem diſpenſare, vt ſimplex Sacerdos, vt *ſupra* diximus, miniſtret Sacramentum Confirmationis.

Pariter ſolet concedere Miſſionarijs, vt poſſint benedicere veſtes ſacerdotales, pallas, corporalia, vaſa Eccleſiaſtica, & alia, in quibus non adhibetur ſacra vnctio; in quibus verò adhibetur ſacra vnctio, vel raro, vel nunquam Summi Pontifices hodiernis temporibus ſolent concedere.

Sed an ſimplex Sacerdos ex Pontificis priuilegio poſſit maiores Ordines conferre, vide latiſſimè diſputantem Marchinum *de Sacramento Ordinis par.2. cap.13. per totum.*

21 Et licet antiquitus Innocentius Quartus, Leo Decimus, Adrianus Sextus, & Paulus Tertius conceſſerint Miſſionarijs, vt poſſint benedicere Calices, Altariola, & ſimilia, vt refert Thomas à Ieſu *de Conuerſ. Gentium, in fin. in Compend. priuileg. ver. Benedicere*, Verricell. *de ſacr. Miſſion. tit.4. de priuileg. Regular. quæſt.*98. §.6.

22 Nihilominus cum facultates Miſſionariorum fuerint ſub Pontificatu Vrbani Octaui ſanctæ memoriæ ad certam formam redactæ; annullando vlteriùs omnes alias olim conceſſas, non poſſunt iuuari Miſſionarij diplomatibus vt *ſupra* relatis, ſed debent attendere tenorem ſuarum facultatum.

23 Facultas autem iſta benedicendi, & conſecrandi Calices, & Altariola, & Patenas, in quibus adhibetur ſacra Vnctio, ſolet concedi Præfectis Miſſionariorum Aſiæ, Africæ, & Americæ, & pro Guardiano Hieroſolymitano, vt patet ex formula relata per Verricell. *de facultat. Miſſionarior. tit.*16. *qu.*298. *ſect.*6. *facult.*14.

CAPVT XXXVIII.

ARGVMENTVM.

De abutente Sacramento extremæ Vnctionis. An ſimplex Sacerdos poſſit ex diſpenſatione Pontificis Oleum extremæ Vnctionis benedicere. An Sacerdos miniſtrans Sacramentum extremæ Vnctionis cum oleo puro, vel à ſe tantùm benedicto, ſubdatur Iudicio Inquiſitorum. An laicus, vel Sacerdotali Ordine non initiatus, etiamſi ſit Diaconus, miniſtrans Sacramentum extremæ Vnctionis ſubdatur Iudicio Inquiſitorum. De eo, qui Oleo extremæ Vnctionis ſtatuam vngit, vt mortem alicui procuret.

SVMMARIVM.

1 *Abutens Sacramento extremæ Vnctionis dicitur ſuſpectus de hæreſi.*

2 *Parochus præbens Oleum commune, non conſecratum, nec benedictum ab Epiſcopo in extrema Vnctione, abutitur hoc Sacramento.*

Oleum benedictum ab Epiſcopo eſt materia Sacramenti extremæ Vnctionis.

Benedictio Epiſcopalis in Oleo ſancto an ſit de neceſſitate præcepti, vel de neceſſitate Sacramenti, & num. ſeq.

3 *Sacerdos an poſſit miniſtrare extremam Vnctionem Oleo non benedicto in caſu neceſſitatis.*

4 *Et an ità miniſtrans peccet.*

Opinio probabilis relicta certa amplecti non poteſt ſine mortali, vbi agitur de materia, vel forma Sacramentorum.

Conſuetudo Eccleſiæ habet vim legis.

5 *Sacerdos an poſſit benedicere Oleum extremæ Vnctionis cum diſpenſatione Pontificis, & num. ſeq.*

Græci miniſtrant infirmis Oleum benedictum à ſimplici Sacerdote, & de ratione.

Quid de Oleo Chriſmatis.

Presbyter non poteſt conficere Chriſma.

Vnctio quælibet antiquitus vocabatur Chriſma.

Materia Sacramenti extremæ Vnctionis quomodo appelletur Chriſma.

7 *Sacerdos miniſtrans infirmis Oleum purum, vel à ſe benedictum, an ſubdatur iudicio Inquiſitorum.*

Abuſus Sacramenti differt ab illicito vſu Sacramenti.

Hæretici irrident benedictionem Epiſcopalem Olei Infirmorum.

8 *Vnctio extrema miniſtrata ſi fuerit ab aliquo non initiato Ordine Sacerdotali, puta per Diaconum, vel laicum is abutitur hoc Sacramento.*

Miniſter Vnctionis extremæ eſt ſolus Sacerdos, nec ea poteſt ab inferiore miniſtrari, quod eſt de fide, & num. ſeq.

Hæretici putant quemlibet etiam laicum miniſtrare poſſe extremam Vnctionem.

9 *Vnctio extrema an deficiente Sacerdote in caſu neceſſitatis miniſtrari poſſit ab alio Clerico, vel laico.*

Diaconus an poſſit miniſtrare extremam Vnctionem cum diſpenſatione Papæ.

Papa non poteſt diſpenſare circa ius Diuinum.

10 *Oleum ſacrum cuius vſus licitus eſt omnibus Chriſtianis, quod ſit, & num. ſeq.*

12 *Vnctio Olei Infirmorum multos ſanauit à morbis, etiam incurabilibus.*

13 *Vſus Olei infirmorum quomodo liceat omnibus Chriſtianis.*

14 *Vnctio extrema ſi miniſtretur ſtatuæ ad mortem confectæ antequam ſepeliatur, miniſtrans dicitur ſuſpectus de hæreſi, & de ratione.*

Baptiſmus Magnetis, Statuæ, vel Secundinæ inducit ſuſpicionem hæreſis.

1 TANDEM Inconſtans præſumptus in fide reputatur ille, qui abutitur Sacramento extremæ Vnctionis: Nam & iſte ex regula generali *ſupra* tradita eſt vehementer ſuſpectus propter abuſum Sacramentorum.

Abutitur ergo primò Parochus Sacra-
2 mento extremæ Vnctionis, ſi Oleo communi, & non conſecrato, ſeu benedicto ab Epiſcopo, Sacramentum illud præberet: Nam certum eſt materiam huius Sacramenti eſſe Oleum ab Epiſcopo benedictum, vt definiuit Concil. Florentinum *in Inſtructione Armenorum*, & Concilium Tridentinum *ſeſs.*14. *cap.*1. & notant omnes Theologi, qui tractant de huiuſmodi Sacramento.

Et quamuis nonnulli ex illis velint, benedictionem Epiſcopalem eſſe de neceſſitate præcepti, non verò de neceſſite Sacramenti, horum tamen opinionem benè refellit Suarez *to.*4. *in* 3. *par. diſp.*40. *ſect.*1. *num.*3. *verſ.Contrariam*, & ità tenent P.Auerſa *de Sacram. extremæ Vnctionis quæſt. vnic. ſect.*2. Trullench.*in prax.reſol.Sacram. lib.*5. *cap. vnic. dub.* 2. *num.* 2. Caſtro-palao *to.*4. *de Sacram. extremæ Vnctionis quæſt. vnic. punct.*2. *num.*2. P.Diana *mox citandus.*

Et ex his redditur valdè improbabilis
3 opinio Ioannis Martinoni *de Sacram. to.* 5. *diſput.* 65. *ſect.* 3. relat. à P. Diana *par.* 10. *tract.* 16. *&* 6. *Miſcell. reſolut.* 81. aſſerentis poſſe Sacerdotem miniſtrare Sacramentum extremæ Vnctionis in caſu neceſſitatis Oleo non benedicto: Nam cum benedictio ſit de neceſſitate Sacramenti, nec poteſt omitti, nec immutari: Et ideo ſententiam aſſerentem, benedictionem Olei non eſſe de eſſentia huius Sacramenti, vocauit, ſed cum formidine, temerariam, Nunnus *in* 3.*par.to.*2.*quæſt.*29. *art.*6. *concl.*1. Sed talem ſine metu vocauit Suarez *diſput.*49. *ſect.*1. *num.*6. & ſententiam Martinoni minimè in praxi ſeruandam eſſe, nec credere in Eccleſia vſque ad hæc tempora ſeruatam fuiſſe, dixit P.Diana *loco cit.verſ. Et ideo*; vbi antecedenter ex Amico dixit, in nullo caſu extremam Vnctionem abſque Oleo benedicto ab Epiſcopo poſſe præberi.

Et quatenus opinio Martinoni eſſet
4 probabilis, non poteſt tamen in praxi poni abſque peccato mortali, quia quando tractatur de materia, & forma Sacramentorum, non licet ſub mortali amplecti opinionem probabilem, relictis certis, & præſcriptis ab Eccleſia, & hoc prouenire non ex defectu opinionis, & periculi, & irreuerentiæ Sacramenti, ſed quia contrauenitur Eccleſiæ conſuetudini, quæ vim præcepti habet, ſic Sanchez *de Matrimon.lib.*3. *diſput.*20.*num.*4. P.Diana *par.*11.*tract.*1. *Miſcell. reſolut.*18.*in fin. verſ. Dico*; quos ſequitur Reuerendiſſimus Caramuel. *in Theolog. fundamental. fundam.*68. *de extrema Vnctione, petit.*1. *num.*2011. *verſ. Huic dubio.*

An autem poſſit Sacerdos ſaltem ex diſpenſatione Pontificis Oleum extremæ
5 Vnctionis benedicere, affirmant Victoria, Ledeſma, Caietanus, Henriquez, Valentia, Azor. Bonacina, de quibus per Trullench. *d.dub.*2.*num.*2. Auerſa *loco cit. ſect.*2. *de materia huius Sacramenti pag.* 918. vbi dicit abſolutè hoc affirmare Petrum Arcudium *in Concord. lib.*5. *cap.*2. atteſtantem antiquitùs, & nunc Græcos Sacerdotes ſaltem ex commiſſione Pontificis benedicere Oleum infirmorum, quamuis alioqui apud eos Oleum Chriſmatis nonniſi ab Epiſcopo benedicatur, & hunc morem Græcorum toleratum eſſe à Clemente Octauo *in Inſtructione ſuper Ritibus Græcorum*, in illis verbis:

Non ſunt cogendi Presbyteri Græci Olea ſancta præter Chriſma ab Epiſcopis Diœceſanis accipere, cum eiuſmodi Olea ab eis in ipſa Oleorum, & Sacramentorum exhibitione ex veteri Ritu conficiantur, ſeu benedicantur.

Idem tenet Bauni ex diſpenſatione Pontificis *in Epit. tract. vlt. de extrema Vnctione, verſ. Fuit ergo Oleum*; qui tamen fallitur, dùm dicit, interdictum eſſe Sacerdoti Oleum prædictum benedicere in Concil. Carthag.3.*can.*3. relat.*in c.*1.26.*q.*6.

Nam in dicto Textu ſolùm dicitur, vt Chriſma, & reconciliatio Pœnitentium, & puellarum conſecratio à Presbytero non fiat, ideſt Presbyter non conficiat Chriſma, vt notat Archid. *in cap.1.* Nihil autem de benedictione Olei.

Eandem opinionem alios referens tenet Barboſ. *de poteſt. Epiſc. allegat.31.nu.14.* hoc eſt, poſſe ſimplicem Sacerdotem de conſenſu Summi Pontificis Oleum conſecrare: Et licet addat Oleum, & Chriſma conſecrare, debet ſolùm intelligi, de Oleo infirmorum, non autem de Chriſmate confirmationis, quia licet ſecundùm Canones antiquos quælibet vnctio Chriſma vocabatur, & in ipſa benedictione, qua conficitur Oleum infirmorum pro materia huius Sacramenti appelletur Chriſma, nihilominus ex hoc nomine nullum habetur indicium, quo confundantur materia extremæ Vnctionis, & Confirmationis; vt benè aduertit P. Auerſa *dicta qu. 5. de Sacram. extremæ Vnct. ſect. 2. verſ. Neque putandum eſt, pag.916. colum.2.*

Negant verò poſſe Sacerdotem etiam
6 ex diſpenſatione Pontificis Oleum infirmorum benedicere, D.Thom. *in 4.diſtinct. 23.quæſt.1. art.3. quæſt.3.* Sotus, Villalobos, Filiuccius, & cum aliis Suarez *diſput. 40. ſect. 1. num. 3.* relati à Trullench. *loco cit.* quibus videtur conſentire P. Diana *dicta par.11. tract.16. reſolut.81.*

Sed an Sacerdos miniſtrans Sacramen-
7 tum hoc cum ſolo puro Oleo, vel à ſe tantùm benedicto, ſubdatur iudicio Inquiſitorum; Crederem regulariter non ſubdi, quia tali modo miniſtrando Sacramentum, non abutitur Sacramento, ſed illicitè miniſtrat, vel confert.

Differt enim abuſus ab illicito vſu Sacramenti, vt conſiderat P. Bordonus *in Tribunal. cap.22. quæſt.11. num.20.*

Si tamen de huiuſmodi miniſtratione denunciaretur Sacerdos, crederem poſſe vocari ab Inquiſitoribus, & interrogari extraiudicialiter, qua de cauſa tali modo contulerit hoc Sacramentum. Si catholicè reſpondeat, tunc vlteriùs ab Inquiſitore non eſt procedendum.

Si autem appareat, illum habere aliquem errorem in intellectu, verbi gratia, ſi putet Vnctionem extremam ad ſolam corporis ſanitatem proficere, non autem tanquam Sacramentum gratiam conferre, vel ſi irrideat benedictionem Epiſcopalem, vt irrident Hæretici, teſte Alphonſo de Caſtro *aduerſus hæreſes, ver. Extrema Vnctio fol.mihi 430. 2.col. verſ. Ex qua ſententia*, vel niſi crederet, ſe habere eandem auctoritatem, quam habet Epiſcopus in conficiendo Chriſma, & Oleum ſanctum: Nam tunc, quia iſte actus fundatur in opinionibus hæreticalibus, vel tanquam Hæreticus, vel tanquam ſuſpectus vehementer de hæreſi, iudicio Inquiſitorum erit ſubiectus.

Abutitur pariter Sacramento extremæ Vnctionis, qui Sacerdotali Ordine non
8 initiatus, huiuſmodi Sacramentum miniſtraret etiamſi Diaconus, & multo magis ſi mere laicus eſſet. Nam cum Miniſter huius Sacramenti ſit ſolummodo Sacerdos, vt habetur in Concilio Tridentino *ſeſſ.14. can.3.* & notant omnes, qui de Miniſtro huius Sacramenti ſcripſerunt, Suarez *diſput.43. ſect.1.* Bellarminus, Silueſter, Bonacina, Filiuccius à Trullench. *d. lib.5. cap. vnic. dub. 3.* Caſtro-palao *dicto tract.26. diput.vnic. punc.7.* Auerſa *de Sacram. ſect.10.* Non poteſt vllus Sacerdote inferior illud miniſtrare.

Et propterea cum opinio Hæreticorum ſit, quod quilibet etiam laicus ſit miniſter Sacramentorum, vt notat Bellarminus *de Sacramentis in genere lib. 1. cap. 22.*

Non excuſarem huiuſmodi miniſtrantes à ſuſpicione hæreſis, & ſic à iudicio Inquiſitorum, cum iſtud Miniſterium habeat fundamentum in Hæreticorum opinione, vt benè conſiderat P. Bordon. *in Tribunal. cap.22. num.19.*

Et quamuis Vvalden. *tom. 2. de Sacram.* opinatus ſit in caſu neceſſitatis, ac defi-
9 ciente Sacerdote poſſe hoc Sacramentum miniſtrari ab alio Clerico, vel etiam laico, prout de Baptiſmo: Eius tamen opinio communiter refellitur, vt videre eſt penès Auerſam *loco cit. ſect.* 10. Suarez *diſp. 43. num. 1.* vbi *num. 2.* dicit, opinionem, quod ſolus Sacerdos ſit Miniſter huius Sacramenti, eſſe de fide, P. Candidus *de extrema Vnctione diſput.3. art.4. dub.2.* addit Trullench. *dicto dub. 3.* Papam non poſſe diſpenſare, vt tale Sacramentum miniſtretur à Diacono, quia in his, quæ ſunt de iure Diuino, & ex Chriſti inſtitutione Papa non diſpenſat, Henriquez *in Summ. lib. 3. cap. 13. num. 3.* Bonacina *de Sacram. extremæ Vnctionis diſp. 8. quæſt.vnic. punct.4. propoſit. vnic. num.2.*

10 Et quamuis Innocentius in Epiſtola *ad Decentium* aſſerat, non ſolùm Presbyteris, ſed etiam omnibus Chriſtianis licitum eſſe vti Oleo ſacro in ſua, & ſuorum neceſſitate vngendo.

Nihilominus dicendum eſt Innocentium ibi non intellexiſſe de Vnctione Sa-
11 cramentali, ſed de vnctione pia, & deuota, vt interpretantur Alphonſus de Caſtro *aduerſus hæreſes, ver. Extrema Vnctio,* Sotus *in 4.diſtinct.23. quæſt.2.art.1.* Valentia *to.4. diſtinct.81. quæſt.2. par. 1.* Caſtro-palao *d. tract.26. diſput.vnic. punct.7. num.1.*

12 Plurimos autem ſanatos eſſe à morbis etiam incurabilibus, per Vnctionem Olei

infirmorum, teſtatur ex pluribus Auctoribus, Martinus del Rio *lib.6.diſquiſ.Magic. quæſt.3.ſect.3.pag.mihi 83.verſ. de Oleo.*

13 Vel ſi intelligit Innocentius de Vnctione Sacramentali, loquitur de vſu paſſiuo, non de actiuo, hoc eſt de illius ſuſceptione, quàm aſſerit in ſua neceſſitate cuilibet Chriſtiano licere, vocando ſcilicet Preſbyteros, qui ſe, & ſuos in neceſſitate vngant, vt voluere Ianſen. *in cap. 6. Marci*, & ibi Maldonat. Bellarmin. *lib. 1. de hoc Sacramento, cap. 9.* Suarez, & Coninch. à Caſtro-palao *loco cit.* Auerſa *loco citato pag.* 951. *col.* 1. Candidus *de extrema Vnctione diſput. 3. art. 4. dub. 4.*

14 Abutitur pariter Sacramento extremæ Vnctionis, ſi quis (vt quidam ſceleſtus) conficiendo Statuam ad mortem, antequam illam traderet ſepulturæ, miniſtraret ei Sacramentum extremæ Vnctionis; Nam & is eſt valdè ſuſpectus de hæreſi, ſicut ille, qui baptizat magnetem, vel ſtatuam, vel ſecundinam, quam chartam virginem appellant, de quo *latè diximus ſupra*; Nam talis actus natura ſua præſefert aliquid, quod eſt hæreſis manifeſta, Martin.del Rio *diſquiſit. Mag.lib.5. ſect.15. verſ. Dico quarto*, qui ait, quod ſi talis crederet formam, vel materiam Baptiſmi (adde aliorum Sacramentorum) illam eſſe poſſe, quam conſtituit Chriſtus, Hæreticum eſſe.

CAPVT XXXIX.

ARGVMENTVM.

De abutentibus Sacramentalibus, ideſt, ijs, quæ ſeruiunt in vſum Sacramentorum, aut Sacrificij, vel etiam in vſum aliquem alium pium.

SVMMARIVM.

1 *Sacramentalia quæ ſint.*
2 *Sacramentalia quæ appellari ſoleant per Scholaſticos.*
3 *Sacramentalium definitio, & num. ſeq.*
5 *Abuſus Sacramentalium inducit ſuſpicionem hæreſis, & de ratione.*
6 *Abutens Oleo ſancto, vel Chriſmate, dicitur ſuſpectus de hæreſi.*
7 *Sortilegium cum vſu Olei ſancti, vel Chriſmatis an, & quando hæreſim ſapiat.*
8 *Credentes Sacramenta, vel Sacramentalia vim habere in ſortilegijs puniēdi tanquā Hæretici*
Abutentes Oleo ſacro, vel Chriſmate quomodo debeant torqueri, & abiurare.
9 *Quid de abutente rebus benedictis Ritu Eccleſiaſtico.*
Vel Reliquijs Sanctorum, & ſimilibus.
10 *Aſpergentes Aqua benedicta domos Meretricum, vt eo confluant Amatores quomodo puniendi.*
11 *Parochi an, & quando benedicere poſſint domos Turcarum.*
12 *Reliquias falſas vendentes, vel diſtribuentes an poſſint puniri in Sancto Officio.*

A Sacramentis tranſeundum eſt ad ſacramentalia.

1 Sacramentalia alia ſunt, quæ inſeruiunt Sacramentis, vt loca, vaſa, veſtes ſacræ, & olea benedicta; Alia, quæ ſunt exercitium Sacramenti Ordinis, vel ſaltem iuriſdictionis, vt benedictio Epiſcopalis, aut Sacerdotali; Alia denique inſtituta ab Eccleſia ad imitationem Sacramentorum, veluti Aqua luſtralis, ſiue benedicta, Oliuæ, Palmæ, Candelæ, Cerei benedicti, Thus paſchale, Agnus Dei, & ſimilia, Cottonius *in append. de Sacramentalibus lib. 2. num.* 1. Torre-blanca *Iuris ſpiritualis lib. 13. cap. 6. num. 8.*

Scholaſtici verò quoſcunque ſacros Ritus, ſeu cœremonias Sacramentis, aut ſa-
2 crificio adiunctas, & ad eorum conuenientem celebrationem ex Eccleſiæ inſtitutione vſurpandas ſacramentalia appellant, Suarez *quæſt.65. art.4. diſp.15. à ſect.1.* Ranaldus *de Monitorijs par.2. cap.2. nu.19.* vbi quod Thomas Vualdenſis *tom.3.* immenſus eſt circa ſacramentalia.

3 Deffinitionem Sacramentalium habes apud Cincium *lib. 1. Cæli Eccleſiaſtici, de Sacramentalibus*, quam refert Ceſpedes *de exemp. Regul. tit. Quoad Sacramentalia dub. 152. num. 1. in fine.*

4 Nempe quod ſacramentale eſt omnis conſecratio, vel benedictio, aut ſignificatio ad aliquod Sacramentum ordinata, & intelligitur Res ſacra, ſeu ſacra actio, qua venialium remiſſio obtinetur.

Qui abutitur ergo Sacramentalibus, reputatur præſumptus Inconſtans in fide,
5 quia redditur ſuſpectus malè ſentire vel de Ritibus, vel de cœremonijs Eccleſiæ, & conſequenter ſuſpectus eſt de hæreſi, Alph. de Caſtro *de iuſta Hæret. punit. lib. 1. cap.15.pag.mihi 83.* Pegna *2.par.Directorij ad quæſt.42.* Graff. *lib. 2. deciſ. cap. 5. num. 13.* latè Moura *de Incantat. ſect. 3. cap. 5.nu.28. verſ. Noſtra tamen,* Malleus Malefic. *2.par. cap. 5. §. 2. Notandum,* Martinus del Rio

diſquiſ. Magic. lib. 5. ſect. 15. verſ. Dico 3. & ex Farinaccio *quæſt.* 181. *num.* 19. *in corpore.*

Et propterea qui abutitur ſacro Chriſmate, vel Oleo ſancto, is reputatur Incon-
6 ſtans in fide tanquam ſuſpectus de hæreſi; licèt enim Vmber. de Locat. *in Iudicial. Inquiſit. in ver. Sacerdos*, dixerit huiuſmodi abuſus in Sortilegijs non ſapere hæreſim, niſi quando imploretur auxilium Dæmonis, ſequitur Ghirlandus *de Sortileg. qu.* 10. *num.* 14. *& quæſt.* 11. *num.* 21. *&* 22.

Eorum tamen opinio rectè refellitur ab Alphonſo de Caſtro *d. cap.* 15. & commu-
7 niter ab alijs, de quibus per Farinaccium *quæſt.* 20. *num.* 85. *verſ. Sed poſt primam huius libri impreſſionem*, nouiſſimè Moura *de Incantat. ſect. 3. cap. 5. à num.* 28. qui reſpondet Textibus, & argumentis Grillandi; Et hæc eſt praxis Supremæ, &c. & omnium.

Ideo cauendum eſt à Torre-blanca, & ab alijs ab eo citatis *Iuris ſpiritualis lib.* 13. *cap.* 6. *num.* 6. qui dicunt, tunc huiuſmodi abuſum in Sortilegijs ſapere hæreſim, vel eſſe hæreticalem, ſi ſortilegus credat Chriſma, vel Oleum ſanctum habere virtutem ad ſortilegia.

Nam credere, quod Sacramenta, vel Sacramentalia in ſortilegijs vim habeant,
8 aperta eſt hæreſis, vt dicit Alphonſus de Caſtro *loco citato*: Et propterea qui ſic credunt, non tanquam ſuſpecti, ſed tanquam Hæretici puniendi ſunt, Eymer. *par* 2. *quæſt.* 42. *num.* 5. *verſ. Vtpotè*, Martin. del Rio *lib.* 5. *ſect.* 15. Tolet. *Inſtruct. Sacerdot. lib.* 4. *cap.* 16. *num.* 6. quos refert, & ſequitur Farinaccius *d. quæſt.* 181. *num.* 22.

Et propterea praxis eſt, vt huiuſmodi abutentes Oleo, vel Chriſmate ſacro, torqueantur ſuper intentione, quod ſi negauerint abiurant de vehementi, Pegna *ad dictam quæſt. 42. verſ. Etiam ſortilegia illa in fine.*

Quod dictum eſt de abutentibus ſacro Chriſmate, vel Oleo ſancto, idem dicen-
9 dum eſt de abutentibus Aqua benedicta, Thure paſchali, Cera, Agnus Dei, & alijs Ritu Eccleſiaſtico benedictis, Alphonſus à Caſtro *d. cap.* 15. Simancha *de Cathol. tit.* 21. *num.* 11. Farinacc. *d. quæſt.* 181. *nu.* 22. Moura *de Incautat. loco citato.* Torre-blanca *loco cit. num.* 8. *&* 9. ſubiungit, idem eſſe de abutentibus Reliquijs Sanctorum, vel Aræ fragmentis, & ſimilibus ex Doctoribus *ſupra citatis*, Farinaccius *d. quæſt.* 181. *num.* 22.

Et propterea multi, qui ſpe lucri aſpergunt aqua benedicta excerpta à pluribus
10 Eccleſijs domos Meretricum, dicentes illis hoc deſeruire, vt eo confluant Amatores, fuerunt in Sancto Officio puniti, vel pœna carceris arbitrio, vel alia ſimili.

Quæſitum fuit etiam à Parochis, qui in partibus Turcarum domos benedicunt
11 Chriſtianorum, cum cogantur à Turcis id facere in eorum domibus, an poſſit permitti, & reſcriptum fuit *ſub die 7. Octobris* 1615.

Hoc poſſe permitti, dummodo non adſit contemptus, ſeu periculum ſuperſtitionis ex vſu Aquæ benedictæ, præſertim ſi apud Turcas remaneat.

12 Quouerò ad diſtribuentes, ſiue vendentes falſas Reliquias, diuerſimode actum fuit in Suprema, &c. Nam *de anno* 1624. reſcriptum fuit, vt cauſa cognoſceretur à Vicario Vrbis *die* 13. *Februarij*.

Memini tamen *de anno* 1626. dum eſſem Auditor Nunciaturæ Neapolitanæ de ordine Supremæ fuiſſe carceribus Nunciaturæ mancipatum quendam, qui fingebat ſe filium Imperatoris Turcarum, & ſub hoc nomine deceperat Magnum Etruriæ Ducem, ac Ducem de Alba Proregem Neapolitanum; eò quia vendebat, ac diſtribuebat Reliquias Sanctorum Apoſtolorum, & aliorum Sanctorum, necnon de ligno Crucis, & plurimas ſpinas Coronæ Saluatoris, contra quem Ego compilaui proceſſum, & reliqui eum carceratum, cum diſceſſiſſem Neapoli Hiſpaniam verſus cum bonæ mem. Cæſare Montio adlegato ad Regem Hiſpaniarum Nuncio extraordinario pro rebus Caſalis Monferrati, qui poſtea (electo ad Purpuram bonæ mem. Io. Baptiſta Pamphilio illic Nuncio ordinario, demum Summo Pontifice Innocentio Decimo) tanquam Nuncius ordinarius reſedit ibi per quatuor annos, ad Cardinalatum poſtea promotus, & Eccleſiæ Mediolanenſi Præpoſitus, in ſuo munere glorioſus occubuit, cuius anima requieſcat in pace, & cuius memoria in benedictione eſt.

Eſt etiam Inconſtans in fide tanquam ſuſpectus de hęreſi, qui abutitur Hoſtia non conſecrata, ſuper quam celebrata ſit Miſſa, vt docent Scaccia *de iudic. lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 34. Souſa *in Aphoriſm. Inquiſit. lib.* 1. *cap.* 57. *num.* 11. Emanuel Moura *de incant. opuſc.* 1. *ſect.* 3. *cap.* 5. *num.* 29. Bordonus *to.* 1. *cap.* 18. *num.* 30. Carena *par.* 2. *de ſortileg. tit.* 12. §. 5. *num.* 37. *&* §. 8. *num.* 53. *&* 54. quia in tali abuſu admiſcetur res ſacra, ſcilicet celebratio Miſſæ ſuper Hoſtiam licèt non conſecratam; eſt igitur abuſus non propter Hoſtiam non conſecratam, ſed propter Miſſam ſuper eam celebratam.

CAPVT XL.

ARGVMENTVM.

De abutentibus verbis ſacris, & alijs ſuperſtitionibus: Et quomodo ſic abutentes puniantur in Sancto Officio.

SVMMARIVM.

1 *Abutens verbis ſacris eſt ſuſpectus de hæreſi. Et quomodo excludatur iſte abuſus.*
2 *Mulieres medentes morbos cum verbis, vel ſignis, an, & quando dicantur ſuperſtitioſæ, & abuti verbis ſacris.*
3 *Confeſſarij non debent tolerare, nec abſoluere ſuperſtitioſos, nec eis permittere, vt in eorum ſuperſtitionibus verbis vtantur, & de ratione.*
4 *Superſtitio denunciata in Sancto Officio quomodo expediri ſoleat.*
Orationes licitæ an, & quomodo adhiberi poſſint in infirmitatibus.
5 *Abuſus Pſalmi reſultat ex eius recitatione ad mortem alicuius, & num. ſeq.*
6 *Pſalmi Dauidici per Sortilegos adhiberi ſolent.*
8 *Pſalmi penès Sortilegos ſi inueniantur, quomodo ſit prouidendum.*
9 *Sortilegium verbis ſacris admixtum cenſetur hæreticale, & inducit vehementem hæreſis ſuſpicionem.*
10 *Orationes continuatâ auctoritate priuata ad tollendos malos, vel ad ſimilia an liceant.*
Cæremoniæ publicæ inſtitui non poſſunt per priuatum.
11 *Orationes ad remedium peſtis, de quibus hic num. ſeq. an ſint licitæ, vel Apocryphæ, ac erroneæ.*
13 *Preces ſuperſtitioſæ quæ ſint.*
14 *Verba an habeant virtutem præſertim ad morbos curandos, & num. ſeq. & num. 19.*
16 *Remedia verborum pro humanis corporibus, vel pro fructibus agrorum, an ſint licita & num. 24. cum ſeqq.*
17 *Vel irridenda.*
18 *Vanitas verborum ad ſanandos morbos irridetur ab antiquis Medicis.*
19 *Magia quomodo detur.*
20 *Secreta ſuperſtitioſa quæ ſint.*
21 *Verba Medicorum quæ ſint ad morbos curandos.*
22 *Verba ad curandos morbos quando liceant, & num. ſeq.*
25 *Maleficium ad bonum finem an ſit licitum de iure ciuili, & num. ſeqq.*
27 *Prouerbium Hiſpanicum* Agate el milagro, y hagalo el Diablo *confutatur.*
28 *Et vnde ſit introductum.*
29 *Hiſpani* Salutatores*, quos dicant, & num. ſeqq.*
30 *Gratia gratis data poteſt dari etiam perditis hominibus, & quid operetur.*
32 *Gratia curandi morbos eſt gratia gratis data, & de ratione.*
33 *Salutatores caute inſpiciendi, & de ratione.*
34 *Circumſtantiæ penſandæ circa curam morborum faciendam à Salutatoribus, & quæ ſint num. ſeqq.*
35 *Virtus Diuina operari non præſumitur in illis, qui ſunt vitæ ſceleratæ.*
36 *Præſertim ſi agatur de ſcelere quaſi habituali.*
37 *Vitium Carnis impedit gratias gratis datas.*
38 *Hæreticus gratiam gratis datam habere an poſſit, & num. ſeqq.*
39 *Gratia Anglicanorum Regum ſanandi ſtrumas, à quo inceperit, & num. 41.*
40 *Et an hodie duret.*
43 *De gratia Regum Chriſtianiſſimorum ad ſanandas ſtrumas.*
44 *Homo vino indulgere, & dicens id facere, vt eius virtus viuacior ſit, non præſumitur habere gratiam gratis datam.*
45 *Idem de Salutatore dicente ſe non habere vim ſanandi in præſentia alterius Salutatoris, & de ratione.*
46 *Vel de dicente maiorem habere vim certis hebdomadæ diebus.*
47 *Vel ſi prænoſcat futura, & occulta.*
48 *Salutatores manibus tractantes carbones ignitos, vel ſimilia facientes, an, & quando ſuſpecti ſint.*
49 *Gratia gratis data addiſci non poteſt, & de ratione.*
50 *Salutator cognoſcens illico alium Salutatorem priùs non viſum, eſt ſuſpectus, & de ratione.*
51 *Dæmon ſuos ſtigmate ſignat, & diſtinguit.*
52 *Stigmata Dæmoniaca an dentur, & num. ſeq.*
53 *Signa Dæmonum an dentur, & quomodo eſſe ſoleant.*
Signum repertum in corpore maleficæ an præbeat aliquod indicium, vel ad torturam, vel ad condemnationem.
54 *Salutatores quæſtus cauſa ſanantes ſunt ſuſpecti, & de ratione.*
55 *Salutatores regulariter damnandi, & de ratione.*
56 *Salutatores probare tenentur eorum opus eſſe à Deo.*

57 *Superior in dubio prohibere debet ſanationes Salutatorum.*

58 *Dubitans an gratia ſanitatis ſibi proueniat ope Diuina, vel Dæmoniaca an teneatur ſe abſtinere ab vſu eiuſdem gratiæ.*

59 *Vſus gratiæ ad ſanitatem alicui perſonæ, vel familiæ ex immemorobili conſuetudine conceſſæ an, & quando prohiberi poſſit à Papa, vel ab Epiſcopo, & Inquiſitore.*

60 *Peccatum excuſari non poteſt ex longiquitate temporis, vel ex conſuetudine peccandi.*

61. *Salutatores puniendi, & qui eorum opere vtuntur.*

62 *Orationes, quæ aſſeruntur inuentæ in ſepulchro Chriſti, & liberare à periculis, & armorum impetu, an ſint licitæ, vel ſuperſtitioſæ.*

63 *Vſus verborum ſacrorum ad iocum, vel ad detrahendum alterius famæ an, & quomodo puniri poſſit in Sancto Officio.*

64 *Quid de vſu veſtium ſacrarum ad fines profanos, & num. ſeq.*

66 *Vel de vſu veſtium profanarum ad ornatum ſacrarum Imaginum.*

67 *Cultus ſacrarum Imaginum quomodo debeat obſeruari.*

68 *Habitus Religionis impropriæ ſi imponatur ſacræ Imagini an id puniri poſſit in Sancto Officio.*

69 *Quid de abuſu Rituum Eccleſiaſticorum, putà Indulgentiarum, Campanarum, aut Cæremoniarum Eccleſiæ.*

70 *Contemnentes Indulgentias puniendi in Sancto Officio.*

Hæretici negantes Purgatorium, negant etiam dari Indulgentias.

71 *Indulgentiæ cognoſcendæ ſunt ab Ordinario, an ſint veræ, vel falſæ, publicandæ, vel non.*

72 *Indulgentiæ ſemel declaratæ falſæ, vel Apocryphæ ſi imprimantur, vel publicentur, an imprimentes, & publicantes puniri poſſint in S. Officio, vel ab Ordinario.*

73 *Indulgentiæ ſi nimis de facili imprimantur, vel publicentur cum licentia Epiſcopi, vel Vicarij, quomodo procedere ſoleat Suprema, &c.*

Licentia imprimendi Indulgentias, an concedatur à ſolo Epiſcopo, & num. 125.

74 *Indulgentiæ falſæ, quæ ſint, & num.* 81. *cum ſeq. ac num.* 127. *cum ſeqq.*

75 *Quæſtuantes eleemoſynas pro Monaſterio Beatæ Virginis de Monſerrato Cathaloniæ, an ſint permittendi, & numeris ſequentibus, ac num.* 124.

76 *Et an Indulgentiæ eiuſdem Eccleſiæ ſint reuocatæ, & num. ſeqq.*

79 *Indulgentiæ quomodo concedi ſoleant per Sedem Apoſtolicam cum facultate quæſtuandi.*

80 *Facultates Diæceſum Hiſpaniarum concedendi Indulgentias, & alia priuilegia reuocatæ.*

83 *Formula Indulgentiarum ordinariarum, quæ per Summum Pontificem conceduntur Coronis, Roſarijs, Medalis, aut Crucibus benedictis.*

84 *Et extraordinariarum.*

87 *Indulgentiarum introductio.*

88 *Quæſtuantes diſſeminantes Reliquias, vel Indulgentias falſas puniendi in Sancto Officio.*

89 *Temeritas Cerretanorum quomodo fuerit punita.*

90 *Quæſtuantes falſas publicantes Indulgentias quomodo puniendi.*

91 *Edictum Epiſcopi Spoletani contra Quæſtuantes, & num. ſeqq.*

94 *Vſus Quæſtuantium antiquus.*

95 *Quæſtuantes antiquitus quando permitterentur.*

96 *Et qualiter ſe gerere deberent.*

97 *Quos introduxerint abuſus, & num.* 102. *cum ſeq.*

98 *Quæſtuantes priuantur priuilegijs.*

99 *Et ſupprimuntur, & num. ſeq. ac num.* 121.

101 *Licentia quæſtuandi, cum quibus conditionibus per Sedem Apoſtolicam concedatur.*

104 *Epiſcopus quomodo coercere poſſit quæſtuantes, & num. ſeqq.*

106 *Quæſtuantes ficto nomine vtentes licentia alijs conceſſa, & conuertentes pecunias in vſus proprios, quomodo puniendi, & num. ſeq.*

108 *Quæſtuantes cum licentia Principis, vel Magiſtratus ſecularis an ſint permittendi.*

109 *Quid in Luſitania, & num.* 111.

110 *De Quæſtuantibus Hiſpaniæ.*

112 *Epiſcopi an poſſint ſtatuere, quod litteræ Apoſtolicæ non exequantur, niſi præſententur coram ipſis.*

113 *Regulares Mendicantes an, & quando quæſtuare non poſſint ſine licentia, & num. ſeqq.*

116 *Regulares mendicantes prohiberi non poſſunt ab Ordinarijs, vel ab alijs ne eleemoſynas quærant.*

117 *Quid ſi velint eleemoſynas quærere extra Diœceſim.*

118 *Diſcalceati B. Mariæ de Mercede non impediendi in quærendis eleemoſynis pro redemptione Captiuorum.*

119 *Receptores eleemoſynarum quando non comprehendantur, ſub prohibitione quæſtuationis.*

120 *Epiſcopus quando permittere poſſit quæſtum eleemoſynarum.*

122 *Eleemoſynæ locari an poſſint, & numero ſeq.*

124 *Licentia quærendi eleemoſynas omnino gratis concedenda non obſtante contraria immemorabili conſuetudine.*

130 *Reuelatio* Sanctæ Brigithæ, *quæ ſit Apocrypha, & num.* 140.

131 *Reuelationem Diuinam aſſerens, eſt ſuſpectus de fide, & puniri poteſt in Sancto Officio.*

132 *Boni habent internas inſpirationes, & reuelationes à Deo, & ab Angelis.*

Reuelationem

133 *Reuelationem Diuinam dari non poſſe aſſerens, vel irridens non excuſatur à temeritate.*
Diabolus poteſt dare Reuelationes, Illuſtrationes internas, & Apparitiones.
134 *Ac eas poteſt cauſare natura, & quomodo.*
135 *Mulieres quomodo decipi ſoleant circa reuelationes Diuinas.*
Hæretici reuelationes Diuinas fingentes, & de ratione.
136 *Inquiſitores qua diligentia inueſtigare debeant reuelationes Diuinas, & numero ſeq.*
137 *Signa diſtinguentia reuelationes Diuinas à Dæmoniacis, & num. ſeq.*
139 *Reuelationibus Sanctorum, de quibus hic, an ſit deferendum.*
141 *Illuſiones diuinarum reuelationum quomodo expediantur in S. Officio.*
142 *De reuelationibus* Raimundi Lulli.
143 *Et an* Raimundus Lullus *ſit Sanctus, & num. ſeqq.*
144 *Cultus probis viris tanquam Sanctis præſtari non poteſt ſine iudicio Eccleſiæ Romanæ.*
149 *Libri* Raimundi Lulli *an ſint prohibiti, & num. ſeqq.*
152 *Angeli quorum nomina cognita ſunt in Eccleſia, & num. ſeqq.*
Viſio Angelorum ſi ab aliquo aſſeratur, an ſit ei deferendum, & num. ſeqq.
158 *Veneratio Angelorum quando ſit ſuſpecta de hæreſi.*
159 *De reuelatione* Ioannis dela Cruz.
160 *Geſtatio Breuium collo appenſorum cum nominibus incognitis, quæ Angelis tribuantur, an importet ſuſpicionem hæreſis.*
161 *Quid de cultu hominis mortui nondum canonizati, vel beatificati, & num. ſeqq. & num.* 168. *cum ſeq.*
163 *Imagines mortuorum cum fama ſanctitatis, quomodo pingi poſſint.*
164 *Et retineri.*
165 *Libri continentes miracula, & reuelationes mortuorum cum fama ſanctitatis, an, quando, & quomodo imprimi poſſint.*
166 *Et an, & quando eorum ſepulchris affigi poſſint tabellæ, ſeu Imagines.*
167 *Cultus Sanctorum quando permiſſus ſit.*
169 *Pœnæ venerantium homines mortuos cum fama ſanctitatis ſine approbatione Apoſtolica.*
170 *Vel artificium pingentium, & ſculpentium imagines eorum, vel imprimentium libros de eorum geſtis.*
171 *Corona laurea quid ſignificet, & num.* 174.
De litteris)
172 *Faſcibus) laureatis.*
173 *Armis, & nauibus)*
175 *Corona aurea quomodo introducta.*
176 *De Corona ſolida, & quid de ea fieret.*
177 *De Corona Conſtantini Imperatoris.*
De Corona militari Chriſtianorum.
178 *De auro Coronario.*
179 *Corona triumphantibus cur olim daretur.*
180 *Laureola quod ſit.*
181 *Corona quomodo permutata fuerit in Diadema.*
182 *Laureola aliquando dicitur Aureola.*
183 *Cultus priuatus hominibus non canonizatis, neque beatificatis an ſit interdictus, & num. ſeq.*
184 *Altare domus priuatæ cum imagine hominis non canonizati, neque beatificati an ſit permiſſum.*
185 *Oblationes tabellarum, ſeu imaginum Seruis Dei cum opinione ſanctitatis defunctis, an, & quando liceant.*
186 *Vſus affigendi tabellas, & imagines Sanctis nondum approbatis, quàm ſit antiquus.*
187 *Conſuetudo Eccleſiæ appendendi imagines, & tabellas Sanctis nedum mortuis, ſed & adhuc viuentibus, & de eius ratione num. ſeqq.*
188 *Opera Dei non occultanda, & num.* 201.
189 *Deus cur miracula operatur ad interceſſionem Sanctorum.*
Imagines piæ cur in Eccleſijs apponantur.
190 *Sanctitas an ad canonizationem argui poſſit ex tabellis, ſeu imaginibus appenſis.*
191 *Vſus conſcribendi miracula antiquus in Eccleſia.*
192 *Negligentia conſcribendi miracula damnatur.*
193 *Miracula falſa imprimere, vel diuulgare, quàm maximum peccatum ſit, & quomodo puniendum num.* 195.
194 *Epiſcopus quando poſſit concedere licentiam imprimendi miracula.*
196 *Imagines, quæ aſſerebantur miraculoſæ, & quid de illis factum fuerit, & numeris ſeqq.*
199 *Lumina, quibus accendi ſoleant in Eccleſijs, & num. ſeq.*
200 *Ignis accenſio quid ſignificet.*
202 *Auctor libri continentis geſta, miracula, & reuelationes Seruorum Dei, quomodo proteſtari debeat in illius principio.*
203 *Et in illius fine.*
204 *Miracula quando imprimi poſſint abſque eo, quod verificentur coram Ordinario.*
Fama habens ortum à titulo infecto nullum probationis gradum conſtituit.
Tempus longum, ſeu longiſſimum quando dicatur.
205 *Papa an poſt canonizationem Sancti poſſit Inconſtans illius cultum probibere Eccleſiæ.*
Papa errare non poteſt circa canonizationem Sanctorum.
Canonizatio Sanctorum pertinet ad fidem.
Quid de Beatificatione.

1 PARITER idem dicendum eſt de abutente verbis ſacris, vtputa Euangelio, Symbolo Fidei, Pater noſter, Aue Maria, Pſalmis.

Dixi *de abutentibus*, quia quando quis profert verba ſacra, & orationes, non ponens ſpem in talibus, niſi ex virtute Diuina, quam reputat Deum tali Orationi tradidiſſe, non eſt condemnandus tanquam præſumptus Inconſtans in fide, vt notauit Gerſon. *de Abſolut. Sacram. 2. par. Alphabet. 33. littera L,* Diuus Thomas 2. 2. *quæſt.* 96. *art.* 4. *per totum*, Silueſter *verbo Superſtitio, à num.* 10. ex noſtris Grilland. *de Sortileg. quæſt.* 10. *à num.* 31. Del Rio *lib.* 5. *quæſt. vnic. ſect.* 16. §. *Incantatores*, Ciruelo *de Superſtit. par.* 3. *cap.* 3. Moura *de Incantat. ſect.* 2. *toto cap.* 14. Farinacc. *qu.* 20. *num.* 110. *in fine*.

Et propterea Sanchez *d. cap.* 40. *num.* 39. dicit, mulieres, quas barbarè *Carminatrices* appellant, Hiſpanè *Enſalmadoras*, vel
2 *Santiguadoras* Incantatrices, quæ medentur Iſchiatica, vel Eriſipilis, non eſſe ſuperſtitioſas, ſi ſolis adiurationibus licitis abſque vana aliqua circumſtantia vtantur, vt *per Paſſionem Chriſti, &c.* illis ſupplicantes Deo, vt proſint Medicinæ naturales, quas morbis applicant, dicit Sanchez, ſi medicinas applicent, nam ſi eas orationes adhibeant, vel ſigna, vt benedictiones, vel adiurationes, nullam applicantes medicinam naturalem efficacem ad illius morbi ſanitatem, ſed credentes illis ſolis verbis ſalutem morbi obtinendam, eſſe ſuperſtitioſas, quia ea verba, vel ſigna, conſtat nullam vim naturalem ad eum effectum habere, nec virtus ſupernaturalis præſumitur, vt latè idem Sanchez *d. cap.* 40. *num.* 44.

3 Et optime Suarez *lib.* 2. *de Superſtitione, cap.* 15. *num.* 26. *&* 27. dicit, à Confeſſarijs huiuſmodi ſuperſtitioſos non eſſe tolerandos, vt licentiam eis concedant vtendis dictis verbis, eoſque abſoluant. *Nam licèt pro aliquo tempore excuſari aliqua ex parte per ignorantiam potuerint, quia nimirùm per ſolam traditionem id acceperant, quia ità experti fuerant ſine aliquo conſortio cum Dæmone, & ipſi etiam poſtea experti ſunt ſine ſuſpicione mali. Nihilominùs in re ipſa, & ſecundùm ſe non erat id licitum, itàut vix potuerit ignorantia fuiſſe omninò inculpabilis, quia illi non habent probabilem rationem ad præſumendum Diuinam virtutem eſſe infallibiliter aſsiſtentem illis verbis, & actionibus, quia hoc eſt proprium verborum Sacramentalium; & aliquid ſimile introducere ſine Eccleſia auctoritate ſuperſtitioſum eſt, & in Fide periculoſum, &c.* Hæc Suarez.

Ideò in praxi huiuſmodi homines, ſiue mulieres denunciatæ Sancto Officio, ab
4 Inquiſitoribus ſolent expediri cum monitione, & pœnitentijs ſalutaribus, & cum præcepto de abſtinendo à ſimilibus; Nam, vt inquit Silueſter *in ver. Superſtitio, n.* 10. prohibendi ſunt viri, & mulieres carminatrices vtentes licitis orationibus, quia multa inutilia, & ſuperſtitioſa ſolent admiſcere, niſi fortè Sacerdos ſit, vel Religioſus, & diſcretus, aut etiam laicus excellentis vitæ, qui fuſa Oratione licita ſuper infirmum manum imponat. De qua re videndus eſt eruditus Moura *de Incantat. ſect.* 2. *cap.* 14.

Abutitur etiam Pſalmis ille, qui recitat Pſalmum, *Domine laudem meam, ne tacueris, &c.* ea intentione, vt is contra quem
5 recitatur, intra paucos dies, menſem, vel annum moriatur, qui mos in Germania tempore Ludouici Bauari hoſtis Eccleſiæ acerrimi, inualuit; ſic Nicolaus Serrarius *in Moguntiacis lib.* 5. & ex eo Bzouius *anno* 1347. *nu.* 3. hæc ait: *Nicolaus Serrarius, &c. Fuiſſe in more per id temporis recenſuit, vt propter maximam rerum difficultatem armata ſtola Crux in ſummi Templi medio poneretur, vt coram ea quotidie à Clero media vita, &c. & Pſalmus* Deus laudem meam ne tacueris, &c. *caneretur: Sublato autem Ludouico, ſolemnitas illa ſublata fuit cantantibus omnibus,* Te Deum laudamus, &c.

Et cum annis præteritis abuſus iſte in Prouincia Calabriæ irrepſiſſet; Suprema
6 per litteras circulares monuit Ordinarios, ne permitterent à ſecularibus, vel Regularibus ad effectum ſuperſtitioſum vti, vel canere dictum Pſalmum.

Frequenter etiam apud Sortilegos inueniuntur Pſalmi Dauidici cum ſuppoſitis
7 eorum virtutibus, de quibus Geropius *in Hermetuena, lib.* 1. *fol.* 11. relatus à Moura *ſect.* 3. *cap.* 5. *num,* 31. ſic ait.

Vidi ego, inquit, *in Italia Pſalmum Dauidicum Græcis litteris in magna Græcia ſcriptum, quod ad ſingulas horas minio annotatum habebat, quibus rebus profanis, quibuſue ſceleſtis, vel cogitatis, vel operibus conuenirent, in quo inter cætera Pſalmum conſpexi vnum eo deſtinari, vt vngulas equinas perditis ferreis ſoleis à læſione conſeruaret; alterum, quo maſculam ſponſi vim in thalamo iacentis prorsùs eneruaret; alios item alijs non diſsimilibus applicari. Numquid quam hoc ſacrorum Carminum abuſu magis fanaticum? Numquid magis impium? Numquid quam plus habet Idolomaniæ? Quid hoc aliud eſt, quam preces Diuinas, vel ſanctiſsimorum hominum, vel ipſius etiam Chriſti verbis conceptas abominanda impietate Dæmonibus, & impuris ſpiritibus peſſimarum cogitationum ducibus, & adminiſtris offerre.*

Iſti autem ſic abutentes Pſalmis, tanquam præſumpti Inconſtantes in fide, in Sancto Officio puniuntur; nam ſi fatean-
8 tur illis vſos fuiſſe, expediuntur cum ab-

iuratione de leui, vel de vehementi, ſi autem negent, cum monitionibus, & pęnitentijs ſalutaribus, niſi aliud contingat, quod de eorum mala credulitate poſſit dubitari, itàut ſubijciendi ſint torturæ.

Sed quicquid ſit de abutentibus verbis ſacris Euangelio, Symbolo Fidei, Oratione Dominicali, Salutatione Angelica,
9 Pſalmis, & ſimilibus extra ſortilegia, certè ſi illa admiſceant ſortilegijs, ſunt vehementer ſuſpecti de fide, quia huiuſmodi ſortilegia hæreticalia reputantur, Barbat. *conſ* 55. Pegna *comm.67.verſ. Hinc cenſeo*, Torre-blanc. *Iuris ſpiritual. lib.13.c.6. num.* 16. qui tamen malè allegat Beuſfeldium, Farinacc. *quæſt.*181. *num.*17.

Sed an liceant orationes auctoritate priuata concinnatæ ad tollendos morbos, ad
10 defendendũ à periculis, & ſimilia; videndus eſt Moura *d. tract. ſect.*2. *cap.*10. qui negat, poſſe priuatum inſtituere çœremoniam publicam, & pertinentem ad totam hominum communitatem, ſiue ea tantum ordinetur ad dignam tractationem aliarum ſanctarum cœremoniarum, ſiue in ordine ad miraculosè operandum, Suarez *tom.3. in 3.par. diſp.*15. *ſect.3.* §. *Dico ſecundo*, *& ſect.* 4. ſiue inſtar ſacrificij ad Deum honorandum, & flectendum.

Et propterea memini *de anno* 1657. dum peſtis Romæ graſſabatur magno totius
11 Italiæ terrore ob ſtragem Neapoli, & in toto illo Regno factam, quæ poſtea etiam in Ciuitate Ianuæ ſucceſſit, memini inquam, fuiſſe diuulgatam quandam orationem, ſeu preces, quas, vt præſentiſſimum remedium cõtra peſtem, Cardinalibus pro Concil. Trident. congregatis *anno* 1546. quendam ſanctæ vitæ Græcum Archiepiſcopum, tradidiſſe ferunt: quæ preces conſtant ex litteris, & verſibus, ſeu ſignificationibus ſubſequentibus, quaſque teſtabatur inuentas in Monaſterio Benedictinorum Antiochię in quadam membrana conſcriptas, & à Zacharia Hieroſolymitano Epiſcopo relictas, quaſque idem Archiepiſcopus ad brachium ſiniſtrum in quadam membrana litteris exaratas circumferebat.

Hac vero lege operari prędictum beneficium, ſi nempè portentur ad brachium in membrana ſcriptæ, ſi verò portans fuerit Sacerdos dicat eas finita Miſſa.

Inſuper addebatur haſce fuiſſe à Suprema, & Vniuerſali Inquiſitione approbatas, annuente, ſiue inſtante Eminentiſſimo Cardinale Sancti Honuphrij ſan. memorię Vrbani Octaui fratre germano; fuerunt tamen vt apochryphæ declaratæ, iuxta Decretum factum *ſub die* 26. *Septembris anni* 1630. & ſcriptum Inquiſitoribus, ne earum vſus ſinerent permitti, ſed veluti falſæ, mendaces, ac erroneæ prohiberẽtur.

12 Earum autem precum talis eſt tenor *relat.* etiam à Moura *ſect.2. cap.13. in fine.*

✠

Crux Chriſti libera me.

I

Ieſu Domus Dei libera me.

D

Deus Deus meus expelle peſtem à loco iſto. & libera me.

I

In manus tuas Domine commendo ſpiritum meum, & corpus meum.

A

Ante Cælum, & Terram Deus erat, & potens ab iſta peſte me liberare.

✠

Crux Chriſti potens eſt ad expellendam peſtem à loco iſto, & corpore meo.

B

Bonum eſt poſtulare auxilium Dei cum ſilentio, vt expellat peſtem.

I

Inclinabo cor meum ad faciendas iuſtificationes tuas, vt non confundar, quoniam inuocaui te.

Z

Zelaui ſuper iniquos pacem peccatorum videns, & ſperaui in te.

✠

Crux Chriſti fugat Dæmones, & aerem corruptum, & peſtem expellit.

S

Salus tua Ego ſum, dicit Dominus, clama ad me, voca me Patrem, & Ego exaudiam te, & liberabo ab iſta peſte.

A

Abyſſus abyſſum inuocat, & in voce tua expuliſti Dæmones, & liberaſti me.

B

Beatus qui ſperat in Domino, & non reſpexit in vanitates, & inſanias falſas.

✠

Crux, quæ antea fuit in opprobrium, nunc & in gloriam, & in nobilitatem ſit mihi in ſalutem, & expellat à loco iſto Diabolum, & aerem corruptum, & peſtem à corpore meo.

Z

Zelus honoris tui comedat me antequam

moriar, votum offeram Deo, & ſacrificium laudis, & fidei illi, qui potens eſt, iſtum locum, & me à peſte liberare, quia qui non confidunt in illo confundentur.

G

Gutturi meo, & faucibus meis adhæreat lingua mea, ſi non benedixero tibi, & laudauero Nomen tuum, quia ſanctum eſt, & liberas ſperantes in te: In te confido, libera me Deus meus ab iſta peſte, & locum iſtum, vbi Nomen tuum innocatum eſt.

F

Factæ ſunt tenebræ ſuper vniuerſam terram in morte tua Domine Deus Deus meus, fiat lubrica, & tenebroſa Diaboli poteſtas; & quia ad hoc veniſti fili Dei viui, vt diſſolnas opera Diaboli, expelle tua potentia à loco iſto, & à me ſeruo tuo peſtem iſtam, & aerem corruptum in tenebras exteriores. Amen.

✠

Crux Chriſti defende nos, expelle à loco iſto peſtem, & ſeruum tuum libera à peſte iſta, quia bonus es Domine, & miſericors, & multæ miſericordiæ, & verax.

B

Beatus qui ſperat in Domino, & non reſpexit in vanitates, & inſanias falſas, & in nocte mala liberabit eum Dominus: Domine in te ſperaui, libera me ab hac peſte.

F

Factus es Domine adiutorium mihi, quia in te ſperaui libera me ab hac peſte.

R

Reſpice in me, & miſerere mei, & libera me ab hac peſte.

S

Salus mea es tu, ſana me Domine, & ſanabor, ſaluum me fac, & ſaluus ero.

OREMVS.

Domine IESV Chriſte, qui voluiſti pro Mundi redemptione de Virgine naſci, & in carne tua ſanctiſſima circumcidi, à Iudæis reprobari, à Iuda proditore oſculo tradi, vinculis ligari, ſicut Agnus innocens ad victimam duci, atque in conſpectu Annæ, Cayphæ, Pilati, & Hærodis indecenter offerri, & à falſis teſtibus accuſari, flagellis, & opprobrijs vexari, & ſpinis coronari, & ſputis conſpui, colaphis cædi, palmis, & arundine percuti, flagellis verberari, in Cruce clauis affigi, inter latrones deputari, & lancea vulnerari: Tu Domine has ſanctiſſimas pœnas, quas indignus Sacerdos recolo per Crucem, & Paſſionem tuam libera populum iſtum, & nos ab iſta peſte, & pœnis Inferni, à quibus liberaſti latronem crucifixum. Qui cum Patre, &c.

13 Quas preces eſſe omnino ſuperſtitioſas propter vanas obſeruantias admixtas, ſuſpicatur Moura *d. tract. loco cit. in fin.*

Sed an detur aliqua virtus in verbis, præſertim ad morbos curandos, eruditiſ-
14 ſimus Tiraquellus noſter *in tract. de nobilitate, lib. 1. cap. Mihi, 31. à num. 298. per multos,* aſſerit, auctoritate plurium tum Medicorum, tum Poetarum, tum Hiſtoricorum, verbis, & incantationibus morbos curari: Ex Philoſophis verò Ficinus *in lib. 3. de Vita cœlib.* tam longè abfuit, vt de hoc dubitaret, vt etiam multis conetur probare in verbis virtutem.

In verbis, inquit, *certis vim eſſe certam, atque magnam,* Origenes *aſſerit contra* Celſum, & Sineſius, *atque* Alkindas *de Magia diſputantes; Item* Zoroaſter *vetans barbara verba mutare;* Iamblicus *quoque ſimiliter; Item* Pitagorici *verbis, & cantibus, atque ſonis mirabilia Phœbi, & Orphei more facere conſueti, quod Hebræorum antiqui Doctores præ cæteris obſeruarunt; omneſque Poetæ miranda canunt carminibus effici.* Concludit poſt multa; *Quorſum hæc? Vt intelligas, quemadmodum ex certa herbarum, vaporumque compoſitione confecta per artem tum Medicam, tùm Aſtronomicam reſultat communis quædam forma, vel harmonia quædam Syderum dotata muneribus, ſic ex Tones.*

Sed non ſolum ex antiquis, vel ipſis Idololatris, & Gentilibus, ſed ex noſtris
15 Chriſtianis, & Catholicis multi tenent, verbis ſanari morbos poſſe, vt ſcribit Gaſpar Reies Franco *in Elyſio campo iucundarum quæſtion. quæſt. 22. per tot.*

16 Et propterea Conſtantinus Imperator *in l. Eorum ſcientia, §. Nullus, C. de Malef. & Mathemat.* noluit accuſationibus ſubiacere remedia humanis quæſita corporibus, aut in agreſtibus locis innocēter adhibita ſuffragia, ne maturis vindemijs maturentur imbres, aut ventis, grandiniſq; lapidatione quaſſarentur, quibus non cuiuſquam ſalus, aut exiſtimatio læderetur, ſed quorum perficerent actus ne Diuina munera, & labores hominum ſternerentur.

17 Sed prudenter Calcagninus *in libell. de Amat. Mag.* has vanitates imprudentes irridet, ſic aiens:

Vanitas olim iuncta miraculo furtiuo concubitu genuit Magiam, reformidans ne fortè veritas, cum qua perpetuas inimicitias gerit, ſuum partum enecaret, illam imprudentiæ, ac timori iunctis connubiali fœdere commendauit, illi in ſinu incomprehenſibilitatis è veſtigio collocarunt, mandaruntque furtim ſub præſtigiarum crepundijs educandam, quæ mox in grandiorem ætatem adulta, iamque pennulis præmunita

euolauit in fatuorum arces, atque nidulans credulitatem peperit, quæ vtpotè parentis beneficijs grata illam mutuò enutriuit, alioquin breuiter interituram.

Et ferè eaſdem vanitates omnes antiqui Medici irrident, ſicuti Galenus, & Hipo-
18 crates, qui quoſdam, qui orationibus certis comitialem morbum ſe ſanaturos profitebantur, ſubſanant.

Dicendum eſt ergò, quod quamuis detur Magia, & Magi inueniantur, qui
19 multa admiranda, & viſu miraculoſa efficiant, nempè pluuias, ventoſque excitant, ſegetes excantant, morbos inferunt, & alia multa operantur, ſiue realiter, ſiue apparenter, ſed occulto Dei iudicio permiſſa; Nihilominus certum eſt, nomina quæuis ſacra, & Diuina, quibus fraudolenti, & commentitij homines vtuntur, nullam ex ſui natura, aut vi verborum quomodocumque proferantur, aut quocumque idiomate, efficaciam vllam habere ad morbos ſanandos: Nam verba, aut ſcripta ex ſe, ſi nulla ſuperior acceſſerit cauſa, quidpiam efficere, aut vim aliquam naturalem obtinere Philoſophia non admittit, cum omnis nimirum effectus ex contrarijs ſit contrarius Ariſtotele teſte.

Hæc verò cum in eodem genere ponantur, non poſſunt in diuerſi generis contraria agere: Quare quemadmodum calor in ſaporem, ſapor in odorem, vel ſonus in figuram operatur, ità neque verba, nec figuræ in morbos quicquam efficiunt, & propterea qui ex vi verborum talia perpetrare præſumunt, vel ex pacto expreſſo, vel tacito cum Dæmone huiuſmodi operantur, *vt aliàs diximus*.

Et hac ratione captioſa ſunt multa, quæ apud Medicos leguntur, præſertim apud Vvecherum *de Secretis*, qui liber meritò à Sacra Congregatione Indicis proſcrip-
20 tus eſt, ſicut vana ſunt remedia, quæ aduerſus morbum comitialem ex vi verborum ſacrorum adducuntur à Velaſco Medico, quem refert idem Gaſpar Reies Franco *d. quæſt. 22. num. 9. verſ. Secunda concluſio*: Nam vt aliàs Q. Serenus Meſlicus cecinit:

Multaque præterea verborum monſtra ſilebo,
Nam febrim vario depelli carmine poſſe
Vana ſuperſtitio.

Et Cardanus ipſe, qui nullis ineptijs fidem præſtitit, maximè culpat illos, qui in verbis aliquam vim ineſſe credunt.

21 Et ipſe Paracelſus infamiſſimus Magus, prout de eo refert Aſſarius à Cruce, clarefacti ſyrupi, & apozemata ſunt Medicorum hominum verba, & characteres Dæmonum, vt teſtatur dictus Gaſpar à Reies *loco cit. num. 14. in fine.*

22 Vt ergo liceat vti verbis ad morbos depellendos, ſeptem conditiones ex Diuo Thoma refert Malleus Maleficar. *par. 2. quæſt. 2. cap. 6.*

23 Prima eſt, vt verba, aut ſcripta non contineant aliquid, quod pertineat ad inuocandum Dæmonem expreſſè, vel tacitè.

Secunda, ne benedictiones, ſeu carmina contineant aliqua verba ignota, in quibus aliquid ſuperſtitionis lateat.

Tertia, ne aliquid falſitatis in verbis contineatur.

Quarta, ne ibi contineantur vana, aut characteres aliqui, præter ſignum Crucis.

Quinta, ne ſpes habeatur in modo ſcribendi, legendi, aut dicendi, aut in aliquo alio, quod ad Diuinam reuerentiam non pertineat, quia aliàs omnia erunt ſuperſtitioſa.

Sexta, vt in prolatione Diuinorum verborum reſpectus ſolùm habeatur ad Diuina, & ſacra verba ad Dei reuerentiam, & virtutem Diuinam, à qua expectetur effectus.

Septima, & vltima conditio, vt Diuinæ voluntati committatur effectus qui expectatur, ſcit enim quid magis inuocanti proſit ſanitas, an tribulatio.

Aliter ſi fiat, vſurpenturque incantamenta, carminum deuotiones effaſcinantes Magiæ vanitates, & illius Auctores conſulantur, quid aliud erit quàm Cacodæmonem ſub honeſta larua Medicum adhibere.

24 Neque obſtat *l. Eorum eſt ſcientia, C. de Malef. & Mathemat.* quia non ſolùm iure Canonico lex illa abrogata eſt, vt conſtat *ex cap. Illos 36. quæſt. 2. & cap. Ex tuarum, & cap. final. de Sortilegijs*, verùm etiam de iure ciuili: Nam Leo Imperator *conſtit. 65. ad Stylianum, de Incantat. pœna*, hæc habet:

Sanè verò ſi quis aliquo modo incantamentis vſus eſſe deprehenſus fuerit, ſiue id reſtituendæ, conſeruandæue valetudinis, ſiue auertendæ à rebus frugiferis calamitatis cauſa fecerit, is Apoſtatarum pœnam ſubiens, vltimum ſupplicium ſubſtineto.

25 Quapropter cauendum eſt à nonnullis ex noſtris Iuriſperitis, qui putarunt iure ciuili licere maleficijs vti ad bonum finem, quales ſunt Hoſtienſis, Azorius, Baldus, Salicetus, Gottifredus, & alij *in dicta l. Eorum eſt*, Maluetius *de Sortibus*, Grilland. *de Sortileg.* & alij communiter relati à Martin. del Rio *diſquiſ. Magic. lib. 6. qu. 2. in princip.*

26 Et erroneam hanc opinionem à facultate Pariſienſi fuiſſe declaratam, vt *in art. 5.* teſtatur idem Martin. del Rios *loco cit. verſ. Infertur.*

27 Et propterea deteſtandum eſt tanquam impium, & hæreticum prouerbium illud Hiſpanicum, *Agaje el milagro, y hagalo el Diablo*.

28 Quod videtur habuiſſe originem à dicto Paracelſi, qui in libro *de morbo caduco*, dixit, nihil referre, an Deus, an Diabolus, Angeli, vel immundi Spiritus ægrè ferant opem, modo morbus curetur.

29 Cæterum, dùm hæc ſciberem in Inſula Melitæ ſucceſſit, quod quidam Hiſpanus, ex eorum genere, quos *Salutatores* in Hiſpania vocant, iactabat ſe verbis, ac halitu mederi morbis, præſertim venenatis, & vlterius ſe ingreſſurum in ardentem fornacem, indeque abſque aliqua læſione egreſſurum, ad certamque diem ſpectaculum iſtud indixiſſe: Quare delatus Inquiſitori, ab eoque carceribus mancipatus, ſupradicta omnia Supremæ, &c. notificata ab eodem Inquiſitore ſunt.

Genus nouum ſuperſtitionis viſum eſt noſtris Conſultoribus, cum in Italia huiuſmodi incantationes, & experimenta in vſu non ſint.

30 Cæterum Ego, qui diù in Hiſpania moratus fueram, & ſæpè ſæpiùs de huiuſmodi experimentis certior factus, nec nouam, nec inuſitatam Incantationem, & Magiam accepi.

De illa enim tractarunt Nauarr. *in ſumm. cap.* 11. *num.* 36. *in fin.* Margarita Confeſs. *quæſt. moral. fol.* 185. Caſtanneda *de ſuperſtitione cap.* 12. Palacios *in ſumma, ver. Incantationes*, Azor. *to.* 1. *lib.* 8. *Inſtit. moral. cap.* 25. *quæſt.* 2.

Qui omnes tenent, hane eſſe gratiam gratis datam, quæ poteſt dari etiam perditis hominibus, quæ in vnum congerit Sanchez *ad præcept. lib.* 2. *cap.* 40. *numer.* 46.

31 Sed de hac materia eruditiſſimum tractatum typis euulgauit Emanuel de Moura ſuo libro *de Incantationibus, & Enſalmis vbi fere per tot.* & ſed preſertim *ſect.* 2. *cap.* 9. Et nonnulla dixit eruditiſſimus à Reies Franco *in ſuo Elyſio quæſt.* 24. de quo miror non habuiſſe mentionem de dicto tractatu Emanuelis à Moura.

Poſt Mouram ſcripſit de huiuſmodi Salutatoribus Torre-blanc. *Iuris ſpiritual. lib.* 2. *cap.* 23. *per totum*, & poſt hos Thomas Hurtado *to.* 1. *reſolut. moral. tract.* 5. *cap.* 4. nouiſſimè, ſed parcè admodum Gaſtald. *de poteſt. Angel. tom.* 2. *diſtinct.* 6. *quæſt.* 2. *artic.* 6.

Recolligendo ergò pauca, quæ diffusè tractata ſunt à ſupradictis Auctoribus: Dicendum eſt, quod quamuis non poſſit negari, quod gratia curationum à Deo
32 dari poſſit etiam perditis hominibus, cum ſit gratia gratis data, quæ non confertur à Deo in gratiam recipientis, ſed in vtilitatem aliorum, vt Suarez *to.* 1. *de Religione lib.* 2. *de ſuperſtit. cap.* 12. *num.* 19. Moura *dicto cap.* 9. *num.* 18. *in fine.*

In hac tamen re cautè eſt agendum, & vt dicunt Doctores noſtri linceis oculis ſunt prædicti Salutatores inſpiciendi, & ſimiles, qui in Italia ſe profitentur
33 Alumnos *Sanctæ Catherinæ*, vel in Hiſpania *Sanctæ Quiteriæ*.

Etenim certum eſt ſæpiſſimè hos omnes vti pacto explicito, vel implicito cum Dæmone, qui ad talia conuertere ſolet, vt benè Moura *dicto cap.* 9. *num.* 10. vbi dicit, quod per ſpatium decem, & octo annorum, quo ipſe adſtitit Sacro Inquiſitionis Tribunali, ſemper difficillimam habuit hanc cauſam.

34 Penſandæ ergo ſunt circumſtantiæ, vt dignoſcatur, an virtute, & gratia gratis data, an verò virtute Dæmoniaca, huiuſmodi ſanitates perpetrentur.

35 Prima eſt, ſi iſti tales ſint ſceleratæ vitæ, nam tunc non præſumuntur operari virtute Diuina, vt ex Nauarro, & Margarita, Martin. del Rio, Ciruelo Llamas, & Suarez colligit idem Moura *loco citato numer.* 11.

36 Præſertim ſi permaneant in ſceleribus quaſi habitualiter, Suarez *to.* 1. *de Relig. lib.* 2. *cap.* 15. *de ſuperſtit. num.* 25.

37 In ſpecie verò vitium carnis impedire gratias gratis datas, dixit ex Farfan. *de Fornicat. ſimplici lib.* 2. *cap.* 25. §. *De lo qual*, Moura *loco cit. num.* 11. *in fin.*

38 Secunda, ſi Salutator ſit Hæreticus, nam ſolis Catholicis huiuſmodi gratias tribui, tenet Sanchez *dicto cap.* 40. *num.* 47. latè Martin. del Rius *lib.* 1. *cap.* 3. *quæſt.* 4. *littera E*, ex Bozio Moura *loco citato numer.* 12.

39 Et propterea cauendum eſt à Polydoro Virgilio, qui *lib.* 8. *Hiſtoriar. Anglican. fol. mihi* 359. aſſerit, gratiam ſanandi ſtrumas conceſſam Eduardo Regi, inter Diuos relato, iure hæreditario fuiſſe propagatam in poſteriores Reges, & tempore, quo ſcribebat Hiſtorias, dicit: *Et nunc tactu, & quibuſdam hymnis non ſine cæremonijs priùs recitatis ſtrumoſos ſanant.*

40 Nam cum ab Henrico Octauo Reges Angliæ defecerint à vera Religione (vna excepta Maria) certum eſt hodie ceſſaſſe huiuſmodi priuilegium.

41 Cauendum eſt etiam à Gulielmo Toonero, qui in ſuo libro (cui titulus *Chariſma*, ſiue *donum ſanationis*) conatur docere chariſmate ſanandæ ſtrumæ præditam fuiſſe Reginam Eliſabeth, cuius mendacia in toto libro exarata, benè refellit Martin. del Rio *diſquiſ. lib.* 1. *cap.* 3. *quæſt.* 4. *pag. mihi* 24. 25. 26. & 27.

42 Et ideò hanc gratiam, ſi verè in Eliſabetha reperiebatur, fuiſſe Diabolicam, &

ex pacto Diaboli acquiſitam, tenet Thom. Hurtado *dicto tract.5. cap.4. reſolut.29.in fin.* quod etiam adſtruit Torre-blan. *de iure ſpiritual. lib.12. cap.24. num.47.*

43 Sed qui plura videre vult de mirabili ſtrumas ſanandi vi ſolis Galliæ Regibus Chriſtianiſſimis diuinitùs conceſſa, adeat Andream Laurentium Archiatrum *in peculiari de hoc tractatu, &c.*

44 Tertia, ſi dicant iſti homines, nimio vino indulgere ad hoc, vt virtus viuacior ſit, vt contra Vera-cruz, tenet Sanchez *dicto cap. 40. num. 47.* Hurtado *dicto cap. 4. reſolut.30. num.297.*. Torre-blanc. *d. cap.43. num. 31.*

Quarta, ſuſpecti ſunt, ſi dicant in præſentia alterius Salutatoris vim maiorem
45 ſalutandi habentis, ſe non poſſe ſanare: Nam vel vis illa naturalis ſit, vel gratia Diuina, nil obſtare poteſt præſentia alterius, vt ex Vera-cruz, Martin. del Rio, & Sanchez, dicit Villalpando *loco citato numer. 24.*

46 Quinta, ſuſpecti ſunt, ſi dicant certis hebdomadæ diebus maiorem vim ſanandi habere, Torre-blanc. *loco cit. num. 29.* Hurtado *loco cit. num. 298.*

47 Sexta, ſi dicant ſe prænoſcere futura, vel reſpondeant ad quæcunque interrogata de rebus occultis, ſiue futuris, ſiue liberis, vel rarò contingentibus, Hurtado *loco cit. num.298. & 302.* Torre-blanc. *loco cit. num. 28.*

48 Septima, ſunt ſuſpecti, ſi abſque nocumento laminas ardentes, carbones ignitos manu tractent, furnum ardentem ingrediantur: Nam cum talia ad ſanandos homines non conducant, ideo vel ex pacto tacito, vel expreſſo cum Dæmone talia perpetrari iudicandum eſt, Martin. del Rio *dicto cap. 3. quæſt. 4.* Torre-blanc. *loco cit. num. 33.* qui dubitat hoc etiam poſſe contingere ex impoſtura, vt quia præmuniant ſe lotione rerum frigidiſſimarum, Hurtado *loco cit.num.299.* Sanchez *loco cit. num. 47.*

49 Octaua, ſunt ſuſpecti, ſi hæc perpetrentur per modum artis, aut diſciplinæ, quia gratia gratis data non addiſcitur, ſed infunditur, Torre-blanc. *loco cit. num.41.* Hurtado *loco cit. num. 300.*

50 Nona, ſunt ſuſpecti, ſi vnus ex iſtis ab aliis cognoſcatur, quem nunquam priùs viderat, quia ſuſpicari poteſt, hanc cognitionem deuenire ab aliquo ſigno, ſiue nota à Dæmone impreſſa, quam vocant ſignum *Sanctæ Catherinæ*, vel palmam *Sanctæ Quiteriæ*, Torre-blanc. *loco citato numer. 37.*

51 Certum eſt enim, Dæmonem ſuos ſtigmate ſignare, & diſtinguere, vt poſt Tertullianum, Hiderum, Remigium, Grillan. Sprenger. Binsfeldium, Martin. del Rio, & Malderum, tenet Torre-blanc. *loco cit. num. 37.*

Et memini, dùm *in vna Auenionen.* fuiſſet dubitatum, an ſigna, quæ apparebant
52 in corpore cuiuſdam fœminæ Sagæ, ſiue Sortilegæ, eſſent verè ſtigmata, ſan.mem. Alexandrum Septimum voluiſſe, vt diligenter perſcrutaretur à Dominis Conſultoribus, & à Medicis illarum Partium, an verè darentur ſtigmata Dæmoniaca, &c.

ET licet non fuerit poſteà ſuper hoc aliquod concluſum, Ego tamen dedi votum, concludendo, quod indubitanter dantur ſtigmata Dæmoniaca; per ea, quæ doctiſſimè ſcribit P. Theophilus Rainaudus *in ſuo tractatu de ſtigmatibus*; quod tamen votum, dùm hæc ſcriberem, non potui in meo ſtudio inuenire.

53 Sed hìc addidi votum doctiſſimi Præſulis Petri Franciſci de Rubeis Aduocati Fiſcalis, Promotoris Fidei, & Conſultoris Sancti Officij, quem ob eximiam litteraturam, & eruditionem veneror.

Tale eſt:

Auenionen. ſigni in Lamia, ſeu Strige.

QVæritur, an, & quale inditium ſumi poſſit aduerſus accuſatos, vel inquiſitos pro Strigibus Maleficis ex ſigno comperto in aliqua parte corporis earundem, vbi acus vſque ad oſſa infigi poſſit abſque dolore tanquam emortua, ac ſenſus experte.

Nam Franciſcus Torre-blanca Villalpando *in Epitome Delictorum, in quibus aperta, vel occulta inuocatio Dæmonis interuenit lib. 2. de Magia operatrice cap. 7. De pacto explicito, & implicito* relatis *à num. 5. vſque ad* 17. omnibus, quæ in ſolemni conceptione pacti expreſſi cum Cacodæmone intercedunt hinc indè, ità ſcripſit de huiuſmodi ſigno, *ſcilicet, vt ſequitur*: Quibus peractis deletur ille (ſcilicet paciſcens) de libro vitæ, & inſcribitur in libro mortis nigerrimo, rebaptizatur, & nouo nomine induitur, ac velut de lapide empta mancipia fugitiua ſtigmate, vel charactere inuritur, vt tradunt Tertull. *lib.de præſcrip.aduerſ.hæreſ.* Nicol.Remigius *Dæmoniorum lib.1. cap. 5.* Nider.*lib.5. formicar.* Cuius variæ ſolent eſſe figuræ, nam aliquibus eſt ad inſtar veſtigij leporis, aliquibus ad ſimilitudinem manus bufonis, rubetæ, lacerti, aut catelli nigri, *vt tradunt prædicti Auctores*, & apparent variis in locis impreſſa: Nam aliquibus cernitur in ſiniſtro fœmore, vt de Mageta Saga ſcribit idem Remigius *d. cap. 5.* ali-

quibus in humero ſiniſto, vt de Bayaronne fœmina tradit Carondas *lib. de Antichriſto not.* 1. aliquibus in fronte, vt de Antichriſto legitur, itá ſuos ſignaſſe Apocalypſi *cap.* 13. alijs poſterioribus partibus extantiæ dexteræ auris, Iræneus *lib.* 1. *cap.* 24.

Sic Turre-blanca.

Et Ioannes Georgius Gœdelmanus *de Magis, Veneficis, & Lamijs lib.3. cap.3. nu.26.* de eodem ſigno poſt Ioannem Bodinum *de Dæmonomania lib.* 4. *cap.* 4. *ſub fine*, ita ſcripſit, *vbi*: Sunt, qui referunt ſtigmata quædam poſt aures, vel in anteriore frontis parte Sagarum: Sed ea tamen haud omnibus apparere Triſculanus quidam recenſuerat (Bodinus dixit) magis impreſſum eſſe ſignum quaſi veſtigium leporis, cui quamuis ad oſſa vſque indatur acus, locum tamen ſenſu expertem eſſe, & hoc inditio ſe plurimos Magos patefeciſſe.

Subdens ibidem:

Ego tamen cum Donæo (ſcilicet Mollerio) in *Commentario ad Conſtitutiones Saxonicas*, ſentio, Principes quoque Magos carere ſigno, aut illud habere loco tam abſcondito, vt eo per hoc detegi difficillimum ſit; atque á Valeſio quodam nobili viro accepi, quoſdam á Diabolo ſub palpebratum altera, quoſdam vno ex labris, quoſdam in podice obſignari.

Item num. 27. *ibi*:

Donæus putauit, Sathanam ijs tantùm notam inurere, quos metuit pactum ſuum deſerturos: Alios verò, quos conſtantes fore ſperat, non item.

Quare Matthias Berlichius *concluſ. pract. lib.* 4. *concluſ.* 4. *num.* 154. Inquiſitores itá admonuit, *vbi*: Vt autem hæc nota inuſta á Iudice eò faciliùs cognoſcatur, ea vt plurimùm habet ſignum leporis, & locus ille, vbi inuſta eſt prorſus ſenſus expers eſt, vt quamuis acus ad oſſa vſque indatur; tamen Venefica nullum omnino dolorem ſentiat, nec ſanguis ex eo fluat, *allegando* Bodinum, & Gœdelmanum vbi *ſupra*.

Super quæſito autem triplex opinio reperitur.

Prima quidem Bodini, *relata* per Gœdelman. *dicto num.* 26. *ſub verſic. Et ex his indicijs*, quod indè ſumatur fortiſſima præſumptio, quæ vna cum alijs ſufficiat ad condemnationem.

Altera Berlichij *d. lib.*4. *concl.*4. *nu.*153. quod inducat ſufficiens inditium ad torturam inferendam, nam poſtquam *nu.*143. dixerat, *præſumptiones autem, quæ ſufficiens inditium ad torturam præbent, hæ ſunt*, per alternatiuam, *d. num.*153. ſubdit, *vel ſi nota inuſta inueniatur, & quis ſignatus deprehenditur*, eandem ſententiam tribuens Bodino *dicto lib.*4. *cap.*4. *ſub fine, verſ. Si comperietur ſignatus Magus*, & Gœdelin. *dicto num.* 26. *poſt princip.*

Tertia ipſius Gœdelmani *in præcitato lib.* 3. *cap.*3. *num.* 28. quod vis nulla ſuper tali ſigno fieri poſſit, *inquiens*, ſed hæc indicia inania ſunt abſurda, & friuola: ideòque reijcienda, nec admittenda, vtpotè legibus contraria: Itá enim ſonat Carolina, nempe lex edita á Carolo Quinto.

Cui hærendum videtur, cum poſſit in aliqua parte corporis ſenſus omnino perdi ex accidenti æquè, ac ſi caro penitùs emortua eſſet.

Sicque, &c. Saluo, &c.

Petrus Franciſcus de Rubeis Conſultor.

54 Decima, ſuſpecti ſunt, ſi ſanant quæſtus cauſa, nam ſi illa eſt gratia Diuina, debet gratis diſpenſari, aliàs pretium pro ea recipiens, ea abutitur, vt dicit Torreblanc. *loco cit. num.*45.

55 Et quia pauci admodum inueniuntur horum Salutatorum, ſiue, vt nos vocamus, *Carminatorum*, vel *Ciurmatorum*, qui in aliqua ex *ſupradictis* regulis non peccauerint, propterea ſic in vniuerſum tanquam ſuſpectos de pacto Dæmoniaco damnari, Vera-cruz *lib.2. de Anima ſpecul.*2. Martin. del Rio *lib.*1. *cap.*3. *quæſt.*15. *nu.*25. Malder. *de virtut. Theolog. tract.* 10. *cap.* 8. Mercado *tom.* 1. *lib.* 2. *caſ.* 3. *quæſt.* 168. *art.* 4. Thom. Frenus *de viribus imag. quæſt.* 24. hos refert Torre-blanc. *loco citato, numer.* 50.

56 Et quamuis Moura *dicta ſect.* 2. *cap.*9. conetur diluere á ſuſpicione Salutatores, etiamquod concurrant aliquæ ex regulis *ſupra relatis*, fatetur tamen non eſſe immunes totaliter, ſed onus probandi opus eſſe á Deo in eos referendum, *vt loco cit. num* 15. *& num.*40.

57 Vnde in dubio Superior poteſt prohibere vſum harum ſanationum, vt ipſemet Moura aſſerit *loco cit. num.* 46. & hoc iure vtitur Suprema, &c.

58 An autem, qui vtitur, ſi dubitet probabiliter, an fiat gratia ſanitatis ope Diuina, vel Dæmoniaca, teneatur ſe abſtinere á tali vſu, videndus eſt idem Moura *dicta ſect.*2. *cap.* 16. 17. *&* 18.

Quod autem, aſſerit Hurtado, Pontificem in tota Eccleſia, Epiſcopum in ſuæ Diœceſi, Inquiſitores in Territorio ſuo

59 Delegationis, ſi notum eſt aliquem habere gratiam ad ſanandam aliquam infirmitatem, vel ſuæ perſonæ conceſſam, vel ſuæ familiæ, quod ab immemorabili conſuetudine, & notitia ſciatur, non poſſe prohibere, quod illa gratia non vtatur: Data eſt enim in vtilitatem Fidelium, & ideo tanquam in deſtructionem, non teneretur

neretur ille obedire huiuſmodi præcepto: Non eſt admittendum niſi cum regulis *ſupradictis*; Et ſcio inhibitum fuiſſe cuidam familiæ Diœceſis *Narnienſis*, ne ſignaret iſchiadem, vulgò *ſciaticam*, licet per annos ſexaginta doceret, eo remedio vſam fuiſſe.

60 Non enim longinquitas temporis, vel conſuetudo peccandi excuſat à peccato, ſi verè ineſt, vel ſaltem dubium ſit, an inſit, &c. vt fatetur Hurtado *loco cit. in fine*.

61 Puniendi ergo non ſolùm ſunt iſti Salutatores, ſed etiam illi, qui eos vocant, & eorum opera vtuntur, quia eodem pacto Dæmonis irretiti remanent, vt ex Ciruelo, & Torre-blanca, dicit Gaſpar de Reies Franco *in d. Elyſio iucundar. queſtion. quæſt. 24. nu. 18.* apud quem inuenies plura de huiuſmodi hominibus, qui Ciuitates peruagantur, gratiam prædictam oſtentantes, cum ſint perditiſſimi viri.

62 Idem dicendum eſt de illis orationibus, quas nonnulli fingunt inuentas fuiſſe in ſanctiſſimo Chriſti ſepulchro, & quas aſſerunt liberare à periculis, & ab omni armorum impetu, inter ſuperſtitioſa enim eas connumerat Suprema, &c.

Abutentes verò verbis ſacræ Scripturæ ad iocum, vt qui componunt Pater noſter, Symbolum Apoſtolorum, Hymnos,
63 vt detrahant famæ aliorum, ſubduntur indicio Inquiſitorum, & à Sancto Officio puniri poſſunt, vt euenit in eo Religioſo, de quo Locatus *in Iudicial. in caſibus Romæ deciſis caſu* 1. Nam cum is in quodam ludo ſcandaloſo Hymnum *Iam lucis orto ſydere* immiſcuiſſet, nonnullaque impudica verba, & actus inhoneſtos addidiſſet, fuit in Palatio Sancti Officij fuſtigatus, & mandatum fuit, vt in omnibus actibus legitimis, ac voce actiua, & paſſiua per decennium priuaretur, ac per triennium omni ſexta feria ieiunio affligeretur, de quo Carena *tit.* 17. *par.* 2. §. 18. Franciſcus de Magiſtris, poſt hæc ſcripta viſus, *in Sylua Eccleſiaſt. to. 2. lib. 2. cap. 5. num.* 113.

64 Abutitur pariter Sacramentalibus, qui vtitur veſtibus ſacris ad vſus profanos, & ideo qui cum illis incedunt laruati puniuntur in Sancto Officio, vt patet ex Decreto *ſub die 4. Octobris* 1604. & aliàs ſæpè.

Et nonnulli homines, qui tempore Bacchanalium Eccleſiam Miſſarum tempore laruati intrarunt (ſecluſa mala intentione) expediti fuerunt cum monitione, & pœnitentijs ſalutaribus, vt ex Decreto *ſub die* 21. *Iunij* 1607.

Et Cremonæ fuerunt puniti in Sancto Officio quidam Religioſi, qui ioci cauſa
65 induerunt quendam ex eis idiotam veſtibus Pontificalibus, mitram capiti imponentes, & ei ſuper aſinum ſedenti honorem Epiſcopalem detulerunt, dùm per clauſtra Monaſterij deductus benedictionem impertiretur, vt teſtatur Amidanus *in Votis M. S. tom. 2. vot. 7.* quem refert, & ſequitur Traſmiera *de Denunciat. quæſt. 4. cap. 8. numer. 5. verſic. Quæ etiam extendenda*.

Sed an è contra, qui vtitur veſtibus profanis in ornatu ſanctarum Imaginum, itaut contemptum, irriſionem, laſciuiam,
66 impudentiam, vel obſcœnitatem præſeferant, poſſit puniri in Sancto Officio: Affirmatiuè reſoluit idem Traſmiera *loco cit. num. 9.* poſt Alberghin. *in Man. Inquiſit. cap.* 29. qui *num. 3.* inuehit contra ineptias quarundam mulierculærum, quæ ad Chriſti imaginem ornandam immoderato luxu vtuntur, veſtientes eum fœminea veſte, & ampla cyclade, vulgo *guarda infante*: Et hoc quidem optima ratione, nam Sacrum Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 25. in Decreto *de cultu, & venerat. Sanctor.* vetuit, vt in cultu Imaginum omnis laſciuia vitetur, itaut procaci venuſtate Imagines non pingantur, nec ornentur. Datur enim hoc modo occaſio Hæreticis, ac Nouatoribus irridendi ſacrarum Imaginum cultum, vt benè conſiderat idem Alberghin. *dicto cap. 26. num. 4.*

Et propterea ſanctæ memor. Vrbanus Octauus ſuo diplomate edito 15. *Martij* 1642. & publicato 26. *Iunij eiuſdem anni*, vetuit, Imagines Domini Noſtri Ieſu
67 Chriſti, & Deiparæ Virginis Mariæ, ac Angelorum, Apoſtolorum, Euangeliſtarum, aliorumque Sanctorum, & Sanctarum quorumcunque ſculpere, aut pingere, vel ſculpi, aut pingi facere, aut antehàc ſculptas, aut pictas, & aliàs quomodolibet effictas tenere, ſeu publico aſpectui exponere cum alio habitu, & forma, quàm in Catholica, & Apoſtolica Eccleſia ab antiquo tempore conſueuit, nec etiam cum habitu peculiari alicuius Ordinis Regularis.

Mandauit etiam, vt Imagines aliter pictæ, vel ſculptæ ab Eccleſijs, & alijs locis quibuſlibet amoueantur, & deleantur, & reducantur, & reformentur ad habitum, formam in Eccleſia Catholica, & Apoſtolica ab antiquo tempore conſuetam, vt veneratio, ac cultus ſic dictis Imaginibus augeatur, & quæ oculis Fidelium ſubijciuntur, non inordinata, nec inſolita appareant, ſed deuotionem pariant, & pietatem: De quo Decreto mentionem facit P. Lezana *to. 4. ver. Sanctorum cultus, num.* 14.

Et quamuis non ſubijciat contrafacientes iudicio Inquiſitorum, ſed ſolùm iniun-
68 gat Ordinarijs, Nuncijs, & Legatis de latere, vt prædictum Decretum mandent obſeruari.

Nihilominus ſcio hic Romæ à Suprema fuiſſe correptos quoſdam Religioſos, qui Imaginem Ieſu infantis habitu Religionis induerant.

69 Pariter præſumptus in fide Inconſtans eſt, qui abutitur, & contemnit indulgentias, campanas, & cœremonias, ac Ritus Eccleſiaſticos, vt dicunt Zerola, & Riccius allegati à Traſmier. *de denunc. quæſt.4. cap. 8.* Carena *in praxi par. 2. tit.17. num.9.* & poſt eum Salelles *to. 2. cap. 5. reg. 395. num.444. & 445.*

Et certè de contemnentibus indulgentias nulla difficultas eſſe poteſt, quia iſti
70 videntur fauere hæreſi Vvaldenſium, & Ioannis Vviclef, & nouiſſimè Lutheri, & aliorum Sectariorum, qui cum negent inueniri Purgatorium, conſequenter negant etiam dari indulgentias, vt benè Alphonſus à Caſtro *aduerſus hæreſes, ver. Indulgentia.*

Et quia hic incidit ſermo Indulgentiarum, quas nonnulli impoſtores, præſertim quæſtuantes Ceretani, & alij ex Diœ-
71 ceſi Spoletana diſſeminant, ſciendum eſt, quod quamuis ſæpiùs Sacra Congregatio reſcripſerit, ad Ordinarios ſpectare cognitionem veritatis, ſeu falſitatis Indulgentiarum, *vt ſub die 2. Martij, & 7. Aprilis* 1607. & pluries meo tempore. Et ad eoſdem ſpectare, dare, vel denegare licentiam, vt imprimantur, & publicentur, *vt ſub die* 21. *Nouembis* 1607.

Nihilominus, ſi ſemel declaratæ ſint falſæ, vel apocryphæ, Suprema, & Inqui-
72 ſitores procedunt contra eas imprimentes, & publicantes: Licet enim hoc gratia quæſtus facere præſumant, itaut nulla videatur in illis cadere hæreſis ſuſpicio. Attamen cum ſit delictum, quod poteſt inuoluere etiam hæreſis ſuſpicionem, & valde Reipublicæ, & animabus Fidelium perniciofum, Summi Pontifices hanc Inquiſitoribus tribuerunt facultatem, non tamen priuatiuè quoad Ordinarium, vt fuit ſcriptum Inquiſitori Mantuæ.

Pariter quando Suprema videt, vel Epiſcopos, vel eorum Vicarios eſſe nimis
73 faciles in concedendis licentijs imprimendi, & publicandi Indulgentias ſolet reſcribere, ne imprimantur, vel publicentur ſine participatione Inquiſitoris, vt ſcriptum fuit *de anno* 1619. 29. *Martij, &* 19. *Iunij*, Inquiſitori, & Epiſcopo Vercellen. ſed regulariter hoc ſpectat ſolùm ad Epiſcopum, vt fuit ſcriptum *ſub die* 13. *Octobris* 1635. Inquiſitori Arimini.

74 Sed quia in dies ſpargebantur Indulgentiæ falſæ, & apocryphæ Suprema reſcripſit Nuncio Hiſpaniarum *ſub die* 26. *Decembris* 1620. infraſciptas Indulgentias eſſe falſas:

Et primò, Indulgentias, quæ aſſeruntur conceſſæ Principi Senarum à fel. record. Pio Quarto.

Secundò, quæ dicuntur conceſſæ à Beato Pio Quinto Coronæ, ſiue Roſario Magni Ducis Hetruriæ, confirmatæ à Clemente Octauo.

Tertiò, Indulgentiæ, quæ ab eodem Clemente Octauo aſſeruntur conceſſæ Eccleſiæ Beatæ Virginis de Monſerrato, Arimini impreſſæ.

Quartò, Indulgentia plenaria pro animabus defunctorum conceſſa ab eodem Clemente Octauo, & Matriti impreſſa *ſub die* 20. *Iunij* 1606.

Quintò, Indulgentiæ, quæ habent fundamentum in aſſerta reuelatione habita à Ioanna della Croce, & conceſſæ Globulis, qui tangunt vnum ex tribus à Cœlo demiſſis, quorum alter dicitur eſſe penès Summum Pontificem; alter penès Regem Hiſpaniarum; tertius penès Generalem Minorum Obſeruantium.

Sextò, Indulgentiæ, quæ aſſeruntur conceſſæ à Ioanne Vigeſimoſecundo oſculantibus plantam pedis Beatæ Virginis, quæ circumfertur impreſſa.

Septimò, Indulgentiæ, quæ dicuntur conceſſæ ab Adriano Sexto globulis benedictis ad inſtantiam Cardinalis Lanquinares Trigemani, impreſſæ Panormi *anno* 1611.

Octauò, Indulgentiæ, quæ aſſeruntur conceſſæ à ſanctæ memoriæ Paulo Quinto, Coronæ, ſiue Roſario Paſſionis Domini Noſtri Ieſu Chriſti, ad inſtantiam Magni Ducis Hetruriæ.

Nonò, Indulgentia plenaria, quæ dicitur conceſſa à ſanctæ memoriæ Clemente Octauo, ad inſtantiam Sereniſs. Infantæ Catherinæ Sabaudiæ Duciſſæ, eis, qui recitabunt ſequentem orationem:

O Magnum Martyrium, & profundiſſima vulnera, &c.

Et quotieſcunque recitabunt aliam ſequentem, liberent animam à pœnis Purgatorij:

Deus, qui nobis in Sancta Sindone, &c.

Hæc eſt notula Indulgentiarum de falſo notat. quæ fuit miſſa Nuncio Hiſpaniarum.

Demùm ſucceſſiuis temporibus fuerunt declaratæ falſæ Indulgentiæ, quæ dicuntur conceſſæ à ſanctæ memoriæ Paulo Quinto, ad inſtantiam Regis Hiſpaniarum omnibus, qui dicunt, *Alabado ſia el Santiſſimo Sacramento*; vt ex Decreto *ſub die* 8. *Decembris* 1620.

Et quia iterùm diuulgabantur tanquam conceſſæ ab Vrbano Octauo, ad inſtantiam Cardinalis Magalotti *ſub die* 22. *Auguſti* 1631. Sacra Congregatio reſcripſit, eas eſſe falſas, & mandauit colligi exemplaria, & procedi contra diſſeminatores.

Et cum eodem anno nonnulli quæſtuantes pro Eccleſia Beatiſſimæ Virginis Montiſ-ſerrati publicarent quaſdam Indulgentias, vt præſeferebant, à varijs Summis Pontificibus eidem Eccleſiæ conceſſas; eadem Sacra Congregatio reſcripſit Inquiſitori *Nouarien.* ne ſineret eas publicari.

Sed quia verè inter illas aderant nonnullæ veræ, fuerunt ſcriptæ litteræ Encyclicæ Ordinarijs Italiæ, tenoris ſequentis:

Die 3. Maij 1636.

A tutti gli Ordinari d'Italia.

75 *ANno i Sommi Pontefici in vari tempi conceduti, e priuilegi, ed indulgenze al Monaſtero della Madonna di Mon-ſerrato nelle Parti di Catalogna, perche concorrendo tutta la Criſtianità a viſitare quella Santa Imagine, i Fedeli, e ne riportano per lo più le grazie, che chiedono, e ſono per tre giorni continui ſpeſati con ſomma carità da' Padri di S. Benedetto, che iui dimorano: Onde per ſouuenire alle ſpeſe grauiſſime, che per l'oſpitalità continua, e per lo mantenimento del Monaſtero, e fabbrica della Chieſa vi ſi fanno, è ſtato ſolito deputarſi da vn Procuratore di quel Monaſtero, che riſiede in Napoli, e talora in Roma, vna, o più perſone, le quali vanno per le Città d'Italia raccogliendo elemoſine, ed aggregano quelli (che vogliono partecipare dell'orazioni de' Romiti, e de' Monaci di quel luogo, e dell'indulgenze medeſime) alla Confraternità, che vi è ſotto l'innocazione della Beatiſſima Vergine.*

Queſt'opra di carità così riguardeuole, ed eſemplare è ſtata alle volte eſercitata con quell'ordine, che vien preſcritto da' ſagri Canoni, e particolarmente dal ſagro Concilio di Trento.

Ma perche ſi può con difficoltà riparare alle ſottigliezze del Demonio, il quale trasformato in Angelo di luce, ſuol tal volta ingannare i ſemplici per le vie medeſime, che ſono inderrizzate per la ſalute; è ſucceduto ben ſpeſſo, che da perſone puoco timorate di Dio, ſotto tal preteſto ſono ſtate diſpenſate indulgenze apocrife, e deluſe le pie perſone, le quali tirate dalle luſinghe del bene, anno lor compartite larghe elemoſine, ſenza riceuerne beneſizio veruno, e ſenz'vtile, anzi con molto diſcredito di quel Monaſtero.

Onde per riparare alle fraudi, che ſi poteſſero commettere per l'auuenire, ha queſta Sagra Congregazione del Sant' Offizio riſoluto, che non ſi ammetta da V. S. in cotesta Dioceſe alcun Queſtuante per lo Monaſtero di Mon-ſerrato di Catalogna, ſe non con le condizioni infraſcritte:

Prima, ch'egli moſtri a V. S. licenza autentica ſottoſcritta dal Padre Fra Giuſeppe Apoſtolo di Caſtiglia, Procuratore Generale del medeſimo Monaſtero, di poter cercar elemoſina per la ſouuenimento di quel luogo.

Seconda, ch'egli non predichi, ne porti campanello, ne diſtribuiſca medaglie, grani, reliquie, o altre imagini, ne meno pubblichi indulgenze concedute al detto Monaſtero, ma la pubblicazione di eſſe ſi faccia in giorno feſtiuo al Popolo da qualche Predicatore, ſe ſarà in tempo, che ſi predichi, oueramente da' Parochi nelle loro Chieſe, ed vn'eſemplare di eſſe ſtampato ſi laſci affiſſo alla porta della Chieſa Catedrale, o Parochia, oue ſarà ſtato letto, accioche ognuno lo poſſa vedere, ne ſi dia ad intendere al Popolo da chi che ſia vna coſa per vn'altra.

Terza, ch'egli abbia vn libro ſegnato parimente dal medeſimo Padre Fra Giuſeppe, oue ſi notino da lui l'elemoſine, che di mano in mano andarà raccogliendo in ciaſcuna Dioceſe, ed i nomi di quelli, che ſi vorranno aggregare alla Confraternità della Beata Vergine di Monſerrato.

Quarta, ch'egli da ſe non vada alla cerca, ma in compagnia di perſona da bene, e di cui non poſſa ſoſpettarſi di alcuna fraude, aſſegnatali da V. S. o dal ſuo Vicario Generale, e nelle Ville, o altroue, dal Vicario Foraneo, o da Parochi de' luoghi, doue ſi farà la cerca.

Quinta, che quella perſona, che ſarà deſtinata a far la cerca con l'inuiato dal Padre Fra Giuſeppe, ſottoſcriua di ſua mano le partite dell' elemoſine nel libro, che portarà ſeco il Queſtuante foraſtiero; e quando ella non ſapeſſe ſcriuere, ſi debba fare la ſottoſcrittione dal Paroco delle Ville, o de' luoghi, oue ſarà fatta la cerca.

E con tali condizioni, e non altrimenti, ella permetterà, ed aſſiſterà a quelle perſone, che auranno la cura di cercare le ſudette elemoſine, non oſtante qual'altro commandamento in contrario, che tal'è il ſenſo di queſti miei, &c.

76 Sed cum poſtea non fuerint obſeruatæ conditiones prædictæ, dùm hæc ſcriberem dubitatum fuit, an eiuſmodi Indulgentiæ fuerint reuocatæ per Bullam ſanctæ memoriæ Pij Quinti *Etſi Dominici Gregis* 30. *in ordine*.

Et an poſt reuocationem confirmatæ fuerint à Pontificibus ſucceſſoribus.

Negotium hoc demandatum fuit dicto R. P. D. Petro Franciſco de Rubeis, & mihi; Et conſideratis verbis Bullæ, *Etſi Dominici*, fuit dictum omnino fuiſſe reuocatas.

Nam in ſpecie in ea Bulla de Indulgentijs conceſſis Eccleſiæ de Monte-ſerrato fit mentio, ſuppoſito quod pro eis conſequendis manus ſint porrigendæ adiutrices, & quæ quæſtuandi facultatem quomodolibet continent.

77 Nec fuiſſe à Pontificibus ſucceſſoribus

confirmatas, quia in confirmationibus prædictis adeſt clauſula, *quatenùs reuocatæ non ſint*, *& Decretis Sacri Concilij Tridentini non aduerſentur*.

Ideo cum *in ſeſs*. 21. *cap. vlt.* aboleatur vſus quæſtorum, meritò non cenſetur, Pontifices confirmaſſe Indulgentias cum illo abuſu.

Sed quia valdè præiudiciale erat prædictæ Eccleſiæ Decretum reuocationis,
78 Sanctiſſimus iuſſit ad ſe afferri Bullas originales Indulgentiarum, vt præferebatur, à varijs Summis Pontificibus illi conceſſarum, quibus allatis neſcio quid poſtea actum fuerit.

79 In hac materia videndus eſt Nauarr. *lib*. 5. *conſil. ſub tit. de pœnitent. & remiſſion. conſ. mihi* 16. *num*. 6. Barboſ. *de poteſt. Epiſc. allegat*. 109. *nu*. 12. *& ad dicto cap. fin. ſeſs*. 21. *Concilij Tridentini*, vbi *num*. 2. *litt. A*, ponit formulam licentiarum, quæ ſolent concedi à Sede Apoſtolica pijs locis, vt poſſint ex alia rationabili cauſa quærere eleemoſynas, reſcribendo Ordinarijs.

Et quia tempore eiuſdem B. Pij Quinti irrepſerat abuſus in Diœceſi Toletana, & in alijs Hiſpaniæ Diœceſibus, vt ijs, qui
80 certam pecuniæ quantitatem ſoluerent, concederent, quem voluerint poſſe ſibi aſſumere Sacerdotem, qui eos abſoluere valeat etiam à caſibus Epiſcopis reſeruatis, & vlteriùs Indulgentiæ, & pœnitentiarum remiſſiones profuſiùs, & indiſcretè largiebantur.

Indicem præterea caſuum, & Indulgentiarum ædibus ſacris appendi iuſſerant, quo palam ſignificabatur ſoluentibus ſupraſcripta concedi, & inter alia abſoluendi facultas ab æſu prohibitorum tribuebatur, indulgebaturque celebratio Miſſæ, ac ſepultura tempore interdicti, aſſumptio duorum, pluriumque Compatrum ad ſacrum Baptiſma præter eos, qui Synodalibus, vt dicebant, Conſtitutionibus præfigebantur; reparationem Eccleſiarum, erectionem Confraternitatum, & alias pias cauſas prætexendo: Idem Beatus Pius ſua Conſtitutione, *Quam plenum*, edita *anno* 1570. *in ordine* 99. prædicta omnia annullauit, & caſſauit: Iuſſitque prædictos indices, necnon ſcripturas, & monumenta quæcunque publica, & priuata per ipſorum locorum Ordinarios, & alios Eccleſiarum Rectores, vbicunque reperiuntur dilacerari, penituſque deleri. Prohibuitque, ne de cætero à quopiam fiant, publicentur, vel concedantur.

Quæ quidem Bulla otioſa non eſt, ſtante altera ab eodem Beato Pio promul-
81 gata *in ordine* 30. quia in illa prohibentur Indulgentiæ à Sede Apoſtolica conceſſæ, in hac autem ab alijs datæ; in illa reuocantur conceſſæ, in hac non ſolùm datæ tolluntur, ſed de cætero dari prohibentur, vt notat Scholiaſtes ad dictam Bullam *Quam plenum*, *Schol*. 1.

Declaratæ pariter fuerunt apocryphæ Indulgentiæ, quæ aſſerebantur conceſſæ Confraternitati Angeli Cuſtodis de Vrbe, vt ex Decreto Supremæ *ſub die* 12. *Nouembris* 1635.

Sub die etiam 29. *Nouembris* 1629. fuit dictum, quod quidam liberculus impreſſus Brixiæ, cui titulus, *Sommario dell'Indulgenze, Grazie, e Privilegi conceſſi da Sommi Pontefici a' Centurati di Sant'Agoſtino, vltimamente confermati da Noſtro Signore Papa Gregorio Decimoquinto*. Colligeretur, & ſupprimeretur, iuxta alia Decreta emanata in hac materia *de anno* 1634., *&* 1638.

Idem fuit ſcriptum *die* 20. *Martij* 1640. Inquiſitori Ianuen.

De anno verò 1642. *die* 11. *Iunij* habetur tale Decretum.

82 *Reſcribatur Inquiſitori Adriæ, Indulgentias, vt præſumitur, conceſſas à diuerſis Summis Pontificibus Chriſtifidelibus viſitantibus Eccleſiam Sancti Nicolai de Tolentino ad Confraternitatem Centuratorum Ordinis Sanctorum Auguſtini, & Monicæ, ac Altare Sanctiſs. Roſarij in Eccleſia Sancti Antonij Rodigij Ordinis Prædicatorum eſſe apocryphas; ob id probibendum Fratribus Auguſtinianis, & Ordinis Prædicatorum, ne illis vtantur, nec minùs illas imprimi, aut publicari faciant ſub pœnis arbitrarijs, & impreſſas, & publicatas mandet colligi, vt ceſſet ſcandalum*.

Pariter *de anno* 1640. *die* 13. *Iunij* dictum fuit, Indulgentias conceſſas Religioni Redemptionis Captiuorum, & illius Confratribus impreſſas Neapoli *de anno* 1634. Papiæ *de anno* 1637. *die* 7. *Decembris* eſſe apocryphas.

Et *de anno* 1640. *die* 12. *Septembris* reſcriptum fuit Inquiſitori Comen. mandatum fuiſſe Epiſcopo eiuſdem Ciuitatis, ne admitteret Indulgentias, & Priuilegia, vt præſumitur, conceſſa Societati Suffragij aggregatæ Religioni Sanctiſſimæ Trinitatis Redemptionis Captiuorum, niſi prius viſis Bullis originalibus earundem.

Eodem anno, ac die decretum fuit, Indulgentias, vt dicitur, conceſſas à Leone Decimo Imagini Conceptionis eſſe apocryphas.

Diè verò 5. *Decembris* 1640. reſcriptum fuit Nuncio apud Heluetios, vt ſuppr imeret Summarium Indulgentiarum, quæ aſſerebantur conceſſæ Confraternitati Suffragij, Gallico idiomate impreſſum, carceraret eum, ad cuius inſtantiam fuerunt impreſſæ, & mortificaret Parochum, qui Indulgentias apoſtillauit.

Et de anno 1641. *die* 13. *Nouembris* fuit

dictum, aſſertas Indulgentias conceſſas à Paulo Quinto ad inſtantiam Fratris N. à Brunduſio Capuccino non eſſe veras.

De anno 1642. 10. *Septembris* reſcriptum fuit Inquiſitori Venetiarum, ne permitteret publicari Indulgentiam, quæ aſſerebatur conceſſa cuidam orationi Sancti Auguſtini extractæ ex tabella ſita in Baſilica Lateranenſi.

Die 21. *Ianuarij* 1643. reſcriptum fuit, Indulgentias, vt aſſerebatur, conceſſas à ſanctę mem. Vrbano Octauo ad inſtantiam Cardinalis Infantis Hiſpaniarum Granis benedictis, recolligendas, ne populus decipiatur.

Die 13. *Iulij* 1644. dictum fuit, Indulgentias, vt aſſeritur, conceſſas recitantibus orationem inuentam in ſepulcro Domini Noſtri Ieſu Chriſti, quæ incipit *Vergine Maria*, eſſe apocryphas.

Diei 7. *Iunij* 1645. reſcriptum fuit Inquiſitori Venetiarum, aſſertas Indulgentias conceſſas illis, qui faciunt celebrare quinque Miſſas in honorem Beatæ Virginis eſſe apocryphas.

Fuit pariter reſolutum *ſub die* 8. *Auguſti* 1646. Indulgentias conceſſas à Gregorio Decimoquinto, vt aſſerebatur, ad inſtantiam Patriarchæ Venetiarum eſſe apocryphas.

Et die 26. *Septembris* 1646. fuit reſcriptum Epiſcopo Sorano Miniſtro Supremæ Neapoli reſidenti, Indulgentias, quæ aſſerebantur conceſſæ Roſario Comiti de Lemos eſſe falſas, & ideo procederet contra falſarios.

Die verò 21. *Martij* 1647. eidem Epiſcopo Sorano fuit ſcriptum, vt publicet, & affigat Edicta per loca ſolita Ciuitatis Neapolis, vt omnibus innoteſcat, Indulgentias, quæ diuulgabantur conceſſæ à ſanctæ mem. Innocentio Decimo, Roſario Marchionis delos Veles eſſe falſas, & in id obliget Retinentes Cruces, Grana, Medaleas, Imagines, vel quid ſimile, quod tetigerit Roſarium prædictum ſub ſpe conſequendi Indulgentias prædictas.

Idemque ſcriptum Inquiſitoribus Siciliæ, & Archiepiſcopo Panormi; Eò quia per Ciuitatem Panormitanam, dum Marchio, qui tunc erat Siciliæ Pro-rex, geſtabat prædictum Roſarium, ad eum omnes confluebant, vt tangerent aliqua medalea; Etenim Summus Pontifex Innocentius Decimus aſſeruit, nunquam conceſſiſſe dicto Roſario eas Indulgentias, quæ diuulgabantur; Nam dicebatur conceſſiſſe omnes Indulgentias, quas Sanctus Petrus, & alij eius ſucceſſores Pontifices olim conceſſerant.

Et *eodem anno* 1647. *die* 8. *Maij* reſcriptum fuit eidem Epiſcopo Sorano, Indulgentias, quæ præſumuntur conceſſæ Patribus Benedictinis à ſanctæ mem. Vrbano Octauo ad inſtantiam Cardinalis Infantis Hiſpaniarum, eſſe apocryphas.

Item *die* 3. *Iulij* 1647. reſcriptum fuit eidem Epiſcopo Sorano, falſas eſſe Indulgentias, quæ aſſeruntur conceſſæ Granis benedictis ad inſtantiam D. Annæ Barberinæ ab Vrbano Octauo.

Et *die* 29. *Martij* 1661. Eminentiſſimi mandarunt Inquiſitori Parmæ reſcribi, Indulgentias, quæ aſſeruntur conceſſæ Viſitantibus in Qquadrageſima Eccleſias Ordinis Sancti Franciſci; Necnon geſtantibus cordulam vulgò *Cordone di S. Franceſco*, eſſe apocryphas, & nullius auctoritatis.

Rurſus *die* 18. *Octobri* 1651. Decretum, vt reſcribatur Inquiſitori Cremonæ, Indulgentias, quæ aſſeruntur conceſſæ, ſanctę mem. Papa Vrbano Octauo ad inſtantiam Sereniſſimæ Infantæ Margaritæ à Cruce, eſſe falſas.

Sed quia ab eodem Papa Vrbano Octauo fuit facta reformatio circa Indulgen-
83 tias concedendas à Summis Pontificibus Numiſmatibus, ſiue Medaleis, Coronis, Roſarijs, Imaginibus, quarum aliæ vocantur ordinariæ, aliæ verò extraordinariæ: Amplius à Sede Apoſtolica non conceduntur Indulgentiæ vltra formam præſcriptam, quæ formulæ, quamuis non poſſent ex Decreto Vrbani imprimi, tamen de mandato Alexandri Septimi fuerunt impreſſæ.

Formola dell' Indulgenze ordinarie, che ſi danno dalla Santità di Noſtro Signore Papa Aleſſandro Settimo a tutti quelli, che auranno appreſſo di sè alcuna delle Corone, Roſari, Medaglie, o Croci benedette, purche le dette Medaglie ſiano di Noſtro Signore Giesù Criſto, ouero della Madonna Santiſſima, o di qualche Santo, & adempiranno le coſe infraſcritte: Oſſeruando la dichiaratione, e Decreto fatto da ſua Santità ſotto li 6. Febraio 1657.

CHi ſarà ſolito dir la Corona del Signore, ò della Beatiſſima ſempre Vergine Madre di Dio, o il ſuo Roſario, o almeno la terza parte di eſſo, e confeſſarà i ſuoi peccati a Confeſſore approuato dall' Ordinario, e riceuerà la ſagra Eucariſtia, o eſſendo Sacerdote dirà la Meſſa, conſeguiſca Indulgenza plenaria vna volta per ciaſcun'anno nella ſolennità di Noſtro Signore, o della Beata Vergine a ſuo arbitrio.

Chi ne' giorni feſtiui della Natiuità del Saluadore Noſtro Giesù Chriſto, Pentecoſte, o ſimilmente chi nella feſta dell' Annunziata, ouero Aſſunta della medeſima Beatiſſima ſempre Vergine Maria, o della Natiuità di S. Gio: Battiſta, o de' Santi Apoſtoli Pietro, e Paolo, o di tutt'i Santi, o della Dedicazione, o uero del Santo Padrone, o Titolare della propria Chieſa, dirà, come ſopra, la Corona, o il Roſario, o

almeno la terza parte d'eſſo, e confeſſerà a Sacerdote, come ſi è detto approuato, i ſuoi peccati e riceuerà diuotamente la Sagra Eucariſtia, e ſe potrà commodamente, interuerrà alla Meſſa ſolenne, o ſia Conuentuale, o eſſendo Sacerdote dirà, ancorche priuatamente, la Meſſa, e diuotamente pregherà Iddio per l'eſtirpazione dell'ereſie, e ſciſme, e per la propagazione della Fede Cattolica, e per altre neceſſità della ſanta Madre Chieſa, conſeguiſca l'Indulgenza di dieci anni, & altrettante quarantene delle penitenze impoſte, & in qualſiuoglia altro modo douute.

Chi nell' altre feſte del medemo Signor Noſtro, e della Beata Vergine adempirà le coſe ſopradette, ſette anni, & altrettante quarantene.

Chi nelle Domeniche, & altri giorni feſtiui farà le medeſime coſe cinque anni, & altrettante quarantene.

E chi negl' altri giorni dell'anno farà le coſe iſteſſe, & interuerrà alla Meſſa almeno baſſa, o eſſendo Sacerdote la dirà, cento giorni d'Indulgenza parimente conſeguiſca.

Chi nella prima Domenica di Quadrageſima per ben celebrare il digiuno Quadrageſimale ſi confeſſarà a Sacerdote approuato dall' Ordinario, e riceuerà la ſantiſſima Eucariſtia; ouero, eſſendo Sacerdote, dirà Meſsa pregando per la ſanta Chieſa Cattolica Romana, e per la pace fra' Prencipi Chriſtiani, conſeguiſca Indulgenza plenaria.

Chi auanti il celebrar la Meſſa, o al riceuere la Santiſſima Eucariſtia, o al recitare l'Offizio del Signore, o della Beatiſſima Vergine con diuozione farà orazione preparatoria, conſeguiſca l'Indulgenza di ducento giorni.

Chi ſarà ſolito di recitare la Corona, o la terza parte del Roſario diuotamente, & orare com' è detto di ſopra, e ſtarà preſente alla Predica, o ſentirà, o, eſsendo Sacerdote, dirà Meſsa ne' giorni, che non ſono di precetto, acquiſti Indulgenza di cinquanta giorni in quel giorno.

Chi ſarà conſueto di recitare la Corona, o Roſario, e recitarà l'Offizio della Beata ſempre Vergine Maria, o l'Offizio de' Morti, con i Veſpri, & vn Notturno almeno, e le Laudi, ouero i ſette Salmi Penitenziali con le Litanie, e Preci ſeguenti, oltre l'Indulgenze altre volte conceſse dalla ſanta memoria di Papa Pio Quinto guadagni ancor quel giorno cento giorni d'Indulgenza.

Chi ancora veramente pentito de' ſuoi peccati, & auendo propoſito d'emendazione in futuro, farà l'eſame della coſcienza, e tre volte dirà il Pater noſter, *& altrettante* l'Aue Maria, *guadagni quel dì cinquanta giorni d'Indulgenza.*

Chi ancora dirà tre volte diuotamente il Pater noſter, *e tre volte* l'Aue Maria *in onore della Santiſſima, & indiuidua Trinità, acquiſti quel dì cinquanta giorni d'Indulgenza.*

E chi per riuerenza delle cinque Piaghe del Saluador noſtro Gieſù Criſto Crociſiſſo dirà piamente cinque volte il Pater noſter, *e cinque volte* l'Aue Maria, *guadagni parimente quel dì cinquanta giorni d'Indulgenza,*

Chiunque farà pietoſamente oratione per i fedeli, che ſono in tranſito di morte, e dirà almeno vna volta il Pater noſter, *& vna volta* l'Aue Maria, *guadagni ſimilmente per quel dì Indulgenza di cinquanta giorni.*

Chi viſitarà gl'Infermi nell'Oſpidali, ouero Carcerati, aiutandoli con qualche opera pia, conſeguiſca ducento giorni d'Indulgenza.

Chi inſegnarà la Dottrina Criſtiana nelle Chieſe, ouero nelle proprie caſe, a' proprij figliuoli, fratelli, ſorelle, o ſeruidori, guadagnarà cento giorni d'Indulgenza.

Colui ancora, che coſtituito in articolo di morte, veramente pentito, e potendo, confeſſato, e communicato, o non potendo, almeno contrito inuocarà diuotamente il ſantiſſimo nome di Gieſù colla bocca, o col cuore, conſeguiſca l'Indulgenza plenaria di tutt'i ſuoi peccati.

Chi aurà vn Croceſiſſo, Croce, ò altra ſagra Imagine benedetta in camera, o in altro luogo decente della caſa doue ſtarà, & adempirà le coſe ſudette, facendo però l'orazioni da farſi inanzi a detto Crociſiſſo, Croce, o altra Imagine, conſeguiſca le medeſime Indulgenze.

Le ſopradutte Indulgenze ſi poſsono applicare all'Anime de' fedeli Defonti per modo di ſuffragio.

Dat. in Roma appreſso Santa Maria Maggiore il dì 8. di Febraio 1657. l'anno ſecondo del ſuo Pontificato.

G. Gualterius.

Formula extraordinariarum Indulgentiarum pro vtriuſque ſexus Chriſtifidelibus, qui penès ſe habuerint domi priuatim aliquam Coronam, Roſarium, paruam Crucem, vel Imaginem benedictam, quæ ſit Domini Noſtri Ieſu Chriſti, aut Beatæ Virginis Mariæ, vel Sanctorum, iuxta formam Decreti à ſanctæ mem. Alexandro Papa Septimo ſub die 6. Februarij 1657. *quibus vltra Indulgentias ordinarias idem Summus Pontifex concedit, vt infra.*

84 V*t quicunque ſemel ſaltem in vnaquaque hebdomada, aut Officium Diuinum ordinarium, aut Beatiſſimæ Virginis, aut Defunctorum, aut ſeptem Pſalmos pœnitentiales, aut graduales, aut Coronam Domini, aut Beatiſſimæ Virginis, aut tertiam partem Roſarij recitare, aut Doctrinam Chriſtianam docere, aut infirmos alicuius Hoſpitalis, vel detentos in carcere viſitare, aut pauperibus Chriſti ſubuenire conſueuerit, & verè pœnitens, & confeſſus Sacerdoti ab Ordinario approbato ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum ſumpſerit in aliquo ex diebus infraſcriptis, nempe Natiuitatis Domini Noſtri Ieſu Chriſti, Annunciationis B. Mariæ Virginis, Pentecoſtes, Natiuitatis Sancti Io. Baptiſtæ, Apoſtolorum Petri, & Pauli, Aſſumptionis*

Beatæ Mariæ Virginis, omnium Sanctorum, Dedicationis propriæ Eccleſiæ, Patroni, vel tituli Eccleſiæ, atque eo die pias ad Deum preces effuderit pro hæreſum, ac ſchiſmatum extirpatione, pro fidei Catholicæ propagatione, Chriſtianorum Principum concordia, atque alijs Sanctæ Romanæ Eccleſiæ neceſſitatibus in ſingulis diebus eiuſmodi plenariam omnium ſuorum peccatorum conſequatur Indulgentiam.

Vt quiſquis verè pœnitens, ac ſi potuerit, vt ſupra confeſſus, ac ſacra Communione refectus, alioquin ſaltem contritus in mortis articulo nomen Ieſu, ore, ſi potuerit, ſin minus corde deuotè inuocauerit, ſimiliter plenariam Indulgentiam conſequatur.

Vt ſupraſcriptæ omnes Indulgentiæ applicari poſſint fidelibus Defunctis per modum ſuffragij.

Indulgentiarum huius formulæ extraordinariæ Sanctiſſimus prohibet omnimodam impreſſionem in omnibus locis præterquam in Vrbe.

G. Gualterius.

Quia autem per huiuſmodi formulas non fuerunt reuocatæ Indulgentiæ con-
85 ceſſæ numiſmatibus, &c. à ſanctæ mem. Gregorio Decimoquinto occaſione Canonizationis quinque Sanctorum, nempe Ignatij Loiolæ, Franciſci Xauerij è Societate Ieſu, Iſidori Agricolæ, Philippi Nerij, & Thereſiæ; Nam cum omnes medaleas ſic benedictas non haberent, irrepſerat abuſus in quadam Eccleſia, vt appenderetur vna ex dictis medaleis in loco Communionis, ad quem recurrebant fideles pro conſequenda Indulgentia manu eam tangentes magno quandoque tumultu, ideo Summus Pontifex Alexander Papa Septimus hunc abuſum tolli mandauit, vetuitque, ne in futurum exerceretur, & ſubſtulit etiam licentiam, ſiue facultatem ſubſtituendi loco vnius medaleæ benedictæ deperditæ aliam, neuè mutuo daretur ad effectum conſequendi Indulgentias prædictas, vt ex infraſcripto Decreto:

DECLARATIO.

Decretum Sanctiſſimi D. Noſtri Alexandri Papæ Septimi ſuper Indulgentijs, quæ tam à Sanctitate Sua, quàm ab eius Prædeceſſoribus, Coronis, Roſarijs, Granis, Calculis, Crucibus, Numiſmatibus, Medaleis *vulgò nuncupatis, & ſacris Imaginibus benedictis hactenus conceſſæ ſunt, & impoſterum à Sanctitate Sua concedentur.*

86 *Sanctiſſimus D. Noſter Alexander Papa Septimus declarat, & decernit, quod quæcunque Coronæ, Roſaria, Grana, Calculi, Cruces, Numiſmata,* Medaleæ *vulgò nuncupata, & ſacræ Imagines, ſiue ſint Sancti Caroli Borromæi, ſiue quinque Sanctorum, à fel. record. Gregorio Decimoquinto Pontifice Maximo in Sanctorum numerum relatorum, ſiue quæcunque aliæ cum Indulgentijs antea à Romanis Pontificibus Sanctitatis Suæ Prædeceſſoribus benedictæ, & conceſſæ, quæ quidem in hunc vſque diem diſtributæ ſunt, non tranſeant perſonam illorum, qui eas de præſenti obtinent, neque commodari, aut precario dari poſſint, & quæ à Sanctitate Sua conceſſæ ſunt, vel impoſterum concedentur, non tranſeant ſimiliter perſonam illorum, quibus ab eodem Sanctiſſimo conceſſæ fuerint, vel quibus à prædictis de ordine eiuſdem Sanctiſſimi prima vice fuerint diſtributæ, itaut à nemine alijs commodatò, vel precariò concedi poſſint, alioquin careant Indulgentijs conceſſis.*

Et quantum attinet ad Coronas, Roſaria, Grana, ſeu Calculos, Cruces, Numiſmata Medaleas *nuncupata, & ſacras Imagines cum Indulgentijs ab ijſdem Sanctitatis Suæ Prædeceſſoribus benedictas, & conceſſas, quæ vſque in hodiernum diem effectum ſortitæ non ſunt, ideſt nulli hactenus diſtributæ ſunt, nemini vti benedictæ deinceps diſtribui poſſint; quod ſi de facto diſtribuantur, careant Indulgentijs iam conceſſis.*

Ac aliqua re ex præmiſſis, vt præfertur, benedicta, deperdita, altera pro ea ſubrogari nullo modo poſſit, quacunque conceſſione in contrarium non obſtante, etiamſi de ea ſpecialis, & expreſſa mentio facienda eſſet, cui per præſentes Sanctitas Sua derogauit, & derogatum eſſe voluit. Datum Romæ die 6. Februarij 1657. Pontificatus eiuſdem Sanctiſsimi D. Noſtri anno ſecundo.

G. Gualterius.

Sed cum Hæretici moderni blaterent contra Indulgentias, aſſerentes eſſe nouum
87 inuentum, Eccleſiæ fraudes, & falſa præmia ad aliquid perſuadendum propoſita, ſicut cum mater prouocat filiolum ad ambulandum promiſſo pomo, quod nequit tribuere; Videndi ſunt ſuper earum antiquitate, Suarez *in 3. par. to. 4. diſp. 49. ſect. 2.* Bellarm. *lib. 1. de Indulgent. cap. 3.* Henriquez *lib. 7. cap. 3.* Layman. *tract. 7. cap. 2.* Macedo *de Claui Sacram. lib. 4. cap. 3.* Scortia *ad ſelectas Theoremat.* 48. eruditiſſimus D. meus Cardinalis Pallauicinus *in Hiſtoria Concilij lib. 2. cap. 5.*

Hæ autem falſæ Indulgentiæ ſolent, vt plurimùm publicari à peſſimis Quæſtua-
88 rijs, qui vt quæſtum faciant, aliud non curant, oſtendendo etiam Reliquias falſas; Et vt aiunt Hoſtienſ. & Ioannes Andreas *in cap. 2. de Reliquijs, & veneration. Sanctorum,* oſtendent Coſtam peccatoris hominis, vel aſini, & ponunt oleum in oculo ſuo mariolæ, vt videatur flere, & ſic imago, quæ facta erat in honorem Dominæ noſtræ, vertitur in eius contumeliam, vt dicit Bertrand. *conſ.* 285. *vol. 3. par. 2. nu.* 6. Ideo contra huiuſmodi peſſimos homines ſolet Sanctum Officium procedere, ex

Bulla Vrbani Quarti edita *de anno* 1261. quæ licèt mandet, quod Inquiſitores procedere poſſint contra Quæſtuantes ſolummodo prædicantes, fuit tamen extenſa per plura Decreta Sacræ Congregationis, ad queſtuantes diſſeminantes falſas Reliquias, & Indulgentias: Quorum audacia in tantam excreuit inſolentiam, vt in Statuto Cerreti *in rubr. de Quæſta, & Baliza* dictum fuerit.

Quod omnes contractus ſuper Quæſta tam emptionis, & venditionis, & locationis habeant ſuum effectum, & teneatur Poteſtas pro tempore reddere ius ſuper dictis contractibus, non obſtante quacunque Conſtitutione canonica in contrarium.

Et in alio Capitulo: *Quod homines de Cerreto dum vadunt ad quæſtuandum, poſsint vti habitu Religioſorum.*

Et in alio Capitulo *lib. 2. num.* 29. habetur: *Statuimus, & ordinamus, che auendo lite, occaſione quæſtæ, ſiue Balizæ conductæ ab aliquo Abbate, ſeu Præceptore cuiuſcunque Ordinis, vel occaſione de' frutti, ed entrate, compre, o condotte, o altrimente conceſſe da qualche Abbate, o Priore, non ſi termini per via di Giudicio, ma ſi commetta a due, o tre Vomini buoni, e reali di Cerreto, o diſtretto, e quel, che gli Arbitratori diranno, ſia valido, e s'oſſerui: Non obſtante aliquo alio Statuto, vel lege canonica, vel ciuili, vel conſuetudine in contrarium loquente.*

Et *num.* 30. ſtatuitur, quod inter iſtos liceat vendere, & locare fructus, redditus, & prouentus, ſeu quæſta, vel Balicias Eccleſiarum, vel Hoſpitalium, & de prædictis poſſint inter ſe contrahentes facere inſtrumentum venditionis, & locationis, cum declaratione pretij limitati, qui contractus ſit validus, & non admittat exceptiones, niſi falſitatis, vel pacti de non petendo; Quæ exceptiones releuent, dummodo probentur intra decem dies lege canonica, vel ciuili in contrarium loquente non obſtante.

Sed horum temeritas fuit à Paulo Quinto Summo Pontifice punita. Iuſſit enim
89 Sanctitas Sua, vt Conſules Cerreti carcerarentur, qui ducti Romam fuerunt grauiter obiurgati: Iniunctum illis fuit, vt prędicta Statuta delerent, & lacerarent in ea parte, in qua loquebantur de Biga, ſeu quæſta; Publicetur annullatio, & laceratio, colligantur exemplaria, ſi quæ ſint, & renouetur prohibitio quæſtuandi, ex Decreto *die* 29. *Septembris* 1616.

Et conuictos de huiuſmodi falſitatis acriter punire etiam pœna triremium,
90 vt pluries euenit meo tempore, præſertim quando tractatur de Quæſtuantibus nonnullorum Caſtrorum Diœceſis Spoletanæ, quibus inhibitum fuit ſub eadem pœna triremium, ne exeant ab eorum Patria abſque licentia Ordinarij, de quibus infra:

Editto contro li Queſtuanti.

Lorenzo Caſtrucci, &c. Veſcouo di Spoleto, &c.

91 *PER eſtirpar' il ſozzo meſtiere della Queſta, o Biga tanto radicata negli abitatori di alcuni luoghi di queſta noſtra Dioceſi come contrario alli ſagri Canoni, e Concilij, e ſpecialmente al ſagro Concilio di Trento, in eſecuzione della ſanta mente di noſtro Signore ſignificataci per lettera dell'Eminentiſsimo Sig. Cardinal Barberino* ſotto li due del preſente meſe di Luglio 1639. *col preſente pubblico Editto da leggerſi, e pubblicarſi da' Curati, e loro Cappellani degl' infraſcritti luoghi, in giorni feſtiui* inter Miſſarum ſolemnia, *preſente il Popolo, con dichiarazione, che tal dichiarazione baſterà fare vna ſol volta per ciaſcheduno degl'infraſcritti luoghi, e ſi crederà alla relazione, che ne faranno i Curati, e Cappellani loro, ed aſtringerà ciaſcheduno degli detti luoghi, come ſe le foſſe perſonalmente intimato, e però quelli, che non vbbidiranno, ſi auranno per veri contumaci.*

Confermiamo in principio, e renouiamo tutti gl'Ordini, Bandi, Coſtituzioni Sinodali, ed Editti altre volte fatti da' noſtri Anteceſſori, ed in particolare da Monſig. Pietro Orſini ſotto i 18. di Aprile 1584. *da Monſig. San-uitale* ſotto i 14. Agoſto 1596. *dal Vicario Apoſtolico* i 10. Settembre 1600. *dal Sig. Cardinal Viſconti*, ſotto i 15. Ottobre 1602. *dal Sig. Cardinal Barberino hoggi noſtro Signore Papa Vrbano Ottano* ſotto i 20. Febraio 1609. *& in altri tempi da' Vicari Generali, ed vltimamente da Noi ancora rinuouati, e fatti pubblicare, e vogliamo, che tutti reſtino nel loro vigore, come ſe foſſero ora pubblicati, e ſi poſſa per vigore di quelli procedere contro qualunque aurà per lo paſſato traſgredito.*

E ſe bene le dette prouiſioni douerebbono baſtare per ritirare da sì infame eſercizio detti Biganti, e Queſtori; Vedendoſi nondimeno la loro oſtinazione, che non oſtante tanti Ordini, e Coſtituzioni, Bandi, ed Editti, quaſi in diſpreggio di eſſi, con diuerſe frandi, e fallacie ſotto ſpecie di far'arte diuerſa, vogliono coprire i loro inganni, e delitti.

Per lo preſente Editto ſi proibiſce non ſolo ogni ſorte di Biga, ò falſa Queſta deteſtata da ſagri Canoni, e Concilij, come ſopra, ma qualſiuoglia ſemplice Queſtura, o Collettura d'elemoſine conceſſa da qualſiuoglia luogo Pio etiam priuilegiato, o da' Veſcoui, ed altri Prelati, ſaluoche dalla Santa Sede Apoſtolica, ſotto le pene contenute nel preſente, ed altri Editti nominati.

E perche tali proibizioni ſarebbero fruſtatorie, ſi non ſi trouaſſe modo di farle oſſeruare; Pertanto ordiniamo, e comandiamo, che dopo la pubbli-

la pubblicazione del preſente Editto da farſi, come ſopra, non ſia lecito a qualſiſia perſona di qualſiſia ſtato, grado, e condizione, ancorche Religioſo, tanto Regolare, quanto ſecolare, dar'aiuto a' detti Biganti, o Queſtori ſotto le pene contenute ne' ſagri Canoni, Concili, e nel preſente, e ſopradetti Bandi, ma ne meno ſia permeſſo ad alcuna perſona degl'infraſcritti luoghi partir dalle lor Patrie, e Diocceſi di Spoleto per più tempo di quindici giorni ſenza noſtra licenza, o del noſtro Vicario Generale in ſcriptis, ſotto pena, a chi contrauerrà, della confiſcazione di tutt' i beni, come acquiſtati da illecita queſtura, d' applicarſi a poueri, ed a luoghi pij, e della galera per dieci anni.

Ed acciocchè ſi poſſa ſapere quelli, che ſono in Paeſe, comandiamo alli Vicari, e Maſſari de gl'infraſcritti luoghi, che debbano in termine di quindici giorni proſſimi auuenire, dopo la pubblicazione del preſente Bando, dar nota intiera di tutti gli vomini, che ſi trouano in Paeſe, e ſeparatamente di tutti gli aſſenti, in mano de' loro Curati, o Cappellani, ſotto pena, in caſo che non diano la nota fedele degli vomini preſenti, ed aſſenti, di ſcudi ducento per ciaſcheduno, da applicarſi, come ſopra: E detti Curati, o Cappellani debbano in termine di due giorni, dopo la conſegna da farſi loro da i detti Vicari, e Maſſari, mandar la detta nota a Noi, o al noſtro Vicario Generale, ſotto pena di carcere per ſei meſi.

Vogliamo ancora, che detti Vicari, e Maſſari ſieno tenuti a dar nota fedele a i propri Curati, o Cappellani in termine come di ſopra, ogni volta che da Noi, o dal noſtro Vicario Generale ne ſaranno ricercati, e da' detti Curati, o Cappellani, ſotto le pene come di ſopra.

Dichiarando, che quelli, che in tempo della pubblicazione del preſente Bando ſaranno fuori, e non tornaranno in termine di vn meſe, come anco quelli, che partiranno dopo detta pubblicazione ſenza licenza per più di quindeci giorni, come ſopra, s'intendano incorſi nelle pene ſodette della confiſcazione di tutt'i beni, e della galera, come ſopra s'è detto, ancorche non foſſero conuinti di auer queſtuato, od eſercitata la Biga, baſtando ſolo, che abbiano contrauenuto col partire ſenza licenza.

Volendo di più, che quelli degl' infraſcritti luoghi, i quali ſaranno citati, ouero precettati a comparire in queſta Corte, e non compariranno nel termine, che ſe gli aſſegnarà nella citazione, o precetto, ſi poſſano ſenz'altro precetto condannare nelle ſodette pene della confiſcazione de' beni, e galera, come veri Rei conuinti di Biga, e ſi procederà irremiſſibilmente all' eſecuzione delle ſodette pene, non ſolo contro coloro, che effettiuamente ſaranno ritrouati colpeuoli nella Biga, ma contro quelli, che ſi partiranno da i luoghi ſpecificati in queſto Bando ſenza licenza, come di ſopra per più di quindici giorni: E ne' ſopradetti caſi ſi procederà per querela, denunzia ex Officio, & in ogn'altro miglior modo.

Luoghi da comprenderſi in detto Bando.

92 Sant'Anatolia.
Caſtel San-felice.
Mognano.
Pier paterno.
Triponſo, e Ville anneſſe.
Campello.
Camorro.
Paterno.
Rocchetta.
Agliano.
Cerreto, e ſuo Territorio.
Acerra.
Geppe.
Spina.
Ponte.
Grotte.

93 Sed quia dubitatum fuit, an Edictum expiraſſet per mortem Epiſcopi Caſtruccij, fuit de ordine ſanctæ mem. Alexandri Septimi iniunctum Eminentiſſimo Facchinetto Epiſcopo Spoletano, vt de ordine, & mandato Sanctitatis Suæ, & Sacræ Congregationis Edictum renouaret, vt ex Decreto *ſub die 6. Februarij* 1658. additis locis.

Montis Ferelli.
Caſciæ, cum ſuo Territorio.
Abbatiæ Ferentilli.

Sicuti fuit publicatum à Sua Eminentia *ſub die 20. Martij* 1658. & alijs ſucceſſiuis diebus.

94 Quæſtorum autem vſus olim frequens erat, atque etiam eorum prædicandi officium, vt habetur in Textu *in cap. Tuarum de priuilegijs, §. Verum.*

Sed quia facultate ſibi conceſſa Quæ-
ſtores iſti abutebantur; In Generali Con-
95 cilio Lateranſi ſub Innocentio Tertio ſta-
tutum fuit, eos admittendos non eſſe, niſi
Apoſtolicas, vel Diœceſani Epiſcopi ve-
ras litteras exhibeant; Et tunc præter id,
quod in ipſis litteris continetur, nihil Po-
pulo proponere permitterentur.

Monet autem idem Innocentius, vt
qui deſtinantur ad quærendas eleemoſy-
96 nas modeſti ſint, diſcreti, nec in tabernis,
aut in alijs incongruis locis hoſpitentur,
nec inutiles faciant, aut ſumptuoſas ex-
penſas, & omnino caueant, ne falſæ Reli-
gionis habitum geſtent, vt *in cap. Cum ex
eo de pœnitent. & remiſſion.*

Sed quia nec abuſus ablati fuerunt, imò
in dies augebantur; cum Indulgentias
97 motu ſuo proprio de facto concedebant,
ſuper votis diſpenſabant, à periurijs, ho-
micidijs, & peccatis abſoluebant, alijs
malè ablata, inuenta (data ſibi aliqua pe-
cuniæ quantitate) remittebant; Tertiam,
aut quartam partem de pœnitentijs iniun-

ctis relaxabant; Animas tres, vel plures parentum, vel amicorum illorum, qui eleemoſynas eis conferrent, de Purgatorio, vt aſſerebant mendaciter extrahebant ad gaudia Paradiſi perducendo; Benefactoribus locorum, quorum Quæſtores exiſtebant, remiſſionem plenariam peccatorum indulgebant, & aliqui ex ipſis eos à culpa, & à pœna abſoluebant.

Ideo Clemens Quintus in generali Concilio Viennen. huiuſmodi abuſus abole-
98 uit, reuocando omnia, & ſingula priuilegia, ſi quæ ſuper præmiſſis, vel eorum aliquo, ſint aliquibus locis, Ordinibus, vel perſonis Quæſtorum huiuſmodi quomodocunque conceſſa, vt *in Clementina 2. Abuſionibus de pœnitent. & remiſſion.*

Succeſſiuis verò temporibus, cum nec abuſus ceſſarent; In ſacro Concilio Tri-
99 dentino diſceptatum fuit inter Patres: *An Quæſtores omnino tollendi eſſent*: Circa quod Eminentiſſimus Cardinalis Pallauicinus ſic ait *lib. 17. cap. 10. ſuæ nobiliſſimæ Hiſtoriæ num. 12.*

L'vltima diſcuſſione fù ſopra gli abuſi di coloro, i quali aueuano per profeſſione di andar pubblicando Indulgenze, od altre grazie ſpirituali della Sede Apoſtolica, e di raccorre da' Popoli le limoſine a prò della fabbrica di San Pietro, e di varie Chieſe, ed altre opere pie. Contro vna tal qualità di perſone molti Padri acceſamente gridaronno; Eſſi auer data occaſione all'ereſia di Lutero; Eſſere innumerabili le loro fraudi, e le ſottili inuenzioni, colle quali ſmungeuano di pecunia la diuota ſemplicità della Plebe:

Douerſi dunque affatto ſupprimere vna profeſſione, che toglieua il credito alla pietà, mentre la corrompeua in ribalderia; Ma non mancauano Contradittori a queſta ſentenza: Diceuano, che non per eſſerui miſto il loglio, ſi vuol diradicare il frumento, ma purgarlo dalla miſtura: Coll'opera de' Cercatori prouederſi a molti Spedali, & ad altri luoghi pij, e ſolleuarſi le coſcienze di aſſaiſſimi vomini, a' quali troppo ſarebbe graue il venire a prendere l'aſſoluzione dal Papa: Ne' Concilij di Laterano, di Vienna, e di Lione eſſerſi conoſciuti i diſordini, ma riparatoui con raffrenare, non eſtinguere l'eſercizio.

Propoſero i Prelati per via di mezzo, che a Cercatori ſi vietaſſe di promulgar Indulgenze, raccorre limoſine, o far'altra funzione ſenza compagnia dell'Ordinario, o di perſona, ch'egli loro deputaſſe, e che a tali Aggiunti foſſe interdetta qualunque participazione di guadagno: Ma non di ciò rimaneuano contenti gli Auuerſi a quella deprauatiſſima profeſſione, anzi diceuano, che vn tal Decreto ne aurebbe accreſciuto il numero, non corretta la fraudolenza: L'eſempio de' tre ricordati Concili ben prouar nella Chieſa la volontà, ma inſieme l'impoſſibilità d'emendare sì cattiua generazione.

Mentre di ciò ſi deliberaua, giunſe l'Arciueſcouo di Lanciano, e recò lettere, doue il Papa ſignificaua a' Legati vna ſimil ſua intenzione di torre affatto quell' infamato meſtiere, onde quei, che tanto, o quanto lo ſuſteneuano, mutataron parere, o conformandoſi al giudicio del Pontefice, o perche nel difenderlo aueuano principalmente mirato a difendere in eſſo i diritti, e le vtilità del Pontefice; Sicche con vniuerſal applauſo ne fù ſtabilito il Decreto; traſferendo le facoltà di pubblicare a tempi debiti le Indulgenze, e le altre grazie ſpirituali nell' Ordinario, e in due del Capitolo, i quali anco raccoglieſſero fedelmente le limoſine, e gli offerti ſuſſidij di carità, ſenza veruna mercede; affinche tutti intendeſſero queſti teſori della Chieſa maneggiarſi per affetto di pietà, e non di guadagno.

In queſto modo conuien talora leuar' vn bene, quand' egli con diuenir fondamento del male, rieſce peggiore, che ſe di natura ſua foſſe male.

Hactenus eruditiſſimus Pallauicinus.

In ſeſſione ergo 21. *cap. 9. de reformatione* dictum fuit.

100 *Cum multa à diuerſis antea Concilijs tam Lateranenſi, ac Lugdunenſi, quàm Viennenſi aduerſus prauos eleemoſynarum Quæſtorum abuſus remedia tunc adhibita, poſterioribus temporibus reddita fuerint inutilia, potiuſque eorum malitia ità quotidie magno Fidelium omnium ſcandalo, & querela excreſcere deprehendatur, vt de eorum emendatione nulla ſpes amplius relicta videatur, ſtatuit, vt poſt hac, in quibuſcunque Chriſtianæ Religionis locis eorum nomen, atque vſus penitus aboleatur, nec ad officium huiuſmodi exercendum vllatenus admittantur, non obſtantibus priuilegijs, Eccleſijs, Monaſterijs, Hoſpitalibus, & quibuſuis cuiuſcunque gradus, ſtatus, & dignitatis perſonis, conceſſis, aut conſuetudinibus etiam immemorabilibus.*

Indulgentias verò, aut alias ſpirituales gratias, quibus non ideo Chriſti-fideles decet priuari, deinceps per Ordinarios locorum adhibitis duobus de Capitulo debitis temporibus Populo publicandas eſſe decernit.

Quibus etiam eleemoſynas, atque oblata ſibi charitatis ſubſidia, nulla prorſus mercede accepta, fideliter colligendi facultas datur, vt tandem cæleſtes hos Eccleſiæ theſauros non ad quæſtum, ſed ad pietatem exerceri, omnes verè intelligant.

Sed quia vitia erunt, donec homines ex tam ſalubri Decreto abuſus ſublati non ſunt.

101 Nam cum ad Sedem Apoſtolicam recurſum habeant Rectores Hoſpitalium, ac aliorum locorum piorum, qui nonniſi ex eleemoſynis ſubſtentari queant, licentias quæſtuandi ab ea impetrant, quæ facultates, & licentiæ licet reſtrictæ ſint ad infraſcriptam formulam:

Has eleemoſynas, quæ in tua Diœceſi pro vſu dicti Hoſpitalis dabuntur, permittas, dummodò perſonæ, quæ colligent eas, honeſtæ vitæ, & ſpectatæ Religionis, & tuo iudicio approbatæ ſint, minimeque participes dictarum eleemoſynarum, & quæſtorum nomen nullo modo gerant, ſed ſimpliciter eleemoſynarum Collectores nuncupentur, quique non publicent vllas Indulgentias, nec concionentur, nec circumferant Priuilegia, nec Reliquias, nec minis, aut imprecationibus inducant fideles ad eleemoſynam, nec campanellam, aliaque inſtrumenta ſimilia, nec quæſtorum inſignia ferant, pulſentur ad excitandas perſonas; non petant eleemoſynam tanquam debitam, aut ſolitam, nec vlla arte (etiam prætextu dicendi orationes Sancti Antonij, aut alterius Sancti, vel aliter) extorqueant pecuniam, ſed ſimpliciter, permodeſtè, & cum omni dexteritate petendo eleemoſynam pro ſubſtentatione dicti Hoſpitalis, recipiant tantum quod ſibi liberaliter offertur, neque ſuper his eleemoſynis vllam conuentionem quouis modo faciant, etiam in vtilitatem dicti Hoſpitalis. Diligenter autem curabit amplitudo tua, vt hæc omnia ritè obſeruentur, & ad id diligenter animaduertat, imò, quo etiam Sanctitas Sua conſcientiam tuam grauari voluit, aduigilabit, vt quicquid dictarum eleemoſynarum nomine fuerit collectum, id totum in vſum tantum ipſius Hoſpitalis, & non in alium conuertatur.

Quam formulam habes penès Barboſam *ad dictum cap.9. Concilij num.2.* & ſummatim *in ſumma Apoſtolicarum Deciſionum, ver. Eleemoſyna, collect.* 279. & apud Fagnanum *in d. cap. Cum ex eo, nu.*21. & 22. *de Pœnitent. & Remiſſion.* & Lauorium *de Indulgentijs, cap.*13. *num.*20.

102 Nihilominus Quęſtores eas, vel Ordinariorum incuria, vel Quæſtorum prædictorum malitia non adimplent conditiones in Decreto contentas, ſed publicant falſas Indulgentias, aſſerunt habere facultatem diſpenſandi in votis, & irregularitatibus, & ſceleſtiſſimi inuenti ſunt, qui ſimplicibus mulieribus ſuadebant, ſi quæ earum commercium carnale cum illis habuiſſent, nec peccatum contrahere, nec opus eſſe, vt de ipſo confiteantur; qui tamen à Suprema, &c. fuerunt damnati ad triremes in perpetuum.

103 Peſſimi autem iſti homines ſunt ex Oppido Cerreti, Ieppæ, Sanctæ Anatoliæ, Sancti Felicis, Criptarum, Campelli, Camorri, Agliani, Rocchettæ, Spinæ, Acerræ, Tripuntij, Paterni, Pedis Paterni, Moggiani, & aliorum Diœceſis Spoletanæ, quibus per ſpeciale Edictum, *vt dixi*, inhibitum fuit, ne ad quęſtuandum ſe conferrent, imò nec à Patria diſcederent abſque licentia Ordinarij ſub pœna triremium.

His tamen non obſtantibus ſub ficto nomine, mentiendo etiam patriam pro nonnullis Confraternitatibus quæſtuationem faciunt, ſuper quo debent inuigilare Ordinarii, & illis in propria Diœceſi quęſtuationem non permittere, etiam quod monitoria Auditoris Cameræ, & litteras Eminentiſſimorum Protectorum oſtendant.

104 Et propterea non obſtante quacumque exemptione poterit Ordinarius eos incarcerare, excommunicare, & caſtigare, prout expedire ſibi videbitur, Cocchier. *de Iuriſdictione in exemptos, par.*2. *quæſt.*45. *num.*46. Sperell. *deciſ.*38. *num.*29. *cum ſeqq.* Barboſa *allegat.* 109. *num.*4. *in fine*.

105 Ad coercendam etiam horum nequiſſimorum audaciam, facta fuerunt varia Decreta à Sacra Congregatione Epiſcoporum, & Regularium negocijs præpoſita, de quibus per Nicol. *in ſuis floſculis, ver. Quæſtorum*.

Et primò. Non debere Ordinarios permittere, vt Quæſtuantes imprimant eorum licentias: Nec eos facilè admittere, licèt oſtendant licentias impreſſas; ſuper quo aduertendum eſt, ſæpè ſæpius oſtendere licentias, & Indulgentias Romæ impreſſas, quæ tamen alijs in locis impreſſæ ſunt.

Confraternitatibus, & alijs pijs locis, quæ actu hoſpitalitatem non exercent, non eſt danda licentia quæſtuandi.

Sed ſi data ſit licentia, & nihilominus Quæſtor circa id exceſſus, & falſitates commitat, debet carcerari ab Ordinario, eiuſque pecuniæ, ſcripturæ, reſque aliæ ſequeſtrari.

106 Si Quæſtor ſub ficto nomine quæſturam exerceat, & vtatur licentia aliis conceſſa, conuertatque pecunias in vſum proprium, damnari debet ad triremes per quinquennium, applicari debent eleemoſynæ ab eo collectæ alicui Monaſterio pauperi eius Ciuitatis, niſi poſſint aſſignari loco pio, pro quo ſunt collectæ.

107 Quandoque etiam quaſſantur tribus ictibus funis publicè, mulctantur exilio à Ciuitate, & Diœceſi, vbi quæſtuatio eſt facta ſub pœna triremium in caſu contrauentionis.

108 Nec debent admitti Quęſtuantes cum licentia conceſſa à Principibus, vel Magiſtratibus ſecularibus, quia ad eos non ſpectat illas concedere, ſed ad Summum Pontificem, vel ad Epiſcopum, *vt in Clementin. Abuſionibus, de Pœnitent. & Remiſſion.* & ità declarauit Sacra Congregatio Concilij *ſuper cap.9. ſeſs.21. de reform.*

109 Et propterea improbanda eſt ordinatio Luſitana, qua cauetur, ne quis poſſit eleemoſynas quærere ſine licentia Regia, vt per *Ordination.* 103. *lib.*5. quam tamen

landat Barboſa *d. allegat.*109. *num.*13. de qua etiam per Cardoſ. *in praxi Iudicum, ver. Eleemoſyna, num.*2. & Cabedo *deciſione* 193. *par.*1. vbi dicit, fuiſſe carceratos à Regijs Quæſtores, qui cum licentia Cardinalis Henrici Legati Apoſtolici quęſtuabant, ſed viſa licentia relaxatos, quamuis eleemoſynæ collectæ, fuerint applicatę Redemptioni captiuorum, Emanuel Barboſa *ad d. Ordin.* 103.

110 Et in Hiſpania per Diploma Alexandri Sexti, data fuit facultas Ordinario loci, in quo publicabuntur litteræ à Quæſtoribus, Nuncio Sedis Apoſtolicæ, & Cappellano maiori Regis, vt deputarent perſonas, quæ exactè inuigilent, an veræ ſint litteræ, quibus Quęſtores extorquent eleemoſynas, quod Diploma eſt impreſſum penès Azeuedum *lib.*3. *tit.*6. *l.*37. *noua recopill.* de quo fit mentio à Barboſa *ſuper d. cap.*9 *ſeſſ.*21. *num.*2.

111 Malè ergo Luſitani ad eorum ordinationem comprobandam allegant ordinationes Hiſpanicas, quia illæ fundantur in Priuilegio Apoſtolico, vt benè Auendan. *de Exequen. man. par.*2. *pag.*30. *in princip.* & Azeuedo *loco cit.* Niſi Luſitanam ordinationem defendas ex Bulla Pij Quarti, quam vidiſſe teſtatur Cabedo *d. deciſ.*193. *in fine*.

112 Quod autem dixit Auendanus *loco cit.* quod poſſunt Epiſcopi ſtatuere, vt non mandentur executioni litteræ Apoſtolicę, niſi præſententur priùs coram ipſis ex Abb. *in d. cap. Cum ex eo*, non eſt admittendum, obſtantibus Bullis Bonifacij Noni, Leonis Decimi, & Clementis Septimi, *in ordine* 39. & Addentes ad Abbatem *dicto cap. Cum ex eo*, dicunt, quod examinatio licentiarum conceſſarum à Sede Apoſtolica Quæſtuantibus, habet cauſam honeſtam, ſecus verò reſpectu aliarum litterarum Apoſtolicarum.

113 Sub eiuſmodi tamen Decretis Regulares Mendicantes non includuntur, nec egent licentijs, niſi velint eleemoſynas quærere in locis, in quibus non habent Conuentus, Nicolius *loco cit. num.* 1. *verſ. Regulares tamen*.

Hoc autem caſu debent per ſe ipſos, non per alios eleemoſynas quæritare, & colligere, vt ſæpiùs reſpondit Sacra Congregatio Concilij, teſte Fagnano *dicto cap. Cum ex eo, num.* 30. *verſ. Quæret Epiſcopus, & 32.*

114 Quod etiam reſpondit Sacra Congregatio *de menſe Martij* 1653. ad reſponſionem Memorialis Epiſcopi Barenſis, in hæc verba:

Eminentiſſimi, & Reuerendiſſimi Domini Cardinales Generalis Inquiſitionis decreuerunt, quod non ſunt comprehenſæ in Decreto contra Quæſtuantes, Religiones illæ, quæ mittunt proprios Religioſos ad quæſtuandum, dummodò non publicent indulgentias, & obſeruent requiſita à Sacro Concilio Tridentino.

115 Et propterea *ſub die* 19. *Martij eiuſdem anni* reſcriptum fuit, quod procuraret capturam duorum Fratrum Ordinis Sanctiſſimæ Trinitatis Redemptionis Captiuorum Quæſtuantium, qui publicabant indulgentias contra Ordinem Sacræ Congregationis, & omnino prohiberet Regularibus, ne in actu quæſtuationis publicarent indulgentias, præcipuè Trinitarijs, & Mercenarijs, cum eę, quas publicabant, ſint reuocatæ.

116 Nec poſſunt prohiberi ab Ordinarijs, nec ab aliis, quin quærant eleemoſynas, & contra ſic impedientes poſſunt Inquiſitores procedere, vt voluit Sixtus Quartus in Bulla *Dum attenta*, quæ eſt *Mare Magnum Carmelitarum*, Pelizar. *de Regularibus, tract.* 4. *cap.* 2. *num.* 34. *verſic. Quin Sixtus Quartus.*

117 Etſi eleemoſynas extra Diœceſim colligere voluerint, debent ſuorum Superiorum licentiam oſtendere Ordinario loci, vt reſpondit Sacra Congregatio Concilij, teſte eodem Fagnano *dicto cap. Cum ex eo num.*33. Barboſ. *Summ. Apoſtolic. Deciſ. ver. Eleemoſyna collect.*279. *num.*3. *& allegat.* 109. *num.*10. vbi per extenſum refert reſolutionem Sacræ Congregationis.

118 Nec Diſcalceati Beatæ Mariæ de Mercede impediendi ſunt quæſtuare pro Redemptione Captiuorum, vt ex Decreto 6. *Octobris* 1645. Nicolius *num.*6. Nouarius *Lucerna Regularium, ver. Eleemoſyna num.* 2. Barboſ. *d. Collect.* 279.

119 Nec ſub Decreto Concilij Tridentini comprehenduntur receptores eleemoſynarum, qui collectas in pios vſus conuertendas ſine fraude ſpontè datas accipiunt, vt reſoluit Sacra Congregatio, Zerola *in prax. par.*2. *ver. Quæſtores*, Bonacin. *de Cenſur. extra Bullam, diſput.* 2. *quæſt.* 3. *punct.*3. *num.*9. *verſ. Tertio*, Barboſ. *Summ. Apoſtolic. deciſ. collect.* 625. *num.* 4. Concilium enim ſubſtulit tantummodo prauos eleemoſynarum Quæſtores, Barboſ. *loco cit.*

120 Et propterea licet Epiſcopo in ſua Diœceſi, atque in aliena de Diœceſani conſenſu, per perſonas ſpectatæ probitatis, & fidei, ſuoque iudicio delegandas, eleemoſynas quærere pro Eccleſijs, Cappellis, & locis pijs ſuæ Diœceſis, quæ ipſe pro ſua prudentia, ac Paſtorali ſollicitudine eiuſmodi eleemoſynarum præſidio magis indigere videbit, Fagnan. *dicto cap. Cum ex eo, num.*33. Barboſ. *dicta allegat.*109. *num.*11.

121 Sciendum eſt etiam, Beatum Pium Quintum reuocaſſe omnes Indulgentias, etiam perpetuas, & gratiarum remiſſiones quibuſcunque conceſſas, pro quibus

conſequendis manus adiutrices porrigendæ ſunt, & quæ facultatem quæſtuandi quomodolibet continerent, vt ex eius Conſtitutione *Etſi Dominici, 6. Idus Februarij* 1576. de qua Quaranta *in ver. Indulgentia*, Lauorius *de Iubilæo, & Indulgentijs par. 2. cap. 13. num. 6.* qui poſt Nauarr. *conſ. 17. de Pœnit. & remiſſion.* dicit per huiuſmodi *Extrauagant.* eſſe reuocatas Indulgentias conceſſas à Leone Decimo, & Clemente Septimo Eccleſiæ Treueren. deuotè illam viſitantibus, & aliqua ei ſubſidia diſtribuentibus, quia hoc eſt manus adiutrices concedere porrigenti, & dare facultatem aliquo modo quæſtuandi.

122 Animaduertendum eſt etiam non eſſe tolerandum abuſum locandi eleemoſynas, prout Ego vidi fieri Neapoli, vt ex Decreto Sacræ Congregationis Regularium *ſub die 8. Nouembris* 1616.

123 Licet fuerit conceſſa licentia ab eadem Sacra Congregatione locandi eleemoſynam quartæ piſcationis Tonnorum debitam cuidam Cappellæ, *vt in vna Gaetana 13. Octobris* 1620.

124 Pro huiuſmodi tamen licentijs concedendis, nec quid minimum recipi debet à concedente, *vt in vna Pragen. 2. Augusti* 1594. non obſtante conſuetudine, etiam immemorabili, in contrarium.

125 Adde, quod Sacra Congregatio *ſub die 6. Auguſti* 1653. decreuit, approbationem Indulgentiarum, & licentiam illas imprimendi ſpectare ad Ordinarios, ſed eoſdem Ordinarios teneri communicare tenorem earundem Indulgentiarum imprimendarum Inquiſitoribus, vt concorditer videant, an ſint veræ, vel falſæ, ſed hoc non intelligitur de Indulgentijs plenarijs, quæ conceduntur per Breue Apoſtolicum alicui Eccleſiæ, vel Cappellæ occaſione ſolemnitatum particularium.

126 Et *die 7. Auguſti eiuſdem anni* fuit ſcriptum Nuncio Apoſtolico Taurini, quod aliàs fuit reuocata facultas conceſſa Procuratori Sanctæ Mariæ Montiſ-ſerrati, quærendi eleemoſynas pro domo dictæ Sanctæ Mariæ Montiſ-ſerrati. Et propterea Quæſtuantes colligentes eleemoſynas pro dicta Domo carceret, eiſque tollat omnes ſcripturas, & pecunias per ipſos collectas, certioretque Archiepiſcopum, & Inquiſitorem Taurini, vt idem faciant.

127 Et 20. *Auguſti* 1653. *&* 25. *Auguſti* 1655. dictum fuit, Indulgentias vt præfertur conceſſas crucibus Carauaccæ eſſe falſas.

128 *Sub die 2. Septembris* 1654. orationem ſub Imagine Sanctæ Annæ poſſe tolerari, Indulgentias verò eſſe apocryphas, vel ſaltem reuocatas.

129 Et quia Fratres Minores Conuentuales publicabant Indulgentias Portiunculæ in forma Iubilæi *ſub die 12. Septembris* 1657. fuit dictum, quod intimarent Procuratori Generali, quod per Epiſtolam circularem moneret Guardianos Conuentuum ne impoſterum publicarent prædictas Indulgentias ſub nomine Iubilæi, ſed vti publicantur Romæ.

Pluries etiam diuerſis in locis fuit ſpecialibus Edictis prohibitus abuſus (qui irrepſerat inter Confratres, & Conſorores Confraternitatum Mancipiorum Matris Dei, vulgò *delli Schiaui della Madre di Dio*) geſtandi brachijs, & collo catenulas quaſdam, quibus Beatiſſimæ Virgini ſe mancipatos eſſe profitebantur; ſed quia talis abuſus potiùs augere, quam decreſcere videbatur, fuit à Sacra Congregatione S. Officij vniuerſali Edicto interdictus, *prout ex tenore ſequentis Decreti:*

DECRETVM.

Feria quarta die 5. Iulij 1673.

In Congregatione generali Sanctæ Romanæ, & vniuerſalis Inquiſitionis habita in Conuentu Sanctæ Mariæ ſuper Mineruam coram Eminentiſſimis, & Reuerendiſſimis Dominis S. R. E. Cardinalibus in tota Republica Chriſtiana contra hæreticam prauitatem Generalibus Inquiſitoribus à Sancta Sede Apoſtolica ſpecialiter deputatis.

CVm nonnulli Regulares, & Seculares varijs in locis inſtituerint Confraternitates Mancipiorum Matris Dei, dictas italicè delli Schiaui della Madre di Dio, *& catenulas diſtribuant Confratribus, & Conſororibus brachijs, & collo circumponendas, atque geſtandas, vt eo ſigno Beatiſſimæ Virgini ſe mancipatos eſſe profiteantur: Imagines quoque, & numiſmata catenatos Sodales exprimentia diuulgent, & libellos, in quibus eiſdem Confraternitatibus Regulas præſcribunt, vſum huiuſmodi mancipatus, & meritum commendantes, Sacra Congregatio hunc abuſum aliàs diuerſis in locis, ſpecialibus Edictis, à ſe prohibitum conſiderans nonnullorum ſtudio, & opera creſcere magis in dies, vniuerſali Edicto abolendum eſſe decreuit; quare omnibus, & ſingulis Chriſtifidelibus vtriuſque ſexus, tam Regularibus, quàm Secularibus ſupradictarum catenularũ vſum diſtrictè interdicit, Regularibus quidem ſub pœna priuationis actiuæ, & paſſiuæ vocis ipſo facto incurrenda: cæteris verò ſub pœnis grauibus ſuorum Ordinariorum arbitrio infligendis, Societates quocunque nomine appellentur, quarum inſtitutum in eo mancipatu præcipuè verſatur, damnat, & extinguit; illis verò Societatibus, quæ ritum aliquem, aut quodcunque aliud ad mancipatum eiuſmodi pertinens adhibuerint, præci-*

pit, vt ſub iiſdem pœnis id ſtatim reijciant. Libellos demùm imagines, & numiſmata, quæ ante dicta ſunt, damnat, vetatque ſub pœnis in Indice Librorum prohibitorum latis in eos, qui libros vetitos retinent, aut diuulgant, vt nouus hic B. Virginis mancipatus omninò aboleatur. Contrarijs quibuſcumque non obſtantibus.

Franciſcus Riccardus S. Romanæ,
& Vniuerſalis Inquiſit. Notar.

Et quia ſub die 7. Martij 1678. à Sacra Congregatione Indulgentiarum emanauit Decretum, quo variæ Indulgentiæ declaratæ fuerunt falſæ, & apocryphæ, ideo illud hic etiam inſerere exiſtimaui.

DECRETVM.

DElatæ ſæpiùs fuere ad Sacram Congregationem Indulgentijs, ſacriſque Reliquijs præpoſitam Indulgentiæ quædam confictæ, & omnino falſæ, quæ per diuerſas Orbis Chriſtiani partes circumferuntur; aliæ verò examinandæ, quæ adhibito ſtudio inuentæ ſunt, vel apocryphæ, vel à Romanis Pontificibus reuocatæ, vel nullæ, quod datum eis tempus præteriſſet: quarum quidem plurimæ, cum non facilem cognitionem habeant Chriſtifideles harum rerum, minùs peritos fallunt, qui ſpe indulgentiæ, remiſſioniſque peccatorum ſuorum conſequendæ fruſtrantur. Quamobrem eadem Sacra Congregatio vehementer cupiens huic malo magis in dies ſerpenti occurrere, animarum profectui, & indulgentiarum dignitati conſulere, plures illarum ſingulari diligentia colligi, & in Indicem referri curauit.

Tales in primis ſunt illæ, vti aſſerunt, conceſſæ à Ioanne Secundo, & Sixto Quarto recitantibus orationem charitatis Ieſu Chriſti Domini noſtri, Precor te, piiſſime Domine, &c. ab Vrbano Secundo Eccleſiæ Sanctæ Mariæ, vt volgò dici ſolet, Campagnolæ, & S. Victoriæ; ab Eugenio Tertio Reuelationi de plaga in humero Ieſu Chriſti factæ S. Bernardo; ab Innocentio Tertio Archiconfraternitati, & Ordini Redemptionis; à Bonifacio Nono viſitantibus Cappellam Sancti Nicolai de Tolentino in eius die feſto; à Ioanne Vigeſimoſecundo oſculantibus menſuram plantæ pedis Beatæ Mariæ Virginis; ab Alexandro Sexto Imagini B. Mariæ, vulgo dictæ Laghetti; à Leone Decimo geſtantibus funiculum Sancti Franciſci, primùm in Vrbe impreſſæ, deinde Mediolani anni 1665. (ſuas tamen habent, & veras Confratres Archiconfraternitatis Cordigerorum S. Franciſci) recitantibus Salutationem Angelicam ad pulſum horologij, & Imagini Conceptionis B. Mariæ Virginis immaculatæ in circulo depictæ, cuius pedibus Luna ſubiecta eſt; à Pio Quarto, vel Pio Quinto, Principi Senarum; à Clemente Octauo dicentibus orationem O magnum myſterium, &c. & Eccleſiæ Sanctæ Mariæ, quam vocant Montiſ-ſerrati, Auenione impreſſæ, tùm aliæ pro animabus Chriſtifidelium defunctorum, impreſſæ Matriti 20. Iulij 1606. à Paulo Quinto cantantibus Hymnum Te Matrem Dei laudamus, Te Mariam Virginem confitemur, &c. vel ſi die Sabathi interierint dum idem canitur; & Coronis, Roſarijs, Imaginibus, & Numiſmatibus, quæ Medalias appellant, ab eo benedictis, Federico Cardin. Borromæo ſupplicante anno 1611. dum Eccleſia Romæ in honorem Sancti Caroli ædificaretur; & ab eodem Paulo, & Gregorio Decimoquinto, dicentibus Sia lodato il Santiſſimo Sagramento, laus Sanctiſſimo Sacramento; ab Vrbano Octauo in honorem eiuſdem Sacramenti, precibus Cardinalis Magalotti, & Sacerdotibus, celebrata Miſſa, dicentibus Aue filia Dei Patris, Aue Mater Dei filij, &c. à Clemente Decimo recitantibus mane, meridie, ac veſpere conſuetam antiphonam Angelus Domini, &c. & in fine Deo gratias, & Mariæ; ac demùm aliæ à nonnullis Romanis Pontificibus tributæ, vt aiunt, Coronis Myſteriorum Paſſionis Domini Noſtri Ieſu Chriſti prece Magni Ducis Hetruriæ.

Talis Indulgentia Sodalitatis Sancti Nicolai, qua repetita quinquies Oratione Dominica, & Salutatione Angelica, vnam liberari animam quolibet die à Purgatorij pœnis affirmant. Tales aliæ Peruſij Confraternitatis Sanctorum Sebaſtiani, & Rocchi, & Romæ Societatis Sancti Bernardi ad Columnam Traiani: Tales demùm aliæ Cruce-ſignatorum S. Euſtorgij Mediolani, Arimini, & Bononiæ.

Eius generis ſunt & illæ conceſſæ, vt aiunt, Cappellæ Roſarij in Eccleſia Sancti Antonij de Rouigo, ſeu Rodigij; vel Eccleſiæ Sanctiſſimæ Trinitatis Bergomi; aut Sancti Petri Montis Todoni die feſto Inuentionis ſanctiſſimæ Crucis; vel geſtantibus funiculum Sancti Franciſci de Paula; vel celebrantibus Miſſas S. Auguſtini; aut alias quinque in honorem quinque feſtiuitatum B. Virginis Mariæ, vel recitantibus Officium Sanctæ Franciſcæ Romanæ; aut antiphonam O Paſſio magna, &c. in memoriam Paſſionis Ieſu; aut Roſarium S. Annæ (quod Congregatio Sacrorum Rituum non probat); aut Orationem, quæ impreſſa cum imagine Sanctæ Annæ circumferri ſolet Aue gratia plena, &c. quæ Oratio prohibetur; aut Officium Conceptionis B. V. immaculatæ, quod aſſerunt à Paulo Quinto probatum fuiſſe; aut Orationem Deus, qui nobis in S. Syndone, &c. (excipitur indulgentia centum dierum anno 1671. conceſſa precibus Duciſſæ Sabaudiæ ad annos 25. cunctis in illius ditione degentibus); aut aliam Aue filia Dei, &c. poſt communionem recitandam; vel aliquo conſpicuo ſigno venerantibus Sanctiſſimi Euchariſtiæ Sacramenti nomen; Indulgentiæ rurſùs octoginta millium annorum veteri de Tabula exſcriptæ, quam in Baſilica Lateranenſi aſſeruari affirmant, pro dicentibus Orationem illam verè piam, Deus qui pro re-

demptione Mundi, &c.; *tùm quæ impreſſæ fuerunt Papiæ anno* 1670. *ſub hoc titulo*, Sommario dell'Indulgenze conceſſe dalla Santità di Noſtro Sigore Papa Leone Decimo all'Imagine della Concezzione della Glorioſa Vergine Maria; *vel Piſauri ſub nomine B. Ioannæ, anno* 1608. *eulgatæ; vel Barlettæ, ſeu Baruli à recitantibus quaſdam, non ſanè malas Orationes lucrandæ; vel Parmæ à viſitantibus per Quadrageſimæ dies Eccleſias Tertij Ordinis Sancti Franciſci; vel Piſtorij, & Vaſtallæ à recitantibus Orationem* Aue Sanctiſſima Maria, Mater Dei, Regina Cæli, &c. *& aliæ in peculiari impreſſo libro deſcriptæ, quibus frui dicunt Deuotos Seraphicos, & Benefactores.*

His annumerandæ ſunt, quæ Crucibus Caranacenſibus tributæ dicuntur; vel Coronæ, ſiue Stellario Conceptionis B. Virginis Immaculatæ, quod ex duodecim globulis precarijs conſtat; vel Granis, Crucibus, & Coronis Aloyſiæ ab Aſcenſione Hiſpanæ Monialis Ordinis S. Claræ; vel menſuræ altitudinis Ieſu Chriſti Domini noſtri; vel Imagini, aut menſuræ vulneris lateri eius inflicti; vel Orationi, vt aiunt, in Sepulchro Domini Noſtri repertæ, & indulgentiæ, vt aiunt, innixæ reuelationi factæ Sanctis Birgittæ, Mectildi, & Eliſabeth; vel B. Ioannæ de Cruce, & conceſſæ, vt aſſerunt, granis, quæ aliquod ex tribus granis tetigerint extantibus penès Romanum Pontificem, Hiſpaniarum Regem, & Miniſtrum Generalem Fratrum Minorum Obſeruantiæ Sancti Franciſci.

Omnes verò, & ſingulas iam dictas Indulgentias Sacra Congregatio partim eſſe conſictas, & planè falſas declarat, partim apocryphas, vel ex alio capite nullas, quæ nemini ſuffragari poſſunt; eaſque in futurum vllo in loco, vt veras publicari, & lucrandas, Chriſtifidelibus proponi vetat; Foliaque, & libros, vbi ſic proponuntur, ſeu aſſeruntur, omnino præcipit aboleri, niſi prædictæ Indulgentiæ fuerint diligenter expunctæ; nec ideò tamen vult alias, quas hoc Decretum non continet, pro veris, & legitimis, tacitèque probatis haberi.

Ac demùm omnes Indulgentias conceſſas ante Decretum Clementis Octaui latum die 9. *Ianuarij* 1597. *Coronis, Roſarijs, Granis, ſeu calculis, Crucibus, & Imaginibus ſacris, vel ante Breue Pauli Quinti, quod incipit* Romanus Pontifex, &c. *editum* 23. *Maij anno* 1606. *perſonis Regularibus quarumcunque Religionum, & Ordinum, etiam Mendicantium, vel ante Conſtitutionem* 115. *Clementis Octaui, cuius initium*, Quæcumque, &c. *&* 68. *Pauli Quinti, incipien.* Quæ ſalubriter, &c. *habitas per aggregationem, vel aliam communicationem ab Archiconfraternitate vlla, Ordine, Congregatione, Societate, etiam Ieſu, Capitulo, vel Cœtu quocunque, vel ab eorum Officialibus, Superioribus, aliiſque perſonis, vel perſona, etiamſi earum, vel eius mentio ſpecialis, & indiuidua facienda eſſet, niſi fuerint deinde Romani Pontificis authoritate innouatæ, aut confirmatæ, nullius eſſe roboris, & momenti pariter declarat.*

Porrò Summaria Indulgentiarum pro Congregationibus Doctrinæ Chriſtianæ, Confraternitatibus Sanctiſſimæ Trinitatis, & Redemptionis Captiuorum, Nominis Dei, Roſarij, B. Mariæ de Mercede, & Redemptionis Captiuorum, B. Mariæ de Monte Carmelo, Cincturæ Sancti Auguſtini, & S. Monicæ, niſi ab eadem Congregatione recognita, non permittuntur.

Indulgentias verò Stationum Vrbis, quæ à Romanis Pontificibus ſingulari quodam beneficio vel communicatæ ſunt, vel communicabuntur interdùm aliquibus locis, Ordinibus, aut perſonis, diebus tantùm Stationum, &c. in Miſſali Romano deſcriptis ſuffragari poſſe declarat; ſemel autem dumtaxat in die plenariam indulgentiam in certos dies Eccleſiam viſitantibus conceſſam, vel aliud pium opus peragentibus, lucrifieri.

De quibus relatione facta per Secretarium ad Sanctiſſimum, cuncta Sanctitas Sua probauit, & inuiolatè ſeruari iuſſit. Datum Romæ die 7. *Martij* 1678.

A. CARD. HOMODEVS.

Loco ✝ Sigilli.

Michael Angelus Riccius Secret.

Hæc poſt edita Decreta, euenit, quod quidam piarum ſodalitatum Vir in partibus Vltramontanis, ex duobus veris Decretis Sancti Officij, & SS. Indulgentiarum, vnum tertium ſuppoſitiuum, ementito nomine Congregationis Sancti Officij Romani, conflauit *ſub die* 7. *Martij* 1678. quo Decretum Congregationis Indulgentiarum datum fuit, & typis edidit; cuius millena, & millena exemplaria diſtributa, & diſſeminata fuerunt. Et quia in primo Decreto vſus Catenularum interdictus fuit, inde anſam arripuit falsò aſſerendi etiam interdicta eſſe Scapulare Beatiſſimæ Virginis de Monte Carmelo, Cincturam Sancti Auguſtini, & Chordam Sancti Franciſci, illorum vſum rursùs omnibus Chriſtifidelibus, ſiue Regularibus, ſiue Secularibus, ſuo confictо Decreto, interdicens; omneſque Societates pijs huiuſmodi ſignis vtentes, & earum inſtitutionem, vna cum libris, imaginibus, & numiſmatibus, prohibuit. Ex vltimo autem paragrapho Decreti de indulgentijs occaſionem accepit declarandi nullas omnes Indulgentias conceſſas Regularibus cuiuſcunque Ordinis, etiam Mendicantium, & Societatis Ieſu, niſi à Sanctiſſimo Domino Noſtro fuerint innouatæ, & confirmatæ. Illud confictum Decretum Sacra Congregatio Sancti Of-

ficij tertio, & poſteriori Decreto falſum, pernicioſum, atque ſcandaloſum declarauit, *prout infra*:

DECRETVM:

Feria quarta die 25. *Ianuarij* 1679.

In Generali Congregatione S. Romanæ, & Vniuerſalis Inquiſitionis habita in Conuentu S. Mariæ ſuper Mineruam coram Eminentiſſimis, & Reuerendiſſimis DD. S. R. E. Cardinalibus Inquiſitoribus ab Apoſtolica Sede ſpecialiter deputatis.

Paucis ab hinc menſibus in vulgus editum fuit, ementito nomine S. Officij, Decretum, cui titulus eſt, Decret du Saint Office de Rome, qui condamne, & abolit, comme vn abus touttes les Confrairies ou Societez de l'Eſclauage de la Mere de Dieu, Scapulaire des Carmes, & autres Cordons, Ceintures, &c. Et defend ſous de grieues peines l'vſage des Chaines, Images, & Medailles, qui portent les Marques de l'Eſclauage en tous les lieux qui louent ou approuuent ces deuotions. *Et finis Decreti*, Donnè à Rome le 7. Mars 1678. Le Cardinal Aloiſio Homodei, Michaele Angelo Ricci Secretaire. A Rome de l'Imprimerie de la R. Chambre Apoſtolique 1678. *Legitur in eo magna ex parte deſcriptum aliud eiuſdem Sancti Officij Decretum Iulio menſe latum anno* 1673. *ad tollendos quoſdam abuſus Catenularum, Numiſmatum, & Societatum Mancipiorum Beatiſſimæ Virginis Mariæ; ſed deprauatum in multis, & doloſè accommodatum ad alias Sodalitates ab Apoſtolica Sede approbatas, Cincturæ, Scapularis, & Chordæ. Paragraphus quoque penultimus de Regularium Indulgentijs, deſumptus ex Decreto Congregationis Indulgentiarum, ſacrarumque Reliquiarum, dato* 7. *die Martij* 1678. *omiſſis tamen ſuis neceſſarijs limitationibus, vt Societatum Cincturæ, Scapularis, & Chordæ pia Inſtituta, & Regularium etiam Indulgentiæ veræ prorsùs improbatæ credantur.*

Quæ licet prudentium virorum auribus, animiſque abſurda ſint, & incredibilia; tamen vt etiam minùs peritorum Chriſtifidelium pietati conſulatur, Sacra Congregatio Decretum ipſum eſſe falſum, pernicioſum, atque ſcandaloſum declarat, & ſub pœnis in Indice Librorum prohibitorum latis in eos, qui vetitos libros legunt, retinent, aut diuulgant, prohibet, ne quis, cuiuſcunque gradus, & conditionis ſit, Decretum illud legere audeat, vel apud ſe quomodocunque retinere, imprimere, vel curare vt imprimatur; ſed Inquiſitoribus, aut locorum Ordinarijs quiſque ſtatim exhibeat, & conſignet.

Franciſcus Riccardus S. Rom. & Vniuerſ. Inquiſit. Notar.

Loco ✝ *Sigilli.*

130 Sed quia quandoque miſcentur falſis, & apocryphis Indulgentiis etiam quædam reuelationes, quæ aſſeruntur factæ Sanctæ Brigittæ, vel Sanctæ Catherinæ Senenſi, aliiſque Sanctis, prout *ſub die prima Iulij* 1642. declarata fuit apocrypha Reuelatio, quæ aſſeritur facta Sanctæ Brigittæ à Sancto Michaele, & Eliſabeth, quæ incipit: *Sappiate diletti miei, che quando fui preſo in queſto Mondo da' Giudei, hebbi cento, e ventidue guanciate.*

131 Non iniucundum erit aliqua circa huiuſmodi reuelationes diſſerere; Nam & hi, qui dicunt ſe habere reuelationes Diuinas, præſertim mulierculæ, quę ſolemni hypocryſi ſanctitatem affectant, ſunt præſumpti Inconſtantes in fide, & propterea iudicio Inquiſitorum ſubduntur, Simancha *de Cathol. tit.* 21. *num.* 29. Moura *de Incantat. ſect.* 2. *cap.* 3. *num.* 19. Thomas Hurtado *reſol. moral. to.* 1. *reſol.* 54. *per multos* §§. vbi copiosè de hac materia.

132 Sciendum eſt ergo, ſicuti certum eſt dari à Deo, & ab Angelis bonis inſpirationes internas, & reuelationes, etiam ad effectus extraordinarios ad hæc vſque tempora, vt patet *ex cap. Gaudemus, de diuortio, & cap. ex iniuncto, de Hæreticis*, Boz. *de ſignis Eccleſiæ to.* 2. *lib.* 22. *cap.* 3. *ſigno* 93. & aliis, quos refert Fr. Egidius *de Conceptione Beatiſſimæ Virginis lib.* 3. *quæſt.* 6. *art.* 4. §. 1. Moura *de Incantat. ſect.* 2. *cap.* 3. *num.* 2.

133 Ità quod qui huiuſmodi reuelationes negaret dari, vel eas irrideret, vt facit impius ille Kemnicius, non excuſaretur ſaltem à temeritate, vt docet Thomas Hurtado *reſolut. moral. to.* 1. *tract.* 5. *cap.* 6. §. 1. *num.* 797.

Ità etiam certum eſt, reuelationes, illuſtrationes internas, & apparitiones poſſe habere Dæmonem auctorem 2. *Corinth.* 11. & ibi Diuus Thomas, Diuus Auguſtinus *de cura pro mort. haben. cap.* 12. Martin. del Rio *lib.* 2. *diſquiſ. cap.* 24. §. 1. Victoria *in relect. de Magia num.* 35. *verſ. Ad ſecundum*, Moura *loco citato num.* 3.

134 Certum eſt etiam huiuſmodi reuelationes, &c. interdum nec à Deo, nec à Dæmone ſpecialiter cauſari, ſed eſſe fantaſticas, & imaginarias à natura ipſa per exceſſum imaginatiuæ, & corruptionem fantaſmatum oriri, Diuus Thomas 1. 1. *quæſt.* 111. *art.* 3. Molina, Caietanus, Medina, Sanchez *lib.* 2. *in Decalog. cap.* 38. *numer.* 23. Martinus del Rio *diſquiſit. lib.* 2. *quæſt.* 25. cum aliis per Mouram *dicto cap.* 3. *num.* 3. *verſ. Tertia propoſitio.*

135 Pariter dubitari non poteſt, quin quandoque huiuſmodi reuelationes ſint fictitiæ, vel ab ipſiſmet præſertim mulierculis, vel ab aliis, qui mulierculas ipſas pro Sanctis diſſeminant, & præſertim (quod

(quod certè dolendum eſt) ab ipſiſmet Confeſſarijs, qui eas fouent in hiſce nugis, vel mendacijs, vt pluries expertus ſum, & præſertim in quadam Tertiaria Senenſi Ordinis Dominicanorum, quæ à quodam Confeſſario, neſcio, an ſeducta, an in ſuis vanitatibus confirmata, ſe alteram Catherinam Senenſem prædicabat, & Romæ quamplures Religioſos etiam egregios eiuſdem Religionis incautos decepit.

Hoc enim fuit vitium, naſcente Eccleſia, introductum ab Hæreticis, qui, vt ſuas hæreſes firmarent, ſibi reuelationes fingebant, vel vt æmularentur Chriſtianos donum prophetiæ habentes, vt ex Martino del Rio dicit Hurtado *tract.* 5. *cap.* 6. *ſect.* 1. *num.* 800. *&* 801.

136 In his ergo dignoſcendis debent Inquiſitores omni diligentia inueſtigare, vt benè aduertit P. Grauina *in Lydio lapide par.* 2. *lib.* 1. *cap.* 17. Nam, vt inquit D. Chriſoſtomus *homil.* 29. *nu.* 1. *ad Corinth.* 12. res eſt cognitu difficilis diſcernere inter prophetiam Diuinam, & vaticinium diabolicum.

137 Signa autem, quæ poſſunt diſtinguere reuelationes Diuinas à Dæmoniacis naturalibus, & fictitijs referuntur à Doctoribus relatis à Moura *d. cap.* 3. *ſect.* 2. *num.* 7. Grauina *par.* 2. *per plura capita*, nouiſſimè Ioannes Eſcobar à Corro *in tract. Ars dignoſcendi bonos, & malos ſpiritus, reuelationes, viſiones, eſtaſes, raptus, &c.* Qui tractatus licèt in eius duobus voluminibus, quæ Romæ habui, indicaretur, non tamen fuit additus P. Thomas Hurtado *reſolut. moral. d. tract.* 5. *cap.* 5. *à* §. 3. *per multos*, Conſaluus Durantes Epiſcopus Feretranus *ad reuelationes Beatæ Birgittæ in tract. de viſion. reuelat. & apparit.* præſertim *cap.* 9. 10. *&* 11. Salelles *de materijs Sanctiſſimæ Inquiſitionis to.* 3. *tota regula* 403. vbi plura exempla reuelationum fictarum, & verarum.

138 Quod attinet ad Sanctum Officium inter præcipua ſigna reuelationum, vel à Dæmone, vel fictarum, illa ſunt, quando qui aſſerit reuelationem habuiſſe, eſt homo, vel mulier ſuperba, qui nolit acquieſcere conſilijs prudentum Iudicum, & Superiorum.

Secundum eſt, ſi perſona in publicandis reuelationibus propriam vtilitatem, & commoditatem attendat principaliter, & non vtilitatem proximorum: Et propterea ſi recipiat munera, pecunias pro huiuſmodi reuelationibus, ficta, vel dæmoniaca reuelatio cenſeri debet.

Tertium eſt, ſi (vt plurimùm accidit) præſertim in mulierculis Tertiarijs, & Monialibus, affectent ſanctitatem, & virtutem, & cupiunt tales haberi ab hominibus. Quæ ſigna expreſſit etiam Hurtado *loc. cit.* §. 3. Grauina *loco cit.* Salelles *loc. cit.*

139 Quid autem dicendum ſit de reuelationibus Sanctæ Birgittæ, Sanctæ Catherinæ Senenſis, Sanctæ Geltrudis, Sanctæ Hidelgardæ, videndi ſunt ijdem Moura, & Hurtado *locis citatis*.

140 Reuelatio facta, vt aſſeritur, ſanctæ Birgittæ de vulneribus Paſſionis Domini noſtri Ieſu Chriſti, fuit declarata apocrypha 21. *Iunij* 1662.

Et quamuis Carena *tit. de varijs delictis ſpectantibus ad Sanctum Officium* §. 19. dicat, quod mulieres, quæ reuelationes à Deo, Sanctis, & Angelis habere profitentur, ſi nihil habeant ſuperſtitioſi, erronei, ſeu temerarij, & hæretici, ſubdantur tantùm iudicio Ordinariorum, quod etiam dicit Salelles *num.* 656. *& num.* 732. *&* 733. Nihilominus vera eſt ſententia, & practicata à Sacra Congregatione, quod ratione ſaltem examinis harum reuelationum ſubduntur iudicio Inquiſitorum, vt ex Simancha, Moura, Raphael della Torre tenet Diana *par.* 4. *tract.* 8. *reſol.* 125. Quod fatetur pariter Salelles *num.* 734. qui ſubiungit, Doctores non exprimere, quomodo Inquiſitor eas expedire debeat, & an cum aliquo gradu abiurationis, necne.

141 Sed praxis eſt; ſi mulier, vel vir ſint illuſi, tunc ſcribatur Ordinarijs, vt illis prudentem Confeſſarium aſſignent, qui eos inſtruat; ſi affectent ſanctitatem, & reuelationes publicent ad quæſtum, tunc vel recluduntur in aliquo Conſeruatorio cum præcepto, ne loquantur de huiuſmodi reuelationibus, nec detur aditus ad illos alloquendum; ſicut contigit in quodam Religioſo Ordinis Sancti Franciſci, qui dum hæc ſcribo, adhuc manet ſub huiuſmodi præcepto.

Si autem ſub hiſce reuelationibus aliquid contineatur, quod ſapiat hæreſim, tunc illis indicitur abiuratio iuxta ſuſpicionis qualitatem.

142 Sed quid de reuelationibus, quæ continentur in libris Raimundi Lulli, quem pro Sancto colit Inſula Maioricarum, & fortaſſe aliqua pars Hiſpaniæ. Vidi enim Ego in Clauſtro Conuentus Franciſcanorum Ciuitatis Barchinonen. eius imaginem radijs, ac laureola ornatam hac inſcriptione *Sanctus Raimundus Lullus*.

Anno 1662. Pariſijs impreſſus fuit liber Gallico idiomate inſcriptus *Le Triomphe del Amor, & l'eſchelle de la gloire ou la medicine vniuerſal des ames fait por Saint Raymund LLulle Martir, & Hermite du tiers Ordre de Sain Francoes, &c.*

Hic liber fuit remiſſus, vt reuideretur à claræ mem. de Rubeis fidei promotore in Sacra Rituum Congregatione, qui infraſcriptam cenſuram fecit:

PLurimi errores Raimundi Lulli olim fuerunt adnotati à Magiſtro Eymerico, damnatique à Gregorio Vndecimo, vt refert Bzouius Annal. to. 14. anno 1312. nu. 19. 20. & 21. cum ſeq. Fuſius anno 1372. à. n. 9. vſque ad 30.

Quæritur à Prouinciali Belgij Ordinis Prædicatorum, Num dictus Raimundus Lullus poſſit haberi pro Sancto, & Martyre.

Nam ſi inſpiciantur, quæ de illo ſcripſit Bzouius in locis præcitatis, nec Sanctus, nec martyr, ſed hæreticus damnatus pronunciandus erit.

143 Si verò ſcripta in eius vita à Carolo Berullo Gallo, & à Ioanne Sequì Canonico, & Pœnitentiario Maioricen. ac nouiſſimè edita à Fr. Luca Vvadingo Annalium Minorum to. 3. anno 1315. à num. 2. pag. 156. vſque ad num. 121. pag. 163. qui dictum Raimundum ab omnibus obiectis vindicare conatus eſt, aſſerendo etiam illi falsò adſcripta fuiſſe opera recenter edita poſt illius obitum de Alchimia, de Mercurijs, & Teſtamentum nouiſſimum, libroſque peſtiferos de Inuocatione Dæmonum alterius Raimundi Neophyti dicti de Terraga, ſuaque genuina correctioni Sanctæ Romanæ Eccleſiæ ſubmiſerit, non videretur alienus à viri probi, ac martyris nuncupatione, vtpote quem à Saracænis Tuneti ob prædicationem fidei in carcerem coniectum, mòxque Populi furori traditum, pluribus vulneribus confoſſum, lapidumque aceruo obrutum, animam Deo reddidiſſe, inquit, tertio kalendas Iulij dicti anni 1315.

144 Non tamen inde ſequitur vllatenus eum pro Sancto, & martyre publicè nuncupari, ac venerari poſſe, cum dictus eius defenſor Vvadingus dicto anno 1315. numero 9. verſ. Attamen pag. 158. huius rei integrum iudicium repoſitum eſſe aſſerat penes Eccleſiam Romanam, quod dum non protulerit, abſtinendum erit à publico cultu ſanctis viris extra opinionem poſitis dari conſueto, ſicque monendus erit dictus Prouincialis nullibi poſſe dictum Raimundum Lullum tertij Ordinis Sancti Franciſci, Sanctum, & martyrem dici, & haberi.

Idque fortiùs non ſolùm ponderando, quod Eymericus 2. par. Directorij quæſt. 9. num. 5, & pag. 189. ad 196. enumerat centum illius errores damnatos à Gregorio Vndecimo additis in fine alijs duodecimo Lulliſtarum, & quæſt. 26. num. 24. pag. 223. cum ſeq. refert litteras ipſius Gregorij teſtantis vltra ducentum articulos erroneos, & hæreticales inuentos fuiſſe in eius libris, cui accedunt alij relati à Pegna ſchol. 25. ad dictam quæſt. 9. ſub §. Comdemnauit doctrinam pag. 57. qui etiam ſchol. 40. ad aliam quæſt. 26. ſub §. tempore quoque pag. 77. in Cathalogo librorum dicti Raimundi ad rem meminit de arte amatiua, contritione, tentatione, & oratione: Sed amplius animaduertendum, quod ſedente Gregorio Decimotertio anno 1583. porrectum fuit Congregationi Sancti Officij Scriptum continens iudicium, ſiue cenſuram de vniuerſis operibus Raimundi Lulli, cum decem propoſitionibus pro illis abolendis, totidemque pro illis retinendis, cum reſponſionibus in calce ſingularum, quod integrè cum hiſtoria facti legitur apud Bzouium dicto anno 1372. nu. 16. 17. & 18. concludentem oportere, vt iterum opera dicti Raimundi Lulli diligenti, atque acri cenſura animaduerſa diſcutiantur.

145 Quare Odericus Rainaldus Annal. Eccleſiaſt. tom. 16. d. anno 1372. præaſſertis, & alijs conciſè relatis ſub num. 33. §. in Aragonia cum ſeq. nedum ait cum Card. Bellarm. de Script. Eccleſiaſt. ſect. 13. ex num. 29.

An verò erratum ſit in diſcernendis genuinis Raimundi Lulli libris, excerpendiſque ex ijs ſententijs errores continentibus, non liquet, deque eius doctrina varij varia ſentiunt: Sed loquens de renouata inſtantia ſuper ijſdem in Congregatione Sancti Officij tempore Gregorij Decimitertij ſubdit: Liſque mota apud ſubſellia Pontificia anno 1583. adhuc eſt ſub Iudice.

146 Nec prætermittendum eſt Iacobum Galterium in Tabula Chronografica Eccleſiæ Catholicæ decimitertij ſeculi cap. 5. de Raimundo Lullo pag. 685. typis edita Lugduni anno 1616. dicataque Henrico Quarto Galliæ Regi, ità de præfato Raimundo locutum eſſe: [Anno circiter 1260. in medium prodijt hic Hiſtrio multos ſpargens libellos, ac dictitans, Ieſum Chriſtum ſibi in Crucifixi forma apparuiſſe, ſeque ex eius ore doctrinam ſuam accepiſſe, quamuis (vt verum fatear) libelli eius Magia permixti, & pluſquam quingentis erroribus contaminati reperti ſunt, eorum quinque pręcipuos recenſendo ex Bernard. Lucemburgen. Genebrardo, & alijs.

Primus nempe, Deum habere plures eſſentias, quod Beza nouiſſimè repetijt in ſuæ fidei confeſſione.

Alter ſapiens Arianiſmum; Deum Patrem fuiſſe antequam eſſet filius.

147 Tertius non diſcrepans à nouitate Doctoris Vgnoſtici, Diuinam eſſentiam, cum otioſa non ſit, eſſentiare naturam, hoc eſt, illam naturificare, bonitatem bonificare.

Quartus expreſſus in modo loquendi erroneo, Spiritum Sanctum eſſe conceptum de Patre, & filio procedere.

Et quintus audaciſſimum crimen, & iniuſtiſſimum eſſe Hæreticos vlciſci.]

Hinc licèt de Raimundo Lullo martyre meminerint Martyrologium Franciſcanum die 26. Martij, & Gaſpar Eſcolan. de Regno Valentiæ Decade 1. par. 1. lib. 3. cap. 21. non ſolùm videtur abſtinendum à nuperrima inſcriptione ſuperiùs relata, ſed omni ſtudio curanda recognitio, ac diligens remiſſio librorum ipſius, nè ſi fortè aliquos errores contineant, illi vulgari lectione faciliùs irrepant in vulgus.

Hæc doctiſſimè claræ mem. Franciſcus de Rubeis.

148 Cæterum nouiſſimè pro Raimundo Lullo, & in defenſionem ipſius doctrinæ ſcripſit Salelles *to.2. lib.3. de mater. Tribunal. fidei cap.15. regul.* 276. qui conatur reſpondere tum obiectis ab Eymerico, quàm ab Abrahamo Bzouio, & probare, condemnationem, quam aſſerit Eymericus factam à Gregorio Vndecimo, eſſe fictitiam, cum Bulla condemnationis non fuerit reperta in regiſtris prædicti Gregorij, licèt bis fuerit diligenter perquiſita, nempe ſemel Auenione, & ſemel Romæ.

Addit in Cathalogo librorum prohibitorum edito iuſſu Patrum Concilij Tridentini, non fuiſſe repoſitos libros Raimundi; Imò eius cauſam fuiſſe in eodem Concilio luculenter defenſam coram Patriarcha Veneto, quatuor Archiepiſcopis, totidem Epiſcopis, vno Abbate, duobus Generalibus Ordinum, & quatuor Doctoribus, qui eam approbarunt, & à calumnijs Eymerici veridicè vindicarunt.

Quam priùs fuiſſe vindicatam ab alijs deputatis, nempe à tribus Dominicanis, quinque Franciſcanis, Præſidente P. Magiſtro Fratre Bernardo Emengaudio Prouinciali Dominicano Generali Inquiſitore Barchinonę *anno* 1380.

Et ſecundò ab Illuſtriſ. Domino Cardinale Leonardo Commiſſario Apoſtolico in hac cauſa deputato à Benedicto Decimotertio Auenione *anno* 1395.

Tertiò, ſubiungit idem Salelles, fuiſſe vindicatam à Reuerendiſſimo Bernardo Epiſcopo Caſtelli Commiſſario, & Iudice in hac cauſa deputato à Cardinale Alemano Legato Apoſtolico in Hiſpania, qui aduerſus Eymericum pro Lullo diffinitiuam ſententiam tulit, reſtituitque doctrinam Lullicanam ſuo priſtino ſtatui, & annullauit quæcunque contra eam attentata fuerant.

Auctorem horum omnium facit Fratrem Ioannem Peyeira Franciſcanum Theologum Regni Balearium Syndicum, & in Romana Curia cauſam Raimundi Lulli agentem in quodam ſuo memoriali Pontifici exhibito.

Pariter dicit fictitiam Bullam Alexandri Quarti, qua Bzouius aſſerit, Raimundum Lullum, & eius doctrinam condemnatam, quia *anno* 1260. quo dicitur damnatum fuiſſe Raimundum, adhuc ipſe nihil ſcripſerat: Tandem concludit, quod condemnationes Pontificiæ fuerunt latæ contra quendam Raimundum Neophytum Fratrem Dominicanum auctoritate Pegnæ *par. 2. Directorij comment.* 52. qui vixit circa tempora Gregorij Vndecimi *ad annos Domini* 1372. & dicit extare in volumine *Regiſtri anni primi* Gregorij Vndecimi *fol.* 225. litteras eiuſdem Papæ Gregorij ad Archiepiſcopum Tarraconenſem, & Eymericum Inquiſitorem in Regno Aragoniæ, quibus præcipitur, vt inquirant, & procedant contra Raimundum à Tarraga Ordinis Fratrum Prædicatorum tenentem quoſdam hæreticales errores, & eum puniant.

Additque idem Pegna in fauorem Raimundi: *Illud verò obſeruandum eſt diligenter, quod Auctor docet in hac quæſtione videlicet libellum* de Dæmonum inuocatione *editum fuiſse per* Raimundum Neophytum, *in quo planè decepti mihi videntur* Bernardus Lucemburgus in Cathalogo Hæreticorum, *libro 3. verſic. Raimundi Lulli,* & Prateolus *libro 16. numero 2. de vitis, & ſectis Hæreticorum* aſſerentes libellum *de Dæmonum inuocatione editum fuiſse à* Raimundo Lullo, *& ſuſpicor hos Auctores fuiſse allucinatos ex nominis ſimilitudine*. Sed videndus pro hac re Odericus Rainaldus *Annal. Eccleſ. tom.*16. *ad annum* 1372.

Sed perquiſitis à Me Regeſtis Sacræ Congregationis Indicis, & Sancti Officij inueni infraſcripta:

Summa cauſæ Raimundi Lulli.

149 Paulus Quartus, noſtro tempore primus prohibuit omnia opera Raimundi Lulli, & repoſuit ea in Indice Librorum prohibitorum.

Pius Quartus, ex diſputationibus habitis in Concilio Tridentino nouum Indicem edens, iuſſit aboleri nomen Raimundi ex Indice.

Gregorius Decimuſtertius, ad inſtantiam Cardinalis Sirleti voluit iterum poni Raimundum in Indice, ſed non fecit ob Hiſpanorum contradictiones.

Clemens Octauus, iterum egit per Congregationem Indicis, vt Raimundus reponeretur inter prohibitos, ſed tandem contradicentibus Hiſpanis abſtinuit.

150 Paulus Quintus, iuſſit recognoſci libros Raimundi, & initio deputati ſunt ab eo quatuor Cenſores, qui recognoſcerent Memoriale miſſum ex Sardinia, in quo defenduntur centum propoſitiones damnatæ à Gregorio Vndecimo, vt affirmat Eymericus, ſed Auctor memorialis negat damnatas à Gregorio, & aliquot ex illis centum propoſitionibus negat eſſe Raimundi.

Cenſores electi fuerunt D. Michael Neapolitanus Ordinis Sancti Benedicti, P. Magiſter Lemos Ordinis Predicatorum, P. Magiſter Gregorius Nunnez Ordinis Sancti Auguſtini, & P. Benedictus Iuſtinianus Societatis Ieſu. Iſti quatuor omiſſis propoſitionibus, quas Auctor Memorialis negat eſſe Raimundi, communi con-

ſenſu reliquas damnarunt vt nouas, improprias, periculoſas, temerarias, ſapientes hæreſim, & aliquas apertè erroneas in fide, vel etiam propriè hæreticas.

Defenſor Maiorchinus conatus eſt omnes defendere, & quidem explicauit illas in bonum ſenſum, ſed cum ſenſum verba Lulli non recipiunt, vt oſtenditur in ſcripto pro hac re compoſito, & in eo dubio magis credendum eſt quatuor Doctoribus, quam vni, præſertim cum illi non ſint amici, nec inimici Lulli, defenſor autem ſit Lullo addictiſſimus.

Poſtea petitum eſt à Maiorchino, vt viderentur viginti libri Lulli, quos Sacra Congregatio iuſſit adduci ex Maiorica, & Sanctitas Sua iuſſit diſtribui illos libros eiſdem Cenſoribus, additis tribus alijs, qui fuerunt, Vicarius Generalis Ordinis Prædicatorum, pro libris ſcriptis lingua Cathalaunica, P. Magiſter Bonauentura Nolanus Conuentualis, & P. Ioannes Camerotta Ieſuita: Iſti duo fuerunt additi ad examinandos libros quoſdam difficiliores, quos iam examinauerat D. Michael Benedictinus.

Et quidem P. Vicarius Generalis nunc Epiſcopus in libris lingua Cathalaunica ſcriptis dixit, nihil inueniri erroneum, vel hæreticum, vel ſuſpectum de fide, ſed ſolùm multa leuia, & ridicula, & parum digna grauitate Theologica; fatetur tamen, ſe non accuratè legiſſe, quia nec ipſe omnia intelligebat.

P. Magiſter Lemos nullum librum habuit, ſed datus eſt Comes P. Vicario Generali, vt illum iuuaret in intelligendis libris lingua Cathalaunica ſcriptis.

D. Michael Benedictinus vidit librum Raimundi inſcriptum *de Prouerbijs, & Philoſophia Amoris*, & hæc notauit:

Primò, quod Raimundus dicat doctrinam ſuam ſe habuiſſe per reuelationem Chriſti crucifixi, quod eſt erroneum, cum in ipſa contineantur multa falſa.

Secundò, quod fides poteſt demonſtrari per rationes naturales, quod eſt erroneum.

Tertiò, quod in Deo Natura naturificet, Deitas deificet, quæ ſunt hæretica, cum intra Deum non ſint niſi duæ productiones, generatio, & ſpiratio.

Denique multæ ſunt in his libris propoſitiones hæreticæ, erroneæ, ſuſpectæ, quæ ſunt notatæ in cenſura communi ad memoriale, & articulos Eymerici.

P. Magiſter Nunnez Ordinis S. Auguſtini in libro *de Anima* duos errores notauit: Vnum quod animal rationale ſit compoſitum ex materia, & forma, ac per hoc non ſit forma eſſentialis hominis, quæ eſt hæreſis damnata in Concil. Vienneſi, & Lateranenſi, & in ipſo Symbolo Sancti Athanaſij.

Alterum, quod in anima ſint naturaliter ſemina virtutum, quæ eſt hæreſis Pelagiana refutata à Sancto Proſpero in libro *contra Colatorem*, & ibidem ſpargit Lullus multas ſententias Pelagianas.

Idem Magiſter Gregorius in libro, qui inſcribitur, *Deſconſuelo de Raimundo Lullo*.

Primò notat vt valdè temerarium, quod dicat ſe à Chriſto quinquies ſibi apparente accepiſſe doctrinam ſuam.

Secundò, vt erroneum, vel etiam hæreticum, quod dicat per rationes naturales poſſe demonſtrari articulos Fidei, & quod Infideles poſſent iuſtè conqueri de Deo, ſi non poſſent myſteria Fidei cognoſci per rationes naturales.

Tertiò, vt erroneum, vel hæreticum notat, quod Raimundus dicit, multò plures ſaluari, quam damnari, imò ferè omnes homines ſaluari, quod eſt expreſsè contra ſacros Patres Chryſoſtomum, Auguſtinum, & Gregorium, & Scripturam: *Multi vocati, pauci electi, & arcta eſt via, quæ ducit ad vitam, & pauci inueniunt eam.*

P. Benedictus Iuſtinianus in libro Lulli *de Arbore Chriſtianali*, & in altero ſibi dato notat, quod videtur Raimundus confundere in Chriſto naturam Diuinam cum humana, quæ fuit hæreſis Euthichetis; & tandem addit hanc cenſuram generalem ad hos duos libros.

Concludo, inquit, *doctrinam Raimundi in his duobus libris contentam nullo modo videri admittendam; tùm quia noua, & obſcura, & impropria à communi Catholicorum ſenſu, & Theologorum doctrina maximè abhorret, & ſupra modum periculoſa, ſi paſſim euulgetur; tum quia in multis eſt temeraria, ſapiens, & inſinuans hæreſim, & in nonnullis apertè erronea in fide, vel formaliter hæretica.*

P. Magiſter Nolanus Conuentualis ad libros *Sententiarum* Lulli à ſe diligenter conſideratos addit hanc cenſuram.

Hæc ſunt, inquit, *quæ cenſura digna exiſtimaui in hoc Raimundi opere, quod cum plenum errorum ſit, nullaque ex ipſo hauriatur vtilitas, & ſuas ſententias ex Scripturis, & Sanctis Patribus nunquam probet, ſed tantùm ex ſuis nouis Regulis, cum detrimenta potiùs, quam emolumenta lectores ex hoc opere ſumere poſſint, exiſtimo nullo modo eſſe admittendas.*

P. Ioannes Camerotta ad eoſdem libros *Sententiarum* Lulli:

Primò notat, quod Lullus docet, ſe habuiſſe ſuam doctrinam immediatè à Chriſto, cum tamen ſit pleniſſima errorum.

Primus eſt, Myſterium Trinitatis eſſe demonſtrabile per rationes.

Secundus, qui à primo colligitur ſolis idiotis fidem eſſe neceſſariam.

Tertius, attributa eſſentialia Dei omnia producere, & produci, vt Sapientiam producere Sapientiam, Bonitatem bonificare, in quo eſt hæreſis manifeſta.

Quartus, Filium Dei generari per amorem.

Quintus, Spiritum Sanctum accipere vnam ſpirationem paſſiuam à Patre, & alteram à Filio, quia aliter non eſſet æqualis Patri, & Filio: Nam Pater habet duas rationes, vnam generandi Filium, aliam ſpirandi Filium Spiritum Sanctum, Filius habet vnam paſſionem procedendi à Patre, & vnam actionem ſpirandi Spiritum Sanctum; ergo Spiritus debet habere duas paſſiones, vnam à Patre, & vnam à Filio. Hæc eſt hæreſis, quia Pater, & Filius vnica ſpiratione pariunt Spiritum Sanctum.

Sextus, quod *humanitas in Chriſto non debet eſſe humanum, ſed ſuppoſitum Diuinum de natura humana facit hominem*: Hæc ille qui ſic loquendo videtur incidere in hæreſim Euthichetis.

Septimus, ſubſtantiam panis in Sacramento Altaris eſſe ſimul cum Corpore Chriſti.

Octauus, Corpus Chriſti Sacramentaliter eſſe vbique, ſicut Deus eſt vbique: quæ eſt hæreſis modernorum Hæreticorum. In hoc opere Lulli ſunt innumerabiles errores, ſed enumerati ſunt præcipui.

Defenſor Lulli habuit exemplar omnium cenſurarum, ſed ſine nomine Auctorum, & fecit longiſſimam defenſionem, quæ meo iudicio (hoc eſt Cardin. Bellarmini, qui fecit hanc relationem) non euacuat difficultates, ſed oſtendit doctrinam Lulli, vel eſſe erroneam, vel inintelligibilem; Cum defenſoris iudicium non potuerit intelligi à Theologis multis.

Illuſtriſſimi Domini viderunt defenſionem, & potuerunt dicere ſententiam.

Ego, *ideſt Card. Bellarminus*, ſentio.

Primò, doctrinam Lulli ſaltem eſſe inutilem, & periculoſam, vt experientia docet, quia pauci illam ſequuntur.

Secundò, poſſe, & liberè prohiberi, donec corrigatur, & correctio approbetur ab hoc Sancto Officio.

Hanc conditionem addo, vt minùs diſpliceat hæc ſententia damnationis, ſed credo nunquam corrigendam hanc doctrinam.

Quæratur à Sanctiſſimo, an libri hùc miſſi debeant reſtitui ei, qui attulit, quod videtur neceſſarium, ſi liceat illis corrigere libros.

Quæratur etiam, an placeat, ſcripturas omnes, quæ ſunt apud Me, reponi in Sancto Officio.

Die 29. Auguſti 1619.

IN Congregatione coram Sanctiſſimo relata per Illuſtriſſimum Bellarminum cenſura diuerſorum Regularium, qui de ordine huius Sacræ Congregationis examinauerunt libros Raimundi Lulli; Sanctiſſimus auditis votis Illuſtriſſimorum Dominum Cardinalium, mandauit expectari, vt pars inſtet pro reſolutione; & tunc ſtante dicta cenſura annuit ſcribi Nuncio Apoſtolico Hiſpaniarum, eique mitti cenſuram, vt de hoc agat cum Rege, & Inquiſitore Maiori Hiſpaniarum, quibus ſignificet, libros Raimundi Lulli iuxta cenſuræ huiuſmodi tenorem eſſe prohibendos, eos autem, qui illos antea viderunt, non omnia fortaſsè legiſſe.

Interim videatur, an in Caſtro Sancti Angeli adſint acta per deputatos in Sacro Concilio Tridentino ad reuidendum huiuſmodi libros.

Poſtea fuit inſtatum nomine Regni Maioricæ pro correctione librorum Raimundi Lulli, & ideò, &c.

Die 6. Auguſti 1620.

Sanctiſſimus mandauit reſponderi, vt tandem quieſcat.

Acta Congregationis Indicis in cauſa Raimundi Lulli.

Die 9. Februarij 1583.

151 *IN Congregatione Indicis, vbi erant Cardinales Sirletus, Paleottus, & Senonen. cum Magiſtro Sacri Palatij, & Conſultoribus, decretum fuit, non eſſe permittenda Raimundi Lulli opera.*

Die 3. Iunij 1594.

In Congregatione Indicis præſentibus Cardinalibus Marco Antonio Columna, Franciſco Toleto, & alijs; lecto Memoriali pro Raimundo Lullo, & omnibus conſideratis, quæ proponebantur, præſertim quoniam ſuper hoc Catholici Regis litteræ ad ſuum Oratorem in Vrbe habebantur; Decretum fuit, vt in nouo Indice Lullus non reponatur iiſdem de cauſis, quibus deputati in Sacro Concilio Tridentino eundem Raimundum ab Indice ſubſtulerunt.

Die 11. Iunij 1594.

In Congregatione Indicis in Domo Cardinalis Columnæ auditus eſt Procurator miſſus ab Oratore Regis Catholici, petens pro Raimundo Lullo litteras Compulſoriales nomine Regis Catholici ad Epiſcopum Barchinonen. & Maioricen. quatenùs ad Vrbem tranſmittant omnes ſcripturas, acta, & libros, ſiue opera Raimundi Lulli vndique conquiſita, vt tandem iuridicè

terminari poſſit cauſa Raimundi. Et decretum fuit, quod Cardinalis Toletus conſulat Sanctiſſimum, vt ex eius beneplacito litteræ in forma Breuis, prout petitur, ſuper hoc negotio expediantur.

Die 4. Martij 1595.

In Congregatione Indicis habita in Domo Cardinalis Columnæ lecto Memoriali pro Raimundo Lullo; decretum fuit, vt ſicut aliàs, quod nomen Lulli ex Indice deleretur, & litteræ Compulſoriales quantocitiùs expedirentur.

In hac Congregatione cum alijs interfuit Cardinalis Borromæus.

Die 11. Martij 1595.

In Congregatione habita in Domo Cardinalis Veronen. præſentibus Cardinalibus Terra-noua, Borromæo, Aſcanio, & alijs, expeditæ fuerunt litteræ Compulſoriales quadruplicatæ pro Raimundo Lullo.

Iſte litteræ Compulſoriales non videntur habuiſſe effectum.

Die 14. Septembris 1612.

Scripſit Cardinalis Arigonius nomine Sanctitatis Veſtræ Iuratis Maioricenſibus, vt mitterent hùc libros Raimundi Lulli, vt videatur, an ſint boni, vel mali, & miſſi ſunt anno 1617. duodecim tomi librorum, ſeptem maiores in lingua Cathalaunica, & quinque minores in lingua Latina.

Iuſſimus cenſurari Memoriale, quod eſt defenſorium centum articulorum ab Eymerico reprobatorum.

Doctrina, quæ in Memoriali explicatur, & Auctor Memorialis fatetur eſſe Raimundi, cenſetur noua, impropria, periculoſa, in multis temeraria, piarum aurium offenſiua, ſapiens hæreſim, in nonnullis apertè erronea in fide, & formaliter hæretica, P. Lemos, P. Gregorius Coronel, P. Benedictus Iuſtinianus, P. Michael de Neapoli Monachus Caſſinen.

Propoſitiones collectæ ex duobus libellis Raimundi Lulli, quorum alteri titulus eſt, *Ars breuis illuminatæ doctrinæ* Magiſtri Raimundi Lulli; alteri verò, *Probatio articulorum fidei per neceſſarias rationes*, ſunt impropriæ, temerariæ, erroneæ in fide, malè ſonantes, ſapientes hæreſim, iniurioſæ in Deum, & hæreticales.

Qualificatores fuerunt,

Archiepiſcopus Armacanus.
Frater Ioannes Rada Epiſcopus Pacten.
Frater Hieronymus Pallanterius Epiſcopus Bituntinus.
Frater Ioannes Maria Briſighellen. Magiſter Sacri Palatij.
Frater Ludouicus Stella Vicarius Generalis Ordinis Prædicatorum.
Frater Ludouicus Galaminus Commiſſarius Generalis Sancti Officij.
Frater Ioannes Antonius Bouius Epiſcopus Melfiten.
Frater Gregorius Nunnez.
Pater Benedictus Iuſtinianus.
Petrus Antonius de Ponte.
Frater Eliſeus Maſſinius.
Frater Didacus Aluarez.

Viginti libri Raimundi Lulli Sacræ Congregationi exhibiti.

Primus, *Ars amatiua boni*; ſecundus, & tertius, *Arbor ſcientiæ, & de articulis fidei*; quartus *de Contemplatione*; quintus, ſextus, ſeptimus, octauus, nonus, decimus, vndecimus, *de planctu Raimundi, de orationibus, de intentionibus, de Sancta Maria, de philoſophia amoris, de centum nominibus Dei, de planctu Beatæ Mariæ*; duodecimus, decimuſtertius, & decimuſquartus *de Blanquerna, de amico, & amato, de orationibus*; decimuſquintus *de Confeſſionis ſatisfactione, & oratione*; decimuſſextus *de doctrina puerili*; decimuſſeptimus *de prouerbijs, & philoſophia amoris*; decimuſoctauus *de quarto libro ſententiarum*; decimuſnonus *de anima*; vigeſimus *de Benedictatu*.

Litteræ Cardinalis Bellarmini ad P. Commiſſarium Sancti Officij.

Molto Reu. Padre mio Oſſeruandiſs.

Mando a V. P. Molto Reuerenda, ſecondo l'ordine datomi da Noſtro Signore, i venti libri di Raimondo Lullo cenſurati, e concordemente ripruouati dalli Cenſori deputati da Noſtro Signore Papa Paolo Quinto l'anno 1619. vno era Monaco Benedettino, due Religioſi di S. Domenico, vno di S. Agoſtino, vno di S. Franceſco Conuentuale, e due della Compagnia di Gesù, i quali tutti furono concordi nelli voti, ancorche ſeparatamente cenſuraſſero i predetti libri.

Le ſcritture che io ebbi dal principio della controuerſia parte dal Sant'Offizio, parte dal Segretario dell'Indice, e parte dalli Cenſori, le diedi a V. P. molto Reu. nell'vltima Congregazione, che ſi tenne alla preſenza di Noſtro Signore.

Sarà bene metterle in queſta caſſa, che io mando con i libri del predetto Raimondo Lullo, acciocchè biſognando far'altro giudizio per ordine di Noſtro Signore, ſi truouino più facilmente.

Per la ſteſſa cauſa ho meſſo nell'iſteſſa caſſa il Memoriale in foglio, che fu cenſurato la pri-

ma volta dagl'iſteſſi Cenſori, eccetto due, che furono aggiunti, quando ſi cenſurarono i venti libri.

Con queſto mi raccomando alle ſante orazioni di Voſtra Paternità molto Reuerenda. Di Caſa li 30. Agoſto 1620.

Di V.P. molto Reuerenda

Affettionatiſſimo

Il Cardinal Bellarmino.

Hæc habui quæ dicerem ſuper reuelationibus, & libris Raimundi Lulli.

152 Sciendum eſt etiam præſertim mulierculas profiteri, ſe habere viſionem proprij Angeli Cuſtodis ad exemplum Sanctarum Cæciliæ, Franciſcæ Romanæ, & aliarum Sanctarum, quæ tali viſione dignabantur, ſuper quo cautè procedendum, præſertim ſi aſſerant dictum Angelum nomine particulari vocari.

Nam certum eſt, Eccleſiam non agnoſcere niſi tria nomina Angelorum, nempe Michael, Gabriel, & Raphael; vt fuit dictum in Concilio Romano, celebrato ſub Zacharia Pontifice *anno* 745. in quo damnata fuit oratio ſceleſti illius Aldeberri, qui in ea, ſub nomine Angelorum particularium, Dæmones inuocabat. Quod confirmauit idem Pontifex *in Epiſtola ad Bonifacium* 9. vbi veritatem Concilij defendit Baronius *ad annum* 745. *num.* 36. Serarius *in notis ad Epiſtolas Sancti Bonifacij*, Bimius *in notis eiuſdem Concilij*, de quo etiam ex noſtris Gaſtald. *de Angelis tom.* 1. *diſtinct.* 2. *quæſt.* 3. *art.* 4. *quæſtiuncula* 1. Alberghin. *in Man. cap.* 18. *ſect.* 3. §. 3. *num.* 4. Thomas Hurtado *tract.* 5. *cap.* 5. *reſolut.* 71. Martin. del Rio *lib.* 2. *diſquiſ. cap.* 4. *quæſt.* 4. ex Theologis autem Ioannes de Sancto Thoma, Granad. & Araux, Serar. relati à Gaſtald. *loco ſuperiùs citato*.

153 Et quamuis Ioannes Ludouicus dela Cerda *in libro de excellentia Cœleſtium Spirituum cap.* 5. conetur oſtendere cum Suario *in cap.* 12. *Thobiæ*, & Alphonſo Salmeron. *to.* 3. *tract.* 3. alia nomina Angelorum præter illa tria, Michael, Gabriel, & Rachael, apud catholicos, & pios viros fuiſſe vſu recepta.

Et Philo Iudæus *de antiquitatibus Biblicis*, dicat, quod Angelus, qui apparuit matri Sanſonis vocabatur *Phadael*.

Et Fernelius *lib.* 1. *de abditis rerum cauſis*, aſſerat, ſe litteris accepiſſe proditum, quod primi parentis Cuſtos Angelus dictus ſit *Raziel*, Abrahæ *Zachiel*, Iſaac *Riphael*, Iacobi *Peltel*, ideſt *Mirabilis Dei*, Moyſis *Monſtratorum*.

154 Nihilominus huiuſmodi eſſe Cabaliſtarum coniecturas, vel commenta, vt dixit Cornelius à Lapide *in cap.* 32. *Geneſis*, quod etiam agnouit impius ille Mareſius *in Collegio Theolog. loc.* 5. *num.* 36. *in fin. pag. mihi* 102.

155 Quod autem ait idem Cornelius à Lapide *in* 1. *Apocalipſis*, quod Beato Amadeo reuelata fuerunt nomina ſeptem præcipuorum Angelorum, qui aſtant coram Deo.

Non ita accipiendum eſt, vt ab illis reuelationibus certò argumentari poſſimus, nomina illa Angelorum eſſe vera, cum *reuelationes* Beati Amadei non ſint ab Eccleſia probatæ, vt notat Araux *in fine tractatus de Angelis*, Gaſtald. *loc. cit. pag.* 594. *verſ. Reſpondetur cum eodem Arauxo*.

156 Solùm reſtat difficultas ex Eccleſia Panormi dicata dictis ſeptem Angelis, quorum nomina ſunt, *Michael Virtuoſus*, *Gabriel Nuncius*, *Raphael Medicus*, *Vriel Fortis Socius*, *Iehudiel Remunerator*, *Barachiel Adiutor*, *Sealtiel Orator*, de qua teſtantur Alberghin. *in Man. cap.* 18. *ſect.* 3. §. 3. quàm vidiſſe teſtatur ſanctæ memor. Alexander Septimus, dùm ad Inquiſitionis Melitenſis munus exercendum proficiſcebatur, Gaſtald. *loco cit.* qui dicit, etiam Romæ reperiri ſimilem picturam in Altari Sanctæ Mariæ Angelorum, quod verum eſt in pictura Altaris maioris, quæ fuit in eo collocata à quodam Presbytero Siculo: Ideò nil mirum, ſi ex abuſu Eccleſiæ Panormitanæ hoc exemplar ibi affixum fuerit.

Curaui Ego tamen, vt delerentur dicta nomina.

157 Reſpondet Gaſtaldus, quod Romæ, & Panormi permittuntur alia dicta nomina, ideò non ſunt illicita, ſicut ſi alia communi Fidelium, aut plurium conſenſu impoſterum imponerentur.

Sed hæc reſponſio non placet, meliùs ergo reſpondet Araux *locó cit.*

Ex eo teſtimonio tanquam fallaci non poſſe inde argui, vt liceat publico cultu huiuſmodi Angelos cum talibus nominibus venerari, quicquid ſit in priuato, & ſecreto cultu: Nam, &, *vt dixi*, relationes Beati Amadæi non ſunt approbatæ ab Eccleſia: Et aliàs cenſuit Hiſpana Inquiſitio ipſo ſubſcribente cenſuram, huiuſmodi nomina Angelorum eſſe eradenda, vt ex Decreto *anno* 1644. exarato.

158 Sed vereor, ne Eccleſia Romana huiuſmodi nomina approbauerit, ſed reliquerit Inquiſitoribus, & Ordinarijs Siciliæ iudicium ſuper illis: Certum eſt enim, vt inquit Hurtado *loco cit. tract.* 5. *cap.* 5. *reſolut.* 71. *num.* 1678. non licere publicare nomina bonorum Angelorum præter tria enumerata in Sacra Scriptura Canonica, itaut contrarium dicere, ſit ſuſpectum de

hæreſi, præſertim ſi ad publicam venerationem exponantur, vt ſit Panormi. Nam quicquid ſit quoad cultum priuatum, ſi extet aliqua reuelatio facta homini catholico & virtute prædito de nomine ſui Angeli Cuſtodis, vt dicit idem Hurtado eueniſſe Ioanni dela Cruz, cuius Angelus Cuſtos vocabatur *Lauriel*, qui poteſt impendi prædicto Angelo ſub tali nomine, certè cultus publicus non licebit abſque Sedis Apoſtolicæ approbatione, ne ſub ficta pietate Dæmones colantur, vt benè aduertit idem Hurtado *loco ſuperiùs citato*.

159 Apud Me tamen reuelatio illa Ioannis dela Cruz ſuſpecta redditur; non enim Angelos, qui apparuerunt Sanctæ Cæciliæ, nec Cuſtodes Sanctarum Franciſcæ Romanæ, & Thereſiæ, quorum viſione dignabantur, nomen aliquod particulare habuiſſe conſtat: Ideò ſuper hoc valdè inſiſtendum, ne nouitates introducantur ſub ſpecie religioſi cultus.

160 Hinc propterea, qui breuia collo appenſa geſtant cum nominibus incognitis, quæ Angelis tribuunt, eſſe præſumptos in fide Inconſtantes, cum ſint ſuſpecti de ſuperſtitione hæreticali, notauit Carena *tit.* 12. §.9. *num.*55. & poſt eum Alberghin. *in Man. dicto cap.*18. *ſect.* 3. §.3. *num* 3. *verſic. Superſtitio etiam hæreticalis eſt*.

161 Sed an adhibens cultum homini mortuo non Canonizato, nec Beatificato, dicatur præſumptus Inconſtans in fide, Zanchinus *in tract. de Hæret. cap.*22. diſtinguit, quod ſi venerans, & adorans corpus mortuum, vel etiam viuum, dicens, ipſum eſſe Sanctum, & facere miracula, credit, illud corpus aliquid poſſe præter Deum, ſeu nutum Dei; iſte eſt Inconſtans in fide præſumptus, quia hæc omnia ſapiunt hæreſim, & per Inquiſitores poteſt coerceri. Sed ſi id faciat credens, ipſum habere ex ſuis, Chriſtique meritis gloriam apud Deum, & quod poſſit ſuis precibus à Deo gratias impetrare, iſte talis non eſt præſumptus Inconſtans in fide, nec Hæreticus, nec ſubditur iudicio Inquiſitorum, quia non per hoc deprehenditur errare in fide, licet poſſit errare in facto.

162 Sed quicquid ſit de iure, hodie ſtante Decreto ſanctæ memoriæ Vrbani Octaui lato *die* 13.*Martij* 1625. in Congregatione Supremæ, & Vniuerſalis Inquiſitionis, ſic venerantes homines non Beatificatos, aut Canonizatos ſubijciuntur iudicio etiam Inquiſitorum.

Tenor verò Decreti talis eſt:

Feria 5. *die* 13. *Martij Anno à Natiuitate Dñi Noſtri Ieſu Chriſti* 1625.

IN *Generali Congregatione Sanctæ Romanæ, & Vniuerſalis Inquiſitionis habita in Palatio Apoſtolico in Vaticano, coram Sanctiſſimo Domino Noſtro Domino Vrbano Diuina Prouidentia Papa Octauo, ac Illuſtriſſimis, & Reuerendiſſimis Dominis Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus aduerſus hæreticam prauitatem in tota Republica Chriſtiana Inquiſitoribus Generalibus, à Sancta Sede Apoſtolica ſpecialiter deputatis.*

Sanctiſſimus Dominus Noſter ſollicitè animaduertens abuſus, qui irrepſerunt, & quotidiè irrepere non ceſſant in colendis quibuſdam cum Sanctitatis, aut Martyrij fama, vel opinione defunctis, qui etſi neque Canonizationis, neque Beatificationis honore inſigniti ſint ab Apoſtolica Sede, eorum tamen imagines in Oratorijs, alijſque Eccleſijs, alijſque locis publicis, ac etiam priuatis, cum laureolis, aut radijs, ſeu ſplendoribus proponuntur miracula, & reuelationes, aliaque beneficia à Deo per eorum interceſſiones adepta, in libris rerum ab ipſis geſtarum enarrantur, & ad illorum ſepulcra tabellæ, imagines, & res aliæ ad beneficia accepta teſtificanda, & lampades, & alia lumina apponuntur. Volenſque proinde huiuſmodi abuſibus pro debito Officio Paſtoralis occurrere: Re etiam cum Illuſtriſſimis, & Reuerendiſſimis Dominis Cardinalibus contra hæreticam prauitatem in vniuerſa Republica Chriſtiana Generalibus Inquiſitoribus communicata, & maturè conſiderata, & diſcuſſa, declarauit, ſtatuit, ac decreuit, ne quorumuis hominum cum Sanctitatis, ſeu Martyrij fama (quantumcunque illa ſit) defunctorum imagines, aliaque prædicta, & quodcunque aliud venerationem, & cultum præſeferens, & indicans in Oratorijs, aut locis publicis, ſeu priuatis, vel Eccleſijs tam ſecularibus, quàm Regularibus cuiuſcunque Religionis, Ordinis, Inſtituti, Congregationis, aut Societatis apponantur, antequam ab Apoſtolica Sede Canonizentur, aut Beati declarentur, & ſi quæ appoſitæ ſunt amoueantur, prout eas ſtatim amoueri mandauit; ac pariter imprimi de cætero inhibuit libros eorundem hominum, qui Sanctitatis, aut Martyrij fama, vel opinione (vt præfertur) celebres è vita migrauerint, geſta, miracula, vel reuelationes, ſeu quæcunque beneficia tanquam eorum interceſſione à Deo accepta continentes, ſine recognitione, atque approbatione Ordinarij, qui in ijs recognoſcendis Theologos, aliosque pios, ac doctos viros in conſilium adhibeat. Et ne deinde fraus, aut error, aut aliquid nouum, aut inordinatum committatur, negotium inſtructum ad Sedem Apoſtolicam tranſmittat, eiuſdemque reſponſa expectet: Reuelationes verò, & miracula, aliaque beneficia ſupradicta, quæ in libris horum hominum vitam, & geſta continentibus hactenus ſine recognitione, atque approbatione huiuſmodi impreſſa ſunt, nullo modo approbata cenſeri vult, mandatque Sua Sanctitas.

Ad horum hominum ſepulcra vetuit etiam, & inhibuit tabellas, atque imagines ex cera, aut argento, ſeu ex alia quacunque materia tam pictas, quàm

ctas, quàm fictas, atque exculptas appendi, aut affigi; Et lampades, ſiue alia quæcunque lumina accendi ſine recognitione ab Ordinario omnino prout ſupra facienda, Sedique Apoſtolicæ referenda, & approbanda.

Declarans, quod per ſupraſcripta præiudicare in aliquo non vult, neque intendit ijs, qui aut per communem Eccleſiæ conſenſum, vel immemorabilem temporis curſum, aut per patrum, virorumque Sanctorum ſcripta, vel longiſſimi temporis ſcientia, ac tolerantia Sedis Apoſtolicæ, vel Ordinarij coluntur.

Vt autem præmiſſa diligentiùs obſeruentur, vniuerſis, & ſingulis tam Ordinarijs, quàm hæreticæ prauitatis Inquiſitoribus diſtrictè præcipit, vt in ſua quiſque Diœceſi, aque Prouincia ſedulo peruigilent, ne ſine approbationibus prædictis imagines eum memoratis ſignis exponantur, aut miracula, reuelationes, ac beneficia prædicta publicentur, aliaue contra ſuperiùs diſpoſita fiant: Tranſgreſſores verò, ſi Regulares fuerint, priuationis ſuorum officiorum, ac vocis actiuæ, & paſſiuæ, necnon ſuſpenſionis à Diuinis: Si verò Clerici ſeculares priuationis pariter ſuorum officiorum, ſuſpenſionis à Diuinis, & ab adminiſtratione Sacramentorum, alijſque arbitrio prædictorum Ordinariorum, ſeu Inquiſitorum pro modo culpæ infligendis pœnis, plectendo.

Qui verò libros impreſſerint, aut imagines pinxerint, ſculpſerint, ſeu quoquo modo effinxerint, vel formauerint, cæterique artifices circa præmiſſa qualitercunque delinquentes, prædicta omnia amittant, & inſuper pecuniarijs, alijſque etiam corporalibus pœnis iuxta criminis grauitatem eorundem Ordinariorum, ſeu Inquiſitorum arbitrio afficiantur, contrarijs quibuſcunque non obſtantibus.

Et ne præmiſſorum ignorantia poſſit ab aliquo prætendi; voluit, vt Decretum huiuſmodi, ſeu illius exemplum ad valuas Baſilicæ Principis Apoſtolorum Vrbis, ac in Acie Campi-floræ affixum omnes perindè arctet, afficiat, ac ſi vnicuique perſonaliter intimatum fuiſſet.

Quodque præſentium tranſumptis, etiam impreſſis, manu Notarij publici ſubſcriptis, ac ſigillo alicuius perſonæ in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides habeatur, quæ præſentibus haberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ.

Io: Antonius Thomaſius S.Rom. & Vniuerſ. Inquiſit. Notar.

Publicatum, & affixum vt ſupra die 4. menſis Aprilis anno 1625.

163 Primò, ergo in hoc Decreto prohibetur, ne pingantur imagines eorum, qui moriuntur cum fama Sanctitatis, cum laureolis, radijs, ſeu ſplendoribus, vel cum alio quocunque, quod præſeferat cultum, & venerationem.

164 Secundò, quod imagines ſic pictæ non apponantur in locis quibuſcunque publicis, ſiue priuatis tam ſecularibus, quam Regularibus, & appoſitæ amoueantur.

165 Tertiò, quia miracula, & reuelationes, aliaque beneficia à Deo accepta per eorum interceſſiones liberè enarrabantur, ſtatuit, ne huiuſmodi libri continentes miracula, reuelationes, ſeu beneficia quæcunque à Deo accepta per eorum interceſſionem, de cætero imprimantur ſine recognitione, & approbatione Ordinarij, & quod Ordinarius in illis recognoſcendis adhibeat Theologos, alioſque pios, & doctos viros, & ne deinde fraus, vel error, aut aliquid noui, & inordinati in re tam graui committatur, negotium inſtructum tranſmittat ad Sedem Apoſtolicam, eiuſque reſponſum expectet, & miracula, reuelationes, & beneficia ſupradicta, quæ in huiuſmodi libris ſine alia recognitione, & approbatione ſint iam impreſſa, nullo modo cenſeantur approbata.

166 Quartò, quia ad ſepulcra huiuſmodi hominum appendebantur tabellæ, & imagines, & res aliæ ad beneficia accepta teſtificanda, & lampades, & lumina accendebantur: Prohibuit, ne tabellæ, aut imagines ex quacunque materia tam pictæ, quàm fictæ, aut exculptæ appendantur, ſeu effingantur, & ne lampades, ſeu lumina accendantur ſine recognitione Ordinarij facienda, & Sedi Apoſtolicæ *vt ſupra* referenda, & approbanda.

167 Quintò, præſeruat eos Sanctos, qui per communem conſenſum Eccleſiæ, vel per tempus immemorabile, aut per Patrum, Sanctorumque virorum ſcripta, vel per longiſſimi temporis ſcientiam, vel tolerantiam Sedis Apoſtolicæ coluntur.

168 Denique, vt præmiſſa diligenter obſeruentur, Ordinarijs, & Inquiſitoribus hæreticæ prauitatis præcipit, vt in ſua quiſque Prouincia, vel Diœceſi ſedulò peruigilet, ne ſine approbationibus prædictis imagines cum memoratis ſignis exponantur, aut miracula, reuelationes, ac beneficia prædicta publicentur, aliaue contra ſuperiùs diſpoſita fiant.

169 Tranſgreſſores verò, ſi fuerint Regulares, pœna priuationis ſuorum officiorum, vocis actiuæ, & paſſiuæ, necnon etiam ſuſpentionis à Diuinis, & ab adminiſtratione Sacramentorum, executione ſuorum Ordinum reſpectiuè, alijſque arbitrio prædictorum Ordinariorum, ſeu Inquiſitorum pro modo culpæ mandat puniri.

170 Qui autem libros impreſſerint, imagines pinxerint, ſculpſerint, ſeu quoquo modo effinxerint, vel formauerint Arti-

fices circa præmiſſa qualitercunque delinquentes prædicta omnia amittant, & inſuper pecuniarijs, aliiſque etiam corporalibus pœnis iuxta criminis grauitatem eorundem Ordinariorum, ſeu Inquiſitorum arbitrio afficiantur.

Occaſione huius Decreti vidi dubitari, quid nomine laureolæ intelligatur.

171 Certum eſt antiquitùs lauream coronam fuiſſe ſignum victoriæ, atque triumphi, & propterea litteris, quæ victoriam nunciabant, additam fuiſſe lauream teſtatur Plinius *lib.15.cap.vlt.* & Iulius Capitolinus *in Maximino*, ſcribit, *ſtatim Romam laureatas litteras miſit, quæ ingentem in Vrbe lætitiam feſerunt,* Titus Liuius *1.decad.lib.5. Litteræ à Poſthumio laureatæ ſequuntur victoriam Populi Romani, & in decad. 5. lib. 5.* de Vicinio Conſule, *Tabellarius,* inquit, *qui ſe venire ex Macedonia laureatas litteras attuliſſe dicitur*, quas Ælius Lampridius *in Alexandro*, vocat *Tabellas laureatas.*

172 Sed non ſolùm litteræ, ſed & faſces ob res proſperè geſtas lauro coronabantur, vt ex Cornelio Tacito *lib. 13. Annal.* & apud Ciceronem ſæpiſſimè *lib. 1. de Diuinat. lib. 8. ad Atticum Epiſt. 9., & Philipp. 2.*

173 Quin, & arma, & naues lauro decorabantur, Alexandr. ab Alexandr. *lib. 1. cap.27.* & ibidem Tiraquell. De quibus & Martialis *lib.7.Epigram.5.& lib.10.Epig.10.* Statius *lib. 5. ſylua 1.* Seneca *Agamenone act. 2. in fine*, Perſius *ſect.6. & lib. 1. Amor. elegia 11. in fine*, Sidon. Apollin. *carm. 2.* Claudianus *varijs in locis lib. de Bello Gildonico in princ. de 4. Honorij Conſulat. in limine, de ſexto eiuſdem Conſulatu, in fin.*

174 Triumphantes verò corona laurea cingi ſolitos habemus ex multis tùm Poetis, tùm Hiſtoricis, ſed potiſſimum ex Appiano *in Lybico*, loquens de ſplendidiſſimo Triumpho maioris Scipionis, vbi eburneum ſceptrum, & laurum fert, quam Romani ſignum putant victoriæ, quod de capite capiendum: Nam idem *de bello ciuili lib. 5.* ibi, *Cæſar ſacris peractis coronatus lauro, quæ ſignum victoriæ Tribunal aſcendit.*

175 Sed hæ coronæ demùm aureæ factæ ſunt, ſic enim Feſtus Pomp. *lib. 18.* aut veriùs eius Epitomator Paulus: *Triumphales Coronæ ſunt, quæ Imperatori Victori aureæ præferuntur, quæ temporibus antiquis propter paupertatem laureæ fuerunt*, vt ex noſtris Amaya eruditus *ad l. vnicam, C. de auro coron. lib. 10.*

176 Duplex autem erat corona, inaurata; altera aurea, & altera ſolida; ſic Tertull. *lib.1.de Corona militar.cap.12. Triumphi laurea folijs ſtruitur.* Hæc adumbrabatur leniſcis inauratis lammulis; ſolida verò ob pondus, & grauitatem non imponebatur capiti, ſed ſubſtinebatur ab aliquo à tergo, vt notat Plinius *lib.33.cap.1.* & hæc corona in ſinum Iouis deponebatur, aut templis, ceu Anathema votiuum ſuſpendebatur, vt ait C.Plinius iun. *in Panegir.* Lucius Seneca *Conſolat. ad Heluiam cap.10.* Statius *lib.4 ſilua 1.* Silu.Italicus *lib.15. Punicor.*

177 Et ex his valdè dubia redditur veriſimilitudo, quam in Conſtantino adducit Baronius *anno 337.num.29.* quem ſequitur Verricellus *de Apoſtolicis Miſſionibus qu.87. num. 9. verſ. Sed cum fiat &c.* Nempe Chriſtianiſſimum Imperatorem mutaſſe lauri folia in aurum, gemmaſque, quia exhorruit, quaſi geſtando coronam ex lauro Apollini dicata, Numini mendaci referre victoriam, qui cunctas Chriſto ferret acceptas, indignumque ratus ornare tempora ex folijs ſacratis Apollini, cuius ipſe pleraque templa demoliri iuſſiſſet, cum mos iſte ante Conſtantini tempora inoleuiſſet; iſte verò diadema auro, gemmiſque contextum loco laureæ geſtare conſueuit.

Succeſſiuis demùm temporibus Milites Chriſtiani victores lauream coronam quidem geſtabant, ſed ad tollendam omnem ſuperſtitionem eandem Chriſti nomine inſignibant, vt ex eodem Baronio *ad annum 351.num.7.* vbi ponit exemplum dictæ coronæ.

Tempore autem Seueri Pij illud accidit memorabile in Milite Chriſtiano, qui cum cæteri Milites laureas coronas in capite geſtarēt, ſolus in manu otioſam geſtabat: Interrogatus autem à Tribuno, quare is tam diuerſo habitu incederet, negauit ille cum cæteris ſibi licere, quia Chriſtianus. De quo poſt Tertullianum Baronius *ad annum 201. num.2. verſ.Huius exhibitionis tempore.*

178 Ex corona aurea victoribus Imperatoribus conceſſa dimanauit aurum coronarium, quod conſiſtebat in coronis aureis, quas Ducibus Exercituum, re feliciter geſta, vel de hoſtibus victoria parta Imperatoribus ſalutatis à ſuis, Prouinciæ, ac ſociæ Ciuitates, ac Reges dono dabant, vel auri tot pondo, vt ex noſtris Alciat. *lib. 6. Parergon. cap.4.* Petrus Gregor. *lib.3. Sintagmat. cap.7.* Galganett. *de Iure publico lib.4. tit.9. num. 6.* Amaya *l.vnic. C. de auro coronario lib.10.num.2.* qui plures citat eruditos Scriptores.

179 Duplici enim cauſa dabantur vel ad decorandum triumphum, vel vt coronæ oblatæ Dijs dicarentur, vt ex Plinio, & Vopiſco teſtatur idem Amaya *loc.cit.nu.3. & 5.*

180 Laureolas ergo ſumere debemus, vel pro corona ſiue ex lauro, ſiue ex auro, vel pro circulo lucido ſupra caput, qui diadema appellatur, vt voluit Scacc. *de Cano-*

nizat. Sanctorum ſect.9. cap.6. pag. mihi 712. & 717.

181 Coronam autem permutaſſe in Diadema Conſtantinum *ſupra diximus* ex Baron.

182 Huiuſmodi tamen inſignia aureolas, & non laureolas vocat Auctor ille, ſiue Impoſtor, qui ſub nomine Auguſtini ſcribit *Epiſtolas ad Cyrillum Alexandrinum de Virtutibus Diui Hieronymi*. Sicut & alia inſignia appellat aureolas P. Quarti *de Proceſſionibus, & Litanijs Sanctorum ſect.1. pun.6. num. 253.*

183 Sed quia cultus priuatus hominibus non Canonizatis, neque Beatificatis interdictus non eſt, vt colligitur à contrario ſenſu *ex cap.fin.de Reliquijs, & vener.Sanctor.* Cardin. Bellarminus *lib.1. de Sanctor. Beat. cap.13.* Sanchez *ad præcept.Decal. lib.2.cap. 43. num.4.* Lezana *in Summ.to.4. ver.Sanctorum cultus num.5.* Carena *in praxi Sancti Officij par.2. tit.17.§.12. num.48.* Trullench. *in expoſit.Decalog.lib.1.cap.9. dub.6. num.22.*

184 Et nonnulli credebant poſſe horum imagines pingi cum radijs, & diademate: Nihilominus quia talis pictura ex vſus accommodatione eſt Sancti Canonizati, meritò Vrbanus Octauus prohibuit, ne etiam in locis priuatis imagines ſic pictæ apponerentur, vt ex Decreto, &c.

Quod multò magis inhibitum cenſeri debet, ſi in Altari domus priuatæ imago illa ſic picta apponeretur, licet enim Sanchez *loco cit. num. 7.* de hoc dubitauerit, hodie tamen ceſſat omne dubium; Imò Carena *loco cit. num.50.* putat, Conſtitutiones, ſeu Decreta habere locum, etiamſi in angulo domus ſecreto, & in proprio cubiculo huiuſmodi imagines cum radijs pictæ aſſeruentur.

Quod etiam fuit reſponſum à Congregatione Cardinalium, & Prælatorum deputatorum in primo dubio, ibi, *locis priuatis quibuſque*. Fallitur tamen, dum putat, Decreta fuiſſe condita à Gregorio Decimoquinto.

185 Quia etiam dubitatum fuit, an vigore Decreti prohiberentur oblationes tabellarum, ac imaginum ex cera, ſiue argento, vel ex quacunque alia materia fictarum, pictarum, ſeu ſculptarum huiuſmodi Seruis Dei cum opinione Sanctitatis defunctis.

Idem Pontifex (re prius cum Eminentiſſimis, & Reuerendiſſimis Dominis Cardinalibus contra hæreticam prauitatem Generalibus Inquiſitoribus communicata) declarauit, non fuiſſe ſuæ intentionis prohibere oblationes tabellarum, ſeu imaginum, &c. ſed licere Eccleſiaſticis perſonis Eccleſiarum, ſeu locorum piorum curæ præpoſitis, tabellas, & imagines prædictas, & alia quæcunque collatæ gratiæ fidem facientia, ſimul cum deferentis, aliorumque, qui conſcij fuerunt, atteſtationibus recipere, atque approbanda ab Ordinarijs, ad quos referre ſtatim omnia teneantur, in ſecreto aliquo ſeorſum ab Eccleſia loco cuſtodire, ibidemque iam amota collocare, & aſſeruare, vt ſi quando Dominus talium virorum merita Beatificationis, ſeu Canonizationis honore in terris decorare voluiſſet, extarent huiuſmodi Sanctitatis quales quales probationes Apoſtolicæ Sedis iudicio tunc examinandæ, vt ex declaratione inſerta poſt dictum Decretum, & in Breui *Cæleſtis Hieruſalem* edito die 5. Iulij 1634. cuius tenor eſt, prout infra:

VRBANVS PAPA OCTAVVS,

Ad perpetuam rei memoriam.

Cæleſtis Hieruſalem Ciues, quorum glorioſis natalibus Sancta lætatur Mater Eccleſia ſicut huius Sanctæ Sedis Apoſtolicæ miniſterio à pijs vtriuſque ſexus Chriſtifidelibus veneratur in terris, ita Romanum decet Pontificem militantis Eccleſiæ regimini, Diuina prouidentia præpoſitum pro ſuo præcipuo honoris domus Dei zelo inuigilare, ne quid in perſonarum cum Sanctitatis aut martyrij fama, vel opinione defunctarum memoriam, ſiue cultum, inconſulta Sancta Sede prædicta innocetur. Alias ſiquidem Nos ſollicitè animaduertentes abuſus, qui irrepſerant, & irrepere non ceſſabant in colendis quibuſdam cum Sanctitatis, aut martyrij fama, vel opinione defunctis, qui etſi neque Canonizationis, neque Beatificationis honore inſigniti eſſent ab eadem Sede, eorum tamen imagines in Oratorijs, atque in Eccleſijs, aliſque locis publicis, atque etiam priuatis, cum laureolis, aut radijs, ſeu ſplendoribus proponebantur, miracula, & reuelationes, aliaque beneficia à Deo per eorum interceſſionem accepta, in libris rerum ab ipſis geſtarum enarrabantur, & ad illorum ſepulchra, tabellæ, imagines, & res aliæ, ad beneficia accepta teſtificanda, & lampades, & alia lumina apponebantur, volenteſque proindè huiuſmodi abuſibus pro debito officij Paſtoralis occurrere, re etiam cum Venerabilibus Fratribus Noſtris S.R.E. Cardinalibus contra hæreticam prauitatem in vniuerſa Republica Chriſtiana generalibus Inquiſitoribus ab eadem Sede ſpecialiter deputatis communicata, & maturè conſiderata, & diſcuſſa, de eorumdem Cardinalium conſilio ſub die 13. Martij 1625. declarauimus, ſtatuimus, & decreuimus, ne quorumuis hominum cum ſanctitatis, ſeu Martyrij fama, quantacumque illa ſit, defunctorum, imagines, aliaque præfata, & quodcumque aliud, venerationem, & cultum præſeferens, & indicans in Oratorijs, aut locis publicis, ſeu priuatis, vel Eccleſijs, tam ſecularibus, quam Regularibus, cuiuſcumque Religionis, Ordinis, Inſtituti, Congregationis, aut

Societatis apponerentur, antequam ab Apoſtolica Sede Canonizarentur, aut Beati declararentur, & , ſi quæ appoſitæ eſſent, amouerentur, prout eas ſtatim amoueri mandauimus. Ac pariter imprimi de cætero inhibuimus libros eorumdem hominum, qui ſanctitatis, ſeu Martyrij fama, vel opinione, vt præfertur, celebres è vita migrauiſſent, geſta, miracula, vel reuelationes, ſeu quæcumque beneficia, tanquam eorum interceſſionibus à Deo accepta continentes, ſine recognitione, atque approbatione Ordinarij, qui in ijs recognoſcendis Theologos, aliosque pios, ac doctos viros in conſilium adhiberet, & ne deinde fraus, aut error, aut aliquid noui, & inordinati in re tam graui committeretur; negocium inſtructum ad Sedem Apoſtolicam tranſmitteret, eiuſque reſponſum expectaret. Reuelationes vero, & miracula, aliaque beneficia ſupradicta, quæ in libris horum hominum vitã, geſtaque continent, eatenus ſine recognitione, atque approbatione huiuſmodi impreſſa erant nullo modo approbata cenſeri voluimus, mandauimuſque. Ad horum hominum ſepulchra vetuimus etiam, & inhibuimus, tabellas, atque imagines ex cera, aut argento, ſeu ex alia quacumque materia, tam pictas, quam fictas, atque exculptas appendi, ſeu affigi, & lampades, ſiuè alia quæcumque lumina accendi, ſiue recognitione ab Ordinario omnino prout ſupra facienda, Sedique Apoſtolicæ referenda, ac probanda. Declarantes, quod per ſupraſcripta præiudicare in aliquo noluimus, neque intendimus ijs, qui aut per communem Eccleſiæ conſenſum, vel immemorabilem temporis curſum, aut per Patrum, virorumque Sanctorum ſcripta, vel longiſſimi temporis ſcientia, ac tolerantia præfatæ Sedis Apoſtolicæ, vel Ordinarij celebrantur. Cumque poſtea die 2. Octobris eiuſdem anni 1625. à quibuſdam reuocari in dubium accepiſſemus, an tabellas, & imagines, quas impoſterum offerri contingeret, recidere, & antea oblatas conſeruare liceret. Nos qui tantummodo voluimus, occurrendo abuſibus, qui irrepere videbantur, certiorem parare viam ad eorum in terris gloriam, quorum ſanctimoniam Diuinæ clementiæ placuerit admirandis operibus illuſtrare, re prius cum ijſdem Cardinalibus communicata, de ſimili eorum conſilio declarauimus, quod ſicut nunquam prohibuimus, nec intentionis Noſtræ fuit prohibere oblationem, receptionemque tabellarũ, & imaginum huiuſmodi, itaut deinceps nulli dubitationi locus relinqueretur ſtatuimus, & decreuimus, vt quoties ad aliquam Eccleſiam, aut Oratorium, locumque alium publicum ſecularem, ſeu Regularem tabellas, & imagines, aliudque ſimile quiſpiam deferret, ac interceſſione hominum, inter Sanctos, vel Beatos, non adſcriptorum, quamuis cum martyrij, aut Sanctitatis fama demortuorum, optata ſe impetraſſe diceret, liceret Eccleſiaſticis perſonis Eccleſiarum, locorumque prædictorum curæ Præpoſitis tabellas, & imagines, ſiue pictas, ſiue ex quauis materia fictas, atque alia quæcumque collatæ gratiæ fidem facientia, ſimul cum deferentis, aliorumque, qui conſcij fuiſſent, atteſtationibus recipere, atque approban. Ordinarijs, ad quos referre ſtatim omnia tenerentur, in ſecreto aliquo ſeorſum ab Eccleſia loco cuſtodire, ibidemque iam amota collocare, vt ſi quando Dominus talium virorum merita Beatificationis, ſeu Canonizationis honore in terris decorare voluiſſet, extarent huiuſmodi Sanctitatis qualeſcumque probationes, Apoſtolicæ Sedis iudicio tunc examinandæ. Demum verò, vt eiuſmodi decreta obſeruarentur indubiè, ac omnimodam ſortirentur exequutionem, cum eiſdem Cardinalibus re pariter communicata, deque eorumdem conſilio præmiſſis addidimus, ſtatuimus, & decreuimus, atque declarauimus, ne ex tunc deinceps quiſpiam Ordinariorum, aut ab Apoſtolica Sede ad hoc ſpecialiter delegatorum ſuper alicuius vtriuſque ſexus, cum ſanctitatis, aut martyrij fama, vel opinione defuncti, miraculis, reuelationibus, alijſque eiuſmodi Sanctitatem redolen. ex integro informationes quoquomodo reciperet, inſtructumque proceſſum vlterius proſequeretur, niſi Poſtulator priùs per iuridicè ſuſceptas probationes circa perſonam eius, de cuius miraculis, reuelationibus, alijſque rebus geſtis, ſanctitatem præſeferentibus ageretur præſcriptam in præfato noſtro Decreto formam omninò ſeruatam extitiſſe docuerit, & niſi poſtea ſucceſſiue idem Ordinarius, aut ab Apoſtolica Sede ad hoc ſpecialiter Delegatus diligenti præhabita diſquiſitione circa eandem perſonam ſupracitato Decreto nullatenus contrauentum eſſe, rite pronunciauerit: Vtq; id inuiolabiliter obſeruetur ſtatuimus inſuper, ac decreuimus, ne tranſmitti ad Vrbem vndecumque huiuſmodi proceſſus à Congregationis Sacrorum Rituum Secretario, minuſque à Sanctæ Fidei Promotore quomodolibet aperiantur, niſi prius in ipſa Sacrorum Rituum Congregatione alio ſeiunctim oblato authentico proceſſu ex eo Ordinarium, aut ab Apoſtolica Sede ſpecialiter Delegatum, ritè, ac rectè præmittitur, cognouiſſe, ac pronunciaſſe, prælibato Decreto nequaquam contrauentum eſſe pleuè conſtiterit, ac deinde à Nobis iudicialiter aperiendi eos proceſſus facultas indulta fuiſſet. Inſuper longiſſimum tempus, illiuſque immemorabilem curſum, de quo in prædicto Decreto intelligi declarauimus eſſe tempus centum annorum metam excedens, deque his, atque infraſcriptis omnibus, quæ in his Decretis diſpoſita, & ordinata ſunt aliqua ſuboriente difficultate Ordinarijs locorum, & Delegatis Apoſtolicis, quibuslibet omnem omnino interpretandi facultatem ademimus, vtque Sedem Apoſtolicam deſuper conſulerent, ab eaque reſponſum expectarent mandauimus eiſdem, & alias prout in Decretis deſuper editis plenius continetur. Quare inuiolabili Decretorum prædictorum obſeruationi quantum cum Domino poſſumus conſulere volentes, motu proprio, & ex certa ſcientia, ac mera deliberatione Noſtris, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine Decreta prædicta cum omnibus, &

ſingulis in eis contentis tenore præſentium perpetuò approbamus, & confirmamus, illiſque inuiolabilis Apoſtolicæ firmitatis robur adijcimus, omniaque, & ſingula Decreta huiuſmodi ab omnibus, ad quos ſpectat, & in futurum quomodolibet ſpectabit, obſeruari omninò præcipimus, ſub pœna nullitatis quarumcumque informationum, proceſſuum, ac interpretationis aliter, quam præuia ſupraſcripta præcognitione inſtructorum, eorumque admiſſionis, publicationis, ac interpretationis, itaut earundem informationum receptiones, proceſſuumque inſtructiones, necnon eorum admiſſiones, ac publicationes, & interpretationes habeantur pro non receptis, non inſtructis, non admiſſis, non publicatis, non interpretatis, eorumque amplius ratio aliqua nullatenus alicubi vnquam haberi debeat. Decernentes præſentes litteras, & in eis contenta quæcunque in præmiſſis, ſeu eorum aliquo intereſſe habentes, ſeu quomodolibet habere prætendentes ad præmiſſa vocati, & auditi, minuſq; cauſæ, propter quas eædem præſentes emanauerint adductæ, verificatæ, ſeu aliàs ſufficienter, aut etiam nullatenus iuſtificatæ fuerint, nullo vnquam tempore de ſubreptionis, obreptionis, nullitatis, & inualiditatis vitio, ſeu intentionis noſtræ, aut alio quouis defectu, etiam quantumuis magno, inexcogitato, & ſubſtantiali, ſine etiam ex eo quod in præmiſſis, ſeu eorum aliquo ſolemnitates, & quæuis alia ſeruanda, & adimplenda, ſeruata, & adimpleta non fuerint, aut ex quouis alio capite, à iure, vel facto, aut ſtatutò, vel conſuetudine aliqua reſultante, ſeu etiã enormis, enormiſſimæ, & totalis læſionis, aut quocunq; alio colore, vel cauſa, etiam quantumuis iuſta, rationabili, & priuilegiata, etiam tali, quæ ad effectum validitatis præmiſſorum neceſſario exprimenda foret, aut quod de voluntate noſtra huiuſmodi, & alijs ſuperiùs expreſſis, ſeu relatis, nihil vllibi appareret, ſeu aliter probari poſſet, notari, impugnari, inualidari, retractari, in ius, vel controuerſiam reuocari, aut ad terminos iuris reduci, vel aduerſus illas reſtitutionis in integrum aperitionis oris, reductionis ad viam, & terminos iuris, facti, gratiæ, vel iuſtitiæ remedium impetrari, ſeu quomodolibet concedi, aut impetrato, vel conceſſo quempiam vti, ſeu ſe iuuare in iudicio, vel extra poſſe, neque ipſas præſentes ſub quibuſuis ſimilium, vel diſſimilium gratiarum reuocationibus, ſuſpenſionibus, limitationibus, aut alijs contrarijs diſpoſitionibus pro tempore quomodolibet faciendis comprehendi, ſed ſemper ab illis exceptas, perpetuoque validas, firmas, & efficaces exiſtere, & fore, ſuoſque plenarios, & integros effectus ſortiri, & obtinere, ac per omnes, & ſingulos, ad quos ſpectat, & quomodolibet ſpectabit in futurum, inuiolabiliter obſeruari, ſicque, & non aliter in præmiſſis omnibus, & ſingulis, per quoſcunque Iudices Ordinarios, & Delegatos, etiam cauſarum Palatij Apoſtolici Auditores, & S. Romanæ Eccleſiæ Cardinales, etiam de latere Legatos, & Nuncios, & alios quauis auctoritate, & poteſtate fungentes, in quauis cauſa, & inſtantia, ſublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, vbique iudicari, & definiri debere, irritum quoque, & inane, ſi ſecus ſuper his à quoquam quauis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Quocirca Venerabilibus Fratribus Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, & alijs locorum Ordinarijs, necnon dilectis filijs noſtris Apoſtolicæ Sedis Nuncijs, ac hæreticæ prauitatis Inquiſitoribus, vbilibet exiſtentibus, per Apoſtolica ſcripta mandamus, vt ſtatim atq; præſentes litteræ noſtræ ad eorum, & cuiuſlibet eorum notitiam peruenerint, in ſua quiſque reſpectiuè Diœceſi, vel Prouincia, ſedulo peruigilet, ne ſine approbationibus prædictis imagines cum memoratis ſignis exponantur, aut miracula, reuelationes, ac beneficia prædicta publicentur, aliaue contra ſuperiùs diſpoſita fiant: Tranſgreſſores verò, ſi Regulares fuerint, priuationis ſuorum officiorum, ac vocis actiuæ, & paſſiuæ, necnon ſuſpenſionis à Diuinis; ſi verò Clerici ſeculares, priuationis pariter ſuorum officiorum, ſuſpenſionis à Diuinis, & ab adminiſtratione Sacramentorum, executioneque ſuorum Ordinum reſpectiuè, alijſque arbitrio prædictorum Ordinariorum, ſeu Inquiſitorum pro modo culpæ infligendis pœnis plectendo. Qui autem libros impreſſerint, aut imagines pinxerint, ſculpſerint, ſeu quoquo modo effinxerint, vel formauerint, cæterique Artifices circa præmiſſa qualitercunq; delinquentes, prædicta omnia amittant, & inſuper pecuniarijs, alijſque etiam corporalibus pœnis, iuxta criminis grauitatem, eorumdem Ordinariorum, ſeu Inquiſitorum arbitrio efficiantur, contradictores quoſlibet, & rebelles, ac præmiſſis non parentes per ſententias, cenſuras, & pœnas Eccleſiaſticas, aliaque opportuna iuris, & facti remedia, omni, quacunque appellatione, recurſu, & reclamatione remotis, compeſcendo, inuocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio Brachij ſecularis. Non obſtantibus, quatenus opus ſit rec. mem. Bonifacij Papæ Octaui Prædeceſſoris noſtri de vna, & Concilio generali edita de duabus dietis, cæteriſque in contrarium facien. &c.

186 Licet enim per ſe loquendo affixio tabellarum, & imaginum ad Sanctos non dùm approbatos, non ſit abuſus, nec Vrbanus huiuſmodi affixiones improbauerit tanquam abuſus, quia hoc eſſet contrariari antiquiſſimo vſui Eccleſiæ à Patribus approbato, & à nemine reprobato, vt eruditè docet Baldellus *de Dei adoratione, & oratione lib. 3. diſput. 13. num. 11.* qui ex Theodoreto *lib. 8. ad Græcos, verſus finem* refert ad ſepulcra Martyrum fuiſſe ſuſpenſa ſimulachra oculorum, pedum, vel manuum ex auro, vel argento confecta: Quod etiam dicit Caſal. *de veter. Sacr. Chriſtian. Ritib. cap. 40. pag. mihi 225. verſ. At quando.*

Et vniuerſaliter hæc fieri ad ſepulcra aliorum, qui obiiſſent cum fama Sanctitatis teſtantur Auditores Rotæ *in relatione pro Canonizatione S. Raimundi par. 2. artic.9.* Et *in alia relatione pro S. Andrea Corſino par.4.* §. 1. Et idem conſtat apud Surium *to.2. in vita S. Hugonis, & to. 3. in vita S. Antonini Archiepiſcopi Florentini*, vbi refert, quod paulò poſt eius obitum quædam mulier per miraculum ab eo ſanata, fuit in ſomnis admonita, vt ſtatuam, & tabellam afferret ad eius ſepulcrum, in qua miraculum eſſet depictum, & plura habentur huiuſmodi *in Chronicis Fratr. Minorum apud* Seraphinum Ruzium *de vitis Beatorum Ordinis Dominicanorum*, & apud Vincentium Iuſtinianum *in vita S. Bertrandi*, & apud alios.

187 Quinimò conſuetudo Eccleſiæ non ſolùm fuit, vt imagines, & tabellæ permitterentur liberè appendi Sanctis iam mortuis, ſed etiam adhùc viuentibus, vt narratur de Sancto Simeone Stylita *ex 7. Synodo act.4. to.3. Concilior.*

Nam quidam ab eo liberatus à Dæmone, imaginem illius in veſtibulo ſuarum ædium poſuit, & quia illam quidam improbi, & Infideles de loco deturbarunt, validè puniti fuerunt, & Theodoretus *in vitis Sanctorum Patrum cap.26.* aſſerit, quod Romæ Artifices adhùc eo S. Simeone viuente in veſtibulis, & porticibus omnium officinarum paruas quaſdam illius imagines ponerent, vt inde præſidium, & tutelam ſibi pararent.

188 Rationem autem, ne vſus tabellarum, vel imaginum prohibendus ſit, affert Veguerius *in ſuis inſtit. Theolog. tract. de fide*, §.1. *verſ.4.* nempe, ne occultentur opera Dei, quæ per Sanctos ab eo recipiuntur iuxta illud Archangeli Raphaelis *Tobiæ 2. Opera Dei reuelare, & confiteri honorificum eſt.*

189 Addit Baldell. *loco cit. num. 12. verſ. Et ratio*, quod cum Deus huiuſmodi gratias, & miracula ſæpè operetur ad declarandam, & teſtificandam Sanctitatem alicuius, quem Eccleſiæ, & Fidelibus vult proponere in exemplum virtutis, vt patet ex D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 178. *art.* 2. ex hoc capite non ſunt prohibendæ imagines, & tabellæ, ne Sanctitas illius contra Dei voluntatem occultetur. Et cum ex Tridentino *ſeſs.25. in Decreto de inuocatione, & veneratione Sanctorum* per pias imagines in Templis appoſitas admoneatur populus beneficiorum Dei, eiuſque per Sanctos miracula, & ſalutaria exempla oculis ſubijciantur, vt pro ijs Fideles Deo gratias agant, & ad Sanctorum imitationem vitam componant: Non poſſunt abſolutè prohiberi, vel damnari tanquam illicitæ, aut tanquam abuſus.

Nihilominus, quia circa illas fortaſsè irrepſerant, vel poterant irrepi abuſus, ideo emanauit Decretum Vrbani Octaui cum declarationibus ſupradictis.

190 An autem ex huiuſmodi tabellis, & imaginibus inferatur argumentum Sanctitatis ad effectum Canonizationis, vide Scacchinum latè diſtinguentem *in tract. de cultu, & venerat. Seruorum Dei, ſect.9. cap.8. per totum.*

191 Idem dicendum eſt de reuelationibus, miraculis conſcribendis, & imprimendis in vitis eorum, qui decedunt cum fama Sanctitatis, quia abſolutè non eſt hoc prohibendum, ſed ſolùm præcipienda ſunt aliqua pro recognitione librorum, vt fecit ſanctæ memoriæ Vrbanus Octauus. Nam mos conſcribendi miracula ſemper fuit obſeruatus in Eccleſia, tam in veteri Teſtamento, quàm in nouo, vt patet ex *Eccleſiaſt.44.* & ex *actibus Apoſtolorum*, & *vitis Sanctorum* conſcriptis ab alijs Sanctis, & pijs viris, vt benè probat Baldell. *dicta diſput.13. num.13.*

192 Qui refert, D. Auguſtinum eos grauiter reprehendere, qui ſinunt multorum notitias deperire, & Sanctum Gregorium Turonenſem *initio ſuorum librorum de miraculis Sancti Martini*, iuramento affirmare dictum ſibi peruiſum fuiſſe bis, & ter, quod crimen eſſet, ſi illud opus conſcribendi miracula neglexiſſet; Et Petrum Cluniacenſem grauiter dolere, quod quæ in dies eueniunt, & prodeſſe legentibus poſſunt, diſpereant defectu illorum, qui ad ea conſcribenda animum applicent.

193 Sed quia poterat accidere, quod aliqua miracula, & reuelationes falſæ imprimerentur, & diuulgarentur, quod certè maximum peccatum eſt contra charitatem, & pietatem, quod nulla pia intentione poteſt excuſari, Caietan. 2. 2. *quæſt.93. art.1.* Nauarr. *in Man. cap.18.nu.5.* Sanchez *lib.2.in decalog. cap.37. num.9.* Canus *de locis Theol. lib. 11. cap.6.* Baldell. *loco cit. num.17.*

194 Ideo poſt Concilium Tridentinum *d. ſeſs. 25. de Inuocat. & venerat. Sanctorum* ſtatuit ſanctæ mem. Vrbanus hoc ſuo Decreto, vt Ordinarij non dent licentiam imprimendi miracula, niſi adhibitis in conſilium Theologis, & alijs pijs, ac doctis viris, & audita ſententia Sedis Apoſtolicæ, ad quam totum negotium benè inſtructum mittere debent.

195 Memini enim tempore mei Aſſeſſoratus plures, ſiue ſeculares Presbyteros, ſiue regulares fuiſſe pœnis mulctatos, eò quia falſa miracula publicabant, & præſertim quendam Parochum Diœceſis Cluſinæ, qui ad quæſtum fingebat, quendam Hæremitam in ſua Eccleſia ſepulturæ traditum plures gratias, & alia miracula perpetraſſe.

Illud verò cadauer fuit à loco ſepulturæ amotum, & in alio loco ſecretiori humatum.

Sicut etiam contigit Mediolani de cadauere cuiuſdam N. ad cuius ſepulturam plures Chriſti-fideles concurrebant, eo ſub prætextu, quod miracula patraret.

196 Imò quia Regulares quidam publicabant, imaginem Sanctiſſimæ Virginis Lauretanæ in eorum Eccleſia ſculptæ aperire oculos, & alias gratias concedere; fuit illa Imago de ordine Sacræ Congregationis tabulis cooperta, itaut abſque eius licentia non poſſet in futurum aperiri.

197 Idem euenit in Imagine cuiuſdam Crucifixi, quam Confratres cuiuſdam Ciuitatis Italiæ inſignis circumferebant, publicando, quod Energumenos ſanaret, & alia miracula patraret, itaut auſi ſint illam *anno Iubilæi* Romam aſportare, & comperto, quod ea, quæ narrabantur de ipſa à veritate aberrabant, fuit de ordine ſanctæ memorię Innocentij Decimi Confratribus ablata, & in Sacrario Sanctæ Mariæ in Vallicella repoſita; Demum iterum ad eandem Ciuitatem ducta, ſed cum præcepto, & prohibitione, ne fidelibus poſſet oſtendi: Et licèt dicti Confratres pluries Sac. Congregationi ſupplicauerint, vt poſſit Populo manifeſtari, obtinere non potuerunt, nec etiam tempore ſanctæ mem. Alexandri Septimi.

198 Idem contigit de quadam Imagine Chriſti pueri, quam quidam publicabat, plura perpetraſſe miracula, & vngues, & capillos illi creſcere, quæ Imago à loco vbi repoſita erat amota fuit, & in Suprema, ac Vniuerſali Inquiſitione recondita, vna cum pluribus donarijs illi dicatis: Patefactum enim fuit, ea, quæ dicebantur, minimè vera fuiſſe.

199 Decretum autem Vrbani multò magis iuſtificatur in prohibitione lampadum, & luminum ad Sanctos nondum approbatos, quia negari non poteſt, quin præſeferant cultum publicum, cum lumina non accendantur in Eccleſiis, niſi ad Auguſtiſſimam Euchariſtiam, & Beatiſſimam Virginem, aut ad Sanctos magnæ, & approbatæ ſanctitatis, vt benè Baldellus *dicta diſp. 13. num. 23.*

200 E quamuis ignes accendantur in ſignum lætitiæ, vt ait Bellarminus *de Reliquijs Sanctorum lib. 2. cap. 4.* Nihilominus cum ex vſu Eccleſiæ non accendantur niſi Sanctis, & ante Reliquias Sanctorum, credi poteſt, ſaltem in foro externo, lampades, & cerea accenſa præſeferre cultum publicum, & auctoritatem publicam; Meritò Vrbanus Octauus prohibuit ſuo Decreto, ne accendantur, niſi Sanctis Canonizatis, & Beatificatis, Baldell. *loco cit.*

201 Tertiò, quia pariter dubitatum fuit, an per dicta Decreta vetitum eſſet, ne imprimerentur libri continentes geſta, miracula, ſiue reuelationes eorum, qui cum fama ſanctitatis, vel martyrij deceſſerunt, & ex hac prohibitione reſultaret, quod bona opera Seruorum Dei occultarentur, vitia verò hominum panderentur.

202 Habita fuit Congregatio de Ordine Sanctiſſimi Vrbani Octaui, in qua interfuerunt bonæ mem. Cincius à ſecretis Congregationis ſacrorum Rituum, Eminentiſſimus Roſpiglioſus poſtea Clemens Nonus vna mecum, & in ea fuit reſolutum, quod non deberet denegari licentia imprimendi libros, ſeu hiſtorias continentes reuelationes, geſta, miracula Seruorum Dei, ſi tamen proteſtationes aliquæ apponerentur in principio, & calce dictorum librorum.

Fuerunt autem Proteſtationes modò infraſcripto deſignatæ:

Proteſtatio Auctoris in principio libri imprimenda.

CVM Sanctiſſimus Dominus noſter Vrbanus Papa Octauus die 13. Martij anni 1625. *in Sac. Congregatione Sanctæ Romanæ, & Vniuerſalis Inquiſitionis Decretum ediderit, idemq; confirmauerit* die 5. Iulij anni 1634. *quo inhibuit imprimi libros hominum, qui ſanctitatis, aut martyrij fama celebres è vita migrarunt, geſta, miracula, reuelationes, ſeu quæcunque beneficia tanquam eorum interceſſionibus à Deo accepta continentes, ſine recognitione, atque approbatione Ordinarij, & quæ hactenus impreſſa ſunt, nullo modo vult cenſeri approbata.*

Ideo autem Sanctiſſimus die 5. Iulij 1631. *ità explicauerit, vt nimirum non admittantur elogia Sancti, vel Beati abſolutè, & quæ cadunt ſuper perſonam, benè tamen ea, quæ cadunt ſuper mores, & opinionem, cum proteſtatione in principio, quod ijs nulla ſit auctoritas ab Eccleſia Romana, ſed fides tantùm ſit penès Auctorem; Huic Decreto, eiuſque confirmationi, & declarationi obſeruantia, & reuerentia, qua par eſt, inſiſtendo.*

Profiteor me haud alio ſenſu quicquid in hoc libro refero, accipere, aut accipi ab vllo vellè, quam quo ea ſolent, quæ humana dumtaxat auctoritate, non autem Diuina Catholicæ Romanæ Eccleſiæ, aut Sanctæ Sedis Apoſtolicæ nituntur, ijs tantummodo exceptis, quos eadem Sancta Sedes Sanctorum, Beatorum, aut Martyrum Cathalogo adſcripſit.

Proteſtatio in fine libri imprimenda.

203 *LEctor aduerte, in elogijs Virorum illuſtrium, quos hoc libro complexus ſum, nonnulla me obiter attingere, quæ ſanctitatem ipſis videantur adſcribere; Perſtringo nonnunquam aliqua ab alijs geſta, quæ cum vires hu-*

manas ſuperent, miracula videri poſſunt, præſagia futurorum arcanorum, manifeſtationes, reuelationes, illuſtrationes, & ſi quæ ſunt alia huiuſmodi beneficia: Item in miſeros mortales eorum interceſſione diuinitùs demum nonnullis ſanctimoniæ, vel martyrij videor appellationem tribuere: Verùm hæc omnia itá meis Lectoribus propono, vt nolint ab illis accipi tanquam ab Apoſtolica Sede examinata, atque appobata, ſed tanquam quæ à ſola ſuorum Auctorum fide pondus obtineant, atque adeo non aliter, quàm humanam hiſtoriam.

Proinde Apoſtolicum Sacræ Congregationis Sanctæ Romanæ, & Vniuerſalis Inquiſitionis Decretum anno 1625. *editum*, & anno 1634. *confirmatum, integrè, atque inuiolatè iuxta declarationem eiuſdem Decreti à Sanctiſſimo Domino noſtro Vrbano Papa Octauo* anno 1631. *factam ſeruari à me omnes intelligant, nec velle me, vel cultum, aut venerationem aliquam per has meas narrationes vlli arrogare, vel famam, & opinionem ſanctitatis, aut martyrij inducere, vel augere, nec quicquam eius exiſtimationi adiungere, nullumque gradum facere ad futuram aliquando eius beatificationem, aut miraculi comprobationem; Sed omnia in eo ſtatu à me relinqui, quem ſecluſa hac mea lucubratione obtinerent, non obſtante quocunque longiſſimi temporis curſu.*

Hoc tamen ſanctè profiteor, quàm decet eum, qui Sanctæ Sedis Apoſtolicæ obedientiſſimus haberi filius cupit, & ab ea in omni ſua inſcriptione, & actione dirigi.

Ego N. N.

204 Sed cum *de anno* 1668. claræ memorię Petrus Franciſcus de Rubeis tanquam Promotor fidei dubitaſſet, an dictæ Proteſtationes eſſent ſufficientes, an verò miracula antequam ederentur, &c. deberent coram Ordinario verificari: Delata re ad ſanctæ mem. Clementem Nonum, qui, *vt dixi*, interfuit vnà mecum, & Secretario Congregationis Rituum in Congregatione ſuper prædictis habita, cenſuit ſufficere: Quia in prima proteſtatione tollitur examinatio Ordinarij, & iure merito; Nam ſi reuelationes, & miracula, quæ imprimi deſiderantur, eſſent recognita adhibitis Theologis ab Ordinario, & vtì recognita demum imprimerentur, non eſt dubitandum, quin in Sacra Congregatione Rituum aliquam fidem facerent, ſi de beatificatione Serui Dei, cuius miracula approbata ſunt, agendum contigeret, quam tamen fidem omnino Summus Pontifex Vrbanus per illas proteſtationes auferre voluit.

Et licèt quidam ex Eminentiſſimis dictæ Sacræ Congregationis Rituum dubitauerit, ne ob longum temporis ſpatium ex dicta impreſſione miraculorum oriretur fama ſanctitatis: Trepidabat tamen, vbi non erat timor; nam ſi fama illa haberet ortum ex illa impreſſione, oriebatur à titulo infecto, ideo nullum probationis gradum facere poterat tanquam prouenians ab erronea cauſa, Rota *deciſ.* 158. *num.* 14. *par.* 10. *recent.*

Et quia etiam poterat dubitari, quod tempus intelligeretur per curſum longi temporis; Ideo Vrbanus in dicto Breui *Cæleſtis Hieruſalem* declarauit, talem curſum longi temporis eſſe tempus centum annorum: Et ideo reijcienda eſt opinio Bonacinæ *in primo præcepto Decalogi diſp.* 3. *quæſt.* 1. *punc.* 2. *num.* 2. §. *Excipiendum tamen eſt*, qui putauit tempus longiſſimum, de quo in Decreto Vrbani, poſſe accipi tempus triginta, vel quadraginta annorum, vt reijcit Baldell. *loco citato num.* 4. & Lezana *loco citato num.* 36.

205 Sed an Papa poſt canonizationem alicuius Sancti Inconſtans poſſit mandare Eccleſiæ, ne amplius colatur pro Sancto; negatiuè reſoluendum, contra opinionem eorum, qui tenent, Papam poſſe errare in canonizatione Sanctorum: Nam ſi Inconſtans eſſet reuocando Decretum canonizationis tanta diligentia, ſolemnitate, & precibus factum, fateretur, ſe erraſſe in his, quæ pertinent ad fidem, in quibus non datur error, quando Pontifex ea decernit tanquam è Cathedra, vt *latè diximus in principio huius Tractatus*: Quod autem canonizatio Sanctorum ſit de his, quæ pertinent ad fidem, latè Contelor. *de Canoniz. Sanctorum cap.* 10. *ſub num.* 6. *verſic. Sed Canonizatio, &c.* Quod tamen non procedere in Decreto beatificationis putat Scacchus *de cultu, & veneratione Seruorum Dei ſect.* 1. *cap.* 8. *pag.* 98.

Et ſic cum laude Dei, & Beatiſſimæ Virginis terminata eſt Prima Pars noſtri Tractatus, quæ cum inceperit ab ipſo Deo, in Sanctis ſuis finem ſortita eſt.

Finis Primæ Partis.

PARS

PARS SECVNDA.

DE INCONSTANTIA CIRCA VIRTVTES SPEI, ET CHARITATIS.

CAPVT I.

ARGVMENTVM.

De Præcepto, ex quo tenemur ſperare in Deo: In hoc Præcepto qui dicantur Inconſtantes: An inconſtantia in eo conſiderata, poſſit eſſe cum Hæreſi, vel ſine ea; & quibus modis huiuſmodi inconſtantia contingere poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Homo ſperare de fide tenetur in Deo, vel à Deo beatitudinem æternam, remiſſionem peccatorum, & alia neceſſaria.*

2 *Præceptum de ſperando in Deo, vel à Deo an obligat ſemper, vel à quo tempore incipiat obligare.*

3 *Spes in Deo, vel à Deo non eſt longo tempore differenda.*

4 *Deſperatio de Diuina miſericordia, & conſecutione æternæ vitæ damnatur, & nu. 6. vbi de ratione, ac num. 8.*

5 *Spes, & deſperatio ſunt paſſiones contrariæ.*

6 *Deſperatio de Diuina miſericordia quando dicatur cum hæreſi, vel ſine.*

7 *Deſperatio de Diuina miſericordia continet ſub ſe triſtitiam, & odium Dei.*

8 *Deſperans de miſericordia Diuina mortaliter peccat.*

Paruitas materiæ dari non poteſt ad euitandum peccatum mortale in deſperante de Diuina miſericordia.

Deus omnibus hominibus proponit vitam æternam, & dat illis auxilia ad ſalutem ſufficientia.

9 *Deſperans de miſericordia Diuina an, & quando grauius peccet, quàm Hæreticus, vel Infidelis, & num. ſeq.*

Virtus ſpei an ſit perfectior quam fides.

Infidelitas repugnat directè cum veritate.

10 *Affectus aliqui ſub deſperationis nomine inuoluuntur.*

11 *Deſperatio de Diuina miſericordia an ſit intrinſecè mala, itaut nunquam licere poſſit.*

Quid ſi alicui reuelaretur eius damnatio an ei liceat deſperare de miſericordia Diuina, & numeris ſeqq.

Reuelatio damnationis an ſit poſſibilis.

12 *Deſperans de Diuina miſericordia ob damnationem ſibi reuelatam, an, & quando mortaliter peccet, & num. ſeq.*

Deus promouere poteſt ad beatitudinis gloriam ex ſua omnipotentia etiam illum, cui reuelata fuerit damnatio.

14 *Deſperationis ſolus motus, ſed non deliberatus poteſt excuſare à peccato.*

Deſperatio culpa non eſt ſtante impotentia cognita ſperandæ ſalutis.

Damnati deſperare an poſſint ſine culpa.

NVNC, abſolutis quæſtionibus Inconſtantiæ circa Fidem, breuiter dicenda ſunt aliqua circa Inconſtantiam in virtute Spei, & Charitatis:

Et quod attinet ad Spem, ſupponendum eſt, ex præcepto affirmatiuo teneri hominem ſperare in Deo, vel à Deo beatitu-
1 dinem æternam, remiſſionem peccatorum, & alia neceſſaria, quod ſuppoſitum certum eſt de fide, vt notat Suarez *de virtute Spei, diſp.2. ſect.1. num.* 1. & alij Theologi Sanc. *ad præcepta Decalogi lib.2 cap.33. num.*1. Baldell. *de Spe, & Charitate lib.*1. *diſput.* 3. *num.* 1. P. Thomas del Bene *de Offic. SS. Inquiſitionis to.*2. *dubit.*231. *ſect.*1. *num.*1. Lezana, poſt hæc ſcripta viſus, *to.* 3. *Sacræ Theologiæ, tract.*2. *de Spe, diſp.*2. *quæſt.*5.

Quod quidem præceptum cum ſit, *vt dixi*, affirmatiuum non obligat ſemper,
2 ſed à quo tempore incipiat obligare, non eſt concors apud Theologos ſententia, vt videre eſt apud P. del Bene *loco cit.*

Certum tamen eſt, nullum eſſe tempus determinatum, quo huiuſmodi præcep-
3 tum obliget, ſed prudentis arbitrio menſurandum eſſe, nec permittendum longo tempore differri, vt tenet Suarez *dicta diſput.*2. *ſect.*1. *nu.*3. Caſtro-palao *de Spe tract.*2. *diſput. vnic. punct.*4. *num.*4. Baldell. *loco cit. num.*5. P. del Bene *loco cit. num.*14.

Huiuſmodi autem præcepto affirmatiuo iunctum eſt præceptum negatiuum, ne
4 ſcilicet Inconſtantes exerceamus actum contrarium Spei; ſic D.Thom. 2.2.*qu.*22. *art.*1. *ad* 3. & hoc præceptum ſemper obligat, nam ſemper obligamur non deſperare de Diuina miſericordia, & conſecutione æternæ vitæ, Suarez *dicta ſect.*1. *num.*16. Caſtro-palao *dicto punct.*4. *num.*1.

Inconſtans ergo in hoc præcepto eſt, qui de ſua ſalute deſperat, cum ſit actus
5 contrarius ei, vt patet, nam in appetitu ſenſitiuo Spes, & deſperatio ſunt paſſiones contrariæ, D.Thom. *par.*2. *qu.*23. *art.*2. *ad* 2. *& quæſt.*40. *art.*4. Suarez *loco cit. ſect.*2. *num.* 1.

Et genus quoddam hæreſis eſſe, non abſurdè quis dixit, voluntariæ mortis cogitationem: hæc enim triſtis, & nefaria cogitatio ex deſperatione procedit: Deſperatio impietatis, & atheiſmi ſpeciem refert. D. Hieronymus *ad Ruſticum, lib.* 2. *epiſt.* 10. ibi inquit: *Nihil ità offendit Deum, quàm deſperatione meliorum hærere peioribus; licet & ipſa deſperatio incredulitatis iudicium ſit. Non eſt noſtrum mortem arripere, ſed illatam ab alijs libenter accipere.*

Vnde hæc Inconſtantia aliquando
6 poteſt eſſe cum hæreſi, aliquando ſine ea; Cum hæreſi erit etiam, ſi homo iudicet, *Deum non remiſſurum illi peccata, & quidquid ipſe in eius offenſionem faciat, &* in hoc ſic Inconſtans duo peccata committit, alterum hæreſis, alterum deſperationis.

Erit verò Inconſtantia ſine hæreſi, ſi homo iudicet, *Ego de facto non ſaluabor*, ſiue id iudicet practicè, ſiue ſpeculatiuè, quia iſtud iudicium formaliter non eſt contrarium fidei, quamuis practicè videatur contrarium promiſſionibus ſpei, & efficaciæ gratiæ; ſic P.Suarez *loco cit. nu.*2. *in fin.* Sanchez *dicto cap.*33. *nu.*6. Caſtro-pal. *loco cit. num.* 4. P. del Bene *loco cit. ſect.* 2. *num.* 2.

Hæc autem Inconſtantia, ſiue deſperatio per ſe mala eſt, & prohibita præcepto ſpei, ſub qua continetur odium, & triſtitia contraria actibus ſpei, omni enim virtuti ad quam ſpectat amari, & gaudere poſſunt ſecundum actus hos omnes aſſignari contrarij actus, cum ſit eadem ratio contrariorum.

Quocirca amori concupiſcentiæ Dei contrarium eſt odium, quoniam propriè
7 ipſi Deo in ſe aliquod malum quis velit, ſed quo Deum à ſe auertat, itaut nolit in eo conſtituere ſuam felicitatem, ita & ſimiliter intelligi poteſt triſtitia contraria ſpei, vt benè Suarez *loco cit. num.*3.

8 Et propterea ſemper erit peccatum mortale, ſic Suarez *loco cit. num.*4. Sanchez *dicto cap.*23. *nu.*5. Caſtro-pal. *loco cit. num.*5. Baldell. *dicto lib.*1. *diſput.*5. *num.*3. vbi quod in eo non poteſt dari paruitas materiæ, Auerſa *de fide quæſt.*20. *ſect.*3. *verſ.*2.

Nam cum Deus propoſuerit homini vitam æternam, detque omnibus auxilia ſufficientia ad ſalutem, peruerſum planè eſt, & contra dictamen luminis naturalis Inconſtantem eſſe, & deſiſtere, ac decedere à proſequendo tanto bono, recuſando illud procurare, & obtinere, vt benè Auerſa *loco cit.*

Imò grauius peccatum eſt quandoque infidelitate, nam odium illud Dei, quod opponitur amori concupiſcentiæ eiuſdem, eſt ex ſuo genere grauius peccatum infidelitate, vel hæreſi, tùm quia eſt magis
9 directa, & formaliter auerſio à Deo, tùm quia immediatè attingit Deum, infidelitas verò mediante actu noſtro, tùm denique quia culpa eſt immediatè in voluntate, ergo ea eſt in ſuo genere grauior, quæ per ſe corrumpit maiorem honeſtatem voluntatis, ſed virtus ſpei perfectior eſt quàm fides, ſaltem vt fides eſt in voluntate, atque adeo in genere virtutis, Suarez *de Spe diſput.*1. *ſect.*6.

Ergo ſummum peccatum contrarium ſpei eſt maius peccatum fidei contrario; ſi verò loquamur de proprio actu deſperationis, qui non oriatur ex odio Dei, ſed ex tedio, vel alia tentatione, ob quam

aliquis deſiſtit voluntariè à proſecutione beatitudinis tanquam à re impoſſibili, vel nunquam futura, probabile eſt, infidelitatem, & maximè hæreſim eſſe grauius peccatum tali deſperatione, quia ſcilicet talis infidelitas magis repugnat Deo, quam deſperatio, nam illa pugnat directè cum veritate, hæc non ità directè cum omnipotentia, vel miſericordia, quia non fundatur in defectu omnipotentiæ, vel miſericordiæ Dei, ſed fortaſſe oritur ex nimia apprehenſione proprij defectus; & ſi interdum oritur ex mala exiſtimatione de Deo, ſupponit iudicium erroneum, & inde accipit ſuam maximam grauitatem. Hæc habet ad verbum P. Suarez *loco cit. num.* 5.

Sed his omnibus reſpondet P. Auerſa *dicta ſect. 3. verſ. Sed hæc non obſtant*, prout reſpondet Cardin. de Lugo, qui *in tract. fidei Diuinæ diſp.* 18. *ſect.* 2. *à nu.* 49. conatur tueri infidelitatem eſſe maius peccatum deſperationis.

Hæc autem Inconſtantia pluribus modis contingere poteſt, hoc eſt, per omnem affectum fugæ, qui circa idem obiectum haberi poteſt, videlicet nolle conari ad conſequendam Beatitudinem odio habere talem Beatitudinem, ſiquidem poſſibile eſt, eſſe odium erga certam Beatitudi-
10 nem in particulari apprehendendo in illa aliquam rationem mali incommodi, item fugere Beatitudinem ſumendo fugam propriè, vt opponitur deſiderio, ſiue conſiderari, non conſequi talem Beatitudinem, triſtari, & dolere de ſui ordinatione, & eleuatione ad ipſam Beatitudinem: Hi enim affectus participant malitiam eiuſdem rationis contra virtutem ſpei, & debent ſub eodem deſperationis nomine inuolui; ſic P. Auerſa *loco citato verſ.* 4.

An autem hæc Inconſtantia ſit intrinſecè mala, vt nunquam poſſit licere, nonnulli volunt nunquam, etiamquod Deus reuelaret alicui, eum eſſe damnatum,
11 quam tamen reuelationem eſſe impoſſibilem ob Dei bonitatem tenuerunt S. Bonauentura, & alij relati à Suar. & Caſtro-palao *locis cit.* ille *num.*6. hic autem *num.*7. quamuis non deſint multi, qui hunc caſum volunt eſſe poſſibilem, quos refert idem Caſtro-palao *loco cit. num.* 8. Baldell. *dicta diſput.* 5. *num.* 9. De qua quæſtione videndus eſt idem Lezana *loco cit. diſput.*4. *quæſt.* 7.

Sed dicendum eſt cum communi ſententia, non teneri hunc, cui ſic reuelatum eſt eſſe damnatum ad ſperandum, non quia ſit ablatum præceptum, ſed quia ratione ſtatus ablata eſt poteſtas, vnde pro eo tempore non eſt obligatus, poteſt ta-
12 men ſperare auxilia neceſſaria ad aliqua bona opera, & ad vitanda ſingula peccata, quia non eſt repugnare reuelationi, imò non debere, nec poſſe deſperare propriè, & poſitiuè de miſericordia Dei tenent ex multis rationibus Suarez, & Caſtro-palao *locis citatis*, Baldell. *de Spe, & Charitate lib* 2. *diſput.* 2. *num.* 1. Bonaccina verò *in primo Decalogi præcepto diſput.* 3. *quæſt.* 3. *punct.* 2. *num.* 4. *verſ. Ego verò*, tenet, poſſe ſine peccato Inconſtantem eſſe, & ſine peccato mortali deſperare, ex Becano, Lorca, Turriano, & Bannez.

Quod intelligit, modo negatio futuræ Beatitudinis non reducatur in defectum omnipotentiæ, vel miſericordiæ Dei, cum Deus poſſit quemlibet ad Beatitudinis gloriam promouere, & ad claram ſui viſionem aſſumere, nec poſita illa reuelatione tolli, quin Deus poſſit ſua Diuina omnipotentia Beatitudinem conferre.

13 Sed Baldellus *dicto lib.* 1. *diſp.* 5. *num.* 17. *verſ. Nec quoad hoc*, reprobat dictum Bonacinæ, & concludit, quod, aut reuelatio eſt facta per viam comminationis, & tunc manet præceptum ſperandi, ſi verò reuelatio eſt per modum prophetiæ, tunc præceptum ſperandi non manet, nec illius tranſgreſſio erit peccatum, quem videas, quia benè, & diſtinctè loquitur de hac materia; Videndus eſt etiam Lezana *loco poſtremè citato, verſ. Sententia tamen.*

14 Solùm autem motus deſperationis plenè non deliberatus, poteſt excuſari à peccato, P. Auerſa *loco cit. verſ. Solum*, vbi ſubiungit, poſſe etiam actum deſperationis excuſari ab omni culpa per impotentiam cognitam ſperandæ ſalutis, prout contingit in damnatis, Baldell. *dicta diſput.* 5. *num.* 4.

Quæ autem dicuntur in hac materia de timore, & præſumptione videnda ſunt apud Doctores *ſupracitatos*, quia non pertinent propriè ad Inconſtantiam.

CAPVT II.

ARGVMENTVM.

De Præcepto, ex quo tenemur diligere Deum, & Proximum: Quomodo in hoc Præcepto conſideretur Inconſtantia. An Offenſus inimico veniam petenti debito modo pacem dare teneatur. Et de Præcepto eleemoſynæ; Et qui ſint in illo Inconſtantes.

SVMMARIVM.

1 *Præcepta charitatis quæ ſint, & quot.*
2 *Præceptum de diligendo Deum obligat ſemper, & pro ſemper.*
3 *Et à quo tempore obligare incipiat.*
4 *Puer ſtatim, ac vſum rationis aſſequitur, an obligetur præcepto de amando Deum, & num. ſeq.*
Actum dilectionis erga Deum quo tempore quis teneatur elicere.
5 *Motus contritionis eſt motus charitatis.*
Contritio neceſſaria ad impetrandam veniam peccatorum.
6 *Præcepto dilectionis erga Deum quando, & quotupliciter contraueniatur.*
7 *Deus amandus ſuper omnia, & quomodo id adimpleatur.*
8 *Deus an, & quomodo poſſit odio haberi, & num. ſeq.*
Odium quid ſit.
9 *Luſores Deum blaſphemantes cum amittunt in ludo, dicuntur odio Deum habere.*
Corrigendi ſunt per adſtantes ex præcepto Charitatis, & Religionis.
Honor Dei defendendus aduerſus illum blaſphemantem non expectata ſpe emendationis.
10 *Blaſphemia erga Deum peccatum omnium maximum.*
Charitas in Deum virtus omnium maxima.
Peſſimum illud, quod contrarium optimo.
11 *Deſiderans deliberatè perpetuò in hac vita degere, peccat contra præceptum Charitatis, & dilectionis in Deum.*
Vitam longam deſiderans non peccat.
12 *Dilectio proximi præceptum Charitatis naturale, & ſupernaturale.*
13 *Præceptum diligendi proximum comprehendit dilectionem Angelorum, & de ratione.*
Præceptum Charitatis erga Proximum non ſolùm reſpicit eos quibus benefacimus, ſed etiam à quibus beneficia recipimus.
14 *Beati diligendi ſunt ex præcepto Charitatis erga Proximum.*
15 *Animæ Purgatorij diligendæ ſunt ex præcepto charitatis erga Proximum.*
Animæ Purgatorij dicuntur Viatores non ſunt in termino, ſed ſunt capaces, & indigentes noſtrorum beneficiorum.
16 *Dæmones, & damnati an, & quomodo diligi poſſint ex præcepto charitatis erga Proximum, & num. ſeq.*
Vitam æternam Dæmonibus velle non licet, prout nec damnatis.
17 *Triſtitia, & diſplicentia damnationis alicuius per modum affectus inefficientis, ſeu conditionati dicitur actus licitus, & honeſtus.*
18 *Viatores diligendi ex præcepto charitatis.*
Peccatores quatenus ex præcepto charitatis diligendi.
Peccatores quoad culpam ſunt odibiles.
19 *Inimicos nedum amicos diligere, eſt præceptum charitatis.*
Inimicum ex præcepto, & de fide tenemur non odiſſe.
20 *Dilectio inimici quando, & quomodo debeatur ex præcepto charitatis.*
21 *Odium inimici eſt peccatum mortale, & maximum eorum, quæ erga Proximum committuntur.*
22 *Malum erga Proximum, vel inimicum an, quando, & quantum imprecari liceat, & num. 25.*
23 *Deſiderium mortis violentæ erga Proximum an, & quando ſit contra charitatem.*
Mater infanti recens nato, & baptizato, poſtmodum ab Hæreticis, vel Turcis capto licitè mortem deſiderat priùs, quàm adoleſcat ne peruertatur.
Mortem ſibi, filio, vel amico licet deſiderare ſub conditione, quod Deum ſit offenſurus, & de ratione.
24 *Mortem ſibi, vel proximo licet deſiderare ad terminandam vitam miſerrimam ob dolores corporales, ac ex maxima ignominia, vel egeſtate.*
26 *Amoris actus poſitiuus an, & quando elici debeat erga inimicum.*
Extrema vrgente neceſſitate non ſolùm Proximo, ſed & inimico opere ſuccurrendum, & num. 31.
Inimicus excludendus non eſt à generalitate noſtri amoris, quo omnes generaliter diligimus.
Odium erga inimicum deponere; & iniurias de corde remittere tenemur.
Inimico veniam petenti remiſſio exterius ſignificanda, & num. 35. & 52.
Remiſſionis ſignificatio ſi denegetur inimico pe-

tenti veniam talis negatio eſt ſignum odij, & num. 62.

27 *Offenſus an teneatur dare pacem inimico veniam petenti cum modo debito, & numeris ſeqq.*

31 *Offenſus an teneatur inimico veniam petenti cum debito modo pacem facere cum ſcriptura, & rogitu Notarij.*

32 *Pax ex conſuetudine præſertim in Statu Eccleſiaſtico probari non poteſt niſi per rogitum Notarij.*

Pax fieri debet ſecundum conſuetudinem locorum.

Offenſus ſacramentaliter abſolui non poteſt, niſi pacem fecerit cum rogitu Notarij ſtante conſuetudine.

33 *Offenſus tenetur facere pacem mediante rogitu Notarij, quando ipſe dedit cauſam offenſæ, & num. 52.*

34 *Offenſus non retinens animum vltionis, & relinquens curſum iuſtitiæ, aut, & quando excuſetur à danda pace.*

35 *Negatio pacis offendenti, qui illam petit cum debitis modis, ſcandalum generat actiuum ex parte negantis, & num. ſeq.*

37 *Scandali occaſionem dare non licet.*

Religioſus per omnem defectum rectitudinis religioſæ generat ſcandalum.

38 *Iniuria facta Monaco dicitur facta Monaſterio, & num. 46.*

Abbas, ſeu Religionis Superior habet ius vlciſcendi iniuriam factam Monaco, ſeu Religioſo.

39 *Remiſſio iniuriæ factæ Monaco ſpectat ad Abbatem, vel eius Superiorem.*

40 *Offenſus tenetur dare pacem offendenti illam petenti cum debitis modis, quando offendens eſt perſona bonorum morum, & nu. 52.*

Eò magis ſi ſit, etiam minor.

41 *Iuſtitia iniuſta dicitur zelo iuſtitiæ facere quod ſit ad placendum Mundo.*

42 *Appetitus vindictæ ob iniuriam priuatam non eſt virtus.*

Affectus vindictæ circa modum executionis an, & quatenus virtus ſit, & num. 52.

Condonatio offenſæ laudatur.

Remiſſio peccatorum ijs, qui Proximo iniurias remittunt peculiariter promiſſa eſt.

Deſiderium vindictæ quatenus permittatur.

43 *Pax immediatè poſt delictum petita, quando, & à quibus denegari poſſit.*

44 *Pax facta propter amorem Dei excludit omnem ignominiam.*

Pax dari debet offendenti, quando aliàs ſine ea vitæ periculum incurreret.

Vel quando maiora occurrere poſſent inconuenientia, & num. 52.

Etiam per rogitum publici Notarij.

45 *Offenſus remittere non tenetur actionem iniuriarum.*

Offenſus etiam data pace, poteſt ab inimico petere refectionem damni, & intereſſe, & num. 47.

Actio iniuriarum importat refectionem damni, & intereſſe.

46 *Princeps punire tenetur malefactores, non obſtante pace, & iniuriarum remiſſione, & cur.*

Abbas, ſeu Superior Religionis poteſt in Monacos, ſeu Religioſos rixantes animaduertere, non oſtante quod pacem inierint inter ſe.

47 *Pater poteſt remittere iniuriam factam filio etiam eo inuito.*

48 *Pacem deneganti, an ſint deneganda Sacramenta.*

Ordinarius incumbere qualiter debeat, vt offenſus det pacem offendenti.

Offenſus quæ dilectionis ſigna exhibere debeat offendenti.

49 *Status virorum Religioſorum debet eſſe omnino perfectus.*

Scandalum, & Proximi ruinam euitare quilibet tenetur.

50 *Offenſus an teneatur dare pacem offendenti, qui veniam petat, & ſatisfactionem offerat arbitrio boni viri.*

51 *Offenſus pro ſui ſatisfactione poteſt reijcere arbitrium boni viri, & taxationem petere à Iudice.*

52 *Offenſus tenetur inimico exhibere particularia amoris ſigna quando inimicus veniam petit, & ſatisfactionem offert.*

Offenſus quando teneatur inimico dare litteras pacis.

Offenſus tenetur pacem dare inimico petenti, ob cuius alterationem graue immineat damnum innocenti puta vxori, filijs, &c.

Offenſus tenetur dare pacem inimico, quando aliàs ex denegatione pacis daretur occaſio ſcandali.

Negatio pacis erga offendentem eſt per ſe mala, & contra charitatem.

Inimicus tenetur quantum ex ſe poteſt ad ſatisfactionem iniuriæ, ſed vlterius vrgeri nequit.

Epiſcopus tenetur pacem dare inimico illam petenti.

Epiſcopus denegans pacem inimico poteſt ad eam cogi in foro fori auctoritate Summi Pontificis.

53 *Religioſi profitentur eandem perfectionem, quam Epiſcopi.*

54 *Religioſi offenſi pacem exhibere an ſpectet ad illius conſanguineos, vel ad Superiorem Religionis.*

55 *Pax in foro fori exhiberi debet per publicum Inſtrumentum.*

Pœna offendenti mutari, vel minui non poteſt niſi de pace doceatur per publicum Inſtrumentum.

56 *Senatus Mediolani in aliquibus caſibus dare ſolet pacem pro offenſo illam iniuſtè denegante.*

57 *Pacem faciens tenetur illam conſtans ſeruare.*

58 *Pœnæ contra frangentes pacem ſeueriſſimæ, & quæ in Statu Eccleſiaſtico.*

59 *Pacem frangentes qui dicantur.*
60 *Pax leuibus ex offenſionibus an, & quando rupta dicatur.*
Offenſa, quæ dicatur leuis, quæ grauis.
61 *Pax verbalem per iniuriam an, & quando rupta dicatur.*
62 *Pax ex Statuto Vrbis non cenſetur rupta per verbalem iniuriam, ſed pro illa agi poteſt ciuiliter ad æſtimationem, & pœnam.*
63 *Pax an, & quando cenſeatur rupta per minas.*
64 *Pax an, & quando rupta cenſeatur per inſultum cum euaginatione armorum.*
65 *Pax an, & quando rupta cenſeatur per inſultum factum ad domum alienam habitatam ab inſultato.*
66 *Pax cenſetur rupta per inſultum cum admenatione ſine alicuius vulnere.*
67 *Item per proiectionem lapidis, vel teli ſine vulnere.*
68 *Item ex ſola directione archibuſij.*
69 *Quid per violentam ablationẽ rei de manibus.*
70 *An, & quando cenſeatur rupta per inſultum factum ſuper veſtibus cum percuſſione.*
71 *Quid de illatione metus.*
72 *Rupta cenſetur ex offenſione ſecuta de mandato illius, qui pacem inierat.*
73 *Quid de offenſione ſecuta prouocante aduerſario.*
74 *Pax an, & quando cenſeatur rupta ex copula carnali habita cum muliere illius, cum quo fuerat inita.*
Rupta cenſetur ex vitio nefando.
Vitium nefandum exercitum præſumitur cauſa iniuriandi.
75 *Pax an, & quando cenſeatur rupta per furtum rapinam, deuaſtationem, ſeu damnum datum in bonis.*
Furtum non præſumitur factum animo iniuriandi, ſed lucri cauſa.
76 *Pax an, & quando cenſeatur rupta per accuſationem.*
Rupta an, & quãdo cenſeatur ſi paciſcens reduxit aduerſarium ad calamitatem, vel ad periculum amiſſionis bonorum, vel fecit eum priuari officio, aut dignitate.
Quid ſi paciſcens non accuſauerit, ſed adhæſerit accuſationi per alium propoſitæ illamue inſtigauerit.
Quid ſi paciſcens teſtimonium fecerit in iudicio contra aduerſarium, cum quo pacem inierat.
Quid ſi paciſcens Aduocati munus exerceat in iudicio contra eum, cum quo pacem inierat.
77 *Pax rupta non cenſetur per accuſationem factam de eo, cum quo fuerat inita, ſi accuſetur de delicto hæreſis, vel læſæ maieſtatis.*
Quamuis accuſatio fiat liuore vindictæ.
Delicta hæreſis, & læſæ maieſtatis ſunt atrociſſima.
Pax rupta non cenſetur per accuſationem, delationem, vel ſubminiſtrationem probationum contra eum, cum quo fuerat inita, vbi agitur de delicto aſſaſſinij.
Aſſaſſinium reſpectu atrocitatis æquiparatur delictis hæreſis, & læſæ maieſtatis.
78 *Pax violatur per offenſam illius, eum quo fuerat inita, ſecutam extra Territorium Iudicis, coram quo facta erat.*
Pacem rumpens extra Territorium Iudicis, coram quo fuerat inita, ad quam pœnam teneatur.
Et an ſit remittendus ad eundem Iudicem, coram quo inita erat.
In Italia ex conſuetudine non remittitur.
Principes ferè omnes remittunt delinquentes ad Curiam Romanam obedientes Summo Pontifici.
79 *Curia Romana punit delinquentes vbicunque deliquerint, nec illos remittit ad alios Principes.*
80 *Pax an violetur ex eo quod non defendatur paciſcens à tertio offenſus.*
81 *Pax dicitur rupta ſi occidatur aduerſarius Bannitus, qui non poterat impunè offendi.*
82 *Prohibitus accedere ad aliquem locum, ſi per illum locum prohibitum tranſeat ad effectum accedendi ad alia loca non prohibita, exinde non dicitur prohibitioni contraueniſſe.*
Gratiatus in Statu Eccleſiaſtico, prohibetur accedere ad locum delicti, & ad locum vbi habitat pars offenſa, vel eius hæres donec pacem obtinuerit.
83 *Pax an, & quando rupta cenſeatur ex eo quod paciſcens offendat vxorem, vel filium compaciſcentis.*
84 *Quid ſi offenderit illius fratres, vel conſanguineos.*
Offendentes fratrem, vel conſanguineum paciſcentis grauius puniuntur in Statu Eccleſiaſtico.
85 *Offendentes fœminas paciſcentis an, & quando dicantur rupiſſe pacem.*
Pax facta pro ſe, & affinibus comprehendit etiam fœminas.
86 *Pax an dicatur rupta per offenſam factam adhærentibus paciſcentis.*
Pax facta inter Principes an comprehendat adhærentes.
87 *Pax an dicatur rupta ex offenſione in ſocium itineris paciſcentis.*
88 *Pax facta inter plures rumpitur per offenſionem vnius ex paciſcentibus.*
89 *Pax non dicitur rupta per offenſionem paciſcentis ex noua cauſa.*
Pax cenſetur inita ob veteres cauſas.
Offenſo facta ex noua cauſa quamuis iniuſta, non importat ruptionem pacis.
90 *Offenſa ob nouam cauſam ſiue incontinenti, ſiue ex interuallo exortam, facit, quod pax non dicatur rupta.*
91 *Offenſus ex noua cauſa an poſſit offendentem reoffendere ſine pœna pacis ruptæ.*
92 *Offenſus ex noua cauſa poteſt offendentem reoffendere citra pœnam pacis ruptæ, quamuis*

offenſa ſit talis, quæ non rumpat pacem.

93 *Clauſula* quod pœna toties committatur quoties contrafactum fuerit, *appoſita in Inſtrumento pacis nihil operatur quando offenſa prouenit ex noua cauſa.*

94 *Offenſus ex noua cauſa offendentem reoffendens ex interuallo, non incurrit pœnam fractæ pacis.*

Offenſus ex interuallo offendentem reoffendens qua pœna tenentur.

95 *Pœna pacis ruptæ non intrat ex offenſione ſecuta poſt quam alter ex comprehenſis in pace primo offenderat.*

Secundo offendens ſicuti non tenetur pœna pacis ruptæ, ita nec illam poteſt exigere à primo offendente.

96 *Noua cauſa qualis eſſe debeat, quæ excuſet à pœna pacis ruptæ.*

Noua cauſa iniuſta, & leuis, an, & quando excuſet à pœna fractæ pacis.

Noua cauſa procurata, vel affectata per offendentem, an, & quando excuſet à pœna fractæ pacis.

Noua cauſa proueniens ex genere prohibitorum an, & quando excuſet à pœna fractæ pacis.

Auctor nouæ rixæ non poteſt allegare nouam cauſam ad effugiendam pœnam fractæ pacis.

Pax quando fuit generaliter facta tunc noua cauſa ab illius fractione non excuſat.

Noua cauſa allegari non poteſt ad euitandam pœnam fractæ pacis in Statu Eccleſiaſtico, ac vbi viget Statutum illam non admittens.

97 *Statutum prohibens allegari nouam cauſam ad effugiendam pœnam fractæ pacis, intelligitur de cauſa friuola, & iniuſta, non autem de iuſta, & rationabili.*

Quid de noua cauſa dependente à neceſſaria defenſione.

98 *Noua cauſa ad effugiendam pœnam fractæ pacis quomodo ſit probanda in Statu Eccleſiaſtico.*

99 *Statutum prohibens allegari nouam cauſam ad effugiendam pœnam fractæ pacis, de quibus ſubditis intelligatur.*

100 *Conſtitutiones Apoſtolicæ prohibentes allegari nouam cauſam ad effugiendum pœnam fractæ pacis, quos ligent vaſſallos.*

Bulla Pij Quarti prohibens allegari nouam cauſam ad effugiendum pœnam fractæ pacis, quando habeat locum.

101 *Promittens non offendere in perſona non tenetur pœna fractæ pacis ex eo, quod corpus paciſcentis tetigerit, pulſauerit, percuſſerit, inſultauerit, dummodo non læſerit.*

Quid ſi occidiſſet equum paciſcentis.

102 *Ambo paciſcentes ſi ſe inuicem offendant, nec conſtet quis prius offenderit, neuter tenetur ad pœnam fractæ pacis.*

103 *Paciſcens an teneatur pœna fractæ pacis ex eo quod offenderit cadauer compaciſcentis defuncti.*

104 *Pœna fractæ pacis non intrat ex offenſione facta ſine dolo.*

Animus offendendi, & dolus offendentis quomodo probetur ad incurrendam pœnam fractæ pacis.

105 *Pœna fractæ pacis non intrat ex offenſione facta ignoranter.*

106 *Nec ex offenſione facta ab eo, qui principaliter non habuit animum frangendi pacem.*

107 *Auxiliator an, & quando incurrat pœnam fractæ pacis.*

108 *Abſens pro quo pax fuerat promiſſa ſi offendat paciſcentem ante ratificationem non incurrit pœnam fractæ pacis.*

Paciſcens non dicitur pacem rumpere offendendo vnum ex ijs quem promiſit non offendere ante illius ratificationem.

Quid ſi conſtet de ratificatione tacita reſultante ex iudiciali productione Inſtrumenti pacis.

109 *Vel Notarius ſtipulatus fuerit pro abſente, vel pax facta fuerit coram Iudice.*

Ratificatio pacis non retrotrahitur vt ex intermedia offenſa incurratur pœna illius fractionis.

110 *Conſuetudo obligandi ſub pace etiam abſentes ad incurrendam pœnam illius fractionis, an ſit attendenda.*

111 *Abſens ab actu pacis ſi offendat eum cum quo fuit inita, an, & quando incurrat pœnam fractionis.*

112 *Pœna fractæ pacis non incurritur quando illa eſt nulla, vel inualida.*

113 *Pacis fœdera inter Principes eandem habent vim quam pax inter priuatos.*

Princeps conſtruens pontes pro paſſu gentium armaturum, vel ædificans fortalitium aptum ad nocendum, an dicatur rupiſſe pacem, vel contraueniſſe pacto de non dando paſſum gentibus armatis.

114 *Fœdus inter Principes quando dicatur violatum.*

115 *Paciſcentes an, & quando inconſtantes poſſint à contractu pacis recedere antè commiſſam pœnam.*

Reipubl. intereſt, ne eius tranquillitas per Bella turbetur.

Paciſcens recedere non poteſt à contractu pacis inuita altera parte.

116 *Pœnæ omnes in Statu Eccleſiaſtico cenſentur ſtipulatæ pro Camera Apoſtolica.*

117 *Occidens eum, cum quo pacem habebat tanquam proditor non gaudet immunitate Eccleſiaſtica.*

118 *Occidens eum, cum quo habebat pactum de non offendendo an gaudeat immunitate Eccleſiaſtica, & num. ſeq.*

120 *Proditor an, & quando dicatur qui pace inita aduerſarium occidit.*

Promiſſio de non offendendo quomodo differat à pace.

121 *Reconciliatio ſimplex an ſufficiat, vt ea non obſtante offendens excludatur ab immunitate Eccleſiaſtica.*

122 *Simplex reconciliatio non tollit durationem inimicitiæ.*

123 *Pax inita ab antiquo non minuit pœnam fractæ pacis.*

124 *Occidens aliquem non obſtante pace ex noua cauſa nón priuatur immunitate Eccléſiaſtica.*

125 *Præceptum erogandi eleemoſynam eſt de iure naturali, & Diuino, & obligat ſub mortali.*

126 *De materia eleemoſynæ.*

127 *Eleemoſynam, qui dare conſueuit an conſtans teneatur illam dare perpetuò.*

128 *Ciuitas reuocare inconſtans non poteſt annuam eleemoſynam Religioſis dari ſolitam.*

129 *Statutum reuocans eleemoſynas an, & quando ſit attendendum.*

130 *Statutum mandans dari eleemoſynas, & à Summo Pontifice confirmatum, reuocari non poteſt.*

131 *Anniuerſarium celebrare qui fecit in Eccleſia per diuturnum tempus, an poſſit inconſtans illud prætermittere.*

132 *Conſuetudo per quodcunque tempus non inducitur in facultatiuis.*

133 *Actus facultatiui fauore Eccleſiæ indicant animum ſe obligandi in futurum.*

134 *Proteſtatio eleemoſynæ gratuita, & per modum liberæ deuotionis non obligat in futurum.*

135 *Eleemoſynæ conſuetæ dari pauperibus an, & quando obligent in futurum.*

136 *Decennalis præſtatio eleemoſynæ, an, & quando faciat præſumere titulum, & num. ſequen.*

138 *Actus facti ex cauſa deuotionis, & eleemoſynæ regulariter non obligant in futurum.*

139 *Actus continuati per longiſſimum tempus, obligant in futurum quamuis facti ex cauſa deuotionis, & eleemoſynæ.*

140 *Actus facti ex cauſa deuotionis, & eleemoſynæ per decem annos fauore piæ cauſæ obligant in futurum.*

Actus facultatiui adhuc obligant in futurum quando agitur de fauore Eccleſiæ, & piæ cauſæ.

141 *Actus non præſumuntur facultatiui fauore piæ cauſæ, & Diuini cultus.*

142 *Præſtatio diuturna quando ſit in piam cauſam inducit obligationem quamuis fiat ex mera liberalitate.*

143 *Præſtatio eleemoſynæ erga pauperes quando obliget in futurum.*

144 *Eleemoſynæ, & oblationes variabiles, & non habentes certum ſubiectum non poſſunt liquidari in certa ſumma.*

145 *Eleemoſynæ quando computentur inter fructus beneficij.*

146 *Prædicatori non tenetur erogare eleemoſynam populus, ſed Epiſcopus, & Parochus.*

Epiſcopus, & Parochus tenentur populo prædicare.

147 *Parochus non poteſt ſe excuſare à munere prædicandi ob tenuitatem reddituum beneficij.*

148 *Populus tenetur ad eleemoſynam Prædicatori erogandam, quando aliàs Epiſcopo non remaneret neceſſarium pro ſui ſubſtentatione.*

149 *Laici tenentur, & cogi poſſunt ad eleemoſynam Prædicatori erogandam ſtante conſuetudine.*

150 *Vniuerſitas non poteſt reducere ad minorem quantitatem eleemoſynam conſuetam Prædicatoris.*

151 *Epiſcopus an, & quando teneatur de proprio conducere Prædicatorem pro Quadrageſima.*

152 *Populus non tenetur ſeruare conſuetudinem præſtandi eleemoſynam Prædicatori Cathedralis quando ille eligitur ab Epiſcopo.*

153 *Quid ſi conſuetudo ſit immemorabilis.*

154 *Regulares, qui ab immemorabili ſoluunt eleemoſynam Prædicatori Cathedralis non poſſunt inconſtantes illam denegare.*

155 *Epiſcopus ex conſuetudine ſoluens eleemoſynam Prædicatori Cathedralis, qui eligitur à populo, non poteſt inconſtans illam denegare, ſed vindicare ſibi poteſt electionem Concionatoris, non obſtante conſuetudine etiam immemorabili.*

156 *Epiſcopus poteſt ſibi vindicare electionem Prædicatoris Cathedralis fieri ſolitam à populo, vel alio inferiori ex conſuetudine, ſed tunc non poteſt cogere populum ad ſoluendum illius eleemoſynam.*

157 *Quid ſtante immemorabili conſuetudine.*

158 *Epiſcopi ab arbitrio dependet an velit ſibi vindicare electionem Prædicatoris Cathedralis, non obſtante conſuetudine immemorabili, quod populus, vel alius illum eligat, nec tunc poteſt compellere populum ad ſoluendam pro eo eleemoſynam, vel malit huiuſmodi facultatem populo relinquere, eumque cogere ad ſolutionem eleemoſynæ, & numero ſequente.*

160 *Eleemoſynam ſoluere ſolitus Prædicatori Eccleſiæ inferioris electo per Epiſcopum, non poteſt inconſtans illam denegare.*

161 *Epiſcopus eligens Prædicatorem Eccleſiæ inferioris, illique ſoluens eleemoſynam, non poteſt inconſtans illam denegare.*

162 *Populus ex immemorabili conſuetudine eligens Prædicatorem inferioris Eccleſiæ, illique ſoluens eleemoſynam ſi vult vti facultate eligendi, non poteſt inconſtans eleemoſynam denegare.*

163 *Epiſcopus ex iuris ſola aſſiſtentia poteſt eligere Præ-*

gere Prædicatorem Eccleſiæ inferioris donec Vniuerſitas probauerit immemorabilem per tres conformes.

164 *Praxis Sacræ Congregationis circa electionem Concionatoris Eccleſiæ inferioris ad vitanda ſcandala inter populum, & Epiſcopum.*

165 *Quid ſi Vniuerſitas alleget immemorabilem conſuetudinem, & num. ſeq.*

167 *Vniuerſitas quibus in caſibus teneatur ſoluere eleemoſynam Prædicatori electo ab Epiſcopo, non obſtante conſuetudine, quod eligatur per Vniuerſitatem, & quando amittat ius eligendi.*

168 *Eleemoſyna quomodo ſoluatur Prædicatori in Francia.*

169 *Diuites an, quando, & quomodo cogi poſſint ad faciendam eleemoſynam pauperibus.*

170 *Capitulum tenetur ad eas eleemoſynas, ad quas tenetur Epiſcopus.*

171 *Eleemoſynam dare qui tenetur ſi illas non ſoluat an, & quando teneatur reſarcire damnum indigenti, & num. ſeq.*

173 *Schiſma eſt peccatum contra charitatem.*

DVO ſunt præcepta Charitatis, alterum conſiſtit in dilectione Dei, alterum in dilectione Proximi.

1 Primum habetur in Deuteronomio 6. *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & cap.* 10. *& cap.* 11. Alterum habetur in Euangelio Matthęi 22. *Diliges proximum tuum ſicut te ipſum.*

2 Primum pręceptum cum contineat aliquid negatiuum, vt non habere Deum odio obligat ſemper, & pro ſemper, ità P. Suarez *de Precept. Charitatis, ſectione* 3. *num.* 1.

Quo tempore autem obliget huiuſmodi pręceptum non ſunt concordes ſenten-
3 tiæ, nam aliqui tenent obligare ſtatim atque puer vſum rationis aſſequitur, vt ex Nauarr. Soto, Bannez, Toled. & Rodriq. ait Sanch. *ad Præcepta Decalogi, cap.* 35. *lib.* 2. *num.* 6. Lezana *tract.* 3. *de Charitate, diſp.* 4. *quæſt.* 6. *verſ. Qua in re.*

Alij autem tenent eo tempore hoc pręceptum non obligare, ſic Valentia, Vaſquez, Suarez, Azor, Filiarch. Medina, & alij ab eodem Sanchez *loco cit. num.* 6. *allegati*; quam opinionem tanquam probabiliorem ipſe ſequitur, & eam tenent alij allati à Baldello *de Spe, & Charitate, lib.* 2. *diſp.* 13. *num.* 12. qui hanc dicit communem.

Præterea multi diſtinguunt tempora, quo quis tenetur elicere actum dilectionis erga Deum, de quibus latè per Sanch. *loco cit.* Baldell. *loco cit. diſp.* 15. & Suarez *loco cit.* Auerſa *de Fide, quæſt.* 24. *ſect.* 3. in quo etiam non ſunt concordes Baldell. *loco cit. num.* 16. *verſ. Reiectis*, dicit, non poſſe in hoc tradi meliorem regula in illa, quæ generaliter traditur à S. Thom. *quæſt.* 25. *de Virtute, art.* 7. *ad* 7. vt tunc obliget hoc præceptum quando obligat aliquod ad aliud præceptum, quod ſine Charitate erga Deum non poteſt impleri, v. g. ſi Sacerdos debeat conficere, vel adminiſtrare Euchariſtiam, vel debeat quis ſuſcipere Sacramenta, vel cogitare de ſua ſalute, ſeque ad illam diſponere, vel vniuerſaliter quando quis debet iuſtificari extra Sacramenta, vt notat Vaſq. *par.* 2. *diſp.* 148. *cap.* 2. *num.* 9. cum ex Tridentino *ſeſs.* 14. *cap.* 4. motus contritionis, qui eſt etiam motus Charitatis ſemper fuerit, & modo ſit neceſſarius ad impetrandam veniam peccatorum, vt benè idem Baldell. *loco cit. diſp.* 15. *num.* 1. quod etiam voluit Suarez *d. ſect.* 3. *num.* 6.

Cum ergo teneatur homo hoc præcepto non poteſt Inconſtans eſſe in eo, quæ Inconſtantia triplici modo ſuccedere poteſt.

Primò, omittendo actum dilectionis, quando ex præcepto eliciendus eſt. Se-
6 cundò quando amatur Deus, ſed non debito modo. Tertiò, quando odium formale Dei habetur, Sanchez *d. cap.* 35. *n.* 10. Baldell. *d. diſp.* 35.

Debet enim amari Deus ſuper omnia, hoc eſt, vt bona omnium maxima illi ve-
7 limus, quod eſt illum amare obiectiuè, & ſuper omnia, vt ipſum, & eius amorem alijs omnibus præferamus, & ſimpliciter plurimi æſtimemus, & appretiemus, quod eſt illum amare ſuper omnia appretiatiuè, & vt illum amemus propter ſe, non autem propter aliquod bonum creatum, quod ſit ratio formalis, vel cauſa finalis, vt ille ametur, non autem præcipitur, vt cum ſummo conatu, & intenſiſſimè diligamus, ſiue habito reſpectu ad vires potentiæ, etiam adiutæ per gratiam, ſiue facta comparatione ad alios actus, qui fortè intenſiſſimè à nobis eliciuntur, aut ſolent elici circa alia obiecta, vt benè Baldell. *loco cit. diſp.* 12. *num.* 2.

Et licet Deus ſecundum ſe, & vt eſt infinitum bonum odio haberi nequeat, po-
8 teſt tamen tanquam alicui infeſtus, vt explicat Azor. *Inſtit. moral. tom.* 1. *lib.* 9. *cap.* 4. *quæſt.* 6. Quia odium eſt actus, quo in quantum nos punit, vel aliquid mali, aut moleſti nobis infert, & in quantum nobis non confert ea bona, quæ ab illo optamus ac petimus, & illa prohibet, quæ noſtræ ſenſualitati, & voluntati inordinatæ ſunt conſona, benè poteſt ratione eorum effectuum apprehendi, vt nobis ſit moleſtus, & infeſtus, & malus, & ſic poteſt odio haberi, vt probat D. Thomas 2. 2. *quæſt.* 34. *art.* 1. & optimè explicat Baldell. *d. diſp.* 15. *nu.* 21. Sanchez licet breuiter *d. cap.* 35. *n.* 10.

In quo peccant luſores illi, qui cum
9 amittant in ludo pecunias, odij blaſphemias contra Deum iaciunt, videntur enim odio habere Deum, cum pecuniam in ludo victores non obtinent, quaſi quod Deus hanc, vt aiunt, fortunam illis non concedat, quos ex præcepto Charitatis, & Religionis tenemur corrigere, quando honor Dei ob ſimiles blaſphemias periclitatur, tenemur enim honorem Dei defendere, non expectata ſpe emendæ in blaſphemante, vt benè Sanchez *in d. cap. 35. num. 9.*

Hoc genus blaſphemiæ, ſiue peccatum odij Dei eſſe omnium maximum rectè dicitur, quia opponitur directè virtuti omnium maximæ, quæ eſt Charitas in Deum,
10 & ſemper illud eſt peſſimum, quod eſt contrarium optimo, vt habetur 8. Ethicorum *cap.* 16. Baldell. *d. diſp.* 16. *num.* 12. latè Suarez *de Præcepto Charitatis, diſp.* 6. *ſect.* 2. *per totam.*

Inconſtans etiam in hoc præcepto eſſet ille, qui deſideraret deliberatè perpetuò in hac vita degere, quia deliciæ huius
11 ſęculi præponerentur vitę æternæ, & fruitioni Dei; ſecùs autem, ſi vitam longam deſideraret, vt ex Nauarr. Barthol. Ledeſma, & Emanuel Rodriquez, tenet Sanchez *d. cap.* 35. *num.* 11.

Alterum præceptum Charitatis conſiſtit in dilectione Proximi, quod præcep-
12 tum eſſe naturale, & ſupernaturale docent Theologi, ſic Suarez *d. diſp.* 5. *ſect.* 4. Baldell. *loco cit. diſp.* 16. *num.* 2.

Proximi autem appellatione veniunt primò Angeli, vt ex D. Thoma, & Au-
13 guſt. tenet Auerſ. *de Fide, quæſt.* 25. *ſect.* 2. & ratio eſt, quia præceptum Charitatis non ſolum reſpicit eos quibus benefacimus, ſed etiam eos, à quibus beneficia recipimus.

14 Secundò, veniunt Beati, vt ex eodem D. Thom. & Durand. docet Auerſa *loco cit. num.* 2.

Tertiò, Animæ, quæ ſunt in Purgatorio, nam ſunt Viatores, cum nondum
15 ſint in termino, & ſunt capaces, & indigentes noſtrorum beneficiorum, Auerſ. *loco cit. verſ. Et inter Viatores.*

An autem hoc præceptum reſpiciat Dęmones, & damnatos diſtinguit ex eodem D. Thom. Auerſ. *loco cit.* vt ſcilicet poſſi-
16 mus diligere Dæmones, quatenus volumus conſeruari ad manifeſtationem Diuinæ gloriæ, eo modo quo diligimus irrationales creaturas; ſed non extenditur ad eos ſimpliciter Charitatis amor, quia non licet eis velle vitam æternam, quod potiùs repugnat Charitati Dei, qua Diuinam Iuſtitiam approbamus.

Idem dicendum eſt de damnatis, erga quos licèt nō poſſit dari voluntas efficax, & abſoluta de ſalute eorum, poteſt tamen dari aliqua voluntas per modum affectus inefficientis, & conditionati, ſiue per modum triſtitiæ, & diſplicentiæ de eorum
17 damnatione, qui actus eſt licitus, & honeſtus, vnde ſi per Diuinam reuelationem quis ediſceret, animam ſui patris, vel alterius, quam valdè diligebat, eſſe in Inferno damnatam, vtique poſſet licitè dolere de eius damnatione, non quidem quatenus opus quoddam Diuinæ Iuſtitiæ eſt, ſed quatenus malum illius animæ eſt.

Quartò, Viatores non ſolùm Iuſti, ſed peccatores, qui tamen diligendi ſunt
18 quantum ad naturam, non autem quantum ad culpam, quia vt ſic potius ſunt odibiles, D. Thom. *de obiecto Charitatis, artic.* 5. Auer. *loco cit. verſ.* 3. Suarez *loco citato ſect.* 5.

Quintò, Proximi ſunt non ſolum amici, ſed inimici, quos diligere debemus,
19 ex vi enim huius præcepti tenemur non odiſſe inimicos, & eſt de fide, vt notat Suarez *loco citato num.* 1. Auerſ. *loco citato art.* 4.

Hoc autem præceptum obligat ſecundum Suar. Valent. & Reginald. *citat. à* Baldell. *de Spe, & Charitate, lib.* 2. *diſp.* 16. *nu.* 6.
20 quandò tenemur inimico benefacere, ſiue corporaliter, ſiue ſpiritualiter, non quidem per actum internum per ſe loquendo, ſed per accidens ratione actus externi, vt docet Baldell. *loco citato.*

Deuiare autem ab hoc præcepto, & in eo Inconſtans eſſe non licet abſque peccato mortali, quod quidem peccatum
21 maximum eſt eorum, quæ ſunt contra proximum, D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 34. *art.* 4. Suar. *d. diſp.* 6. *ſect.* 2. *num.* 1.

Sed an liceat imprecari malum proximo, communis opinio eſt licere ad effe-
22 ctum, vt corrigatur, etiamſi perſona, cui optatur ſit inimica, D. Thomas 2. 2. *quæſt.* 83. *ad tertium*, Reginaldus *in praxi, lib.* 17. *cap.* 12. *ſect.* 2. *num.* 9. Et ex his Baldell. *loco cit. num.* 9. Suar. *d. diſp.* 5. *ſect.* 5. *num.* 2. dummodò malum illud, quod optatur, ſit quantum eſt neceſſarium ad illum bonum finem, qui intenditur, vt dicunt Baldell. & Suarez *loco cit.*

Non erit etiam contra Charitatem optare proximo etiam amico mortem etiam illatam violenter à Iudice per ſententiam
23 iuſtam, ſi credat per hoc vitandum eſſe illi maximum infortunium, vel debere illi multum prodeſſe ad vitam æternam conſequendam; vel ſi mater infanti recens nato, & baptizato, ac capto ab Hæreticis, vel Turcis mortem optet, & precetur à Deo; antequam veniat ad vſum rationis, ne poſtea peruertatur, & Fidem deſerat; vel ſi quis ſibi ipſi, vel filijs, vel amicis mortem optet ſub conditione,

quod Deum non ſit offenſurus,quia in his omnibus caſibus non optatur malum, ſed maius bonum, vt ex Reginald. Baldell. *loco cit. num.9. verſ. Atque hoc modo*.

Et idem eſt, ſi alicui ad terminandam vitam miſerrimam ex maximis doloribus
24 corporalibus, vel ex maxima ignominia, & infamia, in quam fortè incurrit, vel ex maxima ægeſtate optetur mors, quam etiam ipſi ſibi quis licitè optat à Deo præcatur, vt malum minus, imò vt bonum, ad fugam, & terminum mali maioris, Baldell. *loco cit. num.9. verſ. Et idem eſt*.

Sed quia periculum eſt, ne hæc deſideria mali temporalis, aut corporalis erga
25 inimicos potius ex odio oriantur, quam ex zelo Iuſtitiæ, aut alterius boni maioris, tutiùs eſt, vt illis non optentur, niſi fortè ſub conditione, quod illis, vel aliis certò ſint profutura, vt notat idem Baldell. *loco citato num.10.*

Et quamuis erga inimicos non teneamur elicere poſitiuè actus amoris, niſi
26 quando ſunt in extrema neceſſitate, quia tunc tenemur opere ipſo illis ſuccurrere ſicut & omnibus alijs proximis, D.Thom. *2. 2. quæſt.25. art.9.* Semper tamen tenemur non elicere poſitiuè erga illos actus odij, ſed tenemur ſemper poſitiuè illos non excludere à generalitate noſtri amoris, quem habemus generaliter erga omnes proximos, D.Thom. 2.2. *qu.25.art.8.* & tenemur poſitiuè erga illos deponere odium, & omnes iniurias de corde remittere, iuxta illud Matthæi 6. *Si non remiſeritis vnuſquiſque fratri ſuo de cordibus veſtris*, idque exterius illis ſignificare, ſi petant veniam, ne alioquin hæc ipſa negatio externæ ſignificationis ſit ſignum odij, Baldell. *de vitijs capitalibus, lib.3. diſp.23. num.4. & ſeq. & d. diſp.16. num.11.*

Sed an ſi inimicus petat modo debito veniam, teneatur offenſus illi pacem dare in ſcriptis, caſus iſte accidit menſibus elapſis; nam cum quidam nobilis adoleſcens offenſus à quodam Religioſo, qui litem
27 motam prædicto Iuueni malis artibus,foueret, baculo eum percuſſit, non animo quidem eum occidendi, miſer tamen ille poſt paucos dies occubuit, damnatus adoleſcens in contumacia, rigoroſè tamen, in pœnam capitis, & confiſcationis bonorum, tranſacto anno à die condemnationis, petijt pacem à Superiore Religionis, & circa hoc fauorem ab Eminentiſſimo Religionis Protectore, qui conſuluit ſuper hac petitione; Conſultores autem Religionis illi ſcripto italico ſermone exarato eidem Protectori reſponſum dederunt, vt infra :

28 *PER vbbidire ai commandamenti di V. E. ſi è diſcorſo nella noſtra Conſulta intorno all'omicidio commeſſo, e ſe bene ſi potrebbe rimettere dalla Religione non oſtante l'atrocità del delitto, ad ogni modo non pare, che ſia obligata a far la pace, ne per ragione dello ſtato Religioſo, perche eſſendo queſto via alla perfezzione, quando la Religione non faccia poſitiua iſtanza, ne abbia animo di vendetta, ma laſcia operare alla giuſtizia, che è atto di perfezzione, ne per ragione d'euitar lo ſcandalo, perche in tal caſo è ſemplicemente paſſiua per le ragioni, che s'addurranno.*

Lo prima, perche la remiſſione ſi ſuol fare da chi vuole, e può vendicarſi, e comparire in giudizio.

La ſeconda, perche non laſcia di far la remiſſione per vendetta, ma per ſicurtà de' ſuoi Religioſi, i quali ſarebbeno eſpoſti a tutte l'ore a ſimili pericoli; così perche il delinquente è ſtato ſolito a far ſimili affronti ad altri Religioſi, come anco perche altri ad eſempio di lui anno minacciato di far lo ſteſſo, e non anno mancato amici del delinquente, che vedendo paſſare alcuni de' noſtri Religioſi, anno gridato con ſommo vilipendio, Baſtone, baſtone.

La terza, perche è degno di conſiderazione, che il ſangue dell'vcciſo è ancor caldo, ed il delitto troppo freſco

La quarta, perche ridonderebbe in graue ignominia della Religione, facendoſi apprendere, ch'aueſſe fatta la remiſſione per intereſſe, eſſendoui in ciò fondamento, così perche il padre del delinquente ha detto d'auer fauori, e denari con cui aggiuſtarebbe ogni coſa, come anco per terza perſona ha fatto offerire al P.N. ſomma di denari, acciò faceſſe la remiſſione.

La quinta, perche tutte le Religioni eſclamano, potendo altri da queſt' eſempio pigliar' ardire di far lo ſteſſo contro eſſe.

La ſeſta, perche il Clero ſecolare ha il medeſimo ſentimento, e timore, ed ha parlato co' i Padri nella medeſima conformità, e ſopra tutto potrebbe temere il Sig. Vicario, che ha fatto il proceſſo, e condannatolo.

Finalmente tutt' i ſecolari più coſpicui, e di buon ſentimento fanno la medeſima iſtanza, acciò non ſi dia adito ad vn tanto, e sì male eſempio.

Queſti ſono i motiui, che noi abbiamo quì eſpreſſi per vbbedire a' commandamenti di Voſtra Eminenza.

Mouit Mihi procuranti pacem pro nobili adoleſcente bilem huiuſmodi ſcriptum, & ferè currenti calamo reſpondi etiam idiomate italico, prout infra :

29 SCandaloſa ſcrittura è quella, che è ſtata preſentata à V. E. dal Segretario della Religione N. ſopra la pace richieſta per mezzo mio da N. il quale contro la ſua intenzione vcciſe il P. N. e non ſola-

mente era degna di non comparire al coſpetto d'vn Cardinale di Santa Chieſa pieno di zelo, e di carità, qual' è l' E. V., mà d'eſſer ſepolta in vn perpetuo oblio, affinche da eſſa non reſti ſcandalizato il Mondo tutto; e perche V. E. s'accorga, ch'è mera verità quella ch'io dico, la ſupplico à ricordarſi eſſer commune ſentenza de' Teologi morali, che l'offeſo è vbbligato ſotto pena di peccato mortale a dar la remiſſione, e la pace all'offendente, quando queſti co i debiti modi chiede perdono, e la ricerca.

Queſta ſentenza ſi fonda nella dottrina di San Tomaſo 2. 2. *quæſt.* 83. *art.* 8. quam declarat Cardinalis Caietanus *ibidem* ſequuntur Silueſter *verb. Charitas quæſt.* 6. Nauarr. *in Manual. cap.* 21. *num.* 25. Azor. *Inſtit. moral. tom.* 2. *lib.* 12. *cap.* 3. *quæſt.* 7. Suarez *de Charitate diſp.* 5. *ſect.* 5. *num.* 9. Reginald. *in foro pœnitent. lib.* 17. *num.* 124. Filliucc. *tract.* 28. *cap.* 1. *num.* 21. Valentia *to.* 3. *diſp.* 3. Banneſ. 2. 2. *quæſt.* 25. *art.* 9. Bonacina *de charitate diſp.* 3. *punc.* 3. *qu.* 3. *nu.* 5. Trullench. *ad præcepta Decalogi lib.* 1. *cap.* 5. *dub.* 5. *num.* 13. Caſtro-palao *de charitate tract.* 6. *diſp.* 1. *punc.* 6. *nu.* 7. Coninch. *diſp.* 24. *dub.* 6. *num.* 95. Baldell. *de vitijs, & peccatis capitalibus lib.* 3. *diſp.* 23. *num.* 6. *& de charitate lib.* 2. *diſp.* 16. *nu.* 10. Buſembau. *de præcepto charitatis lib.* 2. *tract.* 3. *cap.* 2. *dub.* 2. *num.* 3.

La ragione è in pronto, perciocche ſicome l'offeſo è tenuto ſott'obbligo di
30 peccato mortale di moſtrare all'offendendente in caſo di neceſſità ſegni eſterni d'amore, e di dilezione, così è tenuto ſotto lo ſteſs' obbligo a dare i medeſimi ſegni, quando l'offendente chiede il perdono, e la pace, perche ſimile richieſta coſtituiſce l'offeſo in neceſſità morale di dare i detti ſegni, come ben dichiarano il Cardinal Caietano, & il Padre Baldello *ne i luoghi di ſopra citati*.

E tanto è vera queſt'openione, che la contraria cade ſotto cenſura d'eſſere into-
31 lerabilmente erronea, & offenſiua delle pie orecchie de i Fedeli, vt latè probat Ludouicus Carbo *de pacificatione, & dilectione inimicorum cap.* 26. *in fine verſ. hanc concluſionem.*

E opinione de i più ſaui Teologi morali, che l'offeſo è obbligato ſotto pena di peccato mortale a dare la remiſſione, e la pace all'offendente quando queſti co i debiti modi chiede perdono, e la ricerca.

Può naſcere ſolamente vna difficoltà, ſe queſta pace s'abbia a fare per iſcrittura, e per rogito di Notaio, o pure s'ella ſi poſſa negare con tale formalità.

Il Padre Beia tratta diffuſamente la queſtione *nelle reſoluzioni de' Caſi di coſcienza caſ.* 10. *per tot.* e conchiude con ſolidiſſime ragioni, e fondamenti, eſſere obbligato l'offeſo a dar la pace per iſcrittura, e per rogito di Notaio; E ſe bene a queſt'Autore s'oppone il P. Comitolo *in reſponſ. moral. lib.* 4. *quæſt.* 32. *num.* 14. in ogni modo l'openione del P. Beia è più commune, come più conforme alla pietà Chriſtiana, ed al precetto Euangelico della dilezione dell'inimico, come pruouano il Guazzino *nel trattato de tregua, & pace, quæſt.* 4. *num.* 8. ed il Vulpello *de pace, quæſt.* 55. *num.* 3. e più diffuſamente Lodouico Carbone *nel trattato di ſopra citato, cap.* 31. *per tot.* concorrendoui particolarmente la conſuetu-
32 dine della Patria del delinquente, anzi di tutto lo Stato Eccleſiaſtico, oue non s'ammette altra pruoua di pace, ſe non quella, ch'è ſtipolata per rogito di Notaio, Vulpellus *de pace quæſt.* 78. Farinacc. *de accuſat. quæſt.* 5. *num.* 11. *verſ. Sublimita, & conſ.* 87. Guazz. *quæſt.* 33. *num.* 12. *par.* 1. E non è dubio douerſi far la pace conforme la conſuetudine de' luoghi, Azor. *d. lib.* 12. *cap.* 3. *quæſt.* 8. Ludouicus Carb. *d. qu.* 31. Guaz. *loco citato*: Intantoche dou'è tal conſuetudine, non poſſono eſſere aſſoluti l'offeſi, ſe recuſano di far la pace per rogito di Notaio, Veia *d. caſ.* 10. Guaz. *quæſt.* 4. *num.* 8. *& quæſt.* 33. *num.* 14.

Ma quando ſi doueſſe ſtare all'openione del P. Comitolo, da cui anno i Padri della Conſulta tratte tutte le loro ragioni, egli la qualifica con alcune dichiarazioni, le quali fanno a noſtro propoſito, e la prima è:

Quando l'offeſo, o l'vcciſo hà dato occaſione all'offeſa: Il Padre N. contro la
33 carità, e la giuſtizia procurò la ceſſione delle ragioni dal litigante, per render più dura la ſua ragione, e coll'autorità della Religione entrare in poſſeſſo d'vna poſſeſſione, che ſi litiga; Ne ſi contentò di queſto, ma prima d'ottenerne la ſentenza fauoreuole, come s'egli foſſe già padrone del campo, licenziò i lauoradori, e diede altri ordini pregiudiziali al poſſidente, onde il Giouine reſtò di maniera offeſo, che ſpinto dalla colera proruppe nell'ecceſſo, ch'egli commiſe.

L'altre dichiarazioni tratte dal Padre Comitolo s'andranno ponderando nel corſo di queſta ſcrittura.

Hora veggiamo co' quali fondamenti vanno i Padri giuſtificando la loro Conſulta.

Il primo è, ch'eſſi non ſono tenuti a dar la pace, per riſpetto dello ſtato Reli-
34 gioſo, ne per ragione dello ſcandalo, perciochè lo ſtato religioſo reſta illeſo, mentre il Padre Generale, a cui tocca di darla, come vedremo più abaſſo, non fà poſitiua iſtanza contro il delinquente, ne tiene animo di vendetta, ma laſcia fare alla giu-

ſtizia, ch'è atto di perfezione, ne per ragione di ſcandalo, perche in queſto caſo è ſemplicemente paſſiuo.

Io riſpondo, che la prima parte di queſto fondamento non fà al propoſito per la
5 queſtione, di cui ſi tratta: Ella potrebbe auer luogo, mentre l'offendente ſi moſtraſſe tuttauia formalmente nemico, cioè a dire, che oltre all'offeſa fatta, ſerbaſſe pur'anche l'odio contro l'offeſo, ne voleſſe riconciliarſi ſeco; ma quando l'offendente chiede perdono, e la pace, ch'è il caſo noſtro, allora ſe il Religioſo, anzi il laico non dà la pace, non può reſtar illeſo o l'vno, o l'altro ſtato: percioche dal negarla, ſe ne ritrae vn ſegno morale, che l'offeſo ſerbi l'odio contro l'offendente, qualità intrinſecamente mala, ed oppoſta direttamente alla virtù della Carità, come dicono tutti i Dottori di ſopra citati, a i quali ſi può aggiugnere il Beia *nel detto caſo* 10. ed il Padre Laiman *tratt. 3. cap. 8. num.* 2. ma meglio di tutti li Padri Suarez, e Baldello *ne' luoghi addotti.*

La ſeconda parte poi non ſolamente è irragioneuole, ma ſcandaloſa, percioche
36 non v'è Dottore, che non dica, che il negar la pace all'offendente, quando la chiede co i modi douuti, non ſia azzione men retta, e conſeguentemente di ſcandalo attiuo, e non paſſiuo: Vdiamo ciò, che ne dice il Padre Suarez *de Charitate diſp. 5. ſect. 5. num.* 9. che baſterà per tutti. *Quando* (dic'egli) *qui iniuriam intulit, veniam petit, tenetur alter ad ſigna amicitiæ, quæ ſufficienter oſtendant depoſitionem odij, quia tunc in illis circumſtantijs ea omittere eſt morale ſignum odij, item eſt ſcandalum, & prouocare alterum ad perſeuerandum in inimicitia, quia putat ſe non venire ad locum veniæ.*

Il medeſimo per l'appunto dice il Padre Baldello *de vitijs, & peccatis capitalibus lib. 3. diſp. 23. num.* 6. in quelle parole: *Opinio fiet, quod contra offendentem retineat offenſus indignationem, & malam voluntatem, & offendenti dabitur iterum occaſio recidiui, & alijs dabitur ſcandalum.*

Lo ſcandalo dunque ſe vien dato da colui, che ricuſa dar la pace, ſarà attiuo, e
37 non paſſiuo, ma quando da vna tal'azzione, ſuppoſto che foſſe lecita, che non è, ne riſultaſſe ſcandalo ſolamente paſſiuo, in ogni modo ſarebbe neceſſario, che il Padre Generale s'aſteneſſe da eſſa, non eſſendo lecito di dar'occaſione di ſcandalo, Valentia *diſp. 3. quæſt. 7. punc.* 2. Vaſquez *in opuſc. de ſcandalo dub.* 2. particolarmente trattandoſi di perſone religioſe, nelle quali ogni difetto di rettitudine religioſa genera ſcandalo, D. Thomas 2. 2. *quæſt. 2. art.* 1.

Ed io poſſo dire colla mia ſolita ingenuità a Voſtra Eminenza, che non vi è ſtata in Roma perſona ſecolare, od Eccleſiaſtica anco delle più qualificate, dotte, ed eminenti, che non ſi ſia ſtranamente ſcandalizata in ſentire, che vna Communità de Religioſi abbia ricuſato di dar la pace a queſto Giouine, che con tanta vmiltà, e per l'amor di Dio l'ha richieſta.

Ne le ragioni addotte nella ſcrittura ſono potenti a ſcancellare sì graue ſcandalo.

Non la prima, che la remiſſione ſi ſuol fare da chi vuole, o può vendicarſi, non dalla Religione, che non vuole, ne può vendicarſi, ne comparire in giudizio.

38 Queſta ragione è contraria alla diſpoſizione delle leggi Canoniche, & alla prattica de i fori laicali, perche ſono certiſſime l'infraſcritte concluſioni.

La prima è, che l'ingiuria fatta al Monaco è ingiuria fatta alla Religione, & al Monaſtero.

La ſeconda, che l'Abbate, o Superiore della Religione ha il ius di vendicare l'ingiuria co i modi leciti.

La terza, che ſpetta al Superiore di far la remiſſione, e di dar la pace all'ingiu-
39 riante, come dicono il Farinaccio *alla queſt. 13. num. 22. ed alla queſt. 205. num. 95.* ed il Guazzino *de tregua, & pace par. 1. quæſt. 13. num.* 10. e ſe il Padre Generale non vuol credere a i Criminaliſti, creda ad vn dottiſſimo Religioſo Teologo, ch'è il Padre Sanchez *ad præcepta Decalogi lib. 6. cap. 12. num.* 5.

La ſeconda ragione apportata nella Conſulta è, che il Padre Generale non laſcia di dar la pace per vendetta, ma per ſicurezza de' ſuoi Religioſi, i quali potrebbono a tutte l'ore eſſer ſottopoſti a ſimili pericoli, così perche il delinquente è ſolito a commettere ſimili affronti a' Religioſi, come perche altri ad eſempio di lui anno minacciato.

Queſta ragione ha due parti, l'vna conſiſte in iure, e l'altra in fatto; Alla parte del fatto baſta riſpondere, che non è vero, che il Sig. N. ſia ſolito di far'affronti a i Religioſi, ne meno che ad eſempio di lui ſieno eſſi ſtati minacciati, e ſe pure vi ſaranno ſtate minaccie, ſaranno ſeguite per qualche azzione meno oneſta, o men
40 giuſta de i medeſimi Religioſi, come accadde nella perſona del P. N. il quale per ſuo difetto ſi tirò addoſſo il colpo, come s'è detto di ſopra: Mentre adunque non ſi pruoua, che il detto N. ſia Giouine facinoroſo, come veramente non è, eſſendo egli d'ottimi coſtumi, e minore d'anni venticinque, entra la ſeconda limitazione addotta dal Padre Comitolo *d. quæſt. 32. num. 17. verſ. Secundo cum petit,* colla quale obbliga l'offeſo a dar la pace per iſcrittura all'inimico.

41 Alla parte del ius baſterà riſpondere colla ſentenza di San Ceſareo Arelatenſe riferita a queſto propoſito dal ſodetto Carbone *nel trattato di ſopra citato cap. 30. in fine*.

O iuſtitiam iniuſtam, dice il Santo, *ò iniquitatem iniquam, dicunt enim ſe id zelo iuſtitiæ, & æquitatis facere, cum potiùs ea de re faciant, vt Mundo placeant, à cuius fucata ſpecie trahuntur, à quo amari, eique cari eſſe cupiunt*.

E perche nella Conſulta anno quei Religioſi detto, che il laſciar operare alla giuſtizia, è atto di perfezzione, addurrò qui a queſto propoſito le parole del Padre Leſſio *nel trattato de Iuſtitia, & iure lib.2. cap.47. dub.4. num.27.*

42 *Appetitio vindictæ*, dice egli, *ob iniuriam priuatam non eſt virtus, cum ex amore proprij commodi oriatur, vnde nemo per hoc laudari ſolet, ille autem affectus circa modum executionis, etiamſi ſit actus virtutis, tamen hæc virtus eſt valdè parua, multum habens adiumentum ex amore proprio, à quo & ipſa applicatur ad moderandum actum punitionis; Eſt hic etiam periculum, ne affectus charitatis violetur, & odia excitentur: Denique res non eſt optimi exempli; in condonatione enim eſt officium charitatis in Deum, & proximum; eſt imitatio Chriſti Domini, & Patris Cæleſtis; eſt conſilium Angelicum; eſt ædificatio proximi; eſt victoria ſui; eſt magna pax animi, & tranquillitatis vitæ; eſt ſingularis fiducia impetrandæ remiſſionis à Deo; remiſſio enim peccatorum ijs, qui proximis iniurias remittunt, peculiariter promiſſa eſt, denique ſæpè eſt lucrum animæ malefactoris.*

Interdum tamen ratio poſtulat, vt deſideremus vindictam, vt diximus, tum vt malefactor impoſterum coerceatur, tùm ad exemplum aliorum, ne ſimilia audeant attentare, hoc tamen magis in iniurijs Dei, quam noſtris faciendum, interdum tamen etiam in noſtris, ità tamen vt pœna, quam petimus irrogari, minor fiat iniuria accepta.

Dall'auttorità di queſto grand' vomo ſi accorgeranno i Padri della Conſulta, quanto ſianſi ingannati a credere vn'atto di perfezzione quello, che per ſe ſteſſo è imperfettiſſimo.

In oltre i Religioſi, che nella detta Conſulta fan profeſſione di non voler far parte in giudizio contro il Delinquente, anno eſtragiudizialmente fatto co'mano, e co'piedi, acciocchè egli reſtaſſe condannato in pena della vita, e della confiſcazione de beni, come è ſeguito; pena la maggiore, e la più rigoroſa, che ſe gli poteſſe dare.

Il terzo fondamento, che ſi adduce da'Religioſi, è l'eſſer degno di conſiderazione, che il ſangue dell'vcciſo è ancor caldo, ed il delitto troppo freſco.

Io confeſſo à Voſtra Eminenza, che ſe immediamente dopo il delitto ſi foſſe chieſta la pace, appreſſo vn laico offeſo
43 potrebbe auer luogo queſta ragione, conſiderata da'Dottori di ſopra allegati, ed in ſpecie dal P.Azor. *to. 2. lib.12. cap.3. queſt. 7.* ma appreſſo vn Superiore d'vna Religione, che fa profeſſione di voler viuere in iſtato perfettiſſimo, io non l'ammetto. Criſto Noſtro Signore diſſe a coloro, a' quali voleua perſuadere lo ſtato di perfezzione, *Si percuſſerit te in maxilla, præbe alteram*: cioè immediatamente dopo la percoſſa, e non quando il ſangue ſi è raffreddato.

E ben sà l'Emin. Voſtra, che quando io la ſupplicai per la pace, già la giuſtizia auea fatto il ſuo corſo contro il delinquente, e di più erano paſſati molti meſi, onde il ſangue era diuenuto più freddo che ghiaccio, anzi poluere.

Nel quarto fondamento ſi dice, che il dar la pace ridonderebe in graue pregiudizio della Religione, facendoſi apprendere, ch'ella foſſe fatta per intereſſe, auendo il padre dell'vcciſore fatto offerire al Padre Superiore ſomma di danari.

44 Se il Padre Generale vuol ſottrarſi da queſto timore, ed ha dubbio di tale ignominia, faccia la pace colla remiſſione di ogni intereſſe, e con proteſta di farla per l'amor di Dio; come appunto ſi è chieſta, e ceſſarà ogni dubbio, ed io ſarò teſtimonio dell'integrità del Padre.

Al quinto, ſeſto, ed vltimo fondamento conſiſtendo in fatto, non occorre di far'altra riſpoſta, che di negare, che vi ſieno i clamori del Clero Secolare, e Regolare, e l'iſtanza de'ſecolari più coſpicui, con i quali ſi eſortano i Religioſi a negar la pace, anzi vi ſono più fedi dedotte in contrario, e dello ſcandalo, che anno per la denegazione di detta pace, e tutti eſclamano, come potranno eſſer perſuaſi i Fedeli dalle prediche de'ſopradetti Religioſi alla dilezzione del nemico, s'eglino in negar la pace in queſte circoſtanze danno certi ſegni di conſeruar l'odio, e di aſpirare alla vendetta.

Quello poi, che ſi dice del timore, che potrebbe auere il Vicario del Veſcouo, che ha fabbricato il Proceſſo, è veramente coſa ridicola, perciocchè ſe vi poteſſe eſſer queſto timore, potrebbe auerſi da'Giudici laici, i quali anno condannato il delinquente in pena della vita, e non dal Vicario, che l'ha condannato in pena della galera.

Ma quando mai s'è veduto, che i condannati ſi vendichino contro i Giudici! Da che V. Eminenza s'accorgerà quanto queſti buoni Religioſi, ch'anno fatto la Conſulta, ſieno ſtati acciecati dalla paſſione.

E' dunque di nuouo ſupplicata Voſtra Eminenza ad eſercitare gli atti della ſua paterna, e ſomma carità, con ordinare al Padre Generale, che dia la pace al Sig. N. per Iſtromento pubblico, affinche il Signor Cardinal Legato poſſa permutargli almeno il bando della vita in altro più mite, per ſottrarlo al pericolo di eſſere vcciſo come bandito capitale: Ragione conſiderata da' Dottori, i quali obbligano l'offeſo a dar la pace.

Ma ſe pure i Padri reſtaranno nella lor pertinacia, metteranno queſto pouero Giouine in diſperazione, con pericolo, che ne ſuccedino maggiori inconuenienti: Ragione conſiderata dal Padre Comitolo, per obbligar l'offeſo a dar la pace anco per rogito di pubblico Notaio.

45 Huic ſcripto conati ſunt reſpondere duo, vel tres huius Religionis Theologi, ſed certè maxima cum æquiuocatione. Ipſi enim extendunt fimbrias, vt monſtrent, non teneri offenſum remittere actionem iniuriarum, quod nunquam à nobis negatum fuit, cum pro certo habeamus, offenſum poſſe data etiam inimico pace, agere pro reſarciendo damno ſibi illato, ac etiam ad omne intereſſe, vt ex noſtris multis Doctoribus adductis probat Guazzin. *de tregua, & pace par. 1. qu. 9. num. 48. cum ſeqq.* Et hanc ſatisfactionem damnorum, & intereſſe, quæ prouenit ab actione iniuriarum nomine offendentis ſæpiùs obtuli.

Alia peiori æquiuocatione laborat ſcriptum vnius ex prædictis Theologis: Dicit enim, quod ſicuti Princeps non tenetur remittere iniuriam factam alicui ſubdito,
46 ſed omnino debet punire delinquentem; ità etiam Superior alicuius Religionis non tenetur iniuriam remittere ei, qui offendit ſuum Religioſum.

Quam ridicula ſit huiuſmodi æquiparatio nemo non videt, nam Princeps tenetur ex debito iuſtitiæ punire malefactores, etiamſi ad inuicem ſibi remittant iniurias, & pacem ineant, quia cum ſubditis tenetur conſulere bono publico, ne illi inſolentiores fiant, vt tenet Cardinalis de Lugo *de Iuſtitia, & iure diſp. 37. num. 92.* ſed Superior Religionis, qui non eſt Superior, nec Iudex laici offendentis Religioſum, non poteſt in eum animaduertere ob bonum commune, ſed debet adire Iudicem ſuum, vt eum puniat, quod eſt diuerſum à remiſſione odij, & rancoris, & ab obligatione ineundi pacem cum offendente pro Religioſo, ſiue pro Religione offenſa; nàm tunc offenſio facta Religioſo licet tendat etiam in præiudicium totius Religionis, nihilominus eſt offenſio facta priuato, & non Principi; Secùs autem eſſet, ſi offendens eſſet etiam Religioſus, & ſubditus Generali, ſeu Abbati, nam iſto caſu Generalis, ſiue Abbas, etiamquod Religioſi rixantes inter ſe odium remitterent, poſſet in eos animaduertere; & iſto caſu militat æquiparatio inter Principem, & Superiorem Religionis, quia ambo cauere debent, ne
47 ſubditi eorum ob remiſſionem iniuriarum, etiam inter eos inita pace, inſolentiores fiant; Et ſi vera eſſet opinio Scribentis, nec etiam Pater teneretur pacem inire cum eo, qui eius filium offendit, quia offenſa remanet tota familia, & tamen pater poteſt remittere iniuriam filio factam etiam eo inuito, Surd. *deciſ. 89. n. 12.* qui plures allegat.

Quam multæ aliæ propoſitiones nonminùs ridiculæ, quàm fatuæ proferebantur à prædictis Scribentibus, & præſertim quod N. offendens, citra reatum peccati mortalis, remiſſionem, ſiue pacem petere non poterat, nec Superior Religionis illam abſque peccato mortali dare. Sed poſt multa P. Generalis meliori conſilio ductus pacem delinquenti etiam per publicum Inſtrumentum conceſſit.

Sed quia poſt hæc ſcripta prodijt opus poſtumum contrauerſiarum forenſium Ioannis Baptiſtæ Ciarlini, quod *pars 3.* inſcribitur, in quo *cap. 225.* latiùs proſequitur hanc quæſtionem, ideò operę pretium duxi examinare illius fundamenta.

Primum enim dicit, quod offenſus non tenetur remittere ſatisfactionem iniuriæ, & actionem iniuriarum, quod certè nec nos negamus, quia aliud eſt remittere rancorem, & odium, aliud eſt remittere actionem iniuriarum, cum, *vt ſupra dixi,* etiam facta pace poſſit offenſus agere pro damnis, & intereſſe ratione iniuriæ ſibi illatæ, & in hoc caſu procedit *conſilium* Nauarr. *primum, de accuſationibus, allegat.* à Ciarlino, & quamuis dicat Nauarr. quen-
48 dam Ordinarium fuiſſe reprehenſum à Sacra Congregatione, qui denegabat Sacramenta cuidam mulieri, quæ denegauerat dare pacem in ſcriptis iis, qui eius occiderant filium, hoc fortaſſe accidit, quia eo in caſu non aderant circumſtantiæ, quæ in caſu noſtro vigebant, & Sacra Congregatio admonet Ordinarios, vt totis viribus incumbant, vt offenſus det pacem offendenti, ſed modis ſuauibus, & non violentis, & propterea non debebat Ordinarius ille mulieri prædictæ denegare Sacramenta.

Secundò, fundat Ciarlinus ſuam opinionem, quod non tenetur offenſus offendenti exhibere ſigna particularia dilectionis, ſed ſufficit, quod exhibeat ſigna, & beneficia in communi.

Sed hæc opinio non habet locum,

quando conditio perſonæ,& occaſio aliud ſuadent, vt ſi ſcandalum immineat quod certè in caſu, de quo ſupra maius eſſe non
49 poterat,cum tractetur de viris Religioſis, quorum ſtatus debet eſſe omnino perfectus, vt volunt Doctores à Bonacina *citati loco* à Ciarlino *allegato*, nempe *ad præcepta Decalogi diſp.* 3. *quæſt.* 4. *punc.* 3. nam tenetur quilibet ruinam Proximi, & ſcandalum euitare, Siluester, Caietanus, & alij à Bonacina *loco citato allegati num.* 3. *verſ. Dixi*.

50 Tertiò, ampliat hoc Edictum Ciarlinus, vt habeat locum,etiamſi inimicus veniam petat, & ſatisfactionem offerat arbitrio boni viri ex Nauarr. *conſ.* 3. *de pœnitent.* Graff. *d. cap.* 72. *num.* 4. Caſtro-palao *de Charitate tract.* 6. *diſp.* 1. *punct.* 6.

Sed aduertendum eſt, prædictos Doctores loqui de remiſſione actionis iniuria-
51 rum,non autem de pace danda in ſcriptis inimico veniam petenti, quod *vt ſupra dixi* diuerſum eſt; Poteſt enim offenſus non admittere ſatisfactionem illam,quam vir bonus arbitratus eſt, ſed petere, vt per Iudicem illa taxetur; at non poteſt denegare illa ſigna, per quæ omnes intelligant rancorem, & odium eſſe ſublatum, aliàs daretur occaſio ſcandali, vt ex D. Thoma, Suarez, Valentia, & Coninch. tenet Caſtro-palao *loco citato num.* 3. *verſ. Aduertendum eſt*, quod docuit etiam Acunha *in cap. Si quis contriſtatus num.* 3. *diſt.* 90.

Non obſtat, quod habet Ciarlinus *ibid. num.*91. *verſ. hoc autem*, ſcilicet, quod om-
52 nes pro indubitato admittunt, non teneri offenſum ad ſigna particularis amoris exhibenda inimico, quia hoc procedit, vt ipſemet Ciarlinus declarat, ſi inimicus veniam non petat, nec velit ſufficienter ſatisfacere, at quando veniam petit, & offert ſatisfactionem, nullus eſt, qui non dicat, teneri offenſum ſigna etiam particularia amoris exhibere inimico, vt benè reſpondet Beia *dicto caſu* 10. *num. citato*, vbi declarat dicta per Nauarr. *in Manuali cap.* 14. *num.* 25. & Diuus Thomas 2. 2. *quæſt.* 25. *art.* 9.

Sed vt finem imponam huic diſceptationi adducam verba P. Baldelli *d. lib.* 3. *diſp.* 23. qui licèt tueatur opinionem Comituli, hæc tamen habet *num.* 11.

[Dixi autem abſolutè, & vniuerſaliter nullam eſſe obligationem dandi has litteras pacis, quia ex accidenti, & in certis caſibus non videtur negandum, quod poſſit eſſe obligatio, vt tandem concludit Comitul. *lib.*4.*cit. quæſt.*12.*num.*17. vt v.gr. primo, ſi is, qui fecit iniuriam, & litteras petit, non ſit homo facinoroſus, & ſolitus aliàs delinquere, ſed potiùs è contra valdè vtilis Ciuitati.

Secundò, ſi non fuerit auctor rixæ.

Tertiò, ſi exhibuerit pro ſuo poſſe ſatisfactionem.

Quartò, ſi ex eius abſentia graue damnum immineat innocenti, v.gr. vxori, filiabus, & filijs.

Quintò, ſi alijs detur ſcandalum.

Sextò, ſi ipſi detur occaſio fouendi inimicitias, & machinandi maiores iniurias.

Si enim petitio veniæ inducit moralem neceſſitatem, vt poſitiuè ſint exhibenda petenti veniam ſigna externa dignationis, & dilectionis, & in caſu talis petitionis ipſa negatio huiuſmodi ſignorum moraliter reputatur effectus, & ſignum oppoſitæ indignationis, & odij, *vt diximus num.* 6. ex S. Thom. 2. 2. *quæſt.*83. *art.*2. & omnibus communiter; Ideò talis negatio eſt per ſe mala, & contra charitatem, & ſi ſatisfactio eſt facienda qualis poteſt exhiberi pro ſuo poſſe ab iniuriante, nec poteſt hic niſi contra charitatem vrgeri ampliùs, *vt diximus num.* 8.

Omnino eſt exhibendum auxilium per litteras, & etiam huiuſmodi negatio moraliter erit effectus, & ſignum internæ indignationis, & odij, quando ſit nullus alius bonus finis, ex quo poſſit cauſari, & cohoneſtari vt contingit in caſibus poſitis.

Neque enim videtur ſufficiens, ſi quis dicat, ſe id facere ex motiuo, & zelo iuſtitiæ,vt malefactores condigna recipiant, quia in circumſtantijs poſitis, quod is, qui deliquit, ſit alioquin vir bonus,& vtilis Reipublicæ, & ſimpliciter neceſſarius ſuæ familiæ, & nulli alteri futurus ſit noxius, potiùs videtur eſſe habenda ratio charitatis, quàm rigoroſæ iuſtitiæ; ſicut & in illo, qui debet centum ex iuſtitia commutatiua, & non habet vllo modo vndè ſoluat, vt iam diximus *num.*8. *ex Parab. Euangel.* 18. vndè non videtur negandum, quod ſaltem ratione ſcandali poſſit teneri Epiſcopus pacem concedere per Inſtrumentum, & ſcripta fide, ſi inimicus illam petat, vt pluribus probat Ludouic. Carbo *in tract. de pacificat. cap.* 14. *& ſeq.* Imò, & poteſt, & debet ad id cogi etiam in foro fori auctoritate Summi Pontificis, vt patet ex *allegat.* per Farinacc. *in prax. crim. par.*2. *quæſt.*107. *num.*45. & Ludouic. Carbo *loco cit. cap.*39.] Hæc Baldellus.

53 Cum ergo militent in caſu iſto plures ex conditionibus *ſupra* poſitis, & præſertim immineat graue ſcandalum ex iſta negatione,ſicuti vigebat in caſu illius Epiſcopi: Quis non videt ad pacem in ſcriptis, & per Inſtrumentum faciendam teneri Religioſos, qui perfectionem eandem, quam Epiſcopi profitentur.

De hac præciſa quæſtione agit etiam Fr. Gabriel à S. Vincentio *inter ſua conſil. & reſponſ.*

& reſponſ. var. à Me poſt hæc ſcripta viſus, qui *in reſponſ.* 81. per extenſum adducit eamdem Regularium ſcripturam ad Em. Protectorem tranſmiſſam.

His ergo rationibus preſſi Religioſi ad aliud refugium conuolarunt, nempe non ſpectare ad eos pacem facere, ſed ad conſanguineos Religioſi occiſi, quod quidem vltro admiſimus, cum pax etiam per Inſtrumentum à conſanguineis habita fuerit, itaut à laicis obtentum ſit, quod à Religioſis denegatum.

Sed an à conſanguineis Monaci occiſi, an verò à Superiore Religionis pax obti-
54 nenda ſit, videndi ſunt relati à Farinacc. *quæſt.*13.*à num.*19. *vſque ad* 27. San-felicius *deciſ.*55. *num.*19. Rouit. *ſuper Pragmat.*7.*de Compoſitionibus à num.*39. Vrceol. poſt hæc ſcripta viſus, *Conſult. forenſ.* 41. *num.* 15. *&* 16.

Sed poſt hęc ſcripta incidi in tractatum Magonii *de recta patrocinandi ratione*, qui *cap.*56. diſputat quæſtionem, an pacem in foro fori quis per Inſtrumentum facere teneatur, & dicit, quidquid ſit in foro conſcientiæ, in quo remittit ſe ad Theologos, in foro fori tenetur quis pacem facere per Inſtrumentum, quia vt Iudex poſſit pœnam minuere, neceſſe eſt, vt apud acta remiſſio ipſa, & pax producatur, imò addit, quod ſi aliter non poſſit euadi mors, vel diminutio pœnæ, crederet offenſum teneri etiam in foro
55 conſcientiæ pacem per Inſtrumentum facere, quia ſi aliàs pœna mutari, ſeu minui non poſſe culpa remittentis etiam in corde faceret is actum contra charitatem, & cauſam præberet occiſioni, ſiue pœnæ talis condemnandi, quia eſſet in cauſa, ſine qua dictæ pœnæ diminutio fieri non poſſet.

Et dicit hoc valdè diſplicere Senatui Mediolani, qui in aliquibus caſibus, dùm offenſus recuſat pacem facere, mandat
56 Prætori, vel Iudici Maleficiorum, quod exponat cauſas, cur is pacem facere nolit, & vbi cauſæ legitimæ non ſunt, nomine offenſi, vel hæredum, Officiales, vel Ciuitatis Decuriones remiſſionem faciant, & ſic ſeruari in maleficio audiui.

Qui autem pacem fecit, Inconſtans in ea eſſe non poteſt, ſed tenetur fidem datam ſeruare, & ſanctè, & religiosè tueri,
57 Grotius *de iure belli lib.* 3. *cap.* 25. *num.* 7. Gentil. *eod. tract. lib.* 3. *cap.* 24. vt enim ait Cicer. *Ego autem cum omnes amicitias tuendas ſemper putaui, ſi ſumma religione, & fide, tùm eas maximè, quæ eſſent in inimicitijs reuocatæ in gratiam, poſt reditum enim in gratiam, ſi quid eſt commiſſum, id non neglectum, ſed violatum putatur, nec prudentiæ, ſed perfidiæ ſignatur*, Gentil. *loco cit.*

Quare contra huiuſmodi Inconſtantes ſeueriſſimæ pœnæ latæ ſunt, de quibus per Farinacc. *de var. & diuerſ.crimin. quæſt.*107. *par.*1. *à num.*57.

In Statu Eccleſiaſtico huiuſmodi Inconſtantes, paciſque violatores puniuntur
58 pœna mortis, & confiſcationis bonorum; & ſi apprehendi non potuerint, inuerſo capite, & pedibus Superioribus depinguntur, cum inſcriptione nominis, cognominis, & Patriæ, quas ſcripturas dùm adhuc eſſem adoleſcens vidi in Ciuitate Foriliuij, de quo Farinacc. *loco cit.num.*65. Spad. *conſ.*102.

59 Qui autem hoc caſu Inconſtantes dicantur breuiter recenſebo, quia de materia latè tractarunt Tuſcus *littera P, concluſ.* 179. *cum nonnullis alijs ſeqq.* Farinacc. *dicta quæſt.* 107. Guazzin. *integro tract. de tregua, & pace*, vltra antiquos nempè Vulpell. *in tract.de pace, fide, & tregua*, qui habentur *in par.*1. *to.*11. *tract. nouorum.*

Et primò, rumpitur pax ex offenſa leui, quando pax facta fuit pro offenſionibus leuibus, vel quando facta eſt malo animo,
60 vt tenet latè Guazzin. poſt Farinacc. *dicto tract. quæſt.* 47. *num.* 3. 4. *&* 5. qui tamen *num.*7. dicit, hoc reſidere in arbitrio Iudicis, qui perpenſa qualitate offenſionis, & perſonæ offenſæ, iudicabit, an illa offenſio dicatur leuis, an grauis, vt in exemplis allatis.

Secundò, rumpitur pax per iniuriam verbalem, ſi in Inſtrumento pacis promiſ-
61 ſum fuerit ſimpliciter non offendere, vel ſi pœnæ exactio debet fieri ab eo, qui iniuriam intulit, vt ex Farinacc. *dicta quæſt.*107. *num.*161. Guazzin. *loco cit.par.*1. *quæſt.* 48.

62 Ex Statuto tamen Vrbis *cap.* 27. non cenſetur rupta pax per iniuriam verbalem, ſed pro illa agi poteſt ciuiliter ad iniuriarum æſtimationem, & pœnam, Farinacc. *d. quæſt.* 107. *num.* 195. Vermigl. *conſ.*226.*num.*7.

Tertiò, rumpitur pax per minas, etiamſi minarum effectus ſecutus non fuerit, vt de communi tenet Guazzin. *loco cit. q.*49.
63 dummodò minax poſuerit ſe in actu offendendi aduerſarium, Farin. *dicta q.*107. *num.* 197. Guazzin. *dicta qu.*49. *num.*3. *verſ. Sed ſcias.*

64 Quartò, rumpitur pax per inſultum factum cum euaginatione armorum, nam tunc offenſione non ſecuta dicitur pax rupta, Adden. *ad conſil.Farinacc.* 36. Guazzin. *loco cit. quæſt.*50. *num.*1.

Item ex inſultu facto ad domum illius, cum quo facta fuit pax animo illum of-
65 fendendi, ſiue domus ſit propria, ſiue conducta, vel etiamſi ad eum nullo iure ſpectaret, quia ad fracturam pacis non ſpectant parietes domus, ſed exiſtentia in

domo huiuſmodi inſultati, vt contra Farinacc. & Vulpell. tenet Guazzin. *d.qu.*50. *num.* 8.

66 Item ex inſultu facto cum admenatione, quamuis nemo vulneratus extiterit, Farinacc. *d.conſ.*36. & ibi Adden. *littera B*, Guazzin. *d. qu.*50. *num.*9.

67 Item ex proiectione lapidis, vel teli, licet ille vulneratus non remanſerit, Farinacc. *dicta quæſt.* 107. *num.* 169. *&* 214.

68 Guazzin. *dicta qu.*50. *num.* 11. imò ex ſola directione archibuſii rumpitur pax, Farin. *d. conſ.*36. Guazzin. *d. qu.* 50. *num.* 15. vbi *num.*16. 17. 18. *&* 19. declarat, quomodo hoc procedat.

69 Idem dicendum eſt in violentia facta alicui per ablationem Rei ex manibus illius, Farinacc. *dicta quæſt.* 107. *num.* 170. vbi declarat, quando id procedat, quem ſequitur Guazzin. *dicta quæſt.* 50. *num.* 24. *&* 25.

70 Idem dicendum eſt in inſultu ſuper veſtibus facto cum percuſſione ab eo, qui promiſit non offendere; ſecùs ſi tractetur de eo, qui promiſit pro alijs, Honded. *conſ.*103.*num.*28. *& ſeq. lib.*1. Farinacc.*dicta quæſt.*107.*num.*183. Guazzin.*dicta quæſt.*50. *num.* 28.

Idem dicendum eſt de metu illato ei, cum quo aderat pax, ſi metus fuit dedu-
71 ctus ad aliquem actum, ex quo aduerſarius potuerit habere aliquem timorem, Farinacc. *dicta quæſt.*107. *num.*97. Guazzin. *dicta qu.*50. *num.* 29. *&* 30.

72 Idem dicendum eſt, ſi quis mandauerit offendere eum, cum quo pax eſt inita, ſecuta tamen offenſione, Farinacc. *dicta quæſt.* 107. *num.* 206. Guazzin. *dicto tractato quæſt.*51. *num.*5.

73 Idem dicendum eſt, quando quis offendit aduerſarium, etiamquod iſte eum prouocauerit ad iracundiam, quæ tamen Inconſtantia metienda eſt à verbis appoſitis in Inſtrumento pacis, vel promiſſionis de non offendendo, vt benè Guazzin. *dicto tract. quæſt.* 55.

74 Idem dicendum eſt, ſi quis habuerit copulam cum qualitate ſtupri, vel adulterij cum muliere illius, cum quo pacem inierit, ſi pax inita fuerit occaſione antecedentis adulterij, vel ſi ille adulterium, vel ſtuprum commiſerit animo ſe vindicandi, & iniuriandi, quod quidem ex coniecturis elici poteſt, vt ex Farinacc. *dicta qu.*107. *nu.* 231. *&* 232. Guazzin. *dicto tract. quæſt.*56. *num.*15. vbi *num.*21. *&* 22. aſſerit, quod ex vitio nefando ſemper cenſetur rupta pax, quia præſumitur factum cauſa iniuriandi, quod voluit etiam Farinacc. *cit. quæſt. num.*237.

Idem dicendum eſt, quod pax cenſetur rupta per furtum, rapinam, deuaſtationem, ſiue damnum datum in bonis, ſi hæc omnia fiant animo iniuriandi, vel ſi pax inita fuerit occaſione furti, vel rapi-
75 næ, vel deuaſtationis bonorum, vel ſi facta ſit promiſſio de non offendendo nec in re, nec in perſona, Farinacc. *d. qu.*107. *num.*42. *&* 43. Guazzin. *dicto tract. quæſt.*57. *num.* 7. 8. *&* 9. vbi *num.* 11. dicit, furtum non præſumi factum animo iniuriandi, ſed lucri cauſa.

76 An autem per accuſationem in iudicio factam rumpatur pax, Guazzin. *dicto tract. quæſt.*58. plures diſtinguit caſus.

Primus ſi accuſatio fuerit falſa, & produxerit falſas probationes, & in mera calumnia accuſatus fuerit detectus, rupta pax cenſetur, quod habet locum, etiamquod accuſator non fuerit in vera calumnia, ſed in præſumpta, niſi iuſtam habuerit cauſam accuſandi.

Secundus caſus eſt, ſi quis propoſuerit accuſationem ſuper aliquo crimine, non proſequendo ſuam, vel ſuorum iniuriam, ſi liuore vindictæ, & non zelo iuſtitiæ id faciat, quod quidem arbitrio Iudicis remittendum putat.

Tertius caſus eſt, quando quis intulit iniuriam paciſcenti, per quam illum reduxit ad calamitatem, vel periculum ſubſtantiæ ſuæ totius, aut maioris partis, aut fecit illum priuari officio, & dignitate, & tunc ſi ea facta ſunt extra iudicium, tunc pax cenſetur rupta; Si verò in iudicio, & accuſatus fuerit abſolutus, tunc dicitur violata pax, quod eo magis procedit, ſi non accuſauerit, ſed accuſationi per alium inſtitutæ adhæſerit, ac inſtigauerit ſuam, vel ſuorum iniuriam non proſequendo, tunc ſi inſtigatio eſt in cauſa capitali, pax rupta dicitur.

Et *num.*13.*in fin.* dicit, ſe vidiſſe in facto contingere, quod facta pace, & firmata iuramento, immemores promiſſionis Deo factæ de non offendendo ampliùs illum, cum quo pacem fecerunt, & immemores proprij honoris, & ſic Inconſtantes, nomen fractoris pacis per inſtigationem in populo aſſumunt.

Quartus caſus eſt, quando, qui fecit pacem in iudicio falſum depoſuit contra aduerſarium ſpontè, & non coactè per carcerationem, & in cauſa graui criminali, & non ciuili, tunc dicitur pax violata.

Quintus eſt caſus in Aduocato, qui patrocinium præſtat contra eum, cum quo pacem iniuit in cauſa capitali, & accuſatione per tertium inſtituta, tunc dicitur violata per eum pax, niſi fortaſsè neceſſitate officij hoc faciat, ſed dolo malo, & odio illud præſtiterit, qui tamen dolus malus non debet præſumi.

77 Per accuſationem autem delicti Hæreſis, vel læſæ maieſtatis non rumpitur pax, non obſtante quod accuſatio, ſiue delatio

procedat liuore vindictæ, cum hæc ſint delicta atrociſſima, Farinacc. *dicta qu.*107. *num.*257. Vermigliol. *conſ.*225. *num.* 7. qui dicit, idem procedere in delatione, ſeu ſubminiſtratione probationis delicti aſſaſſinij, quod atrocitatis reſpectu, criminibus Hæreſis, & læſæ maieſtatis æquiparatur, Farinacc. *quæſt.*18. *num.*89. *&* 91.

78 Violatur pariter pax per offenſam factam etiam extra Territorium Iudicis illius, coram quo pax facta fuit, ſeu promiſſio de non offendendo, Guazzin. *dicto tract. quæſt.*59. *num.*1. & *num.*3. dicit, quod iſte puniendus eſt duplici pœna; vna iuris communis, quæ erit exigenda à Iudice commiſſi delicti; altera conuentionali, quæ applicanda erit Iudici, coram quo facta fuit pax; & *nu.*5. diſputat, an reus iſte remittendus ſit ad Iudicem loci vbi facta fuit pax: & concludit, attendendam eſſe conſuetudinem, quæ tamen in Italia eſt, vt non fiat remiſſio. Subiungit tamen, ſe vidiſſe millies per diuerſos Principes, & Reſpublicas factam de perſonis delinquentium ad Curiam Romanam remiſſionem, & ferè omnes Principes hodie Summo Pontifici obediunt in remittendo delinquentes ad Sedem Apoſtolicam. Et
79 dùm ipſe fuit Locum-tenens A. C. fecit ſuſpendere duos delinquentes remiſſos, vnum à Republica Ianuenſi, alterum à Duce Parmæ, licet Curia Romana delinquentes ad alios Principes non remittat, cum in ea vbicunque deliquerint, puniantur, Farin. *de Inquiſ. quæſt.* 7. *num.*12. ſed meo tempore Principes in hac obedientia conſtantes non fuerunt.

80 Pariter violatur pax ſaltem in foro conſcientiæ, ſi qui pacem iniuit, videt paciſcentem offendi à tertio, & illum non defendit, cum ſanctiùs ſit charitati, & iuſtitiæ deſeruire, quàm proximo in offenſionis periculo ſub incerto relinquere, Guazzin. *dicto tract. quæſt.*60. *nu.*3.

81 Idem erit quando quis occidit inimicũ Bannitum, ſi non poteſt impunè offendi, quia tunc dicitur rupta pax, Guazz. *d. tract. qu.*61. *num.*5. vbi *qu.*62. *num.*6. ſubiungit ex opinione Cornei *conſ.* 218. *num.* 6. *lib.* 2. quod ſi paciſcens acceptet prohibitionem de non accedendo ad aliquem locum, ſi tranſiuerit per locum prohibitum occaſione accedendi ad alia loca non prohibita
82 non dicitur Inconſtans, itaut cenſeatur contraueniſſe prohibitioni; quod voluit etiam Anchar. *conſ.*75. qui ait, quod ſi ſic tranſeundo fuerit captus, non poteſt pœna contrauentionis puniri, Farinac. *d. qu.*107. *nu.* 68. Et hoc notandum eſt in Statu Eccleſiaſtico, quia vigore Bullæ Pij Quarti quotidie emanant ſimilia reſcripta, cum per dictam Bullam prohibeatur gratiato accedere ad locum delicti, & ad locum, vbi habitat pars offenſa, vel eius hæres, donec pacem ab eis habuerit.

83 Pax pariter rupta cenſetur, ſi paciſcens offendat vxorem, vel filium paciſcentis, ſi pax ſit concepta per verba de non offendendo ſimpliciter, niſi offenſio proueniat ex noua cauſa, Farinacc. *dicta qu.*107. *n.*344. Guazzin. *dicto tract. quæſt.*63. *nu.*5.

84 Idem dicendum eſt, ſi offenſi ſint fratres, vel conſanguinei paciſcentis ex veteri inimicitia, ſecus ſi ex alia cauſa, Farin. *dicta quæſt.*107. *nu.*320. Guazzin. *dicto tract. quæſt.*64. *num.*3. *verſ. Et ideò*, vbi *num.*4. ait, ſic offendentes grauiùs puniri, præſertim in Statu Eccleſiaſtico per Bullam Pauli Secundi, extenſam per totum Statum Eccleſiaſticum à Clemente Septimo, & per Bullas Pij Quarti, & Beati Pij Quinti, per quas fuit impoſita pœna læſæ maieſtatis, & rebellionis.

85 Idem dicendum eſt, ſi fœminæ ſint offenſæ, vbi pax fuit facta pro ſe, & affinibus, quia hoc verbum comprehendit etiam fœminas, vel vbi de fœminis eſſet facta expreſſa mentio, Farinacc. *dicta quæſt.*107. *num.* 380. *&* 382. *art.* 29. vel ſi pax facta fuerit occaſione fœminarum, vel ſi eſſet ſolitum per inimicos trucidari, vel offendi fœminas, vel illæ adeò eſſent viriles, quod arma deferrent, & archibuſium exonerarent, & viriliter offenderent, & ſe defenderent, Guazzin. *d. tract. quæſt.*66. *num.*3. *&* 4.

86 Pariter pax vulneratur, ſi à paciſcentibus offenſi ſint adhærentes, quando aliàs pax crederetur fruſtatoria, ſi in ea adhærentes non comprehenderentur, vel eſſet pax concepta in rem, vel ſit facta inter Principes, Guazzin. *dicto tract. quæſt.* 64. *num.*5. *verſ. Sed Ego non accedo conſequentibus*, vbi diſcedit ab opinione Farinacc. *dicta quæſt.* 107. *num.* 375. ſicut ſemper ſolet, quando ſibi occaſio occurrit.

87 Pax pariter vulneratur, ſi offendatur ſocius itineris paciſcentis, ſi offenſa facta fuerit in odium, & contumeliam principalis paciſcentis, Farinacc. *dicta quæſt.*107. *num.*394. Guazzin. *dicto tract. qu.*72. *num.*7. Conciol. *allegat.*84. *num.*8.

88 Item rumpitur pax facta inter plures per offenſionem vnius ex paciſcentibus, Guazzin. *dicto tract. quæſt.*63. *per tot.*

89 Non dicetur tamen Inconſtans in pace ſeruanda, qui paciſcentem offendit ex noua cauſa, Farinacc. *dicta quæſt.*107. *part.*3. *artic.*31. *num.*407. Caball. *caſ.* 101. *num.* 11. *cum ſeq.* Guazzin. *dicto tract. quæſt.*43. *num.*1. Bellon. *de his, quæ fiunt incontinenti, vel ex interuallo, lib.*1. *cap.*23. *num.*3. plenè Conciol. poſt hæc ſcripta viſus, *reſolut. crimin.*2. *verbo Pax*, Criſpolt. *caſ. militar.*27. *num.*10.

90 Pax enim cenſetur inita ob veteres cauſas, Onded. *conſ.*93. *num.*27. *&* 35. *lib.*1. *&*

conſ.89. num.29. & 73. lib.2. quamuis cauſa eſſet iniuſta, Decian. *reſp.4. num.22. vol.3.* Bellon. *loco cit. num. 3. verſ. Id autem*; & quamuis noua cauſa eſſet exorta incontinenti, vel ex interuallo, Maſcard. *de probat. concluſ.* 1162. *num.* 27. Bellon. *loco cit. num. 3. verſ. Qua in re.*

91 Sed an offenſus ex noua cauſa poſſit offendentem offendere abſque vitio Inconſtantiæ, & abſque pœna pacis ruptæ, latè diſputat Guazzin. *d. quæſt.* 43. & concludit, quod offenſus poſſit offendentem ex noua cauſa offendere, nec dicitur pa-
92 cem rumpere, nec facere contra conuentionem, quia non tenebatur eam ſeruare parti, quæ eandem non ſeruauerat, vt per eum *ibidem num.* 5. latè Conciol. *d. reſol.* 2. *à num.*4. Caball. *caſ.*102. *num.* 2. quod procedit etiam, quod offenſa ſit talis, quæ pacem non frangat, ex Bald. & Roman. Guazzin. *dicta qu.*43. *num.* 9.

93 Secundò procedit, etiamquod in Inſtrumento pacis adeſſet clauſula *rato manente pacto, & quod toties pœna committatur, quoties contra factum fuerit*; nam iſta clauſula nihil operatur ad commodum non obſeruantis, Alexan. *conſ.*115. *num.*8. *lib.*4. Clar. *in prax. quæſt.*47. *num.*7. Guazzin. qui alios *dicta quæſt.*43. *num.* 10. Farinacc. *dicta quæſt.* 107. *num.* 412. Conciol. *d. reſolut.* 2. *num.* 7.

94 Tertiò procedit, etiamquod primo offenſus offendat offendentem ex interuallo, Farinacc. *dicta quæſt.* 107. *num.* 404. Guazzin. *dicta quæſt.* 43. *num.*11. vbi *nu.* 12. latè diſcutit, an teneatur pœna iuris communis, an verò pœna conuentionali, qui offendit offendentem ex interuallo, excedendo modum neceſſariæ defenſionis, Conciol. *dicta reſolut.*2. *num.*5.

95 Quartò procedit, etiamquod offenſio non proueniat ab ipſo principali offenſo, ſed ab alio in pace comprehenſo, nam tunc offenſus non tenetur pœna pacis ruptæ, Onded. *conſ.*89. *num.*18. *& num.*60. *in fin. lib.*2. Farinacc. *dicta quæſt.*107. *nu.*405. Guazzin. *dicta quæſt.* 43. *num.* 15. vbi priùs *num.* 14. dixit, quod licet iſte ſecundo offendens non teneatur pœna pacis ruptæ, non poteſt tamen ipſe exigere pœnam à primo offendente cum mutua compenſatione tollantur, Farinacc. *dicta quæſt.* 107. *num.*431. Conciol. *dicta reſolut.*2. *num.*6.

96 Sed qualis debeat eſſe noua cauſa, vt offendentem à pœna pacis ruptæ excuſet, latè proſequitur Guazzin. *dicto tract. qu.*44. vbi *num.* 7. quod noua cauſa etiam iniuſta, & leuis non excuſat, quando quis cognouiſſet cauſam, propter quam ſe mouet eſſe iniuſtam, & nihilominus in illa perſeueraret, & conſtans eſſet, Conciol. *loco alleg. reſol.*3. *per tot.* vbi ponit multas ampliationes, & limitationes, quæ ſunt videndæ apud eum in caſu occurrenti, Maſcard. *dicta concluſ.*1162. *num.* 17. vel ſi noua cauſa eſſet procurata, vel affectata per offendentem, nam ſi ſit iniuſta, non prodeſt, quia dolo non caret, Maſcard. *dicta concl.* 1162. *num.* 20. Guazzin. *loco cit. num.* 10. Vel ſi eſſemus in his, quæ ſunt ex genere prohibitorum, intelligendo tamen, prout intelligit Maſcard. *loco cit. num.* 13. vel in eo, qui fuit cauſa nouæ rixæ, quam ipſe nouam cauſam allegare non poteſt, Guazzin. *loco cit. num.*14. vel ſi eſſemus in pace generaliter facta, quia tunc noua cauſa allegari non poteſt, Guazzin. *loco cit. nu.*15. vel tandum ſi per Statutum, vel conſtitutionem tollatur, quin poſſit allegari noua cauſa, prout ex Conſtitutione Marchiæ, & ex Bullis Leonis Decimi, Pij Quarti, & Beati Pij Quinti hoc obſeruatur in Statu Eccleſiaſtico, vt teſtatur Farin. *conſ.*30. *num.*48 & in pluribus Italiæ locis eſſe prouiſum dicit Caball. *caſ.*101. *num.*64.

97 Quæ tamen Conſtitutiones, & Statuta non habent locum, ſi cauſa fuerit iuſta, & releuans, ſed tantum ſi cauſa fuerit friuola, & iniuſta, vt in terminis dictarum Conſtitutionum tenet Hercul. *in tract. de cautione de non offendendo cap.*13. *nu.*5. Guazzin. latè *dicto tract. quæſt.* 46. *num.*4. *& ſeq.* Farinacc. *dicta quæſt.*107. *num.*507. vbi ſubdit, quod idem erit dicendum in noua cauſa dependente à neceſſaria defenſione, quæ nunquam cenſetur excluſa.

Sed in Statu Eccleſiaſtico, vbi non eſſet probata noua cauſa per teſtes pro informatione Curiæ examinatos, & ſic de ea non appareret per proceſſum informatiuum, inquiſitus non poterit audiri ſuper allegatione nouæ cauſæ, niſi obtenta licentia à Summo Pontifice, per Bullam Beati Pij Quinti, quæ ſolet concedi in Si-
98 gnatura Gratiæ, vel per reſcriptum ſpeciale emanatum in memoriali porrecto eidem Sanctiſſimo, vel aliquando per ordinem oretenus datum Gubernatori Vrbis, vel alijs Iudicibus in Curia exiſten. Legatis verò, ac Præſidentibus datur huiuſmodi facultas per Sacram Conſultam, vt teſtatur Guazzinus *dicta quæſtione* 46. *num.* 10.

Pariter dictæ Conſtitutiones locum habent ſolummodo inter principales paci-
99 ſcentes, non autem quoad alios comprehenſos in pace, qui nihil promiſerunt, Honded. *conſ.*97. *num.* 37. *lib.* 1. Farinacc. *dicta quæſt.* 107. *num.* 515. & hoc expreſsè diſponitur in Bulla Beati Pij Quinti, quæ eſt 10. inter eius Conſtitutiones, Guazzin. *dicta quæſt.*46. *num.*11.

100 Nec prædictæ Conſtitutiones ligant vaſſallos Sedi Apoſtolicæ mediatè ſubiectos, & illos, quorum gubernium Sedes Apoſtolica ſe abdicauit, Farinac. *d. qu.*107.

num. 516. Guaz. *d. quæſt.* 46. *num.* 11. *verſ. Benè verum eſt*, vbi dicit, quod Bulla Pij Quarti procedit in Inſtrumentis pacis, ſeu cautionis de non offendendo, in quibus pœna applicatur fiſco, vel Cameræ Apoſtolicæ, ſecus ſi applicaretur alteri fiſco, quia tunc debet ſeruari ius commune.

101 Secundò, non eſſet quis Inconſtans in pace ſeruanda, quando promiſiſſet non offendere in perſona, ſi corpus non fuerit læſum, quamuis corpus tangatur, pulſetur, vel etiam percutiatur, Onded. *conſ.* 103. *num.* 19. *vol.* 1. Guaz. *dicto tract. quæſt.* 52 *num.* 2.

Et propterea non ſufficit inſultus cum armis, inſecutio, admenatio, veſtium ſciſſio, violentia occaſione rei, iaculatio ſaxi, proiectio ſclopi, ſeu baliſtæ exoneratio, & ſimilia, quibus perſona non tangitur, Gabriel. *conſ.* 171. *lib.* 1. Guaz. *d. quæſt.* 52. *num.* 1. vbi *num.* 3. dicit, quod etiamſi occiſus fuiſſet equus, dummodo non fuerit offenſa perſona, non cenſetur rupta pax.

102 Tertiò, non dicitur quis Inconſtans in pace ſeruanda, ſi duo pacem fecerunt, promiſerunt ſe non offendere ſub certa pœna, & poſtea mutuo ſe offenderent, & minùs conſtat quis priùs offenderit, quia nullus eorum tenebitur de pace, tregua, vel promiſſione rupta, Onded. *conſ.* 89. *num* 13. *volum.* 2. Farinacc. *d. quæſt.* 107. *art.* 33. *num.* 456. Guazin. *d. tract. quæſt.* 53. *num.* 1. vbi *à num.* 4. explicat, quando debeatur ſaltem pœna conuentionalis, Conciolus *loco alleg. reſol.* 24.

103 Quartò, idem erit dicendum, ſi quis offendat cadauer paciſcentis, Caballus *caſ.* 189. Guazin. *d. tract. quæſt.* 68. *num.* 1. qui *num.* 6. refert contrarium ſentientes, *& num.* 11. conciliat opiniones ex doctrina Ripæ §. 4. *in l. Cato num.* 55. *de verb. oblig.*

104 Quintò, idem erit dicendum, quando quis ſine dolo offendit, vt ex pluribus exemplis confirmat Hercul. *de cautione de non offendendo cap.* 34. *num.* 10. *& ſeq.* Guaz. *d. tract. quæſt.* 78. *num.* 1. *&* 7. vbi *num.* 8. addit, quod ad dignoſcendum, an quis habuerit animum offendendi, & fuerit in dolo, ſeruanda eſt diſtinctio, quam facit in terminis Riminaldus iunior *conſ.* 101. *num.* 20. *& ſeq. vol.* 1. nempe, aut eſt actus de ſui natura prohibitus, & tunc qui eum facit, dicitur eſſe in dolo, aus actus non eſt de ſui natura prohibitus, & tunc nec dolus, nec animus nocendi deſumitur, vt proijcere lapidem ioco, Claud. Bertazol. ad Patrem *conſ.* 245. *littera A*, *vol.* 1.

105 Sextò, non dicitur quis Inconſtans in ſernanda pace, quando ignoranter offendit eum, cum quo inita pax fuerat, vt in caſu, in quo conſuluit Berous *conſil.* 191. *num.* 9. *volum.* 3. quem refert, & ſequitur Guaz. *d. tract. quæſt.* 78. *num.* 15.

106 Septimò, non dicitur quis Inconſtans in ſeruanda pace, ſi principaliter non habuit animum frangendi pacem, licèt in conſequentiam veniat offenſa, per quam aliàs pax rupta dici poſſet, Berous *dicto conſ.* 191. *num.* 9. *vol.* 3. Guaz. *d. quæſt.* 78. *num.* 16.

107 Octauò, non dicitur Inconſtans in ſeruanda pace auxiliator, qui non habet pacem cum offenſo à principali, ſecùs ſi & ipſe haberet cum eo pacem, latè Guazin. *d. tract. tota quæſt.* 79.

108 Nonò, non erit Inconſtans in ſeruanda pace abſens, pro quo etiam pax promiſſa eſt, ſi ante ratificationem pacis prædictæ offendat eum, cum quo inita eſt pax, etiam pro abſente, Farinacc. *dicta quæſt.* 107. *art.* 11. *num.* 273. *& conſ.* 28. *num.* 10. Guaz. *d. tract. quæſt.* 81. *num.* 1. latè idem Farinacc. *conſ.* 150. qui *num.* 3. aſſerit, Sacram Conſultam reſoluiſſe, nec etiam reſpectu principalis paciſcentis pacem dici ruptam, ſi offenderit vnum ex ijs, quem non offendere promiſit, qui tamen pacem non ratificauit. Nec ſufficere in caſu eſſe tacitam ratificationem, nempe productionem in iudicio Inſtrumenti pacis, latè idem Farinaccius *dicto conſ.* 150. *à num.* 9.

109 Quæ opinio procedit etiamſi Notarius ſtipulatus fuerit pro abſente, & pax facta fuerit coram Iudice, Farinac. *d. quæſt.* 107. *num.* 279. *& num.* 288. Guazin. *d. quæſt.* 81. *num.* 9. *&* 11. & Farinacc. *conſ.* 150. *nu.* 19. & quamuis offenſus vellet pacem ratificare, talis ratificatio non poteſt retrotrahi, vt offendens dicatur violaſſe pacem, vel promiſſionem, Farinacc. *dicta quæſt.* 107. *num.* 278. Guaz. *d. quæſt.* 81. *num.* 12.

110 An autem ſtante conſuetudine in loco contractæ pacis, quod abſque alia ratificatione pax, ſiue promiſſio pro abſente facta cenſeatur violata per offenſionem factam ab abſente, ſeu abſenti, Farinacc. *d. quæſt.* 107. *num.* 284. valdè dubitat, quod talis conſuetudo poſſit aliquem obligare, vt teneatur pœna pacis ruptæ, ſed contrarium ſubſtinet Guaz. *d. quæſt.* 81. *num.* 16. *verſ. Sed ego benè credo*.

111 Alia autem, quæ ſpectant ad principales reſpectu abſentium, qui offendunt eum, cum quo pax inita eſt, videnda ſunt penès eundem Guazinum *dicto tractatu quæſt.* 82. 83. *&* 84.

112 Decimò, non erit quis Inconſtans in ſeruanda pace, quando pax nulla, & inualida eſt, Marſil. *ſingul.* 125. *num.* 45. Guaz. *dicto tract. quæſt.* 85. *num.* 11.

113 Pro complemento huius materiæ ſciendum eſt, quod pacis fœdera iacta inter Principes, ſic ſe habent quoad eos, ſicut pax inita inter priuatos, Bald. *conſ.* 195.

num. 12. *lib.* 2. Guazin. *d. quæſt.* 85. *num.* 8. vbi ex Baldo infert, quod ſi inter Principes facta eſt pax cum pacto, quod nullus debeat dare paſſum gentibus armatis in Italia, & alter ex paciſcentibus conſtruerit pontes, ex quibus pateret paſſus gentibus armatis, vel ſi fecerit fortalitium aptum ad nocendum alteri Domino, cum quo pacem habet, non dicitur rupta pax, & Bald. ſequuntur Tuſchus, & Iulius Ferrettus, ille *in verb. pax concluſ.* 181. *num.* 12. iſte *tit. de ferijs num.* 160.

114 Sed de pace ſeruanda inter Principes videndus eſt eruditiſſimus vtinam Catholicus Hugo Grotius *de Iure Belli, ac Pacis lib.* 3. *toto cap.* 20. *&* 21. videndus eſt etiam Albericus Gentilis *ſimili tract. de iure Belli, lib.* 3. *cap.* 24. vbi latè quando fœdus violetur, & adducit omnes fere cauſas, quas in violatione pacis inter priuatos initæ adduximus.

115 An autem ante commiſſam pœnam poſſint partes Inconſtantes recedere à contractu pacis, Guaz. *quæſt.* 36. reſoluit negatiuè, ſi abſque conſenſu Principis recedant, quia per ſtipulationem Notarij nomine Cameræ illi ius eſt quæſitum per Textum *in l. Procuratori ff. de ſolut.* ibi, *quia certam conditionem habet ſtipulatio, quam mutare ſtipulator non potuit*, præſertim ſi recedendo à pace, vellent renouare bella, cum interſit Reipublicæ, ne publica tranquillitas turbetur, Hercul. *de caution. de non offendendo cap.* 9. *num.* 11. Quod tantò magis procederet, ſi vna pars nollet à pace recedere, Hercul. *loco cit. num.* 14. Guaz. *d. quæſt.* 36. *num.* 5.

116 Si autem pœna eſſet applicata fiſco, tunc quia pax nulla eſt, poſſent partes recedere, quod tamen non habet locum in Statu Eccleſiaſtico, in quo vigore Conſtitutionis Pianæ omnis pœna intelligitur ſtipulata pro Camera Apoſtolica, Guazin. *d. quæſt.* 36. *num.* 7.

117 Addo pro Coronide, quod qui occidit eum, cum quo inita eſt pax, tanquam proditor non gaudet immunitate Eccleſiaſtica, vt latè probant tres illi Conſulentes apud Farinaccium *conſil.* 168. *num.* 74. & *in fine dicti conſilij* dicit idem Farinaccius

118 ità fuiſſe à Sacra Conſulta reſolutum, & *in appendice de immunitate Eccleſiaſtica* idem tenet *nu.* 136. *in fine*, latiſſimè Giurb. *conſ.* 60. *num.* 15. *verſ. Proditor eſt*, & latiùs *nu.* 21. quod quidem nonnulli extendunt etiam ad eum, qui ſub promiſſione de non offendendo alium occidit, vt in terminis tenet Peregrin. *de immunitate cap.* 7. *num.* 10. *&* 11. dicti Conſulentes apud Farinaccium *conſ.* 168. *num.* 74. Giurba *dicto conſ.* 60. *num.* 15. idem Farinaccius *in appendice num.* 137. *in fine*, Thomas del Bene *de immunitate Eccleſiaſtica cap.* 16. *dub.* 20. *ſect.* 3. *num.* 1. qui alios allegat.

119 Contrarium in hoc tenuere Riccius *deciſ.* 168. *par.* 1. *num.* 1. quem ſequitur Donatus Antonius de Marinis *quotidianarum reſolut. cap.* 174. *num.* 3. & hunc ſequitur Diana 4. *par. tract.* 1. *reſolut.* 34. Donat. de Aſylia *reſolut.* 149. *verſ. Et procedit etiam*, Ciarlin. *controuerſ.* 151. *num.* 5. licèt in ſuo caſu aliud determinauerit, Addent. *ad dictam reſolut.* 174. de Marinis.

120 In hac materia Sacra Congregatio ſuper controuerſijs iuriſdictionalibus, & immunitate Eccleſiaſtica pluries reſoluit, dici proditorem eum, qui pace inita aduerſarium occidit, dummodo pax, vel per inſtrumentum, vel per teſtes idoneos probata ſit; non ſic, quando adeſt ſola permiſſio de non offendendo, quia illa non extingnit taliter odium, & inimicitiam, vt inde occiſus non habeat cauſam præcauendi, ſed ſolùm operatur, vt veniens contra eam incurrat in pœnam promiſſam. & grauiter puniatur, Ciarlin. *controuerſ.* 116. *num.* 31. *in fine*, Addent. *ad dictam reſolut.* 174. de Marinis.

121 Sicuti etiam non ſufficit reconciliatio ſimplex, vt inde excludatur ab immunitate ſequendo opinionem Riccij *d. deciſ.* 168. *num.* 2. & ſequacium, cum præſumatur cum inimico reconciliato, durare

122 adhuc inimicitiam, Menoch. *de præſump. lib.* 1. *quæſt.* 89. *num.* 57. cum alijs per Addent. *ad d. reſolut.* 174. de Marinis *num.* 4.

123 Et quæ diximus de pace inita, & probata adhuc procedunt, ſiue pax facta ſit de recenti, ſiue ab antiquo tempore, reiecta opinione eorum, quos citat Donatus de Aſylia *d. reſolut.* 149. *verſ. Hæc intellige*, quod etiam aduertit Giurba *d. conſil.* 60. *num.* 23. *verſ. Nec Sacra Conſulta*.

124 Verùm tamen eſt, quod ſi quis occideret aliquem ex noua cauſa, non priuaretur tanquam proditor immunitate Eccleſiaſtica, latè Ciarlin. *controu.* 151. *nu.* 34. *verſ. Verumtamen*, qui tamen cautè legendus eſt, dum *num.* 33. inuoluit, & reconciliationem, & pacem de recenti factam, nam confunditur eius opinio per ſupradicta.

125 Inter alia præcepta Charitatis, præcipuum eſt illud erogandi eleemoſynam, quod prouenit à iure naturali, & diuino, & ex genere ſuo ſub mortali obligat, vt ex Euangelio, & Sanctis Patribus docet Suarez *de præcepto Charitatis diſp.* 7. *ſect.* 1. cui addo ex noſtris Velaſch. *de priuileg. Pauperum* 1. *par. quæſt.* 34. *num.* 1. Valdeſ. *de eleemoſyna* 2. *par. fol. mihi* 16.

126 Multa ſuper hoc ipſe Suarez, & alij Moraliſtæ tractant, & diſcutiunt, nempe quo tempore obliget hoc præceptum, ad quem extendatur, quibus ſit facienda

eleemoſyna, ex quibus bonis, in qua neceſſitate teneatur homo eleemoſynam facere de bonis omnino ſuperfluis: an teneamur facere eleemoſynam ex neceſſarijs ad ſtatum, non tamen ad vitam: an cum præceptum iſtud obligat, teneamur donare: an ſatis ſit mutuare: an qui tenetur dare eleemoſynam, ſi illam omittat, teneatur ad reſarcienda damna, quæ inde eueniunt indigenti: Quas quæſtiones per ſex lectiones latè tractat Suarez *loco citato*, & nouiſſimè Eminentiſſimus D. Card. Raimundus Capiſuccus *in ſuis controuerſijs, controuerſ.* 29. *&* 30. ex noſtris Leoncill. poſt hæc ſcripta viſus, *de priuileg. pauperum priuileg.* 115. *per tot.*

127 Et prima erit quæſtio, an ille, qui per longum tempus eleemoſynam erogauit, poſſit Inconſtans illam omittere, & amplius non facere: & illicitam eſſe Inconſtantiam, quodq; qui conſueuit eleemoſynam dare, illam teneatur dare perpetuò voluit, Bart. *in l. Priuilegia, nu.3. C. de Sacroſan. Eccleſ.* Abb. *in cap. Abolenda, num.6. & 8. de Sepulturis, & in cap. Suam num.6. de Symonia*, Felin. *in cap. Sanctæ Mariæ, nu.97. de Conſtitut.* Auendan. *de Exequendis mandatis, par.2. cap.4. num.17.* Borgnin. *deciſione 27. num.33. par.1.* Menoch. *de Arbitrar. Iudicum, lib.2. caſ.160. num.10.* Caccheran. qui alios refert, *deciſ.99. num.20.* quos allegat P. Paſqualig. *de Sacrificio nouæ legis, quæſt.* 1081. *num.2.* addo Ego Franc. Marc. *deciſ.213. num.2. & 3. par.2.* Surdus *de Aliment. tit.1. ſect.60. num.6.& 7.* Borell. *in Summa, deciſ. de Oblation. tit.18. nu.19.* Perez de Lara *de Anniuerſarijs, & Cappellanijs, cap.12. num.21.22. & 23.* Leoncill. *d. tract. par.2. priuileg.* 117. *num.16.*

128 Et propterea ſi Ciuitas daret quolibet anno certam quantitatem frumenti Religioſis, non poſſet Inconſtans reuocare talem eleemoſynam, Bart. *d. l. Priuilegia, num.2.* Abb. *in rubr. de Parochijs, nu.3. & in cap. Abolenda, nu.7. & 8. de Sepulturis*, cum alijs ſupracit. Perez de Lara *loco cit. n.23.*

129 Et ſi vigore Statuti illam erogaret, Inconſtans taleStatutum reuocare non poteſt, Caccheran. *d. deciſ.99. nu.20.* Leoncill. *d. priuil.117. nu.3. cum ſeq.* Tiraquell. *de Priuil. piæ cauſæ, priuil.* 159. vbi tamen refert contrarium ſentientes.

130 Concordat opiniones Iaſon. *in l. Non amplius, §. Si certum, num.15. ff. de legat.1.* vt prior opinio procedat, quando ſtatuentes vellent ſine cauſa reuocare; Secunda verò, ſi vellent illam cum cauſa tollere; & quod non poſſit reuocari iſtud Statutum tenet Fermoſin. *in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, quæſt.20. num.28.* Saltem ſine cauſa, quod eo magis procederet, ſi eſſet tale Statutum à Summo Pontifice confirmatum, Fermoſin. *loco cit. num.29. in fine.*

131 Hinc etiam infertur, quod ſi quis diuturno tempore in Eccleſia fecerit celebrare anniuerſarium pro Defunctis, non poteſt Inconſtans illud prætermittere, ſed poteſt cogi, vt in futurum illud celebrare faciat cum ſolita eleemoſyna; & oblatione, vt reſoluit Guttierez *Quæſtion. Canonicarum, lib.2. cap.21. num.* 154. quem ſequitur Perez de Lara *loco cit. num.25.*

132 Contrarium voluit Paſqualigus. *dicta quæſt.1081. num.3.* ea motus ratione, quod ſimus in facultatiuis, in quibus nullo vnquam tempore inducitur conſuetudo, Bart. *in l. Quo minus, num.7. ff. de Fluminibus*, cum alijs per eum *allegatis*.

133 Quę tamen ratio reijcitur à Guttierez *d. cap.21. num.* 144. vbi quod fauore Eccleſię ex actibus voluntarijs inducitur animus, ſe in futurum obligandi, *cap. Veniens, il primo, de Teſtibus*, vbi Abbas, & Felyn. *num.3.* idem Abb. *in cap. Suam, n.5. de Symonia*, vbi tribus modis ſoluit hanc difficultatem, quem ſequitur, Caccheran. *d. deciſ.99. num.43.*

134 Limitat tamen Guttierez ex ſententia Soti *lib.9. de Iuſt. & iur. quæſt.3. art.1. verſ. Nam vſu*, quando talis præſtatio eleemoſynæ fuerit gratuita, & per modum liberę deuotionis; quod idem aſſerit Paſqualig. *d. quæſt.1081. num.8.* vbi quod eleemoſynę conſuetæ dari pauperibus, tunc obligant, quando præſtationem præcedit titulus, qui

135 per ipſam confirmatur, nempè quandò præſtatio fit ab ijs, in quibus agnoſcitur aliqua naturalis obligatio ſubueniendi pauperibus, pro cuius executione erogantur eleemoſynæ, non autem quando ſunt omninò liberales, & abſque titulo, vndè poſſit inferri neceſſitas.

136 Et quamuis præſtatio decennalis faciat præſumi titulum, Doctor. *in l. Si certis annis, C. de pactis*, dicit tamen habere locum, quando titulus, ſeu cauſa & obligatio allegatur, ſecùs ſi non allegetur, vt dicunt Doctores *in l. Si certis annis*, quem Textum ad hunc propoſitum expendit Perez de Lara *d. cap.12. à num.3.*

137 Et quod actus facti ex cauſa deuotionis, & eleemoſynæ non obligent in futurum, reſoluit Rota *dec.543. n.3. p.3. rec.*

138 Quod tamen non procederet, quandò actus eſſent continuati, per longiſſimum tempus, & vniformes, vt innuit *ibid.* Rot. *in fin. num.3.*

139 Eo maximè quando concernunt fauorem piæ cauſæ, quia tunc ſufficiunt decem anni, Felin. *in d. cap. Ad Apoſtolicam, num.3.* & Abbas *in dicto cap. Suam, num.8.* Oſaſch. *d. deciſ.99. num.17.* Couuarr. *lib.1. variar. cap.17. num.3.* Tondut. *lib.1. Canonic. cap.39. num.17.* Sperell. *deciſ.30. num.8.* Rota *deciſ. 365. num. 4. par. 2. recent.* vbi etiamquod obiectum, quod verſemur in

facultatiuis ceſſat, quandò concurrit fauor Eccleſiæ, & piæ cauſæ, vt *ibi num.* 5.

140 Nam fauore piæ cauſæ, & Diuini cultus non præſumitur materia facultatiua, Addent. *ad deciſ.* 162. Grogorij Decimiquinti *num.* 15. *in fine, verſic.* 3. quod idem voluit, Rota *in deciſ. allegatis* à Paulo Ranuccio apud Cencium *de cenſibus, quæſtione* 81. *numero* 15. *verſiculo* 2. *quia*,

141 vbi, quod præſtatio diuturna quando fit in piam cauſam, etiamſi ex mera liberalitate, inducit obligationem, Leoncill. *dicto tract. part.* 2. *priuileg.* 117. *num.* 19.

142 Crederem Ego in hac materia ſic diſtinguendum, quod ſi eleemoſyna eſt ſolita erogari in certos pauperes alicuius Ciuitatis, vel loci, & præſtatio ſemper fuerit vniformis, ſaltem per decennium, non poſſit tali caſu erogans eſſe Inconſtans, ſecùs autem ſi pauperes ſint incerti, veluti illi, qui confluunt ad Ædes piorum virorum, & quotidiè ſtipem, & eleemoſynam accipiunt.

143 Cum enim ſint quandoque numero plures, quandoque pauciores, & eleemoſyna non ſit vniformis, tunc videtur iſte actus eſſe merè facultatiuus, vt non ſubiaceat præſcriptioni, vel conſuetudini, nam vt inquit Rota *deciſ.* 139. coram Card. Othobono, eleemoſynæ, & oblationes, quæ non habent certum ſubiectum, ſed inconſtans, & variabile, & dependens ex hominum voluntate, non poſſunt à ſolito vnius, vel plurium annorum liquidari in aliqua certa ſumma.

144 Et propterea vt dixit eadem Rota *in Maioricen. Capellaniæ*, coram Orano regiſtrata per Garz. *de benefic. par.* 5. *cap.* 3. *n.* 156.

145 huiuſmodi eleemoſynæ non computantur in fructu beneficij tanquam voluntariæ, & incertæ, niſi eſſent ſolitæ locari ſingulis annis pro certa quantitate.

146 Hinc deducitur, quod licèt ad eleemoſynam Prædicatori erogandam populus non teneatur, ſed ad eum ſpectet, qui habet curam animarum, hoc eſt principaliter ad Epiſcopum demùm ad Parochum, qui tenentur populo prædicare, vt reſoluit Rota in Magiſtrali deciſ. bonæ mem. Merlini, *quæ eſt deciſ.* 598. *in eius impreſſis*, cui addo Tondut. *d. cap.* 39. *nu.* 18. Franceſ. *de Eccl. Cathed. tit. de Pulpito Eccleſ. Cath. cap.* 18. *num.* 116. Fagnan. *in cap. Inter cetera de offic. ordin. num.* 14. Zacch. *de Salario, cap.* 4. *num.* 50. & 51.

147 Ità vt Parochus excuſari non poſſit ob tenuitatem fructuum Beneficij, quia ſibi imputet, ſi Beneficium tenue acceptauit, Merlin. *d. deciſ.* 598. *num.* 55. & de Epiſcopo idem tradit, Zach. *dicto cap.* 4. *num.* 54.

148 qui tamen *in fine* dicit, quod ſi Epiſcopo non remaneret neceſſarium pro ſui ſubſtentatione, teneretur populus; addendi ſunt Leo *in Theſauro fori Eccleſiaſtici*, Ricciull. *Lucubrat. Eccleſiaſt.* Squillant. & Riccius *allegati* à Frances *loco citato numero* 120.

149 Nihilominus ſi adſit conſuetudo, quod laici præſtent eleemoſynam Prædicatori, non poſſunt Inconſtantes illam denegare, ſed debent in futurum præſtare, & ad hoc cogi poſſunt, Sperell. *deciſione* 70. *num.* 1. 11. & 12. Tondut. *d. cap.* 39. *num.* 15. & pluries Sacra Congregatio reſoluit, vt per Barboſ. *de poteſtate Epiſcop. allegat.* 76. *numero* 10. & *in Summa Bullar. Apoſtolicarum verb. Prædicator. numero* 13.

150 vbi quod Vniuerſitas non poteſt eleemoſynam conſuetam ad minorem quantitatem reducere, vt in vna Viterbien. Ciuitatis Vetulæ *de menſe Septembris* 1610. Zacch. *d. cap.* 4. *num.* 52. vbi *num.* 53. ait, quod ſi conſuetudo eſſet dubia, & ignoraretur, quorum ſumptibus conducendus veniret Concionator pro Quadrageſima, tali caſu donec definiretur quæſtio, deberet Epiſcopus conducere Concionatorem de proprio.

151 Sed quia in hac materia, Fagnan. *in d. cap. Inter cętera, num.* 18. & 19. diſtinguit ſex caſus reſpectu Eccleſiæ Cathedralis, & alios ſex reſpectu Eccleſiarum inferiorum; adducam eos, qui ad propoſitum faciunt.

152 Primus ergo caſus erit, qui eſt ſecundus apud Fagnan. quando Epiſcopus eligit Prædicatorem, & populus, ſeu Vniuerſitas ex conſuetudine non tamen immemorabili ſoluit ei eleemoſynam, tunc poteſt eſſe Inconſtans, & eleemoſynam non præſtare, quia Concilium quoad hoc ſubſtulit huiuſmodi conſuetudinem, & ità pluries fuiſſe reſolutum dicit Fagnan. *loco cit. num.* 20.

153 Secundus caſus, qui eſt tertius apud eundem eſt, quandò Epiſcopus eligit Prędicatorem in Cathedrali, & Vniuerſitas à tempore immemorabili ſoluit ei eleemoſynam, tunc Vniuerſitas Inconſtans eſſe nequit, ſed poteſt cogi ad eleemoſynam ſoluendam, vt pluries reſoluit Sacra Congregatio, præſertim in Reatina, & Meliten per eum adductis.

154 Quod procedit etiam reſpectu Regularium, qui ab immemorabili tempore ſoluunt eleemoſynam Concionatori Eccleſiæ Cathedralis, non obſtante quodam Decreto B. Pij Quinti, per eum relato, *num.* 21. *verſ. Poſt autem.*

155 Tertius caſus, qui eſt quartus apud eundem, quando Epiſcopus ſoluit eleemoſynam Concionatori, quem populus eligit, nam Epiſcopus non poteſt eſſe Inconſtans in ea ſoluenda, ſed electionem Prædicatoris poteſt ſibi vindicare, non obſtan-

obſtante conſuetudine etiam immemorabili, cui hoc caſu Concilium Tridentinum derogauit, *vt in cap.4. ſeſs.25. de reformat.* Fagnan. *num.22.*

156 Quartus caſus eſt, qui eſt quintus apud eundem, vbi populus, vel alius ex conſuetudine non tamen immemorabili eligit Prædicatorem, atq; illi ſic electo præſtat eleemoſynam, nam Epiſcopus poteſt ſibi electionem Prædicatoris vindicare, ſed non poteſt populum ad illam ſoluendam cogere, Fagnan. *loco citato num.24.*

157 Quintus caſus, qui eſt ſextus apud eundem, eſt, cum populus, vel alius eligit Prædicatorem ex immemorabili conſuetudine, atque eidem præbet eleemoſynam, Sacra Congregatio cenſuit, poſſe quidem Epiſcopum electionem Prædicatoris ſibi vindicare, ſed non compellere populum ad eleemoſynam, quam illi ab immemorabili tempore præſtare conſueuit ſoluendam.

158 Eſſe autem in electione Epiſcopi, vtrum ipſe malit Prædicatorem eligere, cum populus, vel alius illum ab immemorabili tempore eligere conſueuerat vel Prædicatoris electionem alteri ex immemotabili competentem relinquere, ità tamen, vtſi Epiſcopus huiuſmodi electionem ſibi aſſumat, populum, vel alium ad ſolitas impenſas non compellat.

159 Sin verò populo, vel alio prædictam facultatem eligendi Prædicatorem relinquat eundem cogere poſſit ad eas impenſas, quas in hanc cauſam præſtare ſolitus eſſet, atque ità in ſpecie reſpondit Sacra Congregatio ab Archiepiſcopo Cæſaraugustano conſulta Fagnan. *ibidem num.24.*

160 Quo verò ad Eccleſias inferiores, primus caſus eſt, quandò Epiſcopus eligit, & alius ſoluit eleemoſynam Concionatori, hoc caſu, qui ſoluit, non poteſt Inconſtans eſſe in ſolútione eleemoſynæ, vt caueturd *d.cap.4. ſeſs.25.de reformat.* Fagnan. *num.25.*

161 Secundus caſus eſt, vbi Epiſcopus Prædicatorem eligit, & eleemoſynam præſtat, & hoc caſu Epiſcopus non poteſt eſſe Inconſtans in ſolutione eleemoſynæ, Fagnan. *num.26.*

162 Tertius caſus eſt, qui eſt quintus apud Fagnan. quando populus, vel alius ſolet præſtare eleemoſynam, & ex immemorabili conſuetudine Prædicatorem eligit, tunc non poteſt eſſe Inconſtans in ſolutione eleemoſynæ, ſi vult vti facultate eligendi, Fagn. *num.28.verſ. Quintus*, vbi *numero* 29. ſubiungit quouſque Vniuerſitas probet immemorabilem per tres conſor-

163 mes, Epiſcopum debere eligere, cum ei ſufficiat ſola Iuris aſſiſtentia, vt ipſe dixit *num.12. & 13.*

164 Licet quandoque ex aliqua rationabili cauſa, puta ad vitanda ſcandala, Sacra Congregatio Epiſc. & Regular. cum imminente Quadrageſima prę anguſtia temporis iura Partium examinari non poſſunt, conſueuit reſcribere, vt pro ea vice ſeruetur ſolitum, per modum tamen prouiſionis, & ſine præiudicio iurium vtriuſque Partis, tam in petitorio, quàm in poſſeſſorio; vel A. C. ſolet deputare pro ea vice Prædicatorem ex officio cum clauſulis præſeruatiuis ambarum Partium; & ità obtinui in vna Peruſina; & altera Præneſtina.

Quartus, & vltimus caſus, qui eſt ſextus apud Fagn. Quando populus, vel alius miniſtrat eleemoſynam, & expenſas Concionatori, & eum eligit ex conſuetudine, non autem immemorabili; & tunc licet conſuetudo iſta ſublata ſit à Concilio, tamen vbi duo hæc concurrunt, vt

165 populus præſtet eleemoſynam, & eligat ex conſuetudine Concionatorem, tunc Sacra Congregatio Epiſcop. & Regular. reſpondit, poſſe quidem Epiſcopum electionem ſibi vindicare, ſed non compellere Vniuerſitatem, vel alium ad eam eleemoſynam præſtandam, quam à ſe electo Prædicatori præſtare conſueuerat, Fagnan. *ibidem num.31.*

166 Hæc autem Decreta referuntur à Barboſ. *in Collectan. Apoſtolic. deciſ. collect.*592. *in verb. Prædicator*, & à Nicolio *in Floſculis verb. Prædicator*, & in Decretis *MM. SS. S. Congregat. Epiſcop. & Regular. eodem verbo.*

167 Addo Ego alium caſum, quo tenetur Vniuerſitas eleemoſynam præſtare, quandò ſcilicet in tempore non præſentauit Epiſcopo Concionatorem, quod tempus ſolet eſſe per totum menſem Nouembris Quadrageſimæ præcedentem, vel ſi pręſentatus reiectus fuerit per totum menſem Decembris, aliàs elapſo anno amittit ius nominationis, & tenetur nihilominus eleemoſynam præſtare; ſic Nicolius *loco cit. verb. Prædicator, num.1. verſ. Et Communitas.*

168 Quid autem circa huiuſmodi eleemoſynam obſeruetur in Francia, videndus Mainard. *deciſ.*34. 35. 36. 37. *&* 38. *lib.*1.

169 An verò diuites poſſint cogi ad præſtandam eleemoſynam pauperibus, & an pauperes habeant actionem aduerſus illos, vel Iudicis officio compelli poſſint, videndus eſt Aluar. de Velaſco *de Priuileg. pauper. par.1. quæſt.34.* Leoncill. *eod. tract. par 2. priuil.* 115. *num.* 1. *cum ſeqq.* & præſertim *num.*17. 18. 19. *&* 28.

170 Addo, quod Capitulum tenetur ad præſtandas illes eleemoſynas, ad quas Epiſcopus obligatus eſt, Themud. *deciſ.*75. *num.9. par.1.*

171 Secundò quęro, an ille qui tenetur

eleemoſynam erogare, ſi Inconſtans illam non præſtet, teneatur ad reſarcienda damna, quæ indè veniunt indigenti, & dicendum eſt, quod ſi quis tenetur ex ſolo præcepto Charitatis eleemoſynam erogare, ſi indè Inconſtans ſit, non tenetur reſarcire damna ob eam Inconſtantiam illata.

172 Si verò tenetur ex obligatione Iuſtitiæ, vt qui habet bona deſignata, vt diſtribuantur in pauperes, tunc ſi Inconſtans non diſtribuat, renetur ad reſtitutionem, Suarez *diſp. 7. de Præcepto eleemoſynæ, ſect.6.*

Tertiò quero, an quis Inconſtans repetere poſſit eleemoſynam ab eo, qui ſimulata paupertate, ſanctitate, infirmitate, aut alia ſimili cauſa illam accepit? Et breuiter dicendum eſt, quod ſi dans eleemoſynam ob cauſas illas creditas, ità eas det; vt, ſuppoſita petentis fictione, actualis, aut quaſi habitualis animus ſit, eam non donare, accipiens tenetur illam reſtituere, & dans poteſt illam repetere; alioquin talis Inconſtantia non admittitur, vt latè Molin. *de Iuſt. tract. 2. diſp. 210.* Animus autem ità eleemoſynam erogantis quomodo cognoſcatur, vt poſſit Inconſtans illam repetere; hoc pendet ex circumſtantijs in caſibus particularibus, vt benè explicat idem Molina *d. diſput. 210. verſ. Quando*, ibi:

Quando autem animus dantium ita eleemoſinam, ſit, vt donatio non valeat, atque adeo quando accipientes reſtituere teneantur, aut non, nulla poteſt ſtatui certa regula, ſed in euentibus particularibus, expectatis circumſtantijs concurrentibus, iudicandum eſt. Quo enim fictio cauſæ maior fuerit ac fœdior, quam dantes plus ſolent execrari, minoreſque aliæ cauſæ veræ fuerint ex parte accipientium, ad illam accipiendum aut retinendum, ſeu non reſtituendum poſtquam fuerit accepta, eò plurium vel etiam omnium credendum eſt, quaſi habitualem animum eſſe, vt donatio ſit nulla, atque vt accipiens reſtituere teneatur: quo verò fictio minor, minuſque fœda fuerit, & plures ac maiores aliæ cauſæ veræ fuerunt ad eleemoſynam petendum, aut retinendum, poſtquam fuerit accepta, eo pauciores, aut etiam nullos, credendum eſt habere quaſi habitualẽ animum vt reſtituere teneatur. Item, attendenda eſt quantitas eleemoſynæ, quam quiſque dedit, vtrum ſit parua, an magna & inconſueta: ſi enim magna, & inconſueta ſit plus credendum eſt animum dantis eſſè, vt accipiens reſtituere teneatur. Reſpiciendum quoque eſt ad generoſitatem dantis, quo enim benignior ac munificentior fuerit, eò minus credendum eſt velle, vt accipiens reſtituere teneatur. His, & alijs circunſtantijs expenſis, iudicandum eſt, an accipiens totum, aut partem reſtituere teneatur. Et quidem ſi res dubia ſit, non eſt melior conditio eius, qui fraude, ac dolo eleemoſynas extorſit, eſto ipſe poſſideat. Tum, quia fraus, & dolus nulli debent patrocinari. Tum etiam, quia non cepit bona fide poſſidere. Quo fit, vt in dubio ad reſtitutionem aliquam pro dubij quantitate ſit aſtringendus.

173 Cæterum, quia ſchiſma eſt peccatum contra Charitatem, hic tractandum eſſet de Inconſtantia circa vnitatem cum Eccleſia, & eius Capite, ſed quia de ea diximus in materia fidei, ad illam Lectorem remitto.

Finis Secundæ Partis.

INDEX

CONCLVSIONVM, QVAESTIONVM, ET MATERIARVM

In Tractatu de Inconſtantia in virtutibus Fidei, Spei, & Charitatis præcipuè contentarum.

A

ABAGARVS

Rex epiſtolam an verè receperit à Saluatore Noſtro, vel potiùs ea ſit apocrypha, par.1. cap. 30. num. 384.

ABBAS

Confirmationis Sacramentum an, & quando conferre poſſit, par.1. cap.30. nu.360.
Vide *Ius, Pax, Remiſſio*.

ABIVRATIO

Æqualiter imponitur maioribus, & minoribus, & de ratione, par.1. cap.14. num.62. & cap.31. num.158.
Celebranti Miſſam non promoto quando ſit iniungenda, par. 1. cap. 34. num. 97. & 101.
Comparentis ſpontè fieri poteſt coram ſolo Epiſcopo, vel ſolo Inquiſitore, par. 1, cap. 16. num.5.
Confeſſario docenti vxoribus actus turpes, & inhoneſtos, vt benè tractentur à maritis, an, & quæ imponenda veniat, par.1. cap.35. num.11. & 14.
Confitentibus tantùm imponitur, non autem negantibus, vel torturam ſubſtinentibus, par.1. cap.30. num.115.
Connumeratur inter pœnas, dicto cap.35. num. 2.
Corporalis pœna non eſt, & de eius effectu, dicto cap.14. num. 62.
Dubio fidei an, & qualis ſit imponenda, par.1. cap.7. num.12.
Finem quem habeat, par.1. cap.36. nu.78.
de Formali, vide *Relapſus*.
Hæreſis, vide *Hæretici, & Hæreticus*.
Hodiè quomodo ſit practicanda non ſolùm de hæreſi confeſſa, ſed & generaliter de quacumque hæreſi, par.1. cap.16. nu.11.
de Leui ratione finis non differt à vehementi, vel violenta, dicto cap.36. num.82.
Vide *Hæreticus, & Relapſus*.
Libros ſortilegiorum, & incantationum, vel alias hæreticales retinentibus, an, & quæ veniat imponenda, par.1. cap.30.num.99. & 107.
Pars eſt ſententiæ diffinitiuæ, quæ compilato proceſſu contra Reum pronunciatur, dicto cap.16. num.4.
Pœna grauiſſima, ibidem.
Publica requiritur, vt quis dicatur Relapſus, ibidem num.2.
Purgat ſcandalum coram populo, par. 1. cap.33. num.44.
Quid ſit, dicto cap.36. num.78.
Quomodo fieri debeat, & an ſemper coram Epiſcopo, & Inquiſitore ſimul, dicto cap.16. num.3.
Quotuplex ſit, & quæ reſpectiuè imponenda veniat, dicto cap.36. num.78.
Rebaptizari bis puerum facienti, quæ ſit imponenda, dicto cap.33. num.45. & ſeq.
Relapſum ad incurrendum, quæ requiratur, dicto cap.16. num.12.
Relaxandis Brachio ſeculari non iniungitur, dicto cap.34. num.504.
Schiſmatis, vide *Schiſmaticus*.
Sollicitantibus in confeſſione qualis, & in quo loco imponi debeat, dicto cap.35. num. 4.
Solo coram Epiſcopo eſt actus omnino nullus ex defectu iuriſdictionis, dicto cap.16. num. 6.
Suſpicionis cui abiurationi æquipolleat, dicto cap.35. num.15.
de Vehementi an ſufficiat ad Relapſum, dicto cap.16. num.15.
Vide *Receptator, Relapſus*.
Alia etiam vide ſub verbis *Abutens, Apoſtata, Aſtrologia, Beneficium, Clauſula, Confeſſio, Defenſores, Dubius, Eccleſia, Gradus, Hæreticus, Impedientes, Laicus, Mater, Polygamus, Princeps, Reus, Sacerdos, Sortilegi, Suſpicio, Vocatus.*

ABIVRATVS

de Formali admitti an, & quando poſſit ad honores, & ad publica officia, par. 1. cap.19. num.31.
Aufugiens à carceribus, in quibus detinetur, an ſit puniendus tanquam Re-

lapſus, par.1. cap.16. num.43.
Hæreſes vnius Sectæ, & deindè fauens Hæreticis alterius Sectæ, an, & quando puniri poſſit tanquam Relapſus, ibid. num. 37. & ſeqq.
de Vehementi, beneficijs an priuetur, par.1. cap.20. num.20. & cap.24. num.117.
Irregularitatem an incurrat, d. cap. 24. num. 117.
Vide *Fautores*.

ABSENS

Nomine cuius inita fuit pax ſi offendat paciſcentem antè ratificationem an incurrat pœnam fractæ pacis, par. 2. cap. 2. numer. 108.
Vide *Adulterium, Conſuetudo, Pax*.

ABRASIO

Pilorum Rei facienda ante torturam, & quid in Sancto Officio, par. 1. cap. 32. num. 116.

ABSOLVTIO

Caſuum reſeruatorum, comprehenſa etiam Hæreſi, an in articulo mortis concedi poſſit à quolibet Sacerdote, par. 1. cap. 25. num. 29.
Vide *Cruce-ſignati, Sacerdos*.
Cenſurarum deneganda ſpontè comparentibus qui complices reuelare recuſent, par.1. cap.14. num.16.
Vide *Hæreticus, Laicus*.
Delicti an impediat condemnationem Rei, qui poſt ſententiam abſolutoriam illud confiteatur, ibid. num.37.
Vide *Confeſſus, Delictum, Iniuſtitia, Miſſionarijs*.
Excommunicationis incurſæ propter hæreſim occultam an poſſit ab Epiſcopo impertiri, d. cap. 25. num. 2.
Vide *Epiſcopi, Epiſcopus, Excommunicatio, Excommunicatus*.
Hæreſis in foro conſcientiæ quando concedi poſſit ſine complicum reuelatione, ibid. num.26.
Vide *Archiepiſcopus, Capitulum, Carceratio, Clauſula, Confeſſarius, Delatus, Hæreticus, Impedientes, Iuriſdictio, Pœnitentiaria, Reus, Sacerdos, Venditio*.
Iuriſdictione in vna ſi obtineatur an ea pariat exceptionem rei iudicatæ in alia prorſus diuerſa, & ſeparata, par. 1. cap.36. num. 80.
Peccatorum quomodo ſollicitatis à Confeſſario ſit deneganda, par. 1. cap. 35. numer. 19.
Pœnitentis, qui per litteras ſua peccata confiteatur non valet licet Confeſſarius ipſum Pœnitentem priùs præſentem audiuerit, ibidem num.101.
Vide *Confeſſio, Peccatum*.
Relapſo ſpontè comparenti an ſit concedenda iuxta priuilegium ſpontè comparentium, d. cap. 14. num. 47.
Vide *Facultas, Relapſus*.
Sacramentalis delictorum, quorum cognitio ſpectat ad Sanctum Officium, non ſuffragatur pœnitentibus in foro exteriori, par.1. cap.25. num.18.
Vide *Hæreticus, Parochus*.
Superſtitionis an, & quando denegari debeat à Confeſſario, par. 1. cap. 40. numer.3.
Tortis qui ſubſtinuerunt quomodo ſit concedenda, par.1.cap.36. num.8.
Alia vide ſub verbis *Aſtrologi, Diſpenſatio, Defenſores, Dubius, Epiſcopi, Fautores, Hæreſis, Inquiſitor, Laicus, Mulier, Opinio, S. Officium, Papa, Promiſſio, Sacerdos, Schiſmaticus, Sententia, Sollicitati*.

ABVSVS

Aſportandi arma in locis prohibitis an poſſit excuſari per conſuetudinem, par. 1. cap.29. num.33.
Vide *Inquiſitor*.
Baptiſmi oritur ſi quis baptizet res inanimatas, par.1. cap.33. num.2.
Vide *Baptizatus*.
Euchariſtiæ oritur in Sacerdote, qui fingat conſecrare, & non conſecret, hoſtiamque non conſecratam ſumat, par. 1. cap. 34. num. 51.
Vide *Sacerdos*.
Geſtandi arma in Familiaribus Sancti Officij per quem Iudicem, & quomodo puniri debeat, d. cap. 29. num. 46. & ſeqq.
Imaginis ſacræ in maleficio facit ſortilegium hæreticale, par.1. cap.32. num.128.
Matrimonij inducit ſuſpicionem hæreſis, par.1. cap.36. num.1. & 11.
Vide *Catholicus, Ordinati*.
Ordinis reſultat ex celebratione Miſſæ facta per non Sacerdotem, ſiue Clericum, ſiue laicum, par.1. cap.37. num.16.
Pœnitentiæ an committatur per Superiorem, qui ad externum ſubditorum gubernium vtatur notitia habita ex confeſſione ſacramentali, par.1. cap.35. num.182.
Vide *Laicus, Superior*.
Pſalmi inducitur ex illius recitatione ad alicuius mortem, par. 1. cap. 40. num. 5. & ſeq.
Rituum Eccleſiaſticorum puta Indulgentiarum, Campanarum, aut Cœremoniarum Eccleſiæ an puniri poſſit in Sancto Officio ibidem num.69.
Sacramentalium inducit ſuſpicionem hæreſis, & de ratione, par.1. cap.39. num.5.
Sacramenti differt ab illicito vſu Sacramenti, par.1. cap.38. num.7.
Vide *Attentans, Confeſſarius, Hoſtia, Polygamus, Princeps, Sacerdos, Vxoratus*.
Verborum Sacrorum quomodo excludi poſſit, d. cap.40. num.1.

Vide *Mulier*.
Vnctionis extremæ oritur ſi Parocus miniſtret oleum commune non conſecratum, vel ab Epiſcopo non benedictum, d. cap. 38. num. 2.
Vide *Parocus*, *Vnctio*.
Alia vide ſub verbis *Baptiſmus, Inquiſitor, Iudæi, Quæſtuantes, Rebaptizatio*.

ABVTENS

Baptiſmo abiurare an, & quomodo teneatur, par. 1. cap. 33. num. 3.
Interrogari quomodo debeat in Sancto Officio, ibidem.
Torqueri quomodo debeat, ibid.
Confirmationis Sacramēto ſubiicitur iiſdem pœnis, quibus abutens Baptiſmo, ibidem num. 58.
Euchariſtiæ Sacramento ſuſpectus de hęreſi, par. 1. cap. 34. num. 1.
Oleo Sacro, vel Chriſmatis ſuſpectus de hæreſi, par. 1. cap. 39. num. 6.
Ordinis Sacramento ſuſpectus de hæreſi, par. 1. cap. 37. num. 1.
Rebus benedictis Ritu Eccleſiaſtico quomodo torqueri, abiurare, & puniri debeat, par. 1. cap. 39. num. 9.
Reliquijs Sanctorum, & ſimilibus quomodo torqueri, abiurare, & puniri debeat, ibidem.
Sacramentis puniri an, & quomodo poſſit per Iudicem Eccleſiaſticum priuatiuè ad Iudices Laicos, par. 1. cap. 36. num. 35. & 55.
Suſpectus de fide, ibidem.
Sacro Oleo, vel Chriſmate quomodo torqueri, abiurare, & puniri debeat, d. cap. 39. num. 8.
Verbis ſacris ſuſpectus de hæreſi, par. 1. cap. 40. num. 1.
Vnctione extrema ſuſpectus de hæreſi, par. 1. cap. 38. num. 1.

ACCENSIO

Ignis quid ſignificet, par. 1. cap. 40. nu. 200.
Vide *Ignis*, *Iudæi*.
Luminarium quibus fieri ſoleat in Eccleſijs, ibidem num. 199.
Vide *Luminaria*.

ACCEPTATIO

Confiſcationis, ex quibus reſultet, par. 1. cap. 22. num. 148.
Vide *Arma*, *Bona*, *Confiſcatio*, *Creditum*.
Legis Pontificiæ an requiratur ad illius validitatem, par. 1. cap. 30. num. 407.
Alia vide ſub verbis *Obedientia*, *Reus*, *Status*.

ACCIDENTIA

Boni, & mali recipit omnis creatura iuxta ſuæ naturæ capacitatem, par. 1. cap. 2. num. 2.
Vide *Apoſtaſia*, *Continentia*, *Dos*.

ACCVSATIO

Aſſaſſinij non importat fractionem pacis, par. 2. cap. 2. num. 77.
Vide *Pax*.
Regularis ſi pendeat in Sancto Officio an is habeat vocem actiuam, ſeu paſſiuam in Capitulo, par. 1. cap. 19. num. 31.
Alia vide ſub verbis *Apoſtata*, *Filius*, *Hæreticus*, *Magiſtratus*, *Pax*, *Statutum*.

ACCVSATOR

Teſtis eſſe non poteſt in eadem cauſa, in qua accuſauit, par. 1. cap. 14. num. 24.

ACQVISITIO

Stabilium prohibita Iudæis, par. 1. cap. 31. num. 128. & ſeq.
Alia vide ſub verbis *Apoſtaſia*, *Bona*, *Clericus*, *Conditio*, *Confiſcatio*, *Debitor*, *Facultas*, *Hæreticus*, *Iudæi*, *Ius*, *Libertas*, *Occaſio*, *Religioſus*, *Serui*, *Titulus*.

ACTA

Hæreticalia confitens, ſed negans intentionem an, & quando puniri poſſit tanquam negatiuus, & quomodo contra eum procedatur, par. 1. cap. 15. num. 28.
Vide *Hæreticus*, *Iudex*.
Subminiſtrari an, & quando ſoleant petentibus in Sancto Officio, par. 1. cap. 20. num. 18.

ACTIO

Iniuriarum importat refectionem damnorum, & intereſſe, par. 2. cap. 2. num. 45.
Vide *Offenſus*, *Pax*.
Alia etiam vide ſub verbis *Confiſcatio*, *Dictio*, *Fiſcus*, *Hæretici*, *Hæreticus*.

ACTOR

Familiaris Sancti Officij ſi ſit an, & quando gaudeat priuilegio fori, par. 1. cap. 28. num. 33.

ACTVS

Abiurationis factus coram ſolo Epiſcopo eſt nullus ex defectu iuriſdictionis, par. 1. cap. 16. num. 6.
Apoſtaſiæ, vide *Sanctum Officium*.
Baptiſmi erga Infidelem collati ſi ſit nullus, an ad illum ritè ſuſcipiendum poſſit cogi ab Eccleſia, par. 1. cap. 9. num. 11. & 17.
Vide *Collatio*, *Conſuetudo*, *Infidelis*.
Blaſphemiæ quotuplex requiratur, vt quis poſſit dici Blaſphemus conſuetudinarius, par. 1. cap. 31. num 153.
Ciuilis, vide *Hæreticus*.
Clericorum ſi exerceantur per laicum, intrat pœna falſitatis, par. 1. cap. 34. nu. 112.
Conditionalis an, & quando importet voluntatem de præſenti, d. cap. 31. num. 35. & ſeqq.

Confeſſionis, vide *Confeſſarius, Interpres, Sollicitans*.
Continuatus diuturne dicitur ex corde proceſſiſſe, par.1. cap.9. num.25.
Coronationis, vide *Rex*.
Decennio continuati obligant in futurum vbi agitur de fauore piæ cauſæ quamuis geſti ex cauſa deuotionis, & eleemoſynæ, par.2. cap.2. num.136.
Degradationis, vide *Degradatio, Sacerdos*.
Deuotionis cauſa facti regulariter non obligant in futurum, ibid. num.137.
Dilectionis erga Deum à quo tempore eliciendus ſit ex communi obligatione, par.2. cap.2. num.4.
Facultatiui Eccleſiæ fauore indicant animũ ſe obligandi in futurum, dicto cap.2. num.133.
Obligant in futurum vbi agitur de fauore Eccleſiæ, vel piæ cauſæ, ibid. num.139.
Preſumi non debent quando agitur de fauore piæ cauſæ, vel Diuini cultus, ibid, num.140.
Vide *Conſuetudo*.
Fornicationis, vide *Fornicatio*.
Illiciti ſi per Confeſſarium doceantur vxoribus vt bene tractentur à maritis, an & quæ veniat imponenda abiuratio, par.1. cap.35. num.11. & 14.
Indiuiduus, vide *Teſtes*.
Internus ex intentione violandi ſine conatu, vel actu externo ad delictum proximo non ſubiacet diſpoſitioni Bullæ B. Pij V. *Si de Protegendis, &c.* par.1. cap.28. nu.65.
Iuriſdictionis, vide *Coactio*.
Legitimus quicumque prohibetur Hæreticis, par.1. cap.19. num.28.
Vide *Apoſtata, Hæretici*.
Liberam voluntatem requirens, ſi fiat coactè non valet, par.1. cap.36. num.149.
Longiſſimo tempore continuati cum vniformitate, obligant in futurum, quamuis facti cauſa deuotionis, & eleemoſynę, d. cap.2. num.138.
Meretricii damnantur etiam in vxoratis, d. cap.35. num.6.
Nullus nullum producit effectum nec facit deſinere rem eſſe integram, dicto cap.9. num. 14.
Officii, vide *Priuilegium*.
Poſitiui ad Chriſtianam Fidem ſi emittantur per Iudæum baptizatum coactè coactione præciſa, & abſoluta cenſetur metum purgaſſe, & tenetur Chriſtianam fidem ſeruare, aliàs puniri poteſt tanquam Hæreticus, par.1. cap.11. num.44.
Prohibitus, vide *Nullitas*.
Proteſtatiuus falſæ Religionis, non poteſt à Papa diſpenſari, par.1. cap.8. num.33.
Sede vacante facti ſunt nulli, par.1. cap.10. num. 28.
Seruitij, vide *Offenſio*.
Sodomiticus ſi per Confeſſarium ſollicitetur quę intret pœna, dicto cap.35 numero 78.
Spiritualis, vide *Dos, Subſtantia*.
Succeſſiuus quis dicatur, & quando probetur per teſtes ſingulares, par. 1. cap. 15. num.14.
Turpes, vide *Confeſſarius, Sacerdos*.
Venerei referunt ſymbolum amoris, & important conuerſationem, ac familiaritatem, par.1. cap.31. num.98.
Vide *Confeſſarius*.
Alia vide ſub verbis *Aſtrologi, Cauſa, Conſuetudo, Deus, Hæretici, Proteſtatio, Res*.

ADAGIVM

Antiquorum *cribro diuinare*, & de eius ſignificatione, par.1. cap.32. num.17.
Hiſpanorum *Agasè el milagro, y Hagalo el Diablo* impugnatur, & de eius introductione par.1. cap.40. num.27. & ſeqq.

ADIMPLEMENTVM

Vide *Implementum*.

ADMINISTRATIO

Bonorum amittitur ab Hęretico ante ſententiam declaratoriam, par. 1. cap. 22. num.45.
Iuſtitię, vide *Tyrannus*.
Peculij profectitij an pertineat ad filium, ibid. num.99.
Vide *Bona, Filius*.
Sacramentorum fieri poteſt à Schiſmaticis Orientalibus, par.1. cap.20. num.5.
Vide *Laicus, Schiſmatici*.

ADMONITIO

Vide *Monitio*.

ADOPTIO

Sanguinis iura non tollit, par. 1. cap. 24. num.158.
Vide *Diſpoſitio, Filius, Pater*.

ADORATIO

Dęmonis ſufficit vt ſortilegium dicatur hęreticale par.1. cap.32. num.122.
Euchariſtię, vide *Græci*.
Idolorum poſt ceſſatam coactionem inducit vehementem ſuſpicionem hęreſis, par.1. cap.9. num.25.

ADVLTERIVM

Excludi an, & quando poſſit in muliere cuius vir diu abfuerit, par.1. cap.36. numero 89.
Mixti fori an & quando ſit, ibidem num.29. 34. & 80.
Peccatum contra matrimonium, ibid. n.80.
Vide *Polygamus*.

ADVLTVS

Vide *Puer*,

ADVOCATVS

Excommunicationem an incurrat ob defenſionem hçretici, par. 1. cap. 27. numero 11.

Hæreticum defendens, an & quando dicatur hçreticorum fautor, ibid. num.5.

Infamis an ſit ob patrocinium hçretici, ibid. num.11.

Licentiam impetrare debet, vt poſſit dedefendere hæreticum, ibid. num.199.

Patrocinium ſemel ſuſceptum, an & quando poſſit deſerere ſine nota leuitatis, & inconſtantiæ, Proçm. num.3. & ſeq.

Peccat mortaliter ſi in ſcelere patrocinium præſtet, ibid. num.32. & ſeq.

Recuſans præſtare ſolitum iuramentum non admittitur in Sancto Officio, dicta cap.27. num. 9.

Reorum in Sancto Officio eſt quilibet ex Conſultoribus, ibidem, num. 15.

Alia Vide ſub verbis *Fidelitas, formula, Hæretici, Sanctum Officium, Patrocinium, Pax, Reus, Scientia.*

ÆGYPTITIÆ

Inquiſitoris iuriſdictioni quando ſub iaceant, par. 1. cap. 32. num. 60.

Puniri ob earum diuinationes non ſolent à Sancto Officio, & de ratione, ibidem num. 59.

ÆQVITAS

Vide *Alimenta, Pater.*

ÆTAS.

Hebræis in pueris, quæ requiratur, vt poſſint ad Baptiſmum trahi, par. 1. cap. 11. num. 39.

Vide *Apoſtata, Inquiſitor, Lex, Minor, Puer, Rebaptizatio.*

AFFECTVS

Puniri an debeat non ſecuto effectu, par. 1. cap. 28. num. 65.

AFFINIS

Vide *Pax, Receptator.*

ALIENATIO

Alimentorum ex cauſa, facta per Hæreticum, ſed poſt ſententiam an, quando, & quomodo reuocari poſſit à Fiſco, par. 1. cap. 22. num. 59.

Bonorum facta ab Hæretico, an, & quando teneat, ibidem, num. 47. 56. & 67.

Alia vide ſub verbis *Apoſtata, Bona, Cautela, Clauſula, Clericus, Commoditas, Emphitheuta, Fiſcus, Fructus, Hæreticus, Mulier, Prohibitio.*

ALIENIGENA

Admitti non debet ad familiaritatem Sancti Officij, par. 1. cap. 29. num. 49.

ALIMENTA

Annis ſingulis filio præſtari ſolita per parentes non veniunt in confiſcatione ob eorum hæreſim, & de ratione, par.1.cap. 22. num. 112.

Filijs omnibus Hæretici debentur à Fiſco ſaltem ex æquitate, ibidem, num. 104.

Hæretico durante carceratione, & cauſa, ac etiam poſt relaxationem Brachio ſeculari an ſint ſubminiſtranda per S. Officium, ibidem, num. 60.

Patri hæretico an debeantur à filio, par. 1. cap. 23. num. 39.

Præſtans hæretico an, & quando dicatur Hæreticorum fautor, par. 1. cap. 26. num. 35.

Relaxatis Brachio ſeculari quomodo ſubminiſtrentur in Vrbe, dicto cap. 22. num. 60.

Spurio filio an debeantur à Patre, par. 1. cap. 23. num. 42.

Alia vide ſub verbis *Alienatio, Donatio, Filius, Fiſcus, Hæreticus, Infans, Iudæus, Iudex, Legatum, Medicina, Pater, Praxis, Procurator, Religioſus, Vſufructus, Vxor.*

ALMAINVS

Auctoritatem quantam faciat, par. 1. cap.3. num. 19.

ALPHONSVS

De Caſtro errauit intolerabiliter circa poteſtatem Papæ, par. 1. cap. 3. num. 14.

ALTARE

Priuata in Domo cum imagine hominis non canonizati, neque beatificati an ſit permiſſum, par. 1. cap, 40. num. 184.

Vide *Conſecratio, Epiſcopus, Sacerdos, Schiſmaticus.*

ALVMNI

Collegij Græcorum ingredi non poſſunt aliquem ex Ordinibus Regularibus ſine expreſſa licentia Sedis Apoſtolicæ, par. 1. 30. num. 325.

Latino ex Ritu quomodolibet in Collegium admiſſi tenentur obſeruare Ritum Græcum etiam poſt quam inde diſceſſerint, ibidem, num. 322.

Mutantes Ritum an, & quas pœnas incurrant, ibidem num. 323.

Ritus ſiue Græcos, ſiue Latinos quando, & quomodo ſeruare teneantur, ibidem num. 326.

Vide *Ritus.*

AMICITIA

Reputatur quædam Fraternitas quando eſt magna, & inueterata, par. 1. cap. 30. num. 44.

Vide *Exceſſus.*

AMICVS

Receptans amicum hæreticum an, quando, & quas receptantium pœnas incurrat, par. 1. cap. 30. num. 44. & ſeq. & num. 47. & ſeq.

Vide *Excuſatio, Hæreticus, Mors*.

AMOR

Dei per puerum quo tempore ſit explicandus par. 2. cap. 2. num. 4.

Vide *Deus, Pax, Puer*.

Receptatorem Hæretici an excuſet à pœnis, par. 1. cap. 30. num. 46.

Vide *Actus, Aſpergens, Confeſſarius, Inimicus, Offenſus*.

ANCONA

Vide *Familiares Sancti Officij*.

ANGELI

Beati an condoleant compatientes caſui aliorum Angelorum, par. 1. cap. 2. nu. 17.

Boni quomodo in eorum ſuſcepta bonitate conſtantes, & immoti perſiſtant, ibidem num. 10.

Curam hominum Viatorum habent independenter ab eorum ſtatu quoad fidem, vel gratiam, ibidem num. 32.

Cuſtodes dati ſunt Peccatoribus, & Infidelibus baptizatis, & non baptizatis, ibidem num. 23.

Viſi ab aliquo ſi aſſerantur quomodo ſit procedendum, par. 1. cap. 40. num. 152.

Diminuerint ne eorum fœlicitatem ob aliorum caſum, par. 1. cap. 2. num. 15. & ſeqq.

Electione ſemel facta an poſſint eſſe inconſtantes, ibidem num. 7. & ſeqq.

Habituum naturalium an ſint capaces, ibid. num. 19.

Incipiant ne cuſtodiam à die infuſionis animæ in vtero matris, vel à die natiuitatis pueri, ibidem num. 24.

Iudicium an, & quot modis mutare poſſint, ibidem num. 11. & ſeq.

Liberum habent arbitrium, ſed ſemper ad bonum, ibidem num. 14.

Mutabiles ſi non fuiſſent reprobi Spiritus non cecidiſſent à Beatitudine, ibidem num. 5.

Naturæ ſunt creatæ, & defectibilis, quæ patitur operandi inconſtantiam, ibidem num. 1.

Nomina quorum cognita ſunt in Eccleſia, dicto cap. 40. num. 152. & ſeqq.

Perſarum quid egerint erga Iudæos, dicto cap. 2. num. 12.

Recedant ne à cuſtodia hominum, vel Regnorum ſibi commendatorum eorum aliquo peccante, ibidem num. 20. & 25. cum ſeqq.

Timeant ne cadere, & ſeparari à Deo propter peccatum, ibidem num. 18.

Veniunt appellatione voluntatis creatæ, & habent mutabilem libertatem, ibidem num. 4.

Vide *Antichriſtus, Deus, Dilectio, Homines, Veneratio, Viſio, Voces*.

ANGLI

Catholici an poſſint accedere ad audiendas conciones Prædicantium Hæreticorum ſtante edicto Regio, par. 1. cap. 24. numer. 48.

Vide *Diſpenſatio, Edictum, Gratia, Iuramentum*.

ANIMÆ

Damnatæ an ſacrificijs, & eleemoſynis poſſint aliquantulum ſubleuari, par. 1. cap. 34. num. 12.

Vide *Orationes*.

Decedentium in mortali an poſſint ex aliqua deuotione liberari à pœnis Inferni, vel ad ignem Purgatorij pertinere, ibidem num. 11.

Purgatorij connumerantur inter Viatores non ſunt in termino, ſed ſunt capaces, & indigentes noſtrorum beneficiorum par. 2. cap. 2. num. 15.

Vide *Dilectio*.

Alia etiam vide ſub verbis *Dæmones, Fructus, Græci, Hiſpani, Lotharingi, Miſſa, Sortilegi*.

ANIMVS

Blaſphemandi quomodo excludatur, par. 1. cap. 31. num. 36.

Iudicis, vide *Suſpicio*.

Offendendi cum dolo, vel ſine dolo, quomodo probetur ad pœnam fractæ pacis incurrendam, vel non, par. 2. cap. 2. numer. 104.

Pacem frangendi ſi non concurrat non intrat pœna fractæ pacis, ibidem numer. 106.

Vltionis ſi deficiat an teneatur offenſus pacem dare, ibidem num. 34.

Vide *Actus, Fornicatio, Græci, Hæreticus*.

ANNALIS

Regula, vide *Hæreticus*.

ANNIVERSARIVM

Celebrari qui fecit in Eccleſia per diuturnum tempus an poſſit inconſtans illud prætermittere, par. 2. cap. 2. num. 131.

ANNVS

Excommunicationis contra Hæreticos contumaces an ſit vtilis, vel continuus, par. 1. cap. 17. num. 3.

Vide *Conuictus, Iudex*.

Alia vide ſub verbis *Actus, Catholicus, Ciuitas, Denunciatio, Eleemoſyna, Falſitas, Fiſcus, Hæretici, Hæreticus, Memoria, Nouitius, Sacramentum, Sponſalia, Titulus*.

ANTI-

ANTICHRISTVS

Angelum Cuſtodem an ſit habiturus, par. 1. cap.2. num.23.

ANVLVS

Vide *Diuinatio.*

APOSTASIA

Crimen diuerſum ab hæreſi non conſtituit, par. 1. cap.9. num.30.

Definitur, ibidem num.1.

Eſſentiale quid habeat, & quid accidentale, ibidem num. 3. & cap.24. num.1.

Requirat ne totalem deficientiam à fide, vel ſufficiat deficientia in parte, eodem cap.9. num. 2.

Sceleris plus continet, quàm hæreſis, par. 1. cap.11. num.27.

Alia vide ſub verbis *Apoſtata, Exceptio, Exemptio, Fides, Hæreſis, Indultum, Inquiſitor, Perſuaſio, Quæſtiones, Serui.*

APOSTATA

Accuſare non poteſt, par. 1. cap. 24. numer. 20.

Alienare non poteſt, ibid. num.17.

Arcetur ab omni actu legitimo, ibidem num. 18.

Aſſerens poſtquam fuit captus ſe fuiſſe captum ab Infidelibus in ætate infantali, nec fuiſſe ſufficienter inſtructum in fide Chriſtiana, & probans ſe baptizatum, & in illa ætate captum an ſit reputandus Apoſtata, quomodo ſit expediendus, & an remaneat captiuus, vel libertate donetur, par.1. cap.9. num.38.

Beneficijs priuatur, dicto cap.24. num.7.

Captus à Chriſtianis, & ſignanter à Triremibus Melitæ, ac coram Inquiſitore ſe præſentando aſſerens corde fidem Catholicam ſemper retinuiſſe, quomodo ſit expediendus, dicto cap.9. num.38.

Coactus ad apoſtatandum coactione vera, & præciſa Apoſtaſiam an committat, vel peccatum, ibidem num.23.

Confiſcatur bonis, dicto cap.24. num.10.

Conſortio hominum priuatur, & de grauitate iſtius pœnæ, ibid. num.18.

Degens in Terris Infidelium, & redire volens ad fidem quomodo ſe gerere debeat tam circa abiurationem Apoſtaſiæ, quàm circa habitum, & veſtes, ſiue coram Fidelibus, ſiue coram Infidelibus ex Decretis Sacræ Congregationis, par. 1. cap. 8. numer.29.

Dominium amittit erga ſubditos, & vaſſallos, qui liberi fiunt à iuramento fidelitatis, dicto cap.24. num. 11.

Donare non poteſt, ibidem num.17.

Excommunicatus eſt ipſo iure, ibidem numer. 2.

Expediri quomodo ſoleat in Sancto Officio ſiue ſpontè compareat, ſiue præuentus, dicto cap. 9. num. 38.

Expelli an poſſit à Ciuitate, dicto cap. 24. num. 19.

Hæreditatem ſibi delatam acquirere non poteſt, ibidem num.15.

Hæreticorum ſub nomine continetur, par.1. cap.30. num.285.

Infamis efficitur, dicto cap.24. num.5.

Irregularitatem incurrit, & quid ſi per timorem à fide defecerit, ibidem num. 3. & cap.19. num.6.

Maiori in ætate qui incidit in Apoſtaſiam quomodo ſit expediendus, & an remaneat captiuus, dicto cap.9. num.42.

Mancipium non poteſt à Domino Catholico Infidelibus vendi, nec ab illis redimi etiam dato plurium mancipiorum Chriſtianorum excambio, ibidem.

Omnis ratione Baptiſmi ſubiectus eſt foro poteſtati, & iuriſdictioni Eccleſiæ, par. 1. cap.11. num.35.

Patriam poteſtatem amittit, ibidem.

Peculiarē an, quando, & quam irregularitatem incurrat ſi fictè, vel ob timorem apoſtatauerit, dicto cap.24. num.4.

Pœnis omnibus ſubijcitur, quibus ſubijcitur Hæreticus, ibidem num.1. & cap.9. nu.2. & 27.

Pœnitens ſui peccati an debeat admitti ab Eccleſia, eodem cap.9. nu.29.

Princeps ſi ſit ad eo potens vt non valeat illi reſiſti quomodo ſubditi ſe gerere poſſint, dicto cap.24. num.12.

Promoueri non poteſt ad dignitates, nec ad officia, ibidem num.6.

Pugnando captus quomodo ſit dimittendus, dicto cap.9. num.42.

Quid dicatur, ibid. num.1.

Recedere poteſt à fide, quamuis ad nullam Sectam conuertatur, ibid. num. 3.

Rediens ad fidem Catholicam, & ſic ſanctè inconſtans an ſit reſtituendus, ibidem numer.28.

Spirituali poteſtate priuatur tam quoad ordinem, quàm quoad iuriſdictionem, dicto cap.24. num.7.

Teſtari non poteſt, ibidem num.14.

Teſtis eſſe non poteſt, ibid. num. 20.

Tradendus Brachio ſeculari, ibidem numer.9.

Vendere non poteſt, ibidem num. 17.

Alia vide ſub verbis *Baptizatus, Bona, Cathecumenus, Chriſtiani, Commercium, Confiſcatio, Epiſcopus, Filius, Irregularitas, Iudex, Iuramentum, Lex, Licentia, Luſitani, Matrimonium, Memoria, Negans, Nouitius, Sanct. Officiũ, Papa, Puer, Punitio, Receptator, Religioſus, Saluuſconductus, Secta.*

ARBITER ARBITRATOR.

Vide *Hæretici.*

ARBITRIVM

Blaſphemorum circa punitionem quomodo ſit regulandum, par. 1. cap. 31. numer. 142.

Regulandum eſt à iure, par. 1. cap. 36. numer. 97.

Alia vide ſub verbis *Angeli, Aſtrologi, Dæmones, Epiſcopi, Epiſcopus, Gradus, Offenſus, Papa, Pœna, Probatio, Sollicitatio, Statutum.*

ARCHIBVSETTI

Deferri an poſſint à familiaribus Sancti Officij, par. 1. cap. 29. num. 9.

Vide *Arma, Familiares, Inquiſitor, Pax.*

ARCHIEPISCOPVS

Mechlinien. quare, & quomodo ſuſpenſus fuerit, par. 1. cap. 10. num. 15.

Neapolis, vide *Curſores*.

Viſitando Diœceſes Suffraganeorum an poſſit eorum ſubditos ab hæreſi abſoluere, par. 1. cap. 25. num. 20.

ARGVMENTVM

ab Æquiparatis an valeat ad effectum irregularitatis, par. 1. cap. 37. num. 4.

à Crimine læſæ maieſtatis humanæ ad crimen hæreſis, an, & quando valeat, par. 1. cap. 23. num. 19. & cap. 24. numer. 86.

ab Irregularitate filij orta ex infamia ob delictum patris ad infamiam ipſius filij, an valeat, eodem cap. 24. num. 93.

à Maiori ad minus an valeat in diſpenſationibus, par. 1. cap. 36. num. 230.

à Minori ad maius quando procedat, par. 1. cap. 25. num. 43.

à Rubro ad nigrum non ſemper valet, & de ratione, par. 1. cap. 35. num. 114.

Sanctitatis ad Canonizationem deſumi an poſſit ex tabellis, ſeu imaginibus appenſis, par. 1. cap. 40. num. 190.

Vide *Offerens, Suſpicio*.

ARMA

Aſportari non poſſunt in locis prohibitis etiam cum licentia, par. 1. cap. 29. numer. 31.

Deferri quæ poſſint per familiam Inquiſitorum, ibidem num. 7.

Fiſci, vel Principis quando affixa ſunt domui delinquentis tunc acceptata dicitur confiſcatio, par. 1. cap. 22. num. 148.

Geſtans cum licentia ſi inueniatur à Birruarijs, qui velint illum capere, an, & quando poſſit impunè reſiſtere, d. cap. 29. num. 26. & ſeq.

Priuilegij Sancti Officij vigore deferentes an debeant ſecum portare litteras patentes, & an aliàs moleſtari poſſint, & quid facere valeant Birruarij inuenientes eos armatos ſine litteris patentalibus, ib. n. 24.

Proditoria dicuntur archibuſetti, & pugiones breuioris menſuræ, ibid. num. 9.

Alia vide ſub verbis *Abuſus, Birruarij, Conſultores, Edictum, Familiares, Familia, Famuli, Filius, Inquiſitor, Iudæi, Iudex, Laurea, Licentia, Orationes, Pax, Princeps, Statutum.*

ARMENI

Abſoluere an poſſint à caſibus reſeruatis, par. 1. cap. 30. num. 372.

ARRESTVM

Pariſienſis Parlamenti circa Summi Pontificis authoritatem, & à quibus prodierit, par. 1. cap. 3. num. 21.

ARTICVLI

Damnati, par. 1. cap. 2. num. 12. 40. & 41. & cap. 3. num. 22.

ASPERGENS

Aqua benedicta domum Meretricis vt eò confluant amatores, quomodo puniendus, par. 1. cap. 39. num. 10.

ASPORTATIO

Armorum ſi cum abuſu fiat per Familiares Sancti Officij puniri debet à ſolo Inquiſitore, par. 1. cap. 29. num. 10.

Vide *Abuſus, Arma, Inquiſitor.*

Librorum hæreticalium à Prouincijs Hæreticorum ad Catholicos, an, & quando inducat ſuſpicionem hæreſis, par. 1. cap. 30. num. 119. & ſeqq.

Vide *Bibliopola, Licentia, Mulio.*

ASSASSINIVM

Æquiparatur delictis hæreſis, & læſæ maieſtatis quoad atrocitatem, par. 2. cap. 2. num. 77.

Vide *Pax*.

ASSERTIO

Apoſtatæ quod ſemper corde retinuerit fidem Catholicam an aliquid operetur, par. 1. cap. 9. num. 38.

Baptizati quando poſſit admitti ad probandum Baptiſmum, ibidem num. 41.

Concionatoris circa pœnas damnatorum ſuſpecta de hæreſi, par. 1. cap. 34. numer. 10.

Dei, vide *Deus*.

Hæreticorum, vide *Hæretici*.

Hæreticum ad conſtituendum an ſufficiat quod ſit ſcandaloſa, temeraria, vel malè ſonans, par. 1. cap. 15. num. 2.

Libri prohibiti per Edictum Inquiſitoris, quod legi, & retineri poſſint, an, & quando ſit ſcandaloſa, temeraria, punibilis, & Sancto Officio denuncianda, par. 1. cap. 30. num. 422. & ſeqq.

Inquiſitoris, vide *Inquiſitor*.

Iudicis Eccleſiaſtici ſuper crimine, cuius cognitio ad ipſum ſpectet priuatiuè fidem

mereatur, quamuis ipſe Iudex ſolus ſit, par.1. cap.27. num.128.
Matrimonium quod contrahi poſſit per Religioſos profeſſos, vel alios in ſacris ordinibus conſtitutos eſt hæretica, par.1. c.36. num. 125.
Miraculi, vide *Imagines*.
Monialium, quod à Dæmone ſint obſeſſæ, an, & quando ſit attendenda ad effectum eas exorcizandi, par.1. cap.32.num.186.
Origenis, vide *Origenes*.
Papæ quod aliquis in eum conſpirauerit an ſit attendenda, par.1. cap.28. num.49.
Principis, vide *Conſpiratio*.
Reuelationis Diuinæ, an, & quando ſit ſuſpecta de hæreſi, & punibilis in Sancto Officio, par.1. cap.40. num.131.
Sacramentorum, vide *Hæretici*.
Sollicitati, quod ſollicitationi conſenſum præſtiterit, an debeat in proceſſu regiſtrari, par.1. cap.35. num.39.
Alia vide ſub verbis *Chriſtiani, Sanctum Officium, Orationes, Puritas, Rebaptizatio, Societas, Viſio*.

ASSESSOR

Inquiſitoris an; & quando fidem mereatur, par.1. cap.27. num. 130.

ASSISTENTIA

Dei erga Papam in rebus fidei, par.1. cap.3. num. 25.
Vide *Deus, Papa*.
Iudicis laici penès Inquiſitorem quomodo poſſit permitti, & de aſſiſtentia Venetorum, par.1. cap.27. num.103.
Matrimonio, vide *Miſſionarij, Parochus*.
Spiritus Sancti euidens in damnandis propoſitionibus Ianſenianis, d. cap. 3. numer.28.
Venetorum in cauſis Sancti Officij an ſit cum voto conſultiuo, dicto cap.27. numer. 106.
Vide *Epiſcopus, Templa*.

ASTROLOGI

Abiurare an debeant, par.1. cap.32.num.31. & ſeq. & num.57.
Abſolui de iure an poſſint à quolibet Confeſſario, ibid. num.49.
Antiquitus quomodo expedirentur in Sancto Officio, ibidem num.28.
Arbitrarijs pœnis hodie puniuntur, ibidem num. 29.
Conſcientiæ in foro an ſubiaceant pœnis Bullæ Sixti V. ibidem num. 38.
Hæreſis quando ſe reddant ſuſpectos, ibid. num.33. & ſeq.
Iudiciarij, vide *Libri, Reſponſa*.
Naturales, & permiſſi qui ſint, ibidem numer.51.
Puniri quando poſſint, ibidem num.29.
Suſpecti de hæreſi qui dicantur, ibidem numer. 36.
Vnicum peractum an puniri poſſint, ibidem num.29. & 30.
Alia vide ſub verbis *Chiromantia, Excommunicatio*.

ATHENIENSES

Manifeſtanti ſeipſum delicti impunitatem concedebant, par. 1. cap. 14. num. 14.

ATTENTANS

Delictum quod perfectum redoleret vehementem ſuſpicionem hæreſis, puta Polygamiæ, illudque non perficiens, an, & quantum dicatur de hæreſi ſuſpectus, & quomodo debeat abiurare, par.1. cap.34. num. 102.
Vide *Delictum*.
Miſſam non promotus celebrare, & deinde pœnitens, vel impeditus non celebrans, an, & quantum dicatur ſuſpectus de hæreſi, an, & quomodo debeat abiurare, & an cenſeatur abuti Sacramento Euchariſtiæ, ibidem.
Alia vide ſub verbis *Clauſula, Punitio*.

ATTRIBVTVM

Immutabilitatis Dei an ſit creaturæ communicabile, par.1. cap.1. num.13.

AVCTORITAS

Almaini quanta ſit, par.1. cap.3. num.19.
Apoſtolica, vide *Concilium*.
Baroncelli Gubernatoris Vrbis memoratur, par.1. cap.28. num.54.
Eccleſiæ, vide *Contradictio, Hæretici*.
Epiſcopi quanta ſit circa librorum prohibitionem in ſua Diœceſi, par. 1. cap. 30. num.158. & ſeqq.
Gerſonis, vide *Gerſon*.
Iuſtitiæ an ſit adhibenda ad cogendum maleficum vt maleficium maleficio tollat, par.1. cap.32. num.169.
Papæ, vide *Epiſcopus, Inquiſitio*.
Pontificis eludi non poteſt prætextu conſuetudinis, vel priuilegij, par.1. cap.10. numer.15.
Vide *Arreſtum, Concilium*.
Priuata an exerceri poſſit circa inueniendas orationes ad tollendos morbos, par. 1. cap.40. num.12.
Propria, vide *Ius, Libri, Poſſeſſio*.

AVCTOR

Hæreticus an legi poſſit in proemio, præfatione, vel indice, par.1. cap.30. num.218.
Libri reprehendi non poteſt donec illi fuerit appoſita vltima manus, ibidem nu.112.
Mallei Maleficarum plura inconſulto ſcripſit, par.1. cap.32. num.160.
Proteſtari quomodo debeat in principio, & fine libri continentis geſta, miracula, &

reuelationes Seruorum Dei, par.1.cap.40. num.202. & ſeq.

Rixæ non poteſt allegare nouam cauſam ad effugiendam pœnam fractæ pacis, par. 2. cap.2. num.96.

Sectæ, vide *Veſtes*.

Senſum quem habuerit in exarando ſcripturam hæreſes continentem ſolus Papa interpretatur, cui credendum eſt, par. 1. cap.3. num.35.

Alia vide ſub verbis *Damnatio, Ignorantia, Iudicium, Libri, Opera, Opinio, Papa.*

AVDIENTIA

Contumaci ſi denegetur per Statutum an iuſtum ſit, par.1. cap.17. num.6.

Vide *Hæreticus, Statutum.*

Lectionis librorum Hæreticorum an ſubiaceat cenſuris, par.1. cap.30. num.395.

Vide *Notans*.

AVGVRIVM

Vide *Diuinatio.*

AVRVM

Coronarium quid olim eſſet, par.1. cap.40. num. 178.

Alia vide ſub verbis *Coronatio, Laureola, Scutus.*

AVVS

Paternus ad fidem conuerſus an poſſit petere, quod baptizetur nepos inuitis parentibus Iudæis, par.1. cap.11. num.34.

Vide *Filius*.

AVXILIA

Dæmonis vt reus torquendus delictum taceat, an, & quibus modis concurrere poſſint, par.1. cap.32. num.117.

Petere à Dęmone eſt intrinſecè malum, ibid. num. 156.

Sufficientia interna, & externa Deus non denegat peccatori, par.1. cap.2. num.33.

Vide *Catholicus, Deus.*

AVXILIATOR

Pacis fractæ pœnam an, & quando incurrat, par.2. cap.2. num.107.

B

BALNEA

INfidelium quid ſint, par.1. cap.8. num.29.

BANNITVS

Pace non obſtante poteſt impune occidi, par.1. cap.27. num.71.

Alia vide ſub verbis *Fiſcus, Pax, Receptator.*

BAPTISMVS

Aqua roſacea collatus an ſit validus, par. 1. cap.33. num.29.

Collatus ab Hæreticis an, & quando ſit validus, ibid. num.24.

Conſolamentum an dicatur ab Hæreticis, & de eorum errore in hac materia, par. 1. cap.24. num.37.

Eſt veluti quædam regeneratio, ſeu natiuitas, d.cap.33. nu.7.

Fictè ſi reiteretur abſque intentione baptizandi an reiterans dicatur ſuſpectus de hæreſi, ibid. num.57.

Filiorum ſi curetur ab Infidelibus, vel Iudæis vt eos liberent à fœtore, vel infirmitatibus dicuntur abuti Sacramento Baptiſmi, & de ratione, ibid. num.47.

Flaminis adeptus dicitur qui fuit nulliter baptizatus, & nullitatem ignorat licet non fuerit conſecutus baptiſmum fluminis, par.1. cap.9. num.7.

Inanimatæ rei ſi conferatur vt magneti, ſtatuæ, vel ſecundinæ inducit ſuſpicionem hæreſis, par.1. cap.38. num.14.

Nulliter ſuſcipiens cum ignorantia nullitatis non differt ab eo, qui Baptiſmum ſuſcipit ſecundùm Ritum Eccleſiæ, dict.cap.9. num. 7.

Paruulis an ſit ſtatim conferendus, vel differri poſſit, dicto cap. 33. numer. 49. & ſeq.

Probari quomodo poſſit, & debeat, dicto cap.9. num.40.

Reiterari non poteſt, & de ratione, d.cap.33. num.6. & ſeqq.

Roſacea aqua collatus an reiterari debeat ſub conditione, ibid. num.30.

Tertij in præiudicium non probatur, nec per aſſertionem baptizati, nec per vnicum teſtem, dicto cap.9. num.41.

Alia vide ſub verbis *Abuſus, Abutens, Ætas, Angeli, Apoſtata, Auus, Baptizatus, Cathecumenus, Catholicus, Chriſtiani, Collatio, Confirmatio, Confeſſarius, Conſignatio, Conſuetudo, Dilatio, Diligentiæ, Dubius, Eccleſia, Fictio, Fides, Filius, Fores, Græci Hæretici, Hæreticus, Infans, Infidelis, Manus, Mater, Matrimonium, Negatiua, Neophyti, Obſtetrices, Pater, Patruus, Petitio, Princeps, Puer, Rebaptizatio, Reiteratio, Sacerdos, Serui, Vſus.*

BAPTIZATVS

Abnegans Chriſti fidem apud Infideles, ſi ad pœnitentiam reuertatur non debet rebaptizari, par.1. cap.33. num.7.

Conſignari non debet ab alio, quam ab Epiſcopo, par.1. cap.30. num.333.

Decedens cum ignorantia nullitatis Baptiſmi non propterea excluditur ab aditu cæleſti, par.1. cap.9. num.7.

Hæretico à Miniſtro ſine neceſſitate efficitur irregularis, par.1. cap.18. num.34.

Ignorans nullitatem ſui Baptiſmi, & putans ſe rectè baptizatum, ſi inconſtans à fide recedat, an cenſeri debeat Apoſtata, dicto cap.9. num.7.

Inualidè ex parte ipſius baptizati, qui voluit exterius, ſed fictè, ac ſine intentione baptizari ſi inconſtans à fide recedat an ſit puniendus tanquam Hæreticus, par.1.cap.11. num. 33.

Nulliter, & nullitatis conſcius, nec curans iuxta Eccleſiæ Ritum baptizari ſi ad reprobam Religionem ſe transferat, an poſſit dici Apoſtata, ſeu Hæreticus, d. cap.9. num. 6.

Præſumi an, & quando quis debeat ex profeſſione, ſeu communi reputatione, & opinione dicto cap.11. num.23.

Rebaptizari debeat ne ſub conditione, qui fuit ab Hæreticis baptizatus, dicto cap.33. num.24. & ſeq.

Patiens ſe ſcienter Apoſtata eſt, & de hæreſi ſuſpectus, ibidem num.40.

Recedens inconſtans à fide ſi eius baptiſmus ſit irritus ea defectu materiæ, vel intentionis miniſtri, ſed ipſe ſe verè baptizatum putaret, & pro tali ſe gereret an debeat puniri tanquam Hæreticus, d.cap.11. num. 52.

Sciens ſe nulliter baptizatum, & non curans iterum baptizari, ſed pro Chriſtiano ſe dicens, & talis exiſtimatus ſi ſit inconſtans in fide an dicatur Apoſtata, d. cap.9. num. 8.

Voluntariè ab Hæretico dicitur abuti Sacramento Baptiſmi fautor Hæreticorum, & ſuſpectus de hæreſi, par.1. cap.37. nu.16.

Alia vide ſub verbis *Apoſtata, Baptiſmus, Catholicus, Filius, Fores, Græci, Hæreſis, Infans, Iudæi, Mater, Pater, Presbyteri, Puer, Serui, Vxor*.

BARONCELLVS

Gubernatoris Vrbis licèt magnæ auctoritatis reputatur perſona vilis, & poteſt à teſtificando repelli, par. 1. cap. 28. num.54.

Vide *Birruarij*.

BARO

Moleſtari an, & quomodo poſſit ab Inquiſitoribus S. Officij, par. 1. cap. 28. num. 5.

BEATIFICATIO

Seruorum Dei an pertineat ad fidem, par.1. cap.40. num. 205.

BEATITVDO

Deperdita non fuiſſet à reprobis Spiritibus ſi Angelorum ſubſtantia non fuiſſet ſubiecta mutabilitati, & Inconſtantiæ, par. 1. cap.2. num.6. & ſeqq.

Alia vide ſub verbis *Altaria, Angeli, Cultus, Deus, Dilatio, Homo*.

BELLVM

Vitari intereſt tranquillitati Reipublicæ, par. 2. cap. 2. num. 115.

Alia vide ſub verbis *Iudex, Schiſmatici, Serui*.

BENEDICTIO

Domus Turcarum an, & quando per Parochum fieri poſsit, par. 1. cap. 39. num.11.

Epiſcopalis in Oleo ſancto an ſit de neceſsitate præcepti, vel de neceſsitate Sacramenti, par. 1. cap. 38. num. 2. & ſeq.

Olei per Epiſcopum facta requiritur, vt ſubminiſtrari poſsit infirmis, ibidem.

Vide *Græci, Hæretici, Oleum, Parochus*.

Alia etiam vide ſub verbis *Abutens, Facultas, Formula, Miſsionarij, Sortilegium*.

BENEFICIVM

Amittunt filij relapſorum quamuis Pœnitentium, & ad Eccleſiæ Sacramenta receptorum, par. 1. cap. 24. num. 116.

Collatum alteri an, & quando reſtituendum ſit Hæretico, quem Papa reſtituit ad beneficia, par.1. cap.25. num.69. & 71. cum ſeq.

Filijs Hæreticorum conferri, vel auferri an poſsit ſiue natis ante, ſiue poſt patratum à Patre crimen, & de praxi Supremæ in hac materia, par. 1. cap. 24. num. 110. & pluribus ſeqq.

Hæretici impetrari poteſt ante ſententiam declaratoriam, par.1. cap.20. num. 14.

Reſtituendum eſt ſuſpecto de hæreſi quamuis pendente carceratione fuerit tertio collatum, & licèt expediatur cum abiuratione, d. cap. 25. num. 76.

Statuti, vide *Qualitas*.

Vacās Hæretici ob priuationem an ſit reſeruatum Sedi Apoſtolicæ, & an dicatur vacare in Curia, d. cap.20. num.20. & dicto cap. 25. num.68.

Alia vide ſub verbis *Abiuratus, Animæ, Apoſtata, Clericus, Collatio, Diſpenſatio, Eleemoſyna, Filius, Fructus, Hæreticus, Incorporatio, Inhabilitas, Nepos, Papa, Parochus, Penſiones, Pœna, Poſſeſſio, Priuatio, Præceptum, Receptator, Reſignatio, Schiſmaticus, Sententia, Sollicitatio, Statutum, Suſpecti, Titulus*.

BIBLIOPOLA

Hæreticorum ex Prouincijs libros aſportans, ac etiam vendens in Terris Catholicorum an, & quando dicatur ſuſpectus de hæreſi, par. 1. cap. 30. num. 121.

Vide *Inquiſitor*.

BIGAMIA

Characterem impreſſum à prima tonſura an deleat, par. 1. cap. 37. num. 12.

BIRRVARII

Capientes Reos exercent officium vile, & an, & quando teſtes ſint integræ fidei, vel non, par. 1. cap. 28. num.48.

Carcerantes familiarem Sancti Officij ob delationem armorum grauiter puniendi, & de ratione, & quid ſi illum deferant ad Inquiſitorem, par.1.cap.29.nu.20.

Deponentes ſe fuiſſe impeditos, vel offenſos in actu executionis fidem non merentur d. cap. 28. num. 49.
Familiares Sancti Officij inuenientes de nocte hora intempeſtiua, & ſine lumine quid agere poſſint ſecundùm Pragmaticam Regiam Hiſpaniarum, d. cap. 29. num. 11.
Fidem quando, & qui mereantur, d. cap. 28. num. 48.
Inuenientes hominem vtilem, vel ſuſpectum cum armis, qui oſtendat litteras patentales Sancti Officij quid facere poſſint d. cap. 29. num. 30.
Maiores repelli quando non poſſint à teſtificando, d. cap. 28. num. 53.
Mandatum habentes an teneantur etiam habere ſignum officii, ibidem, num 58.
Nuncupati Baroncelli, ſeu Capitanei adhuc Birruarij ſunt, & an, & quando poſſint eſſe teſtes omni exceptione maiores, ibid. num. 47.
Sancti Officij moleſtari non debent à Curia ſeculari ob delationem armorum, dicto cap. 29. num. 29.
Oſtendere debent mandatum teſtibus ad iuſtificandam reſiſtentiam Rei capturandi, d. cap. 28. num. 57.
Repertum in fragranti, vel cum armis capere poſſunt ſine mandato Iudicis, d. cap. 29. num. 29.
Signum officij putà virgam geſtantes an teneantur oſtendere mandatum Iudicis, d. cap. 28. num. 58.
Alia vide ſub verbis *Arma*, *Familiares Sancti Officij*, *Pater*, *Reus*, *Satellites*.

BLASPHEMIA

Appellari an debeat conculcatio percuſſio, vel conſpurcatio Sacræ Imaginis, par. 1. cap. 31. num. 61.
Atrox quæ ſit, ibidem, num. 53. & ſeq.
Conditionalis ſub conditione de præterito excludit animum blaſphemandi, ibidem num. 35.
Continet in ſe infidelitatem, ibidem nu. 2.
Diauolo Santo an puniatur in Sancto Officio, ibid. num. 58.
Dio cornuto Hæreticalis eſt, ibid. num. 56.
al Diſpetto di Dio hæreticalis an ſit, ibidem num. 26. & 42. cum ſeqq.
Reputatur hereticalis in Sancto Officio, ibidem num. 25.
Senſum quem habeat, ibidem num. 43.
Futura ſub conditione quæ ſit, ibid. num. 37.
S. Gioſeffo cornuto hæreticalis eſt, ibid. nu. 57.
Hæreſi coniuncta cognoſcenda eſt per Inquiſitorem, ibid. num. 34.
Hæreticalis cenſetur ſi quis diceret Sanctam Mariam Magdalenam fuiſſe Chriſti meretricem, ibid. num. 47.
Conditionaliter prolata an, & quando cognoſcenda ſit per Inquiſitorem, ibid. num. 35. & ſeq.
Iudicem, per quem cognoſci, & puniri debeat, ibid. num. 8. & cap. 36. num. 15. 17. & 79.
Prolata ex impatientia, vel paſſione, non autem ex infidelitate an poſſit cognoſci per Iudicem laicum, d. cap. 31. nu. 14. & ſeqq.
Quæ ſit, ibid. num. 4. & 41.
Reputatur deturpatio, diruptio, ſeu percuſſio Imaginis ſacræ, ibid. num. 75.
Iracundiæ calore prolata an, & quando cognoſcenda non ſit per Inquiſitorem, ibid. num. 17.
Potta di Dio hæreticalis eſt, ibidem num. 48. & ſeq.
di Dio ſenſum quem habeat, ibidem num 55.
di S. Pietro, di S. Paolo, vel alterius Sancti an ſit hæreticalis, ibid. num. 54.
della Vergine Maria hæreticalis an ſit, ibid. num. 52.
Præterita ſub conditione quæ ſit, ibidem num. 38.
Propriè an conſiſtat in verbis, vel in factis ibid. num 60. & cap. 36. num. 57.
Puttana di Dio hæreticalis an ſit, d. cap. 31. num. 45.
di Dio ſenſum quem habere poſſit, ibid. num. 46.
della Vergine, della Madonna, di Noſtra Donna hæreticalis an ſit, ibidem num. 51.
Et ſenſum quem habeat, ibidem.
Redolet hæreſim, ibidem num. 2.
Serio quod prolata non fuerit, ſed ex impatientia paſſione, aut ioco quomodo indicetur, ibid. num. 16.
Simplex coniuncta cum Blaſphemia hæreticali cognoſcenda per Inquiſitorem, num. 53.
Alia vide ſub verbis *Cognitio*, *Conſuetudo*, *Delictum*, *Inquiſitor*, *Iudex*, *Ludus*, *Peccatum*, *Pœna*, *Præuentio*, *Scriptor*.

BLASPHEMI

Æquiparantur Hæreticis, par. 1. cap. 31. num. 3. & 11.
Cauſis, ex quibus excuſari poſſint, ibidem num. 155.
Cenſentur qui conculcant, percutiunt, conſpurcant ſacras Imagines, ibid. num. 59.
Clerici quomodo puniendi, ibid. num. 154.
Comparentes quia ſibi dictum fuit quod debebant denunciari an gaudeant priuilegio ſponte comparentium, par. 1. cap. 14. num. 52.
Conſuetudinarij duplici ex actu an dici poſſint, d. cap. 31. num. 153.
Magis puniendi, & quæ ſit eorum pœna, ibid. num. 146.
Qui dicantur, ibid. num. 147. & 153.
Vnico ex actu an dici poſſint, ibidem num. 152.
Corrigendi ſunt per adſtantes ex præcepto

charitatis, & Religionis, par. 2. cap. 2. num. 9,
Ebrietatis excuſatione an, & quando iuuentur, d. cap. 31. num. 155.
Exceptiones contra teſtes an allegare poſſint, ibid. num. 160.
Excuſari an, & quantum poſſint ob impatientiam, paſſionem ebrietatem, & ſimilia, ibid. num. 15.
Exemplaris pœna, ibid. num. 145.
Hæreticales an gaudeant immunitate Eccleſia, par. 1. cap. 28. num. 76.
Hæretici quando non reputentur quamuis moniti non deſiſtant, d. cap. 31. num. 20.
Inquiſitorum iudicio ſubijciuntur, quamuis non fuerint moniti, vel pertinaces, ibid. num. 19.
Ioci excuſatione an iuuentur, ibid. num. 156.
Iræ excuſatione an, & quando iuuentur, ibid. num. 155.
Linguę ob lubricitatem an excuſentur, ibid. num. 156.
Moniti non deſiſtentes quando adhuc non cenſeantur ſuſpecti de fide, ibid. num. 21.
Neapolis per Pro-regem remittuntur ad Iudicem Eccleſiaſticum, ibid. num. 27.
Negantes propoſitiones, de quibus hic an, & quando cenſeantur relapſi, ibid. nu. 58.
Nobiles quomodo puniantur, ibid. nu. 144.
Pœnis quibus ſubijciantur. ibid. num. 26. & num. 139. cum ſeqq.
Pœnitentes ſtatim poſt prolatam Blaſphemiam veniam à Deo petentes, & percutiens pectus ſuum, an, & quantum excuſentur à pœna temporali, ibid. num. 159.
Suſpecti ſunt de fide, ibid. num. 1. & 11.
Torturam ſubſtinentes an, & quando puniri adhuc debeant pœna extraordinaria, ibid. num. 17.
Vocandi an, & quando ſint ad Sanctum Officium, ſiue per capturam, ſiue per citationem, ibid. num. 137.
Alia vide ſub verbis *Arbitrium, Cogitationes, Hæreticus, Indiciatus, Iudex, Iudæi, Pœna, Proteſtatio, Schiſmaticus, Teſtes, Thalmud, Vxor*.

BONA

Acquiſita per Hæreticum poſt patratum crimen vſque ad diem latæ ſententiæ an veniant in confiſcatione, par. 1. cap. 22. num. 85.
Aduentitia adminiſtrata per filium de conſenſu Patris an veniant in confiſcatione ob delictum hæreſis, ibid. num. 107.
Filij familias delinquentis, tam quoad proprietatem, quàm quoad vſumfructum relinquuntur patri poſt confiſcationem etiam in crimine hæreſis, ibid. num. 106.
Spem ſolam vſusfructus in quibus habet pater, an veniant in confiſcatione ob delictum hæreſis à filio commiſſum, ibid. num. 107.
Vſufructu quorũ pater caret, an veniant in confiſcatione ob hæreſim filij, ibid.
Vide *Vſusfructus*.
Alienari prohibita, an cadant ſub confiſcatione, vel ad vocatos pertineant, ibidem num. 174.
Apoſtatarum an ſint confiſcata ipſo iure, par. 1. cap. 24. num. 16.
Cęlibatus, vide *Cęlibatus*.
Confiſcata ob delictum hæreſis ſpectant ad Fiſcum Eccleſiæ, & Sancti Officij, dicto cap. 22. num. 164. & num. 176.
Defuncti, vide *Hæres*.
Delata in fiſcum ſolus Princeps poteſt reſtituere, par. 1. cap. 25. num. 77.
Delinquentis quando poſita ſunt ad cridas acceptata dicitur confiſcatio, dict. cap. 22. num. 147.
Donata vxori per conſanguineos viri, an & quando veniant in confiſcatione ob delictum viri, ibid. num. 119.
Eccleſiaſtica quæ ſequuntur perſonam non poſſunt ſubijci Statuto laicali, ibidem numero 191.
Vide *Capitulum, Commiſſarij, Diſpenſatio, Epiſcopus, Inquiſitor*.
Emphyteutica an, quando, & quomodò cadant ſub confiſcatione ob hæreſim emphyteutæ, ibid. num. 26.
Vide *Eccleſia, Emphyteuſis, Fiſcus, Inquiſitor, Prohibitio*.
Extradotalia mulieris ſcienter cum Hæretico nubentis, an veniant in confiſcatione, ibid. num. 125.
Feudalia Apoſtatæ confiſcantur, d. cap. 24. num. 11.
Vide *Clauſula, Confiſcatio, Feudum, Natura*
Fideicommiſſaria tacitè alienari prohibita, an tranſeant in fiſcum, quoad commoditatem quamdiù hæreticus vixerit, dicto cap. 22. num. 137.
Vide *Fideicommiſſum, Legitima*.
Hæreticorum confiſcari an debeant, dicto cap. 25. num. 86.
Temporales Principes, vel Magiſtratus apprehendi, & confiſcari non poſſunt, niſi ſecuta ſententia, vel declaratione criminis, d. cap. 22. num. 198.
Vide *Condemnatio, Hæretici*, & alibi paſſim.
Inuenta in domo cuius dominus prohibuit ingredi Curiam ad perquirendum, & capiendum Hæreticum, an & quando fiant capientium, ibid. num. 39.
Laicalia, vide *Statutum*.
Limitatè alienari prohibita puta inter viuos an veniant in confiſcatione, ibid. nu. 141.
Maioratus, vide *Inſtituens*.
Paraphernalia vxoris an veniant in confiſcatione ob delictum viri, ibid. num. 118.
Pœnitenti Hæretico, an & quando condonentur ex pietate Sancti Officij, ibidem num. 4.

Primogeniture reuocatæ per inſtituentem, quando veniant in confiſcatione bonorum reuocantis, ibid. num.156.
Vide *Maioratus*.
Profectitia adminiſtrationem quorum habet filius cum poteſtate donardi, & diſſipandi, an veniant in confiſcatione ob eius hęreſim, ibid. num.108.
Filijfamilias regulariter non veniunt in confiſcatione, ibid.
Prohibita alienari extra familiam, vel extra aliquod genus perſonarum, an cadant ſub confiſcatione, ibid. num.138.
Relapſo pœnitenti non condonanda, ibid. num. 5.
Religioſi extra clauſtra viuentis, ſeu Apoſtatæ, & fugitiui ſpectant ad Cameram Apoſtolicam, ibid. num.12.
Schiſmaticorum temporalia an, & quando hodie fiant occupantium, par.1. cap. 10. num. 41.
Vide *Filius, Mulier, Schiſmaticus*.
Subditorum, vide *Præiudicium*.
Subiecta maioratui, vel primogenituræ, an veniant in confiſcatione, d.cap.22.n.151. & 158.
Tradito Curiæ ſeculari, & deinde redacto ad pœnitentiam, an ſint condonanda, ibid. num.6.
Tranſlata in tertium titulo oneroſo poſt confiſcationem an, & quando reſtituenda ſint hæretico pœnitenti, ibid. num.5.
Vxoris propria non veniunt in confiſcatione ob hæreſim mariti, ibid. num.117.
Alia vide ſub verbis *Apoſtata, Catholicus, Clericus, Commoditas, Conditio, Confiſcatio, Conſuetudo, Dictio, Dos, Emptio, Emptor, Epiſcopi, Filius, Fructus, Iudex, Hæreticus, Indultum, Inuentarium, Iudex, Ius, Legatum, Legitima, Liquidatio, Melioramenta, Papa, Pater, Pax, Pœna, Præſcriptio, Princeps, Publicatio, Reſtitutio, Sententia, Serui, Trebellianica, Venditio, Vſusfructus*.

BONI

Internas habere poſſunt inſpirationes, & reuelationes à Deo, & ab Angelis, par.1. cap.40. num.132.

BRACHIVM

Seculare Eccleſiaſtico Iudici illud petenti non denegandum, par.1. cap.36.num.71.
Alia vide ſub verbis *Abiuratio, Confeſſio, Miſſa, Sacerdos, Sollicitans*, & alibi in ſuis ſedibus.

BREVIA

Collo appenſa an, & quando geſtari poſſint, par.1. cap.32. num.140. & cap.40. n.160.

BVLLA

Cœnæ facultatem an Epiſcopis adimat abſoluendi hæreticos ab excommunicatione ob hæreſim externam in foro exteriori non deductam, & quam adimat facultatem, par.1. cap.25. num.36.
Publicata an fuerit in Regno Neapolit. par.1. cap.30. num.404. & ſeqq.
Recepta an ſit vbique, & in omnibus Capitulis, ibid. num.403.
Vſu recepta an ſit in Belgio, ibidem num. 415.
Gregorij Decimiquinti, contra Sacerdotes ſollicitantes in confeſſione expenditur, par.1. cap.15. num.12.
Martini Quinti, contra Ioannem Hus, Hieronymum à Praga, & Ioannem Vviclef, par.1. cap.3. num.36.
Pauli Quarti, vide *Schiſmaticus*.
Pij Quarti, prohibens allegari nouam cauſam ad effugiendam pœnam fractæ pacis, quando habeat locum, par.2. cap.2. numer.100.
B. Pij Quinti, *Si de protegendis, &c.* extendi non poteſt de perſona ad perſonam, par.1. cap.28. num.22.
Imperatorem an comprehendat, ibid. num. 2.
Iuſta eſt, & de ratione, ibid. num. 20.
Publicata vbi non fuit, an excuſentur committentes delicta ibi contenta, n.15. & 17.
Reges an comprehendat, ibid. num. 2.
Remiſſiuè tractatur, par.1. c.27. n.133.
Strictè interpretanda, dicto cap. 28. num.21.
Vniuerſalitatis ratione comprehendit omnes tam laicos, quàm Eccleſiaſticos, ibidem num.1.
Vide *Excommunicatio, Fiſcus, Fuga, Inquiſitor, Iudex, Minæ, Minor, Offenſio, Officialis, Probatio, Reus*.
Romæ publicata an afficiat omnes, ib. num.14.
Sixti Quinti contra Sortilegos, an ſit vſu recepta in Luſitania, par.1. cap.32. numero 194.
Vide *Aſtrologi*.
Alia etiam vide ſub verbis *Actus, Conſultores, Frater, Ignorantia, Inquiſitor, Maritus, Mulier, Pater, Perterrefactio, Publicatio, Senex, Terror*.

C

CADAVER

Hæretici an poſſit ſepeliri in loco ſacro Catholicorum, præſertim vbi impunè graſſantur hæreſes, par. 1. cap. 18. num.11. 18. 19. 22. & 29.
Vide *Catholicus, Conſuetudo, Locus, Offenſio*.

CÆLIBATVS

Annexus an ſit ordini ſacro de iure Diuino, vel de iure Eccleſiaſtico, par. 1. cap. 36. num. 132.

Clerico-

Clericorum quantum afferat bonum, ibid. num. 135.
Diſpenſari an poſſit à Papa vt Religioſus profeſſus, vel Clericus in ſacris Ordinibus conſtitutus contrahat matrimonium, ibidem num.133.
Vide *Papa*.

CÆREMONIÆ

Publicæ inſtitui non poſſunt per priuatum, par.1. cap.40. num.10.
Alia vide ſub verbis *Abuſus*, *Conſignatio*, *Nouatores*, *Sacerdos*, *Vnctio*.

CALDAS

Pereyra laudatur ſimul, & obſeruatur, p.1. cap.9. num.36.

CANONES

Fidei mutari non poſſunt, par.1. cap.6. numero 7.
Alia, vide ſub verbis *Ciuitas*, *Concilium*, *Confiſcatio*, *Conſuetudo*, *Correctio*, *Facultas*, *Filius*, *Ius*, *Lex*, *Pater*, *Pœna*, *Princeps*, *Verbum*.

CANONICI

Auctis facultatibus Eccleſiæ augeri poſſunt in numero, quamuis ab initio Papa certum numerum inſtitui mandaſſet iuxtà eiuſdem Eccleſiæ facultates, par.1. cap.1. num. 19.
Meliten. Cathedralis poſſunt aſſumi in Miniſtros Conſultores, & Familiares Sancti Officij, par.1. cap.29. num.70.

CANONIZATIO

Sanctorum pertinet ad fidem, par.1. cap.40. num.205.
Alia vide ſub verbis *Altaria*, *Cultus*, *Papa*, *Sanctitas*.

CAPITANEVS

Birruariorum an ſit teſtis integræ fidei, par.1. cap.28. num.47. & ſeq.

CAPITVLVM

Eccleſiæ bona capiens ob hæreſim Clerici, an incidat in excommunicationem, par.1 cap.22. num.14.
Eleemoſynas ad illas tenetur ad quas tenetur Epiſcopus, par.2. cap.2. num.169.
Excommunicari non ſolet, ſed interdici, dicto cap.22. num.17.
Sede vacante, an poſſit Hæreticum abſoluere ab excommunicatione, par.1.cap.25. num.20.
Alia, vide ſub verbis *Commiſſarij*, *Hæreticus*.

CAPTVRA

Apoſtatæ, vide *Apoſtata*, *Licentia*, *Serui*.
Arma cum licentia geſtantis, an liceat Birruarijs vel ille impunè reſiſti poſſit, par.1. cap.29. num.26. & ſeq.
Blaſphemi, vide *Blaſphemi*, *Inquiſitor*.
Committi poteſt per Iudicem cuilibet priuato ac ipſi parti offenſæ, par.1. cap.28. num.59.
Debitoris, vide *Occultatio*.
Denunciati de hæreſi, quæ requirat indicia, par.1. cap.14. num.25.
Familiaris Sancti Officij, vide *Familiares*.
Hæretici non imponitur quibuſcunque ex iuſtitia, ſed ſolum quando quis eſt requiſitus ad illum capiendum, par.1.c.26. num. 27.
Vide Bona, *Commiſſio*, *Domus*, *Eluſio*, *Epiſcopi*, *Familiares*, *Hæreticus*, *Inquiſitor*, *Irrequiſitus*, *Iudex*, *Magiſtratus*, *Officialis*.
Infantis facta per Turcas, licitum eſt matri illius mortem deſiderare, ne adoleſcat, & peruertatur, par.2. cap.2. num.25.
Polygami, vide *Matrimonium*.
Reorum facta per Birruarios, dicitur actus vilis, par.1. d. cap.28. num.48.
Vide *Birruarij*, *Familiares*, *Iudex*, *Satellites*, *Statutum*.
Alia etiam vide ſub verbis *Birruarij*, *Exemptio*, *Familiares*, *Fautores*, *Inhibitio*.

CARCERATI

Amoueri an debeant à Carceribus ſecularibus eo quod dicant ſe habere aliquid quod denuncient in Sancto Officio, par.1. cap.27. num.123.
Hæreſis ex cauſa in Sancto Officio an aliquando abſolui ab ea poſſint in foro conſcientiæ, par.1. cap.25. num.20.
Miſſam ad audiendam an admittantur durante cauſa in Sancto Officio, ibid.
Sacramentis an recipiantur durante cauſa in Sancto Officio ibid.
Seculari coram Iudice ſi dicant ſe habere aliquid quod Sancto Officio denuncient, quid ſit agendum, dicto cap. 27. num. 122.
Alia vide ſub verbis *Inquiſitor*, *Sacerdos*, *Schedula*, *Striges*.

CARCER

Durus quis dicatur in Sancto Officio, par.1. cap.21. num.42.
Sancti Officij infamiam irrogat, par.1.c.14. num.26.
Vide *Degradatio*, *Expenſæ*, *Filius*, *Hæreticus*, *Inquiſitio*, *Procurator*, *Religioſus*, *Tortura*.
Perpetuus pœnitentis Hæretici qualis eſſe debeat, dicto cap.2[illegible]. num.39.
Remitti an, & quando Reis ſoleat in Hiſpania, ibid. num.44.
Alia vide ſub verbis *Abiuratus*, *Alimenta*, *Balnea*, *Beneficium*, *Birruarij*, *Carcerati*, *Confeſſarius*, *Cuſtos*, *Denunciatio*, *Fuga*, *Hæretici*, *Hæreticus*, *Inquiſitor*, *Iudex*, *Memoria*, *Praxis*, *Reus*, *Sortilegi*, *Teſtes*, *Vſusfructus*.

CARDINALES

Camerarius, vide *Priuilegium*.

Cancellariæ ſub Regulis, an comprehendantur, par.1. cap.32. num.43. & ſeqq.

Cremonen. vide *Inſtructio*.

Generali ſub lege an & quando comprehendantur, ibidem num.42.

de Lugo laudatur, par.1. cap.34. n.68.

Pallauicinus laudatur, par.1.cap.6. num.19. & cap.30. num.402.

Supremæ, &c. Libros prohibitos quoſcunque legere, & retinere poſſunt, d.cap.30. num. 210. 262. & 264. vbi de ratione.

Regulares, an & quomodo reſtituant ad vocem actiuam, & paſſiuam, ac ad officia, & dignitates, par.1. cap.25. nu.61. & 100.

Reſtituere an poſſint ad honores, dignitates, & famam, ibid. num.60.

Alia vide ſub verbis *Collegium*, *Iuriſdictio*, *Papa*.

CARNES

Appoſitas ad diſcernendum Saracenos à Catholicis tantillum comedens, an dicatur hæreſim manifeſtare, par. 1. cap. 13. num.18.

Diebus Veneris, & Sabbathi comedens eſt ſuſpectus de hæreſi, & cognoſcendus ab Inquiſitore priuatiuè ad Iudices laicos, & de ratione, par.1. cap. 33.num. 52. & capitulo 34. num.54.& cap.36. nu.14.& 79.

Infidelium ſecundum Ritum, an & quando comedere liceat Catholicis ſiue ad id cogente præcepto Tyranni in contemptum legis Eccleſiaſticæ, ſiue occaſione tranſitus per eorum loca,ne ſe Catholicos prodant, par.1. cap.8. num.31.

Vetitis in diebus tantillum comedens, & putans illas licitè edere poſſe,an & quando dicatur hæreſim manifeſtare, d.cap.13. num.18.

Alia vide ſub verbis *Catholicus*, *Græci*, *Inquiſitio*, *Papa*.

CASVS

Angelorum an diminuerit aliorum felicitatem, par. 1. cap. 2. num. 15. & ſeqq.

Bullæ B. Pij Quinti *Si de Protegendis,&c.* vide *Inquiſitor, Reus.*

Fictus ſub Statuto pœnali non comprehenditur, par. 1. cap. 28. num. 28.

Formaliter expreſſus non autem ratio Conſtitutionis attenditur in pœnalibus, par.1. cap. 16. num. 30.

Miſerabilis, par. 1. cap. 11. num. 21.

Neceſſitatis quis dicatur, vt Confeſſarius poſſit Hæreticum ab excommunicatione abſoluere, par. 1. cap. 25. num. 30.

Vide *Confeſſarius, Familiares, Laicus, Opinio, Papa, Sacerdos. Vnctio.*

Reſeruati per Sedem Apoſtolicam an poſſint abſolui per Sacerdotes Græcos, Armenos, alioſque Orientales, par.1.cap.30. num. 372.

Vide *Confeſſarius, Reſeruatio, Sacerdos.*

Reſtitutionis dotis, vide *Dos.*

Verus comprehenditur ſub Statuto pœnali, & contra Ius non autem fictus, dicto cap. 28. num. 28.

Alia vide ſub verbis *Cruce-ſignati, Energumeni, Facultas, Frequentia, Laicus, Lex, Pœna Præſumptio, Senatus.*

CATHARI

Conſolamenti Infirmorum nomine quid intelligerent, par. 1. cap. 24. num. 36.

CATHECVMENVS

Coactus non fuit ad ſuſcipiendum Baptiſmum ex Decreto Sacræ Congregationis in caſu, de quo, par. 1. cap. 9. num. 22.

Deſerens fidem ante Baptiſmum an ſit cenſendus Hæreticus, par,1. cap. 11. num.25.

Inſtructus in fide, & ab ea ante Baptiſmum recedens an,& quomodo dici poſſit Apoſtata, & ad quas pœnas teneatur, d.cap.9. num. 10.

Quis dicatur, ibidem.

Vide *Serui*.

CATHOLICVS

Abſtinens per longum tempus à Communione an ſit ſuſpectus de hæreſi itaut puniri poſſit in Sancto Officio, vel potius puniri poſſit ab Epiſcopo, par. 1. cap. 34. num. 72. & ſeq.

Accedere quando poſſit ad conciones Hæreticorum ſecundùm Azor, par.1.cap.24. num 45.

Adhibere non poteſt in Baptiſmo filij ſui Patrinum hæreticum, par.1. cap. 18.n.35.

Annis ſingulis non confitens, & Communionem non ſumens an ſit ſuſpectus de hæreſi, itaut puniri poſſit in S. Officio, vel potiùs puniri poſſit ab Epiſcopo,dicto cap. 34. num. 72. & ſeq.

Audire an poſſit conciones Hæreticorum ad notandum, & confutandum eorum errores, d. cap. 24. num. 43.

Baptiſmum an, quando, & quomodo recipere poſſit à Miniſtro hæretico, d.cap.18. num. 32. & ſeq.

Bona an amittat ex eo,quod ſcienter in vxorem ducat hæreticam, par. 1. cap. 22. num. 128.

Carnes comedi ſolitas ab Infidelibus,quibus in caſibus nullo modo comedere debeat, par. 1. cap. 8. num. 32.

Comitari an poſſit ad ſepulturam funus mortuorum hæreticorum, in quorum Regione degit, d. cap. 18. num. 10.

Conciones Hæreticorum pluriès audiens, quomodo iudicari ſoleat in Sancto Officio, d. cap. 24. num. 41.

Secunda conuerſari an poſſit tuta conſcientia

cum Hæreticis in Regionibus, in quibus impunè hæreſes graſſantur,d.cap.18.n.18. & 23.
Prima contrahendo matrimonium cum Hæretico an pœnam aliquam, vel cenſuram incurrat, par. 1. cap. 36. num. 169. 172. & 175. cum ſeqq.
Curioſitatis cauſa an poſsit audire conciones Hæreticorum, d. cap. 24. num. 44.
Diſpenſationem Pontificiam an petere teneatur ad contrahendum matrimonium cum hæretica vbi impunè graſſantur hæreſes, d. cap. 36. num. 164.
Euchariſtiæ Sacramentum an, & quando recipere poſsit à Miniſtro hæretico, dicto cap. 18. num. 40.
Fidem hæretico ſeruare non tenetur in his, quæ ſine peccato promitti non poſſunt, par. 1. cap. 27. num. 79.
Filios an mittere poſsit ad Scholas Hæretirum, d. cap. 24. num. 63. & ſeq.
Genuflectere an poſsit in Templis Hæreticorum ad auxiliandum Domino, cuius eſt famulus, ibidem num. 55.
Geſtare nequit veſtes Infidelium, niſi ceſſante omni ſcandalo, & quando illud dicatur ceſſare, d. cap. 8. num. 21.
Hæredem ſibi inſtituens hæreticum ex Teſtamento, plectitur excommunicatione, par. 1. cap. 23. num. 26.
Inquiri an poſsit tanquam ſuſpectus de hæreſi ſi vadat in Regiones Hæreticorum, & vbi non eſt permiſſus Ritus Catholicus, d. cap. 36. num. 338.
Libros Principibus hæreticis dedicare non poteſt, par. 1. cap. 30. num. 131.
Vide *Libri*.
Magiſtratum gerens apud Principem hæreticum an, & quomodo poſsit illi ad Templa Hæreticorum eunti ſeruitium præſtare cum delatione inſignium, dicto cap. 24. num. 54.
Matrimonium contrahens cum Hæretica an peccet mortaliter, an abutatur Sacramento matrimonij, an ſit ſuſpectus de hæreſi, & an poſsit puniri tanquam fautor Hæreticorum, d. cap.18.num. 43. & d. cap. 36. num. 163. 166. 185. 196. & ſeqq. 238. & 240.
Notoria cum Hæretica matrimonium contrahens an, & quando poſsit allegare bonam fidem, d. cap.36. num. 221. & 238.
Nubere an, & quando poſsit Hæreticæ, vbi impunè graſſantur hæreſes, ibid. nu. 170. & ſeq. & 239. & d. cap. 18. num. 43.
Offerre an, & quando poſsit filium iam baptizatum, vt rebaptizetur à Miniſtro hæretico, d. cap. 18. num. 37.
Paciſcens cum Hæretico, tenetur conſtans pactum ſeruare, d. cap. 27. num. 74.
Patrinus an, & quando eſſe poſsit in Baptiſmo Hæretici, d. cap. 18. num. 36.
Periculis quibus exponatur contrahendo matrimonium cum Hæretica, d. cap. 36. num. 199.
Pœnitentiæ Sacramentum an, & quando recipere poſsit à Miniſtro hæretico, dicto cap. 18. num. 38.
Petere an, quando, & quomodo poſsit filij Baptiſmum à Miniſtro hæretico, ibidem num. 33.
Præſentare an poſsit Hæreticum ad Beneficium Iuriſpatronatus, par. 1. cap. 26. num. 37.
Remanet adhuc qui habet propoſitum recedendi à fide, d. cap. 8. num. 6.
Rex vide *Indultum*.
Rituum communicationem an, & quando habere poſsit cum Hæreticis, in quorum Regione degit, dicto cap. 18. num. 9. & 29.
Sacramenta an, & quando recipere poſsit à Miniſtro hæretico, ibidem, num. 30. & ſeq.
Schiſmaticorum Græciæ, Mercatorum bona an poſsit auferre, par. 1. cap. 10. num. 41.
Scientias, quas diſcere poſsit ab Hæreticis, d. cap. 24. num. 62.
Sepelire volentibus Hæreticis eorum cadauera in Eccleſia Catholica, ſiue Ritu Catholico, ſiue Ritu Hæretico, an poſsit aliquo modo cooperari, dicto cap. 18. num. 29.
Sponſalia contrahens cum Hæretica peccat mortaliter, ibid. num. 43.
Templa Hæreticorum an poſsit adire ad audiendas eorum conciones, vbi Catholici viuunt permixti cum Hæreticis, d.cap.24. num 42.
Veſtibus, quibus vtuntur Infideles ad profitendam eorum Religionem an, & quando vti poſsit, d. cap. 8. num. 13. & 15.
Vexationem ad redimendam an poſſit doloſè circumuenire Pſeudo-Epiſcopum fictè præſentando Hæreticum ad Beneficium Iuriſpatronatus, d. cap. 26. num. 44. & ſeq.
Vnctionis extremæ Sacramentum an, & quando recipere poſſit à Sacerdote hæretico, vel nominatim excommunicato, d. cap. 18. num. 41.
Vti an poſſit veſtibus Infidelium quando id videntes putarent, quod priorem fidem reliquerit, vel è contra, dicto cap. 8. num. 15.
Vxorem alterius Sectæ an, & quomodo accipere poſſit, dicto cap. 36. num. 176. & 238.
Alia vide ſub verbis *Angeli, Apoſtata, Aſportatio, Cadauer, Carnes, Clauſula, Conditio, Conſenſus, Conſuetudo, Defenſores, Diſpenſatio, Exempla, Extrauagans, Filius, Genuflexio, Græci, Habitus, Hæretici, Hæreticus, Infirmus, Inquiſitio, Itali, Iudæi, Matrimonium, Miſſionarij, Mulier, Naues, Opinio, Parochus,*

Pater, Peccatum, Pontifex, Prohibitio, Promiſſio, Receptator, Sponſalia, Templa, Terra, Teſtamentum, Verba, Veſtes.

CAVSA

Acquiſitionis bonorum ſi ſit de præterito, an ea acquiſita poſt patratum crimen veniant in confiſcatione ob delictum hęreſis, par. 1. cap. 22. num. 86.

Actus, vide *Ingreſſus*.

Affectata quantumuis noua, an excuſet à pœna fractæ pacis, par. 2. cap. 2. num. 96.

Alimentorum, vide *Alienatio*.

Brachium ſeculare ob quam imploretur, an ab Epiſcopo ſignificari debeat Principi laico in negotijs ſidei, par. 1. cap. 26. num. 20.

Cohabitationis, vide *Diſpenſatio*.

Contemplata debet attendi quando actus poteſt habere duplicem cauſam, par. 1. cap. 24. num. 52.

Contemptus, vide *Sacerdos*.

Curioſitatis an liceat audire conciones Hæreticorum, ibidem, num. 44.

Vide *Synagoga*.

Defenſionis neceſſariæ allegari poteſt ad fugiendam pœnam fractæ pacis, non obſtante Statuto prohibente ad hunc effectum allegari poſſe nouam cauſam, dicto cap. 2. num. 97.

Delegata Inquiſitoribus ſemper intelligitur delegata priuatiuè, par. 1. cap. 36. nu. 63.

Deſperationis ſi proueniat ex ſolo motu abſque deliberatione an deſperatio importet, & peccatum, par. 2. cap. 1. num. 14.

Deuotionis, vide *Actus, Conſuetudo, Eleemoſyna*.

Diſpenſandi in matrimonio inter Catholicum, & Hæreticam, vel è contra, quæ ſoleat conſiderari, par. 1. cap. 18. nu. 46.

Vide *Diſpenſatio, Facultas, Papa, Pontifex*.

Diuortij ſufficiens an, & quando ſit hæreſis alterius ex coniugibus ſuperuenta, dicto cap. 36. num. 240.

Dubitandi de fide, vide *Dubius*.

Edicti prohibentis ſecum deferri Hoſtiam conſecratam quæ fuerit, par. 1. cap. 32. num. 132.

Eleemoſynæ, vide *Actus*.

Excuſandi blaſphemos, quæ allegari poſſit, par. 1. cap. 31. num. 155.

Fidei dicitur non ſolum quæ ſpectat ad hæreſim formalem, ſed & quæ ad ſuſpicionem hæreſis, par. 1. cap. 28. num. 74.

Vide *Concilium, Epiſcopus, Memoria, Nobilis Papa, Princeps, Reus, Sententia, Socij.*

Grauis quando non ſit attendenda ad contemnendum ſcandalum, par. 1. cap. 8. num. 22.

Vide *Satellites, Scandalum.*

Hæreſis, vel fidei priuilegiata non eſt quoad ſingularitatem Teſtium, par. 1. cap. 15. n. 9.

Vide *Alimenta, Carcerati, Defenſores, Denunciatio, Facultas, Fautores, Hæretici, Hæreticus, Iudex, Lex, Magiſtratus, Offenſio, Sanctum Officium, Princeps, Priuilegium, Quæſtiones, Receptator, Striges.*

Idolatriæ datur per celebrationem Miſſæ factam à non Promoto tam in ipſo celebrante, quàm in alijs Chriſti-fidelibus, par. 1. cap. 34. n. 104. & 106. & cap. 35. n. 120.

Ioci, vide *Laicus*.

Iniuriandi exercitum præſumitur vitium nefandum, par. 2. cap. 1. num. 74.

Vide *Furtum, Vitium*.

Iniuſta, ſed noua an, & quando excuſet à pœna fractæ pacis, dicto cap. 2. num. 96.

Legitima deficiente ſi Sacerdos plures Miſſas celebret eadem die an ſit denunciandus Sancto Officio, par. 1. dicto cap. 34. num. 34.

Leuis quantumuis noua an, & quando excuſet à pœna fractæ pacis, dicto cap. 2. num. 96.

Lucri, vide *Conſanguineus, Furtum*.

Matrimonialis cognoſci non poteſt ab inferiore quamuis habeat magnam iuriſdictionem, & quaſi Epiſcopalem d. cap. 36. num. 42.

Mercimonij, vide *Iudæi*.

Morbi ſi Maleficio per mulierculas adſcribatur quàm cautè ſit procedendum, dicto cap. 32. num. 85.

Naturalis, vide *Opera*.

Neceſſaria ſtante ſi alienatio facta fuerit per Hęreticum ante ſententiam declaratoriam an, & quando Fiſcus teneatur reſtituere emptori pretium bonorum alienatorum, d. cap. 22. num. 50.

Vide *Fiſcus, Hæreticus*.

Noua prodeſſe non poteſt ad effugiendam pœnam fractæ pacis in Statu Eccleſiaſtico, vel vbi viget Satutum illam non admittens, dicto cap. 2. num. 96.

Qualis eſſe debeat, vt excuſet à pœna fractæ pacis, ibidem.

Obligandi, vide *Obligatio*.

Obſtinationis Dæmonum in malo vnde immdiatè proueniat, par. 1. cap. 2. numer. 36.

Offenſæ, vide *Offenſio, Offenſus, Pax*.

Sancti Officij in Ciuitate Venetiarum quomodo cognoſcatur cum aſſiſtentia laicorum, par. 1. cap. 27. num. 101. & ſeqq.

Vide *Aſſiſtentia, Inquiſitor, Mandatum, Regularis, Satellites*.

Pacis, quæ præſumatur, par. 2. cap. 2. num. 89.

Pia, vide *Actus, Hæreticus, Proteſtatio, Teſtamentum*.

Polygamiæ ſi teſtis falſum depoſuerit an gaudeat immunitate Eccleſiaſtica, par. 1. cap. 28. num. 79.

Vide *Teſtes, Teſtis*.
Præſcribendi iuſta reſultat ex Priuilegio conceſſo per Pontificem Schiſmaticum, iuncto curſu 40. annorum, par. 1. cap. 20. num. 31.
Vide *Error, Priuilegium, Titulus.*
Priuata an ſufficiat, vt Summus Pontifex diſpenſet in matrimonio inter Catholicum, & Hæreticam, vel è contra, dicto cap. 18. num. 46.
Procurata, ſed noua, an, & quando excuſet à pœna fractæ pacis, par. 2. cap. 2. num. 96.
Prohibitorum ex genere proueniens an, & quando excuſet à pœna fractæ pacis, ibid.
Propria, vide *Officialis, Teſtis.*
Prorogandi Concilium, quæ ſoleat conſiderari, par. 1. cap. 6. num. 12.
Quæſtus, vide *Salutatores*.
Receptandi Hæreticum in dubio, quæ præſumatur, par. 1. cap. 30. num. 49.
Retardandi executionem ſententię latæ contra Hæreticum an aliqua allegari poſſit per Iudicem ſecularem, & quæ, par. 1. cap. 21. num. 20.
Reuelationum, vide *Natura.*
Separandi coniuges, quæ ſoleat attendi, dicto cap. 36. num. 237.
Simplicitatis, vide *Credentes*.
Sollicitationis in Confeſſione quomodo ſit proſequenda poſt receptam denunciationem, par. 1. cap. 35. num. 70.
Vide *Confeſſarius, Denunciatio*.
Sortilegij quomodo ſit agenda, d. cap. 32. num. 102.
Vide *Bulla, Inquiſitor*.
Status definita per ſententiam an, & quando faciat Ius quoad omnes, d. cap. 30. num. 165. & 181.
Suſpicionis hæreſis cognoſci non poteſt per Iudices ſeculares, d. cap. 36. num. 41.
Alia vide ſub verbis *Actor, Bulla, Clauſula, Conſilium, Conſtitutiones, Epiſcopi, Familiares, Hæreticus, Homicidium, Inquiſitor, Iudex, Lex, Papa, Probatio, Reus, Statutum.*

CAVTELA

Prohibendi alienationem ad excluſionem Fiſci an habeat locum vbi agitur de delicto hæreſis, par. 1. cap. 22. num. 144.
Vide *Salutatores*.

CELEBRATIO

Anniuerſarij in Eccleſia per longum tempus continuata an poſſit prætermitti, par. 2. cap. 2. num. 131.
Diuini Officij, ac Sacrificij an poſſit permitti vt patrio idiomate fiat in Regionibus Infidelium pro faciliori eorum conuerſione, par. 1. cap. 32. num. 13. & pluribus ſeqq.
Miſſæ facta per non Sacerdotem quomodo puniatur, ibid. num. 97. & cap. 35. nu. 112. cum pluribus ſeqq.
Idolatrandi occaſionem præbet ſi fiat à eodem cap. 34. num. 104. & 106. & eodem cap. 35. num. 520.
Incepta ſi fuerit per non promotum ſiue Clericum, ſiue laicum, & non perfecta, nec prolatis verbis conſecrationis adhuc intrat punitio irroganda per Iudices Eccleſiaſticos priuatiuè ad Iudices laicos, & de ratione, par 1. cap. 36. num. 79.
Licita an ſit in Mari, & in magnis Nauigijs, dicto cap. 34. num. 130. & ſeqq.
Vide *Abiuratio, Abuſus, Confeſſus, Diligentia, Epiſcopus, Furioſus, Græci, Inſtructio, Laicus, Mentecapti, Minor, Miſſa, Pœna, Preſbyteri, Punitio, Ritus, Sacerdos, Sacerdotium, Teſtes, Venia*.
Officiorum Diuinorum à Græcis fieri non poteſt Ritu Latino, nec à Latinis Ritu Græco, par. 1. cap. 30. num. 374. & 377.
Alia vide ſub verbis *Fructus, Iudicium, Votum.*

CESSATIO

Cauſæ concedendi diſpenſationem ſimplici Sacerdoti vt conferat Sacramentum Confirmationis an faciat ceſſare diſpenſationem, par. 1. cap. 30. num. 365.
Vide *Facultas, Obligatio.*
Coactionis in negotio fidei, vel Idolorum adoratione inducit vehementem hæreſis ſuſpicionem ſi coactus adhuc perſeueret, par. 1. cap. 9. num. 25.
Doli facit ceſſare delictum, & illius pœnam, par. 1. cap. 36. num. 17.
Excommunicationis, vide *Excommunicatio.*
Facultatis conferendi Sacramentum Confirmationis in ſimplici Sacerdote an reſultet ex eo quod ceſſauerit cauſa illam concedendi, dicto cap. 30. num. 365.
Indulti, vide *Indultum*.
Iuriſdictionis Inquiſitoris in offendente Miniſtrum Sanctum Officium reſultat ex eo quod Fiſcus non probauerit offenſionem ſecutam eſſe in odium Tribunalis, par. 1. cap. 28. num. 68.
Legis, vide *Obligatio*.
Obligationis legis an reſultet ex eo, quod ceſſet eius ratio in particulari, d. cap. 30. num. 400. & cap. 36. num. 238.
Peccati, vide *Dæmones.*
Pœnæ priuationis Beneficiorum in filijs Hęretici an reſultet ex eius pœnitentia, & reditu ad fidem, par. 1. cap. 24. nu. 115.
Rationis, vide *Obligatio*.
Scandali requiritur, vt Catholicus geſtare poſſit veſtes Infidelium, par. 1. cap. 8. numer. 21.
Subuerſionis, vide *Subuerſio*.
Vide etiam ſub verbo *Maleficus*.

CHARITAS

Obligat ad diligendum ne dùm amicum, ſed & inimicum, par. 2. cap. 2. num. 1 .
Alia vide ſub verbis *Blaſphemi, Dilectio,*

Dubius, Motus, Negatio, Peccator, Præceptum, Reſiſtens, Schiſma.

CHIROMANTIA

Aſtrologica prohibita, quæ ſit, par.1.cap.32. num. 58.

CHRISMA

Conferri an poſſit à Diacono, & an, & quando à ſimplici Presbytero ſecundùm antiqua Concilia, par.1. cap.30. num.341. & ſeqq.

Alia vide ſub verbis *Abutens, Græci, Materia, Papa, Presbyteri, Sortilegium, Vnctio*.

CHRISTIANI

Artes à Iudæis addiſcere non poſſunt, par.1. cap.31. num.125.

Articulorum fidei in aliquibus tantum inconſtantes an dicantur Apoſtatæ, vel Hæretici, par. 1. cap.9. num.4.

Baptizari nolentes eorum filios reputantur Hæretici, par.1. cap.33. num.54.

Confiteri tenentur fidem cum de illa interrogantur, non autem ſignis, par. 1. cap.8. num. 27.

Conſtantinopolis quibus vtantur veſtibus, ibid. num.11.

Conuiuia Iudæorum accedere non poſſunt ſiue communibus, ſiue diſtinctis cibis vtantur, par.1. cap.24. num.62.

Docentes Hebræos litteras, vel artes puniuntur ab Ordinario, dicto cap.31. num.125.

Fidei in rebus alium non habent Iudicem, vel Doctorem, ad quem conſtantes recurrant, quàm Summum Pontificem, par.1. cap.3. num.28.

Haberi volentes quamuis tales non ſint legibus Chriſtianorum ſubijciuntur, dicto cap.9. num.9.

Infirmi non poſſunt vocare Medicos Iudæos, nec ab eis medicinam ſuſcipere, dicto cap.31.num.121.

Intereſſe an poſſint Iudæorum Synagogis, Concionibus, Nuptiis, & Circumciſionibus, dicto cap.24. num.58.

Iudæorum Synagogas an, quando, & quomodo adire poſſint, ibid. num.60.

Librorum hæreticalium per retentionem, vel lectionem, cuiuſcunque ſexus, & dignitatis ſint, excommunicationem incurrunt, par.1. cap.30. num.202.

Matrimonio collocantes cum Infidelibus eorum filias, ſorores, vel conſanguineas inſcias contradicentes, aut abſentes, quas pœnas incurrant, par.1. cap.36. num.182.

Medicinam recipientes ab Hebræis an, & quando peccent mortaliter, dicto cap.31. num. 122.

Nomina Iudæorum, Gentilium, vel Hæreticorum, filiis imponentes, an ſint ſuſpecti de hæreſi, dicto cap.33. num.54.

Pati non debent, quod Infideles aliquid faciant vnde fidei confuſio, deriſus, vel contumelia reſultet, dicto cap.9. num.11.

Serui inconſtantes, & fidei deſertores ſi à Iudæis comparentur an ſint donandi libertati, ibid. num.52.

Synagogas veteres ad reficiendas an poſſint Iudæis vendere cæmenta, dicto cap. 31. num. 110.

Tranſeuntes per Regiones Infidelium an, & quando vti poſſint veſtibus eorum nationis, ſiue ſit conſuetudo, quod Fideles ibi degentes huiuſmodi veſtibus vtantur, ſiue contraria, quod non vtantur, dicto cap.8. num. 11.

Turcarum habitu an poſſint vti tranſeundo per eorum loca, vt ſe occultent, ibidem num. 23.

Vendere non poſſunt Iudæis calcem, lapides, ligna, & alia cæmenta ad conſtruendas nouas Synagogas, dicto cap. 31. numer. 109.

Vxores plures eodem tempore habere non poſſunt, & qui contrarium aſſerit Hæreticus reputatur, dicto cap.36. num.7.36.55. & 68.

Alia vide ſub verbis *Apoſtata, Baptizatus, Commercium, Conditio, Congregatio, Conuerſatio, Conſuetudo, Conuiuia, Corona, Decretum, Edictum, Epiſcopus, Facultas, Filius, Gentiles, Hæretici, Hæreticus, Imperator, Iudæi, Licentia, Negociatio, Nutritio, Oleum, Papa, Pœna, Princeps, Priuilegium, Rebaptizatio, Religio, Serui, Thalmud, Vſus*.

CHRISTINA

Sereniſſima Suecorum Regina laudatur, par. 1. cap. 32. num. 180.

CIFRÆ

Hæreſim externam quando non excuſent, par.1. cap.13. num.10.

Vide *Hæreſis*.

CIRCVMSTANTIÆ

Penſandæ circa curam morborum faciendam à Salutatoribus, & quæ ſint, par. 1. cap.40. num.34. & ſeqq.

Vide *Confeſſarius*.

CITATIO

Hodiè quomodo ſit concipienda contra Hæreticum, vel de hæreſi ſuſpectum, par.1. cap.22. num.145.

Alia vide ſub verbis *Blaſphemi, Denunciatio, Denunciatus, Hæreticus, Præuentus, Suſpicio, Teſtes*.

CIVITAS

Eccleſiæ quoad temporalem iuriſdictionem ſubiecta an, & quando condere poſſit Statuta contraria Sacris Canonibus, par.1. cap.22. num.194.

Eleemoſynam annuam Religioſis dari ſoli-

tam an poſſit inconſtans reuocare, par. 2. cap.2. num.128.
Omnis ſuum habet Angelum Cuſtodem, par.1. cap.2. num.21.
Senarum, vide *Confiſcatio.*
Tridenti quomodo electa fuerit ad Concilium celebrandum, par.1. cap.6. num.19.
Alia vide ſub verbis *Apoſtata, Inobediens, Index, Iuramentum, Licentia, Matricula, Pœna.*

CLAVICVLA
Salomonis originem quam habuerit, par. 1. cap.30. num.389.
Quæ contineat, ibid. num.390.
Vnde dicatur, ibid.

CLAVSVLA
Abiurata priùs hæreſi, apponenda in diſpenſatione matrimonij inter Catholicum, & Hæreticam, vel è contra examinatur, & de illius praxi, par.1. cap.18. num.44.
Alienationem interdicens, & applicans bona ſequenti vocato ſtatim, ac poſſeſſor attentauerit delinquere, an ſuffragetur delinquit ipſemet inſtituens Primogenituram, vel maioratum, par.1. cap.22. n.158.
Citra pœnam relapſus minoris in reconciliatione, quando ſit apponenda, par. 1. cap.14. num.59.
Suprema non conſulta apponi non poteſt per Inquiſitores, par. 1. cap. 25. numer. 82.
Dummodo non habeat complices, vel conſcios, apponi ſolita per Sacram Pœnitentiariam in facultate abſoluendi ab hæreſi, de quibus complicibus, ſeu conſcijs ſit intelligenda, & de eius praxi, dicto cap.14. numer. 20.
Licentiæ librorum prohibitorum apponi ſolita, quod illius tempore expleto conſignentur Epiſcopo, vel Inquiſitori, par.1. cap.30. num.261.
Non tamen eos qui non ſunt in Regionibus vbi exercetur S. Officium, appoſita in facultate abſoluendi Hæreticum ab excommunicatione, de quibus intelligatur, d. cap.25. num. 12.
Pœna toties committatur, quoties contrafactum fuerit, appoſita in Inſtrumento pacis, nihil operatur quando offenſio prouenit ex noua cauſa, par.2. cap.2. num.93.
Saluo iure directi Domini, apponenda in confiſcatione bonorum feudalium, & qui ſint illius effectus, dicto cap.22. num.20.
Vide *Offenſus.*

CLERICATVS
Probatur per famam concurrentibus adminiculis, par.1. cap.34. num.117.
Alia vide ſub verbis *Epiſcopus, Offenſio.*

CLERICVS
Admonendus, de quibus ſit in expeditione quando miniſtrauit ſine ordinibus, par.1. cap.34. num.220.
Confiſcationem patitur ex cauſa hæreſis, etiam ſuper acquiſitis ex fructibus beneficiorum, par.1. cap.22. num.10.
Contumax quando damnatur ob hæreſim, & relaxatur Curiæ ſeculari degradatur ſolùm verbaliter, par.1. cap.21. num.30.
Damnatus de hæreſi in contumaciam ſi in fortias Curiæ deuenerit, an poſſit per Iudicem ſecularem puniri abſque alia declaratione, ibid. num.31.
Dominium habet verum de acquiſitis ex fructibus beneficiorum, quæ poteſt ad libitum diſtribuere, & alienare, d. cap. 22. num. 10.
Exercere quando dicatur vitium nefandum, par.1. cap.31. num.151.
Hæredem ſibi in Teſtamento inſtituens Hæreticum plectitur excommunicatione, par.1. cap.23. num.26.
Hæreticus Brachio ſeculari tradendus an debeat degradari, dicto cap.21. num.22.
Confiſcationem patitur in bonis patrimonialibus, vltrà priuationem Beneficiorum, dicto cap.22. num.9.
Spontè comparens, an, & quomodo retinere poſſit Beneficia, par.1. cap.20. numer.11.
Ignorans Epiſcopum, à quo ordinatur eſſe Hæreticum, vel Schiſmaticum an excuſetur à ſuſpenſione, par. 1. cap.18. num.56.
Incorrigibilis quando animaduerti poſſit per Iudicem ſecularem, par. 1. cap. 10. numer.43.
Inferior ob hæreſim ipſo iure priuatur Beneficijs, dicto cap.20. num.10.
Miniſtrare non poteſt in ordinibus ſine diſpenſatione Apoſtolica ſi ſit ordinatus ab Epiſcopo Schiſmatico, dicto cap. 18. numer. 54.
Ordinatus ab Epiſcopo Schiſmatico, vel Hæretico, an, & quando remaneat ſuſpenſus, ibid. num.31. 53. & ſeqq.
Schiſmaticus quomodo, & qualiter ſit puniendus, dicto cap.10. num.42.
Sortilegus an debeat degradari, & Curiæ ſeculari tradi, par.1. cap.32. num.150.
Vitium nefandum exercens debet deponi, dicto cap.31. num.151.
Alia vide ſub verbis *Abuſus, Blaſphemi, Capitulum, Celebratio, Cælibatus, Commiſſarij, Continentia, Degradatio, Delictum, Diſpenſatio, Epiſcopus, Falſitas, Inquiſitor, Inuentarium, Matrimonium, Offenſio, Papa, Percutiens, Pœna, Polygamus, Sepelientes, Statutum, Traditio, Vnctio.*

CLERVS
Diſpenſationes matrimoniales an alicubi concedere poſſit, par.1. cap.36. num.232. & 238.

COACTIO

Apoſtaſiam an excuſet, par. 1. cap. 9. numer. 23.
Baptiſmum ad ſuſcipiendum eſt actus iuriſdictionis, ibidem num. 13.
Bibliopolarum, vide *Inquiſitor*.
Alia vide *in ſuis ſedibus*.

COACTVS

Agere non dicitur, ſed pati, par. 1. cap. 9. num. 23.
Pœnas non incurrit, ibid.
Alia vide ſub verbis *Apoſtata, Negans, Perſona*.

CODICILLVS

Fieri non poteſt ab Hæretico, par. 1. cap. 23. num. 7.

COGITATIONES

Patiens Blaſphemas turpiſſimas, & hæreticas contra Deum, & Sanctos an cenſeatur Hæreticus vnde proueniant, & quo modo vitari poſſint, par. 1. cap. 11. num. 33.

COGNITIO

Blaſphemiæ hæreticalis ſpectat ad ſolum Iudicem Eccleſiaſticum, & Inquiſitorem, par. 1. cap. 31. num. 13.
Vide *Blaſphemia*.
Carnalis filiæ ſpiritualis habita per Concionatorem, qui cum ea de tali ſcelere tractauerat in Eccleſia paulò poſt confeſſionem Sacramentalem an puniri debeat in Sancto Officio, par. 1. cap. 35. num. 67.
Cauſarum, vide *Inferior, Inquiſitor, Papa, Regularis*.
Criminis quando priuatiuè ſpectat ad Iudicem Eccleſiaſticum tunc eius aſſertioni ſtatur quamuis ipſe ſolus ſit, par. 1. cap. 27. num. 128.
Vide *Aſſertio, Iudex*.
Damnationis certa an reddat licitam deſperationem, par. 2. cap. 1. num. 14.
Delicti, vide *Abſolutio, Delictum*.
Erroris ſi ſuperuenerint quando quis eſt paratus ſe corrigere in opinione falſa, quam tenet, & ſic credit ab Eccleſia teneri, operatur, quod ille non dicatur Hæreticus, par. 1. cap. 11. num. 5.
Facti, vide *Iudex*.
Hæreſis ſecularem ad Iudicem, vel Magiſtratum ſpectare non poteſt, par. 1. cap. 27. num. 94.
Spectat ad ſolum Iudicem Eccleſiaſticum, & Inquiſitorem, dicto cap. 31. numer. 12.
Vide *Cauſa, Epiſcopi, Exceptio, Exempla, Factum, Hæreſis, Inquiſitor, Magiſtratus*.
Imagines ſacras conculcantium, percutientium, & conſpurcātium ſpectare an poſſit ad Iudicem ſecularem, d. cap. 31. nu. 63. & ſeqq.
Indulgentiarum, vide *Indulgentiæ*.
Iniuriæ irrogatæ Sacramento, vel ſub prætextu Sacramenti cognoſcenda eſt per Inquiſitores, par. 1. cap. 36. num. 56.
Myſteriorum, vide *Myſteria*.
Nullitatis matrimonij an ſpectet ad Ordinarium quando exindè prætenditur Polygamia, dicto cap. 36. num. 40.
Offenſionis Miniſtrorum, & Familiarium Sancti Officij Melitæ, ad quem ſpectet, & qua praxi ſit terminanda, par. 1. cap. 29. num. 67.
Pacti vide *Pactum*.
Papæ in caput Eccleſiæ ſi denegetur, qui denegat Schiſmaticus reputatur, par. 1. cap. 10. num. 3.
Polygamiæ, vide *Polygamia*.
Sollicitationis in Confeſſione in Italia ſpectat ad Epiſcopos, & Inquiſitores cumulatiuè, & hi tenentur ſibi ad inuicem indicia communicare, par. 1. cap. 35. nu. 70.
Sortilegii vide *Sortilegium*.
Suſpicionis hæreſis ſpectat ad ſolum Iudicem Eccleſiaſticum, & Inquiſitorem, d. cap. 31. num. 13. & d. cap. 36. num. 41.
Vitij requiritur, vt vitari poſſit, par. 1. cap. 30. num. 204.
Alia vide ſub verbis *Angeli, Carnes, Iudex, Polygamus, Salutatores*.

COLCHI

Rebaptizari an debeant, par. 1. cap. 33. num. 33.

COLLATIO

Baptiſmi per trinam aſperſionem an Græcis permiſſa ſit, par. 1. cap. 30. num. 368.
Vide *Baptiſmus, Baptizatus, Fictio, Græci*.
Beneficiorum facta per Schiſmaticum nulla eſt, par. 1. cap. 10. num. 29.
Vide *Beneficium, Schiſmaticus*.
Canonicatuum ab Hæreticis procurari non poteſt mediante pecunia, nec id vnquam permittere voluit Sedes Apoſtolica, par. 1. cap. 26. num. 47.
Chriſmatis, vide *Chriſma*.
Confirmationis in actu Baptiſmi quomodo apud Græcos irrepſerit, par. 1. c. 30. num. 333. & ſeqq.
Vide *Abbas, Confirmatio, Epiſcopi, Epiſcopus, Facultas, Papa, Poteſtas*.
Honoris, vel Dignitatis ſi fiat in Hæreticum an, & quando conferens dicatur fautor Hæreticorum, par. 1. cap. 28. num. 36.
Ordinum, vide *Epiſcopus, Græci, Hæreticus, Inferior*.
Sacramentorum Baptiſmi, & Confirmationis in eodem actu fieri non poteſt etiam ſtante contraria conſuetudine, d. cap. 30. num. 366.
Vide *Papa*.

COLLE-

COLLEGIVM

Cardinalium famæ an poſſit reſtituere, par. 1. cap. 25. num. 59.

Iuriſdictionis an habeat poteſtatem, ibidem.

Licentiam legendi libros prohibitos an poſſit concedere vacante Sede Pontificia, par. 1. cap. 30. num. 273.

Neceſſitatis in caſu an poſſit concedere licentiam legendi libros prohibitos Sede vacante, ibidem num. 274.

Græcorum Romæ Alumnis ingredientes tenentur ſeruare Ritum Græcum, ibid. num. 519.

Vide *Alumni*, *Italo-græci*, *Ritus*.

Hæreticorum an ſit capax legati, par. 1. cap. 28. num. 13.

Vide etiam ſub verbo *Filius*.

COLLOCVTIO

Hæreſis non facit de hæreſi ſuſpectum, vel denunciandum, par. 1. cap. 25. num. 24.

Alia vide ſub verbis *Confeſſarius*, *Conſcij*.

COMMERCIVM

Chriſtianorum cum Apoſtatis, & Hæreticis vbi, & quando interdicatur, par. 1. cap. 11. num. 28.

Mercaturæ occaſione an, & quando tolerari poſſit cum Hæreticis, par. 1. cap. 27. num. 46.

Vide *Prohibitio*.

COMMISSARII

Epiſcoporum, Inquiſitorum, & Capitulorum Sede vacante capientes bona Eccleſiarum propter hæreſes Clericorum excommunicationem non euadunt, par. 1. cap. 22. num. 13.

Fabricæ Sancti Petri, vide *Miniſtri*.

Sancti Officij qui ſint, & qui veniant eorum nomine, par. 1. cap. 30. num. 209.

COMMODITAS

Bonorum alienari prohibitorum an, & quando pertineat ad Fiſcum durante vita delinquentis, par. 1. cap. 22. num. 135.

Emphyteuticorum bonorum quando emphyteuſis eſt laicalis an deuoluatur ad Fiſcum in caſu confiſcationis, ibidem, num. 28.

Feudi durante vita Hæretici quando tranſeat in Fiſcum, ibidem num. 21.

Vſusfructus per confiſcationem tranſit in Fiſcum, ibidem num. 97.

Alia vide ſub verbis *Bona*, *Confeſſarius*, *Emphyteuſis*, *Error*, *Fiſcus*, *Mulier*, *Priuilegium*, *Prohibitio*.

COMMVNICATIO

Attributi incommutabilitatis an ſit poſſibilis in creaturis, par. 1. cap. 1. num. 13.

Ciffræ, ſub qua hæreſis continetur ſi per Hæreticum fiat erga amicum an communicans dicatur Hæreticus externus, par. 1. cap. 13. num. 11.

Vide *Catholicus*, *Hæreticus*.

Hæreticis cum notorijs etiam non denunciatis à Suprema, &c. non permittitur Nuncijs, & Miniſtris Sedis Apoſtolicæ, par. 1. cap. 18. num. 8. & de materia num. ſeqq.

Indiciorum fieri debet in Italia inter Epiſcopum, & Inquiſitorem pro cauſa ſollicitationis in confeſſione, par. 1. cap. 35. nu. 70.

COMMVNITAS

Omnis ſuum habet Angelum Cuſtodem, par. 1. cap. 2. num. 21. & de materia, num. ſeqq.

COMPARITIO

Sollicitantis in Sancto Officio non ſollicitatos quin debeant eum denunciare, par. 1. cap. 35. num. 50.

Spontanea Hæretico vt ſuffragetur debet de ſe, & alijs veritatem dicere, par. 1. cap. 14 num. 15.

Prodeſt ſine difficultate in hæreſi natis, & educatis, ibidem num. 55.

Quando dicatur, ibidem num. 27.

Vide *Abiuratio*, *Apoſtata*, *Blaſphemus*, *Confeſſus*, *Confiſcatio*, *Diſpenſatio*, *Dogmatiſta*, *Edictum*, *Excommunicatus*, *Habitellus*, *Hæreſiarca*, *Hæretici*, *Hæreticus*, *Impunitas*, *Iudicia*, *Inquiſitio*, *Inquiſitor*, *Interrogatio*, *Sanctum Officium*, *Præuentus*, *Priuilegium*, *Receptator*, *Relapſus*, *Reus*, *Sacerdos*, *Serui*, *Sortilegi*.

COMPONENS

Apologiam, etiam occultam, in defenſionem libri hæreticalis dicitur ſuſpectus de hæreſi, par. 1. cap. 30. num. 193.

Hæreſim continentes libros, vel ſcripturas cenſetur verus Hæreticus, ibidem nu. 110. & ſeqq.

Librum, vide *Libri*, *Originalia*.

COMPLICES

Denunciare quando teneatur hæreticus, vel de hæreſi ſuſpectus, par. 1. cap. 25. nu. 27.

Alia vide ſub verbis *Clauſula*, *Conſcij*, *Hæreticus*, *Mulier*.

CONCESSIO

Brachij pro capiendis Hæreticis, & de hæreſi ſuſpectis promptè exhibenda eſt Inquiſitoribus per Magiſtratum ſecularem, par. 1. cap. 26. num. 17.

Confeſſarij, vide *Confeſſarius*.

Delationis armorum pro famulis Conſultorum Sancti Officij, par. 1. cap. 29. num. 20.

Diſpenſationis, vide *Diſpenſatio*, *Exempla*, *Facultas*, *Papa*.

Exemptionis à pœnis, & confiſcatione ſi fauore Hæretici fiat per Principem ſecularem dicitur impedire poteſtatem Tribunalis Sancti Officij, par. 1. cap. 22. numer. 196.
Expreſſa quando requiratur, vt Iudæi poſſint in aliquo tolerari, par. 1. cap. 31. num. 117.
Facultatis, vide *Facultas, Papa*.
Impunitatis ſponte comparentibus per Athenienſes practicari ſolita, par. 1. cap. 14. num. 14.
Vide *Athenienſes, Impunitas*.
Indulgentiarum fieri non poteſt à Schiſmatico, par. 1. cap. 10. num. 28.
Vide Facultas, *Formula, Indulgentia, Laicus, Schiſmaticus*.
Indulti pro homicidio an ſuffragetur, ſi Reus fateatur homicidium non fuiſſe ſimplex, ſed qualificatum putà proditorium, d. cap. 14. num. 46.
Vide *Fiſcus, Indultum*.
Infallibilitatis à Chriſto elargita Petro, & eius ſucceſſoribus non ſub conditione conſenſus Eccleſiæ, ſed ſtatim à ſua canonica electione, par. 1. cap. 3. num. 23.
Libertatis conſcientiæ impugnatur, par. 1. cap. 27. num. 28.
Vide *Princeps*.
Licentiæ quod redimi poſſint ab Infidelibus Apoſtatæ mancipia Chriſtianorum nondum Eccleſiæ reconciliati, ſi Infideles minentur ſe aliàs non permiſſuros redimi mancipia Chriſtianorum penès ipſos in ſeruitute extantes an debeat permitti, par. 1. cap. 9. num. 42.
Vide *Alumni, Collegium, Congregatio, Epiſcopus, Facultas, Fides, Generales, Inquiſitor, Iudex, Legati, Licentia, Magiſter, Nuncius, Princeps*.
Monitoriallium pro rebus deperditis an ſpectet ad Epiſcopum, vel ad Inquiſitorem Melitæ, dicto cap. 29. num. 57.
Nobilitatis, vide *Nobilitas, Priuilegium*.
Portandi arma in abuſum reſpectu Inquiſitoris conuertitur ſi non eligat in Familiares Sancti Officij homines dignos, ibid. num. 39.
Priuilegij, vide *Priuilegium, Titulus*.
Rebaptizationis an ſit permittenda cum eo, qui aſſerit ſe non eſſe baptizatum, par. 1. cap. 33. num. 31.
Saluiconductus, vide *Inquiſitor, Saluuſconductus*.
Sectari vt quilibet poſſit quamlibet hæreſim per Edictum, Statutum, pactum, vel conſuetudinem non licet, dicto cap. 27. num. 34.
Sepulturæ, vide *Locus*.
Tempore pro vno importat denegationem pro alio, dicto cap. 22. num. 202.
Alia vide ſub verbis *Clerus, Copia, Ius, Papa, Pœnitentiaria, Princeps, Quæſtuantes*.

CONCILIATIO

L. cum quidam cum l. in fraudem ff. de Iur. Fiſc. par. 1. cap. 22. num. 83.

CONCILIA

Prouincialia approbata per Sedem Apoſtolicam, par. 1. cap. 36. num. 183.

CONCILIVM

Congregatum incepta iam reformatione, quibus in caſibus Papa poſſit inconſtans, vel non poſſit prorogare differre, transferre, vel diſſoluere, & quid agendum, ſi indebitè ad id deueniat, par. 1. cap. 6. num. 17.
Conuocandum ad definiendam aliquam magnam difficultatem, vel cauſam fidei, ibidem num. 13.
Difficiliter conuocari poteſt, & de ratione, par. 1. cap. 3. num. 13.
Diſſolui quando poſſit à Papa, dicto cap. 6. num. 18.
Durare debet vſque ad finem, & determinationem cauſæ, propter quam eſt congregatum, ibidem.
Fidem Hæreticis ſæpius ſeruauit, par. 1. cap. 27. num. 78.
Generale definiens Præſidentibus legatis Papæ, ſed non habentibus particularem inſtructionem, an inconſtans errare poſſit, dicto cap. 6. num. 2.
Errare quando conſtans non poſſit circa doctrinam fidei, & definitiones morum, ibidem num. 1.
Papæ ſine auctoritate congregantes, vel legitimè diſſolutum proſequentes Schiſmatici ſunt, par. 1. cap. 10. num. 5.
Repræſentat Eccleſiam vniuerſalem, d. cap. 6. num. 2.
Supra Papam non eſt, ſed Papa eſt ſupra Concilium, & qui tractent quæſtionem iſtam, ibidem, num. 3. & 4.
Lateranenſe, vide *Conſtitutiones, Extrauagans*.
Libros damnare poteſt quando eſt Apoſtolica actoritate indictum, & conuocatum, par. 1. cap. 30. num. 156.
Intimatum pro alia cauſa quàm fidei, & nondum congregatum quando Papa poſſit Inconſtans differre inuitis Patribus, & quando non, & quid agendum vbi Papa indebitè Inconſtans illud differre præſumeret, d. cap. 6. num. 16.
Nicænum ab Eccleſia receptum quoad canones, qui reperiuntur, par. 1. cap. 36. num. 183.
Poſterius poteſt emendare priùs quoad quæſtiones facti, & morum præcepta, d. cap. 6. num. 9.
Poteſtatem habet dependenter à Papa, dicto cap. 3. num. 12.
Prius an, & quomodo emendari poſſit per poſterius, ibidem num. 8.
Salisburgen. refertur, d. cap. 30. num. 82.

Tridentinum cauſis, ex quibus indictum, tranſlatum, ac demum in Ciuitate Tridenti remiſſum fuerit, d. cap. 6. num. 19.
Indicem librorum damnatorum, & damnandorum componi iuſſit, d. cap.30. num. 157.
Vide *Saluuſconductus, Schiſmaticus*.
Turonenſe declaratur, ibidem num. 10.
Alia etiam vide ſub verbis *Chriſma, Definitio, Dogma, Epiſcopi, Hæretici, Papa, Quæſtiones, Sorbonenſis*.

CONCIONATOR
Damnatorum circa pœnas aſſerere, quæ non poſſit ſine hæreſis ſuſpicione, par. 1. cap. 34. num. 10.
Filiam ſpiritualem cognoſcens carnaliter poſtquam cum ea de tali ſcelere tractauerat in Eccleſia paulò poſt confeſſionem ſacramentalem an ſit puniendus in Sancto Officio, par. 1. cap. 35. num. 67.

CONCIONES
Hæreticorum pluries accedentes an, & quando puniendi ſint tanquam Hæretici, par. 1. cap. 24. num. 39.
Iudæorum accedere non poſſunt Chriſtiani, ibid. num. 58.
Alia vide ſub verbis *Angeli, Catholicus, Diſpenſatio, Edictum, Epiſcopus, Filius, Libri, Miſſionarij, Perſona, Princeps*.

CONCLAVIS
Capitula iurata an Papa inconſtans poſſit non ſeruare, par. 1 cap. 6. num. 21.

CONDEMNATIO
Blaſphemi an fieri poſſit per Iudicem laicum, par. 1. cap. 31. num. 23. & ſeqq.
Delicti, vide *Filius*.
Hæretici in pœnas à iure inflictas comprehendit confiſcationem bonorum, par. 1. cap. 22. num. 3.
Vide *Inquiſitor, Reſcriptum, Sententia*.
Rei tolli debet in Sancto Officio ſuperueniente probatione innocentiæ, par. 1. cap. 25. num. 117.
ad Triremes de perſona nobili fieri non poteſt, par. 1. cap. 19. num. 28.
Alia vide ſub verbis *Delictum, Filius, Fiſcus, Fructus, Hæres, Hæretici, Hæreticus, Infamia, Inquiſitio, Iudex, Iura, Nobilis, Pœna, Poſſeſſio, Reſtitutio, Reus, Signum, Suſpicio, Vſufructus*.

CONDITIO
Blaſphemiæ, quæ dicatur de præterito, quæ de futuro, par. 1. cap. 31. numer. 37. & 38.
Creditoris, vide *Creditor*.
Curſorum Neapolitanæ Curiæ, quę ſit, par. 1. cap. 28. num. 52.
Diſperationis, vide *Exempla*.

Fundationis Eccleſiæ, vel Religionis in limine appoſita, quod in illa admitti non poſſint niſi deſcendentes ab antiquis, & puris Chriſtianis, an valeat abſque confirmatione Apoſtolica, par. 1. cap. 24. num. 144.
Oblata per Hæreticos ad contrahendum matrimonium cum Catholicis an ſit ſufficiens iudicare ſpectat ad Summum Pontificem, par. 1. cap. 36. num. 222. & 238.
Subſtitutionis ſi purificetur fauore delinquentis poſt confiſcationem ab bona inde prouenientia Fiſcus acquirat, par. 1. cap. 22. num. 90.
Alia vide ſub verbis *Actus, Baptizatus, Confirmatio, Damnatio, Diligentia, Diſpoſitio, Donum, Dubius, Facultas, Fructus, Fundator, Implementum, Indultum, Infans, Inquiſitor, Iura, Ius, Licentia, Mors, Negans, Papa, Rebaptizatio, Sacerdos, Sponſalia*.

CONDONATIO
Bonorum ſit Hæretico denunciatio, qui intra tempus gratiæ compareat, & ſe conuertat, par. 1. cap. 9. num. 45.
Vide *Bona, Hæreticus, Inquiſitor, Serui*.
Delicti quando fieri poſſit Iudæo Baptiſmum ſuſcipienti, par. 1. cap. 11. num. 49.
Offenſæ laudatur, par. 2. cap. 2. num. 42.
Pœnæ ſit ſpontè comparentibus in S. Officio, par. 1. cap. 16. num. 8.
Vide *Inquiſitio, Pœna*.
Vide etiam ſub verbo *Reſtitutio*.

CONFESSARIVS
Abiuratione iam facta propter ſollicitationem alterius an debeat ab alio ſollicitato denunciari, par. 1. cap. 35. num. 66.
Abſoluens aliquem ſine facultate, an poſſit vocari ab Inquiſitoribus, & interrogari, ibid. num. 140.
Amore captus Pœnitentis ſi cum illa in loco confeſſionis de inhoneſtis pluries tractauerit puniri poteſt ab Inquiſitore ſimul cum Epiſcopo, ibid. num. 70.
Circumſtantias quas debèat attendere circa lectionem librorum prohibitorum, par. 1. cap. 30. num. 415.
Conſcientiæ in foro ſi abſoluat ab excommunicatione hæreticum occultum, an puniri poſſit per Inquiſitores, & quid ſi conſtet de non vſu abſolutionis, par. 1. cap. 25. num. 28.
Conſentiens ſollicitationi ſibi factæ per pœnitentem, ſed ſtatim deſiſtens de turpi materia loqui, & differens illius complementum in aliud tempus, nec præbens abſolutionem pœnitenti, an incidat in pœnas ſollicitantium, & an debeat denunciari, dicto cap. 35. num. 66.
Credere tenetur pœnitenti in eo quod dicit tam pro ſe, quàm contra ſe, par. 1. cap. 31. num. 42.

Denunciandus an ſit in alijs Sacramentis, puta Baptiſmi, Matrimonij,&c. ſi mulierem ſollicitet, dicto cap.35. num.66.
Docens mulieribus coniugatis actus turpes, vt benè tractentur ab eorum viris, an ſubdatur iudicio Inquiſitorum, & quomodo ſit expediendus, ibid. num.5.
Dubium in fide mentalem, an poſſit abſoluere, par.1. cap.7. num.13.
Donans aliquid mulieri in actu confeſſionis, an dicatur illam ſollicitare, itaut veniat denunciandus, dicto cap.35. num.66.
Fidei ſuſpectus an, & quando ſit itaut puniri debeat in Sancto Officio, eo quod reuelauerit confeſſionem, ibidem num.87. & ſeqq.
Hæretico carcerato in Sancto Officio an, quando, & cum qua inſtructione concedi debeat, par.1. cap.21. num.55.
Illicitos ad actus non tamen venereos ſi ſollicitauerit,an ſit denunciandus, d.cap.35. num.66.
Imperticns abſolutionem pœnitenti, qui confiteatur ſua peccata per litteras, dicitur abuti Sacramento pœnitentiæ, prout & ipſe pœnitens, ibid num.100.
Incorrigibilis in ſollicitatione quis dicatur, & quomodo puniatur, ibid. num.83.
Inhoneſtos habens ſermones cum penitente an,& quomodo debeat abiurare,ibi. n.11.
Inquiſitori,quæ reuelare teneatur, vel non de auditis ab Hęretico carcerato in Sancto Officio, dicto cap.21. num.56.
Interrogare an, & quando poſſit confitenti, cum fuerit vnquam ſollicitatus, d.cap.35. num.27.
Iubilæi tempore an poſſit abſoluere Hæreticum carceratum, d.cap.21. num.56.
Iuriſdictione abſoluendi carens ſi mulierem ſollicitet, an ſit denunciandus, d.cap.35. num.53. & 66.
Laudans pœnitentem à pulchritudine, venuſtate, &c. an, & quando dicatur illam ſollicitare, itaut veniat denunciandus, eodem num.66.
Librorum prohibitorum circa lectionem quomodo regulare poſſit paruitatem materiæ, d. cap.30. num.214.
Loquens cum pœnitente de eius peccatis extra confeſſionem, dicitur frangere ſigillum, & quomodo puniatur, d. cap.35. num.98.
Materiæ paruitate non obſtante an ſit de ſollicitatione denunciandus, ibid. nu.66.
Metu inductus ad conſentiendum ſollicitationi, an ſit denunciandus, ibid.
Monere tenetur mulieres ſollicitatas ad denunciandum ſollicitantem etiamſi ipſæ ſollicitationi conſenſerint, ibid. num.35.
Mulieri ſolitæ eius domum adire cum alijs fœminis dicens in confeſſione, vt ſola veniat, & venientem carnaliter cognoſcens,an dicatur illam ſollicitaſſe,ib.n.70.
Neceſſitatis in caſu an, quando, & quomodo abſoluere poſſit hæreticum ab excommunicatione, vel pœnitentem à caſibus reſeruatis, & quis ad hunc effectum dicatur caſus neceſſitatis, dicto cap. 25. num. 30.
Negatiuum hæreticum ductum ad ſupplicium, an poſſit abſoluere in foro Sacramentali, par.1. cap.15. num.29.
Notificans mulieri coram ipſo genuflexæ,& ſigno crucis munitæ nolle tunc eius confeſſiones audire vt eam commodiùs ſollicitare valeat, puniri debet ab Inquiſitore ſimul cum Epiſcopo, dicto cap.35.numer.70.
Obligare an poſſit hæreticum negatiuum conuictum, & damnatum ad vltimum ſupplicium ad fatendum delictum, dicto cap.15. num.31.
Occultum hæreticum an, & quando abſoluere poſſit ab excommunicatione tempore Iubilæi, d. cap.25. num.28.
Pœnitentem retinentem, & legentem libros prohibitos, per Edictum Inquiſitoris, an poſſit abſoluere, dicto cap.30. numer. 423.
Porrigens cartam pœnitenti in actu confeſſionis, poſtea domi legendam, in qua ad venerem ſollicitet, an ſit denunciandus, dicto cap.35. num.66.
Reſtitui an ſoleat ad Confeſſionem,à qua fuit ſemel ſuſpenſus,vel priuatus ex cauſa ſollicitationis, ibidem num.72.
Reuelans confeſſionem dicitur frangere illius ſigillum, & abuti Sacramento Pœnitentiæ, ibid.num.86.
Reum carceratum in Sancto Officio an, quando, & à quibus abſoluere poſſit, dicto cap.21. num.56. & dicto cap.25. numer.20.
Sedens in confeſſionario, & ſollicitans mulierem ante illud ſtantem non tamen ſimulans confeſſionem audire, an ſit denunciandus, dicto cap.35. num.66.
Sermones turpes, & illicitos habens cum pœnitente an, & quando ſubdatur iudicio Inquiſitorum, ibid. num.6. & 8.
Simpliciter ab audientia confeſſionum debet ſuſpendi, vel priuari ex cauſa ſollicitationis, non autem diſiunctim reſpectu fœminarum, vel virorum, aut certarum perſonarum, & de ratione, ibidem numer.74.
Sollicitans mulieres ad turpia in actu confeſſionis ſacramentalis abutitur Sacramēto Pœnitentiæ, & eſt ſuſpectus de hæreſi, ibid. num.1. & 70.
Sollicitatos abſoluere non poteſt, ſed tenetur illos remittere ad Inquiſitorem, ibid. num.19.
Superſtitioſos non debet tolerare, nec abſoluere, nec poteſt ei permittere quod in eorum ſuperſtitionibus verbis vtantur, &

de ratione, par.1. cap.40. num.3.
Suſpectus eſt de fide ſi licitam credat reuelationem ſigilli, vel aliàs malè ſentiat de Sacramentis Eccleſiaſticis, d.cap.35. n.90. & ſeqq.
Suſpendi an, quando, & quomodo poſſit ab audientia confeſſionum ex cauſa ſollicitationis, ibid. num.71.
Torturam ex cauſa ſollicitationis ſubſtentans, an, & quando arceri debeat ab audientia confeſsionum, ibid. num.73.
Alia vide ſub verbis *Abſolutio, Aſtrologi, Excommunicatio, Fidelis, Hæreticus, Inquiſitor, Laicus, Mandans, Moniales, Mulier, Obligatio, Peccatum, Pœna, Regulares, Reus, Sollicitans, Sollicitatio*.

CONFESSIO

Delicti poſt ſententiam abſolutoriam, an ſuffragetur vt delinquens poſſit ex illa condemnari, par.1. cap.14. num.37.
Vide *Delictum, Dolus, Indiciatus, Inquiſitor, Iniuſtitia, Qualitas, Repetitio*.
Dotis receptæ quando probet, itaut ea non veniat in confiſcationem ob hæreſim viri, par.1. cap.22. num.115.
Vide *Dos*.
Fidei fieri debet à Chriſtianis cum de illa interrogantur, non autem ſignis, par.1. cap.8. num.27.
Gratia conſolationis, aut humilitatis, audiri poteſt per non promotum ſine incurſu pœnarum in tempeſtate periculoſa cum deeſt Sacerdos, par. 1. cap. 35. numer. 133.
Hæreſis, vide *Abiuratio, Hæreſis, Hæreticus, Præuentus, Reus*.
Homicidij ſi fiat cum qualitate puta proditionis an Reo confitenti ſuffragetur Indultum conceſſum pro homicidio, dicto cap.14. num.46.
Implicita non ſufficit ad pœnam ordinariam, & quæ ad illam requiratur, par.1. cap.15. num.26.
Malefici, quod interfuerit conuentibus Sagarum, an, & quando contra ipſum ſit attendenda quoad abiurationem, & aliàs pœnas, par.1. cap.32. num.182.
Plena niſi fiat non iudicatur confitens verè contritus, & ad fidem ex corde reuerſus, dicto cap.14. num.17.
Publica hæreſis continet abiurationem, par.1. cap.16. num.23.
Qualis requiratur vt Reo præiudicet, par.1. cap.27. num.25.
Sacramentalis abſolutione non impenſa ſi audita fuerit per non promotum, adhuc audiens punitur, & per Iudicem Eccleſiaſticum priuatiuè ad Iudices laicos, & de ratione, par. 1. cap. 36. num. 79.
Audita ſi fuerit per non promotum, ſed non impertita abſolutio, an intret pœna traditionis Brachio ſeculari, dicto cap.35. num. 129. & ſeqq.
Communioni præmittenda, par. 1. cap. 34. num. 85.
Fieri non poteſt per litteras, vel Internuncium, d. cap. 35. num. 100.
Inchoata ſi non fuerit audiri per non promotum an intret pœna traditionis Brachio ſeculari, ibid. num. 132.
Vide *Catholicus, Confeſſarius, Diſpenſatio, Epiſcopi, Epiſcopus, Furioſus, Græci, Hæreticus, Inquiſitor, Iudex, Laicus, Licentia, Mentecapti, Minor, Opinio, Pœna, Regularis, Reus, Scholaris, Sacerdos, Seculares, Sollicitatio, Venia*.
Alia etiam vide ſub verbis *Abſolutio, Delictum, Epiſcopi, Interpres, Iocus, Mandans, Mulier, Oblatio, Sanctum Officium, Prætextus, Ratificatio, Reuelatio, Sacerdos, Sollicitatus, Sollicitati*.

CONFESSVS

Aliquas hæreſes, & negans alias, de quibus eſt conuictus in his alijs præſumitur oblitus, par.1. cap.15. num.27.
Comparitionem per ſpontaneam ſe celebraſſe non promotum, ſed tacens audiuiſſe confeſſiones, & poſt abſolutionem pro celebratione impertitam de confeſſionibus denunciatus, an gaudeat priuilegio ſpontè comparentium, par.1. cap.14. n.38. & per plures num. ſeqq. & de reſolutione caſus num. 45.
Delictum, vide *Abiuratio, Dolus, Inquiſitor*.
Hæreſim in confeſſione ſacramentali an, & quando dicatur Hæreticus externus, par.1. cap.13. num.11.
Polygamiam, vide *Polygamus*.
Schiſma tenetur illud abiurare, par.1. c. 10. num. 25.
Spontè Inquiſitionis Supremæ ſecundùm praxim quis dicatur, dicto cap. 14. numer. 70.
Mitiùs punitur, ibid. num. 67.
Negans autem qualitatem aggrauantem delictum, ſi de illa conuincatur non gaudet diminutione pœnæ, ibid. num.77.
Pœnas quas non euadat ſecundùm praxim Supremæ Inquiſitionis, ibid.
Quis dicatur, & an vocatus in iudicium, ibid. num.69.
Vide etiam ſub verbo *Hæreticus*.

CONFIRMATIO

Apoſtolica requiritur in Statutis Eccleſiæ, vel Religionis derogantibus iuri communi, par.1. cap.24. num.143.
Vide *Conditio, Statutum*.
Conditionaliter an, & quando poſſit reiterari, par.1. cap.33. num.63.
Conferenda an ſit infantibus ſtatim poſt Baptiſmum, & ante vſum rationis in nouo Orbe, vbi feruet Fidelium perſecutio, par.1. cap.30. num.369.

Falſo ab Epiſcopo, ſed ſe pro Epiſcopo gerente recepta ſi fuerit quid agendum veniat, par.1. cap.37. num.7.
Papæ, vide *Definitiones, Dogma.*
Pontificia alicuius legis quando faciat vt illa extendatur vltra territorium ſtatuentium, par. 1. cap. 36. num. 184.
Rei inanimatæ inducit ſuſpicionem hæreſis, dicto cap.33. num.59.
Reiterari non poteſt, & de ratione, ibidem num. 61.
Statuti an requiratur ſi excludat ab Eccleſia, vel Religione deſcendentes pœnitentiatorum in Sancto Officio Iudæorum, aliorumque Infidelium, par. 1. cap. 24. numer. 142.
Suſcipi ſi recuſetur an recuſans ſit ſuſpectus de hæreſi, d. cap.33. num.64.
Alia vide ſub verbis *Abbas, Abutens, Collatio, Conſuetudo, Diaconus, Diligentiæ, Epiſcopi, Epiſcopus, Fratres, Hæretici, Papa, Pater, Pœna, Poteſtas, Priuilegium, Reiteratio, Sacerdos.*

CONFISCATIO

Acceptata quando dicatur per Fiſcum, par.1. cap.22. num.147.
Acquiſita poſt patratum crimen ex cauſa tamen de præterito an comprehendat, ibid. num.86.
Apoſtatæ bonorum an intret quando eius memoria damnatur, par. 1. cap. 24. numer.21.
Applicanda cui Fiſco ſit in delicto hæreſis, dicto cap.22. num.161.
Bonorum impoſita propter hæreſim tam de iure ciuili, quàm de iure canonico, ibid. num. 1.
Vide *Apoſtata, Legatum.*
Comparenti poſt denunciationem, & indicia, eaque ſcienti, vel ſuſpicanti, an imponatur ſecundùm praxim Supremæ, par. 1. cap.14. num.68.
Comprehendit omnia bona mobilia, immobilia, ſemouentia, iura, & actiones in delicto hæreſis, d. cap.22. num.76.
Conſequens eſt ad ſententiam latam contra Hæreticum ab Inquiſitore, ibidem numer. 179.
Conſiſtit in applicatione bonorum delinquentis, ibid. num.198.
Donationem inter viuos factam à delinquente cum inſtitutione maioratus, ſeu primogenituræ, an, & quando comprehendat, ibidem num.153.
Dotis, vide *Scientia.*
Feudalium bonorum quomodo fieri ſoleat cum clauſula *ſaluo iure directi Domini*, & de effectibus iſtius clauſulæ, ibidem numer.20.
Filij familias ob delictum fieri non debet de peculio Caſtrenſi, vel quaſi etiamſi ipſe filiusfamilias habeat alios filios, ibidem num. 105.
Hæreſis ob crimen an fiat ipſo iure, ibidem num. 44.
Hæretico impoſita dependat à ſacris Canonibus, ibidem num.189.
Læſæ maieſtatis humanæ ob crimen an fiat ipſo iure, ibid. num.42.
Impoſita an, & quomodo ſit Hæreticorum Fautoribus, Defenſoribus, & Receptatoribus, par.1. cap.30. num.75.
Mariti de bonis facta ob illius delictum an comprehendat iocalia, & veſtes pretioſas vxoris, dicto cap.22. num.120. & ſeq.
Neapolitano in Regno cur non fiat ob delictum hæreſis, ibid. num.174.
Præſentia tantum bona comprehendit non autem futura, ibid. num. 85.
Prohibita alienari an comprehendat, ibid. num. 134.
Relinqui an poſſit à Fiſco quatenus tranſire velit ad mulctam, ibid. num. 145.
Remitti an poſſit per Inquiſitores quando bona Hæretici ſunt applicanda Fiſco ſeculari, par.1. cap.25. num.83.
Repudiari an poſſit à Fiſco poſtquam bona incorporauit, dicto cap.22. num.149.
Senarum in Ciuitate de bonis Hæretici, cui Fiſco applicetur, ibid. num.172.
Alia vide ſub verbis *Alimenta, Arma, Bona, Clericus, Commoditas, Condemnatio, Confeſſio, Creditum, Donatio, Dos, Eccleſia, Edictum, Emphyteuſis, Exemptio, Fideicommiſſum, Filius, Fructus, Hæretici, Hæreticus, Inquiſitor, Inſtituens, Inſtitutio, Ius, Iura, Legitima, Liquidatio, Lucrum, Melioramenta, Peculium, Perſuaſio, Pœna, Princeps, Prohibitio, Quarta, Regnum, Religioſus, Reſtitutio, Schiſmaticus, Succeſſor, Trebellianica, Vſusfructus, Vxor.*

CONFÆDERATIO
Hæreticorum reddit ſuſpectum de hæreſi, par.1. cap.30. num.88.

CONFRATERNITAS
Cruce-ſignatorum an poſſit viſitari ab Epiſcopo, quem conſtet illam nunquam viſitaſſe, par.1. cap.29. num.118.
Erecta in Eccleſia Regularium exemptorum an poſſit per Epiſcopum viſitari, ibidem num. 95.
Exempta viſitari poteſt ab Epiſcopo tanquam delegato, ibid. num.96.
Viſitari an poſſit ab Epiſcopo tanquam delegato quando eſt exempta, & in Eccleſia Prælati habentis iura Epiſcopalia, ibidem num. 97.
Alia vide ſub verbis *Conſuetudo, Epiſcopus, Priuilegium, Viſitatio.*

CONGREGATIO
Concilij quando eſt legitima, & à Papa con-

firmata tunc dogmia fidei in ea definitum an poſſit iterum ad trutinam reuocari, confirmari, vel retractari., par. 1. cap. 6. num. 6.

Vide *Concilium, Dogma, Epiſcopi, Papa.*

Epiſcoporum, & Regularium quam praxim ſeruare ſoleat circa electionem Concionatoris Eccleſiæ inferioris ad vitanda ſcandala contendentibus inter ſe Epiſcopo, & populo, par. 2. cap. 2. num. 163.

Vide *Electio, Vniuerſitas.*

Indicis poteſt concedere licentias librorum prohibitorum in toto Orbe Chriſtiano, par. 1. cap. 30. num. 241. & 262. cum ſequentibus.

Vide *Epiſcopus.*

Inſtituta ſuper expurgatione Euchologij Græcorum, ibid. num. 316.

Sancti Officij comprehendere non ſolet Ducatum Bauariæ, & Comitatum Burgundiæ in licentijs librorum prohibitorum conceſſis pro locis, in quibus impunè graſſantur hæreſes, ibidem num. 267.

Excipere ſolet in licentijs librorum prohibitorum libros, de quibus ibidem num. 259. & ſeq. & num. 263.

Expreſſionem librorum prohibitorum requirere ſolet requirentibus eorum licentias, ibid. num. 256.

Generales licentias omnium librorum prohibitorum an, quando, & quomodo concedere ſoleat, ibid. num. 257.

Inquiſitori alicui an, quando, & quomodo concedere ſoleat facultatem impertiendi licentias pro legendis libris Hæreticorum, ibid. num. 268.

Librorum omnium prohibitorum licentias an poſſit concedere, ibid. nu. 254. & 262. cum ſeqq.

Perpetuas librorum prohibitorum licentias non ſolet concedere, ſed ad tempus prorogandas tamen, vel reuocandas, ibidem num. 258.

Reſcribere quomodo ſoleat petentibus licentiam legendi libros Hæreticorum pro illis confutandis, ibid. num. 270.

Viris Hiſpaniæ, & Luſitaniæ quando concedere ſoleat licentias legendi libros Hæreticorum, ibid. num. 271.

Vide *Apoſtata, Cathecumenus, Decretum, Facultas, Inquiſitor, Iuriſdictio, Saluuſconductus, Veſtes.*

Propagandæ fidei prohibuit Miſſionarijs ne accedant ad templa, & conciones Hæreticorum, par. 1. cap. 24. num. 57.

CONIVGATVS

Vide *Vxoratus.*

CONIVRATIO

Probata non dicitur ex aſſertione Principis, vel Papæ, contra quem prætenditur facta, par. 1. cap. 28. num. 49.

Vide *Inobediens.*

CONIVX

Cohabitationem continuans cum alio coniuge in hæreſim lapſo dicitur ſuſpectus de hæreſi, par. 1. cap. 36. num. 238.

Matrimonium, qui contraxit contra impedimentum Eccleſiæ, an, & quomodo debeat ſeparari, ibid. num. 156. & 205.

Separari debet ab alio coniuge, qui in hæreſim incidat, ibid. num. 238. & de ratione num. 240.

Alia vide ſub verbis *Confeſſarius, Græci, Inquiſitio, Index, Latini, Mater, Matrimonium, Mors, Nuncius, Nuptiæ, Parochus, Polygamus, Probatio, Procurator, Quarta, Separatio, Sponſalia, Teſtis, Vxoratus.*

CONSANGVINEVS

Cauſa lucri, vel pecuniarum receptans conſanguineum Hæreticum quando, & quomodo ſit puniendus, par. 1. cap. 30. nu. 44.

Diſſeminantem palam hæreſes publicum, & notorium Hæreticum conſanguineum ſi receptet pœna ordinaria puniendus, & de ratione, ibid. num. 43.

Peruerſionis cum periculo ſi conſanguineum Hæreticum receptet pœna ordinaria puniendus, ibid. num. 42.

Receptans conſanguineum Hæreticum ſi de crimine participet pœna ordinaria puniendus, ibidem num. 41.

Alia vide ſub verbis *Bona, Chriſtiani, Conſultores, Excuſatio, Offenſio, Pax, Receptator.*

CONSCIENTIA

Erronea facit aliquem peccare, ſed non reddit illum ſuſpectum de hæreſi, par. 1. c. 34. num. 54.

Alia vide ſub verbis *Aſtrologi, Carcerati, Catholicus, Conceſſio, Confeſſarius, Conſuetudo, Delictum, Dubius, Error, Filius, Inquiſitor, Princeps, Stylus, Verba.*

CONSCII

Hæreſis qua dicantur, par. 1. cap. 25. numer. 24.

Dici an poſſint cum quibus Hæreticus de ſua hæreſi fuit collocutus, ibid.

Vide *Clauſula, Hæreticus, Inquiſitor, Maritus.*

Parricidij puniendi ex lege Pompeia, qui dicantur, par. 1. cap. 14. num. 20.

Peccati, vide *Sacerdos.*

Præuentionis, qui dicantur, ibid. nu. 66.

CONSECRATIO

Characterem non imprimit in calice, vel in Eccleſia, par. 1. cap. 37. num. 14.

Chriſmatis, vide *Papa.*

Eccleſiæ in qua debeat exerceri Ritus Græcus an fieri poſſit ab Epiſcopo Latino,

par.1. cap.30. num.377.
Epiſcopi an poſſit reiterari, dicto cap. 37. num. 15.
Vide *Epiſcopus*.
Euchariſtiæ fieri quod debeat ſub vtraque ſpecie eſt de fide, par.1. cap.34. nn.13.
Vide *Celebratio, Conſuetudo, Expeditio, Græci, Hoſtia, Papa, Priſcillianiſtæ, Sacerdos, Schiſmaticus, Sortilegium*.
Hoſtiæ ſibi ſubminiſtrandæ pro viatico ſi per infirmum prohibeatur an, & quando cenſeatur ſuſpectus de fide, par.1. cap.34. num. 90.
Vide *Furtum, Infirmus, Mandans, Sortilegium*.
Olei requiritur vt ſubminiſtrari poſſit infirmo pro extrema vnctione aliàs Parochus ſubminiſtrans dicitur abuti Sacramento extremæ vnctionis, par. 1. cap. 39. numer.11.
Papæ, vide *Papa*.
Reiterari an poſſit in calice, vel in Eccleſia, dicto cap.37. num.14.
Sacrorum Altarium, Templorum, vaſorum, veſtimentorum ſpectat ad Ordinem, par.1. cap. 10. num. 27.
Vide *Schiſmaticus*.
Alia etiam vide ſub verbis *Diſpenſatio, Facultas, Miſſionarij, Verba, Vinum*.

CONSENSVS
Apoſtolicus requirebatur vt Status Eccleſiaſticus Luſitaniæ acceptare poſſet inſtantias Regis circa cauſas Hæreticorum, par. 1. cap.9. num.35.
Vide *Fœdus, Status*.
Confeſſarij ſi interceſſerit in ſollicitatione ſibi facta per pœnitentem, ſed Confeſſarius ſtatim deſtitiſſet de turpi materia loqui, & distuliſſet illius complementum in aliud tempus, nec præbuiſſet abſolutionem pœnitenti an intrent pœnæ ſollicitantium, & an debeat denunciari, par. 1. cap.35. num.66.
Eccleſiæ, vide *Donum*.
Patris ſi interceſſerit quod filius adminiſtret bona aduentitia, an ea veniant in confiſcatione ob hæreſim ipſius filij, par.1. cap. 22. num.107.
Patrum Concilij, vide *Concilium, Epiſcopi, Papa*.
Pontificis vt Catholici degentes in locis, vbi impunè graſſantur hæreſes poſſint contrahere matrimonium cum Hereticis, quando, & quare præſumatur, par. 1. cap.36. num.220.
Vide *Princeps*.
Præſtitus an, & quando cenſeatur per tacentem, ibid. num.167. & ſeqq.
Sollicitationi præſtitus an poſſit puniri in Sancto Officio, dicto cap.35. num.37.
Vide *Sollicitati*.
Subditorum non requiritur ad validitatem legis Pontificiæ, & de ratione, par. 1. cap.30. num.407. & 409.
Alia vide ſub verbis *Confeſſarius, Metus, Pœna, Sacerdos, Vxoratus*.

CONSIGNATIO
Baptizati fieri non debet ab alio, quàm ab Epiſcopo, par.1. cap.30. num.333.
Frontis adiuncta non eſt cæremonijs Baptiſmi ſolemnis, ibid. num.351.
Librorum prohibitorum facta Epiſcopo, vel eius Vicario ſatis eſt ad ſatisfaciendum Edictis Sancti Officij, ibid. num.144.
Vide *Clauſula, Epiſcopus*.
Rei quomodo peti debeat à S.Officio, & an ad id requirenda ſit licentia Iudicis ſecularis, par.1. cap.27. num.124.
Vide *Iudex*.
Alia etiam vide ſub verbis *Græci, Infans, Libri, Mandatum*.

CONSILIARII
Principis ſi offendantur quæ intrent contra offendentem, par.1. cap.28. num.37.

CONSILIVM
Deus non mutat quamuis mutet ſententiam, par.1. cap.1. num.19.
Epiſcopi, vide *Inquiſitor, Mater*.
Laici in cauſa Eccleſiaſtica haberi quomodo poſſit, par.1. cap.27. num.105.
Mutare in melius ſapientis eſt, proœm. numer. 42.
Alia vide ſub verbis *Fautores, Hæreticus, Libri*.

CONSOLAMENTVM
Quid ſit, & an differat à conſolatione infirmorum, par.1. cap.24. num.34
Alia vide ſub verbis *Baptiſmus, Cathari, Manus*.

CONSOLATIO
Infirmorum quid ſit, par.1. cap.24. num.33. & ſeqq.
Alia vide ſub verbis *Confeſſio, Conſolamentum, Error, Hæretici, Infirmus, Probatio, Sacramenta*.

CONSPIRATIO
Probata non dicitur ex ipſius Papæ, vel Principis, contra quem prætenditur aſſertione, par.1. cap.28. num.49.

CONSTITVTIO
Apoſtolica interpretationem recipit à iure communi, par.1. cap.28. num.50.
Prohibens allegari nouam cauſam ad effugiendam pœnam fractæ pacis, quos liget vaſſallos, par.2. cap.2. num.100.
Promulgata non poteſt redargui de non vſu, par.1. cap.30. num.408.
Vide *Orientales, Papa, Publicatio*.

Concilij

Concilij Lateranenſis *ſeſs.* 11. examinatur, par 1. cap. 18. num. 23.
Differentiæ, vide *Hæretici*.
Eccleſiaſtica an liget Iudæos, par. 1. cap. 31. num. 84.
Hæreſis, vide *Hæreſis*.
Laicalis quod Iudices ſeculares procedere poſſint in crimine hæreſis quomodo ſit intelligenda, par. 1. cap. 27. num. 108.
Mortis in articulo, vide *Laicus*.
Nicolai Tertij contra Hæreticos, eorumque fautores, defenſores, & receptatores obſeruanda, quamuis in Decretalibus non inſerta, par. 1. cap. 30. num. 70.
Noua, vide *Schiſmaticus*.
Ordinibus in ſacris, quod matrimonium non impediat, aſſertio eſt Hæretica, par. 1. cap. 36. num. 125.
Vide *Aſſertio, Cælibatus, Matrimonium, Papa, Polygamus, Religioſus*.
Pauli Quarti contra Schiſmaticos refertur, & quos comprehendat, par. 1. cap. 10. num. 37.
Perpetua Papæ, vel alterius Principis ſuperiorem non recognoſcentis ligat etiam ignorantes, & quid ſi agatur de pœna corporali, dicto cap. 28. num. 80.
Pontificia, vide *Minor*.
Probationis non reſultat ex fama, quæ ortum habeat à titulo infecto, par. 1. cap. 4. num. 204.
Procuratoris, vide *Reus*.
Alia etiam vide ſub verbis *Dos, Fiſcus, Qualitas, Schiſmaticus*.

CONSVETVDO

Appendendi tabellas, ſeu imagines Sanctis nedum mortuis, ſed & adhuc viuentibus antiqua in Eccleſia, & de eius ratione, par. 1. cap. 40. num. 187. & ſeqq.
Baptizandi paruulos ante vſum rationis ab Eccleſia recepta, par. 1. cap. 33. num. 50.
Blaſphemandi an probetur per teſtes ſingulares, par. 1. cap. 31. num. 154.
Confirmationis Sacramentum, quod per ſimplicem Sacerdotem conferatur, an poſſit introduci, par. 1. cap. 30. num 366.
Confraternitatis exemptæ an, & quando impedire poſſit viſitationem Epiſcopo tanquam delegato, par. 1. cap. 29. num. 101.
Delinquendi ex bino actu deducitur, dicto cap. 31. num. 147.
Deuotionis cauſa indicta an obliget conſcientiam, d. cap. 30 num. 171.
Doctoris ex atteſtatione non probatur in præiudicium tertij, par. 1. cap. 22. nu. 183.
Eccleſiæ habet vim legis, par. 1. cap. 38. num. 4.
Eleemoſynas pauperibus erogandi an, & quando obliget in futurum, par. 2. cap. 2. num. 135.
Facultatiuis ex actibus non inducitur per quodcunque tempus, ibidem num. 132.
Græcorum conferendi Sacramentum Confirmationis in actu Baptiſmi non permittenda, dicto cap. 30. num. 332. 367. 369. & 377.
Vide *Papa*.
Hæreticorum præſertim matrimonialis maius habet periculum, quàm eorum, qui nunquam in Chriſto crediderunt, par. 1. cap. 36. num. 179.
Hoſtiam conſecratam ſecum conſeruandi, & deferendi vnde apud Chriſtianos originem ſumpſerit, & quouſque durauerit, par. 1. cap. 32. num. 130. & ſeqq.
Immemorabilis contraria ſacris canonibus à Græcis introducta durante Schiſmate, an ſit valida, ita ut excuſet à peccato, par. 1. cap. 10. num. 36.
Vide *Vniuerſitas*.
Inualida quando ſit, par. 1. cap. 18. nu. 25.
Irrationabilis, quæ dicatur, ibidem num. 26.
Iudicandi nihil operatur quando Iudex eſt incapax iuriſdictionis, d. cap. 36. num. 31.
Mediolani ſuper applicatione, & liquidatione bonorum Hæretici, dicto cap. 22. num. 170. & 183.
Obligandi ſub pace etiam abſentes, an ſit attendenda ad incurrendam pœnam illius fractionis, d. cap. 2. num. 110.
Peccandi, vide *peccatum*.
Placentiæ ſuper applicatione bonorum Hæretici, d. cap. 22. num. 169.
Præſcripta tribuit iuriſdictionem, par. 1. cap. 25. num. 183.
Principum Catholicorum non contrahendi matrimonium cum Hæreticis ſine diſpenſatione Apoſtolica, d. cap. 36. num. 219. & 224.
Qualiſcunque ſit adduci non poteſt contra auctoritatem Pontificiam, dicto cap. 10. num. 16.
Sepeliendi cadauera Hæreticorum in Eccleſijs Catholicis quando toleranda, dicto cap. 18. num. 28.
Status magni Ducis Florentini ſuper applicatione bonorum Hæretici, dicto cap. 22. num. 171. & 177.
Veſtiendi, vide *Chriſtiani*.
Alia vide ſub verbis *Auctoritas, Blaſphemi, Eleemoſyna, Familiares, Græci, Laicus, Licentia, Matrimonium, Offenſus, Opera, Pax, Pœna, Polygamia, Princeps, Remiſſio, Scientia, Scutus, Viſitatio, Vniuerſitas, Vſus*.

CONSVLTORES

Miniſtri Supremæ Inquiſitionis Neapolis, quod habeant officium, an gaudeant priuilegio fori, & an qui eos offenderit incidat in Bullam Beati Pij Quinti, *Si de protegendis, &c.* par. 1. cap. 28. num. 38.
Sancti Officij dicuntur Conſiliarij Principis, & de eorum officio, ibid. num. 37.
Famulum habere poſſunt, qui geſtet omnia arma cæteris Familiaribus con-

ceſſa, par. 1. cap. 29. num. 20.

Loco famulorum, vel familiarium non poſſunt adhibere conſanguineos, vel perſonas nobiles, qui geſtent arma, ibidem num. 23.

Mediolani quot famulos, & familiares habere poſſint cum facultate geſtandi arma, ibidem num. 21.

Meliten. an, & quando gaudeant priuilegio fori, ibidem num. 50.

Neapolis deſeruiunt Miniſtris Supremæ, &c. pro fabricandis proceſſibus, ibid. num. 49.

Exempti ſunt à iuriſdictione ordinaria, ibidem.

Quot ſunt, tot ſunt reorum Aduocati, par. 1. cap. 27. num. 15.

Scribentes etiam ad inſtantiam inſtigatoris pro reo, vel contra reum in facto, vel in iure, an, & quas pœnas incurrant, ibidem num. 16.

Alia vide ſub verbis *Aduocati, Aſſiſtentes, Canonici, Famuli, Licentia, Offenſio, Parochus.*

CONSVMATIO

Sententiæ contra Hæreticum contumacem quomodo fiat per traditionem ſtatuæ, ſeu imaginis Curiæ ſeculari, vt comburatur, par. 1. cap. 21. num. 36.

Vide *Matrimonij, Matrimonium.*

CONTEMPTVS

Clauium fieri dicitur ab Hæretico, qui per annum in excommunicatione perſtiterit, & de eius effectu, par. 1. cap. 24. nu. 121.

Fidei, vide *Fides*.

Legis Eccleſiaſticæ quando intenditur à Tyranno præcipiente, vt Catholicus comedat carnes ſecundùm Ritum Infidelium an talis comeſtio liceat, par. 1. cap. 8. num. 31.

Indulgentiarum punibilis in S.Officio, par. 1. cap. 40. num. 70.

Scandali, vide *Scandalum*.

Tentationum ſuadetur in homine ſanæ mentis, par. 1. cap. 7. num. 7.

Vide etiam ſub verbo *Sacerdos*.

CONTINENTIA

Clericorum vnde introducta, par. 1. cap. 36. num. 136.

Vide *Ordinati, Papa, Religioſus, Subdiaconus, Vxoratus*.

Requirit qualitatem libertatis à coactione, ibidem num. 149.

Subdiaconatus ordini non eſt de ſubſtantia, ſed accidentalis ex ſtatuto Eccleſiæ, ibid. num. 151.

Voti eſt non autem præcepti, ibidem num. 149.

Alia vide ſub verbis *Deſperatio, Damnatio*.

CONTRACTVS

Emphyteuticus quando continet ſpecialem alienationis prohibitionem, tunc bona per confiſcationem non tranſeunt in Fiſco etiam quoad commoditatem durante vita emphyteutæ delinquentis, ſiue emphyteuſis ſit Eccleſiaſtica, ſiue ſecularis, par. 1. cap. 22. num. 31.

Habitationis, vide *Habitatio*.

Hæretici nullus eſt, ibidem num. 48.

Impedimenti, vide *Polygamus*.

Matrimonij non eſt reiterabilis, & de ratione, par. 1. cap. 36. num. 238.

Vide *Aſſertio, Catholicus, Cælibatus, Conditio, Coniux, Conſuetudo, Diſpenſatio, Fautores, Fides, Forenſis, Græci, Ieſuitæ, Iudæi, Mandatum, Matrimonium, Mors, Nuncius, Papa, Parochus, Peccatum, Pœna, Polygamus, Princeps, Probatio, Procurator, Promiſſio, Sponſalia, Subdiaconus, Teſtis, Votum, Vxor*.

Nuptiarum ſecundarum fieri non poteſt, niſi præcedat probatio mortis primi coniugis, ibidem num. 33.

Pacis, vide *Pax*.

Parentelæ cum Hæreticis an, & quando reddat ſuſpectum de hæreſi, par. 1. cap. 30. num. 88.

Sponſalium cum Hæretica eſt peccatum mortale, par. 1. cap. 18. num. 43.

Alia etiam vide ſub verbis *Conditio, Conſenſus, Donatio, Fiſcus, Hæreditas, Hæreticus, Inquiſitio, Inſtitutio, Iura, Ius, Pœna, Tranſmiſſio*.

CONTRADICTIO

Auctoritati Eccleſiæ an importet pertinaciam in hæreſi quacunque fiat intentione, par. 1. cap. 12. num. 9.

Vxoris operatur quod ſi maritus hoc non obſtante ordines ſuſcipiat, dicatur abuſi Sacramento Ordinis, par. 1. cap. 37. numer. 16.

Vide etiam ſub verbo *Chriſtiani*.

CONTRAVENTIO

Eccleſiæ conſiderari non poteſt in eo, qui non aſſentitur Epiſcopo, vel Inquiſitori in non expreſſis, vel non damnatis ab Eccleſia, par. 1. cap. 12. num. 7.

Præcepto de diligendo Deum, ex quibus reſultet, par. 2. cap. 2. num. 6.

Prohibitioni de non accedendo ad aliquem locum non reſultat ex eo, quod prohibitus per illum locum tranſeat ad effectum accedendi ad alia loca, ibidem num. 82.

Alia vide ſub verbis *Clauſula, Occiſio, Promiſſio*.

CONTRITIO

Neceſſaria ad impetrandam veniam peccatorum, par. 2. cap. 2. num. 20.

Alia vide ſub verbis *Confeſſio, Motus*.

CONTVMACIA

Vnius alteri nocere non debet, par. 1. cap. 24. num. 118.

Alia vide ſub verbis *Annus, Clericus, Conſumatio, Filius, Fiſcus, Hæretici, Hæreticus, Inquiſitio, Proceſſus, Receptator, Statutum.*

CONVERSATIO

Fidelium ſi per aliquod opus diuidatur inde oritur ſuſpicio hæreſis, par. 1. cap. 36. num. 9. & 56.

Hæreticorum reddit ſuſpectum de hæreſi, par. 1. cap. 30. num. 82. & ſeq.

Permiſſa quando ſit cum Hæreticis, ibidem num. 90.

Venerea Iudæi cum Chriſtiana vitium penè Sodomiticum, par. 1. cap. 31. numer. 98.

Alia vide ſub verbis *Actus, Catholicus, Hæreticus, Relapſus*, .

CONVERSI

Nouiter ad fidem, & ab Hebræis deſcendentes, an debeant admitti ad officia, & dignitates, par. 1. cap. 24. num. 148.

Vide etiam ſub verbo *Diſpenſatio*.

CONVICTVS

Argumentis niſi fuerit nolens ſe corrigere, & acquieſcere Eccleſiæ, dicitur pertinax in hæreſi, & de ratione, par. 1. cap. 12. num. 10.

Criminis, vide *Confeſſarius, Reus*.

Hæreſis cenſetur ob clauium contemptum, qui per annum perſtitit in excommunicatione, par. 1. cap. 24. num. 122.

Proteſtans ſe ſemper cum Eccleſia ſenſiſſe, an excuſetur, par. 1. cap. 12. num. 15.

Vide *Hæreticus, Proteſtatio, Relapſus, Reus, Teſtes, Venditio*.

Schiſmatis cogitur abiurare, par. 1. cap. 10. num. 25.

Alia vide ſub verbis *Defenſores, Fiſcus*.

CONVIVIA

Iudæorum accedere non poſſunt Chriſtiani, par. 1. cap. 24. num. 61.

Vide *Chriſtiani*.

COPIA

Matriculæ familiarium S. Officij in Hiſpania danda eſt Prætori Ciuitatis, par. 1. cap. 29. num. 82.

Sententiæ latæ in S. Officio an, & quando ſit concedenda, par. 1. cap. 27. num 99.

COPVLA

Carnalis ſi habeatur à Iudæo cum muliere Chriſtiana an poſſit puniri per Epiſcopum, vel Inquiſitorem, par. 1. cap. 31. num. 91. & ſeqq.

Vide *Fidelis, Mulier, Pax, Sponſalia, Statutum*.

Et quando ſtet diſiunctiuè itaut reſoluatur in dictionem *Vel*, par. 1. cap. 30. num. 239.

CORONA

Aurea quomodo introducta, par. 1. cap. 40. num. 175.

Conſtantini Imperatoris, quæ fuerit, ibidem num. 177.

Laurea, quid ſignificet, ibidem num. 171. & 174.

Militaris Chriſtianorum, quæ olim eſſet, ibidem num. 177.

Permutata quomodo fuerit in Diadema, ibidem num. 181.

Solida quomodo introducta, & quid de ea fieret, ibidem num. 176.

Triumphantibus cur olim daretur, ibidem num. 179.

Alia vide ſub verbis *Aurum, Dux*.

CORPVS

Delicti an ſit probandum in maleficio, par. 1. cap. 32. num. 151.

Alia vide ſub verbis *Abiuratio, Conſtitutio, Deſiderium, Euchariſtia, Habitellus, Inquiſitor, Papa, Peccatum, Polygamus, Promiſſio, Remedium, Sacerdos, Signum, Striges*.

CORRECTIO

Blaſphemorum fieri debet ab adſtantibus ex præcepto charitatis, & Religionis, par. 2. cap. 2. num. 9.

Canonica an, & in quam pœnam ſonet, par. 1. cap. 36. num. 177. & 238.

Erroris proprij, quæ fit à ſeipſo eſt minus verecunda, quàm illa, quæ fit ab alijs, Proœm. num. 43.

Extrauagantis *Ad euitanda*, vide *Extrauagans*.

Falſæ opinionis ſi per illam retinentem offeratur, non poteſt is dici Hæreticus, par. 1. cap. 11. num. 5.

Fraterna occultis in delictis an, & quando denunciationi ſit præmittenda, par. 1. cap. 35. num. 47.

Vide *Regulares, Sollicitatio, Sollicitati.*

Librorum à quo fieri poſſit, par. 1. cap. 30. num. 147.

Vide *Inquiſitor, Libri.*

Oblata ſi fuerit ſub conditione quatenus argumentis conuincatur, operatur, quod offerens dicatur pertinax in hæreſi, & de ratione, par. 1. cap. 12. num. 10.

Sui ipſius in melius laudabilis eſt in Eccleſia Sanctis Papa, & Imperatore, Proœm. num. 46. & 49.

Tentationum circa fidei dogmata quomodo fieri poſſit, par. 1. cap. 7. num. 5.

CREATVRA

Accidentia boni, & mali recipit iuxta ſuæ naturæ capacitatem, par. 1. cap. 2. num. 2.

Capax non eſt attributi incommutabilitatis, par. 1. cap. 1. num. 13.

Omnis mutabilis eſt, non autem filius Dei, dicto cap.2. num. 2.
Alia vide ſub verbis *Angeli, Dæmones, Incommutabilitas, Voluntas.*

CREDENTES

Factis Hæreticorum an ſint puniendi tanquam Hæretici, & qui dicantur credere factis par.1.cap.24. num. 26.
Hæreticis decepti an, & quando incurrant pœnas Hæreticorum, ibidem num. 68.
Puniendi tanquam Hæretici, ibidem num. 24. & cap. 17. num. 22.
Reputari quando non debeant qui quodammodo credunt eorum verbis irriſionibus, vel operibus iuxta exempla de quibus hic, d. cap. 24. num. 67.
Simplicitatis cauſa an, & quando incurrant pœnas Hæreticorum, ibidem num. 68.
Suſpecti quando cenſeantur de hæreſi, ibidem num. 65.
Implicitè erroribus Hæreticorum, nullumque errorem ſeu hæreſim in particulari an ſint puniendi tanquam Hæretici, ibidem num. 25.
Vim habere in ſortilegijs Sacramenta, vel ſacramentalia, puniri debent tanquam Hæretici, par. 1. cap.39. num. 8.
Alia vide ſub verbis *Conſuetudo, Eccleſia, Memoria.*

CREDITOR

Priuatus eſt potioris conditionis, quam Fiſcus pœnam exigens, & de ratione, par.1. cap. 22. num. 83.
Alia vide ſub verbis *Debitor, Filius, Fiſcus, Occultatio, Creditum.*

CREDITVM

Mulctę remanet confuſum acceptata per Fiſcum confiſcatione, par.1. cap.22.nu.146.

CREDVLITAS

Mala prę ſumitur in eo, qui furatur res ſacras, vltra grauiſſimum ſacrilegium, & de ratione, par.1. cap. 34. num. 76.
Vide *Furtum, Sacrilegium.*
Materialis tantum ex parte obiecti non ſufficit ad fidem, par.1. cap.11. num.9.
Alia vide ſub verbis *Confeſſarius, Centrauentio, Electio, Falſitas, Hęreticus, Homo, Morbus, S.Officium, Percutiens, Pertinax, Ruſtici.*

CRIMEN

Apoſtaſiæ non eſt diuerſum ab hæreſi, par.1. cap.9. num.30.
Blaſphemiæ, vide *Præuentio.*
Eccleſiaſticum iudicari debet ſecundum Ius Canonicum, etiam in Terris Imperij, p.1. cap 24. num.99.
Vide *Ius, Laicus.*
Hæreſis eſt merè Eccleſiaſticum, par.1.c.22. num. 162. & cap. 27. num. 94. & cap. 36. num. 39.
Excludi ſemper debet in dubio, dicto cap.36. num. 80.
Vide *Argumentum, Beneficium, Bona, Confiſcatio, Conſanguineus, Conſtitutio, Delatus, Filius, Hæreſis, Hæreticus, Officialis, Pœna, Serui.*
Imagines ſacras fœdantium, & conſpurcantium an ſit mixti fori, vel priuatiuè ſpectet ad Iudicem fidei, dicto cap.36.nu.59. & ſeqq.
Læſæ, vide *Argumentum, Confiſcatio, Filius, Fiſcus, Mors, Offenſio.*
Mixti fori, qualecumque ſit, quando continet ſuſpicionem hęreſis excludit Iudicem ſecularem, d. cap. 36. num. 65.
Patris maiorem importat iacturam, quam crimen matris, dicto cap.24. num.133.
Publicum, vide *Infamia.*
Sacrilegij quando ſit mixti fori, vt inter Iudicem Eccleſiaſticum, & ſecularem detur præuentio, par.1. cap.34. num.77.
Alia vide ſub verbis *Aſſertio, Delictum, Exceptio, Impedimentum, Indicia, Italia, Iudex, Nobilitas, Occultatio, Periculum, Pœna, Repetitio, Reus, Scientia, Socij, Sortilegium, Statutum.*

CRVCE-SIGNATI

Abſolui quomodo poſſint à caſibus reſeruatis, par.1. cap.29. num.93.
Familiares Sancti Officij an dicantur, ibid. num. 91.
Priuilegijs quibus gaudeant, ibid.
Qui ſint, ibid.
Alia vide ſub verbis *Confraternitas, Epiſcopus, Familiares Sancti Officij.*

CVLTVS

Deo adhiberi non poteſt modo diuerſo ab inſtituto per Eccleſiam ſine ſuperſtitione, par.1. cap.34. num.36.
Diſparitas, vide *Impedimentum.*
Hominis mortui nondum canonizati, vel beatificari, an importet ſuſpicionem hæreſi, par.1. cap. 40. num. 161. & ſeqq. & num. 168. cum ſeqq.
Imaginum ſacrarum quomodo ſit obſeruandus, ibid. num.66. & ſeqq.
Priuatus hominibus non canonizatis, neque beatificatis, an ſit interdictus, ibid.n.183. & ſeqq.
Probis viris tanquam Sanctis præſtari non poteſt, ſine iudicio Eccleſiæ Romanæ, ibid. num.144.
Sanctorum quando permiſſus ſit, ibidem numer.167.
Alia vide ſub verbis *Actus, Iudæi, Papa, Veſtes, Viſitatio.*

CVRIA

Neapolitana quos habeat Curſores, par.1. cap.28. num.45.
Romana punit delinquentes vbicumque

deliquerint, nec illos ad alios Principes remittit, par.2. cap.2. num.79.
Vide *Beneficium, Princeps*.
Alia etiam vide *in ſuis ſedibus*.

CVRSORES

Neapolitanæ Curiæ Archiepiſcopalis conditionis cuius ſint, par.1. cap.28.num.52.
Fidem quam mereantur præſertim in Sancto Officio, ibid.
Qui ſint, ibid. num.45.
Vile officium an dicantur exercere, ibidem.
Sancti Officij, vide *Offenſio*.

CVSTOS

Carceris connumeratur inter Miniſtros Sancti Officij, par.1. cap.26. num.25.
Permittens fugam Hæretici, dicitur Fautor Hæreticorum, ibid.

D

DÆMONES

Ceſſare nunquam poſſunt ab actuali peccato, par.1. cap.2. num.44.
Chriſti mortem quomodo aliquando appetierint, quam poſtea impedire voluerunt, ibid. num.12.
Cogendi non ſunt ad reſtituendum ſortilego chirographum traditionis animæ illi ſublatum, & de ratione, par.1. cap.32. numer.153.
Creati in ſtatu innocentiæ habuerunt liberum arbitrium, & ex ſe facti ſunt mali, dicto cap.2. num.6.
Eſſe opinionem vulgi tenuerunt antiqui Philoſophi, dicto cap.32. num.89.
Liberum habent arbitrium, ſed ſemper ad malum, dicto cap.2. num.13.
Nequitiam quomodo conſtantiſſimè retineant, ibid.num.11.
Pœnitentiam an inconſtantes agere poſſint, ibid. num.35. & 43.
Potentiam quam habeant, dicto cap. 32. num.193.
Stygmate ſuos ſignare, & diſtinguere non ſemel ſolent, par.1. cap.40. num.51.
Tentare iuſtum non deſiſtunt ob eximia iuſtitiæ opera, dicto cap.2. num.30.
Voluntatem hominis cogere non poſſunt, dicto cap.32. num.191. & ſeqq.
Alia vide ſub verbis *Adoratio, Auxilium, Diabolus, Dilectio, Dubius, Maleficus, Moniales, Obſtinatio, Origenes, Pactum, Præſtigiatores, Reiectio, Signa, Stygmata, Vita*.

DAMNATIO

Æterna alicuius an, & quomodo licitè, & honeſtè diſplicere, & contriſtari poſſit, par.2. cap.2. num.17.
Auctoris librorum, vel ſcriptorum ob hæreſis, vel falſi dogmatis ſuſpicionem operatur, quod illa retinentes, & legentes ſint excommunicati, & de hæreſi ſuſpecti, ac tanquam tales inquiri poſſint, par.1. c.30. num. 414.
Vide *Opera*.
Clerici ad triremes etiam ad tempus an requirat actualem degradationem, par. 1. cap.21. num.29.
Vide *Clericus, Degradatio, Sacerdos*.
Criminis læſæ maieſtatis humanæ an efficiat filios infames, par.1. cap.24. num.93.
Vide *Filius, Saluuſconductus*.
Hæreticorum pluries facta fuit per ſolum Papam abſque Concilio, par. 1. cap. 3. num. 10.
Vide *Dubius, Epiſcopi, Hæreticus, Infirmus, Inquiſitor, Inſtituens, Mulier, Orientales, Papa, Serui, Vxor*.
Ianſenij quomodo facta fuerit per ſanctæ mem. Innocentium X. dicto cap.3. nu.24. & ſeqq.
Vide *Innocentius X. Propoſitiones*.
Legis Aragoniæ, par.1. cap.27. num.110.
Librorum, vide *Concilium, Eccleſia, Excommunicatio, Iudæi, Libri, Papa*.
Memoriæ inquiſiti de hæreſi, qui pendente proceſſu moriatur quomodo fieri poſſit, par.1. cap.17. num.14. & 16.
Vide *Confiſcatio, Filius, Inquiſitio, Memoria*.
Negligentiæ conſcribendi miracula, par. 1. cap.40. num.192.
Operum, vide *Opera*.
Origenis de hæreſi, par.1. cap.2. num.40.
Propoſitionum, vide *Libri*.
Saluatorum, dicto cap.40. num.55.
Scriptorum, vide *Excommunicatio*.
Thalmud facta per plures Summos Pontifices, par.1. cap.30. num.298. & ſeqq.
Alia vide ſub verbis *Actus, Contrauentio, Deſperatio, Deus, Fiſcus, Obſtinatio, Receptator, Reuelatio*.

DAMNATI

Deſperare an poſſint ſine culpa, par.2.cap.2. num. 4.
Alia vide ſub verbis *Concionator, Dilectio, Inquiſitor, Miſſa, Orationes, Origenes, Sacerdos*.

DAMNVM

Indigenti proueniens ex denegatione eleemoſynæ, an, & quando ſit reſarciendum, par.2. cap.2. num.170. & ſeqq.
Innocenti puta vxori filiabus &c. ad euitandum tenetur offenſus dare pacem inimico petenti, ibid. num.52.
Alia vide ſub verbis *Actio, Offenſus, Pax, Vita*.

DATA

Attenditur in gratioſis non autem in concernentibus iuriſdictionem, par.1. cap.28. num. 29.

DEBITOR

Creditoris in præiudicium poteſt non quærere, par.1. cap.22. num.83.

Hæretici remanet ab eo ob hæreſim ipſo iure liberatus, ſed tenetur Fiſco, ibidem num. 77.

Alia vide ſub verbis *Fiſcus, Princeps.*

DECLARATIO

Concilij Turonen. par.1. cap.30. num.10.

Hæreſis, vide *Bona, Hæreticus, Opinio, Renunciatio.*

Inquiſitionis Supremæ quantum habeat robur, par.1. cap.36. num.65.

Legitimitatis, vide *Superior.*

Pœnæ, quæ certa in canone non reperitur expreſſa pro caſu, quem mandat puniri, ad quem ſpectet, ibid. num. 194.

Regulæ Indicis, vide *Regula.*

Rei quod velit habere teſtes pro ritè, & rectè examinatis quantum attendenda ſit in Sancto Officio, par.1. cap.27. num.24.

Voluntatis reſultat non minus ex verbis, quàm ex factis, d. cap.36. num.59.

DECRETVM

Clementis VIII. memoratur, & refertur, par.1. cap.29. num.71.

Sac.Congregationis in materia veſtium Infidelium per Chriſtianos in eorum Terris degentium geſtandarum, vel non, par.1. cap.8. num.14. & num.29. & ſeqq.

Vide *Apoſtata, Gentiles, Veſtes.*

Irritans operatur, quod dari non poſſit de non vſu, par.1. cap.30. num.410.

Iudicis excuſationem præbet ſufficientem, par.1. cap.36. num.96.

Pauli IV. confirmatum à Pio V. vt Rei de hæreſi confeſſi, vel conuicti torqueantur pro habenda vlteriori veritate, par.1. cap. 14. num.34.

Sorbonenſis Scholæ, vide *Sorbonenſis.*

Supremæ &c. libros Thalmudicos, alioſque Iudæorum concernens, d. cap.30. nu.305. & ſeqq.

Sinarum fauore non effectuatum, par.1. cap.34. num.49. & 50.

Vrbani Octaui circa licentias librorum prohibitorum, & de illius obſeruantia, dicto cap.30. num.262. & ſeqq.

Alia vide ſub verbis *Cathecumenus, Inquiſitor, Matrimonium, Sollicitatio.*

DECVRIO

Hæreticus eligi non debet, par. 1. cap. 19. num. 24.

DEFENSIO

Cauſæ fieri poteſt ab Hæretico etiam per alienationem bonorum, itaut talem alienationem Fiſcus reuocare non valeat, par. 1. cap.22. num.67.

Famæ propriæ, & alienæ quando non liceat, par.1. cap.35. num. 46.

Hæretici, vide *Aduocatus, Hæreticus, Ignorantia, Sanctum Officium, Procurator.*

Iuriſdictionis proprię ſi allegetur à Iudice ad impediendam carcerationem Rei, vel ad iuſtificandam carcerati ereptionem quid agi poſſit, ſiue ille ſit ſecularis, ſiue Eccleſiſticus, par.1. cap. 28. num.8.

Libri, vide *Componens, Libri, Pars, Voluntas.*

Meleuitanæ Inſulæ ab Infidelibus quando eſt neceſſaria, an Familiares Sancti Officij poſſint cogi ad retinendos equos, par. 1. cap.29. num.53.

Memorię, vide *Memoria.*

Naturæ de iure eſt, par.1. cap.27. nu.25.

Origenis, vide *Hallois.*

Poſſeſſionis ſuæ licita eſt, par.1. cap.28. nu.10.

Renunciari an poſſit à Reo, & quatenus renuncietur quomodo procedere ſoleat Tribunal Inquiſitionis, dicto cap.27. numer.12.

Vitæ propriæ, & alienæ quando non liceat, dicto cap.35. num.46.

Vrbis Romæ facienda eſt per Summum Pontificem, par.1. cap.5. num.13.

DEFENSORES

Catholicarum propoſitionum in libris Hæreticorum contentarum, an, & quando ſint ſuſpecti de hæreſi, par.1. cap. 30. numer. 197.

Ciuitatis, vide *Hæretici.*

Conuincere tamen in quæſtione volentes libros hæreticales adhuc ſunt ſuſpecti de hæreſi, ibid. num.192.

Diſputationis gratia librorum Hæreticalium dicuntur ſuſpecti de hæreſi, & de ratione, ibid. num.191.

Errorum Hæreticorum reputantur Hęretici, & Hæreſiarchæ, par.1. cap.27. num.1.

Hæreticorum alia ex cauſa quàm hæreſis an incidant in pœnas Defenſorum, par. 1. cap.28. num.66. & cap.30. num.58.

Extra iudicium, qui dicantur, d.cap.27. num. 6.

Pœnas quas incurrant, dicto cap. 28. num. 66.

Præſumuntur de hæreſi ſuſpecti, par.1. cap.26. & cap.27. vtrobique num.1.

Qui dicantur, dicto cap.27. num.2.

Vehementer ſunt de hæreſi ſuſpecti, & an debeant abiurare, vel purgationi canonicæ ſubijci ibidem num.3.

Vide *Receptator.*

Honoris Dei aduerſus illum blaſphemantes omnes eſſe debent non expectata ſpe emendationis, par.2. cap.2. num.9.

Librorum hæreticalium an, & quam incurrant hæreſis ſuſpicionem, dicto cap. 30. num. 189.

Occulti librorum hæreticalium adhuc incurrunt hæreſis ſuſpicionem, ibid.

Alia vide ſub verbis *Cauſa, Confiſcatio,*

Conſtitutio, Excommunicatio, Facultas, Filius, Infamia, Inhabilitas, Irregularitas, Officium, Orationes, Pax, Pœna, Priuatio, Sepultura, Teſtes.

DEFINITIO

Apoſtaſiæ, par.1. cap.9. num.1.
Concilii Generalis, an procedat à Suprema poteſtate, par.1. cap.6. num.5.
Eccleſiæ non debet amplius in quæſtionem adduci, par.1. cap.12. num.13.
Vide *Paratus, Sentiens*.
Fidei facta in Concilio Generali Præſidentibus Legatis Sedis Apoſtolicæ, & per Papam confirmata, deſeruit pro regula infallibili, & non eſt ſubiecta errori, dicto cap.6. num.5.
Vide *Concilium, Dogma, Dubius, Liber, Papa, Renuens, Reus, Sortilegium*.
Hæreſis, par.1. cap.11. num.4.
Mores concernens, vide *Concilium, Papa*.
Sacramentalium, par. 1. cap. 39. num.3. & ſeqq.

DEGRADATIO

Actualis an, & quando requiratur vt Clericus puniri poſſit à Iudice laico, par.1.c.21. num. 25.
Qualis requiratur in Clerico tradendo Curiæ ſeculari ex cauſa hæreſis, ibidem numer.23.
Sortilego Clerico, an infligatur, par. 1. cap.32. num. 150.
Verbalis effectus quos pariat, dicto cap.21. num. 24.
Imponenda an ſit Clericis conſtitutis in ſacris ordinibus, qui damnantur ad perpetuos carceres, vel ad perpetuos triremes, & de praxi Supremæ, ibid.nu.28. & 30.
Sufficiatne pro Clerico in minoribus ordinibus conſtituto, & Curiæ ſeculari tradendo, ibid. num.24.
Vſitata an hodie ſit quoad Clericos in minoribus ordinibus conſtitutos, ibidem num. 25.
Alia vide ſub verbis *Clericus, Epiſcopus, Ordinatio, Sacerdos, Sollicitans, Sollicitatio, Traditio*.

DEIECTIO

Quid ſignificet, par.1. cap.28. num.63.

DELATVS

Hæreſis ob crimen abſolui quomodo poſſit ab Epiſcopo, & Inquiſitore, par.1.cap.25. num.62.

DELICTVM

Aſſaſſinij accuſans, vel ſubminiſtrans probationes ad illud verificandum, non dicitur frangere pacem, quam habebat cum delinquente, par.2. cap.2. num.77.
Atrociſſimum eſt hæreſis, & læſa maieſtas, ibidem.
Blaſphemiæ an, & quando ſit mixti fori, par. 1. cap.31. num.6. & ſeqq. & num.40.
Vide *Blaſphemia, Inquiſitor*.
Cautius agendum, in quo fama, honor, & conſcientia periclitantur, par. 1. cap.15. num.10.
Committere non licet ne quis maiora committat, par.1. cap.26. num.39.
Confitens poſt ſententiam abſolutoriam, an poſſit ex illa confeſſione condemnari, par.1. cap.14. num.37.
Vide *Dolus, Inquiſitor*.
Fidei in opprobrium commiſſum, an, & quando ſit merè Eccleſiaſticum, d. c.31. num.89. & ſeqq.
Hæreſis, vide *Abſolutio, Aſſaſſinium, Cautela, Confeſſus, Hæreticus, Pax, Reuelatio.*
Imagines ſacras conculcantium, percutientium, conſpurcantium, quam ſit atrox, graue, & vetitum, & an ſit hæreticale, vel potius mixti fori, ibidem num.69. & ſeqq.
Læſæ maieſtatis Diuinæ maius eſt, quam læſæ maieſtatis humanæ, par.1. cap.37. numer.111.
Vide *Aſſaſſinium, Pax*.
Maleficij poſtquam fuit cognitum in Sancto Officio, an Inquiſitor teneatur conſignare, vel reſtituere Striges Iudici laico, par.1. cap.32. num.146. & ſeqq.
Melitæ commiſſum à Clerico, & familiari Sancti Officij ſimul, an, & quando cognoſcendum ſit, vel ab Epiſcopo, vel ab Inquiſitore, par.1. cap.29. num.68.
Nullum grauius hæreſi, & de ratione, par. 1. cap.21. num.3.
Occultum, vide *Correctio*.
Polygamiæ atrox, graue, & exemplare, par.1. cap.36. num.80.
Sollicitationis, vide *Interpres, Sollicitatio.*
Suſpicionem hæreſis continens cognoſcendum à Iudice Eccleſiaſtico priuatiuè ad Iudices laicos, quamuis puniatur per leges ciuiles, ibid. num.24. & 63.
Alia vide *in ſuis ſedibus*.

DENVNCIATIO

Diuinationis per phialam fieri ſolitæ frequens in Sancto Officio, par.1. cap.32. num. 11.
Inquiſitionem ad generalem ſufficit, par.1. cap.14. num.22.
Mulieris ſollicitatæ quomodo recipienda, par.1. cap.35. num.33. & 70.
Operationem quam faciat iuxta praxim Sancti Officij, dicto cap. 14. num.24.
Recepta poſtquam fuit in cauſa ſollicitationis per Inquiſitores, & Ordinarios, quid ſit agendum, d. cap.35. num.70.
Sola ad citationem, vel carcerationem non ſufficit, d. cap.14. num.22.

Sollicitantis quomodo fieri debeat, dicto cap.35. num.21.
Sollicitationis an ſit recipienda poſt triennium, & quomodo procedatur quando recipitur poſt longum tempus, ibid. numer.51. & ſeq.
Sortilegij, vide *Mandans.*
Superſtitionis poſtquam fuit recepta, quomodo procedi ſoleat in Sancto Officio, par.1. cap.40. num.4.
Teſtis loco, an, & quomodo inſeruiat in cauſa hæreſis, d. cap.21. num.23.
Vnius an, quando, & quantum attendenda ſit in materia ſollicitationis, dicto cap.35. num.68. & ſeq.
Reliqua vide *in ſuis ſedibus*.

DENVNCIATOR
Accuſaus an, & quando poſſit eſſe teſtis, par.1. cap.14. num.24.

DENVNCIATVS
Arreſtandus quomodo ſit, vbi timetur eius fuga, par.1. cap.14. num.26.
Citari non poteſt ſine grauibus indicijs, ibid. num. 24.
Die eadem denunciationis comparens, habendus pro ſpontè comparente, & de ratione, ibid. num.30.
Nominatim an dici poſſit omnis Hęreticus, & Schiſmaticus, par. 1. cap. 18. num. 30. & ſeq.
Propoſitiones hæreticales, quod protulerit, vel docuerit, qua praxi ſit expediendus, par.1. cap.30. num.115.
Spontè accedens poſt denunciationem porrectam, & in actis receptam, an, & quando habeatur pro ſpontè comparente, d. cap.14. num.29.
Alia vide ſub verbis *Captura, Clericus, Epiſcopus, Hæretici, Inditia, Offenſio, S.Officium, Receptator*.

DEPOSITIO
Birruariorum, quod fuerint impediti, vel offenſi in actu executionis, an fidem mereatur, par.1. cap.28. num.49.
Clerici imponitur ſolùm pro magnis, & grauibus delictis, par. 1. cap.35. num.76.
Vitij nefandi ob exercitium imponenda, par.1. cap.31. num.151.
Vide *Clericus, Inferior*.
Officialis ad ſui exonerationem, vel in cauſa propria fidem non meretur, non obſtante, quod ſit nobilis, & probus, & quod materia concernat eius officium, dicto cap. 28. num.49.
Odij, vide *Obligatio.*
ab Ordinibus ipſo facto incurritur per Schiſmaticum comprehenſum in Bulla Pauli Quarti, qui deprehenſus, confeſſus, aut conuictus ſit, par.1. cap.10. num.38.
Sagæ, quod in loco ludi, vel ſacrificij viderit homines, vel mulieres, an attendatur ad effectum contra illos procedendi, par.1. cap.32. num.174. & 177. cum ſeqq.
Teſtium, vide *Frater, Hæreticus, Teſtes*.
Alia etiam vide ſub verbis *Pœna, Sollicitans*.

DESCENDENTES
Hebręorum nouiter ad fidem conuerſorum, an debeant admitti ad officia, & dignitates, par.1. cap.24. num.148.
Hæreticorum generationem vſque ad quam pœnis ſubiaceant, ibidem num. 132.
Incurrant ne pœnas in Regionibus, vbi impunè graſſantur hæreſes, ibid. nu.139.
Maſculinam per lineam vſque ad vlteriorem gradum puniuntur, quam ex linea fœminina, & de ratione, ibid. nu.133.
Pœnas, quas incurrant, ibid. num.97.
Alia vide ſub verbis *Cognitio, Ius, Statutum*.

DESERTOR
Fidei ſeruus, ſi à Iudæis comparetur libertate non eſt donandus, par. 1. cap. 9. numer.52.
Vide *Cathecumenus, Chriſtiani*.
Militiæ non dicitur, qui illam nunquam ſuſcepit, ibid. num.5.
Vide *Receptator*.

DESIDERIVM
Mortis ſibi, vel proximo licitum quando ſit, par.2. cap.2. num.24.
Vide *Mater, Mors*.
Perpetuò viuendi an, & quando peccatum ſit contra præceptum charitatis, & dilectionis erga Deum, ibid. num.11.
Vindictæ executionis circa modum, an, & quatenus virtus ſit, ibid. num.42. & 52.
Permiſſum quatenus ſit, ibidem numer.42.
Priuatam ob iniuriam virtus non eſt, ibidem.
Violentæ mortis erga proximum, an, & quando ſit contra charitatem, ibidem num. 23.
Vitæ longæ non eſt peccatum, ibidem numer.11.
Vide *Vita*.

DESPERATIO
Cauſata ex ſolo motu abſque deliberatione, an ſit peccatum, par.2. cap.1. num.14.
Continet ſub ſe triſtitiam, & odium Dei, ibid. num.7.
Culpa non eſt, ſtante impotentia cognita ſperandæ ſalutis, ibid. num.14.
Damnatur maximè de Diuina miſericordia, & conſecutione æternæ vitæ, & de ratione, ibid. num.4. 6. & 8.
Grauius an, & quando peccatum ſit, quam hæreſis, & infidelitas, ibid. num.9.

Hæreſim quando contineat, vel non, ibid. num. 6.
Inuoluit ſub eius nomine diuerſos effectus, de quibus ibid. num. 10.
Mala an ſit intrinſecè, itaut nunquam licere poſſit, ibid. num. 11.
Mortale peccatum, an, & quando contineat poſt reuelatam damnationem, ibid. num. 12. & ſeq.
Paſſio contraria ſpei, ibid. num. 5.
Peccatum mortale, ibid. num. 8.
Reuelata ſibi damnatione an liceat, ibidem num. 11.
Alia vide ſub verbis *Damnati, Paruitas, Spes*.

DEVS
Amandus eſt ſuper omnia, & quomodo id adimpleatur, par. 2. cap. 2. num. 7.
Aſſiſtit definitionibus fidei, eiuſque medijs, par. 1. cap. 3. num. 30.
Cain fidem ſeruauit quamuis Hæretico, & de eius hæreſi, par. 1. cap. 27. num. 75.
Cælorum curſus poteſt commutare, par. 1. cap. 32. num. 35.
Deeſſe non poteſt Eccleſiæ in neceſſarijs, par. 1. cap. 4. num. 4.
Filios aliquando occidit propter ſcelera patrum, par. 1. cap. 24. num. 71.
Gratiam infundit, par. 1. cap. 1. num. 7.
Hebræo Populo in fide ſæpius peccanti fidem ſeruauit, d. cap. 27. num. 76.
Illudi non debet, par. 1. cap. 9. num. 11.
Inconſtantiam non patitur, vt eſt de fide, & de ratione, d. cap. 1. num 12. 16. & 26.
Membra non habet, nec habere poteſt, par. 1. cap. 31. num. 55.
Miracula cur operetur ad interceſſionem Sanctorum, par. 1. cap. 40. num. 189.
Mutationes, dum fieri vult, non inde ipſe mutatur, d. cap. 1. num. 17.
Odio an, & quomodo haberi poſſit, dicto cap. 2. num. 8. & ſeq.
Paſſionum expers, d. cap. 1. num. 25.
Peccatorem non deſerit, quoad auxilia ſufficientia interna, & externa, inter quæ eſt Angelorum cuſtodia, par. 1. cap. 2. num. 33.
Pontifici Summo dedit infallibilitatem in definiendo, non autem impeccabilitatem in agendo, d. cap. 4. num. 10.
Reuocat quæ dicit comminando, vel commonendo, non quæ aſſerendo, d. cap. 1. num. 20.
Saluare poteſt, & ad beatitudinis gloriam ex ſua omnipotentia promouere etiam illum, cui fuit reuelata damnatio, par. 2. cap. 1. num 12.
Sapientia ipſa eſt, d. cap. 1. num. 7.
Vitam æternam omnibus hominibus præpoſuit, & ideo dat illis auxilia ad ſalutem ſufficientia, par. 2. cap. 1. num. 8.
Reliqua vide *in ſuis ſedibus*.

DIABOLVS
Dare poteſt reuelationes, illuſtrationes internas, & apparitiones, par. 1. cap. 40. num. 133.
Eripere non poteſt nocentes publicæ iuſtitiæ, par. 1. cap. 32. num. 118.
Alia vide ſub verbis *Dæmones, Myſteria, Origenes, Verba*.

DIACONVS
Sacramenti Confirmationis an ſit proprius Miniſter, par. 1. cap. 30. num. 359.
Vnctionem extremam an miniſtrare poſſit cum diſpenſatione Papæ, par. 1. cap. 38. num. 9.
Alia vide ſub verbis *Chriſma, Papa, Sacerdos, Vnctio*.

DICTIO
Apocryphus vnde proueniat, & quid ſignificet, par. 1. cap. 30. num. 381. & ſeqq.
Bona abſolutè prolata comprehendit iura, & actiones, par. 1. cap. 22. num. 78.
Coercere quomodo ex ſubiecta materia interpretanda ſit, par. 1. cap. 36. num. 28.
Damnentur, intelligitur de excommunicatione ferenda non delata, par. 1. cap. 10. num. 33.
Deijcere quid ſignificet, par. 1. cap. 28. nu. 63.
Et quando reſoluatur in *Vel*, dicto cap. 30. num. 239.
Ipſa repetit ſubiectum præcedens, & aliud excludit, par. 1. cap. 16. num. 11.
Plena, integritatem importat, par. 1. cap. 14. num. 38.
Præſertim, quid operetur, par. 1. cap. 25. num. 111.
Quicunque, comprehendit omne genus perſonarum etiam priuilegiatarum, par. 1. cap. 35. num. 29.
Vniuerſalis eſt, ibidem, & cap. 28. n. 3. & cap. 32. num. 45.
Quoquo modo comprehendit omnem modum excogitabilem etiam improprium, par. 1. cap. 27. num. 95.
Receptare, quid ſignificet, & an, & quomodo differat à *recipere*, d. cap. 30. num. 5. & 7.
Siue eſt declaratiua, d. cap. 28. num. 63.
Terrere quid ſignificet, ibidem num. 61.
Vide *Verba*.

DICTVM
Blaſphemi quando ſit hæreticale, par. 1. cap. 31. num. 47. & ſeqq.
Confeſſarij, vide *Confeſſarius*.
Dei quando ſit reuocabile, par. 1. cap. 1. num. 20.
Duarum ſagarum quod aliquem viderint in loco ludi, an faciant contra illum indicium ad torturam, par. 1. cap. 32. nu. 175.
Hæretici, vide *Hæreticus, Iuriſdictio, Maleficia, Proteſtatio*.
Obſtetricis quod baptizando puerum illius

manum, vel pedem abluerit, non autem caput, an ſit attendendum ad illum rebaptizandum, par. 1. cap. 33. num. 16.
Pœnitentis, vide *Confeſſarius*.
Satellitum non reputatur integrum, par. 1. cap. 28. num. 43.
Vide *Exemptio, Satellites*.
Alia vide ſub verbis *Errans, Reſponſio, Sacerdos, Salutatores, Teſtes*.

DIFFERENTIA
Abiurationis de leui à vehementi, vel violenta an aliqua ſit, par. 1. cap. 36. num. 82.
Hæreſis, vide *Hæreſis*.
Ignorantiæ craſſæ ab ignorantia affectata, par. 1. cap. 11. num. 15.
Nulla eſt inter Legatum à latere, & Nuncium cum facultate Legati à latere, par. 1. cap. 30. num. 178.
Perterrefactionum, vide *Perterrefactio*.
Præſumptionis à ſuſpicione, quæ ſit, par. 1. cap. 36. num. 80.
Sortilegij hæreticalis à ſortilegio hæreſim ſapiente, par. 1. cap. 32. num. 93.
Alia vide ſub verbis *Abuſus, Baptiſmus, Hæretici, Pax, Poteſtas, Schiſmaticus*.

DIGNITAS
Hæreticis non conferenda, aliàs conferens dicitur Hæreticorum fautor, par. 1. cap. 26. num. 36.

DILATIO
Baptiſmi filiorum an inducat ſuſpicionem hæreſis, par. 1. cap. 33. num. 49. & 51.
Vide *Baptiſmus*.
Concilij an, & quando poſſit per Papam ordinari, par. 1. cap. 6. num. 11.
Vide *Concilium, Epiſcopi, Papa*.
Alia etiam vide ſub verbis *Confeſſarius, Spes*.

DILECTIO
Angelorum comprehenditur ſub præcepto diligendi Proximum, par. 2. cap. 2. nu. 13.
Animarum Purgatorij comprehenditur ſub præcepto diligendi Proximum, ibidem num. 15.
Beatorum comprehenditur ſub præcepto charitatis erga Proximum, ibidem nu. 15.
Dæmonum an, & quando liceat ex præcepto charitatis erga Proximum, ibidem num. 15, & ſeq.
Damnatorum an, & quando liceat ex præcepto charitatis erga Proximum, ibidem, & num. ſeqq.
Dei, vide *Actus, Charitas, Contrauentio, Deſiderium, Obligatio, Præceptum*.
Inimici an, quando, & quomodo debeatur ex præcepto charitatis, ibid. num. 20.
Peccatoris, vide *Peccator*.
Proximi præceptum charitatis naturale, & ſupernaturale, ibidem num. 12.
Vide *Inimicus, Præceptum*.
Viatorum debetur ex præcepto charitatis, ibidem num. 18.
Vide etiam ſub verbo *Offenſus*.

DILIGENTIÆ
Baptiſmi ante reiterationem adhibendæ, par. 1. cap. 33. num. 10.
Examinis librorum imprimendorum, vide *Libri*.
Fidei in rebus definiendis an ſint adhibendæ per Summum Pontificem, par. 1. cap. 5. num. 25. & ſeqq.
Maiores requiruntur pro reiteratione Confirmationis, quàm pro reiteratione Baptiſmi, & de ratione, d. cap. 33. num. 63.
Supremæ, &c. quando celebrans Miſſam, quem dubitat non promotum aſſerit ſe promotum, par. 1. cap. 34. num. 112.
Alia vide ſub verbis *Epiſcopi, Epiſcopus, Innocentius Decimus, Inquiſitor, Matrimonium, Sacerdos*.

DIMINVTVS
Dici an poſſit, qui tacet locum, & tempus delicti, par. 1. cap. 14. num. 44.
Eſt qui non dixit integram veritatem, ibid.
Vide etiam ſub verbo *Inquiſitor*.

DISCALCEATI
Beatæ Mariæ de Merecde non impediendi in quærendis eleemoſynis pro redemptione Captiuorum, par. 1. cap. 40. num. 118.

DISPENSATIO
Anglis ad fidem conuerſis quomodo concedatur pro retinendis bonis Eccleſiaſticis, par. 1. cap. 26. num. 46.
Apoſtolica, vide *Sacerdos*.
Beneficijs pro retinendis Clerico ſponte comparenti relaxanda, par. 1. cap. 20. num. 12.
Catholicis contrahentibus matrimonium cum Hæreticis quomodo concedi ſoleat per Datariam, vel Pœnitentiariam, par. 1. cap. 36. num. 236.
Clerico ordinato per Epiſcopum hæreticum, vel ſchiſmaticum, quæ concedi debeat, par. 1. cap. 18. num. 55.
Cohabitandi cauſa an ſit neceſſaria Principi Catholico, qui matrimonium contraxit cum Principiſſa hæretica, vel è contra, d. cap. 36. num. 238.
Conciones Hæreticorum ad audiendas ſæpius per Sedem Apoſtolicam denegata Catholicis degentibus in Regionibus eorundem Hæreticorum, par. 1. cap. 24. num. 46.
Confeſſiones ad audiendas an, & quando concedatur Hæreticis, vel de hæreſi ſuſpectis, par. 1. cap. 25. num. 46.
Confirmationis Sacramentum vt conferri poſſit per ſimplicem Sacerdotem, concedi

non poteſt niſi à Summo Pontifice, & an fuerit vnquam conceſſa, par. 1. cap. 30. num. 350. & 361.
Conſecratio vt fieri poſſit ſub vna tantùm ſpecie an ſit concedenda in Terris vbi non habetur vinum, par. 1. cap. 34. nu. 17.
Deſcendentibus ab Hæreticis vt contra Statuta adipiſci queant Beneficia, an, quando, & quomodo per Sedem Apoſtolicam concedatur, d. cap. 24. num. 150.
Extendi non poteſt etiam ex maioritate rationis, & cur, d. cap. 36. num. 231.
Facilius an ſit concedenda vt Catholicus ducat Hæreticam, vel vt Hæreticus ducat Catholicam, d. cap. 18. num. 45.
Falſæ Religionis ſuper actu proteſtatiuo per Papam concedi non poteſt, par. 1. cap. 8. num. 33.
Filijs Hæreticorum in Regionibus vbi impunè graſſantur hæreſes, vt admittantur ad ordines, & miniſteria Eccleſiaſtica eſt neceſſaria, & quando faciliùs, quando difficiliùs concedatur, dicto cap. 24. num. 140.
Infamiæ ob hæreſim ortæ, per quos concedi poſſit, d. cap. 25. num. 51.
Irregularitatis filio Relapſi emendati, & Curiæ ſeculari traditi an ſit faciliter concedenda, d. cap. 24. num. 80.
Vide *Epiſcopus, Facultas, Hæretici, Irregularitas, Papa*.
Iudæis vt nutricibus Chriſtianis vtantur an poſſit concedi per Epiſcopum, par. 1. cap. 31. num. 117.
Maleficiato an fuerit vnquam conceſſa vt poſſit ſe maleficio curare, par. 1. cap. 32. num. 159. & ſeq.
Matrimonij inter Catholicum, & Hæreticam, quando, & quomodo per Sedem Apoſtolicam concedatur, d. cap. 18. nu. 44.
Vide *Clauſula, Miſſionarij, Promiſſio*.
Neceſſitatis tantæ non eſt, quantæ abſolutio ſacramentalis, d. cap. 36. num. 229.
Occulto cum Hæretico an concedi poſſit ab Epiſcopo, vel ab Inquiſitore, d. cap. 25. num. 41. & 47.
Pontificis etiam ſine cauſa valida eſt, dicto cap. 30. num. 363.
Præſentari vt poſſit Hæreticus ad Beneficium Iuriſpatronatus an concedatur, d. cap. 26. num. 46.
Præſumitur rationabilis, quæ fuit per Summum Pontificem conceſſa, & irrationabilis, quæ fuit denegata, dicto cap. 36. num. 238.
Redditus Eccleſiaſticos vt retinere poſſit Hæreticus, an concedatur, dicto cap. 26. num. 46.
Retinendi Beneficia, & Penſiones filijs, & nepotibus Hæreticorum faciliter relaxanda, d. cap. 24. num. 114.
Sacerdos ſimplex vt conſecrare poſſit ſanctum Chriſma pro Sacramento Confirmationis an à Papa concedi poſſit, dicto cap. 30. numero 362.
Sanguinis circa puritatem quomodo concedenda, & quibus permitti ſoleat, dicto cap. 24. num. 150.
Voti ſolemnis Caſtitatis an poſſit per Summum Pontificem concedi, & an fuerit vnquam conceſſa, dicto cap. 36. num. 133. & 141.
Alia vide ſub verbis *Actus, Argumentum, Cælibatus, Catholicus, Clericus, Clerus, Conſuetudo, Diaconus, Epiſcopi, Epiſcopus, Exempla, Facultas, Filius, Græci, Indultum, Inferior, Inquiſitor, Italo-græci, Matrimonium, Papa, Parentes, Peccatum, Pœnitentiaria, Polygamus, Pontifex, Poteſtas, Præceptum, Princeps, Silentium, Vxor*.

DISPOSITIO

Adoptiuos non comprehendit, quæ de filijs loquitur, par. 1. cap. 24. num. 138.
Canonum, vide *Princeps*.
Conditionalis in vltimis voluntatibus non tranſmittitur ad hæredes extraneos, ſed perit cum inſtituto ante illius euentum defuncto, par. 1. cap. 22. num. 83.
Dependens à voluntate cogi non poteſt, ibidem num. 83.
Dubia intelligi potius debet fauore Rei, quàm Fiſci, ibidem.
Legis, vide *Fiſcus, Lex*.
Quacunque ſub conditione relicta non tranſmittitur ad hæredes extraneos, ibid. num. 88.
Rei debitæ ſub conditione an, & quando teneat, ibidem num. 188. & 202.
Venientium ab inteſtato ad fauorem an facta tacitè cenſeatur per eum, qui habebat facultatem diſponendi, & non diſpoſuit, ibidem num. 82.
Alia vide ſub verbis *Facultas, Hæreticus, Princeps*.

DISSOLVTIO

Concilij iam eius auctoritate congregati an, & quando per Summum Pontificem fieri poſſit, par. 1. cap. 6. num. 11.
Vide *Epiſcopi, Papa*.
Maleficij Mago an, & quando licitè peti poſſit, par. 1. cap. 32. num. 175.
Malefico an, & quando licitè peti poſſit, ibidem, num. 167. & ſeqq.
Vide *Maleficus*.

DISTINCTIO

Ciborum an faciat licitum conuiuium inter Chriſtianos, & Iudæos, par. 1. cap. 24. num. 62.
Ianſeniſtarum impugnatur, par. 1. cap. 3. num. 31. & ſeqq.
Iuriſdictionum, vide *Abſolutio*.
Sortilegij an detur à maleficio, par. 1. cap. 32. num. 83.

Veſtium vbi inter Chriſtianos, & Infideles ſeruatur an Chriſtiani vti poſſint veſtibus Infidelium, par. 1. cap. 8. num. 12.
Alia vide ſub verbis *Dæmones*, *Famiiares*.

DIVERSITAS
Criminis an ſit inter hæreſim, & Apoſtaſiam, par. 1. cap. 9. num. 30.
Naturæ, vide *Natura*.
Religionis pactionibus obeſſe non ſolet, par. 1. cap. 27. num. 73.
Sectarum improbatur, par. 1. cap. 7. nu. 37.

DIVES
Eleemoſynam ad faciendam erga pauperes an, quando, & quomodo cogi poſſit, par. 2. cap. 2. num. 168.

DIVINATIO
Anulo quomodo exerceatur, & de illius experimento ſine effectu, par. 1. cap. 32. num. 19.
Claui quomodo ſuperſtitioſè exerceatur, ibidem num. 18.
Cribro quomodo ſuperſtitioſè exerceatur, ibidem num. 16.
Vide *Adagium*.
Futurorum contingentium liberorum cum coniunctione aſpectuum aſtrorum quando non cadat ſub prohibitione, ibidem num. 54.
Licita an ſit cum proteſtatione, ibid. nu. 20.
Kabalæ expenditur, ibidem num. 27.
Peſſima quando ſit per vnctionem manuum, vel vnguium, ibidem num. 14.
Phialæ aqua plenæ fieri ſolita ſæpe denunciatur in S. Officio, & quæ ſit, ibidem num 11.
Prohibita non eſt, quæ ſpectat ad artem medicinæ, agriculturæ, & nauticæ, ibid. num. 50.
Speculi per inſpectionem expenditur, ibid. num. 25.
Superſtitioſa quando ſit, vel non, quæ fit per Phiſionomiam, vel Chiromantiam, ibid. num. 55. & ſeqq.
Vana an liceat cum proteſtatione, ibidem num. 21.
Virgis nucis punicæ, vel auellanæ, an, & quando liceat, ibidem num. 26.
Vnguium per ſigna eſt vana obſeruantia illicita, & ſuperſtitioſa, ibidem num. 63.
Alia vide ſub verbis *Proteſtatio*, *Sortilegium*.

DIVORTIVM
Hæreſi alterius ex coniugibus ſuperueniente intentari poteſt, par. 1. cap. 36. num. 240.
Alia vide ſub verbis *Familiares*, *Hæreſis*, *Mulier*.

DOCTORATVS
Gradum adipiſci non poſſunt Hæretici, neque Iudæi, par. 1. cap. 19. nu. 17. & cap. 31. num. 123.

DOGMA
Falſum ſi contineatur in libro, qui ideo damnatus fuit illum retinentes, ac legentes ſunt excommunicati, & cenſentur ſuſpecti de hæreſi, ac tanquam tales inquiri poſſunt, par. 1. cap. 30. num. 414.
Fidei à Summo Pontifice, vel à Concilio legitimè congregato, & per Papam confirmato ſemel definitum an poſſit ab illis iterum ad trutinam reuocari, reformari, vel retractari, par. 1. cap. 6. num. 6.
Vide *Dubius*, *Papa*.
Hæreticorum, ſi commiſceatur in libro Catholico, incurritur ſuſpicio hæreſis, dicto cap. 30. num. 118.
Vide etiam ſub verbo *Græci*.

DOGMATISTA
Iudicari qui ſoleat in Suprema, &c. par. 1. cap. 17. num. 11.
Recipiendus an, & quando ſit ad pœnitentiam, & miſericordiam ſignanter ſecundùm praxim Supremæ, &c. ibidem.
Spontè comparens quomodo expediendus, ibid. & cap. 14. num. 54.
Vide etiam ſub verbo *Gradus*.

DOLOR
Angelis an fuerit ob aliorum caſum, par. 1. cap. 2. num. 17.
Alia etiam vide ſub verbis *Angeli*, *Deſiderium*, *Hæreticus*, *Schedula*.

DOLVS
Conſiderari an, & quando poſſit in fatente vnum delictum, & aliud tacente, par. 1. cap. 14. num. 45.
Alia etiam vide ſub verbis *Animus*, *Ceſſatio*, *Offenſio*, *Sacerdos*, *Verba*.

DOMICILIVM
Hæretici contrahere non poſſunt in Italia, & Inſulis adiacentibus, par. 1. cap. 11. num. 27.
Vide etiam ſub verbo *Princeps*.

DOMINIVM
Directum præſeruandum in confiſcatione bonorum feudalium, par. 1. cap. 22. numer. 20.
Vide *Clauſula*, *Confiſcatio*, *Maritus*, *Peculium*.
Legatæ rei quomodo ipſo iure tranſeat in Legatarium, ibid. num. 33.
Perdit Hæreticus etiam ante ſententiam declaratoriam, ibid. num. 43.
Alia vide ſub verbis *Apoſtata*, *Clericus*, *Facultas*, *Fructus*, *Hæreticus*.

DOMINVS
Directus ſi ſit Eccleſia tunc bonorum com-

moditas per confiſcationem ex cauſa hæreſis non tranſit in Fiſcum, ſed ad ipſam Eccleſiam reuertitur, par. 1. cap. 22. numer. 29.

Vide *Emphyteuſis, Emphyteuta*.

Domus, vide *Bona, Domus, Ignorantia, Pretium*.

Feudi ſi efficiatur Hæreticus tunc vaſſallus non tenetur ad fidelitatem, non obſtante illius præſtito iuramento, ibid. num. 22.

Mancipij, vide *Apoſtata*.

Temporalis non expurgans ſuam terram ab Hæreticis excommunicatur, par. 1. cap. 26. num. 42.

Vide *Bona*.

Alia etiam vide ſub verbis *Catholicus, Iuramentum, Pœna, Templa*.

DOMVS

Aliena quando ſit deſtruenda ob hæreſim habitantis, par. 1. cap. 22. num. 36.

Appendix alterius domus, cuius dominus prohibuit ingredi Curiam ad perquirendum, & capiendum Hæreticum ibi non extantem, an ſit deſtruenda, ibidem numer. 39.

Area ſecuta illius deſtructione ob hæreſim an, quando, & quomodo poſſit ſale conſpergi, ibid. num. 40.

Communis an, & quando debeat tota deſtrui ob hæreſim vnius ex dominis, ibidem num. 37.

Contigua eiuſdem domini, qui prohibuit ingredi Curiam ad perquirendum, & capiendum Hæreticum ibi non extantem, an ſit deſtruenda, ibid. num. 39.

Delinquentis, vide *Arma*.

Deſtructa ex cauſa hæreſis, an poſſit vnquam reædificari, ibid. num. 40.

Deſtruenda an ſit ex cauſa hæreſis, ibidem num. 35.

Hæreticorum deſtruendas deciditur, ibidem num. 33.

Meretricis, vide *Aſpergens, Familiares*.

Priuatæ Altaria cum imagine hominis non canonizati, neque beatificati, an ſint permiſſa, par. 1. cap. 40. num. 184.

Prohibentis ingredi Curiam, ad perquirendum, & capiendum Hæreticum ibi non extantem, an ſit deſtruenda, dicto cap. 22. num. 38.

Propria Hæretici tantum, an etiam aliena ſit ob hæreſim deſtruenda, ibid. num. 34.

Turcarum an, & quando per Parochum benedici poſſint, par. 1. cap. 39. num. 11.

Alia vide ſub verbis *Altare, Bona, Confeſſarius, Hoſtia, Ignorantia, Inquiſitor, Iudæi, Index, Miniſtri, Pax, Pretium, Receptator, Signum*.

DONATIO

Alimentis correſpectiuè facta per Hæreticum valet, nec per Fiſcum reuocatur, & de ratione, par. 1. cap. 22. num. 58.

Continens maioratum, vel primogenituram quamuis reuocabilis aſſimiliatur magis contractui inter viuos, quàm vltimæ voluntati, ibid. num. 164.

Correſpectiua dicitur potius permutatio, vel contractus innominatus, quàm donatio, ibidem num. 58.

Facta ab Hæretico regulariter non valet, ibidem num. 47. & cap. 23. num. 7.

Hæretico facta an, & quando ſubſtineatur, dicto cap. 23. num. 30.

Libertatis, vide *Apoſtata, Chriſtiani, Hæreticus, Iudæi, Serui*.

Propter Nuptias vxori debita non venit in confiſcatione ob delictum viri, d. cap. 22. num. 118.

Vxori facta per virum quamuis reuocabilis non venit in confiſcatione ob delictum viri, ibid. num. 154.

Alia vide ſub verbis *Apoſtata, Bona, Confeſſarius, Confiſcatio, Fiſcus, Princeps*.

DONVM

Infallibilitatis à Chriſto conceſſum Petro, & eius Succeſſoribus non ſub conditione conſenſus Eccleſiæ, ſed ſtatim à ſua Canonica electione, par. 1. cap. 3. num. 23.

DORMIENS

Loquendo non dicitur perneceſſe ſignificare ſenſum, quem habet vigilando, par. 1. cap. 13. num. 13.

DOS

Accidentale quid dicitur reſpectu matrimonij, par. 1. cap. 22. num. 199.

Amittitur per mulierem, quæ ſcienter matrimonium contrahat cum Hæretico, par. 1. cap. 36. num. 200.

Aſſignata Cappellæ, vel Eccleſiæ per Hæreticum poſt patratum delictum, an poſſit à Fiſco reuocari, d. cap. 22. num. 101.

Conſtituitur propter onera matrimonij, ibi. num. 131.

Filiæ non reſeruatur in confiſcatione bonorum patris Hæretici, ibidem num. 100.

Hæretici filiabus, an debeat conſtitui per Sanctum Officium ex bonis confiſcatis, ibidem num. 102.

Mulieris ſcienter Hæretico nubentis confiſcatur, ibidem num. 122.

Numeratio cuius non conſtat niſi per confeſſionem de recepto venit in confiſcationem ob hæreſim mariti, ibid. num. 114.

Probata dicitur ex confeſſione de recepto adminiculata ne veniat in confiſcationem ob hæreſim mariti, ibid. num. 115.

Quanta conſtitui debeat filiabus Hæretici, ibid. num. 103.

Statuto Principis laici ſubiici poteſt quamuis dependeat ab actu ſpirituali matrimonij, & de ratione, ibid. num. 187. & 189.

Tertio reſtituenda, an veniat in confiſcatione, ex quo mulier ſcienter nupſerit cum Hæretico, & an ſaltem Fiſcus poſſit frui illius fructibus donec veniat caſus reſtitutionis, ibid. num.124.

Vxoris non venit in confiſcatione ob hæreſim viri, ibidem num.112.

Alia vide ſub verbis *Confeſſio, Fiſcus, Lucrum, Maritus, Matrimonium, Mulier, Scientia, Vxor*.

DVBIVS

Credibilium expreſſorum in Symbolo, vel in Sacra Scriptura ob ignorantiam, vel ſimplicitatem, non eſt cenſendus hæreticus, par.1. cap.7. num.8.

Declarationis, vel Dilucidationis gratia de aliquo articulo, vel loco Sacræ Scripturæ, vt Fidei veritatis non credentibus perſuadere poſſit cum firmo propoſito, quod Fidei dogmata, & Sacræ Scripturæ ſunt veriſſimæ, non poteſt dici Hæreticus, ſed dignus laude, ibidem num.11.

Dogmatis non dum definiti, & paratus acquieſcere determinationi Eccleſiæ non poteſt dici Hæreticus, ibid. num.7.

Fidei denunciari an debeat, ibid. num.2.

Dogmatum quando ſit excuſandus, ibidem num.7.

Eſſe an quis poſſit ſine vitio infidelitatis, vel hæreſis, ibid. num.2.

Iuſtam habet dubitandi cauſam, ſi ſit natus, & educatus inter Hæreticos, donec illius credibilitatem apprehendat, ibidem numer.9.

Mentalis, an poſſit abſolui à quolibet Confeſſario approbato, ibid. num.13.

Mitius an ſit puniendus quàm Hæreticus, ibid. num.2.

Motibus in primis ex ſcrupulo conſcientiæ, & contra voluntatem ſeque deinde in eadem Fide benè confirmans ſi ſit in Charitate meretur, ibid. num.5.

Qualiter dicatur Hæreticus, ibidem numer.3.

Quando dicatur Hæreticus, ibid. num.5

Reconciliari petens Eccleſiæ dimiſſa dubitationis pertinacia quomodo ſit recipiendus, &, an, & quomodo abiurare debeat ſecundum praxim Supremæ, ibidem num.12.

Vide *Abiuratio, Propoſitum.*

Gratiæ ſanitatis, an ſibi proueniat ope Diuina, vel dæmoniaca, an teneatur ſe abſtinere ab vſu eiuſdem gratiæ, par.1. cap.40. num. 58.

Pontificiæ electionis an ſit valida, nec ne quando idem Pontifex ob ſimilem dubietatem non adhuc fuit ab Eccleſia receptus an dici poſſit ſchiſmaticus, par.1. cap.10. num.11. & ſeqq.

Validitatis ſui Baptiſmi, vel ſuæ Ordinationis, an debeat rebaptizari, vel reordinari ſaltem ſub conditione, par. 1. cap.9. num. 19.

Vnius tantum articuli ab Eccleſia determinati dicitur damnabilis de hæreſi, d.cap.7. num.9.

Vide etiam ſub verbo *Negans*.

DVELLANTES

Decedentes in duello Eccleſiaſtica ſepultura priuandi, & de ratione, par.1. cap.18. num.22.

DVX

Bauariæ in actu coronationis iuramentum præſtat de adiuuando Eccleſiam contra Hæreticos, par.1. cap.26. num.14.

Vide *Congregatio*.

Florentiæ an participet de bonis Hæretici in eorum confiſcatione, par.1. cap. 22. numer.171. & 177.

Mantuæ, vide *Indultum*.

Sabaudiæ laudatur, par.1. cap.21. num. 18.

Vide *Indultum*.

Venetiarum in actu coronationis præſtat iuramentum de adiuuando Eccleſiam contra Hæreticos, d. cap.26. num.13.

Alia vide ſub verbis *Inquiſitor, Protectio*.

DYPTICÆ

Aliæ viuorum, & aliæ mortuorum, & quorum nomina, ac quo motiuo inter ſacra Myſteria recitarentur, par.1. cap. 23. numer.25.

Epiſcoporum peculiares, ibidem.

Imperatorum Orthodoxorum nomina continebant, ibidem.

Quid olim eſſent, ibidem.

Synodorum mentionem facientes, ibidem.

E

EBRIETAS

Blaſphemum an, quando, & quantum excuſare poſſit, par.1. cap.31. nu.155.

ECCLESIA

Angelorum quot, & quæ nomina cognoſcat, par.1. cap.40. num.152.

Antiqua labentes in hæreſim non reconciliabat niſi præuia abiuratione, par.1. c.16. num. 23.

Baptizatum nulliter an poſſit cogere ad recipiendum verum Baptiſmum, par.1. cap.9. num. 18.

Catholica infallibilis in fide quæ ſit, par. 1. cap.5. num.3.

Labi inconſtans non poteſt in hæreſim etiam per ignorantiam, ibid. num.1.

Comparatur columnæ, ibidem.

Duratura eſt vſque ad finem Mundi, ibidem num. 5.

Fundata eſt à Deo in æternum, ibid.

Gremium nunquam claudit redeuntibus,

par.1. cap.14. num.47.
Iuriſdictionem non habet in eum, qui charactere baptiſmali non eſt inſignitus, par.1. cap.9. num.13.
Libros quibus modis damnare poſſit, par. 1. cap.30. num.149. & ſeq.
Luſitaniæ, vide *Status*.
Mutat quandoque ſuam ſententiam in melius, Proœm. num.46.
Perpetua eſſe non poſſet, ſi non eſſet vna fides, par.1. cap.27. num.35.
Pia Mater omnium credentium, & præſertim in agone certantium, par. 1. cap. 36. num. 168.
Primitiua prohibuit Fidelibus legere libros Paganorum, & Gentilium, dicto cap. 30. num. 151.
Regula eſt fidei ſaltem in credendo, dicto cap.5. num.4.
Reprehenditur ſi ſit inconſtans, Proœm.n.5. & 6.
Reuocare volens à Fiſco bona emphyteutica confiſcata tenetur ſoluere æſtimationem melioramentorum factorum per emphyteutam, par.1. cap.22. num.32.
Romana infallibilis, & quæ ſit, dicto cap.5. num. 7.
Symbolum Apoſtolorum poſt Euangelium olim in ſacris non canebat in conteſtationem eius conſtantiæ, & infallibilitatis in fide, ibid. num.10.
Vnde dicatur, ibid. num. 8.
Sæuire cur non ſoleat in filios Hæreticorum, par.1. cap.24. num.94.
Sancta non eſſet ſi poſſet docere falſum, & circa fidem errare, par.1. cap.4. num.3.
Schiſmaticum habens Paſtorem vacare dicitur, par.1. cap.10. num.28.
Suſpectos de hæreſi non ſolùm purgare poteſt per torturam, ſed & pœnis temporalibus punire, dicto cap.36. num.25.
Vniuerſalis infallibilis in fide, & quæ ſit, dicto cap.5. num. 3.
Labi inconſtans non poteſt in hæreſim etiam per ignorantiam, ibid. num.1.
Reliqua vide in ſuis ſedibus.

ECCLESIASTICI
Vitare debent inconſtantiam, Proœm. numer. 13. & 14.

EDICTVM
Anglicani Regis, vt omnes ſubditi accedant ad audiendas conciones Prædicantium Hæreticorum expenditur, par. 1. cap. 24. num.47.
Denunciandi Hæreticos comprehendit Imperatorem, & Reges, par. 1. cap. 28. numer. 4.
Luſitani Regis ſuper remiſſione confiſcationum faciendarum contra gentem Nationis, ſeu Chriſtianos iudaizantes, cum cenſura Inquiſitorum Regni refertur, & examinatur, par.1. cap.22. num.184. & plur. ſeqq. vſque ad num.205.
Secularis Principis, vel Magiſtratus prohibens armorum delationem comprehendit Familiares Sancti Officij, & quid agendum ſi de illis faceret expreſſam mentionem, par.1. cap.29. num.16. & ſeq.
Spoletani Epiſcopi contra Quæſtuantes, par.1. cap.40. num.91. & ſeqq.
Temporis gratiæ habet locum etiamſi comparentes intra terminum fuerint denunciati, ſiue id ſciant, ſiue non, par.1.cap.14. num. 10.
Alia vide ſub verbis *Angli, Aſſertio, Conceſſio, Confeſſarius, Conſignatio, Epiſcopus, Inquiſitor, Magiſtratus, Princeps, Priſcillianiſtæ, Veſtes*.

EFFECTVS
Degradationis verbalis eſt traditio Curiæ ſeculari, par.1. cap.21. num.26.
Diuinationis, vide *Diuinatio*.
Irregularitatis quoad ordines, par.1. cap.24. num. 81.
Minarum niſi ſubſequatur minans an, & quando ſubiaceat Bullæ B.Pij Quinti *Si de protegendis, &c.* par.1.cap.28.num.65.
Vide *Minæ, Qualitas*.
Alia vide ſub verbis *Actus, Laicus, Perterrefactio, Polygamia, Schiſmaticus, Senex*.

EGRESSVS
Dici non poteſt qui non fuit vnquam ingreſſus, par.1. cap.9. num.6.

ELECTIO
Concionatoris Eccleſiæ inferioris quomodo prouiſionaliter practicari ſoleat per Sacram Congregationem ad vitanda ſcandala contendentibus inter ſe Epiſcopo, & Populo, par.2. cap.2. num.163.
Hæreticis pro capiendis fieri debet de probis viris, quibus in concernentibus eorum officium credi poſſit, par. 1. cap. 28. numer.44.
Officialium, vide *Hæretici, Indultum*.
Omnis in materia doctrinæ, hæreſis dicitur, par.1. cap.11. num.3.
Papæ, vide *Donum, Dubius, Negans, Obedientia, Papa, Pontifex, Renuens*.
Prædicatoris quando ad Epiſcopum ex conſuetudine ſpectat non indè Populus poteſt eſſe inconſtans in præſtando illi ſolitam eleemoſynam, dicto cap.2. num 152.
Vide *Eleemoſyna, Epiſcopus, Populus, Vniuerſitas*.
Alia etiam vide ſub verbis *Angeli, Hæreticus, Inquiſitor, Offenſio, Pars, Priuilegium*.

ELEEMOSYNA
Computari quando poſſit inter fructus beneficij, par.2. cap.2. num.144.
Decennio ſi fuerit præſtita an indè oriatur,

præſumptio tituli, ibid. num.136. & ſeq.
Deuotionis cauſa facta non obligat in futurum, ibid. num. 157.
Eccleſiæ inferioris Prædicatori electo per Epiſcopum denegari non poteſt ab eo, qui eſt ſolitus illam ſoluere, ibid. nu. 159.
Galliæ in Prouinciis quomodo Prædicatori ſoluatur, ibid. num.164.
Locari an poſſit, par. 1. cap. 40. num. 122. & ſeq.
Pauperibus præſtari ſolita quando obliget in futurum, d. cap. 2. num.142.
Perpetuo dari an debeat ab eo, qui illam dare conſueuit, ibid. num.127.
Prædicatori eroganda regulariter non eſt à populo, ſed vel ab Epiſcopo, vel à Paroco, ibid. num.145.
Alia vide ſub verbis *Actus, Anima, Capitulum, Ciuitas, Conſuetudo, Damna, Diſcalceati, Diues, Epiſcopus, Laicus, Licentia, Liquidatio, Ordinatio, Populi, Præceptum, Præſtatio, Quæſtiones, Quæſtuantes, Receptatores, Regulares, Sacerdos, Statutum, Vniuerſitas.*

EMANCIPATIO
Filiorum facta per patrem Hæreticum non tenet, par.1. cap.23. num.37.

EMPHYTEVSIS
Eccleſiaſticæ bonorum commoditas per confiſcationem non tranſit in Fiſcum, ſed ad Eccleſiam dominam directam deuoluitur, par. 1. cap. 22. num. 29.
Alia vide ſub verbis *Bona, Commoditas, Eccleſia, Fiſcus, Inquiſitor, Melioramenta, Prohibitio.*

EMPHYTEVTA
Alienando irrequiſito Domino punitur, ſiue alienatio valeat, ſiue non, par. 1. cap.22. num. 83.
Alia vide ſub verbis *Bona, Eccleſia, Inquiſitor, Melioramenta, Prohibitio.*

EMPTIO
Bonorum Hæretici, quamuis emptor ſit in bona fide, & etiam ante ſententiam declaratoriam, an ſit nulla, par. 1. cap. 22. num.47. & 69.
Alia vide ſub verbis *Iudæi, Præſcriptio.*

EMPTOR
Bonorum Hæretici quando poſſit excludere Fiſcum illa vindicantem allegando bonam fidem, par.1. cap.22. num.53.
Alia vide ſub verbis *Emptor, Fiſcus, Iudæi.*

ENERGVMENI
Cadentes frequenter non poſſunt ordinari, nec in ordine miniſtrare, par. 1. cap. 31. num. 149.
Frequenter cadere quando dicantur, ibid. num. 150.

EPHREM
Sancti hiſtoria refertur, & examinatur, par.1. cap.8. num.3. & 6.

EPISCOPI
Applicare an, & in quam cauſam debeant ſuo Fiſco bona Hæreticorum vbi non ſunt Inquiſitores, par.1. cap.22. num.175.
Cenſuris Eccleſiaſticis difficilius ſubijciuntur, & de ratione, ibid. num.16.
Coadunati in Synodo an poſſint diſpenſare, quod Sacramentum Confirmationis conferatur à ſimplici Presbytero, par.1. c.30. num. 353.
Confeſſarios approbandos quomodo monere debeant circa pœnas ſollicitantium in confeſſione, par.1. cap.35. num.17.
Congregati in Concilio ſi non ſint talis litteraturæ, vt poſſint Hæreticos confundere, ſed ex eorum diſputatione hæreſim potius augeri timeatur quàm extingui, an Papa poſſit inconſtans Concilium legitimè congregatum prorogare, differre, vel diſſoluere inuitis Patribus, & non obſtante, quod Hæretici dicant ſe velle ab eiſdem Patribus doceri, & conuerti, par. 1. cap.6. num.15.
Degentes in locis, vbi impunè graſſantur hæreſes, an, quando, & qualiter abſoluere poſſunt Hæreticos ab excommunicatione, par.1. cap.25. num.11.
Græci exercere an, & quando poſſint Pontificalia in Diœceſibus aliorum Epiſcoporum, dicto cap.30. num.374.
Intimare poſſunt Confeſſarijs approbatis Bullam contra ſollicitantes pro eorum arbitrio, dicto cap.35. num.18.
Laicos officiales quos habere poſſint pro cognitione hæreſis, par.1. cap.27. num.105.
Legere debent libros Hæreticorum, & de ratione, dicto cap.30. num.204.
Librorum imprimendorum circa approbationem, quam ſeruare teneantur diligentiam, ibid. num. 184.
Negligentes in capiendis, & puniendis Hæreticis an poſſint dici Hæreticorum fautores, vel ſuſpecti de hæreſi, & quomodo ſint puniendi, par.1. cap.26. num.21.
Schiſmatici an habeant ius inſtituendi Parocos, par.1. cap.20. num.4.
Seditiones Ciuium ſedare non valentes à ſuis Eccleſijs aufugerunt, par. 1. cap. 5. num. 13.
Statuere an poſſint, quod litteræ Apoſtolicæ non exequantur niſi præſententur coram ipſis, par.1. cap.40. num.112.
Subditos habent exteros æquè, ac Incolas reſpectu abſolutionis Sacramentalis, par.1. cap.36. num.228.
Alia vide ſub verbis *Bulla, Commiſſarij, Dypticæ, Epiſcopus, Libri, Magiſtratus, Obedientia, Ordinarius, Papa, Presbyteri, Separans, Sollicitatio, Suſpenſio, Viſitatio.*

EPISCOPVS

Abſoluere an poſſit ab excommunicatione Hereticum occultum extra confeſſionem, par. 1. cap. 25. num. 20.

Accedere non debet ad templa, & conciones Hæreticorum, & Schiſmaticorum, & de ratione, par. 1. cap. 24. num. 57.

Apoſtatas à fide, an, & quando abſoluere poſſit, dicto cap. 25. num. 14.

Arbitrium habet, an malit ſibi vendicare electionem Prædicatoris Cathedralis non obſtante immemorabili conſuetudine, quod populus, vel alius inferior illum eligat, ſed tunc non poteſt compellere populum ad ſoluendam illius eleemoſynam, vel malit huiuſmodi facultatem populo relinquere, cumque cogere ad ſolutionem eleemoſynæ, par. 2. cap. 2. n. 34. & ſeq.

Arianus, vide *Ermenegildus*.

Bibliothecas ſuæ Diœceſis viſitare poteſt, ſed libros prohibitos in illis repertos conſignare tenetur Inquiſitori, par. 1. cap. 30. num. 140.

Cadauer Hæretici an diſpenſare poſſit, quod ſepeliatur in loco ſacro, par. 1. cap. 18. num. 17.

Confirmationes circa Sacramentum an poſſit in ſua Diœceſi diſpenſare, vt conferatur à ſimplici Sacerdote, dicto cap. 30. num. 352.

Confraternitatis exemptæ, Cappellas, & Altaria, an, & quando viſitare poſſit, par. 1. cap. 29. num. 98. & ſeq.

Conſecratus ab alio Epiſcopo non tolerato, an, & quando remaneat ſuſpenſus, itaut diſpenſari non poſſit niſi à Papa, d. cap. 18. num. 58.

Cruce-ſignatorum Confraternitates, an, & quando poſſit viſitare, & ſignanter erectas in Eccleſijs Regularium exemptorum, dicto cap. 29. num. 117. & 119.

Delegare an poſſit facultatem abſoluendi Hæreticum ab excommunicatione, dicto cap. 25. num. 20.

Diligentiam, quam ſeruare teneatur in prohibitione librorum, dicto cap. 39. nu. 185.

Eccleſiæ bona capiens ob hæreſim Clerici, an incidat in excommunicationem, par. 1. cap. 22. num. 14.

Electionem Prædicatoris Cathedralis fieri ſolitam à populo, vel alio inferiori poteſt ſibi vendicare non obſtante conſuetudine, ſed tunc non poteſt cogere populum ad ſoluendam illius eleemoſynam, dicto cap. 3. num. 32.

Eleemoſynarum quæſtum quando permittere poſſit in ſua Diœceſi, par. 1. cap. 40. num. 120.

Ethnicorum libros ab Indice permiſſos, an, & quando prohibere poſſit in ſua Diœceſi, dicto cap. 30. num. 169.

Excommunicationem an incurrat per retentionem, vel lectionem librorum hæreticalium, ibidem num. 203. & 205. cum ſeqq.

Extendere non poteſt ſuam iuriſdictionem extra Diœceſim, ibidem num. 108.

Externa ab hæreſi non occulta, & ad forum contentioſum deducta, an poſſit abſoluere Hæreticum excommunicatum, dicto cap. 25. num. 35.

Falſus, vide *Confirmatio, Ordinatio, Ordinati.*

Habitualem habet iuriſdictionem in locis exemptis, & ſubiectis Regiæ Protectioni, dicto cap. 29. num. 112.

Hæredem ſibi in teſtamento Hæreticum inſtituens plectitur excommunicatione, par. 1. cap. 23. num. 24. & 26.

Hæreticus an, & quando poſſit validè ordines conferre, dicto cap. 18. num. 49.
Vide *Clericus*.

Immemorabili conſuetudine non obſtante, quod populus, vel alius inferior eligat Prædicatorem Cathedralis, poteſt illius electionem ſibi vendicare, ſed tunc non poteſt cogere populum ad ſoluendam illius eleemoſynam, dicto cap. 3. num. 33.

Impeditum adire Romanum Pontificem, an poſſit abſoluere ab excommunicatione ob hæreſim incurſa, dicto cap. 25. nu. 29.

Improbæ lectionis libros prohibere poteſt in ſua Diœceſi, dicto cap. 30. num. 158. 164. & 170. cum ſeqq. & num. 174. & ſeq.

Impunitatem Hæretico promiſſam an ſeruare teneatur, par. 1. cap. 27. num. 86.

Inconſtans reprehenditur, quæſt. proœm. num. 12.

Inferioris Eccleſiæ Prædicatorem eligere ſolitus illius eleemoſynã ſoluere, non poteſt inconſtans eam denegare, dicto cap. 3. num. 37.

Inhiberi non poteſt à viſitando virtute priuilegij, niſi illud prius exhibeatur, dicto cap. 29. num. 103.

Inimico petenti tenetur pacem dare, par. 2. cap. 2. num. 52.

Irregularitatem Hæretici occulti an poſſit diſpenſare, dicto cap. 25. num. 41. & ſeqq.
Nullam incurrit per traditionem Hæretici Brachio ſeculari, & de ratione, par. 1. cap. 21. num. 32.

Iudæis permittere non poteſt, quod vtantur Nutricibus Chriſtianis, par. 1. cap. 31. num. 117.

Iuris ex ſola aſſiſtentia poteſt eligere Prædicatorem Eccleſiæ inferioris donec Vniuerſitas probauerit immemorabilem per tres conformes, dicto cap. 3. num. 39.

Laicis Iudicibus permittere non poteſt, quod ſecum de hæreſi cognoſcant, dicto cap. 27. num. 104.

Latinus an poſſit conſeruare Eccleſiam, in qua debeat exerceri Ritus Græcus, dicto cap. 30. num. 377.

Libros prohibitos reperiens vbi non eſt Inquiſitor, quid agere debeat, ibidem num. 141.

Licentia legendi libros prohibitos an concedere poſſit, ibidem num. 232. & ſeqq. & 272.

Loca pia ſub immediata Regis protectione exiſtentia viſitare poteſt, donec de protectione conſtiterit, dicto cap. 29. num. 116.

Mechlinien. quare, & quomodo fuerit ſuſpenſus, & interdictus, par. 1. cap. 10. num. 15.

Melitæ cogere an, & quando poſſit familiares, vel miniſtros Sancti Officij ad ſubijciendum ſe examini in ſuo Tribunali, dicto cap. 29. num. 65.

Vide *Delictum*, *Familiares*, *Inquiſitor*, *Litteræ*, *Memoriale*.

Miniſter eſt ordinarius Sacramenti Confirmationis, & hoc eſt de fide, dicto cap. 30. num. 356.

Miracula imprimendi licentiam quando poſſit concedere, dicto cap. 40. num. 194.

Mutare an ex ſeipſo poſſit pœnas Hæreticorum poſt ſententiam vbi non eſt Inquiſitor, dicto cap. 25. num. 97.

Negante Rege licentiam viſitandi pia loca exiſtentia ſub eius protectione, an nihilominus poſſit ea viſitare, dicto cap. 29. num. 108.

Nominatim vti Hæreticus denunciatus, an amittat poteſtatem ordinandi, d. cap. 18. num. 51.

Notare an poſſit de hæreſi libros tractantes de Religione, illoſque prohibere, dicto cap. 30. num. 160.

Occultum Hæreticum an poſſit abſoluere ab excommunicatione, dicto cap. 25. num. 2. & ſeqq.

Offendentem Clericum cum ignorantia clericatus an puniri poſſit, par. 1. cap. 28. num. 73.

Orare tenetur pro relaxato Curiæ ſeculari ne morti tradatur, par. 1. cap. 2. num. 33.

Ordines conferre an poſſit Latinus Ritu Græco, vel Græcus Ritu Latino, dicto cap. 30. num. 374.

Pacem denegans inimico petenti poteſt ad illam cogi auctoritate Summi Pontificis, dicto cap. 2. num. 52.

Paſcere quomodo debeat ſubditos, dicto cap. 30. num. 159.

Permiſſos alibi, & vel ab ipſa Sacra Congregatione Indicis libros an prohibere poſſit in ſua Diœceſi, ibidem num. 166. & ſeqq. & num. 285. & ſeqq.

Poteſtatem habet eandem in ſua Diœceſi, quam Papa in vniuerſo Terrarum Orbe, exceptis eidem Papæ ſpecialiter reſeruatis, ibidem num. 158. 272. 338. & 352.

Prædicare tenetur populo, dicto cap. 3. num. 22.

Prædicare poteſt contra Hæreticos etiam vbi adeſt Inquiſitor, dicto cap. 25. nu. 35.

Prohibere an poſſit Regularibus ne in ſuis Eccleſiis permittant ſacrificium celebrari per Sacerdotes ab ipſo non approbatos, par. 1. cap. 34. num. 124.

Publicare poteſt Edictum contra retinentes libros prohibitos, eoſque colligere, dicto cap. 30. num. 143.

Quadrageſimæ Prædicatorem an, & quando teneatur de proprio conducere, dicto cap. 3. num. 27.

Quæſtuantes quomodo coercere poſsit, dicto cap. 40. num. 104. & ſeq.

Rationem ad reddendam an, & quando cogere poſsit Confratres Cruce-ſignatos, dicto cap. 29. num. 120.

Regis ſine licentia viſitare non poteſt Hoſpitalia, & Confraternitates, quæ ſunt ſub immediata illius protectione, nec loca eis vnita, ibidem num. 105.

Regulares celebrantes Miſſam non promotos ad Sacerdotium an poſsit punire, dicto cap. 34. num. 122.

Reſeruare an ſibi poſsit facultatem augendi, minuendi, vel commutandi pœnas Hæreticorum ſine Inquiſitore, dicto cap. 25. num. 91.

Reſtituere an poſsit ad famam deperditam ex cauſa hæreſis, ibidem num 62.

Retinere an poſsit penès ſe, vel ſuos miniſtros libros prohibitos, & quid de illis facere debeat, dicto cap. 30. num. 143.

Rixantibus incumbere debet, vt inter ſe ad pacem deueniant, dicto cap. 2. num. 48.

Sacerdotem ab irregularitate ex cauſa hæreſis an poſsit diſpenſare circa miniſterium Altaris, vel ſolùm Clericos in minoribus Ordinibus, dicto cap. 25. num. 45.

Schiſmaticus, vide *Clericus*.

Sententiam abſolutoriam ad fauorem inquiſiti de hæreſi an proferre poſsit ſine Inquiſitore, ibidem num. 103.

Sepelientem Hæreticum in loco ſacro an diſpenſare poſsit ab excommunicatione, dicto cap. 18. num. 17.

Significare an teneatur ſaltem ad aures Principi ſeculari cauſam, pro qua implorat Brachium in negocio fidei, par. 1. cap. 26. num. 20.

Soluens eleemoſynam Prædicatori Cathedralis eligendo per populum non poteſt inconſtans illam denegare, ſed vindicare ſibi poteſt Concionatoris electionem, non obſtante conſuetudine etiam immemorabili, dicto cap. 3. num. 31.

Supplere poteſt negligentiam Regis, eiuſque miniſtrorum circa adminiſtrationem Hoſpitalium, ac Confraternitatum Regiæ Protectionis, dicto cap. 29. num. 109.

Temporales pœnas an, & quando remittere poſsit inconſtantibus in fide, dicto cap. 25. num. 77.

Viſitare poteſt omnes Confraternitates, ſiue ordinaria, ſiue Apoſtolica auctoritate erectas, dicto cap. 29. num. 94.
Vnus ſolus ſufficit ad degradandum Hæreticum, dicto cap. 2. num. 34.
Alia ad materiam, vide ſparſim in toto opere.

EPISTOLA
Abagar Regi, quæ ſcripta aſſeritur à Saluatore noſtro, an ſit vera, vel apocrypha, par. 1. cap. 30. num. 384.
Hæreticorum, vide *Libri*.
Meſſanenſibus, quæ ſcripta aſſeritur per Beatiſſimam Virginem Mariam, an ſit vera, vel apocrypha, ibidem num. 385. & ſeqq.

ERMENEGILDVS
Sanctus cur noluerit recipere Euchariſtiam ab Epiſcopo Ariano, par. 1. cap. 18. num. 40.

ERRANS
Circa Fidem retractare an, & quando debeat dictum ſuum, par. 1. cap. 11. num. 7.
Torqueri an, & quando debeat ſuper intentione, ibidem.

ERROR
Albigentium Hæreticorum circa conſolationem infirmorum, par. 1. cap. 24. nu. 35.
Alphonſi de Caſtro, vide *Alphonſus*.
Bohæmorum, quod de neceſſitate ſalutis Sacramentum Euchariſtiæ ſumi debeat ſub vtraque ſpecie, par. 1. cap. 34. num. 16.
Conſcientiæ in foro non excuſat à peccato, quando verſatur circa ea, quæ quilibet ſcire tenetur, par. 1. cap. 11. num. 7.
Corrigitur melius, & minus verecundè ab ipſo errante, quàm ab alijs, quæſt. proœm. num. 43.
Dari non poteſt in Papa, quando inſtruit, & docet Eccleſiam, vel definit, quæ ad fidem pertinent, par. 1. cap. 3. num. 4. & ſeqq. & num. 7. & ſeqq.
Fidei in Symbolo quoad contenta non excuſat ab hæreſi, dicto cap. 11. num. 6.
Gabrielis Pereyræ intolerabilis, par. 1. cap. 9. num. 32.
Intellectus, vide *Hæreſis*.
Iuris ſufficit ad inducendum titulum pro acquiſitione fructuum, par. 1. cap. 22. num. 69.
Mixtus iuris ſcilicet, & facti cauſat iuſtum titulum ad præſcribendum, par. 1. cap. 10. num. 31.
Proprius non debet in commodum redundare, par. 1. cap. 30. num. 233.
Sanctorum circa canonizationem dari non poteſt in Summo Pontifice, quod eſt de fide, par. 1. cap. 40. num. 5. & 8.

Schiſmaticorum refertur, par. 1. cap. 30. num. 314.
Alia vide ſub verbis *Catholicus, Concilium, Conſcientia, Credentes, Defenſores, Definitiones, Eccleſia, Falſitas, Hæreſiarca, Hæreſis, Hæreticus, Italo-græci, Libri, Opinio, Orationes, Papa, Pertinax, Pontifices, Relapſus, Ruſtici, Simplicitas*.

EVANGELIVM
Conſiſtit non in verbis, ſed in ſenſu, non in ſuperficie, ſed in medulla, non in ſermonum folijs, ſed in radice rationis, par. 1. cap. 3. num. 33.

EVCHARISTIA
Corporalem ſatietatem ad explendam, ſi ſumatur, inde oritur ſuſpicio hæreſis, & de ratione, par. 1. cap. 34. num. 74.
Pluries eadem die ſi ſumatur an ſumens puniri poſſit in Sancto Officio, ibidem num. 71.
Sumpta ſi ab ore extrahatur, & reponatur in ſudario quomodo ſit procedendum contra ſic delinquentem, ibidem num. 94.
Alia vide ſub verbis *Abutens, Attentans, Catholicus, Ermenegildus, Error, Familiares, Filius, Græci, Hæretici, Hoſtia, Indultum, Iudæi, Laicus, Luterani, Papa, Sacramenta, Schiſmaticus*.

EVENTVS
Attenditur, & non intentio, par. 1. cap. 28. num. 73.
Conditionis niſi præceſſerit diſpoſitio per vltimam voluntatem ad extraneos hæredes non tranſmittitur, ſed perit cum inſtituto antea defuncto, par. 1. cap. 22. nu. 87.

EVSEBIVS
Sanctus Hæreticum an ſe mentitus fuerit, vt filium ab Hæreticis liberaret, par. 1. cap. 8. num. 3. & 6.

EXAMEN
Libri imprimendi, in quo conſiſtat, & quomodo de eo conſtare debeat, par. 1. cap. 30. num. 125.
Vide *Libri*.
Sortilegi quomodo fieri debeat, par. 1. cap. 32 num. 190.
Teſtium quando fuit à reo habitum pro ritè, & rectè facto an cenſeatur renunciatum illorum repetitioni itaut ea non ſit amplius neceſſaria, par. 1. cap. 27. num. 23.
Vide *Sanctum Officium, Reus*.
Alia etiam vide ſub verbis *Epiſcopus, Iudæi, Iudex, Offenſio, Ordinatio, Perterrefactio, Reuelatio*.

EXCEPTIO
Librorum, quæ fieri ſolet per Congregationem Sancti Officij in conceſſione licentiæ

pro retinendis, & legendis libris prohibitis, par. 1. cap. 30. num. 259. & ſequ. & num. 263.
Nullitatis, vide *Polygamus*.
Rei iudicatæ an oriatur ex abſolutione obtenta in iuriſdictione diuerſa, & ſeparata, par. 1. cap. 36. num. 80.
Seculari in iudicio oppoſita de hæreſi, vel apoſtaſia, ſi agatur de eius ſolo facto, an poſſit per eundem Iudicem ſecularem cognoſci, par. 1. cap. 27. num. 96.
Teſtibus oppoſita, quod ſint ſocij criminis non attendenda, vbi agitur de fauore fidei, par. 1. cap. 15. num. 18.
Alia vide ſub verbis *Epiſcopus, Indultum, Inquiſitor, Teſtes, Verba*.

EXCESSVS

Aſportandi arma ſi committatur per Familiares Sancti Officij, ſolus Inquiſitor de eo cognoſcere debet, par. 1. cap. 29. num. 10.
Vitij tollit iura ſanguinis, & amicitiæ, par. 1. cap. 30. num. 43.

EXCOMMVNICATIO

Abſolui poteſt à quolibet Confeſſario, quando non eſt reſeruata, par. 1. cap. 35. numer. 20.
Aſtrologorum an, & quando ſit Papæ reſeruata, par. 1. cap. 32. num. 48.
Bullæ B. Pij Quinti *Si de protegendis, &c.* an ſit reſeruata Sedi Apoſtolicæ, par. 1. cap. 28. num. 94.
Canonis *Si quis ſuadente, &c.* an incurratur ab eo, qui offendit Clericum cum ignorantia Clericatus, ibid. num. 72.
Ceſſat quando quis tuetur ius ſuum, ibidem num. 10.
Clericorum percuſſoribus indicta an incurratur ab eo, qui credens percutere Clericum percuſſit laicum, par. 1. cap. 11. numer. 8.
Damnatorum librorum, vel Scriptorum, propter retentionem, vel lectionem, an ſit reſeruata Papæ, vel abſolui poſſit à quolibet Confeſſario, par. 1. cap. 30. numer 415.
Denunciatione Hæretici ſubſecuta non euitatur ab illius Fautoribus, Defenſoribus, & Receptatoribus, ibid. num. 61.
Duplex incurritur per retinentes, & legentes libros hæreticales, & de illius grauitate, ibid. num. 200. & ſeqq.
Eccleſiarum bona occupantibus indicta, an incurratur per Epiſcopum, Inquiſitorem, vel Capitulum ſede vacante, ſi earum bona occupent ſub prætextu confiſcandi bona Clerici, propter hæreſim, par. 1. cap. 22. num. 13. & 15.
Hæreticorum Fautoribus, Defenſoribus, & Receptatoribus inflicta, dicto cap. 30. numer. 60.
Iudicis in manus, quamuis Hæreticus deueniat adhuc ab illius Fautoribus, Defenſoribus, & Receptatoribus incurritur, ibid. num. 62.
Maior Hæreticorum an ſit de iure diuino, vel humano, par. 1. cap. 18. num. 4.
Vna non tantum, ſed multiplex incurritur ab eo, qui plures hæreſes profeſſus eſt, ibid. num. 3.
Vide *Excommunicatus, Fautores, Hæretici, Pœna*.
Regentis à Ponte, & eius cauſa, & exitus, dicto cap. 28. num. 13. & cap. 36. num. 49. & ſeq.
Schiſmaticorum an extendatur ad eorum Fautores, & quos comprehendat, par. 1. cap. 10. num. 33. & 36.
Sponſo iniuncta eo, quod noluerit matrimonium effectuare abſoluenda eſt ab Eccleſia, etiam ab eo non petente, poſtquam per annum illam ſubſtinuit, par. 1. cap. 9. num. 21.
Supponit peccatum, par. 1. cap. 24. num. 70. & cap. 30. num. 35.
Alia vide ſub verbis *Aduocatus, Capitulum, Catholicus, Chriſtiani, Clericus, Commiſſarij, Conuictus, Damnatto, Dominus, Epiſcopi, Epiſcopus, Fautores, Hæretici, Ignorantia, Inquiſitor, Inſtituens, Iudex, Laicus, Lectio, Licentia, Memoria, Notans, Offenſio, Pars, Percutiens, Pœnitentiaria, Procurator, Schiſmaticus, Sollicitati, Sponſalia*.

EXCOMMVNICATVS

Cadauer Hæretici eo, quod in loco ſacro ſepeliuerit, non abſoluendus, niſi proprijs manibus oſſa extumulauerit, par. 1. cap. 18. num. 14.
Ficte negans fidem non dicitur, par. 1. cap. 19. num. 6.
Maiori excommunicatione quando ſit vitandus, dicto cap. 18. num. 5. & ſequ. & num. 23.
Monitus inſordeſcens an, & quando puniri poſſit ab Inquiſitoribus, par. 1. cap. 32. num. 22.
Sepultura Eccleſiaſtica non gaudet, d. cap. 18. num. 11.
Alia vide ſub verbis *Apoſtata, Catholicus, Fautores, Filius, Hæretici, Iudex, Laicus, Memoria, Nomen, Ordinatio, Sacerdos, Schiſmaticus, Sepelientes, Sponſalia*.

EXCVSATIO

Blaſphemi an, & quando deſumi poſſit ab impatientia, paſſione, ebrietate, & ſimilibus, par. 1. cap. 31. num. 15.
Vide *Blaſphemi, Minor*.
Delationis armorum in locis prohibitis an poſſit à conſuetudine deſumi, par. 1. cap. 29. num. 33.
Delicti, vide *Bulla*.
Dubietatis in fide quando ſit admittenda,

par.1. cap.7. num.7.
Excommunicationis, vide *Ignorantiā*.
Hæreſis allegari non poteſt quando ea verſatur circa contenta in Symbolo fidei, par.1. cap.11. num.6.
Vide *Ciſræ, Error, Ignorantia, Simplicitas.*
Ignorantiæ non prodeſt Receptatori Hæretici, qui receptauit conſanguineum, vicinum, vel amicum, par. 1. cap. 30. numer. 37.
Irregularitatis per ordinatum ab Epiſcopo Hæretico, vel Schiſmatico, an, & quando deſumi poſſit ab ignorantia, par.1. cap.18. num. 56.
Legentis libros prohibitos, vide *Lectio*.
Nullitatis in actu prohibito deſumi non poteſt à vitatione mali maioris, par.1.cap.26. num. 40.
Pacis fractæ, vide *Cauſa, Offenſus*.
Peccati deſumi non poteſt ab immemorabili conſuetudine contraria ſacris Canonibus, par.1. cap.10. num.36.
Vide *Conſuetudo, Error, Paruitas, Peccatum*.
Pertinaciæ an, & quando deduci valeat à proteſtatione, par. 1. cap. 12. num. 13. & ſeq.
Vide *Proteſtatio, Reſponſio*.
Pœnæ inflicta per Bullam B. Pij Quinti *Si de protegendis, &c.* quæ adduci poſſit per offendentes Miniſtros, vel Familiares Sancti Officij, par. 1. cap. 28. numer. 8. & ſeqq.
Vide *Ignorantia, Maritus, Mulier, Offenſio.*
Polygami an deſumi valeat ex poſſibilitate mortis primę vxoris, quamuis ad comprobandam falſos teſtes produxerit, par. 1. cap.36. num.122.
à Prædicando, vide *Parochus.*
Receptatoris Hæreticorum an deſumi valeat ab ignorantia hæreſis, par. 1. cap. 30. num. 27.
Vide *Amor, Receptator, Violentia.*
Suſpenſionis in Clerico ordinato per Epiſcopum Hæreticum, vel Schiſmaticum, an deduci poſſit ex capite ignorantiæ, dicto cap.18. num.56.
Vide *Clericus, Ignorantia.*
Temeritatis allegari non poteſt in eo, qui aſſerat non poſſe dari reuelationem Diuinam, vel eam irrideat, par.1. cap.40. numer. 133.
Alia vide ſub verbis *Decretum, Pater, Promiſſio.*

EXEMPLA
Diſpenſationum conceſſarum per Sedem Apoſtolicam in matrimonijs initis per Principes Catholicos cum Principiſſis Hæreticis, & earum conditiones, par. 1. cap.36. num.206. & ſeqq.
Hæreticorum ſectas ſequi permittentium, vt illas cognitas confunderent, par. 1. cap.8. num. 2.
Sanctorum aliquando ſunt potius admiranda, quàm ſequenda, par. 1. cap. 34. numer.36.
Alia vide ſub verbis *Blaſphemi, Papa, Pœna, Polygamia.*

EXEMPTIO
Capti pro Sancto Officio an probetur ex depoſitione Satellitum Tribunalis, par. 1. cap. 28. num. 42.
à Curia, vide *Mulier, Pater.*
Delinquentium in hæreſi, & apoſtaſia à pœnis, & confiſcatione non eſt rationabilis, & cui, par.1. cap.22. num.195.
Exhibenda an, & quando ſit per exemptum coram Ordinario, par.1. cap.29. num.89. & ſeq.
Hæretico conceſſa per Principem ſecularem à pœnis, & confiſcatione impedit poteſtatem Tribunalis Sancti Officij, d. cap. 22. num. 196.
Alia vide ſub verbis *Confraternitas, Conſultores, Conſuetudo, Credentes, Epiſcopus, Imperator, Nomen, Priuilegium, Rex, Viſitatio.*

EXORCISTÆ
Monentur, par.1. cap.32. num.152.
Vide etiam ſub verbo *Moniales*.

EXPENSÆ
Carceratis pro vehendis ad Vrbem in cauſis Sancti Officij vndè ſoluantur, par.1.cap.22 num. 66.
Alia vide ſub verbis *Fructus, Papa, Princeps*.

EXTENSIO
Fieri non poteſt in pœnalibus, & iuris communis correctorijs, par. 1. cap. 16. numer.29.
Præſumptionis iuris, & de iure quando lex induxit pro vno caſu non permittitur ad aliud, ibid. num.32.

EXTRAVAGANS
Ad euitanda, continet priuilegium fauore Catholicorum, non autem Hæreticorum, par. 1. cap.18. num. 28. & cap. 20. numer.7.
Correcta an ſit per Concilium Lateranenſis, dicto cap.20. num.5.
Examinatur, dicto cap. 18. numer. 19. & 23.
Extenditur ad Græcos, dicto cap. 20. num. 5.
Recepta an ſit in Eccleſia Catholica, dicto cap.18. num.19. & 23.

F

FACTVM
Attenditur in foro exteriori, & non intentio, par.1. cap.33. num.44.

Exprimens hæreſim formalem, vel materialem cognoſcendum eſt ab Inquiſitoribus Sancti Officij priuatiuè ad Iudices laicos, par.1. cap.36. num.55. & 79.
Hæreticale quando ſit, ibid. num. 2.
Semper inducit ſuſpicionem hæreſis ſiue fiat ex voluntate, ſiue ex ignorantia, vel malitia, ibid. num. 6.
Vide *Iuriſdictio.*
Imagines ſacras conculcantium, conſpurcantium, vel percutientium an ſit hæreticale, par.1. cap.31. num.71.79. & ſeqq. & num.91.
Latentis hæreſis expreſſiuum quando, & & quibus reſultet, par. 1. cap. 13. numer.16.
Malum faciens, quod pro bono habetur apud Hæreticos, dicitur vehementer ſuſpectus de hæreſi, dicto cap. 36. numer.55.
Operatur pluſquam verba, ibid. num. 36.
Sortilegij hæreticale dicendum, & non hæreticum, & de ratione, par.1. cap. 32. num. 98.
Vxores duas habendi eodem tempore inducit ſuſpicionem hæreſis, & de ratione, dicto cap.36. num.2. & 38.
Alia vide ſub verbis *Blaſphemia, Concilium, Conſultores, Error, Exceptio, Fauor, Fautores, Hæreticus, Ignorantia, Infamia, Iudæi, Iudex, Iuriſdictio, Papa, Quæſtiones, Schiſmaticus, Significatio, Supplicio, Terror, Voluntas.*

FACVLTAS

Abſoluendi Hæreticum ab excommunicatione, quibus conditionibus concedi ſoleat Epiſcopis, vel Miſſionarijs, in locis, vbi impunè graſſantur hæreſes, par. 1. cap. 26. num.12.
Communicandi facultatem an importet, par.1. cap.36. num. 227.
Sublata Maiori Pœnitentiario an; & quando poſſit alijs competere, par. 1. cap. 32. num. 49.
Vide *Clauſula, Confeſſarius, Epiſcopus, Hæreſis, Inquiſitor, Iuriſdictio, Papa.*
Arma geſtandi quot Famulis, & Familiaribus Conſultorum Sancti Officij Mediolani competere poſſit, par. 1. cap. 29. num. 21.
Vide *Conſultores, Familiares, Inquiſitor.*
Comedendi oua, & lacticinia in diebus prohibitis an, & quando extendatur vltra Territorium concedentis, par. 1. cap. 30. num. 253.
Concedendi licentias pro libris prohibitis Congregationi Sancti Officii delegata priuatiuè quoad omnes, ibidem numero 240.
Delegari quibus ſoleat pro benedicendis, & conſecrandis Calicibus, Altaribus, Patenis, &c. par.1. cap.37. num.23.
Diſponendi cadere non poteſt ſub hypotheca, par.1. cap.22. num.83.
Dominium non tribuit, ibid. num.83.
Fiſci ad fauorem conſumpta an dicatur eo ipſo, quod facultatarius committit delictum in præiudicium ſubſtituti, ibidem num.80. & ſeqq.
Intelligenda de diſpoſitione propria, non autem de ficta, & impropria, ibidem num. 84.
Ius quæſitum non tribuit, ibidem num. 83.
Mortis tempore an poſſit exerceri in vita irreuocabiliter, ibid. num.84.
Perſonalis eſt, nec tranſit ad hæredes, vel in Fiſcum, ibid. num.81.
Subſtitutione adiecta conditionali in caſu non diſpoſitionis ſi facultatarius non diſponat, cenſetur ab initio ius quæſitum ſubſtituto, ibid. num.83.
Tacitè an cenſeatur conſumpta ad fauorem venientium ab inteſtato, & quid vbi eſt datus ſubſtitutus non facta diſpoſitione, ibid. num.82.
Vltimam per voluntatem non poteſt ad diſpoſitionem inter viuos, & è contra, ibid. num. 203.
Vide *Fiſcus.*
Diſpenſandi ab irregularitate an cenſeatur ſublata, quando eſt ſublata facultas abſoluendi, par.1. cap.25. num.42.
Maior an ſit, quam facultas abſoluendi, ibidem.
Sacerdos ſimplex vt conferat Sacramentum Confirmationis conceſſa per Summum Pontificem an ceſſet ceſſante cauſa concedendi, vel expiret per mortem Pontificis concedentis, dicto cap. 30. numer. 365.
Eligendi, vide *Epiſcopus, Populus.*
Hiſpanicarum Diœceſum concedendi indulgentias, & alia priuilegia oſtenditur reuocata, par. 1. cap. 40. num. 80.
Inquiſitorum Portugalliæ pro ſoluendis Indis nouis Chriſtianis relapſis, par.1. cap.14. num.49.
Iudicandi in cauſa hæreſis Iudicibus ſecularibus adempta per ius canonicum, par. 1. cap.9. num.33.
Legati à latere, v. *Differentia, Legati, Nuncius.*
Libros prohibendi, an per Regulas Indicis fuerit Epiſcopis tributa, vel excitata, dicto cap.30. num.167.
Licentias concedendi, vide *Congregatio, Papa.*
Miſſionarijs, an, & quæ competit circa diſpenſationes matrimoniales, dicto cap.36. num. 166. 226. & ſeqq. & 238.
Vide *Miſſionarij.*
Mutandi pœnam in cauſa Sancti Officij reſeruata in ſententia lata per Epiſcopum, & Inquiſitori, competere non poteſt ſoli Epiſcopo, vel ſoli Inquiſitori, d. cap. 25. num.92.

Ordinario conceſſa abſoluendi Hæreticos, ab excommunicatione,& collocandi Moniales fugitiuas in aliis Monaſteriis,quam ſuæ profeſſionis durante viſitatione, refertur, ibidem num.15.
Quæſtuandi, vide *Indulgentiæ*.
Reiiciendi onus à patre iniunctum legitimę dependet à voluntate ſolius filij, dicto cap.22. num. 84.
Reſeruatis à caſibus abſoluendi an importet facultatem abſoluendi Hæreticum ab excommunicatione, dicto cap.25. num. 28.
Reuocandi donationem, vide *Fiſcus*.
Studendi extenditur, etiam vltra Diœceſim concedentis, dicto cap.30. num.252.
Teſtandi Hæreticorum fautoribus, defenſoribus, & receptoribus, tam actiuè, quàm paſſiuè non competit, ibidem num.73.
Tranſeundi ad Ritum Latinum, Ruthenis denegata; & de ratione, ibidem nu. 321.
Alia vide ſub verbis *Actus, Congregatio, Conſuetudo, Hæreticus, Papa, Reſeruatio*.

FAGNANVS

Bonus Canoniſta, par.1. cap.4. num.5.

FALSITAS

Arguitur, ſi inſtrumenta Notarij varia ſint, & inconſtantia,quæſt. proem. num.35.
Committitur à fauente ſe Clericum, vel Sacerdotem, & in actibus Clericorum ſe ingerente, cum talis non ſit, & is propterea tanquam falſarius punitur, par. 1. cap.34. num.112.
Doctrinæ, vedi *Infans*.
Dogmatis defenſi per Auctorem, ex hac cauſa damnatum operatur, quod retinentes, & legentes illius libros ſint excommunicati, & de hæreſi ſuſpecti, ac tanquam tales inquiri poſſint, par.1. cap. 30. num.414.
Epiſcopi, vide *Confirmatio*, *Ordinati*.
Indulgentiarum,in quibus verificetur, par.1. cap.40. nu.74. 81. cum ſeqq. & 125. cum ſeqq.
Vide *Indulgentiæ*, *Quæſtuantes*.
Magna regulariter punitur pœna mortis naturalis, par.1. cap.35. num.119.
Miraculi, vide *Miraculum*.
Opinionis, quam quis retinet credens, ſic ab Eccleſia teneri paratus ſe corrigere, agnito errore non operatur, quod retinens dicatur Hæreticus, par.1. cap.11. numer. 5.
Ordinationis allegatæ, quomodo iuſtificetur, dicto cap.34. num.112.
Reliquiarum, vide *Quæſtuantes, Reliquiæ*.
Sectæ ſi proteſtetur per aliquod ſignum in veſtibus expreſſum, puta verſiculum Alcorani, an illas geſtare liceat Catholicis, par.1. cap.8. num.17.
Vide *Actus, Iudæi, Princeps, Veſtes*.
Teſtium inductorum à Polygamo ad probandam mortem primæ coniugis, quomodo puniri debeat, par. 1. cap. 36. numer. 119.
Vide *Polygamus, Teſtes*.
Alia etiam vide ſub verbis *Poſſibilitas, Probatio, Senſiens, Teſtis*.

FAMA

Iudicium, an faciat contra Striges, par. 1. cap. 32. num.152.
Ortum habens à titulo infecto, nullum probationis gradum conſtituit, par.1. cap.40. num.204.
Sanctitatis alicuius defuncti, an & quomodo operetur, quod illius imagines pingi poſſint, & retineri dicto cap.40. num.119.
Vide *Imagines, Libri, Pœna, Sepultura*,
Alia etiam vide ſub verbis *Cardinales, Clericatus, Collegium, Defenſio, Delictum, Epiſcopus, Inquiſitor, Sancti Officij, Papa, Sacerdos, Sacerdotium*.

FAMILIA

Armata Inquiſitorum, in quibus conſiſtat, par.1. cap.29. num.6. 18. & 19.
Inquiſitorum, vide *Arma, Inquiſitor, Statutum*.
Familiarum Sancti Officij Melitæ, an ſubſit iuriſdictioni Inquiſitoris, ibidem num.59.
Alia etiam vide ſub verbis *Bona, Fiſcus, Sexus, Vſus*.

FAMILIARES

Epiſcoporum, an gaudeant priuilegio fori, par.1. cap.29. num.48.
Sancti Officij Anconæ gaudent priuilegio fori ex conſuetudine, ibidem num.43.
Arma deferre poſſunt, etiam in locis non ſubiectis Inquiſitioni, cuius ſunt officiales, & de ratione, ibidem num. 8.
Capti cum armis per Iudices ſeculares, quomodò reſtitui debeant Inquiſitori, ibidem num.14.
Conſuetudine ſic ſtante gaudent priuilegio fori, par.1. cap.28. num.33.
Contribuere, an teneantur triticum pro abundantia, dicto cap.29. num.85.
Deferre, an poſſint archibuſetros, ſeu pugiones breuioris menſuræ, ibidem numer. 9.
Delinquentes cum armis prohibitis, an teneantur duplici pœna delicti, ſcilicet, & armorum, ibidem num.44.
Denunciare tenentur Hæreticos, & de hæreſi ſuſpectos, alias dicuntur fautores Hæreticorum, & tanquam tales puniri debent, par. 1. cap.26. num.24.
Diſtincti, an, & quomodo ſint ab eius miniſtris, dicto cap.28. num.35.
Excubias, an facere teneantur in caſu neceſſitatis, dicto cap.20. num.54.
Exempti, an ſint à ſolutionibus onerum, & muneribus publicis, ibidem numer.84.

Facinoroſi homines eligi non debent, ibidem num.37.
Fori priuilegio regulariter non gaudent, ibidem num.47.
Geſtantes archibuſettos, vel pugiones breuioris menſuræ, an, & quomodo capi, vel impediri poſſint per Curiam ſecularem, ibidem num.10.
Inſtituti quando, & ad quid fuerint, dicto cap.28. num.32.
Inuenti à Birruarijs, cum armis, & litteris patentibus, ſi velint illos capere, an, & quando poſſint impunè reſiſtere, dicto cap.29. num.25. & num.28. cum ſeq.
Iudæi, an aſſumi poſſint, ibidem numer.43.
Iuramentum, quod præſtare debeant in eorum receptione, dicto cap. 26. numer.23.
Iuriſdictioni Inquiſitoris priuatiuè ſubduntur ſi in officio delinquant, d. cap.29. num. 48.
Melitæ diuortij in cauſa per vxorem intentati, an gaudeant priuilegio fori, ibid. num. 62.
Equos ad retinendos pro defenſione inſulæ ab infidelibus, an cogi poſſint, ibidem num.53.
Eucharistiam in Paſchate, an teneantur recipere à proprio Parocho, ibidem num.51.
Excubias facere, an teneantur in cauſa neceſſitatis, ibidem num.54.
Fori priuilegio an, & quando gaudeant, ibidem num.50.& num.60. cum ſeq.
Immunes ſunt ab oneribus impoſitis, per Magnum Magiſtrum, ibidem nu. 55.
Legatorum Piorum de executione, ſi agatur, an & quando gaudeant priuilegio fori, ibidem num.63.
Litteris monitorialibus pro rebus deperditis ab Epiſcopo relaxatis, quando afficiantur, ibidem num.58.
Mancipiorum mercaturam exercentes an recipi poſſint, ibidem num.77.
Officium ſeculare, qui exercuerunt, an poſſint ſe tueri exceptione exemptionis in ſindicatu, ibidem num.83.
Recipi, an poſſint Cappellani mediæ Crucis, vel cęteri de foro Magni Magiſtri ibidem num.81.
Militant pro Tribunali, dicto cap. 28. num.32.
Militaria ad ſeruitia an, & quando cogi poſsint, dicto cap.29. num.86.
Minores annorum 25. an recipi poſſint, ibidem num.40.
Munus ſuum, quomodo explere debeant, dicto cap. 26. num.23.
Negligentes capere Hæreticos dicuntur fautores, ibidem num.22.
Neophyti, an recipi poſſint, d. cap.29. num.43.
Offendens, an, & quando incidat in pœnas Bullæ B. Pii Quinti *Si de protegendis &c.* dicto cap.28. num.31. 35. & 36.
Offerentes Iudici ſeculari ſuam familiaritatem ad effectum regiſtrandi priuilegium, priuandi, dicto cap.29. num.90.
Potentiores eſſe, an deceat, ibidem num. 42.
Priuantur litteris patentalibus familiaritatis, ſi abutantur facultate geſtandi arma, ibidem num.34.
Priuilegio fori, an, vbi, & quando gaudeant, et quæ alia habeant priuilegia, dicto cap.28. num.39.
Prohibitis cum armis inuenti in domo meretricis, in caupona, vel in tripudijs publicis, an poſsint capi per Curiam ſecularem, dicto cap.29. num.31.
Puniendi per quem Iudicem ſint circa abuſum armorum, ibidem num.46.
Repreſaliarum ex cauſa capi non poſſunt, & de ratione, ibidem num. 89. & ſeq.
Retinere an poſsint in eorum domibus arma prohibita, archibuſettos, ſcilicet, & pugiones breuioris menſuræ, ibid. num.45.
Alia vide ſub verbis *Alienigena, Birruarij, Cānonico, Cognitio, Copia, Cruceſignati, Delictum, Epiſcopus, Inquiſitor, Inuentarium, Iudæi, Iudex, Mancipia, Miniſtri, Minor, Neophyti, Parochus.*

FAMVLI

Catholici Regis, vel Domini Hæretici, an poſsint honoris, & obſequij cauſa comitari Dominum, eique aſsiſtere in templis Hæreticorum, par.1. cap.24. num.53.
Vide *Catholicus, Templa.*
Conſultorum Sancti Officij Dominum non comitantes, an poſsint arma geſtare, par. 1. cap. 29. num.20.
Vide *Conſultores, Licentia,*
Libros prohibitos legentes de mandato Domini, an, & quando cenſuras incurrant, par.1. cap.30. num.397. & ſeqq.

FASCES

Laureati, quid olim ſignificarent, par. 1. cap.40. num.172.

FAVOR

Catholicorum intenditur per extrauagan. *Ad euitanda*, non autem Hæreticorum, par.1. cap.18. num.28. & cap.20. num.7.
Cultus Diuini, vide *Actus.*
Eccleſiæ. vbi conſideretur actus facultatiui obligant in futurum, par. 2. cap.3. nu.16
Fidei, vide *Exceptio, Fides.*
Fiſci, an operetur, quod habens facultatem diſponendi delinquens ad diſponendum cogi poſsit, par. 1. cap. 22. num. 79. & ſeqq.

Vide

Vide *Diſpoſitio*, *Facultas*, *Fiſcus*.
Hæreticis, an præſtare poſsit per omiſsionem facti, vel cooperactionem, par. 1. cap.26. num.3.
Vide *Alimenta*, *Magiſtratus*.
Piæ cauſæ, an operetur, quod ſubſtineri poſſit contractus Hæretici, dicto cap.22. numer.48.
Vide *Actus Hæreticus*.
Rei in dubio aſſumi debet, potiùs quàm fauor Fiſci, ibidem num.83.
Sinarum, vide *Decretum*.
Tertij, an faciat ſubſtinere reſignationem Beneficij factam ab Hæretico, part. 1. cap.20. num.15.
Venientium ab inteſtato, an cenſeatur tacitè contemplatus ab habente facultatem diſponendi, qui non diſpoſuit, d. cap.22. num.82.
Alia vide ſub verbis *Princeps, Probibitio, Statuta*.

FAVTORIA
Hæreticorum prohibita, quia mala, & mala, quia prohibita, par.1. cap.36. nu.200.

FAVTORES
Hæreticorum abiurare, an, & quando teneantur fautoriam, par.1. cap.36. nu.106.
Abiurati aliàs de vehementi ex cauſa fautoriæ, an ſint puniendi tanquam relapſi, par.1. cap.16. num.41.
Abſolui per quos poſsint, dicto cap.36. num.241.
Alia ex cauſa, quam hæreſis, an incidant in pœnas factorum, ibid. & nu. 186. cum ſeqq. & cap. 28. num. 66. & cap. 30. num.58.
Capere omittentes Hæreticum, quando dicantur, par.1. cap.26. num.26.
Conferentes Hæretico honorem, aut dignitatem, an cenſeantur, ibidem numer. 36.
Conſilio, qui dicantur, dicto cap. 28. num 50.
Contumaces an, & quas pœnas incurrant, dicto cap.30. num.77.
Defendentes Hæreticum in iudicio munere Procuratoris, vel Aduocati, an cenſeantur, par.1. cap.27. num.4.
Denunciare omittentes Hæreticum an, & quando dicantur, dicto cap. 26. num. 30. & ſeqq.
Directè, qui dicantur, dicto cap. 36. numer. 190.
Excommunicationem maiorem Summo Pontifici reſeruatam an, & quando incurrant, ibid. num.185. & ſeqq.
Facto, qui dicantur, dicto cap. 28. numer.35.
Fœdus cum Hæreticis ineuntes reputandi ſunt, ibid. num.189.
Hæreditatum capaces non ſunt tam ex teſtamento, quàm ab inteſtato, par. 1. cap. 23. num.11.
Hæretici regulariter non reputantur, ſed tantummodo de hæreſi ſuſpecti, dicto cap.26. num.1. & cap.18. num.20.
Matrimonium cum Hæreticis contrahentes cenſendi ſunt, dicto cap. 36. numer.189.
Memoria an damnari poſſint, par. 1. cap.17. num.21.
Pœnas, quas incurrant, dicto cap. 30. num.59. & dicto cap.36. num.191.
Puniendi quomodo ſint, dicto cap.16. num. 34.
Qui dicantur, ibidem.
Relapſorum inſtar quando puniendi ſint, ibidem.
Sepelientes Hæreticum in loco ſacro cenſendi ſunt, dicto cap.28. num.51.
Sepultura Eccleſiaſtica, quando prohibeantur, dicto cap.18. num.18.
Seruantes Hæreticorum oſſa, vel cineres cenſendi ſunt, dicto cap.28. num.51.
Verbis, qui dicantur, ibid. num.49.
Vide *Abiuratus*, *Aduocatus*, *Catholicus*, *Conſtitutio*, *Cuſtos*, *Defenſores*, *Epiſcopi*, *Excommunicatio*, *Facultas*, *Familiares*, *Filius*, *Infamia*, *Inhabilitas*, *Inquiſitor*, *Irregularitas*, *Iudex*, *Memoria*, *Mulier*, *Officio*, *Omiſſio*, *Orationes*, *Perſona*, *Pœna*, *Priuatio*, *Proteſtatio*, *Relapſus*, *Sepultura*, *Teſtes*, *Teſtis*.
Schiſmaticorum excommunicati an ſint ipſo iure, par.1. cap.10. num.37.
Incurrant ne infamiam, & irregularitatem, ibid. num.48.
Suſpectorum de hæreſi an teneantur abiurare, dicto cap.36. num.107.

FELICITAS
Angelorum an diminuta fuerit per aliorum caſum, par.1. cap.2. num.15. & 16.

FEVDATARIVS
Hæreticus an, & quando priuetur Feudo, itaut illud veniat in confiſcatione, par. 1. cap.22. num.18.

FEVDVM
Bonorum ſub generali ſermone non venit ſine expreſſa mentione, par. 1. cap. 22. num. 19.
Alia vide ſub verbis *Bona*, *Clauſula*, *Commoditas*, *Confiſcatio*, *Feudatarius*, *Liquidatio*, *Natura*, *Sententia*.

FICTIO
Baptiſmum reiterandi abſque intentione baptizandi an inducat ſuſpicionem hæreſis, par.1. cap.33. num.57.
Confeſſarij, vide *Laicus*.
Conſecrandi ſi accidat in celebratione Miſſæ facta per non Sacerdotem, qui verè non conſecret an intret pœna ordinaria, par.1.

cap.34. num.107.
Nulla licet in collatione Baptiſmi, d.cap.33. num. 58.
Præſentandi, vide *Catholicus*.
Relapſus an, & quando conſideretur in eo, qui poſt abiuratam formaliter hæreſim cum Hæreticis conuerſetur, par.1.cap.16. num. 33.
Vide *Hæretici*, *Relapſus*.
Vexillorum Infidelium an liceat in Nauibus Catholicis ne Infideles illa videntes fugiant, par.1. cap.8. num.26.
Alia vide ſub verbis *Apoſtata*, *Baptizatus*, *Facultas*, *Hæretici*, *Iudæi*, *Negans*, *Neophyti*, *Præſtigiatores*, *Quæſtuantes*, *Statutum*.

FIDEICOMMISSVM
Extinctum quando remanet in perſonam Hæretici an illius bona veniant in confiſcatione, par.1. cap.22. num.142.
Alia vide ſub verbis *Bona*, *Legitima*.

FIDELIS
Copulam habens cum Hæretica an teneatur Confeſſario exprimere hanc qualitatem, par.1. cap.36. num.235.
Alia vide ſub verbis *Apoſtata*, *Chriſtiani*, *Confirmatio*, *Eccleſia*, *Miſſa*, *Mulier*, *Nomen*, *Obligatio*, *Opera*, *Papa*, *Sacerdos*, *Vaſſallus*.

FIDELITAS
Negari non poteſt per vaſſallum domino Hæretico poſtquam fuit ab hæreſi liberatus, par.1. cap.22. num.23.
Reum in Sanctum Officium defendentium Procuratoris, & Aduocati, in quo conſiſtat, par.1. cap.27. num.7.
Alia vide ſub verbis *Apoſtata*, *Iuramentum*, *Vaſſallus*.

FIDES
Aſſenſum requirit de veritate formali, par.1. cap.11. num.9.
Bannitis an ſit ſeruanda, par. 1. cap. 27. num. 71.
Docet omnem virtutem eſſe bonam, & omne vitium malum, par.1. cap.4. num.4.
Exteræ ad concedendam licentiam pro contrahendis matrimonijs quando ſint admittendæ, par.1. cap.36. num.100.
Firma eſſe debet, par.1. cap.7. num.1.
Hæreticis an ſit ſeruanda, dicto cap. 27. num.55. & ſeqq. & num.69. & ſeqq.
Hoſti quoque ſeruanda, ibid. num.91.
Infuſa per Baptiſmum non ſufficit ad apoſtaſiam, ſed requiritur vox exterius docentis, par.1. cap.9. num.39.
Materia eſt ſpiritualis, & Eccleſiaſtica ab omni imperio, & poteſtate ſeculari prorſus immunis, ibid. num.31.
Prodeſſe non debet illi, qui eam contempſit, ibid. num.42.
Promiſſa an ſit ſeruanda fauore fidei, ibid. num. 14.
Sacris in litteris etiam Infidelibus, ſæpius ſeruata, dicto cap.27. num.77.
Seruanda an, & quando ſit Tyrannis, Piratis, alijſque publicis Prædonibus, ibidem num.70. & 72.
Simulata non licet, par.1. cap.8. num.1.
Sui ad proditionem non obligat, par.1.cap.8. num. 27.
Vna eſſe demonſtratur, dicto cap.27.num.34. & ſeqq. & num.37.
Reliqua vide ſparſim in ſuis ſedibus.

FILIATIO
Probari quando debeat ad puniendum filium Hæretici, & an ad hunc effectum ſufficiat ſola nominatio, vel & tractatus requiratur, par.1. cap.24. num.136.

FILIVS
Accuſare an poſſit ſtante hæreſi patris, par.1. cap.24. num.92.
Adminiſtrationem an habeat peculij profectitij, par.1. cap.22. num.99.
Admiſſi ad pœnitentiam, & non relapſi, ſed non admiſſi ad incorporationem Eccleſiæ an cenſeatur irregularis, d. cap. 24. num. 80.
Adoptiuus Hæretici an pœnas incurrat, ibid. num.137.
Alere an teneatur patrem Hæreticum, par.1. cap.23. num.39.
Apoſtatæ eſt ſubiectus foro Eccleſiæ quoad ſpiritualia, par.1. cap.11. num.35.
Aſſumi non poteſt ad beneficia, & officia publica, ſtante hæreſi patris, dicto cap. 23. num. 14.
Aui paterni Catholici hæreditate an priuetur ob hæreſim patris, dicto cap. 24. num. 102.
Beneficia ad obtinenda inhabilitatur ob hæreſim patris, ibid. num.111.
Bona, quæ amittat ob delictum patris, dicto cap.24. num.105.
Catholicus Hæretici petens diſpenſari, vt poſſit adire templa Hæreticorum ad audiendas eorum conciones, ne priuetur hæreditate paterna, an ſit audiendus, ibidem num. 40.
Condemnati de hæreſi in contumaciam, præcedente plena delicti probatione, an priuetur beneficijs, ibid. num. 119.
Confiſcatis bonis ob hæreſim patris, an poſſit alimenta petere, vel ius legitimæ, ibid. num.96. & cap.22. num.100.
Contumacis Hæretici, & in contumaciam damnati, an, & quando priuetur beneficiis, dicto cap.24.num.118.
Conuerſi ad fidem Chriſtianam patre petente debet baptizari, dicto cap.11.num.34.
Damnati de crimine læſæ maieſtatis humanæ an ſit infamis, dicto cap.24.num.93.
Dei, vide *Creatura*.
Delinquens non poteſt à Fiſco cogi ad reij-

riendum onus, quod pater relinquendo legitimam illi iniunxerat, dicto cap.22. num. 84.
Dignitatis annexæ maioratui an ſit capax ſtante hæreſi patris, d.cap.24. num.107.
Excommunicatus non eſt ob hæreſim patris, ibid. num.70.
Extranei Catholici hæreditate an priuetur ob hæreſim patris, ibid. num.104.
Græci baptizatus à Presbytero Latino ob deficientiam Presbyteri Græci, non poteſt admitti ad Collegium Græcorum Vrbis, par.1. cap.30. num.327.
Patris, & matris Latinæ an poſſit ſumere Euchariſtiam Ritu Græcorum, ibid. num. 375.
. Ritum, quem ſeruare teneatur, & an poſſit viuere partim Græcè, & partim Latinè ſi ſit ex patre Græco, & matre Latina, vel è contra, ibid.
Hæreditate paterna priuatur ob hæreſim patris, dicto cap.24. num.98.
Hæretici admitti an poſſit in Scholis Catholicorum, ibid. num.66.
Tradendi Brachio ſeculari an cenſeatur irregularis, ibid. num.80.
Hæreticorum fautoris, defenſoris, aut receptatoris, an, quando, & quibus ſubiaceat pœnis, dicto cap. 30. numer. 79. & ſeqq.
Illegitimus Hæretici an pœnas incurrat, dicto cap 24. num.134.
Imperij in Terris an priuetur hæreditate paterna ob hæreſim patris, ibid. num.98. & ſeq.
Impubes Hæretici quomodo alendus ſit, & educandus, dicto cap.22.num.103.
Incerto patre natus an incurrat pœnas ob hæreſim patris, vbi adeſt Statutum, quod cenſeatur de aliqua agnatione, illiuſque arma aſſumat, dicto cap.24. num.136.
Indicijs præuentus ſi præſentetur à patre ob timorem ne capiatur à Curia an ſit remiſſius puniendus, ibid. num.128.
Infamis an efficiatur ob hæreſim patris, ibidem num.83. & ſeq. & num.113.
Infidelis an, quando, & quomodo poſſit rebaptizari, par. 1. cap. 33. num. 34. & ſequ.
Inhabilis an fiat ad beneficia, & officia ob hæreſim patris, dicto cap.24.num.85.
Inquiſiti de hæreſi, & contumacis ob legitimum impedimentum an priuetur beneficiis, ibid. num.123.
Interficientis ſe in carceribus, vbi detinebatur ex cauſa hæreſis admittitur ad probandum, quod conſcientia patrati criminis non ſe interfecerit ne damnetur eius memoria, par.1. cap.17. num.17.
Irregularis efficitur propter hæreſim patris, dicto cap.24. num.34.
Iudæi baptizati, & à fide apoſtatantis, etiam inuitis parentibus eſt baptizandus, & de ratione, dicto cap.11. num.35.
Iuriſdictionis an, & quando capax ſit ſtante hæreſi patris, dicto cap.24. num.108.
Legitimus per ſententiam iudicatus an, & quando talis vbique habendus ſit, dicto cap.30. num.165. & 182.
Maioratu iuriſdictionali, vel non iuriſdictionali an priuetur ob hæreſim patris, dicto cap.24. num.105.
Matris hæreditate an priuetur ob hæreſim patris, ibid. num.103.
Mortis pœna non punitur ob hæreſim patris, ibid. num.71.
Natus poſt hæreſim patris an priuetur illius hæreditate, ibid num.100.
Negatiui Hæretici traditi Brachio ſeculari, & profitentis ſe eſſe, & mori Catholicum an cenſeatur irregularis, ibid.num.80.
Nobilitatem non amittit ob hæreſim patris, & de ratione, ibid. num.88.
Officijs adeptis an priuetur ob hæreſim patris, ibid.num.82.
Ordinatus tempore quo pater incidit in hæreſim an amittat vſum, & exercitium Ordinum, ibidem.
Penſionibus an priuetur ob hæreſim patris, ibid. num.114.
Pœnas alias non incurrit ob hæreſim patris, quam à lege Canonica expreſſas, ibidem num. 87.
Præſentans patrem contumacem Inquiſitoribus omnes pœnas euadit, ibid.num.125.
Præſentatus Iudici à patre remiſſius puniendus, & an id ſeruetur in Tribunali SS. Inquiſitionis, ibid. num.126. & ſeq.
Præſumitur potius naturalis quam ſpurius, & de ratione, par.1. cap.36. num.80.
Priuatur beneficiis Eccleſiaſticis ob hæreſim patris, dicto cap.24. num.110.
Probare poteſt etiam poſt mortem patris, inquiſiti de hæreſi, & contumacis, quod eſſet innocens, & Catholicus ſemper extiterit ne priuetur beneficijs, ibidem numer.124.
Profectitio peculio an debeat priuari ob hæreſim patris, dicto cap.22. num.99.
Receptans patrem Hæreticum an, & quomodo ſit puniendus, dicto cap. 30. numer 40.
Rei læſæ maieſtatis humanæ condemnati in contumaciam præuia plena delicti probatione an priuetur beneficijs, dicto cap.24. num.119. & 122.
Relapſi emendati, & Curiæ ſeculari traditi an cenſeatur irregularis, ibid. num.78.
Reuelans ſponte hæreſim patris omnes pœnas euadit, ibid. num.125.
Schiſmatici an priuetur bonis, & reputetur inhabilis ad honores, & dignitates, par.1. cap.10. num.44.
Succedit in maioratu non patri, ſed primo inſtitutori, dicto cap.24. num.105.
Suſpecti de hæreſi non priuatur beneficijs,

ibidem numer.116.
Teſtis an eſſe poſſit, non obſtante hæreſi patris, ibid. num.91.
Tranſeuntes ab Orthodoxa fide ad Hæreticos in Regionibus, vbi impunè hæreſes graſſantur, an pœnas incurrat, ibidem num.139.
Vulgo quæſitus an pœnas incurrat ob hæreſim patris, ibid. num.135.
Alia etiam vide ſub verbis *Alimenta, Argumentum, Baptiſmus, Bona, Caſus, Catholicus, Chriſtiani, Confiſcatio, Deus, Diſpenſatio, Diſpoſitio, Eccleſia, Emancipatio, Facultas, Filiatio, Fructus, Hæreditas, Hæretici, Hæreticus, Incorporatio, Infamia, Infidelis, Irregularitas, Iudæi, Læſio, Legitima, Maioratus, Mors, Mulier, Nobilitas, Occiſio, Offenſus, Opera, Parentes, Pater, Peculium, Pœna, Priuatio, Probatio, Sacerdos, Superior, Teſtamentum, Trebellianica.*

FIRMITAS

Quid ſit, par.1. cap.7. num.1.
Alia vide ſub verbis *Dubius, Fides*.

FISCVS

Alienare an, & quando poſſit totam rem, quam habet communem cum priuato, eo inuito, & quid ſi minimam habet portionem, & an teneatur ſuam partem conſocio ſoluere, par.1. cap.22. num.37.
Bonorum ſubiectorum maioratui, vel primogenituræ fructus, ſeu commoditatem, an, & quando per confiſcationem conſequatur durante vita delinquentis, ibidem num. 160.
Contumacem delinquentem poſtquam mulctauit, & poſtmodum conuictum in pœnam confiſcationis damnari obtinuit, an poſſit inconſtans relicta confiſcatione ad mulctam redire, ibid. num.148. & ſeq.
Diſponendi facultatem habentem ſi delinquat, an cogere poſſit ad diſponendum fauore ipſius Fiſci, ibid. num.79. & ſeqq.
Donantem, delinquentem, an virtute confiſcationis cogere poſſit ad reuocandam donationem, & quid ſi in ipſa donatione reuocandi facultatem ſibi reſeruaſſet, ibid. num. 84.
Dotem à patre Hæretico poſt delictum aſſignatam filiæ pro matrimonio carnali, vel ſpirituali, an poſſit reuocare, ibidem num.101. & ſeq.
Emphyteutica bona per confiſcationem acquiſita tenetur vendere intra annum, & de ratione, ibid. num.27.
Emptori bonorum alienatorum ab Hæretico an reſtituere teneatur quando ex illo fuit ſatisfactum creditoribus, ibid. nu.51.
Excludere an poſſit reum ab indulto conceſſo pro homicidio ex eo, quod fateatur illud non fuiſſe homicidium ſimplex, ſed qualificatum, putà proditorium, par. 1. cap.14. num.46.
Experiri quando poſſit iura, & actiones Hæretici, vel delinquentis, cuius bona confiſcantur, dicto cap.22. num.78.
Filiabus rei, criminis læſæ maieſtatis humanæ conſtituit dotes in Tribunalibus maioribus, ibid. num.102.
Fructus prouenientes ex bonis per Hæreticum alienatis, an, & quos reuocare poſſit, ibid. num.68.
Hæreditarias vltra vires non tenetur, ibid. num. 150.
Hæres non eſt propriæ delinquentis, cuius bona confiſcantur, ibid. num.94.
Hypothecam an habeant pro pœna, ibidem num. 83.
Implere tenetur onus annexum Legato, quod in ea tranſit per confiſcationem, ibid. num.89.
Inconſtans eſſe non debet, quæſt. proœm. num. 25.
Irritare poteſt teſtamentum Hæretici non minus, ac alias alienationes, par.1.cap.23. num. 40.
Melioramenta emptori bonorum Hæretici an teneatur refundere, d.cap.22. num.55.
Mercatori Hæretico per confiſcationem ſuccedens tenetur ſoluere debita intuitu mercaturæ contracta prout poteſt illius debitores ad ſoluendum adſtringere, ibid. num. 52.
Occupans bona Hæretici notorij ante ſententiam, an teneatur ea reſtituere, vel poſſit ea ponere ſub ſequeſtro, ibid.num.73.
Sancti Officij probare tenetur offenſionem Miniſtri fuiſſe patratam in odium Tribunalis, vt intrent pœnæ contentæ in Bulla Beati Pij Quinti *Si de protegendis &c.* aliàs ceſſat etiam iuriſdictio Inquiſitoris, par.1. cap.28. num.88.
Pœnam ad ſoluendam an, & in quo delicto cogere poſſit hæredes rei iudicio pendente defuncti, dicto cap.22. num.74.
Præſtare tenetur vxori Hæretici alimenta, & fructus, ſeu interuſuria dotis, donec illi dotem reſtituat, ibid. num.117.
Pretium bonorum, quæ Hæreticus ante ſententiam declaratoriam alienauit, an, & quando emptori reſtituere teneatur, & quid ſi alienatio fuerit in cauſam neceſſariam, ibid. num.50.
Receptantis Hæreticum ſcientiam probare tenetur, par.1. cap.30. num.26.
Repudiare an inconſtans poſſit confiſcationem poſtquam bona incorporauit, & cæpit ſoluere creditoribus, dicto cap.22. numer. 149.
Reſtituere tenetur dotem vxori Hæretici, prout tenebatur eius maritus, ibidem num.116.
Retractare inconſtans non poteſt bona, quæ vendidit, quæſt.proœm. num.26.
Reuocare non poteſt alienationem factam ab Hæretico pro alimentis proprijs, vel

ſuæ familiæ, dicto cap.22. num.57.
Succeſſor vniuerſalis eſt condemnati, & tenetur ad eius debita, ibid. num.94.
Vindicare poteſt bona per Hæreticum etiam ante ſententiam declaratoriam alienata, donata, vel quocunque alio titulo tranſlata, & quid ſi ad mille manus tranſierint, ibid. num. 49.
Vita Hæretici durante an, & quando conſequatur commoditatem Feudi, vel fructus illius, ibid. num.21.
Vxoris primæ ſuperuiuentiam probare tenetur per liquidiſſimas iuſtificationes contra Polygamum, par.1. cap.36. num.119.
Alia vide ſub verbis *Alienatio, Alimenta, Arma, Bona, Cautela, Commoditas, Conditio, Confiſcatio, Creditor, Creditum, Debitor, Diſpoſitio, Dos, Eccleſia, Emphytheuſis, Emptor, Epiſcopus, Facultas, Filius, Fructus, Hæreditas, Hæres, Hæreticus, Indultum, Inuentarium, Index, Ius, Iura, Liquidatio, Maioratus, Pœna, Præſcriptio, Princeps, Procurator, Prohibitio, Reus, Scientia, Serui.*

FOEDVS
Religionis vbi impunè graſſantur hæreſes, quid importet, & an procedat ex tacito conſenſu, vel permiſſione Summi Pontificis, par.1. cap.19. num.32.
Pacis inter Principes eandem habet vim, ac pax inter priuatos, par.2 cap.2.num.113.
Violatum quando dicatur inter Principes, ibidem num.114.
Vide enim ſub verbo *Fautores*.

FORENSIS
Matrimonium primum, vel ſecundum an, & quando contrahere poſſit abſque atteſtatione loci, in quo natus eſt ſuper ſtatu libero, par.1. cap.36. num.103.
Vide etiam ſub verbo *Epiſcopi*.

FORES
Eccleſiæ ingreſſus non dicitur, qui eſt nulliter baptizatus, par.1. cap.9. num.6.

FORMA
Baptiſmi non ſeruata an Sacerdos coactus baptizare poſſit filios Turcarum, par. 1. cap.33. num.56.
Inquiſitionis, vide *Inquiſitio*.
Iuris expreſſa in ſaluoconducto quid operetur, par.1. cap.31. num.105.
Sacramentorum, vide *Opinio*.
Tradendi Hæreticum Brachio ſeculari refertur, par.1. cap.21. num.19.

FORMVLA
Extraordinariarum indulgentiarum, quæ per Summum Pontificem conceduntur Coronis, Roſarijs, Medalijs, vel Crucibus Benedictis, par.1. cap.40. num.84.
Iuramenti præſtandi in Sancto Officio per Procuratores, & Aduocatos, par.1.cap.27. num.10.
Ordinariarum indulgentiarum, quæ per Summum Pontificem conceduntur Coronis, Roſarijs, Medalijs, vel Crucibus benedictis, dicto cap.40 num.83.
Proceſſus inſtruendi contra Striges, Sortilegos, & Maleficos, par.1. cap.32. nu.152.

FORNICATIO
Exercita eo animo, quod fornicans putet eam ſibi licere, & non eſſe peccatum, an ſit actus hæreſis manifeſtatiuus, par. 1. cap.13. num.17.

FRAGILITAS
Hominum ſemper in peius labitur, par. 1. cap.3. num.20.

FRATER
Percutiens teſtem, qui in Sancto Officio depoſuerat contra eius fratrem an excuſetur à pœnis Bullæ Beati Pij Quinti *Si de protegendis &c.* & quomodo ſit puniendus, par.1. cap.28. num.87.
Receptans fratrem Hæreticum an, & quomodo ſit puniendus, par.1. cap.30. nu.40.
Alia vide ſub verbis *Correctio, Pax, Regularis, Sollicitatio, Sollicitati.*

FRATRES
Prædicatores an, & quando miniſtrare poſſint Sacramentum Confirmationis, par.1. cap.30. num.310.

FREQVENTIA
Bino ex actu deducitur, par. 1. cap. 31. numer.148.
Cadendi quando verificetur in laborante morbo caduco, ibidem num.154.
Frangendi ſigillum Confeſſionis, an operetur, quod Sacerdos ſit ſuſpectus de hæreſi, & puniri poſſit in Sancto Officio, par.1. cap.35. num. 92.
Alia vide ſub verbis *Energumeni, Lex, Libri.*

FRVCTVS
Acquiruntur ab eo, qui bona fide poſſidet ex qualibet occaſione, par. 1. cap. 22. numer.69.
Beneficij Eccleſiæ bona ſunt, par.1. cap.26. num. 48.
Iuriſpatronatus remanent infecti infecto titulo, ibidem.
Perceptos an, & quando prouiſus teneatur reſtituere condemnato, cui per condemnationem beneficium ipſum ablatum fuerat, par.1. cap.25. num.74.
Reſtituere vt Hæreticus teneatur an requiratur ſententia declaratoria, par. 1. cap.21. num.17.
Vide *Clericus, Eleemoſyna, Hæreticus.*
Bonorum ab Hæretico alienatorum an, &

quos Fiſcus reuocare poſſit ab eorum emptore, dicto cap.22. num.68.
Vide *Fiſcus, Mulier, Occaſio, Titulus*.
Conſumptos prouenientes ex bonis per Hæreticum alienatis, an, & quando Fiſcus poſſit reuocare, ibid. num.69.
Dominium ſequuntur, ibid. num.68.
Dotis, vide *Dos, Fiſcus.*
Intelliguntur deductis expenſis, ibidem numer. 69.
Maioratus quando non confiſcatur illius proprietas an ſpectent ad Fiſcum durante vita delinquentis, & quid ſi delinquens ipſe ſit inſtitutor, ibid. num.158.
Sacrificij aliquis an prouenire poſſit viuenti, qui celebret, vel celebrari faciat Miſſas pro ſuffragio animæ ſuæ, par. 1. cap. 34. num.31.
Applicari an poſſit ſub conditione futura, ibidem num. 35.
Miſſæ, qui ſint, ibid. num.31.
Vide *Sacerdos.*
Alia etiam vide ſub verbis *Iudæi, Remedium*.

FVGA

Carcerati ob hæreſim detenti vehementiſſimam præbet delicti ſuſpicionem, par.1. cap.16. num.43.
Vide *Abiuratus, Inquiſitio.*
Denunciati ſi procuretur an, & quando procurantes incidant in Bullam Beati Pij Quinti *Si de protegendis &c.* par. 1. cap. 28. num. 42.
Alia vide ſub verbis *Bona, Cuſtos, Denunciatus, Facultas, Serui, Vexilla*.

FVNDATOR

Conditiones, quas apponere poſſit in limine fundationis, par.1. cap.24. num.145.

FVRIOSVS

Audiens confeſſiones Sacramentales quamuis non ſit Sacerdos, puniendus pœna extraordinaria, par.1. cap.35. num.125.
Celebrans Miſſam non promotus puniendus pœna extraordinaria.
Semel an, & quando præſumatur ſemper furioſus, par.1. cap.16. num.25.

FVRTVM

Compertum experimento phialæ an poſsit puniri, par.1. cap 32.num.13.
Iureiurandi cauſa factum non præſumitur, ſed cauſa lucri, par.2. cap.2. num.75.
Pixidis, in qua aſſeruatur Sanctiſsimum Sacramentum an, & quando puniri poſsit in Sancto Officio, par.1. cap. 34. num. 75. & 77. cum ſeqq.
Rei ſacræ grauiſsimum ſacrilegium continens ſuſpicionem malæ credulitatis, & de ratione, ibid. num.76.
Sacræ Pixidis an gaudeat immunitate Eccleſiaſtica, ibid. num.82. & ſeq.
Vide etiam ſub verbo *Pax*.

G

GABELLÆ

Conduci an poſsint à Iudæis, par.1. cap.31 num.131. & ſeqq.

GAVDIVM

Angelorum an fuerit diminutum per aliorum caſum, par.1.cap.2. num.15.& 16.

GENERALES

Religionum an poſsint concedere licentiam legendi libros prohibitos, par. 1. cap. 30. num. 235. & ſeqq.

GENII

Antiquorum quid ſint, par. 1. cap. 2. numer.22.

GENTILES

Indiarum, an, & quomodo permittantur poſt eorum conuerſionem ad Chriſtianam fidem recipere, & geſtare lineas, curumbyna, ſandalos, & ſimilia, & lauationes exercere iuxtà decreta Sacrarum Congregationum, par.1. cap.8. num.30.
Alia vide ſub verbis *Chriſtiani, Eccleſia, Sors*.

GENVFLEXIO

Hæreticorum in templis, an, & quando liceat, vel non liceat Catholicis, par. 1. cap.24. num.56.
Alia vide ſub verbis *Catholicus, Confeſſarius*.

GERSON

Auctoritatem factam faciat, & quare, par.1. cap.3. num.19.

GESTATIO

Armorum Familiaribus Sancti Officij, an, & quando impediri poſsit per Curiam ſecularem, par.1. cap.29. num.10.
Vide *Conſultores, Familiares, Famuli.*
Breuium collo appenſorum, cum nominibus incognitis, quæ Angelis tribuantur, an importet ſuſpicionem hæreſis, par. 1. cap.40. num.160.
Habitelli, vide *Habitellus.*
Habitus qualis eſſe debeat in Græcis viduis, Presbyteris, par.1. cap.30. num.377.
Hoſtiæ, vide *Hoſtia.*
Reliquiarum, Agni Dei, effigiarum, Euangeliorum, Pſalmorum, Breuium, & ſimilium, an, & quando liceat, par.1. cap.32. num.140.
Veſtium Infidelium, quando liceat Catholicis, par.1. cap.8. num.10. & ſeqq.

Vide *Catholicus*, *Gentiles*, *Habitus*, *Princeps*, *Veſtes*.

GRADVS

Abiurationis remittitur arbitrio Iudicis, par.1. cap.35. num.2.

Doctoratus, vide *Hæretici*.

Hæreſi qualis ſit in Hæreſiarchis, & dogmaticis, par.1. cap.17. num.11.

Probationis primus eſt ſuſcipio, par.1. cap.36. num.80.

Alia vide ſub verbis *Deſcendentes*, *Hæretici*, *Receptator*, *Statutum*, *Trebellianica*.

GRÆCI

Adſcripti Eccleſiæ Grecæ redactæ ad Ritum Latinum, an, & quando per Papam diſpenſentur, vt inſeruire illi poſſint ſecundùm Ritum Latinum, par. 1. cap.30. numer. 374.

Animarum latinarum curam exercere, an poſsint, & circa eas munus Parochi gerere, ibidem.

Baptiſmi in collatione, an poſsint facere trinam aſperſionem, ibidem num.368.

Catholici in defectum Sacerdotis Græci poſſunt ſacramentaliter confiteri, & Sacram Euchariſtiam ſumere ſecundùm Ritum Latinum, ibidem num.371.

Chriſmatis oleum non miniſtraret, niſi ab Epiſcopo benedictum, par. 1. cap. 38. numer.3.

Communionem ſub vtraque ſpecie, an ſumere poſsint in Italia, dicto cap. 30. numer. 370.

Confirmati per ſimplicem Sacerdotem, an, & quomodo debeant iterum ab Epiſcopo confirmari, ibidem num.377.

Coniugem latinam, an poſsint trahere ad Ritum Græcum, ibidem nu.375.

Conſignari, an conſueuerint à ſimplici Sacerdote, vel à ſolo Epiſcopo, ibidem num.333. & ſeqq.

Diſpenſari, an, & quomodo poſsint, vt tranſeant ad Ritum Latinum, ibid. num.377.

Dogmata, quæ ſequi teneantur, & poſsint, ibidem num.331.

Excuſari, an poſsint à peccato, ex conſuetudine immemorabili contra Sacros, Canones introducta tempore ſchiſmatis, par.1. cap.10. num.36.

Feſta, quæ ſeruare teneantur in Prouincijs Latinorum, dicto cap.30. num.377.

Habitantes inter Latinos, an, & quando poſſint edere carnes in die Sabathi, vel alijs diebus ab Eccleſia Romana vetitis, ibid. num. 376.

Hordaceo in pane, an poſsint Euchariſtiam conſecrare, vel adorare, ibidem nu.370.

Infantibus, an poſsint ſubminiſtrare Sacram Communionem, ibid. num.377.

Infirmis miniſtrant oleum benedictum à ſimplici Sacerdote, & de ratione, d. cap.38. num.5.

Initiati Ordinibus Sacris poſt contractum matrimonium, ſi mortua ea vxore aliã ducerent, puniri poſſent, tanquam Polygami ſimilitudinarij, par. 1. cap. 36. numer.158.

Latinum per Epiſcopum ordinati, an, & quando celebrare poſsint Ritu Græco, dicto cap.30. num.364.

Liburni degentes, an, & quando recipere poſsint Sacramenta Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ à Presbytero Latino, ibidem num.371.

Matrimonium contrahere non poſſunt poſt ſuſceptos Ordines ſacros, ſed tantummodò poſſunt vti matrimonio contracto ante ſuſceptionem Ordinum, dicto cap. 36. num.157.

Mercatores Schiſmatici, an poſsint à Catholicis eorum bonis priuari, dicto cap.10. numer. 41.

Nati ex vtroque parente Latino, an poſsint promoueri animo celebrandi more Græcorum, dicto cap.30. num.374.

Orare pro quibus poſsint, vel non, ibid.

Ordinati ab Epiſcopo Schiſmatico, an, & quando diſpenſari debeant ab irregularitate, & recipi præuia profeſsione fidei, ibidem.

Ordines, quos ſuſcipere teneantur, ibid.

Orientales Canonicis Latinorum conſtitutionibus, quando teneantur, ibid. nu. 373. & cap.36. num.158.

Miſſa, quando celebrare poſsint, eodem cap.30. num.374.

Presbyteratus ordinem, quomodo conferant, ibidem.

Presbyteri, qua auctoritate olim confirmarent baptizatos, ibidem num.337. & ſeqq.

Promouendi ad Ordines ſacros, an teneantur ſemper Roma accedere, vt promoueantur ab Epiſcopo deputato, ibidem num.374.

Ritus, vide *Ritus*.

Sacerdotes abſoluere an poſsint à caſibus reſeruatis, ibid. num.372.

Schiſmatici tolerantur ab Eccleſia, d.cap.10. num.41.

Seruare, quæ teneantur circa ordinis Sacramentum, dicto cap.30. num. 230. & 374.

Alia vide ſub verbis *Alumni*, *Catholicus*, *Collatio*, *Congregatio*, *Conſuetudo*, *Epiſcopi*, *Extrauagans*, *Filius*, *Itali Græci*, *Latini*, *Materia*, *Ordinatio*, *Papa*, *Parochus*, *Regulares*, *Rutheni*, *Sacerdos*, *Vxor*.

GRATIA

Addiſci non poteſt, ſi ſit gratis data, & de ratione, par.1. cap.40. num.49.

Anglicanorum Regum ſanandi ſtrumas à quo inceperit, & an hodie duret, ibidem num.39. & ſeqq.

Chriſtianiſsimorum Regum ad ſtrumas ſanandas, ibid. num.43.

Conſolationis, vide *Confeſſio*.
Delicti in Statu Eccleſiaſtico non conceditur, niſi cum prohibitione accedendi ad locum, vbi fuit commiſſum, & vbi habitat pars offenſa, vel eius hæres, donec delinquens pacem obtinuerit, par.2. cap.2. numer.82.
Diſputationis, vide *Defenſores*.
Gratis data poteſt dari, etiam perditis hominibus, & quid operetur, dicto cap. 40. num.20.
Honoris Regi, vel Domino Hæretico præſtandi, an poſſint Catholici, Famuli, Milites, Satellites &c. templa Hæreticorum intrare ibique aſsiſtere, par. 1. cap.24.numer. 53.
Humilitatis, vide *Confeſſio*.
Infunditur à Deo, quandoque in actu, par.1. cap.1. num.9.
Morbos curandi eſt gratia gratis data, & de ratione, dicto cap.40. num.32.
Obſequij, vide *Templa*.
Specialis trahi non poteſt in conſequentiam, par.1. cap.31. num.134.
Alia vide ſub verbis *Angeli, Deus, Dubius, Edictum, Hæreticus, Homo, Inquiſitor, Iudex, Ius, Petens, Salutatores, Serui, Tempus, Vitium*.

GREGORIVS
Decimuſtertius miſit Nuncios, cum litteris pro recipiendo Kalendario Schiſmaticis Orientalibus, & de ratione, par.1.cap.20. num.7.
Decimuſquintus, quid ſtatuerit contra Sacerdotes ſollicitantes in confeſſione, par.1. cap.15. num.12.

H

HABITELLVS
Dicitur habitus pœnitentiæ, par.1.cap.21. num.48.
Geſtandus per Hæreticum pœnitentem ſuper alias veſtes, ibid. num.49.
Hæreſiarchis ſponte comparentibus imponi non debet, par.1. cap.14. num.63.
Mortuo pœnitente, an, & quomodò ſuſpendi debeat in Eccleſia Cathedrali, vel Parochiali, dicto cap.21. num.50.
Reducitur ad pœnam corporalem, & ad infamiam, dicto cap.14. num.63.
Suſpectis vehementer de hæreſi, an ſit imponendus, dicto cap.21. num.52. & ſeq.
Vocari quomodo ſoleat per Hiſpanos, ibid. num.48.
Alia vide ſub verbis *Fidelis, Hæreticus*.

HABITATIO
Contracta, quando dicatur, par. 1. cap. 27. num.47.
Alia vide ſub verbis *Græci, Gratia, Scholaris*.

HABITVS
Apoſtatæ degentis in terris Infidelium, & redire volentis ad fidem Catholicam qualis eſſe debeat, par.1. cap.8. num.29.
Infidelium Religionem concernens puta Sacerdotis communis Mahometani, vel Religioſi Ethnici, an geſtari poſſit per Catholicos tranſeuntes in eorum locis, vt ſe occultent, ibid. num.24.
Iuriſdictionis, vide *Epiſcopus*.
Naturalis, an ſit capax Angelorum voluntas, par.1. cap.2. num.19.
Religionis impropriæ, ſi imponatur ſacræ Imagini, an id puniri in Sancto Officio poſſit, par.1. cap.40. num.68.
Turcarum, an geſtari poſſit per Chriſtianos in eorum locis tranſeuntes, dicto cap. 8. num.23.
Alia vide ſub verbis *Habitellus, Presbyteri, Priuilegium, Scelus*.

HÆREDITAS
Deferri an poſſit Hæretico per contractum inter viuos, par.1. cap.23. num.17.
Filio Hæretici non proueniens ex perſona, vel ſucceſsione patris, an illi debeatur, par.1. cap.24. num.101.
Hæretico delata, an tranſeat in Fiſcum, vel potius in alios venientes ab inteſtato, dicto cap.23. num.21.
Reo læſæ maieſtatis humanæ deferri non poteſt, etiam ante ſententiam declaratoriam, ibidem num.20.
Repudiari an poſsit ab Hæretico in præiudicium Fiſci, dicto cap.23. num.21.
Alia vide ſub verbis *Apoſtata, Filius*.

HÆRES
Delinquentis ante ſententiam condemnatoriam defuncti non poteſt à Fiſco, neque quoad bona conueniri, par.1. cap. 22. numer. 74.
Frequenter piger in ſuffragijs defuncti, par.1. cap.34. num.23.
Hæretici defuncti ante ſententiam condemnatoriam, & litem conteſtatam adhuc tenetur tradere bona Fiſco, dicto cap.22. num.74.
Libros prohibitos ſi retineat an, quando, & quomodo dici poſsit ſuſpectus de hæreſi, par.1. cap.30. num.100.
Alia vide ſub verbis *Catholicus, Clericus, Diſpoſitio, Epiſcopus, Facultas, Fautores, Fiſcus, Gratia, Inſtituens, Ignorantia, Inuentarium, Laicus, Nomen, Pater, Probatio, Sepultura, Teſtamentum, Tranſmiſſio*.

HÆRESIARCHA
Iudicari quis ſoleat in Suprema, par.1.cap.17 num.9.
Propriè quis ſit, ibidem.
Quis ſit, ibidem num.8.
Recipiendus, an, & quando ſit ad pœnitentiam ſi

tiam ſignanter ſecundùm praxim Supremæ, ibidem num, 11.
Spontè comparens quomodo expediendus, ibidem, & cap.14. num.54.
Vnde dicatur, eodem cap.17. num.8.
Alia vide ſub verbis *Defenſores, Gradus, Habitellus, Iuriſperitus*.

HÆRESIS

Alia externa, & alia interna, ſeu mentalis, par. 1. cap.13. num.1.
Conſiderari non poteſt in Iudæis, Paganis, aliiſque non baptizatis, par. 1. cap. 11. num. 24.
Conſtitutiuum quid ſit, par.1.cap.32.nu.96.
Crimen publicum, par.1.cap.19. num.9.
Culpa perpetrari poteſt momento temporis ad inſtar aliorum peccatorum, par.1.cap. 12. num. 6.
Definitio, dicto cap.11. num.4.
Differentia ab Apoſtaſia, ibidem num.54.
Diuitiarum à cupiditate plerumque procedit, par.1. cap.22. num. 200. & ſeqq.
Diuortio an, & quando ſufficientem præbeat cauſam, par.1. cap.36.num.40.
Errorem ſcienter in rebus fidei requirit, dicto cap.11.num.12.
Externa abſolui an, & à quo poſſit reſpectu excommunicationis, par.1.cap.25. nu.34.
Profiteri an aliquo caſu licitè poſſit, par. 1. cap. 8. num. 9.
Reſultare an, & quando poſſit ex characteribus notis, vel cifris, d. cap.13. n.9.
Tantùm, quæ ſit, ibidem num. 3.
Formalis, quæ dicatur, dicto cap. 36. nu.55.
Inſtructionem ſufficientem requirit vltra Baptiſmum, par.1. cap.14.num.55.
Interna æquiuocis verbis an,& quando manifeſtetur, dicto cap. 13. num. 12.
Detecta an, & quando dicatur ex eo, quod dormiens fateatur, vel profiteatur errorem, quem occultat in mente, ibid. num. 13.
Indifferentibus ex ſignis, vel verbis, an manifeſtetur, ibidem, num. 8.
Tantùm quæ ſit ibidem num. 5.
Irregularitatem ad incurrendam an requiratur, quod ſit publica, & notoria, dicto cap. 19. num. 5.
Leuis quantumuis ſit adhuc cognoſci non poteſt per Iudices ſeculares, dicto cap.36. num. 77.
Manifeſtari quando dicatur ex verbis, vel ſignis, dicto cap. 13. num. 12.
Materialis, quæ dicatur, ibidem num. 55.
Mentionem ſpecialem requirit, vt comprehendatur in facultate abſoluendi, dicto cap. 25. num. 28.
Nomen quomodo accipiatur ſecundum vſum Eccleſiæ, dicto cap.11. num. 3.
Nouati quod lapſi recipiendi non ſint ab Eccleſia, dicto cap. 14. num. 9.
Originis, vide *Origenes*.
Index Tomi Primi.
Pertinaciam requirit, dicto cap.12. num.1.
Pœna capitali per Principes ſeculares punitur, par. 1. cap. 21. num. 3.
Procedere debet ab errore intellectus, dicto cap. 11. num. 5.
Reſecanda igne, & ferro, dicto cap.21.nu.3.
Rectorij exiſtimantis omnes Hæreticos benè ſentire, & omnes hæreſes veras eſſe, par. 1. cap. 3. num. 33.
Simulata an liceat ad lucrandos Hæreticos, vel Infideles, dicto cap. 8. num. 2.
Simul interna, & externa, quæ ſit, dicto cap. 73. num. 6.
Triplex externa, interna, & externa, & interna ſimul explicatur, ibidem num. 2.
Vera, & formalis requiritur ad conſtituendum Hæreticum negatiuum,par.1.cap.15. num. 2.
Vnus inquiſitus poteſt interrogari etiam de alia, dicto cap.14. num. 32.
Vox quid ſignificat, dicto cap.11. num.2.
Reliqua vide *ſparſim in ſuis ſedibus*.

HÆRETICI

Admittuntur ad omnes actus, & ad omnia officia in locis vbi impunè graſſantur hæreſes, par.1.cap.19. num.2.
Aduocati eſſe non poſſunt, ibidem num. 21.
Affirmatiui pertinaces,& impœnitentes, qui dicantur, par.1. cap.14. num. 2.
Pœnitentes, qui dicantur, ibidem nu.3.
Qui dicantur, ibidem num. 1.
Spontè comparentes, qui ſint, ibid. n.4.
Antiquitùs quomodo expedirentur quando ſpontè comparebant in Sancto Officio, ibidem num. 6.
Arbitratores, vel arbitri eſſe non poſſunt, dicto cap.19. num. 20.
Baptizare infantes non expedire credentes ante annos diſcretionis,par.1.cap.33.n.53.
Capitali pœna an iuſtè puniantur ab Eccleſia, par. 1. cap. 21. num. 1.
Carcerati durante cauſa non admittuntur ad audiendam Miſſam, ibidem num.56.
Confirmationem negantes eſſe Sacramentum, dicto cap. 33. num. 64.
Confiſcantur bonis tam impœnitentes,quàm pœnitentes, & relapſi, ibidem.
Conſolatores an dici debeant, vel conſolati, par.1. cap. 24. num. 32.
Contumaces permanentes in excommunicatione per annum ipſo iure reputantur Hæretici,etiam abſque alia ſententia condemnatoria, & an requiratur ſententia declaratoria, par.1. cap.17 num 4.
Qui dicantur, & quomodo contra eos procedatur, ibidem num.1.
Decedentes in hæreſi etiam poſt mortem ſunt condemnandi, ibidem num. 12.
Defenſores Ciuitatis creari non poſſunt, dicto cap.19. num. 15.
Differentiam nullam conſtituentes inter Epiſcopum, & ſimplicem Presbyterum,

par.1. cap. 37. num. 19.
Doctoratus ad gradum promoueri non poſſunt, dicto cap. 19. num.17.
Eccleſiæ durationem vſque ad finem mundi negantes, par.1. cap.5. num.6.
Eligi non poſſunt Decuriones, nec ad regimen Reipublicæ, dicto cap.19. num. 24.
Epiſcopi ad munus confirmationem propriè ſpectare negantes, dicto cap.33. num. 65.
Euchariſtiæ Sacramentum ab omnibus Chriſtianis miniſtrari,& diſtribui poſſe aſſerentes, par.1.cap.34. num. 126.
Excommunicati excommunicatione maiori, par. 1. cap.18. num.1.
Exilio antiquitùs mulctabantur,dicto cap.21. num. 54.
Hoſtes totius Reipublicæ Chriſtianæ, par.1. cap. 27. num. 71.
Imagines ſacras non eſſe venerandas tenentes, par. 1. cap.36. num.59.
Infamiam incurrunt, ſiue mares, ſiue fœminæ ſint tam de iure ciuili, quàm de iure canonico, dicto cap.19.num. 8.
Iudices eſſe non poſſunt, ibidem num. 18.
Iudicialiter agere non poſſunt, quamuis poſſint conueniri, ibidem num.25.
Iuriſdictione an, & quomodo priuentur, par.1. cap.20.num.3.
Legitimo ab omni actu priuati, & excluſi ſunt, dicto cap.19. num.28.
Libros hæreticales componentes, legentes, & retinentes, cenſuras incurrunt, par. 1. cap. 30. num. 211.
Mercaturæ occaſione an tolerari poſſint in Statu Catholico, dicto cap.27. num.45.
Milites eſſe non poſſunt,dicto cap.19.nu.16.
Mittere an, & quando poſſint filios ad ſcholas Catholicorum, dicto cap. 21. nu.65.
Negantes eſſe ſpiritum, & Angelum, par.1. cap.32. num.88.
Negatiui habendi pro veris, & pertinacibus Hæreticis, par. 1. cap. 15. num. 1.
Qui ſint, ibidem.
Tradendi Brachio ſeculari,dicto cap.24. num. 80.
Nominatim denunciati, ſeu excommunicati, an,& quando priuari debeant ſepultura Eccleſiaſtica,dicto cap.18. num.27.& ſeq.
Notarij eſſe non poſſunt, dicto cap.19.nu.22.
Occulti diſpenſandi ſunt ab irregularitate, ibidem, num. 4.
Officia publica obire non poſſunt, ibidem num. 14.
Oleum infirmorum ab Epiſcopo benedictum irrident, par. 1. cap.38. num.7.
Omnes conueniunt in neganda auctoritate Eccleſiæ, par.1. cap.16.num.10.
Peiores ſunt Iudæis, & Paganis, & de ratione, dicto cap. 36. num. 78.
Pertinaces quomodo relinquendi ſint poteſtatibus ſecularibus, par.1.cap.12. num.3.
Præſumpti, qui ſint, par.1. cap.13. num. 4.
Priuilegijs omnibus priuantur, quibus dum erant Catholici fruebantur, dicto cap.19. num. 27.
Purgatorium negantes, negant etiam dari indulgentias, par.1. cap.40. num.20.
Recipiendi an, & quo tempore ſint ad pœnitentiam, poſt quam fuerunt vocati in iudicium, dicto cap. 14. num. 72.
Relapſi licitè dicuntur, qui fuerunt admiſſi ad pœnitentiam, ſed non ad incorporationem, dicto cap. 24. num. 80.
Repelluntur ab omnibus honoribus, & dignitatibus, & de ratione, dicto cap. 19. num. 13.
Reuelationes diuinas fingunt, & de ratione, dicto cap.40. num. 135.
Reuerſi ad fidem recipiendi ſunt,par.1.cap.9 num. 29.
Reuertentes ad Eccleſiam an, & quomodo in ſuo ordine, & gradu recipiendi ſint, dicto cap.19. num. 3.
Sceleratis alijs peiores ſunt, par. 1. cap. 22. num. 201.
Spiritualibus quibus pœnis teneantur, dicto cap. 18. num. 1.
Spontè comparentes quomodo expediantur ſecundum praxim S. Officij, dicto cap.14. num. 5.
Subiecti ſunt Summo Pontifici ratione Baptiſmi, dicto cap.27. num. 39.
Tempore quocunque hodie ſpontè compareant, gaudent priuilegio ſpontè comparentium, dicto cap. 14. num. 7.
Teſtamentum condere non poſſunt, & de ratione, par. 1. cap.33. num. 1. & 10.
Teſtes an eſſe poſſint, dicto cap.19. num.26.
Tolerare an, & quando poſſint in Statu Catholico, dicto cap. 27. num. 44.
Tradendi Brachio ſeculari pro prima vice dicuntur fictè relapſi, dicto cap.24. nu.80.
Vitandi an, & quando ſint ratione excommunicationis, dicto cap. 18. num.5.
Vltramontani, vide *Interrogatio*.
Vnctionem extremam putant miniſtrari poſſe per quemlibet etiam laicum, dicto cap. 38. num.8.
Vocari non poſſunt ad Concilia, d. cap.19. num. 15.
Vulgari lingua ſacræ Scripturæ verba, ac diuinum officium, & ſacrificium proferenda eſſe aſſerentes, dicto cap. 34. nu.41.
Vxores plures eodem tempore habere licitum aſſerunt, dicto cap.36. num. 8. & 55.
Reliqua vide *ſparſim in ſuis ſedibus*.

HÆRETICVS

Abiuratus diuertens ad alios eiuſdem generis fame ductus, an poſſit puniri tanquam relapſus, par.1.cap.16. num.36.
Acquirere an poſſit hæreditatem ante ſententiam declaratoriam, par. 1. cap. 23. num. 18.
Acta externa hæreticalia commiſiſſe confitens, ſed negans intentionem an,& quan-

do condemnari poſsit vti negatiuus, & quomodo contra eum procedatur, par.1. cap.15. num. 28.
Adminiſtratione bonorum priuatur ante ſententiam declaratoriam, par.1. cap. 22. num. 45.
Agnoſcens peccatum ſuum poſtquam fuit accuſatus, & vocatus in iudicium, ſed prius quam ſit de crimine conuictus, quomodo ſit expediendus, par.1. cap.14.n.28.
Alienare non poteſt bona ante ſententiam declaratoriam, aliàs alienatio eſt nulla, & an id procedat tam in Hæretico manifeſto, quàm in occulto, dicto cap.22.num.47.
Aliquas hæreſes fatens, & alias tacens ſi ab Inquiſitore abſoluatur, an, & quando cenſeatur abſolutus ab omnibus etiam non confeſſis, dicto cap. 14. num. 44. & ſeqq.
Approbare non cenſetur hæreſes abiuratas, eo quod ſe reddat valdè ſuſpectum hæreſis alterius Sectæ, dicto cap.16.num.39.
Beneficijs Eccleſiaſticis priuatur, par.1. c.20. num. 8.
Captus mitius puniendus ſi ſit natus, & educatus inter Hæreticos, & de ratione, & quid cum eo agere expediat, dicto cap.14. num. 64.
Carceri perpetuo damnatus, an, & quando poſſit liberari, par.1. cap.21.num.43.
Catholicus reputatur ſi pro Catholico ſe gerat, par.1.cap.9. num.9.
Cauſæ pro defenſione quando poſſit alienare bona, itaut talis alienatio tanquam facta in cauſam neceſſariam, non reuocetur à fiſco, dicto cap.22. num.67.
Cenſendus an, & quando ſit qui inter Chriſtianos nutritus, & conuerſatus in fide delinquit, par.1.cap.11.num.26.
Complices reuelare renuens, an poſsit à cenſuris abſolui, quatenus ſponte comparuerit, & quid cum eo agendum ſit, dicto cap.14. num.16. & cap.25. num. 26.
Conferens ſe ad abiurandam hæreſim ſi interim capiatur, an ſit puniendus, eodem cap.14. num.63.
Confeſsionis Sacramentum ad conſequendum, an perneceſſe debeat perdolere, & habere propoſitum, par. 1. cap.13. nu.14.
Conſcios quos debeat nominare ſi ſponte compareat, dicto cap.14. num.19.
Contractus quoſcunque facere non poteſt etiam ante ſententiam declaratoriam, & quid ſi contrahat fauore piæ cauſæ, dicto cap. 22.num. 48.
Contumax admittitur etiam poſt annum ad probandam ſuam innocentiam, par. 1. cap.24.num.12.
Comparens intra annum, vel eo etiam lapſo recipitur ad pœnitentiam, par. 1. cap.17.num.5.
Conuictus quando cenſeatur, d.cap.24. num. 120.
Lapſo anno an audiatur reſpectu bonorum confiſcatorum, vel inſordeſcentiæ, & quid vbi eius ſtatua fuiſſet combuſta, dicto cap. 17. num. 8.
Damnatus ab Epiſcopo, & Inquiſitore, per quem eorum ſit abſoluendus ab excommunicatione, par.1. cap.25. num.39.
Defendi an poſsit in poſſeſsione beneficij per regulam de annali, vel triennali, dicto cap. 20. num. 19.
Denunciatus gratiæ intra tempus ſi compareat, & ſe conuertat obtinet condonationem omnium bonorum, ſed eius mancipia Chriſtiana adhuc donantur libertate, dicto cap. 9. num. 45.
Inquiriri ſolummodo poteſt generaliter, dicto cap. 14. num. 22.
Sola ex denunciatione non poteſt citari nec carcerari, ibidem.
Vitari vt debeat quis dicatur, & an ſufficiat ſententiam declarans eum eſſe Hæreticum, par.1. cap.18. num.5.
Detegens ſuam hæreſim in confeſsione ſacramentali an, & quando dici poſsit Hæreticus externus, dicto cap.13. num.14.
Difficiliter condemnatur tanquam negatiuus in Suprema Inquiſitione, d. cap. 15. num.7.
Diſponere nullatenus poteſt per vltimam voluntatem, puta codicillum, &c. par.1. cap. 23. num. 7.
Dominium bonorum an amittat ante ſententiam declaratoriam, dicto cap. 22. numer. 43. & ſeq.
Epiſcopus, vide *Clericus*, *Obedientia*.
Externus occultus an ſit irregularis, par. 1. cap. 19. num. 1. & ſeq.
Facultatem alienandi an amittat, quando eſt damnatus in contumaciam, vel ob defectum purgationis, dicto cap.22.num.48.
Filium Catholicum quamuis hæredem inſtituit, adhuc eius teſtamentum non valet, dicto cap. 23. num.6.
Formalis pœnitens damnatur ad geſtandum habitellum, dicto cap.21. num.48.
Relapſus an, & quando dici poſsit eo quod aliàs abiurauerit de leui, dicto cap. 16. num. 18.
Fructus Beneficij reſtituere tenetur ab ipſa die, qua in hæreſim incidit, dicto cap. 20. num. 15.
Gratiam gratis datam habere non poteſt, par.1. cap.40. num.38.
Hæreditatis capax non eſt tam ex teſtamento, quàm ab inteſtato, dicto cap.23.nu.11.
Hæres inſtitui non poteſt nec à filio, nec à Milite, ibidem num.12.
Infamiam an incurrat ipſo iure etiam abſque alia ſententia, dicto cap. 19. num. 11. & ſeq.
Infamis an remaneat poſtquam fuit reconciliatus, ibidem num. 9.
Inſtitui non poteſt ad beneficium iuriſpa-

tronatus, par.1. cap.26. num.45.
Internus nutus faciens indifferentes an dicatur hæreſim manifeſtare, dicto cap.13. num. 21.
Prorumpens in blaſphemias hæreticales an, & quando dicatur Hæreticus externus, ibid. num.20.
Iudicij in quacunque parte ante ſententiam pœniteat recipitur ad miſericordiam ſecundùm praxim Supremæ Inquiſitionis, dicto cap.14. num.73.
Iuſpatronatus an amittat, & quando illud recuperet, dicto cap.22. num.9.
Legati alimentorum capax eſt, & de ratione, dicto cap.23. num.14. & 31.
Litterarum humanarum à lectura remouendus eſt, dicto cap.19. num.28.
Magiſtrum reuelare rennens an ſit tradendus Curiæ ſeculari, quamuis ſponte comparuerit, dicto cap.14. num.17.
Mentalis ſcribens hæreſim ſuam notis abſtruſis, & non intelligibilibus, ſi poſtea regulam illas notas intelligendi amico communicet, vel ad ſui memoriam retineat, an cenſeatur Hæreticus externus, dicto cap.13. num.11.
Mortuus exhumandus eſt, vt eius oſſa igni adiudicentur, dicto cap.21. num.37.
Neceſſariam in cauſam poteſt bona alienare, dicto cap.22. num.56.
Neceſſè an ſit, quod fidem habuerit, & fuerit in profeſſione Chriſtiana, dicto cap.14. num. 57.
Negatiuus antiquo ex dicto, vel facto conuinci non poteſt, quia recens requiritur, & de ratione, dicto cap.15.num.6.
Aſſeuerare debet vt talis ſit ſe illam hæreſim credere, & ab aliis credendam eſſe, & de hoc deponere debent teſtes, ibidem num. 6.
Conſiderari debet circa qualitatem perſonæ, & circa conuerſationem, ibidem num. 7.
Conuinci debet de verbis, vel factis claris, & certis, & an ſufficiant ambigua, vel æquiuoca, ibid. num.3.
Doctus ad ſupplicium an poſſit abſolui à Confeſſario in foro ſacramentali abſque eo, quod crimen publicè fateatur, ibidem num.29. & ſeq.
Reconciliari non poteſt in foro exteriori, niſi fateatur delictum, ibid. num.32.
Notariatus ad officium an, & quando reſtituatur poſtquam fuit abſolutus, d. cap.19. num. 33.
Notorius tradere an vltrò teneatur bona Fiſco, etiam ante ſententiam declaratoriam, dicto cap.22. num.72.
Vitandus an ſit etiam non denunciatus, & quod ſecundùm praxim Supremæ, dicto cap.18. num. 8. & 24.
Nulliter abſolutus dicitur ab excommunicatione, niſi habeat animum deſerendi errores, dicto cap.25. num.38.
Obliuionem allegans torquendus eſt pro vlteriori, & ſignanter ſuper intentione, dicto cap.15. num.28.
Occultus voce actiua, ſeu paſſiua an priuetur, dicto cap.19. num.29.
Offerre an, & quando teneatur bona Fiſco, dicto cap.22. num.71.
Ordines an, & quando validè conferat, dicto cap.20. num.1. & ſeqq.
Patria poteſtate priuatur ab ipſo puncto commiſſi criminis, etiam ante ſententiam declaratoriam, dicto cap.23. num.36.
Penſionibus priuatur, dicto cap.20. num.21.
Perſeuerans diu latenter in errore, abſque alia probatione pertinaciæ Hæreticus iudicatur in foro externo, & non per ignorantiam,ſed per malitiam præſumitur perſtitiſſe, par.1. cap.12. num.6.
Pertinax quomodo ſit expediendus, & tractandus ſecundùm praxim Supremæ, dicto cap.12. num.3.
Pietatis cauſa tantum data acquirere poteſt, dicto cap.23. num.30.
Pœnitens carcere perpetuo punitur poſt abiuratam hæreſim de formali, d.cap.21. num. 38.
Confeſſus cum tergiuerſatione, vel in tortura, quas pœnas euadat, & quas non, dicto cap.14. num.72.
Durum ad carcerem an, & quando damnari poſſit, dicto cap. 21. numer. 41. & ſeqq.
Loco perpetui carceris an condemnari poſſit ad triremes perpetuos, vel ad tempus, ibid. num.52.
Sacro antiquitus induebatur, ibid.n.48.
Vocem actiuam, ſeu paſſiuam an recuperet, dicto cap.19. num.29.
Poſſeſſione bonorum non priuatur ante ſententiam declaratoriam, dicto cap. 22. numer.46.
Priuatur voce actiua, & paſſiua in electionibus Eccleſiaſticis, dicto cap.19. num.29.
Promittens dare notulam complicum Confeſſario an ſit abſoluendus ab excommunicatione, dicto cap.25. num.26.
Recipiendus an, & quando ſit, d. cap. 22. num. 206.
Reconciliatus Eccleſiæ an ſit capax hæreditatis, aliorumque actuum ciuilium, & quid ſi ſolum adſit ſpes reconciliationis, dicto cap.23. num.23.
Recuſans reuelare alios Hæreticos, an, & quando abſolui poſſit ab excommunicatione, dicto cap.25. num.26.
Reincidens in hæreſes ſemel abiuratas coram ſolo Epiſcopo, an poſſit puniri tanquam Relapſus, dicto cap.16. num.5.
Reſpondens *non memini*, *non recordor*, an ſit torquendus pro habenda reſponſione præciſa, & quid de praxi Supremæ, d. cap.15. num. 24.

Reſtitutionem poſſeſſionis bonorum petere poteſt ſi ea priuatus fuerit ante ſententiam declaratoriam, d. cap.22. num.46.
Reuelans ſuam occultam hęreſim Inquiſitori, vel amico per modum petitionis conſilij an, & quando dici poſſit Hæreticus externus, dicto cap.13. num.15.
Sacramenta an, & quando validè conferat, dicto cap.20. num.1. & ſeqq.
Semel an, & quando præſumatur ſemper Hæreticus, dicto cap.16. num.26.
Sententia iam lata, an, & quando recipi poſſit ad miſericordiam, dicto cap. 14. num. 75.
Separatus dicitur ab Eccleſia proprio iudicio, par.1. cap.36.num.197.
Seruorum liberatorum dominium non recuperat quamuis ſpontè compareat, vel intra tempus gratiæ, propter quod bonis reſtituatur, dicto cap.23. num.45.
Simulans confeſſionem Sacramentalem, vt Sacerdoti Confeſſario ſuas hæreſes perſuadeat, poteſt ab ipſo Confeſſario reuelari, par.1. cap.35.num.97.
Spontè comparentium priuilegio vt gaudeat debet reuelare non ſolùm complices, ſed & alios Hæreticos, & de hæreſi ſuſpectos, dicto cap.14. num.18.
Suaſus ad comparendum ſi renuat, & proteſtetur ſe velle in hæreſi perſeuerare, quid ſit agendum, ibid. num.65.
Succeſsione ex teſtamento an priuetur tanquam incapax, vel tanquam indignus, dicto cap.23. num.22.
Suſpendi poteſt ab officio, & dignitate pendente accuſatione etiam ante ſententiam, & de ratione, dicto cap.19. num.31.
Teſtamentum condere an poſſit ante ſententiam declaratoriam, dicto cap.23.nu.2. & ſeqq.
Teſtes delictorum an nominare teneatur ſi ſpontè compareat, dicto cap.14. num.19.
Tortus, & in tortura confeſſus, an, & quando recipiatur ad miſericordiam, ibidem num. 74.
Tradere an teneatur bona Fiſco ante ſententiam declaratoriam, dicto cap.22.num.70.
Traditus iam Curiæ ſeculari an, quando, & quomodo per Inquiſitorem recipi poſſit ad miſericordiam, dicto cap.14. num.76.
Venia indignus etiam pro prima ſi neget propoſitiones de quibus hic, & de ratione, ac quomodo ſit puniendus, ibidem num. 77.
Vere quis dicatur, dicto cap.11. num.1.
Vitandus quando ſit, dicto cap.18. num.19.
Vltimam per voluntatem an diſponere poſſit de bonis acquiſitis per ſententiam, dicto cap.23. num.9.
Vocem an habeat in Capitulo pendente accuſatione, ſeu denunciatione, d.cap.19. num.31.
Reliqua vide *ſparſim in ſuis ſedibus.*

HALLOIS

Liber *Origenes defenſus* proſcriptus, par. 1. cap.2. num.42.

HÆBREI

Vide *Iudæi*.

HIEREMIAS

*Cap.*18.*nu.*7. exponitur, & declaratur, par.1. cap.1. num.4. & 19.
*Cap.*51.exponitur, & declaratur, par.1.cap.2. num.25. & 34.

HISPANI

Salutatores, quos dicant, par.1. cap.40.n.29. & ſeqq.
Viuentes Miſſas celebrare faciunt pro ſuffragio animarum ſuarum, par. 1. cap.34. num.25. & ſeq.
Alia vide ſub verbis *Carcer, Congregatio, Copia, Habitellus, Inquiſitor, Rex, Prouerbium, Quæſtuantes*.

HISTORIA

Ephrem Sancti refertur, & examinatur, par.1. cap.8. num.3. & 6.
Euſebij Sancti, vide *Euſebius*.
Marcellini Papæ, par.1. cap.7. num.14.

HOMICIDIVM

Noua ex cauſa commiſſum non obſtante pace, gaudet immunitate Eccleſiaſtica, par.2. cap.2. num.124.
Pace non obſtante commiſſum tanquam proditio, non gaudet immunitate Eccleſiaſtica, ibid.num.117.
Promiſſione de non offendendo neglecta ſi commiſſum fuerit, an, & quando gaudeat immunitate Eccleſiaſtica, ibid. num.118. & ſeq.
Qualificatum confitens an excludatur ab indulto conceſſo pro homicidio, par. 1. cap.14. num.46.
Alia vide ſub verbis *Fiſcus, Minor*.

HOMINES

Conſtantes omnes eſſe debent in fide, par.1. cap.7. num.1.
Sanæ mentis irrident, & contemnunt tentationes circa fidem, ibid. num.7.
Viatores Sanctis Angelis per ineffabilem Dei prouidentiam in cuſtodiam habitos eſſe de fide credendum, par.1.cap.2.nu.20.

HOMO

Dignus niſi eligatur in Familiarem Sancti Officij, Inquiſitor eligens dicitur abuti facultate portandi arma, par. 1. cap. 29. num. 39.
Doctus quando dicatur pertinax in hæreſi, par.1. cap.12. num.8.
Dubius in fide an, & quando dicatur Hæreticus, par.1. cap.7. num.2. 4. 7. & ſeq.

Sperare tenetur de fide in Deo, vel à Deo beatitudinem æternam, remiſſionem peccatorum, & alia neceſſaria, par.2. cap.1. num.1.
Vilis, vide *Birruarij*.
Vino indulgens, & dicens id facere vt eius virtus vinacior ſit, non præſumitur habere gratiam gratis datam, par.1. cap. 40. numer.44.
Virum bonum, quod credat illum, quem vult credere malum, fieri non poteſt, par.1. cap. 25. num.63.
Voluptatis in Paradiſo quanto tempore conſtans fuerit, par.1. cap.2. num.45.
Alia vide *ſparſim in ſuis ſedibus*.

HONOR

Dei defendendus eſt aduerſus illum blaſphemantes non expectata ſpe emendationis, par.2. cap.2. num.9.
Luxuriæ plus tribui non debet, quàm caſtitati, par.1. cap.24. num.134.
Alia vide ſub verbis *Abiuratus, Cardinalis, Delictum, Fautores, Filius, Hæretici, Ordo, Sexus, Templa*.

HORA

Denunciationis adnotari non ſolet in Sancto Officio, par.1. cap.14. num.30.
Intempeſtiua ſi fuerint inuenti Familiares Sancti Officij per Birruarios cum armis, & ſine lumine, quid agi poſſit ſecundùm pragmaticam Hiſpaniarum, par.1. cap.29. num. 11.

HOSTIA

Conſecrata antiquitùs etiam per laicos occultè, & ad domos ſuas deferebatur, & de ratione, par.1. cap.32. num.129. & ſeqq.
Conculcata ſi fuerit an conculcans dicatur abuti Sacramento Euchariſtię, par.1. cap.34. num.136.
Geſtari an poſſit ſine ſuſpicione hęreſis, dicto cap.32. num.136. & 138. cum ſeq.
Mixta ſi fuerit in ſortilegijs miſcens ſit ſuſpectus de hæreſi, abutitur Sacramento Euchariſtiæ, & quomodo puniatur, dicto cap.34. num.135. & ſeq.
Poſita ſi fuerit in partibus pudendis an ponens dicatur abuti Sacramento Euchariſtiæ, ibid. num.136.
Rubea an poſſit conſecrari, ibid. num.18.
Alia vide ſub verbis *Conſuetudo, Expeditio, Infirmus, Mandans, Priſcillianiſtæ, Sacerdos, Sortilegium*.

HVMILITAS

Vtilis eſt hominibus, par.1. cap.34. num.22.
Vide etiam ſub verbo *Confeſſio*.

I

IACOB

Cap. 4. exponitur, & declaratur, par.1. cap.1. num.8. & 22.

IBERI

Rebaptizari an debeant, par.1. cap.33. nu.33.

IDOLATRIA

Punitur pœna mortis naturalis, par.1. cap.35. num.121.
Alia vide ſub verbis *Celebratio, Miſſa, & alibi*.

IDOLOTITA

Comedere quando liceat, par.1. cap.8. nu.34.

IESVITÆ

Biennij votis emiſſis ſunt verè, & propriè Religioſi, par.1. cap.36. num.128.
Matrimonium contrahentes poſt vota biennij an dicantur Polygami ſimilitudinarij, & quomodo puniantur, ibid. num. 130. cum ſeq.
Religioſi ſunt propriè, non autem ex priuilegio emiſſis votis biennij, ibidem numer.129.
Alia vide ſub verbis *Societas, Votum*.

IGNIS

Accenſio, quid ſignificet, par.1. cap.40. num. 200.
Æternus, vide *Opinio*.
Pœna quomodo fuerit contra Hæreticos introducta, & ab Eccleſia recepta, par. 1. cap.21. num.8.
Alia vide ſub verbis *Hæreſis, Hæreticus, Iudæi, Pœna, Salutatores*.

IGNORANTIA

Affectata æquiparatur ſcientiæ, par.1. cap.30. num. 280.
Interno in foro an excuſet ab hæreſi, par.1. cap.11. num.14.
Allegari an, & quando poſſit in his, quæ publicè fiunt, par.1. cap.18. num.57.
Clericatus, vide *Offenſio*.
Craſſa an, & quomodo differat ab ignorantia affectata, dicto cap.11. num.13.
Dici quando poſſit ſolummodo affectata, & quando temeritati coniuncta, d. cap.30. num. 285.
Domini domus ne illa deſtruatur ob hæreſim habitantis an, & quomodo probari debeat, par.1. cap.22. num.36.
Vide *Pretium*.
Exludi quomodo poſſit, par. 1. cap. 36. numer. 238.
Excuſare an, & quando poſſit ab hæreſi, dicto cap.11. num.12.
Externo in foro an, & quando excuſet ab

hæreſi, dicto cap. 11. num. 15. & cap. 34. num. 14.
Facti ſufficit, quod ſit probabilis, vt excuſet, dicto cap. 30. num. 278.
Hæredem Hæreticum inſtituentis ne pœnas incurrat qualis requiratur, & an præſumatur, itaut probari debeat ſcientiam, par. 1. cap. 23. num. 34.
Hæreſis auctoris an excuſet legentem, retinentem, & defendentem eius librum ab excommunicatione, & quid in ſciente, quod liber tractet de religione, & hæreſes contineat, dicto cap. 30. num. 276.
Interno in foro quantumuis craſſa, & ſupina excuſet ab hæreſi, dicto cap. 11. num. 13.
Libros Hæreticorum retinentes, legentes, & defendentes, an, & quando excuſet ab excommunicatione, dicto cap. 30. numer. 275.
Nominis Auctoris an ſufficiat ad excuſandum ab excommunicatione legentem, retinentem, & defendentem librum, & ſcientem quod tractet de religione, & hæreſes contineat, & quid ſi Auctor in effectu ſit Hæreticus, ibid. num. 277.
Offendentis Miniſtros Sancti Officij an, & quando excuſet à pœnis Bullæ Beati Pij Quinti *Si de protegendis, &c.* par. 1. cap. 28. num. 80.
Ordinati ab Epiſcopo Hæretico, vel Schiſmatico an excuſet à ſuſpenſione, vel irregularitate, dicto cap. 18. num. 56.
Præſumitur in receptante Hæreticum, dicto cap. 30. num. 25.
Qualis ſufficiat ad excuſandum legentes, retinentes, & defendentes libros Hæreticorum, ibid. num. 279. & ſeqq.
Receptantis Hæreticum qualis requiratur ne pœnas incurrat, ibid. num. 24.
Temeritati non coniuncta an, & quando excuſet retinentem, legentem, & defendentem libros Hæreticorum, ibid. nu. 281. & ſeq.
Alia vide ſub verbis *Baptiſmus, Baptizatus, Chriſtiani, Clericus, Conſtitutio, Eccleſia, Epiſcopus, Excuſatio, Factum, Hæreticus, Inquiſitor, Mulier, Offenſio, Receptator, Licentia.*

ILLVSIO

Permittenda non eſt erga Deum, vel Summum Pontificem, par. 1. cap. 9. num. 11.
Reuelationis Diuinæ quomodo expediatur in Sancto Officio, par. 1. cap. 40. num. 141.

IMAGINES

Imprimi quomodo debeant, par. 1. cap. 30. num. 135.
Miraculoſæ, quæ afferebantur, & quid de illis factum fuerit, par. 1. cap. 40. nu. 146. & ſeqq.
Mortuorum cum fama Sanctitatis quomodo pingi poſſint, & retineri, ibidem nu. 165. & ſeq.
Piæ, cur apponantur in Eccleſijs, ibidem num. 189.
Profanæ, vide *Vſus.*
Sacras conculcantes, percutientes, conſpurcantes, vehementer de hæreſi ſuſpecti ſunt, & de ratione, par. 1. cap. 31. nu. 63. & ſeq.
Vide *Habitus.*
Alia etiam vide ſub verbis *Altare, Blaſphemia, Blaſphemi, Conſuetudo, Conſumatio, Crimen, Cultus, Factum, Hæretici, Oblatio, Pœna, Sanctitas, Sepultura, Vſus.*

IMMVNITAS

Eccleſiaſtica Hæreticis an ſuffragetur, par. 1. cap. 28. num. 75. & ſeq. & cap. 34. nu. 83.
Suſpectis de hæreſi an ſuffragetur, ibidem.
Alia vide ſub verbis *Blaſphemi, Familiares, Fides, Fuſtum, Homicidium, Inquiſitor, Libri, Reconciliatio, Teſtis.*

IMMVTABILITAS

Dei propria adeout creaturis non ſit communicabilis, par. 1. cap. 1. num. 13.

IMPEDIENTES

Sancto Officio abiurare an debeant, par. 1. cap. 27. num. 28.
Directè dicuntur, qui occidunt, vulnerant, & offendunt Inquiſitores, Miniſtros, Officiales, S. Tribunalis, ibid. num. 131.
Indirectè, qui dicantur, par. 1. cap. 29. num. 1. & 121.
Præſumuntur Hæretici, dicto cap. 27. num. 28.
Reputantur fautores, & defenſores Hæreticorum, ibid. num. 27.
Suſpecti ſunt de hæreſi, ibid. num. 28.

IMPEDIMENTVM

Executionis an probetur ex depoſitione Birruariorum, par. 1. cap. 28. num. 29.
Gratiæ, vide *Vitium.*
Iuriſdictionis conſideratur à ſolo effectu, non autem à qualitate minarum, vel minantis, ibid. num. 64.
Matrimonij ex diſparitate cultus eſt de iure Diuino, & de ratione, par. 1. cap. 36. numer. 238.
Vide *Coniux, Ordo, Polygamus.*
Ordinis quando ex vi, & metu deduci poſſit, ibid. num. 147.
Vide *Matrimonium, Vis.*
Alia vide ſub verbis *Iudex, Libri, Magiſtratus, Sancti Officij, Princeps, Statutum.*

IMPEDITVS

Romam accedere ad petendam abſolutionem excommunicationis ex cauſa hæreſis an ſit cogendus accedere per Procuratorem, par. 1. cap. 25. num. 31. & ſeqq.

IMPERATOR
Conſtans eſſe debet, quæſt. proæm. num.15.
Conſtantinus, vide *Corona*.
Corrigere ſeipſum non erubeſcit, ibidem num. 49.
Denunciandus eſt ſi in hæreſim incidat, par.1. cap.2. num.4.
Eximi non poteſt à pœnis contra denunciatos inflictis, ibid. num.7.
Inconſtantiam appellat iniquitatum, quæſt. proæm. num.4.
Iuramentum, quod præſtet de defendenda Eccleſia, & Religione Chriſtiana, par. 1. cap.26. num.14.
Alia vide ſub verbis *Bulla, Dypticæ, Edictum, Iudæi, Lex, Obedientia, Priuilegium, Verba.*

IMPERITVS
Libros prohibitos ſi retineat an, quando, & quomodo dici poſſit ſuſpectus de hæreſi, par.1. cap.30. num.100. & 108.

IMPETRATIO
Beneficij, quod poſſidebat Hæreticus fieri poteſt etiam ante ſententiam declaratoriam, par.1. cap.20. num.14.

IMPLEMENTVM
Conditionis retrotrahitur in contractibus, par.1. cap.22. num.92.
Vltimis in voluntatibus non retrotrahitur, ibid. num.153.
Vide *Iura*.
Oneris, vide *Fiſcus*.
Præcepti annuæ Communionis Paſchales in Inſula Militæ quoad Familiares Sancti Officij an recognoſci poſſit per illius Inquiſitorem, par.1. cap.29. num.51.
Vide etiam ſub verbo *Papa*.

IMPRESSIO
Caracteris an detur in eo, qui fuit ordinatus per vim, par.1. cap.36. num.147.
Vide *Bigamia, Conſecratio, Ordo, Tonſura, Ius*.
Imaginis quomodo permitti poſſit, par. 1. cap.30. num.135.
Indulgentiarum cum licentia fieri poſſit, ibid. num.333.
Librorum hæreticalium inducit ſuſpicionem hæreſis tam in imprimentibus, quàm in illis, qui impreſſioni ſcienter cooperantur, ibid. num.122.
Vide *Epiſcopi, Examen, Inquiſitor, Libri, Licentia, Originalia, Pars, Pœna, Princeps.*
Miraculorum quando liceat abſque eo, quod verificentur forma ordinaria, par.1. cap.40 num. 24.
Scripturæ hæreticales an requiratur, vt illam legens dicatur ſuſpectus de hæreſi, dicto cap.30. num.188.
Vide etiam ſub verbis *Epiſtola, Indulgentiæ*.

IMPVNITAS
Atrociſſimis etiam in delictis conceditur ſponte comparentibus, par. 1. cap. 14. num.11. & 14.
Hæretico promiſſa per Epiſcopum, vel Inquiſitorem, quatenus hæreſim fateatur, an ſit ſeruanda, par.1. cap.27. num.86.
Vide *Epiſcopi, Facultas*.
Mulieri relapſæ ſponte comparenti conceſſa, dicto cap.14. num.48.
Offenſionis, vide *Pax*.
Reo promiſſa per Inquiſitorem an ſit ſeruanda, dicto cap.27. num.91.
Reſiſtenti Birruarijs, qui eum inuenerunt cum armis, an debeatur, & quando ſi ſit Familiaris Sancti Officij, par. 1. cap. 29. num.27. & ſeq.
Alia vide ſub verbis *Athenienſes, Banniti, Cadauer, Catholicus, Congregatio, Conſenſus, Deſcendentes, Diſpenſatio, Filius, Fœdus, Hæretici, Matrimonium, Officialis, Reus.*

INCLVSIO
Librorum prohibitorum in faſciculo per Mulionem vehendo ſi reperiatur an idem Mulio cenſeatur ſuſpectus de hæreſi, par. 1. cap.30. num.120.
Ordinus, vide *Officium*.
Temporis vnius eſt excluſio alterius, par.1. cap.22. num.202.

INCOMMVTABILITAS
Attributum Dei, creaturæ non communicabile, par.1. cap. 1. num. 13.

INCONSTANTIA
Iniquitas vocatur ab Imperatore, quęſt. proęmiali num. 4.
Licita quando ſit, ibidem num.41. & ſeqq.
Quid ſit, ibidem num.1.
Regulariter reprobanda, ibidem num. 2.
Reprehenſibilis quando ſit, ibidem num. 5. & ſeqq.
Vitium, quod opponitur prudentiæ, ibidem num. 3.

INCORPORATIO
Bonorum facta per Fiſcum an, & quando impediat ne idem Fiſcus repudiare poſſit confiſcationem, par.1. cap.22. nu.149.
Eccleſiæ obtenta per parentes Hæreticos, an faciat ceſſare irregularitatem in filijs etiam abſque alia diſpenſatione, par. 1. cap. 24. num. 76.
Vide *Filius, Hæretici, Parentes, Relapſus*.
Hæretici pœnitentis cum Eccleſia requiritur ne illius filij priuentur beneficijs, ibidem num. 116.

INDEX
Librorum prohibitorum à quo poſſit publicari, par.1. cap. 30. num. 147.
Alia

Alia vide ſub verbis *Concilium*, *Congregatio*, *Epiſcopus*, *Facultas*, *Inquiſitor*, *Lectura*, *Regula*.

INDICIA

Diminutionis an reſultare poſſint ex ſpontanea comparitione, par. 1. cap.14. num.46.
Indubitata adhuc non ſufficiunt ad condemnandum in pœnam ordinariam, par. 1. cap.15. num 21.
Plura requiruntur ad præueniendum denunciatum, nec ſufficit vnum, dicto cap. 14. num. 29.
Præcedere debent vt quis in iudicio interrogari poſſit, ibid. num.33.
Subminiſtrari non ſolent à Sancto Officio aliis Tribunalibus, ſed ab aliis Tribunalibus Sancti Officij, par.1. cap.27. num.119.
Sumi an poſſint per Criminaliſtas ex mala phiſionomia rei inquiſiti, par. 1. cap. 32. num. 62.
Torturæ debent eſſe certa, non autem dubia, vel æquiuoca, ibid. num.175.
Alia vide ſub verbis *Captura*, *Confiſcatio*, *Denunciatus*, *Edictum*, *Fama*, *Filius*, *Inquiſitor*, *Interrogatio*, *Sancti Officij*, *Pax*, *Præuentus*, *Relapſus*, *Reus*, *Sollicitatio*, *Striges*, *Tortura*.

INDICIATVS

Grauiſſimè de blaſphemiis, & propoſitionibus hæreticalibus, quomodo expeditus fuerit in Sancto Officio, & quomodo iterum expeditus fuerit poſtea ſponte confeſſus, par.1. cap.14. num.38.

INDVLGENTIÆ

Cognoſcendum eſt ab Ordinario an ſint veræ, vel falſæ publicandæ, vel non, par.1. cap.40. num.71.
Concedi quomodo ſoleant per Sedem Apoſtolicam cum facultate quæſtuandi, ibid. num. 79.
Declaratæ ſemel falſæ, vel apocryphæ ſi imprimantur, vel publicentur, an imprimentes, & publicantes puniri poſſint in Sancto Officio, vel ab Ordinario, ibidem num. 72.
Eccleſiæ B. Mariæ Virginis de Monſerrato an ſit reuocatæ, ibid. num.76. & ſeqq.
Facilitate nimia ſi imprimantur, vel publicentur cum licentia Epiſcopi, vel Vicarij quomodo prouidere ſoleat Suprema, &c. ibid. num. 73.
Falſæ, quæ ſint, ibid. num.74. 83. cum ſeqq. & 128. cum ſeqq.
Introductæ quomodo fuerint in Eccleſia, ibid. num. 37.
Miniſtrorum Sancti Officij, par. 1. cap. 29. num. 92.
Alia vide ſub verbis *Abuſus*, *Contemptus*, *Formula*, *Hæretici*, *Laicus*, *Licentia*, *Quæſtuantes*, *Schiſmaticus*.

INDVLTVM

Delictorum præter quam commiſſorum in Officiales an ſuffragetur ei, qui deliquit in Officialem remotum, par. 1. cap. 28. num. 27.
Excipiens offenſionem factam Officialibus an ſuffragetur illi, qui occidit Officialem electum, ibid. num. 30.
Homicidij cauſa conceſſum an iuuet fatentem commiſiſſe homicidium qualificatum, par.1. cap.14. num.46.
Inquiſitores, quod diſpenſare poſſint ab irregularitate contracta ob hæreſim, vel apoſtaſiam an ceſſauerit, vel fuerit reuocatum, par.1. cap. , num.
Mantuæ Ducis ſuper applicatione bonorum Hæretici, par.1. cap.22. num.168.
Mariæ Scotorum Reginæ, vt poſſit apud ſe retinere Sacram Euchariſtiam, par.1.c.32. num.134. & ſeq.
Papæ, quod Princeps ſecularis applicare poſſit bona Hæreticorum ſuo Fiſco, quibus conditionibus concedatur, d. cap.22. num.164.
Principibus ſecularibus ſuper applicatione bonorum Hæretici eorum Fiſco concedendum quibus cum condictionibus concipi ſoleat, ibid. num.167.
Regis Catholici, & Luſitaniæ ſuper applicatione bonorum Hæretici, ibidem numer.166.
Sabaudiæ Ducis ſuper applicatione bonorum Hæretici, ibid. num.167.
Veneti Senatus ſuper applicatione bonorum Hæretici, ibid. num.165.
Alia vide ſub verbis *Fiſcus*, *Iudæi*.

INFAMIA

Comitatur condemnatum de crimine publico, etiam poſt peractam pœnitentiam, par.1. cap.19. num.9.
Dignitatis incapacitatem an, & quando contineat, par.1. cap.24. num.109.
Durat in Hæretico etiamſi conuertatur, & reconcilietur Eccleſiæ, dicto cap.19. numer.9.
Facti deleri quomodo poſſit, par.1. cap. 25. num. 64.
Tolli non poteſt à poteſtate terrena, & de ratione, ibid. num.63.
Filiis Hæretici an tolli poſſit per poteſtatem ſecularem, ibid. num.66.
Hæreſis propter crimen incurritur, d. cap.19. num. 7.
Hæretici ſit ne facti tantummodo, vel facti, & iuris, ibid. num. 10.
Tolli non poteſt per ſecularem poteſtatem, & de ratione, dicto cap.25. num.66.
Incurritur per fautores, defenſores, & receptatores Hæreticorum, par.1. cap. 30. num. 71.
Notati à quibus Officiis, priuilegiis, & actibus legitimis repellantur, dicto cap. 19.

numer. 13. & ſequentibus.

Deceſſus ab Aula ex cap. hæreſis in locis, in quibus hæreſes impunè graſſantur, & de ratione, ibidem num. 12.

Alia vide ſub verbis *Aduocatus, Apoſtata, Argumentum, Carcer, Fautores, Filius, Hæretici, Hæreticus, Irregularitas, Nobilis, Papa, Pœna, Portæ, Procurator, Religioſus, Schiſmaticus, Sententia, Signum, Socij, Sollicitati.*

INFANS

Baptizatus apud Hæreticos, & apud eos in falſa doctrina nutritus, quando cenſeri poſſit Hæreticus, par.1. cap.14. num.56.

Conſignandus eſt patri ad fidem conuerſo, non autem matri infideli, quamuis aliàs apud matrem ali deberet, par. 1. cap. 9. num. 15.

Expoſitus an, & quando baptizari poſſit ſub conditione, par. 1. cap. 33. numer. 18. & ſeqq.

Hæbreus, vide *Monitio*.

Baptizari quando poſſit, ibidem numer. 17. & ſeq.

Alia vide ſub verbis *Apoſtata, Confirmatio, Græci, Hæretici, Inquiſitor, Iudæi, Lamiæ, Mater, Striges, Vſus*.

INFECTIO

Tituli à quo ortum habuit fama operatur, vt ea nullum conſtituat gradum probationis, par.1. cap.40. num.204.

Viri deterior quam fœminæ, par.1. cap. 24. num.33.

INFERIOR

Diſpenſare an, & quando poſſit aduerſus legem Superioris, par.1. cap.36. nu.238.

Iuriſdictionem habens exemptam, & quaſi Epiſcopalem adhuc non poteſt deponere, nec cauſas matrimoniales cognoſcere, nec Ordines conferre, ibidem nu.42.

Alia vide ſub verbis *Electio, Eleemoſyna, Epiſcopus, Miniſter, Populus*.

INFIDELIS

Baptizari ſua ſponte petens, ſi poſtea inconſtans pœniteat, an ad ſuſcipiendum baptiſmum cogi poſſit ab Eccleſia, par.1. cap. 9. num.11.

Filios baptizari curans, vt eos liberet à fœtore, vel infirmitate poteſt puniri in Sancto Officio, & de ratione, par. 1. cap. 33. numer. 48.

Nulliter ad actum Baptiſmi deueniens an ad illum ritè ſuſcipiendum cogi poſſit ab Eccleſia, dicto cap.9. num.11. & 17.

Priuatiuè quis dicatur, par.1. cap.7. nu.4.

Recuſans baptizari poſtquam id promiſit poteſt puniri pœna extraordinaria, tanquam delinquens, & ratione delicti ſubiectus eſt foro Eccleſiæ, dicto cap. 9. nu. 16.

Alia vide ſub verbis *Angeli, Apoſtata, Balnea, Baptiſmus, Baptizatus, Carnes, Catholicus, Celebratio, Chriſtiani, Decretum, Fides, Filius, Hæreſis, Iudæi, Libri, Licentia, Mulier, Receptator, Secta, Serui, Statutum, Veſtes, Vexilla*.

INFIDELITAS

Repugnat directè veritati, par.2. cap.1. numer. 9.

Alia vide ſub verbis *Blaſphemia, Deſperatio, Dubius*.

INFIRMVS

Catholicus petens conſolationem ab Hæretico, an, & quando puniri debeat, tanquam Hæreticus, par.1. cap.24. nu.26.

Conſolationem petens ab Hæretico, quibus in caſibus non ſit damnandus, ibidem numer.28.

Hæreticos conſolatos petens, dum eſt ſanæ mentis, ſemper damnandus, ibidem numer. 29.

Mentis non ſanæ petens conſolationem ab Hæretico, an ſit puniendus, ibid.nu.27.

Viaticum petens, & volens illud recipere in hoſtia non conſecrata, an, & quando ſit ſuſpectus de fide, par.1. cap.24. num.90.

Alia vide ſub verbis *Cathari, Chriſtiani, Conſolamentum, Conſolatio, Græci, Hæretici, Manus, Orationes, Probatio, Teſtis, Vnctio*.

INGRESSVS

Curiæ ſi prohibeatur in domo ad perquirendum, & capiendum Hæreticum, ibi non extantem adhuc illa domus eſt dextruenda, par.1. cap.22. num.34.& 39.

Vide *Bona, Domus*.

Regulatur à cauſa ingrediendi, nec operatur vltra intentionem agentis, par. 1. cap.24. num.52.

Religionis, vide *Alumni, Votum, Vxoratus*.

Templi Hæreticorum, an, & quando licet Catholicis, ibidem num.53.

Alia vide ſub verbis *Egreſſus, Fores*.

INHABILITAS

ad Beneficia obtinenda incurritur per Fautores, Defenſores, & Receptatores Hæreticorum, par.1. cap.30. num.67.

Vide *Filius, Schiſmaticus, Suſpecti*.

ad Dignitates an incurratur per filios Schiſmaticorum, par.1. cap.10. num.44.

ad Honores, vide *Filius*.

ad Officia, an incurratur ob hæreſim patris, par.1. cap.24. num.185.

ad Ordines incurritur per Schiſmaticos comprehenſus in Bulla Pauli Quarti, dicto cap.10. num.38.

INIMICITIA

Durare præſumitur, non obſtante ſimplici reconciliatione, par.2. cap.2. nu.122.

Alia vide ſub verbis *Actus*, *Epiſcopus*, *Malum*, *Neceſſitas*, *Obligatio*, *Offenſus*, *Remiſſio*, *Significatio*.

INIMICVS

Excludendus non eſt à generalitate noſtri amoris, quo omnes generaliter diligimus, par.2. cap.2. num.26.

Odio non eſt habendus ex præcepto, & de fide, ibidem num.19.

Alia vide ſub verbis *Charitas*, *Dilectio*, *Odium*, *Sortilegi*.

INIVRIA

Monacho facta, dicitur facta Monaſterio, par.2. cap.2. num.38.& 48.

Sacramento, vel ſub prætextu Sacramenti illata cognoſci debet per Inquiſitores Sancti Officij, par.1. cap.36. num.56.

Satisfieri debet per iniurantem quatenus in ſe eſt, & non vlterius.

Alia vide ſub verbis *Actio*, *Deſiderium*, *Furtum*, *Ius*, *Obligatio*, *Offenſus*, *Pater*, *Pax*, *Remiſſio*, *Significatio*, *Sollicitatio*, *Vitium*.

INIVSTITIA

Cauſę nouiter emergentis non conſideretur ad inducendam fractionem pacis, par. 2. cap.2. num.89.

Vide *Cauſa*, *Pax*, *Statutum*.

Sententiæ abſolutoriæ à delicto reſultat ex eo quod reus illud fateatur, par.1.cap.14. num.37.

Alia vide ſub verbis *Index*, *Iuſtitia*, *Senatus*.

Damnauit Innocentius X. quinque propoſitiones Ianſenianas, par. 1. cap. 3. numer.24.

Diligentias, quas adhibuerit in eiſdem propoſitionibus damnandis, ibidem nu.26.

Peritos, quot conſuluerit eadem occaſione, ibidem nu.27.

INOBEDIENS

Epiſcopo etiam fœde, vt quia in illum coniurauerit illum à Ciuitate eiecerit, vel illius iuriſdictionem occupauerit, an, & quando dici poſſit Schiſmaticus, par. 1. cap. 10. num.17.

Pontifici ſibi infeſto, vel ſuſpecto, quem tamen credit caput Eccleſię non eſt Schiſmaticus, ibid. num.7.

Vide etiam ſub verbo *Schiſmaticus*.

INQVISITIO

Formari poteſt in delicto hæreſis, vel ſuſpicionis Hæreſis abſque alia diffamatione, par.1. cap.35. num.53.

Generalis, vide *Denunciatio*, *Hæreticus*.

Hiſpaniarum mitius agit circa mutationem pœnæ, par.1. cap.17. num.103.

Luſitana condemnans Hæreticos, vti negatiuos ex teſtibus non conteſtibus, & ſingularibus non commendanda, par. 1. cap.15. num.8.

Suprema ampliori vtitur poteſtate, quam alij Inquiſitores, & de ratione, par.1. cap.36. nu.109.

Condonare non ſolet pœnas niſi peracta pœnitentia per dimidium temporis, dicto cap.17. nu.101.

Contumaces contra Hæreticos quomodo procedere ſoleat, ibid. nu.7.

Fugientes e carceribus quomodo cuſtodire ſoleat, & quam præſumptionem de fuga deſumere, ibidem num. 19.

Interficientis ſe in carceribus, in quibus propter hæreſim detinetur, an, & quando damnari ſolent memoriam, & quam ſuper interfectione præſumptionem ſequi, ibid. nu.18.

Mortem primi coniuges probare volenti ad contrahendum ſecundum matrimonium quomodo reſcribere ſoleat, dicto cap.36. num.97.

Mutare, an, & quomodo ſoleat pœnas poſt ſententiam, dicto cap. 17. nu.99.

Perpetuam ad pœnam damnatis puta carceris, vel triremium, an, & quomodo ſoleat illam mitigare, ibidem nu. 202.

Præuentos denunciatione, vel indicijs, idque ſcientes, vel ſuſpicantes, & propterea ſponte comparentes, quomodo ſoleat expedire, par.1.cap.14. num.67.

Reſolutiones facit accepta auctoritate à Papa, dicto cap.36. num.67.

Reliqua vide *in ſuis ſedibus*.

INQVISITOR S. OFFICII

Abſoluere an poſſit Hæreticum in foro conſcientiæ, par.1. cap 25. num.16.

Abſtinere debet à promiſſionibus gratiæ, & miſericordiæ etiam conditionalibus erga Reos, par.1. cap.27. num.89.

Abuti dicitur conceſſione portandi arma, ſi non eligat in Familiares homines dignos, par.1. cap.29. num.39.

Admonere quomodo debeat reos ad dicendum veritatem, dicto cap.27. num.89.

Æqualem habet iuriſdictionem, cum Epiſcopis circa prohibitionem librorum, par. 1. cap.30. num.176.

Ætatis cuius eſſe debeat, par. 1. cap. 22. numer.15.

Aggrauare poteſt ex arbitrio pœnas delictorum ſecundum eorum qualitatem, & grauitatem, par.1. cap.35. num.2.

Allicere quomodo poſſit reum ad dicendam veritatem, dicto cap.27. num.87.

Armorum ob delationem permittere non debet, quod Familiares Sancti Officij moleſtentur per Iudices laicos, dicto cap.29. num.12.

Aſſiſtere quos debeat in Familiares Sancti Officij, ibidem num.36. & ſeq.

Audire non debeat confeſſiones Sacramen-

tales dicto cap.25. num.17.
Barones contra denunciatos, an, & quomodo procedere poſſit, dicto cap.28. nu.8.
Bibliopolas ad quid cogere poſſit d. cap. 30. num.141.
Blaſphemiæ non hæreticales in cauſis, an ſit Iudex competens, par.1. cap.31. num.31. & ſeq.
Bona Hæretici cum Principe ſeculari diuidenda liquidare, vendere, & diuidere debet, dicto cap.22. num.182.
Bullæ B.Pij Quinti *Si de protegendis &c.* in caſibus quomodo debeat ſe continere, dicto cap.28. num.92.
Capturam blaſphemi perſonæ qualificatæ, an, & quomodo decernere poſſit, dicto cap.31. num.138.
Carcerem aſſignans reo pœnitenti, in quo intra paucos dies moriantur irregularitatem incurrit, par.1. cap.21. nu.40.
Cautionem an præſtare teneatur Iudici ſeculari de reſtituendo reum ſibi remiſſum, dicto cap.27. num.131.
Comburere, an, & quando poſſit libros prohibitos, dicto cap.30. num.143.
Commutare an poſſit pœnam Hæretici requiſito Epiſcopo, qui recuſet, d. cap. 25. num.93.
Condemnare an poſſit Hæreticum, cuius hæreſim per viam confeſſionis Sacramentalis, vel ab ipſo Confeſſario, vel ab alio detegit, dicto cap.35. num.95.
Condonare an poſſit Hæretico pœnitenti bona confiſcata, & per confiſcationem Fiſco ſeculari applicanda, dicto cap. 25. num.83. & ſeq.
Confiſcare an poſſit bona emphyteuſis Eccleſiaſticæ ob hæreſim emphyteutæ, dicto cap.22. num.30.
Conſcientię in foro, an, & quando abſoluere poſſit Hæreticum, dicto cap.25. nu.19.
Conſcios contra nominatos ab Hæreticos ſponte comparente, an, quando, & quomodo procedere poſſit, par.1. cap.14. numer. 21.
Conſilio Epiſcopi petito, an poſſit pœnam Hæretici commutare, dicto cap.25. nunum.93.
Curare non debet, quod reus defenſionibus renunciet, vel ſe remittat benignitati Sancti Officij, dicto 27. nu.22.
Delegare an poſſit facultatem abſoluendi ab hæreſi, dicto cap.26. num.20.
Diminutionem Hæretici ſponte comparentis, & delictum confeſſi, an ante conceſſionem abſolutionis poſſit ex officio perquirere, dicto cap.14. num.45.
Diſpenſare non poteſt ab irregularitate ob hæreſim, vel apoſtaſiam, nec quidem in foro conſcientiæ, dicto cap.25. nu. 47. & 49.
Domum Hæretici, an, quando, & quomodo deſtruere poſſit in Italia, d. cap.22. nu.37.
Eccleſiæ bona occupans ob hæreſim Clerici an incidat in excommunicationem, ibid. num.15.
Eligare quos debeat in Familiares Sancti Officij, dicto cap.29. num.38.
Epiſcopos retinentes, vel legentes libros hæreticales, an poſſit animaduertere, ſeu tractare, dicto cap.30. num.210.
Excommunicationem an incurrat ob retentionem, vel lectionem librorum hæreticalium, ibidem num. 203.
Exquirere tenetur ex officio innocentiam, & defenſionem reorum, dicto cap. 27. num.14. & 25.
Famam ex cauſa hæreſis deperditam, an poſſit reſtituere, dicto cap.25. nu.62.
Familiam armatam habere poteſt, d. cap.29. num.5.
Familiaritatis in litteris patentalibus excipere an debeat archibuſettos, vel ſtillettos, & quomodo debeat horum armorum delationem Familiaribus prohibere, dicto cap.29. num.35.
Fidem meretur in his quæ ad eius officium ſpectant, & præſertim ſi aſſerat velle carceratum coram Iudice ſeculari pro cauſa Sancti Officij, dicto cap.27. nu. 127.
Furentem Pixidem, in qua aſſeruntur Sanctiſſima Euchariſtia, an punire poſſit, par.1. cap.34. num.75.
Hiſpaniæ, vide *Rex*.
Immuni à loco extrahere poteſt Hæreticos, & de hæreſi ſuſpectos, dicto cap. 28. numer.77.
Impingens alicui crimen hæreſis, an, & in quam pœnam incurrat, dicto cap. 27. numer. 129.
Impunitatem reo an promittere poſſit, ibid. num.90.
Inferiores contra Regulos, vel Duces, an, & quomodo procedere poſſit, d. cap. 28. num.6.
Intimare an, & quomodo debeat reis antequam excauerentur Bullam B. Pij Quinti *Si de protegendis &c.* ibidem num.18.
Irregularitatem nullam incurrit per traditionem Hæretici Brachio ſeculari, & de ratione, dicto cap.21. num.32.
Iudæos blaſphemos, an punire poſſit etiam priuatiuè quoad Iudicem laicum, dicto cap.31. num.86. & ſeq.
Commiſcentes ſe carnaliter, cum Chriſtianis mulieribus, an puniri poſsit, ibid. num.91.
Iuriſdictionem habet contra ſortilegos, & in ſuperſtitionibus etiam ſimplicibus, par. 1. cap.32. num.101.
Laicos officiales, quos habere poſsit pro cognitione hæreſis, dicto cap.27. num.105.
Libros Iudæorum corrigi, vel expurgari conſentiens acriter reprehendendus, dicto cap. 20. nu.308.
Prohibitos an, & quomodo permittere

poſsit, ibidem num.146.
Licentia legendi libros prohibitos non tractantes de religione, & hæreſes non continentes, an poſsit concedere, ibidem numer. 272.
Melitæ cognoſcere, an poſsit nuncius familiares adimpleuerint præceptum annuæ Communionis in Paſchate, dicto cap.29. num.51.
Congregationes Sancti Officij, quomodo habere debeat, ibidem nu.74.
Executioni expeditionum Vrbis, quomodo, & quando debeat inuigilare, ibid. num.73.
Indicis regulas obſeruare tenetur in approbandis libris imprimendis, ibidem numer. 72.
Iuriſdictionem an, & quando habeat in Clericos, & Officiales Epiſcopi, tanquam Inquiſitor, ibidem num.66.
Mancipia Inquiſitionis an, & quando tranſmittere teneatur ad pernoctandum in ſolitis carceribus, ibidem num.80.
Monitoriales litteras pro rebus deperditis ab Epiſcopo relaxatas quomodo teneatur ſubſcribere, & an pro illis poſſit adhibere cognitionem cauſæ, vel mercedem recipere, ibidem num.58.
Vide *Apoſtatas*, *Delictum*.
Moleſtare an poſſit ex grauibus indicijs reum per viam gratiæ, vel diſpenſationis abſolutum à Summo Pontifice, d. cap.25. num.115.
Monitione non præcedente an, & quando procedere poſſit contra proferentes blaſphemias, dicto cap.31. num.18.
Negligens in capiendis, & Hæreticis an poſſit dici fautor Hæreticorum, vel ſuſpectus de hæreſi, & quomodo puniri debeat, par.1. cap.26. num.21.
Obſeruare an, & quomodo debeat Catholicos peragrantes, vel morantes in Regionibus Hæreticorum, & ab illis redeuntes, dicto cap.30. num. 91.
Offendentes Officialem Sancti Officij, cum ignorantia, quod talis ſit, an, & quando punire poſſit, dicto cap.28. num.72.
Offerentes ſacrificium pro damnatis,an poſſit punire, par.1. cap.34. num.8.
Omni ab hæreſi an cenſeatur abſoluiſſe eum, quem abſoluit, quia aliquis confeſſus eſt, ſed alias tacuit, dicto cap.14. nu.44.
Dantes pro damnatis, an poſsit punire, dicto cap.34. num.8.
Dare debet pro relaxato Curiæ ſeculari ne morti tradatur, dicto cap. 21. num.33.
Pecuniarias in pœnas mutare non poteſt, pœnas corporis afflictiuas, dicto cap. 25. num. 96.
Permittere non poteſt, quod Iudices laici ſecum de hæreſi cognoſcant, dicto cap.27. num. 104.
Pœna cauſis perpetui, an, & quando remittere poſsit, dicto cap. 21. num. 46.
Confiſcationis, quæ debetur Principi ſeculari, an remittere poſſit, d. cap. 25. num. 83.
Pœnitentes Hæreticos ad ipſum delatos abſoluere poteſt ab excommunicatione in vtroque foro, ibid. num.37.
Portugalliæ, vide *Facultas*.
Priuatiue ad Iudices laicos, an, & quando procedat in delicto blaſphemiæ, d. cap.31. num.5.& ſeqq. num.9.& ſeqq. nu.28. 76. & 82. cum ſeqq.
Procedere quomodo debeant, ſi detenti in carceribus ſecularibus dicant ſe habere aliquid ſpectans ad Sanctum Officium, quod denunciare intendant, dicto cap.27. num. 122.
Proferentes propoſitiones temerarias, ſcandaloſas, & piarum aurium offenſiuas, an, & quando punire poſsit, dicto cap. 31. num.39.
Promittens reo miſericordiam, vel gratiam tenetur quantum in ſe eſt promiſsionem ſeruare, dicto cap.27. num.88.
Propoſitiones male ſonantes, ſcandaloſas, vel blaſphemas, non tamen formaliter hæreticas proferentes, vel exeuntes quomodo coercere debeat, dicto cap.35. numer.105.
Punire an poſsit retinentes, & legentes libros obſcœnos, & contra bonos mores in eius Edicto prohibitos, d. cap.30. nu.418. & ſeqq.
Receptantem Hæreticum punire poteſt, ſiue is ſit Catholicus, ſiue Hæreticus, Apoſtata, Iudæus, vel Infidelis, ibidem nu.12.
Relapſos ſponte comparentes, an, & quando reconciliare poſsit Eccleſiæ, d. cap.14. num. 49.
Remittere non debet carceratos Iudicibus ſecularibus, dicto cap.32. nu.147.
Reſeruare an ſibi poſsint facultatem augendi, minuendi, vel commutandi pœnas Hæreticorum, dicto cap.25. nu.91.
Reſtituere tenetur Iudici ſeculari reum ab ipſo remiſſum, dicto cap. 27. num.114.
Reuelantem Confeſsiones, an punire poſsit, dicto cap.35. num.86. & ſeq.
Reuelationes diuinas, quomodo, & quibus diligentijs inueſtigare debent, par.1. cap.40 num.137. & ſeq.
Sacerdotem, qui fingit hoſtiam conſecrare, & non conſecrat, an punire poſsit, dicto cap.34. num.51.
Saluumconductum an concedere poſsit Hæreticis, dicto cap.27. nu.54.
Sententiam abſolutoriam inquiſiti de hæreſi an proferre poſsit, ſine Epiſcopo, dicto cap.25. nu.103.
Solus eſt Iudex ſuorum Familiarium,& Miniſtrorum circa abuſum, vel exceptum in aſportatione armorum, dicto cap. 29. num. 10.

Sortilegiorum in cauſis quando poſsit procedere, dicto cap.32. nu.102.
Striges punire poteſt non ſolùm propter hęreſim, vel illius ſuſpicionem, ſed & propter infanticidia, ibid. num.147.
Superiorem, qui habita notitia ex Sacramentali confeſsione ea vtitur pro gubernio Religionis, vel ſubditorum, an punire poſsit, dicto cap.35. nu.106.
Suſpicione hæreſis ſublata, an habeat iuriſdictionem, par.1. cap.36. num.109.
Temporales pœnas Hæreticorum, an, & quando poſsit remittere, dicto cap.25. numer.77.
Vnus poteſt alium ad inuicem diſpenſare ab irregularitate ob hæreſim, vel apoſtaſiam, ibid. num.50.
Reliqua vide *in ſuis ſedibus*.

INQVISITVS

Hæreſis ex cauſa moriens pendente proceſsu an damnari poſsit in memoria, par. 1. cap.17. num.14.

INSTITVENS

Hæredem Hæreticum incurrit excommunicationem, etiamſi ſit Epiſcopus, par. 1. cap.23. num.24.
Hæreticum ignoranter pœnas non incurrit, ibid. num.33.
Pœnitens pœnas euadit, ibid.
Poteſt excommunicari, & damnari, tam in vita, quàm poſt mortem, tanquam Hæreticus, ibid. nu.29.
Maioratum, ſeu primogenituram, ſi incidat in hæreſim, an illius bona veniant, aut in confiſcatione, par.1.cap.22. nu.151. & ſeq
Alia vide ſub verbis *Bona, Catholicus, Clauſula, Clericus, Epiſcopus, Filius, Fructus, Ignorantia, Laicus, Sepultura, Succeſſor*.

INSTITVTIO

Cæremoniæ publicæ fieri non poteſt per priuatum, par.1. cap.40. num.10.
Congregationum, vide *Congregatio*.
Familiarium Sancti Officij, & ad quid, par.1. cap.28. num.32.
Hæredis, vide *Hæreticus, Nomen, Pater, Teſtamentum*.
Maioratus, vel primogenituræ ſi ſit facta per contractum inter viuos reuocabilem an illius bona veniant in confiſcatione ob hæreſim inſtituentis, par.1.cap.22.nu.154. & ſeq.
Vide *Confiſcatio, Maioratus*.
Parochi an fieri poſſit per Epiſcopum Schiſmaticum, par.1. cap.20. num.4.
Primogenituræ an, & quando impediat confiſcationem, ibid. num 153.
Alia vide ſub verbis *Cultus, Hæreticus*.

INSTRVCTIO

Clementis Octaui pro Italo-græcis, par. 1. cap.30. num. 329.
Confeſſarii, vide *Confeſſarius*.
Eccleſiæ, quod ſi Papa cum errore fieri non poſſit, eſt de fide, par 1. cap.3. num.2.
Fidei, vide *Apoſtata, Cathecumenus, Hæreſis, Hæreticus, Puer*.
Iudæorum circa libros edita per Cardinalem de Cremona, dicto cap.30. num.310.
Legatorum, vide *Concilium*.
Ordinariorum ne Miſſæ celebrentur per non promotos ad Sacerdotium, par.1. cap.34. num.121. & ſeqq.
Proceſſus formandi contra Striges, Sortilegos, Maleficos, par.1. cap.32. num.152.
Vide etiam ſub verbo *Miſſionarij*.

INSTRVMENTVM

Hæretico à Notario rogatum an, & quando ſit nullum, par.1. cap.19. num.22.
Pacis ſi contineat clauſulam *pœna toties committatur quoties contra factum fuerit*, adhuc non incurritur pœna fractæ pacis quando offenſio prouenit ex noua cauſa, par. 2. cap.2. num.93.
Vide *Clauſula, Pax, Pœna*.
Varium eſt ſuſpectum de falſo, quæſt.proœmiali num.35.

INTENTIO

Agentis attendenda eſt circa illius ingreſſum in templis Hæreticorum, par. 1. cap. 24. num. 52.
Baptizandi, vide *Baptiſmus*.
Eccleſiæ in Miſſis defunctorum, quæ ſit, par.1. cap.34. num.32.
Miniſtri, vide *Baptizatus, Hæreticus*.
Purgatur per torturam, par.1. cap.33. nu.44.
Alia vide ſub verbis *Actus, Contradictio, Errans, Factum, Iuriſdictio, Matrimonium, Papa, Relapſus, Sacerdos, Schiſmaticus, Verba*.

INTERCESSIO

Eccleſiaſtici Iudicis pro Hæretico tradendo Curiæ ſeculari non omittenda, & de ratione, dicto cap 21. num.33.
Vide etiam ſub verbo *Deus*.

INTERDICTVM

Relaxatum ab Innocentio Decimo contra Archiepiſcopum Mechlinien. & Epiſcopum Gandauen. par.1. cap.10. num.15.

INTERPRES

Confeſſionis, quod faciat officium, & quem delinquat in eo actu ſollicitando confitentem, par.1. cap.35. num.59.
Sollicitans dum interpretatur confeſſionem an ſit denunciandus, ibid. nu.57. & ſeqq. & num.66.

INTERROGATIO

Fieri non poteſt in iudicio, niſi præcedant indicia, par.1. cap.14. num.33.

Vltramontanis Hæreticis in Sancto Officio ſponte comparentibus facienda, ibidem num. 18.
Alia vide ſub verbis *Abutens, Chriſtiani, Confeſſarius, Hæreſis, Offenſus, Polygamus, Reus, Sacerdos, Teſtes, Teſtis.*

INTERROGATVS

Libri hæreticalis circa prohibitionem quomodo reſpondere poſſit ad euadendam hæreſis ſuſpicionem, par.1. cap.30. n.198.

INVENTARIVM

Bonorum Hæretici ne fine ſtatuere nequit Princeps ſecularis, etiamſi illius bona Fiſco ſeculari ſint applicanda, & de ratione, par.1. cap.22. num.197. & 200.
Melitæ conficiendum à duobus hæredibus, quorum vnus ſit Clericus, & alius Familiaris Sancti Officij, an, & quando fieri debeat vel coram Epiſcopo, vel coram Inquiſitore, par.1. cap.29. num.69.

INVITVS

Obligari non poteſt ad id, quod in eius voluntate conſiſtit, par.1. cap.22. num.83.

IOB

*Cap.*4. exponitur, par.1. cap.2. num.5.

IOCVS

Inducere non poteſt confeſſionem, neque profeſſionem, par.1. cap.8. num.20.
Alia vide ſub verbis *Blaſphemia, Blaſphemi, Laicus, Scholaris, Scriptor, Verba, Veſtes, Vſus.*

IRA

Quid ſit, par.1. cap.1. num.10.
Tribui an, & quando poſſit Deo, ibidem num.11. & 23.
Vnde dicatur, ibid. num.10.
Alia vide ſub verbis *Blaſphemia, Iudæi, Subiectio, Verba.*

IRREGVLARITAS

Annexa an ſit hæreſi, par. 1. cap.19. num.1. & 2.
Apoſtatæ an poſſit diſpenſari ab alio, quàm à Papa, par.1. cap.25. num.41.
Argui an poſſit ab æquiparatis, par.1.cap.37. num. 4.
Deleri an poſſit ab Hæretico per pœnitentiam, dicto cap. 19. num.6.
Diſpenſari per quem poſſit in delicto Hæreſis, dicto cap.25 num. 40. 41. & 47.
Effectus, quos pariat, par. 1. cap. 24. numer.31.
Euchariſtiæ Sacramento per abutentes, an incurratur, par.1. cap. 34. num.5.
Extenditur ad filios Hæreticorum, dicto cap.24. num.74.
Hæreticorum per fautores, defenſores, & receptatores an incurratur, par.1. cap.30. num. 63. & ſeqq.
Occultos per fautores, defenſores, & receptatores Hæreticorum an incurratur, ibid. num.65.
Orta ex infamia an incurratur per fillios relapſorum, emendatorum, & Curiæ ſeculari traditorum, dicto cap.24. num.79.
Reiteratione Sacramenti Baptiſmi, vel Confirmationis an incurratur, par.1. cap. 33. num. 37. & 62.
Reordinari per patientem an incurratur, dicto cap.37. num.3.
Schiſmatico ab infamia proueniens quatenus duret, par.1. cap.10. num.38.
Alia vide ſub verbis *Abiuratus, Apoſtata, Argumentum, Baptizatus, Diſpenſatio, Effectus, Epiſcopus, Facultas, Fautores, Græci, Hæreſis, Hæretici, Hæreticus, Ignorantia, Indultum, Inquiſitor, Negans, Occiſio, Ordinati, Papa, Parentes, Pœna, Pœnitentiaria, Pœnitentia, Polygamus, Rebaptizatio, Reiteratio, Religioſus, Reordinatio, Sacerdos, Schiſmaticus.*

IRREQVISITVS

Capere Hæreticum non tenetur ex iuſtitia, par.1. cap.26. num.27.
Dominus directus ſi fuerit in alienatione rei emphyteuticæ, punitur emphyteuta, ſiue alienatio valeat, ſiue non, par.1. cap. 22. num. 83.

ISAIAS

*Cap.*5. exponitur, & declaratur, par.1. cap.2. num.27. & 34.

ITALIA

Hæreſis circa crimen quomodo reguletur, par.1. cap.27. num.101.
Alia vide ſub verbis *Græci, Inquiſitor, Luſitani, Mora, Papa, Princeps, Remiſſio.*

ITALI

Euntes in Regione Hæreticorum, vbi non eſt permiſſus Ritus Catholicus inquiri poſſunt tanquam ſuſpecti de hæreſi, par.1. cap.36. num.238.
Vide etiam ſub verbo *Sollicitatio.*

ITALO-GRÆCI

Diſpenſati pluries fuerunt vt ad Ritum Latinum tranſire poſſint, par.1. cap.30. numer.321.
Errores, in quos lapſi fuerint, ibidem numer.329.
Græcorum ad Collegium in Vrbe admittendi tenentur iurare ſe non acturos pro licentia mutandi Ritum Græcum, ibidem num. 324.
Poteſtati ordinariæ ſubijciuntur, ibidem num. 329.
Ritus, qui non ſint tolerandi, ibidem.
Vide etiam ſub verbo *Inſtructio.*

IVDÆI

Addiſcere non poſſunt litteras, vel artes à Chriſtianis, par.1. cap.31. num.125.
Ædificare an poſſint domunculam in eorum cœmeterio, ibid. num.112.
Affigere petentes in eorum ſepulchris nomina, cognomina, vel patriam defunctorum non ſunt audiendi, ibid. num.126.
Animalia in Macellis Chriſtianorum cum ſuis ſuperſtitionibus, & obſeruationibus tractantes, puniendi ſunt ab Inquiſitore, ibid. num.114.
Approbantes Baptiſmum coactè etiam coactione præciſa, & abſoluta ſuſceptum per actus poſitiuos; ſicque metum purgantes tenentur conſtanter ſeruare fidem Catholicam, aliàs tanquam Hæretici puniuntur, par.1. cap.11. num.44.
Arcam cum pompa, & luminaribus transferentes de vna domo in aliam, an ſint puniendi per Inquiſitorem, dicto cap. 31. num.108.
Arceantur ab omnibus publicis officijs, ibid. num.130.
Arma deferentes Algerium an ſint puniendi per Inquiſitorem, ibid. num.108.
Aſſumi an debeant ad familiaritatem Sancti Officii, par.1. cap.29. num.42.
Baptizatos ſe putantes, quamuis non ſint, dicuntur baptizati baptiſmo flaminis, dicto cap.11. num.41.
Bibliæ ſacræ tantummodo libros retinere poſſunt, par.1. cap.30. num.306.
Blaſphemi puniendi quomodo ſint, dicto cap.31. num.145.
Siue verbo, ſiue facto ſemper puniendi per Iudicem Eccleſiaſticum, ibid. num.85. & ſeqq.
Cardinalis Camerarii priuilegiis vti non poſſunt, & de ratione, ibid. num.127.
Circumcidentes infantes Chriſtianos acriter puniendi per Inquiſitorem, ibid. nu.114.
Coactè baptizati an, & quando compellendi ſint Baptiſmum colere, & ſeruare, dicto cap.11. num.42.
Commiſcentes ſe carnaliter cum mulieribus Chriſtianis an, & quando puniri debent ab Inquiſitore, dicto cap.31. num.91.
Conducere an poſſint gabellas, alioſue redditus Principum ſecularium, ibid. nu.131. & ſeqq.
Conſtruentes nouas Synagogas ſine licentia Sedis Apoſtolicæ an puniantur ab Inquiſitore, ibid. num.109.
Conuerſi ad fidem, ac deinde in illa inconſtantes habentur pro Hæreticis, d. cap.11. num.28.
Copulam carnalem habentes cum mulieribus Chriſtianis an puniri debeant ab Ordinario, dicto cap.31. num.92.
Delinquentes ſi poſtmodum petant Baptiſmum an, & quando euadant pœnas temporales delictorum ante Baptiſmum patratorum, dicto cap.11. num.45.
Doctoratus lauream ſuſcipere non poſſunt, dicto cap.31. num.123. & ſeq.
Eccleſiaſticis Conſtitutionibus an adſtringantur, ibid. num.84.
Emiſſe præſumuntur Seruum ſeruandi cauſa ſi illam infra tres menſes venalem non expoſuerint, & an contra hanc præſumptionem admittatur probatio, par.1. cap.9. num.54.
Epitaphia apponere non poſſunt in eorum ſepulchis, & appoſita amouentur, dicto cap.31. num.126.
Fidem Chriſtianam an, & quando ſeruare teneantur, itaut alias puniri poſſint tanquam Hæretici, quamuis Baptiſmum ſuſceperint coacti coactione præciſa, & abſoluta, dicto cap.11. num.43.
Fingentes ſe Chriſtianos, & Sacram Euchariſtiam ſuſcipientes, qua pœna puniendi ſint, ibid. num.51.
Fori cuius ſint, dicto cap.31. num.84.
Grammaticales libros an, & quando retinere poſſint, dicto cap.30. num.306.
Hæretici propriè non dicuntur, ibidem numer. 288.
Imagines ſacras conſpurcantes, percutientes, conculcantes, & frangentes, an ſint puniendi per Iudicem Eccleſiaſticum, & ſecularem, dicto cap.31. num.84.
Impedientes alium Iudæum ne baptizetur puniri poſſunt ab Inquiſitoribus, par. 1. cap.24. num.22.
Inducentes Chriſtianum ad Iudaizandum puniri poſſunt ab Inquiſitoribus, ibid.
Infantes Baptiſmate abluti ſi deinde redeant Iudaiſmum, puniuntur tanquam Hæretici, dicto cap.11. num.31.
Inquiſitorum punitioni quando ſubiaceant, dicto cap.31. num.106. & ſeqq.
Inſtructi in fide apud Cathecumenos, ſi ducti ad Eccleſiam nolint Baptiſmum recipere, an poſſint ad illum cogi, d. cap. 9. num. 22.
Iudices eſſe non poſſunt, dicto cap.31. numer. 130.
Iure pignoris, & ſimplicis detentationis an poſſint retinere ſtabilia, & illorum fructus percipere, ibid. num.129.
Libros, quos habeant, & de contentis in illis, dicto cap.30. num.289.
Ludentes ira perciti ſi percutiant, vulnerent, vel frangant ſacram Imaginem, an puniri debeant ab Inquiſitoribus priuatiuè ad Iudicem laicum, dicto cap.31. nu.90.
Magiſtros vocant Rabinos, dicto cap. 30. num. 292.
Mancipium non Chriſtianum ab ipſis emptum ſi intra tres menſes venalem non expoſuerint, vel emerint ad ſibi ſeruiendum non poteſt amplius vendi, nec emi, ſed ſine pretio libertatem conſequitur, dicto cap.9. num.53.

Matrimo-

Matrimonium contrahentes cum Chriſtianis, qua pœna teneantur, dicto cap. 31. num. 96.
Mederi an,& quando poſſint infirmos Chriſtianos, ibid. num. 119.
Mercimonij cauſa ementes Seruum non Chriſtianum tenentur infra tres menſes venalem illum exponere, & quid agendum ſi emptorem non inuenerint, dicto cap.9. num.52.
Mulieres Chriſtianas carnaliter cognoſcētes an puniri poſſint ab Epiſcopo, & Inquiſitore, dicto cap.31. num.93.
Nutricibus Chriſtianis vti etiam extra Ghettum, quam ſtrictè prohibeantur, ibidem num. 117.
Opiniones falſas contra Chriſtianam fidem retinentes, an,& quando puniri poſſint ab Inquiſitoribus, dicto cap.11. num.46.
Percutientes ſacram Imaginem an dicantur committere factum hæreticale, d. cap.31. num.11.
Perſarum ab Angelo quid receperint, par.1. cap.2. num.12.
Priuilegijs quibus gaudeant quatenus aſſumantur ad Familiaritatem Sancti Officij, dicto cap.29. num.42.
Prohibentur cum Chriſtianis ludere, comedere, familiaritatem, vel conuerſationem habere, dicto cap.31. num.97.
Protectioni Papæ, & Imperatoris quomodo ſubſint, ibidem num.102. & 104.
Pueri an, & quando poſſint baptizari ſi alter ex parentibus, vel maioribus conuerſus ad fidem Chriſtianam petat eos baptizari, & quid alijs parentibus inuitis, d. cap. 11. num. 34.
Puniri an,& quando poſſit ab Inquiſitoribus ob retentionem librorum prohibitorum, dicto cap.30. num. 309.
Putantes ſe baptizatos, quamuis verè non ſint, ſi in hæreſim incidant an, & quando puniendi veniant tanquam Hæretici, dicto cap.11. num.40.
Rapientes mulieres, vel pueros Chriſtianorum, illiſque abutentes, qua pœna teneantur, dicto cap.31. num.95.
Reædificare an poſſint Synagogam combuſtam in alio loco, ibid. num.112.
Recipi an poſſint ſub protectione Principum, ibid. num.103. & ſeq.
Reficere an, & quomodo poſſint veteres Synagogas, ibid. num.111.
Reſtringentes puellas, vel pueros Chriſtianorum, illiſque prohibentes ne accedant ad Miſſam, puniuntur ab Inquiſitoribus, priuatiuè ad Iudices laicos, ibidem numer.106.
Retinere non poſſunt libros Thalmudicos, Kabaliſticos,aut alios damnatos,d.cap.30. num.302. & ſeqq.
Ritus priores ſeruantes poſt eorum conuerſionem ad fidem cogi debent ad illos deſerendos, & ad ſeruandos Ritus Catholicos pœnis contra Hæreticos ſtatutis, dicto cap.11. num.30.
Romæ debent geſtare galerum, aut velum flaui coloris, par.1. cap.8. num.12.
Sabathi die curantes ſibi ignem accendi per pueros Chriſtianos, an ſint puniendi per Inquiſitores, dicto cap.31. num.113.
Saracenicam ad Sectam tranſeuntes puniendi ſunt ab Eccleſia, dicto cap. 11. numer.48.
Secularis Principis ex indulto an poſſint habere Seruos Chriſtianos, dicto cap. 31. num.117.
Sentientes contra Euangelium non dicuntur Hæretici ſaltem propriè, dicto cap. 30. num. 288.
Seruos Chriſtianos tenere an poſſint, dicto cap.9. num.50.
Simul cum Medico, aut Chirurgo Chriſtiano an mederi poſſint Chriſtianos, dicto cap.31. num.120.
Stabilia an poſſint acquirere, & poſſidere, ibid. num.128. & ſeq.
Subditi ſiue ſint Principibus Chriſtianis, ſiue non, adhuc mancipia Chriſtiana per ipſos comparata libertate donantur, dicto cap.9. num.50.
Subminiſtrare alimenta, & expenſas filijs Neophytis ad fidem conuerſis coguntur à Sancto Officio, dicto cap.31. num.136.
Subſcribere coguntur eorum examen etiam in die Sabathi, quando examinantur in Tribunali Sancti Officij, ibid. num.116.
Synagogas nouas conſtruere non poſſunt, ibid. num.109.
Telonarij eſſe non poſſunt, ibidem numer. 130.
Tolerari in quibus poſſint ſine expreſſa conceſsione, ibid. num.117.
Tranſeuntes ad aliam Sectam, puta Saracenorum, aliorumue Infidelium, an, & quando puniri poſsint ab Eccleſia, dicto cap.11. num.45.
Triremium pœnæ condemnati, ſi in eis exiſtentes petant Baptiſmum, quid veniat agendum, ibid. num.50.
Turcæ liberationem petentes, vt iudaizent puniendi ſunt ab Inquiſitore, d. cap. 31. num.115.
Alia vide ſub verbis *Ætas, Anus, Baptiſmus, Chriſtiani, Conuerſatio, Conuerſi, Conuiuia, Decretum, Reus, Edictum, Filius, Hæretici, Inquiſitor, Inſtructio, Libri, Matrimonium, Neophyti, Nutritio, Pœna, Princeps, Priuilegium, Puer, Receptator, Saluuſconductus, Statutum, Synagoga, Vſus*.

IVDEX

Capturam rei committere poteſt cuilibet priuato, ac ipſi parti offenſæ, par. 1. cap. 28. num. 59.
Contendens de iuriſdictione cum alio In-

dice recurrere debet ad Superiorem, ibid. num. 9.

Defendendæ iuriſdictionis ſub prætextu an poſſit Inquiſitoribus impedire carcerationem rei, vel carceratum eripere, & quid facere poſsit, ſiue ſit ſecularis, ſiue Eccleſiaſticus, & an, & quando huiuſmodi ob cauſam incidat in Bullam Beati Pii Quinti *Si de protegendis, &c.* ibid. num.8. & 10.

Eccleſiaſticus dignior eſt Iudice laico, par.1. cap.22. num.180.

Hæreticis quando, & quomodo imponat pœnam capitalem, par.1. cap.21. numer.5.

Impediri non poteſt per ſaluum-conductum Principis ſecularis, quominus contra Hæreticos procedat, par.1. cap.27. num.65. & 67. cum ſeq.

Matrimonium ſecundum contrahendi licentiam concedens ſine legitima probatione mortis primi coniugis, puniendus eſt, par.1. cap.36. num.97. & ſeq.

Peccati ſolum ratione an poſsit in cauſis procedere, ibid. num.80.

Pœnas quas irrogare queat, par.1. c.31. num.77.

Sufficientiam probationum mortis primi coniugis cognoſcere debet antequam ſecundum matrimonium permittat, dicto cap.36. num.97.

Vltimi ſupplicii pœnam irrogare dicitur eo ipſo, quod reum tradit Curiæ ſeculari, par.1. cap.35. num 118.

Vide *Abuſus, Aſſertio, Blaſphemi, Celebratio, Cognitio, Confeſſio, Delictum, Iudæi, Laicus, Matricula Sanctum Officium, Præuentio, Proteſtatio, Quantitas, Sortilegium.*

Fidei priuatiuus an ſit in delicto conculcantium, percutientium, & conſpurcantium ſacras Imagines, dicto cap.31. num.71.

Vide *Crimen*.

Hæreticus ſi pronunciauerit, ſententia coram eo lata nulla eſt, par.1. cap.19. num.18.

Vide *Proceſſus, Sententia*.

Iuriſdictionem ſuam quando tueri poſsit enſe, & bello, dicto cap.28. num.8.

Iuſtè procedere præſumitur, ibid. num.11.

Laicus, vide infra verſ. *Secularis*.

Maleficum auctoritate iuſtitiæ an poſsit cogere vt maleficium maleficio tollat, par.1. cap.32. num.169.

Militiæ cognoſcere debet de crimine militari, par.1. cap.29. num.32.

Notitiam delicti, qui habuit à confeſsione Sacramentali nulliter procedit, quamuis ab initio bona fide proceſſerit, d. cap. 35. num.95. & ſeq.

Officio ſuo functus dicitur poſt latam ſententiam, par.1. cap.25. num.87.

Pœnam augere, vel minuere non poteſt poſt latam ſententiam, & de ratione, ibid.

Pœnitentiam irrogans Hæretico non debet eſſe nimium ſeuerus, & de ratione, ibidem numer. 80.

Secularis acta nedum in cauſa hæreſis, ſed & in cauſa ſuſpicionis hæreſis remittere tenetur ad Inquiſitorem, dicto cap.28. numer.78.

Alere tenetur Hæreticum ſibi relaxatum donec ſententiam exequatur, dicto cap.22. num.61.

Apoſtatas an punire poſsit, & quid in Luſitania, par.1. cap.9. num.32.

Augere an, quando, & quomodo poſsit pœnam Hæretico impoſitam ab Inquiſitore, dicto cap.21. num.20.

Blaſphemos an condemnare poſsit, dicap.31. num.23. & ſeqq.

Brachium an poſsit denegare Iudici Eccleſiaſtico ſub prætextu quod velit videre acta, & proceſſus, dicto cap.21. numer.14.

Carcerare an, & ad quem effectum poſsit Hæreticos, dicto cap.27. num 107.

Cauſam hæreſis, vel ſuſpicionis hæreſis cognoſcere non poteſt, dicto cap. 31. num. 74.

Cognoſcere an poſsit de hæreſi ad effectum repellendi Hæreticum à iudicio, dicto cap.27. num.97.

Conſignationem rei petiti pro cauſa Sancti Officii, an, quibus ex cauſis, & quomodo retardare poſsit, ibidem numer. 175.

Denegans Brachium pro executione ſententiæ contra Hæreticum eſt ipſo iure excommunicatus, d cap.21. num.12.

Differre an poſsit executionem ſententiæ contra Hæreticum latæ per Iudicem Eccleſiaſticum, ibid. num.9.

Facti quæſtiones an cognoſcere poſsit in cauſa hæreſis, dicto cap.9. num.34.

Familiaris Sancti Officii cum armis inuenti, liberationem ſi declaret concedere ex gratia, an Inquiſitor debeat acquieſcere, & quid agere poſsit, dicto cap.29. num.13.

Fautor Hæreticorum quando dici poſsit, & tanquam talis inquiri, dicto cap.21. num.14. & cap.26. num.16.

Hæreſis in cauſa an aliquo caſu cognoſcere poſsit quæſtiones facti, dicto cap. 9. num. 37.

Ingerere ſe non poteſt in bonis Hæretici Fiſco laicali applicandis, niſi poſt ſententiam Inquiſitoris, dicto cap. 25. numer. 84.

Iniuſtitiæ ſub prætextu an, & quando retardare poſsit executionem ſententiæ contra Hæreticum latæ, dicto cap.21. numer. 20.

Inueniens in perquiſitione domus, vel in examine alicuius rei, quod ſpectet ad Sanctum Officium, vel reddat ipſum ſuſpectum de hæreſi quomodo ſe gerere debeat, dicto cap.27. num.120.

Iuriſdictionem nullam habet in re ſpirituali, dicto cap.31.num.24.
Maleficium rei in tortura tacentis ad diſſoluendum an vti poſsit precibus, Pſalmis, alijſue verbis ſacræ Scripturæ, par.1. cap.32. num.114. & ſeq.
Morari quantum poſsit in executione ſententiæ latę per Iudicem Eccleſiaſticum contra hæreticum, dicto cap.21. num.10.
Morti recuſans tradere Hæreticum Brachio ſeculari relictum quomodo ad id compelli poſsit, ibid. num. 21.
Notificationem perſonæ capiendæ an petere poſsit à Iudice Eccleſiaſtico, & interim Brachium petitum retardare, dicto cap. 26. num. 18.
Peccat grauiter ſi in re ſpirituali ſe intromittat, dicto cap. 31. num. 24.
Perſiſtens per annum in excommunicatione ob denegatum Brachium in executione ſententiæ contra Hæreticum an poſsit condemnari tanquam Hæreticus, dicto cap.21.num. 12.
Petens à Sancto Officio an quis fuerit in Tribunali punitus, vel pœnitentiatus an, & quando veniat audiendus, d.cap.27. num.98.
Prætextu ſub aliquo an poſsit retardare, ſeu differre executionem ſententiæ latæ per Iudicem Eccleſiaſticum, dicto cap.21. num.12.
Proferentium blaſphemias hæreticales denunciationes, & querelas mittere tenetur ad Inquiſitorem ſub anathemate, dicto cap.31. num.18.
Publicæ pacis, vel ſeditionis ſub prætextu an poſsit de hęreſi cognoſcere, dicto cap. 27. num.105.
Punire an teneatur Hæreticum ex ſententia Inquiſitoris abſque eo, quod videat acta, proceſſum, vel copiam ſententiæ, dicto cap.21. num.15.17. & ſeqq.
Relaxatos Brachio ſeculari qua pœna punire debeat, ibidem, num.6.
Remiſſo Reo ad Inquiſitores an debeat ſuperſedere in fabricatione proceſſus, & expeditione eius cauſæ, dicto cap. 27. num. 115.
Sortilegiorum in cauſis non ſe intromittens laudatur, dicto cap. 32. num.109.
Superſedere an debeat in cauſis tam ciuilibus, quàm criminalibus contra reum detentum in Sancto Officio, & quid ſi reus non fuerit ab ipſo remiſſus, d.cap.27. num.115.
Suſpectos de hæreſi an punire teneatur ex ſententia Inquiſitoris, abſque eo quod videat acta, & proceſſus, dicto cap. 21. num.16.
Vide *Abutens, Carcerati, Carnes, Cauſa, Celebratio, Clericus, Confeſſio, Conſignatio, Conſtitutio, Crimen, Degradatio, Delictum, Factum, Facultas, Familiares, Hæreſis, Interceſſio, Iudæi, Laicus, Licentia, Matricula, Sanctum Officium, Polygamia, Præuentio, Proteſtatio, Reus, Sacrilegium, Schedula, Sortilegi, Striges.*
Tueri quilibet poteſt ſuam iuriſdictionem, dicto cap. 28. num 8.
Alia etiam vide ſub verbis *Blaſphemia, Birruarij, Brachium, Cognitio, Conſuetudo, Decretum, Excommunicatio, Gradus, Inquiſitor, Iudæi, Iuriſdictio, Liquidatio, Matrimonium, Occultatio, Offenſus, Pax, Pœna, Polygamus, Poſſeſſio, Probatio, Remiſſio, Sententia, Sollicitatio, Sortilegium, Statutum, Superior, Suſpicio.*

IVDICIVM

Angeli an, & quomodo mutari poſsit, par.1. cap.2.num.11.
Auctoris circa celebrationem Diuini Officij, & Sacrificij lingua vulgari, par.1. c.34. num. 45.
Idem fieri debet de acceſſorio, quod de principali, par.1. cap.22. num. 179.
Inquiſitoris, vide *Blaſphemi, Confeſſarius, Procurator, Sacerdos.*
Pontificis circa res fidei infallibile defenditur aduerſus propoſitiones Sorbonenſes, par.1. cap.3. num.17. & ſeq.
Vide *Papa, Sorbonenſis, Statutum.*
Sollicitationis in confeſſione ſacramentali quomodo inſtruendum, par. 1. cap. 35. num. 71.
Reliqua vide *in ſuis ſedibus.*

IVRAMENTVM

Adiectum pacto inito cum Tyrannis, Piratis, publiciſue prædonibus, quando ſeruari non poſſit, par 1. cap. 27. num.83.
Adiuuandi Eccleſiam contra Hæreticos per Dominos temporales, Rectores, & Conſules Ciuitatum præſtandum, par.1. c. 26. num. 8.
Fidelitatis quod ſubditi præſtare poſſint Regi Apoſtatæ, & de iuramento Anglicano, par.1.cap.24. num.13.
Vide *Apoſtata, Vaſſallus.*
Hiſpaniæ Regis, & Magiſtratuum pro extirpandis Hæreticis, dicto cap.26. num.10. & ſeq.
Hodie an præſtetur de adiuuando Eccleſiam contra Hæreticos, ibid. num. 19.
Illicitæ promiſſioni adiectum non obligat, dicto cap. 27.num 83.
Metu extortum non obligat, ibidem, nu. 85.
Papæ de conuocando Concilium intra certum tempus, an ſit ſemper, & conſtanter ſeruandum, par.1. cap.6. num. 20.
Præſtandum ab Aduocatis, & Procuratoribus, qui ad defenſionem reorum deputantur in Sancto Officio, & eius formula, dicto cap.27.num.8. & 10.
Pudebunda per membra Chriſti, Mariæ Virginis, vel Sanctorum, an ſit ſpecies hæreſis, par.1.cap.31.num.52.
Receptatoris Hæreticorum, vide *Receptator.*

Secularibus à Poteſtatibus perpetuis, vel temporalibus præſtandum de exterminandis Hæreticis, par. 1. cap. 29. num. 42.

Alia vide ſub verbis *Aduocatus, Dux, Familiaris, Formula, Imperator, Italo-græci, Metus, Sanctum Officium, Papa, Pœna, Princeps, Procurator*.

IVRA

Amicitiæ tolluntur per exceſſum vitij, par. 1. cap. 30. num. 43.

Conditionalia contractus, adimpleta conditione poſt condemnationem tranſeunt in fiſcum, par. 1. cap. 22. num. 91.

Contractus quæcunque ſit conditio an tranſeat in fiſcum, & quid de conditione poſitiua, ibidem, num. 95.

Tranſeunt in fiſcum tam actiua, quàm paſſiua etiam purificata conditione poſt condemnationem, ibidem, num. 93.

Vltimæ voluntatis, quorum conditio poſt condemnationem verificatur non comprehenduntur ſub confiſcatione, ibid. num. 84.

Epiſcopalia, vide *Confraternitas*.

Perſonalia non tranſeunt in fiſcum, ibidem num. 154.

Sanguinis non tolluntur per adoptionem, par. 1. cap. 24. num. 158.

Vide *Adoptio, Exceſſus*.

Alia etiam vide ſub verbis *Confiſcatio, Dictio, Fiſcus*.

IVRISDICTIO

Annexa Territorio vltra illud non poteſt extendi, par. 1. cap. 30. num. 244.

Baptiſmi ratione competit Eccleſiæ in Apoſtatas, & quid de eorum filijs, par. 1. cap. 11. num. 35.

Certarum perſonarum in odium data, an data cenſeatur cumulatiuè, vel priuatiuè, par. 1. cap. 32. num. 103.

Congregationis Sancti Officij an Sede vacante ſileat quoad Cardinales, & penès quem reſideat, dicto cap. 30. num. 274.

Eccleſiæ non competit in eum, qui charactere Baptiſmali non eſt inſignitus, par. 1. cap. 9. num. 13.

Vide *Abiuratio, Apoſtata*.

Epiſcopi turbata ſi fuerit an, & quando turbator dici poſſit Schiſmaticus, par. 1. c. 10. num. 17.

Vide *Epiſcopus, Inobediens*.

Hæreſis ob crimen an, & quomodo admittatur, par. 1. cap. 20. num. 1. & 3.

Inquiſitoris non tam commenſuratur ab intentione, quàm à facto, par. 1. cap. 36. num. 13.

Laica non extenditur ad negocia Eccleſiaſtica, vel ad fidem ſpectantia, ibidem, num. 69.

Magiſtri Sacri Palatij, vide *Magiſter*.

Priuatiua eſt illius Iudicis, qui poteſt delicto imponere pœnam promeritam reſpectu illius, qui non poteſt talem pœnam imponere, ibidem, num. 42.

Propria quomodo, & quando à quolibet Iudice tueri poſſit, par. 1. cap. 28. num. 3. & ſeq.

Quaſi Epiſcopalis an importet facultatem abſoluendi Hæreticum ab excommunicatione, par. 1. cap. 25. num. 20.

Schiſmatis ob delictum an, & quomodo amittatur, dicto cap. 10. num. 26. & 32. & cap. 20. num. 5.

Spiritualis poteſt à Papa vti Papa exerceri in Regno Catholico etiam ſine licentia Regis, par. 1. cap. 22. num. 25.

Voluntaria an, quando, & quomodo exerceri poſſit extra proprium Territorium, dicto cap. 30. num. 242.

Alia vide ſub verbis *Abſolutio, Apoſtata, Ciuitas, Coactio, Collegium, Confeſſarius, Conſuetudo, Eccleſia, Familiaris, Familia, Filius, Fiſcus, Hæretici, Inquiſitor, Index, Licentia, Nuncius, Papa, Petitio, Poſſeſſio, Poteſtas, Princeps, Priuilegium, Qualitas, Sacerdos, Schiſmatici, Schiſmaticus, Sollicitati, Statutum, Tempus*.

IVSPATRONATVS

Recuperatum an dicatur ab Hæretico in gratiam Principis reſtituto, par. 1. cap. 22. num. 9.

Alia vide ſub verbis *Catholicus, Diſpenſatio, Hæreticus, Titulus*.

IVS

Canonicum Eccleſiaſtico de crimine vbi agitur ſeruandum eſt etiam in Terris Imperij, par. 1. cap. 24. num. 99.

Fidei in rebus obſeruandum eſt, non autem ius ciuile, par. 1. cap. 9. num. 32.

Vide *Facultas, Hæretici, Lex, Reus*.

Ciuile tolerare non poteſt Hæreticos, par. 1. cap. 27. num. 52.

Vide *Lex, Maleficium*.

Commune vbi derogatur per Statuta Eccleſiæ, vel Religionis requiritur confirmatio Apoſtolica, dicto cap. 24. num. 143.

Vide *Confirmatio, Conſtitutio, Saluuſconductus*.

Conditionale paſsiuum ſi purificetur poſt confiſcationem an ſit à fiſco perſoluendum, par. 1. cap. 22. num. 90.

Diuinum an excommunicatione maiori plectat Hæreticos, par. 1. cap. 18. num. 4.

Vide *Celibatus, Excommunicatio, Impedimentum, Præceptum*.

Eccleſiaſticum an ſit per quod celibatus, dicitur annexum Ordini ſacro, vel ius Diuinum, par. 1. cap. 36. num. 132.

Eligendi, vide *Vniuerſitas*.

Gentium pacta introduxit, dicto cap. 27. num. 73.

Humanum auferre non poteſt obligationem

deſcendentem à iure naturali, par.1. cap. 23. num.39.
Vide *Excommunicatio*.
Inſtituendi Parochos, an ſpectare poſſit ad Epiſcopum Schiſmaticum, par.1. cap.20. num. 4.
Naturæ, vide *Defenſio*, *Præceptum*.
Patriæ poteſtatis ſtatim amittitur ab Hæretico, dicto cap. 22. numer. 98. & cap. 23. num. 35.
Principis ſecularis ſuper bonis Hæretici eius fiſco applicandis, quale ſit, par.1. cap.25. num. 83.
Protectionis Regiæ, vide *Quantitas*.
Quæſitum euentuali ex iure non dicitur, quando eo quis poteſt non vti, d. cap. 22. num.83.
Tolli non poteſt ſine propria culpa, dicto cap. 23. num. 82.
Reuocandi contractum remanens apud contrahentem non tranſit in fiſcum, dicto cap.22. num.154.
Sibi dicere nemini licet propria auctoritate, & eò minus quando facile haberi poteſt recurſus ad Superiorem, par.1. cap. 29. num. 28.
Vlciſcendi iniuriam factam Monacho, ſeu Religioſo ſpectat ad Abbatem, ſeu Religionis Superiorem, par.2. cap.2. num.38.
Reliqua vide *in ſuis ſedibus*.

IVSTITIA

Belli non ſuffragatur ne Serui Chriſtiani per Iudæos comparati libertate donentur, par.1. cap.9. num.49.
Bullæ B. Pij Quinti *Si de protegendis &c.* vide *Bulla*.
Cauſæ concurrente an Papa diſcedere poſsit ab Vrbe Roma, par 1. cap.5. num. 16.
Vide *Dubius*, *Papa*, *Statutum*.
Diſpenſandi concurrente an Papa diſpenſare poſsit circa votum ſolemne caſtitatis, par.1. cap.36. num.141. & ſeqq.
Iniuſta dicitur zelo iuſtitiæ facere, quod fit ad placendum Mundo, par.2.cap.2.nu.41.
Interrogationis, vide *Teſtis*.
Præſcriptionis deducitur ex priuilegio conceſſo per Pontificem Schiſmaticum iuncto curſu 40. annorum, par.1.cap.10.num.
Vide *Priuilegium*, *Titulus*.
Punitionis Hæreticorum pœna capitali, par.1 cap.21.num.1.
Tituli ad præſcribendum oritur ex errore mixto iuris ſcilicet, & facti, dicto cap.10. num. 31.
Alia vide ſub verbis *Dæmones*, *Diabolus*, *Irrequiſitus*, *Iudex*, *Iuſtus*, *Licentia*, *Offenſus*, *Petens*, *Receptator*, *Reſtitutio*, *Tyrannus*.

IVSTVS

Continuò tentatur à Dæmone propter ipſa eximia iuſtitiæ opera, par.1.cap.2.num.30.

K

KABALA

Quid ſit, par.1.cap.30. num.293.

KALENDARIVM

Miſſum à Gregorio Decimotertio cum Nuncijs ad Schiſmaticos Orientales, & de ratione, par.1. cap.20.num.7.

L

LAICVS

Abſoluere an debeat excommunicatum exiſtentem in articulo mortis, par. 1. cap.35.num. 137.
Audiens confeſsiones ſacramentales dicitur abuti Sacramento pœnitentiæ, an, & quam hæreſis ſuſpicionem incurrat, & quomodo abiurare teneatur, ibid. num.122.
Communionem ſanctiſsimam ſumens non ieiunus, an puniri poſsit in Sancto Officio, par.1.cap.34.num.70.
Confeſſarium ſe fingens, & audiens confeſſiones ſacramentales, an ſit denunciandus, & quatenus mulieres in illo actu ſollicitet, an etiam denunciandus ſit tanquam ſollicitator, dicto cap.35.num.65.
Conſtituti in articulo mortis confeſsiones an audire poſsit non ad effectum abſoluendi à peccatis, ſed ad concedendas indulgentias, cumque ad hunc effectum à cenſuris abſoluere, ibidem, num. 138.
Denunciari an, & quando debeat eo quod confeſsiones ſacramentales per iocum audierit, ibidem, num. 128.
Euchariſtiæ Sacramentum an poſsit adminiſtrare in caſu neceſsitatis, dicto cap. 34. num. 127. & ſeqq.
Excommunicatum in articulo mortis conſtitutum an poſsit ab excommunicatione abſoluere ſine incurſu pœnarum, dicto cap.35. num.136. & ſeq.
Hæredem ſibi ex teſtamento inſtituens Hæreticum plectitur excommunicatione, par.1 cap.23. num. 27.
Inſeruiens ſcienter non ordinato ad Sacerdotium in celebratione Miſſæ quomodo fuerit expeditus, dicto cap.34. num. 120.
Ioci cauſa audiens confeſsiones ſacramentales, qua pœna teneatur, dicto cap. 35. num. 127.
Iudex, vide *Iudex*.
Miniſtrans Sacramentum Euchariſtiæ extra caſum neceſsitatis an ſit ſuſpectus de hæreſi, dicto cap.34.num.126.
Mortis in articulo ſi deficiat copia Sacerdotis an poſsit à ſemetipſo ſumere Euchariſtiam, ibidem, num. 179.
Nullo in caſu poſt confeſsiones ſacramentales audire, & abſolutionem impertire, & de ratione dicto cap.35. num.134.

Percutiens laicum, quem credit eſſe Clericum, an incidat in excommunicationem, par. 1. cap. 11. num. 8.

Pœna, qua teneatur ſi audiat confeſſiones Sacramentales, dicto cap.35. numer.111. & 122.

Polygamus punitus per Iudicem Eccleſiaſticum an poſſit iterum puniri per Iudicem ſecularem, par.1. cap.36, num.44. & ſeqq.

Prædicatoris ad eleemoſynam erogandam cogi poteſt ſtante conſuetudine, par. 2. cap.2. num.25.

Punitus per Iudicem Eccleſiaſticum pro crimine Eccleſiaſtico an poſſit pro eodem crimine iterum puniri per Iudicem ſecularem, dicto cap.36. num.44.

Sacrilegus punitus per Iudicem Eccleſiaſticum an poſſit iterum pro eodem ſacrilegio puniri per Iudicem ſecularem, ibid.

Sentiens de Sacramentis aliter, quam ſentiat Romana Eccleſia dicitur formaliter Hæreticus, & quomodo puniatur, ibidem num. 40.

Sumere nequit Communionem non ieiunus, & de ratione, dicto cap.34. num.70.

Alia vide ſub verbis *Abuſus*, *Aſſiſtentia*, *Blaſphemia, Bulla, Carnes, Celebratio, Cognitio, Commoditas, Confeſſio, Conſilium, Conſtitutio, Degradatio, Delictum, Dos, Hæretici, Hoſtia, Inquiſitor, Iudex, Iuriſdictio, Opinio, Papa, Percutiens, Polygamia, Polygamus, Pœna, Princeps, Sepelientes, Sortilegium, Statutum, Striges, Vnctio.*

LAMIÆ

Infantes maleficio occidentes venia indignæ etiam pro prima vice, par. 1. cap.14. numer.80.

Vide etiam ſub verbo *Striges*.

LAMINÆ

Granatenſes apocryphæ an ſint, par.1.cap.30. num. 384.

Verſiculos, quos continerent, & de laboribus Auctoris in earum examine, par.1 cap.8. num.17.

LATINI

Græciæ an poſſint trahere coniugem Græcam ad eorum Ritum, par.1. cap.30. numer. 375.

Ordinari an poſſint ſecundùm Ritum Græcum, & quid ſi inſeruiant Eccleſiæ Græcæ, ibid. num. 374.

Alia vide ſub verbis *Alumni*, *Epiſcopus*, *Facultas, Filius, Græci, Italo-græci, Ordinatio, Orientales, Presbyteri, Regulares, Schiſmatici, culares, Vxor.*

LAVDATIO

Chriſtinæ Sereniſſimæ Suecorum olim Reginæ, par.1. cap.32. num.180.

Condonationis offenſæ, vide *Condonatio*.

Libri hæreticalis an, & quando importet ſuſpicionem hæreſis, par.1. cap.30. n.194. & ſeqq.

de Lugo Cardinalis, vide *Lugo*.

Montij Cardinalis, par.1. cap.39. num.12.

Pallauicini Cardinalis, dicto cap.30. nu.402. & cap.6. num.19.

Alia vide ſub verbis *Bulla*, *Confeſſarius*, *Dubius*.

LAVREA

Doctoratus conferri non poteſt à Iudæis, par.1. cap.31. num.123. & ſeq.

Imponi olim ſolita armis, & nauibus, par.1. cap.40. num.173.

Alia vide ſub verbis *Corona*, *Faſces*, *Litteræ*.

LAVREOLA

Dicitur aliquando aureola, par. 1. cap. 40. num.182.

Quid ſit, ibid. num.180.

LECTIO

Hæreticalium librorum ſubiacet omnibus pœnis, quibus ſubiacet illorum retentio, par.1. cap.30. num.187.

Librorum hæreticalium inducit ſuſpicionem hæreſis, ibid.

Vide *Audientia, Collegium, Eccleſia, Epiſcopi, Epiſcopus, Famuli, Generales, Ignorantia, Inquiſitor, Libri, Notans, Papa, Pars.*

Loci, ex quo appareat mens Auctoris libri Hæretici, puta proœmij, præfationis, & Indicis, an excuſetur à cenſuris ob paucitatem materiæ, ibid. num.218.

Oculorum perluſtrationem facta de libro hæreticali ſine verborum prolatione an ſufficiat ad incurrendam excommunicationem, ibid. num.219.

Paucarum linearum libri Hæretici cum ſcientia, quod in illo hæreſes contineantur, an poſſit à cenſuris excuſari, vel ob paruitatem materiæ, vel ex capite pœnitentiæ, ibid. num.216. & ſeq.

Principij libri hæreticalis an ſufficiat ad incurrendas cenſuras, ibid. num.212.

Scripturæ Hæreticorum ſiue impreſſæ, ſiue manuſcriptæ inducit hæreſis ſuſpicionem, ibid. num.188.

Alia vide ſub verbis *Aſſertio, Cardinales, Chriſtiani, Confeſſarius, Damnatio, Excommunicatio, Hæretici, Hæreticus, Licentia, Nocumentum, Paruitas, Prohibitio.*

LEGATI A LATERE

Concedere an poſſint licentiam retinendi, & legendi libros prohibitos, par.1.cap.30. num. 239.

Libros an, & quando prohibere poſſint, ibid. num.177.

Poteſtatem, quam habeant, ibid.

Veniunt appellatione Sedis Apoſtolicæ,

ibidem numer. 238.
Alia vide ſub verbis *Differentia*, *Nuncius*, *Priuilegium*.

LEGATVM

Alimentorum Hæretico relictum an veniat in confiſcatione illius bonorum, par. 1. cap.22. num.15.
Vide *Hæreticus*.
Inualidum eſt ſi relinquatur Hæretico, vel Hæreticorum Collegio reprobato, par.1. cap.23. num.13.
Vſusfructus, qui in alimenta reſoluatur an veniat in confiſcatione bonorum Hæretici, dicto cap.22. num.16.
Alia vide ſub verbis *Dominium, Familiares, Fiſcus, Vſusfructus*.

LEGITIMA

Aſsignata filio patre viuente, an ob hęreſim veniat in confiſcatione, par.1. cap. 22. num.110.
Debita filio in bonis patris, an ob delictum hæreſis veniat in confiſcatione, ibidem num. 109.
Deducenda ex bonis fideicommiſſarijs, an veniat in confiſcatione bonorum Hæretici, cui competat, ibidem num.139.
Mortuo patre poſt delictum filij Hæretico non publicatur, & de ratione, ibidem num.111.
Alia vide ſub verbis *Facultas, Filius*.

LEGITIMATIO

Matrimonium per ſubſequens, quando ſit maior, quàm per reſcriptum Principis, par.1. cap. 25. nu.43.
Proceſſus quomodo fieri ſoleat in Sancto Officio circa repetitionem teſtium, vel declarationem rei; quod velit illos habere pro ritè, & rectè examinatis, par. 1. cap.27. nu.24.
Alia vide ſub verbis *Papa, Reſtitutio*.

LEX

Aragoniæ denegans remiſsionem rei petiti per Inquiſitorem pro cauſa Sancti Officij reprobatur, par.1. cap.27. num.110.
Atrocibus in delictis non ſuccurrit ætati, nec imprudentiæ, par.1. cap.28. num. 81.
Chriſtianorum, vide *Chriſtiani*.
Ciuilis euanuit in cauſis hæreſis poſt diſpoſitionem iuris Canonici, par. 1. cap. 9. numer. 32.
Impœnitentem Hæreticum non abhorret, par.1. cap.14. num.11.
Valida quomodo ſit circa pœnas Hæreticorum, dicto cap.9. num.32.
Vide *Delictum*, *Polygamia*.
Dubia allegari nequit pro deciſione cauſarum, par.1. cap.22. num.83.
Eccleſiæ, vide *Carnes*.
Frequentioribus an, & quando ita adaptetur, vt ſimilia non excludat, par.1.cap.30. num.226. & 230.
Imperialis in Hæreticos, & Apoſtatas quare prodierit, dicto cap.9. num.32.
Pœnalis non extenditur per S. Officium ad alium caſum, in quo eadem prorſus ratio non adaptetur, dicto cap.14. nu.39.
Pompęia puniens conſcios parricidij de quibus intelligatur, ibid. num.20.
Alia vide ſub verbis *Cardinales*, *Confirmatio*, *Conſuetudo*, *Filius*, *Inferior*, *Obligatio*, *Occiſio*, *Papa*, *Pœna*, *Præſumptio*, *Reſolutio*, *Schiſmaticus*, *Scientia*.

LIBERTAS

Arbitrij mutabilis in Angelis, an, & quomodo reſideat, par.1. cap.2. num.4.
Conſcientiæ an poſſit per Principem ſecularem concedi Hęreticis, ſine conſenſu Summi Pontificis, par. 1. cap. 27. num. 38. & ſeq.

LIBRI

Alibi impreſſi cum licentia Superiorum, an poſſint per Epiſcopum prohiberi in ſua Diœceſi, par.1. cap.30. num.165. & ſeq.
Apocryphi hæreſes non continentes, an poſſint legi ſine incurſu cenſurarum, & qui ſint, ibid. nu.378. & ſeqq.
Aſſeruantur diutius, quam ſcriptura priuata, ibidem num. 230.
Aſtrologici, an, & quando poſſint ſine cenſura legi, vel retineri, par.1. cap. 32. numer. 52.
Auctoris reputati Hæretici, ſi hæreſes non contineant, nec de Religione tractent, an retinentes, legentes, defendentes incurrant excommunicationem, dicto cap. 30. num. 284.
Bibliæ, vide *Iudæi*.
Catholici ſi corrumpantur, vel Hæreticis dogmatibus commiſceantur, incurritur ſuſpicio hæreſis, ibid. num. 118.
Clauiculæ Salomonis, vide *Clauicula*.
Compoſiti in Vrbe imprimi, an, & quomodo poſſint extra Statum Eccleſiaſticum, ibid. num.128.
Continentes auguria, auſpicia, veneficia, ſortilegia, incantationes, aſtrologiam iudiciariam, an poſſint legi ſine incurſu cenſurarum, ibid. num.391.
Sortilegia, vel incantationes, ſi reperiantur, apud aliquem, qui dicat eos non legiſſe, quæ ſit praxis Sancti Officij, ibid. num.98. & 109.
Damnandi quando ſunt reprobi, ibidem num.148.
Damnati, qui ſint, ibid. num.416.
Deferendi ad Sanctum Officium, quando ſunt abſolutè prohibiti, & quid de ſuſpenſis donec corrigantur, ibid. num.145.
Dubias continentes propoſitiones, & ab Eccleſia nondum definitas, an poſsint per

Epiſcopum prohiberi in ſua Diœceſi, ibid. num. 162.
Errores continentes an cenſeantur apocryphi, ibid. num.382.
Examinandi quando non ſint priuſquam imprimantur, ibid. num.124.
Grammaticales, vide *Iudæi*.
Hæreticorum auctoritate propria, an hodie comburi poſsint, vel potius deferri debeant ad Ordinarium, vel ad Inquiſitorem, ibid. num.95.
Comburandi an ſint ſtatim, ibid.nu.94.
Continentes aliqua bona, & vtilia adhuc prohibiti ſunt, & de ratione, ibid. num 102.
Impediens quouis modo ne ad manus Inquiſitoris deueniant, dicitur ſuſpectus de hæreſi, ibid. num.190.
Lecti quamuis non fuerint ad huc eos retinens, dicitur ſuſpectus de hæreſi, ibid. num.96.
Nomine an, & quando veniat eorum oratio, concio, epiſtola, vel quæſtio, ibid. num.222. & ſeq. & num.226. & ſeq.
Prohiberi ne debeant conſulens, vel rogans apud Sedem Apoſtolicam, an, & quando dicatur ſuſpectus de hæreſi, ibid. num.198. & ſeq.
Regionibus in illis, vbi non fuit vſu recepta Bulla Cœnæ, an legi poſsint citra incurſum excommunicationis, ibid. nu.410. & ſeq.
Retentio inducit ſuſpicionem hæreſis, ibid. num.93.
Tractantes de ſuperſtitionibus, & magicis artibus, an legi poſsint ſine incurſu cenſurarum, ibid. num.392. & ſeq.
Vide *Ignorantia, Interrogatus, & alij*.
Imprimi non poſſunt, ſine diligenti examine Epiſcopi, & Inquiſitoris, ibidem numer. 123.
Improbæ lectionis comparantur malis medicamentis, & venenis, ibid. nu. 149.
Infidelium cautè legendi, etiam in pueritia, & de ratione, ibid. num.286.
Errores circa fidem continentes, an, & quando poſsint retineri, legi, defendi, ſine incurſu excommunicationis, ibidem numer. 285,
Iudæorum legi an poſsint ſine incurſu excommunicationis, ibid. num.282.
Vide *Inquiſitor*.
Lulli, infra vide *Raymundi*.
Magici, cenſuratum ſine incurſu an, & quando legi poſsint, ibid. nu.388.
Qui dicantur, ibid.
Manuſcripti Hæreticorum, an comprehendantur ſub excommunicatione, ibidem num. 221.
Mortuorum cum fama Sanctitatis miraculi, & reuelationes continentes, an, quando, & quomodo imprimi poſsint, par.1. cap.40. num.165.
Negromantici, cenſurarum ſine incurſu, an & quando legi poſsint, dicto cap.30. numer. 388.
Qui dicantur, ibid.
Nomine Auctoris carentes, ac cenſeantur apocryphi, ibid. num.380. & ſeq.
Obſcæni an retineri poſsint abſque incurſu excommunicationis, ibid. nu.95. & 417.
Sancti Officij praxim, & modum procedendi contra Hæreticos continentes, cum qua licentia ſint imprimendi, ibidem num. 131.
Opiniones contra Eccleſiaſticam libertatem continentes, an ab Epiſcopo prohiberi poſsint in ſua Diœceſi, ibid. num.173.
Orientalium, vide *Orientales*.
Parochiales an probent negatiuam baptiſmi, par. 1. cap.11. num.27.
Petri Soauis Polani relatio, dicto cap.30. numer. 401.
Periculoſas doctrinas, ſeu propoſitiones continentes, an, & quando per Epiſcopum prohiberi poſsint in ſua Diœceſi, ibidem num. 163.
Prohibiti colligi poſſunt ab Epiſcopis, & eorum Vicarijs ad effectum conſignandi Inquiſitoribus, ibid. num.142.
Donec corrigantur, an, & quando legi, & retineri poſsint abſque ſuſpicione hæreſis, incurſu excommunicationis, ibidem numer. 424.
Frequentiores in Sancto Officio, qui ſint, ibidem num.389.
Quando cenſeantur, ibid. nu.97.
Vide *Collegium, & alibi paſſim*.
Propoſitiones ab Eccleſia damnatas continentes poſſunt ab Epiſcopo ſuis ſubditis prohiberi, ſub pœnis temporalibus, & ſpiritualibus, ibid. num.161.
Raymundi Lulli an ſint prohibiti, d. cap.40. num. 149. & ſeq.
Reprobi quando dicantur, dicto cap.30. numer. 148.
Schiſmaticorum Orientalium, an, & quando retineri, legi, & defendi poſsint, ſine incurſu excommunicationis, ibid. nu. 381.
Spectantes ad Tribunal Epiſcopi imprimi poſſunt cum eius ſolius licentia, & ſpectantes ad Tribunal Sancti Officij cum licentia ſolius Inquiſitoris, ibidem numer. 134.
Thalmudici Iudæorum, quæ contineant, ibidem num. 290. & ſeq.
Vnius Hæreticorum retentio, lectio, defenſio, vel impreſsio, an ſufficiat ad incurrendam excommunicationem, ibidem num.220.
Vulgari antiquitùs non ſolebant ſine approbatione Summi Pontificis, ibid. nu.155.
Reliqua vide *ſparſim in ſuis ſedibus*.

LICENTIA

Arma deferendi famulis Conſultorum S.Officij,

ficii, an ſit concedenda ab ipſis Conſulto-
ribus, vel ab Inquiſitore, par. 1. cap. 29.
num.21.
Vide *Arma*.
Audiendi confeſsiones Sacerdoti conceſſa
per Epiſcopum an extendatur, vltra eius
Diœceſim, par.1. cap.30.num.246.& 251.
Contrahendi matrimonium, vide *Iudex*.
Eleemoſynas quæſtuandi gratis omnino con-
cedenda, non obſtante contraria conſue-
tudine, etiam immemorabili, par.1.cap.40.
num.124.
Generalis legendi quoſcumque libros pro-
hibitos an ſoleat concedi, & de praxi Su-
premæ in hac materia, d. cap.30. nu. 256.
& ſeq.
Imprimendi indulgentias, vel earum ſum-
maria, & Breuia Apoſtolica per quem
concedi debeat, ibid. nu.133.
Vide *Libri*.
Indulgentias imprimendi, an concedatur à
ſolo Epiſcopo, dicto cap. 40. num. 73. &
num. 126.
Vide *Indulgentiæ*.
Ingrediendi aliquem ex Ordinibus Regula-
ribus à Sede Apoſtolica petenda per alum-
nos Collegij Græcorum, dicto cap.30. nu-
mer. 325.
Inquiſitoris pro legendis libris prohibitis, an
ſuffragetur extra illius iuriſdictionem, ibi-
dem num.249. & ſeq.
Legendi libros prohibitos, vel hæreticales,
quando legentem excuſet ab excommu-
nicatione, ibidem num.231. & ſeq.
Vide *Collegium*, *Congregatio*, *Decretum*,
Generales, *Inquiſitor*.
Libros aſportandi in Ciuitatem, à quibus ſit
concedenda, ibidem num.136. & ſeq.
Imprimendi quomodo concedi, & ſub-
ſcribi debeat ab Epiſcopo, vel eius Vica-
rio, & ab Inquiſitore, ibidem nu.133.
Prohibitos legendi per quos hodie con-
cedi poſsit, ibid. num. 255. & num. 262.
cum ſeq.
Mutandi ritum, vide *Italo-græci*.
Negari non poteſt quando præſtari debet ex
iuſtitia, dicto cap.29. nu.111.
Quæſtuandi quibus ſub condictionibus per
Sedem Apoſtolicam concedi ſoleat, dicto
cap.40. num.101.
Vide *Regulares*.
Redimendi Apoſtatas mancipia Chriſtiano-
rum nondum reconciliatos, an Inſideli-
bus concedi poſsit, & quid ſi minentur
ſe aliàs non permiſſuros redimi mancipia
Chriſtianorum penès ipſos in ſeruitutem
redacta, par.1. cap. 9. num.42.
Regis, vide *Ordinatio*.
Secularis Iudicis, an ſit petenda à vocato,
per Inquiſitorem pro cauſa Sancti Officij,
par.1. cap.26. num.18.
Superiorum quando ſufficiat, quod enun-
cietur in libris imprimendis abſque tenore
approbationis, dicto cap. 30. num.126.
Viſitandi à Rege peti non debet per Epiſco-
pum in locis, vbi Reges imperant, quam-
quam Duces, Marchiones, vel Comites,
& de ratione, dicto cap.29. num.114.
Alia vide ſub verbis *Aduocatus*, *Conſi-
gnatio*, *Epiſcopus*, *Fides*, *Iudæi*, *Legati à
latere*, *Magiſter*, *Nuncius*, *Papa*, *Princeps*,
Priuilegium, *Procurator*, *Quæſtuantes*.

LIQVIDATIO

Bonorum confiſcandorum eſt pars ſenten-
tiæ confiſcationis, & quid in feudalibus,
par.1. cap.22. num.179.
Hæretici diuendorum inter fiſcum ſe-
cularem, & fiſcum Eccleſiæ, an ſpectet
ad Iudicem ſecularem, vel ad Eccleſiaſti-
cum, & ad quem ſpectet eorum diuiſio,
ibidem num.178.
Vide *Conſuetudo*, *Inquiſitor*.
Summæ certæ fieri non poteſt in eleemoſy-
nis, & oblationibus variabilibus, nec ha-
bentibus certum ſubiectum, par. 2. cap.3.
num.20.

LITTERÆ

Apoſtolicæ, quod non exequantur, niſi prius
coram ipſis præſententur, an ſtatui poſſit
per Epiſcopos, par.1. cap.40. nu.13.
Dedicatoriæ librorum aduertendæ per Re-
uiſorem, ſeu Inquiſitorem ne inconue-
nientibus titulis concipiantur, par.1.cap.30
num.130.
Laureatæ, quid olim ſignificarent, d. cap. 40.
num.171.
Monitoriales pro rebus deperditis, an poſ-
ſint concedi per Inquiſitorem melitæ, vel
ad illius Epiſcopum pertineant, par. 1.
cap.29. num.57.
Vide *Familiares*, *Inquiſitor*.
Pacis quando per offenſum inimico traden-
dæ ſint, par.2. cap.2. num.53.
Patentes, vide *Arma*, *Birruarij*, *Familiares*,
Inquiſitor.
Sacræ continentes fidem etiam Infidelibus
ſeruandam, par.1. cap.27. num.77.
Sollicitati in confeſſione Sacramentali, ſi
perueniant ad Supremam, quæ praxis ſer-
uatur, par.1. cap.35. num.22.
Alia vide ſub verbis *Abſolutio*, *Chriſtia-
ni*, *Confeſſio*, *Iudæi*, *Opinio*, *Peccatum*.

LOCVS

Aliquis ſaltem profanus an poſsit concedi
pro humandis cadaueribus Hæreticorum,
par.1. cap.18. num.16.
Catholicus, vide *Naues*.
Confeſsionis Sacramentalis an ſit attenden-
dus ad arguendam ſollicitationem, par.1.
cap.35. num.3.
Vide *Confeſſarius*, *Sollicitans*.
Delicti ſi taceatur an reus dici poſsit dimi-
nutus, par.1. cap.14. num.44.

Vide *Diminutus, Gratia.*
Familiarium, vel famulorum ſuorum an per Conſultores Sancti Officij tribui poſsit eius conſanguineis, vel perſonis nobilibus, ad effectum geſtandi arma, par. 1. cap. 29. num. 23.
Hæreticorum, vide *Congregatio, Conſenſus, Inquiſitor, Matrimonium.*
Immunis an ſuffragetur Hæreticis, vel de hæreſi ſuſpectis, par. 1. cap. 28. num. 77.
Infidelium, vide *Carnes, Chriſtiani, Habitus.*
Libri ex quo appareat mens Auctoris Hæretici an ſatis ſit, quod legatur ad incurrendam excommunicationem, non obſtante paruitate materiæ, par. 1. cap. 30. numer. 218.
Ludi, vide *Depoſitio, Dictum, Striges.*
Natiuitatis an ſemper, & perneceſſe atteſtari debeat ſuper ſtatu libero, vt forenſis admitti poſsit ad contrahendum ſecundum matrimonium, par. 1. cap. 36. numer. 103.
Pœnæ, vide *Pœna.*
Præuentioni an, & quando ſit inter Iudicem Eccleſiaſticum, & ſecularem in crimine ſortilegij, ibid. num. 10. 58. 70. 79. & ſeq. & cap. 32. num. 103.
Prohibitus, vide *Abuſus, Arma.*
Regis ſub immediata protectione exiſtens an, & quando ſubſit viſitationi Ordinarij, dicto cap. 29. num. 106.
Vide *Epiſcopus, Protectio.*
Sacer polluitur per tumulationem cadaueris Hæretici, dicto cap. 18. num. 28.
Vide *Cadauer, Epiſcopus, Excommunicatus, Fautores, Oſſa, Sepelientes.*
Scripturæ ſacræ ſi aliquem dubium reddat an, & quando non inde dici poſsit Hæreticus, par. 1. cap. 7. num. 11.
Sepultum vbi eſt cadauer Hæretici perpetuò carere debet aliorum ſepultura, d. cap. 18. num. 16.
Solidi, vide *Scutus.*
Synagogæ combuſtæ an per Iudæos alibi transferri poſsit, par. 1. cap. 31. num. 112.
Teſtis, vide *Denunciatio.*
Vltimus ex pluribus opinionibus per Auctorem relatis, quando ſit attendendus, dicto cap. 30. num. 243.
Alia vide ſub verbis *Bulla, Epiſcopi, Facultas, Familiares, Magiſtratus, Pax, Princeps, Prohibitio, Striges.*

LOTHARINGI
Viuentes Miſſas celebrare faciunt pro ſuffragio animæ ſuæ, par. 1. cap. 34. num. 27.

LVCRVM
Dotis delatum ex Statuto, vel pacto, an cenſeatur publicatum publicata dote, par. 1. cap. 22. num. 132.
Vxori debitum non venit in confiſcatione ob delictum viri, ibid. num. 118.
Vide *Maritus.*
Alia etiam vide ſub verbis *Conſanguineus, Furtum, Hæreſis, Mulier.*

LVDVS
Blaſphemantibus illius occaſione interdicendus an ſit, & ſub qua pœna, par. 1. cap. 31. num. 160.
Alia etiam vide ſub verbis *Depoſitio, Dictum, Luſores, Striges.*

LVGO
Cardinalis laudatur, par. 1. cap. 34. num. 68.

LVMINARIA
Accendi quibus ſoleant in Eccleſijs, par. 1. cap. 40. num. 199.
Alia etiam vide ſub verbis *Birruarij, Iudæi.*

LVSITANI
Condemnantes Hæreticos tanquam negatiuos ex depoſitionibus teſtium ſingularium, & ſociorum criminis reprobantur, par. 1. cap. 15. num. 8. & 20.
Venientes in Italiam, & Iudaizantes omnino puniendi tanquam apoſtatæ à fide, par. 1. cap. 11. num. 27. & cap. 31. nu. 105.
Alia etiam vide ſub verbis *Bulla, Congregatio, Edictum, Facultas, Indultum, Inquiſitio, Iudex, Ordinatio, Reus, ſaluuſconductus.*

LVSORES
Blaſphemantes Deum cum amittant in ludo dicuntur Deum odio habere, par. 2. cap. 2. num. 9.
Vide etiam ſub verbo *Ludus.*

LVTHERANI
Euchariſtiam ſumendam aſſerunt poſt ſumptum cibum, par. 1. cap. 34. num. 67.
Alia etiam vide ſub verbis *Carnes, Teſtes.*

M

MACERIES
QVid ſignificat in ſacris litteris, par. 1. cap. 2. num. 27.

MAGIA
Dari an, & quomodo poſsit, par. 1. cap. 40. num. 19.
Alia etiam vide ſub verbis *Diſſolutio, Libri, Opera, Signum.*

MAGISTER
Magnus Religionis Hieroſolymitanæ an onera imponere poſſit per Familiares Sancti Officij perſoluenda, par. 1. cap. 29. num. 55.
Vide *Familiares, Miniſtri.*
Sacri Palatij Apoſtolici iuriſdictionem, quam habeat, par. 1. cap. 30. num. 244. & ſeqq.

Licentias librorum prohibitorum an, & vbi concedere poſſit, ibidem num.241. & ſeqq. & num.262.cum ſeqq.

Alia vide ſub verbis *Hæreticus, Iudæi*.

MAGISTRATVS

Fauere quando dicatur Hæreticis, par. 1. cap.26. num.7.
Hæreticus denunciare, & ſi ſit neceſsè accuſare etiam tenetur Inquiſitoribus, & Ordinarijs locorum, ibid. num.15.
Hiſpaniæ, vide *Iuramentum*.
Inferior quis ſit, ibid. num.7.
Negligens eiicere Hæreticos an, & quando puniri poſſit, ibid. num.7.
Secularis brachium promptus concedere debet Inquiſitoribus pro capiendis Hæreticis, & de hæreſi ſuſpectis, ibidem numer.17.
Cognoſcere volens cauſam hæreſis dicitur impedire directè S.O. par.1. cap.27. num.94.
Incidenter de hæreſi cognoſcere non poteſt, ibid. num.9.
Iuramentum præſtare debet de adiuuanda Eccleſia in perſecutione Hæreticorum, dicto cap.26. num.8.
Statuti per edictionem quando dicatur impedire indirectè S.O. par. 1. cap. 29. num. .
Alia etiam vide ſub verbis *Catholicus, Cognitio, Edictum, Omiſſio, Quæſtuantes*.

MAIORATVS

Inſtitutus à patre Hæretico quando ad filium,& quando in Fiſcum tranſeat, par.1. cap.24. num.106.
Alia etiam vide ſub verbis *Bona, Confiſcatio, Donatio, Filius, Fiſcus, Fructus, Inſtituens, Inſtitutio*.

MALEFICIA

Cautè recognoſcenda, præſertim quæ à mulierculis cauſa morborum exponuntur, par.1. cap.32. num.85.
Dicere, quod non ſint aliud, quàm ſomnia, & imaginationes Hæreticum eſt, ibid.
Finem ad quemcunque, etiam bonu m,exercere non licet, ibid. num.160.
Licita an ſint de iure ciuili, ibid. num.157. & ſeqq. & cap.40. num.25. cum ſeqq.
Maleficiis tollere nefas eſt, & de ratione, eodem cap. 32. num.115. & nu.155. cum ſeqq.
Petere an liceat à maleficis ad id paratis, vt peragant ad ſoluenda alia maleficia, ibid. num.161. & 163.cum ſeq.
Alia vide ſub verbis *Abuſus, Auctor, Corpus, Diſpenſatio, Diſſolutio, Inſtructio, Index, Lamiæ, Maleficus, Medici, Moniales, Morbus, Sacerdos, Signum, Sortilegi, Sortilegium, Striges*.

MALEFICVS

Cogi an poſſit minis, percuſſionibus, & vulneribus ad diſſoluendum maleficium, par.1. cap.32. num.167. & ſeq.
Duplex pactum ſi habeat cum Dæmone, vt poſito ſigno teneatur nocere, & eo ſublato ceſſare, an liceat ei petere vt ſignum tollat pro diſſoluendo maleficio, ibidem num. 172.
Præſumptionem ſemper habet contra ſe, ibid. num.166.
Signum maleficij vt tollat an petere liceat, ibid. num.171. & ſeq.
Alia vide ſub verbis *Confeſſio, Maleficium, Signum, Sortilegi*.

MALVM

Eccleſia præcipere non poteſt, par.1. cap. 4. num. 3.
Imprecari an, & quando liceat erga proximum, vel inimicum, par. 2. cap. 2. numer.22.
Minus faciens, & valens illud vitare peccat, par.1. cap.26. num.41.
Tolerari quando, & quomodo poſſit ad vitandum maius, ibid. num.366.

MALLEVS

Maleficarum multa inconſulta continet, par. 1. cap. 32. num. 160.

MANCIPIA

Familiarium Sancti Officij Melitæ, quibus gaudeant priuilegiis, par.1. cap.29. nu.52. & num.75. cum ſeq.
Alia vide ſub verbis *Apoſtata, Familiares, Hæreticus, Inquiſitor, Iudæi*.

MANDANS

Æquiparatur mandatario cuius eſt correlatiuum, vt poſitum in vno poſitum cenſeatur etiam in altero, par.1. cap. 35. numer 62.
Confeſſario, vt in actu confeſſionis ſollicitet, an ſit denunciandus, ibid. num.60. & ſeqq. & num.66.
Sollicitationem in confeſſione plus delinquit, quàm mandatarius, & de ratione, ibid. num.63.
Sortilego vt in ſortilegio adhibeat Hoſtiam conſecratam, an ſit denunciandus, ibid. num. 64.

MANDATVM

Domini adimplendo Famulus ſi legat libros prohibitos, an, & quando cenſuras incurrat, par.1. cap.30. num.397. & ſeqq.
ad Homicidium, vide *Mulier*.
Inquiſitoris de conſignando reum pro cauſa Sancti Officii, cui ſit intimandum, par.1. cap.27. num.124.
Matrimonium ad contrahendum quale requiratur, par.1. cap.36. num.117.

Semel ſuſceptum non poteſt per Procuratorem inconſtantem renunciari, quæſtione proœmiali num.34.

Alia vide ſub verbis *Birruarij*, *Confeſſarius*, *Miſſionarij*, *Officialis*, *Princeps*, *Reus*, *Satellites*.

MANVS

Impoſitio ſuperſtitioſa, quam Hæretici explebant erga baptizandos, vel pro conſolamento infirmorum examinatur, par. 1. cap.24. num.38.

Inquiſitionis, vide *Receptator*.

Inquiſitoris ne ſuper libris Hæreticorum imponatur impediens, dicitur ſuſpectus de hæreſi, par.1. cap.30. num.190.

Iudicis, vide *Excommunicatio*.

Iuſtitiæ ſi Hæreticum obtinuit, an qui illum receptauit adhuc ſubiaceat pœnis, ibidem num. 19.

Satellitum, vide *Mulier*, *Pater*.

Scripti Hæreticorum an comprehenduntur ſub excommunicatione contra legentes eorum libros, ibid. num.221.

Vltima donec libro impoſita non fuerit auctor illius reprehendi non poteſt, ibidem num. 112.

Alia vide ſub verbis *Diuinatio*, *Excommunicatus*, *Pax*, *Princeps*, *Puer*, *Salutatores*.

MARITVS

Conſcius hæreſis vxoris, & non curans illam retrahere, vel denunciare an, & quando amittat lucrum dotis, par.1. cap. 22. numer.132.

Dominium retinet iocalium, & veſtium pretioſarum vxori traditarum, & de ratione, ibid. num.120.

Percutiens eum, qui denunciauit vxorem in Sancto Officio, an excuſetur à pœnis Bullæ Beati Pij Quinti *Si de protegendis, &c.* & quomodo ſit puniendus, par.1. cap.28. num. 87.

Alia vide ſub verbis *Adulterium*, *Bona*, *Confeſſarius*, *Confeſſio*, *Confiſcatio*, *Donatio*, *Dos*, *Fiſcus*, *Lucrum*, *Mulier*, *Nuncius*, *Scientia*, *Vxor*.

MARTYRES

Idolis ſacrificare velle ſimulantes defenduntur, par.1. cap.8. num.8.

MATERIA

Baptiſmi deficiente ſi quis nulliter baptizatus, ſed re verè baptizatum putans, & pro tali ſe gerens, à fide inconſtans recedat, an debeat puniri tanquam Hæreticus, par.1. cap.11. num.52.

Vide *Baptizatus*, *Sacerdos*.

Fidei ſpiritualis eſt, & Eccleſiaſtica ab omni imperio, & poteſtate ſeculari prorſus immunis, par.1. cap.9. num.31.

Vide *Fides*, *Ius*.

Hæreſis expreſſa per aliquod factum cognoſci debet ab Inquiſitoribus Sancti Officij priuatiuè ad Iudices laicos, par.1. cap.36. num.55. & 79.

Vide *Factum*, *Hæreſis*.

Iuriſdictionis turbatæ, vel impeditæ non comenſuratur à qualitatibus minarum, vel minantis, ſed à ſolo effectu, par. 1. cap.28. num.64.

Ordinis Sacerdotalis in Eccleſia Græca, quæ ſit, par.1. cap.30. num.374.

Sacramentorum, vide *Opinio*.

Sollicitationis in confeſſione, quam ampla ſit, par.1. cap.35. num.16.

Vide *Denunciatio*, *Sollicitatio*.

Sortilegiorum per quos tractetur, par. 1. cap.32. num.3.

Vnctionis extremæ quomodo appelletur Chriſma, par.1. cap.38. num.5.

Vide *Oleum*.

Alia etiam vide ſub verbis *Confeſſarius*, *Lectio*, *Quæſtiones*, *Paruitas*.

MATER

Conſulens filiæ, vt ſecundo nubat, viuente primo coniuge, an teneatur abiurare, par.1. cap.36. num.105.

Conuerſa ad fidem an poſſit petere, quod baptizetur eius filius, par. 1. cap. 11. numer.34.

Mortem licitè deſiderat infanti recens nato, & baptizato, poſtmodum ab Hæreticis, vel Turcis capto prius quam adoleſcat ne peruertatur, par.2. cap.2. num.23.

Alia etiam vide ſub verbis *Angeli*, *Crimen*, *Eccleſia*, *Filius*, *Infans*.

MATRICVLA

Familiarium Sancti Officij tradi non debet Iudici Eccleſiaſtico, vel ſeculari, & de ratione, par.1. cap.29. num.90.

Vide etiam ſub verbo *Copia*.

MATRIMONIVM

Annullari quando poſſit eo, quod contrahentes ſiue alter eorum aliud matrimonium prius contraxerit, par. 1. cap. 36. num.101.

Caſtitatis ſolemni voto non obſtante validum eſt concurrente diſpenſatione Papæ, ibid. num.145.

Catholici cum Hæretica, vel Apoſtata an ſit validum, & licitum, ibid. nu.170.& ſeqq. & cap.18. num.42. & ſeq.

Diſpenſari an, & quando ſoleat per Sedem Apoſtolicam inter Catholicum, & Hæreticam, vel è contra, non obſtante probabili periculo peruerſionis, dicto cap.18. num. 44.

Duplex eodem tempore contrahens vtrumque inualidum an, quomodo, & à quo Iudice puniri poſsit, dicto cap.36. numer.20.

Eccleſiæ contra interdictum contrahentes quomodo puniantur, ibid. num. 192. & ſeqq.
Eſſe poteſt ſine dote, par. 1. cap. 22. numer.199.
Factum an, & quando teneat, quod ab initio fieri prohibitum eſſet, dicto cap.36.n.234. & ſeqq.
Finem, quem habeat primarium, ibidem num. 56. & 71.
Interdictum Eccleſiaſtico decreto eſt inter Catholicum, & Hæreticam, vel è contra, ibid. num.195. 223. & 238.
Locis in illis, in quibus impunè graſſantur hæreſes, an ſit faciliter permittendum inter Catholicum, vel Hæreticam, vel è contra, & an, & quibus ſubiaceat periculis, idid. num.202.
Mortis in articulo vbi eſt contrahendum an, & quæ adhiberi debeant diligentiæ, ibid. num.103.
Nulliter contrahens ex defectu intentionis an poſſit per Eccleſiam cogi ad illud ratificandum, par.1. cap.9. num.19.
Occultè contractum à Religioſo profeſſo, vel à Clerico in ſacris Ordinibus conſtituto an ſit punibile in Sancto Officio, dicto cap.36. num.126.
Paritatem, quam requirat, & an ſufficiat paritas Baptiſmi, non obſtante diſparitate circa fidei profeſſionem, dicto cap. 18. num. 45.
Principiſſæ Catholicæ cum Principe Hæretico an ſit permittendum ſine diſpenſatione Apoſtolica, in locis, vbi impunè graſſantur hæreſes, & quid vigente conſuetudine illam competendi, d. cap. 36. num. 204.
Procuratore mediante contractum verum eſt matrimonium, ibid. num.116.
Prohibitum eſt Catholicis magis cum Hæreticis, quàm cum Iudæis, vel Paganis, & de ratione, ibid. num.176.
Quid ſit, ibid. num.5. 33. & 56.
Ratum ſufficit ad impediendam promotionem ad Ordines ſacros, nec requiritur conſumatum, ibid. num.161.
Recuſans poſt ſponſalia, & ob id excommunicatus ſi excommunicationem per annum ſubſtinuerit, debet abſolui, quamuis abſolutionem non petat, dicto cap. 9. numer.21.
Reuocatum per Procuratorem, ſi contrahatur nullum eſt, quamuis reuocationis notitia ad illum non peruenerit, dicto cap.36. num.117.
Secundum contrahens non certificata morte primi coniugis, an, & quando ſubdatur iudicio Inquiſitorum, ibidem num. 88. & ſeqq.
Irritum an ſit eo, quod certus nuncius mortis primi coniugis non præceſſerit, ibid. num.112.
Lite pendente ſuper nullitate primi matrimonij contrahens an, & quando puniri poſſit in S.O. ibid. num.114.
Metu contrahens viuente prima coniuge an ſubdatur foro Inquiſitorum, & quomodo puniri debeat, ibid. num.113.
Procuratore mediante contrahens dum adhuc viuit prima vxor, an puniri poſſit in S. O. ibid. num.116.
Validum an ſit ſi contrahatur pendente lite ſuper nullitate primi matrimonij, ibid. num.114.
Sententia nondum lata ſuper nullitate profeſſionis, vel ſuſceptionis Ordinum ſacrum contrahatur per profeſſum, vel ordinatum an puniri poſſit in Sancto Officio tanquam Polygamus, vel ſaltem ratione temeritatis, ibid. num.156.
Significationem, quam habeat, ibidem num. 56.
Vagantium, quàm cautè ſit permittendum, ibid. num. 27.
Vnum quare eſſe debeat, ibid. num. 5. 33. & 56.
Alia vide ſub verbis *Abuſus, Adulterium, Aſſertio, Cœlibatus, Catholicus, Chriſtiani, Clauſula, Clerus, Conditio, Confeſſarius, Coniux, Conſenſus, Conſuetudo, Contractus, Diſpenſatio, Dos, Exempla, Fautores, Fides, Fiſcus, Forenſis, Græci, Ieſuitæ, Impedimentum, Inferior, Inquiſitio, Iudæi, Iudex, Legitimatio, Lex, Mandatum, Miſſionarij, Mors, Nuncius, Ordo, Papa, Parochus, Peccatum, Pœna, Polygamus, Pontifex, Poteſtas, Princeps, Probatio, Procurator, Promiſſio, Religioſus, Silentium, Sponſalia, Subdiaconus, Teſtis, Votum, Vxor.*

MEDICINÆ
Alimentorum ſub appellatione continentur, par.1. cap.22. num.57.
Alia vide ſub verbis *Chriſtiani, Diuinatio, Iudæi, Libri, Morbus, Mulier, Priuilegium.*

MEDICI
Difficillimè inducuntur ad teſtificandum in S. O. morbos eſſe ex maleficio, & quomodo illos tegere ſoleant, par.1. cap. 32. num. 89.
Naturalibus remedijs quamuis curare non poſſint morbos, & infirmitates non tamen inde earum origo argui debet à maleficio ibidem.
Obſeruare an, & quando poſſint aſtra, & natiuitates, ibid. num.53.
Alia vide ſub verbis *Morbus, Vanitas, Verba.*

MELIORAMENTA
Emphytheuticis in bonis facta per emphytheuta an veniant ſub confiſcatione, par.1 par.1. cap.22. num.32.
Alia etiam vide ſub verbis *Eccleſia, Fiſcus.*

MEMORIALE
Meliten. Epiſcopi propoſitum in Suprema, &c. par. 1. cap. 29. num. 56.

MEMORIA
Apoſtatæ damnari poteſt, par. 1. cap. 24. numer. 21.
Carcerati propter delictum hæreſis ſe in carceribus interficientis damnanda, & de ratione, par. 1. cap. 17. num. 16.
Credentium Hæreticis damnanda, ibidem num. 22.
Defendi per quos poſſit ne damnetur, ibid. num. 23.
Defuncti quando damnari poſſit propter delictum hæreſis, ibid. num. 20.
Excommunicati ex cauſa fidei, qui per annum in excommunicatione perſtitit, & poſtea moritur, an poſſit damnari, ibid. num. 15.
Hæreticos fauentium, defendentium, & receptantium damnari non poteſt, & de ratione, ibid. num. 21.
Inquiſiti de hæreſi, pendente proceſſu morientis, an damnari poſſit, ibid. num. 14. & 16.
Mortis vtilis eſt hominibus, par. 1. cap. 34. num. 22.
Quinquennio elapſo an damnari poſſit, dicto cap. 17. num. 23.
Alia vide ſub verbis *Confiſcatio*, *Filius*, *Hæreticus*, *Inquiſitio*.

MENDACIVM
Euſebio Sancto oppoſitum defenditur, par. 1. par. 1. cap. 8. num. 3. & 6.
Licitum non eſt, etiam propter propriam, vel aliorum vtilitatem, ibid. num. 4.
Vide etiam ſub verbo *Simulatio*.

MENTECAPTI
Audientes Confeſſiones Sacramentales, quamuis non ſint Sacerdotes, puniendi pœna extraordinaria, par. 1. cap. 35. numer. 125.
Celebrantes Miſſam non promoti, puniendi pœna extraordinaria, ibid.
Alia etiam vide ſub verbis *Hæreſis*, *Hæreticus*, *Infirmus*, *Negans*, *Opera*, *Schiſmaticus*.

METOPOSCOPIA
Licita an, & quando ſit, par. 1. cap. 32. n. 61.

METVS
Conſenſum excludit, par. 1. cap. 36. nu. 146.
Iuratam quoque pactionem, & fidem irritat, par. 1. cap. 27. num. 85.
Ordinis characterem an, & quando inualidet, dicto cap. 36. num. 146. & ſeqq.
Profeſſionem Religioſi an, & quando inualidet, ibid.
Qualis requiratur, vt coactè negans fidem, vel adorans Idola non incurrat vehementem hæreſis ſuſpicionem, & an reuerentialis ſufficiat, par. 1. cap. 9. num. 27.
Alia etiam vide ſub verbis *Confeſſarius*, *Iudæi*, *Matrimonium*, *Negans*, *Ordinati*, *Pax*, *Profeſſio*, *Voluntas*, *Votum*.

MILES
Creari non poteſt, qui in hæreſim lapſus eſt, par. 1. cap. 19. num. 16.
Repræſalijs grauari non poteſt, par. 1. c. 29. num. 38.
Alia etiam vide ſub verbis *Corona*, *Familiaris*, *Hæreticus*, *Iudex*, *Templa*.

MINÆ
Effectu non ſecuto an, & quando ſubiaceant Bullæ B. Pij Quinti *Si de protegendis, &c.* par. 1. cap. 28. num. 65.
Infidelium, vide *Licentia*.
Terrorem an ſemper inducant, ibidem numer. 62.
Alia etiam vide ſub verbis *Maleficus*, *Pax*, *Perterrefactio*, *Qualitas*.

MINISTER
Baptiſmi ſi ſit Hæreticus illum ſine neceſſitate recipiens efficitur irregularis, par. 1. cap. 18. num. 34.
Vide *Baptizatus*, *Catholicus*.
Confirmationis Sacramenti, quod ordinarius ſit ſolus Epiſcopus, eſt de fide, par. 1. cap. 30. num. 356.
Hæreticus, vide *Pater*.
Magni Magiſtri Melitæ an, quando, & quomodo perquirere poſſit domos Familiarium Sancti Officij, & an in eis latitent delinquentes, par. 1. cap. 29. num. 82.
Sancti Officij armorum, quæ genera deferre poſſit, ibid. num. 7. 9. & 18.
Fori priuilegio gaudet, ibid. num. 48. & cap. 28. num. 35.
Melitæ Commiſſario Fabricæ S. Petri an, & quomodo ſubſint, eodem cap. 29. num. 64.
Quis dicatur, ibid. num. 18. & cap. 28. num. 34.
Vide *Cognitio*, *Edictum*, *Fiſcus*, *Impedientes*, *Indulgentiæ*, *Inquiſitor*, *Parochus*.
Regius ſi ſit negligens in adminiſtratione Hoſpitalium, & Confraternitatum Regiæ Protectionis ſupplere poteſt Epiſcopus, eodem cap. 29. num. 109.
Sacramentorum Hæreticus idem eſt ac laicus, dicto cap. 18. num. 33.
Vide *Catholicus*.
Supremæ Inquiſitionis Neapolis, quod habeat officium, an gaudeat priuilegio fori, & an qui eum offenderit incidat in pœnas Bullæ Beati Pij Quinti *Si de protegendis, &c.* dicto cap. 28. num. 38.
Vnctionis extremæ, quod ſit ſolus Sacerdos, itant hoc Sacramentum non poſſit ab inferiore miniſtrari, eſt de fide, par. 1.

cap. 38. numer. 8. & ſequen.

Alia etiam vide ſub verbis *Canonicus*, *Conſultores*, *Cuſtos*, *Epiſcopus*, *Familiares*, *Ignorantia*, *Minor*, *Mulier*, *Offenſio*, *Princeps*.

MINOR

Anni 25. admitti non debet ad Familiaritatem Sancti Officij par.1. cap. 29. num.40.

Atrocibus in delictis poteſt ex conſtitutione Pontificia puniri pœna ordinaria, par. 1. cap. 35. num. 124.

Auditus Confeſſiones Sacramentales an, & quando excuſetur à pœna mortis, ibid. num.123.

Blaſphemus an,& quantum excuſetur à pœnis, par.1.cap.31.num.158.

Celebrans Miſſam non promotus an, quando,& quomodo puniendus ſit,par.1.c.34. num. 98.

Delinquens in minori ætate an, & quando vocari poſſit in iudicium poſtquam fuit maior effectus, par.1.cap.28. num. 82.

Gaudet maioribus prærogatiuis, quam gaudeant maiores in expeditione cauſæ,aliiſque priuilegijs, par.1. cap.14. num. 62.

Homicida non excuſatur à pœna ordinaria ex Conſtitutione Pontificia,d.c.35.n.124.

Mitius an ſit puniendus, & quid in Sancto Officio, dicto cap.14. num.61.

Offendens Officialem Sancti Officij an incidat in pœnas Bullæ B. Pij V. *Si de protegendis, &c.* & quomodo ſit puniendus, dicto cap. 28. num.81. & ſeq.

Reconciliari quomodo debeat cum Eccleſia, & quis ad hunc effectum dicatur minor, dicto cap.14. nu.59.

Vocatus in iudicium poſtquam fuit effectus maior pro offenſione Miniſtri Sancti Officij facta in minori ætate an ſit puniendus pœnis Bullæ B. Pij V. *Si de protegendis &c.* dicto cap. 28. num.81.

Alia etiam vide ſub verbis *Abiuratio*, *Clauſula*, *Offenſus*.

MIRACVLA

Decedentium cum fama ſanctitatis an, & quomodo conſcribi poſſint, & imprimi, par.1.cap.20. num.191. & 193.

Falſa imprimere, vel diuulgare quàm maximum peccatum ſit, & quomodo puniri debeat, ibid. num. 193. & 195.

Imprimi quando poſſint abſque eo, quod verificentur coram Ordinario,ibid.n.204.

Alia etiam vide ſub verbis *Deus*, *Epiſcopus*, *Imagines*, *Negligentia*, *Opera*, *Vſus*.

MISSALE

Gallica lingua excurſum prohibitum, par.1. cap.34. num.40.

MISSA

Addito ſcienter aliquo, quod ſit contra Ritum Eccleſiæ ſi celebretur, ſuperſtitio eſt, par.1.cap.34. num.37.

Applicari an, & quando poſſit pro neceſſitate futura, ibid. num. 21.

Celebrata ſi fuerit per non promotum ad Sacerdotium quomodo is veniat puniendus, ibid. num. 95. & ſeqq.

Damnatorum pro animabus an celebrari poſſit, ibid. num. 7. & 12.

Defunctorum anticipatè ante mortem an poſſit celebrari, vel mandari, quod celebretur pro ſuffragio animæ ſuæ, ibidem, num.19. & ſeqq. & num. 29. cum ſeqq.

Recitari an poſſit pro viuentibus cum rationibus ſupponentibus eos eſſe mortuos, ibid. num.28.

Vide *Intentio*, *Sacerdos*.

Idolatriam cauſat, quando celebratur per non promotum tam in ipſo celebrante, quàm in alijs Chriſti-fidelibus, ibidem, num.104. & 106.

Incepta ſi fuerit per non promotum, ſed non perfecta, an,& quando puniri debeat, ibid. num.103. & ſeqq.

Mortuorum per pios, Sanctos, & doctrina inſignes viros viuentes pro ſuis animabus celebrata, & ad quem finem, ibid. nu. 23. & num. 35. cum ſeq.

Sacerdotali ordine per carentem ſi celebretur etiam pro prima vice tradi debeat Curiæ ſeculari, ibid. num.99.& num.108. cum ſeqq.

Alia etiam vide ſub verbis *Abiuratio*, *Abuſus*, *Attentans*, *Carcerati*, *Celebratio*, *Conſeruatio*, *Diligentiæ*, *Epiſcopus*, *Furioſus*, *Græci*, *Hæretici*, *Hiſpani*, *Inſtructio*, *Iudæi*, *Lotharingi*, *Mentecapti*, *Minor*, *Nouatores*, *Pœna*, *Presbyteri*, *Sacerdos*, *Sacerdotium*, *Vſus*.

MISSIONARII

Abſoluere an,& quando poſſint Hæreticum ab excommunicatione ſecundùm eorum inſtructionem, par.1. cap.24. num.141.

Accedere non debent ad templa, & conciones Hæreticorum ex mandato Sacræ Congregationis Propagandæ fidei, ibid.nu.57.

Aſſiſtere an poſſint matrimonio inter Catholicum, & Hæreticam, vel è contra, par.1. cap.18. num.47.

Facultates, quas habeant circa benedictionem, & conſecrationem, par.1. cap. 37. num. 21.

Matrimoniales circa diſpenſationes, quas habeant facultates, par.1. cap.36. nu.166. 236. & ſeqq.

Vide etiam ſub verbo *Facultas*.

MONETA

Solidi correſpondet ſcuto aureo noſtri temporis, par.1.cap.9. num.55.

MONIALES

Dæmoni ſi ſe denouerint quomodo procedendum, par.1. cap.32. num.183.

Denunciare tenentur Confeſſarios ſollicitantes, par.1.cap.35.num.30.
Incubis à ſpiritibus ſi opprimantur, quid ſit agendum, dicto cap.32. num.183.
Maleficij ſi ſint ſuſpectæ, quid agi poſſit, ibid. num.184. & ſeqq.
Obſeſſas ſe à Dæmonibus aſſerentes, an, quando, & quomodo poſsint exorcizari, ibid. num.186.
Repetendæ ſi fuerint in cauſa ſollicitationis, quomodo earum repetitio recipiatur, dicto cap.35. num.32.
Sollicitatæ ſi fuerint in confeſſione Sacramentali, quomodo recipi debeat earum denunciatio, ibid. num.31.
Vide etiam ſub verbo *Sacerdos*.

MONITIO

Blaſphemi an ſit neceſſaria, vt contra eum procedere poſſit Inquiſitor, par.1. cap.31. num.18.
Vide *Blaſphemi*, *Inquiſitor*.
Excommunicati inſordeſcentis an, & quando operetur, quod contra eum procedere poſsit Inquiſitor, par.1.cap.32.num.22.
Exorciſtæ, vide *Exorciſta*.
Externa ad quid deſeruire poſsit, par. 1. cap. 12. num. 2.
Iudicialis, vide *Proteſtatio*.
Neceſſaria an ſit ad pertinaciam in hæreſi quoad forum externum, ibid. num.15.
Pertinaciam in hæreſi ad incurrendam an, & quando ſit neceſſaria, ibid. num. 2.
Alia etiam vide ſub verbis, *Confeſſarius*, *Epiſcopi*, *Inquiſitor*, *Pertinax*, *Sollicitans*.

MORA

Aliqua non requiritur ad conſtituendum pertinacem in materia hæreſis, par. 1. cap.12. num.6.
Hæreticorum in Italia, & Inſulis adiacentibus interdicta, quomodo ſit intelligenda, par.1.cap.27. num.47.
Alia etiam vide ſub verbis *Inquiſitor*, *Iudex*, *Pertinacia*, *Scholaris*.

MORBVS

Caducus quando impediat ne quis poſſit ordinari, vel in Ordine miniſtrare, par.1. cap.31. num.149.
Naturalibus remedijs, quem Medici nequeunt mederi, non eſt ſemper credendum, quod habeat originem à maleficio, & de ratione, par.1. cap. 32. num. 89.
Alia etiam vide ſub verbis *Circumſtantiæ*, *Frequentia*, *Gratia*, *Maleficia*, *Medici*, *Mulier*, *Orationes*, *Vanitas*, *Verba*, *Vnctio*.

MORES

Definiens Papa, vel Concilium generale, an errare poſſit, par.1.cap.4.& cap.6. vtrobique num. 1.
Alia vide ſub verbis *Concilium*, *Inquiſitor*, *Occiſio*, *Offenſus*, *Papa*, *Vxor*.

MORS

Chriſti quomodo aliquando appetita fuerit per Dæmonem, & quomodo poſtea voluerit illa impedire, par.1.cap.2.num.12.
Coniugis primi quomodo probari poſſit ad contrahendum ſecundum matrimonium, par.1.cap.36. num.90.
Delinquentis non extinguit pœnam in crimine læſæ maieſtatis diuinæ, & humanæ, par.1.cap.21. num.37.
Deſiderari licitè poteſt ſibi, filio, vel amico ſub conditione, quod Deum ſit offenſurus, par.2.cap.2. num.23.
Petri Sancti, vide *Petrus*.
Pœna iuſta Hæreticorum, par.1.cap.21.nu.1,
Reliqua vide *in ſuis ſedibus*.

MOTVS

Animi an, & quomodo communicari poſſit in Deo, par.1.cap.1. num.10.
Contritionis eſt motus charitatis, par.2. c.2. num.5.
Digitorum, vide *Negatio*.
Primi frequenter accidunt contra voluntatem, par.1.cap.7. num.5.
Quid ſit, dicto cap.1.num.2.
Spiritus Creatoris refertur, ibid. num.5.
Alia vide ſub verbis *Deſperatio*, *Dubius*.

MVLCTA

Iudici an, & quando ſoleat in Sancto Officio, par.1. cap.14. num.25.
Peti an, & quando poſsit à Fiſco relicta confiſcatione, par.1.cap.22.num.145.

MVLIER

Accedens ad Confeſsionarium, & dicens velle in craſtinum confiteri, ſi à Confeſſario diſſuadeatur, & ſollicitetur, an teneatur illum denunciare, par. 1. cap. 35. num.54. & 66.
Alienando per delictum an poſsit viro præiudicare, par.1. cap.22. num. 130.
Catholica reperta Hæretica poſtquam ſcienter nupſit Hæretico amittit dotem, & omnia bona, & lucra, ibid. num.130.
Chriſtiana, vide *Iudæi*.
Complex criminis ſollicitationis an, & quando teneatur eam denunciare, dicto cap.35. num. 36.
Copula habita cum Confeſſario ſollicitante an teneatur illum denunciare, ibidem, num. 40. & ſeqq.
Decipi quomodo ſoleat circa reuelationes diuinas, par.1.cap.40. num.135.
Denunciare tenetur Confeſſarium ſollicitantem cuiuſcunque ea ſit conditionis, dicto cap.35. num.29.
Diuortia petere poteſt, ſi ignoranter nupta ſit Hæretico, vel marito, qui poſtea incidat in hæreſim, & de ratione, par.1. c.36. num.238. & 240.

Eripiens è manibus Satellitum Sancti Officij virum, vel filium, an ſit excuſanda à pœnis Bullæ B.Pij Quinti *Si de protegendis,&c.* par.1. cap.28. num.86.
Fidelis nubens viro Infideli quas pœnas incurrat, dicto cap.36. num.182.
Hæretico ſcienter nubens an, & quando inquiri poſsit tanquàm ſuſpecta de hæreſi, vel Hæreticorum fautrix, ibid. num.185. 238. & 240. & dicto cap. 22. num. 129.
Mandans occidi Epiſcopum, Inquiſitorem, vel alium Miniſtrum Sancti Officij, quomodo puniri debeat, dicto cap.28. nu.85.
Medens morbos adhibitis ad id verbis, vel ſignis, quando dicatur ſuperſtitioſa, & verbis ſacris abuti, dicto cap. 40. num. 2.
Nubens ſcienter Hæretico an, & quando, vel ſeparetur, vel dote priuetur, par. 1. cap.18. num. 43. & cap.36. num.169.201. & 238.
Nupta damnari quomodo ſoleat ad perpetuum carcerem in Sancto Officio, par. 1. cap.21. num.45.
Offendens Officialem Sancti Officij an incidat in pœnas Bullæ B.Pij Quinti *Si de protegendis, &c.* & quomodo ſit punienda, dicto cap.28. num. 84.
Recipienda quomodo ſit ad pęnitentiam eo, quod ſcienter nupſerit cum Hæretico, dicto cap.36. num. 20.
Relapſa, vide *Impunitas*.
Reperta Hæretica poſtquam ſcienter nupſit Hæretico an, & quando amittat commoditatem, & fructus bonorum in præiudicium viri, dicto cap.22. num.130.& ſeq.
Reprehenſibilis ſi ſit inconſtans, & vana, num. 40.
Simplicitatis ex capite an, & quando excuſari poſsit à crimine hæreſis, par.1.cap.11. num. 10. & ſeq.
Sollicitata promittens denunciare Confeſſarium ſollicitantem an, & quando poſsit abſolui, dicto cap. 35. num.26.
Sumens particulam conſecratam, illamque ab ore extrahens, & proijciens, quomodo fuerit expedita, par.1. cap.34. num. 93.
Alia etiam vide ſub verbis *Adulterium, Confeſſarius, Denunciatio, Depoſitio, Laicus, Maleficia, Pax, Sponſalia*.

MVLIO

Libros Hæreticorum in faſciculo incluſos aſportans an dicatur ſuſpectus de hæreſi, par.1. cap.30. num. 120.

MVNERA

Epiſcopalia exercere accedens ſimplex Sacerdos dicitur ſuſpectus de hæreſi, par. 1. cap. 37. num.19.
Vide *Hæretici*.
Hæreticis mittentes ſunt ſuſpecti de hæreſi, par.1.cap.30. num.87.
Parochi, alia vide *Græci*.
Prædicandi euitare non poſſunt Parochi ſub prætextu tenuitatis redditu um beneficij, par.2. cap.3. num.23.
Publica ſubire an teneantur Familiares Sancti Officij, par.1. cap.29. num.84.
Alia vide ſub verbis *Pax, Prohibitio*.

MVTATIO

Accidit cum de vno ſtatu fit tranſitus ad alterum, par.1. cap.1. num.3.
Modis quot contingere poſſit in natura rationali, ibidem, num. 17.
Omnis eſt mortis imitatio, num. 14.
Pœnæ, vide *Epiſcopus, Inquiſitio, Inquiſitor, Pœna, Reſeruatio*.
Ritus Græci prohibetur Alumnis Collegij Græcorum ſub pœnis, de quibus hic, par.1. cap. 30. num. 323.
Vide *Alumni, Italo-gręci*.
Voluntatis an contingere dicatur ex eo, quod quis velit mutationem rerum, dicto cap.1. num.18.
Alia vide ſub verbis *Canones, Reus, Princeps*.

MVTVVM

Librorum periculoſum, par.1.cap.30.n.382.

MYSTERIA

Diuina ſi potuiſſent cognoſci ex aſtris Diabolum vtique non latuiſſent, par.1.cap.32. num. 35.
Alia ſub verbis *Dypticæ, Nomen*.

N

NATVRA

Angelorum an, & quomodò ſit, vel videatur inconſtans, ſeu mutabilis, par.1.cap.2. num.5. & ſeqq.
Cauſare, an, & quomodo poſſit reuelationes, illuſtrationes internas, & apparitiones, par.1.cap.40.num.134.
Dæmonum, vide *Oſtinatio*.
Feudalium bonorum diuerſa, & ſeparata ab aliis bonis, par.1.cap.22. num.19.
Rationalis quomodo ſit inconſtans, ſeu mutabilis, par.1. cap.1. num.15.
Alia etiam vide ſub verbis *Aſtrologi, Defenſio, Dilectio, Falſitas, Filius, Idolatria, Ius, Morbus, Opera, Præceptum, Sigillus*.

NAVES

Catholicæ an vti poſſint vexillis Infidelium, vt Infideles illis viſis non fugiant, par. 1. cap. 8. num 26.
Euchariſtiæ Sacramentum an in Mari deferre permittantur, par.1.cap.34. num. 133.
Magnæ quando ad Indos ſolutæ ſunt, an ſit permittendum, quod in eis Miſſa celebretur, ibidem, num. 130. & ſeq.
Tranſeuntes ad alia loca Catholicorum an viſitari debeant ne libros prohibitos ve-

hant, par.1. cap. 30. num.139.
Viſitari an, quando, quomodo, & à quibus debeant ne in earum dolijs, ſeu ſarcinis libros prohibitos contineant, ibid. nu.138.
Alia etiam vide ſub verbis *Celebratio, Diuinatio, Laurea, Receptator, Vexilla.*

NECESSITAS
Cauſæ, ob quam Hæreticus deuenit ad bonorum alienationem an operetur, quod Fiſcus, vel vindicare non poſſit bona ſic alienata, vel pretium emptori reſtituere, par.1.cap.32. num.50.
Vide *Fiſcus, Hæreticus, Papa, Princeps.*
Extrema vrgens operatur, quod non ſolùm proximo, ſed & inimico, opere ſuccurrere teneamur, par.2. cap.2. num.26. & 31.
Defenſionis, vide *Cauſa.*
Monitionis blaſphemi vt contra eum procedere poſsit Inquiſitor an ſubſiſtat, par.1. cap. 31. num.18.
Præcepti an requirat benedictionem Epiſcopalem in Oleo Sancto, par.1. cap.38. n.2. & ſeq.
Publicationis Bullæ, vel Conſtitutionis Apoſtolicæ in ſingulis Prouincijs, quando verificetur, par.1.cap.28. num.14. & 16.
Salutis quod requirat Sacramẽtũ Euchariſtię ſumi ſub vtraque ſpecie, eſt error Bohæmorum, par.1. cap 34. num.16.
Alia etiam vide ſub verbis *Baptizatus, Collegium, Confeſſarius, Contritio, Deus, Familiaris, Homo, Laicus, Magiſtratus, Miſſa, Opinio, Populi, Priuilegium, Regulares, Sacerdos, Secularis, Teſtis.*

NEGROMANTICI
Præſumuntur Hæretici, par.1.cap.30.nu.394.
Puniuntur tanquam Hæretici, ibidem.
Vide etiam ſub verbo *Libri.*

NEGANS
Fidem coactus per vim, & metum ſine cooperatione voluntatis, nec Hæreticus eſt, nec de hæreſi peccat, par.1. cap.7. nu.15.
Exterius, illamque retinens in corde, & mente an ſit reputandus Hæreticus, ibid. & cap.11.num. 22.
Fictè an, quando, & quam irregularitatem incurrat, par.1. cap.19. num.6.
Metu mortis, vel tormentorum, illamq; mente retinens adhuc peccat mortaliter, par.1. cap.9. num.24.
Suſpicionem hæreſim, quam incurrat, an leuem, vel vehementem ſi coactus, coactione conditionali illam negauerit, ibid. num. 25.
Timorem mortis, vel tormentorum, illamque retinens in mente an dici poſsit Apoſtata, ibid. num. 24.
Vi illata, ſiue abſoluta, ſiue conditionali, an, & quam hæreſis ſuſpicionem incurrat, dicto cap.7.num.15.
Vide *Metus, Perſeuerantia, Perſona.*
Intentionem conſentiendi erroribus, in quos ſemel abiuratos re incidit an dici poſsit relapſus, & de modo contra eum procedendi, par.1. cap.8. num.19.
Pontificem Romanum eſſe caput Eccleſiæ, & Chriſti Vicarij non ſolùm Schiſmaticus eſt, ſed & Hæreticus, par. 1. cap. 10. num. 21.
Subiectionem Summo Pontifici de vnius canonica electione dubitat cum aliqua probabilitate an dici poſsit Schiſmaticus, ibid. num. 9.
Alia etiam vide ſub verbis *Confeſſus, Hæreticus, Negati.*

NEGATIO
Delicti an cenſeatur reuocata per reum, & quod benignitate Sancti Officij ſe remiſerit, par.1.cap.27. num.21.
Eleemoſynæ, vide *Eleemoſyna, Epiſcopus, Populi, Regulares.*
Fidei exterior ob timorem tormentorum illicita eſt non obſtante, quòd retineatur in corde, par.1.cap.7. num.14.
Illicita, & damnabilis, ibid. num.13.
Tacita per nutum, vel motum digitorum non licet, ibidem.
Vide *Propoſitum, Vita.*
Indulgentiarum importat etiam negationem Purgatorij, par.1.cap.40. num.20.
Licentia, vide *Epiſcopus, Licentia.*
Obedientiæ an differat à ſchiſmate, & quomodo, par.1.cap.10. num 6.
Pacis mala eſt per ſe, & contra charitatem, par.2.cap.2. num.52.
Offendenti, qui illam cum debitis modis petat importat ſcandalum actiuum ex parte negantis, ibid. num.35. & ſeq.
Vide *Epiſcopus, Pax, Sacramenta.*
Propoſitionum, de quibus hic, par.1. cap.31, num.58.
Purgatorij, vide *Hæretici.*
Remiſsionis iniuriæ erga inimicum eſt ſignum odij, dicto cap.2. num.26. & 52.
Sacramentorum an ſit permiſſa erga illum, qui pacem denegat inimico, ibid nu.48.
Alia etiam vide ſub verbis *Actio, Confeſſarius, Confeſſus, Damna, Filius, Hæretici, Perſeuerantia, Perſona, Reus, Sortilegi, Veſtes.*

NEGATIVA
Baptiſmi an probetur ex non deſcriptione in libro Paroci, par.1. cap.11. nu.27.
Promotionis ad Sacerdotium probanda eſt per allegantem contra illum, qui in Sacerdotio diù inſeruit, & de ratione, par.1. cap.34. num.105.

NEGLIGENTIA
Miracula conſcribendi damnatur, par. 1. cap. 40. num.192.

Alia etiam vide ſub verbis *Epiſcopi, Epiſcopus Familiares, Inquiſitor, Magiſtratus, Princeps, Terræ, Tyrannus.*

NEGOCIATIO

Catholicis cum Hæreticis quantum ſit interdicta, par. 1. cap. 11. num. 27.

Suſpicionem hæreſis, an, & quando importet ſi cum Hæreticis fiat, par. 1. cap. 30. num. 85.

NEGOCIVM

Eccleſiaſticum cognoſci non poteſt à Iudice laico, par. 1. cap. 36. num. 69.

Fidei, vide *Epiſcopus, Remiſſio, Deus.*

Inquiſitionis ad terminandum quomodo parcendus ſit à Sancto Officio reus detentus in carceribus ſecularibus, par. 1. cap. 27. num. 117.

Mercatoris eſt indiuiduum, par. 1. cap. 2. n. 52.

Vide etiam ſub verbo *Qualitas.*

NEOPHYTI

Aſſumi an poſſint ad familiaritatem Sancti Officij, par. 1. cap. 29. num. 43.

Fingentes ſe Iudæos, & petentes baptizari, an, quando, & quomodo puniendi ſint, par. 1. cap. 33. num. 41. & ſeq.

Alia etiam vide ſub verbis *Conuerſi, Iudæi.*

NEPOS

Hæretici an priuetur beneficijs, & penſionibus, par. 1. cap. 24. nu. 114.

Alia etiam vide ſub verbis *Auus, Diſpenſatio, Patruus.*

NOBILIS

Condemnari non poteſt ad triremes, nec ad aliam pœnam infamatoriam, par. 1. cap. 19. num. 28.

Fidei in cauſa condemnato ad triremes, ibid.

NOBILITAS

Filij non à parentibus criminoſis, ſed ab antiquis prædeceſſoribus prouenit, par. 1. cap. 24. nu. 89.

Hæretici per filios an amittatur, ibidem num. 88.

Officialis nil refert ad augendam eius fidem, vbi de ponit vel ad ſui exonerationem, vel in cauſa propria, par. 1. cap. 28. nu. 49.

Patri conceſſa per priuilegium Principis, an ob illius hæreſim à filio, dicto cap. 24. num. 90.

Alia etiam vide ſub verbis *Blaſphemi, Conſultores, Filius, Priuilegium, Sexus, Veſtes.*

NOCVMENTVM

Librorum hæreticalium ex lectione ſe non recepturum, ſecurus an poſſit illos legere ſine incurſu cenſurarum, par. 1. cap. 30. num. 399. & ſeq.

Index Tomi Primi.

Alia etiam vide ſub verbis *Maleficus, Princeps.*

NOTANS

Legi quod audit ex libris hæreticalibus, an, & quando excommunicationi ſubiaceat, par. 1. cap. 30. num. 396.

NOTARIVS

Sancti Officij an gaudeat priuilegio deferendi arma, & an ob id moleſtari poſſit à Curia ſeculari, par. 1. cap. 29. num. 18.

Suſpectus eſt de falſo, ſi eius inſtrumenta varia ſint, quæſt. proem. num. 35.

Alia etiam vide ſub verbis *Hæretici, Hæreticus, Inſtrumentum, Offenſus, Pax.*

NOVATORES

Irrident cœremonias, & Canones Miſſæ, par. 1. cap. 34. nu. 62.

Vide etiam ſub verbo *Hæreſis.*

NOVITAS

Cauſæ ad effugiendam pœnam fractæ pacis non prodeſt in Statu Eccleſiaſtico, & vbi viget Statutum illam non admittens, par. 2. cap. 2. nu. 96.

Vide *Auctor, Bulla, Cauſa, Clauſula, Conſtitutio, Homicidium, Offenſio, Offenſus, Pax, Statutum.*

Conſtitutionis, an comprehendat Schiſmaticus Orientales, quorum non facit expreſſam mentionem, par. 1. cap. 20. nu. 6.

Conuerſionis, vide *Conuerſi.*

Hæreſis an operetur, vt relapſus ſpontè comparens gaudeat priuilegio ſpontè comparentium, par. 1. cap. 14. num. 52.

Inquiſitoris, vide *Reus.*

Rixę ad effugiendam pœnam fractę pacis allegari non poteſt ab illius auctore, dicto cap. 2. num. 96.

Synagogæ an permitti poſſit Iudæis in loco diuerſo ab antiquo, par. 1. cap. 31. nu. 109.

NOVITIVS

Apoſtata dici non poteſt eo, quod intra annum probationis à Religione receſſerit, par. 1. cap. 9. num. 10.

NVLLITAS

Abiurationis deducitur ex eo, quod facta ſit cum ſolo Epiſcopo, & de ratione, par. 1. cap. 16. num. 5.

Abſolutionis, vide *Abſolutio, Hæreticus.*

Actus prohibiti non excuſatur à vitando maiori malo, par. 1. cap. 26. nu. 40.

Vide *Actus.*

Alienationis bonorum factæ ab Hæretico ſubſiſtit, etiam ſi facta ſit ante ſententiam declaratoriam, par. 1. cap. 22. num. 47.

Vide *Emphyteuta, Hæreticus.*

Baptiſmi non impedit quin baptizatus ab aditu cæleſti excludatur, & de ratione, par. 1. cap. 9. num. 7.

Vide *Baptiſmus*, *Baptizatus*, *Infidelis*, *Puer*.
Collationis beneficii prouenit ex eo, quod conferens ſit Schiſmaticus, par. 1. cap. 10. num. 29.
Confeſſionis, vide *Reus*.
Electionis Papæ, vel Prælati, an priuilegium ab eo conceſſum, adeo inficiat, vt illud nec probeat iuſtam preſcribendi cauſam, ibidem num. 32.
Emptionis, vide *Emptio*.
Inſtrumenti prouenit ex eo, quod Notarius rogatus eſſet Hæreticus, par. 1. cap. 19. num. 22.
Matrimonij, vide *Matrimonium*, *Polygamus*, *Teſtes*.
Ordinationis quando nondum fuit per ſententiam Iudicis declarata, an contrahens matrimonium puniri poſſit in Sancto Officio, vel tanquam Polygamus, vel ſaltem ratione temeritatis, par. 1. cap. 36. num. 156.
Vide *Matrimonium*, *Ordinati*.
Pacis an excuſet ſubſecutam offenſam à pœna illius fractionis, par. 2. cap. 2. nu. 112.
Probationis, vide *Fama*, *Teſtes*.
Proceſſus ipſo iure prouenit ex eo, quod factus ſit cum Iudice Hæretico, d. cap. 19. num. 19.
Vide *Iudex*, *Proceſſus*.
Profeſſionis prouenit ex eo, quod facta fuerit per vim, & metum, dicto cap. 36. numer. 154.
Vide *Matrimonium*, *Profeſſio*, *Religionis*.
Reſignationis beneficij prouenit ex eo, quod reſignans eſſet Hæreticus, par. 1. cap. 20. num. 15.
Salui-conductus, vide *Saluuſ-conductus*.
Sententiæ prouenit ex eo, quod Iudex illam proferens eſſet Hæreticus, dicto cap. 19. num. 18.
Vnionis, vide *Vnio*.
Voti prouenit ex eo, quod factum fuerit per vim, & metum, ſiue illud tacitum ſit, ſiue expreſſum, dicto cap. 36. nu. 150.

NVMERVS

Angelorum quomodo fuerit turbatus per aliorum caſum, par. 1. cap. 2. num. 16.
Canonicorum quando ab initio inſtitutionis Eccleſiæ fuit à Papa certus præfixus, an auctis Eccleſiæ facultatibus augeri poſsit, par. 1. cap. 1. num. 19.
Pluralis regulariter duo non contentatur, par. 1. cap. 34. num. 108.
Teſtium quando in Suprema conſideretur ad probandum delictum, par. 1. cap. 15. numer. 17.
Vide etiam ſub verbo *Venia*.

NVNCIVS

Apoſtolicus concedere an poſſit licentiam legendi libros prohibitos, & quid ſi habeat facultates Legati à latere, par. 1. cap. 30. num. 239.
Gerere quomodo ſe debeat cum Principibus Hæreticis, eorumque Oratoribus, par. 1. cap. 18. num. 8.
Interuenire an poſſit inuitatus in nuptijs Principum Hæreticorum, ibid. nu. 48.
Libros an, & quando prohibere poſſit, & quid ſi habeat facultates Legati à latere, dicto cap. 30. num. 177.
Neapolis an, & quam habeat iuriſdictionem, & an poſſit libros prohibere, ibid. num. 179.
Orator merus, nullam habet ordinariam iuriſdictionem in ſua Prouincia, ibid.
Poteſtatem quam habeat, quando eſt deputatus cum facultatibus Legati à latere, ibid. num. 177.
Venit appellatione Sedis Apoſtolicæ, ſi habeat facultatem Legati à latere, ibidem num. 239.
Certus de morte primi viri requiritur, vt contrahi poſſit ſecundum matrimonium, & quis dicatur eſſe certus Nuncius, par. 1. cap. 36. num. 90.
Mortem primum coniugis certificans fidem quomodo mereatur, ibid. num. 93.
Alia etiam vide ſub verbis *Confeſſio*, *Differentia*, *Gregorius*, *Matrimonium*, *Opinio*, *Papa*.

NVPTIÆ

Iudæorum quando contrahuntur non poſſunt illis intereſſe Chriſtiani, par. 1. cap. 24. num. 58.
Secundæ comprehendunt etiam tertias, & vlteriores, par. 1. cap. 14. nu. 42.
Contrahi non poſſunt, niſi procedat probatio primi coniugis, par. 1. cap. 36. nu. 363.
Alia etiam vide ſub verbis *Catholicus*, *Donatio*, *Dos*, *Mater*, *Mulier*, *Nuncius*, *Sacerdos*, *Statutum*.

NVTRITIO

Infantis Hebræi facta per Nutrices, vel opera Chriſtianorum puniri debet per Inquiſitores, tam quoad Iudęos, quàm quoad Chriſtianos, par. 1. cap. 31. num. 117.
Alia etiam vide ſub verbis *Hæreticus*, *Iudæi*, *Puer*.

O

OBEDIENTIA

EPiſcopo Hæretico, vel per Summum Pontificem ab officio, & exercitio Pontificalium ſuſpenſo, vel ab Eccleſia interdicto negari poteſt, ſine nota Schiſmatis, par. 1. cap. 10. num. 15. & ſeq.
Homini tanquam Summo Pontifici, & tanquam de fide tali non debetur, donec à tota Eccleſia ſit acceptatus, ibid. nu. 11.

Imperatori Hæretico quatenus præſtari poſſit, par.1. cap.24. num.50.
Pontifici electo, & ab vniuerſali Eccleſia recepto, ſine nota Schiſmatis negari non poteſt, dicto cap.50. num.12.
Alia etiam vide ſub verbis *Renuens*, *Schiſmaticus*.

OBLATIO

Bonorum Fiſco, an fieri debeat ab Hæretico, par.1. cap.22. num.71.
Conditionis, vide *Conditio*.
Familiaritatis Iudici ſeculari, ſi fiat per familiares Sancti Officij ad effectum illam regiſtrandi, priuandi ſunt litteris patentalibus, par.1. cap.19. num.90.
Filij, vide *Catholicus*.
Perſonæ, fieri debet à patre, vt filius mitius puniatur in Sancto Officio, nec ſufficit, an pater illum denunciet Inquiſitori, par.1. cap.24. num.130.
Repititionis teſtium, an det reo cauſam reuocandi propriam confeſſionem, par. 1. cap.27. num.25.
Vide *Repetitio*.
Sacrificij pro damnatis, an puniri poſſit in Sancto Officio, par.1. cap.34. num.8.
Vide *Inquiſitor*, *Sacrificium*.
Satisfactionis facta per offendentem, qui veniam petat operatur, quod offenſus teneatur erga eum exhibere particularia ſigna amoris, par.2. cap.2. num.53.
Seruis Dei cum opinione Sanctitatis defunctis, de tabellis, & imaginibus, an ſit licita, par.1. cap.40. num.185.

OBLIGATIO

Conſcientiæ in foro, an oriatur ex conſuetudine in dicta cauſa deuotionis, par. 1. cap.30. num.171.
Denunciandi Confeſſarios ſollicitantes, an comprehendat etiam maſculos, par.1.c.35. num.34.
Diligendi Deum à quo tempore incipiat, par.2. cap.2. num.3.
Eſſe non poteſt in eo, quod eſt voluntarium, par.1. cap.36. num.278.
Fidei vnde oriatur, par.1. cap.27. nu.72.
Inimicum verſus omnibus ineſt odium deponendi, & inimicitiam ex corde remittendi, dicto cap.2. nu.26.
Legis an, & quando ceſſet ceſſante eius ratione in particulari, dicto cap.30. nu. 400. & cap.36. num. 238.
Vitanda ſcandala, & ruinam proximi omnibus ineſt, dicto cap.2. nu.49.
Vltima ex voluntate non oritur, par.1. cap.22 num.152.
Alia etiam vide ſub verbis *Actus*, *Confeſſarius*, *Conſuetudo*, *Fides*, *Inuitus*, *Iuramentum*, *Ius*, *Papa*, *Pater*, *Pax*, *Præceptum*, *Præſtatio*, *Publicatio*, *Puer*, *Sententia*, *Sollicitati*, *Stylus*.

OBLIVIO

Conſiderari non poteſt in delicto atrociſſimo ſæpius reiterato, & recenti, par.1. cap.14. num. 41.
Hæreſis in delicto an, & quando admittatur ad excuſandum Hæreticum negatiuum, par.1. cap.15. num.23.
Præſumi an, & quando poſſit, ibid. nu.27.
Alia etiam vide ſub verbis *Confeſſus*, *Hæreticus*, *Reſponſio*, *Sacerdos*.

OBSERVANTIA

Aſtrorum an, & quando Medicis ſit permiſſa, par.1. cap.32. num.53.
Conſtitutionis, vide *Conſtitutio*.
Decreti Vrbani Octaui circa licentias librorum prohibitorum, par. 1. cap. 30. numer. 262. & ſeq.
Græcorum, vide *Papa*.
Natiuitatum an, & quando Medicis ſit permiſſa, dicto cap.32. num.53.
Regularum, vide *Inquiſitor*.
Rituum Græcorum ab Alumnis eorum Collegij committi non poteſt, dicto cap. 30. num.319.
Vana expediri quomodo ſoleat in Sancto Officio, dicto cap.32. num.81.
Quando verificetur ibid. nu.64. & ſeq.
Alia etiam vide ſub verbis *Diuinatio*, *Inquiſitor*, *Iudæi*, *Religioſus*.

OBSTINATIO

Dæmonum in malo, vnde proueniat, par. 1. cap.2. num.35. & 38.

OBSTETRICES

Interrogari an, & de quibus debeant, ſi puerum baptizarunt, par.1. cap.33. num. 14.
Vide etiam ſub verbo *Puer*.

OCCASIO

Idolatrandi præbetur à non promoto Miſſam celebrante, par.1. cap. 35. nu.120.
Ludi, vide *Ludus*.
Mercaturæ, an, & quando tolerabile reddat commercium cum Hęreticis, par.1. cap.27 num.46.
Offenſionis, vide *Offenſio*.
Poſſidendi quælibet ſufficit ad acquiſitionem fructuum, par.1. cap. 22. nu.69.
Scandali vitanda, par.2. cap.2. num.37.
Vide *Offenſus*.
Tranſitus per loca Infidelium, an, & quando licitam Catholicis reddat conceſſionem carnium, ſecundùm eorum ritum coctarum, par.1. cap.8. num.31.
Vide etiam ſub verbo *Hæretici*.

OCCISIO

Animalium in macellis Chriſtianorum ſi fiat ab Hebræis cum eorum ſuperſtitionibus, & obſeruationibus puniri poſſunt in Sancto Officio, par.1. cap.31. num.114.
Banniti, vide *Bannitus*.

Equi an importet contrauentionem promiſſioni de non offendendo, par. 2. cap. 2. num.101.
Filij inſontis pro peccato patris mos iniquiſſimus, lex tyrannica, par. 1. cap.24. nu. 73. Vide *Deus*.
Infantis patrata per lamias venia indigna, etiam pro prima vice, par. 1. cap. 14. numer. 80.
Alia etiam vide ſub verbis *Mulier, Pax, Sollicitatio*.

OCCVLTATIO

Apologiæ compoſitæ in defenſionem libri hæreticalis non excuſat à ſuſpicione hæreſis, par.1. cap.30. num.193.
Baptiſmi, vide *Pater*.
Defenſionis librorum Hæreticorum non excuſat defendentem à ſuſpicione hæreſis, ibidem num.189.
Delicti, vide *Correctio*.
Hæreſis an ceſſet ex eo, quod dormiens fateatur errorem ſuum, par.1. cap.13.nu.13. Vide *Confeſſarius, Epiſcopus, Hæreſis, Hæretici, Hæreticus, Papa*.
Hæretici ne incidat in hoſtes, vel latrones, ne capiatur à creditoribus, vel à Iudice propter alium finem, quam hæreſis an dicatur receptatio pœnis receptantium Hæreticos punibilis, cap. num.
Hoſtiæ conſecratæ, vide *Hoſtia*.
Matrimonij contracti à Religioſo profeſſo, vel à Clerico in ſacris Ordinibus conſtituto an excludat Polygamiam punibilem in Sancto Officio, par.1. cap.36. num.126.
Operum Dei, vide *Opera*.
Polygamia an excludat iuriſdictionem Tribunalis Sancti Officij, ibidem num. 22. & 37.
Alia etiam vide ſub verbis *Chriſtiani, Habitus, Irregularitas, Salutatores*.

ODIVM

Chriſtianæ Religionis cauſauit traditiones corruptas, quæ continentur in libris Thalmudicis, par.1. cap.30. num.294.
Inimici peccatum mortale, & maximum eorum, quæ erga proximum committuntur, par.2. cap.2. nu.21.
Sancti Officij, vide *Fiſcus*.
Perſonarum certarum, quando reſpicit iuriſdictio, an cenſetur data cumulatiuè, vel priuatiuè, par.1. cap.32. num.103.
Priuatum, vide *Officiales*.
Quid ſit, dicto cap.2. nu. 8.
Alia etiam vide ſub verbis *Deſperatio, Inimicus, Luſores, Obligatio, Officialis, Peccator, Prohibitio, Significatio, Statutum*.

OFFENSIO

Adhærentis illius, cum quo erat inita pax, an, & quando importet fractionem pacis, par.2. cap.2. nu.88.
Animo frangendi pacem ceſſante non importat fractionem pacis, ibid.nu.106.
Aurium, vide *Inquiſitor*.
Birruariorum in actu executionis ex eorum depoſitione non probatur, par.1. cap. 28. num.49.
Cadaueris compaciſcentis defuncti an importet fractionem pacis, dicto cap.2.nu.103.
Clerici cum ignorantia Clericatus an ſubiaceat excommunicationi, dicto cap. 28. num.72.
Conſanguineorum illius, cum quo inita erat pax grauia punienda in Statu Eccleſiaſtico, dicto cap.2. nu.84.
Conſultorum Sancti Officij an ſubiaceat pœnis Bullæ B. Pij V. *Si de protegendis &c.* dicto cap.28. num.37.
Dei, vide *Mors*.
Dolo carens, an importet fractionem pacis, dicto cap.2. num.104.
Electi ad Inquiſitoratum, vel aliud miniſterium Sancti Officij antequam poſſeſſionem apprehendat, an ſubiaceat pœnis Bullæ B. Pij V. *Si de protegendis &c.* dicto cap. 28. num.29.
Familiaris Sancti Officij an ſubiaceat pœnis Bullæ B. Pij V. *Si de protegendis &c.* ibidem num.31. & ſeqq. & nu.36.
Fœminarum illius, cum quo inita erat pax, an importet fractionem pacis, d. cap. 28. num.85.
Grauis, quæ dicatur, dicto cap.2. nu. 60.
Hominis, quo Princeps vtitur, an ſit crimen læſæ maieſtatis, dicto cap.28. nu.31.
Ignoranter illata non importat fractionem pacis, dicto cap.2. num 105.
Illius à quo quis dubitat ſe denunciari, vel quem contra ſe dubitat examinatum in Sancto Officio an ſubiaceat pœnis Bullæ Beati Pij Quinti *Si de protegendis, &c.* dicto cap.28. num.40. & ſeqq.
Indicantis Curſori Sancti Officij denunciatum arreſtandum an ſubiaceat pœnis Bullæ Beati Pij Quinti *Si de protegendis, &c.* ibid. num.23.
Inſeruientis actualiter Sanctum Officium, ſed non occaſione Sancti Officij, an ſubiaceat pœnis Bullæ Beati Pij Quinti *Si de protegendis, &c.* ibid. num.26. & 06.
Intuitu S. O. facta Officiali Tribunalis in remoto an ſubiaceat pœnis Bullæ Beati Pij Quinti *Si de protegendis, &c.* ibidem num. 25.
Leuis Officialis Sancti Officij an ſubiaceat pœnis Bullæ Beati Pij Quinti *Si de protegendis, &c.* quomodo puniatur, ibidem num. 89.
Quæ dicatur, dicto cap.2. num.60.
Miniſtri Sancti Officij excuſari quomodo poſſit à pœnis Bullæ Beati Pij Quinti *Si de protegendis, &c.* dicto cap.28. num.91.
Mutua ſi ſequatur inter paciſcentes, nec conſtet quis prius offenderit, an intret pœna fractæ pacis, dicto cap.2. num.102.

Noua ex cauſa regulariter non importat fractionem pacis, ibid. num.89.
Officialium delictum atrociſſimum, & atrociter puniendum, dicto cap.28. num.20.
Sancti Officij, vide *Impedientes, Officialis.*
Religioſi an remittenda ſit per illius conſanguineos, vel per Superiores Religionis, dicto cap.2. num.54.
Remoti ab Officio Sanctiſſimæ Inquiſitionis an ſubiaceat pœnis Bullæ Beati Pij Quinti *Si de protegendis, &c.* dicto cap. 28. numer. 24.
Secuta poſtquam alter ex paciſcentibus primo offenderat, an importet fractionem pacis, dicto cap.2. num.94.
Socij itineris illius cum quo inita erat pax, an importet fractionem pacis, ibidem num. 87.
Teſtis vocati in Sancto Officio non ex cauſa hæreſis, ſed ex cauſa ſuſpicionis hæreſis, an ſubiaceat pœnis Bullæ Beati Pij Quinti *Si de protegendis, &c.* dicto cap. 28. numer.74.
Vnius ex illis, quem offendens promiſerat non offendere ante illius ratificationem, an importet fractionem pacis, dicto cap.2. num.108.
Alia etiam vide ſub verbis *Animus, Clauſula, Cognitio, Condonatio, Conſultores, Epiſcopus, Fiſcus, Gratia, Homicidium, Ignorantia, Indultum, Inquiſitor, Iudex, Minor, Mulier, Negatio, Occiſio, Offenſus, Pax, Pœna, Ratificatio, Scientia, Senex.*

OFFENSVS

Abſolui ſacramentaliter non poteſt, niſi pacem fecerit mediante rogitu Notarij ſic ſtante conſuetudine, par. 2. cap. 2. numer.32.
Cauſam, qui dedit offenſæ tenetur pacem facere mediante rogitu Notarij, ibidem num.33. & 52.
Dilectionis ſigna, quæ exhibere teneatur offendenti, ibid. num.48.
Excuſari an poſſit à danda pace eo, quod non retineat animum vltionis, & relinquat curſum iuſtitiæ, ibid. num.34.
Exhibere tenetur particularia ſigna dilectionis erga inimicum, qui veniam petit, & ſatisfactionem offert, ibid. num.52.
Inimico veniam petenti cum debitis modis an teneatur pacem dare, ibid. num. 27. & ſeqq.
Innocentis damnum imminens ad euitandum, puta vxoris, filiorum, &c. offendentis tenetur dare pacem inimico petenti, ibid. num. 52.
Interuallo mediante reoffendens, qua pœna teneatur, ibid. num 94.
Litteras pacis quando teneatur dare inimico, ibid. num.52.
Minoritate offendentis attenta tenetur illi cum debitis modis petenti pacem dare, ibidem numer. 40.
Moribus bonis offendentis conſideratis tenetur illi cum debitis modis petenti pacem dare, ibid. & num.52.
Noua ex cauſa an poſſit offendentem reoffendere citra pœnam fractionis pacis, ibid. num.91.
Pacem an teneatur dare inimico illam petenti cum debitis modis mediante ſcriptura, & rogitu Notarij, ibid. num.31.
Petere poteſt ab inimico refectionem damnorum, & intereſſe etiam poſt datam pacem, ibid. num.45.
Pœnam fractæ pacis non incurrit ſi aduerſarium ex noua cauſa offendentem reoffendat etiam ex interuallo, ibidem numer.94.
Remittere non tenetur actionem iniuriarum ibid. num.45.
Reoffendere poteſt offendentem ex noua cauſa citra pœnam pacis ruptæ, quamuis offenſio non ſit talis, quæ rumpat pacem, ibid. num.92.
Satisfactionem ſibi oblatam arbitrio boni viri reijcere poteſt, & taxationem à Iudice petere, ibid. num.50.
Scandali occaſionem ad euitandam tenetur pacem dare inimico petenti, ibidem numer.52.
Secundo reoffendens ſicuti non tenetur pœna fractæ pacis, ita nec illam exigere poteſt ab aduerſario, ibid. num.95.
Veniam petenti inimico, & ſatisfactionem offerenti arbitrio boni viri an teneatur pacem dare, ibid. num.50.
Vide etiam ſub verbo *Senatus.*

OFFERENS

Paratum ſe corrigere, & acquieſcere definitioni Eccleſiæ ſi argumentis conuincatur dicitur pertinax in hæreſi, & de ratione, par.1. cap.12. num.10.

OFFICIALIS

Epiſcopi Meliten. an, & quando ſit ſubiectus iuriſdictioni Inquiſitoris, vti Inquiſitoris, par.1. cap.29. num.66.
Fidem non meretur, quantumuis nobilis, & probus etiam in his, quæ ad eius officium pertinent, vbi vel deponit ad ſui exonerationem, vel in cauſa propria, par. 1. cap.28. num.49.
Hæreticis pro capiendis deputatus an, & quando fidem mereatur, ibid. nu.28. 45. & 50.
Mandatum ſi non oſtendat poteſt illi impune reſiſti, ibid. num.55.
Sancti Officij fidem meretur in his, quæ ad eius officium ſpectant, par.1. cap.27. numer.127.
Mandatum ſi non oſtendat, an illum offendens incidat in pœnas Bullæ Beati Pij Quinti *Si de protegendis, &c.* dicto

cap. 28. numer. 55.

Offenſus, quod fuerit cum ſcientia iſtius qualitatis, & in odium Tribunalis, quomodo probetur, ibid. num. 70.

Vide *Familiares, Impedientes*.

Principis ſi offendatur ex odio priuato an offenſus dicatur reus læſæ maieſtatis, ibid. num. 66.

Remotus non dicitur inſeruire, ibidem numer. 24.

Alia etiam vide ſub verbis *Indultum, Inquiſitor, Minor, Mulier, Offenſio, Senex.*

OFFICIVM

Birruarij reos capientis eſt ſemper vile, par. 1. cap. 28. num. 48.

Diuinum, vide *Celebratio, Hæretici, Iudicium, Presbyteri, Votum*.

Epiſcopo quando fuit ſuſpenſum à Summo Pontifice an negans illi obedientiam dici poſſit Schiſmaticus, par. 1. cap. 10. nu. 15. & ſeq.

Inquiſitionis, vide *Inquiſitor.*

Notariatus exerceri non poteſt ab Hæretico, par. 1. cap. 19. num. 22.

Publicum amittunt fautores, defenſores, & receptatores Hæreticorum, par. 1. cap. 30. num. 72.

Intelligendum an ſit tam de Eccleſiaſtico, quàm de temporali, ibidem numer. 62.

Ordines an includat, ibid. nu. 63.

Vide *Abiuratus, Filius, Hæretici.*

Alia etiam vide ſub verbis *Apoſtata, Cardinales, Catholicus, Conſultores, Conuerſi, Electio, Epiſcopi, Familiares, Hæreticus, Inquiſitor, Interpres, Iudæi, Iudex, Offenſio, Officialis S. Officij, Priuilegium, Procurator, Sacerdos, Statutum.*

SANCTVM OFFICIVM

Birruarij Curiæ ſecularis non credit, par. 1. cap. 27. num. 120.

Defenſiones an, & quando facere ſoleat ex officio pro reo, qui illis renunciauerit, ibid. num. 12.

Denunciatos quos modis vocare ſoleat, par. 1. cap. 24. num. 55.

Deputat inquiſitis de hæreſi, vel de illius ſuſpicione Procuratorem, & Aduocatum pro eorum defenſione, & quomodo hi debeant iurare, dicto cap. 27. num. 16.

Directè quando impediatur, ibid. num. 30.

Expedire quomodo ſoleat reos non probata denunciatione, vel qui ſubſtinent in tortura, & an, & quomodo relaxare teſtimonium ad tuendam eorum famam, par. 1. cap. 25. num. 114.

Fatentes exteriores actus apoſtaticos, cum aſſertione, quod corde hæreſi non adhæſerint ſiue ſpontè comparentes, & ſe denunciantes, ſiue præuentos, qua praxi dimittat, par. 1. cap. 7. num. 16.

Impediri poteſt directè, & indirectè, dicto cap. 27. num. 29.

Indirectè quando impediatur, ibidem numer. 31.

Innocentiæ ex capite quando reos abſoluat, dicto cap. 25. num. 113.

Legitimare quomodo ſoleat proceſſum circa repetitionem teſtium, vel declarationem rei, quod illos habere velit pro ritè, & rectè examinatis, & quid vbi dubitatur de impoſtura, dicto cap. 27. num. 24.

Pandere an, quando, & quomodo ſoleat acta, vel ſententiam declaratoriam, par. 1. cap. 20. num. 18.

Petere quomodo ſoleat à Iudicibus ſecularibus remiſſionem reorum gaudentium priuilegio fori Sancti Officij, dicto cap. 27. num. 118.

Remittere non ſolet reos ad alios Iudices neque Eccleſiaſticos, neque ſeculares, imò nec ad Coniudices cauſarum hæreticalium, ibid. num. 115.

Satellitibus ab ipſo deputatis, an, & quando credat, ibid num. 121.

Subminiſtrare non ſolet alijs Tribunalibus ſcripturas, & indicia vt poſſint punire reos pro delictis, quorum imputantur, ibid. num. 119.

Tribunal mixtum fori pœnitentialis, & iudicialis externi, par. 1. cap. 14. num. 41.

Vocare an poſſit Familiares, & ſtipendiatos Principis ſecularis, etiam tanquam teſtes ſine eiuſdem Principis licentia, par. 1. cap. 27. num. 19.

Reliqua vide *ſparſim in ſuis ſedibus*.

OLEVM

Benedictum ab Epiſcopo eſt materia Sacramenti extremæ vnctionis, par. 1. cap. 38. num. 2.

Chriſmatis, vide *Græci.*

Sacrum cuius vſus licitus eſt omnibus Chriſtianis quale ſit, ibid. num. 10. & ſeq.

Sanctum an benedici debeat ab Epiſcopo ex neceſſitate præcepti, vel ex neceſſitate Sacramenti, ibid. num. 2. & ſeq.

Vide *Abutens, Benedictio, Græci, Hæretici, Princeps, Sacerdos, Sortilegium, Vnctio, Vſus*.

OMISSIO

Capturæ Hæretici Magiſtratum, vel requiſitum non facit Hæreticorum fautorem, quando aliqua ratione poteſt excuſari, par. 1. cap. 26. num. 32.

Conſecrationis, vide *Sacerdos.*

Denunciationis Hæretici etiam formalis an, & quando importet ſuſpicionem hæreſis, vel fautoriæ, ibid. num. 28. & 30. & cap. 25. num. 24.

Punienda an, & quomodo ſit in S. O. eodem cap. 26. num. 29. & 31.

Alia vide ſub verbis *Fauor, Fautores, Pax, Veſtes, Vxor.*

OPERA

Angelorum quoad eorum naturam an ſint ſubiecta inconſtantiæ, par. 1. cap. 2. numer. 1.

Auctorum mentales foetus, & filij, par. 1. cap.30. num.165.

Chriſtianorum, vide *Nutritio*.

Damnata, an, & quando cenſeantur damnato Auctore, ibid. num.103. & 150.

Dei non occultanda, par.1. cap.40. nu.188. & 201.

Diuidentia à communi vita, & conuerſatione Fidelium, & à Ritibus, & conſuetudinibus ab Eccleſia probatis inducunt ſuſpicionem hæreſis, par.1. cap.36. num. 9. & 56.

Iuſtitiæ, vide *Dæmones*.

Magica ad virtutes; & cauſas naturales antiqui Philoſophi referebant, par.1. cap.32. num. 87.

Alia etiam vide ſub verbis *Proteſtatio*, *Schiſmaticus*.

OPINIO

Catholica, & vera ſi retineatur per aliquem putantem illam eſſe contra Catholicam veritatem, an inde is cenſeri poſſit Hæreticus, vel ſaltem peccet, par. 1. cap. 11. num.8. & ſeqq.

Confeſſio ſacramentalis, quod liceat per litteras, & internuncium an ſit declarata Hæretica, par.1. cap.35. num.104.

Decedentes in peccato mortali, quod non ſint digni pœnis æternis an ſit Hæretica, par.1. cap.34. num.9.

Laicus, quod poſſit confeſſiones ſacramentales audire, & abſolutionem impertiri etiam in caſu neceſſitatis eſt ſuſpecta de hæreſi, & illam retinens puniri poteſt ab Inquiſitoribus, dicto cap.35. num.135.

Liberari, quod quis poſſit à pœnis gehennæ ex Diuino priuilegio an ſit ſolùm temeraria, vel etiam erronea, & Hæretica, dicto cap.34. num.9.

Probabilis relicta certa ſine mortali amplecti non poteſt vbi agitur de materia, vel forma Sacramentorum, par. 1. cap. 38. numer. 4.

Puniri, quæ poſſit ab Inquiſitoribus S. O. dicto cap.35. num.10.

Sanctitatis, vide *Oblatio*.

Vltimo loco per Auctorem relata quando ſit attendenda, par.1. cap.30. num.243.

Vulgi, & non aliud quod eſſent Dæmones antiqui Philoſophi tradebant, par.1. c.32. num. 89.

Alia etiam vide ſub verbis *Baptizans*, *Falſitas*, *Iudæi*, *Libri*.

ORATIONES

Auctoritate priuata continuatæ ad tollendos morbos, vel ſimilia an liceant, par.1.c.40. num.10.

Damnatis pro animabus an fieri poſſint, par.1.cap.34. num.7. & 12.

Hæreticorum pro fautoribus, defenſoribus, & receptatoribus an liceant, par.1.cap.30. num.67. & 78.

Inuentæ, vt aſſeritur, in ſepulchro Chriſti pro liberatione à periculis, & armorum impetu an ſint licitæ, vel ſuperſtitioſæ, dicto cap.40. num.62.

Licitæ, an, & quando adhiberi poſsint in infirmitatibus, ibid. num.4.

Mortuis pro Hæreticis non licent, par. 1. cap.18. num.12.

Peſtis ad remedium, de quibus hic, an ſint licitæ, vel apocryphæ, dicto cap.40.nu.11. & ſeq.

Superſtitioſæ, quæ ſint, par.1. cap.32. nu.77. & ſeq.

Alia etiam vide ſub verbis *Græci*, *Inquiſitor*, *Libri*, *Miſſa*, *Synagoga*.

ORDINATIO

Eccleſiæ Romanæ non conformatur Ritu celebrandi Miſſas mortuorum pro viuentibus, par.1. cap.34. num.30.

Hæretico ab Epiſcopo facta quomodo irrita ſit, par.1. cap.18. num.50.

Luſitana eleemoſynas ne quis quærere poſſit ſine licentia Regis examinatur, par.1. cap.40. num.109. & 111.

Hæreſis in materia an fuerit per Sedem Apoſtolicam approbata, vel potius ſit abolita, & non ſeruanda, par. 1. cap. 9. num.35. & 37.

Ritu Latino an poſsit fieri per Epiſcopum Græcum, vel ab Epiſcopo Græco Ritu Latino, par.1. cap.30. num.374.

Validè an fieri poſsit per Epiſcopum Hæreticum, Schiſmaticum, excommunicatum, vel degradatum, par.1. cap.37. num.16.

Alia etiam vide ſub verbis *Diſpenſatio*, *Dubius*, *Energumeni*, *Epiſcopus*, *Falſitas*, *Filius*, *Hæreticus*, *Ignorantia*, *Laicus*, *Latini*, *Morbus*, *Ordinati*, *Presbyteri*, *Sacerdos*, *Schiſmaticus*.

ORDINATI

Dubia ſi ſit validitas ordinationis poſſunt iterum ordinari, par.1. cap.37. num.8.

Coactè miniſtrantes in Ordine ſacro dicuntur purgare metum, & tenentur ad continentiam, par.1. cap.36. num.153.

Continentiam an ſeruare teneantur quando Ordines per vim receperunt, ibid.nu.148. & ſeqq.

Epiſcopo ab aliquo, qui falſus ſit, ſed ſe pro Epiſcopo gereret quomodo ſint expediendi, dicto cap.37. num.7.

Falſo ab Epiſcopo an ſint benè ordinati, & quas pœnas incurrant, ibid. num.6.

Nulliter an poſsint iterum ordinari, ibidem num. 5.

Reordinari patientes an incurrant irregula-

ritatem, ibid. num.3. & ſeqq.
Schiſmatico ab Epiſcopo an, & quando verè recipiant Ordinis caracterem, par. 1. cap.10. num.27.
Scienter ab Epiſcopo Schiſmatico, an, & quando miniſtrare poſsint, ibid.
Voluntariè ab Epiſcopo Hęretico, vel Schiſmatico abutuntur ſacramento Ordinis, dicuntur fauere Hæreticis, & ſunt ſuſpecti de hæreſi, dicto cap.37. num.16.
Alia etiam vide ſub verbis *Clericus, Filius, Matrimonium.*

ORDO

Eccleſiaſticus dicitur honor, par.1. cap. 30. num. 64.
Epiſcopalis, vide *Sacerdos.*
Imprimit caracterem, quod eſt de fide, par.1. cap.37. num.1.
Minor imprimit caracterem, ibid. num.9.
Reiterari non poteſt, ibid.
Sacramentum eſt, ibid.
Regularis, vide *Alumni.*
Reiterari non poteſt, ibid. num.1.
Sacerdotalis, vide *Abutens, Apoſtata, Effectus, Filius, Officium, Reiteratio, Venia, Vnctio.*
Aſſertio ſacer, quod matrimonium non impediat aſſertio Hæretica, par. 1. cap. 36. num.125.
Vide *Aſſertio, Celibatus, Matrimonium, Metus, Ordinati, Papa, Polygamus, Religioſus, Vis.*
Subdiaconatus an, & quomodo impediat matrimonium, ibid. num.151.
Vide *Continentia, Subdiaconus, Vxoratus.*
Alia etiam vide ſub verbis *Abuſus, Clericus, Conſecratio, Degradatio, Græci, Hæretici, Inferior, Materia, Metus, Ordinari, Pœna, Sacerdos, Schiſmaticus, Tonſura.*

ORIENTALES

Apoſtolicis ſub Conſtitutionibus quando comprehendantur, par.1. cap.10. num.36.
Comprehenduntur ſub cenſuris latis contra Schiſmaticos, ibid. num.35.
Conſtitutionibus ſub Apoſtolicis regulariter non comprehenduntur, ibid.
Libros, quos habeant, par. 1. cap. 30. numer.313.
Papæ circa primatum quomodo ſentiant, ibid. num.314.
Profitentes hæreſes ab Eccleſia Latina damnatas dicuntur formaliter Hæretici, ibid. num. 312.
Schiſmatici redeuntes ad vnitatem Eccleſiæ quomodo ſint recipiendi, dicto cap. 10. num. 24.
Alia etiam vide ſub verbis *Græci, Gregorius, Libri, Reſeruatio, Sacerdos, Schiſmatici.*

ORIGENES

Damnatur de hæreſi, par.1. cap.2. num.40.
Diaboli futuram aſſerit inconſtantiam, pœnitentiam ſcilicet, & ſaluationem, ibidem ibid. num.39.
Hæreſes, quas tradiderit circa Dæmones, & Homines damnatos, ibid. num.41.
Vide etiam verbo *Hallois.*

ORIGINALIA

Conſeruari quomodo debeant librorum imprimendorum, par.1. cap. 30. nu.127.
Librorum compoſitorum in Vrbe, & extrà Statum Eccleſiaſticum imprimendorum, vbi debeant conſeruari, ibid. num.128.

OSSA

Hæretici quando extumulari non debeant à loco ſacro, par.1. cap.18. num.15.
Alia etiam vide ſub verbis *Excommunicatus, Fautores, Hæreticus.*

P

PACTVM

HÆreticum de non denunciando an ſit ſeruandum, par.1. cap.27. num.80.
Iuris gentium eſt, ibid. num.73.
Libertatis conſcientiæ an poſſit tolerari, & quid ſi ſit ad tempus determinatum, ibid. num. 43.
Peccaminoſum licet non ſeruare, ibidem num. 80.
Seruandum quando ſit Hæretico, ibidem num. 81.
Sortis, vide *Templum.*
Tacitum cum Dæmone cognoſci non poteſt quàm ab Inquiſitoribus Sancti Officij, par.1. cap.32. num.109.
Alia etiam vide ſub verbis *Catholicus, Concordia, Diuerſitas, Iuramentum, Lucrum, Maleficus, Metus, Princeps, Reiectio.*

PAGANI

Incidere non poſſunt in hæreſi, & de ratione, par.1. cap.11. num.24.
Alia etiam vide ſub verbis *Eccleſia, Hæreſis, Hæretici, Matrimonium.*

PANDECTÆ

Florentinæ cæteris emendatiores, par. 1. cap.30. num.8.

PAPA

Adimere an potuerit Epiſcopis facultatem abſoluendi Hæreticos occultos ab excommunicatione, & an illam ademerit in Bulla Cœnæ, par.1. cap. 25. numer. 7. & ſeqq.
Adimplere an, & quando conſtans teneatur promiſſionem in Conclaui iuratam de conuocando Concilium, par. 1. cap. 6. num. 20.
Adminiſtrationem Sacramenti Confirmationis an delegare poſsit Diacono, vel Clerico non Presbytero, par.1.c.30.n.358.

Applicare poteſt cui vult bona, quæ veniunt in confiſcatione ob delictum hæreſis, par.1. cap.22. num.162.
Aſsiſtentiam habet Spiritus Sancti, & diuinæ prouidentiæ in rebus fidei, par. 1. cap. 3. num. 25.
Auocare an, & quando ſoleat cauſas à foro Inquiſitorum Sancti Officij, & reos abſoluere, itaut ab Inquiſitoribus amplius moleſtari non poſsint, dicto cap. 25. nu.116.
Beneficiorum priuationem remittere ſolus poteſt Hæreticis, ibid. num.68.
Celibatum an, quando, & ex quibus cauſis diſpenſare ſoleat conſtitutis in ſacris Ordinibus, vel Religioſis profeſsis, vt contrahant matrimonium, par.1. cap.36.nu.134. & 137.
Canonizando Sanctos an poſsit errare, & an opinio affirmatiua ſit hæretica, vel hæreſim ſapiens, & negatiua de fide, par. 1. cap.4. num.5. & ſeqq. & cap 40. nu.205.
Capitulis, quæ dum eſſet Cardinalis in Conclaui iurauit, & etiam vouit an inconſtans poſsit contrauenire, dicto cap.6. num.21. & cap.32. num.47.
Caſtitatis ſolemne votum an diſpenſare poſſit, dicto cap.36. num.141. & ſeqq.
Cauſas maiores, vt fidei, & contra Epiſcopos ſolus cognoſcere poteſt, par.1.cap.10. num. 16.
Concilium eius auctoritate congregatum an, & quando poſsit inconſtans diſſoluere, differre, vel prorogare, dicto cap. 6. num.11.
Conſtitutionem ſuam quando velit non ligare, niſi poſt publicationem, par.1. c.28. num.17.
Confirmationis Sacramentum delegare non debet, quod conferatur per ſimplicem Presbyterum, niſi in caſu neceſſitatis, cuius referuntur exempla, dicto cap.30. num.355.
Congregatum legitimè Concilium an, & quando inuitis partibus poſſit inconſtans diſſoluere, differre, vel prorogare, & quid ſi Hæretici dicerent ſe velle conuerti, & doceri ab eiſdem Patribus, dicto cap. 6. num.14.
Conſecrationem ſacri Chriſmatis pro ſacramento Confirmationis an delegare poſſit ſimplici Sacerdoti, dicto cap.30. nu.362.
Controuerſiam fidei ſi de facto, & ſine conſultatione definiuerit an ei ſit credendum; quæſtio iam expuncta, dicto cap.3. num.29.
Contulerit ne cum peritis an ſit quærendum, vt eius iudicium circa res fidei reputetur infallibile, ibid. num.25.
Corporales pœnas ſtatuere poteſt pro delictis ab Eccleſia puniendis, dicto cap. 36. num. 75.
Cultum Sancti iam canonizati an inconſtans prohibere poſsit Eccleſię, par.1.c.40.n.205
Damnando hæreſim in ſenſu ab Auctore intento quid ſignificet, dicto cap.3. num.36.
Decipi non poteſt vti Papa circa fidem ſiue definiat in Concilio, ſiue extra Concilium ibid. num.9. & 16.
Defendere tenetur Vrbem Romam, par. 1. cap.5. num.13.
Definire ſolus poteſt infallibiliter, & irretractabiliter, quæ ad fidem pertinent vt Papa, dicto cap.3.nu.7. & cap.30.nu.153. & num.160.
Delegare poteſt facultatem abſoluendi Hæreticum ab excommunicatione, d.cap.25. num. 23.
Derogare poteſt legi Eccleſiaſticæ, d.cap.36, num.203.
Deuiare inconſtans non poteſt à fide quatenus Papa, ibid. num.53. & d. cap.3.nu.3. 6. & 8.
Diſcedere an poſſit ab Vrbe Roma, ex iuſta cauſa, dicto cap.5. num.13.
Diſpenſare an poſſit Hæreticum nuper conuerſum ad fidem, vt carnes comedat diebus vetitis ab Eccleſia ad ſimulandam hæreſim coram parentibus, par.1. cap.8. numer.33.
Diuinum circa ius diſpenſare non poteſt, par.1. cap.38. num.9.
Doctor vniuerſalis totius Eccleſiæ, d. cap.5. num. 7.
Electus, & nondum conſecratus an poſsit diſpenſare, vt ſimplex Sacerdos conferat ſacramentum Confirmationis, d. cap. 30. num. 364.
Epiſcopus peculiaris Romanæ Eccleſiæ, dicto cap.5. num.7.
Errare non poteſt in docenda, & inſtruenda Eccleſia, quod eſt de fide, dicto cap. 3. num. 4.
Euchariſtiæ circa conſecrationem an poſſit diſpenſare, vt fiat ſub vna tantùm ſpecie, par.1. cap.34. num.18.
Facti circa quæſtionem in rebus fidei errare non præſumitur, donec de errore pateat, dicto cap.3. num. 39.
Facultatem concedendi licentias pro legendis libris prohibitis ſibi reſeruauit, dicto cap.30. num.253.
Famæ ob hæreſim maculatæ reſtituere poteſt laicos ſubditos Status Eccleſiaſtici ad omnes effectus, & ſubditos aliorum Principum quoad ſpiritualia, dicto cap. 25. numer.53.
Fidei in rebus inconſtans eſſe non poteſt, dicto cap.3. num.1.
Fieri non poteſt, quod erret prohibendo virtutem, vel præcipiendo vitium, aut aliud contra ſalutem, dicto cap 4. num.2.
Græcorum vſus, & conſuetudines non improbauit, ſed potius ſeruari ſuaſit, dicto cap.30. num.313. & num.ſeqq.
Hæreticus an eſſe poſsit, dicto cap.4.num.16.
Impeccabilis non effici eo ipſo, quod eligi-

tur in Pontificem, ibid. num. 10.
Imperij in Terris an poſsit reſtituere laicos famæ de poteſtate abſoluta, dicto cap. 25. num. 55.
Incidere an poſsit in hæreſim, & à fide deuiare, dicto cap. 3. num. 2.
Inconſtans ſi ſit reprehenditur, quęſt. proęm. num. 7.
Infallibilis eſt in definitionibus, quæ concernunt mores, quatenus tendunt ad beneficium Eccleſiæ vniuerſalis, d. cap. 4. num. 1.
Infamiam ab Hæretico contractam ſolus delere poteſt, dicto cap. 25. num. 51.
Inquiſitoribus Italiæ quomodo prouiderit pro neceſſarijs expenſis Inquiſitionum, dicto cap. 22. num 173.
Interpres ſolus eſt ſcripturæ hæreſim continentis, & ſenſus illius auctoris, d. cap. 3. num. 35.
Irregularitatem ab Hæretico contractam ſolus diſpenſat, dicto cap. 25. num. 40.
Iuriſdictionis quoad priuationem remittere, & diſpenſare ſolus poteſt cum Hæreticis, & Schiſmaticis, dicto cap. 25. num. 67.
Labi an poſsit in hæreſim, & eſſe inconſtans in fide tanquam perſona priuata, & habens liberum arbitrium, dicto cap. 4. num. 10.
Laicis in terris imperij an ex ordinaria poteſtate poſſit tollere Infamiam, eoſq; legitimare, ac natalibus reſtituere, dicto cap. 25. num. 56.
Leges condere poteſt, & promulgare obligando Chriſti-fideles abſque eorum acceptatione, vel conſenſu, & de ratione, dicto cap. 30. num. 407. & 409.
Legitimare poteſt laicos etiam in Terris imperij tam quoad ſpiritualia, quàm quoad temporalia etiam in præiudicium tertij, & præſertim in radice matrimonij, dicto cap. 25. num. 57.
Libros damnare poteſt, dicto cap. 30. numer. 152. & 154.
Marcellinus, vide *Hiſtoria*.
Nuncijs Sedis Apoſtolicæ an, quando, & quomodo concedere ſoleat facultatem impertiendi licentias pro legendis libris prohibitis, dicto cap. 30. num. 269.
Patrum ſine conſenſu quibus in caſibus non poſſit inconſtans Concilium legitimè congregatum prorogare, diſſoluere, vel differre, dicto cap. 6. num. 13.
Peccandi periculo ſe exponeret ſi pro arbitrio diſpenſaret circa votum ſolemne caſtitatis ad contrahendum matrimonium, dicto cap. 36. num. 145.
Plenitudinem poteſtatis habet in Eccleſia, dicto cap. 30. num. 354.
Pœnitentiario maiori, quibus conditionibus deleget facultatem abſoluendi Hæreticum ab excommunicatione, dicto cap. 25. num. 24.
Poteſtatem nullibi legitur, quod habeat dependenter à Concilio, dicto cap. 3. numer. 11.
Præceptum Eccleſia an, & quando tollere poſſit, dicto cap. 8. num. 33.
Presbytero ſimplici an delegare poſſit, vt conferat ſacramentum Confirmationis, dicto cap. 30. num. 347. & ſeqq. num. 358. & 372. cum. ſeqq.
Prohibere poteſt libros ſine Concilio, ibid. num. 153. & ſeq.
Prorogare ex quibus cauſis poſsit Concilium, dicto cap. 6. num. 12.
Punire poteſt Hæreticus, dicto cap. 25. numer. 1.
Remittere ſolus poteſt Hæreticis, Apoſtatis, & Schiſmaticis pœnas temporales, ibid. num. 76.
Reputatus communiter pro vero Papa validè pro tali ſe gerit, dicto cap. 10. numer. 32.
Reſidentiæ in materia an, & quomodo diſpenſare poſsit Epiſcopum, dicto cap. 36. num. 238.
Romanam Eccleſiam, & Vrbem an poſsit inconſtans priuilegijs priuare, dicto cap. 5. num. 11.
Sacerdotem ſimplicem an ſine vlla cauſa diſpenſare poſſit vt conferat Sacramentum Confirmationis, dicto cap. 30. numer. 363.
Schiſma ad ſedandum ſi in Conclaui iurauit conuocare Concilium tenetur ad conſtanter ſeruare, nec alijs debet abſolui, d. cap. 6. num. 20.
Solus abſque Concilio plures Hæreticos damnauit, dicto cap. 3. num. 10.
Statuere an ſine errore poſſit dogma fidei ſuper facto non reuelato, dicto cap. 3. numer. 32.
Subdiaconatus coactè ordinatum iuſtè diſpenſaret à continentia, dicto cap. 36. numer. 152.
Supremum caput Eccleſiæ vniuerſalis, dicto cap. 5. num. 7.
Tollere poteſt pœnas Hæreticorum, dicto cap. 25. num. 1.
Transferri an alibi poſsit Sedem Apoſtolicam, & Roma inconſtans diſcedere, dicto cap. 5. num. 12.
Tueri tenetur fidem Catholicam etiam ſuo ſanguine, ibid. num. 13.
Variando præſumitur circumuentus, quæſt. proæm. num. 10.
Vnum calamum, & vnam linguam habere debet, & non plures, ibid. num. 9.
Alia etiam vide ſub verbis *Actus, Alphonſus, Beneficium, Concilium, Conſpiratio, Conſtitutio, Definitio, Deus, Regnum, Dubius, Epiſcopi, Epiſcopus, Excommunicatio, Indultum, Inquiſitio, Irregularitas, Iudæi, Matrimonium, Orientales, Pœna, Polygamus, Pontifex, Poteſtas, Præceptum, Priuilegium, Rebellis, Rex, Schiſmaticus, Sedes*.

PARATVS

Tueri aliquam partem in non definitis ab Eccleſia, etiamſi Eccleſia contrarium definiat dicitur Hæreticus pertinax, par.1. cap.12. num.11.

Vide etiam ſub verbis *Offerens*.

PARENTES

Denunciati, quamuis non fuerint de hæreſi an, & quando eorum filij adhuc incurrant irregularitatem, par. 1. cap. 24. numer. 75.

Hæretici vbi fuerunt, & Eccleſiæ reconciliati ac incorporati ceſſat irregularitas filium etiam abſq; alia diſpenſatione, ibid. num.76.

Alia etiam vide ſub verbis *Alimenta, Auus, Filius, Græci, Nobilitas, Papa, Puer, Rebaptizatio.*

PAROCHVS

Catholicus an, quando, & quomodo aſſiſtere poſsit matrimonio inter Catholicum, & Hæreticam, par. 1. cap. 18. numer. 47. & ſeq.

Exterorum in matrimonijs quas diligentias adhibere teneatur, par.1.cap.36.num.100. & 102.

Græcus an, & quando abſoluere poſsit à peccatis, par.1. cap.21. num 7.

Matrimonio non legitimo aſsiſtens quando puniri poſsit, dicto cap.36. num.99.

Melitæ aſſumi an poſsit in Conſultorem, Miniſtrum, vel Familiarem Sancti Officij, par.1. cap.29. num.70.

Oleum commune non conſecratum, nec ab Epiſcopo benedictum, miniſtrans in extrema vnctione abutitur hoc Sacramento, par.1. cap.38. num.2.

Prædicandi à munere ſe excuſare non poteſt ob tenuitatem redditnum beneficij, par.2. cap.2. num.23.

Schiſmaticus an poſsit aſsiſtere matrimonio Catholicorum, dicto cap.21. num.4.

Secundum matrimonium contrahentes an inquirere debeat circa ſufficientiam probationum mortis primi coniugis, d.cap.36 num. 99.

Tenetur populo prædicare, dicto cap.3. numer.22.

Turcarum domos an, & quando benedicere poſsit, par.1. cap.39. num.11.

Alia etiam vide ſub verbis *Eleemoſyna, Epiſcopi, Familiares, Græci, Negatiua.*

PARS

Bonorum Hæretici nulla ſpectat ad Iudicem ſecularem, ſine indulto Summi Pontificis, par.1. cap. 22. num.164.

Vide *Indultum, Princeps*.

Defenſionis eſt repetitio teſtium, par.1.c.27. num. 25.

Hæreticorum, vide *Pater*.

Iudicis quælibet ſit, in qua Hæreticus pœniteat ſemper recipitur ad miſericordiam, ſecundùm praxim Supremæ, par.1.cap.14. num. 73.

Vide *Hæreticus, Remiſſio.*

Libri prohibiti ſufficit, quod retineatur, legatur, defendâtur, vel imprimatur, ad incurrendam excommunicationem, par. 1. cap.30. num.220.

Negantis, vide *Negatio.*

Offenſa poteſt de mandato Iudicis ad capturam aduerſarij deuenire, par.1. cap.28. num. 59.

Vide *Gratia, Iudex.*

Sententiæ Hæreticum condemnantis eſt abiuratio, par.1. cap.16. num.4.

Vide *Abiuratio, Liquidatio*.

PARVITAS

Materiæ deſperantem de miſericordia Diuina an excuſet à peccato mortali, par. 2. cap.1. num.8.

Hæreſis à crimine quando non excuſet, par.1. cap.13. num.19.

Librorum prohibitorum circa lectionem an detur, & quæ ſit, par.1. cap. 30. num. 213.

Venereis in rebus non datur, par. 1. cap. 35. num. 66.

Vide *Confeſſarius, Lectio*.

PASSIONES

Animi an dentur in Angelis, par. 1. cap. 2. num. 15.

Nullæ dantur in Deo, par.1. cap.1. num.25.

PATER

Alere non tenetur filium Hæreticum, par.1. cap.23. num.39. & ſeq.

Baptiſmum filiarum differens an ſit ſuſpectus de hæreſi, par. 1. cap. 33. numer. 49. & 51.

Catholicus collocare an, & quando poſsit filium cum domino Hæretico, par.1.c.24. num. 64.

Degens in partibus Hæreticorum an poſſit permittere ad euitandum graue periculum, quod eius filius baptizatus Ritu Catholico, celato tali Baptiſmo deferatur Miniſtro Hæretico iterum baptizandus, dicto cap.33. num.55.

Confirmari recuſans filios ſuos an ſit ſuſpectus de hæreſi, ibid. num. 64.

Delinquendo an poſsit obligare omnia bona non deductis alimentis filiorum, par.1. cap.22. num.100.

Denunciare tenetur filium Hæreticum, dicto cap.24. num.130.

Eripiens filium è manibus Birruariorum Sancti Officij an excuſetur à pœnis Bullæ Beati Pij Quinti *Si de protegendis, &c.* & quomodo ſit puniendus, par. 1. cap. 28. num. 88.

Exhæredare poteſt filium Hæreticum, par.1. cap.23. num.41.
Filium alere an teneatur maiori vinculo, quàm filius patrem, ibid. & num.39.
Hæredem inſtituere non poteſt filium ſpurium, ibid. num.42.
Hæreticus ſtatim amittit ius patriæ poteſtatis, dicto cap. 22. num. 98. & cap. 23. numer.35.
Hypothecare poteſt creditoribus omnia bona, non deductis alimentis filij, eodem cap.22. num.100.
Iniuriam factam filio remittere poteſt eo etiam inuito, par.2. cap.2. num.47.
Naturalis ſi incidat in hæreſim eius filius ab alio adoptatus adhuc pœnas incurrit, dicto cap.24. num.138.
Præſeruare quando dicatur filium Inquiſitori S.O. vt intret mitigatio pœnæ, dicto cap.24. num.130.
Spurium filium alere tenetur, dicto cap. 23. num. 42.
Stuprans filias, eiuſque inſinuans id non eſſe peccatum, quomodo fuerit expeditus, par.1. cap.21. num.41.
Alia etiam vide ſub verbis *Argumentum, Auus, Beneficium, Bona, Crimen, Deus, Dos, Emancipatio, Facultas, Filius, Fiſcus, Hæreditas, Hæreticus, Infans, Legitima, Maioratus, Nobilitas, Occiſio, Peculium, Poteſtas, Priuilegium, Statutum, Subſtitutio, Vſusfructus.*

PATRIARCHÆ
Orientales tolerati à Summis Pontificibus etiam poſt creatos Patriarchas Latinos, par.1. cap.20. num.7.

PATRINVS
Hæreticus adhiberi non poteſt pro baptizando filio, nec è contra, par. 1. cap.18. num.35.& ſeq.

PATROCINIVM
Hæretico præſtare an, & quando licitum ſit Aduocatis, & Procuratoribus, ne contra eos tanquam defenſores Hæreticorum procedere poſſint Inquiſitores, par. 1. cap. 27. num. 4. & ſeqq.
Vide *Aduocatus, Procurator.*

PATRVVS
Inſtare an, & quando poſſit vt eius nepos baptizetur, par.1. cap.11. num.37.

PAX
Abſentem an, & quando obliget, itaut per ſubſecutam offenſam incurrat pœnam illius fractionis, par.2. cap.2. num.111.
Accuſatione aduerſarij an, & quando fracta cenſeatur, ibid. nu.76.
Adhærendo accuſationi per alium propoſitę contra aduerſarium an cenſeatur fracta, ibidem.
Aduocati munus exercendo in iudicio contra aduerſarium, an cenſeatur fracta, ibidem.
Alieno in Territorio ſi fuerit fracta, qua pœna frangens teneatur, ibid. nu.78.
Antiquo à tempore licèt fuerit inita adhuc intrat pœna illius fractionis, ibidem numer.123.
Archibuſij per directionem fracta cenſetur, ibid. nu.68.
Armorum per euaginationem cum inſulto, an, & quando fracta cenſeatur, ibidem num.64.
Aſſaſſinij per accuſationem, vel per delationem, aut ſubminiſtrationem probationum ex hoc delicto fracta non cenſetur, ibidem num 77.
Bannitis an ſit ſeruanda, par.1. cap.27. numer. 71.
Bonorum per furtum, rapinam, vel damnum datum, an, & quando fracta cenſeatur, dicto cap.2. num.75.
Comprehendit etiam adhærentes, quando fuit facta inter Principes, ibid. num. 86.
Conſanguineorum aduerſarij per offenſionem quando fracta dicatur, ibidem numer. 84.
Conſtare debet per publicum inſtrumentum in foro fori, ibid. nu.55.
Copula carnali habita cum muliere illius, cum quo inita fuerat, an, & quando fracta cenſeatur, ibid. num.74.
Delicti hæreſis, vel læſæ maieſtatis per accuſationem fracta non cenſetur, ibid. nu.77.
Dei propter amorem facta excludit omnem ignominiam, ibid. num.44.
Differat ne, & quomodo à promiſſione de non offendendo, ibid. nu.120.
Domi ſi fiat inſultus aduerſario, an, & quando fracta dicatur, ibid. num.65.
Fieri debet ſecundùm conſuetudinem locorum, ibid. num.32.
Filiorum aduerſarij per offenſionem an, & quando fracta dicatur, ibidem nu.83.
Fœminas etiam comprehendit quando fuit facta proſe, & affinibus, ibidem num.85.
Fracta per quos dicatur, ibidem num.59.
Fratrum aduerſarij per offenſionem an, & quando fracta dicatur, ibidem nu.84.
Generaliter vbi eſt facta, tum noua cauſa non excuſat ab illius fractione, ibidem num. 96.
Hæreticorum perniciosa Reipublicæ, dicto cap.25. num.33.
Immediatè per offenſam petita, an, & in quibus denegari poſſit, dicto cap. 20. nu. 44.
Inconuenientia maiora vbi aliàs occurrere poſſent, denegari non debet, ibidem.
Iniuſta ex cauſa dummodo noua, non dicitur fracta, ibidem num.89.
Inſtigatione accuſatoris contra aduerſarium an dicatur fracta, ibid. nu.76.
Inſultu facto cum admenatione an dicatur

fracta, ibidem nu. 66.
Inuita vna ex partibus non poteſt per alteram inconſtantem reuocari, ibid. nu. 115.
Iudicis in præſentia facta an obliget abſentem ante ratificationem, ibid. num. 109.
Leuibus ex offenſionibus an, & quando fracta dicatur, ibidem nu. 60.
Mandatarij per offenſionem an fracta cenſeatur, ibid. nu. 72.
Metus per illationem an, & quando fracta cenſeatur, ibid. num. 71.
Minis an, & quando fracta cenſeatur, ibid. num. 63.
Notarij publici per rogitum præſtanda eſt, quando aliàs maiora occurrerent inconuenientia, ibid. nu. 44.
Noua ex cauſa fracta non dicitur, ſiue noua cauſa ſit incontinenti, ſiue ex interuallo, ibid. num. 90.
Nulla excuſat ſubſecutam offenſam à pœna illius fractionis, ibid. num. 112.
Occidendo aduerſarium bannitum, qui non poterat impunè offendi, dicitur fracta, ibidem num. 81.
Omittendo defendere aduerſarium ab offenſis per tertium illatis, an dicatur fracta, ibid. num. 80.
Probari non poteſt ex conſuetudine, præſertim in Statu Eccleſiaſtico, niſi per rogitum Notarij, ibidem num. 32.
Proiectione lapidis, vel teli, ſine vulnere an fracta cenſeatur, ibidem num. 67.
Prouocante aduerſario ſi ſequatur offenſio, an illa dicatur fracta, ibid. nu. 73.
Reducendo aduerſarium ad calamitatem, vel ad periculum amiſſionis bonorum, vel ad priuationem officij, aut dignitatis, an, & quando fracta cenſeatur, ibidem num. 76.
Religionis infelix, quod quilibet in ſua hæreſi tutò, & liberè viuere poſſit, d. cap. 27. num. 33.
Religioſo offenſo an ſit exhibenda ab illius conſanguineis, vel à Superiore Religionis, dicto cap. 2. nu. 54.
Reuocari an, & quando poſſit per mutuam contrahentium inconſtantiam ante commiſſam pœnam, ibid. nu. 115.
Seruanda conſtanter eſt ab illam faciente, ibidem nu. 57.
Stipulata per Notarium publicum pro abſente an eum afficiat ante ratificationem, ibid. nu. 109.
Subditos inter rixantes inita non impedit, quo minùs in eos Princeps, ſiue Superior animaduertere poſſit, ibid. nu. 46.
Tacitè ratificata ſi fuerit mediante iudiciali productione illius inſtrumenti an ſubſecuta offenſa importet pœnam illius fractionis, ibid. num. 108.
Territorio in alieno ſi fuerit fracta an frangens ſit remittendus ad Iudicem, coram quo inita erat, ibid. nu. 78.
Teſtimonium in iudicio ferendo contra aduerſarium an cenſeatur fracta, ibidem num. 76.
Verbale per iniuriam an, & quando fracta cenſeatur, ibidem, nu. 61.
Veſtium ex percuſſione cum inſultu an, & quando fracta cenſeatur, ibid. nu. 70.
Veteres ob cauſas inita cenſetur, ibidem num. 89.
Vindictæ liuore, ſi aduerſarius accuſetur de crimine hæreſis, vel læſæ maieſtatis, an fracta cenſeatur, ibid. nu. 77.
Violator per offenſam illius cum quo fuerat inita ſecutam extra territorium Iudicis, coram quo facta erat, ibid. nu. 78.
Violentia adhibita ad auferendam rem de manibus aduerſarij an, & quando fracta cenſeatur, ibid. nu. 69.
Vitæ periculum ſi offendens, aliàs incurreret, non eſt deneganda, ibid. nu. 44.
Vitij nefandi per exercitium fracta cenſetur, ibid. nu. 74.
Vnius ex pluribus paciſcentibus per offenſionem an dicatur fracta, ibid. nu. 88.
Vrbis ex Statuto fracta non dicitur per iniuriam verbalem, pro qua tamen agi poteſt ciuiliter ad æſtimationem, & pœnam, ibid. nu. 62.
Vxoris aduerſarij per offenſionem an, & quando fracta cenſeatur, ibid. nu. 83.
Alia etiam vide ſub verbis *Abſens, Animus, Auctor, Auxiliator, Bannitus, Bulla, Cauſa, Clauſula, Conſtitutio, Conſuetudo, Epiſcopus, Fœdus, Gratia, Homicidium, Iudex, Negotio, Nouitas, Offenſio, Offenſus, Pœna, Princeps, Proditor, Promiſſio, Ratificatio, Remiſſio, Sacramenta, Senatus, Statutum*.

PECCATOR

Diligendus quatenus ſit ex præcepto charitatis, par. 2. cap. 2. nu. 18.
Odibilis eſt quoad culpam, ibid.
Alia etiam vide ſub verbis *Angeli, Deus*.

PECCATVM

Abſoluens Confeſſarius, vel pœnitens abſolui petens per litteras, vel internuncium an ſit ſuſpectus de hæreſi, itaut puniri poſſit in Sancto Officio, par. 1. cap. 35. nu. 103. & 105.
Adulterij, vide *Adulterum*.
Blaſphemiæ erga Deum eſt omnium maximum, par. 2. cap. 2. nu. 10.
Catholici matrimonium contrahentis cum Hæretica an ſit ſemper reſeruatum, vel abſolui poſſit à quolibet Confeſſario etiam cum diſpenſatione ad cohabitandum, par. 1. cap. 36. nu. 166.
Excuſari non poteſt ex longinquitate temporis, vel ex conſuetudine peccandi, par. 1. cap. 40. nu. 60.
Hæreſis, vide *Hæreſis, Hæreticus, Venia*.
Manifeſtari debet Confeſſario cum præſen-

tia corporali, non autem per litteras, vel internuncium, dicto cap.31. nu.102.
Mortale, vide *Odium*, *Opinio*, *Præceptum*.
Polygamiæ eſt directè contra Sacramentum Matrimonij, dicto cap.36. nu.36.
Temporis diuturnitate, non minuitur, ſed augetur, par.1. cap.30. nu.334. & cap.40. num.60.
Veniale ratione ſcandali fit mortale, dicto cap.35. nu.10.
Reliqua vide *in ſuis ſedibus*.

PECVLIVM
Caſtrenſe, vel quaſi ob delictum, vel hæreſim filijfamilias an veniat in confiſcatione, vel patri relinquatur, par. 1. cap. 22. num. 105.
Profectitium filij eſt proprium patris, tam quoad dominium, quàm quoad vſumfructum, ibid. num.99. & 108.
Vide *Confiſcatio, Filius*.

PENSIONES
Beneficij ſub appellatione an veniant, par.1. cap.25. num.21.
Alia etiam vide ſub verbis *Diſpenſatio*, *Filius*, *Hæreticus*, *Nepos*.

PERCVTIENS
Laicum credens percutere Clericum an incidat in excommunicationem, par.1. c.11. num. 8.
Alia etiam vide ſub verbis *Frater, Maritus*, *& alibi*.

PERICVLVM
Amiſſionis bonorum ſi proueniat ex facto Aduerſarij cum qua fuerat inita pax, an inde prætendi poſſit, quod pax fuerit fracta, par.2. cap.2. nu.76.
Committendi crimen aſſumere an, & quando idem ſit, ac crimen committere, par.1. cap.36. num.94.
Denunciationis, vide *Libri*.
Librorum prohibitorum ex lectione reſultans quando ſit conſiderabile, par.1.cap.30 num.228.
Peccandi, vide *Papa*.
Peruerſionis non poteſt voluntariè, & ſcienter ſubire ſine peccato mortali, d.cap.36. num. 198.
Vide *Conſanguineus, Libri*, *Matrimonium*.
Vitæ, ſi offendens alios incurrerit, pax non debet ei denegari, dicto cap.2. num.44.
Alia etiam vide ſub verbis *Catholicum*, *Conſuetudo*, *Delictum*, *Mutuum*, *Orationes*, *Pater*.

PERSEVERANTIA
Coactionem poſt ceſſatam in negatione fidei, vel Idolorum adoratione inducit vehementem ſuſpicionem hæreſis, par.1.cap.9. num.21.
Vide etiam ſub verbo *Hæreticus*.

PERSONA
Coniunctiſſima alicui reputatur eadem cum ipſo, par.1. cap.30. num.33.
Eccleſiaſtica, vide *Papa*.
Vide *Hæreticus*, *Papa*.
Grauis accedere non debet ad Templa, & Conciones Hæreticorum, vel Schiſmaticorum, & de ratione, par. 1. cap. 24. numer.57.
Hæretici, vide *Hæreticus, Princeps*.
Hæreticos fauens, defendens, vel receptans aliquando eſt publica, & aliquando priuata, par.1. cap.26.nu.2.
Negans fidem coactè, quæ de leui, quæ de vehementi dicatur ſuſpecta, par.1. cap.10. num.26.
Nobilis, vide *Conſultores*.
Patris mediante an Hæreticus acquirere poſſit hæreditatem, par.1. cap.24. nu.101.
Priuata, vide *Abiurati*, *Papa*, *Receptator*.
Publica Hæreticum recipiens ne incidat in manus Inquiſitoris, receptatorum pœnis ſubijcitur, par.1. cap.30. nu.3.
Qualificata, vide *Inquiſitor*.
Vilis ſemper eſt Birruarius, Capitanei, vel Baroncelli nomine nuncupentur, par. 1. cap.28. nu.54.
Reliqua vide *in ſuis ſedibus*.

PERSVASIO
Apoſtaſiæ plectitur pœna mortis, & confiſcationis bonorum, par.1. cap. 24. nu.22.
Continentiæ, vide *Continentia*.
Hæreſis ſi fiat in confeſſione Sacramentali fingendo peccata confiteri an ſit ab ipſomet Confeſſario reuelanda, par.1. cap.35. num.97.
Vide etiam ſub verbo *Hæreticus*.

PERTERREFACTIO
Differat ne, & quando à timore mortis incuſſo, par.1. cap.28. nu.60.
Teſtium examinandorum in Sancto Officio an ſubiaceat pœnis Bullæ B. Pij V. *Si de Protegendis &c.* & quando ſit punienda non ſecuto effectu, ibid. num.89.

PERTINACIA
In errore hæreticali quomodo expediatur in Sancto Officio, par.1. cap.12. num.3.
Quid ſit in materia hæreſis, ibid. nu.1.
Requirat ne temporis diuturnitatem, vel aliquam motam, ibid.nu.6.
Sufficiens ad hæreſim quomodo inueniri quandoque poſſit in homine docto, quæ talis non eſſet in ruſtico, ibid. num.8.
Alia etiam vide ſub verbis *Blaſphemi*, *Contradictio*, *Dubius*, *Hæreſis*, *Monitio*, *Proteſtatio*, *Verba*.

PERTINAX
Cenſeri an, & quando poſſit, qui monitus ab Epiſcopo,

Epiſcopo, vel Inquiſitore illis non credit, par.1. cap.12. num.7.
Dici an poſſit, qui non fuit de errore admonitus, ibid. num.2.
Alia etiam vide ſub verbis *Hæretici, Hæreticus, Homo, Offerens, Paratus, Ruſtici, Terminus, Sentiens.*

PESSIMVM
Dicitur, quod eſt contrarium optimo, par.2. cap.2. num.10.

PETENS
Tyranno gratiam, vel iuſtitiam, quam præſtare non poſſit ſine peccato, an peccet, par.1. cap.26. num.42.
Vide etiam ſub verbo *Petitio*.

PETITIO
Abſolutionis non eſt neceſſaria pro ſponſo, qui poſt inita ſponſalia renuit contrahere matrimonium, poſtquam per annum in excommunicatione permanſit, par.1. c.9. num.21.
Vide *Impediens, Peccatum*.
Alimentorum an competat filio ſuper bonis patris ob hæreſim confiſcatis, par.1. c.22. num.100.
Auxilij, vide *Auxilium*.
Baptiſmi ſola non dat iuriſdictionem in petentem, dicto cap.9. num.12.
Vide *Auus, Filius, Infidelis, Iudæi, Mater, Neophyti, Princeps, Vſus.*
Brachij ſecularis ſtatim, ac per Iudicem Eccleſiaſticum exponitur, illud denegari non debet, par.1. cap.36. num.71.
Conſilij, vide *Hæreticus, Inquiſitor.*
Conſolationis ab Hæretico quibus in caſibus non ſit damnanda, par.1. cap.24. numer. 28.
Vide *Infirmus, Probatio, Teſtis.*
Damnorum, & intereſſe competit offenſo contra inimicum, etiam poſt datam pacem, par.2. cap.2. nu.45.
Diſpenſationis, vide *Catholicus, Filius, Matrimonium, Princeps*.
Diſſolutionis maleficij an, & quando licitè fieri poſſit alicui Mago, par.1. cap.32. num. 175.
Diuortij, vide *Mulier*.
Iudæorum pro liberatione mancipij Turcæ, vt iudaizet punienda eſt per Inquiſitorem Sancti Officij, par.1. cap.31. nu. 115.
Iudicis, vide *Iudex*.
Legitimæ an competat filio ſuper bonis patris ob hæreſim confiſcatis, dicto cap. 22. num.100.
Licentiæ, vide *Congregatio, Conſignatio, Licentia*.
Licita, quæ ſit, dicto cap. 32. numer. 162. & 166.
Maleficij, vide *Maleficium*.
Oſtenſionis mandati, an debeat præcedere, *Index Tomi Primi*.
an impunè quis reſiſtere poſſit Birruarijs illud non oſtendentibus, par. 1. cap. 28. num. 93.
Pacis, vide *Epiſcopus, Negatio, Pax*.
Reconciliationis cum Eccleſia ſi petatur à dubio fidei, dimiſſa dubitationis pertinacia quomodo ſit admittenda, & an ei iniungatur abiuratio ſecundum praxis Supremę, par.1. cap.7. num.12.
Vide *Abiuratio, Dubius*.
Rei pro negocio fidei ſi proponatur ab Epiſcopo, vel Inquiſitore ſtatim exaudiri debet per illius remiſſionem, par.1. cap. 27. num.109.
Vide *Conſignatio, Iudex, Reus*.
Remiſſionis reorum gaudentium priuilegio fori, quomodo per Sanctum Officium proponi ſoleat coram Iudicibus ſecularibus, ibidem nu.118.
Taxationis, vide *Offenſus*.
Veniæ à Deo cum percuſſione pectoris ſtatim poſt blaſphemiam an, & quantum excuſare poſſit blaſphemum à pœna temporali, dicto cap.31. nu.159.
Vide *Blaſphemi, Offenſus, Remiſſio, Significatio*.
Viatici cum hoſtia non conſecrata, an reddat infirmum de hæreſi ſuſpectum, par.1. c.34. num. 90.
Vide etiam ſub verbo *Princeps*.

PETRVS
Allois erroris Origenis defendens damnatur, par.1. cap.2. nu.42.
Sanctus fundauit Eccleſiam Romanam iubente Domino, par.1. cap.5. num.8.
Legalia quomodo exerceret, vt ſe ſubtraheret à gentibus, & ne ſcandalizaret Iudæos, par.1. cap.8. nu.2.
Obtinuit tanquam Summus Pontifex à Chriſto priuilegium ne poſſet aliquid contra fidem docere, illudque neceſſario tranſtulit ad Succeſſores, par.1. cap.3. nu.5.
Permanſit in Eccleſia Romana vſque ad mortem, dicto cap.5. num.8.
Vide *Donum, Blaſphemia, Miniſter*.
Soauis Polanus quomodo falſitates cohoneſtare curauerit in ſua hiſtoria Concilij, par.1. cap.30. num.401.

PIGHIVS
Commendatur de noua opinione, eiuſque fundamenta à contrarijs obiectis vindicantur, par.1. cap.4. nu.14. & ſeq.

PILI
Rei torquendi vndique abradi debent, & quid in Sancto Officio, par.1. cap.32. numer.116.

POENA
Æquiparatorum de vno ſtatuta habet locum etiam in altero, par.1. cap.35. nu.61.

Antiquis à Pontificibus an fuerit ſtatuta contra non promotos Miſſam celebrantes, vel confeſſionem Sacramentalem audientes, ibid. nu.112. & ſeqq.
Apoſtaſię, vide *Apoſtata, Cathecumenus.*
Arbitraria eſt contra Hæreticos pœnitentes, vel de hæreſi ſuſpectos, par.1. cap.25. numer.79.
Impoſita eſt Hæreticorum fautoribus, defenſoribus, & receptatoribus, par. 1. cap.30. num.76.
Vide *Aſtrologi*.
Artificum pingentium, vel ſculpentium imagines, vel imprimentium libros ſuper geſtis hominis mortui cum fama Sanctitatis, ſine approbatione Apoſtolica, par.1. cap.40. num.170.
Aſtrologorum, vide *Reſponſa*.
Audientium confeſſiones Sacramentales per iocum, quamuis non ſint promoti, dicto cap. 35. num.127.
Vide *Furioſus, Laicus, Mentecapti, Sacerdos*.
Blaſphemiæ exemplaris, quæ ſit, par.1. c.31. num.142.
Hodie eſt arbitraria, & an poſſit extendi vſque ad mortem, ibid. nu.141.
Imponenda an ſit per Epiſcopum, vel per Inquiſitorem, ibid. num.17.
Vide *Blaſphemi, Ludus, Minor, Proteſtatio*.
Bullæ B. Pij V. *Si de protegendis &c.* non intrat niſi Fiſcus Sancti Officij probet offenſionem Miniſtri fuiſſe patrata in odium Tribunalis, par.1. cap.28. nu.88.
Vide *Fiſcus, Minor, Scientia, & alibi ſæpius*.
Celebranti Miſſam quamuis non promoto extraordinaria imponi debet, ſi conſtet eum eſſe mentecaptum, dicto cap.35. numer.125.
Vide *Furioſus, Mentecapti*.
Certa vbi expreſſa non eſt à Canone pro caſu, quem mandet puniri ad quem ſpectet illius declaratio, par. 1. cap. 36. numer. 194.
Commenſuranda eſt delicto, ibid. num.131. & cap.22. num.44.
Comparentibus ſpontè totaliter condonanda, par.1. cap.16.nu.8.
Confeſſariis in actu confeſſionis Sacramentalis ſollicitantibus irrogari ſolita, quæ ſit, dicto cap.35. nu.75.
Confiſcationis ob delictum hæreſis an requirat ſententiam condemnatoriam, vel ſufficiat ſola declaratoria, dicto cap. 22. numer. 75.
Vide *Succeſſor*.
Corporalis Hæretici inter alios dicitur geſtatio habitelli, par.1. cap.14. nu.63.
Vide *Abiuratio, Conſtitutio, Habitellus*.
Damnatorum an mitigari poſſit per orationes, vel eleemoſynas, par.1. cap.34. n.10.
Degradationis, vide *Sollicitatio*.
Delicti promerita quando imponi non poteſt niſi per certum Iudicem, tunc ad eundem Iudicem ſpectat illius iuriſdictio priuatiuè ad alios, dicto cap. 36. nu.42.
Depoſitionis imponi non ſolet niſi pro magnis, & grauibus delictis, dicto cap. 35. num. 76.
Maior eſt, quam pœna priuationis beneficiorum, ibid.
Eccleſiaſtico in ſtatu ſtipulata ſemper cenſetur pro Camera Apoſtolica, par.2. cap.2. num.116.
Excommunicationis maioris contrahitur per Hæreticos ipſo iure, par.1. cap.18. nu. 2.
Extendi non poteſt ex identitate, vel maioritate rationis, dicto cap.16. nu. 29.
Extinguitur morte delinquentis, par.1. c.21. num.36.
Extraordinaria, vide *Furioſus, Mentecapti, Deus*.
Frangentium pacem ſanctiſſima, & quæ ſit in Statu Eccleſiaſtico, dicto cap.2. nu.58.
Vide *Abſens, Animus, Auxiliator, Bulla, Cauſa, Conſtitutio, Conſuetudo, Offenſio, Offenſus, Pax, Ratificatio, Statutum.*
Gehennę, quod ex Diuino priuilegio remitti poſſit damnatis an ſit opinio temeraria, vel etiam erronea, & hæretica, d. cap.34. num.9.
Hæreticorum comprehendit etiam eorum fautores, defenſores, & receptatores, par.1. cap.24. num.69.
Extendi an poſſit ad eorum filios natos poſt hæreſim, ibid. nu.114.
Fautoribus, defenſoribus, & receptatoribus impoſita quando incurratur, dicto cap. 30. num.77.
Sententiam poſt latam an, & quomodo mutari, & mitigari poſſit, ſiue ab Inquiſitore, ſiue ab Epiſcopo, dicto cap.25. numer. 88.
Vide *Condemnatio, Defenſores, Deſcendentes, Epiſcopus, Hæreſis, Hæretici, Hæreticus, Ignorantia, Imperator, Iudex, Lex, Papa, Poteſtas, Receptator, Reſcriptum, Rex*.
Homicidij ordinaria, ex Conſtitutione Pontificia non excuſatur, ob minoritatem delinquentis, dicto cap.35. nu.124.
Idolatriæ, vide *Idolatria*.
Ignis contra Hæreticos an ſit introducta ex ſola conſuetudine, dicto cap.21. nu.7.
Imagines Sanctas conculcantium, percutientium, aut conſpurcantium, quæ ſit, dicto cap. 31. nu.65.
Infamiæ, quam incurrit Hæreticus, an ſit ſpiritualis, vel temporalis, par. 1. cap. 19. num. 7.
Vide *Nobilis, Polygamia*.
Inferni, quod ſit æterna eſt de fide, d.cap.34. num. 7.
Vide *Anima, Opinio*.

Inſtituentis hæredem Hæreticum, quæ ſit, par.1. cap.23. num.24.
Irregularitatis an ſit hæreſi annexa, d. cap.19. num.1. & ſeq.
Iudæorum carnaliter ſe commiſcentium cum mulieribus Chriſtianis, quæ ſit, dicto cap.31. num.94. & ſeqq.
Laicalis legis, vel Statuti in crimine hæreſis non ſeruanda, niſi ſit confirmata à ſacris Canonibus, ibid. num.26.
Maior pro minori delicto non infligenda, dicto cap.22. num.44.
Maleficorum, vide *Confeſſio*.
Matrimonium contrahentium contra interdictum Eccleſiæ condigna, quæ ſit, dicto cap.36. num.193.
Miſſas celebrantium abſque eo, quod ſint promoti ad Sacerdotium, quæ ſit, dicto cap.35. num.112. & ſeqq.
Mortis habet locum contra Hæreticos ſiue laicos, ſiue Clericos, dicto cap. 21. numer.21.
Imponi an, & quomodo poſſit per Iudicem Eccleſiaſticum, dicto cap.31. nu.66. & 78.
Vide *Confeſſio, Falſitas, Filius, Idolatria, Sacerdos*.
Mutari non poteſt vigore facultatis ſibi in ſententia reſeruatæ à ſolo Epiſcopo, vel à ſolo Inquiſitore, dicto cap.25. num.92.
Offendenti mutari, vel diminui non poteſt, niſi de pace doceatur per publicum inſtrumentum, dicto cap.2. num.55.
Apponentis alicui indebitè crimen hæreſis, quæ ſit, dicto cap.22. num.18.
Ordinaria, vide *Conſanguineus, Minor, Reus*.
Ordinatorum ab Epiſcopo falſo, quæ ſit, par.1. cap.37. num.6.
Polygamiæ, vide *Polygamia, Polygamus*.
Principis ſecularis applicantis ſuo Fiſco bona Hæreticorum ſine priuilegio Apoſtolico, vel conſuetudine tolerata per Summum Pontificem, quæ ſit, & an ſit eadem inflicta contra occupantes bona Eccleſiæ, dicto cap.22. num.172.
Priuationis beneficiorum grauis eſt, dicto cap.35. num.76.
Rebaptizantium, vide *Rebaptizatio*.
Receptantibus Hæreticos an ſit primario impoſita, vel ſecundario, dicto cap. 30. num.20. & ſeqq.
Vide *Amor, Occultatio, Receptator*.
Recipientium à Schiſmaticis Ordines, vel beneficia, quæ ſit, par.1. cap.10. num.43.
Recuſantium præſtare iuramentum de adiuuanda Eccleſia contra Hæreticos, Dominorum temporalium, Rectorum, & Conſulum Ciuitatum, quæ ſit, par.1. cap. 26. num. 8.
Relapſus, vide *Clauſula*.
Relegationis Hæreticorum fautoribus, defenſoribus, & receptatoribus impoſita, dicto cap.30. num.76.
Remitti non poteſt Hæreticis, etiam quoad confiſcationem, niſi per ſolùm Papam, dicto cap.22. num.204.
Requirit ſententiam condemnatoriam, & criminis declaratoriam, ibid. num.75.
Reuelantium Confeſſiones, quę ſit, d. cap.35. num. 99.
Sollicitantium in Confeſſione, vide *Confeſſarius*.
Statuta à iure contra Hæreticos Curiæ ſeculari tradendos non poteſt ab Epiſcopo, vel Inquiſitore remitti, d.cap.25. num.78.
Stupri, vide *Polygamia*.
Temporalis poteſt ab Eccleſia imponi ſuſpectis de hæreſi, dicto cap.36. num.25.
Vide *Eccleſia, Iudæi, Papa, Princeps*.
Triremium nobilibus non imponenda, & quid in cauſa fidei, dicto cap.19. num.28.
Venerantium homines mortuos cum fama ſanctitatis ſine approbatione Apoſtolica, quæ ſit, dicto cap.40. num.169.
Alia vide ſub verbis *Abutens, Alumni, Amici, Auctoritas, Auctor, Caſus, Catholicus, Ceſſatio, Chriſtiani, Coactus, Confeſſus, Conſultores, Conuerſi, Creditor, Exemptio, Familiares, Filius, Fiſcus, Hæretici, Ignis, Infidelis, Inquiſitio, Inquiſitor, Iudæi, Iudex, Lex, Lectio, Libri, Mors, Nouitas, S.Officium, Papa, Pater, Pax, Perſuaſio, Priuatio, Probatio, Qualitas, Receptator, Remiſſio, Reus, Statutum.*

POENITENTIARIA

Adeunda an ſit pro abſolutione ab excommunicatione per Hæreticum, qui eſt impeditus Romam perſonaliter accedere, par.1. cap.25. num.32.
Diſpenſare poteſt Hæreticum ab irregularitate, & quid vbi illum abſoluere non poteſt ab excommunicatione, ibid. num.44.
Stylum, quem ſeruet quoad expeditiones omnino gratis concedendas, ibid. nu.33.
Alia etiam vide ſub verbis *Clauſula, Diſpenſatio, Facultas, Inquiſitor, Iudex, Papa, Pœna*.

POENITENTIA

Hæretici irregularitatem non delet, par.1. cap.19. num.6.
Reliqua vide *in ſuis ſedibus*.

POLYGAMIA

Cognoſci debet ab Epiſcopis, & Inquiſitoribus priuatiuè ad Iudices laicos, par. 1. cap.36. num.1.13. 15.19. cum ſeqq. 32.34. cum ſeqq. & 46. cum ſeqq.
Delictum atrox exemplare, & graue, ibid. num. 80.
Iure omni prohibita, ibid. num.33.
Laicos per Iudices an poſsit cognoſci ſub prætextu quaſi poſſeſsionis, vel conſuetudinis, ibid. num.30. & ſeqq.
Prohibita per leges ciuiles ſub pœna infa-

miæ, adulterij, & ſtupri, ibid. num.23.34. 75. & 80.
Punitur non tam in effectu, quàm in affectu, ibid. num.110.
Quid ſit, ibid. num.33.
Vna an ſit, quamuis reus tres, vel quatuor vxores eodem tempore duxerit, par.1. cap.14. num.42.
Alia etiam vide ſub verbis *Attentans, Religioſus, Teſtes, Teſtis.*

POLYGAMVS
Abiurare an, quomodo, & cur teneatur, par.1. cap.35. num.3. & cap. 36. num.26. 42. & pluribus ſeqq.
Abutitur Sacramento Matrimonij, eodem cap.36. num.1. 10. & ſeqq.
Adulteri inſtar puniendus, ibid. num.34.
Allegare non poteſt bonam fidem, & de ratione, ibid. num.90.
Coerceri quomodo poſsit per Iudicem laicum, ibid. num.28.
Contrahit impedimentum criminis ad matrimonium, ibid. num.75.
Corporalibus pœnis puniri an poſsit per Iudicem Eccleſiaſticum, ibid. num.73.
Directè peccat contra ſacramentum Matrimonij, ibid. num.36.
Excipiens de nullitate primi matrimonij ab ipſo contracti an ſit remittendus ad Ordinarium, vt prius de huiuſmodi nullitate cognoſcat, ibid. num.108. & ſeqq.
Irregularis efficitur, ibid. num.75.
Laicus per quem Iudicem ſit puniendus, ibid. num.36.
Malè ſentire dicitur de ſacramento Matrimonij, ibid. num.12. & 35. cum ſeqq.
Matrimonij circa ſacramentum rectè reſpondens an ſit dimittendus, vt puniatur à Iudice laico, ibid. numer. 25. & 38. cum pluribus ſeqq.
Motiuum, quod habuerit ad ducendam ſecundam vxorem cognoſci debet coram Inquiſitore, ibid. num.18. 21. & 41.
Nulliter contrahens ſecundum matrimonium an ſit remittendus ad Ordinarium, vt de nullitate cognoſcat, ibid.num.110.
Occultus per quem Iudicem ſit cognoſcendus, ibid num.22. & 37.
Pœnis, quibus plecti ſoleat, ibid. num.43. & ſeq. & num.75.
Producens falſos teſtes ad probandam mortem primæ coniugis quomodo puniendus ſit, ibid. num.104. & 119. cum ſeqq.
Proteſtatione præmiſſa, quod per quæcunque verba non intendit contrahere ſecundum matrimonium, an iuuetur, ibidem num. 111.
Secundam vxorem ex concupiſcentia ducens, per quem Iudicem ſit cognoſcendus, ibid. num.16. & pluribus ſeqq.
Similitudinarius abiurare quomodo ſoleat in Sancto Officio, ibid. num.126. & ſeqq.
Cenſeri an debeat Religioſus profeſſus, vel Clericus in ſacris Ordinibus conſtitutus, qui ex diſpenſatione Papæ contrahat matrimonium, ibid. num.132.
Interrogari quomodo ſoleat in S. O. ibid. num.126. & ſeq.
Puniri quomodo ſoleat, ibid. num.138.
Quis dicatur, ibid. num.124.
Suſpectus eſt de hæreſi, ibid.
Torqueri quomodo ſoleat in S.O. ibid. num.126. & ſeq.
Spontè confeſſus accepiſſe ſecundam vxorem, tacens autem tertiam, tanquam diminutus puniendus eſt, par.1. cap.14. numer.42.
Suſpectus eſt de hæreſi, dicto cap.36. num.1. 32. & pluribus ſeqq.
Alia etiam vide ſub verbis *Fiſcus, Græci, Ieſuitæ, Laicus, Matrimonium, Poſſibilitas, Religioſus*.

PONTIFEX
Diſpenſare ex qua cauſa ſoleat in matrimonio Catholici cum Hæretica, vel è contra, & an, & quando ſufficiat cauſa priuata, par.1. cap.14. num.46.
Legitimus de fide credendus eſt, qui tanquam talis electus, & ab vniuerſali Eccleſia receptus apparet, par. 1. cap. 10. numer.12.
Permittere nunquam voluit, quod Catholici darent pecuniam Hæreticis, vt ab eis Canonicatus obtinerent, par.1. cap. 26. num. 47.
Alia etiam vide ſub verb. *Papa, & alibi paſſim*.

PONTIFICES
Inconſtantes in fide recenſentur, & ab errore purgantur, par.1. cap.4. num.12. & 13.

POPVLVS
Conſuetudinem præſtandi eleemoſynam Prædicatori Cathedralis ſeruare an conſtans teneatur quando ille eligitur ab Epiſcopo, par.2. cap.2. num.152.
Eleemoſynam Prædicatori erogare tenetur quando aliàs Epiſcopo non remaneret neceſſarium pro ſua ſubſtentatione, ibid. num. 148.
Hebræus, vide *Deus*.
Immemorabilem conſuetudinem ſoluendi eleemoſynam Prædicatori Cathedralis eligendo per Epiſcopum, an conſtans ſeruare teneatur, ibid. num.151.
Prædicatorem eligere ſolitus in Eccleſia inferiori, illique ſoluere eleemoſynam ex immemorabili conſuetudine, ſi vult vti facultate eligendi non poteſt inconſtans eleemoſynam retardare, ibid. num.162.
Alia etiam vide ſub verbis *Abiuratio, Electio, Eleemoſyna, Epiſcopus, Parochus, Scutus*.

PORTÆ

Dignitatum infamibus clauſæ, par.1. cap.19. num. 15.

POSSESSIO

Beneficij an, & quando capi poſſit propria auctoritate per reſtitutum à condemnatione, itaut eiecto non competat reintegratio, par.1. cap.25. num.73.
Vide *Hæreticus, Sententia.*
Bonorum an amittatur ab Hæretico ante ſententiam declaratoriam, par.1. cap.22. num. 46.
Vide *Fiſcus, Hæreticus, Occaſio.*
Diuitiarum plurimum nocet Hæreticis, ibid. num.201.
Indefenſa relinqui non debet, par.1. cap.28. num.10.
Iuriſdictionis ſuffragari non poteſt Iudici, qui illius incapax eſt, par. 1. cap. 31. numer. 81.
Stabilium an interdicatur Iudæis, ibidem num.128. & ſeq.
Alia etiam vide ſub verbis *Clauſula, Offenſio, Polygamia, Sacerdotium.*

POSSIBILITAS

Mortis primæ vxoris an ſuffragetur Polygamo, qui ad eandem mortem probandam falſos teſtes produxit, par.1. cap.36.n.122.
Vide etiam ſub verbo *Reuelatio*.

POTESTAS

Abſoluta Papæ an ſit tantæ efficaciæ, vt valeat laicos in Terris Imperij famæ reſtituere, par.1. cap.25. num.55.
Concilij, vide *Concilium*.
Diſpenſandi, vt ſimplex Sacerdos conferat ſacramentum Confirmationis an ſpectet ad Papam priuatiuè, par. 1. cap. 30. numer. 361.
Diſſipandi, vide *Bona*.
Donandi ſi filio competat ſuper bonis profectitijs an ea veniant in confiſcatione ob hæreſim eiuſdem filij, par. 1. cap. 22. numer. 108.
Eccleſiæ puniendi Hæreticos pœna capitali vnde proueniat, par.1. cap.21. num.2.
Vide *Apoſtata*.
Epiſcopi in ſua Diœceſi eadem eſt, ac Papæ in vniuerſo Terrarum Orbe exceptis eidem Papæ ſpecialiter reſeruatis, par. 1. cap.30. num.158. 232. 338. & 352.
Iuriſdictionalis, quid importet, par.1. c.10. num. 26.
Vide *Collegium.*
Legati à latere, quæ ſit, dicto cap. 30. numer.177.
Nuncij, vide *Nuncius*.
Ordinandi Ritu Græco an competat Epiſcopo Latino, vel è contra, ibidem numer.374.
Ordinaria, vide *Papa*.
Papæ nullibi legitur, quod ſit dependens à Concilio, par.1. cap.3. num.11.
Vide *Alphonſus, Epiſcopus, Papa*.
Patria in materia ſpirituali non habetur in conſideratione, par.1. cap.11. num.26.
Vide *Apoſtata, Hæreticus, Pater, Subſtitutio*.
Sacramentalis amiſſa quando dicatur per ſchiſma, vel hæreſim, dicto cap. 10. numer.26.
Differat ne, & quomodo à poteſtate iuriſdictionali, ibid.
Quid importet, ibidem.
Secularis, vide *Fides, Hæretici, Infamia, Princeps*.
Spiritualis amittitur per apoſtatam, tam quoad ordinem, quàm quoad iuriſdictionem, par.1. cap.24. num.7.
Terrena tollere non poteſt infamiam facti, & de ratione, par.1. cap.25. num.66.
Alia etiam vide ſub verbis *Exemptio, Inquiſitio, Italo-græci, Iuramentum, Priuilegium, Schiſmaticus*.

PRÆCEPTVM

Charitatis quotuplex, & quod ſit, par. 2. cap. 2. num.1.
Vide *Blaſphemi, Deſiderium, Dilectio, Peccator, Puer.*
Communionis annuæ Paſchalis an fuerit adimpletum per Familiares Sancti Officij, quis cognoſcere debeat in Inſula Meliten. Epiſcopus ſcilicet, vel Inquiſitor, par. 1. cap.29. num.51.
Denunciandi Confeſſarium ſollicitantem in actu confeſſionis durat etiam poſt longum tempus, par.1. cap.35. num.51.
Diligendi Deum obligat ſemper, & pro ſemper, & de ratione, dicto cap. 2. numer.2.
Proximum non ſolùm reſpicit eos, quibus benefacimus, ſed etiam à quibus beneficia recipimus, ibid. num.13.
Diuinum diſpenſari non poteſt à Papa, par. 1. cap.8. num.33.
Eleemoſynam erogandi eſt de iure naturali, & Diuino, & an obliget ſub mortali, par.2. cap.2. num.
Religionis, vide *Blaſphemi*.
Sperandi in Deo, vel à Deo an obliget ſemper, vel à quo tempore incipiat obligare, par.2. cap.1. num.2.
Vigiliæ an violetur per vſum lacticiniorum, & ouorum, & quid ſtante conſuetudine, par.1. cap. 30. num.171. & ſeq.
Alia etiam vide ſub verbis *Benedictio, Carnes, Concilium, Continentia, Contrauentio, Inimicus, Papa.*

PRÆIVDICIVM

Alienum non curatur vbi agitur de ſolo bono ſubditorum, par. 1. cap. 30. numer. 180.

Creditoris, vide *Debitor*.
Eccleſiæ vbi conſideratur, quamuis modicum, tunc ſtatutum laicale non valet ſuper bonis, quæ ab Eccceſia dependent, par.1. cap. 22. num. 193.
Epiſcopi, vide *Princeps*.
Fiſci non habetur in conſideratione vt Reus poſſit non quærere tam ante, quàm poſt condemnationem, ibid. num. 83.
Vide *Hæreditas, Reus*.
Inquiſitori inferri non poteſt per Principem ſecularem ſuper portione bonorum Hæretici ad ipſum Inquiſitorem ſpectante etiam cum ipſo Principe diuidenda, ibid. num. 181.
Mariti, vide *Mulier*.
Rei quando ex propria eius confeſſione oriri poſſit, par.1. cap.27. num.25.
Subſtituti, vide *Facultas*.
Tertii vbi concurrit Baptiſmus non probatur per aſſertionem baptizati, nec per vnicum teſtem, par.1. cap.9. num.41.
Vide *Baptiſmus, Conſuetudo, Papa*.

PRÆSCRIPTIO
Emptori an, & quæ ſuffragetur aduerſus Fiſcum bona vindicantem, par.1. cap. 22. num. 54.
Alia etiam vide ſub verbis *Conſuetudo, Error, Priuilegium, Titulus*.

PRÆSTATIO
Alimentorum erga patrem Hæreticum an ſpectet ad filios, par.1. cap.23. num.39.
Vide *Alimenta, Filius*.
Conſenſus, vide *Conſenſus, Sollicitati*.
Cultus erga probos viros tanquam Sanctos fieri non poteſt ſine iudicio Eccleſiæ Romanæ, par.1. cap.40. num.144.
Diuturna quando fit in piam cauſam quamuis proueniat ex mera liberalitate adhuc indicat animum ſe obligandi in futurum, par.2. cap.2. num.142.
Eleemoſynæ gratuita, & per modum liberæ deuotionis non obligat in futurum, ibid. num.143.
Vide *Eleemoſyna, Populus*.
Gratiæ quando à Tyranno fieri non poteſt ſine peccato an liceat eam petere, par. 1. cap.26. num.42.
Iuramenti, vide *Aduocatus, Dux, Familiaris, Formula, Imperator, Iuramentum, Pœna, Procurator*.
Iuſtitiæ quando à Tyranno fieri non poteſt ſine peccato, an liceat eam petere, ibid.
Licentiæ, vide *Licentia*.
Obedientiæ erga Summum Pontificem quando offertur à Schiſmatico, quomodo ſit recipiendus, par.1. cap.10. num.22.
Vide *Imperator, Schiſmaticus*.
Pacis fieri debet per rogitum publici Notarii quando aliàs maiora occurrere poſſent inconuenientia, par.2. cap.2. num.44.
Patrocinii, vide *Patrocinium*.
Seruitii in templis Hæreticorum an, & quando liceat Catholicis, par. 1. cap. 24. numer.54.
Vide *Catholicus, Seruitium*.

PRÆSTIGIATORES
Fictionibus quibus vtantur, par.1. cap.32. numer.15.
Inuocantes Dæmones ſub nominibus Angelorum an, & quomodo ſint puniendi, ibid. num.12.

PRÆSVMPTIO
Conſenſus Summi Pontificis, quod Catholici degentis inter Hæreticos poſſint cum eis matrimonium contrahere vnde prouenerit, par.1. cap.36. num.220.
Differat ne, & quomodo à ſuſpicione, par.1. cap. 36. num.80.
Facultatis, vide *Actus*.
Furoris quando ſemper duret in eo, qui ſemel furioſus apparet, par. 1. cap. 16. numer.25.
Hæreſis ceſſat in eo, qui fuit ſemel Hæreticus quando conſtat de eius reconciliatione cum Eccleſia, ibid. num.27.
Vide *Defenſores, Hæretici, Hæreticus, Impedientes, Rebaptizatio, Receptator, Teſtes*.
Ignorantiæ militat in receptante Hęreticum, par.1. cap.30. num.25.
Vide *Ignorantia, Receptator*.
Inimicitiæ durat non obſtante ſimplici reconciliatione, par.2. cap.2. num.122.
Iniuriæ, vide *Furtum, Vitium*.
Iuris, & de iure non admittit probationem in contrarium, dicto cap.16. num 31.
Legis non extenditur ad caſum, de quo lex non prouidit, ibid. num.32.
Vide *Probatio*.
Naſci non poteſt ab alia præſumptione, par.1. cap.10. num.25.
Obliuionis, vide *Confeſſus, Negromantici*.
Primi lapſus in hæreſim ſtat pro bono nomine, & illa ſecundi lapſus ſtat pro hæreſi, dicto cap.16. num.25.
Publicationis, vide *Publicatio*.
Puritatis ſanguinis ſtat pro allegante, & contrarium aſſerenti incumbit onus probandi, par.1. cap.24. num.149.
Rationabilitatis, vide *Diſpenſatio*.
Relapſus, quæ admitti poſſit, dicto cap.16. num. 24.
Scientiæ, vide *Scientia*.
Tituli an oriatur ex decennali præſtatione eleemoſynæ, par. 2. cap. 2. numer.136. & ſeq.
Alia etiam vide ſub verbis *Cauſa, Filius, Ignorantia, Inquiſitio, Iudæi, Iudex, Maleficus, Negromantici, Reus, Salutatores, Virtus*.

PRÆTEXTVS
Confeſſionis ſacramentalis ſufficit vt ſollici-

tatiò veniat denuncianda, par.1. cap. 35. num. 56.
Defendendi iuriſdictionem, vide *Iudex*.
Sacramenti adhibitus per delinquentem ſufficit ad fundandam iuriſdictionem Inquiſitoris Sancti Officij, par. 1. cap. 36. numer. 56.
Alia etiam vide ſub verbis *Laicus, Polygamia, Princeps*.

PRÆVENTIO
Blaſphemiæ in crimine an, & quando detur inter Iudicem Eccleſiaſticum, & ſecularem, par.1. cap.31. num.7. & ſeqq.
Indiciorum quando nondum præceſſit, an relapſus, qui timore futuræ denunciationis, vel futurarum probationum ſponte comparet ſit admittendus ad priuilegium ſponte comparentium, par. 1. cap. 14. num. 50.
Alia etiam vide ſub verbis *Apoſtata, Conſcij, Indicia, Inquiſitio, Sanctum Officium, Reus, Sacrilegium, Sortilegium*.

PRÆVENTVS
Denunciatione, & indicijs, non tamen vocatus, neque citatus ad iudicium coram Inquiſitore ſi compareat an dicatur ſponte comparens, par.1. cap.14. num.66.
Indicijs quoad vnum delictum ſi fateatur aliud ſimile pro quo non erat indiciatus, an, & quando reſpectu alterius habendus ſit pro ſponte comparente, ibid. nu.31.34. & ſeq.
Vide etiam ſub verbo *Filius*.

PRAXIS
Abiurationis hodie faciendæ non ſolùm pro hæreſi confeſſa, ſed, & generaliter de quacunque hæreſi, par.1. cap.16. num.11.
Diſpenſationum, vide *Clauſula*.
Sancti Officij circa reconciliationem, & abiurationem dubitantis de fide, par.1. cap.7. num.12.
Vide *Beneficium, Confeſſus, Degradatio, Denunciatio, Dogmatiſta, Dubius, Hæreſiarcha, Hæreſis, Hæretici, Hæreticus, Inquiſitio, Libri, Litteræ, Sanctum Officium, Reus, Sacerdos, Sententia, Socij*.
Pœnitentiariæ circa facultatem abſoluendi Hæreticum ab excommunicatione, dicto cap.14. nu.20.
Supremæ circa alimoniam carceratorum, par.1. cap.22. nu.62.
Suſpenſionis Epiſcoporum, par. 1. cap. 10. nu.15. & ſeq.
Vide etiam ſub verbo *Electio*.

PRECES
Superſtitioſæ, quæ ſint, par. 1. cap. 40. numer.13.
Alia etiam vide ſub verbis *Iudex, Sacerdos*.

PRESBYTERI
Chriſma conficere an poſſint ſine ordine Epiſcopali, par.1. cap.38. nu.5.
Græci celebrare non poſſunt Miſſam, & diuina officia Ritu Latino, nec Latini Ritu Græco, par.1. cap.30. num. 374. & 377.
Latinorum in Eccleſijs an poſſint celebrare, eodem nu.377.
Secundam vxorem an, & quando ducere poſſint mortua prima, ibidem numer. 375.
Vidui quem habitum geſtare teneantur, ibidem nu.377.
Inſufficientes in litteris, ſiue Græci, ſiue Latini non ſunt promouendi, & promoti ſuſpendi debent, ibid. num.374.
Latini an celebrare poſſint in Eccleſijs Græcis, ibid. nu.377.
Primitiua in Eccleſia an ordinarentur ſimul Epiſcopi, ibid. nu.344.
Sardiniæ an, & quomodo abſentibus Epiſcopis potuerint baptizatos in frontibus Chriſmate tangere, ibidem num. 339. & ſeqq.
Alia etiam vide ſub verbis *Chriſma, Epiſcopi, Epiſcopus, Filius, Græci, Hæretici, Papa, Poteſtas, Priuilegium, Vnctio, Vxor*.

PRETIVM
Bonorum, quæ Hæreticus ante ſententiam declaratoriam alienauit, an, & quando Fiſcus teneatur emptori reſtituere, & quid ſi alienatio fuerit in cauſam neceſſariam, par.1. cap.22. nu.50.
Domus deſtruendæ ob hæreſim habitatoris ſoluendum eſt domino huiuſmodi hæreſim ignoranti, ibid. nu.36.
Mancipij reſtituendum non eſt Iudæis, qui intra tres menſes venalem illum non expoſuerint, vel eum emerint ad ſibi ſeruiendum, par. 1. cap.9. num.53.

PRINCEPS
Acatholicus ſi per edictum ſub grauiſſimis pœnis iubeat, quod omnes eius ſubditi accedant ad audiendas Conciones Prædicantium Hæreticorum, an ſubditis Chriſtianis liceat illas adire, par. 1. cap.24. numer. 46.
Catholicus concedere non poteſt per pactum, vel Statutum, quod Catholicis liceat conuolare ad actus Hæreticorum, vel Religionem mutare, par. 1. cap. 27. numer. 40.
Impedire quando dicatur directè Sanctum Officium, ibid. num.42.
Matrimonium contrahens cum Principiſſa Hæretica, an teneatur petere diſpenſationem, & quid in locis, vbi illam petere non ſolent ſubditi ex conſuetudine, par.1. cap.36. nu. 165. & nu. 170. cum ſeq. & nu.204. cum ſeq.
Tranſitum Eccleſiarum, Epiſcopatuum,

& reddituum Eccleſiaſticorum in manus Hæreticorum paciſci non poteſt, dicto cap.27. nu 41.
Fauere quando dicatur Hæreticis, par.1.c.26. nu.4. & 16.
Ferè omnis remittit delinquentes in Statu Eccleſiaſtico ad Curiam Romanam ex obedientia debita Summo Pontifici, par.2. cap.2. nu.78.
Geſtari mandans in ſignum falſæ Religionis ſignum, vel veſtem, quàm antea Chriſtiani ſpontè geſtabant, an liceat Chriſtianis illam continuare, par.1. cap.8. num.28.
Hæreticus, vide *Catholicus, Exemptio, Nuncius.*
Infidelis ſi mandet, vt omnes ſubditi vtantur certa veſte ad profitendam falſam Religionem, an liceat Chriſtianis illa vti, ibid.
Iudæo delinquenti, qui petit baptiſmum condonans ex pietate pęnam delicti quando ſit commendandus, par.1. cap.11. numer. 49.
Malefactores punire tenetur non obſtante pace, & iniuriarum remiſſione inter eos inita, par.2. cap.2. nu.46.
Negligens ſuas terras ab Hæreticis purgare, an ſit ſuſpectus de hæreſi, vel Hæreticus formalis, & quomodo puniri debeat, dicto cap.26. nu.6.
Pacatas ſuas Regiones cupiens debet extirpare Hæreticos, & cauſam fidei tueri, ibid. num.172.
Paſſum gentibus armatis non dare paciſcens ſi conſtruat pontes pro tranſitu gentium armatarum, vel ædificet fortalitium, an dicatur pacem fragiſſe, dicto cap. 2. numer. 113.
Promiſſionem non iuratam an, & quando teneatur Hæreticis ſeruare, dicto cap. 27. num.84.
Secularis applicationem bonorum Hæretici, vel eorum partis pro ſuo Fiſco prætendere non poteſt, vel ſuper eis quidquam ſtatuere, ſine indulto Summi Pontificis, par.1 cap.22. nu.169.
Canonum Sacrorum contra diſpoſitionem ſtatuere non poteſt, ibid. nu.189.
Deputare an poſſit Examinatores, ſiue Reuiſores librorum imprimendorum, par.1. cap. 30. num.129.
Donare an, & quando poſſit Hæreticis bona eius Fiſco applicanda, dicto cap.22. num.206.
Expenſas neceſſarias hodie nemo ſubminiſtrat Sancto Officio prout teneretur, ibid. num.173.
Intereſſe petere non poteſt etiam vbi bona Hæreticorum eius Fiſco applicanda forent, eo quod Inquiſitor ſola abiuratione, & ſine bonorum confiſcatione Hæreticum pœnitentem dimiſerit, ibidem numer. 204.
Iuriſdictionem nullam habet in perſonam Hæretici, nec ſuper bonis confiſcandis ob delictum hæreſis, ibid. nu.192.
Laicorum ſuper bonis ſtatuere an poſſit quando habent aliquam dependentiam ab Eccleſia, ibid.nu.185. & 190.
Libertatem conſcientiæ, non poteſt concedere Hæreticis ſine conſenſu Summi Pontificis, & de ratione, dicto cap.27. num.59.
Libros an, & quos prohibere poſſit, dicto cap.30. nu.164.
Nihil diſponere, aut decidere poteſt in cauſa hæreſis, vel hæreſim ſapiente, aliiſque concernentibus Religionem Catholicam, aut abuſum Sacramentorum, dicto cap.36. num.69.
Præiudicare non poteſt Epiſcopo, vel Inquiſitori in eorum portione ſuper bonis Hæretici confiſcandis, & cum ipſo Principe diuidendis, d. cap.22. nu.181.
Prætextu mercimonij, vel alio ſimili concedere non poteſt Hæreticis licentiam habitandi in Italia, & de ratione, dicto cap.27. num.48. & ſeqq.
Remittere non poteſt ante ſententiam declaratoriam bonorum Hæretici confiſcationem quamuis eius Fiſco in totum, vel pro parte ſint applicanda, dicto cap.22. num.184. & ſeq.
Saluum-conductum Hæreticis ab ipſo conceſſum an, & quantum ſeruare teneatur, dicto cap.27. nu.64. & 66.
Statuere non poteſt ſuper confiſcatione bonorum Hæretici, & ſi ſtatuat poteſt puniri, tanquam impediens iuriſdictionem Sancti Officii, dicto cap.22. nu.163.
Suſpectus ſi reddatur, quod eius Miniſtri de ipſius mandato patrauerint delictum contentum in Bulla B. Pij V. *Si de protegendis &c.* quomodo ſit puniendum, par.1. cap.28. nu.7.
Vide *Dos, Epiſcopus, Scientia, & alibi paſſim.*

PRISCILLIANISTÆ

Cauſam quomodo dederint edicto prohibendi delationem hoſtiæ conſecratæ ad proprias domos, par.1. cap.32. nu.132.

PRIVATIO

Adminiſtrationis bonorum an incurratur ab Hæretico ante ſententiam declaratoriam, par.1. cap.22. nu.45.
Beneficiorum ceſſat in filijs Hæreticorum pœnitentium, & ad fidem redeuntium, par.1. cap.24. nu.115.
Incurritur per fautores, defenſores, & receptatores Hæreticorum, par.1. cap.30. num.67.
Ipſo iure per fautores, defenſores, & receptatores Hæreticorum, ibid.nu.69.
Vide *Abiuratus, Apoſtata, Beneficium, Clericus, Filius, Hæreticus, Incorporatio, Nepos, Papa,*

Papa, Pœna, Receptator, Schiſmaticus, Sententia, Sollicitans.
Bonorum an incurratur à filio ob hæreſim patris, dicto cap.24. nu.105.
Confeſſionis, vide *Confeſſarius, Regulares.*
Conſortij hominum incurritur ab Apoſtatis, & de grauitate iſtius pœnæ, ibidem num.18.
Dignitatis, vide *Pax.*
Dotis an, & quando incurratur à muliere, quæ ſcienter cum Hæretico nubat, par. 1. cap. 18. nu.43. & cap. 36. num. 169. 201. & 238.
Facultatis, vide *Facultas.*
Familiaritatis Sancti Officij irrogari ſolet familiaribus offerentibus eorum priuilegium Iudici ſeculari ad effectum illud regiſtrandi in matricula, par.1. cap. 29. numer. 90.
Feudi, vide *Feudatarius.*
Fidei in quibus detur, par.1. cap.7.nu.4.
Hæreditatis, vide *Filius.*
Iocalium an irrogari debeat vxori ob hæreſim viri, dicto cap.22. num.121.
Iuriſdictionis, vide *Abutens, Carnes, Cauſa, Celebratio, Confeſſio, Crimen, Delictum, Factum, Familiares, Inquiſitor, Iudex, Iuriſdictio, Papa, Polygamia, Protectio, Sortilegium.*
Officij ſi proueniat ex facto aduerſarii, cum quo fuerat inita pax, an indè argui poſſit fractura pacis, par.2. cap.2. num. 76.
Ordinum, vide *Schiſmaticus.*
Penſionum incurritur ab Hæretico, par. 1. cap.20. nu.21.
Vide *Filius, Hæreticus, Nepos.*
Poteſtatis Patriæ incurritur ab Apoſtata, par.1. cap.11. num.35.
Vide *Apoſtata, Poteſtas.*
Priuilegiorum Romanæ Vrbis, an poſſit per Papam decerni, par.1. cap.5. nu. 11.
Vide *Hæretici, Papa, Quæſtuantes.*
Regni an poſſit à Papa irrogari Hæretico Regi, dicto cap.22. num. 24.
Sepulturæ Eccleſiaſticæ, vide *Duellantes, Sepultura.*
Succeſſionis an incurratur ab Hæretico, tanquam incapaci, vel tanquam indigno, par.1. cap.23. nu.22.
Veſtium, vide *Vxor.*
Vocis, tam actiuæ, quàm paſſiuæ in electionibus Eccleſiaſticis incurritur ab Hæretico, par.1. cap.19. nu.29.
Alia etiam vide ſub verbis *Familiares, Hæretici.*

PRIVILEGIVM

Arma deferendi an ſuffragetur Notario Sancti Officij, ne ob id moleſtari poſſit à Iudice ſeculari, par.1. cap.29. num. 18.
Belgicum, vide *Suſpenſio.*
Cardinalis Camerarij, vt Iudæi mederi poſſint Chriſtianos, & Chriſtianorum opera vti pro eorum neceſſitatibus, & commoditatibus memoratur, & de illius reuocatione, par.1. cap.31. nu.127.
Confirmandi an, & quando concedi poſſit ſimplici Presbytero, & de eius vſu, par.1. cap.30. num.355.
Confraternitatis exemptæ viſitationem an, & quando impedire poſſit Epiſcopo tanquam delegato, dicto cap.29. nu.102.
Vide *Viſitatio.*
Continetur ſub nomine licentiæ, d. cap. 30. num.237.
Denegandum eſt illi, qui eo obtento perniciosiorem ſe faceret aduerſario, d. cap.29. num. 37.
Extrauag. *ad euitanda*, vide *Extrauagans.*
Familiarium Sancti Officij Melitæ quoad eorum mancipia, ibid. num. 52. & 75. cum ſeqq.
Vide *Familiares, Mancipia.*
Fori gaudentes, quomodo Sanctum Officium petere ſoleat, vt ſibi remittantur, par. 1. cap. 27. nu.118.
Vide *Conſultores, Familiares Sancti Officij.*
Imperatore ab vno conceſſum, pluribus de Imperio contendentibus quando ſuffragetur, par.1. cap.10. num.30.
Inquiſitorum Sancti Officij, vt etiam poſt ſententiam eorum iuriſdictio non expiret, par.1. cap.25. num.90.
Iudæis conceſſum per Principem ſecularem refertur, & de eius abolitione, d. cap.31. num.118.
Legati à latere non extenditur vltra eius Prouinciam, dicto cap. 30. num.247.
Maiora aliquando tribuit illi, qui minora non poteſt, dicto cap.25. num.43.
Nobilitatis conceſſum filio propter ipſius merita, non amittitur ob ſubſequens delictum patris, par.1. cap.24. nu.91.
Vide *Nobilitas.*
Officij ratione conceſſum requirit officium in actu, nec ad id ſufficit officium in habitu, par.1. cap.28. nu.30.
Sancti Officij, vide *Arma, Iudæi.*
Perſonale, an, & quando comitetur perſonam quocumque ſe transferat, d.cap.30. num.245.
Reputati communiter pro vero Papa, vel Prælato, quamuis Schiſmaticus, vel nulliter electus ſit, tribuit iuſtam cauſam ad præſcribendum, dicto cap.10. num.32.
Schiſmatico à Papa obtentum an, & quando ſuffragetur, ibid. num. 13. & 30.
Spontè comparentium vnde emanauerit, par.1. cap.18. num.18.
Vide *Blaſphemi, Hæretici, Relapſus.*
Viſitationem Ordinarij, an, & in quibus caſibus impedire poſſit, dicto cap.29. nu.104.
Alia etiam vide ſub verbis *Auctoritas, Cauſa, Confeſſus, Conſultores, Cruce-ſignati, Epiſcopus, Hæretici, Ieſuitæ, Opinio, Papa, Petrus, Pœna, Quæſtuantes, Reus, Sacerdos, Titulus.*

PROBATIO
Æquiuoca, & ambigua non ſufficit ad delictum, par. 1. cap. 15. num. 3.
Animi, vide *Animus*.
Anterior, quod infirmus petierit Hæreticos conſolatos, an excludi indirectè poſſit per illius filios, aut hæredes, quatenus deducant illius corruptionem, vel falſitatem, par. 1. cap. 24. num. 31.
Aſſaſſinij, vide *Pax*.
Baptiſmi quomodo fieri poſſit, & debeat, par. 1. cap. 9. num. 40.
Vide *Baptiſmus, Negatiua*.
Calami ſi fiat ſcribendo blaſphemiam, an Scriptor excuſari poſſit allegando id feciſſe per iocum, par. 1. cap. 31. num. 157.
Clara ad euitandas pœnas Bullæ B. Pij Quinti *Si de protegendis &c.* quæ dicatur, par. 1. cap. 28. num. 71.
Clericatus, vide *Clericatus*.
Conſpirationis an reſultare poſſit ex aſſertione Papæ, vel Principis contra quem prætenditur, ibidem num. 49.
Conſuetudinis, vide *Conſuetudo*.
Corporis delicti an requiratur in maleficio, par. 1. cap. 32. num. 151.
Criminis, vide *Reus*.
Denunciationis quando deficit, quomodo reos expedire ſoleat Sanctum Officium, par. 1. cap. 25. num. 114.
Dotis, vide *Confeſſio, Dos*.
Exceptionis allegatæ ſpectat ad proferentem verba hæreticalia, par. 1. cap. 11. num. 20.
Exemptionis, vide *Exemptio*.
Falſitatis teſtium inductorum à Polygamo ad iuſtificandum obitum primæ coniugis, quomodo fieri debeat, par. 1. cap. 36. num. 119.
Filiationis, vide *Filius*.
Hæreſis ex depoſitionibus teſtium quando reſultare dicatur, dicto cap. 15. num. 10.
Immemorabilis, vide *Epiſcopus*.
Impuritatis ſanguinis ſpectat ad allegantem cum præſumptio ſtet pro puritate, dicto cap. 24. num. 149.
Indirecta an ſit admittenda contra præſumptionem iuris, & de iure, par. 1. cap. 16. num. 35.
Innocentiæ, vide *Condemnatio, Filius, Hæreticus, Statutum*.
Mortis primi coniugis an ſit ſufficiens ad contrahendum ſecundum matrimonium remittitur arbitrio Iudicis, dicto cap. 36. num. 97.
Vide *Inquiſitio, Iudex, Mors, Parochus, Polygamus, Poſſibilitas*.
Nouæ cauſæ ad effugiendam pœnam fractæ pacis, qualis requiratur in Statu Eccleſiaſtico, par. 2. cap. 2. num. 98.
Odij Sancti Officij, vide *Fiſcus*.
Pacis ex conſuetudine præſertim in Statu Eccleſiaſtico reſultare non poteſt niſi per publicum Inſtrumentum, ibid. num. 32.
Pertinaciæ, vide *Hæreticus*.
Promotionis ad Sacerdotium exhiberi debet ab allegante, par. 1. cap. 34. num. 112.
Relapſus, vide *Relapſus*.
Sacerdotii reſultat ex diuturna poſſeſsione, & celebratione Miſſarum, ibid. num. 174.
Scientiæ, vide *Scientia*.
Sententiæ declaratoriæ, ex quibus reſultet, par. 1. cap. 20. num. 18.
Superuiuentiæ primæ coniugis per liquidiſſimas probationes fieri debet à Fiſco ad effectum condemnandi Polygamum, dicto cap. 36. num. 119.
Alia etiam vide ſub verbis *Apoſtata, Filius, Iudæi, Nouitius, Numerus, Officialis, Præſumptio, Relapſus, Reus, Sortilegium, Suſpicio, Tortura*.

PROCESSVS
Compilari non debet contra ſponte comparentes, par. 1. cap. 8. num. 7.
Contumaces contra Hæreticos quomodo inſtruatur, par. 1. cap. 17. num. 2.
ex Corde, vide *Actio*.
Hæretico coram Iudice nullus eſt ipſo iure, par. 1. cap. 19. num. 19.
contra Hæreticos, vide *Hæreſis, Hæretici, Inquiſitio, Memoria*.
Inquiſitionis quomodo regulari debeat, ſi reus detentus in carceribus ſecularibus dicat ſe habere aliquid, quod in S. Officio denunciet, par. 1. cap. 27. num. 122.
Vide *Auctor, Inquiſitor, Reus*.
Mortuum contra Hæreticum quando, & quomodo fiat, par. 1. cap. 21. num. 37.
contra Relapſum, vide *Relapſus*.
contra Sortilegũ penès quem Pſalmi Dauidici inueniantur, quomodo ſit regulandus, par. 1. cap. 40. num. 8.
Alia etiam vide ſub verbis *Abiuratio, Conſtitutio, Conſultores, Denunciatio, Depoſitio, Epiſcopus, Hæreſis, Inquiſitor, Inſtructio, Iudex, Libri, Sanctum Officium, Princeps, Sollicitati, Superſtitio*.

PROCVRATOR
Excommunicationem an incurrat ob patrocinium Hæreticorum, par. 1. cap. 27. numer. 11.
Fiſcalis Conſultoris munere fungitur in Sancto Officio, ibid. num. 15.
Innocentiam rei cognoſcens in Sancto Officio tenetur eum defendere, & adiuuare, ibidem.
Generalis in Vrbe cogitur ad ſoluendum alimenta pro carceratis ſuæ Religionis in Sacra Inquiſitione detentis, par. 1. cap. 22. num. 64.
Infamis an ſit ob patrocinium Hæreticorum, dicto cap. 27. num. 11.
Licentiam impetrare debet, vt poſſit defendere Hæreticum, par. 1. cap. 30. num. 199.
Matrimonium ſecundum contrahens pro

principali, cuius prima vxor adhuc viuit, an, & quando ſubdatur iudicio Inquiſitorum Sancti Officii, par. 1. cap. 36. nu. 118.
Recuſans in Sancto Officio præſtare ſolitum iuramentum, non admittitur, d. cap. 27. num. 9.
Alia etiam vide ſub verbis *Fidelitas, Formula, Fuga, Impeditus, Iudæi, Libri, Matrimonium, Sanctum Officium, Patrocinium, Reus.*

PRODITOR
Dici an, & quando poſſit, qui occidit, eum, cum quo pacem inierat, par. 2. cap. 2. numer. 120.
Alia etiam vide ſub verbis *Arma, Carnes, Fides, Fiſcus.*

PROFESSIO
Hæreſis an liceat, par. 1. cap. 8. num. 10.
Vide *Excommunicatio, Hæreſis, Orientales.*
Religioſi annullatur ſi ſit facta per vim, & metum, par. 1. cap. 36. num. 154.
Reliqua vide *in ſuis ſedibus.*

PROHIBITIO
Accedendi ad aliquem locum contrauenta non dicitur ſi prohibitus per illum locum tranſeat ad effectum accedendi ad alia loca, par. 2. cap. 2. num. 82.
Vide *Gratia.*
Accuſationis in crimine hæreſis ſi per Statutum laicale diſponatur, impediri inde directè dicitur Sanctum Officium, par. 1. c. 27. num. 32.
Actus, vide *Nullitas.*
Alienationis Fiſci ad excluſionem quomodo ſit concipienda, par. 1. cap. 22. nu. 143.
Specialiter conuenta in contractu emphytheutico operatur, vt bona per confiſcationem non tranſeant in Fiſcum, etiam quoad commoditatem durante vita emphytheutæ delinquentis, ſiue emphytheuſis ſit Eccleſiaſtica, ſiue ſecularis, ibidem, num. 31.
Vide *Bona, Cautela.*
Armorum in certis locis an comprehendat Familiares Sancti Officii, itaut capi poſſint per Curiam ſecularem, par. 1. cap. 28. numer. 31. & ſeqq.
Vide *Abuſus, Arma, Familiares, Inquiſitor.*
Aſtrologiæ an, & quam Chiromantiam comprehendat, par. 1. cap. 32. num. 58.
Audientiæ, vide *Statutum.*
Capturæ quando verificetur, dicto cap. 28. num. 42.
Commercij inter Catholicos, & Hæreticos de omni iure demonſtratur, dicto cap. 27. num. 48. & ſeqq.
Comprehendere non poteſt eos, quibus ratione eorum muneris neceſſe eſt vti re prohibita, par. 1. cap. 30. num. 266.
Cultus, vide *Papa.*
Delationis armorum an comprehendat Familiares Sancti Officii, & quid agendum ſi in edicto eorum expreſſa mentio fieret, par. 1. cap. 29. num. 16. & ſeq.
Dierum, vide *Facultas.*
Diuinationum, de quibus ſit intelligenda, dicto cap. 32. num. 50.
Euchariſtiæ, vide *Puer.*
Fautoriæ Hæreticorum quàm ſtricta ſit, par. 1. cap. 36. num. 200.
Hypothecæ importat prohibitionem alienationis, par. 1. cap. 25. num. 43.
Ingreſſus Curiæ, vide *Bona, Domus.*
Inquiſitionis contra Hæreticum ſi reſultet ex Statuto laicali inde impeditum directè dicitur Sanctum Officium, dicto cap. 27. num. 32.
Interpretandi Sacram Scripturam quomodo extendatur, d. cap. 30. num. 225. & 229.
Iudæorum, vide *Iudæi.*
Librorum hæreticalium an ſit fauorabilis, vel odioſa, ibid. num. 224. & 227.
Tractantium de Religione an comprehendat tractantes de vitijs Religioni contrarijs, ibid. num. 392.
Vide *Aſſertio, Cardinalis, Collegium, Confeſſarius, Congregatio, Conſignatio, Conſtitutio, Decretum, Eccleſia, Epiſcopus, Facultas, Famuli, Generales, Hæres, Imperitus, Inquiſitor, Iudæi, Iudex, Legati à latere, Libri, Licentia, Magiſter, Naues, Nuncius, Papa, Pars, Paruitas, Periculum, Princeps, Suſpicio.*
Maiorum an, & quando etiam importet prohibitionem minorum, dicto cap. 25. num. 42.
Matrimonii, vide *Matrimonium.*
Miſſalis Gallica lingua excuſſi refertur, par. 1. cap. 34. num. 40.
Nuptiarum, vide *Sacerdos.*
Polygamiæ apud leges ciuiles ſub pœna infamiæ, adulterij, & ſtupri, dicto cap. 36. num. 23. 34. 75. & 80.
Quæſtuantium, vide *Regulares.*
Salutatorum, vide *Suſpicio.*
Scripturæ hæreticalis quando verificetur, dicto cap. 30. num. 202.
Sepulturæ Eccleſiaſticæ, vide *Fautores.*
Sortium, in quibus verificetur, dicto cap. 32. num. 5.
Teſtatoris ne bona tranſeant in fiſcum, nullo dato ſubſtituto an teneat, dicto cap. 22. num. 136.
Trebellianicæ an fieri poſſit filijs primi gradus, ibid. num. 140.
Alia etiam vide ſub verbis *Bulla, Cauſa, Commoditas, Papa, Statutum, Tempus, Vſus.*

PROMISSIO
Denunciandi Confeſſarium ſollicitantem an ſufficiat, vt mulier ſollicitata abſolui poſſit, par. 1. cap. 35. num. 26.
Gratiæ, vide *Inquiſitor.*
Hæretici de amplectendo fidem Catholi-

cam poſt contractum matrimonium cum muliere Catholica, an, & quando ſufficiat pro relaxanda illius diſpenſatione, par. 1. cap. 18. num. 44.
Impunitatis, vide *Impunitas, Inquiſitor*.
Miſericordiæ ſeruari debet ab Inquiſitore Sancti Officij quantum in ſe eſt, par. 1. cap. 27. num. 88.
Non offendendi perſonam paciſcentis contrauenta non dicitur per tactum, pulſationem, percuſſionem, vel inſultum ſine læſione, par. 2. cap. 2. num. 101.
Vide *Homicidium, Offenſio, Pax*.
Remiſsionis peccatorum peculiaris eſt pro eis, qui proximo iniurias remittunt, ibid. num. 42.
Sollicitati de denunciando Confeſſarium ſollicitantem, an ſufficiat, vt obtinere poſsit abſolutionem, dicto cap. 35. nu. 23. & ſeqq.
Alia etiam vide ſub verbis *Catholicus, Exempla, Fides, Hæreticus, Infideles, Occiſio, Papa, Princeps, Statutum, & alibi*.

PROMOTIO

ad Dignitates fieri non poteſt de Apoſtatis, par. 1. cap. 24. num. 6.
ad Doctoratum, vide *Hæretici*.
ad Officia permitti non debet Apoſtatis, ibid.
ad Ordines, vide *Græci, Matrimonium, Preſbyteri, Vxoratus*.
ad Sacerdotium probari debet ab allegante, par. 1. cap. 34. num. 112.
Vide *Inſtructio, Miſſa*.
Alia etiam vide ſub verbis *Abiuratio, Attentans, Celebratio, Confeſſio, Confeſſus, Diligentia, Furioſus, Mentecapti, Minor, Negatiua, Punitio, Sacerdos*.

PROPOSITIONES

Baij quomodo damnatæ fuerint per Beatum Pium Quintum, par. 1. cap. 3. num. 37.
Ianſenianæ damnatæ cum euidenti aſsiſtentia Spiritus Sancti, ibid. num. 28.
Vide *Innocentius Decimus*.

PROPOSITIO

Accuſationis factæ per aduerſarium, cum quo inita fuerat pax, an, importet illius fractionem, par. 2. cap. 2. num. 76.
Catholica, vide *Defenſores*.
Damnata per Eccleſiam ſi contineatur in aliquo libro, poteſt ab Epiſcopo ſuis ſubditis prohiberi ſub pœnis ſpiritualibus, & temporalibus, par. 1. cap. 30. num. 161.
Hæretica, quæ ſit, par. 1. cap. 32. num. 97.
Vide *Denuncians*.
Memorialis, vide *Memoriale*.
Parlamenti Pariſienſis, par. 1. cap. 3. num. 22.
Alia etiam vide ſub verbis *Blaſphemi, Reus, Hæreticus, Indiciatus, Inquiſitor, Relapſus*,

PROPOSITVM

Diſcedendi à fide denotat in proponente inconſtantiam, ſeu infirmitatem, & dubium in fide, non autem importat fidei negationem, par. 1. cap. 8. num. 6.
Alia etiam vide ſub verbis *Catholicus, Dubius, Hæreticus*.

PROROGATIO

Concilij legitimè congregati quando à Papa demandari poſsit, par. 1. cap. 6. num. 11.
Vide *Concilium, Epiſcopi, Papa*.
Immutationem non importat, ibidem.

PROTECTIO

Iudæorum quomodo ſpectet ad Papam, & Imperatorem, par. 1. cap. 31. num. 102. & 104.
Regia Ordinarium non priuat ſua iuriſdictione nec quoad locum, nec quod perſonam, par. 1. cap. 29. num. 110.
Requiritur de tempore fundationis alios non ſuffragatur, ibid. num. 113.
Verificari non poteſt in locis vbi Reges imperant tanquam Duces, Marchiones, vel Comites, ne Epiſcopus viſitare poſsit ſine licentia, ibid. num. 114.
Vide *Epiſcopus, Locus, Quantitas*.

PROTESTATIO

Actum, quem quis veriſimiliter dubitat continere ſuperſtitionem, an licitum reddat, par. 1. cap. 32. num. 24.
Auctoris, vide *Opera*.
Contraria operationi non excuſat, ibidem, num. 22. & cap. 12. num. 14.
Conuicti de hæreſi dicentis ſe ſemper cum Eccleſia ſenſiſſe, an ſuffragetur eodem cap. 12. num. 15.
Diuinationem quando licitam reddat, dicto cap. 32. num. 23.
Excuſare an, & quomodo poſsit à pertinacia in hæreſi circa ea, quæ explicitè quis ſcire tenetur, dicto cap. 12. num. 14.
Iudicis ſecularis remittentis blaſphemum ad Iudicem Eccleſiaſticum, quod niſi inuenerit illum dignum maiori pœna, quam fuerit mulctatus in Curia ſeculari debeat eum ſibi reſtituere, an ſit admittenda, par. 1. cap. 31. num. 29.
Monitum in iudicio ad reſipiſcendum, & ab hæreſi non recedentem, an excuſet, dicto cap. 12. num. 14.
Pertinaciam in hæreſi, an, & quando excuſet, ibid. num. 13.
Alia etiam vide ſub verbis *Actus, Diuinatio, Hæreticus, Polygamus, Reiectio, Veſtes*.

PBOVERBIVM

Vide *Adagium*.

PSALMI

Dauidici per ſortilegos adhiberi ſoliti, par. 1. cap. 40. num. 7.

Inuenti ſi fuerint penès ſortilegum quomodo procedatur, ibid. num. 8.
Alia etiam vide ſub verbis *Abuſus, Geſtatio, Iudex*.

PVBLICATIO

Apoſtolicæ Bullæ, ſiue Conſtitutionis quando obliget, & an ſit neceſſaria in ſingulis Prouincijs, par. 1. cap. 28. numer. 14. & ſequ.
Bonorum, quibus in caſibus fiat ipſo iure, par. 1. cap. 22. num. 44.
Vide *Legitima, Lucrum.*
Bullæ præſumi an, & quando debeat, dicto cap. 28. num. 19.
Temporis ex diuturnitate præſumitur, ibidem.
Vide *Bulla, Papa.*
Reliqua vide *in ſuis ſedibus.*

PVER

Apoſtata quomodo expediatur in S. Officio, par. 1. cap. 9. num. 38.
Baptizatus ab Obſtetricibus an, quando, & quomodo poſſit rebaptizari, par. 1. cap. 33. num. 13. & ſeqq.
Expoſitus cum ſchedula collo alligata, quod ſit iam baptizatus, an, quando, & quomodo poſſit rebaptizari, ibidem, numer. 61. & ſeqq.
Hæreticos inter baptizatus, & nutritus quomodo ad reconciliationem cum Eccleſia Catholica recipiendus ſit, & inſtruendus, par. 1. cap. 14. num. 58.
Hebræus vſu rationis carens, an poſſit inuitis parentibus baptizari, par. 1. cap. 11. numer. 32.
Hoſtiæ conſecratæ particulam ſumens, illamque extrahens ab ore, & proiiciens, prohibendus eſt à ſuſceptione Euchariſtiæ, par. 1. cap. 34. num. 92.
Inuitis parentibus Hebræis baptizatus an in adulta ætate cogi poſſit ad perſiſtendum in fide, & an parentibus ſub aliqua cautione reſtitui queat, dicto cap. 11. num. 33.
Nulliter baptizatus debet rebaptizari, dicto cap. 33. num. 32.
Rationis vſum aſſequens, an ſtatim obligetur præcepto de amando Deum, par. 2. cap. 2. num. 4.
Rebaptizandus an ſit ſi Obſtetrices aſſerant in Baptiſmo ei collato abluiſſe manum, vel pedem, non autem caput, d. cap. 33. num. 16.
Alia etiam vide ſub verbis *Abiuratio, Actus, Angeli, Obſtetrices, Iudæi, Rebaptizatio, Vſus*.

PVNITIO

Abutentium Sacramentis ſpectat ad Iudicem Eccleſiaſticum, priuatiuè ad Iudices laicos, par. 1. cap. 36. num. 35. & 55.
Alterius pro delicto imponi non poteſt à Principe, vel Republica, par. 1. cap. 24. num. 72.
Apoſtatarum, vide *Apoſtata, Iudex, Luſitani.*
Aſſerentium, quod Societas Ieſu non ſit vera Religio, dicto cap. 36. num. 128.
Vide *Aſſertio, Societas*.
Aſtrologorum quando ſumenda ſit, par. 1. cap. 32. num. 29.
Vide *Aſtrologi, Zingaræ*.
Audientis confeſſiones ſacramentales mente capti mitior ſumenda eſt, par. 1. cap. 35. num. 125.
Vide *Confeſſio, Furioſus, Mentecapti.*
Blaſphemi arbitraria eſt, & quomodo regulari poſſit, par. 1. cap. 31. num. 142.
Vide *Arbitrium, Blaſphemia, Ieſuitæ, Verba*.
Celebrantis non promoti, & apoſtatantis à fide, par. 1. cap. 34. num. 119.
Vide *Furioſus, Mentecapti.*
Cerretanorum, & eorum temeritatis, par. 1. cap. 40. num. 34.
Clerici, vide *Degradatio.*
Confeſſionis factæ per litteras, vel internuncium an ſpectet ad Sanctum Officium, dicto cap. 35. num. 103. & 105.
Delicti, vide *Curia, Delictum, Papa.*
Eadem infligenda non eſt pro delicto ſolùm attentato, quæ infligeretur pro delicto commiſſo, dicto cap. 36. num. 95.
Emphytheutæ, vide *Emphytheuta*.
Excommunicati moniti, & inſordeſcentis an, & quando ſpectare poſſit ad Inquiſitores Sancti Officij, dicto cap. 32. num. 22.
Falſitatis, vide *Falſitas, Miracula, Teſtes.*
Furti an ſumi poſſit quando illud compertum fuit experimento phialæ, ibidem num. 13.
Hæreſis, vide *Baptizatus, Conciones, Credentes, Epiſcopi, Filiatio, Filius, Hæreſis, Hæretici, Hæreticus, Inquiſitor, Iudæi, Poteſtas, Rex, Suſpecti, Teſtes, & alibi.*
Idolatriæ, quæ ſit, dicto cap. 35. num. 121.
Iudæorum, vide *Iudæi*.
Iudicis Eccleſiaſtici ſumenda eſt, ſi concedat licentiam contrahendi ſecundum matrimonium ſine legitima probatione mortis primi coniugis, dicto cap. 36. numer. 97. & ſeq.
Minoris, vide *Minor*.
Mitior ſumenda eſt in dubio fidei, quàm in Hæretico, par. 1. cap. 7. num. 2.
Negromanticorum, vide *Negromantici.*
Neophytorum fingentium ſe Iudæos, & petentium iterum baptizari, quæ ſit, par. 1. cap. 33. num. 41. & ſeqq.
Offendentis Clericum, vide *Epiſcopus.*
Opinionis, quod laicus poſſit audire confeſſiones Sacramentales, & abſolutionem impertiri ſaltem in caſu neceſſitatis, ſumi poteſt ab Inquiſitoribus Sancti Officij, dicto cap. 35. num. 135.
Parochi, vide *Parochus*.

Parricidij conſcios quos comprehendat, par.1. cap.14. num.20.

Polygamiæ, vide *Græci, Matrimonium, Polygamia, Polygamus*.

Præſtigiatorum inuocantium Dæmones ſub nomine Angelorum, quæ ſit, d. cap. 32. num. 12.

Quæſtuantium, vide *Quæſtuantes*.

Rebaptizantium fieri de iure debet ad vltimum ſupplicium, par.1. cap.33. num.39.

Receptantium Hæreticos, vide *Occultatio, Receptator*.

Rei, vt in alijs Tribunalibus ſequatur, non ſolet S. Officium indicia ſubminiſtrare, par.1. cap.27. num.119.

Relapſus, vide *Hæreticus*.

Reuelantium confeſſiones Sacramentales an ſpectare poſſit ad Sanctum Officium, dicto cap.35. num.92.

Vide *Confeſſarius, Sacerdos, Superior*.

Salutatorum, quàm ſit neceſſaria, d. cap.40. num. 61.

Vide *Salutatores, Vſus*.

Schiſmatici ſumenda eſt ad inſtar Hæretici, par.1. cap 10. num.20.

Senis, vide *Senex*.

Sodomiæ, quæ ſit, dicto cap.35. num.38.

Sollicitationis, vide *Sacerdos, Sollicitatio*.

Sortilegorum maſcentium in ſortilegijs hoſtiam conſecratam, quæ ſit, dictó cap.32. num.141. & ſeq.

Strigum, vide *Inquiſitor, Strigæ*.

Suſpectorum de hæreſi etiam pœnis temporalibus irrogari poteſt ab Eccleſia, dicto cap.36. num.25.

Teſtium, vide *Teſtes*.

Vxorati, cui inſcia, vel inuita vxore ſacros Ordines ſuſcipiat an ſpectet ad Sanctum Officium, ibid. num.159.

Reliqua vide *in ſuis ſedibus*.

PVRITAS

Sanguinis præſumitur, & contrarium alleganti incumbit onus probandi, par. 1. cap.24. num.140.

Alia etiam vide ſub verbis *Conditio, Diſpenſatio, Sacerdos, Statutum*.

Q

QVÆSTIONES

Eleemoſynæ in materia occurrentes remiſſiuè, par.2. cap.2. num.126.

Facti emendari, quæ poſſint à Concilio poſteriori, par.1. cap.6. num.10.

Inſeparabiles ſunt à quæſtione iuris in cauſa hæreſis, vel apoſtaſiæ, par.1. cap. 9. num. 34.

Regiæ protectionis ius concernentes cognoſci debent per Iudicem Eccleſiaſticum, par.1. cap.29. num.115.

Alia etiam vide ſub verbis *Concilium, Defenſores, Definitiones, Libri, Reſponſa*.

QVÆSTVANTES

Abuſus, quos introduxerint, par.1. cap.40. num.97. & 142. cum ſeq.

Antiquitùs quomodo permitti poſſent, & qualiter ſe gerere deberent, ibid. nu. 95. & ſeq.

Diſſeminantes falſas Reliquias, vel Indulgentias puniendi in Sancto Sancto Officio, ibid num. 88.

Eleemoſynas pro Monaſterio Beatiſſimæ Virginis de Monſerrato Cathaloniæ, an ſint permittendi, ibid. num.75. & ſeqq. ac num. 126.

Ficto nomine vtentes licentia alijs conceſſa, & conuertentes pecunias in vſus proprios quomodo puniendi, ibidem numer.106. & ſeq.

Hiſpaniæ quomodo permittantur, ibidem num.110.

Indulgentias falſas publicantes quomodo puniendi, ibid. num.90.

Priuilegijs priuantur, ibid. num.98.

Secularis Principis, vel Magiſtratus cum licentia an ſit permittendi, ibidem, numer. 108.

Supprimuntur ſemel, & iterum, ibid. nu.97. & ſeq. & num. 121.

Alia etiam vide ſub verbis *Diſcalceati, Edictum, Epiſcopi, Epiſcopus, Indulgentiæ, Licentia, Receptator, Regulares, Vſus*.

QVALITAS

Aggrauans ſi taceatur ab eo, qui ſpontè confitetur delictum, an intret beneficium Statuti pœnam minuentis ſpontè confeſſo, par.1. cap.14. num.39.

Criminis, vide *Crimen*.

Delicti attendi debet per Inquiſitorem S. O. ad effectum aggrauandi pœnam, par. 1. cap.35. num. 2.

Hæreticalis tanquam potentior trahit ad ſe totum negocium, par.1. cap.36. num.66.

Homicidij, vide *Fiſcus*.

Libertatis à coactione requiritur in continentia, ibid. num.149.

Vide *Continentia, Fidelis*.

Metus quomodo attendi debet, vt coactè negans fidem, vel adorans Idola, non incurrat vehementem hæreſis ſuſpicionem, par.1. cap.9. num.27.

Minantis, vel minarum non attenditur in materia turbatæ, vel impeditæ iuriſdictionis, ſed ſolus effectus, par.1. cap.28. numer. 64.

Perſonæ, vide *Abiuratus, Hæreticus, Suſpicio*.

Requiſita per Conſtitutionem vbi deficit ceſſat etiam Conſtitutio, ibidem.

Scandali quando ſit attendenda, vt neque ex grauiſſima cauſa contemni poſſit, par.1 cap.8. num.22.

Alia etiam vide ſub verbis *Confeſſus, Officialis*.

QVARTA
Reſeruata coniugi inopi an veniat in confiſcatione, ob delictum alterius coniugis, par.1. cap.22. num.118.

R

RABBINI
IVdæorum, qui ſint, par.1. cap.30. numer.292.

RATIFICATIO
Confeſſionis emanatæ in tortura facta extra torturam, quid operetur, par.1. cap.14. num.73.
Vide *Reus*.
Pacis non retrotrahitur, vt ex intermedia offenſa incurratur pœna illius fractionis, par.2. cap.2. num.109.
Alia etiam vide ſub verbis *Abſens*, *Matrimonium*, *Offenſio*, *Pax*.

RAYMVNDVS
Lullus an ſit Sanctus, par.1. cap.143.& ſeqq.

REBAPTIZATIO
Concedi an poſſit aſſerenti ſe non eſſe baptizatum, par.1. cap.33. num.31.
Deneganda illi, qui natus inter Chriſtianos cum parentibus Chriſtianis vſque ad iuſtam ætatem vixit, & de ratione, ibidem num.12.
Fieri debet conditionaliter, ibid. num.11.
Pœnis an, quando, & quibus puniatur, ibid. num. 36.
Pueri inducit abuſum ſacramenti Baptiſmi, ibid. num.4.
Præſumptionem hæreſis inducit, ibid. num. 5.
Vehementem hæreſis ſuſpicionem inducit, par.1. cap.37. num.2.
Reiterat Chriſti crucifixionem, d. cap. 33. num. 7.
Scienter facta ſub conditione an ſubiaceat pœnæ irregularitatis, ibid. num. 37. cum ſeqq.
Vltimo ſupplicio punitur de iure, ibidem num.39.
Alia etiam vide ſub verbis *Abiuratio*, *Baptizatus*, *Colchi*, *Commoditas*, *Dubius*, *Iberi*, *Infans*, *Puer*.

REBELLIS
Papæ vti Principi temporali, non dicitur Schiſmaticus, par.1. cap.10. num.8.

RECEPTATOR
Banniti, vt illum Curiæ indicet, & tradat, non pœnam,ſed premium meretur, par.1. cap. 30. num.14.
Deſertorum militiæ ſponte comparens ſine pœna dimittendus, par. 1. cap. 14. numer.14.
Hæretici abiuratus aliàs de vehementi an ſit puniendus tanquam relapſus, par.1. c.16. num. 40.
Aduentantis in Hoſpitium, Nauta, Campo, vel Stabularius an, & quando pœnas incurrat, dicto cap. 30. numer. 55. cum ſeqq.
Affinis, qua affinis, an pœnas incurrat, ibid. num.37.
Alia ex cauſa, quàm hæreſis an incidat in pœnas receptantium, ibid. num.36. & cap.28. num.66.
Beneficijs an ſit priuatus ipſo iure, eod. cap.30. num.68. & ſeq.
Conſanguinei, qua conſanguinei, an pœnas incurrat, ibid. num.97.
Curiæ ſi illum indicet, & tradat, an, & quando euadat pœnas receptatorum,ibid. num.14. & ſeqq.
Damnati de hæreſi in contumaciam, cuius ſententia contumacialis ſit affixa, an incurrat pœnas receptatorum, ibidem num. 28.
Denunciatio cuius non præceſſit an pœnas incurrat, ibid. num.18.
Dicitur tam publica, quàm priuata perſona, quæ illum recipiat ne in manus Inquiſitorum deueniat, ibid. num.3.
Excipere quando poſſit de præſumpta ignorantia, quamuis receptauerit Hæreticum, cuius ſententia contumacialis fuerat affixa, ibid. num.29. & ſeqq.
Gradibus conſanguinitatis, vel affinitatis attentis, mitiùs punitur, qui receptat conſanguineum, vel affinem, ibidem num. 39.
Ignoranter an pœnas incurrat, ibidem num. 26.
Iudicatur, qui Hæreticum, ſiue in propria, ſiue in aliena domo receptat, ibidem num. 4.
Iuramento probare poteſt hæreſis ignorantiam, ibid. num.26.
Iuſtitiæ ad manus ſi Hæreticus poſt receptationem deueniat an pœnas euadat, ibid. num.19.
Mitiùs punitur ſi receptauerit conſanguineum, vel affinem, ibid. num.38.
Notorij an excuſari poſſit allegando ignorantiam, ibid. num.27.
Pœnas, quas incurrat, ibid. num.59.
Præſumitur de hæreſi ſuſpectus, ibidem num.1. & cap.26. num.1.
Publicus quando cenſeatur reus defenſionis Hæreticorum, eodem cap. 30. numer.11.
Punitur,ſiue ſit Catholicus, ſiue Hæreticus, Apoſtata,Iudæus, vel Infidelis, ibid. num.12.
Quid dicatur, ibid. num.2.
Reconciliatio cuius cum Eccleſia ſubſequatur, an pœnas euadat, ibidem numer.13.

Violenter an pœnas incurrat, ibidem num. 32.
Vis qualis ſufficiat ne pœnas incurrat, ibid. num. 33.
Vnica tantùm vice an pœnas incurrat, ibid. num. 6. & 9.
Vtilitatem aliquam, vt afferat receptato, puta, vt mortem effugiat, non autem qua Hæreticus eſt, an pœnas incurrat, ibidem num. 50.
Vide *Memoria, Pœna, & alibi paſſim.*
Latronum ſpontè comparens ſine pœna dimittendus, dicto cap. 14. num. 13.

RECONCILIATIO
Eccleſiæ cum dubio fidei quomodo ſit practicanda, par. 1. cap 7. num. 12.
Vide *Abiuratio, Clauſula, Dubius, Eccleſia, Hæreticus, Inquiſitor, Licentia, Minor, Parentes, Præſumptio, Puer.*
Simplex an ſufficiat, vt ea non obſtante offendens aduerſarium excludatur ab immunitate Eccleſiaſtica, par. 2. cap. 2. numer. 121.
Solemnis quomodo antiquitùs fieret, par. 1. cap. 30. num. 344.
Alia etiam vide ſub verbis *Hæreticus, Inimicitia, Receptator.*

REGNVM
Confiſcandum an ſit, vel deuoluatur ad ſucceſſorem innocentem, ſiue quid aliàs agendum, vbi Rex incidit in hæreſim, par. 1. cap. 22. num. 25.

REGVLARES
Confeſſarij ex cauſa ſollicitationis an ſoleant ſuſpendi, vel priuari ab audientia Confeſſionum reſpectu certarum perſonarum, par. 1. cap. 35. num. 74.
Denunciare tenentur Hæreticos, vel de hæreſi ſuſpectos, nulla præmiſſa fraterna correctione, ibid. num. 44.
Eleemoſynam Prædicatori Cathedralis ab immemorabili ſoluentes an poſſint inconſtantes illam denegare, par. 2. cap. 2. numer. 154.
Latini an validè confiteantur Sacerdotibus Græcis extra neceſſitatem, par. 1. cap. 30. num. 373.
Mendicantes, eleemoſynas an, & quando quærere poſſint extra Diœceſim, in qua degunt, par. 1. cap. 40. num. 117.
Prohiberi non poſſunt ab Ordinarijs, nec ab aliis quibuſcunque ne eleemoſynas quærant, ibid. num. 116.
Quæſtuare an, & quando poſſint ſine licentia, ibid. num. 113. & ſeqq.
Præſentati coram Inquiſitore à ſuis Superioribus, an ſint mitiùs puniendi, par. 1. c. 24. num. 129.
Superiores cognoſcere non poſſunt cauſas ſuorum ſubditorum ſpectantes ad Sanctum Officium, dicto cap. 35. num. 44.
Alia etiam vide ſub verbis *Alumni, Cardinales, Confraternitas, Epiſcopus.*

REGVLA
Actus ſumenda eſt ab illius cauſa, par. 1. cap. 24. num. 52.
Annalis, vide *Hæreticus.*
Cancellariæ an comprehendat Cardinales, par. 1. cap. 32. num. 43. & ſeqq.
Cifræ, vide *Hæreticus.*
Confeſſario circa paruitatem materiæ in legente libros prohibitos, quæ inſeruire poſſit, par. 1. cap. 30. num. 214.
Fidei, vide *Eccleſia, Definitiones.*
Indicis *decima* declaratur, ibidem num. 186.
Vide *Facultas, Inquiſitor.*
Italiæ circa punitionem delicti hæreſis, quæ ſit, par. 1. cap. 27. num. 101.
Triennalis an ſuffragari poſſit Hæretico in poſſeſſione beneficij, par. 1. cap. 20. numer. 19.
Vide etiam ſub verbo *Salutatores.*

REIECTIO
Oneris, quod pater impoſuit relinquendo legitimam filio ſpectat ad ipſum filium, nec poteſt fieri per Fiſcum ſecuta confiſcatione bonorum eiuſdem filij, par. 1. cap. 22. num. 84.
Vide *Facultas, Filius.*
Satisfactionis per offendentem oblatæ arbitrio boni viri, fieri poteſt ab offenſo, qui velit illam à Iudice taxari, par. 2. cap. 2. num. 50.
Vanorum vanis, an liceat etiam cum proteſtatione, quatenus non ſint ſuperſtitioſæ, nec contineant pactum cum Dæmone, par. 1. cap. 32. num. 173.

REITERATIO
Baptiſmi quando liceat, par. 1. cap. 33. numer. 9.
Vide *Baptiſmus, Diligentiæ.*
Confirmationis inducit ſuſpicionem hęreſis, ibid. num. 60.
Irregularitatem an importet, ibidem num. 62.
Vide *Confirmatio, Diligentiæ.*
Delicti excludit illius obliuionem, par. 1. cap. 14. num. 41.
Miſſæ, vide *Sacerdos.*
Ordinum vehementem hæreſis ſuſpicionem inducit, par. 1. cap. 37. num. 1. & 2.
Vide *Ordo.*
Primæ tonſuræ an inducat ſuſpicionem hæreſis, ibid. num. 13.
Vide *Tonſura.*
Alia etiam vide ſub verbis *Conſecratio, Contractus, Rebaptizatio.*

RELAPSVS
Alius verus, & alius fictus, par. 1, cap. 16. nu. 1.
Cenſeri

Cenſeri an debeat, qui prius abiurauit de formali, & poſtea incidit in ſuſpicionem de vehementi, ibid. nu.20. & ſeq.
Conuinci debet de alio, vel primo, vel ſecundo lapſu, ibid. nu.14.
Dicitur, qui negat propoſitiones de quibus, par.1. cap.31. nu.58.
Emendatus, qui Curiæ ſeculari traditur, Eccleſiæ non incorporatur, par. 1. cap. 24. num.77.
Eoſdem in errores, quos prius abiurauerat de vehementi, & negans intentionem, an poſſit dici relapſus, & de modo contra eum procedendi, dicto cap.16. nu. 19.
Fautoriam in abiuratam ſemel, vel pluries, an ſit puniendus vti relapſus, ibidem num.42.
Fictè cenſeri an, & quando debeat qui poſt abiuratam formaliter hæreſim, cum Hæreticis conuerſatur, ibid. nu.33.
Quis dicatur, ibid. num.13.
Hæreſes in nouas an, & quando habendus ſit pro relapſo, ibid. nu. 9. & ſeq. & cap.14. num.53.
Hæreticorum fautor, vel receptator, qui prius abiurauerat hæreſim de formali, an ſit cenſendus, dicto cap.16. num.28.
Indicatur, qui prius abiurauit de vehementi, ſi poſtea ſequatur lapſus formalis in hæreſim, ibid. num.22.
Nouas in hæreſes, & ſpontè comparens an gaudeat priuilegio ſpontè comparentium, dicto cap.14. num.52.
Probari debet apertis probationibus, vel iuris præſumptionibus, dicto cap. 16. numer.24.
Quis dicatur, ibidem nu.1.
Spontè comparens an ſit abſoluendus cum priuilegio ſpontè comparentium, dicto cap.14. nu.47.
Timore futuræ denunciationis, vel futurarum probationum antequam præueniatur indicijs ſpontè accedens; an ſit admittendus ad priuilegium ſpontè comparentium, ibid. nu.50.
Verè quis dicatur, dicto cap.16. nu.9.
Vnico ex lapſu, & vnica vehementi ſuſpicione ſuperueniente non conſtituitur, ibidem num.24.
Alia etiam vide ſub verbis *Abiuratio*, *Abiuratus*, *Beneficium*, *Blaſphemi*, *Bona*, *Clauſula*, *Diſpenſatio*, *Facultas*, *Fautores*, *Filius*, *Hæretici*, *Hæreticus*, *Impunitas*, *Inquiſitor*, *Irregularitas*, *Receptator*,

RELIGIO
Chriſtiana ſuperior eſt cælis, par.1. cap.32. num.35.
Reliqua vide *in ſuis ſedibus*.

RELIGIOSVS
Coactè profeſſus, ſi non ſit in ſacris Ordinibus conſtitutus, annullata profeſſione non tenetur continere, ſed poteſt inire matrimonium, par.1. cap.36. nu.155.
Confiſcationem an, & quando patiatur ob delictum hæreſis, par.1. cap.22. nu.55.
Infamiam priorem delet, ſi tranſiens ad aliam Religionem bonum nomen acquirat, par.1. cap.25. num.65.
Irregularis efficitur per Polygamiam ſimilitudinariam, dicto cap.36. num.140.
Minoris Obſeruantiæ carceratus in Sancto Officio vnde ſit alendus, dicto cap.22. numer.63.
Perfectionem eandem profitetur, quam Epiſcopus, par.2. cap.2. num.53.
Polygamus ſimilitudinarius habens difficultatem redeundi ad propriam Religionem, à qua apoſtatauit, quomodo poſſit expediri, dicto cap.36. num.139. & ſeq.
Scandalum generat per omnem defectum rectitudinis Religioſæ, dicto cap. 2. numer.37.
Alia etiam vide ſub verbis *Actus*, *Aſperſio*, *Bona*, *Cælibatus*, *Ciuitas*, *Ieſuitæ*, *Ius*, *Matrimonium*, *Metus*, *Papa*, *Pax*, *Polygamus*, *Profeſſio*, *Societas*.

RELIQVIÆ
Falſæ venditor, vel diſtributor an puniri poſſit in Sancto Officio, par. 1. cap. 40. num.16.
Sanctorum collo appenſæ an, & quando licite geſtari poſſint, par.1. cap.32. nu.140.
Vide etiam ſub verbo *Quæſtuantes*.

REMEDIVM
Naturale ſi morbum ſanare non poteſt, an inde arguere liceat ad maleficium, par.1. cap.32. num.89.
Peſtis, vide *Orationes*.
Verborum pro humanis corporibus, vel pro conſeruandis agrorum fructibus an ſit licitum, vel irridendum, par. 1. cap. 40. num. 16. & ſeq. & nu.24. cum ſeq.

REMISSIO
Beneficiorum Hæretico illis priuato fieri non poteſt niſi à Papa, par.1. cap.25. numer.68.
Benignitati, vide *Inquiſitor*, *Reus*.
Blaſphemi ad Iudicem Eccleſiaſticum ſemper fit à Pro-rege Neapolitano, par.1.c.31. num 27.
Vide *Blaſphemi*, *Proteſtatio*.
Carceris perpetui, an, & quando reis fieri ſoleat in S. Officio, par.1. cap.21. nu.39.
Concilij, vide *Concilium*.
Confiſcationis bonorum Hæretici an fieri poſſit per edictum Principis ſecularis, ibidem num. 184. & pluribus ſeqq. vſque ad num. 205.
Vide *Edictum*, *Princeps*.
Delinquentium in Statu Eccleſiaſtico, ad Curiam Romanam fieri ſolet ferè ab omni-

bus Principibus in obedientiam Summi Pontificis, par. 2. cap.2. nu.78.
Vide *Curia Princeps*.
Frangentium pacem ad Iudicem, coram quo inita erat, an fiat in Italia, ibid. nu. 78.
Iniuriæ exterius ſignificanda inimico veniam petenti, ibidem nu.26. 35. & 52.
Monacho factæ ſpectat ad eius Abbatem, vel Superiorem, ibidem nu. 39.
Vide *Obligatio, Offenſus, Pater, Princeps, Significatio*.
ad Inquiſitorem Sancti Officij fieri debet de perſona ſollicitata, per Confeſſarium, cui ſollicitationem confitetur, par.1. cap.35. num. 19.
Iuriſdictionis, vide *Papa*.
ad Ordinarium an fieri debeat de Polygamo, qui nulliter contraxit ſecundum matrimonium, par.1. cap.36. nu.110.
Peccatorum ijs, qui proximo iniurias remittunt peculariter promiſſa eſt, d.c.2. nu.42.
Pœnarum, & præſertim mortis ſpectat ad ſolum Principem Supremum, par.1.cap.25. num.76.
Vide *Inquiſitor, Pœna*.
Rei fieri debet ad Sanctum Officium non ſolum vbi agitur de hæreſi formali, ſed & vbi agitur de ſuſpicione hæreſis, par. 1. cap.27. nu.111.
Iudicij in quacunque parte fieri debet pro negocio fidei, ibid. nu.112.
Vide *Inquiſitor, Iudex, Sanctum Officium*.
Scripturarum concernentium inquiſitionem rei in Sancto Officio, fieri debet ab alijs Tribunalibus, ibid. nu. 119.
Vide *Iudex, Scripturæ*.
Vide etiam ſub verbo *Pax*.

RENVENS

Obedire alteri ex duobus Pontificibus electis pendente Schiſmate, & donec ab Eccleſia definiatur cui ſit obediendam an, & quando dici poſſit Schiſmaticus, par. 1. cap.10. nu.10. & ſeq.
Vide *Schiſmaticus*.
Reuelare complices hæreſis, an poſſit à cenſuris abſolui, quatenùs ſpontè compareat, & quid cum eo ſit agendum, par.1. c.25. num.26.
Vide etiam ſub verbo *Hæreticus*.

RENVNCIATIO

Defenſionum cum declaratione adiecta, quod nulla ſibi competat defenſio, an valeat, par.1. cap.27. nu.12. & 17.
Vide *Inquiſitor, Sanctum Officium, Reus*.

REORDINATIO

Irregularitatem an inducat, ſiue in reordinato, ſiue in reordinante, par.1.cap.37. nu.3. & ſeqq.
Alia etiam vide ſub verbis *Dubius, Ordinatio*.

REPETITIO

Teſtium defenſionis eſt pars, par. 1. cap. 27. num.25.
Offerenda an ſit reo crimen confeſſo, vel habenti teſtes pro rectè examinatis, & quid in Sancto Officio, ibid.
Alia etiam vide ſub verbis *Dictio, Moniales*.

REPVTATIO

Communis ſufficit pro validitate geſtorum, par.1. cap.10. nu.32.
Vide *Papa, Priuilegium*.

REQVISITA

Bullæ B. Pij V. *Si de protegendis &c.* quæ ſint, par. 1. cap.28. nu.25.
Reliqua vide *in ſuis ſedibus*.

RESCRIPTVM

Supremæ &c. vt quis condemnetur ad pœnas Hæreticorum, de quibus pœnis intelligatur, par.1. cap.25. nu.81.
Alia etiam vide ſub verbis *Congregatio, Legitimatio*.

RESERVATIO

Alimentorum an ſit facienda Hæretico, cui confiſcatur vſusfructus legatus, par.1.c.22. num.16.
Auctoritatis, vide *Auctoritas*.
Beneficiorum an comprehendat vacantia ob hæreſim, par. 1. cap. 20. num. 20. & cap.25. nu.68.
Caſuum in Patriarchatibus Orientalibus non vſitata, par.1. cap.30. nu.372.
Vide *Confeſſarius, Cruce-ſignati, Facultas, Sacerdos*.
Excommunicationis contenta in Bulla Beati Pij V. *Si de protegendis &c.* expenditur, par.1. cap.28, nu.94.
Vide *Excommunicatio, Sollicitati*.
Facultatis augendi, & minuendi pœnam in ſententia Inquiſitoris, & Epiſcopi adiecta, quid operetur, dicto cap.25. nu.89.
Vide *Dos, Fiſcus, Pœna*.
Peccati commiſſi per Catholicum contrahentis matrimonium cum Hæretica expenditur, par.1. cap.36. nu. 166.

RESIGNATIO

Beneficij facta per Hæreticum fauore tertij quando ſit nulla, par.1. cap.20. nu.15.

RESOLVTIO

Inquiſitionis Supremę habet vim legis, par.1. cap. 36. num. 64.

RESPONSA

Aſtrologorum quærentes, an, quando, & quibus ſubiaceant pœnis, par. 1. cap.32. numer. 40. cum ſeq.

RESPONSIO

Hæretici *non memini, & ſi teſtes dicunt me ha-*

reſim protuliſſe ſtò illorum dicto, & omnem hæreſim deteſtor, an ſit admittenda pro illius excuſatione ab hæreſi negatiua, par. 1. cap. 15. nu. 25.

Alia etiam vide ſub verbis *Hæretici, Interrogatus, Polygamus*.

RES

Integra non dicitur quando quis deuenit ad actum, par. 1. cap. 9. num. 11.

RESTITVTIO

Condemnati quando importet reſtitutionem quoad bona in alium tranſlata, par. 1. cap. 25. nu. 70. & ſeq.

Famæ, & legitimitatis æquiparantur, ibid. num. 56.

Iuſtitiæ tantum reſtituit, quantum abſtulit, ibid. num. 75.

Trahit in conſequentiam reſtitutionem famæ, ibid. nu. 62.

Pleniſſima condemnati importat condonationem bonorum confiſcatorum, etiam quæ in tertium titulo oneroſo tranſlata fuerunt, ibid. nu. 70. & cap. 22. nu. 80.

RETENTIO

Libri obſceni an ſit denuncianda in Sancto Officio, par. 1. cap. 30. nu. 420.

REVELATIO

Brigithę Sanctę, quę ſit apocripha, par. 1. c. 40. num. 130. & 140.

Confeſſionis licita an ſit propter delictum hæreſis, par. 1. cap. 35. num. 94. & ſeq. & num. 97.

Sigilli ſine fractione quando liceat, vel non, ibid. nu. 98.

Damnationis an ſit poſſibilis, par. 2. cap. 1. num. 11.

Vide *Deſperatio, Deus*.

Diuina, afferentem eam ſuſpectum reddit de fide, & punibilem in Sancto Officio, dicto cap. 40. nu. 131.

Temeritatis ſine nota afferi nequit quod dari non poſſit, vel irrideri, ibid. nu. 133.

Vide *Illuſio, Inquiſitor, Mulier, Signa*.

Ioannis de la Crux examinatur, ibidem numer. 159.

Raymundi Lulli examinatur, ibid. nu. 142.

Sanctorum, de quibus hic, an fidem mereatur, ibid. nu. 139.

Reliqua vide *in ſuis ſedibus*

REVS

Abſolutus in Sancto Officio tanquam innocens an poſſit iterùm moleſtari, vel proceſſari pro eodem delicto, par. 1. cap. 25. num. 107.

Acceptato iam termino ad faciendas defenſiones, an poſſit inconſtans illis renunciare, par. 1. cap. 27. nu. 19.

Carceratus pro delicto læſæ maieſtatis in carceribus laicalibus, an ſit remittendus ad Epiſcopum, vel Inquiſitorem, qui illum petat pro negocio fidei, ibid. nu. 111.

Caſus contenti in Bulla Beati Pij V. *Si de protegendis &c.* an, & quando torturæ, ſeu abiurationi ſubijci debeat, par. 1. cap. 28. num. 93.

Condemnandus an ſit ex indicijs indubitatis vel violentis præſumptionibus, & ſignanter in Sancto Officio, & de praxi Luſitana, par. 1. cap. 15. nu. 20. & 22.

Confeſſionem ſuam reuocare ſæpè ſolet, vel annullare, dicto cap. 27. nu. 25.

Conſtitui ſibi alium Procuratorem, vel Aduocatum, vltra iam deputatum petens in Sancto Officio, an, quando, & quomodo ſit audiendus, ibid. nu. 8.

Conuinci non poteſt in quocumque crimine per teſtes ſingulares, dicto cap. 15. nu. 8.

Defenſus quando dicatur per eius Procuratores, & Aduocatum, præſertim in Sancto Officio, dicto cap. 27. num. 7.

Defunctus poſt abſolutionem obtentam in Sancto Officio, an poſſit ex ſuperuenientibus probationibus de nouo inquiri, & quid ſi probationes ſuperuenientes ſint imperfectæ, dicto cap. 25. nu. 109.

Detentus in carceribus per Iudicem ſecularem pro delicto atrociſſimo, ſi petatur ab Inquiſitore, vel Epiſcopo pro negocio fidei ſtatim eſt remittendus, dicto cap. 27. num. 109.

Diminutus in confeſſione hæreſis, quando dicatur, par. 1. cap. 14. nu. 40.

Eadem ſuper hæreſi, de qua fuit ſemel abſolutus, an poſſit iterùm moleſtari, vel proceſſari, dicto cap. 25. num. 108.

Expeditus iam in Sancto Officio, & deinde ſpontè comparens, & fatens omnia, quæ priùs negauerat, an gaudeat priuilegio ſpontè comparentium, dicto cap. 14. numer. 36.

Extraordinariam in pœnam condemnatus à Sancto Officio, ob crimen non probatum, an, & quando ſuperuenientibus probationibus poſſit de nouo inquiri, & condemnari in pœnam ordinariam, dicto cap. 25. num. 109.

Fiſci in pręiudicium poteſt non quęrere tam ante, quàm poſt condemnationem, par. 1. cap. 22. num. 83.

Generalibus in interrogatoriis fatens delictum, de quo non eſt indiciatus, nec denunciatus, quomodo expediri debeat in Sancto Officio, dicto cap. 14. nu. 35.

Hæreſis, quamuis confeſſus ſit, vel conuictus, adhuc torqueri debet pro habenda vlteriori veritate, ibid. nu. 34.

Impunitatis promiſſæ ſub ſpe extortam confeſſionem reuocans condemnari non poteſt in pœnam ordinariam, dicto cap. 27. num. 92.

Indicijs ex eiſdem an poſſit moleſtari poſt

abſolutionem, & de praxi Supremæ, dicto cap. 25. nu.110. & 152.
Interrogari, an, & quando poſſit de ſocijs, par.1. cap.32. num.189.
Læſæ maieſtatis humanæ ſpontè comparens ſine pœna dimittitur de iure ciuili, dicto cap.14. num.12.
Morti iam damnatus, ſi denuncietur de hæreſi, vel ſe Hæreticum fateatur, an, & quando remittendus ſit Inquiſitoribus, dicto cap.27. num.127.
Peti quomodo debeat à Sancto Officio, an pro cauſa fidei, vel pro negocio Sacræ Inquiſitionis, ibid. nu.117.
Promiſſa cui fuit impunitas, quatenus ea non ſeruetur, adhuc condemnari non poteſt pœna ordinaria, ibid. nu.92.
Ratificans confeſſionem extortam ſub ſpe impunitatis cum expreſſa declaratione, quod impunitatis promiſſæ ratio non habeatur, an poſſit condemnari pœna ordinaria, ibid. nu.93.
Remittens ſe benignitati Sancti Officij, an cenſeatur tacitè fateri delictum, quod priùs negauerat, & quomodo expediatur in Suprema, ibid. nu.21.
Renunciare an poſſit defenſionibus, quando delictum eſt notorium, confeſſus, vel in flagranti repertus, ibid. nu.13. & 17.
Reſiſtens Birruarijs mandatum non oſtendentibus, an excuſetur, ſi priùs pro illius oſtenſione non inſtetit, dicto cap. 28. numer. 57.
Reſtitutus à Sancto Officio Iudici ſeculari, an, & quando debent luere pœnam, vel impoſitam à Sancto Officio, vel à Iudice ſeculari, dicto cap.27. nu.116.
Reuocare inconſtans poteſt renunciationem defenſionum ab ipſo factam, & de effectu iſtius reuocationis, ibid. nu.18.
Sacramentaliter confeſſus ante denunciationem, & qui pœnitentiam adimpleuit, atteſtante Confeſſario approbato, an poſtea denunciatus ſit mitiùs puniendus, dicto cap.25. nu.22.
Schedulas retinens aduerſus tormenta, an poſſit ex hac cauſa puniri per Iudices ſeculares, dicto cap. 32. nu.111. & ſeq.
Semel abſolutus à Sancto Officio, an poſſit iterùm moleſtari, vel proceſſari, dicto cap. 25. nu.106.
Spontè comparens in Sancto Officio an dicatur, quamuis timeat denunciationem, vel futuras probationes, & ſciat, vel ſuſpicetur ſe eſſe præuentum, d. c.14. nu.51.
Tacitè an poſſit renunciare defenſionibus ſinendo illarum terminum labi, & de praxi Supremæ in hac materia, d. c.27. nu.20.
Teſtium repetitioni an poſſit renunciare habendo illos pro ritè, & rectè examinatis, ibid. nu.23.
Torqueri, an, & quando poſſit in caput aliorum, dicto cap.32. nu.189.
Reliqua vide *in ſuis ſedibus*.

REX

Denunciandus eſt, ſi in hæreſim incidat, par.1. cap.28. nu.4.
Eximi non poteſt à pœnis contra denunciatos inflictis, ibid. nu.5.
Hæreticus an poſſit puniri à Papa, & Regno priuari, par.1. cap.22. nu.24.
Hiſpaniæ ſubijcit ſe iuriſdictioni Inquiſitorum, par.1. cap.26. nu.11.

RITVS

Appellatione, quæ veniant, par.1.cap.30.numer. 328.
Celebrandi Miſſas mortuorum pro viuentibus non eſt conformis Ritui, & ordinationi Eccleſiæ Romanæ, par. 1. cap. 34. num.30.
Græcorum obſeruandus ab Alumnis eorum Collegij, dicto cap.30.num.319.
Tolerandi qui ſint, vel non, ibidem numer. 329.

RVSTICI

Credere quomodo debeant in fide, vt etiam errantes non dicantur in hæreſi pertinaces, par.1. cap.12. nu.8.
Alia etiam vide ſub verbis *Pertinacia*, *Simplicitas*.

RVTHENI

Deſerere non tenentur Ritus Græcos, par.1. cap.30. num.320.
Vide etiam ſub verbo *Facultas*.

S

SACERDOS

Abutitur Sacramento Euchariſtiæ, ſi celebret ſuper rebus aptis ad ſortilegium, & quæ ſint iſtæ res, par.1. cap. 34. num. 2. & ſeq.
Alteram tantùm ex ſpeciebus conſecrans ex obliuione, an dicatur ſuſpectus de hæreſi, ibid. nu.164.
Applicare an poſſit fructum Sacrificij pro peccatore, qui exiſtit in peccato mortali, ſub conditione, quatenus à peccato reſurgat, ibid. nu.35.
Audiens Confeſſiones Sacramentales, ſine iuriſdictione, vt quia ſit irregularis, ſuſpenſus, degradatus, vel excommunicatus, an incurrat eaſdem pœnas, quas incurreret audiens non promotus, par.1. cap.35. numer. 139.
Benedicere an poſſit Oleum extremę vnctionis, cum diſpenſatione Pontificia, par. 1. cap. 38. nu.5. & ſeq.
Carceratus in Sancto Officio an poſſit Miſſam celebrare, par.1. cap.25. nu.21.
Celebrans pluries eadem die tenetur pœna mortis, par.1. cap.14. nu. 45.

Cibo iam ſumpto, an, & quando celebrare poſſit, dicto cap.34. nu.68.
Communicans Fideles, cum pluribus particulis extra neceſſitatem, an poſſit puniri in Sancto Officio, ibid. num.88.
Confeſſiones ad audiendas admitti non ſolet poſtquam abiurauit de vehementi, dicto cap. 35. nu.85.
Confirmans ſine diſpenſatione Apoſtolica dicitur ſuſpectus de hæreſi, par.1. cap.33. num.65.
Conſecrans in altera tantùm ſpecie abutitur Sacramento Euchariſtiæ, dicto cap. 34. num.13.
Contemptus cauſa omittens in Sacrificio Miſſæ aliquam cæremoniam, vel dicens ſubmiſſa voce ea, quæ altè dicenda ſunt, vel è contra, an abutatur Sacramento Euchariſtiæ, & peccet mortaliter, ibidem num. 39.
Damnatus ad triremes etiam ad tempus, quando ſit actualiter degradandus, par. 1. cap.21. num.29.
Defunctorum Miſſas celebrans pro viuentibus, vt moriantur, abutitur Sacramento Euchariſtiæ, dicto cap.34. num.4.
Denunciandus an ſit in Sancto Officio, ſi pluries Miſſas eadem die celebret ſine legitima cauſa, ibid. num.69.
Die eadem plures Miſſas celebrans an puniatur in Sancto Officio, ibid. num.56.
Doloſè hoſtiam, vel vinum non conſecrans in Sacrificio, an ſit ſuſpectus de hæreſi, ibidem.
Epiſcopalia munera gerens dicitur ſuſpectus de hæreſi, par.1. cap.37. num.19.
Externus delinquens in celebratione Miſſarum, poteſt interrogari an ſit Sacerdos, & à quo fuerit ordinatus, dicto cap. 14. num. 36.
Extrahens è tabernaculo particulam conſecratam, & ſuper illa proferens verba conſecrationis, dicitur ſuſpectus de hæreſi, & de ratione, dicto cap. 34. num 58.
Fictus celebrans, & non conſecrans an ſit puniendus pœna ordinaria, ibidem numer. 107.
Fingens conſecrare, & non conſecrans, hoſtiamque ſumens non conſecratam, abutitur Sacramento Euchariſtiæ, ibidem num. 51.
Frangens ſigillum Confeſſionis pluries, & frequenter, dicitur ſuſpectus de hæreſi, & puniri poteſt in Sancto Officio, d. cap.35. num. 92.
Gerens, quæ ſpectant ad ordinem Epiſcopalem, quando dicatur abuti ſacramento Ordinis, dicto cap.37. num.18.
Græcus abſolutionem quando impertiri poſſit in ſacramento Pœnitentiæ, par.1. c.30. num. 381.
Vide *Presbyteri, Regulares, Secularis.*
Hoſtiam publicè exponendam, vel in proceſſione deferendam conſecrare oblitus in Sacrificio, illamque deinde conſecrans ſine Sacrificio, an vltra irregularitatem, quam incurrit, dici etiam poſſit ſuſpectus de hæreſi, dicto cap.34. num.62.
Inductus veſtibus Sacerdotalibus mortaliter peccans, & deinde ſine Confeſſione celebrans, an puniri poſſit in Sancto Officio, ibid. num.86.
Infirmis ſubminiſtrans oleum purum, vel à ſe tantùm benedictum, an ſubdatur iudicio Inquiſitorum, dicto cap. 38. numer. 7.
Inquiſitus coram Ordinario, vel Inquiſitore de reiterata celebratione Miſſarum eadem die, ſi ad interrogatoria generalia fateatur ſe celebraſſe non promotum, an reſpectu celebrationis habendus ſit pro ſpontè comparente, dicto cap. 14. numer. 36.
Inualidè ordinatus, qui pro Sacerdote ſe geſſit, an poſſit cogi ad Ordines ritè ſuſcipiendos, par.1. cap.9. num.18. & ſeqq.
Irregularis an efficiatur ſi celebret ſuper rebus aptis ad ſortilegium, ſiue maleficium, aut pro viuentibus, vt moriantur, dicto cap.34. num.5.
Maiori cum particula, vel hoſtia communicans, an puniri poſſit in Sancto Officio, ibid. num.90.
Miniſtrans hoſtiam non conſecratam publico peccatori, vel infirmo ſic conſentienti, an dicatur ſuſpectus de hæreſi, ibidem num. 61.
Miſſas celebrans pro damnatis an dicatur ſuſpectus de hæreſi, ibid. num.6.
Moniales ſollicitans ad actus turpes, quomodo fuerit punitus, dicto cap.35. num.84.
Mortali ſub peccato exiſtens, & propterea non conſecrans hoſtiam, neque particulas, haſque non conſecratas Fidelibus exhibens in communione, an, & quantum dicatur ſuſpectus de hæreſi, dicto cap. 34. num. 60.
Mortis pœna tenetur, ſi Confeſſiones ſacramentales audiat ſine facultate, d. cap.14. num. 45.
Nocte antecedente dormiens cum Meretrice, & mane accedens ad celebrandum, nulla præmiſſa Confeſſione ſacramentali, an puniri poſſit in Sancto Officio, dicto cap.34. num.87.
Nominatim excommunicatus, an poſſit abſoluere exiſtentem in articulo mortis, par.1. cap.15. num.39.
Nuptijs cur prohibeatur, par.1. cap.36. numer.137.
Oblitus deferre hoſtiam ad Altare, & præ verecundia proferens verba conſecrationis ſuper hoſtia iam conſecrata, an dicatur ſuſpectus de hæreſi, par. 1. cap. 34. numer.59.
Oleo non benedicto an poſſit miniſtrare ex-

tremam vnctionem in caſu neceſſitatis, dicto cap.38. num.3.
Omittens conſecrare in aliqua ex pluribus Miſſis eadem die celebratis, an puniatur in Sancto Officio, dicto cap. 34. numer. 56.
Ordines maiores an poſſit conferre cum priuilegio Summi Pontificis, dicto cap.37. num. 29.
Orientalis an poſſit abſoluere ſubditos à caſibus reſeruatis Sedi Apoſtolicæ, d.cap.30. num. 372.
Pluribus cum particulis Fideles communicans an teneatur abiurare, dicto cap. 34. num. 89.
Primo eleemoſynam erogaturo an Miſſam applicare poſſit, ibid. num.33.
Promotio cuius dubia eſt, ſi appareat ordinatus ad Diaconatum, nec reperiantur libri aliarum ordinationum, concurrentibus teſtibus de publica voce, & fama, ac communi reputatione eius Sacerdotij, an, quando, & quomodo puniri poſſit, eo quod Miſſas celebrauerit, ibidem, numer.103.
Purificationem ſumens in prima, vel ſecunda Miſſa Natalis, an puniri poſſit in Sancto Officio, ibid. num.67.
Quotidiè celebrans, & non viſus vnquam confiteri, an, & quando ſit ſuſpectus de fide, ibid. num. 84.
Recitans in Sacrificio Miſſæ turpes, & nefandas preces, dicitur abuti Sacramento Euchariſtiæ, ibid. num.38.
Reminiſcens in actu conſecrationis ſe obnoxium eſſe culpæ mortali, & putans melius eſſe à conſecratione abſtinere, an vltra graue peccatum, quod committit, ſit ſuſpectus de fide, & ſubdatur iudicio Inquiſitorum, ibid. num.52.
Reuelans Confeſſiones, an, & quando dicatur ſuſpectus de hæreſi, dicto cap. 35. numer.93.
Simplex, an Hæreticum impeditum adire Summum Pontificem abſoluere poſſit ab excommunicatione, & quid in caſu neceſsitatis, vel in articulo mortis, d.cap.25. num. 29.
Simulans conſecrare grauiùs peccat, quàm ſi conſcius peccati mortalis hoſtiam conſecret, & ſumat, dicto cap.34. num.57.
Sollicitans, an ex teſtibus ſingularibus tradi poſſit Curiæ ſeculari, & de modo procedendi, & puniendi in huiuſmodi caſibus ſecundùm praxim Supremæ, d. cap.15. num.13.
Vide *Bulla*.
Solùm panem conſecrans, & non vinum, vel è contra, an, & quantum de hæreſi ſuſpectus ſit, dicto cap.34. num.63.
Suſpectus de hæreſi an, & quando ſit, ſi celebret non ieiunus, ibidem num. 65. & ſeq.
Turcarum in locis degens, an poſsit eorum filios pro corporali ſalute baptizare, non ſeruata debita forma, vel materia, dicto cap.33. num.56.
Verè promotus, ſponte comparens, & allegans ſe celebraſſe non promotum, quomodo fuerit expeditus, dicto cap.34. numer.115.
Vnctionis extremę Sacramentum miniſtrans oleo non benedicto in caſu neceſsitatis, an peccet, dicto cap.38. num.4.
Vtraque ſpecie conſecrata vnam tantùm ſumens, dicitur abuti Sacramento Euchariſtiæ, & ſacrilegium committere, dicto cap.34. num.15.
Vulgari lingua ex iuſſu Principis, vel alio motiuo Miſſam celebrans, an abutatur Sacramento Euchariſtiæ, & ſit ſuſpectus de hæreſi, ibid. num.40.
Alia etiam vide ſub verbis *Abuſus, Celebratio, Confeſſio, Epiſcopus, Furioſus, Græci, Hæreticus, Laicus, Materia, Mentecapti, Miſſa, Papa, Probatio, Sacerdotium, Vnctio, Vſus.*

SACERDOTIVM

Probatur ex diuturna poſſeſſione, & celebratione Miſſarum, par. 1. cap. 34. numer.114.
Reſultat ex leuioribus probationibus, quando pro Sacerdote ſe gerens eſt aliàs bonæ famæ, & de ratione, ibid. num.116.
Alia etiam vide ſub verbis *Epiſcopus, Inſtructio, Laicus, Negatiua.*

SACRAMENTALIA

Appellari, quæ ſoleant per Scholaſticos, par.1. cap.39. num.2.
Definiuntur, ibid. num.3. & ſeq.
Quæ ſint, ibid. num.1.
Alia etiam vide ſub verbis *Abuſus, Credentes.*

SACRAMENTVM

Conſolamenti tractatur, & exponitur, par.1. cap.24. num.33.
Euchariſtiæ inſtitutum cur fuerit à Chriſto ſub vtraque ſpecie, par. 1. cap. 33. numer.14.
Singulis annis non recipiens an ſit ſuſpectus de hæreſi, itaut puniri poſsit in Sancto Officio, par.1. cap.34. num.53.
Pacem deneganti erga inimicum an denegari poſsit, par.2. cap.2. num.48.
Pœnitentiæ, finem, quem habeat primarium, par.1. cap.36. num.56.
Inſtitutum non ſolùm ad peccata læthalia, ſed & ad venialia tollenda, par.1. cap.35. num. 9.
Reliqua vide *in ſuis ſedibus.*

SACRIFICIVM

Miſſæ offerri, quod debeat ſub vtraque ſpecie, eſt de fide, par.1. cap.34. num.13.

Alia etiam vide ſub verbis *Animæ, Celebratio, Depoſitio, Fructus, Inquiſitor, Iudicium, Martyres, Sacerdos, Votum,*

SACRILEGIVM

Mixti fori crimen, an, & quando ſit, itaut inter Iudicem Eccleſiaſticum, & ſecularem, attendi debeat præuentio, par. 1. cap.34. num.77.

Alia etiam vide ſub verbis *Furtum, Laicus, Sacerdos.*

SALOMON

Incantationes an, & quas ſcripſerit, par. 1. cap.30. num.389.

Vide etiam ſub verbo *Clauicula.*

SALVTATORES

Alterius in præſentia dicentes ſe non habere vim ſanandi non poſſunt habere gratiam gratis datam, & de ratione, par. 1. cap.40. num.45.

Cautè inſpiciendi, & de ratione, ibidem num. 33.

Cognoſcentes illico alios Salutatores prius non viſos, ſunt ſuſpecti, & de ratione, ibid. num. 50.

Diebus certis hebdomadæ dicentes ſe habere maiorem vim ſanandi, ſuſpecti ſunt, ibid. num. 46.

Ignitos carbones manibus tractantes, vel ſimilia operantes, an, & quando ſuſpecti ſint, ibid. num.48.

Prænoſcentes futura, & occulta ſuſpecti ſunt, ibid. num.47.

Probare tenentur eorum opus eſſe à Deo, ibid. num.56.

Puniendi, ibid. num.61.

Quæſtus cauſa ſanantes ſunt ſuſpecti, & de ratione, ibid. num.54.

Regulariter ſunt damnandi, & de ratione, ibid. & num.55.

Alia etiam vide ſub verbis *Circumſtantiæ, Superior, Vſus.*

SALVVS-CONDVCTVS

Apoſtatis quomodo concedatur à Suprema, par. 1. cap.27. num.58.

Conceſſus Hæretico, an, & quando ob inconſtantiam concedentis poſſit, vel non ſeruari, ibid. num.56.

Eccleſiaſtico à Principe conceſſus Hæretico ſecundùm terminos iuris communis, quomodo intelligatur, ibid. num.57.

Germanis Hæreticis conceſſus per Patres Concilij Tridentini refertur, ibidem numer.59.

Hæreticis concedi non poteſt niſi, vel à Summo Pontifice, vel à Sacra Congregatione, ibid. num.54.

Inferioris non prodeſt damnato per ſuperiorem, ibid. num.65.

Iuris ſecundùm formam conceptus, quid operetur, ibid. num.66.

Luſitanis iudaizantibus conceſſus per Principem ſecularem, nullus eſt, par.1. cap.31. num.105.

Seruandus quando ſit Hæreticis ſi concedatur à Principe Eccleſiaſtico, dicto cap.27. num.60. & ſeq.

Violatus an fuerit cum Ioannes Hus, & Hieronymo Pragenſi, ibid. num.62. & ſeq.

Alia etiam vide ſub verbis *Iudex, Princeps.*

SANCTITAS

Argui an poſſit ad Canonizationem ex tabellis, ſeu imaginibus appenſis, par. 1. cap.40. num.190.

Alia etiam vide *in ſuis ſedibus.*

SANCTVM OFFICIVM

Vide ſub littera O.

SAPIENTIA

Mobilior quomodo ſit omnibus mobilibus, par.1. cap.1. num.6.

SATELLITES

Sancti Officij dicentes velle reum capere pro cauſa Tribunalis, an fidem mereantur, par.1. cap.28. num.56.

Fidem merentur etiam in cauſis grauioribus, quando eorum dictum eſt adminiculatum, ibid. num.51.

Alia etiam vide ſub verbis *Birruarij, Dictum, Exemptio, Mulier, Sanctum Officium, Templa.*

SCANDALVM

Quale, & quantum eſſe debeat, vt neque ex cauſa grauiſſima contemni poſſit, par. 1. cap.8. num.22.

SCELVS

Quaſi habituale non præſumitur vnitum cum virtute diuina, par.1. cap.40. nu.36.

SCHEDVLÆ

Præſeruantes à doloribus tormentorum, ſi apud reos carceratos inueniantur, quid ſit agendum tam à Iudice laico, quàm in Sancto Officio, par.1. cap.32. num.110.

Alia etiam vide ſub verbis *Puer, Reus.*

SCHISMA

Coniunctum ferè ſemper eſt hæreſi, par. 1. cap.10. num.19.

Eſſe, an, & quomodo poſſit ſine hæreſi, & an hæreſis eſſe poſſit ſine ſchiſmate, ibid.

Peccatum contra charitatem, par. 2. cap. 2. num.173.

Soror eſt hæreſis, dicto cap.10. num.19.

Venia indignum etiam pro prima vice, par.1. cap.14. num.79.

SCHISMATICI

Bello capti,qui adhærent falſæ Eccleſiæ debent furca ſuſpendi, par. 1. cap. 10. numer. 42.
Orientales adminiſtrationem habent Sacramentorum, par. 1. cap. 20. num. 5.
Comprehenſi an dicantur ſub noua Conſtitutione non faciente eorum expreſſam mentionem, ibid. num. 6.
Inuitati fuerunt ad Concilium Tridentinum, ibid. num. 7.
Latinos poſtquam crearunt Patriarchas, an fuerint ab Eccleſia tolerati, ibid.
Tolerantur ab Eccleſia, & non carent ordine, nec iuriſdictione, ibid. num. 5.

SCHISMATICVS

Abiurare quomodo teneatur Schiſma, par. 1. cap. 10. num. 22.
Æquiparatur Hæretico, ibid. num. 20.
Amittit poteſtatem, ordinem, & iuriſdictionem, & de effectibus iſtius pœnæ, ibidem num. 26.
Beneficijs obtentis an priuetur, ibidem numer. 39.
Blaſphemus dicitur, ſuſpectus de fide, & puniendus tanquam Hæreticus, ibidem numer. 20.
Comprehenſus in Bulla Pauli Quarti, & deprehenſus, ac confeſſus, aut conuictus, ipſo facto remanet priuatus, & depoſitus ab Ordinibus, & ad Ordines inhabilis, ibid. num. 38.
Confiſcationem, an, & quando patiatur in bonis, ibid. num. 41.
Conſecrare an, & quando validè poſſit Templa, Altaria, Veſtes, &c. ibidem numer. 27.
Dicitur, qui renuit obedire Summo Pontifici, vti Papæ, illumque cognoſcere in caput Eccleſiæ, ibid. num. 3.
Differt ab inobediente, & quomodo, ibid. num. 6.
Epiſcopus, vide *Clericus*.
Eſt, non ſolùm qui directa intentione, ſed & qui opere, vel cum effectu ſe ſubtrahit ab obedientia Papæ, ibid. num. 4.
Excommunicatus an ſit ipſo iure, ibidem num 33.
Hodie vigore Bullæ in Cœna Domini eſt excommunicatus ipſo iure, ibid. num. 34.
Incurrens excommunicationem Bullæ Cœnæ, quis ſit, ibid. num. 36.
Infamis an, & quando efficiatur, ibidem num. 38.
Inhabilis redditur ad obtinenda beneficia, ibid. num. 40.
Irregularis, an, & quando efficiatur, ibidem num. 38.
Iudicatur, qui ſe ſeparat à membris Eccleſiæ, & quomodo contingere poſſit hæc ſeparatio, ibid. num. 18.
Mentalis tantùm an ſubijciatur excommunicationi in Bulla Cœnæ, ibid. num. 37.
Nequit abſoluere, excommunicare, indulgentias concedere, beneficia conferre, leges, vel conſtitutiones edicere, ibidem num. 28.
Nominatim non denunciatus, an amittat iuriſdictionem, ibid. num. 32.
Papa, vide *Priuilegium*.
Pœnas omnes incurrit, quas Hæreticus, par. 1. cap. 24. num. 23.
Pœnitentiam poſt peractam, an remaneat inhabilis ad obtinenda beneficia, d. cap. 10. num. 39.
Quis dicatur, & vnde, ibid. num. 1.
Rediens ad vnitatem Eccleſiæ, & negatam Summo Pontifici obedientiam præſtans, an, & quomodo ſit recipiendus, ibidem num. 22.
Suſpectus tantùm de ſchiſmate, non tenetur abiurare, ſed tantummodo confeſſus, vel conuictus, ibid. num. 25.
Suſpicionem hæreſis abiurare tenetur pro modo ſuſpicionis, ibid.
Tradendus an, & quando ſit Curiæ ſeculari, & conſequenter morti, ibid. num. 42.
Verè conficit, & conſecrat Euchariſtiam, confirmat, & ordinat, ibid. num. 27.
Reliqua vide *in ſuis ſedibus*.

SCHOLARIS

Audiens confeſsiones Sacramentales aliorum Scholarium ex ioco, quomodo fuerit expeditus, par. 1. cap. 35. num. 126.
Habitare non dicitur, vbi cauſa ſtudij moratur, par. 1. cap. 27. num. 47.
Vide etiam ſub verbo *Sacramentalia*.

SCIENTIA

Deficere dicitur ad euitandam pœnam impoſitam pro crimine ſcienter commiſſo, ex ignorantia craſſa, vel ſupina, par. 1. cap. 30. num. 269.
Offendentis Inquiſitorem, Aduocatum, vel Teſtem Sancti Officij, quod ille ſit talis requiritur ad incurrendas pœnas Bullæ Beati Pij Quinti *Si de protegendis, &c.* par. 1. cap. 28. num. 69. & 90.
Præſumpta tolli poteſt à Legiſlatore, par. 1. cap. 18. num. 57.
Principis, cum tolerantia eſt eiuſdem potentiæ, ac conſuetudo, par. 1. cap. 25. numer. 98.
Vxoris de hæreſi viri, quo tempore requiratur pro confiſcanda eius dote, & an præſumatur, vel probari debeat à Fiſco, par. 1. cap. 22. num. 123.

SCRIPTOR

Blaſphemiæ allegans id feciſſe ad probandum calamum, & ex ioco an excuſetur, par. 1. cap. 31. num. 157.

SCRIP-

SCRIPTVRA

Negocium Sancti Officij concernens ab omnibus Tribunalibus remitti debet, par. 1. cap. 27. num. 119.

Prohibita, quæ ſit, vt illam retinens dicatur ſuſpectus de hæreſi, par. 1. cap. 30. numer. 102.

Sortilega, ſi apud aliquem reperiatur, torqueri is debet ſuper vſu ſortilegiorum, par. 1. cap. 32. num. 187.

SCVTVS

Aureus ex generali conſuetudine ſubrogatus eſt loco ſolidi, & de ratione, par. 1. cap. 9. num. 55.

SECTA

Vna Infidelium relicta, ad aliam tranſiens non poteſt dici Apoſtata, par. 1. cap. 9. n. 5.

SECVLARIS

Latinus an poſſit extra neceſſitatem peccata confiteri Sacerdoti Græco per Epiſcopum Græcum approbato, vbi permixti ſunt Latini cum Græcis, par. 1. cap. 30. num. 378.

SEDES

Apoſtolica tranſlata non dicitur ab Vrbe Roma, quamuis Papa inde diſceſſerit, par. 1. cap. 5. num. 13.

SENATVS

Mediolani ſolet in aliquibus caſibus dare pacem pro offenſo illam iniuſtè denegante, par. 2. cap. 2. num. 56.

SENEX

Offendens Officialem Sancti Officij an incidat in pœnas Bullæ B. Pij Quinti *Si de protegendis, &c.* & quomodo ſit puniendus, par. 1. cap. 28. num. 83.

SENSVS

Scripturæ Diuinæ, qualis ſit Eccleſiæ credendum, par. 1. cap. 3. num. 34.

SENTENTIA

Abſolutoria fidei in cauſis nunquam tranſit in iudicatum, par. 1. cap. 25. num. 106.

Inquiſiti ob hæreſim an poſsit proferri à ſolo Epiſcopo, vel à ſolo Inquiſitore, & quid de praxi Supremæ, &c. ibid. nu. 104.

Beneficiorum ſuper priuatione contra Hæreticum an requiratur, par. 1. cap. 20. numer. 9.

Condemnatoria Hæretici proferenda per Epiſcopum ſimul cum Inquiſitore, dicto cap. 25. num. 91.

Confiſcationis comprehendit ſolùm bona, quæ tunc erant delinquentis nulli alteri obligata, par. 1. cap. 22. num. 157.

Feudi expreſſam mentionem facere debet, vt illud comprehendat, ibid. num. 19.

Declaratoria hæreſis an ſufficiat ad incurrendam infamiam abſque ſententia condemnatoria, par. 1. cap. 19. num. 12.

Probari quomodo poſsit, dicto cap. 20. num. 18.

Delicti declaratoria an requiratur, vt Hæreticus amoueri poſsit à poſſeſsione Beneficij, ibid. num. 13.

Hæretici condemnatoria qualis requiratur, vt ſit vitandus, par. 1. cap. 18. num. 7.

Lata coram Iudice Hæretico nulla eſt, dicto cap. 20. num. 18.

Status in cauſa an, & quando faciat ius quoad omnes, par. 1. cap. 30. num. 165. & 181.

Reliqua vide *in ſuis ſedibus*.

SENTIENS

Contrarium eius, quod falſo putat definitum ab Eccleſia, an dicatur pertinax in hæreſi, par. 1. cap. 12. num. 12.

SEPARANS

Se ab Eccleſia, an, & quando dici poſsit Schiſmaticus, par. 1. cap. 10. num. 14.

SEPARATIO

Coniugum, an, ex quibus cauſis, & quomodo fieri poſſit, par. 1. cap. 36. num. 237.

SEPELIENTES

Hæreticos in locis ſacris, ſiue Clerici ſint, ſiue laici ſint ipſo iure excommunicati, & de hæreſi ſuſpecti, par. 1. cap. 18. nu. 13. & 28.

SEPVLTVRA

Eccleſiaſtica Hæreticis deneganda, par. 1. cap. 18. num. 11.

Inſtituenti hæredem Hæreticum denegatur, par. 1. cap. 23. num. 28.

Priuantur fautores, defenſores, & receptatores Hæreticorum, par. 1. cap. 30. nu. 66. & 78.

Hæreticis in Eccleſia denegatur, d. cap. 18. num. 21.

Mortui cum fama ſanctitatis an, & quando ornari poſsit cum tabellis, ſeu imaginibus, par. 1. cap. 40. num. 166.

SERVI

Acquiſiti per Hæreticum poſt commiſſum crimen hæreſis, libertatem non obtinent, quamuis Chriſtiani ſint, par. 1. cap. 23. num. 47.

Cathecumeni detecto Domino Hæretico libertate donantur, ibid. num. 44.

Chriſtiani comparati per Iudæos, donantur libertate, quamuis in bello iuſto capti ſint, par. 1. cap. 9. num. 49.

Chriſtianorum damnati per Sacram Inquiſitionem tanquam Hæretici, ipſo iure liberi efficiuntur, ibid. num. 44.

Declarantes tantùmodo ſuam voluntatem

quod velint baptizari, donantur libertate, ſi eorum Dominus denuncietur hęreticus quamuis intra tempus gratiæ compareat, & ſe conuertat, itaut illi bona condonentur, ibid. num. 47.

Denunciantes bono zelo Dominum à fide apoſtatantem libertate donantur, quamuis Infideles ſint, ibid. num. 48.

Denunciati de hæreſi comparentis intra tempus gratiæ, & ſe conuertentis, quamuis illi condonentur bona, adhuc ſi ſint Chriſtiani donantur libertate, ſiue fuerint olim Chriſtiani, ſiue de recenti ſint baptizati, ibid. num. 46.

Dominum Hæreticum denunciantes, quamuis Infideles donantur libertate, dicto cap. 23. num. 44.

Hæreticorum, qui ſunt Chriſtiani, efficiuntur liberi, & Infideles tranſeunt in fiſcum, ibid. num. 43.

Infideles Iudæorum, vel Hæreticorum an poſsint ad Eccleſiam fugere, vt fiant Chriſtiani, & libertate donentur, dicto cap. 9. num. 43.

Libertate cum effectu acquirunt ob hæreſim Domini poſt ſententiam declaratoriam, quæ retrotrahitur ad diem commiſsi criminis, dicto cap. 23. num. 46.

SERVITIVM

Hæreticis præſtantes ſunt de hæreſi ſuſpecti, par. 1. cap. 30. num. 84.

SEXVS

Virilis tranſmittit ad poſteros nobilitatem, dignitatem, & honores, par. 1. cap. 24. num 133.

SFORTIA

Cardinalis Pallauicinus laudatur, par. 1. c. 6. num. 19. & cap. 30. num. 402.

SIGILLVM

Secreti naturalis an, & quando frangi poſsit, par. 1. cap. 35. num. 108.

SIGNIFICATIO

Remiſsionis iniuriæ, ſi denegetur nimico veniam petenti, talis negatio eſt ſignum odij, par. 2. cap. 2. num. 26. & 52.

SIGNVM

Dæmonis an detur, & quale eſſe ſoleat, par. 1. cap. 40. num. 53.

Infamiæ apponendum vbi erat domus ob hæreſim habitatoris deſtructa, par. 1. c. 22. num. 41.

Magicum priùs, an liceat demoliri aliis ſignis magicis, par. 1. cap. 32. num. 172.

Maleficij refertur, ibidem.

Repertum in corpore Maleficæ, an præbeat aliquod indicium ad torturam, vel ad condemnationem, dicto cap. 40. num. 53.

Reuelationis Diuinæ ad contradiſtinguendam illam à Dæmoniaca, ibid. num. 138. & ſeq.

SILENTIVM

Pontificis an poſſit deſeruire pro tacita diſpenſatione ad matrimonium inter Principem Catholicum, & Principiſſam Hæreticam, vel è contra, par. 1. cap. 36. numer. 235. & 238.

SIMPLICITAS

Excuſat Ruſticos, mulieres, alioſque hebetis ingenij in fide errantes ab hæreſi formali, par. 1. cap. 11. num. 10.

Hæreſim, quibus in caſibus non excuſet ibid. num. 11.

SIMVLATIO

Hæreſis, etiam ad effectum confundendi Hæreticos, nil aliud eſt, quàm mendacium in rebus fidei, par. 1. cap. 8. num. 5.

SOCIETAS

Ieſu eſt vera Religio, & aliter aſſerentes puniendi ſunt, par. 1. cap. 36. num. 128.

SOCII

Criminis fidei in cauſa, an, & quomodo admitti poſsint, par. 1. cap. 35. num. 39.

Hæreſis ſunt ipſo iure infames, par. 1. cap. 15. num. 18.

Teſtimonium an, quando, & quomodo faciant, & quid de praxi Supremæ, ibidem, num. 16.

Tortura illata, an admittantur ad teſtificandum in S. Officio, ibid. num. 19.

SODOMIA

Puniri quomodo debeat, par. 1. cap. 35. num. 18.

SOLLICITANS

Aggrauare quando dicatur hæreſis ſuſpicionem, par. 1. cap. 35. num. 2. & ſeq.

Beneficijs an priuari ſoleat, ibid. num. 76.

Degradari quando debeat, & tradi Curiæ ſeculari, ibid. num. 77.

Emendatus adhuc eſt denunciandus, ibidem, num. 49.

Extra actum confeſsionis, ſed in confeſsionario, vel alio loco apto ad audiendas confeſsiones Sacramentales, aut ſimulans confiteri, an, & quomodo debeat abiurare, ibid. num. 3.

Mulieres ad turpia in actu confeſsionis Sacramentalis an, & quam hæreſis ſuſpicionem incurrat, & quomodo debeat abiurare, ibid. num. 2. & ſeq.

Peruertit primarium finem Sacramenti Pœnitentiæ, par. 1. cap. 36. num. 56.

Pœnitens ſi ſit erga Confeſſarium, & renuat id deponere, an puniri poſsit in S. Officio, dicto cap. 35. num. 70.

Puniri quomodo poſsit per Epiſcopum, vel Inquiſitorem, & quando Curiæ ſeculari tradi, ibidem.
Recidiuus an, & quomodo debeat abiurare, ibid. num. 2.
Seipſum denunciare non tenetur, ibidem, num. 70.
Vnica ex ſollicitatione, an ſit vocandus, & monendus, ibid. num. 69.

SOLLICITATIO

Audita, an, & quando ſit denuncianda, par. 1. cap. 35. num. 66.
Cognoſcitur in Italia, ab Epiſcopis, & Inquiſitoribus cumulatiuè, & vterque ſibi ad inuicem indicia communicant, ibid. num. 70.
Confeſsionum eſt materia ampla, ibidem, num. 16.
Coniuncta cum hæreſi formali, quomodo puniri debeat, ibid. num. 77.
Continere quando dicatur delictum graue, & enorme, ibid. num. 81.
Delictum continens graue, & enorme, vt ſi ſollicitans occideret fœminam ſollicitatam renuentem, quomodo puniri debeat, ibid. num. 80.
Iniurioſa ſufficit, quod ſit Sacramento Pœnitentiæ, vt veniat denuncianda, ibidem, num. 56.
Mutua ſi ſit inter Confeſſarium, & pœnitentem, an Confeſſarius adhuc ſit denunciandus ab ipſo pœnitente, ibid. num. 66.
Occulta adhuc eſt denuncianda nulla præmiſſa correctione fraterna, & de ratione, ibid. num. 48.
Pœna degradationis, & traditionis Curiæ ſeculari quando puniri debeat, ibid. nu. 79.
Punitur arbitrio Iudicis etiam quoad pœnam non impoſitam de iure, ibid. nu. 82.
Sodomiticum ad actum quomodo ſit punienda, ibid. num. 78.

SOLLICITATI

Abſolui an, quando, & quomodo poſsint, qui Confeſsarium ſollicitantem renuerint denunciare, par. 1. cap. 35. num. 70.
Confeſſarium, contra quem nulla extat delicti infamia, an teneantur denunciare, ibid. num. 53.
Denunciare an, & quomodo teneantur ſollicitationem, cui conſenſerunt, ibidem, num. 36.
Fides detrahitur, eò quod ſollicitationi conſenſerit, ibid. num. 39.
Mala fide confitentes, & ſcientes inualiditatem confeſsionis ex defectu iuriſdictionis Confeſſarij, an adhuc cum ſollicitantem denunciare teneantur, ibid. num. 56.
Obligati ſunt denunciare Confeſſarium ſollicitantem nulla præmiſſa correctione fraterna, etiam cum ſpe emendationis, ibid. num. 42. & ſeq.
Præſtitus ſollicitationi conſenſus ab ipſo aſſertus, an debeat in proceſſu regiſtrari, ibid. num. 39.
Renuentes denunciare ſollicitantem, incidunt in excommunicationem, & an ea ſit reſeruata, ibid. num. 20.
Scientes Confeſſarium ſollicitantem iam comparuiſſe in Sancto Officio, an adhuc teneantur eum denunciare, ibid. num. 50.

SORBONENSIS

Schola, ſeu Theologia, quid ſenſerit circa infallibile iudicium Summi Pontificis in rebus fidei extra Concilium, par. 1. cap. 3. num. 17. & ſeq.

SORS

Aliquid mali, an ſit, par. 1. cap. 32. nu. 4.
Conſultoria, an, & quando ſit licita, vel illicita, ibid. num. 10.
Diuiſoria an, & quando ſit licita, vel illicita, ibidem.
Fabis an, à quibus, & ad quem finem hodie exerceatur, ibid. num. 9.
Prohibita iaci quomodo ſoleat, ibidem, num. 6.
Tolerari non debet, etiamſi bono zelo exerceatur, & de ratione, ibid.
Quid ſit, ibid. num. 4.
Semper illicita, ſuperſtitioſa, & prohibita, quæ ſit, ibid. num. 5.
Teſſeris quomodo per antiquos Gentiles iaciebatur, ibid. num. 7.

SORTILEGI

Abiurare, an, & quomodo debeant, par. 1. cap. 32. num. 108. & 191. cum ſeqq. vſque finem.
Chirographum traditionis animæ Satanæ ſi confecerint, quid ſit agendum, ibidem, num. 153. & ſeq.
Comparentes ſpontè in Sancto Officio, an carcerari poſsint per Iudices ſeculares, par. 1. cap. 36. num. 58.
Dicuntur malefici, & humanæ ſalutis hoſtes, & inimici, dicto cap. 32. num. 84.
Exquiri de quibus debeant in eorum examine, ibid. num. 190.
Hæretici quando ſint appellandi, ibidem, num. 96.
Hoſtiam conſecratam miſcentes in ſortilegijs quomodo ſint puniendi, ibid. nu. 141. ac ſeq.
Incepto ſortilegio pœnitentes, & illud non perficientes, an, & quando torquendi ſint, ibid. num. 187.
Negantes vſum maleficiorum, an, & ſuper quibus torqueri poſsint, ibid. num. 188.
Phiala vtentes, an, & quando debeant abiurare, ibid. num. 123.
Suſpecti ſunt de hæreſi, ibid. num. 1.
Alia vide ſub verbis *Bulla*, *Clericus*, *Dæmones*, *Inquiſitor*, *Inſtructio*, *Pſalmi*.

SORTILEGIVM

Cognoſcendum, an, & quando ſit ab Inquiſitoribus Sancti Officij priuatiuè ad Iudices laicos, & quando ſit locus præuentioni, par.1.cap.32.nu.103.& ſeqq. & cap.36. num.13.58. 74. & 79. cum ſeq.
Complectitur omnem diuinationem, eod. cap.32. num. 2.
Crimen exceptum, ibid. num. 189.
Definitur, ibid. num.83.
Delictum difficilis probationis, ibidem, num. 189.
Diſtingui non ſolet à maleficio, ibidem, num. 83.
Diuiditur, ibid. num. 91. & ſeq.
Dubium,an ſit qualificatum, ſeu hæreticale, necne, cognoſci debet ab Inquiſitoribus Sancti Officij, ibid. num.113.
Fieri à quibus, & ad quæ plerunque ſoleat, ibid. num.2.
Hæreticale, differat ne à ſortilegio hæreſim ſapiente, ibid. num. 93.
Quando ſit, ibid. num.120.
Vide *Abuſus*.
Hoſtia non conſecrata commixtum, quando ſit hæreticale, ibid. nu.124. cum ſeqq.
Olei Sancti, vel Chriſmatis abuſum continens, an, & quando hæreſim ſapiat, par.1. cap.39. num. 7.
Phialæ quando ſit hæreticale, dicto cap. 32. num. 122.
Qualificatum, quod ſit, ibid. num. 95.
Rebus ſacris, vel benedictis non admixtum, an poſſit eſſe hæreticale, ibid. num. 121.
Simplex quid ſit, ibid. num. 94. & 99.
Rariſſimum, ibid. num. 108.
Strictè, pro qua diuinatione accipiatur, ibid. num. 4.
Verbis ſacris admixtum dicitur hæreticale, & inducit vehementem hæreſis ſuſpicionem, par.1. cap. 40. num. 9.
Alia etiam vide ſub verbis *Abiuratio*, *Adoratio*, *Credentes*, *Factum*, *Hoſtia*, *Iudex*, *Libri*, *Mandans*, *Materia*, *Sacerdos*, *Scripturæ*, *Sortilegi*.

SPES

Miſericordiæ diuinæ longo tempore non differenda, par.2. cap.1. num. 3.
Paſſio contraria deſperationi, ibid. num. 5.

SPONSALIA

Alia cum muliere contrahens, qui illa iam contraxerat cum vna, cum qua habuerat copulam carnalem, an ſubdatur foro Inquiſitionis, par.1. cap. 36. num. 85.
Bina contrahentes an ſubdantur foro Inquiſitorum, ibid. num. 84.
Catholici cum Hæretica, an teneant, par.1. cap.18. num.43.
Contrahens, an, & quando cogi poſſit ad matrimonium etiam ſub cenſuris, par.1. cap.9. num.20.
Copula ſubſecuta an tranſeant in matrimonium, dicto cap.36. num. 86.
Viuente prima coniuge contrahentes, an ſubdantur foro Inquiſitorum, & an, & quantum de hæreſi ſint ſuſpecti, ibidem, num. 83.
Vxoratus ſi contraxerit ſub conditione non ineundi matrimonium, niſi mortua coniuge, an ſubdatur iudicio Inquiſitoris, ibidem num. 87.
Alia etiam vide ſub verbis *Catholicus*, *Matrimonium*.

STATVS

Eccleſiaſticus Luſitaniæ non potuit acceptare inſtantias Regis circa cauſas Hæreticorum ſine conſenſu Sedis Apoſtolicæ, par.1. cap.9. num. 35.
Religioſorum debet eſſe omnino perfectus, par.2. cap.2. num.49.

STATVTVM

Clericorum arbitrio relinquens num velint nuptijs copulari, an foret ſalubre, par.1. cap.36. num. 135.
Confraternitatis, vide *Viſitatio*.
Contrarium ſacris Canonibus an ſit rationabile iudicare, ſpectat ad Summum Pontificem, par.1. cap. 22. num.195.
Contumaces audiri prohibens poſt certum tempus examinatur, par.1. cap.17. nu.6.
Deſcendentes ab Infidelibus excludens à Religione, an ſit fauorabile, vel odioſum, & de opinnione Rotæ Romanæ in hac materia, par.1.cap.24. num.146. & ſeq.
Eccleſiæ, vide *Continentia*.
Eleemoſynas reuocans, an, & quando ſit attendendum, par.2. cap.2. num.129.
Erogari mandans eleemoſynam, & à Summo Pontifice confirmatum, an poſſit reuocari, ibid. num. 130.
Excludens ab Eccleſia, vel Religione deſcendentes pœnitentiatorum in Sancto Officio, Iudæorum, aliorumque Infidelium, vſque ad quem gradum extendatur, & an requirat confirmationem Apoſtolicam, dicto cap.24. num.142.
Hæreſis in crimine prohibens accuſationem, vel inquiſitionem, factum à Principe laico, vel Magiſtratu ſeculari, impedit directè Sanctum Officium, par.1. cap. 27. num. 32.
Infidelium deſcendentes excludens à beneficijs Eccleſiæ, quibus conditionibus à Sede Apoſtolica fuerit confirmatum, dicto cap.24. num.149.
Laicale hæreſis circa crimen tam quoad proceſſum, quàm quoad punitionem non attendendum, dicto cap. 27. num.100. & cap.29. num.3.
Impedire non poteſt Inquiſitoribus S. Officij, quod habeant familiam armatam, par.1. cap.29. num.4.

Laicalibus ſuper bonis dependentibus ab Eccleſia non valet, vbi concurrit præiudicium Eccleſiæ, quantumuis modicum, par.1. cap.22. num.190.

Ligare,an,& quando poſſit laicos ſuper his, quæ ſunt de temporali iuriſdictione Eccleſiæ, quamuis quoad Eccleſiam non valeat, ibid. num.186. & 194.

Seculares Iudices in cauſa hæreſis procedere mandans, ſimul cum Inquiſitoribus, & Epiſcopis refertur, ac de illius abolitione, dicto cap.27. nu.102.

Nouam cauſam allegari prohibens ad effugiendam pœnam fractæ pacis,de qua cauſa ſit intelligendum, par.2. cap. 2. nu.97.

Pacis fractę pœnam effugiendam prohibens allegari nouam cauſam de quibus perſonis ſit intelligendum, ibid. nu.99.

Pœnale, vide *Pœna*.

Puritatis, an obſtet filiis probantibus patris innocentiam, dicto cap. 24. nu.124.

Vero de caſu intelligi debet, non autem de ficto, quando eſt pœnale, & contra ius, par.1. cap.28. nu.28.

STRIGES

Corporaliter an transferantur de loco ad locum, & ad Conuentus nocturnos, par. 1. cap.32. num.174.

Duæ deponentes vidiſſe aliquem in loco ludi, an, & quando faciant contra illum indicium ad inquirendum, ibid. nu.176.

Habitæ à Iudice laico, coram quo fuerant carceratæ ex alio delicto, quam maleficii, terminata cauſa maleficii, an ſint eidem Iudici reſtituendæ, ibid. nu.148.

Puniendę quomodo ſint,ibid.nu.143.& ſeqq.

Punitæ per Inquiſitorem Sancti Officii circa ſuſpicionem hæreſis, an ſiat reſtituendæ Iudici laico, qui eas tradiderat, vt puniantur, de infanticidiis, ibid. nu. 146.

Alia etiam vide ſub verbis *Confeſſio, Depoſitio, Dictum, Fama, Inquiſitor, Inſtitutio*.

STYGMATA

Dæmoniaca, an dentur, par.1. cap.40.nu.52. & ſeq.

Vide etiam ſub verbo *Dæmones*.

STYLVS

Curiæ, an, & quando obliget, ne dum in foro fori, ſed & in foro conſcientiæ, par. 1. cap.25. nu.33.

Vide etiam ſub verbo *Pœnitentiaria*.

SVBDIACONVS

Coactè ordinatus an teneatur continere, par.1.cap.36.num.152.

Matrimonium antiquitùs licitè contrahebat, ibidem nu.151.

Alia etiam vide ſub verbis *Continentia, Ordo, Papa*.

SVBIECTIO

Paſſionibus, & iræ mortalium eſt, par. 1. cap.1. num 24.

SVBSTANTIA

Actus attendi debet, potius quam verba, par.1. cap.22. num.197.

SVBSTITVTIO

Pupillaris facta per patrem Hæreticum non tenet, & de ratione, par.1. cap.23. nu.38.

SVBVERSIO

Ceſſare quando dicatur, par. 1. cap. 28. numer. 41.

SVCCESSOR

Delictum committens, propter quod imponatur pœna confiſcationis, non poteſt nocere primo inſtituenti, par.1. cap. 22. numer.159.

SVPERIOR

Filium legitimum declaratum per ſententiam Iudicis, an, & quando poſſit ad Religionem admittere,non obſtante Statuto, quod in ea illegitimi non recipiantur, par.1. cap.30. num.182.

Præſentare quando dicatur Inquiſitoribus Sancti Officii, & quomodo debeat eius Monachum, vt mitius puniatur, par. 1. cap.24. nu.130. & ſeq.

Salutatorum ſanationes debet in dubio prohibere, par.1. cap.40. nu.57.

Vtens notitia habita ex confeſſione Sacramentali ad externum ſubditorum gubernium, an dicatur abuti ſacramento Pœnitentiæ, itaut puniri poſſit in Sancto Officio, par.1. cap.35. nu.106. & ſeqq.

SVPERSTITIO

Denunciata ſi fuerit in Sancto Officio, quomodo procedi ſoleat, par. 1. cap. 40. numer. 4.

Reliqua vide *in ſuis ſedibus*.

SVSPECTI

Hæreſis beneficiis non priuantur, nec ad illa inhabilitantur, par.1. cap.24. nu.117.

Dici qui poſſint de leui, par.1. cap. 36. num.76.

Leuiter abiurare debent de leui, ibid. num.77.

Puniri quomodo debeant, par. 1. c. 21. num.54.

Veniunt appellatione Hæreticorum, par.1. cap.28. nu.71.

Reliqua vide *in ſuis ſedibus*.

SVSPICIO

Appellatur leue indicium, & leue argumentum mouens aliqualiter animum Iudicis, ſed non ſufficiens ad condemnandum, par.1. cap.36. nu.80.

Arguenda,an potius ſit ex qualitate perſona-

rum, vel ex facto ipſo, ibid. nu. 82.
Dicenda, quæ ſit vehemens, & quæ vehementiſſima, par. 1. cap. 24. nu. 40.
Duplex de leui, an conſtituat ſuſpicionem de vehementi, itaut ſuſpectus abiurare teneatur de vehementi, par. 1. cap. 16. numer. 13.
Hæreſis purgari quomodo debeat, par. 1. cap. 32. nu. 32.
Quotuplex ſit, dicto cap. 36. num. 76. & 80.
Librorum prohibitorum ex retentione, quæ oritur, an per torturam in totum euacuetur, par. 1. cap. 30. nu. 116.
Probationis eſt primus gradus, dicto cap. 36. num. 80.
Suſpicionis an detur, ibid. nu. 107.
Vehemens hæreſis quando oriatur ex retentione librorum prohibitorum, d. cap. 30. nu. 101.

SYMBOLVS

Apoſtolorum canendus poſt Euangelium, quomodo introductus in Eccleſia Romana, par. 1. cap. 5. nu. 9.

SYNAGOGA

Iudæorum adiri an poſſit à Chriſtianis ſaltem ex cauſa curioſitatis, par. 1. cap. 24. num. 59.
Sæpè defecit, par. 1. cap. 5. num. 2.

T

TEMERITAS

Cretanorum quomodo fuerit punita, par. 1. cap. 40. nu. 84.

TEMPLA

Hæreticorum adire quando liceat Catholicis, par. 1. cap. 24. nu. 51.
Intrantem Regem, vel Dominum Hæreticum, honoris, & obſequij gratia aſſiſtere, & comitari an poſſint Catholici Famuli, Milites, Satellites, ibid. nu. 53.

TEMPLVM

Prænestæ in quo ſortes iaciebantur, & edebantur oracula memoratur, par. 1. cap. 32. num. 8.

TEMPVS

Attendendam quale ſit in concernentibus iuriſdictionem, par. 1. cap. 28. nu. 29.
Datæ attenditur in gratioſis, ibid.
Gratiæ antiquorum refertur, par. 1. cap. 14. num. 6.
Longum, ſeu longiſſimum, quando dicatur, par. 1. cap. 40. nu. 204.
Permiſſum ſeruari debet in prohibitis, & certo tantùm tempore permiſſis, par. 1. cap. 22. num. 202.

TENTATIONES

Fidei circa dogmata, vnde aliquando proueniant, & quomodo corripiendæ ſint, par. 1. cap. 7. num. 5.

TERMINVS

Pertinacibus Hæreticis quomodo præfigendus ſit, par. 1. cap. 12. nu. 4.

TERRÆ

Principis negligentis illas, ab Hæreticis purgare, an, quando, & quomodo à Catholicis occupari poſſint, par. 1. cap. 26. nu. 5.

TERROR

Illatus verbis an ſubiaceat Bullæ Beati Pij V. *Si de protegendis &c.* par. 1. cap. 28. nu. 64.
Verbis an inferatur, vel & facta requirat, ibidem.
Vnde dicatur, ibidem.

TESTAMENTVM

Conualidari non poteſt per ſubſequentem pœnitentiam Hæretici, par. 1. c. 23. nu. 8.
Hæretici ad pias cauſas non valet, ibidem.

TESTES

Abiurare an debeant ſaltem ob fautoriam, ſi falſum deponentes cauſam dederunt Polygamiæ, par. 1. cap. 36. num. 105. & ſeq.
Actum ſucceſſiuum, & indiuiduum an probent, quando ſunt ſingulares, & quis ad hunc effectum dicatur actus ſucceſſiuus, & indiuiduus, par. 1. cap. 15. num. 14.
Blaſphemiæ conteſtes an dicantur quorum vnus deponit audiuiſſe aliquem dicentem *Reniego Dios*, alter verò *Reniego Ieſu Chriſto*, ibidem num. 15.
Celebrationem Miſſæ factam à non promoto teſtificantes quomodo debeant interrogari, par. 1. cap. 34. num. 110.
Concordes in ſubſtantia, & non concordes in formalitate verborum, an, & quando probent, dicto cap. 15. nu. 15.
Hæreticorum fautores, defenſores, & receptatores eſſe non poſſunt, par. 1. cap. 30. num. 74.
Maiores omni exceptione adhuc in cauſa propria non probant, par. 1. cap. 28. numer. 49.
Matrimonijs pro contrahendis, quomodo examinari debeant, & interrogari, dicto cap. 36. num. 100. & ſeqq.
Meliores pro matrimonijs contrahendis, qui ſint, ibidem.
Miſſæ celebrationem factam à non promoto atteſtantes, ſi ſint ſingulares, an, quando, & ad quem effectum probare poſſint, dicto cap. 34. nu. 111.
Negatiuum Hæreticum ad conuincendum quales requirantur, dicto cap. 15. nu. 5.
Præſumptionem hæreſis ad excludendam in infirmo, qui petat Hæreticos conſolatos

quales, & quando admittendi ſint, par. 1. cap.24. num.70.
Probationem nullam faciunt, ſi non ſint repetiti, citata parte, vel à reo habeantur pro repetitis, & quid in Sancto Officio, par.1. cap.27. nu. 25.
Recipi, an, & quando poſſint contra mortuum, par.1. cap.17. nu.13.
Secundum matrimonium ad annullandum ſub prætextu alterius priùs contracti, quales requirantur, dicto cap.36. nu. 101.
Singulares concludentes plures ſpecies hæreſis, puta Lutheranę, an probent aliquem eſſe Hæreticum, ſeu Lutheranum, d.c.15. num.11.
Statum liberum alicuius falſo deponentes pro contrahendo matrimonio, quomodo puniantur, dicto cap.36. nu.104.& 123.
Veritatem deponere recuſantes in Sancto Officio, an, & quando carcerari, torqueri, & terreri poſſint, par.1.cap.26. nu.34.

TESTIS
Polygamiæ in cauſa falſum deponens, an gaudeat immunitate Eccleſiaſtica, par. 1. cap. 28. nu.79.
Recuſans deponere contra Hæreticum, dum ab Inquiſitoribus Sancti Officij iuſtè interrogatur, an dicatur fautor Hæreticorum, & quomodò ſit puniendus, par.1. cap.26. num.34.
Vnus ſaltem, an perneceſſe requiratur, qui deponat de viſu circa mortem primi coniugis, vt contrahi poſſit ſecundum matrimonium, par.1. cap.36.nu.96.& ſeq.

THALMVD
Adiudicatum flammis ſemel, & pluries, par.1. cap.30. nu.298.
Combuſtus Pariſij, & alibi, ibid. num. 299. & ſeqq.
Continet hæreſes, & blaſphæmias, ibidem num. 297.
Corruptas continet traditiones in odium Chriſtianæ Religionis, ibidem num. 294.
Damnatur per plures Summus Pontifices, ibid. nu.298.& ſeqq
Duplex refertur, ibid. nu.295.
Expurgari non poſſe, ibidem nu.306. & ſeq.
Tempore, quo fuit conditus, vulgatus, & conſcriptus, ibid. nu.296.
Vocabulum, quod ſignificet, ibid.num.291. & ſeqq.

TITVLVS
Beneficij per hæreſim remanet reſolutus, par.1. cap.20. num.16.
Errore iuris quæſitus ſufficit ad acquiſitionem fructuum, par.1. cap.22. nu.69.
Priuilegii conceſſi per Pontificem Schiſmaticum iuncto curſu 40. annorum, an præbeat iuxtam cauſam præſcribendi, par. 1. cap. 10. nu.31.

TONSVRA
Prima caracterem an imprimat, par.1. c.37. num. 14.
Ordo an ſit, ibid. num.10. & ſeq.
Reiterari an poſſit, ibid. nu.14.
Sacramentum an ſit, ibidem num. 10. & ſeqq.

TORTVRA
Irrogari ſolet in carceribus Sancti Officij, par.1. cap.14. num.26.
Subſtentata, an reus debeat totaliter abſolui, vel ſolùm ab obſeruatione iudicij, par.1. cap.36. num.80.
Tollit indicia, & probationes, ibidem.
Reliqua vide *in ſuis ſedibus*.

TRADITIO
Clerici Curiæ ſeculari eſt effectus degradationis verbalis, par.1. cap.21. nu.26.

TRANSCRIBENS
Hæreticorum libros, vel ſcripturas, an, & quando cenſeatur ſuſpectus de hæreſi, par.1. cap.30. nu.104. & ſeq.

TRANSMISSIO
Extraneos in hæredes fit de pronenientibus ex contractu, par.1. cap.22. nu.92.
Alia vide ſub verbis *Diſpoſitio, Sexus*.

TREBELLIANICA
Hæretici bonorum in confiſcatione, an, & quando veniat, par.1. cap.22. nu.140.
Prohiberi an poſſit filijs primi gradus, ibid.

TYRANNVS
Magis peccat negligendo adminiſtrationem iuſtitiæ, quam occupando Tyrannidem, par.1. cap.26. nu.43.

V

VALOR
SOlidi memoratur, par.1. cap.9. nu.55.
Vide *Scutus*.

VANITAS
Verborum ad curandos morbos irridetur ab antiquis Medicis, par.1. cap.40. nu.18.

VASSALLVS
Fidelis eſſe non tenetur Domino Hæretico, non obſtante iuramento fidelitatis, par.1. cap. 22. num. 22.

VENDITIO
Bonorum facta ab Hæretico, poſtquam fuit abſolutus, & inquiſitus, an ſubſtineatur, quamuis poſtea iterum inquiſitus de hereſi conuincatur, par.1. cap.22. nu.53.

VENERATIO

Angelorum, quando ſit ſuſpecta de hæreſi, par.1. cap.40. nu.158.

VENETI

Expulſi à Dalmatia, par.1. cap.11. nu.29.

VENIA

Dimidia ſperari non debet, par. 1. cap. 14. num.17.

Indignus eſt etiam pro prima vice celebrans Miſſam, vel audiens confeſſionem Sacramentalem, ſine Ordine Sacerdotali, ibid. num. 78.

Pœnitentiali in foro indignus, an, & quando ſis, qui integrum peccatorum mortalium numerum non fatetur, ibid. nu.41.

VERBA

Æquiuoca ſumenda ſunt in ſenſu Catholico, par.1. cap.13. nu. 12.

Vide *Hæreſis, Hæreticus*.

Conſcientiam non ſaluant, par. 1. cap. 22. num.194.

Conſecrationis prolata per non Sacerdotem non conficiunt Sacramentum Euchariſtię, par.1. cap.34. nu.96. & 106.

Vide *Celebratio, Sacerdos*.

Duplicem ſenſum habentia interpretanda ad excluſionem delicti, par.1. cap.15. nu.4.

Hæreticalia dubia intelligenda ſunt in bono ſenſu, vt excuſent ab hæreſi, par.1. c. 11. num.21.

Excipiens malo animo non protuliſſe, tenetur exceptionem probare, ibid.nu.20.

Hæreticum quando conſtituant, par. 1. cap.9.num.34.

Inaduertenter, & ob linguæ lubricitatem proferens, an, & quando cenſeatur Hæreticus, & quomodo dimittendus ſit ab Inquiſitore, dicto cap. 11. numer. 17. & 20.

Iocoſe proferens an, & quando cenſeatur Hæreticus, & quomodo dimittendus ſit ab Inquiſitore, ibid. num.16. & 20.

Præſumptionem malæ intentionis, & hæreſis faciunt contra proferentem, eodem num.20.

Recitatiuè, & ſine dolo malo proferens referendo aliorum hæreſes an, & quando cenſeatur Hæreticus, & quomodo dimittendus ſit ab Inquiſitore, ibid. num.19.

Serio an prolata fuerint, vel ex impatientia, paſſione, aut ioco, iudicare ſpectat ad Iudicem Eccleſiaſticum, par. 1. cap.31. num.15.

Subitaneo ex impetu proferens an, & quando cenſeatur Hæreticus, & quomodo dimitti poſſit ab Inquiſitore, d. cap. 9. num.18. & 20.

Iniurioſa, vide *Pax*.

Medicorum ad curandos morbos, quæ ſint, par.1. cap.40. num.21.

Morbos ad curandos quando liceant, ibid.

Santo Diauolo, proferens an puniatur in S. O. d. cap.31. num.58.

Scripturæ, vide *Index*.

Virtutem an habeant, præſertim ad morbos curandos, dicto cap.40. num. 14. & ſeq. & num. 21.

Vniuerſalia in materia fidei comprehendunt etiam Imperatorem, & Reges, par. 1. cap.28. num.3.

VERBVM

Coercere explicatur, par.1. cap.36. num. 28. & 31.

Plenè æquipollet dictioni *integrè*, par.1. c.14. num. 38.

Receptare, quid ſignificet, par.1. cap.30.n.5. & num.7. cum ſeqq.

Sentire explicatur, dicto cap.36. num.5.

Sit importat canonem latæ ſententiæ, par.1. cap.23. num.2.

VERITAS

Integra, quæ dicatur, par.1. cap.14. num.38.

VESTES

Chriſtianorum, an, & quando omittere poſſit Catholicus, ſtante edicto Principis Infidelis, quod omnes Chriſtiani certa vtantur veſte, par.1. cap.8. num.27.

Cultum Idoli, vel Auctoris falſæ Sectæ continentes an, & quando geſtare liceat Catholicis, ibid. num.16. & 25.

Diſtinguentes formaliter Infideles, prout Romæ eſt galerus, vel velum flaui coloris, quo vtuntur Iudæi, an, & quando geſtare liceat Chriſtianis, ibid. num.10.

Duplicem habentes ſignificatum, nempe falſæ Sectæ, & nobilitatis, an geſtare liceat Catholicis, ibid. num.19. & 20.

Infidelium ioci cauſa an geſtare liceat in Repræſentationibus, Comedijs, Laruis, &c. ibid. num.20.

Nationem diſtinguentes, puta Turcarum, an, & quando geſtare liceat Catholicis tranſeuntibus per eorum Regiones, ibid. num.10.

Proteſtationis falſæ Sectæ expreſſum ſignum continentes, puta verſiculum Alcorani, an geſtare liceat Catholicis, ibidem numer.17.

Significantes venerationem, cultum, deuotionem, aliquem eſſe Sacerdotem Idoli, vel Religioſum eius Sectæ, aut Chriſtianorum fidem abnegaſſe, an geſtare liceat Catholicis, ibid. num.182.

Vxoris an veniant in confiſcatione ob delictum viri, par.1. cap.22. num.120. & ſeq.

VEXILLA

Infidelium an liceat in nauibus pingere, ne Infideles fugiant illis viſis, par.1. cap. 8. num. 26.

VINVM

Expreſſum ab vuis paſſis, ſiue ex zebibo an, & quando poſſit conſecrari, par.1.cap.34. num. 18.

VIOLENTIA

Excuſare an poſſit receptatorem Hæreticorum in foro conſcientiæ, par. 1. cap. 30. num.34. & ſeqq.

VIRGO

Sanctiſſima, quod ſemper virgo fuerit eſt de fide, par.1. cap.31. num.57.

VIRTVS

Charitatis erga Deum eſt omnium maxima, par.2. cap.2. num.10.

Diuina operari non præſumitur in hominibus vitæ ſceleratæ, par.1. cap.40. num.35.

Spei, an ſit perfectior quàm virtus fidei, par.2. cap.1. num.9.

VISIO

Angelorum, ſi ab aliquo aſſeratur an ſit ei deferendum, par.1. cap.40. numer.152. & ſeqq.

VISITATIO

Confraternitatum etiam exemptarum competit Epiſcopo tanquam delegato, non obſtante ſtatuto, priuilegio, ac conſuetudine immemorabili in contrarium facientibus, par.1. cap. 29. num.100.

Cultum diuinum reſpiciens priuatiuè ſpectat ad Epiſcopum, & de ratione, ibidem num.107.

Hæreticorum, ſuſpectum reddit de hæreſi, par.1. cap.30. num.86.

VIS

Caracteris impreſſionem quando impediat in ordinato, par.1. cap.36. num.147.

VITA

Æterna deſiderari an debeat Dæmonibus, vel damnatis, par.2. cap.2. num.16.

Profundi potius debet, quàm fides negari, par.1. cap.9. num.24.

VITIVM

Carnis impedit gratiam gratis datam, par.1. cap.40. num.37.

Nefandum iniuriandi cauſa præſumitur exercitum, par. 2. cap.2. num.74.

Mixti fori eſt, par.1. cap.36. num.19.

Vitari non poteſt niſi cognitum, par. 1. cap.30. num. 204.

VNCTIO

Antiquitùs practicari ſolita, quæ eſſet, par.1. cap.30. num.357.

Cæremonialis in vertice, quid antiquitùs ſignificaret, & quando fieri poſſet per ſimplicem Presbyterum, ibid. num.346.

Extrema deficiente Sacerdote, an poſſit in caſu neceſſitatis miniſtrari ab alio Clerico, vel laico, par.1. cap.38. num.9.

Miniſtrata ſi fuerit ab aliquo non inſignito Ordine Sacerdotali, puta per Diaconum, vel laicum intrat abuſus Sacramenti, ibid. num.8.

Statuæ ad mortem confectæ, ſi miniſtretur inde oritur ſuſpicio hæreſis, & de ratione, ibid. num.14.

Olei infirmorum multos ſanauit à mortis etiam incurabilibus, ibid. num.12.

Quælibet antiquitùs vocabatur Chriſma, ibid. num.5.

VNIO

Beneficij facta per Schiſmaticum eſt nulla, par.1. cap.10. num.29.

VNITAS

Eccleſiæ in quo conſiſtat, & quomodo ſcindatur, par.1. cap.10. num.2.

VNIVERSITAS

Conſuetudinem immemorabilem eligendi Prædicatorem, ſi alleget, & contendat cum Epiſcopo ſuper electione, quomodo prouidere ſoleat Sac. Congregatio, par.2. cap.2. num. 164. & ſeqq.

Eleemoſynam Prædicatori ſoluere an, & quandò teneatur, non obſtante, quod fuerit electus ab Epiſcopo contra conſuetudinem immemorabilem, quod eligatur ab ipſa Vniuerſitate, ibid. num. 167.

Eligendi Prædicatorem ius quando amittat, ibidem.

Reducere inconſtans non poteſt ad minorem quantitatem eleemoſynam conſuetam Prædicatoris, ibid. num. 150.

Vide etiam ſub verbo *Epiſcopus.*

VOCES

Angelorum ante deſtructionem Hieroſolymæ, par.1. cap.2. num.28.

VOLVNTAS

Coacta, an, quando, & quomodo adhuc voluntas ſit, par.1. cap.10. nu. 24. & cap.36. num.148.

Creata quare ſit mutabilis, & inconſtans, par.1. cap.2. num.3.

Declaratur, non minùs verbis, quàm factis, dicto cap.36. num.59.

Defendendi librum hæreticalem ſine prouocatione contrarium ſubſtinentium, an inducat hæreſis ſuſpicionem, par.1. cap.30. num.196.

Magis facto, quàm verbis declaratur, dicto cap.36. num.59.

Mutari non dicitur eo, quod quis velit nerum mutationem, par.1. cap.1. num.18.

Tollitur per vim, & metum, dicto cap. 30. num. 35.
Vltima non obligat, par. 1. cap. 22. num. 154.

VOLVPTAS

Quæſita etiam intra limites matrimonij eſt culpa venialis, par. 1. cap. 35. num. 7.

VOTVM

Auctoris, & aliorum circa celebrationem Diuini Officij, & Sacrificij permittendam, vel non in lingua vulgari, par. 1. cap. 34. num. 44. & pluribus ſeqq.
Biennii emiſſum à Ieſuita irritat matrimonium poſtea contractum, par. 1. cap. 36. num. 130.
Intrandi Religionem eſt conſtanter ſeruandum, par. 1. cap. 9. num. 11.
Nullum eſt, ſiue tacitum, ſiue expreſſum quando per vim, & metum emittitur, dicto cap. 36. num. 150.

VOX

Dormientis non eſt manifeſtatiua ſenſus vigilantis, par. 1. cap. 13. num. 13.

VSVSFRVCTVS

Conſolidatur cum proprietate per mediam capitis diminutionem vſufructuarij, vt per condemnationem ad perpetuos carceres, vel triremes, vel ad perpetuam relegationem, par. 1. cap. 22. num. 97.
Hæretico ſpectans, an per confiſcationem illius bonorum conſolidetur cum proprietate, ibid. num. 96.
Legatus Hæretico, qui in alimenta non reſoluatur, an ſit totus confiſcandus, vel reſeruatis Hæretico alimentis, ibidem numer. 106.
Patri competens in bonis aduentitijs filij, an per illius hæreſim confiſcetur, vel ſpectet ad filium proprietarium, ibid. num. 98.
Alia etiam vide ſub verbis *Bona*, *Commoditas*.

VSVS

Affigendi tabellas, ſeu imagines Sanctis nondùm approbatis, quàm ſit antiquus in Eccleſia, par. 1. cap. 40. num. 186.
Conſcribendi miracula antiquus in Eccleſia, ibid. num. 191.
Gratiæ ad ſanitatem alicui perſonæ, vel familiæ ex immemorabili conſuetudine conceſſæ, an, & quando prohiberi poſſit à Papa, vel ab Epiſcopo, & Inquiſitore, ibid. num. 59.
Lacticiniorum, & ouorum in vigiliis de præcepto, an, & vbi licitus ſit, non obſtante contraria conſuetudine, par. 1. cap. 30. num. 171. & ſeq.
Miſſæ ſiccæ an ſit licitus, par. 1. cap. 34. numer. 125.
Olei ſancti an, & quomodo licere poſſit omnibus Chriſtianis, par. 1. cap. 38. numer. 13.
Profanarum veſtium ad ornatum ſacrarum Imaginum, an, & quando puniri poſſit in Sancto Officio, dicto cap. 40. num. 66.
Quæſtuantium quàm ſit antiquus, ibidem num. 94.
Nationis quando ineſſe dicatur puero, ſeu infanti Hebræo, vt valeat petere Baptiſmum, par. 1. cap. 11. num. 38.
Salutatorum puniendus, dicto cap. 40. numer. 61.
Verborum ſacrorum ad iocum, vel ad detrahendam alterius famam, an, & quomodo puniri poſſit in Sancto Officio, ibidem num. 63.
Veſtium ſacrarum ad profanos fines an, & quomodo puniri poſſit in Sancto Officio, ibid. num. 64. & ſeq.

VXORATVS

Abiurare an, & quomodo debeat, ſi inſcia, vel inuita vxore ſacros Ordines ſuſcipiat, par. 1. cap. 36. num. 160.
Abutitur ſacramento Ordinis, ſi inſcia, vel contradicente vxore Ordines ſuſcipiat, par. 1. cap. 37. num. 16.
Debitum coniugale exigens, vel reddens cum legitimo vxoris conſenſu poſt Ordines ſacros, ea inſcia, vel contradicente ſuſceptos peccat, ibid. num. 17.
Minores Ordines ſuſcipiens tenetur ad votum continentiæ, dicto cap. 36. num. 162.
Ordines ſacros ſuſcipiens inſcia, vel contradicente vxore, an puniri poſſit in S. Officio ibid. num. 159.
Puniri an poſſit in Sancto Officio ſi inſcia, vel contradicente vxore ſuſcipiat Ordines minores, aut primam tonſuram, ibidem num. 162.
Suſcipere non poteſt primam tonſuram, niſi velit vel Religionem intrare, vel ad ſacros Ordines promoueri, ibid.
Suſpicionem hæreſis, an, & quàm incurrat inſcia, vel contradicente vxore ſacros Ordines ſuſcipiens, ibid. num. 160.
Tranſire quando poſſit ad Ordines ſacros, vel ad Religionem, ibid. num. 162.
Vouere quando poſſit caſtitatem, ibid.

VXOR

Comitans maritum damnatum de hæreſi, an dotem amittat, par. 1. cap. 22. num. 127.
Confiſcata dote à quo ali debeat, ibidem num. 153.
Græci baptizata Ritu Græco quando teneatur viuere Ritu Latino, par. 1. cap. 30. n. 374.
Latina, & more Latino baptizata an, & quando retinere debeat Ritum Latinum, ibid. num. 368.
Hæreticum maritum non denuncians, an amittat dotem, dicto cap. 22. num. 126.

Maritum Hæreticum, vel blaſphemias hæreticales proferentem non denuncians, an quando, & quomodo ſit punienda, par. 1. cap. 25. num. 25.

Omittens denunciare maritum Hæreticum, an ſit ſuſpecta de hæreſi, ibid. num. 32.

Presbyteri Græci mortuo viro, an, & quomodo diſpenſari poſſit, vt cum alio contrahat matrimonium, dicto cap. 30. numer. 375.

Priuari an debeat iocalibus ab delictum viri, dicto cap. 22. num. 124.

Receptans virum Hæreticum an, & quomodo ſit punienda, dicto cap. 30. numer. 40.

Z

ZINGARÆ

INquiſitoris Sancti Officij iuriſdictioni an, & quando ſubiaceant, par. 1. cap. 32. num. 59. & ſeq.

F I N I S.